

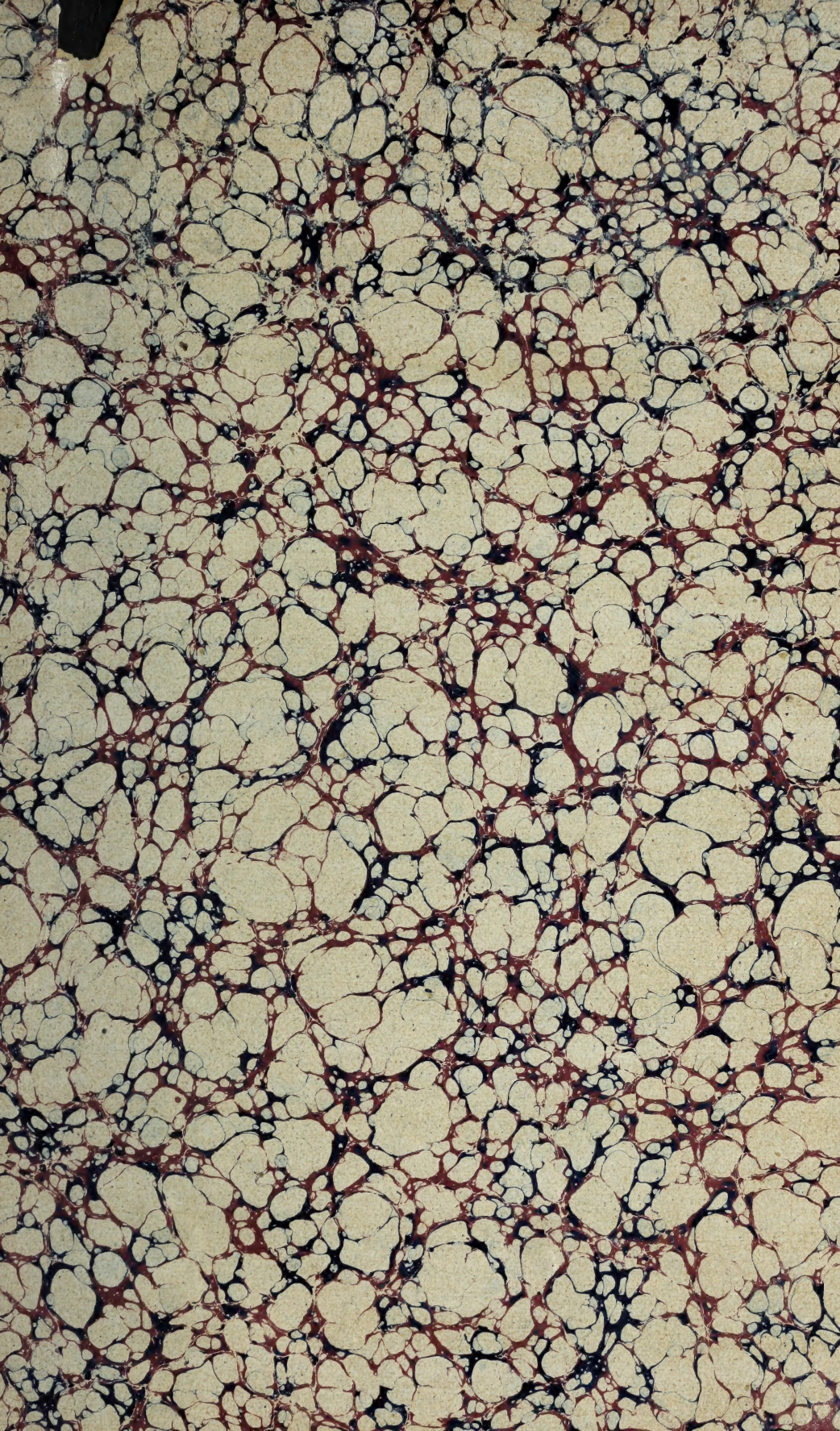

THE UNIVERSITY
OF ILLINOIS
LIBRARY

881
T6
1855

Vahlen Library
1913

CLASS108

V 455

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ.

THUCYDIDIS

HISTORIA BELLI PELOPONNESIACI

CUM NOVA TRANSLATIONE LATINA

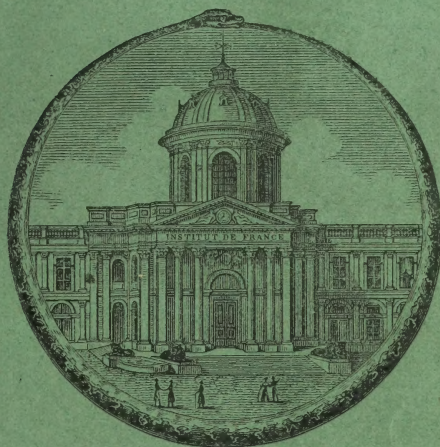
F. HAASII,

PROFESSORIS ACADEMIÆ VRATISLAVIENSIS

ACCEDUNT MARCELLINI VITA, SCOLIA GRÆCA

EMENDATIUS EXPRESSA,

ET INDICES NOMINUM ET RERUM.

PARISIIS,

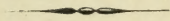
EDITORE AMBROSIO FIRMIN DIDOT,

INSTITUTI IMPERIALIS FRANCIÆ TYPOGRAPHO, VIA JACOB, 56.

Digitized by the Internet Archive
in 2017 with funding from
University of Illinois Urbana-Champaign Alternates

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ.

THUCYDIDES.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ.

THUCYDIDIS

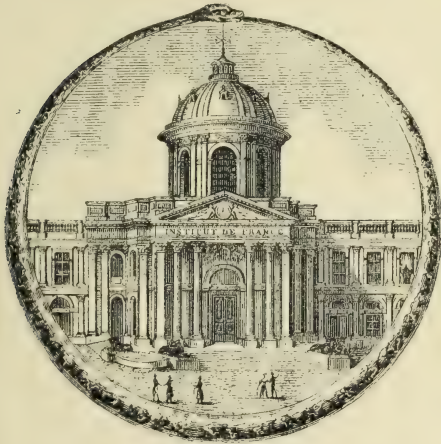
HISTORIA BELLI PELOPONNESIACI

CUM NOVA TRANSLATIONE LATINA

F. HAASII,

PROFESSORIS ACADEMIÆ VRATISLAVIENSIS

ACCEDUNT MARCELLINI VITA, SCHOLIA GRÆCA
EMENDATIUS EXPRESSA,
ET INDICES NOMINUM ET RERUM.

PARISIIS

EDITORE AMBROSIO FIRMIN DIDOT

INSTITUTI FRANCIÆ TYPOGRAPHO

M DCCC LV

PRÆFATIO.

Quod nobis in toto hoc græcorum scriptorum corpore edendo propositum fuit, ut magna adhibita diligentia et græcam orationem et interpretationem latinam talem exprimeremus, qualis hodie fieri posset quam emendatissima post tot tantorumque virorum studia, qui has litteras doctrina ingenioque suo illustrarunt, id nunc in Thucydide quoque constanter sumus secuti. Et expectari quidem poterat, ut præclarum hoc opus, quod præcipua quadam cura esset hac nostra ætate tractatum, præter cetera integrum ac luculentum prodiret; nec vero obscurum est, multis partibus hodie rectius Thucydidem legi et intelligi quam olim. Sed tamen negari non debet, haud pauca adhuc apud eum superesse aut plane falsa aut incerta et obscura, in quibus necesse est subsistant dubii, quicumque aut dubitare poterunt aut subsistere volent; atque cetera quidem auxiliorum genera in posterum quoque hujusmodi locis magna cum utilitate adhibebuntur, a codicibus manuscriptis vero quæ expectari poterant, omnino desperanda videntur esse. Quod quum ita sit, fecimus quod pro instituti nostri ratione potuimus; græca diligenter expressimus ex altera *Immanuelis Bekkeri* editione, quæ prodiit Berolini 1832, in qua ille certa quadam ratione laudabilique constantia eum tenet emendandi modum, qui libris MSS. continetur. Agitur enim hoc ante omnia, ut insigniorem quemque antiquitatis librum talem proponamus, qualem quemque aut beneficio temporum aut iniquitate traditum accepimus, neque eam potius velimus integritatem ei restituere, ut videatur ipse auctor librum sua manu scriptum reliquisse, sed eam, quæ maxima fuit aut esse potuit uno aliquo seculo, e quo originem duxerunt codices MSS. nobis servati. Quo fit, ut in paucis tantum iisque recentissimis scriptoribus certa fide præstari possit, propriam ipsorum manum a nobis restitui; de ceterorum libris bene agitur, si tales legantur, quales aliquot quam paucissimis seculis post ipsorum ætatem haberi poterant; nonnullorum vero tam adversa fortuna fuit, ut exempla eorum antiquissima haud multum superent eam ætatem, qua codices manu describi desiti sunt. Atque in Thucydide quidem pejus res cecidit, quam vel dignum est tanto scriptore, vel credibile videri solet iis, qui codicum MSS. multitudinem admirantur. Ar-

gumento hoc est, quod graviora quidem vitia omnia, quæ hodieque in ejus libris resident, aut omnium codicum communia sunt, aut certe eorum, qui merito optimi habentur, a quibus qui discrepant, non id faciunt propterea, quod propius absint ab operis origine, sed propterea, quod librarii aut per imprudentiam errarunt, aut pro suo quisque arbitrio emendare studuerunt, quæ mendosa videbantur. Quamobrem una certissima ratio est, ut quam horum librorum formam idoneis argumentis intelligamus antiquissimam esse, eam e codd. MSS. accurate restituamus; quod quum Bekkerus fecerit et judicio rectissimo et constantia majore, quam reliqui omnes, nobis dubitandum non fuit, quin ejus editionem sequeremur. Nam superesse quidem multa, quæ non solum appareat vitiosa esse, sed quæ etiam probabili aliqua ac pæne certa mutatione emendari possint, neque Bekkerum fugit neque nos aut ignoramus aut tegimus; et quum ille ceterique Thucydidis studiosi in hanc rem protulerunt haud pauca, quæ facile credas veriora esse, quam quæ nunc in libris leguntur, tum nos quoque aliquoties reperisse nobis videmur, quomodo inveteratis quibusdam vitiis præsens aliqua medicina fieri possit. Sed neque nostra hæc neque aliorum inventa pro hujus editionis instituto proferre nobis licuit, eaque non minima causa est, cur sæpissime nobis interpretandi negotium difficillimum ac molestissimum accideret; quod quomodo administraverimus, paucis sic habeto.

Latine jam olim Thucydidem interpretati sunt Laurentius Valla, Vitus Winsemius, Æmilius Portus, Georgius Acacius Enenckelius, e quibus Æmilius Portus eam obtinuit auctoritatem, ut interpretationem ejus reliqui deinceps omnes repeterent; et qui unus eam videtur accuratius inspexisse, Joh. Hudsonus, satis habuit subjicere ei passim aut reliquorum interpretum verba aut aliorum suasve quasdam correctiones, ipsam vero intactam reliquit, id quod etiam Bekkerus fieri passus est in editione Oxoniensi anni 1821. Nimirum in contemptum pæne venit interpretandi illa diligentia, et si a paucis discesseris, qui separatim aliquot Thucydidis particulas latine transtulerunt, nemo exstitit, qui quattuor illorum laudem sua opera obscurare vellet. Et vero est ea res immensi operis, quam nemo facile aggrediatur, qui non cum insigni græcæ linguæ peritia accurataque Thucydidii ingenii intelligentia parem conjunxerit latinæ eloquentiæ facultatem animumque invictum negotii asperitate et variis difficultatibus, quæ quot quantæque sint, nemo recte æstimabit, nisi qui ipse vires in iis periclitatus sit. Quamobrem novam quidem justamque latinam interpretationem talem conficere,

qualem fieri maxime vellemus, nos quoque desperavimus, nec tamen committendum visum est, ut reliquorum exemplo vetus illa Æmilii Porti repeteretur, quæ quum aliis multis nominibus reprehendi debet, tum non efficit, quod unum nobis agendum erat, ut iis, qui ad intelligenda græca non sibi ipsi sufficerent, idoneum aliquod certumque subsidium pararetur. Itaque nos mediam quamdam viam ingressi latinam interpretationem Æmilii Porti recepimus illam quidem et ipsi, nostro tamen usi iudicio mutavimus et correximus tanta assiduitate, ut invitis nobis et imprudentibus pæne nova exsisteret, quam novam esse nolueramus. Trahebat enim nos ipsa rei difficultas, et quum indignaremur nobilissimi scriptoris orationem aut falso minusve accurate explicari aut inquinari vitioso barbaroque dicendi genere, dum modo huic modo illi malo remedium quærimus, ingens exhausimus tædium insignemque temporis jacturam fecimus molestiorem eam et magis pœnitendam in tam ingrata materia, in qua neque apud alios par laus religiosam diligentiam sequi solet, neque etiam nobis ipsis satisfacere potuimus. Quum enim in hoc instituto nostro non liceret perfectam illam interpretandi rationem sequi, quam mente cernebamus, nihil aliud nunc sumimus nobis, nisi ut repetiverimus et ipsi Porti interpretationem, sed correctam tamen et Bekkerianæ editioni accommodatam. Elegantiam vero et non solum puritatem sed etiam aliquam quasi speciem formamque orationis latinæ æquabili studio elaboratam magnaue intelligentia et subtili quodam artificio ad Thucydidi ingenii similitudinem expressam, itemque alia quædam si quis desideret, quæ decora potius quam ad præsentem usum necessaria sunt, is non nobis succensere debet, qui fateamur, nihil nos nunc suscepisse, nisi ut graviores Porti errores corrigeremus; quo si plus egimus, non quod deest, sed quod superest imputari debet. Imprimis autem hoc operam dedimus, ut non quidem artificiose, sed simpliciter ac perspicue Thucydidis sententia explicaretur, et cavimus, ne græcis latina obscuriora essent, neve quam quis in illis ambiguitatem vel dubitationem offendant, eandem et ipsi subdole relinqueremus. Ceterum tanta fuit in Porti interpretatione vitiorum multitudo, ut si quod aliquando diligentiam nostram effugerit, veniam nobis dari æquum sit; neque id tamen crebro accidisse persuasum nobis est, qui vel in iis locis, ubi longiore meditatione non opus esset, bis terve græca cum latinis contenderimus. Sed dum sententiæ rebusque ipsis intenti sumus, facilius accidere potuit, ut ea intacta relinqueremus, quæ aut barbare aut certe minus latine Portus scripserat, præsertim quum ex hoc genere haud pauca pæne

innumerabilibus locis corrigenda essent, quæ ille prava quadam consuetudine aut perversa opinione inductus semper scribere solebat. Inter quæ creberrima illa sunt, quod in præteritis verborum temporibus semper scripsit *victus fuit*, *victus fuerat*, et reliqua eodem exemplo, ubi debebat *victus est*, *victus erat*; quibus accedit magna in temporum modorumque usu negligentia et perturbatio; exempli loco sit, quod non putavit indicativum modum posse cum *quod* particula conjungi; nec minus peccatum in pronominum usu, in quo molestissimum hoc fuit, quod nescio quo elegantiae studio plerumque *ipsum* dixit, ubi aut *eum* debebat aut etiam *se*; nec rara erant pervagata illa: *parum abest*, *tum temporis*, *reversi sunt*, aliaque plura atque etiam graviora. Qualia quamvis omnia studiose corrigas, non tamen ideo plane latina sit ejus oratio, qui non verborum ambitus latino magis quam græco more struere et conjungere audeat, nec relativum pronomen magis fere frequentet quam Græci, nec sibi permittat $\mu\acute{\epsilon}\nu$ et $\delta\acute{\epsilon}$ particulas aliter quam latinis *quidem* et *vero* transferre, et quæ hujus generis reliqua sunt, quæ ego quamvis improbarem, corrigere tamen constanter non potui, si aliquid vellem de Porti interpretatione relinquere.

Neque tamen talia aut illi aut mihi magis vitio vertentur, quam si sententias ipsas perperam intellexerimus, id quod illi quidem, ut tum erant tempora, accidit frequentissime. Ego vero, cui magna commentariorum moles præsto esset, quam Poppo edidit, bono animo eram, nec putabam mihi, ubi forte ipse hærerem, illius aliorumve auxilium defuturum. Sed res spem sefellit; et ut, quod supra dixi, in emendandis Thucydidis libris multa adhuc desiderantur, ita plura etiam in iisdem explicandis. Nam ipse quidem Poppo quantum diligentia doctrinæque copia Thucydidi profuerit, non opus est nostris laudibus prædicare; eundem tamen in locis multis impeditioribus aut plane tacere videas aut in aliqua improbabili ratione acquiescere, aut, id quod nemini frequentius accidit, consilii dubium esse; nec ea minus pertinent ad reliquos Thucydidis editores. Nobis vero non licebat dubiis esse, nec permisimus nobis, ut ambiguis suspensisque verbis lectorem eluderemus, aut, ubi alii tacuissent, nos quoque probata Porti interpretatione otium ageremus. Itaque factum est, ut, quum sæpissime illis auctoribus peccata corrigeremus, haud raro idem faciendum esset privato nostro arbitrato, ubi quid illi statuerent, nesciebamus; nec nobis dubium est, quin sint in his locis aliquot, ubi illi vulgarem interpretationem probaverint; rursus etiam alii sunt, ubi sciens sprevi, quæ illi vera duxerunt. Agebatur autem molestia eo, quod quæ nobis in corrigenda

latina interpretatione permissa erat libertas, eadem non in græca oratione concedebatur, legemque hanc nobis imposueramus, ut ne ultra Bekkerum sapuisse vellemus. Atque id quidem fecimus, quoad ejus fieri potuit, tantaque fuit continentia nostra, ut ne levi quidem indicio proderemus, quæ ipsi emendanda reppereramus, nisi in locis quibusdam paucissimis, ubi nobis fieri non posse videbatur, quin aut a Bekkeri scriptura aliquantum recederemus, aut sententiam exprimeremus, quæ nulla esset. Et, si unquam alibi, in talibus locis vellem minus taciturnus fuisset Bekkerus, ut sciretur, utrum modo ob codicum consensum scripturam corruptam receperit, an putaverit ejus defendendæ et explicandæ aliquam rationem esse.

Sed de his omnibus singulatim dicere, quæ aut paulum immutata interpretatus sum, aut quæ mihi rectius aliis videor intellexisse, longum est et ab hoc loco alienum; et dicitur de iis et reliquis emendationibus nostris, quarum hic usus esse non poterat, alio loco accuratius. Nonnulla tamen exempli causa proponam, ne cui mira videantur aut per negligentiam commissa. Difficillimi loci duo sunt, in quibus ego aliquid excidisse statuo; eorum alter est lib. VIII, cap. 76 : καὶ νῦν ἐς τοιοῦτον καταστήσονται, ubi uncis inclusa addidi ea, sine quibus sententia non videbatur constare posse. Alter locus est lib. V, cap. 3 extr. περὶ πατρίδος βουλευέσθε, ἣν μιᾶς πέρι καὶ ἐς μίαν βουλὴν τυχοῦσάν τε καὶ μὴ κατορθώσασαν ἔσται, ubi item quid addendum censeam, satis indicavi. Facilior ratio est aliorum trium locorum, quæ mihi membris paulo aliter distinctis, quam adhuc factum est, recte interpretatus videor. Nam lib. III, cap. 31, impeditissima sunt verba illa : (ἐλπίδα δ' εἶναι· οὐδενὶ γὰρ ἀκουσίως ἀφῆχθαι) καὶ τὴν πρόσσόδον αὐτῆν μεγίστην οὔσαν Ἀθηναίων ἣν ὑφέλωσι. Horum Poppo quattuor explicandi rationes proposuit, quarum nullam neque ipse probavit neque alius facile quisquam probaverit, qui non aut verbis vim facere aut sententiarum aptam structuram pervertere velit. Ego servatis verbis ita ut a Bekkero scripta sunt, una parenthesis signa tollo; præterea verba ἐλπίδα δ' εἶναι statuo per se consistere, a quibus pendere facio membra duo, quæ more Thucydidio inæqualia sunt; spes enim potiundæ Ionæ, de qua agitur, duabus rebus continetur, quarum altera posita in facto (οὐδενὶ γὰρ ἀκουσίως ἀφῆχθαι), altera in faciendo sive conditione conclusa, eaque rursus bipertita ἣν ὑφέλωσι·καὶ ἅμα ἣν δαπάνη γίγνηται. Quorum membrorum utrumque per se aptissime cum primo illo jungatur; quis enim offendat in his : ἐλπίδα δ' εἶναι· οὐδενὶ γὰρ ἀκουσίως ἀφῆχθαι et : ἐλπίδα δ' εἶναι, ἣν·ὑφέλωσι? Hæc autem quod quamvis inæ-

qualia sint, inter se conjunguntur, in Thucydide quidem nemo mirari debet.

Breviter significasse sufficit, lib. III, cap. 98, probabilius mihi videri, distinctionem eam, quæ est ante οὔτοι, ponere ante verba τοσοῦτοι μὲν τὸ πλῆθος, et illic nullam facere, quod quomodo intelligi velim, satis ex interpretatione apparet. Denique lib. V, cap. 91, statui græca sic interpungi debere: οὐ γὰρ οἱ ἄρχοντες ἄλλων, ὥσπερ καὶ Λακεδαιμόνιοι, οὔτοι δεινοὶ τοῖς νικηθεῖσιν (ἔστι δὲ οὐ πρὸς Λακεδαιμονίους ἡμῖν ὁ ἀγών), ἀλλ' ἦν οἱ ὑπήκοοι ποῦ τῶν ἀρξάντων αὐτοὶ ἐπιθέμενοι κρατήσωσιν.

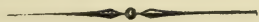
Sed lib. III, cap. 43, miratus sum nondum gravissimum aliquod vitium ab aliis sublatum esse, quod est in verbis: χρῆ δὲ πρὸς τὰ μέγιστα καὶ ἐν τῷ τοιῷδε ἀξιοῦντι ἡμᾶς περαιτέρω προνοοῦντας λέγειν ὑμῶν τῶν δι' ὀλίγου σκοποῦντων. Nam usus quidem ille participii ἀξιοῦν genere neutro positi offendere neminem potest, quum et lib. I, cap. 142, legamus ἐν τῷ μὴ μελετῶντι, et lib. III, cap. 10, ἐν τῷ διαλλάσσουντι τῆς γνώμης, et alia similia multa ubique. Sed quis unquam vidit, ejusmodi participio aliud vel adjectivum vel pronomem apponi, ut hic τὸ τοιῷδε ἀξιοῦν dici creditur? quod a ceteris silentio transmissum quasi vulgare et nullo modo dubium esset, mihi non modo numquam dici, sed ne posse quidem dici videtur; neque id arbitror grammaticos eos negaturos, qui ipsas cujusque usus rationes causasque explorare velint. Proinde scribendum est ἀξιοῦντι divisus vocibus, ut ἀξιοῦν sit infinitivus, ἐν τῷ τοιῷδε autem separatim dicatur, quod est frequentissimum; vid. V, cap. 88; item III, cap. 81, § 5, ubi est ἐν τῷ τοιούτῳ; alia exempla collegit Fr. Haase ad Xenoph. de Rep. Lacedd. in ind. v. ἐν pag. 305 sq.

Præterea lib. III, cap. 33, Bekkerus cum aliis Poppōnis conjecturæ obsecutus neglecto codicum MSS. consensu bis Icarī nomen pro Clari recepit, in quo ei non obedivi propter ea, quæ de hac re exposuit idem Haase in Actis litt. antiq. Darmstad. a. 1836. Nr. 84. Contra lib. VII, cap. 71, ubi legitur διὰ τὸ ἀνώμαλον, interpretando expressi id, quod Bekkerus suaserat δι' αὐτό. Atque sunt alii etiam loci quidam, in quibus aut Bekkeri aut aliorum emendationibus usus sum, quos nunc omnes examinare non attinet.

Plura sunt, quæ ego, priore scriptura servata, nova quadam ratione interpretatus sum, veluti illud οὐ καθ' ἐν μόνον τῶν πραγμάτων lib. VII, cap. 75, ubi καθ' ἐν ita omnes dictum acceperunt, ut est καθ' ἐκάστους, καθ' ἕκαστα, καθ' ἕκαστον I, cap. 36, cap. 145; VII, cap. 8, cap. 64, et alibi sæpe; habet enim καθ' ἐν etiam plane contrariam significationem, de qua alio

quidem loco lib. VIII, cap. 46, nemo dubitavit, ubi res manifestior erat. Eam vero sententiam esse, quam ego expressi, et ex sequentibus verbis satis intelligitur, et comprobant exempla alia, in quibus καθ' ἑν eodem modo dicitur, qualia collegit Haase ad Xenoph. I. c. pag. 304. Quæ reliqua sunt de hoc genere inventa nostra, nolimus nunc memorare.

Superest, ut indicem huic editioni adjectum laude aliqua lectoribus commendem; ipse enim mihi testis sum, confectum eum esse summa diligentia et assiduitate, non quidem ita, ut verbis multis ipsas res gestas enarrarem, quod inutile videbatur, sed ut accurate locos omnes indicarem, quibus quodque nomen legeretur, exceptis nominibus iis, quæ leguntur ubique.

Emissa hac editione Haesius novis curis Thucydidem retractavit et præclara eorum studiorum criticique quo pollet ingenii specimina edidit in libello *Fr. Haesii, ph. dr., prof. Vratislav., lucubrationes Thucydidæ. Berol. 1841.* Unde excerpta et nostris cum lectoribus communicanda esse putavimus quæ in interpretatione latina Haesii non jam erant expressa.

Libri I c. 2, 6, ἐς post μετοικίας delendum esse indicat interpretatio. — 24, 5 leg. οἱ δὲ ἐπελθόντες. — 68, 1 græcis aliter distinctis in latina interpretatione scribendum, « facit ut reliquis nobis, si quid dicamus, fidem habeatis minorem. » — 69, 5 fine probabilis est τινάς που καὶ οὐκ ἀπαρασκευούς vel που οὐκ ἀπαρασκευούς, quum per se, tum vero si consilium oratoris spectes. — 79, 2 leg. ἀδικεῖν τε τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἤδη πολ. — 112, 4 extr. leg. νῆες αἱ πάλιν ἐλθοῦσαι. — 123, 1, lin. 3 malim τῶν ἐσέπειτα μελόντων.

Libri II c. 4, 5 leg. ἐσπίπτουσιν ἐς οἶκημα μέγα, ὃ ἦν τοῦ τείχους πλησίον, καὶ αἱ θύραι ἀνεωγμένα ἔτυχον αὐτοῦ. — 36, 4 leg. βάρβαρον ἢ Ἑλληνα πολέμιον ἐπιόντα. — 41, 3 fort. τῷ πολεμίῳ ἀπελθόντι. — 89, 7 fort. ἤδη ἔπταισεν. — 94, 4 melius olim vulgatum φυλακὴν ἤδη τοῦ Π.

Libri III c. 4 extr. scribendum λιμένων πέρι. — 12, 1 leg. ἀλλήλους ὑπερχόμεθα. — 18, 4 fine leg. ἐγκατηχοδόμητο. — 29, 1 prope extrema leg. videtur τῇ Πάρῳ καὶ Μυκόνῳ vel certe τῇ Μυκόνῳ καὶ Ἰκάρῳ, quum alter ordo sit ineptus. — 38, 1, lin. 6 delendum ὄν, et jungatur ἀντίπαλον cum τιμωρίαν. — 56, 3 leg. πολεμίως τὸ δίκαιον cum Krügero. — 78, 1 leg. ἐταλαιπώρουσαν τὸ καθ' αὐτούς. — 82, 5 prope fin. scribendum videtur ἀπλῶς τε ὁ φθάσας. — 98, 4 rectius scribetur Ἀπέθανον... ἑκατόν· τοσοῦτοι μὲν τὸ πλῆθος καὶ ἡλικία ἢ αὐτὴ οὗτοι βέλτ. etc. — 108, 1 extr. melius ἐπεξῆλθον codices numero plures. Ibid. 2 leg. cum Bloomfieldo πρὸς τὸ Ἄργος ἐπεδίωξαν.

Libri IV c. 18, 4 leg. Σωφρόνων δὲ ἀνδρῶν οἵτινες γάγαθα ἐς ἀμφίβολον ἀσφαλῶς ἔθεντο, καὶ ταῖς συμφοραῖς οἱ αὐτοὶ εὐξυνετώτερον ἂν προσφέροιτο· οἱ τε πόλεμον νομίσωσι, vel τὸν τε πόλεμον οἱ νομίσωσι μὴ καθ' ὅσον ἂν τις etc. « Inter moderatos viros quicumque secun-

das res inter ambigua tuto ponunt, iidem etiam adversis prudentius occurrant; et de bello qui existimaverint non in tantum, in quantum quis id tractare velit, se eo implicari, sed prout fortunæ casus sibi duces fuerint, tales viri etiam, quia nulla rerum bene gestarum fiducia elati minime sæpe labuntur, in optimis plerumque rebus suis bellum component. » — 20, 1 leg. αἰδῖον ἡμῖν ἔχθραν. — 32, 1 fort. ἀναλαμβάνοντάς τε τὰ ὄπλα. — 90, 2 distinguendum est καὶ σταυροῦς παρακαταπηγνύντες ἀμπελον κόπτοντες τὴν περὶ τὸ ἱερόν, ἐσέβαλλον καὶ λίθους ἄμα καὶ etc.

Libri V c. 6 3 leg. videtur οὐκ ἂν ἔλαθεν αὐτὸν ὀρμώμενος ὁ Κλέων, ex cod. Græv. et Camerar. — 15, 1 extr. leg. καὶ ὁμοίοις σφίσι cum Bekkero. — 21, 3 leg. ἐπειδὴ εὔρε κατελιγημένους. — 31, 6 leg. περιορώμενοι τὰ ἀπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, *circumspectantes*. — 61, 1 prope fin. fort. πρὶν δὴ Μαντινῆς. — 63 in fine leg. ἐκ τῆς πολεμίας, quod ipso verbo ἀπάγειν demonstratur. — 67, 1 leg. οἱ ἀπὸ Θράκης Βρασίδειοι. — 74, 2 προθέμενοι explicandum per notam phrasin τίθεσθαι τὰ ὄπλα, dictum pro θέμενοι τὰ ὄπλα πρὸ τῶν νεκρῶν. — 97 init. exponendum « utrorumque pariter justam causam esse existimant et neutros alteris eo inferiores, quod probabili defensione careant (δικαιώματι). — 110, 2 fine leg. ξυμμαχίας τε καὶ γῆς. — 111, 5 fort. ἢν ὑμᾶς περιποιῆσαι ἐς μίαν etc., hac sententia, « quam ut servetis, in una consultatione... positum erit. »

Libri VI c. 65, 1, locus sanissimus, si sic verba ponantur, μετὰ τοῦ καὶ ἐς τὰ ἄλλα θαρσεῖν παρεσκευάσθαι καὶ εἶναι ἐν διανοίᾳ καὶ ἄνευ τούτων ἵέναι ἐπὶ Κατάνην, hac sententia, « quum imperatores et ad reliqua omnia se satis instructos esse confiderent et profectioem illam jam ante illum nuntium animo agitassent, eo facilius fidem homini habuerunt. » — 72, 3 leg. ἄλλως τε καὶ πρώτοις τῶν Ἑλλ. — 78, 1 fine post φιλίαν distinguendum et ex superioribus supplendum κολάσασθαι. Deinde ex codd. multis οὐς restituendum pro οὐχ, Siculos et Syracusanos conjunctos, sequentia autem sic posita, οὐς ἥσσον βεβαιωθῆναι βούλεσθαι, vel βούλεται, sententiam certe quæ inesse debet monstrant.

Libri VII c. 8, 3, scribe ὁ δὲ τὰ κατὰ τὸ στρατ. — 49, 3 leg. ἀλλ' ὅτι τάχιστα ἤδη ἐξανάστασθαι καὶ μὴ μέλλειν. — 77, 7 fort. Ἦ τε ξύμπαν, ex cod. Vaticano.

Libri VIII c. 6, 4 leg. πολλὴ ἄμιλλα ἐγίγνετο αὐτῶν ἐν τῇ Λακεδαίμονι. — 71, 2 in fine leg. οὕτω δὴ ἀπογνοὺς ἀπήγαγε πάλιν τὴν στρατιάν, *re desperata*. — 83, 3, 1. 6 leg. καὶ εἰ μὴ τις ἤδη ναυμαχίῃσει. — 92, 6 leg. videtur πλὴν μὴ ὅσοις βουλομένοις ταῦτα ἦν, his exceptis quibus nuntius allatus exoptatus et gratus accidebat. — 105, 3 leg. Θρασύβουλον, τὰς τὰ vel τὸ ἐπὶ σφίσι ναῦς ἐπεχούσας (in acie ipsis adversa constitutas) παυσάμενοι. ἡμύναντό τε καὶ τρέπουσιν, sine distinctione interjecta; deinde ὑπολαμβάνειν interpretor *intercipere*.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ

ΕΥΓΓΡΑΦΗΣ Α.

Θουκυδίδης Ἀθηναῖος ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων, ὡς ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους, ἀρξάμενος εὐθύς καθισταμένου καὶ ἐλπίαςας μέγαν τε ἔσεσθαι καὶ ἀξιολογώτατον τῶν προγεγενημένων, τεκμαιρόμενος ὅτι ἀκμάζοντες τε ἦσαν ἐς αὐτὸν ἀμφοτέροι παρασκευῇ τῇ πάσῃ καὶ τὸ ἄλλο Ἑλληνικὸν ὄρων ἕνιστάμενον πρὸς ἑκατέρους, τὸ μὲν εὐθύς τὸ δὲ καὶ διανοοῦμενον. (2) Κίνησις γὰρ αὕτη μεγίστη δὴ τοῖς Ἑλλησιν ἐγένετο καὶ μέρει τινὶ τῶν βαρβάρων, ὡς δὲ εἶπεῖν καὶ ἐπὶ πλεῖστον ἀνθρώπων. Τὰ γὰρ πρὸ αὐτῶν καὶ τὰ ἐπι παλαιότερα σαφῶς μὲν εὖρεῖν διὰ χρόνου πλήθος ἀδύνατα ἦν, ἐκ δὲ τεκμηρίων ὧν ἐπι μακρότατον σκοποῦντί μοι πιστεῦσαι ξυμβαίνει οὐ μεγάλα νομίζω γενέσθαι οὔτε κατὰ τοὺς πολέμους οὔτε ἐς τὰ ἄλλα.

II. Φαίνεται γὰρ ἡ νῦν Ἑλλάς καλουμένη οὐ πάσαι βεβαίως οἰκουμένη, ἀλλὰ μεταναστάσεις τε οὔσαι τὰ πρότερα καὶ βραδίως ἕκαστοι τὴν ἑαυτῶν ἀπολείποντες βιαζόμενοι ὑπὸ τινων ἀεὶ πλείονων. (2) Τῆς γὰρ ἐμπορίας οὐκ οὔσης, οὐδ' ἐπιμιγνύντες ἀδελῶς ἀλλήλοις οὔτε κατὰ γῆν οὔτε διὰ θαλάσσης, νεμόμενοι τε τὰ αὐτῶν ἕκαστοι ὅσον ἀποζῆν καὶ περιουσίαν χρημάτων οὐκ ἔχοντες οὐδὲ γῆν φυτεῖοντες, ἀθλον δὲν ὅποτε τις ἐπελήθων καὶ ἀτειχίστων ἅμα ὄντων ἄλλος ἀφαιρήσεται, τῆς τε καθ' ἡμέραν ἀναγκαίου τροφῆς πανταχοῦ ἀνῆγοῦμενοι ἐπικρατεῖν, οὐ χαλεπῶς ἀπανίσταντο, καὶ δι' αὐτὸ οὔτε μεγέθει πόλεων ἴσχυον οὔτε τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ. (3) Μάλιστα δὲ τῆς γῆς ἡ ἀρίστη ἀεὶ τὰς μεταβολὰς τῶν οἰκητόρων εἶγεν, ἥ τε νῦν Θεσσαλία καλουμένη καὶ Βοιωτία Πελοποννήσου τε τὰ πολλὰ πλὴν Ἀρκαδίας, τῆς τε ἄλλης ὅσα ἦν κράτιστα. (4) Διὰ γὰρ ἀρετὴν γῆς αἶ τε δυνάμεις τισὶ μείζους ἐγγιγνόμεναι στάσεις ἐνεποιοῦν ἐξ ὧν ἐφθείροντο, καὶ ἅμα ὑπὸ ἀλλοφύλων μᾶλλον ἐπεδουλεύοντο. (5) Τὴν γοῦν Ἀττικὴν ἐκ τοῦ ἐπι πλεῖστον διὰ τὸ λεπτόγεγον ἀστασίαστον οὔσαν ἄνθρωποι ὄκουν οἱ αὐτοὶ ἀεὶ. (6) Καὶ παράδειγμα τότε τοῦ λόγου οὐκ ἐλάχιστόν ἐστι διὰ τὰς μετοικίας ἐς τὰ ἄλλα μὴ ὁμοίως αὐξηθῆναι· ἐκ γὰρ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος οἱ πολέμῳ ἢ στάσει ἐκπίπτοντες παρ' Ἀθηναίους οἱ δυνατώτατοι ὡς βέβαιον ὄν ἀνεχώρουν, καὶ πολῖται γιγνόμενοι εὐθύς ἀπὸ παλαιῶ μείζω ἐπιποιήσαν πλῆθει ἀνθρώπων τὴν πόλιν, ὥστε καὶ ἐς Ἰωνίαν ὕστερον ὡς οὐχ ἰκανῆς οὔσης τῆς Ἀττικῆς ἀποικίας ἐξέπειψαν.

THUCYDIDES.

THUCYDIDIS

LIBER PRIMUS.

Thucydides Atheniensis conscripsit bellum Peloponnesiorum Atheniensiumque, ut inter se gesserunt, exorsus statim tum quum oriebatur id bellum et ratus magnum fore omniumque, quæ ante gesta sunt, maxime memorabile, conjecturam ex hoc ducens, quod et florebant ad bellum gerendum utrique omni apparatu, et ceteros Græcos cum alterutris se conjungere videns partim quidem statim, partim vero certe in animo habere. (2) Motus enim hic profecto maximus Græcis exstitit et barbarorum parti, quin dixerim etiam inter maximam humani generis partem. Nam quæ ante hæc acciderant et antiquiora etiam ob temporum vetustatem accuratius quidem comperiri non poterant, sed argumentis ductus, quæ mihi remotissimam antiquitatem spectanti persuasionem præbent, illa non magna fuisse puto neque in bellicis rebus nec in ceteris.

II. Apparet enim eam, quæ Græcia nunc appellatur, non ex antiquo jam tempore constanter habitari, sed antea migrationes esse et facile suas quosque sedes relinquere, quo tiens quique ab aliquo majore numero cogentur. (2) Nam quum negotiatio nulla esset, nec ullus inter ipsos commercio citra formidinem vel terra vel per mare locus daretur, quumque suam quisque terram hactenus colerent, ut victui sufficeret, nec pecuniæ vim haberent, nec humum arboribus consererent, quia incertum erat, quando quis alius incursione facta, præsertim quum muris non essent muniti, fructum ablaturus esset, et qui quidem in diem necessarius victus esset, eo se rati ubique potituros, haud gravate sedes mutabant, et ob id ipsum nec magnitudine urbium, nec reliquo valebant apparatu. (3) Potissimum vero terræ optimæ his incolarum mutationibus semper erant obnoxia, Thessalia, quæ nunc vocatur, et Bœotia, et Peloponnesus magna pars, præter Arcadiam, et quæ in reliqua Græcia erant præstantissima. (4) Nam propter soli bonitatem et opes nonnullis admodum auctæ seditiones inferebant quibus perdebantur, et simul alienigenarum insidiis magis appetebantur; (5) verum Atticam quidem, quia ut plurimum propter agri tenuitatem seditionum immunis erat, iidem semper homines incolebant. (6) Atque eorum quæ dixi, non minimum indicium hoc est quod ob migrationes ceteræ partes non pariter creverunt; nam ex reliqua Græcia qui aut bello aut seditione excidebant, potentissimi quique ad Athenienses tanquam in tutum se recipiebant, et civium jus adepti statim ab antiquissimis usque temporibus majorem etiam civitatem hominum frequentia fecerunt, quo factum est, ut etiam in Ioniam postea, quod Attica multitudini non sufficeret, colonias emitterent.

III. Δηλοῖ δέ μοι καὶ τότε τῶν παλαιῶν ἀσθένειαν οὐχ ἥμισυ πρὸ γὰρ τῶν Τρωϊκῶν οὐδὲν φαίνεται πρότερον κοινῇ ἐργασαμένη ἡ Ἑλλάς, (2) δοκεῖ δέ μοι, οὐδὲ τοῦνομα τοῦτο ζύμπασά πω εἶχεν, ἀλλὰ τὰ μὲν πρὸ Ἑλληνος τοῦ Δευκαλίωνος καὶ πάνυ οὐδὲ εἶναι ἡ ἐπίκλησις αὕτη, κατὰ ἔθνη δὲ ἄλλα τε καὶ τὸ Πελασγικὸν ἐπὶ πλείστον ἀφ' ἑαυτῶν τὴν ἑπωνυμίαν παρέχουσαι, Ἑλληνος δὲ καὶ τῶν παιδῶν αὐτοῦ ἐν τῇ Φθιώτιδι ἰσχυσάντων, καὶ ἐπαγομένον αὐτοῦ ἐπ' ὠφελίᾳ ἐς τὰς ἄλλας πόλεις, καθ' ἑκάστου μὲν ἡδὴ τῆ ἑμιλίᾳ μᾶλλον καλεῖσθαι Ἑλληνας, οὐ μέντοι πολλοῦ γε χρόνου ἡδύνατο καὶ ἅπασιν ἐκνικῆσαι. (3) Τεκμηριοῖ δὲ μάλιστα Ὀμηρος· πολλῶν γὰρ ὕστερον ἔτι καὶ τῶν Τρωϊκῶν γενόμενος οὐδαμοῦ τοὺς ζύμπαντας ὀνόμασεν, οὐδ' ἄλλους ἢ τοὺς μετ' Ἀχιλλεύου ἐκ τῆς Φθιώτιδος, οἵπερ καὶ πρῶτοι Ἑλληνες ἦσαν, Δαναοὺς δὲ ἐν τοῖς ἔπεισι καὶ Ἀργεῖους καὶ Ἀχαιοὺς ἀνακαλεῖ. Οὐ μὴν οὐδὲ βαρβάρους εἶρχε διὰ τὸ μηδὲ Ἑλληνας πω, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἀντίπαλον εἰς ἐν ὄνομα ἀποκεκρίσθαι. (4) Οἱ δ' οὖν ὡς ἑκάστοι Ἑλληνες κατὰ πόλεις τε, ὅσοι ἀλλήλων ξυνίσταν, καὶ ζύμπαντες ὕστερον κληθέντες, οὐδὲν πρὸ τῶν Τρωϊκῶν δι' ἀσθένειαν καὶ ἀμειξίαν ἀλλήλων ἀθροοί ἐπραξαν. (5) Ἄλλὰ καὶ ταύτην τὴν στρατεῖαν θαλάσση ἡδὴ πλείω χρόμειοι ξυνῆλθον.

IV. Μίνος γὰρ παλαιάτους ἂν ἀκοῆ ἴσμεν ναυτικὸν ἐκτίσαστο, καὶ τῆς νῦν Ἑλληνικῆς ἐπὶ πλείστον ἐκράτησεν, καὶ τῶν Κυκλάδων νήσων ἤρξεν τε καὶ οἰκιστὴς πρῶτος τῶν πλείστον ἐγένετο, Κῆρας ἐξελάσας καὶ τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας ἡγεμόνας ἐγκαταστήσας· τὸ τε ληστικὸν, ὡς εἰκός, καθήρει ἐκ τῆς θαλάσσης ἐφ' ὅσον ἡδύνατο, τοῦ τὰς προσόδους μᾶλλον ἰέναι αὐτῶ.

V. Οἱ γὰρ Ἑλληνας τὸ πάλαι, καὶ τῶν βαρβάρων οἱ τε ἐν τῇ ἡπείρῳ παραθαλάσσιοι καὶ ὅσοι νήσους εἶχον ἐπειδὴ ἤρξαντο μᾶλλον περαιοῦσθαι ναυσὶν ἐπ' ἀλλήλους, ἐτρέποντο πρὸς ληστείαν, ἡγουμένων ἀνδρῶν οὐ τῶν ἀδυνατωτάτων κέρδους τοῦ σφετέρου αὐτῶν ἕνεκα καὶ τοῖς ἀσθενέσι τροφῆς, καὶ προσπίπτοντες πόλεσιν ἀτειχίστους καὶ κατὰ κώμας οἰκουμένας ἤρπαζον καὶ τὸν πλείστον τοῦ βίου ἐντεῦθεν ἐποιούτων, οὐχ ἔχοντός πω αἰσχύνην τούτου τοῦ ἔργου, φέροντος δέ τι καὶ δόξης μᾶλλον. (2) δηλοῦσι δὲ τῶν τε ἡπειρωτῶν τινὲς ἔτι καὶ νῦν, οἷς κόσμος καλῶς τοῦτο δρᾶν, καὶ οἱ παλαιοὶ τῶν ποιητῶν τὰς πύσεις τῶν καταπλεόντων πανταχοῦ ὁμοίως ἐρωτῶντες εἰ λησταὶ εἰσιν, ὡς οὔτε ὧν πυθάνονται ἀπαξιούτων τὸ ἔργον, οἷς τ' ἐπιμελὲς εἶη εἰδέναι οὐκ ἀνειδίζοντων. (3) Ἐληγίζοντο δὲ καὶ κατ' ἡπείρου ἀλλήλους. Καὶ μέγρι τοῦδε πολλὰ τῆς Ἑλλάδος τῷ παλαιῷ τρόπῳ νέμεται περὶ τε Λοκροὺς τοὺς Ὀζόλας καὶ Αἰτωλοὺς καὶ Ἀκαρνανὰς καὶ τὴν ταύτην ἡπείρου. Τό τε σιδηροφορεῖσθαι τοῦτοισι τοῖς ἡπειρωταῖσι ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ληστείας ἐμμεμένηκεν.

VI. πᾶσα γὰρ ἡ Ἑλλάς ἐσιδηροφόρει διὰ τὰς ἀφράκτους τε οἰκῆσεις καὶ οὐχ ἀσφαλεῖς παρ' ἀλλήλους ἐφόδους, καὶ ξυνήθη τὴν διαίταν μεθ' ὅπλων ἐποιήσαντο

III. Demonstrat mihi autem hoc quoque præter cetera prisorum temporum tenuitatem : Trojanum enim ante bellum nihil communiter gessisse constat Helladem; (2) et vero, ut mea fert sententia, ne nomen quidem hoc universa Græcia jam habebat, sed ante ætatem Hellenis filii Deucalionis cognomen istud prorsus nullum dum arbitror fuisse, sed singulas gentes quum alias tum Pelasgicam latissime nomen a seipsis terræ fecisse; quum autem Hellen ejusque liberorum res in Phthiotide magna incrementa cepissent, essentque qui eos in alias civitates auxilii causa accerserent, tum quidem jam singulos per commercium sæpius Hellenas vocari, et tamen ne sic quidem longo post tempore id inter omnes poterat obtinere. (3) Argumento est maxime Homerus, qui quamquam multo posterior fuit bello Trojano nusquam tamen neque universos sic appellavit, nec alios, quam eos, qui cum Achille ex Phthiotide venerant, qui quidem primi Ἑλληνες erant; contra Danaos in carminibus suis nominat et Argivos et Achæos. Nec magis tamen barbaros dixit, quod ne Hellenes quidem adhuc, ut mihi videtur, assumpto contrario uno nomine ab illis discreti essent. (4) Jam vero singuli hi pro se quique et oppidatim, quotquot se mutuo intelligebant, et universi postea Hellenes nominati, propter virium imbecillitatem et vitæ genus mutuo commercio carens nihil ante Trojana tempora conjuncti gesserunt. (5) Sed et ad hanc expeditionem convenerunt, quod jam frequentius rebus maritimis operam dabant.

IV. Minos enim eorum, quos auditu cognovimus, antiquissimum classem paravit, maximamque partem maris, quod Græcum nunc vocatur, in suam potestatem redegit Cycladumque insularum et regnum obtinuit, et in earum, plerasque primus colonias deduxit, Caribus expulsis, suisque filiis in imperio constituit; latronesque, ut par erat, e mari fugabat, quoad poterat, ut reditus ad se facilius venirent.

V. Olim enim Græci, barbarorumque et qui in continente degebant mari vicini, et qui insulas incolebant, postquam navibus alii ad alios mare trajicere frequentius cœperunt, ad latrocinia sese converterunt, virorum potentissimorum ductu, tum quæstus sui causa, tum etiam ut victum pauperibus quærerent; atque adorti civitates nullis muribus unitas, et per vicos disjectas diripiebant, et maximam victus partem hinc comparabant, quum quidem hoc facinus nondum ignominiam haberet, imo vero nonnihil etiam gloriæ potius afferret. (2) Hoc autem nunc etiam quum alii nonnulli, qui in continente habitant, manifeste declarant, quibus decori est hoc scite exercere, tum etiam antiqui poætæ, qui faciunt in percontationibus appellentium illorum ubique eodem modo eos interrogari, numquid sint latrones, tamquam neque illi, quos interrogant, rem ut se indignam inficiantur, nec illi, quibus curæ est scire, exprobrent. (3) Prædabantur vero inter se etiam in continente. Et ad hoc usque tempus magna pars Græciæ prisco more colitur, ut apud Locros Ozolas et Ætolos et Acarnanas, et quæ huius finitima continens est; mansitque etiam armorum gestandorum mos apud hos continentis incolas ex veteri latrociniorum consuetudine.

VI. Omnis enim Græcia gestabat arma, tum quia domicilia nullis munitionibus septa habebant, tum quia tuto commare ultro citroque non poterant; et quotidianam

ὡσπερ οἱ βάρβαροι. (2) Σημεῖον δ' ἐστὶ ταῦτα τῆς Ἑλλάδος ἐτι οὕτω νεμόμενα τῶν ποτὲ καὶ ἐς πάντας ὁμοίων διατημάτων. (3) Ἐν τοῖς πρώτοις δὲ Ἀθηναῖοι τὸν τε σίδηρον κατέθεντο καὶ ἀνεμμένη τῇ διαίτῃ ἐς τὸ τρυφερώτερον μετέστησαν. Καὶ οἱ πρεσβύτεροι αὐτοῖς τῶν εὐδαιμόνων διὰ τὸ ἀβροδίαιτον οὐ πολλὸς χρόνος ἐπειδὴ χιτῶνας τε λινοῦς ἐπαύσαντο φοροῦντες καὶ χρυσῶν τεττίγων ἐνέρσει κρωθῦλον ἀναδύμενοι τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ τριχῶν· ἀφ' οὗ καὶ Ἰώνων τοὺς πρεσβυτέρους κατὰ τὸ ζυγγενὲς ἐπὶ πολλὴ αὐτῆ ἡ σκευὴ κατέσχευεν. (4) Μιστρία δ' αὐ ἐσθῆτι καὶ ἐς τὸν νῦν τρόπον πρώτοις Ἀκεδαμόνιοι ἐχρήσαντο, καὶ ἐς τὰ ἄλλα πρὸς τοὺς πολλοὺς οἱ τὰ μείζω κεκτημένοι ἰσοδίατοι μάλιστα κατέστησαν. (5) ἐγυμνώθησάν τε πρώτοιι καὶ ἐς τὸ φανερόν ἀποδύντες λίπα μετὰ τοῦ γυμνάζεσθαι ἠλείψαντο· τὸ δὲ πάλαι καὶ ἐν τῷ Ὀλυμπιακῷ ἀγῶνι διαζώματα ἔχοντες περὶ τὰ αἰδοῖα οἱ ἀθληταὶ ἠγωνίζοντο, καὶ οὐ πολλὰ ἔτη ἐπειδὴ πέπαυται. Ἔτι δὲ καὶ ἐν τοῖς βαρβάροις ἐστὶν οἷς νῦν, καὶ μάλιστα τοῖς Ἀσιανοῖς, πυγμαγῆς καὶ πάλης ἄλλα τίθεται, καὶ διεξωσμένοι τοῦτο δρωσιν. (6) Πολλὰ δ' ἂν καὶ ἄλλα τις ἀποδείξειε τὸ παλαιὸν Ἑλληνικὸν ὁμοίотροπα τῶ νῦν βαρβαρικῷ διατιώμενον.

VII. Τῶν δὲ πόλεων ὅσαι μὲν νεώτατα ὠκίσθησαν καὶ ἤδη πλοῖμωτέρων ὄντων, περιουσίας μᾶλλον ἔχουσαι χρημάτων ἐπ' αὐτοῖς τοῖς αἰγιαλοῖς τεύχεσιν ἐκτίζοντο καὶ τοὺς ἰσθμοὺς ἀπελάμβανον ἐμπορίας τε ἕνεκα καὶ τῆς πρὸς τοὺς προσοίκους ἕκαστοι ἰσχύος· αἱ δὲ παλαιαὶ διὰ τὴν ληστείαν ἐπὶ πολλὴ ἀντισχοῦσαν ἀπὸ θαλάσσης μᾶλλον ὠκίσθησαν, αἱ τε ἐν ταῖς νήσοις καὶ ἐν ταῖς ἡπείροις (ἔφερον γὰρ ἀλλήλους τε καὶ τῶν ἄλλων ὅσοι ὄντες οὐ θαλάσσιοι κάτω ὄκουν), καὶ μέχρι τοῦδε ἔτι ἀνωκισμένοι εἰσίν.

VIII. Καὶ οὐχ ἤσσαν λησταὶ ἦσαν οἱ νησιῶται Κᾶρες τε ὄντες καὶ Φοίνικες· οὗτοι γὰρ δὴ τὰς πλείστας τῶν νήσων ὄκισαν. Μαρτύριον δὲ· Δήλου γὰρ καθαιρομένης ὑπὸ Ἀθηναίων ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ καὶ τῶν θηκῶν ἀναιρεθεισῶν ὅσαι ἦσαν τῶν θενωτέρων ἐν τῇ νήσῳ, ὑπὲρ ἡμισυ Κᾶρες ἐφάνθησαν, γνωσθέντες τῇ τε σκευῇ τῶν ὅπλων ζυντεθαμμένη καὶ τῷ τρόπῳ ᾧ νῦν εἶτι θάπτουσι. (2) Καταστάνας δὲ τοῦ Μίνω ναυτικῆς πλοῖμωτέρας ἐγένετο παρ' ἀλλήλους· οἱ γὰρ ἐκ τῶν νήσων κακοῦργοι ἀνέστησαν ὑπ' αὐτοῦ, ὅτε περ καὶ τὰς πολλὰς αὐτῶν κατόκισεν. (3) Καὶ οἱ παρὰ θάλασσαν ἄνθρωποι μᾶλλον ἤδη τὴν κτῆσιν τῶν χρημάτων ποιούμενοι βεβαιότερον ὄκουν, καὶ τινες καὶ τεῖχη περιεβάλλοντο ὡς πλουσιώτεροι ἑαυτῶν γινόμενοι· ἐφιέμενοι γὰρ τῶν κερδῶν οἱ τε ἤσσαν ὑπέμενον τὴν τῶν κρισσῶνων δουλείαν, οἱ τε δυνατώτεροι περιουσίας ἔχοντες προσηποιούτων ὑπηκόους τὰς ἐλάσσους πόλεις. (4) Καὶ ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ μᾶλλον ἤδη ὄντες ὑστερον χρόνῳ ἐπὶ Τροίαν ἐστράτευσαν,

IX. Ἀγαμέμνων τέ μοι δοκεῖ τῶν τότε δυνάμει προύχων καὶ οὐ τοσοῦτον τοῖς Τυνδάρεω θρόκοις κατελιμ-

vitam in armis egerunt, ut barbari. (2) Græciæ autem populi, qui nunc etiam ita vivunt, documento sunt, similia vitæ instituta olim et apud omnes fuisse. (3) At primi fere Athenienses ferrum deposuerunt, et remissionem cultum secuti ad mollius vitæ genus transierunt. Et seniores apud eos e fortunatis propter delicatum vitæ genus haud diu est quod tunicas lineas ferre desierunt, insertisque aureis cicadis tutulum colligere e capitis coma. Unde etiam Ionum seniores propter cognationem cultus iste diu tenuit. (4) Modica contra veste et ad hujus ætatis morem accommodata primi Lacedæmonii usi sunt, et in ceteris quoque rebus locupletiores eadem atque plebei vitæ consuetudinem servarunt. (5) Idem etiam primi corpora nudarunt, et palam oleo se vestibus depositis unxerunt. Olim vero etiam in corporis exercitationibus in Olympiaco certamine subligacula circum pudenda gestantes athletæ certabant, nec multi sunt anni, ex quo hic mos desiit. Quin adhuc etiam apud nonnullos barbaros, præcipue vero Asiaticos, pugilatus et luctæ præmia proponuntur, et subligaculis in his certaminibus utuntur. (6) Ac multis etiam aliis in rebus demonstravit quis priscos Græcos eodem vitæ genere usos, quo hujus ætatis barbari utuntur.

VII. Urbes vero, quotquot novissime sunt conditæ, et ex quo navigatio tutior esse cæpit, quum majorem pecuniarum copiam habent, ad ipsa littora mœnibus cinctæ condebantur, et isthmos occupabant, cum mercaturæ causa, tum potentia inter suos quoque finitimos. At vetustæ urbes, propter latronum infestationem, quæ multum invaluerat, procul a mari potius conditæ sunt tam illæ, quæ in insulis, quam quæ in continente sunt; (nam latrones et invicem se populabantur et reliquos, qui licet rebus maritimis operam non darent, tamen non procul a mari habitarent;) atque ad hoc usque tempus illæ procul a mari sunt.

VIII. Nec vero minus insularum incolæ latrocinia exercebant, qui Cares erant et Phœnices; hi enim plurimas insulas condiderant. Documento hoc est: quum enim Delus insula lustraretur ab Atheniensibus hujus belli tempore conditoriis sublatis quotquot erant hominum, qui in hac insula decederant, supra dimidium Cares inventi sunt, agniti et armorum genere, quæ una cum ipsis sepulta erant, et ipso modo, quo nunc quoque sepeliunt. (2) Sed cum Minois maritimum imperium extitisset, maria liberius ultro citroque navigari cœperunt; nam et ex insulis prædones ab eo sunt sublati, quo quidem tempore etiam colonias in illarum plerasque deduxit. (3) Et homines, qui prope mare degebant, jam parandæ pecuniæ studio magis dediti, constantius sedibus suis habitabant; quietiam quidam muris se tutabantur, quippe qui divitiis auferentur. Etenim cupiditate quæstus et qui imbecilliores erant, potentiorum servitutem sustinebant, et qui potentiores, quia magnas habebant facultates, minores civitates suæ ditioni adjugebant. (4) Atque in hac potissimum jam conditione constituti posteriore tempore ad Trojam cum exercitu sunt profecti.

IX. Et Agamemnon mihi videtur eo quod ceteros illius sæculi potentia superaret, non autem tantopere, quod Tyn-

μένους τούς Ἑλένης μνηστῆρας ἄγων τὸν στόλον ἀγεῖ-
 ραι. (2) Λέγουσι δὲ καὶ οἱ τὰ σαφέστατα Πελοποννη-
 σίων μνήμη παρὰ τῶν πρότερον δεδεγμένοι Πελοπῶ τε
 πρώτον πλήθει χρημάτων, ἃ ἦλθεν ἐκ τῆς Ἀσίας ἔχων
 ἐς ἀνθρώπους ἀπόρους, δύναμιν περιποιησάμενον τὴν
 ἐπωνυμίαν τῆς χώρας ἐπηλύτην ὄντα ὅμως σχεῖν, καὶ
 ὑπερὸν τοῖς ἐχθροῖς ἔτι μείζω ξυνεχθῆναι, Εὐρυ-
 σθέως μὲν ἐν τῇ Ἀττικῇ ὑπὸ Ἡρακλειδῶν ἀποθανόν-
 τος, Ἀτρέως δὲ μητρὸς ἀδελφοῦ ὄντος αὐτῶ, καὶ ἐπι-
 τρέψαντος Εὐρυσθέως, ὅτ' ἐστράτευε, Μυκίνας τε καὶ
 τὴν ἀρχὴν κατὰ τὸ οἰκεῖον Ἀτρεῖ· τυγχάνειν δὲ αὐτὸν
 φεύγοντὰ τὸν πατέρα διὰ τὸν Χρυσίππου θάνατον, καὶ
 ὡς οὐκέτι ἀνεχώρησεν Εὐρυσθεὺς, βουλομένων καὶ τῶν
 Μυκηναίων φόβῳ τῶν Ἡρακλειδῶν, καὶ ἅμα δυνατὸν
 δοκοῦντα εἶναι καὶ τὸ πλήθος τεθεραπευκότα, τῶν Μυ-
 κηναίων τε καὶ ὅσων Εὐρυσθεὺς ἤρχε τὴν βασιλείαν
 Ἀτρέα παραλαβὴν, καὶ τῶν Περσειδῶν τοὺς Πελοπίδας
 μείζους καταστῆναι. (3) Ἄ μοι δοκεῖ Ἀγαμέμνων πα-
 ραλαβὸν καὶ ναυτικῶν τε ἅμα ἐπὶ πλείον τῶν ἄλλων
 ἰσχύσας, τὴν στρατείαν οὐ χάριτι τὸ πλεῖστον ἢ φόβῳ
 ξυναγαγῶν ποιήσασθαι. (4) Φαίνεται γὰρ ναυσὶ τε
 πλείεσταις αὐτὸς ἀφικόμενος καὶ Ἀρκάσι προσπαρα-
 σχῶν, ὡς Ὅμηρος τοῦτο δεδήλωκεν, εἴ τῳ ἱκανὸς τε-
 κηριώσιαι. Καὶ ἐν τοῦ σκήπτρου ἅμα τῇ παραδόσει
 εἴρηκεν αὐτὸν πολλῶν τε νήσοισι καὶ Ἀργεῖ παντὶ ἀνάσ-
 σειν· οὐκ ἂν οὖν νήσων ἕξω τῶν περιουκιδῶν (αὐτὰι δὲ
 οὐκ ἂν πολλὰι εἴησαν) ἡπειρώτης ὦν ἐκράτει, εἴ μή
 τι καὶ ναυτικὸν εἶχεν. (5) Εἰκάζειν δὲ χρῆ καὶ ταύτῃ
 τῇ στρατείᾳ οἷα ἦν τὰ πρό αὐτῆς.

X. Καὶ ὅτι μὲν Μυκῆναι μικρὸν ἦν, ἢ εἴ τι τῶν τότε
 πόλισμα νῦν μὴ ἀξιόχρεον δοκεῖ εἶναι, οὐκ ἀκριβεῖ ἂν
 τι σημεῖον χρώμενος ἀπιστοῖη μὴ γενέσθαι τὸν στόλον
 τοσοῦτον ὅσον οἱ τε ποιητὰι εἰρήκασι καὶ ὁ λόγος κατέχει.
 (2) Λακεδαιμονίων γὰρ εἴ ἢ ἡ πόλις ἐρημωθῆι, λειψθείη
 δὲ τὰ τε ἱερά καὶ τῆς κατασκευῆς τὰ ἐδάφη, πολλὴν ἂν
 οἴμαι ἀπιστίαν τῆς δυνάμεως προελθόντος πολλοῦ χρό-
 νου τοῖς ἔπειτα πρὸς τὸ κλέος αὐτῶν εἶναι (καίτοι Πε-
 λοποννήσου τῶν πέντε τὰς δύο μοῖρας νέμονται, τῆς τε
 ξυμπάσης ἡγούνται καὶ τῶν ἕξω ξυμμάχων πολλῶν·
 ὅμως δὲ οὔτε ξυνοικισθείσης πόλεως οὔτε ἱεροῖς καὶ κα-
 τασκευαῖς πολυτελεῖσι χρησαμένης, κατὰ κώμας δὲ τῶ
 παλαιῶ τῆς Ἑλλάδος τρόπῳ οἰκισθείσης, φαίνουτ' ἂν
 ὑποδεστέρα), Ἀθηναίων δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο παθόντων
 διπλασίαν ἂν τὴν δύναμιν εἰκάζεσθαι ἀπὸ τῆς φανερᾶς
 ὀψεως τῆς πόλεως ἢ ἔστιν. (3) Οὐκουν ἀπιστεῖν εἰκός,
 οὐδὲ τὰς ὀψεις τῶν πόλεων μᾶλλον σκοπεῖν ἢ τὰς δυνά-
 μεις, νομίζειν δὲ τὴν στρατιάν ἐκείνην μεγίστην μὲν
 γενέσθαι τῶν πρό αὐτῆς, λειπομένην δὲ τῶν νῦν, τῇ
 Ὅμηρου αὖ ποιήσει εἴ τι χρῆ κἀνταῦθα πιστεύειν, ἣν
 εἰκός ἐπὶ τὸ μείζον μὲν ποιητὴν ὄντα κοσμησαί, ὅμως
 δὲ φαίνεται καὶ οὕτως ἔνδεστέρα. (4) Πεποίηκε γὰρ
 χιλίων καὶ διακοσίων νεῶν, τὰς μὲν Βοιωτῶν εἴκοσι καὶ
 ἑκατὸν ἀνδρῶν, τὰς δὲ Φιλοκτῆτου πεντήκοντα, δηλῶν,
 ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τὰς μεγίστας καὶ ἐλαχίστας· ἄλλων γοῦν

dare iurejurando obstricti essent, expeditionem compa-
 rasse. (2) Atque aiunt etiam, qui praeter ceteros probabi-
 liter Peloponnesiorum res a maioribus memoria traditas
 acceperunt, Pelopem primum quum magna vi pecuniarum,
 quas secum ex Asia ad homines inopes attulerat, potentiam
 parasset, quamvis peregrinus esset, tamen illi regioni ut
 nomen daret obtinuisse, et postea longe ampliores res ipsius
 posteris accessisse, quum Eurystheus quidem in Attica ab
 Heraclidis interfectus esset, Atreus vero ipsius avunculus
 esset et commisisset Eurystheus, quum ad expeditionem
 proficisceretur, Mycenae et imperium propter cognationem
 Atreo; eum vero tum fugere patris metu propter Chryssippi
 necem, et quum Eurystheus nondum jam rediisset, volen-
 tibus etiam Mycenaeis Heraclidarum metu, simul etiam quod
 vir strenuus esse videretur et multitudinis benevolentiam
 sibi conciliasset, regno Mycenaeorum, et ceterorum omnium,
 quibus Eurystheus imperabat, regnum cepisse Atreum et
 Persidis Pelopidas majores evasisse. (3) His mihi videtur
 Agamemno opibus acceptis et simul etiam re navali supra
 ceteros potentia auctus expeditionem illam fecisse non gratia
 potius quam metu comparatam. (4) Constat enim eum et
 plurimis cum navibus ipsum profectum, et Arcadibus praeter-
 ea naves praebuisse, ut Homerus hoc declaravit, si
 cui idoneus testis videtur; atque etiam in sceptri tradi-
 tione, dixit ipsum « Multis insulis, et omni Argo imperare.»
 Nequaquam igitur insulas, praeter vicinas (hae autem non
 multae esse possint), qui in continente debebat, in sua di-
 tione habere potuisset, nisi aliquam etiam classem habuis-
 set. (5) Ex hoc autem bellico apparatu etiam conjecturam
 facere licet, quales fuerint superiorum saeculorum expe-
 ditiones.

X. Jam vero quod Mycenae parvum oppidum fuerint, aut
 si quod aliud illorum temporum nunc parvi momenti vide-
 tur esse, nequaquam hoc firmum argumentum sit, quo quis
 usus minus credat classem tantam fuisse, quantum et
 poetae dixerunt, et ipsa fama obtinuit. (2) Nam si Lace-
 daemoniorum urbs vastata desoletur, templa vero et aedifi-
 ciorum areae relinquuntur, multos existimem e posteris
 longo temporis progressu de illorum potentia valde dubita-
 turos, quae tenuior quam pro gloria videatur (ae tamen de
 quinque Peloponnesi partibus duas possident, totiusque
 principatum obtinent, multorumque extra Peloponnesum
 sociorum; nihilominus vero quoniam neque coaedificata est
 urbs, neque templis aedificiisve magnificentioribus in-
 structa, sed antiquo Graeciae more pagatim condita, non
 admodum ampla videatur); Atheniensibus contra hoc si
 ipsum accidat, ex manifesta urbis dirutae specie potentiam du-
 plo majorem visum iri puto, quam est. (3) Haud igitur in-
 credulos esse, nec urbium speciem potius quam vires spec-
 tate consentaneum est, expeditionem autem illam credere
 superioribus quidem longe majorem fuisse, sed aetatis nos-
 trae bellicis rebus inferiorem, si quid hic quoque Homeri
 poesi credere convenit; et eam quidem verisimile est ab eo,
 qui erat poeta, in majus exornatam esse; verum tamen
 et sic inferiorem fuisse manifestum est. (4) Fecit enim
 classem mille et ducentarum navium et Baeotiorum quidem
 singulas centum et viginti virorum; Philoctetae vero, quin-
 quaginta, demonstrans (ut mihi videtur) et maximas et
 minimas; certe de ceterarum magnitudine in navium cata-

μεγέθους περί ἐν νεῶν καταλόγῳ οὐκ ἐμνήσθη. Αὐτε-
ρέται δὲ ὅτι ἦσαν καὶ μάχιμοι πάντες, ἐν ταῖς Φιλο-
κτήτῳ ναυσὶ δεδήλωκεν· τοζότας γὰρ πάντας πεποίηκε
τοὺς προσκόπους. Περὶνεὺς δὲ οὐκ εἰκὸς πολλοὺς συμ-
πλεῖν ἔξω τῶν βασιλείων καὶ τῶν μάλιστα ἐν τέλει,
ἄλλως τε καὶ μέλλοντας πέλαγος περαιώσσεσθαι μετὰ
σκευῶν πολεμικῶν, οὐδ' αὖ τὰ πλοῖα κατάφρακτα ἔχον-
τας, ἀλλὰ τῷ παλαιῷ τρόπῳ ληστικώτερον παρεσκευ-
ασμένα. (5) Πρὸς τὰς μεγίστας δ' οὖν καὶ ἐλαγίστας
ναῦς τὸ μέσον σκοποῦντι οὐ πολλοὶ φαίνονται ἐλθόντες
ὅς ἀπὸ πάσης τῆς Ἑλλάδος κοινῇ πεμπόμενοι.

XI. Αἴτιον δ' ἦν οὐχ ἡ ὀλιγαριθμία τοσοῦτον ὅσον
ἡ ἀχρηματία. Τῆς γὰρ τροφῆς ἀπορία τὸν τε στρατὸν
ἐλάσσω ἤγαγον καὶ ὅσον ἤλιπιζον αὐτόθεν πολεμοῦντα
βιοτεύσειν, ἐπειδὴ τε ἀφικόμενοι μάχῃ ἐκράτησαν (δῆ-
λον δέ· τὸ γὰρ ἔρυμα τῷ στρατοπέδῳ οὐκ ἂν ἐτεγί-
σαντο), φαίνονται δ' οὐδ' ἐνταῦθα πάσῃ τῇ δυνάμει
χρησάμενοι, ἀλλὰ πρὸς γεωργίαν τῆς Χερσονήσου τρα-
πόμενοι καὶ ληστείαν τῆς τροφῆς ἀπορία. Ἦ καὶ
μᾶλλον οἱ Τρῶες αὐτῶν δισεπαρμένον τὰ δέκα ἔτη ἀν-
τεῖχον βία τοῖς αἰεὶ ὑπολειπομένοις ἀντίπαλοι ὄντες.
(2) Περιουσίαν δὲ εἰ ἤλθον ἔχοντες τροφῆς καὶ ὄντες
ἄθροοι ἀνευ ληστείας καὶ γεωργίας ξυνηχῶς τὸν πόλεμον
διέφερον, βραδίως ἂν μάχῃ κρατοῦντες εἶλον, οἷ γε καὶ
οὐκ ἄθροοι ἀλλὰ μέρει τῷ αἰεὶ παρόντι ἀντεῖχον· πο-
λιορχία δ' ἂν προσκαθεζόμενοι ἐν ἐλάσσονί τε χρόνῳ
καὶ ἀπινώτερον τὴν Τροίαν εἶλον. (3) Ἀλλὰ δι' ἀχρη-
ματίαν τὰ τε πρὸ τούτων ἀσθενῆ ἦν καὶ αὐτὰ γε δὴ
ταῦτα ὀνομαστότατα τῶν πρὶν γενόμενα δηλοῦται τοῖς
ἔργοις ὑποδεέστερα ὄντα τῆς φήμης καὶ τοῦ νῦν περὶ
αὐτῶν διὰ τοὺς ποιητὰς λόγου κατεσχηκότος,

XII. ἐπεὶ καὶ μετὰ τὰ Τρωϊκὰ ἡ Ἑλλάς ἐτι μετανί-
στατό τε καὶ κατωρίζετο ὥστε μὴ ἡσυχάσασα αὐξηθῆ-
ναι. (2) Ἦ τε γὰρ ἀναχώρασις τῶν Ἑλλήνων ἐξ Ἰλίου
χρόνια γενομένη πολλὰ ἐνεόχλωσε, καὶ στάσεις ἐν ταῖς
πόλεσι ὡς ἐπὶ πολὺ ἐγένοντο, ἀφ' ὧν ἐκπίπτοντες τὰς
πόλεις ἔκτιζον. (3) Βοιωτοὶ τε γὰρ οἱ νῦν ἐξηκοστῶ
ἔτει μετὰ Ἰλίου ἄλωσιν ἐξ Ἄρνης ἀναστάντες ὑπὸ
Θεσσαλῶν τὴν νῦν μὲν Βοιωτίαν πρότερον δὲ Καδμηίδα
γῆν καλουμένην ἄφισαν (ἦν δὲ αὐτῶν καὶ ἀποδασμὸς
πρότερον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, ἀφ' ὧν καὶ ἐς Ἰδιον ἐστρά-
τευσαν), Δωριῆς τε ὀδοδοκοστῶ ἔτει ἐν Ἡρακλείδαις
Πελοπόννησον ἔσχον. (4) Μόλις τε ἐν πολλῶν χρόνῳ
ἡσυχάσασα ἡ Ἑλλάς βεβαίως καὶ οὐκέτι ἀνισταμένη
ἀποικίας ἐξέπεμψεν, καὶ Ἴωνας μὲν Ἀθηναῖοι καὶ νη-
σιωτῶν τοὺς πολλοὺς ἄφισαν, Ἰταλίας δὲ καὶ Σικελίας
τὸ πλεῖστον Πελοπόννησισι τῆς τε ἄλλης Ἑλλάδος
ἔστιν ἡ χωρία. Πάντα δὲ ταῦτα ὕστερον τῶν Τρωϊ-
κῶν ἐκτίσθη.

XIII. Δυνατωτέρας δὲ γιγνομένης τῆς Ἑλλάδος
καὶ τῶν χρημάτων τὴν κτήσιν ἐτι μᾶλλον ἢ πρότερον
ποιουμένης τὰ πολλὰ τυραννίδες ἐν ταῖς πόλεσι καθί-
σταντο, τῶν προσδῶν μειζρόνων γιγνομένων (πρότερον
δὲ ἦσαν ἐπὶ βῆτοισι γέραςι πατρικαῖ βασιλεῖαι), ναυτικά

logo nullam fecit mentionem; sed remiges fuisse simulque
milites omnes, id vero in Philoctetæ navibus aperte declaravit;
sagittarios enim fecit remiges omnes; vectores vero, præter
reges, et eos, qui summa potestate erant, non multos cum
illis navigasse est verisimile, præsertim quia mare cum
bellico instrumento erant trajecturi; neque tamen tectas
naves habebant, sed prisco more in piraticarum potius si-
militudinem constructas. (5) Si igitur mediam quamdam
rationem teneas inter maximas et minimas naves, non
multos, ut ab universa Græcia communiter missos, ve-
nisse constat.

XI. Hujus vero rei causa fuit, non tam ipsa hominum quam
pecuniarum penuria. Nam propter comeatus inopiam co-
pias minores duxerunt, et eas tantum, quas ex ipsa belli
sede pugnando victum sibi paraturas sperabant; et postquam
in terram egressi prælio vicerunt (hoc autem est manife-
stum, nec enim munimentum circa castra exstruxissent),
apparet ne hic quidem eos omnibus copiis usos esse, sed
ad Chersonesi culturam et ad latrocinium propter comea-
tus inopiam sese convertisse. Quamobrem etiam facilius
ipsis dispersis Trojani per decem annos restiterunt, quod
illis, qui relinquebantur, semper erant pares viribus. (2)
Sed si cum magna comeatus abundantia venissent, unaque
frequentes sine latrocinio et agricultura bellum continenter
gessissent, Trojam prælio superiores facile cepissent, siqui-
dem vel numero non frequenti sed aliqua exercitus parte, qua
quoque tempore præsto erat, Trojanos sustinebant. Quod
si Trojam assidua obsidione pressissent, et citius et minori
cum labore eam expugnassent. (3) Sed propter rerum ino-
piam, et quæ ante hoc bellum gesta sunt, invalida fuerunt,
et hæc ipsa, quæ omnium superiorum sunt celeberrima, re-
ipsa compinguntur inferiora fama, et opinione ea, quæ nunc
de illis propter poetas invaluit.

XII. Nam vel post res ad Trojam gestas Græci adhuc mi-
grabant sedesque novas figebant, ita ut eorum opes per
otium non creverint. (2) Nam et tardus Græcorum reditus
ab Ilio res multas innovavit, et in plerisque civitatibus
exoriebantur seditiones, quibus qui patria pulsi erant, ur-
bes condebant. (3) Nam et Bœoti, qui nunc appellantur,
sexagesimo post Ilii expugnationem anno Arne a Thessalis
pulsus eum agrum, qui nunc quidem Bœotius vocatur, ante
vero Cadmeus, incoluerunt; (erat autem quædam eorum
portio jam antea in hac terra, unde etiam ad Ilium cum exer-
citu sunt profecti), et Dorienses octogesimo anno cum He-
raclidis Peloponnesum tenuere. (4) Vixque longo post
tempore Græcia plane pacata, nec amplius sedes mutans
colonias emisit; et Athenienses quidem Ioniam et insulas
plerasque colonis occupaverunt; Peloponnesii vero Italiae et
Siciliae maximam partem, et nonnulla reliquæ Græciæ loca.
Sed omnes istæ coloniae post bellum Trojanum conditæ
sunt.

XIII. Sed cum augeretur Græcia potentia et pecuniarum
vim diligentius etiam quam ante, compararet, in plerisque
civitatibus tyrannides constituebantur, crescentibus in dies
reditibus; (ante enim regna hæreditaria erant certis hono-
ribus definita;) et Græci classem parare, rebusque mariti-

τε ἐξηρτύετο ἢ Ἑλλάς, καὶ τῆς θαλάσσης μᾶλλον ἀν-
τείχοντο. (2) Πρῶτοι δὲ Κορίνθιοι λέγονται ἐγγύτατα
τοῦ νῦν τρόπου μεταχειρίζαι τὰ περὶ τὰς ναῦς, καὶ
τριῆρεις πρῶτον ἐν Κορίνθῳ τῆς Ἑλλάδος ναυπηγηθῆναι.
(3) Φαίνεται δὲ καὶ Σαμίους Ἀμεινοκλῆς Κορίνθιος
ναυπηγὸς ναῦς ποιήσας τέσσαρας· ἔτη δ' ἐστὶ μάλιστα
τριακόσια ἐς τὴν τελευταίην τοῦδε τοῦ πολέμου ὅτε Ἀμει-
νοκλῆς Σαμίους ἤλθεν. (4) Ναυμαχία τε παλαιάτη
ᾧν ἴσμεν γίνεσθαι Κορινθίων πρὸς Κερκυραίους· ἔτη
δὲ μάλιστα καὶ ταύτη ἐξήχοντα καὶ διακόσια ἐστὶ μέ-
χρι τοῦ αὐτοῦ χρόνου. (5) Οἰκοῦντες γὰρ τὴν πόλιν οἱ
Κορίνθιοι ἐπὶ τοῦ Ἴσθμοῦ αἰεὶ δὴ ποτε ἐμπόριον εἶχον,
τῶν Ἑλλήνων τὸ πάλαι κατὰ γῆν τὰ πλεῖω ἢ κατὰ
θάλασσαν, τῶν τε ἐντὸς Πελοποννήσου καὶ τῶν ἔξω,
διὰ τῆς ἐκείνων παρ' ἀλλήλους ἐπιμισθόντων, χρήμασί
τε δυνατοὶ ἦσαν, ὡς καὶ τοῖς παλαιαῖς ποιηταῖς δε-
δήλωται ἀφνειὸν γὰρ ἐπωνόμασαν τὸ χωρίον. Ἐπειδὴ
τε οἱ Ἕλληνας μᾶλλον ἐπλώϊζον, τὰς ναῦς κτησάμενοι
τὸ ληστικὸν καθήρουν, καὶ ἐμπόριον παρέχοντες ἀμ-
φοτέρα δυνατὴν ἔσχον χρημάτων προσδοῖν τὴν πόλιν.
(6) Καὶ Ἴωσιν ὕστερον πολὺ γίνεσθαι ναυτικὸν ἐπὶ Κύ-
ρου Περσῶν πρώτου βασιλεύοντος καὶ Καμβύσου τοῦ υἱέ-
ος αὐτοῦ, τῆς τε καθ' ἑαυτοὺς θαλάσσης Κύρου πολεμοῦν-
τες ἐκράτησαν τινα χρόνον. Καὶ Πολυκράτης Σάμου
τυραννὸν ἐπὶ Καμβύσου ναυτικῶ ἰσχυρὸν ἄλλας τε τῶν
νῆσον ὑπηκόους ἐποίησατο, καὶ Ῥήγειαν ἐλὼν ἀνέθηκε
τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Δηλίῳ. Φωκαῆς τε Μασσαλίαν
οἰκίζοντας Καρχηδονίους ἐνίκων ναυμαχοῦντες·

XIV. δυνατώτατα γὰρ ταῦτα τῶν ναυτικῶν ἦν. Φαί-
νεται δὲ καὶ ταῦτα πολλαῖς γενεαῖς ὕστερα γενομένα
τῶν Τρωϊκῶν τριήρεσι μὲν ὀλίγαις ἠρώμενα, πεντη-
κοντόροις δ' ἔτι καὶ πλείοις μακροῖς ἐξηρτυμένα ὕσπερ
ἐκεῖνα. (2) Ὀλίγον τε πρὸ τῶν Μηδικῶν καὶ τοῦ Δα-
ρείου θανάτου, ὃς μετὰ Καμβύσῃν Περσῶν ἐβασίλευσε,
τριῆρεις περὶ τὴν Σικελίαν τοῖς τυράννοις ἐς πλῆθος
ἐγένοντο καὶ Κερκυραῖοι· ταῦτα γὰρ τελευταῖα πρὸ
τῆς Ξέρξου στρατείας ναυτικὰ ἀξιολογὰ ἐν τῇ Ἑλλάδι
κατέστη. (3) Αἰγινήται γὰρ καὶ Ἀθηναῖοι καὶ εἴτινες
ἄλλοι, βραχέα ἐκέκτηντο, καὶ τούτων τὰ πολλὰ πεν-
τηκοντόροις· ὁπότε δὲ ἀπ' οὗ Ἀθηναῖοις Θμιστοκλῆς
ἔπεισεν Αἰγινήταις πολεμοῦντας, καὶ ἅμα τοῦ βαρβάρου
προσδοκίμου ὄντος, τὰς ναῦς ποιήσασθαι ἄσπερ καὶ
ἐναυμάχησαν· καὶ αὐταὶ οὕτω εἶχον διὰ πάσης κατα-
στροφώματα.

XV. Τὰ μὲν οὖν ναυτικά τῶν Ἑλλήνων τοιαῦτα
ἦν, τὰ τε παλαιὰ καὶ τὰ ὕστερον γινόμενα. Ἰσχυρὸν
δὲ περιποιήσαντο ὁμοῦ οὐκ ἐλαχίστην οἱ προσσχόντες
αὐτοῖς χρημάτων τε προσδοκίαν καὶ ἄλλων ἀρχῆ· ἐπι-
πλέοντες γὰρ τὰς νήσους κατεστρέφοντο, καὶ μάλιστα
ἄσσοι μὴ διαρκῆ εἶχον χώραν. (2) Κατὰ γῆν δὲ πόλε-
μος, ἦθεν τις καὶ δύναμις παρεγένετο, οὐδεὶς ξυνέστη·
πάντες δὲ ἦσαν, ὅσοι καὶ ἐγένοντο, πρὸς διμόρους τοὺς σφε-
τέρους ἐκάστοις, καὶ ἐκδήμους στρατείας πολλὰ ἀπὸ τῆς
ἑαυτῶν ἐπ' ἄλλων καταστροφῆς οὐκ ἐξήρασαν οἱ Ἕλληνας.

mis operam studiosius dare cœperunt. (2) Primi autem
Corinthii feruntur proxime ad eum, qui nunc est, modum
tractasse rem navalem, et trirèmes primum Corinthii ex
omni Græcia ædificatæ. (3) Constat vero etiam Samiis
Aminoclem Corinthium navium fabricatorem quatuor naves
fecisse. Sunt autem anni ferme trecenti ad hujus belli finem,
quod Aminocles ad Samios ivit; (4) præliumque navale
omnium, quæ novimus, vetustissimum, est Corinthiorum
adversus Corcyræos; sunt autem item anni ducenti et se-
xaginta ad idem tempus. (5) Et enim urbem inco-
lentes Corinthii sitam ad Isthmum semper emporium habe-
bant quia olim Græci, tam illi, qui intra Peloponnesum,
quam qui extra habitant, terra potius, quam mari, per il-
lorum agrum commercia inter se habebant; pecuniaque
præpotentes erant, ut et ab antiquis poetis est declaratum;
opulentam enim cognominarunt urbem illam. Ac postquam
Græci frequentius navigare cœperunt, paratis navibus la-
trocinia sustulerunt, et utrinque emporium præbentes val-
lidam pecuniarum reditu urbem habuerunt. (6) Postea
Iones quoque magnam navium copiam sibi pararunt, Cyri
temporibus, qui fuit primus Persarum rex, et Cambysis,
ejus filii, marisque vicini, dum bellum Cyro faciunt, impe-
rium ad aliquod tempus obtinuerunt. Et Polycrates, qui
Cambysis tempore Sami tyrannus erat, classe pollens, eum
alias insulas in suam potestatem redegit, tum etiam Rhe-
neam, quam subactam Apollini Delio consecravit. Ac
Phocaenses, quum Massiliani Delio conderent, Carthaginienses
navali pugna vicerunt.

XIV. Horum enim maxima erat in rebus maritimis po-
tentia. Verumtamen hæ quoque classes, quæ multis post
Trojana tempora sæculis exstiterunt, trirémibus quidem
paucis usæ, et adhuc quinquaginta potius remigum longis-
que navibus videntur instructæ fuisse, ut illis temporibus.
(2) Pauloque ante Medicum bellum et Darei mortem, qui
post Cambysem regnum Persarum obtinuit, major trirémium
copia fuit et tyranni in Sicilia, et Corcyræis; hæ namque
postremæ ante Xerxis expeditionem classes memoratu dignæ
in Græcia exstiterunt. (3) Æginetæ enim et Athenienses, et
si qui forte alii, exiguas habuerunt classes, easque magnam
partem navium quinquaginta remigum, atque id etiam sero
ex quo Themistocles persuasit Atheniensibus, adversus Ægi-
netas bellum gerentibus, quum quidem simul etiam barbari
adventus expectabatur, ut naves facerent, quibus etiam in
navali prælio sunt usi, quæ ne ipsæ quidem adhuc omnino
constratæ erant.

XV. Navales igitur res Græcorum, et vetustæ, et recen-
tiores, tales fuerunt. Qui tamen illis operam dederunt,
ingentem potentiam sibi compararunt, tam ipso pecunia-
rum reditu, quam imperio in alios. Nam infesta navigantes
classe insulas subigebant, et illi præcipue, qui agrum minus
uberem habebant. (2) Terrestre vero bellum, ex quo ali-
quid potentiae accesserit, nullum conflatum est, sed quæ-
cumque fuerunt, contra suos quique finitimos gesserunt, et
peregrinas expeditiones longe a finibus suis aliorum subi-
gendorum causa nullas faciebant Græci; non enim adjunxerunt

Οὐ γὰρ ξυνεστήχεσαν πρὸς τὰς μεγίστας πόλεις ὑπήκοοι, οὐδ' αὖ αὐτοὶ ἀπὸ τῆς ἴσης κοινὰς στρατείας ἐποιοῦντο, κατ' ἀλλήλους (3) Μάλιστα δὲ ἐς τὸν πάλαι ἀστυγείτονες ἐπολέμουν. (3) Μάλιστα δὲ ἐς τὸν πάλαι ποτὲ γενόμενον πόλεμον Χαλκιδέων καὶ Ἐρετριέων καὶ τὸ ἄλλο Ἑλληνικὸν ἐς ζυμμαχίαν ἐκατέρων διέστη.

XVI. Ἐπεγένετο δὲ ἄλλοις τε ἄλλοθι κωλύματα μὴ ἀυξηθῆναι, καὶ Ἰωσι προχωρησάντων ἐπὶ μέγα τῶν πραγμάτων Κύρος καὶ ἡ Περσικὴ βασιλεία Κροῖσον καθελούσα καὶ ὅσα ἐντὸς Ἄλυος ποταμοῦ πρὸς θάλασσαν ἐπεστράτευσε καὶ τὰς ἐν τῇ ἡπειρῷ πόλεις ἐδούλωσεν, Δαρεῖος δὲ ὕστερον τῷ Φοινικῶν ναυτικῷ κρατῶν καὶ τὰς νήσους.

XVII. Τύραννοι δὲ ὅσοι ἦσαν ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς πόλεσι, τὸ ἐφ' ἑαυτῶν μόνον προορώμενοι ἕς τε τὸ σῶμα καὶ ἐς τὸ τὸν ἴδιον οἶκον αὐξέειν δι' ἀσφαλείας ὅσον ἐδύναντο μάλιστα τὰς πόλεις ὄκουν, ἐπράχθη τε ἀπ' αὐτῶν οὐδὲν ἔργον ἀξιόλογον, εἰ μὴ εἴ τι πρὸς περιοίκους τοὺς αὐτῶν ἐκάστοις· οἱ γὰρ ἐν Σικελίᾳ ἐπὶ πλείστον ἐχώρησαν δυνάμει. (2) Οὕτω πανταχόθεν ἡ Ἑλλάς ἐπὶ πολλὸν χρόνον κατέχεται μήτε κοινή φανερόν μηδὲν κατεργάζεσθαι, κατὰ πόλεις τε ἀτολμότερα εἶναι.

XVIII. Ἐπειδὴ δὲ οἱ τε Ἀθηναίων τύραννοι καὶ οἱ ἐκ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἐπὶ πολλὸν καὶ πρὶν τυραννευθεῖσθαι οἱ πλείστοι καὶ τελευταῖοι, πλὴν τῶν ἐν Σικελίᾳ, ὑπὸ Λακεδαιμονίων κατελύθησαν (ἡ γὰρ Λακεδαιμῶν μετὰ τὴν κτίσιν τῶν νῦν ἐνοικούντων αὐτὴν Δωριέων ἐπὶ πλείστον ὄν ἴσμεν χρόνον στασιάζουσα ὅμως ἐκ παλαιατάτου καὶ εὐνομήθη καὶ αἰεὶ ἀτυράννευτος ἦν· ἔτη γὰρ ἔστι μάλιστα τετρακόσια καὶ ὀλίγω πλείω ἐς τὴν τελευταίην τοῦδε τοῦ πολέμου ἀπ' οὗ Λακεδαιμόνιοι τῇ αὐτῇ πολιτείᾳ χρώνται, καὶ δι' αὐτὸ δυνάμενοι καὶ τὰ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι καθίστασαν), μετὰ δὲ τὴν τῶν τυράννων κατάλυσιν ἐκ τῆς Ἑλλάδος οὐ πολλοὺς ἔτεσιν ὕστερον καὶ ἡ ἐν Μαραθῶνι μάχη Μήδων πρὸς Ἀθηναίους ἐγένετο. (2) Δεκάτῳ δὲ ἔτει μετ' αὐτὴν αὐθις ὁ βάρβαρος τῷ μεγάλῳ στόλῳ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα δουλωσόμενος ἦλθεν. Καὶ μεγάλου κινδύνου ἐπικρεμασθέντος οἱ τε Λακεδαιμόνιοι τῶν ζυμπολεμησάντων Ἑλλήνων ἠγήσαντο δυνάμει πρὸς, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπιόντων τῶν Μήδων διανοηθέντες ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν καὶ ἀνασκευασάμενοι ἐς τὰς ναῦς ἐμβάντες ναυτικοὶ ἐγένοντο. Κοινῇ τε ἀπώσασθαι τὸν βάρβαρον, ὕστερον οὐ πολλῷ διεκρίθησαν πρὸς τὸ Ἀθηναίους καὶ Λακεδαιμονίους οἱ τε ἀποστάντες βασιλείως Ἑλλήνας καὶ οἱ ζυμπολεμησάντες. Δυνάμει γὰρ ταῦτα μέγιστα διεφάνη· ἴσχυον γὰρ οἱ μὲν κατὰ γῆν οἱ δὲ ναυσίν. (3) Καὶ ὀλίγον μὲν χρόνον ξυνέμεινεν ἡ ἡμαικμία, ἔπειτα δὲ διενεχθέντες οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπολέμησαν μετὰ τῶν ζυμμάχων πρὸς ἀλλήλους· καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων εἰ τινὲς ποὺ διασταῖεν, πρὸς τούτους ἦδη ἐχώρουν. Ὅστε ἀπὸ τῶν Μηδικῶν ἐς τόνδε αἰετὸν πόλεμον τὰ μὲν σπενδόμενοι τὰ δὲ πολεμοῦντες ἦ

rant se maximis civitatibus socii illarum imperio parentes, nec magis ipsi iidem ex æquo communes expeditiones faciebant, sed inter se potius singuli vicini bella gerebant.

(3) Præcipue vero in illo pervetusto bello, quod inter Chalcidenses et Eretrienses gestum est, reliqui quoque Græci sese diviserunt, alii aliis auxilium ferentes.

XVI. Impedimenta vero quum aliis aliunde exstiterunt, quominus crescerent, tum Ionibus, quum magna jam incrementa cepissent, Cyrus regnumque Persicum, Cræso profligato, omnibusque, quæ erant cis Halym fluvium ad mare usque, subactis, bellum intulit et urbes, quæ in continente erant, in servitutem redegit; postea vero Dareus, Phœnicum classe pollens insulas etiam subegit.

XVII. Tyranni vero, quotquot in Græcis urbibus erant, suis tantum rebus prospicientes, ut et corpus tuerentur, et suam familiam amplificarent, quam tutissime poterant, urbes incolebant, nullumque facinus memoria dignum ab illis est factum, nisi forte contra suos cujusque vicinos. Nam qui erant in Sicilia, ad maximam potentiam sunt evecti. (2) Ita Græcia unidique longo temporis spatio continebatur, ut neque communiter ullum illustre facinus ederet, et in singulis civitatibus minor audacia esset.

XVIII. Postea vero quam et Atheniensium, et reliquæ Græciæ, quæ diu et ipsa ante tyrannide pressa fuerat, plerosque et postremos tyrannos, exceptis Siculis, Lacedæmonii sustulerunt (nam Lacedæmon post urbem conditam a Doriensibus, qui eam nunc incolunt, diutissime omnium, quantum scimus, seditionibus conflictata tamen ab antiquissimis usque temporibus et bonis legibus est usa, et tyrannidis immunis semper fuit; sunt enim anni maxime quadringenti et paulo plures usque ad hujus belli finem, ex quo Lacedæmonii eadem reipublicæ forma utuntur; et hac ipsa de causa potentes in aliis quoque civitatibus res componebant), verumtamen tyrannis ex Græcia sublatis, non multis post annis Medorum quoque prælium cum Atheniensibus in campis Marathoniis est commissum; (2) decimo vero post hanc pugnam anno iterum barbarus cum magnis copiis in Græciam venit, ut eam in servitutem redigeret. Et cum magnum periculum impenderet, et Lacedæmonii Græcorum, qui bellum illud communibus auspiciis susceperant, duces fuerunt quippe potentia præstantes, et Athenienses, Medis adventantibus, cum urbem relinquere in animum induxissent, et fortunis convasatis naves conscendissent, rei navalis studiosi exstiterunt; et quum communiter Græci barbarum repulissent, non multo post tam illi, qui a rege desciverant, quam qui conjunctis armis bellum ei fecerant, partim ad Athenienses, partim ad Lacedæmonios divisi transierunt; horum enim maxima potentia exstiterat; hi enim terra, illi vero classe multum poterant. (3) Ac breve quidem temporis spacium duravit hæc armorum societas; postea vero Lacedæmonii et Athenienses dissociati bellum inter se gesserunt cum suis utriusque sociis, et ex ceteris Græcis, si qui usquam inter se dissidebant, jam ad alterutros sese conferebant. Quamobrem a Medico bello ad hoc usque continenter modo fœdus facientes, modo bellum gerentes aut

ἀλλήλοις ἢ τοῖς ἑαυτῶν ξυμμάχοις ἀφισταμένοις εὖ παρεσκευάσαντο τὰ πολέμια καὶ ἐμπειρότεροι ἐγένοντο μετὰ κινδύνου τὰς μελέτας ποιούμενοι.

XIX. Καὶ οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι οὐχ ὑποτελεῖς ἔχοντες φόρου τοὺς ξυμμάχους ἤγοῦντο, κατ' ὀλιγαρχίαν δὲ σφίσιν αὐτοῖς μόνον ἐπιτηδεῖας ὅπως πολιτεύσουσι θεραπεύοντες, Ἀθηναῖοι δὲ ναῦς τε τῶν πόλεων τῷ χρόνῳ παραλαβόντες πλὴν Χίων καὶ Λεσβίων, καὶ χρήματα τοῖς πᾶσι τάξαντες φέρειν. Καὶ ἐγένετο αὐτοῖς ἐς τὸνδε τὸν πόλεμον ἡ ἰδία παρασκευὴ μείζων ἢ ὡς τὰ κράτιστά ποτε μετὰ ἀκραφνοῦς τῆς ξυμμαχίας ἦνθησαν.

XX. Τὰ μὲν οὖν παλαιὰ τοιαῦτα εὔρον, χαλεπὰ δὲ παντὶ ἐξῆς τεκμηρίῳ πιστεύσαι. Οἱ γὰρ ἄνθρωποι τὰς ἀκοὰς τῶν προγεγενημένων, καὶ ἦν ἐπιχώρια σφίσιν ἦ, ὁμοίως ἀβασανίστως παρ' ἀλλήλων δέχονται. (2) Ἀθηναῖων γοῦν τὸ πλῆθος Ἰππαρχον οἶονται ὑρ' Ἀρμόδιου καὶ Ἀριστογείτονος τύραννον ὄντα ἀποθανεῖν, καὶ οὐχ ἴσασιν ὅτι Ἰππίας μὲν πρὸςβύτατος ὢν ἤρχε τῶν Πεισιστράτου υἱῶν, Ἰππαρχος δὲ καὶ Θεσσαλὸς ἀδελφοὶ ἦσαν αὐτοῦ, ὑποτοπήσαντες δὲ τι ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ παραχρήμα Ἀρμόδιος καὶ Ἀριστογείτων ἐκ τῶν ξυνεϊδόντων σφίσιν Ἰππία μνηστῆσαι τοῦ μὲν ἀπέσχοντο ὡς προεϊδότες, βουλόμενοι δὲ πρὶν ζυλληφθῆναι δράσαντές τι καὶ κινδυνεύσαι, τῷ Ἰππαρχῷ περιτυχόντες περὶ τὸ Λεωκόριον καλούμενον τὴν Παναθηναϊκὴν πομπὴν διακοσμοῦντι ἀπέχτειναν. (3) Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἐτι καὶ νῦν ὄντα καὶ οὐ χρόνῳ ἀμνηστούμενα καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες οὐκ ὀρθῶς οἶονται, ὡς περ τοὺς τε Λακεδαιμονίων βασιλείας μὴ μῖα ψήφῳ προστίθεσθαι ἐκάτερον ἀλλὰ δυοῖν, καὶ τὸν Πιτανάτην λόγον αὐτοῖς εἶναι, δὲ οὐδ' ἐγένετο πώποτε. Οὕτως ἀταλαίπωρος τοῖς πολλοῖς ἡ ζήτησις τῆς ἀληθείας, καὶ ἐπὶ τὰ ἐτόιμα μᾶλλον τρέπονται.

XXI. Ἐκ δὲ τῶν εἰρημένων τεκμηρίων ὅμως τοιαῦτα ἂν τις νομίζων μάλιστα ἀ διήλθον οὐχ ἄμαρτάνοι, καὶ οὔτε ὡς ποιηταὶ ὑμνήκασι περὶ αὐτῶν ἐπὶ τὸ μείζον κοσμοῦντες μᾶλλον πιστεύων, οὔτε ὡς λογογράφοι ξυθέσσαν ἐπὶ τὸ προσαγωγότερον τῇ ἀκροάσει ἢ ἀληθέστερον, ὄντα ἀνεξέλεγκτα καὶ τὰ πολλὰ ὑπὸ χρόνου αὐτῶν ἀπίστως ἐπὶ τὸ μυθῶδες ἐκνευκῆκότα, εὐρῆσθαι δὲ ἠγησάμενος ἐκ τῶν ἐπιφανεστάτων σημείων ὡς παλαιὰ εἶναι ἀποχρώντως. (2) Καὶ ὁ πόλεμος οὗτος, καίπερ τῶν ἀνθρώπων ἐν ᾧ μὲν ἂν πολεμῶσι τὸν παρόντα αἰεὶ μέγιστον κρινόντων, παυσαμένων δὲ τὰ ἀρχαῖα μᾶλλον θαυμαζόντων, ἀπ' αὐτῶν τῶν ἔργων σκοποῦσι δηλώσει ὅμως μείζων γεγεννημένος αὐτῶν.

XXII. Καὶ ὅσα μὲν λόγῳ εἶπον ἕκαστοι ἢ μέλλοντες πολεμήσειν ἢ ἐν αὐτῷ ἦδη ὄντες, χαλεπὸν τὴν ἀκρίθειαν αὐτῆν τῶν λεχθέντων διαμνημονεῦσαι ἦν, ἐμοὶ τε ὢν αὐτὸς ἤκουσα καὶ τοῖς ἄλλοθεν ποθεν ἐμοὶ ἀπαγγέλλουσιν ὡς δ' ἂν ἐδόκουν ἐμοὶ ἕκαστοι περὶ τῶν αἰεὶ παρόντων τὰ δέοντα μάλιστ' εἰπεῖν, ἐχομένην ὅτι ἐγγύτατα τῆς ξυμπάσης γνώμης τῶν ἀληθῶς λεχθέντων,

inter se, aut contra socios a se deficientes, præclare res bellicas instruxerunt, et peritiores evaserunt, quum non citra pericula exercerentur.

XIX. Et Lacedæmonii quidem non tributo sociis imposito principatum tenebant, sed officia iis præstantes hoc studebant, ut illi paucorum principatu usi in ipsorum modo commodum rempublicam administrarent; Athenienses contra et navibus urbium sociarum potiti erant, exceptis Chiis et Lesbiis, et tributa omnibus, quæ penderent, ordinaverant. Et proprius ipsorum apparatus ad hoc bellum major exstitit, quam fuerat olim, quum in summo flore essent cum integra societate constituti.

XX. Res igitur vetustas tales esse comperi, quibus fides difficulter adhibetur, quamvis ordine argumentum quodque proferatur. Homines enim famam rerum ante suam ætatem gestarum, et si sint domesticæ, promise sine accurata inquisitione alii ab aliis accipiunt. (2) Veluti Athenienses vulgo Hipparchum ac Harmodio et Aristogitonem, dum tyrannus esset, cæsum putant, et ignorant Hippiam, quippe filiorum Pisistrati natu maximum, imperasse, et Hipparchum ac Thessalum ejus fuisse fratres; Harmodium vero et Aristogitonem illo die et in ipsa re suspicatos aliquid a sociis suæ conjurationis Hippie indicatum, ab hoc quidem ut præmonito abstinuisse, sed cupientes, antequam comprehenderentur, edito aliquo facinore periclitari, quum in Hipparchum incidissent ad fanum, quod Leocorium appellatur, Panathenæicam pompam ornantem, hunc interfecisse. (3) Atque alia etiam multa, quæ hodieque exstant, necdum propter vetustatem memoria exciderunt, ceteri quoque Græci non recte opinantur: veluti Lacedæmoniorum reges in suffragiis ferendis non singulis quemque, sed binis uti calculis; et Pitatenen lochum apud eos esse, qui nunquam fuit. Adeo non operosa apud plerosque veritatis investigatio est, et ad ea, quæ sunt in promptu, potius se convertunt.

XXI. Ex his autem argumentis quæ dixi, si quis res tales potissimum fuisse ducat, quas enarravi, non erraverit, non autem neque quales poetæ celebrarunt in majus exornantes, neque quales memoria prodiderunt logographi, aptius illi ad capiendos auditorum animos quam verius; siquidem meminerit, res illas certa ratione demonstrari non posse, et de plerisque eorum temporum lapsu incredibiles opiniones fabulis propiores invaluisse, credat vero, ubi argumentis maxime manifestis investigatæ sint, pro vetusta quidem memoria hoc sufficere. (2) Et hoc quidem bellum, quamquam homines, donec bellum gerunt, semper præsens quodque maximum judicant, eoque finito vetera magis admirantur, tamen iis, qui res ipsas æstimant, illis majus exstitisse apparebit.

XXII. Et verbis quidem quæ quique expresserint, aut quum bellum essent gesturi, aut quum id jam gererent, difficile erat ipsam rerum dictarum accuratam rationem memoria retinere et mihi in iis, quæ ipse audivi, et iis, qui aliunde mihi orationes referebant; verum ut singuli de præsentè quaque re videbantur ea, quæ maxime consentanea erant, dixisse, accedenti quidem quam proxime ad universam rerum vere dictarum sententiam, sic commemo-

οὕτως εἴρηται. (2) Τὰ δ' ἔργα τῶν πραχθέντων ἐν τῷ πολέμῳ οὐκ ἐκ τοῦ παρατυχόντος πυνθανόμενος ἤξιωσα γράφειν, οὐδ' ὡς ἐμοὶ ἐδόκει, ἀλλ' ὡς τε αὐτὸς παρῆν, καὶ παρὰ τῶν ἄλλων ὅσον δυνατὸν ἀκριβῆς περὶ ἐκάστου ἐπεξεληθῶν. (3) Ἐπιτόνως δὲ εὐρίσκειτο, διότι οἱ παρόντες τοῖς ἔργοις ἐκάστοις οὐ ταῦτά περὶ τῶν αὐτῶν ἔλεγον, ἀλλ' ὡς ἑκατέρω τις εὐνοίας ἢ μνήμης ἔχει. (4) Καὶ ἐς μὲν ἀκρόασιν ἴσως τὸ μὴ μυθῶδες αὐτῶν ἀτερέστερον φανείται· ὅσοι δὲ βουλήσονται τῶν τε γενομένων τὸ σαφές σκοπεῖν καὶ τῶν μελλόντων ποτὲ αὖθις κατὰ τὸ ἀνθρώπινον τοιοῦτον καὶ παραπλησίω ἐσσεσθαι, ὠφέλιμα κρίνειν αὐτὰ ἀρχούτως ἔξει. **Κτῆμά** τε ἐς αἰεὶ μᾶλλον ἢ ἀγώνισμα ἐς τὸ παραχρῆμα ἀκούειν ζύγκεται.

XXIII. Τῶν δὲ πρότερον ἔργων μέγιστον ἐπράχθη τὸ Μηδικόν, καὶ τοῦτο ὁμῶς δυοῖν ναυμαχίαι καὶ πεζομαχίαι ταχέειαν τὴν κρίσιν ἔσχεν. Τοῦτου δὲ τοῦ πολέμου μῆχος τε μέγα προῦβη, παθήματα τε ξυνηγέθη γενέσθαι ἐν αὐτῇ τῇ Ἑλλάδι οἷα οὐχ ἕτερα ἐν ἴσῳ χρόνῳ. (2) Οὔτε γὰρ πόλεις τοσαῖδε ληφθεῖσαι ἠρημώθησαν, αἱ μὲν ὑπὸ βαρβάρων αἱ δ' ὑπὸ σφῶν αὐτῶν ἀντιπολεμούντων (εἰσὶ δ' αἱ καὶ οἰκίτορας μετέβαλον ἀλίσκόμεναι), οὔτε φυγαὶ τοσαῖδε ἀνθρώπων καὶ φόνος, ὁ μὲν κατ' αὐτὸν τὸν πόλεμον ὁ δὲ διὰ τὸ στασιάσειν. (3) Τὰ τε πρότερον ἀκοῆ μὲν λεγόμενα ἔργα δὲ σπανιώτερον βεβαιούμενα οὐκ ἄπιστα κατέστη, σεισμῶν τε πέρι, οἱ ἐπὶ πλείστον ἅμα μέρος γῆς καὶ ἰσχυρότατοι οἱ αὐτοὶ ἐπέσχον, ἡλίου τε ἐκλείψεις, αἱ πυκνότεραι παρὰ τὰ ἐκ τοῦ πρὶν χρόνου μνημονεύμενα ξυνέβησαν, αὐχμοὶ τε ἐστὶ παρ' οἷς μεγάλοι καὶ ἀπ' αὐτῶν καὶ λιμοί, καὶ ἡ οὐχ ἥμισυ βλάβασα καὶ μέρος τι φθείρασα ἢ λοιμώδης νόσος· ταῦτα γὰρ πάντα μετὰ τοῦδε τοῦ πολέμου ἅμα ξυνεπέθετο. (4) Ἦρξαντο δὲ αὐτοῦ Ἀθηναῖοι καὶ Πελοποννήσιοι λύσαντες τὰς τριακοντούτεας σπονδὰς αἱ αὐτοῖς ἐγένοντο μετὰ Εὐβοίας ἄλωσιν. (5) Διότι δ' ἔλυσαν, τὰς αἰτίας προύγραψα πρῶτον καὶ τὰς διαφοράς, τοῦ μὴ τινα ζητῆσαι ποτε ἐξ ὅτου τοσοῦτος πόλεμος τοῖς Ἑλλήσι κατέστη. (6) Τὴν μὲν γὰρ ἀληθεστάτην πρόφασιν, ἀφανεστάτην δὲ λόγῳ, τοὺς Ἀθηναίους ἠγοῦμαι μεγάλους γιγνομένους καὶ φόβον παρέχοντας τοῖς Λακεδαιμονίοις ἀναγκάσαι ἐς τὸ πολεμεῖν αἱ δ' ἐς τὸ φανερὸν λεγόμεναι αἰτίαι αἰδ' ἦσαν ἑκατέρων, ἀφ' ὧν λύσαντες τὰς σπονδὰς ἐς τὸν πόλεμον κατέστησαν.

XXIV. Ἐπίδαμνος ἐστὶ πόλις ἐν δεξιᾷ ἐσπλέοντι τὸν Ἴονιον κόλπον· προσοικοῦσι δ' αὐτὴν Ταυλάντιοι βάρβαροι, Ἰλλυρικὸν ἔθνος. (2) Ταύτην ἀπόκισαν μὲν Κερκυραῖοι, οἰκιστὴς δ' ἐγένετο Φαλίος Ἐρατοκλείδου Κορινθίου γένους τῶν ἀφ' Ἡρακλέους, κατὰ δὴ τὸν παλαιὸν νόμον ἐκ τῆς μητροπόλεως κατακλιθεῖς. Ξυνόκισαν δὲ καὶ Κορινθίων τινὲς καὶ τοῦ ἄλλου Δωρικουῦ γένους. (3) Προελθόντος δὲ τοῦ χρόνου ἐγένετο ἡ τῶν Ἐπίδαμνίων πόλις μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος· (4) σκισιάσαντες δὲ ἐν ἀλλήλοισι ἔτη πολλὰ, ὡς λέγε-

rata sunt. (2) At vero res in ipso bello gestas, non quas a quolibet audiri, dignas duxi, quas scriberem, neque ut mihi videbatur, sed et eas, quibus ipse interfui, et quas singulatum ex aliis, quam potui accuratissime, investigavi. (3) Sed multi laboris erat res cognoscere, quod illi, qui in quaque re interfuerant, non eadem de rebus iisdem dicebant, sed prout eujusque in alterutros amor aut memoria esset. (4) Atque ad auditionem quidem hæc, quoniam fabulis carent, minus delectationis habere videbuntur; sed si qui vel rerum gestarum veritatem spectare volent, vel in iis, quæ, ut sunt res humane, rursus aliquando eventura sunt talia et similia, quid utile sit, æstimare, his hæc sufficient; et potius ut in perpetuum servetur, quam ut in præsens audientium plausum consecetur, liber hic compositus est.

XXIII. Bellorum autem superiorum id, quod cum Medis est gestum, maximum fuit: hoc ipsum tamen duobus navalibus, et totidem pedestribus præliis celeriter est finitum. At hujus belli tum diuturnitas longe processit, tum clades in ipso Græciæ contigerunt, quales in pari temporis spatio nunquam alias; (2) neque enim tot urbes captæ desolatæque sunt, aliæ a barbaris, aliæ a Græcis ipsis bellum inter se gerentibus (nonnullæ vero etiam captæ incolas mutarunt), neque tot exilia fuerunt, neque tot cædes aut in ipso bello aut propter seditiones commissæ. (3) Et quæ antea fama quidem ferebantur, sed re ipsa rarius confirmabantur, non incredibilia evaserunt, ut de terræ motibus, qui et maximam orbis terrarum partem occuparunt, et simul vehementissimi fuerunt, et solis defectiones, quæ frequentiores acciderunt, quam de prioribus temporibus traditur; et siccitates, quæ apud nonnullos magnæ fuerunt, et fames ex ipsis natæ, et qui præter cetera damnum magnum intulit partemque hominum absumpsit morbus pestilens; hæc enim omnia cum hoc bello simul invaserunt. (4) Initium autem ejus fecerunt Athenienses et Peloponnesii rupta trienniali pace, quam post Euboæam captam inter se fecerant. (5) Cur autem eam ruperint, causas, et dissidia in primis scripsi, ne quis aliquando requirat, unde tantum bellum Græcis conflatum sit. (6) Nam verissimam quidem, sed sermone minime celebratam causam hanc puto, quod Athenienses, in dies crescentes et terrorem Lacedæmonii in-cutientes belli movendi necessitatem ipsis imposuerunt; sed causæ, quæ propalam ferebantur, hæc erant utrisque, propter quas ruptis fœderibus bellum susceperunt.

XXIV. Epidamnus est urbs ad dextram sita invehentibus in Ionium sinum, eique finitimi sunt Taulantii barbari, gens Illyrica. (2) Hanc urbem Corcyraei quidem missa colonia condiderunt, sed dux coloniae fuit Phalius Eratoclidæ filius, genere Corinthius, ab Hercule oriundus, prisco more ex metropoli arcessitus. Socii autem ejus coloniae etiam nonnulli Corinthii, et alii præterea Doricæ gentis homines fuerunt. (3) Progressu vero temporis Epidamniorum urbs magna populoque frequens evasit; (4) sed quum cives jam multos annos, ut fertur, seditionibus intestinis laborassent,

ται, ἀπὸ πολέμου τινὸς τῶν προσοίκων βαρβάρων ἐφθάρησαν καὶ τῆς δυνάμεως τῆς πολλῆς ἐστερηθήσαν. (5) Τὰ δὲ τελευταῖα πρό τοῦδε τοῦ πολέμου ὁ δῆμος αὐτῶν ἐξεδιώξε τοὺς δυνάτους, οἱ δὲ ἀπελθόντες μετὰ τῶν βαρβάρων ἐληίζοντο τοὺς ἐν τῇ πόλει κατὰ τε γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν. (6) Οἱ δὲ ἐν τῇ πόλει ὄντες Ἐπιδάμνιοι ἐπειδὴ ἐπιέζοντο, πέμπουσιν ἐς τὴν Κέρκυραν πρέσβεις ὡς μητρόπολιν οὔσαν, δεόμενοι μὴ σφᾶς περιορᾶν φθειρομένους, ἀλλὰ τοὺς τε φεύγοντας ξυναλλάξαι σφίσι καὶ τὸν τῶν βαρβάρων πόλεμον καταλύσαι. (7) Ταῦτα δὲ ἰκέται καθεζόμενοι ἐς τὸ Ἥραϊον ἐδέοντο. Οἱ δὲ Κερκυραῖοι τὴν ἰκετείαν οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλ' ἀπράκτους ἀπέπεμψαν.

XXV. Γινόντες δὲ οἱ Ἐπιδάμνιοι οὐδεμίαν σφίσι ἀπὸ Κερκύρας τιμωρίαν οὔσαν, ἐν ἀπόρῳ εἴχοντο θέσθαι τὸ παρὸν, καὶ πέμψαντες ἐς Δελφοὺς τὸν θεὸν ἐπήρουντο εἰ παραδοῖεν Κορινθίους τὴν πόλιν ὡς οἰκισταῖς καὶ τιμωρίαν τινὰ πειρῶντ' ἀπ' αὐτῶν ποιείσθαι. Ὁ δ' αὐτοῖς ἀνείλε παραδοῦναι καὶ ἡγεμόνας ποιείσθαι. (2) Ἐλθόντες δὲ οἱ Ἐπιδάμνιοι ἐς τὴν Κόρινθον κατὰ τὸ μαντεῖον παρέδωσαν τὴν ἀποικίαν, τὸν τε οἰκιστὴν ἀποδεικνύντες σφῶν ἐκ Κορίνθου ὄντα καὶ τὸ χρηστήριον δηλοῦντες, ἐδέοντό τε μὴ σφᾶς περιορᾶν διαφθειρομένους ἀλλ' ἐπαμῦναι. (3) Κορινθιοὶ δὲ κατὰ τε τὸ δίκαιον ὑπεδέξαντο τὴν τιμωρίαν, νομίζοντες οὐχ ἥσσαν ἑαυτῶν εἶναι τὴν ἀποικίαν ἢ Κερκυραίων, ἅμα δὲ καὶ μίσει τῶν Κερκυραίων, ὅτι αὐτῶν παρημέλου ὄντες ἀποικοὶ. (4) οὔτε γὰρ ἐν πανηγύρεσι ταῖς κοιναῖς διδόντες γέρα τὰ νομιζόμενα οὔτε Κορινθίῳ ἀνδρὶ προκαταρχόμενοι τῶν ἱερῶν ὥσπερ αἱ ἄλλαι ἀποικίαι, περιφροσύντες δὲ αὐτοὺς καὶ χρημάτων δυνάμει ὄντες κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον ἴμοια τοῖς Ἑλλήνων πλουσιωτάτοις καὶ τῇ ἐς πόλεμον παρασκευῇ δυνατώτεροι, ναυτικῶν δὲ καὶ πολλὴ πρόχειν ἔστιν ὅτε ἐπαίρομενοι, καὶ κατὰ τὴν τῶν Φαιάκων προενοίχησιν τῆς Κερκύρας κλέος ἔχοντων τὰ περὶ τὰς ναῦς. Ἡ καὶ μᾶλλον ἐζηρτύοντο τὸ ναυτικὸν καὶ ἦσαν οὐκ ἀδύνατοι τριήρεις γὰρ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ὑπῆρχον αὐτοῖς ὅτε ἤρχοντο πολεμεῖν.

XXVI. Πάντων οὖν τούτων ἐρχλήματα ἔχοντες οἱ Κορινθιοὶ ἔπεμπον ἐς τὴν Ἐπίδαμον ἄσμενοι τὴν ὠφελίαν, οἰκητορὰ τε τὸν βουλόμενον ἰέναι κελύοντες καὶ Ἀμπρακιωτῶν καὶ Λευκαδίων καὶ ἑαυτῶν φρουροῦς. (2) Ἐπορευθήσαν δὲ πεζῇ ἐς Ἀπολλωνίαν, Κορινθίων οὔσαν ἀποικίαν, δέει τῶν Κερκυραίων μὴ κωλύονται ὑπ' αὐτῶν κατὰ θάλασσαν περαιούμενοι. (3) Κερκυραῖοι δὲ ἐπειδὴ ἤσσαν τοὺς τε οἰκητορας καὶ φρουροὺς ἤκοντας ἐς τὴν Ἐπίδαμον τὴν τε ἀποικίαν Κορινθίους δεδομένην, ἐχαλέπαινον καὶ πλεύσαντες εὐθύς πέντε καὶ εἴκοσι ναυσὶ καὶ ὕστερον ἑτέρῳ στόλῳ τοὺς τε φεύγοντας ἐκέλευον κατ' ἐπήρειαν δέχεσθαι αὐτοὺς (ἦλθον γὰρ ἐς τὴν Κέρκυραν οἱ τῶν Ἐπιδάμνιων φυγάδες, τάφους τε ἀποδεικνύντες καὶ ξυγγένειαν, ἣν προϊσχυόμενοι ἐδέοντο σφᾶς κατάγειν) τοὺς τε φρουροὺς οὓς Κορινθιοὶ ἔπεμψαν καὶ τοὺς οἰκητορας ἀποπέμψαν.

quodam finitimorum barbarorum bello attriti, magnaque potentia privati sunt. (5) Novissime vero ante hoc bellum illorum plebs optimates eiecit; at hi quum discessissent, cum barbaris eos, qui in urbe erant, terra marique praedabantur. (6) Epidamnii vero, qui in urbe erant, quum laborarent, Corcyram, ut ad suae coloniae matrem, legatos mittunt, orantes, ne se perdi sinerent, sed et exules sibi reconcilia- rent, bellumque barbarorum finirent. (7) Haec quidem supplices in Junonis templo considentes rogabant; Coreyraei vero preces non admiserunt, sed re infecta eos dimiserunt.

XXV. Quum autem Epidamnii intelligerent nullum sibi a Corcyraeis auxilium esse, ambigebant, quonam modo in praesenti rerum statu se gerere deberent, et legatis Delphos missis Deum consuluerunt Corinthiisne ut coloniae deductoribus, urbem dederent, operamque darent, ut aliquid auxilii ab illis impetrarent. Ille vero ipsis respondit, ut illis urbem dederent, eosque sibi duces facerent. (2) Epidamnii vero, Corinthum profecti, coloniam oraculi jussu dederunt, demonstrantes et duces sibi coloniae Corinthium fuisse, et Dei oraculum declarantes, eosque rogabant, ne se perdi sinerent, sed opem ferrent. (3) Corinthii vero et propter ipsam causam aequitate auxilium promiserunt, coloniam istam non minus suam esse rati quam Corcyraeorum, sed simul etiam odio in Coreyraeos adducti, quod hi quamvis coloni sui parum ipsorum observantes erant; (4) quippe qui neque in publicis solennitatibus consuetos honores ipsis tribuebant, neque in sacrificiis, quum viscera distribuebant, a viro Corinthio auspicabantur, quemadmodum ceterae coloniae, sed illos contemebant, quod pecuniarum copia vel ditissimis illius saeculi Graecis pares essent, et bellico apparatu pollerent, quinetiam classe interdum se longe praestare gloriabantur, praesertim quod Phaeaces Corcyram olim tenuissent, qui rerum nauticarum gloria floruerant: quamobrem studiosius etiam classi parandae operam dabant, nec erant sane invalidi; centum enim et viginti naves possidebant, quum bellum gerere coeperunt.

XXVI. De his omnibus igitur quum querelas haberent Corinthii, auxilium lubenter Epidamnium mittebant, omnibus, qui illuc habitandi causa se conferre voluissent, facta eundi potestate, additisque ex Ambraciotis et Leucadiis seque ipsis qui praesidio essent. (2) Hi autem itinere pedestri Apolloniam iverunt, quae erat Corinthiorum colonia, Corcyraeorum metu, ne ab illis mare trajicere prohiberentur. (3) Coreyraei vero, ubi colonos et praesidia Epidamnium pervenisse, coloniamque Corinthiis deditam intellexerunt, rem iniquo animo tulerunt, statimque cum XXV navibus profecti, et deinde altera classe, minaciter ipsis imperant, ut exules reciperent (nam Epidamnii exules Corcyram venerant, demonstrantes monumenta et cognationem, quam praetendentes orabant ut se in patriam reducerent) et praesidia, quae Corinthii miserant, et colonos

(4) Οἱ δὲ Ἐπιδάμνιοι οὐδὲν αὐτῶν ὑπήκουσαν. Ἀλλὰ στρατεύουσιν ἐπ' αὐτοὺς οἱ Κερκυραῖοι τεσσαράκοντα ναυσὶ μετὰ τῶν φυγάδων ὡς καταζόντες, καὶ τοὺς Ἰλ-λυριοῦς προσλαβόντες. (5) Προσκαθεζόμενοι δὲ τὴν πόλιν προεῖπον Ἐπιδαμνίων τε τὸν βουλόμενον καὶ τοὺς ξένους ἀπαθεῖς ἀπιέναι, εἰ δὲ μὴ, ὡς πολεμίοις χρήσασθαι. Ὡς δ' οὐκ ἐπέειθοντο, οἱ μὲν Κερκυραῖοι (ἔστι δ' ἰσθμὸς τὸ χωρίον) ἐπολιόρχουν τὴν πόλιν.

XXVII. Κορίνθιοι δ', ὡς αὐτοῖς ἐκ τῆς Ἐπιδάμνου ἦλθον ἄγγελοι ὅτι πολιορκουῦνται, παρεσκευάζοντο στρατιάν, καὶ ἅμα ἀποικίαν ἐς τὴν Ἐπιδάμνον ἐκέρυσσον ἐπὶ τῇ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ τὸν βουλόμενον ἱέναι· εἰ δέ τις τὸ παραυτίκα μὲν μὴ ἐθέλοι ζυμπλεῖν, μετέχειν δὲ βούλεται τῆς ἀποικίας, πενήκοντα δραχμάς καταθέντα Κορινθίας μένειν. Ἦσαν δὲ καὶ οἱ πλείοντες πολλοὶ καὶ οἱ τάργυριον καταβάλλοντες. (2) Ἐδεήθησαν δὲ καὶ τῶν Μεγαρέων ναυσὶ σφᾶς ζυμπροπέμψειν, εἰ ἄρα κωλύοντο ὑπὸ Κερκυραίων πλεῖν· οἱ δὲ παρεσκευάζοντο αὐτοῖς ὀκτὼ ναυσὶ ζυμπλεῖν, καὶ Παλῆς Κεφαλλήνων τέσσαρσιν. Καὶ Ἐπιδουρίων ἐδεήθησαν, οἱ παρέσχον πέντε, Ἑρμιονῆς δὲ μίαν καὶ Τροιζήνιοι δύο, Λευκάδιοι δὲ δέκα καὶ Ἀμπρακίωται ὀκτώ. Θηβαίους δὲ χρήματα ἤτησαν καὶ Φλιασίους, Ἡλείους δὲ ναῦς τε κενὰς καὶ χρήματα. Αὐτῶν δὲ Κορινθίων νῆες παρεσκευάζοντο τριάκοντα καὶ τρισχίλιοι δπλίται.

XXVIII. Ἐπειδὴ δὲ ἐπύθοντο οἱ Κερκυραῖοι τὴν παρασκευήν, ἐλθόντες ἐς Κόρινθον μετὰ Λακεδαιμονίων καὶ Σικυωνίων πρέσβειων, οὓς παρέλαβον, ἐκέλευον Κορινθίους τοὺς ἐν Ἐπιδάμνῳ φρουροὺς τε καὶ οἰκήτορας ἀπάγειν ὡς οὐ μετὸν αὐτοῖς Ἐπιδάμνου. (2) Εἰ δέ τι ἀντιποιοῦνται, δίκας ἤθελον δοῦναι ἐν Πελοποννησίῳ παρὰ πόλιν αἷς ἂν ἀμφοτέροι ζυμβῶσιν· ὁποτέρων δ' ἂν δικάσῃ εἶναι τὴν ἀποικίαν, τούτους κρατεῖν. Ἦθελον δὲ καὶ τῶν ἐν Δελφοῖς μαντείῳ ἐπιτρέψαι. (3) Πόλεμον δὲ οὐκ εἶον ποιεῖν· εἰ δὲ μὴ, καὶ αὐτοὶ ἀναγκασθήσεσθαι ἔρασαν, ἐκείνων βιαζομένων, φίλους ποιεῖσθαι οὓς οὐ βούλονται ἑτέροισ τῶν νῦν ὄντων μᾶλλον ὠφελίας ἔνεκα. (4) Οἱ δὲ Κορίνθιοι ἀπεκρίναντο αὐτοῖς, ἦν τὰς τε ναῦς καὶ τοὺς βαρβάρους ἀπὸ Ἐπιδάμνου ἀπάγωσι, βουλεύσεσθαι, πρότερον δ' οὐ καλοῖς ἔχειν τοὺς μὲν πολιορκεῖσθαι αὐτοὺς δὲ δικάζεσθαι. (5) Κερκυραῖοι δὲ ἀντελεγον, ἦν καὶ ἐκεῖνοι τοὺς ἐν Ἐπιδάμνῳ ἀπαγάγωσι, ποιήσιν ταῦτα· ἐτοῖμοι δὲ εἶναι καὶ ὥστε ἀμφοτέρους μένειν κατὰ χώραν, σπονδὰς [δὲ] ποιήσασθαι ἕως ἂν ἡ δίκη γένηται.

XXIX. Κορίνθιοι δὲ οὐδὲν τούτων ὑπήκουον, ἀλλ' ἐπειδὴ πλήρεις αὐτοῖς ἦσαν αἱ νῆες καὶ οἱ ζύμμαχοι παρήσαν, προπέμψαντες κήρυκα πρότερον πόλεμον προεροῦντα Κερκυραῖοις, ἄραντες ἐβδομήκοντα ναυσὶ καὶ πέντε δισχιλίους τε ὀπλίταις ἔπλεον ἐπὶ τὴν Ἐπιδάμνον Κερκυραῖοις ἐναντία πολεμήσοντες. (2) Ἐστρατήγει δὲ τῶν μὲν νεῶν Ἄριστος δὲ Πελλίχου καὶ Καλλικράτης δὲ Καλλίου καὶ Τιμάνωρ δὲ Τιμάνθους, τοῦ δὲ πεζοῦ Ἀρχέτιμος τε δὲ Εὐρυτίμου καὶ Ἰσαρχίδας δὲ Ἰσάρ-

mitterent. (4) Sed Epidamnii nulla ipsorum imperata fecerunt. Quamobrem Coreyraei cum quadraginta navibus et exsulibus, ut eos reducturi, assumptisque Ilyriis bellum illis intulerunt. (5) Urbem autem obsidentes denuntiarunt, ut et de Epidamniis, qui vellet, et peregrini impune abirent, alioqui ut hostes tractatum iri. Sed quum non obediretur, Coreyraei quidem (ille autem locus isthmus est) urbem obsidere coeperunt.

XXVII. Corinthii vero, postquam nuntii Epidamno ad ipsos venerunt, qui urbem obsideri nuntiarunt, exercitum comparare instituebant, et simul coloniam Epidamnium deducendam edicebant, ea lege, ut qui vellet illuc ire, pari similique jure esset; si quis vero non protinus cum ceteris navigare et tamen coloniae particeps esse vellet, numeratis quinquaginta drachmis Corinthiis remanere licere; erant autem permulti, et qui navigarent, et qui pecuniam numerarent. (2) Rogarunt etiam Megarenses, ut suis navibus se comitari vellent, si forte suae navigationis cursus a Coreyraeis impediretur. Illi vero cum illis navigare octo navibus parabant, et Palenses Cephalleniorum quatuor. Epidaurios quoque rogarunt, qui quinque praebuerunt; Hermionenses vero unam et Troezenii duas, Leucadii decem, Ambraciota octo. A Thebanis vero et Phlasiis pecunias petierunt, ab Eleis naves vacuas et pecunias. Ipsorum vero Corinthiorum naves triginta, et tria militum gravis armaturae millia parabantur.

XXVIII. Postquam vero Coreyraei hunc apparatus audierunt, Corinthii profecti cum Lacedaemoniis Sicyoniisque legatis, quos sibi adjunxerant, jubebant Corinthios praesidia et colonos Epidamno deducere, ut ex urbe, quae ad eos nihil pertineret. (2) Quod si eam sibi vindicare pergerent, in Peloponneso apud illas civitates, de quibus inter utrosque convenisset, volebant jure disceptare; utris autem colonia fuisset adjudicata, hos ea potiri; atque etiam oraculo Delphico rem committere volebant. (3) Bellum vero facere vetabant: alioqui, si illi vim sibi facerent, dicebant se coactum iri alios quam qui nunc essent, sibi facere amicos, quos nollent, magis auxilii causa. (4) Corinthii vero ipsis responderunt, si naves et barbaros ab Epidamno abducerent, se consultaturos; antea autem rem non bene se habere, si illi quidem obsiderentur, ipsi vero judicio contenderent. (5) Contra vero Coreyraei dicebant, se ista facturos, si et illi abducerent eos, qui Epidamni erant; sin minus, etiam paratos esse inducias facere, ut utriusque loco manerent, tantisper dum judicium fieret.

XXIX. At Corinthii nihil horum facere voluerunt, sed postquam ipsorum naves plenae erant, et socii aderant, caduceatore praemisso, qui Coreyraeis bellum prius indiceret, portu solventes cum septuaginta et quinque navibus, et duobus millibus gravis armaturae militum, Epidamnium versus navigarunt, bellum Coreyraeis illaturi. (2) Navibus autem praerat Aristes Pellichi et Callicles Calliae et Timanor Timanthis filius; peditatui vero Archetimus Eurytimi et Isarchidas Isarchi filius. (3) Postquam autem a l

χου. (3) Ἐπειδὴ δ' ἐγένοντο ἐν Ἀκτίῳ τῆς Ἀνακτορίας γῆς, οὗ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνιός ἐστιν, ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Ἀμπρακιοῦ κόλπου, οἱ Κερκυραῖοι κήρυκὰ τε προέπειψαν αὐτοῖς ἐν ἄκατιῳ ἀπεροῦντα μὴ πλεῖν ἐπὶ σφᾶς καὶ τὰς ναῦς ἅμα ἐπλήρουν, ζευζαντές τε τὰς παλαιὰς ὥστε πλοῖμους εἶναι καὶ τὰς ἄλλας ἐπισκευάσαντες. (4) Ὡς δὲ ὁ κῆρυξ τε ἀπήγγειλεν οὐδὲν εἰρηναῖον παρὰ τῶν Κορινθίων καὶ αἱ νῆες αὐτοῖς ἐπεπλήρωντο οὕσαι ὀγδοήκοντα (τεσσαράκοντα γὰρ Ἐπίδαμνον ἐπολιόρουν), ἀνταναγόμενοι καὶ παραταξάμενοι ἐναυμάχῃσαν· καὶ ἐνίκησαν οἱ Κερκυραῖοι παρὰ πολὺ καὶ ναῦς πεντεκαίδεκα διέφθειραν τῶν Κορινθίων. (5) Τῇ δὲ αὐτῇ ἡμέρᾳ αὐτοῖς ξυνέβη καὶ τοὺς τὴν Ἐπίδαμνον πολιορκούντας παραστήσασθαι ὁμολογίᾳ ὥστε τοὺς μὲν ἐπὶ ἡλιδας ἀποδόσθαι, Κορινθίους δὲ δῆσαντας εἶχειν ἕως ἂν ἄλλο τι δόξῃ.

XXX. Μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίαν οἱ Κερκυραῖοι τροπαῖον στήσαντες ἐπὶ τῇ Λευκιμνῇ τῆς Κερκύρας ἀκρωτηρίῳ τοὺς μὲν ἄλλους οὐς ἔλαβον αἰχμαλώτους ἀπέκτειναν, Κορινθίους δὲ δῆσαντες εἶχον. (2) Ὑστερον δὲ ἐπειδὴ οἱ Κορίνθιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἡσσημένοι ταῖς ναυσὶν ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου, τῆς θαλάσσης ἀπάσης ἐκράτου τῆς κατ' ἐκεῖνα τὰ χωρία οἱ Κερκυραῖοι, καὶ πλεύσαντες ἐς Λευκάδα τὴν Κορινθίων ἀποικίαν τῆς γῆς ἔτεμον, καὶ Κυλλήνην τὸ Ἡλείων ἐπίνειον ἐνέπρησαν, ὅτι ναῦς καὶ χεῖματα παρέσχον Κορινθίοις. (3) Τοῦ τε χρόνου τὸν πλεῖστον μετὰ τὴν ναυμαχίαν ἐκράτου τῆς θαλάσσης καὶ τοὺς τῶν Κορινθίων ξυμμάχους ἐπιπλέοντες ἔφθειρον, μέχρι οὗ Κορίνθιοι περιόντι τῷ θέρει πέμψαντες ναῦς καὶ στρατιά, ἐπεὶ σφῶν οἱ ξύμμαχοι ἐπόνου, ἐστρατοπεδεύοντο ἐπ' Ἀκτίῳ καὶ περὶ τὸ Χειμέριον τῆς Θεσπρωτικῆς φυλακῆς ἔνεκα τῆς τε Λευκάδος καὶ τῶν ἄλλων πόλεων ἧσαι σφίσι φίλια ἦσαν. (4) Ἀντεστρατοπεδεύοντο δὲ καὶ οἱ Κερκυραῖοι ἐπὶ τῇ Λευκιμνῇ ναυσὶ τε καὶ πεζῶ. (5) Ἐπέπλεον τε οὐδέτεροι ἀλλήλοις, ἀλλὰ τὸ θέρους τοῦτο ἀντικαθεζόμενοι χειμῶνος ἤδη ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου ἑκάτεροι.

XXXI. Τὸν δ' ἐνιαυτὸν πάντα τὸν μετὰ τὴν ναυμαχίαν καὶ τὸν ὑστερον οἱ Κορίνθιοι ὀργῇ φέροντες τὸν πρὸς Κερκυραῖους πόλεμον ἐναυπηγοῦντο καὶ παρεσκευάζοντο τὰ κράτιστα νεῶν στόλον, ἐκ τε αὐτῆς Πελοποννήσου ἀγείροντες καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἐρέτας, μισθῶ πείθοντες. (2) Πυνθανόμενοι δὲ οἱ Κερκυραῖοι τὴν παρασκευὴν αὐτῶν ἐφοβοῦντο, καὶ (ἦσαν γὰρ οὐδενὸς Ἑλλήνων ἔνσπονδοι οὐδὲ ἐσεγράψαντο ἑαυτοὺς οὔτε ἐς τὰς Ἀθηναίων σπονδὰς οὔτε ἐς τὰς Λακεδαιμονίων) ἔδοξεν αὐτοῖς ἐλθοῦσιν ὡς τοὺς Ἀθηναίους ξυμμάχους γενέσθαι καὶ ὠφελίαν τινὰ πειράσθαι ἀπ' αὐτῶν εὐρίσκεισθαι. (3) Οἱ δὲ Κορίνθιοι πυθόμενοι ταῦτα ἦλθον καὶ αὐτοὶ ἐς τὰς Ἀθήνας πρесеυσόμενοι, ὅπως μὴ σφίσι πρὸς τῷ Κερκυραίων ναυτικῷ τὸ Ἀττικὸν προσγενόμενον ἐμπόδιον γένηται θέσθαι τὸν πόλεμον ἢ βρούλομαι. (4) Καταστάσης δὲ ἐκκλησίας ἐς ἀντιλογίαν ἦλθον, καὶ οἱ μὲν Κερκυραῖοι ἔλεξαν τοιάδε.

Actium in agro Anactorio pervenerunt, ubi templum Apollinis est, in faucibus sinus Ambracii, Corcyraei caduceatorum ipsis in navigio actuario praemisunt, qui vetaret illos contra se navigare; simul etiam naves implebant, reffectis vetustis, ut navigationi idoneae essent, reliquis vero armamentis instructis. (4) Sed postquam caduceator nihil pacatum a Corinthiis renuntiavit, et ipsorum naves numero octoginta (nam quadraginta Epidamnium obsidebant) expletae erant, obviam hosti processerunt, et acie instructa navalem pugnam commiserunt. Et Corcyraei longe superiores fuerunt, et XV Corinthiorum naves profligarunt. (5) Eodem autem die ipsis accedit, ut et illi, qui Epidamnium obsidebant, hanc ad deditionem redigerent, ea conditione, ut peregrinos quidem venderent, Corinthios autem in vinculis servarent, donec aliud de ipsis statueretur.

XXX. Post navale praelium autem Corcyraei, cum trophaeum in Leucimna Corcyraepromontorio stituissent, ceteros quidem captivos, quos ceperant, interfecerunt, Corinthios vero victos asservarunt. (2) Postea vero, quum Corinthii sociique victi cum classe domum rediissent, totius maris, quod est in illis regionibus, imperium tenebant Corcyraei et navibus ad Leucadem Corinthiorum coloniam profecti, agrum vastarunt, et Cyllenen, Eleorum navalia, incenderunt, quod naves pecuniasque Corinthii praebuisent. (3) Et maxima ejus temporis parte, post illud navale proelium, maris illius imperium tenebant, et Corinthiorum socios infesta classe navigantes affligebant, donec Corinthii aestate jam adventante navibus exercituque misso, cum ipsorum socii laborarent, ad Actium et circa Chimerium Thesprotidis castra posuerunt, ut et Leucadem et ceteras civitates, quotquot sibi erant amicae, suo praesidio tutarentur. (4) Corcyraei vero et navibus et pediatu in Leucimna e regione hostium castra metati sunt. (5) Et neutri contra alteros navigabant, sed ea aestate stativa opposita habentes, hieme jam adventante domum utrique se receperunt.

XXXI. Toto autem post hoc praelium, et insequenti anno, Corinthii graviter ferentes bellum contra Corcyraeos susceptum, naves struebant et navalem expeditionem optime parabant, remis cum ex ipsa Peloponneso, tum ex reliqua Graecia cogentes, mercede adductos. (2) Corcyraei vero audito illorum apparatu timere coeperunt, et (nam cum nulla Graecorum civitate foedere erant conjuncti, neque aut in Atheniensium aut Lacedaemoniorum federibus se adscriperant) visum est ipsis ad Athenienses proficisci, et societatem cum illis contrahere, et operam dare, ut aliquod auxilium ab ipsis impetrarent. (3) Corinthii vero his rebus auditis legatos et ipsi Athenas miserunt, hoc acturos, ne praeter Corcyraeorum classem Attica quoque classis adjuncta impedimento sibi esset, ne bellum arbitrato suo administrarent. (4) Itaque coacta concione in disceptationem venerunt, et Corcyraei quidem haec verba fecerunt.

XXXII. « Δίκαιον, ὦ Ἀθηναῖοι, τοὺς μῆτε εὐεργεσίας μεγάλης μῆτε ζυμμαχίας προουφειλομένης ἵκοντας παρὰ τοὺς πέλας ἐπικουρίας, ὥσπερ καὶ ἡμεῖς νῦν, δεησομένους ἀναδιδοῦναι πρῶτον, μάλιστα μὲν ὡς καὶ ζῦμφρα δέονται, εἰ δὲ μὴ, ὅτι γε οὐκ ἐπιζήμια, ἔπειτα δὲ ὡς καὶ τὴν χάριν βέβαιον ἔξουσιν· εἰ δὲ τούτων μηδὲν σαφὲς καταστήσουσι, μὴ ὀργίζεσθαι ἢ ἀτυχῶσιν. (2) Κερκυραῖοι δὲ μετὰ τῆς ζυμμαχίας τῆς αἰτήσεως καὶ ταῦτα πιστεύοντες ἔχυρά ὑμῖν παρέξεσθαι ἀπέστειλαν ἡμᾶς. (3) Τετύχηκε δὲ τὸ αὐτὸ ἐπιτήδευμα πρὸς τε ὑμᾶς ἐς τὴν χρεῖαν ἡμῖν ἄλογον καὶ ἐς τὰ ἡμέτερα αὐτῶν ἐν τῷ παρόντι ἀζῦφορον. (4) Σῦμμαχοι τε γὰρ οὐδενὸς πω ἐν τῷ πρὸ τοῦ ἑκούσιοι γενομένου, νῦν ἄλλων τοῦτο δεησόμενοι ἵκομεν, καὶ ἅμα ἐς τὸν παρόντα πόλεμον Κορινθίων ἐρῆμοι δι' αὐτὸ καθέσταμεν, καὶ περιέστηκεν ἡ δοκῶσα ἡμῶν πρότερον σωφροσύνη, τὸ μὴ ἐν ἄλλοτρίᾳ ζυμμαχίᾳ τῇ τοῦ πέλας γνώμῃ ζυγκινδυνεύειν, νῦν ἀβουλία καὶ ἀσθένεια φαινομένη. (5) Τὴν μὲν οὖν γενομένην ναυμαχίαν αὐτοὶ κατὰ μόνας ἀπεωσάμεθα Κορινθίους· ἐπειδὴ δὲ μείζονι παρασκευῇ ἀπὸ Πελοποννήσου καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἐφ' ἡμᾶς ὤρμηγνται καὶ ἡμεῖς ἀδύνατοι δρῶμεν ὄντες τῇ οἰκειᾷ μόνον δυνάμει περιγενέσθαι, καὶ ἅμα μέγας ὁ κίνδυνος εἰ ἐσόμεθα ὑπ' αὐτοῖς, ἀνάγκη καὶ ὑμῶν καὶ ἄλλου παντός ἐπικουρίας δεῖσθαι, καὶ ζυγγνώμῃ εἰ μὴ μετὰ κακίας, δόξης δὲ μᾶλλον ἀμαρτία, τῇ πρότερον ἀπραγμοσύνη ἐναντία τολμῶμεν.

XXXIII. « Γενήσεται δὲ ὑμῖν πειθομένοις καλὴ ἡ ζήτηχία κατὰ πολλὰ τῆς ἡμετέρας χρείας, πρῶτον μὲν ὅτι ἀδικουμένοις καὶ οὐχ ἑτέροισ βλάπτουσι τὴν ἐπικουρίαν ποιήσεσθε, ἔπειτα περὶ τῶν μεγίστων κινδυνεύοντας δεξάμενοι ὡς ἂν μάλιστα μετ' ἀειμνήστου μαρτυρίῃ τὴν χάριν καταθεῖσθε, ναυτικὸν τε κεκτῆμεθα πλὴν τοῦ παρ' ὑμῖν πλεῖστον. (2) Καὶ σκέψασθε τίς εὐπραξία σπανιωτέρα ἢ τίς τοῖς πολέμοις λυπρωτέρα, εἰ ἢ ὑμεῖς ἂν πρὸ πολλῶν χρημάτων καὶ χαρίτων ἐτιμήσαθε δύναμιν ὑμῖν προσγενέσθαι, αὕτη πάρεστιν αὐτεπάγγελτος ἄνευ κινδύνων καὶ δαπάνης διδοῦσα ἑαυτήν, καὶ προσέτι φέρουσα ἐς μὲν τοὺς πολλοὺς ἀρετήν, οἷς δ' ἐπαμυνεῖτε χάριν, ὑμῖν δ' αὐτοῖς ἰσχύν· ἂ ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ ὀλίγοι δὴ ἅμα πάντα ξυνέβη, καὶ ὀλίγοι ζυμμαχίας δεόμενοι οἷς ἐπικαλοῦνται ἀσφάλειαν καὶ κόσμον οὐχ ἦσσαν διδόντες ἢ ληψόμενοι παραγίγγονται. (3) Τὸν δὲ πόλεμον, δι' ὅνπερ χρήσιμοι ἂν εἴημεν, εἰ τις ὑμῶν μὴ οἶεται ἔσεσθαι, γνώμης ἀμαρτάνει καὶ οὐκ αἰσθάνεται τοὺς Λακεδαιμονίους φόβῳ τῷ ὑμετέρῳ πολεμῆσιόντας καὶ τοὺς Κορινθίους δυναμένους παρ' αὐτοῖς καὶ ὑμῖν ἐχθροὺς ὄντας καὶ προκαταλαμβάνοντας ἡμᾶς νῦν ἐς τὴν ὑμετέραν ἐπιχείρησιν, ἵνα μὴ τῷ κοινῷ ἔχθει κατ' αὐτῶν μετ' ἀλλήλων στῶμεν, μηδὲ δυοῖν φθάσαι ἀμαρτωσιν, ἢ κακῶσαι ἡμᾶς ἢ σφᾶς αὐτοὺς βεβαιώσασθαι. (4) Ἡμέτερον δ' αὐτῶν ἔργον προτερησάμεν, τῶν μὲν διδόντων ὑμῶν δὲ δεξαμένων τὴν ζυμμαχίαν, καὶ προσπειθουλεύειν αὐτοῖς μᾶλλον ἢ ἀντεπειθουλεύειν.

XXXII. « Æquum est, viri Athenienses, ut quæ ad alios auxilii implorandi causa, quemadmodum nos quoque nunc facimus, veniunt, si nullo magno beneficio aut fodere ante sibi gratiam conciliarunt, primum demonstrent, maxime quidem utilia esse, quæ petant, sin minus, saltem non detrimento, deinde vero, se firmam ipsis gratiam habituros. Sed si nihil horum planum fecerint, non indigne ferant, si re infecta abeant. (2) Corcyraei vero in societate petenda persuasum habentes, se hæc quoque vobis manifeste probaturos, nos miserunt. (3) Accidit autem, ut idem studium nobis sit et apud vos usu inconsultum et in nostris rebus in presentia parum commodum. (4) Nam et qui nunquam antehac cujusquam socii voluntarii fuerimus, nunc hoc ipsum ab aliis petituri venimus, et simul in presentia bello, quod cum Corinthiis gerimus, eam ob causam deserti sumus ab omnibus, et nostra illa, quæ prius prudentia videbatur, quod non societate cum aliis inita aliorum ambitrio simul periclitari volumus, nunc in manifestam im prudentiam et imbecillitatem mutata est. (5) Atque in navali quidem prælio, quod commissum est, soli Corinthios repulimus; nunc vero quandoquidem majore apparatu tam ex Peloponneso, quam ex reliqua Græcia contra nos exorti sunt et nos videmus domesticis tantum viribus fretos non posse superiores evadere, et simul magnum esse periculum, si in illorum potestatem redigamur, necesse est et vestra et cujuslibet alius auxilia implorare, et venia digni sumus, si non malitia, sed potius opinionis errore, superiori nostræ quieti res contrarias audemus.

XXXIII. « Erit autem, si nos audieritis, casus hic, qui nobis petendi necessitatem attulit, vobis multis nominibus honorificus, primum quidem, quod iis, qui injuriæ patiuntur, non autem aliis nocent, opem feretis, deinde vero, si in maximarum rerum discrimen adductos recipiatis, beneficium quam fieri potest maxime cum æterno testimonio collocetis; et classem habemus, quæ, vestra excepta, omnium maxima est. (2) Ac considerate, quamnam rarior prosperitatis occasio, quæve hostibus molestior esse possit, quam si ea potentia, quam vobis esse adjunctam magnæ pecuniæ, magnæque gratiæ anteposuissetis, adsit sponte sua, sine periculis et sumptu se ipsam offerens et præterea apud multitudinem quidem afferens virtutis opinionem; illis vero, quibus opem feretis, gratiam, et vobis ipsis potentiam. Quæ ex omni temporum memoria perpaucis simul omnia contigerunt; paucique sunt, qui illis, a quibus belli societatem petunt, præsidium et ornamentum haud minus daturi, quam ab ipsis accepturi veniant. (3) Bellum autem, in quo vobis utiles esse possimus, si quis vestrum sit, qui nullum fore arbitretur, is profecto fallitur opinione, nec videt, Lacedæmonios vestræ potentiæ metu belli gerendi cupidus esse, et Corinthios apud illos multum valere vobisque inimicos esse, et, dum nos primo nunc aggrediuntur, gradum facere ad vos invadendos, ne communi odio in eos conspiremus, neve alterutro frustrentur, ut prius aut nobis damnum inferant, aut sibimet firmitudinem comparent. (4) Nostrum contra est antevertere illos, dum nos offerimus, vos accipitis societatem, et insidias struere potius, quam defendere.

XXXIV. « Ἦν δὲ λέγωσιν ὡς οὐ δίκαιον τοὺς σφετέρους ἀποίκους ἡμᾶς δέχεσθαι, μαθέτωσαν ὡς πᾶσα ἀποικία εὐ μὲν πάσχουσα τιμᾶ τὴν μητρόπολιν, ἀδικουμένη δὲ ἀλλοτριούται· οὐ γὰρ ἐπὶ τῷ δούλῳ ἀλλ' ἐπὶ τῷ ὁμοίῳ τοῖς λειπομένοις εἶναι ἐκπέμπονται. (2) Ὡς δὲ ἡδίκουν, σαφές ἐστιν· προκληθέντες γὰρ περὶ Ἐπιδάμνου ἐς κρίσιν πολέμῳ μᾶλλον ἢ τῷ ἴσῳ ἐβουλήθησαν τὰ ἐγκλήματα μετελθεῖν. (3) Καὶ ἡμῖν ἔστω τι τεκμήριον ἂ πρὸς ἡμᾶς τοὺς ξυγγενεῖς ὀρώσιν, ὥστε ἀπάτη τε μὴ παράγεσθαι ὑπ' αὐτῶν, δεομένους τε ἐκ τοῦ εὐθέως μὴ ὑπουργεῖν· ὁ γὰρ ἐλαχίστας τὰς μεταμελείας ἐκ τοῦ χαρίζεσθαι τοῖς ἐναντίοις λαμβάνων ἀσφαλέστατος ἂν διατελοῖη.

XXXV. « Λύσετε δὲ οὐδὲ τὰς Λακεδαιμονίων σπονδὰς δεχόμενοι ἡμᾶς μηδετέρων ὄντας συμμαχούς· (2) εἴρηται γὰρ ἐν αὐταῖς, τῶν Ἑλληνίδων πόλεων ἤτις μηδαμῶς συμμαχεῖ, ἐξεῖναι παρ' ὁπιστέρους ἂν ἀρέσκηται εἶθεῖν. (3) Καὶ δεῖνόν ἐι τοῖσδε μὲν ἀπὸ τε τῶν ἐνσπόνδων ἔσται πληροῦν τὰς ναῦς καὶ προσέτι καὶ ἐκ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος καὶ οὐχ ἥκιστα ἀπὸ τῶν ὑμετέρων ὑπηκόων, ἡμᾶς δὲ ἀπὸ τῆς προκειμένης τε συμμαχίας εἴρῃσιν καὶ ἀπὸ τῆς ἀλλοθεν ποθεν ὠφελίας, εἴτα ἐν ἀδικήματι θήσονται πεισθέντων ὑμῶν ἂ δεόμεθα. (4) Πολλὸν δὲ ἐν πλείονι αἰτία ἡμεῖς μὴ πείσαντες ἡμᾶς ἔσομεν· ἡμᾶς μὲν γὰρ κινδυνεύοντας καὶ οὐκ ἐχθρούς ὄντας ἀπόσεσθε, τῶνδε δὲ οὐχ ὅπως κωλυταὶ ἐχθρῶν ὄντων καὶ ἐπιόντων γενήσεσθε, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς ὑμετέρας ἀρχῆς δύναμιν προσλαθεῖν περιώσεσθε ἢν οὐ δίκαιον, ἀλλ' ἢ κάκεινον κωλύειν τοὺς ἐκ τῆς ὑμετέρας μισθοφόρους, ἢ καὶ ἡμῖν πέμπειν καθ' ἑ τι ἂν πεισθῆτε ὠφελίαν, μάλιστα δὲ ἀπὸ τοῦ προφανοῦς δεξαμένους βοθεῖν. (5) Πολλὰ δὲ, ὥσπερ ἐν ἀρχῇ ὑπέποιμεν, τὰ ξυμφέροντα ἀποδείκνυμεν, καὶ μέγιστον οἷοι τε αὐτοὶ πολέμιοι ἡμῖν ἦσαν, ὅπερ σαφεστάτη πίστις, καὶ οὗτοι οὐκ ἀσθενεῖς ἀλλ' ἱκανοὶ τοὺς μεταστάντας βλάψαι· καὶ ναυτικῆς καὶ οὐκ ἡπειρωτικῆς τῆς συμμαχίας διδομένης οὐχ ὁμοία ἢ ἀλλοτριώσις, ἀλλὰ μάλιστα μὲν, εἰ δύνασθε, μηδένα ἄλλον εἶν κακτῆσθαι ναῦς, εἰ δὲ μὴ, ὅστις ἐχυρώτατος, τοῦτον φίλον ἔχειν.

XXXVI. « Καὶ ὅτω τάδε ξυμφέροντα μὲν δοκεῖ λέγεσθαι, φοβεῖται δὲ μὴ δι' αὐτὰ πειθόμενος τὰς σπονδὰς λύσει, γινώτω τὸ μὲν δεδιδὸς αὐτοῦ ἰσχύην ἔχον τοὺς ἐναντίους μᾶλλον φοβῆσον, τὸ δὲ θαρσοῦν μὴ δεξαμένου ἀσθενὲς ὄν πρὸς ἰσχύοντα τοὺς ἐχθρούς ἀδεέστερον ἐσόμενον, καὶ ἅμω οὐ περὶ τῆς Κερκυρας νῦν τὸ πλέον ἢ καὶ τῶν Ἀθηνῶν βουλευόμενος, καὶ οὐ τὰ κράτιστα αὐταῖς προνοῖν ὅταν ἐς τὸν μέλλοντα καὶ ὅσον οὐ παρόντα πόλεμον τὸ αὐτῆς περισκοπῶν ἐνδοιάζη χωρίον προσλαθεῖν ὃ μετα μείστων καιρῶν οἰκείουται τε καὶ πολεμοῦται. (2) Τῆς τε γὰρ Ἰταλίας καὶ Σικελίας καλῶς παράπλου κείται, ὥστε μήτε ἐκεῖθεν ναυτικὸν εἶσαι Πελοποννησίους ἐπελθεῖν τό τε ἐνθρόνδε πρὸς τάκει παραπέμψαι, καὶ ἐς τᾶλλα ξυμφορώτατον ἐστίν. (3) Βραχυτάτῳ δ' ἂν κεφαλαίῳ, τοῖς τε ζυψασιν καὶ καθ'

XXXIV. « Quod si dixerint, iniquum esse suos colonos a vobis recipi, discant, omnem coloniam honore prosequi metropolim, si beneficiis ab ea afficiatur; sed si injuriam accipiat, alienari. Nec enim emittuntur ea conditione, ut sint servi, sed ut cum iis, qui domi relinquuntur, æquali jure sint. (2) Quod autem isti nobis injuriam faciebant, perspicuum est. Nam ad judicium de Epidamni controversia provocati, criminationes suas armis quam jure persequi maluerunt. (3) Atque ea, quæ in nos suos cognatos faciunt, vobis sint documento, ne aut fraude ab ipsis transversi agamini, aut petentibus morem ingenuè geratis. Quem enim minime pœnitet beneficiorum in inimicos collatorum, is vitam tutissime deget.

XXXV. « Neque vero federa frangetis, quæ cum Lacedæmoniis fecistis, si nos recipiatis, qui neutrorum socii sumus. (2) In illis enim dictum est, quæcumque de Græcis civitatibus cum nullis societatem habeat, ei licere ad utras partes libuerit accedere. (3) Et sane iniquum fuerit, si istis quidem liceat classem instruere et ex federatis civitatibus, et præterea etiam ex reliqua Græcia, præcipue vero ex iis civitatibus, quæ vestro imperio parent, nos vero ab hac in medio posita societate et ab alio undecunque auxilio arceant, deinde vero in criminis loco ponant, si concedatis quæ petimus. (4) Nos vero longe majorem vos insimulandi materiam habebimus, si nobis non concedatis; nos enim periclitantes, nec vobis inimicos, repuleritis, istos vero tantum abest, ut hostes quum sint et contra vos veniant, impediatis, ut etiam copias ex vestra ditone sibi comparare sinatis, quas non est æquum, at oportet aut illorum quoque milites ex agro vestro mercede conductos continere aut nobis etiam auxilium mittere, quocumque modo vobis persuasum fuerit, potissimum vero aperte nos in societatem recipere et adjuvare. (5) Multa autem, quemadmodum initio significavimus, commoda vobis demonstramus, præcipueque quod et eosdem habemus hostes, quod certissimum est fidei pignus, eosque non infirmos, sed qui nocere iis, qui a se defecerint, valeant; et quum navalis, ac non terrestris societas offeratur, non in levi vobis habendum est, si ea alio convertatur, sed potissimum quidem, si potestis, opera danda est, ut nullos alios classem possidere sinatis, sin minus, ut firmissimum quemque amicum habeatis.

XXXVI. « Atque si quis hæc commoda quidem dictu existimet, metuat vero, ne iis obsequendo federa frangat, sciat sumum quidem metum viribus armatum adversariis majorem terrorem incussurum, fiduciam vero, si nos non receperit, infirmam, potentibus hostibus minus formidosam futuram; simul etiam non magis se nunc de Corcyra, quam de Athenis etiam consultare, seque non optime illis prospicere, si præsentem rerum statum spectans, ad futurum et tantum non præsens bellum urbem sibi adjungere dubitet, quæ maximis cum momentis amica redditur inimicave. (2) Sita enim est in loco opportuno ad trajiciendum in Italiam et Siciliam, ita ut nec inde classem ad Peloponnesios pervenire sinat, et eam, quæ hinc venit, in illa loca transmittat, atque ad reliquas res commoditates egregias habeat. (3) Ut autem universa et singula in brevissimam contraham

ἕκαστον, τῷδ' ἂν μὴ προέσθαι ἡμᾶς μάθοιτε· τρία μὲν ὄντα λόγου ἀξία τοῖς Ἑλλήσι ναυτικά, τὸ παρ' ὑμῖν καὶ τὸ ἡμέτερον καὶ τὸ Κορινθίων, τούτων δ' εἰ περιόψεσθε τὰ δύο ἐς ταῦτόν ἐλθεῖν καὶ Κορίνθιοι ἡμᾶς προκαταλήψονται, Κερκυραῖοι τε καὶ Πελοποννησίους ἅμα ναυμαχήσετε, δεξάμενοι δὲ ἡμᾶς ἔξετε πρὸς αὐτοὺς πλείους ναυσὶ ταῖς ὑμετέραις ἀγωνίζεσθαι.» (4) Τοιαῦτα μὲν οἱ Κερκυραῖοι εἶπον· οἱ δὲ Κορίνθιοι μετ' αὐτοὺς τοιάδε.

XXXVII. « Ἀναγκαῖον Κερκυραίων τῶνδε οὐ μόνον περὶ τοῦ δέξασθαι σφᾶς τὸν λόγον ποιησαμένων, ἀλλ' ὡς καὶ ἡμεῖς τε ἀδικοῦμεν καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰκότως πολεμοῦνται, μνησθέντας πρῶτον καὶ ἡμᾶς περὶ ἀμφοτέρων οὕτω καὶ ἐπὶ τὸν ἄλλον λόγον ἰέναι, ἵνα τὴν ἀφ' ἡμῶν τε ἀξιώσιν ἀσφαλέστερον προειδῆτε καὶ τὴν τῶνδε χρεῖαν μὴ ἀλογίστως ἀπόσῃσθε. (2) Φασὶ δὲ ξυμμαχίαν διὰ τὸ σῶζρον οὐδενὸς πω δέξασθαι· τὸ δ' ἐπὶ κακουργίᾳ καὶ οὐκ ἀρετῇ ἐπετέθδυσαν, ξύμμαχόν τε οὐδένα βουλόμενοι πρὸς ταδικήματα οὐδὲ μάρτυρα ἔχειν, οὔτε παρακαλοῦντες αἰσχύνεσθαι. (3) Καὶ ἡ πόλις αὐτῶν ἅμα, αὐτάρχη θέσιν κειμένη, παρέχει αὐτοὺς δικαστὰς ὧν βλάπτουσί τινα μᾶλλον ἢ κατὰ ξυνοθήκας γίνεσθαι, διὰ τὸ ἥκιστα ἐπὶ τοὺς πέλας ἐκπλέοντας μάλιστα τοὺς ἄλλους ἀνάγκη καταίροντας δέχεσθαι. (4) Κἂν τούτω τὸ εὐπρεπέδες ἀσπονδὸν οὐχ ἵνα μὴ ξυναδικήσωσιν ἑτέροις προβέβληνται, ἀλλ' ὅπως κατὰ μόνας ἀδικῶσι καὶ ὅπως ἐν ᾧ μὲν ἂν κρατῶσι βιάζωνται, οὗ δ' ἂν λάθωσι πλέον ἔχωσιν, ἣν δὲ πού τι προσλάβωσιν ἀναισχυντῶσιν. (5) Καίτοι εἰ ἦσαν ἄνδρες ὡσπερ φασὶν ἀγαθοί, ὅσα ἀληπτότεροι ἦσαν τοῖς πέλας, τοσῶδε φανερωτέραν ἔξῃν αὐτοῖς τὴν ἀρετὴν διδοῦσι καὶ δεγρομένους τὰ δίκαια δεικνύναι.

XXXVIII. « Ἄλλ' οὐτε πρὸς τοὺς ἄλλους οὔτε ἐς ἡμᾶς τοιοῦδε εἰσὶν, ἀποικοὶ δ' ὄντες ἀρεστᾶσί τε διὰ παντὸς καὶ νῦν πολεμοῦσι, λέγοντες ὡς οὐκ ἐπὶ τῷ κακῶς πάσχειν ἐκπεμφθῆσαν. (2) Ἡμεῖς δὲ οὐδ' αὐτοὶ φάμεν ἐπὶ τῷ ὑπὸ τούτων ὑβρίζεσθαι κατοικίσαι, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ἡγεμόνες τε εἶναι καὶ τὰ εἰκότα θαυμάζεσθαι. (3) Αἱ γοῦν ἄλλαι ἀποικίαι τιμῶσιν ἡμᾶς, καὶ μάλιστα ὑπὸ ἀποίκων στεργόμεθα· (4) καὶ ὄλον ὅτι εἰ τοῖς πλείοσιν ἀρεσκόντες ἔσμεν, τοῖσδ' ἂν μόνους οὐκ ὀρθῶς ἀπαρέσκοιμεν, οὐδ' ἐπιστρατεύομεν ἐκπρεπῶς μὴ καὶ διαφερόντως τε ἀδικοῦμενοι. (5) Καλὸν δ' ἦν, εἰ καὶ ἡμαρτάνομεν, τοῖσδε μὲν εἶξαι τῇ ἡμετέρᾳ ὀργῇ, ἡμῖν δ' αἰσχρὸν βιάσασθαι τὴν τούτων μετριότητα· (6) ὕβρει δὲ καὶ ἐξουσίᾳ πλοῦτος πολλὰ ἐς ἡμᾶς ἄλλα τε ἡμαρτήκασι καὶ Ἐπίδαμνον ἡμετέραν οὖσαν κακουμένην μὲν οὐ προσεποιῶντο, ἐλθόντων δὲ ἡμῶν ἐπὶ τιμωρίᾳ ἐλόντες βία ἔχουσι.

XXXIX. « Καὶ φασὶ δὴ δίκῃ πρότερον ἐθελῆσαι κρινεσθαι, ἣν γε οὐ τὸν προύχοντα καὶ ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς προκαλούμενον λέγειν τι δοκεῖν δεῖ, ἀλλὰ τὸν ἐς ἴσον τὰ τε ἔργα ὁμοίως καὶ τοὺς λόγους πρὶν διαγωνίζεσθαι καθιστάντα. (2) Οὔτοι δ' οὐ πρὶν πολιορκεῖν τὸ χω-

sumam, hinc cognoscere poteritis, nos non esse deserendos : quum enim Græcis tres sint classes memoratu dignæ, vestra et nostra et Corinthiorum, si harum duas per vestram negligentiam in unum coire permiseritis, et Corinthii nos præoccuparint, simul cum Corcyræis et Peloponnesiis navale bellum geretis. Sed si nos receperitis, majore vestrarum navium numero cum illis dimicare poteritis.» (4) Atque Corcyræi quidem talia dixerunt. Corinthii vero post hoc hæc :

XXXVII. « Quoniam isti Corcyræi non solum de se in societatem recipiendis verba fecerunt, sed etiam se a nobis injuriam accepisse, et iniquo bello premi, necesse est, nos quoque utraque de re pauca primum memorare, atque sic ad reliquam orationem accedere, ut et nostra postulata tutiora esse provideatis, et istorum necessitatem non sine ratione repudietis. (2) Aiunt autem se prudentiæ studio nullius societatem unquam recepisse. Illi vero hoc institutum secuti sunt maleficii non autem virtutis studio, quia nullum scelorum socium, nullumque testem habere, neque aliorum opem implorantes erubescere voluerunt. (3) Simul etiam ipsorum urbs, quæ propter situm firma et se contenta est, hoc iis commodum præbet, ut ipsi potius, si cui injuriam fecerint, arbitri sint, quam ex pactis, propterea quod dum ad finitimos rarissime navigant, alios necessitate illuc appellentes sæpissime excipiunt. (4) Atque hac in re positum est illud decorum, quod prætendunt, se ab aliorum societate abhorruisse, non ut aliorum in sceleribus perpetrands societatem fugiant, sed ut soli scelera perpetrent ; utque, ubi quidem potentiores sunt, vim faciant ; ubi vero latent, fraude circumveniant, et si quid ceperint, impudentiam induant. (5) Ac vero si, quemadmodum prædicant, viri essent boni, quo minus ab aliis affligi poterant, eo magis ipsis virtutem ostendere licebat, æquo jure cum aliis disceptando.

XXXVIII. « Sed neque erga alios, neque erga nos tales existunt. Nam quum nostri sint coloni, tamen quum semper ante a nobis alieni fuerunt tum nunc etiam bellum faciunt, dicentes se, non ut maleficiis afficerentur, deductos. (2) Nos vero respondemus, ne nos equidem idcirco coloniam deduxisse, ut ab ipsis contumelia afficeremur, sed ut ipsorum duces essemus, et quoad deceat ab illis coleremur. (3) Et vero ceteræ coloniae nos honorant, et maxime a colonis diligimur. (4) Atque patet, si majori numero grati sumus, nos istis solis immerito esse invisos, neque bellum ipsis egregie illaturos esse, nisi etiam insignem aliquam injuriam pateremur. (5) Sed quamvis peccassemus, tamen illis quidem gloriosum erat, iracundiæ nostræ cecidisse ; nobis vero fœdum, eorum moderationi vim attulisse. (6) Sed petulantia opumque licentia quum alia multa in nos peccaverunt, tum etiam Epidamnium, nostræ ditionis coloniam, donec quidem bello vexaretur, non affectabant ; sed nobis auxilii causa eo profectis, per vim captam retinent.

XXXIX. « Jam vero dietitant, se judicio prius disceptare voluisse, de quo quidem non illum, qui superior est, et qui ex tuto ad disceptationem provocat, oportet videri æqua dicere, sed illum, qui æquo judicio et res et verba antequam bellum incipiat, subjicit. (2) Hi vero non priusquam hanc

ρίον, ἀλλ' ἐπειδὴ ἠγγήσαντο ἡμᾶς οὐ περιόψεσθαι, τότε καὶ τὸ εὐπρεπὲς τῆς δίκης παρέσχοντο. Καὶ δεῦρο ἤκουσιν οὐ τὰκεῖ μόνον αὐτοὶ ἀμαρτόντες, ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς νῦν ἀξιοῦντες οὐ ζυμμάχειν ἀλλὰ ξυναδικεῖν καὶ διαφόρους ὄντας ἡμῖν δέχεσθαι σφᾶς. (3) οὐς χρῆν, ὅτε ἀσφαλέστατοι ἦσαν, τότε προσίεναι, καὶ μὴ ἐν ᾧ ἡμεῖς μὲν ἠδικήμεθα οὗτοι δὲ κινδυνεύουσιν, μηδ' ἐν ᾧ ἡμεῖς τῆς τε δυνάμειος αὐτῶν τότε οὐ μεταλαμβάντες τῆς ὠφελείας νῦν μεταδώσετε, καὶ τῶν ἀμαρτημάτων ἀπογεγόμενοι τῆς ἀφ' ἡμῶν αἰτίας τὸ ἴσον ἐξετε, πάλαι δὲ κοινώσαντας τὴν δύναμιν κοινὰ καὶ τὰ ἀποβαίνοντα ἔχειν.

XL. « Ὡς μὲν οὖν αὐτοὶ τε μετὰ προσηκόντων ἐγκλημάτων ἐρχόμεθα καὶ οἶδε βίαιοι καὶ πλεονέκται εἰσὶ, δεδῆλωται ὡς δ' οὐκ ἂν δικαίως αὐτοὺς δέχοισθε, μαθεῖν χρῆ. (2) Εἰ γὰρ εἴρηται ἐν ταῖς σπονδαῖς ἐξεῖναι παρ' ὀποτέρους τις τῶν ἀγράφων πόλεων βούλεται ἐλθεῖν, οὐ τοῖς ἐπὶ βλάβῃ ἐτέρων ἰοῦσιν ἢ ξυνηχῆ ἐστίν, ἀλλ' ὅστις μὴ ἄλλου αὐτὸν ἀποστερεῶν ἀσφαλείας δεῖται, καὶ ὅστις μὴ τοῖς δεξαμένοις, εἰ σωφρονούσι, πόλεμον ἀντ' εἰρήνης ποιήσει δ νῦν ἡμεῖς μὴ πειθόμενοι ἡμῖν πάθοιτε ἄν. (3) Οὐ γὰρ τοῖσδε μόνον ἐπίκουροι ἂν γένοισθε, ἀλλὰ καὶ ἡμῖν ἀντὶ ἐνσπόνδων πολέμων ἀνάγκη γάρ, εἰ ἴτε μετ' αὐτῶν, καὶ ἀμύνεσθαι μὴ ἄνευ ἡμῶν τούτους. (4) Καίτοι δίκαιοι γ' ἐστὲ μάλιστα μὲν ἐκποδῶν στήναι ἀμφοτέροις, εἰ δὲ μή, τὸυναντίον ἐπὶ τούτους μεθ' ἡμῶν ἵεναι (Κορινθίοις μὲν γε ἐνσπονδοὶ ἐστε, Κερκυραίοις δὲ οὐδὲ δι' ἀνακωχῆς πώποτ' ἐγένεσθε), καὶ τὸν νόμον μὴ καθιστάναι ὥστε τοὺς ἐτέρων ἀφισταμένους δέχεσθαι. (5) Οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς Σαμίῳ ἀποστάντων ψῆγον προσθέμεθα ἐναντίαν ἡμῖν, τῶν ἄλλων Πελοποννησίων διχα ἐψηρισμένον εἰ χρῆ αὐτοῖς ἀμύνειν, φανερώς δὲ ἀντεῖπομεν τοὺς προσήκοντας ζυμμάγους αὐτὸν τινα κολάζειν. (6) Εἰ γὰρ τοὺς κακόν τι δρώντας δεχόμενοι τιμωρήσετε, φανεῖται καὶ ἅ τῶν ἡμετέρων οὐκ ἐλάσσω ἡμῖν πρόσεισι, καὶ τὸν νόμον ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς μᾶλλον ἢ ἐφ' ἡμῖν θήσετε.

XLI. « Δικαιώματα μὲν οὖν τάδε πρὸς ἡμᾶς ἔχομεν ἱκανὰ κατὰ τοὺς Ἑλλήνων νόμους, παραίνεσιν δὲ καὶ ἀξίωσιν χάριτος τοιάνδε, ἣν οὐκ ἐχθροὶ ὄντες ὥστε βλάπτειν, οὐδ' αὖ φίλοι ὡστ' ἐπιγρῆσθαι, ἀντιδοθῆναι ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι φαμέν χρῆναι. (2) Νεῶν γὰρ μακρῶν σπανίσαντές ποτε πρὸς τὸν Αἰγινητῶν ὑπὲρ τὰ Μηδικὰ πολέμων παρὰ Κορινθίων εἴκοσι ναῦς ἐλάθετε· καὶ ἡ εὐεργεσία αὕτη τε καὶ ἡ ἐς Σαμίους, τὸ δι' ἡμᾶς Πελοποννησίων αὐτοῖς μὴ βοηθῆσαι, παρέσχευ ἡμῖν Αἰγινητῶν μὲν ἐπικράτησιν Σαμίῳ δὲ κόλασιν, (3) καὶ ἐν καιροῖς τοιοῦτοις ἐγένετο οἷς μάλιστα ἀνθρωποὶ ἐπ' ἐχθροὺς τοὺς σφετέρους ἰόντες τῶν πάντων ἀπερίοπτοί εἰσι παρὰ τὸ νικᾶν φίλον τε γὰρ ἠγοῦνται τὸν ὑπουργοῦντα, ἣν καὶ πρότερον ἐχθρὸς ἢ, πολέμιόν τε τὸν ἀντιστάντα, ἣν καὶ τύχη φίλος ὢν, ἐπεὶ καὶ τὰ οἰκεῖα χειρὸν τίθενται φιλονεικίας ἕνεκα τῆς αὐτίκα.

urbem obsiderent, sed postquam nos hanc injuriam non neglecturos existimarunt, tunc vero et istam speciosam juris aequitatem protulerunt. Et huc veniunt, non solum in illis rebus ipsi peccare ausi, sed etiam ut vos nunc non dicam in belli, sed in scelorum societatem concedatis, poscentes, et ut adversati nobis se recipiatis. (3) Quos oportebat, quum a periculis erant remotissimi, tunc ad vos accedere; non autem quando nos quidem injuriam ab illis accepimus, ipsi vero periclitantur; neque dum vos et fructu nullo ex ipsorum potentia percepto, auxilia ipsi impertietis; et, quum procul ab illorum facinoribus abuferitis, culpae tamen, quam in nobis violandis contraxerunt, parem partem habebitis; imo olim oportuerat viribus communicatis communes etiam rerum eventus habere.

XL. « Nos igitur justis cum querelis adesse, istos vero violentos et alieni raptōres esse, planum est factum. Non autem salvo jure eos a vobis recipi posse, intelligere debetis. (2) Nam quod in foedere scriptum est, cuilibet civitatum foederi non adscriptarum licere ad utras velit partes se conferre, hoc non illum in gratiam pactum est, qui alteri parti damnum illatum veniunt, sed in illum, qui ab altera parte non deficientes, salutis praesidio indigent, et qui recipientibus, si sapiunt, non sunt bellum pro pace allaturi. Id quod vobis, nisi nos audiat, nunc eveniet. (3) Non solum enim istis auxiliares, verum etiam nobis pro foederatis hostes eritis. Necesse enim est, si societatem cum ipsis contrahatis, etiam defendere sese illos non sine vestro auxilio. (4) Sed profecto aequum est, vos potissimum quidem neutris adesse; sin minus, contra nobiscum adversus hos proficisci, (nam cum Corinthiis foedere conjuncti estis, sed cum Corcyraeis ne per inducias quidem foedus unquam fecistis), neque hanc legem constituere, ut, qui ab alteris defecerint, recipiantur. (5) Nam ne nos quidem, cum Samii a vobis defecissent, sententiam vobis contrariam tulimus, quamquam Peloponnesii varias sententias tulerant, num auxilium illis esset ferendum; sed aperte contra illos diximus, suos quomque socios persequi debere. (6) Nam si eos, qui mali aliquid agant, recipiatis et tueamini, reperientur etiam ex vestris sociis haud pauciores, qui ad nos palam transeant, legemque hanc contra vos ipsos potius, quam contra nos, condideritis.

XLI. « Atque haec quidem sunt, de jure nostro quae apud vos dicere habuimus, satis firma illa ex Graecorum institutis; quod autem suademus et postulamus, ut nobis faveatis, hoc tale est, ut nos non inimici, inferendi damni causa, neque etiam amici, justo plus commodi ex amicitia captantes, gratiam vestram pro merito nostro censeamus in praesenti nobis reddi debere. (2) Quum enim olim ante res Medicas in bello contra Aeginetas gerendo longarum navium penuria laboraretis, viginti naves a Corinthiis accepistis. Quod nostrum beneficium, et illud de Samiis, quum propter nos Peloponnesii auxilium ipsis non tulerunt, peperit vobis de Aeginetis quidem victoriam, de Samiis vero ultionem; (3) atque iis temporibus hoc factum est, quibus potissimum homines, qui adversus hostes suos eunt, propter vincendi studium cetera omnia negligunt. Nam et pro amico habent eum, qui operam praestat, licet ante fuerit inimicus, et pro hoste eum, qui obstiterit, quamvis sit amicus; siquidem vel res domesticae propter praesentis contentionis studium male curant.

XLII. « Ἄν ἐνθυμηθέντες καὶ νεώτερός τις παρὰ πρεσβυτέρου αὐτὰ μαθὼν ἀξιούτω τοῖς ἑμοίοις ἡμᾶς ἀμύνεσθαι, καὶ μὴ νομίση δίκαια μὲν τάδε λέγεσθαι, ζυμφορα δέ, εἰ πολεμήσει, ἄλλα εἶναι. (2) Τό τε γὰρ ζυμφέρον ἐν ᾧ ἂν τις ἐλάχιστα ἀμαρτάνῃ μάλιστα ἔπεται, καὶ τὸ μέλλον τοῦ πολέμου ᾧ φοβούντες ὑμᾶς Κερκυραῖοι κελεύουσιν ἀδικεῖν ἐν ἀφανεί ἔτι κεῖται, καὶ οὐκ ἄξιον ἐπαρθέντας αὐτῷ φανεράν ἔχθραν ἦδη καὶ οὐ μέλλουσαν πρὸς Κορινθίους κτήσασθαι, τῆς δὲ ὑπαρχούσης πρότερον διὰ Μεγαρέας ὑποψίας σῶφρον ὑφελεῖν μάλλον. (3) ἢ γὰρ τελευταία χάρις καιρὸν ἔχουσα, κὰν ἐλάσσω ἢ, δύναται μείζον ἐγκλημα λῦσαι. (4) Μηδ' ὅτι ναυτικῷ ζυμμαχίαν μεγάλην δίδοσι, τούτῳ ἐφέλκεσθε· τὸ γὰρ μὴ ἀδικεῖν τοὺς ἑμοίους ἐχρυσότερα δύναμις ἢ τῷ αὐτίκα φανερωῖ ἐπαρθέντας διὰ κινδύνων τὸ πλέον ἔχειν.

XLIII. « Ἡμεῖς δὲ περιπεπωκότες οἷς ἐν τῇ Λακεδαιμονίᾳ αὐτὰ προεῖπομεν, τοὺς σφετέρους ζυμμαχίαν αὐτὸν τινα κολάζειν, νῦν παρ' ὑμῶν τὸ αὐτὸ ἀξιούμεν κομίζεσθαι, καὶ μὴ τῇ ἡμετέρᾳ ψήφῳ ὠφελήθοντας τῇ ὑμετέρᾳ ἡμᾶς βλάψαι. (2) Τὸ δ' ἴσον ἀναπαύοιτε, γνόντες τοῦτον ἐκεῖνον εἶναι τὸν καιρὸν ἐν ᾧ ὅτε ὑποργῶν φίλος μάλιστα καὶ ἀντιστάς ἐχθρός. (3) Καὶ Κερκυραῖους τούτους μῆτε ζυμμαχίαν δέχεσθε βίᾳ ἡμῶν μῆτε ἀμύνετε αὐτοῖς ἀδικοῦσιν. (4) Καὶ τάδε ποιούντες τὰ προσήκοντά τε δράσατε καὶ τὰ ἄριστα βουλευσασθε ὑμῖν αὐτοῖς ». (5) Τοιαῦτα δὲ καὶ οἱ Κορινθιοὶ εἶπον.

XLIV. Ἀθηναῖοι δὲ ἀκούσαντες ἀμφοτέρων, γενομένης καὶ οἷς ἐκκλησίας, τῇ μὲν πρότερά οὐκ ἦσαν τῶν Κορινθίων ἀπεδέξαντο τοὺς λόγους, ἐν δὲ τῇ ὑστεραίᾳ μετέγνωσαν Κερκυραῖοις ζυμμαχίαν μὲν μὴ ποιῆσασθαι ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν (εἰ γὰρ ἐπὶ Κόρινθον ἐκέλευον σφίσι οἱ Κερκυραῖοι ζυμπλεῖν, ἐλύοντ' ἂν αὐτοῖς αἰ πρὸς Πελοποννησίους σπονδαί), ἐπιμαχίαν δ' ἐποιήσαντο τῇ ἀλλήλων βοηθεῖν, ἐάν τις ἐπὶ Κέρκυραν ἢ ἢ Ἀθήνας ἢ τοὺς τούτων ζυμμαχίαν. (2) Ἐδόκει γὰρ ὁ πρὸς Πελοποννησίους πόλεμος καὶ ὡς ἔσεσθαι αὐτοῖς, καὶ τὴν Κέρκυραν ἐβούλοντο μὴ προσέθαι Κορινθίους ναυτικὸν ἔχουσαν τοσοῦτον, ζυγκρούειν δὲ ὅτι μάλιστα αὐτοὺς ἀλλήλους, εἶνα ἀσθενεστέροις οὔσιν, ἢν τι δέη, Κορινθίους τε καὶ τοῖς ἄλλοις ναυτικὸν ἔχουσιν ἐς πόλεμον καθιστῶνται. (3) Ἄμα δὲ τῆς τε Ἰταλίας καὶ Σικελίας καλῶς ἐφάνετο αὐτοῖς ἢ νῆσος ἐν παράπλῳ κείσθαι.

XLV. Τοιαῦτη μὲν γνώμη οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς Κερκυραῖους προσεδέξαντο, καὶ τῶν Κορινθίων ἀπεθρόντων οὐ πολὺ ὕστερον δέκα ναῦς αὐτοῖς ἀπέστειλαν βοηθοῦς. (2) Ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν Λακεδαιμονίος τε ὁ Κίμωνος καὶ Διότιμος ὁ Στρομβίχου καὶ Πρωτέας ὁ Ἐπικλέους. (3) Προεῖπον δὲ αὐτοῖς μὴ ναυμαχεῖν Κορινθίους, ἢν μὴ ἐπὶ Κέρκυραν πλέωσι καὶ μέλλωσι ἀποβαίνειν, ἢ ἐς τῶν ἐκείνων τι χωρίων οὕτω δὲ κωλύειν κατὰ δύναμιν. (4) Προεῖπον δὲ ταῦτα τοῦ μὴ λύειν ἕνεκα τὰς σπονδάς.

XLII. « *Quæ vobiscum reputantes, et qui sunt inter vos natu minores, hæc ex majoribus natu cognoscentes, æquum æstimate parem gratiam nobis referre, neque existimetis, justa quidem hæc dictu esse, utilia vero, si bellum oriatur, esse alia.* (2) *Nam et utilitas potissimum sequitur, in quo quis minime peccat, et eventus imminens belli, quo Corcyraei vos terrent et ad injuriam faciendam hortantur, adhuc est in incerto. Nec vos decet eo commotos inimicitias contra Corinthios suscipere, quæ manifestæ statim sunt, non in posterum imminentes: quin potius prudentia erit pristinas suspiciones, propter Megarenses susceptas, ex animis vestris subducere;* (3) *postremum enim beneficium opportune collatum, licet sit parvum, majorem offensionem diluere potest.* (4) *Neque vero eo alliciamini, quod ad belli societatem vobis ingentem classem offerunt. Nam injuriam nullam suis paribus facere firmior est potentia, quam præsentium commodorum specie elatos per pericula injuriæ fructum tenere.*

XLIII. « *Nos autem quum in ea inciderimus, de quibus ipsi Lacedæmoni prædiximus, ut suos quisque socios coerceat, nunc ut idem obtineamus a vobis postulamus, utque, quando a nobis lata sententia adjuti estis, ne vestra nos affligatis.* (2) *Sed parem gratiam reddite memores hoc illud esse tempus, quo potissimum et ille, qui operam præstat, amicus est, et qui obstiterit, inimicus.* (3) *Et Corcyraeos istos neque nobis invitis in societatem recipite, neque tuemini eos male facientes.* (4) *Atque hæc si faciatis, et quæ justa sunt, feceritis, et utilissima rebus vestris consulueritis.* » (5) *Hæc autem et Corinthii dixerunt.*

XLIV. Athenienses vero, utrisque auditis et concione bis coacta, in priore quidem Corinthiorum rationes haud minus probarunt; in posteriore vero, mutato consilio, statuerunt nullam quidem belli societatem cum Corcyraeis facere, ut eosdem et inimicos et amicos ducerent (si enim adversus Corinthios Corcyraei ipsos secum navigare jubent, fœdera, quæ ipsis cum Peloponnesiis erant, rupta essent); sed tantum subsidiariam societatem fecerunt, ut alteri alterorum agro mutuam ferrent opem, si quis adversus Corcyram, vel Athenas, vel eorum socios iret. (2) *Nam bellum contra Peloponnesios vel sic fore ipsis videbatur, neque Corcyram, quæ tantam classem haberet, Corinthiorum potestati permittere volebant, sed eos quum maxime inter se collidere, ut invalidioribus factis, si quando necesse esset, et Corinthiis et reliquis, qui classem habebant, bellum capesserent.* (3) *Simul etiam hæc insula ad trajiciendum in Italiam et Siciliam in opportuno loco sita ipsis videbatur.*

XLV. Hoc igitur consilio Athenienses Corcyraeos receperunt, nec multo post Corinthiorum discessum decem naves illis auxilio miserunt. (2) *Illarum autem duces erant Lacedæmonius Cimonis et Diotimus Strombichi et Proteas Epiclis filius,* (3) *quibus præceperunt, si non contra Corinthiis pugnarent, si non contra Corcyram navigarent, et ibi facere excursions vellent, aut contra aliquod ipsorum oppidum; tum demum ut illos pro viribus impedirent.* (4) *Hæc autem ideo præceperunt, ne fœdera frangerent.*

XLVI. Αἱ μὲν δὴ νῆες ἀφικνοῦνται ἐς τὴν Κέρκυραν, οἱ δὲ Κορίνθιοι, ἐπειδὴ αὐτοῖς παρεσκευάστο, ἔπλεον ἐπὶ τὴν Κέρκυραν ναυσὶ πεντήκοντα καὶ ἑκατόν. Ἦσαν δὲ Ἡλείων μὲν δέκα, Μεγαρέων δὲ δύο-δέκα καὶ Λευκαδίων δέκα, Ἀμπρακιοῦτων δὲ ἑπτὰ καὶ εἴκοσι καὶ Ἀνακτορίων μία, αὐτῶν δὲ Κορινθίων ἐνε-νῆκοντα. (2) στρατηγοὶ δὲ τούτων ἦσαν μὲν καὶ κατὰ πόλεις ἐκάστων, Κορινθίων δὲ Ξενοκλείδης δ' Εὐθυκλέους πέμπτος αὐτός. (3) Ἐπειδὴ δὲ προσέμιξαν τῇ κατὰ Κέρκυραν ἡπειρῷ ἀπὸ Λευκάδος πλέοντες, ὁρμίζονται ἐς Χειμέριον τῆς Θεσπρωτικῆς γῆς. (4) Ἔστι δὲ λιμῆν, καὶ πόλις ὑπὲρ αὐτοῦ κείται ἀπὸ θαλάσσης ἐν τῇ Ἐλαιίτιδι τῆς Θεσπρωτικῆς Ἐφυρή. Ἔξεισι δὲ παρ' αὐτὴν Ἀχερουσία λιμῆν ἐς θάλασσαν· διὰ δὲ τῆς Θεσπρωτικῆς Ἀχέρων ποταμὸς βίων ἐσβάλλει ἐς αὐτὴν, ἀφ' οὗ καὶ τὴν ἐπωνυμίαν ἔχει. Ρεῖ δὲ καὶ Θύαμις ποταμὸς, ὁρῶν τὴν Θεσπρωτικὰ καὶ Κεστρίνην, ὧν ἐντός ἡ ἄκρα ἀνέχει τὸ Χειμέριον. (5) Οἱ μὲν οὖν Κορίνθιοι τῆς ἡπειροῦ ἐνταῦθα ὁρμίζονται τε καὶ στρατόπεδον ἐποιήσαντο,

XLVII. οἱ δὲ Κερκυραῖοι ὡς ἤσθοντο αὐτοὺς προσπλέοντας, πληρώσαντες δέκα καὶ ἑκατόν ναῦς, ὧν ἦρχε Μεικιάδης καὶ Αἰσιμίδης καὶ Εὐρύβατος, ἔστρατοπεδεύσαντο ἐν μιᾷ τῶν νήσων αἱ καλοῦνται Σύβοτα· καὶ αἱ Ἀττικαὶ δέκα παρήσαν. (2) Ἐπὶ δὲ τῇ Λευκίμνῃ αὐτοῖς τῷ ἀκρωτηρίῳ δ' πεζὸς ἦν καὶ Ζακυνθίων χίλιοι ὀπλιταὶ βεβοηθηκότες. (3) Ἦσαν δὲ καὶ τοῖς Κορινθίοις ἐν τῇ ἡπειρῷ πολλοὶ τῶν βαρβάρων παραβεσθη-θηκότες· οἱ γὰρ ταύτῃ ἡπειρωταὶ αἰεὶ ποτε αὐτοῖς φίλοι εἰσίν.

XLVIII. Ἐπειδὴ δὲ παρεσκευάστο τοῖς Κορινθίοις, λαβόντες τριῶν ἡμερῶν καιρὸν ἀνήγοντο ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν ἀπὸ τοῦ Χειμερίου νυκτός, (2) καὶ ἅμα ἔφ' πλέοντες καθορῶσι τὰς τῶν Κερκυραίων ναῦς μετεώρους τε καὶ ἐπὶ σφᾶς πλεούσας. (3) Ὡς δὲ κατεῖδον ἀλλήλους, ἀντιπαρετάσσοντο, ἐπὶ μὲν τὸ δεξιὸν κέρας Κερκυραίων αἱ Ἀττικαὶ νῆες, τὸ δὲ ἄλλο αὐτοὶ ἐπεῖχον τρία τέλη ποιήσαντες τῶν νεῶν, ὧν ἦρχε τριῶν στρατηγῶν ἑκάστου εἰς. Οὕτω μὲν Κερκυραῖοι ἐτάξαντο, (4) Κορινθίοις δὲ τὸ μὲν δεξιὸν κέρας αἱ Μεγαρίδες νῆες εἶχον καὶ αἱ Ἀμπρακιοῦτιδες, κατὰ δὲ τὸ μέσον οἱ ἄλλοι ξυμμαχοὶ ὡς ἕκαστοι εὐδύνημον δὲ κέρας αὐτοὶ οἱ Κορίνθιοι ταῖς ἀρίστα τῶν νεῶν πλεούσας κατὰ τοὺς Ἀθηναίους καὶ τὸ δεξιὸν τῶν Κερκυραίων εἶχον.

XLIX. Συμμιξάντες δέ, ἐπειδὴ τὰ σημεῖα ἑκατέρωις ἤρθη, ἐναυμάχουν, πολλοὺς μὲν ὀπλίτας ἔχοντας ἀμφοτέροι ἐπὶ τῶν καταστρωμάτων, πολλοὺς δὲ τοξό-τας τε καὶ ἀκοντιστάς, τῷ παλαιῷ τρόπῳ ἀπειρότερον ἔτι παρεσκευασμένοι. (2) Ἦν τε ἡ ναυμαχία καρτερὰ, τῇ μὲν τέχνῃ οὐχ ὁμοίως, πεζομαχίᾳ δὲ τὸ πλεόν προσφερέως οὔσα. (3) Ἐπειδὴ γὰρ προσβάλλοιεν ἀλλήλοις, οὐ βραδίως ἀπελύοντο ὑπὸ τε πλῆθους καὶ ὄχλου τῶν νεῶν, καὶ μᾶλλον τι πιστεύοντες τοῖς ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ὀπλιταῖς ἐς τὴν νίκην, οἱ καταστάντες

XLVI. Illae igitur naves in Corcyram pervenerunt, Corinthii vero, quando quidem parati erant, cum CL navibus adversus Corcyram cursum direxerunt, quarum erant Eleorum decem, Megarensium duodecim, Leucadiorum decem, Ambraciotarum XXVII, Anactoriorum una, ipsorum vero Corinthiorum XC. (2) Harum vero sui praefecti quum singularum civitatum erant, tum vero Corinthiorum Xenocleides Euthyelis filius, cum quatuor collegis. (3) Postquam autem ad continentem Corcyrae oppositam venerunt a Leucade vela facientes, ancoras jaciunt ad Chimerium agri Thesprotici. (4) Est autem portus, et supra eum urbs Ephyre sita est, procul a mari, in ea agri Thesprotici parte, quae Eleatis vocatur. Juxta hanc palus Acherusia in mare effunditur; Acheron vero fluvius, a quo etiam cognomen est nacta, per agrum Thesproticum fluens in ipsam defertur. Fluit et Thyamis amnis, Thesprotidem Cestrinenque disintermans; intra quos Chimerium promontorium eminet. (5.) Corinthii igitur ad istam continentis partem appulerunt, atque castra posuerunt.

XLVII. Corcyraei vero, postquam intellexerunt illos contra se navigare, centum et decem naves armaverunt, quibus praerat Miciades et Aesimides et Eurybatus, et castra posuerunt in una insularum, quae Sybota vocantur; aderant autem etiam decem Atticae naves; (2) in Leucimma vero promontorio pediatu ipsorum erat, et Zacynthiorum mille gravis armaturae milites auxilio missi. (3) Aderant autem Corinthiis quoque in continente multi de barbaris, qui iis auxilio advenerant; nam qui continentis illam partem incolunt, illis semper sunt amici.

XLVIII. Corinthii vero, postquam parati erant, sumptis trium dierum cibariis, a Chimerio noctu solverunt eo animo, ut praedium navale committerent; (2) primoque diluculo navigantes, Corcyraeorum naves altum tenentes et contra se venientes conspexerunt. (3) Ubi vero in mutuum conspectum venerunt, adversam aciem instruxerunt, atque in dextero Corcyraeorum cornu Atticae naves collocatae erant, alterum vero ipsi tenebant, factis tribus navium agminibus, quorum singulis singuli praetores, qui tres erant, imperabant. Hunc igitur in modum Corcyraei aciem instruxerunt. (4) At apud Corinthios dextrum cornu tenebant naves Megarenses, et Ambracenses; in medio vero reliqui socii consistebant pro se quique; sinistrum autem ipsi Corinthii tenebant cum velocissimis navibus, oppositi Atheniensibus et dextero Corcyraeorum cornu.

XLIX. Postquam vero signa utrinque sunt sublata, commisso praedio navali pugnabant, multos utrique gravis armaturae milites, multos sagittarios et jaculatores in tabularum navium habentes, vetusto adhuc more imperitius instructi. (2) Et erat quidem acre hoc navale praedium, neque tamen pariter artificiosum, sed pedestri pugnae similis. (3) Nam quotiens inter se configere coepissent, non facile divelli poterant, cum praemultitudine turbaque navium, tum etiam quod ad victoriam obtinendam maxime confidebant militibus super tabularis, qui navibus quietis pugnam sta-

ἐμάχοντο ἡσυχαζουσῶν τῶν νεῶν· διέκπλοι δ' οὐκ ἦσαν, ἀλλὰ θυμῷ καὶ βίῳμῃ τὸ πλεόν ἐναυμάχουν ἢ ἐπιστήμῃ. (4) Πανταχῆ μὲν οὖν πολὺς θόρυβος καὶ ταραχώδης ἦν ἡ ναυμαχία, ἐν ἧ αἱ Ἀττικαὶ νῆες παραγιγνόμεναι τοῖς Κερκυραίοις εἴ πη πιέζοντο, φόβον μὲν παρείχον τοῖς ἐναντίοις, μάχης δὲ οὐκ ἤρχον δεδιότες οἱ στρατηγοὶ τὴν πρόρρησιν τῶν Ἀθηναίων. (5) Μάλιστα δὲ τὸ δεξιὸν κέρασ τῶν Κορινθίων ἐπόνει· οἱ γὰρ Κερκυραῖοι εἴκοσι ναυσὶν αὐτοὺς τρεψάμενοι καὶ καταδιώξαντες σποράδας ἐς τὴν ἡπειρον μέγρι τοῦ στρατοπέδου πλεύσαντες αὐτῶν καὶ ἐπεκθάντες ἐνέπρησάν τε τὰς σκηνάς ἐρήμους καὶ τὰ χρήματα διήρπασαν. (6) Ταύτη μὲν οὖν οἱ Κορίνθιοι καὶ οἱ ξυμμαχοὶ ἡσσώντο τε καὶ οἱ Κερκυραῖοι ἐπεκράτουν· ἢ δὲ αὐτοὶ ἦσαν οἱ Κορίνθιοι, ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ, πολλὸν ἐνίκων, τοῖς Κερκυραίοις τῶν εἴκοσι νεῶν ἀπὸ ἐλάσσονος πλήθους ἕκ τῆς διώξεως οὐ παρουσῶν. (7) Οἱ δ' Ἀθηναῖοι δρῶντες τοὺς Κερκυραίους πιεζομένους μάλλον ἤδη ἀπροφασίστως ἐπεκούρουν, τὸ μὲν πρῶτον ἀπερχόμενοι ὥστε μὴ ἐμβάλλειν τινί· ἐπεὶ δὲ ἡ τροπή ἐγένετο λαμπρῶς καὶ ἐνέκειντο οἱ Κορίνθιοι, τότε δὴ ἔργου πᾶς εἶχετο ἤδη καὶ διεκέκριτο οὐδὲν ἔτι, ἀλλὰ ξυνέπεσαν ἐς τοῦτο ἀνάγκη ὥστε ἐπιχειρῆσαι ἀλλήλοισ τὸς Κορινθίοις καὶ Ἀθηναίοις.

L. Τῆς δὲ τροπῆς γενομένης οἱ Κορίνθιοι τὰ σκάφη μὲν οὐχ εἶλκον ἀναδοῦμενοι τῶν νεῶν ἄς καταδύσειαν, πρὸς δὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐτράποντο φονεῦειν διεκπλέοντες μᾶλλον ἢ ζωγρεῖν, τοὺς τε αὐτῶν φίλους, οὐκ αἰσθόμενοι ὅτι ἡσσηντο οἱ ἐπὶ τῷ δεξιῷ κέρασ, ἀγνοοῦντες ἔκτεινον. (2) Πολλῶν γὰρ νεῶν οὐσῶν ἀμφοτέρων καὶ ἐπὶ πολλῷ τῆς θαλάσσης ἐπεχουσῶν, ἐπειδὴ ξυνέμιξαν ἀλλήλοισ, οὐ βραδίως τὴν διάγνωσιν ἐποιούοντο ὁποῖοι ἐκράτουν ἢ ἐκρατοῦντο· ναυμαχία γὰρ αὕτη Ἑλλῆσι πρὸς Ἑλληνας νεῶν πλήθει μεγίστη δὴ τῶν πρὸ ἑαυτῆς γεγένηται. (3) Ἐπειδὴ δὲ κατεδιώξαν τοὺς Κερκυραίους οἱ Κορίνθιοι ἐς τὴν γῆν, πρὸς τὰ ναυάγια καὶ τοὺς νεκροὺς τοὺς σφετέρους ἐτράποντο, καὶ τῶν πλείστων ἐκράτησαν ὥστε προσκομίσεια πρὸς τὰ Σύβοτα, οἱ αὐτοῖς δὲ κατὰ γῆν στρατὸς τῶν βαρβάρων προσεβηθηθῆκει· ἔστι δὲ τὰ Σύβοτα τῆς Θεσπρωτίδος λιμῆν ἐρήμος. (4) Τοῦτο δὲ ποιήσαντες αὐθις ἀθροισθέντες ἐπέπλεον τοῖς Κερκυραίοις. Οἱ δὲ ταῖς πλοῖμοις καὶ θσαι ἦσαν λοιπαὶ μετὰ τῶν Ἀττικῶν νεῶν καὶ αὐτοὶ ἀντέπλεον, δεισαντες μὴ ἐς τὴν γῆν σφῶν πειρῶσιν ἀποβαίνειν. (5) Ἦδη δὲ ἦν ὄψῃ καὶ ἐπεκαιῶνιστο αὐτοῖς ὡς ἐς ἐπίπλου, καὶ οἱ Κορίνθιοι ἐξαπίνης πρύμναν ἐκρούοντο κατιδόντες εἴκοσι ναῦς Ἀθηναίων προσπλεύσας· ἄς ὕστερον τῶν δέκα βοηθῶς ἐξέπεμψαν οἱ Ἀθηναῖοι, δεισαντες ὅπερ ἐγένετο, μὴ νικηθῶσιν οἱ Κερκυραῖοι καὶ αἱ σφέτεραι δέκα νῆες ὀλίγα ἀμύνειν ὄσιν.

LI. Ταύτας οὖν προϊδόντες οἱ Κορίνθιοι καὶ ὑποπόθησαντες ἀπ' Ἀθηνῶν εἶναι οὐχ ὅσας ἐύρων ἀλλὰ πλείους ὑπανεχώρουν. (2) Τοῖς δὲ Κερκυραίοις (ἐπέπλεον

tariam committebant; nullæ autem navium perruptiones erant, sed animis et robore magis, quam scientia, pugnant. (4) Ubique igitur magnus tumultus et prælium valde turbulentum erat; in quo naves Atticæ Coreyræis, sicubi premerentur, adistentes metum quidem hostibus incutiebant, sed prælii initium non faciebant, quod earum præfecti metuere Atheniensem interdictum. (5) Maxime autem dextrum Corinthiorum cornu laborabat; Coreyræi enim, cum eos XX navibus in fugam vertissent, et dispersos ad continentem usque persecuti essent, et usque ad eorum castra navigassent, et in terram descendissent, tentoria deserta incenderunt eorumque res diriperunt. (6) Hac igitur in parte Corinthii eorumque socii vincebantur, et Coreyræi superiores erant; at in sinistro, ubi ipsi Corinthii erant, longe superabant, quia ex minore jam ante numero XX naves Coreyræorum ab hoste persequendo non redibant. (7) Athenienses vero quum Coreyræos premi viderent, jam minus dissimulanter illis opem ferebant, primo quidem ita sibi temperantes, ut ne in quem impetum darent; sed postquam fuga aperta erat, et Corinthii instabant, tum vero unusquisque manum ad opus admovit, nec ullum amplius erat discrimen, sed eo necessitatis sunt compulsi, ut Corinthii et Athenienses inter se manus consererent.

L. Sed versis in fugam hostibus, Corinthii alveos navium, quas demersissent, non trahebant remulco, at transcurrentes ad homines trucidandos potius, quam vivos capiendos, se converterunt, et suos amicos per ignorantiam interficiebant, quia illos, qui in dextro cornu erant, superatos nesciebant. (2) Nam quum multæ essent utrorumque naves et late mare occuparent, postquam manus inter se conseruerunt, non facile dignoscere poterant, quinam victores, aut qui victi essent. Hoc enim navale prælium Græcorum cum Græcis commissum navium numero omnia superiora longe superavit. (3) Corinthii vero, postquam Coreyræos ad terram usque sunt persecuti, ad naves fractas et cadavera suorum se converterunt, et maxima eorum parte potiti sunt, ita ut ea ad Sybota comportare possent, quo terrestres barbarorum copiae auxilio venerant. Sybota autem est desertus Thesprotidis portus. (4) Hac re gesta rursus collecti Coreyræos classe invadebant. Illi vero cum suis navibus, quæ ad navigationem adhuc erant aptæ, et quotquot erant reliquæ, una cum Atticis, et ipsi infesta classe occurrebant, veriti, ne illi in suum agrum descendere conarentur. (5) Jam autem erat diei serum et præana tanquam congressuri cecinerant, quum Corinthii repente in puppim remigare cœperunt, XX naves Athenienses contra se navigantes conspicati, quas post illas decem auxilio miserant Athenienses, veriti id quod accidit, ne Coreyræi vincerentur, neve suæ decem illæ naves ob numeri paucitatem ab illis vim propulsare non possent.

LI. Has igitur Corinthii mature conspicati, et non quot cernebant, sed plures Athenis adesse suspicati, sensim retro abibant. (2) At Coreyræi eas non videbant, (veniebant

γάρ μάλλον ἐκ τοῦ ἀφανοῦς) οὐχ ἐωρῶντο, καὶ ἐθαύμαζον τοὺς Κορινθίους πρῶτα κρουομένους, πρὶν τινες ἰδόντες εἶπον ὅτι νῆες ἐκείναι ἐπιπλέουσιν. Τότε δὲ καὶ αὐτοὶ ἀνεχώρουν· ζυγισκόταζε γὰρ ἤδη, καὶ οἱ Κορινθιοὶ ἀποτραπόμενοι τὴν διάλυσιν ἐποίησαντο. (3) Οὕτω μὲν ἡ ἀπαλλαγὴ ἐγένετο ἀλλήλων, καὶ ἡ ναυμαχία ἐτελεύτα ἐς νύκτα. (4) Τοῖς Κερκυραίοις δὲ στρατοπεδευομένοις ἐπὶ τῇ Λευκίμνῃ αἱ εἴκοσι νῆες αἱ ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν αὐται, ὧν ἦρχε Γλαύκων τε ὁ Λεάγρου καὶ Ἀνδοκίδης ὁ Λεωγόρου, διὰ τῶν νεκρῶν καὶ ναυαγίων προσκομισθεῖσαι κατέπλεον ἐς τὸ στρατόπεδον οὐ πολλῶ ὕστερον ἢ ὤφθησαν. (5) Οἱ δὲ Κερκυραῖοι (ἦν γὰρ νύξ) ἐφοβήθησαν μὴ πολέμια ἴδωσιν, ἔπειτα δὲ ἐγνώσαν καὶ ὠρμίσαντο.

LII. Τῇ δ' ὕστεραία ἀναγόμενα αἶ τε Ἀττικὰ τριάκοντα νῆες καὶ τῶν Κερκυραίων ὅσαι πλοῖμοι ἦσαν ἐπέπλευσαν ἐπὶ τὸν ἐν τοῖς Συβότοις λιμένα, ἐν ᾧ οἱ Κορινθιοὶ ὄρωσαν, βουλόμενοι εἰδέναι εἰ ναυμαχίησυσιν. (2) Οἱ δὲ τὰς μὲν ναῦς ἀραντες ἀπὸ τῆς γῆς καὶ παραταξάμενοι μετεώρους ἡσύχαζον, ναυμαχίας οὐ διανοούμενοι ἄρχειν ἐκόντες, ὀρῶντες προσγεγενημένας τε ναῦς ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἀραιφινεῖς καὶ σφίσι πολλὰ τὰ ἄπορα ζυμβεθόκα, αἰχμαλώτων τε περὶ φυλακῆς οὐς ἐν ταῖς ναυσὶν εἶχον, καὶ ἐπισκευὴν οὐκ οὔσαν τῶν νεῶν ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ. (3) Τοῦ δὲ οἴκαδ' ἐπὶ πλοῦ μάλλον διεσκόπουσαν ὅπῃ κομισθήσονται, δεδιότες μὴ οἱ Ἀθηναῖοι νομίσαντες λελύσθαι τὰς σπονδὰς διότι ἐς χεῖρας ἦλθον, οὐκ ἔωσι σφᾶς ἀποπλεῖν.

LIII. Ἐδοξεν οὖν αὐτοῖς ἀνδρας ἐς κελήτιον ἐμβιβάσαντας ἀνευ κηρυκείου προσπέμψαι τοῖς Ἀθηναίοις καὶ πείραν ποιήσασθαι. Πέμπαντες τε ἔλεγον τοιάδε. (2) « Ἀδικεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολέμου ἄρχομετες καὶ σπονδὰς λύοντες· ἡμῖν γὰρ πολεμίους τοὺς ἡμετέρους τιμωροῦμενοις ἐμποδῶν ἴστασθε ὅπλα ἀνταίρομενοι. Εἰ δ' ὑμῖν γνώμη ἐστὶ κωλύειν τε ἡμᾶς ἐπὶ Κέρκυραν ἢ ἄλλοσε εἰ ποὶ βουλόμεθα πλεῖν, καὶ τὰς σπονδὰς λύετε, ἡμᾶς τοῦσδε λαβόντες πρῶτον χρήσασθε ὡς πολεμίους. » (3) Οἱ μὲν δὴ τοιαῦτα εἶπον τῶν δὲ Κερκυραίων τὸ μὲν στρατόπεδον ὅσον ἐπήκουσεν, ἀνεβόησεν εὐθὺς λαβεῖν τε αὐτοὺς καὶ ἀποχτεῖναι, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τοιάδε ἀπεκρίναντο. (4) « Οὐτε ἄρχομεν πολέμου, ὦ ἄνδρες Πελοποννήσιοι, οὔτε τὰς σπονδὰς λύομεν, Κερκυραίοις δὲ τοῖσδε ζυμμάχοις οὔσι βοηθοὶ ἴθλομεν. Εἰ μὲν οὖν ἄλλοσε ποὶ βούλεσθε πλεῖν, οὐ κωλύομεν· εἰ δ' ἐπὶ Κέρκυραν πλευσεῖσθε ἢ ἐς τῶν ἐκείνων ἐν χωρίων, οὐ περιοψόμεθα κατὰ τὸ δυνατόν. »

LIV. Τοιαῦτα τῶν Ἀθηναίων ἀποκριναμένων οἱ μὲν Κορινθιοὶ τὸν τε πλοῦν τὸν ἐπ' οἴκου παρεσκευάζοντο καὶ τροπαῖον ἔστησαν ἐν τοῖς ἐν τῇ ἡπείρῳ Συβότοις· οἱ δὲ Κερκυραῖοι τὰ τε ναυάγια καὶ νεκροὺς ἀνεῖλοντο τὰ κατὰ σφᾶς ἐξενεχθέντα ὑπὸ τε τοῦ βού καὶ ἀνέμου, ὅς γενόμενος τῆς νυκτὸς διεσκέδασεν αὐτὰ πανταχῆ, καὶ τροπαῖον ἀντέστησαν ἐν τοῖς ἐν τῇ νήσῳ Συβότοις ὡς νενικηχότες. (2) Γνώμη δὲ ἐκάτεροι τοιάδε τὴν νίκην

enim ex occulto) et mirabantur Corinthios in puppim remigare; donec quidam, qui naves viderant, illas contra se navigare dixerunt. Tum vero et ipsi recesserunt; jam enim nox ingruerat; et Corinthii navibus aversis abierant diversi. (3) Ita alteri ab alteris dirempti sunt, et hæc navalis pugna sub noctem finiebatur. (4) Quum autem Corcyraei castra in Leucimna haberent, illæ viginti naves Atticæ, quibus Glauco Leagri et Andocides Leogori filius præerant, per media cadavera et naufragia delatæ, in castra venerunt, non multo postquam conspectæ sunt; (5) Corcyraei vero (erat enim nox) timuerunt, ne hostiles essent; sed postea illas agnovērunt, et in suas stationes receperunt.

LII. Postridie vero et triginta naves Atticæ et Corcyraeorum quotquot ad navigationem erant aptæ, navigarunt in portum, qui est in Sybotis, ubi Corinthii stationem habebant, eo animo, ut cognoscerent, si prælio navali certare vellent. (2) Illi vero, navibus a terra provectis, et acie in alto instructa, quiescebant, sua sponte prælii initium facere in animo non habentes, quod integras Atheniensium naves accessisse, sibique multas difficultates accidisse viderent, cum propter captivorum custodiam, quos in navibus habebant, tum etiam quod in loco deserto naves reficere non possent; (3) sed magis de reducto domum cogitabant, qua se recipere possent, veriti, ne Athenienses, federa rupta esse existimantes, quia ad manus venerant, se illinc navigare non sinerent.

LIII. Placuit igitur viros in scapham impositos sine caduceo ad Athenienses præmittere, et eorum mentem explorare. Per illos autem, quos miserunt, hæc verba fecerunt: (2) « Injuste facitis, Athenienses, quod bello nos lacessitis et federa frangitis. Nobis enim, hostes nostros ulciscenibus, impedimento estis, arma contra expedientes. Quod si vobis est animus nos impedire, ne contra Corcyram aut alio, si quo libet, navigemus, et federa rumpitis, nos, qui hic adsumus, primos comprehendite, et ut hostes tractate. » (3) Illi igitur hæc dixerunt. Quotquot vero ex Corcyraeo exercitu exaudire potuerant, clamorem statim sustulerunt, ut illos et comprehendere et interficerent. Sed Athenienses hoc responsum illis dederunt: (4) « Nec lacessimus vos bello, viri Peloponnesii, nec federa frangimus, sed istis Corcyraeis sociis auxilio venimus. Si quam igitur aliam in partem voletis navigare, non impedimus; sed si contra Corcyram aliquemve Corcyraeorum locum navigabitis, pro viribus hoc non negligemus. »

LIV. Quum autem Athenienses hoc responsum dedissent, Corinthii quidem se ad navigationem domum parabant, et in Sybotis, quæ sunt in continente, tropæum statuerunt. At Corcyraei navium fragmenta et cadavera susceperunt ad se delata et fluctibus et vento, qui noctu ortus ea in varias partes disjecerat, et in Sybotis, quæ sunt in insula, vicissim et ipsi tropæum tanquam victores statuerunt. (2) Argu-

προσεποιήσαντο. Κορίνθιοι μὲν κρατήσαντες τῇ ναυμαχίᾳ μέχρι νυκτὸς ὥστε καὶ ναυάγια πλεῖστα καὶ νεκροὺς προσκομίσασθαι, καὶ ἀνδρὰς ἔχοντας αἰχμαλώτους οὐκ ἐλάσσους χιλίων, ναῦς τε καταδύσαντες περὶ ἑβδομήκοντα ἔστησαν τροπαῖον. Κερκυραῖοι δὲ τριάκοντα ναῦς μάλιστα διαφθείραντες, καὶ ἐπειδὴ Ἀθηναῖοι ἦλλον, ἀνελόμενοι τὰ κατὰ σφᾶς αὐτοὺς ναυάγια καὶ νεκρούς, καὶ ὅτι αὐτοῖς τῇ τε προτεραιᾷ πρῦμναν κρούμενοι ὑπεχώρησαν οἱ Κορίνθιοι ἰδόντες τὰς Ἀττικὰς ναῦς, καὶ ἐπειδὴ ἦλλον οἱ Ἀθηναῖοι οὐκ ἀντέπλεον ἐκ τῶν Συβότων, διὰ ταῦτα τροπαῖον ἔστησαν. Οὕτω μὲν ἐκάτερο νικᾶν ἤξιον.

LV. Οἱ δὲ Κορίνθιοι ἀποπλέοντες ἐπ' οἴκου Ἀνακτόριον, ὃ ἐστὶν ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Ἀμπραχικοῦ κόλπου, εἶλον ἀπάτην (ἣν δὲ κοινὸν Κερκυραίων καὶ ἐκείνων) καὶ καταστήσαντες ἐν αὐτῷ Κορινθίους οἰκητόρας ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου, καὶ τῶν Κερκυραίων ὀκτακοσίου μὲν οἱ ἦσαν δούλοι ἀπέδοντο, πεντήκοντα δὲ καὶ διακοσίου δῆσαντες ἐφύλασσαν καὶ ἐν θεραπείᾳ εἶχον πολλῇ, ὅπως αὐτοῖς τὴν Κέρκυραν ἀναχωρήσαντες προσποιήσασθαι ἐτύγχανον δὲ καὶ δυνάμει αὐτῶν οἱ πλείους πρῶτοι ὄντες τῆς πόλεως. (2) Ἡ μὲν οὖν Κέρκυρα οὕτω περιγίγνεται τῷ πολέμῳ τῶν Κορινθίων, καὶ αἱ νῆες τῶν Ἀθηναίων ἀνεχώρησαν ἐξ αὐτῆς αἰτία δὲ αὕτη πρῶτη ἐγένετο τοῦ πολέμου τοῖς Κορινθίοις ἐς τοὺς Ἀθηναίους, ὅτι σφίσι ἐν σπονδαῖς μετὰ Κερκυραίων ἐναυμάχουν.

LVI. Μετὰ ταῦτα δ' εὐθὺς καὶ τὰδε ξυνέβη γενέσθαι Ἀθηναίους καὶ Πελοποννησίους διάφορα ἐς τὸ πολεμεῖν. (2) Τῶν γὰρ Κορινθίων πρᾶσσόντων ὅπως τιμωρήσονται αὐτοὺς, ὑποποτήσαντες τὴν ἔχθραν αὐτῶν οἱ Ἀθηναῖοι Ποτιδαίτας, οἱ οἰκοῦσιν ἐπὶ τῷ ἰσθμῷ τῆς Παλλήνης, Κορινθίων ἀποίκους, ἑαυτῶν δὲ ζυμμάχους φόρου ὑποτελεῖς, ἐκέλευον τὸ ἐς Παλλήνην τεῖχος καθελῆναι καὶ ὀμήρους δοῦναι, τοὺς τε ἐπιδημιουργοὺς ἐκπέμπειν καὶ τὸ λοιπὸν μὴ δέχσασθαι οὐς κατὰ ἔτος ἕκαστον Κορίνθιοι ἐπεμπον, δέσαντες μὴ ἀποστῶσιν ὑπὸ τε Περδίκκου πειθόμενοι καὶ Κορινθίων, τοὺς δὲ ἄλλους τοὺς ἐπὶ Θράκης ξυναποστήσασιν ζυμμάχους.

LVII. Ταῦτα δὲ πρὸς τοὺς Ποτιδαίτας οἱ Ἀθηναῖοι προπαρασκευάζοντο εὐθὺς μετὰ τὴν ἐν Κερκύρα ναυμαχίαν. (2) οἱ τε γὰρ Κορίνθιοι φανερώς ἤδη διάφοροι ἦσαν, Περδίκκας τε ὁ Ἀλεξάνδρου Μακεδόνων βασιλεὺς ἐπεπολέμωτο ζυμμάχος πρότερον καὶ φίλος ὢν. (3) Ἐπολεμώθη δὲ ὅτι Φιλίππῳ τῷ ἑαυτοῦ ἀδελφῷ καὶ Δέρρα κοινῇ πρὸς αὐτὸν ἐναντιούμενοι οἱ Ἀθηναῖοι ζυμμάχιαν ἐποιήσαντο. (4) Δεδιώξτε ἐπρασσαν ἐς τὴν Λακεδαίμονα πέμπων ὅπως πόλεμος γένηται αὐτοῖς πρὸς Πελοποννησίους, καὶ τοὺς Κορινθίους προσποιεῖτο τῆς Ποτιδαίας ἕνεκα ἀποστάσεως. (5) προσέφερε δὲ λόγους καὶ τοῖς ἐπὶ Θράκης Χαλκιδεῦσι καὶ Βοτταίοις ξυναποστῆναι, νομίζων, εἰ ζυμμάχα ταῦτα ἔχοι ὅμορα ὄντα τὰ χωρία, ῥᾶον ἂν τὸν πόλεμον μετ' αὐτῶν ποιεῖσθαι. (6) Ὡν οἱ Ἀθηναῖοι αἰσθόμενοι καὶ βουλό-

mento autem tali utriusque victoriam sibi vindicarunt. Corinthii quidem, quod navali proelio ad noctem usque vicissent, ita ut plurima navium fragmenta et militum cadavera recepissent, et quod captivos non minus mille haberent, et septuaginta circiter naves demersissent, tropæum statuerunt, Corcyraei vero, quod XXX ferme naves profligassent et post Atheniensium adventum navium fragmenta ad se delata militumque cadavera sustulissent, quodque pridie Corinthii in puppim remigantes ipsis cessissent, naves Atticas conspiciat, et, cum Athenienses advenissent, ex Sybotis sibi non occurrissent, hisce de causis tropæum statuerunt. Hoc igitur modo utriusque se victores existimabant.

LV. Corinthii vero, illinc domum navigantes, Anactorium, quod in ore sinus Ambracii situm est, per fraudem ceperunt: (erat autem ipsorum commune et Corcyraeorum) et, Corinthiis colonis in eo collocatis, domum redierunt; et Corcyraeorum octingentos, qui servi erant, vendiderunt, ducentos et quinquaginta vinctos asservabant, eosque diligenter et officiose colebant, ut Corcyram ipsorum ditioni revers, adjungerent; eorum autem plerique potentia principes erant civitatis. (2) Sic igitur Corcyra bello Corinthios superavit Atticæque naves domum inde reverterunt. Hæc autem fuit prima causa belli a Corinthiis contra Athenienses suscepti, quod illi fœdere secum tranente cum Corcyraeis contra se navali proelio certassent.

LVI. Post hæc autem statim accidit, ut illæ quoque simultates inter Athenienses et Peloponnesios orentur ad bellum movendum. (2) Cum enim Corinthii hoc studerent, ut illos ulciscerentur, Athenienses, quod eorum inimicitias haberent suspectas, Potidæatas, qui in Pallenes isthmo habitant, Corinthiorum colonos, suosque socios vectigales, muros Pallenes versus ædificatos demoliri et obsides dare jusserunt, et magistratus expellere, nec in posterum recipere, quos Corinthii quotannis mittebant, veriti, ne a Perdicca et Corinthiis sollicitati deficerent, ceterosque socios, qui in Thracia erant, ad defectionem secum traherent.

LVII. Hæc autem Athenienses contra Potidæatas statim post navale proelium ad Corcyram commissum moliri ceperunt. (2) Nam et Corinthii aperte jam erant infensi, et Perdiccas Alexandri filius, Macedonum rex, in hostem mutatus erat, quum ante socius et amicus esset. (3) Ideo autem factus est hostis, quod cum Philippo fratre suo et Derda communiter bellum contra se gerentibus Athenienses societatem fecissent. (4) Et commotus metu Lacedæmonem legatos mittens operam dabat, ut bellum illis cum Peloponnesiis oriretur, et Corinthios sibi conciliabat, ut Potidæa defectionem faceret. (5) Quinetiam cum Chalcidensibus et Bottiæis, qui sunt in Thracia, agebat, ut una defectionem facerent, existimans, si civitates istas agro suo finitimas haberet socias, bellum se cum illis facilius gesturum. (6) Quæ cum cognovissent

μενοι προκαταλαμβάνειν τῶν πόλεων τὰς ἀποστάσεις (ἔτυχον γὰρ τριάκοντα ναῦς ἀποστέλλοντες καὶ χιλίους ὀπλίτας ἐπὶ τὴν γῆν αὐτοῦ, Ἀρχεστράτου τοῦ Λυκομήδους μετ' ἄλλων δέκα στρατηγούντος) ἐπιστέλλουσι τοῖς ἄρχουσιν τῶν νεῶν Ποτιδαίων τε ὁμήρους λαβείναι καὶ τὸ τεῖχος καθελείν, τῶν τε πλησίον πόλεων φυλακὴν ἔχειν ὅπως μὴ ἀποστήσονται.

LVIII. Ποτιδαῖται δὲ πέμψαντες μὲν καὶ παρ' Ἀθηναίους πρέσβεις, εἰ πως πείσειαν μὴ σφῶν πέρι νεωτερίζειν μηδὲν, ἔλθόντες δὲ καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα μετὰ Κορινθίων, [ἔπρασσον] ὅπως ἐτοιμάσαιντο τιμωρίαν, ἣν δέη, ἐπειδὴ ἔκ τε Ἀθηναίων ἐκ πολλοῦ πράσσοντας οὐδὲν ἤψρον ἐπιτήδειον, ἀλλ' αἱ νῆες αἱ ἐπὶ Μακεδονίαν καὶ ἐπὶ σφῶς ὁμοίως ἔπλεον, καὶ τὰ τέλη τῶν Λακεδαιμονίων ὑπέσχετο αὐτοῖς, ἣν ἐπὶ Ποτίδαιαν ἴωσιν Ἀθηναῖοι, ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβαλεῖν, τότε δὴ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἀφίστανται μετὰ Χαλκιδέων καὶ Βοττιαίων κοινῇ ξυνομάσαντες. (2) Καὶ Περδίκκας πείθει Χαλκιδέας τὰς ἐπὶ θαλάσσιαι πόλεις ἐκλιπόντας καὶ καταβαλόντας ἀνοικίσασθαι ἐς Ὀλυθον μίαν τε πόλιν ταύτην ἰσχυρὰν ποιήσασθαι τοῖς τ' ἐκλιποῦσι τούτοις τῆς ἑαυτοῦ γῆς τῆς Μυγδονίας περὶ τὴν Βόλβην λίμνην ἔδοικε νέμεσθαι, ἕως ἂν ὁ πρὸς Ἀθηναίους πόλεμος ᾗ. Καὶ οἱ μὲν ἀνωκίζοντο τε καθαιρούντες τὰς πόλεις καὶ ἐς πόλεμον παρεσκευάζοντο.

LIX. αἱ δὲ τριάκοντα νῆες τῶν Ἀθηναίων ἀφικνουῦνται ἐς τὰ ἐπὶ Θράκης, καὶ καταλαμβάνουσι τὴν Ποτίδαιαν καὶ τᾶλλα ἀφεστηκότα. (2) Νομίσαντες δὲ οἱ στρατηγοὶ ἀδύνατα εἶναι πρὸς τε Περδίκκην πολεμεῖν τῇ παρούσῃ δυνάμει καὶ τὰ ξυναφεστῶτα χωρὶα τρέπονται ἐπὶ τὴν Μακεδονίαν, ἐφ' ὅπερ καὶ τὸ πρότερον ἐξεπέμποντο, καὶ καταστάντες ἐπολέμου μετὰ Φιλίππου καὶ τῶν Δέρδου ἀδελφῶν ἄνωθεν στρατιᾷ ἐσβεβληκότων.

LX. Καὶ ἐν τούτῳ οἱ Κορίνθιοι, τῆς Ποτιδαίας ἀφεστηκυίας καὶ τῶν Ἀττικῶν νεῶν περὶ Μακεδονίαν οὐσῶν, δεδιότες περὶ τῷ χωρίῳ καὶ οἰκείῳ τὸν κίνδυνον ἡγούμενοι πέμπουσιν ἑαυτῶν τε θέλοντάς καὶ τῶν ἄλλων Πελοποννησίων μισθῷ πείσαντες ἑξακοσίους καὶ χιλίους τοὺς πάντας ὀπλίτας καὶ φιλοὺς τετρακοσίους. (2) Ἐστρατήγει δ' αὐτῶν Ἀριστεύς ὁ Ἀδειμάντου, κατὰ φιλίαν τε αὐτοῦ οὐχ ἥκιστα οἱ πλεῖστοι ἐκ Κορίνθου στρατιῶται θέλονταί ξυνέσποντο· ἦν γὰρ τοῖς Ποτιδαίαιταις αἰεὶ ποτε ἐπιτήδειος. (3) Καὶ ἀφικνουῦνται τεσσαρακοστῇ ἡμέρᾳ ὕστερον ἐπὶ Θράκης ἢ Ποτίδαια ἀπέστη.

LXI. Ἦλθε δὲ καὶ τοῖς Ἀθηναίοις εὐθὺς ἡ ἀγγελία τῶν πόλεων ὅτι ἀφεστᾶσιν καὶ πέμπουσιν, ὡς ᾗσθητο καὶ τὸς μετ' Ἀριστεύς ἐπιπαρόντας, δισχιλίους ἑαυτῶν ὀπλίτας καὶ τεσσαράκοντα ναῦς πρὸς τὰ ἀφεστῶτα, καὶ Καλλίαν τὸν Καλλιᾶδου πέμπτον αὐτὸν στρατηγόν· (2) οἱ ἀφικόμενοι ἐς Μακεδονίαν πρῶτον καταλαμβάνουσι τοὺς προτέρους χιλίους Ἐθέρμην ἄρτι ἡρηκότας καὶ Πύδναν πολιορκούντας. (3) Προσκαθεζόμενοι δὲ

Athenienses, et harum civitatum defectionem præoccupare vellent (triginta enim tum naves et mille gravis armaturæ milites in ejus agrum miserant, præfecto Archestrato Lycomedis filio, cum decem aliis collegis,) mandarunt navium præfectis, ut et obsides a Potidæatis caperent, et urbis muros demolirentur, et accurate caverent, ne proximæ civitates defectionem facerent.

LVIII. At Potidæatæ, missis ad Athenienses legatis, si forte ipsis persuadere possent, ne quid novi de se statuerent, Lacedæmonem etiam cum Corinthiis profecti [agebant], ut, si foret opus, auxilium sibi pararent, quando opera diu consumpta nihil pacati ab Atheniensibus impetrare poterant, sed naves in Macedoniam et in se pariter veniebant, et summi magistratus Lacedæmoniorum ipsis promiserant, se, si Athenienses contra Potidæam irent, in Atticam irrupturos, tunc demum cum Chalcidensibus et Bottiæis communiter conjurati deficiunt. (2) Perdiccas quoque Chalcidensibus persuasit, ut relicti et excisis urbibus maritimis commigrarent Olynthum, et hanc unam sibi urbem firmam facerent; atque illis qui pristinas suæ patriæ sedes relinquiebant, agri sui Mydonii partem circa paludem Bolben dedit incolendam, quamdiu bellum contra Athenienses duraret. Atque illi quidem urbes demoliti in loca mediterranea commigrabant, et ad bellum se parabant;

LIX. at triginta Atheniensium naves in Thraciam perveniunt, et Potidæam ceterasque civitates jam defecisse reperiunt. (2) Duces vero existimantes se cum præsentibus copiis non posse simul gerere bellum et adversus Perdiccam, et civitates, quæ defecerant, in Macedoniam, quo etiam ante missi erant, se converterunt, et ibi consistentes una cum Philippo et Dardæ fratribus, qui ex locis mediterraneis cum exercitu irruerant, bellum gerebant.

LX. Inter hæc Corinthii, quum Potidæa descivisset, et Atticæ naves circa Macedoniam essent, illi oppido timentes, et domesticum existimantes periculum, mittunt cum de suis voluntarios, tum etiam de ceteris Peloponnesiis mercede conductos mille et sexcentos omnino gravis armaturæ milites, et quadringentos levis armaturæ. (2) Illis autem præerat Aristeus Adimanti filius, et propter ejus amicitiam potissimum plurimi voluntarii milites Corintho cum secuti sunt; semper enim Potidæatarum studiosus erat. (3) Et quadragesimo die quam Potidæa defecerat, in Thraciam pervenerunt.

LXI. Nuntius autem de istarum civitatum defectione etiam Atheniensibus statim est allatus. Qui cum intellexissent illos etiam, qui cum Aristeo erant, præterea adesse, ex suis bis mille gravis armaturæ milites, et quadraginta naves, Calliamque Calliadis filium cum quatuor collegis præfectum, in loca, quæ defecerant, miserunt. (2) Qui ut in Macedoniam pervenerunt, primum illos mille priores modo Therma politos, et Pýdnam obsidentes reperiunt.

καὶ αὐτοὶ τὴν Πύδναν ἐπολιόρχησαν μὲν, ἔπειτα δὲ ζύμβασιν ποιησάμενοι καὶ ζυμμαχίαν ἀναγκαίαν πρὸς τὸν Περδίκκην, ὡς αὐτοὺς κατήπειγεν ἡ Ποτιδαία καὶ ὁ Ἀριστεύς παρεληλυθώς, ἀπανίστανται ἐκ τῆς Μακεδονίας, (4) καὶ ἀφικόμενοι ἐς Βέροιαν κἀκεῖθεν ἐπιστρέψαντες καὶ πειράσαντες πρῶτον τοῦ χωρίου καὶ οὐχ ἐλόντες ἐπορεύοντο κατὰ γῆν πρὸς τὴν Ποτιδαίαν, τριχίλιους μὲν δπλίταις ἑαυτῶν, χωρὶς δὲ τῶν ζυμμαχῶν πολλοῖς, ἵππεῦσι δ' ἑξακοσίοις Μακεδόνων τοῖς μετὰ Φιλίππου καὶ Παισανίου· ἅμα δὲ νῆες παρέπλεον ἑβδομήκοντα. (5) Κατ' ὀλίγον δὲ προϊόντες τριταῖοι ἀφίκοντο ἐς Γίγωνιν καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο.

LXII. Ποτιδαῖται δὲ καὶ οἱ μετὰ Ἀριστεύς Πελοποννήσιοι προσδεχόμενοι τοὺς Ἀθηναίους ἐστρατοπεδεύοντο πρὸς Ὀλύνθῳ ἐν τῷ ἰσθμῷ, καὶ ἀγορὰν ἔξω τῆς πόλεως ἐπεποιήντο. (2) Στρατηγὸν μὲν τοῦ πεζοῦ πάντῳ οἱ ζύμμαχοι ἤρηντο Ἀριστεά, τῆς δὲ ἵππου Περδίκκην· ἀπέστη γὰρ εὐθὺς πάλιν τῶν Ἀθηναίων καὶ ξυνεμάχει τοῖς Ποτιδαῖαταις, Ἰσλαον ἀνθ' αὐτοῦ καταστήσας ἄρχοντα. (3) Ἦν δὲ ἡ γνῶμη τοῦ Ἀριστεύς τὸ μὲν μεθ' ἑαυτοῦ στρατόπεδον ἔχοντι ἐν τῷ ἰσθμῷ ἐπιτηρεῖν τοὺς Ἀθηναίους, ἦν ἐπίωσιν, Χαλκιδέας δὲ καὶ τοὺς ἔξω ἰσθμοῦ ζυμμαχούς καὶ τὴν παρὰ Περδίκκου διακοσίαν ἵππων ἐν Ὀλύνθῳ μένειν, καὶ ὅταν Ἀθηναῖοι ἐπὶ σφᾶς χωρῶσιν, κατὰ νότου βοηθούοντας ἐν μέσῳ ποιεῖν αὐτῶν τοὺς πολεμίους. (4) Καλλίας δ' αὖ ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς καὶ οἱ ξυναρχόντες τοὺς μὲν Μακεδόνας ἵππεάς καὶ τῶν ζυμμαχῶν ὀλίγους ἐπὶ Ὀλύνθου ἀποπέμψουσιν, ὅπως ἔβρωσι τοὺς ἐκεῖθεν ἐπιβοηθεῖν, αὐτοὶ δ' ἀναστήσαντες τὸ στρατόπεδον ἐχώρου ἐπὶ τὴν Ποτιδαίαν. (5) Καὶ ἐπειδὴ πρὸς τῷ ἰσθμῷ ἐγένοντο καὶ εἶδον τοὺς ἐναντίους παρασκευαζομένους ὡς ἐς μάχην, ἀντικαθίσταντο καὶ αὐτοὶ, καὶ οὐ πολλὸ ὕστερον ξυνέμισον. (6) Καὶ αὐτὸ μὲν τὸ τοῦ Ἀριστεύς κέρας, καὶ ὅσοι περὶ ἐκεῖνον ἦσαν Κορινθίαν τε καὶ τῶν ἄλλων λογάδες, ἔτρεψαν τὸ καθ' ἑαυτοὺς καὶ ἐπεξῆλλον διώκοντες ἐπὶ πολὺ· τὸ δὲ ἄλλο στρατόπεδον τῶν τε Ποτιδαῖατῶν καὶ τῶν Πελοποννησίων ἡσσᾶτο ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ ἐς τὸ τεῖχος κατέφυγεν.

LXIII. Ἐπαναχωρῶν δὲ ὁ Ἀριστεύς ἀπὸ τῆς διώξεως, ὡς ὄρατ' τὸ ἄλλο στράτευμα ἡσσημένον, ἠπόρησε μὲν ὀποτέρωσε διακινδυνεύσῃ χωρήσας, ἢ ἐπὶ τῆς Ὀλύνθου ἢ ἐς τὴν Ποτιδαίαν, ἔδοξε δ' οὖν ξυναγαγόντι τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ ὡς ἐς ἐλάχιστον χωρίον δρόμῳ βιάσασθαι ἐς τὴν Ποτιδαίαν, καὶ παρῆλθε παρὰ τὴν χηλὴν διὰ τῆς θαλάσσης βαλλόμενος τε καὶ χαλεπῶς, ὀλίγους μὲν τινὰς ἀποβαλὼν, τοὺς δὲ πλείους σώσας. (2) Οἱ δ' ἀπὸ τῆς Ὀλύνθου τοῖς Ποτιδαῖαταις βοηθοὶ (ἀπέχει δὲ ἑξήκοντα μάλιστα σταδίου καὶ ἔστι καταφανές), ὡς ἡ μάχῃ ἐγένετο καὶ τὰ σημεῖα ἤρθη, βραχὺ μὲν τι προῆλλον ὡς βοηθήσοντες, καὶ οἱ Μακεδόνες ἵππης ἀντιπαρετάξαντο ὡς κωλύσοντες· ἐπειδὴ δὲ διὰ τάχους ἡ νίκη τῶν Ἀθηναίων ἐγένετο καὶ τὰ σημεῖα

(3) Pynnam autem et ipsi obsederunt; sed postea, facta pace et societate necessaria inita cum Perdicca, quando Potidæa et Aristei adventus eos urgebat, ex Macedonia recedunt, (4) et Berrhæam profecti et inde reversi, eoque oppido prius tentato, nec expugnato, itinere pedestri Potidæam versus ibant, cum tribus millibus militum gravis armaturæ ex suis, præterea vero cum multis sociis, et sexcentis Macedonum equitibus, qui cum Philippo Pausaniæ erant, simul etiam naves septuaginta oram legebant; (5) lente vero procedentes tertio die Gigonum pervenerunt, ibique castra posuerunt.

LXII. At Potidæatæ et Peloponnesii, qui cum Aristeo erant, Atheniensium adventum expectantes in isthmo prope Olynthum castra habebant, et mercatum extra urbem instituerant (2) Ducem autem peditatus quidem totius socii elegerant Aristeam, equitatus vero Perdiccam; protinus enim ab Atheniensibus iterum defecerat, et, Iolao duce in suum locum substituto, Potidæatas in bello juvabat. (3) Hoc autem erat Aristei consilium, ut cum exercitu eo, quem in isthmo secum habebat, Athenienses diligenter observaret, si accederent; Chalcidenses vero et socii, qui extra isthmum erant et ducenti equites a Perdicca missi Olynthi manerent, et cum Athenienses contra se venirent, a tergo impressionem in hostes facientes eos circumvenirent. (4) Contra vero Callias Atheniensium dux ejusque collegæ Macedonum equites paucosque socios Olynthum versus miserunt, ut illos illinc auxilio suis venire prohiberent, ipsi vero motis castris Potidæam versus contendebant. (5) Et cum ad isthmum venissent, et adversarios se ad prælium parantes vidissent, ipsi quoque aciem exadverso instruxerunt, nec multo post conflixerunt. (6) Atque ipsum quidem Aristei cornu, et quotquot de Corinthiis aliisque militibus delecti circum ipsum erant, cornu sibi oppositum in fugam verterunt, eosque persequentes longe processerunt; reliquus vero Potidæatarum et Peloponnesiorum exercitus ab Atheniensibus superatus est, et in urbem confugit.

LXIII. Cum autem Aristeus ab hoste persequendo rediret, postquam reliquum exercitum videt victum, dubitavit, utram partem petens, Olynthumne an Potidæam, belli fortunam periclitaretur. Tandem tamen ei placuit, cum suis militibus in minimum loci spatium contractis Potidæam cursu perrumpere, et pervasit propter crepidinem per mare telis petitus, et ægre, paucis quidem amissis, plerisque tamen salvis. (2) Qui vero Olyntho auxilium Potidæatis laturo prodierant (abest autem locus sexaginta ferme stadiis, atque conspicuus est,) postquam pugna committebatur et signa sublata sunt, paululum illi quidem processerunt ut auxilium laturo; et Macedonum equites aciem contra instruebant, ut eos impedirent. Postquam autem brevissimo tempore victoria penes Athenienses erat, et vexilla revulsa

κατεσπάσθη, πάλιν ἐπαναχώρου ἐς τὸ τεῖχος καὶ οἱ Μακεδόνες παρὰ τοὺς Ἀθηναίους ἰππῆς δ' οὐδετέρους παρεγένοντο. (3) Μετὰ δὲ τὴν μάχην τροπαίον ἔστησαν οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπιδόνους ἀπέδωσαν τοῖς Ποτιδαίαις· ἀπέθανον δὲ Ποτιδαϊατῶν μὲν καὶ τῶν ζυμμάχων ὀλίγω ἑλάσσους τριακοσίων, Ἀθηναίων δ' αὐτῶν πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν καὶ Καλλίας ὁ στρατηγός.

LXIV. Τὸ δ' ἐκ τοῦ ἰσθμοῦ τεῖχος εὐθὺς οἱ Ἀθηναῖοι ἀποτείχισαντες ἐφρούρου. Τὸ δ' ἐς τὴν Παλλήνην ἀτείχιστον ἦν· οὐ γὰρ ἱκανοὶ ἐνόμιζον εἶναι ἐν τε τῷ ἰσθμῷ φρουρεῖν καὶ ἐς τὴν Παλλήνην διαβάνας τεγίζεσθαι, δεδιότες μὴ σφίσιν οἱ Ποτιδαῖαιταὶ καὶ οἱ ζύμμαχοι γιγνομένοις δίχα ἐπιθῶνται. (2) Καὶ πυθθανόμενοι οἱ ἐν τῇ πόλει Ἀθηναῖοι τὴν Παλλήνην ἀτείχιστον οὖσαν, χρόνῳ ὕστερον πέμπουσιν ἑξακοσίους καὶ χιλίους ὀπλίτας ἑαυτῶν καὶ Φορμίωνα τὸν Ἀσωπίου στρατηγόν· δεσφειόμενοι ἐς τὴν Παλλήνην καὶ ἔξ' Ἀφύτιος δρῦμωμενος προσήγαγε τῇ Ποτιδαίᾳ τὸν στρατὸν κατὰ βραχὺ προῖον καὶ κείρων ἅμα τὴν γῆν, ὡς δ' οὐδεὶς ἐπέζηει ἐς μάχην, ἀπετείχισε τὸ ἐκ τῆς Παλλήνης τεῖχος. (3) Καὶ οὕτως ἤδη κατὰ κράτος ἡ Ποτιδαία ἀμφοτέρωθεν ἐπολιορκεῖτο, καὶ ἐκ θαλάσσης ναυσὶν ἅμα ἐφορμούσασαι.

LXV. Ἀριστεὺς δὲ ἀποτείχισθείσης αὐτῆς, καὶ ἐλπίδα οὐδεμίαν ἔχων σωτηρίας ἦν μὴ τι ἀπὸ Πελοποννήσου ἢ ἄλλο παράλογον γίνεσθαι, ξυνεβούλευε μὲν πλὴν πεντακοσίων ἄνεμον τηρήσασαι τοῖς ἄλλοις ἐκπλεῦσαι, ὅπως ἐπὶ πλέον ὁ σίτος ἀντισχῆ, καὶ αὐτὸς ἤθελε τῶν μενόντων εἶναι· ὡς δ' οὐκ ἔπειθεν, βουλούμενος τὰ ἐπὶ τούτοις παρασκευάζειν, καὶ ὅπως τὰ ἐξῶθεν ἔξει ὡς ἄριστοι, ἐκπλουν ποιεῖται λαθῶν τὴν φυλακὴν τῶν Ἀθηναίων. (2) Καὶ παραμείων ἐν Χαλκιδεῦσι τὰ τε ἄλλα ξυνεπολέμει καὶ Ἑρμυλίων λοχίστας πρὸς τῇ πόλει πολλοὺς διέφθειρεν, ἔς τε τὴν Πελοπόννησον ἔπρασεν ὅπη ὠφελία τις γενήσεται. (3) Μετὰ δὲ τῆς Ποτιδαίας τὴν ἀποτείχισιν Φορμίων μὲν ἔχων τοὺς ἑξακοσίους καὶ χιλίους τὴν Χαλκιδικὴν καὶ Βοττικὴν ἐδόξου, καὶ ἔστιν ἃ καὶ πολιίσματα εἶλεν.

LXVI. Τοῖς δ' Ἀθηναίοις καὶ Πελοποννησίοις αἰτίαι μὲν αὐταὶ προσγεγένητο ἐς ἀλλήλους, τοῖς μὲν Κορινθίοις ὅτι τὴν Ποτιδαίαν ἑαυτῶν οὖσαν ἀποίκιαν καὶ ἄνδρας Κορινθίων τε καὶ Πελοποννησίων ἐν αὐτῇ ὄντας ἐπολιορκοῦν, τοῖς δ' Ἀθηναίοις ἐς τοὺς Πελοποννησίους ὅτι ἑαυτῶν τε πόλιν ζυμμάχιδά καὶ φόρου ὑποτελῆ ἀπέστησαν, καὶ ἐλθόντες σφίσιν ἀπὸ τοῦ προφανοῦς ἐμάχοντο μετὰ Ποτιδαϊατῶν. Οὐ μέντοι ὅ γε πόλεμος πῶς ξυνερωῖται, ἀλλ' ἔτι ἀνακωχῆ ἦν· ἰδίᾳ γὰρ ταῦτα οἱ Κορινθιοὶ ἐπραξαν.

LXVII. Πολιορκουμένης δὲ τῆς Ποτιδαίας οὐχ ἡτύχαζον, ἀνδρῶν τε σφίσιν ἐνόντων καὶ ἅμα περὶ τῶν χωρίων δεδιότες· παρεκάλουν τε εὐθὺς ἐς τὴν Λακεδαίμονα τοὺς ζυμμάχους, καὶ κατεβῶν ἐλθόντες τῶν Ἀθηναίων ὅτι σπονδὰς τε λελυκότας εἶεν καὶ ἀδικοῦσιν τὴν

sunt, in urbem rursus se receperunt, et Macedones ad Athenienses; equites autem neutris adfuerunt. (3) Post pugnam vero Athenienses tropæum staturerunt, et caesorum militum cadavera pace sequestra Potidæatis reddiderunt. Ceciderunt autem ex Potidæatis quidem et sociis paulo pauciores trecentis, ex ipsis vero Atheniensibus, centum et quinquaginta, et Callias eorum dux.

LXIV. Murum autem, qui isthmum spectabat, statim Athenienses circumvallarunt, et praesidio custodire ceperunt. At murus, qui Pallenen versus spectabat, nullo vallo cinctus erat; nec enim existimabant, se posse simul et in isthmo excubias agere, et in Pallenen transgressos murum extruere, veriti, ne Potidæata eorumque socii se, in duas partes diductos, invaderent. (2) Cum autem cognoscerent Athenienses, qui domi erant, Pallenen nullis muris cinctam esse, aliquanto post mille et sexcentis gravis armaturæ milites de suis, et Phormionem Asopii filium, ducem miserunt; qui cum Pallenen pervenisset, ab Aphytide procedens copias Potidææ admovit, paulatim progrediens, et simul agrum vastans. Sed cum nemo ad prælium occurreret, murum, qui Pallenen versus spectabat, vallo cinxit. (3) Atque ita Potidæa jam utrinque vehementer oppugnabatur, simul etiam a mari navibus stationem prope habentibus.

LXV. Aristeus vero, urbe jam circumvallata, quum nullam salutis spem haberet, nisi si quid ex Peloponneso, aut aliud insperatum accideret, auctor erat, ut, quingentis exceptis, ceteri observato vento navibus abirent, ut res frumentaria diutius suppeteret; atque ipse unus esse volebat de numero eorum, qui remanerent. Sed quum illis persuadere non potuisset, cupiens ea, quæ his consecraria erant, parare, et, ut quæ foris erant, quum optime sese haberent, clam Atheniensium praesidio enavigavit. (2) Et apud Chalcidenses manens, quum alias res bellicas administravit, tum etiam, insidiis ad Hermylionum urbem locatis, multos occidit, et in Peloponneso agebat, ut aliquid auxilium mitteretur. (3) Post Potidæam circumvallatam Phormio cum illis mille et sexcentis militibus, quos habebat, Chalcidensem et Botticum agrum vastabat, et nonnulla etiam oppidula cepit.

LXVI. Atque hæc quidem accesserant Atheniensibus et Peloponnesiis causæ, quibus alteri in alteros accenderentur, Corinthiis quidem, quod Potidæam, suam coloniam, et viros Corinthios ac Peloponnesios, qui in ea erant, obsiderent; Atheniensibus vero contra Peloponnesios, quod illi civitatem sociam et vectigalem ad defectionem impulissent, et eo profecti pro Potidæatis aperte secum pugnarent. Nondum tamen bellum quidem conflatum erat, sed ab armis adhuc abstinēbatur. Corinthii enim hæc privatim egerant.

LXVII. Sed cum Potidæa obsideretur, non amplius quiescebant, quod et suorum nonnulli una inclusi essent, et de oppido etiam timerent; et protinus socios orare ceperunt, ut Lacedæmona venirent, et profecti eo magnis clamoribus in Athenienses invehebantur, quod et fœderum violatores

Πελοπόννησον. (2) Αἰγινήται τε φανερώς μὲν οὐ προσθεύμενοι, δεδιότες τοὺς Ἀθηναίους, κρύφα δὲ οὐχ ἥκιστα μετ' αὐτῶν ἐνήγον τὸν πόλεμον, λέγοντες οὐκ εἶναι αὐτόνομοι κατὰ τὰς σπονδάς. (3) Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι προσπαρκαλέσαντες τῶν ζυμμάχων τε καὶ εἴ τις τι ἄλλο ἐφη ἡδίκησθαι ὑπὸ Ἀθηναίων, ζύλλογον σφῶν αὐτῶν ποιήσαντες τὸν εἰωθότα λέγειν ἐκέλευον. (4) Καὶ ἄλλοι τε παριόντες ἐγκλήματα ἐποιοῦντο ὡς ἕκαστοι καὶ Μεγαρής, δηλοῦντες μὲν καὶ ἕτερα οὐκ ὀλίγα διάφορα, μάλιστα δὲ λιμένων τε εἶργεσθαι τῶν ἐν τῇ Ἀθηναίων ἀρχῇ καὶ τῆς Ἀττικῆς ἀγοραῖς παρὰ τὰς σπονδάς. (5) Παρελθόντες δὲ τελευταῖοι Κορίνθιοι, καὶ τοὺς ἄλλους ἐάσαντες πρῶτον παροξύναι τοὺς Λακεδαιμόνιους, ἐπέειπον τοιαύδα.

LXVIII. « Τὸ πιστὸν ὑμᾶς ὡ Λακεδαιμόνιοι τῆς καθ' ὑμᾶς αὐτοὺς πολιτείας καὶ ὁμιλίας ἀπιστοτέρους ἐς τοὺς ἄλλους, ἣν τι λέγωμεν, καθίστησιν· καὶ ἀπ' αὐτοῦ σωφροσύνη μὲν ἔχετε, ἀμαθία δὲ πλεονί πρὸς τὰ ἔξω πράγματα χρῆσθε. (2) Πολλάκις γὰρ προαγορευόντων ἡμῶν ἃ ἐμέλλομεν ὑπὸ Ἀθηναίων βιάπτεσθαι, οὐ περὶ ὧν ἐδιδάσκομεν ἐκάστοτε τὴν μάθησιν ἐποιεῖσθε, ἀλλὰ τῶν λεγόντων μᾶλλον ὑπενοεῖτε ὡς ἐνεκα τῶν αὐτοῖς ἰδία διαφόρων λέγουσιν· καὶ δι' αὐτὸ οὐ πρὶν πάσχειν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν τῇ ἔργῳ ἐσμέν, τοὺς ζυμμάχους τούσδε παρακαλέσατε, ἐν οἷς προσήκει ἡμᾶς οὐχ ἥκιστα εἰπεῖν, ὅσῳ καὶ μέγιστα ἐγκλήματα ἔχομεν ὑπὸ μὲν Ἀθηναίων ὑβριζόμενοι, ὑπὸ δὲ ὑμῶν ἀμελούμενοι. (3) Καὶ εἰ μὲν ἀφανεῖς που ὄντες ἡδίκουν τὴν Ἑλλάδα, διδασκαλίας ἂν ὡς οὐκ εἰδόσι προσέδει· νῦν δὲ τί δεῖ μακρογορεῖν; ὧν τοὺς μὲν δεδουλωμένους ὄρατε, τοῖς δ' ἐπιβουλεύοντας αὐτούς, καὶ οὐχ ἥκιστα τοῖς ἡμετέροις ζυμμάχοις, καὶ ἐκ πολλοῦ προσπαρσκευασμένους, εἴ ποτε πολέμησονται. (4) Οὐ γὰρ ἂν Κέρκυραν τε ὑπολαβόντες βία ἡμῶν εἴχον καὶ Ποτιδαίαν ἐπολιόρχουν, ὧν τὸ μὲν ἐπικαιρότατον χωρίον πρὸς τὰ ἐπὶ Ὀράκης ἀποχρησθαι, ἣ δὲ ναυτικὸν ἂν μέγιστον παρέσχε Πελοποννησίους.

LXIX. « Καὶ τῶνδε ὑμεῖς αἴτιοι, τό τε πρῶτον ἐάσαντες αὐτοὺς τὴν πόλιν μετὰ τὰ Μηδικὰ κρατῦναι καὶ ὕστερον τὰ μακρὰ στήσαι τείχη, ἐς τότε τε αἰεὶ ἀποστεροῦντες οὐ μόνον τοὺς ὑπ' ἐκείνων δεδουλωμένους ἐλευθερίας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὑμετέρους ἡδὴ ζυμμάχους· οὐ γὰρ ὁ δουλωσάμενος, ἀλλ' ὁ δυνάμενος μὲν παῦσαι περιορῶν δὲ ἀληθέστερον αὐτὸ ὄρα, εἴπερ καὶ τὴν ἀξίωσιν τῆς ἀρετῆς ὡς ἐλευθερῶν τὴν Ἑλλάδα φέρεται. (2) Μόλις δὲ νῦν τε ζυνήθωμεν, καὶ οὐδὲ νῦν ἐπὶ φανεροῖς. Χρῆν γὰρ οὐκ εἰ ἀδικούμεθα ἔτι σκοπεῖν, ἀλλὰ καθ' ὅτι ἀμυνοόμεθα· οἱ γὰρ ὄρωντες βεβούλευμένοι πρὸς οὐ διγενωκότας ἡδὴ καὶ οὐ μέλλοντες ἐπέρχονται. (3) Καὶ ἐπιστάμεθα οἶα ὀδῶ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὅτι κατ' ὀλίγον χωροῦσιν ἐπὶ τοὺς πέλας. Καὶ λανθάνειν μὲν οἴομενοι διὰ τὸ ἀναίσθητον ὑμῶν ἦσσαν θαρσοῦσιν, γνόντες δὲ εἰδότας περιορᾶν ἰσχυρῶς ἐγχεῖσονται. (4) Ἦσυλάζετε γὰρ μόνοι Ἑλλήνων, ὡ

exstitissent et Peloponnesum injuria afficerent. (2) Atque Æginetæ, non palam illi quidem legatione missa, quia Athenenses metuebant, sed clam præter ceteros cum iis bellum suadebant, dicentes se non esse sui juris ex fœdere. (3) Lacedæmonii vero, sociis præterea advocatis, et si quis alia quapiam in re se ab Atheniensibus injuriam accepisse diceret, legitimo suæ gentis concilio convocato, dicere eos jusserunt. (4) Tunc vero quum alii in concionem progressi pro se quique querelas proferebant, tum etiam Megarenses, demonstrantes cum alias non paucas controversiarum causas, tum vero præcipue, quod a portubus qui in potestate Atheniensium essent, Atticoque foro, præter fœdus arcerentur. (5) Corinthii vero, quum Lacedæmonios ab aliis prius ad bellum instigari permisissent, in medium novissimi prodierunt, et hæc inusper addiderunt :

LXVIII. « Fides, quam vos, Lacedæmonii, publice privatimque inter vos ipsos servatis, facit, ut, si quid in alios dicamus, minus credatis. Atque hinc moderationis quidem laudem reportatis, sed majore rerum externarum inscitia laboratis. (2) Nobis enim sæpe prædicentibus detrimenta, quibus Athenienses nos erant affecturi, vos tamen non quæ quoque tempore docebamus, cognoscere studebatis, sed potius de dicentibus suspicabamini, propter privatas controversias eos dicere, ideoque non antequam injuriam acciperemus, sed postquam in mediis rebus sumus, socios istos advocatis, apud quos æquum est non præter ceteros diligenter agere, quo etiam gravissimas querelas habemus, qui ab Atheniensibus quidem contumelia afficimur, a vobis vero negligimur. (3) Quod si illi in aliquo obscuro loco delitescerent injuriam Græciæ facerent, ut ignari necesse haberetis doceri; nunc vero quid longa oratione opus est nobis, quorum alios quidem in servitutem redactos videtis, aliis vero eos insidias struere, et præcipue nostris sociis, ipsosque, si forte unquam bello appetantur, jam pridem præparatos esse? (4) Nec enim Corcyram subreptam invitis nobis retinerent, et Potidæam obsiderent, quarum urbium altera quidem est opportunissima usu ad res Thraciæ oblinendas, altera vero maximam classem Peloponnesiis in bello suppeditasset.

LXIX. « Atque istarum rerum vos ipsi auctores estis, qui et primum passi estis eos post bellum Medicum urbem munire, et postea longos muros ædificare; quique ad hoc usque perpetuo libertate privastis non solum eos, quos illi in servitutem redegerunt, sed jam etiam vestros socios. Nam non is, qui alios in servitutem redegit, sed verius is, qui quum possit impedire, negligit, hoc facit, si quidem etiam virtutis professione se ut Græcorum liberatorem celebrat. (2) Vix tandem vero nunc congregati sumus, et ne nunc quidem de rebus manifestis. Nec enim amplius consultandum erat, num injuriam patiamur, sed qua ratione eam defendamus. Illi enim agentes et consilii certi contra dubios adhuc sententiæ, nec cunctati amplius ingrediuntur; (3) et scimus quali via, et quo modo paulatim Athenienses in alios grassantur. Et quamdiu quidem latere se propter vestrum stuporem putant, minus audaces sunt; sed si cognoverint, vos hæc scientes negligere, summa vi instabunt. (4) Vos enim soli Græcorum, Lacedæmonii, otia

Λακεδαιμόνιοι, οὐ τῇ δυνάμει τινὰ ἀλλὰ τῇ μελλήσει ἀμυνόμενοι, καὶ μόνοι οὐκ ἀρχομένην τὴν αὐξήσιν τῶν ἔθρῶν διπλασιουμένην δὲ καταλύοντες. (5) Καίτοι ἐλέγεσθε ἀσφαλεῖς εἶναι, ὧν ἄρα δ λόγος τοῦ ἔργου ἐκράτει. Τόν τε γὰρ Μῆδον αὐτοὶ ἴσμεν ἐκ περάτων γῆς πρότερον ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον ἐλθόντα ἢ τὰ παρ' ὑμῶν ἀξίως προαπαντήσαι, καὶ νῦν τοὺς Ἀθηναίους οὐχ ἑκὰς ὡσπερ ἐκείνον ἀλλ' ἐγγὺς ὄντας περιορᾶτε, καὶ ἀντὶ τοῦ ἐπελθεῖν αὐτοὶ ἀμύνεσθαι βούλεσθε μᾶλλον ἐπιόντας, καὶ ἐς τύχας πρὸς πολλῶν δυνατωτέρους ἀγωνιζόμενοι καταστῆναι, ἐπιστάμενοι καὶ τὸν βάρβαρον αὐτὸν περὶ αὐτῶν τὰ πλείω σφαλέντα, καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς Ἀθηναίους πολλὰ ἡμᾶς ἤδη τοῖς ἀμαρτήμασιν αὐτῶν μᾶλλον ἢ τῇ ἀπ' ὑμῶν τιμωρία περιγεγεννημένους, ἐπεὶ αἱ γε ὑμέτεραι ἐλπίδες ἤδη τινὰς που καὶ ἀπαρασκευάτους διὰ τὸ πιστεῦσαι ἐφθειραν. (6) Καὶ κηδεῖς ὑμῶν ἐπ' ἔθρα τὸ πλεόν ἢ αἰτία νομίση τάδε λέγεσθαι· αἰτία μὲν γὰρ φίλων ἀνδρῶν ἐστὶν ἀμαρτανόντων, κατηγορία δὲ ἔθρῶν ἀδικησάντων.

LXX. « Καὶ ἅμα, εἴπερ τινὲς καὶ ἄλλοι, ἀξιοὶ νομίζομεν εἶναι τοῖς πέλαις φόγον ἐπενεγκεῖν, ἄλλως τε καὶ μεγάλων τῶν διαφερόντων καθεστώτων, περὶ ὧν οὐκ αἰσθάνεσθαι ἡμῖν γε δοκεῖτε, οὐδ' ἐκλογίσασθαι πώποτε πρὸς οἷους ὑμῖν Ἀθηναίους ὄντας καὶ ὅσι οὖν ὑμῶν καὶ ὡς πᾶν διαφέροντας ὁ ἀγὼν ἐστίν. (2) Οἱ μὲν γε νεωτεροποιοὶ καὶ ἐπινοῆσαι ὀξεῖς καὶ ἐπιτελεῖσαι ἔργω ὃ ἂν γνῶσιν· ὑμεῖς δὲ τὰ ὑπάρχοντά τε σώζειν καὶ ἐπιγνῶναι μηδὲν καὶ ἔργω οὐδὲ τἀναγκαῖα ἐξικέσθαι. (3) Αὐτῆς δὲ οἱ μὲν καὶ παρὰ δύναμιν τολμηταὶ καὶ παρὰ γνώμην κινδυνευταὶ καὶ ἐπὶ τοῖς δεινοῖς εὐέλπιδες· τὸ δὲ ὑμέτερον τῆς τε δυνάμεως ἐνδεδᾶ πρᾶξαι, τῆς τε γνώμης μηδὲ τοῖς βεβαίως πιστεῦσαι, τῶν τε δεινῶν μηδέποτε οἰεσθαι ἀπολυθήσεσθαι. (4) Καὶ μὴν καὶ ἄοχοι πρὸς ὑμᾶς μελλητὰς καὶ ἀποδημηταὶ πρὸς ἐνδημοτάτους· οἴονται γὰρ οἱ μὲν τῇ ἀπουσίᾳ ἄν τι κτᾶσθαι, ὑμεῖς δὲ τῷ ἐπελθεῖν καὶ τὰ ἐτόιμα ἄν βλάψαι. (5) Κρατούντες τε τῶν ἔθρῶν ἐπὶ πλείστον ἐξέρχονται, καὶ νικώμενοι ἐπ' ἐλάχιστον ἀναπίπτουσιν. (6) Ἐτι δὲ τοῖς μὲν σώμασιν ἀλλοτριωτάτοις ὑπὲρ τῆς πόλεως χρῶνται, τῇ γνώμῃ δὲ οικειοτάτῃ ἐς τὸ πράσσειν τι ὑπὲρ αὐτῆς. (7) Καὶ ἃ μὲν ἂν ἐπινοήσαντες μὴ ἐξέλθωσιν, οἰκεῖα στέρεσθαι ἠγοῦνται, ἃ δ' ἂν ἐπελθόντες κτήσωνται, ὀλίγα πρὸς τὰ μέλλοντα τυχεῖν πράξαντες. Ἦν δ' ἄρα καὶ τοῦ πείρα σφαλῶσιν, ἀντελπίσαντες ἄλλα ἐπλήρωσαν τὴν χρεῖαν· μόνοι γὰρ ἔχουσι τε θεοῖς καὶ ἐλπίζουσιν ἂν ἐπινοήσωσι, διὰ τὸ ταχεῖαν τὴν ἐπιχείρησιν ποιέσθαι ὧν ἂν γνῶσιν. (8) Καὶ ταῦτα μετὰ χρόνον πάντα καὶ κινδύνων δι' ἑλοῦ τοῦ αἰῶνος μοχθοῦσιν, καὶ ἀπολαύουσιν ἐλάχιστα τῶν ὑπαρχόντων διὰ τὸ αἰεὶ κτᾶσθαι καὶ μήτε ἑορτὴν ἄλλο τι ἠγεῖσθαι ἢ τὸ τὰ δέοντα πρᾶξαι, ζυμφορὰν τε οὐχ ἥσσαν ἠσυχίαν ἀπράγμονα ἢ ἀσχολίαν ἐπίπονον· (9) ὥστε εἴ τις αὐτοὺς ξυελῶν φαίη πεφυκεῖναι ἐπὶ τῷ μήτε αὐτοὺς ἔχειν ἠσυχίαν μήτε τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους εἶναι, ὀρθῶς ἂν εἴποι.

agitis, non armorum vi, sed cunctatione vos defendentes, et soli hostium vires non incipientes incrementum esse duplicatas evitententes. (5) Atqui cauti esse terebamini: de quibus profecto rumor divulgatus rem ipsam superabat. Nam ipsi scimus et Medum ab extremis orbis terrarum partibus in Peloponnesum prius venisse, quam vos ita ut par erat obviam prodiretis, et nunc Athenienses non longinquos, ut illum, sed vicinos negligitis; et pro bello quod illis inferre debebatis mavultis illos arma vobis inferentes defendere et certantes cum hominibus potentia multum auctis incertos fortunæ casus subire, quamvis sciatis vel ipsum barbarum sua ipsius culpa plerumque offendisse, quin etiam in bello cum ipsis Atheniensibus gesto sæpe jam nos erratis eorum potius, quam vestris auxiliis victoriam reportasse, quum quidem de vestris auxiliis spes jam nonnullos etiam imparatos, quod iis freti erant, everterint. (6) Neque vero aliquis vestrum hæc magis ob odium, quam ad expostulationem dici putet. Nam expostulatio quidem est cum amicis, qui peccant; sed accusatio est contra inimicos, qui injuriam fecerunt.

LXX. « Præterea si qui alii, ipsi nobis digni esse videmur, qui proximis vitium exprobrems, præsertim quum de magni momenti rebus agatur, quarum nullum vos sensum nobis habere videmini, nec unquam considerasse, quales sint Athenienses, cum quibus certamen vobis est futurum, et quomodo vel omnibus in rebus sint vobis longe præstantiores. (2) Nam illi quidem sunt rerum novarum studiosi, celeresque et excogitare et re ipsa exsequi id, quod excogitarint; vos vero præsentia conservare et nihil præterea cognoscere, facto vero ne necessariis quidem satisfacere soletis. (3) Præterea illi quidem vel supra vires sunt audaces, et præter rationem periculorum appetentes et in rebus asperis bonæ spei; vestra vero ratio est, res vestris viribus inferiores gerere, et ne certis quidem et exploratis animi consiliis confidere, et existimare, vos periculis nunquam liberatum iri. (4) Quinetiam illi, si vobiscum conferantur, sunt impigri, vos vero cunctatores; item illi peregrinationis cupidi, vos vero domi tenacissimi. Persuasum enim est illis quidem, absentia se aliquid sibi quæsituros; vobis vero, si peregrina obeatis, vel rerum presentium jacturam vos facturos. (5) Illi etiam, hostes si superant, longissime progrediuntur; si vincuntur, quam minimum animo consternantur. (6) Præterea vero corporibus quam alienissimis pro republica utuntur, consilii vero maxime propriis, ut aliquid pro ea agant. (7) Et si cogitata non confecerint, rebus se suis privari putant; si quæ vero armis quæsierint, perexigua se nactus forte judicant præ illis, quæ in posterum sperant. Quod si forte rei alicujus tentatæ conatus eos fallat, nova spe defectum explent. Soli enim pariter et habent et sperant ea, quæ animo conceperint, propterea quod celerime perficere student, quæ in animum induxerunt. (8) Atque hæc omnia cum laboribus et periculis omni tempore moluntur, rebusque partis minimum fruantur, quia pariendi semper intenti sunt, neque diem festum aliud esse putant, quam conficere, quæ opus sunt, et calamitatem haud minorem otium iners quam laboriosum negotium. (9) Quare si quis paucis rem totam complexus eos dixerit ita natos esse, ut quiescere neque ipsi velint, neque alios mortales sinant, is verum dixerit.

LXXI. « Ταύτης μέντοι τοιαύτης ἀντικαθεστηκυίας πόλεως ὃ Λακεδαιμόνιοι διαμέλλετε, καὶ οἷσθε τὴν ἡσυχίαν οὐ τούτους τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ πλείστον ἀρκεῖν οἱ ἂν τῇ μὲν παρασκευῇ δίκαια πράσσωσι, τῇ δὲ γνώμῃ, ἣν ἀδικῶνται, δῆλοι ὧσι μὴ ἐπιτρέφοντες, ἀλλ' ἐπὶ τῷ μὴ λυπεῖν τε ἄλλους καὶ αὐτοὶ ἀμυνόμενοι μὴ βλάπτεσθαι τὸ ἴσον νέμετε. (2) Μόλις δ' ἂν πόλει ἕμοια παροικούντες ἐτυγχάνετε τούτου· νῦν δ' ὅπερ καὶ ἄρτι ἐδηλώσαμεν, ἀρχαίτροπα ὑμῶν τὰ ἐπιτηδεύματα πρὸς αὐτούς ἐστιν. Ἀνάγκη δ' ὥσπερ τέχνης αἰεὶ τὰ ἐπιτηγνόμενα κρατεῖν. (3) καὶ ἡσυχάζουση μὲν πόλις τὰ ἀκίνητα νόμιμα ἄριστα, πρὸς πολλὰ δὲ ἀναγκαζομένοις ἰέναι πολλῆς καὶ τῆς ἐπιτεχνήσεως δεῖ. Διόπερ καὶ τὰ τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ τῆς πολυπειρίας ἐπὶ πλέον ὑμῶν κεκαίονται. (4) Μέχρι μὲν οὖν τοῦδε ὠρίσθω ὑμῶν ἡ βραδυτής· νῦν δὲ τοῖς τε ἄλλοις καὶ Ποτιδαίταις, ὥσπερ ὑπεδέξασθε, βοηθήσατε κατὰ τάχος ἐσθαλλόντες ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἴνα καὶ ἄνδρας, τὸ φίλους καὶ ἑγγενεῖς τοῖς ἐχθίστοις προήσθε καὶ ἡμᾶς τοὺς ἄλλους ἀθυμία πρὸς ἑτέραν τινα ξυμμαχίαν τρέψητε. (5) Δρῶμεν δ' ἂν ἀδικον οὐδὲν οὔτε πρὸς θεῶν τῶν ὀρκίων οὔτε πρὸς ἀνθρώπων τῶν αἰσθανομένων· λύουσι γὰρ σπονδὰς οὐχ οἱ δι' ἐρημίαν ἄλλοις προσίοντες, ἀλλ' οἱ μὴ βοηθοῦντες οἷς ἂν ξυνομήσωσιν. (6) Βουλομένων δὲ ὑμῶν προθύμων εἶναι μενοῦμεν· οὔτε γὰρ ὅσια ἂν ποιῶμεν μεταβαλλόμενοι οὔτε ξυνηθεστέρους ἂν ἄλλους εὔρομεν. (7) Πρὸς τὰδε βουλευέσθε εὖ, καὶ τὴν Πελοπόννησον πειρᾶσθε μὴ ἐλάσσω ἐξηγεῖσθαι ἢ οἱ πατέρες ὑμῶν παρέδοσαν. »

LXXII. Τοιαῦτα μὲν οἱ Κορίνθιοι εἶπον. Τῶν δὲ Ἀθηναίων ἔτυχε γὰρ πρεσβεία πρότερον ἐν τῇ Λακεδαιμόνιᾳ περὶ ἄλλων παρούσα, καὶ ὡς ἦστον τῶν λόγων, ἔδοξεν αὐτοῖς παριτητέα ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους εἶναι, τῶν μὲν ἐγκλημάτων περὶ μὴδὲν ἀπολογησομένων ὧν αἱ πόλεις ἐνεκάλου, δηλώσαι δὲ περὶ τοῦ παντὸς ὡς οὐ ταχέως αὐτοῖς βουλευτέον εἶη, ἀλλ' ἐν πλείονι σκεπτέον. Καὶ ἅμα τὴν σφετέραν πόλιν ἐβούλοντο σημήναι ὅση εἶη δύναμις, καὶ ὑπόμνησιν ποιήσασθαι τοῖς τε πρεσβυτέροις ὧν ἤδεδσαν καὶ τοῖς νεωτέροις ἐξήγησιν ὧν ἄπειροι ἦσαν, νομίζοντες μᾶλλον ἂν αὐτοὺς ἐκ τῶν λόγων πρὸς τὸ ἡσυχάζειν τραπέσθαι ἢ πρὸς τὸ πολεμεῖν. (2) Προσελθόντες οὖν τοῖς Λακεδαιμονίοις ἔφασαν βούλεσθαι καὶ αὐτοὶ ἐς τὸ πλῆθος αὐτῶν εἰπεῖν, εἴ τι μὴ ἀποκαλώοι. (3) Οἱ δ' ἐκέλευον τε ἐπιέναι, καὶ παρελθόντες οἱ Ἀθηναῖοι ἔλεγον τοιαύδε.

LXXIII. « Ἡ μὲν πρεσβυσίς ἡμῶν οὐκ ἐς ἀντιλογίαν τοῖς ὑμετέροις ξυμμάχοις ἐγένετο, ἀλλὰ περὶ ὧν ἡ πόλις ἐπέμψεν· αἰσθόμενοι δὲ κατασθῆν οὐκ ὀλίγην οὖσαν ἡμῶν παρήλομεν οὐ τοῖς ἐγκλημάταις τῶν πόλεων ἀντεροῦντες (οὐ γὰρ παρὰ δικασταῖς ἡμῖν οὔτε ἡμῶν οὔτε τούτων οἱ λόγοι ἂν γίνοντο) ἀλλ' ὅπως μὴ βραδίως περὶ μεγάλων πραγμάτων τοῖς ξυμμάχοις πειθόμενοι χεῖρον βουλεύσασθε, καὶ ἅμα βουλόμενοι περὶ τοῦ παντὸς λόγου τοῦ ἐς ἡμᾶς καθεστῶτος δηλώσαι ὡς οὔτε

LXXI. « Et tamen, Lacedæmonii, quum hæc talis respublica sit vobis adversaria, vos cunctamini, et non putatis illis hominibus diuturnam suppere quietem, qui suo quidem apparatu injuriam nulli faciant, præ se vero ferant, se eo esse animo, ut si lacessantur injuria, eam non sint neglecturi, verum in eo jus et æquitatem ponitis, si neque alios molestiis afficiatis, neque vos ipsi, dum vim propulsatis, ullum detrimentum capiat. (2) Sed hoc vix consequi possentis, etiamsi civitatem vestræ similem finitimam haberetis; nunc autem, quod et paulo ante declaravimus, vestra instituta antiqua et obsoleta sunt præ illis. At necesse est, ut in artibus, novissima quæque semper excellere; (3) et civitati quidem pacatæ maxime conducunt instituta, quæ manent immota; sed illis, qui rebus multis coguntur se implicare, novis etiam artis incrementis est opus. Ideo etiam res Atheniensium propter multam experientiam magis innovatæ sunt quam vestræ. (4) Hactenus igitur hæc vestra tarditas progressa terminetur; nunc vero quum aliis, tum etiam Potidæatis, quemadmodum recepistis, opem ferre, in Atticam celeritate, quanta maxima potestis, irruentes, ne viros vobis amicos atque cognatos infensissimis prodatis, neve nos ceteros præ desperatione ad aliquam aliam societatem compellatis. (5) Qua in re nullum esset peccatum nostrum neque in deos fœderum conscios, neque adversus homines, quæ ea tangunt; solvunt enim fœdera non qui destituti ad alios se convertunt, sed qui opem non ferunt quibuscum jurarunt. (6) Sed si vos animis promptis esse voletis, in fœdere permanebimus; nec enim pie faceremus, si permutata societate vos desereremus, nec alios majore, quam vos estis, familiaritate nobiscum conjunctos inveniremus. (7) Ad hæc diligenter consultate, dateque operam, ut Peloponneso ita præsitis, ut imperium non minus relinquatis, quam quale majores vestri vobis tradidere. »

LXXII. Atque Corinthii quidem hæc dixerunt. Atheniensium vero casu quodam legatio jam antea aliis de causis aderat, et quum hæc verba audissent, in Lacedæmoniorum concionem sibi prodeundum esse censuerunt, non ut ad crimina responderent, quæ civitates obsecerant, sed de re tota ut ostenderent, non celeriter decernendum, sed amplius deliberandum esse; simul etiam volebant significare, quanta esset suæ civitatis potentia, et ætate provectoribus in memoriam revocare ea, quæ noverant, et junioribus exponere ea, quorum nullam habebant notitiam, rati eos sua oratione audita ad pacem, quam ad bellum propensiores fore. (2) Quum igitur ad Lacedæmoniorum magistratus accessissent, ad eorum contionem se et ipsos verba facere velle dixerunt, nisi quid prohiberet. (3) Illi vero ubi eos in medium prodire jusserant, Athenienses in medium progressi hæc dixerunt:

LXXIII. « Legati ad vos non propterea sumus, ut ad crimina nobis a sociis vestris objecta responderemus, sed aliis de rebus, quarum causa civitas nos misit; quum vero intellexissemus, non levem contra nos criminationem factam esse, in medium prodimus, non ut ad civitatum crimina respondeamus (neque enim apud vos tamquam judices aut nostros aut istorum verba fiant), sed ne celeriter magnis de rebus, sociorum verbis adducti, male consultetis; simul etiam, quia de tota accusatione contra nos instituta docere volumus, nos neque præter rationem obti-

ἀπεικίτους ἔχομεν ἃ κεκτῆμεθα, ἢ τε πόλις ἡμῶν ἀξία λόγου ἐστίν. (2) Καὶ τὰ μὲν πάνυ παλαιὰ τί δεῖ λέγειν, ὧν ἀκοαὶ μᾶλλον λόγων μάρτυρες ἢ ὄψεις τῶν ἀκουσομένων; τὰ δὲ Μηθδικὰ καὶ ὅσα αὐτοὶ ἑύνηστε, εἰ καὶ δι' ὄχλου μᾶλλον ἔσται ἀεὶ προβαλλομένοις ἀνάγκη λέγειν· καὶ γὰρ ὅτε ἐδρῶμεν, ἐπ' ὠφελίᾳ ἐκινδυνεύετο, ἥς τοῦ μὲν ἔργου μέρος μετέσχετε, τοῦ δὲ λόγου μὴ παντός, εἴ τι ὠφελεῖ, στερισκώμεθα. (3) Ῥηθήσεται δὲ οὐ παραίτησεως μᾶλλον ἔνεκα ἢ μαρτυρίας καὶ δηλώσεως πρὸς ὅαν πόλιν ἡμῶν μὴ εὖ βουλευομένοις ὁ ἀγῶν καταστήσεται. (4) Φαμέν γὰρ Μαραθῶνι τε μόνῳ προκινδυνεύσαι τῷ βαρβάρῳ, καὶ ὅτε τὸ ὕστερον ἤλθεν, οὐχ ἱκανοὶ ὄντες κατὰ γῆν ἀμύνεσθαι, ἐσθάντες ἐς τὰς ναῦς πανδημεὶ ἐν Σαλαμῖνι ξυμμαχηῆσαι, ὅπερ ἔσχε μὴ κατὰ πόλεις αὐτὸν ἐπιπλέοντα τὴν Πελοπόννησον πορθεῖν, ἀδυνάτων ἂν ὄντων πρὸς ναῦς πολλὰς ἀλλήλοις ἐπιβοηθεῖν. (5) Τεκμηρίον δὲ μέγιστον αὐτὸς ἐποίησεν· νικηθεὶς γὰρ ταῖς ναυσὶν ὡς οὐκ ἐτί αὐτῷ ὁμοίας οὐσῆς τῆς δυναμείως κατὰ τάχος τῷ πλεονί τοῦ στρατοῦ ἀνεχώρησεν.

LXXIV. « Τοιοῦτου μέντοι ξυμβάντος τούτου, καὶ σαφῶς δηλωθέντος ὅτι ἐν ταῖς ναυσὶ τῶν Ἑλλήνων τὰ πράγματα ἐγένετο, τρία τὰ ὠφελιμώτατα ἐξ αὐτῶ παρεσκόμεθα, ἀριθμὸν τε νεῶν πλείστον καὶ ἀνδρᾶ στρατηγὸν ξυνετώτατον καὶ προθυμίαν ἀοκνοτάτην, ναῦς μὴ γε ἐς τὰς τετρακοσίας ὀλίγῳ ἐλάσσους δύο μοιρῶν, Θεμιστοκλέα δὲ ἄρχοντα, ὃς αἰτιώτατος ἐν τῷ στενῷ ναυμαχηῆσαι ἐγένετο, ὅπερ σαφέστατα ἔσωσε τὰ πράγματα, καὶ αὐτὸν διὰ τοῦτο ὑμεῖς δὴ μάλιστα ἐτιμήσατε ἀνδρᾶ ξένον τῶν ὡς ὑμᾶς ἐλθόντων. (2) Προθυμίαν δὲ καὶ πολὺν τολμηροτάτην ἐδείξαμεν, οἳ γε, ἐπειδὴ ἡμῶν κατὰ γῆν οὐδεὶς ἐβοήθει, τῶν ἄλλων ἤδη μέχρι ἡμῶν δουλευόντων ἠξιώσαμεν ἐκλιπόντες τὴν πόλιν καὶ τὰ οἰκία διαφθείραντες μηδ' ὡς τὸ τῶν περιτοίπων ξυμμαχίῳν κοινὸν προλιπεῖν, μηδὲ σκεδασθέντες ἀρχεῖοι αὐτοῖς γενέσθαι, ἀλλ' ἐσθάντες ἐς τὰς ναῦς κινδυνεύσαι καὶ μὴ ὀργισθῆναι ὅτι ἡμῶν οὐ προετιμωρήσατε. (3) Ὅστε φαμέν οὐχ ἥσσαν αὐτοὶ ὠφελῆσαι ὑμᾶς ἢ τυχεῖν τούτου. Ὑμεῖς μὲν γὰρ ἀπὸ τε οἰκουμένων τῶν πόλεων καὶ ἐπὶ τῷ τὸ λοιπὸν νέμεσθαι, ἐπειδὴ ἐδείξατε ὑπὲρ ἡμῶν καὶ οὐχ ἡμῶν τὸ πλεόν, ἐβοηθήσατε (ὅτε γοῦν ἤμεν ἔτι σώοι, οὐ παρεγένεσθε)· ἡμεῖς δὲ ἀπὸ τε τῆς οὐκ οὐσῆς ἔτι ὀρμώμενοι καὶ ὑπὲρ τῆς ἐν βραχείᾳ ἐλπίδι οὐσῆς κινδυνεύοντες ξυνεσώσαμεν ὑμᾶς τε τὸ μέρος καὶ ἡμᾶς αὐτούς. (4) Εἰ δὲ προσεχωρήσαμεν πρότερον τῷ Μήδῳ, δείσαντες ὡσπερ καὶ ἄλλοι περὶ τῆς χώρας, ἢ μὴ ἐτολμησάμεν ὕστερον ἐσθῆναι ἐς τὰς ναῦς ὡς διεφθαρμένοι, οὐδὲν ἂν ἔτι ἔδει ὑμᾶς μὴ ἔχοντας ναῦς ἱκανὰς ναυμαχεῖν, ἀλλὰ καθ' ἡσυχίαν ἂν αὐτῷ προεχώρησε τὰ πράγματα ἢ ἐβούλετο.

LXXV. « Ἄρ' ἀξιοί ἐσμεν, ὧ Λακεδαιμόνιοι, καὶ προθυμίας ἔνεκα τῆς τότε καὶ γνώμης ξυνεσεως ἀρχῆς γε ἥς ἔχομεν τοῖς Ἑλλήσι μὴ οὕτως ἀγῶν ἐπιφθόνως διακείσθαι; (2) καὶ γὰρ αὐτὴν τήνδ' ἐλάβομεν οὐ βια-

nerē, quae peperimus, et nostram civitatem dignam esse, cujus ratio habeatur. (2) Ac pervelusta quidem quid opus est recensere, quorum ipsi rumores de illis sparsi potius sunt testes, quam oculi eorum, qui haec sunt audituri? sed res bello Medico gestas, et quaecunq; nobiscum novistis ipsi, quamvis molestiora sint futura, si ea semper jactemus, commemorare est necesse. Etenim quum illa gerebamus, propter communem utilitatem pericula subibamus, cujus re quidem ipsa participes fuistis, commemoratione vero omni, si quid prosit, privari nos par non est. (3) Haec autem dicentur non tam, ut nos excusemus, quam ut testemur et doceamus, adversus qualem civitatem vobis consilium minus bonum ineuntibus certamen sit futurum. (4) Praedicamus enim, solos nos in campis Marathonis magno cum periculo adversus barbarum propugnasse, et, quum iterum venisset, quia terra ipsam propulsare non poteramus, universos nos navibus conscensis ad Salaminem communiter praelium navale commisisse; quae res illum impedivit, ne, infesta classe singulas urbes petens, Peloponnesum vastaret, quum adversus ingentem classem mutuis auxiliis se juvare non possent. (5) Maximum vero hujus rei documentum ipse dedit; nam classe victus, tamquam potentiam parem non amplius haberet, cum majore copiarum parte, celeritate, quanta maxima potuit, se recepit.

LXXIV. « Quum autem res sic acciderint, quumque citra controversiam patefactum sit Graecorum fortunas in navium praesidio sitas fuisse, tria ad has res utilissima contulimus, et maximum navium numerum, et prudentissimum duce[m], et impigerrimam animi promptitudinem, naves quidem ad quadringentas, paulo pauciores duabus totius classis partibus, Themistoclem vero duce[m], qui praecipuus auctor fuit, ut navale praelium in maris angustiis committeretur, quod manifeste res servavit; eique propterea, licet vir esset peregrinus, vos honorem habuistis longe majorem, quam ullis aliis, qui ad vos venerunt. (2) Animi vero ardorem vel longe audacissimum demonstravimus, qui quidem, quam terra nobis nemo open ferret, et ceteri ad nos usque jam in servitutum concessissent, volumus urbe relicta et re familiaris eversa ne sic quidem reliquorum sociorum communionem deserere, neque dispersi inutiles iis esse, sed in naves ingressi periculum adire, nec succensere, quod nobis auxilium ante non tulissetis. (3) Quomobrem praedicamus nos non minorem utilitatem vobis attulisse, quam quae nobis contigit. Vos enim ex urbis vestris integris adhuc atque ut eas in posterum habitaretis, quum vobis magis, quam nobis timissetis, auxilium tulistis (quo enim tempore adhuc eramus salvi, praesto non fuistis): nos vero ex urbe, quae jam nulla erat, profecti, et pro ea, de cujus salute perexigua spes erat, periculis nos obicientes, et vos parte virili et nos ipsis una servavimus. (4) Sed si Medis ante nos adjunxissemus, agro nostro, ut et alii, timentes, aut si postea naves conscendere ausi non essemus, ut profligati, non sane erat necesse, vos, qui classem satis firmam non habebatis, navali praelio amplius certare, sed sine certamine res barbaro ex animi sententia successissent.

LXXV. « Dignine igitur sumus, Lacedaemonii, et propter animi alacritatem, quam tunc demonstravimus, et consilii prudentiam, qui imperii nomine, quod obtinemus, Graecis laud adeo vehementer invidi simus? (2) Namque hoc ipsum

σάμενοι, ἀλλ' ὑμῶν μὲν οὐκ ἐβελησάντων παραμείναι πρὸς τὰ ὑπόλοιπα τοῦ βαρβάρου, ἡμῖν δὲ προσελθόντων τῶν ζυμμάχων καὶ αὐτῶν δεηθέντων ἡγεμόνας καταστήναι. (3) Ἐξ αὐτοῦ δὲ τοῦ ἔργου κατηναγκάσθημεν τὸ πρῶτον προαγαγεῖν αὐτὴν ἐς τὸδε, μάλιστα μὲν ὑπὸ δέους, ἔπειτα δὲ καὶ τιμῆς, ὕστερον καὶ ὠφελίας. (4) Καὶ οὐκ ἀσφαλὲς ἔτι ἐδόκει εἶναι τοῖς πολλοῖς ἀπηχθιμένους, καὶ τινῶν καὶ ἤδη ἀποστάντων κατεστραμμένων, ὑμῶν τε ἡμῖν οὐκέτι ὁμοίως φίλων ἀλλ' ὑπόπτων καὶ διαφόρων ὄντων, ἀνέντας κινδυνεύειν· καὶ γὰρ ἂν αἱ ἀποστάσεις πρὸς ὑμᾶς ἐγίγνοντο. (5) Πᾶσι δὲ ἀνεπιφθονοῦν τὰ ζυμφέροντα τῶν μεγίστων πέρα κινδύνων εἶ τίθεσθαι.

LXXVI. « Ὑμεῖς γοῦν ὦ Λακεδαιμόνιοι τὰς ἐν τῇ Πελοποννήσῳ πόλεις ἐπὶ τὸ ὑμῖν ὠφέλιμον καταστήσαμενοι ἐξηγεῖσθε· καὶ εἰ τότε ὑπομείναντες διὰ παντός ἀπήχθησθε ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ ὥσπερ ἡμεῖς, εἰ ἴσμεν μὴ ἂν ἦσσαν ὑμᾶς λυπηροῦς γενομένους τοῖς ζυμμάχοις καὶ ἀναγκασθέντας ἂν ἢ ἀρχὴν ἐγκρατῶς ἢ αὐτοὺς κινδυνεύειν. (2) Οὕτως οὐδ' ἡμεῖς θαυμαστὸν οὐδὲν πεποιήκαμεν οὐδ' ἀπὸ τοῦ ἀνθρωπέου τρόπου, εἰ ἀρχὴν τε διδομένην ἐδεξάμεθα, καὶ ταύτην μὴ ἀνεῖμεν ὑπὸ τῶν μεγίστων νικηθέντες, τιμῆς καὶ δέους καὶ ὠφελίας, οὐδ' αὖ πρῶτοι τοῦ τοιοῦτου ὑπάρξαντες, ἀλλ' αἰ καθεστῶτος τὸν ἦσσω ὑπὸ τοῦ δυνατωτέρου κατείργεσθαι, ἀξιοὶ τε ἅμα νομίζοντες εἶναι, καὶ ὑμῖν δοκοῦντες μέχρι οὗ τὰ ζυμφέροντα λογιζόμενοι τῷ δικαίῳ λόγῳ νῦν χρῆσθε, ὃν οὐδεὶς πω παρατυχὼν ἰσχύει τι κτήσασθαι προθεῖς τοῦ μὴ πλέον ἔχειν ἀπετράπετο. (3) Ἐπαινεῖσθαι τε ἀξιοὶ οἵτινες χρῆσάμενοι τῇ ἀνθρωπεῖᾳ φύσει ὥστε ἐτέρων ἀρχειν, δικαιότεροι ἢ κατὰ τὴν ὑπάρχουσαν δύναμιν γεγέννηται. (4) Ἄλλους γ' ἂν οὖν οἴομεθα τὰ ἡμέτερα λαβόντας δεῖξαι ἂν μάλιστα εἶ τι μετριάζομεν ἡμῖν δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἐπεικοῦς ἀδοξία τὸ πλέον ἢ ἔπαινος οὐκ εἰκότως περίεσθη.

LXXVII. « Καὶ ἐλασσούμενοι γὰρ ἐν ταῖς ζυμβολαίαις πρὸς τοὺς ζυμμάχους δίκαια καὶ παρ' ἡμῖν αὐτοῖς ἐν τοῖς ὁμοίοις νόμοις ποιήσαντες τὰς κρίσεις φιλοδικεῖν δοκοῦμεν. (2) Καὶ οὐδεὶς σκοπεῖ αὐτῶν τοῖς καὶ ἀλλοθὶ που ἀρχὴν ἔχουσι καὶ ἦσσαν ἡμῶν πρὸς τοὺς ὑπὲρ τοὺς μετρίους οὗσι διότι τοῦτο οὐκ ὀνειδίζεται· βιάζεσθαι γὰρ οἷς ἂν ἐξῆ, δικάζεσθαι οὐδὲν προσδέονται. (3) Οἱ δὲ εἰθισμένοι πρὸς ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ ἴσου ὀμιλεῖν, ἣν τι παρὰ τὸ μὴ οἶεσθαι χρῆναι ἢ γνώμῃ ἢ δυνάμει τῇ διὰ τὴν ἀρχὴν καὶ ὀπωσοῦν ἐλασσωθῶσιν, οὗ τοῦ πλεονος μὴ στερισκόμενοι χάριν ἔχουσιν, ἀλλὰ τοῦ ἐνδεοῦς χαλεπώτερον φέρουσιν ἢ εἰ ἀπὸ πρώτης ἀποθήμενοι τὸν νόμον φανερώς ἐπλεονεκτοῦμεν. Ἐκεῖνός δ' οὐδ' ἂν αὐτοὶ ἀντέλεγον ὡς οὐ χρεῖν τὸν ἦσσω τῇ κρατοῦντι ὑποχωρεῖν. (4) Ἀδικούμενοί τε, ὡς εἶπεν, οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον ὀργίζονται ἢ βιαζόμενοι· τὸ μὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ ἴσου δοκεῖ πλεονεκτεῖσθαι, τὸ δ' ἀπὸ τοῦ κρείσσονος καταναγκάζεσθαι. (5) Ὑπὸ γοῦν τοῦ Μήδου δεινότερα τούτων πάσχοντες ἠνείχοντο, ἢ δὲ ἡμέτερα ἀρχὴ χαλεπῆ

accepimus non per vim, sed quia et vos ad persequendas reliquias belli contra barbarum gerendi remanere nolueratis, et quia socii ad nos accesserunt et nos ipsi orarunt, ut duces esse vellemus. (3) Itaque coacti sumus ipsa re imperium in hunc statum primum perducere, præcipue quidem præ metu, deinde vero, honoris etiam causa, postremo etiam utilitatis gratia. (4) Nec amplius tutum nobis esse videbatur, quum plerisque invisi essemus atque etiam nonnullos, qui defecerant, jam subegissemus, vosque nobis non amplius æque essetis amici, sed suspiciosi et adversi, imperio deposito periclitari; nam qui a nobis defecissent, vobis se adjunxissent. (5) Nec ulli mortalium est invidendum, si in maximis periculis constitutus suis rationibus prospiciat, quam optime potest.

LXXVI. « Et vero vos, Lacedæmonii, civitatibus, quæ sunt in Peloponneso, imperatis, ea reipublicæ administrandæ forma in singulis constituta, quam vobis conducere putatis. Ac si tunc in imperio semper permanentes, hominum odia vobis contraxissetis, quemadmodum nos, certo scimus, vos non minus molestos sociis futuros fuisse, et in necessitatem venturos, ut aut strenue imperium exereretis, aut ipsi periclitaremini. (2) Ita ne nos quidem mirum quicquam aut ab humanitate alienum fecimus, si imperium oblatum accepimus, idque non deponimus gravissimis rebus coacti, honore et metu et utilitate, neque vero primi hujus exempli auctores exorti, sed perpetuo naturæ jure constituto, ut imbecillior a potentiore coerceatur, et dignos simul nos esse putantes, id quod vobis quoque videbatur ad hoc usque tempus, quo utilitatis rationem ducentes quodam æquitatis prætextu utimini, quam nemo unquam, quoties rei per vim paradæ occasio sese ipsi obtulit, anteponeus a rebus suis amplificandis est deterritus. (3) Dignique sunt laude, qui humanum ingenium secuti et ita imperium adepti æquiores fuerunt quam imperii, quod obtinebant, magnitudo ferret. (4) Itaque alios quidem putamus, si hoc nostro imperio poterentur, manifestissime declaratuos, num modeste nos geramus; nobis vero ex hac nostra modestia vituperationis plus quam laude immerito accidit.

LXXVII. « Etenim in causis, quæ de contractu cum sociis sunt, deteriore antea conditione utentes, postquam institui-mus, ut apud nos ipsos æquis legibus judicia fiant, litigiosi esse videmur. (2) Nec eorum quisquam considerat, cur hoc ipsum crimen non objiciatur iis etiam, qui usquam alibi imperium habent, et quin subditos minus modeste se gerunt, quam nos; iis enim, qui rei per vim gerendæ potestatem habent, nullis judiciis est opus. (3) At illi assueti jam æquo jure nobiscum disceptare, si quid iis vel nostro judicio, vel propter imperii potentiam, vel etiam quomodocumque, fuerit detractum, quod ipsi sibi non detrahendum putarint, non habent gratiam de pluribus non ereptis; sed modicum illud, quod detractum est, gravius ferunt, quam si statim ab initio, deposito juris instituto, aperte nostrum commodum quæsissemus. Illo enim modo ne ipsi quidem contradicere potuissent, quin oporteat inferiorem superiori cedere; (4) et injuria, ut videtur, quam afficiuntur homines, magis indignantur, quam quum vim patiuntur; illud enim a pari profectum propter plus habendi cupiditatem fieri videtur; hoc vero a potentiore, videtur inevitabilem necessitatem habere. (5) Idcirco etiam a Medo quamvis his graviora paterentur, tolerabant; at nostrum imperium durum

δοκεῖ εἶναι, εἰκότως· τὸ παρὸν γὰρ αἰεὶ βαρὺ τοῖς ὑπηκόοις. (6) Ὑμεῖς γ' ἂν οὖν εἰ καθελόντες ἡμᾶς ἀρξάιτε, τάχ' ἂν τὴν εὐνοίαν ἦν διὰ τὸ ἡμέτερον δέος εἰλήφατε μεταβάλοιτε, εἴπερ οἶα καὶ τότε πρὸς τὸν Μῆδον δι' ὀλίγου ἠγησάμενοι ὑπεδειξάτε, ὁμοῖα καὶ νῦν γνώσεσθε. Ἄμικτα γὰρ τὰ τε καθ' ὑμᾶς αὐτοὺς νόμιμα τοῖς ἄλλοις ἔχετε, καὶ προσέτι εἰς ἕκαστος ἐξῶν οὔτε τούτους χρῆται οὐθ' οἷς ἡ ἄλλη Ἑλλάς νομίζει.

LXXVIII. « Βουλευέσθε οὖν βραδέως ὡς οὐ περὶ βραχέων, καὶ μὴ ἀλλοτρίαις γνώμασι καὶ ἐγκλήμασι πεισθέντες οἰκίον πόνον προσθήσθε, τοῦ δὲ πολέμου τὸν παράλογον, ὅσος ἐστί, πρὶν ἐν αὐτῷ γενέσθαι προδιάγνωτε· (2) μηχανόμενος γὰρ φιλεῖ ἐς τύχας τὰ πολλὰ περιστασθαι, ὧν ἴσον τε ἀπέχουεν καὶ ὀπότερος ἔσται ἐν ἀδῆλῳ κινδυνεύεται. (3) Ἰόντες τε οἱ ἄνθρωποι ἐς τοὺς πολέμους τῶν ἔργων πρότερον ἔχονται, ἀ χρῆν ὕστερον δρᾶν, κακοπαθοῦντες δὲ ἤδη τῶν λόγων ἄπτονται. (4) Ἡμεῖς δὲ ἐν οὐδεμιᾷ πω τοιαύτη ἀμαρτία ὄντες οὐτ' αὐτοὶ οὐθ' ὑμᾶς ὀρώντες λέγομεν ὑμῖν, ἕως ἔτι αὐθαίρετος ἀμφοτέροις ἡ εὐβουλία, σπονδὰς μὴ λυεῖν μηδὲ παραβαίνειν τοὺς ὅρκους, τὰ δὲ διάφορα δίκῃ λύεσθαι κατὰ τὴν ζυθῆκην. Ἡ θεοὺς τοὺς ὀρκίους μάρτυρας ποιοῦμενοι πειρασόμεθα ἀμύνεσθαι πολέμου ἄρχοντας ταύτῃ ἢ ἂν ὑφηγήσθε. »

LXXIX. Τοιαῦτα δὲ οἱ Ἀθηναῖοι εἶπον. Ἐπειδὴ δὲ τῶν τε ζυμμάχων ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐγκλήματα τὰ ἐς τοὺς Ἀθηναίους καὶ τῶν Ἀθηναίων ἀ ἐλεξάν, μετασθησάμενοι πάντας ἐβουλεύοντο κατὰ σφᾶς αὐτοὺς περὶ τῶν παρόντων. (2) Καὶ τῶν μὲν πλειόνων ἐπὶ τὸ αὐτὸ αἰ γνώμαι ἔφερον, ἀδικεῖν τε τοὺς Ἀθηναίους ἤδη καὶ πολεμητέα εἶναι ἐν τάχει· παρελθὼν δὲ Ἀρχίδαμος ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, ἀνήρ καὶ ζυνετὸς δοκῶν εἶναι καὶ σώφρων, ἔλεξε τοιαύδε.

LXXX. « Καὶ αὐτὸς πολλῶν ἤδη πολέμων ἐμπειρὸς εἰμι, ὧ Λακεδαιμόνιοι, καὶ ὑμῶν τοὺς ἐν τῇ αὐτῇ ἡλικίᾳ ὄρω, ὥστε μήτε ἀπειρία ἐπιθυμῆσαι τινα τοῦ ἔργου, ὅπερ ἂν οἱ πολλοὶ πάθοιεν, μήτε ἀγαθὸν καὶ ἀσφαλὲς νομίσαντα. (2) Εὐροῖτε δ' ἂν τόνδε περὶ οὗ νῦν βουλευέσθε οὐκ ἂν ἐλάχιστον γενόμενον, εἰ σωφρόνως τις αὐτὸν ἐκλογίζοιτο. (3) Πρὸς μὲν γὰρ τοὺς Πελοποννησίους καὶ ἀστυεῖτονας παρόμοιους ἡμῶν ἡ ἀλκή, καὶ διὰ ταχέων ὀδόντες ἐφ' ἕκαστα ἐλθεῖν· πρὸς δὲ ἄνδρας οἱ γῆν τε ἐκάς ἔχουσι καὶ προσέτι θαλάσσης ἐμπειρότατοί εἰσι καὶ τοῖς ἄλλοις ἅσπασιν ἀριστα ἐξήρουνται, πλοῦτοι τε ἰδίῳ καὶ δημοσίῳ καὶ ναυσὶ καὶ ἵπποις καὶ ὀπλοῖς καὶ ὄχλῳ ὅσος οὐκ ἐν ἄλλῳ ἐνὶ γε χωρίῳ Ἑλληνικῷ ἔστιν, ἔτι δὲ καὶ ζυμμάχους πολλοὺς φόρου ὑποτελεῖς ἔχουσι, πῶς χρῆ πρὸς τούτους βραδίως πόλεμον ἀρασθαι καὶ τίνι πιστεύσαντας ἀπαρασκευάσους ἐπειθῆναι; (4) Πότερον ταῖς ναυσίν; ἀλλ' ἥστους ἐσμέν· εἰ δὲ μελετήσομεν καὶ ἀντιπαρασκευασόμεθα, χρόνος ἐνέσται. Ἀλλὰ τοῖς χρήμασιν; ἀλλὰ πολλῶν ἔτι πλέον τούτου ἐλλείπομεν καὶ οὔτε ἐν κοινῷ ἔχομεν οὔτε ἐτούτοις ἐκ τῶν ἰδίων φέρομεν.

esse videtur, nec immerito; nam praesens rerum status semper gravis est subditis. (6) Itaque vos ipsi, si eversis nostris rebus imperium gereretis, profecto benevolentiam, quam propter nostri metum suscepistis, commutatis hominum studiis amitteretis, si quidem nunc quoque talia vobis facienda censebitis, qualia vel tunc exiguo illo tempore edidistis, quo in bello contra Medum gerendo praefuistis. Vestra enim et inter vos instituta vehementer a ceteris abhorrent, et unus quisque de vobis peregre proficiscens neque his utitur, neque illis, quibus reliqua Graecia solet uti.

LXXVIII. « Quare lente consultate utpote de rebus non parvis, neque alienis consiliis et criminacionibus inducti proprium laborem vobis imponatis. Incertus autem belli eventus, eorumque magnitudinem, antequam in ipso versemini, animo praecipite. (2) Bellum enim, quod produci-tur, plerumque casus varios habere solet, a quibus et pariter absumus, et utro modo res sit cessura, periculosa alea tentatur. (3) Et homines plerique, quum ad bellum proficiscuntur, ipsas res prius aggrediuntur, quas velle gereere oportebat, et quum malis jam premuntur, consultationibus utuntur. (4) Nos igitur quum neque ipsi adhuc in ulla hujusmodi culpa simus, neque vos in ea esse videamus, suademus vobis, dum liberum utrisque est, recte consulare, ne foedera frangatis, neve jusjurandum violetis, sed controversias judicio dirimatis ex foederis pacto. Alioqui deos foederum ac jurisjurandi praesides contestati, vos si bello nos lacessatis, propulsare conabimur, quacunque praeveritis. »

LXXIX. Haec Athenienses dixerunt. Postquam autem Lacedaemonii audierunt sciorum querelas adversus Athenienses et quae Athenienses dixerant, summotis omnibus, inter se ipsos de rebus praesentibus consultare coeperunt. (2) Atque major illorum pars consentiens eandem ferebant sententiam, Athenienses jam injuste agere, et quamprimum bellum esse faciendum. Archidamus vero ipsorum rex, qui et prudens et modestus vir esse videbatur, in medium progressus hanc habuit orationem.

LXXX. « Et ipse, Lacedaemonii, multorum jam bellorum sum peritus, et item peritos illos de vobis video, qui sunt eadem aetate, ita ut neque propter imperitiam belli quisquam cupidus sit futurus, id quod multis vulgo acciderit, neque propterea, quod id bonum ac tutum judicet. (2) Intelligatis autem hoc, de quo nunc consultatis, bellum non minimum fore, si qui id sapienter perenderit. (3) Nam adversus quidem Peloponnesos et finitimos nostrae vires sunt prope pares, et cito in locum quemque pervenire possumus; sed adversus viros, qui et agrum procul incolunt, et praeterea rerum maritimarum sunt peritissimi, et ceteris omnibus rebus optime sunt instructi, et privatis et publicis opibus et navibus et equis et armis et hominum copia, quanta non in alia una Graeciae civitate est, et praeterea multos socios vectigales habent, quo tandem modo bellum adversus hos facile suscipere oportet? et qua re fretos, quum simus imparati, exsurgere? (4) Utrum classe? At hac inferiores sumus; si vero ei paranda operam dabimus, et nos adversus illos instruemus, tempus intercedet. Sed fortasse pecunia? At ista multo etiam magis impares sumus, et nec in aetario habemus, neque a privatis prompte sumimus.

LXXXI. « Τάχ' ἄν τις θαρσείη ὅτι τοῖς ἑπλοῖς αὐτῶν καὶ τῷ πλήθει ὑπερφόρομεν, ὥστε τὴν γῆν δελοῦν ἐπιφοιτῶντες. (2) Τοῖς δὲ ἄλλῃ γῆ ἐστὶ πολλὰ ἤς ἀρχουσι, καὶ ἐκ θαλάσσης ὧν δέονται ἐπάξονται. (3) Εἰ δ' αὖ τοὺς ξυμμαχούς ἀφιστάναι πειρασόμεθα, δεήσει καὶ τούτοις ναυτὶ βοηθεῖν τὸ πλέον οὐσι νησιώταις. (4) Τίς οὖν ἔσται ἡμῶν ὁ πόλεμος; εἰ μὴ γὰρ ἡ ναυσὶ κρατήσομεν ἢ τὰς προσόδους ἀφαιρήσομεν ἀφ' ὧν τὸ ναυτικὸν τρέφουσι, βλαψόμεθα τὰ πλέω. (5) Κἂν τούτῳ οὐδὲ καταλύσθαι ἐτι καλόν, ἄλλως τε καὶ εἰ δόξομεν ἄρξαι μᾶλλον τῆς διαφορᾶς. (6) Μὴ γὰρ δὴ ἐκεῖνη γε τῇ ἐλπίδι ἐπαιρώμεθα ὡς ταχὺ παυθήσεται ὁ πόλεμος ἢ τὴν γῆν αὐτῶν τάμωμεν. Δέδοικα δὲ μᾶλλον μὴ καὶ τοῖς παισὶν αὐτῶν ὑπολίπωμεν· οὕτως εἰκόσ' Ἀθηναίους φρονήματι μῆτε τῇ γῆ δουλεύουσι μῆτε ὥσπερ ἀπειροῦς καταπλαγῆναι τῷ πολέμῳ.

LXXXII. « Οὐ μὴν οὐδὲ ἀναισθήτως αὐτοὺς κελεύω τοὺς τε ξυμμαχούς ἡμῶν ἔαν βλάπτειν καὶ ἐπιβουλεύοντας μὴ καταφωρᾶν, ἀλλὰ ὅπλα μὲν μήπω κινεῖν, πέμπειν δὲ καὶ αἰτιᾶσθαι μῆτε πόλεμον ἄγαν δελοῦντας μὴθ' ὡς ἐπιτρέψομεν, κἂν τούτῳ καὶ τὰ ἡμέτερ' αὐτῶν ἐξαρτύσθαι ξυμμάχων τε προσαγωγῇ καὶ Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων, εἰ ποθέν τινα ἢ ναυτικοῦ ἢ χρημάτων δύναμιν προσληψόμεθα (ἀνεπίφθογον δέ, ὅσοι ὥσπερ καὶ ἡμεῖς ἔπ' Ἀθηναίων ἐπιβουλεύόμεθα, μὴ Ἑλληνας μόνον ἀλλὰ καὶ βαρβάρους προσλαβόντας διασωθῆναι), καὶ τὰ αὐτῶν ἅμα ἐκποριζόμεθα. (2) Καὶ ἢ μὲν ἔσακουσώσι τι πρεσβευομένων ἡμῶν, ταῦτα ἄριστα· ἢν δὲ μὴ, διελθόντων ἐτῶν καὶ δύο καὶ τριῶν ἄμεινον ἦδη, ἢν δοκῇ, πεπραγμένοι ἴμεν ἐπ' αὐτούς. (3) Καὶ ἴσως ὁρῶντες ἡμῶν ἦδη τὴν τε παρασκευὴν καὶ τοὺς λόγους αὐτῇ ὁμοῖα ὑποσημαίνοντας μᾶλλον ἂν εἰκόειν, καὶ γῆν ἐτι ἀτμητον ἔχοντες καὶ περὶ παρόντων ἀγαθῶν καὶ οὐπω ἐφαρμένων βουλευόμενοι. (4) Μὴ γὰρ ἄλλο τι νομίσητε τὴν γῆν αὐτῶν ἢ ὅμηρον ἔχειν, καὶ οὐχ ἤσσαν ὄσῳ ἄμεινον ἐξείργασται· ἤς φείδεσθαι χρὴ ὡς ἐπὶ πλείστον, καὶ μὴ ἐς ἀπόνοιαν καταστήσαντας αὐτοὺς ἀληπτοτέρους ἔχειν. (5) Εἰ γὰρ ἀπαράσκευοι τοῖς τῶν ξυμμάχων ἐγκλήμασιν ἐπειχθέντες τεμοῦμεν αὐτῆν, ὁρᾷτε ὅπως μὴ αἴσχιον καὶ ἀπωρότερον τῇ Πελοποννήσῳ πράξομεν. (6) Ἐγκλήματα μὲν γὰρ καὶ πόλεμον καὶ ἰδιωτῶν οἶόν τε καταλύσαι· πόλεμον δὲ ξύμπαντας ἀραμένους ἔνεκα τῶν ἰδίων, ὃν οὐχ ὑπάρχει εἰδέναι καθ' ὃ τι χωρήσει, οὐ βῆδιον εὐπρεπῶς θέσθαι.

LXXXIII. « Καὶ ἀνανδρία μῆδενὶ πολλοὺς μιᾶ πόλει μὴ ταχὺ ἐπελθεῖν δοκεῖτω εἶναι. (2) Εἰσὶ γὰρ καὶ ἐκείνοις οὐκ ἐλάσσους χρήματα φέροντες ξύμμαχοι, καὶ ἔστιν ὁ πόλεμος οὐχ ὅπλων τὸ πλέον ἀλλὰ δαπάνης, δι' ἣν τὰ ὅπλα ὠφελεῖ, ἄλλως τε καὶ ἡπειρώταις πρὸς θαλασσίους. (3) Πορισώμεθα οὖν πρῶτον αὐτῆν, καὶ μὴ τοῖς τῶν ξυμμάχων λόγοις πρότερον ἐπαιρώμεθα, ὅπερ δὲ καὶ τῶν ἀποδαινόντων τὸ πλέον ἐπ' ἀμφοτέρα

LXXXI. « Confidat forsitan aliquis, quod armis et hominum multitudine illos superemus, ut illorum agrum incur-sionibus vastare possimus. (2) At illis est etiam alius ager longe lateque patens, quem in sua ditone habent, et res, quibus indigebunt, per mare importabunt. (3) Quod si horum socios ad defectionem sollicitare conabimur, his etiam classe auxilium ferre oportebit, quoniam major pars insulas incolit. (4) Quodnam igitur erit hoc nostrum bellum? Nam nisi aut classe erimus superiores, aut illorum vectigalia, unde classes alunt, subtrahemus, plus damni capiemus. (5) Atque in hoc rerum statu ne honestum quidem amplius fuerit bellum deponere, praesertim si nos dissidii auctores praecipui fuisse videbimur. (6) Neque enim vero illa spe efferamur, hoc bellum cito sedatum iri, si agrum ipsorum vastaverimus. Imo vero verer, ne liberis etiam nostris ipsum relinquamus: adeo verisimile est, ut Athenienses pro animi magnitudine neque agro serviant, neque tamquam imperiti bello consternerentur.

LXXXII. « Verumtamen non sum adeo hebeti animo, ut jubeam vos pati et nostros socios laedi et insidiantes non deprehendere, sed jubeo arma quidem nondum movere, at legatos mittere et expostulare, ita tamen, ut neque nimis aperte bellum declarem, neque nos illis concessuros, interea vero nostras ipsorum res parare, et socios, tam Graecos, quam barbaros, conciliare, si forte vel classis, vel pecuniae vires aliquas alicunde nobis praeterea adjungere possimus (neque vero vitio vertendum, si qui, ut nos, ab Atheniensibus insidiis petiti salutis suae causa non solum Graecos, sed etiam barbaros sibi adjunxerint), et simul etiam nostras fortunas expediamus. (2) Quod si nostros legatos audierint, hoc erit optimum; sin minus, duorum triumve annorum elapsorum spatio jam melius instructi bellum illis, si visum fuerit, inferemus. (3) Et fortasse, si nostros apparatus jam cernant, et verba ipsis idem significantia, facilius cedant, et agrum adhuc integrum habentes, et de praesentibus bonis, et nondum corruptis deliberantes. (4) Nihil enim aliud, si agrum eorum habeatis, quam obsidem habere putetis, atque eo magis, quo melius est cultus; cui quam diutissime parcere oportet, neque illos, ad desperationem compulsos, expugnati difficiliores reddere. (5) Si enim imparati, sociorum criminationibus impulsus, ipsum vastabimus, videte, ne plus etiam dedecoris ac damni Peloponneso afferamus. (6) Nam criminationes quidem, et publicae et privatae, tolli possunt; bellum vero, quod privatorum causa ab universis est susceptum, quod quorsum evasurum sit sciri non potest, non facile est honeste deponere.

LXXXIII. « Neque cuiquam ignavia videatur esse, quod multi unicam civitatem celeriter non invadant. (2) Sunt enim et illis non pauciores socii, qui tributa pendunt, nec magis armorum bellum est, quam sumptus, propter quem ipsa arma sunt utilia, praecipue vero hominibus mediterraneis adversus maritimos. (3) Primum igitur hunc paremus, neque sociorum verbis prius efferamur; et vero qui eorum, quae sunt eventura, famam in utramque partem praeter cete-

τῆς αἰτίας ἐξομεν, οὗτοι καὶ καθ' ἡσυχίαν τι αὐτῶν προΐδωμεν.

LXXXIV. « Καὶ τὸ βραδύ καὶ μέλλον, ὃ μέφονται μάλιστα ἡμῶν, μὴ αἰσχύνησθε. Σπεύδοντες τε γὰρ σχολαίτερον ἂν παύσαισθε διὰ τὸ ἀπαράσκευοι ἐγχειρεῖν· καὶ ἅμα ἐλευθέραν καὶ εὐδοξοτάτην πόλιν διὰ παντὸς νεμόμεθα, (2) καὶ δύναται μάλιστα σωφροσύνη ἔμφρων τοῦτ' εἶναι. Μόνοι γὰρ δι' αὐτὸ εὐπραγίαις τε οὐκ ἐξυθρίζομεν καὶ ξυμποραῖς ἧσσαν ἐτέρων εἴκομεν· τῶν τε ξὺν ἐπαίνῳ ἐξοτρονόντων ἡμᾶς ἐπὶ τὰ δεινὰ παρὰ τὸ δοκοῦν ἡμῖν οὐκ ἐπαιρόμεθα ἡδονῇ, καὶ ἦν τις ἄρα ξὺν κατηγορίᾳ παροξύνῃ, οὐδὲν μάλλον ἀγθεσθέντες ἀνεπίεσθμεν. (3) Πολεμικοὶ τε καὶ εὐθουλοὶ διὰ τὸ εὐχοσμον γιγνόμεθα, τὸ μὲν ὅτι αἰδῶς σωφροσύνης πλείστον μετέχει, αἰσχύνης δὲ εὐψυχία, εὐθουλοὶ δὲ ἀμαθέστερον τῶν νόμων τῆς ὑπεροφίας παιδεύομενοι καὶ ξὺν γαλεπότῃ σωφρονέστερον ἢ ὥστε αὐτῶν ἀνηκουστεῖν, καὶ μὴ τὰ ἀρχαῖα ξυνετοὶ ἄγαν ὄντες, τὰς τῶν πολεμίων παρασκευὰς λόγῳ καλῶς μεμφομένοι ἀνομοίως ἔργῳ ἐπεξίεναι, νομίζειν δὲ τὰς τε διανοίας τῶν πέλας παραπλησίους εἶναι καὶ τὰς προσπιπούσας τύχας οὐ λόγῳ διαιρετάς. (4) Ἄει δὲ ὡς πρὸς εὐβουλομένους τοὺς ἐναντίους ἔργῳ παρασκευαζόμεθα· καὶ οὐκ ἐξ ἐκείνων ὡς ἀμαρτησομένων ἔχειν δεῖ τὰς ἐπιτάξας, ἀλλ' ὡς ἡμῶν αὐτῶν ἀσφαλῶς προνοουμένων. Πολύ τε διαφέρειν οὐ δεῖ νομίζειν ἀνθρώπων ἀνθρώπου, κράτιστον δὲ εἶναι ὅστις ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις παιδεύεται.

LXXXV. « Ταῦτας οὖν ἅς οἱ πατέρες τε ἡμῖν παρέδουσαν μελέτας καὶ αὐτοὶ διὰ παντὸς ὠφελούμενοι ἔχομεν, μὴ παρῶμεν, μηδ' ἐπιγρῆντες ἐν βραχεῖ μορίῳ ἡμέρας περὶ πολλῶν σωματῶν καὶ χρημάτων καὶ πόλεων καὶ δόξης βουλευόμεν, ἀλλὰ καθ' ἡσυχίαν. Ἔξεστι δ' ἡμῖν μάλλον ἐτέρων διὰ ἰσχύϊν. (2) Καὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους πέμπετε μὲν περὶ τῆς Ποτιδαίας, πέμπετε δὲ περὶ ὧν οἱ ξυμμαχοὶ φασιν ἀδικεῖσθαι, ἄλλως τε καὶ ἐτοιμῶν ὄντων αὐτῶν δίκας δοῦναι· ἐπὶ δὲ τὸν διδόντα οὐ πρότερον νόμιμον ὡς ἐπ' ἀδικοῦντα εἶναι. Παρασκευάζεσθε δὲ τὸν πόλεμον ἅμα. Ταῦτα γὰρ καὶ κράτιστα βουλευέσθε καὶ τοῖς ἐναντίοις φροβερῶτατα. » (3) Καὶ ὁ μὲν Ἀρχίδαμος τοιαῦτα εἶπεν· παρελθὼν δὲ Σθενελαΐδας τελευταῖος, εἰς τῶν ἐφόρων τότε ὢν, ἔλεξεν ἐν τοῖς Λακεδαιμονίοις ὧδε.

LXXXVI. « Τοὺς μὲν λόγους τοὺς πολλοὺς τῶν Ἀθηναίων οὐ γινώσκω· ἐπαινέσαντες γὰρ πολλὰ ἑαυτοὺς οὐδαμοῦ ἀντεῖπον ὡς οὐκ ἀδικοῦσι τοὺς ἡμετέρους ξυμμάχους καὶ τῆν Πελοπόννησον· καίτοι εἰ πρὸς τοὺς Μήδους ἐγένοντο ἀγαθὰ τότε, πρὸς δ' ἡμᾶς κακοὶ νῦν, διπλασίας ζημίας ἀξιοὶ εἰσιν, ὅτι ἀντ' ἀγαθῶν κακοὶ γεγένηται. (2) Ἡμεῖς δὲ ὁμοιοὶ καὶ τότε καὶ νῦν ἐσμέν, καὶ τοὺς ξυμμάχους, ἦν σωφρονῶμεν, οὐ περιοφόμεθα ἀδικουμένους οὐδὲ μελλήσομεν τιμωρεῖν· οἱ δ' οὐκέτι μέλλουσι κακῶς πάσχειν. (3) Ἄλλοις μὲν γὰρ χρήματά

ros sustinebimus, iidem etiam per otium ea parumper pro-
videamus.

LXXXIV. « Nec tarditatis atque cunctationis, quam in nobis maxime reprehendunt, vos pudeat. Nam si prope-
retis, serius ad finem perventuri estis, quod imparati rem
susceperitis; simul etiam liberam et per omnia optima fama
ornatam civitatem incolimus, (2) atque potest maxime hoc
modestia prudens esse. Soli enim propter hoc ipsum et se-
cundis rebus non sumus insolentes, et adversus minus, quam
alii, cedimus. Neque si qui nos cum laudatione ad pericula
subeunda instigant praeter sententiam nostram, dulcedine ea
transversi agimur, et si quis cum vituperatione nos incitet,
non magis dolore commoti adsentimur. (3) Et propter mo-
destiam et bellicosi et circumspecti sumus; bellicosi quidem,
quia verecundia habet modestiae plurimum, et fortitudo
verecundiae; circumspecti vero, quia simplicius institutumur,
quam ut leges contemnamus, et severitate adhibita mo-
destius, quam ut iis non pareamus; simul etiam ita, ut non
propter eximiam aliquam in rebus inanibus sollicitiam ho-
stium apparatus verbis magnifice indignantes re ipsa debi-
lius persequamur, sed ut et aliorum cogitationes nostris
pares esse, et fortunae casus oratione dirimi non posse
existimemus. (4) Imo semper, ut adversus bene consultos
adversarios, re factisque nos praeparamus; neque spes no-
stras in peccatis, quae forsitan illi commissuri sint, sed in
hoc collocare oportet, quod certa ratione nobis prospicimus.
Nec existimandum est, multum interesse inter hominem et
hominem; illum vero praestantissimum esse qui in maxima
necessitate eruditur.

LXXXV. « Has igitur meditationes, quas patres nobis
tradiderunt, quaeque nobis ipsis, eas perpetuo retinentibus,
magno emolumento fuere, ne abiciamus; neve in exigua
diei particula de multis capitibus et pecuniis et urbis et
gloria proferantes decernamus, sed per otium. Hoc autem
nobis magis, quam aliis licet propter potentiam. (2) Et ad
Athenienses mittite de Potidaea; mittite etiam de injuriis,
quibus socii se affectos dicunt, praesertim quum ipsi parati
sint, jure disceptare; ei vero, qui se iudicio offert, bellum
ut injuriam facienti prius inferre non licet. Simul etiam
bellum parate. Haec enim si faciatis, consilium et vobis
optimum, et adversariis maxime formidandum inibitis. » (3)
Archidamus quidem haec dixit; Sthenelaidas vero, qui tunc
unus erat ex Ephoris, postremum in medium progressus,
ita Lacedaemonios est allocutus.

LXXXVI. « Equidem longam Atheniensium orationem
non intelligo; nam in suis laudibus praedicandis multi quum
essent, nihil tamen contradixerunt, quin injuria nostros
socios et Peloponnesum afficiant. Atqui si contra Medos
quidem olim boni fuerunt, nunc autem contra nos improbi,
duplici poena sunt digni, quod mali ex bonis sunt effecti.
(2) Nos vero iidem et tunc et nunc sumus, neque, si sapi-
mus, socios injuria affici per negligentiam sinemus, neque
auxilium mittere cunctabimur; ipsi enim sine ulla cuncta-
tione mala patiuntur. (3) Aliis enim multae sunt pecuniae

ἔστι πολλὰ καὶ νῆες καὶ ἵπποι, ἡμῖν δὲ ζύμμαχοι ἀγαθοί, οὓς οὐ παραδοτέα τοῖς Ἀθηναίοις ἐστίν, οὐδὲ δίκαια καὶ λόγοις διακριτέα μὴ λόγῳ καὶ αὐτοὺς βλαπτομένους, ἀλλὰ τιμωρητέα ἐν τάχει καὶ παντὶ σθένει. (4) Καὶ ὡς ἡμᾶς πρέπει βουλευέσθαι ἀδικουμένους μὴδεῖς διασκέτω, ἀλλὰ τοὺς μέλλοντας ἀδικεῖν μᾶλλον πρέπει πολὺν χρόνον βουλευέσθαι. (5) Ψηφίσεσθε οὖν ὅτι Λακεδαιμόνιοι ἀξίως τῆς Σπάρτης τὸν πόλεμον, καὶ μῆτε τοὺς Ἀθηναίους ἔατε μείζους γίνεσθαι, μῆτε τοὺς ζυμμάχους καταπροδιδῶμεν, ἀλλὰ ζῆν τοῖς θεοῖς ἐπίωμεν πρὸς τοὺς ἀδικούντας. »

LXXXVII. Τοιαῦτα δὲ λέξας ἐπεψήφισεν αὐτὸς ἔφορος ὢν ἐς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Λακεδαιμονίων. (2) Ὁ δὲ (κρίνοισι γὰρ βοῆ καὶ οὐ ψήφῳ) οὐκ ἔφη διαγιγνώσκειν τὴν βοήν ὀποτέρα μείζων ἀλλὰ βουλόμενος αὐτοὺς φανερώς ἀποδεικνυμένους τὴν γνώμην ἔς τὸ πολεμεῖν μᾶλλον ὀρμηθεῖσιν ἔλεξεν « ὅτι μὲν ὑμῶν ὅτι Λακεδαιμόνιοι δοκοῦσι λελύσθαι αἱ σπονδαὶ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀδικεῖν, ἀναστήτω ἐς ἐκεῖνο τὸ χωρίον » δεῖξας τι χωρίον αὐτοῖς, « ὅτι δὲ μὴ δοκοῦσιν, ἐς τὰ ἐπὶ θάτερα. » (3) Ἀναστάντες δὲ διέστησαν, καὶ πολλῶν πλείους ἐγένοντο οἳ ἐδόκουν αἱ σπονδαὶ λελύσθαι. (4) Προσκαλέσαντές τε τοὺς ζυμμάχους εἶπον ὅτι σφίσι μὲν δοκοῖεν ἀδικεῖν οἱ Ἀθηναῖοι, βούλεσθαι δὲ καὶ τοὺς πάντας ζυμμάχους παρακαλέσαντες ψῆφον ἐπαγαγεῖν, ὅπως κοινῇ βουλευσάμενοι τὸν πόλεμον ποιῶνται, ἣν δοκῇ. (5) Καὶ οἱ μὲν ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου διαπραξάμενοι ταῦτα, καὶ οἱ Ἀθηναίων πρέσβεις ὕστερον ἐφ' ἄπερ ἦλθον χρηματίσαντες, (6) ἡ δὲ διαγνώμη αὕτη τῆς ἐκκλησίας, τοῦ τὰς σπονδὰς λελύσθαι, ἐγένετο ἐν τῷ τετάρτῳ ἔτει καὶ δεκάτῳ τῶν τριακοντοῦτιδων σπονδῶν προκεχωρηκυῖων, αἱ ἐγένοντο μετὰ τὰ Εὐβοϊκά.

LXXXVIII. Ἐψηφίσαντο δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰς σπονδὰς λελύσθαι καὶ πολεμητέα εἶναι οὐ τοσοῦτον τῶν ζυμμάχων πεισθέντες τοῖς λόγοις ὅσον φοβούμενοι τοὺς Ἀθηναίους μὴ ἐπὶ μείζον δυνήθωσιν, ὀρώντες αὐτοῖς τὰ πολλὰ τῆς Ἑλλάδος ὑποχείρια ἤδη ὄντα.

LXXXIX. Οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι τρόπῳ τοῖωδε ἦλθον ἐπὶ τὰ πράγματα ἐν οἷς ηὔξηθησαν. (2) Ἐπειδὴ Μῆδοι ἀνεχώρησαν ἐκ τῆς Εὐρώπης νικηθέντες καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ ὑπὸ Ἑλλήνων, καὶ οἱ καταφυγόντες αὐτῶν ταῖς ναυσὶν ἐς Μυκάλην διεφθάρησαν, Λεωτυχιδῆς μὲν ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων, ὅσπερ ἡγήτορ τῶν ἐν Μυκάλῃ Ἑλλήνων, ἀπεχώρησεν ἐπ' οἴκου ἔχων τοὺς ἀπὸ Πελοποννήσου ζυμμάχους, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ἀπὸ Ἰωνίας καὶ Ἑλλησπόντου ζύμμαχοι ἤδη ἀφεστηκότες ἀπὸ βασιλείας ὑπομείναντες Σησπτόν ἐπολιόρχουν Μῆδων ἔχοντων, καὶ ἐπιτιμιάσαντες εἶλον αὐτὴν ἐκλιπόντων τῶν βαρβάρων, καὶ μετὰ τοῦτο ἀπέπλευσαν ἐξ Ἑλλησπόντου ὡς ἕκαστοι κατὰ πόλεις. (3) Ἀθηναίων δὲ τὸ κοινόν, ἐπειδὴ αὐτοῖς οἱ βάρβαροι ἐκ τῆς χώρας ἀπῆλθον, διεκομίζοντο εὐθὺς ὅθεν ὑπέξθεντο παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τὴν περιούσαν κατασκευήν, καὶ τὴν πόλιν ἀνοικοδομεῖν παρεσκευάζοντο καὶ τὰ τείχη· τοῦ

et naves et equi; nobis vero boni socii, qui Atheniensibus non sunt tradendi; neque iudiciis verbisque est disceptandum, quum et ipsi non verbis ledantur; sed auxilium est ferendum celeriter, totisque viribus. (4) Nec doceat nos quisquam decere nos consultare, quum injuria nobis inferatur; imo vero eos, qui injuriam facere parant, diu consultare decet. (5) Quamobrem, Lacedæmonii, e dignitate Spartæ bellum decernite, et nec Athenienses majores fieri sinatis, nec socios prodamus, sed eorum auxilio freti bellum illis, qui faciunt injuriam, inferamus. »

LXXXVII. Hæc locutus, quoniam ipse Ephorus erat, in Lacedæmoniorum concione sententias rogavit. (2) Tunc autem (nam voce, non calculis suffragia ferunt) negavit se discernere, utra vox esset major; sed quia volebat ipsos sententiam aperte dicentes ad bellum movendum promptiores esse, dixit: « Cui vestrum, Lacedæmonii, fœdera rupta esse, et Athenienses injuriam facere videntur, surgat, et in locum illum (quemdam locum ipsis ostendens) discedat; cui non videntur, in alterum. » (3) Illi autem, quum surrexissent, discessionem fecerunt, et longe plures fuere, quibus fœdera rupta videbantur. (4) Accitisque sociis, dixerunt, sibi quidem videri, Athenienses injuste agere, velle tamen et socios omnes ad suffragia ferenda accire, ut de communi consilio, si videretur, bellum facerent. (5) Atque illi quidem, his confectis, domum abierunt; et postea etiam Atheniensium legati, rebus transactis, quarum causa venerant. (6) Hoc autem illius concionis decretum, fœdera esse rupta, factum est anno ab initis tricennialibus fœderibus decimo quarto, quæ post res in Eubœa gestas inita erant.

LXXXVIII. Decreverunt autem Lacedæmonii fœdera rupta esse et bellum gerendum esse non tam sociorum verbis inducti, quam metu, ne Athenienses fierent potentiores, quia magnam Græciæ partem illorum imperio jam subjectam videbant.

LXXXIX. Nam Athenienses hoc modo ad res eas venerunt, per quas creverunt. (2) Postquam Medi ex Europa discesserunt, navali pariter ac pedestri pugna a Græcis victi, et qui ex illis ad Mycalen navibus confugerant, profligati sunt, Leotyichides quidem Lacedæmoniorum rex, Græcorum, qui apud Mycalen erant, dux, domum abiit cum sociis, qui ex Peloponneso venerant. Athenienses vero et socii, qui ex Ionia et Hellesponto venerant, quum a Rege jam defecissent, perseverantes, obsidebant Sestum, quam Medi tenebant, et ibi hiemantes eam a barbaris derelictam ceperunt. Postea vero ex Hellesponto in suas quique urbes navigarunt. (3) Atheniensium vero commune, postquam barbari ipsis ex regione discesserunt, statim absportarunt illinc, ubi deposuerant liberos et uxores et quicquid suppellectilis supererat, urbisque ædificia et muros instau-

τε γὰρ περιβόλου βραχέα εἰστήκει, καὶ οἰκίαι αἱ μὲν
πολλὰι πεπτώκεσαν ὀλίγα δὲ περιῆσαν ἐν αἷς αὐτοὶ
ἐσκήνησαν οἱ δυνατοὶ τῶν Περσῶν.

XC. Λακεδαιμόνιοι δὲ αἰσθόμενοι τὸ μέλλον ἦλθον
πρεσβεία, τὰ μὲν καὶ αὐτοὶ ἥδιον ἂν ὄρῳντες μῆτ'
ἐκείνους μῆτ' ἄλλον μῆδ' ἄλλοι τεῖχος ἔχοντα, τὸ δὲ πλέον
τῶν ζυμμάχων ἐξοτρυνόντων καὶ φοβουμένων τοῦ τε
ναυτικοῦ αὐτῶν τὸ πλῆθος, ὃ πρὶν οὐχ ὑπῆρχεν, καὶ τὴν
ἐς τὸν Μηδικὸν πόλεμον τόλμαν γενομένην. (2) Ἡξίου
τε αὐτοὺς μὴ τειγίξειν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἔξω Πελοποννήσου
μᾶλλον ὅσοι εἰστήκει ζυγκαθελεῖν μετὰ σφῶν τοὺς πε-
ριβόλους, τὸ μὲν βουλόμενον καὶ ὑποπτον τῆς γνώμης
οὐ δηλοῦντες ἐς τοὺς Ἀθηναίους, ὅς δὲ τοῦ βαρβάρου,
εἰ αὐθις ἐπέλθῃ, οὐκ ἂν ἔχοντος ἀπ' ἔχουρο πόνθιν, ὡς-
περ νῦν ἐκ τῶν Θηβῶν, ὄρασθαι τὴν τε Πελοπόννη-
σον πᾶσιν ἔφασαν ἰκανὴν εἶναι ἀναχώρησίν τε καὶ
ἀφορμὴν. (3) Οἱ δ' Ἀθηναῖοι Θεμιστοκλέους γνώμην
τοὺς μὲν Λακεδαιμόνιους ταύτ' εἰπόντας ἀποκρινάμενοι
ὅτι πέμψουσιν ὡς αὐτοὺς πρέσβεις περὶ ὧν λέγουσιν εὐ-
θύς ἀπήλλαξαν· ἑαυτὸν δ' ἐκέλευεν ἀποστελλεῖν ὡς τά-
χιςτα ὁ Θεμιστοκλῆς ἐς τὴν Λακεδαίμονα, ἄλλους δὲ
πρὸς ἑαυτῷ ἐλομένους πρέσβεις μὴ εὐθὺς ἐκπέμπτειν,
ἀλλ' ἐπισχεῖν μέχρι τοσοῦτο ἕως ἂν τὸ τεῖχος ἰκανὸν
ἄρῳσιν ὥστε ἀπομάχεσθαι ἐκ τοῦ ἀναγκαιοτάτου ὕψους
τειγίξειν δὲ πάντας πανδημεῖ τοὺς ἐν τῇ πόλει καὶ
αὐτοὺς καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας, φειδομένους μῆτε ἰδίου
μῆτε δημοσίου οἰκοδομήματος ὅθεν τις ὠφελία ἔσται ἐς
τὸ ἔργον, ἀλλὰ καθαιρούντας πάντα. (4) Καὶ ὁ μὲν
ταῦτα διδάξας, καὶ ὑπειπόντων τᾶλλα ὅτι αὐτὸς τάκεῖ
πράξι, ὄψετο. (5) Καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα ἐλθὼν οὐ
προσῆκε πρὸς τὰς ἀρχάς, ἀλλὰ διήγε καὶ προουφασίζετο.
Καὶ ὅποτε τις αὐτὸν ἔροῖτο τῶν ἐν τέλει ὄντων ὅ τι οὐκ
ἐπέρχεται ἐπὶ τὸ κοινόν, ἔφη τοὺς ζυμπρέσβεις ἀναμέ-
νειν, ἀσχολίας δὲ τίνος οὕσης αὐτοὺς ὑπολειφθῆναι,
προσδέχεσθαι μέντοι ἐν τάξει ἤξειν καὶ θαυμάζειν ὡς
οὔπω πάρισιν.

XCI. Οἱ δὲ ἀκούοντες τῇ μὲν Θεμιστοκλεῖ ἐπέειθοντο
διὰ φιλίαν αὐτοῦ, τῶν δὲ ἄλλων ἀφικνουμένων καὶ σα-
φῶς κατηγορούντων ὅτι τειγίζεται τε καὶ ἤδη ὕψος λαμ-
βάνει, οὐκ εἶχον ὅπως χρῆ ἀπιστήσαι. (2) Γίνους δ'
ἐκείνους κελεύει αὐτοὺς μὴ λόγοις μᾶλλον παράγεσθαι
ἢ πέμψαι σφῶν αὐτῶν ἀνδρας ὅτινες χρηστοὶ καὶ πι-
στῶς ἀπαγγελοῦσι σκεψάμενοι. (3) Ἀποστέλλουσιν
οὖν, καὶ περὶ αὐτῶν ὁ Θεμιστοκλῆς τοῖς Ἀθηναίοις
κρύφα πέμπτει κελεύων ὡς ἥμιστα ἐπιφανῶς κατασχεῖν
καὶ μὴ ἀφείναι πρὶν ἂν αὐτοὶ πάλιν κομισθῶσιν· ἤδη
γὰρ καὶ ἦχον αὐτῶν οἱ ζυμπρέσβεις, Ἀβρώνυχός τε ὁ
Λυσικλέους καὶ Ἀριστείδης ὁ Λυσιστάχου, ἀγγέλλοντες
ἔχειν ἰκανῶς τὸ τεῖχος· ἐφοβεῖτο γὰρ μὴ οἱ Λακεδαί-
μόνιοι σφᾶς, ὅποτε σαφῶς ἀκούσειαν, οὐκέτι ἀφῶσιν.
(4) Οἱ τε οὖν Ἀθηναῖοι τοὺς πρέσβεις ὡσπερ ἐπεστάλη
κατεῖχον, καὶ Θεμιστοκλῆς ἐπελθὼν τοῖς Λακεδαιμο-
νίοις ἐνταῦθα δὴ φανερώς εἶπεν ὅτι ἡ μὲν πόλις σφῶν
τετείγισται ἤδη ὥστε ἰκανὴ εἶναι σώζειν τοὺς ἐνοικοῦν-

rare parabant, nam et parvæ tantum partes mœnium resta-
bant et ædes pleræque conciderant, paucæque supererant,
in quibus ipsi Persarum principes manserant.

XC. Lacedæmonii vero quum intellexissent, quod futurum
erat, legati venerunt, partim quidem, quod et ipsi libentius
visuri fuissent, nec illos nec alium quemquam muros un-
quam habentem; partim vero, idque præcipue, quod socii
illos instigarent, et metuerent cum classis eorum magnitu-
dinem, quæ paulo ante ipsis non suppetebat, tum etiam
audaciam, quam in bello Medico demonstrarent. (2) Pos-
tulabant autem ab ipsis, ne muros reficerent, sed potius
omnium etiam urbium, quæ extra Peloponnesum erant,
quarumcunque ambitus adhuc starent, eos secum demoli-
rentur, ipsam quidem voluntatem animique suspicionem,
quam de Atheniensibus habebant, non declarantes, sed
quasi hoc consilio, ne barbarus, si rursus bellum inferret,
ullum locum munitum haberet, unde proficisceretur, quem-
admodum nunc ex Thebanorum urbe; et Peloponnesum
omnibus receptaculum et perflugium satis tutum fore dix-
erunt. (3) Athenienses vero de Themistoclis sententia La-
cedæmonios, qui hæc dixerant, festinim dimiserunt, re-
sponso dato, legatos hisce de rebus, quas dixissent, a se
ad eos missum iri; se autem ut Lacedæmona primo quoque
tempore mitterent, Themistocles suadebat; alios vero legatos,
præter se electos, ne statim emitterent, sed tamdiu retine-
rent, donec murum ad justam altitudinem erexissent, ita ut
ex altitudine maxime necessaria vim hostis propulsare pos-
sent; opus autem facerent omnes, qui erant in urbe, pu-
blico consensu et ipsi, et uxores, et liberi nulli aut privato
aut publico ædificio parcentes, unde aliquid utilitatis ad
opus percipi posset, sed omnia diruentes. (4) Quum autem
ille hæc docuisset, et addidisset, se curaturum cetera, quæ
essent illic agenda, discessit. (5) Quumque Lacedæmona ven-
nisset, non adibat magistratus, sed rem trahebat, et speciosas
causas prætendebat. Et quoties aliquis de summis magi-
stratibus eum interrogasset, cur ad reipublicæ commune non
accederet, suos collegas dicebat a se exspectari; eos autem ali-
qua occupatione impeditos remansisse; se tamen sperare,
eos propediem venturos, et mirari quod nondum adessent.

XCI. Illi vero, cum hæc audirent, Themistocli quidem
fidem habebant, propter amicitiam, quæ ipsis cum illo in-
tercedebat; sed quum alii venirent, et aperte arguerent,
muros ædificari, atque adeo jam sublimes esse, facere non
poterant, quin crederent. (2) Quod quum ille intellexisset,
suasit ipsis, ne verbis se falli paterent, sed potius de suo-
rum civium numero probitatis fideique spectatæ viros mit-
terent, qui rem exploratam fideliter renuntiarent. (3) Illi
igitur hos miserunt. Themistocles vero Atheniensibus horum
adventum per nuntios clam significavit, suadens, ut
quam occultissime possent eos retinerent, neque dimitte-
rent, ante quam ipsi rediissent; jam enim etiam collegæ
ejus ad ipsum venerant, Habronichus Lysiclis, et Aristides
Lysimachi filius, murum jam satis altum esse nuntiantes;
metuebat enim, ne Lacedæmonii, ubi rem plane rescivis-
sent, se non amplius dimitterent. (4) Itaque et Athenien-
ses legatos retinuerunt, ut ipsis per nuntios erat signifi-
catum, et Themistocles quum ad Lacedæmoniorum magistratus
ivisset, tunc demum aperte dixit, urbem suam muris jam
esse cinctam, ita ut eos, qui in ipsa habitarent, tutari pos-

τας, εἰ δέ τι βούλονται Λακεδαιμόνιοι ἢ οἱ ζύμμαχοι πρεσβεύεσθαι παρὰ σφῶν, ὡς πρὸς διαγιγνώσκοντας τὸ λοιπὸν εἶναι τὰ τε σφίσι αὐτοῖς ζύμφορα καὶ τὰ κοινά.

(5) Τὴν τε γὰρ πόλιν ὅτε ἐδόκει ἐκλιπεῖν ἄμεινον εἶναι καὶ ἐς τὰς ναῦς ἐσθῆναι, ἄνευ ἐκείνων ἔφρασαν γνόντες πολμησαί, καὶ ὅσα αὐ μετ' ἐκείνων βουλευέσθαι, οὐδενὸς ὑπετεροι γνώμη φανῆναι. (6) Δοκεῖν οὖν σφίσι καὶ νῦν ἄμεινον εἶναι τὴν ἑαυτῶν πόλιν τεῖχος ἔχειν, καὶ ἰδίᾳ τοῖς πολίταις καὶ ἐς τοὺς πάντας ζυμμάχους ὠφελιμώτερον ἔσεσθαι. (7) οὐ γὰρ οἷόν τ' εἶναι μὴ ἀπὸ ἀντιπάλου παρασκευῆς ὁμοῖόν τι ἢ ἴσον ἐς τὸ κοινὸν βουλευέσθαι. Ἡ πάντας οὖν ἀτειχίστους ἔφη χρῆναι ζυμμαχεῖν ἢ καὶ τάδε νομίζειν ὀρθῶς ἔχειν.

XCII. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀκούσαντες ὀργὴν μὲν φανεράν οὐκ ἐποιούντο τοῖς Ἀθηναίοις (οὐδὲ γὰρ ἐπὶ κωλύμῃ ἀλλὰ γνώμης παραινέσει δῆθεν τῷ κοινῷ ἐπρεσβεύσαντο, ἅμα δὲ καὶ προσφιλεῖς ὄντες ἐν τῷ τότε διὰ τὴν ἐς τὸν Μῆδον προθυμίαν τὰ μάλιστα' αὐτοῖς ἐτύγχανον), τῆς μέντοι βουλήσεως ἀμαρτάνοντες ἀδῆλως ἤχθηον. Οἱ τε πρέσβεις ἑκατέρων ἀπῆλλον ἐπ' οἴκου ἀνεπικλήτως.

XCIII. Τούτῳ τῷ τρόπῳ οἱ Ἀθηναῖοι τὴν πόλιν ἐτείχισαν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ. (2) Καὶ δῆλον ἢ οἰκοδομία ἐτι καὶ νῦν ἐστὶν ὅτι κατὰ σπουδὴν ἐγένεον· οἱ γὰρ θεμέλιοι παντοίων λίθων ὑπόκεινται καὶ οὐ ζυγερασμένων ἔστιν ἤ, ἀλλ' ὡς ἕκαστοι ποτε προσέφερον, πολλαὶ τε στῆλαι ἀπὸ σημάτων καὶ λίθοι εἰργασμένοι ἐγκατελέγησαν. Μείζων γὰρ ὁ περιβολὸς παναχῆ ἐξήχθη τῆς πόλεως, καὶ διὰ τοῦτο πάντα ὁμοίως κινουῦντες ἠπέργοντο. (3) Ἐπεισε δὲ καὶ τοῦ Πειραιῶς τὰ λοιπὰ ὁ Θεμιστοκλῆς οἰκοδομεῖν (ὑπῆρχτο δ' αὐτοῦ πρότερον ἐπὶ τῆς ἐκείνου ἀρχῆς ἥς κατ' ἑνιαυτὸν Ἀθηναῖος ἤρξεν) νομίζων τὸ τε χωρίον καλὸν εἶναι, λιμένας ἔχον τρεῖς αὐτοφυεῖς, καὶ αὐτοὺς ναυτικούς γεγεννημένους μέγα προσφέρειν ἐς τὸ κτήσασθαι δύναμιν. (4) τῆς γὰρ δὴ θαλάσσης πρῶτος ἐτόλμησεν εἰπεῖν ὡς ἀνθεκτέα ἐστὶ, καὶ τὴν ἀρχὴν εὐθὺς ζυγατεσκευάξεν. (5) Καὶ ὠκοδόμησαν τῇ ἐκείνου γνώμῃ τὸ πάχος τοῦ τεύχους ὅπερ νῦν ἐτι δῆλόν ἐστι περὶ τὸν Πειραιᾶ· δύο γὰρ ἅμαζαι ἐναντία ἀλλήλαις τοὺς λίθους ἐπέγρον· ἐντὸς δὲ οὔτε χάλις οὔτε πηλὸς ἦν, ἀλλὰ ζυνοκοδομημένοι μεγάλοι λίθοι καὶ ἐν τομῇ ἐγγώνιοι, σιδήρῳ πρὸς ἀλλήλους τὰ ἔξωθεν καὶ μολύβδῳ δεδεμένοι. Το δὲ ὕψος ἤμισυ μάλιστα ἀτετέλεστο οὐδὲν οἰεῖτο. (6) Ἐβούλετο γὰρ τῷ μεγέθει καὶ τῷ πάχει ἀφιστάναι τὰς τῶν πολεμίων ἐπιβουλὰς, ἀνθρώπων τε ἐνόμιζεν ὀλίγων καὶ τῶν ἀρχαιοτάτων ἀρξέσειν τὴν φυλακὴν, τοὺς δ' ἄλλους ἐς τὰς ναῦς ἐσθῆσθαι. (7) Ταῖς γὰρ ναυσὶ μάλιστα προσέκειτο, ἰδὼν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τῆς βασιλείας στρατιᾶς τὴν κατὰ θάλασσαν ἔφοδον εὐπορωτέραν τῆς κατὰ γῆν οὔσαν· τὸν τε Πειραιᾶ ὠφελιμώτερον ἐνόμιζε τῆς ἄνω πόλεως, καὶ πολλάκις τοῖς Ἀθηναίοις παρήνει, ἣν ἄρα ποτὲ κατὰ γῆν βιασθῶσι, καταβάντας ἐς αὐτὸν ταῖς ναυσὶ πρὸς ἅπαντας ἀνθίστασθαι. (8) Ἀθηναῖοι μὲν οὖν οὕτως

set; sed si Lacedæmonii, sociive legationem aliqua de re ad se mittere velint, posthac venirent ut ad homines, qui bene dignoscerent, quid suorum, quid etiam communium commodorum ratio postularet. (5) Quum enim visum esset, satius esse, urbem relinquere, et naves conscendere, re sine illorum consilio intellecta, hæc se ausos dixerunt. et quibuscumque de rebus tum cum illis consultarent, se consilio nullo inferiores visos esse. (6) Sibi igitur nunc etiam videri, melius esse suam urbem mœnibus esse cinctam, idque quum privatim singulis civibus, tum etiam publice universis sociis utilius fore; (7) fieri enim non posse, ut qui non idem presidium habeant, similia aut paria in commune consulant. Dicebat igitur aut omnes civitates federatas oporere sine muris esse, aut existimare, hæc quoque se recte habere.

XCII. Lacedæmonii vero, his auditis, nullam quidem apertam indignationem contra Athenienses demonstrabant (non enim ut eos prohiberet, sed ut consilio monerent scilicet, ad eorum rempublicam legatos miserant; simul etiam quia ipsos id temporis amore maximo adhuc prosequerantur, propter singulare illorum adversus Medos studium), verumtamen voto frustrati, rem iniquo animo clam ferebant. Ita autem utrorumque legati citra querelam domum redierunt.

XCIII. Hoc igitur modo Athenienses exiguo temporis spatio urbem muris cinxerunt. (2) Et ex ipsa murorum structura nunc etiam manifestum est, eos festinanter ædificatos esse; fundamenta enim substrata sunt ex omni genere lapidibus constructa, neque coagmentatis alicubi, sed ut quisque forte eos afferebat; multæ etiam columnæ ex monumentis detractæ, et saxa polita sunt congesta. Ambitus enim murorum ab omni urbis parte major productus est, et propterea omnia pariter moventes festinabant. (3) Persuasit autem Themistocles, ut etiam Piræei partes reliquas ædificarent (eius enim pars ædificari prius est cœpta, quo tempore ipse annum magistratum generis Athenis præfuit); quia existimabat tum locum illum esse opportunum, qui tres portus natura munitos haberet; tum etiam ipsos, quando rebus nauticis operam dare cœpissent, magno opere proficere in acquirenda potentia. (4) Primus enim ausus est dicere, eos debere maris imperium sibi vindicare, et confestim eos in hoc imperio parando juvare cœpit. (5) Illius etiam sententiam secuti murum ea latitudine extruxerunt, quæ nunc quoque circa Piræeum exstans apparet; nam duo plastra per murum occursu adverso saxa portabant; intus vero neque cæmentum neque lutum erat, sed magna coagmentata saxa et paribus sectionum angulis inter se aptata, extrinsecus ferro plumboque inter se vineta. Altitudo vero ad dimidiam partem ejus, quam animo statuerat, est perducta. (6) Volebat enim et altitudine et latitudine hostium impetus avertere, hominumque putabat paucorum et infirmisimorum prasidio locum facile custodiri posse, ceteros vero naves consensuros. (7) Nam in rem nauticam potissimum incumberebat, quia, ut mea fert opinio, regis Persarum copias mari facilius, quam terra, invadere posse animadverterat; et Piræeum plus utilitatis, quam superiorem urbem habere putabat, atque adeo sæpe hortabatur Athenienses, si forte unquam terra premerentur, ut in eum descenderent, et classe omnibus resisterent. (8) Athenien-

ἐτειχίσθησαν καὶ τὰλλα κατεσκευάζοντο εὐθύς μετὰ τὴν Μήδων ἀναχώρησιν.

XCIV. Πausanias δὲ ὁ Κλεομβρότου ἐκ Λακεδαιμόνου στρατηγὸς τῶν Ἑλλήνων ἐξεπέμφθη μετὰ εἴκοσι νεῶν ἀπὸ Πελοποννήσου· ζυνέπλεον δὲ καὶ Ἀθηναῖοι τριάκοντα ναυσὶ καὶ τῶν ἄλλων ζυμμάχων πλῆθος. (2) Καὶ ἐστράτευσαν ἐς Κύπρον καὶ αὐτῆς τὰ πολλὰ κατεστρέψαντο, καὶ ὕστερον ἐς Βυζάντιον Μήδων ἐχόντων, καὶ ἐξεπολιόρχησαν ἐν τῇδε τῇ ἡγεμονίᾳ.

XCv. Ἦδη δὲ βιαῖοι ὄντος αὐτοῦ οἱ τε ἄλλοι Ἑλληνες ἤχθοντο καὶ οὐχ ἤκιστα οἱ Ἴωνες καὶ ὅσοι ἀπὸ βασιλείως νεωστὶ ἠλευθέρωντο· φοιτῶντές τε πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἤξιον αὐτοὺς ἡγεμόνας σφῶν γενέσθαι κατὰ τὸ ζυγγενὲς καὶ Πausanίᾳ μὴ ἐπιτρέπειν ἦν που βιάζηται. (2) Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἐδέξαντό τε τοὺς λόγους καὶ προσεῖχον τὴν γνώμην ὡς οὐ περιουσίμην οὐδὲ τὰλλα δὲ καταστησόμενοι ἢ φαίνοιντο ἄριστα αὐτοῖς. (3) Ἐν τούτῳ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι μετεπέμποντο Πausanίαν ἀνακρινούστας ὧν περὶ ἐπυθάνοντο· καὶ γὰρ ἀδικία πολλὴ κατηγορεῖτο αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τῶν ἀφικνουμένων, καὶ τυραννίδος μᾶλλον ἐφαίνετο μίμησις ἢ στρατηγία. (4) Ζυνέβη τε αὐτῷ καλεῖσθαι τε ἅμα καὶ τοὺς ζυμμάχους τῷ ἐκείνῳ ἔχθου παρ' Ἀθηναίους μετατάξασθαι πλὴν τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου στρατιωτῶν. (5) Ἐλθὼν δὲ ἐς Λακεδαιμόνα τῶν μὲν ἰδίᾳ πρὸς τινὰ ἀδικημάτων εὐθύνη, τὰ δὲ μέγιστα ἀπολύεται μὴ ἀδικεῖν· κατηγορεῖτο δὲ αὐτοῦ οὐχ ἤκιστα μηδισμὸς καὶ ἐδόκει σαφέστατον εἶναι. (6) Καὶ ἐκείνῳ μὲν οὐκέτι ἐκπέμπουσιν ἄρχοντα, Δόρξιν δὲ καὶ ἄλλους τινὰς μετ' αὐτοῦ στρατιᾶν ἔχοντας οὐ πολλὴν ὡς οὐκέτι ἐφέεσαν οἱ ζύμμαχοι τὴν ἡγεμονίαν. (7) Οἱ δὲ ἀειθρόμενοι ἀπῆλθον, καὶ ἄλλους οὐκέτι ὕστερον ἐξέπεμψαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, φοβούμενοι μὴ σφίσιν οἱ ἐξιόντες χείρους γίγνωνται, ὅπερ καὶ ἐν τῇ Πausanίᾳ ἐνεῖδον, ἀπαλλαξέοντες δὲ καὶ τοῦ Μηδικοῦ πολέμου, καὶ τοὺς Ἀθηναίους νομίζοντας ἱκανοὺς ἐξηγεῖσθαι καὶ σφίσιν ἐν τῇ τότε παρόντι ἐπιτηδείους.

XCVI. Παραλαβόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τὴν ἡγεμονίαν τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐκόντων τῶν ζυμμάχων διὰ τὸ Πausanίου μῖσος, ἔταξαν ἅς τε εἶδει παρέχειν τῶν πόλεων χρήματα πρὸς τὸν βάρβαρον καὶ ἅς ναῦς πρόσχημα γὰρ ἦν ἀμύνασθαι ὧν ἔπαθον δηρῶντας τὴν βασιλείως χώραν. (2) Καὶ ἑλληνοταμίαι τότε πρῶτον Ἀθηναίους κατέστη ἀρχή, οἱ ἐδέχοντο τὸν φόρον· οὕτω γὰρ ὀνομάσθη τῶν χρημάτων ἡ φορά. Ἦν δ' ὁ πρῶτος φόρος ταχέως τετρακόσια τάλαντα καὶ ἐξήκοντα. Ταμίειόν τε Δηλὸς ἦν αὐτοῖς, καὶ αἱ ζύνοδοι ἐς τὸ ἱερόν ἐγίγνοντο.

XCvII. Ἦγοούμενοι δὲ αὐτονομίαν τὸ πρῶτον τῶν ζυμμάχων καὶ ἀπὸ κοινῶν ζυνοδῶν βουλευόντων τὸσάδε ἐπῆλθον πολέμῳ τε καὶ διαχειρίσει πραγμάτων μεταξὺ τούδε τοῦ πολέμου καὶ τοῦ Μηδικοῦ, ἃ ἐγένετο πρὸς τε τὸν βάρβαρον αὐτοῖς καὶ πρὸς τοὺς σφετέρους ζυμμάχους νεωτερίζοντας καὶ Πελοποννησίων τοὺς αἰε-

ses igitur hoc modo urbem muris cinxerunt, et cetera exstruebant statim post Medorum discessum.

XCIV. Pausanias vero, Cleombroti filius, a Lacedaemone Graecorum dux, cum viginti navibus Peloponnesiacis est emissus; eumque Athenienses quoque cum triginta navibus comitabantur magnusque ceterorum sociorum numerus. (2) Et cum infesto exercitu in Cyprum insulam iverunt, ejusque maximam partem subegerunt, et deinde Byzantium a Medis occupatum petierunt, et hujus auspiciis ductuque expugnarunt.

XCv. Quum autem hic insolentius jam imperaret, quum alii Graeci rem iniquo animo ferebant, tum vero praecipue Iones, et quotquot regio dominatu recens erant liberati. Quamobrem ad Athenienses commeantes volebant, ut hi duces sibi existerent pro necessitudine, quae iis cum ipsis intercedebat, neve Pausania concederet, si quam vim inferre vellet. (2) Atheniensibus vero haec verba accepta fuerunt atque animis in istam curam incumbabant, ut eos non neglecturi, et cetera constituturi, quemadmodum sibi e re maxime futurum videretur. (3) Interea vero Lacedaemonii Pausaniam accersabant, quaestionem habituri de rebus, quas audiebant. Etenim multa ejus injusta facinora deferebantur a Graecis, qui Lacedaemona veniebant; et videbatur ea magis tyrannidis quaedam imitatio quam praetura. (4) Forte autem accidit, ut eodem temporis articulo et ille arcesseretur domum, et socii ejus odio ad Athenienses transirent, praeter milites ex Peloponneso profectos. (5) Lacedaemona autem profectus, privatarum quidem in aliquos injuriarum damnatus est; maximarum vero est absolutus, et innocens habitus. Praecipue vero accusabatur, quod cum Medis sensisset et videbatur hoc esse manifestissimum. (6) Atque illum quidem non amplius praetorem emiserunt, sed Dorcin, et cum eo nonnullos alios, non magnum exercitum habentes; quibus socii imperium non amplius permittebant. (7) Illi vero hac re cognita dicesserunt, nec ullos alios Lacedaemonii postea emiserunt, veriti, ne illi, qui peregre proficiscerentur, deteriores sibi fierent, id quod in Pausania animadverterant; simul etiam cupientes bello Medico liberari et rati Athenienses satis idoneos duces esse, et in illis rebus sibi non adversos.

XCVI. Athenienses igitur, cum imperium hoc modo accepissent, sociis volentibus, propter Pausaniae odium, statuerunt, a quibus urbibus pecunias, et a quibus naves adversus barbarum praebere oporteret; hoc enim praetexebant, ut injurias acceptas ulciscerentur Regis agrum vastantes. (2) Et tunc primum apud Athenienses constitutus est magistratus Quaestorum Graeciae, qui tributum recipiebant; sic enim appellata est pecuniarum contributio. Primum autem tributum, quod constitutum est, erat quadringentorum et sexaginta talentorum. Eorum vero aerarium fuit Delos, et in ejus templo conventus fiebant.

XCvII. Quum autem initio sociis imperarent liberis, et de communi consilio in publicis conciliis consultantibus, ad tantum imperium pervenerunt bello, rerumque inter hoc et Medicum bellum administratarum opera, quas ipsi gesserunt et contra barbarum et contra suos socios, qui res novas moliebantur, et contra Peloponnesios, qui in quaque

προστυγγάνοντας ἐν ἐκάστῳ. (2) Ἐγγραφα δὲ αὐτὰ καὶ τὴν ἐκβολὴν τοῦ λόγου ἐποίησάμην διὰ τὸδε ὅτι τοῖς πρὸ ἐμοῦ ἄπασιν ἐκλίπεις τοῦτο ἦν τὸ χωρίον καὶ ἡ τὰ πρὸ τῶν Μηδικῶν Ἑλληνικὰ ζυγετίθεσαν ἢ αὐτὰ τὰ Μηδικά· τούτων δ' ὅσπερ καὶ ἤφατο ἐν τῇ Ἀττικῇ ζυγγραφῇ Ἑλλάνικος, βραχέως τε καὶ τοῖς χρόνοις οὐκ ἀκριβῶς ἐπεμνήσθη. Ἄμα δὲ καὶ τῆς ἀρχῆς ἀπόδειξιν ἔχει τῆς τῶν Ἀθηναίων, ἐν οὗῳ τρόπῳ κατέστη.

XCVIII. Πρῶτον μὲν Ἡϊόνια τὴν ἐπὶ Στρυμόνι Μήδων ἐχόντων πολιορκία εἶλον καὶ ἠνδραπόδισαν, Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδου στρατηγούντος. (2) Ἐπειτα Σχύρον τὴν ἐν τῷ Αἰγαίῳ νῆσον, ἣν ὄκωον Δολοπες, ἠνδραπόδισαν καὶ ὄκισαν αὐτοί. (3) Πρὸς δὲ Καρυστίους αὐτοῖς ἄνευ τῶν ἄλλων Εὐβοέων πόλεμος ἐγένετο, καὶ χρόνῳ ζυεθέσαν καθ' ὁμολογίαν. (4) Ναξιῶσι δὲ ἀποσταῖσι μετὰ ταῦτα ἐπολέμησαν καὶ πολιορκία παρεστήσαντο, πρώτη τε αὕτη πόλις ζυμμαχίᾳ παρὰ τὸ καθεστῆκος ἐδουλώθη, ἔπειτα δὲ καὶ τῶν ἄλλων ὡς ἐκάστη ζυεθέθη.

XCIX. Αἰτίαι δ' ἄλλαι τε ἦσαν τῶν ἀποστάσεων καὶ μέγιστα αἰ τῶν φόρων καὶ νεῶν ἐκδοεῖαι, καὶ λειποστράτιον εἶ τῳ ἐγένετο· οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι ἀκριβῶς ἔπρασσον καὶ λυπηροὶ ἦσαν οὐκ εἰωθόσιν οὐδὲ βουλομένοις ταλαιπωρεῖν προσάγοντες τὰς ἀνάγκας. (2) Ἦσαν δὲ πῶς καὶ ἄλλως οἱ Ἀθηναῖοι οὐκέτι ὁμοίως ἐν ἡδονῇ ἄρχοντες, καὶ οὕτε ζυεστράτευον ἀπὸ τοῦ Ἰσου βράδιον τε προσάγεσθαι ἦν αὐτοῖς τοὺς ἀφισταμένους. (3) Ὡν αὐτοὶ αἰτίαι ἐγένοντο οἱ ζύμμαχοι· διὰ γὰρ τὴν ἀπόκνησιν ταύτην τῶν στρατειῶν οἱ πλείους αὐτῶν, ἵνα μὴ ἀπ' οἴκου ὤσιν, χρήματα ἐτάξαντο ἀντὶ τῶν νεῶν τὸ ἱκνούμενον ἀνάλωμα φέρειν, καὶ τοῖς μὲν Ἀθηναῖοις ἠύζετο τὸ ναυτικὸν ἀπὸ τῆς δαπάνης ἣν ἐκεῖνοι ζυμφοροῦσιν, αὐτοὶ δὲ ὁπότε ἀποσταῖεν, ἀπαράσκεισι καὶ ἀπειροὶ ἐς τὸν πόλεμον καθίσταντο.

C. Ἐγένετο δὲ μετὰ ταῦτα καὶ ἡ ἐπ' Εὐρυμέδοντι ποταμῷ ἐν Παμφυλίᾳ πεζομαχία καὶ ναυμαχία Ἀθηναίων καὶ τῶν ζυμμάχων πρὸς Μήδους, καὶ ἐνίκων τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἀμφοτέρω Ἀθηναῖοι Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδου στρατηγούντος, καὶ εἶλον τριήρεις Φοινίκων καὶ διέφθειραν τὰς πάσας ἐς τὰς διακοσίας. (2) Χρόνῳ τε ὕστερον ζυεθέθη Θασίους αὐτῶν ἀποστῆναι, διενεχθέντας περὶ τῶν ἐν τῇ ἀντιπέρας Θράκῃ ἐμπορίων καὶ τοῦ μετάλλου ἃ ἐνέμοντο. Καὶ ναυσὶ μὲν ἐπὶ Θάσον πλεύσαντες οἱ Ἀθηναῖοι ναυμαχίᾳ ἐκράτησαν καὶ ἐς τὴν γῆν ἀπέβησαν, (3) ἐπὶ δὲ Στρυμόνα πέμψαντες μυρίους οἰκῆτορας αὐτῶν καὶ τῶν ζυμμάχων ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ὡς οἰκοῦντες τὰς τότε καλουμένας Ἐννεὰ ὁδοὺς νῦν δὲ Ἀμφίπολιν, τῶν μὲν Ἐννεὰ ὁδῶν αὐτοὶ ἐκράτησαν, ἃς εἶχον Ἠδωνοί, προελθόντες δὲ τῆς Θράκῃς ἐς μεσόγειαν διεφθάρησαν ἐν Δραβήσκῳ τῇ Ἠδωνικῇ ὑπὸ τῶν Θρακῶν ζυμπάντων, οἷς πολέμιον ἦν τὸ χωρίον αἰ Ἐννεὰ ὁδοὶ κτισόμενον.

CI. Θάσοι δὲ νικηθέντες μάχῃς καὶ πολιορκούμενοι Λακεδαιμονίους ἐπεκαλοῦντο καὶ ἐπαμῦνζαι ἐκέλευον

re forte intererant. (2) Res autem istas scripsi et degressionem ab instituta narratione feci hæc de causa, quia hic locus ab omnibus, qui ante me scriperunt, est prætermisus; nam illi vel res ante bellum Medicum a Græcis gestas, vel ipsum bellum Medicum conscribebant. In hoc autem numero est et Hellanicus, qui in Attica historia has res attigit, sed breviter, temporibusque non accurate distinctis mentionem earum fecit. Simul etiam aperte hic demonstratur, quali modo Atheniensium imperium fuerit constitutum.

XCVIII. Primum igitur Eionem, quæ ad Strymonem est sita, quam Medi tenebant, obsidione expugnarunt, et incolas, urbe direpta, in servitutum abduxerunt, duce Cimone Miltiadis filio. (2) Deinde vero Syrum, insulam in Ægeo sitam, quam Dolopes incolebant, incolis in servitutum abstractis, ipsi colonis occupaverunt. (3) Cum Carystiis autem sine aliis Euboensibus, bellum gesserunt, tandemque certis conditionibus compositionem fecerunt. (4) Postea vero Naxiis, qui defecerant, bellum intulerunt, et obsidione in ditionem receperunt; atque hæc prima sociarum civitatum præter juris consuetudinem in servitutum est redacta, mox et aliae, prout cuique contigit.

XCIX. Defectionem vero causæ quum aliae erant, tum vero præcipuæ, tributorum et navium reliquationes, et militiæ recusatio, si cui contigisset. Nam Athenienses hæc severe exigebant, et molesti erant, quum hominibus, nec assuetis nec volentibus ærumnas perpeti, necessitatem imponerent. (2) Erant autem etiam alioquin Athenienses non amplius pariter jucundi, postquam imperium tenebant, et neque ex æquo cum sociis militabant, et facile iis erat, eos, qui deficerent, in officium redigere. (3) Quorum acerbitatum ipsi socii fuerunt auctores. Nam ob hanc militandi pigritiam eorum plerique, ne domo abessent, pecunias navium loco ad sumptus faciendos pro rata portione conferre statuerunt. Atque Atheniensium quidem res navalis augebatur hoc sumptu, quem illi faciebant; ipsi vero, quoties defectionem facerent, imparati et imperiti bellum suscipiebant.

C. Post hæc autem Athenienses eorumque socii cum pedestre tum navale prælium in Pamphylia ad flumen Eurymedontem cum Medis commiserunt; et eodem die Athenienses ex utroque victoriam, duce Cimone, Miltiadis filio, reportarunt, et Phœnicum triremes ceperunt et corruperunt in universum ad ducentas. (2) Postea vero accidit, ut Thasiis ab iis deficerent, orta controversia de emporiis in adversa Thracia, et de metallis, quæ possidebant. Athenienses autem cum navibus in Thasum profecti, navali pugna vicerunt, et in terram descenderunt; (3) quumque sub idem tempus ad Strymonem decem millia colonorum, tum suorum, tum socialium misissent, ut sibi vindicarent oppidum, quod tunc quidem Novemviæ vocabatur, nunc vero Amphipolis, Novemviis quidem, quas Edoni tenebant, ipsi potiti sunt; sed in mediterranea Thraciæ loca progressi, ad Drabescum Edonicam profligati sunt ab universis Thracibus, quibus infestus erat locus ille, qui condebatur, Novemviæ appellatus.

CI. Thasiis vero victi præliis et obsessi Lacedæmoniorum auxilium implorabant, eosque hortabantur, ut, irruptione

ἐσθλαόντας ἐς τὴν Ἀττικὴν. (2) Οἱ δὲ ὑπέσχοντο μὲν κρύφα τῶν Ἀθηναίων καὶ ἔμελλον, διεκωλύθησαν δὲ ὑπὸ τοῦ γενομένου σεισμοῦ, ἐν ᾧ καὶ οἱ Εἰλωτες αὐτοῖς καὶ τῶν περιόικων Θουριάται τε καὶ Αἰθεεῖς ἐς Ἰθώμην ἀπέστησαν. Πλεῖστοι δὲ τῶν Εἰλώτων ἐγένοντο οἱ τῶν παλαιῶν Μεσσηνίων τότε δουλωθέντων ἀπόγονοι· ἧ καὶ Μεσσηνίη ἐκλήθησαν οἱ πάντες. (3) Πρὸς μὲν οὖν τοὺς ἐν Ἰθώμῃ πόλεμος καθειστήκει Λακεδαιμονίους, Θάσιοι δὲ τρίτῳ ἔτει πολιορκούμενοι ἐμολόγησαν Ἀθηναίους τεῖχος τε καθελόντας καὶ ναῦς παραλάσσοντας, χρήματά τε ὅσα εἶδει ἀποδοῦναι αὐτίκα ταξάμενοι καὶ τὸ λοιπὸν φέρειν, τὴν τε ἡπειρον καὶ τὸ μέταλλον ἀφέντες.

CH. Λακεδαιμόνιοι δέ, ὡς αὐτοῖς πρὸς τοὺς ἐν Ἰθώμῃ ἐμυκύνετο ὁ πόλεμος, ἄλλους τε ἐπεκαλέσαντο ξυμμάχους καὶ Ἀθηναίους· οἱ δ' ἦλλον Κίμωνος στρατηγούτους πλήθης οὐκ ὀλίγω. (2) Μάλιστα δ' αὐτοὺς ἐπεκαλέσαντο ὅτι τειχομαχεῖν ἐδόκουν δυνατοὶ εἶναι, τοῖς δὲ πολιορκίας μακρὰς καθειστηκυίας τούτου ἐνδεᾶ ἐραίνετο· βία γὰρ ἂν εἶλον τὸ χωρίον. (3) Καὶ διαφορὰ ἐκ ταύτης τῆς στρατείας πρῶτον Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους φανερὰ ἐγένετο. Οἱ γὰρ Λακεδαιμόνιοι, ἐπειδὴ τὸ χωρίον βία οὐκ ἠλίσκετο, δείσαντες τῶν Ἀθηναίων τὸ τολμηρὸν καὶ τὴν νεωτεροποιίαν, καὶ ἀλλοφύλους ἅμα ἠγησάμενοι, μὴ τι, ἣν παραμείνωσιν, ὑπὸ τῶν ἐν Ἰθώμῃ μισθόντες νεωτερίσσωσι, μόνους τῶν ξυμμάχων ἀπέπεμψαν, τὴν μὲν ὑποψίαν οὐ δηλοῦντες, εἰπόντες δ' ὅτι οὐδὲν προσδέονται αὐτῶν ἔτι. (4) Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἔγνωσαν οὐκ ἐπὶ τῷ βελτίονι λόγῳ ἀποπειρόμενοι, ἀλλὰ τινος ὑπόπτου γενομένου· καὶ δεινὸν ποιησάμενοι καὶ οὐκ ἀξιώσαντες ὑπὸ Λακεδαιμονίων τοῦτο παθεῖν, εὐθὺς ἐπειδὴ ἀνεχώρησαν, ἀφέντες τὴν γενομένην ἐπὶ τῷ Μήδῳ ξυμμαχίαν πρὸς αὐτοὺς Ἀργεῖοις τοῖς ἐκείνων πολεμίοις ξυμμαχίαν ἐγένοντο, καὶ πρὸς Θεσσαλοὺς ἅμα ἀμφοτέροις οἱ αὐτοὶ ὄρκοι καὶ ξυμμαχία κατέστη.

CHH. Οἱ δ' ἐν Ἰθώμῃ δεκάτῳ ἔτει, ὡς οὐκέτι ἐδύνατο ἀντέχειν, ξυνέβησαν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ἐφ' ᾧ τε ἐξίσαιν ἐκ Πελοποννήσου ὑπόσπονδοι καὶ μηδέποτε ἐπιβήσονται αὐτῆς· (2) ἦν δὲ τις ἀλίσκεται, τοῦ λαβόντος εἶναι δούλον. Ἦν δὲ τι καὶ χρηστήριον τοῖς Λακεδαιμονίοις Πυθικὸν πρὸ τοῦ, τὸν ἰκέτην τοῦ Διὸς τοῦ Ἰθωμητα ἀριεῖναι. (3) Ἐξῆλλον δὲ αὐτοὶ καὶ παῖδες καὶ γυναῖκες, καὶ αὐτοὺς Ἀθηναῖοι δεξάμενοι κατ' ἔγθος ἤδη τὸ Λακεδαιμονίων ἐς Ναύπακτον κατέφυκον, ἣν ἔτυγον ἠρηχότες νεωστὶ Λοκρῶν τῶν Ὀζολῶν ἐχόντων. (4) Προσεχώρησαν δὲ καὶ Μεγαρῆς Ἀθηναῖοις ἐς ξυμμαχίαν Λακεδαιμονίων ἀποστάντες, ὅτι αὐτοὺς Κορίνθιοι περὶ γῆς ὄρων πολέμῳ κατεῖχον καὶ ἔσχον Ἀθηναῖοι Μέγαρον καὶ Πηγάς, καὶ τὰ μακρὰ τείχη ὑκωδόμησαν Μεγαρεῦσι τὰ ἀπὸ τῆς πόλεως ἐς Νίσαιαν, καὶ ἐφρούρουσαν αὐτοί. Καὶ Κορίνθιοι μὲν οὐχ ἤκιστα ἀπὸ τοῦδε τὸ σφοδρὸν μῖσος ἤρξατο πρῶτον ἐς Ἀθηναίους γενέσθαι.

in Atticam facta, opem sibi ferrent. (2) Illi vero se hoc facturos clam Atheniensibus promiserunt, ac facturi erant, sed terræ motu impediti sunt, in quo et Helotes et ex municipibus Thuriatæ et Ætheenses Ithomen secesserunt. Fuerunt autem ex Helotibus plurimi ab antiquis illis Messeniis, tunc in servitutem redactis, oriundi, quamobrem etiam omnes vocati sunt Messeni. (3) Adversus illos igitur, qui erant Ithomæ, bellum susceperant Lacedæmonii. Thasii vero tertio obsidionis anno Atheniensibus sese dederunt his conditionibus, ut mœnia demolirentur, naves traderent, et imperatam pecuniam persolverent, tam eam, quam in præsentia eos numerare, quam eam, quam in posterum pendere oportebat, utque ipsis et continente et metallis cederent.

CH. Lacedæmonii vero, ut bellum adversus eos, qui Ithomæ erant, producebatur, cum alios socios tum etiam Athenienses auxilium vocaverunt. Illi vero, Cimone duce, cum non exiguis copiis venerunt; (2) potissimum autem illos evocarent, quod ad murorum oppugnationem idonei esse videbantur. Quum autem ipsis longa existeret obsidio, parum satisfaciebatur iis ars illa; vi enim locum expugnassent. (3) Et ob hanc expeditionem dissensio tunc primum inter Lacedæmonios et Athenienses apparuit manifesta Lacedæmonii enim, quum oppidum per vim non caperetur, metuentes Atheniensium audaciam, et ingenium ad res novandas promptum, simul etiam illos alienigenas esse rati, ne quid novi, si diutius mansissent, ab iis, qui Ithomæ erant, impulsi molirentur, solos eos ex sociis dimiserunt, suspicionem quidem nullam aperientes, sed se illorum auxiliis non amplius indigere dicentes. (4) Athenienses vero intellexerunt, se non bona de causa, sed aliqua suspicione orta dimitti. Quare rem atrocem et minime ferendam iudicantes, statim simul ac domum redierunt, relicta societate, quam cum illis contra Medum contraxerant, novam cum Argivis illorum hostibus inierunt; simul etiam utrique, adhibito jurejurando, iisdem conditionibus societatem cum Thessalis fecerunt.

CHH. Illi vero, qui Ithomæ erant, decimo anno, quum diutius resistere non possent, compositionem cum Lacedæmonii fecerunt, his conditionibus, ut fide publica tuti ex Peloponneso excederent, nec unquam amplius in eam revertentur; si quis autem deprehenderetur, ejus, qui eum prehendisset, servus esset. (2) Erat etiam oraculum quoddam Pythium Lacedæmonii ante redditum, ut Jovis Ithometæ supplicem dimitterent. (3) Exierunt autem ipsi et liberi et uxores; et Athenienses ipsos excipientes propter odium, quo jam Lacedæmonios persequerentur, Naupacti collocarunt, quam a Loeris Ozolis occupatam nuper cepant. (4) At Megarenses etiam, a Lacedæmonii defectione facta, quod eos Corinthii propter agri fines bello premerent, Atheniensium partibus sese adjunxerunt; et Athenienses tenuerunt Megara, et Pegas; et longos muros Megarensibus ab urbe ad Niseam usque ædificarunt, eosque ipsi tuebantur. Atque hinc præcipue natum est vehemens illud Corinthiorum odium in Athenienses.

CIV. Ἰνάρως δὲ ὁ Ψαμμητίχου, Λίβυς βασιλεὺς Λιβύων τῶν πρὸς Αἰγύπτω, ὀρμώμενος ἐκ Μαρσείας τῆς ὑπὲρ Φάρου πόλεως ἀπέστειλεν Αἰγύπτου τὰ πλείω ἀπὸ βασιλέως Ἀρταξέρξου, καὶ αὐτὸς ἄρχων γενόμενος Ἀθηναίους ἐπηγάγετο. (2) Οἱ δὲ (ἔτυχον γὰρ ἐς Κύπρον στρατευόμενοι ναυσὶ διακοσίαις αὐτῶν τε καὶ τῶν ξυμμαχῶν) ἤλθον ἀπολιπόντες τὴν Κύπρον, καὶ ἀναπλεύσαντες ἀπὸ θαλάσσης ἐς τὸν Νεῖλον, τοῦ τε ποταμοῦ κρατοῦντες καὶ τῆς Μέμφιδος τῶν δύο μερῶν, πρὸς τὸ τρίτον μέρος ὃ καλεῖται Λευκὸν τεῖχος ἐπολέμουν· ἐνῆσαν δὲ αὐτοῖσι Περσῶν καὶ Μήδων οἱ καταφυγόντες καὶ Αἰγυπτίων οἱ μὴ ξυναποστῆτες.

CV. Ἀθηναῖοι δὲ ναυσὶν ἀποβᾶσιν ἐς Ἀλιάς πρὸς Κορινθίους καὶ Ἐπιδαυρίους μάχῃ ἐγένετο, καὶ ἐνίκων Κορινθίοι. Καὶ ὕστερον Ἀθηναῖοι ἐναυμαχῆσαν ἐπὶ Κεκυφαλαίᾳ Πελοποννησίων ναυσὶν, καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι. (2) Πολέμου δὲ καταστάτος πρὸς Αἰγυπτίους Ἀθηναῖοι μετὰ ταῦτα ναυμαχίᾳ γίνεταί ἐπ' Αἰγίνῃ μεγάλη Ἀθηναίων καὶ Αἰγυπτίων, καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐκατέρους παρήσαν, καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι καὶ ναῦς ἐβδομήκοντα λαβόντες αὐτῶν ἐς τὴν γῆν ἀπέβησαν καὶ ἐπολιόρχουν, Λεωκράτους τοῦ Στροίβου στρατηγούντος. (3) Ἐπειτα Πελοποννησίοι ἀμύνειν βουλόμενοι Αἰγυπτίους ἐς μὲν τὴν Αἰγίαν τριακοσίους ὀπλίτας πρότερον Κορινθίων καὶ Ἐπιδαυρίων ἐπικούρους διεβίβασαν, τὰ δὲ ἄκρα τῆς Γερανίας κατέλαβον. (4) Καὶ ἐς τὴν Μεγαρίδα κατέβησαν Κορινθίοι μετὰ τῶν ξυμμαχῶν, νομίζοντες ἀδυνάτους ἔσσεσθαι Ἀθηναίους βοηθεῖν τοῖς Μεγαρεῦσιν ἐν τε Αἰγίνῃ ἀπόουσης στρατιᾶς πολλῆς καὶ ἐν Αἰγύπτω· ἦν δὲ καὶ βοηθῶσιν, ἀπ' Αἰγίνης ἀναστῆσθαι αὐτούς. (5) Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τὸ μὲν πρὸς Αἰγίνῃ στράτευμα οὐκ ἐκίνησαν, τῶν δ' ἐκ τῆς πόλεως ὑπολόπιον οἱ τε πρᾶσθῦτατο καὶ οἱ νεύτατοι ἀφικνοῦνται ἐς τὰ Μέγαρα Μυρωνίδου στρατηγούντος. (6) Καὶ μάχης γενομένης ἰσορρόπου πρὸς Κορινθίους διεκρίθησαν ἀπ' ἀλλήλων, καὶ ἐνόμισαν αὐτοὶ ἐκάτεροι οὐκ ἔλασπον ἔχειν ἐν τῷ ἔργῳ. (7) Καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι (ἐκράτησαν γὰρ ὅμως μᾶλλον) ἀπελθόντων τῶν Κορινθίων τροπαῖον ἔστησαν· οἱ δὲ Κορινθίοι καχιζόμενοι ὑπὸ τῶν ἐν τῇ πόλει πρᾶσθῦτέρων, καὶ παρασκευασάμενοι ἡμέρας ὕστερον δώδεκα μάλιστα, ἐλθόντες ἀντίστασαν τροπαῖον καὶ αὐτοὶ ὡς νικήσαντες. Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκβοηθήσαντες ἐκ τῶν Μεγάρων τοὺς τε τὸ τροπαῖον ἰσάντας διαφθεירוῦσι καὶ τοῖς ἄλλοις ξυμβαλόντες ἐκράτησαν.

CVI. Οἱ δὲ νικώμενοι ὑπεχώρουν, καὶ τι αὐτῶν μέρος οὐκ ὀλίγον προσβιασθῆν καὶ διαμαρτὸν τῆς ὁδοῦ ἐπέπεσεν ἐς τοῦ χωρίου ἰδιώτου, ᾧ ἔτυχεν ὄρυγμα μέγα περιεῖργον καὶ οὐκ ἦν ἔξροδος. (2) Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι γινόντες κατὰ πρόσωπόν τε εἶργον τοῖς ὀπλίταις καὶ περιστήσαντες κύκλῳ τοὺς ψιλοὺς κατέλευσαν πάντας τοὺς ἐσελθόντας, καὶ πάθος μέγα τοῦτο Κορινθίους ἐγένετο. Τὸ δὲ πλῆθος ἀπεχώρησεν αὐτοῖς τῆς στρατιᾶς ἐπ' οἴκου.

CIV. Inaros autem Psammetichi filius, Afer, rex Afrorum Ægypto finitimorum, ex urbe Marea, quæ supra Pharus est sita, profectus, majorem Ægypti partem ad defectionem a rege Artaxerxe faciendam impulit, et ipse dux creatus Athenienses accivit. (2) Illi vero (tunc enim forte cum ducentis navibus et suis et sociorum bellum Cypro intulerant) Cypro relicta venerunt, et ex mari Nilum ingressi, et flumine ipso et duabus Memphidis partibus potiti, ad tertiam partem, quæ Murus albus appellatur, bellum gerebant. Ibi autem inerant Persæ et Medi, qui eo confugerant, et quotquot ex Ægyptiis non defecerant.

CV. Athenienses vero navibus ad Halias egressi, prælium cum Corinthiis et Epidauriis commiserunt, et Corinthii superiores erant. Posteaque Athenienses navali pugna ad Cecryphaleam cum Peloponnesiorum classe conflixerunt, et superiores erant Athenienses. (2) Postea autem, bello adversus Æginetas ab Atheniensibus moto, magnum navale prælium ad Æginam inter Æginetas et Athenienses commissum est, et in eo socii utrisque aderant. Athenienses vero vincebant, captisque illorum septuaginta navibus, in terram descenderunt, et duce Leocrate Strœbi filio urbem obsidere cœperunt. (3) Deinde Peloponnesii, quum opem Æginetis ferre vellent, trecentos gravis armaturæ milites, qui Corinthii et Epidauriis auxilium ante tulerant, in Æginam transmiserunt, et Geraneæ summa juga occuparunt. (4) Corinthii vero cum sociis in agrum Megarensium descenderunt, rati Athenienses propter absentiam magnarum copiarum, quæ partim in Ægina, partim in Ægypto erant, Megarensibus opem ferre non posse; et, etiam si opem illis ferrent, ex Ægina eos discessuros. (5) At Athenienses copias quidem, quæ ad Æginam erant, loco non moverunt, sed ex iis, qui domi relictii erant, tam seniores, quam juniores, duce Myronide, Megara se contulerunt. (6) Et, pugna æquo Marte cum Corinthiis commissa, alteri ab alteris dirempti sunt, et utrique non deteriore conditione rem in prælio a se gestam existimarunt. (7) Et Athenienses quidem (nam fuerant tamen potius superiores) post Corinthiorum discessum tropæum statuerunt. Corinthii vero increpiti a senioribus, qui in urbe erant, copiis instructis duodecim ferme diebus potest venerunt, et tropæum contra et ipsi tanquam victores statuebant. Sed Athenienses Megaris egressi et illos, qui tropæum erigebant, interficiunt, et ceteros aggressi vicerunt.

CVI. Illi vero inferiores recedebant; quædam eorum autem non exigua pars, quæ ab hoste insequente premebatur, et a via aberraverat, incidit in ejusdam hominis privati prædium, quod magna fossa undique cingebatur nec erat exitus ullus. (2) Athenienses vero, re cognita, oppositis a fronte gravis armaturæ militibus, exitu prohibebant, et, levis armaturæ militibus circa collocatis, eos omnes, qui ingressi erant, lapidibus obruerunt; atque clades hæc magna Corinthiis accidit. Reliqua vero illorum exercitus turba domum rediit.

CVII. Ἦρξαντο δὲ κατὰ τοὺς χρόνους τούτους καὶ τὰ μακρὰ τεῖχη ἐς θάλασσαν Ἀθηναῖοι οἰκοδομεῖν, τὸ τε Φαληρόνδε καὶ τὸ ἐς Πειραιᾶ. (2) Καὶ Φωκέων στρατευσάντων ἐς Δωριᾶς τὴν Λακεδαιμονίων μητρόπολιν, Βοῖον καὶ Κυτίνιον καὶ Ἐρινεὸν, καὶ ἐλόντων ἐν τῶν πολισμάτων τούτων, οἱ Λακεδαιμόνιοι Νικομήδους τοῦ Κλεομβρότου ὑπὲρ Πειστοάνακτος τοῦ Πausανίου βασιλέως νέου ὄντος ἔτι ἡγουμένου ἐβόηθησαν τοῖς Δωριεῦσιν ἑαυτῶν τε πεντακοσίους καὶ χιλίους ὀπίλταις καὶ τῶν ξυμμάχων μυριάς, καὶ τοὺς Φωκέας δημολογία ἀναγκάσαντες ἀποδοῦναι τὴν πόλιν ἀπεχώρουν πάλιν. (3) Καὶ κατὰ θάλασσαν μὲν αὐτούς, διὰ τοῦ Κρῖσαίου κόλπου εἰ βούλοιντο περαιοῦσθαι, Ἀθηναῖοι ναυσι περιπλεύσαντες ἐμελλον κωλύσειν διὰ δὲ τῆς Γερανίας οὐκ ἀσφαλὲς ἐφαίνετο αὐτοῖς Ἀθηναίων ἐχόντων Μέγαρα καὶ Πηγάς πορεύεσθαι. Δύσδοξός τε γὰρ ἡ Γερανία καὶ ἐφρουρεῖτο αἰεὶ ὑπὸ Ἀθηναίων· καὶ τότε ἤσθάνοντο αὐτοὺς μέλλοντας καὶ ταύτη κωλύσειν. (4) Ἐδοξε δ' αὐτοῖς ἐν Βοιωτοῖς περιμεῖναισι σκέψασθαι ὅτω τρόπῳ ἀσφαλέστατα διαπορεύονται. Τὸ δὲ τι καὶ ἄνδρες τῶν Ἀθηναίων ἐπῆγον αὐτοὺς κρύφα, ἐλπίσαντες δῆμόν τε καταπαύσειν καὶ τὰ μακρὰ τεῖχη οἰκοδομούμενα. (5) Ἐβόηθησαν δ' ἐπ' αὐτούς οἱ Ἀθηναῖοι πανδημεὶ καὶ Ἀργείων χίλιοι καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων ὡς ἕκαστοι· ζύμπαντες δὲ ἐγένοντο τετρακισχίλιοι καὶ μύριοι. (6) Νομίσαντες δὲ ἀπορεῖν ὅπη διεθλωσιν ἐπιστράτευσαν αὐτοῖς, καὶ τι καὶ τοῦ δήμου καταλύσεις ὑπόψια. (7) Ἦλθον δὲ καὶ Θεσσαλῶν ἱππῆς τοῖς Ἀθηναίοις κατὰ τὸ ξυμμαχικόν, οἱ μετέστησαν ἐν τῷ ἔργῳ παρὰ τοὺς Λακεδαιμονίους.

CVIII. Γενομένης δὲ μάχης ἐν Τανάγρα τῆς Βοιωτίας ἐνίκων Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ζύμμαχοι, καὶ φόνος ἐγένετο ἀμφοτέρων πολλός. (2) Καὶ Λακεδαιμόνιοι μὲν ἐς τὴν Μεγαρίδα ἐλθόντες καὶ δενδροτομήσαντες πάλιν ἀπῆλθον ἐπ' οἴκου διὰ Γερανίας καὶ Ἰσθμοῦ· Ἀθηναῖοι δὲ δευτέρᾳ καὶ ἐξηκοστῇ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν μάχην ἐστράτευσαν ἐς Βοιωτοὺς Μυρωνίδου στρατηγούτος, (3) καὶ μάχῃ ἐν Οἰνοφύτοις τοὺς Βοιωτοὺς νικήσαντες τῆς τε χώρας ἐκράτησαν τῆς Βοιωτίας καὶ Φωκίδος, καὶ Ταναγραίων τὸ τεῖχος περιεῖλον, καὶ Λοκρῶν τῶν Ἰοπουντίων ἑκατὸν ἄνδρας οὐμήρους τοὺς πλουσιωτάτους ἔλαβον, τὰ τε τεῖχη τὰ ἑαυτῶν τὰ μακρὰ ἐπετέλεσαν. (4) Ὁμολόγησαν δὲ καὶ Αἰγινήται μετὰ ταῦτα τοῖς Ἀθηναίοις, τεῖχη τε περιελόντες καὶ ναῦς παραδόντες φόρον τε ταξάμενοι ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον. (5) Καὶ Πελοπόννησον περιέπλευσαν Ἀθηναῖοι Τολμίδου τοῦ Τολμαίου στρατηγούτος, καὶ τὸ νεώριον τὸ Λακεδαιμονίων ἐνέπρησαν, καὶ Χαλκίδα Κορινθίων πόλιν εἶλον, καὶ Σικυωνίους ἐν ἀποβάσει τῆς γῆς μάχῃ ἐκράτησαν.

CIX. Οἱ δ' ἐν τῇ Αἰγύπτῳ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ζύμμαχοι ἐπέμενον, καὶ αὐτοῖς πολλὰ ἰδέαι πολέμων κατέστησαν. (2) Τὸ μὲν γὰρ πρῶτον ἐκράτουν τῆς Αἰγύπτου Ἀθηναῖοι, καὶ βασιλεὺς πέμπει ἐς Λακεδαίμονα Μεγαβάζον ἄνδρα Πέρσῃν γρημίστα ἔχοντα, ὅπως ἐς τὴν

CVII. Sub eadem tempora Athenienses longos etiam muros ad mare usque coeperunt edificare, alterum ad Phalerum usque, alterum ad Piræum. (2) Quum autem Phocenses expeditionem suscepissent contra Dorienses, Lacedæmoniorum metropolin, Bæum et Cytinium et Erineum, quumque unum ex his oppidis cepissent, Lacedæmonii, duce Nicomede Cleombroti filio, pro Plistoanacte Pausaniæ regis filio, qui adhuc erat junior, Doriensibus opem tulerunt cum mille et quingentis militibus de suis et decem millibus sociorum; cumque Phocenses, deditione certis conditionibus facta, urbem reddere coegissent, domum redibant.

(3) Eos autem, si per sinum Crissæum mari transire voluissent, Athenienses navibus circumvecti impedituri erant; per Geraneam vero transire non tutum ipsis esse videbatur, quod Athenienses Megara et Pegas tenerent; nam Geranea et transitu difficilis erat, et Atheniensium præsidio semper custodiebatur; tunc autem præsenferunt, fore ut illi hac quoque parte se prohiberent. (4) Quamobrem visum est ipsis, apud Boeotos subsistere, et dispicere, quam ratione quam tutissime transire possent. Quinetiam Atheniensium nonnulli clam ipsos sollicitabant, quia democratiam, et longos muros, qui edificabantur, tolli sperabant. (5) Athenienses vero prodierunt adversus eos publice omnes et Argivorum mille, et ceteri socii pro se quique; universorum autem fuerunt quatuordecim hominum millia. (6) Credentes autem eos nescire, qua transire possent, obviam illis processerunt, et erat etiam suspicio, ne popularem statum everterent. (7) Venerunt etiam Thessalorum equites ad Athenienses ex societatis jure, qui in ipso prælio ad Lacedæmonios transierunt.

CVIII. Prælio autem ad Tanagram Bœotiae commisso, Lacedæmonii eorumque socii superiores erant; et utrinque magna strages est facta. (2) Et Lacedæmonii quidem in agrum Megarensē ingressi arboribus cæsis per Geraneam et Isthmum domum reverterunt. Athenienses vero altero et sexagesimo ab hac pugna die expeditionem in Bœotios, duce Myronide, susceperunt, (3) et apud Cœnophyta Bœotis prælio superatis et agrum Bœotium ac Phocensem in suam potestatem redegerunt, et Tanagræorum muros demoliti sunt, et Locrorum Opuntiorum centum viros opulentissimos obsides ceperunt, suosque longos muros absolverunt. (4) Post hæc Æginetæ quoque se Atheniensibus dederunt, his conditionibus, ut et muros demolirentur et naves traderent et imperatum tributum in posterum penderent. (5) Peloponnesum etiam Athenienses navibus circumvecti sunt, duce Tolmida Tolmæi filio, et Lacedæmoniorum navalia incenderunt, et Chalcidem Corinthiorum urbem ceperunt, et excensu e navibus in terram facto Sicyonios prælio vicerunt.

CIX. Qui vero, in Ægypto erant Athenienses et socii, adhuc ibi manebant, et varia bellorum genera experti sunt.

(2) Primo enim Athenienses Ægypto potiebantur, et Persarum rex misit Lacedæmonia Megabazum, virum Persam,

Ἀττικὴν ἐσβαλεῖν πεισθέντων τῶν Πελοποννησίων ἀπ' Αἰγύπτου ἀπαγάγοι Ἀθηναίους. (3) Ὡς δ' αὐτῷ οὐ προὔχωρει καὶ τὰ χρήματα ἄλλως ἀναλοῦτο, ὁ μὲν Μεγάβζος καὶ τὰ λοιπὰ τῶν χρημάτων πάλιν ἐς τὴν Ἀσίαν ἐκομίσθη, Μεγάβζον δὲ τὸν Ζωπύρου πέμπει ἄνδρα Πέρσῃ μετὰ στρατιᾶς πολλῆς. (4) ὁ δὲ ἀφικόμενος κατὰ γῆν τοὺς τε Αἰγυπτίους καὶ τοὺς συμμαχοὺς μάχῃ ἐκράτησεν, καὶ ἐκ τῆς Μέμφιδος ἐξήλασε τοὺς Ἕλληνας, καὶ τέλος ἐς Προσωπίτιδα τὴν νῆσον κατέκλησεν, καὶ ἐπολιόρκει ἐν αὐτῇ ἑνιαυτὸν καὶ ἐξ ἡμῶν, μέχρι οὗ ξηράνας τὴν διώρυχα καὶ παρατρέψας ἄλλη τὸ ὕδωρ τὰς τε ναῦς ἐπὶ τοῦ ξηροῦ ἐκαίησε καὶ τῆς νήσου τὰ πολλὰ ἤπειρον, καὶ διαβάς εἶλε τὴν νῆσον πεζῇ.

CX. Οὕτω μὲν τὰ τῶν Ἑλλήνων πράγματα ἐφθάρη, ἐξ ἑτῆ πολεμήσαντα· καὶ ὀλίγοι ἀπὸ πολλῶν πορευόμενοι διὰ τῆς Λιβύης ἐς Κυρήνην ἐσώθησαν, οἱ δὲ πλείστοι ἀπώλοντο. (2) Αἴγυπτος δὲ πάλιν ὑπὸ βασιλέα ἐγένετο πλὴν Ἀμυρταίου τοῦ ἐν τοῖς ἔλεσι βασιλέως· τοῦτον δὲ διὰ μέγέθός τε τοῦ ἔλους οὐκ ἐδύναντο ἐλεῖν, καὶ ἅμα μαχιμώτατοί εἰσι τῶν Αἰγυπτίων οἱ ἔλειοι. (3) Ἰνάρος δὲ ὁ Λιβύων βασιλεὺς, ὃς τὰ πάντα ἔπραξε περὶ τῆς Αἰγύπτου, προδοσίᾳ ληφθεὶς ἀνεσταυρώθη. (4) Ἐκ δὲ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς ἄλλης συμμαχίδος πεντήκοντα τριήρεις διάδοχοι πλέουσαι ἐς Αἴγυπτον ἔσχον κατὰ τὸ Μενδήσιον κέρας, οὐκ εἰδότες τῶν γεγενημένων οὐδέν· καὶ αὐτοῖς ἐκ τε γῆς ἐπιπεσόντες πεζοὶ καὶ ἐκ θαλάσσης Φοινίκων ναυτικὸν διέφθειραν τὰς πολλὰς τῶν νεῶν, αἱ δ' ἐλάσσους διέφυγον πάλιν. (5) Τὰ μὲν κατὰ τὴν μεγάλην στρατείαν Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμαχῶν ἐς Αἴγυπτον οὕτως ἐτελεύτησεν.

CXI. Ἐκ δὲ Θεσσαλίας Ὀρέστης ὁ Ἐχεκρατίδου υἱὸς τοῦ Θεσσαλῶν βασιλέως φεύγων ἔπεισεν Ἀθηναίους ἑαυτὸν καταγεῖν καὶ παραλαβόντες Βοιωτοὺς καὶ Φωκέας ὄντας συμμαχοὺς Ἀθηναῖοι ἐστράτευσαν τῆς Θεσσαλίας ἐπὶ Φάρσαλον. Καὶ τῆς μὲν γῆς ἐκράτουσιν ὅσα μὴ προϊόντες πολὺ ἐκ τῶν ὅπλων (οἱ γὰρ ἱππῆς τῶν Θεσσαλῶν εἶργον), τὴν δὲ πόλιν οὐχ εἶλον, οὐδ' ἄλλο προὔχωρει αὐτοῖς οὐδὲν ὧν ἕνεκα ἐστράτευσαν, ἀλλ' ἀπεχώρησαν πάλιν Ὀρέστην ἔχοντες ἄπρακτοι. (2) Μετὰ δὲ ταῦτα οὐ πολλῷ ὕστερον χίλιοι Ἀθηναῖοι ἐπὶ τὰς ναῦς τὰς ἐν Πηγαῖς ἐπιβάτες (εἶχον δ' αὐτοὶ τὰς Πηγὰς) παρέπλευσαν ἐς Σικυώνα Περικλέους τοῦ Ξανθίππου στρατηγούontos, καὶ ἀποβάντες Σικυωνίων τοὺς προσμίζαντας μάχῃ ἐκράτησαν. (3) Καὶ εὐθὺς παραλαβόντες Ἀχαιοὺς καὶ διαπλεύσαντες πέραν τῆς Ἀκαρνανίας ἐς Οἰνιάδας ἐστράτευσαν καὶ ἐπολιόρκουν, οὐ μόντοι εἶλον γε, ἀλλ' ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου.

CXII. Ὑστερον δὲ διαλιπόντων ἐτῶν τριῶν σπονδαὶ γίνονται Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων πενταετείς. (2) Καὶ Ἑλληνικῷ μὲν πολέμῳ ἔσχον οἱ Ἀθηναῖοι, ἐς δὲ Κύπρον ἐστρατεύοντο ναυσὶ διακοσίαις αὐτῶν τε καὶ τῶν συμμαχῶν Κίμωνος στρατηγούontos. (3) Καὶ

cum pecuniis, ut, Peloponnesiis ad irruptionem in agrum Atticum faciendam impulsis, ab Ægypto Athenienses averteret. (3) Sed quum res ipsi non succederet, et pecuniæ frustra consumerentur, Megabazus quidem cum pecuniis, quæ reliquæ erant, in Asiam rediit; Megabazum vero Zopyri filium, virum Persam, cum ingentibus copiis misit; (4) qui terrestri itinere profectus et Ægyptios et socios prælio vicit, et Græcos Memphide expulit, tandemque in Prosopitide insula eos inclusit; atque in ea annum integrum et sex menses obsidebat donec, exsiccatò fossæ alveo et aqua alio aversa, effecit, ut naves in sicco considerent, et magna insulæ pars continentis instar esset; insulamque cum pediatu eo trajiciens cepit.

CX. Sic igitur perierunt res Græcorum, qui bellum sex annos gesserant, et ex multis pauci per Africam transeuntes Cyrenen salvi pervenerunt; sed plerique perierant. (2) Ægyptus vero in Regis ditionem rediit, præter regem Amyrtæum, qui in paludibus regnabat; hunc enim propter paludis magnitudinem expugnare nequibant, simul etiam, qui paludes incolunt, sunt Ægyptiorum bellicosissimi. (3) Inaros vero Afrorum rex, qui fuerat auctor omnium harum rerum, quæ in Ægypto sunt gestæ, per proditionem captus in crucem est actus. (4) Athenienses vero alique socii, qui quinquaginta triremibus vecti, suis successuri, in Ægyptum navigabant, rerum gestarum prorsus ignari ad Mendesium Nili cornu appulerunt. Quum autem et a terra pedites impressionem in ipsos fecissent, et a mari Phœnicum classis, plerasque naves illorum profligarunt; pauciores fuga se retro proripientes evaserunt. (5) Magna igitur illa Atheniensium et sociorum expeditio in Ægyptum facta hunc habuit exitum.

CXI. Orestes autem Echekratidæ Thessalorum regis filius, ex Thessalia profugus, Atheniensibus persuasit, ut se reducerent. Athenienses vero assumptis Bœotis et Phocensibus sociis expeditionem adversus Pharsalum Thessaliæ susceperunt; et agrum quidem in sua potestate eatenus habebant, ut a castris non longe procederent (Thessalorum enim equites prohibebant), urbem vero non ceperunt, nec aliud quicquam eorum, quorum causa illam expeditionem susceperant, ipsis succedebat, sed una cum Oreste redierunt re infecta. (2) Deinde vero non multo post mille Athenienses, navibus conscensis, quæ Pegis erant, (ipsi autem Pegas tenebant) duce Pericle Xanthippi filio contra Sicyonem navigarunt, et, exscensu e navibus in terram facto, Sicyonios, qui secum conflixerant, prælio vicerunt. (3) Quomque statim Achæos assumpissent et in ultiores partes trajecissent, Cœniadis Acarnaniæ civitati bellum intulerunt, eamque obsidebant; neque tamen ceperunt, sed domum reverterunt.

CXII. Postea vero, intermisso triennio, fœdera quinquennialia inter Peloponnesios et Athenienses inita sunt. (2) Et Atheniensis Græco quidem bello supersederunt; sed in Cyprum expeditionem faciebant cum ducentis tum suorum tum sociorum navibus Cimōnis ductu. (3) Atque ex his sexa-

ἐξήκοντα μὲν νῆες ἐς Αἴγυπτον ἀπ' αὐτῶν ἔπλευσαν, Ἄμυρταίου μεταπέμποιτος τοῦ ἐν τοῖς ἔλεσι βασιλέως, αἱ δὲ ἄλλαι Κίτιον ἐπολιόρκουν. (4) Κίμωνος δὲ ἀποθανόντος καὶ λιμοῦ γενομένου ἀπεχώρησαν ἀπὸ Κιτίου, καὶ πλεύσαντες ὑπὲρ Σαλαμῖνος τῆς ἐν Κύπρῳ Φοίνιξι καὶ Κιλιξίν ἑναυμάχησαν καὶ ἐπεζομάχησαν ἅμα, καὶ νικήσαντες ἀμφοτέρω ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου, καὶ αἱ ἐξ Αἰγύπτου νῆες πάλιν αἱ ἐλθοῦσαι μετ' αὐτῶν. (5) Λακεδαιμόνιοι δὲ μετὰ ταῦτα τὸν ἱερὸν καλούμενον πόλεμον ἐστράτευσαν, καὶ κρατήσαντες τοῦ ἐν Δελφοῖς ἱεροῦ παρέδοσαν Δελφοῖς· καὶ αὐθις ὕστερον Ἀθηναῖοι ἀποχωρησάντων αὐτῶν στρατεύσαντες καὶ κρατήσαντες παρέδοσαν Φωκεῦσιν.

CXIII. Καὶ χρόνου ἐγγενομένου μετὰ ταῦτα Ἀθηναῖοι, Βοιωτῶν τῶν φευγόντων ἐχόντων Ὀρχομενὸν καὶ Χαιρώνειαν καὶ ἄλλ' ἅττα χωρία τῆς Βοιωτίας, ἐστράτευσαν ἑαυτῶν μὲν χιλίοις ὀπλίταις τῶν δὲ ξυμμάχων ὡς ἐκάστοις ἐπὶ τὰ χωρία ταῦτα πολέμια ὄντα, Τολμίδου τοῦ Τολμαίου στρατηγούντος. Καὶ Χαιρώνειαν ἐλόντες [καὶ ἀνδραποδίσαντες] ἀπεχώρουν φυλακὴν καταστήσαντες. (2) Πορευομένοις δ' αὐτοῖς ἐν Κορωνείᾳ ἐπιτίθενται οἱ τε ἐκ τῆς Ὀρχομενοῦ φυγάδες Βοιωτῶν καὶ Λοκροὶ μετ' αὐτῶν καὶ Εὐβοέων φυγάδες καὶ ὅσοι τῆς αὐτῆς γνώμης ἦσαν, καὶ μάχῃ κρατήσαντες τοὺς μὲν διέφθειραν τῶν Ἀθηναίων τοὺς δὲ ζῶντας ἔλαβον. (3) Καὶ τὴν Βοιωτίαν ἐξέλιπον Ἀθηναῖοι πᾶσαν, σπονδὰς ποιησάμενοι ἐφ' ᾧ τοὺς ἄνδρας κοιμῶνται. (4) Καὶ οἱ φεύγοντες Βοιωτῶν κατελθόντες καὶ οἱ ἄλλοι πάντες αὐτόνομοι πάλιν ἐγένοντο.

CXIV. Μετὰ δὲ ταῦτα οὐ πολλῷ ὕστερον Εὐβοία ἀπέστη ἀπὸ Ἀθηναίων, καὶ ἐς αὐτὴν διαβεβηκότος ἤδη Περικλέους στρατιᾷ Ἀθηναίων ἡγήθη αὐτῷ ὄντι Μεγαρά ἀφέστηκε καὶ Πελοποννήσιοι μέλλουσιν ἐσβαλεῖν ἐς τὴν Ἀττικὴν καὶ οἱ φρουροὶ Ἀθηναίων διεφθαρμένοι εἰσὶν ὑπὸ Μεγαρέων, πλὴν ὅσοι ἐς Νίσαιαν ἀπέφυγον· ἐπαγαγόμενοι δὲ Κορινθίους καὶ Σικυωνίους καὶ Ἐπιδaurίους ἀπέστησαν οἱ Μεγαρῆς. Ὁ δὲ Περικλῆς πάλιν κατὰ τάχος ἐκόμιζε τὴν στρατιάν ἐκ τῆς Εὐβοίας. (2) Καὶ μετὰ τούτου οἱ Πελοποννήσιοι τῆς Ἀττικῆς ἐς Ἐλευσίνα καὶ Θυρίωζ ἐσβαλόντες ἐδήλωσαν Πλειστοάνακτος τοῦ Πausανίου βασιλέως Λακεδαιμονίων ἡγουμένου, καὶ τὸ πλεον οὐκέτι προελθόντες ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου. (3) Καὶ Ἀθηναῖοι πάλιν ἐς Εὐβοίαν διαβάντες Περικλέους στρατηγούντος κατεστρέψαντο πᾶσαν, καὶ τὴν μὲν ἄλλην ὁμολογία κατεστήσαντο, Ἐστιαῖας δ' ἐξοικίσαντες αὐτοὶ τὴν γῆν ἔσχον.

CXV. Ἀναχωρήσαντες δὲ ἀπ' Εὐβοίας οὐ πολλῷ ὕστερον σπονδὰς ἐποίησαντο πρὸς Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους τριακοντούτους, ἀποδόντες Νίσαιαν καὶ Πηγὰς καὶ Τροϊζῆνα καὶ Ἀρχαίαν· ταῦτα γὰρ εἶχον Ἀθηναῖοι Πελοποννησίων.

2. Ἐκτω δὲ ἔτει Σαμίσις καὶ Μιλησίσις πόλεμος ἐγένετο περὶ Πριήνης, καὶ οἱ Μιλησίοι ἐλασσόμενοι τῷ πολέμῳ παρ' Ἀθηναίους ἐλθόντες κατεβῶν τῶν

ginta naves in Ægyptum navigarunt, quas Amyrtæus, qui in paludibus regnabat, accersebat; reliquæ vero Citium obsidebant. (4) Sed Cimone vita defuncto fameque exorta a Citio recesserunt, cursumque navigationis tenentes supra Salaminem, quæ est in Cypro, cum Phœnicibus et Cypriis et Cilicibus navalem ac pedestrem pugnam simul commiserunt; et victoria ex utroque proelio reportata, domum redierunt, itemque naves ex Ægypto, quæ cum ipsis venerant. (5) Lacedæmonii vero post hæc bellum, quod sacrum appellatur, susceperunt; potitque templum, quod Delphis est, tradiderunt Delphis; Athenienses vero contra post illorum discessum cum exercitu profecti et potiti Phocensibus tradiderunt.

CXIII. Interjecto deinde tempore quum Bœotorum exsules Orchomenum et Chæroneam aliaque quædam Bœotiæ oppida tenerent, Athenienses cum mille gravis armaturæ militibus ex suis et ex sociis quot miserant pro se quique, in illa loca, quæ inimica erant, expeditionem Tolmidae Tolmæi filii ductu susceperunt. Et, Chæronea capta [et in servitutem redacta] præsidio in ea collocato, discedebant. (2) Bœotorum vero exsules, et cum ipsis Locri, et Euboensium exsules, et alii quotquot earumdem partium erant, Orchomeno facta eruptione, illos iter facientes prope Coroneam invaserunt; cumque ipsos prælio superassent, Atheniensium alios interfecerunt, alios vivos ceperunt. (3) Atque Bœotiam Athenienses totam reliquerunt, inducis ea conditione factis, ut captivos reciperent. (4) Et Bœotorum exsules in patrias reversi cæterique omnes rursus liberi, suisque legibus vixerunt.

CXIV. Neque multo post hæc Eubœa ab Atheniensibus defecit. Cum autem Pericles cum Atheniensium exercitu in eam jam trajecisset, ipsi nuntiatum est, Megara defectionem fecisse et Peloponnesios irruptionem in Atticam facturos et Atheniensium præsidarios milites a Megarensibus cæsos, illis exceptis, qui Nisæam confugissent; defecerant autem Megarenses advocatis Corinthiis et Sicyoniis et Epidauriis. Pericles vero confestim copias ex Eubœa reducebat. (2) Quo facto Lacedæmonii, irruptione facta in Atticæ Eleusinem et Thriasios campos, eos vastarunt, duce Plistoanacte, Pausaniæ filio, Lacedæmoniorum rege, nec ulterius fere progressi domum redierunt. (3) Et Athenienses duce Pericle in Eubœam rursus trajecerunt, totamque subegerunt, et reliquas quidem ejus partes conditionibus in fidem receperunt, Hestiasenses vero sede sua expulerunt eorumque agrum tenuerunt.

CXV. Ex Eubœa autem reversi, non multo post cum Lacedæmoniiis sociisque tricennalia fœdera percusserunt, redditis Nisæa, Achaia, Pegis, et Træzene; hæc enim tenebant Athenienses Peloponnesi. (2) Sexto autem anno bellum inter Samios et Milesios de Priene est excitatum. Et Milesii, quum armis essent inferiores, ad Athenienses profecti, in Samios invehi cœperunt; adjuvabant autem eos

Σαμίων. Ξυνεπελαμβάνοντο δὲ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς Σάμου ἄνδρες ἰδιώται νεωτερίσαι βουλόμενοι τὴν πολιτείαν. (3) Πλεύσαντες οὖν Ἀθηναῖοι ἐς Σάμον ναυσὶ τεσσαράκοντα δημοκρατίαν κατέστησαν, καὶ ὁμήρους ἔλαβον τῶν Σαμίων πενήτηκοντα μὲν παῖδας ἴσους δὲ ἄνδρας, καὶ κατέθεντο ἐς Λῆμνον, καὶ φρουρὰν ἐγκαταλιπόντες ἀνεχώρησαν. (4) Τῶν δὲ Σαμίων (ἦσαν γὰρ τινες οἱ οὐχ ὑπέμενον ἀλλ' ἔφυγον ἐς τὴν ἤπειρον) ξυνθήμενοι τῶν ἐν τῇ πόλει τοῖς δυνατωτάτοις καὶ Πισσοῦνη τῷ Ὑστάπου ξυμμαχίαν, ὅς εἶχε Σάρδεις τότε, ἐπικούρους τε ξυλλέξαντες ἐς ἐπακχοσίους διέβησαν ὑπὸ νύκτα ἐς τὴν Σάμον. (5) καὶ πρῶτον μὲν τῷ δήμῳ ἐπανεστήσαν καὶ ἐκράτησαν τῶν πλείστων, ἔπειτα τοὺς ὁμήρους κλέψαντες ἐκ Λήμνου τοὺς αὐτῶν ἀπέστησαν, καὶ τοὺς φρουροὺς τοὺς Ἀθηναίων καὶ τοὺς ἄρχοντας οἱ ἦσαν παρὰ σφίσι ἐξέδοσαν Πισσοῦνην, ἐπὶ τε Μίλητον εὐθὺς παρεσκευάζοντο στρατεύειν. Ξυναπέστησαν δ' αὐτοῖς καὶ Βυζάντιοι.

CXVI. Ἀθηναῖοι δ' ὡς ἤσθοντο, πλεύσαντες ναυσὶν ἐξήκοντα ἐπὶ Σάμου ταῖς μὲν ἐκκαίδεκα τῶν νεῶν οὐκ ἐχρήσαντο (ἔτυγον γὰρ αἱ μὲν ἐπὶ Καρίας ἐς προσκοπήν τῶν Φοινισσῶν νεῶν οἰχόμεναι, αἱ δ' ἐπὶ Χίου καὶ Λέσθου περιηγέλλουσαι βοηεῖν), τεσσαράκοντα δὲ ναυσὶ καὶ τέσσαρσι Περικλέους δεκάτου αὐτοῦ στρατηγούτος ἐναυμάχησαν πρὸς Τραγίᾳ τῇ νήσῳ Σαμίων ναυσὶν ἑβδομήκοντα, ὧν ἦσαν αἱ εἴκοσι στρατιώτιδες· ἔτυγον δὲ αἱ πᾶσαι ἀπὸ Μιλήτου πλεύουσαι. Καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι. (2) Ὑστερον δ' αὐτοῖς ἐβοήθησαν ἐκ τῶν Ἀθηναίων νῆες τεσσαράκοντα καὶ Χίων καὶ Λεσβίων πέντε καὶ εἴκοσι, καὶ ἀποθάντες καὶ κρατούντες τῷ πεζῷ ἐπολιόρκουν τρισὶ τέλξεσι τὴν πόλιν, καὶ ἐκ θαλάσσης ἄμα. (3) Περικλῆς δὲ λαβὼν ἐξήκοντα ναῦς ἀπὸ τῶν ἐφορμουσῶν ὤχετο κατὰ τάχος ἐπὶ Καύου καὶ Καρίας, ἐσαγγελθέντων ὅτι Φοινίσσαι νῆες ἐπ' αὐτοὺς πλεύουσιν· ὤχετο γὰρ καὶ ἐκ τῆς Σάμου πέντε ναυσὶ Στσαγόρας καὶ ἄλλοι ἐπὶ τὰς Φοινίσσας.

CXVII. Ἐν τούτῳ δὲ οἱ Σάμιοι ἐξαπιναιῶς ἐκπλου ποιησάμενοι ἀφράκτῳ τῷ στρατοπέδῳ ἐπιτεσσόντες τὰς τε προφυλακιάδας ναῦς διέφθειραν καὶ ναυμαχοῦντες τὰς ἀνταναγομένας ἐνίκησαν, καὶ τῆς θαλάσσης τῆς καθ' ἑαυτοὺς ἐκράτησαν ἡμέρας περὶ τεσσαρασκαιδεκά, καὶ ἐσεκομίσαντο καὶ ἐξεκομίσαντο ἃ ἐβούλοντο. (2) Ἐλθόντος δὲ Περικλέους πάλιν ταῖς ναυσὶ κατακλήσθησαν. Καὶ ἐκ τῶν Ἀθηναίων ὕστερον προσεβόηθησαν τεσσαράκοντα μὲν αἱ μετὰ Θουκυδίδου καὶ Ἄγνωος καὶ Φορμίωνος νῆες, εἴκοσι δὲ αἱ μετὰ Τληπολέμου καὶ Ἀντικλέους, ἐκ δὲ Χίου καὶ Λέσθου τριάκοντα. (3) Καὶ ναυμαχίαν μὲν τινα βραχεῖαν ἐποίησαντο οἱ Σάμιοι, ἀδύνατοι δὲ ὄντες ἀντισχεῖν ἐξεπολιορκήθησαν ἐνάτῳ μηνὶ καὶ προσεχώρησαν διωλογίᾳ, τεῖχος τε καθελόντες καὶ ὁμήρους δόντες καὶ ναῦς παραδόντες καὶ χρήματα τὰ ἀναλωθέντα κατὰ χρόνους ταξάμενοι ἀποδοῦναι. Ξυνέβησαν δὲ καὶ Βυζάντιοι ὥσπερ καὶ πρότερον ὑπήκοοι εἶναι.

et ex ipsa Samo nonnulli homines privati, qui rerum novarum studio reipublicæ statum immutare cupiebant. (3) Athenienses igitur cum quadraginta navibus Samum profecti, statum popularem constituerunt, et obsides a Samiis acceperunt, quinque pueros, totidemque viros, quos in Lemno deposuerunt; et præsidio ibi relicto discesserunt. (4) Quidam autem ex Samiis (nonnulli enim erant, qui ferre non potuerant, sed in continentem fugerant) cum potentissimis eorum, qui in urbe erant, et cum Pissuthne Hystaspis filio, qui tunc Sardibus præerat, inita societate, collectisque septingentis ferme auxiliariis militibus sub noctem in Samum trajecerunt. (5) Et primum quidem factionem popularem aggressi sunt et maximam ejus partem in suam potestatem redegerunt; deinde vero, obsidibus suis ex Lemno surreptis, suos, ut deficerent, perpulserunt; et præsidium Atheniensium et præfectos, quos penes se habebant, Pissuthnæ tradiderunt; atque expeditionem etiam in Miletum statim parare cœperunt. Cum illis autem et Byzantii defectionem fecerunt.

CXVI. Athenienses vero his auditis, cum sexaginta navibus adversus Samum profecti, harum quidem sexdecim navibus non sunt usi (aliæ enim in Cariam iverant, ut Phœnicum naves specularentur, aliæ vero in Chium et Lesbium, ut auxilia inde evocarent); quatuor vero et quadraginta navibus, Pericle duce cum novem collegis, ad insulam Tragiæ cum Samiorum septuaginta navibus pugnarunt, in quarum numero erant viginti, quæ milites vehebant, omnes autem Mileto veniebant; et Athenienses victores erant. (2) Postea vero auxilium ipsis tulerunt quadraginta naves Athenis profectæ, et Chiorum ac Lesbiorum XXV. Et excensu e navibus in terram facto, pugnaque pedestri victores, urbem tribus munitionibus et simul etiam a mari obsederunt. (3) Pericles vero sumptis sexaginta navibus ex iis, quæ erant in statione, Caunum versus et in Cariam quam celerime contendit, quia nuntium acceperat, Phœnicum naves contra se navigare. Jam enim et Stesagoras Samo abierat cum quinque navibus et alii ad Phœnicum classem.

CXVII. Interea vero Samii, repentina eruptione navibus facta, castraque nullis munitionibus septa aggressi, naves, quæ pro castris in statione erant, profligarunt, et ceteras, quæ contra se in aciem educebantur, prælio navali superarunt; et mare finibus suis proximum per quatuordecim ferme dies in sua potestate tenuerunt; et quæcunque volebant, importarunt et exportarunt. (2) Sed reverso Pericle navibus iterum conclusi sunt. Postea vero Athenis et aliæ quadraginta naves cum Thucydide et Hagnone et Phormione suis subsidio venerunt; et viginti cum Tlepolemo et Anticle, et ex Chio ac Lesbo triginta. (3) Samii autem quandam quidem parvam navalem pugnam commiserunt; sed, cum resistere non possent, nono mense expugnati sunt, et Atheniensibus sese his conditionibus dederunt, ut mœnia demolirentur, obsides darent, naves traderent, et pecunias, quæ erant impense, certis statisticque temporibus persolverent, prout ipsis imperatum erat. Byzantii quoque compositionem ea conditione fecerunt, ut illorum imperio, sicut ante, parent.

CXVIII. Μετὰ ταῦτα δὲ ἤδη γίνεται οὐ πολλοῖς ἔτεσι ὕστερον τὰ προεξηγήμενα, τὰ τε Κερκυραϊκὰ καὶ τὰ Ποτιδιατικὰ καὶ ὅσα πρόφρασις τοῦδε τοῦ πολέμου κατέστη. (2) Ταῦτα δὲ ζύμψαντα ὅσα ἔπραξαν οἱ Ἕλληες πρὸς τε ἀλλήλους καὶ τὸν βάρβαρον, ἐγένετο ἐν ἔτεσι πεντήκοντα μάλιστα μεταξύ τῆς Ξέρξου ἀναχωρήσεως καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦδε τοῦ πολέμου· ἐν οἷς Ἀθηναῖοι τὴν τε ἀρχὴν ἐγχεραστερέραν κατεστήσαντο καὶ αὐτοὶ ἐπὶ μέγα ἐχώρησαν δυνάμει, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι αἰσθόμενοι οὔτε ἐκώλυον εἰ μὴ ἐπὶ βραχύ, ἡσύχαζόν τε τὸ πλεόν τοῦ χρόνου, ὄντες μὲν καὶ πρὸ τοῦ μη ταχεῖς ἰέναι ἐς τοὺς πολέμους, εἰ μὴ ἀναγκάζοντο, τὸ δὲ τι καὶ πολέμοις οἰκείοις ἐξεργόμενοι, πρὶν δὴ ἡ δύναμις τῶν Ἀθηναίων σαφῶς ἤρητο καὶ τῆς ζυμμαχίας αὐτῶν ἤπτοντο. Ὅτε δ' οὐκέτι ἀνασχετὸν ἐποιοῦντο, ἀλλ' ἐπιχειρητέα ἐδόκει εἶναι πάση προθυμίᾳ καὶ καθαιρετέα ἡ ἰσχὺς, ἣν δύνωνται, ἀραμένοι τόνδε τὸν πόλεμον. (3) Αὐτοῖς μὲν οὖν τοῖς Λακεδαιμόνιοις διέγνωστο λεύσθαι τε τὰς σπονδὰς καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἀδικεῖν, πέμψαντες δὲ ἐς Δελφοὺς ἐπηρώτων τὸν θεὸν εἰ πολεμοῦσιν ἄμεινον ἔσται· ὁ δὲ ἀνείλεν αὐτοῖς, ὡς λέγεται, κατὰ κράτος πολεμοῦσι νίκην ἔσσεσθαι, καὶ αὐτὸς ἔφη ζυλλήψεσθαι καὶ παρακαλούμενος καὶ ἄκλιτος.

CXIX. Αὐθὶς δὲ τοὺς ζυμμάχους παρακαλέσαντες ψῆφον ἐβούλοντο ἐπαγαγεῖν εἰ χρὴ πολεμεῖν. Καὶ ἐλθόντων τῶν πρέσβειων ἀπὸ τῆς ζυμμαχίας καὶ ξυνόδοιο γενομένης οἱ τε ἄλλοι εἶπον ἃ ἐβούλοντο, κατηγοροῦντες οἱ πλείους τῶν Ἀθηναίων καὶ τὸν πόλεμον ἀξιοῦντες γενέσθαι, καὶ οἱ Κορινθιοὶ δεηθέντες μὲν καὶ κατὰ πόλεις πρότερον ἐκάστων ἰδίᾳ ὥστε ψηφίσασθαι τὸν πόλεμον, δεδιότες περὶ τῆς Ποτιδαίας μὴ προδιαφραρῆ, παρόντες δὲ καὶ τότε καὶ τελευταῖοι ἐπελθόντες ἔλεγον τοιαῦτα.

CXX. « Τοὺς μὲν Λακεδαιμόνιους, ὧ ἄνδρες ζυμμάχοι, οὐκ ἂν ἔτι αἰτιασαίμεθα ὡς οὐ καὶ αὐτοὶ ἐψηφισμένοι τὸν πόλεμον εἰσι καὶ ἡμᾶς ἐς τοῦτο νῦν ζυνήγαγον. Χρὴ γὰρ τοὺς ἡγεμόνας τὰ ἴδια ἐξ ἴσου νέμοντας τὰ κοινὰ προσκοπεῖν, ὥσπερ καὶ ἐν ἄλλοις ἐκ πάντων προτιμῶνται. (2) Ἡμῶν δὲ ὅσοι μὲν Ἀθηναίους ἤδη ἐνηλλάγησαν, οὐχὶ διδαχῆς δέονται ὥστε φυλάττειν αὐτούς· τοὺς δὲ τὴν μεσόγειαν μάλλον καὶ μὴ ἐν πόρῳ κατοικημένους εἰδέναι χρὴ ὅτι, τοῖς κάτω ἦν μὴ ἀμύνοισι, χαλεπωτέραν ἔξουσι τὴν κατακομιδὴν τῶν ὠραίων καὶ πάλιν ἀντιληψὶν ὧν ἡ θάλασσα τῇ ἡπείρῳ δίδωσιν, καὶ τῶν νῦν λεγομένων μὴ κακοῦς κριτὰς ὡς μὴ προσηκόντων εἶναι, προσδέχεσθαι δὲ ποτε, εἰ τὰ κάτω προείντο, κἂν μέχρι σφῶν τὸ δεινὸν προελθεῖν, καὶ περὶ αὐτῶν οὐχ ἦσαν νῦν βουλευέσθαι. (3) Διόπερ καὶ μὴ ὀκνεῖν δεῖ αὐτοὺς τὸν πόλεμον ἀντ' εἰρήνης μεταλαμβάνειν. Ἀνδρῶν γὰρ σωφρόνων μὲν ἔστιν, εἰ μὴ ἀδικοῦντο, ἡσυγάζειν, ἀγαθῶν δὲ ἀδικουμένων ἐκ μὲν εἰρήνης πολεμεῖν, εὐ δὲ παρασχόν ἐκ πολέμου πάλιν ζυμβῆναι, καὶ μήτε τῇ κατὰ πόλεμον εὐτυχίᾳ ἐπαίρεσθαι μήτε τῇ ἡσυγίᾳ τῆς εἰρήνης ἡδόμενον ἀδικεῖν.

CXVIII. Jam vero non multis post hæc annis acciderunt ea, quæ supra commemoravi, de Corcyra et Potidæa et quæcumque hujus belli causa extiterunt. (2) Hæc autem omnia, quæ Græci vel inter se, vel adversus barbarum gesserunt, intra quinquaginta ferme annos gesta sunt a discessu Xerxis usque ad hujus belli initium; quorum annorum spatio Athenienses imperium confirmarunt, et ipsi in magna potentiam proveci sunt. Lacedæmonii vero, quamvis hoc intelligerent, non impediabant, nisi aliquatenus, majoremque temporis partem ab armis abstinabant, quippe etiam antea ad bella suscipienda non admodum celeres, nisi cogerentur, tum etiam bellis domesticis impediti, priusquam Atheniensium potentia aperte exsurrexit suosque socios jam attractabant. Tunc enim rem non amplius ferendam judicabant, sed conandum omni studio videbatur et potentia illorum frangenda, si possent, bello hoc suscepto. (3) Lacedæmonii igitur apud se quidem statuerant fœdera esse fracta, et Athenienses injuste facere; sed tamen, legatis Delphos missis, deum interiogarunt, essetne sibi res feliciter eventura, si bellum susciperent. Ille vero, ut aiunt, respondit ipsis, si totis viribus bellum gererent, victoriam eos secururam, atque se ipsum dixit et vocatum et non vocatum adfuturum.

CXIX. Rursus autem socios accitos in suffragia mittere volebant, utrum bellum gerendum esset necne. Quum autem legati a sociis missi venissent, et concilium haberetur, quum alii dixerunt, quæ volebant, accusantes plerique Athenienses, et bellum suscipiendum censentes; tum etiam Corinthii, et antea singulas civitates separatim precati, ut suis suffragiis bellum decernerent, quia Potidææ metuebant, ne prius everteretur; tunc vero item præsentem, et postremo loco in medium prodeuntem, habuerunt hanc orationem:

CXX. « De Lacedæmoniis, o socii, non amplius conqueri possimus, quasi non et ipsi bellum decreverint, et nos nunc ad hoc convocarint. Decet enim duces, in suis rebus pari conditione usos, publica commoda præcipue spectare. (2) De nobis vero, quotquot commercium cum Atheniensibus jam habuerunt, non sunt admonendi, ut ab illis caveant; sed illos potius, qui loca mediterranea incolunt, nec in aditu aliquo habitant, scire oportet, nisi hominibus loca maritima incolentibus opem ferant, majore eos cum difficultate fructus, quos anni tempora ferunt, comportaturos, et vicissim eorum, quæ maris usus continenti suppeditat, perceptionem difficiliorum habituros; nec oportet eos malos esse iudices rerum, quæ nunc dicuntur, quasi ad ipsos minime pertineant; sed exspectare, si res hominum oram maritimam incolentium neglexerint, calamitatem istam ad se quoque tandem perventuram; et se nunc de se ipsis non minus consultare. (3) Quamobrem etiam dubitandum iis non est, quin bellum pro pace sumant. Nam virorum quidem modestorum est, quiescere, si non lacesantur injuria, fortium vero, si injuria afficiantur, post pacem bellum gerere et si commode fieri possit, rursus in gratiam redire, et nec felici bellorum successu extolli, neque

σθαι. (4) Ὁ τε γὰρ διὰ τὴν ἡδονὴν ὀκνῶν τάχιστ' ἂν ἀφαιρθεῖται τῆς βρασιῶννης τὸ τερπνὸν δι' ὕπερ ὀκνεῖ, εἰ ἡσυχάζοι, ὅ τε ἐν πολέμῳ εὐτυχία πλεονάζουσα οὐκ ἐνθεύμηται θράσει ἀπίστῳ ἐπαυρομένου. (5) Πολλὰ γὰρ κακῶς γνωσθέντα ἀβουλοτέρων τῶν ἐναντίων τυχόντων κατωρθώθη, καὶ ἔτι πλέω ἂ καλῶς δοκοῦντα βουλευθῆναι ἐς τούναντίον αἰσχυρῶς περιέστη· ἐνθυμείται γὰρ οὐδεὶς ὁμοίᾳ τῇ πίστει καὶ ἔργῳ ἐπεξέρχεται, ἀλλὰ μετ' ἀσφαλείας μὲν δοξάζομεν, μετὰ δέους δὲ ἐν τῷ ἔργῳ ἔλλειπομεν.

CXXI. « Ἡμεῖς δὲ νῦν καὶ ἀδικούμενοι τὸν πόλεμον ἐγείρομεν καὶ ἱκανὰ ἔχοντες ἐγκλήματα, καὶ ὅταν ἀμυνόμεθα Ἀθηναίους, καταθυσόμεθα αὐτὸν ἐν καιρῷ. (2) Κατὰ πολλὰ δὲ ἡμᾶς εἰκὸς ἐπικρατῆσαι, πρῶτον μὲν πλήθει προύχοντας καὶ ἐμπειρία πολεμικῇ, ἔπειτα ὁμοίως πάντας ἐς τὰ παραγγελλόμενα ἰόντας. (3) Ναυτικόν τε, ὃ ἰσχύουσι, ἀπὸ τῆς ὑπαρχούσης τε ἐκάστοις οὐσίας ἐξαρτυσόμεθα καὶ ἀπὸ τῶν ἐν Δελφοῖς καὶ Ὀλυμπίᾳ χρημάτων· δάνεισμα γὰρ ποιησάμενοι ὑπολαβεῖν οἷοί τ' ἐσμὲν μισθῷ μείζονι τοὺς ξένους αὐτῶν ναυβάτας. Ἰωνητὴ γὰρ Ἀθηναίων ἡ δύναμις μᾶλλον ἢ οἰκεία· ἡ δὲ ἡμετέρα ἦσσαν ἂν τοῦτο πάθοι, τοῖς σώμασι τὸ πλεόν ἰσχύουσα ἢ τοῖς χρήμασι. (4) Μιᾶ τε νίκη ναυμαχίας κατὰ τὸ εἰκὸς ἀλίσκονται· εἰ δ' ἀντίσχοιεν, μελετήσομεν καὶ ἡμεῖς ἐν πλείονι χρόνῳ τὰ ναυτικά, καὶ ὅταν τὴν ἐπιστήμην ἐς τὸ ἴσον καταστήσωμεν, τῇ γε εὐψυχίᾳ δὴ που περιεσόμεθα. Ὁ γὰρ ἡμεῖς ἔγομεν φύσει ἀγαθόν, ἐκείνοις οὐκ ἂν γένοιτο διδαχῇ· ὁ δ' ἐκείνοι ἐπιστήμη προύγουσι, καθαιρετέον ἡμῖν ἐστὶ μελέτη. (5) Χρήματα δ' ὥστ' ἔχειν ἐς αὐτά, οἴσομεν· ἡ δεινὸν ἂν εἴη εἰ οἱ μὲν ἐκείνων ξύμμαχοι ἐπὶ δουλείᾳ τῇ αὐτῶν φέροντες οὐκ ἀπεροῦσιν, ἡμεῖς δ' ἐπὶ τῷ τιμωρομένῳ τοὺς ἐχθροὺς καὶ αὐτοὶ ἅμα σώζεσθαι οὐκ ἄρα δαπανήσομεν, καὶ ἐπὶ τῷ μὴ ὄντ' ἐκείνων αὐτὰ ἀφαιρεθέντες αὐτοῖς τούτοις κακῶς πάσχειν.

CXXII. « Ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἄλλαι ὁδοὶ πολέμου ἡμῖν, ξυμμάχων τε ἀπόστασις, μάλιστα παραίρεσις οὐσα τῶν προσόδων αἷς ἰσχύουσιν, καὶ ἐπιτειχισμὸς τῇ χῶρᾳ, ἄλλα τε ὅσα οὐκ ἂν τις νῦν προῖδοι. Ἡμιστὰ γὰρ πόλεμος ἐπὶ βῆτοῖς χωρεῖ, αὐτὸς δὲ ἀφ' αὐτοῦ τὰ πολλὰ τεχνάται πρὸς τὸ παρατυγχάνον· ἐν ᾧ δὲ μὲν εὐοργητῶς αὐτῷ προσομιλήσας βεβαίωτερος, ὁ δ' ὀργισθεὶς περὶ αὐτὸν οὐκ ἐλάσσω πταίει. (2) Ἐνθυμώμεθα δὲ καὶ ὅτι εἰ μὲν ἦσαν ἡμῶν ἐκάστοις πρὸς ἀντιπάλους περὶ γῆς ὄρων διαφοραὶ, οἰστὸν ἂν ἦν· νῦν δὲ πρὸς ξύμπαντάς τε ἡμᾶς Ἀθηναῖοι ἱκανοὶ καὶ κατὰ πόλιν ἔτι δυνατώτεροι, ὥστε εἰ μὴ καὶ ἀθρόοι καὶ κατὰ ἔθνη καὶ ἕκαστον ἄστῳ μιᾶ γνώμῃ ἀμυνόμεθα αὐτούς, δίχα γε ὄντας ἡμᾶς ἀπόνως χειρώσονται. Καὶ τὴν ἦσσαν, εἰ καὶ δεινὸν τῷ ἀκοῦσαι, ἴστω οὐκ ἄλλο τι φέρουσαν ἢ ἀντικρυς δουλείαν· (3) ὁ καὶ λόγῳ ἐνδοιασθῆναι αἰσχυρὸν τῇ Πελοποννήσῳ, καὶ πόλεις τὸσάσδε ὑπὸ μιᾶς κακοπαθεῖν. Ἐν ᾧ ἢ δικαίως δοκοῦμεν ἂν πάσχειν ἢ διὰ δειλίαν ἀνεγέσθαι, καὶ τῶν πατέρων χείρους φαίνε-

pacis tranquillitate delectatum injurias perferre. (4) Etenim et qui propter voluptatem dubitat, celerrime privabitur hac otii jucunditate, propter quam dubitat, si quiescat; et qui felici rerum successu in bellis abundat, is se audacia infida efferri non animadvertit. (5) Multa enim male consulta, quum hostes inconsultiores extitissent, felicem exitum habuerunt; et longe plura, quæ recte consulta videbantur, contra turpiter ceciderunt. Destinat enim animi fiducia nemo eadem atque in ipso opere exsequitur, sed cum securitate opinamur, cum timore in opere deficiamus.

CXXI. « Nos vero nunc et injuriam patientes bellum excitamus et idoneas habentes querendi causas, et postquam Athenienses ultri erimus, hoc deponemus in tempore. (2) Multis autem de causis verisimile est, nos fore superiores: primum quidem, quia et numero et rerum bellicarum peritia præstamus; deinde vero, quia pariter omnes ad imperata faciendum imus; (3) et classem qua illi pollent, instruemus quum ex facultatibus, quæ quibusque suppetunt, tum etiam ex Delphicis et Olympicis pecuniis. Nam mutuati pecuniam peregrinos illorum nautas majori mercede subducere possumus; emptæ enim magis sunt Atheniensium copiæ quam domesticæ; sed nostris hoc minus contingit, siquidem plus corporibus, quam pecuniis pollent. (4) Quod si illi vel unico navali proelio superati fuerint, capi eos verisimile est; sin vero resistant, nos etiam interposito majori temporis spatio res nauticas meditabimur, et ubi parem scientiam erimus assecuti, animi certe fortitudine superiores erimus. Nam quod nos bonum natura insitum habemus, hoc illi disciplina nunquam adipiscuntur; quo vero illi propter scientiam præstant, id evertendum nobis est meditatione. (5) Pecunias etiam conferemus, ut ad ea suppetant; aut vero indignum fuerit, si illorum quidem socii in hoc, ut servitutem suam tueantur, pecunias conferre non desistent, nos vero in hoc, ut hostes ulciscentes ipsi simul servemur, nullas pecunias consumere volumus; et in hoc, ne iis privati ab illis, his ipsis male multemur.

CXXII. « Adsunt nobis præterea aliæ quoque belli gerendi viæ, et sociorum sollicitatio, quæ præcipua est everasio redditum, in quibus sita est ipsorum potentia; et ædificatio munitionum, quæ illorum agrum oppugnet; et multa alia, quæ nemo nunc prospicere possit. Belli enim progressus omnium minime certis legibus fiunt, sed ipsum per se plerumque commiscitur quæ ad quemque eventum commoda sunt; in quo is quidem, qui in eo animo moderato se gerit, tutior existit; is vero, qui in eo animi affectu abripitur, non leviter offendit. (2) Cogitemus autem, si singulis quidem nostrum cum paribus adversariis de agri finibus esset controversia, ferendum hoc erat; jam vero Athenienses et adversus nos universos satis virium habent, et adversus singulas civitates etiam potentiores sunt, ut nisi et universi et per nationes et per singulas civitates uno consensu ipsos propulsabimus, divisos nos sine labore in suam potestatem redigent, et cladem, licet hoc alicui sit grave auditu, sciat tamen nihil aliud, quam servitutem manifeste nobis allaturam; (3) quod vel dubia oratione commemorare turpe est Peloponneso, et tot urbes ab una vexari. Qua in re aut merito pati aut propter ignaviam hæc perferre, et a majoribus, qui Græciam liberaverunt, degenerare videbi-

σθαι, οἱ τὴν Ἑλλάδα ἡλευθέρωσαν· ἡμεῖς δὲ οὐδ' ἡμῖν αὐτοῖς βεβαιούμεν αὐτό, τύραννον δὲ ἐξώμεν ἐγκαθεστάναι πόλιν, τοὺς δ' ἐν μιᾷ μονάρχῳ ἀξιοῦμεν καταλύειν. (4) Καὶ οὐκ ἴσμεν ὅπως τὰδε τριῶν τῶν μεγίστων ζυμφορῶν ἀπήλλακται, ἀξυνομίας ἢ μαλακίας ἢ ἀμελείας. Οὐ γὰρ δὴ πεφευγότες ταῦτα ἐπὶ τὴν πλείστους δὴ βλάβασαν καταφρόνησιν χειρώηκατε, ἢ ἐκ τοῦ πολλοῦ σφάλλιν τὸ ἐναντίον ὄνομα ἀφροσύνη μετωνόμασται.

CXXIII. « Τὰ μὲν οὖν προγεγενημένα τί δεῖ μακρότερον ἢ ἐς ὅσον τοῖς νῦν ζυμφέρει αἰτιᾶσθαι; περὶ δὲ τῶν ἔπειτα μελλόντων τοῖς παροῦσι βοηθοῦμεν χρηρῆ ἐπιταλαιπωρεῖν· πατριον γὰρ ἡμῖν ἐκ τῶν πόνων τὰς ἀρετὰς κτᾶσθαι· καὶ μὴ μεταβάλλειν τὸ ἔθος, εἰ ἄρα πλούτω τε νῦν καὶ ἐξουσίᾳ ὀλίγον προφέρετε (οὐ γὰρ δίκαιον ἂ τῆ ἀπορία ἐκτῆθῃ τῇ περιουσίᾳ ἀπολέσθαι), ἀλλὰ θαρσοῦντας ἰέναι κατὰ πολλὰ ἐς τὸν πόλεμον, τοῦ τε θεοῦ γρήσαντος καὶ αὐτοῦ ὑποσχομένου ξυλλήψεσθαι καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος πάσης ζυναγωνιουμένης, τὰ μὲν φόβῳ τὰ δ' ὠφελίᾳ. (2) Σπονδάς τε οὐ λύσετε πρότεροι, ἅς γε καὶ ὁ θεὸς κελεύων πολεμεῖν νομίζει παραβεβάσθαι, ἡδίκημέναις δὲ μᾶλλον βοηθήσετε· λύουσι γὰρ οὐχ οἱ ἀμυνόμενοι ἀλλ' οἱ πρότεροι ἐπιόντες.

CXXIV. « Ὡστε πανταχόθεν καλῶς ὑπάρχον ὑμῖν πολεμεῖν, καὶ ἡμῶν τὰδε κοινήν παραινούντων, εἴπερ βεβαιότατον τὸ ταῦτα ζυμφέροντα καὶ πόλεις καὶ ἰδιώβια εἶναι, μὴ μέλλετε Ποτιδαίταις τε ποιεῖσθαι τιμωρίαν οὔσι Δωριεῦσι καὶ ὑπὸ Ἰώνων πολιορκουμένους, οὐ πρότερον ἢν τούναντιον, καὶ τῶν ἄλλων μετελθεῖν τὴν ἐλευθερίαν, (2) ὡς οὐκέτι ἐνδέχεται περιμένοντας τοὺς μὲν ἤδη βλάβεσθαι, τοὺς δ', εἰ γνωσθῆσόμεθα ζυνηθόντες μὲν ἀμύνεσθαι δὲ οὐ τολμῶντες, μὴ πολλὸ ὕστερον τὸ αὐτὸ πάσχειν· ἀλλὰ νομίσαντες ἐπ' ἀνάγκην ἀφίχθαι, ὧ ἄνδρες ζύμμαχοι, καὶ ἅμα τὰδε ἄριστα λέγεσθαι, ψηφίσασθε τὸν πόλεμον, μὴ φοβηθέντες τὸ αὐτίκα δεινόν, τῆς δ' ἀπ' αὐτοῦ διὰ πλείονος εἰρήνης ἐπιθυμήσαντες· ἐκ πολέμου μὲν γὰρ εἰρήνη μᾶλλον βεβαιουται, ἀφ' ἡσυχίας δὲ μὴ πολεμῆσαι οὐχ ὁμοίως ἀκινδύνον. (3) Καὶ τὴν καθεστηκυῖαν ἐν τῇ Ἑλλάδι πόλιν τύραννον ἡγησάμενοι ἐπὶ πᾶσιν ὁμοίως καθεστάναι, ὥστε τῶν μὲν ἤδη ἄρχειν τῶν δὲ διανοεῖσθαι, παραστησώμεθα ἐπελθόντες, καὶ αὐτοὶ ἀκινδύνως τὸ λοιπὸν οἰκώμεν, καὶ τοὺς νῦν δεδουλωμένους Ἑλλήνας ἐλευθερώσωμεν. » Τοιαῦτα οἱ Κορίνθιοι εἶπον.

CXXV. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἐπειδὴ ἀφ' ἀπάντων ἤκουσαν γνώμην, ψήφον ἐπήγαγον τοῖς ζυμμάχοις ἀπαισι· ὅσοι παρῆσαν ἐξῆς, καὶ μείζονι καὶ ἐλάσσονι πόλει· καὶ τὸ πλῆθος ἐψηφίσαντο πολεμεῖν. (2) Δεδογμένον δὲ αὐτοῖς εὐθὺς μὲν ἀδύνατα ἦν ἐπιχειρεῖν ἀπαρσκειοῦσι οὔσιν, ἐκπορίζεσθαι δὲ ἐδόκει ἐκάστοις ἂ πρόσφορα ἦν καὶ μὴ εἶναι μέλλησιν. Ὅμως δὲ καθισταμένους ὧν εἶδει ἐνιαυτὸς μὲν οὐ διετρίβη, ἔλασσον δέ, πρὶν ἐσβαλεῖν ἐς τὴν Ἀττικὴν καὶ τὸν πόλεμον ἄρασθαι φανερώς.

CXXVI. Ἐν τούτῳ δὲ ἐπρεσβέοντο τῷ χρόνῳ πρὸς

mur; nos vero ne nobis quidem ipsis hoc stabilimus, sed civitatem quidem inter nos tyrannum fieri sinimus; qui vero singuli in una civitate imperant, de medio tollere volumus. (4) Nec intelligimus quomodo hæc tribus maximis vitiis careant, imprudentia et ignavia et negligentia. Nec enim ab istis vitiis alieni accessistis ab contemptum, quæ plurimos jam læsit; quæ quia multos in errorem induxit, contrario nomine stultitia est appellata.

CXXIII. « Sed quid opus est de præteritis conqueri pluribus, quam quatenus rebus presentibus expedit? At futurorum causa rebus presentibus opem ferre, et labores ultro subire oportet; patrium enim nobis est, virtutes laboribus parare; nec mores mutare, licet divitiis ac potentia nunc aliquantum superetis; (non enim æquum est, res per paupertatem partas per opulentiam perdi), sed confidentes ad bellum ire cum multis aliis de causis, tum propter dei oraculum et promissum, se nobis adfuturum, tum etiam quia tota reliqua Græcia, partim metu, partim utilitate nos adjuvabit. (2) Nec fœdera priores rumpetis, quæ quidem vel ipse deus bellum facere jubens violata censet, sed potius ruptis opem feretis. Non enim qui vim illatam propulsant, sed qui priores aliis vim inferunt, fœdera rumpunt.

CXXIV. « Quamobrem cum omnibus de causis bellum vobis honeste suscipere liceat, et nos communiter hæc suadeamus, si quidem certissimum est, hæc et rebus publicis et privatis conducere, ne cunctemini et Potidæatis, qui sunt Dorienses, et qui ab Ionibus obsidentur, quod olim contra fiebat; opem ferre, et reliquorum libertatem recuperare, (2) quia non amplius licet nos cunctando partim jam nunc injuriis affici, partim vero, si cognitum fuerit, nos concilium quidem habuisse, sed tamen injurias illatas propulsare non audere, non multo post idem pati; sed existimantes, viri socii, vos in necessitatem devenisse, simul etiam hæc quæ a nobis dicuntur, optima esse, bellum jam decernite, non metuentes presentem asperitatem, sed pacis, quæ diuturnior ex eo est secutura, cupiditate moti; nam secundum bellum quidem pax magis confirmatur; at propter pacis cupiditatem bellum gerere nolle, non item periculo caret; (3) existimantes etiam civitatem, quæ in Græcia se tyrannum constituit, æqualiter in omnes esse constitutam. ita ut aliis quidem jam imperet, aliis vero imperare cogitet, eam armis illatis in potestatem nostram redigamus; et tum nos ipsi sine periculis in posterum vivamus, tum etiam Græcos, in servitum nunc reductos, in libertatem vindicemus. » Corinthii quidem hæc dixerunt.

CXXV. Lacedæmonii vero, auditis omnium sententiis, omnibus sociis, qui aderant, ordine, majori pariter et minori civitati, suffragii ferendi potestatem fecerunt; et major illorum pars bellum gerendum esse decrevit. (2) Quamvis autem illi hoc apud se constituissent, statim tamen bellum suscipere non poterant quod erant imparati, sed singuli res, quæ forent utiles, parandas, nec ullam moram intendendam censuerunt. Verumtamen in hoc rerum necessariorum apparatu non integer annus est consumptus, sed minus, antequam in Atticam irrumperent et bellum aperte susciperent.

CXXVI. Interea vero legatos ad Athenienses miserant,

τοὺς Ἀθηναίους ἐγκλήματα ποιούμενοι, ὅπως σφίσις ὅτι μεγίστη πρόφασις εἶη τοῦ πολεμεῖν, ἤν μὴ τὴ ἐσακούωσιν. (2) Καὶ πρῶτον μὲν πρέσβεις πέμψαντες οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐκέλευον τοὺς Ἀθηναίους τὸ ἄγος ἐλαύνειν τῆς θεοῦ· τὸ δὲ ἄγος ἦν τοιόνδε. (3) Κύλων ἦν Ὀλυμπιονίκης ἀνὴρ Ἀθηναῖος τῶν πάλαι εὐγενῆς τε καὶ δυνατός, ἐγεγαμῆκει δὲ θυγατέρα Θεαγένους Μεγαρέως ἀνδρός, ὃς κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐτυράννει Μεγάρων. (4) Χρωμένω δὲ τῷ Κύλωνι ἐν Δελφοῖς ἀνεῖλεν ὁ θεὸς ἐν τῇ τοῦ Διὸς τῇ μεγίστῃ ἐορτῇ καταλαβεῖν τὴν Ἀθηναίων ἀκρόπολιν. (5) Ὁ δὲ παρὰ τε τοῦ Θεαγένους δύναμιν λαβὼν καὶ τοὺς φίλους ἀναπέισας, ἐπειδὴ ἐπῆλθεν Ὀλύμπια τὰ ἐν Πελοποννήσῳ, κατέλαβε τὴν ἀκρόπολιν ὡς ἐπὶ τυραννίδι, νομίσας ἐορτὴν τε τοῦ Διὸς μεγίστην εἶναι καὶ ἑαυτῷ τι προσήκειν Ὀλύμπια νενικηκότι. (6) Εἰ δὲ ἐν τῇ Ἀττικῇ ἢ ἄλλοθι που ἡ μεγίστη ἐορτὴ εἴρητο, οὕτε ἐκεῖνος ἔτι κατενόησε τὸ τε μαυτεῖον οὐκ ἐδῆλοτο (ἔστι γὰρ καὶ Ἀθηναῖος Διάσια δὲ καλεῖται Διὸς ἐορτὴ Μελιχίου μεγίστη, ἔξω τῆς πόλεως, ἐν ἣ πανδημεὶ θύουσι πολλοὶ οὐχ ἱερεῖα ἀλλὰ θύματα ἐπιχώρια), δοκῶν δὲ ὀρθῶς γινώσκειν ἐπεχείρησε τῷ ἔργῳ. (7) Οἱ δ' Ἀθηναῖοι αἰσθόμενοι ἐβόηθησαν τε πανδημεὶ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐπ' αὐτοὺς καὶ προσκαθεζόμενοι ἐπολιόρχουν. (8) Χρόνου δὲ ἐπιγιγνομένου οἱ Ἀθηναῖοι τρυχοῦμενοι τῇ προσεδρεῖα ἀπῆλθον οἱ πολλοί, ἐπιτρέψαντες τοῖς ἐνέα ἄρχουσι τὴν φυλακὴν καὶ τὸ πᾶν αὐτοκράτορι διαθεῖναι ἢ ἂν ἄριστα διαγιγνώσκωσιν· τότε δὲ τὰ πολλὰ τῶν πολιτικῶν οἱ ἐνέα ἄρχοντες ἔπρασσον. (9) Οἱ δὲ μετὰ τοῦ Κύλωνος πολιορκούμενοι φλαύρωσ εἶχον σίτου τε καὶ ὕδατος ἀπορία. (10) Ὁ μὲν οὖν Κύλων καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐκδιδράσκουσιν· οἱ δ' ἄλλοι ὡς ἐπιέζοντο καὶ τινες καὶ ἀπέθνησκον ὑπὸ τοῦ λιμοῦ, καθίζουσι ἐπὶ τὸν βωμὸν ἰκέται τὸν ἐν τῇ ἀκρόπολει. (11) Ἀναστῆσαντες δὲ αὐτοὺς οἱ τῶν Ἀθηναίων ἐπιτετραμμένοι τὴν φυλακὴν, ὡς ἐώρων ἀποθνήσκοντας ἐν τῷ ἱερῷ, ἐφ' ᾧ μηδὲν κακὸν ποιήσουσιν, ἀπαγαγόντες ἀπέκτειναν καθεζομένους δὲ τινὰς καὶ ἐπὶ τῶν σεμνῶν θεῶν ἐν τοῖς βωμοῖς ἐν τῇ παρόδῳ διεγρήσαντο. Καὶ ἀπὸ τούτου ἐναγεῖς καὶ ἀλιτήριοι τῆς θεοῦ ἐκεῖνοι τε ἐκαλοῦντο καὶ τὸ γένος τὸ ἀπ' ἐκεῖνων. (12) Ἥλασαν μὲν οὖν οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς ἐναγεῖς τούτους, ἤλασε δὲ καὶ Κλεομένης ὁ Λακεδαιμόνιος ὕστερον μετὰ Ἀθηναίων στασιαζόντων, τοὺς τε ζῶντας ἐλαύνοντες καὶ τῶν τεθνεώτων τὰ ὀστά ἀνελάοντες ἐξέβαλον κατῆλθον μέντοι ὕστερον, καὶ τὸ γένος αὐτῶν ἔστιν ἔτι ἐν τῇ πόλει.

CXXVII. Τούτο δὴ τὸ ἄγος οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐλαύνειν ἐκέλευον δῆθεν τοῖς θεοῖς πρῶτον τιμωροῦντες, εἰδότες δὲ Περικλέα τὸν Ξανθίππου προσεχόμενον αὐτῷ κατὰ τὴν μητέρα, καὶ νομίζοντες ἐκπεσόντος αὐτοῦ βῆρον σφίσι προχωρεῖν τὰ ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων. (2) Οὐ μέντοι τοσοῦτον ἠλπίζον παθεῖν ἂν αὐτὸν τοῦτο ὅσον διαβολὴν οἶσει αὐτῷ πρὸς τὴν πόλιν ὡς καὶ διὰ τὴν ἐλείνου ξυμφωρὰν τὸ μέρος ἔσται ὁ πόλεμος. (3) Ὡν

qui de illorum injuriis conquererentur, ut quam speciosissimam belli gerendi causam haberent, si illi nulla in re sibi morem gerere voluissent. (2) Ac primum quidem Lacedæmonii legatis ad Athenienses missis imperabant, ut piaculum deæ pellerent. Piaculum vero hujusmodi fuit. (3) Cylo quidam Atheniensis fuit, vir, qui in ludis Olympiacis vicerat, inter veteres et generis nobilitate florens et opibus potens. Uxorem autem duxerat filiam Theagenis, viri Megarensis, qui tunc Megaris tyrannus erat. (4) Cum autem Cylo Delphis oraculum consulisset, deus respondit, ut celeberrimo Jovis die festo Athenarum arcem occuparet. (5) Ille vero, acceptis a Theagenis copiis, et amicis persuasis, ubi advenerunt Olympia, quæ in Peloponneso celebrantur, urbis arcem occupavit, ut qui tyrannidem sibi pararet, ratus et esse hunc maximum illum Jovis diem festum, et cum ad se, qui in ludis Olympiacis victor fuisset, non nihil pertinere. (6) Sed utrum in Attica, an uspiam alibi hic maximus dies festus dictus esset, nec ipse tunc animadverterat, neque oraculum declarabat (nam apud Athenienses quoque sunt Diasia, quæ maximus Jovis Milichii dies festus vocantur, extra urbem, in quo omnis civitas sacrificant, multi non victimas, sed liba illic usitata), sed cum oraculum se recte intelligere existimaret, opus est aggressus. (7) Quod postquam Athenienses acceperunt, universi ex agris concurrentes opem contra istos tulerunt, et cinctos eos obsidere cœperunt. (8) Sed quum tempus protraheretur, Athenienses atriti diuturna obsidione, magna ex parte discesserunt, custodia imperique summa novem Archontibus commissa, qui prout optimum fore judicarent, arbitrato suo rem administrarent. Tunc autem novem Archontes maximam rerum ad rempublicam pertinentem partem administrabant. (9) At qui cum Cylone obsidebant, male se habebant, quia cibi et aquæ inopia premebantur. (10) Itaque Cylo quidem ejusque frater aufugerunt; ceteri vero, cum premerentur, atque etiam nonnulli fame perirent, ad aram, quæ est in arce, supplices conserunt. (11) Sed illi, quibus custodia ex Atheniensibus commissa erat, cum ipsos in templo morientes viderent, surgere jusserunt, ea conditione ut nullo malo ipsos afficerent; et tamen abductos interfecerunt, nonnullos etiam, qui apud venerandas deas in aris condebant, in transitu interemerunt. Atque hac de causa scelerati et impii, quod scelus ac piaculum in deam admisissent, tam illi quam omnes ab illis oriundi appellabantur. (12) Athenienses igitur et ipsi eos, qui huic piaculo erant obnoxii, in exilium pepulerunt; postea vero etiam Cleomenes Lacedæmonius una cum Atheniensibus seditione laborantibus expulsi, pulsus qui superstites erant mortuorumque ossibus sublatis et extra fines projectis; postea tamen redierunt, eorumque genus est adhuc in civitate.

CXXVII. Hoc igitur piaculum Lacedæmonii exterminari jubebant, diis scilicet primum opem ferentes, sed scientes, Periclem Xanthippi filium huic piaculo propter maternum genus affinem esse, et credentes illo expulso, sibi facilius successuras res Athenienses. (2) Non tamen tam sperabant, hoc illi eventurum, quam hoc ipsum invidiam apud populum illi conflaturum, quasi ob illius labem ex parte hoc bellum esset futurum. (3) Nam quum potentissimus esset

γὰρ δυνατώτατος τῶν καθ' ἑαυτὸν καὶ ἄγων τὴν πολιτείαν ἤναντιοῦτο πάντα τοῖς Λακεδαιμονίοις, καὶ οὐκ εἶα ὑπέικειν ἀλλ' ἐς τὸν πόλεμον ὄρμα τοὺς Ἀθηναίους.

CXXVIII. Ἀντεκέλευον δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς Λακεδαιμονίους τὸ ἀπὸ Ταυνάρου ἄγος ἐλαύνειν· οἱ γὰρ Λακεδαιμόνιοι ἀναστήσαντές ποτε ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ποσειδῶνος ἀπὸ Ταυνάρου τῶν Εἰλώτων ἰκέτας ἀπαγαγόντες διέφθειραν, διὸ δὴ καὶ σφίσις αὐτοῖς νομίζουσι τὸν μέγαν σεισμόν γενέσθαι ἐν Σπάρτῃ. (2) Ἐκέλευον δὲ καὶ τὸ τῆς Χαλκιοῦκου ἄγος ἐλαύνειν αὐτούς· ἐγένετο δὲ τοιόνδε. (3) Ἐπειδὴ Πausanίας ὁ Λακεδαιμόνιος τὸ πρῶτον μεταπεμφθεὶς ὑπὸ Σπαρτιατῶν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ καὶ κριθῆς ὑπ' αὐτῶν ἀπελύθη μὴ ἀδικεῖν, δημοσίᾳ μὲν οὐκέτι ἐξεπέμφθη, ἰδίᾳ δὲ αὐτὸς τριήρη λαβὼν Ἑρμιονίδα ἄνευ Λακεδαιμονίων ἀφικνεῖται ἐς Ἑλλησπόντον, τῷ μὲν λόγῳ ἐπὶ τὸν Ἑλληνικὸν πόλεμον, τῷ δὲ ἔργῳ τὰ πρὸς βασιλεία πράγματα πράσσειν, ὥσπερ καὶ τὸ πρῶτον ἐπεχείρησεν, ἐφιέμενος τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχῆς. (4) Εὐεργεσίαν δὲ ἀπὸ τοῦδε πρῶτον ἐς βασιλεία κατέθετο καὶ τοῦ παντὸς πράγματος ἀρχὴν ἐποίησατο. (5) Βυζάντιον γὰρ ἐλὼν τῇ προτέρᾳ παρουσίᾳ μετὰ τὴν ἐκ Κύπρου ἀναχώρησιν (εἶχον δὲ Μῆδοι αὐτό, καὶ βασιλείως προσήκοντες τινες καὶ ὑγγενεῖς [οἱ] ἐάλωσαν ἐν αὐτῷ), τότε τούτους οὐς ἔλαβεν ἀποπέμψει βασιλεῖ χρέυρα τῶν ἄλλων ξυμμάχων, τῷ δὲ λόγῳ ἀπέδρασαν αὐτόν. (6) Ἐπράσσε δὲ ταῦτα μετὰ Γογγύλου τοῦ Ἐρετριέως, ὅπερ ἐπέτρεψε τό τε Βυζάντιον καὶ τοὺς αἰχμαλώτους. Ἐπέμψε δὲ καὶ ἐπιστολὴν τὸν Γογγύλον φέροντα αὐτῷ ἐνεγέγραπτο δὲ τάδε ἐν αὐτῇ, ὡς ὕστερον ἀνευρέθη. (7) « Πausanίας ὁ ἡγεμὼν τῆς Σπάρτης τοῦσδε τέ σοι χαρίζεσθαι βουλόμενος ἀποπέμψει δορὶ ἐλὼν, καὶ γνώμην ποιούμαι, εἰ καὶ σοι δοκεῖ, θυγατέρα τε τὴν σὴν γῆμαι καὶ σοι Σπάρτην τε καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα ὑποχείριον ποιῆσαι. Δυνατὸς δὲ δοκῶ εἶναι ταῦτα πράξιαι μετὰ σοῦ βουλευόμενος. Εἰ οὖν τί σε τούτων ἀρέσκει, πέμπε ἄνδρα πιστὸν ἐπὶ θάλασσαν δι' οὗ τὸ λοιπὸν τοὺς λόγους ποιησόμεθα. »

CXXIX. Τσαῦτα μὲν ἡ γραφὴ ἐδήλου, Ξέρξης δὲ ᾗσθη τε τῇ ἐπιστολῇ καὶ ἀποστέλλει Ἀρτάβαζον τὸν Φαρνάκου ἐπὶ θάλασσαν, καὶ κελεύει αὐτὸν τὴν τε Δασκυλίτιν σατραπείαν παραλαβεῖν, Μεγαβάτην ἀπαλλάξαντα ὃς πρότερον ἦρχεν, καὶ παρὰ Πausanίαν ἐς Βυζάντιον ἐπιστολὴν ἀντεπετίθει αὐτῷ ὡς τάχιστα διαπέμψαι καὶ τὴν σφραγίδα ἀποδείξει, καὶ ἦν τι αὐτῷ Πausanίας παραγγέλλῃ περὶ τῶν ἑαυτοῦ πραγμάτων, πράσσειν ὡς ἄριστα καὶ πιστότατα. (2) Ὁ δὲ ἀφικόμενος τὰ τε ἄλλα ἐποίησεν ὥσπερ εἶρητο καὶ τὴν ἐπιστολὴν διέπεμψεν ἀντεγέγραπτο δὲ τάδε. (3) « Ὡδε λέγει βασιλεὺς Ξέρξης Πausanία· Καὶ τῶν ἀνδρῶν οὐς μοι πέραν θαλάσσης ἐν Βυζαντίῳ ἔσωσας κείτ' αἱ σοι εὐεργεσία ἐν τῷ ἡμετέρῳ οἴκῳ ἔσαι ἀνάγκη, καὶ τοῖς λόγοις τοῖς ἀπὸ σοῦ ἀρέσκομαι. Καὶ σε μήτε νῦξ μὴθ' ἡμέρα ἐπισκέτω ὥστε ἀνεῖναι πράσσειν τι ὧν

omnium suae aetatis hominum, in republica administranda per omnia adversabatur Lacedaemoniis, nec sinebat Athenienses illis cedere, sed ad bellum eos incitabat.

CXXVIII. Athenienses vero et ipsi vicissim Lacedaemoniis imperabant, ut illos, qui piculo ad Tænarum admissio tenebantur, ex urbe pellerent. Lacedaemonii enim cum olim Helotas supplices ex Neptuni templo a Tænaro excitasent, eos abductos interfecerunt, qua quidem causa et ipsi sibi magnum illum terræ motum Spartæ accidisse putant. (2) Jubebant præterea etiam piculum Palladis Chalciœcæ pelleret. Id vero hujusmodi fuit. (3) Postquam Pausanias Lacedaemonius a Spartanis primum revocatus ab imperio, quod in Hellesponto habebat, causaque apud illos dicta, ab ipsis est absolutus et innocens habitus, publice quidem ad nullam expeditionem postea amplius est emissus, sed ipse privatim sumpta triremi Hermionide, sine Lacedaemoniis abiit in Hellespontum, verbis quidem, ad Græcum bellum, re ipsa vero, quia negotia cum Rege transigere volebat, quemadmodum et initio conatus erat, Græciæ principatum affectans. (4) Beneficium autem ex hac re primum apud Regem collocavit, totiusque rei fecit initium. (5) Cum enim post suum e Cypro reditum, priore adventu Byzantium occupasset (tenebant autem Medi eam et quidam regis necessarij et cognati [qui] in ea capti erant), tunc hos, quos ceperat, clam ceteris sociis ad Regem remisit; sed verbo ex ipsius manibus aufugerant. (6) In his autem peragendis utebatur opera Gongyli Eretriensis, cujus fidei et Byzantium et captivos commiserat. Misit autem etiam epistolam, quam Gongylus ad ipsum ferret. Hæc autem in ea continebantur, ut postea compertum est. (7) « Pausanias dux Spartæ, et hos, tibi gratificari cupiens, remittit, quos armis cepit, et habeo in animo, si tibi quoque placet, filiam tuam in matrimonium ducere, et Spartam ceteramque Græciam sub tuam potestatem redigere. Existimo autem me posse hæc peragere, si tecum consilia communem. Si quid igitur horum tibi placet, hominem fidum ad mare mittas face, per quem posthac colloquemur. »

CXXIX. Atque hæc sunt, quæ in illa epistola verbis disertis continebantur. Xerxes vero lætulus est hac epistola, et Artabazum Pharnaci filium ad mare misit, eumque jus sit accipere provinciam Dascylitin, Megabate, qui ei ante præerat, dimisso; eique vicissim epistolam ad Pausaniam dedit, imperans, ut eam Byzantium quam celerime mitteret, illique sigillum ostenderet; et, si quid Pausanias de suis negotiis mandaret, quam rectissime et quam fidelissime conficeret. (2) Ille vero profectus cum alia fecit, quemadmodum imperatum erat, tum etiam epistolam misit. Hoc autem responsum in ea scriptum erat. (3) « Sic respondet Xerxes rex Pausaniæ: Quom ob viros, quos mihi trans mare incolumes Byzantio remisisti, beneficii gratia in domo nostra tibi perpetuo manebit reposita, scriptisque nunquam delendis mandata; tum etiam tua verba mihi placent. Ac te neque nox neque dies remoretur, ita ut

ἔμοι ὑπισχνῆ, μηδὲ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου δαπάνη κεκωλύσθω, μηδὲ στρατιᾶς πλήθει, εἴ ποι δεῖ παραγίγνεσθαι· ἀλλὰ μετ' Ἀρταβάζου ἀνδρὸς ἀγαθοῦ, ὃν σοι ἔπειψα, πρᾶσσε θαρσῶν καὶ τὰ ἐμὰ καὶ τὰ σὰ ὅπη κάλλιστα καὶ ἄριστα ἔξει ἀμφοτέροις.»

CXXX. Ταῦτα λαβὼν ὁ Πausanias τὰ γράμματα, ὃν καὶ πρότερον ἐν μεγάλῳ ἀξιώματι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων διὰ τὴν Πλαταιᾶσιν ἡγεμονίαν, πολλῶ τότε μᾶλλον ἤρτο, καὶ οὐκέτι ἠδύνατο ἐν τῷ καθεστηκότῳ τρόπῳ βιοτεύειν, ἀλλὰ σκευᾶς τε Μηδικᾶς ἐνδυνάμενος ἐκ τοῦ Βυζαντίου ἐξῆει, καὶ διὰ τῆς Θοράκης πορευόμενος αὐτὸν Μῆδοι καὶ Αἰγύπτιοι ἐδορυφόρου, (2) τράπεζάν τε Περσικὴν παρετίθετο, καὶ κατέχειν τὴν διάνοιαν οὐκ ἠδύνατο, ἀλλ' ἔργοις βραχέσι προυδήλου ἃ τῇ γνώμῃ μειζώνως ἐσέπειτα ἔμελλε πράξειν. Δυσπρόσοδόν τε αὐτὸν παρεῖχεν, καὶ τῇ ὀργῇ οὕτω χαλεπῇ ἐχρήτο ἐς πάντας ὁμοίως ὥστε μηδένα δύνασθαι προσθῆναι· διόπερ καὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους οὐκ ἦκιστα ἡ ξυμμαχία μετέστη.

CXXXI. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι αἰσθόμενοι τό τε πρῶτον δι' αὐτὰ ταῦτα ἀνεκάλεσαν αὐτόν, καὶ ἐπειδὴ τῇ Ἑρμιονίδι νῆϊ τὸ δεύτερον ἐκπλεύσας οὐ κελυσάντων αὐτῶν τοιαῦτα ἐφαίνετο ποιῶν, καὶ ἐκ τοῦ Βυζαντίου βία ὑπ' Ἀθηναίων ἐκπολιορκηθεὶς ἐς μὲν τὴν Σπάρτην οὐκ ἐπανεχώρει, ἐς δὲ Κολωνὰς τὰς Τρωάδας ἰδρυθεὶς πράσων τε ἐσηγγέλλετο αὐτοῖς πρὸς τοὺς βαρβάρους καὶ οὐκ ἐπ' ἀγαθῶ τὴν μονὴν ποιούμενος, οὕτω δὲ οὐκέτι ἐπέσχον, ἀλλὰ πέμψαντες κήρυκα οἱ ἔφθοροι καὶ σκυτάλην εἶπον τοῦ κήρυκος μὴ λείπεσθαι, εἰ δὲ μή, πόλεμον αὐτῷ Σπαρτιατᾶς προαγορεύειν. (2) Ὁ δὲ βουλόμενος ὡς ἦκιστα ὑποπτος εἶναι καὶ πιστεύων χρήμασι διαλύσειν τὴν διαβολὴν ἀνεχώρει τὸ δεύτερον ἐς Σπάρτην. Καὶ ἐς μὲν τὴν εἰρκτὴν ἐσπίπτει τὸ πρῶτον ὑπὸ τῶν ἐφόρων (ἔξεστι δὲ τοῖς ἐφόροις τὸν βασιλέα δρᾶσαι τοῦτο), ἔπειτα διαπραζάμενος ὕστερον ἐξῆλθε, καὶ καθίστησιν ἑαυτὸν ἐς κρίσιν τοῖς βουλομένοις περὶ αὐτὸν ἐλέγχειν.

CXXXII. Καὶ φανερόν μὲν εἶχον οὐδὲν οἱ Σπαρτιατᾶται σημεῖον, οὔτε οἱ ἐχθροὶ οὔτε ἡ πᾶσα πόλις, ὅτω ἂν πιστεύσαντες βεβαίως ἐτιμωροῦντο ἄνδρα γένους τε τοῦ βασιλείου ὄντα καὶ ἐν τῇ παρόντι τιμῇ ἔχοντα (Πλείσταρχον γὰρ τὸν Λεωνίδου ὄντα βασιλέα καὶ νέον εἶτι ἀνεψιὸς ὦν ἐπετρόπευεν). (2) ὑποψίας δὲ πολλὰς παρεῖχε τῇ τε παρανομίᾳ καὶ ζηλώσει τῶν βαρβάρων μὴ ἴσος βούλεσθαι εἶναι τοῖς παροῦσιν, τὰ τε ἄλλα αὐτοῦ ἀνεσκόπου, εἴ τι που ἐξεδεδιγῆτο τῶν καθεστώτων νομίμων, καὶ ὅτι ἐπὶ τὸν τρίποδά ποτε τὸν ἐν Δελφοῖς, ὃν ἀνέθεσαν οἱ Ἑλληνες ἀπὸ τῶν Μήδων ἄκροθίνιον, ἠξίωσεν ἐπιγράψασθαι αὐτὸς ἰδίᾳ τὸ ἐλεγείον τόδε,

Ἑλλήνων ἀρχηγὸς ἐπεὶ στρατὸν ὄλεσε Μήδων,
Πausanias Φοῖβῳ μῆμ' ἀνέθηκε τόδε.

(3) Τὸ μὲν οὖν ἐλεγείον οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐξεκόλαψαν εὐθὺς τότε ἀπὸ τοῦ τρίποδος τοῦτο, καὶ ἐπέγραψαν ὄνο-

remise agas quicquam eorum, quæ mihi polliceris, neque auri et argenti impensis impediare, nec ulla copiarum multitudine, si quosit veniendum; sed cum Artabazo viro probo, quem ad te misi, age confidenter meas tuasque res, prout maxime e dignitate et utilitate utriusque nostrum erit.

CXXX. His litteris Pausanias acceptis, quum magnam auctoritatem jam ante apud Græcos haberet, propter imperium ad Plataeas gestum, tunc longe majores spiritus sumpsit nec amplius consuētis institutis vivere poterat, sed cultu Medico ornatus prodiit Byzantio, ejusque per Thraciam euntis latera Medi et Ægyptii satellites armati stipabant, (2) mensamque Persicam sibi apponi curabat, neque cogitationes suas amplius continere poterat, sed rebus levibus aperte prodebat, quæ apud animum suum magnificentius in posterum agere destinabat. Præterea se aditu difficilem præbebat, et iracundia adeo gravi in omnes pariter utebatur, ut nemo posset accedere. Quæ res etiam non minima causa fuit, cur socii ad Atheniensium partes transirent.

CXXXI. Lacedæmonii vero his auditis, propter hæc ipsa et primum eum revocarant, et postquam iterum Hermionide navi vectus ipsorum injussu hujusmodi facinora facere videbatur, et Byzantio ab Atheniensibus obsesso per vim pulsus, non Spartam revertebatur, sed sedibus apud Colonas in agro Trojano positis consilia cum barbaris agitare nunciabatur, neque bono consilio manere: ita demum non amplius se continuerunt, sed caduceatore misso ephori et scytala imperarunt, ne a caduceatore discederet; alioqui Spartanos ei bellum indicere. (2) Ille vero, quum quam minimum suspectus esse vellet, et crimen objectum se pecuniis diluere posse speraret, iterum Spartam redibat. Ac primum quidem ab ephoris in carcerem est conjectus, (ephoris enim regi hoc facere licet,) deinde vero perfecit ut exiret, seque reum constituit, si qui se coarguere vellet.

CXXXII. Spartani vero manifestum quidem indicium nullum habebant, neque ipsius inimici, neque universa civitas, quo sine dubitatione confisi supplicium sumerent de viro, qui et regio genere natus, et honore regio id temporis præditus erat (Plistarchi enim Leonidæ filii, quum rex et puer adhuc esset, ipse ejus consobrinus tutelam gerebat); (2) ceterum suspiciones multas præbebat morum insolentia et barbarorum æmulatione, se nolle in presenti rerum statu acquiescere; et quum alias ejus actiones accurate considerabant, si qua in re a moribus receptis et patrii instituti recessisset, tum etiam quod olim in tripode Delphis quem Græci ex primitiis manubiarum Medis ablatum dicaverant, hoc distichum ipse privatim inscribi voluisset,

Græcorum postquam dux agmina Medica fudit,
Phæbo Pausanias hæc monumenta dedit.

(3) Sed Lacedæmonii hoc epigramma jam tunc protinus ex tripode exculperant, et in eo singulas civitates nominatim

μαστί τὰς πόλεις ὅσαι ξυγκαθελοῦσαι τὸν βάρβαρον ἔστησαν τὸ ἀνάθημα· τοῦ μέντοι Πausανίου ἀδίκημα καὶ τοῦτ' ἐδόκει εἶναι, καὶ ἐπειδὴ ἐν τούτῳ καθειστήκει, πολλῶ μᾶλλον παρόμοιον πραχθῆναι ἐφαίνετο τῇ παρούσῃ διανοίᾳ. (4) Ἐπυνθάνοντο δὲ καὶ ἐς τοὺς Εἰλωτας πράσσειν τι αὐτὸν, καὶ ἦν δὲ οὕτως· ἐλευθέρωσίν τε γὰρ ὑπισχεῖτο αὐτοῖς καὶ πολιτείαν, ἣν ξυνεπαναστῶσι καὶ τὸ πᾶν ξυγκατεργάσωνται. (5) Ἄλλ' οὐδ' ὡς οὐδὲ τῶν Εἰλωτῶν μηνυταῖς τισὶ πιστεύσαντες ἤξιωσαν νεώτερόν τι ποιεῖν ἐς αὐτὸν, χρώμενοι τῷ τρόπῳ ὅπερ εἰώθασιν ἐς σφᾶς αὐτούς, μὴ ταχέως εἶναι περὶ ἀνδρὸς Σπαρτιατοῦ ἄνευ ἀναμφισβητήτων τεκμηρίων βουλευσαί τι ἀνήκεστον, πρὶν γε δὴ αὐτοῖς, ὡς λέγεται, ὁ μέλλων τὰς τελευταίας βασιλεῖ ἐπιστολάς πρὸς Ἀρτάβαζον χομιεῖν, ἀνήρ Ἀργίλιος, παιδικὰ ποτε ὦν αὐτοῦ καὶ πιστότατος ἐκείνῳ, μηνυτῆς γίγνεται, δέισας κατὰ ἐνθύμησιν τινα ὅτι οὐδεὶς πω τῶν πρὸ ἑαυτοῦ ἀγγέλων πάλιν ἀφίκετο, καὶ παραποιησάμενος σφραγίδα, ἵνα ἦν ψευσθῆ τῆς δόξης ἣ καὶ ἐκείνῳ τι μεταγράψαι αἰτήσῃ μὴ ἐπιγνῶ, λύει τὰς ἐπιστολάς, ἐν αἷς ὑπονοήσας τι τοιοῦτο προσεπεστάθαι καὶ αὐτὸν εὖρεν ἐγγεγραμμένον κτείνειν.

CXXXIII. Τότε δὲ οἱ ἔφοροι δεῖξαντος αὐτοῦ τὰ γράμματα μᾶλλον μὲν ἐπίστευσαν, αὐτήκοοι δὲ βουληθέντες ἔτι γενέσθαι αὐτοῦ Πausανίου τι λέγοντος, ἀπὸ παρασκευῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ Ταίναρον ἰκέτου οἰχομένου καὶ σκηνησαμένου διπλῆν διαφράγματι καλύθειν, ἐς ἣν τῶν τε ἐφόρων ἐντὸς τινὰς ἔκρυψε, καὶ Πausανίου ὡς αὐτὸν ἐλθόντος καὶ ἐρωτῶντος τὴν πρόφασιν τῆς ἰκετείας ἤσθοντο πάντα σαφῶς, αἰτιωμένου τοῦ ἀνθρώπου τὰ τε περὶ αὐτοῦ γραφέντα καὶ τᾶλλ' ἀποφαινοντος καθ' ἕκαστον, ὡς οὐδὲν πώποτε αὐτὸν ἐν ταῖς πρὸς βασιλέα διακονίας παραβόλοιτο, προτιμηθεῖσι δ' ἐν ἴσω τοῖς πολλοῖς τῶν διακόνων ἀποθανεῖν, ἀκείνου αὐτὰ ταῦτα ξυνομολογούντος καὶ περὶ τοῦ παρόντος οὐκ εἴωντος ὀργίζεσθαι, ἀλλὰ πίστιν ἐκ τοῦ ἱεροῦ διδόντος τῆς ἀναστάσεως καὶ ἀξιοῦντος ὡς τάχιστα πορεύεσθαι καὶ μὴ τὰ πρασσόμενα διακωλύειν.

CXXXIV. Ἀκούσαντες δὲ ἀκριβῶς τότε μὲν ἀπῆλθον οἱ ἔφοροι, βεβαίως δὲ ἥδη εἰδότες ἐν τῇ πόλει τὴν ξύλληψιν ἐποιοῦντο. Λέγεται δ' αὐτὸν μέλλοντα ξυλληφθῆσθαι ἐν τῇ δόῳ, ἐνὸς μὲν τῶν ἐφόρων τὸ προσωπιον προσιόντος ὡς εἶδε, γυνῶναι ἐφ' ᾧ ἐχώρει, ἄλλου δὲ νεύματι ἀφανεῖ χρησαμένου καὶ δηλώσαντος εὐνοίᾳ πρὸς τὸ ἱερὸν τῆς Χαλκιοῦ χωρῆσαι δρόμῳ καὶ προκαταφυγεῖν· ἦν δ' ἐγγὺς τὸ τέμενος. Καὶ ἐς οἴκημα οὐ μέγα θ' ἦν τοῦ ἱεροῦ ἐσελθὼν, ἵνα μὴ ὑπαίθριος ταλαιπωροῖη, ἤσύχαζεν. (2) Οἱ δὲ τὸ παρατύχημα μὲν ὑστέρησαν τῇ διώξει, μετὰ δὲ τοῦτο τοῦ τε οἰκήματος τὸν ὄροφον ἀφεῖλον καὶ τὰς θύρας ἐνδον ὄντα τηρήσαντες αὐτὸν καὶ ἀπολαβόντες εἴσω ἀπικροδόμησαν, προσκαθεζόμενοι τε ἐξεπολιόρχησαν λιμῶ. (3) Καὶ μέλλοντος αὐτοῦ ἀποψύχειν ὡσπερ εἶχεν ἐν τῷ οἴκηματι, αἰσθόμενοι τε ἐξάγουσιν ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἔτι ἔμπνουν ὄντα, καὶ

inscriperant, quotquot participes victoriae de barbaro donum istud dicaverant; Pausaniam tamen et hoc ut injustum facinus imputabatur, et postquam in hoc statu res ejus esse coeperunt, multo etiam magis illud consentaneum factum videbatur consilio ei, quo nunc uteretur. (4) Quinetiam audiebant eum aliquid cum Helotis agitare, idque verum erat; etenim et libertatem ipsis pollicebatur et civitatem, si secum insurrexissent summamque rei secum transegissent. (5) Sed tamen ne sic quidem ullis servorum indicii fide habita quicquam novi in ipsum statuere vulerunt, utentes more, quo consueverunt inter se ipsos, ut non sint celeres ad aliquid gravius de viro Spartano sine manifestissimis ac minime dubiis indicii decernendum: donec tandem quidam, ut fertur, qui postremas epistolas Regi scriptas erat ad Artabazum perlaturus, vir Argilius, qui quondam ejus amasius fuerat idemque illi fidelissimus, indicium professus est, metu percussus, quum ipsi in suspicionem venisset nullum de nuntiis ante se missis adhuc rediisse. Quare cum sigillum subditiuum sibi effinxisset ut, si opinione falleretur, aut etiam si quid ille mutare voluisset, ne agnosceret, epistolas aperit, in quibus suspicatus aliquid hujusmodi praeterea mandatum esse, se quoque scriptum caedi-que destinatum invenit.

CXXXIII. Tum vero ephori, cum ille litteras ostendisset, vehementius illi quidem crediderunt, sed quia praeterea suis ipsorum auidem aliquid ipsius Pausaniae loquentis ore prolatum audire vellent, ex composito vir ille supplex ad Tænarum confugit, ibique tugurium construxit septo interposito disclusum, in quo quosdam de ephoris abscondidit; et quum Pausanias ad ipsum venisset, et supplicationis causam ex illo quaereret, omnia plane audiverunt, dum ille conquereretur de rebus in suam perniciem ab ipso scriptis, et reliqua singulatim declararet, quomodo nunquam in obediendis apud Regem ministeris ipsum ullis periculis objecisset, et tamen dignus habitus esset, qui, aequae ac plurimi ipsius ministri, caederetur, et dum ille haec ipsa confiteretur, nec eum propter id, quod tunc acciderat, irasci vellet sed fidem ei daret de discessu ex templo et postularet, ut quam celerrime pergeret, neve impediret, quæ ageretur.

CXXXIV. Tunc vero ephori, his diligenter auditis, abierunt, et rem plane jam compertam habentes eum in urbe comprehendere parabant. Fama autem est, ipsum, cum in via jam in eo esset, ut comprehenderetur, conspecto unius ephorum ad se accedentis vultu intellexisse qua de causa veniret; et cum alius pro benevolentia nutu clandestino rem significasset, ad templum Palladis Chalcioecæ cursu se propripuisse et fuga antevertisse; erat autem fanum vicinum. Et in exiguum templi aediculum ingressus, ne sub dio agens tempestatis injurias pateretur, in ea se continebat. (2) Illi vero in praesenti quidem assequi non potuerunt; sed postea et aediculæ tectum sustulerunt et valvas, cum eum intus esse observassent et ingressum circumdedissent, muro obstruxerunt; eumque obsidentes fame expugnarunt. (3) Et quum animam jam esset efflaturus, ut erat in aediculo, illi hoc videntes eum ex templo educunt adhuc spirantem et quum

ἐξαχθεὶς ἀπέθανε παραχρήμα. (4) Καὶ αὐτὸν ἐμέλ-
λῃσαν μὲν ἐς τὸν Καϊάδαν, οὐπερ τοὺς κακούργους,
ἐμβάλλειν· ἔπειτα ἔδοξε πλησίον που κατορύξαι. Ὁ
δὲ θεὸς ὁ ἐν Δελφοῖς τὸν τε τάφον ὕστερον ἔχρησε τοῖς
Λακεδαιμονίοις μετενεγκεῖν οὐπερ ἀπέθανεν (καὶ νῦν
κεῖται ἐν τῷ προτεμενίσματι, ὃ γραφῆ στήλαι δηλοῦ-
σιν)· καὶ ὡς ἄγος αὐτοῖς ὃν τὸ πεπραγμένον δύο σώ-
ματα ἀνθ' ἑνὸς τῇ Χαλκιοίκῃ ἀποδοῦναι. Οἱ δὲ ποι-
ησάμενοι χαλκοῦς ἀνδριάντας δύο ὡς ἀντὶ Πausανίου
ἀνέθεσαν.

CXXXV. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, ὡς καὶ τοῦ θεοῦ ἄγος
χρίναντος, ἀντεπέταξαν τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐλαύνειν
αὐτό. (2) Τοῦ δὲ μηδισμοῦ τοῦ Πausανίου Λακεδαί-
μόνιοι πρέσβεις πέμψαντες παρὰ τοὺς Ἀθηναίους ξυνε-
πητιῶντο καὶ τὸν Θεμιστοκλέα, ὡς εὕρισκον ἐκ τῶν
περὶ Πausανίαν ἐλέγχων, ἠξίουσαν τε τοῖς αὐτοῖς κολά-
ζεσθαι αὐτόν. (3) Οἱ δὲ πεισθέντες (ἔτυχε γὰρ ὠστρα-
κισμένος καὶ ἔχων δίαίταν μὲν ἐν Ἀργεί, ἐπιφοιτῶν δὲ
καὶ ἐς τὴν ἄλλην Πελοπόννησον) πέμπουσι μετὰ τῶν
Λακεδαιμονίων ἐτοίμων ὄντων ξυνδιώκειν ἄνδρας οἷς εἴ-
ρητο ἄγειν ὅπου ἂν περιτύχῃσιν.

CXXXVI. Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς προαισθηόμενος φεύγει
ἐκ Πελοποννήσου ἐς Κέρκυραν, ὧν αὐτῶν εὐεργέτης.
Δεδιέται δὲ φασκόντων Κερκυραίων ἔχειν αὐτὸν ὥστε
Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους ἀπέχθασθαι, διακομίζε-
ται ὑπ' αὐτῶν ἐς τὴν ἠπειρον τὴν καταντικυρῆ. (2) Καὶ
διωκόμενος ὑπὸ τῶν προστεταγμένων κατὰ τύστιν ἧ
χωροῖη, ἀναγκάζεται κατὰ τι ἄπορον παρὰ Ἀδμητον
τὸν Μολοσσῶν βασιλέα ὄντα αὐτῷ οὐ φίλον καταλύσαι.
(3) Καὶ ὁ μὲν οὐκ ἔτυχεν ἐπιδημῶν, ὁ δὲ τῆς γυναικὸς
ἰκέτης γενόμενος διδάσκειται ὑπ' αὐτῆς τὸν παῖδα σφῶν
λαβὼν καθίεσθαι ἐπὶ τὴν ἐστίαν. Καὶ ἐλθόντος οὐ
πολλὸ ὕστερον τοῦ Ἀδμήτου δηλοῖ τε ὅς ἐστιν, καὶ οὐκ
ἀξιόν, εἶ τι ἄρα αὐτὸς ἀντέπειν αὐτῷ Ἀθηναίων δεο-
μένῃν, φεύγοντα τιμωρεῖσθαι· καὶ γὰρ ἂν ὑπ' ἐκείνου
πολλῷ ἄσθενεστέρον ἐν τῷ παρόντι κακῶς πάσχειν, γεν-
ναῖον δὲ εἶναι τοὺς ὁμοίους ἀπὸ τοῦ ἴσου τιμωρεῖσθαι.
Καὶ ἅμα αὐτὸς μὲν ἐκείνῳ χρεῖας τινὸς καὶ οὐκ ἐς τὸ
σῶμα σώζεσθαι ἐναντιωθῆναι, ἐκείνον δ' ἂν, εἰ ἐκδοῖη
αὐτόν, (εἰπὼν ὑφ' ὧν καὶ ἐφ' ᾧ διώκεται) σωτηρίας ἂν
τῆς ψυχῆς ἀποστερήσει.

CXXXVII. Ὁ δὲ ἀκούσας ἀνίστησι τε αὐτὸν μετὰ
τοῦ ἑαυτοῦ υἱοῦ, ὥσπερ καὶ ἔχων αὐτὸν ἐκαθέζετο,
καὶ μέγιστον ἦν ἰκέτευμα τοῦτο, καὶ ὕστερον οὐ πολλῶ
τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις ἐλθοῦσι καὶ πολλὰ
εἰποῦσιν οὐκ ἐκδίδωσιν, ἀλλ' ἀποστέλλει βουλούμενον ὡς
βασιλέα πορευθῆναι ἐπὶ τὴν ἐτέραν θάλασσαν περὶ τὴν
Πύδναν τὴν Ἀλεξάνδρου. (2) Ἐν ἧ δολιχῶς τυχῶν
ἀναγομένης ἐπ' Ἰωνίας καὶ ἐπιβάς καταφέρεται χειμῶνι
ἐς τὸ Ἀθηναίων στρατοπέδον, ὃ ἐπολιόρχει Νάξον.
Καὶ (ἦν γὰρ ἀγνώστος τοῖς ἐν τῇ νήτῃ) δεύσας φράζει τῶν
ναυκλήρων ὅστις ἐστὶ καὶ δι' ἃ φεύγει, καὶ εἰ μὴ σώσει
αὐτόν, ἔφη ἔρειν ὅτι χρήμασι πεισθεὶς αὐτὸν ἄγει· τὴν δὲ
ἀσφάλειαν εἶναι μηδὲν ἐκβῆναι ἐκ τῆς νεῶς μέγρι

eductus esset, obiit confestim. (4) Atque in Caeadem eum
deducturi erant, quo facinorosos homines deicere solent;
sed postea visum est eum in aliquo loco propinquo defodere.
Sed deus Delphicus oraculum postea reddidit Lacedæmoni-
is, ut sepulcrum eo transferrent, ubi animam efflaverat;
(et nunc in fani vestibulo situs est, quod columnæ literis
incisis declarant;) et quia hoc ipsorum facinus piaculo
non careret, ut duo corpora pro uno Palladi Chalcicææ
darent. Illi vero duas statuas æneas fecerunt, quas pro
Pausania deæ consecrarunt.

CXXXV. Athenienses vero, quod vel ipse deus piaculum
hoc judicasset, vicissim et ipsi Lacedæmoniis imperarunt,
ut hoc exterminarent. (2) At Pausaniæ crimine, quod
cum Medis sensisset, Lacedæmonii legatis ad Athenienses
missis Themistoclem etiam arcessebant, ut ex iudiciis qua-
estionis de Pausaniæ habitæ reperiebant, et petebant, ut ille
iisdem suppliciis afficeretur. (3) Illi vero, fidem verbis
illorum habentes (jam enim Themistocles patria per ostraci-
smum pulsus erat, et Argis quidem habitabat, sed tamen
et per ceteras Peloponnesi partes crebro commeabat) mit-
tunt una cum Lacedæmoniis, ad illum simul persequendum
paratis, quosdam cum mandatis, ut eum adducerent, ubi-
cunque deprehenderent.

CXXXVI. Themistocles vero quum rem præsensisset, ex
Peloponneso in Corcyram profugit, quippe qui de iis bene
meritus esset. Sed quum illi dicerent, se extimescere eum
ita tueri, ut in Lacedæmoniorum et Atheniensium odium
incurreret, transmittit ab iis in oppositam continentem.
(2) Et insequentibus illis, qui jussi erant seiscitari quo
iret, aliquando consilii inops coactus est devertere ad Adme-
tum, Molossorum regem, qui non erat ipsi amicus. (3)
Atque ille quidem tunc forte domi non erat, hic vero ab
illius uxore, ad quam supplex accesserat, eductus monetur,
ut sumpto ipsorum filio ad lares consideret. Quumque non
multo post Admetum rediisset, ei indicavit quis esset, et
indignum fore dixit, si quid forte ipse illi cum Atheniensium
agenti adversatus esset, profugum ulcisci; fieri enim
posse, ut ab ipso, quamvis multo debilior in presenti esset,
mali aliquid pateretur; sed generosi esse animi pares in pari
conditione ulcisci; simul etiam se quidem illi de commodo
quodam, non autem de capite laboranti adversatum esse;
illum vero, si se proderet, (quum dixisset, a quibus et qua
de causa premeretur) se vitæ incolumitate privaturum.

CXXXVII. Ille vero his auditis, eum cum suo filio, ut
illum tenens sequebatur, surgere jussit; hoc autem maximum
erat supplicandi genus; et non multo post quum Lacedæ-
monii et Athenienses advenissent et longa oratione usi es-
sent, eum non prodidit sed dimisit, quum ad Regem pergere
vellet, itinere pedestri ad alterum mare, ad urbem Pydnam,
quæ erat Alexandri. (2) Ubi navem onerariam nactus,
quæ in Ioniam proficiscebatur, eam conscendit, et tempestate
delatus est in castra Atheniensium, qui Naxum obsidebant.
Et (ignotus enim erat iis, qui in navi vehebantur) territus
nauclo declaravit, quis esset, et qua de causa fugeret, et
nisi se servaret, se dixit professurum, se ab eo pecuniis
adducto duci; periculum autem vitari posse, si nullus ex
navi exiret, donec idonea navigandi tempestas sese ipsis of-

πλοῦς γένηται· πειθόμενῳ δ' αὐτῷ χάριν ἀπομνήσκειν αἰετὴν. Ὁ δὲ ναύκληρος ποιεῖ τε ταῦτα καὶ ἀποσαλεύσας ἡμέραν καὶ νύκτα ὑπὲρ τῶν στρατοπέδων ὕστερον ἀφικνεῖται ἐς Ἔφεσον. (3) Καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς ἐκεῖνόν τε ἐθεράπευσε χρημάτων δόσει (ἦλθε γὰρ αὐτῷ ὕστερον ἐκ τε Ἀθηνῶν παρὰ τῶν φίλων καὶ ἐξ Ἄργους ἃ ὑπεξέκειτο) καὶ μετὰ τῶν κάτω Περσῶν τινὸς πορευθεὶς ἄνω ἐσπέμπει γράμματα ὡς βασιλέα Ἄρτοξέρξην τὸν Ξέρξου νεωστὶ βασιλεύοντα. (4) Ἐδῆλου δ' ἡ γραφὴ ὅτι « Θεμιστοκλῆς ἦκου παρὰ σέ, ὃς κακὰ μὲν πλεῖστα Ἑλλήνων εἴργασμαι τὸν ὑμέτερον οἶκον, ὅσον χρόνον τὸν σὸν πατέρα ἐπιόντα ἐμοὶ ἀνάγκη ἡμυνόμην, πολλὸν δ' ἔτι πλείω ἀγαθὰ, ἐπειδὴ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ μὲν ἐμοί, ἐκεῖνῳ δὲ ἐν ἐπικινδύνῳ πάλιν ἡ ἀποκομιδὴ ἐγγίγνεται. Καὶ μοι εὐεργεσίαν ὀφείλεται (γράψας τὴν ἐκ Σαλαμῖνος προαγγελσιν τῆς ἀναχωρήσεως καὶ τὴν τῶν γεφυρῶν, ἣν ψευδῶς προσηπορήσατο, τότε δι' αὐτὸν οὐ διάλυσις), καὶ νῦν ἔχων σε μεγάλα ἀγαθὰ δρᾶσαι πάρεμι, διωκόμενος ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων διὰ τὴν σὴν φιλίαν. Βούλομαι δ' ἐνιαυτὸν ἐπισχῶν αὐτὸς σοι περὶ ὧν ἦκω δηλώσαι. »

CXXXVIII. Βασιλεὺς δέ, ὡς λέγεται, ἐθαύμασε τε αὐτοῦ τὴν διάνοιαν καὶ ἐκέλευε ποιεῖν οὕτως. Ὁ δ' ἐν τῷ χρόνῳ ὃν ἐπέσχε τῆς Περσίδος γλώσσης ὅσα ἡδύνατο κατενόησε καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων τῆς χώρας· (2) ἀφικόμενος δὲ μετὰ τὸν ἐνιαυτὸν γίγνεται παρ' αὐτῷ μέγας καὶ ὅσος οὐδεὶς πω Ἑλλήνων διὰ τε τὴν προὔπαρχουσαν ἀξίωσιν καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐλπίδα, ἣν ὑπέτιθει αὐτῷ δουλώσειν, μάλιστα δὲ ἀπὸ τοῦ πείραν διδοῦς ξυνετὸς φαίνεσθαι. (3) Ἦν γὰρ ὁ Θεμιστοκλῆς βεβαιότατα δὴ φύσεως ἰσχυρὸν δηλώσας καὶ διαφερόντως τε ἐς αὐτὸ μᾶλλον ἐτέρου ἀξίως θαυμάσαι· οἰκίαι γὰρ ξυνέσει, καὶ οὐτε προμαθῶν ἐς αὐτὴν οὐδὲν οὐτ' ἐπιμαθῶν, τῶν τε παραχρῆμα δι' ἐλαχίστης βουλῆς κράτιστος γνώμων καὶ τῶν μελλόντων ἐπὶ πλεῖστον τοῦ γενησομένου ἀριστος εἰκαστής. Καὶ ἃ μὲν μετὰ χεῖρας ἔχοι, καὶ ἐξηγήσασθαι οἷός τε, ὧν δ' ἄπειρος εἶη, κρίναι ἱκανῶς οὐκ ἀπῆλλατο· τὸ τε ἀμεινον ἢ χεῖρον ἐν τῷ ἀφανεῖ ἔτι προεώρα μάλιστα. Καὶ τὸ ξύμπαν εἰπεῖν, φύσεως μὲν δυνάμει μελέτης δὲ βραχυτέτη κράτιστος δὴ οὗτος αὐτοσχεδιάζειν τὰ δέοντα ἐγένετο. (4) Νοσήσας δὲ τελευτᾷ τὸν βίον· λέγουσι δὲ τινες καὶ ἐκούσιον φαρμάκῳ ἀποθανεῖν αὐτόν, ἀδύνατον νομίσαντα εἶναι ἐπιτελεῖσαι βασιλεῖ ἃ ὑπέσχετο. (5) Μνημεῖον μὲν οὖν αὐτοῦ ἐν Μαγνησίᾳ ἐστὶ τῇ Ἀσιανῇ ἐν τῇ ἀγορᾷ· ταύτης γὰρ ἦρχε τῆς χώρας, δόντος βασιλέως αὐτῷ Μαγνησίαν μὲν ἄρτον, ἣ προσέφερε πεντηχόντα τάλαντα τοῦ ἐνιαυτοῦ, Λάμψακον δὲ οἶνον (ἐδόκει γὰρ πολυπολυτότατον τῶν τότε εἶναι), Μυσοῦντα δὲ ὄβιον. (6) Τὰ δὲ ὅσα φασὶ κομισθῆναι αὐτοῦ οἱ προσήκοντες οἰκαδε κελύσαντος ἐκεῖνου καὶ τεθῆναι κρύφα Ἀθηναίων ἐν τῇ Ἀττικῇ· οὐ γὰρ ἐξῆν θάπτειν ὡς ἐπὶ προδοσίᾳ φεύγοντος. (7) Τὰ μὲν κατὰ Πausανίαν τὸν Λακεδαιμόνιον

ferret; quod si sibi morem gessisset, dixit se memori animo pro meriti magnitudine gratiam ei relaturum. Naucleus haec fecit, et quum diem ac noctem ad ancoras in salo stetisset supra castra, postea Ephesum pervenit. (3) Themistocles vero eum liberaliter est prosecutus, pecunias ei largitus (postea enim pecuniæ ad eum venerunt et Athenis ab amicis missæ, et Argis eæ, quæ depositæ erant), et cum quodam illorum Persarum, qui ad oram maritimam versabantur, in loca superiora profectus, literas misit ad regem Artaxerxem, Xerxis filium, qui nuper regnare cœperat. (4) Hoc autem in illis literis erat scriptum: « Themistocles ad te advenio, qui ex omnibus Græcis unus vestram familiam plurimis affeci malis, quamdiu necessitate compulsus patrem tuum, qui mihi bellum inferebat, propulsabam, sed longe pluribus etiam beneficiis, postquam mihi quidem tuta, illi vero periculosa reversio erat. Et beneficium mihi debetur; (scripserat autem quomodo et ante monuisset de receptu ex Salamine, et de pontibus tunc sua opera non solutis, quos solutum iri falso simulaverat) et nunc ego, qui magnis beneficiis te afficere possum, adsum, quem Græci persequuntur propter benevolentiam tuam. Anno autem supersedens, ipse coram adventus mei causam tibi declarare volo. »

CXXXVIII. Rex vero, ut aiunt, ejus animum est admiratus, eumque ita facere jussit. Hic vero unius anni spatium, quo supersedit, quicquid poterat et linguæ Persicæ et morum illius regionis, didicit; (2) exactoque anno apud eum magnam auctoritatem est adeptus, et quantam nullus unquam Græcorum, quum propter pristinam dignitatem, tum etiam propter spem de Græcis, quam ei præbebat fore, ut eos in potestatem suam redigeret; præcipue vero quod specimine sui dato prudens esse videretur. (3) Themistocles enim manifestam sui ingenii vim certissime demonstraverat, et hac in re multo majore admiratione, quam ullus alius, dignus erat; suapte enim innata prudentia neque procedente neque accedente ulla ad eam disciplina et rerum improvisarum cum brevissima deliberatione judex erat præstantissimus, et instantium in longissimum futuri temporis spacium optimus conjector; quæ autem in manibus haberet, ea etiam explicare poterat; quorum vero esset imperitus, ab his commode judicandis non erat alienus; et quid melius, quidve deterius esset in rebus abduc obscuris optime prospiciebat. Utque rem totam comprehendam, et naturæ bonitate, et meditationis celeritate vir iste maxime idoneus fuit ad explicandum ex tempore, quæ opus essent. (4) Morbo autem correptus vita est defunctus. Quidam autem aiunt eum sponte etiam hausto veneno decessisse, quod existimasset, se non posse præstare, quæ Regi promississet. (5) Monumentum vero ejus exstat in foro urbis Magnesiæ, quæ est in Asia; nam huic regioni præerat, quum rex ipsi Magnesiæ dedisset pro pane, quæ quotannis quinqueaginta talenta pendebat; Lampsacum vero pro vino (hæc enim tum vini copia excellere videbatur); Myuntem vero pro opsonio. (6) Ejus autem ossa propinqui ipsius dicunt domum ipsius jussu reportata et clam Atheniensibus in agro Attico humata esse; non enim licebat sepelire, ut qui esset proditiōnis reus. (7) Pausanias igitur Lacedæ-

καὶ Θεμιστοκλέα τὸν Ἀθηναῖον, λαμπροτάτους γενομένους τῶν καθ' ἑαυτοὺς Ἑλλήνων, οὕτως ἐτελεύτησεν.

CXXXIX. Λακεδαιμόνιοι δ' ἐπὶ μὲν τῆς πρώτης πρεσβείας τοιαῦτα ἐπέταζάν τε καὶ ἀντεκελεύσθησαν περὶ τῶν ἐναγῶν τῆς ἐλάσεως· ὕστερον δὲ φοιτῶντες παρ' Ἀθηναίους Ποτιδαίας τε ἀπανίστασθαι ἐκέλευον καὶ Αἰγίναν αὐτόνομον ἀφιέναι, καὶ μάλιστα γὰρ πάντων καὶ ἐνδηλότατα προύλεγον τὸ περὶ Μεγαρέων ψήφισμα καθελούσι μὴ ἂν γίνεσθαι πόλεμον, ἐν ᾧ εἴρητο αὐτοὺς μὴ χρῆσθαι τοῖς λιμέσι τοῖς ἐν τῇ Ἀθηναίων ἀρχῇ μηδὲ τῇ Ἀττικῇ ἀγορᾷ. (2) Οἱ δ' Ἀθηναῖοι οὐτε τᾶλλα ὑπήκουον οὐτε τὸ ψήφισμα καθήρουν, ἐπικαλοῦντες ἐπεργασίαν Μεγαρεῦσι τῆς γῆς τῆς ἱερᾶς καὶ τῆς ἀορίστου καὶ ἀνδραπόδων ὑποδοχῆν τῶν ἀφισταμένων. (3) Τέλος δὲ ἀφικομένους τῶν τελευταίων πρέσβειων ἐκ Λακεδαιμόνος, Ῥαμφίου τε καὶ Μελησίππου καὶ Ἀγησάνδρου, καὶ λεγόντων ἄλλο μὲν οὐδὲν ὢν πρότερον εἰώθησαν, αὐτὰ δὲ τάδε ὅτι Λακεδαιμόνιοι βούλονται τὴν εἰρήνην εἶναι, εἴη δ' ἂν εἰ τοὺς Ἑλλήνας αὐτονόμους ἀφεῖτε, ποιήσαντες ἐκκλησίαν οἱ Ἀθηναῖοι γνώμης σφίσιν αὐτοῖς προυτίθεσαν, καὶ ἐδόκει ἅπαξ περὶ πάντων βουλευσαμένους ἀποκρίνασθαι. (4) Καὶ παριόντες ἄλλοι τε πολλοὶ ἔλεγον, ἐπ' ἀμφοτέρα γιγνόμενοι ταῖς γνώμαις, καὶ ὡς χρὴ πολεμεῖν καὶ ὡς μὴ ἐμπόδιον εἶναι τὸ ψήφισμα εἰρήνης ἀλλὰ καθελεῖν, καὶ παρελθὼν Περικλῆς ὁ Ξανθίππου, ἀνὴρ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον πρῶτος Ἀθηναῖον, λέγειν τε καὶ πράσσειν δυνατώτατος, παρῆναι τοιάδε.

CXL. « Τῆς μὲν γνώμης ᾧ Ἀθηναῖοι αἰεὶ τῆς αὐτῆς ἔχομαι, μὴ εἰκὴν Πελοποννησίους, καίπερ εἰδὼς τοὺς ἀνθρώπους οὐ τῇ αὐτῇ ὀργῇ ἀναπειθεμένους τε πολεμεῖν καὶ ἐν τῇ ἔργῳ πράσσοντας, πρὸς δὲ τὰς ξυμφορὰς καὶ τὰς γνώμας τρεπομένους. Ὅρῳ δὲ καὶ νῦν ὁμοίαι παραπλήσια ξυμβουλευτέα μοι ὄντα, καὶ τοὺς ἀναπειθεμένους ὑμῶν δικαῖω τοῖς κοινῇ δόξασιν, ἧ ἄρα τι καὶ σφαλώμεθα, βοθηθεὶς ἢ μηδὲ κατορθοῦντας τῆς ξυμσεως μεταποιεῖσθαι. Ἐνδέχεται γὰρ τὰς ξυμφορὰς τῶν πραγμάτων οὐχ ἥσσον ἀμαθῶς χωρῆσαι ἢν καὶ τὰς διανοίας τοῦ ἀνθρώπου διόπερ καὶ τὴν τύχην, ὅσα ἂν παρὰ λόγον ξυμβῆ, εἰώθαμεν αἰτιᾶσθαι. (2) Λακεδαιμόνιοι δὲ πρότερόν τε δῆλοι ἦσαν ἐπιβουλεύοντες ἡμῖν καὶ νῦν οὐχ ἥκιστα. Εἰρημόνων γὰρ δίκας μὲν τῶν διαφόρων ἀλλήλοισι δίδονται καὶ δέχεσθαι, ἔχουν δὲ ἐκατέρους ἂ ἔχομεν, οὐτε αὐτοὶ δίκας πω ἤτησαν οὐτε ἡμῶν δίδόντων δέχονται, βούλονται δὲ πολέμῳ μᾶλλον ἢ λόγοις τὰ ἐγκλήματα διαλύεσθαι, καὶ ἐπιτάσσοντες ἤδη καὶ οὐκέτι αἰτιώμενοι πάριεν. (3) Ποτιδαίας τε γὰρ ἀπανίστασθαι κελεύουσι καὶ Αἰγίναν αὐτόνομον ἀφιέναι καὶ τὸ Μεγαρέων ψήφισμα καθαιρεῖν· οἱ δὲ τελευταῖοι οἷδε ἤκοντες καὶ τοὺς Ἑλλήνας προαγορεύουσιν αὐτόνομους ἀφιέναι. (4) Ὑμῶν δὲ μηδεὶς νομίση περὶ βραχείας ἂν πολεμεῖν, εἰ τὸ Μεγαρέων ψήφισμα μὴ καθέλομεν, ὅπερ μάλιστα προύχονται, εἰ καθαιρεθεῖ, μὴ ἂν γίνεσθαι τὸν πόλεμον· μηδ' ἐν ὑμῖν αὐτοῖς αἰ-

monius, et Themistocles Atheniensis, viri omnium suæ ætatis Græcorum nobilissimi, hunc exitum habuerunt.

CXXXIX. Lacedæmonii autem in prima quidem legatione hæc de piaculis tollendis jusserunt, et vicissim jussi sunt; deinde vero ad Athenienses profecti, ut a Potidææ obsidione recederent, postulabant, et Æginam suis legibus vivere sine- rent; et in primis quidem omnium et apertissime prædice- bant, si decretum de Megarensibus factum rescinderent, bellum non fore, quo decreto interdictum erat iis, quominus uterentur portubus in Atheniensium ditione sitis, et foro Attico. (2) Sed Athenienses neque ceteris in rebus morem illis gerebant neque decretum illud rescindebant, crimini dantes Megarensibus, quod sacrum nullisque limitibus fini- tum solum colerent, quodque servos fugitivos reciperent. Tandem vero, cum postremi legati Lacedæmone venissent, Rhamphius et Melesippus et Agesander, neque aliud quid- quam dicerent eorum, quæ prius dicere consueverant, sed ipsa hæc: « Lacedæmonii pacem esse volunt, erit autem, si Græcos liberos esse sinatis; » Athenienses, convocata concione, sibi ipsis sententias dicendi potestatem faciebant, et placebat, semel habita consultatione de summa rerum respondere (4) Tunc autem quum alii multi in medium pro- gressi verba fecerunt in utramque partem sententiis disce- dentes et quod bellum gerere oporteat, et quod non debeat decretum illud officere paci, sed rescindi; tum etiam pro- gressus Pericles Xanthippi filius, vir illis temporibus primus Atheniensium, et in dicendo et agendo præstantissimus, suadebat hæc.

CXL. « In eadem sententia, Athenienses, semper perma- neo, Peloponnesiis non esse cedendum, quamvis sciam, homines non eodem animi impetu adduci, ut bellum gerant, atque in ipso opere versari, sed pro variis rerum eventis sententias etiam mutare. Video autem etiam nunc similia et paria mihi suadenda esse, et ab iis inter vos, quibus hæc probantur, jure meo exigo, ut iis quæ publice decreta fue- rint, etiam si qua forte in re offendamus, opem ferant, aut si res feliciter succedat, ne velint prudentiæ laudis partici- pes esse. Usu enim venire solet, ut rerum eventus æque sint fallaces, atque hominum cogitationes; quamobrem etiam, si quid præter rationem accidit, fortunam solemus accusare. (2) Lacedæmonies autem cum ante manifestum erat insidiari nobis, tum vel maxime nunc. Quum enim constitutum esset, ut de rebus controversis judicio vicissim inter nos disceptaretur, et utrique ea retineremus quæ te- nemus, tamen nec ipsi adhuc postularunt judicium, neque a nobis oblatum accipiunt, sed armis, quam verbis, crimi- na dilui malunt, et adsunt jam, ut imperent, nec ampli- us, ut expostulent. (3) Imperant enim ut a Potidææ obsidione recedamus, et Æginam suis legibus vivere sina- mus, et decretum de Megarensibus rescindamus; quinetiam, qui postremi huc venerunt, præcipiunt, ut Græcos suis legibus vivere permittamus. (4) Nemo tamen vestrum existimet, bellum de re levi nos suscepturos, si decretum de Megarensibus factum non rescindamus, quod illi maxime jactant si rescindatur, bellum nullum fore; neve in animis

τιαν ὑπολίπησθε ὡς διὰ μικρὸν ἐπολεμήσατε. (5) Τὸ γὰρ βραχὺ τὸ τοῦτο πᾶσαν ὑμῶν ἔχει τὴν βεβαίωσιν καὶ πείραν τῆς γνώμης. Οἷς εἰ ζυγωρήσετε, καὶ ἄλλο τι μείζον εὐθὺς ἐπιταχθήσεσθε ὡς φόβῳ καὶ τοῦτο ὑπακούσαντες ἀπισχυρισάμενοι δὲ σαφὲς ἂν καταστήσαιτε αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ ἴσου ὑμῖν μᾶλλον προσφέρεσθαι.

CXLI. « Αὐτόθεν δὴ διανοήθητε ἢ ὑπακούειν πρὶν τι βλαβῆναι, ἢ εἰ πολεμήσομεν, ὡς ἔμοιγε ἄμεινον δοκεῖ εἶναι, καὶ ἐπὶ μεγάλη καὶ ἐπὶ βραχεία ὁμοίως προφάσει μὴ εἴζοντες μὴδὲ ξὺν φόβῳ ἔζοντες ἀ κεκτῆμεθα· τὴν γὰρ αὐτὴν δύναται δούλωσιν ἢ τε μεγίστη καὶ ἐλαχίστη δικαίωσις ἀπὸ τῶν ὁμοίων πρὸ δίκης τοῖς πέλας ἐπιτασσομένη. (2) Τὰ δὲ τοῦ πολέμου καὶ τῶν ἑκατέροις ὑπαρχόντων ὡς οὐκ ἀσθενέστερα ἔσομεν, γινώτε καθ' ἕκαστον ἀκούοντες. (3) Αὐτοῦργοι τε γάρ εἰσι Πελοποννήσιοι καὶ οὔτε ἰδίᾳ οὔτ' ἐν κοινῇ χρήματά ἐστιν αὐτοῖς, ἔπειτα χρόνιων πολέμων καὶ διαποντίων ἀπειροὶ διὰ τὸ βραχεία αὐτοῖ ἐπ' ἀλλήλους ὑπὸ πενίας ἐπιφέρειν. (4) Καὶ οἱ τοιοῦτοι οὔτε ναῦς πληροῦντες οὔτε πεζὰς στρατιάς πολλάκις ἐκπέμπειν δύνανται, ἀπὸ τῶν ἰδίων τε ἅμα ἀπόντες καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν δαπανῶντες καὶ προσέτι καὶ θαλάσσης ἐιργόμενοι. (5) αἱ δὲ περιουσίαι τοὺς πολέμους μᾶλλον ἢ αἱ βίαιοι ἐσφοραὶ ἀνέχουσιν. Σώμασί τε ἐτοιμότεροι οἱ αὐτοῦργοι τῶν ἀνθρώπων ἢ χρήμασι πολεμεῖν, τὸ μὲν πιστὸν ἔχοντες ἐκ τῶν κινδύνων κἂν περιγενέσθαι, τὸ δὲ οὐ βέβαιον· μὴ οὐ προαναλώσειν, ἄλλως τε κἂν παρὰ δόξαν, ὅπερ εἰκός, ὁ πόλεμος αὐτοῖς μὴκύνηται. (6) Μάχη μὲν γὰρ μιᾷ πρὸς ἅπαντας Ἑλλήνας δυνατοὶ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ζύμμαχοι ἀνταχεῖν, πολεμεῖν δὲ μὴ πρὸς ὁμοίαν ἀντιπαρασκευὴν ἀδύνατοι, ὅταν μῆτε βουλευτηρίῳ ἐνὶ χρόνῳ παραχρημά τι ὀξέως ἐπιτελώσιν, πάντες τε ἰσόφθοι ὄντες καὶ οὐκ ἠμόφυλοι τὸ ἐφ' ἑαυτὸν ἕκαστος σπεύδῃ· ἔξ ὧν φιλεῖ μὴδὲν ἐπιτελεῖς γίνεσθαι. (7) Καὶ γὰρ οἱ μὲν ὡς μάλιστα τιμωρήσασθαι τινα βούλονται, οἱ δὲ ὡς ἥκιστα τὰ οἰκεία φθειραὶ. Χρόνιοι τε ξυνιόντες ἐν βραχεί μὲν μορίῳ σκοποῦσι τι τῶν κοινῶν, τῷ δὲ πλεονί τὰ οἰκεία πράσσοσιν. Καὶ ἕκαστος οὐ παρὰ τὴν ἑαυτοῦ ἀμέλειαν οἶεται βλάψειν, μέλειν δὲ τινι καὶ ἄλλῳ ὑπὲρ ἑαυτοῦ τι προῖδειν, ὥστε τῷ αὐτῷ ὑπὸ ἁπάντων ἰδίᾳ δοξάσματος λαθάνειν τὸ κοινὸν ἀθρόον φθειρόμενον.

CXLII. « Μέγιστον δὲ τῇ τῶν χρημάτων σπάνει κωλύονται, ὅταν σχολῇ αὐτὰ ποριζόμενοι διαμέλωσιν τοῦ δὲ πολέμου οἱ καιροὶ οὐ μενετοί. (3) Καὶ μὴν οὐδ' ἢ ἐπιτείχιαις οὐδὲ τὸ ναυτικὸν αὐτῶν ἄξιον φοβηθῆναι. (3) Τὴν μὲν γὰρ χαλεπὸν καὶ ἐν εἰρήνῃ πόλιν ἀντίπαλον παρασκευάσασθαι, ἢ που δὴ ἐν πολεμίᾳ τε καὶ οὐκ ἦσον ἐκείνοις ἡμῶν ἀντεπιτετειχισμένων. (4) Φρούριον δ' εἰ ποιήσονται, τῆς μὲν γῆς βλάπτουεν ἂν τι μέρος καταδρομαῖς καὶ αὐτομολαῖς, οὐ μέντοι ἰκανόν γε ἔσται ἐπιτείχιζεν τε κωλύειν ἡμᾶς πλεύσαντας ἐς τὴν ἐκείνων καὶ ἢ περ ἰσχύομεν ταῖς ναυσὶν ἀμύνεσθαι. (5) πλεον γὰρ ἡμεῖς ἔχομεν τοῦ κατὰ γῆν ἐκ τοῦ ναυτικοῦ

· vestris criminationem hanc reliquatis, quasi levi de causa bellum susceperitis. (5) Nam levis hæc res omne documentum vestræ constantiæ et animi experimentum continet. Quibus si concedetis, etiam aliud quid majus protinus imperabitur, quasi metu perculti hac quoque in re morem gessissetis; sed si fortiter responderitis, planum ipsis feceritis, ut ex æquo vobiscum potius agant.

CXLI. « Hinc igitur statuite vel imperata facere, antequam, ullam cladem accipiamus, vel num bellum geramus, id quod mihi satius esse videtur, nulla pariter nec magna nec parva de causa cessuri neque cum metu habituri ea, quæ possidemus. Nam eadem servitute constat, sive maxima, sive minima sint ea, quæ aliis ante iudicium a paribus imperantur. (2) De belli vero apparatu et facultatibus quæ utrisque nostrum adsunt, non inferiores nos fore, intelligite singulatim de re quaque audientes. (3) Peloponnesi enim sunt inopes, nec privatim, nec publice pecunias habent: deinde diurnorum ac maritimum bellorum sunt imperiti, quia propter paupertatem ipsi bellum inter se ad exiguum temporis spatium gerunt. (4) Hujusmodi autem homines neque naves explere neque pedestres exercitus sæpe emittere possunt, quod simul et a re familiari absunt, et sumptus de suis privatis facultatibus faciunt, et præterea etiam maris usu prohibentur. (5) Atqui opes bella magis quam violentæ pecuniarum collationes sustinent. Homines autem inopes ad bellum gerendum corporibus, quam pecuniis sunt promptiores; nam illa quidem ex periculis evasura confidunt, has vero non certi sunt, fore ut non vel ante belli finem consumant, præsertim si, quod est verisimile, bellum præter ipsorum opinionem producat. (6) Nam in uno quidem prælio Peloponnesii eorumque socii Græcis omnibus resistere possunt; sed cum dissimili adversariorum apparatu bellum gerere non possunt, quando neque uno eodemque concilio utentes in tempore aliquid acriter conficere possunt, et omnes par suffragii ferendi jus habentes diversasque patrias suam quisque rem urgent, unde nihil ad finem perduci solet. (7) Alii enim nonnullos quam maxime cupiunt ulcisci, alii vero, res domesticas quam minime corrumpi. Quumque post longam cunctationem vix tandem in unum convenient, exiguo tantum temporis momento de communibus rebus consultant, majorem vero temporis partem in rebus privatis curandis ponunt. Et unusquisque non per suam negligentiam stare putat, ut damnum fiat, sed et alique alium esse, qui sibi prospiciat, ut eadem ab omnibus privatim opinione universa respublica ipsis insciis perdat.

CXLII. « Quod autem maximum est, pecuniarum inopia prohibebuntur, dum eas tarde expedientes cunctantur; sed belli occasiones non expectant. (2) Neque vero magis illorum aut munitionum extractio aut classis digna est, quæ metuatur. (3) Illas enim difficile est vel in pace ut paris potentiæ urbem extruere, nedum in hostico, et cum nos adversus illos non minus muniti simus. (4) Præsidium autem sicubi collocabunt, aliquam quidem agri partem excursionibus et transfugiis alligent, sed tamen hoc non poterit nos circumvallare et impedire, ne in ipsorum agrum navigemus, et, qua re pollemus, navibus illos ulciscamur. (5) Nam ex usu rerum nauticarum plus peritiæ ad prælia

ἐμπειρίας ἢ ἐκεῖνοι ἐκ τοῦ κατ' ἡπειρον ἐς τὰ ναυτικά. (6) Τὸ δὲ τῆς θαλάσσης ἐπιστήμονας γενέσθαι οὐ βραδύως αὐτοῖς προσηγήσεται. (7) Οὐδὲ γὰρ ὑμεῖς μελεπῶντες αὐτὸ εὐθὺς ἀπὸ τῶν Μηδικῶν ἐξείργασθε· πῶς δὴ ἄνδρες γεωργοὶ καὶ οὐ θαλάσσιοι, καὶ προσέτι οὐδὲ μελετῆσαι ἐσόμενοι διὰ τὸ ὑφ' ἡμῶν πολλαῖς ναυσὶν αἰεὶ ἐφορμείσθαι, ἄξιον ἂν τι ὀρῶεν; (8) Πρὸς μὲν γὰρ ὀλίγας ἐφορμούσας κὰν διακινδυνεύσειαν, πλήθει τὴν ἀμαθίαν θρασύνοντες, πολλαῖς δὲ εἰργόμενοι ἡσχάτουςι καὶ ἐν τῷ μὴ μελετῶντι ἀξυνετώτεροι εἴσονται καὶ δι' αὐτὸ καὶ ἀκηρότεροι. (9) Τὸ δὲ ναυτικὸν τέχνης ἐστὶν ὥσπερ καὶ ἄλλο τι, καὶ οὐκ ἐνδέχεται, ὅταν τύχη, ἐκ παρέργου μελετᾶσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον μηδὲν ἐκεῖνυ πάρεργον ἄλλο γίγνεσθαι.

CXLIII. « Εἶτε καὶ κινήσαντες τῶν Ὀλυμπιάσιον ἢ Δελφοῖς χρημάτων μισθῷ μείζονι πειρῶντο ἡμῶν ὑπολαβεῖν τοὺς ξένους τῶν ναυτῶν, μὴ ὄντων μὲν ἡμῶν ἀντιπάλων, ἐσθάντων αὐτῶν τε καὶ τῶν μετόικων, δεινὸν ἂν ᾦν· νῦν δὲ τόδε τε ὑπάρχει, καὶ ὅπερ κράτιστον, κυβερνήτας ἔχομεν πολίτας καὶ τὴν ἄλλην ὑπηρεσίαν πλείους καὶ ἀμείνους ἢ πᾶσα ἡ ἄλλη Ἑλλάς. (2) Καὶ ἐπὶ τῷ κινδύνῳ οὐδεὶς ἂν δέξαιτο τῶν ξένων τὴν τε αὐτοῦ φεύγειν καὶ μετὰ τῆς ἡσσανος ἅμα ἐλπίδος, ὀλίγων ἡμερῶν ἕνεκα μεγάλου μισθοῦ δόσεως, ἐκεῖνοις ξυναγωνίζεσθαι. (3) Καὶ τὰ μὲν Πελοποννησίων ἔμοιγε τοιαῦτα καὶ παραπλήσια δοκεῖ εἶναι, τὰ δὲ ἡμέτερα τούτων τε ὄνπερ ἐκεῖνοις ἐμεμφάμην ἀπηλλάχθαι καὶ ἄλλα οὐκ ἀπὸ τοῦ ἴσου μεγάλα ἔχειν. (4) Ἦν τ' ἐπὶ τὴν χώραν ἡμῶν περὶ ἴωσιν, ἡμεῖς ἐπὶ τὴν ἐκεῖνον πλευσούμεθα, καὶ οὐκέτι ἐκ τοῦ ὁμοίου ἔσται Πελοποννησίου μέρος τι τμηθῆναι καὶ τὴν Ἀττικὴν ἀπασαν· οἱ μὲν γὰρ οὐχ ἔξουσιν ἄλλην ἀντιλαβεῖν ἀμαχεί, ἡμῖν δ' ἔστι γῆ πολλὴ καὶ ἐν νήσοις καὶ κατ' ἡπειρον. Μέγα γὰρ τὸ τῆς θαλάσσης κράτος. (5) Σκέψασθε δέ· εἰ γὰρ ἤμεν νησιῶται, τίνες ἂν ἀληπτότεροι ἦσαν; καὶ νῦν χρὴ ὅτι ἐγγύτατα τούτου διανοηθέντας τὴν μὲν γῆν καὶ οἰκίαν ἀφείναι, τῆς δὲ θαλάσσης καὶ πόλεως φυλακὴν ἔχειν, καὶ Πελοποννησίοις ὑπὲρ αὐτῶν ὀργισθέντας πολλῶν πλείοσι μὴ διαμάχεσθαι (κρατήσαντες τε γὰρ αὐθὶς οὐκ ἐλάσσοσι μαχοῦμεθα, καὶ ἦν σφαλόμεν, τὰ τῶν συμαχῶν, θθεν ἰσχύομεν, προσαπολλυταί· οὐ γὰρ ἡσχάτουςι μὴ ἱκανῶν ἡμῶν ὄντων ἐπ' αὐτοὺς στρατεύειν), τὴν τε ὀλόφυσιν μὴ οἰκιῶν καὶ γῆς ποιεῖσθαι, ἀλλὰ τῶν σωματῶν· οὐ γὰρ τάδε τοὺς ἄνδρας, ἀλλ' οἱ ἄνδρες ταῦτα κτῶνται. Καὶ εἰ ὅμην πείσειν ὑμᾶς, αὐτοὺς ἂν ἐξεληθόντας ἐκέλευον αὐτὰ δηῶσαι καὶ δεῖξαι Πελοποννησίοις ὅτι τούτων γε ἕνεκα οὐχ ὑπακούσεσθε.

CXLIV. « Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἔχω ἐς ἐλπίδα τοῦ περιέσεσθαι, ἣν ἐθέλητε ἀρχὴν τε μὴ ἐπικτᾶσθαι ἅμα πολεμοῦντες καὶ κινδύνους αὐθαιρέτους μὴ προστίθεσθαι· μᾶλλον γὰρ πεφοβῆμαι τὰς οἰκίας ἡμῶν ἀμαρτίας ἢ τὰς τῶν ἐναντιῶν διανοίας. (2) Ἄλλ' ἐκεῖνα μὲν καὶ ἐν ἄλλῳ λόγῳ ἅμα τοῖς ἔργοις δηλωθήσεται· νῦν

terrestria habemus, quam illi ex usu militiæ terrestris ad pugnas navales. (6) Rerum vero maritimarum scientiam non facile poterunt adipisci. (7) Nam ne vos quidem his operam dantes statim a bello Medico perfecistis. Quoniam igitur modo homines, qui agriculturæ, non autem rebus maritimis dant operam, et qui præterea ne facultatem quidem in hoc studio se exercendi habebunt propter assiduas nostræ classis incursiones, facinus aliquod dignum edent? (8) Nam adversus paucas quidem naves incursionem facientes periculum fortasse subeant, multitudinem suam imperitiam audacius confirmantes; sed, si multis prohibeantur, quiescent, et dum se in his non exercent, erunt imperitiores, et hac ipsa de causa etiam cunctantiores. (9) At res nauticæ si qua alia res, artem desiderant, nec fortuito subcisivis operis disci possunt, imo vero nullius alius rei subcisivum studium relinquunt.

CXLIII. « Atque etiam si pecunias, quæ sunt Olympiæ aut Delphis, moverint, et majore mercede nautas peregrinos a nobis conductos subtrahere conentur, hoc profecto grave esset, si nos, cum inquilinis nostris naves consendentes, ipsis resistere non possemus; nunc vero simul et hoc nobis adest, et id quod est præstantissimum, gubernatores habemus cives, et alios ministros et plures et peritiores, quam reliqua omnis Græcia. (2) Nec vero ob impendens periculum quisquam externorum militum in animum induxerit, et a patria sua exsulare, et cum minore simul spe propter majoris stipendii in paucos dies pensionem illos in bello gerendo juvare. (3) Ac res quidem Peloponnesiorum tales, et his similes esse videntur; at nostræ, cum iis, quæ in illis reprehendi, carere, tum etiam alia longe majora habere. (4) Quod si pedestribus copiis nostrum agrum invaserint, nos in illorum agrum classe incursiones faciemus. Hic vero jactura non erit æqualis, si Peloponnesi aliqua pars, et Attica tota vastetur. Illi enim nullum alium agrum habebunt, quem pro altero sine prælio occupent; nobis vero et in insulis et in continente amplius est ager. Magna enim res est maris imperium. (5) Considerate autem: si enim insulam incolemus, quinam minus essent expugnabiles? Nunc autem oportet nos quam proximè ad istam rem cogitatione accedentes agrum quidem et ædificia missa facere, at mare urbemque tueri, neque cum Peloponnesiis, illorum causa iratos, si longe plures sint, prælio dimicare (nam si vicerimus, et rursus cum non inferiore numero confligemus; et si quam cladem acceperimus, sociorum quoque auxilia, unde nostrum robur pendet, insuper perierint; nec enim quiescent, si nos bellum ipsis inferre nequeamus), nec villas et agros, sed hominum corpora deploreare; non enim res istæ viros, sed viri res istas parant. Et si existimarem, me vobis hoc persuasurum, suaderem, ut vos ipsi ex urbe exeuntes has res vastaretis, et demonstraretis Peloponnesiis, vos harum quidem rerum causa imperata non facturos.

CXLIV. « Quanquam et alia multa præterea habeo, quæ mihi magnam victoriæ spem afferunt, si modo voletis et imperium non propagare inter bellandum, et non voluntaria pericula addere; nam magis extimesco domestica nostrorum civium peccata quam adversariorum consilia. (2) Verum illa quidem etiam in alia oratione inter opus ipsum decla-

δὲ τούτοις ἀποκρινάμενοι ἀποπέμφωμεν, Μεγαρέας μὲν ὅτι ἐάσομεν ἀγορᾶ καὶ λιμέσι χρῆσθαι, ἦν καὶ Λακεδαιμόνιοι ξενηλασίας μὴ ποιῶσι μήτε ἡμῶν μήτε τῶν ἡμετέρων ξυμμάχων (οὔτε γὰρ ἐκεῖνο κωλύει ἐν ταῖς σπονδαῖς οὔτε τόδε), τὰς δὲ πόλεις ὅτι αὐτονόμους ἀφήσομεν, εἰ καὶ αὐτονόμους ἔχοντες ἐσπειράμεθα, καὶ ὅταν κάκεινοι ταῖς αὐτῶν ἀποδῶσι πόλεις μὴ σφίσι τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐπιτηδείως αὐτονομεῖσθαι, ἀλλ' αὐτοῖς ἐκάστοις ὡς βούλονται· δίκας δὲ ὅτι ἐθέλομεν δοῦναι κατὰ τὰς ξυνηθίας, πολέμου δὲ οὐκ ἄρξομεν, ἀρχομένους δὲ ἀμυνόμεθα. Ταῦτα γὰρ δίκαια καὶ πρέποντα ἅμα τῆδε τῇ πόλει ἀποκρίνασθαι. (3) Εἰδέναι δὲ χρὴ ὅτι ἀνάγκη πολέμειν· ἦν δὲ ἐκούσιοι μᾶλλον δεγόμεθα, ἥσσον ἐγκεισομένους τοὺς ἐναντίους ἔξομεν· ἔκ τε τῶν μεγίστων κινδύνων ὅτι καὶ πόλει καὶ ἰδιώτῃ μέγιστα τιμαὶ περιγίγνονται. (4) Οἱ γοῦν πατέρες ἡμῶν ὑποστάντες Μήδους, καὶ οὐκ ἀπὸ τοςῶνδε δρῶμενοι ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπάρχοντα ἐκλιπόντες, γνώμη τε πλείονι ἢ τύχῃ καὶ τόλμῃ μείζονι ἢ δυνάμει τόν τε βάρβαρον ἀπεώσαντο καὶ ἐς τάδε προήγαγον αὐτά. (5) Ὡν οὐ χρὴ λείπεσθαι, ἀλλὰ τοὺς τε ἐχθροὺς παντὶ τρόπῳ ἀμύνεσθαι καὶ τοῖς ἐπιγιγνομένοις πειρᾶσθαι αὐτὰ μὴ ἐλάσσω παραδοῦναι. »

CXLV. Ὁ μὲν Περικλῆς τοιαῦτα εἶπεν, οἱ δ' Ἄθηναῖοι νομίσαντες ἄριστα σφίσι παραινεῖν αὐτὸν ἐψήρισαντο ἃ ἐκέλευεν, καὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἀπεκρίναντο τῇ ἐκεῖνου γνώμῃ, καθ' ἕκαστά τε ὡς ἔφρασεν, καὶ τὸ ξύμπαν οὐδὲν κελευόμενοι ποιήσιν, δίκη δὲ κατὰ τὰς ξυνηθίας ἐτόμοι εἶναι διαλύεσθαι περὶ τῶν ἐγκλημάτων ἐπὶ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ. Καὶ οἱ μὲν ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου καὶ οὐκέτι ὕστερον ἐπρεσθεύοντο·

CXLVI. αἰτίαι δὲ αὗται καὶ διαφοραὶ ἐγένοντο ἀμφοτέροις πρὸ τοῦ πολέμου, ἀρξάμεναι εὐθὺς ἀπὸ τῶν ἐν Ἐπιδάμνῳ καὶ Κερκύρα· ἐπεμείγνυντο δὲ ὁμῶς ἐν αὐταῖς καὶ παρ' ἀλλήλους ἐφοίτων, ἀκηρύκτως μὲν, ἀνυπόπτως δὲ οὐ· σπονδῶν γὰρ ξύγχευσις τὰ γιγνόμενα ἦν καὶ πρόφρασις τοῦ πολέμου.

rabuntur; nunc autem hoc dato responso istos dimittamus: nos Megarensibus quidem esse permissuros usum mercatum, si etiam Lacedæmonii peregrinorum exactiones non faciant neque contra nos, neque contra socios nostros (nam neque illud, neque hoc in fœderibus prohibetur); præterea nos etiam permissuros, ut civitates suis legibus vivant, si modo suis legibus viventes tunc habebamus, quum fœdus est initum: et si ipsi quoque civitatibus, quas in sua ditione habent, concedant, ut non in Lacedæmoniorum usum suis legibus vivant, sed suo quæque arbitrato; præterea nos ex fœderum pactis ad iudicium subeundum paratos esse; nec belli initium nos facturos, at ab ipsis illatum propulsaturos. Hæc enim responsa sunt simul et justa et ex dignitate hujus reipublicæ. (3) Sciendum autem est, bellum geri necesse esse; quod si nostra sponte potius excipiamus, adversarios minus infestos habebimus; sciendum etiam, ex maximis periculis quum ad rempublicam, tum etiam ad homines privatos maximos honores redundare. (4) Itaque majores nostri, quum Medos sustinuerunt, nequaquam a tantis rebus profecti, sed etiam ea, quæ possidebant, relinquentes, consilio potius, quam fortunæ opibus, et confidentia majore, quam potentia, quum ipsum barbarum repulerunt, tum etiam imperium ad tantam amplitudinem provexerunt. (5) A quibus degenerare non debemus, sed hostes omni ratione ulcisci, et operam dare, ut hoc imperium non diminutum posteris tradamus. »

CXLV. Atque Pericles quidem hæc dixit. Athenienses vero, rati optimum sibi consilium ab illo dari decreverunt quæ jubebat; et Lacedæmonius responderunt de illius consilio, quum singulatim, ut ille monuerat, tum etiam generatim, se nihil facturos, quod juberentur; iudicio vero se ex fœderum pactis paratos esse de controversiis pari jure parique conditione compositionem facere. Atque illi quidem domum redierunt, nec ulla legatio amplius postea mittebatur.

CXLVI. Hæc igitur querelæ et discordiæ inter utrosque ante bellum exstiterunt, statim ex rebus ad Epidamnium et Corcyram gestis ortæ. Veruntamen inter has commercia inter se habebant, et alteri ad alteros ibant sine caduceatore quidem, sed non sine suspitione. Nam quæ fiebant, erant fœderum perturbatio et belli prætextus.

BIBAION B.

Ἄρχειται δὲ ὁ πόλεμος ἐνθένδε ἤδη Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων καὶ τῶν ἑκατέρους ζυμμάχων, ἐν ᾧ οὔτε ἐπεμίσγυντο ἔτι ἀκρηκτικῶς παρ' ἀλλήλους καταστάνας τε ζυνεχῶς ἐπολέμουν· γέγραπται δ' ἐξῆς ὡς ἕκαστα ἐγένετο κατὰ θέρος καὶ χειμῶνα.

II. Τέσσαρα μὲν γὰρ καὶ δέκα ἔτη ἐνέμειναν αἱ τριακοντούτεες σπονδαὶ αἱ ἐγένοντο μετ' Εὐβοίας ἄλλωσιν· τῶν δὲ πέμπτῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει, ἐπὶ Χρυσίδος ἐν Ἄργει τότε πεντήκοντα δυοῖν δέοντα ἔτη ἱερωμένης καὶ Δινησίου ἐφόρου ἐν Σπάρτῃ καὶ Πυθοδώρου ἔτι δύο μῆνας ἀρχοντος Ἀθηναίους, μετὰ τὴν ἐν Ποτιδαίᾳ μάχην μηνὶ ἕκτῳ καὶ ἅμα ἦρι ἀρχομένου Θηβαίων ἄνδρες ὀλίγῳ πλείους τριακοσίων (ἡγοῦντο δὲ αὐτῶν βοιωταρχοῦντες Πυθαγγελὸς τε ὁ Φυλείδου καὶ Διέμπορος ὁ Ὀνητορίδου) ἐσῆλλον περὶ πρῶτον ὕπνον ζῆν ὄπλοις ἐς Πλάταιαν τῆς Βοιωτίας οὖσαν Ἀθηναίων ζυμμαχίδα. (2) Ἐπηγάγοντο δὲ καὶ ἀνέψξαν τὰς πύλας Πλαταιῶν ἄνδρες Ναυκλείδης τε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, βουλόμενοι ἰδίας ἐνεκα δυνάμειος ἄνδρας τε τῶν πολιτῶν τοὺς σφίσιν ὑπεναντίους διαφθεῖραι καὶ τὴν πόλιν Θηβαίοις προσποιῆσαι. (3) Ἐπραξαν δὲ ταῦτα δι' Εὐρυμάχου τοῦ Λεοντιάδου, ἄνδρὸς Θηβαίων δυνατωτάτου· προϊδόντες γὰρ οἱ Θηβαῖοι ὅτι ἔσοιτο ὁ πόλεμος, ἠδούλοντο τὴν Πλάταιαν ἀεὶ σφίσι διάφορον οὖσαν ἔτι ἐν εἰρήνῃ τε καὶ τοῦ πολέμου μήπω φανεροῦ καθεστῶτος προκαταλαβεῖν. Ἡ καὶ βῆρον ἔλαθον ἐσελθόντες, φυλακῆς οὐ προκαθεστηκυίας. (4) Θέμενοι δὲ ἐς τὴν ἀγορὰν τὰ ὄπλα τοῖς μὲν ἐπαγομένοις οὐκ ἐπέθοντο ὥστ' εὐθὺς ἔργου ἔχεσθαι καὶ ἰέναι ἐς τὰς οἰκίας τῶν ἐχθρῶν, γνώμην δ' ἐποιούντο κηρύγμασί τε χρῆσασθαι ἐπιτηδείους καὶ ἐς ζύμβασιν μᾶλλον καὶ φιλίαν τὴν πόλιν ἀγαγεῖν, καὶ ἀνείπεν ὁ κῆρυξ, εἴ τις βούλεται κατὰ τὰ πάτρια τῶν πάντων Βοιωτῶν ζυμμαχεῖν, τίθεσθαι παρ' αὐτοὺς τὰ ὄπλα, νομίζοντες σφίσι βραδίως τούτῳ τῶν τρόπων προσχωρήσειν τὴν πόλιν.

III. Οἱ δὲ Πλαταιῆς ὡς ἦσθοντο ἐνδον τε ὄντας τοὺς Θηβαίους καὶ ἐξαπιναιῶς κατελιημμένην τὴν πόλιν, καταδείσαντες καὶ νομίσαντες πολλῶν πλείους ἐσεληλυθέναι (οὐ γὰρ ἐώρων ἐν τῇ νυκτί) πρὸς ζύμβασιν ἐχώρησαν καὶ τοὺς λόγους δεξάμενοι ἠσύχαζον, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ ἐς οὐδένα οὐδὲν ἐνεωτέριζον. (2) Πράσσοντες δὲ πῶς ταῦτα κατενόησαν οὐ πολλοὺς τοὺς Θηβαίους ὄντας καὶ ἐνόμισαν ἐπιθέμενοι βραδίως κρατῆσαι· τῶν γὰρ πλήθει τῶν Πλαταιῶν οὐ βουλομένην ἦν τῶν Ἀθηναίων ἀφίστασθαι. (3) Ἐδόκει οὖν ἐπιχειρητέα εἶναι, καὶ ζυνελέγοντο διορύσσοντες τοὺς κοινούς τοίχους παρ' ἀλλήλους, ὅπως μὴ διὰ τῶν ὀδῶν φανεροὶ ὦσιν ἰόντες

LIBER II.

Hinc igitur jam incipit bellum inter Athenienses et Peloponnesios et utrorumque socios, in quo nullis inter se commercii amplius sine caduceatore miscabantur, et semel armis captis continenter bellabant; scriptum autem est ordine, prout singula quæque acta sunt, per æstatem et hiemem.

II. Quatuor enim et decem annos duraverant tricennalia fœdera, quæ post captam Eubœam inita sunt; quinto autem et decimo anno, quum Chrysis sacerdos Argis duodequingagesimum sacerdotii annum ageret, et Ænesias Spartæ ephorus esset, et Pythodoros, tunc Athenis archonti, duo menses adhuc superessent, sexto mense a pugna ad Potidæam commissa, statim ineunte vere, Thebanorum quidam paulo plures trecentis (præerant vero ipsis Bœotarchæ Pythangelus Phylidæ, et Diemporus Onetoridæ filius), ingressi sunt circa primum somnum cum armis Plataeam Bœoticiæ urbem, Atheniensium sociam. (2) Illos autem advocaverant et portas illis aperuerant quidam Plataenses, Nauclides, et qui cum eo erant; qui, ut privatam potentiam sibi pararent, cives sibi inimicos de medio tollere, urbemque Thebanis adjungere volebant. (3) Egerunt autem hæc per Eurymachum Leontiadæ filium, virum Thebanorum potentissimum. Thebani enim, quum bellum fore præviderent, volebant Plataeam, quæ simultates secum semper gerebat, rebus adhuc tranquillibus belloque nondum palam moto, intercipere. Quamobrem etiam facilius clam ingressi sunt, nulla dum posita custodia. (4) Et quum in foro constitissent, illis quidem, a quibus inducti erant, morem non gerebant, ita ut statim rem aggredierentur, et in inimicorum aedes ingrederentur; sed decreverant et edictis humanis præconis voce promulgatis uti, et civitatem potius ad compositionem et amicitiam adducere. Quare præco edixit, si quis ex patriis Bœotorum universorum institutis belli societatem sequi vellet, apud ipsos arma poneret, rati sibi facile hoc modo adjunctum iri civitatem.

III. Plataenses vero, cum Thebanos et intus esse, et urbem repente occupatam sensissent, perterriti, et suspicati longe plures ingressos esse (nec enim per noctis caliginem eos cernere poterant), ad compositionem venerunt, et conditionibus acceptis, quiescebant, præsertim quum nihil novi in quemquam molirentur. (2) At dum hæc utique agunt, animadvertenterunt, non multos esse Thebanos, et si illos invaderent, a se facile superari posse existimarunt; nam Plataensis populus ab Atheniensibus deficiebat invitus. (3) Placebat igitur rem tentandam esse, et inter se coibant, perfossis communibus aedium parietibus, ne, si per vias

ἀμάξας τε ἄνευ τῶν ὑποζυγίων ἐς τὰς ὁδοὺς καθίστασαν, ἵν' ἀντι τείχους ᾗ, καὶ τᾶλλα ἐξήρτυον ᾗ ἕκαστον ἐφαίνετο πρὸς τὰ παρόντα ζύμφορον ἔσεσθαι. (4) Ἐπεὶ δὲ ὡς ἐκ τῶν δυνατῶν ἐτοίμα ἦν, φυλάζαντες ἔτι νύκτα καὶ αὐτὸ τὸ περίορθρον ἐχώρου ἐκ τῶν οἰκιῶν ἐπ' αὐτοὺς, ὅπως μὴ κατὰ φῶς θαρσαλευτέροις οὖσι προσφέρωνται καὶ σφίσι ἐκ τοῦ ἴσου γίνωνται, ἀλλ' ἐν νυκτὶ φοβερώτεροι ὄντες ἤσσαν ὥσι τῆς σφετέρως ἐμπειρίας τῆς κατὰ τὴν πόλιν. Προσέβαλόν τε εὐθὺς καὶ ἐς χεῖρας ἤεσαν κατὰ τάχος.

IV. Οἱ δ' ὡς ἔγνωσαν ἠπατημένοι, ξυνεστρέφοντό τε ἐν σφίσι αὐτοῖς καὶ τὰς προσβολὰς ᾗ προσπίπτουσι ἀπεωθοῦντο. (2) Καὶ δις μὲν ἢ τρίς ἀπεκρούσαντο, ἔπειτα πολλῶν θορόβῳ αὐτῶν τε προσβαλλόντων καὶ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν οἰκετῶν ἅμα ἀπὸ τῶν οἰκιῶν κραυγῇ τε καὶ ὀλολυγῇ χρωμένων, λίθοις τε καὶ κεράμῳ βαλλόντων, καὶ ὑετοῦ ἅμα διὰ νυκτὸς πολλοῦ ἐπιγενομένου, ἐφοβήθησαν καὶ τραπόμενοι ἔφυγον διὰ τῆς πόλεως, ἄπειροι μὲν ὄντες οἱ πλείους ἐν σκότῳ καὶ πληρῶ τῶν διόδων ᾗ χρῆ σωθῆναι (καὶ γὰρ τελευτῶντος τοῦ μηνὸς τὰ γινόμενα ἦν), ἐμπεύρους δὲ ἔχοντας τοὺς διώκοντας τοῦ μὴ ἐκφεύγειν, ὥστε διεφθείροντο πολλοί. (3) Τῶν δὲ Πλαταιῶν τις τὰς πύλας ᾗ ἐσῆλλον καὶ αἶψα ᾗσαν ἀνεργημένοι μόναι, ἐκλήρης συρακίῳ ἄκοντι ἄντι βαλάνου χρησάμενος ἐς τὸν μογλόν, ὥστε μὴδὲ ταύτη ἔτι ἐξόδον εἶναι. (4) Διωκόμενοι τε κατὰ τὴν πόλιν οἱ μὲν τινες αὐτῶν ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀναβάντες ἔρριψαν ἐς τὸ ἕξω σφᾶς αὐτοὺς καὶ διεφθάρησαν οἱ πλείους, οἱ δὲ κατὰ πύλας ἐρήμους γυναικῶς δούσης πέλεκυν λαθόντες καὶ διακόπαντες τὸν μογλόν ἐξῆλλον οὐ πολλοί (αἰσθησῆς γὰρ ταχεῖα ἐπεγενέτο), ἄλλοι δὲ ἄλλῃ τῆς πόλεως σποράδην ἀπόλλυντο. (5) Τὸ δὲ πλείστον καὶ ὅσον μάλιστα ἦν ξυνεστραμμένοι, ἐσπίπτουσιν ἐς οἶκημα μέγα, ὃ ἦν τοῦ τείχους καὶ αἱ πλησίον θύραι ἀνεωγμέναι ἔτυχον αὐτοῦ, οἰόμενοι πύλας τὰς θύρας τοῦ οἴκηματος εἶναι καὶ ἀντικρυς διόδον ἐς τὸ ἕξω. (6) Ὁρῶντες δ' αὐτοὺς οἱ Πλαταιῆς ἀπειλημένους ἐβουλεύοντο εἴτε κατακαύσωσιν ὥσπερ ἔχουσιν, ἐμπρήσαντες τὸ οἶκημα, εἴτε τι ἄλλο χρήσωνται. (7) Τέλος δὲ οὗτοί τε καὶ ὅσοι ἄλλοι τῶν Θηβαίων περιῆσαν κατὰ τὴν πόλιν πλανώμενοι, ξυνέβησαν τοῖς Πλαταιεῦσι παραδοῦναι σφᾶς αὐτοὺς καὶ τὰ ὄπλα χρήσασθαι ὅ τι ἂν βούλωνται. Οἱ μὲν δὲ ἐν τῇ Πλαταιαίᾳ οὕτως ἐπεπράγασαν.

V. οἱ δ' ἄλλοι Θηβαῖοι, οὓς ἔδει ἔτι τῆς νυκτὸς παραγενέσθαι πανστρατιᾶ, εἴ τι ἄρα μὴ προχωροῖη τοῖς σεληλυθόσιν, τῆς ἀγγελίας ἅμα καθ' ὁδὸν αὐτοῖς βηθείσης περὶ τῶν γεγενημένων ἐπεβοήθουν. (2) Ἀπέχει δ' ἡ Πλάταια τῶν Θηβῶν σταδίους ἐβδομήκοντα, καὶ τὸ ὕδωρ τὸ γενόμενον τῆς νυκτὸς ἐποίησε βραδύτερον αὐτοὺς ἔλθειν· ὃ γὰρ Ἀστωπὸς ποταμὸς ἐρρῦν μέγας καὶ οὐ βραδίως διαβατὸς ἦν. (3) Πορευόμενοι τε ἐν ὑετῶν καὶ τὸν ποταμὸν μόλις διαβάντες ὑστερον παρεγένοντο, ἡδὴ τῶν ἀνδρῶν τῶν μὲν διεφραμμένων

commearent, conspicerentur; plaustraque sine iumentis in viis stuebant, ut muri loco essent, et cetera parabant, prout quilibet rebus praesentibus utile fore videbatur. (4) Postquam autem res pro facultate paratae erant, tempore, quo nox adhuc erat, et ipso diluculi adventu observato, ex aedibus in ipsos invaserunt, ne in luce cum illis confidentioribus congrederentur, atque ita pari conditione secum essent, sed per tenebras magis perterrefacti, sua peritia, quam urbis locorum habebant, inferiores essent. Atque statim eos invaserunt, et ad manus celeriter venerunt.

IV. Illi vero ubi cognoverunt se opinione deceptos, inter se ipsos conglobabantur, et hostium impressionem, qua iruebant, propulsabant. (2) Ac bis terve eos repulerunt; postea, quum magno strepitu et ipsi irruerent, et mulieres atque servi simul ex aedibus clamores et ululatus ederent, eosque lapidibus et tegulis peterent, simul etiam quum illa nocte magna pluvia ingruisset, territi sunt, et dantes terga per urbem fugere coeperunt, quum quidem plurimi ignari essent viarum per tenebras et lutum, qua servari possent (nam sub ipsum mensis finem haec accidebant), et bene gnaros hostes haberent insequentes, ne effugerent. Quamobrem peribant multi. (3) Quidam autem Plataensium portas, quae intrant, et quae solae apertae erant, jaculi spiculo pessuli loco usus, et in vectis seram injecto clausit; ita ut ne haec quidem exitus pateret. (4) Quum autem illos hostis persequeretur per urbem, quidam ex iis muros conscenderunt, et se foras dejecerunt, ac plerique interierunt; alii vero per portas desertas, quum mulier quaedam securim ipsis dedisset, clam effracto vecte exiverunt non multi (cito enim rescitum est), alii vero alibi per urbem passim trucidabantur. (5) Maxima tamen pars, et qui praecipue conglobati erant, irruerunt in magnum aedificium, quod erat muro contiguum, cujus in propinquo fores erant apertae, existimantes has hujus aedificii fores esse portas, et ex adverso exitum, qui extra ferret. (6) Plataenses vero, postquam eos conclusos viderunt, deliberare coeperunt, utrum eos, ita ut erant, incenso illo aedificio, concremarent, an aliud aliquod poenae genus in illos statuerent. (7) Tandem vero et hi et ceteri Thebani, qui supererant, per urbem vagantes, sese et arma Plataensibus dediderunt, ut quicquid illis visum fuerit, de se statuerent. Qui igitur Plataeae erant, hunc rerum exitum habuerant.

V. Ceteri vero Thebani, quos in ipsa adhuc nocte cum omnibus copiis adesse oportuerat, siquid forte minus succederet illis, qui urbem intrant, cum iis in ipso itinere nuntius de rebus gestis allatus esset, auxilio veniebant. (2) Abest autem Plataea a Thebis septuaginta stadia, et aqua, quae illa nocte deciderat, effecit, ut iter tardius conficerent. Asopus enim fluvius multus fluxerat, nec facile transiri poterat. (3) Quare per pluviam iter facientes, fluvioque vix trajecto, sero venerunt, quum illorum milites partim jam es-

τῶν δὲ ζώντων ἐχομένων. (4) Ὅς δ' ἤσθητο οἱ Θεβαῖοι τὸ γεγενημένον, ἐπεβούλευον τοῖς ἔξω τῆς πόλεως τῶν Πλαταιῶν ἦσαν γὰρ καὶ ἄνθρωποι κατὰ τοὺς ἀγρούς καὶ κατασκευὴ οἶα ἀπροσδοκῆτου κακοῦ ἐν εἰρήνῃ γενομένου· ἐβούλονται γὰρ σφίσι, εἴ τινα λάβοιεν, ὑπάρχειν ἀντὶ τῶν ἔνδον, ἣν ἄρα τύχῳσιν τινες ἐξωγρημένοι. (5) Καὶ οἱ μὲν ταῦτα διανοοῦντο, οἱ δὲ Πλαταιῆς ἔτι διαβουλευομένων αὐτῶν ὑποτοπῆσαντες τοιοῦτόν τι ἔσσεσθαι καὶ δείσαντες περὶ τοῖς ἔξω κήρυκα ἐξέπεμψαν παρὰ τοὺς Θεβαίους, λέγοντες ὅτι οὔτε τὰ πεποιημένα βίως δράσειαν ἐν σπονδαῖς σφῶν πειραθέντες καταλαβεῖν τὴν πόλιν, τὰ τε ἔξω ἔλεγον αὐτοῖς μὴ ἀδικεῖν. Εἰ δὲ μή, καὶ αὐτοὶ ἔφασαν αὐτῶν τοὺς ἀνδράς ἀποκτενεῖν οὓς ἔχουσι ζῶντας· ἀναχωρησάντων δὲ πάλιν ἐκ τῆς γῆς ἀποδώσειν αὐτοῖς τοὺς ἀνδράς. (6) Θεβαῖοι μὲν ταῦτα λέγουσι καὶ ἐπομόσαι φασὶν αὐτούς· Πλαταιῆς δ' οὐχ ὁμολογοῦσι τοὺς ἀνδράς εὐθὺς ὑποσέσθαι ἀποδώσειν, ἀλλὰ λόγων πρῶτον γενομένων ἦν τι ξυμβαίνωσιν, καὶ ἐπομόσαι οὐ φασιν. (7) Ἐκ δ' οὖν τῆς γῆς ἀνεχώρησαν οἱ Θεβαῖοι οὐδὲν ἀδικήσαντες· οἱ δὲ Πλαταιῆς ἐπειδὴ τὰ ἐκ τῆς γῶρας κατὰ τάχος ἔσκαομίσαντο, ἀπέκτειναν τοὺς ἀνδράς εὐθὺς. Ἦσαν δὲ ὀγδόηκοντα καὶ ἑκατὸν οἱ ληφθέντες, καὶ Εὐρύμαχος εἷς αὐτῶν ἦν, πρὸς ὃν ἔπραξαν οἱ προδιδόντες.

VI. Τοῦτο δὲ ποιήσαντες ἔς τε τὰς Ἀθήνας ἀγγελὼν ἔπεμψον καὶ τοὺς νεκρῶς ὑποσπόνδους ἀπέδωκαν τοῖς Θεβαίους, τὰ τ' ἐν τῇ πόλει καθίσταντο πρὸς τὰ παρόντα ἢ ἐδόκει αὐτοῖς. (2) Τοῖς δ' Ἀθηναίοις ἠγγέλθη εὐθὺς τὰ περὶ τῶν Πλαταιῶν γεγενημένα, καὶ Βοιωτῶν τε παραχρῆμα ξυνέλαβον ὅσοι ἦσαν ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ ἐς τὴν Πλάταιαν ἔπεμψαν κήρυκα, κελεύοντες εἰπεῖν μηδὲν νεώτερον ποιεῖν περὶ τῶν ἀνδρῶν οὓς ἔχουσι Θεβαίω, πρὶν ἂν τι καὶ αὐτοὶ βουλευσῶσι περὶ αὐτῶν· (3) οὐ γὰρ ἠγγέλθη αὐτοῖς ὅτι τεθνηκότες εἶεν. Ἄμα γὰρ τῇ ἐσόδῳ γιγνομένη τῶν Θεβαίων ὁ πρῶτος ἀγγελος ἐξῆι, ὁ δὲ δεύτερος ἄρτι νεικημένον τε καὶ ξυνεληγμένον· καὶ τῶν ὑστερον οὐδὲν ἤδεσαν. Οὕτω δὲ οὐκ εἰδότες οἱ Ἀθηναῖοι ἐπέστειλλον· ὁ δὲ κήρυξ ἀφικόμενος εὔρε τοὺς ἀνδράς διεφθαρμένους. (4) Καὶ μετὰ ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι στρατεύσαντες ἐς Πλάταιαν σίτον τε ἐσήγαγον καὶ φρουρὰς ἐγκατέλιπον, τῶν τε ἀνθρώπων τοὺς ἀχραιοτάτους ξὺν γυναῖξί καὶ παισὶν ἐξέκομισαν.

VII. Γεγενημένου δὲ τοῦ ἐν Πλαταιαῖς ἔργου καὶ λελυμένου λαμπρῶς τῶν σπονδῶν οἱ Ἀθηναῖοι παρεσκευάζοντο ὡς πολεμήσοντες. Παρασκευάζοντο δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι αὐτῶν, πρεσβείας τε μέλλοντες πέμψειν παρὰ βασιλέα καὶ ἄλλους ἐς τοὺς βαρβάρους, εἴ ποθὲν τινα ὕφελίαν ἠλπίζον ἑκάτεροι προσλήψεσθαι, πόλεις τε ξυμμαχιδὰς ποιοῦμενοι ὅσοι ἦσαν ἐκτὸς τῆς ἑαυτῶν δυνάμεως. (2) Καὶ Λακεδαιμονίοις μὲν πρὸς ταῖς αὐτοῦ ὑπαρχουσίας ἐξ Ἰταλίας καὶ Σικελίας τοῖς τάχεινον ἐλομένοις ναῦς ἐπετάθη-

sent interfecti, partim vivi detinerentur. (4) Postquam vero Thebani intellexerunt id, quod acciderat, Plataeensibus, qui erant extra urbem, insidias struebant. Nam et homines in agris erant, et supellex, quippe quod hoc malum inopinatum pacis tempore contigisset. Volebant enim, si quem cepissent, eum sibi eorum loco esse, qui in urbe erant, si qui forte vivi capti essent. (5) Atque hi quidem hæc in animo habebant. Plataenses vero, cum illi adhuc consultarent, suspicanti aliquid hujusmodi eventurum, sollicitique de civibus, qui foris erant, caudeatorem ad Thebanos emisserunt, dicentes, neque fas iis fuisse facere ea, quæ facta erant, qui stante fœdere suam urbem occupare conati essent; et quæ foris erant, dicebant ne affligerent. Alioqui dicebant, fore, ut et ipsi illorum milites interficerent, quos vivos haberent; si vero ex suo agro recederent, hos illis redderent. (6) Thebani quidem hæc dicunt, et illos etiam jusjurandum addidisse perhibent. Plataenses vero negant, se statim sollicitos esse, ut captivos redderent, sed colloquio prius habito si quam compositionem inter se facere potuissent, et jusjurandum addidisse negant. (7) Recesserunt igitur Thebani ex illorum finibus, nulla injuria facta, Plataenses vero, simul atque ex agris omnia in urbem comportarunt, confestim captivos interfecerunt. Erant autem numero centum et octoginta, qui capti erant, et ex illis unus erat Eurymachus, cum quo proditores egerant.

VI. His autem peractis, Athenas nuntium mittebant, et militum a se cæсорum cadavera Thebanis per inducias reddiderunt; et res urbanas, pro præsentis rerum statu, arbitrato suo constituerunt. (2) Rerum autem a Plataeensibus gestarum nuntii statim ad Athenienses venerant, et Bœotos, quotquot erant in Attica, protinus comprehenderant; et præconem Plataeam cum mandatis miserant, ut ipsis denuntia-ret, nequid novi statuerent in Thebanos, quos habebant, antequam et ipsi aliquid de illis statuissent; (3) nondum enim illis nuntiatum erat, eos jam esse mortuos. Nam simul ac Thebani Plataeam sunt ingressi, primus nuntius exierat; secundus vero, illis modo victis et captis; et eorum nihil intellexerant, quæ postea contigerunt. Sic igitur Athenienses, rerum istarum prorsus ignari, mittebant. Sed præco quum Plataeam pervenisset, viros illos comperit interfectos. (4) Postea autem Athenienses cum exercitu Plataeam profecti et frumentum importarunt et præsidium in urbe reliquerunt, et hominum inutilissimos cum feminis ac pueris exportarunt.

VII. Hoc autem facinore Plateis patrato et fœderibus aperte ruptis, Athenienses se parabant ad gerendum bellum; parabant se autem Lacedæmonii quoque eorumque socii et utriusque legationes ad Regem et ad alios barbaros erant mis-suri, si quod auxilium alicunde se sibi adjuncturos sperabant; et societatem coibant cum civitatibus, quæ erant extra ipso-rum imperium. (2) Et Lacedæmonii quidem, præter illas, quas ibi in sua ditone habebant, ex Italia et Sicilia iis, qui ipsorum partes sequebantur, imperarunt naves facere pro ci-

σαν ποιεῖσθαι κατὰ μέγεθος τῶν πόλεων, ὡς ἐς τὸν πάντα ἀριθμὸν πεντακοσίων νεῶν ἐσομένων, καὶ ἀργύριον ῥητὸν ἐτοιμάζειν, τὰ τ' ἄλλα ἡσυχάζοντας καὶ Ἀθηναίους δεχομένους μιᾷ νηϊ ἕως ἂν ταῦτα παρασκευασθῇ. (3) Ἀθηναῖοι δὲ τήν τε ὑπάρχουσαν ξυμμαχίαν ἐξήταζον καὶ ἐς τὰ περὶ Πελοπόννησον μᾶλλον χωρία ἐπρεσβεύοντο, Κέρκυραν καὶ Κεφαλληνίαν καὶ Ἀκαρνανάνας καὶ Ζάκυνθον, δρῶντες, εἰ σφίσι φίλια ταῦτ' εἴη, βεβαίως περίξ τήν Πελοπόννησον καταπολεμήσοντας.

VIII. Ὀλίγον τε ἐπενόουν οὐδὲν ἀμφοτέροι, ἀλλ' ἔρρωτο ἐς τὸν πόλεμον οὐκ ἀπεικώτως· ἀρχόμενοι γὰρ πάντες οὐκ ἐπιθυμοῦντες, τότε δὲ καὶ νεότης πολλὴ μὲν οὖσα ἐν τῇ Πελοποννήσῳ πολλὴ δ' ἐν ταῖς Ἀθήναις οὐκ ἀκούσιως ὑπὸ ἀπειρίας ἤπτετο τοῦ πολέμου, ἥ τε ἄλλη Ἑλλάς πᾶσα μετέωρος ἦν ξυνοισῶν τῶν πρώτων πόλεων. (2) Καὶ πολλὰ μὲν λόγια ἐλέγετο, πολλὰ δὲ χρῆσμολόγοι ἦδον ἐν τε τοῖς μέλλουσι πολεμήσειν καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν. (3) Ἔτι δὲ Δῆλος ἐκινήθη ὀλίγον πρὸ τούτων, πρότερον οὐπω σεισθεῖσα ἀφ' οὗ Ἑλληνες μέμνηται· ἐλέγετο δὲ καὶ ἐδόκει ἐπὶ τοῖς μέλλουσι γενέσθαι σημήναι. Εἴ τέ τι ἄλλο τοιοῦτότροπον ξυνεβῆ γενέσθαι, πάντα ἀνεζητεῖτο. (4) Ἡ δὲ εὐνοία παρὰ πολλὸ ἐποίει τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἐς τοὺς Λακεδαιμονίων, ἄλλως τε καὶ προειπόντων ὅτι τὴν Ἑλλάδα ἐλευθεροῦσιν. Ἐρρωτό τε πᾶς καὶ ἰδιώτης καὶ πόλις εἴ τι δύναιτο καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ ξυνεπιλαμβάνειν αὐτοῖς· ἐν τούτῳ τε κεκωλύσθαι ἐδόκει ἐκάστῳ τὰ πράγματα ὧ μὴ τις αὐτὸς παρέσται. (5) Οὕτως ὀργῇ εἶχον οἱ πλείους τοὺς Ἀθηναίους, οἱ μὲν τῆς ἀρχῆς ἀπολυθῆναι βουλόμενοι, οἱ δὲ μὴ ἀρχθῶσι φοβούμενοι.

IX. Παρασκευῇ μὲν οὖν τοιαύτῃ καὶ γνώμῃ ὤρμητο, πόλις δ' ἐκάτεροι τὰσδ' ἔχοντες ξυμμαχούς ἐς τὸν πόλεμον καθίσταντο. (2) Λακεδαιμονίων μὲν οἶδε ζύμμαχοι, Πελοποννήσιοι μὲν οἱ ἐντὸς Ἰσθμοῦ πάντες πλὴν Ἀργείων καὶ Ἀχαιῶν (τούτοις δ' ἐς ἀμφοτέρους φίλια ἦν· Πελληνῆς δὲ Ἀχαιῶν μόνου ξυνεπολέμου τὸ πρῶτον, ἔπειτα δὲ ὕστερον καὶ ἅπαντες), ἔξω δὲ Πελοποννήσου Μεγαρῆς, Φωκῆς, Λοκροί, Βοιωτοί, Ἀμπρακιῶται, Λευκάδιοι, Ἀνακτόριοι. (3) Τούτων ναυτικὸν παρείχοντο Κορίνθιοι, Μεγαρῆς, Σικυώνιοι, Πελληνῆς, Ἡλείοι, Ἀμπρακιῶται, Λευκάδιοι, ἱππέας δὲ Βοιωτοί, Φωκῆς, Λοκροί· αἱ δ' ἄλλαι πόλις πεζὸν παρείχον. Αὕτη Λακεδαιμονίων ξυμμαχία, (4) Ἀθηναίων δὲ Χίοι, Λέσθιοι, Πλαταιῆς, Μεσσηνιοὶ οἱ ἐν Ναυπάκτῳ, Ἀκαρνανῶν οἱ πλείους, Κερκυραῖοι, Ζάκυνθιοι, καὶ ἄλλαι πόλις αἱ ὑποτελεῖς οὖσαι ἐν ἔθνεσι τοσοῖσδε, Καρία ἢ ἐπὶ θαλάσῃ, Δωριεῖς Καρσί πρόσσοιοι, Ἰωνία, Ἑλλησποντος, τὰ ἐπὶ Θράκης, νῆσοι οὖσαι ἐντὸς Πελοποννήσου καὶ Κρήτης πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, πᾶσαι αἱ ἄλλαι Κυκλάδες πλὴν Μήλου καὶ Θήρας. (5) Τούτων ναυτικὸν παρείχοντο Χίοι, Λέσθιοι, Κερκυραῖοι, οἱ δ' ἄλλοι πεζὸν καὶ γρημάτα.

vitatum magnitudine, ita ut universarum numerus et summa esset quingentarum navium, et certam pecunia summam parare; cetera quiescentes, et Athenienses, si unica navi venirent, recipientes, donec hæc essent parata. (3) Athenienses vero quum pristinos socios recensebant, tum etiam accuratius in loca circa Peloponnesum legatos mittebant, in Corcyram, et Cephalleniam, et Acarnaniam, et Zacynthum, quia videbant, si hæc loca sibi essent amica, se tutius circa Peloponnesi fines bellum esse gesturos.

VIII. Utrique autem nihil parvum animis versabant, sed totis viribus in hoc bellum incumbabant, idque non injuria. Omnes enim mortales rerum initia ardentius capessere solent; tunc vero etiam magna juventutis copia, quæ in Peloponneso, magna item, quæ Athenis erat, propter rerum imperitiam non invita bellum suscipiebat, et reliqua Græcia tota animis erat erecta, quum primæ civitates concurrerent. (2) Multa quoque oracula ferebantur, multa vates canebant, tam in iis civitatibus, quæ bellum erant gesturæ, quam in aliis. (3) Præterea Delus etiam paulo ante hæc tremuit, quæ nunquam antea post Græcorum memoriam mota fuerat. Hæc autem et dicebantur et videbantur esse rerum futurarum prodigia. Et, si qua alia hujusmodi signa forte contigissent, omnia conquebantur. (4) Hominum autem benivolentia longe major ad Lacedæmonios inclinabat, præcipue quod illi Græciam a se in libertatem vindicari prædicarant. Et pro se quisque et privati et civitates omni ope nitentur, si quo modo illos aut verbis aut factis adjuvare possent; et in eo singuli moram rebus gerendis aliam arbitrabantur, si ipsi rebus non interessent. (5) Ea erat indignatio, qua plerique in Athenienses ferebantur, alii quod eorum imperio se liberari cupiebant, alii quod metuebant, ne illorum imperio parere cogentur.

IX. Hoc igitur apparatu atque his animis ad bellum utrique concitati ferebantur; civitates autem utrisque hæc sociæ erant, quum bellum gerere cœperunt. (2) Lacedæmoniorum fuere socii omnes Peloponnesii, qui sunt intra Isthmum, præter Argivos, et Achæos; (his enim amicitia cum utrisque intercedebat; primo autem soli ex Achæis Pellenenses in bello gerendo aderant, deinde postea et ceteri omnes); extra Peloponnesum autem Megarenses, Phocenses, Locri, Bœoti, Ampraciotæ, Leucadii, Anactorii. (3) Ex his Corinthii, Megarenses, Sicyonii, Pellenenses, Elei, Ampraciotæ, Leucadii præbebant classem; equitatum Bœoti, Phocenses, Locri; ceteræ vero civitates peditatum præbebant. Atque hi quidem erant Lacedæmoniorum socii. (4) Atheniensium vero Chii, Lesbii, Plataenses, Messenii, qui Naupactum incolebant, Acarnanum plerique, Corcyraei, Zacynthii, et aliæ civitates, quæ inter tot nationes erant vectigales: Caria, quæ ad mare est sita, Dorienses Caribus finitimi, Ionia, Hellespontus, Thraciæ urbes, et insularum quotquot intra Peloponnesum et Cretam ad solem orientem vergunt, et ceteræ omnes Cyclades exceptis Melo et Thera. (5) Ex his naves præbebant Chii, Lesbii, Corcyraei; ceteri

(6) Ξυμμαχία μὲν αὐτῆ ἐκατέρων καὶ παρασκευὴ ἐς τὸν πολεμὸν ἦν.

X. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι μετὰ τὰ ἐν Πλαταιαῖς εὐθὺς περιήγγελλον κατὰ τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν ἔξω ξυμμαχίαν στρατιὰν παρασκευάζεσθαι ταῖς πόλεσι τά τε ἐπιτήδεια οἷα εἰκὸς ἐπὶ ἔξοδον ἐκδημον ἔχειν, ὡς ἐσθαλοῦντες ἐς τὴν Ἀττικὴν. (2) Ἐπειδὴ δὲ ἐκάστοις ἐτόιμα γίνοντο κατὰ τὸν χρόνον τὸν εἰρημένον, ζυνησαν τὰ δύο μέρη ἀπὸ πόλεως ἐκάστης ἐς τὸν Ἴσθμόν. (3) Καὶ ἐπειδὴ πᾶν τὸ στρατεύμα ζυνηεγμένον ἦν, Ἀρχίδαμος ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων, ὅσπερ ἤγειτο τῆς ἐξόδου ταύτης, ζυγκάλεσας τοὺς στρατηγούς τῶν πόλεων πασῶν καὶ τοὺς μάλιστα ἐν τέλει καὶ ἀξιολογωτάτους παρεῖναι τοιάδ' ἔλεξεν.

XI. « Ἄνδρες Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν πολλὰς στρατείας καὶ ἐν αὐτῇ Πελοποννήσῳ καὶ ἔξω ἐποίησαντο, καὶ αὐτῶν ἡμῶν οἱ περισσότεροι οὐκ ἄπειροι πολέμων εἰσὶν ὅμως δὲ τῆσδε οὕτω μείζονα παρασκευὴν ἔχοντες ἐξήλθομεν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πόλιν δυνατωτάτην νῦν ἐρχόμεθα καὶ αὐτοὶ πλείστοι καὶ ἀριστοὶ στρατεύοντες. (2) Δίκαιον οὖν ἡμᾶς μῆτε τῶν πατέρων χειροῦς φαίνεσθαι μῆτε ἡμῶν αὐτῶν τῆς δόξης ἔνδεεστερούς. Ἡ γὰρ Ἑλλάς πᾶσα τῆδε τῇ δριμυτῇ ἐπιήρται καὶ προσέχει τὴν γνώμην, εὐνοίαν ἔχουσα διὰ τὸ Ἀθηναίων ἔχθος πρᾶξαι ἡμᾶς ἃ ἐπινοοῦμεν. (3) Οὐκ οὖν χρὴ, εἴ τῳ καὶ δοκοῦμεν πληθθεῖ ἐπιέναι καὶ ἀσφάλεια πολλὴ εἶναι μὴ ἂν ἐλθεῖν τοὺς ἐναντίους ἡμῖν διὰ μάχης, τούτου ἕνεκα ἀμελέστερόν τι παρεσκευασμένους χωρεῖν, ἀλλὰ καὶ πόλεως ἐκάστης ἡγεμόνα καὶ στρατιώτην τὸ καθ' αὐτὸν αἰεὶ προσδέχεσθαι ἐς κίνδυνόν τινα ἤξεν. (4) Ἀθλα γὰρ τὰ τῶν πολέμων, καὶ ἐξ ὀλίγου τὰ πολλὰ καὶ δι' ὀργῆς αἱ ἐπιχειρήσεις γίνονται· πολλάκις τε τὸ ἔλασσον πλήθους δεδιὸς ἀμεινον ἡμῶντο τὸ πλέονας διὰ τὸ καταρρονοῦντας ἀπαρασκευάτους γενέσθαι. (5) Χρὴ δὲ αἰεὶ ἐν τῇ πολεμίᾳ τῇ μὲν γνώμῃ θαρσαλέους στρατεύειν, τῷ δ' ἔργῳ δεδιότας παρασκευάζεσθαι· οὕτω γὰρ πρὸς τε τὸ ἐπιέναι τοῖς ἐναντίοις εὐψυχότατοι ἂν εἴεν, πρὸς τε τὸ ἐπιχειρεῖσθαι ἀσφαλέστατοι. (6) Ἡμεῖς δὲ οὐδ' ἐπὶ ἀδύνατον ἀμύνεσθαι οὕτω πόλιν ἐρχόμεθα, ἀλλὰ τοῖς πᾶσιν ἀρίστα παρεσκευασμένην, ὡστε χρὴ καὶ πᾶν ἐλπίζειν διὰ μάχης ἵνα αὐτούς, εἰ μὴ καὶ νῦν ὄρωμενται ἐν ᾧ οὕτω ἀρεσμεν, ἀλλ' ὅταν ἐν τῇ γῆ ὄρωσιν ἡμᾶς δηρῶντάς τε καὶ τᾶκείνων φθειρόντας. (7) Πᾶσι γὰρ ἐν τοῖς ὅμμασι καὶ ἐν τῷ παρατυκίᾳ ὄραν πάσχοντάς τι ἄσθεος ὀργῇ προσπίπτει· καὶ οἱ λογισμῶν ἐλάχιστα χρώμενοι θυμῷ πλείεστα ἐς ἔργον καθίστανται. (8) Ἀθηναίους δὲ καὶ πλέον τι τῶν ἄλλων εἰκὸς τοῦτο ὄρασαι, οἱ ἄρχεν τε τῶν ἄλλων ἀξιοῦσι καὶ ἐπιόντες τὴν τῶν πέλας δηρῶν μᾶλλον ἢ τὴν ἑαυτῶν ὄραν. (9) Ὡς οὖν ἐπὶ τοσαύτην πόλιν στρατεύοντες, καὶ μεγίστην δόξαν οἰσόμενοι τοῖς τε προγόνοις καὶ ἡμῖν αὐτοῖς ἐπ' ἀμφοτέροια ἐκ τῶν ἀποβαινόντων, ἔπειθ' ὅπῃ ἂν τις ἡγήται, κόσμον καὶ φυλακὴν περὶ παντὸς ποιούμενοι

vero peditatum et pecunias. (6) Atque hi erant utrorumque socii et apparatus ad bellum.

X. Lacedæmonii vero post res Platæis gestas continuo nuntiis missis circa Peloponnesum et agrum socialem, qui extra erat, imperabant civitatibus, ut pararent exercitum, et res necessarias; quemadmodum parare deceret ad expeditionem faciendam extra fines suos, quippe ut irruptionem in Atticam facturi. (2) Ubi autem res quibusque paratæ essent ad præstitutam diem, coibant ex singulis civitatibus duæ partes ad Isthmum. (3) Ac postquam omnis exercitus in unum locum coactus erat, Archidamus Lacedæmoniorum rex, hujus expeditionis dux, convocatis omnium civitatum prætoribus, et qui summa dignitate præditi erant, quosve maxime conveniebat adesse, in hunc modum est locutus.

XI. « Viri Peloponnesii et socii, majores quoque nostri multas expeditiones tum in ipsa Peloponneso, tum extra fecerunt, et de nobis ipsis qui ætate sunt provectiore, rerum bellicarum non sunt imperiti; veruntamen nunquam cum apparatu, qui esset hoc major, sumus egressi, sed et adversus potentissimam civitatem nunc proficiscimur, et nos ipsi cum maximo et robustissimo exercitu bellum illi inferimus. (2) Æquum igitur est, ut nos neque majoribus deteriores præbeamus neque ipsorum nostrum opinione inferiores. Nam universa Græcia hoc motu mentes expectatione erectas habet et animum advertit, et nobis benivola sperat propter odium, quo Athenienses persequitur, nos ex animi sententia rem gesturos. (3) Quamvis igitur alicui videamur vel maximo cum exercitu contra hostes proficisci, et certissima spes sit, eos nobiscum manus conserere non ausuros, non tamen idem oportet nos negligentiam instructos prodire, sed et uniuscujusque civitatis tam ducem quam militem expectare semper pro se quemque ut in aliquod periculum veniat. (4) Nam incerti sunt bellorum casus, et parvis momentis res magnæ vertuntur et per animi impetum victoriae occasiones præbentur; et sæpe minor manus, quæ timeret, majorem fortius propulsavit, quod propter contemptum esset imparata. (5) Oportet autem in hostilii agro milites animis quidem semper esse confidentes, sed ad rem gerendam se cum metu parare; sic enim et ad invadendos hostes animis erunt paratissimi, et adversus hostium conatus tutissimi. (6) Nos vero adversus civitatem proficiscimur, quæ non est adeo infirma ad bellum propulsandum, sed quæ rebus omnibus est optime instructa; quare omnino credendum est, illos pugnam nobiscum esse commissuros, licet jam sese non moverint, quum nondum adsumus, at quum in agro suo nos videbunt prædam agentes et res suas perdentes. (7) Omnes enim, qui in conspectu suo repentinam aliquam et insolitam rerum suarum cladem cernunt, ira invadit: et qui ratione minimum utuntur, animi impetu plerumque rem aggrediuntur. (8) Athenienses autem omnium maxime hoc facturos, verisimile est, qui censent, se dignos esse, qui aliis imperent, et armis infestis aliorum agros vastent potius, quam suum cernant. (9) Quum igitur tantæ civitati bellum inferamus, et maximam famam tam nostris majoribus, quam nobis ipsis allaturi simus in utramque partem pro rerum eventu, sequimini quocumque vos aliquis duxerit, hoc præter cetera agentes, ut ordinem conservetis

καὶ τὰ παραγγελλόμενα δέξωσι δεχόμενοι· κάλλιστον γὰρ τότε καὶ ἀσφαλέστατον, πολλοὺς ὄντας ἐνὶ κόσμῳ χρομμένους φείνεσθαι.»

XII. Τοσαῦτα εἰπὼν καὶ διαλύσας τὸν ζύλλογον ὁ Ἀρχίδαμος Μελησίππου πρῶτον ἀποστέλλει ἐς τὰς Ἀθήνας τὸν Διακρίτου ἄνδρα Σπαρτιάτην, εἴ τι ἄρα μάλλον ἐνδοῖεν οἱ Ἀθηναῖοι ὄρωντες ἤδη σφᾶς ἐν ὁδοῖ ὄντας. (2) Οἱ δὲ οὐ προσεδέξαντο αὐτὸν ἐς τὴν πόλιν οὐδ' ἐπὶ τὸ κοινόν· ἦν γὰρ Περικλέους γνώμη πρότερον νενικηκυῖα κήρυκα καὶ πρεσβείαν μὴ προσδέχεσθαι Λακεδαιμονίων ἐξεστρατευμένων· ἀποπέμπουσι οὖν αὐτὸν πρὶν ἀκοῦσαι καὶ ἐκέλευον ἐκτὸς ὄρων εἶναι αὐθημερόν, τό τε λοιπὸν ἀναχωρήσαντας ἐπὶ τὰ σφέτερα αὐτῶν, ἣν τι βούλονται, πρεσβεύεσθαι. Ξυμπέμπουσι τε τῷ Μελησίππῳ ἀγωγούς, ὅπως μηδενὶ ζυγγένηται. (3) Ὁ δ' ἐπειδὴ ἐπὶ τοῖς ὄροις ἐγένετο καὶ ἔμελλε διαλύσεσθαι, τοσόνδε εἰπὼν ἐπορεύετο ὅτι ἦδε ἡ ἡμέρα τοῖς Ἑλλησι μεγάλων κακῶν ἄρξει. (4) Ὡς δὲ ἀφίκετο ἐς τὸ στρατόπεδον καὶ ἔγνω ὁ Ἀρχίδαμος ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι οὐδὲν πω ἐνδύσουσιν, οὕτω δὴ ἄρας τῶ στρατῷ προχωρεῖ ἐς τὴν γῆν αὐτῶν. (5) Βοιωτοὶ δὲ μέρος μὲν τὸ σφέτερον καὶ τοὺς ἵππίας παρείχοντο Πελοποννησίοις ζυστρατεύειν, τοῖς δὲ λειπομένοις ἐς Πλάταιαν ἐλθόντες τὴν γῆν ἐδήρουν.

XIII. Ἐτι δὲ τῶν Πελοποννησίων ζυλληγομένων τε ἐς τὸν Ἴσθμὸν καὶ ἐν ὁδοῖ ὄντων, πρὶν ἐσβαλεῖν ἐς τὴν Ἀττικὴν, Περικλῆς ὁ Ξανθίππου στρατηγὸς ὢν Ἀθηναίων δέκατος αὐτός, ὡς ἔγνω τὴν ἐσβολὴν ἐσομένην, ὑποτοπήσας, ὅτι Ἀρχίδαμος αὐτῷ ξένος ὢν ἐτύγχανε, μὴ πολλάκις ἢ αὐτὸς ἰδίᾳ βουλόμενος χαρίζεσθαι τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ παραλίπη καὶ μὴ δηώσῃ, ἣ καὶ Λακεδαιμονίων κελευσάντων ἐπὶ διαβολῇ τῇ ἑαυτοῦ γένηται τοῦτο, ὥσπερ καὶ τὰ ἀγῆ ἐλαύνειν προεῖπον ἕνεκα ἐκείνου, προηγόρευε τοῖς Ἀθηναίοις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὅτι Ἀρχίδαμος μὲν οἱ ξένος εἶη, οὐ μέντοι ἐπὶ κακῶ γε τῆς πόλεως γένοιτο, τοὺς δ' ἀγροὺς τοὺς ἑαυτοῦ καὶ οἰκίας ἦν ἄρα μὴ δηώσωσιν οἱ πολέμοι ὥσπερ καὶ τὰ τῶν ἄλλων, ἀφήσιν αὐτὰ δημόσια εἶναι καὶ μηδεμίαν οἱ ὑποψίαν κατὰ ταῦτα γίνεσθαι. (2) Παρήγει δὲ καὶ περὶ τῶν παρόντων ἄπειρ καὶ πρότερον, παρασκευάζεσθαι τε ἐς τὸν πόλεμον καὶ τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐσχομίζεσθαι, ἐς τε μάχην μὴ ἐπεξιέναι, ἀλλὰ τὴν πόλιν ἐσελθόντας φυλάσσειν, καὶ τὸ ναυτικὸν ἥπερ ἰσχύουσιν ἐξαρτῆσθαι, τὰ τε τῶν ζυμμάχων διὰ χειρὸς ἔχειν, λέγων τὴν ἰσχύν αὐτοῖς ἀπὸ τούτων εἶναι τῶν χρημάτων τῆς προσόδου, τὰ δὲ πολλὰ τοῦ πολέμου γνώμη καὶ χρημάτων περιουσίᾳ κρατεῖσθαι. (3) Θαρσεῖν τε ἐκέλευε προσιόντων μὲν ἑξακοσίων ταλάντων ὡς ἐπὶ τὸ πολλὸν φόρον κατ' ἐνιαυτὸν ἀπὸ τῶν ζυμμάχων τῇ πόλει ἔνευ τῆς ἄλλης προσόδου, ὑπαρχόντων δ' ἐν τῇ ἀκροπόλει ἔτι τότε ἀργυρίου ἐπισήμου ἑξακισχιλίων ταλάντων (τὰ γὰρ πλείεστα τριακοσίων ἀποδέοντα μύρια ἐγένετο, ἀφ' ὧν ἐς τε τὰ προπύλαια τῆς ἀκροπόλεως καὶ τὰ ἄλλα οἰκοδομήματα καὶ ἐς Ποτιδαίαν ἀπανηλώθη),

tutique sitis, et imperata alacriter excipientes; pulcherrimum enim hoc est et tutissimum, si in magna multitudine omnes tamen eandem disciplinam servantes cernantur.»

XII. Hæc locutus, dimisso concilio Archidamus primum Melesippum Diacriti filium, virum Spartanum, Athenas misit, si forte Athenienses de sua pertinacia remitterent, quum se in itinere jam viderent. (2) Illi vero nec in urbem, nec publice eum admiserunt; Periclis enim sententia jam ante obtinuerat, ut neque caduceatorum neque legatum Lacedæmoniorum admitterent, si exercitum eduxissent. Illum igitur remiserunt, antequam audirent, et illo ipso die finibus excedere jusserunt, et in posterum, in sua prius regressi, si quid vellent, legatos mitterent; addiderunt etiam Melesippo, qui eum deducerent, ne cum quoquam colloqueretur. (3) Ille vero, quum ad fines pervenisset, et jamjam discessurus esset, hoc tantum locutus abiit: hic dies ingentium malorum Græcis erit initium. (4) Quum autem ad castra redisset, et Archidamus cognovisset, Athenienses nondum quicquam remissuros, ita demum motis castris cum exercitu in ipsorum agrum est profectus. (5) Bœoti vero suam quidem militum partem et equites Peloponnesiis dederunt, ut illos ad bellum sequerentur; cum reliquis vero ad Plateam profecti, agrum vastare cœperunt.

XIII. Dum autem Peloponnesiorum copiæ in Isthmum adhuc coguntur et in ipso itinere sunt, antequam in Atticam irrumperent, Pericles, Xanthippi filius, Atheniensium dux decimus ipse, ut cognovit, irruptionem factum iri, suspicatus fore, ut Archidamus, qui ipsius erat hospes, aut ipse privatim sibi gratificans suos agros præteriret et non vastaret, aut etiam Lacedæmoniorum jussu, ad invidiam sibi conflandam, hoc fieret, quemadmodum etiam piacula tolli ante jusserant ipsius causa, prædixit Atheniensibus in concione, sibi hospitem esse Archidamum, non fore tamen id malo reipublicæ; se vero agros villasque suas, si non, ut ceterorum, ab hostibus vastarentur, velle reipublicæ esse; neve eo nomine se in ullam suspicionem vocarent. (2) Quod autem ad res præsentis attinebat, eadem, quæ et ante suadebat, ut se ad bellum pararent, et omnem supellectilem ex agris in urbem comportarent, neque ad prælium egredierentur, sed urbem ingressi tuerentur, et classem, qua pollebant, instruerent, et sociorum res manu tenerent, docens potentiam ipsorum sitam esse in vectigalibus, quæ a sociis pendebantur, et plerasque belli partes consilio et pecuniarum copia obtineri. (3) Eosque confidere jubebat, tum quod propemodum sexcenta talenta quotannis a sociis pro tributo reipublicæ penderentur, præter alios proventus; tum etiam, quod vel tunc sex millia talentorum argenti signati in arce adhuc essent (nam maxima summa fuerant decem millia talentorum, trecentis minus, unde pars in arcis propylææ et alia ædificia et in Potidæam erat insumpta), (4) præterea vero auri et argenti non signati,

(4) χωρὶς δὲ χρυσοῦ ἀσήμου καὶ ἀργυρίου ἔν τε ἀναθήμασιν ἰδίοις καὶ δημοσίοις καὶ ὅσα ἱερὰ σκεύη περὶ τε τὰς πομπὰς καὶ τοὺς ἀγῶνας καὶ σκύλα Μηδικὰ καὶ εἶ τι τοιοῦτότροπον, οὐκ ἐλάσσονος [ἦν] ἢ πεντακοσίων ταλάντων. (5) Ἐτι δὲ καὶ τὰ ἐκ τῶν ἄλλων ἱερῶν προσετιθεὶ χρήματα οὐκ ὀλίγα, οἷς χρῆσεσθαι αὐτοὺς, καὶ ἦν πάνυ ἐξείργωνται πάντων, καὶ αὐτῆς τῆς θεοῦ τοῖς περικειμένοις χρυσοῖς ἀπέφαινε δ' ἔχον τὸ ἀγαλμα τεσσαράκοντα τάλαντα σταθμὸν χρυσοῦ ἀπέφθου, καὶ περιαιρετὸν εἶναι ἅπαν. Χρησαμένους τε ἐπὶ σωτηρίᾳ ἔφη χρῆναι μὴ ἐλάσσω ἀντικαταστήσῃσι πάλιν. (6) Χρήμασι μὲν οὖν οὕτως ἐθάρσυνεν αὐτοὺς, ὀπλίτας δὲ τρισχιλίους καὶ μυρίους εἶναι ἀνευ τῶν ἐν τοῖς φρουρίοις καὶ τῶν παρ' ἐπαλξιν ἐξακισχιλίων καὶ μυρίων. (7) Τοσοῦτοι γὰρ ἐφύλασσαν τὸ πρῶτον ὅποτε οἱ πολέμιοι ἐσθάλοιεν, ἀπὸ τε τῶν πρεσβυτάτων καὶ τῶν νεωτάτων, καὶ μετοίκων ὅσοι ὀπλίται ἦσαν. Τοῦ τε γὰρ Φαληρικοῦ τείχους στάδιον ἦσαν πέντε καὶ τριάκοντα πρὸς τὸν κύκλον τοῦ ἄστεως, καὶ αὐτοῦ τοῦ κύκλου τὸ φυλασσόμενον τρεῖς καὶ τεσσαράκοντα· ἔστι δὲ αὐτοῦ δ καὶ ἀφύλακτον ἦν, τὸ μεταξὺ τοῦ τε μακροῦ καὶ τοῦ Φαληρικοῦ. Τὰ δὲ μακρὰ τείχη πρὸς τὸν Πειραιᾶ τεσσαράκοντα σταδίων, ὧν τὸ ἔξωθεν ἐτηρεῖτο· καὶ τοῦ Πειραιῶς ἔξιν Μουνυχίᾳ ἐξήκοντα μὲν σταδίων ὁ ἅπας περίβολος, τὸ δ' ἐν φυλακῇ ἦν ἡμισυ τούτου. (8) Ἴππέας δ' ἀπέφαινε διακοσίους καὶ χιλίους ἔξιν ἰπποτοξόταις, ἐξακοσίους δὲ καὶ χιλίους τοξότας, καὶ τριήρεις τὰς πλοίμους τριακοσίας. (9) Ταῦτα γὰρ ὑπῆρχεν Ἀθηναίοις καὶ οὐκ ἐλάσσω ἕκαστα τούτων, ὅτε ἡ ἐσβολὴ τὸ πρῶτον ἔμελλε Πελοποννησίων ἔσεσθαι καὶ ἐς τὸν πόλεμον καθίσταντο. Ἐλεγε δὲ καὶ ἄλλα οἵαπερ εἰώθει Περικλῆς ἐς ἀποδείξιν τοῦ περιέσεσθαι τῷ πολέμῳ.

XIV. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀκούσαντες ἀνεπειθόντο τε καὶ ἐσεκομίζοντο ἐκ τῶν ἀγρῶν παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τὴν ἄλλην κατασκευὴν ἢ κατ' οἶκον ἐχρῶντο, καὶ αὐτῶν τῶν οἰκιῶν καθαιροῦντες τὴν ζύλωσιν πρόβατα δὲ καὶ ὑποζύγια ἐς τὴν Εὐβοίαν διεπέμψαντο καὶ ἐς τὰς νήσους τὰς ἐπικειμένας. (2) Χαλεπῶς δὲ αὐτοῖς διὰ τὸ ἀεὶ εἰσθῆναι τοὺς πολλοὺς ἐν τοῖς ἀγροῖς διακίβησθαι ἢ ἀνάστασις ἐγγίγνετο.

XV. Ξυνεβέθηκει δὲ ἀπὸ τοῦ πάνυ ἀρχαίου ἐτέρων μᾶλλον Ἀθηναίους τούτου. Ἐπὶ γὰρ Κέκροπος καὶ τῶν πρώτων βασιλέων ἡ Ἀττικὴ ἐς Θησέα ἀεὶ κατὰ πόλεις ὤκειτο πρυτανεῖα τε ἔχουσα καὶ ἄρχοντας, καὶ ὅποτε μὴ τι δείσειαν, οὐ ζυνησσαν βουλευσόμενοι ὡς τὸν βασιλεῖα, ἀλλ' αὐτοὶ ἕκαστοι ἐπολιτεύοντο καὶ ἐβουλευόντο· καὶ τινες καὶ ἐπολέμησάν ποτε αὐτῶν, ὥσπερ καὶ Ἐλευσίνιοι μετ' Εὐμόλπου πρὸς Ἐρεχθέα. (2) Ἐπειδὴ δὲ Θησεὺς ἐβασίλευσε, γενόμενος μετὰ τοῦ ξυνετοῦ καὶ δυνατὸς τὰ τε ἄλλα διεκόσμησε τὴν χώραν, καὶ καταλύσας τῶν ἄλλων πόλεων τὰ τε βουλευτήρια καὶ τὰς ἀρχὰς ἐς τὴν νῦν πόλιν οὐσαν, ἐν βουλευτήριον ἀποδείξας καὶ πρυτανεῖον, ζυνώ-

quum in privatis, tum in publicis donariis, et sacra vasa, quotquot vel pompis vel certaminibus serviebant, et Medica spolia, et si quid aliud hujusmodi erat, non miroris [erant], quam quingentorum talentorum. (5) Præterea addebat etiam ex aliis templis non exiguas pecunias, quibus eos usuros esse, et, si harum omnium usu omnino prohiberentur, aureis etiam ornamentis, quibus ipsius deæ simulacrum circumdatum erat; confirmabat autem illud simulacrum habere auri purissimi pondus quadraginta talentorum, totumque eximi posse. Et, si salutis causa usi fuissent, dicebat oportere non minus auri pondus restituere. (6) Pecuniis igitur hoc modo eos confidere jubebat; præterea militum gravis armaturæ esse tredecim millia præter illos, qui in præsidiis et in propugnaculis erant sexdecim millia. (7) Tot enim initio excubabant, ubi hostes irruptionem facerent, ex senioribus et junioribus, et inquilinorum quotquot erat gravis armaturæ. Nam et Phalerici muri longitudo erat triginta et quinque stadiorum usque ad urbis ambitum, et ipsius ambitus ea pars, quæ custodiebatur, erat trium et quadraginta stadiorum; erat autem etiam aliqua ejus pars, quæ nullis custodiis servabatur, inter longum murum et Phalericum media. Longi vero muri ad Piræeum usque quadraginta stadiorum longitudinem habebant, quorum exterior pars custodiebatur; et ipsius Piræei una cum Munychia universus ambitus erat sexaginta stadiorum; pars autem, quæ custodiebatur, hujus erat dimidium. (8) Equites vero demonstrabat esse mille et ducentos cum equestribus sagittariis, præterea mille et sexcentos sagittarios, et trecentas expeditas triremes. (9) Hæc enim et non pauciora horum singula Atheniensibus suppetebant, quum Peloponnesii primum irruptionem erant facturi, et bellum suscipiebant. Alia quoque recensebat, quemadmodum consueverat Pericles, ut cives bello superiores fore demonstraret.

XIV. Athenienses vero, his auditis, ejus sententiæ accedebant et comportabant in urbem ex agris liberos et conjuges et reliquam suppellectilem, qua domi utebantur, vel etiam ipsa ædificiorum destructorum tigna absportantes; pecora quoque et jumenta in Eubœam et circumjacentes insulas transmittabant. (2) Hæc autem migratio ipsis per molesta accidebat, propterea quod plerique in agris semper degere consueverant.

XV. Hæc autem consuetudo vel a pervetustis usque temporibus præter ceteros apud Athenienses invaluerat. Nam sub Cecrope primisque ad Theseum usque regibus Attica semper oppidatim incolebatur, curias et magistratus habens; et, quoties nihil timebant, ad regem non conveniebant, de republica consultaturi, sed pro se quique suam republicam administrabant, et consultabant; quinetiam bellum gesserunt eorum nonnulli, ut Eleusini cum Eumolpo adversus Erechtheum. (2) Theseus vero, postquam regnare cepit, quum esset vir non solum prudens, sed etiam potens, tum aliis in rebus hanc terram excoluit, tum etiam ceterorum oppidorum curias et magistratus sustulit, et una curia unoque consilio constituto in eam civitatem, quæ

κισε πάντας, καὶ νεμομένους τὰ αὐτῶν ἐκάστους ἄπερ καὶ πρὸ τοῦ ἠνάγκασε μῖξ πόλει ταύτῃ χρῆσθαι, ἢ ἀπάντων ἤδη ξυντελούντων ἐς αὐτὴν μεγάλη γενομένη παρεδόθη ὑπὸ Θησεύς τοῖς ἔπειτα· καὶ ξυνοικία ἐξ ἐκείνου Ἀθηναῖοι ἔτι καὶ νῦν τῇ θεῷ ἑορτὴν δημοτελεῖ ποιοῦσιν. (3) Τὸ δὲ πρὸ τούτου ἡ ἀκρόπολις ἡ νῦν οὔσα πόλις ἦν, καὶ τὸ ὑπ' αὐτὴν πρὸς νότον μάλιστα τετραμμένον. (4) Τεκμήριον δέ· τὰ γὰρ ἱερὰ ἐν αὐτῇ τῇ ἀκροπόλει καὶ ἄλλων θεῶν ἔστι καὶ τὰ ἕξω πρὸς τοῦτο τὸ μέρος τῆς πόλεως μᾶλλον ἴδρυται, τὸ τε τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου καὶ τὸ Πύθιον καὶ τὸ τῆς Γῆς καὶ τὸ ἐν Λίμναις Διονύσου, ὧ τὰ ἀρχαιότερα Διονύσια τῇ δωδεκάτῃ ποιεῖται ἐν μηνὶ Ἀνθεστηριῶνι, ὥσπερ καὶ οἱ ἀπ' Ἀθηναίων Ἴωνες ἔτι καὶ νῦν νομίζουσιν. Ἰδρύεται δὲ καὶ ἄλλα ἱερὰ ταύτῃ ἀρχαῖα. (5) Καὶ τῇ κρήνῃ τῇ νῦν μὲν τῶν τυράννων οὕτω σκευασάντων Ἐνεακρούω καλούμενῃ, τὸ δὲ πάσαι φανερῶν τῶν πηγῶν οὐσῶν Καλλιρρόῃ ὠνομασμένη, ἐκείνοι τε ἐγγὺς οὔση τὰ πλείστου ἄξια ἐχρῶντο, καὶ νῦν ἔτι ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου πρὸς τε γαμικῶν καὶ ἐς ἄλλα τῶν ἱερῶν νομίζεται τῷ ὕδατι χρῆσθαι. (6) Καλεῖται δὲ διὰ τὴν παλαιὰν ταύτη κατοικήσιν καὶ ἡ ἀκρόπολις μέχρι τοῦδε ἔτι ὑπ' Ἀθηναίων πόλις.

XVI. Τῇ τε οὖν ἐπὶ πολὺ κατὰ τὴν χώραν αὐτόνομον οἰκίσει μετεῖχον οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ ἐπειδὴ ξυνοικήσθησαν, διὰ τὸ ἔθος ἐν τοῖς ἀγροῖς ὅμοιοι οἱ πλείους τῶν ἀρχαίων καὶ τῶν ὑστερον μέχρι τοῦδε τοῦ πολέμου πανοικησία γενόμενοι τε καὶ οἰκήσαντες οὐ βραδίως τὰς μεταναστάσεις ἐποιοῦντο, ἄλλως τε καὶ ἄρτι ἀνειληφότες τὰς κατασκευὰς μετὰ τὰ Μηδικὰ, (2) ἐβαρύνοντο δὲ καὶ χαλεπῶς ἔφερον οἰκίας τε καταλύουσας καὶ ἱερὰ ἃ διὰ παντὸς ἦν αὐτοῖς ἐκ τῆς κατὰ τὸ ἀρχαῖον πολιτείας πάτρια, δίκαιτάν τε μέλλοντες μεταβάλλειν καὶ οὐδὲν ἄλλο ἢ πόλιν τὴν αὐτοῦ ἀπολείπων ἕκαστος.

XVII. Ἐπειδὴ τε ἀφίκοντο ἐς τὸ ἀστὺ, ὀλίγοις μὲν τισιν ὑπῆρχον οἰκήσεις καὶ παρὰ φίλων τινὰς ἢ οἰκειῶν καταφυγή, οἱ δὲ πολλοὶ τὰ τε ἔρῃμα τῆς πόλεως ὥκησαν καὶ τὰ ἱερὰ καὶ τὰ ἥρῃα πάντα πλὴν τῆς ἀκροπόλεως καὶ τοῦ Ἐλευσινίου καὶ εἴ τι ἄλλο βεβαίως κληστόν ἦν· τὸ τε Πελασγικὸν καλούμενον τὸ ὑπὸ τὴν ἀκρόπολιν, ὃ καὶ ἐπάρατόν τε ἦν μὴ οἰκεῖν καὶ τι καὶ Πυθικοῦ μαντείου ἀκροτελευτίον τοῖονδε διεκώλυε, λέγον ὡς τὸ Πελασγικὸν ἀργὸν ἄμεινον, ὅμοιο ὑπὸ τῆς παραχρῆμα ἀνάγκης ἐξωκίθη. (2) Καὶ μοι δοκεῖ τὸ μαντεῖον τούναντιον ζυμῆθαι ἢ προσδέχοντο· οὐ γὰρ διὰ τὴν παράνομον ἐνοικίαν αἱ ζυμφοραὶ γενέσθαι τῇ πόλει, ἀλλὰ διὰ τὸν πόλεμον ἢ ἀνάγκη τῆς οἰκήσεως, ὃν οὐκ ὀνομάζον τὸ μαντεῖον προῆδει μὴ ἐπ' ἀγαθῷ ποτὲ αὐτὸ κατοικισθῆσόμενον. (3) Κατεσκευάσαντο δὲ καὶ ἐν τοῖς πύργοις τῶν τειχῶν πολλοὶ καὶ ὡς ἕκαστός που ἐδύνατο· οὐ γὰρ ἐχώρησε ξυνεθλόντας αὐτοὺς ἢ πόλις, ἀλλ' ὑστερον δὴ τὰ τε μακρὰ τεῖχη ὥκησαν κατανειμάμενοι καὶ τοῦ Πειραιῶς τὰ πολλά. (4) Ἄμα δὲ καὶ τῶν πρὸς τὸν πόλεμον ἤπτοντο, ζυμιμάχους τε ἀγείροντες

nunc est, omnes coegit, et singulos, res suas, ut ante, possidentes, uti compulit hac una civitate, quam, quum omnes in eam jam contributi essent, Theseus magnis opibus antictam posteris tradidit. Et ab illo tempore Athenienses nunc etiam diem festum nomine Synœcia in deæ honorem publice agunt. (3) Antea enim illa, quæ nunc est arx, erat urbs, et ea pars, quæ sub ipsa ad austrum maxime spectat. (4) Hujus autem rei manifestum argumentum hoc est; in ipsa enim arce sunt aliorum quoque deorum delubra, et quæ sunt extra, ad hanc urbis partem magis sita sunt, Jovis Olympii, et Apollinis Pythii et Telluris, et Bacchi in Limnis, in cujus honorem vetustiora Bacchanalia celebrantur duodecimo die mensis Anthesterionis, quemadmodum nunc quoque apud Iones, ab Atheniensibus oriundos mos est. Sunt autem etiam alia vetusta templa hic ædificata. (5) Fonte etiam, qui nunc quidem, postquam a tyrannis sic structus est, Novemistulæ appellatur, olim verò, quum ipsius venæ et scaturigines exstarent, Calirrhoe nominatus est, hoc et illi, quod arci vicinus esset, ad maxima quæque utebantur, et nunc etiam ab antiquo moribus est receptum, ut ante nuptias, et in aliis rebus sacris hac aqua utantur. (6) Et nunc etiam propter antiquam hanc habitationem ipsa quoque urbis arx ab Atheniensibus urbs appellatur.

XVI. Athenienses igitur et ante diu in agris suo jure ac liberi vivebant, et postquam in unam urbem contributi sunt, ob illum in agris agendi morem plerique tam priorum quam posteriorum ad hoc usque bellum cum tota familia in agris fuerant, et habitabant, eamque ob causam non facile migrabant, præsertim quum nuper demum post bellum Medicum suam supellectilem recepissent; (2) sed graviter et iniquo animo ferebant, quod et penates deseruisent et sacra, quæ plane ipsa a pristino statu suæ civitatis patria erant, et quod vitæ genus essent mutaturi, et nihil aliud quam relinquerent suam quisque patriam.

XVII. Postquam autem in urbem advenerunt, exiguo quidem eorum numero domus fuerunt, et locus apud aliquos amicos vel necessarios, quo se reciperent, plerique vero deserta urbis loca habitarent et templa et omnia heroum sacella, præter arcem et Eleusinium, et si quid aliud bene clausum erat, et locus, qui Pelasgicum appellatur, quod sub arcem est, et in quo ne habitaret, diræ execrationes prohibebant et quoddam etiam oraculi Pythici carmen in extrema sui parte his verbis vetabat, « egisse Pelasgicum otia præstat, » tamen ob præsentem necessitatem habitatum est. (2) Et oraculum illud mihi videtur cecidisse contra, quam expectabant; non enim propter impiam habitationem calamitates republicæ videntur accidisse, sed propter bellum ipsa inhabitandi necessitas, quod quum oraculum non nominatim indicasset, prævidebat tamen, locum illum haud fauste aliquando habitatum iri. (3) Multi etiam in ipsis murorum turribus domicilia sibi pararunt, et prout quisque ubique poterat; nec enim urbs omnes, qui eo convenerant, capere potuit, sed postea et longos muros incoluerunt, eos inter se partiti, et maximam Piræei partem. (4) Simul etiam res ad bellum necessarias parare cœperunt, et sociorum auxilia cogentes, et instrumentes centum

καὶ τῇ Πελοποννήσῳ ἑκατὸν νεῶν ἐπίπλου ἐξαρτύν-
τες. (6) Καὶ οἱ μὲν ἐν τούτῳ παρασκευῆς ἦσαν.

XVIII. Ὁ δὲ στρατὸς τῶν Πελοποννησίων προῖον
ἀφίκετο τῆς Ἀττικῆς ἐς Οἰνίον πρῶτον, ἧπερ ἐμελλον
ἐσθλαεῖν. Καὶ ὡς ἐκαθέζοντο, προσβολὰς παρεσκευά-
ζοντο τῷ τείχει ποιησόμενοι μηχαναῖς τε καὶ ἄλλω
τρόπῳ. (2) ἡ γὰρ Οἰνή οὔσα ἐν μεθορίοις τῆς Ἀτ-
τικῆς καὶ Βοιωτίας ἐτετεύχιστο, καὶ αὐτῷ φρουρίῳ οἱ
Ἀθηναῖοι ἐγρῶντο ὅποτε πόλεμος καταλάβοι. Τὰς τε
οὖν προσβολὰς ἠντρεπίζοντο καὶ ἄλλως ἐνδιέτριψαν
χρόνον περὶ αὐτῶν. (3) Αἰτίαν τε οὐκ ἐλαχίστην Ἀρ-
χίδαμος ἔλαβεν ἀπ' αὐτοῦ, δοκῶν καὶ ἐν τῇ ξυναγωγῇ
τοῦ πολέμου μαλακὸς εἶναι καὶ τοῖς Ἀθηναίοις ἐπιτή-
δειος, οὐ παραινῶν προθύμως πολεμεῖν· ἐπειδὴ τε ξυ-
ελέγετο ὁ στρατὸς, ἡ τε ἐν τῷ Ἴσθμῷ ἐπιμονὴ γενο-
μένη καὶ κατὰ τὴν ἄλλην πορείαν ἡ σχολαιότης διέβα-
λεν αὐτὸν, μάλιστα δὲ ἡ ἐν τῇ Οἰνίῃ ἐπίσχεσις. (4)
Οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι ἐσεκομίζοντο ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ, καὶ
ἐδόκουν οἱ Πελοποννήσιοι ἐπελθόντες ἂν διὰ τάχους
πάντα ἔτι ἔξω καταλαβεῖν, εἰ μὴ διὰ τὴν ἐκείνου μελ-
λησιν. (5) Ἐν τοιαύτῃ μὲν ὀργῇ ὁ στρατὸς τὸν Ἀρχί-
δαμον ἐν τῇ καθέδρᾳ εἶχεν. Ὁ δὲ προσδεχόμενος, ὡς
λέγεται, τοὺς Ἀθηναίους τῆς γῆς ἔτι ἀκραίου οὐσῆς
ἐνδύσειν τι καὶ κατοκνήσειν περιδεῖν αὐτὴν τμηθεῖ-
σαν, ἀνεῖχεν.

XIX. Ἐπειδὴ μέντοι προσθαλόντες τῇ Οἰνίῃ καὶ
πᾶσαν ἰδέαν πειράσαντες οὐκ ἐδύνατο ελεῖν, οἱ τε
Ἀθηναῖοι οὐδὲν ἐπεκηρυκεύοντο, οὕτω δὲ ὁρμήσαντες
ἀπ' αὐτῆς μετὰ τὰ ἐν Πλαταίᾳ τῶν ἐσελθόντων Θη-
βαίων γενομένη ἡμέρα ὀγδοηκοστῇ μάλιστα, τοῦ θέρους
καὶ τοῦ σίτου ἀμάρζοντος, ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀττικὴν
ἡγεῖτο δὲ Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων
βασιλεύς. (2) Καὶ καθεζόμενοι ἔτευμον πρῶτον μὲν
Ἐλευσίνα καὶ τὸ Θριασίον πεδίον, καὶ τροπὴν τινα
τῶν Ἀθηναίων ἰπέων περὶ τοὺς Ῥεΐτους καλουμένους
ἐποιήσαντο. Ἐπειτα προυχώρου ἐν δεξιᾷ ἔχοντες
τὸ Αἰγάλεον ὄρος διὰ Κρωπειᾶς, ἕως ἀφίκοντο ἐς
Ἀχαρνάς, χωρίον μέγιστον τῆς Ἀττικῆς τῶν δήμων
καλουμένων. Καὶ καθεζόμενοι ἐς αὐτὸ στρατόπεδόν τε
ἐποιήσαντο χρόνον τε πολλὸν ἐμμενάντες ἔτευμον.

XX. Γνώμη δὲ τοιαύτη λέγεται τὸν Ἀρχίδαμον περὶ
τε τὰς Ἀχαρνὰς ὡς ἐς μάχην ταξάμενον μείναι καὶ ἐς
τὸ πεδίον ἐκείνη τῇ ἐσθλῇ οὐ καταβῆναι. (2) Τοὺς
γὰρ Ἀθηναίους ἠλπίζεν, ἀμάρζοντάς τε νεότητι πολλῇ
καὶ παρεσκευασμένους ἐς πόλεμον ὡς οὕτω πρότερον,
ἴσως ἂν ἐπεξελθεῖν καὶ τὴν γῆν οὐκ ἂν περιδεῖν τμηθῆ-
ναι. (3) Ἐπειδὴ οὖν αὐτῷ ἐς Ἐλευσίνα καὶ τὸ Θρια-
σίον πεδίον οὐκ ἀπήντησαν, πείραν ἐποιεῖτο περὶ τὰς
Ἀχαρνὰς καθήμενος εἰ ἐπεξίτασιν. (4) ἄμα μὲν γὰρ
αὐτῷ ὁ χῆρος ἐπιτήδειος ἐφαίνετο ἐνστρατοπεδεῦσαι,
ἄμα δὲ καὶ οἱ Ἀχαρνῆς μέγα μέρος ὄντες τῆς πόλεως
(τρισχιλιοὶ γὰρ ὀπλίται ἐγένοντο) οὐ περιόψεσθαι ἐδό-
κουν τὰ σφέτερα διαφθάρενα, ἀλλ' ὁρμήσειν καὶ τοὺς
πάντας ἐς μάχην. Εἴ τε καὶ μὴ ἐπεξελοῖτο ἐκείνη τῇ

navium classem, quæ Peloponnesum invaderet. (5) At-
que hi quidem in hoc apparatu erant occupati.

XVIII. Exercitus vero Peloponnesiorum procedens tetigit
Atticam primum ad CEnoen, qua erant irrupturi. Et ut con-
sidebant, ad oppugnandos sese parabant muros machinis, et
alio modo. (2) Nam CEnoe, quæ est in Atticæ et Bœoticiæ
finibus, muris erat cincta, et Athenienses hoc propugnaculo
utebantur, quoties bellum incidisset. Hujus igitur et op-
pugnationem parabant et alioqui circum ipsam tempus tri-
verunt. (3) Et invidiam haud minimam Archidamus sibi
conflavit ex hac re, quod videbatur et in movendo bello
mollis esse et Atheniensium studiosus, qui ad bellum alacri-
ter gerendum non adhortaretur; ac postquam copiæ in
unum coactæ sunt, commoratio, qua ad Isthmum erat usus
et in reliquo itinere faciendo tarditas in suspicionem addu-
xit eum, maxime vero ad CEnoen cunctatio. (4) Athe-
nienses enim hoc temporis spatio res suas in urbem impor-
tabant, et Peloponnesii, si celeriter eo ivissent, res omnes
adhuc extra urbem deprehendere potuisse videbantur, si
non per illius cunctationem stetisset. (5) Tali modo igitur
exercitus Archidamo in illa mora succensebat. Ille vero,
quum speraret, ut fertur, Athenienses, agro adhuc intacto,
aliquid de pertinacia remissuros, ejusque vastationem
tergiversanter passuros, inhibebat bellum.

XIX. Postquam tamen CEnoen adorti, omni oppugna-
tionis genere tentato, expugnare non poterant, et Athe-
nienses nullum caduceatorem mittebant, ita demum castris
inde motis circiter octogesimum ferme diem ab iis quæ Pla-
tææ Thebanis ingressis acciderant, vigente jam æstate, flo-
rentibusque frumentis, in Atticam irruerunt; dux vero
erat Archidamus Zeuxidami filius, Lacedæmoniorum rex.
(2) Castrisque positis vastabant primum quidem agrum
Eleusinum et Thriassium campum, et nonnullos Athenien-
sium equites ad rivulum, qui Rheti vocantur, in fugam ver-
terunt. Deinde vero procedebant ad dextram habentes
Ægaleon montem per Cropiam, donec ad Acharnas per-
venerunt, maximum locum Atticæ ex iis, qui pagi vocantur.
Considentesque ad hoc oppidum castra fecerunt et diu illic
commorati agrum vastabant.

XX. Consilio autem tali dicitur Archidamum circum
Acharnas cum exercitu ad pugnam committendam instructo
mansisse, nec illius irruptionis tempore in planitiem de-
scendisse: (2) sperabat enim Athenienses, qui multa ju-
ventute florebant, et ad bellum, ut nunquam ante, instructi
erant, fortasse obviam sibi prodituros, nec agrum vastari
passuros. (3) Postquam igitur ad Thriassium campum ipsi
non occurrerant, castris ad Acharnas positis tentabat,
si contra se prodire auderent. (4) Simul enim hic locus
stativis habendis opportunus ipsi videbatur, simul etiam
Acharnenses, qui magna civitatis pars erant (fuerunt enim
tria militum gravis armaturæ millia) non videbantur rerum
suarum vastationem neglecturi, sed et ceteros ad proelium
committendum impulsuri. Atque etiam si Athenienses inter

ἔσβολῇ οἱ Ἀθηναῖοι, ἀδεέστερον ἤδη ἐς τὸ ὕστερον τὸ πεδῖον τεμεῖν καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν πόλιν χωρήσεσθαι· τοὺς γὰρ Ἀχαρνέας ἔστερημένους τῶν σφετέρων οὐχ ὁμοίως προθύμους ἔσσεσθαι ὑπὲρ τῆς τῶν ἄλλων κινδυνεύειν, στάσιν δ' ἐνέσσεσθαι τῇ γνώμῃ. (5) Τοιαύτη μὲν διανοία ὁ Ἀρχίδαμος περὶ τὰς Ἀχαρνὰς ἦν.

XXI. Ἀθηναῖοι δέ, μέχρι μὲν οὐ περὶ Ἐλευσίνα καὶ τὸ Θριάσιον πεδῖον ὁ στρατὸς ἦν, καὶ τίνα ἐλπίδα εἶχον ἐς τὸ ἐγγυτέρω αὐτοὺς μὴ προίειναι, μεμνημένοι καὶ Πλειστοάνακτα τὸν Παιουανίου Λακεδαιμονίων βασιλέα, ὅτε ἐσβαλὼν τῆς Ἀττικῆς ἐς Ἐλευσίνα καὶ Θριάωζε στρατῷ Πελοποννησίων πρὸ τοῦδε τοῦ πολέμου τέσσαρσι καὶ δέκα ἔτεσιν ἀνεχώρησε πάλιν ἐς τὸ πλεῖον οὐκέτι προελθῶν (διὸ δὴ καὶ ἡ φυγὴ αὐτῷ ἐγένετο ἐκ Σπάρτης δόξαντι χρήμασι πεισθῆναι τὴν ἀναχώρησιν). (2) ἐπειδὴ δὲ περὶ Ἀχαρνὰς εἶδον τὸν στρατὸν ἐξήκοντα σταδίου τῆς πόλεως ἀπέχοντα, οὐκέτι ἀνασχετὸν ἐποιήοντο, ἀλλ' αὐτοῖς, ὡς εἰκόσ, γῆς τευνομένης ἐν τῷ ἐμφανεῖ, ὃ οὕτω ἐωράκασαν οἱ γε νεώτεροι, οὐδ' οἱ πρεσβύτεροι πλὴν τὰ Μηδικὰ, δεῖνόν ἐφαίνετο, καὶ ἐδόκει τοῖς τε ἄλλοις καὶ μάλιστα τῇ νεότητι ἐπεξίειναι καὶ μὴ περιορᾶν. Κατὰ ζυστάσεις τε γιγνόμενοι ἐν πολλῇ ἔριδι ἦσαν, οἱ μὲν κελεύοντες ἐξίειναι, οἱ δὲ τινες οὐκ εἴωντες. (3) Χρησμολόγοι τε ἤδον χρησμοὺς παντοίους, ὧν ἀκροᾶσθαι ὡς ἕκαστος ὄρηγον. Οἱ τε Ἀχαρνῆς οἰόμενοι παρὰ σφίσιν αὐτοῖς οὐκ ἐλαχίστην μοῖραν εἶναι Ἀθηναίων, ὡς αὐτῶν ἡ γῆ ἐτέμενετο, ἐνῆγον τὴν ἔξοδον μάλιστα. Παντί τε τρόπῳ ἀνηρέθιστο ἡ πόλις, καὶ τὸν Περικλέα ἐν ὄργῃ εἶχον, καὶ ὧν παρήνεσε πρότερον ἐμεινῆντο οὐδέν, ἀλλ' ἐκάκιζον ὅτι στρατηγὸς ὧν οὐκ ἐπεξάγοι, αἰτίον τε σφίσιν ἐνόμιζον πάντων ὧν ἔπασχον.

XXII. Περικλῆς δὲ ὄρων μὲν αὐτοὺς πρὸς τὸ παρὸν χαλεπαίνοντας καὶ οὐ τὰ ἄριστα φρονούντας, πιστεύων δὲ ὀρθῶς γινώσκων περὶ τοῦ μὴ ἐπεξίειναι, ἐκκλησίαν τε οὐκ ἐποίηε αὐτῶν οὐδὲ ζύλλογον οὐδένα τοῦ μὴ ὄργῃ τι μᾶλλον ἢ γνώμῃ ξυνελθόντας ἐξαμαρτεῖν, τὴν τε πόλιν ἐφύλασσε καὶ δι' ἡσυχίας μάλιστα ὅσον ἐδύνατο εἶχεν. (2) Ἴππέας μέντοι ἐξέπεμπεν αἰεὶ τοῦ μὴ προδρόμους ἀπὸ τῆς στρατιᾶς ἐσπίπτοντας ἐς τοὺς ἀγρούς τοὺς ἐγγύς τῆς πόλεως κακουργεῖν· καὶ ἵππομαχία τις ἐνεγένετο βραχεῖα ἐν Φρυγίοις τῶν τε Ἀθηναίων τέλει ἐνὶ τῶν ἱππέων καὶ Θεσσαλοῖς μετ' αὐτῶν πρὸς τοὺς Βοιωτῶν ἱππέας, ἐν ᾗ οὐκ ἔλασσον ἔσχον οἱ Ἀθηναῖοι καὶ Θεσσαλοί, μέχρι οὐ προσδοθησάντων τοῖς Βοιωτοῖς τῶν ὀπλιτῶν τροπῇ ἐγένετο αὐτῶν καὶ ἀπέθανον τῶν Θεσσαλῶν καὶ Ἀθηναίων οὐ πολλοί· ἀνελευστοὶ μέντοι αὐτοὺς αὐθημερὸν ἀσπόνδους. Καὶ οἱ Πελοποννήσιοι τροπαῖον τῇ ὑστεραῖα ἔστησαν. (3) Ἡ δὲ βοήθεια αὕτη τῶν Θεσσαλῶν κατὰ τὸ παλαιὸν ζυμμαχικὸν ἐγένετο τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ ἀφίκοντο παρ' αὐτοὺς Λαρισαῖοι, Φαρσάλιοι, Παράσιοι, Κρανώνιοι, Πειράσιοι, Γυρτώνιοι, Φεραῖοι. Ἦγούοντο δὲ αὐτῶν ἐκ μὲν Λαρίσης Πολυμήδης καὶ Ἀριστόνους, ἀπὸ τῆς στάσεως

illam irruptionem non prodirent, jam minore cum metu in posterum se et planitium vastaturum, et ad ipsam urbem accessurum; Acharnenses enim suis rebus privatos, non ita promptos fore ad pericula pro aliis subeunda, ideoque discordias in civium animis futuras. (5) Tali igitur consilio Archidamus ad Acharnas manebat.

XXI. Athenienses vero, quamdiu quidem exercitus circum Eleusinem et Thriasiump campum subsedit, tamdiu etiam reliquam spem habebant eos non propius progressuros; memoria tenentes Plistoanactem quoque Pausaniae filium, Lacedaemoniorum regem, quum in Atticam irrupisset ad Eleusinem et Thriasiump campum cum Peloponnesiorum exercitu, quatuordecim ante hoc bellum annis, non ulterius ferendam censebant, sed cum in ipsorum conspectu, ut consentaneum est, ager vastaretur, quod nondum viderant juniores quidem, imo nec seniores nisi in bello Medico, res ipsis gravis videbatur, et placebat quum aliis, tum vero praecipue juventuti hosti obviam prodire nec rem negligere. Et quum in conciliabulis essent, inter se graviter altercabantur, alii quidem copias in hostem educendas censentes, alii vero hoc fieri non sinentes. (3) Vates quoque vaticinia omne genus canebant, quae quisque audiebat, ut animo erat affectus. Et Acharnenses, quod existimarent, non minimam Atheniensium portionem apud se esse, postquam ipsorum ager vastari coepit, ad eruptionem in hostes faciendam maxime urgebant; omnique modo civitas erat concitata, et Pericli irascebantur, nec memores erant ullarum rerum, quas ille prius suaserat, sed ei conviciabantur, quod quum imperator esset, copias in hostem non educeret, omniumque malorum, quae patiebantur, eum auctorem sibi esse existimabant.

XXII. Pericles vero, quum eos ob praesentem rerum statum graviter indignari, nec optime de rebus sentire videret, quumque persuasum haberet, se de eruptione in hostem non faciendam recte sentire, eos ad nullam concionem, nullumque caetum convocabat, ne quid animi impetu potius, quam recto consilio congregati peccarent; et urbem tuebatur, et quam maxime poterat tranquillam regebat. (2) Semper tamen equites emittebat, ne antecursores ab exercitu irruentes in agros urbi vicinos, eos maleficiis afficerent; et leve quoddam equestre proelium inter haec in Phrygiis fuit uni Atheniensium equitum turmae et Thessalis, qui ei erant adjuncti, adversus Baeotiorum equites, in quo Athenienses et Thessali non erant inferiores, donec adjutis Baeotis gravis armaturae agmine in fugam sunt versi, et perierunt Thessalorum Atheniensiumque non multi; verum tamen illo ipso die nullis ad hoc induciis factis illos susceperunt. Et Peloponnesii postero die tropaeum stauerunt. (3) Hoc autem auxilium Thessali Atheniensibus ex vetusto societatis foedere miserant; et venerunt ad eos Larisaei, Pharsalii, Parasii, Cranonii, Pirasii, Gyrtonii, Pheraei. Ipsis vero praerant ex Larisa Polymedes et Aristonous, diversae uterque fa-

ἐκάτερος, ἐκ δὲ Φαρσάλου Μένων ἦσαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων κατὰ πόλεις ἄρχοντες.

XXIII. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι, ἐπειδὴ οὐκ ἐπεξήσαν αὐτοῖς οἱ Ἀθηναῖοι ἐς μάχην, ἄραντες ἐκ τῶν Ἀχαρνῶν ἐδήρουν τῶν δήμων τινὰς ἄλλους τῶν μεταξὺ Πάρνηθος καὶ Βριλήσσου ὄρους. (2) Ὅντων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ γῆ οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέστειλαν τὰς ἑκατὸν ναῦς περὶ Πελοπόννησον ἄσπερ παρασκευάζοντο, καὶ χιλίους ὀπλίτας ἐπ' αὐτῶν καὶ τοξότας τετρακοσίους· ἐστρατήγει δὲ Καρκίνος τε ὁ Ξενοτίμου καὶ Πρωτέας ὁ Ἐπικλέους καὶ Σωκράτης ὁ Ἀντιγέου. Καὶ οἱ μὲν ἄραντες τῇ παρασκευῇ ταύτῃ περιέπλεον, (3) οἱ δὲ Πελοποννήσιοι χρόνον ἐμμείναντες ἐν τῇ Ἀττικῇ ὄσου εἶχον τὰ ἐπιτήδεια ἀνεχώρησαν διὰ Βουωτῶν, οὐχ ἦπεν ἐσέβαλον παριόντες δὲ Ὠρωπὸν τὴν γῆν τῆν Πειραϊκὴν καλουμένην, ἣν νέμονται Ὠρώπιοι Ἀθηναίων ὑπήκοοι, ἐδήρωσαν. Ἀφικόμενοι δὲ ἐς Πελοπόννησον διελύθησαν κατὰ πόλεις ἕκαστοι.

XXIV. Αναχωρησάντων δὲ αὐτῶν οἱ Ἀθηναῖοι φυλακὰς κατεστήσαντο κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν, ὥσπερ δὴ ἐμελλον διὰ παντός τοῦ πολέμου φυλάξειν καὶ χίλια τάλαντα ἀπὸ τῶν ἐν τῇ ἀκροπόλει χρημάτων ἔδοξεν αὐτοῖς ἐξαίρετα ποιησαμένους χωρὶς θέσθαι καὶ μὴ ἀναλοῦν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἄλλων πολεμεῖν ἦν δέ τις εἶπε ἢ ἐπιψηφίσῃ κινεῖν τὰ χρήματα ταῦτα ἐς ἄλλο τι, ἦν μὴ οἱ πολέμιοι νηϊτῆ στρατῶ ἐπιπλέωσι τῇ πόλει καὶ δέη ἀμύνασθαι, θάνατον ζημίαν ἐπέθεντο. (2) Τριήρεις τε μετ' αὐτῶν ἑκατὸν ἐξαίρετους ἐποίησαντο κατὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἕκαστον τὰς βελτίστας, καὶ τριηράρχους αὐτάς, ὧν μὴ χρῆσθαι μηδεμιᾶ ἐς ἄλλο τι ἢ μετὰ τῶν χρημάτων περὶ τοῦ αὐτοῦ κινδύνου, ἦν δέη.

XXV. Οἱ δ' ἐν ταῖς ἑκατὸν ναυσὶ περὶ Πελοπόννησον Ἀθηναῖοι καὶ Κερκυραῖοι μετ' αὐτῶν, πεντήκοντα ναυσὶ προσθεσθηκότες, καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν ἐκεῖ ἑυμμάχων ἄλλα τε ἑκάχουν περιπλέοντες, καὶ ἐς Μεθώνην τῆς Λακωνικῆς ἀποβάντες τῇ τεύχει προσέβαλον ὄντι ἀσθενεῖ καὶ ἀνθρώπων οὐκ ἐνόησαν. (2) Ἔτυχε δὲ περὶ τοὺς χώρους τούτους Βρασιδάς ὁ Τέλλιδος ἀνὴρ Σπαρτιατῆς φρουρὰν ἔχων, καὶ αἰσθόμενος ἐβόηθη τοῖς ἐν τῷ χωρίῳ μετὰ ὀπλιτῶν ἑκατόν. Διαδραμὸν δὲ τὸ τῶν Ἀθηναίων στρατόπεδον ἐσχεδασμένον κατὰ τὴν χώραν καὶ πρὸς τὸ τεῖχος τετραμμένον ἐσπίπτει ἐς τὴν Μεθώνην, καὶ ὀλίγους τινὰς ἐν τῇ ἐσδρομῇ ἀπολέσας τῶν μεθ' ἑαυτοῦ τὴν τε πόλιν περιεποίησε καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ πολυμάχου πρώτος τῶν κατὰ τὸν πάλεμον ἐπήνεθῃ ἐν Σπάρτῃ. (3) Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἄραντες παρέπλεον, καὶ σχόντες τῆς Ἡλείας ἐς Φειδᾶν ἐδήρουν τὴν γῆν ἐπὶ δύο ἡμέρας, καὶ προσβοηθήσαντας τῶν ἐκ τῆς κοίλης Ἡλίδος τριακοσίους λογάδας καὶ τῶν αὐτόθεν ἐκ τῆς περιοικίδος Ἡλείων μάχῃ ἐκράτησαν. (4) Ἄνεμος δὲ κατιόντος μεγάλου χειμαζόμενοι ἐν ἀλιμένῳ χωρίῳ, οἱ μὲν πολλοὶ ἐπέβησαν ἐπὶ τὰς ναῦς καὶ περιέπλεον τὸν Ἰχθὺν καλούμενον τὴν ἄκραν ἐς τὸν ἐν τῇ Φειδᾷ λιμένα, οἱ δὲ Μεσσήνιοι ἐν τούτῳ καὶ ἄλλοι τινὲς οἱ οὐ

ctionis; ex Pharsalo vero Meno; erant autem ceteris quoque ex singulis civitatibus sui cuique praefecti.

XXIII. Peloponnesii vero, quum Athenienses ad praelium cum ipsis committendum non prodirent, motis castris ab Acharnis nonnullos alios pagos vastabant, qui sunt inter Parnethem et Brilessum montes. (2) Dum autem isti in Attica sunt, Athenienses centum naves, quas instruxerant, et in his mille gravis armaturæ milites et quadringentos sagittarios circa Peloponnesum miserunt. His autem praerant Carcinus Xenotimi et Proteas Epiclis et Socrates Antigenis filius: atque hi quidem cum hoc apparatu e portu profecti circumvehebantur; (3) Peloponnesii vero tamdiu in Attica morati, quamdiu commeatus ipsis suppeditabat, per Bœotiam reverterunt, non ea qua irruptionem fecerant; et dum Oropum praetereant, regionem nomine Piraicem, quam Oropii Atheniensium imperio subjecti colunt, vastarunt. In Peloponnesum vero regressi, in suas quique urbes discesserunt.

XXIV. Athenienses autem post horum discessum praesidia terra marique disposuerunt, quemadmodum toto belli tempore custodias agere volebant; et mille talenta ex pecuniis, quæ in arce erant, eximere iis placuit, et seponere, nec impendere, sed ex reliquis bellum gerere; quod si quis dixisset, aut decretum fecisset, ut pecuniæ istæ suo loco moverentur in alios usus, nisi si hostes classe ad urbem accessissent, et eos propulsare necesse esset, pœnam capitalem ei proposuerunt. (2) Triremes etiam una cum his centum seposuerunt quotannis omnium praestantissimas, earumque praefectos, quarum nulla ad aliud quicquam, nisi cum his ipsis pecuniis ibidem periculum, si necesse esset, uterentur.

XXV. Qui autem cum centum navibus circa Peloponnesum erant Athenienses et cum ipsis Corcyraei, qui cum quinquaginta navibus auxilio ipsis venerant, et nonnulli alii in illis regionibus socii, quum alibi damna intulerunt praeternavigantes, tum etiam ad agri Laconici urbem Methonæ excensu facto adorti sunt muros ejus, qui erant infirmi, et intra quos defensores non erant. (2) Sed forte Brasidas Tellidis filius, vir Spartanus, circum illa loca cum praesidio erat, quumque rem sensisset, illis, qui in ea urbe erant, cum centum gravis armaturæ militibus auxilio venit; quumque per medias Atheniensium copias, per agrum sparsas, et ad urbis muros conversas, cursu transisset, Methonem irrupit; et paucis quibusdam de suis militibus in ipsa irruptione amissis, et ipsam urbem servavit, et primus omnium, qui illi bello administrando interfuerunt, propter hoc audax facinus Spartæ collaudatus est. (3) Athenienses vero inde solventes praeternavigabant; et quum ad Phiam Elidis urbem appulissent, agrum per biduum vastabant, et trecentos delectos, qui ex inferiori Elide suis auxilio venerant, aliosque Eleos e terra municipali, pugna vicerunt. (4) Ceterum exorto ingenti vento, quum in loco importuoso tempestate jactarentur, perique quidem naves concenserunt, et promontorium, quod Ichthys appellatur, circumvecti in portum, qui est Phiae, pervenerunt; Messenii vero interea e!

δυνάμενοι ἐπιβῆναι κατὰ γῆν χωρήσαντες τὴν Φειάν αἰρούσιν. (5) Καὶ ὕστερον αἱ τε νῆες περιπεύσασαι ἀναλαμβάνουσιν αὐτοὺς καὶ ἐξανάγονται ἐκλιπόντες Φειάν, καὶ τῶν Ἡλείων ἢ πολλὴ ἤδη στρατιά προσεβροθηθήκει. Παραπεύσαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ ἄλλα χωρία ἐδῆουν.

XXVI. Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον οἱ Ἀθηναῖοι τριάκοντα ναῦς ἐξέπεμψαν περὶ τὴν Λοκρίδα, καὶ Εὐβοίας ἅμα φυλακὴν· (2) ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν Κλεόπομπος ὁ Κλεινίου. Καὶ ἀποβάσεις ποιησάμενος τῆς τε παραθαλασίου ἔστιν ἃ ἐδῆωσε καὶ Θρόνιον εἶλεν, διμήρους τε ἔλαβεν αὐτῶν, καὶ ἐν Ἀλόπῃ τοὺς βοηθήσαντας Λοκρῶν μάχῃ ἐκράτησεν.

XXVII. Ἀνέστησαν δὲ καὶ Αἰγινήτας τῶ αὐτῷ θέρει τούτῳ ἐξ Αἰγίνης Ἀθηναῖοι, αὐτοὺς τε καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας, ἐπικαλέσαντες οὐχ ἥκιστα τοῦ πολέμου σφίσι αἰτίους εἶναι· καὶ τὴν Αἰγίαν ἀσφαλέστερον ἐφάνετο, τῇ Πελοποννήσῳ ἐπικειμένην, αὐτῶν πέμψαντας ἐποίκους ἔχειν. Καὶ ἐξέπεμψαν ὕστερον οὐ πολλῶ ἐς αὐτὴν τοὺς οἰκήτορας. (2) Ἐκπεσοῦσι δὲ τοῖς Αἰγινήταις οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔδωσαν Θυρέαν οἰκεῖν καὶ τὴν γῆν νέμεισθαι, κατὰ τε τὸ Ἀθηναίων διάφορον καὶ ὅτι σφῶν εὐεργέται ἦσαν ὑπὸ τὸν σεισμόν καὶ τῶν Εἰλώτων τὴν ἐπανάστασιν. Ἡ δὲ Θυρεάτις γῆ μεθορία τῆς Ἀργείας καὶ Λακωνικῆς ἔστιν, ἐπὶ θάλασσαν καθήκουσα. Καὶ οἱ μὲν αὐτῶν ἐνταῦθα ὄκησαν, οἱ δ' ἐσπάρησαν κατὰ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα.

XXVIII. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους νομηγία κατὰ σελήνην, ὥσπερ καὶ μόνον δοκεῖ εἶναι γίγνεσθαι δυνατόν, δ' ἥλιος ἐξέλιπε μετὰ μεσημβρίαν καὶ πάλιν ἀνεπληρώθη, γενόμενος μνηοειδῆς καὶ ἀστέρων τινῶν ἐκφανέντων.

XXIX. Καὶ ἐν τῷ αὐτῷ θέρει Νυμφόδορον τὸν Πύθωε, ἄνδρα Ἀδδρητῆν, οὗ εἶχε τὴν ἀδελφὴν Σιτάλκης, δυνάμενον παρ' αὐτῷ μέγα οἱ Ἀθηναῖοι πρότερον πολέμιον νομίζοντες πρόξενον ἐποίησαντο καὶ μετεπέμψαντο, βουλόμενοι Σιτάλκην σφίσι τὸν Τήρειω, Θρακῶν βασιλέα, ζύμμαχον γενέσθαι. (2) Ὁ δὲ Τήρης οὗτος ὁ τοῦ Σιτάλκου πατὴρ πρῶτος Ὀδρύσας τὴν μεγάλην βασιλείαν ἐπὶ πλείον τῆς ἄλλης Θρακῆς ἐποίησεν· πολλὸ γὰρ μέρος καὶ αὐτόνομόν ἐστι Θρακῶν. (3) Τήρεϊ δὲ τῷ Πρόκνην τὴν Πανδίωνος ἀπ' Ἀθηνῶν σχόντι γυναῖκα προσήκει ὁ Τήρης οὗτος οὐδέν, οὐδὲ τῆς αὐτῆς Θρακῆς ἐγένοντο, ἀλλ' ὁ μὲν ἐν Δαυλίᾳ τῆς Φωκίδος νῦν καλουμένης γῆς ὁ Τήρεὺς ὄκει, τότε ὑπὸ Θρακῶν οἰκουμένης, καὶ τὸ ἔργον τὸ περὶ τὸν Ἴτυν αἱ γυναῖκες ἐν τῇ γῇ ταύτῃ ἐπραξαν· πολλοὶ δὲ καὶ τῶν ποιητῶν ἐν ἀηδόνας μνήμη Δαυλίας ἢ ὄρνις ἐπωνόμασται. Εἰκὸς δὲ καὶ τὸ κῆδος Πανδίωνα ξυνάψασθαι τῆς θυγατρὸς διὰ τοσοῦτου ἐπ' ὠφελία τῇ πρὸς ἀλλήλους μάλλον ἢ διὰ πολλῶν ἡμερῶν ἐς Ὀδρύσας ὁδοῦ. Τήρης δὲ οὔτε τὸ αὐτὸ ὄνομα ἔχων, βασιλεὺς τε πρῶτος ἐν κράτει Ὀδρυσῶν ἐγένετο. (4) Οὗ δὴ ὄντα τὸν Σιτάλκην οἱ Ἀθηναῖοι ζύμμαχον ἐποίησαντο, βουλόμενοι σφίσι τὰ ἐπὶ

alii nonnulli, qui naves conscendere nequiverant, terrestri itinere profecti Phiam ceperunt. (5) Postea vero naves circumvectæ eos receperunt atque illinc in altum vela fecerunt relicta Phia; atque jam magno numero robor militum Eleorum subsidio advenerat. Athenienses autem, in alia loca navibus delati, ea vastabant.

XXVI. Atque sub hoc ipsum tempus Athenienses triginta naves emiserunt, ut Locridem obirent, simul etiam, ut Eubœam tuerentur; (2) his autem præerat Cleopompus Cliniae filius. Et excensu passim facto quum nonnulla maritima loca vastavit, tum etiam Thronium cepit et ob-sides ab illis accepit, et apud Alopen Locros, qui auxilio venerant, prælio superavit.

XXVII. Hac eadem æstate Athenienses etiam Æginetas ex Ægina, quum ipsos, tum etiam liberos et conjuges ejecerunt, crimini iis dantes, quod hujus belli contra se moti præcipui auctores essent; et tutius fore videbatur, si Æginam Peloponneso adjacenter colonia de suis missa tenerent. Nec multo post colonos in eam miserunt. (2) Æginetis autem ejectis Lacedæmonii Thyream incolendam et ejus agrum possidendum dederunt, tum ob odium, quo Athenienses persequebantur, tum etiam, quod de se bene meriti erant terræ motus tempore et Helotum rebellione. Thyreaticus vero ager est medius inter Argivum et Laconicum, et ad mare pertinet. Atque alii quidem eorum hic habitaverunt, alii vero per reliquam Græciam dissipati sunt.

XXVIII. Eadem etiam æstate Calendis Lunaribus, quo quidem tempore solo hoc fieri posse videtur, sol defecit post meridiem, et ex lunata figura, qua tunc apparuit, quum nonnullæ etiam stellæ conspicuæ fuissent, rursus ad pristinam sui orbis multitudinem rediit.

XXIX. Atque eadem æstate Nymphodorum Pythis filium, Abderiten, cujus sororem Sitalces uxorem habebat, virum, qui magna auctoritate apud ipsum valebat, Athenienses, licet eum prius hostem esse judicassent, tamen hospitem publice fecerunt, eumque arecessiverunt, quod Sitalcen Teris filium, Thracum regem, sibi societate adjungere cuperent. (2) Hic autem Teres, Sitalcis pater, primus Odrysis magnum hoc regnum in majorem Thraciæ partem condidit; magna enim Thracum pars sui juris est. (3) Cum illo autem Tereo, qui Procnem Pandionis filiam ex Athenarum urbe uxorem duxerat, Teres iste nullo propinquitatis vinculo conjunctus est, nec ex eadem Thracia fuerunt, sed ille quidem Tereus habitabat in urbe Daulia, quæ est in agro, qui nunc Phocensis appellatur, quem tunc Thraces incolebant; et in hoc agro mulieres facinus illud in Ityn perpetrarunt; quin etiam a multis poetis, qui lusciniæ mentionem fecerunt, hæc avis Daulias cognomen est appellata. Verisimile autem est, Pandionem affinitatem junxisse potius in tam parvo locorum intervallo mutui auxilii causa, quam in multorum dierum itinere ad Odrysas usque. Sed Teres nec idem nomen habuit, et primus rex potentia valens apud Odrysas fuit. (4) Hujus igitur filium Sitalcen Athenienses in societatem adsciverunt, Thraciæ oppida, et Peri-

Θράκης χωρία καὶ Περδίκκων ξυνελεῖν αὐτόν. (6) Ἐλθὼν τε ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Νυμφόδωρος τὴν τε τοῦ Σιτάλκου ξυμμαχίαν ἐποίησε καὶ Σάδοκον τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀθηναῖον, τὸν τε ἐπὶ Θράκης πόλεμον ὑπέδεχτο καταλύσειν· πείσειν γὰρ Σιτάλκην πέμψειν στρατιὰν Θρακίαν Ἀθηναίους ἰππέων τε καὶ πελταστῶν. (6) Ξυνεβίβασε δὲ καὶ τὸν Περδίκκων τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ Θέρμην αὐτῷ ἔπεισεν ἀποδοῦναι· ξυνεστράτευσέ τ' εὐθύς Περδίκκας ἐπὶ Χαλκιδίας μετ' Ἀθηναίων καὶ Φορμίωνος. (7) Οὗτω μὲν Σιτάλκης τε ὁ Τήρευς Θρακῶν βασιλεὺς ξυμμαχος ἐγένετο Ἀθηναίους καὶ Περδίκκας ὁ Ἀλεξάνδρου Μακεδόνων βασιλεὺς.

XXX. Οἱ δ' ἐν ταῖς ἑκατὸν ναυσὶν Ἀθηναῖοι ἔτι ὄντες περὶ Πελοπόννησον Σόλιον τε Κορινθίων πόλισμα αἰρουσί καὶ παραδιδάσι Παλαίρευσιν Ἀκαρνανῶν μόνοις τὴν γῆν καὶ πόλιν νέμεσθαι· καὶ Ἀστακόν, ἧς Εὐαρχος ἐτυράννει, λαβόντες κατὰ κράτος καὶ ἐξελάσαντες αὐτὸν τὸ χωρίον ἐς τὴν ξυμμαχίαν προσεποιήσαντο. (2) Ἐπὶ τε Κεφαλληνίαν τὴν νῆσον πλεύσαντες προσηγάγοντο ἀνευ μάχης· κεῖται δὲ ἡ Κεφαλληνία κατὰ Ἀκαρνανίαν καὶ Λευκάδα τετράπολις οὖσα, Παλλῆς, Κράνιοι, Σαμαῖοι, Προνναῖοι. (3) Ὑστερον δ' οὐ πολλῷ ἀνεχώρησαν αἱ νῆες ἐς τὰς Ἀθήνας.

XXXI. Περὶ δὲ τὸ φθινόπωρον τοῦ θέρους τούτου Ἀθηναῖοι πανδημίη, αὐτοὶ καὶ οἱ μέτοικοι, ἐσέβαλον ἐς τὴν Μεγαρίδα Περικλέους τοῦ Ξανθίππου στρατηγοῦντος. Καὶ οἱ περὶ Πελοπόννησον Ἀθηναῖοι ἐν ταῖς ἑκατὸν ναυσὶν (ἔτυχον γὰρ ἦδη ἐν Αἰγίῳ ὄντες ἐπ' οἴκου ἀνακομιζόμενοι) ὡς ἤσθοντο τοὺς ἐκ τῆς πόλεως πανστρατιᾶ ἐν Μεγάρους ὄντας, ἔπλευσαν παρ' αὐτοὺς καὶ ξυμείχθησαν. (2) Στρατοπέδον τε μέγιστον δὴ τοῦτο ἀθρόον Ἀθηναίων ἐγένετο, ἀκαμζούσης ἔτι τῆς πόλεως καὶ οὕτω νενοσηκυίας· μυρίων γὰρ ὀπλιτῶν οὐκ ἐλάσσους ἦσαν αὐτοὶ Ἀθηναῖοι (χωρὶς δὲ αὐτοῖς οἱ ἐν Ποτιδαίᾳ τρισχίλιοι ἦσαν), μέτοικοι δὲ ξυνεσέβαλον οὐκ ἐλάσσους τρισχιλίων ὀπλιτῶν, χωρὶς δὲ ὁ ἄλλος ὄμιλος ψιλῶν οὐκ ὀλίγος. Δηλώσαντες δὲ τὰ πολλὰ τῆς γῆς ἀνεχώρησαν. (3) Ἐγένοντο δὲ καὶ ἄλλαι ὕστερον ἐν τῷ πολέμῳ κατὰ ἔτος ἕκαστον ἐσβολαὶ Ἀθηναίων ἐς τὴν Μεγαρίδα, καὶ ἰππέων καὶ πανστρατιᾶ, μέχρι οὗ Νίσαια ἐάλω ὑπ' Ἀθηναίων.

XXXII. Ἐτειχίσθη δὲ καὶ Ἀταλάντη ὑπ' Ἀθηναίων φρούριον τοῦ θέρους τούτου τελευτῶντος, ἡ ἐπὶ Λοκροῖς τοῖς Ὀπουντίοις νήσος ἐρήμη πρότερον οὖσα, τοῦ μὴ ληστὰς ἐκπλέοντας ἐξ Ὀπούντος καὶ τῆς ἄλλης Λοκρίδος κακουργεῖν τὴν Εὐβοίαν.

2. Ταῦτα μὲν ἐν τῷ θέρει τούτῳ μετὰ τὴν Πελοποννησίαν ἐκ τῆς Ἀττικῆς ἀναχώρησιν ἐγένετο.

XXXIII. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος Εὐαρχος ὁ Ἀκαρνανὸν βουλόμενος ἐς τὴν Ἀστακὸν κατελθεῖν πείθει Κορινθίους τεσσαράκοντα ναυσὶ καὶ πεντακοσίους καὶ χιλίους ὀπλίταις ἑαυτὸν κατάγειν πλεύσαντας, καὶ αὐτὸς ἐπικούρους τινὰς προσεμισθώσατο· ἤρχον δὲ τῆς στρατιᾶς Εὐφραμίδης τε ὁ Ἀριστωνόμου καὶ Τιμόζηνος δ

diccam hujus opera sibi adjungere cupientes. (5) Atque profectus Athenas Nymphodorus Sitalcis societatem us conciliavit et Sadocum ipsius Sitalcis filium Atheniensem civem fecit et recepit bellum, quod in Thracia gerebatur, componendum; se enim Sitalci persuasurum, ut exercitum Thracum, Atheniensibus mitteret equitibus cetratisque constantem. (6) Perdiccam etiam Atheniensibus conciliavit, et ipsis persuasit, ut ei Thermen redderent. Et confestim Perdiccas cum Atheniensibus et Phormione arma Chalcedensibus intulit. (7) Sic igitur et Sitalces Teris filius, Thracum rex, et Perdiccas Alexandri filius, Macedonum rex, societatis foedus cum Atheniensibus fecerunt.

XXX. Qui vero Athenienses cum centum navibus circa Peloponnesum adhuc versabantur, Solium Corinthiorum oppidum ceperunt, idque cum agro solis Acarnanum Palarensibus incolendum tradiderunt; Astacum quoque, in qua Euarchus tyrannus erat, per vim ceperunt, ipsoque ejecto urbem in societatem adsciverunt. (2) Et in insulam Cephalleniam navibus profecti sine pugna eam in suam potestatem redegerunt; sita autem est Cephallenia e regione Acarnaniae et Leucadis; et est quatuor civitatum commune, Palenses, Cranii, Samæi, Pronnæi. (3) Nec multo post hæc naves reverterunt Athenas.

XXXI. Sub hujus æstatis autumnum Athenienses publice quum ipsi, tum etiam inquilini, duce Pericle Xanthippi filio in agrum Megarensis irruptionem fecerunt. Et Athenienses, qui circa Peloponnesum cum centum navibus erant (forte enim jam in Ægina erant domum repetentes) quum audissent, suos cives cum universi populi copiis ex urbe profectos ad Megara esse, ad eos navigarunt, seque cum iis junxerunt. (2) Atque hic Atheniensium exercitus in unum collectus omnium maximus fuit, quum respublica adhuc floreret, nec dum morbo laborasset; nam ipsi Athenienses non pauciores erant, quam decem millia gravis armaturæ militum; (præterea vero iis etiam apud Potidæam erant tria militum milia), inquilini autem non pauciores tribus millibus gravis armaturæ militum cum ipsis ad illam expeditionem iverant; prætereaque alia non parva militum levis armaturæ turba. Vastata autem maxima illius agri parte se receperunt. (3) Fecerunt vero alias quoque multas irruptiones Athenienses procedente bello quotannis in agrum Megarensis modo cum equitatu, modo etiam cum universi populi copiis, donec Nisæam ceperunt.

XXXII. Muris etiam cincta est Atalante ab Atheniensibus castellum sub finem hujus æstatis quo est insula apud Locros Opuntios, prius deserta, ne prædones, ex urbe Opunte et reliqua Locride navigantes Eubœam maleficiis afficerent.

(2) Atque hæc quidem hac æstate post Peloponnesiorum ex Attica discessum gesta sunt.

XXXIII. Insequente autem hieme Euarchus Acarnan Astacum redire cupiens Corinthiis persuasit, ut cum quadraginta navibus et mille et quingentis gravis armaturæ militibus eo profecti se reducerent, et ipse quoque nonnullos alios milites mercenarios conduxerat. Præerant autem his copias

Τιμοκράτους καὶ Εὐμαχος ὁ Χρύσιδος. (2) Καὶ πλείονες κατήγαγον· καὶ τῆς ἄλλης Ἀκαρνανίας τῆς περὶ θάλασσαν ἔστιν ἃ χωρία βουλόμενοι προσποιήσασθαι καὶ πειραθέντες, ὡς οὐκ ἠδύναντο, ἀπέπλεον ἐπ' οἴκου. (3) Σχόντες δ' ἐν τῷ παράπλῳ ἐς Κεφαλληνίαν καὶ ἀπόδασιν ποιησάμενοι ἐς τὴν Κρανίων γῆν, ἀπατηθέντες ὑπ' αὐτῶν ἐξ ὁμολογίας τινὸς ἀνδρός τε ἀποβάλλουσι σφῶν αὐτῶν, ἐπιθεμένων ἀπροσδοκῆτοις τῶν Κρανίων, καὶ βιαιότερον ἀναγαγόμενοι ἐκομίσθησαν ἐπ' οἴκου.

XXXIV. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χειμῶνι οἱ Ἀθηναῖοι τῷ πατρίῳ νόμῳ χρώμενοι δημοσίᾳ ταφὰς ἐποιήσαντο τῶν ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ πρώτων ἀποθανόντων τρόπῳ τοιῷδε. (2) Τὰ μὲν ὁσᾶ προτίθενται τῶν ἀπογενομένων πρότρυτα σκηνὴν ποιήσαντες, καὶ ἐπιφέρει τῷ κτύθῳ ἕκαστος ἦν τι βούληται. (3) Ἐπειδὴν δὲ ἡ ἐκφορὰ ἦ, λάρνακας κυπαρισίνιας ἄγουσιν ἄμαξαι, φυλῆς ἕκαστης μίαν· ἔνεστι δὲ τὰ ὁσᾶ ἦς ἕκαστος ἦν φυλῆς. Μία δὲ κλίνη κενὴ φέρεται ἐστρωμένη τῶν ἀφανῶν, οἳ ἂν μὴ εὐρεθῶσιν ἐς ἀνάρεσιν. (4) Ξυνεκφέρει δὲ ὁ βουλόμενος καὶ ἀστῶν καὶ ξένων, καὶ γυναῖκες πάρεσιν αἰ προσήκουσαι ἐπὶ τὸν τάφον ὀλοφυρόμεναι. (5) Τιθέασιν οὖν ἐς τὸ δημόσιον σῆμα, ὃ ἔστιν ἐπὶ τοῦ καλλίστου προαστείου τῆς πόλεως, καὶ αἶ ἐν αὐτῷ ἄπτουσι τοὺς ἐκ τῶν πολέμων, πλην γε τοὺς ἐν Μαραθῶνι· ἐκείνων δὲ διαπρεπῆ τὴν ἀρετὴν κρίναντες αὐτοῦ καὶ τὸν τάφον ἐποίησαν. (6) Ἐπειδὴν δὲ κρύψωσι γῆ, ἀνὴρ ἡρημένος ὑπὸ τῆς πόλεως, δεῖ ἂν γνώμη τε δοχῆ καὶ ἀξύνετος εἶναι καὶ ἀξιώσει προήκη, λέγει ἐπ' αὐτοῖς ἐπιανον τὸν πρόποντα· μετὰ δὲ τοῦτο ἀπέρχονται. (7) Ὡς δὲ μὲν θάπτουσιν· καὶ διὰ παντὸς τοῦ πολέμου, ὅποτε ξυμβαίη αὐτοῖς, ἐχρῶντο τῷ νόμῳ. (8) Ἐπὶ δ' οὖν τοῖς πρώτοις τοῖσδε Περικλῆς ὁ Ξανθίππου ἡρέθη λέγειν. Καὶ ἐπειδὴ καιρὸν ἐλάμβανε, προσελθὼν ἀπὸ τοῦ σήματος ἐπὶ βῆμα ὑψηλὸν πεποιημένον, ὅπως ἀκούοιτο ὡς ἐπὶ πλεῖστον τοῦ ὄμιλου, ἔλεγε τοιάδε.

XXXV. « Οἱ μὲν πολλοὶ τῶν ἐνθάδε εἰρηκότων ἤδη ἐπαινοῦσι τὸν προσθέντα τῷ νόμῳ τὸν λόγον τόνδε, ὡς καλὸν ἐπὶ τοῖς ἐκ τῶν πολέμων θάπτομένους ἀγορεύεσθαι αὐτόν. Ἐμοὶ δ' ἀρκούν ἂν ἐδόκει εἶναι ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργῳ γενομένων ἔργῳ καὶ δηλοῦσθαι τὰς τιμὰς, οἷα καὶ νῦν περὶ τὸν τάφον τόνδε δημοσίᾳ παρασκευασθέντα ὁρᾶτε, καὶ μὴ ἐν ἐνὶ ἀνδρὶ πολλῶν ἀρετὰς κινδυνεύεσθαι εὖ τε καὶ χεῖρον εἰπόντι πιστευθῆναι. (2) Χαλεπὸν γὰρ τὸ μετρίως εἰπεῖν ἐν ᾧ μάλιστα καὶ ἡ δόκσις τῆς ἀληθείας βεβαίωται. Ὅ τε γὰρ ξυνειδῶς καὶ εὐνοῦς ἀκροατῆς τάχ' ἂν τι ἐνδοεστέρως πρὸς ἃ βούλεται τε καὶ ἐπίσταται νομίσειε δηλοῦσθαι, ὃ τε ἀπειρος ἔστιν ἃ καὶ πλεονάζεσθαι, διὰ φθόνον, εἴ τι ὑπὲρ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἀκούοι. Μέχρι γὰρ τοῦδε ἀνεκτοὶ οἱ ἐπαινοὶ εἰσι περὶ ἐτέρων λεγόμενοι, ἐς ὅσον ἂν καὶ αὐτὸς ἕκαστος οἴηται ἰκανὸς εἶναι ὁρᾶσαι τὸ ὧν ἤκουσεν· τῷ δ' ὑπερβάλλοντι αὐτῶν φθονοῦντες ἤδη καὶ ἀπιστοῦσιν. (3) Ἐπειδὴ δὲ τοῖς πάλαι οὕτως ἐδοκί-

Euphamidas Aristonymi et Timoxenus Timocratis et Eumachus Chrysidis filius. (2) Et illum profecti reducerunt; et cum nonnulla etiam reliquæ Acarnaniæ oppida maritima sibi adjungere vellent remque tentassent, perficere non poterunt et domum reverti cœperunt. (3) Quum autem præternavigantes ad Cephalleniam appulissent atque excensum ex navibus in Craniorum agrum fecissent, ab illis per quamdam deditiois faciendæ speciem decepti, nonnullos de suis militibus amiserunt, quum Cranii eos ex inopinato invasissent; et tumultuaria festinatione regressi domum revertentur.

XXXIV. Eadem hieme Athenienses patrio instituto publice humarunt eos, qui in hoc bello primi mortem obierant, in hunc fere modum. (2) Triduo antequam funus efferatur, tabernaculum faciunt et sub eo defunctorum ossa proponunt; et suis quisque inferias offert, si quas velit. (3) Quum autem funeris efferendi dies venit, plaustra adducuntur, quæ arcas ex cupresso factas singularum tribuum singulas portant; in his autem insunt ossa singularum tribuum, ex qua quisque erat. Unus autem inanis lectus fertur stratus ignotorum, quorum corpora reperiri suscipique non poterunt. (4) Prosequitur autem funus quilibet tam de civibus quam de peregrinis: et mulieres, quæ cum illis propinquitatis vinculo sunt conjunctæ, ad sepulcrum adsunt ejulantes. (5) Hæc autem in publico monumento condunt, quod est in pulcherrimo urbis suburbio, atque hic semper sepeliunt eos, qui in bello ceciderunt; illis exceptis, qui in campis Marathonis obierunt: nam quum illorum virtutem insignem esse judicassent, in ipso loco sepulcrum fecerunt. (6) Postquam autem eos humarunt, vir aliquis ab ipsa civitate delectus, qui et prudentia haud vulgaris esse et dignitate præstare videatur, orationem illorum laudibus convenientem super ipsis habet; postea vero discedunt. (7) Hoc igitur modo mortuos sepeliunt; et toto belli tempore, quoties accidebat, hoc ritu utebantur. (8) Super primis igitur his Pericles Xanthippi filius delectus est, qui diceret. Atque postquam tempus permisit, progressus a sepulcro in suggestum, quod in altum exstructum erat, ut quam longissime per circumstantem hominum multitudinem exaudiretur, hæc verba fecit.

XXXV. « Plerique quidem eorum, qui ex hoc loco verba jam fecerunt, eum laudant, qui hanc orationem legi addidit, propterea quod pulchrum sit, eam de iis, qui in preliis interfecti sepeliantur, haberi. Mihi vero satis fore videatur, virorum, qui factis fortes exstiterunt, honores etiam factis declarari, qualia sunt, quæ publice nunc circa hoc sepulcrum appata videtis, nec in uno viro multorum virtutes periclitari, ne proinde atque ipse vel bene vel deterius dixerit, memoria prodatur. (2) Difficile enim est modum in dicendo tenere, quamdiu vix etiam æstimatio veritatis certa et constans in animis existit. Nam auditor, qui rei est conscius et benevolus, forsitan existimaverit aliquid impari oratione declarari præ iis, quæ ipse cupit ac novit; et rei ignarus nonnulla etiam redundare putabit, propter invidiam, si quid supra suam naturam audiat. Eatenus enim laudes, quæ aliis tribuuntur, sunt tolerabiles, quatenus unusquisque se quocumque aliquid eorum, quæ audit, facere posse putat, quod autem supra ipsos est, ei jam et invidet et hidem non habent. (3) Quoniam autem majores nostri hæc præclare se

μάσθη ταῦτα καλῶς ἔχειν, χρῆ καὶ ἐμὲ ἐπόμενον τῷ νόμῳ πειρᾶσθαι ὑμῶν τῆς ἐκάστου βουλήσεώς τε καὶ δόξης τυχεῖν ὡς ἐπὶ πλείστον.

XXXVI. « Ἀρξομαι δ' ἀπὸ τῶν προγόνων πρῶτον· δίκαιον γὰρ αὐτοῖς καὶ πρέπον δὲ ἅμα ἐν τῷ τοιῷδε τὴν τιμὴν ταύτην τῆς μνήμης δίδοσθαι· τὴν γὰρ χώραν αἰεὶ οἱ αὐτοὶ οἰκοῦντες διαδοχῇ τῶν ἐπιγιγνομένων μέχρι τοῦδε ἐλευθέραν δι' ἀρετὴν παρέδοσαν. (2) Καὶ ἐκεῖνοί τε ἀξιοὶ ἐπαίνου καὶ ἔτι μᾶλλον οἱ πατέρες ἡμῶν· κτησάμενοι γὰρ πρὸς οἷς ἐδέξαντο, ὅσῃν ἔχομεν ἀρχήν, οὐκ ἀπόνως ἡμῖν τοῖς νῦν προσκατέλιπον. (3) Τὰ δὲ πλείω αὐτῆς αὐτοὶ ἡμεῖς οἶδε οἱ νῦν ἔτι ὄντες μάλιστα ἐν τῇ καθεστηκυίᾳ ἡλικίᾳ ἐπιηξήσαμεν, καὶ τὴν πόλιν τοῖς πᾶσι παρεσκευάσαμεν καὶ ἐς πόλεμον καὶ ἐς εἰρήνην αὐταρκεστάτην. (4) Ἐγὼ δὲ μὲν κατὰ πολέμους ἔργα, οἷς ἕκαστα ἐκτέθη, ἢ εἴ τι αὐτοὶ ἢ οἱ πατέρες ἡμῶν βάρβαρον ἢ Ἑλληνα πόλεμον ἐπιόντα προθύμως ἠμυνάμεθα, μακρηγορεῖν ἐν εἰδόσιν οὐ βουλόμενος ἔασω· ἀπὸ δὲ οἷας τε ἐπιτηδεύσεως ἠλθομεν ἐπ' αὐτὰ καὶ μεθ' οἷας πολιτείας καὶ τρόπων ἐξ οἷων μεγάλα ἐγένετο, ταῦτα δηλώσας πρῶτον εἴμι καὶ ἐπὶ τὸν τῶνδε ἔπαινον, νομίζων ἐπὶ τε τῷ παρόντι οὐκ ἂν ἀπρεπῆ λεχθῆναι αὐτὰ καὶ τὸν πάντα ὄμιλον καὶ ἀστῶν καὶ ξένων ζῦμφορον εἶναι αὐτῶν ἐπακοῦσαι.

XXXVII. « Χρώμεθα γὰρ πολιτεία οὐ ζηλούση τοὺς τῶν πέλας νόμους, παράδειγμα δὲ μᾶλλον αὐτοὶ ὄντες τινὶ ἢ μιμούμενοι ἑτέρους. Καὶ ὄνομα μὲν, διὰ τὸ μὴ ἐς ὀλίγους ἀλλ' ἐς πλείονας οἰκεῖν δημοκρατία κέκληται· μέτεστι δὲ κατὰ μὲν τοὺς νόμους πρὸς τὰ ἴδια διάφορα πᾶσι τὸ ἴσον, κατὰ δὲ τὴν ἀξίωσιν, ὡς ἕκαστος ἐν τῷ εὐδοκίμει, οὐκ ἀπὸ μέρους τὸ πλείον ἐς τὰ κοινὰ ἢ ἀπ' ἀρετῆς προτιμᾶται, οὐδ' αὖ κατὰ πέναν, ἔχων δὲ τι ἀγαθὸν δρᾶσαι τὴν πόλιν, ἀξιώματος ἀφανείᾳ κεκώλυται. (2) Ἐλευθέρως δὲ τὰ τε πρὸς τὸ κοινὸν πολιτεύομεν καὶ ἐς τὴν πρὸς ἀλλήλους τῶν καθ' ἡμέραν ἐπιτηδευμάτων ὑποψίαν, οὐ δι' ὀργῆς τὸν πέλας, εἰ καθ' ἡδονὴν τι δρᾶ, ἔχοντες, οὐδὲ ἀζημίους μὲν λυπηρὰς δὲ τῇ ὀφει ἀχθηδόνας προστιθέμενοι. (3) Ἄνεπαχθῶς δὲ τὰ ἴδια προσμιλοῦντες τὰ δημόσια διὰ δέος μάλιστα οὐ παρανομοῦμεν, τῶν τε αἰεὶ ἐν ἀρχῇ ὄντων ἀκροάσει καὶ τῶν νόμων, καὶ μάλιστα αὐτῶν ὅσοι τε ἐπ' ὠφελίᾳ τῶν ἀδικουμένων κείνται καὶ ὅσοι ἀγραφοὶ ὄντες αἰσχύνῃ ὁμολογουμένην φέρουσιν.

XXXVIII. « Καὶ μὴν καὶ τῶν πόνων πλείστας ἀναπαύλας τῇ γνώμῃ ἐπορισάμεθα, ἀγῶσι μὲν γε καὶ θυσίαις διετησίως νομίζοντες, ἰδίαις δὲ κατασκευαῖς εὐπρεπέσιν, ὧν καθ' ἡμέραν ἢ τέρψιν τὸ λυπηρὸν ἐκπλήσσει. (2) Ἐπεισέρχεται δὲ διὰ μέγεθος τῆς πόλεως ἐκ πάσης γῆς τὰ πάντα, καὶ ζυμβαίνει ἡμῖν μηδὲν οἰκειότερα τῇ ἀπολαύσει τὰ αὐτοῦ ἀγαθὰ γιγνόμενα καρποῦσθαι ἢ καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων.

XXXIX. « Διαφέροντες δὲ καὶ ταῖς τῶν πολεμικῶν μελέταις τῶν ἐναντιῶν τοῖσδε. Τῆν τε γὰρ πόλιν κοινῇ παρέχομεν, καὶ οὐκ ἔστιν ὅτε ξηνηλασίαις ἀπειρ-

habere consuerunt, oportet me quoque legi huic obsequentem operam dare, ut quam maxime potero uniuscujusque vestrum et voluntati et opinioni satisfaciam.

XXXVI. « Initium autem a majoribus ducam; æquum enim est et simul etiam decorum, in hac tali re hunc honorem commemorationis ipsis tribui; regionem enim istam iidem semper incolentes, succedentibus posteris ad hoc usque tempus liberam sua virtute tradiderunt. (2) Itaque quum illi laude sunt digni, tum etiam magis patres nostri; nam quum addidissent, ad ea, quæ acceperant, tantum imperium quantum obtinemus, non sine labore id nobis, qui nunc sumus, reliquerunt. (3) Majorem vero hujus imperii partem nos ipsi hi, qui etiam nunc in media ferme ætate sumus, adauximus urbemque rebus omnibus instruximus et ad bellum et ad pacem expeditissimam. (4) Ex his ego præclara facinora bellica, quibus quæque parta sunt, aut si quid nos ipsi aut patres nostri, bellum a barbaris aut a Græcis illatum alacriter propulsantes fecimus, ne apud rerum gnaros prolixior sim, omittam; sed quibus studiis ad hoc imperium pervenerimus, et quo reipublicæ administrandæ genere, quibusve artibus sit auctum, hæc ubi prius declaravero, accedam etiam ad istorum laudationem, existimans et non indecora dictu fore ea in præsentem re et universum tam civium quam peregrinorum cætum utile esse hæc audire.

XXXVII. « Utimur enim ea reipublicæ forma quæ aliarum civitatum leges non æmuletur, imo vero ipsi alicui potius exemplo sumus, quam alios imitatur. Et nomine quidem populare imperium vocatur propterea quod non ad paucos, sed ad plures rerum administratio pertinet; fruuntur vero ex legum præscripto in privatissimis controversiis omnes æquo jure, sed quod ad æstimationem attinet, ut quisque aliqua in re bene audit, ita etiam non potius quod sit ex aliqua civium parte, quam virtutis gratia, in republica aliis anteponitur, neque etiam propter pauperatatem quisquam, dummodo aliqua in re civitati prodesse possit, dignitatis obscuritate impeditur. (2) Liberaliter porro rempublicam administramus, et quod attinet ad mutuam quotidianarum actionum suspensionem, non succentescentes alteri, si quid animi causa agit; neque adhibentes ei molestias noxa quidem vacuas, visu tamen acerbas. (3) Sed privata negotia inter nos non importune agentes, ea, quæ ad rempublicam pertinent, per metum maxime non violamus; illis, qui quoque tempore sunt in magistratu, obtemperantes et legibus, iis potissimum, quæ late sunt, ut auxilio sint hominibus injuria affectis et quæ licet non sint scriptæ, confessam tamen ignominiam afferunt.

XXXVIII. « Quietiam laborum creberrimas remissiones prudentia invenimus, certaminibus et sacrificiis anniversariis, quæ moribus ac institutis patriis sunt recepta, nos recreantes, et decoro privatorum apparatu, cujus quotidiana delectatio animi ægritudinem excutit. (2) Ad hæc autem importantur propter magnitudinem urbis ex omni terra omnia, contingitque nobis, ut non magis familiari usu nostris, quam aliorum etiam mortalium bonis perfruamur.

XXXIX. « Excellimus vero bellicarum quoque rerum studiis præ adversariis nostris his de causis. Etenim et urbem omnibus communem præbemus, nec ullis peregrinorum expulsio-

γομέν τινα ἢ μαθήματος ἢ θεάματος, ὃ μὴ κρυφθὲν ἄν τις τῶν πολεμίων ἰδὼν ὠφελῆσθαι, πιστεύοντες οὐ ταῖς παρασκευαῖς τὸ πλεόν καὶ ἀπάταις ἢ τῷ ἀφ' ἡμῶν αὐτῶν ἐς τὰ ἔργα εὐψύχῳ· καὶ ἐν ταῖς παιδείαις οἱ μὲν ἐπιπόνῳ ἀσκήσει εὐθὺς νέοι ὄντες τὸ ἀνδρείον μετέρχονται, ἡμεῖς δὲ ἀνεμειμένως διατιθέμενοι οὐδὲν ἧσσον ἐπὶ τοῖς ἰσοπαλεῖς κινδύνους χωροῦμεν. (2) Τεκμήριον δέ· οὔτε γὰρ Λακεδαιμόνιοι καθ' ἑκάστους, μετὰ πάντων ὃ ἐς τὴν γῆν ἡμῶν στρατεύουσιν, τὴν τε τῶν πέλας αὐτοὶ ἐπελθόντες οὐ χαλεπῶς ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ τοὺς περὶ τῶν οἰκείων ἀμυνομένους μαχόμενοι τὰ πλείω κρατοῦμεν. (3) Ἄθροα τε τῆς δυνάμει ἡμῶν οὐδὲς πῶς πολέμιος ἐνέτυχε διὰ τὴν τοῦ ναυτικῶς τε ἅμα ἐπιμέλειαν καὶ τὴν ἐν τῇ γῇ ἐπὶ πολλὰ ἡμῶν αὐτῶν ἐπίπεμψιν· ἦν δέ που μορῖον τινὶ προσμιξέωσιν, κρατήσαντές τέ τινας ἡμῶν πάντας αὐγοῦσιν ἀπεώσθαι καὶ νικηθέντες ὑφ' ἀπάντων ἡσσησθαι. (4) Καίτοι εἰ βραθυμία μᾶλλον ἢ πόνων μελέτη καὶ μὴ μετὰ νόμων τὸ πλεῖον ἢ τρόπων ἀνδρίας θέλομεν κινδυνεύειν, περιγίγνεται ἡμῖν τοῖς τε μέλλουσιν ἀλγεινῶς μὴ προκάμειν, καὶ ἐὰν δὲ ἐλθοῦσι μὴ ἀτολμοτέρους τῶν αἰ μοχθόντων φαίνεσθαι,

XL. « καὶ ἐν τε τούτοις τὴν πόλιν ἀξίαν εἶναι θαυμάζεσθαι καὶ ἔτι ἐν ἄλλοις. Φιλοκαλοῦμεν γὰρ μετ' εὐτελείας καὶ φιλοσοφούμεν ἄνευ μαλακίας, πλοῦτιν τε ἔργου μᾶλλον καιρῶ ἢ λόγου κόμπῳ χρώμεθα, καὶ τὸ πένεσθαι οὐχ ὀμολογεῖν τινὶ αἰσχρὸν, ἀλλὰ μὴ διαφεύγειν ἔργῳ αἰσχίον. (2) Ἐνι τε τοῖς αὐτοῖς οἰκείων ἅμα καὶ πολιτικῶν ἐπιμέλεια, καὶ ἑτέροις πρὸς ἔργα τετραμμένοις τὰ πολιτικὰ μὴ ἐνδεῶς γινώσκει· μόνου γὰρ τόν τε μὴδὲν τῶνδε μετέχοντα οὐκ ἀπράγμονα ἀλλ' ἀχρεῖον νομιζόμεν, καὶ αὐτοὶ ἤτοι κρίνομεν γὰρ ἢ ἐνθυμούμεθα ὀρθῶς τὰ πράγματα, οὐ τοὺς λόγους τοῖς ἔργοις βλάβῃν ἠγούμενοι, ἀλλὰ μὴ προδιδαχθῆναι μᾶλλον λόγῳ πρότερον ἢ ἐπὶ ἃ δεῖ ἔργῳ ἔλθειν. (3) Διαφερόντως γὰρ δὴ καὶ τὸδε ἔχομεν ὥστε τολμᾶν τε οἱ αὐτοὶ μάλιστα καὶ περὶ ὧν ἐπιχειρήσομεν ἐκλογίζεσθαι· ὃ τοῖς ἄλλοις ἀμαθία μὲν θράσος, λογισμὸς δὲ ὄκνον φέρει. Κράτιστοι δ' ἂν τὴν ψυχὴν δικαίως κριθεῖεν οἱ τὰ τε δεινὰ καὶ ἡδέα σαφέστατα γινώσκοντες καὶ διὰ ταῦτα μὴ ἀποτρεπόμενοι ἐκ τῶν κινδύνων. (4) Καὶ τὰ ἐς ἀρετὴν ἠναντιώμεθα τοῖς πολλοῖς· οὐ γὰρ πάσχοιεν εὖ ἀλλὰ δρώντες κτώμεθα τοὺς φίλους. Βεβαιότεροι δὲ ὁ δράσας τὴν χάριν ὥστε ὀφειλομένην δι' εὐνοίας ᾧ δέδωκε σώζειν· ὃ δ' ἀνοφείλων ἀμβλύτερος, εἰδὼς οὐκ ἐς χάριν ἀλλ' ἐς ὀφειλῆμα τὴν ἀρετὴν ἀποδώσαν. (5) Καὶ μόνου οὐ τοῦ ξυμπερόντος μᾶλλον λογισμῶ ἢ τῆς ἐλευθερίας τῷ πιστῷ ἀδεῶς τινὰ ὠφελοῦμεν.

XLI. « Ξυνελών τε λέγω τὴν τε πᾶσαν πόλιν τῆς Ἑλλάδος παιδεύειν εἶναι, καὶ καθ' ἑκάστον δοκεῖν ἄν μοι τὸν αὐτὸν ἄνδρα παρ' ἡμῶν ἐπὶ πλείστ' ἂν εἶδη καὶ μετὰ χαρίτων μάλιστα' ἂν εὐτραπέλως τὸ σῶμα αὐταρχεῖ παρέχεσθαι. (2) Καὶ ὡς οὐ λόγων ἐν τῷ παρόντι κόμπος τάδε μᾶλλον ἢ ἔργων ἐστὶν ἀλήθεια, αὐτὴ ἢ δύναμις τῆς πόλεως, ἣν ἀπὸ τῶνδε τῶν τρόπων

nibus quemquam unquam ab aliqua disciplina aut spectaculo arcemus, quod minime absconditum si quis ex hostibus viderit, utilitatem percipere possit, quippe confidentes non tam apparatus et dolis, quam nostrae in rebus gerendis animi magnitudini; atque in disciplinis alii quidem statim ab ineunte aetate virtutem exercitatione laboriosa consecretant, nos vero, quamvis remisso vitae genere utamur, nihil tamen secius aequalia pericula subimus. (2) Hujus autem rei hoc est argumentum; neque enim Lacedaemonii per se, sed cum omnibus agrum nostrum invadunt, et nos aliorum agrum ipsi ingressi in alieno cum iis, qui pro laribus suis decertant, bellum gerentes, victoriam plerumque obtinemus. (3) Atque conjunctis in unum viribus nostris nullus adhuc hostis incidit propterea quod simul et rebus nauticis studemus et terrestres copias ex nobis in multa loca dimittimus; si autem uspiam cum aliqua nostrum particula manus conseruerint, quum aliquos de nostris superarunt, omnes jactant pulsos, et quum victi sunt, ab universis se victos esse. (4) Et vero si animo securo potius, quam laboriosa meditatione, nec virtute, quae legibus magis quam indole nititur, pericula subire volumus, contingit nobis, ut et ærumnis futuris non ante fatigemur, et quum in ipsas jam venerimus, non minus audaces nos præbeamus, quam qui perpetuo se exercent,

XL. « atque ut in hisce rebus nostra civitas admiratione sit digna, et præterea in aliis. Nam elegantiae quidem studemus cum frugalitate, et philosophamur sine mollietate, et divitiis potius in rerum gerendarum opportunitate utimur, quam ad inanem verborum jactationem, neque turpe cuiquam est paupertatem fateri; sed re ipsa eam non vitare turpius. (2) Et inest in iisdem hominibus simul et privatatum et publicarum rerum cura, et aliis, qui officii dant operam, hoc certe, ut reipublicae administrandae sufficiens sit peritia. Nos enim soli eum, qui rerum istarum nullam habet notitiam, non otiosum, sed inutilem esse ducimus, atque ipsi res aut judicamus, aut animo concipimus, non existimantes orationem rebus noxiam esse, sed potius hoc, si oratione non prius doceare, quam ad res, quae sunt necessariae, exsequenda accedas. (3) Nam hoc quoque præter ceteros eximium habemus, iidem ut et maxime audeamus, et quae suscepturi simus, exputemus; quod contra aliis imperitia audaciam, consideratio tergiversationem affert. Præstantissimi autem animo illi sunt jure habendi, qui et aspera et jucunda planissime intelligunt, nec tamen ob hæc a periculis adeundis deterrentur. (4) Atque etiam ad virtutem nostra contraria atque plurimis ratio est; non enim accipientes beneficium sed ipsi facientes amicos nobis paramus. Is autem, qui fecerit, amicus est constantior, ut debitam sibi gratiam per benivolentiam in eo tueatur, cui beneficium dedit; sed qui pro beneficio gratiam debet, hebetior est, quia scit non in gratiam se, sed in debitum virtutem suam præbiturum. (5) Nos etiam soli non potius commodi nostri ratione, quam libertatis fiducia impavide aliquid juvamus.

XLI. « Atque ut rem totam complectar, dico et totam civitatem nostram esse Græciæ magistram, et singulatim videri mihi per disciplinam nostram unumquemque civem eundem et ad plurima rerum genera et cum gratia simul maxime dextere et versute corpus suum ad omnia idoneum præbere. (2) Non autem hæc, quae in praesentia dicuntur, verborum magis inani jactatione, quam rerum veritate niti, ipsa hæc reipublicae potentia, quam his artibus paravimus, declarat.

ἐκτρησάμεθα, σημαίνει. (3) Μόνη γὰρ τῶν νῦν ἀκοῆς κρείσσων ἐς πείραν ἔρχεται, καὶ μόνη οὔτε τῷ πολέμῳ ἐπελθόντι ἀγανάκτησιν ἔχει ὑπ' ὧν κακοπαθεῖ, οὔτε τῷ ὑπηκόῳ κατάμεμψιν ὡς οὐχ ὑπ' ἀξίων ἄρχεται. (4) Μετὰ μεγάλων δὲ σημείων καὶ οὐ δὴ τοὶ ἀμάρτυρόν γε τὴν δύναμιν παρασχόμενοι τοῖς τε νῦν καὶ τοῖς ἔπειτα θαυμασθησόμεθα, καὶ οὐδὲν προσδεόμενοι οὔτε Ὀμήρου ἐπαινέτου οὔτε ὅστις ἔπεισι μὲν τὸ αὐτίκα τέρψει, τῶν δ' ἔργων τὴν ὑπόνοιαν ἢ ἀλήθεια βλάψει, ἀλλὰ πᾶσαν μὲν θάλασσαν καὶ γῆν ἐσβατὸν τῇ ἡμέτερᾳ τόλμῃ καταναγκάσαντες γενέσθαι, πανταχοῦ δὲ μνημεῖα κακῶν τε κάγαθῶν αἰδία ζυγκαιοῖσιν αὐτῶν. (5) Περὶ τοιαύτης οὖν πόλεως οἶδε τε γενναίως, δικαίως μὴ ἀφαιρηθῆναι αὐτὴν, μαχόμενοι ἐτελεύτησαν, καὶ τῶν λειπομένων πάντα τινὰ εἰκὸς ἐθέλειν ὑπὲρ αὐτῆς κάμνειν.

XLII. « Διὸ δὴ καὶ ἐμήκυνα τὰ περὶ τῆς πόλεως, διδασκαλίαν τε ποιούμενος μὴ περὶ Ἰσοῦ ἡμῖν εἶναι τὸν ἀγῶνα καὶ οἷς μὴδὲν ὑπάρχει ὁμοίως, καὶ τὴν εὐλογίαν ἅμα ἐπ' οἷς νῦν λέγω φανεράν σημείους καθιστάς. (2) Καὶ εἰρήται αὐτῆς τὰ μέγιστα· ἂ γὰρ τὴν πόλιν ὕμνησα, αἱ τῶνδε καὶ τῶν τοιῶνδε ἀρεταὶ ἐκόσμησαν, καὶ οὐκ ἂν πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων ἰσορροπος ὡσπερ τῶνδε ὁ λόγος τῶν ἔργων φανεῖη. Δοκεῖ δὲ δηλοῦν ἀνδρὸς ἀρετὴν πρώτην τε μνηύουσα καὶ τελευταία βεβαίουσα ἢ νῦν τῶνδε καταστροφῆ. (3) Καὶ γὰρ τοῖς τᾶλλα χεῖρον δίκαιον τὴν ἐς τοὺς πολέμους ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀνδραγαθίαν προτίθεσθαι· ἀγαθῷ γὰρ κακὸν ἀφανίσαντες κοινῶς μᾶλλον ὠφέλησαν ἢ ἐκ τῶν ἰδίων ἐβλάψαν. (4) Ἰῶνδε δὲ οὔτε πλοῦτου τις τὴν ἔτι ἀπόλαυσιν προτιμῆσας ἐμαλακίσθη, οὔτε πενίας ἐλπίδι, ὡς κἂν ἔτι διαφυγῶν αὐτὴν πλουτήσῃεν, ἀναβολὴν τοῦ δεινοῦ ἐποίησατο· τὴν δὲ τῶν ἐναντίων τιμωρίαν ποθεινοτέραν αὐτῶν λαθόντες, καὶ κινδύνων ἅμα τόνδε κάλλιστον νομίσαντες, ἐβουλήθησαν μετ' αὐτοῦ τοὺς μὲν τιμωρεῖσθαι τῶν δὲ ἐφίεσθαι, ἐλπίδι μὲν τὸ ἀφανὲς τοῦ κατορθώσῃεν ἐπιτρέψαντες, ἔργῳ δὲ περὶ τοῦ ἡδὴ δρωμένου σφίσι αὐτοῖς ἀξιοῦντες πεποιθῆναι, καὶ ἐν αὐτῷ τὸ ἀμύνεσθαι καὶ παθεῖν μᾶλλον ἡγησάμενοι ἢ τὸ ἐνδόντες σώζεσθαι, τὸ μὲν αἰσχρὸν τοῦ λόγου ἐφυγον, τὸ δ' ἔργον τῷ σώματι ὑπέμειναν, καὶ δι' ἐλαχίστου καιροῦ τύχης ἅμα ἀκμῆ τῆς δόξης μᾶλλον ἢ τοῦ δέους ἀπὸ πλάγχθησαν.

XLIII. « Καὶ οἶδε μὲν προσηκόντως τῇ πόλει τοιοῦδε ἐγένοντο· τοὺς δὲ λοιποὺς χρὴ ἀσφαλεστέραν μὲν εὐχεσθαι, ἀτολμοτέραν δὲ μὴδὲν ἀξιοῦν τὴν ἐς τοὺς πολέμους διάνοιαν ἔχειν, σκοποῦντας μὴ λόγῳ μόνῳ τὴν ὠφελίαν, ἢν ἂν τις πρὸς οὐδὲν χεῖρον αὐτοῦς ὑμᾶς εἰδότας μηχανοῖ, λέγων ὅσα ἐν τῷ τοὺς πολέμους ἀμύνεσθαι ἀγαθὰ ἐνεστιν, ἀλλὰ μᾶλλον τὴν τῆς πόλεως δύναμιν καθ' ἡμέραν ἔργῳ θεωμένους καὶ ἐραστὰς γιγνομένους αὐτῆς, καὶ ὅταν ὑμῖν μεγάλη δόξη εἶναι, ἐνθυμούμενους ὅτι τολμῶντες καὶ γιγνώσκοντες τὰ δέοντα καὶ ἐν τοῖς ἔργοις αἰσχυνόμενοι ἀνδρες αὐτὰ ἐκτῆ-

(3) Sola enim earum, quæ nunc sunt, famam superans in pericula vadit specimen sui datura; solaque nec hostibus sibi bellum inferentibus indignationem affert, quod a tali hominum genere malo afficiantur, neque populus subjectis ignominiam, quasi viris imperio indignis pareant. (4) Sed quoniam magnis cum documentis potentiam nostram nec testimoniis destitutam protulimus, et nostræ ætatis hominibus et posteris admirationi erimus, ita ut nec Homerum laudatorem desideremus, nec si quis alius carminibus quidem suis animos in præsentia demulcebit, cujus vero de rebus ipsis opinionum veritas nocebit, posteaquam omnia maria omnemque terram nostra audacia nobis pervia esse coegimus, et ubique tam malorum quam bonorum, quibus alios affecimus, sempiterna monumenta ereximus. (5) Pro tali igitur civitate et isti, quod se hac privari indignum ducent, genereose pugnantibus occubuerunt, et quemlibet eorum, qui sunt reliqui, par est paratum esse labores pro ipsa subire.

XLII. « Quamobrem etiam orationem de republica longius produxi, ut docerem non de re pari certamen esse nobis atque aliis, quibus nihil horum æque contigit; simul etiam, ut signis manifestis demonstrarem laudem eorum, super quibus nunc dico. (2) Atque explicata sunt ejus laudationis majora capita; propter quæ enim urbem celebravi, his istorum istisque similium virtutes illam ornarunt, neque apud multos Græcorum facile, ut in istis, dicta factis exæquata appareant. Videtur autem mihi declarare viri virtutem istorum exitus, partim primum eam ostendens, partim postremo confirmans. (3) Nam etiam in iis, qui cetera deteriores sunt, justum est bellicam pro patria fortitudinem præcipuo loco poni; benefacto enim malefacti memoriam delentes, publice plus utilitatis universæ civitati attulerunt, quam privatim suis vitiiis eam læserunt. (4) Istorum vero neque longiorem quisquam divitiarum fructum anteponendo in ignaviam resolutus est, neque spe paupertatis vitandæ, quasi hac vitata dives vel posthac esset futurus, pericula detractavit; sed quum hostium ultionem longe magis quam illa expetendam statuissent, et periculorum simul hoc omnium pulcherrimum existimarent, voluerunt hoc subeundo illos ulcisci, hæc vero appetere, spei quidem incertum rei feliciter gerendæ eventum committentes, in re ipsa vero de eo, quod jam cernebatur, in sua ipsorum virtute fiduciam reponendam censentes; atque in eo hostem propulsare et mortem obire potius esse rati quam cedendo salutem sibi parere, verborum quidem dedecus vitarunt, rem vero ipsam corpore sustinuerunt, et per brevissimam fortunæ opportunitatem, dum in ipso rei discrimine judicio potius quam metu reguntur, de vita decesserunt.

XLIII. « Atque hi quidem, ut patria dignum erat, tales in patriam exstiterunt; reliquos vero oportet tutiorem quidem optare, sed nequaquam minus audacem in hostes animum præbendum censere, dum spectatis non verbo modo utilitatem, quam apud vos rerum non minus gnaros aliquis dicendo amplificare possit, recensens quot bona insint in hostium propulsatione, sed potius dum hujus reipublicæ potentiam quotidie factis contemplantini ejusque amatoris evaditis, et quum hæc urbs vobis magna esse videbitur, illud cogitatis, fortes viros et intelligentes, quæ facienda essent, in rebusque gerendis dedecoris timentes istam poten-

σαντο, καὶ ὁπότε καὶ πείρα του σφαλείησαν, οὐκ οὖν καὶ τὴν πόλιν γε τῆς σφετέρως ἀρετῆς ἀξιούντες στερίσκειν, κάλλιστον δὲ ἔρανον αὐτῇ προίεμενοι. (2) Κοινῇ γὰρ τὰ σώματα διδόντες ἰδίᾳ τὸν ἀγήρων ἔπαινον ἐλάμβανον καὶ τὸν τάφον ἐπισημότατον, οὐκ ἐν ᾧ κεῖνται μᾶλλον, ἀλλ' ἐν ᾧ ἡ δόξα αὐτῶν παρὰ τῷ ἐντυχόντι αἰεὶ καὶ λόγου καὶ ἔργου καιρῷ ἀείμνηστος καταλείπεται. (3) Ἄνδρῶν γὰρ ἐπιφανῶν πᾶσα γῆ τάφος, καὶ οὐ στηλῶν μόνον ἐν τῇ οἰκείᾳ σημαίνει ἐπιγραφή, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ μὴ προσηκούσῃ ἀγραφος μνήμη παρ' ἐκάστῳ τῆς γνώμης μᾶλλον ἢ τοῦ ἔργου ἐνδιδαιτᾶται. (4) Οὓς νῦν ὑμεῖς ζηλώσαντες, καὶ τὸ εὐδαιμον τὸ ἐλεύθερον τὸ δ' ἐλεύθερον τὸ εὐψυχον κρίναντες, μὴ περιορᾶσθε τοὺς πολέμικους κινδύνους. (5) Οὐ γὰρ οἱ κακοπραγούντες διακαιοτέρον ἀφειδοῖεν ἢ τὸ βίον, οἷς ἐλπίς οὐκ ἔστ' ἀγαθοῦ, ἀλλ' οἷς ἡ ἐναντία μεταβολὴ ἐν τῷ ζῆν ἔτι κινδυνεύεται καὶ ἐν οἷς μάλιστα μεγάλα τὰ διαφέροντα, ἦν τι πταισῶσιν. (6) Ἀλγεινότερα γὰρ ἀνδρῖ γε φρόνημα ἔχοντι ἢ ἐν τῷ μετὰ τοῦ μάλακισθῆναι κάκωσις ἢ ὁ μετὰ βίωμης καὶ κοιῆς ἐλπίδος ἄμα γιγνόμενος ἀναίσθητος θάνατος.

XLIV. « Διόπερ καὶ τοὺς τῶνδε νῦν τοκέας, ὅσοι πάρεστε, οὐκ ὀλοφύρομαι μᾶλλον ἢ παραμυθῆσομαι. Ἐν πολυτρόποις γὰρ συμφοραῖς ἐπίστανται τραφέντες τὸ δ' εὐτυχές, οἱ ἂν τῆς εὐπρεπεστάτης λάχῳσιν, ὥσπερ οἶδε μὲν νῦν τελευτῆς, ὑμεῖς δὲ λύπης, καὶ οἷς ἐνευδαιμονήσαι τε ὁ βίος ὁμοῖός καὶ ἐντελευτῆσαι ζυμεμετρήθη. (2) Χαλεπὸν μὲν οὖν οἶδα πείθειν ὄν, ὧν καὶ πολλάκις ἔξετε ὑπομνήματα ἐν ἄλλων εὐτυχίας, αἷς ποτὲ καὶ αὐτοὶ ἠγάλλεσθε· καὶ λύπη οὐ γ' ὧν ἂν τις μὴ πειρασάμενος ἀγαθῶν στερίσκηται, ἀλλ' οὐ ἂν ἐθὰς γενόμενος ἀφαιρεθῇ. (3) Καρτερεῖν δὲ χρῆ καὶ ἄλλων παίδων ἐλπίδι, οἷς ἔτι ἡλικία τέχνωσιν ποιῆσθαι ἰδίᾳ γὰρ τε τῶν οὐκ ὄντων λήθη οἱ ἐπιγιγνόμενοι τισιν ἔσονται, καὶ τῇ πόλει διχόθεν, ἕκ τε τοῦ μὴ ἐρημοῦσθαι καὶ ἀσφαλείᾳ, ζυνοῖσαι· οὐ γὰρ οἷόν τε ἴσον τι ἢ δίκαιον βουλευέσθαι ὁ ἂν μὴ καὶ παῖδας ἐκ τοῦ ὁμοίου παραβαλλόμενοι κινδυνεύουσιν. (4) Ὅσοι δ' αὖ παρηβήκατε, τὸν τε πλείονα κέρδος ὃν εὐτυχεῖτε βίον ἠγείσθε καὶ τόνδε βραχὺν ἔσεσθαι, καὶ τῇ τῶνδε εὐκλείᾳ κομφίξεσθε. Τὸ γὰρ φιλότιμον ἀγήρων μόνον, καὶ οὐκ ἐν τῷ ἀχρείῳ τῆς ἡλικίας τὸ κερδαίνειν, ὥσπερ τινὲς φασί, μᾶλλον τέρπει, ἀλλὰ τὸ τιμᾶσθαι.

XLV. « Παισὶ δ' αὖ ὅσοι τῶνδε πάρεστε ἢ ἀδελφοῖς ὁρῶ μέγαν τὸν ἄγων· τὸν γὰρ οὐκ ὄντα ἄπας εἴθεον ἔπαινεῖν, καὶ μόλις ἂν καθ' ὑπερβολὴν ἀρετῆς οὐχ ὁμοῖοι ἀλλ' ὀλίγοι χεῖρους κριθείητε. Φθόνος γὰρ τοῖς ζῶσι πρὸς τὸ ἀντίπαλον, τὸ δὲ μὴ ἐμποδῶν ἀνανταγωνίστω εὐνοία τετιμῆται. (2) Εἰ δὲ με δεῖ καὶ γυναικείας τι ἀρετῆς, ὅσαι νῦν ἐν χρεῖᾳ ἔσονται, μνησθῆναι, βραχεία παραινέσει ἅπαν σημαῖν. Τῆς τε γὰρ ὑπαρχούσης φύσεως μὴ χεῖροσι γενέσθαι ὑμῖν μεγάλη ἢ δόξα, καὶ ἦς ἂν ἐπ' ἐλάχιστον ἀρετῆς πέρι ἢ ψόγου ἐν τοῖς ἄρσενι κλέος ἦ.

tiam comparasse, et qui, si quando eos aliquis conatus fefelisset, non ideo etiam rempublicam sua virtute fraudandam censerent, sed pulcherrimam symbolam pro ea profunderent. (2) Publice enim vitas dantes, privatim gloriam non senescentem acceperunt, et sepulcrum honorificentissimum non eam potius, in qua ipsi siti sunt, quam eam, in qua ipsorum gloria, in qualibet rerum vel dicendarum vel agendarum oblata occasione perpetuo celebranda relinquunt. (3) Nam virorum illustrium omnis terra sepulcrum est, neque sola cipporum in domestico inscriptio testimonio est, sed etiam in alieno solo memoria nullis mandata scriptis magis apud animum cuiusque, quam apud sepulcri opus perpetuo manet. (4) Quos ipsi nunc imitandos vobis proponentes, et felicitatem existimantes esse libertatem, et libertatem esse animi generositatem, bellicæ pericula subire ne recusetis. (5) Nec enim homines calamitosi, quibus nulla boni spes adest, vitam potius profunderere debent, quam illi, quibus, si diutius vivant, contraria fortunæ commutatio per pericula agitur, et in quibus potissimum magna sunt discrimina, si quid offenderint. (6) Acerbior enim viro, qui quidem magno sit animo, vexatio est, si cui cum mollitie juncta accidit, quam mors sensu carens, quæ cum fortitudine, et cum publica simul spe ipsi contingit.

XLIV. « Quamobrem etiam istorum nunc parentes, quotquot adestis, non magis defleo, quam consolabor. Inter varios enim casus intelligunt se adolevisse; beatum autem, si quibus honestissimus obtigit ut istis nunc vitæ finis, vobis vero mæror, et quibus datum est, ut eorum vita feliciter acta pariter et finita censeatur. (2) Scio autem difficile esse persuadere vobis, quorum monumenta vel sæpius in aliorum rebus secundis habebitis, quibus vos quoque quondam exsultabatis; nec dolor contingit, quum quis bonis, quæ nunquam est expertus, privatur, sed quum quis eo spoliatur, quo frui consueverat. (3) Hoc tamen tolerandum est spe aliorum quoque liberorum, si qui per ætatem liberos adhuc suscipere possunt; nam futura soboles et privatum defunctorum oblivionem nonnullis afferet, et reipublicæ bifariam proderit, tum ne deserta relinquatur, tum etiam quia ad ejus præsidium conferet; fieri enim non potest, ut, qui liberòs non habent, quos pro patria pariter atque alii periculis objiciant, quicquam justum aut æquabile in commune consulant. (4) Quotquot vero ætate jam proveccti estis, majorem vitæ partem, qua beati eratis, in lucro esse putate, et reliquam brevem fore, et istorum gloria dolore levate. Solum enim laudis studium non senescit, et non in ætate inhabili quæstum facere, ut nonnulli dicunt, magis delectat, sed honore ornari.

XLV. « Liberis autem, et fratribus istorum, quotquot hic adestis, magnum certamen propositum esse video; eum enim, qui fato functus est, quilibet laudare solet, et ægre pro virtutis exsuperantia non dico pares illis, sed paulo inferiores judicemini. Nam livor est inter vivos adversus æmulos; sed id, quod nullis est impedimento, benevolentia non æmula colitur. (2) Si quam autem et de virtute mulierum, quæ in viduitate nunc erunt, mentionem me facere oportet, brevi adhortatione rem totam complectar. Nam et propria vestra natura non inferiores videri magna vobis gloria est, et si cuius de virtute aut vitio quam minimum rumoris inter mares disseminetur.

XLVI. « Εἴρηται καὶ ἐμοὶ λόγῳ κατὰ τὸν νόμον ὅσα εἶχον πρόσφορα, καὶ ἔργῳ οἱ παπτόμενοι τὰ μὲν ἤδη κεκόσμηται, τὰ δὲ αὐτῶν τοὺς παῖδας τὸ ἀπὸ τοῦδε δημοσία ἢ πόλις μέχρι ἤθως θρέψει, ὠφέλιμον στέφανον τοῖσδε τε καὶ τοῖς λειπομένοις τῶν τοιῶνδε ἀγῶνων προτιθεῖσα· ἄλλα γὰρ οἷς κεῖται ἀρετῆς μέγιστα, τοῖς δὲ καὶ ἄνδρες ἄριστοι πολιτεύουσιν. (2) Νῦν δὲ ἀπολοφυράμενοι ὄν προσήκει ἕκαστος ἅπιτε. »

XLVII. Τοιοῦσε μὲν ὁ τάφος ἐγένετο ἐν τῷ χειμῶνι τοῦτῳ καὶ διελθόντας αὐτοῦ πρώτων ἔτος τοῦ πολέμου τοῦδε ἐτελεύτα. (2) Τοῦ δὲ θέρους εὐθὺς ἀρχομένου Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ζύμμαχοι, τὰ δύο μέρη, ὡσπερ καὶ τὸ πρῶτον, ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀττικὴν· ἠγείτο δὲ Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου Λακεδαιμονίων βασιλεὺς. Καὶ καθεζόμενοι ἐδῆον τὴν γῆν. (3) Καὶ ὄντων αὐτῶν οὐ πολλὰς πῶ ἡμέρας ἐν τῇ Ἀττικῇ ἡ νόσος πρῶτον ἤρξατο γενέσθαι τοῖς Ἀθηναίοις, λεγόμενον μὲν καὶ πρότερον πολλαχόσε ἐγκατασκήψαι καὶ περὶ Ἀῆμων καὶ ἐν ἄλλοις χωρίοις, οὐ μέντοι τοσοῦτος γέλοιμος οὐδὲ φθορὰ οὕτως ἀνθρώπων οὐδαμοῦ ἐμνημονεύετο γενέσθαι. (4) Οὕτε γὰρ ἰατροὶ ἤρουν τὸ πρῶτον θεραπεύοντες ἀγνοῖα, ἀλλ' αὐτοὶ μάλιστα ἐθνησκον ὄσω καὶ μάλιστα προσήεσαν, οὔτε ἄλλη ἀνθρωπεῖα τέχνη οὐδεμία· ὅσα τε πρὸς ἱεροῖς ἰκέτευσαν ἢ μαντείας καὶ τοῖς τοιοῦτοις ἐχρήσαντο, πάντα ἀνωφελῆ ἦν, τελευταῖον τὲς αὐτῶν ἀπέστησαν ὑπὸ τοῦ κακοῦ νικώμενοι.

XLVIII. ἤρξατο δὲ τὸ μὲν πρῶτον, ὡς λέγεται, ἐξ Αἰθιοπίας τῆς ὑπὲρ Αἰγύπτου, ἔπειτα δὲ καὶ ἐς Αἴγυπτον καὶ Λιβύην κατέδη καὶ ἐς τὴν βασιλείωσ γῆν τὴν πολλήν. (2) Ἐς δὲ τὴν Ἀθηναίων πόλιν ἐξαπιναιῶς ἐνέπεσεν, καὶ τὸ πρῶτον ἐν τῷ Πειραιεῖ ἤψατο τῶν ἀνθρώπων, ὥστε καὶ ἐλέγθη ὑπ' αὐτῶν ὡς οἱ Πελοποννήσιοι φάρμακα ἐσβεβλήκοιεν ἐς τὰ φρέατα· κρήναι γὰρ οὕτω ἦσαν αὐτόθι. Ὑστερον δὲ καὶ ἐς τὴν ἄνω πόλιν ἀφίκετο, καὶ ἐθνησκον πολλοὶ μᾶλλον ἤδη. (3) Λεγέτω μὲν οὖν περὶ αὐτοῦ ὡς ἕκαστος γινώσκει καὶ ἰατρὸς καὶ ἰδιώτης, ἀφ' ὅτου εἰκὸς ἦν γενέσθαι αὐτό, καὶ τὰς αἰτίας ἀστινας νομίζει τοσαύτης μεταβολῆς ἱκανὰς εἶναι δύναμιν ἐς τὸ μεταστῆσαι σχεῖν· ἐγὼ δὲ οἶόν τε ἐγίγνετο λέξω, καὶ ἀφ' ὧν ἂν τις σκοπῶν, εἴ ποτε καὶ αὐθις ἐπιπέσοι, μάλιστ' ἂν ἔχοι τι προειδῶς μὴ ἀγνοεῖν, ταῦτα δηλώσω αὐτός τε νοσῆσας καὶ αὐτὸς ἰδὼν ἄλλους πάσχοντας.

XLIX. Τὸ μὲν γὰρ ἔτος, ὡς ὁμολογεῖτο, ἐκ πάντων μάλιστα δὴ ἐκείνο ἄνοσον ἐς τὰς ἄλλας ἀσπιενείας ἐτύγχανεν ὄν· εἰ δὲ τις καὶ προσεκαμένε τι, ἐς τοῦτο πάντα ἀπεκρίθη. (2) Τοῦς δ' ἄλλους ἀπ' οὐδεμιᾶς προφάσεως ἀλλ' ἐξαίφνης ὑγίει ὄντας πρῶτον μὲν τῆς κεφαλῆς θερμαὶ ἰσχυραὶ καὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἐρυθρήματα καὶ φλόγῳσι ἐλάμβανεν, καὶ τὰ ἐντός, ἢ τε φάρυγξ καὶ ἡ γλῶσσα, εὐθὺς αἱματώδη ἦν καὶ πνεῦμα ἄτοπον καὶ δυσῶδες ἤφειε· (3) ἔπειτα ἐξ αὐτῶν πταρμὸς καὶ βράγχος ἐπεγίγνετο, καὶ ἐν οὐ πολλῷ χρόνῳ κατέβαιναν ἐς τὰ στήθη δὲ πόνος μετὰ βηγῆς ἰσχυροῦ· καὶ ὁπότε ἐς τὴν καρδίαν

XLVI. « Exposui ego quoque oratione ex legis præscripto, quæcumque ad rem præsentem facere iudicabam, et re ipsa qui sepeliuntur, partim jam sunt ornati, partim vero illorum liberos ab hoc tempore civitas publice alet ad pubertatem usque, utilem profecto et istis et posteris coronam hujusmodi certaminum proponens; nam apud quos maxima virtutis præmia proponuntur, in horum etiam civitate viri præstantissimi versantur. (2) Jam vero, postquam suos quique necessarios deploraveritis, abite. »

XLVII. Tali modo hoc funus factum est hac hieme; atque ea exacta primus hujus belli annus finiebatur. (2) Æstate autem statim ineunte Peloponnesiorum eorumque sociorum duæ partes ut et ante, in Atticam irrupunt; dux vero erat Archidamus Zeuxidami filius, Lacedæmoniorum rex. Castrisque positis agrum vastabant. (3) Cumque nondum multos dies in agro Attico mansissent, morbus primum cœpit aggredi Athenienses; quem quanquam et ante multis locis ingruisse ferebatur, et circa Lemnum, et in aliis regionibus, veruntamen neque tanta pestilentia, neque tot hominum interitus usquam accidisse memorabatur. (4) Nec enim in medicia auxilium erat tunc primum ei medentibus ignorantia, sed ipsi maxime interibant, quo magis ad ægrotos accedebant, nec in ulla alia hominum arte; et omnes supplicationes ad templa factæ omnisque opera, qua aut in oraculis sciscitandis, aut in aliis hujusmodi rebus usi erant, omnia nullius erant usus, tandemque victi magnitudine mali hæc missa fuerunt.

XLVIII. Primum autem hic morbus, ut fertur, initium duxit ex Æthiopia, quæ est supra Ægyptum; deinde vero et in Ægyptum et Libyam descendit, et in magnam partem regionis regis Persarum, (2) In Atheniensium autem civitatem derepente incidit, et primum in Pyraeo homines temptavit, ita ut ab his etiam rumor disseminatus sit, venena a Peloponnesiis in puteos dejecta esse; fontes enim nondum erant illic. Deinde vero et in superiorem urbem processit, et jam longe plures moriebantur. (3) Pronunciet autem de eo, ut quisque sentit, tam artis medicæ peritus, quam imperitus, unde verisimile videatur eum exstitisse, et causas quas putet tantæ mutationis esse idoneas, ut vim ad rerum conversionem habuerint. Ego vero et cujusmodi fuerit, dicam, et ea, quæ sibi quisque proponens, si quando rursus etiam hic morbus ingruat, jam prædoctus aliquid habeat, ex quo præcipue eum cognoscat, hæc declarabo, qui et ipse hoc morbo laboravi, et alios eo laborantes ipse vidi.

XLIX. Nam annus quidem ille, ut vel omnium confessione constabat, ex omnibus maxime fuit immunis ab aliis morbis; quod si quis et ante aliquo morbo laborato, omnes hi morbi in istum convertebantur. (2) Ceteros vero ex nulla manifesta causa, sed ex improvise, quum sani forent, primum quidem acres capitis ferveores et oculorum rubores et inflammatio corripiebat, et interiora, guttur et lingua, continuo cruenta erant, et halitus tetrum et grave olentem emittebant. (3) Deinde vero ex his sternutatio et raucitas sequebatur; nec multo post in pectus descendeat hoc malum cum vehementi tussi. Ubi vero in corde hæsisset, et hoc ipsum

στηρίζαι, ἀνέστρεφέ τε αὐτὴν καὶ ἀποκαθάρσεις χολῆς πᾶσαι ὅσαι ὑπὸ ἰατρῶν ὠνομασμένοι εἰσὶν ἐπήρσαν, καὶ αὐταὶ μετὰ ταλαίπωρίας μεγάλῃς. (4) Λύγξ τε τοῖς πλείοσιν ἐνέπιπτε κενή, σπασμὸν ἐνδιδοῦσα ἰσχυρόν, τοῖς μὲν μετὰ ταῦτα λωφῆσαντα, τοῖς δὲ καὶ πολλῶ ὕστερον. (5) Καὶ τὸ μὲν ἕξωθεν ἀπτομένην σῶμα οὐτ' ἄγαν θερμὸν ἦν οὔτε χλωρόν, ἀλλ' ὑπέρυθρον, πελιντόν, φλυκταίναις μικραῖς καὶ ἔλκεσιν ἐξηθηθῆκος· τὰ δὲ ἐντός οὔτως ἕκάετο ὥστε μήτε τῶν πάνυ λεπτῶν ἱματίων καὶ σιδωῶν τὰς ἐπιβολὰς μηδ' ἄλλο τι ἢ γυμνοὶ ἀνέχεσθαι, ἥδιστά τε ἂν ἐς ὕδωρ ψυχρὸν σφᾶς αὐτοὺς ῥίπτειν. Καὶ πολλοὶ τοῦτο τῶν ἡμελημένων ἀνθρώπων καὶ ἔδρασσαν ἐς φρέατα, τῇ δὲψῃ ἀπαύστῃ ζυνηρόμενοι· καὶ ἐν τῷ ὁμοίῳ καθεστῆκει τό τε πλέον καὶ ἔλασσον ποτόν. (6) Καὶ ἡ ἀπορία τοῦ μὴ ἡσυχάζειν καὶ ἡ ἀγρυπνία ἐπέκειτο διὰ παντός. Καὶ τὸ σῶμα, ὅσονπερ χρόνον καὶ ἡ νόσος ἀκαμάζοι, οὐκ ἐμαραίνεται ἀλλ' ἀντίχρη παρὰ δόξαν τῇ ταλαιπωρίᾳ, ὥστε ἡ διεφθείροντο οἱ πλείστοι ἐναταῖοι καὶ ἐβδομαῖοι ὑπὸ τοῦ ἐντός καύματος, ἔτι ἔχοντές τι δυνάμειος, ἢ εἰ διαφύγοιεν, ἐπικατιόντος τοῦ νοσήματος ἐς τὴν κοιλίαν καὶ ἐλκώσεώς τε αὐτῇ ἰσχυρᾶς ἐγγιγνομένης καὶ διαβροίας ἅμα ἀκράτους ἐπιτιπούσης οἱ πολλοὶ ὕστερον δι' αὐτὴν ἀσθενεῖα ἀπεφθείροντο. (7) Διεξῆει γὰρ διὰ παντός τοῦ σώματος ἄνωθεν ἀρξάμενον τὸ ἐν τῇ κεφαλῇ πρῶτον ἰδρῶθὲν κακόν, καὶ εἶ τις ἐκ τῶν μεγίστων περιγένοιτο, τῶν γε ἀκρωτηρίων ἀντίληψις αὐτοῦ ἐπεσήμαιεν· (8) κατέσκηπτε γὰρ ἐς αἰδοῖα καὶ ἐς ἄκρας χεῖρας καὶ πόδας, καὶ πολλοὶ στερισκόμενοι τούτων διέφευγον, εἰσὶ δ' οἱ καὶ τῶν ὀφθαλμῶν. Τούς δὲ καὶ λήθη ἐλάμβανε παρατυχία ἀναστάνας τῶν πάντων ὁμοίως, καὶ ἠγνόησαν σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ τοὺς ἐπιτηδείους.

L. Γενόμενον γὰρ κρεῖσσον λόγῳ τὸ εἶδος τῆς νόσου τὰ τε ἄλλα χαλεπωτέως ἢ κατὰ τὴν ἀνθρωπίαν φύσιν προσέπιπτεν ἑκάστῳ, καὶ ἐν τῷδε ἰδῆλως ἐμάλιστα ἄλλο τι ὄν ἢ τῶν ζυντρόφων τι· τὰ γὰρ ὄρνεα καὶ τετραπόδα ὅσα ἀνθρώπων ἄπτεται, πολλῶν ἀτάφων γιγνομένων ἢ οὐ προσῆει ἢ γυσάμενα διεφθείρετο. (2) Τεχμηρίον δὲ τῶν μὲν τοιούτων ὀρνίθων ἐπιλείψις σαφῆς ἐγένετο, καὶ οὐχ ἐωρῶντο οὔτε ἄλλως οὔτε περὶ τοιούτων οὐδέν· οἱ δὲ κύνας μᾶλλον αἰθισθῆσι παρείχον τοῦ ἀποβαίνοντος διὰ τὸ ζυνδιατᾶσθαι.

LI. Τὸ μὲν οὖν νόσημα, πολλὰ καὶ ἄλλα παραλιπόντι ἀτοπίας, ὡς ἑκάστῳ ἐτύγχανε τι διαφερόντως ἐτέρῳ πρὸς ἕτερον γιγνόμενον, τοιούτων ἦν ἐπὶ πᾶν τὴν ἰδέαν. Καὶ ἄλλο παρελύπει κατ' ἐκείνους τὸν χρόνον οὐδὲν τῶν εἰωθῶτων· δὲ καὶ γένοιτο, ἐς τοῦτο ἐτελεύτα. (2) Ἐθνησκόν δὲ οἱ μὲν ἀμελεία, οἱ δὲ καὶ πάνυ θεραπεύομενοι. Ἐν τε οὐδὲ ἐν κατέστη ἱαμα ὡς εἰπεῖν ὁ τι χρῆν προσφέροντας ὠφελεῖν· τὸ γὰρ τῷ ζυνηνεγχόν ἄλλον τοῦτο ἔβλαπτεν. (3) Σῶμα τε αὐταρκές ὄν οὐδὲν διεφάνη πρὸς αὐτὴ ἰσχύος περὶ ἡ ἀσθενείας, ἀλλὰ πάντα ζυνηρεῖ καὶ τὰ πάσῃ διαίτῃ θεραπευόμενα. (4) Δεινότατον δὲ παντός ἦν τοῦ κακοῦ ἢ τε ἀθυμία ὅποτε τις

subvertebat, et omnes bilis ejectiones, quotquot a medicis nominatae sunt, sequebantur, et ipsae cum ingenti cruciatu.

(4) Singultusque plerisque incidebat inanis, vehementem afferens convulsionem, in aliis quidem statim cessantem, in nonnullis multo serius. (5) Et corpus quidem exterius tangenti non erat admodum calidum, neque pallidum, sed subrubrum, lividum, parvis pustulis et ulceribus efflorescens; interiora vero ita flagrabant, ut neque tenuissimorum vestimentorum aut linteorum injectiones sustinerent, neque aliud quippiam praeter nuditatem, et libentissime in aquas gelidas se conjicerent. Et multi eorum, qui neglecti erant, hoc ipsum etiam fecerunt, et in puteos se dejecerunt, siti insedabili subacti; et largior potus perinde erat ac parciore. (6) Et corporis vexatio, quae quiescendi facultatem adimebat, et insomnia eos urgebant. Corpus etiam, quamdiu morbus vigeat, non languebat, sed praeter opinionem cruciatui resistebat, ut plerique intra nonum aut etiam septimum diem propter internum ardorem interirent, aliquid virium adhuc retinentes, aut, si mortem effugissent, tamen, quia morbus in ventrem inferiorem descendebat, et ulceratio vehemens in ipso nascebatur, simul etiam, quia immoderatum alvi profluvium invadebat, plerique postea propter hanc debilitate perirent. (7) Pervadebat enim malum quum primas in capite sedes collocasset, per totum corpus, in initio a summis partibus ducto, et si quis ex maximis illis periculis evasisset, extremas tamen corporis partes mali vis apprehendens se prodebat; (8) nam in ipsa quoque pudenda; et in summas manus summosque pedes prorumpibat, multique his membris capti mortem effugiebant, nonnulli etiam oculis privati. Alios etiam, simul atque ex morbo convaluerant, statim omnium rerum oblivio pariter cepit, ita ut neque se ipsos, neque necessarios agnoscerent.

L. Cum enim hoc morbi genus multo fuerit atrocius, quam quod oratione possit exprimi, et aliis in rebus gravius, quam ut humana natura ferre possit, singulos invasit, et hoc maxime declaravit, se aliud esse, quam aliquod familiarium; alites enim et quadrupes, quotquot humanis cadaveribus vescuntur, quum multa jacerent insepulta, aut non accedebant, aut, si gustassent, interibant. (2) Argumento autem hoc est, quod hujusmodi avium manifestus fuit defectus; nec usquam alibi, nec circum ulla hujusmodi cadavera visabantur; canes vero, propter consuetudinem, quam cum hominibus habent, majorem eventus significationem dabant.

LI. Hic igitur morbus, ut omittam multa alia inusitatae atrocitatis, prout unicuique aliquid accidebat diversum ab eo, quod alteri contingebat, omnino specie talis fuit. Et aliud id temporis nullum ex consuetis malis homines infestabat; si quod autem exoreretur, in hoc desinebat. (2) Moriebantur autem alii per incuriam, alii vero vel diligentissime curati. Nec ullum prorsus dixerim unum remedium exstitit, quod adhibitum prodesset; quod enim alteri profuerat, hoc ipsum alteri nocebat. (3) Et corpus nullum repertum est, quod, sive firmæ sive infirmæ valetudinis esset, tanti mali violentiae resistere posset, sed omnia pariter, et omni victus ratione utentia corripiebat. (4) Illud vero in toto hoc malo gravissimum erat, tum quod, simul

αἰσθοῖτο κάμων (πρὸς γὰρ τὸ ἀνέλπιστον εὐθὺς τρα-
πόμενοι τῇ γνώμῃ πολλῶν μᾶλλον προείπον σφᾶς αὐτοὺς
καὶ οὐκ ἀντεῖχον), καὶ ὅτι ἕτερος ἀφ' ἑτέρου θεραπείας
ἀναπιμπλάμενοι ὥσπερ τὰ πρόβατα ἔθνησκον· καὶ τὸν
πλείστον φθόρον τοῦτο ἐνεποίει. (5) Ἐἴτε γὰρ μὴ θέ-
λοιεν δεδιότες ἀλλήλοις προσίναται, ἀπώλλυντο ἐρῆμοι,
καὶ οἰκίαι πολλὰ ἐκενώθησαν ἀπορία τοῦ θεραπεύσον-
τος· εἴτε προσίειν, διεφθείροντο, καὶ μάλιστα οἱ ἀρετῆς
τὴ μεταποιούμενοι· αἰσχύνῃ γὰρ ἠφείδουν σφῶν αὐτῶν,
ἐσιόντες παρὰ τοὺς φίλους, ἐπεὶ καὶ τὰς ὀλοφύρσεις τῶν
ἀπογινομένων τελευτῶντες καὶ οἱ οἰκεῖοι ἐξέκαμαν,
ὑπὸ τοῦ πολλοῦ κακοῦ νικώμενοι. (6) Ἐπὶ πλέον δ'
ὄμως οἱ διαπεφευγότες τὸν τε θῆσκοντα καὶ τὸν πονου-
μενον ὠκτείνοντο διὰ τὸ προειδέναι τε καὶ αὐτοὶ ἤδη ἐν
τῷ θαρσαλέῳ εἶναι· δις γὰρ τὸν αὐτόν, ὥστε καὶ κτεί-
νειν, οὐκ ἐπελάμβανεν. Καὶ ἐμαχαρίζοντό τε ὑπὸ τῶν
ἄλλων, καὶ αὐτοὶ τῷ παραχρήμα περιχαρεῖ καὶ ἐς τὸν
ἐπειτα χρόνον ἐλπίδος τι εἶχον κόυφης μηδ' ἂν ὑπ' ἄλ-
λου νοσήματός ποτε εἴτι διαφραθῆναι.

LI. Ἐπίεσε δ' αὐτοὺς μᾶλλον πρὸς τῷ ὑπάρχοντι
πόνῳ καὶ ἡ ξυγκομιδῇ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐς τὸ ἄστυ, καὶ
οὐκ ἤσσαν τοὺς ἐπελθόντας. (2) Οἰκιῶν γὰρ οὐχ ὑπαρ-
χουσῶν, ἀλλ' ἐν καλύβαις πνιγηραῖς ὥρα ἔτους διαιω-
μένων θ φθόρος ἐγίνετο οὐδενὶ κόσμῳ, ἀλλὰ καὶ νεκροὶ
ἐπ' ἀλλήλοις ἀποθνήσκοντες ἔκειντο, καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς
ἐκαλινδοῦντο καὶ περὶ τὰς κρήνας ἀπάσας ἡμιθνήτες
τοῦ ὕδατος ἐπιθυμία. (3) Τὰ τε ἱερὰ ἐν οἷς ἐσκήνηντο
νεκρῶν πλέα ἦν, αὐτοῦ ἐναποθησκόντων· ὑπερβιαζο-
μένου γὰρ τοῦ κακοῦ οἱ ἄνθρωποι οὐκ ἔχοντες ὅ τι γέ-
νωνται, ἐς ὀλιγοῖαν ἐτρέποντο καὶ ἐρωῶν καὶ ὁσίων
δμοίως. (4) Νόμοι τε πάντες συνεταράχθησαν οἷς
ἐχρῶντο πρότερον περὶ τὰς ταφάς, ἔθαπτον δὲ ὡς ἕκαστος
ἐδύνατο. Καὶ πολλοὶ ἐς ἀνασχύντους θήκας ἐτρέποντο
σπάνει τῶν ἐπιτηδείων διὰ τὸ συγχοῦς ἤδη προτεθνήαι
σφίσι· ἐπὶ πυρὰς γὰρ ἀλλοτρίας φθάσαντες τοὺς νήσαν-
τας οἱ μὲν ἐπιπέντες τὸν ἑαυτῶν νεκρὸν ὑψήπτον, οἱ δὲ
καιομένου ἄλλου ἄνωθεν ἐπιβαλόντες ὄν φέροιεν ἀπή-
εσαν.

LIII. Πρωτὸν τε ἤρξε καὶ ἐς τᾶλλα τῇ πόλει ἐπὶ
πλέον ἀνομία· τὸ νόσημα. Ἦρον γὰρ ἐτόλμα τις ἂ
πρότερον ἀπεκρύπτετο μὴ καθ' ἡδονὴν ποιεῖν, ἀγγί-
στροφον τὴν μεταβολὴν ὀρῶντες τῶν τ' εὐδαιμόνων καὶ
αἰφνιδίως θνησκόντων καὶ τῶν οὐδὲν πρότερον κεκτη-
μένων, εὐθὺς δὲ τάκεινον ἔχόντων. (2) Ὅποτε ταχεῖας
τὰς ἐπαυρέσεις καὶ πρὸς τὸ τερπνὸν ἡξίουν ποιεῖσθαι,
ἐφήμερα τὰ τε σώματα καὶ τὰ χρήματα δμοίως ἡγού-
μενοι. (3) Καὶ τὸ μὲν προσταλαιωρῆν τῷ δόξαντι
καλῶ οὐδεὶς πρόθυμος ἦν, ἀθλον νομίζον εἰ πρὶν ἐπ'
αὐτὸ ἐλθεῖν διαφραθῆσθαι· ὅτι δὲ ἤδη τε ἡδὺ καὶ παν-
ταχθῆεν τὸ ἐς αὐτὸ κερδαλέον, τοῦτο καὶ καλὸν καὶ χρή-
σιμον κατέστη. (4) Θεῶν δὲ φόβος ἢ ἀνθρώπων νόμος
οὐδεὶς ἀπέργεν, τὸ μὲν χρίνοντες ἐν δμοίῳ καὶ σέβειν
καὶ μὴ ἐκ τοῦ πάντας ὄραν ἐν ἴσῳ ἀπολλυμένους, τῶν δὲ
ἀμαρτημάτων οὐδεὶς ἐλπίζον μὲχρι τοῦ δίκην γενέσθαι

ac quis se morbo correptum sensisset, animo consterneretur (statim enim animo ad salutis desperationem conversi, multo magis se ipsos projeciebant, neque resistebant), tum etiam, quod alter ex alterius curatione infecti tanquam pecudes morerentur; atque hæc fuit maxima stragis causa. (5) Sive enim noluissebnt ob metum mutuo se invisere, deserti interibant, multæque domus propter inopiam hominum, qui ægrotos curarent, exhaustæ sunt; sive alteri ad alteros adissent, interibant, et præcipue qui virtutis laudem sibi vindicabant; pudore enim sibi ipsi non parcebant, ad amicos intrantes, siquidem vel ipsi domestici tandem lamentationes de iis qui moriebantur, defatigati omittabant, mali violentia superati. (6) Illi tamen, qui evaserant, et eum, qui moriebatur, et eum, qui laborabat, magis miserabantur, tum quod hoc malum prius experti cognoscerant, tum etiam quod ipsi in tuto jam essent; bis enim eundem non corripiebat morbus, ita ut eum etiam interimeret. Et ab aliis beati censebantur, ipsique propter præsentem salutis insepertæ lætitiâ exultantes quandam etiam in futurum levem spem habebant, se ne alio quidem morbo amplius unquam absumptum iri.

LII. Pressit eos autem magis etiam præter laborem, quo jam vexabantur, ipsa quoque ex agris in urbem commigratio, et præcipue quidem eos, qui accesserant. (2) Quum enim ædes non suppeterent, sed in tuguriolis æstuosus ob anni tempus habitarent, strages edebatur nullo ordine, sed etiam mortui alii super alios qui peribant jacebant; et in viis volutabantur et circa fontes omnes semimortui aquæ desiderio. (3) Et templa, in quibus tabernacula habitandæ causa fecerant, cadaveribus erant referta eorum, qui ibi moriebantur; malj enim violentia supra modum urgente, homines non habentes, quid se fieret, publica privataque sacra pariter negligere coperunt. (4) Omnesque leges, quibus ante in sepultura utebantur, sunt conturbatæ, et sepeliebant, ut quisque poterat. Multique ad impudentia sepulcra se converterunt, quum justa deficerent propter multitudinem eorum, qui sibi ex suis jam ante mortui erant; in alienos enim rogos, antevertentes illos, qui eos exstruxerant, alii mortuum suum imponebant, igneque subjecto accendebant, alii vero, dum alterius cadaver arderet, suo cadavere, quod ipsi ferebant, superjecto, discedebant.

LIII. Atque primum aliis etiam in rebus civitati majoris improbitatis initium hic morbus fuit. Facilius enim quisque audebat facere, quæ prius occultabat, quin ex animi libidine patraret, quod repentinam rerum mutationem fieri viderent, quum homines quidem fortunati repente morerentur, illi vero, qui nihil ante possidebant, statim illorum bona haberent. (2) Itaque bonis illis celeriter perfrudendum, operamque voluptatibus dandam censebant, quod pariter et corpora et bona momentanea esse existimarent. (3) Et ad labores ultro tolerandos rei causa, quæ visa erat honesta, nemo animo promptus erat, incertum existimant num priusquam ad illam pervenisset, interiret; sed quidquid jam voluptatem præbere aut quidquid undique ad eam comparandum lucrum esse videbatur, hoc etiam honestum, et utile judicatum est. (4) Deorum autem metus aut horum lex nulla arcebat; quippe illos quidem colere perire esse judicabant ac non colere, quod omnes pariter viderent; delictorum vero nullus se tandiu victurum spe-

βίους ἂν τὴν τιμωρίαν ἀντιδοῦναι, πολλὸν δὲ μείζω τὴν ἤδη κατεψηφισμένην σφῶν ἐπικραμασθῆναι, ἢν πρὶν ἐμπεσεῖν εἰκὸς εἶναι τοῦ βίου τι ἀπολαῦσαι.

LIV. Τοιοῦτω μὲν πάθει οἱ Ἀθηναῖοι περιπεσόντες ἐπιέζοντο, ἀνθρώπων τ' ἔνδοι θνησκόντων καὶ γῆς ἕξω δρομένης. (2) Ἐν δὲ τῷ κακῷ, οἷα εἰκὸς, ἀνεμνήσθησαν καὶ τοῦδε τοῦ ἔπους, φάσκοντες οἱ πρεσβύτεροι πάλαι ἄδεσθαι, « ἤξει Δωριακὸς πόλεμος, καὶ λοιμοὶς « ἄμ' αὐτῷ. » (3) Ἐγένετο μὲν οὖν ἕρις τοῖς ἀνθρώποις μὴ λοιμὸν ὀνομάσθαι ἐν τῷ ἔπει ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἀλλὰ λιμόν, ἐνίκησε δὲ ἐπὶ τοῦ πάροντος εἰκότως λοιμὸν εἰρηθῆσαι· οἱ γὰρ ἄνθρωποι πρὸς ἃ ἔπασχον τὴν μνήμην ἐποιούντο. Ἦν δὲ γε οἰμαὶ ποτε ἄλλος πόλεμος καταλάβῃ Δωρικὸς τοῦδε ὕστερος καὶ ξυμβῆ γενέσθαι λιμόν, κατὰ τὸ εἰκὸς οὕτως ἄσονται. (4) Μνήμη δὲ ἐγένετο καὶ τοῦ Λακεδαιμονίων χρηστηρίου τοῖς εἰδόσιν, ὅτε ἐπερωτῶσιν αὐτοῖς τὸν θεὸν εἰ χρεὶ πολεμεῖν ἀνείλε κατὰ κράτος πολεμοῦσι νίκην ἔσεσθαι, καὶ αὐτὸς ἔφη συλλήψεσθαι. (5) Περὶ μὲν οὖν τοῦ χρηστηρίου τὰ γιγνώμενα ἡκαζον ὁμοῖα εἶναι, ἐσθεβλήκτων δὲ τῶν Πελοποννησίων ἢ νόσος ἤρατο εὐθύς. Καὶ ἐς μὲν Πελοπόννησον οὐκ ἐσθλθεν, ὅ τι ἄξιον καὶ εἰπεῖν, ἐπειμῆματο δὲ Ἀθήνας μὲν μάλιστα, ἔπειτα δὲ καὶ τῶν ἄλλων χωρίων τὰ πολυανθρωποτάτα. (6) Ταῦτα μὲν τὰ κατὰ τὴν νόσον γενομένα.

LV. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ἐπειδὴ ἔτεμον τὸ πεδίον, παρῆλθον ἐς τὴν Πάραλον γῆν καλουμένην μέχρι Λαυρίου, οὗ τὰ ἀργύρεα μέταλλα ἐστὶν Ἀθηναίσις. Καὶ πρῶτον μὲν ἔτεμον ταύτην ἢ πρὸς Πελοπόννησον ὄρᾳ, ἔπειτα δὲ τὴν πρὸς Εὐβοίαν τε καὶ Ἄνδρον τετραμμένην. (2) Περικλῆς δὲ στρατηγὸς ὢν καὶ τότε περὶ μὲν τοῦ μὴ ἐπεξείναι τοὺς Ἀθηναίους τὴν αὐτὴν γνώμην εἶχεν ὥσπερ καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ ἐσβολῇ.

LVI. ἔτι δ' αὐτῶν ἐν τῷ πεδίῳ ὄντων, πρὶν ἐς τὴν παραλίαν γῆν ἔλθειν, ἑκατὸν νεῶν ἐπίπλουν τῇ Πελοποννήσῳ παρεσκευάζετο, καὶ ἐπειδὴ ἔτοιμα ἦν, ἀνήγετο. (2) Ἦγε δ' ἐπὶ τῶν νεῶν ὀπλίτας Ἀθηναίων τετρακισχιλίους, καὶ ἰππέας τριακισίους ἐν ναυσὶν ἰππαγωγοῖς πρῶτον τότε ἐκ τῶν παλαιῶν νεῶν ποιηθείσας· ζυνοστρατεύοντο δὲ καὶ Χῖοι καὶ Λέσβιοι πεντήκοντα ναυσίν. (3) Ὅτε δὲ ἀνήγετο ἡ στρατιὰ αὕτη Ἀθηναίων, Πελοποννησίους κατέλιπον τῆς Ἀττικῆς ὄντας ἐν τῇ παραλίᾳ. (4) Ἀφικόμενοι δὲ ἐς Ἐπίδαυρον τῆς Πελοποννήσου ἔτεμον τῆς γῆς τὴν πολλήν, καὶ πρὸς τὴν πόλιν προσβαλόντες ἐς ἐλπίδα μὲν ἦλθον τοῦ ελεῖν, οὐ μέντοι προεχώρησέ γε. (5) Ἀναγαγόμενοι δὲ ἐκ τῆς Ἐπιδάουρου ἔτεμον τὴν τε Τροιζηνίδα γῆν καὶ τὴν Ἀλιάδα καὶ τὴν Ἐρμιονίδα· ἐστὶ δὲ πάντα ταῦτα ἐπιθαλάσσια τῆς Πελοποννήσου. (6) Ἄραντες δὲ ἀπ' αὐτῶν ἀφίκοντο ἐς Πρασιάς τῆς Λακωνικῆς πόλιςμα ἐπιθαλάσσιον, καὶ τῆς τε γῆς ἔτεμον καὶ αὐτὸ τὸ πόλιςμα εἶλον καὶ ἐπόρθησαν. (7) Ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἐπ' οἴκου ἀνεχώρησαν. Τοὺς δὲ Πελοποννησίους οὐκέτι κατέλαβον ἐν τῇ Ἀττικῇ ὄντας ἀλλ' ἀναχωρηκότας.

rabat, dum instituto iudicio poenam daret, sed multo maiorem hanc esse, quæ jam decreta sibi impenderet, quæ antequam ingrueret, par utique esse vita frui.

LIV. Tali igitur malo Athenienses correpti graviter premebantur, quum et homines intra muros morerentur, et foris ager vastaretur. (2) Dum autem hoc malo vexantur, quum alia, quæ par erat, memoria repetebant, tum hoc etiam carmen, quod seniores olim cantari dicebant, Unâ Doriacum venit cum peste duellum.

(3) Incidit igitur hominibus altercatio non pestem (λοιμόν) in isto carmine ab antiquis nominatam, sed famem (λιμόν); evicit autem in presentia illud merito, pestilentiam significatam esse; homines enim ad mala, quæ patiebantur, memoriam accomodabant. Si vero unquam aliud Doriacum bellum post hoc incesserit, et famem esse contigerit, probabile est, puto, hoc modo eos canturos. (4) Oraculum etiam Lacedæmonis redditum ab illis, qui hoc noverant, memorabatur, quum ipsis oraculum consulentibus, bellumne movendum esset, Deus respondit, ipsos fore victores, si bellum totis viribus gererent, seque ipsis opem laturum dixit. (5) Quod igitur attinet ad oraculum, ea, quæ fiebant, cum ipso convenire statuebant; quum autem Peloponnesii irrupissent, statim hic morbus grassari cœpit. Et Peloponnesum quidem non invasit, ita quidem ut sit relatu dignum; depastus vero est Athenas præcipue, deinde ex aliis locis ea, quæ maxima populi frequentia erant referta. (6) Atque hæc quidem sunt ea, quæ in morbo evenerunt.

LV. Peloponnesii vero, postquam Atticæ planitiem vastarunt, in agrum, qui maritimus appellatur, processerunt usque ad Laurium, ubi sunt argenti fodinæ Atheniensibus. Ac primum quidem eam partem vastarunt, quæ Peloponnesum spectat, deinde vero eam, quæ ad Eubœam et Andrum vergit. (2) Pericles autem, qui tunc quoque dux erat, eandem sententiam habebat, quemadmodum et in superiore expeditione, non oportere Athenienses contra hostes exire;

LVI. quum autem in planitie adhuc essent, antequam ad oram maritimam venirent, centum navium classem Peloponneso bellum illaturus instruebat, et postquam omnia parata erant, solvit. (2) Ducebat autem in navibus quatuor millia gravis armaturæ militum Atheniensium, et trecentos equites in aliis navibus, quæ equis vehendis erant aptæ, quæ ex vetustis navigiis tunc primum factæ erant; ad eandem autem expeditionem et Chii et Lesbii cum quinquaginta navibus proficiscebantur. (3) Quum autem hic Atheniensium exercitus solvebat, Peloponnesios in Atticæ ora maritima versantes reliquerunt. (4) Quumque ad Epidaurum Peloponnesii urbem pervenissent, magnam agri partem vastarunt, et adorti urbem, in spem quidem ejus expugnandæ venerunt, non tamen res ipsis successit. (5) Quum autem ab Epidauro solvissent, Troezenium et Haliensem et Hermionensem agrum vastarunt: hæc autem omnia loca sunt in maritima Peloponnesi ora. (6) Hinc vero solventes, ad Prasias, agri Laconici oppidum maritimum, pervenerunt, ejusque agrum vastarunt et ipsum oppidum ceperunt ac diruperunt. (7) His autem actis domum redierunt. Peloponnesios vero non amplius invennerunt in Attica versantes, sed domum reversos.

LVII. Ὅσον δὲ χρόνον οἱ τε Πελοποννήσιοι ἦσαν ἐν τῇ γῆ τῇ Ἀθηναίων καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐστράτευον ἐπὶ τῶν νεῶν, ἡ νόσος ἐν ἐν τῇ στρατιᾷ τοὺς Ἀθηναίους ἐφθίρει καὶ ἐν τῇ πόλει, ὥστε καὶ ἐλέγχθη τοὺς Πελοποννησίους δέισαντας τὸ νόσημα, ὡς ἐπυθάνοντο τῶν αὐτομόλων ὅτι ἐν τῇ πόλει εἶη καὶ θάπτοντας ἅμα ἡσθάνοντο, θᾶσσον ἐκ τῆς γῆς ἐξελεῖθιν. (2) Τῇ δ' ἐσβολῇ ταύτῃ πλεῖστον τε χρόνον ἔμειναν καὶ τὴν γῆν πᾶσαν ἔτεμον· ἡμέρας γὰρ τεσσαράκοντα μάλιστα ἐν τῇ γῆ τῇ Ἀττικῇ ἐγένοντο.

LVIII. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους Ἄγων ὁ Νικίου καὶ Κλεότομπος ὁ Κλεινίου ξυστράτηγος ὄντας Περικλέους, λαβόντες τὴν στρατιάν ἤπερ ἐκεῖνος ἐχρήσατο, ἐστράτευσαν εὐθὺς ἐπὶ Χαλκιδᾶς τοὺς ἐπὶ Θράκης καὶ Ποτιδαίαν ἐπι πολιορκουμένην, ἀφικόμενοι δὲ μηχανὰς τε τῇ Ποτιδαίᾳ προσέφερον καὶ παντὶ τρόπῳ ἐπειρῶντο ἐλεῖν. (2) Προυχῶρει δὲ αὐτοῖς οὔτε ἡ αἴρσεις τῆς πόλεως οὔτε τᾶλλα τῆς παρασκευῆς ἀξίως· ἐπιγενομένη γὰρ ἡ νόσος ἐνταῦθα δὴ πᾶν ἐπίεσε τοὺς Ἀθηναίους, φθειρούσα τὴν στρατιάν, ὥστε καὶ τοὺς προτέρους στρατιώτας νοσῆσαι τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ τῆς ξὺν Ἄγωνι στρατιᾶς, ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνῳ ὑγιαίνοντας. Φορμίων δὲ καὶ οἱ ἐξακόσιοι καὶ χίλιοι οὐκέτι ἦσαν περὶ Χαλκιδᾶς. (3) Ὁ μὲν οὖν Ἄγων ταῖς ναυσὶν ἀνεχώρησεν ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀπὸ τετρακισχιλίων ὀπλιτῶν χιλίους καὶ πεντήκοντα τῇ νόσῳ ἀπολέσας ἐν τεσσαράκοντα μάλιστα ἡμέραις· οἱ δὲ πρότεροι στρατιῶται κατὰ χῶραν μένοντες ἐπολιόρκουν τὴν Ποτιδαίαν.

LIX. Μετὰ δὲ τὴν δευτέραν ἐσβολὴν τῶν Πελοποννησίων οἱ Ἀθηναῖοι, ὡς ἦ τε γῆ αὐτῶν ἐτέμνητο τὸ δεύτερον καὶ ἡ νόσος ἐπέκειτο ἅμα καὶ ὁ πόλεμος, ἠλλοίωντο τὰς γνώμας, (2) καὶ τὸν μὲν Περικλέα ἐν αἰτία εἶχον ὡς πείσαντα σφᾶς πολεμῆσαι καὶ δι' ἐκεῖνον ταῖς ζυμφοραῖς περιπεπτωκότας, πρὸς δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ὄρωμηντο ζυγχωρεῖν. Καὶ πρέσβεις τινὰς πέμψαντες ὡς αὐτοὺς ἀπρακτοὶ ἐγένοντο. Πανταχόθεν τε τῇ γνώμῃ ἄποροι καθεστῶτες ἐνέκειντο τῷ Περικλεῖ. (3) Ὁ δὲ δρῶν αὐτοὺς πρὸς τὰ παρόντα χαλεπαίνοντας καὶ πάντα ποιῶντας ἄπερ αὐτὸς ἠπιεῖεν, ξύλλογον ποιήσας (ἐτι δ' ἐστράτηγει) ἐβούλετο θαρσύναι τε καὶ ἀπαγαῶν τὸ ὀργιζόμενον τῆς γνώμης πρὸς τὸ ἡπιώτερον καὶ ἀδέεστρον καταστῆσαι. Παρελθὼν δὲ ἔλεξε τοιάδε.

LX. « Καὶ προσδεχομένη μοι τὰ τῆς ὀργῆς ὑμῶν ἐς ἐμὲ γεγένηται (αἰσθάνομαι γὰρ τὰς αἰτίας), καὶ ἐκκλησίαν τούτου ἔνεκα ζυνήγαγον ὅπως ὑπομνήσω καὶ μέμφομαι εἴ τι μὴ ὀρθῶς ἢ ἐμοὶ χαλεπαίνετε ἢ ταῖς ζυμφοραῖς εἴχετε. (2) Ἐγὼ γὰρ ἠγοῦμαι πόλιν πλείω ζυμψασαν ὀρθομένην ὠφελεῖν τοὺς ἰδιώτας ἢ καθ' ἕκαστον τῶν πολιτῶν εὐπραγοῦσαν, ἀθρόαν δὲ σφαλλομένην. (3) Καλῶς μὲν γὰρ φερόμενος ἀνὴρ τὸ καθ' ἑαυτὸν διαφθειρομένης τῆς πατρίδος οὐδὲν ἤσσαν ξυναπόλλυται, κακοτυχῶν δὲ ἐν εὐτυχίᾳ πολλῶν μᾶλλον διασώζεται. (4) Ὅποτε οὖν πόλις μὲν τὰς ἰδίας ζυμ-

LVII. Quamdiu autem Peloponnesii in Attica, et Athenienses in navali expeditione erant, morbus et militiae et domi Athenienses absumebat; quamobrem etiam rumor fuit, Peloponnesios morbi metu, quum ex transfugis eum in urbe grassari intellexissent et simul etiam sepelientes viderent, citius inde discessisse. (2) Hac autem expeditione in agro hostili diutissime sunt commorati, totumque vastarunt; nam quadraginta ferme dies in Attica manserunt.

LVIII. Eadem aetate Hagno Niciae et Cleompus Cliniae filius, Periclis in praetura collegae, sumptis copiis, quibus ille usus erat, Chalcidensibus, qui sunt in Thracia, et Potidaeae adhuc obsessae bellum statim intulerunt. Quum autem venissent, machinas ei admovebant omnique ope expugnare conabantur. (2) Sed neque urbis expugnatio, neque cetera pro apparatus magnitudine ipsis succedebant; nam morbus superveniens hic Athenienses graviter afflixit, absumens exercitum, adeo ut et priores Atheniensium milites morbum contraxerint ex contagio copiarum, quae cum Hagnone venerant, quamvis antea recte valerent. Phormio vero et ejus mille ac sexcenti milites apud Chalcidenses non amplius erant. (3) Hagno igitur cum navibus Athenas rediit, ex quatuor millibus militum mille et quinquaginta morbo amissis intra dies ferme quadraginta; priores vero milites in loco remanentes Potidaeam obsidebant.

LIX. Post secundam vero Peloponnesiorum irruptionem Athenienses, quum ager ipsorum iterum esset vastatus, et morbus simul et bellum ipsos premeret, sententiam mutaverant; (2) et Periclem culpabant, quod sibi persuasisset, ut bellum hoc susciperent, et quod propter ipsum in has calamitates incidissent; cum Lacedaemoniis vero compositionem facere cupiebant. Quumque legatos ad ipsos misissent, nihil impetrare potuerunt. Atque undique ad consilii inopiam redacti Periclem urgebant. (3) Ille vero, quum ipsos praesentem rerum statum moleste ferre videret, omniaque facere, quae ipse exspectabat, coacta concione (adhuc enim erat exercitus praetor), volebat iis fiduciam addere et ira ex animis sublata mitiores eos et metu vacuos reddere. Quamobrem in medium progressus hanc orationem habuit.

LX. « Et expectanti mihi ira inme vestra accidit (intelligo enim causas), et propterea concionem coegi, ut vos commonefacerem et vobiscum expostularem, si quid vos haud recte vel mihi succensetis, vel rebus adversis ceditis. (2) Ego enim existimo, civitatem, cujus universus status manet erectus, majorem utilitatem privatis hominibus afferre, quam si singulorum civium felicitate privatim floreat, ipsa vero universa jaceat afflicta. (3) Qui enim privatim rem feliciter gerit, si patria evertatur, ipse quoque nihilominus una cum ea perit; si vero in republica florente rem infeliciter gerit, longe facilius conservatur. (4) Quandoquidem igitur respublica pri-

φορὰς οἷα τε φέρειν, εἷς δ' ἕκαστος τὰς ἐκείνης ἀδύνατος, πῶς οὐ χρὴ πάντας ἀμύνειν αὐτῇ, καὶ μὴ ὁ νῦν ὑμεῖς ὁρᾶτε, ταῖς κατ' οἶκον κακοπραγίαις ἐκπεπληγμένοι τοῦ κοινοῦ τῆς σωτηρίας ἀφίσθε, καὶ ἐμέ τε τὸν παραινέσαντα πολεμεῖν καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς οἱ ξυζυγῶντε δι' αἰτίας ἔχετε. (5) Καίτοι ἐμοὶ τοιοῦτῳ ἀνδρὶ ὀργίζεσθε ὅς οὐδενὸς οἶμαι ἤσσων εἶναι γυνῶναι τε τὰ δέοντα καὶ ἐρμηνεύσαι ταῦτα, φιλόπολις τε καὶ χρημάτων κρείσσων. (6) Ὁ τε γὰρ γνούς καὶ μὴ σαφῶς διδάξας ἐν ἴσῳ καὶ εἰ μὴ ἐνεθυμήθη· ὁ τ' ἔχων ἀμφοτέρα, τῇ δὲ πόλει δύνουσι, οὐκ ἂν ἁμίοις τι οἰκείως φράζων προσόντος δὲ καὶ τοῦδε, χρήμασι δὲ νικωμένους, τὰ ξύμπαντα τούτου ἐνὸς ἂν πωλοῖτο. (7) Ὡστ' εἰ μοι καὶ μέσῳς ἡγούμενοι μᾶλλον ἐτέρων προσεῖναι αὐτὰ πολεμεῖν ἐπέσιθητε, οὐκ ἂν εἰκότως νῦν τοῦ γε ἀδικεῖν αἰτίαν φεροίμην.

LXI. « Καὶ γὰρ οἷς μὲν ἀφρεσις γεγένηται τᾶλλα εὐτυχῶσι, πολλὰ ἄνοια πολεμηῆσαι· εἰ δ' ἀναγκαῖον ἦν ἡ εἰζήντας εὐθὺς τοῖς πέλας ὑπακοῦσαι ἢ κινδυνεύσαντας περιγενέσθαι, ὁ φυγὼν τὸν κίνδυνον τοῦ ὑποστάντος μεμπτότερος. (2) Καὶ ἐγὼ μὲν ὁ αὐτὸς εἰμι καὶ οὐκ ἐξίσταμαι· ὑμεῖς δὲ μεταβάλλετε, ἐπεὶ δὲ ξυζυγῶν ὑμῖν πεισθῆναι μὲν ἀκεραῖος μεταμέλειν δὲ κακομένους, καὶ τὸν ἐμὸν λόγον ἐν τῇ ὑμετέρῳ ἀσθενεῖ τῆς γνώμης μὴ ὀρθὸν φαίνεσθαι, διότι τὸ μὲν λυποῦν ἔχει ἤδη τὴν αἴσθησιν ἐκείσῳ, ἧς δὲ ὠφελείας ἄπεισιν ἐτι ἡ δῆλωσις ἀπασιν, καὶ μεταβολῆς μεγάλης, καὶ ταύτης ἐξ ὀλίγου, ἐμπεσοῦσης ταπεινῆ ὑμῶν ἢ διάνοια ἐγκαρτερεῖν ἢ ἔγνωτε. (3) Δουλοῖ γὰρ φρόνημα τὸ αἰφνίδιον καὶ ἀπροσδόκητον καὶ τὸ πλείστω παραλόγῳ ζυμβαῖνον· ὁ ὑμῖν πρὸς τοῖς ἄλλοις οὐχ ἥκιστα καὶ κατὰ τὴν νόσον γεγένηται. (4) Ὁμοῖς δὲ πόλιν μεγάλην οἰκοῦντας καὶ ἐν ἤθεσιν ἀντιπάλοις αὐτῇ τεθραμμένους χρεῶν καὶ ζυμφοραῖς τῶν μεγίσταις ἐθέλειν ὑφίστασθαι καὶ τὴν ἀξίωσιν μὴ ἀφανίζειν (ἐν ἴσῳ γὰρ οἱ ἄνθρωποι δικαιοῦσι τῆς τε ὑπαρχούσης δόξης αἰτιᾶσθαι ὅστις μαλακία ἐλλείπει καὶ τῆς μὴ προσηκούσης μισεῖν τὸν θρασυτῆτι ὀρεγόμενον), ἀπαληθῆσαντας δὲ τὰ ἴδια τοῦ κοινοῦ τῆς σωτηρίας ἀντιλαμβάνεσθαι.

LXII. « Τὸν δὲ πόνον τὸν κατὰ τὸν πόλεμον, μὴ γένηται τε πολὺς καὶ οὐδὲν μᾶλλον περιγενομένοισι, ἀρκείτω μὲν ὑμῖν καὶ ἐκεῖνα ἐν οἷς ἄλλοτε πολλὰκις γε δὴ ἀπέδειξα οὐκ ὀρθῶς αὐτὸν ὑποπτευόμενον, δηλώσω δὲ καὶ τὸδε, ὅ μοι δοκεῖτε οὐτ' αὐτοὶ πώποτε ἐνθυμηθῆναι ὑπάρχον ὑμῖν μεγέθους περὶ ἐς τὴν ἀρχὴν οὐτ' ἐγὼ ἐν τοῖς πρὶν λόγοις· οὐδ' ἂν νῦν ἐχρησάμην κομπωδεστέραν ἔχοντι τὴν προσποίησιν, εἰ μὴ καταπεπληγμένους ὑμᾶς παρὰ τὸ εἶκος ἐώρων. (2) Οἴεσθε μὲν γὰρ τῶν ζυμμάχων μόνον ἄρχειν, ἐγὼ δὲ ἀποφαίνομαι δύο μερῶν τῶν ἐς χρῆσιν φανερῶν, γῆς καὶ θαλάσσης, τοῦ ἐτέρου ὑμᾶς παντὸς κυριωτάτους ὄντας, ἐφ' ὅσον τε νῦν νέμεσθε καὶ ἦν ἐπὶ πλέον βουληθῆτε· καὶ οὐκ ἔστιν ὅστις τῇ ὑπαρχούσῃ παρασκευῇ τοῦ ναυτικοῦ πλέοντας ὑμᾶς οὔτε βασιλεὺς κωλύσει οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἔθνος τῶν ἐν τῇ παρόντι. (3) Ὡστε οὐ κατὰ

vatorum quidem calamitates sustinere potest, privati vero illius non possunt, quomodo non convenit universos opem ei ferre? non autem facere id, quod vos nunc facitis, qui domesticis jacturis attoniti, reipublicæ salutem deseritis, simulque et me, qui vobis suasi, ut bellum hoc susciperitis, atque adeo vos ipsos, qui mihi assensi estis, accusatis. (5) Atque mihi tali viro irascimini, qui me nulli secundum esse puto, aut in cognoscendis rebus, quæ sunt faciendæ, aut etiam in his explicandis, quique civitatis amans sum, et pecunia invictus. (6) Nam qui novit, neque aperte docet, perinde est, ac si nunquam cogitasset; et qui utrumque habet, sed reipublicæ est malivolus, is pariter non quicquam e re ipsius dicat; sed si hoc quoque adsit, pecunia autem vincatur, universa hanc unam ob rem venalia erunt. (7) Quare si mihi vel mediocriter hæc præter ceteros adesse existimantes me auctorem in hoc bello suscipiendo secuti estis, nullo meo merito nunc injuriæ quidem culpam sustineam.

LXI. « Quibus enim, dum ceteris in rebus fortuna secunda utuntur, optio datur, magna est stultitia, si bellum gerant; sed si necesse erat, aut cedentes finitimis statim parere, aut periculis exantlatis servari, is, qui periculum subterfugit, majorem reprehensionem meretur, quam ille, qui hoc fortiter sustinuit. (2) Atque ego quidem idem sum, nec a sententia discedo. Vos vero sententiam mutatis, postquam vobis accidit, ut rebus quidem integris de bello vobis persuaderetur, calamitosis autem rebus poenitentia ducamini; meique consilii ratio propter animum vestri imbecillitatem non recta videatur, quia id quidem, quod molestiam affert, ab unoquoque vestrum jam percipitur, utilitatis vero abest adhuc sensus manifestus omnibus, et quia paulo major rerum conversio, eaque repente incidit, abjecto animo estis ad sustinenda ea, quæ constituistis. (3) Frangit enim spiritum repentinus et inexpectatus casus, et qui maxime præter opinionem accidit; id quod quum ceteris in rebus, tum vero præcipue in hoc morbo vobis accidit. (4) Tamen quum civitatem magnam incolatis, et in moribus ea non inferioribus sitis educati, decet etiam gravissimas calamitates excelsis animis sustinere, nec dignitate obscurare (perinde enim homines damnare solent eum, qui per ignaviam deserit partem jam gloriam, et eum odisse, qui non debitam fastu affectat), sed deposito rerum privatarum dolore reipublicæ salutem tuendam capessere.

LXII. « Quod autem de belli labore timetis, ne nimius sit nec tamen ideo magis victoriam obtineamus, vobis et illa sufficiant, in quibus jam sæpe alias demonstravi, ipsum non recte suspectum esse; declarabo tamen hoc quoque, quod mihi videmini neque vos ipsi unquam antehac cogitasse vobis adesse, de magnitudine reip. ad imperium augendum, neque ego in superioribus meis orationibus; et ne nunc quidem hac oratione uter, quæ quamdam jactationis speciem habet, nisi vos præter rationem animis consternatos viderem. (2) Existimatis enim vos sociis tantum imperare; ego vero pronuntio de duobus elementis in usum datis, terra et mari, alterum totum in vestra maxime potestate esse, et quoad nunc tenetis et si longius progredi voletis; nec ullus est vel rex, vel alia gens earum, quæ nunc vivunt, quæ vos cum præsentis classis apparatu navigantes prohibere possit. (3)

την τῶν οἰκῶν καὶ τῆς γῆς χρεῖαν, ὧν μεγάλων νομί-
ζετε ἐστερηθῆναι, αὐτὴ ἡ δύναμις φαίνεται· οὐδ' εἰκὸς
χαλεπῶς φέρειν αὐτῶν μάλλον ἢ οὐ κηπίον καὶ ἐγκαλ-
λώπισμα πλοῦτου πρὸς ταύτην νομίσαντας ὀλιγωρῆσαι,
καὶ γυνῶναι ἐλευθερίαν μὲν, ἣν ἀντιλαμβάνομενοι αὐτῆς
διασώσωμεν, βραδίως ταῦτα ἀναληψομένην, ἄλλον δ'
ὑπακούσασιν καὶ τὰ προσεκτεημένα φιλεῖν ἐλασσοῦσθαι,
τῶν τε πατέρων μὴ χεῖρους κατ' ἀμφοτέρα φανῆναι,
οἱ μετὰ πόνων καὶ οὐ παρ' ἄλλων δεξάμενοι κατέσχον
τε καὶ προσέτι διασώσαντες παρέδωσαν ἡμῖν αὐτά (αἴ-
σχιον δὲ ἔχοντας ἀφαιρηθῆναι ἢ κτωμένους ἀτυχῆσαι),
ἰέναι δὲ τοῖς ἐχθροῖς ἠμῶς μὴ φρονήματι μόνον ἀλλὰ
καὶ καταφρονήματι. (4) Αὐχμημα μὲν γὰρ καὶ ἀπὸ
ἀμαθίας εὐτυχοῦς καὶ δειλῶ τινι ἐγγίγνεται, καταφρό-
νησις δὲ ὅς ἂν καὶ γνώμη πιστεύη τῶν ἐναντίων προέχει,
ὃ ἡμῖν ὑπάρχει. (5) Καὶ τὴν τόλμαν ἀπὸ τῆς ἠμοίας
τύχης ἢ ζήνησις ἐκ τοῦ ὑπέρφρονος ἐχυρωτέραν παρέ-
χεται, ἐλπιδί τε ἤσσαν πιστεύει, ἥς ἐν τῷ ἀπόρῳ ἢ
ἰσχύι, γνώμη δὲ ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων, ἥς βεβαιωτέρα
ἢ πρόνοια.

LXIII. « Τῆς τε πόλεως ὑμᾶς εἰκὸς τῷ τιμωμένῳ
ἀπὸ τοῦ ἀρχεῖν, ὅπερ ἅπαντες ἀγάλλεσθε, βοηθεῖν, καὶ
μὴ φεύγειν τοὺς πόνους ἢ μὴδὲ τὰς τιμὰς διώκειν· μὴδὲ
νομίσαι περὶ ἐνὸς μόνου, δουλείας ἀντ' ἐλευθερίας, ἀγυ-
νίζεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἀρχῆς στερήσεως καὶ κινδύνου ὧν
ἐν τῇ ἀρχῇ ἀπήχθεσθε. (2) Ἐὐδ' ἐκστῆναι ἔτι ὑμῖν
ἔστιν, εἴ τις καὶ τὸδε ἐν τῷ παρόντι δεδιώς ἀπραγμοσύνη
ἀνδραγαθίζεται· ὡς τυραννίδα γὰρ ἦδη ἔχετε αὐτῆ,
ἣν λαβεῖν μὲν ἀδικον δοκεῖ εἶναι, ἀφεῖναι δ' ἐπικίνδυ-
νον. (3) Τάχιστ' ἂν τε πόλιν οἱ τοιοῦτοι ἐτέρους τε
πείσαντες ἀπολέσειαν, καὶ εἴ που ἐπὶ σφῶν αὐτῶν αὐ-
τόνομοι οἰκήσειαν· τὸ γὰρ ἀπραγμον οὐ σώζεται μὴ
μετὰ τοῦ δραστηρίου τεταγμένον, οὐδὲ ἐν ἀρχούσῃ πόλει
ζυμφέρι ἄλλ' ἐν ὑπηρεσίᾳ, ἀσφαλῆς δουλειῆν.

LXIV. « Ὑμεῖς δὲ μήτε ὑπὸ τῶν τοιῶνδε πολιτῶν
παράγεσθε μήτε ἐμὲ δι' ὀργῆς ἔχετε, ὅτι καὶ αὐτοὶ ξυ-
διέγνωτε πολεμεῖν, εἰ καὶ ἐπελθόντες οἱ ἐναντίοι ἔδρα-
σαν ἅπερ εἰκὸς ἦν μὴ ἐθελήσαντων ὑμῶν ὑπακούειν,
ἐπιγεγένηται τε πέρα ὧν προσεδεχόμεθα ἢ νόσος ἤδε,
πράγμα μόνον δι' τῶν πάντων ἐλπίδος κρεῖσσον γεγενη-
μένον. Καὶ δι' αὐτὴν οἶδ' ὅτι μέρος τι μᾶλλον ἔτι μι-
σοῦμαι, οὐ δικαίως, εἰ μὴ καὶ ὅταν παρὰ λόγον τι εὔ-
πράξῃτε ἐμοὶ ἀναθήσετε. (2) Φέρειν τε χρὴ τὰ τε
δαιμόνια ἀναγκαίως τὰ τε ἀπὸ τῶν πολεμίων ἀνδρείως·
ταῦτα γὰρ ἐν ἔθει τῆδε τῇ πόλει πρότερόν τε ἦν νῦν τε
μὴ ἐν ὑμῖν κωλυθῆ. (3) Γνωῖτε δὲ ὄνομα μέγιστον
αὐτὴν ἔχουσαν ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις διὰ τὸ ταῖς ζυμφο-
ραῖς μὴ εἶκειν, πλείστα δὲ σώματα καὶ πόνους ἀναλω-
κέναι πολέμῳ, καὶ δύναιμι μεγίστην δὴ μέτρι τοῦδε
κεκτημένην, ἥς ἐς αἰδίων τοῖς ἐπιγιγνομένοις, ἣν καὶ
νῦν ὑπενδῶμέν ποτε (πάντα γὰρ πέφυκε καὶ ἐλασσοῦ-
σθαι), μνήμη καταλείβεται, Ἑλλήνων τε ὅτι Ἑλ-
ληγες πλείστον δὴ ἤρξαμεν καὶ πολέμοις μεγίστοις
ἀντέσχομεν πρὸς τε ζῦμπαντας καὶ καθ' ἑκάστους, πο-

Itaque non per ædificiorum et agri usum, quibus quasi mag-
nis quibusdam rebus vos privatos putatis, potentiam hanc
stare apparet; neque vos decet dolore potius rerum ista-
rum tangi, quam hortulorum eas et elegans aliquod divitiarum
ludibrium præ potentia illa existimare, et id amissum vilipen-
dere, atque intelligere, libertatem quidem, si eam fortiter
retineamus et conservemus, hæc facile recuperaturam, sed
aliorum imperio si paruerimus, reliquas etiam fortunas,
quas jam possidemus, ut fere fit, imminutum iri, et neu-
tra in re nos debere a majoribus nostris degenerare; qui res
istas non ab aliis acceptas, sed suis laboribus partas reti-
nuerunt, et præterea conservatas nobis tradiderunt (tur-
pium autem est rebus, quas possidemus, privari, quam in
quærendo rem infelicitè gerere), sed adversus hostes ire non
solum cum fidentia, sed etiam cum contemptione. (4) Glo-
riatio enim etiam ex felici imperitia vel alicui ignavo inna-
scitur, contemptio autem, si quis et consilio se adversariis
superiore esse confidit; id quod nobis adest. (5) Et audacia
vel in æquali fortunæ conditione firmiore reddit
prudencia, si subest elatus animus, et spei minus fident, quæ
vix suam in rebus angustiis exserit, sed consilio ex iis, quæ
præsto sunt, ducto, cuius certior est providentia.

LXIII. « Decet vos dignitati, quam respublica propter
imperium habet, qua vos omnes gloriamini, opem ferre et
aut labores non subterfugere, aut ne honores quidem con-
sectari; neque existimare, de una tantum re, de libertate
aut servitute, certamen esse, sed et de imperio amittendo,
et de periculo ob offensas in imperio contractas impendente.
(2) A quo ne discedere quidem vobis amplius licet, si quis
forte vestrum in hoc quoque propter rerum præsentium ter-
rorem negotia detrectando virum bonum agit; nam ut tyranni-
dem hoc imperium jam tenetis, quod occupare quidem vi-
detur injustum, deponere vero periculosum. (3) Atque
celerrime hujusmodi homines et si ceteris persuaserint,
urbem perdant, et si forte inter se alicubi liberi civitatem
incolant; otii enim studium, nisi cum agendi studio sit
conjunctum, servari non potest, neque id in civitate princi-
patum obtinente utile est, sed in subdita, ad agendam tutam
servitutem.

LXIV. « Vos vero neque ab hujusmodi civibus transversim
agamini, neque mihi succensete cum quo vos et ipsi bellum
gerendum censuistis, licet hostes bello illato fecerint ea,
quæ illos facturos esse verisimile erat, quia vos ipsis
parere nolulistis, accideritque præter ea, quæ exspectaba-
mus, morbus hic, res profecto, quæ una omnium spem
superarit. Atque propter eam scio ex aliqua parte me in lon-
ge majora vestrum odia incurrisse, immerito, nisi etiam
quom aliquid præter vestram expectationem feliciter ges-
seritis, mihi tribuetis. (2) Atque ferre oportet mala, quæ
a numinibus accidunt, necessario, quæ ab hostibus, fortiter;
hæc enim et antea in hujus civitatis more posita erant; nunc
vero videte ne apud vos prohibeantur. (3) Sciat autem ma-
ximum nomen hanc urbem habere apud omnes mortales pro-
pterea, quod rebus adversis non cedat, plurimosque milites
ac labores bello impenderit, eamque maxima potentia ad hoc
usque tempus potitam esse, cuius apud posteros in ater-
num, etiam si forte nunc damnum fiat (natura enim compa-
ratum est, ut omnia decrescant), memoria relinquetur, quod
Græci plurimorum Græcorum imperium obtinuerimus, et
gravissima bella, tum adversus universos, tum adversus
singulos, sustinuerimus, urbemque rerum omnium copia

λιν τε τοῖς πᾶσιν εὐπορωτάτην καὶ μεγίστην ὥκησάμεν. (4) Καίτοι ταῦτα ὁ μὲν ἀπράγμων μὲμψαιτ' ἄν, ὁ δὲ δρᾶν τὴν βουλόμενος καὶ αὐτὸς ζηλώσει· εἰ δὲ τις μὴ κέκτηται, φρονήσει. (5) Τὸ δὲ μισεῖσθαι καὶ λυπηροὺς εἶναι ἐν τῷ παρόντι πᾶσι μὲν ὑπῆρξε δὴ ὅσοι ἕτεροι ἐτέρων ἤξιωσαν ἄρχειν· ὅστις δ' ἐπὶ μεγίστοις τὸ ἐπίφθονον λαμβάνει, ὁρθῶς βουλεύεται. Μῖσος μὲν γὰρ οὐκ ἐπὶ πολὺ ἀντέχει, ἡ δὲ παραυτίκα τε λαμπρότης καὶ ἐς τὸ ἔπειτα δόξα ἀείμνηστος καταλείπεται. (6) Ὑμεῖς δὲ ἐς τε τὸ μέλλον καλὸν προγνόντες ἐς τε τὸ αὐτίκα μὴ αἰσχρὸν, τῷ ἤρῃ προθύμω ἀμφοτέρα κτήσασθε, καὶ Λακεδαιμονίους μῆτε ἐπικηρυκεύσατε μῆτε ἐνδῆλοι ἔστε τοῖς παροῦσι πόνοις βαρυνόμενοι, ὡς οἵτινες πρὸς τὰς ζυμφοράς γνώμη μὲν ἥκιστα λυποῦνται ἔργῳ δὲ μάλιστα ἀντέχουσιν, οὗτοι καὶ πόλεων καὶ ἰδιωτῶν κράτιστοί εἰσιν. »

LXV. Τοιαῦτα ὁ Περικλῆς λέγων ἐπειράτο τοὺς Ἀθηναίους τῆς τε ἐπ' αὐτὸν ὀργῆς παραλύειν καὶ ἀπὸ τῶν παρόντων δεινῶν ἀπάγειν τὴν γνώμην. (2) Οἱ δὲ δημοσίᾳ μὲν τοῖς λόγοις ἀνεπίειθοντο καὶ οὐτε πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ἐτι ἐπέμπον ἐς τε τὸν πόλεμον μᾶλλον ὀρμηκντο, ἰδίᾳ δὲ τοῖς παθήμασιν ἐλυποῦντο, ὁ μὲν δῆμος ὅτι ἀπ' ἐλασσόνων ὀρμηκντο ἐστέρητο καὶ τούτων, οἱ δὲ δυνατοὶ καλὰ κτήματα κατὰ τὴν χώραν οἰκοδομίαις τε καὶ πολυτελείᾳ κατασκευαῖς ἀπολωλεκότες, τὸ δὲ μέγιστον, πόλεμον ἀντ' εἰρήνης ἔχοντες. (3) Οὐ μόντοι πρότερον γε οἱ ζυμπαντες ἐπαύσαντο ἐν ὀργῇ ἔχοντες αὐτὸν πρὶν ἐξημίωσαν χρήμασιν. (4) Ὑστερον δ' αὐθις οὐ πολλῶ, ὅπερ φιλεῖ ὄμιλος ποιεῖν, στρατηγὸν εἶλοντο καὶ πάντα τὰ πράγματα ἐπέτρεψαν, ὧν μὲν περὶ τὰ οἰκεῖα ἕκαστος ἤλγει, ἀμβλύτερον ἤδη ὄντες, ὧν δὲ ζυμπασα ἡ πόλις προσδεῖτο, πλείστοι ἀξίον νομίζοντες εἶναι. (5) Ὅσον τε γὰρ χρόνον προὔστη τῆς πόλεως ἐν τῇ εἰρήνῃ, μετρίως ἐξηγεῖτο καὶ ἀσφαλῶς διεφύλαξεν αὐτήν, καὶ ἐγένετο ἐπ' ἐκεῖνον μεγίστη· ἐπει τε ὁ πόλεμος κατέστη, ὁ δὲ φαίνεται καὶ ἐν τούτῳ προγνόντες τὴν δύναμιν. (6) Ἐπεβίω δὲ δύο ἔτη καὶ μῆνας ἕξ· καὶ ἐπειδὴ ἀπέθανεν, ἐπὶ πλεόν ἐτι ἐγνωσθη ἡ πρόνοια αὐτοῦ ἡ ἐς τὸν πόλεμον. (7) Ὅ μὲν γὰρ ἡσυχάζοντάς τε καὶ τὸ ναυτικὸν θεραπεύοντάς τε ἀρχὴν μὴ ἐπικτωμένους ἐν τῷ πολέμῳ μηδὲ τῇ πόλει κινδυνεύοντας ἔφη περιέσεσθαι· οἱ δὲ ταῦτά τε πάντα ἐς τὸνναντίον ἐπραξαν, καὶ ἄλλα ἔξω τοῦ πολέμου δοκοῦντα εἶναι κατὰ τὰς ἰδίας φιλοτιμίας καὶ ἰδία κέρδη κακῶς ἐς τε σφᾶς αὐτοὺς καὶ τοὺς ζυμμάχους ἐπολίτευσαν, ἃ κατορθούμενα μὲν τοῖς ἰδιώταις τιμῆ καὶ ὠφελία μᾶλλον ἦν, σφαλέντα δὲ τῇ πόλει ἐς τὸν πόλεμον βλάβη καθίστατο. (8) Αἴτιον δ' ἦν ὅτι ἐκεῖνος μὲν δυνατὸς ὦν τῷ τε ἀξιώματι καὶ τῇ γνώμῃ, χρημάτων τε διαφανῶς ἀδωρότατος γενόμενος, κατεῖχε τὸ πλῆθος ἐλευθέρως, καὶ οὐκ ἤγετο μᾶλλον ὑπ' αὐτοῦ ἢ αὐτὸς ἦγεν, διὰ τὸ μὴ κτώμενος ἐξ οὐ προσηκόντων τὴν δύναμιν πρὸς ἡδονὴν τι λέγειν, ἀλλ' ἔχων ἐπ' ἀξιώσει καὶ πρὸς ὀργὴν τι ἀντειπεῖν. (9) Ὅπότε γοῦν αἰσθητοὶ τὸ αὐτοὺς παρὰ καιρὸν ὕβρει

instructissimam et frequentissimam incoluerimus. (4) Quamquam hæc is quidem, qui segnis est, vituperabit, sed qui est agendi studiosus, ipse quoque amulabitur; si quis vero non possideat, invadebit. (5) Cæterum ut invisi et graves in præsentia essent, omnibus contigit, quotquot alteri alteris imperare voluerunt; qui vero maximarum rerum gratia suscipit invidiam, is quidem recte consulit. Odium enim non diu durat, sed et præsens splendor et gloria in posterum perpetuo celebranda relinquuntur. (6) Vos igitur et quod in reliquum tempus honestum futurum est, animo prospicientes, et quod in præsentia non inhonestum est, præsentia animorum alacritate utrumque quærite, neque ullum caduceatorem ad Lacedæmonios mittitis, neque significationem detis, vos præsentibus incommodis premi; nam qui in calamitatibus animo minimum afflictantur, et re ipsa plurimum resistunt, hi et civitatum et privatorum omnium sunt præstantissimi. »

LXV. Talia Pericles dicens conabatur Atheniensium iram in se conceptam mitigare, amicosque a præsentibus malis abducere. (2) Illi vero publice quidem ejus oratione flectebantur, nec legatos ad Lacedæmonios amplius mittebant, et in bellum animis impensius incumbabant, sed privatim calamitates, quibus premebantur, ægre ferebant, plebs quidem, quod, tenuiores facultates habens, bellum ingressa, et tamen his ipsis privata esset, illi vero, qui opibus pollebant, quod egregia in agris prædia villasque magnifice ædificatas et sumptuosa suppellectile instructas amisissent; sed quod omnium erat gravissimum, quod pro pace bellum haberent. (3) Nec prius universi iram, quam in eum conceperant, deposuerunt, quam eum pecunia mulctarunt. (4) Rursus tamen non multo post, id quod vulgus facere solet, belli duces eum elegerunt, eique rerum omnium administrationem commiserunt, quod quæ in privatis rebus eos dolore afficiebant, eorum jam hebetior sensus erat, quæ vero universæ civitati opus erant, in iis illum plurimi faciendum judicabant. (5) Quamdiu enim reipublicæ præfuerat in pace, eam moderate regebat, atque constanter tutatus est, ejusque sub imperio ad maximam potentiam everta est; et postquam bellum susceptum est, illum apparet etiam in hoc reipublicæ vires prævidisse. (6) Vixit autem postea duos annos et sex menses; et postquam obiit, magis etiam cognita est ejus in bello providentia. (7) Hic enim dicebat victores evasuros, si quiescerent, rebusque nauticis operam darent, neque novum imperium quærent in hoc bello, neque rempublicam in discrimen vocarent; illi vero et hæc omnia contra egerunt, et alia, quæ ad hoc bellum pertinere non videbantur, ob privatam ambitionem et privatos quæstus in suam sociorumque perniciem administrarunt, quæ si feliciter succedebant, honor et fructus ad privatos potius redibat, si vero infeliciter succedebant, reipublicæ detrimentum in hoc bello afferebant. (8) Hujus autem rei hæc erat causa, quod quum ille et dignitate et consilio polleret, et manifeste adversus divitiarum dona integerrimus esset, plebem in officio liberaliter continebat, nec magis regebatur ab ea, quam ipse regebat, propterea quod non malis artibus potentiam quærendo ad multitudinis libidinem diceret, sed dignitatem tuendo etiam ad ejus iram obloqueretur. (9) Quoties igitur animadverteret eos in aliqua re intempestive

θαρσύντας, λέγων κατέπλησεν ἐπὶ τὸ φοβεῖσθαι, καὶ δεδιότας αὐτὸν ἀλόγως ἀντικαθίστη πάλιν ἐπὶ τὸ θαρσεῖν. Ἐγίνετό τε λόγῳ μὲν δημοκρατία, ἔργῳ δὲ ὑπὸ τοῦ πρώτου ἀνδρὸς ἀρχή. (10) Οἱ δὲ ὕστερον ἴσοι αὐτοὶ μᾶλλον πρὸς ἀλλήλους ὄντες, καὶ ἀρεγόμενοι τοῦ πρώτου ἕκαστος γίνεσθαι, ἐτράποντο καθ' ἡδονὰς τῷ δήμῳ καὶ τὰ πράγματα ἐνδιδοῦναι. (11) Ἐξ ὧν ἄλλα τε πολλὰ ὡς ἐν μεγάλῃ πόλει καὶ ἀρχὴν ἐχούσῃ ἡμαρτήθη, καὶ ὁ ἐς Σικελίαν πλοῦς [ὄς] οὐ τοσοῦτον γνώμης ἀμαρτήμα ἦν πρὸς οὐδὲ ἐπέσσαν, ὅσον οἱ ἐκπέψαντες οὐ τὰ πρόσφορα τοῖς οἰχομένοις ἐπιγιγνώσκοντες ἄλλα κατὰ τὰς ἰδίας διαβολὰς περὶ τῆς τοῦ δήμου προστασίας τὰ τε ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἀμβλύτερα ἐποίουν καὶ τὰ περὶ τὴν πόλιν πρώτων ἐν ἀλλήλοις ἐταράχθησαν. (12) Σφαλέντες δ' ἐν Σικελίᾳ ἄλλη τε παρασκευὴ καὶ τοῦ ναυτικοῦ τῷ πλείονι μορίῳ, καὶ κατὰ τὴν πόλιν ἤδη ἐν στάσει ὄντες, ἄλλοις τρία μὲν ἔτη ἀντεῖχον τοῖς τε πρότερον ὑπάρχουσι πολεμίοις καὶ τοῖς ἀπὸ Σικελίας μετ' αὐτῶν, καὶ τῶν ξυμμάχων ἐπι τοῖς πλείοσιν ἀφεστηκόσι, Κύρω τε ὕστερον βασιλέως παιδὶ προσγενομένῳ, ὃς παρῆχε χρήματα Πελοποννησίοις ἐς τὸ ναυτικόν· καὶ οὐ πρότερον ἐνέδοσαν ἢ αὐτοὶ ἐν σφίσι κατὰ τὰς ἰδίας διαφορὰς περιπεσόντες ἐσφάλισαν. (13) Τοσοῦτον τῷ Περικλεῖ ἐπερίσσευσε τότε ἀφ' ὧν αὐτὸς προέγνων καὶ πάνυ ἀνβραδύως περιγενέσθαι τῶν Πελοποννησίων αὐτῶν τῷ πολέμῳ.

LXVI. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι τοῦ αὐτοῦ θέρους ἐστράτευσαν ναυσὶν ἑκατὸν ἐς Ζάκυνθον τὴν νῆσον, ἣ κεῖται ἀντιπέρας Ἡλίδος· εἰσὶ δὲ Ἀχαιῶν τῶν ἐκ Πελοποννήσου ἄποικοι καὶ Ἀθηναίους ξυνεμάχουν. (2) Ἐπέπλεον δὲ Λακεδαιμονίων χίλιοι ὀπλίται καὶ Κνήμιος Σπαρτιατῆς ναύαρχος. Ἀποβάντες δὲ ἐς τὴν γῆν ἐδόησαν τὰ πολλὰ. Καὶ ἐπειδὴ οὐ ξυνεχώρουν, ἀπέπλευσαν ἐπ' οἴκου.

LXVII. Καὶ τοῦ αὐτοῦ θέρους τελευτώντος Ἀριστεὺς Κορίνθιος καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβεις Ἀνήριστος καὶ Νικόλαος καὶ Στρατόδημος καὶ Τεγεάτης Τιμαγόρας καὶ Ἀργεῖος ἰδιὰ Πόλλης, πορευόμενοι ἐς τὴν Ἀσίαν ὡς βασιλέα, εἰ πως πείσειαν αὐτὸν χρήματά τε παρέχειν καὶ ξυμπολεμεῖν, ἀφικνοῦνται ὡς Σιτάλκην πρῶτον τὸν Τήρην ἐς Θράκην, βουλόμενοι πείσαι τε αὐτόν, εἰ δύναιντο, μεταστάντα τῆς Ἀθηναίων ξυμμαχίας στρατεῦσαι ἐπὶ τὴν Ποτίδαιαν, οὗ ἦν στρατεύμα τῶν Ἀθηναίων πολιορκοῦν, καὶ ἥπερ ὄρωροντο, δι' ἐκείνου πορευθῆναι πέραν τοῦ Ἑλλησπόντου ὡς Φαρνάκην τὸν Φαρναβάζου, ὃς αὐτοὺς ἐμελλεν ὡς βασιλέα ἀναπέμψειν. (2) Παρατυχόντες δὲ Ἀθηναίων πρέσβεις Λεάρχος Καλλιμάχου καὶ Ἀμεινιάδης Φιλήμονος παρὰ τῷ Σιτάλκῃ πείθουσι τὸν Σάδοκον τὸν γεγενημένον Ἀθηναῖον, Σιτάλκου υἱόν, τοὺς ἀνδράς ἐγχειρίσαι σφίσι, ὅπως μὴ διαβάντες ὡς βασιλέα τὴν ἐκείνου πόλιν τὸ μέρος βλάβωσιν. (3) Ὁ δὲ πεισθεὶς πορευομένους αὐτοὺς διὰ τῆς Θράκης ἐπὶ τὸ πλοῖον ᾧ ἐμελλον τὸν Ἑλλησπόντον περαιώσιν, πρὶν ἐσβαίνειν ξυλλαμβάνει, ἀλ-

per fastum audaces esse, dicendo iis incutiebatur metum, et contra metuentes temere erigebatur rursus ad fiduciam. Quare verbo quidem erat imperium populare, sed re ipsa penes primum virum principatus erat. (10) Qui vero eum sunt sequuti, quum potius inter se dignitate pares essent, et eorum singuli principem in republica locum affectarent, eo conversi sunt, ut ad populi libidines res transmitterent.

(11) Unde cum multa alia, ut in ampla civitate et principatum obtinente, peccata sunt, tum etiam expeditio in Sicilia facta [quæ] non tam judicii error erat de iis, contra quos proficiscerentur, quam eorum culpa, qui, quum copias misissent, non cognoscebant, quæ porro suis profectis conducerent, sed propter privatas similitudines de populi principatu et res, quæ militiæ gerebantur, debiliores reddebant, et de rebus domesticis primum inter se turbis agitati sunt.

(12) Quamvis autem in Sicilia rem infeliciter gessissent, et cum alium apparatus, tum etiam majorem classis partem amississent, et in ipsa urbe summatione jam laborarent, tamen tres annos sustinebant et priores hostes, et Siculos, qui se illis adjunxerant, et præterea etiam sociorum plerosque, qui defecerant, et, qui postea hostis accesserat, Cyrum, regis Persarum filium, qui pecunias Peloponnesiis ad classem præbebat, nec prius cesserunt, quam ipsi mutuis discordiis collihi conciderunt. (13) Tanta erant quæ tunc Pelicli adhuc superabant, et quorum ope ipse providebat se vel facili opera posse superiorem esse Peloponnesiis ipsis eo bello.

LXVI. Lacedæmonii vero eorumque socii, eadem æstate cum centum navibus profecti sunt in insulam Zacynthum, quæ jacet e regione Elidis; sunt autem Zacynthii Achæorum ex Peloponneso coloni, et Atheniensium erant socii. (2) Vehabantur autem adversus illos Lacedæmoniorum mille gravis armaturæ milites, et Cnemus Spartanus, classis præfectus; excensuque ex navibus in terram facto, magnam illius agri partem vastarunt. Cumque illi deditionem facere nollent, domum redierunt.

LXVII. Et eadem æstate jam extrema Aristeus Corinthius et Lacedæmoniorum legati Aneristus et Nicolaus et Stratodemus et Tegeates Timagoras et suo nomine Pollis Argivus, dum iter faciunt in Asiam ad Regem, si qua ratione ei persuadere possent, ut sibi pecuniam præberet bellicque societatem secum iniret, primum in Thraciam ad Sitalcem Teris filium venerunt, cupientes, si possent, ei persuadere, ut relicta Atheniensium societate Potidææ auxilio proficisceretur, ubi erat Atheniensium exercitus urbem obsidens; utque ipsi, qua via instituerant, illo adjuvante iter facere possent trans Hellespontum ad Pharnacem Pharnabazi filium, qui eos ad Regem erat deducturus. (2) Sed quum forte Atheniensium legati, Learchus Callimachi et Ameniades Philemonis filius, apud Sitalcem tunc adessent, Sadoco Sitalcæ filio, qui civis Atheniensis factus erat, persuadent, ut eos sibi traderet, ne, si ad Regem transissent, civitati ipsius hac re nocerent. (3) Ille vero his verbis adductus proficiscentes eos per Thraciam ad navigium, quo Hellespontum erant trajecturi, antequam id conscenderent, comprehendit, missis

λους ξυμπέμφας μετὰ τοῦ Λεάρχου καὶ Ἀμεινιάδου, καὶ ἐκέλευσεν ἐκείνους παραδοῦναι· οἱ δὲ λαβόντες ἐκόμισαν ἐς τὰς Ἀθήνας. (4) Ἀφικομένους δὲ αὐτῶν δεῖσαντες οἱ Ἀθηναῖοι τὸν Ἀριστέα μὴ αὐθις σφᾶς ἔτι πλεῖω κακουργῆ διαφυγῶν, ὅτι καὶ πρὸ τούτων τὰ τῆς Ποτιδαίας καὶ τῶν ἐπὶ Θράκης πάντ' ἐφαίνετο πράξας, ἀκρίτους καὶ βουλομένους ἔστιν ἃ εἰπεῖν αὐθημερὸν ἀπέκτειναν πάντας καὶ ἐς φάραγγας ἐσέβαλον, δικαιοῦντες τοῖς αὐτοῖς ἀμύνεσθαι ὅσπερ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ὑπῆρξαν, τοὺς ἐμπόρους οὐς ἔλαβον Ἀθηναίων καὶ τῶν ξυμμάχων ἐν δλκάσι περὶ Πελοπόννησον πλεόντας ἀποκτείναντες καὶ ἐς φάραγγας ἐσβαλόντες. Πάντας γὰρ δὴ κατ' ἀρχὰς τοῦ πολέμου οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὅσους λάθοιεν ἐν τῇ θαλάσῃ, ὡς πολεμίους διέφθειρον, καὶ τοὺς μετὰ Ἀθηναίων ξυμπολεμοῦντας καὶ τοὺς μὴδὲ μεθ' ἑτέρων.

LXVIII. Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, τοῦ θέρους τελευτώντος, καὶ Ἀμπρακιῶται αὐτοὶ τε καὶ τῶν βαρβάρων πολλοὺς ἀναστήσαντες ἐστράτευσαν ἐπ' Ἄργος τὸ Ἀμφιλοχικὸν καὶ τὴν ἄλλην Ἀμφιλοχίαν. (2) Ἐχθρα δὲ πρὸς τοὺς Ἀργεῖους ἀπὸ τοῦδε αὐτοῖς ἤρξατο πρῶτον γενέσθαι. (3) Ἄργος τὸ Ἀμφιλοχικὸν καὶ Ἀμφιλοχίαν τὴν ἄλλην ἔκτισε μετὰ τὰ Τρωϊκὰ οἰκαδε ἀναχωρήσας καὶ οὐκ ἀρεσκόμενος τῇ ἐν Ἄργει καταστάσει Ἀμφιλοχῶν ὁ Ἀμφιάρεω ἐν τῷ Ἀμπρακιῶ κώλπω, δμῶνυμον τῇ ἑαυτοῦ πατρίδι Ἄργος ὀνομάσας. (4) Καὶ ἦν ἡ πόλις αὕτη μεγίστη τῆς Ἀμφιλοχίας καὶ τοὺς δυνατωτάτους εἶχεν οἰκίτορας. (5) Ὑπὸ ξυμφορῶν δὲ πολλαῖς γενεαῖς ὕστερον πιεζόμενοι Ἀμπρακιῶτας ὁμόρους ὄντας τῇ Ἀμφιλοχικῇ ξυνοίκους ἐπηγάγοντο, καὶ ἐλληνίσθησαν τὴν νῦν γλῶσσαν τότε πρῶτον ἀπὸ τῶν Ἀμπρακιῶτων ξυνοικησάντων· οἱ δὲ ἄλλοι Ἀμφιλοχοὶ βάρβαροί εἰσιν. (6) Ἐξβάλλουσιν οὖν τοὺς Ἀργεῖους οἱ Ἀμπρακιῶται χρόνῳ καὶ αὐτοὶ ἴσχυσι τὴν πόλιν. (7) Οἱ δ' Ἀμφιλοχοὶ γενομένου τούτου διδόασιν ἑαυτοὺς Ἀκαρνᾶσι, καὶ προσπαρακαλέσαντες ἀμφότεροι Ἀθηναίους, οἱ αὐτοῖς Φορμίωνά τε στρατηγὸν ἐπεμψαν καὶ ναῦς τριάκοντα. Ἀφικομένου δὲ τοῦ Φορμίωνος αἰρουοῖσι κατὰ κράτος Ἄργος καὶ τοὺς Ἀμπρακιῶτας ἠνδραποδίσαν, κοινῇ τε ὤκησαν αὐτὸ Ἀμφιλοχοὶ καὶ Ἀκαρνᾶνες. (8) Μετὰ δὲ τούτῳ ἡ ξυμμαχία ἐγένετο πρῶτον Ἀθηναίους καὶ Ἀκαρνᾶσιν. (9) Οἱ δὲ Ἀμπρακιῶται τὴν μὲν ἔχθραν ἐς τοὺς Ἀργεῖους ἀπὸ τοῦ ἀνδραποδισμοῦ σφῶν αὐτῶν πρῶτον ἐποιήσαντο, ὕστερον δὲ ἐν τῷ πολέμῳ τήνδε τὴν στρατείαν ποιοῦνται αὐτῶν τε καὶ Χαόνων καὶ ἄλλων τινῶν τῶν πλησιχώρων βαρβάρων· ἐλθόντες τε πρὸς τὸ Ἄργος τῆς μὲν χώρας ἐκράτους, τὴν δὲ πόλιν ὡς οὐκ ἐδύναντο ἔλειν προσβαλόντες, ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου καὶ διελύθησαν κατὰ ἔθνη. Τοσαῦτα μὲν ἐν τῷ θέρει ἐγένετο.

LXIX. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος Ἀθηναῖοι ναῦς ἔστειλαν εἴκοσι μὲν περὶ Πελοπόννησον καὶ Φορμίωνα στρατηγόν, ὃς ὀρμύμενος ἐκ Ναυπάκτου φυλακὴν εἶχε μήτ' ἐκπλεῖν ἐκ Κορίνθου καὶ τοῦ Κρισαίου κώλ-

aliis quibusdam cum Learcho et Ameniade, illosque his tradi jussit; hi vero eos acceptos Athenas detulerunt. (4) Qui cum eo pervenissent, Athenienses veriti, ne Aristeus, si evasisset, in posterum plus etiam mali sibi faceret, quia eum et antea rerum omnium, quæ ad Potidæam et in Thracia gestæ erant, auctorem fuisse constabat, indemnatos et quædam dicere volentes, omnes eodem die interfecerunt, et in profundas fossas dejecerunt, æquum esse censentes, eodem modo sibi prospicere, quo Lacedæmonii prævisissent, qui negotiatores Atheniensium et sociorum, quos ceperant in onerariis navibus circa Peloponnesum navigantes, interfecerant, et in profundas fossas dejecerant. Omnes enim hujus belli initio Lacedæmonii, quos in mari cepissent, ut hostes trucidabant, tam Atheniensium socios, quam eos, qui neutrorum partes sequebantur.

LXVIII. Iisdem temporibus, extrema jam æstate, et Ambraciotæ, quum ipsi, tum etiam multi barbari, quos ex suis sedibus exciverant, expeditionem fecerunt adversus Argos Amphiloichicum, ceteramque Amphilochiam. (2) Inimicitia autem, quæ ipsis cum Argivis intercedebant, hinc initium duxerunt. (3) Argos Amphiloichicum, et reliquam Amphilochiam condidit post bellum Trojanum domum reversus et parum contentus rerum statu, qui Argis erat, Amphilochns Amphiarai filius in sinu Ambracico, de eodem patriæ suæ nomine Argos appellans. (4) Atque erat hæc urbs omnium in Amphilochia sitarum maxima, et potentissimos habebat incolas. (5) Sed multis post sæculis calamitatibus afflicti Ambraciotas agro Amphiloichico finitimos in civitatis societatem accesserunt, linguamque Græcam, quæ nunc est in usu, tunc primum didicerunt ex Ambraciotis, qui in eadem urbe cum ipsis sedes fixerant; at reliqui Amphiloichi barbari sunt. (6) Ambraciotæ igitur progressu temporis Argivos urbe pellunt ipsique retinent urbem. (7) Amphiloichi vero, quum hoc accidisset, dederunt sese Acarnanibus, et utrique Athenienses in auxilium advocarunt, qui Phormionem ducem et triginta naves ipsis miserunt. Quum autem Phormio eo pervenisset, Argos per vim ceperunt, et Ambraciotas in servitutem abstraxerunt, urbemque Amphiloichi et Acarnanes communiter incoluerunt. (8) Postea vero societas inter Athenienses et Acarnanes primum est inita. (9) Ambraciotæ autem inimicitias cum Argivis primum propter servitutem sibi impositam susceperunt; postea vero in hoc bello hanc expeditionem fecerunt, exercitu ex suis militibus et Chaonibus et aliis quibusdam finitimis barbaris collecto; et ad Argos profecti agrum quidem in sua potestate habebant, sed urbem aggressi quum expugnare non possent, domum redierunt, et alii ab aliis dirempti ad suam quique gentem reverterunt. Atque hæc quidem æstate ista sunt gesta.

LXIX. Insequente autem hieme Athenienses naves miserunt viginti et Phormionem ducem circa Peloponnesum, qui ex belli sede, quam Naupacti habebat, proficiscens, diligenter observabat, ne quis Corintho et ex sinu Crisæo ena-

που μηδὲνα μὴτ' ἐσπλεῖν, ἐτέρας δὲ ἐξ ἐπὶ Καρίας καὶ Λυκίας καὶ Μελησάνδρου στρατηγόν, ὅπως ταῦτά τε ἀργυρολογῶσι καὶ τὸ ληστικὸν τῶν Πελοποννησίων μὴ εἶωσι αὐτόθεν ὀρμώμενον βλάπτειν τὸν πλοῦν τῶν δλ-κάδων τῶν ἀπὸ Φασήλιδος καὶ Φοινίκης καὶ τῆς ἐκεῖθεν ἡπείρου. (2) Ἀναβάς δὲ στρατιᾷ Ἀθηναίων τε τῶν ἀπὸ τῶν νεῶν καὶ τῶν ζυμμάχων ἐς τὴν Λυκίαν ὁ Μελησάνδρος ἀποθνήσκει καὶ τῆς στρατιᾶς μέρος τι διέφθειρε νικηθεὶς μάχῃ.

LXX. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος οἱ Ποτιδαῖαι ἐπειδὴ οὐκέτι ἐδύνατο πολιορκούμενοι ἀντέχειν, ἀλλ' αἱ τε ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβολαὶ Πελοποννησίων οὐδὲν μᾶλλον ἀπανίστασαν τοὺς Ἀθηναίους, ὅ τε αἴτος ἐπελελοιπεί, καὶ ἄλλα τε πολλὰ ἐπεγεγένητο αὐτόθι ἤδη βρώσεις περὶ ἀναγκαίας καὶ τινες καὶ ἀλλήλων ἐγένευντο, οὕτω δὴ λόγους προσφέρουσι περὶ ζυμβάσεως τοῖς στρατηγοῖς τῶν Ἀθηναίων τοῖς ἐπὶ σφίσι τεταγμένοις, Ξενοφῶντι τε τῷ Εὐριπίδου καὶ Ἐστιοδώρῳ τῷ Ἀριστοκλείδου καὶ Φανομάχῳ τῷ Καλλιμάχου. (2) Οἱ δὲ προσεδέξαντο, ὀρμῶντες μὲν τῆς στρατιᾶς τὴν ταλαιπωρίαν ἐν χωρίῳ χειμερινῷ, ἀναλωκυίας τε ἤδη τῆς πόλεως δις-χιλία τάλαντα ἐς πολιορκίαν. (3) Ἐπὶ τοῖσδε οὖν ξυνέβησαν, ἐξελεῖν αὐτοὺς καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τοὺς ἐπικούρους ξὺν ἐνὶ ἱματίῳ, γυναῖκας δὲ ξὺν δυοῖν, καὶ ἀργύριον τι ῥητὸν ἔχοντας ἐφόδιον. (4) Καὶ οἱ μὲν ὑπόσπονδοι ἐξῆλθον ἐπὶ τὴν Χαλκιδικὴν καὶ Ἐκαστος ἤ ἐδύνατο Ἀθηναῖοι δὲ τοὺς τε στρατηγούς ἐπητιάσαντο ὅτι ἄνευ αὐτῶν ξυνέβησαν (ἐνόμιζον γὰρ ἂν κρατῆσαι τῆς πόλεως ἢ εὐόλουντο), καὶ ὕστερον ἐποίκους ἑαυτῶν ἔπεμψαν ἐς τὴν Ποτιδαίαν καὶ κατώρισαν. (5) Ταῦτα μὲν ἐν τῷ χειμῶνι ἐγένετο, καὶ τὸ δεύτερον ἔτος ἐτελεύτα τῷ πολέμῳ τῷδε ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

LXXI. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους οἱ Πελοποννησίοι καὶ οἱ ζυμμάχοι ἐς μὲν τὴν Ἀττικὴν οὐκ ἐσέβαλον, ἐστράτευσαν δ' ἐπὶ Πλάταιαν ἡγήτο δὲ Ἀρχίδαμος ὁ Ζευσιδάμου Λακεδαιμονίων βασιλεὺς. Καὶ καθίσας τὸν στρατὸν ἐμελλε δηρῶσαι τὴν γῆν· οἱ δὲ Πλαταιῆς εὐθὺς πρέσβεις πέμψαντες πρὸς αὐτὸν ἔλεγον τοιάδε. (2) « Ἀρχίδαμε καὶ Λακεδαιμόνιοι, οὐ δίκαια ποιεῖτε οὐδ' ἄξια οὔτε ὑμῶν οὔτε πατέρων ὧν ἐστέ, ἐς γῆν τὴν Πλαταιῶν στρατεύοντες. Πausanias γὰρ ὁ Κλεομ-βρότου Λακεδαιμόνιος ἐλευθερώσας τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τῶν Μήδων μετὰ Ἑλλήνων τῶν ἐθελησάντων ξυνάρα-σθαι τὸν κίνδυνον τῆς μάχης ἢ παρ' ἡμῖν ἐγένετο, θύ-σας ἐν τῇ Πλαταιῶν ἀγορᾷ Διὶ ἐλευθερίῳ ἱερὰ καὶ ξυγκαλέσας πάντας τοὺς ζυμμάχους ἀπεδίδου Πλα-ταιεῦσι γῆν καὶ πόλιν τὴν σφετέραν ἔχοντας αὐτονό-μους οἰκεῖν, στρατεῦσαι τε μηδὲνα ποτὲ ἀδίκως ἐπ' αὐτοὺς μηδ' ἐπὶ δουλείᾳ, εἰ δὲ μὴ, ἀμύνειν τοὺς πα-ρόντας ζυμμάχους κατὰ δύναμιν. (3) Τάδε μὲν ἡμῖν πατέρες οἱ ὑμέτεροι ἔδωσαν ἀρετῆς ἕνεκα καὶ προθυμίας τῆς ἐν ἐκείνοις τοῖς κινδύνοις γενομένης, ὑμεῖς δὲ τὰ-ναντία ὄρατε· μετὰ γὰρ Θηβαίων τῶν ἡμῖν ἐχθίστων ἐπὶ δουλείᾳ τῇ ἡμετέρᾳ ἤκετε. (4) Μάρτυρας δὲ θεούς

vigaret, neve eo intraret; alias autem sex in Cariam et Lyciam, et Melesandrum ducem, ut et pecunias ab istarum regionum incolis exigerent, neque permetterent, ut latrones Peloponnesii ex illis regionibus proficiscentes infestarent oneraria navigia ex Phaselide et Phœnicæ et ex illa continente proficiscentia. (2) Melesander autem cum exercitu et Atheniensium navibus advectorum et sociorum in Lyciam progressus, prælio superatus occidit, et partem copiarum amisit.

LXX. Eadem hieme Potidæatæ, quum diutius obsidionem tolerare non possent, et Peloponnesiorum irruptiones in Atticam factæ nihilo magis Athenienses removerent, et res frumentaria defecisset, et alia multa præterea pro necessario victu illic jam accidissent, quinetiam nonnulli mutuo se gustassent, ita demum in colloquium de deditione venerunt cum Atheniensium ducibus, quibus ea urbis obsidendæ cura mandata erat, Xenophonte Euripidis et Hestiodoro Aristoclidæ et Phanomacho Callimachi filio. (2) Illi vero conditiones oblatas acceperunt, tum quod exercitum in loco frigido magna incommoda ferre animadverterent, tum etiam quod respublica duo talentorum millia in illam obsidionem jam impendisset. (3) His igitur conditionibus deditionem fecerunt, ut ipsi exirent et liberi et uxores et milites auxiliarii cum privis tunicis, fœminæ vero cum binis, cumque certa singuli ad vaticum pecunia. (4) Atque hi quidem interposita fide publica egressi abierunt in agrum Chalcidicum, et quo quisque poterat; Athenienses vero ducibus crimini dederunt, quod populi injussu compositionem fecissent (existimabant enim illos urbe potiri potuisse, quemadmodum vellent), et postea colonos ex se Potidæam miserunt eamque incoluerunt. (5) Atque hæc quidem hac hieme sunt gesta, et secundus hujus belli annus finiebatur, quod Thucydides conscripsit.

LXXI. Insequente æstate Peloponnesii eorumque socii in Atticam quidem nullam irruptionem fecerunt, sed adversus Platæam iverunt; dux autem erat Archidamus Zevxidami filius, Lacedæmoniorum rex. Et castris positis agrum vastaturus erat; sed Platæenses legatis statim ad ipsum missis hæc dixerunt: (2) « Archidame et Lacedæmonii, neque juste neque ex dignitate vestra patrumque vestrorum facitis, qui agrum Platæensem invaditis. Pausanias enim Cleombroti filius, Lacedæmonius, qui Græciam Medorum dominatu liberavit, cum Græcis, qui prompti erant pugnae apud nos commissæ idem periculum subire, quum victimas Jovi Liberatori in Platæensi foro immolasset, omnesque socios convocasset, Platæensibus et agrum et urbem reddebat, ut sua possidentibus suis legibus viverent, et ne quis unquam injuste aut servitutis imponendæ causa bellum ipsis inferret; alioqui socios, qui aderant, pro viribus vim ab ipsis propulsaturos. (3) Hæc igitur patres vestri propter virtutem et animi alacritatem, quam in illis periculis demonstravimus, nobis tribuerunt; vos vero contraria facitis; nam cum Thebanis, qui nobis sunt inimicissimi, huc adventitis, ut nos in servitutem redigatis. (4) Deos autem contestati, et eos,

τούς τε ὄρκιους τότε γενομένους ποιούμενοι καὶ τοὺς ἡμετέρους πατρίους καὶ ἡμετέρους ἐγχωρίους, λέγομεν ὑμῖν τὴν γῆν τὴν Πλαταιίδα μὴ ἀδικεῖν μηδὲ παραβαίνειν τοὺς ὄρκους, ἔαν δὲ οἰκεῖν αὐτόνομους καθάπερ Πausanίας ἐδικαίωσεν. »

LXXII. Τοσαῦτα εἰπόντων Πλαταιῶν Ἀρχίδαμος ὑπολαβὼν εἶπε « Δίκαια λέγετε, ὦ ἄνδρες Πλαταιῆς, ἢ ποιῆτε ὁμοῖα τοῖς λόγοις. Καθάπερ γὰρ Πausanίας ὑμῖν παρέδωκεν, αὐτοὶ τε αὐτονομεῖσθε καὶ τοὺς ἄλλους ζυμελευθεροῦτε, ὅσοι μετασχόντες τῶν τότε κινδύνων ὑμῖν τε ζυνώμοσαν καὶ εἰσι νῦν ὑπ' Ἀθηναίους, παρασκευῆ τε τοσῆδε καὶ πόλεμος γεγενῆσθαι αὐτῶν ἕνεκα καὶ τῶν ἄλλων ἐλευθερώσεως. Ἦς μάλιστα μὲν μετασχόντες καὶ αὐτοὶ ἐμείναιτε τοῖς ὄρκοις· εἰ δὲ μή, ἄπερ καὶ τὸ πρότερον ἤδη προκαλεσάμεθα, ἡσυχίαν ἄγετε νεμόμενοι τὰ ἡμέτερα αὐτῶν, καὶ ἔσθε μηδὲ μεθ' ἑτέρων, δέχεσθε δὲ ἀμφοτέρους φίλους, ἐπὶ πολέμῳ δὲ μηδετέρους. Καὶ τάδε ἡμῖν ἀρκέσει. » (2) Ὁ μὲν Ἀρχίδαμος τοσαῦτα εἶπεν· οἱ δὲ Πλαταιῶν πρέσβεις ἀκούσαντες ταῦτα ἐσῆλθον ἐς τὴν πόλιν, καὶ τῷ πλήθει τὰ βηθέντα κοινώσαντες ἀπεκρίναντο αὐτῷ ὅτι ἀδύνατα σφίσιν εἶη ποιεῖν ἢ προκαλεῖται ἄνευ Ἀθηναίων· παῖδες γὰρ σφῶν καὶ γυναῖκες παρ' ἐκείνους εἶσαν· δεδιέναι δὲ καὶ περὶ τῆ πάσης πόλεμῳ μὴ ἐκείνων ἀποχωρησάντων Ἀθηναῖοι ἔλθόντες σφίσιν οὐκ ἐπιτρέψωσιν, ἢ Θηβαῖοι ὡς ἔνορκοι ὄντες κατὰ τὸ ἀμφοτέρους δέχεσθαι αὐτῶν σφῶν τὴν πόλιν πειράσωσι καταλαθεῖν. (3) Ὁ δὲ θαρσύνων αὐτοὺς πρὸς ταῦτα εἶπε « Ὑμεῖς δὲ πόλιν μὲν καὶ οἰκίας ἡμῖν παράδοτε τοῖς Λακεδαιμονίοις, καὶ γῆς ὄρους ἀποδείξατε, καὶ δένδρα ἀριθμῶν τὰ ἡμέτερα, καὶ ἄλλο εἴ τι δυνατόν ἐς ἀριθμὸν ἐλθεῖν· αὐτοὶ δὲ μεταχωρήσατε ὅποι βούλεισθε, ἕως ἂν ὁ πόλεμος ᾗ. Ἐπειδὴν δὲ παρέλθῃ, ἀποδώσομεν ὑμῖν ἢ ἂν παραλάβωμεν. Μέχρι δὲ τοῦδε ἕξομεν παρακαταθήκην, ἐργαζόμενοι καὶ φορὰν φέροντες ἢ ἂν ὑμῖν μέλλῃ ἰκανὴ ἔσσεσθαι. »

LXXIII. Οἱ δ' ἀκούσαντες ἐσῆλθον αὐτῶν ἐς τὴν πόλιν, καὶ βουλευσάμενοι μετὰ τοῦ πλήθους ἔλεξαν ὅτι βούλονται ἢ προκαλεῖται Ἀθηναίους κοινῶσαι πρῶτον, καὶ ἢν πείθωσιν αὐτούς, ποιεῖν ταῦτα· μέχρι δὲ τούτου σπείσασθαι σφίσιν ἐκέλευον καὶ τὴν γῆν μὴ δηοῦν. Ὁ δὲ ἡμέρας τε ἐσπείσατο ἐν αἷς εἰκόδῃ ἢν κομισθῆναι, καὶ τὴν γῆν οὐκ ἔτεμνεν. (2) Ἐλθόντες δὲ οἱ Πλαταιῆς πρέσβεις ὡς τοὺς Ἀθηναίους καὶ βουλευσάμενοι μετ' αὐτῶν πάλιν ἦλθον ἀπαγγέλλοντες τοῖς ἐν τῇ πόλει τοιαῖδε· « Οὗτ' ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνου, ὦ ἄνδρες Πλαταιῆς, ἀφ' οὗ ζυμμάχοι ἐγενόμεθα, Ἀθηναῖοι φασὶν ἐν οὐδενὶ ἡμᾶς προέσθαι ἀδικουμένους, οὕτε νῦν περιψέσθαι, βοηθήσειν δὲ κατὰ δύναμιν. Ἐπισκῆπτουσί τε ὑμῖν πρὸς τῶν ὄρκων οὐδ' οἱ πατέρες ὤμοσαν μηδὲν νεωτερίζειν περὶ τὴν ζυμμάχιαν. »

LXXIV. Τοιαῦτα τῶν πρέσβειων ἀπαγγειλάντων οἱ Πλαταιῆς ἐβουλεύσαντο Ἀθηναίους μὴ προδοῦναι, ἀλλ' ἀνέχεσθαι καὶ γῆν τεμνομένην, εἰ δεῖ, ὄρωντας καὶ ἄλλο πάσχοντας ἢ τὴν ζυμμάχιαν· ἐξελθεῖν τε μηδὲνα ἔτι,

qui jurisjurandi testes tunc fuerunt, et vestros patrios, et nostros indigenas, dicimus vobis, ne agrum Plataensem laedatis, neve jusjurandum violetis, sed jure nostro nos vivere sinatis, quemadmodum Pausanias justum esse statuit. »

LXXII. Talia quum Plateenses dixissent, Archidamus illorum orationem excipiens, hæc respondit. « Æqua est vestra oratio, Viri Plateenses, si vobis facta respondeant. Quemadmodum enim Pausanias vobis præstitit, et vos ipsi vestro jure vivite et ceteros pro vestra virili parte in libertatem vindicate, quotquot eadem pericula tunc vobiscum subierunt, et ejusdem jurisjurandi participes fuerunt, et qui nunc Atheniensibus serviunt; et tantus hic apparatus tantumque bellum susceptum est de eorum ceterorumque libertate. Cujus potissimum quidem est, ut vos quoque participes sitis, et sic jusjurandum et ipsi servetis; sin minus, ad quæ ante etiam vos jam invitavimus, quiescite, res vestras possidentes, ac neutrorum partes sequimini, sed accipite utrosque amicitia causa, neutros vero belli gratia. Atque hæc quidem nobis sufficient. » (2) Archidamus igitur hæc dixit; Plateensium vero legati his auditis in urbem redierunt; quumque rem ad populum rettulissent, Archidamo responderunt: « Nihil a se eorum, quæ ab ipso petebantur, sine Atheniensibus fieri posse. Suos quippe liberos, et conjuges apud illos esse; seque toti etiam civitati timere, ne post ipsorum discessum, Athenienses venirent, et illa non concederent, aut etiam Thebani, propterea quod pacto comprehensi essent de utrisque recipiendis, suam urbem rursus occupare conarentur. » (3) Ille vero eos bene sperare jubens, ad hæc respondit: « Vos vero urbem et ædificia nobis Lacedæmonis tradite, et fines agri demonstrate, et numerum vestrarum arborum, et quicquid aliud in numerum cadere potest; ipsi vero abite quocumque vultis, quamdiu bellum durarit. Ubi autem confectum fuerit, reddemus, quæcumque receperimus. Interea vero ut depositum servabimus, agrum colentes, et tributum pendentes, quod vobis suppetere possit. »

LXXIII. Illi vero his auditis in urbem redierunt, cumque his de rebus cum multitudine consultassent, responderunt: « Se velle conditiones sibi ab eo oblatas cum Atheniensibus prius communicare; et si illis persuadere possent, se ad hæc facienda paratos esse. » Interea vero petebant, ut inducias secum faceret, et ab agro vastando sibi temperaret. Ille vero inducias fecit tot diebus, intra quot verisimile videbatur, responsum Athenis afferri posse, et ab agro vastando sibi temperavit. (2) Plateenses vero legati ad Athenienses profecti, et agitato cum illis consilio, redierunt, hæcque civitati retulerunt: (3) « Neque in superiore tempore, viri Plateenses, ex quo societatem inivimus, Athenienses dicunt se passos esse nobis injuriam fieri, neque nunc passuros, sed pro viribus opem luros; vobisque mandant, per jusjurandum, quod vestri patres jurarunt, ne quid novi in societate moliamini. »

LXXIV. Quum legati hæc renuntiassent, Plateenses decreverunt non deserere Athenienses, sed pati et agrum ante suos oculos vastari, si necesse esset, et perferre quicquid aliud contingere posset; nec quemquam amplius emittere.

ἀλλ' ἀπὸ τοῦ τείχους ἀποκρίνασθαι ὅτι ἀδύνατα σφίσι ποιεῖν ἐστὶν ἂν Λακεδαιμόνιοι προκαλοῦνται. (2) Ὡς δὲ ἀπεκρίναντο, ἐντεῦθεν δὴ πρῶτον μὲν ἐς ἐπιμαρτυρίαν καὶ θεῶν καὶ ἡρώων τῶν ἐγχωρίων Ἀρχίδαμος ὁ βασιλεὺς κατέστη, λέγων ὧδε· (3) « Θεοὶ ὅσοι γῆν τὴν Πλαταιίδα ἔχετε καὶ ἥρωες, ξυνίστορες ἔστε ὅτι οὔτε τὴν ἀρχὴν ἀδικῶς, ἐκλιπόντων τῶνδε πρότερον τὸ ξυνώμοτον, ἐπὶ γῆν τήνδε ἤλθομεν, ἐν ᾗ οἱ πατέρες ἡμῶν εὐξάμενοι ὑμῖν Μῆδων ἐκράτησαν καὶ παρέσχετε αὐτῆν εὐμενῆ ἐναγωνίως ποιεῖν τοῖς Ἑλλησιν, οὔτε νῦν, ἣν τι ποιῶμεν, ἀδικήσομεν· προκαλεσάμενοι γὰρ πολλὰ καὶ εἰκότα οὐ τυγχάνομεν. Ξυγγνώμονες δὲ ἔστε τῆς μὲν ἀδικίας κολάζεσθαι τοῖς ὑπάρχουσι προτέροις, τῆς δὲ τιμωρίας τυγχάνειν τοῖς ἐπιφέροσι νομίμως. »

LXXV. Τοσαῦτα ἐπιχειρήσας καθίστη ἐς πόλεμον τὸν στρατόν, καὶ πρῶτον μὲν περιστάυρωσεν αὐτοὺς τοῖς δένδροισιν ἂ ἐκοψαν, τοῦ μηδὲνα εἶτι ξιένια, ἔπειτα χῶμα ἔχουν πρὸς τὴν τελευτὴν, ἐλπίζοντες ταχίστην αἴρῃσιν ἔσσεσθαι αὐτῶν στρατεύματος τοσοῦτο ἐργαζόμενου. (2) Ξύλα μὲν οὖν τέμνοντες ἐκ τοῦ Κιθαιριῶνος παρῳκοδόμου ἐκατέρωθεν, φορητὸν ἀντὶ τοίχων τιθέντες, ὅπως μὴ διαχέοιτο ἐπὶ πολὺ τὸ χῶμα· ἐφόρου δὲ ὕλην ἐς αὐτὸ καὶ λίθους καὶ γῆν καὶ εἴ τι ἄλλο ἀνύτειν μέλλοι ἐπιβαλλόμενον. (3) Ἡμέρας δὲ ἔχουν ἐβδομήκοντα καὶ νύκτας ξυνεχῶς, διηρημένοι κατ' ἀναπαύλας, ὥστε τοὺς μὲν φέρειν τοὺς δὲ ὑπνον τε καὶ σίτον αἰρεῖσθαι· Λακεδαιμονίων τε οἱ ξεναγοὶ ἐκάστης πόλεως ξυνεφεστῶτες ἠνάγκαζον ἐς τὸ ἔργον. (4) Οἱ δὲ Πλαταιῆς ὀρώντες τὸ χῶμα αἰρόμενον, ζύλινον τεῖχος ξυνθέντες καὶ ἐπιστήσαντες τῷ ἑαυτῶν τείχει ἧ προσεχούτο, ἐσῳκοδόμου ἐς αὐτὸ πλίνθους ἐκ τῶν ἐγγύς οἰκιῶν καθαιρούντες. (5) Ξύνδεσμος δ' ἦν αὐτοῖς τὰ ξύλα τοῦ μὴ ὑψηλὸν γιγνώμενον ἀσθενὲς εἶναι τὸ οἰκοδόμημα. Καὶ προκαλύμματα εἶχε δέβρεις καὶ διφθέρας, ὥστε τοὺς ἐργαζόμενους καὶ τὰ ξύλα μήτε πυρφόροις οἰστοῖς βάλλεσθαι ἐν ἀσφαλείᾳ τε εἶναι. (6) Ἦρετο δὲ τὸ ὕψος τοῦ τείχους μέγα, καὶ τὸ χῶμα οὐ σχολαίτερον ἀντανῆει αὐτῷ. Καὶ οἱ Πλαταιῆς τοῖονδε τι ἐπινοοῦσιν· διελόντες τοῦ τείχους ἧ προσέπιπτε τὸ χῶμα, ἐσεφόρου τὴν γῆν.

LXXVI. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι αἰσθόμενοι ἐν ταρσοῖς καλάμου πηλὸν ἐνεπίπτοντες ἐσέβαλλον ἐς τὸ διηρημένον, ὅπως μὴ διαχεόμενον ὥσπερ ἡ γῆ φοροῖτο. (2) Οἱ δὲ ταύτῃ ἀποκλήόμενοι τοῦτο μὲν ἐπέσχον, ὑπόνομον δ' ἐκ τῆς πόλεως ὀρύξαντες καὶ ξυνεκμηράμενοι ὑπὸ τὸ χῶμα ὑφέλκον αὐτὴν παρὰ σφῆς τὸν ροῦν· καὶ ἐλάνθανον ἐπὶ πολὺ τοὺς ἔξω, ὥστ' ἐπιβάλλοντας ἦσσαν ἀνύτειν ὑπαγομένου αὐτοῖς κάτωθεν τοῦ χῶματος καὶ ἰζάνοντες αἰεὶ ἐπὶ τὸ κενούμενον. (3) Δεδιότες δὲ μὴ οὐδ' οὔτω δύνανται ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς ἀντέχειν, προσεπεξεῖρον τὸδε· τὸ μὲν μέγα οἰκοδόμημα ἐπαύσαντο ἐργαζόμενοι τὸ κατὰ τὸ χῶμα, ἔθεν δὲ καὶ ἔθεν αὐτοῦ ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ βραχέος τείχους ἐκ τοῦ ἐντὸς μηχανοειδὲς ἐς τὴν πόλιν προσῳκοδόμου, ὅπως εἴ τὸ μέγα τεῖχος

sed ex muris respondere, « se non posse facere ea, quæ a Lacedæmoniis petantur. » (2) Quum autem hoc responsum dedissent, tunc vero rex Archidamus primum Deos et heroes indigenas contestari cœpit, his verbis : (3) « Dii, quotquot agri Plataeensis præsidēs estis, et heroes, testes estote, neque omnino nos injuste, quum isti societatis jusjurandum prius violarint, in hunc agrum venisse, in quo patres nostri post vota vobis nuncupata Medos superarunt, et quem Græcis benignum præbuitis, ut in eo dimicarent, neque nunc, si quid faciamus, nos injuste facturos; nam quum multas æquasque condiciones obtulerimus, nihil ab illis impetramus. Propitii autem estote, ut illi, qui maleficii principes extiterunt, coerceantur, ultio autem contingat iis, qui eam exigant, ut fas est. »

LXXV. His verbis deos obtestatus exercitum ad bellum gerendum paravit, ac primum quidem ipsos, ne quis amplius exiret, circumvallavit arboribus, quas ceciderant; deinde vero aggerem ad urbem aggerebant, illam propediem expugnatum iri sperantes, tanta militum manu in opere occupata. (2) Itaque cæsam et Cithærone materiam aggeri utrinque adhibebant, ad storearum instar murorum loco admoventes, ne humus aggesta latius diffunderet; in hunc autem aggerem ingerebant ligna et lapides et humum et si quid aliud injectum ad opus absolvendum facere videbatur. (3) In hoc autem aggeris opere septuaginta dies cum totidem noctibus conjunctos continenter consumebant, ita inter se opus quietis gratia partiti, ut alii quidem materiam congererent, alii vero somnum et cibum caperent; et Lacedæmonii, qui peregrinis singularum civitatum militibus præerant, in re præsentis ad opus urgebant. (4) Plataenses vero aggerem extolli cernentes, quum murum ligneum composuissent suisque muris, qua agger excitabatur, imposuissent, alterum murum lateritium intra ligneum ædificarunt, materiam ex vicinis ædibus detrahentes. (5) Lignis autem internexis materiam colligabant, ne in altum succrescens ædificium infirmum esset. Habebat autem munimenta objecta, quibus protegeretur, coria et centones, ut et qui in opere erant occupati, et ligna ipsa nullis igniferis missilibus peterentur et in tuto essent. (6) Murus autem in magna altitudine extollebatur, et agger non segnius ex adverso contra ipsum surgebat. Et Plataenses tale quiddam excogitant : interciso muro, qua agger ad eum pertinebat, humum ex aggere in urbem importabant.

LXXVI. At Peloponnesii hac re cognita, cœnum in cratibus arundineis involventes, in aggeris partem humo subtracta divisam conjiciebant, ne, sicut humus, diffluens in urbem portaretur. (2) Illi vero isto conatu exclusi, ab hoc quidem abstinuerunt, sed cuniculos ex urbe egerunt, eosque conjectura sub ipsum aggerem dirigentes, humum ad se rursus subducebant, diuque illos, qui foris erant, latebant, adeo ut illi humum etiam atque etiam aggerentes minus tamen opus absolverent, quod ipsorum agger deorsum subduceretur, et in partem, quæ evacuabatur, semper subsideret. (3) Sed veriti, ne sic quoque pauci multis resistere non possent, hoc quoque excogitarunt : magnum quidem ædificium, quod aggeri oppositum exstruebant, ædificare desierunt, sed in utroque ejus latere, initio ducto a muro humiliore, intus murum lunata forma urbem versus ducere cœperunt, ut, si magnus caperetur, hic hostibus resisteret,

ἀλίσκοιτο, τοῦτ' ἀντέχοι, καὶ δέοι τοὺς ἐναντίους αὐθῆς πρὸς αὐτὸ χῶν καὶ προχωροῦντας εἴσω διπλάσιόν τε πόνον ἔχειν καὶ ἐν ἀμφιβόλῳ μᾶλλον γίγνεσθαι. (4) Ἄμα δὲ τῇ χώσει καὶ μηχανὰς προσῆγον τῇ πόλει οἱ Πελοποννήσιοι, μίαν μὲν ἢ τοῦ μεγάλου οἰκοδομήματος κατὰ τὸ χῶμα προσαχθεῖσα ἐπὶ μέγα τε κατέσεισε καὶ τοὺς Πλαταιέας ἐφρόδησεν, ἄλλας δὲ ἄλλη τοῦ τείχους, ἃς βρόχους τε περιβάλλοντες ἀνέκλων οἱ Πλαταιῆς, καὶ δοκοὺς μεγάλας ἀρτήσαντες ἄλυσεσι μακραῖς σιδηραῖς ἀπὸ τῆς τομῆς ἐκατέρωθεν ἀπὸ κεραιῶν δύο ἐπι-κεκλιμένων καὶ ὑπερτεινουσῶν ὑπὲρ τοῦ τείχους, ἀνεκύσαντες ἐγκαρσίας, ὁπότε προσπεσεῖσθαι πη μέλλοι ἢ μηχανῇ, ἀφίεσαν τὴν δοκὸν χαλαραῖς ταῖς ἄλυσεσι καὶ οὐ διὰ χειρὸς ἔχοντες· ἢ δὲ βύμη ἐμπίπτουσα ἀπεκαύλιζε τὸ πρόεχον τῆς ἐμβολῆς.

LXXVII. Μετὰ δὲ τούτου οἱ Πελοποννήσιοι, ὡς αἶ τε μηχανὰι οὐδὲν ὠφέλιον καὶ τῷ χῶματι τὸ ἀντιτείχισμα ἐγίνετο, νομίματες ἀπορῶν εἶναι ἀπὸ τῶν παρόντων δεινῶν εἶλιν τὴν πόλιν πρὸς τὴν περιτείχισιν παρεσκευάζοντο. (2) Πρῶτερον δὲ πυρὶ ἔδοξεν αὐτοῖς πειρᾶσαι, εἰ δύνανται πνεύματος γενομένου ἐπιρῆξαι τὴν πόλιν οὔσαν οὐ μεγάλην· πᾶσαν γὰρ δὴ ἰδέαν ἐπενούον, εἰ πως σφίσιν ἄνευ δαπάνης καὶ πολιορκίας προσαχθεῖη. (3) Φοροῦντες δὲ ὕλην φακέλους παρέβαλλον ἀπὸ τοῦ χῶματος ἐς τὸ μεταξὺ πρῶτον τοῦ τείχους καὶ τῆς προσχώσεως, ταχὺ δὲ πλήρους γενομένου διὰ πολυχειρίαν ἐπιπαρένησαν καὶ τῆς ἄλλης πόλεως ὅσον ἐδύναντο ἀπὸ τοῦ μετεώρου πλείστον ἐπισχεῖν, (4) ἐμβάλλοντες δὲ πῦρ ξὺν θείῳ καὶ πίσσῃ ἦσαν τὴν ὕλην. Καὶ ἐγένετο φλόξ τοσαύτη ὅσην οὐδεὶς πω ἔς γ' ἔκεινον τὸν χρόνον χειροποίητον εἶδεν· ἧδη γὰρ ἐν ὄρεσιν ὕλη τριφθεῖσα ὑπ' ἀνέμων πρὸς αὐτὴν ἀπὸ ταυτομάτου πῦρ καὶ φλόγα ἀπ' αὐτοῦ ἀνήκεν. (5) Τοῦτο δὲ μέγα τε ἦν καὶ τοὺς Πλαταιέας τᾶλλα διαφυγόντας ἔλαχίστου ἐδέησε διαφθεῖραι· ἐντὸς γὰρ πολλοῦ χωρίου τῆς πόλεως οὐκ ἦν πελάσαι, πνεῦμά τε εἰ ἐπεγένετο αὐτῇ ἐπιφορον, ὅπερ καὶ ἤλπιζον οἱ ἐναντίοι, οὐκ ἂν διέφυγον. (6) Νῦν δὲ καὶ τότε λέγεται ξυμβῆναι, ὕδωρ ἐξ οὐρανοῦ πολὺ καὶ βροντὰς γενομένας σβῆσαι τὴν φλόγα καὶ οὕτω παυθῆναι τὸν κίνδυνον.

LXXVIII. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ἐπειδὴ καὶ τούτου διήμαρτον, μέρος μὲν τι καταλιπόντες τοῦ στρατοπέδου, [τὸ δὲ πλεόν ἀφέντες] περιτείχιζον τὴν πόλιν κύκλῳ, διελόμενοι κατὰ πόλεις τὸ χωρίον· τάφρος δὲ ἐντὸς τε ἦν καὶ ἐξῴθην, ἐξ ἧς ἐπιλυθεύσαντο. (2) Καὶ ἐπειδὴ πᾶν ἐξείργαστο περὶ ἄρκτουρου ἐπιτολάς, καταλιπόντες φύλακας τοῦ ἡμίσεος τείχους (τὸ δὲ ἥμισυ Βοιωτοὶ ἐφύλασσαν) ἀνεχώρησαν τῷ στρατῷ καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις. (3) Πλαταιῆς δὲ παῖδας μὲν καὶ γυναῖκας καὶ τοὺς πρεσβυτάτους τε καὶ πλῆθος τὸ ἀρχρεῖον τῶν ἀνθρώπων πρότερον ἐκκεκομισμένοι ἦσαν ἐς τὰς Ἀθήνας, αὐτοὶ δ' ἐπολιορχοῦντο ἐγκαταλελειμμένοι τετρακόσιοι, Ἀθηναίων δὲ ὀγδοήκοντα, γυναῖκες δὲ ἄλλα καὶ ἑκατὸν αὐτοπρῶοι. (4) Τοσοῦτοι ἦσαν οἱ

eosque novum aggerem ad eum rursus aggerere cogeret, et ulterius ad interiora procedentes duplicem laborem sustinere, et magis eo deduci, ubi ab utraque parte telorum ictibus paterent. (4) Peloponnesii vero dum aggerem jaciunt, simul etiam machinas urbi admovebant, unam quidem, quæ per aggerem admota magnam ingentis illius ædificii partem conquassavit et Plataenses perterrefecit, alias vero ab alia muri parte, quas Plataenses laqueis circumjectis retorquebant, et trabes ingentes, quas ab utroque capite longis ferreis catenis suspenderant, ex binis antennis inclinatæ ac supra murum prominentibus transversas sursum trahebant, et quoties machina aliquam muri partem petitura erat, trabem laxatis catenis atque e manu remissis demittebant, illa vero cum impetu delata, prominentem arietis partem refringebat.

LXXVII. Postea vero Peloponnesii, quum machinæ nihil proficerent, et adversus aggerem munitio erigeretur, existimantes præsentibus terroribus urbem capi non posse, se ad eam muro cingendam parabant. (2) Prius tamen igne urbem temptare placuit, si possent coorto vento eam incendere, quod spatiosa non esset; nullum enim oppugnantis genus intemptatum prætermittebant, si forte sine sumptu et obidione in suam potestatem redigere possent. (3) Comportantes igitur materiæ fasciculos conjiciebant eos ex aggere primum quidem in eam partem, quæ erat inter murum et aggerem, et quum propter tantam hominum manum celeriter esset repleta, propter reliquum etiam urbis spacium, quantum de loco superiore plurimum occupare poterant, materiam congesserunt, (4) eamque injecto igne, cum sulphure et pice incenderunt. Tantaque flamma excitata est, quantum nullus unquam ad illud usque tempus manu quidem excitata viderat. Nam in montibus quidem jam silva arboribus vi ventorum inter se collisibus sua sponte ignem flammamque ex hoc conceptam emisit. (5) Hoc vero incendium et magnum exstitit, et minimum aberat, quin Plataenses, quum cetera vitassent, absumeret; a multo enim intra spacio urbis accedere non licebat, et ventus si accessisset secundus ad flammam angendam, id quod adversarii sperabant, effugere non potuissent. (6) Nunc vero hoc etiam accidisse fertur, ut magna vis aquæ de cælo cum tonitruis effusa flammam restingueret, et ita periculo finem factum esse.

LXXVIII. Peloponnesii vero, cum hoc quoque conatu frustrati essent, quadam copiarum parte ibi relicta, [majore autem dimissa] muro urbem undique cingere cœperunt, ambitus spacio inter singulas civitates distributo. Fossa autem erat et interna et externa, ex qua lateres fecerunt. (2) Et postquam totum opus absolutum erat sub Arcturi ortum, presidio ad dimidii muri custodiam relicto (nam alterum dimidium Bœoti custodiebant) cum exercitu redierunt et digressi in suas quique urbes se receperunt. (3) Plataenses vero liberos et uxores et natu maximos et hominum nullius usus multitudinem jam ante Athenas exportarant; ipsi vero, qui relicti erant, obsidebantur numero quadringenti, Athenienses autem octoginta, et mulieres centum et decem, quæ panem faciebant. (4) Tot erant universi, quum obsidionem

ξήμπαντες ὅτε τὴν πολιορκίαν καθίσταντο, καὶ ἄλλος οὐδείς ἦν ἐν τῇ τείχει οὔτε δούλος οὔτ' ἐλεύθερος. Τοιαύτη μὲν ἡ Πλαταιῶν πολιορκία κατεσκευάσθη.

LXXIX. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους, καὶ ἅμα τῇ τῶν Πλαταιῶν ἐπιστρατεία, Ἀθηναῖοι δισχίλιος δπλίταις ἑαυτῶν καὶ ἱππεῦσι διακοσίους ἐστράτευσαν ἐπὶ Χαλκιδέας τοὺς ἐπὶ Θράκης καὶ Βοττιαίους ἀκμάζοντος τοῦ σίτου· ἐστρατήγει δὲ Ξενοφῶν ὁ Εὐριπίδου τρίτος αὐτός. (2) Ἐλθόντες δὲ ἐπὶ Σπάρτων τὴν Βοττικὴν τὸν σίτον διέφθειραν. Ἐδόκει δὲ καὶ προσχωρήσειν ἡ πόλις ὑπὸ τινων ἔνδοθεν πρασσόντων. Προσπεμψάντων δὲ ἐς Ὀλύνθον τῶν οὐ ταῦτα βουλομένων δπλίταις τε ἦλθον καὶ στρατιά ἐς φυλακὴν ἧς ἐπεξελεύσεως ἐκ τῆς Σπαρτώλου ἐς μάχην καθίστανται οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς αὐτῇ τῇ πόλει. (3) Καὶ οἱ μὲν δπλίταις τῶν Χαλκιδέων καὶ ἐπίκουροὶ τινες μετ' αὐτῶν νικῶνται ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ ἀναχωροῦσιν ἐς τὴν Σπάρτων, οἱ δὲ ἱππῆς τῶν Χαλκιδέων καὶ ψιλοὶ νικῶσι τοὺς τῶν Ἀθηναίων ἱππέας καὶ ψιλοὺς. (4) εἶχον δὲ τινες οὐ πολλοὺς πελταστὰς ἐκ τῆς Κρουσιδῶς γῆς καλουμένης. Ἄρτι δὲ τῆς μάχης γεγενημένης ἐπιβοηθοῦσιν ἄλλοι πελτασταὶ ἐκ τῆς Ὀλύνθου. (5) Καὶ οἱ ἐκ τῆς Σπαρτώλου ψιλοὶ ὡς εἶδον, θαρσάντες τοῖς τε προσγινομένοις καὶ ὅτι πρότερον οὐχ ἠσπῶντο, ἐπιτίθενται αὐθις μετὰ τῶν Χαλκιδέων ἱππέων καὶ τῶν προσβοηθησάντων τοῖς Ἀθηναίοις καὶ ἀναχωροῦσι πρὸς τὰς δύο τάξεις ἃς κατέλιπον παρὰ τοῖς σκευοφόροις. (6) Καὶ ὁπότε μὲν ἐπίοιεν οἱ Ἀθηναῖοι, ἐνεδίδουσαν, ἀποχωροῦσι δ' ἐνέκειντο καὶ ἐσηκόντιζον. Οἱ τε ἱππῆς τῶν Χαλκιδέων προσιππεύοντες ἤ δοκοῖ προσέβαλλον, καὶ οὐχ ἤκιστα φοβήσαντες ἔτρεψαν τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἐπεδίωξαν ἐπὶ πολύ. (7) Καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἐς τὴν Ποτιδαίαν καταφεύγουσιν, καὶ ὕστερον τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους κομισάμενοι ἐς τὰς Ἀθήνας ἀναχωροῦσι τῷ περιόντῳ τοῦ στρατοῦ· ἀπέθανον δὲ αὐτῶν τριάκοντα καὶ τετρακόσιοι καὶ οἱ στρατηγοὶ πάντες. Οἱ δὲ Χαλκιδῆς καὶ οἱ Βοττιαῖοι τροπαῖόν τε ἔστησαν καὶ τοὺς νεκροὺς τοὺς αὐτῶν ἀνελόμενοι διελύθησαν κατὰ πόλεις.

LXXX. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους, οὐ πολλῷ ὕστερον τούτων, Ἀμπρακιῶται καὶ Χάους βουλόμενοι Ἀκαρνανίαν πᾶσαν καταστρέψασθαι καὶ Ἀθηναίους ἀποστῆσαι πειθῶσι Λακεδαιμόνιους ναυτικὸν τε παρασκευάσασθαι ἐκ τῆς ζυμμαχίδος καὶ δπλίτας χιλίους πέμψαι ἐς Ἀκαρνανίαν, λέγοντες ὅτι ἦν ναυσὶ καὶ περὶ ἅμα μετὰ σφῶν ἔλθωσιν, ἀδυνάτων ὄντων ζυμβοηθεῖν τῶν ἀπὸ θαλάσσης Ἀκαρνανίαν βράδιως ἂν Ἀκαρνανίαν σχόντες καὶ τῆς Ζακύνθου καὶ Κεφαλληνίας κρατήσουσι, καὶ ὁ περίπλους οὐκέτι ἔσοιτο Ἀθηναίοις ὁμοίως περὶ Πελοπόννησον· ἑλπίδα δ' εἶναι καὶ Ναυπακτον λαβεῖν. (2) Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι πεισθέντες Κνήμον μὲν ναύαρχον ἔτι ὄντα καὶ τοὺς δπλίτας ἐπὶ ναυσὶν ὀλίγαις εὐθὺς πέμπουσιν, τῷ δὲ ναυτικῷ περιήγγειλαν παρασκευασμένῳ ὡς τάχιστα πλεῖν ἐς Λευκάδα. (3)

tolerare cœperunt, nec ullus alius aut servus aut liber in urbe erat. Hujusmodi igitur fuit obsidio contra Plataeenses instituta.

LXXIX. Eadem autem aestate, simul atque expeditio contra Plataeenses est suscepta, Athenienses cum duobus millibus ex se ipsis militum gravis armaturæ et ducentis equitibus bellum intulerunt Chalcidensibus, qui sunt in Thracia, et Bottiæis, frumento jam maturo. His vero præerat Xenophon Euripidis filius, cum duobus collegis. (2) Quum autem ad Spartolum Botticam copias duxissent, frumentum corruerunt. Videbatur autem etiam urbs in deditionem ventura quorundam civium opera, qui hoc moliebantur. Sed quum ii, qui hæc nolebant, Olynthum ante misissent, gravis armaturæ milites venerunt, et reliquus exercitus ad urbis custodiam; qui quum Spartolo adversus hostem prodidisset, Athenienses prælium ad ipsam urbem commiserunt. (3) Et Chalcidensium gravis armatura, et cum illis nonnulli auxiliarii milites ab Atheniensibus vincuntur et in urbem sese recipiunt; equitatus vero Chalcidensium ac levis armatura vincunt Atheniensium equitatum et levem armaturam; (4) habebant autem aliquot non multos cetratos ex agro, qui Crusis appellatur. Quum autem finitum modo esset prælium, alia cetratorum manus Olyntho subsidio venit. (5) Tunc vero levis armaturæ milites, qui Spartoli erant, quum hoc vidissent, tum recentium copiarum accessione magis confirmati, tum etiam quod antea victi non essent, cum Chalcidensium equitatu et subsidiariis Athenienses iterum invadunt; et hi se recipiunt ad duas cohortes, quas ad impedimenta reliquerant. (6) Quoties autem Athenienses armis infestis eos petebant, illi recedebant; recedentibus vero instabant et tela conjiciebant. Et Chalcidensium equites adequitantes, qua commodum videretur, impressionem faciebant, et hi præcipue Athenienses percussos in fugam verterunt, et longe sunt persecuti. (7) Atque Athenienses quidem fuga Potidæam se receperunt, posteaque, suorum cadaveribus fide publica interposita receptis, cum copiarum reliquiis Athenas reverterunt; ex eorum autem numero quadringenti et triginta perierant, et duces omnes. Chalcidenses vero et Bottiæi troepæum stauerunt, susceptisque suorum cadaveribus in suas quique urbes discesserunt.

LXXX. Eadem aestate non multo post hæc Ampraciotæ et Chaones cupientes totam Acarnaniam subigere et ab Atheniensibus alienare Lacedæmonii persuaserunt, ut classem ex sociis civitatibus pararent, et mille gravis armaturæ milites in Acarnaniam mitterent; dicebant enim, illos, si cum navibus simul et peditatu secum venirent, quod Acarnanes, qui maritimam oram incolabant, copiis coactis opem suis ferre non possent, Acarnania facile potitos, Zacynthum etiam et Cephalleniam in suam potestatem redacturos, ut non amplius ita libera Atheniensibus circum Peloponnesum navigatio esset; quin etiam Naupacti capiendæ spem esse. (2) Lacedæmonii vero illorum verbis adducti Cnemum, qui classis prætor adhuc erat, et gravis armaturæ milites cum paucis navibus et vestigio mittunt, nuntiis autem circummissis imperarunt sociis, ut classem expedirent et primo quoque tempore Leucadem venirent.

ἦσαν δὲ Κορίνθιοι ξυμπροθυμούμενοι μάλιστα τοῖς Ἀμπρακίωταις ἀποίκους οὖσιν. Καὶ τὸ μὲν ναυτικὸν ἔκ τε Κορίνθου καὶ Σικυωῖνος καὶ τῶν ταύτης χωρίων ἐν παρασκευῇ ἦν, τὸ δ' ἐκ Λευκάδος καὶ Ἀνακτορίου καὶ Ἀμπρακίας πρότερον ἀφικόμενον ἐν Λευκάδι περιέμενεν. (4) Κνήμιος δὲ καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ χίλιοι ὀπλίται ἐπειδὴ ἐπεραιωθήσαν λαθόντες Φορμίωνα, ὃς ἤρχε τῶν εἴκοσι νεῶν τῶν Ἀττικῶν αἱ περὶ Ναύπακτον ἐφρούρουσαν, εὐθὺς παρεσκευάζοντο τὴν κατὰ γῆν στρατείαν. (5) Καὶ αὐτῷ παρῆσαν Ἑλλήνων μὲν Ἀμπρακίωταις καὶ Λευκάδιοι καὶ Ἀνακτοριοὶ καὶ οὐς αὐτοὺς ἔχων ἦλθε χίλιοι Πελοποννησίων, βάρβαροι δὲ Χάονες χίλιοι ἀβασίλευτοι, ὧν ἠγόοντο ἐπ' ἐτησίῳ προστασίᾳ ἐκ τοῦ ἀρχικοῦ γένους Φώτους καὶ Νικάνωρ. Ἐστρατεύοντο δὲ μετὰ Χαόνων καὶ Θεσπρωτοὶ ἀβασίλευτοι. (6) Μολοσσὸς δὲ ἦγε καὶ Ἀτιντᾶνας Σαβύλινθος ἐπίτροπος ὧν Θάρμπος τοῦ βασιλέως ἔτι παιδὸς ὄντος, καὶ Παρααίτουσ Ὀροῖδος βασιλεὺς ὧν. Ὀρέσταί δὲ χίλιοι, ὧν ἐβασίλευεν Ἀντιόχος, μετὰ Παρααίων ξυνεστρατεύοντο Ὀροῖδῳ Ἀντιόχῳ ἐπιτρέψαντος. (7) Ἐπιμψε δὲ καὶ Περδίκκας κρύφα τῶν Ἀθηναίων χιλίους Μακεδόνων, οἳ ὕστερον ἦλθον. (8) Τούτῳ τῷ στρατῷ ἐπορεύετο Κνήμιος, οὐ περιμείνας τὸ ἀπὸ Κορίνθου ναυτικόν· καὶ διὰ τῆς Ἀργείας ἰόντες Διμναίαν κώμην ἀτείχιστον ἐπόρθησαν. Ἀφικνούνται τε ἐπὶ Στράτων πόλιν μεγίστην τῆς Ἀκαρνανίας, νομίζοντες, εἰ ταύτην πρώτην λάβοιεν, βαδίως ἂν σφίσι τᾶλλα προσχωρήσειεν.

LXXXI. Ἀκαρνανες δὲ αἰσθόμενοι κατὰ τε γῆν πολλὴν στρατιὰν ἐσβέδληκυῖαν ἔκ τε θαλάσσης ναυσὶν ἅμα τοὺς πολεμίους παρεσομένους, οὕτε ξυνεβοήθουν ἐφύλασσόν τε τὰ αὐτῶν ἕκαστοι, παρά τε Φορμίωνα ἔπεμπον κελυμένους ἀμύνειν· ὃ δὲ ἀδύνατος ἔργη εἶναι ναυτικοῦ ἐκ Κορίνθου μέλλοντος ἐκπλεῖν Ναύπακτον ἐρήμην ἀπολιπεῖν. (2) Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ζυμμαχοὶ τρία τέλη ποιήσαντες σφῶν αὐτῶν ἐχώρουσαν πρὸς τὴν τῶν Στρατίων πόλιν, ὅπως ἐγγὺς στρατοπεδεύσασθαι, εἰ μὴ λόγους πείθοιεν, ἔργῳ πειρῶντο τοῦ τείχους. (3) Καὶ μέσον μὲν ἔχοντες προσήεσαν Χάονες καὶ οἱ ἄλλοι βάρβαροι, ἐκ δεξιᾶς δ' αὐτῶν Λευκάδιοι καὶ Ἀνακτοριοὶ καὶ οἱ μετὰ τούτων, ἐν ἀριστερᾷ δὲ Κνήμιος καὶ οἱ Πελοποννήσιοι καὶ Ἀμπρακίωταις· διεῖχον δὲ πολὺ ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἔστιν ὅτε οὐδὲ ἐωρῶντο. (4) Καὶ οἱ μὲν Ἑλληνας τεταγμένους τε προσήεσαν καὶ διὰ φυλακῆς ἔχοντες, ἕως ἐστρατοπεδεύσαντο ἐν ἐπιτηδείῳ· οἱ δὲ Χάονες σφίσι τε αὐτοῖς πιστεύοντες καὶ ἀξιούμενοι ὑπὸ τῶν ἐκεῖνη ἡπειρωτῶν μαχιμώτατοι εἶναι οὗτ' ἐπέσχον τὸ στρατόπεδον καταλαβεῖν, χωρήσαντές τε ῥύμη μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων ἐνόμοισαν αὐτοβοεῖν ἂν τὴν πόλιν ἐλεῖν καὶ αὐτῶν τὸ ἔργον γενέσθαι. (5) Γνόντες δ' αὐτοὺς οἱ Στράτιοι ἐτι προσιόντας καὶ ἠγασάμενοι, μεμονομένους εἰ κρατήσειαν, οὐκ ἂν ἐτι σφίσι τοὺς Ἑλληνας ἰσομοίως προσελθεῖν, προλοχίζουσι τὰ περὶ τὴν πόλιν ἐνέδραις, καὶ ἐπειδὴ ἐγγὺς ἦσαν, ἔκ τε τῆς πόλεως ἰσομοίως χωρήσαντες καὶ ἐκ τῶν ἐνεδρῶν προσπίπτουσιν. (6)

(3) Corinthii autem potissimum Ampraciotis colonis suis studiose favebant; et Corinthiorum quidem classis et Sicyoniorum et oppidorum in illa regione sitorum instruebatur, Leucadiorum autem et Anactoriorum et Ampraciolarum jam ante eo profecta ad Leucada mansit. (4) Cnemus vero et mille gravis armaturæ milites, quos secum ducebat, postquam mare trajecerunt clam Phormione, qui viginti navibus Atticis præerat, quæ circa Naupactum in præsidio erant, se confestim ad expeditionem itinere terrestri faciendam parare cœperunt. (5) Eique præsto erant ex Græcis quidem Ampraciote et Leucadii et Anactorii et mille Peloponnesii, quos ipse secum adduxerat, ex barbaris vero mille Chaones, qui regio dominatu non regebantur, quibus præerant annum magistratum gerentes e principali familia Photys et Nicanor; cum Chaonibus vero militabant et Thesproti, qui et ipsi dominatu non gubernabantur. (6) Molossos vero ducebat et Atintanas Sabylinthus, Tharypis regis adhuc pupilli tutelam gerens, et Parauæos Oroedus rex. Mille etiam Orestæ, permissu Antiochi, qui rex ipsorum erat, cum Parauæis et Oroedo ad eandem militiam proficiscebantur. (7) Miserat etiam Perdiccas clam Atheniensibus mille Macedonas, qui postea supervenerunt. (8) Cum hoc exercitu Cnemus proficiscebatur non expectata Corinthiorum classe; et per agrum Argivum iter facientes, Limmæam pagum nullis cinctum muris diripuerunt. Et ad Stratum pervenerunt, maximam Acarnaniæ urbem, existimantes, si hanc primam cepissent, cetera etiam haud ægre in suam potestatem ventura.

LXXXI. Acarnanes vero, cum intellexissent et terra magnas copias irruptionem fecisse, et mari simul hostes cum classe venturos, copias non cogebant, ut suis laborantibus opem ferrent, sed sua quique custodiebant, et ad Phormionem mittebant, rogantes, ut auxilium sibi ferret. Ille vero respondit, se non posse, quod classis Corintho esset ventura, Naupactum præsidio nudatam relinquere. (2) Peloponnesii vero eorumque socii, suas copias in tres acies partiti, ad urbem Stratiorem procedebant, ut castris prope illam positiss, nisi verbis eos adducere possent, re ipsa muros temptarent. (3) Atque accedebant ita, ut medium agmen tenerent Chaones, et ceteri barbari, ad dextram vero ipsorum essent Leucadii et Anactorii et qui cum his veniebant, ad lævam Cnemus et Peloponnesii et Ampraciote; magno autem intervallo aiii ab aliis distabant, quin etiam alicubi ne conspiciebant quidem inter se. (4) Et Græci quidem servatis ordinibus et caute procedebant, donec in opportuno loco castra posuerunt; Chaones vero, qui suis ipsorum viribus confiderent et ab illius continentis incolis bellicosissimi esse iudicarentur, neque castris locum capere sustinuerunt, et impetu cum ceteris barbaris lati, urbem vel ipso clamore se capluros, atque hoc facinus sibi tributum iri existimarunt. (5) Stratii vero, cum eos adhuc accedentes vidissent, et existimassent, si eos a ceteris sejunctos superassent, Græcos non amplius pariter ad se accessuros, in locis urbi circumjectis insidias ante collocant, et postquam illi prope aderant, ex urbe pariter et ex insidiis persilientes impressionem faciunt. (6) Atque timore percussi, Chaones

Καὶ ἐς φόβον καταστάντων διαφθείρονται τε πολλοὶ τῶν Χαόνων, καὶ οἱ ἄλλοι βάρβαροι ὡς εἶδον αὐτοὺς ἐνδόντας, οὐκέτι ὑπέμειναν, ἀλλ' ἐς φυγὴν κατέστησαν. (7) Τῶν δὲ Ἑλληνικῶν στρατοπέδων οὐδέτερον ἤσθητο τῆς μάχης διὰ τὸ πολλὸν προελθεῖν αὐτοὺς καὶ στρατόπεδον οἰηθῆναι καταληφόμενος ἐπιείγεται. (8) Ἐπεὶ δ' ἐνέκειντο φεύγοντες οἱ βάρβαροι, ἀνελάμβανόν τε αὐτοὺς καὶ ξυναγαγόντες τὰ στρατόπεδα ἡσύχαζον αὐτοῦ τὴν ἡμέραν, ἐς χεῖρας μὲν οὐκ ἰόντων σφίσι τῶν Στρατιῶν διὰ τὸ μήπω τοὺς ἄλλους Ἀκαρνανᾶς ξυμβεβοηθῆναι, ἄποθεν δὲ σφενδονώντων καὶ ἐς ἀπορίαν καθιστάντων· οὐ γὰρ ἦν ἄνευ ὅπλων κινήθησαν. Δοκοῦσι δ' οἱ Ἀκαρνανῆες κράτιστοι εἶναι τοῦτο ποιεῖν.

LXXXII. Ἐπειδὴ δὲ νύξ ἐγένετο, ἀναχωρήσας δὲ Κνήμιος τῇ στρατιᾷ κατὰ τάχος ἐπὶ τὸν Ἄναπον ποταμόν, ὃς ἀπέχει σταδίους ὀγδοήκοντα Στράτου, τοὺς τε νεκροὺς κομίζεται τῇ ὑστεραίᾳ ὑποσπόνδους, καὶ Οἰνιαδῶν ξυμπαραγενομένον κατὰ φίλιαν ἀναχωρεῖ παρ' αὐτοὺς πρὶν τὴν ξυμβοηθειαν ἐλθεῖν. Κάκειθεν ἐπ' οἴκου ἀπήλθον ἕκαστοι. Οἱ δὲ Στράτιοι τροπαῖον ἐστήσαν τῆς μάχης τῆς πρὸς τοὺς βαρβάρους.

LXXXIII. Τὸ δ' ἐκ τῆς Κορίνθου καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων τῶν ἐκ τοῦ Κρισαίου κόλπου ναυτικόν, ὃ ἔδει παραγενέσθαι τῷ Κνήμῳ ὅπως μὴ ξυμβοηθῶσιν οἱ ἀπὸ θαλάσσης ἄνω Ἀκαρνανῆες, οὐ παραγίγεται, ἀλλ' ἠναγκάστησαν περὶ τὰς αὐτὰς ἡμέρας τῆς ἐν Στράτῳ μάχης ναυμαχῆσαι πρὸς Φορμίωνα καὶ τὰς εἴκοσι ναῦς τῶν Ἀθηναίων αἱ ἐφρούρου ἐν Ναυπάκτῳ. (2) Ὁ γὰρ Φορμίων παραπλέοντας αὐτοὺς ἔξω τοῦ κόλπου ἐτήρει, βουλόμενος ἐν τῇ εὐρυχωρίᾳ ἐπιθέσθαι. (3) Οἱ δὲ Κορίνθιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐπλεον μὲν οὐχ ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν, ἀλλὰ στρατιωτικώτερον παρεσκευασμένοι ἐς τὴν Ἀκαρνανίαν, καὶ οὐκ ἂν οἰόμενοι πρὸς ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα ναῦς τὰς σφετέρως τολῆσαι τοὺς Ἀθηναίους εἴκοσι ταῖς ἑαυτῶν ναυμαχίαν ποιήσασθαι· ἐπειδὴ μέντοι ἀντιπαραπλέοντας τε ἑώρων αὐτοὺς παρὰ γῆν σφῶν κομίζομένον, καὶ ἐκ Πατρῶν τῆς Ἀχαιᾶς πρὸς τὴν ἀντιπέρας ἡπειρον διαβαλλόντων ἐπ' Ἀκαρνανίας κατεῖδον τοὺς Ἀθηναίους ἀπὸ τῆς Χαλκίδος καὶ τοῦ Εὐήνου ποταμοῦ προσπλέοντας σφίσι καὶ οὐκ ἔλαθον νυκτὸς ὑφορμισάμενοι, οὕτω δὲ ἀναγκάζονται ναυμαχεῖν κατὰ μέσον τὸν πορθμόν. (4) Στρατηγοὶ δὲ ἦσαν μὲν καὶ κατὰ πόλεις ἑκάστων οἱ παρεσκευάζοντο, Κορίνθιοι δὲ Μαχάων καὶ Ἰσοκράτης καὶ Ἀγαθαρχίδας. (5) Καὶ οἱ μὲν Πελοποννήσιοι ἐτάξαντο κύκλον τῶν νεῶν ὡς μέγιστον οἷοι τ' ἦσαν μὴ δίδόντες διέκπλου, τὰς πρώρας μὲν ἔξω, εἴσω δὲ τὰς πρύμνας, καὶ τὰ τε λεπτὰ πλοῖα ἃ ξυνέπλει ἐντὸς ποιοῦνται καὶ πέντε ναῦς τὰς ἄριστα πλεούσας, ὅπως ἐκπλεύσειεν διὰ βραχείας παρεγγύμενοι, εἴ πη προσπίπτειεν οἱ ἐναντίοι.

LXXXIV. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι κατὰ μίαν ναῦν τεταγμένον περιέπλεον αὐτοὺς κύκλῳ καὶ ζυνηγῶν ἐς ὀλίγον, ἐν χρεῖ ἂεὶ παραπλέοντες καὶ δόχησιν παρέχοντες αὐτῶν ἐμβολαῖν· προεῖρητο δ' αὐτοὺς ὑπὸ Φορμίωνος μὴ

multi cæduntur, ceterique barbari, postquam eos cedentes animadverterunt, ne ipsi quidem amplius restiterunt sed in fugam se conjecerunt. (7) Neutrum autem Græcorum agmen hanc pugnam sensit, propterea quod illi longius processissent, eosque Græci ideo properare crederent, ut locum castris caperent. (8) Sed quum effusa fuga barbari ferrentur, eos ad se recipiebant, castrisque junctis in loco per diem quiescebant, quum Stratii iis ad manus non venirent, quia ceterorum Acarnanum auxilia ad ipsos nondum convenerant, sed hostem fundis eminus laceressent, et ad inopiam consilii compellerent; nec enim sine gravis armaturæ militibus loco sese movere poterant. Acarnanes autem hoc pugnae genere excellere existimantur.

LXXXII. Ubi vero nox advenit, Cnemus cum exercitu celeriter sese recipiens ad fluvium Anapum, octoginta stadiis a Strato distantem, postero die per inducias suorum cadavera recepit, cumque Ceniadae per amicitiam se illi adjunxissent, ad eos concessit, antequam ceterorum Acarnanum auxilia in unum convenirent. Atque illinc omnes domum redierunt. Stratii vero tropæum statuerunt prelii cum barbaris commissi.

LXXXIII. Classis autem, quam Corintho et a ceteris sociis ex sinu Criseo ad Cnemum venire oportuerat, ne Acarnanes, qui maritimam oram incolebant, una in loca superiora auxilio proficiscerentur, non venit, sed per illos ipsos dies prelii ad Stratum facti coacti sunt navalem pugnam committere cum Phormione et viginti navibus Atheniensium, quæ Naupacti in statione erant. (2) Phormio enim eos terram legentes extra sinum observabat, eo consilio, ut in aperto mari eos aggrederetur. (3) Corinthii vero eorumque socii non ut ad navale prelium, sed potius ad terrestrem militiam parati in Acarnaniam navigabant, simul etiam non rati Athenienses, qui viginti tantum naves habebant, cum suis septem et quadraginta navibus pugnam committere ausuros. Veruntamen postquam eos infesta classe contra se navigantes vident, dum ipsi maritimam oram legunt, et postquam, dum e Patris Achaiae oppido ad oppositam continentem in Acarnaniam trajiciunt, animadverterunt Athenienses ab Chalcide et Eueno fluvio contra se tendentes, neque obscurum fuit, eos noctu in statione latuisse, ita demum in medio freto prelium committere coguntur. (4) Duces autem et oppidatim omnium erant, qui se ad bellum parabant, Corinthiorum vero Machao et Isocrates et Agatharchidas. (5) Ac Peloponnesii quidem aciem instruxerunt, facto suarum navium orbe quam maximo poterant, non permittentes, ut hostium naves per mediâ suam classem transcurrerent, et proris quidem extra, puppibus vero intro versis; parvaque navigia, quæ simul navigabant, intra orbem receperunt, et quinque naves celeritate præstantes, ut celeriter, si qua hostes irruerent, ipsæ præsto essent ad eruptionem in eos faciendam.

LXXXIV. Athenienses vero longa singularum navium acie instructa undique eos circumvehebantur et in angustiis cogeant, strictim semper illorum naves præternavigantes, et impressionis janam faciendæ opinionem præ-

ἐπιχειρεῖν πρὶν ἂν αὐτὸς σημήνη. (2) Ἦλπιζε γὰρ αὐτῶν οὐ μενεῖν τὴν τάξιν ὥσπερ ἐν γῆ πεζῆν, ἀλλὰ ξυμπείσθαι πρὸς ἀλλήλας τὰς ναῦς καὶ τὰ πλοῖα ταραχὴν παρέξειν, εἴ τ' ἐκπνεύσαι ἐκ τοῦ κόλπου τὸ πνεῦμα ὕπερ ἀναμένων τε περιέπλει καὶ εἴωθει γίγνεσθαι ἐπὶ τὴν ἔω, οὐδένα χρόνον ἡσυχάσειν αὐτοῦς· καὶ τὴν ἐπιχέρησιν ἐφ' ἑαυτῇ τε ἐνόμιζεν εἶναι ὁπότεν βούληται, τῶν νεῶν ἄμεινον πλεουσῶν, καὶ τότε καλλίστην γίγνεσθαι. (3) Ὡς δὲ τὸ τε πνεῦμα κατῆει καὶ αἱ νῆες ἐν ὀλίγῃ ἤδη οὐσαι ὑπ' ἀμφοτέρων, τοῦ τε ἀνέμου τῶν τε πλοίων, ἅμα προσκειμένων ἐταράσσοντο, καὶ ναῦς τε νηὶ προσέπιπτε καὶ τοῖς κοντοῖς διωθούντο, βοῆ τε χρώμενοι καὶ πρὸς ἀλλήλους ἀντιφυλακῆ τε καὶ λοιδορία οὐδὲν κατήκουον οὔτε τῶν παραγγελλομένων οὔτε τῶν κειλευσῶν, καὶ τὰς κώπας ἀδύνατοι ὄντες ἐν κλυδωνίῳ ἀναφέρειν ἄνθρωποι ἄπειροι τοῖς κυβερνήταις ἀπειθεστέρας τὰς ναῦς παρείχον, τότε δὴ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον σημαίνει, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι προσπεσόντες πρῶτον μὲν καταδόουσι τῶν στρατηγίδων νεῶν μίαν, ἔπειτα δὲ καὶ πάσας ἧ χωρήσειαν διέφθειρον, καὶ κατέστησαν ἐς ἀλκὴν μὲν μηδένα τρέπεσθαι αὐτῶν ὑπὸ τῆς ταραχῆς, φεύγειν δ' ἐς Πάτρας καὶ Δύμην τῆς Ἀχαΐας. (4) Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι καταδιώξαντες καὶ ναῦς δώδεκα λαβόντες, τοὺς τε ἀνδράς ἐξ αὐτῶν τοὺς πλείστους ἀνελόμενοι, ἐς Μολύκρειον ἀπέπλεον, καὶ τροπαῖον στήσαντες ἐπὶ τῇ Ῥίῳ καὶ ναῦν ἀναθέντες τῷ Ποσειδῶνι ἀνεχώρησαν ἐς Νάυπακτον. (5) Παρέπλευσαν δὲ καὶ οἱ Πελοποννήσιοι εὐθὺς ταῖς περιλοίοις τῶν νεῶν ἐκ τῆς Δύμης καὶ Πατρῶν ἐς Κυλλήνην τὸ Ἠλείων ἐπίνειον· καὶ ἀπὸ Λευκάδος Κνήμος καὶ αἱ ἐκέθειν νῆες, ἃς εἶδει ταύταις ξυμιμῆσαι, ἀφικνούντα μετὰ τὴν ἐν Στράτῳ μάχην ἐς τὴν Κυλλήνην.

LXXXV. Πέμπουσι δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι τῷ Κνήμῳ ξυμβούλους ἐπὶ τὰς ναῦς Τιμοκράτην καὶ Βραπίδαν καὶ Λυκόφρονα, κελεύοντες ἄλλην ναυμαχίαν βελτίω κατασκευάζεσθαι καὶ μὴ ὑπ' ὀλίγων νεῶν εἶργεσθαι τῆς θαλάσσης. (2) Ἐδόκει γὰρ αὐτοῖς ἄλλως τε καὶ πρῶτον ναυμαχίας πειρασαμένοις πολλὸς ὁ παράλογος εἶναι, καὶ οὐ τοσοῦτα ᾗοντο σφῶν τὸ ναυτικὸν λείπεσθαι, γεγενῆσθαι δὲ τὴν μαλακίαν, οὐκ ἀντιτιθέντες τὴν Ἀθηναίων ἐκ πολλοῦ ἐμπειρίαν τῆς σφετέρως δι' ὀλίγου μελέτης. Ὅργῃ οὖν ἀπέστειλλον. (3) Οἱ δὲ ἀφικόμενοι μετὰ Κνήμου ναῦς τε περιήγγελλον κατὰ πόλεις καὶ τὰς προὔπαρχούσας ἐξηρτῶντο ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν. (4) Πέμπει δὲ καὶ ὁ Φορμίων ἐς τὰς Ἀθήνας τὴν τε παρασκευὴν αὐτῶν ἀγγελοῦντας καὶ περὶ τῆς ναυμαχίας ἣν ἐνίκησαν φράσσοντας, καὶ κελεύων αὐτῶν ναῦς σθετι πλείστας διὰ τάχους ἀποστέλλαι, ὡς καθ' ἡμέραν ἐκείστην ἐλπιδος οὐσῆς αἰεὶ ναυμαχίσειν. (5) Οἱ δὲ ἀποπέμπουσιν εἴκοσι ναῦς αὐτῶν, τῶν δὲ κομίζοντι αὐτὰς προσεπέστειλαν ἐς Κρήτην πρῶτον ἀφικέσθαι. Νικίας γὰρ Κρής Γορτύnius πρόξενος ὦν πείθει αὐτοὺς ἐπὶ Κυδωνίαν πλεῦσαι, φράσκων προσποιήσειν αὐτὴν οὐσαν πολεμίαν· ἐπῆγε δὲ Πολιχνίταις χαριζόμενος

bentes. Sed Phormio iis ante præceperat, ne hostem prius aggrederentur, quam ipse signum dedisset. (2) Sperabat enim hunc illorum ordinem in eodem statu non permansurum ut in terra pedestris aciei, sed naves inter se concursuras, et parva navigia perturbationem allatura, et, si ventus ex sinu spiraret, quem et operiens ille circumnavigabat, et qui sub auroram flare consueverat, ne momento quidem temporis eos persistere posse; atque existimabat impetum in sua potestate esse, quandocunque vellet, ob majorem suarum navium celeritatem, et tunc eum optime fieri. (3) Ubi autem et ventus incedebat et naves jam in arcum redactæ et vento et parvis navigiis simul utrisque incumbentibus, turbabantur, et navis cum navi concurrebat, et contis inter se prohibebant, et ubi clamorem tollebant, quod mutuo sibi ab alteris caverent et convicia jactarent, eamque ob causam nihil exaudirent eorum, quæ vel duces vel hortatores juberent, et ubi remios nescientes in maris agitati fluctibus attollere homines imperiti naves gubernatoribus minus obtemperantes præbebant, tum vero hoc in tempore suis dat signum; et Athenienses facta impressione primum quidem unam ex prætoriiis navibus deprimum, deinde vero et alias omnes, quancunque transibat, corruperunt, et effecerunt, ut nemo ipsorum, propter perturbationem, ad resistendum se converteret, sed Patras versus et Dymen Achaïæ fugerent. (4) Athenienses vero illos persecuti, captisque duodecim navibus et recepta maxima parte hominum, qui in illis erant, ad Molycrium navigarunt, et tropæum in promontorio Rhio statuerunt, navique Neptuno consecrata, Nauptum redierunt. (5) Peloponnesii quoque cum reliquis navibus ex Dyme et Patris ad Cyllenen, Eleorum navale, confestim præterverti pervenerunt. Huc etiam Cnemus ex Leucade, et naves Leucadiæ, quas cum his antea conjungi oportuerat, post pugnam ad Stratum commissam, venerunt.

LXXXV. Mittunt vero etiam Lacedæmonii Cnemo Timocratem et Brasidam et Lycophronem, quorum consilio in rebus nauticis uteretur, imperantes, ut alterum navale prælium melius pararet, nec a paucis navibus maris usu prohiberetur. (2) Videbatur enim iis, præcipue quia tunc primum navalis prælii periculum fecerant, hæc res admodum præter rationem accidisse, neque tanto opinabantur classem suam inferiorem esse, sed ignaviam quamdam existimabant incidisse, non reputantes, quantum ab ipsorum brevi in re nautica exercitatione distaret Atheniensium peritia longo usu confirmata. Quare cum indignatione illos mittebant. (3) Qui quum ad Cnemum pervenissent, de communi consilio nuntii circummissis, certum navium numerum singulis civitatibus imperabant, et quas jam habebant, ornabant, ut navale prælium commissuri. (4) Mittit autem Phormio quoque Athenas qui apparatus eorum indicarent, et prælii navalis victoriam a se partam nunciarent, petiitque, ut quam plurimas naves primo quoque tempore ad se mitterent, quod quotidie prælii navalis committendi spes esset. (5) Illi vero viginti naves ad eum mittunt; ei autem, qui eas adducebat, præterea mandarunt, ut primum in Cretam navigaret. Nicias enim Cretensis Gortynius, qui erat ibi publicus eorum hospes, ipsis persuasit, ut in Cydoniam navigarent, dicens fore, ut eam, quæ ipsis erat inimica, in eorum potestatem redigeret; agebat autem hoc propterea, quod Polichnitis, qui Cydonia-

δμοροίς τῶν Κυδωνιατῶν. (6) Καὶ δ μὲν λαβῶν τὰς ναῦς ἄγχετο ἐς Κρήτην, καὶ μετὰ τῶν Πολιχνιτῶν ἐδήλου τὴν γῆν τῶν Κυδωνιατῶν, καὶ ὑπ' ἀνέμων καὶ ὑπὸ ἀπλοίας ἐνδιέτριψεν οὐκ ὀλίγον χρόνον.

LXXXVI. οἱ δ' ἐν τῇ Κυλλήνῃ Πελοποννήσιοι, ἐν τούτῳ ἐν ᾧ οἱ Ἀθηναῖοι περὶ Κρήτην κατείχοντο, παρεσκευασμένοι ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν παρέπλευσαν ἐς Πάνορμον τὸν Ἀγαϊκόν, οὐπερ αὐτοῖς ὁ κατὰ γῆν στρατὸς τῶν Πελοποννησίων προσβεβηθήκει. (2) Παρέπλευσε δὲ καὶ ὁ Φορμίων ἐπὶ τὸ Ῥίον τὸ Μολυχρικόν, καὶ ὠρμίσατο ἔξω αὐτοῦ ναυσὶν εἰκοσι αἴσπερ καὶ ἐναυμάχησεν. (3) Ἦν δὲ τοῦτο μὲν τὸ Ῥίον φίλιον τοῖς Ἀθηναίοις, τὸ δ' ἕτερον Ῥίον ἐστὶν ἀντιπέραις, τὸ ἐν τῇ Πελοποννήσῳ διέχετον δὲ ἀπ' ἀλλήλων σταδίους μάλιστα ἑπτὰ τῆς θαλάσσης, τοῦ δὲ Κρισαίου κόλπου στόμα τοῦτό ἐστιν. (4) Ἐπὶ οὖν τῷ Ῥίῳ τῷ Ἀγαϊκῷ οἱ Πελοποννήσιοι, ἀπέχοντι οὐ πολὺ τοῦ Πανόρμου ἐν ᾧ αὐτοῖς ὁ πεζὸς ἦν, ὠρμίσαντο καὶ αὐτοὶ ναυσὶν ἑπτὰ καὶ ἐβδομήκοντα, ἐπειδὴ καὶ τοὺς Ἀθηναίους εἶδον. (5) Καὶ ἐπὶ μὲν ἕξ ἢ ἑπτὰ ἡμέρας ἀνθρόμουν ἀλλήλοις μελετῶντές τε καὶ παρασκευαζόμενοι τὴν ναυμαχίαν, γνώμην ἔχοντες οἱ μὲν μὴ ἐκπλεῖν ἔξω τῶν Ῥίων ἐς τὴν εὐρυχωρίαν, φοβούμενοι τὸ πρότερον πάθος, οἱ δὲ μὴ ἐσπλεῖν ἐς τὰ στενά, νομίζοντες πρὸς ἐκείνων εἶναι τὴν ἐν ὀλίγῳ ναυμαχίαν. (6) Ἐπειτα ὁ Κνήμιος καὶ ὁ Βρασιδάς καὶ οἱ ἄλλοι τῶν Πελοποννησίων στρατηγοί, βουλόμενοι ἐν τάχει τὴν ναυμαχίαν ποιῆσαι πρὶν τι καὶ ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐπιδοθῆσαι, ξυνεκάλεσαν τοὺς στρατιώτας πρῶτον, καὶ ὁρῶντες αὐτῶν τοὺς πολλοὺς διὰ τὴν πρότεραν ἦσαν φοβουμένους καὶ οὐ προθύμους ὄντας παρεκελεύσαντο καὶ ἔλεξαν τοιαῦτα.

LXXXVII. « Ἡ μὲν γενομένη ναυμαχία, ᾧ ἄνδρες Πελοποννήσιοι, εἰ τίς ἄρα δι' αὐτὴν ὑμῶν φοβεῖται τὴν μέλλουσαν, οὐχὶ δίκαιον ἔχει τέκμαρσιν τὸ ἐκφοβῆσαι. (2) Τῆ τε γὰρ παρασκευῇ ἔτι δέκαρον τὸ ἐκφοβῆσαι, καὶ οὐχὶ ἐς ναυμαχίαν μάλλον ἢ ἐπὶ στρατείαν ἐπλεόμεν· ξυνέθη δὲ καὶ τὰ ἀπὸ τῆς τύχης οὐκ ὀλίγα ἐναντιωθῆναι, καὶ πού τι καὶ ἡ ἀπειρία πρῶτον ναυμαχοῦντας ἐσφηλεν. (3) Ὡστε οὐ κατὰ τὴν ἡμετέραν κακίαν τὸ ἡσσήσθαι προσεγένετο, οὐδὲ δίκαιον τῆς γνώμης τὸ μὴ κατὰ κράτος νικηθέν, ἔχον δὲ τινα ἐν αὐτῷ ἀντιλογίαν, τῆς γε ξυμφορᾶς τῷ ἀποθάνει ἀμβλύνεσθαι, νομίσαι δὲ ταῖς μὲν τύχαις ἐνδέχεσθαι σφάλλῃσθαι τοὺς ἀνθρώπους, ταῖς δὲ γνώμαις τοὺς αὐτοὺς ἀεὶ ἀνδρείους ὀρθῶς εἶναι, καὶ μὴ ἀπειρίαν τοῦ ἀνδρείου παρόντος προβαλλόμενος εἰκότως ἂν ἐν τινι κακοῦς γενέσθαι. (4) Ὑμῶν δ' οὐδ' ἡ ἀπειρία τοσούτων λείπεται ὅσον τόλμῃ προέχετε· τῶνδε δὲ ἡ ἐπιστήμη, ἣν μάλιστα φοβεῖσθε, ἀνδρίαν μὲν ἔχουσα καὶ μνήμην ἔξει ἐν τῷ δεινῷ ἐπιτελοῦν ἢ ἔμαθεν, ἄνευ δὲ εὐψυχίας οὐδεμίαν τέχνην πρὸς τοὺς κινδύνους ἰσχύει. Φόβος γὰρ μνήμην ἐκπλήσσει, τέχνη δὲ ἄνευ ἀλχῆς οὐδὲν ὠφελεῖ. (5) Πρὸς μὲν οὖν τὸ ἐμπειρότερον αὐτῶν τὸ τολμηρότερον ἀντιτάξασθε, πρὸς δὲ τὸ διὰ τὴν ἦσαν δεδιέναι τὸ ἀπαράσκειν τότε

tis erant finitimi, gratificari cupiebat. (6) Atque ille quidem navibus acceptis in Cretam abiit, et cum Polichnitis Cydoniatarum agrum vastabat ibique quum propter ventos, tum etiam propter navigandi difficultatem tempus non exiguum consumpsit.

LXXXVI. Peloponnesii vero, qui ad Cyllenen erant, interea dum Athenienses circa Cretam detinentur, ad navale praelium instructi; ad Panormum Achaicum navigarunt, ubi erant terrestres Peloponnesiorum copiae in unum coactae, ut ipsis auxilium ferrent. (2) Ipse quoque Phormio ad Rhium Molyricum ivit, et extra ipsum cum viginti navibus iisdem in statione fuit, quibus in praelio navali usus erat. (3) Hoc autem Rhium Atheniensibus erat amicum; alterum vero Rhium, quod est in Peloponneso, est e regione; maris autem intervallo stadiorum ferme septem alterum ab altero distat, et hoc est Crisaei sinus os. (4) Peloponnesii igitur ad Rhium Achaicum, quod a Panormo non multum aberat, in quo erant pedestres eorum copiae, et ipsi, postquam et Athenienses conspexerunt, cum septem et septuaginta navibus appulsi castra posuerunt. (5) Et per sex quidem septemve dies adversas stationes habebant, praelium navale meditantēs ac praeparantes, eo consilio hi quidem, ne extra haec Rhia in latum mare eveherentur, superiorem cladem timentes, illi vero, ne in angustias intrarent, quia existimabant pro illis esse, si committeretur praelium in angustiis. (6) Deinde Cnemus et Brasidas, ceterique Peloponnesiorum duces, quum praelium navale primo quoque tempore committere vellent, priusquam nova classis Athenis missa istis subsidio veniret, primum milites convocarunt, quumque multos eorum propter superiorem cladem territos et non promptos animo animadverterent, adhortati eos sunt et dixerunt talia :

LXXXVII. « Superior quidem navalis pugna, viri Peloponnesii, si quis vestrum jam ob eam de instante timet, non praebet justum argumentum, ut vos terreat; (2) nam et apparatus fuit inferior, quemadmodum scitis, nec ad navale praelium potius, quam ad terrestrem expeditionem navigabamus; accidit etiam, ut a fortuna nobis non pauca adversarentur, et utique aliquid etiam rerum nauticarum imperitia nos tunc primum proelii navalis periculum facientes fefellit. (3) Itaque non per nostram ignaviam stetit, ut superaremur, neque convenit animos, qui per vim superati non sunt, et qui rationes aliquas habent, quas adversariis objiciant, calamitatis eventu debilitari, sed existimare, usu venire, ut rebus quidem fortuitis homines fallantur, sed eosdem semper animis fortes recte haberi, neque merito eos, qui, quum fortitudo adsit, imperitiam exhibent, ignavos in aliqua re videri. (4) Vos autem non tantum propter imperitiam estis inferiores, quantum propter audaciam superiores. Istorum vero scientia, quam maxime formidatis, si cum fortitudine sit conjuncta, memor etiam erit in periculis peragere ea, quae didicistis; sed sine animi generositate nulla ars adversus pericula valet. Metus enim memoriam excutit, ars vero sine fortitudine nihil prodest. (5) Ergo majori illorum experientiae majorum audaciam opponite, timori vero propter cladem orto il-

τυχεῖν. (6) Περιγίγνεται δὲ ὑμῖν πλήθος τε νεῶν καὶ πρὸς τῇ γῆ οἰκεία ὄσση ὀπλιτῶν παρόντων ναυμαχεῖν· τὰ δὲ πολλὰ τῶν πλειόνων καὶ ἄμεινον παρασκευασμένων τὸ κράτος ἐστίν. (7) Ὡστε οὐδὲ καθ' ἐν εὐρίσκομεν εἰκότως ἂν ἡμᾶς σφαλλομένους. Καὶ ὅσα ἡμάρτομεν πρότερον, νῦν αὐτὰ ταῦτα προσγεγόμενα διδασκαλίαν παρέξει. (8) Θαρσοῦντες οὖν καὶ κυβερνήται καὶ ναῦται τὸ καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος ἐπεσθε, χύρων μὴ προλείποντες ἢ ἂν τις προσταχθῇ. (9) Τῶν δὲ πρότερον ἡγεμόνων οὐ χεῖρον τὴν ἐπιχείρησιν ἡμεῖς παρασκευάσομεν, καὶ οὐκ ἐνδύσομεν παράφρασι οὐδενὶ κακῷ γενέσθαι· ἦν δὲ τις ἄρα καὶ βουληθῆ, κολασθήσεται τῇ πρεπούσῃ ζημίᾳ, οἱ δὲ ἀγαθοὶ τιμήσονται τοῖς προσήκουσιν ἄλλοις τῆς ἀρετῆς. »

LXXXVIII. Τοιαῦτα μὲν τοῖς Πελοποννησίοις οἱ ἄρχοντες παρεκλεύσαντο. Ὁ δὲ Φορμίων δεδιὼς καὶ αὐτὸς τὴν τῶν στρατιωτῶν ὀρῶδιαν, καὶ αἰσθόμενος ὅτι τὸ πλήθος τῶν νεῶν κατὰ σφᾶς αὐτοὺς ξυριστάμενοι ἐφοβοῦντο, ἐβούλετο ξυγκαλέσας θαρσύναι τε καὶ παραινέσειν ἐν τῷ παρόντι ποιήσασθαι. (2) Πρότερον μὲν γὰρ αἰεὶ αὐτοῖς ἔλεγε καὶ προπαρεσκευάζε τὰς γνώμας ὡς οὐδὲν αὐτοῖς πλήθος νεῶν τοσοῦτον, ἦν ἐπιπλήη, ὅτι οὐχ ὑπομενετέον αὐτοῖς ἐστίν· καὶ οἱ στρατιῶται ἐκ πολλοῦ ἐν σφίσι αὐτοῖς τὴν ἀξίωσιν ταύτην εἰλήφεσαν, μηδὲνα ὄγλον Ἀθηναῖοι ὄντες Πελοποννησίων νεῶν ὑποχωρεῖν. (3) Τότε δὲ πρὸς τὴν παρούσαν ὄψιν δρῶν αὐτοὺς ἀθυμοῦντας ἐβούλετο ὑπόμνησιν ποιήσασθαι τοῦ θαρσεῖν, καὶ ξυγκαλέσας τοὺς Ἀθηναίους ἔλεξε τοιάδε.

LXXXIX. « Ὅρων ὑμᾶς, ὧ ἄνδρες στρατιῶται, πεφοβημένους τὸ πλήθος τῶν ἐναντίων ξυεκάλεσα, οὐκ ἀξίωιν τὰ μὴ δεῖν ἂν ὀρῶδιᾳ ἔχειν. (2) Οὔτοι γὰρ πρῶτον μὲν διὰ τὸ προνεκικῆσθαι καὶ μηδ' αὐτοὶ οἶεσθαι ἄμεινοι ἡμῖν εἶναι τὸ πλήθος τῶν νεῶν καὶ οὐκ ἀπὸ τοῦ ἴσου παρεσκευάσαντο· ἔπειτα ὃ μάλιστα πιστεύοντες προσέρχονται, ὡς προσῆκον σφίσι ἀνδρείους εἶναι, οὐ δι' ἄλλο τι θαρσοῦσιν ἢ διὰ τὴν ἐν τῷ πεζῷ ἐμπειρίαν τὰ πλείω κατορθοῦντες, καὶ οἴονται σφίσι καὶ ἐν τῷ ναυτικῷ ποιήσειν τὸ αὐτό. (3) Τὸ δ' ἐκ τοῦ δικαίου ἡμῖν μᾶλλον νῦν περιεσθαι, εἴπερ καὶ τούτοις ἐν ἐκείνῃ, ἐπεὶ εὐψυχία γε οὐδὲν προφέρουσιν, τῷ δὲ ἐκἀτέρῳ τι ἐμπειρότεροι εἶναι θρασύτεροι ἔσμεν. (4) Λακεδαιμόνιοι τε ἡγούμενοι τῶν ξυμάχων διὰ τὴν σφετέραν δόξαν ἄκοντας προσάγουσι τοὺς πολλοὺς ἐς τὸν κίνδυνον, ἐπεὶ οὐκ ἂν ποτε ἐπεχείρησαν ἡσσηθέντες παρὰ πολὺ αὔθις ναυμαχεῖν. (5) Μὴ δὲ αὐτῶν τὴν τόλμαν δείσητε. Πολλὸν δὲ ὑμεῖς ἐκείνοις πλείω φόβον παρέχετε καὶ πιστότερον κατὰ τε τὸ προνεκικηκέαι καὶ ὅτι οὐκ ἂν ἡγοῦνται μὴ μέλλοντάς τε ἄξιον τοῦ παρὰ πολὺ πράξειν ἀνθίστασθαι ὑμᾶς. (6) Ἀντίπαλοι μὲν γὰρ οἱ πλείους, ὥσπερ οὔτοι, τῇ δυνάμει τὸ πλεόν πίσυνοι ἢ τῇ γνώμῃ ἐπέρχονται· οἱ δ' ἐκ πολλῶν ὑποδεεστέρων, καὶ ἅμα οὐκ ἀνγκαζόμενοι, μέγα τι τῆς διανοίας τὸ βέβαιον ἔχοντες ἀντιτολμῶσιν. Ἄ λογιζόμενοι οὔτοι τῷ οὐκ εἰκότι πλεόν πεφοβῆναι ἡμᾶς ἢ τῇ κατὰ λόγον παρασκευῇ.

lud, quod imparatos tunc vos offenderunt. (6) Adest vobis autem insuper multitudo navium et quod praesentibus gravis armaturae militibus in regione socia navale praelium estis commissuri; plerumque vero victoria penes illos est, qui sunt et numero superiores et melius instructi. (7) Quamobrem nihil prorsus reperimus, cur credibile sit nos offensuros. Et quaecumque ante peccavimus, nunc haec ipsa emendata disciplinam praebent. (8) Fidenti igitur animo et gubernatores et nautae pro se quisque sequamini, locum non deserentes, quacumque imperatum fuerit. (9) Superioribus vero ducibus nos non deterius impetus commoditatem parabimus; neque cuiquam occasionem praebemus, ut sit ignavus. Quod si quis voluerit, is debitis poenis afficietur; fortes autem praemii virtute dignis ornabuntur. »

LXXXVIII. His igitur verbis duces Peloponnesiorum suis militibus animos addiderunt. Phormio vero, timens et ipse suorum militum formidinem, et animadvertens eos concilia inter se habentes classis hostilis multitudinem formidare, volebat illis convocatis animos addere, et in praesentia adhortari. (2) Nam ante quidem illis semper dicebat, et ita animos illorum praeparabat, nullum esse tantum navium numerum, cujus, si contra ipsos veniret, impetus ipsis non esset sustinendus; et ipsi milites jampridem hanc opinionem animis conceperant, ut, quia Athenienses essent, cum nulla quantumvis ingenti Peloponnesiorum classe pugnam detrectarent. (3) Tunc vero cernens eos, propter praesentiam hostis, qui erat in ipsorum conspectu, animo debilitatos, eos commonefacere voluit, ut fidentem animum haberent, et convocatis Atheniensibus hanc orationem habuit:

LXXXIX. « Quum vos animadvertam, viri milites, hostium multitudinem pertimescere, convocavi, quia non censeo extimescenda quae minime sunt horrenda. (2) Hi enim primum quidem, quod a nobis ante victi sunt ipsique se nobis non opinantur pares, hunc navium numerum, nec aequalem compararunt. Deinde, quo potissimum freti contra nos tendunt, quasi fortitudo ad ipsos solos pertineat, nullam aliam ob causam audaces sunt, nisi quod ob pugnae pedestris peritiam pleraque feliciter gerant, et eam sibi putant etiam in rebus nauticis idem praestaturam. (3) Sed hoc merito nostrum potius commodum nunc erit, quando et horum est in illo genere, quoniam animi quidem praestantia nequaquam excellunt, et hoc utrique, quod in aliqua re majorem peritiam habemus, sumus audaciosi. (4) Praeterea Lacedaemonii, qui sociis praesunt, suae gloriae causa plerosque in hoc periculum invitos adducunt; non enim temptassent, postquam longe inferiores discesserunt, rursus navale praelium committere. (5) Illorum igitur audaciam ne formidatis. Multo enim vos majorem illis terrorem atque certiorum incutitis, tum quia eos jam ante vicistis, tum etiam quia putant vos contra se non staturus, nisi facinus aliquod maxime memorabile facere decreveritis. (6) Nam adversarii, qui numero sunt superiores, ut isti, viribus magis quam consilio freti hostem invadunt; qui vero sunt copiis longe inferiores, et qui simul non coguntur, magnam quandam animi firmitatem habentes adversus hostem ire audent. Quae quum isti considerent, magis nos formidant ob id, quod praeter rationem facimus, quam ob

(7) Πολλὰ δὲ καὶ στρατόπεδα ἤδη ἔπεσεν ὑπ' ἑλασσόνων τῆ ἀπειρία, ἔστι δὲ ἅ καὶ τῆ ἀτολμία· ὧν οὐδετέρου ἡμεῖς νῦν μετέχομεν. (8) Τὸν δὲ ἀγῶνα οὐκ ἐν τῷ κόλπῳ ἐκὼν εἶναι ποιήσομαι, οὐδ' ἐσπλεύσομαι ἐς αὐτόν. Ὅρω γὰρ ὅτι πρὸς πολλὰς ναῦς ἀνεπιστήμονας ὀλίγαις ναυσὶν ἐμπείροις καὶ ἄμεινον πλεούσαις ἢ στενοχωρία οὐ ξυμφέρει. Οὐτε γὰρ ἂν ἐπιπλεύσειε τις ὡς χρῆ ἐς ἐμβολὴν μὴ ἔχων τὴν πρόσφιν τῶν πολεμίων ἐκ πολλοῦ, οὐτ' ἂν ἀποχωρήσειεν ἐν δέοντι πιεζόμενος· διέκπλοι τε οὐκ εἰσὶν οὐδ' ἀναστροφαί, ἅπερ νεῶν ἄμεινον πλεουσῶν ἔργα ἐστίν, ἀλλ' ἀνάγκη ἂν εἴη τὴν ναυμαχίαν πεζομαχίαν καθίστασθαι, καὶ ἐν τούτῳ αἱ πλείους νῆες κρείσσους γίγνονται. (9) Τούτων μὲν οὖν ἐγὼ ἐξω τὴν πρόνοιαν κατὰ τὸ δυνατόν· ὑμεῖς δὲ εὐτακτοὶ παρὰ ταῖς τε ναυσὶ μένοντες τὰ τε παραγγελλόμενα ὀξέως δέχεσθε, ἄλλως τε καὶ δι' ὀλίγου τῆς ἐφορμήσεως οὔσης, καὶ ἐν τῷ ἔργῳ κόσμον καὶ σιγὴν περὶ πλείστου ἠγεῖσθε, ὃ ἐς τε τὰ πολλὰ τῶν πολεμίων ξυμφέρει καὶ ναυμαχίαν οὐχ ἤκιστα, ἀμύνασθε δὲ τούτῳ ἀξίως τῶν προειργασμένων. (10) Ὁ δὲ ἀγὼν μέγας ὑμῖν, ἡ καταλύσαι Πελοποννησίων τὴν ἐλπίδα τοῦ ναυτικοῦ, ἡ ἐγγυτέρω καταστήσαι Ἀθηναίους τὸν φόβον περὶ τῆς θαλάσσης. (11) Ἀναμνηστικῶς δ' αὖ ὑμᾶς ὅτι νενικήκατε αὐτῶν τοὺς πολλοὺς· ἡσσημένον δὲ ἀνδρῶν οὐκ ἐθέλουσιν αἱ γυνῶμαι πρὸς τοὺς αὐτοὺς κινδύνους ὁμοίαι εἶναι. »

XC. Τοιαῦτα δὲ καὶ ὁ Φορμίων παρεκελεύετο. Οἱ δὲ Πελοποννησιοὶ, ἐπειδὴ αὐτοῖς οἱ Ἀθηναῖοι οὐκ ἐπέπλεον ἐς τὸν κόλπον καὶ τὰ στενά, βουλόμενοι ἄκοντας ἔσῃ προαγαγεῖν αὐτούς, ἀναγόμενοι ἅμα ἐπὶ ἐπλεον, ἐπὶ τεσσάρων ταξάμενοι τὰς ναῦς, ἐπὶ τὴν ἑαυτῶν γῆν ἔσω ἐπὶ τοῦ κόλπου, δεξιῶν κέρα ἠγουμένῳ, ὥσπερ καὶ ὄρμουν· (2) ἐπὶ δ' αὐτῷ εἴκοσι ἔταξαν τὰς ἀριστα πλεούσας, θύσας εἰ ἄρα νομισάσας ἐπὶ τὴν Ναυπακτον αὐτοὺς πλεῖν ὁ Φορμίων καὶ αὐτοὺς ἐπιβοηθῶν ταύτην παραπλέοι, μὴ διαφύγοιεν πλεόντα τὸν ἐπίπλεον σφῶν οἱ Ἀθηναῖοι ἐξω τοῦ ἑαυτῶν κέρως, ἀλλ' αὐταὶ αἱ νῆες περικλήσειαν. (3) Ὁ δὲ, ὅπερ ἐκείνοι προσεδέχοντο, σοβηθεὶς περὶ τῷ χωρίῳ ἐρήμῳ ὄντι, ὡς εὐρα ἀναγομένους αὐτοὺς, ἄκων καὶ κατὰ σπουδὴν ἐμβιβάσας ἔπλει παρὰ τὴν γῆν· καὶ ὁ πεζὸς ἅμα τῶν Μεσσηνίων παρεβόηθει. (4) Ἰδόντες δὲ οἱ Πελοποννησιοὶ κατὰ μίαν ἐπὶ κέρως παραπλέοντας καὶ ἤδη ὄντας ἐντὸς τοῦ κόλπου τε καὶ πρὸς τῆ γῆ, ὅπερ ἐβούλοντο μάλιστα, ἀπὸ σημείου ἐνὸς ἄφωυ ἐπιστρέψαντες τὰς ναῦς μετωπιδὸν ἐπλεον, ὡς εἶχε τάχους ἕκαστος, ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους, καὶ ἠλπιζον πάσας τὰς ναῦς ἀπολήψασθαι. (5) Τῶν δὲ ἕνδεκα μὲν αἵπερ ἠγούοντο ὑπεκφεύγουσι τὸ κέρας τῶν Πελοποννησίων καὶ τὴν ἐπιστροφὴν ἐς τὴν ἐρυθχωρίαν· τὰς δὲ ἄλλας ἐπικαταλαβόντες ἔξενδραν τε πρὸς τὴν γῆν ὑποφευγούσας καὶ διέφθειραν, ἄνδρας τε τῶν Ἀθηναίων ἀπέκτειναν ὅσοι μὴ ἐξένευσαν αὐτῶν. (6) Καὶ τῶν νεῶν τινὰς ἀναδόμενοι εἶλκον κενάς, μίαν δὲ αὐτοῖς ἀνδράσιν εἶλον· τὰς δὲ τινὰς οἱ Μεσσηνιοὶ παραβοηθήσαντες καὶ ἐπεσβάνοντες ζῆν τοῖς ὅπλοις ἐς

justum apparatus. (7) Multi autem exercitus jam a minoribus, propter imperitiam, nonnulli etiam propter ignaviam jam profligati sunt, a quo utroque vitio nos nunc alieni sumus. (8) Prælium vero in sinu mea sponte non committam, nec in eum navigabo. Video enim angustias non conducere paucis navibus peritis et agilioribus adversus multas naves imperitas. Nec enim quisquam invehi possit ad impressionem rostro faciendam ita ut oportet, nisi e longinquo hostes in conspectu habeat, neque, si prematur, commode se subducere queat. Neque per mediam classem percurrendi, aut recurrendi, facultas ulla datur, quæ navium agiliorum sunt opera, sed pro navali prælio pedestre fieri necesse fuerit, et in hoc major navium numerus meliore conditione pugnat. (9) Sed harum igitur rerum curam ego pro virili parte provide geram. Vos vero ordinem servantes et apud naves remanentes acriter attendite ad imperata, præsertim quum hostium stationes non longe absint, et in ipso prælio militarem disciplinam et silentium plurimi facite; hæc enim quum alibi plerumque in rebus bellicis, tum vero præcipue in pugna navali conducunt; istosque ut dignum est rebus ante gestis propulsate. (10) Magnum autem certamen vobis, aut omnem maritimæ potentiam spem Peloponnesiis eripere, aut propiorem de mari metum Atheniensibus admovere. (11) Illud etiam vobis in memoriam revoco, plurimos eorum a vobis jam superatos esse; virorum vero, qui semel victi sunt, animi eadem pericula pari audacia subire non solent. »

XC. Hujusmodi verbis et ipse Phormio suos adhortabatur. Peloponnesii vero, postquam Athenienses non procedebant contra ipsos in sinum et angustias, quum eos invitos in sinum producere vellent, statim primo diluculo instructa classe in ordines, quorum singuli quaternas naves habebant, portu solventes, secundum suam terram introrsum sinum versus navigare cœperunt, dextro cornu procedente, sicut etiam in statione erant. (2) In hoc autem cornu viginti naves maximæ celeritatis constituerunt, ut, si forte Phormio, ratus eos Naupactum versus tendere, ipse quoque opem laturus hac præternavigare, Athenienses paratam suarum navium impressionem extra suum cornu prætervehendo vitare non possent, sed hæc naves eos intercluderent. (3) Ille vero, id quod illi exspectabant, metuens oppido præsidii nudato, postquam vidi t eos navigantes, invitus, et festinantur militibus in naves impositis oram maritimam legebat; et simul etiam Messeniæ peditatus oram maritimam secutus aderat, ut suis opem ferret. (4) Peloponnesii vero, quum eos singulis navibus longo agmine præter navigare et jam intra sinum et prope terram esse vidissent, id quod maxime cupiebant, uno omnibus signo repente dato naves convertentes, prorsus adversis in Athenienses ferri cœperunt, quanta maxima celeritate quisque poterat, omnesque naves se intercepturos sperabant. (5) At illarum undecim quidem quæ præcedebant, Peloponnesiorum cornu et conversionem vitantes, in apertum mare fugerunt; sed reliquas assecuti sunt, et fugientes ad terram compulerunt, et corruerunt, militesque Atheniensium, quotquot ex illis non enataverunt, interfecerunt. (6) Et nonnullas harum navium ex suis religantes vacuas trahabant; unam vero cum ipsis viris ceperunt; nonnullas etiam Messenii, subsidium ferentes, et cum ipsis armis in mare

τὴν θάλασσαν καὶ ἐπιβάντες, ἀπὸ τῶν καταστρωμά-
των μαχόμενοι ἀφείλοντο ἐλκομένας ἕδη.

XCI. Ταῦτη μὲν οὖν οἱ Πελοποννήσιοι ἐκράτουν τε
καὶ ἐφθειραν τὰς Ἀττικὰς ναῦς· αἱ δὲ εἴκοσι γῆες αὐ-
τῶν αἱ ἀπὸ τοῦ δεξιῦ κέρως εἰδῶικον τὰς ἐνδεῶνα ναῦς
τῶν Ἀθηναίων αἵπερ ὑπεξέφυγον τὴν ἐπιστροφὴν ἐς
τὴν εὐρυχωρίαν. Καὶ φθάνουσιν αὐτοὺς πλὴν μιᾶς νεῶς
προκαταφυγοῦσαι ἐς τὴν Ναύπακτον, καὶ ἰσχουσαι ἀν-
τίπρωροι κατὰ Ἀπολλώνιον παρεσκευάζοντο ἀμυνού-
μενοι, ἦν ἐς τὴν γῆν ἐπὶ σφᾶς πλέωσιν. (2) Οἱ δὲ
παραγεγόμενοι ὕστερον ἐπαιωνίζον τε ἅμα πλέοντες ὡς
νενικηκότες, καὶ τὴν μίαν ναῦν τῶν Ἀθηναίων τὴν ὑπό-
λοιπον ἐδίωκε Λευκαδία ναῦς μία πολλὴ πρὸ τῶν ἄλλων.
(3) Ἐτυχὲ δὲ δλκὰς ὀρμουσα μετέωρος, περὶ ἣν ἡ Ἀτ-
τικὴ ναῦς φθάσασα τῇ Λευκαδίᾳ διωκοῦση ἐμβάλλει μέ-
ση καὶ καταδύει. (4) Τοῖς μὲν οὖν Πελοποννησίοις γενο-
μένου τούτου ἀπροσοκίχτου τε καὶ παρὰ λόγον φόβος
ἐμπίπτει· καὶ ἅμα ἀτάκτως διώκοντες διὰ τὸ κρατεῖν
αἱ μὲν τινες τῶν νεῶν καθεῖσαι τὰς κόπας ἐπέστησαν
τοῦ πλοῦ, ἀσύμφορον ὀρῶντες πρὸς τὴν ἐξ ὀλίγου ἀν-
τεξόρησιν, βουλόμενοι τὰς πλείους περιμεῖναι, αἱ δὲ
καὶ ἐς βράχεια ἀπειρία χωρίων ὄκειλαν.

XCII. Τοὺς δ' Ἀθηναίους ἰδόντας ταῦτα γιγνόμενα
θάρσος τε ἔλαβον, καὶ ἀπὸ ἐνὸς κελευμάτος ἐμβοήσαν-
τες ἐπ' αὐτοὺς ὄρμησαν. Οἱ δὲ διὰ τὰ ὑάργχοντα
ἀμαρτήματα καὶ τὴν παροῦσαν ἀταξίαν ὀλίγον μὲν
χρόνον ὑπέμειναν, ἔπειτα δὲ ἐτράποντο ἐς τὸν Πάνορ-
μον, ὅθενπερ ἀνηγάγοντο. (2) Ἐπιδιώκοντες δὲ οἱ
Ἀθηναῖοι τὰς τε ἐγγύς οὐσας μάλιστα ναῦς ἔλαβον ἐξ
καὶ τὰς ἑαυτῶν ἀφείλοντο, ἃς ἐκείνοι πρὸς τῇ γῆ δια-
φθειράντες τὸ πρῶτον ἀνεδήσαντο· ἀνδρας τε τοὺς μὲν
ἀπέκτειναν, τινὰς δὲ καὶ ἐζώρησαν. (3) Ἐπὶ δὲ τῆς
Λευκαδίας νεῶς, ἣ περὶ τὴν δλκάδα κατέδου, Τιμοκρά-
της ὁ Λακεδαιμόνιος πλέων, ὡς ἡ ναῦς διεφθειρέτο,
ἔσφαζεν ἑαυτόν, καὶ ἐξέπεσεν ἐς τὸν Ναυπακτίων λι-
μένα. (4) Ἀναχωρήσαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τροπαῖον
ἔστησαν, ὅθεν ἀναγόμενοι ἐκράτησαν· καὶ τοὺς νεκροὺς
καὶ τὰ ναυάγια ὅσα πρὸς τῇ ἑαυτῶν ἦν ἀνείλοντο, καὶ
τοὺς ἐναντίους τὰ ἐκείνων ὑπόσπονδα ἀπέδωσαν. (5)
Ἔστησαν δὲ καὶ οἱ Πελοποννήσιοι τροπαῖον ὡς νενι-
κηκότες, τῆς τροπῆς, ἃς πρὸς τῇ γῆ ναῦς διεφθειραν·
καὶ ἦνπερ ἔλαβον ναῦν, ἀνέθεσαν ἐπὶ τὸ Ῥίον τὸ
Ἀγαϊκὸν παρὰ τὸ τροπαῖον. (6) Μετὰ δὲ ταῦτα φο-
βούμενοι τὴν ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων βοήθειαν ὑπὸ νύκτα
ἐσέπλευσαν ἐς κόλπον τὸν Κρισαῖον καὶ Κόρινθον πάν-
τες πλὴν Λευκαδίων. (7) Καὶ οἱ ἐκ τῆς Κρήτης
Ἀθηναῖοι ταῖς εἴκοσι ναυσίν, αἷς ἔδει πρὸ τῆς ναυμα-
χίας τῷ Φορμίῳν παραγενέσθαι, οὐ πολλὰ ὕστερον
τῆς ἀναχωρήσεως τῶν νεῶν ἀφικνοῦνται ἐς τὴν Ναύ-
πακτον. Καὶ τὸ θέρος ἐτελεῦτα.

XCIII. Πρὶν δὲ διαλυσαὶ τὸ ἐς Κόρινθον τε καὶ
τὸν Κρισαῖον κόλπον ἀναχωρήσαν ναυτικόν, ὁ Κνήμιος
καὶ ὁ Βρασίδης καὶ οἱ ἄλλοι ἄρχοντες τῶν Πελοποννη-
σίων ἀρρομένου τοῦ χειμῶνος ἐβούλοντο διδασάντων

ingressi, conscenderunt, et ex earum fabulatis pugnantes,
hostibus, qui eas jam trabebant, eripuerunt.

XCI. Hac igitur parte Peloponnesii victores erant, et
Atticas naves corruperunt; viginti autem eorum naves,
quæ in dextro cornu collocatæ fuerant, undecim Atheni-
ensium naves persequantur, quæ navium conversionem
vitantes in apertum mare fugerant. Et illæ Naupactum
fuga se recipientes, præter unam, hostem prævertunt,
quumque ad Apollinis fanum appulissent, prorsus contra hos-
tes versis sese ad vim propulsandam accingebant, si illi
ad terram contra se venirent. (2) Illi vero quum paulo post
advenissent, inter navigandum pæana canebant tamquam
victores, et unam Atheniensium navem, quæ reliqua erat,
una Leucadia navis, ceteras longe antecedens, insequen-
tatur. (3) Forte autem navis oneraria aliquantum procul
a portu stabat ad ancoras, circa quam Attica navis occa-
sione præcepta in mediam Leucadiam persequentem in-
currit, eamque demergit. (4) Peloponnesiis autem quum
hæc res ex improviso et præter omnem expectationem ac-
cidisset, metus incessit; et simul, quia non servatis ordi-
nibus hostem persequantur, quod jam victores essent,
nonnullæ naves demissis remis navigationis cursum inhi-
buerant, rem non commodam facientes in tanta hostiliis sta-
tionis propinquitate, propterea quod majorem navium nu-
merum opperiri volebant; aliæ vero etiam propter loci
imperitiam in brevia impegerant.

XCII. Athenienses autem, quum hæc fieri vidissent, au-
dacia subiit, signoque simul omnibus dato et clamore sub-
lato in eos impressionem fecerunt. Illi vero, quum pro-
pter superiora peccata, tum etiam propter præsentem rerum
omnium confusionem, paulisper quidem hostium impetum
sustinerunt, deinde vero terga dantes Panormum redie-
runt, unde solverant. (2) Athenienses vero eos insecuti
ceperunt sex naves, quæ maxime propinquæ erant, et suas
recuperarunt, quas illi ad terram primum corruptas religa-
verant; hominum autem alios quidem interfecerunt, alios
vero etiam vivos ceperunt. (3) In Leucadia vero navi, quæ
circa onerariam est depressa, Timocrates Lacedæmonius
vehabatur, et quum navis perderetur, gladio se transegit,
et in Naupactiorum portum est delatus. (4) Athenienses
autem reversi tropæum ibi stauerunt, unde profecti vice-
runt; et cadavera naviumque fracturarum tabulas, quæ ad
ipsorum oram delatæ erant, susceperunt, hostibusque sua,
interposita fide publica, reddiderunt. (5) Stauerunt autem
Peloponnesii quoque tropæum tanquam victores, ob naves
fugatas, quas ad terram corruperant; et navem, quam cepe-
rant, in Achaico Rhio juxta tropæum deo consecrarunt. (6)
Postea vero veriti, ne auxilia ab Atheniensibus missa super-
venirent, noctu in Crisæum sinum Corinthumque omnes
præter Leucadios vela fecerunt. (7) Et Athenienses ex
Creta venientes cum viginti navibus, quas ante pugnam
Phormion adesse oportuerat, non multum post navium
discessum Naupactum appellunt. Atque hæc æstas finieba-
tur.

XCIII. Prius tamen quam classis, quæ ad Corinthum
et in Crisæum sinum recesserat, domum dimitterent,
Cnemus et Brasidas et ceteri Peloponnesiorum duces in-
eunte hieme volebant, a Megarensibus hoc edocti, Piræeum

Μεγαρέων ἀποπειράσαι τοῦ Πειραιῶς τοῦ λιμένου τῶν Ἀθηναίων· ἦν δὲ ἀφύλακτος καὶ ἀκλήστως εἰκότως διὰ τὸ ἐπικρατεῖν πολὺ τῷ ναυτικῷ. (2) Ἐδόκει δὲ λαβόντα τῶν ναυτῶν ἕκαστον τὴν κώπην καὶ τὸ ὑπηρέσιον καὶ τὸν τροπωτήρα πεζῆ ἵνα ἐκ Κορίνθου ἐπὶ τὴν πρὸς Ἀθήνας θάλασσαν, καὶ ἀρικομένους κατὰ τάχος ἐς Μέγαρα, καθελκύσαντας ἐκ Νισαίας τοῦ νειωρίου αὐτῶν τεσσαράκοντα ναῦς αἱ ἔτυχον αὐτόθι οὔσαι, πλεῦσαι εὐθὺς ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ. (3) οὔτε γὰρ ναυτικὸν ἦν προφυλάσσειν ἐν αὐτῷ οὐδὲν οὔτε προσδοκία οὐδεμίαν, ἔπει οὐτ' ἀπὸ τοῦ προφανοῦς τολμῆσαι ἂν καθ' ἡσυχίαν, οὔτ' εἰ διενούνητο, μὴ οὐκ ἂν προαισθῆσθαι. (4) Ὡς δὲ ἔδοξεν αὐτοῖς, καὶ ἐχώρουν εὐθύς· καὶ ἀρικομένοι νυκτός καὶ καθελκύσαντες ἐκ τῆς Νισαίας τὰς ναῦς ἔπλεον ἐπὶ μὲν τὸν Πειραιᾶ οὐκέτι, ὥσπερ διενούνητο, καταδείξαντες τὸν κίνδυνον (καὶ τις καὶ ἄνεμος λέγεται αὐτοὺς κωλύσαι), ἐπὶ δὲ τῆς Σαλαμίνος τὸ ἀκρωτήριον τὸ πρὸς Μέγαρα ὄρων· καὶ φρουρίον ἐπ' αὐτοῦ ἦν καὶ νεῶν τριῶν φυλακὴ τοῦ μὴ ἐσπλεῖν Μεγαρεῦσι μηδ' ἐκπλεῖν μηδέν. Τῷ τε φρουρίῳ προσέβαλον καὶ τὰς τριήρεις ἀφείλκυσαν κενάς, τὴν τε ἄλλην Σαλαμίνα ἀπροσδοκίτοις ἐπιπεσόντες ἐπόρθουν.

XCIV. Ἐς δὲ τὰς Ἀθήνας φρυκτοὶ τε ἦροντο πολέμοιοι καὶ ἐκκληξίς ἐγένετο οὐδεμιᾶς τῶν κατὰ τὸν πόλεμον ἐλάσσων. Οἱ μὲν γὰρ ἐν τῷ ἄσπετι ἐς τὸν Πειραιᾶ ὄροντο τοὺς πολεμίους ἐσπεπλευκέναι ἤδη, οἱ δ' ἐν τῷ Πειραιεῖ τὴν τε Σαλαμίνα ἠρῆσθαι ἐνόμιζον καὶ παρὰ σφᾶς ὅσον οὐκ ἐσπλεῖν αὐτούς· σπερ ἂν, εἰ ἐβουλήθησαν μὴ κατοκνήσαι, βράδιως ἂν ἐγένετο καὶ οὐκ ἂν ἄνεμος ἐκώλυσεν. (2) Βοηθήσαντες δὲ αἱ ἡμέρα πανδημίαι οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τὸν Πειραιᾶ ναῦς τε καθέλιπον, καὶ ἐσθάντες κατὰ σπουδὴν καὶ πολλῷ θορύβῳ ταῖς μὲν ναυσὶν ἐπὶ τὴν Σαλαμίνα ἔπλεον, τῷ περὶ δὲ φυλακὰς τοῦ Πειραιῶς καθίσταντο. (3) Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ὡς ἤσθηον τὴν βοήθειαν, καταδραμόντες τῆς Σαλαμίνος τὰ πολλὰ καὶ ἀνθρώπους καὶ λείαν λαβόντες καὶ τὰς τρεῖς ναῦς ἐκ τοῦ Βουδόρου τοῦ φρουρίου κατὰ τάχος ἐπὶ τῆς Νισαίας ἔπλεον· ἔστι γὰρ ὅτι καὶ αἱ νῆες αὐτοὺς διὰ χρόνον καθελκυσθεῖσαι καὶ οὐδὲν στέγουσαι ἐφόβουν. Ἀρικομένοι δὲ ἐς τὰ Μέγαρα πάλιν ἐπὶ τῆς Κορίνθου ἀπεχώρησαν πεζῆ. (4) Οἱ δ' Ἀθηναῖοι οὐκέτι καταλαβόντες πρὸς τῇ Σαλαμίνα ἀπέπλευσαν αὐτοὶ, καὶ μετὰ τοῦτο φυλακὴν ἔμα τοῦ Πειραιῶς μᾶλλον τὸ λοιπὸν ἐποιούτων λιμένων τε κλήσει καὶ τῇ ἄλλῃ ἐπιμελείᾳ.

XCv. Ὑπὸ δὲ τοῖς αὐτοῖς χρόνοις, τοῦ χειμῶνος τούτου ἀρχομένου, Σιτάλκης ὁ Τήρει Ὀδρύσης Θρακῶν βασιλεὺς ἐστράτευσεν ἐπὶ Περδίκκην τὸν Ἀλεξάνδρου Μακεδονίας βασιλέα καὶ ἐπὶ Χαλκιδέας τοὺς ἐπὶ Θράκης, δύο ὑποσχόμενοι τὴν μὲν βουλόμενος ἀναπράξαι, τὴν δὲ αὐτὸς ἀποδοῦναι. (2) Ὁ τε γὰρ Περδίκκας αὐτῷ ὑποσχόμενος, εἰ Ἀθηναῖοις τε διαλλάξσειεν ἑαυτὸν κατ' ἀρχὰς τῷ πολέμῳ πιεζόμενον καὶ Φίλιππον τὸν ἀδελφὸν

Atheniensium portum temptare; erat autem neque custoditus neque clausus, ut par erat, quum Athenienses classe longe superiores essent. (2) Placebat autem ut singuli nautae cum singulis remis et singulis pulvinis, quos sibi remigantibus substernerent, et cum singulis strupis Corintho pedibus irent ad mare, quod Athenas spectat, atque illinc Megara quam celerrime profecti, deductis ex Nisaea, illorum navali, quadraginta navibus, quae illic erant, confestim in Piræum navigarent; (3) nec enim in eo ulla classis erat, quae pro portu excubias ageret, nec ulla prorsus erat suspicio, ne quando hostes repente sic infesta classe eo venturi essent; quippe neque aperte hoc ausuros per otium, neque, si in animum inducerent, se non praesensuros. (4) Postquam autem hoc ipsis placitum est, statim etiam discedebant, quumque noctu advenissent, et naves ex Nisaea deduxissent, in Piræum quidem non amplius navigabant, quemadmodum in animo habebant, periculum formidantes, (quanquam quidam etiam ventus eos impedivisse fertur), sed ad Salaminis promontorium, quod Megara spectat; ibi autem erat propugnaculum triumque navium praesidium, ne quid Megarensibus importaretur, neve quid exportaretur. Hoc propugnaculum adorti sunt et triremes vacuas deduxerunt et ceteram Salaminem ex improviso aggressi diripiebant.

XCIV. Sed Athenas versus ignes, quibus hostium adventus significabatur, sublatis sunt et pavor inessit, quonullus in eo bello major exstitit. Nam qui in urbe erant, hostes in Piræum jam ingressos putabant, qui vero in Piræeo erant, et Salaminem jam captam et hostes tantum non contra se venturos existimabant; quod profecto si illi tergiversari nolissent, facile accidisset, neque ventus eos prohibuisset. (2) Athenienses vero simul ac dies illuxit, excita omni civitate in Piræum auxilio congressi naves deducebant et quum eas festinanter et magno cum tumultu conscendissent, navibus quidem Salaminem petebant, peditatum vero in Piræeo relinquebant, ut ei esset praesidio. (3) Peloponnesii autem, postquam eos subsidio venire senserunt, magnam Salaminis partem excursionibus populati, captis hominibus praedaque et tribus illis navibus ex propugnaculo Budoro, celeriter in Nisaeam se recipiebant; nonnihil enim et ipsae naves, quae post longum temporis intervallum in mare deductae erant, nec aquarum vim ferre poterant, eos terrebant. Quum autem Megara pervenissent, Corinthum itinere pedestri redierunt. (4) Athenienses vero, quum eos ad Salaminem non amplius nacti essent, et ipsi discesserunt, atque ab eo tempore Piræum jam accuratius in posterum custodire caeperunt et portuum claustris et reliqua cautione.

XCv. Sub eadem tempora, hujus hiemis initio, Sitalces Odryses, Teris filius, Thracum rex, expeditionem fecit adversus Perdiccam, Alexandri filium, Macedonum regem, et Chalcidenses, qui sunt in Thracia, de duobus promissis alterum exacturus, alterum ipse persoluturus. (2) Nam Perdiccas promisso ita obstrictus, si se Atheniensibus reconciliasset, a quibus initio bello premebatur, nec Philippum fratrem suum, eundemque hostem, in regnum

αὐτοῦ πολέμιον ὄντα μὴ καταγάγοι ἐπὶ βασιλείᾳ, ἀ ὑπεδέξατο οὐκ ἐπέτελε· τοῖς τε Ἀθηναίοις αὐτὸς ὁμολογῆσαι, ὅτε τὴν ζυμμαχίαν ἐποιεῖτο, τὸν δὲ Θράκης Χαλκιδικὸν πόλεμον καταλύσει. (3) Ἀμφοτέρων οὖν ἕνεκα τὴν ἔφοδον ἐποιεῖτο, καὶ τὸν τε Φιλίππου υἱὸν Ἀμύνταν ὡς ἐπὶ βασιλείᾳ τῶν Μακεδόνων ἦγε καὶ τῶν Ἀθηναίων πρέσβεις, οἱ ἔτυχον παρόντες τούτων ἕνεκα, καὶ ἡγεμόνα Ἄγωννα· εἶδε γὰρ καὶ τοὺς Ἀθηναίους ναυσί τε καὶ στρατιᾷ ὡς πλείστη ἐπὶ τοὺς Χαλκιδικᾶς παραγενέσθαι.

XCVI. Ἀνίστησιν οὖν ἐκ τῶν Ὀδρυσῶν ὀρμώμενος πρῶτον μὲν τοὺς ἐντὸς τοῦ Αἰῆμου τε ὄρους καὶ τῆς Ῥοδόπης Θράκας, ὅσων ἦρχε μέχρι θαλάσσης ἐς τὸν Εὐξείνιον τε πόντον καὶ τὸν Ἑλλήσποντον, ἔπειτα τοὺς υπερβάντι Αἰῆμον Γέτας, καὶ ὅσα ἄλλα μέρη ἐντὸς τοῦ Ἰστρου ποταμοῦ πρὸς θάλασσαν μάλλον τὴν τοῦ Εὐξείνου πόντου κατῴκητο· εἰσὶ δ' οἱ Γέται καὶ οἱ ταύτη ὁμοροῖ τε τοῖς Σκυθίας καὶ ὁμόσκειοι, πάντες ἵπποπόζοται. (2) Παρεκάλει δὲ καὶ τῶν ὀρεινῶν Θρακῶν πολλοὺς τῶν αὐτονόμων καὶ μαχαιοφόρων, οἱ Δῖοι καλοῦνται, τὴν Ῥοδόπην οἱ πλείστοι οἰκοῦντες· καὶ τοὺς μὲν μισθῶ ἐπίθειν, οἱ δ' ἐθελονταὶ ζυνηκολούθουν. (3) Ἀνίστη δὲ καὶ Ἀγριᾶνας καὶ Λαιαίους καὶ ἄλλα ὅσα ἔθνη Παιονικὰ ὧν ἦρχεν· καὶ ἔσχατοι τῆς ἀρχῆς οὗτοι ἦσαν μέχρι Γρακίων Παιόνων καὶ τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ, ὃς ἐκ τοῦ Σκομίου ὄρους διὰ Γρακίων καὶ Λαιαίων ρεῖ, οὗ ὠρίζετο ἡ ἀρχὴ τὰ πρὸς Παιόνας αὐτονόμους ἤδη. (4) Τὰ δὲ πρὸς Τριβαλλοῦς, καὶ τούτους αὐτονόμους, Τρῆρες ὠρίζον καὶ Τιλταίοι· οἰκοῦσι δ' οὗτοι πρὸς βορρᾶν τοῦ Σκομίου ὄρους καὶ παρήκουσι πρὸς ἡλίου ὀπίσθιν μέχρι τοῦ Ὀσκίου ποταμοῦ· ρεῖ δ' οὗτος ἐκ τοῦ ὄρους ὅθεν περ καὶ ὁ Νέστος καὶ ὁ Ἐβρος· ἔστι δὲ ἐρῆμιον τὸ ὄρος καὶ μέγα, ἐρχόμενον τῆς Ῥοδόπης.

XCVII. Ἐγένετο δὲ ἡ ἀρχὴ ἡ Ὀδρυσῶν μέγεθος ἐπὶ μὲν θάλασσαν καθήκουσα ἀπὸ Ἀβδήρων πόλεως ἐς τὸν Εὐξείνιον πόντον τὸν μέχρι Ἰστρου ποταμοῦ· αὕτη περίπλους ἐστὶν ἡ γῆ τὰ ζυνοτώτατα, ἣν αἰεὶ κατὰ πρύμναν ἰστῆται τὸ πνεῦμα, νηὶ στρογγύλῃ τεσσάρων ἡμερῶν καὶ ἴσων νυκτῶν· ὁδῶν δὲ τὰ ζυνοτώτατα ἐξ Ἀβδήρων ἐς Ἴστρον ἀνὴρ εὐζώνος ἐνδεκαταῖος τελεῖ. (2) Τὰ μὲν πρὸς θάλασσαν τοσαύτη ἦν, ἐς ἡπίερον δὲ ἀπὸ Βυζαντίου ἐς Λαιαίους καὶ ἐπὶ τὸν Στρυμόνα (ταύτη γὰρ διὰ πλείστου ἀπὸ θαλάσσης ἄνω ἐγγίνετο) ἡμερῶν ἀνδρὶ εὐζώνῳ τριῶν καὶ δέκα ἀνύσαι. (3) Φόρος τε ἐκ πάσης τῆς βαρβάρου καὶ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, ὅσον προσῆξαν ἐπὶ Σεύθου, ὃς ὕστερον Σιτάλκου βασιλευσᾶς πλείστον δὴ ἐποίησεν, τετρακοσίων ταλάντων ἀργυρίου μάλιστα δύναμις, ἀ χρυσὸς καὶ ἄργυρος εἶη· καὶ δῶρα οὐκ ἐλάσσων τούτων χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου προσεφέρετο, χωρὶς δὲ ὅσα ὑφαντὰ τε καὶ λεία, καὶ ἡ ἄλλη κατασκευὴ, καὶ οὐ μόνον αὐτῶ ἀλλὰ καὶ τοῖς παραδυναστευούσι τε καὶ γενναίοις Ὀδρυσῶν. (4) Κατεστήσαντο γὰρ τοῦναντίον τῆς Περσῶν βασιλείας τὸν νόμον, ὄντα μὲν καὶ τοῖς ἄλλοις Θραξί, λαμβάνειν μᾶλ-

restituisset, ea quæ receperat, non præstabat; et ipse Sitalces Atheniensibus pollicitus erat, quum societatem cum ipsis inibat, se bello Chalcidensi finem imposturum. (3) Utraque igitur de causa bellum inferebat, et Amyntam Philippi filium in regnum Macedonum ducebat, et cum eo legatos Atheniensium, qui hujus rei causa tunc aderant, et Hagnonem ducem; oportebat enim Atheniensis quoque cum navibus et quam maximo exercitu adversus Chalcidenses præsto esse.

XCVI. Ab Odrysis igitur proficiscens primùm quidem ex suis sedibus excitat Thracas, qui intra montem Hæmum et Rhodopen habitant, quibus usque ad Pontum Euxinum, et Hellespontum imperabat; deinde vero Getas, qui superato Hæmo monte in ulterioribus partibus habitant, et quotquot alii populi cis Istrum fluvium ad Pontum Euxinum magis vergentes incolebant; sunt autem Getæ et qui regionem illam accolunt, Scythis finitimi et cultu similes, omnesque sagittarii equestres. (2) Advocabat præterea etiam multos Thracum montanorum, qui sui juris sunt et ensiferi, qui Dii vocantur, quorum maxima pars Rhodopen incolit; atque alios quidem mercede inducebat, alii vero voluntarii sequebantur. (3) Excibat etiam Agrianas et Lææos et ceteras gentes Pæonicas, quibus imperabat; atque hi imperii erant ultimi, usque ad Graæos Pæonas, et Strymonem fluvium, qui ex Scomio monte per Graæos et Lææos fluit, ubi erat terminus imperii ab ea parte, quæ spectat Pæonas, qui jam sui juris sunt. (4) At ab ea parte, quæ Triballos spectat, qui et ipsi sui juris, Treres et Tiltaei terminabant imperium; hi autem ad septentrionales Scomii montis partes habitant, et a solis occidentis partibus pertingunt usque ad Oscium flumen; hoc autem fluit ex eodem monte, ex quo etiam Nestus et Hebrus; est autem desertus hic mons et magnus et Rhodopæ junctus.

XCVII. Fuit autem Odrysarum imperium magnitudine ad mare quidem pertingens ab urbe Abderis ad Pontum Euxinum, ad eam usque partem, qua Ister fluvius in ipsum influit; hæc ora, qua cursus compendiosissimus datur, navi rotunda, si ventus a puppi semper spiret, quatuor dierum et totidem noctium spatium potest ambiri; itinere vero terrestri, qua compendiosissimum est, ab Abderis ad Istrum vir expeditus intra undecim dies pervenire potest. (2) Atque mare quidem versus longitudo ejus hæc erat; per mediterranea vero loca a Byzantio ad Lææos et ad Strymonem (hinc enim longissimus est a mari tractus in loca mediterranea) viator expeditus intra tredecim dies iter conficere potest. (3) Tributum quoque ex toto barbarorum agro et ex Græcis civitatibus, quod colligebatur Seuthe regnante, qui post Sitalcem regno potitus id maxime auxit, omni auri et argenti pretio ad æstimationem pecuniarum revocato, quadringenta ferme talenta valebat; et dona non minora his auri et argenti offerebantur; et præterea opera textilia acuta et lævia, aliaque suppellex, neque ipsi soli, sed et aliis Odrysarum viris nobilibus, qui apud ipsum autoritate pollebant. (4) Legem enim, contra atque Persæ, hanc condiderunt, quæ apud alios quoque Thracas moribus est recepta, ut potius accipiant, quam dent, et turpius erat, si

λον ἢ διδόναι, καὶ αἴσιμον ἦν αἰτηθέντα μὴ δοῦναι ἢ αἰτήσαντα μὴ τυχεῖν· οὖτως δὲ κατὰ τὸ δύνασθαι ἐπὶ πλεόν αὐτῶ ἐχρήσαντο· οἷός γάρ ἦν πράξιαι οὐδὲν μὴ διδόντα δῶρα. (5) Ὡστε ἐπὶ μέγα ἦλθεν ἡ βασιλεία ἰσχύος. Τῶν γὰρ ἐν τῇ Εὐρώπῃ ὅσαι μεταξὺ τοῦ Ἰονίου κόλπου καὶ τοῦ Εὐξείνου πόντου μεγίστη ἐγένετο χρημάτων προσοδὸς καὶ τῇ ἄλλῃ εὐδαιμονία, ἰσχύϊ δὲ μάχης καὶ στρατοῦ πλήθει πολὺ δευτέρα μετὰ τὴν Σκυθῶν. (6) Ταύτη δὲ ἀδύνατα ἐξισοῦσθαι οὐχ ὅτι τὰ ἐν τῇ Εὐρώπῃ, ἀλλ' οὐδ' ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἔθνος ἐν πρὸς ἐν οὐκ ἔστιν ὅ τι θανάτων Σκυθίας δημοσιωμονοῦσι πᾶσιν ἀντιστῆναι. Οὐ μὴν οὐδ' ἐς τὴν ἄλλην εὐβουλίαν καὶ ζήνεσιν περὶ τῶν παρόντων ἐς τὸν βίον ἄλλοις ὁμοιοῦνται.

XCVIII. Σιτάλης μὲν οὖν βασιλευσάντων χώρας τοσαύτης παρεσκευάζετο τὸν στρατόν. Καὶ ἐπειδὴ αὐτῶ ἐτοῖμα ἦν, ἄρας ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Μακεδονίαν πρῶτον μὲν διὰ τῆς αὐτοῦ ἀρχῆς, ἔπειτα διὰ Κερκίνης ἐρήμου ὁρους, ὅ ἐστι μεθ' αὐτῶν Σίντων καὶ Παίωνων· ἐπορεύετο δὲ δι' αὐτοῦ τῇ ὁδῷ ἦν πρότερον αὐτὸς ἐποίησατο τεμῶν τὴν ὕλην, ὅτε ἐπὶ Παίονας ἐστράτευσεν. (2) Τὸ δὲ ὄρος ἐξ Ὀδρυσῶν διόντες ἐν δεξιᾷ μὲν εἶχον Παίονας, ἐν ἀριστερᾷ δὲ Σίντους καὶ Μαίδους. Διελθόντες δὲ αὐτὸ ἀφίκοντο ἐς Δόδηρον τὴν Παιονικήν. (3) Πορευομένη δὲ αὐτῶ ἀπεγίνετο μὲν οὐδὲν τοῦ στρατοῦ εἰ μὴ τὴ νόσῳ, προσεγίνετο δέ· πολλοὶ γὰρ τῶν αὐτόνομων Θρακῶν ἀπαράκλητοι ἐπ' ἀρπαγὴν ἠκολούθουν, ὥστε τὸ πᾶν πλῆθος λέγεται οὐκ ἔλασον πεντεκαίδεκα μυριάδων γενέσθαι· (4) καὶ τούτου τὸ μὲν πλεόν πεζῶν ἦν, τριτημόριον δὲ μάλιστα ἵππικόν. Τοῦ δ' ἵππικοῦ τὸ πλείστον αὐτοὶ Ὀδρύσαι παρεῖχοντο καὶ μετ' αὐτοὺς Γέται. Τοῦ δὲ πεζοῦ οἱ μαχαιροφόροι μαχίμωτατοι μὲν ἦσαν οἱ ἐκ τῆς Ῥοδόπης αὐτόνομοι καταδάντες, ὁ δὲ ἄλλος ὁμιλος ζύμμικτος πλήθει φοβερώτατος ἠκολούθει.

XCIX. Ξυνηθορίζοντο οὖν ἐν τῇ Δοθήρῳ καὶ παρεσκευάζοντο, ὅπως κατὰ κορυφὴν ἐσβαλοῦσιν ἐς τὴν κάτω Μακεδονίαν, ἧς ὁ Περδίκκας ἦρχεν. (2) Τῶν γὰρ Μακεδόνων εἰσὶ καὶ Λυγκησταὶ καὶ Ἐλεμιώται καὶ ἄλλα ἔθνη ἐπάνωθεν, ἃ ζύμμαχα μὲν ἐστί τούτοις καὶ ὑπήκοα, βασιλείας δ' ἔχει καθ' αὐτά. (3) Τὴν δὲ παρὰ θάλασσαν νῦν Μακεδονίαν Ἀλέξανδρος ὁ Περδίκκου πατὴρ καὶ οἱ πρόγονοι αὐτοῦ, Τημενίδαὶ τὸ ἀρχαῖον ὄντες ἐξ Ἀργους, πρῶτον ἐκτήσαντο καὶ ἐβασίλευσαν ἀναστήσαντες μάχῃ ἐκ μὲν Πιερίας Πίερας, οἱ ὕστερον ὑπὸ τὸ Πάγγαιον πέραν Στρυμόνος ὤκησαν Φάγγηται καὶ ἄλλα χωρία (καὶ ἔτι καὶ νῦν Πιερικὸς κόλπος καλεῖται ἢ ὑπὸ τῷ Παγγαίῳ πρὸς θάλασσαν γῆ), ἐκ δὲ τῆς Βοττίας καλουμένης Βοττιαίους, οἱ νῦν ὁμοροὶ Χαλκιδῶν οἰκοῦσιν· (4) τῆς δὲ Παιονίας παρὰ τὸν Ἄξιον ποταμὸν στενὴν τινα καθήκουσαν ἄνωθεν μέχρι Πέλλης καὶ θαλάσσης ἐκτήσαντο, καὶ πέραν Ἄξιόν μὲχρι Στρυμόνος τὴν Μυγδοῖαν καλουμένην Ἠδῶνας ἐξέλασαντες νέμονται. (5) Ἀνέστησαν δὲ καὶ ἐκ τῆς νῦν Ἐορδίας καλουμένης Ἐορδους, ὧν οἱ μὲν πολλοὶ

quis rogatus non dedisset, quam si quis non impetrasset id, quod petisset; verumtamen hac lege, propter potentiam, qua valebant, magis sunt usi; nihil enim a quoquam negotii transigi poterat sine muneribus. (5) Itaque regnum illud ad magnam potentiam pervenit. Nam omnium, quæ sunt in Europa intra sinum Ionium et Pontum Euxinum, maximum fuit pecuniarum reditu et ceterarum rerum beata abundantia; sed certandi viribus et copiarum numero Scytharum imperio longe fuit inferius. (6) Huic enim non modo gentes, quæ sunt in Europa, æquari nequeunt, verum etiam in Asia si gens una opponatur, nulla est, quæ Scythis univarsis, si concordēs inter se fuerint, resistere valeat; nec tamen ne in alia quidem solertia et prudentia de rebus iis, quæ ad vitam regendam pertinent, ceteris nationibus sunt similes.

XCVIII. Sitalces igitur, quum tantæ regionis regnum obtineret, exercitum parabat. Ac postquam res ipsi paratæ erant, profectus tendebat in Macedoniam, primo quidem per suum regnum, deinde vero per Cercinen, montem desertum, qui inter Sintos et Pæonas est medius; iter autem per eum faciebat via, quam ipse succisa materia prius fecerat, quum bellum Pæonibus intulit. (2) Hunc autem montem ex Odrysis pertransentes ad dextram quidem habebant Pæonas, ad sinistram vero Sintos et Mædos. Quem quum pertransissent, ad Doberum Pæonicam urbem pervenerunt. (3) Inter viam autem nulla quidem exercitus pars ei decedebat, nisi forte morbo, sed accedebat; multi enim ex liberis Thracibus non vocati prædæ causa sequebantur, ut tota multitudo dicatur non minor centum quinquaginta millibus exstitisse; (4) atque hujus quidem major pars erat pedestris, tertia vero ferme pars equestris. Maximam autem hujus equitatus partem ipsi Odrysa, et post eos Getæ præbebant. In peditatu vero machærophori erant bellicosissimi, qui suis legibus vivebant, et ex Rhodope descenderant; cetera vero turba permixta ob multitudinem maxime formidabilis sequebatur.

XCIX. Doberum igitur omnes conveniebant et se parabant, ut per montium juga descendentes irruptionem facerent in inferiorem Macedoniam, quæ Perdicæ imperio parebat. (2) Nam Macedonum sunt et Lyncestæ et Elimiotæ et aliæ gentes in locis superioribus, quæ illis quidem sunt sociæ et subjectæ, sed tamen regna singulæ separatim habent. (3) Illam vero maritimam Macedoniam, quæ nunc est, Alexander Perdicæ pater et ejus majores, qui Temnidæ antiquitus erant, ex urbe Argis oriundi, primi possederunt, et regnarunt, quum prius prælio superatos expulissent ex Pieria quidem Pieres, qui postea sub Pangæo trans Strymonem incoluerunt Phagretæ et alia loca (et ad hoc usque tempus regio, quæ sub Pangæo jacens ad mare vergit, sinus Piericus appellatur), ex ea vero, quæ Bottia vocatur, Bottiæos, qui nunc agrum Chalcidensibus finitimum incolunt; (4) Pæoniæ autem secundum Axium fluvium, angustam quamdam regionem a locis montanis ad Pëllam usque et mare perlingentem possederunt; et trans Axium ad Strymonem usque eam, quæ Mygdonia nominatur, ejectis Edonis incolunt. (5) Ex illa etiam, quæ nunc Eordia vocatur, ejeerunt Eordos, quorum plerique perie-

ἐφάρησαν, βραχὺ δέ τι αὐτῶν περὶ Φύσκαν κατόφηται, καὶ ἐξ Ἀλμωπίας Ἀλμῶπας. (6) Ἐκράτησαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν οἱ Μακεδόνες οὗτοι, ἃ καὶ νῦν ἔτι ἔχουσι, τὸν τε Ἀνθεμοῦντα καὶ Γρηστωνίαν καὶ Βισαλίαν καὶ Μακεδόνων αὐτῶν πολλήν. Τὸ δὲ ζῦμπαν Μακεδονία καλεῖται, καὶ Περδίκκας Ἀλεξάνδρου βασιλεὺς αὐτῶν ἦν ὅτε Σιτάλκης ἐπέηι.

C. Καὶ οἱ μὲν Μακεδόνες οὗτοι ἐπιόντος πολλοῦ στρατοῦ ἀδύνατοι ὄντες ἀμύνεσθαι ἕς τε τὰ καρτερὰ καὶ τὰ τεῖχη, ὅσα ἦν ἐν τῇ χώρᾳ, ἐσεκομίσθησαν. (2) Ἦν δὲ οὐ πολλά, ἀλλ' ὕστερον Ἀρχέλαος ὁ Περδίκκου υἱὸς βασιλεὺς γενόμενος τὰ νῦν ὄντα ἐν τῇ χώρᾳ ὠκοδόμησε καὶ ὁδοὺς εὐθείας ἔτεμε καὶ τᾶλλα διεκόσμησε τὰ τε κατὰ τὸν πόλεμον ἴππους καὶ ὅπλοις καὶ τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ κρείσσειν ἢ ζῦμπαντες οἱ ἄλλοι βασιλῆς ὁκτὼ οἱ πρὸ αὐτοῦ γενόμενοι. (3) Ὁ δὲ στρατὸς τῶν Θρακῶν ἐκ τῆς Δοδῆρου ἐσέβαλε πρῶτον μὲν ἐς τὴν Φιλίππου πρότερον οὖσαν ἀρχήν, καὶ ἔβλεν Εἰδομένην μὲν κατὰ κράτος, Γορτυνίαν δὲ καὶ Ἀταλάντην καὶ ἄλλα ἄττα χωρία δημολογία διὰ τὴν Ἀμύντου φιλίαν προσχωροῦντα τοῦ Φιλίππου υἱὸς παρόντος· Εὐρυπὸν δὲ ἐπολιόρχησαν μὲν, ελεῖν δὲ οὐκ ἐδύναντο. (4) Ἔπειτα δὲ καὶ ἐς τὴν ἄλλην Μακεδονίαν προυχώρει τὴν ἐν ἀριστερᾷ Πέλλης καὶ Κύρρου. Ἔσω δὲ τούτων ἐς τὴν Βοττιαίαν καὶ Πιερίαν οὐκ ἀφίκοντο, ἀλλὰ τὴν τε Μυγδονίαν καὶ Γρηστωνίαν καὶ Ἀνθεμοῦντα ἐδήουν. (5) Οἱ δὲ Μακεδόνες πεζῶ μὲν οὐδὲ διανοοῦντο ἀμύνεσθαι, ἴππους δὲ προσμεταπεμφάμενοι ἀπὸ τῶν ἄνω ζυμμάχων, ὅση δοκοί, ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς ἐσέβαλλον ἐς τὸ στρατεύμα τῶν Θρακῶν. (6) Καὶ ἦ μὲν προσπέσειεν, οὐδεις ὑπέμενεν ἄνδρας ἰππέας τε ἀγαθοὺς καὶ θεωρακισμένους, ὑπὸ δὲ πλήθους περικληρόμενοι αὐτοὺς πολλαπλασίω τῷ ὁμίλῳ ἐς κίνδυνον καθίστασαν, ὥστε τέλος ἡσυχίαν ἦγον, οὐ νομίζοντες ἱκανοὶ εἶναι πρὸς τὸ πλεόν κινδυνεύειν.

CI. Ὁ δὲ Σιτάλκης πρὸς τε τὸν Περδίκκην λόγους ἐποιεῖτο ὧν ἕνεκα ἐστράτευσεν, καὶ ἐπειδὴ οἱ Ἀθηναῖοι οὐ παρήσαν ταῖς ναυσίν, ἀπιστοῦντες αὐτὸν μὴ ἤξειν, δῶρὰ τε καὶ πρέσβεις ἔπεμψαν αὐτῷ, ἕς τε τοὺς Χαλκιδικᾶς καὶ Βοττιαίους μέρος τι τοῦ στρατοῦ πέμψει, καὶ τευχῆρας ποιήσας ἐδήου τὴν γῆν. (2) Καθημένου δ' αὐτοῦ περὶ τοὺς χώρους τούτους οἱ πρὸς νότον οἰκοῦντες Θεσσαλοὶ καὶ Μάγνητες καὶ οἱ ἄλλοι ὑπήκοοι Θεσσαλῶν καὶ οἱ μέχρι Θερμοπυλῶν Ἕλληνας ἐφοβήθησαν μὴ καὶ ἐπὶ σφᾶς ὁ στρατὸς χωρήσῃ, καὶ ἐν παρασκευῇ ἦσαν. (3) Ἐφοβήθησαν δὲ καὶ οἱ πέραν Στρυμόνος πρὸς βορέαν Θρακῆς, ὅσοι πεδία εἶχον, Παναῖοι καὶ Ὀδομάντιοι καὶ Δρωῖοι καὶ Δερσαῖοι· αὐτόνομοι δ' εἰσὶ πάντες. (4) Παρέσχε δὲ λόγον καὶ ἐπὶ τοὺς τῶν Ἀθηναίων πολεμίους Ἕλληνας, μὴ ὑπ' αὐτῶν ἀγόμενοι κατὰ τὸ ζυμμάχικόν καὶ ἐπὶ σφᾶς χωρήσωσιν. (5) Ὁ δὲ τὴν τε Χαλκιδικὴν καὶ Βοττιαίαν καὶ Μακεδονίαν ἅμα ἐπέχων ἐφείρεν· καὶ ἐπειδὴ αὐτῷ οὐδὲν ἐπράσσειεν ὧν ἕνεκα ἐσέβαλε καὶ ἡ στρα-

runt, exigua tamen quaedam ipsorum pars circa Physcam consedit, et ex Almopia Almopas. (6) Hi Macedones alias etiam gentes in suam potestatem redegerunt, quas nunc etiam in sua potestate habent, Anthemuntem et Grestoniam et Bisaltiam et magnam ipsorum Macedonum partem. Haec autem universa Macedonia vocatur, et Perdiccas Alexandri filius horum erat rex, quo tempore Sitalces ipsi bellum inferebat.

C. Atque Macedones quidem hi, quum ingens exercitus appropinquaret, quod ei resistere non possent, se receperunt in loca natura firma et opere munita, quae in eo agro erant. (2) Horum autem non magnus erat numerus, sed postea Archelaus Perdiccae filius, regno potitus, ea, quae nunc in ea regione exstant, aedificavit et vias rectas secuit et quum alia digessit tum etiam rem militarem equis et armis et reliquo apparatu longe melius quam ceteri omnes octo reges, qui eum antecesserant. (3) Exercitus vero Thracum Dobero profectus primum quidem irrupit in regnum, quod Philippi prius erat, et Idomenen quidem per vim cepit, Gortyniam vero et Atalantam et alia quaedam oppida in deditionem ac fidem recepit, quae se ipsi adjuverunt ob amicitiam Amyntae, Philippi filii, qui ibi aderat. Europum autem oppugnaverunt quidem, sed expugnare non poterant. (4) Deinde vero et in reliquam Macedoniam processit, quae a Pella Cyrrhoque ad sinistram jacet. Atque intra haec in Bottiaam et Pieriam non intrarunt, sed Mygdoniam et Grestoniam et Anthemuntem diripiebant. (5) Macedones vero pediatu ne cogitabant quidem resistere, sed accito equitatu a sociis, qui loca mediterranea incolebant, ubi videbatur commodum, pauci multos adorti, in ipsum Thracum exercitum impetu ferebantur. (6) Et qua impressionem faciebant, nullus illorum, utpote equitum egregiorum et loricorum, impetum sustinebat; sed hostium multitudine circumventi, in discrimen se conjiciebant propter eorum multitudinem longe numerosiorem; quare tandem quiescere coeperunt, quod existimarent, se longe majori militum numero sine periculo resistere non posse.

CI. Sitalces vero et cum Perdicca agere coepit de rebus, quarum causa bellum ipsi intulerat, et quoniam Athenienses eum classe non aderant, qui eum venturum non credebant, et dona potius et legatos ad ipsum miserant, quandam suarum copiarum partem in Chalcidenses et Bottiaeos misit; quumque illos intra muros compulsisset, agrum eorum vastabat. (2) Dum autem castra stativa habet in his locis, Thessali, qui austrum versus habitant, et Magnetes et ceteri, qui Thessalorum imperio parent, et Graeci ad Thermopylas usque timuerunt, ne exercitus iste contra se quoque veniret, et in armis erant. (3) Timuerunt etiam Thraeces, qui trans Strymonem boream versus loca campestria incolebant, Panæi et Odomanti et Droi et Dersei; omnes autem hi sui juris sunt. (4) Praebuit etiam occasionem rumoris inter Graecos Atheniensium hostes, ne per foedus adducti ab iis barbari se quoque invaderent. (5) Ille vero et Chalcidicum et Botticum et Macedonicum agrum simul complexus vastabat; et postquam nihil eorum, quorum causa infestis armis eo profectus erat, ipsi feliciter succedebat,

αὐτὸν τε οὐκ εἶχεν αὐτῷ καὶ ὑπὸ χειμῶνος ἐταλαιπύρει, ἀναπειθείται ὑπὸ Σευθοῦ τοῦ Σπαρδάκου, ἀδελφιδοῦ ὄντος καὶ μέγιστον μεθ' αὐτὸν δυναμένου, ὥστ' ἐν τάχει ἀπελθεῖν. Τὸν δὲ Σεύθην κρύφα Περδικκάς ὑποσχόμενος ἀδελφὴν ἑαυτοῦ δώσειν καὶ χρήματα ἐπ' αὐτῇ προσποιεῖται. (6) Καὶ ὁ μὲν πεισθείς, καὶ μείνας τριάκοντα τὰς πάσας ἡμέρας, τούτων δὲ ὀκτὼ ἐν Χαλκιδεῦσιν, ἀνεχώρησε τῷ στρατῷ κατὰ τάχος ἐπ' οἴκου· Περδικκάς δὲ ὕστερον Στρατονίκην τὴν ἑαυτοῦ ἀδελφὴν δίδωσι Σεύθῃ, ὥσπερ ὑπέσχετο. Τὰ μὲν κατὰ τὴν Σιτάλλου στρατεῖαν οὕτως ἐγένετο.

CII. Οἱ δὲ ἐν Ναυπάκτῳ Ἀθηναῖοι τοῦδε τοῦ χειμῶνος, ἐπειδὴ τὸ τῶν Πελοποννησίων ναυτικὸν διελύθη, Φορμίωνος ἡγουμένου ἐστράτευσαν παραπλεύσαντες ἐπ' Ἀστακοῦ, καὶ ἀποβάντες ἐς τὴν μεσόγειαν τῆς Ἀκαρνανίας τετρακοσίοις μὲν ὀπλίταις Ἀθηναίων τῶν ἀπὸ τῶν νεῶν, τετρακοσίοις δὲ Μεσσηνίων, ἕκ τε Στράτου καὶ Κορόντων καὶ ἄλλων χωρίων ἀνδρας οὐ δοκοῦντας βεβαίους εἶναι ἐξήλασαν, καὶ Κύνητα τὸν Θεολύτου ἐς Κόροντα καταγαγόντες ἀνεχώρησαν πάλιν ἐπὶ τὰς ναῦς. (2) Ἐς γὰρ Οἰνιάδας αἰεὶ ποτε πολεμίους ὄντας μόνους Ἀκαρνανῶν οὐκ ἐδόκει δυνατόν εἶναι χειμῶνος ὄντος στρατεῦειν· ὁ γὰρ Ἀχελῷος ποταμὸς βέων ἐκ Πίνδου ὄρους διὰ Δολοπίας καὶ Ἀγραῶν καὶ Ἀμφιλόγων καὶ διὰ τοῦ Ἀκαρνανικοῦ πεδίου, ἄνωθεν μὲν παρὰ Στράτον πόλιν, ἐς θάλασσαν δ' ἐξίεις παρ' Οἰνιάδας καὶ τὴν πόλιν αὐτοῖς περιλιμνάζων, ἄπορον ποιεῖ ὑπὸ τοῦ ὕδατος ἐν χειμῶνι στρατεῦειν. (3) Κεῖνται δὲ καὶ τῶν νήσων τῶν Ἐχινάδων αἱ πολλαὶ καταντικρῶ Οἰνιαδῶν, τοῦ Ἀχελῷου τῶν ἐκβολῶν οὐδὲν ἀπέχουσαι, ὥστε μέγας ὢν ὁ ποταμὸς προσχῶι αἰεὶ καὶ εἰσι τῶν νήσων αἱ ἡπίερωται, ἐλπὶς δὲ καὶ πάσας οὐκ ἐν πολλῷ τινὶ ἂν χρόνῳ τοῦτο παθεῖν· (4) τό τε γὰρ βρέμιά ἐστι μέγα καὶ πολλὸ καὶ θολερόν, αἶτε νῆσσι πυκναί, καὶ ἀλλήλαις τῆς προσχώσεως τῷ μὴ σκεδάνυσθαι σύνδεσμοι γίνονται, παραλλὰξ καὶ οὐ κατὰ στοῖγον κείμεναι, οὐδ' ἔχουσαι εὐθείας διόδους τοῦ ὕδατος ἐς τὸ πέλαγος. Ἐρῆμοι δ' εἰσι καὶ οὐ μεγάλαι. (5) Λέγεται δὲ καὶ Ἀλκμαίῳ τῷ Ἀμφιάρῳ, ὅτε δὴ ἀλᾶσθαι αὐτὸν μετὰ τὸν φόνον τῆς μητρὸς, τὸν Ἀπόλλω ταύτην τὴν γῆν χρῆσαι οἰκεῖν, ὑπειπόντα οὐκ εἶναι λύσιν τῶν δειμάτων πρὶν ἂν εὐρών ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ κατοικήσῃται ἤτις ὅτε ἔκτεινε τὴν μητέρα μήπω ὑπὸ ἡλίου ἑωρᾶτο μηδὲ γῆ ἦν, ὡς τῆς γε ἄλλης αὐτῷ μεμισμένης. (6) Ὁ δ' ἀπορῶν, ὡς φασί, μόλις κατενόησε τὴν πρόσχωσιν ταύτην τοῦ Ἀχελῷου, καὶ ἐδόκει αὐτῷ ἱκανῆ ἂν κεχῶσθαι δάιντα τῷ σώματι ἀφ' οὗπερ κτείνας τὴν μητέρα οὐκ ὀλίγον χρόνον ἐπλανᾶτο. Καὶ κατοικήσθεις ἐς τοὺς περὶ Οἰνιάδας τόπους ἐδυνάστευσέ τε καὶ ἀπὸ Ἀκαρνηῶν παθὸς ἑαυτοῦ τῆς χώρας τὴν ἐπωνυμίαν ἐγκατέλιπε. Τὰ μὲν περὶ Ἀλκμαίωνα τοιαῦτα λεγόμενα παρελάβομεν.

CIII. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι καὶ ὁ Φορμίων ἄραντες ἐκ

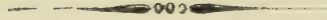
et exercitus ejus comœtu deciebatur et hiemis incommodis vexabatur, persuadetur ei ab Seuthe Spardaci filio, patrueli suo, qui apud ipsum potentia secundus erat, ut celeriter discederet. Seuthen autem Perdiccas sibi clam conciliaverat, pollicitus se in matrimonium ei sororem daturum, et cum ipsa pecunias etiam. (6) Itaque Sitalces quidem ita inductus, quum omnino triginta dies ibi commoratus esset et horum octo apud Chalcidenses, cum exercitu domum celeriter se recepit; Perdiccas vero postea Stratonicam sororem suam Seuthe uxorem dedit, ut promiserat. Hæc igitur Sitalcis expeditio hunc habuit exitum.

CII. Athenienses vero, qui Naupacti erant, eadem hieme post discessum Peloponnesiorum classis, duce Phormione secundum maritimam oram advecti Astaco bellum intulerunt excensuque ex navibus in terram facto mediterranea Acarnaniæ loca petierunt, cum quadringentis suorum gravis armaturæ militum classiariorum, et cum totidem Messeniis et ex Strato et Corontis aliisque oppidis eos, qui videbantur dubiæ fidei homines, ejecerunt et Cynetem, Theolyti filium, in oppidum Coronta reducerunt; quo facto ad suas naves redierunt. (2) Nam Ceniadis, qui soli omnium Acarnanum Atheniensibus perpetuo erant hostes, propter hibernum anni tempus bellum nullo modo inferri posse videbatur; Achelous enim fluvius ex monte Pindo per Dolopiam et Agraos et Amphilochos et per Acarnanicam planitiem fluens et superne juxta urbem Stratum et ubi in mare effunditur prope Ceniadas, ipsam etiam urbem paludibus circumdans, facit, ut difficile sit propter aquarum copiam hieme ibi bellum gerere. (3) Jacent autem et pleræque Echinadum insularum et regione Ceniadarum, ab Acheloi ostio non procul distantes; quamobrem hic fluvius quando magnus est, limum semper aggerit et nonnullæ etiam illarum insularum factæ sunt continentis pars, et credibile est ceteris quoque non admodum longo temporis progressu idem eventurum; (4) nam et fluvii cursus est rapidus et multus et turbidus, et ipsæ insulæ sunt crebræ, et limum congestum ipsæ inter se eo, quod non diffunditur, cohibent, alternanter et non uno longo ordine sitæ, nec rectum aquis exitum in pelagus præbentes. Sunt autem desertæ, nec magnæ. (5) Fertur etiam Alcmaconi, Amphiarai filio, quo tempore post matris cædem vagaretur, Apollo oraculo reddito præcepisse, ut hanc terram incoleret, obscure significans eum terroribus liberatum non iri, priusquam locum habitandum reperisset in ea regione, quæ, quum matrem interfecit, a sole nondum conspiciebatur nec terra erat, quod omnem aliam terram poluisset. (6) Ille vero consilii inops, ut aiunt, vix tandem advertit hanc Acheloi fluminis alluvionem, istudque solum, quod limo congesto consolidatum erat ab eo tempore, quo matre caesa non paucos annos errabat, ad sedes in eo sui corporis causa ponendas satis amplum esse videbatur. Quare quum in locis circum Ceniadas situs sedes collocasset, ibi regnavit, et ab Acarnane filio suo nomen regionis impositum reliquit. Quæ igitur de Alcmaone traduntur, hæc accepimus.

CIII. Athenienses vero et Phormio castris ex Acarnania

τῆς Ἀκαρνανίας καὶ ἀφικόμενοι ἐς τὴν Ναύπακτον ἅμα ἤρι κατέπλευσαν ἐς τὰς Ἀθήνας, τοὺς τε ἐλευθέρους τῶν αἰχμαλώτων ἐκ τῶν ναυμαχιῶν ἄγοντες, οἱ ἀνὴρ ἀντ' ἀνδρὸς ἐλύθησαν, καὶ τὰς ναῦς ἅς εἶλον. (2) Καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα οὗτος, καὶ τρίτον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

motis et Naupactum profecti ineunte vere Athenas redierunt secumque duxerunt eos, quos liberos in praeliis navalibus ceperant, qui permutati singuli pro singulis dimissi sunt, et quas ceperant naves. (2) Atque hæc hiems finiebatur tertiusque annus hujus belli, quod Thucydides conscripsit.

BIBAIION Γ.

Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἅμα τῷ σίτῳ ἀκμάζοντι ἐστράτευσαν ἐς τὴν Ἀττικὴν· ἤγειτο δὲ αὐτῶν Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου Λακεδαιμονίων βασιλεύς. Καὶ ἐγκαθεζόμενοι ἐδήλουν τὴν γῆν· καὶ προσβολαί, ὡσπερ εἴωθεσαν, ἐγίγνοντο τῶν Ἀθηναίων ἱππέων ὅπῃ παρείκοι, καὶ τὸν πλεῖστον θμίλον τῶν ψιλῶν εἶργον τὸ μὴ προεξιώντας τῶν ὄπλων τὰ ἐγγὺς τῆς πόλεως κακουργεῖν. (2) Ἐμμεΐναντες δὲ χρόνον οὐ εἶχον τὰ σιτία ἀνεχώρησαν καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις.

II. Μετὰ δὲ τὴν ἐσβολὴν τῶν Πελοποννησίων εὐθὺς Λέσβος πλὴν Μηθύμνης ἀπέστη ἀπ' Ἀθηναίων, βουληθέντες μὲν καὶ πρὸ τοῦ πολέμου, ἀλλ' οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐ προσεδέξαντο, ἀναγκασθέντες δὲ καὶ ταύτην τὴν ἀπόστασιν πρότερον ἢ διενεοῦντο ποιήσασθαι. (2) Τῶν τε γὰρ λιμνῶν τὴν χῶσιν καὶ τειχῶν οἰκοδόμησιν καὶ νεῶν ποίησιν ἐπέμενον τελεσθῆναι, καὶ ὅσα ἐκ τοῦ Πόντου ἔδει ἀφικέσθαι, τῶστας τε καὶ σῖτον, καὶ ἅ μεταπεμπόμενοι ἦσαν. (3) Τενέδιοι γὰρ ὄντες αὐτοῖς διάφοροι καὶ Μηθυμναῖοι, καὶ αὐτῶν Μυτιληναίων ἰδίᾳ ἄνδρες κατὰ στάσιν, πρόξενοι Ἀθηναίων, μηνυταὶ γίγνονται τοῖς Ἀθηναίοις ὅτι ξυνοικήσουσι τε τὴν Λέσβον ἐς τὴν Μυτιλήνην βία καὶ τὴν παρασκευὴν ἅπασαν μετὰ Λακεδαιμονίων καὶ Βοιωτῶν ξυγγενῶν ὄντων ἐπὶ ἀποστάσει ἐπιέγονται· καὶ εἰ μὴ τις προκαταλήφεται ἡδῶ, στερήσεσθαι αὐτοὺς Λέσβου.

III. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι (ἦσαν γὰρ τεταλαιπωρημένοι ὑπὸ τῆς νόσου καὶ τοῦ πολέμου ἄρτι καθισταμένου καὶ ἀκμάζοντος) μέγα μὲν ἔργον ἠγοῦντο εἶναι Λέσβον προσπολεμῶσασθαι ναυτικὸν ἔχουσαν καὶ δύναμιν ἀκέραιον, καὶ οὐκ ἀπεδέχοντο πρῶτον τὰς κατηγορίας, μείζον μέρος νέμοντες τῷ μὴ βούλεσθαι ἀληθῆ εἶναι· ἐπειδὴ μέντοι καὶ πέμψαντες πρέσβεις οὐκ ἔπειθον τοὺς Μυτιληναίους τὴν τε ξυνοίκησιν καὶ τὴν παρασκευὴν διαλύειν, δείσαντες προκαταλαβεῖν ἐβούλοντο. (2) Καὶ πέμπουσιν ἐξαπταναίως τεσσαράκοντα ναῦς αἱ ἔτυχον περὶ Πελοπόννησον παρεσκευασμένα πλεῖν· Κλεῖππίδης δὲ ὁ Δεινίου τρίτος αὐτὸς ἐστρατήγει. (3) Ἐσηγγέθη γὰρ αὐτοῖς ὡς εἶη Ἀπόλλωνος Μαλόεντο ἔξω τῆς πόλεως ἑορτῆ, ἐν ᾗ πανδημεὶ Μυτιληναῖοι ἑορτάζουσιν, καὶ ἐλπίδα εἶναι ἐπιχθέντας ἐπιπεσεῖν ἄφνω, καὶ ἦν μὲν ξυμβῆναι πεῖρα, εἰ δὲ μὴ, Μυτιληναῖοι εἰπεῖν ναῦς τε παραδοῦναι καὶ τεῖχῃ καθελεῖν, μὴ πειθομένον δὲ πολεμεῖν. (4) Καὶ αἱ μὲν νῆες ἤγοντο· τὰς δὲ τῶν Μυτιληναίων δέκα τριήρεις, αἱ ἔτυχον βοηθοὶ παρὰ σφᾶς κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν παροῦσαι, κατέσχον οἱ Ἀθηναῖοι καὶ τοὺς ἄνδρας ἐξ αὐτῶν ἐς φυλακὴν ἐποιήσαντο. (5) Τοῖς δὲ Μυτι-

LIBER III.

Sequente autem æstate Peloponnesii eorumque socii frumento jam adulto cum infesto exercitu in Atticam profecti sunt; præerat iis autem Archidamus Zeuxidami filius, Lacedæmoniorum rex. Castrisque positis agrum vastabant, et impressiones, ut consueverant, faciebant Atheniensium equites, qua commodum erat, et plurimam militum levis armaturæ turbam prohibebant, ne a castris longius progressi loca suburbana vastarent. (2) Tandiu autem commorati, quamdiu commeatus iis suppeditabat, recesserunt et in suam quique civitatem se receperunt.

II. Post hanc autem Peloponnesium irruptionem statim Lesbos præter Methymnam ab Atheniensibus defecit, quod illi voluerant quidem jam ante hoc bellum, sed Lacedæmonii eos recipere noluerant, tum vero vi necessitatis coacti hanc quoque defectionem maturius, quam secum ipsi constituerant, fecerunt. (2) Etenim et portuum munitionem, quos aggere cingebant, et murorum ædificationem naviumque fabricationem opperiebantur, donec ad finem essent perducta, item auxilia, quæ ex Ponto venire oportebat, sagittarios et frumentum, et quæ tunc ipsum adhuc accersebant. (3) Tenedii enim, qui iis erant inimici, et Methymnæi, atque etiam privatim quidam ex ipsis Mytilenæis homines propter factionem, quibus publicum erat cum Atheniensibus hospitium, Atheniensibus indicarunt, adduci ab iis omnes Lesbios per vim in Mytilenam omnemque apparatus cum Lacedæmoniis et Bœotis, qui gentis ejusdem erant, defectionis faciendæ causa urgeri et nisi quis illos jam antevertat, ipsos Lesbos privatum iri.

III. Atheniensibus vero (erant enim debilitati morbo et bello recens suscepto et vigente) rem quidem haud negligendam esse ducebant, si Lesbos quoque hostium socia existeret, quæ classem et vires integras haberet, et criminationes istas initio non admittebant, plus animi sui sententiæ tribuentes, quod mallent non vera esse. Postquam tamen missis etiam legatis non persuadebant Mytilenæis, ut et communis civitatis institutionem et belli apparatus omitterent, tunc metu perculti eos antevertere volebant. (2) Et confestim miserunt quadraginta naves, quæ forte circa Peloponnesum erant ad navigandum paratæ; Cleippides autem Dinia filius cum duobus collegis his navibus præerat. (3) Renuntiatum enim iis erat diem festum in Apollonis Maloentis honorem extra urbem celebrari, ad quem celebrandum Mytilenæi frequentes conveniunt, et spem esse, si properarent, subito eos posse illis supervenire, et si conatus iste feliciter ipsis successisset, (rem actam esse), sin minus, dicerent Mytilenæis, ut naves traderent murosque demolirentur; et, si imperata non facerent, bellum iis inferrent. (4) Atque illæ quidem naves abierunt; decem vero Mytilenæorum triremes, quæ ex federis pacto tunc apud ipsos auxilii ferendi causa forte aderant, retinuerunt Athenienses, virosque, qui in illis erant, in custodiam tradiderunt. (5) Mytilenæis

ληναῖοι ἀνὴρ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν διαβάς ἐς Εὐβοίαν καὶ περὶ ἐπὶ Γεραίστον ἐλθὼν, δλκάδος ἀναγομένης ἐπιτυχιῶν, πλῶν χρησάμενος καὶ τριτάτος ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἐς Μυτιληνὴν ἀφικόμενος ἀγγέλλει τὸν ἐπίπλου. (6) Οἱ δὲ οὕτε ἐς τὸν Μαλόεντα ἐξῆλθον, τὰ τε ἄλλα τῶν τειχιῶν καὶ λιμένων περὶ τὰ ἡμιτέλεστα φραζάμενοι ἐφύλασσον.

IV. Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι οὐ πολὺ ὕστερον καταπλεύσαντες ὡς ἑώρων, ἀπήγγειλαν μὲν οἱ στρατηγοὶ τὰ ἐπεσταλμένα, οὐκ ἐσακούοντων δὲ τῶν Μυτιληναίων ἐς πόλεμον καθίσταντο. (2) Ἀπαράσκειοι δὲ οἱ Μυτιληναῖοι καὶ ἐξαίφνης ἀναγκασθέντες πολεμεῖν, ἔκπλου μὲν τινα ἐποίησαντο τῶν νεῶν ὡς ἐπὶ ναυμαχίᾳ ὀλίγον πρὸ τοῦ λιμένος, ἔπειτα καταδιωχθέντες ὑπὸ τῶν Ἀττικῶν νεῶν λόγους ἤδη προσέφερον τοῖς στρατηγοῖς, βουλόμενοι τὰς ναῦς τὸ παρατυχία, εἰ δύναιντο, δηλογοῖν τινὶ ἐπιεικεῖ ἀποπέμψασθαι. (3) Καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων ἀπεδέξαντο καὶ αὐτοὶ φοβούμενοι μὴ οὐκ ἰκανοὶ ὧσι Λέσβῳ πάσῃ πολεμεῖν. (4) Καὶ ἀνακωχὴν ποιησάμενοι πέμπουσιν ἐς τὰς Ἀθήνας οἱ Μυτιληναῖοι τῶν τε διαβαλλόντων ἕνα, ὃ μετέμελεν ἤδη, καὶ ἄλλους, εἰ πως πείσειαν τὰς ναῦς ἀπελθεῖν ὡς σφῶν οὐδὲν νεωτεριούντων. (5) Ἐν τούτῳ δὲ ἀποστέλλουσι καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα πρέσβεις τριήρει, λαθόντες τὸ τῶν Ἀθηναίων ναυτικόν, οἱ ὤρμουσιν ἐν τῇ Μαλέᾳ πρὸς βορέαν τῆς πόλεως· οὐ γὰρ ἐπίστευον ταῖς ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων προχωρήσειν. (6) Καὶ οἱ μὲν ἐς τὴν Λακεδαίμονα ταλαιπῶρως διὰ τοῦ πελάγους κομισθέντες αὐτοῖς ἔπρασσον ὅπως τις βοήθεια ἦξει.

V. οἱ δ' ἐκ τῶν Ἀθηνῶν πρέσβεις οὐσὶν ἦλθον πράξαντες, ἐς πόλεμον καθίσταντο οἱ Μυτιληναῖοι καὶ ἡ ἄλλη Λέσβος πλὴν Μηθύμνης· οὗτοί δὲ τοῖς Ἀθηναίοις ἐσεβοηθήκεσαν, καὶ Ἴμβριοι καὶ Λήμνιοι καὶ τῶν ἄλλων ὀλίγοι τινὲς συμμάχων. (2) Καὶ ἔξοδον μὲν τινα πανδημει ἐποίησαντο οἱ Μυτιληναῖοι ἐπὶ τὸ τῶν Ἀθηναίων στρατόπεδον, καὶ μάχῃ ἐγένετο, ἐν ἣ οὐκ ἔλασσον ἔχοντες οἱ Μυτιληναῖοι οὕτε ἐπηυλίσαντο οὕτε ἐπίστευσαν σφίσι αὐτοῖς, ἀλλ' ἀνεχώρησαν. (3) ἔπειτα οἱ μὲν ἡσύχαζον, ἐκ Πελοποννήσου καὶ μετ' ἄλλης παρασκευῆς βουλόμενοι εἰ προσγένετό τι κινδυνεύειν, (4) (καὶ γὰρ αὐτοῖς Μελέας Λάκων ἀφικνεῖται καὶ Ἐρμιαῖονδας Θεβαῖος, οἱ προαπεστάλησαν μὲν τῆς ἀποστάσεως, φθάσαι δὲ οὐ δύναμει τὸν τῶν Ἀθηναίων ἐπίπλου χρῆμα μετὰ τὴν μάχην ὕστερον ἐσπλῶσιν τριήρει, καὶ παρήνουν πέμπειν τριήρῃ ἄλλῃ καὶ πρέσβεις μετ' αὐτῶν· καὶ ἐπέμπουσιν.)

VI. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πολὺ ἐπιρρωσθέντες διὰ τὴν τῶν Μυτιληναίων ἡσυχίαν συμμάχους τε προσεκάλου, οἱ πολὺ θάσσον παρήσαν δρώντες οὐδὲν ἰσχυρὸν ἀπὸ τῶν Λεσβίων, καὶ περιορισάμενοι τὸ πρὸς νότον τῆς πόλεως ἐτείχισαν στρατοπέδα δύο ἐκατέρωθεν τῆς πόλεως, καὶ τοὺς ἐφόρους ἐπ' ἀμφοτέροις τοῖς λιμέσιν ἐποιούντο. (2) Καὶ τῆς μὲν θαλάσσης εἶργον μὴ χρῆσθαι τοὺς Μυτιληναίους, τῆς δὲ γῆς τῆς μὲν ἄλλης

vero quicquam, quum Athenis in Euboram trajecisset et pedibus Geræstum ivisset, ibi navim onerariam tunc ipsum ancoras solventem nactus, secunda navigatione usus, et triduo postquam Athenis discessit, Mytilenem delatus, nuntiavit infestum Atticæ classis adventum. (6) Illi vero nec ad Maloentem exiverunt, et ceteras murorum portuumque partes, quæ semiperfectæ erant, præsidii firmantes custodias egerunt.

IV. Nec multo post Athenienses classe eo appulsi, ut hæc videntur, denuntiarunt duces, quæ imperata erant; sed quum Mytilenæi dicto audientes non essent, bellum illis facere cœperunt. (2) At Mytilenæi imparati et ex improvise coacti bellum gerere, proderunt illi quidem cum quodam navium numero aliquantum ante portum, ut prælium navale committerent, sed postea ab Atticis navibus insequentibus fugati, cum Atticæ classis prætoribus jam colloquia conferebant, eo consilio, ut, si possent, in præsens naves illorum aliqua æqua conditione a se dimitterent. (3) Atheniensium vero duces hæc acceperunt, ipsi quoque veriti, ne non satis virium haberent ad bellum universæ Lesbo faciendum. (4) Inducisique factis Mytilenæi mittunt Athenas unum ex illis, qui detulerant indicium, quem facti jam pœnitēbat, et alios, si forte impetrare possent, ut naves a se recederent quippe qui nihil rerum novarum molituri essent. (5) Interea verò et Lacedæmonem legatos triremi vectos mittunt, clam Atheniensium classe, qui ad septentrionalem urbis partem in Malea stationem habebant; nec enim credebant, quæ ab Atheniensibus impetrare cupiebant, ex voto sibi cessura. (6) Atque hi quidem aspera usu navigatione per pelagus Lacedæmonem delati agebant pro iis, ut aliquod auxilium veniret;

V. Athenis autem legati postquam re infecta redierunt, Mytilenæi bellum capessere cœperunt et cetera Lesbos præter Methymnam; hi enim Atheniensibus auxilio venerant et Imbrii et Lemui et exigua quædam reliquorum sociorum manus. (2) Atque eruptionem quidem Mytilenæi totis viribus fecerunt in Atheniensium castra et prælium etiam commissum est, in quo Mytilenæi non inferiores exstiterant, sed tamen nec prope pœnoctare, nec suis viribus confidere sunt ausi, sed in urbem se receperunt. (3) Deinde vero ipsi quidem quiescebant, quia, si quid auxilii ex Peloponneso præterea venisset, et cum reliquo apparatu periclitari volebant; (4) (etenim Meleas Laco et Hermæondas Thebanus ad eos venerant, qui missi quidem erant ante defectionem, sed quum Atticæ classis infestum adventum antevertere non potuissent, post prælium commissum in urbem triremi clam ingressi sunt et hortabantur, ut alteram triremem et legatos secum mitterent; illique miserunt;)

VI. Athenienses vero propter Mytilenæorum quietem, multo magis confirmati, socios accersebant, qui longe citius affuerunt, eo quod nihil virium apud Lesbios esse animadvertenter, et quum australem urbis partem classe circumdedissent, bina castra ad urbem hinc et illinc muris struxerunt, et classis stationes ad utrumque portum habebant. (2) Ac maris quidem usu Mytilenæos prohibebant; terræ vero reliquam quidem partem omnem in potestate sua habe-

ἐκράτουν οἱ Μυτιληναῖοι καὶ οἱ ἄλλοι Λέσθιοι προσβε-
θῆθηκότες ἤδη, τὸ δὲ περὶ τὰ στρατόπεδα οὐ πολὺ
κατέχον οἱ Ἀθηναῖοι, ναύσταθμον δὲ μᾶλλον ἦν αὐτοῖς
πλοίων καὶ ἀγορᾶς ἡ Μαλέα. Καὶ τὰ μὲν περὶ Μυτι-
λήνην οὕτως ἐπολεμεῖτο.

VII. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ θέρους τούτου
Ἀθηναῖοι καὶ ἐς Πελοπόννησον ναῦς ἀπέστειλαν τριά-
κοντα καὶ Ἀσώπιον τὸν Φορμίωνος στρατηγόν, κελυ-
σάντων Ἀκαρνάνων τῶν Φορμίωνος τινα σφίσι πέμψαι
ἢ υἱὸν ἢ ξυγγενῆ ἄρχοντα. (2) Καὶ παραπλέουσαι αἱ
νῆες τῆς Λακωνικῆς τὰ ἐπιθαλάσσια χωρῖα ἐπὶ ῥήσαν.
(3) Ἐπειτα τὰς μὲν πλείους ἀποπέμψαι τῶν νεῶν πάλιν
ἐπ' οἴκου δ' Ἀσώπιος, αὐτὸς δ' ἔχων δώδεκα ἀφικνεῖται
ἐς Ναύπακτον, (4) καὶ ὕστερον Ἀκαρῶνας ἀναστή-
σας πανδημεὶ στρατεύει ἐπ' Οἰνιάδας, καὶ ταῖς τε ναυσὶ
κατὰ τὸν Ἀχελῷον ἐπλευσε καὶ δὲ κατὰ γῆν στρατὸς
ἐδῆθη τὴν χώραν. (5) Ὡς δ' οὐ προσεχώρουσιν, τὸν μὲν
περὶ ἀφίσην, αὐτὸς δὲ πλεύσας ἐς Λευκάδα καὶ ἀπό-
θασιν ἐς Νήρικον ποιησάμενος ἀναχωρῶν διαφθίρεται
αὐτὸς τε καὶ τῆς στρατιᾶς τι μέρος ὑπὸ τῶν αὐτόθεν τε
ξυμβουθησάντων καὶ φρουρῶν τινῶν ὀλίγων. (6) Καὶ
ὕστερον ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς ἀποπλεύσαντες οἱ
Ἀθηναῖοι παρὰ τῶν Λευκαδίων ἐκομίσαντο.

VIII. Οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πρώτης νεῶς ἐκπεμφθέντες
Μυτιληναίων πρέσβεις, ὡς αὐτοῖς οἱ Λακεδαιμόνιοι εἶ-
πον Ὀλυμπίαςε παρεῖναι, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι ζύμμαχοι
ἀκούσαντες βουλευσονται, ἀφικνοῦνται ἐς τὴν Ὀλυμ-
πίαν· ἦν δὲ Ὀλυμπιάς ἡ Δωριεὺς Ῥόδιος τὸ δεύτερον
ἐνίκα. Καὶ ἐπειδὴ μετὰ τὴν ἑορτὴν κατέστησαν ἐς λό-
γους, εἶπον τοιαῦτα.

IX. « Τὸ μὲν καθεστὸς τοῖς Ἑλλησι νόμιμον, ὃ
ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι καὶ ζύμμαχοι, ἴσμεν· τοὺς γὰρ
ἀφισταμένους ἐν τοῖς πολέμοις καὶ ζυμμαχίαν τὴν πρὶν
ἀπολείποντας οἱ δεξάμενοι, καθ' ὅσον μὲν ὠφελοῦνται,
ἐν ἡδονῇ ἔχουσιν, νομίοντες δὲ εἶναι προδότας τῶν πρὸ
τοῦ φίλων χεῖρους ἡγούνται. (2) Καὶ οὐκ ἄδικος αὕτη
ἡ ἀξίωσίς ἐστιν, εἰ τύχοιεν πρὸς ἀλλήλους οἱ τε ἀφιστά-
μενοι καὶ ἀφ' ὧν διακρίνονται ἴσοι μὲν τῇ γνώμῃ ὄντες
καὶ εὐνοίᾳ, ἀντίπαλοι δὲ τῇ παρασκευῇ καὶ δυνάμει,
πρόφασίς τε ἐπιεικῆς μηδεμίᾳ ὑπάρχοι τῆς ἀποστά-
σεως· ἢ ἡμῖν καὶ Ἀθηναῖοι οὐκ ἦν. Μηδέ τῳ χεῖρους
δόξωμεν εἶναι εἰ ἐν τῇ εἰρήνῃ τιμώμενοι ὑπ' αὐτῶν ἐν
τοῖς θεινοῖς ἀφιστάμεθα.

X. « Περὶ γὰρ τοῦ δικαίου καὶ ἀρετῆς πρῶτον ἄλλως
τε καὶ ζυμμαχίας δεόμενοι τοὺς λόγους ποιησόμεθα, εἰ-
δότες οὔτε φιλίαν ἰδιώταις βέβαιον γιγνομένην οὔτε
κοινωνίαν πόλεσιν ἐς οὐδέν, εἰ μὴ μετ' ἀρετῆς δοκούσης
ἐς ἀλλήλους γίγνονται καὶ τᾶλλα ὁμοίότροποι εἶεν· ἐν
γὰρ τῷ διαλλάσσοντι τῆς γνώμης καὶ αἱ διαφοραὶ τῶν
ἔργων καθίστανται. (2) Ἡμῖν δὲ καὶ Ἀθηναῖοις ζυμ-
μαχία ἐγένετο πρῶτον ἀπολιπόντων μὲν ἡμῶν ἐκ τοῦ
Μηδικοῦ πολέμου, παραμεινάντων δὲ ἐκεῖνων πρὸς τὰ
ὑπόλοιπα τῶν ἔργων. (3) Ζύμμαχοι μέντοι ἐγενόμεθα
οὐκ ἐπὶ καταδουλώσει τῶν Ἑλλήνων Ἀθηναίους, ἀλλ'

bant Mytilenæi ceterique Lesbii, qui subsidio jam venerant,
illam vero non magnam, quæ circum castra erat, Athenienses
obtinabant, et navalia potius castra navium et
mercatus agendi habebant in Malea. Atque ad Mytilenen
quidem ita gerebatur bellum.

VII. Per idem autem hujus æstatis tempus Athenienses
in Peloponnesum etiam triginta naves et Asopium Phormio-
nis filium, earum duces miserunt; Acarnanes enim eos
oraverant, ut aliquem Phormionis vel filium vel cognatum
ducem ad se mitterent. (2) Hæc autem naves, oram le-
gentes, maritima agri Laconici oppida diriperunt. (3)
Deinde vero Asopius majorem harum navium partem do-
mum remisit, ipse autem cum duodecim Naupactum ivit,
(4) et postea, quum universas Acarnanum copias evocasset,
Cæniadis bellum intulit et simul navibus per Acheloum na-
vigavit, et pedestres copię agrum vastabant. (5) Sed quum
Cæniadæ se ipsi non dederent, peditatum quidem dimisit,
ipse vero in Leucadem navigavit, copiisque suis ad Neri-
cum expositis, dum se recipit, quum ipse, tum etiam pars
quædam ejus copiarum ab illius regionis incolis, qui ad
opem suis ferendam convenerant, et a paucis quibusdam
militibus præsidariis cæderent, (6) atque postea Athe-
nienses, quum inde solvissent, cadavera suorum a Leu-
cadiis, fide publica interposita, receperunt.

VIII. Legati vero Mytilenæorum, qui in prima navi
missi erant, ut eos Lacedæmonii jusserant, Olympiam
venire, ut ceteri quoque socii illis auditis consultarent,
Olympiam iverunt; erat autem Olympias, qua Dorieus
Rhodius iterum vincebat. Quumque post solennem illius
festi celebrationem in colloquium venissent, in hunc modum
verba fecerunt.

IX. « Institutum, quod apud Græcos moribus est rece-
ptum, viri Lacedæmonii sociique, non ignoramus; qui
enim recipiunt illos, qui in bellis deficiunt, et priorem
societatem relinquunt, quatenus quidem aliquam utilitatem
ex illis percipiunt, caros habent, sed quum eos superiorum
amicorum proditores esse existiment, minus probos esse
ducunt. (2) Atque hæc æstimatio non est iniqua, si et illi,
qui deficiunt, et illi, a quibus defectionem faciunt, pares
inter se sint voluntate benevolentiaque et æquales apparatu
ac viribus, nec ulla justa defectionis causa subsit; quod in
nobis et Atheniensibus non sic erat. Neve cuiquam ideo
minus probi esse videamur, quod cum pacis tempore ab
ipsis honorifice tractæmur, in periculis deficiamus.

X. « De jure enim et virtute ante omnia, præsertim quum
societatem vestram appetamus, verba faciemus, quia sci-
mus, neque amicitiam inter privatos esse constantem neque
communem ullam ulla in re inter civitates, nisi id fiat cum
mutua virtutis opinione, et in ceteris rebus morum simili-
tudine consentiant, nam in animorum discrepantia factorum
etiam controversiæ consistunt. (2) Nobis vero et Athe-
niensibus societas primum interessit, quum vos quidem
a belli Medici administratione destitistis, illi vero perman-
serunt ad belli reliquias persequendas. (3) Societatem ta-
men fecimus, non ut Græcos in Atheniensium potestatem

ἐπ' ἐλευθερώσει ἀπὸ τοῦ Μήδου τοῖς Ἑλλησιν. (4) Καὶ μέχρι μὲν ἀπὸ τοῦ ἴσου ἡγούντο, προθύμως εἰσόμεθα· ἐπειδὴ δὲ ἐρωῶμεν αὐτοὺς τὴν μὲν τοῦ Μήδου ἔχθραν ἀνιέντας, τὴν δὲ τῶν ζυμμάχων δούλωσιν ἐπιγεγόμενους, οὐκ ἀδεεῖς ἔτι ἤμεν. (5) Ἀδύνατοι δὲ ὄντες καθ' ἓν γενόμενοι διὰ πολυψηφίαν ἀμύνασθαι οἱ ζύμμαχοι ἐδουλώθησαν πλὴν ἡμῶν καὶ Χίων· (6) ἡμεῖς δὲ αὐτόνομοι δὴ ὄντες καὶ ἐλεύθεροι τῷ ὀνόματι ζυσεστρατεύσαμεν. Καὶ πιστοὺς οὐκέτι εἶχόμεν ἡγεμόνας Ἀθηναίους, παραδείγματα τοῖς προγιγνομένοις γράωμενοι· οὐ γὰρ εἰκὸς ἦν αὐτοὺς οὐς μὲν μεθ' ἡμῶν ἐνσπόνδους ἐποίησαντο καταστρέψασθαι, τοὺς δὲ ὑπολοίπους, εἴ ποτε ἄρα ἐδυνήθησαν, μὴ δρᾶσαι τοῦτο.

XI. « Καὶ εἰ μὲν αὐτόνομοι ἔτι ἤμεν ἅπαντες, βεβαίωτεροι ἂν ἡμῖν ἦσαν μὴδὲν νεωτεριεῖν· ὑποχειρίους δὲ ἔχοντες τοὺς πλείους, ἡμῖν δὲ ἀπὸ τοῦ ἴσου ὀμιλοῦντες, χαλεπώτερον εἰκότως ἐμελλον οἶσιν καὶ πρὸς τὸ πλείον ἢδὲ εἶκον τοῦ ἡμετέρου ἔτι μόνου ἀντισυμμένου, ἄλλως τε καὶ ὅσω δυνατώτεροι αὐτοὶ αὐτῶν ἐγίγνοντο καὶ ἡμεῖς ἐρημότεροι. Τὸ δὲ ἀντίπαλον δέος μόνον πιστὸν ἐς ζυμμάχια· ὁ γὰρ παραβαίνειν τι βουλόμενος τῷ μὴ πρόεχον ἂν ἐπελθεῖν ἀποτρέπεται. (2) Αὐτόνομοι τε ἐλείφθημεν οὐ δ' ἄλλο τι ἢ ὅσον αὐτοῖς ἐς τὴν ἀρχὴν εὐπρεπεία τε λόγου καὶ γνώμης μᾶλλον ἐφόδῃ ἢ ἰσχύος τὰ πράγματα ἐφαίνετο καταλήπτά. (3) Ἄμα μὲν γὰρ μαρτυρίῳ ἐχρῶντο μὴ ἂν τοὺς ἐισυψήφους ἄκοντας, εἰ μὴ τὴν ἡδίκον οἷς ἐπήσαν, ζυσεστρεύειν· ἐν τῷ αὐτῷ δὲ καὶ τὰ κράτιστα ἐπὶ τε τοὺς ὑποδεστέρους πρῶτους ζυνεπήγον καὶ τὰ τελευταῖα λιπόντες τοῦ ἄλλου περιηρημένου ἀσθενέστερα ἐμελλον εἶσιν. Εἰ δὲ ἀφ' ἡμῶν ἤρξαντο, ἐχόντων ἔτι τῶν πάντων αὐτῶν τε ἰσχὺν καὶ πρὸς ὃ τι χρὴ στήναι, οὐκ ἂν ὁμοίως ἐχειρώσαντο. (4) Τὸ τε ναυτικὸν ἡμῶν παρεῖχε τινα φόβον μὴ ποτε καθ' ἓν γενόμενοι ἢ μὲν ἢ ἄλλῳ τῷ προσθέμενον κίνδυνον σφίσι παράσχη. (5) Τὰ δὲ καὶ ἀπὸ θεραπείας τοῦ τε κοινοῦ αὐτῶν καὶ τῶν αἰεὶ προσεστώτων περιεγινόμεθα. (6) Οὐ μόντοι ἐπὶ πολὺ γ' ἂν ἐδοκοῦμεν δυνηθῆναι, εἰ μὴ ὁ πόλεμος ὅδε κατέστη, παραδείγματα σφίσι γράωμενοι τοῖς ἐς τοὺς ἄλλους.

XII. « Τίς οὖν αὕτη ἢ φιλία ἐγίγνετο ἢ ἐλευθερία πιστή, ἐν τῇ παρὰ γνώμην ἀλλήλους ὑπεδεχόμεθα, καὶ οἱ μὲν ἡμᾶς ἐν τῷ πολέμῳ δεδιότες ἐθεράπευον, ἡμεῖς δὲ ἐκείνους ἐν τῇ ἡσυχίᾳ τὸ αὐτὸ ἐποιούμεν· ὃ τε τοῖς ἄλλοις μάλιστα εὐνοία πίστιν βεβαίω, ἡμῖν τοῦτο ὁ φόβος ἐχυρὸν παρεῖχεν, δέει τε τὸ πλεόν ἢ φιλία κατεχόμενοι ζύμμαχοι ἤμεν· καὶ ὅσοτεροις θάσσον παράσχοι ἀσφάλεια θάρσος, οὗτοι πρότεροί τι καὶ παραβήσεσθαι ἐμελλον. (2) Ὅσπερ εἰ τῷ δοκοῦμεν ἀδικεῖν προαποστάντες διὰ τὴν ἐκείνων μέλλειν τῶν ἐς ἡμᾶς θειῶν, αὐτοὶ οὐκ ἀνταναμεινάντες σαφῶς εἰδέναι εἰ τι αὐτῶν ἔσται, οὐκ ὀρθῶς σκοπεῖ. (3) Εἰ γὰρ δυνατοὶ ἤμεν ἐκ τοῦ ἴσου καὶ ἀντεπιβουλεύσαι καὶ ἀντιμελλῆσαι, τί ἔδει ἡμᾶς ἐκ τοῦ ὁμοίου ἐπ' ἐκείνους εἶναι; ἐπ'

redigeremus, sed ut Græcos a Medorum dominatu liberarem. (4) Et quamdiu quidem ex æquo rebus præerant, alacri animo sequebamur; postquam autem animadvertebamus, ipsos Medi odium paulatim remittere, sociis vero jugum servitutis imponere proparare, tunc non alius sine timore eramus. (5) Sed quum propter multitudinem eorum, qui sententiam laturi erant, non possemus in unum coeuntes iis resistere, omnes socii, præter nos et Chios, in servitute sunt redacti. (6) Nos vero, qui scilicet nostri juris eramus et liberi nomine, ad bella cum iis profecti sumus. Nec amplius pro ducibus fidelibus Athenienses habebamus, quia rebus ante gestis exemplis utebamur; nec enim verisimile videbatur, eos illis quidem servitutis jugum imposuisse, quos in eandem fœderis societatem nobiscum receperant, ceteris vero, si quando forte facultas oblata esset, idem non esse facturos.

XI. « Quod si jam omnes adhuc liberi nostrique juris essemus, certior nobis fides esset, non eos novi quidquam molituros esse; quum vero perosque sociorum subegerim, nobiscum autem æquo adhuc jure vivant, consentaneum erat eos indignius esse laturos, quod nunc quoque, quamvis major pars jam illis cedat, nos soli æquum jus retinemus, idque tanto magis, quo magis ipsorum potentia aucta est et nostra solitudo. Sed mutui metus æqualitas societatem sola facit fidem; qui enim aliquid præter jus facere vult, eo quod viribus non firmior impetum facturus esset, absterretur. (2) Ac liberi relicti sumus nulla alia de causa, nisi quatenus ad imperium quaerendum, et specioso verborum prætextu, et consilii aggressionem potius, quam armorum videbantur ipsis res obtineri posse. (3) Simul enim hoc etiam testimonii argumento utebantur, socios, qui idem jus suffragii ferendi haberent, ad eandem militiam cum ipsis nunquam invitos profecturos fuisse, nisi illi, quibus bellum inferrent, aliquid peccatum commisissent; eadem autem opera etiam potentissimos contra infirmiores primum secum adducebant, et futurum erat, ut illos quum ad extremum reservassent, reliquis ab omni parte detractis, imbecilliores haberent. Si contra a nobis initium duxissent, quoniam universi suas domesticas vires adhuc habebant, et alios, apud quos consistere poterant, haud ita facile socios subegerunt. (4) Atque classis nostra metum alicum ipsis incutiebat, ne forte in unum coacta aut vobis aut alicui alii adjuncta periculum iis crearet. (5) Partim vero etiam eo, quod eorum populum et eos qui quoque tempore reipublice principes erant, observabamus, præter reliquos liberi relinquebamur. (6) Nec tamen diu hoc videbatur efficere posse, nisi hoc bellum conflatum esset, exemplis edocti eorum, quæ reliquis acciderunt.

XII. « Quænam igitur erat hæc aut amicitia certa aut libertas, in qua alteri alteros alienis animis recipiebamus, et illi quidem nobis in bello præ metu blandiebantur, nos vero rebus pacatis idem vicissim ipsis faciebamus? et quod aliis fidem confirmat, benevolentia inquam, hoc ipsum timor firmum nobis præstabat, metuque magis quam amicitia renti in societate persistebamus; et utris immunitas periculi audaciam citius erat præbitura, hi etiam priores aliquid præter jus facturi erant. (2) Quare si cui injuste facere videmur, quod ante defecerimus propter dilationem malorum, quibus illi nos erant affecturi, nec ipsi vicissim cunctati, dum plane sciremus, numquid eorum fieret, is non recte sentit. (3) Nam si pari potentia præditi, et insidias ipsis mutuo struere, et vicissim in aliud tempus eas differre possemus, quid necesse erat, nos in hac societatis æqualitate tamen in illorum potestate esse? In illorum vero potestate

ἔχειναι δὲ ὄντος αἰ τοῦ ἐπιχειρεῖν καὶ ἐφ' ἡμῖν εἶναι δεῖ τὸ προαμύνασθαι.

XIII. « Τοιαῦτα ἔχοντες προφάσεις καὶ αἰτίας, ὧ Λακεδαιμόνιοι καὶ ζυμμάχοι, ἀπέστημεν, σαφεῖς μὲν τοῖς ἀκούουσι γυνῶναι ὡς εἰκότως ἐδράσαμεν, ἰκανὰς δὲ ἡμᾶς ἐκφοβῆσαι καὶ πρὸς ἀσφάλειάν τινα τρέψαι, βουλομένους μὲν καὶ πάλαι, ὅτε ἔτι ἐν τῇ εἰρήνῃ ἐπέμψαμεν ὡς ὑμᾶς περὶ ἀποστάσεως, ὑμῶν δὲ οὐ προσδεξάμενων κωλυθέντας· νῦν δὲ ἐπειδὴ Βοιωτοὶ προυκαλέσαντο εὐθὺς ὑπηκούσαμεν, καὶ ἐνομίζομεν ἀποστήσεσθαι διπλῆν ἀπόστασιν, ἀπὸ τε τῶν Ἑλλήνων μὴ ἔξιν κακῶς ποιεῖν αὐτοὺς μετ' Ἀθηναίων ἀλλὰ ζυνελευθεροῦν, ἀπὸ τε Ἀθηναίων μὴ αὐτοὶ διαφραρῆναι ὑπ' ἐκείνων ἐν ὑστέρῳ ἀλλὰ προποιοῆσαι. (2) Ἡ μέντοι ἀπόστασις ἡμῶν θάσσον γεγένηται καὶ ἀπαράσκευος· ἥ καὶ μᾶλλον χρῆ ζυμμάχους δεξαμένους ἡμᾶς διὰ ταχέων βοθήειαν ἀποστέλλειν, ἵνα φαίνησθε ἀμύνοντές τε οἷς δεῖ καὶ ἐν τῷ αὐτῷ τοὺς πολεμίους βλέπτοντες. (3) Καιρὸς δὲ ὡς οὕτω πρότερον. Νόσω τε γὰρ ἐφθάραι Ἀθηναῖοι καὶ χρημάτων δαπάνη, νῆές τε αὐτοῖς αἰ μὲν περὶ τὴν ὑμετέραν εἰσὶν αἰ δ' ἐφ' ἡμῖν τετάχεται, (4) ὥστε οὐκ εἰκὸς αὐτοὺς περιουσίαν νεῶν ἔχειν, ἣν ὑμεῖς ἐν τῷ θέρει τῶδε ναυσὶ τε καὶ πεζῷ ἄμα ἐπεσβάλλετε τὸ δεῦτερον, ἀλλ' ἡ ὑμᾶς οὐκ ἀμυνοῦνται ἐπιπλέοντας ἢ ἀπ' ἀμφοτέρων ἀποχωρήσονται. (5) Νομίσθη τε μηδεὶς ἀλλοτριὰς γῆς περὶ οἰκειῶν κίνδυνον εἶξιν. Ὡ γὰρ δοκεῖ μακρὰν ἀπεινὰ ἢ Λέσβος, τὴν ὠφελίαν αὐτῶν ἐγγύθεν παρέξει. Οὐ γὰρ ἐν τῇ Ἀττικῇ ἔσται ὁ πόλεμος, ὡς τις οἶεται, ἀλλὰ δι' ἣν ἡ Ἀττικὴ ὠφελεῖται. (6) Ἔστι δὲ τῶν χρημάτων ἀπὸ τῶν ζυμμάχων ἢ πρόσσος, καὶ ἔτι μεῖζον ἔσται, εἰ ἡμᾶς καταστρέφονται· οὔτε γὰρ ἀποστήσεται ἄλλος τὰ τε ἡμέτερα προσγενήσεται, πάθοιμὲν τ' ἂν δεινότερα ἢ οἱ πρὶν δουλεύοντες. (7) Βοηθασάντων δὲ ὑμῶν προθύμως πόλιν τε προσλήψεσθε ναυτικῶν ἔχουσαν μέγα, οὐπερ ὑμῖν μάλιστα προσδεῖ, καὶ Ἀθηναίους βῆρον καθαιρήσετε ὑφαίρουντες αὐτῶν τοὺς ζυμμάχους (θρασύτερον γὰρ πᾶς τις προσχωρήσεται), τὴν τε αἰτίαν ἀποφεύξεσθε ἣν εἴχετε μὴ βοθηεῖν τοῖς ἀφισταμένοις. Ἦν δ' ἔλευθεροῦντες φαίνεσθε, τὸ κράτος τοῦ πολέμου βεβαιότερον εἴσετε.

XIV. « Αἰσχυνθέντες οὖν τὰς τε τῶν Ἑλλήνων ἐς ὑμᾶς ἐλπίδας καὶ Δία τὸν Ὀλύμπιον, ἐν οὗ τῷ ἱερῷ ἴσα καὶ ἰκέται ἐσμεν, ἐπαμύνατε Μυτιληναῖοις ζυμμάχοι γενόμενοι, καὶ μὴ προσῆθε ἡμᾶς ἴδιον μὲν τὸν κίνδυνον τῶν σωμάτων παραβαλλομένους, κοινὴν δὲ τὴν ἐκ τοῦ κατορθῶσαι ὠφελίαν ἀπασὶ δώσοντας, ἔτι δὲ κοινοτέραν τὴν βλάβην, εἰ μὴ πεισθέντων ὑμῶν σφαλισόμεθα. (2) Γίνεσθε δὲ ἄνδρες οἴουσπερ ὑμᾶς οἶ τε Ἑλλήνες ἀξιοῦσι καὶ τὸ ἡμέτερον δέος βούλεται. »

XV. Τοιαῦτα μὲν οἱ Μυτιληναῖοι εἶπον. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ζυμμάχοι ἐπειδὴ ἤκουσαν, προσδεξάμενοι τοὺς λόγους ζυμμάχους τε τοὺς Λεσβίους ἐποίησαντο, καὶ τὴν ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβολὴν τοῖς τε

quum semper sit, ut nos invadant, in nostra quoque esse debet, ut nobis ante caveamus.

XIII. « Tales igitur, Lacedæmonii ac socii, rationes et causas quum haberemus, defecimus, quæ satis et manifeste sunt auditoribus, ut cognoscere possint, nos merito fecisse, et valide, ut metum conciperemus et ad aliquod salutis nostræ præsidium nos converteremus, atque id volumus quidem jam multo tempore, quum rebus adhuc pacatis legatos ad vos misimus, qui de defectione vobiscum agerent; sed quia vos recipere nos noluistis, impediti sumus; nunc vero, ubi Bœoti nos excitarunt, confestim obtemperavimus, duplicemque defectionem nos facturos existimabamus, unam quidem a Græcis, ne una cum Atheniensibus ipsos maleficiis afficeremus, sed una in libertatem vindicaremus; alteram vero ab Atheniensibus, ne nos ipsi postea ab illis profligaremur, sed hoc prius illis faceremus. (2) Nostra tamen defectio subito facta est et imparata; quo etiam magis oportet vos nobis in societatem receptis auxilium quam celerime mittere, ut appareat, vos et illis succurrere, quibus est succurrendum, et simul hostibus nocere. (3) Opportunitas autem qualis nunquam ante. Etenim et morbo attriti sunt Athenienses et pecuniarum impensis, et naves ipsorum partim quidem circa vestram regionem, partim vero contra nos sunt constitutæ; (4) quare non verisimile est, eos navium abunde habituros, si vos hac æstate cum navibus pedestribusque copiis simul iterum irruptionem faciatis, sed aut vos contra se cum infesta classe venientes propulsare non poterunt, aut ab utrisque discedent. (5) Neque vero quispiam existimet, se domesticum periculum pro alieni agri defensione subiturum. Cui enim Lesbos procul abesse videtur, hæc tamen utilitatem ei ex propinquo præbebit. Nec enim, quemadmodum quis existimat, bellum in Attica terra geretur, sed in ea, unde Attica utilitatem percipit. (6) Est autem illi pecuniarum proventus a sociis, et longe major erit, si in suam potestatem nos redegerint; nam nec alius deficiet, et res nostræ illis accedent; et acerbiora mala pateremur, quam illi, qui jam ante iis serviebant. (7) Sed si vos alacriter succurratis, quum civitatem vobis adjungetis, quæ magnam classem habet, cujus in primis vos indigetis, tum etiam Atheniensium imperium facilius evertetis, subtrahentes eorum socios (quilibet enim se vobis confidentius adjunget), et sinistram opinionem vitabitis, quam sustinebatis, quod illis, qui deficiunt, opem non feratis. Sed si manifestum sit, illos a vobis in libertatem vindicari, victoriam belli certiore habebitis.

XIV. « Reveriti igitur Græcorum spes, quas in vobis ponunt, ipsumque Jovem Olympium, in cujus templo supplicibus similes sumus, Mytilenæis in vestram societatem receptis opem ferte, neque nos deseratis, qui privato quidem periculo corpora objicimus, sed communem utilitatem, si rem feliciter geramus, omnibus allaturi sumus, magis vero commune damnum, si vobis non exoratis prostrati fuerimus. (2) Estote igitur viri, quales et Græci vos esse justum judicant, et noster metus desiderat. »

XV. Atque Mytilenæi quum hæc dixerunt. Lacedæmonii vero eorumque socii quidem hæc audissent eorumque postulata comprobassent, Lesbios in societatem receperunt, atque ad irruptionem in agrum Atticum faciendam et sociis,

ζυμμάχοις παροῦσι κατὰ τάχος ἔφραζον ἰέναι ἐς τὸν Ἴσθμὸν τοῖς δύο μέρεσιν ὡς ποιησόμενοι, καὶ αὐτοὶ πρῶτοι ἀφίκοντο, καὶ δλοῦς παρεσκευάζον τῶν νεῶν ἐν τῷ Ἴσθμῷ ὡς ὑπεροίσοιτες ἐκ τῆς Κορίνθου ἐς τὴν πρὸς Ἀθήνας θάλασσαν καὶ ναυσὶ καὶ πεζῶ ἅμα ἐπιόντες. (2) Καὶ οἱ μὲν προθύμως ταῦτα ἔπρασσον, οἱ δὲ ἄλλοι ζυμμάχοι βραδέως τε ζυελέγοντο καὶ ἐν καρποῦ ζυγκομιδῆ ἦσαν καὶ ἀρρωστίᾳ τοῦ στρατεύειν.

XVI. Αἰσθόμενοι δὲ αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι διὰ κατάγνωσιν ἀσθενείας σφῶν παρασκευαζομένους, δηλῶσαι βουλόμενοι ὅτι οὐκ ὀρθῶς ἐγνώκασιν ἄλλ' οἰοὶ τέ εἰσι μὴ κινούντες τὸ ἐπὶ Λέσβῳ ναυτικὸν καὶ τὸ ἀπὸ Πελοποννήσου ἐπιὸν βραδίως ἀμύνεσθαι, ἐπλήρωσαν ναῦς ἑκατὸν ἐσθάντες αὐτοὶ τε πλὴν ἱππέων καὶ πενταχοσιομεδίμων καὶ οἱ μέτοικοι, καὶ παρὰ τὸν Ἴσθμὸν ἀναγαγόντες ἐπίδειξιν τε ἐποιούοντες καὶ ἀποβάσεις τῆς Πελοποννήσου ἧ δοκοῖ αὐτοῖς. (2) Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι δρωῦντες πολλὸν τὸν παραλογὸν τὰ τε ὑπὸ τῶν Λεσβίων βηθέντα ἠγούοντο οὐκ ἀληθῆ, καὶ ἄπορα νομίζοντες ὡς αὐτοῖς καὶ οἱ ζυμμάχοι ἅμα οὐ παρῆσαν καὶ ἠγγέλλοντο καὶ αἱ περὶ τὴν Πελοπόννησον τριάκοντα νῆες τῶν Ἀθηναίων τὴν περιοκίδα αὐτῶν πορθοῦσαι, ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου. (3) Ὑστερον δὲ ναυτικὸν παρεσκευάζον δ τι πέμψουσιν ἐς τὴν Λέσβον, καὶ κατὰ πόλεις ἐπήγελλον τεσσαράκοντα νεῶν πλῆθος, καὶ ναύαρχον προσέταξαν Ἀλκιδᾶν, ὃς ἐμελλεν ἐπιπλεύσεσθαι. (4) Ἀνεχώρησαν δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ταῖς ἑκατὸν ναυσίν, ἐπειδὴ καὶ ἐκείνους εἶδον.

XVII. Καὶ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ὃν αἱ νῆες ἐπλεον ἐν τοῖς πλείστοις δὴ νῆες ἅμ' αὐτοῖς ἐνεργοὶ κάλλει ἐγένοντο, παραπλήσια δὲ καὶ ἔτι πλείους ἀρχομένου τοῦ πολέμου. (2) Τῆν τε γὰρ Ἀττικὴν καὶ Εὐβοίαν καὶ Σαλαμῖνα ἑκατὸν ἐφύλασσαν, καὶ περὶ Πελοπόννησον ἕτεραι ἑκατὸν ἦσαν, χωρὶς δὲ αἱ περὶ Ποτιδαίαν καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις χωρίοις, ὥστε αἱ πᾶσαι ἅμα ἐγγίγοντο ἐν ἐνὶ θέρει διακόσισι καὶ πεντήκοντα. (3) Καὶ τὰ χρήματα τοῦτο μάλιστα ὑπανάλωσε μετὰ Ποτιδαίας. Τῆν τε γὰρ Ποτιδαίαν δίδραχμοὶ δπλῖται ἐφρούρου (αὐτῶν γὰρ καὶ ὑπρέτη δραχμῆν ἐλάμβανε τῆς ἡμέρας), τρισχίλιοι μὲν οἱ πρῶτοι, ὧν οὐκ ἐλάσσους διεπολιόρησαν, ἑξακόσιοι δὲ καὶ χίλιοι μετὰ Φορμίωνος, οἱ προαπῆλλον· νῆες τε αἱ πᾶσαι τὸν αὐτὸν μισθὸν ἔφερον. (4) Τὰ μὲν οὖν χρήματα οὕτως ὑπανάλωθη τὸ πρῶτον, καὶ νῆες τοσαῦται δὴ πλείστοι ἐπληρώθησαν.

XVIII. Μυτιληναῖοι δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ὃν οἱ Λακεδαιμόνιοι περὶ τὸν Ἴσθμὸν ἦσαν ἐπὶ Μῆθυμναν ὡς προδιδόμενῃν ἐστράτευσαν κατὰ γῆν αὐτοὶ τε καὶ οἱ ἐπίκουροι· καὶ προσβαλόντες τῆ πόλει, ἐπειδὴ οὐ προχώρει ἢ προσεδέγοντο, ἀπῆλλον ἐπ' Ἀντίσσης καὶ Πύρρας καὶ Ἐρέσσου, καὶ καταστησάμενοι τὰ ἐν ταῖς πόλεσι ταῦταις βεβαιότερα καὶ τεῖχῃ κρατούναντες διὰ τάχος ἀπῆλλον ἐπ' οἴκου. (2) Ἐστράτευσαν δὲ καὶ οἱ Μῆθυμναῖοι ἀναχωρησάντων αὐτῶν ἐπ' Ἀντίσσαν,

qui aderant, edixerunt, ut primo quoque tempore cum duabus suarum copiarum partibus in Isthmum irent, ut facturi illam, et ipsi primi venerunt, et vehicula navium in Isthmum parabant, ut eas a Corintho in mare, quod Athenas spectat, transportarent, quippe qui et navalibus et pedestribus copiis simul impetum facturi essent. (2) Atque hi quidem alacriter hac faciebant; ceteri vero socii lente conveniebant, et frugibus colligendis militiæque tædio detinebantur.

XVI. Athenienses vero, quum eos suæ imbecillitatis opinione adductos se instruere intellexissent, cumque declarare vellent, eos non recte opinatos esse, sed se non mota classe, quæ ad Lesbum erat, tamen et eam, quæ ex Peloponneso contra se veniebat, facile propulsare posse, centum naves instruxerunt, et cum ipsi exceptis equitibus et pentacosiodimnis, tum etiam inquilini eas conscenderunt, et propter Isthmum propecti ostentationem sui faciebant et in quæcumque Peloponnesi partem ipsis placebat, ex navibus descendebant. (2) Lacedæmonii vero quum viderent rei eventum longe alium, quam ipsi exspectabant, et quæ a Lesbiis dicta erant, putabant non vera esse, et rem esse factu difficilem existimantes, quum simul ipsis neque socii adessent, et triginta etiam Atheniensium naves, quæ circa Peloponnesum erant, agrum ipsorum urbi subjectum vastare nuntiarentur, domum redierunt. (3) Postea vero classem parare cœperunt, quam in Lesbum mitterent, et sociis per civitates quadraginta naves imperarunt, et classis præfectum destinarunt Alcidadam, qui eo profecturus erat. (4) Athenienses vero et ipsi cum suis centum navibus domum se receperunt, postquam illos quoque rediisse cognoverunt.

XVII. Atque eo tempore, quo naves istæ navigabant, facile plurimæ naves simul ipsis erant, usu formaque insignes, pares tamen numero vel etiam plures hujus belli initio. (2) Nam Atticam et Eubœam et Salaminem centum naves custodiebant, et aliæ centum circa Peloponnesum erant, præterea vero eæ, quæ ad Potidæam et aliis in locis erant, ut numerus omnium navium una æstate fuerit ducentarum et quinquaginta. (3) Atque hoc potissimum pecunias absumpsit una cum Potidæa. Nam et Potidæam obsidebant milites binas drachmas diurnas merentes (etenim sibi quisque unam, alteram pro famulo in diem accipiebat), ter mille quidem, qui primi ad eam obsidendam missi erant, nec pauciores, qui in ejus obsidione permanserunt, donec eam expugnarunt, sexcenti vero et mille cum Phormione, qui ante urbis expugnationem discesserunt; et universæ naves idem stipendium accipiebant. (4) Pecuniæ igitur ita primum consumptæ sunt, et tantus navium maximus numerus est instructus.

XVIII. Mytilenæi vero eodem tempore, quo Lacedæmonii circa Isthmum erant, quum ipsi tum etiam auxiliarii milites ad Methymnam, cujus per proditorem capiendæ spem conceperant, terra cum exercitu sunt profecti; et urbem adorti, quum res ipsis non succederet, quemadmodum exspectabant, Antissam et Pyram et Eressum petierunt, et stabilitis harum civitatum rebus murisque firmatis domum celeriter se receperunt. (2) Methymnæi vero et ipsi post illorum discessum cum copiis adversus Antissam ive-

καὶ ἐκβῆσθαι τινὸς γενομένης πληγέντες ὑπὸ τε τῶν Ἀντισσαίων καὶ τῶν ἐπικούρων ἀπέθανον τε πολλοὶ καὶ ἀνεχώρησαν οἱ λοιποὶ κατὰ τάχος. (3) Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πυθνόμενοι ταῦτα, τοὺς τε Μυτιληναίους τῆς γῆς κρατοῦντας καὶ τοὺς σφετέρους στρατιώτας οὐχ ἱκανοὺς ὄντας εἶργειν, πέμπουσι περὶ τὸ φθινόπωρον ἤδη ἀρχόμενον Πάχητα τὸν Ἐπικούρου στρατηγὸν καὶ χιλίους ὀπλίτας ἑαυτῶν. (4) Οἱ δὲ αὐτερέται πλεύσαντες τῶν νεῶν ἀφικνοῦνται καὶ περιτειγίλους Μυτιλήνην ἐν κύκλῳ ἀπὸ τῆς φρούρια δ' ἔστιν ἥ ἐπὶ τῶν καρπερῶν ἐγκατωκοδόμηται. (5) Καὶ ἡ μὲν Μυτιλήνη κατὰ κράτος ἤδη ἀμφοτέρωθεν καὶ ἐκ γῆς καὶ ἐκ θαλάσσης εἶργετο, καὶ ὁ χειμῶν ἤρχετο γίνεσθαι.

XIX. προσδεόμενοι δὲ οἱ Ἀθηναῖοι χρημάτων ἐς τὴν πολιορκίαν, καὶ αὐτοὶ ἐσνεγκόντες τότε πρῶτον ἐφορὰν διακόσια τάλαντα, ἐξέπεμψαν καὶ ἐπὶ τοὺς ζυμμάχους ἀργυρολόγους ναῦς δώδεκα καὶ Λυσικλέα πέμπτον αὐτὸν στρατηγόν. (2) Ὅ δὲ ἄλλα τε ἡργυρολόγοι καὶ περιέπλει, καὶ τῆς Καρίας ἐκ Μυσοῦντος ἀναβάς διὰ τοῦ Μαϊάνδρου πεδίου μέχρι τοῦ Σανδίου λόφου, ἐπιθεμένων τῶν Καρῶν καὶ Ἀναϊτῶν αὐτὸς τε διαφθείρεται καὶ τῆς ἄλλης στρατιᾶς πολλοί.

XX. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος οἱ Πλαταιῆς (ἔτι γὰρ ἐπολιορκοῦντο ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων καὶ Βοιωτῶν) ἐπειδὴ τῷ τε σίτῳ ἐπιλιπόντι ἐπιέζοντο καὶ ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν οὐδεμία ἐλπίς ἦν τιμωρίας οὐδὲ ἄλλη σωτηρία ἐφαινετο, ἐπιβουλεύουσιν αὐτοῖς τε καὶ Ἀθηναίων οἱ ζυμπολιορκούμενοι πρῶτον μὲν πάντες ἐξελεῖν καὶ ὑπερβῆναι τὰ τεῖχη τῶν πολεμίων, ἣν δύνωνται βιάσασθαι, ἐσηγησαμένου τὴν πείραν αὐτοῖς Θεαινέτου τε τοῦ Τολμίδου ἀνδρὸς μάντεως καὶ Εὐπομπίδου τοῦ Δαιμάχου, ὃς καὶ ἐστρατήγει. (2) ἔπειτα οἱ μὲν ἡμίσεις ἀπόκησαν πῶς τὸν κίνδυνον μέγαν ἠγησάμενοι, ἐς δὲ ἀνδράς διακόσιους καὶ εἴκοσι μάλιστα ἐνέμειναν τῇ ἐξόδῳ ἐθέλονται τροπῶν τοιούδων. (3) Κλυμακκας ἐποίησαντο ἴσας τῷ τείχει τῶν πολεμίων ζυμετρήσαντο δὲ ταῖς ἐπιβολαῖς τῶν πλίνθων, ἥ ἔτυχε πρὸς σφᾶς οὐκ ἐξαλημιμένον τὸ τεῖχος αὐτῶν. Ἠριθμοῦντο δὲ πολλοὶ ἅμα τὰς ἐπιβολάς, καὶ ἐμελλον οἱ μὲν τινες ἀμαρτήσεσθαι οἱ δὲ πλείους τεύξεσθαι τοῦ ἀληθοῦς λογισμοῦ, ἄλλως τε καὶ πολλαῖς ἀριθμοῦντες καὶ ἅμα οὐ πολλὸν ἀπέχοντες, ἀλλὰ βραδίως καθορωμένους ἐς δὲ ἐβούλοντο τοῦ τεύχους. (4) Τὴν μὲν οὖν ζυμμέτρῃσιν τῶν κλιμακκῶν οὕτως ἔλαβον, ἐκ τοῦ πάχους τῆς πλίνθου εἰκάσαντες τὸ μέτρον.

XXI. τὸ δὲ τεῖχος ἦν τῶν Πελοποννησίων τοιόνδε τῇ οἰκοδομήσει. Εἶχε μὲν δύο τοὺς περιβόλους, πρὸς τε Πλαταιῶν καὶ εἴ τις ἐξῶθεν ἀπ' Ἀθηνῶν ἐπίοι, διεῖχον δὲ οἱ περιβόλοι ἐκκαίδεκα πόδας μάλιστα ἀπ' ἀλλήλων. (2) Τὸ οὖν μεταξὺ τούτου, οἱ ἐκκαίδεκα πόδες, τοῖς φύλαξιν οἰκήματα διανεμημένα οἰκοδόμητο, καὶ ἦν ζυγεῖν ὅστε ἐν φαίνεσθαι τεῖχος παχὺ ἐπάλλξει ἐχόν ἀμφοτέρωθεν. (3) Διὰ δέκα δὲ ἐπάλλεων πύργοι ἦσαν μεγάλοι καὶ ἰσοπλατεῖς τῷ τείχει, διήκοντες ἕξ

runt, et quum ex urbe eruptio facta esset cladem acceperunt ab Antissæis et auxiliariis quibusdam militibus, multosque amiserunt, ceterique celeriter quibusdam domum reverterunt. (3) Athenienses vero, quum hæc audirent, et Mytilenæos terra potiri, et suos milites non satis virium ad illos prohibendum habere, jam circiter autumnii initium mittunt Pachetem Epicuri filium ducem, cum mille ex se ipsis militibus. (4) Hi vero remigum officium in navibus ipsi præstantes ad Mytilenen perveniunt, eamque simplici muro cingunt; nonnullis etiam in locis natura munitis castella ædificaverunt. (5) Et Mytilene quidem utrinque et terra et mari acriter obsidebatur, et hiems appetebat;

XIX. ceterum Athenienses quum pecuniis ad obsidionem indigerent et ipsi pecunias tunc primum contulissent CC. talenta, dimiserunt etiam ad socios duodecim naves pecunie colligendæ gratia, et Lysiclem ducem cum quatuor collegis. (2) Ille vero, quum ex aliis locis pecunias exigebat et circuibat, tum etiam in Caria ex Myunte urbe per Maandrii campum usque ad Sandium collem ascendit, et quum a Caribus et Anæitis impetus in ipsum factus esset, periit et ipse et magnus reliqui exercitus numerus.

XX. Eadem hieme Plataenses (adhuc enim a Peloponnesiis et Boeotis obsidebantur) quum et penuria rei frumentariæ graviter laborarent, nec ullam subsidii Athenis ad se venturi spem haberent, nec ulla alia salutis ratio apparet, statuunt quum ipsi, tum Athenienses, qui cum ipsis obsidebantur, primo quidem omnes exire, et transcendere hostium muros si per vim hoc facere possent, auctoribus hujus conatus Theæneto Tolmidæ filio, qui vates erat, et Eupompida Daimachi filio, qui et dux erat; (2) deinde vero dimidia eorum pars, quod periculum ingens esse duceret, metu quodam territa destitit incepto, ducenti vero et viginti circiter in eadem eruptionis faciendæ sententia ultro permanerunt, in hunc modum. (3) Scalas hostilium murorum altitudine pares fecerunt. Hanc autem emensi sunt secundum laterum coagmentatorum ordines, qua parte murus ipsorum ad eos spectans tectorio carebat. Numerabant autem multi simul laterum coagmentatorum strata, et horum quidem par erat nonnullos a vera ratiocinatione aberrare, plures vero eam assequi, præsertim quia sæpius numerabant et simul non procul aberant, sed ea muri pars, ad quam tendebant, facile conspiciebatur. (4) Scalares igitur conventioniam hoc modo sunt assecuti, ex laterum crassitudine mensuram conjectantes.

XXI. Murus autem Peloponnesiorum hac erat structura. Duplicem ambitum habebat, alterum quidem Plateas versus, alterum vero exteriorem, si quis forte ab Athenis invaderet; hi autem ambitus alter ab altero sexdecim ferme pedum intervallo distabant. (2) Hoc vero sexdecim pedum spatium tabernaculis inter custodes distributis erat occupatum eaque erant continua, ita ut unicus murus latus esse videretur, utriusque pinnas habens. (3) Ad decimam quamque pinnam autem turres erant ingentes, et ejusdem, qua murus, crassi-

τε τὸ ἔσω μέτωπον αὐτοῦ καὶ οἱ αὐτοὶ καὶ ἐς τὸ ἔξω, ὥστε πάροδον μὴ εἶναι παρὰ πύργων, ἀλλὰ δι' αὐτῶν μέσων διήσαν. (4) Τὰς οὖν νύκτας, ὅποτε χειμῶν εἶη νοτερός, τὰς μὲν ἐπάλλξεις ἀπέλειπον, ἐκ δὲ τῶν πύργων ὄντων δι' ὀλίγου καὶ ἄνωθεν στεγαυῶν τὴν φυλακὴν ἐποιούντο. Τὸ μὲν οὖν τεῖχος ᾧ περιεφρουροῦντο οἱ Πλαταιῆς τοιοῦτον ἦν·

XXII. οἱ δ', ἐπειδὴ παρεσκευάστο αὐτοῖς, τηρήσαντες νύκτα χειμέριον ὕδατι καὶ ἀνέμῳ καὶ ἄμ' ἀσέληνον ἐξήσαν· ἠγοῦντο δὲ οἷπερ καὶ τῆς πείρας αἰτίου ἦσαν. Καὶ πρῶτον μὲν τὴν τάφρον διέβησαν ἢ περιεῖχεν αὐτούς, ἔπειτα προσέμιζαν τῷ τείχει τῶν πολεμίων, λαθόντες τοὺς φύλακας, ἀνὰ τὸ σκοτεινὸν μὲν οὐ προιδόντων αὐτῶν, ψόφῳ δὲ τῷ ἐκ τοῦ προσιέναι αὐτοὺς ἀντιπαταγοῦντος τοῦ ἀνέμου οὐ κατακουσάντων· (2) ἅμα δὲ καὶ διέχοντες πολλὴ ἤσαν, ὅπως τὰ ὄπλα μὴ κρούμενα πρὸς ἀλλήλα αἰσθησιν παρέχοι. Ἦσαν δὲ εὐσταλεῖς τε τῇ ὀπλίσει καὶ τὸν ἄριστον πόδα μόνου ὑποδεδεμένοι ἀσφαλείας ἕνεκα τῆς πρὸς τὸν πηλόν. (3) Κατὰ οὖν μεταπύργων προσέμισγον πρὸς τὰς ἐπάλλξεις, εἰδότες ὅτι ἐρήμοι εἰσι, πρῶτον μὲν οἱ τὰς κλίμακας φέροντες, καὶ προσέθεσαν ἔπειτα ψιλοὶ δώδεκα ξὺν ξιφιδίῳ καὶ ὕψρακι ἀνέβαινον, ὃν ἠγεῖτο Ἀμμέας ὁ Κοροΐβου καὶ πρῶτος ἀνέβη. Μετὰ δὲ αὐτὸν οἱ ἐπόμενοι ἐξ ἑφ' ἑκάτερον τῶν πύργων ἀνέβαινον. Ἐπειτα ψιλοὶ ἄλλοι μετὰ τούτους ξὺν δορατίοις ἐχώρουν, οἷς ἔτεροι κατόπιν τὰς ἀσπίδας ἔφερον, ὅπως ἐκεῖνοι βῆρον προσβαίνοντες, καὶ ἔμελλον δώσειν ὁπότε πρὸς τοῖς πολεμίοις εἴησαν. (4) Ὡς δὲ ἄνω πλείους ἐγένοντο, ἤσθηοντο οἱ ἐκ τῶν πύργων φυλακὰς· κατέβαλε γὰρ τις τῶν Πλαταιῶν ἀντιλαμβανόμενος ἀπὸ τῶν ἐπάλλξεων κεραμίδα, ἣ πεσοῦσα δούπον ἐποίησεν. Καὶ αὐτίκα βοή ἦν, (5) τὸ δὲ στρατόπεδον ἐπὶ τὸ τεῖχος ὥρμησεν· οὐ γὰρ ἤδει ὅ τι ἦν τὸ δεινὸν σκοτεινῆς νυκτὸς καὶ χειμῶνος ὄντος, καὶ ἅμα οἱ ἐν τῇ πόλει τῶν Πλαταιῶν ὑπολειμμένοι ἐξεληθόντες προσέβαλον τῷ τείχει τῶν Πελοποννησίων ἐκ τοῦμπαλιν ἢ οἱ ἄνδρες αὐτῶν ὑπερέβαινον, ὅπως ἤκιστα πρὸς αὐτοὺς τὸν νοῦν ἔχοιεν. (6) Ἐθοροβοῦντο μὲν οὖν κατὰ χώραν μένοντες, βοηθεῖν δὲ οὐδεὶς ἐτόλμα ἐκ τῆς αὐτῶν φυλακῆς, ἀλλ' ἐν ἀπόρῳ ἦσαν εἰκάσαι τὸ γινόμενον. (7) Καὶ οἱ τραχώσιοι αὐτῶν, οἷς ἐτέτακτο παραβῆθαι ἐν τῇ δέοι, ἐχώρουν ἔξω τοῦ τεύχους πρὸς τὴν βοήν. Φρυκτοὶ τε ἤξιοντο ἐς τὰς Θήβας πολεμιοί· (8) παρανίσχον δὲ καὶ οἱ ἐκ τῆς πόλεως Πλαταιῆς ἀπὸ τοῦ τεύχους φρυκτοὺς πολλοὺς πρότερον παρεσκευασμένους ἐς αὐτὸ τοῦτο, ὅπως ἀσαφῆ τὰ σημεῖα τῆς φρυκτωρίας τοῖς πολεμίοις ἦ καὶ μὴ βοηθοῖεν, ἄλλο τι νομίσαντες τὸ γινόμενον εἶναι ἢ τὸ ὄν, πρὶν σφῶν οἱ ἄνδρες οἱ ἐξίοντες διαφύγοιεν καὶ τοῦ ἀσφαλοῦς ἀντιλάβοιντο.

XXIII. οἱ δ' ὑπερβαίνοντες τῶν Πλαταιῶν ἐν τούτῳ, ὡς οἱ πρῶτοι αὐτῶν ἀναβεβήκεισαν καὶ τοῦ πύργου ἑκατέρου τοὺς φύλακας διαφθείραντες ἐξεκρατήκεισαν, τὰς τε διόδους τῶν πύργων ἐνστάνας αὐτοὶ ἐφύλασσαν

tudinis, et eadem ad anteriorem et exteriorē ejus frontem pertingebant, ita ut transitus propter turrim non esset, sed per eas medias transibant. (4) Noctu vero, quoties tempestas humida esset, pinnas quidem relinquebant, e turribus vero, quæ parvo distabant ac superne lectæ erant, excubias agebant. Murus igitur, quo Plataenses ab hostium præsidii cingebantur, hujusmodi erat.

XXII. Hi autem rebus paratis, observata nocte, quæ et pluvia et vento turbida, et præterea illunis esset, exierunt; præerat iis autem, qui et conatus hujus auctores erant. Ac primum quidem transierunt fossam, quæ ipsos ambat; deinde hostium muro successerunt, clam illorum custodibus, quia infer fenebras custodes non prospexerant, strepitum vero, quem ipsi edebant in accedendo, propter ventum obstrepentem exaudire non poterant; (2) simul etiam distantes intervallo satis magno vadebant, ne arma armis collisa rei significationem darent. Erant autem expediti armaturæ genere et sinistro tantum pede calceati, firmius ut consistentes in luto. (3) In intervallum igitur, quod erat inter turres, ad murorum pinnas accesserunt, quod eas desertas esse scirent, primo quidem illi, qui scalas ferebant; atque eas apposuerunt; deinde duodecim levis armaturæ cum pugione ac thorace ascendebant, quibus præerat Ammeas Corœbi filius, et primus ascendit. Post ipsum vero qui sequebantur, sex in utramque turrim ascendebant. Deinde post hos alii levis armaturæ cum jaculis vadebant, quibus alii a tergo scuta ferebant, ut illi facilius ascenderent, et ea erant illis tradituri, quum prope hostes ventum esset. (4) Postquam autem plures muros ascenderunt, custodes, qui excubias in turribus agebant, hoc senserunt; quidam enim Plataensis dum manu se sublevar, de pinnis dejecit tegulam, quæ lapsa strepitum edidit. Atque statim clamor erat, (5) et exercitus ad muros concurrebat; nec enim sciebat, quidnam esset periculi in nocte obscura et procellosa, et simul etiam Plataenses, qui in urbe relicti erant, egressi Peloponnesiorum murum invaserunt, a parte, quæ opposita erat illi, qua sui murum superabant, ut animum ad illos minime adverterent. (6) Itaque turbabantur quidem in suo quique loco manentes, auxilio vero accurrere ex sua custodia nemo audebat, sed animo dubio fluctuabantur, quid hoc rei esse statuerent, quod fiebat. (7) Et trecenti eorum milites, quibus mandatū erat, ut, si quid opus esset, ad opem ferendam præsto essent, e muro ad clamorem procedebant. Et facies hostilis adventus indices Thebas versus tollebantur; (8) Plataenses vero, qui in urbe erant, et ipsi ex suo muro multas faces tollebant, quæ ad hoc ipsum præparatæ erant, ut ignium signa hostibus essent incerta, utque suspicati aliquid aliud esse, quam quod res erat, opem non ferrent, prius quam sui, qui exierant, evasissent, et in loca tuta se recepissent.

XXIII. Qui autem muros conscendebant Plataensium, inter hæc, ubi primi suorum murum conscenderunt et utramque turrim custodibus occisis in suam potestatem redegerunt, ipsi et ad turrim transitus constiterunt eosque

μηδένα δι' αὐτῶν ἐπιβοηθεῖν, καὶ κλίμακας προσθέντες ἀπὸ τοῦ τείχους τοῖς πύργοις καὶ ἐπαναδιβάσαντες ἀνδρας πλείους, οἱ μὲν ἀπὸ τῶν πύργων τοὺς ἐπιβοηθούντας καὶ κάτωθεν καὶ ἀνωθεν εἶργον βάλλοντες, οἱ δ' ἐν τούτῳ οἱ πλείους πολλὰς προσθέντες κλίμακας ἅμα καὶ τὰς ἐπάλλξεις ἀπόσαντες διὰ τοῦ μεταπυργίου ὑπερέβαινον. (2) Ὁ δὲ διακομιζόμενος αἰεὶ ἴστατο ἐπὶ τοῦ χεῖλους τῆς τάφρου, καὶ ἐντεῦθεν ἐτόξουν τε καὶ ἤχοντιζον, εἴ τις παραβοηθῶν παρὰ τὸ τεῖχος κωλυτῆς γίγνεται τῆς διαβάσεως. (3) Ἐπεὶ δὲ πάντες διειπεραίνοντο, οἱ ἀπὸ τῶν πύργων χαλεπῶς οἱ τελευταῖοι καταβαίνοντες ἐχώρουν ἐπὶ τὴν τάφρον, καὶ ἐν τούτῳ οἱ τριακόσιοι αὐτοῖς ἐπεφέροντο λαμπάδας ἔχοντες. (4) Οἱ μὲν οὖν Πλαταιῆς ἐκείνους ἐύρων μᾶλλον ἐκ τοῦ σκότους ἐστῶτες ἐπὶ τοῦ χεῖλους τῆς τάφρου, καὶ ἐτόξουν τε καὶ ἐσηχόντιζον ἐς τὰ γυμνά, αὐτοὶ δὲ ἐν τῷ ἀφανεί ὄντες ἤσσαν διὰ τὰς λαμπάδας καθεωρῶντο, (5) ὥστε φθάνουσι τῶν Πλαταιῶν καὶ οἱ ὑστατοὶ διαβάντες τὴν τάφρον, χαλεπῶς δὲ καὶ βιαίως· κρύσταλλός τε γὰρ ἐπεπήγει οὐ βέβαιος ἐν αὐτῇ ὥστ' ἐπελθεῖν, ἀλλ' ὅσως ἀπληγώτου ἢ βορέου ὑδατώδης μᾶλλον, καὶ ἡ νύξ τοιούτω ἀνέμῳ ὑπονειρομένη πολλὸ τὸ ὕδωρ ἐν αὐτῇ ἐπεποιχέει, ὃ μόλις ὑπερέχοντες ἐπεραιώθησαν. Ἐγένετο δὲ καὶ ἡ διάφευξις αὐτοῖς μᾶλλον διὰ τοῦ χειμῶνος τὸ μέγεθος.

XXIV. Ὁρμησαντες δὲ ἀπὸ τῆς τάφρου οἱ Πλαταιῆς ἐχώρουν ἀθρόοι τὴν ἐς Θήβας φέρουσαν ὁδόν, ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸ τοῦ Ἀνδροκράτους ἤρῳον, νομίζοντες ἥκιστα σφᾶς ταύτην αὐτοὺς ὑποτοπῆσαι τραπέσθαι τὴν ἐς τοὺς πολεμίους· καὶ ἅμα ἐύρων τοὺς Πελοποννησίους τὴν πρὸς Κιθαιρώνα καὶ Δρυὸς κεφαλὰς τὴν ἐπ' Ἀθηνῶν φέρουσαν μετὰ λαμπάδων διώκοντας. (2) Καὶ ἐπὶ μὲν ἕξ ἢ ἑπτὰ σταδίου οἱ Πλαταιῆς τὴν ἐπὶ τῶν Θηβῶν ἐχώρησαν, ἐπειθ' ὑποστρέψαντες ἤσαν τὴν πρὸς τὸ ὄρος φέρουσαν ὁδὸν ἐς Ἐρυθράς καὶ Ὑσιὰς, καὶ λαβόμενοι τῶν ὁρῶν διαφεύγουσιν ἐς τὰς Ἀθήνας, ἄνδρες δώδεκα καὶ διακόσιοι ἀπὸ πλείονων· εἰσι γὰρ τινες αὐτῶν οἱ ἀπετράποντο ἐς τὴν πόλιν πρὶν ὑπερβαίνειν, εἰς δ' ἐπὶ τῇ ἕξω τάφρῳ τοξότης ἐλήφθη. (3) Οἱ μὲν οὖν Πελοποννησίοι κατὰ χώραν ἐγένοντο τῆς βοηθείας παυσάμενοι· οἱ δ' ἐκ τῆς πόλεως Πλαταιῆς τῶν μὲν γεγενημένων εἰδότες οὐδέν, τῶν δὲ ἀποτραπομένων σφίσιν ἀπαγγειλάντων ὡς οὐδὲς περίεστι, κήρυκα ἐκτέμψαντες, ἐπεὶ ἡμέρα ἐγένετο, ἐσπένδοντο ἀναίρεσιν τοῖς νεκροῖς, μαθόντες δὲ τὸ ἀληθὲς ἐπαύσαντο. Οἱ μὲν δὲ τῶν Πλαταιῶν ἄνδρες οὕτως ὑπερβάντες ἐσώθησαν.

XXV. Ἐκ δὲ τῆς Λακεδαίμονος τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος τελευτῶντος ἐκτέμπεται Σάλαθις ὁ Λακεδαιμόνιος ἐς Μυτιλήνην τριήρει. Καὶ πλεύσας ἐς Πύρραν καὶ ἐξ αὐτῆς πεζῇ κατὰ χαράδραν τινὰ, ἣ ὑπερβατὸν ἦν τὸ περιτείχιμα, διαλαθὼν ἐσέρχεται ἐς τὴν Μυτιλήνην, καὶ ἔλεγε τοῖς προέδροις ὅτι ἐσβολὴ τε ἅμα ἐς τὴν Ἀττικὴν ἔσται καὶ αἱ τεσσαράκοντα νῆες παρέσονται αἱ εἶδει βοηθῆσαι αὐτοῖς, προαποπεμφθῆναι τε αὐτὸς

custodiebant, ne quis per eas penetrans ad opem suis ferendum veniret; et scalis e summo muro turribus admotis suorumque pluribus per scalas ascendere jussis, hi quidem ex turribus, et ex inferioribus et ex superioribus earum partibus eos, qui subsidio veniebant, missilibus arcebant; ceteri vero interea, quorum major erat numerus, multis scalis simul admotis pinnisque dejectis per spatium, quod erat inter turres, transcendebant; (2) et pervadens quisque consistebat in fossæ margine et hinc sagittis atque jaculis defendebant, si quis subsidio veniens præter murum impedire conaretur transitum. (3) Ubi autem omnes transierunt, illi, qui e turribus veniebant postremi difficulter descendentes vadebant ad fossam atque inter hoc trecenti illi iis occurrebant faces gestantes. (4) Itaque Plataenses quidem illos ex tenebris facilius conspiciebant, stantes in fossæ margine, et sagittis jaculisque nuda eorum latera petebant, ipsi vero, quod in tenebris essent, propter faces minus conspiciebantur. (5) Itaque et Plataensium qui postremi erant, fossam quidem non retardati transierunt, sed ægre et per vim; nam et glacies in ea concreverat, quæ non erat solida, ita ut transeuntis sustinere posset, sed potius erat aquosa, qualis fieri solet subsolano aut borea spirante, et nox illa, propter hujusmodi ventum nivibus conspersa aquam in ea vehementer auxerat, quam vix supra exstantes transierunt. Atque etiam ut fuga evaderent, factum est potissimum propter hujus tempestatis magnitudinem.

XXIV. Digressi vero a fossa Plataenses via Thebas ferente vadebant conferti, ad dextram habentes Androcratis fanum, rati illos minime suspicatos esse, hanc se ingressos esse, quæ ad hostes duceret; simul etiam videbant Peloponnesios cum facibus insequentes ea via, quæ per Cithæronem et Dryoscephalas Athenas ducebat. (2) Atque sex quidem septemve stadia Plataenses Thebas versus ire perrexerunt, deinde devertentes, viam, quæ ad montem fert, iverunt Erythras et Hysias versus, et quum attigissent montes, Athenas perfugerunt, ducenti et duodecim ex majore numero; fuerunt enim eorum nonnulli, qui in urbem revertunt, antequam murum superarent, unus vero sagittarius in exteriori fossa captus est. (3) Peloponnesii igitur, postquam hostem insequi destiterunt, in suam quisque stationem redierunt. At Plataenses, qui erant in urbe, rerum omnium, quæ acciderant, ignari, ceteris vero, qui redierunt, neminem superesse renuntiantibus, simul ac dies illuxit, emisso caduceatore inducias paciscebantur, ut suorum cadavera reciperent; sed cognita rei veritate incepto destiterunt. Plataenses igitur, qui munitiones superarunt, hoc modo salutem sibi peperere.

XXV. Lacedæmone autem eadem hieme exeunte mittitur Salæthus Lacedæmonius cum triremi Mytilenen. Hic Pyrrham vectus et illic itinere pedestri per quemdam torrentis alveum profectus, qua munitiones transiri poterant, occulte Mytilenen ingreditur, et dicebat Mytilenæorum magistratibus simul irruptionem in Atticam factum iri, et illas quadraginta naves, quas is subsidio venire oportebat, affuturas; se-

τούτων ἕνεκα καὶ ἅμα τῶν ἄλλων ἐπιμελησόμενος. (2) Καὶ οἱ μὲν Μυτιληναῖοι ἐθάρσυν τε καὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἤσπον εἶχον τὴν γνώμην ὥστε ζυμβαίνειν. (3) Ὁ τε χειμῶν ἐτελευτα ὄστος, καὶ τέταρτον ἔτος τῆς πολέμου ἐτελευτα τῷδε ὄν Θουκυδίδης ζυνέγραψεν.

XXVI. Τοῦ δ' ἐπιγνωμένου θέρους οἱ Πελοποννήσιοι ἐπειδὴ τὰς ἐς τὴν Μυτιλήνην δύο καὶ τεσσαράκοντα ναῦς ἀπέστειλαν ἔχοντα Ἀλκίδα, δὲ ἦν αὐτοῖς ναύαρχος, προστάξαντες, αὐτοὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν καὶ οἱ ζῦμμοχοὶ ἐσέβαλον, ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι ἀμφοτέρωθεν θορυβούμενοι ἤσπον ταῖς ναυσὶν ἐς τὴν Μυτιλήνην καταπλεύουσαι ἐπιβοηθήσουσιν. (2) Ἡγεῖτο δὲ τῆς ἐσβολῆς ταύτης Κλεομένης ὑπὲρ Πausανίου τοῦ Πλειστοάνακτος υἱὸς βασιλείου ὄντος καὶ νεωτέρου ἔτι, πατὴρ δὲ ἀδελφὸς ὄν. (3) Ἐδήλωσαν δὲ τῆς Ἀττικῆς τὰ τε πρότερον τετμημένα [καὶ] εἴ τι ἐβεβλαστήκει, καὶ ὅσα ἐν ταῖς πρὶν ἐσβολαῖς παρελείπετο· καὶ ἡ ἐσβολὴ αὕτη χαλεπωτάτη ἐγένετο τοῖς Ἀθηναίοις μετὰ τὴν δευτέραν. (4) Ἐπιμένοντες γὰρ αἰὶ ἀπὸ τῆς Λέσβου τι πύσεσθαι τῶν νεῶν ἔργον ὡς ἦδη πεπεραιωμένων, ἐπέξῃλλον τὰ πολλὰ τέμνοντες. (5) Ὡς δ' οὐδὲν ἀπέβαιναν αὐτοῖς ὄν προσεδέγοντο καὶ ἐπελελοίπει ὁ σῆτος, ἀνεχώρησαν καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις.

XXVII. Οἱ δὲ Μυτιληναῖοι ἐν τούτῳ, ὡς αἴ τε νῆες αὐτοῖς οὐχ ἤκον ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου ἀλλὰ ἐνεχρόνιζον καὶ ὁ σῆτος ἐπελελοίπει, ἀναγκάζονται ζυμβαίνειν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους διὰ τὰδε. (2) Ὁ Σάλαθος καὶ αὐτὸς οὐ προσδεχόμενος ἔτι τὰς ναῦς, διπλῆζει τὸν δῆμον πρότερον ψιλὸν ὄντα ὡς ἐπέξιντο τοῖς Ἀθηναίοις. (3) οἱ δὲ ἐπειδὴ ἔλαβον ὄπλα, οὔτε ἠκροῦντο ἔτι τῶν ἀρχόντων, κατὰ ζυλλόγουσ τε γινόμενοι ἢ τὸν σῆτον ἐκέλευον τοὺς δυνατοὺς φέρειν ἐς τὸ φανερόν καὶ διανέμειν ἅπανσιν, ἢ αὐτοὶ ζυγχωρήσαντες πρὸς Ἀθηναίους ἔφασαν παραδώσειν τὴν πόλιν.

XXVIII. Γινόντες δὲ οἱ ἐν τοῖς πράγμασιν οὐτ' ἀποκλύσειν δυνατοὶ ὄντες, εἴ τ' ἀπομονωθήσονται τῆς ζυμβάσεως κινδυνεύουσιν, ποιοῦνται κοινῇ ὁμολογίαν πρὸς τε Πάχητα καὶ τὸ στρατόπεδον, ὥστε Ἀθηναῖοι μὲν ἐξείναι βουλευσάμενοι περὶ Μυτιληναίων ὁποῖον ἂν τι βούλωνται καὶ τὴν στρατιάν ἐς τὴν πόλιν δέχεσθαι αὐτοὺς, πρεσβείαν δὲ ἀποστέλλειν ἐς τὰς Ἀθήνας Μυτιληναίους περὶ ἑαυτῶν· ἐν ὅσῳ δ' ἂν πάλιν ἔλθωσι, Πάχητα μῆτε δῆσαι Μυτιληναίων μηδένα μῆτε ἀνδραποδίσαι μῆτε ἀποκτείνειν. (2) Ἡ μὲν ζυμβασίς αὕτη ἐγένετο, οἱ δὲ πράξαντες πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους μάλιστα τῶν Μυτιληναίων περιδεεῖς ὄντες, ὡς ἡ στρατιὰ ἐσῆλθεν, οὐκ ἠνέσχοντο ἀλλ' ἐπὶ τοὺς βωμοὺς ὅμοις καθίζουσι. Πάχης δ' ἀναστήσας αὐτοὺς ὥστε μὴ ἀδικῆσαι, κατατίθεται ἐς Τένεδον μέχρι οὗ τοῖς Ἀθηναίοις τι δόξῃ. (3) Πέμψας δὲ καὶ ἐς τὴν Ἀντισσαν τριήρεις προσεκτήσατο, καὶ τὰλλα τὰ περὶ τὸ στρατόπεδον κοθίστατο ἢ αὐτῷ ἐδόκει.

XXIX. Οἱ δ' ἐν ταῖς τεσσαράκοντα ναυσὶ Πελοποννήσιοι, οὓς ἔδει ἐν τάχει παραγενέσθαι, πλέοντες περὶ

que, ut hæc significaret et cetera curaret, præmissum esse. (2) Atque ita Mitylenæi confirmabantur et animis minus propendebant ad compositionem cum Atheniensibus faciendam. Atque hiems finiebatur hæc et quartus annus hujus belli finiebatur, quod Thucydides conscripsit.

XXVI. Insequente autem æstate Peloponnesii postquam quadraginta et duas naves Mytilenen miserunt, imperio Alcidae mandato, qui [jam] erat iis navarchus, ipsi eorumque socii irruptionem in Atticam fecerunt, ut Atheniensibus utrimque turbati minus diligenter adversus naves Mytilenen proficiscentes subsidio venirent. (2) Præerat autem huic expeditioni pro rege Pausania, Plistoanactis filio, adhuc pupillo, Cleomenes patruus. (3) Vastarunt autem in Attica et alia, quæ prius cæsa erant, [et] si quid repullulasset, et quæcumque in superioribus expeditionibus prætermissa erant; atque hæc irruptio Atheniensibus post secundam fuit omnium acerbissima. (4) Nam Peloponnesii, quum semper expectarent, donec a Lesbo aliquid novi de sua classe audirent, quippe quæ eo jam appulisset, passim discurrentes pleraque vastarunt. Sed quum nihil eorum, quæ speraverant, ipsis succederet, et res frumentaria defecisset, domum redierunt et in suam quique civitatem se receperunt.

XXVII. Mytilenæi vero interea, cum neque naves ex Peloponneso ad ipsos venirent, sed moras neceperunt, et res frumentaria defecisset, coguntur compositionem cum Atheniensibus facere his de causis. (2) Salæthus, ne ipse quidem naves amplius exspectans, populum armat, qui ante inermis erat, ut eruptionem in Athenienses facturus. (3) At illi postquam arma acceperunt, neque magistratus amplius audiebant et habitis inter se conciliis, aut jubebant frumenta potentes in medium proferre et viritim populo dividere, aut se ipsos compositione cum Atheniensibus facta, dicebant urbem iis dedituros.

XXVIII. Quæ ubi illi, qui reipublicæ præerant, intellexerunt, quoniam nec impedire poterant, et periculum instabat, si compositione excluderentur, communiter paciscuntur cum Pachete ejusque copiis, ut Atheniensibus arbitrato suo de Mytilenæis statuere liceret, ipsique exercitum in urbem reciperent, legationem autem Mytilenæi pro se ipsi Athenas mitterent; interea vero, dum redirent, Pachæ neminem Mytilenæorum neque in vincula conjiceret, neque in servitum redigeret, neque occideret. (2) Atque compositio quidem hæc fuit. At illi Mytilenæorum qui potissimum cum Lacedæmonis egerant, sibi vehementer metuentes, postquam exercitus est ingressus, non acquieverunt, sed tamen ad aras cederunt. Pachæ vero eos illine excitatos, ne quid injuriæ iis fieret, in Tenedum custodiendos transmittit, donec Athenienses aliquid statuissent. (3) Triremibus etiam Antissam missis eam sibi adjunxit, et cetera, quæ ad exercitum pertinebant, arbitrato suo constituat.

XXIX. Peloponnesii vero, qui quadraginta navibus vehentur, quos celeriter venisse oportuerat, quum circa Pelo-

τε αὐτὴν τὴν Πελοπόννησον ἐνδιέτριψαν, καὶ κατὰ τὸν ἄλλον πλοῦν σχολαίῳ κομισθέντες τοὺς μὲν ἐκ τῆς πόλεως Ἀθηναίους λανθάνουσι, πρὶν δὴ τῇ Δήλῳ ἔσχον, προσμίζαντες δ' ἀπ' αὐτῆς τῇ Ἰκάρῳ καὶ Μυκόνῳ πυνοθάνονται πρῶτον ὅτι ἡ Μυτιλήνη ἐάλωκεν. (2) Βουλόμενοι δὲ τὸ σαφές εἰδέναι κατέπλευσαν εἰς Ἐμβάτον τῆς Ἐρυθραίας· ἡμέραι δὲ μάλιστα ἦσαν τῇ Μυτιλήνῃ ἐάλωκυία ἑπτὰ ὅτ' εἰς τὸ Ἐμβάτον κατέπλευσαν. Πυθόμενοι δὲ τὸ σαφές ἐβουλόοντο ἐκ τῶν παρόντων, καὶ ἔλεξεν αὐτοῖς Τευτιάπλος ἀνὴρ Ἡλείος τάδε.

XXX. « Ἀλκίδα καὶ Πελοποννησίων ὅσοι πάρεσμεν ἀρχοντες τῆς στρατιᾶς, ἐμοὶ δοκεῖ πλεῖν ἡμᾶς ἐπὶ Μυτιλήνῃ πρὶν ἐκπύστους γενέσθαι, ὡσπερ ἔχομεν. (2) Κατὰ γὰρ τὸ εἶδος ἀνδρῶν νεωστὶ πόλιν ἔχόντων πολὺ τὸ ἀφύλακτον εὐρήσομεν, κατὰ μὲν θάλασσαν καὶ πᾶν, ἢ ἐκείνοι τε ἀνέλπιστοι ἐπιγενέσθαι ἂν τινα σφίσι πολέμιον καὶ ἡμῶν ἢ ἀλκῇ τυγχάνει μάλιστα οὔσα· εἶκος δὲ καὶ τὸ πεζὸν αὐτῶν κατ' οἰκίας ἀμελέστερον ὡς κερρατηκώτων διεσπάρθαι. (3) Εἰ οὖν προσπέσομεν ἄφνω τε καὶ νυκτός, ἐλπίζω μετὰ τῶν ἔνδον, εἴ τις ἄρα ἡμῖν ἐστὶν ὑπόλοιπος εὐνους, καταληφθῆναι ἂν τὰ πράγματα. (4) Καὶ μὴ ἀποκνησώμεν τὸν κίνδυνον, νομίσαντες οὐκ ἄλλο τι εἶναι τὸ καινὸν τοῦ πολέμου ἢ τὸ τοιοῦτον, ὃ εἴ τις στρατηγός ἐν τε αὐτῷ φηλάσσοιτο καὶ τοῖς πολεμίοις ἐνορῶν ἐπιχειροῖα, πλείστ' ἂν ὀρθοῖτο. »

XXXI. Ὅ μὲν τοσαῦτα εἰπὼν οὐκ ἔπειθε τὸν Ἀλκίδα· ἄλλοι δὲ τινες τῶν ἀπ' Ἰωνίας φυγάδων καὶ οἱ Λέσθιοι ζυμπλέοντες παρήνουν, ἐπειδὴ τοῦτον τὸν κίνδυνον φοβεῖται, τῶν ἐν Ἰωνίᾳ πόλεων καταλαβεῖν τινὰ ἢ Κύμην τὴν Αἰολίδα, ὅπως ἐκ πόλεως ὀρμώμενοι τὴν Ἰωνίαν ἀποστῆθωσιν (ἐλπίδα δ' εἶναι· οὐδενὶ γὰρ ἀκουσίως ἀφίχθαι), ἐπὶ τὴν πρόσδον ταύτην μεγίστην οὔσαν Ἀθηναίων ἦν ἀφῆλσι, καὶ ἄμα ἦν ἐφοροῦσιν αὐτοῖς δαπάνη σφίσι γίγνηται, πείσειν τε οἴεσθαι καὶ Πισσοῦθην ὥστε ζυμπολεμῆν. (2) Ὅ δὲ οὐδὲ ταῦτα ἐνεδέχετο, ἀλλὰ τὸ πλείστον τῆς γνώμης εἶχεν, ἐπειδὴ τῆς Μυτιλήνης ὑστερηκεῖ, ὅτι τάχιστα τῇ Πελοποννήσῳ πάλιν προσμύξει.

XXXII. Ἄρας δὲ ἐκ τοῦ Ἐμβάτου παρέπλει, καὶ προσσχὼν Μυοννήσῳ τῇ Τηρίῳ τοὺς αἰχμαλώτους οὐς κατὰ πλοῦν εἰλήφει ἀπέσφαξε τοὺς πολλούς. (2) Καὶ εἰς τὴν Ἐφεσον καθορισμαμένον αὐτοῦ Σαμίων τῶν ἐξ Ἀναίων ἀφικόμενοι πρέσβεις ἔλεγον οὐ καλῶς τὴν Ἐλλάδα ἐλευθεροῦν αὐτόν, εἰ ἀνδρας διέφθειρεν οὔτε χεῖρας ἀνταίρουμένους οὔτε πολεμίους, Ἀθηναίων δὲ ὑπ' ἀνάγκης ζυμμάχους· εἰ τε μὴ παύσεται, ὀλίγους μὲν αὐτῶν τῶν ἔχθρῶν ἐς φίλιαν προσάξεισθαι, πολλὸν δὲ πλείους τῶν φίλων πολεμίους ἔξειν. (3) Καὶ ὁ μὲν ἐπέισθη τε καὶ Χίων ἀνδρας ὅσους εἶχεν ἐτι ἀφῆκεν, καὶ τῶν ἄλλων τινὰς· ὀρῶντες γὰρ τὰς ναῦς οἱ ἀνθρωποὶ οὐκ ἔφευγον ἀλλὰ προσεχώρουι μᾶλλον ὡς Ἀττικαῖς, καὶ ἐλπίδα οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην εἶχον μὴ ποτε Ἀθηναίων τῆς θαλάσσης κρατούντων ναῦς Πελοποννησίων εἰς Ἰωνίαν παραβαλεῖν.

ponnesum ipsam navigantes tempus triverunt, tum etiam in reliquo navigationis cursu lente vecti, Athenienses quidem, qui in urbe erant, laterunt, usque dum ad Delum appulissent; illinc vero ad Icarum et Myconum profecti cognoverunt primum Mytilenam captam esse. (2) Sed quum rem exploratam habere vellent, ad Embatum in insula Erythraea navigarunt; die autem a Mytilene capta circiter septimo ad Embatum sunt delati. Itaque re accurate cognita pro praesenti rerum statu, quid esset agendum, consultare ceperunt. Et Teutiaplus Eleus dixit his haec:

XXX. « Alcida, ceterique Peloponnesiorum, qui hic adsumus, copiarum duces, mihi videtur, Mytilenam nobis esse navigandum, ita ut jam sumus, antequam adventus noster divulgetur. (2) Nam, ut verisimile est, quum homines urbe recens sita potiti, magnam ipsorum in custodiis negligentiam offendemus, praecipue vero a mari, qua ex parte, quum ipsi nullum hostem contra se venturum sperant, tum etiam nostrae vires sunt firmissimae; verisimile autem etiam est, ipsorum peditatum, quippe quod sint victores, negligentius per hospitia dispersum esse. (3) Si igitur ex improvviso et noctu impetum in eos faciamus, spero fore, ut cum illis, qui sunt in urbe, si quis nobis benevolus adhuc superest, ne illas in potestatem nostram redigamus. (4) Proinde ne tergiversemini periculum istud subire, reputantes, quae nova in bello vocantur, nihil aliud esse, quam tale quid, a quo si quis dux sibi ipsi caveat, et hostes hujusmodi arrepta occasione adioratur, res plurimas recte geret. »

XXXI. Hic quidem ita locutus Alcida non persuadebat. Alii vero nonnulli ex Ionia exsules, et qui Lesbii cum ipso navigabant, ei suadebant, ut, quandoquidem hoc periculum formidaret, aliquam in Ionia urbem aut Cumam Aelicam occuparet, ut ex urbe ut certa sede prodeuntes Ioniam ad defectionem impellerent; posse autem illud sperari, et quod nemini adventus suus contra voluntatem accidat, et praesertim si reditum ex his regionibus omnium maximum Atheniensibus interciperent, ac simul si illis cum classe parata contra se excubantibus insuper etiam sumptus faciendi necessitas existeret; atque se etiam sperare, Pissuthenam a se adductum iri, ut ad hujus belli societatem se adjungeret. (2) Sed Alcida ne his quidem movebatur, sed potissimum ad eam sententiam animo inclinabat, ut, quoniam a Mytilenae servandae consilio tardiore adventu dejectus esset, in Peloponnesum quam celerissime se reciperet.

XXXII. Quamobrem Embato digressus littus legebat, et quum ad Teiorum Myonnesum appulisset, plerosque captivos, quos in navigationis cursu ceperat, trucidavit. (2) Et quum Ephesum appulisset, Samiorum, qui ex Anaeis erant, legati ad eum venientes, non rite eum Graeciam in libertatem asserere dixerunt, si illos necaret, qui nec arma contra tulissent, nec hostes essent, sed ob necessitatem Atheniensium socii; et, nisi finem faceret, ipsum paucorum quidem hostium amicitiam sibi conciliatum, longe vero plures ex amicis hostes habiturum. (3) His ille persuasus, quotquot de Chiis adhuc penes se habebat, et ex aliis nonnullos dimisit. Nam homines, licet Peloponnesiorum naves conspicerent, non tamen fugiebant, sed potius, ut ad Atticas accedebant, et ne vel minimam quidem suspicionem habebant, quum Athenienses maris imperium obtinerent. Peloponnesiorum naves in Ioniam unquam trajecturas esse.

XXXIII. Ἀπὸ δὲ τῆς Ἐφέσου δ' Ἀλκίδας ἔπλει κατὰ τάχος καὶ φυγὴν ἐποίητο· ὄφθη γὰρ ὑπὸ τῆς Σαλαμινίας καὶ Παράλου ἔτι περὶ Ἰκάρου ὁρμῶν (αἱ δ' ἀπ' Ἀθηναίων ἔτυχον πλεύσαι), καὶ δεδιὼς τὴν διώξιν ἔπλει διὰ τοῦ πελάγους ὡς γῆ ἐκούσιος οὐ σχῆσον ἄλλη ἢ Πελοποννήσῳ. (2) Τῷ δὲ Πάχητι καὶ τοῖς Ἀθηναίοις ἤλθε μὲν καὶ ἀπὸ τῆς Ἐρυθραίας ἀγγελία, ἀφικνεῖτο δὲ καὶ πανταχόθεν· ἀτειγίστου γὰρ οὔσης τῆς Ἰωνίας μέγα τὸ δέος ἐγένετο μὴ παραπλέοντες οἱ Πελοποννήσιοι, εἰ καὶ ὡς μὴ διεννοοῦντο μένειν, πορθῶσιν ἅμα προσπίπτοντες τὰς πόλεις. Αὐτάγγελοι δ' αὐτὸν ἰδοῦσαι ἐν τῇ Ἰκάρῳ ἢ τε Πάραλος καὶ ἡ Σαλαμινία ἔφρασαν. (3) Ὁ δὲ ὑπὸ σπουδῆς ἐποίητο τὴν διώξιν· καὶ μέχρι μὲν Πάτμου τῆς νήσου ἐπιδιώξεν, ὡς δ' οὐκ ἔτι ἐν καταλήψει ἐφαίνετο, ἐπανεχώρει. Κέρδος δὲ ἐνόμισεν, ἐπειδὴ οὐ μετεώρους περιέτυχεν, ὅτι οὐδαμῶς ἐγκαταληφθεῖσαι ἠναγκάσθησαν στρατόπεδον ποιεῖσθαι καὶ φυλακὴν σφίσι καὶ ἐφόρμησιν παρασχεῖν.

XXXIV. Παραπλέων δὲ πάλιν ἔσχε καὶ ἐς Νότιον τὸ Κολοφωνίων, οὗ κατώκητο Κολοφώνιοι τῆς ἄνω πόλεως ἑλωκικίας ὑπὸ Ἰταμάνους καὶ τῶν βαρβάρων κατὰ στάσιν ἰδίαν ἐπαχθέντων· ἑάλω δὲ μάλιστα αὕτη ὅτε ἡ δευτέρα Πελοποννησίων ἐσβολὴ ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐγίγνετο. (2) Ἐν οὖν τῷ Νοτίῳ οἱ καταφυγόντες καὶ κατακίχσαντες αὐτόθι αὐτῆς στασιάσαντες, οἱ μὲν παρὰ Πισσοῦθου ἐπικούρους Ἀρχάδων τε καὶ τῶν βαρβάρων ἐπαγόμενοι ἐν διατειγίσματι εἶχον, καὶ τῶν ἐκ τῆς ἄνω πόλεως Κολοφωνίων οἱ μηδισάντες ξυνεσελθόντες ἐπολίτευον, οἱ δὲ ὑπεξελθόντες τούτους καὶ ὄντες φυγάδες τὸν Πάχητα ἐπάγονται. (3) Ὁ δὲ προκαλεσάμενος ἐς λόγους Ἰππῖαν τὸν ἐν τῷ διατειγίσματι Ἀρχάδων ἄρχοντα, ὥστε ἦν μηδὲν ἄρῃσκον λέγει, πάλιν αὐτὸν καταστήσειν ἐς τὸ τεῖχος σῶν καὶ ὑγιαῖ, ὃ μὲν ἐξῆλθε παρ' αὐτόν, ὃ δ' ἐκεῖνον μὲν ἐν φυλακῇ ἀδέσμῳ εἶχεν, αὐτὸς δὲ προσβαλὼν τῷ τειγίσματι ἐξαπιναίως καὶ οὐ προσδεχομένον αἰρεῖ, τοὺς τε Ἀρχάδας καὶ τῶν βαρβάρων ὅσοι ἐνήσαν διαφθείρει· καὶ τὸν Ἰππῖαν ὕστερον ἐσαγαγὼν ὡσπερ ἐσπέισατο, ἐπειδὴ ἐνδον ἦν, ξυλλαμβάνει καὶ κατατοξεύει. (4) Κολοφωνίους δὲ Νότιον παραδίδωσι πλὴν τῶν μηδισάντων. Καὶ ὕστερον Ἀθηναῖοι οἰκιστὰς πέμφαντες κατὰ τοὺς ἑαυτῶν νόμους κατώκησαν τὸ Νότιον, ξυναγαγόντες πάντας ἐκ τῶν πόλεων, εἰ ποῦ τις ἦν Κολοφωνίων.

XXXV. Ὁ δὲ Πάχης ἀφικόμενος ἐς τὴν Μυτιλήνην τὴν τε Πύρρον καὶ Ἐρεσσον παρεστήσατο, καὶ Σάλαιθρον λαβὼν ἐν τῇ πόλει τὸν Λακεδαιμόνιον κέρχρυσον ἀποπέμπει ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ τοὺς ἐκ τῆς Τενέδου Μυτιληναίων ἄνδρας ἅμα οὐς κατέθετο, καὶ εἰ τις ἄλλος αὐτῷ αἴτιος ἐδόκει εἶναι τῆς ἀποστάσεως· (2) ἀποπέμπει δὲ καὶ τῆς στρατιᾶς τὸ πλεόν. Τοῖς δὲ λοιποῖς ὑπομένον καθίστατο τὰ περὶ τὴν Μυτιλήνην καὶ τὴν ἄλλην Λέσβον ἢ αὐτῷ ἐδόκει.

XXXVI. Ἀφικόμενων δὲ τῶν ἀνδρῶν καὶ τοῦ Σαλαίθρου οἱ Ἀθηναῖοι τὸν μὲν Σάλαιθρον εὐθὺς ἀπέκτειναν,

XXXIII. Ab Epheso vero Alcidas celeritate adhibita navigabat et tanquam fugiebat. Nam conspectus erat ab Salaminia et Paralo navibus, quum adhuc ad Clarum esset, (hæc autem tum forte ab Athenis cursum tenebant), et hostis insequentis adventum metuens per altum ferebatur, ut sua quidem sponte ad nullam aliam regionem nisi ad Peloponnesum appulsurus. (2) Pacheti vero Atheniensibusque et ex Erythræa hujus rei nuntius afferebatur et ab aliis undique locis; quum enim in Ionia nullæ munitiones essent, metus ingens fuit ne Peloponnesii maritimam oram navibus legentes, quavis et sic in animo non haberent ibi manere, tamen in ipso impetu urbes diriperent. Paralus vero et Salaminia naves, quum ipsum Alcidas ad Clarum vidissent, rem nuntiarunt. (3) Ille vero eum magno studio persequebatur, et usque ad insulam Patmon eum est insecutus, sed quum Alcidas nusquam amplius appareat, ita ut eumprehendere posset, revertebatur. In lucro autem posuit, postquam hostium naves non assecutus est in alto, quod nusquam deprehensæ et coactæ essent castra munire et sibi excubias agendi obsidendique necessitatem præbere.

XXXIV. Dum autem in reditu maritimum oram legit, ad Notium Colophoniorum urbem appulit, ubi conseraderant Colophonii, quod urbs superior capta erat ab Itamane et barbaris inter domesticam seditionem accitis; capta autem est eo ferme tempore, quo Peloponnesii secundam irruptionem in Atticam faciebant. (2) In urbe igitur Notio, cum seditio rursus orta esset inter illos, qui eo confugerant et sedes fixerant, alii quidem a Pissuthne auxiliaria copias Arcadam ac barbarorum accersebant et in munitionibus urbem intersepientibus habebant, et illi de Colophonis ex urbe superiore huc traductis qui Medis faverant, simul eo ingressi cives erant; alii vero, qui clam istis aufugerant et exsules erant, Pachetum accersunt. (3) Is autem, quum Hippiam, Arcadam ducem, qui in munitionibus illis urbem intersepientibus erat, ad colloquium evocasset, ea conditione, ut, si nihil dixisset, quod sibi placeret, eum in suas munitiones rursus salvum et sanum restitueret, ille quidem ad eum processit, hic vero eum in custodia sine vinculis servari jussit, et munitiones adortus repente illisque nihil tale expectantibus, caput eas, et Arcadas ac barbaros, quotquot intus erant, occidit. Et Hippiam postea introductum, sicuti factis induciis promiserat, postquam intus fuit, comprehendit, sagittisque confodit. (4) Colophonis autem Notium restituit, illis exceptis, qui Medorum partibus faverant. Postea vero Athenienses colonis eo missis eam civitatem ex legibus institutisque suis constituerunt, omnium Colophonis, si quis usquam erat, ex civitatibus in unum coactis.

XXXV. Pachet autem Mytilenen reversus Pyrrham et Eressum in deditionem redegit, captumque Salæthum Lacedæmonium in urbe latitantem Athenas mittit, simul etiam illos cives Mytileneos, quos in Tenedum asservandos miserat, et si quis alius ipsi defectionis auctor fuisse videbatur; (2) majorem etiam exercitus partem dimittit. Cum reliquis vero ipse permanens Mytilenes et ceteræ Lesbi res arbitrato suo constituebat.

XXXVI. Quum autem cives illi et Salæthus Athenas pervenissent, Athenienses Salæthum quidem confestim inter-

ἔστιν ἃ παρεχόμενοι, τὰ τ' ἄλλα καὶ ἀπὸ Πλαταιῶν (ἔτι γὰρ ἐπολιορκούντο) ἀπάξειν Πελοποννησίου· (2) περὶ δὲ τῶν ἀνδρῶν γνώμας ἐποιούντο, καὶ ὑπὸ ὀργῆς ἔδοξεν αὐτοῖς οὐ τοὺς παρόντας μόνον ἀποκτείνειν ἀλλὰ καὶ τοὺς ἅπαντας Μυτιληναίους ὅσοι ἠβῶσιν, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας ἀνδραποδίσαι, ἐπικαλοῦντες τήν τε ἄλλην ἀπόστασιν ὅτι οὐκ ἀρχόμενοι ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἐποίησαντο, καὶ προσξυνεβάλετο οὐκ ἐλάχιστον τῆς ὀμῆς αἰ Πελοποννησίων νῆες ἐς Ἴωνίαν ἐκείνους βοηθοὶ τομῆσασαι παρακινδυνεύσαι· οὐ γὰρ ἀπὸ βραχείας διανοίας ἐδόχον τὴν ἀπόστασιν ποιήσασθαι. (3) Πέμπουσιν οὖν τριήρη ὡς Πάχχητα ἀγγελον τῶν δεδογμένων, κατὰ τάχος κελεύοντες διαχρήσασθαι Μυτιληναίους. (4) Καὶ τῇ ὑστεραίᾳ μετάνοιά τις εὐθύς ἦν αὐτοῖς καὶ ἀναλογισμὸς ὧμῶν τὸ βούλευμα καὶ μέγα ἐγνώσθαι, πόλιν ὄλην διαφθεῖραι μᾶλλον ἢ οὐ τοὺς αἰτίους. (5) Ὡς δ' ἤσθοντο τοῦτο τῶν Μυτιληναίων οἱ παρόντες πρέσβεις καὶ οἱ αὐτοῖς τῶν Ἀθηναίων ξυμπράσσοντες, παρεσκευάσαν τοὺς ἐν τέλει ὥστε αὐθις γνώμας προθεῖναι καὶ ἔπεισαν βῆρον, διότι καὶ ἐκείνοι ἐνόηλον ἦν βουλόμενον τὸ πλεόν τῶν πολιτῶν αὐθις τινὰς σφίσι ἀποδοῦναι βουλευσασθαι. (6) Καταστάσης δ' εὐθύς ἐκκλησίας ἄλλαι τε γνώμαι ἀφ' ἐκάστων ἐλέγοντο, καὶ Κλέων δ' Κλειανέτου, ὅσπερ καὶ τὴν προτέραν ἐνεκίχηκε ὥστε ἀποκτείνειν, ὧν καὶ ἐς τὰ ἄλλα βιαιότατος τῶν πολιτῶν τῷ τε δῆμῳ παρὰ πολὺ ἐν τῷ τότε πιθανώτατος, παρελθὼν αὐθις ἔλεγε τοιαῦτα·

XXXVII. « Πολλάκις μὲν ἤδη ἔγωγε καὶ ἄλλοτε ἔγνων δημοκρατίαν ὅτι ἀδύνατον ἐστὶν ἐτέρων ἄρχειν, μάλιστα δ' ἐν τῇ νῦν ὑμετέρα περὶ Μυτιληναίων μεταμείλει. (2) Διὰ γὰρ τὸ καθ' ἡμέραν ἀδέες καὶ ἀνεπιβούλευτον πρὸς ἀλλήλους καὶ ἐς τοὺς ξυμμάχους τὸ αὐτὸ ἔχετε, καὶ ὅτι ἂν ἡ λόγῳ πεισθέντες ὑπ' αὐτῶν ἀμάρτητε ἢ οἴκτω ἐνόητε, οὐκ ἐπικινδύνως ἠγείσθε ἐς ὑμᾶς καὶ οὐκ ἐς τὴν τῶν ξυμμάχων χάριν μαλακίεσθαι, οὐ σκοπῶντες ὅτι τυραννίδα ἔχετε τὴν ἀρχὴν καὶ πρὸς ἐπιβουλεύοντας αὐτοὺς καὶ ἄκοντας ἀρχομένους, οἱ οὐκ ἐξ ὧν ἂν χαρίζησθε βλαπτόμενοι αὐτοὶ ἀκροῦνται ὑμῶν, ἀλλ' ἐξ ὧν ἂν ἰσχύῃ μᾶλλον ἢ τῇ ἐκείνων εὐνοίᾳ περιγένησθε. (3) Πάντων δὲ δεινότερον εἰ βέβαιον ἡμῖν μηδὲν καθεστῆξει ὧν ἂν δόξῃ περὶ, μηδὲ γνωσόμεθα ὅτι χεῖροσι νόμοις ἀκινήτοις χρωμένη πόλις κρείστων ἐστὶν ἢ καλῶς ἔχουσιν ἀκύριοι, ἀμαθία τε μετὰ σωφροσύνης ὠφελιμώτερον ἢ δεξιότης μετὰ ἀκολασίας, οἱ τε φαυλότεροι τῶν ἀνθρώπων πρὸς τοὺς ξυνετωτέρους οἱ ἐπὶ τὸ πλεῖον ἄμεινον οἰκοῦσι τὰς πόλεις. (4) Οἱ μὲν γὰρ τῶν τε νόμων σωφρότεροι βούλονται φαίνεσθαι τῶν τε αἰεὶ λεγομένων ἐς τὸ κοινὸν περιγίγνεσθαι, ὡς ἐν ἄλλοις μείζουσιν οὐκ ἂν δηλώσαντες τὴν γνώμην, καὶ ἐκ τοῦ τοιούτου τὰ πολλὰ σφάλουσι τὰς πόλεις· οἱ δ' ἀπιστοῦντες τῇ ἑαυτῶν ξυνέσει ἀμαθέστεροι μὲν τῶν νόμων ἀξιοῦσιν εἶναι, ἀδυνατώτεροι δὲ τοῦ καλῶς εἰπόντος μέμψασθαι λόγον, κριταὶ δὲ ὄντες ἀπὸ τοῦ ἴσου μᾶλλον ἢ ἀγωνισταὶ

fecerunt, licet proferentem quaedam, ac praecipue quidem, Peloponnesios a Plateis (adhuc enim obsidebantur) se abducturum. (2) De civibus vero consultare coeperunt, et praeter ira censuerunt interficiendos non solum eos, qui aderant, sed etiam omnes Mytilenaeos, quotquot puberes essent, impubes vero ac foeminas in servitutum redigendas, dantes crimini quum reliquam defectionem, quod eam non eidem quo ceteri socii imperio subjecti fecissent, tum etiam permultum ad iram augendam contulit, quod Peloponnesiorum classis in Ioniam ad eorum auxilium ausa erat accedere et pariter periculum subire; nec enim parvo consilio defectionem fecisse videbantur. (3) Triremem igitur ad Pachetem mittunt, decretorum nuntiam, imperantes, ut primo quoque tempore Mytilenaeos necaret. (4) Postero autem die confestim eos poenitentia quaedam subibat et cogitatio, saevum ac magnum decretum factum esse, quo tota civitas potius periret quam defectionis auctores evaderent. (5) At quum Mytilenaeorum legati, qui aderant, et quotquot Athenienses iis studebant, hoc animadvertissent, subornarunt eos, qui in magistratu erant, ut hac de re iterum sententias rogarent; quod facilius persuaserunt, quia et illis hoc erat perspectum, majorem civium partem cupere hac de re iterum consulandi potestatem sibi per aliquos dari. (6) Quamobrem concione statim coacta, quum aliae sententiae a singulis sunt dictae, tum Cleo Cleaeneti filius, qui etiam in prioribus suffragiis evicerat, ut caedes fieret, omnium is quidem civium etiam ceteris in rebus violentissimus et apud plebem in tempore illo orator longe omnium maxime probatus, denuo in medium prodit et hanc orationem habuit:

XXXVII. « Quum saepe alias egostatum popularem intellexi minime aptum esse ad imperium in alios obtinendum, tum vero praecipue nunc in hac vestra de Mytilenensis poenitentia. (2) Nam quia quotidiana haec vestra inter vos consuetudo metu et insidiis caret, eandem fiduciam etiam in socios habetis, et quicquid vel oratione eorum adducti erraveritis vel misericordia remisistis, non creditis hanc molitiam vobis periculum, nec tamen apud socios gratiam creare, non considerantes, imperium, quod obtinetis, tyrannidem esse, eamque in homines, qui insidias vobis faciunt vestroque imperio inviti parent, et qui non pro eo, ut vos iis gratum feceritis vestro cum incommodo, obediunt vobis, sed pro eo, ut vos vi potius quam illorum benivolentia valueritis. (3) Omnium vero perniciosissimum, si nihil eorum, quae a nobis decreta fuerint, firmum mansurum est, nec intelligentem eam rempublicam, quae malis quidem, sed immotis legibus utitur, praestantiorum esse illa, quae bonis sed neglectis, et imperitiam cum continentia junctam, plus prodesse quam dexteritatem cum intemperantia junctam, mediocresque homines, si cum callidioribus conferantur, fere plerumque respublicas melius administrare. (4) Nam isti quidem et legibus sapientiores volunt videri, et quae quoque tempore consulunt in publicum, ea vincere, ut qui in aliis majoribus rebus ingenii praestantiam declarare non possint, atque ob tale studium respublicas plerumque evertunt; illi vero, quia suae peritiae diffidunt, se legibus imperitiores esse sibi persuadent, et facultatem sibi non sufficere ad ejus, qui pulchre dixerit, reprehendendam rationem, sed quia rerum aequi potius iudices sunt quam

ἄρθουνται τὰ πλείω. (5) Ὁς οὖν χρῆ καὶ ἡμῶς ποι-
οῦντας, μὴ δεινότητι καὶ ξυνέσεως ἀγωνίῃ ἐπιαιρομένους
παρὰ ῥόξαν τῷ ἡμετέρῳ πλήθει παραίειν.

XXXVIII. « Ἐγὼ μὲν οὖν δ' αὐτοῖς εἰμι τῇ γνώμῃ καὶ
θαυμάζω μὲν τῶν προθέντων αὐθις περὶ Μυτιληναίων
λέγειν καὶ χρόνου διατριβῆν ἐμποησάντων, ὃ ἐστὶ πρὸς
τῶν ἡδικοηκτόων μᾶλλον (ὃ γὰρ παθὼν τῷ δράσαντι ἀμ-
βλυτέρῃ τῇ ὀργῇ ἐπεξέρχεται, ἀμύνασθαι δὲ τῷ παθεῖν
ὅτι ἐγγυτάτω κείμενον ἀντίπαλον δὴ μάλιστα τὴν τιμω-
ρίαν ἀναλαμβάνει), θαυμάζω δὲ καὶ ὅστις ἔσται ὁ ἀν-
τεῶν καὶ ἀξιώσεων ἀποφαίνει τὰς μὲν Μυτιληναίων
ἀδικίας ἡμῖν ὠφελίμως οὐσας, τὰς δ' ἡμετέρας συμ-
φορὰς τοῖς συμμάχοις βλάβας καθισταμένας. (2) Καὶ
δῆλον ὅτι ἢ τῷ λέγειν πιστεύσας τὸ πᾶν δοκοῦν ἀν-
ταποῆναι ὡς οὐκ ἐγνωσται ἀγωνίσαιτ' ἂν, ἢ κέρδει
ἐπιαιρόμενος τὸ εὐπρεπὲς τοῦ λόγου ἐκπονήσας παράγειν
πειράσεται. (3) Ἡ δὲ πόλις ἐκ τῶν τοιῶνδε ἀγωνίων
τὰ μὲν ἄθλα ἐτέροις δίδωσιν, αὐτὴ δὲ τοὺς κινδύνους
ἀναφέρει. (4) Αἴτιοι δ' ὑμεῖς κακῶς ἀγωνοθετοῦντες,
οἵτινες εἰώθατε θεαταὶ μὲν τῶν λόγων γίνεσθαι, ἀχροα-
ταὶ δὲ τῶν ἔργων, τὰ μὲν μέλλοντα ἔργα ἀπὸ τῶν εὔ-
εἰπόντων σκοποῦντες ὡς δυνατόν γίνεσθαι, τὰ δὲ πε-
πραγμένα ἴδῃ, οὐ τὸ δρασθὲν πιστότερον ὄψει λαβόν-
τες ἢ τὸ ἀκουσθὲν ἀπὸ τῶν λόγων καλῶς ἐπιτιμησάν-
των. (5) καὶ μετὰ καινότητος μὲν λόγους ἀπατᾶσθαι
ἄριστοι, μετὰ δεδοκιμασμένου δὲ μὴ ξυνέπασθαι ἐθέ-
λαιν, δοῦλοι ὄντες τῶν αἰεὶ ἀτόπων, ὑπερόπται δὲ τῶν
εἰωθότων. (6) καὶ μάλιστα μὲν αὐτοῖς εἰπεῖν ἕκαστος
βουλομένους δύνασθαι, εἰ δὲ μὴ, ἀνταγωνιζόμενοι τοῖς
τῶν αὐτῶν λέγουσι μὴ ὕστεροι ἀκολουθῆσαι δοκεῖν τῇ
γνώμῃ, ὀξείως δὲ τὴν λέγοντος προεπαινεῖσαι, καὶ προ-
αἰσθῆσαι τε πρόθυμοι εἶναι τὰ λεγόμενα καὶ προνοῆσαι
βραδείας τὰ ἐξ αὐτῶν ἀποβήσομενα. (7) ζητοῦντές τε
ἄλλο τι ὡς εἰπεῖν ἢ ἐν οἷς ζῶμεν, φρονούντες δὲ οὐδὲ
περὶ τῶν παρόντων ἰκανῶς· ἀπλῶς τε ἀκοῆς ἡδονῇ
ἡσπώμενοι, καὶ σοφιστῶν θεαταῖς εἰκοτές καθημένους
μᾶλλον ἢ περὶ πόλεως βουλευομένους.

XXXIX. « Ἐγὼ πειρώμενος ἀποτρέπειν ὑμᾶς,
ἀποφαίνω Μυτιληναίους μάλιστα δὴ μίαν πόλιν ἡδικο-
κίας ὑμᾶς. (2) Ἐγὼ γάρ, οἵτινες μὴ μὴ δυνατοὶ φέ-
ρειν τὴν ἡμετέραν ἀρχὴν ἢ οἵτινες ὑπὸ τῶν πολεμίων
ἀναγκασθέντες ἀπέστησαν, ξυγγνώμην ἔχω· νῆσον δὲ
οἵτινες ἔχοντες μετὰ τεχνῶν, καὶ κατὰ θάλασσαν μόνον
φοβούμενοι τοὺς ἡμετέρους πολεμίους, ἐν οἷς καὶ αὐτοὶ
τριῶν παρασκευῇ οὐκ ἄφρακτοι ἦσαν πρὸς αὐτούς,
αὐτόνομοι τε οἰκοῦντες καὶ τιμώμενοι ἐς τὰ πρῶτα ὑφ'
ἡμῶν τοιαῦτα εἰργάσαντο, τί ἄλλο οὗτοι ἢ ἐπεβούλευ-
σάν τε καὶ ἐπανεστήσαν μᾶλλον ἢ ἀπέστησαν (ἀπόστα-
σις μὲν γε τῶν βιαιῶν τι πασχόντων ἐστίν), ἐζήτησάν
τε μετὰ τῶν πολεμιωτάτων ἡμᾶς στάντες διαφθεῖραι;
καίτοι δεινότερόν ἐστιν ἢ εἰ καθ' αὐτοὺς δύναμιν κτώμε-
νοι ἀντεπολέμησαν. (3) Παράδειγμα δὲ αὐτοῖς οὔτε
αἱ τῶν πέλας συμφοραὶ ἐγένοντο, ὅσοι ἀποστάντες ἤδη
ἡμῶν ἐχειρώθησαν, οὔτε ἢ παροῦσα εὐδαιμονία παρέ-

concertatores, plerumque recte res gerunt. (5) Sic igitur
oportet nos quoque facere, et non dicendi facultate et
solertiae amulatione elatos præter sententiam vestræ mul-
titudini suadere decet.

XXXVIII. « Ita ego quidem permaneo in eadem senten-
tia, atque illos miror, qui de Mytilenæis ad vos iterum retu-
lerunt, et moram interposuerunt, quod id magis e re illorum
est, qui injuriam fecerunt, (qui enim injuriam accepit, eum,
qui fecit, ira languidiore persequitur, defensio autem, quæ
injuriam illate, si quam proxime jungitur, pari vi occurrit,
optime pœnam repetit); miror etiam, quis ille futurus sit,
qui contra dicet et sustinebit pronuntiare Mytilenæorum
quidem injurias esse nobis utiles, nostros vero casus sociis
detrimenta afferre. (2) Atque manifesto is aut dicendi fa-
cultate fretus hoc contendet, ut quod maxime placebat,
contra demonstret decretum non esse, aut questu inductus
speciosa oratione elaborata imponere vobis conabitur. (3)
At res publica ab hujusmodi certaminibus præmia quidem
aliis dat, ipsa vero pericula sustinet. (4) Culpa autem hu-
jus rei penes vos est, eo quod malos vos arbitros certami-
num præbetis, quippe qui consuestis verborum quidem
spectatores, rerum gestarum vero auditores esse, res quidem
futuras pro eo, ut quis optime dixerit, posse fieri æstimantes,
de gestis vero rebus non ei, quod actum est et quod oculis
videtis, majorem fidem habentes, quam ei, quod auditum est,
ab orationibus pendentes, quæ pulchre indignationem com-
moverint; (5) et novitatem quidem orationis si quis afferat,
facillime vobis imponi sinitis, si vero sobriam rerum æsti-
mationem, nullo modo sequi vultis, quippe servi semper
rerum inusitatarum, contemptores vero consuetarum. (6)
et potissimum quidem cupientes singuli pro se quisque
posse de rebus publicis agere, sin minus, resistendo certe
illis, qui hac laude excellent, non tardiores videri illorum
sententiam assecutos esse, sed si quis aliquid acute dicat,
id jam ante comprobasse, et simul ad ea quæ dicuntur,
ante intelligenda promptos esse, et tardos ad providenda
ea, quæ ex his eventura sunt; (7) quippe desiderantes
semper aliud quid, ut ita dicam, quam ea, in quibus vivimus,
æstimantes autem ne de presentibus quidem rebus
satis recte; proinde denique aurium voluptati dediti et pot-
ius similes iis, qui sophistarum spectatores sedent, quam
qui de republica consultant.

XXXIX. « A quibus ego vos avocare studens, pronun-
tio Mytilenæorum civitatem unam omnium maxime vobis
injuriam fecisse. (2) Ego enim, si qui propterea, quod imper-
ium vestrum ferre nequeunt, aut quod ab hostibus
coacti sunt, defecerunt, veniam do; sed qui insulam tene-
bant et urbem muris cinctam, et qui a mari tantum nostros
hostes metuebant, ubi et ipsi firmo classis apparatu ad-
versus eos erant muniti, suisque legibus liberi vivebant,
et ante omnes a nobis honorabantur, hi si talia facinora pa-
traverunt, quid aliud, quam insidias fecerunt, et affectarunt
potius imperium rebelles, quam defecerunt (defectio enim
est illorum, qui vim aliquam patiuntur), operamque dede-
runt, ut juncti cum illis, qui nobis sunt hostes infensissimi
nos perderent? Atqui hoc atrocius est, quam si per se com-
paratis copiis bellum nobis intulissent. (3) Documento autem
ipsis neque calamitates aliorum fuerunt, qui post defectio-
nem a nobis factam in servitutem jam sunt redacti, neque

σμεν ὄκνον μὴ ἔλθεῖν ἐς τὰ δεινὰ· γενόμενοι δὲ πρὸς τὸ μέλλον θρασεῖς καὶ ἐλπίσαντες μακρότερα μὲν τῆς δυνάμειος ἐλάσσω δὲ τῆς βουλήσεως, πολέμον ἤραντο, ἰσχὺν ἀξιώσαντες τοῦ δικαίου προθεῖναι· ἐν ᾧ γὰρ ῥήθησαν περιέσεσθαι, ἐπέθεντο ἡμῖν οὐκ ἀδικούμενοι. (4) Εἴθε δὲ τῶν πόλεων αἷς ἂν μάλιστα καὶ δι' ἐλαχίστου ἀπροσδόκητος εὐπραξία ἔλθῃ, ἐς ὕβριν τρέπειν· τὰ δὲ πολλὰ κατὰ λόγον τοῖς ἀνθρώποις εὐτυχοῦντα ἀσφαλέστερα ἢ πρὸς ὄζαν, καὶ κακοπραγίαν ὡς εἰπεῖν ῥῆον ἀπωθοῦνται ἢ εὐδαιμονίαν διασώζονται. (5) Χρῆν δὲ Μυτιληναίους καὶ πάλαι μηδὲν διαφέροντας τῶν ἄλλων ὑφ' ἡμῶν τετιμῆσθαι, καὶ οὐκ ἂν ἐς τόδε ἐξύβρισαν πέφυκε γὰρ καὶ ἄλλως ἄνθρωπος τὸ μὲν θεραπεῦον ὑπερφρονεῖν, τὸ δὲ μὴ ὑπέικον θαυμάζειν. Κολασθήτωσαν δὲ καὶ νῦν ἀξίως τῆς ἀδικίας, (6) καὶ μὴ τοῖς μὲν ὀλίγοις ἢ αἰτία προστεθῆ, τὸν δὲ δῆμον ἀπολύσῃτε. Πάντες γὰρ ἡμῖν γε ὁμοίως ἐπέθεντο, οἷς γ' ἐξῆν ὡς ἡμᾶς τρεπομένους νῦν πάλιν ἐν τῇ πόλει εἶναι. Ἀλλὰ τὸν μετὰ τῶν ὀλίγων κίνδυνον ἠγγισάμενοι βεβαϊότερον ξυναπέστησαν. (7) Τῶν τε ξυμμάχων, σκέψασθε, εἰ τοῖς τε ἀναγκασθεῖσιν ὑπὸ τῶν πολεμίων καὶ τοῖς ἐκούσιν ἀποπαῖσι τὰς αὐτὰς ζημίας προσθήσετε, τίνα οἴσθε ὄντινα οὐ βραχεία προφάσει ἀποστήσεσθαι, ὅταν ἡ κατορθώσαντι ἐλευθέρωσις ἢ ἡ σφαλέντι μηδὲν παθεῖν ἀνήκεστον; (8) Ἡμῖν δὲ πρὸς ἐκάστην πόλιν ἀποκεκινδυνεύεται τὰ τε χρήματα καὶ αἱ ψυχαί. Καὶ τυχόντες μὲν πόλιν ἐφθαρμένην παραλαβόντες τῆς ἔπειτα προσόδου, δι' ἣν ἰσχύομεν, τὸ λοιπὸν στερήσεσθε, σφαλέντες δὲ πολεμίους πρὸς τοῖς ὑπάρχουσιν ἔξομεν, καὶ ὅν χρόνον τοῖς νῦν καθεστηκόσι δεῖ ἐχρῶσις ἀνθίστασθαι, τοῖς οἰκείοις ξυμμάχοις πολεμησόμεν.

XL. « Οὐκὼν δεῖ προθεῖναι ἐλπίδα οὔτε λόγῳ πίστην οὔτε χρήμασιν ὠνητήν, ὡς ξυγγνώμην ἀμαρτεῖν ἀνθρωπίνως λήφονται. Ἄκοντες μὲν γὰρ οὐκ ἐβλαψαν, εἰδότες δὲ ἐπεσοῦλευσαν· ξύγγνωμον δ' ἐστὶ τὸ ἀκούσιον. (2) Ἐγὼ μὲν οὖν καὶ τότε πρῶτον καὶ νῦν διαμάχομαι μὴ μεταγνώμαι ὑμᾶς τὰ προδογμένα, μηδὲ τρισὶ τοῖς ἀξυμφορωτάτοις τῇ ἀρχῇ, οἴκῳ καὶ ἡδονῇ λόγων καὶ ἐπιεικείᾳ, ἀμαρτάνειν. (3) Ἐλεός τε γὰρ πρὸς τοὺς ὁμοίους δίκαιος ἀντιδίδοσθαι, καὶ μὴ πρὸς τοὺς οὗτ' ἀντοιχιούτους ἐξ ἀνάγκης τε καθεστῶτας ἀεὶ πολεμίους· οἳ τε τέρποντες λόγῳ ῥήτορες ἐξοῦσι καὶ ἐν ἄλλοις ἐλάσσουσιν ἀγῶνα, καὶ μὴ ἐν ᾧ ἢ μὲν πόλις βραχεία ἡσθεῖσα μέγαρα ζημιώσεται, αὐτοὶ δὲ ἐκ τοῦ εὖ εἰπεῖν τὸ παθεῖν εὖ ἀντιλήψονται καὶ ἡ ἐπιεικεία πρὸς τοὺς μέλλοντας ἐπιτηδέους καὶ τὸ λοιπὸν ἔσεσθαι μᾶλλον δίδοται ἢ πρὸς τοὺς ὁμοίους τε καὶ οὐδὲν ἥσσον πολεμίους ὑπολειπομένους. (4) Ἐν δὲ ξυνελεύων λέγω· πειθόμενοι μὲν ἔμοι τὰ τε δίκαια ἐς Μυτιληναίους καὶ τὰ ξύμφορα ἅμα ποιήσετε, ἄλλως δὲ γνόντες τοῖς μὲν οὐ χαριεῖσθε, ὑμᾶς δὲ αὐτοὺς μᾶλλον δικαιοῦσεσθε. Εἰ γὰρ οὕτω ὀρθῶς ἀπέστησαν, ὑμεῖς ἂν οὐ χρεῶν ἄρχοιτε. Εἰ δὲ ἀὶ καὶ οὐ προσήκον ἡμῶς ἀξιοῦτε τοῦτο ὄρεῖν, παρὰ τὸ εἰκό· τοι καὶ τούσδε ξυμφόρως δεῖ κολάζεσθαι,

præsens felicitas eos a periculis adenndis deterruit, sed facti audaces ad futura, et spe sua complexi res majores quidem facultate sua, minores tamen animi cupiditate, bellum susceperunt, armis potius quam jure disceptandum censes; quo enim tempore se victores fore putarunt, nullis injuriis a nobis affecti nos invaserunt. (4) Solet autem evenire, ut civitates illæ, quibus nuper ac præter expectationem felicitas contigit, hac ad insolentiam convertantur, illa vero felicitas, quæ secundum rationem hominibus contingit, est plerumque stabilior, quam quæ præter expectationem accidit, et adversam fortunam, pæne dixerim, facilius propulsant, quam secundam tuentur. (5) Decuerat autem jam pridem Mytilenæos nullo peculiari honore præter ceteros a nobis affici, et eo petulantiarum progressi non essent; hoc enim et alioqui natura comparatum est, ut hominem quidem contemnat, a quo colitur, eum vero admiretur, qui ipsi non cedit. Plectuntur igitur etiam nunc pro magnitudine injuriæ, (6) neque paucis quidem culpa tributur, plebs vero a vobis absolvitur. Nam universi nos quidem pariter invaserunt, quibus tamen licebat, si ad nos confugissent, nunc iterum in urbe sua degere. Sed tutius esse arbitrati eandem belli fortunam periclitari cum paucis, simul omnes defecerunt. (7) Considerate autem, si easdem pœnas infligatis et sociis illis, qui ab hostibus coacti, et illis, qui ultro defecerunt, quem tandem fore putatis, quin levissima de causa deficiat, si aut re feliciter gesta libertatem sit adepturus, aut re infeliciter gesta nihil gravius sit perperurus? (8) Nos vero in singulis civitatibus et fortunarum et salutis periculum subibimus. Et si, re prospere gesta, urbem jam profligatam receperimus, proventibus, in quibus sita est nostra potentia, in posterum privabimini, si vero labamur, præter eos, quos jam habemus, novos etiam hostes habebimus, et quo tempore illis, qui nunc sunt hostes aperti, resistendum erit, eo propriis sociis bellum faciemus.

XL. « Non oportet igitur ullam iis spem relinquere aut verbis impetabilem aut argento venalem, fore ut quasi humanitus peccarint, veniam a nobis impetrent. Nec enim inviti damnum attulerunt sed prudentes insidias fecerunt; venia autem datur ei quod præter voluntatem fit. (2) Itaque ego quidem et tunc primum, et nunc quoque contendo, ne pristinam sententiam mutantem decretum jam ante factum rescindatis, neque tribus rebus imperio perniciosissimis, misericordia, et verborum illecebris, et lenitate, adducti peccetis. (3) Nam misericordiam illis, qui sunt pares, vicissim tribui est æquum, non autem illis, qui neque mutuum miserationem habituri sunt, et qui necessario perpetuo nobis hostes sunt. Et oratores, qui sua oratione oblectant, in aliis etiam minoribus rebus certamen habebunt, non autem in qua civitas post brevem delectationem maximam jacturam faciet, ipsi vero pro causa bene acta beneficium accipient; et lenitas illis potius tribuitur, qui in posterum quoque amici sunt futuri, quam illis, qui semper sui similes et nihilo minus hostes relinquuntur. (4) Unum autem rem totam complexus dico: si meam sententiam sequamini, ea facietis, quæ et justa in Mytilenæos sunt, et simul etiam utilia; si autem aliter statuatis, illis quidem nihil gratificabimini, vos vero ipsos vestro iudicio magis damnabitis. Si enim isti merito defecerunt, vos certe contra jus iis imperare dicemini. Quod si vero vel contra, quam debetis, hoc vobis nihilominus faciendum censetis, oportet utique hos etiam

ἢ παύσθαι τῆς ἀρχῆς καὶ ἐκ τοῦ ἀκινδύνου ἀνδραγαθίζεσθαι. (5) Τῆ τε αὐτῆ ζημίᾳ ἀξιώσατε ἀμύνασθαι καὶ μὴ ἀναλγητότεροι οἱ διαφεύγοντες τῶν ἐπιβουλεύσαντων φανῆναι, ἐνθυμηθέντες ἃ εἰκὸς ἦν αὐτοὺς ποιῆσαι κρατήσαντας ὑμῶν, ἄλλως τε καὶ προὑπάρξαντας ἀδικίας. (6) Μάλιστα δὲ οἱ μὴ ξὺν προφάσει τινὰ κακῶς ποιοῦντες ἐπεξέρχονται καὶ διόλλυνται, τὸν κίνδυνον ὑπορώμενοι τοῦ ὑπολειπομένου ἐχθροῦ· ὁ γὰρ μὴ ξὺν ἀνάγκῃ τι παθὼν χαλεπώτερος διαφυγῶν τοῦ ἀπὸ τῆς ἴσης ἐχθροῦ. (7) Μὴ οὖν προδοταὶ γένησθε ὑμῶν αὐτῶν, γενόμενοι δ' ὅτι ἐγγύτατα τῆ γνώμῃ τοῦ πάσχειν καὶ ὡς πρὸ παντὸς ἂν ἐτιμῆσθε αὐτοὺς χειρώσασθαι, νῦν ἀναπόδοτε μὴ μαλακισθέντες πρὸς τὸ παρὼν αὐτίκα μηδὲ τοῦ ἐπικραμασθέντος ποτὲ δεῖν τοῦ ἀμνημονοῦντες. (8) Κολάσατε δὲ ἀξίως τούτους τε, καὶ τοὺς ἄλλους ζυμμάχοις παραδείγματα σαφὲς καταστήσατε, ὅς ἂν ἀπιστῆται, θανάτῳ ζημιωσόμενον. Τόδε γὰρ ἦν γνώσιν, ἧσσαν τῶν πολεμίων ἀμελήσαντες τοῖς ὑμετέροισιν αὐτῶν μαχεῖσθε ζυμμάχοις. »

XLI. Τοιαῦτα μὲν ὁ Κλέων εἶπεν μετὰ δ' αὐτὸν Διόδωτος ὁ Εὐκράτους, ὅσπερ καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ ἐκκλησίᾳ ἀντέλεγε μάλιστα μὴ ἀποκτεῖναι Μυτιληναίους, παρελθὼν καὶ τότε ἔλεγε τοιαῦτα.

XLII. « Οὔτε τοὺς προθέντας τὴν διαγνώμην αἰθῆς περὶ Μυτιληναίων αἰτιῶμαι, οὔτε τοὺς μεμφομένους μὴ πολλὰ κίς περὶ τῶν μεγίστων βουλευέσθαι ἐπαινῶ, νομίζω δὲ δύο τὰ ἐναντιώτατα εὐβουλία εἶναι, τάχος τε καὶ ὀργήν, ὧν τὸ μὲν μετὰ ἀνοίας φιλεῖ γίνεσθαι, τὸ δὲ μετὰ ἀπαίδευσίας καὶ βραχυτήτος γνώμης. (2) Τοῦς τε λόγους ὅστις διαμάχεται μὴ διδασκάλους τῶν πραγμάτων γίνεσθαι, ἢ ἀξύνετος ἐστὶν ἢ ἰδίᾳ τι αὐτῷ διαφέρει, ἀξύνετος μὲν, εἰ ἄλλω τινὶ ἡγεῖται περὶ τοῦ μέλλοντος δυνατὸν εἶναι καὶ μὴ ἐμφαντοῦς φράσαι, διαφέρει δ' αὐτῷ, εἰ βουλομένους τι αἰσχροῦν πείσαι εἴ μὲν εἰπεῖν οὐκ ἂν ἡγεῖται περὶ τοῦ μὴ καλοῦ δύνασθαι, εἴ δὲ διαβαλὼν ἐκπλήξαι ἂν τοὺς τε ἀντεροῦντας καὶ τοὺς ἀκουσομένους. (3) Χαλεπώτατοι δὲ καὶ οἱ ἐπὶ χρήμασι προσκατηγοροῦντες ἐπίδειξιν τινα. Εἰ μὲν γὰρ ἀμαθίαν κατητιῶντο, ὁ μὴ πείσας ἀξυνετώτερος ἂν δόξας εἶναι ἢ ἀδικιώτερος ἀπεχώρει ἀδικίας ὁ ἐπιφερομένης πείσας τε ὑπόπτος γίνεσθαι καὶ μὴ τυχόν μετὰ ἀξυνεσίας καὶ ἀδικος. (4) Ἡ τε πόλις οὐκ ὠφελεῖται ἐν τῷ τοῦ ὄψῳ φόβῳ γὰρ ἀποστερεῖται τῶν ζυμβούλων. Καὶ πλείστ' ἂν ὀρθοῖτο ἀδυνάτους λέγειν ἔχουσα τοὺς τοιούτους τῶν πολιτῶν· ἐλάχιστα γὰρ ἂν πεισθίησαν ἀμαρτάνειν. (5) Χρὴ δὲ τὸν μὲν ἀγαθὸν πολίτην μὴ ἐκφοβοῦντα τοὺς ἀντεροῦντας ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἴσου φαίνεσθαι ἀμεινὸν λέγοντα, τὴν δὲ σώφρονα πόλιν τῷ τε πλείεστα εὐβουλεύοντι μὴ προστιθέναι τιμὴν, ἀλλὰ μὴδ' ἐλασσὸν τῆς ὑπαρχούσης, καὶ τὸν μὴ τυχόντα γνώμης οὐχ ὅπως ζημιούων ἀλλὰ μὴδ' ἀτιμάζειν. (6) Οὕτω γὰρ ὁ τε κατορθῶν ἥμισυ ἂν ἐπὶ τῷ ἔτι μειζόνων ἀξιοῦσθαι παρὰ γνώμην τι καὶ πρὸς χάριν λέγοι, ὁ τε

praeter jus a vobis cum commodo vestro puniri, aut imperium vos deponere et in tuto viros bonos agere. (5) Atque eadem poena debetis vos defendere velle, neque vos, qui evasistis, animo lentiores vosmet ostendere, quam illi, qui insidias fecerunt, cogitantes, quæ verisimile est ipsos facturos fuisse, si vos vicissent, praesertim quum illi priores vos injuria lacesiverint. (6) Maxime vero ii, qui nulla de causa aliquem maleficio afficiunt, hunc persequuntur, et funditus perditum eunt, quia periculum sibi impendens ab hoste, si superstes relinquitur, suspectum habent; qui enim injuriam aliquam accepit, a quo non oportuit, hic periculo vitato in eum acerbior esse solet, quam in eum, qui pariter extitit hostis. (7) Nolite igitur vestri ipsorum proditores esse, sed animo quam proxime accedentes ad mala, quæ passuri eratis, et cogitantes, ut vos ceteris omnibus rebus antepositori fuissetis, eos in vestram potestatem redigere, nunc parem gratiam ipsis referre, non emolliti ob praesentem nunc ipsorum fortunam, nec periculi, quod vobis aliquando impendebat, obliti. (8) Plectite igitur pro meritis et hos, et reliquis sociis insigne exemplum praebete, ut intelligant eum, qui defectionem a vobis fecerit, morte multatum iri. Hoc enim si cognoverint, vos minus necesse erit neglectis hostibus cum vestris ipsorum sociis pugnare. »

LXI. Atque Cleo quidem hæc dixit. Post eum vero Diodotus Eucratis filius, qui et in superiore concione maxime erat adversatus, ne Mytilenæ necarentur, tunc etiam in medium progressus hæc verba fecit.

XLII. « Neque illos, qui de Mytilenæis iterum ad consilium retulerunt, reprehendo, neque illos, qui maximis de rebus sæpius consultari vetant, laudo, sed credo hæc duo bonæ consultationi maxime contraria esse, celeritatem et iram, quorum alterum quidem cum amentia conjunctum esse solet, alterum vero cum imperitia et consilii tenuitate. (2) Et qui orationem rerum agendarum magistram esse contentiose negat, aut amens est, aut privatim aliquid ipsius interest; amens quidem, si ulla alia ratione res futuras et non manifestas declarari posse putat; interest vero ipsius, si cupiens aliquid turpe persuadere, pulchre quidem dicere posse de eo, quod est turpe, non putet, posse vero pulchre calumniam perterrefacere et eos, qui contra dicturi, et eos qui audituri sunt. (3) Illi vero sunt molestissimi, qui ultro etiam ob pecuniam criminantur aliquam ostentandi ingenii orationem exhiberi. Si enim imperitiam objicerent, is, qui rem persuadere non potuisset, imperitus potius quam injustus habitus discederet; sed si injustitia objiciatur, et si causam obtinuit, est suspectus, et si id non perfecit, non solum imperitus, sed etiam injustus existimatur. (4) Et respublica ex hujusmodi re nullum sane emolumentum capit; consultoribus enim propter metum destituitur. Atque præclare cum ea ageretur, si tales cives privatos dicendi facultate haberet; minime enim ad peccandum reliqui impellerentur. (5) Atqui oportet bonum civem non eum se præbere, qui terreat adversarios contra ipsum dicturos, sed qui æquo certamine melius dicat, sapientem vero civitatem oportet et ei, qui in rebus plurimis bene consultit, non quidem addere novum honorem, sed nec eum, quem jam habet, imminuere, et eum, qui opinione falsus est, non solum nulla poena, sed ne ignominia quidem afficere. (6) Ita enim et is, qui in dicendis sententiis præstat, minime adducatur majorum etiam honorum causa præter sententiam aliquid et ad gratiam dicere,

μη̄ ἐπιτυχῶν ὀρέγοιτο τῷ αὐτῷ χαριζόμενος τι καὶ αὐ-
τὸς προσάγεσθαι τὸ πλήθος.

XLIII. « Ὡν ἡμεῖς τάναντία δρῶμεν, καὶ προσέτι
ἦν τις καὶ ὑποπεύχεται κέρδους μὲν ἕνεκα τὰ βέλτιστα
δ' ὅμως λέγειν, φρονήσαντες τῆς οὐ βεβαίου δοκῆσεως
τῶν κερδῶν τὴν φανεράν ὠφελίαν τῆς πόλεως ἀφαι-
ρούμεθα. (2) Καθέστηκε δὲ ἐξ ἀγαθὰ ἀπὸ τοῦ εὐθέως
λεγόμενα μηδὲν ἀνυποπτότερα εἶναι τῶν κακῶν, ὥστε
δεῖν ὁμοίως τὸν τε τὰ δεινότερα βουλόμενον πείσαι
ἀπάτη προσάγεσθαι τὸ πλήθος καὶ τὸν τὰ ἀμείνως λέ-
γοντα ψευδάμενον πιστὸν γενέσθαι. (3) Μόνην τε
πόλιν διὰ τὰς περινοίας εὔ ποιῆσαι ἐκ τοῦ προφανοῦς
μη̄ ἐξαπατήσαντα ἀδύνατον· ὁ γὰρ διδοὺς φανερῶς τι
ἀγαθὸν ἀνυποπτεύεται ἀφανῶς πη̄ πλέον ἕξειν. (4)
Χρῆ δὲ πρὸς τὰ μέγιστα καὶ ἐν τῷ τοιῷδε ἀξιοῦντι
ἡμᾶς περαιτέρω προνοοῦντας λέγειν ὑμῶν τῶν δι' ὀλί-
γου σκοποῦντων, ἄλλως τε καὶ ὑπεύθυνον τὴν παραίνε-
σιν ἔχοντας πρὸς ἀνεύθυνον τὴν ὑμετέραν ἀκρασίαν.
(5) Εἰ γὰρ δ' τε πείσας καὶ ὁ ἐπιστόμενος ὁμοίως
ἐδλάπτοντο, σωφρονέστερον ἂν ἐκρίνετε· νῦν δὲ πρὸς
ὄργην ἦντινα τύχητε ἔστιν ὅτε σφαλέντες τὴν τοῦ πεί-
σαντος μίαν γνώμην ζημιούτε, καὶ οὐ τὰς ὑμετέρας
αὐτῶν, εἰ πολλοὶ οὕτως ξυνεξήμαρτον.

XLIV. « Ἐγὼ δὲ παρηγῆθον οὕτε ἀντερῶν περὶ Μυ-
τιληναίων οὕτε κατηγορήσων. Οὐ γὰρ περὶ τῆς ἐκείνων
ἀδικίας ἡμῖν ὁ ἀγών, εἰ σωφρονοῦμεν, ἀλλὰ περὶ τῆς
ἡμετέρας εὐβουλίας. (2) Ἦν τε γὰρ ἀποφῆναι πάνυ
ἀδικοῦντας αὐτούς, οὐ διὰ τοῦτο καὶ ἀποκτεῖναι κε-
λεύσω, εἰ μὴ ξυμφέρον ἦν τε καὶ ἔχοντές τι ξυγ-
γνώμης εἶεν, εἰ τῇ πόλει μὴ ἀγαθὸν φαίνοιτο. (3)
Νομίζω δὲ περὶ τοῦ μέλλοντος ἡμᾶς μᾶλλον βουλευέ-
σθαι ἢ τοῦ παρόντος· καὶ τοῦτο ὁ μάλιστα Κλέων
ἰσχυρίζεται, ἔς τὸ λοιπὸν ξυμφέρον ἔσσεσθαι πρὸς τὸ
ἦσσαν ἀφίστασθαι θάνατον ζημίαν προηῖσι, καὶ αὐτὸς
περὶ τοῦ ἐς τὸ μέλλον καλῶς ἔχοντος ἀντισχυρίζομενος
τάναντία γινώσκω. (4) Καὶ οὐκ ἀξιώ ἡμᾶς τῷ εὐ-
πρεπεῖ τοῦ ἐκείνου λόγου τὸ χρήσιμον τοῦ ἐμοῦ ἀπό-
σασθαι. Δικαιότερος γὰρ ὢν αὐτοῦ ὁ λόγος πρὸς τὴν
νῦν ὑμετέραν ὄργην ἐς Μυτιληναίους τάχ' ἂν ἐπισπά-
σαιτο· ἡμεῖς δὲ οὐ δικαζόμεθα πρὸς αὐτούς, ὥστε τῶν
δικαίων δεῖν, ἀλλὰ βουλευόμεθα περὶ αὐτῶν, ὅπως χρη-
σίμως ἕξωμεν.

XLV. « Ἐν οὖν ταῖς πόλεσι πολλῶν θανάτου ζημία
πρόκειται, καὶ οὐκ ἴσων τῷδε ἀλλ' ἑλασσόνων ἁμαρ-
τημάτων ὅμως δὲ τῇ ἐπιδίῳ ἐπαιρόμενοι κινδυνεύουσιν,
καὶ οὐδεὶς πω καταγνοὺς ἑαυτοῦ μὴ περιέσεσθαι τῷ
ἐπιβουλεύματι ἦλθεν ἐς τὸ δεινόν. (2) Πόλις τε ἀφί-
σταμένη τίς πω ἦσσω τῇ δοκῆσει ἔχουσα τὴν παρα-
σκευὴν ἢ οἰκείαν ἢ ἄλλων ξυμμαχία τούτῳ ἐπεχείρη-
σεν; (3) πεφύκασι τε ἅπαντες καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ
ἁμαρτάνειν, καὶ οὐκ ἔστι νόμος ὅστις ἀπείρξει τούτου,
ἐπεὶ διεξηγηθῆσθαι γε διὰ πασῶν τῶν ζημιῶν οἱ ἄν-
θρωποι προστιθέντες, εἴ πως ἦσσαν ἀδικοῦντο ὑπὸ τῶν
κακούργων. Καὶ εἰκὸς τὸ πάλαι τῶν μεγίστων ἀδι-

et qui rectum consilium dare non potuit, eadem opera
minime studeat eo ut et ipse aliquid gratificetur, multitudi-
nem sibi conciliare.

XLIII. « Quorum nos contraria facimus, et præterea, si
quis in suspicionem venerit, eum lucri quidem causa, sed
tamen optime dicere, invidentes ei propter incertam lucri
suspicionem, manifestam utilitatem reipublicæ eripimus.
(2) Solet autem usu venire, ut bonæ sententiæ, quæ recto
animo dicuntur, non minus sint suspectæ, quam malæ,
adeo ut oporteat pariter tam illum, qui reipublicæ pessimum
consilium est daturus, fraude multitudinem capere, quam
illum, qui optima suadet, mendacio suam causam probare.
(3) Et solam republicam propter hujusmodi suspiciones
nemo aperte nulla fraude adhibita beneficiis afficere potest;
qui enim aperte beneficium dat, eum suspicio est occulte
majus lucrum capturum. (4) Oportet autem, ubi commoda
maxima aguntur, et in tali re hoc nos a nobis exigere, ut
aliquanto longius prospicientes verba faciamus, quam vos,
quibus breve tantum spatium ad cogitandum datur, præ-
sertim quom nobis suasionis nostræ ratio reddenda sit,
non autem vobis auditionis vestræ. (5) Nam si et ille, qui
aliquid persuasit, et ille, qui ei obsecutus est, æque mul-
tarentur, profecto prudentius judicaretis; nunc vero ad
quemlibet animi motum, quo repente fueritis abrepti, si
quando forte in rebus judicandis lapsi estis, illius, qui,
persuaserit, unam sententiam, nec vestras ipsorum plecti-
tis, quamvis multæ sint, quæ simul peccarint.

XLIV. « Ego vero in medium processi neque pro Myti-
lenæis cuiquam sententiam contrariam dicturus, neque eos
accusaturus. Non enim de illorum injuria nobis est certa-
men, si sapimus, sed de utili nobis consilio. (2) Nam
etiam si ipsos injustissimum facinus fecisse pronuntiem,
non tamen ideo eos etiam occidendos censebo, nisi hoc
conducat; neque etiam, si qua venia sint digni, [dimit-
tendos], nisi hoc ipsum e republica fore constiterit. (3)
Credo autem de rebus futuris potius quam de presentibus
nos consultare; atque quod præcipue Cleo magna cum asse-
veratione contendit, in posterum utile vobis fore, ut minus
facile socii deficiant, si capitale supplicium ipsis propo-
natis, ego contra de eo, quod in posterum vobis utile
est futurum, non minore cum asseveratione contra sentio.
(4) Et a vobis exigo, ne speciosa illius oratione meæ ora-
tionis utilitatem repellatis. Magis enim justa quum sit ejus
oratio in vestra hac adversus Mytilenæos ira, forsitan vos
abripit; nos vero non jam pro jure disceptamus cum illis,
ita ut de jure nobis sit quaerendum: sed consultamus de
iis, quoniam modo nobis in posterum utiles esse possint.

XLV. « Jam igitur in rebus publicis capitis pœna propo-
sita est in multa peccata, non solum huic paria sed etiam
minora; nihilo minus tamen homines spe elati distrimen
subeunt, neque quisquam unquam in periculum venit, qui
se ex eo non pro voto evasurum crediderit. (2) Et civitas
defectionem faciens quæ unquam exstitit, quæ justo mi-
norem se ipsa existimans habere apparatus vel suum vel
socialem, hoc aggredi auderet? (3) Omnibus enim natura
insitum est, et privatim et publice, ut peccent, nec ulla lex
est, quæ ab hoc prohibere valeat, siquidem homines per
omnia pœnarum genera iverunt, eas paulatim augentes, si
forte ita a facinorosis minus laderentur. Et verisimile est!

κημάτων μαλακωτέρας κείσθαι αὐτάς, παραβαινομένων δὲ τῷ χρόνῳ ἐς τὸν θάνατον αἱ πολλὰ ἀνήκουσι· καὶ τοῦτο ὅμως παραβαίνεται. (4) Ἡ τοίνυν δεινότερόν τι τούτου δέος εὐρετέον ἐστὶν ἢ τὸδε γε οὐδὲν ἐπίσχει, ἀλλ' ἡ μὲν πενία ἀνάγκη τὴν τόλμαν παρέχουσα, ἡ δ' ἐξουσία ὕβρει τὴν πλεονεξίαν καὶ φρονήματι, αἱ δ' ἄλλαι ξυτυχίαι ὀργῇ τῶν ἀνθρώπων, ὡς ἐκάστη τις κατέχεται ὑπ' ἀνηκέστου τινὸς κρείσσονος, ἐξάγουσιν ἐς τοὺς κινδύνους. (5) Ἡ τε ἐλπίς καὶ ὁ ἔρως ἐπὶ παντὶ, ὁ μὲν ἠγνούμενος ἡ δ' ἐφεπομένη, καὶ ὁ μὲν τὴν ἐπιβολὴν ἐκφροντίζων ἡ δὲ τὴν εὐπορίαν τῆς τύχης ὑποτιθεῖσα, πλείστα βλάβπτουσιν, καὶ ὄντα ἀφανῆ κρείσσω ἐστὶ τῶν ὀρωμένων δεινῶν. (6) Καὶ ἡ τύχη ἐπ' αὐτοῖς οὐδὲν ἕλασσαν ζυμβάλλεται ἐς τὸ ἐπαίρειν· ἀδοκίμως γὰρ ἔστιν ὅτε παρισταμένη καὶ ἐκ τῶν ὑποδεεστέρων κινδυνεύειν τινὰ προάγει, καὶ οὐχ ἦσσαν τὰς πόλεις, ὅσῳ περὶ τῶν μεγίστων, ἐλευθερίας τῆ ἄλλων ἀρχῆς, καὶ μετὰ πάντων ἕκαστος ἀλογίτως ἐπὶ πλέον τι αὐτὸν ἐδόξασεν. (7) Ἀπλῶς τε ἀδύνατον καὶ πολλῆς εὐθραίας, ὅστις οἴεται τῆς ἀνθρωπιείας φύσεως ὀρωμένης προθύμῳ τι πρᾶξι ἀποτροπῆν τινὰ ἔχειν ἢ νόμων ἰσχύϊ ἢ ἄλλῳ τῷ δεινῷ.

XLVI. « Οὐκουν χρὴ οὔτε τοῦ θανάτου τῇ ζημίᾳ ὡς ἐγγύῳ πιστεύσαντας χεῖρον βουλευσάσθαι, οὔτε ἀνελπιστον καταστῆσαι τοῖς ἀποστᾶσιν ὡς οὐκ ἔσται μεταγῶναι καὶ ὅτι ἐν βραχυτάτῳ τὴν ἁμαρτίαν καταλύσαι. (2) Σκέψασθε γὰρ ὅτι νῦν μὲν, ἣν τις καὶ ἀποστᾶσα πόλις γινῶ μὴ περιεσομένη, ἔλθοι ἂν ἐς ζύμβασιν δυνατὴ οὔσα ἐτι τὴν δαπάνην ἀποδοῦναι καὶ τὸ λοιπὸν ὑποτελεῖν· ἐκεῖνος δὲ τίνα οἴσθε ἦντινα οὐκ ἄμεινον μὲν ἢ νῦν παρασκευάσασθαι, πολιορκίᾳ τε παρατενεῖσθαι ἐς τοῦσχατον, εἰ τὸ αὐτὸ δύναται σχολῆ καὶ ταχὺ ζυμβῶναι; (3) ἡμῖν τε πῶς οὐ βλάβῃ δαπανᾶν καθημένοις διὰ τὸ ἀξύμβατον, καὶ ἦν ἐλωμεν πόλιν, ἐφαρμένην παραλαβεῖν καὶ τῆς προσόδου τὸ λοιπὸν ἀπ' αὐτῆς στέρεσθαι; ἰσχυόμεν δὲ πρὸς τοὺς πολεμίους τῷδε. (4) Ὡστε οὐ δικαστὰς ὄντας δεῖ ἡμᾶς μᾶλλον τῶν ἐξαμαρτανόντων ἀκριβεῖς βλάπτεσθαι ἢ ὄραν ὅπως ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον μετρίως κολάζοντες ταῖς πόλεσιν ἔξομεν ἐς χρημάτων λόγον ἰσχυούσαις χρῆσθαι, καὶ τὴν φυλακὴν μὴ ἀπὸ τῶν νόμων τῆς δεινότητος ἀξιοῦν ποιεῖσθαι, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἔργων τῆς ἐπιμελείας. (5) Οὐδ' νῦν τἀναντία ὀρώντες, ἣν τινὰ ἐλεύθερον καὶ βίᾳ ἀρχόμενον εἰκότως πρὸς αὐτονομίαν ἀποστάντα χειρωσώμεθα, χαλεπῶς οἰόμεθα χρῆναι τιμωρεῖσθαι. (6) Χρὴ δὲ τοὺς ἐλευθέρους οὐκ ἀφισταμένους σφόδρα κολάζειν, ἀλλὰ πρὶν ἀποστῆναι σφόδρα φυλάσσειν καὶ προκαταλαμβάνειν ὅπως μὴδ' ἐς ἐπίνοιαν τούτου ἴωσι, κρατήσαντάς τε ὅτι ἐπ' ἐλάχιστον τὴν αἰτίαν ἐπιφέρειν.

XLVII. « Ὑμεῖς δὲ σκέψασθε ὅσον ἂν καὶ τοῦτο ἀμαρτανόιτε Κλέωνι πειθόμενοι. (2) Νῦν μὲν γὰρ ὑμῖν ὁ θῆμος ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν εὖνους ἐστὶ, καὶ ἡ οὐ ξυναφίσταται τοῖς ὀλίγοις ἢ ἐὰν βιασθῇ ὑπάρχει τοῖς

mitiores pœnas olim in maxima scelera constitutas fuisse, sed quom violarentur, temporis progressu ad mortem pleræque processerunt; et tamen hoc quoque violatur. (4) Aut igitur aliquis terror hoc vehementior est excogitandus, aut ne iste quidem coerct, sed vel paupertas, quæ audaciam ex necessitate præbet, vel potentia, quæ ex petulantia et superbia pluris habendi cupiditatem, vel alia sortes pro affectu hominum, ut in quaque intolerabilis aliqua vis vehementior dominatur, abripiunt in pericula. (5) Et spes et amor præter cetera omnia, hic quidem præiens, illa vero subsequens, itemque hic rei aggrediendæ rationem excogitans, illa fortunæ facilem successum suggerens, plurimum nocent, et quamvis sub aspectum minime cadant, majorem tamen vim habent, quam mala, quæ cernuntur. (6) Et præter ista ipsius quoque fortunæ non minores partes sunt in efferendis animis. Nam ex inopinato nonnunquam adstant aliquem vel infirmioribus opibus instructum adducit ad periclitandum, et magis etiam civitates, quanto de majoribus rebus periculum est, de libertate aut de imperio in alios obtinendo, et quia cum universis singuli temere de se plus æquo sentiunt. (7) Denique ut rem paucis complectar, hoc fieri non potest, et magnæ est stultitiæ, si quis existimat, si humana natura feratur cum magno animi impetu ad aliquid agendum, se aliquam rationem habere, quæ eam avertat aut legum vi aut aliquo alio terrore.

XLVI. « Quare non oportet nos neque mortis pœna, tantquam locuplete fidejussore fretos, minus recte de Mytilæneis statuere, neque omnem spem tollere illis, qui defecerint, fore, ut eorum pœnitentiæ aliquis locus detur, et tempore quam brevissimo peccatum ipsis eluere liceat. (2) Considerate enim, quod sic quidem, si qua civitas, quæ defectionem fecerit, intelligat, sibi rem non successuram, veniet ad compositionem, dum adhuc habet, unde impensas restituere et tributum in posterum persolvere possit; at illo modo quam tandem fore putatis, quæ non melius, quam nunc illa, se instruat, et diuturnam obsidionem ad extremum usque perlatura sit, si idem valet, sero et cito compositionem facere? (3) Et nobis quomodo detrimento non erit, quando propter sublatam compositionis faciendæ spem in longam obsidionem sumptus facere cogimur, et, si urbem capiamus, profligatam recipimus, et vectigalibus, quæ ex ea percipimus, in posterum privamur? Atqui hac ipsa re adversus hostes valemus. (4) Quapropter nobis non est committendum, ut eo, quod illorum, qui deliquerunt, iudices sumus severi, detrimentum potius capiamus, quam vindicandum, quoniam modo moderata punitione civitatibus validis a pecuniarum quidem vi in posterum uti possimus, neque existimandum legum atrocitate custodiam eorum agendam esse, sed actionum nostrarum accurata sobrietate. (5) Cujus rei nunc contrarium facientes, si quem liberum hominem et invitum alterius imperio parentem, qui ideo, ut par est, ad libertatem defecerit, subegerimus, eum atrocibus suppliciis afficiendum censemus. (6) Atqui liberos homines non quum deficiunt, acriter punire oportet, sed antequam defecerint, eos diligenter custodire, et antevertere, ut ne in cogitationem quidem hujus rei veniant, et, si eos in nostram potestatem redegerimus, delicti culpam quam paucissimis tribuere.

XLVII. « Vos autem considerate, quantopere hac etiam re peccaturi sitis, si Cleoni assentiamini. (2) Nunc enim plebs in omnibus civitatibus est vobis benevola, et aut non deficit cum nobilibus, aut, si deficere cogatur, statim hæc illis

ἀποστήσασι πολέμιος εὐθύς, καὶ τῆς ἀντικαθισταμένης πόλεως τὸ πλῆθος ξύμμαχον ἔχοντες ἐς πόλεμον ἐπέρχεσθε. (3) Εἰ δὲ διαφθερεῖτε τὸν δῆμον τὸν Μυτιληναίων, ὃς οὐτε μετέσχε τῆς ἀποστάσεως, ἐπειδὴ τε ὄπλων ἐκράτησεν, ἐκὼν παρέδωκε τὴν πόλιν, πρῶτον μὲν ἀδικήσετε τοὺς εὐεργέτας κτείνοντες, ἔπειτα καταστήσετε τοῖς δυνατοῖς τῶν ἀνθρώπων ὃ βούλονται μάλιστα· ἀφιστάντες γὰρ τὰς πόλεις τὸν δῆμον εὐθύς ξύμμαχον ἔξουσι, προδεδειγμένων ὑμῶν τὴν αὐτὴν ζημίαν τοῖς τε ἀδικούσιν ὁμοίως κείσθαι καὶ τοῖς μὴ. (4) Δεῖ δὲ καὶ εἰ ἠδίκησαν μὴ προσποιεῖσθαι, ὅπως ὃ μόνον ἡμῖν ἔτι ξύμμαχόν ἐστι μὴ πολέμιον γένηται. (5) Καὶ τοῦτο πολλῶν συμφορώτερον ἡγοῦμαι ἐς τὴν κάθειναι τῆς ἀρχῆς, ἐκόντας ἡμᾶς ἀδικηθῆναι, ἢ δικαίως οὐς μὴ δεῖ διαρθεῖραι καὶ τὸ Κλέωνος τὸ αὐτὸ δίκαιον καὶ ξύμφορον τῆς τιμωρίας οὐχ εὐρίσκειται ἐν αὐτῷ δυνατὸν ὃν ἅμα γίνεσθαι.

XLVIII. « Ὑμεῖς δὲ γνόντες ἀμείνω τάδε εἶναι, καὶ μήτε οἴκτω πλέον νειμάντες μήτ' ἐπιεικέα, οἷς οὐδὲ ἐγὼ εἴω προσάγεσθαι, ἀπ' αὐτῶν δὲ τῶν παραινουμένων, πείθεσθέ μοι Μυτιληναίων οὐς μὲν Πάχης ἀπέπεμψεν ὡς ἀδικούντας κρίναι καθ' ἡσυχίαν, τοὺς δ' ἄλλους εἴαν οικεῖν. (2) Τάδε γὰρ ἐς τε τὸ μέλλον ἀγαθὰ καὶ τοῖς πολεμίοις ἤδη φοβερά· ὅστις γὰρ εὐβουλεύεται πρὸς τοὺς ἐναντίους, κρείσσω ἐστὶν ἢ μετ' ἔργων ἰσχύος ἀνοία ἐπιών. »

XLIX. Τοιαῦτα δὲ ὁ Διόδοτος εἶπεν. Ῥηθειῶν δὲ τῶν γνωμῶν τούτων μάλιστα ἀντιπάλων πρὸς ἀλλήλας οἱ Ἀθηναῖοι ἤλθον μὲν ἐς ἀγῶνα ὁμοῦς τῆς δόξης καὶ ἐγένοντο ἐν τῇ χειροτονίᾳ ἀγχώμαλοι, ἐκράτησε δὲ ἡ τοῦ Διοδότου. (2) Καὶ τριήρη εὐθύς ἄλλην ἀπέστελλον κατὰ σπουδὴν, ὅπως μὴ φασάσης τῆς προτέρας εὐρωσι διεφθαρμένην τὴν πόλιν· προεῖχε δὲ ἡμέρα καὶ νυκτὶ μάλιστα. (3) Παρασκευασάντων δὲ τῶν Μυτιληναίων πρέσβων τῇ νηὶ οἶνον καὶ ἄλφιτα, καὶ μεγάλα ὑποσχομένον εἰ φιάσαιεν, ἐγένετο σπουδὴ τοῦ πλοῦ τοιαύτη ὥστε ἡσιθὶν τε ἅμα ἐλαύνοντες οἶνω καὶ ἐλαίῳ ἄλφιτα πεφυραμένα, καὶ οἱ μὲν ὕπνον ἤρουντο κατὰ μέρος οἱ δὲ ἤλαυνον. (4) Κατὰ τύχην δὲ πνεύματος οὐδενὸς ἐναντιωθέντος, καὶ τῆς μὲν προτέρας νεῶς οὐ σπουδῇ πλεοῦσης ἐπὶ πρᾶγμα ἀλλόκοτον, ταύτης δὲ τοιοῦτω τρόπῳ ἐπιεγμένης, ἡ μὲν ἐφθασε τοσοῦτον ὅσον Πάχῃτα ἀνεγνωκέναι τὸ ψήφισμα καὶ μέλλειν δράσειν τὰ δεδομένα, ἡ δ' ὑστέρα αὐτῆς ἐπικατάγεται καὶ διεκώλυσε μὴ διαφθεῖραι. Παρὰ τοσοῦτον μὲν ἡ Μυτιλήνη ἤλθε κινδύνου.

L. Τοὺς δ' ἄλλους ἄνδρας οὐς ὁ Πάχης ἀπέπεμψεν ὡς αἰτιωτάτους ὄντας τῆς ἀποστάσεως Κλέωνος γνώμῃ διεφθεῖραν οἱ Ἀθηναῖοι· ἦσαν δὲ ὀλίγω πλείους χιλίων. Καὶ Μυτιληναίων τεῖχη καθείλον καὶ ναῦς παρέλαβον. (2) Ὑστερον δὲ φόρον μὲν οὐκ ἔταξαν Λεσβίοις, κλήρους δὲ ποιήσαντες τῆς γῆς πλὴν τῆς Μηθυμναίων τρισχιλίους τριακοσίου μὲν τοῖς θεοῖς ἱεροῦς ἐξέειλον, ἐπὶ δὲ τοὺς ἄλλους σφῶν αὐτῶν κληρούχους

hostis adest, qui defecerunt, et vos adversariae civitatis multitudinem vestri studiosam habentes ad bellum pergitis. (3) Sin vero Mytilenæorum plebem occiditis, quæ neque defectionis particeps fuit, et, postquam armorum potita est, urbem ultro tradidit, primum quidem injuste facietis, quia bene de vobis meritis occiditis, deinde vero exemplum constituetis, quod homines potentes maxime cupiunt; nam quum civitates ad defectionem impellunt, plebem statim sociam habebunt, quia vos eandem penam omnibus pariter, tam illis, qui deliquerint, quam illis, qui non deliquerint, propositam esse prius demonstraveritis. (4) Oportet autem, quamvis deliquerint, hoc dissimulare, ut ea pars, quæ sola adhuc rebus nostris favet, a nobis non alienetur. (5) Et hoc ad imperium retinendum longe utilius existimo, injuriam nobis volentibus fieri, quam a nobis summo cum jure eos occidi, quos non oportet. Atque id, quod est in Cleonis sententia, ultionem justam eandemque utilem esse, id in eadem re simul fieri posse non reperitur.

XLVIII. « Vos autem quum intellexeritis, hanc meam sententiam meliorem esse, neque misericordiae neque lenitati plus tribuentes, quibus ne ego quidem vos adduci sino, sed ex ipsis rebus, quæ vobis suadentur, obedite mihi, ut de Mytilenæis, quos Paches ut sontes misit, questionem per otium habeatis, ceteros vero habitare permittatis. (2) Hæc enim et in posterum bona sunt et hostibus jam formidabilia; quisquis enim recte consulit adversus hostes, is magis pollet, quam qui facto vim adhibens temere eos invadit. »

XLIX. Atque Diodotus hæc dixit. Prolati vero horum sententiis inter se maxime contrariis, Athenienses sane quidem inter se contenderunt de decreto faciendo, et quum ad suffragia ventum est, par fere utrinque numerus fuit, vicit tamen Diodoti sententia. (2) Quare confestim alteram triremem magna festinatione miserunt, ne, si forte prior ante advenisset, civitatem jam exstinctam offenderent; antecesserat autem uno ferme die et nocte. (3) Quum autem Mytilenæorum legati huic navi vinum et panem hordeaceum præparassent, et magna præmia promisissent, si antevertissent, tanto studio cursum navigationis confecerunt, ut uno eodemque tempore et remigarent, et panem vino oleoque maceratum comederent, et per vices alii somnum capebant, alii remigarent. (4) Quum autem quodam fortunæ beneficio tunc nullus ventus contrarius spirasset, et prior navis haud magna festinatione navigaret ad negotium immane, hæc vero hunc in modum adeo properaret, illa quidem tantisper præcessit, ut Paches decretum legisset, et imperata tunc ipsam facturum esset, hæc vero post eam ad portum appulit, et impedivit, ne civitatem perderet. Tam exiguo intervallo Mytilene a periculo abfuit.

L. Ceteros vero, quos Paches ut præcipuos defectionis auctores miserat, Athenienses ex Cleonis sententia morte mulctarunt; erant autem numero paulo plures mille. Et Mytilenes muros demoliti sunt, et naves abduxerunt. (2) Postea vero tributum quidem nullum imposuerunt Lesbii, sed agro, excepto Methymnæorum, in ter mille sortes diviso, trecentas quidem eximias dis consecraverunt, in reliquis vero colonos de suis facta sortitione miserunt; quibus pecu-

τοὺς λαχόντας ἀπέπεμψαν· οἷς ἀργύριον Λέσβιοι ταξάμενοι τοῦ κλήρου ἐκάστου τοῦ ἐναυτοῦ δύο μνᾶς φέρον· αὐτοὶ εἰργάζοντο τὴν γῆν. (3) Παρέλαθον δὲ καὶ τὰ ἐν τῇ ἡπείρῳ πόλισματ' αἱ Ἀθηναῖοι ὅσων Μυτιληναῖοι ἐκράτουν, καὶ ὑπῆκουον ὕστερον Ἀθηναίων. Τὰ μὲν κατὰ Λέσβον οὕτως ἐγένετο.

LI. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει μετὰ τὴν Λέσβου ἄλωσιν Ἀθηναῖοι Νικίου τοῦ Νικηράτου στρατηγούontos ἐστράτευσαν ἐπὶ Μινωῶν τὴν νῆσον, ἣ κεῖται πρὸ Μεγάρων· ἐχρώντο δὲ αὐτῇ πύργον ἐνοικοδομήσαντες οἱ Μεγαρήσ φρουρίῳ. (2) Ἐβούλετο δὲ Νικίας τὴν φυλακὴν αὐτόθεν δι' ἐλάσσονος τοῖς Ἀθηναίοις καὶ μὴ ἀπὸ τοῦ Βουδόρου καὶ τῆς Σαλαμῖνος εἶναι, τοὺς τε Πελοποννησίους, ὅπως μὴ ποιοῦνται ἐκπλους αὐτόθεν λανθάνοντες τριήρων τε, οἷον καὶ τὸ πρὶν γενόμενον, καὶ ληστῶν ἐκπομπαῖς, τοῖς τε Μεγαρεῦσιν ἅμα μηδὲν ἐσπλεῖν. (3) Ἐλὼν οὖν ἀπὸ τῆς Νισαίας πρῶτον δύο πύργου προσέχοντε μηχαναῖς ἐκ θαλάσσης, καὶ τὸν ἔσπλου ἐς τὸ μεταξὺ τῆς νήσου ἐλευθερώσας, ἀπετείχιζε καὶ τὸ ἐκ τῆς ἡπείρου, ἣ κατὰ γέφυραν διὰ τενάγους ἐπιδοθήθεια ἦν τῇ νήσῳ οὐ πολὺ διεχούση τῆς ἡπείρου. (4) Ὡς δὲ τοῦτο ἐξεργάσαντο ἐν ἡμέραις ὀλίγαις, ὕστερον δὴ καὶ ἐν τῇ νήσῳ τεῖχος ἐγκαταλιπὼν καὶ φρουρὰν ἀνεχώρησε τῷ στρατῷ.

LII. Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ θέρους τούτου καὶ οἱ Πλαταιῆς οὐκέτι ἔχοντες σίτον οὐδὲ δυνάμενοι πολιορκεῖσθαι ξυνέβησαν τοῖς Πελοποννησίοις τοιῶδε τρόπῳ. (2) Προσέβαλον αὐτῶν τῷ τείχει, οἱ δὲ οὐκ ἐδύναντο ἀμύνεσθαι. Γνοὺς δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος ἄρχων τὴν ἀσθένειαν αὐτῶν βιά μὲν οὐκ ἐβούλετο εἰλεῖν (εἰρημένον γὰρ ἦν αὐτῷ ἐκ Λακεδαίμονος, ὅπως, εἰ σπονδαὶ γίγνοντο ποτε πρὸς Ἀθηναίους καὶ ζυγῳροῖεν ὅσα πολέμῳ χωρὶα ἔχουσιν ἐκάτεροι ἀποδίδοσθαι, μὴ ἀνάδοτος εἶη ἡ Πλάταια ὡς αὐτῶν ἐκόντων προσχωρησάντων), προσπέμπει δὲ αὐτοῖς κήρυκα λέγοντα εἰ βούλονται παραδοῦναι τὴν πόλιν ἐκόντες τοῖς Λακεδαιμόνιοις καὶ δικασταῖς ἐκεῖνοις χρήσασθαι, τοὺς τε ἀδίκους κολάζειν, παρὰ δίκην δὲ οὐδένα. (3) Τοσαῦτα μὲν ὁ κήρυξ εἶπεν· οἱ δὲ (ἦσαν γὰρ ἦδη ἐν τῷ ἀσθενεστάτῳ) παρέδσαν τὴν πόλιν. Καὶ τοὺς Πλαταιέας ἔτρεπον οἱ Πελοποννησῖοι ἡμέρας τινάς, ἐν ὅσῳ οἱ ἐκ τῆς Λακεδαίμονος δικασταὶ πέντε ἄνδρες ἀφίκοντο. (4) Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν κατηγορία μὲν οὐδεμία προετέθη, ἠρώτων δὲ αὐτοὺς ἐπικαλεσάμενοι ποσοῦτον μόνον, εἴ τι Λακεδαιμόνιοις καὶ τοὺς ζυμμάχους ἐν τῷ πολέμῳ τῷ καθεστῶτι ἀγαθὸν τι εἰργασμένοι εἰσίν. (5) Οἱ δ' ἔλεγον, αἰτησάμενοι μακρότερα εἰπεῖν καὶ προτάξαντες σφῶν αὐτῶν Ἀστυμάχον τε τὸν Ἀσωπλάου καὶ Λάκωνα τὸν Ἀειμνήστου πρόξενον ὄντα Λακεδαιμονίων. Καὶ ἐπελθόντες ἔλεγον τοιάδε.

LIII. « Τὴν μὲν παράδοσιν τῆς πόλεως ὧ Λακεδαιμόνιοι πιστεύσαντες ὑμῖν ἐποιήσάμεθα, οὐ τοιάνδε δίκην οἴομενοι ὑφέξειν, νομιμωτέραν δὲ τινα ἔσσεσθαι, καὶ ἐν δικασταῖς οὐκ ἐν ἄλλοις δεξάμενοι, ὥσπερ καὶ ἐσμέν,

niam Lesbii constitutum in singulas portiones duas minas ex pacto et convento quotannis persolventes agrum ipsi colebant. (3) Oppidis etiam in continente sitis, quotquot Mytilenæi in sua potestate habebant, Athenienses potiti sunt, quæ postea Atheniensium imperio parebant. Et apud Lesbum quidem ita res gestæ sunt.

LI. Eadem autem ætate post receptam Lesbum Athenienses, duce Nicia, Nicerati filio, adversus Minoam insulam Megaris adjacentem profecti sunt; utebantur autem ea Megarenses, turri ibi exstructa, pro propugnaculo. (2) Nicias autem volebat, ut Athenienses illinc brevioris loci spatio, non autem a Budoro aut Salamine, hostes navium statione posita observarent, et Peloponnesii ne clam eruptiones illinc facerent vel triremibus, quemadmodum ante fecerant, vel prædonibus emissis, simul etiam ne quid Megarensibus importaretur. (3) Quum igitur ab ea parte primum, quæ Nisæam spectat, duas turres prominentes machinis e mari expugnasset, liberamque ibi inter insulam continentemque navigationem reddidisset, ab ea quoque continentis parte, qua ponte in vado exstructo auxilium insulæ a continente non ita multum distanti ferri poterat, munitionibus eam intersepsit. (4) Quum autem hoc opus intra paucos dies confecissent, postea in ipsa quoque insula castello et præsidio relicto cum exercitu domum rediit.

LII. Per eadem autem hujus ætatis tempora Plataenses quoque, quod nullum commeatum amplius haberent, nec obsidionem diutius fere possent, hunc in modum compositione facta Peloponnesiis se dederunt. (2) Oppugnaverant urbis muros, illi vero ipsos propulsare non poterant. Quare dux Lacedæmonius quorum eorum imbecillitatem cognovisset, per vim quidem eos capere noluit (hoc enim a Lacedæmoniorum magistratibus ei erat interdictum, ut, si fœdus aliquando cum Atheniensibus fieret, et utrique loca bello capta, quæ in sua potestate haberent, reddenda consentirent, Plataea ne inter reddenda esset, quod ipsi sua sponte se dedidissent), sed caduceatorem ad eos misit, qui diceret, nunquid se et urbem ultro Lacedæmonii dederent, eorumque judicio stare vellent, et se de sentibus supplicium sumere, præter jus vero de nullo. (3) Atque tantum quidem caduceator dixit; illi vero (jam enim in extrema imbecillitate constituti erant) urbem ipsis dederunt. Peloponnesii vero Plataenses per aliquot dies aluerunt, donec Lacedæmone quinque judices advenerunt. (4) Quum autem illi adessent, nullam quidem accusationem iis proposuerunt, sed accersitos hoc tantum interrogabant, nunquid in præsentī bello de Lacedæmonii eorumque sociis aliquo modo bene meriti essent. (5) Illi vero, quum petissent, ut suam causam oratione proluxiore sibi agere liceret, responderunt, suæque causæ patronos constituentes Astymachum Asopolai, et Laconem Aimmesti filium, cui publicum erat cum Lacedæmonii hospitium, atque in medium progressi in hunc modum verba fecerunt.

LIII. « Urbis deditionem, o Lacedæmonii, vestra æquitate freti fecimus, non existimantes, nos tale iudicium subituros, sed legibus magis conveniens aliquid fore sperantes; et conditionem nobis oblatam accepimus, ut non

γενέσθαι ἢ ὑμῖν, ἡγούμενοι τὸ ἴσον μάλιστ' ἂν φέρεσθαι. (2) Νῦν δὲ φοβούμεθα μὴ ἀμφοτέρων ἅμα ἡμαρτήκαμεν τὸν τε γὰρ ἀγῶνα περὶ τῶν δεινοτάτων εἶναι εἰκότως ὑποπεύμενοι καὶ ὑμᾶς μὴ οὐ κοινοὶ ἀποβῆτε, τεκμαιρόμενοι προκατηγορίας τε ἡμῶν οὐ προγενημένης ἢ χρῆ ἀντεπιτεῖν (ἀλλ' αὐτοὶ λόγον ἡτησάμεθα), τὸ τε ἐπερώτημα βραχὺ ὄν, ὃ τὰ μὲν ἀληθῆ ἀποκρίνασθαι ἐναντία γίνεται, τὰ δὲ ψευδῆ ἐλεγχον ἔχει. (3) Πανταχόθεν δὲ ἄποροι καθεστῶτες ἀναγκάζομεθα καὶ ἀσφαλέστερον δοκεῖ εἶναι εἰπόντας τὸ κινδυνεύειν· καὶ γὰρ ὁ μὴ ῥηθεις λόγος τοῖς ὄδ' ἔχουσιν αἰτίαν ἂν παράσχοι ὡς εἰ ἐλέχθη σωτήριος ἂν ᾔην. (4) Χαλεπῶς δὲ ἔχει ἡμῖν πρὸς τοὺς ἄλλους καὶ ἡ πειθῶ. Ἀγνώστες μὲν γὰρ ὄντες ἀλλήλων, ἐπεισενεγκάμενοι μαρτύρια ὧν ἄπειροι ἦτε ὠφελοῦμεθ' ἂν· νῦν δὲ πρὸς εἰδότας πάντα λελέξεται, καὶ δέδιμεν οὐχὶ μὴ προκατὰ γινόντες ἡμῶν τὰς ἀρετάς ἥσους εἶναι τῶν ὑμετέρων ἐγκλημα αὐτὸ ποιῆτε, ἀλλὰ μὴ ἄλλοις χάριν φέροντες ἐπὶ διεγνωσμένην κρίσιν καθιστώμεθα.

LIV. « Παρεχόμενοι δὲ ὅμοις ἃ ἔχομεν δίκαια πρὸς τε τὰ Θηβαίων διάφορα καὶ ἐς ὑμᾶς καὶ τοὺς ἄλλους Ἑλλήνας, τῶν εὖ δεδρασμένων ὑπόμνησιν ποιησόμεθα καὶ πείθειν πειρασόμεθα. (2) Φαμὲν γὰρ πρὸς τὸ ἐρώτημα τὸ βραχὺ, εἴ τι Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμαχούς ἐν τῷ πολέμῳ τῷδε ἀγαθὸν πεποιτήκαμεν, εἰ μὲν ὡς πολεμίου ἐρωτᾶτε, οὐκ ἀδικεῖσθαι ὑμᾶς μὴ εὖ παθόντας, φίλους δὲ νομίζοντας αὐτοὺς ἀμαρτάνειν μᾶλλον τοὺς ἡμῖν ἐπιστρατεύσαντας. (3) Τὰ δ' ἐν τῇ εἰρήνῃ καὶ πρὸς τὸν Μῆδον ἀγαθοὶ γεγενήμεθα, τὴν μὲν οὐ λύσαντες νῦν πρότεροι, τῷ δὲ ξυνηπιθέμενοι τότε ἐς ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος μόνου Βοιωτῶν. (4) Καὶ γὰρ ἡπειρωτᾶτε τε ὄντες ἐναυμαχήσαμεν ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, μάχη τε τῇ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γῆ γενομένη παρεγενόμεθα ὑμῖν τε καὶ Πausανία· εἰ τέ τι ἄλλο κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐγένετο ἐπικίνδυνον τοῖς Ἑλλήσι, πάντων παρὰ δύναμιν μετέσχομεν. (5) Καὶ ὑμῖν ὃ Λακεδαιμόνιοι ἰδίᾳ, ὅτε περ δὴ μέγιστος φόβος περιέστη τὴν Σπάρτην μετὰ τὸν σεισμὸν τῶν ἐς Ἰθώμην Εἰλώτων ἀποστάντων, τὸ τρίτον μέρος ἡμῶν αὐτῶν ἐξεπέψαμεν ἐς ἐπικουρίαν· ὧν οὐκ εἰκὸς ἀμνημονεῖν.

LV. « Καὶ τὰ μὲν παλαιὰ καὶ μέγιστα τοιοῦτο ἡξιώσαμεν εἶναι, πολέμιοι δὲ ἐγενόμεθα ὕστερον. Ὑμεῖς δὲ αἰτίοι· δεομένων γὰρ ξυμμαχίας ὅτε Θηβαῖοι ἡμᾶς ἐβιάσαντο, ὑμεῖς ἀπεώσασθε καὶ πρὸς Ἀθηναίους ἐκελεύετε τραπέσθαι ὡς ἐγγύς ὄντας, ὑμῶν δὲ μακρὰν ἀποικοῦντων. (2) Ἐν μόνῳ τῷ πολέμῳ οὐδὲν ἐκπρεπότερον ὑπὸ ἡμῶν οὔτε ἐπάθετε οὔτε ἐμελλήσατε. (3) Εἰ δ' ἀποστῆναι Ἀθηναίων οὐκ ἠθελήσαμεν ὑμῶν κελευσάντων, οὐκ ἠδικοῦμεν· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ἐβοήθουν ἡμῖν ἐναντία Θηβαίους ὅτε ὑμεῖς ἀπωκνεῖτε, καὶ προδοῦναι αὐτοὺς οὐκέτι ἦν καλόν, ἀλλως τε καὶ οὓς εὖ παθόντες καὶ αὐτὸς δεόμενος προσηγάγετο ξυμμάχους καὶ πολιτείας μετέλαβεν, ἵνα δὲ ἐς τὰ παραγγελόμενα

apud alios, sed apud vos iudices causam diceremus, quemadmodum etiam dicimus; sic enim potissimum nos æquum obtenturos arbitrabamur. (2) Nunc vero veremur, ne in utroque simul falsi simus; nam et de capite nostro ultimoque supplicio certamen esse merito suspicamus, et vos ne iudices non utriusque parti æqui existatis, conjecturam inde facientes, tum quia nulla accusatio ante facta est, cui respondendum esset (sed ipsi dicendi potestatem posposimus), tum etiam quia vestra interrogatio perbrevis est, ad quam si vera respondeamus, in contraria vertuntur, sin falsa, mendacii facile argui possumus. (3) Sed quum maximis difficultatibus undique premamur, cogimur et tutius esse ducimus, non facili periclitari. Quod enim dici potuit si dictum non fuerit, iis, qui in tali discrimine versantur, culpa imputari possit, quod hoc si dictum esset, salutem dare potuisset. (4) Sed præter alia etiam ipsa persuadendi ratio in difficili nobis est. Nam si ignoti inter nos essemus, allatis testimoniis rerum illarum, quas ignoraretis, causam nostram fortasse iuravimus; nunc autem apud eos, qui rerum sunt gnari, omnia dicentur, nec illud pertimescimus, ne propterea quod jam ante apud vos contra nos statueritis, merita nostra esse vestris inferiora, crimini hoc ipsum nobis vertatis, sed ne, dum alii in nobis gratificamini, iudicium jam peractum subeamus.

LIV. « Nihilominus minus proferentes quidquid juris habemus et adversus Thebanorum simulates et adversus vos reliquosque Græcos, beneficia nostra commemorabimus, et flectere vos conabimur. (2) Respondemus enim ad vestram illam perbreve interrogacionem, nunquid in hoc bello de Lacedæmoniiis eorumque sociis aliquo modo bene meriti simus, si nos ut hostes interrogatis, nullam vobis injuriam fieri, quod nullis beneficiis affecti estis; amicos vero si nos ducitis, vos potius peccare, qui bellum nobis intuleritis. (3) Quod autem ad pacem atinet, et ad bellum contra Medos gestum, bonorum virorum officium fecimus, quippe qui illam quidem non violavimus nunc priores, hos vero tunc soli ex omnibus Bœotii una vobiscum pro libertate Græcorum aggressi sumus. (4) Nam, quamvis in locis mediterraneis habitarem, tamen navale prelium ad Artemesium commisimus, et quum in agro nostro pugna commissa est, in ea vobis Pausaniæque adfuius; et si qua alia res per id tempus periculum Græcis minaretur, omnium participes supra vires exstitimus. (5) Vobis etiam, Lacedæmonii, privatim, quum maximus terror Spartam circumstetit, post terræ motum, quo tempore Helotes defectione a vobis facta in Ithomen se receperant, tertiam nostræ civitatis partem auxilium misimus; quarum rerum memoriam vos deponere non decet.

LV. « Atque in veteribus quidem et maximis rebus tales nos præstare non dubitavimus; postea vero facti sumus hostes. Sed vos in culpa fuistis; quum enim a vobis peteremus, ut in vestram societatem nos reciperetis, tum quum Thebani vim nobis intulerant, nos rejecistis, et imperabatis, ut ad Athenienses nos converteremus, quod illi quidem essent vicini, vos vero in loco valde remoto habitaretis. (2) In bello tamen nullam insignem injuriam a nobis accepistis, nec accepturi eratis. (3) Si vero ab Atheniensibus vestro jussu deficere nolimus, non injuste faciebamus; illi enim contra Thebanos auxilium nobis ferebant, quum vos tergiversabimini, nec amplius honestum erat eos prodere, præsertim homines, quos quis accepto beneficio suis ipse precibus in societatem adduxit, et a quibus civitate donatus est; imo vero ire decebat ad illorum imperata alacriter faciendam. (4) Sed

εἰκὸς ἦν προθύμως. (4) Ἄ δὲ ἑκάτεροι ἐξηγεῖσθε τοῖς ζυμάρχους, οὐχ οἱ ἐπόμενοι αἴτιοι εἶ τι μὴ καλῶς ὄρατε, ἀλλ' οἱ ἄγοντες ἐπὶ τὰ μὴ ὀρθῶς ἔχοντα.

LVI. «Θηβαῖοι δὲ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἡμᾶς ἠδίκησαν, τὸ δὲ τελευταῖον αὐτοὶ ζύνιστε δι' ἄπερ καὶ τὰδε πάσχομεν. (2) Πόλιον γὰρ αὐτοὺς τὴν ἡμετέραν καταλαμβάνοντας ἐν σπονδαῖς καὶ προσέτι ἱερομηνία ὀρθῶς ἐτιμωρησάμεθα κατὰ τὸν πᾶσι νόμον καθεστῶτα τὸν ἐπιόντα πολέμιον ὅσιον εἶναι ἀμύνεσθαι, καὶ νῦν οὐκ ἂν εἰκότως δι' αὐτοὺς βλαπτοίμεθα. (3) Εἰ γὰρ τῷ αὐτίκα χρησίμῳ ὑμῶν τε καὶ ἐκείνων πολεμῖν τὸ δίκαιον λήψεσθε, τοῦ μὲν ὀρθοῦ φανεῖσθε οὐκ ἀληθεῖς κριταὶ ὄντες, τὸ δὲ ζυμάρων μᾶλλον θεραπεύοντες. (4) Καίτοι εἰ νῦν ὑμῖν ὠφέλιμον δοκοῦσιν εἶναι, πολὺ καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ ἄλλοι Ἑλληνες μᾶλλον τότε ὅτε ἐν μείζονι κινδύνῳ ἦτε. Νῦν μὲν γὰρ ἑτέροις ὑμεῖς ἐπέρχεσθε δεινοί· ἐν ἐκείνῳ δὲ τῷ καιρῷ, ὅτε πᾶσι δουλείαν ἐπέφερον ὁ βάρβαρος, οἶδε μετ' αὐτοῦ ἦσαν. (5) Καὶ δίκαιον ἡμῶν τῆς νῦν ἀμαρτίας, εἰ ἄρα ἡμάρτηται, ἀντιθεῖναι τὴν τότε προθυμίαν· καὶ μείζω τε πρὸς ἑλάσσω εὐρήσετε, καὶ ἐν καιροῖς οἷς σπάνιον ἦν τῶν Ἑλλήνων τινὰ ἀρετὴν τῇ Ξέρξου δυνάμει ἀντιτάξασθαι, ἐπηνούντο τε μᾶλλον οἱ μὴ τὰ ζυμφορα πρὸς τὴν ἔφοδον αὐτοῖς ἐπ' ἀσφαλεῖα πρᾶσσοντες, ἐθέλοντες δὲ τολμᾶν μετὰ κινδύνων τὰ βέλτεστα. (6) Ὡς ἡμεῖς γενόμενοι καὶ τιμηθέντες ἐς τὰ πρῶτα νῦν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς δέδιμεν μὴ διαφραῶμεν, Ἀθηναίους ἐλόμενοι δικαίως μᾶλλον ἢ ὑμᾶς κερδαλέως. (7) Καίτοι χρὴ ταῦτα περὶ τῶν αὐτῶν ὁμοίως φαίνεσθαι γινώσκοντας, καὶ τὸ ζυμάρων μὴ ἄλλο τι νομίσαι ἢ τῶν ζυμάρχων τοῖς ἀγαθοῖς, ὅταν αἰεὶ βέβαιον τὴν χάριν τῆς ἀρετῆς ἔχουσιν καὶ τὸ παραυτίκα πού ὑμῖν ὠφέλιμον καθιστῆται.

LVII. «Πρωκίεσθε τε ὅτι νῦν μὲν παράδειγμα τοῖς πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων ἀνδραγαθίας νομίζεσθε· εἰ δὲ περὶ ἡμῶν γνώσεσθε μὴ τὰ εἰκότα (οὐ γὰρ ἀφανῆ κρινεῖτε τὴν δίκην τῆνδε, ἐπαινούμενοι δὲ περὶ οὐδ' ἡμῶν μεμπτῶν), ὄρατε ὅπως μὴ οὐκ ἀποδέξωνται ἀνδρῶν ἀγαθῶν περὶ αὐτοὺς ἀμείνων δυνάμεις ἀπρεπέες τι ἐπιγνώσιναι, οὐδὲ πρὸς ἱεροῖς τοῖς κοινοῖς σκύλα ἀπὸ ἡμῶν τῶν εὐεργετῶν τῆς Ἑλλάδος ἀνατεθῆναι. (2) Δεινὸν δὲ δοῦναι εἶναι Πλάταιαν Λακεδαιμονίους πορθῆσαι, καὶ τοὺς μὲν πατέρας ἀναγράψαι ἐς τὸν τρίποδα τὸν ἐν Δελφοῖς δι' ἀρετὴν τὴν πόλιν, ὑμᾶς δὲ καὶ ἐκ παντὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ πανοικησία διὰ Θεβαίους ἐξαλείψαι. (3) Ἐς τοῦτο γὰρ δὴ ζυμφορᾶς προκεχωρηκαμεν, οἵτινες Μήδων τε κρατησάντων ἀπολλύμεθα καὶ νῦν ἐν ὑμῖν τοῖς πρὶν φιλότατοι Θεβαῖων ἡσώμεθα, καὶ δύο ἀγῶνας τοὺς μεγίστους ὑπέστημεν, τότε μὲν τὴν πόλιν εἰ μὴ παρέδομεν, λιμῷ διαφραρῆναι, νῦν δὲ θανάτου κρίνεσθαι. (4) Καὶ περιεσώμεθα ἐκ πάντων Πλαταιῆς οἱ παρὰ δύναμιν πρόθυμοι ἐς τοὺς Ἑλλήνας ἐρῆμοι καὶ ἀτιμώρητοι· καὶ οὕτε τῶν τότε ζυμ-

quæ utrique pro imperio vestro præcitis sociis, horum culpa non penes illos est, qui sequuntur, si quid non honeste faciebatis, sed penes illos, qui ad res pravas adducunt.

LVI. «Thebani vero quum alias multas injurias nobis intulerunt, tum postremum hoc quale sit, ipsi nobiscum scitis, eaque horum, quæ patimur, est causa. (2) Quum enim pacis tempore et ipsis etiam feriis menstruis urbem nostram occuparent, eos merito ulti sumus secundum legem ab omnibus receptam, quæ fas esse præcipit, hostem, qui nos invadit, propulsare; et illorum gratia nunc iniquum sit nos plecti. (3) Nam si ex præsentii utilitate vestra et ex hostili illorum odio de jure statuetis, ejus, quod rectum est, non veros vos iudices esse, sed utilitati potius servire apparebit. (4) Quod si nunc isti vobis utiles videntur esse, profecto nos ceterique Græci tunc, quum in majori periculo eratis constituti, vobis multo magis utiles existimus. Vos enim nunc quidem alios invaditis formidolosi; sed illo tempore, quo barbarus jugum servitutis omnibus Græcis imponebat, isti cum barbaro erant. (5) Quare æquum est, ut huic nostro peccato, si quidem peccatum est, jam oppositum illud nostrum animi studium; et si utriusque collationem faciatis, studium quidem majus, peccatum vero minus reperietis, idque eo tempore, quo inter Græcos rarissimi reperiebantur, qui suam fortitudinem Xerxis potentia opponerent, et quo ii magis laudabantur, qui non utilia adversus incursum barbarorum pro suæ salutis commodo faciebant, sed qui vel maximo cum periculo res optimas alacriter agere volebant. (6) Ex quorum numero nos quum fuerimus, et quum honores præcipui nobis habiti sint, nunc tamen veremur, ne in pari causa perdamur, quod potius Atheniensium partes secuti sumus ex jure, quam vestras ex commodo. (7) Atqui de rebus iisdem idem pariter vos sentire decet, et existimare, utile vobis nihil aliud esse, quam sociis iis, qui strenue se gesserunt, si semper certam fortitudinis gratiam habeant, et simul præsentia negotia ex usu vestro constituentur.

LVII. «Illud etiam mature considerate, vos nunc quidem probitatis et æquitatis exemplar a plerisque Græcis existimari; sed si de nobis iniquam sententiam feretis (nec enim hoc judicium, quod de nostra causa facietis, erit obscurum; sed vos, qui bene auditis, de nobis, qui non male audimus, sententiam feretis) cavete, ne factum vestrum improbet, quod de bonis viris ipsi meliores aliquid præter decorum statueritis, et quod spolia de nobis, qui de Græcis universis bene meriti sumus, in publicis templis suspensa sint. (2) Facinus autem atrox esse videbitur, Lacedæmonios Plataeos diripuisse, et patres quidem vestros nomen hujus civitatis in tripode Delphico virtutis ergo insculpsisse, vos vero ex universa Græcia propter Thebanos hoc ipsum delere. (3) Nam huc calamitatis jam progressi sumus, quippe qui et ante, quum Medi vicissent, peribamus et nunc apud vos, qui nobis olim eratis amicissimi, a Thebanis superamur, et duo gravissima certamina subiimus, unum quidem tunc, quum periculum erat, ne fame necaremur, nisi urbem dedissemus, alterum vero nunc, quum capitis causam dicimus. (4) Et nos illi Plataenses, qui supra vires optime meriti sumus de Græcis universis, deserti omnique auxilio destituti ab omnibus rejecti sumus; et neque eorum quisquam, qui tunc ejusdem periculi socii fuerunt, nunc opem

μάχων ὠφελεῖ οὐδέεις, ὑμεῖς τε ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἡ μόνη ἐλπίς, δέδοικεν μὴ οὐ βέβαιοι ᾗτε.

LVIII. « Καίτοι ἀξιοῦμεν γε καὶ θεῶν ἕνεκα τῶν ξυμμαχιῶν ποτὲ γενομένων καὶ τῆς ἀρετῆς τῆς ἐς τοὺς Ἑλληνας καμφθῆναι ὑμᾶς, καὶ μεταγῶναι εἴ τι ὑπὸ Θεβαίων ἐπεισθήτε, τὴν τε δωρεᾶν ἀνταπαιτῆσαι αὐτοὺς μὴ κτείνειν οὐς μὴ ὑμῖν πρέπει, σὺφρονά τε ἀντὶ αἰσχρᾶς κομισσασθαι χάριν, καὶ μὴ ἠδονὴν δόντας ἄλλοις κακίαν αὐτοὺς ἀντιλαθεῖν. (2) βραχὺ γὰρ τὸ τὰ ἡμέτερα σώματα διαφθεῖραι, ἐπίπονον δὲ τὴν δύσκληϊαν αὐτοῦ ἀφανίσει. Οὐκ ἐχθροὺς γὰρ ἡμᾶς εἰκότως τιμωρήσεσθε, ἀλλ' εὐνοὺς, κατ' ἀνάγκην πολεμήσαντας. (3) Ὡστε καὶ τῶν σωμάτων ἄδειαν ποιοῦντες ὅσα ἂν δικάζοιτε, καὶ προνοοῦντες ὅτι ἐκόντας τε ἐλάβετε καὶ χεῖρας προῖσχομένους (ὁ δὲ νόμος τοῖς Ἑλλησι μὴ κτείνειν τούτους), ἔτι δὲ καὶ εὐεργέτας γεγεννημένους διὰ παντός. (4) Ἀποβλέπατε γὰρ ἐς πατέρων τῶν ὑμετέρων θήκας, οὐς ἀποθανόντας ὑπὸ Μήδων καὶ ταφέντας ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐτιμῶμεν κατὰ ἔτος ἕκαστον δημοσίᾳ ἐσθῆμασι τε καὶ τοῖς ἄλλοις νομίμοις, ὅσα τε ἡ γῆ ἡμῶν ἀνεδίδου ὠραία, πάντων ἀπαρχὰς ἐπιφέροντες, εὖνοι μὲν ἐκ φιλίας χώρας, ξύμμαχοι δὲ ῥαιίμοις ποτὲ γενομένοις. Ὡν ὑμεῖς τούναντίον ἂν δράσαίτε μὴ ὀρθῶς γνόντες. (5) Σκέψασθε δέ· Πausανίας μὲν γὰρ ἔθαπτεν αὐτοὺς νομίμως ἐν γῆι τε φιλίᾳ τιθέναι καὶ παρ' ἀνδράσι τιοῦτοῖς· ὑμεῖς δὲ εἰ κτενεῖτε ἡμᾶς καὶ χώραν τὴν Πλαταιίδα Θεβαΐδα ποιήσετε, τί ἄλλο ἢ ἐν πολεμίᾳ τε καὶ παρὰ τοῖς αὐθένταις πατέρας τοὺς ὑμετέρους καὶ ξυγγενεῖς ἀτίμους γερῶν ὧν νῦν ἴσχυοι καταλείψετε; πρὸς δὲ καὶ γῆν ἐν ἣ ἡλευθερώθησαν οἱ Ἑλληνες δουλώσετε, ἱερά τε θεῶν οἷς εὐξάμενοι Μήδων ἐκράτησαν ἐρημοῦτε, καὶ θυσίας τὰς πατρίους τῶν ἑσαμμένων καὶ κτισάντων ἀφαίρησεσθε.

LIX. « Οὐ πρὸς τῆς ὑμετέρας δόξης ὦ Λακεδαιμόνιοι τάδε, οὔτε ἐς τὰ κοινὰ τῶν Ἑλλήνων νόμιμα καὶ ἐς τοὺς προγόνους ἀμαρτάνειν, οὔτε ἡμᾶς τοὺς εὐεργέτας ἀλλοτρίας ἕνεκα ἐχθρας μὴ αὐτοὺς ἀδικηθέντας διαφθεῖραι, φείσασθαι δὲ καὶ ἐπικλασθῆναι τῇ γνώμῃ οἴκτῳ σὺφρονι λαβόντας, μὴ ὧν πεισόμεθα μόνον δεινότηθα κατανοοῦντας, ἀλλ' οἷοί τε ἂν ὄντες πάθοιμεν καὶ ὡς ἀστάθμητον τὸ τῆς ξυμφορᾶς, ὃ τινί που ἂν καὶ ἀναξίῳ ξυμπέσοι. (2) Ἡμεῖς τε, ὡς πρέπει ἡμῖν καὶ ὡς ἡ χρεῖα προάγει, αἰτούμεθα ὑμᾶς, θεοὺς τοὺς δημοβωμίους καὶ κοινοὺς τῶν Ἑλλήνων ἐπιβώμενοι, πείσαι τάδε, προφερόμενοι ὅρκους οὐς οἱ πατέρες ὑμῶν ὤμοσαν μὴ ἀμνημονεῖν, ἱκέται γιγνώμεθα ὑμῶν τῶν πατρῶων τάφων, καὶ ἐπικαλούμεθα τοὺς κεκμηῶτας μὴ γενέσθαι ὑπὸ Θεβαίοις μηδὲ τοῖς ἐχθίστοις φίλτατον ὄντες παραδοθῆναι. Ἡμέρας τε ἀναμιμνήσκομεν ἐκείνης ἣ τὰ λαμπρότατα μετ' αὐτῶν πράξαντες νῦν ἐν τῇδε τὰ δεινότερα κινδυνεύομεν παθεῖν. (3) Ὅπερ δὲ ἀναγκαῖόν τε καὶ χαλεπώτατον τοῖς ὧδε ἔχουσι, λόγου τελευτᾶν, διότι καὶ τοῦ βίου ὁ κίνδυνος ἐγγὺς μετ' αὐτοῦ,

fert, et vos, Lacedæmonii, unica spes nostra, magnopere veremur, ne non constantes sitis.

LVIII. « Sed tamen quod vobis dignum est oramus, et per deos, qui nostræ quietatis testes quondam fuerunt, et per virtutem, quam erga Græcos demonstravimus, ut flectamini, et sententiam mutetis, si quid forte vobis a Thebanis persuasum fuerit, utque hanc gratiam vicissim ab illis exigatis, ut ne illi vobis occidendi sint, quos a vobis occidi non decet, et honestum beneficium pro turpi ab illis reportetis, neve gaudio aliis dato infamiam ipsi contra subeatis; (2) nam brevis res est, corpora nostra morte mulctare, sed multi laboris erit, hujus facinoris infamiam delere. Non enim inimicos nos justo afficietis supplicio, sed amicos, qui necessitate compulsi bellum vobis fecimus. (3) Itaque si mortis metu nos liberetis, religiose hoc iudicium exercere videamini, et si illud in primis cogitetis, nos volentes in vestram venisse potestatem, et more supplicium manus tendentes (hujusmodi autem homines Græcorum lex occidi vetat), præterea nos perpetuo de vobis bene meritos esse. (4) Aspiciat enim sepulcra patrum vestrorum, quos a Medis cæsos et in agro nostro sepultos quotannis publice cohonestabamus et indumentis et aliis inferiis, primitiasque fructuum, quoscunque ager noster quoque tempore ferebat, offerentes, amici ex amico agro, et socii illis, qui quondam commilitones fuerant. Quibus vos contraria feceritis, nos iniquo iudicio damnantes. (5) Rem enim considerate; Pausanias quidem eos humabat, existimans, illos a se in agro amico, et apud amicos componi; vos vero, si nos occideritis et agrum Platæensem Thebanum feceritis, quid aliud, quam patres cognatosque vestros honoribus, quibus nunc afficiuntur, spoliatis, in hostili solo, et apud ipsos eorum interfectores relinquitis? Præterea vero et agrum, in quo Græci in libertatem vindicati sunt, in servitutem redigetis, et delubra deorum, ad quæ votis conceptis illi Medos superarunt, deserta patiemin, et patria sacrificia illorum, quæ templa fundarunt et condiderunt, tolletis.

LIX. « Nequaquam hæc vobis, Lacedæmonii, in gloriam cedent, neque quod in publica Græcorum instituta et in majores vestros peccetis, neque quod nos de vobis bene meritos propter alienas inimicitias, quum vos ipsi nullam injuriam a nobis acceperitis, occidatis, sed illud potius, si nobis parcatis, animoque frangamini, honesta misericordia tacti, considerantes non solum atrocitatem supplicii, quo plectemur, sed etiam quales simus nos, qui hoc ipsum patiamur, et quam sit incertum, cuiusnam calamitas vel imminente sit eventura. (2) Nos igitur, ut nos decet, utque necessitas ipsa nos cogit, vos imploramus, deos, qui iisdem aris a nobis æque coluntur, quique Græcis omnibus sunt communes, advocantes ut hæc vobis persuadeamus, profertentes jusjurandum, quod patres vestri jurarunt, cujus vos oblivisci non oportet, patrum vestrorum sepulcra suppliciter oramus, et vita defunctos imploramus, ne in Thebanorum potestatem redigamur, neve nos, qui vobis amicissimus, inimicissimis tradamur. Illumque diem in memoriam vobis redigimus, quo die qui præclarissima facinora cum patribus vestris edidimus, nunc iidem hodierno die in gravissimo capitis periculo versamur. (3) Quod autem et necessarium et acerbissimum est hominibus in hujusmodi discrimine constitutis, dicendi finem facere, quod cum ipso

παύομενοι λέγομεν ἤδη ὅτι οὐ Θηβαίοις παρέδομεν τὴν πόλιν (εἰλόμεθα γὰρ ἂν πρό γε τούτου τῶ αἰσχύιστῳ ὀλέθρῳ λιμῶι τελευτηῆσαι), ὑμῖν δὲ πιστεύσαντες προσήλθομεν. Καὶ δίκαιον, εἰ μὴ πείθομεν, ἐς τὰ αὐτὰ καταστήσαντας τὸν ξυντυχόντα κίνδυνον ἔασαι ἡμᾶς αὐτοὺς ἐλεύθεροι. (4) Ἐπισκῆπτομέν τε ἅμα μὴ Πλαταιῆς ὄντες οἱ προθυμότεροι περὶ τοὺς Ἕλληνας γενόμενοι Θηβαίοις τοῖς ἡμῖν ἐχθίστοις ἐκ τῶν ὑμετέρων χεῖρῶν καὶ τῆς ὑμετέρας πίστεως, ἰκέται ὄντες, ὧ Λακεδαίμονιοι, παραδοθῆναι, γενέσθαι δὲ σωτήρας ἡμῶν καὶ μὴ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας ἐλευθεροῦντας ἡμᾶς διολέσαι. »

LX. Τοιαῦτα μὲν οἱ Πλαταιῆς εἶπον. Οἱ δὲ Θηβαῖοι δεισαντες πρὸς τὸν λόγον αὐτῶν μὴ οἱ Λακεδαίμονιοι τι ἐνδύσιν, παρελθόντες ἔφασαν καὶ αὐτοὶ βούλεσθαι μακρῶν, ἐπειδὴ καὶ ἐκείνοις παρὰ γνώμην τὴν αὐτῶν μακρότερος λόγος ἐδόθη τῆς πρὸς τὸ ἐρώτημα ἀποκρίσεως. Ὡς δ' ἐκέλευσαν, ἔλεγον τοιαῦτα.

LXI. « Τοὺς μὲν λόγους οὐκ ἂν ἠτησάμεθα εἰπεῖν, εἰ καὶ αὐτοὶ βραχέως τὸ ἐρωτηθὲν ἀπεκρίναντο καὶ μὴ ἐπὶ ἡμᾶς τραπόμενοι κατηγορίαν ἐποιήσαντο καὶ περὶ αὐτῶν ἔξω τῶν προκειμένων, καὶ ἅμα οὐδὲ ἠτιαμένον, πολλὴν τὴν ἀπολογία καὶ ἔπαινον ὧν οὐδεὶς ἐμέμψατο. Νῦν δὲ πρὸς μὲν τὰ ἀντιπεῖν δεῖ, τῶν δὲ ἔλεγχον ποιήσασθαι, ἵνα μήτε ἡ ἡμετέρα αὐτοὺς κακία ὦφελῇ μήτε ἡ τούτων δόξα, τὸ δ' ἀληθὲς περὶ ἀμφοτέρων ἀκούσαντες κρίνητε. (2) Ἡμεῖς δὲ αὐτοῖς διάφοροι ἐγενόμεθα πρῶτον ὅτι ἡμῶν κτισάντων Πλάταιαν ὑστερον τῆς ἄλλης Βοιωτίας καὶ ἄλλα χωρία μετ' αὐτῆς, ἃ ζυμμίχτους ἀνθρώπους ἐξελάσαντες ἔσχομεν, οὐκ ἤξιον οὔτοι, ὥσπερ ἐτάχθη τὸ πρῶτον, ἡγεμονεύεσθαι ὑφ' ἡμῶν, ἔξω δὲ τῶν ἄλλων Βοιωτῶν παραβαίνοντες τὰ πάτρια, ἐπειδὴ προσηναγκάζοντο, προσεχώρησαν πρὸς Ἀθηναίους καὶ μετ' αὐτῶν πολλὰ ἡμᾶς ἔβλαπτον, ἀνθ' ὧν καὶ ἀντέπασχον.

LXII. « Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ βάρβαρος ἦλθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, φασὶ μόνου Βοιωτῶν οὐ μηδίσει, καὶ τούτῳ μάλιστα αὐτοῖ τε ἀγάλονται καὶ ἡμᾶς λοιδοροῦσιν. (2) Ἡμεῖς δὲ μηδίσει μὲν αὐτοὺς οὐ φαμεν διότι οὐδ' Ἀθηναίους, τῇ μέντοι αὐτῇ ἰδέᾳ ὑστερον ἰόντων Ἀθηναίων ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας μόνους αὐ Βοιωτῶν ἀτιμίσαι. (3) Καίτοι σκέψασθε ἐν οἴῳ εἶδει ἐκάτεροι ἡμῶν τοῦτο ἔπραξαν. Ἡμῖν μὲν γὰρ ἡ πόλις τότε ἐτύγχανεν οὔτε κατ' ὀλιγαρχίαν ἰσόνομον πολιτεύουσα οὔτε κατὰ δημοκρατίαν ἕσπερ δὲ ἐστὶ νόμος μὲν καὶ τῷ σωφρονεστάτῳ ἐναντιώτατον, ἐγγυτάτῳ δὲ τυράννου, δυναστεία ὀλίγων ἀνδρῶν εἶχε τὰ πράγματα. (4) Καὶ οὔτοι ἰδίᾳ δυνάμεις ἐλπίσαντες ἔτι μᾶλλον σχήσειν εἰ τὰ τοῦ Μῆδου κρατήσῃ, κατέχοντες ἰσχύϊ τὸ πλῆθος ἐπηγάγοντο αὐτόν· καὶ ἡ ξύμπασα πόλις οὐκ αὐτοκρατορ οὔσα ἐαυτῆς τοῦτ' ἔπραξεν, οὐδ' ἄξιον αὐτῇ ὀνειδίσει ὧν μὴ μετὰ νόμον ἤμαρτεν. (5) Ἐπειδὴ γοῦν ὅτε Μῆδος ἀπῆλθε αὐτὸς τοὺς νόμους ἔλαβεν, σκέψασθαι χρὴ, Ἀθηναίων ὑστερον ἐπιόντων τὴν τε ἄλλην Ἑλ-

dicendi fine vitæ quoque finiendæ periculum sit proximum, desinentes illud jam dicimus, nos non Thebanis dedidisse urbem, (nam fame, turpissimo necis genere necari, quam hoc facere maluissimus) sed vobis, ad quos vestra æquitate freti accessimus. Et æquum est, si vos exorare non possimus, nos a vobis hoc saltem impetrare, ut in eundem locum, unde processimus, nos restitueris, et periculum, quodcumque sors tulerit, nos ipsos capessere sinatis. (4) Simul etiam obtestamur, ne nos Plataenses, qui maximam animi alacritatem pro communi Græcorum salute demonstravimus, ex vestris manibus et ex vestra fide, quum simus vestri supplices, o Lacedæmonii, Thebanis, qui nobis sunt infensissimi, tradamus, sed ut nostri servatores sitis, neve, qui ceteros Græcos in libertatem vindicatis, iidem nos funditus perdatis. »

LX. Atque Plataenses quidem hæc dixerunt. Thebani vero, veriti, ne Lacedæmonii, illorum verbis adducti, aliquid illis obsequerentur, in medium progressi et ipsi se verba facere velle dixerunt, quando illis quoque, præter suam opinionem, facta esset potestas oratione prolixiore respondendi quam pro questione proposita. Quum autem Lacedæmonii permisissent, orationem habuerunt.

LXI. « Nunquam a vobis postulassemus, ut nobis dicendi potestatem faceretis, si et illi breviter ad interrogata respondissent, nec in nos conversi crimina nobis objecissent, nec de se ipsis extra propositum et simul in iis, que nequam crimini data sunt, multa defensione iis essent et multa laudatione eorum, quæ nemo vituperavit. Nunc autem oportet nos ad alia respondere, alia vero coarguere, ut neque nostra improbitas, neque ipsorum gloria ipsis prosit, sed audita de utrisque veritate iudicium faciat. (2) Nos autem primum ipsis inimici facti sumus, quia, quum Plataeam omnium urbium, quæ sunt in Bœotia, postremam condidissemus, et alias urbes cum ea, quas expulsa mixta hominum colluvie tenuimus, isti non, ut primum erati constitutum, imperio nostro parere volebant, sed solum præter ceteros Bœotos patria instituta violantes, postquam neessitas iis adhibita est, a nobis ad Athenienses defecerunt, et illis adjuncti multa damna nobis dederunt, pro quibus et ipsi vicissim paria a nobis patiebantur.

LXII. « Postquam vero barbarus in Græciam venit, aiunt se solos ex omnibus Bœotis cum Medis non sensisse, atque hoc potissimum nomine quum ipsi gloriantur, tum nobis conviciantur. (2) Nos vero fatemur quidem, illos cum Medis non sensisse, quia nec Athenienses, verum quum postea Athenienses eadem ratione adversus Græcos irent, solos eos rursus ex omnibus Bœotis cum Atheniensibus sensisse dicimus. (3) Atque considerate, in quo reipublicæ genere utrique nostrum versantes hoc fecerint. Nam nostra quidem civitas tunc neque legitimo paucorum dominatu, neque populari statu gubernabatur, sed id quod legibus et rectæ rationi maxime contrarium est, et quod ad tyrannidem proxime accedit, paucorum virorum potentia reipublicæ gubernacula tenebat. (4) Atque, hi quia speraverant fore, ut suas opes longe firmissis fundatas retinerent, si Medi vicissent, vi plebem coercentes, illos acciverunt; et universa civitas, quum sui juris non erat, hoc fecit, nec decet ei exprobrare ea, quæ non salvis legibus peccavit. (5) At postquam et Medus discessit et leges recepit, considerare oportet, quum postea Athenienses grassari cœpissent, et

λάδα καὶ τὴν ἡμέτεραν χώραν πειρωμένον ὑφ' αὐτοῖς ποιεῖσθαι καὶ κατὰ κράσιν ἤδη ἐχόντων αὐτῆς τὰ πολλά, εἰ μαχόμενοι ἐν Κορωνείᾳ καὶ νικήσαντες αὐτοὺς ἠλευθερώσαντες τὴν Βωιωτίαν καὶ τοὺς ἄλλους νῦν προθύμους ξυνελευθεροῦμεν, ἵππους τε παρέχοντες καὶ παρασκευὴν ὅσῃν οὐκ ἄλλοι τῶν ξυμμάχων. (β) Καὶ τὰ μὲν ἐς τὸν μηδισμόν τοσαῦτα ἀπολογοῦμεθα·

LXIII. « ὡς δὲ ὑμεῖς μᾶλλον τε ἠδικήκατε τοὺς Ἕλληνας καὶ ἀξιωτέροι ἐστε πάσης ζημίας, πειρασόμεθα ἀποφαίνεσθαι. (2) Ἐγένεσθε ἐπὶ τῇ ἡμέτερᾳ τιμωρίᾳ, ὡς φατέ, Ἀθηναίων ξύμμαχοι καὶ πόλιται. Οὐκοῦν χρῆν τὰ πρὸς ἡμᾶς μόνον ὑμᾶς ἐπάγεσθαι αὐτοὺς καὶ μὴ ξυνεπιέναι μετ' αὐτῶν ἄλλοις, ὑπάρχον γε ὑμῖν, εἴ τι καὶ ἄκοντες προσήγεσθε ὑπ' Ἀθηναίων, τῆς τῶν Λακεδαιμονίων τῶνδε ἤδη ἐπὶ τῷ Μῆδῳ ξυμμαχίας γεγεννημένης, ἣν αὐτοὶ μάλιστα προβάλλεσθε ἰκανή γε ἦν ἡμᾶς τε ὑμῶν ἀποτρέπειν, καὶ τὸ μέγιστον, ἀδεῶς παρέχειν βουλεύεσθαι. Ἄλλ' ἐκόμητες καὶ οὐ βιαζόμενοι ἐπὶ εἴλεσθε μᾶλλον τὰ Ἀθηναίων. (3) Καὶ λέγετε ὡς αἰσχρὸν ἦν προδοῦναι τοὺς εὐεργέτας· πολλὸν δέ γε αἰσχίον καὶ ἀδικώτερον τοὺς πάντας Ἕλληνας καταπροδοῦναι, οἷς ξυνωμόσατε, ἢ Ἀθηναίους μόνους, τοὺς μὲν καταδουλομένους τὴν Ἑλλάδα, τοὺς δὲ ἔλευθεροῦντας. (4) Καὶ οὐκ ἴσῃν αὐτοῖς τὴν χάριν ἀνταπέδοτε, οὐδὲ αἰσχρῆς ἀπῆλλαγμένην ὑμεῖς μὲν γὰρ ἀδικούμενοι αὐτούς, ὡς φατέ, ἐπηγάγεσθε, τοῖς δὲ ἀδικούσιν ἄλλους ξυνεργὸν κατέστητε. Καίτοι τὰς δημοίας χάριτας μὴ ἀντιδιδόναί αἰσχρὸν μᾶλλον ἢ τὰς μετὰ δικαιοσύνης μὲν ὀφειληθείσας, ἐς ἀδικίαν δὲ ἀποδομείας.

LXIV. « Δῆλόν τε ἐποιήσατε οὐδὲ τότε τῶν Ἑλλήνων ἕνεκα μόνου οὐ μηδίσαντες, ἀλλ' ὅτι οὐδ' Ἀθηναῖοι, ὑμεῖς δὲ τοῖς μὲν ταῦτ' ἀβουλομένοι ποιεῖν τοῖς δὲ τὰναντία. (2) Καὶ νῦν ἀξιούτε, ἀφ' ὧν δι' ἐτέρους ἐγένεσθε ἀγαθοί, ἀπὸ τούτων ὠφελεῖσθαι. Ἄλλ' οὐκ εἰκός, ὥσπερ δὲ Ἀθηναίους εἴλεσθε, τούτοις ξυναγωνίζεσθε, (3) καὶ μὴ προφέρετε τὴν τότε γενομένην ξυνωμόσταν, ὡς χρῆ ἀπ' αὐτῆς νῦν σώζεσθαι. Ἀπελίπετε γὰρ αὐτὴν καὶ παραβάντες ξυκατεδουλοῦσθε μᾶλλον Αἰγινίτας καὶ ἄλλους τινὰς τῶν ξυνωμοσάντων ἢ διεκωλύετε, καὶ ταῦτα οὔτε ἄκοντες ἔχοντες ἐκ τῶν νόμων οὔσπερ μέχρι τοῦ δεῦρο, καὶ οὐδενὸς ὑμᾶς βιασαμένου ὥσπερ ἡμᾶς. Τὴν τελευταίαν τε πρὶν περτεριχίεσθαι πρόκλησιν ἐς ἡσυχίαν ὑμῶν, ὥστε μηδετέροις ἀμύνειν, οὐκ ἐδέχεσθε. (4) Τίνες ἂν ὑμῶν δικαιώτερον πᾶσι τοῖς Ἕλλησι μισοῖντο, οἵτινες ἐπὶ τῷ ἐκείνῳ κακῷ ἀνδραγαθίαν προῦθεσθε; καὶ ἃ μὲν ποτε χρῆστοι ἐγένεσθε, ὡς φατέ, οὐ προσήκοντα νῦν ἐπεδείξατε, ἃ δὲ ἡ φύσις αἰετὸ εἶδούλετο, ἐξηλέγχθη ἐς τὸ ἀληθές· μετὰ γὰρ Ἀθηναίων ἀδικον ὁδὸν ἰόντων ἐχωρήσατε. (5) Τὰ μὲν οὖν ἐς τὸν ἡμέτερόν τε ἀκούσιον μηδισμόν καὶ τὸν ὑμέτερον ἐκούσιον ἀπτικισμόν τοιαῦτα ἀποφαίνομεν·

LXV. « ἃ δὲ τελευταῖα φατέ ἀδικηθῆναι (παρανόμως γὰρ ἔλθειν ἡμᾶς ἐν σπονδαῖς καὶ ἱερομηνίαις ἐπὶ τῇ

præter reliquam Græciam etiam nostram regionem in suam potestatem redigere conarentur, et propter intestinas discordias bonam ejus partem jam occupasset, nunquid pugna ad Coroneam commissa ipsisque superatis Bœotiam in libertatem vindicaverimus, et nunc alacriter Græciam cum ceteris liberemus, equitatum rerumque bellicarum apparatus tantum præbentes, quantum nulli alii de sociis. (6) Atque hæc quidem respondemus ad crimen objectum, quod cum Medis senserimus;

LXIII. « vos autem majorem injuriam Græciæ fecisse et quolibet supplicio digniores esse demonstrare conabimur. (2) Societatem, ut ait, cum Atheniensibus iniistis, et cives illorum facti estis, ut nos ulcisceremini. Oportebat igitur vos adversus nos tantum illos adducere, neque una cum iis alios invadere, præsertim quum id vobis liceret, si quo forte inviti ab Atheniensibus ducebamini, quippe quibus horum Lacedæmoniorum societas jam tum contra Medum contracta aderat, quam vos ipsi tantopere jactatis; nam et vim nostram a vobis arcere, et, quod maximum est, sine metu deliberandi facultatem vobis præbere potuisset. Sed volentes, et non jam coacti Atheniensium partes sequi maluistis. (3) Et dicitatis, turpe fuisse, bene de vobis meritos prodere; imo vero longe turpius et iniquius erat, universos Græcos, cum quibus jurejurando adhibito societatem feceratis, quam solos Athenienses prodere, quum hi quidem Græciam in servitutem redigebant, illi vero eam in libertatem vindicabant. (4) Atque non parem, nec dedecoris expertem gratiam iis retulistis; vos enim, ut dicitis, eos ascivistis, quod injuriam pateremini; sed iisdem in injuria aliis facienda vos socios præstitistis. Atqui turpe potius est, parem gratiam non referre, quam referre eam, quæ juste quidem contracta est, sed tamen injuste refertur.

LXIV. « Atque planum fecistis, vos ne tunc quidem Græcorum causa solos a Medis non stetisse, sed, quia ne Athenienses quidem ab illis steterant, vos vero, cum illis quidem eadem facere velle, his vero contraria. (2) Nunc tamen postulatis, ut ea vobis prosint, quæ aliorum causa fortiter egistis. Sed hoc non est æquum, sed quemadmodum Athenienses elegistis, sic etiam una cum illis certate, (3) neque societatis tunc factæ jus proferte, quasi nunc ob eam servari vos oporteat. Eam enim deseruistis, ejusque jure violato quum Æginetas tum etiam nonnullos alios ex illis, quibuscum fœdus ac societatem interposito jurejurando feceratis, potius una cum Atheniensibus in servitutem redigebatis quam id impediatis, idque neque inviti et leges salvas habentes quas adhuc habetis, neque, sicuti nos, ab ullo coacti. Atque novissimam adhortationem, qua antequam circumvallaremini, ad pacem invitabamini, ut neutris opem ferretis, admittere nolebatis. (4) Quos igitur omnes Græci odiis prosequantur justius, quam vos, qui in illorum perniciem strenui esse studuistis? Et præclara illa facinora, quæ quondam a vobis edita gloriamini, ad vos non pertinere, nunc demonstrastis, sed quæ vestrum ingenium semper expetebat, eorum nunc convicti estis ad verum; Athenienses enim iniquum iter ingressos secuti estis. (5) Quod igitur nos inviti cum Medis et vos volentes cum Atheniensibus sensimus, de eo hoc modo vobis respondemus;

LXV. « quas vero novissime vobis injurias factas dicitis (nos enim stantibus adhuc fœderibus, et sacro mensis die

ὑμετέρων πόλιν), οὐ νομίζομεν οὐδ' ἐν τούτοις ὑμῶν μᾶλλον ἀμαρτεῖν. (2) Εἰ μὲν γὰρ ἡμεῖς αὐτοὶ πρὸς τὴν πόλιν ἐλθόντες ἐμαχόμεθα καὶ τὴν γῆν ἐδηλοῦμεν ὡς πολέμιοι, ἀδικοῦμεν· εἰ δὲ ἄνδρες ὑμῶν οἱ πρῶτοι καὶ χρήμασι καὶ γένει, βουλόμενοι τῆς μὲν ἕξω ξυμμαχίας ὑμᾶς παῦσαι ἐς δὲ τὰ κοινὰ τῶν πάντων Βοιωτῶν πάτρια καταστήσαι, ἐπεκαλέσαντο ἐκόντες, τί ἀδικοῦμεν; οἱ γὰρ ἄγοντες παρανομοῦσι μᾶλλον τῶν ἐπομένων. (3) Ἄλλ' οὐτ' ἐκεῖνοι, ὡς ἡμεῖς κρίνομεν, οὐθ' ἡμεῖς· πολῖται δὲ ὄντες ὥσπερ ἡμεῖς, καὶ πλείω παραβαλλόμενοι, τὸ ἑαυτῶν τεῖχος ἀνοίξαντες καὶ ἐς τὴν αὐτῶν πόλιν φιλίως, οὐ πολεμῶς κομίσαντες, ἐβούλοντο τοὺς τε ὑμῶν χεῖρους· μηκέτι μᾶλλον γενέσθαι τοὺς τε ἀμείνους τὰ ἄξια ἔχειν, σωφρονιστὰι ὄντες τῆς γνώμης, καὶ τῶν σωμάτων τὴν πόλιν οὐκ ἀλλοτριοῦντες ἀλλ' ἐς τὴν ξυγγένειαν οἰκειοῦντες, ἐχθροὺς οὐδενὶ καθιστάντες, ἅπασι δ' ὁμοίως ἐνσπτόνους.

LXVI. « Τεκμήριον δὲ ὡς οὐ πολεμῶς ἐπράσσομεν· οὔτε γὰρ ἠδίκησαμεν οὐδένα, προεἰπομέν τε τὸν βουλόμενον κατὰ τὰ πάντων Βοιωτῶν πάτρια πολιτεύειν ἰεναὶ πρὸς ἡμᾶς. (2) Καὶ ὑμεῖς ἄσμενοι χωρήσαντες καὶ ζύμβασιν ποιησάμενοι τὸ μὲν πρῶτον ἡσυχάζετε, ὕστερον δὲ κατανοήσαντες τὴν ἡμᾶς ὀλίγους ὄντας, εἰ ἄρα καὶ ἐδοκοῦμέν τι ἀνεπιεικέστερον πράξει οὐ μετὰ τοῦ πλήθους ὑμῶν ἐσελθόντες, τὰ μὲν ὁμοῖα οὐκ ἀνταπέδοτε ἡμῖν, μήτε νεωτερίσαι ἔργῳ λόγῳ τε πείσειν ὥστε ἐξελεῖν, ἐπιθέμενοι δὲ παρὰ τὴν ζύμβασιν, οὐς μὲν ἐν χερσὶν ἀπεκτείνετε, οὐχ ὁμοίως ἀλογοῦμεν (κατὰ νόμον γὰρ δὴ τινα ἐπάσχον), οὐς δὲ χεῖρας προῖσχομένους καὶ ζωρήσαντες ὑποσχόμενοι τε ἡμῖν ὕστερον μὴ κτενεῖν παρανόμῳς διεσφείρατε, πῶς οὐ θεινὰ εἰργασθε; (3) Καὶ ταῦτα τρεῖς ἀδικίας ἐν ὀλίγῳ πράξαντες, τὴν τε λυθεῖσαν ὁμολογίαν καὶ τῶν ἀνδρῶν τὸν ὕστερον θάνατον καὶ τὴν περὶ αὐτῶν ἡμῖν μὴ κτενεῖν ψευθεῖσαν ὑπόθεσιν, ἣν τὰ ἐν τοῖς ἀγροῖς ὑμῖν μὴ ἀδικῶμεν, ὅμως φατέ ἡμᾶς παρανομηῖσαι καὶ αὐτοὶ ἀξιοῦτε μὴ ἀντιδοῦναι δίκην. (4) Οὐκ ἦν γε οὔτοι τὰ ὀρθὰ γιγνώσκωσιν πάντων δὲ αὐτῶν ἕνεκα κολασθῆσε.

LXVII. « Καὶ ταῦτα ὦ Λακεδαιμόνιοι τούτου ἕνεκα ἐπεξήλωμεν, καὶ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ἡμῶν, ἵνα ὑμεῖς μὲν εἰδῆτε δικαίως αὐτῶν καταγνωσόμενοι, ἡμεῖς δὲ ἔτι δαιώτερον τετιμωρημένοι, (2) καὶ μὴ παλαιὰς ἀρετὰς, εἰ τις ἄρα καὶ ἐγένετο, ἀκούοντες ἐπικλασθῆτε, ἃς χρὴ τοῖς μὲν ἀδικουμένοις ἐπικουροὺς εἶναι, τοῖς δὲ αἰσχρόν τι δρῶσι διπλασίας ζημίας, ὅτι οὐκ ἐκ προσχόντων ἀμαρτάνουσιν. Μηδὲ ἰσοφρομῶ καὶ οἴκτῳ ὠφελείσθωσαν, πατέρων τε τάφους τῶν ὑμετέρων ἐπιβόωμενοι καὶ τὴν σφετέραν ἐρημίαν. (3) Καὶ γὰρ ἡμεῖς ἀνταποφαινομεν πολλῶν δεινότερα παθούσαν τὴν ὑπὸ τούτων ἡλικίαν ἡμῶν διεσφαρμένῃ, ὧν πατέρες οἱ μὲν πρὸς ὑμᾶς τὴν Βοιωτίαν ἄγοντες ἀπέθανον ἐν Κορωνεῖα, οἱ δὲ πρὸςβῦται λελειμμένοι οἱ οἰκίαι ἔρῃμοι πολλῶν δικαιοτέρων ὑμῶν ἱκεταῖαν ποιοῦνται τούσδε τιμωρήσασθαι. (4) Οἴκτω τε ἀξιώτεροι τυγχάνει οἱ ἀπρεπές

in vestram urbem nefarie venisse) ne hac quidem in re nos gravius peccasse ducimus, quam vos. (2) Si enim nos ipsi et ad vestram urbem profecti vos oppugnassetus, et agrum vastassetus more hostili, injuriarum profecto vobis fecissetus; sin vero vestrae civitatis quum opibus tum genere viri primarii, qui vos et ab externa societate avertere, et ad patria omnium Bœotorum jura reducere volebant, sua sponte nos accersiverunt, quid tandem injuriæ facimus? Qui enim ducunt, potius peccant, quam qui sequuntur. (3) Sed nec illi, ut nostra fert opinio, peccarunt, nec nos; quum enim cives essent, ut vos, et longe majores opes periculis objicerent, eo quod suæ urbis portas aperuerunt, et in suam urbem nos amice, non hostiliter introduxerunt, volebant enim eos, qui de vobis improbiores erant, non amplius peiores fieri, et illos, qui meliores erant, quæ merebantur obtinere, quum quasi publici quidam moderatores essent animi vestri, et civitatem civibus non orbarent, sed in pristinam cum necessariis gratiam reducerent, nulliusque ininicitias sed omnium pariter societatem vobis conciliarent.

LXVI. « Quod autem non hostiliter hoc faciebamus, hinc aperte patet; etenim nec ulli vim attulimus, et prædiximus, ut, quisquis ex patriis Bœotorum institutis vivere vellet, ad nos transiret. (2) Et vos, quum libenter ad nos transissetis et compositionem fecissetis, primum quidem quiescebatis; postea vero, quum nostrorum militum paucitatem animadvertissetis, etiamsi forte iniquius aliquid egisse videbamur, quod præter vestrae plebis voluntatem ingressi eramus, parem gratiam nobis non retulistis, ut neque factis quicquam innovaretis, et verbis nos ad exundum induceretis, sed contra compositionem nos invasistis, et illorum quidem, quos in congressu trucidastis, vicem non ita dolemus, (hoc enim illi quodam belli jure sunt passi), sed quos manus vobis tendentes et vivos cepistis et non interficere postea nobis polliciti tamen nefarie interemistis, in his quomodo atrocita facinora non patrastis? (3) Atque ita quum tres insignes injurias exiguo temporis intervallo nobis feceritis, quando et federis pacta fregistis, et cives nostros postea trucidastis, et de illis non occidendis, si ab omni rerum vestrarum, quæ in agris erant, maleficio temperaremus, fiduciam nostram fefellistis, tamen dicitis, nos jura violasse, vos vero dignos esse censetis, qui nullas penas luatis. (4) Sed profecto non ita erit, si modo isti rectam sententiam tulerint; sed horum omnium scelerum causa puniemiini.

LXVII. « Atque hæc, o Lacedæmonii, ideo persecuti sumus, quum vestra tum nostra causa, ut vos quidem intelligatis, hos a vobis juste damnatum iri, nos vero, religiosius etiam ultionem nos exercuisse, (2) et ne priscae illorum virtutes, si modo aliqua fuerunt, audientes frangamini, quas illis quidem præsidium afferre oportet, qui patiuntur injuriam, iis vero, qui facinus aliquod turpe faciunt, duplam penam, quia contra, quam iis convenit, peccant. Neque lamentis ac miseratione quicquam proficiant, implorantes per patrum vestrorum sepulcra, suamque solitudinem. (3) Nos enim contra ostendimus, nostram juventutem, quæ ab istis trucidata est, mala longe graviora passam, ejus patres partim, dum Bœotiam ad vos adducunt, ad Coroneam obierunt, partim vero in senio deserti et familie desolatæ vos precibus multo justioribus obsecrant, et de istis supplicium sumatis. (4) Homines enim, qui malum aliquod immerito patiuntur, misericordia sunt di-

τι πάσχοντες τῶν ἀνθρώπων· οἱ δὲ δίκαιος, ὡς περ οἶδε, τὰ ἐναντία ἐπιχάρτοι εἶναι. (6) Καὶ τὴν νῦν ἐρημίαν δι' αὐτοὺς ἔχουσιν· τοὺς γὰρ ἀμείνους ζυμμάχους ἐκόντες ἀπέωσαντο. Παρηνόμησάν τε οὐ προπαθόντες ὑφ' ἡμῶν, μίσει δὲ πλεόν ἢ δίκη κρίναντες, καὶ οὐκ ἀνταποδόντες νῦν τὴν ἴσθη τιμωρίαν (ἐννομα γὰρ πείσονται), καὶ οὐχὶ ἐκ μάχης χεῖρας προίσχόμενοι, ὡς περ φασίν, ἀλλ' ἀπὸ ζυμμάσεως ἐς δίκην σφᾶς αὐτοὺς παραδόντες. (6) Ἀμύνετε οὖν ὧ Λακεδαιμόνιοι καὶ τῶ τῶν Ἑλλήνων νόμῳ ὑπὸ τῶνδε παραβαθέντι, καὶ ἡμῖν ἄνομα παθοῦσιν ἀνταπόδοτε χάριν δικαίαν ὧν πρόθυμοι γεγενήμεθα, καὶ μὴ τοῖς τῶνδε λόγοις περιωσθῶμεν ἐν ἡμῖν, ποιήσατε δὲ τοῖς Ἑλλησι παράδειγμα οὐ λόγῳ τῶν ἀγῶνας προθήσαντες ἀλλ' ἔργῳ, ὧν ἀγαθῶν μὲν οὐκον βραχεῖα ἢ ἀπαγγελία ἀρκεῖ, ἀμαρτανομένων δὲ λόγοι ἐπεσι κοσμηθέντες προκαλύμματα γίνονται. (7) Ἄλλ' ἦν οἱ ἡγεμόνες, ὡς περ νῦν ὑμεῖς, κεφαλαίωςαντες πρὸς τοὺς ζῦμπαντας διαγνώμας ποιήσασθε, ἥσσαν τις ἐπ' ἀδίκους ἔργοις λόγους καλοὺς ζητήσει. »

LXVIII. Τοιαῦτα δὲ οἱ Θεβαῖοι εἶπον. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι δικασταὶ νομιζόντες τὸ ἐπερώτημα σφίσιν ὀρθῶς ἔξειν, εἴ τι ἐν τῷ πολέμῳ ὑπ' αὐτῶν ἀγαθὸν πεπόνθασι, διότι τὸν τε ἄλλον χρόνον ἡξίουν δῆθεν αὐτοὺς κατὰ τὰς παλαιὰς Πausανίου μετὰ τὸν Μῆδον σπονδὰς ἡσυχάζειν, καὶ ὅτε ὕστερον ἢ πρὸ τοῦ περιτειχίσσθαι προείχοντο αὐτοῖς, κοινούς εἶναι κατ' ἐκεῖνα, ὡς οὐκ εἰδότες τῆ ἑαυτῶν δικαία βουλήσει ἐκσπονδοὶ ἦδη ὑπ' αὐτῶν κακῶς πεπονθέναι, αὐθὺς τὸ αὐτὸ ἕνα ἕκαστον παραγαγόντες καὶ ἐρωτῶντες, εἴ τι Λακεδαιμόνιοι καὶ τοὺς ζυμμάχους ἀγαθὸν ἐν τῷ πολέμῳ δεδρακότες εἰσίν, ὁπότε μὴ φαῖεν, ἀπάγοντες ἀπέκτεινον, καὶ ἐξαίρετον ἐποίησαντο οὐδένα. (2) Διέφθειραν δὲ Πλαταιῶν μὲν αὐτῶν οὐκ ἐλάσσους διακοσίων, Ἀθηναίων δὲ πέντε καὶ εἴκοσι, οἱ ξυνεπολιοροῦντο γυναικας δὲ ἠδραπόδισαν. (3) Τὴν δὲ πόλιν ἑνιαυτὸν μὲν τινα Θεβαῖοι Μεγαρέων ἀνδράσι κατὰ στάσιν ἐκπεπτωκόσι, καὶ ὅσοι τὰ σφέτερα φρονοῦντες Πλαταιῶν περιῆσαν, ἔδοσαν ἐνοικεῖν· ὕστερον δὲ καθελόντες αὐτὴν ἐς ἔδαφος πᾶσαν ἐκ τῶν θεμελίων ἠκοδόμησαν πρὸς τῷ Ἡραίῳ καταγῶγιον διακοσίων ποδῶν πανταχῆ, κύκλῳ οἰκῆματα ἔχον κάτωθεν καὶ ἀνωθεν, καὶ ὄροφας καὶ θυρώμασι τοῖς τῶν Πλαταιῶν ἐχρήσαντο, καὶ τοῖς ἄλλοις ἃ ἦν ἐν τῷ τείχει ἐπιπλα, χαλκὸς καὶ σίδηρος, κλίνας κατασκευάσαντες ἀνέθεσαν τῷ Ἡρα, καὶ νεῶν ἑκατόμυρον λίθινον ἠκοδόμησαν αὐτῇ. Τὴν δὲ γῆν δημοσιώσαντες ἀπεμίθωσαν ἐπὶ δέκα ἔτη, καὶ ἐνέμοντο Θεβαῖοι. (4) Σχεδὸν δέ τι καὶ τὸ ζῦμπαν περὶ Πλαταιῶν οἱ Λακεδαιμόνιοι οὕτως ἀποτετραμμένοι ἐγένοντο Θεβαίων ἕνεκα, νομιζόντες ἐς τὸν πόλεμον αὐτοὺς ἄρτι τότε καθιστάμενον ὠφελίμους εἶναι. (5) Καὶ τὰ μὲν κατὰ Πλάταιαν ἔπει τρίτῳ καὶ ἐνενηκοστῷ ἐπειδὴ Ἀθηναίων ζῦμμαχοι ἐγένοντο οὕτως ἐτελεύτησεν.

LXIX. Αἱ δὲ τεσσαράκοντα νῆες τῶν Πελοποννησιῶν αἱ Λεσβίοις βοηθοὶ ἐλθοῦσαι, ὡς τότε φεύγουσα.

gniores; at qui merito, sicut isti, contra digniores sunt, quorum malis omnes gaudeant. (5) Et præsentem solitudinem sua ipsorum culpa habent; nam meliores socios sua sponte rejecerunt. Et nos contra jus violarunt, nullis injuriis a nobis lacessiti, sed odio potius, quam jure judicium facientes, neque parem potnam jam rependentes, (nam legibus sancita patientur), nec ex prælio manus vobis tendentes, ut aiunt, sed ex compositione se ipsos in judicium dedentes. (6) Succurrite igitur, Lacedæmonii, et legi Græcorum ab istis violatæ, et nobis, qui præter leges injuriam passi sumus, debitam gratiam referre pro studio, quod erga vos demonstravimus, neque propter istorum orationem apud vos spreti repulsam feramus, sed Græcis exemplum præbete, vos non verborum certamina sed factorum ipsis propositurus, quæ si bona sunt, brevis commemoratio satis est, sed si peccetur, longa oratio verborum ornata exulta velamenti instar est. (7) Verum si duces, quales vos nunc estis, tota re in unam summam contracta sententiam adversus omnes simul tuleritis, minus homines orationem speciosam post injusta facinora quaerent. »

LXVIII. Atque Thebani quidem hæc dixerunt. Lacedæmonii vero iudices, existimantes suam interrogationem sibi recte processuram, num beneficium aliquod ab ipsis in hoc bello accepissent, quoniam et superiori tempore eos rogaverant, ut ex veteri Pausaniæ post bellum Medicum fœdere quiescerent, atque etiam conditiones, quas postea, antequam circumvallarentur, iis obtulerant, ut videlicet ex illius fœderis formula communes essent, accipere noluerant, rati, se propter sua justa postulata ab illis neglecta jam ut fœdere solutos ab illis violatos, singulos eorum productos, et eodem modo rursus interrogatos, num aliquo beneficio Lacedæmonios eorumque socios in hoc bello affecissent, quotiens negarent, illinc abductos interficiebant, et nullum exemerunt. (2) Necarunt autem ipsorum quidem Plateensium non pauciores ducentis, Atheniensium vero viginti et quinque, qui una obsessi erant; fœminas autem in servitutem abduxerunt. (3) Urbem vero Thebani Megarensibus quibusdam, qui propter seditionem domo profugerant, et Plateensibus, qui supererant, quique secum senserant, per annum circiter dederunt incolendam; postea vero quum eam totam funditus evertissent, prope Junonis templum exstruxerunt deversorium quoquoque versis ducentum pedum, domiciliis infra supraque circumdatum, et tectis et januis ipsis Plateensium usi sunt et e reliqua supellectile, quæ in mœnibus erat, ænea et ferrea, lectos construxerunt, quos Junoni consecrarunt, templumque lapideum centum pedum eidem ædificarunt. Agrum vero publicatum et ad decem annos locatum Thebani colebant. (4) Propemodum autem vel per omnia in Plateensium rebus Lacedæmonii ita fuerunt aversi Thebanorum gratia, quod ipsos in bello, quod tum modo oriebatur, sibi utiles fore putarent. (5) Res igitur, quæ ad Platæam gestæ sunt, nonagesimo tertio anno a societate cum Atheniensibus inita hunc exitum habuerunt.

LXIX. Quadraginta vero Peloponnesiorum naves, quæ Lesbiis subsidio profectæ erant, quum, ut supra dixi, per pe-

διὰ τοῦ πελάγους, ἐκ τε τῶν Ἀθηναίων ἐπιδιωχθεῖσαι καὶ πρὸς τῇ Κρήτῃ χειμασθεῖσαι καὶ ἀπ' αὐτῆς σποράδες, πρὸς τὴν Πελοπόννησον κατηνέχθησαν, καταλαμβάνουσιν ἐν τῇ Κυλλήνῃ τρεισκαίδεκα τριήρεις Λευκαδίων καὶ Ἀμπρακιωτῶν καὶ Βρασίδαν τὸν Τέλλιδος ξύμβουλον Ἀλικίδα ἐπεληλυθότα. (2) Ἐβούλοντο γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὡς τῆς Λέσθου ἡμαρτήκεσαν, πλέον τὸ ναυτικὸν ποιήσαντες ἐς τὴν Κέρκυραν πλεῦσαι στασιάζουσιν, δώδεκα μὲν ναυσὶ μόναις παρόντων Ἀθηναίων περὶ Ναύπακτον, πρὶν δὲ πλέον τι ἐπιβοηθῆσαι ἐκ τῶν Ἀθηῶν ναυτικόν, ὅπως προφθάσωσιν· καὶ παρεσκευάζοντο ὃ τε Βρασίδης καὶ ὁ Ἀλικίδας πρὸς ταῦτα.

LXX. Οἱ γὰρ Κερκυραῖοι ἐστασίαζον, ἐπειδὴ οἱ αἰχμάλωτοι ἦλθον αὐτοῖς οἱ ἐκ τῶν περὶ Ἐπίδαμνον ναυμαχιῶν ὑπὸ Κορινθίων ἀφειβέντες, τῷ μὲν λόγῳ ὀκτακοσίων ταλάντων τοῖς προξένους διηγηγήμενοι, ἔργῳ δὲ πεπεισμένοι Κορινθίους Κέρκυραν προσποιῆσαι. Καὶ ἔπρασσον οὗτοι, ἕκαστον τῶν πολιτῶν μειτιόντες, ὅπως ἀποστήσωσιν Ἀθηναίων τὴν πόλιν. (2) Καὶ ἀφικομένης Ἀττικῆς τε νεὼς καὶ Κορινθίας πρέσβεις ἀγούσων, καὶ ἐς λόγους καταστάντων, ἐψηφίσαντο Κερκυραῖοι Ἀθηναίους μὲν ξύμμαχοι εἶναι κατὰ τὰ ζυγείμενα, Πελοποννησίους δὲ φίλοι ὥσπερ καὶ πρότερον. (3) Καὶ ἦν γὰρ Πειθίας ἐθελοπρόξενός τε τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ δήμου προεστῆκει, ὑπάγουσιν αὐτὸν οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην, λέγοντες Ἀθηναίους τὴν Κέρκυραν καταδουλοῦν. (4) Ὁ δὲ ἀποφυγὸν ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλούσιωτάτους πέντε ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τεμένους καὶ τοῦ Ἀλκίνου· ζημίαι δὲ καθ' ἑκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ. (5) Ὀφλόντων δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ ἱκετῶν καθεζομένων διὰ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδώσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλῆς ὢν) πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρῆσασθαι. (6) Οἱ δ' ἐπειδὴ τῷ τε νόμῳ ἐξείργοντο καὶ ἅμα ἐπυθάνοντο τὸν Πειθίαν, ἕως ἔτι βουλῆς ἐστὶ, μέλλειν τὸ πλῆθος ἀναπεισεῖν τοὺς αὐτοὺς Ἀθηναίους φίλους τε καὶ ἐχθροὺς νομίζειν, ξυνίσταντό τε καὶ λαβόντες ἐγγερίδια, ἐξαπινάως ἐς τὴν βουλὴν ἐσελθόντες, τὸν τε Πειθίαν κτείνουσι καὶ ἄλλους τῶν τε βουλευτῶν καὶ ἰδιωτῶν ἐς ἐξήκοντα· οἱ δὲ τινες τῆς αὐτῆς γνώμης τῷ Πειθίᾳ ὀλίγοι ἐς τὴν Ἀττικὴν τριήρη κατέφυγον ἔτι παρούσαν.

LXXI. Δράσαντες δὲ τοῦτο καὶ ξυγαλέσαντες Κερκυραῖοις εἶπον ὅτι ταῦτα καὶ βέλτιστα εἶη καὶ χριστὴ ἂν δουλωθεῖεν ὑπ' Ἀθηναίων, τὸ τε λοιπὸν μηδαιτέρους δέχεσθαι ἄλλ' ἢ μιᾷ νηὶ ἡσυχάζοντας, τὸ δὲ πλέον πολέμιον ἡγεῖσθαι. Ὡς δὲ εἶπον, καὶ ἐπικυρῶσαι ἠνάγκασαν τὴν γνώμην. (2) Πέμπουσι δὲ καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας εὐθὺς πρέσβεις περὶ τε τῶν πεπραγμένων διδάζοντας ὡς ξυνέφερον, καὶ τοὺς ἐκεῖ καταπεφυγότας πείσοντας μηδὲν ἀνεπιτήδειον πράσσειν, ὅπως μὴ τίς ἐπιστροφή γένηται.

LXXII. Ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς τε πρέσβεις ὡς νεοτερίζοντας ξυλλαβόντες, καὶ ὄσους ἔπεισαν, κα-

lagus fugientes, persequente Atheniensium classe et tempestate prope Cretam jactatae, et illinc palatae ad Peloponnesum appulissent, ad Cyllenen offendunt tredecim triemes Leucadorum et Ampraciotarum, et Brasidam Tellidis filium, qui advenerat, ut Alcidae consiliarius esset. (2) Lacedaemonii enim in animo habebant, quum Lesbi conservandae spes eos fefellisset, parata majori classe in Corcyram seditione laborantem navigare, quod Atheniensis cum duodecim duntaxat navibus ad Naupactum essent, antequam Athenis major aliquis navium numerus subsidio veniret, ut praeverterent; atque Brasidas et Alcidas in his parandis erant occupati.

LXX. Nam Corcyraei discordiis intestinis laborare coeperunt, ex quo illi, qui in praelii navalibus circa Epidamnum capti erant, ad ipsos redierant, a Corinthiis dimissi, verbo quidem, talentis octingentis redempti, datis fidejussoribus hospitibus suis publicis; re vero ipsa, quod adducti erant, ut Corinthiis Corcyram adjungerent. Hi autem hoc agebant singulos cives sollicitantes, ut civitatem ad defectionem ab Atheniensibus faciendam impellerent. (2) Et quum Attica navis, item et Corinthia venisset, utraque legatos vehens, quumque ventum esset in colloquium, Corcyraei decreverunt, ut Atheniensibus quidem, ex pacto socii, Peloponnesiis vero, quemadmodum et prius, amici essent. (3) Et Pithiam, hic enim erat voluntarius Atheniensium hospes et tunc populi princeps, isti viri in iudicium vocant, crimini dantes, quod Corcyram in Atheniensium potestatem redigere moliretur. (4) Hic vero absolutus, vicissim reos facit quinque ex illis omnium ditissimos, erimini dans, quod ex Jovis et Alcini sacro agro vitium statumina praeciderent; pro singulis autem eorum singuli stateres erant mulcta constituta. (5) Quumque illi iudicio mulctati essent, et ad templa consedissent supplices propter mulctae magnitudinem, ut, compositione facta, certis pensionibus mulctam irrogatam persolverent, Pithias (erat enim et senator) Corcyraeis persuasit, ut lege in eos agerent. (6) Illi vero, quum propter hanc legem curia prohiberentur, et simul etiam audirent, Pithiam, quamdiu senator esset, multitudini persuasurum, ut eosdem amicos hostesque duceret, quos Atheniensis, facta conjuratorum manu, cum pugionibus in senatum ex improviso irrupunt, et quum ipsum Pithiam, tum etiam alios tam senatorum quam privatorum hominum ad sexaginta interficiunt. Pauci vero quidam, qui cum Pithia sentiebant, ad Atticam triremem, quae adhuc aderat, confugerunt.

LXXI. Hoc facinore perpetrato, et convocatis Corcyraeis, dixerunt haec optima esse, atque hoc modo eos in servitutum ab Atheniensibus minime redactum iri, atque in posterum neutros, nisi si cum singulis navibus pacifici venirent, a Corcyraeis recipiendos; si vero cum pluribus, eos in hostium loco ducendos. Ut autem dixerunt, ita populum confirmare sententiam coegerunt. (2) Mittunt vero etiam statim legatos Athenas, qui et res gestas nuntiarent, ut ipsis commodum erat, et illis, qui eo confugerant, persuaderent, ut ne quid incommodum molirentur, ne qua turbatio mutatioque fieret.

LXXII. Quum autem legati Athenas pervenissent, Atheniensis quum eos, ut res novas molientes, tum etiam alios,

τέβεντο ἐς Αἴγινα. (2) Ἐν δὲ τούτῳ τῶν Κερκυραίων οἱ ἔχοντες τὰ πράγματα ἐλθούσης τριήρους Κορινθίας καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβειον ἐπιτιθέμεναι τῷ δήμῳ, καὶ μαχόμενοι ἐνίκησαν. (3) Ἀφικομένης δὲ νυκτὸς ὁ μὲν δῆμος ἐς τὴν ἀρόπολιν καὶ τὰ μετέωρα τῆς πόλεως καταφεύγει, καὶ αὐτοῦ ξυλλεγεὶς ἰδρῦθη, καὶ τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα εἶγον· οἱ δὲ τὴν τε ἀγορὰν κατέλαβον, οὐπὲρ οἱ πολλοὶ ὄκουν αὐτῶν, καὶ τὸν λιμένα τὸν πρὸς αὐτῇ καὶ πρὸς τὴν ἤπειρον.

LXXIII. Τῇ δ' ὑστεραία ἡεροβόλισαντό τε ὀλίγα, καὶ ἐς τοὺς ἀγροὺς περιπέμπον ἀμφοτέροι τοὺς δούλους παρακαλοῦντές τε καὶ ἐλευθερίαν ὑπισχνόμενοι· καὶ τῷ μὲν δήμῳ τῶν οἰκετῶν τὸ πλῆθος παρεγένετο ζύμμαχον, τοῖς δ' ἐτέροις ἐκ τῆς ἠπέρου ἐπικούροι ὀκτακῶσιοι.

LXXIV. Διαλιπούσης δ' ἡμέρας μάχη αὖθις γίνεται, καὶ νικᾷ ὁ δῆμος χωρίων τε ἰσχύι καὶ πλῆθει προέμων· αἱ τε γυναῖκες αὐτοῖς τολμηρῶς ξυνεπέλαθοντο βάλλουσαι ἀπὸ τῶν οἰκιῶν τῷ κεράμῳ καὶ παρὰ φύσιν ὑπομένουσαι τὸν ὄρυθον. (2) Γενομένης δὲ τῆς τροπῆς περὶ δείλην ὀψίαν, δείσαντες οἱ ὀλίγοι μὴ αὐτοθεοὶ ὁ δῆμος τοῦ τε νεωρίου κρατήσειεν ἐπελθῶν καὶ σφᾶς διαφθείρειεν, ἐμπιπῶσαι τὰς οἰκίας τὰς ἐν κύκλῳ τῆς ἀγορᾶς καὶ τὰς ξυνοικίας, ὅπως μὴ ἤ ἐφοδος, φειδόμενοι οὔτε οἰκίας οὔτε ἀλλοτρίας, ὥστε καὶ χρήματα πολλὰ ἐμπόρων κατεκαύθη καὶ ἡ πόλις ἐκινδύνευσεν πᾶσα διαφθαρῆναι, εἰ ἄνεμος ἐπεγένετο τῇ φλογὶ ἐπιφορὸς ἐς αὐτήν. (3) Καὶ οἱ μὲν παυσάμενοι τῆς μάχης ὡς ἕκαστοι ἠσυχάσαντες τὴν νύκτα ἐν φυλακῇ ἦσαν· καὶ ἡ Κορινθία ναὺς τοῦ δήμου κεκρατηκῶτος ὑπεσπνήγετο, καὶ τῶν ἐπικούρων οἱ πολλοὶ ἐς τὴν ἠπειρον λαθόντες διεκομίσθησαν.

LXXV. Τῇ δ' ἐπιγιγνομένη ἡμέρᾳ Νικοστράτος ὁ Διυτρέφους Ἀθηναῖον στρατηγὸς παραγίγνεται βοηθῶν ἐκ Ναυπάκτου δώδεκα ναυσὶ καὶ Μεσσηνίων πεντακωσίοις ὀπλίταις· ζύμβασιν τε ἔπρασσε, καὶ πείθει ὥστε ζυγχωρῆσαι ἀλλήλοις δέκα μὲν ἄνδρας τοὺς αἰτιωτάτους κρίναι, οἱ οὐκέτι ἔμειναν, τοὺς δ' ἄλλους οἰκεῖν σπονδὰς πρὸς ἀλλήλους ποιησαμένους καὶ πρὸς Ἀθηναίους, ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν. (2) Καὶ ὁ μὲν ταῦτα πράξας ἐμελλεν ἀποπλεύσειν· οἱ δὲ τοῦ δήμου προστάται πειθουσιν αὐτὸν πέντε μὲν ναῦς τῶν αὐτοῦ σφίσι καταλιπεῖν, ὅπως ἦσσόν τι ἐν κινήσει ὧσιν οἱ ἐναντίοι, ἴσας δὲ αὐτοὶ πληρώσαντες ἐκ σφῶν αὐτῶν ζυμπέμψειν. (3) Καὶ ὁ μὲν ζυνεχώρησεν, οἱ δὲ τοὺς ἐχθροὺς κατέλεγον ἐς τὰς ναῦς. Δείσαντες δὲ ἐκεῖνοι μὴ ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθῶσι καθίζουσιν ἐς τὸ τῶν Διοσκώρων ἱερὸν. (4) Νικοστράτος δὲ αὐτοὺς ἀνίστη τε καὶ παρεμβθεῖτο. Ὡς δ' οὐκ ἔπειθεν, ὁ δῆμος ὀπλισθεὶς ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ, ὡς οὐδὲν αὐτῶν ὑγιὲς διανοουμένῳ τῇ τοῦ μὴ ζυμπλεῖν ἀπιστία, τὰ τε ὄπλα αὐτῶν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἔλαβεν, καὶ αὐτῶν τινὰς οἷς ἐπέτυχον, εἰ μὴ Νικοστράτος ἐκώλυσε, διέφθειραν ἄν. (5) Ὅρωντες δ' οἱ ἄλλοι τὰ γιγνόμενα καθίζουσιν ἐς τὸ

quibus persuaserant, corripuerunt et in Ægina custodiendos deposuerunt. (2) Interea vero Corcyraei, qui reipublica principes erant, Corinthia triremis et Spartana legionis adventu, plebem adiuntur, pugnaque commissa vicerunt. (3) Sed noctis adventu plebs quidem in arcem et editiora urbis loca confugit, ibique castra frequens posuit, et Hylæicum portum tenebat; illi vero forum occuparunt, ubi eorum plerique habitabant, et portum, qui in forum et in continentem spectat.

LXXIII. Postridie vero leve certamen inter se missilibus commiserunt, et circa agros utriusque nuntios mittebant, servitia solicitantes, spe libertatis proposita, et plebi quidem servitiorum multitudo se sociam adungebat, alteris vero octingenti milites ex continente subsidio venerunt.

LXXXIV. Uno autem die interjecto pugna rursus est commissa, et plebs vicit, quod et locorum munitione et hominum numero superior erat; mulieres etiam eos fortiter adjuverunt, hostem tegulis e summis ædium culminibus ferientes, et supra sexum suum tumultum sustinentes. (2) Facta autem sub crepusculum vespertinum fuga, optimates veriti, ne plebs primo statim clamore, navalibus potetur impetu facto et se ipsos interficeret, ædes, quæ in foro circumcirca erant, et pauperum habitaciones, nequa illinc in se fieret impressio, incendunt, neque suis, neque alienis parentes; quamobrem et multa mercatorum bona cremata sunt, et paulum abfuit, quin urbs tota periret, si ventus ingruisset, qui flammam in ipsam sparsisset. (3) Atque illi quidem, facto pugnandi fine, quieti utrique noctem illam dispositis custodiis transegerunt, et Corinthiaca navis, quia plebs vicerat, clam discedebat; et militum auxilium plerique clam in continentem transverti sunt.

LXXV. Sequentè vero die Nicostratus, Diitrephus filius, Atheniensium dux, cum duodecim navibus et quingentis gravis armaturæ militibus Messeniis, Naupacto ad opem ferendam venit; et de compositione inter illos faciendâ agere cœpit, illisque persuasit, ut inter eos conveniret, ut decem quidem homines, qui præcipui malorum auctores fuerant, in iudicium vocarent, qui diutius ibi non manserunt, reliqui vero Corcyram incoherent icto inter se federe, itemque cum Atheniensibus, ut eosdem hostes et amicos ducerent. (2) Atque ille quidem his rebus gestis discessurus erat; sed plebis principes ei persuaserunt, ut sibi quinque de suis navibus reliqueret, ut adversarii minus se commoverent; se vero totidem naves civibus suis impletas cum eo missuros esse. (3) Atque ille quidem hoc concessit; hi vero suos adversarios delegerunt, quos naves conscendere jusserunt. Qui veriti, ne Athenas mitterentur, ad Dioscororum fanum supplices conseruerunt. (4) At Nicostratus eos illinc excitabat et consolabatur. Sed, cum iis persuadere non posset, populus, armis hac de causa sumptis, quod existimaret, eos nihil sani in animo habere, qui propter suam diffidentiam cum Nicostrato navigare nolent, et eorum arma eadibus absportavit, et nonnullos ipsorum, in quos inciderat, interfecisset, nisi Nicostratus impedivisset. (5) Reliqui vero cum hæc fieri viderent, ad Junonis templum supplices conseruerunt fueruntque non

Ἡραῖον ἰκέται, καὶ γίνονται οὐκ ἐλάσσους τετρακοσίων. Ὁ δὲ δῆμος δεύσας μὴ τι νεωτερίσωσιν ἀνίστησί τε αὐτοὺς πείσας καὶ διακομίζει ἐς τὴν πρὸ τοῦ Ἡραίου νῆσον, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐκεῖσε αὐτοῖς διαπέμπετο.

LXXVI. Τῆς δὲ στάσεως ἐν τούτῳ οὔσης, τετάρτη ἢ πέμπτη ἡμέρα μετὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἐς τὴν νῆσον διακομιδῆν, αἱ ἐκ τῆς Κυλλήνης Πελοποννησίων νῆες μετὰ τὸν ἐκ τῆς Ἰωνίας πλοῦν ἔφοροι οὔσαι παραγίνονται τρεῖς καὶ πεντήκοντα· ἦρχε δὲ αὐτῶν Ἀλκίδας ὕσπερ καὶ πρότερον, καὶ Βρασίδας αὐτῷ ξύμβουλος ἐπέπλει. Ὅρμισάμενοι δὲ ἐς Σύβωτα λιμένα τῆς ἡπείρου ἅμα ἐπὶ ἐπέπλεον τῇ Κερκύρα.

LXXVII. Οἱ δὲ πολλῶν θορύβῳ, καὶ πεφοβημένοι τὰ τ' ἐν τῇ πόλει καὶ τὸν ἐπίπλου, παρεσκευάζοντό τε ἅμα ἐξήκοντα ναῦς καὶ τὰς αἰεὶ πληρουμένας ἐξέπεμπον πρὸς τοὺς ἐναντίους, παραινούντων Ἀθηναίων σφᾶς τε ἔασαι πρῶτον ἐκπλεῦσαι καὶ ὕστερον πάσαις ἅμα ἐκείνους ἐπιγενέσθαι. (2) Ὡς δὲ αὐτοὶ πρὸς τοὺς πολεμίους ἦσαν σποράδες αἱ νῆες, δύο μὲν εὐθὺς ἤτομόλησαν, ἐν ἑτέραις δὲ ἀλλήλοις οἱ ἐμπλέοντες ἐμάχοντο, ἦν δὲ οὐδὲς κόσμος τῶν ποιουμένων. (3) Ἰδόντες δὲ οἱ Πελοποννήσιοι τὴν ταραχὴν εἰκοσι μὲν ναυσὶ πρὸς τοὺς Κερκυραίους ἐτάξαντο, ταῖς δὲ λοιπαῖς πρὸς τὰς δώδεκα ναῦς τῶν Ἀθηναίων, ὧν ἦσαν αἱ δύο Σαλαμίνας καὶ Πάραλος.

LXXVIII. Καὶ οἱ μὲν Κερκυραῖοι κακῶς τε καὶ κατ' ὀλίγας προσπίπτοντες ἐταλαιπωροῦντο καθ' αὐτούς· οἱ δ' Ἀθηναῖοι φοβούμενοι τὸ πλῆθος καὶ τὴν περικύκλωσιν ἀθρόαις μὲν οὐ προσέπιπτον οὐδὲ κατὰ μέσον ταῖς ἐφ' ἑαυτοὺς τεταγμέναις, προσβαλόντες δὲ κατὰ κέρας καταδύσει μίαν ναῦν. Καὶ μετὰ ταῦτα κύκλον ταξαμένον αὐτὸν περιέπλεον καὶ ἐπειρῶντο θορυβεῖν. (2) Γνόντες δὲ οἱ πρὸς τοὺς Κερκυραίους, καὶ δεύσαντες μὴ ὅπερ ἐν Ναυπάκτῳ γένοιτο, ἐπιβοηθοῦσιν· καὶ γενομένοι ἀθρόαι αἱ νῆες ἅμα τὸν ἐπίπλου τοῖς Ἀθηναίοις ἐποιοῦντο. (3) Οἱ δ' ὑπεχώρουν ἤδη πρῶμναν κρουόμενοι, καὶ ἅμα τὰς τῶν Κερκυραίων ἐβούλοντο προκαταφυγεῖν ὅτι μάλιστα ἑαυτῶν σχολῇ τε ἐποχωρούντων καὶ πρὸς σφᾶς τεταγμένων τῶν ἐναντίων. (4) Ἡ μὲν οὖν ναυμαχία τοιαυτῇ γενομένη ἐτελεύτα ἐς ἡλίου δύσιν,

LXXIX. καὶ οἱ Κερκυραῖοι δεύσαντες μὴ σφίσιν ἐπιπλεύσαντες ἐπὶ τὴν πόλιν ὡς κρατοῦντες οἱ πολέμιοι ἢ τοὺς ἐκ τῆς νήσου ἀναλάβωσιν ἢ καὶ ἄλλο τι νεωτερίσωσιν, τοὺς τε ἐκ τῆς νήσου πάλιν ἐς τὸ Ἡραῖον διεκόμεσαν καὶ τὴν πόλιν ἐφύλασσον. (2) Οἱ δ' ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐκ ἐτόλμησαν πλεῦσαι κρατοῦντες τῇ ναυμαχίᾳ, τρεῖς δὲ καὶ δέκα ναῦς ἔχοντες τῶν Κερκυραίων ἀπέπλευσαν ἐς τὴν ἡπείρον, ὅθεν περ ἀνηγάγοντο. (3) Τῇ δ' ὕστεραία ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐδὲν μᾶλλον ἐπέπλεον, καίπερ ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ φόβῳ ὄντας, καὶ Βρασίδου παραινούντος, ὡς λέγεται, Ἀλκίδα, ἰσοψήφου δὲ οὐκ ὄντος· ἐπὶ δὲ τὴν Λευκίμνην τὸ ἀκρωτήριον ἀποβάντες ἐπόρθουν τοὺς ἀγρούς.

pauciores quadringentis. Populus vero, veritus ne quid novi molirentur, verbis adductos illinc excitavit, et in insulam Junonis templo præjacentem transportavit, et quæ ad vitam sustentandam erant necessaria, illuc ad eos transmittēbat.

LXXVI. Quum autem seditio in hoc statu esset, quarto quintove die, postquam isti in insulam transportati erant, tres et quinquaginta Peloponnesiorum naves ex Cyllene, ubi, post reditum ex Ionia, stationem habebant, advenerunt; his autem præerat Alcidas, ut et prius; et Brasidas consiliorum socius cum eo navigabat. Quum autem appulissent ad Sybota portum, qui est in continente, primo diluculo adversus Coreyram navigarunt.

LXXVII. Corcyraei vero magno cum tumultu, quum res urbanas, tum etiam classis hostilis adventum formidantes, sexaginta naves simul instruebant, et prout unquamque rebus omnibus ad prælium committendum necessariis explebant, eam adversus hostem emittebant, Athenienses quum iis suaderent, ut se primos exire sinerent, ipsi vero postea cum tota classe simul subsequerentur. (2) Sed quum ipsorum naves dispersæ ad hostes accederent, duæ quidem profinus ad eos transfugerunt; qui vero in aliis vehebantur, inter se præliabantur; nihil autem ordine fiebat. (3) Animadversoque Peloponnesii tumultu cum viginti quidem navibus se Corcyraeis opposuerunt, cum reliquis vero duodecim Atticis navibus, quarum duæ erant Salamina et Paralus.

LXXVIII. Atque Corcyraei quidem, quia male navibusque raris impetum faciebant, in sua acie graviter laborabant; Athenienses vero, quia multitudinem metuebant, et ne circumvenirentur, in naves contra se instructas non quidem universas nec media acie impetum faciebant, sed in extremum cornu irruentes, unam navem demergunt. Postea vero illis in orbem instructis hostem circumeuntes turbare conabantur. (2) At qui adversus Corcyraeos in acie stabant, hac re cognita, et veriti, ne idem accideret, quod ad Naupactum, auxilium ferunt; tunc vero naves confertæ simul in Athenienses impressionem faciebant. (3) Hi vero se subducere cœperunt, jam in puppim remigantes; et simul etiam volebant, Corcyraeorum naves ante refugere quam maxime, dum ipsi et lente retrocederent, et hostes sibi oppositi essent. (4) Hoc igitur navale prælium hoc modo gestum sub solis occasum finiebatur,

LXXIX. et Corcyraei, veriti, ne hostes ut victores infesta classe contra se ad urbem venirent, aut ex insula eos, qui ibi depositi erant, exportarent, aut aliud quidpiam novi molirentur, illos ex insula in Junonis templum rursus reportarunt, et urbem custodiebant. (2) Hostes vero, quamvis navali prælio superiores essent, ad urbem tamen accedere non sunt ausi, sed cum tredecim Corcyraeorum navibus, quas ceperant, in continentem navigarunt, unde venerant. (3) Postridie vero urbem nihilo magis infesta classe petierunt, licet ejus incolæ in magna perturbatione et trepidatione essent, et Brasidas, ut fertur, Alcidad ad hoc adhortaretur; non enim par erat ejus suffragii vis; sed in promontorium Leucimnam ex navibus egressi agros vastabant.

LXXX. Ὁ δὲ δῆμος τῶν Κερκυραίων ἐν τούτῳ, περιδῆς γενόμενος μὴ ἐπιπλεύσῳσιν αἱ νῆες, τοῖς τε ἰκέταις ᾗσαν ἐς λόγους καὶ τοῖς ἄλλοις ὅπως σωθήσεται ἡ πόλις. Καὶ τινες αὐτῶν ἔπεισαν ἐς τὰς ναῦς ἐσθῆναι· ἐπλήρωσαν γὰρ ὅμως τριάκοντα [προσδεχόμενοι τὸν ἐπίπλου]. (2) Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι μέχρι μέσου ἡμέρας δηώσαντες τὴν γῆν ἀπέπλευσαν, καὶ ὑπὸ νύκτα αὐτοῖς ἐφρυκτωρήθησαν ἐξήκοντα νῆες Ἀθηναίων προσπλεύσαι ἀπὸ Λευκάδος· ἃς οἱ Ἀθηναῖοι πυθανόμενοι τὴν στάσιν καὶ τὰς μετ' Ἀλκίδου ναῦς ἐπὶ Κέρκυραν μελλούσας πλεῖν ἀπέστειλαν καὶ Εὐρυμέδοντα τὸν Θουκλέους στρατηγόν.

LXXXI. Οἱ μὲν οὖν Πελοποννήσιοι τῆς νυκτὸς εὐθύς κατὰ τάχος ἐκομίζοντο ἐπ' οἴκου παρὰ τὴν γῆν· καὶ ὑπερενεγκόντες τὸν Λευκαδίων ἰσθμὸν τὰς ναῦς, ὅπως μὴ περιπλέοντες ὀφθῶσιν, ἀποκομίζονται. (2) Κερκυραῖοι δὲ αἰσθημένοι τὰς τε Ἀττικὰς ναῦς προσπλεύσας τὰς τε τῶν πολεμίων ἰχομένας, λαβόντες τοὺς τε Μεσσηνίους ἐς τὴν πόλιν ἤγαγον πρότερον ἔξω ὄντας, καὶ τὰς ναῦς περιπλεύσαι κελεύσαντες ἃς ἐπλήρωσαν ἐς τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα, ἐν ὅσῳ περιεκομίζοντο, τῶν ἐχθρῶν εἴ τινα λάβοιεν, ἀπέκτεινον· καὶ ἐκ τῶν νεῶν ὄσους ἔπεισαν ἐσθῆναι ἐκθιβάζοντες ἀπεχώρησαν, ἐς τὸ Ἡραῖον τε ἐλθόντες τῶν ἰκετῶν ὅς πενήτην ἀνδρα δίκην ὑποσχεῖν ἔπεισαν καὶ κατέγνονσαν πάντων θάνατον. (3) Οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἰκετῶν, ὅσοι οὐκ ἐπέισθησαν, ὡς ἐώρων τὰ γινόμενα, διέφθειραν αὐτοῦ ἐν τῇ ἱερῷ ἀλλήλους, καὶ ἐκ τῶν δένδρων τινὲς ἀπήγγοντο, οἱ δ' ὡς ἕκαστοι ἐδύναντο ἀνηλοῦντο. (4) Ἡμέρας τε ἐπτά, ἃς ἀφικόμενος ὁ Εὐρυμέδων ταῖς ἐξήκοντα ναυσὶ παρέμεινε, Κερκυραῖοι σφῶν αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς δοκούντας εἶναι ἐφόνεον, τὴν μὲν αἰτίαν ἐπιφέροντες τοῖς τὸν δῆμον καταλύουσιν, ἀπέθανον δὲ τινες καὶ ἰδίας ἐχθρας ἕνεκα, καὶ ἄλλοι χρημάτων σφίσιν ὀφειλομένων ὑπὸ τῶν λαβόντων. (5) πᾶσά τε ἰδέα κατέστη θανάτου, καὶ οἷον φιλεῖ ἐν τῇ τοιοῦτῳ γίνεσθαι, οὐδὲν ὅ τι οὐ ξυνέβη, καὶ ἔτι περαιτέρω. Καὶ γὰρ πατὴρ παῖδα ἀπέκτεινε, καὶ ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἀπεσπῶντο καὶ πρὸς αὐτοῖς ἐκτείνοντο, οἱ δὲ τινες καὶ περιοικοδομηθέντες ἐν τοῦ Διονύσου τῇ ἱερῷ ἀπέθανον. (6) Οὕτως ὡμὴ στάσις προυχώρησεν, καὶ ἔδοξε μᾶλλον, διότι ἐν τοῖς πρώτῃ ἐγένετο,

LXXXII. ἐπεὶ ὑστερόν γε καὶ πᾶν ὡς εἶπεῖν τὸ Ἑλληνικὸν ἐκινήθη, διαφορῶν οὐσῶν ἕκασταχοῦ τοῖς τε τῶν δῆμων προστάταις τοὺς Ἀθηναίους ἐτάγασθαι καὶ τοῖς ὀλίγοις τοὺς Λακεδαιμονίους, καὶ ἐν μὲν εἰρήνῃ οὐκ ἂν ἐχόντων πρόφασιν, οὐδ' ἐτοίμων παρακαλεῖν αὐτοὺς πολεμουμένων δέ, καὶ ξυμμαχίας ἅμα ἕκατέροις τῇ τῶν ἐναντίων κακώσει καὶ σφίσι αὐτοῖς ἐκ τοῦ αὐτοῦ προσποιήσει, βραδίως αἱ ἐπαγωγαὶ τοῖς νεωτερίζειν τι βουλομένοις ἐπορίζοντο. (2) Καὶ ἐπέπεσε πολλὰ καὶ χαλεπὰ κατὰ στάσιν ταῖς πόλεσι, γινόμενα μὲν καὶ αἰεὶ ἐσόμενα ἕως ἂν ἡ αὐτὴ φύσις ἀνθρώπων ᾗ, μᾶλλον δὲ καὶ ἡσυχαιτέρα καὶ τοῖς εἶδεσι διηλλα-

LXXX. Interea vero Corcyraeorum populus, vehementer metuens, ne Peloponnesiorum classis urbem invaderet, cum supplicibus ceterisque in colloquium de civitate conservanda venerunt; et eorum nonnullis persuaserunt, ut naves conscenderent. Nam nihilo minus triginta naves instruxerant, [hostis adventum opperientes]. (2) At Peloponnesii ad meridiem usque agrum populati, discesserunt, et sub noctem ignibus accensis significatum est iis, sexaginta naves Atticas a Leucade venire, quas Athenienses certiores facti de Corcyraeorum seditione, deque classe cum Alcida adversus Corcyram itura miserant cum Eurymedonte Thuclicis filio, qui ipsis præerat.

LXXXI. Peloponnesii igitur ea nocte statim magna celeritate domum redierunt oram legentes; et navibus per Leucadium Isthmum transportatis, ne circumvehentes conspicerent, se receperunt. (2) Corcyraei vero, quum et Atticas naves adventare, et hostiles discessisse intellexissent, Messenios receperunt, et in urbem introduxerunt, qui prius erant extra, jussisque navibus, quas instruxerant, in portum Hyllaicum circumire, dum illæ circumvehuntur, si quem de inimicis cepissent, eum interfeciebant; quin etiam eos omnes, quibus persuaserant, ut naves conscenderent, ex navibus ejicientes discesserunt, et ad Junonis templum profecti ex supplicibus circiter quinquaginta ad iudicium subeundum verbis adduxerunt, omnesque capite damnaverunt. (3) Sed plerique supplicum, qui verbis illorum adduci non potuerant, quum viderent ea, quæ gerebantur, ibidem in templo se mutuo interfecerunt; et nonnulli eorum ex arboribus se suspendebant, alii vero, quo quisque poterat, mortis genere peribant. (4) Et per septem dies, per quos Eurymedon cum sexaginta navibus eo profectus, ibi mansit, Corcyraei eos interfecerunt, quos inimicos esse ducebant, crimine quidem accersentes eos, qui popularem statum everterent, sed nonnulli etiam ob inimicitias privatas interfecti sunt, alii etiam propter pecunias iis debitas ab iis, qui eas acceperant; (5) omnique mortis species visebatur, et quemadmodum in hujusmodi rerum statu solet accidere, nihil erat, quod non contingeret, atque eo etiam amplius. Etenim pater filium occidit, et homines a templis abstrahantur, et prope ipsa cædebantur; quin etiam nonnulli muro circumsepti in Bacchi templo perierunt. (6) Adeo in sævum erupit seditio, idque visa est etiam magis, propterea quod hæc fere prima exstitit;

LXXXII. nam postea quidem propemodum vel universa, pæne dicam, Græcia commota est, quum ubique discordiæ essent inter plebis patronos, qui Athenienses, et optimates, qui Lacedæmonios accersere volebant, et in pace quidem nullam speciosam causam haberent, nec ad ipsos accersendos adeo prompti essent; bello vero coorto utrisque, qui rerum novarum erant cupidi, facile dabatur facultas accersendi socios auxiliares, ut simul et adversam factionem opprimerent, et exinde potentiam sibimet compararent. (2) Atque multæ et graves calamitates inter seditionem civitibus acciderunt, quæ quidem accidere solent, et semper accident, quoad eadem hominum natura erit, sed tamen

γμένα, ὡς ἂν ἕκασται αἰ μεταβολαὶ τῶν ξυτυχιῶν ἐφιστῶνται. Ἐν μὲν γὰρ εἰρήνῃ καὶ ἀγαθοῖς πράγμασιν αἶ τε πόλεις καὶ οἱ ἰδιώται ἀμείνους τὰς γνώμας ἔχουσι διὰ τὸ μὴ ἐς ἀκούσιους ἀνάγκας πίπτειν· ὁ δὲ πόλεμος ὑφελὼν τὴν εὐπορίαν τοῦ καθ' ἡμέραν βίαιος διδάσκαλος, καὶ πρὸς τὰ παρόντα τὰς ὁργὰς τῶν πολλῶν ὁμοιοῖ. (3) Ἐστασιάζε τε οὖν τὰ τῶν πόλεων, καὶ τὰ ἐφυστέρίζοντά που πύσσει τῶν προγενομένων πολὺ ἐπέφερε τὴν ὑπερβολὴν τοῦ καινοῦσθαι τὰς διανοίας τῶν τ' ἐπιχειρήσεων περιτεχνῆσαι καὶ τὴν τιμωριῶν ἀτοπία. (4) Καὶ τὴν εἰωθίαν ἀξίωσιν τῶν ὀνομάτων ἐς τὰ ἔργα ἀντήλλαξαν τῇ δικαιοῦσαι. Τόλμα μὲν γὰρ ἀλόγιστος ἀνδρία φιλέταιρος ἐνομίσθη, μέλλησις δὲ προμηθῆς δειλία εὐπρεπής, τὸ δὲ σῶφρον τοῦ ἀνάνδρου πρόσχημα, καὶ τὸ πρὸς ἅπαν ξυνητὸν ἐπὶ πᾶν ἄργον. Τὸ δ' ἐμπλήκτως δὲ ἄνδρὸς μοίρα προσετέθη, ἀσφάλεια δὲ τὸ ἐπιβουλεύσασθαι, ἀποτροπῆς πρόφασις εὐλογος. (5) Καὶ ὁ μὲν χυλεπαῖνον πιστὸς αἶε, ὁ δ' ἀντιλέων αὐτῷ ὑποπτος. Ἐπιβουλεύσας δὲ τίς τυγνὼν ξυνητὸς καὶ ὑπονοήσας ἔτι δεινότερος· προβουλεύσας δὲ θπως μὴδὲν αὐτῶν δεήσει, τῆς τε ἑταιρίας διαλυτῆς καὶ τοὺς ἐναντίους ἐκπεπληγμένους. Ἀπλῶς δὲ ὁ φθάσας τὸν μέλλοντα κακὸν τι δρᾶν ἐπηγεῖτο, καὶ ὁ ἐπιχελεύσας τὸν μὴ διανοούμενον. (6) Καὶ μὴν καὶ τὸ ξυγενεὲς τοῦ ἑταιρικοῦ ἀλλοτριώτερον ἐγένετο διὰ τὸ ἐτοιμότερον εἶναι ἀπροφασίστως τολμᾶν· οὐ γὰρ μετὰ τῶν κειμένων νόμων ὠφελίας αἰ τοιαῦται ξυνοδοί, ἀλλὰ παρὰ τοὺς καθεστῶτας πλεονεξία. Καὶ τὰς ἐς σφᾶς αὐτοὺς πίστει οὐ τῷ θεῷ νόμῳ μᾶλλον ἐκρατύνοντο ἢ τῷ κοινῇ τε παρανομῆσαι. (7) Τὰ τε ἀπὸ τῶν ἐναντιῶν καλῶς λεγόμενα ἐνεδέχοντο ἔργων φυλακῇ, εἰ προύχοιεν, καὶ οὐ γενναϊότητι. Ἀντιτιμωρήσασθαι τέ τινα περὶ πλείονος ἦν ἢ αὐτὸν μὴ προπαθεῖν. Καὶ ὅμοιο εἰ που ἄρα γένετο ξυναλλαγῆς, ἐν τῷ αὐτίκα πρὸς τὸ ἄπορον ἐκατέρῳ διδόμενοι ἴσχυρον οὐκ ἐχόντων ἄλλοθεν δύναμιν· ἐν δὲ τῷ παρατυχόντι ὁ φθιάσας θαρσῆσαι, εἰ ἴδοι ἄφρακτον, ἥδιον διὰ τὴν πίστιν ἐτιμωρεῖτο ἢ ἀπὸ τοῦ προφάνους, καὶ τό τε ἀσφαλὲς ἐλογίζετο καὶ ὅτι ἀπάτη περιγεόμενος ξυνέσειος ἀγώνισμα προσελάμβανεν. Ἐῶν δ' οἱ πολλοὶ καχοῦργοι ὄντες δεξιοὶ κέλκηνται ἢ ἀμαθεῖς ἀγαθοί, καὶ τῷ μὲν αἰσγνύονται, ἐπὶ δὲ τῷ ἀγᾶλλοντα. (8) Πάντων δ' αὐτῶν αἴτιον ἀρχὴ ἡ διὰ πλεονεξίαν καὶ φιλοτιμίαν· ἐκ δ' αὐτῶν καὶ ἐς τὸ φιλονεικεῖν καθισταμένων τὸ πρόθυμον. Οἱ γὰρ ἐν ταῖς πόλεσι προστάντες μετ' ὀνόματος ἐκατέροι εὐπρεπῶς, πλήθους τε ἰσονομίας πολιτικῆς καὶ ἀριστοκρατίας σῶφρονος προτιμῆσαι, τὰ μὲν κοινὰ λόγῳ θεραπεύοντες ἄλλα ἐποιῶντο, παντὶ δὲ τρόπῳ ἀγωνιζόμενοι ἀλλήλων περιγίγνεσθαι ἐτολμῆσαν τε τὰ δεινότερὰ ἐπεξήσαν τε τὰς τιμωρίας ἔτι μείζους, οὐ μέχρι τοῦ δικαίου καὶ τῇ πολει ξυμφόρῳ προτιθέντες, ἐς δὲ τὸ ἐκατέροις που αἶε ἡδονὴν ἔργον ὀρίζοντες, καὶ ἡ μετὰ ψήφου ἀδικίου καταγνώσεως ἢ χειρὶ κτώμενοι τὸ κρατεῖν ἐτοῖμοι ἦσαν τὴν αὐτίκα φιλονεικίαν ἐκτιμπλάναι. Ὡστε εὐσεβεῖα μὲν οὐδέτεροι

potius et sedatores et genere diversæ, prout singulæ rerum fortunæque mutationes incedant. Nam in pace quidem et rerum secundarum affluentia quum ipsæ civitates, tum etiam homines privati mentes habent meliores, quod non in necessitates animo suo adversas incidunt; bellum vero, subducens paulatim rerum copiam, quæ ad quotidianum vitæ usum sunt necessaria, violentus est magister, et ad præsentium rerum similitudinem affectus plurimorum effingit. (3) Civitates igitur seditionibus agitabantur, et ubi id forte serius fiebat, ea quæ alibi jam accidisse fama acceperant, longe superabant immoderato studio nova consilia repperiendi eximia inimicorum circumveniendorum solertia et inaudito suppliciorum genere. (4) Atque usitam vocabulorum significationem pro ipsis rebus arbitrato suo immutavere. Nam audacia quidem inconsiderata fortitudo amicorum studiosa existimata est, considerata vero cunctatio honesta timiditas, et continentia ignavia speciosa, et omnem rem moderans prudentia ad omnem rem inertia. At vesanus animi impetus viri virtuti tribuebatur; cautio vero in iteranda deliberatione vendibilis negotii detrectandi prætextus. (5) Et qui iracundus erat, is fide dignus semper habebatur, at qui verbis ei resistebat, hujus fides erat suspecta. Qui vero insidias aliis paraverat, si res successisset, prudens, et si insidias providisset, callidior etiam; qui vero prospexisset, ne ullis hujusmodi rebus opus esset, is amicitia sodalium dissolutor, et adversariorum timens vocabatur. In summa, is laudabatur, qui alterum in injuria faciendi prævertisset, et qui alium nihil tale cogitantem ad hoc ipsum ultro impulsisset. (6) Quinetiam sodales cognatis anteponebantur, quod ad audendum sine ulla tergiversatione promptiores erant; nam hujusmodi sodaliciorum cœtus non utilitatis causa, ex legum laturum præscripto, sed avaritiæ gratia, contra præsentem leges fiebant. Et fidem inter se non tam divina lege confirmabant, quam eo, quod communiter leges violassent. (7) Et quæ ab adversariis probe dicebantur, ea admittebant, ut actiones eorum caverent, si superiores essent, non autem ex generositate. Et unusquisque hoc pluris faciebat, si alium pro injuria illata ulcisci posset, quam si ipse nulla injuria ab alio laceraretur. Et si forte reconciliandæ gratiæ causa jusjurandum aliquando interponebatur, id in præsentia propter rerum difficultatem datum valebat, dum vires aliunde non habebant; sed ad quamlibet rei peragendæ occasionem oblatam, qui prior fiduciam receperisset, is si minus munitionum alterum animadvertisset, lubentius propter fidem ulciscerebatur, quam aperte; nam et tutum hoc esse reputabat, et, quod fraude superasset, prudentiæ præmium præterea consequebatur. Facilius autem plurimi, quum sint malefici, sollertes appellati sunt, quam tardi boni, atque hoc quidem erubescunt, illo vero gloriantur. (8) Horum autem omnium causa fuit principatus propter avaritiam et ambitionem quæsitus; et. id quod ex his causis, quum etiam in æmulationem adducuntur, nascitur, alacre animum studium. Nam singularum civitatum principes, honesto et specioso utriusque nomine, civilem populi æquabilitatem vel moderatam optatum dominationem antepontes, rempublicam quum verbo quidem curarent, tanquam suorum certaminum præmium sibi proponerent, omni autem modo contententes, ut alii superarent alios, atrocissima quæque facinora sunt ausi, et penas etiam majores exigebant, non eas in tantum sibi proponentes, quantum æquitas et utilitas publica postulabat, sed usque eo, dum in quaque re alterutris volupe esset, terminum proferentes, et vel iniquis suffragiis dammando, vel manu potentiam sibi parantes, ad præsentis contentionis libidinem explendam erant parati. Haque neutri religionis observantia utebantur; sed si quibus accidisset, ut sibi aliquo facinore invidiam contraherent, ob speciosam

ἐνόμιζον, εὐπρεπεία δὲ λόγου ὡς ξυμβοαίη ἐπιφθόνους τι διαπραξάσθαι, ἀμεινον ἤκουον. Τὰ δὲ μέσα τῶν πολιτῶν ὑπ' ἀμφοτέρων, ἢ θτι οὐ ξυνηγωνίζοντο ἡ φθόνῳ τοῦ περιεῖναι, διεφθείροντο.

LXXXIII. Οὕτω πᾶσα ἰδέα κατέστη κακοτροπίας διὰ τὰς στάσεις τῶ Ἑλληνικῶ, καὶ τὸ εὐθες, οὗ τὸ γενναῖον πλείστον μετέχει, καταγελασθὲν ἠφανίσθη, τὸ δὲ ἀντιτετάχθαι ἀλλήλοις τῇ γνώμῃ ἀπίστως ἐπὶ πολλὸ διήνεγκεν. (2) οὐ γὰρ ἦν ὁ διαλύσων οὔτε λόγος ἐχυρὸς οὔτε ὄρκος φοβερός, κρείσσους δὲ ὄντες ἅπαντες λογισμῶ ἔς τὸ ἀνέλπιστον τοῦ βεβῆαιον μὴ παθεῖν μᾶλλον προεσκόπουν ἢ πιστεῦσαι ἐδύναντο. (3) Καὶ οἱ φαυλότεροι γνώμην ὡς τὰ πλείω περιεγίνοντο· τῷ γὰρ δεδιέναι τό τε αὐτῶν ἐνδεὲς καὶ τὸ τῶν ἐναντιῶν ξυνετόν, μὴ λόγους τε ἤσους ὡσι καὶ ἐκ τοῦ πολυτρόπου αὐτῶν τῆς γνώμης φθάσῃσι προεπιβουλεύομενοι, τολμηρῶς πρὸς τὰ ἔργα ἐχώρου. (4) Οἱ δὲ καταφρονούντες κἂν προαισθῆσθαι, καὶ ἔργῳ οὐδὲν σφᾶς δεῖν λαμβάνειν ἀ γνώμῃ ἔξεστιν, ἀπρακτοὶ μᾶλλον διεφθείροντο.

LXXXIV. [Ἐν δ' οὖν τῇ Κερκύρα τὰ πολλὰ αὐτῶν προετολήθη, καὶ δπόσα ὕβρει μὲν ἀρχόμενοι τὸ πλεον ἢ σωφροσύνη ὑπὸ τῶν τῆν τιμωρίαν παρασχόντων οἱ ἀνταμυνώμενοι δράσειαν, πενίας δὲ τῆς εἰωθῆίας ἀπαλλασξείοντες τινες, μάλιστα δ' ἂν διὰ πάθους ἐπιθυμοῦντες τὰ τῶν πέλας ἔχειν, παρὰ δίκην γινώσκειον, οἳ τε μὴ ἐπὶ πλεονεξία ἀπὸ ἴσου δὲ μάλιστα ἐπιόντες, ἀπαιδευσία ὀργῆς πλείστον ἐκφερόμενοι, ὡμῶς καὶ ἀπαραιτήτως ἐπέλθοιεν. (2) Ξυνταραχθέντες τε τοῦ βίου ἐς τὸν καιρὸν τοῦτον τῇ πόλει, καὶ τῶν νόμων κρατήσασα ἢ ἀνθρωπεῖα φύσις, εἰωθῆια καὶ παρὰ τοὺς νόμους ἀδικεῖν, ἀσμένῃ ἐδηλώσων ἀκρατῆς μὲν ὀργῆς οὔσα, κρείσσων δὲ τοῦ δικαίου, πολεμία δὲ τοῦ προύχοντος· οὐ γὰρ ἂν τοῦ τε δσίου τὸ τιμωρεῖσθαι προυτίθεισαν τοῦ τε μὴ ἀδικεῖν τὸ κερδάνειν, ἐν ᾧ μὴ βλάπτουσαν ἰσχὺν εἶχε τὸ φθονεῖν. (3) Ἄξιούσι τε τοὺς κοινούς περὶ τῶν τοιούτων οἱ ἀνθρωποὶ νόμους, ἀφ' ὧν ἅπασιν ἐλπίς ὑπόκειται σφαλεῖσι κἂν αὐτοὺς διασώζεσθαι, ἐν ἄλλων τιμωρίαις προκαταλύειν καὶ μὴ ὑπολείπεσθαι, εἰ ποτε ἄρα τις κινδυνεύσας τινὸς δεήσεται αὐτῶν.]

LXXXV. Οἱ μὲν οὖν κατὰ τῆν πόλιν Κερκυραῖοι τοιαῦται ὀργαῖαι ταῖς πρώταις ἐς ἀλλήλους ἐχρήσαντο, καὶ ὁ Εὐρυμέδων καὶ οἱ Ἄθηναῖοι ἀπέπλευσαν ταῖς ναυσίν· (2) ὕστερον δὲ οἱ φεύγοντες τῶν Κερκυραίων (δισσώθησαν γὰρ αὐτῶν ἐς πενταχοσίους) τεῖχη τε λαβόντες, ἢ ἦν ἐν τῇ ἠπειρῷ, ἐκράτουν τῆς πέραν οἰκείας γῆς, καὶ ἐξ αὐτῆς δρμώμενοι ἐληγίζοντο τοὺς ἐν τῇ νήσῳ καὶ πολλὰ ἔβλαπτον, καὶ λιμὸς ἰσχυρὸς ἐγένετο ἐν τῇ πόλει. (3) Ἐπρεσβεύοντο δὲ καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα καὶ Κόρινθον περὶ καθόδου· καὶ ὡς οὐδὲν αὐτοῖς ἐπράσσετο, ὕστερον χρόνῳ πλοῖα καὶ ἐπικούρους παρασκευασάμενοι διέβησαν ἐς τὴν νῆσον ἐξακόσιοι μάλιστα οἱ πάντες, (4) καὶ τὰ πλοῖα ἐμπήσαντες, θπως ἀπόγνοια ἢ τοῦ ἄλλο τι ἢ κρατεῖν τῆς γῆς, ἀναβάντες ἐς τὸ ὄρος

orationem melius audiebant. Cives vero, quotquot inter utrosque erant medii, vel quod illos non adjuverant, vel propter invidiam, quod sic superessent, ab utraque factione perdebantur.

LXXXIII. Adeo omne malarum artium genus in Græcia passim propter seditiones exstitit, et simplicitas, cujus ipsa generositas est maxime particeps, per irrisionem funditus est deleta; perfide autem se ponere mentis cogitatione inter se adversarios, multum prævaluit; (2) neque enim ut inter se conciliarentur, aut oratio ulla satis firma aut jusjurandum formidabile erat, sed quum (adversus has res) omnes invicti essent, ratiocinatione sua pro eo, quod certi nihil sperari posset, illud potius prospiciebant, quomodo malum impendens vitarent, quam, ut cuiquam fiderent, adduci poterant. (3) Et qui prudentia minus valebant, plerumque superiores erant; quod enim et propter suam consilii inopiam et adversariorum prudentiam metuerent, ne vel illorum eloquentia superarent, vel propter illorum ingenii versutiam prævorterentur insidiis priores appetiti, audacter ad quælibet facinora suscipienda ferebantur. (4) Qui vero eos contemnentis putabant et insidias se præsensuros, nec sibi factis ullis opus esse ad occupanda ea, quæ consilio occupare licet, non muniti facilius opprimebantur.

LXXXIV. [In Corcyra igitur pleraque hujusmodi audacia facinora prius patrata sunt, et alia, quæcumque homines libidine potius gubernati quam continentia, oblati ultionis occasionebus adducti, dum vicissim suas injurias persequuntur, facere possint, vel quæcumque aliqui, qui consueta rerum inopia se liberare gestiant, præcipue vero, qui magna cupiditate fortunæ alienas occupare studeant, contra jus animo concipere possint, vel quæcumque ii, qui non, ut adversarii superiores sint, sed jam æquales maxime, eos invadunt, abrepti violentia sua, nulla disciplina coercita, crudeli et inexorabili animo ultionis causa patrare possint. (2) Atque quum perturbata esset id temporis vita omnis in illa urbe, et natura humana legum vim fregisset, quæ solet vel præter leges injuste facere, lubenter declaravit, se iræ quidem impotentem, at jure potentiorē, omnisque ejus, quod emineret, hostem esse. Aliter enim profecto homines pietati vindictam non anteponebant, neque innocentie quæstum, si quando non nocentem potentiam haberet invidia. (3) Et volunt homines communes leges de talibus rebus latas, in quibus spes omnibus est reposita, si ipsi in calamitates aliquas inciderint, fore ut et ipsi conserventur, in vindicandis aliis ducte evertere, nec relinquere, si quis forte in periculum adductus aliqua illarum indigeat.]

LXXXV. Corcyraei igitur, qui in urbe erant, primi omnium tales iras inter se tunc exercuerunt, et Eurymedon et Athenienses cum classe discesserunt. (2) Postea vero Corcyraeorum exsules (nam ad quingentos illorum evaserant) occupatis quibusdam munitionibus, quæ in continente erant, suo ulteriore agro potiti sunt, atque inde erumpentes populabantur agros illorum, qui erant in insula, magnisque detrimentis eos afficiebant, et in urbe fames ingens est exorta. (3) Idem etiam legatos de suo reditu Lacedæmonem et Corinthum mittebant; et quum nihil proficerent, postea paratis navibus et militibus auxiliariis in insulam trajecerunt, numero universi circiter sexcenti, (4) atque navibus incensis, ut nulla spes alia relinqueretur quam agri occupandi, montem Istoneum conscenderunt, et munitione illic extructa,

τὴν Ἰστώνην, τείχος ἐνοικοδομήσάμενοι ἔφθειρον τοὺς ἐν τῇ πόλει καὶ τῆς γῆς ἐκράτουν.

LXXXVI. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους τελευτώντων Ἀθηναῖοι εἴκοσι ναῦς ἔστειλαν ἐς Σικελίαν καὶ Λάχρητα τὸν Μελανώπου στρατηγὸν αὐτῶν καὶ Χαροιάδην τὸν Εὐφιλήτου. (2) Οἱ γὰρ Συρακοσίοι καὶ Λεοντῖνοι ἐς πόλεμον ἀλλήλοις καθέστασαν. Σύμμαχοι δὲ τοῖς μὲν Συρακοσίοις ἦσαν πλὴν Καμαριναίων αἱ ἄλλαι Δωριίδες πόλεις, ἀπὲρ καὶ πρὸς τὴν τῶν Λακεδαιμονίων τὸ πρῶτον ἀρχομένου τοῦ πολέμου ζυμμαχίαν ἐτάχθησαν, οὐ μέντοι ζυνεπολέμησάν γε, τοῖς δὲ Λεοντῖνοις αἱ Χαλκιδικαὶ πόλεις καὶ Καμάρνα· τῆς δὲ Ἰταλίας Λοκροὶ μὲν Συρακοσίων ἦσαν, Ῥηγῖνοι δὲ κατὰ τὸ ζυγγενὲς Λεοντῖνων. (3) Ἐς οὖν τὰς Ἀθήνας πέμψαντες οἱ τῶν Λεοντῖνων ζύμμαχοι κατὰ τε παλαιὰν ζυμμαχίαν καὶ ὅτι Ἴωνες ἦσαν πείθουσι τοὺς Ἀθηναίους πέμψαι σφίσι ναῦς· ὑπὸ γὰρ τῶν Συρακοσίων τῆς τε γῆς εἴργοντο καὶ τῆς θαλάσσης. (4) Καὶ ἔπεμψαν οἱ Ἀθηναῖοι τῆς μὲν οἰκειότητος προφάσει, βουλόμενοι δὲ μήτε σίτον ἐς τὴν Πελοπόννησον ἀγεσθαι αὐτόθεν, πρόπειράν τε ποιούμενοι εἰ σφίσι δυνατὰ εἴη τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ πράγματα ὑποχεῖριρα γενέσθαι. (5) Καταστάτες οὖν ἐς Ῥήγιον τῆς Ἰταλίας τὸν πόλεμον ἐποιοῦντο μετὰ τῶν ζυμμαχῶν. Καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

LXXXVII. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος ἡ νόσος τὸ δεύτερον ἐπέπεσε τοῖς Ἀθηναίοις, ἐκλιπούσα μὲν οὐδένα χρόνον τὸ παντάπασιν, ἐγένετο δὲ τις ὁμῶς διακωγή. (2) Παρέμεινε δὲ τὸ μὲν ὑστερον οὐκ ἔλασσον ἔνιαυτοῦ, τὸ δὲ πρότερον καὶ δύο ἔτη, ὥστε Ἀθηναίων γε μὴ εἶναι ὅ τι μᾶλλον ἐκάκωσε τὴν δύναμιν· (3) τετρακοσίων γὰρ ὀπλιτῶν καὶ τετραχιχιλίων οὐκ ἔλάσσους ἀπέθανον ἐκ τῶν τάξεων καὶ τριακοσίων ἰππέων, τοῦ δὲ ἄλλου ὄγλου ἀνεξέυρετος ἀριθμός. (4) Ἐγένοντο δὲ καὶ οἱ πολλοὶ τότε σεισμοὶ τῆς γῆς, ἐν τε Ἀθήναις καὶ ἐν Εὐβοίᾳ καὶ ἐν Βοιωτοῖς καὶ μάλιστα ἐν Ὀρχομενῷ τῷ Βοιωτῆρ.

LXXXVIII. Καὶ οἱ μὲν ἐν Σικελίᾳ Ἀθηναῖοι καὶ Ῥηγῖνοι τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος τριάκοντα ναυσὶ στρατεύουσιν ἐπὶ τὰς Αἰόλου νήσους καλουμένας· θέρους γὰρ δι' ἀνυδρίαν ἀδύνατα ἦν ἐπιστρατεύειν. (2) Νέμονται δὲ Λιπαραῖοι αὐτὰς Κνιδίων ἀποικοὶ ὄντες. Οἰκοῦσι δ' ἐν μιᾷ τῶν νήσων οὐ μεγάλην, καλεῖται δὲ Λιπάρα· τὰς δὲ ἄλλας ἐκ ταύτης ὀρυμύμενοι γεωργοῦσι, Διδύμην καὶ Στρογγύλην καὶ Ἱεράν. (3) Νομίζουσι δὲ οἱ ἐκεῖνη ἀνθρωποὶ ἐν τῇ Ἱερᾷ ὡς δ' Ἡραϊστος χαλεβεῖ, ὅτι τὴν νύκτα φάνεται πῦρ ἀναδιδοῦσα πολλὴ καὶ τὴν ἡμέραν καπνόν. Κεῖνται δὲ αἱ νῆσοι αὐταὶ κατὰ τὴν Σικελῶν καὶ Μεσσηνίων γῆν, ζύμμαχοι δ' ἦσαν Συρακοσίων. (4) Τεμόντες δ' οἱ Ἀθηναῖοι τὴν γῆν, ὡς οὐ προσεχώρουσιν, ἀπέπλευσαν ἐς τὸ Ῥήγιον. Καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα; καὶ πέμπτον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε ὃν Θουκυδίδης ζυνεγράψεν.

LXXXIX. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους Πελοποννή-

eos, qui in urbe erant, gravissime vexabant, agroque potiebantur.

LXXXVI. Hac eadem æstate extrema Athenienses viginti naves in Siciliam miserunt, et Lachetem Melanopi, et Charœadam Euphiletii filium harum præfectos. (2) Nam Syracusani et Leontini bellum inter se gerebant. Syracusanorum autem sociæ erant exceptis Camarinæis ceteræ Dorienses civitates, quæ quidem etiam in Lacedæmoniorum societatem hujus belli initio concesserant, non tamen juverant eos in bello; Leontinorum vero Chalcidicæ civitates et Camarina; ex Italia autem Locri quidem Syracusanis, Rhegini vero propter cognationem Leontinis favebant. (3) Athenas igitur legatis missis Leontinorum socii quum propter antiquam societatem, tum etiam quod Iones essent, Atheniensibus persuaserunt, ut naves ad se mitterent; nam et terræ et maris usu a Syracusanis prohibebantur. (4) Athenienses vero naves miserunt, in speciem quidem necessitudinis, sed re ipsa eo consilio, ut neque frumentum illinc in Peloponnesum exportaretur, utque temptarent, num res Siculas in suam potestatem redigere possent. (5) Quum igitur Rhegium Italiæ appllissent, cum sociis bellum gerere cæperunt. Atque hæc æstas finiebatur.

LXXXVII. At hieme insequente morbus Athenienses iterum invasit, qui nullo quidem tempore omnino desierat, sed tamen quædam ejus quiescentis intermissio facta erat. (2) Quum autem eos rursus est aggressus, non minus anno integro est immoratus, prius vero vel per biennium, adeo ut nihil fuerit, quod Atheniensium magis vires affligerit; (3) nam ex militibus gravis armaturæ obierunt non pauciores quam quatuor millia et quadringenti, et ex equitibus trecenti; ceteræ vero turbæ numerus iniri non potest. (4) Tunc vero præterea frequentes terræ motus exstiterunt, et Athenis et in Eubœa et in Bœotia, præcipue vero in Bœotia oppido Orchomeno.

LXXXVIII. Et qui in Sicilia erant, Athenienses ac Rhegini eadem hieme insulis, quæ Æoli vocantur, bellam cum triginta navibus intulerunt; æstate enim propter aquarum inopiam bellum iis inferri non poterat. (2) Incolunt eas autem Liparæi, qui sunt Cnidiorum coloni. Atque habitant in una ex istis insulis non magna, quæ Lipara vocatur; reliquas autem hinc proficiscentes colunt, Didymen scilicet et Strongylen et Hieram. (3) Homines autem, qui sunt in illa regione, Vulcanum in Hiera fabrillem artem exercere putant, quia noctu quidem magnum ignem, interdum vero fumum emittere cernitur. Hæ autem insulæ sitæ sunt e regione agri Siculorum et Messeniorum, erantque Syracusanorum sociæ. (4) Athenienses vero vastato illorum agro, quum illæ se dedere nollent, Rhegium redierunt. Atque hæc hiems finiebatur, et quintus annus hujus belli finiebatur, quod Thucydides conscripsit.

LXXXIX. Sequente vero æstate Peloponnesii eorumque

σοι καὶ οἱ ζύμμαχοι μέχρι μὲν τοῦ Ἴσθμου ἦλθον ὡς ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβαλόντες, Ἄγιδος τοῦ Ἀρχιδάμου ἡγουμένου Λακεδαιμονίων βασιλέως, σεισμῶν δὲ γενομένων πολλῶν ἀπετράποντο πάλιν καὶ οὐκ ἐγένετο ἐσβολή.

(2) Καὶ περὶ τούτους τοὺς χρόνους τῶν σεισμῶν κατεχόντων τῆς Εὐβοίας ἐν Ὀροβίας ἡ θάλασσα ἐπελθούσα ἀπὸ τῆς τότε οὐσῆς γῆς καὶ κυματωθεῖσα ἐπῆλθε τῆς πόλεως μέρος τι, καὶ τὸ μὲν κατέκλυσε τὸ δ' ὑπενόστησεν, καὶ θάλασσα νῦν ἐστὶ πρότερον οὔσα γῆ· καὶ ἀνθρώπους διέφθειρεν ὅσοι μὴ ἐδύναντο φθῆναι πρὸς τὰ μετέωρα ἀναδραμόντες. (3) Καὶ περὶ Ἀταλάντην τὴν ἐπὶ Λοκροῖς τοῖς Ὀπουντίοις νῆσον παραπλησία γίγνεται ἐπίκλυσις, καὶ τοῦ τε φρουρίου τῶν Ἀθηναίων παρεῖλε καὶ δύο νεῶν ἀνειλκυσμένων τὴν ἑτέραν καταέζεν. (4) Ἐγένετο δὲ καὶ ἐν Πεπαρήθῳ κύματος ἐπαναχώρησις τις, οὐ μόνον ἐπέκλυσε γε· καὶ σεισμός τοῦ τείχους τὴν κατέβαλε καὶ τὸ πρυτανεῖον καὶ ἄλλας οἰκίας ὀλίγας. (5) Ἄτιον δ' ἔγωγε νομίζω τοῦ τοιοῦτου, ἢ ἰσχυρότατος ὁ σεισμός ἐγένετο, κατὰ τοῦτο ἀποστέλλειν τε τὴν θάλασσαν καὶ ἐξαπίνης πάλιν ἐπισπωμένην βιαιότερον τὴν ἐπίκλυσιν ποιεῖν· ἀνευ δὲ σεισμῶν οὐκ ἂν μοι δοκεῖ τὸ τοιοῦτο ζυμβῆναι γενέσθαι.

XC. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους ἐπολέμουν μὲν καὶ ἄλλοι ὡς ἐκάστοις ξυνέβαιναν ἐν τῇ Σικελίᾳ, καὶ αὐτοὶ οἱ Σικελιώται ἐπ' ἀλλήλους στρατευόντες καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐν τοῖς σφετέραις ζυμμάχοις· ἀ δὲ λόγῳ μάλιστα ἄξια ἢ μετὰ τῶν Ἀθηναίων οἱ ζύμμαχοι ἔπραξαν ἢ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους οἱ ἀντιπολέμιοι, τούτων μνησθήσομαι. (2) Χαροιάδου γὰρ ἡδὴ τοῦ Ἀθηναίων στρατηγοῦ τεθνηκότος ὑπὸ Συρακοσίων πολέμου, Λάχης ἄπασαν ἔχων τῶν νεῶν τὴν ἀρχὴν ἐστράτευσε μετὰ τῶν ζυμμάχων ἐπὶ Μυλὰς τὰς τῶν Μεσσηνίων. Ἐτυχον δὲ δύο φυλαὶ ἐν ταῖς Μυλαῖς τῶν Μεσσηνίων φρουρούσαι καὶ τινα καὶ ἐνέδραν πεποιθημένας τοῖς ἀπὸ τῶν νεῶν. (3) Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ζύμμαχοι τούτους τε ἐκ τῆς ἐνέδρας τρέπουσι καὶ διαφθεύουσι πολλούς, καὶ τῷ ἐρύματι προσβαλόντες ἠνάγκασαν ὁμολογῆσαι τὴν τε ἀρόπολιν παραδοῦναι καὶ ἐπὶ Μεσσήνῃ ζυστρατεῦσαι. (4) Καὶ μετὰ τοῦτο ἐπελθόντων οἱ Μεσσηνιοὶ τῶν τε Ἀθηναίων καὶ τῶν ζυμμάχων προσεχώρησαν καὶ αὐτοῖς, ὁμήρους τε δόντες καὶ τὰλλα πιστὰ παρασχόμενοι.

XCI. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους οἱ Ἀθηναῖοι τριάκοντα μὲν ναῦς ἔστειλαν περὶ Πελοπόννησον, ὧν ἐστρατήγει Δημοσθένης τε ὁ Ἀλικισθένης καὶ Προκλῆς ὁ Θεοδώρου, ἐξήκοντα δὲ ἐς Μῆλον καὶ δισχιλίους ὀπλίτας· ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν Νικίας ὁ Νικηράτου. (2) Τοὺς γὰρ Μηλίους ὄντας νησιώτας καὶ οὐκ ἐθέλοντας ὑπακούειν οὐδὲ ἐς τὸ αὐτῶν ζυμμαχικὸν ἰέναι ἐβούλοντο προσαγαθέσθαι. (3) Ὡς δὲ αὐτοῖς ἀηρομένης τῆς γῆς οὐ προσεχώρου, ἀραντες ἐκ τῆς Μήλου αὐτοὶ μὲν ἐπλευσαν ἐς Ἰωρῶπον τῆς πέραν γῆς, ὑπὸ νύκτα δὲ σχόντες εὐθὺς ἐπορεύοντο οἱ ὀπλίται ἀπὸ τῶν νεῶν περὶ ἐς Τάναγραν τῆς Βοιωτίας. (4) Οἱ δ' ἐκ τῆς πόλεως πανδημεὶ Ἀθηναῖοι, Ἴππονίκου τε τοῦ Καλλίου στρατη-

socii, duce Agide, Archidami filio, Lacedæmoniorum rege, ad Isthmum usque processerunt, ut irruptionem in Atticam facturi; sed cum crebri terræ motus fierent, retro se receperunt, nec irruptio facta est. (2) Per hæc tempora terræ motibus Eubœam apud Orobias agitantibus, mare ab ea; quæ tunc erat tellus, magno cum fluctuum impetu veniens, quandam urbis partem invasit atque partim quidem terram demersit, partim rursus recessit, et quod antea tellus erat, id nunc est mare; hominesque perdidit, quotquot in editiora loca ocuis cursu se conferre non poterant. (3) Huic autem similis alluvio exstitit circa Atalantam insulam apud Locros Opuntios, quæ ab Atheniensium castello partem abstraxit, et duarum navium, quæ subductæ erant, alteram diffregit. (4) In Peparetho quoque fuit quædam maris restagnatio, quæ tamen terram non submersit; et terræ motus muri partem diruit et Prytaneum et aliquot alias domos. (5) Hujus autem rei ego causam esse puto, quod terræ motus, qua parte vehementissimus exstitit, ab hac mare longe amandat, hoc vero repente rursus retroactum inundationem violentiorem facit; nam sine terræ motu non videtur mihi hoc accidere potuisse.

XC. Eadem æstate quum alii, ut quibusque eveniebat, in Sicilia bellum inter se gesserunt, tum etiam ipsi Sicilienses, inter se sibi arma inferentes et Athenienses cum suis sociis; quæ autem maxime digna memoratu vel socii cum Atheniensibus, vel hostes adversus Athenienses gesserunt, horum mentionem faciam. (2) Quum enim jam Charæades Atheniensium dux a Syracusanis in proelio cæsus esset, Laches totum classis imperium penes se habens, cum sociis Mylis Messeniorum oppido bellum intulit. Mylis autem præsidio erant duæ Messeniorum tribus, quæ alicubi etiam insidias struxerant Atheniensium militibus e navibus egressis. (3) Sed Athenienses eorumque socii illos, qui in insidiis collocati erant, in fugam vertunt multosque cædunt; et munitionem adorti eos compositione facta et arcem dedere et secum adversus Messanam militare coegerunt. (4) Et postea Messenii, quum Athenienses eorumque socii eos invasissent, ipsi quoque deditionem fecerunt, datis obsidibus, ceterisque fidei pignoribus præbitis.

XCI. Eadem æstate Athenienses triginta naves circa Peloponnesum miserunt, quibus præerant Demosthenes Alcisthenis et Procles Theodori filius, sexaginta vero in Melum cum duobus millibus gravis armaturæ militum; Nicias autem Nicerati filius ipsis præerat. (2) Melios enim, quod insulam incolerent, nec imperio parere neque in societatem suam accedere vellent, adjungere sibi volebant. (3) Sed quum illi agro vastato se ipsi minime dederent castris ex Melo motis, ipsi quidem ad Oropum, quod est e regione, navigarunt; quumque sub noctem eo appulissent, gravis armaturæ milites ex navibus egressi, ad Tanagram Bœotiarum itinere pedestri protinus ire cœperunt. (4) Athenienses vero, qui Athenis erant, universis copiis Hipponico Calliæ

γυῖντος καὶ Εὐρυμέδοντος τοῦ Θουκλέους, ἀπὸ σημείου ἐς τὸ αὐτὸ κατὰ γῆν ἀπήντων. (5) Καὶ στρατοπεδεύσασθαι ταύτην τὴν ἡμέραν ἐν τῇ Τανάγρα ἐδῆσαν καὶ ἐνηυλίσαντο. Καὶ τῇ ὑπεραιά μάχῃ κρατήσαντες τοὺς ἐπεξεληθόντας τῶν Ταναγραίων καὶ Θηβαίων τινὰς προσθεβοθηκότας καὶ ὄπλα λαβόντες καὶ τροπαῖον στήσαντες ἀνεχώρησαν, οἱ μὲν ἐς τὴν πόλιν, οἱ δὲ ἐπὶ τὰς ναῦς. (6) Καὶ παραπλεύσας ὁ Νικίας ταῖς ἐξήκοντα ναυσὶ τῆς Λοκρίδος τὰ ἐπιθαλάσσια ἔτεμε καὶ ἀνεχώρησεν ἐπ' οἴκου.

XCH. Ἐπὶ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον Λακεδαιμόνιοι Ἡράκλειαν τὴν ἐν Τραχινίαις ἀποικίαν καθίσταντο ἀπὸ τοιαύτου γνώμης. (2) Μηλιῆς οἱ ζύμπαντες εἰσὶ μὲν τρία μέρη, Παράλιοι, Ἱερῆς, Τραχίνιοι τούτων δὲ οἱ Τραχίνιοι πολέμῳ ἐφθαρμένοι ὑπὸ Οἰταίων ἡμῶρων ὄντων, τὸ πρῶτον μελλήσαντες Ἀθηναίους προσθεῖναι σφᾶς αὐτοὺς, δεῖσαντες δὲ μὴ οὐ σφίσι πιστοὶ ὦσι, πέμπουσιν ἐς Λακεδαίμονα, ἐλθόμενοι προσθευτήν Τισαμενόν. (3) Ξυνεπρεσβεύοντο δὲ αὐτοῖς καὶ Δωριῆς, ἡ μητρόπολις τῶν Λακεδαιμονίων, τῶν αὐτῶν δεόμενοι ὑπὸ γὰρ τῶν Οἰταίων καὶ αὐτοὶ ἐφθείροντο. (4) Ἀκούσαντες δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι γνώμην εἶχον τὴν ἀποικίαν ἐκπέμπειν, τοῖς τε Τραχινίαις βουλόμενοι καὶ τοῖς Δωριεῦσι τιμωρεῖν. Καὶ ἅμα τοῦ πρὸς Ἀθηναίους πολέμου καλῶς αὐτοῖς ἐδόκει ἡ πόλις καθίστασθαι ἐπὶ τε γὰρ τῇ Εὐβοίᾳ ναυτικὸν παρασκευασθῆναι ἄν, ὥστ' ἐκ βραχέος τὴν διάβασιν γίνεσθαι, τῆς τε ἐπὶ Θράκης παρόδου χρησίμως ἔξειν. Τό τε ζύμπαν ὄρηγντο τὸ χωρίον κτίζειν. (5) Πρῶτον μὲν οὖν ἐν Δελφοῖς τὸν θεὸν ἐπήρουντο, κελεύοντες δὲ ἐξέπεμψαν τοὺς οἰκίτορας αὐτῶν τε καὶ τῶν περιοίκων, καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τὸν βουλόμενον ἐκέλευον ἐπισταὶ πλὴν γ' Ἰώνων Ἀχαιῶν καὶ ἔστιν ὧν ἄλλων ἐθνῶν. Οἰκισταὶ δὲ τρεῖς Λακεδαιμονίων ἡγήσαντο, Λέων καὶ Ἀλκίδα καὶ Δαμάγων. (6) Καταστάντες δὲ εἰτέλιξαν τὴν πόλιν ἐκ καινῆς, ἡ νῦν Ἡράκλεια καλεῖται, ἀπέρουσα Θερμοπυλῶν σταδίου μάλιστα τεσσαράκοντα, τῆς δὲ θαλάσσης εἰκοσι. Νεωρία τε παρεσκευάζοντο, καὶ ἤρξαντο κατὰ Θερμοπύλας κατ' αὐτὸ τὸ στενόν, ὅπως εὐφύλακτα αὐτοῖς εἶη.

XCHH. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τῆς πόλεως ταύτης ξυνοικισομένης τὸ πρῶτον ἔδεισαν τε καὶ ἐνόμισαν ἐπὶ τῇ Εὐβοίᾳ μάλιστα καθίστασθαι, ὅτι βραχὺς ἐστὶν ὁ διάπλους πρὸς τὸ Κήναιον τῆς Εὐβοίας. Ἐπειτα μὲντοι παρὰ δόξαν αὐτοῖς ἀπέβη· οὐ γὰρ ἐγένετο ἀπ' αὐτῆς δεινὸν οὐδέν. (2) Αἴτιον δὲ ἦν· οἱ τε Θεσσαλοὶ ἐν δυνάμει ὄντες τῶν ταύτη χωρίων, καὶ ὧν ἐπὶ τῇ γῇ ἐκτίζετο, φοβούμενοι μὴ σφίσι μεγάλη ἰσχυρὴ παροικῶσιν, ἐφθείρον καὶ διὰ παντὸς ἐπολέμουν ἀνθρώποις νεοκταστάτοις, ἕως ἐξετρούγωσαν γενομένους τὸ πρῶτον καὶ πάνυ πολλοὺς (πᾶς γὰρ τις Λακεδαιμονίων οἰκίζόντων θαρσαλέως ἦει, βέβαιον νομίζων τὴν πόλιν). (3) οὐ μὲντοι ἤκιστα οἱ ἄρχοντες αὐτῶν τῶν Λακεδαιμονίων οἱ ἀφικνούμενοι τὰ πράγματά τε ἐφθείρον καὶ ἐς ὀλι-

et Eurymedonte Thuclis filio-ducibus, dato signo in eundem locum terra suis occurrebant. (5) Castrisque illo die apud Tanagram positus agrum populabantur, et noctem illic egerunt. Ac postridie, cum Tanagræos, qui eruptionem in ipsos fecerant, et Thebanorum aliquot qui auxilio venerant, prælio superassent et arma illis abstulissent et tropæum statuissent, redierunt alteri quidem in urbem, alteri vero ad naves. (6) Nicias autem cum sexaginta navibus terram legens maritimam Loeridis oram vastavit domumque rediit.

XCH. Sub hoc ipsum tempus Lacedæmonii Heracleam, quæ est in agro Trachinio, missa colonia condiderunt, hac de causa. (2) Melienses in tres partes universi distinguuntur, in Paralios, Hierenses, Trachinios; ex his autem Trachiniis ab Cætais finitimis bello attriti initio quidem se ipsos Atheniensibus adungere statuerant; sed veriti, ne illi parum fideles sibi essent, Tisamenum legatum elegerunt, quem Lacedæmonem miserunt. (3) Cum ipsis autem et Dorienses, quæ est Lacedæmoniorum metropolis, legatos mittebant, ut idem peterent; nam ab Cætais et ipsi vexabantur. (4) Lacedæmonii autem his auditis, in animo habebant coloniam emittere, quod et Trachiniis et Doriensibus opem ferre vellent. Simul etiam hæc urbs ad bellum adversus Athenienses gerendum in loco opportuno sita esse ipsis videbatur; nam et adversus Eubæam ibi classem parari posse, ubi trajectus brevis esset, et ad transitum in Thraciam usui futuram. Et omnino studio ferebantur ad oppidum illud condendum. (5) Itaque primum quidem deum, qui Delphis est, consuluerunt; quum autem ille jussisset, colonos et ex se ipsis et ex municipibus suis, et reliquorum etiam Græcorum quisquis vellet, sequi jubebant, exceptis Ionibus et Achæis, et nonnullis aliis gentibus. Duces autem colonie tres ex Lacedæmoniis fuerunt, Leo et Alcidas et Damagon. (6) Quum autem eo pervenissent, urbem a fundamentis denovo excitatam muro cinxerunt, quæ nunc Heraclea vocatur, quadraginta ferme stadiorum spatio a Thermopylis, et viginti a mari distans. Navalique præparaverunt, eaque juxta Thermopylas ad ipsas earum angustias facere cœperunt, ut ea facile tueri possent.

XCHH. Athenienses autem, quum hæc urbs colonis undique coactis conderetur, primum quidem timuerunt, hancque potissimum adversus Eubæam condi putarunt, quod illinc ad Cænæum Eubææ promontorium brevis est trajectus. Postea vero præter opinionem res iis cessit; nihil enim iis mali inde evenit. (2) Cujus rei hæc fuit causa: etenim et Thessali, quorum in potestate erant regiones illæ, et prope quorum agrum condebatur, veriti, ne præpotentes accolæ haberent, assiduo bello novos colonos premebant, donec eos attritos in paucissimos redegerunt, quamvis initio permulti fuissent (quilibet enim hanc urbem, quam Lacedæmonii conderent, stabilem fore sperans, eo confidenter ibat); (3) veruntamen maxime vel ipsorum Lacedæmoniorum magistratus, qui illuc proficiscerentur, res corrup-

γανθρωπίαν κατέστησαν, ἐκφοβήσαντες τοὺς πολλοὺς, χαλεπῶς τε καὶ ἔστιν ἂ οὐ καλῶς ἐξηγούμενοι, ὥστε βῆλον ἤδη αὐτῶν οἱ πρόσοικοι ἐπεκράτουν.

XCIV. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους, καὶ περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον ὃν ἐν τῇ Μῆλῳ οἱ Ἀθηναῖοι κατείχοντο, καὶ οἱ ἀπὸ τῶν τριάκοντα νεῶν Ἀθηναῖοι περὶ Πελοπόννησον, ὄντες πρῶτον ἐν Ἐλλομένῳ τῆς Λευκαδίας φρουροὺς τινὰς λοχῆσαντες διέφθειραν, ἔπειτα ὕστερον ἐπὶ Λευκάδα μείζονι στόλῳ ἦλθον, Ἀκαρνασί τε πᾶσιν, οἱ πανδημεὶ πλὴν Οἰνιαδῶν ξυνέσποντο, καὶ Ζακυνθίους καὶ Κεφαλλῆσι καὶ Κερκυραίων πεντεκαίδεκα ναυσίν. (2) Καὶ οἱ μὲν Λευκάδιοι τῆς τε ἕξω γῆς δηουμένης καὶ τῆς ἐντὸς τοῦ ἰσθμοῦ, ἐν ἧ καὶ ἡ Λευκάς ἐστὶ καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, πλήθει βιαζόμενοι ἡσύχαζον· οἱ δὲ Ἀκαρναῆες ἡξίου Δημοσθένην τὸν στρατηγὸν τῶν Ἀθηναίων ἀποτεριχεῖν αὐτούς, νομίζοντες βραδίως τ' ἂν ἐκπολιορκήσαι πόλεώς τε αἰεὶ σφίσι πολεμίας ἀπαλλαγῆναι. (3) Δημοσθένης δ' ἀναπέιθεταὶ κατὰ τὸν χρόνον τούτων ὑπὸ Μεσσηνίων ὡς καλὸν αὐτῷ στρατιᾶς τοσαύτης ξυνελεγμένης Αἰτωλοῖς ἐπιθέσθαι, Ναυπάκτῳ τε πολεμίοις οὔσι, καὶ ἦν κρατήση αὐτῶν, βραδίως καὶ τὸ ἄλλο Ἡπειρωτικὸν τὸ ταύτῃ Ἀθηναίους προσποιήσιν. (4) Τὸ γὰρ ἔθνος μέγα μὲν εἶναι τὸ τῶν Αἰτωλῶν καὶ μάχιμον, οἰκοῦν δὲ κατὰ κόμας ἀτειχίστους, καὶ ταῦτα διὰ πολλοῦ, καὶ σκευῆ ψιλῆ χρώμενον οὐ χαλεπὸν ἀπέφαινον, πρὶν ἡμιβοηθῆσαι, καταστραφῆναι. (5) Ἐπιχειρεῖν δ' ἐκέλευον πρῶτον μὲν Ἀποδώτοις, ἔπειτα δὲ Ὀφιωνεῦσι καὶ μετὰ τούτους Εὐρυτάσιν, ὅπερ μέγιστον μέρος ἐστὶ τῶν Αἰτωλῶν, ἀγνωστότατοι δὲ γλώσσαν καὶ ὠμοφάγοι εἰσίν, ὡς λέγονται τούτων γὰρ ληφθέντων βραδίως καὶ τᾶλλα προσχωρήσιν.

XCX. Ὁ δὲ τῶν Μεσσηνίων χάριτι πεισθείς, καὶ μάλιστα νομίσας ἄνευ τῆς τῶν Ἀθηναίων δυνάμει τοῖς Ἡπειρώταις ξυμμαχοῖς μετὰ τῶν Αἰτωλῶν δύνασθαι ἂν κατὰ γῆν ἔλθεῖν ἐπὶ Βοιωτοὺς διὰ Λοκρῶν τῶν Ὀζολῶν ἐς Κυτίνιον τὸ Δωρικόν, ἐν δεξιᾷ ἔχων τὸν Παρνασσόν, ἕως καταβαίῃ ἐς Φωκέας, οἱ προθύμως ἐδόκουν κατὰ τὴν Ἀθηναίων αἰεὶ ποτε φιλίαν ξυστρατεύειν ἢ κὰν βίᾳ προσαχθῆναι καὶ Φωκεῦσιν ἤδη ὁμορος ἡ Βοιωτία ἐστίν· ἄρα οὖν ξυμπαντι τῷ στρατεύματι ἀπὸ τῆς Λευκάδος ἀκόντων Ἀκαρνανίον παρέπλευσεν ἐς Σόλλιον. (2) Κοινώσας δὲ τὴν ἐπίνοιαν τοῖς Ἀκαρνασί, ὡς οὐ προσεδέξαντο διὰ τῆς Λευκάδος τὴν οὐ περιτείγισιν, αὐτοὺς τῇ λοιπῇ στρατιᾷ, Κεφαλλῆσι καὶ Μεσσηνίαις καὶ Ζακυνθίοις καὶ Ἀθηναίων τριακοσίοις τοῖς ἐπιβάταις τῶν σφετέρων νεῶν (αἱ γὰρ πεντεκαίδεκα τῶν Κερκυραίων ἀπήλθον νῆες), ἐστράτευσεν ἐπ' Αἰτωλοῦς. (3) Ὀρμητὸ δὲ ἐξ Οἰνεῶνος τῆς Λοκρίδος. Οἱ δὲ Ὀζόλαι οὗτοι Λοκροὶ ξύμμαχοι ἦσαν, καὶ ἔδει αὐτοὺς πανστρατιᾷ ἀπαντῆσαι τοῖς Ἀθηναίοις ἐς τὴν μεσόγειαν· ὄντες γὰρ ὁμοροὶ τοῖς Αἰτωλοῖς καὶ ὁμοσκειοὶ μεγάλη ὠφελία ἐδόκουν εἶναι ξυστρατεύοντες μάχης τε ἐμπειρία τῆς ἐκείνων καὶ γιγνώων.

pebant et urbem infrequentem reddiderunt, quod plurimos deterruerunt, asperius, et nonnullis in rebus non honeste imperio suo utentes; quamobrem populi finitimi facilius eos jam superabant.

XCIV. Eadem astate et sub idem tempus, quo Athenienses in Melo detinebantur, illi quoque Athenienses, qui cum triginta navibus circa Peloponnesum erant, primum quidem ad Ellomenum Leucadiæ quosdam ex præsidariis per insidias interfecerunt; deinde vero cum majore classis apparatu et cum omnibus Acarnanibus, qui cum universis copiis, exceptis Ceniadis, eos comitabantur, præterea cum Zacynthiis et Cephallenis et quindecim Coreyæorum navibus adversus Leucadem iverunt. (2) Atque Leucadii quidem, quum eorum ager tam extra isthmum vastaretur, quam intra, ubi et ipsa Leucas est sita et Apollinis templum, ob militum multitudinem necessario quiescebant; Acarnanes vero exigebant a Demosthene Atheniensium duce, ut eos circumvallaret, rati et facile urbem expugnari posse, seque civitate sibi semper inimica liberatum iri. (3) Sed Demosthenes hoc ipso tempore verbis Messeniorum adductus est, ut crederet et dignitate sua esse, tanto exercitu coacto, Ætolis bellum inferre, quod et Naupacto hostes essent, et si hos superasset, reliquas quoque civitates, quæ in illis Epiri partibus erant, in Atheniensium potestatem facile redacturum. (4) Ætolorum enim gentem magnam illam quidem, et bellicosam esse; quia tamen in vicis nullo muro cinctis, isque longo intervallo inter se distantibus habitaret, et levi armatura uteretur, eam non difficulter ab eo subigi posse demonstrabant, antequam copias contra ipsum cogèrent. (5) Suadebant autem, ut primum quidem invaderet Apodotos, deinde vero Ophionenses, post hos Eurytanes, quæ est maxima Ætolorum pars; sermone autem utuntur perquam intellectu difficili, et carnibus crudis vescuntur, ut dicitur; his enim captis ceteros etiam populos deditiorem facile facturos.

XCX. Ille vero Messeniorum, qui in gratia apud eum erant, verbis adductus, præcipue vero, quia credidit, se sine Atheniensium copiis, cum solis Epiroticis sociis, et cum Ætolis posse itinere terrestri proficisci contra Bæotos, per Locros Ozolas ad Cytinium Doricum, Parnassum ad dextram habentem, donec descenderet ad Phocenses, qui propter amicitiam, quæ iis cum Atheniensibus perpetuo intercedebat, ad eandem militiam alacriter venturi esse vel etiam per vim adduci posse videbantur; jam vero Phocensibus finitima est Bœotia; cum omnibus igitur copiis, invidis Acarnanibus, a Leucade solvens, oram maritimum legens ad Sollium navigavit. (2) Consilio autem cum Acarnanibus communicato, quum illi hoc non admisissent, quod Leucadem circumvallare noluisset, ipse cum reliquis copiis Cephalleniorum et Messeniorum et Zacynthiorum et cum Atheniensium trecentis ex suis classariis (nam Coreyæorum quindecim naves abierant) Ætolis bellum intulit. (3) Precedebat autem ex Ceneone Locridis. Isti autem Locri Ozolæ erant socii, eosque cum omnibus suis copiis in loca mediterranea proficisci oportebat, ut illic Atheniensibus præsto essent; quum enim Ætolis essent finitimi et armorum genere similes, propter peritiam pugnæ, qua illi utebantur, et propter locorum notitiam, eorum auxilium in hac expeditione magno usui fore videbatur.

XCVI. Αδύλισάμενος δὲ τῷ στρατῷ ἐν τοῦ Διὸς τοῦ Νεμείου τῷ ἱερῷ, ἐν ᾧ Ἡσίδοσ ὁ ποιητῆς λέγεται ὑπὸ τῶν ταύτη ἀποθανεῖν χρησθὲν αὐτῷ ἐν Νεμέᾳ τοῦτο παθεῖν, ἅμα τῇ ἑῷ ἄραξ ἐπορευέτο ἐς τὴν Αἰτωλίαν. (2) Καὶ αἰρεῖ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ Ποτιδιανίαν καὶ τῇ δευτέρᾳ Κροκύλειον καὶ τῇ τρίτῃ Τείχιον, ἕμνέ τε αὐτοῦ καὶ τὴν λείαν ἐς Εὐπάλιον τῆς Λοκρίδος ἀπέπεμψεν τὴν γὰρ γνώμην εἶχε τᾶλλα καταστρεψάμενος οὕτως ἐπὶ Ὀφιονέας, εἰ μὴ βούλοιντο ξυγχερεῖν, ἐς Νάπακτον ἐπαναχωρήσας στρατεῦσαι ὕστερον. (3) Τοὺς δὲ Αἰτωλοὺς οὐκ ἐλάνθανεν αὐτῇ ἡ παρασκευὴ οὔτε ὅτε τὸ πρῶτον ἐπεβουλεύετο, ἐπειδὴ τε ὁ στρατὸς ἐσεβελήκει, πολλῇ χειρὶ ἐπεβοήθουν πάντες, ὥστε καὶ οἱ ἔσχατοι Ὀφιονεῖν οἱ πρὸς τὸν Μηλιακὸν κόλπον καθήκοντες Βοιωτῆς καὶ Καλλιῆς ἐβοήθησαν.

XCVII. Τῷ δὲ Δημοσθένει τοίνυνδε τι οἱ Μεσσήνιοι παρήνουν, ὅπερ καὶ τὸ πρῶτον ἀναδιδάσκοντες αὐτὸν τῶν Αἰτωλῶν ὡς εἶη βράδια ἡ αἴρεσις, ἵεναὶ ἐκέλευον ὅτι τάχιστα ἐπὶ τὰς κόμας καὶ μὴ μένειν ἕως ἂν ξύμπαντες ἀθροισθέντες ἀντιτάξωνται, τὴν δ' ἐν ποσὶν αἰεὶ πειρᾶσθαι αἰρεῖν. (2) Ὁ δὲ τοῦτοις τε πεισθεὶς καὶ τῇ τύχῃ ἐλπίσας, ὅτι οὐδὲν αὐτῷ ἦναντιοῦτο, τοὺς Λοκροὺς οὐκ ἀναμείνας οὐδ' αὐτῷ ἔδει προσβοήθησαι (ψιλῶν γὰρ ἀκοντιστῶν ἐνδεῆς ἦν μάλιστα) ἐχώρει ἐπὶ Αἰγίτιου, καὶ κατὰ κράτος αἰρεῖ ἐπίωιν. Ὑπέφευγον γὰρ οἱ ἄνθρωποι καὶ ἐκάθηνον ἐπὶ τῶν λόφων τῶν ὑπὲρ τῆς πόλεως· ἦν γὰρ ἐφ' ὕψηλῶν χωρίων, ἀπέγρουσα τῆς θαλάσσης ὀγδοήκοντα σταδίους μάλιστα. (3) Οἱ δὲ Αἰτωλοὶ (βεβοηθηκότες γὰρ ἦδη ἦσαν ἐπὶ τὸ Αἰγίτιον) προσέβαλλον τοῖς Ἀθηναίοις καὶ τοῖς ξυμμάχοις καταθέοντες ἀπὸ τῶν λόφων ἄλλοι ἄλλοθεν καὶ ἐσηκόντιζον, καὶ ὅτε μὲν ἐπίο τοὺς Ἀθηναίους στρατόπεδον, ὑπεχώρουν, ἀναχωροῦσι δὲ ἐπέκειντο. Καὶ ἦν ἐπὶ πολὺ τοιαύτη ἡ μάχη, διώξεις τε καὶ ὑπαγωγαί, ἐν οἷς ἀμφοτέροις ἦσσαν οἱ Ἀθηναῖοι.

XCVIII. Μέχρι μὲν οὖν οἱ τοξόται εἶχον τε τὰ βέλη αὐτοῖς καὶ οἷοι τε ἦσαν χρῆσθαι, οἱ δὲ ἀντιῆγον τοξενόμενοι γὰρ οἱ Αἰτωλοὶ ἄνθρωποι ψιλοὶ ἀνεστέλλοντο· ἐπειδὴ δὲ τοῦ τε τοξάρχου ἀποθανόντος οὗτοι διεσκεδάσθησαν καὶ αὐτοὶ ἐνεκμήχεσαν [καὶ] ἐπὶ πολλὸν τῷ αὐτῷ πόνῳ ξυνεγόμενοι, οἱ τε Αἰτωλοὶ ἐνέκειντο καὶ ἐσηκόντιζον, οὕτω δὲ τραπόμενοι ἔφευγον, καὶ ἐσπίπτοντες ἐς τε χαράδρας ἀνεκβάτους καὶ χωρία ἴων οὐκ ἦσαν ἔμπειροι διεφθίροντο· καὶ γὰρ ὁ ἡγεμὼν αὐτοῖς τῶν ὁδῶν, Χρόμων δ' Μεσσήνιος, ἐτύγχανε τεθνηκώς. (2) Οἱ δὲ Αἰτωλοὶ ἐσακοντίζοντες πολλοὺς μὲν αὐτοῦ ἐν τῇ τροπῇ κατὰ πόδας αἰρούντες ἄνθρωποι ποδώκεις καὶ ψιλοὶ διέφθειρον, τοὺς δὲ πλείους τῶν ὁδῶν ἀμαρτάνοντας καὶ ἐς τὴν ὕλην ἐσφερομένους, ὅθεν διέξοδοι οὐκ ἦσαν, πῦρ κομισάμενοι περιεπιμπρασάν. (3) Πᾶσά τε ἰδέα κατέστη τῆς φυγῆς καὶ τοῦ ὀλέθρου τῷ στρατοπέδῳ τῶν Ἀθηναίων, μόλις τε ἐπὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὸν Οἰνεῶνα τῆς Λοκρίδος, ὅθεν περ καὶ ὠρμήθησαν, οἱ περιγεγόμενοι κατέφευγον. (4) Ἀπέθανον δὲ τῶν τε

XCVI. Quum autem pernocasset cum exercitu in Jovis Nemei templo, in quo ab illius regionis incolis Hesiodus poeta interfectus esse dicitur, quum oraculum accipisset, hoc sibi in Nemea eventurum, sub auroram castris inde motis in Aetoliam proficiscebatur. (2) Atque primo die Potidianiam cepit et secundo Crocyleum et tertio Tichium, ibique substitit et praedam in Eupalium Locridis misit; nam in animo habebat, ubi cetera loca prius in suam potestatem redegisset, ita demum postea adversus Ophionenses, Naupactum reversus, nisi se dedere voluissent, cum suis copiis proficisci. (3) Sed hic apparatus Aetolos non latuit, neque tunc quum primum consilium inibatur, et postquam exercitus irruerat, omnes ingenti manu ei occurrebant, ita ut etiam illi, qui Ophionensium sunt extremi, qui ad Meliacum sinum pertingunt, Bomienses et Callienses, opem tulerint.

XCVII. Demostheni vero idem hoc Messenii suadebant, quod et initio, docentes eum, Aetolorum debellationem facilem esse, hortabantur, ut quom celerrime vicus illorum invaderet, nec exspectaret, donec universi, copiis in unum contractis, ei occurrerent, sed vicus, ut quisque proxime adjacebat, expugnare conaretur. (2) Ille vero his verbis adductus, et fortuna fretus, quod nulla in re ei adversaretur, Locros, quos ei auxilium ferre oportebat, non praestolatus (jaculatorum enim levis armaturae opera potissimum indigebat) adversus Aegitium contendebat, et vi aggressus expugnat. Fuga enim se subducebant oppidam et considebant in tumulis oppido imminentibus; nam in locis excelsis erat situm, a mari distans octoginta ferme stadiis. (3) Aetoli vero (jam enim ad Aegitium opem laturi venerant) Athenienses eorumque socios invadebant, ex tumulis decurrentes alii aliunde et missilia ingerebant, et quoties Atheniensem exercitus accederet, ipsi pedem referebant; illis vero pedem referentibus instabant. Et hujusmodi pugna diu est commissa, ut vicissim insequerentur et se reciperent, quorum in utroque Athenienses erant inferiores.

XCVIII. Quoad igitur sagittariis tela suppeditabant, hisque uti poterant, hi rem sustinebant; nam Aetoli, quod levi armatura utebantur quum sagittis peterentur, reprimebantur; at quum sagittariorum duce interfecto hi dispersi, et ipsi defessi essent, quippe qui diu eodem labore premerentur, et Aetoli instarent, et missilibus eos peterent, ita demum terga verterunt, fugae se dederunt, et incidentes in torrentium alveos exitu carentes, et in loca, quorum erant ignari, perdebantur; nam Chromo Messenius, qui viae dux iis erat, jam obierat. (2) Aetoli vero missilibus eos petentes, multos eorum illic in ipsa fuga pedibus assecuti, quod essent homines pedum velocitate praestantes et levi armatura, perdidit; sed longe plures, qui a viis aberraverant, et in silvam non perviam se contulerant, allato igne concremarunt; (3) denique fugae et interitus omne genus in Atheniensium exercitu cernebatur, et aegre ii, qui superfuerunt, ad mare et Cneonem Locridis, unde profecti erant, fuga se recipere potuerunt. (4) Perierunt autem quum ex sociis

ξυμμάχων πολλοὶ καὶ αὐτῶν Ἀθηναίων δπλίται περι εἴκοσι μάλιστα καὶ ἑκατόν, τοσοῦτοι μὲν τὸ πλῆθος καὶ ἡλικία ἢ αὐτῆ· οὗτοι βέλτιστοι, δὴ ἄνδρες ἐν τῷ πολέμῳ τῷδε ἐκ τῆς Ἀθηναίων πόλεως διεφθάρησαν. Ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ ἕτερος στρατηγὸς Προκλῆς. (5) Τοὺς δὲ νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀνελόμενοι παρὰ τῶν Αἰτωλῶν καὶ ἀναχωρήσαντες ἐς Ναύπακτον ὑπερον ἐς τὰς Ἀθήνας ταῖς ναυσὶν ἐκομίσθησαν. Δημοσθένης δὲ περὶ Ναύπακτον καὶ τὰ χωρία ταῦτα ὑπελείφθη, τοῖς πεπραγμένοις φοβούμενος τοὺς Ἀθηναίους.

XCIX. Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους καὶ οἱ περὶ Σικελίαν Ἀθηναῖοι πλεύσαντες ἐς τὴν Λοκρίδα ἐν ἀποβάσει τέ τινα τοὺς προσβοηθήσαντας Λοκρῶν ἐκράτησαν, καὶ περιπόλιον αἰροῦσιν ὃ ἦν ἐπὶ τῷ Ἄλκι ποταμῷ.

C. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους Αἰτωλοὶ προτέμψαντες πρότερον ἐς τε Κόρινθον καὶ ἐς Λακεδαίμονα πρέσβεις, Τόλοφόν τε τὸν Ὀφριόνα καὶ Βοριάδην τὸν Εὐρυτᾶνα καὶ Τίσανδρον τὸν Ἀπόδωτον, πείθουσι ὥστε σφίσι πέμψαι στρατιὰν ἐπὶ Ναύπακτον διὰ τὴν τῶν Ἀθηναίων ἐπαγωγὴν. (2) Καὶ ἐξέπεμψαν Λακεδαιμόνιοι περὶ τὸ φθινόπωρον τρισχιλίους δπλίτας τῶν ξυμμάχων. Τούτων ἦσαν πεντακόσιοι ἐξ Ἡρακλείας τῆς ἐν Τραχίνι πόλεως τότε νεοκτίστου οὔσης· Σπαρτιάτης δ' ἦρχεν Εὐρύλοχος τῆς στρατιάς, καὶ ξυνηκολούθου αὐτῷ Μακάριος καὶ Μενεδαῖος οἱ Σπαρτιάται.

CI. Ξυλλεγέτος δὲ τοῦ στρατεύματος ἐς Δελφοὺς ἐπεκηρυκεύετο Εὐρύλοχος Λοκροῖς τοῖς Ὀζόλαις διὰ τοῦτον γὰρ ἡ ὁδὸς ἦν ἐς Ναύπακτον, καὶ ἅμα τῶν Ἀθηναίων ἐβούλετο ἀποστῆσαι αὐτούς. (2) Ξυνέπρασαν δὲ μάλιστα αὐτῷ τῶν Λοκρῶν Ἀμφισσῆς, διὰ τὸ τῶν Φωκείων ἔθνος δεδιότες· καὶ αὐτοὶ πρῶτον δόντες ἡμέρους καὶ τοὺς ἄλλους ἔπεισαν δοῦναι φοβουμένους τὸν ἐπίοντα στρατόν, πρῶτον μὲν οὖν τοὺς ἡμέρους αὐτοῖς Μυονέας (ταύτη γὰρ ὀυσεσβολύτατος ἢ Λοκρίς), ἔπειτα Ἴπνέας καὶ Μεσσαπίους καὶ Τριταεῖας καὶ Χαλαίους καὶ Τολοφώνιους καὶ Ἡσσίους καὶ Οἰανθέας· οὗτοι καὶ ξυνεστράτευσον πάντες. Ὀλπαῖοι δὲ ἡμέρους μὲν ἔδοσαν, ἠκολούθου δὲ οὐ· καὶ Ὑαῖοι οὐκ ἔδοσαν ἡμέρους πρὶν αὐτῶν εἶλον κώμην Πόλιον ὄνομα ἔχουσαν.

CII. Ἐπειδὴ δὲ παρεσκευάστο πάντα καὶ τοὺς ἡμέρους κατέθετο ἐς Κυτίνιον τὸ Δωρικόν, ἐχώρει τῷ στρατῷ ἐπὶ τὴν Ναύπακτον διὰ τῶν Λοκρῶν, καὶ πορευόμενος Οἰνεῶνα αἰρεῖ αὐτῶν καὶ Εὐπάλιον· οὐ γὰρ προσεχώρησαν. (2) Γενόμενοι δ' ἐν τῇ Ναυπακτίᾳ, καὶ οἱ Αἰτωλοὶ ἅμα ἤδη προσβεβοηθηκότες, ἐδῆον τὴν γῆν καὶ τὸ προάστειον ἀτείχιστον ὃν εἶλον· ἐπὶ τε Μολύχρειον ἐλθόντες τὴν Κορινθίαν μὲν ἀποικίαν Ἀθηναίων δὲ ὑπῆχουον αἰροῦσιν. (3) Δημοσθένης δὲ ὁ Ἀθηναῖος (ἔτι γὰρ ἐτύγχανεν ὢν μετὰ τὰ ἐκ τῆς Αἰτωλίας περὶ Ναύπακτον) προαισθόμενος τοῦ στρατοῦ καὶ δέισας περὶ αὐτῆς, ἐλθὼν πείθει Ἀκαρνανάς, χαλεπῶς διὰ τὴν ἐκ τῆς Λευκάδος ἀναχώρησιν, βοηθῆσαι Ναυπακτῷ. (4)

multi, tum etiam ex ipsorum Atheniensium militibus gravis armaturæ circiter centum et ferme viginti. Atque tot quidem numero et in eodem atatis flore constituti hi facile præstantissimi viri in hoc bello ex Atheniensium civitate perierunt; periit etiam alter ex ducibus Procles. (5) Quum autem suorum militum cadavera fide publica interposita ab Ætolis accepissent, et Naupactum redissent, postea cum navibus Athenas profecti sunt. Demosthenes vero apud Naupactum et in illius regionis locis remansit, quod ob res a se gestas Athenienses formidaret.

XCIX. Per eadem tempora etiam Athenienses, qui circa Siciliam erant, quum in Locridem navigassent, in quodam excensu e navibus in terram facto, Locros, qui loco auxilium ferebant, superarunt, et præsidium quoddam ceperunt, quod situm erat ad flumen Halecem.

C. Eadem æstate, Ætoli, qui jam antea Corinthum et Lacedæmonem legatos præmiserant Tolophum Ophlionensem et Boriadem Eurytanem et Tisandrum Apodotum, impetrant, ut sibi copias ad Naupactum mitterent, propter Athenienses eo accersitos. (2) Atque miserunt Lacedæmonii sub autumnum tria millia gravis armaturæ sociorum. Horum in numero fuerunt quingenti ex Heraclea urbe in agro Trachinio tunc recens condita; præerat autem copiis Eurylochus Spartanus, eumque Macarius et Menedæus Spartani comitabantur.

CI. Exercitu autem Delphos coacto Eurylochus caduceatorem ad Locros Ozolas præmisit; per illorum enim regionem ad Naupactum iter erat; et simul eos ab Atheniensium societate abducere volebat. (2) Adjuvabant autem eum maxime ex Locris Amphissenses, quia propter Phocensium odium sibi timebant; et quum ipsi primi dedissent obsides, reliquos etiam ad idem faciendum induxerunt, qui hostilibus et exercitus adventum metuebant, et primum quidem finitimos sibi Myonenses (hac enim ager Locrensis aditum habet difficillimum), deinde Ipnenses et Messapios et Tritæenses et Chalæos et Tolophonios et Hessios et Ceanthenses; hi etiam ad eandem expeditionem simul proficiscebantur. Olpæi vero obsides quidem dederunt, sed militiam non item sequebantur, et Hyæi obsides non dederunt, priusquam vicus eorum nomine Polis ab hostibus est captus.

CII. Postquam autem omnia parata fuerint, et obsides in Cytinio Dorico depositi, procedebat cum exercitu per Locrorum agrum Naupactum versus et ex via Cæneonem ipsorum et Eupalium cepit; nam adungere se noluerant. (2) Quum autem in agrum Naupactum pervenissent, et Ætoli simul auxilio jam advenissent, agrum vastabant, et suburbium nullis cinctum muris ceperunt; et Molyerium profecti, quæ Corinthiorum quidem colonia erat, sed Atheniensium imperio parebat, ceperunt. (3) Demosthenes vero Atheniensis (adhuc enim post res in Ætolia gestas circa Naupactum agebat) quum hostilis exercitus adventum præsensisset, et de urbe timeret, ad Acarnanes profectus persuadet iis, ægre quidem propter discessum ex Leucade, ut

Καὶ πέμπουσι μετ' αὐτοῦ ἐπὶ τῶν νεῶν χιλίους ὀπλίτας, οἱ ἐσελθόντες περιεποίησαν τὸ χωρίον· δεῖνόν γὰρ ἦν μὴ μεγάλον ὄντος τοῦ πείλους, ὀλίγων δὲ τῶν ἀμυνομένων, οὐκ ἀντίσχωσιν. (5) Εὐρύλοχος δὲ καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ὡς ἤσθοντο τὴν στρατιὰν ἐσεληλυθυῖαν καὶ ἀδύνατον ὄν τὴν πόλιν βιά ελεῖν, ἀνεχώρησαν, οὐκ ἐπὶ Πελοποννήσου, ἀλλ' ἐς τὴν Αἰολίδα τὴν νῦν καλουμένην Καλυδῶνα καὶ Πλευρώνα καὶ ἐς τὰ ταύτη χωρία καὶ ἐς Πρόσχιον τῆς Αἰτωλίας. (6) Οἱ γὰρ Ἀμπρακιῶται ἐλθόντες πρὸς αὐτοὺς πείθουσιν ὅσπερ μετὰ σφῶν Ἄργεῖ τε τῷ Ἀμφιλοχίῳ καὶ Ἀμφιλοχίᾳ τῇ ἄλλῃ ἐπιχειρήσαι καὶ Ἀκαρνανία ἄμα, λέγοντες ὅτι ἦν τούτων κρατήσωσι, πᾶν τὸ Ἡπειρωτικὸν Λακεδαιμονίοις ζυμμάχον καθεστήσει. (7) Καὶ ὁ μὲν Εὐρύλοχος πεισθεὶς καὶ τοὺς Αἰτωλοὺς ἀφείξ ἡσύχαζε τῷ στρατῷ περὶ τοὺς χώρους τούτους, ἕως τοῖς Ἀμπρακιώταις ἐκστρατεύσασκεν ἐπεὶ τὸ Ἄργος δεοί βοήθει. Καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

CIII. Οἱ δ' ἐν τῇ Σικελίᾳ Ἀθηναῖοι τοῦ ἐπιγιγνομένου χειμῶνος ἐπελθόντες μετὰ τῶν Ἑλλήνων ζυμμάχων, καὶ ὅσοι Σικελῶν κατὰ κράτος ἀρχόμενοι ὑπὸ Συρακοσίων καὶ ζυμμάχων ὄντες ἀποστάντες αὐτοῖς ἀπὸ Συρακοσίων ζυμπολέμου, ἐπ' Ἴνῆσαν τὸ Σικελικὸν πόλισμα, οὗ τὴν ἀκρόπολιν Συρακοσίοι εἶχον, προσέβαλον, καὶ ὡς οὐκ ἐδύνατο ελεῖν, ἀπέησαν. (2) Ἐν δὲ τῇ ἀναχωρήσει ὑστέροισι Ἀθηναίων τῶς ζυμμάχους ἀναχωροῦσιν ἐπιτίθενται οἱ ἐκ τοῦ τειγίσματος Συρακοσίοι, καὶ προσπεσόντες τρέπουσι τὸ μέρος τι τοῦ στρατοῦ καὶ ἀπέκτειναν οὐκ ὀλίγους. (3) Καὶ μετὰ τούτου ἀπὸ τῶν νεῶν ὁ Λάχης καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τὴν Λοκρίδα ἀποδάσει τινας ποιησάμενοι κατὰ τὸν Καϊκίον ποταμὸν τοὺς προσδοχοῦντας Λοκρῶν μετὰ Προζένου τοῦ Καπάτωνος ὡς τριακοσίου μάχῃ ἐκράτησαν καὶ ὅπλα λαβόντες ἀπεχώρησαν.

CIV. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος καὶ Δῆλον ἐκάθηραν Ἀθηναῖοι κατὰ χρῆσμον δὴ τινα. Ἐκάθηρε μὲν γὰρ καὶ Πεισίστρατος ὁ τύραννος πρότερον αὐτὴν, οὐχ ἄπασαν ἀλλ' ὅσον ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἐφεωρᾶτο τῆς νήσου τότε δὲ πᾶσα ἐκαθάρθη τοιῶδε τρόπῳ. (2) Θῆκαι ὅσαι ἦσαν τῶν τεθνεώτων ἐν Δήλῳ, πάσας ἀνέλιον, καὶ τὸ λοιπὸν προσεῖπον μὴτε ἐναποθνῆσκειν ἐν τῇ νήσῳ μῆτε ἐντίκειν, ἀλλ' ἐς τὴν Ῥήνειαν διακομιζέσθαι. Ἀπέχει δὲ ἡ Ῥήνεια τῆς Δήλου οὕτως ὀλίγον ὅσπερ Πολυκράτης ὁ Σαμίῳν τύραννος, ἰσχύσας τινα χρόνον ναυτικῶ καὶ τῶν τε ἄλλων νήσων ἄρξας καὶ τὴν Ῥήνειαν ἐλών, ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Δηλίῳ ἁλύσει δῆσας πρὸς τὴν Δῆλον. Καὶ τὴν πεντετηρίδα τότε πρῶτον μετὰ τὴν κάθηρσιν ἐποίησαν οἱ Ἀθηναῖοι, τὰ Δῆλια. (3) Ἦν δὲ ποτε καὶ τὸ πάλαι μεγάλη ἕνοδος ἐς τὴν Δῆλον τῶν Ἴωνων τε καὶ περικτιόνων νησιωτῶν· ζῦν τε γὰρ γυναῖξί καὶ παισὶν ἐθειῶρον, ὡς περ νῦν ἐς τὰ Ἐφέσια Ἴωνες, καὶ ἀγῶν ἐποιεῖτο αὐτόθι καὶ γυμνικὸς καὶ μουσικὸς, χοροὺς τε ἀνήγον αἱ πόλεις. (4) Δηλοῖ δὲ μάλιστα Ὅμηρος ὅτι τοιαῦτα ἦν ἐν τοῖς ἔπεισι τοῖσδε ἃ ἔστιν ἐκ προοιμίου Ἀπολλωνος:

Naupacto subsidio venirent. (4) Et cum eo mille gravis armaturæ milites navibus vectos miserunt, qui urbem ingressi tutam reddiderunt; metus enim vehementis erat, ne, quum magnus esset murorum ambitus, et pauci propugnatores, resistere hi non possent. (5) Eurylochus vero, et qui cum eo erant, quum intellexissent, copias in urbem ingressas, eamque expugnari non posse, se receperunt, non in Peloponnesum, sed in Æolidem, quæ nunc vocatur, Calydonem et Pleuronem, et in alia illius regionis loca, et in Proschium Ætoliæ. (6) Nam Ampraciotæ ad eos profecti iis persuaserunt, ut secum Argos Amphilochicum et ceteram Amphilochiam, et simul Acarnaniam aggredierentur, demonstrantes fore, ut, si hæc in suam potestatem redeissent, tota Epirotica gens societatem cum Lacedæmoniiis contraheret. (7) Atque Eurylochus quidem horum verbis adductus dimissis Ætolis circum illa loca cum exercitu quiescebat, donec Ampraciotis ad militiam profectis ad Argos subsidio venire oporteret. Atque hæc æstas finiebatur.

CIII. Sequente autem hieme Athenienses, qui in Sicilia erant, cum sociis Græcis, et Siculis barbaris, quotquot violento Syracusanorum imperio pressi iisque societate conjuncti defectione a Syracusanis facta, ipsos in hoc bello juvabant, Inessam Siciliæ oppidum, cujus arcem Syracusani tenebant, aggressi sunt, et quum expugnare non possent, abibant. (2) In ipso autem receptu, Syracusani, qui in arce erant, Atheniensium socios, qui post illos regrediebantur, invaserunt, et impressione in eos facta, aliquam exercitus partem in fugam vertunt, et non paucos occidunt. (3) Postea vero Laches et Athenienses, exscensu e navibus in nonnulla Locridis loca facto, ad Caicinum fluvium Locros, qui cum Proxeno Capatonis filio ad vim arcendam occurrerant, circiter trecentos prælio superarunt, armisque detractis abierunt.

CIV. Eadem hieme etiam Delum lustrarunt Athenienses ex oraculo quodam. Nam et antea quidem Pisistratus tyrannus eam lustraverat, non totam, sed tantum modo insulæ spatium, quantum a templo prospici poterat; tunc vero tota expiata est hoc modo. (2) Quæcunque in Delo defunctorum monumenta erant, omnia sustulerunt, et edixerunt, ne quis in posterum in insula moreretur, neve mulier in ea pareret, sed in Rheneam insulam transportarentur. Distat autem Rhenea tam parvo intervallo a Delo, ut Polycrates Samiorum tyrannus, qui quondam ad aliquod tempus et classe potens fuit et quum aliarum insularum imperium tenuit, tum etiam Rheneam cepit, hanc Apollini Delio consecraverit, ad Delum catena religatam. Tunc quoque primum Athenienses post lustrationem festum quinquennale Delia instituerunt. (3) Erat autem et prisca temporibus in Delo frequens Ionum et accolarum ex insulis circumjacentibus conventus; nam cum uxoribus et liberis ad spectacula conveniebant, ut nunc Iones ad Ephesia, et certamen illic fiebat et gymnicum et musicum, chorosque mittebant civitates. (4) Imprimis autem Homerus declarat, ita tum rem esse, his versibus, qui sunt ex hymno Apollinis:

Ἄλλ' ὅτε Δήλῳ, Φοῖβε, μάλιστα γὰρ θυμὸν ἐτέρφθης,
ἔνθα τοι ἐλκεχίτωνες Ἰάονες ἠγερῆθονται
σὺν σφοῖσιν τεκέεσσι γυναῖξί τε σὴν ἐς ἀγυαῖαν·
ἔνθα σε πυγμαχίῃ τε καὶ ὄρχηστῷ καὶ αἰοδῇ
μνησάμενοι τέρπουσιν, ὅταν καθέσασιν ἀγῶνα.

(5) Ὅτι δὲ καὶ μουσικῆς ἀγῶν ἦν καὶ ἀγωνιούμενοι ἐφοίτων, ἐν τοῖσδε αὖ ὁηλοῖ, ἃ ἐστὶν ἐκ τοῦ αὐτοῦ προοιμίου· τὸν γὰρ Δηλιακὸν χορὸν τῶν γυναικῶν ὑμνήσας ἐτελεύτα τοῦ ἐπαίνου ἐς τὰδε τὰ ἔπη, ἐν οἷς καὶ ἑαυτοῦ ἐπεμνήσθη·

Ἄλλ' ἄγεθ', ἰλῆκοι μὲν Ἀπόλλων Ἀρτέμιδι ξύν,
χαίρετε δ' ὕμεις πᾶσαι. Ἐμῶδε δὲ καὶ μετόπισθεν
μνήσασθ', ὅπποτε κέν τις ἐπιχθονίαν ἀνθρώπων
ἐνθάδ' ἀνεῖρηται ταλαπειρός ἄλλος ἐπελθὼν
« ὦ κοῦραι, τίς δ' ὕμιν ἀνὴρ ἥδιστος αἰοιδῶν
ἐνθάδε πωλεῖται, καὶ τέφ' ἔτερπεσθε μάλιστα; »
ὕμεις δ' εὖ μάλα πᾶσαι ὑποκρίνασθ' εὐφρῆμος
« τυφλὸς ἀνὴρ, οἰκεῖ δὲ Χίῳ ἐνὶ παιπαλόεσση. »

(6) Τοσαῦτα μὲν Ὅμηρος ἐτεκημῆρῶσεν ὅτι ἦν καὶ τὸ πάλαι μεγάλη ξύνοδος καὶ ἐορτὴ ἐν τῇ Δήλῳ· ὕστερον δὲ τοὺς μὲν χοροὺς οἱ νησιῶται καὶ οἱ Ἀθηναῖοι μεθ' ἱερῶν ἐπεμπον, τὰ δὲ περὶ τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰ πλεῖστα κατελύθη ὑπὸ ζυμφορῶν, ὡς εἰκός, πρὶν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι τότε τὸν ἀγῶνα ἐποίησαν καὶ ἵπποδρομίας, ὃ πρότερον οὐκ ἦν.

CV. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος Ἀμπρακιῶται, ὥσπερ ὑποσχόμενοι Εὐρυλόχῳ τὴν στρατιάν κατέσχον, ἐκστρατεύονται ἐπὶ Ἄργος τὸ Ἀμφιλοχικὸν τρισηλίους δπλίταις, καὶ ἐσθαλόντες ἐς τὴν Ἀργεῖαν καταλαμβάνουσιν Ὀλπας, τεῖχος ἐπὶ λόφῳ ἰσχυρὸν πρὸς τῇ θαλάσῃ, ὃ ποτε Ἀκαρναῖες τειχισάμενοι κοινῷ δικαστηρίῳ ἐχρῶντο· ἀπέχει δὲ ἀπὸ τῆς Ἀργεῖων πόλεως ἐπιθαλασσίας οὔσης πέντε καὶ εἴκοσι σταδίου μάλιστα. (2) Οἱ δὲ Ἀκαρναῖες οἱ μὲν ἐς Ἄργος ξυνεβοήθουν, οἱ δὲ τῆς Ἀμφιλοχίας ἐν τούτῳ τῷ χωρίῳ ὃ Κρῆναι καλεῖται, φυλάσσοντες τοὺς μετὰ Εὐρυλόχῳ Πελοποννησίους μὴ λάθωσι πρὸς τοὺς Ἀμπρακιώτας διελθόντες, ἐστρατοπεδεύσαντο· (3) πέμπουσι δὲ καὶ ἐπὶ Δημοσθένην τὸν ἐς τὴν Αἰτωλίαν Ἀθηναίων στρατηγῆσαντα, ὅπως σφίσιν ἠγεμῶν γίγνηται, καὶ ἐπὶ τὰς εἴκοσι ναῦς Ἀθηναίων αἱ ἔτυχον περὶ Πελοπόννησον οὔσαι, ὧν ἦρχεν Ἀριστοτέλης τε ὁ Τιμοκράτους καὶ Ἱεροφῶν ὁ Ἀντιμνήστου. (4) Ἀπέστειλαν δὲ καὶ ἄγγελον οἱ περὶ τὰς Ὀλπας Ἀμπρακιῶται ἐς τὴν πόλιν κελεύοντες σφίσι βοηθεῖν πανδημεί, δεδιότες μὴ οἱ μετ' Εὐρυλόχῳ οὐ δύνωνται διελθεῖν τοὺς Ἀκαρναῖας καὶ σφίσιν ἢ μονοθεῖσιν ἢ μάχῃ γένηται ἢ ἀναχωρεῖν βουλομένοις οὐκ ἦ ἀσφαλές.

CVI. Οἱ μὲν οὖν μετ' Εὐρυλόχῳ Πελοποννήσιοι ὡς ἤσθοντο τοὺς ἐν Ὀλπαῖς Ἀμπρακιώτας ἤκοντας, ἄραντες ἐκ τοῦ Προσχίου ἐβοήθουν κατὰ τάχος, καὶ διαδάντες τὸν Ἀγελῶν ἐχώρουν δι' Ἀκαρνανίας οὔσης ἐρήμου διὰ τὴν ἐς Ἄργος βοήθειαν, ἐν δεξιᾷ μὲν ἔχοντες τὴν Στρατιῶν πόλιν καὶ τὴν φρουρὰν αὐτῶν, ἐν ἀριστερᾷ δὲ τὴν ἄλλην Ἀκαρνανίαν. (2) Καὶ διελθόντες τὴν Στρατιῶν

Sed quum plurima mens tua gaudia cepit, Apollo,
Deli cum natis ubi conjugibusque frequentes
Iones in longa celebrant tua compita veste;
illic cestibus et cantu gratisque choreis
te oblectant memores posito certamine sacro.

(5) Fuisse autem musices etiam certamen et certaturos ventitasse, his item versibus indicat, qui sunt ex eodem Apollinis hymno; nam postquam Deliacum mulierum chorum celebravit, laudationem his versibus finiebat, in quibus et sui ipsius mentionem fecit.

Verum agedum, nobis adsis cum Phœbe Diana,
vos etiam cunctæ me discedente valetæ,
et memores estote mei posthac, homo si quis
venerit huc alius peregre, dicatque: « Puellæ,
quis vir in his versans unquam dulcissimus oris
pectora præcipue demulsit vestra canendo? »
vos uno assensu sic respondete faventes:
« Vir qui luminibus captus Chion incolit altam. »

(6) Hæc igitur argumenta Homerus præbuit, etiam priscis temporibus ingentem conventum et celebritatem in Delo fieri consuevisse; postea vero Athenienses et insularum incolæ cætus quidem saltatorum cum sacris eo mittebant, sed certamina et cetera pleraque, ut credibile est, adversis casibus exoluerunt, donec Athenienses certamen tunc instituerunt, et equorum etiam cursum, quod ante non fuerat.

CV. Eadem hieme Ampraciotæ expeditionem, qua Eurylocho promissa ejus exercitum retinuerant, adversus Argos Amphilocheicum suscipiunt cum tribus millibus gravis armaturæ militum, et, irruptione in agrum Argivum facta, Olpas occupant, castellum in colle munitum prope mare, quod Acarnanes quondam quum munivissent, communi juridici conventus loco utebantur; ab Argivorum autem urbe, quæ est maritima, fere quinque et viginti stadiis distat. (2) Sed Acarnanes partim copiis coactis ad Argos suppetias ferebant, partim castra posuerunt in eo Amphilochiæ loco, qui Fontes vocatur, observantes Peloponnesios, qui cum Eurylocho erant, ne clam ad Ampraciotas transirent; (3) mittunt præterea et ad Demosthenem, qui Atheniensium copias in Ætoliâ duxerat, ut sibi dux esset, et ad viginti Atheniensium naves, quæ circa Peloponnesum erant, quibus præerat Aristoteles Timocratis, et Hierophon Antimnesti filius. (4) Mittunt verò etiam, qui apud Olpas erant, Ampraciotæ nuntium in urbem, rogantes, ut populus universis copiis auxilium sibi ferret, quia verebantur, ne Eurylochos et qui cum eo erant, Acarnaniam pertransire non possent, atque ita sibi vel solis relictis prælium esset committendum, vel si domum redire voluissent, minime tutum esset.

CVI. Eurylochos igitur ac Peloponnesii, qui cum eo erant, simul atque Ampraciotas, qui apud Olpas erant, advenire intellexerunt, castris e Proschio motis ad opem iis ferendam confestim proficiscuntur, et Acheloo transmissio iter per Acarnaniam faciunt, quæ propter subsidium Argos nisum præsidii erat nudata, ad dextram quidem habentes Stratiurum urbem et ipsorum præsidium, ad sinistram vero reliquam Acarnaniam. (2) Quum autem Stratiurum agrum

γῆν ἐχώρου διὰ τῆς Φυτίας καὶ αὐθῆς Μεδεῶνος παρ' ἔσχατα, ἔπειτα διὰ Λιμναίας· καὶ ἐπέβησαν τῆς Ἀγραίων, οὐκέτι Ἀκαρνανίας, φιλίας δὲ σφίσι. (3) Λαθόμενοι δὲ τοῦ Θυάμου ὄρους, ὃ ἐστὶν ἀγροίκον, ἐχώρου δι' αὐτοῦ καὶ κατέβησαν ἐς τὴν Ἀργεῖαν νυκτὸς ἤδη, καὶ διεξελθόντες μεταξὺ τῆς τε Ἀργεῖαν πόλειος καὶ τῆς ἐπὶ Κρήνης Ἀκαρνανῶν φυλακῆς ἔλαθον καὶ προσέμειζαν τοῖς ἐν Ὀλπαῖς Ἀμπρακιώταις.

CVII. Γενόμενοι δὲ ἀθρόοι ἅμα τῇ ἡμέρᾳ καθίζουσιν ἐπὶ τὴν Μητρόπολιν καλουμένην καὶ στρατόπεδον ἐποίησαντο. Ἀθηναῖοι δὲ ταῖς εἴκοσι ναυσὶν οὐ πολλῶ ὕστερον παραγίγνονται ἐς τὸν Ἀμπρακικὸν κόλπον βοηθοῦντες τοῖς Ἀργείοις, καὶ Δημοσθένης Μεσσηνίων μὲν ἔχων διακοσίους ὀπλίτας, ἐξήχοντα δὲ τοξότας Ἀθηναίων. (2) Καὶ αἱ μὲν νῆες περὶ τὰς Ὀλπας τὸν κόλπον ἐκ θαλάσσης ἐφύρουν· οἱ δὲ Ἀκαρνανες καὶ Ἀμφιλόχων ὀλίγοι (οἱ γὰρ πλείους ὑπὸ Ἀμπρακιωτῶν βία κατείχοντο) ἐς τὸ Ἄργος ἤδη ξυνηλυθότες παρεσκευάζοντο ὡς μαχοῦμενοι τοῖς ἐναντίοις, καὶ ἠγεμόνα τοῦ παντὸς ξυμμαχικοῦ αἰροῦνται Δημοσθένη μετὰ τῶν σφετέρων στρατηγῶν. (3) Ὁ δὲ προσαγαθὸν ἐγγὺς τῆς Ὀλπης ἐστρατοπεδεύσατο, χαράδρα δ' αὐτοῦς μεγάλη διείργεν. Καὶ ἡμέρας μὲν πέντε ἤσυχον, τῆ δ' ἕκτη ἐτάσσοντο ἀμφοτέροι ὡς ἐς μάχην. Καὶ μείζον γὰρ ἐγένετο καὶ περιέσχε τὸ τῶν Πελοποννησίων στρατόπεδον, ὃ Δημοσθένης δεῖσας μὴ κυκλωθῆ λογίξει ἐς δόδον τινα κοίλην καὶ λοχμῶδη ὀπλίτας καὶ ψιλούς ξυναμφοτέρους ἐς τετρακοσίους, ὅπως κατὰ τὸ ὑπέρεχον τῶν ἐναντίων ἐν τῇ ξυνόδῳ αὐτῇ ἐξαναστάντες οὗτοι κατὰ νότου γίγνωνται. (4) Ἐπεὶ δὲ παρεσκευάστο ἀμφοτέροις, ἤσαν ἐς χεῖρας, Δημοσθένης μὲν τὸ δεξιὸν κέρας ἔχων μετὰ Μεσσηνίων καὶ Ἀθηναίων ὀλίγων (τὸ δὲ ἄλλο Ἀκαρνανῶνες ὡς ἕκαστοι τεταγμένοι ἐπεῖχον, καὶ Ἀμφιλόχων οἱ παρόντες ἀκοντισταί), Πελοποννήσιοι δὲ καὶ Ἀμπρακιῶται ἀναμειξ τεταγμένοι πλὴν Μαντινέων· οὗτοι δὲ ἐν τῷ εὐώνυμῳ μᾶλλον, καὶ οὐ τὸ κέρας ἄκρον ἔχοντες, ἀθρόοι ἦσαν, ἀλλ' Εὐρύλοχος ἔσχατον εἶχε τὸ εὐώνυμον καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, κατὰ Μεσσηνίους καὶ Δημοσθένην.

CVIII. Ὡς δ' ἐν χερσὶν ἤδη ὄντες περιέσχον τῷ κέρα οἱ Πελοποννήσιοι καὶ ἐκυκλοῦντο τὸ δεξιὸν τῶν ἐναντίων, οἱ ἐκ τῆς ἐνέδρας Ἀκαρνανες ἐπιγενόμενοι αὐτοῖς κατὰ νότου προσπίπτουσί τε καὶ τρέπουσιν, ὥστε μῆτε ἐς ἀλκὴν ὑπομείναι φοβηθέντας τε ἐς φυγὴν καὶ τὸ πλεόν τοῦ στρατεύματος καταστήσαι· ἐπειδὴ γὰρ εἶδον τὸ κατ' Εὐρύλοχον καὶ ὃ κράτιστον ἦν διαφθειρόμενον, πολλῶ μᾶλλον ἐφοβοῦντο. Καὶ οἱ Μεσσηνιοὶ ὄντες ταύτη μετὰ τοῦ Δημοσθέους τὸ πολλὸ τοῦ ἔργου ἐξῆλλον. (2) Οἱ δὲ Ἀμπρακιῶται καὶ οἱ κατὰ τὸ δεξιὸν κέρας ἐνίκων τὸ καθ' ἑαυτοὺς καὶ πρὸς τὸ Ἄργος ἀπεδίωξαν· καὶ γὰρ μαχιμώτατοι τῶν περὶ ἐκεῖνα τὰ χωρία τυγχάνουσιν ὄντες. (3) Ἐπαναχωροῦντες δὲ ὡς ἑώρων τὸ πλεόν νενικημένον καὶ οἱ ἄλλοι Ἀκαρνανες σφίσι προσέκειντο, χαλεπῶς διεσώζοντο ἐς τὰς Ὀλπας

pertransissent, ibant per Phytiam et rursus per Medeonem prope extremos fines, deinde per Limnaeam, et illinc ingressi sunt in Agræorum terram, quæ non item Acarnaniæ pars est, sed ipsis amica. (3) Thyamum autem montem nacti, qui est incultus, per eum transibant, et in agrum Argivum descenderunt, quum jam nox esset, quumque inter Argivorum urbem et Acarnanum præsidium, quod erat ad Fontes, clam transissent, cum Ampraciotis, qui apud Olpas erant, se conjunxerunt.

CVII. Junctis autem castris simul atque illuxit, consistunt ante urbem, quæ Metropolis appellatur, ibique castra fecerunt. Athenienses vero non multo post cum viginti navibus ad sinum Ampracicum advenerunt opem Argivis laturi, et Demosthenes cum ducentis gravis armaturæ militibus Messeniis, et sexaginta sagittariis Atheniensibus. (2) Atque naves quidem ad Olpas collem a mari stationem habebant; Acarnanes vero, et Amphilochorum aliquot (nam eorum plerique ab Ampraciotis per vim detinebantur) quum Argos jam convenissent, ad prælium cum adversariis committendum se præparabant, et Demosthenem totius socialis exercitus ducem cum suis prætoribus elegerunt. (3) Ille vero copiis ad Olpam adductis castra posuit; ingens autem terre vorago utraque castra dirimebat. Et per quinque quidem dies quiescebant, sexto autem utrique ad prælium se instruebant. Atque quum Peloponnesiorum acies major, et longe latiore circuitu esset, Demosthenes veritus, ne circumveniretur, in insidiis in via quadam cava et dumosa collocat ex gravi et ex levi armatura promise ad quadringentos milites, ut ab ea parte, qua hostis acies latus porrigebatur, isti in ipso congressu surgentes ex insidiis eum a tergo aggredirentur. (4) Ubi vero utrique parati fuerunt, ad manus venerunt, Demosthenes quidem dextrum cornu obtinens cum Messeniis, et paucis Atheniensibus (reliquam vero aciem Acarnanes pro se quique et Amphilochorum jaculatores, qui aderant, obtinebant), Peloponnesii vero et Ampraciotæ promise instructi exceptis Mantiniensibus; hi enim in lævo potius, non tamen extremo in cornu conferti stabant; sed Eurylochus, et qui cum eo erant, e regione Messeniorum et Demosthenis, extremum lævum cornu tenebant.

CVIII. Quum autem, manibus inter se jam consertis, Peloponnesii cornu latus porrigerent et dextrum adversariorum circumvenirent, Acarnanes, qui in insidiis collocati erant, eos a tergo adoriuntur, factaque impressione in fugam vertunt, ita ut nec primum ipsorum impetum sustinerent, et tertii majorem exercitus partem in fugam conjecerint; postquam enim cornu, cui præerat Eurylochus, quod erat firmissimum, cædi viderunt, multo magis metuere cœperunt. Et Messenii, qui cum Demosthene ab ea parte in acie stabant, rem magna ex parte conjecerunt. (2) At Ampraciotæ, et qui in dextro cornu collocati erant, hostilem aciem sibi oppositam vicerunt, et ad Argos usque sunt persecuti; etenim omnium, qui circum illa loca habitant, sunt pugnacissimi. (3) Sed quum se recipere, postquam majorem suarum copiarum partem victam viderant, impetumque in eos ceteri Acarnanes faciebant, ad Olpas agræ confugiebant,

καὶ πολλοὶ ἀπέθανον αὐτῶν, ἀτάκτως καὶ οὐδενὶ κόσμῳ προσπίπτοντες πλὴν Μαντινέων· οὗτοι δὲ μάλιστα ζυνταταγμένοι παντὸς τοῦ στρατοῦ ἀνεχώρησαν. Καὶ ἡ μὲν μάχη ἐτελεύτη ἕως ὅσῃ.

CIX. Μενεδαῖος δὲ τῇ ὑστεραίᾳ Εὐρυλόχου τεθνεώτος καὶ Μακαρίου αὐτὸς παρειληφὼς τὴν ἀρχήν, καὶ ἀπορῶν μεγάλης ἥσσης γεγεννημένης ὅτι τρόπῳ ἡ μένων πολιορκήσεται ἕκ τε γῆς καὶ ἕκ θαλάσσης ταῖς Ἀττικαῖς ναυσὶν ἀποκεκλημένος, ἡ καὶ ἀναχωρῶν διασωθήσεται, προσφέρει λόγον περὶ σπονδῶν καὶ ἀναχωρήσεως Δημοσθένει καὶ τοῖς Ἀκαρνάνων στρατηγοῖς, καὶ περὶ νεκρῶν ἅμα ἀναίρεσεως. (2) Οἱ δὲ νεκροὺς μὲν ἀπέδοσαν καὶ τροπαῖον αὐτοὶ ἔστησαν καὶ τοὺς ἑαυτῶν τριακοσίου μάλιστα ἀποθανόντας ἀνείλοντο, ἀναχώρησιν δὲ ἕκ μὲν τοῦ προφανοῦς οὐκ ἔσπεισαντο ἅπασιν, κρύφα δὲ Δημοσθένης μετὰ τῶν ξυστρατηγῶν Ἀκαρνάνων σπένδονται Μαντινεῦσι καὶ Μενεδαίῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἄρχουσι τῶν Πελοποννησίων καὶ ὅσοι αὐτῶν ἦσαν ἀξιολογιώτατοι ἀποχωρεῖν κατὰ τάχος, βουλόμενος φιλοῦσαι τοὺς Ἀμπρακιώτας τε καὶ τὸν μισθοφόρον ὄχλον τὸν ξενικόν, μάλιστα δὲ Λακεδαιμονίους καὶ Πελοποννησίους διαβαλεῖν ἐς τοὺς ἐκείνην χρίξων Ἕλληνας ὡς καταπροδόντες τὸ ἑαυτῶν προουργιαιότερον ἐποίησαντο. (3) Καὶ οἱ μὲν τοὺς τε νεκροὺς ἀνείλοντο καὶ διὰ τάχους ἔθαπτον, ὡςπερ ὑπῆρχεν, καὶ τὴν ἀποχώρησιν κρύφα οἷς ἐδόδοτο ἐπεθύλευον·

CX. τῷ δὲ Δημοσθένει καὶ τοῖς Ἀκαρνᾶσιν ἀγγέλλεται τοὺς Ἀμπρακιώτας τοὺς ἕκ τῆς πόλεως πανδημει κατὰ τὴν πρώτην ἕκ τῶν Ὀλοπῶν ἀγγελίαν ἐπιβηθεῖν διὰ τῶν Ἀμφιλόχων, βουλομένους τοῖς ἐν Ὀλοπαις ζυμμίξαι, εἰδότας οὐδὲν τῶν γεγεννημένων. (2) Καὶ πέμπει εὐθὺς τοῦ στρατοῦ μέρος τι τὰς ὁδοὺς προλογοῦντας καὶ τὰ καρτερὰ προκαταληψομένους, καὶ τῇ ἄλλῃ στρατιᾷ ἅμα παρεσκευάζετο βοθηεῖν ἐπ' αὐτοὺς.

CXI. Ἐν τούτῳ δ' οἱ Μαντινῆς καὶ οἷς ἔσπειστο, πρόφασιν ἐπὶ λαχανισμῶν καὶ φρυγάνων ζυλλογὴν ἐξεληθόντες, ὑπαπήσαν κατ' ὀλίγους, ἅμα ζυλλέγοντες ἐφ' ἃ ἐξήλθον ὀρθεν. Προκεχωρηκότες δὲ ἦδη ἀποθεν τῆς Ὀλοπῆς θῆσσαν ἀπεγώρουν. (2) Οἱ δ' Ἀμπρακιῶται καὶ οἱ ἄλλοι, ὅσοι μὲν ἐτύγχανον οὕτως ἀθρόοι ζυνηθόντες, ὡς ἔγνωσαν ἀπίοντας, ὄρησαν καὶ αὐτοὶ καὶ ἔθεον δρόμῳ, ἐπικαταλαβὴν βουλόμενοι. (3) Οἱ δὲ Ἀκαρνᾶνες τὸ μὲν πρῶτον καὶ πάντας ἐνόμισαν ἀπίενα ἄσπόνδους ὁμοίως, καὶ τοὺς Πελοποννησίους ἐπεδίωκον, καὶ τινὰς αὐτῶν τῶν στρατηγῶν κωλύοντας καὶ φάσκοντας ἐσπεῖσθαι αὐτοῖς ἠρόντισέ τις, νομίσας καταπροδίδοσθαι σφᾶς· ἔπειτα μέντοι τοὺς μὲν Μαντινέας καὶ τοὺς Πελοποννησίους ἀφίεσαν, τοὺς δ' Ἀμπρακιώτας ἔκτεινον. (4) Καὶ ἦν πολλὴ ἔρις καὶ ἄγνοια εἴτε Ἀμπρακιώτης τίς ἐστιν εἴτε Πελοποννησίος. Καὶ ἐς διακοσίους μὲν τινὰς αὐτῶν ἀπέκτειναν· οἱ δ' ἄλλοι διέφυγον ἐς τὴν Ἀγραῖδα ὄμορον οὔσαν, καὶ Σαλύνθιος αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀγραίων φίλος ὦν ὑπέδξαστο.

CXII. Οἱ δ' ἕκ τῆς πόλεως Ἀμπρακιῶται ἀφικνοῦν-

et multi eorum obierunt, dum in Olpas perturbatis ordinibus et nulla rei militaris disciplina servata irruunt, præter Mantinenses; hi enim totius exercitus maxime compositi se receperant. Atque pugna quidem fiebatur sub vesperum.

CIX. Menedæus, vero postridie defuncto Eurylocho et Macario, ipse imperium suscepit, et ob ingentem cladem acceptam dubitans, quonam modo aut obsidionem perferret, si maneret, terra marique navium Atticarum præsidii circumseptus, aut etiam recedens evaderet, apud Demosthenem et Acarnanum duces sermonem infert de fœdere et discessu, et de recipiendis simul suis militibus in acie cæsis. (2) Illi vero milites quidem cæsos reddiderunt, ipsique tropæum statuerunt, et suos ferme ad trecentos, qui in prælio ceciderant, susceperunt; abeundi vero facultatem non palam omnibus facto fœdere dederunt, sed clam Demosthenes cum Acarnanibus prætoribus, suis collegis, fœdus faciunt cum Mantinensibus et Menedæo et reliquis Peloponnesiorum ducibus, et quicunque inter illos dignitate maxime præstabant, ut quamprimum abirent, eo consilio, ut Ampraciotas turbamque militum mercede conductorum nudaret, præcipue vero, ut Lacedæmonios et Peloponnesios apud illius regionis Græcos in invidiam adduceret, quod illos prodidissent, et suo magis commodo prospexissent. (3) Atque hi quidem suorum cadavera receperunt, et pro præsentī rerum copia festinabundi ea sepelierunt, et reditum clam ii, quibus concessus erat, meditabantur.

CX. Demostheni autem et Acarnanibus nuntiat, Ampraciotas, qui in sua urbe erant, primo illo nuntio, quem ex Olpis acceperant, excitos universis copiis per Amphiloichiam ad opem suis ferendam venire, cupientes cum illis, qui in Olpis erant, se conjungere rerum ante gestarum prorsus ignaros. (2) Quamobrem confestim mittit aliquam copiarum partem ad vias insidiis obsidendas, et ad munitissima quæque loca præoccupanda, et simul cum reliquis copiis ad opem suis contra illos ferendam se parabat.

CXI. Interea vero Mantinenses et ceteri, quibus abeundi potestas pactis induciis data erat, per causam olerum et cremiorum colligendorum egressi, se subtrahebant rari, et colligentes inter abeundum ea, quorum causa scilicet exierant. Quum autem ab Olpa jam longe progressi essent, tunc se ocuis proripiebant. (2) Ampraciotæ vero et reliqui, qui sic frequentes convenerant, quum suos abire animadvertissent, ipsi quoque magna contentione, cursuque concitate currere cœperunt, quod eos assequi vellent. (3) Acarnanes vero, primum quidem vel omnes pariter nullis induciis factis abire existimant, et ideo Peloponnesios persequabantur; quietiam in quosdam e suis ducibus, insequi vetantes, ac dicentes, illos data fide abire, aliquis tela jaculatus est ratus se cum suis prodi; deinde tamen Mantinenses quidem et Peloponnesios dimittebant, Ampraciotas vero cædebant. (4) Eratque magna contentio, et ignoratio, num quis Ampraciota, an Peloponnesius esset. Atque ad ducentos fere eorum interfecerunt; ceteri vero in Agraidem, quæ finitima erat, diffugerunt, et Salynthius Agræorum Rex, qui eorum amicus esset, eos excepit.

CXII. Ampraciotæ vero, qui ex urbe veniebant, ad Ido-

ται ἐπ' Ἰδομένην. Ἐστὸν δὲ δύο λόφω ἡ Ἰδομένην ὑψηλῶ· τούτων τὸν μὲν μείζων νυκτὸς ἐπιγενομένης οἱ προαποσταλέντες ὑπὸ τοῦ Δημοσθένους ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου ἔλαθόν τε καὶ ἔφθασαν προκαταλαβόντες, τὸν δ' ἐλάσσω ἔτυγον οἱ Ἀμπρακιῶται προαναβάντες καὶ κῦλισαντο. (2) Ὁ δὲ Δημοσθένης δειπνήσας ἐχώρει καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα ἀπὸ ἐσπέρας εὐθύς, αὐτὸς μὲν τὸ ἡμισυ ἔχων ἐπὶ τῆς ἐσβολῆς, τὸ δ' ἄλλο διὰ τῶν Ἀμφιλοχιῶν ὄρων. (3) Καὶ ἅμα ὄρθρω ἐπιτίπτει τοῖς Ἀμπρακιώταις ἐπὶ ἐν ταῖς εὐαῖς καὶ οὐ προαρηθιμένοις τὰ γεγενημένα, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον νομίσασαι τοὺς ἑαυτῶν εἶναι. (4) καὶ γὰρ τοὺς Μεσσηνίους πρῶτους ἐπίτηδες ὁ Δημοσθένης προὔταξε καὶ προσαγορεύειν ἐκέλευε, Δωριδα τε γλιόσσαν ἰέντας καὶ τοῖς προφύλαξι πίστιν παρεχομένους, ἅμα δὲ καὶ οὐ καθωρωμένους τῇ ὄψει νυκτὸς ἐπὶ οὐσῃς. (5) Ὡς οὖν ἐπέπεσε τῇ στρατεύματι αὐτῶν, τρέπουσι, καὶ τὸς μὲν πολλοὺς αὐτοῦ διεφθείραν, οἱ δὲ λοιποὶ κατὰ τὰ ὄρη ἐς φυγὴν ὤρμισαν. (6) Προκατειλημμένων δὲ τῶν ὄρων, καὶ ἅμα τῶν μὲν Ἀμφιλόχων ἐμπεύρων ὄντων τῆς ἑαυτῶν γῆς καὶ ψιλῶν πρὸς ὀπίστας, τῶν δὲ ἀπέειρων καὶ ἀνεπιστημόνων ὅπη τράπονται, ἐσπίπτοντες ἐς τε χαράδρας καὶ τὰς προελοχισμένας ἐνέδρας διεφθείροντο. (7) Καὶ ἐς πᾶσαν ἰδέαν χωρήσαντες τῆς φυγῆς ἐτραπόντο τινας καὶ ἐς τὴν θάλασσαν οὐ πολλὰ ἀπέχουσαν, καὶ ὡς εἶδον τὰς Ἀττικὰς ναῦς παραπλεύσασα ἅμα τοῦ ἔργου τῇ ξυντυχίᾳ, προσένευσαν ἠγησάμενοι ἐν τῷ αὐτίκα φόβῳ κρεῖσσον εἶναι σφίσι ὑπὸ τῶν ἐν ταῖς ναυσίν, εἰ δεῖ, διαφραῆναι ἢ ὑπὸ τῶν βαρβάρων καὶ ἐχθίστων Ἀμφιλόχων. (8) Οἱ μὲν οὖν Ἀμπρακιῶται τοιοῦτω τρόπῳ κακωθέντες ὀλίγοι ἀπὸ πολλῶν ἐσώθησαν ἐς τὴν πόλιν, Ἀκαρνανεὶς δὲ σκυλευσάντες τοὺς νεκροὺς καὶ τροπαῖα στήσαντες ἀπεχώρησαν ἐς Ἄργος.

CXIII. Καὶ αὐτοῖς τῇ ὑστεραίᾳ ἦλθε κήρυξ ἀπὸ τῶν ἐς Ἄγραίους καταφυγόντων ἐκ τῆς Ὀλπης Ἀμπρακιωτῶν ἀναίρεσιν αἰτήσων τῶν νεκρῶν οὓς ἀπέκτειναν ὑστερον τῆς πρώτης μάχης, ὅτε μετὰ τῶν Μαντινέων καὶ τῶν ὑποσπόνδων ξυνεξήσαν ἄσπονδοι. (2) Ἰδὼν δ' ὁ κήρυξ τὰ ὄπλα τῶν ἀπὸ τῆς πόλεως Ἀμπρακιωτῶν ἐθαύμαζε τὸ πλῆθος· οὐ γὰρ ἦδει τὸ πάθος, ἀλλ' ὤρετο τῶν μετὰ σφῶν εἶναι. (3) Καὶ τις αὐτὸν ἤρετο ὅ τι θαυμάζει καὶ ὀπόσοι αὐτῶν τεθνᾶσι, οἴομενος αὖ ὁ ἐρωτῶν εἶναι τὸν κήρυκα ἀπὸ τῶν ἐν Ἰδομέναις. Ὁ δ' ἔφη διακοσίους μάλιστα. (4) Ὑπολαβῶν δ' ὁ ἐρωτῶν εἶπεν « οὐκ οὖν τὰ ὄπλα ταυτὶ φαίνονται, ἀλλὰ πλεόν τῃ χιλίῳν. » Αὐτὸς δὲ εἶπεν ἐκείνους « οὐκ ἄρα τῶν μεθ' ἡμῶν μαχομένων ἐστίν. » Ὁ δ' ἀπεκρίνατο « εἶπερ γε ὑμεῖς ἐν Ἰδομένην χθὲς ἐμάχεσθε. » « Ἄλλ' ἡμεῖς γε οὐδεὶν ἐμαχόμεθα χθὲς, ἀλλὰ πρῶην ἐν τῇ ἀποχωρήσει. » « Καὶ μὲν δὴ τούτοις γε ἡμεῖς χθὲς ἀπὸ τῆς πόλεως βοήθησασι τῆς Ἀμπρακιωτῶν ἐμαχόμεθα. » (5) Ὁ δὲ κήρυξ ὡς ἤκουσε καὶ ἔγνω ὅτι ἡ ἀπὸ τῆς πόλεως βοήθεια διεφθάρται, ἀνομιώζας καὶ ἐκπλαγείς τῷ μεγέθει τῶν παρόντων κακῶν ἀπῆλθεν εὐθύς ἄπρακτος

menen perveniunt. Sunt vero Idomene duo excelsi tumuli. Horum alterum, qui major est, noctis adventu milites ex castris a Demosthene pramissi, clam et prius hostibus praecoccuparunt, alterum vero, qui minor est, Ampraciotae priores ascenderunt, et in eo pernoctarunt. (2) Demosthenes vero a caena primoque crepusculo statim cum reliquo exercitu viam ingreditur, dimidium quidem ejus secum retinens ad illam tumuli partem, qua aditus patebat, alterum vero dimidium per Amphilochicos montes iter faciebat. (3) Et sub aurorae ortum invadit Ampraciotas in cubilibus adhuc jacentes, rerumque gestarum penitus ignaros; imo vero potius opinatos, suos adesse; (4) etenim Demosthenes Messenios de industria primos in acie collocarat, et imperaverat, ut Ampraciotas alloquerentur, Dorica lingua utentes, et illis, qui pro castris erant in statione, fidem facientes, simul etiam in conspectum non venientes; adhuc enim nox erat. (5) Quum igitur illorum copias invasisset, eas fugarunt, et magnam illorum partem illic interfecerunt, reliqui vero in fugam versi cursu montes petere coeperunt. (6) Sed quum itinera jam praecoccupata essent, simul etiam quum Amphilochi quidem suae regionis notitiam haberent, et expediti essent adversus homines armis graves, hi vero locorum essent imperiti, nec scirent, quo se verterent, incidentes aut in loca confragosa, aut in vias insidiis jam insessas, profligabantur. (7) Et quum omne fugae genus tentassent, nonnulli ad mare etiam non longe distans se converterunt, et quum conspexissent naves Atticas praeternavigantes in ipso cladis suae articulo, ad eas annatarunt, existimantes in praesenti metu sibi satius esse ab illis, qui in navibus erant, si necesse esset, trucidari, quam a barbaris et infensissimis hostibus Amphilochis. (8) Ampraciotae igitur hoc modo profligati, e multis pauci in urbem evaserunt; Acarnanes vero, spoliatis cadaveribus et tropaeis erectis Argos redierunt.

CXIII. Et ad eos postero die venit caduceator missus ab Ampraciotis, qui ex Olpa ad Agraeos confugerat, petiturus, ut liceret suscipere cadavera suorum, quos post primum praelium interfecerant, quum una cum Mantinensibus et ceteris, quibus abundi potestas facta erat, ipsi nulla fide data egressi erant. (2) Caduceator autem intuitus arma Ampraciotarum, qui ex urbe prodierant, multitudinem admirabatur; cladis enim acceptae ignarus erat, sed ea opinabatur eorum esse, qui cum ipsis fuerant. (3) Tunc vero aliquis eum interrogat, quidnam admiraretur, et quot ex ipsis putaret periisse, quum quidem is, qui interrogabat, rursus existimaret, istum caduceatorem ab illis missum, qui apud Idomenas erant. Ille vero respondit ducentos ferme. (4) Contra vero interrogans ait: « non igitur haec eorum arma esse appareat, sed plusquam mille hominum. » Et ille rursus: « non ergo sunt eorum, qui nobiscum in acie steterunt. » Alter autem respondit: « siquidem vos apud Idomenen heri pugnabatis. » « Atqui nos heri cum nullo pugnabamus sed, nudius tertius inter redeundum. » « At vero nos cum istis quidem heri, quum ex Ampraciotarum urbe nobis occurrissent, pugnabamus. » (5) Quum autem caduceator hoc audisset et intellexisset auxilium urbanum profligatum esse, ingemiscens et vehementer commotus praesentium malorum magnitudine, discessit confestim re infecta nec ulterius suorum cadavera flagitabat.

καὶ οὐκέτι ἀπῆται τοὺς νεκρούς. (α) Πάθος γὰρ τοῦτο μὲν πόλει Ἑλληνίδι ἐν ἴσαις ἡμέραις μέγιστον δὴ τῶν κατὰ τὸν πόλεμον τόνδε ἐγένετο. Καὶ ἀριθμὸν οὐκ ἔργασαι τῶν ἀποθανόντων, διότι ἀπίστον τὸ πλῆθος λέγεται ἀπολέσθαι ὡς πρὸς τὸ μέγεθος τῆς πόλεως. Ἀμπρακίαν μέντοι οἶδα ὅτι εἰ ἐβουλήθησαν Ἀκαρνᾶνες καὶ Ἀμφίλοχοι Ἀθηναίους καὶ Δημοσθένει πειθόμενοι ἐξελεῖν, αὐτοβοεῖ ἂν εἶλον· νῦν δ' ἔδεισαν μὴ οἱ Ἀθηναῖοι ἔχοντες αὐτὴν χαλεπώτεροι σφίσι πάροικοι ὦσιν.

CXIV. Μετὰ δὲ ταῦτα τρίτον μέρος νείμαντες τῶν σκύλων τοῖς Ἀθηναίοις τὰ ἄλλα κατὰ τὰς πόλεις διείλοντο. Καὶ τὰ μὲν τῶν Ἀθηναίων πλέοντα ἔαλω, τὰ δὲ νῦν ἀνακαίμενα ἐν τοῖς Ἀττικαῖς ἱεροῖς Δημοσθένει ἐξηρέθησαν τριακόσαιο πανοπλῖαι, καὶ ἄγων αὐτὰς κατέπλευσεν· καὶ ἐγένετο ἅμα αὐτῷ μετὰ τὴν τῆς Αἰτωλίας ἑμφορὰν ἀπὸ ταύτης τῆς πράξεως ἀδεεστέρα ἢ κάθοδος. (2) Ἀπῆλθον δὲ καὶ οἱ ἐν ταῖς εἴκοσι ναυσὶν Ἀθηναῖοι ἐς Ναύπακτον. Ἀκαρνᾶνες δὲ καὶ Ἀμφίλοχοι ἀπελθόντων Ἀθηναίων καὶ Δημοσθένους τοῖς ὡς Σαλύνθιον καὶ Ἀγραιῶς καταφυγεῖσιν Ἀμπρακίωταις καὶ Πελοποννησίοις ἀναχώρησιν ἐσπέισαντο ἐξ Οἰνιαδῶν, οἵπερ καὶ μετανέστησαν παρὰ Σαλυνθίου. (3) Καὶ ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον σπονδὰς καὶ ξυμμαχίαν ἐποίησαντο ἑκατὸν ἔτη Ἀκαρνᾶνες καὶ Ἀμφίλοχοι πρὸς Ἀμπρακίωτας ἐπὶ τοῖσδε ὥστε μήτε Ἀμπρακίωτας μετὰ Ἀκαρνάνων στρατεύειν ἐπὶ Πελοποννησίους μήτε Ἀκαρνᾶνας μετὰ Ἀμπρακίωτῶν ἐπ' Ἀθηναίους, βοηθεῖν δὲ τῇ ἀλλήλων, καὶ ἀποδοῦναι Ἀμπρακίωτας ὅποσα ἢ χωρία ἢ δημόρους Ἀμφιλόχων ἔχουσι, καὶ ἐπὶ Ἀνακτόριον μὴ βοηθεῖν πολέμιον δὴ Ἀκαρνᾶσιν. (4) Ταῦτα ξυμφέμενοι διέλυσαν τὸν πόλεμον. Μετὰ δὲ ταῦτα Κορίνθιοι φυλακὴν ἑαυτῶν ἐς τὴν Ἀμπρακίαν ἀπέστειλαν, ἐς τριακοσίους ὀπλίτας, καὶ Ξενοκλείδαν τὸν Εὐθυκλέους ἀρχοντα· οἱ κομίζόμενοι χαλεπῶς οὐκ τῆς Ἠπειροῦ ἀφίκοιτο. Τὰ μὲν κατ' Ἀμπρακίαν διὰ τῶν ἐγένετο.

CXV. Οἱ δ' ἐν τῇ Σικελίᾳ Ἀθηναῖοι τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος ἐς τε τὴν Ἱμεραίαν ἀπόβασιν ἐποίησαντο ἐκ τῶν νεῶν μετὰ τῶν Σικελιωτῶν ἄνωθεν ἐσβεληκτότων ἐς τὰ ἐσχατὰ τῆς Ἱμεραίας, καὶ ἐπὶ τὰς Αἰδίου νήσους ἐπλευσαν. (2) Ἀναχώρησαντες δὲ ἐς Πρῆγιον Πυθόδωρον τὸν Ἰσολόχου Ἀθηναίων στρατηγὸν καταλαμβάνουσι ἐπὶ τὰς ναῦς διάδοχον ὧν ὁ Λάχης ἦρχεν. (3) Οἱ γὰρ ἐν Σικελίᾳ ξύμμαχοι πλείεσταντες ἐπίεσαν τοὺς Ἀθηναίους βοηθεῖν σφίσι πλείοσι ναυσὶν· τῆς μὲν γὰρ γῆς αὐτῶν οἱ Συρακοῖοι ἐκράτου, τῆς δὲ θαλάσσης ὀλίγαις ναυσὶν εἰργόμενοι παρεσκευάζοντο ναυτικὸν ξυναγείροντες ὡς οὐ περιοφόμενοι. (4) Καὶ ἐπλήρου ναῦς τεσσαράκοντα οἱ Ἀθηναῖοι ὡς ἀποστελοῦντες αὐτοῖς, ἅμα μὲν ἠγοούμενοι θᾶσσον τὸν ἐκεῖ πόλεμον καταλυθήσεσθαι, ἅμα δὲ βουλόμενοι μελέτην τοῦ ναυτικοῦ ποιέσθαι. Τὸν μὲν οὖν ἕνα τῶν στρατηγῶν ἀπέστειλαν Πυθόδωρον ὀλίγαις ναυσὶν, Σοφοκλέα δὲ τὸν Σωστρατίδου καὶ Εὐρυμέδοντα τὸν Θουκλέους ἐπὶ τῶν πλείονων νεῶν ἀποπέμψειν ἐμελλόν. (5) Ὁ δὲ Πυθόδωρος ἤδη

(6) Hæc enim clades uni Græcæ civitati infra totidem dies maxima accidit omnium in hoc bello. Ac caesorum numerum non scripsi, quia multitudo, quæ dicitur interiisse, fidem superat, pro magnitudine quidem civitatis. Ampraciam autem sat scio Acarnanes et Amphilochoi, si Atheniensibus ac Demostheni morem gerentes expugnare voluissent, primo statim clamore expugnassent; nunc autem timuerunt, ne Athenienses, si eam tenuissent, molestiores sibi accolæ essent.

CXIV. Postea vero tertia spoliolum parte Atheniensibus attributa, reliqua inter civitates diviserunt. Atque Atheniensium quidem spolia in ipso navigationis cursu intercepta sunt; quæ autem nunc in templis Atticis affixa visuntur, trecentæ solidæ armaturæ, Demostheni privatim honoris causa datæ sunt, quas ille secum in navibus vehens domum profectus est; et simul ei post cladem in Ætolia acceptam ob has res gestas reditus in patriam tutior fuit. (2) Athenienses quoque, qui in viginti navibus erant, Naupactum redierunt. Acarnanes vero et Amphilochoi post Atheniensium et Demosthenis descensum, Ampraciotis et Peloponnesiis, qui ad Salynthium et Agræos confugerant, fide publica interposita, ex Æniadis abundi potestatem dederunt, quo transierant a Salynthio. (3) In posterum vero tempus Acarnanes et Amphilochoi fœdus et societatem ad centum annos cum Ampraciotis coiverunt, his conditionibus, ut neque Ampraciotæ cum Acarnanibus bellum Peloponnesiis inferrent, neque cum Ampraciotis Acarnanes Atheniensibus, sed mutuo sibi forent auxilio, utque Ampraciotæ redderent, quotquot loca aut obsides Amphilochorum tenerent, neque subsidium mitterent Anactorium, quod Acarnanibus erat infestum. (4) Quum autem hoc modo inter eos convenisset, bellum deposuerunt. Post hæc Corinthii præsidium ex suis ad trecentos graves armaturæ milites cum Xenoclido Euthyclis filio duce Ambraciam miserunt, qui itinere per Epirum factæ ægre pervenerunt. Res igitur ad Ambraciam gestæ hunc exitum habuerunt.

CXV. Eadem hieme Athenienses, qui in Sicilia erant, excensum ex navibus in agrum Himeræum fecerunt, una cum Siciliensibus, qui ex superioribus regionibus in extremos Himeræi agri fines irruerant, et in Æoli insulas navigarunt. (2) Quum autem Rhegium se recepissent, Pythodorum Isolochi filium, Atheniensium ducem, Lachelis in classis præfectura successorem offendunt. (3) Nam qui erant in Sicilia socii ad Athenienses navibus profecti, ipsis persuaserunt, ut majore navium numero opem sibi ferrent; terra enim eorum Syracusani potiebantur; mari autem quum paucis illorum navibus prohiberentur, parabant classem et undique cogebant, quod hoc ferre nollent. (4) Athenienses igitur quadraginta naves instruebant, quas ad ipsos mittebant, tum quod bellum illic celerius confectum iri sperarent, tum etiam quod suos in rebus navalibus exercere cuperent. Unum igitur e ducibus Pythodorum cum paucis navibus eo miserunt; Sophoclem vero Sostratidæ et Eurymedontem Thuclis filium cum majore navium numero postea missuri erant. (5) Pythodorus vero, accepta jam

ἔχων τὴν τοῦ Λάχης τῶν νεῶν ἀρχὴν ἔπλευσε τελευ-
τῶντος τοῦ χειμῶνος ἐπὶ τὸ Λοκρῶν φρούριον, ὃ πρό-
τερον Λάχης εἶλεν· καὶ νικηθεὶς μάχῃ ὑπὸ τῶν Λοκρῶν
ἀνεχώρησεν.

CXVI. Ἐρρῦν δὲ περὶ αὐτὸ τὸ ἔαρ τοῦτο ὁ ῥύαξ
τοῦ πυρὸς ἐκ τῆς Αἴτνης, ὡσπερ καὶ τὸ πρότερον, καὶ
γῆν τινὰ ξφθειρε τῶν Καταναίων, οἳ ἐπὶ τῇ Αἴτνῃ τῷ
ὄρει οἰκοῦσιν, ὅπερ μέγιστόν ἐστιν ὄρος ἐν τῇ Σικελίᾳ.
(2) Λέγεται δὲ πεντηκοστῷ ἔτει ῥυῆναι τοῦτο μετὰ τὸ
πρότερον βρεῦμα, τὸ δὲ ξύμπαν τρίς γεγενῆσθαι τὸ βρεῦ-
μα ἀφ' οὗ Σικελία ὑπὸ Ἑλλήνων οἰκεῖται. (3) Ταῦτα
μὲν κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦτον ἐγένετο, καὶ ἕκτον ἔτος
τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε δὲ Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

a Lachete praefectura classis sub extremam hiemem profe-
ctus est ad Locrorum castellum, quod Laches ante ceperat;
praelioque victus a Locris discessit.

CXVI. Per idem hoc ver ignis rivus ex Aetna effluxit, uti
prius quoque et vastavit partem agri Catanæorum, qui sub
Aetna monte incolunt, qui omnium Siciliae montium est
maximus. (2) Dicitur autem hæc flammaram eructatio
quingagesimo post priorem ignis eructationem anno con-
tigisse, omnino autem ter accidisse hoc profluvium, ex quo
Sicilia a Græcis habitatur. (3) Atque hæc quidem hac
hieme gesta sunt, et sextus annus hujus belli finiebatur,
quod Thucydides conscripsit.

BIBAIION Δ.

LIBER IV.

I. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους περὶ σίτου ἐκβολὴν Συρακοσίων δέκα νῆες πλεύσασαι καὶ Λοκρίδες ἴσαι Μεσσήνην τὴν ἐν Σικελίᾳ κατέλαβον, αὐτῶν ἐπαγαγόμενων, καὶ ἀπέστη Μεσσήνη Ἀθηναίων. (2) Ἐπραξαν δὲ τοῦτο μάλιστα οἱ μὲν Συρακοσίοι δρωῖνες προσβολὴν ἔχον τὸ χωρίον τῆς Σικελίας καὶ φοβούμενοι τοὺς Ἀθηναίους μὴ ἐξ αὐτῶ δρμύμενοί ποτε σφίσι μείζονι παρασκευῇ ἐπέλωσιν, οἱ δὲ Λοκροὶ κατὰ ἔχθος τὸ Ῥηγίων, βουλόμενοι ἀμφοτέρωθεν αὐτοὺς καταπολεμεῖν. (3) Καὶ ἐσεβελήκεσαν ἅμα ἐς τὴν Ῥηγίων οἱ Λοκροὶ πανστρατιᾷ, ἵνα μὴ ἐπισηθῶσι τοῖς Μεσσηνίοις, ἅμα δὲ καὶ ξυνεπαγόντων Ῥηγίων φυγάδων, οἳ ἦσαν παρ' αὐτοῖς· τὸ γὰρ Ῥήγιον ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐστασίαζεν, καὶ ἀδύνατα ἦν ἐν τῷ παρόντι τοὺς Λοκροὺς ἀμύνεσθαι, ἧ καὶ μᾶλλον ἐπετίθεντο. (4) Δηώσαντες δὲ οἱ μὲν Λοκροὶ τῷ περὶ ἀπεχώρησαν, αἱ δὲ νῆες Μεσσήνην ἐφρούρουσαν καὶ ἄλλαι αἱ πληρούμεναι ἔμελλον αὐτόσε ἐγκαθορισάμεναι τὸν πόλεμον ἐντεῦθεν ποιήσεσθαι.

II. Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ ἤρος, πρὶν τὸν σίτον ἐν ἀκμῇ εἶναι, Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀττικὴν (ἡγεῖτο δὲ Ἅγις ὁ Ἀρχιδάμου Λακεδαιμονίων βασιλεὺς) καὶ ἐγκαθεζόμενοι ἐδήρουν τὴν γῆν. (2) Ἀθηναῖοι δὲ τὰς τε τεσσαράκοντα ναῦς ἐς Σικελίαν ἀπέστειλαν, ὡσπερ παρεσκευάζοντο, καὶ στρατηγούς τοὺς ὑπολοίπους Εὐρυμέδοντα καὶ Σοφοκλέα· Πυθόδωρος γὰρ ὁ τρίτος αὐτῶν ἤδη προαφίκετο ἐς Σικελίαν. (3) Ἐπίπτον δὲ τούτοις καὶ Κερκυραίων ἅμα παραπλέοντας τῶν ἐν τῇ πόλει ἐπιμεληθῆναι, οἳ ἐλθστεύοντο ὑπὸ τῶν ἐν τῷ ὄρει φυγάδων· καὶ Πελοποννησίων αὐτόσε νῆες ἐξήκοντα παρεπεπλεύκεσαν τοῖς ἐν τῷ ὄρει τιμωροί, καὶ λιμοῦ ὄντος μεγάλου ἐν τῇ πόλει νομίζοντες κατασχέσειν βραδίως τὰ πράγματα. (4) Δημοσθένης δὲ ὄντι ἰδιώτῃ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τὴν ἐξ Ἀκαρνανίας, αὐτῷ δεηθέντι εἶπεν χρῆσθαι ταῖς ναυσὶ ταύταις, ἧν βούληται, περὶ τὴν Πελοπόννησον.

III. Καὶ ὡς ἐγένοντο πλέοντες κατὰ τὴν Λακωνικὴν καὶ ἐπυθάνοντο ὅτι αἱ νῆες ἐν Κερκύρα ἤδη εἰσὶ τῶν Πελοποννησίων, ὁ μὲν Εὐρυμέδων καὶ Σοφοκλῆς ἠπείγοντο ἐς τὴν Κέρκυραν, ὁ δὲ Δημοσθένης ἐς τὴν Πύλον πρῶτον ἐκέλευε σρόντας αὐτοὺς καὶ πράξαντας ἂ δεῖ τὸν πλοῦν ποιεῖσθαι· ἀντιλεγόντων δὲ κατὰ τύχην χειμῶν ἐπιγενομένουσιν κατίνεγκε τὰς ναῦς ἐς τὴν Πύλον. (2) Καὶ ὁ Δημοσθένης εὐθὺς ἤξίου τευχίζεσθαι τὸ χωρίον (ἐπὶ τούτῳ γὰρ ξυνεκπεύσαι), καὶ ἀπέφαινε πολλὴν εὐπορίαν ξύλων τε καὶ λίθων, καὶ φύσει καρτερόν ὄν καὶ ἐρῆμον αὐτό τε καὶ ἐπὶ πολὺ τῆς χώρας· ἀπέχει γὰρ

I. Sequente vere, quum segetes jam spicas emittere inciperent, decem Syracusanorum naves, et totidem Locrorum profectæ, Messanam, quæ est in Sicilia, occuparunt, ab ipsis oppidanis accitæ, et Messana ab Atheniensibus defecit. (2) Egerunt hoc autem potissimum, Syracusani quidem, quod viderent, id oppidum ad invadendam Siciliam opportunum esse, et Athenienses metuerent, ne illinc ut ex belli sede excurrentes majore apparatu se invaderent; Locri vero propter odium in Rheginos, quia eos utrinque bello opprimere volebant. (3) Atque fecerant simul irruptionem Locri cum frequentibus copiis in Rheginorum agrum, ne hi Messeniis auxilium ferrent, simul etiam inducti ab exsulibus Rheginis, qui apud ipsos erant; Rhegium enim jam diu seditionibus agitabatur, nec in præsentia Locros arcere poterat, quo etiam magis hi instabant. (4) Quum autem agrum vastassent, Locri quidem cum peditatu domum redierunt, naves vero Messanæ præsidio remanebant; et aliæ, quæ instruebantur, debebant statione ibi capta bellum illinc gerere.

II. Sub eadem veris tempora, antequam frumenta essent matura, Peloponnesii eorumque socii irruptionem in Atticam fecerunt (præerat iis autem Agis Archidami filius, Lacedæmoniorum rex) et stativa ibi habentes agrum populabantur. (2) Athenienses vero et illas quadraginta naves, quas instruxerant, in Siciliam miserunt, et reliquos duces Eurymedontem et Sophoclem; nam Pythodorus, qui cum illis tertius erat dux, in Siciliam jam ante pervenerat. (3) His autem præceperunt, ut in transitu simul et curarent res Corcyræorum, qui in urbe erant, qui latrocinis ab exsulibus in monte degentibus infestabantur; et Peloponnesiorum sexaginta naves illuc navigaverant, ut opem illis ferrent, qui in monte erant; simul etiam quod propter ingentem famem, qua Corcyræorum civitas laborabat, res illas in suam potestatem facile redactum iri sperarent. (4) Mandarunt etiam Demostheni, qui post suum ex Acarnania reditum privatus erat, hoc ipsum flagitium, ut his navibus, si vellet, circa-Peloponnesum uteretur.

III. Quum autem inter navigandum e regione agri Laconici essent, et acciperent Peloponnesiorum naves ad Corcyram jam appulisse, Eurymedon quidem et Sophocles ad Corcyram tendere properabant, Demosthenes vero eos hortabatur, ut primum Pylum appellerent, deinde peractis rebus, quæ peragenda essent, navigationis cursum conficerent; illis vero contradicentibus forte fortuna tempestas exorta classem Pylum detulit. (2) Atque statim Demosthenes postulabat, ut locus ille muniret, (hac enim de causa se cum illis navigasse), et demonstrabat magnam esse lignorum lapidumque copiam, et locum natura munitum esse, et quum ipsum, tum etiam magnum illius agræ tractum circumeica desertum esse; distat enim Pylus a

σταδίουσ μάλιστα ἢ Πύλου τῆσ Σπάρτησ τετρακοσίουσ, καὶ ἔστιν ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ ποτὲ οὕσῃ γῆ, καλοῦσι δὲ αὐτῆν οἱ Λακεδαιμόνιοι Κορυφάσιον. (3) Οἱ δὲ πολλὰς ἔφρασαν εἶναι ἄκρασ ἐρήμουσ τῆσ Πελοποννήσου, ἦν βούληται καταλαμβάνων τὴν πόλιν δαπανᾶν. Τῷ δὲ διάφορόν τι ἐδόκει εἶναι τοῦτο τὸ χωρίον ἐτέρου μᾶλλον, λιμένουσ τε προσόντοσ, καὶ τοῦσ Μεσσηνίουσ οἰκείουσ ὄντασ αὐτῷ τὸ ἀρχαίον καὶ δημοφώνουσ τοῖσ Λακεδαιμόνιοισ πλείστ' ἂν βλάπτειν ἐξ αὐτοῦ δρωμμένουσ, καὶ βεβαίουσ ἅμα τοῦ χωρίου φύλακασ ἔσσεσθαι.

IV. Ὡσ δὲ οὐκ ἔπειθειν οὔτε τοῦσ στρατηγούσ οὔτε τοῦσ στρατιώτασ, ὕστερον καὶ τοῖσ ταξίαρχοισ κοινώσασ, ἡσύχαζεν ὑπὸ ἀπλοίασ, μέχρι αὐτεῖσ τοῖσ στρατιώταισ σχολάζουσιν ὁρμῆ ἐσέπεσε περιστάσιν ἐκτελεχίαι τὸ χωρίον. (2) Καὶ ἐγγιρησάντεσ εἰργάζοντο, σιδήρια μὲν λιθουργὰ οὐκ ἔχοντεσ, λογάδην δὲ φέροντεσ λίθουσ, καὶ ξυνετίθεσαν ὡσ ἕκαστόν τι ξυμβαίνοιο· καὶ τὸν πηλόν, εἴ ποῦ δεοὶ χρῆσθαι, ἀγγείον ἀπορία ἐπὶ τοῦ νότου ἔφερον, ἐγκεκυφότεσ τε ὡσ μάλιτα μέλλοιο ἐπιμένειν, καὶ τῷ χειρε ἔσ τοῦπίσω ξυμπλέκοντεσ, ὅπωσ μὴ ἀποπίπτοιο. (3) Παντί τε τρόπῳ ἠπειγόnton φθῆναι τοῦσ Λακεδαιμόνιοισ τὰ ἐπιμαχότατα ἐξεργασάμενοιο πρὶν ἐπιβοηθῆσαι· τὸ γὰρ πλεόν τοῦ χωρίου αὐτὸ καρτερόν ὑπῆρχε καὶ οὐδὲν ἔδει τείχεωσ.

V. Οἱ δὲ ἑορτῆν τινα ἔτυχον ἄγοντεσ, καὶ ἅμα πυθνομένοινο ἐν ὀλιγυρία ἐποιούnton, ὡσ ὅταν ἐξέλθωσιν ἢ οὐχ ὑπομενούntασ σφᾶσ ἢ βραδίωσ ληψόμενοιο βία· καὶ τι καὶ αὐτοῦσ ὁ στρατόσ ἔτι ἐν ταῖσ Ἀθήναισ ἂν ἐπέσχεν. (2) Τειχίσαnteσ δὲ οἱ Ἀθηναίοιο τοῦ χωρίου τὰ πρὸσ ἠπειρον καὶ ἃ μάλιστα ἔδει ἐν ἡμέραισ ἐξ τὸν μὲν Δημοσθένην μετὰ νεῶν πέντε αὐτοῦ φύλακα καταλείπουσιν, ταῖσ δὲ πλείοσι ναοὶ τὸν ἐσ τὴν Κέρκυραν πλοῦν καὶ Σικελίαν ἠπειγόnton.

VI. Οἱ δ' ἐν τῇ Ἀττικῇ ὄντεσ Πελοποννήσιοιο ὡσ ἐπύθοντο τῆσ Πύλου κατελιημένησ, ἀνεχώρουσ κατὰ τάχοσ ἐπ' οἴκουσ, νομίζοντεσ μὲν οἱ Λακεδαιμόνιοιο καὶ ἄγιοσ ὁ βασιλεὺσ οἰκείον σφίσι τὸ περὶ τὴν Πύλον ἅμα ἢ πρῶ ἐσβαλόντεσ καὶ τοῦ σίτου ἔτι χλωροῦ ὄντοσ ἐσπάνίζον τροφῆσ τοῖσ πολλοῖσ, χειμῶν τε ἐπιγενομένοωσ μείζων παρὰ τὴν καθεσθηκυῖαν ὄραν ἐπίεσε τὸ στρατεύμα. (2) Ὡστε πολλαχῶθεν ξυνέβη ἀναχωρησαί τε τὸ θᾶσσον αὐτοῦσ καὶ βραχυτάτην γενέσθαι τὴν ἐσβολὴν ταύτην· ἡμέρασ γὰρ πεντεκαίδεκα ἔμειναν ἐν τῇ Ἀττικῇ.

VII. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον Σιμωνίδησ Ἀθηναίων στρατηγόσ Ἡϊόνα τὴν ἐπὶ Θράκησ Μενδαίων ἀποικίαν, πολεμίαν δὲ οὔσαν, ξυλλέξασ Ἀθηναίοωσ τε ὀλίγουσ ἐκ τῶν φρουρίων καὶ τῶν ἐκείνη ξυμμαχόμασ πλῆθοσ προδιδομένην κατέλαβεν. Καὶ παραχρῆμα ἐπιβοηθησάντων Χαλκιδείοωσ καὶ Βοττιαίων ἐξεκρούσθη τε καὶ ἀπέβαλε πολλοῦσ τῶν στρατιωτῶν.

VIII. Ἀναχωρησάντων δὲ τῶν ἐκ τῆσ Ἀττικῆσ Πελοποννησίων οἱ Σπαρτιᾶται αὐτοῖ μὲν καὶ οἱ ἐγγύτατα τῶν περισίκων εὐθύσ ἐβοήθουσ ἐπὶ τὴν Πύλον, τῶν δὲ

Sparta stadia circiter quadringenta, et sita est in eo agro, qui olim erat Messenius; Lacedaemonii autem Coryphasion vocant. (3) Illi vero dicebant, multa esse Peloponnesii promontoria deserta, si in iis occupanda civitatem exhaurire velit. Huic autem locus iste longe commodior quam ullus alius esse videbatur, tum quod ei portus adjaceret, tum etiam Messenios, quibus haec terra antiquitus domestica esset, et qui eadem, qua Lacedaemonii, lingua uterentur, illinc prodeuntes plurima damna iis inferre posse, et simul eos certos illius loci custodes futuros.

IV. Sed quum neque ducibus neque militibus rem persuadere posset, quam postea etiam cum ordinum praefectis communicarat, propter navigandi difficultatem quiescebat, donec ipsos milites otium agentes, sententia mutata cupiditas invasit locum muniendi. (2) Itaque manus ad opus faciendum admoverunt, nulla feramenta ad lapides caedendos habentes, sed eos cum delectu comportantes; et ubi quisque apte quadrare poterat, coagmentabant; et lutum, sicubi opus illo esset, ob vasorum penuriam humeris portabant, corpore ita inclinato, ut commodissime in dorso permanere posset, et manibus a tergo consertis, ne deflueret. (3) Omnique ratione properabant Lacedaemonios antevertere, et illas munitionum partes, quae oppugnationi maxime opportunae erant, prius absolvere, quam illi ad opem loco ferendam venirent; nam major loci pars suoapte situ munita erat, muroque non indigebat.

V. Illi vero tunc forte diem festum agebant, et quum hoc audiret, parvi faciebant, quod simul atque exercitum eduxissent, aut hostes suum adventum non expectaturos, aut oppidum a se per vim facile receptum iri putarent; nonnihil eos etiam exercitus, qui in agro Attico adhuc erat, retardavit. (2) Athenienses vero communito intra sex dies loco, qua continentem spectat et ubi maxime oportebat, Demosthenem quidem cum quinque navibus ibi reliquerunt, ut ei praesidio esset; cum ceteris autem, quorum major erat numerus, cursum in Corcyram et Siciliam urgebant.

VI. At Peloponnesii, qui in Attica erant, accepto nuntio de Pylo occupata, domum celeriter se recipiebant; Lacedaemonii enim, et Agis ipsorum rex, id quod Pylo contigerat, ad se potissimum pertinere ducebant; simul etiam quia mature irruptionem fecerant, et frumento adhuc viridi plerisque commeatus deerat; et praeterea frigus acrius, quam illud anni tempus ferret, exercitum pressit. (2) Quare multis de causis contigit, ut celerius se receperint, et in hac expeditione minimum commorati sint; nam quindecim dies in Attica manserant.

VII. Per idem tempus Simonides Atheniensium dux, coacta paucorum Atheniensium, qui in praesidiis erant, et magna sociorum illic habitantium manu, Eionem, quae est in Thracia, Mendeorum coloniam, sed Atheniensium hostem, per proditionem occupavit. Quum autem Chalcidenses et Bottiaei confestim opem tulissent, inde expulsus est, multosque milites amisit.

VIII. Quum autem Peloponnesii ex Attica domum redissent, Spartani quidem quum ipsi tum proximi municipum opem Pylo celeriter ferebant, ceterorum vero Lacedaemo-

ἄλλων Λακεδαιμονίων βραδυτέρα ἐγίγνετο ἢ ἔφοδος ἄρτι ἀφικνόμενον ἀφ' ἑτέρας στρατείας. (2) Περιήγγελλον δὲ καὶ κατὰ τὴν Πελοπόννησον βοηθεῖν ὅτι τάχιστα ἐπὶ Πύλον, καὶ ἐπὶ τὰς ἐν τῇ Κερκύρα ναῦς σφῶν τὰς ἐξήκοντα ἐπεμψαν, αἱ ὑπερενεχθεῖσαι τὸν Λευκαδίων ἰσθμὸν καὶ λαθοῦσαι τὰς ἐν Ζακύνθῳ Ἀττικὰς ναῦς ἀφικνοῦνται ἐπὶ Πύλον παρῆν δὲ ἤδη καὶ ὁ πεζὸς στρατός. (3) Δημοσθένης δὲ προσπλεόντων ἔτι τῶν Πελοποννησίων ὑπεκπέμπει φθάσας δύο ναῦς ἀγγεῖλαι Ἐϋρυμέδοντι καὶ τοῖς ἐν ταῖς ναυσὶν ἐν Ζακύνθῳ Ἀθηναίοις παρεῖναι ὡς τοῦ χωρίου κινδυνεύοντος. (4) Καὶ αἱ μὲν νῆες κατὰ τάχος ἔπλεον κατὰ τὰ ἐπεσταλμένα ὑπὸ Δημοσθένους· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι παρεσκευάζοντο ὡς τῷ τεύχεσσι προσβαλοῦντες κατὰ τε γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν, ἐλπίζοντες βραδίως αἰρήσειν οἰκοδόμημα διὰ ταχέων εἰργασμένον καὶ ἀνθρώπων ὀλίγων ἐνόντων. (5) Προσδεχόμενοι δὲ καὶ τὴν ἀπὸ Ζακύνθου τῶν Ἀττικῶν νεῶν βοήθειαν ἐν νῶ εἶχον, ἣν ἄρα μὴ πρότερον ἔλωσι, καὶ τοὺς ἔσπλους τοῦ λιμένος ἐμφράξαι, ὅπως μὴ ᾗ τοῖς Ἀθηναίοις ἐφορμίσασθαι ἐς αὐτόν. (6) Ἡ γὰρ νῆσος ἢ Σφακτηρία καλουμένη τὸν τε λιμένα παρατείνουσα καὶ ἐγγὺς ἐπιχειμένη ἐχυρὸν ποιεῖ καὶ τοὺς ἔσπλους στενοῦς, τῇ μὲν δυοῖν νεοῖν διάπλουον κατὰ τὸ τεύχος τῶν Ἀθηναίων καὶ τὴν Πύλον, τῇ δὲ πρὸς τὴν ἄλλην ἤπειρον ὀκτὼ ἢ ἐννέα· ὠλόδης τε καὶ ἀτριβῆς πᾶσα ὑπ' ἐρημίας ἦν, καὶ μέγεθος περὶ πεντεκαίδεκα σταδίου μάλιστα. (7) Τοὺς μὲν οὖν ἔσπλους ταῖς ναυσὶν ἀντιπρόροις βύζην κλήσειν ἐμελλον τὴν δὲ νῆσον ταύτην φοβούμενοι μὴ ἐξ αὐτῆς τὸν πόλεμον σφοῖσι ποῦνται, ὀπλίτας διεβίβασαν ἐς αὐτήν, καὶ παρὰ τὴν ἤπειρον ἄλλους ἔταξαν. (8) Οὕτω γὰρ τοῖς Ἀθηναίοις τὴν τε νῆσον πολεμίαν ἔσεσθαι τὴν τε ἤπειρον, ἀπόβασιν οὐκ ἔχουσαν· τὰ γὰρ αὐτῆς τῆς Πύλου ἔξω τοῦ ἔσπλου πρὸς τὸ πέλαγος ἀλίμενα ὄντα οὐχ ἔξειν ὅθεν ὀρμώμενοι ὠφελήσουσι τοὺς αὐτῶν, σφεῖς δὲ ἄνευ τε ναυμαχίας καὶ κινδύνου ἐκπολιορκήσειν τὸ χωρίον κατὰ τὸ εἶκος, σίτου τε οὐκ ἐνόντος καὶ δι' ὀλίγης παρασκευῆς κατειλημμένου. (9) Ὡς δ' ἔδοκει αὐτοῖς ταῦτα, καὶ διεβίβασον ἐς τὴν νῆσον τοὺς ὀπλίτας, ἀποκληρώσαντες ἀπὸ πάντων τῶν λόγων. Καὶ διέβησαν μὲν καὶ ἄλλοι πρότερον κατὰ διαδοχὴν, οἱ δὲ τελευταῖοι καὶ ἐγκαταληφθέντες εἴκοσι καὶ τετρακόσιοι ἦσαν, καὶ Εἰλωτες οἱ περὶ αὐτούς· ἦρχε δ' αὐτῶν Ἐπιτάδας ὁ Μολόβρου.

IX. Δημοσθένης δὲ ὄρων τοὺς Λακεδαιμονίους μέλλοντας προσβάλλειν ναυσὶ τε ἅμα καὶ πεζῶ παρεσκευάζετο καὶ αὐτός, καὶ τὰς τριήρεις ἀπὲρ ἦσαν αὐτῷ ἀπὸ τῶν καταλειφθεισῶν ἀνασπασας ὑπὸ τὸ τεύχος αὐτῶν προσεσταύρωσεν, καὶ τοὺς ναύτας ἐξ αὐτῶν ὥπλισεν ἀσπίσι τε φαύλαις καὶ οἰσυνίαις ταῖς πολλαῖς· οὐ γὰρ ἦν ὅπλα ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ πορίσασθαι, ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἐκ ληστρικῆς Μεσσηνίων τριακοντόρου καὶ κέλητος ἔλαβον, οἱ ἔτυχον παραγενόμενοι. Ὅπλιται τε τῶν Μεσσηνίων τούτων ὡς τεσσαράκοντα ἐγένοντο, οἷς

niorum adversus hostem profectio tardior erat, quod ex altera expeditione modo revertissent. (2) Sed nuntiis etiam per Peloponnesum circummissis imperabant, ut ad opem Pylo ferendam primo quoque tempore concurrerent, et ad suas sexaginta naves, quæ apud Coreyram erant, nuntium miserunt; quæ per Leucadium Isthmum transportatæ, quum Atticam classem, quæ ad Zacynthum erat, latuissent, ad Pylum pervenerunt; atque aderant jam etiam copiæ pedestres. (3) Demos thenes vero, quum Peloponnesii navigationis cursum eo adhuc tenerent, duas naves clam oculis emisit, quæ nuntiarent Eurymedonti et ceteris Atheniensibus, qui cum classe ad Zacynthum erant, ut celeriter venirent, quod locus in discrimine versaretur. (4) Et illæ quidem duæ naves, prout Demosthenes mandarat, magnam in navigando celeritatem adhibebant; Lacedæmonii vero se ad illius loci munitionem terra marique oppugnandam parabant, sperantes facile se capturos opus propeanter factum, et in quo pauci propugnatores essent, (5) Ceterum cum etiam Atticorum navium e Zacyntho auxilia ventura exspectarent, in animo habebant, nisi forte prius munitionem expugnassent, ipsas etiam portus fauces obstruere, ne Atheniensibus in eo consistere liceret. (6) Insula enim nomine Sphacteria ante portum porrecta et prope adjacens efficit et portum tutum et introitus angustus, ut hac quidem, qua ad Atheniensium munitionem et Pylum vergit, bina navigia, illac vero, qua vergit ad reliquam continentem, octona vel novena transire possint; totaque silvestris et propter solitudinem invia, et quindecim ferme stadium magnitudine erat. (7) Portus igitur ostia navibus confertim collocatis, ita ut proras hostibus adversas haberent, obstruere statuerant; in hanc insulam autem, timentes, ne ex ea bellum sibi facerent, gravis armaturæ milites transportarunt, et alios in continentem collocarunt. (8) Ita enim existimabant et ipsam insulam Atheniensibus hostem fore, atque etiam continentem, utpote quæ nullum haberet locum ad excensum faciendum; nam quum illa ipsius Pylori ora, quæ extra portus ostium erat, et quæ altum spectabat, importuosa esset, sciebant eos non habituros, unde proficiscerentur ad suos adjuvandos; se vero sine prælio navali et sine periculo locum expugnatos, ut quidem erat verisimile, quod nullus in eo comæatus esset, et quod ab exiguo apparatu occupatus esset. (9) Quum autem hanc sententiam comprobassent, milites in insulam transportabant, ex omnibus lochis sortiti. Atque primus quidem etiam alii subinde per vices eo trajecerunt; postremi vero, qui etiam illic deprehensi sunt, erant quadringenti et viginti, præter Helotas, qui circum ipsos erant; præerat iis autem Epitadas Molobri filius.

IX. Demosthenes vero, cernens Lacedæmonios cum navibus simul et pedestribus copiis aggressuros, ipse quoque se præparabat, et naves, quæ ipsi relicte adhuc aderant, subduxit, easque vallis etiam munitas sub munitione collocavit, et earum nautas scutis infirmis et plerisque vimineis armavit; nec enim in loco deserto arma sibi comparare poterant, quin etiam hæc ipsa ceperant ex piratica triremi et actuario navigio Messeniorum, qui forte eo appulerant. Et inter istos Messenios fuerunt ad quadraginta gravis armaturæ milites, quibus Demosthenes una cum reliquis utebatur. (2)

ἐχρήτο μετὰ τῶν ἄλλων. (2) Τοὺς μὲν οὖν πολλοὺς τῶν τε ἀόπλων καὶ ὀπλισμένων ἐπὶ τὰ τετειχισμένα μάλιστα καὶ ἐχυρὰ τοῦ χωρίου πρὸς τὴν ἡπειρον ἔταξε, προειπὼν ἀμύνασθαι τὸν πεζόν, ἣν προσβάλλῃ αὐτὸς δὲ ἀπολεξάμενος ἐκ πάντων ἐξήκοντα ὀπλίτας καὶ τοξότας ὀλίγους ἐχώρει ἔξω τοῦ τείχους ἐπὶ τὴν θάλασσαν, ἣ μάλιστα ἐκείνους προσεδέχετο περᾶσαι ἀποβαίνειν ἐς χωρία μὲν χαλεπὰ καὶ πετρώδη πρὸς τὸ πέλαγος τετραμμένα, σφίσι δὲ τοῦ τείχους ταύτῃ ἀσθενεστάτου ὄντος ἐπισπάσασθαι αὐτοὺς ἡγεῖτο προθυμήσεσθαι: (3) οὕτε γὰρ αὐτοὶ ἐλπίζοντές ποτε ναυσὶ κρατηθήσεσθαι οὐκ ἰσχυρὸν ἐτείχιζον, ἐκείνοις τε βιαζομένοις τὴν ἀπόβασιν ἀλώσιμον τὸ χωρίον γίνεσθαι. (4) Κατὰ τοῦτο οὖν πρὸς αὐτὴν τὴν θάλασσαν χωρήσας ἔταξε τοὺς ὀπλίτας ὡς εἴρξων ἦν δύνηται, καὶ παρεκλεύσατο τοιαῶδε.

X. « Ἄνδρες οἱ ξυναράμενοι τοῦδε τοῦ κινδύνου, μηδεὶς ὑμῶν ἐν τῇ τοιαύτῃ ἀνάγκῃ ξυνετὸς βουλέσθω δοκεῖν εἶναι, ἐκλογιζόμενος ἅπαν τὸ περιεστὸς ἡμᾶς δεινόν, μάλλον ἢ ἀπερισκέπτως εὐελπὶς ὁμοσε χωρηῆσαι τοῖς ἐναντίοις, καὶ ἐκ τούτων ἂν περιγενομένοις. Ὅσα γὰρ ἐς ἀνάγκην ἀφίχεται ὡσπερ ταῦδε, λαγισμὸν ἦκιστα ἐνδεχόμενα κινδύνου τοῦ ταχίστου προσδεῖται. (2) Ἐγὼ δὲ καὶ τὰ πλείω δρῶ πρὸς ἡμῶν ὄντα, ἣν ἐθέλωμέν τε μείναι καὶ μὴ τῷ πλήθει αὐτῶν καταπλῆγέντες τὰ ὑπάρχοντα ἡμῖν κρείσσου καταπροδούναι. (3) Τοῦ τε γὰρ χωρίου τὸ δυσέμβατον ἡμέτερον νομίζω, ὁ μενόντων ἡμῶν ζύμμαχον γίνεσθαι, ὑποχωρήσασι δὲ καίπερ χαλεπὸν ὄν εὐπορον ἔσται μηδενὸς κωλύοντος, καὶ τὸν πολέμιον δεινότερον ἔξομεν μὴ βραδίαις αὐτῷ πάλιν οὐσης τῆς ἀναχωρήσεως, ἣν καὶ ὑπ' ἡμῶν βιάζηται: ἐπὶ γὰρ ταῖς ναυσὶ βραστοὶ εἰσιν ἀμύνασθαι, ἀποβάαντες δὲ ἐν τῷ ἴσῳ ἦσθ. (4) Τό τε πλεῖθος αὐτῶν οὐκ ἄγαν δεῖ φοβεῖσθαι κατ' ὀλίγον γὰρ μάχεσθαι καίπερ πολλὸν ὄν ἀπορία τῆς προσορμίσσεως, καὶ οὐκ ἐν γῆ στρατός εἰσιν ἐκ τοῦ ὁμοίου μείζων, ἀλλ' ἀπὸ νεῶν, αἷς πολλὰ τὰ καίρια δεῖ ἐν τῇ θαλάσῃ ξυμβῆναι. (5) Ὡστε τὰς τούτων ἀπορίας ἀντιπάλους ἡγοῦμαι τῇ ἡμετέρῳ πλήθει, καὶ ἅμα ἀξιῶ ὑμᾶς Ἀθηναίους ὄντας καὶ ἐπισταμένους ἐμπειρίᾳ τὴν ναυτικὴν ἐπ' ἄλλους ἀπόβασιν, ὅτι εἴ τις ὑπομείνῃ καὶ μὴ φόβῳ βροθίου καὶ νεῶν δεινότητος κατάπλου ὑποχωροῖ, οὐκ ἂν ποτε βιάζοιτο, καὶ αὐτοὺς νῦν μείναι τε καὶ ἀμυνομένους παρ' αὐτὴν τὴν βραχίαν σῶξειν ὑμᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὸ χωρίον. »

XI. Τοσαῦτα τοῦ Δημοσθένους παρακλεουσαμένου οἱ Ἀθηναῖοι ἐθάρσησάν τε μάλλον καὶ ἐπικαταβάντες ἐτάξαντο παρ' αὐτὴν τὴν θάλασσαν. (2) Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀραντες τῷ τε κατὰ γῆν στρατῷ προσέβαλλον τῷ τειχίσματι καὶ ταῖς ναυσὶν ἅμα, οὐσῶν τεσσαράκοντα καὶ τρισὶν ναύαρχος δὲ αὐτῶν ἐπέπλει Ἰθρασημυλίδας ὁ Κρατησιχλέους Σπαρτιάτης. Προσέβαλλε δὲ ἥπερ ὁ Δημοσθένης προσεδέχετο, (3) καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἀμφοτέρωθεν, ἐκ τε γῆς καὶ ἐκ θαλάσσης, ἡμύοντο: οἱ δὲ κατ' ὀλίγας νεῦς διελόμενοι, διότι οὐκ

Itaque plerosque tam inermium quam armatorum, qua maxime muro munitus firmatusque locus erat, continentem versus disposuit; præcipiens, ut peditatum propulsarent, si aggrediretur; ipse vero delectis ex omnibus sexaginta gravis armaturæ militibus et aliquot sagittariis, extra murum ad mare profectus est, qua potissimum illos ex navibus in terram excensum facere conaturos existimabat ad loca quidem aspera et saxosa ad mare conversa, sed tamen, quia ab hac parte suæ munitionis murus infirmissimus erat, putabat, ut eos illuc deduceret, ipsos studiose expetituros esse; (3) non enim firmius ibi muniverant, existimantes neque se unquam navibus devictum iri, et ab illis, si per vim in terram escenderent, castellum facili negotio capi posse. (4) In hac igitur parte, quæ ipsum mare spectabat, progressus milites disposuit, ut hostem arceret, si posset, eosque his verbis est adhortatus.

X. « Viri, qui mihi ejusdem periculi nunc estis socii, nemo vestrum reputando omnes difficultates, quæ nos circumsteterunt, callidus videri velit potius quam inconsulto bonæ spei plenus adversarios invadere, et ut qui ex his incolumis evadere possit. Nam quæcunque res ut hæ nostræ ad necessitatem sunt redactæ, earum minime iniri ratio potest, sed periclitatione celerrima opus habent. (2) Quamquam ego pleraque nobiscum facere video, si et impetum hostium sustinere, neque potiora commoda, quæ nobis ad rem feliciter gerendam adsunt, illorum multitudine deterriti recte prodere velimus. (3) Quod enim locus accessu difficilis est, hoc pro nobis facere duco, quippe qui nobis quidem illorum impetum sustentibus auxilio sit; sed si recesserimus, nullo prohibente accessu facilis erit, quantumvis alioqui difficilis; et hostem graviorem habebimus, quia non facile se recipere poterit, si nos etiam ipsum urgeamus; dum enim hostes sunt in navibus, facillime propulsari possunt, sed si in terram escenderint, tunc vero nobiscum æqua conditione pugnabunt. (4) Et ipsorum multitudo non admodum est extimescenda; quamvis enim sit ingens, tamen propter difficultatem loci, quo appellere possit, exigua manu pugnabit, atque non in terra habemus adversum exercitum, in æqua conditione numero majorem, sed e navibus pugnantem, quibus multæ opportunitates in mari contingant est necesse. (5) Quare difficultates istorum nostræ paucitati pares esse duco, et simul vestrum esse statuo, qui Athenienses estis, et qui experientia novistis, nauticum in alios excensum si quis resistat, nec gravi fluctuum illisorepitu et minaci navium incurrentium impetu territus recedat, non facile posse per vim perfici, ut nunc ipsi quoque persistatis, atque arcentes hostem ad ipsum littoris salebrosi dorsum et vos ipsos et locum conservetis. »

XI. Tali oratione quum Demosthenes Athenienses adhortatus esset, illi majorem fiduciam animo conceperunt, et quum ad ipsum mare descendissent, ibi aciem instruxerunt. (2) Lacedæmonii vero, motis castris et terrestri exercitu et simul navibus numero XLIII munitiones oppugnabant; illorum autem classis præfectus erat Trasymelidas Cratesiclis filius, Spartanus. Oppugnabat autem ab ea parte, qua Demosthenes sperabat; (3) atque Athenienses quidem utrinque et a terra et a mari hostem propulsabant. Illi vero classem partiti, cum exiguo navium numero, quod cum

ἦν πλείοσι προσσχεῖν, καὶ ἀναπαύοντες ἐν τῷ μέρει τοὺς ἐπιπλοῦς ἐποιούοντο, προθυμίᾳ τε πάσῃ χρώμενοι καὶ παρακλεισμιῶ, εἴ πως ὡσάμενοι ἔλοιεν τὸ τεῖχοςμα.

(4) Πάντων δὲ φανερώτατος Βρασίδης ἐγένετο. Τριηραρχῶν γὰρ καὶ ὄρων τοῦ χωρίου χαλεποῦ ὄντος τοὺς τριηράρχους καὶ κυβερνήτας, εἴ πῃ καὶ δοαοῖη δυνατὸν εἶναι σχεῖν, ἀποκονύοντας καὶ φυλασσομένους τῶν νεῶν μὴ ξυτρίψωσιν, ἐβόα λέγων ὡς οὐκ εἰκὸς εἶη ξύλων φειδομένους τοὺς πολεμίους ἐν τῇ χώρᾳ περιδεῖν τεῖχος πεποιμένους, ἀλλὰ τὰς τε σφετέρους ναῦς βιαζομένους τὴν ἀπόδασιν καταγνῦναι ἐκέλευεν, καὶ τοὺς ξυμμάχους μὴ ἀποκνῆσαι ἀντὶ μεγάλων εὐεργεσιῶν τὰς ναῦς τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐν τῷ παρόντι ἐπιδοῦναι, ὀκειλαντάς δὲ καὶ παντὶ τρόπῳ ἀποδάντας τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τοῦ χωρίου κρατῆσαι.

XII. Καὶ ὁ μὲν τοὺς τε ἄλλους τοιαῦτα ἐπέσπερχεν, καὶ τὸν ἑαυτοῦ κυβερνήτην ἀναγκάσας ὀκειλαὶ τὴν ναῦν ἐχώρει ἐπὶ τὴν ἀποβάθραν καὶ πειρώμενος ἀποβαίνειν ἀνεκότη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, καὶ τραυματισθεὶς πολλὰ ἐλειποψύχσέ τε, καὶ πεσότος αὐτοῦ ἐς τὴν παρεξίρρησιαν ἢ ἄσπις περιερρῆθη ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐξενεχθείσης αὐτῆς ἐς τὴν γῆν οἱ Ἀθηναῖοι ἀνελόμενοι ὑστερονπρὸς τὸ τροπαεῖον ἐχρήσαντο δ' ἔστησαν τῆς προσβολῆς ταύτης. (2) Οἱ δ' ἄλλοι προθυμούντο μὲν ἀδύνατοι δ' ἦσαν ἀποβῆναι τῶν τε χωρίων χαλεπότητι καὶ τῶν Ἀθηναίων μενόντων καὶ οὐδὲν ὑποχρούοντων. (3) Ἐς τοῦτό τε περίεστη ἡ τύχη ὥστε Ἀθηναίους μὲν ἐκ γῆς τε καὶ ταύτης Λακωνικῆς ἀμύνεσθαι ἐκείνους ἐπιπλέοντας, Λακεδαιμονίους δὲ ἐκ νεῶν τε καὶ ἐς τὴν ἑαυτῶν πολεμίαν οὔσαν ἐπ' Ἀθηναίους ἀποβαίνειν ἐπὶ πολὺ γὰρ ἐποίει τῆς δόξης ἐν τῷ τότε τοῖς μὲν ἡπειρώταις μάλιστα εἶναι καὶ τὰ πεζὰ κρατίστους, τοῖς δὲ θαλασσίους τε καὶ ταῖς ναυαὶ πλεῖστον προέχγειν.

XIII. Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν καὶ τῆς ὑστεραίας μέρος τι προσβολὰς ποιησάμενοι ἐπέπαυοντο καὶ τῇ τρίτῃ ἐπὶ ξύλα ἐς μηχανὰς παρέπεμψαν τῶν νεῶν τινὰς ἐς Ἀσίνην, ἐλπίζοντες τὸ κατὰ τὸν λιμένα τεῖχος ὕψος μὲν εἶναι, ἀποβάσεως δὲ μάλιστα οὔσης ἐλεῖν μηχαναῖς. (2) Ἐν τούτῳ δὲ αἱ ἐκ τῆς Ζακύνθου νῆες τῶν Ἀθηναίων παραγίγνονται τεσσαράκοντα· προσεβοήθησαν γὰρ τῶν τε φρουρίδων τινὲς αὐτοῖς τῶν ἐκ Ναυπάκτου καὶ Χίαι τεσσαρες. (3) Ὡς δὲ εἶδον τὴν τε ἡπειρον ὀπλιτῶν περιπλεῖν τὴν τε νῆσον, ἐν τε τῷ λιμένι οὔσας τὰς ναῦς καὶ οὐκ ἐκπλευσάσας, ἀπορήσαντες ὅπῃ καθορμίσωνται, τότε μὲν ἐς Πρώτην τὴν νῆσον, ἢ οὐ πολλὸ ἀπέχει ἐρῆμος οὔσα, ἐπλευσαν καὶ ἠύλισαντο, τῇ δ' ὑστεραία παρασκευασάμενοι ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν ἀνήγοντο, ἦν μὲν ἀντεκπεῖν ἐθέλωσι σφίσιν ἐς τὴν εὐρυχωρίαν, εἰ δὲ μή, ὡς αὐτοὶ ἐπεσπλευσοῦμενοι. (4) Καὶ οἱ μὲν οὔτε ἀντανήγοντο οὔτε ἂ διενόηθησαν, φράξαι τοὺς ἔσπλους, ἐτυχον ποιήσαντες, ἡσυχάζοντες δ' ἐν τῇ γῆ τὰς τε ναῦς ἐπλήρουν καὶ παρεσκευάζοντο, ἦν ἔσπλή τις, ὡς ἐν τῷ λιμένι ὄντι οὐ μικρῶ ναυμαχῆσοντες.

major ad littus appellere non possent, et dividentes quietis vices impetum faciebant, omnique animi contentione et adhortatione utentes, si quo modo rejectis hostibus munitionem capere possent. (4) Brasidas autem omnium maxime conspicuus exstitit. Quum enim esset unus e trierarchis, et videret propter loci et accessus difficultatem trierarchos et gubernatores, si quam etiam ad partem accedi posset videbatur, formidantes et caventes, ne naves confringerent, vociferabatur, dicens non decere ipsos, dum lignis parcut, munitionem in suo agro ab hostibus exstructam pati, imo jubebat eos, dum ex navibus in littus per vim excenderent, naves confringere, et socios, ne pro magnis beneficiis suas naves in presentia Lacedæmonii largiri dubitarent, sed navibus in littus impactis, et quavis ratione excensu ex illis in terram facto, et viros et locum in suam potestatem redigerent.

XII. Atque ipse quidem his verbis alios instigabat, et quum suum gubernatorem navem in littus impingere coegisset, ad navis pontem pergebat, et dum descendere conatur, ab Atheniensibus est rejectus, multisque vulneribus acceptis animi deliquium passus est, eoque collapsus in illud spatium, quod est inter ipsos remiges et proram, clypeus ejus in mare decidit, qui quum in terram delatus esset, Athenienses eum susceperunt, et postea in tropæum adhibuerunt, quod de hac hostium oppugnatione exererunt. (2) Ceteri vero magna quidem animi alacritate excendere conabantur, sed non poterant, quum propter locorum difficultatem, tum etiam quod Athenienses hostium impressionem sustinebant, neque loco cedebant. (3) Atque tanta fortunæ commutatio facta est, ut Athenienses quidem ex terra eaque Laconica Lacedæmonii navibus infestis contra se venientes propulsarent, Lacedæmonii vero ex navibus et in suum agrum tunc hostilem contra Athenienses descendere conarentur; præcipue enim gloriam hoc addebat eo tempore his quidem, quod maxime mediterranei pedestribusque præliis præstantissimi essent, illis vero, quod maritimi essent perumque nauticarum peritia luge præstarent.

XIII. Hoc igitur die et sequenti parte Lacedæmonii quum aliquoties hostis munitionem adorti essent, destiterant; et tertio die naves aliquot Asinam dimiserunt ad comparandam materiam machinis faciendis, quod eam muri partem, quæ portum spectabat, et quæ alta quidem erat, sed tamen præcipue locum excensionis in terram faciendæ opportunum habebat, machinis a se captum iri sperarent. (2) Interea vero quadraginta Atheniensium naves ex Zacyntho advenerunt; nam accesserant illis auxilio aliquot præsidariæ, quæ Naupecti erant, et quatuor Chiæ. (3) Sed quum vidissent et ipsam continentem et insulam militibus armatis refertam, et naves, quæ in portu erant, non prodire, ambigentes quonam appellerent, tunc quidem ad Proten insulam desertam, quæ non multum distat, contenderunt, ibique castris positus pernoctarunt; postero autem die, ut ad navale prælium instructi, in altum vela fecerunt, si contra se in apertum mare venire voluissent; sin minus, ut ipsi in portum ingrederentur. (4) Atque illi quidem nec obviam iis in altum processerunt, neque, quod facere constituerant, ut portus ostia obstruerent, id jam perfecerant, sed in terra se continentes, naves complebant, seque ad navale prælium in portu non parvo committendum parabant, siquis ingredi voluisset.

XIV. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι γρόντες καθ' ἑκάτερον τὸν ἔσπλον ὄρμησαν ἐπ' αὐτούς, καὶ τὰς μὲν πλείους καὶ μετεώρους ἤδη τῶν νεῶν καὶ ἀντιπρόωρους προσπεσόντες ἐς φυγὴν κατέστησαν, καὶ ἐπιδιώκοντες ὡς διὰ βραχείας ἔτρωσαν μὲν πολλὰς, πέντε δ' ἔλαβον, καὶ μίαν τούτων αὐτοῖς ἀνδράσιν ταῖς δὲ λοιπαῖς ἐν τῇ γῆ καταπεφυγυῖαι ἐνέβαλλον. Αἱ δὲ καὶ πληρούμεναι ἔτι πρὶν ἀνάγεσθαι ἐκόπτοντο· καὶ τινὰς καὶ ἀναδούμενοι κενὰς εἶλον τῶν ἀνδρῶν ἐς φυγὴν ὄρμημένων. (2) Ἄδρώντες οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ περιαλγούντες τῷ πάθει, ὅτιπερ αὐτῶν οἱ ἄνδρες ἀπελαμβάνοντο ἐν τῇ νήσῳ, παρεβόηθον, καὶ ἐπεσβαίνοντες ἐς τὴν θάλασσαν ζῆν τοῖς ὅπλοις ἀνθέιλκον ἐπιλαμβανόμενοι τῶν νεῶν, καὶ ἐν τούτῳ κεκωλύσθαι ἐδόκει ἕκαστος ὃ μὴ τι καὶ αὐτὸς ἔργῳ παρῆν. (3) Ἐγένετό τε ὁ θόρυβος μέγας καὶ ἀνηλλαγμένος τοῦ ἑκατέρων τρόπου περὶ τὰς ναῦς· οἱ τε γὰρ Λακεδαιμόνιοι ὑπὸ προθυμίας καὶ ἐκπλήξεως ὡς εἰπεῖν ἄλλο οὐδὲν ἢ ἐκ γῆς ἔναυμάχου, οἱ τε Ἀθηναῖοι κρατοῦντες καὶ βουλόμενοι τῇ παρούσῃ τύχῃ ὡς ἐπὶ πλείστον ἐπεζελοῦν ἀπὸ νεῶν ἐπεζομάχου. (4) Πολὺν τε πόνον παρασχόντες ἀλλήλοις καὶ τραυματίσαντες διεκρίθησαν, καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰς κενὰς ναῦς πλὴν τῶν τὸ πρῶτον ληφθεισῶν διέσωσαν. (5) Καταστάντες δὲ ἑκάτεροι ἐς τὸ στρατόπεδον οἱ μὲν τροπαῖόν τε ἔστησαν καὶ νεκροὺς ἀπέδοσαν καὶ ναυγίων ἐκράτησαν, καὶ τὴν νῆσον εὐθὺς περιέπλεον καὶ ἐν φυλακῇ εἶχον ὡς τῶν ἀνδρῶν ἀπειλημμένων· οἱ δ' ἐν τῇ ἡπείρῳ Πελοποννήσιοι καὶ ἀπὸ πάντων ἤδη βεβοηθηκότες ἕμενον κατὰ χώραν ἐπὶ τῇ Πύλῳ.

XV. Ἐς δὲ τὴν Σπάρτην ὡς ἠγγέλη τὰ γεγενημένα περὶ Πύλον, ἔδοξεν αὐτοῖς ὡς ἐπὶ ξυμφορᾷ μεγάλη τὰ τέλη καταβάντας ἐς τὸ στρατόπεδον βουλευέειν παραχρήμα ὁρώντας ὅ τι ἂν δοκῇ. (2) Καὶ οἱ εἶδον ἀδύνατον ὄν τιμωρεῖν τοὺς ἀνδράσι καὶ κινδυνεύειν οὐκ ἐβούλοντο ἢ ὑπὸ λιμοῦ τι παθεῖν αὐτούς ἢ ὑπὸ πλήθους βιασθέντας κρατηθῆναι, ἔδοξεν αὐτοῖς πρὸς τοὺς στρατηγούς τῶν Ἀθηναίων, ἦν ἐθέλωσι, σπονδὰς ποιησαμένους τὰ περὶ Πύλον, ἀποστεῖλαι ἐς τὰς Ἀθήνας πρέσβεις περὶ ξυμβάσεως, καὶ τοὺς ἀνδρας ὡς τάχιστα πειρᾶσθαι κομίσασθαι.

XVI. Δεξιμένων δὲ τῶν στρατηγῶν τὸν λόγον ἐγίγνοντο σπονδαὶ τοιαίδε, Λακεδαιμόνιους μὲν τὰς ναῦς ἐν αἷς ἔναυμάχουσαν καὶ τὰς ἐν τῇ Λακωνικῇ πάσας, ὅσαι ἦσαν μακρὰι, παραδοῦναι κομίσαντας ἐς Πύλον Ἀθηναίοις, καὶ ὅπλα μὴ ἐπιφέρειν τῷ τειχίσματι μήτε κατὰ γῆν μήτε κατὰ θάλασσαν, Ἀθηναίους δὲ τοῖς ἐν τῇ νήσῳ ἀνδράσι σῖτον ἔξιν τοὺς ἐν τῇ ἡπείρῳ Λακεδαιμόνιους ἐκπέμπειν ταχτὸν καὶ μεμαγμένον, δύο χοίρικας ἐκάστω Ἀτικὰς ἀλφίτων καὶ δύο κοτύλας οἴνου καὶ κρέας, θεράποντι δὲ τούτων ἡμίσεια ταῦτα δὲ ὁρώντων τῶν Ἀθηναίων ἐσπέμπειν καὶ πλοῖον μὴδὲν ἐσπλεῖν λάθρα· φυλάσσειν δὲ καὶ τὴν νῆσον Ἀθηναίους μὴδὲν ἤσσαν, ὅσα μὴ ἀποβαίνοντας, καὶ ὅπλα μὴ ἐπιφέρειν τῷ Πελοποννησίων στρατῷ μήτε κατὰ γῆν μήτε κατὰ

XIV. Athenienses vero hac re cognita ab utroque portus ostio in eos inveci sunt et, facto impetu, plerasque naves a terra jam provectas et adversis proris venientes, in fugam verterunt, et insecuti pro spatii brevitate multas quidem frerunt, quinque autem ceperunt et harum unam cum ipsis viris; in ceteras vero, quæ ad terram confugerant, impressionem fecerunt. Aliæ vero etiam dum adhuc instruuntur, antequam in altum proveherentur, quasabantur; et nonnullas etiam vacuas suis navibus alligantes traxerunt, quum ex iis homines se in fugam dedissent. (2) Quæ conspicientes Lacedæmonii et cladem istam ægerrime ferentes, quod utique ipsorum cives in insula interceptiebantur, auxilio accurrebant et armati in mare ingredientes, suas naves manibus apprehendebant, et ad se retrahebant, et in eo unusquisque existimabat res impeditas esse, quibus gerendis non et ipse interfuisset. (3) Et tumultus exstitit ingens circa naves et contrarius quom pro utrorumque instituto; nam Lacedæmonii præ studio et formidine nihil aliud, ut ita loquar, quam e terra prælium navale faciebant, et Athenienses, qui victores erant, et qui præsentem fortunam quam longissime persequi volebant, ex navibus pedestrem pugnam committebant. (4) Quum autem multo labore inter se fatigati essent et vulnerati, direpti sunt, et Lacedæmonii naves inanes, illis exceptis, quæ initio captæ erant, servarunt. (5) Quum autem utrique in sua castra se recepissent, illi quidem tropæum erexerunt et cæsorum cadavera restituerunt, naviumque fractarum tabulis sunt potiti, insulamque protinus classe circumbant et custodiebant, quod viri in ea intercepti essent; Peloponnesii vero, qui in continente erant, jam ex omnibus gentibus ad opem suis ferendam conjuncti ad Pylum in loco manebant.

XV. Quum autem rerum ad Pylum gestarum nuntius Spartam allatus esset, placuit ipsis, ut tamquam in magna calamitate summi magistratus in castra se conferrent, et in re præsentī viderent et constituerent, quicquid agendum videretur. (2) Atque quum animadvertissent nulla ratione suis succurri posse, nec in discrimen illos adducere vellent, ne vel fame premerentur, vel multitudine oppressi in hostium potestatem redigerentur, placuit, induciis factis cum Atheniensium ducibus, si vellent, de rebus ad Pylum spectantibus, legatos Athenas de compositione mittere, et operam dare, ut suos cives primo quoque tempore reciperent.

XVI. Quum autem Atheniensium duces conditionem oblatam accepissent, has inducias fecerunt, ut Lacedæmonii quidem naves, in quibus pugnaverant, omnesque, quotquot in ora Laconica longæ erant, Pylum delatas Atheniensibus traderent, nec arma munitionibus inferrent neque a terra neque a mari, Athenienses vero permitterent Lacedæmoniis, qui in continente erant, ut suis civibus in insula interceptis afferrent frumentum præscriptum ac molitum, binas farina: chœnicas Atticas, totidem vini cotylas et carnis frustum viritim, servis vero dimidium horum; utque hæc ipsa Atheniensibus inspectantibus mitterent, neve navigium ullum furtim illuc ingrederetur; interea vero Athenienses insulam nihilo minus custodirent, ita tamen, ut in eam non descenderent, nec Peloponnesiorum copiis vel terra vel mari arma

θάλασσαν. (2) Ὁ τι δ' ἂν τούτων παραβαίνουσιν ἐκότεροι καὶ ὄτιοῦν, τότε λελύσθαι τὰς σπονδάς. Ἐσπεύσθαι δὲ αὐτὰς μέχρι οὐ ἐπανέλθουσιν οἱ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν Λακεδαιμονίων πρέσβεις ἀποστεῖλαι δὲ αὐτοὺς τριήρει Ἀθηναίους καὶ πάλιν κομίσει. Ἐλθόντων δὲ τὰς τε σπονδάς λελύσθαι ταύτας καὶ τὰς ναῦς ἀποδοῦναι Ἀθηναίους ὁμοίως οἷα σπερ ἂν παραλάβωσιν. (3) Αἱ μὲν σπονδαὶ ἐπὶ τούτοις ἐγένοντο, καὶ αἱ νῆες παρεδόθησαν αὐτοῖς περὶ ἐξήκοντα, καὶ οἱ πρέσβεις ἀπεστάλησαν. Ἀφικόμενοι δὲ ἐς τὰς Ἀθήνας ἔλεξαν τοιαύτα.

XVI. « Ἐπεμψαν ἡμᾶς Λακεδαιμόνιοι ὧν Ἀθηναῖοι περὶ τῶν ἐν τῇ νήσῳ ἀνδρῶν πράξοντας ὅ τι ἂν ὑμῖν τε ὠφέλιμον ὦν τὸ αὐτὸ πείθωμεν καὶ ἡμῖν ἐς τὴν ξυμφορὰν ὡς ἐκ τῶν παρόντων κόσμον μάλιστα μέλλη οἶσειν. (2) Τούτους δὲ λόγους μακροτέρους οὐ παρά τὸ εἰθὸς μηχανοῦμεν, ἀλλ' ἐπιχώριον ὦν ἡμῖν οὐ μὲν βραχεῖς ἀρκῶσι μὴ πολλοῖς χρῆσθαι, πλείοσι δὲ ἐν ᾧ ἂν καιροῦς ἢ διδάσκοντάς τι τῶν προῦργου λόγους τὸ δέον πράσσειν. (3) Λάβετε δὲ αὐτοὺς μὴ πολεμῶς μηδ' ὡς ἀζύνετοι διδασκόμενοι, ὑπόμνησιν δὲ τοῦ καλῶς βουλευσασθαι πρὸς εἰδότας ἡγησάμενοι. (4) Ὑμῖν γὰρ εὐτυχίαν τὴν παρούσαν ἔξεσι καλῶς θέσαι, ἔχρουσι μὲν ὧν κρατεῖτε, προσλαβοῦσι δὲ τιμὴν καὶ δόξαν, καὶ μὴ παθεῖν ὅπερ οἱ ἀήθως τι ἀγαθὸν λαμβάνοντες τῶν ἀνθρώπων· αἰεὶ γὰρ τοῦ πλέονος ἐλπίδι ὀρέγονται διὰ τὸ καὶ τὰ παρόντα ἀδοκῆτως εὐτυχεῖσθαι. (5) Οἷς δὲ πλείοται μεταβολαὶ ἐπ' ἀμφοτέρα ξυμβεβήκασιν, δίκαιοι εἰσι καὶ ἀπιστότατοι εἶναι ταῖς εὐπραγίαις. Ὁ τῇ τε ὑμετέρα πάλει δι' ἐμπειρίαν καὶ ἡμῖν μάλιστα ἂν ἐκ τοῦ εἰκότος προσεῖη.

XVIII. « Γνωῖτε δὲ καὶ ἐς τὰς ἡμετέρας νῦν ξυμφορὰς ἀπιδόντες, οἷτινες ἀξίωμα μέγιστον τῶν Ἑλλήνων ἔχοντες ἤκομεν παρ' ὑμᾶς, πρότερον αὐτοὶ κυριώτεροι νομιζόντες εἶναι δοῦναι ἐφ' ἃ νῦν ἀφιγμένοι ὑμᾶς αἰτούμεθα. (2) Καίτοι οὔτε δυνάμεις ἐνδεία ἐπάθομεν αὐτὸ οὔτε μείζονος προσγενομένης ὑβρίσαντες, ἀπὸ δὲ τῶν αἰεὶ ὑπαρχόντων γνώμη σφαλέντες, ἐν ᾧ πᾶσι τὸ αὐτὸ ὁμοίως ὑπάρχει. (3) Ὡστε οὐκ εἰκὸς ὑμᾶς διὰ τὴν παρούσαν νῦν ῥύμην πόλεώς τε καὶ τῶν προσγεγενημένων καὶ τὸ τῆς τύχης οἰεσθαι αἰεὶ μεθ' ὑμῶν ἔσεσθαι. (4) Σωφρόνους δὲ ἀνδρῶν οἷτινες τάγαθὰ ἐς ἀμφίβολον ἀσφαλῶς ἔθεντο· καὶ ταῖς ξυμφοραῖς οἱ αὐτοὶ εὐξυνετώτερον ἂν προσφέροιντο, τόν τε πόλεμον νομίσωσι μὴ καθ' ὅσον ἂν τις αὐτοῦ μέρος βούληται μεταχειρίζειν, τοῦτω ξυνεῖναι, ἀλλ' ὡς ἂν αἱ τύχαι αὐτῶν ἡγήσονται. Καὶ ἐλάχιστ' ἂν οἱ τοιοῦτοι πταίοντες, διὰ τὸ μὴ τῷ ὀρθομένῳ αὐτοῦ πιστεύοντες ἐπαίρεσθαι, ἐν τῷ εὐτυχεῖν ἂν μάλιστα καταλύοντο. (5) Ὁ νῦν ὧν Ἀθηναῖοι καλῶς ἔχει πρὸς ἡμᾶς πράξει, καὶ μὴ ποτε ὑστερον, ἣν ἄρα μὴ πειθόμενοι σφαλῆτε, ἃ πολλὰ ἐνδέχεται, νομισθῆναι τύχῃ καὶ τὰ νῦν προχωρήσαντα κρατῆσαι, ἐξὸν ἀκίνδυνον δόκησιν ἰσχύος καὶ ξυνέσεως ἐς τὸ ἔπειτα καταλιπεῖν.

XIX. « Λακεδαιμόνιοι δὲ ὑμᾶς προκαλοῦνται ἐς

inferrent. (2) Quicquid autem horum vel tantillum alterutri transgredereatur, tunc induciæ ruptæ censerentur. Ratæ vero essent, donec Lacedæmoniorum legati redissent; Athenienses autem eos triremi Athenas portarent, et inde reportarent. Illis vero reversis hæc induciæ solutæ essent, utque Athenienses naves ejusmodi restituerent, cujusmodi accepissent. (3) His igitur conditionibus induciæ factæ, navisque circiter sexaginta traditæ, legatique missi sunt. Hi autem quum Athenas pervenissent, hæc verba fecerunt.

XVII. « Miserunt nos huc Lacedæmonii, o Athenienses, de viris illis, qui sunt in insula, transacturos, quicquid et vobis simul utile esse persuaserimus, et nobis in hoc calamitoso casu ut pro præsentium rerum statu decus maxime allaturum. (2) Neque vero longiorem orationem præter consuetudinem habebimus, sed ut patrium nobis est institutum, ubi pauca verba sufficiunt, non uti multis, rursus vero pluribus, quoties tempus postulat, ut docentes aliquid eorum, quæ conficiuntur verbis, officium agamus. (3) Hæc autem ne hostili animo accipiat, neque credentes quasi rerum ignaros vos doceri, sed quasi gnaros admoneri, ut recte consultetis. (4) Vobis enim licet præsentem prosperitatem præclare administrare retinendo quæ in potestate sunt, comparandoque præterea honorem et gloriam, nec admittere, quod accidere solet hominibus, qui præter consuetudinem aliquid boni sunt adepti; semper enim majora spe elati appetunt, quod et in præsentia præter opinionem res ipsis feliciter cesserit. (5) At quibus plurimæ alternantis fortunæ vicissitudines contigerunt, eos secundis rerum eventis minime confidere æquum est. Quod quidem et vestræ civitati propter experientiam et nostræ præcipue merito adesse debet.

XVIII. « Hoc autem cognoscatis nostros præsentis casus intuentes, qui quum simus summæ inter Græcos dignitatis, tamen ad vos advenimus, antea quidem nos ipsos existimantes plus potestatis habere concedendi ea, quæ nunc huc profecti vos rogamus. (2) Neque tamen vel quod defuerit nobis potentia, vel quod ob ejus incrementum insolentes facti simus, hæc nobis acciderunt, sed in pristina potentia consilio decepti, qua in re omnibus idem pariter contingere potest. (3) Quare non oportet vos nunc præsentibus civitatis vestræ viribus et aliarum rerum accessione fretos opinari fortunam etiam vobiscum perpetuo futuram. (4) Illi autem inter viros sapientes numerandi sunt, qui rebus secundis, dum earum ambiguitatem considerant, tuto usi sunt; atque adversas iidem sapientius ferre possint; et de bello ita statuunt, non in quantum quis id tractare velit, uti se eo posse, sed ita, ut eventa ipsos duxerint. Et quum hujusmodi homines minimum labantur, propterea quod non rebus feliciter evenientibus confisi efferunt, in bona potissimum fortuna bellum component. (5) Quod nunc, Athenienses, vos decet erga nos facere, et ita cavere, ne forte posthac, si vos a nobis non exorati adversi aliquid patiamini, qualia multa accidere possunt, existimemini isos etiam rerum progressus fortunæ favore consecuti esse, quum liceat vobis non periculosam potentiæ atque prudentiæ opinionem in posterum relinquere.

XIX. « Lacedæmonii autem vos ad federa et ad bella

σπονδάς καὶ διάλυσιν πολέμου, διδόντες μὲν εἰρήνην καὶ ζυμαχίαν καὶ ἄλλην φιλίαν πολλήν καὶ οἰκειότητα ἐς ἀλλήλους ὑπάρχειν, ἀνταιτούντες δὲ τοὺς ἐκ τῆς νήσου ἄνδρας, καὶ ἄμεινον ἡγούμενοι ἀμφοτέροις μὴ διακινδυνεύεσθαι, εἴτε βία διαφύγοιεν παρατυχούσης τινὸς σωτηρίας εἴτε καὶ ἐκπολιορκηθέντες μᾶλλον ἂν χειρωθῆιεν. (2) Νομίζομεν τε τὰς μεγάλας ἐχθρας μάλιστα ἂν διαλύεσθαι βεβαίως οὐκ ἦν ἀνταμυνόμενός τις καὶ ἐπικρατήσας τὰ πλέω τοῦ πολέμου κατ' ἀνάγκην ὄρκοι ἐγκαταλαμβάνων μὴ ἀπὸ τοῦ ἴσου ζυμῆ, ἀλλ' ἦν παρὸν τὸ αὐτὸ δρᾶσαι πρὸς τὸ ἔπειαικὸς καὶ ἀρετῆ αὐτὸ νικήσας, παρὰ ἃ προσεδέχετο, μετρίως ζυναλλαγῆ. (3) Ὁφείλων γὰρ ἦδη ὁ ἐναντίας μὴ ἀνταμύνεσθαι ὡς βιασθεῖς ἀλλ' ἀνταποδοῦναι ἀρετήν, ἐτοιμότερός ἐστιν αἰσχρῆν ἐμμένειν οἷς ζυνέθετο. (4) Καὶ μᾶλλον πρὸς τοὺς μειζόνως ἐχθροὺς τοῦτο δρῶσιν οἱ ἄνθρωποι ἢ πρὸς τοὺς τὰ μέτρια διενεχθέντας πεφύκασι τε τοῖς μὲν ἐκουσίως ἐνδοῦσιν ἀνθισσᾶσθαι μεθ' ἡδονῆς, πρὸς δὲ τὰ ὑπεραγωγῶντα καὶ παρὰ γνώμην διακινδυνεύειν.

XX. « Ἡμῖν δὲ καλῶς, εἴπερ ποτέ, ἔχει ἀμφοτέροις ἡ ζυναλλαγή, πρὶν τι ἀνῆκεστον διὰ μέσου γενόμενον ἡμᾶς καταλαθεῖν, ἐν ᾧ ἀνάγκη αἰδῖον ὑμῖν ἐχθραν πρὸς τῇ κοινῇ καὶ ἰδίαν ἔχειν, ὑμᾶς δὲ στερηθῆναι ὧν νῦν προκαλούμεθα. (2) Ἐτι δ' ὄντων ἀκρίτων, καὶ ὑμῖν μὲν δόξης καὶ ἡμετέρας φιλίας προσγιγνομένης, ἡμῖν δὲ πρὸ αἰσχροῦ τινὸς ζυμφορᾶς μετρίως κατατιυμενης, διαλλαγῶμεν, καὶ αὐτοὶ τε ἀντι πολέμου εἰρήνην ἐλύμεθα καὶ τοῖς ἄλλοις Ἑλλήσιν ἀνάπαυσιν κακῶν ποιήσωμεν· οἱ καὶ ἐν τούτῳ ὑμᾶς αἰτιωτέρους ἡγήσονται. Πολεμοῦνται μὲν γὰρ ἀσαφῶς ὁποτέρων ἀρξάντων· καταλύσεως δὲ γιγνομένης, ἧς νῦν ὑμεῖς τὸ πλεον κύριοι ἐστε, τῆν χάριν ὑμῖν προσθήσουσιν. (3) Ἦν τε γνώτε, Λακεδαιμονίους ἔξεστιν ὑμῖν φιλοῦν, γενέσθαι βεβαίως, αὐτῶν τε προκαλεσασμένων, χαρισασμένους τε μᾶλλον ἢ βιασαμένους. (4) Καὶ ἐν τούτῳ τὰ ἐνόστο ἀγαθὰ σκοπεῖτε ὅσα εἰκὸς εἶναι· ἡμῶν γὰρ καὶ ὑμῶν ταῦτά λεγόντων τό γε ἄλλο Ἑλληνικὸν ἴστε ὅτι ὑποδέεστρον ὄν τὰ μέγιστα τιμήσει. »

XXI. Οἱ μὲν οὖν Λακεδαιμονῖοι τοσαῦτα εἶπον, νομίζοντες τοὺς Ἀθηναίους ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ σπονδῶν μὲν ἐπιθυμῶν σφῶν δὲ ἐναντιούμενων κωλύεσθαι, διδομένης δὲ εἰρήνης ἀσμένους δέξεσθαι τε καὶ τοὺς ἄνδρας ἀποδώσειν. (2) Οἱ δὲ τὰς μὲν σπονδάς, ἔχοντας τοὺς ἄνδρας ἐν τῇ νήσῳ, ἦδη σφίσιν ἐνόμιζον ἐτόιμους εἶναι ὅπταν βούλωνται ποιῆσθαι πρὸς αὐτούς, τοῦ δὲ πλέονος ὠρέγοντο. (3) Μάλιστα δὲ αὐτοὺς ἐνήγε Κλέων ὁ Κλεαινέτου, ἀνὴρ δημαγωγὸς κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον ὧν καὶ τῷ πλήθει πιθωνάτατος· καὶ ἔπεισεν ἀποκρίνασθαι ὡς γρητὰ μὲν ὅπλα καὶ σφᾶς αὐτοὺς τοὺς ἐν τῇ νήσῳ παραδόντας πρῶτον κοιμισθῆναι Ἀθηναίους, ἐλθόντων δὲ ἀποδόντας Λακεδαιμονίους Νίσαιαν καὶ Πηγὰς καὶ Τροϊζῆνα καὶ Ἀχαίαν, ἃ οὐ πολὺ ἐλαβὸν ἀλλ' ἀπὸ τῆς προτέρας ζυμδάσεως Ἀθηναίων ζυγυρησάντων κατὰ ζυμφορὰς καὶ ἐν τῷ τότε δεομένων τι μεθ'

compositionem provocant, offerentes pacem et societatem aliamque magnam amicitiam et necessitudinem mutuo futuram, poscentes vero pro his viros, qui sunt in insula, et utrisque satius fore ducentes, belli fortunam non periclitari, sive illi per vim effugiant oblata aliqua salutis occasione, sive etiam potius expugnati capiantur. (2) Graves enim inimicitias ita demum omnino dissolvi putamus, non si quis bellum illatum propulsans et in eo longe superior hostem per vim ad jusjurandum adigens, compositionem iniquis conditionibus cum eo faciat, sed si, quum ei liceat hoc ipsum facere, propter animi aequitatem, et benignitatem illud vincens contra quam exspectabatur, moderatis conditionibus reconcilietur. (3) Sic enim adversarius debito obstrictus non hoc, ut mutuo ulciscatur, quasi vim passus fuerit, sed hoc, ut mutuum gratiam referat, promptior est praepudore ad observanda ea quae convenerunt. (4) Homines autem hoc agunt erga majores hostes potius, quam erga mediocres inimicos; et natura ita comparatum habent, ut iis, quae sua sponte cesserint, libenter et ipsi vicissim concedant, illa vero, quae superbe se efferant vel praeter rationem cum periculo resistent.

XX. « Nobis vero utrisque, si unquam alias, nunc profecto gratiae reconciliatio est peropportuna, priusquam gravius aliquid malum interea nos opprimat, cujus causa necesse sit praeter publicas adversus vos privatas etiam inimicitias easque sempiternas suscipere, vos vero rebus privari, ad quas nunc vos provocamus. (2) Quare dum belli eventus adhuc est anceps, vos quidem, cum gloriae nostraeque amicitiae accessione, nos vero, antequam dedecus aliquid nobis accidat, cum mediocri jactura in gratiam redeamus, et quum ipsi bello pacem anteponamus, tum etiam ceteris Graecis malorum requiem demus; qui hujus quoque rei vos praecipuos auctores existimabunt. Bello enim vexantur nescientes, utri nostrum belli fuerint auctores; sed si gratiae reconciliatio fiat, cujus nunc penes vos major est potestas, hoc beneficium vobis acceptum referent. (3) Et si rem perspicatis, facultas vobis adest, Lacedaemonios firmos vobis amicos efficiendi ita ut et ipsi ad hoc vos provocarint, et vos gratia potius quam vi usi sitis. (4) Hac autem in re quot bona inesse credibile sit, considerate; nobis enim vobisque eadem dicentibus scitis ceteros quidem Graecos, quod sunt inferiores, iis quae summa sunt, honorem habituros. »

XXI. Haec igitur Lacedaemonii dixerunt, existimantes, Athenienses superiore tempore foederum quidem cupidos fuisse, sed se resistentibus impeditos esse, oblatam vero pacem libenter accepturos, virosque reddituros. (2) Illi vero, quod viros in insula tenerent interceptos, existimabant sibi jam in promptu esse foedera cum ipsis facere, quotiescumque vellent, sed majora affectabant. (3) Maxime autem eos instigabat Cleo Cleaeneti filius, qui id temporis vir popularis et in dicendo multitudini acceptissimus erat; hic persuasit, ut responderent oportere primum quidem eos, qui in insula essent, et arma et se ipsos tradere et Athenas portari; si vero advenissent, Lacedaemonios reddere Niseam et Pegas et Troezena et Achaiam, quae non bello acceperant, sed ex superiore compositione Atheniensium concessu, qui propter clades acceptas foederibus tunc

λον σπονδῶν, κομίσασθαι τοὺς ἀνδράς καὶ σπονδὰς ποιήσασθαι ὅπόσον ἂν δοκῆ χρόνον ἀμφοτέροις.

XXII. Οἱ δὲ πρὸς μὲν τὴν ἀπόκρισιν οὐδὲν ἀντεῖπον, ξυνέδρους δὲ σφίσι ἐκέλευον ἐλέσθαι, οἵτινες λέγοντες καὶ ἀκούοντες περὶ ἐκάστου ξυμβήσονται κατὰ ἡσυχίαν ὅ τι ἂν πείθωσιν ἀλλήλους. (2) Κλέων δὲ ἐνταῦθα δὴ πολὺς ἐνέκειτο, λέγων γινώσκεις μὲν καὶ πρότερον οὐδὲν ἐν νῆϊ ἔχοντας δίκαιον αὐτούς, σαφὲς δ' εἶναι καὶ νῦν, οἵτινες τῷ μὲν πλήθει οὐδὲν ἐθέλουσιν εἰπεῖν, ὀλίγοι δὲ ἀνδράσι ξύνεδροι βούλονται γίνεσθαι· ἀλλὰ εἰ τὴν ὑγιᾶς διανοοῦνται, λέγειν ἐκέλευσεν ἅπανσι. (3) Ὅρωντες δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι οὔτε σφίσι οἶόν τε ὅν ἐν πλήθει εἰπεῖν, εἴ τι καὶ ὑπὸ τῆς ξυμφορᾶς ἔδοκει αὐτοῖς ξυγχαρεῖν, μὴ ἐς τοὺς ξυμμάχους διαβληθῶσιν εἰπόντες καὶ οὐ τυχόντες, οὔτε τοὺς Ἀθηναίους ἐπὶ μετρίοις ποιήσοντας ἃ προυκαλοῦντο, ἀνεχώρησαν ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἄπρακτοι.

XXIII. Ἄφικομένον δὲ αὐτῶν διελύοντο εὐθὺς αἱ σπονδαὶ αἱ περὶ Πύλον, καὶ τὰς ναῦς οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπῆτουν, καθάπερ ξυνέκειτο· οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐγκλήματα ἔχοντες ἐπιδρομὴν τε τῷ τειχίσματι παράσπονδον καὶ ἄλλα οὐκ ἀξιόλογα δοκοῦντα εἶναι οὐκ ἀπέδιδουσαν, ἰσχυρίζομενοι ὅτι δὴ εἰρητο, ἔαν καὶ διτιοῦν παραβαθῆ, λεύσθαι τὰς σπονδὰς. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀντελεγόν τε, καὶ ἀδίκημα ἐπικαλέσαντες τὸ τῶν νεῶν ἀπεληθόντες ἐς πόλεμον καθίσταντο. (2) Καὶ τὰ περὶ Πύλον ὑπ' ἀμφοτέρων κατὰ κράτος ἐπολεμεῖτο, Ἀθηναῖοι μὲν δυοῖν ἐναντίαν αἰεὶ τὴν νῆσον περιπλέοντες τῆς ἡμέρας, (τῆς δὲ νυκτὸς καὶ ἅπανσι περιώρμουν, πλὴν τὰ πρὸς τὸ πέλαγος, ὅποτε ἄνεμος εἴη· καὶ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν αὐτοῖς εἴκοσι νῆες ἀφίκοντο ἐς τὴν φυλακὴν, ὥστε αἱ πᾶσαι ἔβδομήκοντα ἐγένοντο)· Πελοποννήσιοι δὲ ἐν τῇ ἡπείρῳ στρατοπεδεύομενοι καὶ προσβολὰς ποιούμενοι τοῦ τείχει, σκοποῦντες καιρὸν εἴ τις παραπέσοι ὥστε τοὺς ἀνδράς σῶσαι.

XXIV. Ἐν τούτῳ δὲ οἱ ἐν τῇ Σικελίᾳ Συρακοῖσι καὶ οἱ ξύμμαχοι, πρὸς ταῖς ἐν Μεσσήνῃ φρουρούσας ναυσὶ τὸ ἄλλο ναυτικὸν ὁ παρεσκευάζοντο προσκομίσαντες, τὸν πόλεμον ἐποιοῦντο ἐκ τῆς Μεσσήνης. (2) Καὶ μάλιστα ἐνήγον οἱ Λοκροὶ τῶν Ῥηγίνων κατὰ ἔθροαν, καὶ αὐτοὶ δὲ ἐσβεβλήκεσαν πανδημεί ἐς τὴν γῆν αὐτῶν. (3) Καὶ ναυμαχίας ἀποπειρᾶσθαι ἐβούλοντο, δρῶντες τοῖς Ἀθηναίοις τὰς μὲν παρούσας ὀλίγας ναῦς, ταῖς δὲ πλείους καὶ μελλούσας ἤξειν πυθανόμενοι τὴν νῆσον πολιορκεῖσθαι. (4) Εἰ γὰρ κρατήσισιν τῷ ναυτικῷ, τὸ Ῥήγιον ἠλιζῶν πεζῆ τε καὶ ναυσὶν ἐφορμῶντες βράδιως χειρώσασθαι, καὶ ἤδη σφῶν ἰσχυρὰ τὰ πράγματα γίνεσθαι· ξύνεγγυς γὰρ κειμένου τοῦ τε Ῥηγίου ἀκριωτέρου τῆς Ἰταλίας τῆς τε Μεσσήνης τῆς Σικελίας, τοῖς Ἀθηναίοις τε οὐκ ἂν εἶναι ἐφορμεῖν καὶ τοῦ πορθμοῦ κρατεῖν. (5) Ἔστι δὲ ὁ πορθμὸς ἢ μεταξὺ Ῥηγίου θάλασσα καὶ Μεσσήνης, ἥπερ βραχυτάτον Σικελία τῆς ἡπείρου ἀπέχει· καὶ ἔστιν ἢ Χάρυβδις κληθεῖσα τοῦτο, ἣ Ὀδυσσεὺς λέγεται

multo magis digredient, et suos cives recipere, et foedera facere, quam diuturna utrisque placuisset.

XXII. Lacedaemonii vero ad hoc responsum nihil contradixerunt, sed petebant, ut sibi darentur in commune consilium viri delecti, qui dicentes et audientes de singulis rebus pacate convenirent in iis, quae alteri alteris persuasissent. (2) Tunc vero Cleo multus instare coepit, dicens, se jam et antea intellexisse ipsos nihil aequi in animo habere, nunc vero etiam manifestum esse, quippe qui apud multitudinem nihil dicere, sed cum paucis viris concilium habere vellent; at si quid sani cogitarent, dicere eos apud universos jussit. (3) Lacedaemonii vero cernentes, neque fieri posse ut apud multitudinem loquerentur, quamvis propter cladem acceptam iis aliquid concedere placeret, quin apud socios male audirent, si dixissent, nec impetrassent, neque Athenienses moderate se gesturos in iis, ad quae provocarentur, infecto negotio Athenis discesserunt.

XXIII. Adventu autem eorum induciae ad Pyllum factae confestim solutae sunt, et Lacedaemonii naves repetebant, quemadmodum convenerat; Athenienses vero criminandi materiam habentes incursionem praeter indiciarum pacta in munitionem factam aliaque, quae non magni momenti esse videbantur, naves non reddebant, hac ratione nixi, quod in conventis dictum erat, si vel minima eorum pars violata esset, inducias ruptas fore. Lacedaemonii vero contradicebant, et crimini dabant, quod praeter jus naves retinerent; deinde digressi, bellum denuo genere coeperunt. (2) Atque bellum totis viribus ab utrisque ad Pyllum administrabatur, dum Athenienses quidem binis navibus adversis insulam interdum semper circumveant, (noctu vero etiam omnes naves circumcirca erant in statione, exceptis iis partibus, quae pelagus spectabant, quoties ventus spiraret; et viginti aliae naves ad eos Athenis ad custodiam venerunt, ita ut universae numero essent septuaginta), Peloponnesii vero in continente castra habent et munitionem subinde oppugnant observantes occasionem, si qua forte sese ipsis offerret, ut suos cives liberarent.

XXIV. Interea vero in Sicilia Syracusani eorumque socii praeter naves praesidiarias, quae apud Messanam erant, cetera classe, quam pararent, advecta bellum e Messana gerebant. (2) Eosque ad hoc Locri maxime sollicitabant ob odium, quo Rhegium prosequerentur, ipsique cum universis copiis in illorum agrum irruptionem fecerant. (3) Volebant autem navale praelium experiri, quod naves, quae tunc Atheniensibus aderant, paucas esse animadverterent, majore autem illarum parte, quae venturae erant, insulam obcidere audirent. (4) Si enim classe vicissent, Rhegium terra marique obsessum in suam potestatem reductum iri, suasque res ita demum firmas fore sperabant; quum enim Rhegium Italiae promontorium, et Messana, quae est in Sicilia, in proximo sint; Athenienses facultatem non habituros, ut ibi in statione essent fretoque poterent. (5) Hoc autem fretum est mare inter Rhegium et Messanam, qua brevissimo intervallo Sicilia distat a continente; atque haec est, quae Charybdis appellatur, qua Ulysses transisse

διαπλεῦσαι. Διὰ στενότητα δὲ καὶ ἐκ μεγάλων πελαγῶν, τοῦ τε Τυρρηνοῦ καὶ τοῦ Σικελικοῦ, ἐσπίπτουσα ἡ θάλασσα ἐς αὐτὸ καὶ βούδης οὐσα εἰκότως χαλεπὴ ἐνομισθή.

XXV. Ἐν τούτῳ οὖν τῷ μεταξὺ οἱ Συρακοῖσι καὶ οἱ ζύμμαχοι ναυσὶν ὀλίγῃ πλείοσιν ἢ τριάκοντά ἡναγκάσθησαν ὀψὲ τῆς ἡμέρας ναυμαχῆσαι περὶ πλοίου διαπλέοντος, ἀντεπαναγόμενοι πρὸς τε Ἀθηναίων ναῦς ἐκκαίδεκα καὶ Ῥηγίνας ὀκτώ. (2) Καὶ νικηθέντες ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων διὰ τάχους ἀπέπλευσαν, ὡς ἕκαστοι ἔτυχον, ἐς τὰ οἰκεία στρατόπεδα, τό τε ἐν τῇ Μεσσήνῃ καὶ ἐν τῷ Ῥηγίῳ, μίαν ναῦν ἀπολέσαντες· καὶ νύξ ἐπεγένετο τῷ ἔργῳ. (3) Μετὰ δὲ τούτου οἱ μὲν Λοκροὶ ἀπῆλθον ἐκ τῆς Ῥηγίων, ἐπὶ δὲ τὴν Πελωρίδα τῆς Μεσσήνης συλλεγεῖσθαι αἱ τῶν Συρακοσίων καὶ ζυμμάχων νῆες ὄρμουσι καὶ ὁ πεζὸς αὐτοῖς παρῆν. (4) Πρὸς πλεύσαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ Ῥηγῖνοι ὄρωντες τὰς ναῦς κενὰς ἐνέβαλλον, καὶ χειρὶ σιδηρᾷ ἐπιβλήθεισῃ μίαν ναῦν αὐτοῖς ἀπόλεσαν τῶν ἀνδρῶν ἀποκολυμῆσάντων. (5) Καὶ μετὰ τούτου τῶν Συρακοσίων ἐσθάντων ἐς τὰς ναῦς καὶ παραπλέοντων ἀπὸ κάλιω ἐς τὴν Μεσσήνην, αὐθις προσβαλόντες οἱ Ἀθηναῖοι, ἀποσιμωσάντων ἐκείνων καὶ προεμβαλόντων, ἑτέραν ναῦν ἀπολλύουσι. (6) Καὶ ἐν τῷ παράπλῳ καὶ τῇ ναυμαχίᾳ τοιουτοτρόπῳ γενομένη οὐκ ἔλασσον ἔχοντες οἱ Συρακοῖσι παρεκομίσθησαν ἐς τὸν ἐν τῇ Μεσσήνῃ λιμένα. (7) Καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι Καμαρίνης ἀγγελθείσης προδίδοσθαι Συρακοῖσις ὑπ' Ἀρχίου καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ ἔπλευσαν ἐκεῖσε, Μεσσήνιοι δ' ἐν τούτῳ πανδημεὶ κατὰ γῆν καὶ ταῖς ναυσὶν ἅμα ἐστράτευσαν ἐπὶ Νάξον τὴν Χαλκιδικὴν ὁμορον οὔσαν. (8) Καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τειχῆρεισι ποιήσαντες τοὺς Ναξίους ἐδῆουν τὴν γῆν, τῇ δ' ὑστεραία ταῖς μὲν ναυσὶ περιπλεύσαντες κατὰ τὸν Ἀκασίνην ποταμὸν τὴν γῆν ἐδῆουν, τῷ δὲ πεζῷ πρὸς τὴν πόλιν ἐσέβαλλον. (9) Ἐν τούτῳ δὲ οἱ Σικελοὶ ὑπὲρ τῶν ἄκρων πολλοὶ κατέβαινον βοηθοῦντες ἐπὶ τοὺς Μεσσηνίους. Καὶ οἱ Νάξιοι ὡς εἶδον, θαρσάσαντες καὶ παρακελευόμενοι ἐν ἑαυτοῖς ὡς οἱ Λεοντῖνοι σφίσι καὶ ἄλλοι Ἕλληνας ζύμμαχοι ἐς τιμωρίαν ἐπέρχονται, ἐκδραμόντες ἄφνω ἐκ τῆς πόλεως προσπίπτουσι τοῖς Μεσσηνίοις, καὶ τρέψαντες ἀπέκτεινάν τε ὑπὲρ χιλίους καὶ οἱ λοιποὶ χαλεπῶς ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου· καὶ γὰρ οἱ βάρβαροι ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐπιπεσόντες τοὺς πλείστους διέφθειραν. (10) Καὶ αἱ νῆες σχοῦσαι ἐς τὴν Μεσσηνὴν ὑστερον ἐπ' οἴκου ἕκασται διεκρίθησαν. Λεοντῖνοι δὲ εὐθὺς καὶ οἱ ζύμμαχοι μετὰ Ἀθηναίων ἐς τὴν Μεσσηνὴν ὡς κεκαχωμένην ἐστράτευσον, καὶ προσβάλλοντες οἱ μὲν Ἀθηναῖοι κατὰ τὸν λιμένα ταῖς ναυσὶν ἐπείρων, ὁ δὲ πεζὸς πρὸς τὴν πόλιν. (11) Ἐπεκδρομῆν δὲ ποιησάμενοι οἱ Μεσσηνιοὶ καὶ Λοκρῶν τινες μετὰ τοῦ Δημοτέλους, οἱ μετὰ τὸ πάθος γκατελειφθήσαν φρουροί, ἑξαπιναιῶς προσπεσόντες τρέπουσι τοῦ στρατεύματος τῶν Λεοντῖνων τὸ πολὺ καὶ ἀπέκτειναν πολλούς. Ἰδόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ἀποθάντες ἀπὸ τῶν νεῶν ἐβοή-

fertur. Propter loci autem angustias, et ex ingentibus pelagis, Tyrrheno et Siculo, mare in ipsum fretum irrupens, et aestuosum existens, jure difficile existimatum est.

XXV. In hoc igitur medio spatio Syracusani eorumque socii cum navibus paulo plus triginta sub serum diei praelium navale committere coacti sunt de navigio cursum illac tenente, obviam prodeuntes adversus sexdecim Atticas et octo Rheginas naves. (2) Et victi ab Atheniensibus celeriter se receperunt, ut quibusque licuit, in castra sua et ad Messanam et ad Rhegium, una navi amissa; noxque suo interventu praelium diremit. (3) Postea vero Locri quidem ex Rheginorum agro discesserunt, Syracusanorum vero sociorumque naves ad Peloridem, quae est agri Messanensis, coactae stationem habebant, iisque peditatus aderat. (4) Advecti vero Athenienses et Rhegini, quum naves vacuas animadverterent, impressionem in eas fecerunt manuae ferrea injecta unam navem eorum depresserunt, viris ex ea natando elapsis. (5) Postea vero, quum Syracusani naves ingressi essent et ad Messanam remulco tracti veherentur, Athenienses impetu rursus in eos facto, illis in gyrum conversis et prius aggressis, alteram navem amiserunt. (6) Syracusani autem, quum in hac praetervectione, praelioque navali, quod hujusmodi fuit, rem non deteriore conditione gessissent, in Messanae portum se receperunt. (7) Atque Athenienses quidem, quum per nuntios intellexissent, Camarinam Syracusanis ab Archia ejusque sociis prodi, eo navigarunt. Messanenses vero interea cum omnibus totius populi copiis terra marique simul expeditionem susceperunt adversus Naxum Chalcidicam, quae finitima erat. (8) Primoque die Naxii intra moenia conclusi, agrum vastabant; postero vero die classe circumvecti per fluvium Acesinen agrum vastabant, cum peditatu autem ad urbem oppugnandam accesserunt. (9) Interea vero Siculi multi, qui in montibus habitabant, ad opem Naxii contra Messanenses ferendam descenderunt. Quos ut conspexere Naxii, sumptis animis mutuo se adhortantur, quod Leontini ceterique socii Graeci ad opem sibi ferendam adventarent, ex urbe subito erumpentes impetum in Messanenses fecerunt, illisque in fugam versis supra mille interfecerunt, ceterique domum aegre se receperunt; nam etiam barbari in viis impetum in eos fecerunt et maximam partem perdidierunt. (10) Et naves, quae ad Messanam appulerant, postea diversae domum se receperunt. Leontini autem sociique cum Atheniensibus statim adversus Messanam, ut bello attritam, bellum suscipiebant, et oppugnantes eam, Athenienses quidem cum classe ad portum, peditatus vero ad urbem rem temptabant. (11) Sed eruptione facta Messanenses et ex Locris aliquot cum Demotele, qui post cladem acceptam urbis praesidio relictus erat, repente adorti exercitus Leontinorum magnam partem in fugam verterunt multosque interfecerunt. Quod quum vidissent Athenienses et ex navibus excensum in terram fecissent, opem ferebant,

θουν, καὶ κατεδίωξαν τοὺς Μεσσηνίους πάλιν ἐς τὴν πόλιν, τεταραγμένοι ἐπιγενομένοι· καὶ τροπαίον στήσαντες ἀνεχώρησαν ἐς τὸ Ῥήγιον. (12) Μετὰ δὲ τοῦτο οἱ μὲν ἐν τῇ Σικελίᾳ Ἑλλήνες ἄνευ τῶν Ἀθηναίων κατὰ γῆν ἐστράτευον ἐπ' ἀλλήλους.

XXVI. Ἐν δὲ τῇ Πύλῳ ἔτι ἐπολιόρχουν τοὺς ἐν τῇ νήσῳ Λακεδαιμονίους οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τὸ ἐν τῇ ἡπειρῷ στρατόπεδον τῶν Πελοποννησίων κατὰ χώραν ἔμενεν. (2) Ἐπίτονος δ' ἦν τοῖς Ἀθηναίοις ἡ φυλακὴ σίτου τε ἀπορία καὶ ὕδατος· οὐ γὰρ ἦν κρήνη ὅτι μὴ μία ἐν αὐτῇ τῇ ἀκροπόλει τῆς Πύλου, καὶ αὕτη οὐ μεγάλη, ἀλλὰ διαμώμενον τὸν κάλχηκα οἱ πλείστοι ἐπὶ τῇ θαλάσῃ ἔπινον οἶον εἰκὸς ὕδωρ. (3) Στενοχωρία τε ἐν ὀλίγῳ στρατοπεδευομένοις ἐγίνετο, καὶ τῶν νεῶν οὐκ ἔχουσῶν ὄρμον αἱ μὲν σίτον ἐν τῇ γῇ ἤρουντο κατὰ μέρος, αἱ δὲ μετέωρον ὄρμον. (4) Ἀθυμία τε πλείστην ὁ χρόνος παρεῖχε παρά λόγον ἐπιγινόμενος, οὓς ᾤοντο ἡμερῶν ὀλίγων ἐκπολιορκήσειν ἐν νήσῳ τε ἐρήμῃ καὶ ὕδατι ἀμυρῷ χρωμένους. (5) Αἴτιον δὲ ἦν οἱ Λακεδαιμόνιοι προειπόντες ἐς τὴν νήσον ἐσαγεῖν σίτον τε τὸν βουλόμενον ἀηλεσμένον καὶ οἶνον καὶ τυρὸν καὶ εἴ τι ἄλλο βρωῖμα, οἷον ἂν ἐς πολιορκίαν ζυμώρη, τάξαντες ἀργυρίου πολλοῦ, καὶ τῶν Εἰλωτῶν τῷ ἐσαγαγόντι ἐλευθερίαν ὑπισχνόμενοι. (6) Καὶ ἐσθγὸν ἄλλοι τε παρακινδυνεύοντες καὶ μάλιστα οἱ Εἰλωτες, ἀπαίροντες ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου ὀπίθεν τύροισιν καὶ καταπλέοντες ἔτι νυκτὸς ἐς τὰ πρὸς τὸ πέλαιος τῆς νήσου. (7) Μάλιστα δὲ ἐτήρουν ἀνέμῳ καταφέρεσθαι· βῆρον γὰρ τὴν φυλακὴν τῶν τριήρων ἐλάθανον, ὁπότε πνεῦμα ἐκ πόντου εἶη· ἀπορον γὰρ ἐγίνετο περιορμῆν, τοῖς δὲ ἀπειδῆς ὁ κατάπλους καθεστῆκει· ἐπώκελλον γὰρ τὰ πλοῖα τετιμημένα χρημάτων, καὶ οἱ ὀπλίται περὶ τὰς κατάρσεις τῆς νήσου ἐφύλασσον. Ὅσοι δὲ γαλήνῃ κινδυνεύειαν, ἤλίσκοντο. (8) Ἐσέονον δὲ καὶ κατὰ τὸν λιμένα κολυμβήτα ὕψυδροι, κλωδίῳ ἐν ἄσχοις ἐφέλκοντες μῆκιονα μεμελιτωμένην καὶ λίνου σπέρμα κεκομμένον· ὧν τὸ πρῶτον λανθανόντων φυλακαὶ ὕστερον ἐγένοντο. (9) Παντὶ τε τρόπῳ ἐκάτεροι ἐτεχνώνοντο οἱ μὲν ἐσπέμπειν τὰ σιτία, οἱ δὲ μὴ λανθάνειν σφᾶς.

XXVII. Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις πυνθανόμενοι περὶ τῆς στρατιᾶς ὅτι ταλαιπωρεῖται καὶ αἴτος τοῖς ἐν τῇ νήσῳ ὅτι ἐσπεῖ, ἠπόρον καὶ δεδοκίεσαν μὴ σφῶν χειμῶν τὴν φυλακὴν ἐπιτάξαι, δρῶντες τῶν τε ἐπιτηδείων τὴν περὶ τὴν Πελοπόννησον κομιδὴν ἀδύνατον ἐσομένην ἅμα ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ καὶ οὐδ' ἐν θέρει οἷοι τε ὄντες ἱκανὰ περιπέμπειν, τὸν τε ἔφορμον χωρίων ἀλιμένων ὄντων οὐκ ἐσόμενον, ἀλλ' ἡ σφῶν ἀνέντων τὴν φυλακὴν περιγενήσεσθαι τοὺς ἄνδρας, ἢ τοῖς πλοίοις ἀ τὸν σῖτον αὐτοῖς ἴγε χειμῶνα τηρήσαντας ἐκπλεῦσεσθαι. (2) Πάντων δὲ ἐφοβοῦντο μάλιστα τοὺς Λακεδαιμονίους, ὅτι ἔχοντάς τι ἰσχυρὸν αὐτοὺς ἐνόμιζον οὐκέτι σφίσι ἐπικηρυκεῖσθαι καὶ μετεμέλοντο τὰς σπονδὰς οὐ δεξάμενοι. (3) Κλέων δὲ γνοὺς αὐτῶν τὴν ἐς αὐτὸν ὑποψίαν περὶ τῆς κωλύμενης τῆς ζυμώσεως οὐ

et Messanenses insecuti intra urbis muros concluserunt, eos perturbatos aggressi; erectoque tropæo Rhégium revertunt. (12) Post hæc Græci, qui erant in Sicilia, sine Atheniensibus alii alios mutuo bello terra infestabant.

XXVI. Ad Pylum vero adhuc obsidebant Lacedæmonios in insula interceptos Athenienses, et Peloponnesii, qui in continente stativa hæbebant, in suo loco se continebant. (2) Atheniensibus autem custodia admodum laboriosa erat propter commeatus et aque inopiam; nullus enim erant fons, præter unum, in ipsa Pyli arce, eumque non magnum; sed plerique glaream ad mare suffodientes, qualem credibile est aquam potabant. (3) Erant præterea loci angustiae, quod in exiguo castra hæbebant; et quia naves nullam stationem hæbebant, harum quidem aliae per vices cibum in terra sumebant, aliae vero in alto ad ancoras stabant. (4) Et mora, quæ præter opinionem accidebat, maximam animis molestiam afferebat, quod homines in insula deserta interceptos, et aqua salsa utentes intra paucos dies a se expugnatum iri putarant. (5) Cujus rei causa erant Lacedæmonii, qui edixerant, ut quisquis vellet, frumentum molitum et vinum et caseum et si quid aliud esculentum esset, quod ad obsidionem tolerandam utile esset, in insulam importaret, hoc ingenti pretio aestimantes, et illi ex Helotibus, qui importasset, libertatem promittentes. (6) Quare quum alii non sine gravi periculo comportabant, tum vero præcipue Helotes, solventes ex qualibet Peloponnesi parte, et dum nox adhuc esset, appellentes ad eam insulam partem, quæ pelagus spectabat. (7) Potissimum autem observabant, ut vento ad insulam deferrentur: facilius enim trirremium custodiam latebant, quoties ventus a mari spirabat; nam ita res ardua erat, stationem circum insulam tenere, illi vero in appellendo navibus non parcebant; navigia enim pecunias aestimata in littus impingebant, et milites ad illas insulae partes, ad quas commode naves appellere poterant, excubias agebant. Quotquot vero mari tranquillo periculum subsissent, intercipiuntur. (8) Illuc etiam per portum adnabant urinatores sub aquis natantes, funiculo papaver mellitum linique semen contusum in utribus atrahentes; qui quum initio fefellissent, postea observari cœpti sunt. (9) Et quavis ratione utrique machinabantur, hi quidem, ut commeatus transmitterent, hi vero, ne se lateret.

XXVII. Athenis vero quum intelligeretur, exercitum variis incommodis affligi, et commeatus ad illos, qui in insula erant, transportari, consilii inopes erant, et verebantur, ne hiems suum præsidium opprimeret, videntes nullam facultatem fore res necessarias circa Peloponnesum advehendi, quum simul et in loco deserto necessitas major esset et ne aestate quidem satis commeatum circummittere possent; et præterea certam stationem classi illic non futuram, quod loca essent importuosa, sed aut custodia a se remissa hostes incolumes obsidionem perluros aut navigiis, quæ commeatus importabant, tempestate observata erupturos. (2) Sed quod omnium maxime formidabant, illud erat, quod Lacedæmonios certa causa nixos nullum adducatorem de pace acturum ad se posthac missuros arbitrarentur, eosque pœnitebat, quod fœdera non admisissent. (3) Cleo vero quum intelligeret, in se tendere suspicionem de fœdere im-

τᾶλλοθῆ ἔφη λέγειν τοὺς ἐξαγγέλλοντας. Παραρῶντων δὲ τῶν ἀφιγμένων, εἰ μὴ σφίσι πιστεύουσι, κατασκόπους τινὰς πέμψαι, ἤρέθη κατασκόπος αὐτοῖς μετὰ Θεογένους ὑπὸ Ἀθηναίων. (4) Καὶ γινούσθι ἀναγκασθήσεται ἡ ταῦτά λέγειν οἷς διέβαλλεν ἡ τάναντία εἰπὼν ψευδῆς φανήσεσθαι, παρήγει τοῖς Ἀθηναίοις, ὁρῶν αὐτοὺς καὶ ὠρημένους τι τὸ πλέον τῆ γνώμῃ στρατεύειν, ὡς χρὴ κατασκόπους μὲν μὴ πέμπειν μηδὲ διαμέλλειν καιρὸν παριέντας, εἰ δὲ δοκεῖ αὐτοῖς ἀληθῆ εἶναι τὰ ἀγγελλόμενα, πλεῖν ἐπὶ τοὺς ἀνδρας. (5) Καὶ ἐς Νικίαν τὸν Νικηράτου στρατηγὸν ὄντα ἀπεσήμαινε, ἐχθρὸς ὢν καὶ ἐπιτιμῶν, βράδιον εἶναι παρασκευῆ, εἰ ἀνδρες εἶεν οἱ στρατηγοί, πλεύσαντας λαβεῖν τοὺς ἐν τῇ νήσῳ, καὶ αὐτὸς γ' ἄν, εἰ ἤρχεν, ποιῆσαι τοῦτο.

XXVIII. Ὁ δὲ Νικίας τῶν τε Ἀθηναίων τι ὑποβουρῶντων ἐς τὸν Κλέωνα, ὅτι οὐ καὶ νῦν πλεῖ, εἰ βράδιον γε αὐτῷ φαίνεται, καὶ ἅμα ὁρῶν αὐτὸν ἐπιτιμῶντα, ἐκέλευεν ἦν τινα βούλεται δύναμιν λαβόντα τὸ ἐπὶ σφᾶς εἶναι ἐπιχειρεῖν. (2) Ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον οἴόμενος αὐτὸν λόγῳ μόνον ἀφιέναι ἐτοῖμος ἦν, γινούσθι δὲ τῆ ὄντι παραδωσέοντα ἀνεχώρει καὶ οὐκ ἔφη αὐτὸς ἄλλ' ἐκείνων στρατηγεῖν, δεδιὸς ἦδη καὶ οὐκ ἂν οἴόμενός οἱ αὐτὸν τολμησαι ὑποχωρῆσαι. (3) Αὐθις δὲ ὁ Νικίας ἐκέλευε, καὶ ἐξίστατο τῆς ἐπὶ Πύλῳ ἀρχῆς, καὶ μάρτυρας τοὺς Ἀθηναίους ἐποιεῖτο. Οἱ δέ, οἷον ὄχλος φιλεῖ ποιεῖν, ὅσῳ μᾶλλον ὁ Κλέων ὑπέφειγε τὸν πλοῦν καὶ ἐξανχωρεῖ τὰ εἰρημένα, τόσῳ ἐπεκελεύοντο τῷ Νικίᾳ παραδιδόναι τὴν ἀρχὴν καὶ ἐκείνῳ ἐπεβῶν πλεῖν. (4) Ὡστε οὐκ ἔχων ὅπως τῶν εἰρημένων ἔτι ἐξαπαλλαγῆ, ὑφίσταται τὸν πλοῦν, καὶ παρέβηθον οὔτε φοβεῖσθαι ἔφη Λακεδαιμονίους πλεύσεσθαι τε λαθῶν ἐκ μὲν τῆς πόλεως οὐδένα, Λημνίους δὲ καὶ Ἰμβρίους τοὺς παρόντας, καὶ πελαστατάς οἱ ἦσαν ἐκ τε Αἰνίου βεβοηθηκότας καὶ ἄλλοθεν τοξότας τετρακοσίους ταῦτα δὲ ἔχων ἔφη πρὸς τοῖς ἐν Πύλῳ στρατιώταις ἐντὸς ἡμερῶν εἴκοσιν ἢ ἄξιεν Λακεδαιμονίους ζῶντας ἢ αὐτοῦ ἀποκτενεῖν. (5) Τοῖς δὲ Ἀθηναίοις ἐνέπεσε μὲν τι καὶ γέλωτος τῆ κουφολογία αὐτοῦ, ἀσμένους δ' ὅμως ἐγίνοντο τοῖς σφόδρος τῶν ἀνθρώπων, λογιζόμενοι δυοῖν ἀγαθῶν τοῦ ἐτέρου τεύξεσθαι, ἢ Κλέωνος ἀπαλλαγῆσεσθαι, ὁ μᾶλλον ἠλπίζον, ἢ σφαλεῖσι γνώμῃς Λακεδαιμονίους σφίσι χειρώσασθαι.

XXIX. Καὶ πάντα διαπραξάμενος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ψηφισαμένων Ἀθηναίων αὐτῷ τὸν πλοῦν, τῶν τε ἐν Πύλῳ στρατηγῶν ἕνα προσελόμενος Δημοσθένην, τὴν ἀγωγὴν διὰ τὰχος ἐποιεῖτο. (2) Τὸν δὲ Δημοσθένην προσέλαβε πυνθανόμενος τὴν ἀπόβασιν αὐτὸν ἐς τὴν νῆσον διανοεῖσθαι. Οἱ γὰρ στρατιῶται κακοπαθοῦντες τοῦ χωρίου τῆ ἀπορίας καὶ μᾶλλον πολιορκούμενοι ἢ πολιορκοῦντες ὠρημέντο διακινδυνεύσαι. (3) Καὶ αὐτῷ ἔτι βρώμην καὶ ἡ νῆσος ἐμπρησθεῖσα παρῆσεν. Πρῶτερον μὲν γὰρ αὐτῆς οὐσας ὑλώδους ἐπὶ

pedito, negabat verum dicere eos, qui nuntios afferebant. Quum autem illi, qui nuntios attulerant, suaderent, ut si fidem sibi non haberent, aliquos exploratores eo mitterent, ipse cum Theogene explorator ab Atheniensibus electus est. (4) Ille vero quum intelligeret, se coactum iri vel eadem dicere, quæ illi, quos criminabatur, vel, si contraria dixisset, se mendacem visum iri, suadebat Atheniensibus, quod eos ad bellum vel majore mole gerendum animis propensos esse videret, ut nullos quidem exploratores mitterent, neque cunctando occasionem prætermitterent, sed, si vera ipsis viderentur ea, quæ nuntiabantur, cum classe proficiscerentur contra viros illos. (5) Et Niciam Nicerati filium, qui tunc dux erat, obscure designabat, inimicus ei et cum exprobratione prædicans, facile esse paratis copiis, si duces viros se præberent, eo profectos capere viros in insula interceptos, hocque se facturum, si in imperio esset.

XXVIII. At Nicias, quum Athenienses aliquantulum tumultuati essent adversus Cleonem, quod non vel nunc etiam, si res facilis ipsi videretur, navigaret, simul etiam, quum videret eum ignaviam sibi exprobrantem, jussit ipsum assumptis quibus vellet copiis, quod quidem ad se collegasque attineret, rem aggredi. (2) Hic vero primo quidem existimans, eum verbotenus hoc concedere, paratus erat; sed ubi cognovit, ipsum revera cupere imperium tradere, tergiversari cœpit, et illum, non se, prætoriam dignitatem præditum esse dixit, timore jam percussus, et ratus eum sibi cedere non ausurum. (3) Nicias vero rursus idem jubebat, et prætura ad Pylum cedebat, et Athenienses testabatur. Illi vero, quem admodum vulgus facere solet, quo magis Cleo navigationem subterfugiebat ac deserebat dicta sua, eo magis Niciæ imperabant, ut præturam traderet, illique acclamabant, ut navigaret. (4) Quamobrem Cleo, quum non posset amplius se expedire ex iis, quæ dixerat, expeditionem suscipit, et in medium progressus dixit se non timere Lacedæmonios, et se navigaturum nullo de civium numero secum ducto, sed cum Lemniis et Imbriis, qui aderant, et peltatis, qui ex Æno venerant auxilio, et aliunde sagittariis quadringentis. Cum his copiis, dixit, additis ad milites, qui ad Pylum erant, intra viginti dies aut Lacedæmonios vivos adducturum, aut illic interfecturum. (5) Tunc autem Atheniensibus inanis ejus oratio risum aliquo modo movit, jucunda tamen nihilominus res accidit viris prudentibus, considerantibus se alterum e duobus bonis adepturos, aut se a Cleone liberatum iri, id quod magis sperabant, aut, si opinione sua frustrati essent, illum Lacedæmonios in suam potestatem redacturum.

XXIX. Quum autem res omnes ad expeditionem necessarias in concione perigisset, et Athenienses expeditionem ei decrevisset, ipseque ex ducibus, qui ad Pylum erant, unum Demosthenem sibi collegam adjunxisset, e vestigio discessit. (2) Demosthenem autem ideo collegam sibi adjunxit, quod audiret eum in animo habere, exsecensum ex navibus in insulam facere. Milites enim loci inopia graviter pressi, et obsessi potius quam obsidentes, ad periclitandam belli fortunam animis erant propensi. (3) Præterea ei ipsa insula incendium passa vires addidit. Nam quum prius esset magna ex parte silvosa et invia, propter

το πολὺ καὶ ἀτριθοῦς διὰ τὴν αἰεὶ ἐρημίαν ἐφοβεῖτο, καὶ πρὸς τῶν πολεμίων τούτου ἐνόμιζε μᾶλλον εἶναι πολλῶν γὰρ ἂν στρατοπέδω ἀποθάνει ἐξ ἀφανοῦς χωρίου προσβάλλοντας αὐτοὺς βλάπτειν. Σφίσι μὲν γὰρ τὰς ἐκείνων ἀμαρτίας καὶ παρασκευὴν ὑπὸ τῆς ὕλης οὐκ ἂν ὁμοίως δῆλα εἶναι, τοῦ δὲ αὐτῶν στρατοπέδου καταφανῆ ἂν εἶναι πάντα τὰ ἀμαρτήματα, ὥστε προσπίπτειν ἂν αὐτοὺς ἀπροσδοκῆτως ἢ βούλοιντο ἐπ' ἐκείνους γὰρ ἂν εἶναι τὴν ἐπιχείρησιν. (4) Εἰ δ' αὖ ἐς δασὺ χωρίον βιάζοντο ὁμοσεῖναι, τοὺς ἐλάσσους ἐμπεύρους δὲ τῆς χώρας κρείττους ἐνόμιζε τῶν πλεόνων ἀπείρων λανθάνειν τε ἂν τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον πολὺ ὄν διαφθειρόμενον, οὐκ οὔσης τῆς προόψεως ἢ χρῆν ἀλλήλους ἐπιβοηθεῖν.

XXX. Ἀπὸ δὲ τοῦ Αἰτωλικοῦ πάθους, ὃ διὰ τὴν ὕλην μέρος τι ἐγένετο, οὐχ ἥκιστα αὐτῶν ταῦτα ἐσήει. (2) Τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀναγκασθέντων διὰ τὴν στενοχωρίαν τῆς νήσου τοῖς ἐσχατοῖς προσίσχοντας ἀριστοποιεῖσθαι διὰ προφυλακῆς, καὶ ἐμπήσαντός τινας κατὰ μικρὸν τῆς ὕλης ἄκοντας καὶ ἀπὸ τούτου πνεύματος ἐπιγενομένου, τὸ πολὺ αὐτῆς ἔλαθε κατακαυθέν. (3) Οὕτω δὴ τοὺς τε Λακεδαιμονίους μᾶλλον κατιδὸν πλείους ὄντας, ὑπονοῶν πρότερον ἐλάσσοι τὸν σῆτον αὐτοῦ ἐσπέμπειν, τότε ὡς ἐπ' ἀξιώχρουν τοὺς Ἀθηναίους μᾶλλον σπουδὴν ποιεῖσθαι, τὴν τε νῆσον εὐαποδατωτέραν οὔσαν, τὴν ἐπιχείρησιν παρεσκευάζετο στρατιῶν τε μεταπέμπων ἐκ τῶν ἐγγύς ζυμμάχων καὶ τὰ ἄλλα ἐτοιμάζων. (4) Κλέων δὲ ἐκείνῳ τε προπέμψας ἄγγελον ὡς ἦζων, καὶ ἔχων στρατιάν ἣν ἠτήσατο, ἀφικνεῖται ἐς Πύλον. Καὶ ἅμα γενομένοι πέμπουσι πρῶτον ἐς τὸ ἐν τῇ ἡείρῳ στρατόπεδον κήρυκα, προκαλούμενοι εἰ βούλοιντο ἄνευ κινδύνου τοὺς ἐν τῇ νήσῳ ἄνδρας σφίσι τὰ τε ὅπλα καὶ σφᾶς αὐτοὺς κελευέειν παραδοῦναι, ἐφ' ᾧ φυλακῆ τῇ μετρία τηρήσονται, εἴως ἂν τι περὶ τοῦ πλέονος ζυμβαθῇ.

XXXI. Οὐ προσδεξαμένον δὲ αὐτῶν μίαν μὲν ἡμέραν ἐπέσχον, τῇ δ' ὑστεραία ἀνηγάγοντο μὲν νυκτὸς ἐπ' ὀλίγας ναὺς τοὺς ὀπλίτας πάντας ἐπιβιβάσαντες, πρὸ δὲ τῆς ἑὸ ὀλίγον ἀπέβαινον τῆς νήσου ἐκατέρωθεν, ἔκ τε τοῦ πελάγους καὶ πρὸς τοῦ λιμένος, ὀκτακόσιοι μάλιστα ὄντες ὀπλίται, καὶ ἔχουρον δρόμῳ ἐπὶ τὸ πρῶτον φυλακτῆριον τῆς νήσου. (2) Ὡδὲ γὰρ διετετάχατο. Ἐν ταύτῃ μὲν τῇ πρώτῃ φυλακῇ οὗς τριάκοντα ἦσαν ὀπλίται, μέσον δὲ καὶ ὁμαλωτάτων τε καὶ περὶ τὸ ὕδωρ οἱ πλείστοι αὐτῶν καὶ Ἐπιτάδας δ' ἄρχων εἶχεν, μέρος δὲ τι οὐ πολλὸ αὐτὸ τοῦσχατον ἐφύλασσε τῆς νήσου τὸ πρὸς τὴν Πύλον, ὃ ἦν ἐκ τε θαλάσσης ἀπόκρημον καὶ ἐκ τῆς γῆς ἥκιστα ἐπίμαχον· καὶ γὰρ τι καὶ ἔρουμα αὐτόθι ἦν παλαιὸν λίθων λογάδην πεποιημένον, ὃ ἐνόμιζον σφίσι ὀφελίμων ἂν εἶναι, εἰ καταλαμβάνοι ἀναχώρησις βίαιότερα. Οὕτω μὲν τεταγμένοι ἦσαν,

XXXII. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τοὺς μὲν πρώτους φύλακας, οἷς ἐπέδραμον, εὐθὺς διαφθείρουσιν ἔν τε ταῖς εὐναῖς ἐτι ἀναλαμβάνοντας τὰ ὅπλα καὶ λαθόντες τὴν ἀπόβα-

perpetuam solitudinem, eam formidabat, atque hoc pro hostibus magis facere putabat; nam in magnas copias ex navibus in terram egressas illos ex locis abditis irruptionem faciendo multa detrimenta inferre posse. Nam sibi quidem illorum errata et apparatus propter silvam non perinde perspicua fore; suarum vero copiarum omnia peccata hostibus manifesta fore; quamobrem illos ex improvise, quacunque vellet, impressionem in se facturos; penes illos enim hostem invadendi arbitrium futurum. (4) Rursus si manus in locis densis per vim conserere contenderet, illos, qui essent pauciores, sed locorum periti, longe meliore conditione rem gesturos arbitrabatur, quam illos, qui numero superiores essent, sed locorum imperiti; præterea suum exercitum, qui numerosus erat, clam profligatum iri, erepta suis facultate prospiciendi, qua parte alii aliis mutuam opem ferre possent.

XXX. Hæc autem potissimum ob cladem Ætolicam, quam ex parte propter silvam acceperat, in mentem ei veniebat. (2) Quum autem milites propter insulæ angustias ad extremas ejus oras prandii causa adhibita custodia accedere coacti essent, et quidam silvam paulatim incendisset invitus, posteaque ventus excitatus esset, magna ejus pars hostibus insciis est cremata. (3) Sic igitur facilius conspiciatus Lacedæmonios, et plures esse animadvertens, quum suspicaretur se prius commeatum ad pauciores illuc transmisisse, tunc ut ad rem dignam, cui Athenienses majorem diligentiam adhiberent, et in insulam faciliore aditu patefactam, expeditionem parabat, sociales copias ex locis vicinis accersens, et cetera præparans. (4) Cleo igitur nuntio ad illum præmisso, per quem illi significaret se venturum, cum copiis, quas petierat, Pylum pervenit. Et quum in unum locum convenissent, ante omnia caduceatorem ad hostium castra in continente posita miserunt, ut illos provocarent, si vellet citra periculum imperare suis militibus in insula interceptis, ut et arma et se ipsos sibi traderent, ea conditione, ut custodia tolerabili servarentur, donec aliquid de rerum summa transactionum esset.

XXXI. Sed quum illi conditionem non accepissent, unum quidem diem se continuerunt; postridie vero noctu disceserunt, omnibus militibus in paucas naves impositis; ac paulo ante auroram, ab utraque insulæ parte, et a pelago et a portu, ex navibus in terram descenderunt, gravis armaturæ milites circiter octingenti, cursuque ad primum hostium presidium in insula collocatum contenderunt. (2) Sic enim Lacedæmoniorum milites erant dispositi; in hoc primo presidio milites erant circiter fringinta; presidium vero in media et planissima parte et prope aquam collocatum illorum plerique cum Epitada duce tenebant; quædam vero non magna manus custodiebat ipsam extremam insulæ partem, quæ Pylum spectabat, quæ pars et a mari prærupta erat, et a terra minime oppugnari poterat; nam et castellum quoddam vetustum ex saxis passim lectis constructum illic erat, quod sibi profuturum putabant, si qua majore vi se recipere cogentur. Atque ita quidem dispositi erant;

XXXII. Athenienses vero primos quidem custodes, in quos incurrerant, confestim interfecerunt, in cubilibus adhuc arma capientes et exscensu in terram ex navibus clam con-

σιν νιομένων αὐτῶν τὰς ναῦς κατὰ τὸ ἔθος ἐς ἔφορμον τῆς νυκτὸς πλεῖν. (2) Ἄμα δὲ ἔω γιγνομένη καὶ ὁ ἄλλος στρατὸς ἀπέβαινον, ἐκ μὲν νεῶν ἐβδομήκοντα καὶ ὀλίγῳ πλείονας πάντες πλὴν θαλαμίων, ὡς ἕκαστοι ἐσκευασμένοι, τοξόται τε ὀκτακόσιοι καὶ πελτασταὶ οὐκ ἐλάσσους τούτων, Μεσσηνίων τε οἱ βεβοηθηκότες καὶ ἄλλοι ὅσοι περὶ Πύλον κατεῖχον, πάντες πλὴν τῶν ἐπὶ τοῦ τείχους φυλάκων. (3) Δημοσθένους δὲ τάζαντος διέστησαν κατὰ διακοσίους τε καὶ πλείους, ἔστι δ' ἢ ἐλάσσους, τῶν χωρίων τὰ μετεωρότατα λαβόντες, ὅπως ὅτι πλείστη ἀπορία ἦ τοῖς πολεμίοις πανταχόθεν κεκυκλωμένοις, καὶ μὴ ἔγωσι πρὸς ὅ τι ἀντιτάξωνται, ἀλλ' ἀμφίβολοι γίνωνται τῷ πλήθει, εἰ μὲν τοῖς πρόσθεν ἐπίοιεν, ὑπὸ τῶν κατόπι βαλλόμενοι, εἰ δὲ τοῖς πλαγίοις, ὑπὸ τῶν ἐκατέρωθεν παρατεταγμένοι. (4) Κατὰ νότου τε αἰεὶ ἐμελλον αὐτοῖς, ἢ χωρήσειαν, οἱ πολεμιοὶ ἔσσεσθαι ψιλοὶ καὶ οἱ ἀπορούτατοι, τοξεύμασι καὶ ἀκοντίοις καὶ λίθοις καὶ σφενδόνασι ἐκ πολλοῦ ἔχοντες ἀλκήν, οἷς μηδὲ ἐπελθεῖν οἷόν τε ἦν· φεύγοντες τε γὰρ ἐκράτου καὶ ἀναχωροῦσιν ἐπέκειντο. (5) Τοιαύτη μὲν γνώμη ὁ Δημοσθένης τό τε πρῶτον τὴν ἀπόδοσιν ἐπενοεῖ καὶ ἐν τῷ ἔργῳ ἔταξεν.

XXXIII. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἐπιτάδαν, καὶ ὅπερ ἦν πλείστον τῶν ἐν τῇ νήσῳ, ὡς εἶδον τό τε πρῶτον φυλακτῆριον διεφθαρμένον καὶ στρατὸν σφίσειν ἐπιόντα, ξυνετάξαντο καὶ τοῖς ὀπλίταις τῶν Ἀθηναίων ἐπήεσαν, βουλόμενοι ἐς χεῖρας ἔλθειν ἐξ ἐναντίας γὰρ οὗτοι καθεστήεσαν, ἐκ πλαγίου δὲ οἱ ψιλοὶ καὶ κατὰ νότου. (2) Τοῖς μὲν οὖν ὀπλίταις οὐκ ἠδυνήθησαν προσμιξίαι διδὲ τῇ σφετέρᾳ ἐμπειρίᾳ χρῆσασθαι· οἱ γὰρ ψιλοὶ ἐκατέρωθεν βάλλοντες εἴργον, καὶ ἅμα ἐκείνοι οὐκ ἀντεπήεσαν ἀλλ' ἡσύχαζον· τοὺς δὲ ψιλοὺς, ἢ μάλιστα αὐτοῖς προσθέοντες προσκείμεντο, ἔτρεπον, καὶ οἱ ὑποστρέφοντες ἡμύοντο, ἀνθρωποὶ κούφως τε ἐσκευασμένοι καὶ προλαμβάνοντες ῥαδίως τῆς φυγῆς χωρίων τε χαλεπότητι καὶ ὑπὸ τῆς πρὶν ἐρημίας τραχέων ὄντων, ἐν οἷς οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἠδύναντο διώκειν ὅπλα ἔχοντες.

XXXIV. Χρόνον μὲν οὖν τινὰ ὀλίγον οὕτω πρὸς ἀλλήλους ἠκροβολίσαντο· τῶν δὲ Λακεδαιμόνιων οὐκέτι ὀξέως ἐπεκθύνοντο ἢ προσπίπτοιεν δυναμένων, γνόντες αὐτοὺς οἱ ψιλοὶ βραδυτέρους ἦδη ὄντας τῷ ἀμύνασθαι, καὶ αὐτοὶ τῇ τε ὄψει τοῦ θαρσεῖν τὸ πλείστον εἰληφότες πολλαπλάσιοι φαινόμενοι, καὶ ξυνειθισμένοι μᾶλλον μηκέτι δεινοὺς αὐτοὺς ὁμοίως σφίσει φαίνεσθαι, ὅτι οὐκ εὐθὺς ἀξία τῆς προσδοκίας ἐπεπόνθησαν, ὥσπερ ὅτε πρῶτον ἀπέβαινον τῇ γνώμῃ δεδουλωμένοι ὡς ἐπὶ Λακεδαιμόνιους, καταφρονήσαντες καὶ ἐμδοήσαντες ἀθροοὶ ὄρησαν ἐπ' αὐτούς, καὶ ἔβαλλον λίθοις τε καὶ τοξεύμασι καὶ ἀκοντίοις, ὡς ἕκαστός τι πρόχειρον εἶχεν. (2) Γενομένης δὲ τῆς βοῆς ἅμα τῇ ἐπιδρομῇ ἐκπληξίς τε ἐνέπεσεν ἀνθρώποις ἀήθεσι τοιαύτης μάχης, καὶ ὁ κωνορτὸς τῆς ὕλης νεωστὶ κεκαυμένης ἐχώρει πολλὸς

fecto, illis opinantibus naves ex consuetudine ad stationem noctu commeari. (2) Sed simul atque dies illuxit, reliquos etiam exercitum in terram descendit, ex navibus paulo pluribus quam septuaginta, omnes præter thalamios, pro suo quique genere armati; et octingenti sagittarii, et peltastæ his non pauciores, et Messenii, qui auxilium tulerant, et ceteri omnes, quotquot circa Pylum erant, exceptis custodibus, qui in munitionibus erant. (3) Hi autem a Demosthene intervallis interpositis instructi sunt, ita ut in quoque loco duceni, et plures, in nonnullis etiam pauciores essent, occupatis locis superioribus, ut hostes quam maxima dubitatione undique circumventi premerentur, nec haberent, adversus quam partem instructi in aciem prodirent, sed undique telis expositi essent multitudinis, si in frontem procurrerent, a tergo petiti, si in latera, ab alterutra parte. (4) A tergo autem levis hostium armatura, et adversus quos minime ratio aliqua reperiri poterat, ipsis, quocunque se vertissent, semper hæseri erant, sagittis et jaculis et lapidibus et fundis eminus multum valentes, quos ne persequi quidem licebat; nam et fugiendo adversarios vincebant, et cedentibus instabant. (5) Tali igitur consilio Demosthenes et ante copias in insulam exponere cogitavit, et in ipsa re gerenda instruxit;

XXXIII. at Epitadas et quæ maxima erat militum in insula interceptorum manus, quam vidissent et primum præsidium profligatum, et exercitum contra se venientem, aciem instruxerunt et in gravem Atheniensium armaturam ire contendeant, eo consilio, ut ad manus venirent; hæc enim a fronte erat collocata, a latere autem levis armatura et a tergo. (2) Sed cum gravis armaturæ militibus non potuerunt manus conserere, neque sua pugna peritia uti; levis enim armaturæ milites eos utrinque telis petentes prohibebant, simul etiam illi contra eos non procurarent, sed in suo loco se continebant; levem autem armaturam, quacunque impetu facto eos maxime infestabat, in fugam conjiciebant; hæc vero iterum conversa eos propulsabat, quod homines essent expediti, et qui facile fugam capesseret, antequam hostes eos assequeretur, idque ob locorum difficultatem, et ob eorundem asperitatem a pristina solitudine manantem, per quæ Lacedæmonii, quod arma gestarent, insequi non poterant.

XXXIV. Sic igitur illi aliquantisper inter se levi certamine pugnarunt; sed quum Lacedæmonii non amplius acriter procurrere possent, qua impetum fecissent, milites expediti, ubi eos propter assiduum hostis propulsandi laborem jam tardiores esse animadverterunt, atque ipsi et ex rei specie animos maxime confirmarunt, quod longe majorem suum numerum cernebant, et jam assueti magis, ut illi non amplius pariter formidabiles sibi viderentur, quia non continuo tam gravia perpessi erant, quam exspectarent, atque visi erant antea, quum primum in terram egressi sunt, animis dejecti, quippe qui contra Lacedæmonios irent, tum contemptu sumpto et sublato clamore impetum in eos conferti fecerunt, et lapidibus et sagittis telisque, quæ quisque ad manum habebat, eos petebant. (2) Clamore autem sublato et impetu simul facto, terror homines hujusmodi pugnae insuetos invasit, et silvæ nuper com-

άνω, άπορόν τε ήν ιδείν τὸ πρὸ αὐτοῦ ὑπὸ τῶν τοξευμάτων καὶ λίθων ἀπὸ πολλῶν ἀνθρώπων μετὰ τοῦ κορινθοῦ ἄμα φερομένων. (3) Τὸ τε ἔργον ἐνταῦθα χαλεπὸν τοῖς Λακεδαιμονίοις καθίστατο· οὔτε γὰρ οἱ πῖλοι ἔστεγον τὰ τοξεύματα, δοράτιά τε ἐναποκέκλαστο βαλλομένων, εἶχόν τε οὐδὲν σφίσιν αὐτοῖς χρῆσασθαι ἀποκεκλημένοι μὲν τῇ ὄψει τοῦ προορᾶν, ὑπὸ δὲ τῆς μείζονος βοῆς τῶν πολεμίων τὰ ἐν αὐτοῖς παραγγελλόμενα οὐκ ἑσκούοντες, κινδύνου τε πανταχόθεν περιεστώτος, καὶ οὐκ ἔχοντες ἐλπίδα καθ' ὅτι τῆς χρεῖς ἀμυνομένων σωθῆναι.

XXXV. Τέλος δὲ τραυματιζομένων ἤδη πολλῶν διὰ τὸ αἰεὶ ἐν τῷ αὐτῷ ἀναστρέφεσθαι, ξυγκλήσαντες ἐχώρησαν εἰς τὸ ἔσχατον ἔρυμα τῆς νήσου, ὃ οὐ πολλὸν ἀπέειχεν, καὶ τοὺς ἑαυτῶν φύλακας. (2) Ὡς δὲ ἐνέδοσαν, ἐνταῦθα ἤδη πολλῶν ἔτι πλείονι βοῇ τεθαρσηκότες οἱ ψιλοὶ ἐπέκειντο, καὶ τῶν Λακεδαιμονίων ὅσοι μὲν ὑποχωροῦντες ἐγκατελαμβάνοντο, ἀπέθνησκον, οἱ δὲ πολλοὶ διαφυγόντες εἰς τὸ ἔρυμα μετὰ τῶν ταύτη φύλακων ἐτάξαντο παρὰ πᾶν ὡς ἀμυνούμενοι ἤπερ ἦν ἐπίμαχον. (3) Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπισπόμενοι περίοδον μὲν αὐτῶν καὶ κύκλωσιν χωρίου ἰσχυροῦ οὐκ εἶχον, προσιόντες δὲ εἰς ἐναντίας ὡσπασθαι ἐπειράοντο. (4) Καὶ χρόνον μὲν πολλὸν καὶ τῆς ἡμέρας τὸ πλείστον ταλαιπωρούμενοι ἀμφοτέροι ὑπὸ τε τῆς μάχης καὶ δίψου καὶ ἡλίου ἀντεῖχον, πειρώμενοι οἱ μὲν ἐξελάσασθαι ἐκ τοῦ μετεώρου, οἱ δὲ μὴ ἐνδοῦναι· ῥῆθον δ' οἱ Λακεδαιμόνιοι ἡμύναντο ἢ ἐν τῷ πρίν, οὐκ οὔσης σφῶν τῆς κυκλώσεως εἰς τὰ πλάγια.

XXXVI. Ἐπειδὴ δὲ ἀπέραντον ἦν, προσελθὼν δὲ τῶν Μεσσηνίων στρατηγὸς Κλέων καὶ Δημοσθένης ἄλλως ἔφη πονεῖν σφᾶς· εἰ δὲ βούλονται ἑαυτῷ δοῦναι τῶν τοξοτῶν μέρος τι καὶ τῶν ψιλῶν περιμέναι κατὰ νότου αὐτοῖς ὁδοῦ ἢ ἂν αὐτοὺς εὕρη, δοκεῖν βιάσασθαι τὴν ἔφοδον. (2) Λαβὼν δὲ αὐτὸς ἠτήσατο, ἐκ τοῦ ἀφανοῦς δρυῖσας ὥστε μὴ ιδεῖν ἐκείνους, κατὰ τὸ αἰεὶ παρῆικον τοῦ χρημνώδους τῆς νήσου προβαίνων, καὶ ἢ οἱ Λακεδαιμόνιοι χωρίου ἰσχυροῦ πιστεύσαντες οὐκ ἐφύλασσαν, χαλεπῶς τε καὶ μόλις περιελθὼν ἔλαθεν, καὶ ἐπὶ τοῦ μετεώρου ἐξαπίνης ἀναφανείς κατὰ νότου αὐτῶν τοὺς μὲν τῷ ἀδοκίμῳ ἐξέπληξεν, τοὺς δὲ ἅ προσεδέχοντο ἰδόντας πολλῶν μᾶλλον ἐπέρρωσεν. (3) Καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι βαλλόμενοι τε ἀμφοτέρωθεν ἤδη καὶ γυνόμενοι ἐν τῷ αὐτῷ ζυμτώματι, ὡς μικρὸν μεγάλῳ εἰκάσαι, τῷ ἐν Θερμοπύλαις, ἐκείνοι τε γὰρ τῇ ἀτραπῷ περιελθόντων τῶν Περσῶν διεφθάρησαν, οὗτοι τῆς ἀμφίβολοι ἤδη ὄντες οὐκέτι ἀντεῖχον, ἀλλὰ πολλοῖς τε ὀλίγοι μαχόμενοι καὶ ἀσθενείᾳ σωμάτων διὰ τὴν σιτοδείαν ὑπεχώρουν, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκράτουσιν ἤδη τῶν ἐφόδων.

XXXVII. Γνοὺς δὲ ὁ Κλέων καὶ ὁ Δημοσθένης ὅτι εἰ καὶ ὀπισσοῦν μᾶλλον ἐνδώσουσι, διαφραρισσόμενους αὐτοὺς ὑπὸ τῆς σφετέρας στρατιᾶς, ἔπαυσαν τὴν μάχην καὶ τοὺς ἑαυτῶν ἀπειρήσαν, βουλόμενοι ἀγαγεῖν αὐτοὺς

busæ multus pulvis in sublime ferebatur, et propter sagittas ac lapides, qui ab ingenti hominum multitudine jaciebantur, et una cum pulvere ferebantur, unusquisque spatium ante suos pedes positum haud facile prospicere poterat. (3) Tunc vero proelium Lacedæmoniiis asperius esse cœpit. Nam neque ipsorum armatura sagittis amplius resistere poterat, et hastæ, quibus petebantur, in ea fractæ inhærebant, neque se ipsis quid facerent habebant, tum quod eorum oculis erepta esset facultas prospiciendi, tum quod propter majorem clamorem ad hostibus sublatum exaudire non possent, quæ ipsis præciperentur, tum etiam quod periculum undique circumsisteret, nec ullam spem haberent excogitandæ rationis, qua hostem propulsando servarentur.

XXXV. Tandem vero quum multi jam sauciati essent; quod semper in eodem loci spatio versarentur, conglobati ad extremam insulæ munitionem non multum distantem custodesque suos iverunt. (2) Ubi autem cesserunt, tum vero etiam majore longe clamore sublato confidenter iis expediti milites instare cœperunt, et quotquot de Lacedæmoniiis, dum se recipiunt, intercipiabantur, ab hoste cædebantur, sed plerique ad suam munitionem elapsi cum custodibus, qui illic erant, se instruxerunt secundum totam munitionem, ut hostem propulsarent, qua parte oppugnari poterat. (3) Atque Athenienses insecuti circumvenire quidem eos et circumdare non poterant propter loci situm natura munitum, sed ab adversa fronte aggressi pulsare conabantur. (4) Diuque et maximam diæ partem utrique pugna et siti et sole graviter fatigati restitebant, hoc agentes alteri quidem ut ex superiore loco detruderent, alteri vero ne cederent; facilius autem, quam ante, Lacedæmonii se defenderunt, quod non a lateribus circumveniri poterant.

XXXVI. Sed quum res nullum haberet exitum, Messeniorum dux ad Cleonem et Demosthenem accedens, eos frustra laborare dixit; sed si sagittariorum et levis armaturæ aliquam partem sibi dare velint, ad illos a tergo circumvenientes via, quamcumque ipse invenisset, putare aditum per vim aperiri posse. (2) Quum autem accepisset, quæ petierat, ex occulto iter ingressus, ne ab illis conspiceretur, procedens qua in quoque loco prærupta insulæ natura pedem figere permetteret, et ad eam partem, quam Lacedæmonii loci situ freti non custodiebant, difficulter et ægre illis insciis munitionem circumiit, atque repente in loco superiore a tergo hostium conspectus illos quidem ob inopinatum casum metu consternavit; hos vero, qui cernebant, quod expectabant, multo magis confirmavit. (3) Quare Lacedæmonii, quum utrinque telis jam peterentur, et in eadem fortuna constituti essent, ut parva magnis confèram, quæ erat suorum ad Thermopylas, nam et illi semita a Persis circumventi perierunt, et hi jam undique telis expositi diutius resistere non poterant, sed pauci cum multis dimicantes, et ob inædium corpore languentes, cedere cœperunt, et Athenienses omni accessu jam potiebantur.

XXXVII. Quum autem Cleo et Demosthenes animadvertent, illos, si vel tantillum magis cederent, a suis copiis interfectum iri, pugnam sedarunt suosque prohibuerunt, quod illos vivos Atheniensibus ducere cupiebant, si forte

Ἀθηναίους ζῶντας, εἴ πως τοῦ κηρύγματος ἀκούσαντες ἐπικλασθεῖεν τῇ γνώμῃ τὰ ὅπλα παραδοῦναι καὶ ἡσθηθεῖεν τοῦ παρόντος δεινοῦ. (2) Ἐκλήρυζάν τε εἰ βούλοιντο τὰ ὅπλα παραδοῦναι καὶ σφᾶς αὐτοὺς Ἀθηναίους ὥστε βουλευσαί ὃ τι ἂν ἐκείνοις δοκῇ.

XXXVIII. Οἱ δὲ ἀκούσαντες παρήξαν τὰς ἀσπίδας οἱ πλείστοι καὶ τὰς χεῖρας ἀνέσεισαν, δηλοῦντες προσεῖσθαι τὰ κεκρηγμένα. Μετὰ δὲ ταῦτα γενομένης τῆς ἀναχωχῆς ξυλλήθον ἐς λόγους ὃ τε Κλέων καὶ ὁ Δημοσθένης καὶ ἐκείνων Στύφων ὁ Φάρακος, τῶν πρότερον ἀρχόντων τοῦ μὲν πρώτου τεθνηκός Ἐπιτάδου, τοῦ δὲ μετ' αὐτὸν Ἰππαγρέτου ἐφηρημένου ἐν τοῖς νεκροῖς ἐτι ζῶντος κειμένου ὡς τεθνεώτος, αὐτὸς τρίτος ἐφηρημένος ἀρχειν κατὰ νόμον, εἴ τι ἐκείνοι πάσχοιεν. (2) Ἐλεγε δὲ ὁ Στύφων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ὅτι βούλονται διακρηκεύεσθαι πρὸς τοὺς ἐν τῇ ἡπείρῳ Λακεδαιμονίους ὃ τι χρῆ σφᾶς ποιεῖν. (3) Καὶ ἐκείνων μὲν οὐδὲνα ἀφέντων, αὐτῶν δὲ τῶν Ἀθηναίων καλούντων ἐκ τῆς ἡπείρου κήρυκας καὶ γενομένων ἐπερωτήσεων δις ἡ τρίς, ὁ τελευταῖος διαπλεύσας αὐτοῖς ἀπὸ τῶν ἐκ τῆς ἡπείρου Λακεδαιμονίων ἀνὴρ ἀπήγγειλεν ὅτι οἱ Λακεδαιμόνιοι κελεύουσιν ὑμᾶς αὐτοὺς περὶ ὑμῶν αὐτῶν βουλευέσθαι, μηδὲν αἰσχροὺν ποιοῦντας. Οἱ δὲ καθ' ἑαυτοὺς βουλευσάμενοι τὰ ὅπλα παρέδωκαν καὶ σφᾶς αὐτοὺς. (4) Καὶ ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ἐπιούσαν νύκτα ἐν φυλακῇ εἶχον αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι τῇ δ' ὕστεραία οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τροπαῖον στήσαντες ἐν τῇ νήσῳ τᾶλλα διεσκευάζοντο ὡς ἐς πλοῦν, καὶ τοὺς ἀνδρας τοῖς τριηράρχοις διεδίδωσαν ἐς φυλακὴν, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι κήρυκα πέμφσαντες τοὺς νεκροὺς διεκομίσαντο. (5) Ἀπέθανον δ' ἐν τῇ νήσῳ καὶ ζῶντες ἐλήφθησαν τοσοῖδε εἴκοσι μὲν δπλῖται διέβησαν καὶ τετρακόσιοι οἱ πάντες τούτων ζῶντες ἐκομίσθησαν ὀκτώ ἀποδόντες τριακόσιοι, οἱ δὲ ἄλλοι ἀπέθανον. Καὶ Σπαρτιαῖται τούτων ἦσαν τῶν ζώντων περὶ εἴκοσι καὶ ἑκατόν. Ἀθηναῖων δὲ οὐ πολλοὶ διεφθάρησαν ἢ γὰρ μάχῃ οὐ σταδίᾳ ἦν.

XXXIX. Χρόνος δὲ ὁ ζῦμπας ἐγένετο, ὅσον οἱ ἄνδρες οἱ ἐν τῇ νήσῳ ἐπολιορκήθησαν ἀπὸ τῆς ναυμαχίας μέχρι τῆς ἐν τῇ νήσῳ μάχης, ἐβδομήκοντα ἡμέραι καὶ δύο. (2) Τούτων περὶ εἴκοσι ἡμέρας, ἐν αἷς οἱ πρέσβεις περὶ τῶν σπονδῶν ἀπήσαν, εἰσιτοδοτοῦντο, τὰς δὲ ἄλλας τοῖς ἐσπλέουσι λάθρα διετρέφοντο. Καὶ ἦν σῆτος ἐν τῇ νήσῳ καὶ ἄλλα βρώματα ἐγκατελήφθη· ὁ γὰρ ἀρχὼν Ἐπιτάδας ἐνδεστέρωις ἐκάστῳ παρεῖχεν ἢ πρὸς τὴν ἐξουσίαν. (3) Οἱ μὲν δὲ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Πελοποννήσιοι ἀνεχώρησαν τῷ στρατῷ ἐκ τῆς Πύλου ἐκάτεροι ἐπ' οἴκου, καὶ τοῦ Κλέωνος καίπερ μακρινῆς οὔσα ἢ ὑπόσχεσις ἀπέβη· ἐντὺς γὰρ εἴκοσι ἡμερῶν ἤγαγε τοὺς ἀνδρας, ὡς περ ὑπέστη.

XL. Παρὰ γνώμην τε δὴ μάλιστα τῶν κατὰ τὸν πόλεμον τούτου τοῖς Ἕλλησιν ἐγένετο· τοὺς γὰρ Λακεδαιμονίους οὔτε λιμῷ οὔτ' ἀνάγκῃ οὐδεμιᾷ ἤξιον τὰ ὅπλα παραδοῦναι, ἀλλὰ ἔχοντας καὶ μαχομένους ὡς

audita caduceatoris voce, frangerentur animis ad arma tradenda, et praesenti calamitatis gravitate vincerentur. (2) Et per praecōnem edixerunt : si arma et se ipsos Atheniensibus dedere vellent ea conditione, ut Athenienses arbitrato suo de ipsis statuerent.

XXXVIII. Illi vero audito hoc edicto plerique clypeos deposuerunt et manus quassarunt, significantes, se accipere condiciones sibi per praecōnis vocem oblatas. Post haec vero pugna inibita in colloquium venerunt Cleo et Demosthenes, et ex illis Stypho Pharacis filius, quod ex superioribus ducibus primus Epitadas jam defunctus erat, et alter Hippagretas, qui in ejus locum erat suffectus adhuc superstes inter defunctos tanquam mortuus jacebat, ipse tertius designatus, qui ex lege imperium obtineret, si quid illis accidisset. (2) Stypho autem et qui cum eo erant, dixerunt, se velle per praecōnes agere cum Lacedaemoniis, qui in continente erant, quid sibi faciendum esset. (3) Quum autem illorum quidem nullum proficisci permississent, sed ipsi Athenienses ex continente caduceatores evocarent, et bis terve percunctationes factae essent, postremus, qui a Lacedaemoniis ex continente missus ad eos navigavit, haec renūciavit : Lacedaemonii jubent vos ipsos vobis consulere citra dedecus. Illi vero consilio inter se inito arma et se ipsos dederunt. (4) Illum autem diem et noctem insequentem Athenienses eos in custodia tenuerunt ; postridie vero Athenienses tropaei in insula statulo cetera ut ad navigationem parabant, et captivos trierarchis asservandos distribuebant ; Lacedaemonii vero misso caduceatore suorum cadavera receperunt. (5) Qui autem in insula obierunt aut vivi capti sunt, tot fuerunt : universi quidem, qui in insulam transierant, erant quadringenti et viginti gravis armaturae milites ; ex hoc numero Athenas vivi delati sunt trecenti minus octo ; ceteri perierant. Inter vivos autem adhuc erant Spartani ad centum et viginti. Ex Atheniensibus vero non multi perierant ; pugna enim non stataria erat.

XXXIX. Tempus autem universum, quo illi in insula sunt obsessi, a pugna navali usque ad proelium in insula commissum, fuerunt duo et septuaginta dies. (2) Ex his dierum spatio circiter viginti, quibus legati federum causa abierant, frumentum accipiebant, reliquis vero, ab illis, qui clam navigabant, nutriebantur. Et erat adhuc frumentum in insula aliaque esculenta deprehensa sunt ; nam Epitadas dux unicuique parcius haec quam pro copia praebat. (3) Athenienses igitur et Peloponnesii cum suis utriusque copii e Pylo domum redierunt, et Cleonis promissio quamvis insana effectum est consecuta ; nam intra viginti dies, quemadmodum receperat, hostes adduxit.

XL. Hoc autem omnium, quae in hoc bello contigerunt, maxime praeter opinionem Graecis accidit ; Lacedaemonios enim decere existimabant, nec fame nec ulla necessitate compulsos arma tradere, sed haec retinentes et quoad pos-

ἐδύναντο ἀποθνήσκειν. (2) Ἀπιστοῦντές τε μὴ εἶναι τοὺς παραδόντας τοῖς θευνεῶσιν ὁμοίους, καὶ τινας ἐρομένου ποτὲ ὕστερον τῶν Ἀθηναίων *ξυμμαχῶν* δι' ἀχθηδόνα ἓνα τῶν ἐκ τῆς νήσου *αἰγυμαλώτων* εἰ οἱ θευνεῶτες αὐτῶν καλοὶ κάγαθοί, ἀπεκρίνατο αὐτῷ πολλοῦ ἂν ἄξιον εἶναι τὸν ἀτρακτον, λέγων τὸν οἰστόν, εἰ τοὺς ἀγαθοὺς διεγίγνωσκεν, δῆλωσιν ποιούμενος ὅτι ὁ ἐντυγχανῶν τοῖς τε λίθοις καὶ τοξεύμασιν διεφθείρετο.

XLI. Κομισθέντων δὲ τῶν ἀνδρῶν οἱ Ἀθηναῖοι ἐβούλευσαν δεσμοῖς μὲν αὐτοὺς φυλάσσειν μέχρι οὗ τι ξυμβῶσιν, ἦν δ' οἱ Πελοποννήσιοι πρὸ τούτου ἐς τὴν γῆν ἐσβάλλωσιν, ἐξαγαγόντες ἀποκτεῖναι. (2) Τῆς δὲ Πύλου φυλακὴν κατεστήσαντο, καὶ οἱ ἐκ τῆς Ναυπάκτου Μεσσηνιοὶ ὡς ἐς πατρίδα ταύτην (ἔστι γὰρ ἡ Πύλος τῆς Μεσσηνίδος ποτὲ οὐσης γῆς) πέμψαντες σφῶν αὐτῶν τοὺς ἐπιτηδεϊστάτους ἐλήξιόν τε τὴν Λακωνικὴν καὶ πλεῖστα ἐβλαπτον ἡμόφωνοι ὄντες. (3) Οἱ δὲ Ἀκεδαμονίοι ἀμαθεῖς ὄντες ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ ληστείας καὶ τοιούτου πολέμου, τῶν τε *Εἰλιώτων* αὐτομολούντων καὶ φοβούμενοι μὴ καὶ ἐπὶ μακρότερον σφίσι τι νεωτεριστῆ τῶν κατὰ τὴν χώραν, οὐ βραδίως ἔφερον, ἀλλὰ καίπερ οὐ βουλόμενοι ἐνδῆλοι εἶναι τοῖς Ἀθηναίοις ἐπρεσβεύοντο παρ' αὐτοὺς καὶ ἐπειρῶντο τὴν τε Πύλον καὶ τοὺς ἀνδρας κομίζεσθαι. (4) Οἱ δὲ μείζονον τε ὠρέγοντο καὶ πολλάκις φοιτώντων αὐτοὺς ἀπράκτους ἀπέπειπον. Ταῦτα μὲν τὰ περὶ Πύλον γενόμενα.

XLII. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους μετὰ ταῦτα εὐθὺς Ἀθηναῖοι ἐς τὴν Κορινθίαν ἐστράτευσαν ναυσὶν ὀδοδύκοντα καὶ διαχιλίοις ὀπλίταις ἑαυτῶν καὶ ἐν ἱππαγωγῶσι ναυσὶ διακοσίοις ἱππεῦσιν· ἠκολούθουν δὲ καὶ τῶν *ξυμμαχῶν* Μυλήσιοι καὶ Ἀνδριοὶ καὶ Καρύστιοι, ἐστρατήγει δὲ Νικίας ὁ Νικηράτου τρίτος αὐτός. (2) Πλέοντες δὲ ἅμα ἐφ' ἔσχον μεταξὺ Χερσονήσου τε καὶ *Ρεῖτου* ἐς τὸν αἰγιαλὸν τοῦ χωρίου ὑπὲρ οὗ ὁ Σολύγιος λόφος ἐστίν, ἐφ' ὃν Δωριεὺς τὸ πάλαι ἰδρυθέντες τοῖς ἐν τῇ πόλει Κορινθίοις ἐπολέμων οὖσιν *Αἰολεῦσιν*· καὶ κώμη νῦν ἐπ' αὐτοῦ Σολύγεια καλουμένη ἐστίν. Ἀπὸ δὲ τοῦ αἰγιαλοῦ τούτου, ἔνθα αἱ νῆες κατέσχον, ἡ μὲν κώμη αὕτη δώδεκα σταδίου ἀπέχει, ἡ δὲ Κορινθίων πόλις ἐξήκοντα, ὁ δὲ Ἴσθμὸς εἴκοσι. (3) Κορινθιοὶ δὲ προσηρόμενοι ἐξ Ἄργους ὅτι ἡ στρατιὰ ἤξει τῶν Ἀθηναίων ἐκ πλείονος, ἐβόηθησαν ἐς Ἴσθμὸν πάντες πλὴν τῶν ἔξω Ἴσθμοῦ· καὶ ἐν Ἀμπρακίᾳ καὶ ἐν Λευκαδίᾳ ἀπήσαν αὐτῶν πεντακόσιοι φρουροί· οἱ δ' ἄλλοι ἀναδραμεῖ ἐπετήρουν τοὺς Ἀθηναίους οἱ κατασχέουσιν. (4) Ὡς δὲ αὐτοὺς ἔλαθον νυκτὸς καταπλεύσαντες καὶ τὰ σημεῖα αὐτοῖς ἤρθη, καταλιπόντες τοὺς ἡμίσεις αὐτῶν ἐν *Κεγγρεῖ*, ἦν ἄρα οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ τὸν *Κρομμύωνα* ἴωσιν, ἐβόηθον κατὰ τάχος.

XLIII. Καὶ Βάττος μὲν ὁ ἕτερος τῶν στρατηγῶν (δύο γὰρ ἦσαν ἐν τῇ μάχῃ οἱ παρόντες) λαβὼν λόγον ἦλθεν ἐπὶ τὴν Σολύγειαν κώμην φυλάξων ἀτέγγιστον οὖσαν, Λυκόφρων δὲ τοῖς ἄλλοις ξυνεβάλλεν. (2) Καὶ πρῶτον μὲν τῷ δεξιῷ κέρα τῶν Ἀθηναίων εὐθὺς ἀπο-

sent dimicantes mortem oppetere. (2) Et quum adduci non possent, ut crederent, illos, qui se tradidissent, iis esse similes, qui cecidissent, et postea aliquando quidam de Atheniensium sociis quemdam captivorum ex insula ob insultationem interrogasset, nunquid illi, qui ex ipsis mortem oppetissent, honesti fortesque viri fuissent, hic ipsi respondit, magni profecto faciendum esse atracton, sagittam dicens, si viros fortes dignosceret, declarans eos, quibus forte contingeret, per lapides ac sagittas occubuisse.

XLI. Quum autem captivi Athenas delati essent, Athenienses eos in vinculis asservare decreverunt, donec aliquam compositionem facerent; sed si Peloponnesii prius in agrum suum irrupissent, eos eductos occidere. (2) In Pylo autem praesidium collocarunt, et Messenii, qui Naupacti erant, huc ut in patriam suam (Pylus enim est in eo agro, qui quondam Messeniorum fuit) ex suorum civium numero missis, qui maxime idonei erant, agrum Laconicum latrocinii infestabant, maximisque damnis afficiebant, quod eadem lingua uterentur. (3) Lacedaemonii vero, quod superiore tempore latrociniorum et hujusmodi belli nescii erant, simul etiam quod Helotes ad hostem transfugiebant, et veriti, ne gravior aliqua rerum novarum molitio contra se in suo agro fieret, haec non facile ferebant, sed quamvis Atheniensibus manifeste esse nollent, tamen legatos ad eos mittebant, et Pylum et captivos recipere conabantur. (4) At illi majora affectabant, et quum saepius ad eos proficiscentur, ipsos re infecta remittebant. Atque haec quidem circa Pylum gesta sunt.

XLII. Eadem aestate statim post haec Athenienses in agrum Corinthium profecti sunt cum octoginta navibus, et duobus millibus gravis armaturae militum nominis Attici, et cum ducentis equitibus, qui in hippaginibus vehebantur; eos autem comitabantur ex sociis Milesii et Andrii et Carystii; praerat autem Nicias Nicerati filius, cum duobus collegis. (2) Primo autem diluculo navigantes inter Chersonesum et Rhitum appulerunt ad littus loci, super quem situs est Solygius collis, in quo Dorienses olim sedibus positissimum bellum faciebant Corinthiis, qui in urbe habitabant et Aelenses erant; et super ipsum nunc exstat pagus nomine Solygia. Ab hoc autem littore, ad quod naves appulerunt, hic pagus distat duodecim stadiis, Corinthus vero sexaginta, Isthmus vero viginti. (3) Corinthii autem, cum multo ante de classis Atticae adventu nuntios Argis allatos accepissent, omnes praeter illos, qui sunt extra Isthmum, ad Isthmum tutandum convenerunt; et praeterea ex eorum numero quingenti praesidiarii milites in Ampraciam et Leucadiam abierant; reliqui vero universis copiis observabant, quoniam Athenienses essent appulsuri. (4) Sed quum illi noctu clam appulissent, et signa ipsis sublata essent, relicta suorum dimidia parte ad Cencream, si forte Athenienses adversus Crommyonem irent, prope contra eos auxilio proficiscebantur.

XLIII. Et Battus quidem, alter e ducibus (duo enim praefici intererant) assumpta cohorte contendit ad Solygiam pagum tutaturus illum, quod nullis muris erat cinctus; cum reliquis vero Lycophro manus cum hoste conseruit. (2) Et primum quidem Corinthii in dextrum Atheniensium

βεβηκότι πρὸ τῆς Χερσονήσου οἱ Κορινθιοὶ ἐπέκειντο, ἔπειτα δὲ καὶ τῷ ἄλλῳ στρατεύματι. Καὶ ἦν ἡ μάχη χαρτερὰ καὶ ἐν χερσὶ πάσα. (3) Καὶ τὸ μὲν δεξιὸν κέρασ τῶν Ἀθηναίων καὶ Καρυστίων (οὗτοι γὰρ παρατεταγμένοι ἦσαν ἔσχατοι) ἐδέξαντο τε τοὺς Κορινθίους καὶ εἴωσαντο μολις· οἱ δὲ ὑποχωρήσαντες πρὸς αἰμασιάν (ἦν γὰρ τὸ χωρίον πρόσαντες πᾶν) βάλλοντες τοῖς λίθοις καθύπερθεν ὄντες καὶ παιωνίσαντες ἐπήεσαν αὐθις, δεξαμένων δὲ τῶν Ἀθηναίων ἐν χερσὶν ἦν πάλιν ἡ μάχη. (4) Λόγος δὲ τις τῶν Κορινθίων ἐπιβοηθήσας τῇ εὐωνύμῳ κέρασ ἐαυτῶν ἔτρεψε τῶν Ἀθηναίων τὸ δεξιὸν κέρασ καὶ ἐπεδίωξεν ἐς τὴν θάλασσαν· πάλιν δὲ ἀπὸ τῶν νεῶν ἀνέστρεψαν οἳ τε Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Καρυστῖοι. (5) Τὸ δὲ ἄλλο στρατόσπεδον ἀμφοτέρωθεν ἐμάχετο συνεχῶς, μάλιστα δὲ τὸ δεξιὸν κέρασ τῶν Κορινθίων, ἐφ' ᾧ ὁ Λυκόφρων ὢν κατὰ τὸ εὐώνυμον τῶν Ἀθηναίων ἡμίυετο· ἤλιπον γὰρ αὐτοὺς ἐπὶ τὴν Σολύγειαν κόμην περάσειν.

XLIV. Χρόνον μὲν οὖν πολλὸν ἀντεῖχον οὐκ ἐνδιόοντες ἀλλήλοισ· ἔπειτα (ἦσαν γὰρ τοῖς Ἀθηναίοις οἱ ἱππῆς ὠφέλιμοι ζυμμαχόμενοι, τῶν ἐτέρων οὐκ ἐχόντων ἵππους) ἐτράποντο οἱ Κορινθιοὶ καὶ ὑπεχώρησαν πρὸς τὸν λόφον καὶ ἔθεντο τὰ ὄπλα καὶ οὐκέτι κατέβαινον ἀλλ' ἡσύχαζον. (2) Ἐν δὲ τῇ τροπῇ ταύτῃ κατὰ τὸ δεξιὸν κέρασ οἱ πλείστοι τε αὐτῶν ἀπέθανον καὶ Λυκόφρων ὁ στρατηγός. Ἡ δὲ ἄλλη στρατιὰ τούτῳ τῷ τρόπῳ οὐ κατὰ δίωξιν πολλὴν οὐδὲ ταχείας φυγῆς γενομένης, ἐπεὶ ἐβιάσθη, ἐπαναχωρήσασα πρὸς τὰ μετέωρα ἰδρύθη. (3) Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, ὡς οὐκέτι αὐτοῖς ἐπήεσαν ἐς μάχην, τοὺς τε νεκροὺς ἐσκύλευον καὶ τοὺς ἐαυτῶν ἀνηροῦντο, τροπαῖόν τε εὐθέως ἔστησαν. (4) Τοῖς δ' ἡμίσεισι τῶν Κορινθίων, οἱ ἐν τῇ Κερχρηῖᾳ ἐκάθοντο φύλακες μὴ ἐπὶ τὸν Κρομμύωνα πλεύσωνιν, τοῦτους οὐ κατὰδηλος ἡ μάχη ἦν ὑπὸ τοῦ ὄρους τοῦ Ὀνειῶν κορυφῶν δὲ ὡς εἶδον καὶ ὡς ἐγνώσαν, ἐβοήθουν εὐθύς. Ἐβοήθησαν δὲ καὶ οἱ ἐκ τῆς πόλεως πρεσβύτεροι τῶν Κορινθίων, αἰσθόμενοι τὸ γεγενημένον. (5) Ἰδόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ζύμπαντας αὐτοὺς ἐπιόντας, καὶ νομίσαντες τῶν ἐγγυῶν ἀστυγειτόνων Πελοποννησίων βοήθειαν ἐπιέναι, ἀναχώρου κατὰ τάχος ἐπὶ τὰς ναῦς, ἔχοντες τὰ σκυλεύματα καὶ τοὺς ἐαυτῶν νεκροὺς πλὴν δυοῖν οὓς ἐγκατέλιπον οὐ δυνάμενοι εὐρεῖν. (6) Καὶ ἀναβάντες ἐπὶ τὰς ναῦς ἐπεραιώθησαν ἐς τὰς ἐπικειμένας νήσους, ἐκ δ' αὐτῶν ἐπικηρυκευσάμενοι τοὺς νεκροὺς οὓς ἐγκατέλιπον ὑποσπόνδους ἀνείλοντο. Ἀπέθανον δὲ Κορινθίων μὲν ἐν τῇ μάχῃ δώδεκα καὶ διακόσιοι, Ἀθηναίων δὲ ὀλίγῳ ἐλάσσους πενήκοντα.

XLV. Ἄρανες δὲ ἐκ τῶν νήσων οἱ Ἀθηναῖοι ἐπλευσαν αὐθημερὸν ἐς Κρομμύωνα τῆς Κορινθίας· ἀπέχει δὲ τῆς πόλεως εἴκοσι καὶ ἑκατὸν σταδίουσ. Καὶ καθορμισάμενοι τὴν τε γῆν ἐδήλωσαν καὶ τὴν νύκτα ἠυλίσαντο. (2) Τῇ δ' ὑστεραίᾳ παραπλεύσαντες ἐς τὴν Ἐπιδαυρίαν πρῶτον καὶ ἀπόβατῖν τινα ποιησάμενοι ἀφίκοντο ἐς Μεθώνην τὴν μεταξὺ Ἐπιδαύρου καὶ Τροι-

cornu, quod statim ante Chersonesum in terram descenderat, impetum faciebant, deinde vero et in reliquis eorum copias. Asperumque praelium totumque cominus commissum. (3) Et dextrum quidem Atheniensium et Carystiorum cornu (hi enim in acie postremi erant) Corinthios exceperunt atque repulerunt; illi vero quum ad macciam se recepissent (totus enim ille locus acclivis erat) superne lapidibus hostem petebant, et praena exorsi rursus invadebant; quum autem Athenienses eos exceperissent, pugna iterum cominus committebatur. (4) Quaedam autem Corinthiorum cohors sinistro suorum cornu subsidio profecta dextrum Atheniensium cornu in fugam vertit et ad mare usque persecuta est; rursus autem a navibus revertentur et Athenienses et Carystii. (5) Reliquus vero exercitus utrinque continenter dimicabat; praecipue vero dextrum Corinthiorum cornu, in quo stans Lycophro sinistro Atheniensium resistebat; suspicabantur enim eos Solvgiam pagum tempturos.

XLIV. Diu igitur pugnae laborem sustinebant, neutri alteris cedentes; deinde vero (Atheniensibus enim equites, qui in ipsa pugna eos juvabant, magno usui erant, quum alteri nullum equitatum haberent) Corinthii in fugam versi sunt, et in collem se receperunt, ibique constiterunt nec amplius descendebant, sed quiescebant. (2) In hac autem fuga ad dextrum cornu eorum quum omnino plurimi obierunt, tum et Lycophro dux. Reliquus vero exercitus hoc modo hoste non vehementer insequente, neque effusa fuga, postquam per vim coactus est, in excelsa loca se recepit ibique consedit. (3) Athenienses vero, quum hostes ad praelium contra ipsos non amplius prodirent, illorum cadavera spoliabant, et suorum suscipiebant et tropaeum continuo statuerunt. (4) Sed illi dimidia Corinthiorum parti, quae in Cenchrea praesidii causa manebat, ne Athenienses adversus Crommyonem navigarent, hoc praelium non erat manifestum propter montem Oneum; ubi autem pulverem conspexere et rem cognovere, opem suis confestim ferebant. Venerunt etiam auxilio ex urbe Corinthii natu majores, quum intellexissent id quod acciderat. (5) Quos universos conspicati Athenienses in se tendentes, ratique auxilium a vicinis Peloponnesiorum civitatibus missum contra se venire, celeriter ad naves se receperunt, habentes spolia et suorum cadavera, duobus exceptis, quae reliquerunt, quod ea reperire non poterant. (6) Quum autem naves conscendissent, ad insulas adjacentes trajecerunt, et hinc misso caduceatore suorum cadavera, quae reliquerant, fide publica interposita receperunt. In hoc praelio ex Corinthiis quidem ceciderunt ducenti et duodecim, ex Atheniensibus vero paulo minus quinquaginta.

XLV. Athenienses autem ex istis insulis profecti eodem die ad agri Corinthii Crommyonem navigarunt; abest autem ab urbe centum et viginti stadiis. Et quum ibi stationem cepissent, agrum vastarunt et pernoctarunt. (2) Postridie vero maritimam oram legentes primum in Epidaurium agrum iverunt, et aliquo excensu ex navibus facto Methonen venerunt, quae inter Epidaurum et Troezenem est sita,

ζῆνος, καὶ ἀπολαβόντες τὸν τῆς χερσονήσου ἰσθμὸν ἐτείχισαν, ἐν ᾧ ἡ Μεθώνη ἐστὶ, καὶ φρούριον καταστησάμενοι ἐλήστευον τὸν ἕπειτα χρόνον τῆν τε Τροιζηνίαν γῆν καὶ Ἀλιάδα καὶ Ἐπιδαυρίαν. Ταῖς δὲ ναυσίν, ἐπειδὴ ἐξετείχισαν τὸ χωρίον, ἀπέπλευσαν ἐπ' οἴκου.

XLVI. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον ταῦτα ἐγίγνετο, καὶ Εὐρυμέδων καὶ Σοφοκλῆς, ἐπειδὴ ἐκ τῆς Πύλου ἀπῆραν ἐς τὴν Σικελίαν ναυσίν Ἀθηναίων, ἀφικόμενοι ἐς Κέρκυραν ἐστράτευσαν μετὰ τῶν ἐκ τῆς πόλεως ἐπὶ τοὺς ἐν τῷ ὄρει τῆς Ἰσθμῆς Κερκυραίων καθιδρυμένους, οἱ τότε μετὰ τὴν στάσιν διαβάντες ἐκράτουν τε τῆς γῆς καὶ πολλὰ ἐβλαπτον. (2) Προσβαλόντες δὲ τὸ μὲν τείχισμα εἶλον, οἱ δὲ ἄνδρες καταπεφυγότες ἀθροοὶ πρὸς μετώρον τι ξυνέβησαν ὥστε τοὺς μὲν ἐπικούρους παραδοῦναι, περὶ δὲ σπῶν τὰ ὅπλα παραδόντων τὸν Ἀθηναίων δῆμον διαγῶναι. (3) Καὶ αὐτοὺς ἐς τὴν νῆσον οἱ στρατηγοὶ τὴν Πτυχίαν ἐς φυλακὴν διεκόμισαν ὑποσπόνδους, μέχρι οὗ Ἀθήναζε πεμφθῶσιν, ὥστε ἂν τις ἀλῶ ἀποδιδράσκων ἅπασι λελύσθαι τὰς σπονδάς. (4) Οἱ δὲ τοῦ δήμου προστάται τῶν Κερκυραίων, δεδιότες μὴ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς ἐλθόντας οὐκ ἀποκτείνωσι, μηχανῶνται τοιόνδε τι. (5) Τῶν τε ἐν τῇ νήσῳ πείθουσί τινας ὀλίγους, ὑποπέμφαντες φίλους καὶ διδάξαντες ὡς κατ' εὐνοίαν δὴ λέγειν ὅτι κράτιστον αὐτοῖς εἶη ὡς τάχιστα ἀποδρᾶναι, πλοῖον δὲ τι αὐτοὶ ἐτοιμάσειν· μέλλειν γὰρ δὴ τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἀθηναίων παραδώσειν αὐτοὺς τῷ δήμῳ τῶν Κερκυραίων.

XLVII. Ὡς δὲ ἔπεισαν καὶ μηχανησαμένων τὸ πλοῖον ἐκπλέοντες ἐλήφθησαν, ἐλέλυτό τε αἱ σπονδαὶ καὶ τοῖς Κερκυραίοις παρεδέδοντο οἱ πάντες. (2) Συνελάβοντο δὲ τοῦ τοιοῦτου οὐχ ἥκιστα, ὥστε ἀκριβοῦς τὴν πρόφασιν γενέσθαι καὶ τοὺς τεγνησαμένους ἀδέεστερον ἐγχειρῆσαι, οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων, κατάδηλοι ὄντες τοὺς ἄνδρας μὴ ἂν βούλεσθαι ὑπ' ἄλλων κομισθέντας, διότι αὐτοὶ ἐς Σικελίαν ἔπλευον, τὴν τιμὴν τοῖς ἄγοισι προσποιήσασθαι. (3) Παραλαβόντες δὲ αὐτοὺς οἱ Κερκυραῖοι ἐς οἴκημα μέγα καθεῖρξαν, καὶ ὕστερον ἐξάγοντες κατὰ εἰκοσιν ἄνδρας διῆγον διὰ δυοῖν στοίχοις ὀπλιτῶν ἐκατέρωθεν παρατεταγμένων, δεδεμένους τε πρὸς ἀλλήλους καὶ παιομένους καὶ κεντουμένους ὑπὸ τῶν παρατεταγμένων, εἰ πού τις τινα ἴδοι ἐχθρὸν ἑαυτοῦ· μαστιγοφόροι τε παριόντες ἐπετάχονον τῆς ὁδοῦ τοὺς σχολαίτερον προσιόντας.

XLVIII. Καὶ ἐς μὲν ἄνδρας ἐξήκοντα ἔλαθον τοὺς ἐν τῷ οἰκήματι τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐξαγαγόντες καὶ διαφθείραντες (ᾔφοντο γὰρ αὐτοὺς μεταστήσαντάς ποι ἄλλοσε ἀγειν)· ὡς δὲ ᾔφοντο καὶ τις αὐτοῖς ἐδήλωσεν, τοὺς τε Ἀθηναίους ἐπεκαλοῦντο καὶ ἐκέλευον σφᾶς, εἰ βούλονται, αὐτοὺς διαφθεῖρουν, ἐκ τε τοῦ οἰκήματος οὐκέτι ἤθελον ἐξίεναι, οὐδ' ἐσιέναι ἔφασαν κατὰ δύναμιν περιόψεσθαι οὐδένα. (2) Οἱ δὲ Κερκυραῖοι κατὰ μὲν τὰς θύρας οὐδ' αὐτοὶ διανοοῦντο βιάζεσθαι, ἀναβάντες δὲ ἐπὶ τὸ τέγος τοῦ οἰκήματος καὶ διελόντες τὴν ὄροφν

et chersonesi isthum, in quo est Methone, ab utraque littoris parte complexi muro cinxerunt impositoque praesidio postea Troezenim et Haliensem et Epidaurium agrum latrociniis infestabant. Navibus autem postquam absoluto muro locum illum muniverunt, domum redierunt.

XLVI. Per idem tempus, quo haec gerebantur, etiam Eurymedon et Sophocles, qui e Pylo cum Atheniensium classe in Siciliam proficiscebantur, quum Coreyram pervenissent, una cum urbis incolis bellum intulerunt Corcyraeis iis, qui sedes in Istone monte posuerant, qui post seditionem, ut dixi, eo profecti agros potiebantur et multa damna dabant. (2) Illos igitur adorti, munitionem quidem ceperunt; homines vero conglobati in editum quemdam locum fuga se receperunt, et compositionem hac conditione fecerunt, ut auxilarios quidem milites ipsis traderent, de se vero armis traditis Atheniensium populus arbitrato suo staret. (3) Duces autem Atheniensium ipsos fide publica interposita in insulam Ptychiam asservandos transportarunt, donec Athenas mitterentur, ita ut, si quis aufugiens deprehenderetur, fides, quae data erat, omnibus esset irrita. (4) Verum primores populi Corcyraei, veriti, ne Athenienses hos Athenas profectos non interficerent, huiusmodi fraudem moliantur. (5) Illorum, qui in insula servabantur, aliquibus paucis persuadent, submissis amicis et monitis, ut quasi per benevolentiam dicerent, e re ipsorum maxime esse primo quoque tempore fugam capessere, se vero navigium aliquod praeparaturos; Atheniensium enim duces ipsos populo Corcyraeo tradere stautis.

XLVII. Quod quum illis persuasissent, et navigium per insidias parassent, illi discedentes intercepti sunt, atque fides data tunc irrita et universi populo Corcyraeo traditi erant. (2) Ad hanc autem rem peragendam in primis adjuverunt, ut minime dubius praetextus videretur et fraudem commenti confidentius conata perficerent, ipsi Atheniensium duces, quos manifestum erat nolle viros istos captivos ab aliis Athenas delatos, quoniam ipsi in Siciliam navigabant, decus et gloriam illis comparare, qui eos illuc deportarent. (3) Hos autem acceptos Corcyraei in magno aedificio concluserunt, et postea eos eductos vicenos traducebant medios per binos ordines militum armatorum, qui hinc inde instructi erant, et qui eos inter se colligatos caesim punctimque vulnerabant, sicubi quis suum inimicum aliquem aspexisset; et lorarii prosequentes eos urgebant, qui tardius progrederebantur.

XLVIII. Atque hunc in modum eductos trucidarunt ad sexaginta, illis ignaris, qui in carcere reliqui erant (existimabant enim, suos socios ab inimicis ex carcere eductos alio traduci); quum autem rem sensissent, et ex quodam intellexissent, Athenienses implorabant et hortabantur, ut, si voluntas eorum ferret, se occiderent, nec amplius ex carcere exire volebant, et dicebant, se pro viribus non permissuros, ut quisquam ingrederetur. (2) Corcyra vero per fores ne ipsi quidem irumpere in animo habebant, sed carceris tectum conscenderunt, et lacunae

ἔβαλλον τῷ κεράμῳ καὶ ἐτόξευον κάτω. (3) Οἱ δὲ ἐφυλάσσοντό τε ὡς ἠδύναντο, καὶ ἅμα οἱ πολλοὶ σφᾶς αὐτοὺς διέρθειρον, οἰστούς τε οὐς ἀφίσταν ἐκείνοι ἐς τὰς σφαγὰς καθιέντες, καὶ ἐκ κλιῶν τιῶν αἰ ἔτυχον αὐτοῖς ἐνοῦσαι τοῖς σπάρτοις, καὶ ἐκ τῶν ἱματίων παραιρήματα ποιοῦντες, ἀπαγχόμενοι, παντὶ τρόπῳ τὸ πολὺ τῆς νυκτός (ἐπεγένετο γὰρ νύξ τῷ παθήματι) ἀναλοῦντες σφᾶς αὐτοὺς καὶ βαλλόμενοι ὑπὸ τῶν ἄνω διεφθάρησαν. (4) Καὶ αὐτοὺς οἱ Κερκυραῖοι, ἐπειδὴ ἡμέρα ἐγένετο, φορηθὸν ἐπὶ ἁμάξας ἐπιβαλόντες ἀπήγαγον ἔξω τῆς πόλεως. Τὰς δὲ γυναῖκας, ὅσαι ἐν τῷ τειχίσματι ἐάλωσαν, ἠνδραποδίσαντο. (5) Τοιοῦτω μὲν τρόπῳ οἱ ἐκ τοῦ ὄρους Κερκυραῖοι ὑπὸ τοῦ δήμου διεφθάρησαν, καὶ ἡ στάσις πολλὴ γενομένη ἐτελεύτησεν ἐς τοῦτο, ὅσα γε κατὰ τὸν πόλεμον τόνδε· οὐ γὰρ ἔτι ἦν ὑπόλοιπον τῶν ἐτέρων ὅ τι καὶ ἀξιόλογον. (6) Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἐς τὴν Σικελίαν, ἵναπερ τὸ πρῶτον ὄρμηγον, ἀποπλεύσαντες μετὰ τῶν ἐκεῖ ξυμμαχίων ἐπολέμουν.

XLIX. Καὶ οἱ ἐν τῇ Ναυπάκτῳ Ἀθηναῖοι καὶ Ἀκαρναῆνες ἅμα τελευτῶντος τοῦ θέρους στρατευσάμενοι Ἀνακτόριον Κορινθίων πόλιν, ἣ κεῖται ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Ἀμπρακικοῦ κόλπου, ἔλαβον προδοσίαν· καὶ ἐκπέμψαντες Κορινθίους αὐτοὶ Ἀκαρναῆνες οἰκήτορες ἀπὸ πάντων ἔσχον τὸ χωρίον. Καὶ τὸ θέρους ἐτελεύτη.

L. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος Ἀριστείδης ὁ Ἀρχίππου, εἷς τῶν ἀργυρολόγων νεῶν Ἀθηναίων στρατηγός, αἰ ἐξεπέμφθησαν πρὸς τοὺς ξυμμαχούς, Ἄρταφέρην ἄνδρα Πέρσῃν παρὰ βασιλείως πορευόμενον ἐς Λακεδαίμονα ξυλλαμβάνει ἐν Ἡϊόνι τῇ ἐπὶ Στρυμόνι. (2) Καὶ αὐτοῦ κομισθέντος οἱ Ἀθηναῖοι τὰς μὲν ἐπιστολάς μεταγραφάμενοι ἐκ τῶν Ἀσσυρίων γραμμμάτων ἀνέγνωσαν, ἐν αἷς πολλῶν γεγραμμένων κεφάλαιον ἦν πρὸς Λακεδαιμονίους οὐ γινώσκειν ὅ τι βούλονται πολλῶν γὰρ ἐλθόντων πρέσβειων οὐδένα ταῦτά λέγειν· εἰ οὐν βούλονται σαφὲς λέγειν, πέμψαι μετὰ τοῦ Πέρσου ἄνδρα ὡς αὐτόν. (3) Τὸν δὲ Ἄρταφέρην ὕστερον οἱ Ἀθηναῖοι ἀποστέλλουσι τριήρει ἐς Ἐφεσον, καὶ πρέσβεις ἅμα· οἱ πυθόμενοι αὐτόθι βασιλέα Ἀρτοξέρξην τὸν Ξέρξου νεωστὶ τεθνηκότα (κατὰ γὰρ τοῦτον τὸν χρόνον ἐτελεύτησεν) ἐπ' οἴκου ἀνεχώρησαν.

LI. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος καὶ Χίῳ τὸ τεῖχος περιεῖλον τὸ καινὸν κελυσάντων Ἀθηναίων καὶ ὑποπτυσάντων ἐς αὐτοὺς τι νεωτερίην, ποιησάμενοι μέντοι πρὸς Ἀθηναίους πίστις καὶ βεβαιότητα ἐκ τῶν δυνατῶν μηδὲν περὶ σφᾶς νεώτερον βουλευσείν. (2) Καὶ ὁ χειμῶν ἐτελεύτη, καὶ ἔβδομον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτη τῆδε ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

LII. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους εὐθύς τοῦ τε ἡλίου ἐκλίπεις τι ἐγένετο περὶ νομηγίαν καὶ τοῦ αὐτοῦ μηνός ἴσταμένου ἔσεισεν. (2) Καὶ οἱ Μυτιληναῖων φυγάδες καὶ τῶν ἄλλων Λεσβίων, δρῶμενοι οἱ πολλοὶ ἐκ τῆς ἡπείρου, καὶ μισθωσάμενοι ἐκ τε Πελοποννήσου ἐπικουρῶν καὶ αὐτόθεν ξυναγείραντες, αἰροῦσι Ῥοίτειον·

revulso, tegulis et sagittis eos petebant, qui infra erant. (3) Illi vero se protegebant ut poterant, et simul eorum plerique ipsi sibi manus inferebant, partim sagittas ab hoste missas jugulis imprimentes, partim lectorum suorum, qui forte illic ipsis erant, funibus, partim restibus, quas ex suis vestibus a se laceratis fecerant, se strangulantes, omni denique ratione magnam partem noctis (nox enim huic cladi intervenit) se ipsos absumentes et ab illis, qui in superiore aedificii parte stabant, telis petiti, penitus perierunt. (4) Quum autem dies illuxisset, Coreycraei eos acervatim in plaustra coniectos extra urbem portarunt. Mulieres vero, quotquot in munitione captæ erant, in servitutum redegerunt. (5) Hoc igitur modo Corcyraei, qui sedes in monte posuerant, a populo funditus perditii sunt, et seditio, quæ magna fuit, hunc habuit exitum, quatenus ad hoc bellum pertinet; nihil enim fere reliquum erat ex altera parte, quod quidem mentione dignum sit. (6) Athenienses autem, quum in Siciliam, quo primum navigationem instituerant, pervenissent, cum illius loci sociis bellum administrabant.

XLIX. Athenienses vero, qui Naupacti erant, et Acarnanes, æstate jam extrema cum exercitu profecti Anactorium Corinthiorum urbem, in ipso Ambracii sinus ostio sitam, per prodicionem ceperunt; Corinthiis autem illinc ejectis, ipsi Acarnanes locum tenuerunt, colonis ex omnibus Acarnaniæ partibus eo missis. Et hæc æstas exibat.

L. Sequenti hieme Aristides, Archippi filius, unus e duobus Atticæ classis ad socios pecuniæ cogendæ causa missus Lacedæmonem proficiscebatur, ad Eionem, quæ ad Strymonem est sita, comprehendit. (2) Quo Athenas deducto, Athenienses epistolas ex Assyriis litteris conversas legerunt, quarum, inter alia multa ad Lacedæmonios scripta summa hæc erat, nescire se quid vellent; nam quum multi legati venissent, nullum eadem dicere; si quid igitur aperte dicere vellent, cum hoc Persa viros ad se mitterent. (3) Artaphernem vero postea Athenienses triremi vectum Ephesum miserunt una cum legatis; qui quum illic intellexissent Artaxerxem Xerxis filium nuper obiisse (nam per id tempus decesserat), domum redierunt.

LI. Eadem hieme Chii novum murum Atheniensium jussu demoliti sunt, quod eos aliquid novi contra se moliri suspicarentur; hoc tamen fecerunt adhibita firma cautione, quantum fieri poterat, ne Athenienses quicquam de pristino suæ civitatis statu innovarent. (2) Atque hæc hiems finiebatur, et simul etiam belli septimus annus finiebatur quod Thucydides conscripsit.

LII. Æstatis autem insequentis initio statim circa novilunium sol ex parte defecit, ejusdemque mensis initio terræ motus exstitit. (2) Et Mytilenæi alique Lesbii exsules, quorum plerique ex continente veniebant, auxiliis ex Peloponneso mercede conductis, et manu illinc apud se ipsos collecta, Rhætium occupant; et acceptis duobus Phocia-

καὶ λαβόντες δισχιλίους στατήρας Φωκαίτας ἀπέδωσαν πάλιν, οὐδὲν ἀδικήσαντες. (3) Καὶ μετὰ τοῦτο ἐπὶ Ἄντανδρον στρατεύσαντες προδοσίας γενομένης λαμβάνουσι τὴν πόλιν. Καὶ ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια τὰς τε ἄλλας πόλεις τὰς Ἀκταίας καλουμένας, ἃς πρότερον Μυτιληναίων νεμομένων Ἀθηναῖοι εἶχον, ἐλευθεροῦν, καὶ πάντων μάλιστα τὴν Ἄντανδρον, καὶ κρατυνάμενοι αὐτήν, (ναῦς τε γὰρ εὐπορία ἦν ποιῆσθαι αὐτόθεν ξύλων ὑπαρχόντων καὶ τῆς Ἰδης ἐπικειμένης, καὶ τῆ ἄλλῃ παρασκευῇ) βράδιως ἀπ' αὐτῆς ὀρμώμενοι τὴν τε Λέσβον ἐγγὺς οὖσαν κακώσεν καὶ τὰ ἐν τῇ ἡπείρῳ Ἀιολικὰ πολιτῆματα χειρώσασθαι. (4) Καὶ οἱ μὲν ταῦτα παρασκευάζεσθαι ἔμελλον.

LIII. Ἀθηναῖοι δὲ ἐν τῷ αὐτῷ θέρει ἐξήκοντα ναυσὶ καὶ δισχιλίους ὀπλίταις ἱππεῦσιν τε ὀλίγοις, καὶ τῶν ξυμμάχων Μιλησίου καὶ ἄλλους τινὰς ἀγαγόντες, ἐστράτευσαν ἐπὶ Κύθηρα· ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν Νικίας ὁ Νικηράτου καὶ Νικοστράτος ὁ Διοτρέφους καὶ Αὐτοκλήης ὁ Τολμαίου. (2) Τὰ δὲ Κύθηρα νηϊσός ἐστιν, ἐπίκειται δὲ τῇ Λακωνικῇ κατὰ Μαλέαν· Λακεδαιμόνιοι δ' εἰσι τῶν περιοίκων, καὶ κυθηροδίκης ἀρχὴ ἐκ τῆς Σπάρτης διέβαιναν αὐτόσε κατὰ ἔτος, ὀπλιτῶν τε φρουρὰν διέπεμπον αἰεὶ καὶ πολλὴν ἐπιμέλειαν ἐποιοῦντο. (3) Ἦν γὰρ αὐτοῖς τῶν τε ἀπ' Αἰγύπτου καὶ Λιβύης διχαδῶν προσβολή, καὶ λησταὶ ἅμα τὴν Λακωνικὴν ἕσπον ἐλύπου ἐκ θαλάσσης, ἥπερ μόνον οἶόν τ' ἦν κατοικεῖσθαι πᾶσα γὰρ ἀνέχει πρὸς τὸ Σικελικὸν καὶ Κρητικὸν πέλαγος.

LIV. Κατασχόντες οὖν οἱ Ἀθηναῖοι τῷ στρατῷ, δέκα μὲν ναυσὶ καὶ δισχιλίους Μιλησίων ὀπλίταις τὴν ἐπὶ θαλάσση πόλιν Σκάνδειαν καλουμένην αἰρουσιν, τῷ δὲ ἄλλῳ στρατεύματι ἀποβάντες τῆς νήσου ἐς τὰ πρὸς Μαλέαν τετραμμένα ἐχώρου ἐπὶ τὴν ἐπὶ θαλάσση πόλιν τῶν Κυθηρίων, καὶ εὖρον εὐθὺς αὐτοὺς ἐστρατοπεδευμένους ἅπαντας. (2) Καὶ μάχης γενομένης ὀλίγον μὲν τινα χρόνον ὑπέστησαν οἱ Κυθηριοὶ, ἔπειτα τραπόμενοι κατέφυγον ἐς τὴν ἄνω πόλιν, καὶ ὕστερον ξυνέβησαν πρὸς Νικίαν καὶ τοὺς ξυναρχόντας Ἀθηναῖοις ἐπιτρέψαι περὶ σφῶν αὐτῶν πλὴν θανάτου. (3) Ἦσαν δὲ τινες καὶ γενόμενοι τῷ Νικίᾳ λόγοι πρότερον πρὸς τινὰς τῶν Κυθηρίων, διὸ καὶ θᾶσσαν καὶ ἐπιτηδεϊότερον τὸ τε παραυτίκα καὶ τὸ ἔπειτα τὰ τῆς βολογίας ἐπράχθη αὐτοῖς ἀνέστησαν γὰρ ἂν οἱ Ἀθηναῖοι Κυθηρίους Λακεδαιμόνιους τε ὄντας καὶ ἐπὶ τῇ Λακωνικῇ τῆς νήσου οὕτως ἐπικειμένης. (4) Μετὰ δὲ τὴν ξύμβασιν οἱ Ἀθηναῖοι τὴν τε Σκάνδειαν τὸ ἐπὶ τῷ λιμένι πολιτῆματα παραλαβόντες καὶ τῶν Κυθηρίων φυλακὴν ποιησάμενοι ἐπλευσαν ἐς τε Ἀσίνην καὶ Ἔλος καὶ τὰ πλεῖστα τῶν περὶ θάλασσαν, καὶ ἀποβάσεις ποιοῦμενοι καὶ ἐναυλιζόμενοι τῶν χωρίων οὐ καιρὸς εἶη ἐδοῦν τὴν γῆν ἡμέρας μάλιστα ἑπτὰ.

LV. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἰδόντες μὲν τοὺς Ἀθηναίους τὰ Κύθηρα ἔχοντας, προσδεχόμενοι δὲ καὶ ἐς τὴν γῆν σφῶν ἀποβάσεις τοιαύτας ποιήσεσθαι, ἀθρόα

corum staterum millibus rursus reddiderunt, nulla injuria facta. (3) Et postea quum copias adversus Antandrum duxissent, urbem interveniente proditione capiunt. Atque propositum eorum erat, quum ceteras civitates, quæ Actææ vocantur, quas prius possessas a Mytilenæis Athenienses tenebant, in libertatem vindicare, tum vero omnium maxime Antandrum, atque ubi eam munissent, nam et edificandarum navium facultas erat propter lignorum illic copiam Idamque montem prope adjacentem, et collecto reliquo etiam apparatu inde proficiscentes Lesbum vicinam infestare, et in suam potestatem redigere Æolica oppida, quæ in continente erant. (4) Et hi quidem hæc paraturi erant.

LIII. Athenienses vero eadem æstate cum LX navibus et duobus militum millibus et aliquot equitibus, et cum Milesiis et aliis quibusdam ex sociis secum adductis bellum Cytheris intulerunt; præerat iis autem Nicias Nicerati et Nicostratus Diotrepis et Autocles Tolmæi filius. (2) Cythera autem insula est, quæ agro Laconico adjacet e regione Maleæ promontorii; incolæ vero sunt Lacedæmonii e numero municipum, et Cytherodices magistratus Sparta quotannis eo transibat, et militum gravis armaturæ præsidium in eam semper transmittabant, ejusque curam ingentem gerebant. (3) Erat enim iis portus, ad quem appellatione oneraria: naves, quæ ex Ægypto et Africa veniebant, et piratæ simul Laconicam oram a mari, qua parte sola infestari poterat, minus infestabant. Tota enim insula consurgens ad Siculum et Creticum mare porrigitur.

LIV. Athenienses igitur quum appulissent cum suis copiis, decem navibus et duobus Milesiorum millibus urbem maritimam, nomine Scandeam, capiunt; cum reliquo vero exercitu in insulæ partes, quæ Maleam spectant, excensu e navibus facto ad maritimam Cytheriorum urbem iverunt, ejusque incolas statim omnes sub armis stantes offenderunt. (2) Prælio commisso Cytherii paulisper impetum sustinuerunt, deinde in fugam versi, in superiorem urbem confugerunt et postea cum Nicia ejusque collegis compositionem fecerunt ea conditione, ut omne de se statuendi arbitrium Atheniensibus permitterent, nisi mortis. (3) Quædam autem colloquia et ante inter Niciam et Cytheriorum quosdam habita erant, quamobrem etiam citius et commodius et in præsentia et insequente tempore, quæ ad compositionem pertinebant, inter eos transacta sunt; Athenienses enim Cytherios ex suis sedibus in alias transtulissent, tum quod essent Lacedæmonii, tum etiam quod insula agro Laconico adeo vicina esset. (4) Post compositionem vero Athenienses accepta Scandea, urbe ad portum sita, et præsidio Cytheris imposito, navigarunt ad Asinen et Helos et ad plurima loca maritima, et excensu ex navibus in ea facto et commorantes, ubicunque opportuum videbatur, regionem per dies circiter septem vastarunt.

LV. Lacedæmonii vero, quum Cythera ab Atheniensibus teneri viderent, et exspectarent illos in suum etiam agrum excensiones hujusmodi facturos, cum frequen-

μὲν οὐδαμοῦ τῆ δυνάμει ἀντετάξαντο, κατὰ δὲ τὴν χώραν φρουρὰς διέπεμψαν, ὀπλιτῶν πλῆθος, ὡς ἕκαστα-χόσε ἔδει, καὶ τὰ ἄλλα ἐν φυλακῇ πολλῇ ἦσαν, φοβούμενοι μὴ σφίσι νεώτερόν τι γένηται τῶν περὶ τὴν κατάστασιν, γεγενημένου μὲν τοῦ ἐπὶ τῆ νήσῳ πάθους ἀνεπίστου καὶ μεγάλου, Πύλου δὲ ἐχομένης καὶ Κυθήρων, καὶ πανταχόθεν σφᾶς περιεστώτος πολέμου ταχέος καὶ ἀπροφυλάκτου, (2) ὥστε παρὰ τὸ εἰώθος ἱπέεας τετρακοσίους κατεστήσαντο καὶ τοξότας, ἕς τε τὰ πολεμικά, εἴπερ ποτέ, μάλιστα δὲ ὀκνηρότεροι ἐγένοντο, ζυνεστώτες παρὰ τὴν ὑπάρχουσαν σφῶν ἰδέαν τῆς παρασκευῆς ναυτικῶ ἀγῶνι, καὶ τούτῳ πρὸς Ἀθηναίους, οἷς τὸ μὴ ἐπιχειρούμενον αἰεὶ ἑλλιπέες ἦν τῆς δοκῆσεως τι πράξειν. (3) Καὶ ἅμα τὰ τῆς τύχης πολλὰ καὶ ἐν ὀλίγῳ ξυμβάντα παρὰ λόγον αὐτοῖς ἐκπληξεν μεγίστην παρεῖχεν, καὶ ἐδεδίεσαν μὴ ποτε αὐθις ξυμφορὰ τις αὐτοῖς περιτύχη οἷα καὶ ἐν τῇ νήσῳ. (4) Ἀτολμότεροι δὲ δι' αὐτὸ ἐς τὰς μάχας ἦσαν, καὶ πᾶν ὃ τι κινήσειαν ὄνοντο ἀμαρτήσεσθαι διὰ τὸ τὴν γνώμην ἀνεχέγγυον γεγενῆσθαι ἐκ τῆς πρὶν ἀθλείας τοῦ κακοπραγεῖν.

LVI. Τοῖς δ' Ἀθηναίοις τότε τὴν παραθαλάσσιον δροῦσι τὰ μὲν πολλὰ ἡσύχασαν, ὡς καθ' ἕκαστην φρουρὰν γίγνοιτό τις ἀπόβασις, πλήθει τε ἐλάσσους ἕκαστοι ἡγούμενοι εἶναι καὶ ἐν τῷ τοιοῦτῳ μία δὲ φρουρὰ, ἥπερ καὶ ἡμίνατο περὶ Κοτύρταν καὶ Ἀφροδισίαν, τὸν μὲν ὄγλον τῶν ψιλῶν ἐσκεδασμένον ἐφόβησεν ἐπιδρομῇ, τῶν δὲ ὀπλιτῶν δεξαμένον ὑπεχώρησε πάλιν, καὶ ἄνδρες τέ τινες ἀπέθανον αὐτῶν ὀλίγοι καὶ ὄπλα ἐλήφθη, τροπαῖόν τε στήσαντες οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέπλευσαν ἐς Κύθηρα. (2) Ἐκ δὲ αὐτῶν περιέπλευσαν ἐς Ἐπίδαυρον τὴν Λιμηρὰν, καὶ δηλώσαντες μέρος τι τῆς γῆς ἀφικνούνται ἐπὶ Θυρέαν, ἣ ἐστὶ μὲν τῆς Κυνοσουρίας γῆς καλουμένης, μεθορία δὲ τῆς Ἀργείας καὶ Λακωνικῆς· νεμόμενοι δὲ αὐτὴν ἔδοσαν Λακεδαιμόνιοι Αἰγινήταις ἐκπεσοῦσιν ἐνοικεῖν διὰ τε τὰς ὑπὸ τὸν σεισμὸν σφίσι γενομένας καὶ τῶν Εἰλιώτων τὴν ἐπανάστασιν εὐεργεσίας, καὶ ὅτι Ἀθηναίων ὑπακούοντες ὅμως πρὸς τὴν ἐκείνων γνώμην αἰεὶ ἔστασαν.

LVII. Προσπερόντων οὖν ἐτι τῶν Ἀθηναίων οἱ Αἰγινήται τὸ μὲν ἐπὶ τῇ θαλάσῳ δ' ἔτυχον οἰκοδομοῦντες τεῖχος ἐκλείπουσιν, ἕς δὲ τὴν ἄνω πόλιν, ἐν ἣ ὄκουν, ἀπεχώρησαν, ἀπέχουσαν σταδίου μάλιστα δέκα τῆς θαλάσσης. (2) Καὶ αὐτοῖς τῶν Λακεδαιμονίων φρουρὰ μία τῶν περὶ τὴν χώραν, ἥπερ καὶ ζυνετείχιζε, ζυνεσελθεῖν μὲν ἐς τὸ τεῖχος οὐκ ἠθέλησαν δεομένων τῶν Αἰγινήτων, ἀλλ' αὐτοῖς κίνδυνος ἐφαίνετο ἐς τὸ τεῖχος κατακλήσεσθαι· ἀναχωρήσαντες δὲ ἐπὶ τὰ μετέωρα, ὡς οὐκ ἐνόμιζον ἀξιόμαχοι εἶναι, ἡσύχαζον. (3) Ἐν τούτῳ δὲ οἱ Ἀθηναῖοι κατασχόντες καὶ χωρήσαντες εὐθὺς πάσῃ τῇ στρατιᾷ αἰρούσι τὴν Θυρέαν. Καὶ τὴν τε πόλιν κατέκαυσαν καὶ τὰ ἐνόητα ἐξεπόρθησαν, τοὺς τε Αἰγινήτας, ὅσοι μὴ ἐν χερσὶ διεφθάρησαν, ὄγοντες ἀφίκοντο ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ τὸν ἄρχοντα ὃς

tibus quidem copiis nusquam acie instructa obviam iis iverunt, sed militum gravis armaturæ magnam manum in varias agri sibi partes, prout unusquisque locus postulabat, præsidii causa miserunt, et ceteris in rebus sibi diligenter cavebant, metuentes, ne quid in rerum suarum statu novaretur, propter insperatam et ingentem cladem in insula recens acceptam, et propter Pylum et Cythera occupata, et propter repentinum improvisumque bellum, quod eos undique circumstabat; (2) quare præter suam consuetudinem quadringentos equites constituerunt et sagittarios, et ad res bellicas, si unquam ante, tunc potissimum tardiores extiterunt, qui præter usitatum sibi formam apparatus cum nauticis copiis certare cogentur, idque contra Athenienses, qui, quicquid intentatum relinquebant, id semper deesse putabant spei de futuro rerum successu conceptæ. (3) Præterea varii casus qui multi et intra breve tempus præter omnem expectationem iis acciderant, maximum metum iis incutiebant, et verebantur, ne forte rursus aliqua calamitas sibi contingeret, qualis erat ea, quam in insula acceperant. (4) Et propterea ad pugandum erant timidiore, et quicquid aggressi essent, id infelicem exitum putabant habiturum, propter animi diffidentiam, quod prius adversa fortuna premi non consueverant.

LVI. Quum igitur Athenienses tunc oram maritimam vastarent, plerumque quiescebant, ut ad præsidium quodque exscensus aliquis e navibus fiebat, tum quod numero se quique inferiores esse ducerent, tum etiam quod in eo rerum statu constituti essent; una vero præsidaria cohors, quæ etiam ad Cotyrtam et Aphrodisiam hostes propulsavit, levis quidem armaturæ turbam palatam impetu in eam facto terruit, sed quum gravis armaturæ milites impetum excepissent, rursus se recepit, et aliquot ex ejus numero ceciderunt, armaque capta sunt, et Athenienses erecto tropæo in Cythera abierunt. (2) Hinc vero ad Epidaurum Limeram classe circumvecti sunt, agrique parte vastata pervenerunt ad Thyream, quæ est quidem agri, qui Cynosurium appellatur, sed Argivum et Laconicum agrum suo interjectu disternat; Lacedæmonii autem, quod eam possident, Æginetis patria pulsus incolendam dederunt tum ob beneficia, quæ et terre motus tempore, et quum Helotes in dominos insurrexissent. in se contulerant, tum etiam quod, licet Atheniensium imperio subjecti, tamen secum perpétuo sensissent.

LVII. Atheniensibus igitur cum classe adventantibus Æginetæ murum, quem forte ad mare edificabant, reliquerunt, et in superiorem urbem stadiis circiter decem a mari distantem, quam incolebant, se receperunt. (2) Et una Lacedæmoniorum præsidaria cohors, quæ agri tutandi causa illic erat, quæ eos etiam in illo muro edificando adjuvabat, cum iis in urbem ingredi noluit, licet Æginetæ id peterent, sed iis periculosum esse videbatur intra muros concludi; quare quum in editiora loca se recepissent, quod se ad pugnam cum hoste committendam impares esse judicarent, quiescebant. (3) Interea vero Athenienses quum appulissent et confestim omnibus copiis ad Thyream ivissent, eam ceperrunt. Atque et urbem incenderunt, et res, quæ in ea erant, diripuerunt, et Æginetas, quotquot in ipso congressu non occubuerant, secum Athenas abduxerunt, et Tantalum Pa-

παρ' αὐτοῖς ἦν τῶν Λακεδαιμονίων, Τάνταλον τὸν Πατροκλέους· ἐξωγήθη γὰρ τετρωμένος. (4) Ἦγον δέ τινας καὶ ἐκ τῶν Κυθρίων ἀνδρας ὀλίγους, οὓς ἐδόκει ἀσφαλείας ἕνεκα μεταστῆσαι. Καὶ τούτους μὲν οἱ Ἀθηναῖοι ἐβουλεύσαντο καταθέσθαι ἐς τὰς νήσους, καὶ τοὺς ἄλλους Κυθρίους οἰκοῦντας τὴν ἑαυτῶν φόρον τέσσαρα τάλαντα φέρειν, Αἰγινήτας δὲ ἀποκτεῖναι πάντας ὅσοι ἐάλωσαν διὰ τὴν προτέραν αἰεὶ ποτε ἔχθραν, Τάνταλον δὲ παρὰ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐν τῇ νήσῳ Λακεδαιμονίους καταδῆσαι.

LVIII. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους ἐν Σικελίᾳ Καμαριναῖοι καὶ Γελῷοι ἐκεχειρία γίγνεται πρῶτον πρὸς ἀλλήλους· εἶτα καὶ οἱ ἄλλοι Σικελιωταὶ ξυνεληθόντες ἐς Γέλαν, ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων πρέσβεις, ἐς λόγους κατέστησαν ἀλλήλοις, εἰ πως ξυλλαγαίειν. Καὶ ἄλλαι τε πολλαὶ γνώμαι ἐλέγοντο ἐπ' ἀμφοτέρα, διαφορομένον καὶ ἀξιούντων, ὡς ἕκαστοί τι ἐλασσοῦσθαι ἐνόμιζον· καὶ Ἐρμοκράτης δ' Ἐρμῶνος Συραχάσιος, ὅσπερ καὶ ἔπεισε μάλιστα αὐτούς, ἐς τὸ κοινὸν τοιούτους δὴ λόγους εἶπεν.

LIX. « Οὔτε πόλις ὦν ἐλαχίστης ὦ Σικελιωταὶ τοὺς λόγους ποιήσομαι, οὔτε πονουμένης μάλιστα τῷ πολέμῳ, ἐς κοινὸν δὲ τὴν δοκοῦσάν μοι βελτίστην γνώμην εἶναι ἀποφαινόμενος τῇ Σικελίᾳ πάση. (2) Καὶ περὶ μὲν τοῦ πολεμεῖν, ὡς χαλεπὸν, τί ἂν τις πᾶν τὸ ἐνὸν ἐκλέγων ἐν εἰδοσί μακρηγοροῖ; Οὐδεὶς γὰρ οὔτε ἀμαθίᾳ ἀναγκάζεται αὐτὸ δρᾶν, οὔτε φόβῳ, ἣν οἴηται τι πλεόν σχήσειν, ἀποτρέπεται. Ξυμβαίνει δὲ τοῖς μὲν τὰ κέρδη μείζω φαίνεσθαι τῶν δεινῶν, οἱ δὲ τοὺς κινδύνους ἐθέλουσιν ὑφίστασθαι πρὸ τοῦ αὐτίκα τι ἐλασσοῦσθαι· (3) αὐτὰ δὲ ταῦτα εἰ μὴ καιροῦ τύχοιεν ἑκάτεροι πράσσοντες, αἱ παραινέσεις τῶν ξυλλαγαῶν ὠφέλιμοι. (4) Ὁ καὶ ἡμῖν ἐν τῇ παρόντι πειθουμένοις πλείστον ἂν ἀξίον γένοιτο· τὰ γὰρ ἴδια ἕκαστοι εὐβουλεύουμοι δὴ θέσθαι τὸ τε πρῶτον ἐπολεμήσομεν καὶ νῦν πρὸς ἀλλήλους δι' ἀντιλογίων πειρώμεθα καταλλαγῆναι, καὶ ἦν ἄρα μὴ προχωρήσῃ ἴσον ἑκάστῳ ἔχοντι ἀπελθεῖν, πάλιν πολεμήσομεν.

LX. « Καίτοι γνῶναι χρὴ ὅτι οὐ περὶ τῶν ἰδίων μόνον, εἰ σωφρονούμεν, ἡ ξυνοδος ἔσται, ἀλλ' εἰ ἐπιβουλομένην τὴν πᾶσαν Σικελίαν, ὡς ἐγὼ κρίνω, ὑπ' Ἀθηναίων δυνησόμεθα ἐτι διασῶσαι· καὶ διαλλαχτὰς πολλῶν ἑμῶν λόγων ἀναγκαιοτέρους περὶ τῶνδε Ἀθηναίους νομίσαι, οἱ δύναμιν ἔχοντες μεγίστην τῶν Ἑλλήνων τὰς τε ἀμαρτίας ἡμῶν τηροῦσιν, ὀλίγαις ναυσὶ παρόντες, καὶ ὀνόματι ἐννομῶ ξυμμαχίας τὸ φύσει πολέμιον εὐπρεπῶς ἐς τὸ ξυμφέρον καθίστανται. (2) Πόλεμον γὰρ αἰρομένον ἡμῶν καὶ ἐπαγομένον αὐτούς, ἀνδρας οἱ καὶ τοὺς μὴ ἐπικαλουμένους αὐτοὶ ἐπιστρατεύουσιν, κακῶς τε ἡμᾶς αὐτοὺς ποιοῦντων τέλεσι τοῖς οἰκείοις, καὶ τῆς ἀρχῆς ἅμα προκοπτόντων ἐκείνοις, εἰκόσ, ὅταν γνῶσιν ἡμᾶς τετρωμένους, καὶ πλεόνι ποτε στόλῳ ἐληθόντας αὐτοὺς τὰδε πάντα πειράσασθαι ὑπὸ σφᾶς ποιεῖσθαι.

trochil filium, qui apud illos ex Lacedæmoniiis magistratus erat; quum enim vulneratus esset, vivus captus est. (4) Nonnullos etiam ex Cytheris abducebant, quos periculi vitandi causa alio transferre placebat. Atque hos quidem Athenienses in insulis collocare decreverunt, et ceteros Cytherios suum agrum colentes, tributum quaterna talenta pendere, Æginetas vero omnes, quotquot capti erant, interficere, propter priorem perpetuam simultatem, Tantalum vero præter ceteros Lacedæmonios in insula captos in vincula conjicere.

LVIII. Eadem ætate in Sicilia induciæ a Camarinæis et Gelois initæ sunt, primo inter ipsos; mox etiam ceteri Sicilienses Gelam convenerunt et legati ex omnibus civitatibus eo missis, in colloquium venerunt, si forte in pristinam gratiam redire possent. Et quum multæ aliæ sententiæ in utramque partem dicebantur inter dissentientes et suum jus agentes, ut quique in aliqua re commodo se fraudatos existimabant; tum etiam Hermocrates Hermonis filius Syracusanus, qui quidem etiam præcipue eos movit, ad legatos a Sicilia communi missos hujusmodi verba fecit:

LIX. « Non ex ea civitate, viri Sicilienses, quæ aut minima sit, aut bello maxime laboret, ego ortus verba faciam, sed sententiam proponens eam, quæ in totius Sicilia communi bonum optima esse mihi videtur. (2) Ac bellum quidem quam tristis sit res, cur quis omnia mala, quæ in eo insunt, inter scientes enumerans oratione proluxa utatur? Nemo enim aut propter imperitiam hoc agere cogit, aut metu deterretur, si quid amplius commodi se adepturum speret. Sed usu venit, ut his quidem lucra majora, quam pericula esse videantur, illi vero quodvis discrimen adire, quam ullam in præsentia jacturam facere malunt; (3) hæc ipsa autem si non forte alterutri opportune faciant, administrationes de faciendi gratiæ reconciliationis sunt utiles. (4) De quo si nobis quoque in præsentia persuadeatur, plurimi faciendum erit; quod enim suis quique rebus privatim bene consulere meditabamur, et prius bellum suscepimus, et nunc inter nos disceptando operam damus, ut in pristinam gratiam redeamus, et, si non successerit, ut unusquisque nostrum suum jus obtinens hinc discedat, iterum ad arma redibimus.

LX. « Quanquam hoc nobis est sciendum, non solum de privatis rebus, si sapimus, coactum esse concilium, sed universam Siciliam, quæ, ut ego judico, Atheniensium insidiis appetitur, num conservare possimus; et pacificatores in his rebus longe meis verbis magis necessarii Athenienses existimandi sunt, qui, quum maximam omnium Græcorum potentiam obtineant, paucis navibus hic præsto sunt ad observanda nostra peccata, et legitimo societatis nomine id, quod natura ipsis hostile est, sub honesta specie ad suam utilitatem accommodant. (2) Quum enim bellum suscipiamus, et hos accersamus, homines, qui vel illis, qui eos non accersunt, bellum inferant, quumque nos ipsos domesticis sumptibus vexemus, et simul paulatim aditum illis ad hoc imperium occupandum patefaciamus, consentaneum est, ipsos sua sponte, ubi nos afflictos cognoverint, olim cum majore classe venturos, et hæc omnia in suam potestatem redigere conaturos.

LXI. « Καίτοι τῇ ἑαυτῶν ἐκάστους, εἰ σωφρονοῦμεν, χρῆ τὰ μὴ προσήκοντα ἐπιχωμένους μᾶλλον ἢ τὰ ἔτοιμα βλάπτοντας ζυμμάχους τε ἐπάγεσθαι καὶ τοὺς κινδύνους προσλαμβάνειν, νομίσαι τε στάσιν μάλιστα φθεῖρην τὰς πόλεις καὶ τὴν Σικελίαν, ἧς γε οἱ ἔνοικοι ζυμπαντες μὲν ἐπιβουλεύεσθαι, κατὰ πόλεις δὲ δίσταμεν. (2) Ἄ χρῆ γνόντας καὶ ἰδιώτην ἰδιώτῃ καταλαγῆσαι καὶ πόλιν πόλει, καὶ πειρᾶσθαι κοινῇ σώζειν τὴν πᾶσαν Σικελίαν, παρεστάναι δὲ μηδενὶ ὡς οἱ μὲν Δωριῆς ἡμῶν πολέμιοι τοῖς Ἀθηναίοις, τὸ δὲ Χαλκιδικὸν τῇ Ἰάδι ζυγνεῖν ἀσφαλές. (3) Οὐ γὰρ τοῖς ἔθνεσιν, ὅτι δίχα πέφυκε, τοῦ ἑτέρου ἔχθει ἐπίασιν, ἀλλὰ τῶν ἐν τῇ Σικελίᾳ ἀγαθῶν ἐφιέμενοι, ἃ κοινῇ κεκτῆμεθα. (4) Ἐδῆλωσαν δὲ νῦν ἐν τῇ τοῦ Χαλκιδικοῦ γένους παρακλήσει· τοῖς γὰρ οὐδεπώποτε σφίσι κατὰ τὸ ζυμμαχικὸν προσβοηθήσασιν αὐτοὶ τὸ δίκαιον μᾶλλον τῆς ζυνηθῆκης προθύμως παρέσχοντο. (5) Καὶ τοὺς μὲν Ἀθηναίους ταῦτα πλεονεκτεῖν τε καὶ προνοεῖσθαι πολλῇ ζυγνώμῃ, καὶ οὐ τοῖς ἄρχειν βουλομένοις μέμρομαι ἀλλὰ τοῖς ὑπακούειν ἔτοιμοτέροις οὖσιν πέφυκε γὰρ τὸ ἀνθρώπειον διὰ πάντος ἄρχειν μὲν τοῦ εἰκοντος, φυλάσσεσθαι δὲ τὸ ἐπίον. (6) Ὅσοι δὲ γινώσκοντες αὐτὰ μὴ ὀρθῶς προσκοποῦμεν, μηδὲ τοῦτο τις πρεσβύτατον ἦκει κρινὰς τὸ κοινοῦ φοβερόν ἀπαντας εὐθέσθαι, ἀμαρτάνομεν. (7) Τάχιστα δ' ἂν ἀπαλλαγῇ αὐτοῦ γένοιτο, εἰ πρὸς ἀλλήλους ζυμβαίημεν· οὐ γὰρ ἀπὸ τῆς αὐτῶν ὀρυμῶνται Ἀθηναῖοι, ἀλλ' ἐκ τῆς τῶν ἐπικαλεσαμένων. (8) Καὶ οὕτως οὐ πόλεμος πολέμῳ, εἰρήνῃ δὲ διαφοραὶ ἀπραγμόνως παύονται, οἳ τ' ἐπικλητοὶ εὐπρεπῶς ἄδικοι ἔλθοντες εὐλόγως ἀπρακτοὶ ἀπίασιν.

LXII. « Καὶ τὸ μὲν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους τοσοῦτον ἀγαθὸν εὐβουλομένοις εὐρίσκειται· (2) τὴν δὲ ὑπὸ πάντων ὁμολογούμενην ἄριστον εἶναι εἰρήνην πῶς οὐ χρῆ καὶ ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ποιήσασθαι; ἢ δοκεῖτε, εἴ τῷ τι ἔστιν ἀγαθὸν ἢ εἴ τῳ τὰ ἐναντία, οὐχ ἡσυχία μᾶλλον ἢ πόλεμος τὸ μὲν παύσαι ἂν ἑκατέρῳ, τὸ δὲ ζυνδιαῶσαι, καὶ τὰς τιμὰς καὶ λαμπρότητας ἀκινδυνότερας ἔχειν τὴν εἰρήνην, ἀλλὰ τε ὅσα ἐν μήκει λόγων ἂν τις διεῖλθοι ὡσπερ περὶ τοῦ πολεμείου; ἢ χρῆ σκεψαμένους μὴ τοὺς ἐμούς λόγους ὑπεριδεῖν, τὴν δὲ αὐτοῦ τινὰ σωτηρίαν μᾶλλον ἀπ' αὐτῶν προῖδεῖν. (3) Καὶ εἴ τις βεβαίως τι ἢ τῷ δικαίῳ ἢ βίᾳ πράξειν οἴεται, τῷ παρ' ἐλπίδα μὴ χαλεπῶς σφαλλέσθω, γνοὺς ὅτι πλείους ἤδη καὶ τιμωρίαις μετιόντες τοὺς ἀδικούντας καὶ ἐπίσαντες ἔτεροι δυνάμει τινὶ πλεονεκτῆσειν, οἱ μὲν οὐχ ὅσον οὐχ ἡμύναντο ἀλλ' οὐδ' ἐσώθησαν, τοῖς δ' ἀντὶ τοῦ πλέον ἔχειν προσκαταλιπεῖν τὰ αὐτῶν ζυνέθει. (4) Τιμωρία γὰρ οὐκ εὐτυχεῖ δικαίως, ὅτι καὶ ἀδικαίται· οὐδὲ ἰσχυρὸς βέβαιον, διότι καὶ εὐελπι. Τὸ δὲ ἀστάθμητον τοῦ μέλλοντος ὡς ἐπὶ πλείστον κρατεῖ, πάντων τε σφαλερώτατον ὃν ὁμως καὶ χρησιμώτατον φαίνεται· ἐξ ἴσου γὰρ δεδιότες προμηθία μᾶλλον ἐπ' ἀλλήλους ἐρχόμεθα.

LXIII. « Καὶ νῦν τοῦ ἀφανοῦς τε τούτου διὰ τὸ ἀτέμμητον ὄρος καὶ διὰ τὸ ἤδη φοβεροῦς παρόντας Ἀθη-

LXI. « Atqui, si sapiamus, oportet unumquemque nostrum potius, ut suis rebus aliena adjungat, quam ut jam paratas laedat, socios accersere et pericula insuper subire, et existimare seditionem maxime perniciosam esse quum singulis civitatibus, tum etiam universae Siciliae, cujus nos incolae universi insidiis appetimur, et tamen pro singularum civitatum dissensionibus divisi sumus. (2) Quibus rebus intellectis oportet et privatum cum privato et civitatem cum civitate in gratiam redire, et operam dare, ut omnes simul universam Siciliam servemus, nec in mentem venire cuiquam, eos quidem, qui de nobis sunt Dorienses, Atheniensium hostes esse; Chalcidenses vero, propter cognationem Ionicam, a periculis tutos esse. (3) Neque enim gentibus propterea, quod ab origine sint divisae, alterius odio moti bellum inferunt, sed cupiditate bonorum Siciliae, quae communiter possidemus. (4) Hoc autem nunc declararunt in ista Chalcidensium evocatione; illis enim, qui ex foederis societate nullum auxilium iis unquam tulerunt, ipsi potius foederis jus libenter praestiterunt. (5) Atque Atheniensibus quidem haec affectantibus, et provide perficere conantibus multam veniam dandam esse censeo, nec eos, qui imperium affectant, vitupero, sed eos, qui ad imperata faciendum sunt propensiores; ita enim nati sunt homines, ut semper illos imperio premant, qui cedunt, ab illis vero sibi caveant, qui arma ipsis inferunt. (6) Nos vero peccamus, quotquot, quam haec habeamus perspecta, non recte prospicimus, neque singuli hoc antiquissimum esse judicamus, ut commune periculum universi recte administremus. (7) Hoc autem celerrime liberabimur, si compositionem inter nos faciamus; Athenienses enim non ex sui agri finibus profecti nos invadunt, sed ex illorum agro, qui eos accersiverunt. (8) Atque ita non bellum bello, sed pace discordiae nullo negotio sedantur; et qui evocati sunt, et qui specioso praetextu injusti huc venerunt, jure optimo re infecta abibunt.

LXII. « Atque commodum quidem, quod ad Athenienses attinet, tantum esse comperitur, si rebus nostris recte consulamus; (2) pacem vero, quam omnium confessione sumum bonum esse constat, cur etiam inter nos ipsos facere non oporteat? An existimatis, si quid boni alicui adest, aut si cui contraria, non potioem esse pacem quam bellum, tum ad liberandum alterutrum his malis, tum etiam ad illud bonum conservandum, et pacem habere honores et dignitates a periculo remotiores, atque alia, quae quis oratione longa persequi posset, quemadmodum de bello? Quibus rebus consideratis non oportet contemnere mea verba, sed potius unumquemque his admonitionum suae salutis prospicere. (3) Et si quis vel suae causae aequitate vel sua potentia fretus certam de rei alicujus successu spem concepit, is caveat, ne praeter spem graviter labatur, illud intelligens, plures jam ultionibus persequentes illos, a quibus injurias acceperant, alios etiam sperantes se suas facultates aliqua potentia amplificaturos, hanc sortem habuisse, ut illi quidem non solum suas injurias ulti non sint, sed ne salutem quidem suam retinere potuerint; hi vero pro amplificatione etiam jacturam suarum rerum fecerint. (4) Ultio enim non ut jus erat, feliciter succedit propterea quod quis injuriam ab altero patitur; neque etiam potentia ideo est certa, quod homines bona spe compleat. Sed incertus futuri eventus plerumque plus valet, qui quum sit res omnium maxime lubrica, tamen utilissima videtur; utrique enim pariter timentes circumspectius alii alios invadimus.

LXIII. « Quare nunc quoque simul et ob inexploratum hujus incerti rerum eventus metum et ob Atheniensium

ναίους, κατ' ἀμφοτέρα ἐκπλαγέντες, καὶ τὸ ἑλλίπες τῆς γνώμης, ὧν ἕκαστος τι ᾠήθημεν πράξειν, ταῖς κωλύμασι ταύταις ἰκανῶς νομίσαντες εἰρχθῆναι, τοὺς πολεμίους ἐκ τῆς χώρας ἀποπέμπωμεν, καὶ αὐτοὶ μάλιστα μὲν ἐς αἰδίων ζυμβῶμεν, εἰ δὲ μή, χρόνον ὡς πλείστον σπεισόμενοι τὰς ἰδίας διαφορὰς ἐς αὐθις ἀναβαλόμεθα. (2) Τὸ ζύμπαν τε δὴ γινώμεν πευθόμενοι μὲν ἔμοι πόλιν ἔξοντες ἕκαστος ἐλευθέραν, ἀφ' ἧς αὐτοκράτορες ὄντες τὸν εὖ καὶ κακῶς δρῶντα ἐξ ἴσου ἀρετῇ ἀμνουόμεθα· ἦν δ' ἀπιστήσαντες ἄλλοις ὑπακούσωμεν, οὐ περὶ τοῦ τιμωρήσασθαι τινα, ἀλλὰ καὶ ἄγαν εἰ τύχοιμεν, φίλοι μὲν ἂν τοῖς ἐχθρίστοις, διάφοροι δὲ οἷς οὐ χρὴ κατ' ἀνάγκην γινόμεθα.

LXIV. « Καὶ ἐγὼ μὲν, ἄπερ καὶ ἀρχόμενος εἶπον, πόλιν τε μεγίστην παρεχόμενος καὶ ἐπιὼν τῷ μᾶλλον ἢ ἀμνουόμενος ἀξίῳ προειδόμενος αὐτῶν ζυγχωρεῖν, καὶ μὴ τοὺς ἐναντίους οὕτω κακῶς δρᾶν ὥστε αὐτὸς τὰ πλείω βλάπτεσθαι, μηδὲ μωρὰ φιλονεικῶν ἠγεῖσθαι τῆς ἐς οἰκείας γνώμης ὁμοίως αὐτοκράτωρ εἶναι καὶ ἧς οὐκ ἄρχω τύχης, ἀλλ' ὅσον εἰκὸς ἦσασθαι. (2) Καὶ τοὺς ἄλλους δικαιοῦ ταυτὸ μοι ποιῆσαι, ὑφ' ἑμῶν αὐτῶν καὶ μὴ ὑπὸ τῶν πολεμίων τοῦτο παθεῖν. (3) Οὐδὲν γὰρ αἰσχρὸν οἰκείους οἰκείων ἠσασθαι, ἢ Δωριεῖα τινὰ Δωριεῶς ἢ Χαλιδεῖα τῶν ζυγγενῶν, τὸ δὲ ζύμπαν γείτονας ὄντας καὶ ξυνοίκους μῖας χώρας καὶ περιρρύτου, καὶ ὄνομα ἐν κεκλημένους Σικελιώτας· οὐ πολεμήσομεν τε, οἶμαι, ὅταν ζυμβῆ, καὶ ζυγχωρησόμεθα γε πάλιν καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς λόγοις κοινοῖς χρώμενοι. (4) Τοὺς δὲ ἄλλοφύλους ἐπελθόντας ἀθροοὶ αἰεὶ, ἦν σωφρονῶμεν, ἀμνουόμεθα, εἴπερ καὶ καθ' ἕκαστους βλαπτόμενοι ζύμπαντες κινδυνεύομεν· ζυμμάχους δὲ οὐδέποτε τὸ λοιπὸν ἐπαξόμεθα οὐδὲ διαλλακτάς. (5) Τὰδε γὰρ ποιοῦντες ἐν τε τῇ παρόντι δυοῖν ἀγαθοῖν οὐ στερήσομεν τὴν Σικελίαν, Ἀθηναίων τε ἀπαλλαγῆναι καὶ οἰκείου πολέμου, καὶ ἐς τὸ ἔπειτα καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς ἐλευθέραν νεμόμεθα καὶ ὑπὸ ἄλλων ἤσσαν ἐπιβουλομένην. »

LXV. Τοιαῦτα τοῦ Ἑρμοκράτους εἰπόντος πευθόμενοι οἱ Σικελῖῶται αὐτοὶ μὲν κατὰ σφᾶς αὐτοὺς ζυνηνέθησαν γνώμη ὥστε ἀπαλλάσσεσθαι τοῦ πολέμου ἔχοντες ἂ ἕκαστοι ἔχουσι, τοῖς δὲ Καμαριναίοις Μοργαντινῆν εἶναι ἀργύρου τακτὸν τοῖς Συρακοσίοις ἀποδοῦσιν. (2) οἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων ζύμματα παρακαλέσαντες αὐτῶν τοὺς ἐν τέλει ὄντας εἶπον ὅτι ζυμβήσονται καὶ αἱ σπονδαὶ ἔσονται κάκεινοις κοιναί. Ἐπεινεσάντων δὲ αὐτῶν ἐπιούοντο τὴν ὁμολογίαν, καὶ αἱ νῆες τῶν Ἀθηναίων ἀπέπλευσαν μετὰ ταῦτα ἐκ Σικελίας. (3) Ἐλθόντας δὲ τοὺς στρατηγούς οἱ ἐν τῇ πόλει Ἀθηναῖοι τοὺς μὲν φυγῇ ἐξημίωσαν, Πυθόδωρον καὶ Σοφκλέα, τὸν δὲ τρίτον Ἐυρυμέδοντα χρήματα ἐπράξαντο, ὡς ἐξὸν αὐτοῖς τὰ ἐν Σικελίᾳ καταστρέψασθαι δῶροις πεισθέντες ἀποχωρήσειαν. (4) Οὕτω τῇ παρούσῃ εὐτυχίᾳ χρώμενοι ἠξίου σφίσι μηδὲν ἐναντιοῦσθαι, ἀλλὰ καὶ τὰ δυνατὰ ἐν ἴσῳ καὶ τὰ ἀπορώτερα

praesentiam, qui formidolosi jam adsunt, utroque nomine territi, et existimantes pro consilii imbecillitate iis, quorum quisque nostrum aliquid se perfecturum credidit, per haec impedimenta jam satis nos prohibitos esse, hostes imminentes ex nostra regione amandemus, et inter nos ipsi potissimum quidem aeternum foedus ineamus, sin minus, inducis in quam longissimum tempus factis, discordias privatas in aliud tempus differamus. (2) In summa vero intelligamus, si mihi assentiimini, futurum, ut unusquisque nostrum suam civitatem liberam obtineat, unde nostro utentes arbitrio illis, qui aut bene aut male de nobis meriti sint, ex aequo per virtutem gratiam parem referemus. At si non adhibita mihi fide aliis obediverimus, non ad ulciscendum alibem, sed etiam, si praecclare nobiscum fortuna egerit, amici inimicissimis et adversarii iis quibus non convenit, per necessitatem fitemus.

LXIV. « Atque ego quidem, ut initio dixi, maximae civitatis nomine agens, et bellum aliis inferre potius quam illatum propulsare paratus, meum tamen esse arbitror, his provisus aliquid concedere et non adversarios ita maleficis afficere, ut ipse longe pluribus detrimentis afficiat, neque per stultam aemulationem existimare et proprii me consilii pariter arbitrum esse et fortunae, in quam nullum imperium habeo, sed me et aliis obnoxium esse, quatenus par est. (2) Et aequum esse censeo, ceteros idem facere, quod ego, vestra sponte, et non ab hostibus ad hoc compelli. (3) Nec enim turpe est domesticos domesticis cedere, aut Doriensem alicquem Doriensium, aut Chalcidensem suo gentili, in universum denique eos, qui vicini sumus et ejusdem regionis incolae, idque regionis, quae mari undique alluitur, et uno nomine Siculi vocamur; qui, ut opinor, et bellum geremus, quum res ita tulerit, et in mutuam gratiam rursus redibimus, colloquii communibus inter nos ipsos utentes. (4) Alienigenas vero contra nos profectos universi semper, si sapimus, propulsabimus, siquidem vel quum singuli laeduntur, universi periclitamur; socios vero numquam posthac accersemus, neque pacificatores. (5) Haec igitur si faciamus, et in praesentia duobus bonis Siciliam non fraudabimus, ut et Atheniensibus et bello domestico liberetur, et in posterum nos soli liberam et aliorum insidiis minus obnoxiam incolemus. »

LXV. Talia quum Hermocrates dixisset, Siculi quidem ejus verbis adducti inter se animis consenserunt, ut ab armis discederent, sua quique retinentes, quae jam possidebant, Camarinæis vero Morgantina concederetur, si certam pecuniae summam Syracusanis penderent; (2) Athenensium vero socii advocatis illorum ducibus dixerunt se pacem facturos, et federa cum illis quoque communia fore. Quod quum illi approbassent, compositionem faciebant; et Atheniensium naves discesserunt post haec e Sicilia. (3) Earum autem duces domum reversos populus Atheniensis mulctavit, exsilio quidem Pythodorum et Sophoclem, pecunia vero tertium, Eurymedontem, quasi quum penes eos fuisset res Siculas in suam potestatem redigere, muneribus adducti discessissent. (4) Hoc modo praesenti rerum prosperitate utentes nihil sibi praeter animi sententiam succedere, sed aequae et quae fieri poterant et quae arduiora essent,

μεγάλη τε δημοῖς καὶ ἐνδεδεστέρα παρασκευῇ κλεινῶν γάξεσθαι. Αἰτία δ' ἦν ἡ παρά λόγον τῶν πλειόνων εὐπραγία αὐτοῖς ὑποτιθεῖσα ἰσχυρὴν τῆς ἐλπίδος.

LXVI. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους Μεγαρῆς οἱ ἐν τῇ πόλει πιεζόμενοι ὑπὸ τε Ἀθηναίων τῷ πολέμῳ, αἰεὶ κατὰ ἔτος ἕκαστον δις ἐσβαλλόντων πανστρατιᾷ ἐς τὴν χώραν, καὶ ὑπὸ τῶν σφετέρων φυγαδῶν τῶν ἐκ Πηγῶν, οἱ στασιασάντων ἐκπεσόντες ὑπὸ τοῦ πλήθους χαλεποὶ ἦσαν ληστεύοντες, ἐποιοῦντο λόγους ἐν ἀλλήλοις ὡς χρῆ δεξαμένους τοὺς φεύγοντας μὴ ἀμφοτέρωθεν τὴν πόλιν φθειρεῖν. (2) Οἱ δὲ φίλοι τῶν ἐξω τὸν θροῦν αἰσθόμενοι φανερώς μᾶλλον ἢ πρότερον καὶ αὐτοὶ ἠξίουσαν τούτου τοῦ λόγου ἔχουσιν. (3) Γινόντες δὲ οἱ τοῦ δήμου προστάται οὐ δυνατόν τὸν δῆμον ἐσόμενον ὑπὸ τῶν κακῶν μετὰ σφῶν καρτερεῖν, ποιοῦνται λόγους δεισαντες πρὸς τοὺς τῶν Ἀθηναίων στρατηγούς, Ἴπποκράτην τε τὸν Ἀρίφρονα καὶ Δημοσθένην τὸν Ἀλκισθένης, βουλόμενοι ἐνδοῦναι τὴν πόλιν, καὶ νομίζοντες ἐλάσσω σφίσι τὸν κίνδυνον ἢ τοὺς ἐκπεσόντας ὑπὸ σφῶν κατελθεῖν. (4) Ἐυνέθησάν τε πρῶτα μὲν τὰ μακρὰ τεῖχη ἐλεῖν Ἀθηναίους (ἦν δὲ σταδίων μάλιστα ὀκτώ ἀπὸ τῆς πόλεως ἐπὶ τὴν Νισαίαν τὸν λιμένα αὐτῶν), ὅπως μὴ ἐπιβοηθήσωσιν ἐκ τῆς Νισαίας οἱ Πελοποννήσιοι, ἐν ᾗ αὐτοὶ μόνοι ἐφρούρουσαν βεβαιότατος ἕνεκα τῶν Μεγαρέων, ἔπειτα δὲ καὶ τὴν ἄνω πόλιν πειρᾶσθαι ἐνδοῦναι· βῆσαν δ' ἤδη ἔμελλον προσχωρήσειν τούτου γεγενημένους.

LXVII. Οἱ οὖν Ἀθηναῖοι, ἐπειδὴ ἀπὸ τε τῶν ἔργων καὶ τῶν λόγων παρεσκευάστο ἀμφοτέροις, ὑπὸ νύκτα πλεύσαντες ἐς Μίνωαν τὴν Μεγαρέων νῆσον ὀπλίταις ἑξακοσίοις τῶν Ἴπποκράτης ἤρχεν, ἐν ὀρύγματι ἐκαθέζοντο, ὅθεν ἐπλίνθονον τὰ τεῖχη καὶ ἀπέχεν οὐ πολλῷ. (2) οἱ δὲ μετὰ τοῦ Δημοσθένους τοῦ ἑτέρου στρατηγοῦ Πλαταιῆς τε φίλοι καὶ ἕτεροι περίπολοι ἐνῆδρευσαν ἐς τὸν Ἐνουάλιον, ὃ ἐστὶν ἔλασσον ἄποθεν. Καὶ ἤσθετο οὐδεὶς εἰ μὴ οἱ ἄνδρες οἷς ἐπιμελὲς ἦν εἰδέναι τὴν νύκτα ταύτην. (3) Καὶ ἐπειδὴ ἕως ἔμελλε γίνεσθαι, οἱ προδιδόντες τῶν Μεγαρέων οὗτοι τοῖονδε ἐποίησαν. Ἀκάτιον ἀμφηρικὸν ὡς λησταί, ἐκ πολλοῦ τεθεραπευκότες τὴν ἀνοιξίν τῶν πυλῶν, εἰώθεσαν ἐπὶ ἀμάξει, πείθοντες τὸν ἄρχοντα, διὰ τῆς ἀφύρου κατακομίζειν τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν θάλασσαν καὶ ἐκπλεῖν· καὶ πρὶν ἡμέραν εἶναι, πάλιν αὐτὸ τῇ ἀμάξει κομίσαντες ἐς τὸ τεῖχος κατὰ τὰς πύλας ἐσῆγον, ὅπως τοῖς ἐκ τῆς Μινώας Ἀθηναίοις ἀφανῆς δὴ εἴη ἡ φυλακὴ μὴ ὄντος ἐν τῷ λιμένι πλοίου φανεροῦ μηδενός. (4) Καὶ τότε πρὸς ταῖς πύλας ᾗδον ἦν ἡ ἀμαξία, καὶ ἀνοιχθεῖσαν κατὰ τὸ εἰωθὸς ὡς τῷ ἀκατίῳ οἱ Ἀθηναῖοι (ἐγίγνετο γὰρ ἀπὸ ξυνηθήματος τὸ τοιοῦτον) ἰδόντες ἔθεον δρόμῳ ἐκ τῆς ἐνέδρας, βουλόμενοι φθάσαι πρὶν συγκαληθῆναι πάλιν τὰς πύλας καὶ ἕως ἔτι ἡ ἀμαξία ἐν αὐταῖς ἦν κώλυμα οὐσα προσθεῖναι καὶ αὐτοῖς ἄμα καὶ οἱ συμπράσσοντες Μεγαρῆς τοὺς κατὰ πύλας φύλακας κτείνουσιν. (5) Καὶ πρῶτον μὲν οἱ περὶ τὸν Δημοσθένην

sive magno sive parvo apparatu pariter conficere volebant. Cujus rei causa erat inopinata in plerisque rebus felicitas, quae spei vires iis subministrabat.

LXVI. Eadem aetate Megarenses, qui in urbe erant, quum et ab Atheniensibus bello premerentur, qui quotannis semper cum frequentibus copiis irruptionem in eorum agrum bis faciebant, et a suis exsulibus, qui propter civium seditionem a populo expulsi ex Pegis latrocinii urbanos graviter infestabant, consultabant inter se et censebant exsules recipiendos, ne utrinque civitas perderetur. (2) Exsulum vero amici, quum istum rumorem sensissent, ipsi quoque apertius, quam ante, postulare coeperunt, ut in isto consilio perseverarent. (3) Sed quum populi principes animadvertissent, populum malis afflictum secum nullo modo posse tolerare, metu compulsi, cum Hippocrate Ariphronis et Demosthene Alcisthenis filio, Atheniensium ducibus, agere instituebant, eo consilio ut urbem dederent et existimantes, minus periculum sibi scire impendere, quam si illi, qui ab iis ejecti erant, rediissent. (4) Atque inter eos ita convenit, ut Athenienses primo quidem caperent muros longos (erant autem hi octo ferme stadiorum ab urbe ad Nisaeam ipsorum portum), ne Peloponnesii opem ex Nisaea ferrent, in qua ipsi soli praesidium habebant, ut Megara firmius tenerent; deinde vero et superiorem urbem dedere conauerunt; hoc enim factum jam facilius deditorem facturi erant.

LXVII. Athenienses igitur, postquam omnia et facta et dicta utrinque erant, quae ad negotium conficiendum erant necessaria, sub noctem ad Minoam Megarensium insulam profecti cum sexcentis gravis armaturae militibus, quibus Hippocrates praererat, in fossa conederunt, quae non multum illinc distabat, unde Megarenses lateres ad muros extruendos sumebant. (2) Plataenses vero expediti aliqui circumitores, qui cum Demosthene altero duce erant, ad Martis templum, quod minus remotum erat ab urbe, in insidiis conederunt. Et nullus Megarensium rem sensit, praeter illos, quibus scire curae erat, in hac nocte. (3) Et quum crepusculum matutinum adventaret, isti Megarenses, qui proditorem moliebantur, hujusmodi fraudem excogitarunt. Navigiolum, quod utrinque singulis remis agebatur, veluti latrones, quum jam pridem officii suis perfeascent, ut portae sibi aperirentur, plastro impositum, conciliato sibi ad hoc magistratu noctu per fossam ad mare transportare et enavigare consueverant; et antequam dies illucesceret, idem plastro vectum in urbem per portas rursus importabant, ut Atheniensium custodia, quae et Minoa agebant, falsa esset, quod nullum in portu navigium prorsus appareret. (4) Tunc autem hoc plastrum ad portas jam erat, et quum haec ex more ut emittendo navigiolo aperta essent (fiebat enim hoc ex composito), Athenienses hoc animadverso ex insidiis cursu contenderunt, quod eo oculus pervenire vellet, antequam portae rursus clauderentur, et donec plastrum in ipsis adhuc esset, et impediret, ne reponerentur; et una cum iis Megarenses, qui eorum partibus favebant, interfecerunt custodes, qui ad portas erant. (5) Et primum quidem Plataenses et circumitores, qui circa Deme-

Πλαταιῆς τε καὶ περίπολοι ἐσέδραμον οὗ νῦν τὸ τροπαῖόν ἐστι, καὶ εὐθὺς ἐντὸς τῶν πυλῶν (ἤσθοντο γὰρ οἱ ἐγγύτατα Πελοποννήσιοι) μαχόμενοι τοὺς προσδοηθούοντας οἱ Πλαταιῆς ἐκράτησαν, καὶ τοῖς τῶν Ἀθηναίων δπλίταις ἐπιφερομένοις βεβαίους τὰς πύλας παρέσχον.

LXVIII. ἔπειτα δὲ καὶ τῶν Ἀθηναίων ἦδη ὁ αἰεὶ ἐντὸς γιγνόμενος χωρεῖ ἐπὶ τὸ τεῖχος. (2) Καὶ οἱ Πελοποννήσιοι φρουροὶ τὸ μὲν πρῶτον ἀντισχόντες ἡμύοντο ὀλίγοι, καὶ ἀπέθανόν τινες αὐτῶν, οἱ δὲ πλείους ἐς φυγὴν κατέστησαν φοβηθέντες ἐν νυκτὶ τὴν πολεμίων προσπεπτωκότων καὶ τῶν προδιδόντων Μεγαρέων ἀντιμαχομένων, νομίσαντες τοὺς ἅπαντας σφᾶς Μεγαρέας προδεωκέσαι. (3) Ξυνέπεσε γὰρ καὶ τὸν τῶν Ἀθηναίων κήρυκα ἀφ' ἑαυτοῦ γνώμης κηρύξαι τὸν βουλόμενον ἰέναι Μεγαρέων μετὰ Ἀθηναίων θηρόμενον τὰ ὅπλα. Οἱ δ' ὡς ἤκουσαν, οὐκέτι ἀνέμενον, ἀλλὰ τῷ ὄντι νομίσαντες κοινῇ πολεμεῖσθαι κατέφυγον ἐς τὴν Νίσαιαν. (4) Ἄμα δὲ ἔω, ἐαλωκότων ἦδη τῶν τευχῶν καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει Μεγαρέων θορυβουμένων, οἱ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους πράξαντες καὶ ἄλλοι μετ' αὐτῶν, πλῆθος δ' ἕξηνδει, ἔφασαν χρῆναι ἀνοίγειν τὰς πύλας καὶ ἐπεξίεναι ἐς μάχην. (5) Ξυνέκειτο δὲ αὐτοῖς τῶν πυλῶν ἀνοιχθειῶν ἐσπίπτειν τοὺς Ἀθηναίους, αὐτοὶ δὲ διάδῃλοι ἐμελλον ἔσσεσθαι λίτα γὰρ ἀλείψεσθαι, ὅπως μὴ ἀδικῶνται. Ἀσφάλεια δὲ αὐτοῖς μάλλον ἐρίγνετο τῆς ἀνοίξεως καὶ γὰρ οἱ ἀπὸ τῆς Ἐλευσίονος κατὰ τὸ ζυχαίμενον τετρακισχίλιοι ὀπλίται τῶν Ἀθηναίων καὶ ἱππῆς ἐξακόσιοι οἱ τὴν νύκτα πορευόμενοι παρήσαν. (6) Ἀλλημιμένων δὲ αὐτῶν καὶ ὄντων ἦδη περὶ τὰς πύλας καταγορεύει τις ζευειδῶς τοῖς ἐτέροις τὸ ἐπιβούλευμα. Καὶ οἱ ἕστραφέντες ἀθρόοι ἤλθον καὶ οὐκ ἔφασαν χρῆναι οὐτε ἐπεξίεναι (οὐδὲ γὰρ πρότερόν τι τοῦτο ἰσχύοντες μάλλον τολμῆσαι) οὐτε ἐς κίνδυνον φανερόν τὴν πόλιν καταγαγεῖν· εἴ τε μὴ πείσεται τις, αὐτοῦ τὴν μάχην ἔσσεσθαι. Ἐδήλουν δὲ οὐδὲν ὅτι ἴσασι τὰ πρασσόμενα, ἀλλ' ὡς τὰ βέλτεστα βουλευόντες ἰσχυρίζοντο, καὶ ἅμα περὶ τὰς πύλας παρέμενον φυλάσσοντες, ὥστε οὐκ ἐγένετο τοῖς ἐπιβουλεύουσι πρῶξαι ὁ ἐμελλον.

LXIX. Γινόντες δὲ οἱ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ ὅτι ἐναντιώμα τι ἐγένετο καὶ τὴν πόλιν βία οὐχ οἷοι τε ἔσσαν λαβεῖν, τὴν Νίσαιαν εὐθὺς περιετείχιζον, νομίζοντας, εἴ πρὶν ἐπιδοθῆσαι τινὰς ἐξέλοιεν, θάσσον ἂν καὶ τὰ Μέγαρα προσχωρήσαι, (2) (παρεγένετο δὲ σίδηρός τε ἐκ τῶν Ἀθηναίων ταχὺ καὶ λιθουργοὶ καὶ τᾶλλα ἐπιτήδεια,) ἀρξάμενοι δ' ἀπὸ τοῦ τεύχους ὁ εἶχον, καὶ διοικοδομήσαντες τὸ πρὸς Μεγαρέας ἀπ' ἐκεῖνου ἐκατέρωθεν ἐς θάλασσαν τῆς Νισαίας, τάφρον τε καὶ τεῖχην διειλομένην ἢ στρατιά, ἐκ τε τοῦ προστατείου λίθοις καὶ πλίνθοις χρώμενοι, καὶ κόπτοντες τὰ δένδρα καὶ ὕλην ἀπεσταύροντες εἰ πηρὶ δέοισι τι καὶ αἰ οἰκίαι τοῦ προστατείου ἐπάλξεις λαμβάνουσαι αὐταὶ ὑπήρχον ἔρυμα. (3) Καὶ ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν ὅλην εἰργάζοντο· τῇ δ' ὑστεραία περὶ δεῖλην τὸ τεῖχος ὅσον οὐκ

sthenem erant, irruerunt, ubi tropæum nunc exstat, et statim intra portas (Peloponnesii enim, qui proxime erant, rem senserunt) Plataenses pugnando superarunt eos, qui ad opem ferendam veniebant, et gravi Atheniensium armaturæ adveniendi portas tutas præstiterunt.

LXVIII. Deinde vero jam Atheniensium unusquisque, prout deinceps intrabat, ad murum contendebat. (2) Et Peloponnesii præsidarii primo quidem pauci resistentes vim propulsabant, et nonnulli eorum ceciderunt, sed plerique in fugam se conjecerunt, tum quod hostes noctu irruerant, tum etiam quod a Megarensibus proditoribus oppugnabantur, rati se ab universis Megarensibus proditos. (3) Accidit enim simul etiam, ut Atheniensium præco sua sponte ediceret, ut quisquis vellet Megarensium iret arma cum Atheniensibus juncturus; quod illi quum audissent, nullam moram amplius interposuerunt, sed re vera se ab utrisque oppugnari existimantes, in Nisæam fuga se receperunt. (4) Prima autem luce muris jam captis, et Megarensibus, qui in urbe erant, metu trepidantibus, illi, qui Atheniensibus faverant, et alii cum ipsis, tota multitudo, quæ proditionis erat conscia, portas aperiendas, et ad prælium adversus hostem prodeundum dicebant. (5) Inter eos autem convenerat, ut portis apertis Athenienses irrumperent, ipsi autem ut internoscerentur, prospecturi erant; nam oleo se uncturi erant, ne læderentur. Fiebat autem, ut tutius possent portas aperire; nam, ut inter eos convenerat, quatuor millia peditum gravis armaturæ et sexcenti equites Atheniensium, qui noctu iter fecerant, ab Eleusine aderant. (6) Et quum illi quincti essent et jam ad portas pervenissent, quidam ex consciis insidias alteris indicat. Illi vero agmine facto frequentes venerunt, et dixerunt, nec exeundum adversus hostes (nam ne ante quidem unquam, quamvis essent potentiores, hoc facere se ausos esse), nec civitatem in manifestum periculum adducendam, et si quis non pareret, illic in loco pugnam commissum iri. Nullo autem modo significabant, se scire, quæ agerent, sed velut optimi factu consulentes in sententia perseverabant, et simul ad portas permanebant easque custodiebant, ut non liceret insidiatoribus ea peragere, quæ statuerant.

LXIX. Atheniensium autem duces quum sensissent aliquid impeditenti accidisse, nec urbem a se per vim capi posse, Nisæam protinus circumvallare cœperunt, existimantes, si prius quam aliqui opem ferrent, eam expugnasset, Megara etiam citius in deditionem ventura, (2) (celeriter autem Athenis allata sunt ferramenta, lapidicæ, et ceteræ res necessariae,) initio autem facta ab illo muro, quem ipsi tenebant, muroque transverso Megara versus extracto, ab illo in utraque Nisææ parte usque ad mare, copiæ et fossæ et murorum faciendorum opus inter se partitæ et lapidibus atque lateribus ex suburbano sumptis utentes, et arbores et materiam aliam cædentes, Nisæam vallo claudebant, si qua pars alicubi munitione egeret. Ædes etiam, quæ erant in suburbano, pinnis impositis, usum munitionis præbebant. (3) Et hunc quidem diem totum opus faciebant; postridie vero circa vesperam murus tantum non absolutus erat;

ἄπο τετέλεστο, καὶ οἱ ἐν τῇ Νισαίᾳ δέισαντες, οἴτου τε ἀπορία (ἐφ' ἡμέραν γὰρ ἐκ τῆς αὐτοῦ πόλεως ἐγρῶντο) καὶ τοὺς Πελοποννησίους οὐ νομίζοντες ταχὺ ἐπιβοηθήσειν, τοὺς τε Μεγαρέας πολεμίους ἡγούμενοι, ξυνέβησαν τοῖς Ἀθηναίοις βητοῦ μὲν ἕκαστον ἀργυρίου ἀπολυθῆναι ὅπλα παραδόντας, τοῖς δὲ Λακεδαιμονίοις, τῷ τε ἀρχοντι καὶ εἰ τις ἄλλος ἐνῆν, χρῆσθαι Ἀθηναίους ὅ τι αὐτοὺς βούλωνται. (4) Ἐπὶ τούτοις δημολογήσαντες ἐξῆλθον. Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὰ μακρὰ τείχη ἀπορρήξαντες ἀπὸ τῆς τῶν Μεγαρέων πόλεως καὶ τὴν Νισαίαν παραλαμβάνοντες πᾶσαν παρεσκευάζοντο.

LXX. Βρασίδης δὲ ὁ Τέλλιδος Λακεδαιμόνιος κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἐτύγγανε περὶ Σικυῶνα καὶ Κόρινθον ὄν, ἐπὶ Θράκης στρατιάν παρασκευαζόμενος. Καὶ ὡς ἤσθετο τῶν τειχῶν τὴν ἄλωσιν, δείσας περὶ τε τοῖς ἐν τῇ Νισαίᾳ Πελοποννησίους καὶ μὴ τὰ Μέγαρα ληφθῆναι, πέμπει ἕς τε τοὺς Βωιωτοὺς κελεύων κατὰ τάχος στρατιᾷ ἀπαντῆσαι ἐπὶ Τριποδίσκον (ἔστι δὲ κόμη τῆς Μεγαρίδος ὄνομα τοῦτο ἔχουσα ὑπὸ τῷ ὄρει τῇ Γερανίᾳ), καὶ αὐτὸς ἔχων ἦλθεν ἑπτακοσίους μὲν καὶ δισχιλίους Κορινθίων ὀπλίτας, Φλιασίων δὲ τετρακοσίους, Σικυωνίων δὲ ἑξακοσίους, καὶ τοὺς μεθ' αὐτοῦ ὅσοι ἤδη ξυνηλεγμένοι ἦσαν, οἰόμενος τὴν Νισαίαν ἔτι καταλήψεσθαι ἀνάλωτον. (2) Ὡς δὲ ἐπύθετο (ἔτυχε γὰρ νυκτὸς ἐπὶ τὸν Τριποδίσκον ἐξελθῶν), ἀπολέξας τριακοσίους τοὺς στρατοῦ, πρὶν ἔκπυστος γενέσθαι, προσῆλθε τῇ τῶν Μεγαρέων πόλει λαθὼν τοὺς Ἀθηναίους ὄντας περὶ τὴν θάλασσαν, βουλόμενος μὲν τῷ λόγῳ καὶ ἅμα εἰ δύναίτο, ἔργῳ τῆς Νισαίας πειρᾶσαι, τὸ δὲ μέγιστον, τὴν τῶν Μεγαρέων πόλιν εἰσελθὼν βεβαιώσασθαι. Καὶ ἡξίου δέξασθαι σφᾶς, λέγων ἐν ἑλπίδι εἶναι ἀναλαβεῖν Νισαίαν.

LXXI. Αἱ δὲ τῶν Μεγαρέων στάσεις φοβούμεναι, οἱ μὲν μὴ τοὺς φεύγοντας σφίσιν ἐσαγαγῶν αὐτοὺς ἐκβάλλη, οἱ δὲ μὴ αὐτὸ τοῦτο ὁ δῆμος δείσας ἐπιθῆται σφίσι καὶ ἡ πόλις ἐν μάχῃ καθ' αὐτὴν οὔσα ἐγγὺς ἐφεδρευόντων Ἀθηναίων ἀπόληται, οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλ' ἀμφοτέροις ἐδόκει ἡσυχάσασιν τὸ μέλλον περιδεῖν. (2) ἤλιπζον γὰρ καὶ μάχην ἐκάτεροι ἐσεσθαι τῶν τε Ἀθηναίων καὶ τῶν προσβοηθησάντων, καὶ οὕτω σφίσιν ἀσφαλεστέροις ἔχειν, οἷς τις εἴη εὖνοος, κρατήσασιν προσχωρήσασιν. (3) Ὁ δὲ Βρασίδης ὡς οὐκ ἔπειθεν, ἀνεχώρησε πάλιν ἕς τὸ ἄλλο στρατεύμα.

LXXII. Ἄμα δὲ τῇ ἑρ' οἱ Βωιωτοὶ παρῆσαν, διανενοημένοι μὲν καὶ πρὶν Βρασίδαν πέμψαι βοηθεῖν ἐπὶ τὰ Μέγαρα ὡς οὐκ ἀλλοτρίου ὄντος τοῦ κινδύνου, καὶ ἡδὴ ὄντες πανστρατιᾷ Πλαταιῖσιν, ἐπειδὴ δὲ καὶ ἦλθεν ὁ ἀγγελοῦς, πολλῶν μᾶλλον ἐρώσθησαν, καὶ ἀποστείλαντες διακοσίους καὶ δισχιλίους ὀπλίτας καὶ ἑπτάς ἑξακοσίους τοῖς πλείοσιν ἀπέλθον πάλιν. (2) Παρόντος δὲ ἡδὴ ξυμπαντος τοῦ στρατεύματος, ὀπλιτῶν οὐκ ἔλασσον ἐξακισχιλίων, καὶ τῶν Ἀθηναίων τῶν μὲν ὀπλιτῶν περὶ τὴν Νισαίαν ὄντων καὶ τὴν θάλασσαν ἐν τάξει, τῶν δὲ φιλιῶν ἀνὰ τὸ πεδίον ἐσκεδασμένων, οἱ ἱππῆς

quare, qui in Nisæa erant, metu perculti, quum ob comætas inopiam (eo enim ex urbe superiore devecto in diem utentes vivebant) tum quod existimarent, Peloponnesios haud celeriter opem sibi laturos, tum etiam quod Megareses hostes esse ducerent, cum Atheniensibus compositionem fecerunt, his conditionibus, ut singuli quidem traditis armis certa pecunie summa persoluta dimitterentur; de Lacedæmoniiis vero et eorum duce, et si quis alius intus esset, Athenienses arbitrato suo statuerent. (4) His igitur conditionibus compositione facta exierunt. Athenienses autem, quum longos muros ab urbe Megarensium abruptissent, et Nisæam per deditionem accepissent, reliqua parabant.

LXX. Brasidas vero Tellidis filius, Lacedæmonius, per idem tempus forte circa Sicyonem et Corinthum agebat, exercitum comparans, quem in Thraciam duceret. Quumque muros captos intellexisset, metuens et Peloponnesiis, qui erant in Nisæa, et ne Megara caperentur, mittit ad Bœotos, jubens eos cum copiis sibi occurrere ad Tripodiscum (est autem vicus agri Megarensis hoc nomen habens, sub monte Gerania situs) et ipse eo venit cum duobus millibus et septingentis Corinthiorum militibus, Phliasiarum quadringentis, Sicyoniorum sexcentis, et cum iis, quos jam collectos secum habebat, existimans, se Nisæam adhuc inventurum inexpugnatam. (2) Sed quum rem audisset (noctu enim erat egressus ad Tripodiscum), cum delecta trecentorum manu, ante quam rumor de ipsius adventu ad hostium aures pervenisset, ad Megarensium urbem accessit, clam Atheniensibus, qui ad mare erant, cupiens, ut præ se ferebat, atque adeo re ipsa, si posset, Nisæam attemptare, sed in primis Megarensium urbem ingressus confirmare. Quare a Megarensibus exigebat, ut se reciperent, dicens se de Nisæa recipienda spem habere.

LXXI. Sed Megarensium factiones veritæ, alii quidem ne exsulibus contra se reductis, se ipsos expelleret, alii vero, ne populus hoc ipsum metuens in se faceret impetum, et civitas bello domestico pressa Atheniensibus e propinquo insidiantibus periret, eum non receperunt, sed utrisque placuit, ut quiescentes eventum rei circumspicerent; (2) sperabant enim utrique, pugnam commissum iri inter Athenienses et illos, qui ad opem ferendam venerant, atque ita sibi fore tutius partes sequi victorum, quibus quisque benevolus esset. (3) Brasidas vero quum rem iis persuadere non posset, ad reliquum exercitum retro rediit.

LXXII. At primo statim diluculo Bœoti aderant, qui in animo quidem habuerant, vel ante quam Brasidas nuntium mitteret, Megaris succurrere, quod hoc periculum a se non alienum esse ducerent; et jam cum frequentibus copiis ad Plataeas profectis, quum etiam nuntius venisset, multo magis animati sunt, et duobus millibus gravis armaturæ militum, et ducentis præterea, equitibusque sexcentis ad Brasidam missis, cum majore copiarum parte domum reverterunt. (2) Quum autem omnes copiae militum gravis armaturæ non minus sex millium jam adessent, et Athenienses suorum gravis armaturæ militum aciem instructam haberent ad Nisæam et ad mare, et levis eorum armatura per campos vagaretur, Bœotorum equitatus, impressione

οὐ τῶν Βοιωτῶν ἀπροσδοκῆτοις ἐπιπεσόντες τοῖς φιλοῖς ἔτρεψαν ἐπὶ τὴν θάλασσαν· ἐν γὰρ τῷ πρὸ τοῦ οὐδεμία βοήθειά πω τοῖς Μεγαρεῦσιν οὐδαμῶθεν ἐπῆλθεν. (3) Ἄντεπεξελάσαντες δὲ καὶ οἱ τῶν Ἀθηναίων ἐς χεῖρας ἤσαν, καὶ ἐγένετο ἵππομαχία ἐπὶ πολὺ, ἐν ἧ ἀξιούσιν ἑκάτεροι οὐχ ἥσσους γενέσθαι. (4) Τὸν μὲν γὰρ ἵππαρχον τῶν Βοιωτῶν καὶ ἄλλους τινὰς οὐ πολλοὺς πρὸς αὐτὴν τὴν Νίσαιαν προσελάσαντες οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ἀποκτείναντες ἐσκόλευσαν, καὶ τῶν τε νεκρῶν τούτων κρατήσαντες ὑποσπόνδους ἀπέδωσαν καὶ τροπαῖον ἔστησαν· οὐ μόντοι ἐν γε τῷ παντὶ ἔργῳ βεβαίως οὐδέτεροι τελευτήσαντες ἀπεκρίθησαν, ἀλλ' οἱ μὲν Βοιωτοὶ πρὸς τοὺς ἑαυτῶν, οἱ δὲ ἐπὶ τὴν Νίσαιαν.

LXXIII. Μετὰ δὲ τοῦτο Βρασιδάς καὶ τὸ στρατεύμα ἐχώρουν ἐγγυτέρω τῆς θαλάσσης καὶ τῆς τῶν Μεγαρέων πόλεως, καὶ καταλαβόντες χωρίον ἐπιτήδειον παραταξάμενοι ἡσύχαζον, οἰόμενοι σφίσι ἐπιέναι τοὺς Ἀθηναίους, καὶ τοὺς Μεγαρέας ἐπιστάμενοι περιωρμμένους ὑποτέρω ἢ νίκη ἔσται. (2) Καλῶς δὲ ἐνόμιζον σφίσι ἀμφοτέρα ἔχειν, ἅμα μὲν τὸ μὴ ἐπιχειρεῖν προτέρους μηδὲ μάχης καὶ κινδύνου ἐκόντας ἄρξαι, ἐπειδὴ γε ἐν φανερῷ ἔδειξαν ἐτόιμοι ἀμύνεσθαι, καὶ αὐτοῖς ὡσπερ ἀκονετὴν τὴν νίκην δικαίως ἀν τίθεσθαι, ἐν τῷ αὐτῷ δὲ καὶ πρὸς τοὺς Μεγαρέας ὀρθῶς συμβαίνειν. (3) Εἰ μὲν γὰρ μὴ ὄψθησαν ἐλθόντες, οὐκ ἂν ἐν τύχῃ γίγνεσθαι σφίσι, ἀλλὰ σαφῶς ἂν ὡσπερ ἡσσηθέντων στερηθῆναι εὐθὺς τῆς πόλεως· νῦν δὲ κὰν τυχεῖν αὐτοὺς Ἀθηναίους μὴ βουληθέντας ἀγωνίζεσθαι, ὥστε ἀμαχεῖ ἀν περιγενέσθαι αὐτοῖς ὧν ἕνεκα ἤλθον. (4) Ὅπερ καὶ ἐγένετο. Οἱ γὰρ Μεγαρῆς, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι ἐτάξαντο μὲν παρὰ τὰ μακρὰ τεῖχη ἐξεληθόντες, ἡσύχαζον δὲ καὶ αὐτοὶ μὴ ἐπιόντων, λογιζόμενοι καὶ οἱ ἐκείνων στρατηγῶν μὴ ἀντίπαλον εἶναι σφίσι τὸν κίνδυνον, ἐπειδὴ καὶ τὰ πλεῖα αὐτοῖς προσεχωρήκει, ἄρξαισι μάχης πρὸς τλείονας αὐτῶν ἢ λαβεῖν νικησάντας Μέγαρον ἢ σφαλέντας τῷ βελτίστῳ τοῦ ὀπλιτικοῦ βλαφθῆναι, τοῖς δὲ ξυμπάσης τῆς δυνάμεως καὶ τῶν παρόντων μέρος ἕκαστον κινδυνεύειν εἰκότως ἐθέλειν τολμᾶν, χρόνον δὲ ἐπισχόντες, καὶ ὡς οὐδὲν ἀφ' ἑκατέρων ἐπεχειρεῖτο, ἀπῆλθον πρότερον οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τὴν Νίσαιαν καὶ αὖθις οἱ Πελοποννήσιοι ὅθεν περ ὠρμήθησαν,

LXXIV. οὗτω δὲ τῷ μὲν Βρασιδά αὐτῷ καὶ τοῖς ἀπὸ τῶν πόλεων ἄρχουσιν οἱ τῶν φευγόντων φίλοι Μεγαρῆς, ὡς ἐπικρατήσαντι καὶ τῶν Ἀθηναίων οὐκέτι ἐθελήσαντων μάχεσθαι, θαρσοῦντες μᾶλλον ἀνοίγουσι τὰς πύλας καὶ δεξάμενοι καταπεπληγμένον ἤδη τῶν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους πραξάντων ἐς λόγους ἔρχονται. Καὶ ὑστέρον δ' ἐμὲν διαλυθέντων τῶν ξυμμάχων κατὰ πόλεις ἐπανελθόντων καὶ αὐτὸς ἐς τὴν Κόρινθον τὴν ἐπὶ Θράκης στρατείαν παρεσκευάζεν, ἵνα περ καὶ τὸ πρῶτον ὄρητο· (2) οἱ δὲ ἐν τῇ πόλει Μεγαρῆς ἀποχωρησάντων καὶ τῶν Ἀθηναίων ἐπ' οἴκου, ὅσοι μὲν τῶν πραγμάτων πρὸς τοὺς Ἀθηναίους μάλιστα μετέσχον,

in hanc ex improviso facta, in fugam auxilia, et ad mare reppulit; nam ante illum diem nulla auxilia ex ullo loco Megarensibus venerant. (3) Sed quum et ipsi Athenienses equites illis obviam procurrissent, ad manus venerunt, et equestre praelium ad multum diei spatium est commissum, in quo utrique se non inferiores fuisse contendunt. (4) Nam equitatus Beoti praefectum, et aliquot alios ad ipsam Nisaeam provecti Athenienses interfectos spoliarunt, et corpora etiam ipsorum potiti per inducias reddiderunt, et tropaeum statuerunt; neutri tamen in hoc toto praelio certum minimeque dubium adepti pugnae eventum dirempti sunt, sed Boeoti quidem ad suos, Athenienses vero ad Nisaeam se receperunt.

LXXIII. Postea vero Brasidas ejusque copiae propius mare et Megara urbem accesserunt, et occupato loco idoneo acie instructa quiescebant, existimantes fore, ut Athenienses contra se venirent, et scientes Megarenses circumspicere, utrorum esset futura victoria. (2) Utrumque autem opportune sibi cadere existimabant, simul quidem, si ipsi hostem priores non aggrederentur, nec praelii periculosi initium sua sponte facerent, siquidem aperte demonstraverant, se ad hostem propulsandum paratos esse, sibi quidem quodammodo sine pulvere et labore victoriam merito tribui, simul etiam, quod ad Megarenses attineret, rem sibi feliciter cessuram. (3) Si enim in illorum conspectum non venissent, rem nullo modo in fortunae arbitrio futuram, sed procul dubio se urbem quasi victos profinus amissuros fuisse; nunc vero illud etiam fortasse eventurum, ut ipsi Athenienses praelium detrectarent, atque ita res eae, quum causa venerant, sibi sine proelio contingerent. (4) Quod etiam evenit. Megarenses enim, quum Athenienses ex Nisaea egressi aciem quidem ad longos muros instruxissent, sed tamen ipsi quoque quiescerent, Peloponnesiis eos non invadentibus, quum quidem horum quoque ducis reputarent, sibi periculum non esse par; nam quum pleraque feliciter sibi jam successissent, si priores praelium adversus copias suis majores inirent, aut victores se Megara capturos, aut victos amissa praestantissima totius exercitus parte, cladem accepturos, illos vero, quod exercitum ex omnibus Peloponnesii civitatibus collectum haberent, cum singulis etiam singularum civitatum partibus merito paratos esse audere belli fortunam periclitari; quum autem aliquandiu in armis commorati essent, et neutra acies alteram aggrederetur, discesserunt, prius Athenienses in Nisaeam, deinde vero Peloponnesii eo, unde venerant.

LXXIV. Sic igitur Megarenses exsulam amici et ipsi Brasidae et ducibus ex civitatibus animo magis confirmati, quod ille superior fuisset et Athenienses non item pugnare voluissent, portas aperiunt, et eo recepto in colloquium veniunt, illis jam timore perculsis, qui Atheniensium partes sequuti erant. Et postea hic quidem sociis in urbes suas dimissis et ipse Corinthum reversus expeditionem in Thraciam parabat, quo et ante cogitabat; (2) Megarenses vero, qui in urbe erant, quum Athenienses quoque domum rediissent, quotquot rerum cum Atheniensibus actarum maxime participes fuerant, quia sciebant, se conspecto

εἰδότες ὅτι ὤφθησαν εὐθὺς ὑπεξήλθον, οἱ δὲ ἄλλοι κοινολογησάμενοι τοῖς τῶν φευγόντων φίλοις κατάγουσι τοὺς ἐκ Πηγῶν, ὀρκώσαντες πίστει μεγάλας μὴδὲν μνησικακήσειν, βουλευσέν δὲ τῇ πόλει τὰ ἄριστα. (3) Οἱ δὲ ἐπειδὴ ἐν ταῖς ἀρχαῖς ἐγένοντο καὶ ἐξέτασιν ὅπλων ἐποίησαντο, διαστήσαντες τοὺς λόγους ἐξελέξαντο τῶν τε ἐχθρῶν καὶ οἱ ἐδόκουν μάλιστα ξυμπράξαι τὰ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἄνδρας ὡς ἑκάτον, καὶ τούτων πέρι ἀναγκάσαντες τὸν δῆμον ψῆφον φανεράν διενεγκεῖν, ὡς κατεγνώσθησαν, ἔκτειναν, καὶ ἐς ὀλιγαρχίαν τὰ μάλιστα κατέστησαν τὴν πόλιν. (4) Καὶ πλείστον δὲ χρόνον αὕτη ὑπ' ἐλαχίστων γενομένη ἐκ στάσεως μετὰστασις ξυνέμεινεν.

LXXV. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους τῆς Ἀντάνδρου ὑπὸ τῶν Μυτιληναίων, ὡσπερ διενουῶντο, μελλούσης κατασευάζεσθαι, οἱ τῶν ἀργυρολόγων Ἀθηναίων στρατηγοὶ Δημόδοκος καὶ Ἀριστείδης, ὄντες περὶ Ἑλλησπόντον (ὁ γὰρ τρίτος αὐτῶν Λάμαχος δέκα ναυσὶν ἐς τὸν Πόντον ἐσεπεπλεύκει) ὡς ἠσθάνοντο τὴν παρασκευὴν τοῦ χωρίου καὶ ἐδόκει αὐτοῖς δεῖν ὅτι μὴ ὡσπερ τὰ Ἄναϊα ἐπὶ τῇ Σάμῳ γένηται, ἐνόησεν οἱ φεύγοντες τῶν Σαμίων καταστάντες τοὺς τε Πελοποννησίους ὠφέλου ἐς τὰ ναυτικά κυβερνήτας πέμποντες καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει Σαμίους ἐς παραγῆν καθίστασαν καὶ τοὺς ἐξιόντας ἐδέχοντο, οὗτοι δὲ ξυμναγείραντες ἀπὸ τῶν ξυμμάχων στρατιὰν καὶ πλεύσαντες, μάχῃ τε νικήσαντες τοὺς ἐκ τῆς Ἀντάνδρου ἐπεξεληθόντας, ἀναλαμβάνουσι τὸ χωρίον πάλιν. (2) Καὶ οὐ πολὺ ὕστερον ἐς τὸν Πόντον ἐσπελεύσας Λάμαχος, ἐν τῇ Ἡρακλειώτιδι ὀρμήσας ἐς τὸν Κάληκα ποταμῶν, ἀπόλλυσι τὰς ναῦς ὕδατος ἄνωθεν γενομένου καὶ κατεληθόντος αἰφνιδίου τοῦ βρέατατος. Αὐτὸς τε καὶ ἡ στρατιὰ περὶ διὰ Βιθυνῶν Ὀρακῶν, οἱ εἰσι πέραν ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ἀφικνεῖται ἐς Χαλκηδόνα τὴν ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Πόντου Μεγαρέων ἀποικίαν.

LXXVI. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει καὶ Δημοσθένης Ἀθηναίων στρατηγὸς τεσσαράκοντα ναυσὶν ἀφικνεῖται ἐς Νάυπακτον, εὐθὺς μετὰ τὴν ἐκ τῆς Μεγαρίδος ἀναχώρησιν. (2) Τῷ γὰρ Ἴπποκράτει καὶ ἐκείνῳ τὰ Βοιωτία πράγματα ἀπὸ τινῶν ἀνδρῶν ἐν ταῖς πόλεσιν ἐπράσσετο, βουλομένῳ μεταστῆσαι τὸν κόσμον καὶ ἐς δημοκρατίαν ὡσπερ οἱ Ἀθηναῖοι τρέψαι καὶ Πτοιοδώρου μάλιστα ἀνδρὸς φυγάδος ἐκ Θεβῶν ἐσηγομένου τάδε αὐτοῖς παρεσκευάσθη. (3) Σίφας μὲν ἐμειλλόντινες προδώσειν· αἱ δὲ Σίφαι εἰσι τῆς Θεσπικῆς γῆς ἐν τῷ Κρισαίῳ κόλπῳ ἐπιθαλασσίαι. Χαιρώνεια δέ, ἣ ἐς Ὀρχομενὸν τὸν Μινύειον πρότερον καλούμενον νῦν δὲ Βοιωτίαν ξυντελεῖ, ἄλλοι ἐξ Ὀρχομενοῦ ἐνεδίδοσαν, καὶ οἱ Ὀρχομενῶν φυγάδες ξυνέπρασον τὰ μάλιστα, καὶ ἄνδρας ἐμισθούοντο ἐκ Πελοποννήσου· ἔστι δὲ ἡ Χαιρώνεια ἔσχατον τῆς Βοιωτίας πρὸς τῇ Φανόντιδι τῆς Φωκίδος, καὶ Φωκίαν μετεγόντινες. (4) Τοὺς δὲ Ἀθηναίους ἔδει Δῆλιον καταλαβεῖν τὸ ἐν τῇ Ταναγραΐᾳ πρὸς Εὐβοίαν τετραμμένον Ἀπόλλωνος ἱερόν, ἅμα δὲ

esse, confestim se subdixerunt; ceteri vero colloquio cum exsulum amicis habito eos, qui apud Pegas erant, reduxerunt, quum eos sanctissimo iurjurando obstrinxissent, ut omnem præteritarum injuriarum memoriam deponerent, et optimo publico consulerent. (3) At illi postquam magistratus gerere cœperunt armaque lustrarunt, dispositis cohortibus delegerunt ex inimicis et iis, qui Atheniensium partibus maxime favisse videbantur, ad centum viros, et quum de his populum suffragia aperte ferre coegissent, postquam damnati sunt, eos interfecerunt, et reipublicæ statum in oligarchiam maxima ex parte commutarunt. (4) Atque hæc status commutatio a paucissimis ex seditione facta diutissime duravit.

LXXV. Eadem autem æstate quum Antandrum Mytilenæ, quemadmodum constituerant, jam instructuri essent, Atheniensium duces, qui classi ad pecuniam legendam missæ præerant, Demodocus et Aristides, qui circum Hellespontum erant (nam tertius eorum Lamachus cum decem navibus in Pontum abierat) quum primum audiverunt locum illum muniri, ipsis etiam res periculosa visa est, ne ut Anæa contra Samum esset, ubi Samiorum exsules positus sedibus Peloponnesios in rebus nauticis adjuvabant gubernatores ad eos mittendo, et Samios, qui in urbe erant, perturbabant, et urbe excedentes recipiebant, ita igitur exercitu ex sociis collecto, Antandrum petunt, illisque prælio superatis, qui inde contra se prodierant, locum iterum recipiunt. (2) Nec multo post Lamachus, qui in Pontum navigaverat, quum in agro Heracleensi classem ad Calecis fluvii ripam appulisset, eam amisit, aquis cœlitus delapsis et subita vi torrentis devoluti. Quare et ipse et ejus exercitus itinere pedestri per Bithynos Thracas, qui sunt trans mare in Asia, pervenit Chalcedonem Megarensium coloniam, in Ponti faucibus sitam.

LXXVI. Eadem autem æstate Demosthenes Atheniensium dux cum quadraginta navibus Naupactum se contulit, statim a discessu ex agro Megarensi. (2) Nam quidam Bœoti, qui in civitatibus erant, illarum statum commutare, et in popularem, qualis erat is, quo Atheniensium republica regebatur, convertere cupientes, eum Hippocrate et illo de rebus Bœotii innovandis agebant, et maxime Ptoodoro exsule Thebano auctore, hunc in modum res præparatæ sunt. (3) Quidam Siphæ per proditorem tradituri erant; Siphæ autem sunt oppidum agri Thespici maritimum, in sinu Crisæo situm. Chæroneam vero, quæ accensetur Orchomeno, qui prius Minyus, nunc vero Reotius appellatur, alii ex Orchomeno dedituri erant, et Orchomenii exsules præcipue rem adjuvabant, et homines ex Peloponneso mercede conducebant; est autem Chæronea oppidum in extremis Bœotiæ finibus situm, Phanotidem versus, quæ est in agro Phocensi; et nonnulli Phocenses consilii participes erant. (4) Athenienses autem oportebat occupare Delium, Apollinis templum in agro Tanagraeæ situm, Eubœam versus, et hæc simul fieri conducta

ταῦτα ἐν ἡμέρᾳ ῥητῇ γίνεσθαι, ὅπως μὴ ξυμβοηθῶσι ἐπὶ τὸ Δῆλιον οἱ Βοιωτοὶ ἄθροοι, ἀλλ' ἐπὶ τὰ σφρέτερα αὐτῶν ἕκαστοι κινούμενα. (5) Καὶ εἰ κατορθοῖτο ἡ πείρα καὶ τὸ Δῆλιον τευχισθείη, βραδίως ἤλπιζον, εἰ καὶ μὴ παραυτίκα νεωτερίζοι τι τῶν κατὰ τὰς πολιτείας τοῖς Βοιωτοῖς, ἐχομένων τούτων τῶν χωρίων καὶ ληστευομένης τῆς γῆς καὶ οὐσης ἕκαστοι διὰ βραχείας ἀποστροφῆς οὐ μενεῖν κατὰ χώραν τὰ πράγματα, ἀλλὰ χρόνῳ τῶν Ἀθηναίων μὲν προσιόντων τοῖς ἀφεστηκόσι, τοῖς δὲ οὐκ οὐσης ἀθρόας τῆς δυνάμεως, καταστήσειν αὐτὰ ἐς τὸ ἐπιτιθέειν. (6) Ἡ μὲν οὖν ἐπιβουλή τοιαύτη παρεσκευάζετο.

LXXVII. Ὁ δὲ Ἱπποκράτης αὐτὸς μὲν ἐκ τῆς πόλεως δύναμιν ἔχων, ὅποτε καιρὸς εἴη, ἐμελλε στρατεύειν ἐς τοὺς Βοιωτοὺς, τὸν δὲ Δημοσθένην προαπέστειλε ταῖς τεσσαράκοντα ναυσὶν ἐς τὴν Ναύπακτον, ὅπως ἐξ ἐκείνων τῶν χωρίων στρατὸν ξυλλέξας Ἀκαρνάνων τε καὶ τῶν ἄλλων ξυμμαχῶν πλείοι ἐπὶ τὰς Σίφας ὡς προδοθησομένας· ἡμέρα δ' αὐτοῖς εἴρητο ἧ ἔδει ἅμα ταῦτα πράσσειν. (2) Καὶ ὁ μὲν Δημοσθένης ἀφικόμενος, Οἰνιάδας δὲ ὑπὸ τε Ἀκαρνάνων πάντων κατηναγκασμένους καταλαβὼν ἐς τὴν Ἀθηναίων ξυμμαχίαν, καὶ αὐτὸς ἀναστήσας τὸ ξυμμαχικὸν τὸ ἐκείνη πᾶν, ἐπὶ Σαλύνθιον καὶ Ἀγραῖος στρατεύσας πρῶτον καὶ προσποιησάμενος τᾶλλα ἠτοιμάζετο ὡς ἐπὶ τὰς Σίφας, ὅταν δέη, ἀπαντησόμενος.

LXXVIII. Βρασιδάς δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ θέρους πορευόμενος ἐπτακισίοις καὶ χιλίοις δπλίταις ἐς τὰ ἐπὶ Θράκης ἐπειδὴ ἐγένετο ἐν Ἡρακλείᾳ τῇ ἐν Τραχίνι, καὶ προτέμψαντος αὐτοῦ ἄγγελον ἐς Φάρσαλον παρὰ τοὺς ἐπιτιθέειους, ἀξιοῦντος διάγειν ἑαυτὸν καὶ τὴν στρατιάν, ἦλθον ἐς Μελιτίαν τῆς Ἀχαΐας Πανάιρος τε καὶ Δῶρος καὶ Ἱππολοχίδας καὶ Τορύλαος καὶ Στροφάκος πρόξενος ὦν Χαλκιδέων, τότε δὴ ἐπορεύετο. (2) Ἦγον δὲ καὶ ἄλλοι Θεσσαλῶν αὐτὸν καὶ ἐκ Λαρίσης Νικονίδας Περδίκκᾳ ἐπιτιθέειος ὦν. Τὴν γὰρ Θεσσαλίαν ἄλλως τε οὐκ εὐπορον ἦν διέναι ἄνευ ἀγωγῶ, καὶ μετὰ ὄπλων γε δὴ καὶ τοῖς πᾶσι γε ὁμοίως Ἕλλησιν ὑποπτον καθεστήκει τὴν τῶν πέλας μὴ πείσαντας διέναι· τοῖς τε Ἀθηναίοις ἀεὶ ποτε τὸ πλῆθος τῶν Θεσσαλῶν εὖνον ὑπῆρχεν. Ὡστε εἰ μὴ δυναστεία μᾶλλον ἢ ἰσονομία ἐχρῶντο τὸ ἐγγύριον οἱ Θεσσαλοὶ, οὐκ ἂν ποτε προῆλθεν, (3) ἐπεὶ καὶ τότε πορευομένη αὐτῶ ἀπαντήσαντες ἄλλοι τῶν τάναντια τούτοις βουλομένων ἐπὶ τῷ Ἐνιπεῖ ποταμῷ ἐκώλυον, καὶ ἀδικεῖν ἔφασαν ἄνευ τοῦ πάντων κοινοῦ πορευόμενον. (4) Οἱ δὲ ἄγοντες οὔτε ἀκόντων ἔφασαν διάξειν, αἰφνιδίῳ τὴν παραγόμενον ξένοι ὄντες κομίζειν. Ἔλεγε δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Βρασιδάς τῇ Θεσσαλῶν γῇ καὶ αὐτοῖς φίλος ὦν ἵεναι, καὶ Ἀθηναίους πολεμίους οὔσι καὶ οὐκ ἐκείνοις ὄπλα ἐπιφέρειν, Θεσσαλοῖς τε οὐκ εἰδέναι καὶ Λακεδαιμονίοις ἔχθραν οὔσαν ὅστε τῇ ἀλλήλων γῇ μὴ χρῆσθαι, νῦν τε ἀκόντων ἐκείνων οὐκ ἂν προσελθεῖν (οὐδὲ γὰρ ἂν δύνασθαι), οὐ μέντοι ἀξιοῦν γε εἰργεσθαι. (5) Καὶ οἱ

die, ne Bœoti frequentibus copiis ad opem Delio ferendam undique concurrerent, sed ad suas quique ipsorum res mōtas proficiscerentur. (5) Et si conatus iste feliciter successisset et Delium muro clausum esset, facile sperabatur, etiam si non protinus aliquid innovaretur in rerumpublicarum Bœotiarum statu, si hæc loca occupata essent et ager latrocinii infestaretur et singulis brevi locorum spatio per-fugium esset, res in eodem statu non permansuras, sed temporis progressu Athenienses, si se adjunxissent iis, qui defecissent, illi vero non frequentes copias haberent, res illas in statum sibi commodum adducturos. (6) Hæc igitur consilia tali modo agitabantur;

LXXVII. Hippocrates autem cum urbanis copiis, quum tempus opportunum afforet, ipse quidem bellum Bœotis illaturus erat, Demosthenem vero cum quadraginta navibus Naupactum præmiserat, ut coacto ex illis locis exercitu Acarnanum et ceterorum sociorum ad Siphas navigaret, quippe proditione eas capturus; dies autem inter eos constituta erat, qua hæc confici oportebat. (2) Demosthenes autem quum eo pervenisset, et Cœniadas ab universis Acarnanibus in Atheniensium societatem adactos reperisset et ipse omnia sociorum, qui in illa regione erant, auxilia evocasset, adversus Salynthium et Agræos primum cum exercitu profectus, ceterisque rebus in suam potestatem redactis, sese præparabat, ut, quando opus esset, ad Siphas occurreret.

LXXVIII. Brasidas autem per hoc ipsum æstatis tempus cum mille et septingentis gravis armaturæ militibus ad obeundas res Thraciæ pergens quum pervenisset Heracleam, quæ est in agro Trachinio, et, præmisso Pharsalum ad amicos nuncio cum mandato, ut se exercitumque suum per Thessaliam deducerent, accessissent ad eum Melitiam Achaïæ oppidum Panærus et Dorus et Hippolochidas et Torylaus et Strophacus Chalcidensium publicus hospes, ita demum tunc ire perrexit. (2) Deducebant eum autem quum alii Thessali, tum ex Larissa Niconidas, Perdiccæ amicus. Nam et alioqui Thessaliam sine duce pertransire difficile erat, et cum armis quidem etiam omnibus pariter Græcis res erat suspecta, per finitimorum regionem venia non impetrata transire; perpetuoque Thessalorum plebs Atheniensibus erat benivola. Quare nisi Thessali ex patrio instituto paucorum dominatu potius, quam juris æquabilitate usi essent, profecto nunquam ulterius processisset, (3) siquidem vel tunc alii contrariæ factionis Thessali ei iter facienti ad flumen Enipeum obviam facti obstabant et injuste facere dicebant, quod sine publica totius gentis auctoritate transiret. (4) Il vero, qui deducebant, dixerunt, se nec ipsis invitis eum ducturos, et quum ad se repente advenisset, se pro hospitii necessitudine, quæ sibi cum eo intercederet, eum deducere. Dicebat etiam Brasidas ipse, se Thessalorum agro ipsique amicium transire, et Atheniensibus hostibus suis, non autem illis arma inferre, nec ulla scire inter Thessalos et Lacedæmonios inimicitias esse, propter quas alteri alterorum solo non uterentur; seque nunc invitis ipsis non progressurum (nec etiam ejus rei sibi facultatem fore), neque tamen

μὲν ἀκούσαντες ταῦτα ἀπήλθον, ὁ δὲ κελεύοντων τῶν ἀγωγῶν, πρὶν τι πλεόν ζυστῆναι τὸ κωλύσον, ἐγώρει οὐδὲν ἐπισχῶν δρόμῳ. Καὶ ταύτη μὲν τῆ ἡμέρα, ἣ ἐκ τῆς Μελιτίας ἀφώρημασεν, ἐς Φάρσαλόν τε ἐτέλεσε καὶ ἐστρατοπεδεύσατο ἐπὶ τῷ Ἀπιδανῷ ποταμῷ, ἐκεῖθεν δὲ ἐς Φάκιον, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐς Περαιβίαν. (6) Ἀπὸ δὲ τούτου ᾗθη οἱ μὲν τῶν Θεσσαλῶν ἀγωγοὶ πάλιν ἀπήλθον, οἱ δὲ Περαιβοὶ αὐτὸν ὑπήκοοι ὄντες Θεσσαλῶν κατέστησαν ἐς Δῖον τῆς Περδίκκου ἀρχῆς, ὁ ὑπὸ τῷ Ὀλύμπῳ Μακεδονίας πρὸς Θεσσαλοὺς πόλισμα κείται.

LXXIX. Τούτῳ τῷ τρόπῳ Βρασίδης Θεσσαλίαν φθάσας διέδραμε πρὶν τινα κωλύειν παρασκευάσασθαι, καὶ ἀφίκετο ὡς Περδίκχαν καὶ ἐς τὴν Χαλκιδικήν. (2) Ἐκ γὰρ τῆς Πελοποννήσου, ὡς τὰ τῶν Ἀθηναίων εὐτύχει, δεισαντες οἱ τε ἐπὶ Θράκης ἀφεστῶτες Ἀθηναίων καὶ Περδίκκας ἐξήγαγον τὸν στρατὸν, οἱ μὲν Χαλκιδῆς νομίζοντες ἐπὶ σφᾶς πρῶτον ὀρμήσειν τοὺς Ἀθηναίους (καὶ ἅμα αἱ πλησιόχωροι πόλεις αὐτῶν αἰ οὐκ ἀφεστηκυῖαι ξυνετῆγον κρύφα), Περδίκκας δὲ πολέμιος μὲν οὐκ ὦν ἐκ τοῦ φανεροῦ, φοβούμενος δὲ καὶ αὐτὸς τὰ παλαιὰ διάφορα τῶν Ἀθηναίων καὶ μάλιστα βουλούμενος Ἀρριβαῖον τὸν Λυγκηστῶν βασιλέα παραστήσασθαι. (3) Ξυνέθη δὲ αὐτοῖς, ὥστε ῥᾶον ἐκ τῆς Πελοποννήσου στρατὸν ἐξαγαγεῖν, ἢ τῶν Λακεδαιμονίων ἐν τῷ παρόντι κακοπραγία.

LXXX. Τῶν γὰρ Ἀθηναίων ἐγκειμένων τῇ Πελοποννήσῳ καὶ οὐχ ἥκιστα τῇ ἐκείνων γῆ ἥλιζον ἀποστρέψαι αὐτοὺς μάλιστα, εἰ ἀντιπαραλυποῖεν πέμψαντες ἐπὶ τοὺς συμμαχοὺς αὐτῶν στρατιάν, ἄλλως τε καὶ ἐτοίμων ὄντων τρέφειν τε καὶ ἐπὶ ἀποστάσει σφᾶς ἐπικαλουμένων. (2) Καὶ ἅμα τῶν Εἰλιῶτων βουλομένων ἦν ἐπὶ προφάσει ἐκπέμψαι, μὴ τι πρὸς τὰ παρόντα τῆς Πύλου ἐχόμενης νεντερίσωσιν, (3) ἐπει καὶ τότε ἐπράξαν φοβούμενοι αὐτῶν τὴν σκαιότητα καὶ τὸ πλῆθος· αἰεὶ γὰρ τὰ πολλὰ Λακεδαιμονίους πρὸς τοὺς Εἰλιώτας τῆς φυλακῆς περὶ μάλιστα καθεστήκει. Προσέειπον αὐτῶν ὅσοι ἀξιοῦσιν ἐν τοῖς πολεμίοις γεγενῆσθαι σφίσις ἄριστοι, κρίνεσθαι, ὡς ἐλευθερώσονται, πείραν ποιούμενοι καὶ ἠγόμενοι τούτους σφίσις ὑπὸ φρονήματος, ὅπερ καὶ ἤξιωσαν πρῶτος ἕκαστος ἐλευθεροῦσθαι, μάλιστα ἂν καὶ ἐπιθέσθαι. (4) Καὶ προκρίναντες ἐς δισχιλίους, οἱ μὲν ἐστεφανώσαντό τε καὶ τὰ ἱερὰ περιτῆλλον ὡς ἠλευθερωμένοι, οἱ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον ἠφάνισάν τε αὐτοὺς καὶ οὐδεὶς ἤσθετο ὅτῳ τρόπῳ ἕκαστος διεφθάρη. (5) Καὶ τότε προθύμως τῷ Βρασίδῃ αὐτῶν ξυνέπεμψαν ἑπτακοσίους δπλίτας, τοὺς δ' ἄλλους ἐκ τῆς Πελοποννήσου μισθῷ πείσας ἐξήγαγεν. (6) Αὐτὸν τε Βρασίδαν βουλούμενον μάλιστα Λακεδαιμόνιοι ἀπέστειλαν,

LXXXI. προυθυμήθησαν δὲ καὶ οἱ Χαλκιδῆς, ἀνδρα ἔν τε τῇ Σπάρτῃ δοκοῦντα δραστήριον εἶναι ἐς τὰ πάντα καὶ ἐπειδὴ ἐξῆλθε πλείστου ἀξίον Λακεδαιμονίους γενόμενον. (2) Τὸ τε γὰρ παρατυχία ἑαυτὸν πα-

æquum putare, si prohiberetur. (5) Atque illi quidem his auditis abierunt, ipse autem hortatu ductorum, ante quam plures ad prohibendum convenient, nusquam subsistens cursu pergebat. Et hoc quidem die, quo Melitia discesse- rat, Pharsalum pervenit, et ad flumen Apidanum castra posuit; illinc vero ad Phacium et inde in Peræbiam. (6) Hinc vero jam Thessalorum quidem ductores domum re- verterunt, Peræbi vero, qui Thessalorum imperio parent, ad Diuum usque eum deduxerunt, quod oppidum in Perdiccæ aditione sub Olympo Macedoniae monte Thessaliam versus est situm.

LXXIX. Hoc igitur modo Brasidas Thessaliam cursu ce- lriter transivit, antequam ullus ad impediendum paratus esset et ad Perdiccam et in agrum Chalcidensem pervenit. (2) Nam qui in Thracia ab Atheniensibus defecerant, et Perdiccas, quoniam res Atheniensium secundæ erant, sibi metuentes exercitum ex Peloponneso accessiverant, Chal- cidenses quidem, quod Atheniensium primum contra se ven- turos suspicarentur (simul autem [et finitimæ iis civitates, quæ non defecerant, occulte illos arcessebant,] Perdiccas vero non quod aperte hostis esset, sed quod et ipse pri- stinas cum Atheniensibus discordias reformidaret, præci- pue vero, quod Arrhibæum Lyncestarum regem in suam potestatem redigere cuperet. (3) Præsens autem Lace- dæmoniorum calamitas eis opportune cecidit ad exercitum ex Peloponneso facilius educendum.

LXXX. Quum enim Atheniensēs Peloponneso et maxime ipsorum Lacedæmoniorum agro imminerent, hi sperabant fore ut præcipue hoc modo eos averterent, si vicissim illos incommodo afficerent, copii ad eorum socios missis, præsertim quum hi parati essent ad exercitum alendum et ipsos etiam ad defectionem faciendam accerserent. (2) Simul etiam Helotum partem ipsis commodum accidebat quod sub aliqua causa emittere poterant, ne propter præsentem rerum statum Pylo occupata aliquid novi molirentur, (3) quando quidem hoc quoque fecerunt sinistrum eorum animum et multitudinem reformidantes; semper enim apud Lacedæmonios pleraque de Helotibus instituta ad cavendas maxime eorum insidias pertinebant. Edixerunt, ut, quot- quot ex iis se fortissime contra hostes pugnasse persuasum haberent, secernerentur, quod eos libertate donare statuis- sent, hoc modo mentem illorum explorantes, et existimantes, prout se primus quisque libertate dignum esse censuisset, sic etiam hos ipsos potissimum præ animi elatione impetum in se facturos. (4) Quare quum ad duo millia delegissent, hi quidem templa coronati circumiverunt, ut libertate donati; illi vero non multo post ex hominum conspectu eos sustulerunt, nec quisquam sensit, quonam modo eorum quisque perisset. (5) Atque tunc quoque septingentos ex iis gravi armaturæ adscriptos cum Brasida libenter dimise- runt; ceteros vero Brasidas ex Peloponneso mercede con- ductos eduxit. (6) Ipsum autem Brasidam Lacedæmonii eundi maxime cupidum eo miserunt;

LXXXI. et vero Chalcidenses quoque eum propensis animis expetiverunt, qui vir et Sparta consilio manaque ad omnia promptus habebatur, et ex quo illinc egressus est, Lacedæmonii se utilissimum præstitit. (2) Quod enim

ρασχῶν δίκαιον καὶ μέτριον ἐς τὰς πόλεις ἀπέστησε τὰ πολλὰ, τὰ δὲ προδοσία εἶλε τῶν χωρίων, ὥστε τοῖς Λακεδαιμονίοις γίνεσθαι ἐμβαίνειν τε βουλομένοις, ὅπερ ἐποίησαν, ἀνταπόδοσιν καὶ ἀποδοχὴν χωρίων, καὶ τοῦ πολέμου ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου λύφησιν· ἐς τε τὸν χρόνον ὕστερον μετὰ τὰ ἐκ Σικελίας πόλεμον ἢ τότε Βρασιδίου ἀρετὴ καὶ ζῦνεσις, τῶν μὲν πείρα αἰσθημένων τῶν δὲ ἀκοῇ νομισάντων, μάλιστα ἐπιθυμίαν ἐνεποίει τοῖς Ἀθηναίων ζυμμάχοις ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους. (3) Πρῶτος γὰρ ἐξελθὼν καὶ δόξας εἶναι κατὰ πάντα ἀγαθὸς ἐλπὶδα ἐγκατέλιπε βέβαιον ὡς καὶ οἱ ἄλλοι τοιοῦτοί εἰσιν.

LXXXII. Τότε δ' οὖν ἀφικουμένου αὐτοῦ ἐς τὰ ἐπὶ Θράκης οἱ Ἀθηναῖοι πυθόμενοι τὸν τε Περδίκχαν πολέμιον ποιοῦνται, νομίζαντες αἴτιον εἶναι τῆς παρόδου, καὶ τῶν ταύτῃ ζυμμάχων φυλακὴν πλεονα κατεστῆσαντο.

LXXXIII. Περδίκκας δὲ Βρασίδαν καὶ τὴν στρατιὰν εὐθὺς λαθὼν μετὰ τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως στρατεύει ἐπὶ Ἀρριβαῖον τὸν Βρομεροῦ Λυγχηστῶν Μακεδόνου βασιλέα ὄμορον ὄντα, διαφορᾶς τε αὐτῷ οὔσης καὶ βουλόμενος καταστρέψασθαι. (2) Ἐπεὶ δὲ ἐγένετο τῷ στρατῷ μετὰ τοῦ Βρασιδίου ἐπὶ τῇ ἐσβολῇ τῆς Λύγκου, Βρασιδᾶς λόγοις ἐξῆ βούλεσθαι πρῶτον ἐλθὼν πρὸ πολέμου Ἀρριβαῖον ζύμμαχον Λακεδαιμονίων, ἢν δύνηται, ποιῆσαι. (3) Καὶ γάρ τι καὶ Ἀρριβαῖος ἐπεκρηκυέτο, ἐτοῖμος ὢν Βρασιδᾶ μέσῳ δικαστῇ ἐπιτρέπειν· καὶ οἱ Χαλκιδέων πρέσβεις ζυμπαρόντες ἐδίδασκον αὐτὸν μὴ ὑπεξελεῖν τῷ Περδίκκᾳ τὰ δεινὰ, ἵνα προθυμότερῳ ἔχοιεν καὶ ἐς τὰ ἑαυτῶν χρῆσθαι. (4) Ἄμα δέ τι καὶ εἰρήχεσαν τοιοῦτον οἱ παρὰ τοῦ Περδίκκου ἐν τῇ Λακεδαίμονι, ὡς πολλὰ αὐτοῖς τῶν περὶ αὐτὸν χωρίων ζύμμαχα ποιήσοι, ὥστε ἐκ τοῦ τοιοῦτου κοινῇ μᾶλλον δὲ Βρασιδᾶς τὰ τοῦ Ἀρριβαῖου ἤξιοι πράσσειν. (5) Περδίκκας δὲ οὔτε δικαστὴν ἐξῆ Βρασιδαν τῶν σφετέρων διαφορῶν ἀγαγεῖν, μᾶλλον δὲ καθαρῆτην ὢν ἂν αὐτὸς ἀποφαίνῃ πολεμίων, ἀδικήσειν τε εἰ αὐτοῦ τρέφοντος τὸ ἥμισυ τοῦ στρατοῦ ζυνεῖσθαι Ἀρριβαῖω. (6) Ὁ δὲ ἄκοντος καὶ ἐκ διαφορᾶς ζυγγίγνεται, καὶ πεισθεὶς τοῖς λόγοις ἀπήγαγε τὴν στρατιὰν πρὶν ἐσβαλεῖν ἐς τὴν χώραν. Περδίκκας δὲ μετὰ τοῦτο τρίτον μέρος ἀνθ' ἡμίσεος τῆς τροφῆς εἶδου, νομίζων ἀδικεῖσθαι.

LXXXIV. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θερεὶ εὐθὺς δὲ Βρασιδᾶς, ἔχων καὶ Χαλκιδεᾶς, ἐπὶ Ἀκανθῶν τὴν Ἀνδρίων ἀποικίαν ὀλίγον πρὸ τρυγῆτου ἐστράτευσεν. (2) Οἱ δὲ περὶ τοῦ δέχεσθαι αὐτὸν κατ' ἀλλήλους ἐστασίαζον, οἳ τε μετὰ τῶν Χαλκιδέων ζυνεπάγοντες καὶ ὁ δῆμος. Ὅμως δὲ διὰ τοῦ καρποῦ τὸ δέος ἐτι ἐξω ὄντος πεισθὲν τὸ πλῆθος ὑπὸ τοῦ Βρασιδίου δέξασθαι τε αὐτὸν μόνον καὶ ἀκούσαντες βουλεύσασθαι δέχεται· καὶ καταστάς ἐπὶ τὸ πλῆθος (ἦν δὲ οὐδὲ ἀδύνατος, ὡς Λακεδαιμόνιος, εἰπεῖν) ἔλεγε τοιάδε.

LXXXV. « Ἡ μὲν ἔκπεμφίς μου καὶ τῆς στρατιᾶς ὑπὸ Λακεδαιμονίων, ὧ Ἀκάνθιοι, γσγένηται τὴν αἰτίαν

statim in praesenti se justum et moderatum erga civitates praebuit, pleraque loca ad defectionem impulit, alia vero per proditionem cepit, ex quo Lacedaemoniis eventit, ut, si ad compositionem, quod et fecerunt, descendere vellent, reddere et vicissim recipere oppida possent, et ex Peloponneso bellum amoliri; atque multo post in bello, quod res in Sicilia gestas est insecutum, illa Brasidae virtus et prudentia, qua tunc est usus, quod alii quidem eam re ipsa experti erant, alii vero fama iudicabant, Atheniensium socios amicitia Lacedaemoniorum maxime cupidus effecit. (3) Nam quum primus illinc prodidisset, et omnibus in rebus vir bonus visus esset, firmam spem reliquit, ceteros quoque ejus esse similes.

LXXXII. Tunc igitur postquam in Thraciam pervenit, Athenienses re cognita Perdiccam hostem judicant, eum rati hujus adventus auctorem esse, et apud socios, qui in illa regione erant, firmiora praesidia collocarunt.

LXXXIII. Perdiccas autem assumpto statim Brasida ejus que exercitu cum suis copiis Arrhibæo Bromeri filio, Lyncestarum Macedonum regi, sibi finitimo, bellum intulit, et propter controversiam, quæ ipsi cum eo intercedebat, et quod eum in suam potestatem redigere cupiebat. (2) Ubi autem cum suis copiis et Brasida ad Lynci ingressum pervenit, Brasidas dixit, se velle, priusquam bellum Arrhibæo inferretur, eum convenire, verbisque, si posset, ad societatem cum Lacedaemoniis faciendam adducere. (3) Nam et ipse Arrhibæus per caduceatorem rem transigere temptabat, parans controversiam Brasidae arbitrio committere, et Chalcidensium legati, qui una aderant, ipsum commonefaciebant, ne Perdiccæ eximeret ea, quæ timeret, ut ad suas etiam res constituendas ejus opera promptiore uti possent. (4) Et vero simul etiam Perdiccæ legati Lacedaemonem missi tale quiddam jactaverant, multa ipsum ex sibi finitimis circa locis ad illorum societatem adducturum; his igitur de causis Brasidas communi magis utriusque studio res Arrhibæi tractare volebat. (5) Perdiccas vero dicebat neque tamquam judicem suarum controversiarum Brasidam a se arcessitum esse, sed potius tamquam hostium destructorem, quos ipse denuntiasset, et eum injuste facturum, si se dimidium ejus exercitus alente, cum Arrhibæo congregederetur. (6) Brasidas tamen, Perdicca invito ac repugnante, convenit Arrhibæum, ejusque verbis adductus exercitum abduxit, priusquam in ejus agrum irruptionem fecisset. Perdiccas vero ab eo tempore pro dimidia tertiam stipendii partem dedit, quod injuriam sibi fieri putaret.

LXXXIV. Eadem æstate continuo Brasidas secum ducens et Chalcidenses, paulo ante vindemiæ tempus Acantho Andriorum coloniæ bellum intulit. (2) Acanthii vero de eo recipiendo inter se tumultuabantur, et plebs et ii, qui una cum Chalcidensibus eum adductum ibant. Veruntamen propter metum fructuum, qui foris adhuc erant, multitudo Brasidæ verbis adducta, ut ipsum solum in urbem reciperent et audito ipso consultarent, eum recepit; atque progressus ad concionem (erat autem non indisertus, ut Lacedaemonius) hæc verba fecit:

LXXXV. « Quod ego atque exercitus, viri Acanthii, a Lacedaemoniis huc emissi sumus, aperte declarat veram

ἐπαληθεύουσα ἢν ἀργόμενοι τοῦ πολέμου προσιπόμεν Ἀθηναίους, ἐλευθεροῦντες τὴν Ἑλλάδα πολεμήσειν· (2) εἰ δὲ χρόνῳ ἐπήλθομεν, σφαλέντες τῆς ἀπὸ τοῦ ἐκεῖ πολέμου δόξης, ἢ διὰ τάχους αὐτοῖ ἀνευ τοῦ ὑμετέρου κινδύνου ἠλπίσσαμεν Ἀθηναίους καθαιρήσειν, μηδεὶς μεμφθῆ· νῦν γὰρ ὅτε παρέσχεν ἀφιγμένοι καὶ μετὰ ἡμῶν πειρασόμεθα κατεργάζεσθαι αὐτούς. (3) Θυμᾶζω δὲ τῇ τε ἀποκλήσει μου τῶν πυλῶν, καὶ εἰ μὴ ἀσμένους ὑμῖν ἀφίγμαι. (4) Ἡμεῖς μὲν γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι οἰόμενοι τε παρὰ ζυμμάχους, καὶ πρὶν ἔργῳ ἀφικέσθαι, τῇ γοῦν γνώμῃ ἤξειν καὶ βουλομένοις ἔσεσθαι, κινδύνον τε τοσόνδε ἀνερρίψαμεν διὰ τῆς ἀλλοτρίας πολλῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἰόντες καὶ πᾶν τὸ πρόθυμον παρεχόμενοι· (5) ὑμεῖς δὲ εἴ τι ἄλλο ἐν νῶ ἔχετε, ἢ εἰ ἐναντιώσεσθε τῇ τε ὑμετέρᾳ αὐτῶν ἐλευθερίᾳ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, δεῖνον ἂν εἴη. (6) Καὶ γὰρ οὐ μόνον ὅτι αὐτοῖ ἀνθίστασθε, ἀλλὰ καὶ οἷς ἂν ἐπίω, ἥσόν τις ἐμοὶ πρόσεισι, δυσχερὲς ποιούμενοι εἰ ἐπὶ οὓς πρῶτον ἦλθον ὑμᾶς, καὶ πόλιν ἀξιοχρεῶν παρεχομένους καὶ ζύνεσιν δοκοῦντας ἔχειν, μὴ ἐδέξασθε· καὶ τὴν αἰτίαν οὐχ ἔξω πιστὴν ἀποδεικνύναι, ἀλλ' ἢ ἀδικον τὴν ἐλευθερίαν ἐπιφέρειν, ἢ ἀσθενῆ καὶ ἀδύνατος τιμωρῆσαι τὰ πρὸς Ἀθηναίους, ἢ ἐπίωσι, ἀφίχθαι. (7) Καίτοι στρατιᾷ γε τῇδ' ἢν νῦν ἐγὼ ἔχω ἐπὶ Νισαίαν ἐμοῦ βοηθήσαντος οὐκ ἠθέλησαν Ἀθηναῖοι πλεόνες ὄντες προσμῖξαι, ὥστε οὐ εἰκὸς νῆιτή γε αὐτοῦς τῶ ἐν Νισαίᾳ στρατῶ ἴσον πλῆθος ἐφ' ὑμᾶς ἀποστεῖλαι.

LXXXVI. « Αὐτὸς τε οὐκ ἐπὶ κακῷ, ἐπ' ἐλευθερώσει δὲ τῶν Ἑλλήνων παρελήλυθα, ὅρκους τε Λακεδαιμονίων καταλαβὼν τὰ τέλη τοῖς μεγίστοις ἢ μὴν οὓς ἂν ἔγωγε προσαίγωμαι ζυμμάχους ἔσεσθαι αὐτονόμους, καὶ ἅμα οὐχ ἵνα ζυμμάχους ὑμᾶς ἔχωμεν ἢ βία ἢ ἀπάτῃ προσλαβόντες, ἀλλὰ τούναντιον ὑμῖν δεδουλωμένοις ὑπὸ Ἀθηναίων ζυμμαχήσοντας. (2) Οὐχοῦν ἀξίῳ οὐτ' αὐτὸς ὑποπευθεσθαι, πίστεις γε διδοὺς τὰς μεγίστας, οὔτε τιμωρὸς ἀδύνατος νομισθῆναι, προσχωρεῖν δὲ ὑμᾶς θαρσῆσαντας. (3) Καὶ εἴ τις ἰδίᾳ τινὰ δεδιὼς ἄρα, μὴ ἐγὼ τισὶ προστῶ τὴν πόλιν, ἀπρόθυμός ἐστι, πάντων μάλιστα πιστευσάτω. (4) Οὐ γὰρ συστασιῶν ἦκω, οὐδὲ ἀσαφῆ τὴν ἐλευθερίαν νομίζω ἐπιφέρειν, εἰ τὸ πάτριον παρὲς τὸ πλεόν τοῖς ὀλίγοις ἢ τὸ ἔλασπον τοῖς πᾶσι δουλώσομαι. (5) Χαλεπωτέρα γὰρ ἂν τῆς ἀλλοφύλου ἀρχῆς εἴη, καὶ ἡμῖν τοῖς Λακεδαιμονίοις οὐκ ἂν ἀντι πόνον χάρις καθίσταται, ἀντὶ δὲ τιμῆς καὶ δόξης αἰτία μᾶλλον· οἷς τε τοὺς Ἀθηναίους ἐγκλημάσι καταπολεμοῦμεν, αὐτοὶ ἂν φαινοίμεθα ἐχθίονα ἢ ὁ μὴ υποδέξας ἀρετὴν κατακτῶμενοι. (6) Ἀπάτῃ γὰρ εὐπρεπεῖ αἰσχίον τοῖς γε ἐν ἀξιώματι πλεονεκτῆσαι ἢ βία ἐμφανεῖ· τὸ μὲν γὰρ ἰσχύος δικαίωσει, ἢν ἡ τύχη ἔδωκεν, ἐπέρχεται, τὸ δὲ γνώμης ἀδικῶ ἐπιβουλή. Οὕτω πολλὴν περιωπὴν τῶν ἡμῖν ἐς τὰ μέγιστα διαφόρων ποιούμεθα.

LXXXVII. « Καὶ οὐκ ἂν μεῖζω πρὸς τοῖς ὅρκους βεβαίωσιν λάβοιτε ἢ οἷς τὰ ἔργα ἐκ τῶν λόγων ἀνα-

esse causam, quam belli initio praediximus Atheniensibus, nos ut Graciam in libertatem vindicemus, bellum esse gesturos; (2) si autem sero venimus, decepti opinione belli, quod in illis regionibus geritur, qua speravimus fore, ut sine vestro periculo Athenienses debellarent, nemo reprehendat; nunc enim, quando facultas est data, venimus, et vobiscum operam dabimus, ut eos debellemus. (3) Miro vero, quod portas mihi clauseritis, et si meus adventus vobis ingratus accidit. (4) Nos enim Lacedaemoni, existimantes nos venturos ad eos, qui vel priusquam re ipsa advenissemus, animo saltem socii essent, et nostrum adventum exoptatum fore, tantum periculum subiimus, per alienum agrum iter multorum dierum facientes summumque studium exhibentes; (5) vos vero, si quid aliud in animo habetis, aut si vestra ipsorum et ceterorum Graecorum libertati obsistatis, grave hoc fuerit. (6) Nam non solum vos ipsi obsistitis, verum etiam ceteri Graeci, quos adibo, se mihi minus adjuvant, hac difficultate permoti, quod vos, ad quos primum accessi, qui et urbem opibus et auctoritate florentem obtinetis, si qui prudentes habemini, me non receperitis; neque facere potero, ut adventus mei causa fide digna videatur, sed videbor aut injustam libertatem afferre, aut huc venisse imbecillis et invalidus ad propulsandam Atheniensium vim, si invaserint. (7) Atqui cum hoc ipso exercitu, quem nunc habeo, quum ad Nisaeam profectus sum, ut opem ei ferrem, Athenienses, quamvis numero superiores confligere non sunt ausi; quamobrem haud verisimile videtur, ipsos tantum copiarum contra vos esse missuros, quantus erat classarius exercitus ad Nisaeam.

LXXXVI. « Et ipse non ut ullo maleficio vos afficiam, sed ut Graecos in libertatem vindicem, huc adveni, Lacedaemoniorum magistratus religiosissimo iurejurando obstrictos habens, socios, quoscumque ego ipsis adjunxero, sui juris fore, et simul non ut vos armorum socios habeamus, aut per vim aut per fraudem adjunctos, sed contra ut vobis ad Atheniensium in servitum redactis socii simus. (2) Quapropter aequum esse censeo, ut neque suspectus sim, qui maximam fidem vobis dem, neque vindex infirmus existimer, sed ut vos mihi bono animo accedatis. (3) Quod si quis forte privatim sibi ab aliquo metuens, ne ego civitatem aliquibus tradam, minus mihi favet, is omnium maxime confidat. (4) Neque enim venio, ut factionibus me immisceam, neque ambigam in animo habeo vobis libertatem offerre, ita quidem, si patrio instituto neglecto aut plebem nobilitati, aut nobilitatem plebi in servitum addicerem. (5) Nam gravior esset ea libertas, quam hominum alienigenarum imperium, nobisque Lacedaemoniis pro laboribus susceptis nulla gratia constaret, sed pro honore et gloria potius culpa; et propter quae crimina Athenienses bello persequimur, ea odiosiora nos, quam qui virtutem non praese tulit, videamur nobis contrahere. (6) Nam illis saltem, qui dignitate sunt praediti, turpius est fraude speciosa res domesticas amplificare, quam vi aperta; nam vis quidem jure potentiae, quam fortuna dedit, infertur, fraus vero injusti animi insidiis. Adeo magnam circumspectionem adhibemus in iis, quae nostra maxime circumstant.

LXXXVII. « Neque vero praeter jusjurandum majorem fidem accipere possitis, quam si quibus res ipsa secundum

θρούμενα δόκῃσιν ἀναγκραῖαν παρέχεται ὡς καὶ ζυμφέροι μολίως ὡς εἶπον. (2) Εἰ δ' ἐμοῦ ταῦτα προσιζομένου ἀδύνατοι μὲν φήσετε εἶναι, εὖνοι δ' ὄντες ἀξιώσετε μὴ κακούμενοι διωθεῖσθαι καὶ τὴν ἐλευθερίαν μὴ ἀκίνδυνον ἡμῖν φαίνεσθαι, δίκαιόν τε εἶναι, οἷς καὶ δυνατὸν δέχεσθαι αὐτὴν, τούτοις καὶ ἐπιφέρειν, ἄκοντα δὲ μηδὲνα προσαναγκάζειν, μάρτυρας μὲν θεοὺς καὶ ἥρωας τοὺς ἐγγωρίους ποιήσομαι ὡς ἐπ' ἀγαθῷ ἤκων οὐ πείθω, γῆν δὲ τὴν ὑμετέραν ὀθῶν πειράσομαι βιάζεσθαι, (3) καὶ οὐκ ἀδικεῖς ἐτι νομιῶ, προσεῖναι δὲ τί μοι καὶ κατὰ δύο ἀνάγκαις τὸ εὐλογον, τῶν μὲν Λακεδαιμονίων, ὅπως μὴ τῷ ὑμετέρῳ εὖνῳ, εἰ μὴ προσαχθήσεσθε, τοῖς ἀπὸ ὑμῶν γρήμασι φερομένοις παρ' Ἀθηναίους βλάπτωνται, οἱ δὲ Ἕλληγες ἵνα μὴ κωλύονται ὑφ' ὑμῶν δουλείας ἀπαλλαγῆναι. (4) Οὐ γὰρ δὴ εἰκότως γ' ἂν τάδε πράσσοιμεν, οὐδὲ ὀφειλομέν οἱ Λακεδαιμόνιοι μὴ κοινοῦ τινὸς ἀγαθοῦ αἰτία τοὺς μὴ βουλομένους ἐλευθεροῦν. (5) Οὐδ' αὖ ἀρχῆς ἐφιέμεθα, παῦσαι δὲ μᾶλλον ἐτέρους σπεύδοντες τοὺς πλείους ἂν ἀδικοῦμεν εἰ ζυμπασι αὐτονομίαν ἐπιφέροντες ὑμᾶς τοὺς ἐναντιουμένους περιίδοιμεν. (6) Πρὸς ταῦτα βουλευέσθε εὔ, καὶ ἀγωνιάσαθε τοῖς τε Ἕλλησιν ἄρξαι πρῶτοι ἐλευθερίας καὶ αἰδίου δόξαν καταθέσθαι, καὶ αὐτοὶ τὰ τε ἴδια μὴ βλαφθῆναι καὶ ζυμπάσῃ τῇ πόλει τὸ κάλλιστον ὄνομα περιθεῖναι. »

LXXXVIII. Ὁ μὲν Βρασιδάς τσαυτὰ εἶπεν· οἱ δὲ Ἀκάνθιοι πολλῶν λεχθέντων πρότερον ἐπ' ἀμφοτέρα, κρύφα διαψηφισάμενοι, διὰ τε τὸ ἐπαγωγὰ εἶπεῖν τὸν Βρασιδαν καὶ περὶ τοῦ καρποῦ φόβῳ ἔγνωσαν οἱ πλείους ἀφίστασθαι Ἀθηναίῳ, καὶ πιστώσαντες αὐτὸν τοῖς ὄρκιοις οὐς τὰ τέλη τῶν Λακεδαιμονίων ὁμόσαντα αὐτὸν ἐξέπεμψαν, ἧ μὴν ἔσεσθαι ζυμμάχους αὐτονόμους οὐς ἂν προσαγάγηται, οὕτω δέχονται τὸν στρατόν. (2) Καὶ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ Στάγειρος Ἄνδριον ἀποικία ζυναπέστη. Ταῦτα μὲν οὖν ἐν τῷ θέρει τούτῳ ἐγένετο.

LXXXIX. Τοῦ δ' ἐπιγινομένου χειμῶνος εὐθὺς ἀρχομένου, ὡς τῷ Ἱπποκράτει καὶ Δημοσθένει στρατηγοῖς οὖσιν Ἀθηναίων τὰ ἐν τοῖς Βοιωτοῖς ἐνεδίδοδο, καὶ εἶδει τὸν μὲν Δημοσθένην ταῖς ναυσὶν ἐς τὰς Σίφας ἀπαντῆσαι τὸν δ' ἐπὶ τὸ Δῆλιον, γενομένης διαμαρτίας τῶν ἡμερῶν ἐς ἃς εἶδει ἀμφοτέρους στρατεύειν, ὁ μὲν Δημοσθένης πρότερον πλεύσας πρὸς τὰς Σίφας, καὶ ἔχων ἐν ταῖς ναυσὶν Ἀκαρνανας καὶ τῶν ἐκεῖ πολλοὺς ζυμμάχων, ἀπρακτος γίνεταί μηνυθέντος τοῦ ἐπιβουλεύματος ὑπὸ Νικομάχου ἀνδρὸς Φωκίως ἐκ Φανοτεύς, ὃς Λακεδαιμονίοις εἶπεν, ἐκεῖνοι δὲ Βοιωτοῖς· (2) καὶ βοηθείας γενομένης πάντων Βοιωτῶν (οὐ γὰρ πῶ Ἱπποκράτης παρελπίει ἐν τῇ γῆ ὦν) προκαταλαμβάνονται αἶ τε Σίφαι καὶ ἡ Χαιρώνεια. Ὡς δὲ ἤσθητο οἱ πράσσοντες τὸ ἀμάρτημα, οὐδὲν ἐκίνησαν τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν.

XC. Ὁ δὲ Ἱπποκράτης ἀναστήσας Ἀθηναίους πανδημεῖ, αὐτοὺς καὶ τοὺς μετόικους καὶ ξένων ὅσοι παρήσαν, ὕστερος ἀφικνεῖται ἐπὶ τὸ Δῆλιον, ἤδη τῶν

verba consideratae famam necessariam praebent, e re eorum etiam esse plane ut dixerint. (2) Quod si me vobis ista proponente dicetis facultatem vobis desse, sed tamen, quod nobis benevoli sitis, exigetis, ut vobis citra damnum vestrum nos rejicere liceat, et ut ne periculo nobis carere libertas videatur, et dicetis aequum esse, eam illis offerre, qui etiam eam accipere possint, nullum vero invitum cogere, deos et heroes indigenas testabor, quod bono vestro veniens nihil verbis proficio, agrumque vestrum pervastando vos cogere conabor, (3) nec amplius existimabo me injuste facere, sed vel duabus de causis necessariis aequitate a me stare, partim quidem propter Lacedaemonios, ne hac vestra benevolentia, si nobis non adducemini, laedantur pecuniis, quas Atheniensibus penditis; partim vero propter Graecos omnes, ne a vobis impediuntur servituti se subtrahere. (4) Nec enim vero decenter haec faceremus, nec officium hoc nostrum est Lacedaemoniorum, ut invitos in libertatem asseramus, nisi alicujus boni publici causa. (5) Neque vero dominatum affectamus, sed potius quum alios dominatu dejicere studeamus, plerisque injuriam faceremus, si dum libertatem universis afferimus, vos resistentes toleraremus. (6) De his recte consulat et hoc certamen inite, ut et Graecis libertatis capessendae principes existatis, et sempiternam gloriam paretis, et simul ipsi vestrarum privatarum rerum nullam jacturam faciatis, et universae civitati pulcherrimum nomen faciatis. »

LXXXVIII. Atque Brasidas quidem haec verba fecit; Acanthii vero multis prius in utramque partem dictis, quum propter Brasidae verba ad persuadendum apposita, tum etiam fructuum amittendorum metu, suffragiis clam latis, perique defectionem ab Atheniensibus faciendam censuerunt, et quum ipsum ad illud jusjurandum adegissent, quo summi Lacedaemoniorum magistratus jurato eum emiserant, fore socios sui juris, quoscunque adjungeret, ita demum ejus exercitum receperunt. (2) Nec multo post Stagirus etiam, Andriorum colonia, defecit. Atque haec quidem hac aestate facta sunt.

LXXXIX. Sequentis autem hiemis initio statim, quum Hippocrati et Demostheni Atheniensium imperatoribus res Boeotum proderentur, et oporteret Demosthenem quidem cum classe ad Siphas occurrere, illum vero ad Delium, facto dierum errore, ad quos utrumque cum suis copiis proficisci oportebat, Demosthenes quidem quum prius ad Siphas appulisset, et Acarnanas multosque ex illis locis socios in sua classe haberet, voto frustratus est, insidiis per Nicomachum, virum Phocensem ex Phanoteo, detectis, qui rem Lacedaemoniis indicavit, illi vero Boeotis; (2) quumque omnes Boeoti ad opem ferendam undique concurrissent (nondum enim Hippocrates ab altera parte eos calamitate afficiebat in eorum terram profectus), Siphæ et Chæronea ante occupantur. Quum autem illi, qui res novas moliebantur, erratum animadvertissent, in civitatibus nihil moverunt.

XC. Hippocrates vero excitato omni Atheniensi populo, civibus ipsis et inquilinis et e peregrinis quotquot aderant, posterior ad Delium pervenit, quum Boeoti a Siphis jam re-

Βοιωτῶν ἀναχευρωχότων ἀπὸ τῶν Σιφῶν· καὶ καθίσας τὸν στρατὸν Δῆλιον ἐτείχιζε τοιῶδες τρόπῳ, τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος. (2) Τάφρον μὲν κύκλῳ περὶ τὸ ἱερὸν καὶ τὸν νεῶν ἔσκαπτον, ἐκ δὲ τοῦ οὐρύγματος ἀνέβαλλον ἀντὶ τεύχους τὸν χοῦν, καὶ σταυροῦς παρακαταπηγνύντες, ἄμπελον κόπτοντες τὴν περὶ τὸ ἱερὸν ἐσέβαλλον, καὶ λίθους ἅμα καὶ πλίνθον ἐκ τῶν οἰκοπέδων τῶν ἐγγύς καθαιρούντες, καὶ παντὶ τρόπῳ ἐμετεώριζον τὸ ἔρουμα. Πύργους τε ξυλίνοις κατέστησαν ἢ καιρὸς ἦν καὶ τοῦ ἱεροῦ οἰκοδόμημα οὐδὲν ὑπῆρχεν ἤπερ γὰρ ἦν στοά, καταπετώκει. (3) Ἡμέρα δὲ ἀρξάμενοι τρίτῃ ὥς οἰκοθεν ὠρμησαν, ταύτην τε εἰργάζοντο καὶ τὴν τετάρτην καὶ τῆς πέμπτης μέχρι ἀρίστου. (4) Ἐπειτα, ὡς τὰ πλείστα ἀπετετέλεστο, τὸ μὲν στρατόπεδον προαπεχώρησεν ἀπὸ τοῦ Δηλίου οἷον δέκα σταδίους ὡς ἐπ' οἴκου πορευόμενον, καὶ οἱ μὲν φιλοὶ οἱ πλείστοι εὐθὺς ἐχώρουν, οἱ δ' ὀπλίται θέμενοι τὰ ὄπλα ἠσύχαζον· Ἱπποκράτης δὲ ὑπομένων ἐτι καθίστατο φυλακὰς τε καὶ τὰ περὶ τὸ προτείχισμα, ὅσα ἦν ὑπόλοιπα, ὡς χρῆν ἐπιτελέσαι.

XCI. Οἱ δὲ Βοιωτοὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ζυνελέγοντο ἐς τὴν Τάναγραν· καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων παῖσαν καὶ ἠσθάνοντο τοὺς Ἀθηναίους προχωροῦντας ἐπ' οἴκου, τῶν ἄλλων βοιωταρχῶν, οἳ εἰσιν ἐνδέκα, οὗ ζυνεπαινουμένων μάχασθαι, ἐπειδὴ οὐκ ἐν τῇ Βοιωτίᾳ ἐτι εἰσιν (μάλιστα γὰρ ἐν μεθορίῳ τῆς Ὠρωπίας οἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν, ὅτε ἔθεντο τὰ ὄπλα), Παγώνδας ὁ Αἰολάδου βοιωταρχῶν ἐκ Θηβῶν μετ' Ἀριανθίδου τοῦ Λυσιμαχίδου, καὶ ἡγεμονίας οὐσης αὐτοῦ, βουλόμενος τὴν μάχην ποιῆσαι καὶ νομίζων ἄμεινον εἶναι κινδυνεύσαι, προσκαλῶν ἐκάστους κατὰ λόγους, ὅπως μὴ ἀθρόοι ἐκλιπνοῦν τὰ ὄπλα, ἔπειθει τοὺς Βοιωτοὺς εἶναι ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους καὶ τὸν ἀγῶνα ποιῆσθαι, λέγων τοιαύδε.

XCII. « Χρῆν μὲν ᾧ ἄνδρες Βοιωτοὶ μηδ' ἐς ἐπινοίαν τινα ἡμῶν ἐλθεῖν τῶν ἀρχόντων ὡς οὐκ εἰκὸς Ἀθηναίους, ἦν ἄρα μὴ ἐν τῇ Βοιωτίᾳ ἐτι καταλάβωμεν αὐτούς, διὰ μάχης ἐλθεῖν. Τὴν γὰρ Βοιωτίαν, ἐκ τῆς ἡμέρου ἐλθόντες, τεῖχος ἐνοικοδομησάμενοι μέλλουσι φθεῖρειν, καὶ εἰσὶ δὴ που πολέμιοι, ἐν ᾧ τε ἂν χωρὶν καταληφθῶσι καὶ ὄθεν ἐπελθόντες πολέμια ἔδρασαν. (2) Νυνὶ δ' εἴ τῳ καὶ ἀσφαλέστερον ἔδοξεν εἶναι, μεταγνώτω. Οὐ γὰρ τὸ προμηθές, οἷς ἂν ἄλλος ἐπιτή, περὶ τῆς σφετέρας ὁμοίως ἐνδέχεται λογισμὸν, καὶ ὅστις τὰ μὲν ἑαυτοῦ ἔχει, τοῦ πλείονος δὲ ὀρεγόμενος ἔκων· τινὲς ἐπέρχεται. (3) Πάτριόν τε ὑμῖν στρατὸν ἀλόφυλον ἐπελθόντα καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ ἐν τῇ τῶν πέλας ὁμοίως ἀμύνεσθαι. Ἀθηναίους δὲ καὶ προσέτι ἡμέρους ὄντας πολλῶ μάλιστα δεῖ. (4) Πρὸς τε γὰρ τοὺς ἀστυγέτονας πᾶσι τὸ ἀντίπαλον καὶ ἐλευθερον καθίσταται, καὶ πρὸς τούτους γε δὴ, οἱ καὶ μὴ τοὺς ἐγγύς ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄποθεν πειρῶνται δουλοῦσθαι, πῶς οὐ χρῆ καὶ ἐπὶ τὸ ἐσχατον ἀγῶνος ἐλθεῖν; (Παράδειγμα δὲ ἔχομεν τοὺς τε ἀντιπέρας Εὐβοέας καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος τὸ

vertissent; ibique positus castris Delium hoc modo munire cepit, Apollinis sacrum. (2) Fossam circa templum et fanum ducebant, et humum ex ipsa fossa egestam pro muro aggerabant, et vallos utrinque defigentes excisa vinea, quae circa templum erat, injiciebant simul et lapides et lateres ex proximis aedificiis detrahentes, et omni ratione munitiorem illam excitabant. Turresque ligneas posuerunt, ubi locus opportunus erat fanique nullum erat aedificium; nam quae fuerat porticus, collapsa erat. (3) Quum autem tertio die, ex quo domo discesserant, opus aggressi essent, quum hunc ipsum diem, tum etiam quartum in opere faciendo consumpserunt et quintum usque ad prandii tempus. (4) Deinde, quum maxima pars esset absoluta, exercitus quidem a Delio decem ferme stadia recessit, ut domum revertens, statimque levis armaturae milites plerique discedebant; at gravis armaturae milites subsistentes ibi quiescebant; Hippocrates vero in Delio adhuc remanens et custodias et quicquid reliquum erat, quod circa propugnacula conficiendum esset, constituiebat.

XCI. Per hos autem dies Beoti Tanagram conveniebant; et postquam ex omnibus civitatibus aderant et cognoscebant Athenienses procedere, ut domum se reciperent, ceteris Beotarchis, qui sunt undecim, non ad bellum gerendum adhortantibus, quod Athenienses in Beotia non amplius essent (Athenienses enim, quum castra posuerunt, erant fere in Oropiae confiniis), Pagondas Aelodae filius, qui Thebarum nomine Beotarchus erat cum Arianthide Lysimachide filio, quod imperium tunc penes ipsum esset, praelium committere cupiens et existimans satius esse belli fortunam periclitari, singulas cohortes adhortatus, ne frequentes aciem desererent, Beotis persuadebat, ut adversus Athenienses irent et praelium committerent, talibus verbis.

XCII. « Debebat quidem, viri Beoti, ne in mentem quidem venire cuiquam nostrum, qui magistratum gerimus, non esse rationi consentaneum, nos cum Atheniensibus confligere, si eos non in Beotia adhuc deprehenderimus. Beotiam enim, munitiombus in ea extractis, ex agro finitimo profecti, sunt vastaturi, atque opinor hostes sunt, quocumque in loco deprehensi fuerint, et undecumque profecti hostilia facinora patrarunt. (2) Nunc vero si cui non pugnare tutius esse videbatur, is mutet sententiam. Nec enim providentia considerationem aequae patitur in iis, quos alius invadit, et quorum ager in discrimen vocatur, atque in eo, qui sua quidem possidet, sed plura affectans ultro bellum aliis infert. (3) Vobisque patrium est externum exercitum vos invadentem pariter et in vestro et in alieno solo propulsare. Athenienses vero, qui praeterea finitimi sunt, multo magis propulsare necesse est. (4) Nam si adversus finitimos libertas omnibus in eo posita est, ut illis aemula virtute obsistant, adversus hos utique, qui etiam non modo finitimos, sed et remotos in servitute redigere conantur, quo modo non vel in extremam dimicationem descendendum sit? (Exemplum autem ob oculos positum habemus

πολὺ ὡς αὐτοῖς διάκειται) καὶ γνῶναι ὅτι τοῖς μὲν ἄλλοις οἱ πλησιόχωροι περὶ γῆς ὄρων τὰς μάχας ποιοῦνται, ἡμῖν δὲ ἐς πᾶσαν, ἣν νικηθῶμεν, εἰς ὄρος οὐκ ἀντίλεκτος παγίσκεται. Εἰσελθόντες γὰρ βία τὰ ἡμέτερα ἔξουσιν. (6) Τοσοῦτῳ ἐπικινδυνότεραν ἐτέρων τὴν παροίκησιν τῶνδε ἔχομεν. Εἰθασί τε οἱ ἰσχύος που θράσει τοῖς πέλας, ὡσπερ Ἀθηναῖοι νῦν, ἐπιόντες τὸν μὲν ἡσυχάζοντα καὶ ἐν τῇ ἑαυτοῦ μόνον ἀμυνομένον ἀδεέστερον ἐπιστρατεύειν, τὸν δὲ ἔξω ὄρων προάπαντῶντα καὶ ἣν καιρὸς ἦ πολέμου ἄρχοντα ἤσσον ἐτοιμῶς κατέχειν. (8) Πείραν δὲ ἔχομεν ἡμεῖς αὐτοῦ ἐς τοῦσδε· νικῆσαντες γὰρ ἐν Κορωναίᾳ αὐτούς, ὅτε τὴν γῆν ἡμῶν στασιαζόντων κατέσχον, πολλὴν ἀδειαν τῇ Βοιωτίᾳ μέχρι τοῦδε κατεστήσαμεν. (7) Ἄν χρὴ μνησθέντας ἡμᾶς τοὺς τε πρεσβυτέρους ὁμοιωθῆναι τοῖς πρὶν ἔργοις, τοὺς τε νεωτέρους πατέρων τῶν τότε ἀγαθῶν γενομένων παῖδας πειρᾶσθαι μὴ αἰσχῦναι τὰς προσηκούσας ἀρετάς, πιστεύσαντας δὲ τῷ θεῷ πρὸς ἡμῶν ἔσεσθαι, οὗ τὸ ἐρὸν ἀνόμως τειχίσαντες νέμονται, καὶ τοῖς ἱεροῖς ἃ ἡμῖν θυσασμένοι καλὰ φαίνεται, ὁμοσε χωρῆσαι τοῖσδε, καὶ δεῖξαι ὅτι, ὧν μὲν ἐφίενται, πρὸς τοὺς μὴ ἀμυνομένους ἐπιόντες κτάσθωσαν, οἷς δὲ γενναῖον τὴν τε αὐτῶν ἀεὶ ἐλευθεροῦν μάχην καὶ τὴν ἄλλων μὴ δουλοῦσθαι ἀδίκως, ἀνανταγώνιστοι ἀπ' αὐτῶν οὐκ ἄτιασιν. »

XIII. Τοιαῦτα ὁ Παγώνδας τοῖς Βοιωτοῖς παραινέσας ἔπεισεν ἰεναὶ ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους, καὶ κατὰ τάχος ἀναστῆσας ἤγε τὸν στρατόν· ἦδη γὰρ καὶ τῆς ἡμέρας ὄψε ἦν. Ἐπεὶ δὲ προσέμειξεν ἐγγυὸς τοῦ στρατεύματος αὐτῶν, ἐς χωρίον καθίσας ἔθεν λόφου ὄντος μεταξύ οὐκ ἐθεώρουν ἀλλήλους, ἔτασσε τε καὶ παρεσκευάζετο ὡς ἐς μάχην. (2) Τῷ δὲ Ἰπποκράτει ὄντι περὶ τὸ Δῆλιον ὡς αὐτῷ ἠγγέλθη ὅτι Βοιωτοὶ ἐπέερονται, πέμπει ἐς τὸ στρατεῖα κελεύων ἐς τάξιν καθίστασθαι, καὶ αὐτὸς οὐ πολλῷ ὕστερον ἐπῆλθε, καταλιπὼν ὡς τριακοσίους ἰππέας περὶ τὸ Δῆλιον, ὅπως φύλακές τε ἅμα εἶεν εἴ τις ἐπιόι αὐτῷ, καὶ τοῖς Βοιωτοῖς καιρὸν φυλάξαντες ἐπιγένοιτο ἐν τῇ μάχῃ. (3) Βοιωτοὶ δὲ πρὸς τοῦτους ἀντικατέστησαν τοὺς ἀμυνομένους, καὶ ἐπειδὴ καλῶς αὐτοῖς εἶχεν, ὑπερεφάνθησαν τοῦ λόφου καὶ ἔθεντο τὰ ὅπλα τεταγμένοι ὡσπερ ἔμελλον, ὀπίπται ἐπτακισχίλιοι μάλιστα καὶ φιλοὶ ὑπὲρ μυριάς, ἰππῆς δὲ χίλιοι καὶ πελτασταὶ πεντακόσιοι. (4) Εἶχον δὲ δεξιὸν μὲν κέρας Θηβαῖοι καὶ οἱ ξυμμοροὶ αὐτοῖς, μέσοι δὲ Ἀλιάρτιοι καὶ Κορωνάιοι καὶ Κωπαιῖς καὶ οἱ ἄλλοι οἱ περὶ τὴν λίμνην· τὸ δὲ εὐώνυμον εἶχον Θεσπιῖς καὶ Ταναγραῖοι καὶ Ὀρχομένιοι. Ἐπὶ δὲ τῷ κέρα ἑκατέρω οἱ ἰππῆς καὶ φιλοὶ ἦσαν. Ἐπ' ἀσπίδας δὲ πέντε μὲν καὶ εἰκοσι Θηβαῖοι ἐτάξαντο, οἱ δὲ ἄλλοι ὡς ἕκαστοι ἔτυχον. (5) Αὕτη μὲν Βοιωτῶν παρασκευὴ καὶ διάκοσμος ἦν,

XIV. Ἀθηναῖοι δὲ οἱ μὲν ὀπίπται ἐπὶ ὀκτῶ πᾶν τὸ στρατόπεδον ἐτάξαντο, ὄντες πληθεὶ ἰσοπαλεῖς τοῖς ἐναντίοις, ἰππῆς δὲ ἐφ' ἑκατέρω τῷ κέρα. Φιλοὶ δὲ ἐκ

quum Euboenses transfretum situs, tum etiam ceteræ Græciæ magnam partem, quo modo erga eos sit affecta) et intelligendum, ceteros quidem de agri finibus cum gentibus finitimis dimicare, nobis verò si vincamur, unicum minime dubium finem de universa terra statutum iri. Nam in eam ingressi, rebus nostris per vim potientur. (5) Tanto istorum accolarum propinquitas nobis magis, quam aliis, est periculosa. Qui enim potentia confidentia, ut nunc Athenienses, arma vicinis inferunt, illum quidem, qui est quietus et qui in suo agro tantum se defendit, confidentius invadere consueverunt, eum vero, qui extra fines occurrit, et qui, si occasio fuerit, belli facit initium, minus prompte bello premere. (6) Hujus autem rei experimentum adversus istos habemus; quum enim eos ad Coroneam vicissemus, quo tempore propter nostras seditiones agrum nostrum occupatum tenebant, magnam Bœotia securitatem ad hoc usque tempus præstitimus. (7) Quorum nos memores operam dare oportet, ut et majores natu rebus olim gestis pares simus, et minores natu patrum illorum, qui tunc viri fortes fuerunt, filii, ne domesticas virtutes dedecorent, sed persuasum habentes, deum a nobis futurum, cujus fanum isti nefarie muro septum tenent, et sacrificiis freti, quæ nobis immolantibus lætum ac felicem rerum eventum promittunt, adversus hos tendamus, et demonstramus, ut ea, quæ concupiscunt, bellum non propulsantibus inferendo comparent, illos vero, quorum patria generositas fert, ut et suum ipsorum agrum semper liberent pugnando, nec alienum in servitum injuste redigant, non permissuros, ut isti e suis finibus sine certamine discedant. »

XIII. Pagondas his verbis Bœotos adhortatus persuasit, ut irent adversus Athenienses, festinque motis castris exercitum eduxit; jam enim et serum die erat. Quum autem ad eorum castra prope accessisset, in loco subsistens, unde colle interjecto alteri alteros conspiciere non poterant, aciem instruebat et ut ad prælium se præparabat. (2) Hippocrates autem, qui apud Delium erat, quum ei nuntiatum esset Bœotos accedere, mittit ad exercitum imperans, ut in suo quisque ordine consistent, nec multo post ipse adfuit, relictis ferme trecentis equitibus circa Delium, tum ad loci custodiam, si qua manus eum adoreretur, tum etiam ut occasione observata Bœotos in ipso prælio a tergo aggredierentur. (3) Bœoti vero his opposuerunt, qui vim eorum propulsarent, et quum omnes ipsorum res recte haberent, in summo colle apparuerunt, et cum armis ibi substiterunt acie instructa, ut pugnaturi erant, septem ferme gravis armaturæ millia, levis vero supra decem millia, equites mille et peltati quingenti. (4) Dextrum autem cornu tenebant Thebani eorumque contributi, medii vero erant Haliartii et Coronæi et Copæenses, ceterique lacus accolæ; sinistrum vero tenebant Thespienses et Tanagraei et Orchomenii. In cornu autem utroque erat equitatus, et levis armatura. Et Thebani quidem milites in quinos et vicenos in altitudinem digesserant, reliqui vero ut quibusque contigit. (5) Atque hic quidem erat Bœotorum apparatus hæcque aciei instructæ ratio;

XIV. Athenienses vero, qui hostibus numero pares erant, totum gravis armaturæ exercitum in octonos tantum milites in altitudinem digesserunt, equitatus vero in

παρασκευῆς μὲν ὠπλισμένοι οὔτε τότε παρήσαν οὔτε ἐγένοντο τῇ πόλει· οἵπερ δὲ ξυνεσέβαλον ὄντες πολλαπλάσιοι τῶν ἐναντίων, ἀσπλοὶ τε πολλοὶ ἠκολούθησαν ἀτε πανστρατιᾶς ξένων τῶν παρόντων καὶ ἀστῶν γενομένης, καὶ ὡς τὸ πρῶτον ὤρμησαν ἐπ' οἴκου, οὐ παρεγένοντο ὅτι μὴ ὀλίγοι. (2) Καθεστῶτων δὲ ἐς τὴν τάξιν καὶ ἤδη μελλόντων ξυνιέναι, Ἴπποκράτης ὁ στρατηγὸς ἐπιπαριῶν τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀθηναίων παρεκελεύετο τε καὶ ἔλεγε τοιαύτα.

XCv. « Ὡς Ἀθηναῖοι, δι' ὀλίγου μὲν ἡ παραίνεσις γίγνεται, τὸ ἴσον δὲ πρὸς τε τοὺς ἀγαθοὺς ἀνδρας δύναται καὶ ὑπόμνησιν μάλλον ἔχει ἢ ἐπικέλευσιν. (2) Παραστῆ δὲ μηδὲν ὑμῶν ὡς ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ οὐ προσήκον τὸσόνδε κίνδυνον ἀναρριπτοῦμεν. Ἐν γὰρ τῇ τοῦτων ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ὁ ἀγὼν ἔσται· καὶ ἦν νικήσωμεν, οὐ μὴ ποτε ὑμῖν Πελοποννήσιοι ἐς τὴν γῶραν ἀνευ τῆς τῶνδε ἵππου ἐσβάλωσιν, ἐν δὲ μὴ μάχῃ τήνδε τε προστάσθε καὶ ἐκείνην μάλλον ἐλευθεροῦτε. (3) Χωρήσατε οὖν ἀξίως ἐς αὐτοὺς τῆς τε πόλεως, ἣν ἕκαστος πατρίδα ἔχων πρώτην ἐν τοῖς Ἑλλησιν ἀγάλλεται καὶ τῶν πατέρων, οἱ τοῦσδε μάχῃ κρατούντες μετὰ Μυρωνίδου ἐν Οἰνοφύτοις τὴν Βοιωτίαν ποτὲ ἔσχον. »

XCvi. Τοιαῦτα τούτῳ Ἴπποκράτους παρακελευσμένου, καὶ μέχρι μὲν μέσου τοῦ στρατοπέδου ἐπελθόντος τὸ δὲ πλεόν οὐκέτι φθάσαντος, οἱ Βοιωτοί, παρακελευσαμένου καὶ σφίσιν ὡς διὰ ταχέων καὶ ἐνταῦθα Παγώνδου, παιωνίσαντες ἐπήεσαν ἀπὸ τοῦ λόφου. Ἀντεπήεσαν δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ προσέμιξαν ὁρόμῳ. (2) Καὶ ἑκατέρων τῶν στρατοπέδων τὰ ἔσχατα οὐκ ἦλθεν ἐς χεῖρας, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ἔπαθεν· βύρακες γὰρ ἐκώλυσαν. Τὸ δὲ ἄλλο παρερῆ μάχῃ καὶ ὀπισμῷ ἀσπίδων ξυνεστήκει. (3) Καὶ τὸ μὲν εὐώνυμον τῶν Βοιωτῶν καὶ μέχρι μέσου ἤσαστο ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἐπίεσαν τοὺς τε ἄλλους ταύτη καὶ οὐκ ἤκιστα τοὺς Θεσπείας. Ὑποχωρησάντων γὰρ αὐτοῖς τῶν παρατεταγμένων, καὶ κυκλωθέντων ἐν ὀλίγῳ, οἵπερ διεφθάρσαν Θεσπείων, ἐν χερσὶν ἀμυνόμενοι κατεκόπησαν· καὶ τινες καὶ τῶν Ἀθηναίων διὰ τὴν κύκλωσιν ταραχθέντες ἠγνόησάν τε καὶ ἀπέκτειναν ἀλλήλους. (4) Τὸ μὲν οὖν ταύτη ἤσαστο τῶν Βοιωτῶν καὶ πρὸς τὸ μαχόμενον κατέφυγεν· τὸ δὲ δεξιόν, ἧ οἱ Θηβαῖοι ἦσαν, ἐκράτει τῶν Ἀθηναίων, καὶ ὠσάμενοι κατὰ βραχὺ τὸ πρῶτον ἐπηκολούθουν. (5) Καὶ ξυνέβη Παγώνδου περιπέμψαντος δύο τέλη τῶν ἱππέων ἐκ τοῦ ἀφανοῦς περὶ τὸν λόφον, ὡς ἐπὶ τὸ εὐώνυμον αὐτῶν, καὶ ὑπερφανέντων αἰφνιδίως, τὸ νικῶν τῶν Ἀθηναίων κέρως νομίσαν ἄλλο στρατεύμα ἐπιέναι ἐς φόβον καταστῆναι. (6) καὶ ἀμφοτέρωθεν ἤδη, ὑπὸ τε τοῦ τοιοῦτου καὶ ὑπὸ τῶν Θηβαίων ἐφεπομένων καὶ παραρρηγνύντων, φυγὴ καθεστῆκει παντὸς τοῦ στρατοῦ τῶν Ἀθηναίων. (7) Καὶ οἱ μὲν πρὸς τὸ Δηλίον τε καὶ τὴν θάλασσαν ὤρμησαν, οἱ δὲ ἐπὶ τοῦ Ὠρωποῦ, ἄλλοι δὲ πρὸς Πάρνηθα τὸ ὄρος, οἱ δὲ ὡς ἕκαστοί τινα εἶχον ἐλπίδα σωτηρίας. (8) Βοιωτοὶ δὲ ἐρεπόμενοι ἐκτείνου, καὶ μάλιστα οἱ ἑπῆες οἱ τε αὐτῶν

utroque cornu erat. Sed levis armatura milites, consulto quidem ad hoc instructi, nec ulli tunc aderant, nec urbi fuerunt; qui autem cum Hippocrate ad istam expeditionem exierant, numero quidem hostibus longe superiores, magna ex parte inermes erant, quippe quod totus exercitus promisce ex peregrinis qui aderant, et civibus, collectus esset, et simul atque primum domum ire cœperunt, non affuerunt nisi pauci. (2) Quum autem in acie jam starent, et concursuri essent, Hippocrates dux secundum ordines jam jamque accedens Atheniensium exercitum adhortabatur, et dicebat hæc fere :

XCv. « Brevis quidem erit, o Athenienses, hæc adhortatio, sed apud viros fortes idem valet, et memoriam potius revocat quam proponit imperium. (2) Nemini autem vestrum in mentem veniat, non recte nos in alieno solo tantum periculum subire. Nam in istorum agro pro nostro certamen est futurum; et si vicerimus, Peloponnesii sine istorum equitatu in vestrum agrum nunquam irumpent, uno autem prælio et hunc vobis adiungitis, et illum in majorem libertatem vindicatis. (3) In eos igitur impetum facite e dignitate civitatis, quam unusquisque vestrum patriam habens inter Græcas civitates principem esse gloriatur, et vestrorum majorum, qui duce Myronide istis ad Cœnophyta prælio superatis Bœotiam quondam tenuerunt. »

XCvi. Quum autem Hippocrates his verbis suos adhortaretur, et ad medium usque exercitus aciem progressus esset, nec majorem ejus partem ocuis adire amplius posset, Bœoti, quum eos et ipsos tum quoque Pagondas celeriter adhortatus esset, præana canere exorsi de colle signis infestis incedebant. Athenienses vero et ipsi in eos e diverso prodibant, cursuque conflixerunt. (2) Atque utriusque aciei extremæ partes ad manus non venerunt, sed idem incommodum sunt passæ; nam aquarum rivi impediverunt. Cetera vero acies constitit pugnant acriter, et clypeis inter se connitens. (3) Et sinistrum quidem Bœotorum cornu vel ad medium usque partem, ab Atheniensibus vincebatur, qui quum alios illic collocatos, tum vero præcipue Thespienses graviter presserunt. Nam quum milites, qui prope hos erant instructi, se recepissent, et in angusto circumventi essent, qui quidem ex Thespiensibus perierunt, ii in ipso conflictu se defendentes concisi sunt; atque etiam nonnulli Athenienses, in hoste circumveniendi perturbati se mutuis vulneribus interfecerunt, quod se non internoscerent. (4) Ab hac igitur parte Bœotorum exercitus vincebatur, et ad eam, quæ pugnat, confugit; dextrum vero cornu, in quo Thebani erant, Athenienses superabat, et quum eos repulisset, primo paulatim insequabantur. (5) Atque accidit, ut, quum duæ equitum turmæ a Pagonda circum collem clam circummissæ, dum sinistrum ipsorum cornu laborat, supra collem repente apparuissent, Atheniensium cornu, quod vincebat, existimanti alium exercitum contra se venire, timor incederet; (6) atque utrinque jam et propter hunc talem casum et propter Thebanos, qui instabant et ordines dissolvebant, universus Atheniensium exercitus in fugam se conjecit. (7) Et alii quidem ad Delium et mare cursu contenderunt, alii vero ad Oropum, alii ad Parnetha montem, alii vero alio, ut cuique erat aliqua salutis spes. (8) Bœoti autem eos insequentes credebant, ac præcipue equites, et ipsorum et Lo-

καὶ οἱ Λοκροί, βεβήθηκότες ἄρτι τῆς τροπῆς γιγνομένης· νυκτὸς δὲ ἐπιλαβούσης τὸ ἔργον ῥᾶν τὸ πλῆθος τῶν φευγόντων διεσώθη. (9) Καὶ τῇ ὑστεραία οἱ τ' ἐκ τοῦ Ὠρωποῦ καὶ οἱ ἐκ τοῦ Δηλίου φυλακὴν ἐγκαταλιπόντες (εἶχον γὰρ αὐτὸ ὄμως ἔτι) ἀπεκομισθήσαν κατὰ θάλασσαν ἐπ' οἴκου.

XCVII. Καὶ οἱ Βοιωτοὶ τροπαῖον στήσαντες καὶ τοὺς ἑαυτῶν ἀνελόμενοι νεκρούς, τοὺς τε τῶν πολεμίων σκυλεύσαντες, καὶ φυλακὴν καταλιπόντες, ἀνεχώρησαν ἐς τὴν Τάνγραον καὶ τῷ Δηλίῳ ἐπεβούλευον ὡς προσβαλοῦντες. (2) Ἐκ δὲ τῶν Ἀθηναίων κῆρυξ πορευόμενος ἐπὶ τοὺς νεκρούς ἀπαντᾷ κήρυκι Βοιωτῶ, ὃς αὐτὸν ἀποστρέψας καὶ εἰπὼν ὅτι οὐδὲν πράξει πρὶν ἢ αὐτὸς ἀναχωρήσῃ πάλιν, καταστάς ἐπὶ Ἀθηναίους ἔλεγε τὰ παρὰ τῶν Βοιωτῶν, ὅτι οὐ δικαίως δράσειαν παραβαίνοντες τὰ νόμιμα τῶν Ἑλλήνων. (3) πᾶσι γὰρ εἶναι καθεστηκὸς ἰόντας ἐπὶ τὴν ἀλλήλων ἱερῶν τῶν ἐνότων ἀπέχεσθαι, Ἀθηναίους δὲ Δήλιον τευγίσαντας ἐνοικεῖν, καὶ ὅσα ἀνθρώποι ἐν βεβήλῃ δρῶσιν, πάντα γίνεσθαι αὐτόθι, ὕδωρ τε δ' ἦν ἄψαστον σφίσι πλὴν πρὸς τὰ ἱερὰ χέρνιβι χρῆσθαι, ἀνασπάσαντας ὑδρεύεσθαι. (4) ὥστε ὑπὲρ τε τοῦ θεοῦ καὶ ἑαυτῶν Βοιωτοῦς, ἐπικαλουμένους τοὺς δμωχέτας δαίμονας καὶ τὸν Ἀπόλλω, προαγορεύειν αὐτοὺς ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἀπιόντας ἀποφέρεισθαι τὰ σφέτερα αὐτῶν.

XCVIII. Τῶσαῦτα τοῦ κήρυκος εἰπόντος οἱ Ἀθηναῖοι πέμψαντες παρὰ τοὺς Βοιωτοὺς ἑαυτῶν κήρυκα τοῦ μὲν ἱεροῦ οὔτε ἀδικῆσαι ἔφασαν οὐδὲν οὔτε τοῦ λοιποῦ ἐκόντες βλάψειν· οὐδὲ γὰρ τὴν ἀρχὴν ἐσελθεῖν ἐπὶ τούτῳ, ἀλλ' ἵνα ἐξ αὐτοῦ τοὺς ἀδικούντας μᾶλλον σφᾶς ἀμύνωνται. (2) Τὸν δὲ νόμον τοῖς Ἑλλήσιν εἶναι, ὃν ἂν ἦ τὸ κράτος τῆς γῆς ἐκάστης ἦν τε πλείονος ἦν τε βραχυτέρας, τούτων καὶ τὰ ἱερὰ αἰεὶ γίνεσθαι, τρῶποις θεραπευόμενα ὡς ἂν πρὸς τοῖς εἰωθῆσι καὶ δύνωνται. (3) Καὶ γὰρ Βοιωτοὺς καὶ τοὺς πολλοὺς τῶν ἄλλων, ὅσοι ἐξαναστήσαντές τινα βίαν νέμονται γῆν, ἀλλοτριῶσι ἱεροῖς τὸ πρῶτον ἐπελθόντας οἰκεία νῦν κεκτῆσθαι. (4) Καὶ αὐτοὶ εἰ μὲν ἐπὶ πλεόν δυνηθῆναι τῆς ἐκείνων κρατῆσαι, τοῦτ' ἂν ἔχουν· νῦν δ' ἐν ᾧ μέρει εἰσίν, ἐκόντες εἶναι ὡς ἐκ σφετέρου οὐκ ἀπιέναι. (5) Ὑδωρ τε ἐν τῇ ἀνάγκῃ κινῆσαι, ἦν οὐκ αὐτοὶ ὕβρει προσθέσθαι, ἀλλ' ἐκείνων προτέρους ἐπὶ τὴν σφετέραν ἐλθόντας ἀμυνόμενοι βιάζεσθαι χρῆσθαι. (6) Πᾶν δ' εἰκὸς εἶναι τῷ πολέμῳ καὶ δεινῷ τινὶ κατειργόμενον ξύγγνωμόν τι γίνεσθαι καὶ πρὸς τοῦ θεοῦ. Καὶ γὰρ τῶν ἀκουσίων ἀμαρτημάτων καταφυγὴν εἶναι τοὺς βωμούς, παρανομίαν τε ἐπὶ τοῖς μὴ ἀνάγκῃ καχοῖς ὀνομασθῆναι, καὶ οὐκ ἐπὶ τοῖς ἀπὸ τῶν ζυμφορῶν τι τομῆσασιν. (7) Τοὺς τε νεκρούς πολλοὺς μειζόνως ἐκείνους ἀντὶ ἱερῶν ἀξιούοντας ἀποδιδόναι ἀσεβεῖν ἢ τοὺς μὴ ἐθέλοντας ἱεροῖς τὰ μὴ πρόποντα κομίζεσθαι. (8) Σαφῶς τε ἐκέλευον σφίσι εἰπεῖν μὴ ἀπιῶσιν ἐκ τῆς Βοιωτῶν γῆς (οὐ γὰρ ἐν τῇ ἐκείνων ἔτι εἶναι, ἐν ᾗ

cri, qui illis modo auxilio venerant, quum fuga fiebat; sed quum nox suo interventu praelium impedisset, fugientium turba facilius dilapsa salutem sibi peperit. (9) Postridie vero, quum ii, qui erant Oropi, tum etiam ii, qui erant in Delio, praesidio ibi relicto (nam id tamen adhuc tenebant), domum mari reverti sunt.

XCVII. Et Boeoti erecto tropaeo suorumque cadaveribus susceptis hostiumque spoliatis et praesidio relicto Tanagram redierunt et consilia de oppugnando Delio inibant. (2) Caduceator vero ab Atheniensibus missus, ut eorum cadavera repeleret, iter faciens obviam fit Boeotorum caduceatori, qui quum ipsum avertisset, dicens eum nihil acturum, priusquam ipse domum revertisset, coram Atheniensibus progressus exposuit mandata Boeotorum, eos non juste facere, qui jura Graecorum violarent; (3) omnium enim esse institutum, ut inter se agrum invadentes a templis, quae in eo sint, abstineant; Athenienses vero Delium commisisse et incolere, et quaecunque in profano loco homines facere soleant, haec omnia in illo fano fieri, et aquam, quam sibi Thebani attractare nefas duxissent nisi in sacrificiorum usu ad manus abluendas, extractam haurire; (4) quare quum dei tum sua ipsorum causa Boeotos, invocantes daemones, communes agri sui praesides, et Apollinem, edicere, ut e templo excedant sua secum absportantes.

XCVIII. Haec quum caduceator dixisset, Athenienses suo caduceatore ad Boeotos misso, negarunt se ullam injuriam templo fecisse, nec in posterum sua sponte se ullo modo id laesuros; nam ne initio quidem se hac de causa id ingressos esse, sed potius, ut illinc eos, qui injuriam sibi facerent, ulciscerentur. (2) Esse autem Graecorum institutum, ut penes quos fuerit imperium cujusque regionis, sive magnae, sive parvae, penes eosdem semper etiam templa sint, iis ceremoniis culta, quibus coli possent praeter eas, quae moribus jam sunt receptae. (3) Etenim et Boeotos, et ceterorum plerosque, quotquot agrum aliquem pristinis colonis per vim expulsis incolant, aliena templa primum invasisse, et nunc ea pro suis possidere. (4) Quare se quoque, si ampliore illorum agri partem in suam potestatem redigere possent, eam retenturos; nunc vero se ex ea parte, in qua essent, utpote ex suo agro, nequaquam sua quidem sponte discessuros. (5) Aquam etiam se necessitate coactos movisse, quam non per insolentiam sibi imposuissent, sed ab illis qui priores in suum agrum irrupissent, inter defensionem se ea uti coactos esse. (6) Consentaneum autem esse, veniam aliquam vel ab ipso deo dari omnibus, quae propter bellum aut aliquam aliam periculi necessitatem committerentur. Nam et delictis non voluntariis aras deorum esse refugium, scelerisque nomen impositum illis flagitiis, quae quis nulla necessitatis vi compulsus admittat, non autem illis, quae homines rebus adversis coacti committere ausi sint. (7) Ipsosque multo magis impie facere, qui pro templis cadavera militum restituere vellent, quam eos, qui templorum precio nollent sibi parare ea, quae non deceret. (8) Atque jubebant eos aperte sibi dicere non quidem hac conditione, ut abirent e Boeotorum terra (non enim se jam in illorum terra esse, sed in ea, quam belli jure possedissent) imo po-

δὲ δορὶ ἐκτίσαντο) ἀλλὰ κατὰ τὰ πάτρια τοὺς νεκροὺς σπένδουσι ἀναιρεῖσθαι.

XCIX. Οἱ δὲ Βοιωτοὶ ἀπεκρίναντο, εἰ μὲν ἐν τῇ Βοιωτίᾳ εἴσιν, ἀπίοντας ἐκ τῆς ἑαυτῶν ἀποφέρεισθαι τὰ σφέτερα, εἰ δὲ ἐν τῇ ἐκείνων, αὐτοὺς γιγνώσκειν τὸ ποιητέον, νομίζοντας τὴν μὲν Ἰωρῶπιαν, ἐν ἧ τούς νεκροὺς ἐν μεθορίοις τῆς μάχης γενομένης κείσθαι ξυνέβη, Ἀθηναίων κατὰ τὸ ὑπήκοον εἶναι, καὶ οὐκ ἂν αὐτοὺς βία σφῶν κρατῆσαι αὐτῶν· οὐδ' αὖ ἐσπένδοντο δῆθεν ὑπὲρ τῆς ἐκείνων· τὸ δὲ « ἐκ τῆς ἑαυτῶν » εὐπρεπέες εἶναι ἀποκρίνασθαι « ἀπίοντας καὶ ἀπολαβεῖν ἃ « ἀπαιτοῦσιν. » Ὁ δὲ κῆρυξ τῶν Ἀθηναίων ἀκούσας ἀπῆλθεν ἄπρακτος.

C. Καὶ οἱ Βοιωτοὶ εὐθὺς μεταπεμφάμενοι ἐκ τε τοῦ Μηλιέως κόλπου ἀκοντιστὰς καὶ σφενδονήτας, καὶ βεβοηθηκότων αὐτοῖς μετὰ τὴν μάχην Κορινθίων τε διασχιδίων ὀπλιτῶν καὶ τῶν ἐκ Νισαίας ἐξεληλυθότων Πελοποννησίων φρουρῶν καὶ Μεγαρέων ἅμα, ἐστράτευσαν ἐπὶ τὸ Δῆλιον καὶ προσέβαλον τῷ τειχίσματι, ἄλλω τε τρόπῳ πειράσαντες καὶ μηχανῆν προσήγαγον, ἥπερ εἶλεν αὐτό, τοιάνδε. (2) Κεραίαν μεγάλην δίχα πρὶσαντες ἐκοίλαναν ἅπασαν, καὶ ξυνηρμῶσαν πάλιν ἀκριβῶς ὡσπερ αὐλόν, καὶ ἐπ' ἄκραν λέβητά τε ἤρτησαν ἄλυσσι, καὶ ἀκροφύσιον ἀπὸ τῆς κεραίας σιδηροῦν ἐς αὐτὸν νεῦον καθεῖτο, καὶ ἐσεσιδήρωτο ἐπὶ μέγα καὶ τοῦ ἄλλου ξύλου. (3) Προσῆγον δὲ ἐκ πολλοῦ ἀμάξαις τῷ τείχει, ἧ μάλιστα τῇ ἀμπέλῳ καὶ τοῖς ξύλοις ὠκοδόμητο· καὶ ὁπότε εἶη ἐγγύς, φύσας μεγάλας ἐσθέντες ἐς τὸ πρὸς ἑαυτῶν ἄκρον τῆς κεραίας ἐφύσων. (4) Ἦ δὲ πνοὴ ἰούσα στεγανῶς ἐς τὸν λέβητα, ἔχοντα ἄνθρακας τε ἡμίμενος καὶ θεῖον καὶ πίσσαν, φλόγα ἐποίει μεγάλην καὶ ἤψε τοῦ τείχους, ὥστε μηδένα εἶτι ἐπ' αὐτοῦ μείναι, ἀλλὰ ἀπολιπόντας ἐς φυγὴν καταστήναι καὶ τὸ τείχοςμα τοῦτω τῷ τρόπῳ ἄλδωναι. (5) Τῶν δὲ φρουρῶν οἱ μὲν ἀπέθανον, διακόσιοι δὲ ἐλήφθησαν. Τῶν δὲ ἄλλων πλῆθος ἐς τὰς ναῦς ἐσθᾶν ἀπεκομίσθη ἐπ' οἴκου.

CI. Τοῦ δὲ Δηλίου ἐπτακαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ ληφθέντος μετὰ τὴν μάχην, καὶ τοῦ ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων κήρυκος οὐδὲν ἐπισταμένου τῶν γενημένων ἐλθόντος οὐ πολλὸ ὕστερον αὐθις περὶ τῶν νεκρῶν, ἀπέδωσαν οἱ Βοιωτοὶ καὶ οὐκέτι ταῦτ' ἀπεκρίναντο. (2) Ἀπέθανον δὲ Βοιωτῶν μὲν ἐν τῇ μάχῃ ὀλίγω ἑλάσσους πεντακοσίων, Ἀθηναίων δὲ ὀλίγω ἑλάσσους χιλίων καὶ Ἱπποκράτης ὁ στρατηγός, ψιλῶν δὲ καὶ σκευοφόρων πολλὸς ἀριθμὸς.

(3) Μετὰ δὲ τὴν μάχην ταύτην καὶ ὁ Δημοσθένης ὀλίγω ὕστερον, ὡς αὐτῷ τότε πλεύσαντι τὰ περὶ τὰς Σίφας τῆς προδοσίας πέρι οὐ προухώρησεν, ἔχων τὸν στρατὸν ἐπὶ τῶν νεῶν τῶν τε Ἀκαρνάνων καὶ Ἀγραιῶν καὶ Ἀθηναίων τετρακοσίους ὀπλίτας, ἀπόβασιν ἐποίησατο ἐς τὴν Σικυωνίαν. (4) Καὶ πρὶν πάσας τὰς ναῦς καταπλεῦσαι βοηθήσαντες οἱ Σικυωνῖοι τοὺς ἀποβεβηκότας ἔτρεψαν καὶ κατεδίωξαν ἐς τὰς ναῦς, καὶ

tius ex patriis institutis per inducias ut cadavera suorum recipiant.

XCIX. Bœoti vero responderunt, siquidem Athenienses in Bœotia essent, ex suo agro discederent et res suas absportarent; sin in illorum, ipsos scire quid faciendum sit, rati illi agrum Oropium, in quo contigerat, ut illorum milites, pugna in confiniis commissa, cæsi jacerent, Atheniensium quidem esse, quod illorum imperio subjectus esset, neque tamen eos unquam, se invitis, suorum cadaveribus potiri posse; pro agro autem, qui illorum scilicet esset, nullas inducias faciendas censebant; honestam vero speciem habere, si responderent: ex suo agro si illi abirent, et recepturos ea, quæ repeterent. Atheniensium autem caduceator his auditis re infecta discessit.

C. Et Bœoti protinus accersitis ex sinu Meliaco jaculatoribus et funditoribus, quum duo quoque gravis armaturæ militum Corinthiorum millia post prælium commissum auxilio iis venissent, et præsidarii Peloponnesiorum milites, qui ex Nisea discesserant, et Megarenses una cum iis, adversus Delium profecti sunt, et munitionem oppugnare cœperunt, et quum alio oppugnationis genere eam temptassent, tum etiam machinam, quæ eam cepit, admoverunt, hunc in modum factam. (2) Ingentem antennam in duas partes dissectam totam excavarunt, eamque rursus ut fistulam apte commiserunt, et in ea extrema lebetem catenis appenderunt, et fistula ferrea ad flatum ciendum ex antenna prominens in ipsum lebetem demissa erat et antenna magnam etiam reliqui ligni partem ferro præmunitam habebat. (3) Hanc autem machinam ex longinquo spatio carris advectam admovebant muro, qua parte potissimum vitibus lignisque constructus erat; et quum prope murum esset, grandibus follibus ad antennæ caput, quod ad ipsos spectabat, applicitis flatum ciebant. (4) Flatus autem, qui per foramen in lebetem, habentem prunas incensas et sulphur et picem, ferebatur, ingentem flammam excitabat, et murum incendit, ita ut nullus super eum amplius consistere posset, sed omnes, eo deserto, in fugam sese darent, et munitio hoc modo caperetur. (5) Præsidiariorum autem alii quidem ceciderunt, ducenti vero capti sunt. Ceterorum multitudo naves conscendit, domumque se recepit.

CI. Quum autem decimo septimo die a pugna commissa Delium captum esset, et caduceator Atheniensis rerum gestarum prorsus ignarus non multo post iterum venisset cæsorum causa, Bœoti eos reddiderunt, nec amplius idem quod ante responderunt. (2) In illa autem pugna perierunt ex Bœotis quidem paulo pauciores quam quingenti, ex Atheniensibus vero paulo pauciores quam mille, et Hippocrates eorum imperator; levis armaturæ autem et lixarum magnus numerus.

(3) Post hanc pugnam etiam Demosthenes paulo post, quum ipsi tunc, ut dixi, de Sipharum prodicione res non successisset, cum Acarnanum et Agræorum exercitu et Atheniensium quadringentis gravis armaturæ militibus, quos in sua classe habebat, egressus est in agrum Sicyonium. (4) Et priusquam omnes ejus naves eo appulissent, Sicyonii ad sua tutanda celeriter profecti, eos, qui in terram egressi erant, fugaverunt et ad naves usque perse-

τοὺς μὲν ἀπέκτειναν τοὺς δὲ ζῶντας ἔλαβον. Τροπαίον δὲ στήσαντες τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπέδωσαν.

(6) Ἀπέθανε δὲ καὶ Σιτάλκης Ὀδρυσῶν βασιλεὺς ὑπὸ τὰς αὐτὰς ἡμέρας τοῖς ἐπὶ Δηλίῳ, στρατεύσας ἐπὶ Τριβαλλοῦς καὶ νικηθεὶς μάχῃ. Σεύθης δὲ ὁ Σπαραδόχου ἀδελφιδοῦς ὢν αὐτοῦ ἐβασίλευσεν Ὀδρυσῶν τε καὶ τῆς ἄλλης Θράκης ἥσπερ καὶ ἐκεῖνος.

CII. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος Βρασίδας ἔχων τοὺς ἐπὶ Θράκης ξυμμάχους ἐστράτευσεν ἐς Ἀμφίπολιν τὴν ἐπὶ Στρυμόνι ποταμῷ Ἀθηναίων ἀποικίαν. (2) Τὸ δὲ χωρίον τοῦτο ἐφ' οὗ νῦν ἡ πόλις ἐστὶν ἐπέειρασε μὲν πρότερον καὶ Ἀρισταγόρας ὁ Μιλήσιος φεύγων βασιλεία Δαρεῖον κατοικίσαι ἀλλὰ ὑπὸ Ἡδώνῳ ἐξεκρούσθη, ἔπειτα δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἔτεσι δύο καὶ τριάκοντα ὕστερον, ἐποίκους μυρίους σφῶν τε αὐτῶν καὶ τῶν ἄλλων τὸν βουλούμενον πέμψαντες, οἱ διεφθάρησαν ἐν Δραβήσκῳ ὑπὸ Θρακῶν. (3) Καὶ αὐθις ἐνὸς δέοντι τριακοσῶν ἔτει ἔλθοντες οἱ Ἀθηναῖοι, Ἄγνωνος τοῦ Νικίου οἰκιστοῦ ἐκπεμφθέντος, Ἡδῶνας ἐξελάσαντες ἔκτισαν τὸ χωρίον τοῦτο, ὅπερ πρότερον Ἐννέα ὄδοι ἐκαλοῦντο. (4) Ὠρωῶντο δὲ ἐκ τῆς Ἡϊόνας, ἣν αὐτοὶ εἶχον ἐμπόριον ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ ποταμοῦ ἐπιθαλάσσιον, πέντε καὶ εἴκοσι σταδίους ἀπέχον ἀπὸ τῆς νῦν πόλεως, ἣν Ἀμφίπολιν Ἄγνων ὠνόμασεν, ὅτι ἐπ' ἀμφοτέρα περιρρέοντος τοῦ Στρυμόνος, διὰ τὸ περιεχειν αὐτήν, τείχει μακρῷ ἀπολαβῶν ἐκ ποταμοῦ ἐς ποταμὸν περιφανῆ ἐς θάλασσαν τε καὶ τὴν ἥπειρον ὤκισεν.

CIII. Ἐπὶ ταύτην οὖν ὁ Βρασίδας ἄρας ἐξ Ἀρνῶν τῆς Χαλκιδικῆς ἐπορεύετο τῷ στρατῷ. Καὶ ἀφικόμενος περὶ δείλην ἐπὶ τὸν Αὐλῶνα καὶ Βρομίσκον ἧ ἢ Βέλθῃ λίμνῃ ἐξίστην ἐς θάλασσαν, καὶ δειπνοποιήσάμενος ἐχώρει τὴν νύκτα. (2) Χειμῶν δὲ ἦν καὶ ὑπέριφεν ἧ καὶ μᾶλλον ὄρμησε, βουλούμενος λαθεῖν τοὺς ἐν τῇ Ἀμφιπόλει πλὴν τῶν προδιόντων. (3) Ἦσαν γὰρ Ἀργιλῶν τε ἐν αὐτῇ οἰκήτορες (εἰσὶ δὲ οἱ Ἀργίλιοι Ἀνδρίων ἀποικοί) καὶ ἄλλοι οἱ ξυνέπρασσον ταῦτα, οἱ μὲν Περδίκκα πειθόμενοι, οἱ δὲ Χαλκιδεῦσιν. (4) Μάλιστα δὲ οἱ Ἀργίλιοι ἐγγύς τε προσοικοῦντες καὶ αἰεὶ ποτε τοῖς Ἀθηναίοις ὄντες ὑποπτοὶ καὶ ἐπιβουλεύοντες τῷ χωρίῳ, ἐπειδὴ παρέτυχεν ὁ καιρὸς καὶ Βρασίδας ἦλθεν, ἐπραξάν τε ἐκ πλειόνου πρὸς τοὺς ἐμπολιτεύοντας σφῶν ἐκεῖ ὅπως ἐνδοθήσεται ἡ πόλις, καὶ τότε δεξάμενοι αὐτὸν τῇ πόλει καὶ ἀποστάντες τῶν Ἀθηναίων ἐκεῖνη τῇ νυκτὶ κατέστησαν τὸν στρατὸν πρὸ ἕω ἐπὶ τὴν γέφυραν τοῦ ποταμοῦ. (5) Ἀπέχει δὲ τὸ πῶλσμα πλέον τῆς διαβάσεως, καὶ οὐ καθεῖτο τεῖχῃ ὡσπερ νῦν, φυλακῇ δὲ τις βραχεῖα καθεστῆκει ἣν βιασάμενος βραδίως ὁ Βρασίδας ἅμα μὲν τῆς προδοσίας οὐσης, ἅμα δὲ καὶ χειμῶνος ὄντος καὶ ἀπροσδόχως προσπεσῶν, διέβη τὴν γέφυραν, καὶ τὰ ἔξω τῶν Ἀμφιπολιτῶν οἰκούντων κατὰ πᾶν τὸ χωρίον εὐθὺς εἶχεν.

CIV. Τῆς δὲ διαβάσεως αὐτοῦ ἄφνω τοῖς ἐν τῇ πόλει γεγεννημένῃς, καὶ τῶν ἔξω πολλῶν μὲν ἀλίσχομε-

cuti sunt, et eorum alios interfecerunt, alios vivos ceperunt. Et tropæo erecto casus suis pace sequestra reddiderunt.

(5) Sub eosdem dies, quibus res ad Delium gestæ sunt, Sitalces etiam Odrysarum rex, quum bellum Triballis in tulisset, et prælio victus esset, excessit vita. Seuthes vero Sparadoci filius, qui erat ipsius ex fratre nepos, Odrysarum, et ceteræ Thraciæ, cui et ille imperaverat regnum obtinuit.

CII. Eadem hieme Brasidas cum sociis, quos habebat in Thracia, Amphipoli ad Strymonem fluvium sitæ, Atheniensium coloniæ, bellum intulit. (2) Hunc autem locum, in quo nunc urbs est sita, primum quidem et Aristagoras Milesius, quum regem Dareum fugeret, colonia deducta condere temptavit, sed ab Edonis expulsus est; deinde vero et Athenienses duobus et triginta post annis huc missis decem millibus incolarum, tum suorum tum aliorum, quotquot ire voluerant, qui apud Drabescum a Thracibus intercepti sunt. (3) Rursus etiam Athenienses undetricesimo anno eo profecti Hagnone Nicie filio coloniæ duce emissis, expulsis Edonis hanc urbem condiderunt, quæ prius Novem viæ vocabantur. (4) Eione autem ut belli sede proficiscebantur, quam ipsi maritimum emporium in fluvii ostio situm tenebant, quinque et viginti stadiis distans ab urbe, quæ nunc est, quam Hagno vocavit Amphipolin, quod quum a Strymone allueretur ab utroque latere, muro longo a fluvio ad fluvium ducto, quia ab eo tota cingebatur, circumseptam, et ad mare versus et ad continentem conspicuam condidit.

CIII. Adversus hanc igitur Brasidas castris ex Arnis agri Chalcidensis urbe motis cum suis copiis proficiscebatur. Et quum circa solis occasum ad Aulonem pervenisset et Bromiscum, qua Bolbe stagium in mare ingreditur, cœnatus noctu ire pergebat. (2) Cœlum autem erat turbidum, et subningebat; quo etiam lubentius iter fecit, quod eos, qui Amphipoli erant, præter proditores, latere vellet. (3) Nam in ea erant quum Argiliorum nonnulli coloni (Argilii autem sunt Andriorum coloni), tum etiam alii, qui proditoris hujus erant socii, partim quidem a Perdicca, partim vero a Chalcidibus inducti. (4) Sed potissimum Argilii, qui et proxime habitabant, et Atheniensibus semper erant suspecti, et huic urbi insidiantes, postquam occasio oblata est et Brasidas advenit, et multo ante jam egerunt cum iis ex se, qui illic cives erant, ut urbs dederetur, et tunc urbem receperunt, et illa nocte defectione ab Atheniensibus facta, Brasidæ copias ad fluvii pontem deduxerunt. (5) Urbs autem inde distat amplius, quam transitus, nec muri erant eo deducti, quemadmodum nunc, sed quoddam modicum præsidium ibi collocatum erat. Quod cum facile Brasidas reppulisset, simul proditoris, simul tempestatis, simul etiam adventus repentini beneficio, pontem transiit, et Amphipolitanorum res, quæ extra urbem erant, per totam illam regionem statim in suam potestatem redegit.

CIV. Quum autem ejus transitus illis, qui in urbe erant, subito accidisset, et eorum, qui extra erant, multi cape-

νων τῶν δὲ καὶ καταφευγόντων ἐς τὸ τεῖχος, οἱ Ἀμφιπολιταὶ ἐς θόρυβον μέγαν κατέστησαν, ἄλλως τε καὶ ἀλλήλοισ ὑποπτοὶ ὄντες. (2) Καὶ λέγεται Βρασίδαν, εἰ ἠθέλησε μὴ ἐφ' ἀρπαγὴν τῷ στρατῷ τραπέσθαι ἀλλ' εὐθὺς χωρῆσαι πρὸς τὴν πόλιν, δοκεῖν ἂν εἶναι. (3) Νῦν δὲ ὁ μὲν ἰδρύσας τὸν στρατὸν ἐπὶ τὰ ἔξω ἐπέδραμεν, καὶ ὡς οὐδὲν αὐτῷ ἀπὸ τῶν ἔνδον ὡς προσεδέχετο ἀπέβαινε, ἡσύχαζεν. (4) οἱ δ' ἐναντίοι τοῖς προδιδούσι, κρατοῦντες τῷ πλήθει ὥστε μὴ αὐτίκα τὰς πύλας ἀνοίγεσθαι, πέμποσι μετὰ Εὐκλέους τοῦ στρατηγού, ὃς ἐκ τῶν Ἀθηναίων παρῆν αὐτοῖς φύλαξ τοῦ χωρίου, ἐπὶ τὸν ἕτερον στρατηγὸν τῶν ἐπὶ Θράκης, Θουκυδίδην τὸν Ὀλόρου, ὃς τάδε ξυγράψεν, ὄντα περὶ Θάσον (ἔστι δὲ ἡ νῆσος Παρίων ἀποικία, ἀπέχουσα τῆς Ἀμφιπόλεως ἡμισεῖς ἡμέρας μάλιστα πλοῦν), κελεύοντες σφίσι βοηθεῖν. (5) Καὶ ὁ μὲν ἀκούσας κατὰ τάχος ἐπτά ναυὸν αἰ ἔτυχον παροῦσαι ἔπλει, καὶ ἐβούλετο φθάσαι μάλιστα μὲν οὖν τὴν Ἀμφίπολιν, πρὶν τι ἐνδοῦναι, εἰ δὲ μή, τὴν Ἡϊόνα προκαταλαβῶν.

CV. Ἐν τούτῳ δὲ ὁ Βρασίδης δεδιώς καὶ τὴν ἀπὸ τῆς Θάσου τῶν νεῶν βοήθειαν, καὶ πυνθανόμενος τὸν Θουκυδίδην κῆσιν τε ἔχειν τῶν χρυσείων μετάλλων ἐργασίας ἐν τῇ περὶ ταῦτα Θράκη καὶ ἀπ' αὐτοῦ δύνασθαι ἐν τοῖς πρώτοις τῶν ἡπειρωτῶν, ἠπειέγετο προκατασχέειν, εἰ δύναίτο, τὴν πόλιν, μὴ ἀφικνουμένου αὐτοῦ τὸ πλῆθος τῶν Ἀμφιπολιτῶν, ἐλπίσαν ἐκ θαλάσσης ξυμμαχικὸν καὶ ἀπὸ τῆς Θράκης ἀγείραντα αὐτὸν περιποίησειν σφᾶς, οὐκέτι προσχωροῖ. (2) Καὶ τὴν ζύμβασιν μετρίαν ἐποιεῖτο, κήρυγμα τὸδε ἀνειπών, Ἀμφιπολιτῶν καὶ Ἀθηναίων τῶν ἐόντων τὸν μὲν βουλόμενον ἐπὶ τοῖς ἑαυτοῦ τῆς ἴσης καὶ ὁμοίας μετέχοντα μένειν, τὸν δὲ μὴ θέλοντα ἀπιέναι τὰ ἑαυτοῦ ἐκφερόμενον πέντε ἡμερῶν.

CVI. Οἱ δὲ πολλοὶ ἀκούσαντες ἀλλοιότεροι ἐγένοντο τὰς γνώμας, ἄλλως τε καὶ βραχὺ μὲν Ἀθηναίων ἐμπολιτεύον, τὸ δὲ πλεῖον ξύμμικτον. Καὶ τῶν ἔξω ληφθέντων συχνοὶ οἰκεῖοι ἔνδον ἦσαν· καὶ τὸ κήρυγμα πρὸς τὸν φόβον δίκαιον εἶναι ἐλάμβανον, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι διὰ τὸ ἄσμενοι ἂν ἐξελθεῖν, ἠγούμενοι οὐκ ἐν ὁμοίῳ σφίσι εἶναι τὰ δεινὰ καὶ ἅμα οὐ προσδεχόμενοι βοήθειαν ἐν τάχει, ὁ δὲ ἄλλος ὁμιλος πόλεως τε ἐν τῷ ἴσῳ οὐ στερισκόμενοι καὶ κινδύνου παρὰ δόξαν ἀφιέμενοι. (2) Ὅστε τῶν πρᾶσσόντων τῷ Βρασίδᾳ ἦδη καὶ ἐκ τοῦ φανεροῦ διαδικαίουντων αὐτά, ἐπειδὴ καὶ τὸ πλῆθος ἐῷρων τετραμμένον καὶ τοῦ παρόντος Ἀθηναίων στρατηγού οὐκέτι ἀκροῦμενον, ἐγένετο ἡ ὁμολογία καὶ προσεδέξαντο ἐφ' οἷς ἐκήρυξεν. (3) Καὶ οἱ μὲν τὴν πόλιν τοιοῦτῳ τρόπῳ παρέδωκαν, ὁ δὲ Θουκυδίδης καὶ αἱ νῆες ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ὄψῃ κατέπλεον ἐς τὴν Ἡϊόνα. Καὶ τὴν μὲν Ἀμφίπολιν Βρασίδης ἄρτι εἶχεν, τὴν δὲ Ἡϊόνα παρὰ νύκτα ἐγένετο λαβεῖν· εἰ γὰρ μὴ ἐδοθήσαν αἱ νῆες διὰ τάχους, ἅμα εἴη ἂν εἶχετο.

CVII. Μετὰ δὲ τούτῳ ὁ μὲν τὰ ἐν τῇ Ἡϊόνῃ κατέβηκε, ὅπως καὶ τὸ αὐτίκα, ἦν ἐπὶ τῇ ὁ Βρασίδης,

rentur, alii vero intra muros fuga se recipere, Amphipolitani magna trepidatio incessit, praesertim quod mutuo inter se suspecti essent. (2) Et sunt qui dicant, Brasidam, si cum suis copiis ad praedam se convertere noluisse, sed ad urbem subito contendisset, videri eam fuisse capturum. (3) Nunc autem ille castris ibi positus in ea, quae extra erant, excursions fecit, et quum per eos, qui intus erant, nihil ipsi succederet, quemadmodum exspectabat, quiescebat. (4) Qui vero proditoribus erant adversarii, numero majore valentes adeo ut non statim urbis portae aperirentur, nuntios miserunt cum Eucle duce, qui ab Atheniensibus missus ad urbis praesidium apud ipsos erat, ad alterum copiarum in Thracia ducem Thucydidem Olori filium, qui haec conscripsit, in Thaso agentem, (est autem insula Pariorum colonia, ab Amphipoli distans ferem dimidia diei navigatione) rogantes, ut opem sibi ferret. (5) Ille vero hac re audita, celeritate adhibita cum septem navibus, quae forte aderant, avehebatur et volebat potissimum quidem Amphipolin, antequam ulla deditio fieret, sin minus, Eionem certe praecoccupare.

CV. Interea vero Brasidas, metuens et naves e Thaso auxilio venientes, et audiens, Thucydidem in illa Thraciae parte secturas aureas et officinas aurarias possidere, atque hinc opibus valere inter primores eorum, qui continentem incolebant, studiose agebat, ut urbem, si posset, anticiparet, ne, si ille eo perveniret, plebs Amphipolitana sperans ipsum et e mari et ex Thracia auxiliis coactis se conservaturum, jam sese dedere recusaret. (2) Quare deditiois conditiones modicas offerebat, edicto per praekonem in haec verba facto, ut Amphipolitanorum et Atheniensium, qui in urbe essent, quisquis vellet, pari similitate civitatis jure fruens, in suis bonis maneret; qui vero nollet, is abiret suas fortunas exportans intra quinque dies.

CVI. Plebs vero, hoc audito, magis aliquanto animo alienata est, praesertim quod Atheniensium quidem in urbe habitantium exiguis esset numerus, major vero pars esset turba promisca. Atque etiam multi intus erant propinqui illorum, qui extra capti erant, et pro metu suo edictum aequum esse existimabant, Athenienses quidem, quod illinc exire vehementer cuperent, tum quia non paria pericula sibi imminere ducebant, tum etiam quia auxilium sibi non celeriter latum iri putabant; cetera vero multitudo, quod aequabili civitatis jure non privarentur, et quod praeter opinionem periculo liberarentur. (2) Quare quum illi, qui cum Brasida sentiebant, jam vel palam affirmarent aequas esse conditiones, postquam animadvertenter ipsam quoque plebem mutasse sententiam, neque Atheniensium duci, qui aderat, aures amplius praebere, facta est conventio, et Brasidam receperunt iis conditionibus, quas per praekonem edixerat. (3) Atque illi quidem hoc modo urbem dederunt, Thucydides vero ejusque naves eodem die sero Eionem appulerunt. Et Amphipolin quidem Brasidas modo occupaverat, Eionem vero quin occuparet, per unam duntaxat noctem stetit; nisi enim naves ad opem ei ferendam celeriter venissent, simul atque dies illuxisset, in ejus potestatem redacta esset.

CVII. Postea vero Thucydides quidem res Eione constituebat, ut et in praesentia, si Brasidas eam invaderet, in

καὶ τὸ ἔπειτα ἀσφαλῶς ἔξει, δεξάμενος τοὺς ἐθελήσαντας ἐπιχωρῆσαι ἄνωθεν κατὰ τὰς σπονδὰς· (2) ὁ δὲ πρὸς μὲν τὴν Ἠϊόνα κατὰ τὸν ποταμὸν πολλοῖς πλοίοις ἄφρον καταπλεύσας, εἴ πως τὴν προύχουσαν ἄκραν ἀπὸ τοῦ τείχους λαθὼν κρατοῖη τοῦ ἔσπλου, καὶ κατὰ γῆν ἀποπειράσας ἅμα, ἀμφοτέρωθεν ἀπεκρούσθη, τὰ δὲ περὶ τὴν Ἀμφίπολιν ἐξηρτύετο. (3) Καὶ Μύρκινός τε αὐτῶ προσεχώρησεν Ἠδωνικὴ πόλις, Πιττακοῦ τοῦ Ἠδῶνων βασιλείως ἀποθανόντος ὑπὸ τῶν Γοάσιος παίδων καὶ Βραυροῦς τῆς γυναῖκος αὐτοῦ, καὶ Γαληφὸς οὐ πολλῶ ὕστερον καὶ Οἰσίμῃ· εἰσὶ δὲ αὐτὰ Θασίων ἀποικίαι. Παρὼν δὲ καὶ Περδίκκας εὐθύς μετὰ τὴν ἄλωσιν ζυγαθίστη ταῦτα.

CVIII. Ἐχομένης δὲ τῆς Ἀμφιπόλεως οἱ Ἀθηναῖοι ἐς μέγα δέος κατέστησαν, ἄλλως τε καὶ ὅτι ἡ πόλις αὐτοῖς ἦν ὠφέλιμος ξύλων τε ναυπηγησίμων πομπῇ καὶ χρημάτων προσόδῳ, καὶ ὅτι μέχρι μὲν τοῦ Στρυμόνος ἦν πάροδος Θεσσαλῶν διαγόντων ἐπὶ τοὺς ξυμμάχους σφῶν τοῖς Λακεδαιμονίοις, τῆς δὲ γεφύρας μὴ κρατούντων, ἄνωθεν μὲν μεγάλης οὔσης ἐπὶ πολὺ λίμνης τοῦ ποταμοῦ, τὰ δὲ πρὸς Ἠϊόνα τριήρεσι τηρουμένων, οὐκ ἂν δύνασθαι προελθεῖν τότε δὲ βράδια ἤδη ἐνόμιζον γεγενῆσθαι. (2) Καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐφοβοῦντο μὴ ἀποστῶσιν. Ὁ γὰρ Βρασιδᾶς ἔν τε τοῖς ἄλλοις μέτριον ἑαυτὸν παρεῖχεν, καὶ ἐν τοῖς λόγοις πανταχοῦ ἐδήλου ὡς ἐλευθερώσων τὴν Ἑλλάδα ἐκπεμφθεῖ. (3) Καὶ αἱ πόλεις πυθνανόμεναι αἱ τῶν Ἀθηναίων ὑπήκοοι τῆς τε Ἀμφιπόλεως τὴν ἄλωσιν καὶ ἂ παρέχεται, τὴν τε ἐκείνου πραύτητα, μάλιστα δὲ ἐπήρθησαν ἐς τὸ νεωτερίζειν καὶ ἐπεκηρευέοντο πρὸς αὐτὸν κρύφα, ἐπιπαριέναι τε κελεύοντες καὶ βουλόμενοι αὐτοὶ ἕκαστοι πρῶτοι ἀποστῆναι. (4) Καὶ γὰρ καὶ ἀεὶα ἐφαίνετο αὐτοῖς, ἐμεισμένοι μὲν τῆς Ἀθηναίων δυνάμεως ἐπὶ τοσοῦτον ὅση ὕστερον διεφάνη, τὸ δὲ πλεόν βουλήσει κρινόντες ἀσφαεῖ ἢ προνοίᾳ ἀσφαλεῖ, εἰωθότες οἱ ἄνθρωποι, οἷ μὲν ἐπιθυμοῦσιν, ἐλπίδι ἀπερισκέπτῳ διδᾶναι, ὃ δὲ μὴ προσιένται, λογιζομῶ αυτοκράτορι διωθεῖσθαι. (5) Ἄμα δὲ τῶν Ἀθηναίων ἐν τοῖς Βοιωτοῖς νεωστὶ πεπληγμένον, καὶ τοῦ Βρασιδοῦ ἐφολκὰ καὶ οὐ τὰ ὄντα λέγοντος, ὡς αὐτῶ ἐπὶ Νίσαιαν τῆ ἑαυτοῦ μόνῃ στρατιᾷ οὐκ ἠθέλησαν οἱ Ἀθηναῖοι ξυμβαλεῖν, ἐθάρσυν, καὶ ἐπίστευον μηδένα ἂν ἐπὶ σφᾶς βοηθῆσαι. (6) Τὸ δὲ μέγιστον, διὰ τὸ ἡδονὴν ἔχον ἐν τῷ αὐτίκῳ, καὶ ὅτι τὸ πρῶτον Λακεδαιμονίων ὀργόντων ἐμελλον πειράσεσθαι, κινδυνεύειν παντὶ τρόπῳ ἐτοῖμοι ἦσαν. (7) Ὡν αἰσθόμενοι οἱ μὲν Ἀθηναῖοι φυλακὰς, ὡς ἐξ ὀλίγου καὶ ἐν χειμῶνι, διέτεμπον ἐς τὰς πόλεις, ὃ δὲ ἐς τὴν Λακεδαιμόνα ἐφιέμενος στρατιάν τε προσεποστέλλειν ἐκέλευε καὶ αὐτὸς ἐν τῷ Στρυμόνι ναυπηγίαν τριήρων παρεσκευάζετο. (8) Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι τὰ μὲν καὶ φθόνῳ ἀπὸ τῶν πρῶτων ἀνδρῶν οὐχ ὑπηρετήσαν αὐτῶ, τὰ δὲ καὶ βουλόμενοι μᾶλλον τοῖς τε ἀνδρας τοῖς ἐκ τῆς νήσου κομισσασθαι καὶ τὸν πόλεμον καταλυσαι.

posterum quoque tuta esset, receptis iis, qui secundum foedus ex superioribus locis luc accedere voluerant; (2) ille vero, quum ad Eionem secundo flumine cum multis navigiis repente vectus esset, si forte lingula, quæ a muris excurrit, occupata, fluminis ostio poteretur, quum eam simul etiam a terra temptasset, utrinque est repulsus; sed ad res Amphipolitanas instruendas incumberebat. (3) Et ad eum defecit Myrcinus civitas Edonensis, Pittaco Edonorum Rege a Goaxis liberis et Brauroe ipsius uxore cæso, nec multo post et Galepsus et CEsyme; sunt autem istæ Thasiorum coloniar. Perdiccas autem, qui statim post Amphipolim captam aderat, Brasidam in his rebus constituendis adjuvabat.

CVIII. Amphipoli autem capta, Athenienses magnus terror incessit, præsertim quod hæc civitas ipsis esset perutilis, tum propter materiam ad naves ædificandas aptam, quæ illinc mittebatur, tum propter pecuniarum reditum, tum etiam quod ad Strymonem quidem usque Thessalis deducuntibus accessus Lacedæmoniis adversus socios suos patefactus esset; jam vero si illi pontem in sua potestate non haberent, quod et a superiore pontis parte ingens longæque patens fluminis palus esset, et illa pars, quæ Eionem spectabat, classe sua servaretur, illos haudquam ulterius progredi posse; tunc vero jam hoc quoque illis facile arbitrabatur factum esse. (2) Et de sociis in metu erant, ne deficerent. Nam Brasidas quum in ceteris rebus se moderatum præbebat, tum vero verbis ubique declarabat, se ad Græciam liberandam emissum. (3) Atque civitates, quæ Atheniensium imperio parebant, quum audirent et Amphipolim captam, et quæ ille præstaret, ejusque mansuetudinem, tunc ad res novandas maxime erectæ sunt, et caduceatores ad eum clam mittebant, rogantes, ut ad se accederet, et pro se quidem ad illum primi deficere cupientes. (4) Etenim et impunitas iis fore videbatur, partim quidem, quod in æstimanda Atheniensium potentia tanto magis falsi erant, quanto illa major postea apparuit, partim vero, quod incerta voluntate magis, quam certa providentia judicarent, ut solent homines id quod cupiunt, inconsiderata spe amplecti, quod vero non cupiunt, iudicii licentia rejicere. (5) Præterea quod Athenienses cladem in Bæotia recens accepissent et quod Brasidas verbis ad animos hominum alliciendo appositis uteretur, nec vera referret, ut Athenienses secum apud Nisæam, ubi suum exercitum solum haberet, non ausi sint confligere, fiduciam sumebant, nec quemquam contra se venturum credebant. (6) Sed id quod maximum erat, propter rerum novarum studium, quod in præsentia voluptatem afferre solet, et quod tunc primum Lacedæmoniorum toto animo bello intenterum experimentum essent facturi, ad quodvis discrimen adeundum, erant parati. (7) Quæ quum intellexissent utrique, Athenienses quidem, ut in illis temporum angustiis et hieme licebat, præsidia in urbes dimittebant, ille vero, quum nuntium Lacedæmonem misisset, alias copias submitti jubebat, et ipse ad Strymonem naves struere parabat. (8) Lacedæmonii vero, partim quidem propter invidiam, qua civitatis principes ejus gloria invidabant, partim vero, quia suos cives in insula captos recuperare bellumque finire malebant, ei non obedierunt.

CIX. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος Μεγαρῆς τά τε μακρὰ τεῖχη, ἃ σφῶν οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον, κατέσκαψαν ἐλόντες ἐς ἔδαφος, καὶ Βρασίδης μετὰ τὴν Ἀμφιπόλεως ἄλωσιν ἔχων τοὺς ξυμμαχίους στρατεύει ἐπὶ τὴν Ἀχτὴν καλουμένην. (2) Ἔστι δὲ ἀπὸ τοῦ βασιλείως διορύγματος ἔσω προύχουσα, καὶ ὁ Ἄθως αὐτῆς ὄρος ὑψηλὸν τελευτᾷ ἐς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος. (3) Πόλεις δὲ ἔχει Σάνην μὲν Ἀνδρίων ἀποικίαν παρ' αὐτὴν τὴν διώρυγα, ἐς τὸ πρὸς Εὐβοίαν πέλαγος τετραμμένην, τὰς δὲ ἄλλας Θύσσαν καὶ Κλεωνας καὶ Ἀκροθώους καὶ Ὀλόφυξον καὶ Δῖον. (4) αἱ οἰκοῦνται ξυμμίχτοις ἔθνεσι βαρβάρων διγλώσσων, καὶ τι καὶ Χαλκιδικῶν ἐν βραχύ, τὸ δὲ πλεῖστον Πελασγικόν, τῶν καὶ Ἀἰμῶν ποτε καὶ Ἀθήνας Τυρσηνῶν οἰκησάντων, καὶ Βισαλτικὸν καὶ Κρηστικὸν καὶ Ἡδωνες· κατὰ δὲ μικρὰ πολιίσματα οἰκοῦσιν. (5) Καὶ οἱ μὲν πλείους προσεχώρησαν τῷ Βρασίδῃ, Σάνη δὲ καὶ Δῖον ἀνέστη καὶ αὐτῶν τὴν χώραν ἐμμεῖνας τῷ στρατῷ ἐδόθη.

CX. Ὡς δ' οὐκ ἐσθήκων, εὐθὺς στρατεύει ἐπὶ Τορώνην τὴν Χαλκιδικήν, κατεχομένην ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ αὐτὸν ἄνδρες ὀλίγοι ἐπήγοντο, ἐτοῖμοι ὄντες τὴν πόλιν παραδοῦναι. Καὶ ἀφικόμενος νυκτὸς ἔτι καὶ περὶ ὄρθρον τῷ στρατῷ ἐκαθέζετο πρὸς τὸ Διοσκουρείον, ὃ ἀπέχει τῆς πόλεως τρεῖς μάλιστα σταδίους. (2) Τὴν μὲν οὖν ἄλλην πόλιν τῶν Τορωναίων καὶ τοὺς Ἀθηναίους τοὺς ἐμφρουροῦντας ἔλαβεν· οἱ δὲ πρᾶσσοντες αὐτῷ εἰδότες ὅτι ἤξοι, καὶ προελθόντες τινὲς αὐτῶν λάθρα ὀλίγοι, ἐτήρουν τὴν πρόσδοδον, καὶ ὡς ἤσθοντο παρόντα, ἐσκομίζουσι παρ' αὐτοὺς ἐγχειρίδια ἔχοντας ἄνδρας ψιλούς ἑπτὰ (τοσοῦτοι γὰρ μόνον ἀνδρῶν εἴκοσι τὸ πρῶτον ταχθέντων οὐ κατέδεισαν ἐσελθεῖν· ἤρχε δὲ αὐτῶν Λυσίστρατος Ὀλύnthιος), οἱ διαδύντες διὰ τοῦ πρὸς τὸ πέλαγος τεύχους καὶ λαθόντες τοὺς τε ἐπὶ τοῦ ἀνώτατα φυλακτηρίου φρουρούς, οὐσης τῆς πόλεως πρὸς λόφον, ἀναβάντες διέφθειραν καὶ τὴν κατὰ Καναστραῖον πυλῖδα διήρουν.

CXI. Ὁ δὲ Βρασίδης τῷ μὲν ἄλλω στρατῷ ἡσύχαζεν ὀλίγον προελθὼν, ἑκατὸν δὲ πελταστὰς προπέμπει, ὅπως ὅποτε πύλαι τινὲς ἀνοιχθεῖεν καὶ τὸ σημεῖον ἀρθεῖ ἢ ξυνέκειτο, πρῶτοι ἐσδράμοιεν. (2) Καὶ οἱ μὲν χρόνου ἐγγιγνομένου καὶ θαυμάζοντες κατὰ μικρὸν ἔτυχον ἐγγὺς τῆς πόλεως προσελθόντες· οἱ δὲ τῶν Τορωναίων ἐνδοθεν παρασκευάζοντες μετὰ τῶν ἐσεληλυθόντων, ὡς αὐτοῖς ἦ τε πυλὶς διήρητο καὶ αἱ κατὰ τὴν ἀγορὰν πύλαι τοῦ μογλοῦ διακοπέντος ἀνέωγοντο, πρῶτον μὲν κατὰ τὴν πυλῖδα τινὰς περιαγαγόντες ἐσεκόμισαν, ὅπως κατὰ νότον καὶ ἀμφοτέρωθεν τοὺς ἐν τῇ πόλει οὐδὲν εἰδότες ἔξαπίνης φοβήσειαν, ἔπειτα τὸ σημεῖόν τε τοῦ πυρός, ὡς εἴρητο, ἀνέσχον, καὶ διὰ τῶν κατὰ τὴν ἀγορὰν πυλῶν τοὺς λοιποὺς ἤδη τῶν πελταστῶν ἐσεδέχοντο.

CXII. Καὶ ὁ Βρασίδης ἰδὼν τὸ ζύνθημα ἔθει δρόμῳ, ἀναστῆσας τὸν στρατὸν ἐμβοήσαντά τε ἀθρόον καὶ ἐκπλήξιν πολλὴν τοῖς ἐν τῇ πόλει παρασχόντα. (2) Καὶ

CIX. Eadem hieme Megareses, quum longos muros, quos Athenienses tenebant, recuperassent, eos æquarunt solo, et Brasidas post Amphipolim captam cum sociorum exercitu profectus est in regionem, quæ Acte appellatur.

(2) Hæc autem a regis fossa introrsus prominet, et Athos ipsius mons excelsus ad Ægæum pelagus terminatur. (3) Urbes vero continet Sanen, Andriorum coloniam ad ipsam fossam, qua ad mare Euboicum spectat, et præterea Thyssum et Cleonas et Acrothoos et Olophyxum et Diium; (4) quæ a promiscis barbarorum bilinguim gentibus habitantur, atque etiam exigua quedam gentis Chalcidicæ pars inest, sed maxima pars est Pelasgica, ex illis Tyrrhenis, qui Lemnum quoque et Athenas quondam incoluerunt, et præterea Bisaltica et Crestonica et Edonica; habitant autem in parvis oppidulis. (5) Harum pleræque ad Brasidam defecerunt; sed Sane et Dion restitit, et ideo illic habens stativa regionem carum vastabat.

CX. Sed quum imperata facere nollent, continuo castra movit adversus Toronam Chalcidicam, quam Athenienses tenebant; atque eum pauci quidam, qui urbem dedere parati erant, accersebant. Et quum eo pervenisset noctu adhuc et circa primum diluculum, cum exercitu consedit ad Castoris et Pollucis templum, quod ab urbe tribus ferme stadiis distat. (2) Atque ceteris quidem Toronæis, qui in urbe erant, et Atheniensibus, qui ibi præsidio erant, ejus adventus erat ignotus; sed qui cum eo de urbis prodione egerant, quum eum venturum scirent, et aliquot ex ipsis ad eum clam accessissent, ejus adventum observabant, et quum eum jam adesse sensissent, ad se deducunt septem viros, qui nulla alia arma præter pugiones habebant (tot enim duntaxat ex viginti viris, quibus primo negotium datum erat, ingredi non dubitarunt; ducebat vero ipsos Lysistratus Olynthus), qui quum per murum ad mare vergentem furtim essent introgressi, et in summum præsidium (urbs enim in colle sita erat) ascendissent, milites ibi excubias agentes interfecerunt, et portulam, quæ Canastræum versus erat, perfringebant.

CXI. Brasidas vero cum ceteris quidem copiis aliquantum progressus, quiescebat, sed centum peltatos præmisit, ut, simul ac portæ aliquæ apertæ essent, et signum, quod convenerat, sublatum esset, primi irruerent. (2) Atque hi quidem, quum mora fieret, et mirarentur, paulatim ad urbem accedebant; Toronæi vero, qui cum militibus jam ingressis in urbe rem adorabant, quum portulam perfrégissent, et portas, quæ ad forum ducebant, diffracto vecte aperuissent, primum quidem quosdam per portulam circumductos introduxerunt, ut oppidanis, rerum prorsus ignaros, et a tergo et ab utroque latere repente aggressi terrerent; deinde vero et ignis signum, quod conductum erat, sustulerunt, et per portas, quæ ad forum ducebant, jam reliquos peltatos recipiebant.

CXII. Atque Brasidas signo, de quo convenerat, conspecto, cursu contendit, excitatis copiis suis, quæ clamore simul sublato metum ingentem oppidanis incusserunt.

οἱ μὲν κατὰ τὰς πύλας εὐθύς ἐσπέπτον, οἱ δὲ κατὰ δοκοὺς τετραγώνους, αἱ ἔτυχον τῶν τείχει πεπτωκότι καὶ οικοδομουμένῳ πρὸς λίθων ἀνολκῆν προσκείμεναι. (3) Βρασιδᾶς μὲν οὖν καὶ τὸ πλῆθος εὐθύς ἄνω καὶ ἐπὶ τὰ μετέωρα τῆς πόλεως ἐτράπετο, βουλόμενος κατ' ἄκρας καὶ βεβαίως ἐλεῖν αὐτήν· ὁ δὲ ἄλλος ὄμιλος κατὰ πάντα ὁμοίως ἐσκεδάννυτο.

CXIII. Τῶν δὲ Τορωναίων γίγνομενος τῆς ἀλώσεως τὸ μὲν πολλὸν οὐδὲν εἶδος ἔθορουεῖτο, οἱ δὲ πράσσοντες καὶ οἷς ταῦτα ἤρσασκε μετὰ τῶν εἰσελθόντων εὐθύς ἦσαν. (2) Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι (ἔτυχον γὰρ ἐν τῇ ἀγορᾷ ὄπλιται καθεύδοντες ὡς πενήκοντα) ἐπειδὴ ἦσαν, οἱ μὲν τινες ὀλίγοι διαφθείρονται ἐν χερσίν αὐτῶν, τῶν δὲ λοιπῶν οἱ μὲν περὶ οἱ δὲ ἐξ τὰς ναῦς, αἱ ἐφρούρουσαν δύο, καταφυγόντες διασώζονται ἐς τὴν Λήκυθον τὸ φρούριον, ὃ εἶχον αὐτοὶ καταλαβόντες ἄκρον τῆς πόλεως ἐς τὴν θάλασσαν ἀπειλημένον ἐν στενωῖ ἰσθμῷ. (3) Κατέφυγον δὲ καὶ τῶν Τορωναίων ἐς αὐτοὺς ὅσοι ἦσαν σφίσι ἐπιτήδαιοι.

CXIV. Γεγενημένης δὲ ἡμέρας ἤδη καὶ βεβαίως τῆς πόλεως ἐχομένης ὁ Βρασιδᾶς τοῖς μὲν μετὰ τῶν Ἀθηναίων Τορωναίοις καταπεφευγῶσι κήρυγμα ἐποιήσατο τὸν βουλόμενον ἐπὶ τὰ ἑαυτοῦ ἐξελθόντα ἀδείως πολιτεύειν, τοῖς δὲ Ἀθηναίοις κήρυκα προσπέμψας ἐξίεναι ἐκέλευσεν ἐκ τῆς Ληκύθου ὑποσπόνδους καὶ τὰ ἑαυτῶν ἔχοντας ὡς οὐσίας Χαλκιδέων. (2) Οἱ δὲ ἐκλείψειν μὲν οὐκ ἔφασαν, σπείσασθαι δὲ σφίσι ἐκέλευον ἡμέραν τοὺς νεκροὺς ἀνελέσθαι. Ὁ δὲ ἐσπείσατο δύο. Ἐν ταύταις δὲ αὐτὸς τε τὰς ἐγγύς οἰκίας ἐκρατύνατο καὶ Ἀθηναῖοι τὰ σφέτερα. (3) Καὶ ξύλλογον τῶν Τορωναίων ποιήσας ἔλεξε τοῖς ἐν τῇ Ἀκάνθῳ παραπλήσια, ὅτι οὐ δίκαιον εἶη οὔτε τοὺς πράξαντας πρὸς αὐτὸν τὴν λῆψιν τῆς πόλεως χεῖρους οὐδὲ προσδοτὰς ἡγεῖσθαι (οὐδὲ γὰρ ἐπὶ δουλείᾳ οὐδὲ χρημασι πεισθέντας δρᾶσαι τοῦτο, ἀλλ' ἐπὶ ἀγαθῷ καὶ ἐλευθερίᾳ τῆς πόλεως) οὔτε τοὺς μὴ μετασχόντας οἰεσθαι μὴ τῶν αὐτῶν τεύξεσθαι· ἀφίχθαι γὰρ οὐ διαφθερῶν οὔτε πόλιν οὔτε ἰδιώτην οὐδένα. (4) Τὸ δὲ κήρυγμα ποιήσασθαι τούτου ἕνεκα τοῖς παρ' Ἀθηναίους καταπεφευγῶσιν, ὡς ἡγούμενος οὐδὲν χεῖρους τῇ ἐκείνων φιλίᾳ· οὐδ' ἂν σφῶν πειρασμένων αὐτοὺς τὴν Λακεδαιμονίαν δοκεῖν ἦσσαν, ἀλλὰ πολλῶν μᾶλλον, ὅσῳ δικαιοτέρα πράσσουσιν, εὐνοὺς ἂν σφίσι γενέσθαι, ἀπειρία δὲ νῦν πεφοβῆσθαι. (5) Τούτους πάντας παρασκευάζεσθαι ἐκέλευσεν ὡς βεβαίως τε ἐσομένους συμμαχοῦς, καὶ τὸ ἀπὸ τοῦδε ἤδη ὅτι ἂν ἀμαρτάνουσιν αἰτίαν ἔξοντας· τὰ δὲ πρότερα οὐ σφείς ἀδικεῖσθαι, ἀλλ' ἐκείνους μᾶλλον ὑπ' ἄλλων κρεισσόνων, καὶ ζυγνῶμην εἶναι εἰ τὴν ἡναντιοῦντο.

CXV. Καὶ ὁ μὲν τοιαῦτα εἶπὼν καὶ παραθαρσύνας διελευσῶν τῶν σπονδῶν τὰς προσβολὰς ἐποιεῖτο τῇ Ληκύθῳ· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἡμίαναντο τε ἐκ φαύλου τειχίσματος καὶ ἀπ' οἰκίων ἐπάλλξεις ἐχρουσῶν. (2) Καὶ μίαν μὲν ἡμέραν ἀπεκρούσαντο τῇ δ' ὑστεραία μηχανῆς μελλούσης προσάξασθαι αὐτοῖς ἀπὸ τῶν ἐναντίων, ἀφ'

(2) Atque alii quidem protinus per portas irruerunt, alii vero per trabes quadrangulares, quæ muro collapsæ, qui reficiebatur, ad saxa tollenda erant appositæ. (3) Itaque Brasidas quidem et pleraque multitudo confestim ad superiorem et eminentiorem urbis partem se convertit, quod cam a summo et firmiter occupare vellet; reliqua vero turba per omnes partes nullo discrimine discurreret.

CXIII. At Toronæorum, dum urbs caperetur, major quidem pars rerum ignara tumultuabatur, proditionis vero auctores, et quibus hæc placebant, statim se conjunxerunt cum iis, qui ingressi erant. (2) Athenienses vero (erant enim gravis armaturæ milites ad quinquaginta, qui in foro dormiebant) quum hoc sensissent, aliquot quidem ipsorum, qui in eorum manus inciderant, cæsi sunt, reliqui vero partim itinere pedestri, partim ad duas naves, quæ excubias agebant, fuga se recipientes, evaserunt in Lecythum præsidium, quod ipsi summum urbis occupatum tenebant ad mare versus in angusto isthmo conclusum. (3) Confugerunt autem ad eos et Toronæorum, quotquot eorum erant studiosi.

CXIV. Quum autem dies jam illuxisset et urbs firmiter teneretur, Brasidas Toronæis quidem, qui ad Athenienses confugerant, et cum iis erant, per caduceatorem edixit, ut, quisquis vellet, ad sua egressus sine metu in civitate versaretur, Athenienses vero caduceator ad eos misso jussit publica fide et sua absportantes Lecytho, quippe quod Chalcidensium esset, exire. (2) Illi vero se locum quidem non deserturos dixerunt, sed postularunt, ut sibi per unius diei spatium ad snorum cadavera suscipienda fidem daret. Hic vero fide publica interposita duos dies iis concessit. His autem diebus et ipse vicina ædificia firmavit, et Athenienses sua. (3) Et concilio Toronæorum coacto similibus verbis apud ipsos, quibus et apud Acanthios, est usus, non esse æquum, aut eos, qui secum de urbe dedenda transegissent, existimari ceteris deteriores vel proditores esse (nec enim servitutis imponendæ causa neque pecuniis inductos hoc fecisse, sed boni publici et libertatis causa) aut eos, qui participes non existissent, existimare se non eadem commoda percepturos; venisse enim se non ut perderet aut civitatem aut aliquem privatum. (4) Idcirco autem se edictum proposuisse illis, qui ad Athenienses confugerant, quod eos ceteris haud deteriores censeret ob amicitiam, quæ iis cum illis intercessisset; neque se existimare eos, ubi experimentum fecerint ipsorum Lacedæmoniorum, minus benevolos his fore, sed multo magis, quanto magis se viros æquos præstent; nunc, vero illos propter ignorantem in terrore esse. (5) Universos autem hortabatur, ut se præparent, ut qui constantes socii futuri essent, et jam posthac omnium eorum, quæ peccarent, culpam subituri; nam quod ad res præteritas attineret, nulla injuria se affectos esse, sed illos potius ab aliis potentioribus, et si quid essent adversati, venia dignum esse.

CXV. Hic igitur quum hæc dixisset eosque bono animo esse jussisset, ubi induciarum tempus præterit, Lecythum oppugnare cœpit; Athenienses vero e munitione parum firma et ex ædificiis pinnas habentibus sese defendebant. (2) Et unum quidem diem propulsarunt; postridie vero quum adversarii machinam iis essent admoturi, ex qua ignem

ἥς πῦρ ἐνήσειν διενουῶντο ἐς τὰ ξύλινα παραφράγματα, καὶ προσιώντος ἤδη τοῦ στρατεύματος, ἤ ὄντο μάλιστα αὐτοὺς προσκομῆν τὴν μηχανὴν καὶ ἦν ἐπιμαχύτατον, πύργον ξύλινον ἐπ' οἴκημα ἀντέστησαν, καὶ ὕδατος ἀμφορέας πολλοὺς καὶ πίθους ἀνεφόρησαν καὶ λίθους μεγάλους, ἀνθρώποι τε πολλοὶ ἀνέβησαν. (3) Τὸ δὲ οἴκημα λαθὼν μείζον ἄγθος ἐξαπίνης κατερράγη, καὶ φόβου πολλοῦ γενομένου τοὺς μὲν ἐγγύς καὶ δρῶντας τῶν Ἀθηναίων ἐλύπησε μᾶλλον ἢ ἐφόβησεν, οἱ δὲ ἄποθεν, καὶ μάλιστα οἱ διὰ πλείστου, νομίσαντες ταύτη ἑάλωκένα. ἤδη τὸ χωρίον φυγῆ ἐς τὴν θάλασσαν καὶ τὰς ναῦς ὤρμησαν.

CXVI. Καὶ ὁ Βρασίδης ὡς ἤσθετο αὐτοὺς ἀπολείποντάς τε τὰς ἐπάλλξεις καὶ τὸ γινόμενον ὁρᾶν, ἐπιφερόμενος τῷ στρατῷ εὐθύς τὸ τεῖχος μαλαβάνει, καὶ ὅσους ἐγκατέλαβε διέφθειρεν. (2) Καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τοῖς τε πλοίοις καὶ ταῖς ναυσὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐκλιπόντες τὸ χωρίον ἐς Παλλήνην διεκομίσθησαν· ὁ δὲ Βρασίδης (ἔστι γὰρ ἐν τῇ Ληκύθῳ Ἀθηναῖς ἱερὸν, καὶ ἔτυχε κηρύξας, ὅτε ἐμελλε βάλλειν, τῷ ἐπιβάντι πρώτῳ τοῦ τείχους τριάκοντα μνᾶς ἀργυρίου δώσειν) νομίσας ἄλλῳ τινὶ τρόπῳ ἢ ἀνθρωπιῶν τὴν ἄλωσιν γενέσθαι, τὰς τε τριάκοντα μνᾶς τῇ θεῷ ἀπέδωκεν ἐς τὸ ἱερὸν καὶ τὴν Ληκύθον καθελὼν καὶ ἀνασκευάσας τέμενος ἀνῆκεν ἅπαν. (3) Καὶ ὁ μὲν τὸ λοιπὸν τοῦ χειμῶνος ἅ τε εἶχε τῶν χωρίων καθίστατο καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπεβούλευεν, καὶ τοῦ χειμῶνος διελθόντος ὄγδοον ἔτος ἐτελεύτα τῷ πολέμῳ.

CXVII. Λακεδαιμόνιοι δὲ καὶ Ἀθηναῖοι ἅμα ἤρι τοῦ ἐπιγιγνομένου θέρους εὐθύς ἐκεχειρίαν ἐποιήσαντο ἐνιαύσιον, νομίσαντες Ἀθηναῖοι μὲν οὐκ ἂν ἔτι τὸν Βρασίδαν σφῶν προσαποστήσαι οὐδὲν πρὶν παρασκευάσαιτο καθ' ἡσυχίαν, καὶ ἅμα εἰ καλῶς σφίσι ἐχοί, καὶ ξυμβῆναι τὰ πλείω, Λακεδαιμόνιοι δὲ ταῦτα τοὺς Ἀθηναίους ἠγούμενοι ἅπερ ἔδεισαν φοβεῖσθαι, καὶ γενομένης ἀναχωγῆς κακῶν καὶ ταλαιπωρίας μᾶλλον ἐπιθυμήσειν αὐτοὺς πειρασαμένους ξυναλλαγῆναι τε καὶ τοὺς ἀνδράς σφίσι ἀποδόντας σπονδὰς ποιήσασθαι καὶ ἐς τὸν πλείω χρόνον. (2) Τοὺς γὰρ δὴ ἀνδράς περὶ πλείονος ἐποιούντο κομίσασθαι, ὡς ἔτι Βρασίδης εὐτύχει καὶ ἐμελλον ἐπὶ μείζον χωρήσαντος αὐτοῦ καὶ ἀντίπαλα καταστήσαντος τῶν μὲν στέρεσθαι, τοῖς δ' ἐκ τοῦ ἴσου ἀμυνόμενοι κινδυνεύειν καὶ κρατήσειν. (3) Γίγνεται οὖν ἐκεχειρία αὐτοῖς τε καὶ τοῖς συμμαχοῖς ἤδη.

CXVIII. « Περὶ μὲν τοῦ ἱεροῦ καὶ τοῦ μαντείου τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Πυθίου δοκεῖ ἡμῖν χρῆσθαι τὸν βουλόμενον ἀδόλως καὶ ἀδεῶς κατὰ τοὺς πατρίους νόμους. (2) Τοῖς μὲν Λακεδαιμόνιοις ταῦτα δοκεῖ καὶ τοῖς συμμαχοῖς τοῖς παροῦσιν· Βοιωτοὺς δὲ καὶ Φωκέας πείσειν φασὶν ἐς δύναμιν προσκηρυκεύμενοι. (3) Περὶ δὲ τῶν χρημάτων τῶν τοῦ θεοῦ ἐπιμελεῖσθαι ὅπως τοὺς ἀδικούντας ἐξευρήσομεν, ὀρθῶς καὶ δικαίως τοῖς πατρίους νόμοις χρώμενοι καὶ ἡμεῖς καὶ ὑμεῖς καὶ τῶν ἄλλων οἱ βουλόμενοι, τοῖς πατρίους νόμοις χρώμενοι πάντες. (4)

in ligneas munitiones injicere in animo habebant, quumque exercitus jam accederet ad eam partem, ad quam potissimum machinam ab iis admotum iri putabant, et qua munitio facillime expugnari poterat, lineam turrin aedificio impositam opposuerunt, et multas aquae amphoras et dolia et ingentia saxa eo comportarunt, hominesque multi illic ascenderunt. (3) Aedificium autem, quod onus suscepisset gravius, quam quod sustinere posset, repente collapsum est, editoque ingenti fragore Athenienses quidem, qui prope erant et rem cernebant, majore dolore, quam metu affecit; qui vero procul aberant, praecipue vero remotissimi, existimantes, munitionem ab illa parte jam esse captam, fuga ad mare et ad naves contenderunt.

CXVI. Brasidas vero quum animadvertisset eos propugnaculi pinnae deserere, et videret id quod accidebat, cum suis copiis irruens munitionem confestim capit, et quotquot in ea deprehendit, interfecit. (2) Atque Athenienses quidem quum hoc modo locum illum deseruissent, navigiis navibusque Pallenen se receperunt; Brasidas vero (est enim in Lecycho Palladis templum, et, quum eam esset oppugnaturus, per praecoris vocem edixerat, se triginta argenti minas ei daturum, qui primus murum conscendisset) ratus illum locum aliqua alia quam humana ratione captum, quum illas triginta minas deae in templi usum dedit, tum etiam eversa Lecycho et reflecta totum ejus solum illi dicavit. (3) Atque hic quidem reliquum hiemis tempus consumpsit tum in locis, quae tenebant, stabilendis, tum in clandestinis consiliis ineundis, quibus alia in suam potestatem redigeret, et exacta hac hieme octavus belli annus finiebatur.

CXVII. Ineunte autem sequentis aetatis vere Lacedaemonii et Athenienses statim annuas inducias fecerunt, Athenienses quidem, quod existimarent, Brasidam nullam praeterea suorum sociorum civitatem ad defectionem faciendam amplius impulsurum, priusquam ad bellum se per otium comparassent, simul etiam, si res sibi feliciter succederet, se compositionem diuturniorem facturos; Lacedaemonii vero, quod putarent Athenienses ea metuere, quae reapse metuebant, datoque malorum ac miseriarum laxamento, ubi pacem experti essent, majore desiderio paratos fore redire secum in gratiam et restituti sibi viris pacem vel diuturniorem facere. (2) Cives enim suos plurimi faciebant recuperare, quando Brasidas adhuc rem feliciter gereret; et si ipse majores progressus fecisset, et res aequasset, futurum putabant, ut his quidem privarentur, cum illis vero aequis viribus certantes belli fortunam periclitarentur. (3) Induciae igitur inter ipsos ipsorumque socios factae sunt in haec verba.

CXVIII. « De templo atque oraculo Apollinis Pythii nobis placet, ut qui velit, sine fraude et sine metu ex patriis institutis eo utatur. (2) Lacedaemoniis quidem haec placent et sociis eorum, qui adsunt; Boeotis vero et Phocensibus haec persuasuros se dicunt pro facultate, caduceatoribus ad eos missis. (3) De pecunia autem dei operam dare, ut fontes comperiamus, recte et juste patriis institutis utentes et nos et vos et ex aliis quicumque voluerint, omnes patriis institutis utentes. (4) De his igitur placuit Lacedaemoniis eo-

Περὶ μὲν οὖν τούτων ἔδοξε Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς
 ζυμμάχοις, ἔαν σπονδὰς ποιῶνται οἱ Ἀθηναῖοι, ἐπὶ τῆς
 αὐτῶν μένειν ἑκατέρωθεν ἔχοντας ἄπερ νῦν ἔχομεν, τοὺς
 μὲν ἐν τῷ Κορυφασίῳ ἐντός τῆς Βουφράδος καὶ τοῦ
 Τομείως μένοντας, τοὺς δὲ ἐν Κυθρήσι μὴ ἐπιμισγο-
 μένους ἐς τὴν ζυμμαχίαν, μήτε ἡμᾶς πρὸς αὐτοὺς μήτε
 αὐτοὺς πρὸς ἡμᾶς, τοὺς δὲ ἐν Νισαίᾳ καὶ Μινῶᾳ μὴ
 υπερβαίνοντας τὴν ὁδὸν τὴν ἀπὸ τῶν πυλῶν τῶν παρὰ
 τοῦ Νίσου ἐπὶ τὸ Ποσειδώνιον, ἀπὸ δὲ τοῦ Ποσειδωνίου
 εὐθὺς ἐπὶ τὴν γέφυραν τὴν ἐς Μίνωαν (μηδὲ Μεγαρέας
 καὶ τοὺς ζυμμάχους) υπερβαίνειν τὴν ὁδὸν ταύτην) καὶ
 τὴν νῆσον, ἣν περ ἔλαβον οἱ Ἀθηναῖοι, ἔχοντας, μήτε
 ἐπιμισγομένους μηδετέρους μηδετέροσε, καὶ τὰ ἐν
 Τροϊζῆνι, ὅσα περ νῦν ἔχουσι καὶ οἶα ξυνέθεντο πρὸς
 Ἀθηναίους; (5) καὶ τῇ θαλάσῃ χρωμένους, ὅσα ἂν κατὰ
 τὴν ἑσπερῶν καὶ κατὰ τὴν ζυμμαχίαν. Λακεδαιμονίους
 καὶ τοὺς ζυμμάχους πλεῖν μὴ μακροῦ νηΐ, ἄλλω δὲ κω-
 πῆρι πλοίω, ἐς πεντακόσια τάλαντα ἄγοντι μέτρα. (6)
 Κήρυκι δὲ καὶ πρεσβείᾳ καὶ ἀκολούθῳις, ὅπως ἐν
 δοκῇ, περὶ καταλύσεως τοῦ πολέμου καὶ δικῶν ἐς Πε-
 λοπόννησον καὶ Ἀθήνας ἐσπονδὰς εἶναι ἰοῦσι καὶ ἀπιῶσι
 καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν. (7) Τοὺς δὲ αὐτο-
 μόλους μὴ δέχεσθαι ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, μήτε ἐλευθε-
 ρον μήτε δούλον, μήτε ἡμᾶς μήτε ὑμᾶς. (8) Δίκας τε
 δίδοναι ὑμᾶς τε ἡμῖν καὶ ἡμᾶς ὑμῖν κατὰ τὰ πάτρια,
 τὰ ἀμφίλογα δίκῃ διαλύοντας ἄνευ πολέμου. (9) Τοῖς
 μὲν Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς ζυμμάχοις ταῦτα δοκεῖ· εἰ
 δὲ τι ὑμῖν εἴτε ἀλλίον εἴτε δικαιοτέρον τούτων δοκεῖ
 εἶναι, ἰόντες ἐς Λακεδαίμονα διδάσκετε· οὐδενὸς γὰρ
 ἀποστήσονται, ὅσα ἂν δίκαια λέγητε, οὔτε οἱ Λακε-
 δαιμόνιοι οὔτε οἱ ζύμμαχοι. (10) Οἱ δὲ ἰόντες τέλος
 ἔχοντες ἰόντων, ἣν περ καὶ ὑμεῖς ἡμᾶς κελεύετε. Αἱ δὲ
 σπονδαὶ ἐνιαυτὸν ἔσονται. (11) Ἔδοξε τῷ δήμῳ Ἀκα-
 μαντὶς ἐπρυτάνευσεν, Φαινίππος ἐγραμματεύσειν, Νικιά-
 δης ἐπεστάται. Λάχης εἶπε, τύχῃ ἀγαθῇ τῇ Ἀθηναίων,
 ποιῆσθαι τὴν ἐκχειρίαν καθὰ συγχωροῦσι Λακεδαιμόνιοι
 καὶ οἱ ζύμμαχοι αὐτῶν καὶ ὁμολόγησαν ἐν τῷ δήμῳ
 τὴν ἐκχειρίαν εἶναι ἐνιαυτὸν, (12) ἄρχειν δὲ τήνδε τὴν
 ἡμέραν, τετράδα ἐπὶ δέκα τοῦ Ἐλαφβολιῶνος μηνός.
 (13) Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἰόντας ὡς ἀλλήλους πρέσβεις
 καὶ κήρυκας ποιῆσθαι τοὺς λόγους, καθ' ὃ τι ἔσται
 ἢ κατάλυσις τοῦ πολέμου. (14) Ἐκκλησίαν δὲ ποιή-
 σαντας τοὺς στρατηγούς καὶ τοὺς πρυτάνεις πρῶτον
 περὶ τῆς εἰρήνης βουλευσασθαι Ἀθηναίους καθ' ὃ τι ἂν
 εἴσῃ ἢ πρεσβεία περὶ τῆς καταλύσεως τοῦ πολέμου.
 Σπείσασθαι δὲ αὐτίκα μάλα τὰς πρεσβείας ἐν τῷ δήμῳ
 τὰς παρούσας ἢ μὴν ἐμμενεῖν ἐν ταῖς σπονδαῖς τὸν ἐνι-
 αυτόν. »

CXIX. Ταῦτα ξυνέθεντο Λακεδαιμόνιοι, καὶ ὁμολό-
 γησαν καὶ οἱ ζύμμαχοι, Ἀθηναῖοι καὶ τοῖς ζυμμάχοις
 ἡγῶν ἐν Λακεδαίμονι Γεραστίου δωδεκάτην. (2) Ξυν-
 ετίθεντο δὲ καὶ ἐσπένδοντο Λακεδαιμονίων μὲν οἶδε,
 Ταῦρος Ἐχετιμίδα, Ἀθῆναιος Περικλίδα, Φιλοχαρί-
 δας Ἐρυξίδαίδα, Κορινθίων δὲ Αἰνέας Ὀκύτου, Εὐφρα-

rumque sociis, si Athenienses pacem faciant, ut utrique in
 suo maneat, retinentes ea, quæ nunc habemus, alteri qui-
 dem in Coryphasio inter Buphradem et Tomeum manentes,
 alteri vero in Cytheris, non comœantes in terram socia-
 lem, neque nos ipsis, neque ipsi nobis, qui vero sunt in
 Nisæa et Minoa, non transeunt viam, quæ est a portis inde
 a Nisi sacello ad Neptuni delubrum, et a Neptuni delubro
 ad pontem, qui proxime Minoam spectat (neque Megarenses
 eorumque socii hanc viam transeant) et insulam, quam
 Athenienses ceperunt, retinentes, neutrique cum alteris
 ultro citroque commercium habentes, et quæcunque in Trœ-
 zene nunc habent, et de quibuscunque inter ipsos (Trœ-
 zenios) et Athenienses convenit; (5) atque mari utentes,
 quatenus ad agrum proprium et socialem pertinet. Lacedæ-
 monii eorumque socii ne navi longa navigent, sed alio na-
 vigio, quod remis agatur, et ad quingentorum talentorum
 pondus vehat. (6) Item ut caduceatori et legatis eorumque
 pedisequis, quocunque ipsi placuerit, belli finiendi et con-
 troversiarum causa in Peloponnesum aut Athenas euntibus
 ac redeuntibus, terra marique federa sint. (7) Interea
 vero neutri transfugas neque liberum neque servum reci-
 piant. (8) Item ut et a vobis apud nos et a nobis apud vos
 causa dicatur ex patriis institutis, ut controversiæ jure, sine
 bello dirimantur. (9) Atque Lacedæmonis quidem eorum-
 que sociis hæc placent; si quid vero aut honestius aut ju-
 stius his vobis videtur, Lacedæmonem profecti docete; nihil
 enim eorum, quæ justa esse demonstraritis, neque Lacedæ-
 monii neque eorum socii recusabunt. (10) Qui autem
 proficiscuntur, proficiscantur cum plena potestate, quem-
 admodum vos quoque nos facere jubetis. Hæc autem fe-
 dera ad annum durabunt. (11) Ita placuit populo. Senatores
 Acamantidis tribus Prytanes erant, Phænippus scriba erat,
 Niciades epistates. Laches rogationem tulit, quod felix
 faustumque sit Atheniensi populo, inducias fieri, prout
 Lacedæmonii eorumque socii consentiunt; et convenit in
 concione populi, inducias annuas esse, (12) initium autem
 fieri ab hoc die, qui est decimus quartus mensis Elaphebo-
 lionis. (13) Hoc interim tempore utrorumque legatos atque
 caduceatores invicem adeuntés tractare, qua ratione bellum
 sedari possit. (14) Concione autem ab imperatoribus et
 prætoribus advocata, primum populum Atheniensem de
 pace consultare, prout ad ipsum legatio de bello sedando
 venerit. Et primo quoque tempore legatos, qui adsunt,
 factis induciis apud populum spondere, se annum integrum
 induciarum conventis staturos. »

CXIX. De his convenerunt Lacedæmonii, et consenserunt
 eorum socii, cum Atheniensibus eorumque sociis, Gerastii
 apud Lacedæmonios mensis die duodecimo. (2) Faciebant
 autem hæc pacta et conventa ex Lacedæmonis hi, Taurus
 Echetimide, Athenæus Periclide, Philocharidas Eryxidaide,
 ex Corinthiis autem Æneas Ocytæ, Euphamidas Aristo-

μῆδας Ἀριστώνυμου, Σικυωνίων δὲ Δαμότιμος Ναυκρά-
τους, Ὀνάσιμος Μεγακλῆος, Μεγαρέων δὲ Νίκασος
Κεκάλου, Μενεκράτης Ἀμφιδώρου, Ἐπιδαυρίων δὲ
Ἀμφίας Εὐπαίδα, Ἀθηναίων δὲ οἱ στρατηγοὶ Νικόστρα-
τος Διτρέφους, Νικίας Νικηράτου, Αὐτοκλῆς Τολμαίου.
(3) Ἡ μὲν δὴ ἐκεχειρία αὕτη ἐγένετο, καὶ ξυνήσαν ἐν
αὐτῇ περὶ τῶν μειζόνων σπονδῶν διὰ παντός ἐς λόγους.

CXX. Περὶ δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας αἷς ἐπήρχοντο,
Σκιώνη ἐν τῇ Πελλήνῃ πόλις ἀπέστη ἀπ' Ἀθηναίων
πρὸς Βρασίδαν. Φασὶ δὲ οἱ Σκιωναῖοι Πελληνῆς μὲν
εἶναι ἐκ Πελοποννήσου, πλείοντας δ' ἀπὸ Τροίας σφῶν
τοὺς πρώτους κατενεθθῆναι ἐς τὸ χωρίον τοῦτο τῷ χει-
μῶν ᾧ ἐβρήσαντο Ἀχαιοί, καὶ αὐτοῦ οἰκῆσαι. (2)
Ἀποστᾶσι δ' αὐτοῖς ὁ Βρασίδης διέπλευσε νυκτὸς ἐς τὴν
Σκιώνην, τριήρει μὲν φιλία προπλευσούσῃ, αὐτὸς δὲ ἐν
κελητῶν ἀποθεν ἐφεπόμενος, ὅπως εἰ μὲν τινι τοῦ κέ-
λητος μεΐζονι πλοίῳ περιτυχάνοι, ἢ τριήρης ἀμύνει
αὐτῷ, ἀντιπάλου δὲ ἄλλης τριήρους ἐπιγενομένης οὐ
πρὸς τὸ ἐλασσον νομίζων τρέψεσθαι ἀλλ' ἐπὶ τὴν ναῦν,
καὶ ἐν τούτῳ αὐτὸν διασώσειν. (3) Περαιωθείς δὲ καὶ
ξύλλογον ποιήσας τῶν Σκιωναίων ἐλεγεν ἅ τε ἐν τῇ
Ἀκάνθῃ καὶ Τορώνῃ, καὶ προσέτι φάσκων ἀξιωματάτους
αὐτοὺς εἶναι ἐπαίνου, οἵτινες τῆς Πελλήνης ἐν τῷ
ἴσθμῳ ἀπειλημένης ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων Ποτιδαίων
ἐχόντων, καὶ ὄντες οὐδὲν ἄλλο ἢ νησιῶται, αὐτεπάγ-
γελτοι ἐχώρησαν πρὸς τὴν ἑλευθερίαν καὶ οὐκ ἀνέμειναν
ἀτολμία ἀνάγκη σφίσι προσγενέσθαι περὶ τοῦ φανερώς
οἰκείου ἀγαθοῦ· σημεῖόν τ' εἶναι τοῦ καὶ ἄλλο τι ἂν αὐ-
τοὺς τῶν μεγίστων ἀνδρείως ὑπομείναι, εἰ τεθήσεται
κατὰ νοῦν τὰ πράγματα· πιστοτάτους τε τῇ ἀληθείᾳ
ἠγήσεσθαι αὐτοὺς Λακεδαιμονίων φίλους καὶ ἄλλα
τιμῆσειν.

CXXI. Καὶ οἱ μὲν Σκιωναῖοι ἐπήρθησάν τε τοῖς
λόγοις, καὶ θαρσύναντες πάντες ὁμοίως, καὶ οἷς πρό-
τερον μὴ ἤρσκα τὰ πρασσόμενα, τὸν τε πόλεμον διε-
νοοῦντο προθύμως οἴσειν καὶ τὸν Βρασίδαν τὰ τ' ἄλλα
καλῶς ἐδέξαντο καὶ δημοσίᾳ μὲν χρυσῷ στεφάνῳ ἀνέ-
δησαν ὡς ἑλευθεροῦντα τὴν Ἑλλάδα, ἰδίᾳ δὲ ἐταίνου-
ν τε καὶ προσήρχοντο ὡς περ ἀθλητῆ. (2) Ὁ δὲ τό τε
παραυτίκα φυλακὴν τινὰ αὐτοῖς ἐγκαταλιπὼν διέβη
πάλιν, καὶ ὕστερον οὐ πολλῶν στρατιῶν πλείω ἐπεραίω-
σεν, βουλόμενος μετ' αὐτῶν τῆς τε Μένδης καὶ τῆς
Ποτιδαίας ἀποπειρᾶσαι, ἠγούμενος καὶ τοὺς Ἀθηναίους
βοηθῆσαι ἂν ὡς ἐς νῆσον, καὶ βουλόμενος φθάσαι· καὶ
τι αὐτῷ καὶ ἐπράσσετο ἐς τὰς πόλεις ταύτας προδοσίας
πέρι. Καὶ ὁ μὲν ἔμελλεν ἐγχειρήσειν ταῖς πόλεσι ταύ-
ταις,

CXXII. ἐν τούτῳ δὲ τριήρει οἱ τὴν ἐκεχειρίαν πε-
ριαγγέλλοντες ἀφικνοῦνται παρ' αὐτῶν, Ἀθηναίων μὲν
Ἀριστώνυμος, Λακεδαιμονίων δὲ Ἀθίναιος. (2) Καὶ ἡ
μὲν στρατιὰ πάλιν διέβη ἐς Τορώνην, οἱ δὲ τῷ Βρασίδᾳ
ἀνήγγελλον τὴν ξυνηθήκην, καὶ ἐδέξαντο πάντες οἱ ἐπὶ
Θράκης ξύμμαχοι Λακεδαιμονίων τὰ πεπραγμένα. (3)
Ἀριστώνυμος δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις κατῆνει, Σκιωναίους δὲ

nymy, ex Sicyoniis Damotimus Naucratis, Onasimus Me-
gaclis, ex Megarensibus Nicasus Cecali, Menecrates Am-
phidori, ex Epidauris Amphias Eupaidæ, ex Atheniensibus
imperatores Nicostratus Diitrephes, Nicias Nicerati, Autocles
Tolmæi filius. (3) Atque hæc quidem induciæ factæ sunt,
et quamdiu durarunt, veniebant perpetuo in colloquium de
majoribus fœderibus.

CXX. Per hos autem dies, quibus alteri ad alteros adibant,
Scione apud Pellenen civitas ab Atheniensibus ad Brasidam
defecit. Dicunt autem Scionæi se Pellenses quidem esse
ex Peloponneso oriundos, sed suos majores, quum a Troja
navigarent, tempestate, qua Achivi jactati sunt, in eum
locum delatos esse, ibique sedes posuisse. (2) Quum autem
illi defecissent, Brasidas noctu Scionen trajecit, triremi
quidem socia præeunte, ipse vero celoce vectus eminus sub-
sequens, ut si forte in aliquod navigium celoce majus inci-
deret, triremis opem ipsi ferret, si vero alia pari magni-
tudine triremis advenisset, existimabat illam non recta ven-
turam contra minus navigium, sed contra triremem, et se
interea salutis suæ consulturum. (3) Quum autem eo tra-
jecisset, Scionæorum concione advocata dixit eadem, quæ
et Acanthi et Toronæ, et addebat præterea, ipsos maxima
laude dignos esse, qui quum Pellene in isthmo ab Athe-
niensibus Potidæam tenentibus sit intercepta, quumque
nihil aliud sint, quam insulani, tamen sua sponte ad liber-
tatem transierint, neque per ignaviam expectarint, ut sibi
necessitas admoveretur in manifesto domestico bono. Hoc
autem argumento esse, ipsos vel ad quodvis aliud summum
discrimen fortiter subeundum paratos fore, si res ex animi
sententia constituantur; ac re vera se fidelissimos Lacedæ-
moniorum amicos illos existimaturum esse et aliis honori-
bus affecturum.

CXXI. Scionæi autem his verbis elati sunt omnesque pa-
riter animis confirmati, vel illi quibus ante res, quæ gereban-
tur, minime placebant, et bellum alacriter ferre constitue-
runt, et Brasidam quum aliis rebus honorifice acceperunt,
tum etiam publice quidem aurea corona redimierunt, ut
Græciæ liberatorem, privatim vero tæniis coronabant, et
ad ipsum ut ad athletam victorem accedebant. (2) Ille
vero confestim et in præsentis præsidio aliquo apud ipsos
relicto retro abiit, nec multo post exercitum majorem eo
trajecit, quod Menden et Potidæam cum iis temptare vole-
bat, existimans et Athenienses ad opem ipsis ferendam ven-
turos, quippe quod insulam incolerent, eosque antevertere
cupiens; atque etiam nonnullos in his civitatibus ad prodi-
tionem sollicitabat. Atque ille quidem has civitates aggressus
erat;

CXXII. sed interea cum trireme ii, qui circumeuntes in
ducias renunciabant, ad eum veniunt, ex Atheniensibus
Aristonymus, ex Lacedæmonis Athenæus. (2) Atque exer-
citus quidem Toronam revertit, legati vero conventa Bra-
sidæ renunciabant, et universi Lacedæmoniorum socii, qui
in Thracia erant, res actas comprobant. (3) Aristonymus
autem ceteris quidem assentiebatur, sed Scionæos, quos ex

αἰσθόμενος ἐκ λογιζομένου τῶν ἡμερῶν ὅτι ὕστερον ἀφροσύνην, οὐκ ἔφη ἐνσπόνδους ἔσεσθαι. Βρασίδης δὲ ἀντέλεγε πολλά, ὡς πρότερον, καὶ οὐκ ἀφίει τὴν πόλιν. (4) Ὡς δ' ἀπήγγειλεν ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Ἀριστῶνυμος περὶ αὐτῶν, οἱ Ἀθηναῖοι εὐθὺς ἐτοῖμοι ἦσαν στρατεῦν ἐπὶ τὴν Σκιῶνν. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι πρέσβεις πέμψαντες παραβήσεσθαι ἔφασαν αὐτοὺς τὰς σπονδάς, καὶ τῆς πόλεως ἀντεπιούντο Βρασίδα πιστεύοντες, δίκη τε ἐτοῖμοι ἦσαν περὶ αὐτῆς κρίνεσθαι. (5) Οἱ δὲ δίκη μὲν οὐκ ἤθελον κινδυνεύειν, στρατεῦν δὲ ὡς τάχιστα, ὄργην ποιούμενοι εἰ καὶ οἱ ἐν ταῖς νήσοις ἤδη ὄντες ἀξιοῦσι σφῶν ἀφίστασθαι, τῇ κατὰ γῆν Λακεδαιμονίων ἰσχύϊ ἀνωφελεῖ πιστεύοντες. (6) Εἶχε δὲ καὶ ἡ ἀλήθεια περὶ τῆς ἀποστάσεως μᾶλλον ἢ οἱ Ἀθηναῖοι ἐδικαίου· δύο γὰρ ἡμέραις ὕστερον ἀπέστησαν οἱ Σκιωναῖοι. Ψήφισμά τ' εὐθὺς ἐποίησαντο, Κλέωνος γνώμῃ πεισθέντες, Σκιωναίους ἐξελεῖν τε καὶ ἀποκτείνειν· καὶ τᾶλλα ἡσυχάζοντες ἐς τοῦτο παρεσκευάζοντο.

CXXIII. Ἐν τούτῳ δὲ Μένδη ἀρίσταται αὐτῶν, πόλις ἐν τῇ Παλλήνῃ, Ἐρετριῶν ἀποικία. Καὶ αὐτοὺς ἐδέξατο ὁ Βρασίδης, οὐ νομίζων ἀδικεῖν, ὅτι ἐν τῇ ἐχειρίᾳ φανερώς προσεχώρησαν· ἔστι γὰρ ἃ καὶ αὐτὸς ἐνεκάλει τοῖς Ἀθηναίοις παραβαίνειν τὰς σπονδάς. (2) Διὸ καὶ οἱ Μενδαῖοι μᾶλλον ἐτόλμησαν, τὴν τε τοῦ Βρασίδου γνώμην ὀρώντες ἐτοῖμον, τεκμαιρόμενοι καὶ ἀπὸ τῆς Σκιῶννης ὅτι οὐ προυδίδου, καὶ ἅμα τῶν πρᾶσσόντων σφίσις ὀλίγων τε ὄντων καὶ ὡς τότε ἐμέλλησαν οὐκέτι ἀνέντων ἀλλὰ περὶ σφίσις αὐτοῖς φοβουμένων τὸ καταδύλον καὶ καταβασαμένων παρὰ γνώμην τοὺς πολλούς. (3) Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι εὐθὺς τυθόμενοι, πολλῶν ἔτι μᾶλλον ὀργισθέντες, παρεσκευάζοντο ἐπ' ἀμφοτέρας τὰς πόλεις. (4) Καὶ Βρασίδης προσδεχόμενος τὸν ἐπίπλον αὐτῶν ὑπεκκομίζει ἐς Ὀλυμπον τὴν Χαλκιδικὴν παῖδας καὶ γυναῖκας τῶν Σκιωναίων καὶ Μενδαίων, καὶ τῶν Πελοποννησίων αὐτοῖς πεντακοσίους ὀπλίτας διέπεμψε καὶ πελταστὰς τριακοσίους Χαλκιδίων, ἄρχοντά τε τῶν ἀπάντων Πολυδαμίδαν. Καὶ οἱ μὲν τὰ περὶ σφᾶς αὐτοὺς ὡς ἐν τάχει παρесоμένων τῶν Ἀθηναίων κοινήν εὐτρεπίζοντο.

CXXIV. Βρασίδης δὲ καὶ Περδικκας ἐν τούτῳ στρατεύουσιν ἅμα ἐπὶ Ἀρριβαῖον τὸ δεύτερον ἐς Λύγκον. Καὶ ἦγον ὁ μὲν ὄν ἐκράτει Μακεδόνων τὴν δύναμιν, καὶ τῶν ἑνοικούντων Ἑλλήνων ὀπλίτας, ὁ δὲ πρὸς τοῖς αὐτοῦ περιλοίποις τῶν Πελοποννησίων Χαλκιδίας καὶ Ἀκανθίους καὶ τῶν ἄλλων κατὰ δύναμιν ἐκάστων. Ξύμπαν δὲ τὸ ὀπλιτικὸν τῶν Ἑλλήνων τρισχίλιοι μάστιγα, ἵππῆς δ' οἱ πάντες ἠκολούθουν Μακεδόνων ξὺν Χαλκιδεῦσιν ὀλίγους ἐς χιλίους, καὶ ἄλλος ὅμιλος τῶν βαρβάρων πολὺς. (2) Ἐσβαλόντες δὲ ἐς τὴν Ἀρριβαῖου καὶ εὐρόντες ἀντεστρατοπεδευμένους αὐτοῖς τοὺς Λυγκηστὰς ἀντεκαθέζοντο καὶ αὐτοί. (3) Καὶ ἐχόντων τῶν μὲν πεζῶν λόφον ἐκατέρωθεν, πεδίου δὲ τοῦ μέσου ὄντος, οἱ ἵππῆς ἐς αὐτὸ καταδραμόντες ἱππομάχησαν πρῶτα ἀμφοτέρων, ἔπειτα δὲ καὶ ὁ Βρα-

dierum supputatione post initas inducias defecisse animadvertēbat, fœderis participes fore negabat. Brasidas vero contra multis verbis affirmabat, prius defecisse, nec urbem dimittebat. (4) Quum autem Aristonymus de his Athenas renunciasset, Athenienses ad bellum Scionæ inferendum confestim erant parati. Lacedæmonii vero legatis missis, dicebant ipsos fœdera violaturos, urbemque sibi vendicabant, fidem Brasidæ habentes, et parati erant iudicio de ipsa disceptare. (5) Illi vero iudicii quidem periculum adire non volebant, sed primo quoque tempore bellum facere, rem ira dignam censentes, si jam vel insularum incolæ hoc sibi sumerent, ut a se defectionem faciendam putarent, terrestri Lacedæmoniorum potentia nihil ipsis profutura freti. (6) Et vero etiam de defectione res ita potius habebat, ut Athenienses contendebant; duobus enim diebus post factas inducias Scionæi defecerant. Confestim autem in Cleonis sententiam decretum fecerunt, ut expugnarentur et occiderentur Scionæi; et cetera quiescentes ad hoc se præparabant.

CXXIII. Interea vero Mende urbs deficit ab iis, sita in Pallene, Eretriensium colonia. Brasidas autem ipsos in fidem suam recepit, non existimans se injuste facere, quod Mendæi induciarum factarum tempore aperte ad se accessissent; habebat enim et ipse, quæ vicissim crimini daret Atheniensibus de fœderibus violatis. (2) Quamobrem etiam Mendæi magis rem ausi sunt, tum quia propensum Brasidæ animum videbant, ejus conjecturam facientes ex ipsa Scione, quia eam non prodebat, tum etiam, quia, qui prodicionem apud ipsos moliebantur, et pauci erant, et quum rem moliri cœpissent, non amplius intermiserant, sed sibi ipsis, si patefacti essent, metuebant et vi cogérant multitudinem contra ejus sententiam. (3) Athenienses autem quum protinus hæc accepissent, multo magis irritati se adversus utramque civitatem instruebant. (4) Et Brasidas quum infestum ipsorum classis adventum expectaret, Scionæorum et Mendæorum liberos et conjuges in Chalcidicam Olynthum subduxit, et ad ipsos misit quingentos gravis armaturæ milites Peloponnesios et trecentos peltatos Chalcidenses, cum Polydamida universorum præfecto. Atque hi quidem, ut Atheniensibus propediem adfuturis, res suas communiter adornabant.

CXXIV. Brasidas vero et Perdiccas interea copiis junctis bellum Arrhibæo rursus ad Lyncum intulerunt. Et ducebant hic quidem copias Macedonum, quibus imperabat, et Græcorum in Macedonia habitantium milites, ille vero præter Peloponnesiorum quos illic reliquos habebat, Chalcidenses et Acanthios et ex aliis populis pro ejusque facultate. Universarum autem Græcarum copiarum gravis armaturæ erant fere tria millia, equites vero universi, qui sequebantur, Macedonum cum Chalcidensibus erant paulo minus mille, et barbarorum alia manus permulta. (2) Quum autem in Arrhibæi regionem irrupissent, et Lyncestas castra sibi opposita habentes invenissent, ipsi quoque castra illis opposita fecerunt. (3) Et quum pedites quidem utrinque collem haberent et medium spacium planum esset, equites huc decurrentes, utrinque primum equestre prælium

σίδας καὶ ὁ Περδίκκας, προσελθόντων πρότερον ἀπὸ τοῦ λόφου μετὰ τῶν ἱππέων τῶν Λυγκηστῶν ὀπλιτῶν καὶ ἐτοίμων ὄντων μάχεσθαι, ἀντεπαγαγόντες καὶ αὐτοὶ ξυνέβαλον, καὶ ἔτρεψαν τοὺς Λυγκηστάς, καὶ πολλοὺς μὲν διέφθειραν, οἱ δὲ λοιποὶ διαφεύγοντες πρὸς τὰ μετέωρα ἡσύχαζον. (4) Μετὰ δὲ τοῦτο τροπαῖον στήσαντες δύο μὲν ἢ τρεῖς ἡμέρας ἐπέσχον, τοὺς Ἰλλυριοὺς μένοντες, οἱ ἔτυχον τῷ Περδίκκᾳ μισθοῦ μέλλοντες ἤξειν· ἔπειτα ὁ Περδίκκας ἐβούλετο προΐεναί ἐπὶ τὰς τοῦ Ἀρριβαίου κόμας καὶ μὴ καθῆσθαι, Βρασιδάς δὲ τῆς τε Μένδης περιορώμενος μὴ τῶν Ἀθηναίων πρότερον ἐπιπλευσάντων τι πάθη, καὶ ἅμα τῶν Ἰλλυριῶν οὐ παρόντων, οὐ πρόθυμος ἦν, ἀλλὰ ἀναχωρεῖν μᾶλλον.

CXXV. Καὶ ἐν τούτῳ διαφερομένων αὐτῶν ἠγγέλθη, ὅτι οἱ Ἰλλυριοὶ μετ' Ἀρριβαίου προδόντες Περδίκκᾳ γεγέννηται· ὥστε ἤδη ἀμφοτέροις μὲν δοκοῦν ἀναχωρεῖν διὰ τὸ δέος αὐτῶν ὄντων ἀνηρώπων μαχιμῶν, κυρωθὲν δὲ οὐδὲν ἐκ τῆς διαφορᾶς ὀπηνίκα χρῆ ὄρμᾶσθαι, νυκτός τε ἐπιγενομένης, οἱ μὲν Μακεδόνες καὶ τὸ πλῆθος τῶν βαρβάρων εὐθύς φοβηθέντες, ὅπερ φιλεῖ μεγάλη στρατοπέδα ἀσαφῶς ἐκπλήγηυσθαι, καὶ νομίσαντες πολλαπλασίους μὲν ἢ ἦλθον ἐπιέναι, ὅσον δὲ οὐπω παρεῖναι, καταστάντες ἐς αἰφνίδιον φυγὴν ἐχώρουν ἐπ' οἴκου, καὶ τὸν Περδίκκᾳ τὸ πρῶτον οὐκ αἰσθανόμενον, ὡς ἔγνω, ἠνάγκασαν πρὶν τὸν Βρασιδᾶν ἰδεῖν (ἀποθῆν γὰρ πολλὴ ἀλλήλων ἐστρατοπεδεύοντο) προαπελθεῖν. (2) Βρασιδάς δὲ ἅμα τῇ ἔφ' ὡς εἶδε τοὺς Μακεδόνας προκεχωρηκότας τοὺς τε Ἰλλυριοὺς καὶ τὸν Ἀρριβαῖον μέλλοντας ἐπιέναι, ξυναγαγὼν καὶ αὐτὸς ἐς τετράγωνον τάξιν τοὺς ὀπλίτας καὶ τὸν ψιλὸν ὄμιλον ἐς μέσον λαθὼν διενοεῖτο ἀναχωρεῖν. (3) Ἐκδρόμοις δέ, εἴ πη προσβάλλοιεν αὐτοῖς, ἔταξε τοὺς νεωτάτους, καὶ αὐτὸς λογάδας ἔχων τριακσίους τελευταῖος γνώμην εἶχεν ὑποχωρῶν τοῖς τῶν ἐναντίων πρώτοις προσκείμενοῖς ἀνθιστάμενος ἀμύνεσθαι. (4) Καὶ πρὶν τοὺς πολεμίους ἐγγυς εἶναι, ὡς διὰ ταχέων παρελεύσατο τοῖς στρατιώταις τοιαύτα.

CXXVI. « Εἰ μὲν μὴ ὑπόπτειον, ἄνδρες Πελοποννήσιοι, ὑμᾶς τῷ τε μεμονωμένῳ καὶ ὅτι βάρβαροι οἱ ἐπιόντες καὶ πολλοὶ ἐκπλήξιν ἔχειν, οὐκ ἂν ὁμοίως διδαχὴν ἅμα τῇ παρακλεῦσαι ἐποιοῦμένη· νῦν δὲ πρὸς μὲν τὴν ἀπόλειψιν τῶν ἡμετέρων καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων βραχεῖ ὑπομνήματι καὶ παραινέσει τὰ μέγιστα πειράσασθαι πείθειν. (2) Ἀγαθοῖς γὰρ εἶναι ὑμῖν προσήκει τὰ πολέμια οὐ διὰ ξυμμάχων παρουσίαν ἐκάστοτε ἀλλὰ δι' οἰκίαν ἀρετὴν, καὶ μηδὲν πλῆθος τεροφῆσθαι ἐτέρων, οἱ γε μηδὲ ἀπὸ πολιτείων τοιοῦτων ἤκετε, ἐν αἷς οὐ πολλοὶ ὀλίγων ἄρχουσιν, ἀλλὰ πλειόνων μᾶλλον ἐλάσσους, οὐκ ἄλλω τινὶ κτησάμενοι τὴν δυναστείαν ἢ τῷ μαχόμενοι κρατεῖν. (3) Βαρβάρους δέ, οὓς νῦν ἀπειρία δέδιτε, μαθεῖν χρῆ, ἔξ ὧν τε προηγώνισθε τοῖς Μακεδόσιν αὐτῶν καὶ ἀφ' ὧν ἐγὼ εἰκάζω τε καὶ ἄλλων ἀκοῆ ἐπίσταμαι, οὐ δεινούς ἐσομένους. (4) Καὶ γὰρ ὅσα μὲν τῷ ὄντι ἀσθενῆ ὄντα

commiserunt, deinde vero et Brasidas et Perdiccas, quum Lyncestarum gravis armaturæ milites cum equitibus ex suo colle priores processissent, et ad proelium committendum essent parati, et ipsi vicissim suis copiis adversus eos productis conflixerunt et Lyncestarum fugarunt, et multos quidem interfecerunt, ceteri vero in editiora loca fuga perlapsi quiescebant. (4) Postea vero erecto tropæo biduum triduumve substiterunt opperientes Illyrios, qui a Perdicca mercede conducti tum forte venturi erant; deinde Perdiccas adversus Arrhibæi pagos progredi, neque desiderare volebat, Brasidas vero de Mende sollicitus, ne si prius Athenienses infesta classe illuc appulissent, aliquam cladem acciperet, et simul quod Illyrii non adessent, non ad progrediendum, sed ad regrediendum potius erat animo paratus.

CXXV. Interea vero dum ipsi inter se contendunt, nunciatum est Illyriis, prodito Perdicca, cum Arrhibæo se conjunxisse. Quare quum utrisque propter eorum metum, quod essent homines bellicosi, recedere jam placeret, sed a contentione nihil certi constitutum esset, quando inde discedendum esset, quumque nox intervenisset, Macedones quidem et barbarorum multitudo, subito timore percussi, id quod magnis exercitibus contingere consuevit, ut incertis de causis animis consternerentur, et existimantes, longe plures hostes contra se venire, quam reapse veniebant, ac jam jamque adfere, se in repentinam fugam conjicientes domum tendebant, et Perdiccam, qui rem initio non senserat, ubi rescivit, antequam Brasidam videret (alter enim ab altero castra valde procul habebat), ocius abire coegerunt. (2) Brasidas vero simul ac dies illuxit, quum animadvertisset Macedones jam discessisse, atque Illyrios et Arrhibæum contra se venturos, ipse quoque gravis armaturæ militibus in agmen quadratum coactis et levis armaturæ militibus in medium agmen receptis recedere cogitabat. (3) Juniores autem disposuit ad excursions faciendas, siqua hostes se invaderent, ipse vero cum delecta trecentorum manu in animo habebat postremus subsequens et hostium primis, qui impressionem in suos facturi erant, resistens se defendere. (4) Et antequam hostes appropinquarent, pro temporis angustiis milites suos adhortatus est his fere verbis :

CXXVI. « Nisi ego suspicarer, viri Peloponnesii, terrore vos esse percussos, tum quod soli derelicti simus, tum etiam quod barbari sunt iique magno numero, qui contra nos veniunt, non item vos docerem pariter in adhortando; nunc vero quod ad nostrorum desertionem et ad hostium multitudinem attinet, vobis, quæ maxima sunt, brevi admonitione et adhortatione persuadere conabor. (2) Strenuos enim vos esse in rebus bellicis convenit non propter socios, quoties adsunt, sed propter propriam virtutem, nec ullam aliorum multitudinem extimescere, quippe qui venitis ex ejusmodi rebus publicis, in quibus non multi paucis, sed potius pauciores pluribus imperant, nulla illi alia ratione principatum adepti, quam preliando superantes. (3) Barbaros autem, quos nunc propter ignoratorem formidatis, quum ex certaminibus, quæ antea cum iis inter illos, qui Macedones sunt, habuistis, tum ex iis, quæ ego partim conjectura, partim fama intelligo, scire debetis non fore formidabiles. (4)

τῶν πολεμίων δόκητιν ἔχει ἰσχύος, διδαχὴ ἀληθῆς προσγενομένη περὶ αὐτῶν ἐθάρσυνε μᾶλλον τοὺς ἀμυνομένους· οἷς δὲ βεβαίως τι πράσσειν ἀγαθόν, μὴ προειδώς τις ἂν αὐτοῖς τολμηρότερον προσφέρειτο. (5) Οὗτοι δὲ τὴν μέλλησιν μὲν ἔχουσι τοῖς ἀπειροῖς φοβερὰν· καὶ γὰρ πλήθει ὄλωις δεινοὶ καὶ βοῆς μεγέθει ἀφώρητοι, ἥ τε διὰ κενῆς ἐπανάσεις τῶν ὅπλων ἔχει τινὰ δῆλωσιν ἀπειλῆς. Προσμιᾶται δὲ τοῖς ὑπομένουσιν αὐτὰ οὐχ ὁμοῖοι· οὔτε γὰρ τάξιν ἔχοντες αἰσχυνθεῖεν ἂν λιπεῖν τινὰ χώραν βιαζόμενοι, ἥ τε φυγῇ καὶ ἡ ἐφοδὸς αὐτῶν ἴση ἔχουσα δόξαν τοῦ καλοῦ ἀνεξέλεγκτον καὶ τὸ ἀνδρεῖον ἔχει. Αὐτοκράτωρ δὲ μάχῃ μάλιστα ἂν καὶ πρόφρασιν τοῦ σώζεσθαι τινι πρεπόντως πορίσειεν. Τοῦ τε ἐς χειρὰς ἐλθεῖν πιστότερον τὸ ἐκφοβήσειεν ὑμᾶς ἀκινδύνως ἠγούνται· ἐκείνῳ γὰρ ἂν πρὸ τούτου ἐχρῶντο. (6) Σαφῶς τε πᾶν τὸ προϋπάρχον δεινὸν ἀπ' αὐτῶν δρᾶτε ἔργῳ μὲν βραχὺ ὄν, ὅψι δὲ καὶ ἀκοῇ κατασπέρχον. Ὁ ὑπομεινάντες ἐπιφερόμενον, καὶ ὅταν καιρὸς ἦ, κόσμῳ καὶ τάξει αὐθις ὑπαγαγόντες, ἐς τε τὸ ἀσφαλὲς θάσσον ἀφίξεσθε, καὶ γνῶσεσθε τὸ λοιπὸν ὅτι οἱ τοιοῦτοι ὄγλοι τοῖς μὲν τὴν πρώτην ἐφοδὸν δεξαμένοι ἀποθῆν ἀπειλαῖς τὸ ἀνδρεῖον μελλήσει ἐπικομπῶσιν, οἱ δ' ἂν εἴξωσιν αὐτοῖς, κατὰ πόδας τὸ εὐψυχον ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ὄξει ἐνδείκνυνται. »

CXXVII. Τοιαῦτα ὁ Βρασίδας παραινέσας ὑπέγηε τὸ στρατεύμα. Οἱ δὲ βάρβαροι ἰδόντες πολλῇ βοῇ καὶ θορόδῳ προσέκειντο, νομίσαντες φεύγειν τε αὐτὸν καὶ καταλαβόντες διαφθεῖρουν. (2) Καὶ οἷς αὐτοῖς αἶ τε ἐκδρομαὶ ὅπῃ προσπίπτουεν ἀπήντων, καὶ αὐτὸς ἔχων τοὺς λογάδας ἐπικειμένους ὑφίστατο, τῇ τε πρώτῃ ὀρμῇ παρὰ γνώμην ἀντέστησαν καὶ τὸ λοιπὸν ἐπιφερόμενους μὲν δεχόμενοι ἠμύοντο ἡσυχάζοντων δὲ αὐτοὶ ὑπεχώρουν, τότε δὴ τῶν μετὰ τοῦ Βρασίδου Ἑλλήνων ἐν τῇ εὐρυχωρίᾳ οἱ πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἀπέσχοτο, μέρος δέ τι καταλιπόντες αὐτοῖς ἐπακολουθοῦν προσβάλλειν, οἱ λοιποὶ χωρήσαντες δρόμῳ ἐπὶ τε τοὺς φεύγοντας τῶν Μακεδόνων, οἷς ἐντύχοιεν, ἔκτεινον, καὶ τὴν ἐσβολὴν, ἥ ἐστὶ μετὰ δύοιν λόφοιν στενὴ ἐς τὴν Ἀρριβαίου, φθάσαντες προκατέλαβον, εἰδότες οὐκ οὔσαν ἄλλην τῷ Βρασίδα ἀναχώρησιν. Καὶ προσιόντος αὐτοῦ ἐς αὐτὸ ἦδη τὸ ἄπορον τῆς ὁδοῦ κυκλοῦνται οἷς ἀποληψόμενοι.

CXXVIII. Ὁ δὲ γνοὺς προεῖπε τοῖς μεθ' αὐτοῦ τριακσίαις, ὃν ᾤετο μᾶλλον ἂν εἰλεῖν τῶν λόφων, χωρήσαντας πρὸς αὐτὸν δρόμῳ, ὡς τάχιστα ἕκαστος δύναται, ἄνευ τάξεως, πειρᾶσαι ἀπ' αὐτοῦ ἐκκροῦσαι τοὺς ἦδη ἐπιόντας βαρβάρους, πρὶν καὶ τὴν πλεῖονα κύκλωσιν σφῶν αὐτόσε προσμιᾶται. (2) Καὶ οἱ μὲν προσπεσόντες ἐκράτησάν τε τῶν ἐπὶ τοῦ λόφου, καὶ ἡ πλεῖον ἦδη στρατιὰ τῶν Ἑλλήνων ῥῆον πρὸς αὐτὸν ἐπορεύοντο· οἱ γὰρ βάρβαροι καὶ ἐφοβήθησαν τῆς τροπῆς αὐτοῖς ἐνταῦθα γενομένης σφῶν ἀπὸ τοῦ μετώρου, καὶ ἐς τὸ πλεῖον οὐκέτ' ἐπηκολούθουν, νομίζοντες καὶ ἐν μεθορίαις εἶναι αὐτοὺς ἦδη καὶ διαπεφευγένας. (3)

Etenim quæcumque in hostibus quum re vera infirma sint, roboris tamen speciem habent, si vera de illis experientia accedat, adversarios magis confirmant; quibus vero aliqua fortitudo constanter adest, si quis eam ante non noverit, in eos audacius feratur. (5) Isti vero quamdiu nondum proelium ineunt, illis sunt formidabiles, qui eos non sunt experti; nam et ipso multitudinis aspectu sunt terribiles, et vociferationis magnitudine sunt intolerabiles, et inanis illa armorum concussio quandam minarum significationem habet. Sed in ipso conflictu adversus eos, qui res istas fortiter sustinent, haud tales se præstant; quum enim nullum ordinem habeant, haudquaquam eos pudebit locum deserere, si premantur, et quum fuga æque honesta et gloriosa ipsis videatur atque aggressio, etiam fortitudinem relinquunt incertam. Pugna autem, in qua unusquisque rem arbitratu suo gerit, cuivis etiam salutis sub decora specie quærendæ occasione facillime præbeat. Tutiusque existimant, nos sine periculo suo terrefacere, quam nobiscum ad manus venire; alioquin enim hac potius quam illa ratione utentur. (6) Denique quicquid terroris haecenus vobis ab iis incussum est, manifeste videtis re quidem ipsa leve esse, sed aspectu tantum et auditu incessere. Quod ingruens si sustinueritis, et quum tempus fuerit, militari disciplina ordinibusque servatis, retro vos subdixeritis, et in loca tuta citius pervenietis, et cognoscetis in posterum, huiusmodi turbas illis quidem, qui primum impetum sustinuerint, inani minarum strepitu fortitudinem ante conflictum eminus ostentare, illis vero, qui ipsis cesserint, animi strennitatem non nisi insequentes citra periculum acres exhibere. »

CXXVII. Brasidas suos his verbis adhortatus, exercitum pedetentim reducebat. Barbari autem hoc animadverso magna vociferatione ac tumultu ingruerant, existimantes eum fugere, et a se, si eum asscuti essent, interfectum iri. (2) Sed quum et excursores, quacunque impressionem facerent, iis occurrerent, et ipse cum delecta manu eos invadentes sustineret, ac præter ipsorum opinionem adversus primum impetum restitissent, et quum deinceps ipsorum quidem irruentium impetum excipientes propulsarent, ipsis vero cessantibus pedem referrent, tunc vero plerique barbarorum a Græcis, qui cum Brasida in locis patentibus erant, abstinerunt, sed quadam suarum copiarum parte relicta, quæ eos abeuntes insectaretur, ceteri cursu contenderunt in fugientes Macedones, quorum ut in quemque incidabant, eum trucidabant, et angustas fauces inter duos colles sitas, qua patet aditus in Arrhibæi fines, ocius præoccuparunt, quia sciebant, nullam aliam esse viam, qua Brasidas se recipere posset. Atque quum accederet jam ad ipsam transitu difficultatem ut intercepturi circumstissent.

CXXVIII. Ille vero, hac re cognita, trecentis illis, quos secum ducebat, præcepit, ut in eum collem, quem facilius a se captum iri putabat, cursu contententes, quanta maxima quisque celeritate posset, nullo ordine servato barbaros jam contra se venientes illinc deturbare conarentur, priusquam major numerus barbarorum, qui suos circumventurus erat, eo conflueret. (2) Atque illi quidem eos qui in colle erant, impressione facta superarunt, atque reliquos Græcorum exercitus in eum collem jam facilius ibat; barbari enim territi sunt, suis illic in fugam ex editiore loco dejectis, nec ulterius Græcos sunt persecuti, quod eos in agri amici confiniis jam esse, et evasisse arbitrantur. (3)

Βρασιδάς δὲ ὡς ἀντελάβετο τῶν μετεώρων, κατὰ ἀσφάλειαν μᾶλλον ἰὼν αὐθημερὸν ἀφικνεῖται ἐς Ἄρμισσαν πρῶτον τῆς Πελοπόννησου ἀρχῆς. (4) Καὶ αὐτοὶ ὀργιζόμενοι οἱ στρατιῶται τῇ προαναχωρήσει τῶν Μακεδόνων, ὅσοις ἐνέτυχον κατὰ τὴν ὁδὸν ζεύγεσιν αὐτῶν βοεικοῖς, ἢ εἴ τι τι σκευεὶ ἐκπεπρωκότι, οἷα ἐν νυκτερινῇ καὶ φοβερᾷ ἀναχωρήσει εἰκὸς ἦν ζυμβῆναι, τὰ μὲν ὑπολόουτες κατέκοπτον, τῶν δὲ οἰκείωσιν ἐπιουῶντο. (5) Ἀπὸ τούτου τε πρῶτον Πελοπόννησος Βρασιδᾶν τε πολέμιον ἐνόμισε καὶ ἐς τὸ λοιπὸν Πελοποννησίων τῇ μὲν γνώμῃ δι' Ἀθηναίους οὐ ζήτησεν μῖσος εἶχεν, τῶν δὲ ἀναγκάων ζυμφορῶν διαναστὰς ἐπρασεν ὅτι τρώπῃ τάχιστα τοῖς μὲν ζυμβήσεται τῶν δὲ ἀπαλλάξεται.

CXXIX. Βρασιδάς δὲ ἀναχωρήσας ἐκ Μακεδονίας ἐς Τορώνην καταλαμβάνει Ἀθηναίους Μένδην ἤδη ἔχοντας, καὶ αὐτοῦ ἡσυχάζων ἐς μὲν τὴν Παλλήνην ἀδύνατος ἤδη ἐνόμιζεν εἶναι διαβάς τιμωρεῖν, τὴν δὲ Τορώνην ἐν φυλακῇ εἶχεν. (2) Ὑπὸ γὰρ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῖς ἐν τῇ Λύκῃ ἐξέπλευσαν ἐπὶ τε τὴν Μένδην καὶ τὴν Σκιώνην οἱ Ἀθηναῖοι, ὥσπερ παρεσκευάζοντο, ναυσι μὲν πεντήκοντα, ὧν ἦσαν δέκα Χίαι, ὀπλίταις δὲ χιλίοις ἑαυτῶν καὶ τοξόταις ἑξακοσίοις καὶ Θραξὶ μισθοῦ τοῖς χιλίοις καὶ ἄλλοις τῶν αὐτόθεν ζυμμάχων πελοποννησίων· ἐστρατήγει δὲ Νικίας ὁ Νικηράτου καὶ Νικόστρατος ὁ Διτρέφους. (3) Ἄρναντες δὲ ἐκ Ποτιδαίας ταῖς ναυσὶ καὶ σχόντες κατὰ τὸ Ποσειδώνιον ἐχώρου ἐς τοὺς Μενδαίους. Οἱ δ' αὐτοὶ τε καὶ Σκιωναίων τριακόσιοι βεβοηθηκότες Πελοποννησίων τε οἱ ἐπικούροισι, ζύμπαντες δὲ ἑπτακόσιοι ὀπλίται, καὶ Πολυδαμίδας ὁ ἀρχὼν αὐτῶν, ἔτυχον ἐξεστρατοπεδευμένοι ἕξω τῆς πόλεως ἐπὶ λόφου καρτεροῦ. (4) Καὶ αὐτοῖς Νικίας μὲν Μεθωναίους τε ἔχων εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ψιλούς καὶ λογάδας τῶν Ἀθηναίων πεπλιτῶν ἐξήκοντα καὶ τοὺς τοξότας ἅπαντας κατὰ ἀτραπὸν τινα τοῦ λόφου περιώρμενος προσβῆναι, καὶ τραυματιζόμενος ὑπ' αὐτῶν, οὐκ ἠδυνήθη βιάσασθαι· Νικόστρατος δὲ ἄλλῃ ἐφόδῳ ἐκ πλείονος παντὶ τῷ ἄλλῳ στρατοπέδῳ ἐπιὼν τῷ λόφῳ ὄντι δυσπροσβάτῳ καὶ πάνυ ἐθορυβήθη, καὶ ἐς ὀλίγον ἀφίκετο πᾶν τὸ στρατεύμα τῶν Ἀθηναίων νικηθῆναι. (5) Καὶ ταύτη μὲν τῇ ἡμέρᾳ, ὡς οὐκ ἐνέδοσαν οἱ Μενδαῖοι καὶ οἱ ζύμμαχοι, οἱ Ἀθηναῖοι ἀναχωρήσαντες ἐστρατοπεδεύσαντο, καὶ οἱ Μενδαῖοι νυκτὸς ἐπελθούσης ἐς τὴν πόλιν ἀπῆλθον.

CXXX. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι περιπλεύσαντες ἐς τὸ πρὸς Σκιώνης τὸ τε προάσπειον εἶλον καὶ τὴν ἡμέραν ἅπασαν ἐδέχον τὴν γῆν οὐδενὸς ἐπεξιόντος (ἦν γὰρ τι καὶ στασιασμοῦ ἐν τῇ πόλει), οἱ δὲ τριακόσιοι τῶν Σκιωναίων τῆς ἐπιούσης νυκτὸς ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου. (2) Καὶ τῇ ἐπιγιγνομένῃ ἡμέρᾳ Νικίας μὲν τῷ ἡμίσει τοῦ στρατοῦ προῖον ἄμα ἐς τὰ μεθόρια τῶν Σκιωναίων τὴν γῆν ἐδήου, Νικόστρατος δὲ τοῖς λοιποῖς κατὰ τὰς ἄνω πύλας, ἢ ἐπὶ Ποτιδαίας ἔρχονται, προσεκάθητο τῇ πόλει. (3) Ὁ δὲ Πολυδαμίδας ἔτυχε γὰρ ταύτῃ τοῖς Μενδαίοις καὶ ἐπικούροις ἐντὸς

Brasidas autem, ubi loca superiora nactus est, iter tutius faciens, eodem die primum pervenit Armissam in Perdicæ imperio. (4) Ipsique milites irati, quod Macedones priores recesserant, ut in quæque incidabant inter eundem vel plaustra boum, quæ ad illos pertinebant, vel sarcinas, si quæ deciderant, ut in nocturno et pavoris pleno receptu contigisse credibile erat, illa quidem concidebant solventes, has vero sibi vendicabant. (5) Atque hinc primum Perdicæas Brasidam hostem iudicavit, et in posterum animo concepit odium in Peloponnesios, non consuetum in eum quidem propter Athenienses, sed necessariis suis commodis derelictis agebat, quo modo quam primum cum illis quidem compositionem faceret, ab his vero dissociaretur.

CXXIX. Brasidas vero ex Macedonia Toronen reversus, offendit Menden ab Atheniensibus jam occupatam. Ibi que subsidens in Pallenen quidem propter virium imbecillitatem ad opem ferendam tunc se trajicere non posse ducebat, sed Toronen presidio tuebatur. (2) Nam sub idem tempus, quo res apud Lyncum gestæ sunt, Athenienses navalem expeditionem adversus Menden et Scionen susceperunt, ad quam se prius accingebant, cum quinquaginta navibus, quarum decem erant Chiæ, et cum mille gravis armaturæ militibus de suis popularibus, et sexcentis sagittariis, et mille Thracibus mercede conductis, aliisque peltatis, quos illinc ex suis sociis collegerant; præerat autem Nicias Nicærat, et Nicostratus Diitrephes filius. (3) Quum autem a Potidæa cum classe solvissent, et ad eam partem appulissent, ubi erat Neptuni templum, adversus Mendæos contendeabant. Hi autem et ipsi et Scionæorum trecenti, qui iis auxilio venerant, et Peloponnesiorum auxiliarii milites, universi septingenti gravis armaturæ milites, et Polydamidas ipsorum dux, extra urbem in colle natura munito castra posuerant. (4) Et Nicias quidem cum centum et viginti Methonæis expeditis et delectis sexaginta gravis armaturæ militibus Atheniensibus omnibusque sagittariis, quos secum ducebat, per quandam collis semitam ad illos accedere conatus, sed ab iis vulneratus, deturbare eos vi non potuit; Nicostratus vero quum alio itinere a longiore intervallo cum omni reliquo exercitu collem accessu difficilem subiret, vehementissime conturbatus est paulumque abfuit, quin totus Atheniensium exercitus vinceretur. (5) Atque eo quidem die, quum Mendæi eorumque socii loco non cessissent, Athenienses illinc regressi castra metati sunt, et Mendæi quum nox advenisset, in urbem abierunt.

CXXX. Postridie vero Athenienses quidem classe circumvecti ad eam partem, quæ Scionen spectabat, et suburbana ceperunt, totumque diem illum in agro vastando consumerunt, nullo contra prodeunte (erat enim et nonnihil seditionis intra urbem), illi vero trecenti Scionæi proxima nocte domum abierunt. (2) Postridie autem Nicias quidem eodemque tempore cum dimidio copiarum parte ad confinia progressus Scionæorum agrum vastabat, Nicostratus vero cum reliquis copiis a superioribus portis, qua Potidæam itur, urbem obsidebat. (3) Polydamidas autem (forte enim ad hanc urbis partem intra muros stationem habebant Men-

τοῦ τείχους τὰ ὅπλα κείμενα) διατάσσει τε ὡς ἐς μάχην, καὶ παρήγει τοῖς Μενδαίοις ἐπεξίεναί. (4) Καὶ τινος αὐτῶ τῶν ἀπὸ τοῦ δήμου ἀντεϊπόντος κατὰ τὸ στασιατικὸν ὅτι οὐκ ἐπέξειον οὐδὲ δόειτο πολεμεῖν, καὶ ὡς ἀντεῖπεν ἐπισπασθέντος τῇ χειρὶ ὑπ' αὐτοῦ καὶ θορυβηθέντος, ὃ δῆμος εὐθὺς ἀναλαβὼν τὰ ὅπλα περιοργῆς ἐχώρει ἐπὶ τὴν Πελοποννησίους καὶ τοὺς τὰ ἐναντία σφίσι μετ' αὐτῶν πράξαντας. (5) Καὶ προσπεσόντες τρέπουσιν, ἅμα μὲν μάχῃ αἰφνιδίῳ, ἅμα δὲ τοῖς Ἀθηναίοις τῶν πυλῶν ἀνοιγομένων φοβηθέντων· ὤθησαν γὰρ ἀπὸ προειρημένου τινος αὐτοῖς τὴν ἐπιχειρήσιν γενέσθαι. (6) Καὶ οἱ μὲν ἐς τὴν ἀκρόπολιν, ὅσοι μὴ αὐτίκα διεφθάρησαν, κατέφυγον, ἦνπερ καὶ τὸ πρότερον αὐτοὶ εἶχον· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι (ἤδη γὰρ καὶ ὁ Νικίας ἐπαναστρέψας πρὸς τῇ πόλει ἦν) ἐσπεσόντες ἐς τὴν Μένδην πόλιν ἅτε οὐκ ἀπὸ ξυμβάσεως ἀνοιχθεῖσαν ἀπάσῃ τῇ στρατιᾷ, ὡς κατὰ κράτος ἐλόντες διήρπασαν, καὶ μόλις οἱ στρατηγοὶ κατέσχον ὥστε μὴ καὶ τοὺς ἀνθρώπους διαφθερέσθαι. (7) Καὶ τοὺς μὲν Μενδαίους μετὰ ταῦτα πολιτεύειν ἐκέλευον ὥσπερ εἴωθεσαν, αὐτοὺς κρίναντας ἐν σφίσι αὐτοῖς εἴ τινας ἡγῶνται αἰτίους εἶναι τῆς ἀποστάσεως· τοὺς δ' ἐν τῇ ἀκρόπολει ἀπετείχισαν ἑκατέρωθεν τείχει ἐς θάλασσαν, καὶ φυλακὴν ἐπεκαθίσαντο. Ἐπειδὴ δὲ τὰ περὶ τὴν Μένδην κατέσχον, ἐπὶ τὴν Σκίωνν ἑχώρου.

CXXXI. Οἱ δὲ ἀντεπεξελθόντες αὐτοὶ καὶ Πελοποννήσιοι ἰδρῦθησαν ἐπὶ λόφου καρτεροῦ πρὸ τῆς πόλεως, ὃν εἰ μὴ ἔλοιεν οἱ ἐναντίοι, οὐκ ἐγίνετο σφῶν περιτείχισις. (2) Προσβαλόντες δ' αὐτῶ κατὰ κράτος οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ μάχῃ ἐκχρούσαντες τοὺς ἐπόντας, ἐστρατοπεδεύσαντο τε καὶ ἐς τὸν περιτειχισμὸν τροπαῖον στήσαντες παρεσκευάζοντο. (3) Καὶ αὐτῶν οὐ πολλὸ ὕστερον ἤδη ἐν ἔργῳ ὄντων οἱ ἐκ τῆς ἀκροπόλεως ἐν τῇ Μένδῃ πολιορκούμενοι ἐπίκουροι βιασάμενοι παρὰ θάλασσαν τὴν φυλακὴν νυκτὸς ἀφικνοῦνται, καὶ διαφυγόντες οἱ πλείστοι τὸ ἐπὶ τῇ Σκίωνῃ στρατόπεδον ἐσῆλθον ἐς αὐτήν.

CXXXII. Περιτειχιζομένης δὲ τῆς Σκίωνης Περδίκκας τοῖς τῶν Ἀθηναίων στρατηγοῖς ἐπικηρυκευσάμενος ὁμολογίαν ποιεῖται πρὸς τοὺς Ἀθηναίους διὰ τὴν τοῦ Βρασιδίου ἔχρῃον περὶ τῆς ἐκ τῆς Λύγκου ἀναχωρήσεως, εὐθὺς τότε ἀρξάμενος πράσσειν. (2) Καὶ ἐτύγγαχε γὰρ τότε Ἰσαγόρας ὁ Λακεδαιμόνιος στρατιᾶν μέλλων πεζῇ πορεύσειν ὡς Βρασίδαν· ὃ δὲ Περδίκκας ἅμα μὲν κελεύοντος τοῦ Νικίου, ἐπειδὴ ξυνεβέδηκει, ἐνδελόν τι ποιεῖν τοῖς Ἀθηναίοις βεβαίωτητος πέρι, ἅμα δ' αὐτὸς οὐκέτι βουλόμενος Πελοποννησίους ἐς τὴν αὐτοῦ ἀφικνεῖσθαι, παρασκευάσας τοὺς ἐν Θεσσαλίᾳ ξένους, χρώμενος αἰ τοῖς πρώτοις, διεκώλυσε τὸ στρατεύμα καὶ τὴν παρασκευήν, ὥστε μηδὲ πειρᾶσθαι Θεσσαλῶν. (3) Ἰσαγόρας μέντοι καὶ Ἀμεινίας καὶ Ἀριστεύς αὐτοῖ τε ὡς Βρασίδαν ἀφίκοντο, ἐπίδειν πεμψάντων Λακεδαιμονίων τὰ πράγματα, καὶ τῶν ἡβόντων αὐτῶν παρανόμους ἄνδρας ἐξῆγον ἐκ Σπάρτης ὥστε τῶν πό-

dae et auxiliarii) eos ut ad praelium instruit, et Mendæis suadebat, ut eruptionem facerent. (4) Et quum quidam e populo ob seditionis studium ei contradixisset, nec eruptionem se facturum nec proelio opus ducere, quumque, simul atque contradixit, ab ipso manu pertractus ac perturbatus esset, populus ira protinus incensus armis sumptis tendit quum in Peloponnesios, tum in eos, qui cum ipsis contra se egerant. (5) Impetuque facto in fugam eos vertunt tum ob repentinum certamen, tum ob metum Atheniensium, quibus portæ aperiebantur; existimant enim ex aliquo compacto hanc impressionem ab illis in se factam esse. (6) Atque illi quidem, quotquot non statim cæsi sunt, in arcem confugerunt, quam ipsi etiam antea tenebant; Athenienses vero (jam enim et Nicias reversus ad urbem erat) cum omnibus copiis irruentes in urbem Menden, quippe quæ non ex conventu aperta esset, eam ut expugnatam diriperunt, et æge duces cohibere potuerunt milites, quin homines etiam trucidarent. (7) Et Mendæos quidem jubent eodem reipublicæ statu uti, quo consueverant, ita tamen, ut ipsi inter se questionem haberent, si quos defectionis auctores fuisse censerent; illos vero, qui in arce erant, muro utrinque usque ad mare ducto circumvallarunt, et præsidium in eo imposuerunt. Postquam autem Menden in suam potestatem redegerunt, adversus Scionem iverunt.

CXXXI. Oppidani vero quum ipsi, tum Peloponnesii, obviam illis progressi, in colle natura munito ante urbem conseruerunt, quem si non occuparent, hostes ipsos circumvallare non poterant. (2) Athenienses autem eum strenue aggressi, proelio dejectis iis, qui ibi erant, castra posuerunt et erecto tropæo se ad urbem circumvallandam parabant. (3) Nec multo post, quum in eo jam opere occuparentur, auxiliarii Peloponnesiorum milites, qui Mendæ in arce obsidebantur, superatis hostium custodibus, qui ad mare erant, noctu adveniunt, et plerique per media Atheniensium castra ad Scionen posita elapsi in eam sunt ingressi.

CXXXII. Dum autem Scione circumvallatur, Perdiccas per caduceatores, quos misit ad Atheniensium duces, compositionem cum Atheniensibus fecit, odio contra Brasidam concepto propter discussum ex Lynco, quod jam tum statim temptare cœperat. (2) Tunc enim forte Ischagoras Lacedæmonius exercitum ad Brasidam itinere pedestri deducturus erat; Perdiccas vero partim quidem Nicia jubente, ut, quando quidem compositionem fecisset, manifestam aliquam constantiæ suæ significationem Atheniensibus daret, partim vero quod et ipse Peloponnesios in suum agrum amplius venire nollet, subornatis ad id suis in Thessalia hospitibus, quod primorum semper hospitio uteretur, Peloponnesiorum copias et apparatus impedit, ita ut Thessalos ne temptare quidem voluerint. (3) Ischagoras tamen et Aminias et Aristeus quum ipsi ad Brasidam pervenerunt, a Lacedæmoniiis ad res inspiciendas missi, tum etiam eorum qui apud illos adolescentes sunt, contra leges quosdam tamquam viros

λεων ἄρχοντας καθίσταται καὶ μὴ τοῖς ἐντυχοῦσιν ἐπι-
τρέπειν. Καὶ Κλεαρίδαν μὲν τὸν Κλεωνύμου καθίστησιν
ἐν Ἀμφιπόλει, Ἐπιτελίδαν δὲ τὸν Ἡγησάνδρου ἐν
Τορώνῃ.

CXXXIII. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει Θηβαῖοι Θεσπιέων
τείχος περιεῖλον, ἐπικαλέσαντες ἀτικισμὸν, βουλόμενοι
μὲν καὶ αἰεὶ, παρεστηκὸς δὲ βῆρον ἐπειδὴ καὶ ἐν τῇ πρὸς
Ἀθηναίους μάχῃ ὅτι ἦν αὐτῶν ἄνθος ἀπολώλει. (2) Καὶ ὁ νεὸς τῆς Ἡρας τοῦ αὐτοῦ θέρους ἐν Ἀργεῖ κα-
τεκύθη, Χρυσίδος τῆς ἱερείας λύχρον τινὰ θείσης ἡμ-
μέμον πρὸς τὰ στέμματα καὶ ἐπικαταδαρθούσης, ὥστε
ἔλαθεν ἀφθόντα πάντα καὶ καταφλεγήντα. (3) Καὶ ἡ
Χρυσὶς μὲν εὐθὺς τῆς νυκτὸς δείσασα τοὺς Ἀργεῖους ἐς
Φλιουῖντα φεύγει· οἱ δὲ ἄλλην ἱέρειαν ἐκ τοῦ νόμου
τοῦ προκειμένου κατεστήσαντο Φαινίδα ὄνομα. Ἐτη
δὲ ἡ Χρυσὶς τοῦ πολέμου τοῦδε ἐπέλαβεν ὀκτώ, καὶ
ἕνατον ἐκ μέσου, ὅτε ἐπεφεύγει. (4) Καὶ ἡ Σκιώνη
τοῦ θέρους ἤδη τελευτῶντος περιετείχιστό τε παντε-
λῶς, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπ' αὐτῇ φυλακὴν καταλιπόντες
ἀνεχώρησαν τῷ ἄλλῳ στρατῷ.

CXXXIV. Ἐν δὲ τῷ ἐπιόντι χειμῶνι τὰ μὲν Ἀθη-
ναίων καὶ Λακεδαιμονίων ἡσύχαζε διὰ τὴν ἐκχειρίαν,
Μαντινῆς δὲ καὶ Τεγεᾶται καὶ οἱ ζύμμαχοι ἑκατέρων
ξυνέβαλον ἐν Λαοδικίῳ τῆς Ὀρεσθίδος, καὶ νίκη ἀμφι-
δήριτος ἐγένετο· κέρας γὰρ ἑκάτεροι τρέψαντες τὸ καθ'
αὐτοὺς τροπαῖά τε ἀμφοτέροι ἐστήσαν καὶ σκῦλα ἐς
Δελφοὺς ἀπέπεμψαν. (2) Διαφθαρέντων μέντοι πολλῶν
ἑκατέρους καὶ ἀγχιμάλου τῆς μάχης γενομένης καὶ ἀφε-
λομένης νυκτὸς τὸ ἔργον οἱ Τεγεᾶται μὲν ἐπηυλίσαντό
τε καὶ εὐθὺς ἐστήσαν τροπαῖον, Μαντινῆς δὲ ἀπεχώρη-
σάν τε ἐς Βουκολίωνα καὶ ὕστερον ἀντέστησαν.

CXXXV. Ἀπετείρασε δὲ τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος καὶ ὁ
Βρασιδάς τελευτῶντος καὶ πρὸς ἕα ἤδη Ποτιδαίας.
Προσελθὼν γὰρ νυκτὸς καὶ κλίμακα προσθείς μέχρι
μὲν τούτου ἔλαθεν· τοῦ γὰρ κώδωνος παρεχθέντος
οὕτως ἐς τὸ διάκρον, πρὶν ἐπανελθεῖν τὸν παραδιδόντα
αὐτόν, ἡ πρόσθεσις ἐγένετο· ἔπειτα μέντοι εὐθὺς αἰσθο-
μένων, πρὶν προσβῆναι, ἀπήγαγε πάλιν κατὰ τάχος
τὴν στρατιάν καὶ οὐκ ἀνέμεινεν ἡμέραν γενέσθαι. (2)
Καὶ ὁ χειμῶν ἐτελεύτα, καὶ ἕνατον ἔτος τῷ πολέμῳ
ἐτελεύτα τῷδε ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

Sparta secum eduxerunt, ut eos civitatibus praeficerent,
neque eas iis, qui forte adessent, permitterent. Et Cleari-
dam quidem Cleonymi filium Amphipoli praefecit, Epitellidam
vero Hegesandri filium Toronae.

CXXXIII. Eadem aestate Thebaei muros Thespiensium
diruerunt, crimini dantes Atticarum partium studium, quod
illi quum semper iacere vellent, tunc contigit, ut facilius
possent, postquam in pugna cum Atheniensibus commissa
omnis illorum juventutis flos peri erat. (2) Templum quoque
Junonis eadem aestate Argis crematum est, quod Chrysis
sacerdos lucernam quandam vitis admovisset incensam, et
interim somno correptus esset; unde accidit, ut ea non sen-
tiente omnia accensa conflagrarent. (3) Atque Chrysis qui-
dem metuens Argivos protinus illa nocte Phliuentem confu-
git; illi vero aliam sacerdotem, nomine Phaenidem, ex civi-
tatis instituto constituerunt. Chrysis autem octavum hujus
belli annum, et nonum medium attigerat, quum profugit. (4)
Et Scione aestate jam extrema penitus circumvallata erat, et
Athenienses praesidio adversus eam relicto cum reliquis
copiis domum abierunt.

CXXXIV. In sequente hieme Athenienses quidem et La-
cedaemonii quieverunt propter inducias; sed Mantinenses
et Tegeatae et ultrorumque socii ad Laodicium, quae est in
Oresthidae, confluerunt, et victoria anceps exstitit, utriusque
enim cornu sibi opposito in fugam verso tropaeum exere-
runt, et Delphos spolia miserunt. (2) Quum tamen utrin-
que multi caesi essent, et eventus anceps fuisset noxque
prelium diremisset, Tegeatae quidem in loco pernocitarunt,
statimque tropaeum excitarunt, Mantinenses vero ad Buc-
lionem discesserunt, et postea vicissim et ipsi tropaeum
statuerunt.

CXXXV. Eadem hieme exeunte et vere jam appropin-
quante, Brasidas Potidaeam temptavit. Quum enim noctu
accessisset et scalam muris admovisset, hactenus quidem
custodes latuit; quum erim tintinnabulum praeterisset,
ita demum ad vacuum murorum spatium inter duas sta-
tiones interjectum, antequam ille, qui tintinnabulum alteri
traditurus erat, rediisset, scalae admotae sunt, deinde tamen
quum custodes statim strepitum sensissent, priusquam ac-
cederet, exercitum celeriter retro reduxit, nec exspectavit,
donec dies illucesceret. (2) Atque haec hiems fiebatur
hujusque belli nonus annus fiebatur, quod Thucydides
conscriptit.

BIBAIION E.

LIBER V.

Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους αἱ μὲν ἐνιαυσίαι σπονδαὶ διελέλυτον μέχρι Πυθίων, καὶ ἐν τῇ ἐκεχειρίᾳ Ἀθηναῖοι Δηλίου ἀνέστησαν ἐκ Δήλου, ἡγήσασμενοι κατὰ παλαιάν τινα αἰτίαν οὐ καθαρὸς ὄντας ἱερῶσθαι, καὶ ἅμα ἑλλιπέες σφίσι εἶναι τοῦτο τῆς καθάρσεως, ἣ πρότερόν μοι δεδήλωται ὡς ἀνελόντες τὰς θήκας τῶν τεθνεώτων ὀρθῶς ἐνόμισαν ποιῆσαι. Καὶ οἱ μὲν Δῆλιοι Ἀτραμύτιον Φαρνάκου δόντος αὐτοῖς ἐν τῇ Ἀσίᾳ ὄκησαν, οὕτως ὡς ἕκαστος ὄρητο.

II. Κλέων δὲ Ἀθηναίους πείσας ἐς τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία ἐξέπλευσε μετὰ τὴν ἐκεχειρίαν, Ἀθηναίων μὲν ὀπλίτας ἔχων διακοσίους καὶ χιλίους καὶ ἱππέας τριακοσίους, τῶν δὲ ξυμμάχων πλείους, ναῦς δὲ τριάκοντα. (2) Σχῶν δὲ ἐς Σκιώνην πρῶτον ἔτι πολιορκουμένην, καὶ προσλαθὼν αὐτῶθεν ὀπλίτας τῶν φρουρῶν, κατέπλευσεν ἐς τὸν Κολοφονίον λιμένα τῶν Τορωναίων ἀπέχοντα οὐ πολὺ τῆς πόλεως. (3) Ἐκ δ' αὐτοῦ, αἰσθόμενος ὑπ' αὐτομόλων ὅτι οὔτε Βρασιδάς ἐν τῇ Τορώνῃ οὔτε οἱ ἐνόντες ἀξιόμαχοι εἶεν, τῇ μὲν στρατιᾷ τῇ πεζῇ ἐχώρει ἐς τὴν πόλιν, ναῦς δὲ περιέπεμψε δέκα ἐς τὸν λιμένα περιπλεῖν. (4) Καὶ πρὸς τὸ περιτείχισμα πρῶτον ἀφικνεῖται, ὃ προσπεριέβαλε τῇ πόλει ὁ Βρασιδάς ἐντὸς βουλόμενος ποιῆσαι τὸ προάστειον, καὶ διελὼν τοῦ παλαιοῦ τείχους μίαν αὐτὴν ἐποίησε πόλιν.

III. Βοηθήσαντες δὲ ἐς αὐτὸ Πασιτελίδας τε ὁ Λακεδαιμόνιος ἄρχων καὶ ἡ παρούσα φυλακὴ προσβαλόντων τῶν Ἀθηναίων ἤμουντο. Καὶ ὡς ἐβιάζοντο καὶ αἱ νῆες ἅμα περιέπλεον ἐς τὸν λιμένα περιεμφθεῖσαι, δέισας ὁ Πασιτελίδας μὴ αἶ τε νῆες φθάσῃσι λαβοῦσαι ἐρῆμον τὴν πόλιν καὶ τοῦ τειγίσματος ἀλισκομένου ἐγκαταληφθῆ, ἀπολιπὼν αὐτὸ δρόμῳ ἐχώρει ἐς τὴν πόλιν. (2) Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι φθάνουσιν οἱ τε ἀπὸ τῶν νεῶν ἐλόντες τὴν Τορώνην, καὶ ὁ πεζὸς ἐπιστόμενος αὐτοβοεῖ κατὰ τὸ διηρημένον τείχος τοῦ παλαιοῦ ξυνοσπεσῶν. Καὶ τοὺς μὲν ἀπέκτειναν τῶν Πελοποννησίων καὶ Τορωναίων εὐθύς ἐν ἑσπέρῃ, τοὺς δὲ ζῶντας ἔλαβον, καὶ Πασιτελίδαν τὸν ἄρχοντα. (3) Βρασιδάς δὲ ἐβοήθει μὲν τῇ Τορώνῃ, αἰσθόμενος δὲ καθ' ὁδὸν ἐαλωκυῖαν ἀνεχώρησεν, ἀποσχὼν τεσσαράκοντα μάλιστα σταδίους μὴ φθάσαι ἐλθῶν. (4) Ὁ δὲ Κλέων καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τροπαῖά τε ἔστησαν δύο, τὸ μὲν κατὰ τὸν λιμένα τὸ δὲ πρὸς τῇ τειγίσματι, καὶ τῶν Τορωναίων γυναικας μὲν καὶ παῖδας ἠνδραπόδισαν, αὐτοὺς δὲ καὶ Πελοποννησίους καὶ εἰ τις ἄλλος Χαλκιδέων ἦν, ξυμπαντας ἐς ἑπτακοσίους, ἀπέπεμψαν ἐς τὰς Ἀθήνας· καὶ αὐτοῖς τὸ μὲν Πελοποννήσιον ὕστερον ἐν ταῖς γενομένης σπονδαῖς ἀπῆλθεν, τὸ δὲ ἄλλο ἐκομίσθη ὑπ'

Insequente autem æstate induciæ in spatium annuum ad Pythia usque factæ solutæ erant, ac per illud induciarum tempus Athenienses e Delo Delios summovertant, quod existimarent, eos quum ob quoddam vetus piaculi crimen polluti essent, deo esse consecratos, et simul hanc sibi deesse partem expiationis, qua a me superius est declaratum ut sublatis defunctorum monumentis se recte fecisse censuerint. Atque Delii quidem Atramyttium in Asia situm, quod Pharnaces iis dedit, incolerunt, prout quisque se eo conferre voluerat.

II. Cleo vero post exactas inducias quum rem Atheniensibus persuasisset, in Thraciam navigavit, secum ducentos milites et ducentos gravis armaturæ milites Athenienses et trecentos equites, et ex sociis longe plures, naves autem triginta. (2) Qui quum primum ad Scionem appulisset, quæ adhuc obsidebatur, et quum illinc gravis armaturæ milites ex præsidariis assumpsisset, in Colophoniorum portum, a Toronæorum urbe non multum distantem, navigavit. (3) Quum autem illic intellexisset ex transfugis, neque Brasidam Toronæ esse, neque eos, qui intus erant, ad resistendum pares esse, cum exercitu quidem pedestri ad urbem contendit, naves vero decem circummisit, ut in Torones portum circumveherent. (4) Ac primum quidem venit ad munitionem, quam Brasidas urbi circumdederat, quod suburbana includere vellet, et diruta veteris muri parte unam urbem effecerat.

III. Quum autem Athenienses eam adorti essent, Pasitelidas Lacedæmonius dux et præsidium, quod illic aderat, ei succurrens, hostibus resistebant. Sed quum vi urgerentur, et simul naves, quæ circummissæ erant, in portum circumveherentur, Pasitelidas veritus, ne naves urbem desertam præoccuparent, et munitione capta ipse interciperetur, ea relicta cursu ad urbem contendit. (2) Sed antevertunt eum Athenienses et ii, qui navibus vehebantur, Torone præoccupata, et peditatus cum vociferatione e vestigio insecutus, et simul irrumpens per illam veteris muri partem, quæ diruta erat. Et Peloponnesios quidem ac Toronæos, qui repugnabant, statim interfecerunt, alios vero vivos ceperunt, inter quos et Pasitelidam ducem. (3) Brasidas vero veniebat quidem ad opem Toronæ ferendam, sed quum in itinere eam captam intellexisset, se illinc recepit, quum quidem quadraginta circiter stadiis abesset, quominus prior adesset. (4) At Cleo et Athenienses duo tropæa erexerunt, unum quidem in portu, alterum vero ad munitionem et Toronæorum quidem mulieres et liberos in servitutem abstraxerunt, ipsos vero, et Peloponnesios, et si quis alius Chalcidensium aderat, cunctos ad septingentos numero, Athenas miserunt; atque Peloponnesii quidem postea, quum fœdus initum est, ab iis dimissi sunt, ceteri vero facta capitum permutatione, ut singula

Ἰολυνθίων, ἀνὴρ αὐτ' ἀνδρὸς λυθείς. (5) Εἶλον δὲ καὶ Πάνακτον Ἀθηναίων ἐν μεθορίοις τεῖχος Βοιωτοὶ ὑπὸ τὸν αὐτὸν χρόνον προδοσίᾳ. (6) Καὶ ὁ μὲν Κλέων, φυλακῆν καταστησάμενος τῆς Τορώνης, ἄρας περιέπλει τὸν Ἄθων ὡς ἐπὶ τὴν Ἀμφίπολιν.

IV. Φαίαξ δὲ ὁ Ἐρασιστράτου τρίτος αὐτὸς Ἀθηναίων πεμπόντων ναυσὶ δύο ἐς Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν πρεσβευτὴς ὑπὸ τὸν αὐτὸν χρόνον ἐξέπλευσεν. (2) Λεοντῖνοι γὰρ ἀπελθόντων Ἀθηναίων ἐκ Σικελίας μετὰ τὴν ζύμβασιν πόλιτας τε ἐπεγράψαντο πολλοὺς καὶ ὁ δῆμος τὴν γῆν ἐπενόει ἀναδάσασθαι. (3) Οἱ δὲ δυνατοὶ αἰσθόμενοι Συρακοσίου τε ἐπάγονται καὶ ἐκβάλλουσι τὸν δῆμον. Καὶ οἱ μὲν ἐπλανήθησαν ὡς ἕκαστοι, οἱ δὲ δυνατοὶ ὁμολογήσαντες Συρακοσίοις καὶ τὴν πόλιν ἐκλιπόντες καὶ ἐρημώσαντες Συρακούσας ἐπὶ πολιτείᾳ ὄκησαν. (4) Καὶ ὕστερον πάλιν αὐτῶν τινὲς διὰ τὸ μὴ ἀρέσκεσθαι ἀπολιπόντες ἐκ τῶν Συρακοσῶν Φωκαίας τε τῆς πόλεώς τι τῆς Λεοντίνων χωρίου καλούμενον καταλαμβάνουσι καὶ Βρικινίας δὴ ἔρουμα ἐν τῇ Λεοντίνῃ. Καὶ τῶν τοῦ δήμου τότε ἐκπεσόντων οἱ πολλοὶ ἤλθον ὡς αὐτοὺς, καὶ καταστάντες ἐκ τῶν τευχῶν ἐπολέμουν. (5) Ἄ πυνθανόμενοι οἱ Ἀθηναῖοι τὸν Φαίακα πέμπουσιν, εἴ πως πείσαντες τοὺς σφίσις ὄντας αὐτόθι ζυμμάχους καὶ τοὺς ἄλλους, ἦν δύνωνται, Σικελιώτας κοινῇ ὡς Συρακοσίων δύναμιν περιποιουμένων ἐπιστρατεῦσαι, διασωσίαν τὸν δῆμον τῶν Λεοντίνων. (6) Ὁ δὲ Φαίαξ ἀφικόμενος τοὺς μὲν Καμαριναίους πείθει καὶ Ἀκραγαντίους, ἐν δὲ Γέλα ἀντιστάντος αὐτῷ τοῦ πράγματος οὐκέτι ἐπὶ τοὺς ἄλλους ἐρχεται, αἰσθόμενος οὐκ ἂν πείθειν αὐτούς, ἀλλ' ἀναχωρήσας διὰ τῶν Σικελῶν ἐς Κατάνην, καὶ ἅμα ἐν τῇ παρόδῳ καὶ ἐς τὰς Βρικινίας ἐλθὼν καὶ παραθαρύνας, ἀπέπλει.

V. Ἐν δὲ τῇ παρακομιδῇ τῇ ἐς τὴν Σικελίαν καὶ πάλιν ἀναχωρήσει καὶ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ τισὶ πόλεσιν ἐρχομένη περὶ φιλίας τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ Λοκρῶν ἐντυγχάνει τοῖς ἐκ Μεσσήνης ἐποίκοις ἐκπεπτωκόσιν, οἱ μετὰ τὴν τῶν Σικελιωτῶν ὁμολογίαν στασιασάντων Μεσσηνίων καὶ ἐπαγαγομένων τῶν ἐτέρων Λοκροῦς ἐπιοικοὶ ἐξεπέμψθησαν, καὶ ἐγένετο Μεσσήνη Λοκρῶν τινὰ χρόνον. (2) Τούτοις οὖν ὁ Φαίαξ ἐντυγῶν τοῖς χοιζοιζόμενοις οὐκ ἠδίκησεν· ἐγεγνήθητο γὰρ τοῖς Λοκροῖς πρὸς αὐτὸν ὁμολογία ζυμβάσεως περὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους. (3) Μόνον γὰρ τῶν ζυμμάχων, ὅτε Σικελιώται ζυνηλλάσσοντο, οὐκ ἐσπέισαντο Ἀθηναίους· οὐδ' ἂν τότε, εἰ μὴ αὐτοὺς κατεῖχεν ὁ πρὸς Ἰωνέας καὶ Μελαίου πόλεμος ὁμόρους τε ὄντας καὶ ἀποίκους. Καὶ ὁ μὲν Φαίαξ ἐς τὰς Ἀθήνας χρόνῳ ὕστερον ἀφίκετο.

VI. Ὁ δὲ Κλέων ὡς ἀπὸ τῆς Τορώνης τότε περιέπλευσεν ἐπὶ τὴν Ἀμφίπολιν, ὁρμώμενος ἐκ τῆς Ἡϊόνης Σταγειρῶν μὲν προσβάλλει Ἀνδρίων ἀποικίᾳ, καὶ οὐχ εἶδεν, Γαληψῶν δὲ τὴν Θασίων ἀποικίαν λαμβάνει κατὰ κράτος. (2) Καὶ πέμψας ὡς Περδίκχαν πρέσβεις, ὅπως παραγένοιτο στρατιᾷ κατὰ τὸ ζυμμαχικόν, καὶ ἐς τὴν Θράκην ἄλλους παρὰ Πολλῶν τὸν Ὀδομάντων βασιλέα,

pro singulis darentur, ab Olynthiis redempti sunt. (5) Sub idem tempus Bæoti Panactum Atheniensium castellum in confiniis situm per prodicionem ceperunt. (6) Cleo autem præsidio Toronæ imposito, motis inde castris Athou montem classe circumvectus adversus Amphipolin ivit.

IV. Phæax vero Erasistrati filius cum duobus collegis ab Atheniensibus missus duabus navibus in Italiam atque Siciliam legatus sub idem tempus transmisit. (2) Quum enim Athenienses post compositionem inter Sicilienses factam ex Sicilia discessissent, Leontini multos ad civitatis jus admiserunt, et plebs agrum viritum dividere in animo habebat. (3) Sed potentes quum hoc sensissent, Syracusanos accersunt plebemque expellunt. Et illi quidem vagi erraverunt, quo quemque sors tulit; at potentes inito cum Syracusanis federe et urbe sua relicta et vastata, Syracusas civitate donati incoluerunt. (4) Postea vero quod præsentem rerum statum non probarent, relicti Syracusis locum quemdam Leontinorum urbis, nomine Phocæas, occuparunt, et Bricinnias, arcem in agro Leontino munitam. Et plebeiorum antea expulsorum permulti ad eos iverunt, et statim e loco munito bellum gerere cœperunt. (5) Quæ audientes Athenienses Phæacem mittunt, si quo modo adductis suis sociis, qui illic erant, ceterisque Siciliensibus, si possent, ad bellum communiter inferendum Syracusanis, qui potentiam sibi compararent, plebem Leontinam conservarent. (6) Phæax autem quum eo pervenisset, Camarinais quidem et Acragantinis rem persuasit; Gelæ vero quum res ei non successisset, ad ceteros non item perrexit, quod intelligebat, se rem iis non persuasurum, sed per Siculos Catanam reversus, simul etiam obiter ad Bricinnias profectus, et adhortatus eos, ut bono essent animo, navibus discederat.

V. Dum autem in Siciliam pervehitur, et rursus inde reveritur, etiam cum nonnullis Italiæ civitatibus egit de amicitia cum Atheniensibus ineunda; et incidit etiam in Locros, qui Messana, quam incoluerant, expulsi erant, et qui post compositionem inter Sicilienses factam, quum Messanenses seditione laborarent, et eorum altera factio Locros accivisset, coloni submissi sunt, et fuit Messana aliquandiu in Locrorum potestate. (2) In hos igitur quum Phæax domum redeuntes incidisset, eos nulla injuria affecit; Lori enim cum ipso transegerant de compositione cum Atheniensibus facienda. (3) Soli enim omnium sociorum, quo tempore Sicilienses gratiæ reconciliationem inter se fecerunt, cum Atheniensibus fœdus inire noluerunt; et ne tunc quidem id fecissent, nisi bellum, quod cum Ionensibus et Melæis, finitimis et colonis suis, gerebant, ipsos tenuisset occupatos. Et Phæax quidem postea Athenas rediit.

VI. Cleo vero, ubi a Torone solvens, ut dixi, adversus Amphipolin classe circumvectus est, profectus Eione, quam belli sedem delegerat, Stagiram Andriorum coloniam invasit, nec cepit, sed Galepsum Thasiarum coloniam vi expugnavit. (2) Missisque ad Perdiccam legatis, ut ex societatis jure cum copiis ad se veniret, aliis etiam in Thraciam missis ad Pollen Odomantum regem, qui quam plurimos

ἄζοντα μισθοῦ Θοῤᾶκας ὡς πλείστους, αὐτὸς ἡσύχαζε περιμένων ἐν τῇ Ἥϊονι. (3) Βρασιδάς δὲ πονθανόμενος ταῦτα ἀντεκάθητο καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῷ Κερδυλίῳ· ἔστι δὲ τὸ χωρίον τοῦτο Ἀργιλίον ἐπὶ μετεώρου πέραν τοῦ ποταμοῦ, οὐ ποτὸ ἀπέχον τῆς Ἀμφιπόλεως, καὶ κατεφαινότο πάντα αὐτόθεν, ὥστε οὐκ ἂν ἔλαθεν αὐτόθεν ὀρμώμενος ὁ Κλέων τῷ στρατῷ ὄπερ προσεδέχετο ποιήσῃ αὐτὸν, ἐπὶ τὴν Ἀμφίπολιν, ὑπεριδόντα σφῶν τὸ πλῆθος, τῇ παρούσῃ στρατιᾷ ἀναβήσασθαι. (4) Ἄμα δὲ καὶ παρ᾽εσκαυάζετο Θοῤᾶκὰς τε μισθωτοὺς πεντακοσίους καὶ χιλίους, καὶ τοὺς Ἥθωνάς πάντας παρακαλῶν, πελταστάς καὶ ἱππέας· καὶ Μυρκινίων καὶ Χαλκιδέων χιλίους πελταστάς εἶχε πρὸς τοῖς ἐν Ἀμφιπόλει. (5) Τὸ δ' ὀπλιτικὸν ζύμπαν ἠθροίσθη δισχίλιοι μάλιστα, καὶ ἱππῆς Ἑλληνας τριακόσιοι. Τούτων Βρασιδάς μὲν ἔχων ἐπὶ Κερδυλίῳ ἑκάθητο ἐς πεντακοσίους καὶ χιλίους, οἱ δ' ἄλλοι ἐν Ἀμφιπόλει μετὰ Κλεαρίδου ἐτετάχατο.

VII. Ὁ δὲ Κλέων τέως μὲν ἡσύχαζεν, ἔπειτα ἠναγκασθὴ ποιῆσαι ὄπερ ὁ Βρασιδάς προσεδέχετο. (2) Τῶν γὰρ στρατιωτῶν ἀθρομένων μὲν τῇ ἔδρᾳ, ἀναλογιζομένων δὲ τὴν ἐκείνου ἡγεμονίαν πρὸς οἷαν ἐμπειρίαν καὶ τόλμαν μετὰ οἷας ἀνεπιστημοσύνης καὶ μαλακίας γενήσοιτο, καὶ οἴκοθεν ὡς ἄκοντες αὐτῷ ζυνηθῶν, αἰσθόμενος τὸν θροῦν, καὶ οὐ βουλόμενος αὐτοὺς διὰ τὸ ἐν τῷ αὐτῷ καθήμενος βαρύνεσθαι, ἀναλαβὼν ἦγεν. (3) Καὶ ἐχρήσατο τῷ τρόπῳ ὄπερ καὶ ἐς τὴν Πύλον εὐτυχῆσας ἐπίστευσε τι φρονεῖν· ἐς μάχην μὲν γὰρ οὐδὲ ἤλπισεν οἱ ἐπεξιέναι οὐδένα, κατὰ θέαν δὲ μᾶλλον ἔφη ἀναθαίνειν τοῦ χωρίου, καὶ τὴν μείζω παρασκευὴν περιέμενεν, οὐχ ὡς τῷ ἀσφαλεῖ, ἣν ἀναγκάζεται, περισχῆσαν, ἀλλ' ὡς κύκλῳ περιστὰς βίαι αἰρήσων τὴν πόλιν. (4) Ἐθῶν τε καὶ καθίσας ἐπὶ λόφου καρτεροῦ πρὸ τῆς Ἀμφιπόλεως τὸν στρατὸν αὐτὸς ἔθεατο τὸ λιμνῶδες τοῦ Στρυμόνος καὶ τὴν θέσιν τῆς πόλεως ἐπὶ τῇ Θράκῃ ὡς ἔχοι. (5) Ἀπιέναι τε ἐνόμιζεν, ὁπότεν βούληται, ἀμαχεῖ· καὶ γὰρ οὐδὲ ἐφαινότο οὐτ' ἐπὶ τοῦ τείχους οὐδεὶς οὔτε κατὰ πύλας ἐξῆι, κεκλημέναί τε ἦσαν πᾶσαι. Ὡστε καὶ μηχανὰς ὅτι οὐ κατήλθεν ἔχων, ἀμαρτεῖν ἐδόκει· ἐλεῖν γὰρ ἂν τὴν πόλιν διὰ τὸ ἐρῆμον.

VIII. Ὁ δὲ Βρασιδάς εὐθὺς ὡς εἶδε κινουμένου τοὺς Ἀθηναίους, καταβάς καὶ αὐτὸς ἀπὸ τοῦ Κερδυλίου ἐσέρχεται ἐς τὴν Ἀμφίπολιν. (2) Καὶ ἐπέσδοθον μὲν καὶ ἀντίταξιν οὐκ ἐποίησατο πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, δεδιδὼς τὴν αὐτοῦ παρασκευὴν καὶ νομίζων ὑποδεεστέρους εἶναι, οὐ τῷ πλῆθει (ἀντίπαλα γὰρ πως ἦν) ἀλλὰ τῷ ἀξιώματι (τῶν γὰρ Ἀθηναίων ὄπερ ἐστράτευσεν, καθαρὸν ἐξῆλθε, καὶ Λημνίων καὶ Ἰμβρίων τὸ κράτιστον), τέχνη δὲ παρ᾽εσκαυάζετο ἐπιησόμενος. (3) Εἰ γὰρ δεῖξειεν τοῖς ἐναντίοις τὸ τε πλῆθος καὶ τὴν ὄπλιση ἀναγκαίαν οὔσαν τῶν μεθ' ἑαυτοῦ, οὐκ ἂν ἠγγεῖτο μᾶλλον περιγενέσθαι ἢ ἄνευ προόψεως τε αὐτῶν καὶ μὴ ἀπὸ τοῦ ὄντος καταφρονήσεως. (4) Ἀπολεξάμενος οὖν αὐτὸς πεντήχοντα καὶ ἑκατὸν ὀπλίτας, καὶ τοὺς ἄλλους Κλεαρίδα προστάξας, ἐβουλεύετο ἐπιχειρεῖν αἰφνιδίως πρὶν ἀπελθεῖν τοὺς

Thracas mercede conduceret, ipse ad Eionem per otium exspectabat. (3) Brasidas autem his auditis ipse quoque ad Cerdylum castra hostibus opposita fecit; est autem hic locus Argiliorum trans flumen editus, ab Amphipoli non procul distans, unde omnia prospici poterant. Quare Cleo cum suis copiis clam illinc discedere non potuisset; quod quidem Brasidas ipsum exspectabat facturum, ut contempta suorum paucitate adversus Amphipolin cum praesentibus copiis adscenderet. (4) Simul autem etiam se praeparabat, mille et quingentos Thracas mercede conductos, et Edones omnes, peltatos et equites evocans; habebat praeterea Myrciniorum et Chalcidensium, praeter eos, qui apud Amphipolin erant, mille peltatos. (5) Universorum autem militum gravis armaturae summa erat duo ferme millia et trecenti Graecorum equites. Ex his Brasidas cum mille et quingentis ad Cerdylum castra habebat, ceteri vero intra Amphipolin cum Clearida duce instructi erant.

VII. Cleo vero primo quidem quiescebat, deinde vero coactus est facere, quod Brasidas exspectabat. (2) Quum enim milites diuturnum illud otium moleste ferrent, et reputarent, quale futurum esset illius imperium, quanta cum imperitia et ignavia conjunctum adversus quantam peritiam et audaciam, et domo jam ut eum inviti secuti essent, ille quum rumore istum sensisset ipsosque, quod in eodem loco desiderant, gravari nollet, motis castris discedebat. (3) Et usus est eadem ratione, qua quum apud Pylum rem feliciter gessisset, aliquid se sapere putavit; ad pugnam enim ne exspectavit quidem, ut quis contra se prodiret, sed potius se adscendere dicebat, ut locum inspiceret, et majorem apparatus exspectabat, non ut firmissimo copiarum praesidio, si cogeretur, hostem circumfunderet, sed ut urbem copiis undique circumdatam vi expugnaret. (4) Profectus igitur, castrisque in colle natura munito ante Amphipolin positus, ipse contemplabatur Strymonis stagna, et qualis esset urbis situs Thraciam versus. (5) Et existimabat, se, quotiescunque voluisset, sine certamine illinc discessurum; nemo enim vel supra muros conspicietur, vel portis exibit, omnesque clausae erant. Quomobrem etiam existimabat se peccasse, quod sine machinis eo venisset; capturum enim se urbem fuisse, quod esset deserta.

VIII. Brasidas vero simul atque Atheniensis castra movere videt, et ipse degressus a Cerdyllo Amphipolin intraivit. (2) Et eruptionem quidem aut praelii potestatem Atheniensibus numquam fecit, de apparatu suo metuens et suos ratus impares hosti esse, non numero (nam propemodum pares erant), sed dignitate (nam in illa expeditione militabat electus ipsorum Atheniensium flos, et Lemniorum atque Imbriorum robur), sed parabat eos dolo aggredi. (3) Si enim suorum numerum et vilem armaturam, quam ipsa necessitas ministraret, hostibus ostendisset, existimabat se non facilius victorem fore, quam si ab iis ante conflictum conspectus non esset, neque propter id, quod res erat, in ipsorum contemptionem venisset. (4) Brasidas igitur quum centum et quinquaginta gravis armaturae milites delegisset, et reliquos Clearidae ducendos commisit-

Ἀθηναίους, οὐκ ἂν νομίζω αὐτοὺς ὁμοίως ἀπολαθεῖν αὐθις μεμονωμένους, εἰ τύχοι ἐλθοῦσα αὐτοῖς ἡ βοήθεια. (5) **Εὐχαλέσας** δὲ τοὺς πάντας στρατιώτας, καὶ βουλόμενος παραθαρσύναι τε καὶ τὴν ἐπινοίαν φράσαι, ἔλεγε τοιαύδε.

IX. « Ἄνδρες Πελοποννήσιοι, ἀπὸ μὲν οἷας χώρας ἤκομεν, ὅτι αἰεὶ διὰ τὸ εὐψυχον ἐλευθέρας, καὶ ὅτι Δωριῆς μέλλετε ἴσως μάχεσθαι, ὧν εἰώθατε κρείσσους εἶναι, ἀρκεῖτω βραχέως δεδηλωμένον. (2) τὴν δὲ ἐπιχείρησιν ᾧ τρόπῳ διανοοῦμαι ποιεῖσθαι, διδάξω, ἵνα μὴ τό [τε] κατ' ὀλίγον καὶ μὴ ἅπαντας κινδυνεύειν ἐνδεές φαινόμενον ἀτολίαν παράσχη. (3) Τοὺς γὰρ ἐναντίους εἰκάω καταφρονήσει τε ἡμῶν καὶ οὐκ ἂν ἐλπίσαντας ὡς ἂν ἐπεξέλθοι τις αὐτοῖς ἐς μάχην, ἀναβῆναι τε πρὸς τὸ χωρίον καὶ νῦν ἀτάκτως κατὰ θέαν τετραμμένους ὀλιγορεῖν. (4) Ὅστις δὲ τὰς τούτους ἀμαρτίας τῶν ἐναντίων κάλλιστα ἰδὼν καὶ ἄμα πρὸς τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν τὴν ἐπιχείρησιν ποιεῖται μὴ ἀπὸ τοῦ προφανοῦς μᾶλλον καὶ ἀντιπαράταχθέντος ἢ ἐκ τοῦ πρὸς τὸ παρ' ἂν ξυμφέροντος, πλείστ' ἂν ὀρθοῖτο. (5) καὶ τὰ κλέμματα ταῦτα καλλίστην δόξαν ἔχει ἂν τὸν πολέμιον μάλιστ' ἂν τις ἀπατήσας τοὺς φίλους μέγιστ' ἂν ὠφέλησειεν. (6) Ἔως οὖν ἔτι ἀπαράσκευοι θαρσοῦσι καὶ τοῦ ὑπάρειν πλέον ἢ τοῦ μένοντος, ἐξ ὧν ἐμοὶ φαίνονται, τὴν διάνοιαν ἔχουσιν, ἐν τῷ ἀνειμένῳ αὐτῶν τῆς γνώμης καὶ πρὶν ξυνταχθῆναι μᾶλλον τὴν δόξαν, ἐγὼ μὲν ἔχον τοὺς μετ' ἑμαυτοῦ καὶ φθάσας, ἣν δύναμαι, προσπεσοῦμαι δρόμῳ κατὰ μέσον τὸ στρατεύμα. (7) σὺ δὲ Κλεαρίδα ὕστερον, ὅταν ἐμὲ ὄρθῃς ἤδη προσκειμένον καὶ κατὰ τὸ εἶδος φοβοῦντα αὐτοῦς, τοὺς μετὰ σεαυτοῦ τοὺς τ' Ἀμφιπολίτας καὶ τοὺς ἄλλους ξυμμάχοις ἄγων, αἰρνηδίως τὰς πύλας ἀνοίξας ἐπεκθεῖν, καὶ ἐπειγέσθαι ὡς τάχιστα ξυμμίξαι. (8) Ἐλπίς γὰρ μάλιστα αὐτοὺς οὕτω φοβηθῆναι· τὸ γὰρ ἐπιὸν ὕστερον δεινότερον τοῖς πολεμίοις τοῦ παρόντος καὶ μαχομένου. (9) Καὶ αὐτὸς τε ἀνὴρ ἀγαθὸς γίγνου, ὥσπερ σε εἶδος ὄντα Σπαρτιάτην, καὶ ἡμεῖς ὡς ἄνδρες ξυμμαχοὶ ἀκολουθήσατε ἀνδρείως, καὶ νομίσασθε εἶναι τοῦ καλοῦς πολεμῆναι τὸ ἐθέλειν καὶ αἰσχυρνεσθαι καὶ τοῖς ἄρχουσι πείθεσθαι, καὶ τῆδε ὑμῖν τῇ ἡμέρᾳ ἢ ἀγαθοῖς γενομένοις ἐλευθερίαν τε ὑπάρχειν καὶ Λακεδαιμονίων ξυμμάχοις κεκληθῆσθαι, ἢ Ἀθηναίων τε δούλοις, ἣν τὰ ἄριστα ἀνευ ἀνδραποδισμοῦ ἢ θανατώσεως πράξετε, καὶ δουλείαν χαλεπωτέραν ἢ πρὶν εἶχετε, τοῖς δὲ λοιποῖς Ἑλλήσι κωλυταῖς γενέσθαι ἐλευθερώσεως. (10) Ἀλλὰ μήτε ἡμεῖς μαλακισθῆτε, ὀρώντες περὶ ὅσων ὁ ἀγὼν ἐστίν, ἐγὼ τε δεῖξω οὐ παραίνεσαι οἷός τε ὧν μᾶλλον τοῖς πέλαις ἢ καὶ αὐτὸς ἔργῳ ἐπεξελθεῖν. »

X. Ὁ μὲν Βρασίδας τοσαῦτα εἰπὼν τὴν τε ἕξοδον παρεσκευάζετο αὐτὸς καὶ τοὺς ἄλλους μετὰ τοῦ Κλεαρίδα καθίστη ἐπὶ τὰς Θρακίας καλουμένας τῶν πυλῶν, ὅπως ὥσπερ εἴρητο ἐπεξίειεν. (2) Τῷ δὲ Κλέωνι, φανεροῦ γενομένου αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ Κερδουλίου καταβάντος καὶ ἐν τῇ πόλει ἐπιφανείᾳ οὐσῆ ἕξωθεν περὶ τὸ ἱερὸν τῆς

set, repente Athenienses, priusquam abirent, adoriri cogitabat, existimans illos non pariter nudatos a se iterum interceptum iri, si auxilia ad ipsos venissent. (5) Convocatis autem militibus universis, quod eorum animos confirmare suumque consilium iis aperire vellet, hæc verba fecit.

IX. « Viri Peloponnesii, e quali terra profecti simus, et eam propter animi generositatem perpetuo liberam esse et vos Dorienses cum Ionibus prælium commissuros esse, quibus superiores esse consuevistis, paucis a me declaratum sufficiat; (2) qua autem ratione hostes aggredi staturim, docebo, ne, quod cum paucis, non autem cum universis belli fortunam periclitamur, minus tutum vobis videatur, et timorem incutiat. (3) Conjectio enim hostes contemptione nostri, et quod non speraverint quemquam ad prælium contra se proditurum, locum illum conscendisse, et nunc nullis ordinibus servatis ad locorum contemplationem conversos securos esse. (4) Quisquis autem hæc hostium peccata optime animadvertit, et simul pro viribus eos aggreditur, non tam aperte et acie palam contra ipsos instructa, quam pro eo, quod pro præsentis rerum statu utilitas flagitat, is ut plurimum ex animi sententia rem gerat; (5) hæc autem belli furta pulcherrimam gloriam habent, quibus quis hostem maxime fallens, amicis plurimum prosit. (6) Dum igitur adhuc imparati confidunt, et se subducere potius, quantum ego conjicere possum ex iis, quæ video, quam remanere cogitant, dum sunt remissis animis, et priusquam consilium magis componant, ego quidem cum iis, quos mecum habeo, antevertem, si possim, in medium eorum agmen cursu citato irruam; (7) tu vero Clearida mox, ubi me jam iis inhærere conspexeris, atque, ut credibile est, eos terrentem, cum tuis et Amphipolitanis ceterisque sociis repente portis apertis eruptionem facias, operamque des, ut quam celerrime prælio intersis. (8) Spes enim est, eos sic maxime territum iri; qui enim pugnae postea superveniunt, sunt hostibus formidabiliores, quam qui jam adsunt, et pugnant. (9) Et quum ipse te virum fortem præbeas, ut te facere par est, virum Spartanum, tum etiam vos viri socii fortiter sequamini, et existimetis boni militis esse, animo prompto esse et pudoris pleno, et ducibus obtemperare, atque hodierno die fore, ut aut, si rem fortiter gesseritis, libertas vobis contingat, et ut socii Lacedæmoniorum appellemini, aut et Atheniensium servi, siquidem optima conditione vobiscum actum fuerit, ita ut in servitute non abstrahamini, aut capitali supplicio afficiamini, et servitute duriorum experiamini, quam ante habebatis, ceterisque Græcis impedimento sitis, quo minus in libertatem asserantur. (10) Quamobrem et vos rem ne ignaviter geratis, animadvertentes quantis de rebus certamen sit, et ego ostendam, me eum esse, qui non magis alios officii sui moneam, quam ipse factis præstem eadem, ad quæ verbis illos adhortor. »

X. Brasidas quidem quum hæc dixisset, et eruptionem parabat ipse, et reliquos cum Clearida ad portas, quæ Thraciæ vocantur, collocabat, ut, quemadmodum constitutum erat, post se erumperent. (2) Cleoni autem, quum ipse Brasidas conspectus esset, dum de Cerdyllo descendit, et in urbe, quæ extrinsecus manifeste conspici poterat,

Ἀθηναῖς θυομένου καὶ ταῦτα πράσσοντας, ἀγγέλλεται (προυκεχωρήκει γὰρ τότε κατὰ τὴν θέαν) ὅτι ἤ τε στρατιὰ ἅπασα φανερά τῶν πολεμίων ἐν τῇ πόλει, καὶ ὑπὸ τὰς πύλας ἵππων ἐν πόδες πολλοὶ καὶ ἀνθρώπων ὡς ἐξιόντων ὑποφαίνονται. (3) Ὁ δὲ ἀκούσας ἐπῆλθεν· καὶ ὡς εἶδεν, οὐ βουλόμενος μάχῃ διαγωνίσασθαι πρὶν οἱ καὶ τοὺς βοηθοὺς ἤκει, καὶ οἰόμενος φήσεσθαι ἀπελθόν, σημαίνει τε ἅμα ἐκέλευεν ἀναχώρησιν καὶ παρήγγειλε τοῖς ἀπιούσιν ἐπὶ τὸ εὐώνυμον κέρας, ὥσπερ μόνον οἶόν τ' ἦν, ὑπάγειν ἐπὶ τῆς Ἡϊόνας. (4) Ὡς δ' αὐτῷ ἐδόκει σχολῇ γίγνεσθαι, αὐτὸς ἐπιστρέψας τὸ δεξιὸν καὶ τὰ γυμνά πρὸς τοὺς πολεμίους δούς ἀπῆγε τὴν στρατιάν. (5) Κὰν τούτῳ Βρασίδας ὡς δρᾷ τὸν καιρὸν καὶ τὸ στρατεύμα τῶν Ἀθηναίων κινούμενον, λέγει τοῖς μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τοῖς ἄλλοις ὅτι « οἱ ἄνδρες ἡμᾶς οὐ μένουσιν. Δῆλοι δὲ τῶν τε δοράτων τῇ κινήσει καὶ τῶν κεφαλῶν· οἷς γὰρ ἂν τοῦτο γίγνηται, οὐκ εἰώθασι μένειν τοὺς ἐπιόντας. Ἀλλὰ τὰς τε πύλας τις ἀνοίγέτω ἐμοὶ ἅς εἴρηται, καὶ ἐπεξιόμενος ὡς τάχιστα θαρσοῦντες. » (6) Καὶ ὁ μὲν κατὰ τὰς ἐπὶ τὸ σταύρωμα πύλας καὶ τὰς πρῶτας τοῦ μακροῦ τεύχους τότε ὄντος ἐξελθὼν ἔθει δρόμῳ τὴν ὁδὸν ταύτην εὐθείαν, ἥπερ νῦν κατὰ τὸ καρτερώτατον τοῦ χωρίου ἰόντι τροπαῖον ἔστηκεν, καὶ προσβαλὼν τοῖς Ἀθηναίοις πεφοβημένοις τε ἅμα τῇ σφετέρᾳ ἀταξίᾳ καὶ τὴν τόλμαν αὐτοῦ ἐκπεπληγμένοις κατὰ μέσον τὸ στρατεύμα τρέπει. (7) Καὶ ὁ Κλεαρίδας, ὥσπερ εἴρητο, ἅμα κατὰ τὰς Θρακίας πύλας ἐπεξεληθὼν τῷ στρατῷ ἐπέφερετο. Ξυνέβη τε τῷ ἀδοκῆτῳ καὶ ἐξαπίνης ἀμφοτέρωθεν τοὺς Ἀθηναίους θορυβηθῆναι, (8) καὶ τὸ μὲν εὐώνυμον κέρας αὐτῶν, τὸ πρὸς τὴν Ἡϊόνα, ὅπερ δὴ καὶ προκεχωρήκει, εὐθύς ἀπορραγὲν ἔφυγεν· καὶ ὁ Βρασίδας ὑποχωροῦντος ἤδη αὐτοῦ ἐπιπαριῶν τῷ δεξιῷ τιτρώσκειται, καὶ πεσόντα αὐτὸν οἱ μὲν Ἀθηναῖοι οὐκ αἰσθάνονται, οἱ δὲ πλησίον ἄραντες ἀπήνεγκαν. (9) Τὸ δὲ δεξιὸν τῶν Ἀθηναίων ἔμενε τὸ μάλλον, καὶ ὁ μὲν Κλέων, ὡς τὸ πρῶτον οὐ διανοεῖτο μένειν, εὐθύς φεύγων καὶ καταληφθεὶς ὑπὸ Μυρκινίου πελταστοῦ ἀποθνήσκει, οἱ δὲ αὐτοῦ συστραφέντες ὀπλῆται ἐπὶ τὸν λόφον τὸν τε Κλεαρίδαν ἡμύοντο καὶ δις ἢ τρίς προσβαλόντα, καὶ οὐ πρότερον ἐνέδοσαν πρὶν ἢ τε Μυρκινία καὶ ἡ Χαλκιδικὴ ἵππος καὶ οἱ πελτασταὶ περιστάντες καὶ ἐσακοντίζοντες αὐτοὺς ἔτρεψαν. (10) Οὗτω δὲ τὸ στρατεύμα πᾶν ἠδὴ τῶν Ἀθηναίων φυγὸν χαλπεῶς καὶ πολλὰς ὁδοὺς τραπόμενοι κατὰ ὄρη, ὅσοι μὴ διεφάρησαν ἢ αὐτίκα ἐν χερσὶν ἢ ὑπὸ τῆς Χαλκιδικῆς ἵππου καὶ τῶν πελταστῶν, οἱ λοιποὶ ἀπεκομίσθησαν ἐς τὴν Ἡϊόνα. (11) Οἱ δὲ τὸν Βρασίδαν ἄραντες ἐκ τῆς μάχης καὶ διασώσαντες ἐς τὴν πόλιν ἔτι ἔμπνουν ἐσεκόμισαν· καὶ ἤσθετο μὲν ὅτι νικῶσιν οἱ μεθ' ἑαυτοῦ, οὐ πολὺ δὲ διαλιπὼν ἐτελεύτησεν. (12) Καὶ ἡ ἄλλη στρατιὰ ἀναχωρήσασα μετὰ τοῦ Κλεαρίδου ἐκ τῆς διώξεως νεκροὺς τε ἐσκόλευσε καὶ τροπαῖον ἔστησεν.

XI. Μετὰ δὲ ταῦτα τὸν Βρασίδαν οἱ ζύμμαχοι πάντες ζῆν ὄπλοις ἐπιστόμενοι δημοσίᾳ ἔθαψαν ἐν τῇ πό-

ad Palladis templum sacra facit et hæc agit, nuntiat (tunc enim ad loci contemplationem processerat) et omnem hostium exercitum in urbe manifeste conspici posse, et sub portis multa equorum hominumque tanquam exeuntium vestigia apparere. (3) Ille vero quum hæc audisset, accessit, atque ubi rem vidit, quia prælio decernere volebat ante auxiliorum adventum, putans se discedere posse antevertentem hostium impetum, uno eodemque tempore et signum receptui dari jubebat, et abeuntibus præcepit, ut sinistro cornu præeunte, qua sola ratione fieri poterat, Eionem versus se subducerent. (4) Sed quum hoc ei lentius fieri videretur, ipse dextro cornu converso, et nudo latere hostibus objecto exercitum abducebat. (5) Et in hoc tempore Brasidas, quum opportunitatem adesse et Atheniensium exercitum moveri animadverteret, militibus, quos secum ducebat, ceterisque dixit. « Isti nos non expectant; hoc ex lancearum capitumque motu perspicuum est; qui enim hoc faciunt, ii invadentes expectare non consequerunt. Quare nunc aliquis mihi portas aperiat, quas dictum est, et quam celerrime eruptionem confidenter faciamus. » (6) Atque ipse quidem per illas portas, quæ ad vallum ducebant, perque primas longi muri, qui tunc exstabat, egressus, cursu contendit recta per illam viam, ubi nunc per firmissimam illius loci munitionem eunti tropæum erectum visitur; et aggressus Athenienses simul et sua confusione territos, et ipsius audaciam extimescentes, per medium agmen in fugam vertit. (7) Et Clearidas, ut constitutum erat, eodem tempore per Thracias portas eruptione facta cum exercitu in hostem ferebatur. Accidit autem, ut hac inopinata et repentina eruptione Athenienses utrinque perturbati trepidarent; (8) ac sinistrum quidem eorum cornu, quod erat Eionem versus, quod quidem jam processerat, statim divulgum fugere cœpit; et Brasidas, hoc jam fugiente, secundum dextrum procedens, vulneratus est, atque Athenienses quidem eum cadentem non animadverterunt, sed qui proximi stabant, sublato absorptarunt. (9) At dextrum Atheniensium cornu magis manebat, et Cleo quidem, ita ut principio non manere constituerat, statim fugit, et a Myrcinio petato exceptus, ab eo interfectus est; ejus vero gravis armaturæ milites, facto globo in collem conversi Clearidam bis terve irruentem propulsabant, nec prius cesserunt, quam Myrciniorum et Chalcidensium equitatus et peltati circumstantes atque jaculis petentes in fugam eos verterunt. (10) Quum autem sic universus Atheniensium exercitus jam ægre diffugisset, et ipsorum multi per montes ad varias vias se convertissent, quotquot non perierunt aut statim in ipso congressu aut a Chalcidensium equitatu ac peltatis, reliqui Eionem se receperunt. (11) Qui vero Brasidam ex prælio exportarant et servarant, adhuc spirantem in urbem importarunt, et cognovit ille quidem suos vicisse, sed non multo spatio interjecto animam efflavit. (12) Reliquos autem exercitus, qui cum Clearida erat, quum a persecuendis hostibus rediisset, cada vera spoliavit, et tropæum erexit.

XI. Postea vero universi socii Brasidam cum armis persecuti publice sepelierunt in urbe ante forum, quod nunc

λει πρὸ τῆς νῦν ἀγορᾶς οὐσης· καὶ τὸ λοιπὸν οἱ Ἀμφιπολίται, περιέρξαντες αὐτὸ τὸ μνημεῖον, ὡς ἥρωί τε ἐντέμνουσι καὶ τιμὰς δεδώκασιν ἀγῶνας καὶ ἐτησίους θυσίας, καὶ τὴν ἀποικίαν ὡς οἰκιστῆ προσέθεσαν, καταβαλόντες τὰ Ἀγνώνεια οἰκοδομήματα καὶ ἀφανίσαντες εἴ τι μνημόσυνον που ἐμελλεν αὐτοῦ τῆς οἰκίσεως περιέσεσθαι, νομίσαντες τὸν μὲν Βρασίδαν σωτήρᾳ τε σφῶν γεγενῆσθαι καὶ ἐν τῷ παρόντι ἅμα τὴν τῶν Λακεδαιμονίων ζυμμάχιαν φόβῳ τῶν Ἀθηναίων θεραπεύοντες, τὸν δὲ Ἀγνώνα κατὰ τὸ πολέμιον τῶν Ἀθηναίων οὐκ ἂν ὁμοίως σφίσι ζυμφορώς οὐδ' ἂν ἡδέως τὰς τιμὰς ἔχειν. (2) Καὶ τοὺς νεκροὺς τοῖς Ἀθηναίοις ἀπέδοσαν. Ἀπέθανον δὲ Ἀθηναίων μὲν περὶ ἑξακοσίους, τῶν δ' ἐναντίων ἑπτὰ, διὰ τὸ μὴ ἐκ παρατάξεως ἀπὸ δὲ τοιαύτης ζυμτυχίας καὶ προεξκοπήσεως τὴν μάχην μᾶλλον γενέσθαι. (3) Μετὰ δὲ τὴν ἀναίρεσιν οἱ μὲν ἐπ' οἴκου ἀπέπλευσαν, οἱ δὲ μετὰ τοῦ Κλεαρίδου τὰ περὶ τὴν Ἀμφίπολιν καθίσταντο.

XII. Καὶ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ θέρους τελευτῶντος Ῥαμφίος καὶ Αὐτοχαρίδας καὶ Ἐπικυδίδας Λακεδαιμόνιοι ἐς τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία βοήθειαν ἦγον ἑνακοσίων ὀπλιτῶν, καὶ ἀφικόμενοι ἐς Ἡράκλειαν τὴν ἐν Τραχῖνι καθίσταντο ὅ τι αὐτοῖς ἐδόκει μὴ καλῶς ἔχειν. (2) Ἐνδιατριβόντων δὲ αὐτῶν ἔτυχεν ἡ μάχη αὕτη γενομένη, καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

XIII. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος εὐθὺς μέχρι μὲν Περίου τῆς Θεσσαλίας διήλθον οἱ περὶ τὸν Ῥαμφίαν, κωλύοντων δὲ τῶν Θεσσαλῶν, καὶ ἅμα Βρασίδου τεθνεῶτος ἦπερ ἦγον τὴν στρατιάν, ἀπετράποντο ἐπ' οἴκου, νομίσαντες οὐδένα καιρὸν εἶναι ἔτι τῶν τε Ἀθηναίων ἥσση ἀπεληλυθῶτων καὶ οὐκ ἀξιώχρων αὐτῶν ὄντων δρᾶν τι ὧν κακείνος ἐπενόει. (2) Μάλιστα δὲ ἀπῆλθον εἰδότες τοὺς Λακεδαιμονίους, ὅτε ἐξήεσαν, πρὸς τὴν εἰρήνην μᾶλλον τὴν γνώμην ἔχοντας.

XIV. Ἐυνέβη τε εὐθὺς μετὰ τὴν ἐν Ἀμφιπόλει μάχην καὶ τὴν Ῥαμφίου ἀναχώρησιν ἐκ Θεσσαλίας ὥστε πολέμου μὲν μηδὲν ἔτι ἄψασθαι μηδετέρους, πρὸς δὲ τὴν εἰρήνην μᾶλλον τὴν γνώμην εἶχον, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι πληγέντες ἐπὶ τῷ Δηλίῳ καὶ δι' ὀλίγου αὐθὺς ἐν Ἀμφιπόλει, καὶ οὐκ ἔχοντες τὴν ἐλπίδα τῆς βώμης πιστὴν ἔτι, ἥπερ οὐ προσδέχοντο πρότερον τὰς σπονδάς, δοκῶντες τῇ παρουσίᾳ εὐτυχία καθυπέριον γενήσεσθαι. (2) καὶ τοὺς ζυμμάχους ἅμα ἐδεδείσαν σφῶν μὴ διὰ τὰ σφάλματα ἐπαίρομενοι ἐπὶ πλέον ἀποστῶσιν, μετεμέλοντό τε ὅτι μετὰ τὰ ἐν Πύλῳ καλῶς παρασχὸν οὐ ζυνέβησαν. (3) οἱ δ' αὖ Λακεδαιμόνιοι παρὰ γνώμην μὲν ἀποβαίνοντες σφίσι τοῦ πολέμου, ἐν ᾧ ὄνοντο ὀλίγων ἑτῶν καθαιρήσειν τὴν τῶν Ἀθηναίων δύναμιν, εἰ τὴν γῆν τέμνοιεν, περιπεσόντες δὲ τῇ ἐν τῇ νήσῳ ζυμφορᾷ, οἶα οὐπω γεγένητο τῇ Σπάρτῃ, καὶ ληστευομένης τῆς χώρας ἐκ τῆς Πύλου καὶ Κυθήρων, αὐτομολούντων τε τῶν Εἰλωτῶν, καὶ αἰεὶ προσδοκίας οὐσης μή τι καὶ οἱ ὑπομένοντες τοῖς ἔξω πίσυνοι πρὸς τὰ παρόντα σφίσι ὥσπερ καὶ πρότερον νεωτερίσωσιν. (4) Ἐυνέ-

est; et ex eo tempore Amphipolitani, quum ipsius monumentum septo circumdedissent, ut heroi parentant, et honores tribuerunt certamina et sacrificia anniversaria, et coloniam etiam ipsi, ut ejus conditori, attribuerunt, dejectis Hagnonis aedificiis, omnique monumento deleto, si quid forte supererat, quod coloniae ab eo deductae memoriam conservare posset, existimantes, Brasidam quidem suum servatorem existitisse, simul etiam in praesentia, propter Atheniensium metum, Lacedaemoniorum societatem colentes, Hagnonem vero propter Atheniensium hostium inimicitias non aequae ex usu suo his honoribus a se affectum neque etiam iis delectatum iri. (2) Mortuos tamen Atheniensibus reddiderunt. Obierunt autem ex Atheniensibus quidem ad sexcentos, ex adversariis vero septem, quia non acie instructa iustum praedium commissum erat, sed potius ejusmodi casu, metuque prius incusso. (3) Quum autem Athenienses suorum cadavera sustulissent, ipsi quidem domum classe vecti redierunt, illi vero cum Clearia res Amphipolitanas constituiebant.

XII. Sub eadem aestatis extremæ tempora Rhamphias et Autocharidas et Epicydidas Lacedaemonii nongentorum gravis armaturae militum supplementum in Thraciam ducebant, et quum Heracleam, quae est in agro Trachinio, pervenissent, quicquid iis non recte se habere videbatur, constituiebant. (2) Sed quum ibi morarentur, hoc praedium interea commissum est, et aestas finiebatur.

XIII. Insequentis autem hiemis initio statim Rhamphias, et qui cum eo erant, ad Pierium usque Thessaliae montem progressi sunt; sed quum Thessali eos transire prohiberent, simul etiam quum Brasidas obiisset, ad quem has copias ducebant, domum reverterunt, existimantes haudquaquam amplius tempus opportunum esse, tum quod Athenienses proelio victi discessissent, tum quod idonei ipsi non essent ad peragendum aliquid eorum, quae Brasidas animo conceperat. (2) Praecipue vero discesserunt, quod scirent, quum domo exibant, Lacedaemonios ad pacem magis animos habuisse propensos.

XIV. Accidit etiam, ut statim post praedium ad Amphipolin commissum et Rhamphiae ex Thessalia reversionem neutri ullam belli partem amplius attingerent, sed animos ad pacem potius propensos haberent, Athenienses quidem, quod et apud Delium et paulo post rursus ad Amphipolin cladem accessissent, nec certam virium spem amplius haberent, qua freti federa prius admittere noluerant, existimantes, se propter praesentem felicitatem superiores evasuros; (2) et simul socios suos reformidabant, ne propter belli offensiones elati magis a se deficerent, eosque premittebant, quod post res ad Pylum gestas idoneam occasionem nacti compositionem non fecissent; (3) Lacedaemonios vero vicissim, quod bellum ipsis praeter opinionem eveniret, in quo intra paucos annos Atheniensium potentiam se eversuros putarant, si eorum agrum vastarent, et quod contra in illam calamitatem incidissent, quam in insula aceperant, qualis nunquam ante Sparta contigerat, quum simul et ager latrociniis infestaretur ab illis, qui e Pylo et Cytheris prohibant, et Helotes ad hostes transfugerent, et suspicio semper esset, ne et illi, qui domi remanebant, confisi iis, qui extra erant, pro praesentium rerum suarum statu, sicut et

βαινε δὲ καὶ πρὸς τοὺς Ἀργεῖους αὐτοῖς τὰς τριακοντα-
έτερις σπονδὰς ἐπ' ἐξόδῳ εἶναι, καὶ ἄλλας οὐκ ἠθελον
σπένδεισθαι οἱ Ἀργεῖοι εἰ μὴ τις αὐτοῖς τὴν Κυνοσοῦριαν
γῆν ἀποδώσει, ὥστ' ἀδύνατα εἶναι ἐφαίνετο Ἀργεῖοις
καὶ Ἀθηναίοις ἅμα πολεμεῖν. Τῶν τε ἐν Πελοποννή-
σῳ πόλεων ὑπόπτειόν τινας ἀποστήσεσθαι πρὸς τοὺς
Ἀργεῖους ὅπερ καὶ ἐγένετο.

XV. Ταῦτ' οὖν ἀμφοτέροις αὐτοῖς λογιζομένοις
ἐδόκει ποιητέα εἶναι ἢ ξυμβάσις, καὶ οὐχ ἦσσαν τοῖς
Λακεδαιμόνιοις, ἐπιθυμίᾳ τῶν ἀνδρῶν τῶν ἐκ τῆς νή-
σου κομισάσθαι· ἦσαν γὰρ οἱ Σπαρτιῖται αὐτῶν πρώ-
τοί τε καὶ ὁμοίως σφίσι ξυγγενεῖς. (2) Ἡρξάντο μὲν
οὖν καὶ εὐθὺς μετὰ τὴν ἄλωσιν αὐτῶν πράσσειν, ἀλλ'
οἱ Ἀθηναῖοι οὐπω ἠθελον, εὖ φερόμενοι, ἐπὶ τῇ ἴσῃ
καταλύσθαι. Σφαλέντων δὲ αὐτῶν ἐπὶ τῷ Δελίῳ πα-
ραχρῆμα οἱ Λακεδαιμόνιοι, γνόντες νῦν μᾶλλον ἂν ἐν-
δεξομένους, ποιῶνται τὴν ἐνιαύσιον ἐκεχειρίαν, ἐν ᾗ
ἔδει ξυγιόντας καὶ περὶ τοῦ πλείονος χρόνου βουλευ-
εσθαι.

XVI. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ ἐν Ἀμφιπόλει ἦσσα τοῖς
Ἀθηναίοις ἐγεγένητο καὶ ἐτεθνήκει Κλέων τε καὶ Βρα-
σίδας, ὅπερ ἀμφοτέρωθεν μάλιστα ἠναντιοῦντο τῇ εἰ-
ρήνῃ, ὁ μὲν διὰ τὸ εὐτυχεῖν τε καὶ τιμᾶσθαι ἐκ τοῦ πο-
λεμεῖν, ὁ δὲ γενομένης ἡσυχίας καταφανεστέρους νομίζων
ἂν εἶναι κακουργῶν καὶ ἀπιστιότερους διαβάλλον, τότε
δὲ ἑκατέρω τῇ πόλει σπεύδοντες τὰ μάλιστα τὴν ἡγε-
μονίαν Πλειστοάναξ τε ὁ Πausανίου βασιλεὺς Λακε-
δαιμονίων καὶ Νικίας ὁ Νικηράτου, πλείστα τῶν τότε
εὖ φερόμενος ἐν στρατηγίαις, πολλῶν δὲ μᾶλλον προεθυ-
μοῦντο, Νικίας μὲν βουλούμενος, ἐν ᾧ ἀπαθῆς ἦν καὶ
ἤξειοτο, διασώσασθαι τὴν εὐτυχίαν, καὶ ἕς τε τὸ αὐτίκα
πόνον πεπαῦσθαι καὶ αὐτὸς καὶ τοὺς πολίτας παῦσαι,
καὶ τῷ μέλλοντι χρόνῳ καταλιπεῖν ὄνομα ὡς οὐδὲν
σφῆλας τὴν πόλιν διεγένετο, νομίζων ἐκ τοῦ ἀκινδύνου
τοῦτο ζυμβαίνειν καὶ ὅστις ἐλάχιστα τύχη αὐτὸν παρα-
δίδοι, τὸ δὲ ἀκινδύνου τὴν εἰρήνην παρέχειν, Πλει-
στοάναξ δὲ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν διαβαλλόμενος περὶ τῆς
καθόδου, καὶ ἐς ἐνθυμίαν τοῖς Λακεδαιμονίοις αἰεὶ προ-
βαλλόμενος ὑπ' αὐτῶν, ὁπότε τι πταίσειαν, ὡς διὰ τὴν
ἐκείνου κάθοδον παρανομηθεῖσαν ταῦτα ζυμβαίνει.
(2) Τὴν γὰρ προμάνει τὴν ἐν Δελφοῖς ἐπιτιμῶντο αὐ-
τὸν πέσαι μετ' Ἀριστοκλέους τοῦ ἀδελφοῦ ὥστε
γρῆσαι Λακεδαιμονίοις ἐπὶ πολλὰ τὰδε θεωροῖς ἀφι-
κνουμένοις, Διὸς υἱοῦ ἡμιθέου τὸ σπέρμα ἐκ τῆς ἄλλο-
τρίας ἐς τὴν ἑαυτῶν ἀναφέρειν, εἰ δὲ μή, ἀργυρέα
εὐλάκα εὐλάξειν. (3) χρόνῳ δὲ προτρέψαι τοὺς Λα-
κεδαιμονίους φεύγοντα αὐτὸν ἐς Λύκαιον διὰ τὴν ἐκ τῆς
Ἀττικῆς ποτὲ μετὰ δώρων δοκοῦσαν ἀναχώρησιν, καὶ
ἡμισυ τῆς οἰκίας τοῦ ἱεροῦ τότε τοῦ Διὸς οἰκοῦντα φό-
βῳ τῷ Λακεδαιμονίων, ἔτει ἐνὸς δέοντι εἰκοστῷ τοῖς
ὁμοίοις χοροῖς καὶ θυσίαις καταγαγεῖν ὥσπερ ὅτε τὸ
πρῶτον Λακεδαίμονα κτίζοντες τοὺς βασιλέας καθί-
σαντο.

XVII. Ἀγθόμενος οὖν τῇ διαβολῇ ταύτῃ, καὶ νο-

prius, aliquas res novas molirentur. (4) Huc accedebat,
quod tricennale fedus cum Argivis ictum jam exibat, nec
aliud Argivi inire volebant, nisi ager Cynosurius sibi re-
stitueretur; itaque putabant, se non posse simul bellum
cum Argivis et Atheniensibus gerere. Quinetiam non-
nullas Peloponnesi civitates a se ad Argivos defectionem
facturas suspicabantur; id quod etiam accidit.

XV. Hæc igitur utrisque reputantibus compositioliacienda
videbatur, et præcipue Lacedæmonis, virorum, qui in iu-
sula capti erant, recipiendorum desiderio; qui enim ipsorum
erant Spartani, ii et viri primarii, et item cum primariis
cognitione conjuncti. (2) Quamobrem etiam statim post
eos captos agere cœperant, sed Athenienses, quod rem fel-
liciter gererent, bellum nondum æquis conditionibus depo-
nere volebant. Sed quum cladem ad Delium accepissent,
confestim Lacedæmonii, quod scirent tunc facilius admissu-
ros, annuas inducias fecerunt, per quarum tempus oportebat
colloquia habentes de longiore pacis tempore consultare.

XVI. Postea vero quam et ad Amphipolin Athenienses cla-
dem acceperunt, et Cleo et Brasidas mortem oppetierunt,
qui utrinque paci maxime adversabantur, hic quidem, quod
rem in bello feliciter gereret et honores ideo consequeretur,
ille vero, quod rebus pacatis sua flagitia manifestiora fore,
suamque autoritatem in obrectando imminutum iri putaret,
tunc vero in utraque civitate duo, qui ad principatum max-
ime properabant, Plistoanax Pausaniæ filius, Lacedæmonio-
rum rex, et Nicias Nicerati filius, qui eorum, qui tunc
vivebant, in re militari longe illustrissimus erat, multo magis
animis erant propensi, Nicias quidem, quod interea, dum
cladium expers et erat et habebatur, felicitatem conservare,
et quum in præsentia tam ipse laboribus liber esse quam ci-
ves liberare, tum etiam posteritati nomen relinquere vellet,
quod omni vita rempublicam in nullum discrimen unquam
adduxisset, existimans, hoc ita demum contingere posse,
si nullum periculum adiretur, et si quis se ipsum fortuna-
minime committeret; hanc vero periculorum immunitatem
a pace præberi; Plistoanax vero, quod propter suum ab
exilio reditum ab inimicis per obrectationem accusaretur,
et Lacedæmoniorum animis, quotiescunque cladem aliquam
acceperunt, ab illis quasi religio semper objiceretur, quod
propter ipsius reditum contra leges ipsi concessum hæc ac-
ciderent. (2) Criminabantur enim ipsum cum fratre Aristo-
cle vatem, quæ Delphis erat, induxisse, ut Lacedæmonio-
rum sacris legatis hæc diu responderet, ut Jove sati semidei
prolem ex alieno solo in suum reducerent; alioqui argenteo
vomere aiaturos; (3) tandem vero eam Lacedæmonios
impulisse, ut eum, qui in Lycaëum confugerat, propter
suum ex Attica reditum, ad quem muneribus adductus vi-
debatur, et qui dimidiatas ædes templi Jovis Lacedæmonio-
rum metu tunc incolebat, undevicesimo post anno ejusmodi
choris atque sacrificiis reducerent, quibus, quum primum
Lacedæmonem conderunt, reges creatos prosequerantur.

XVII. Plistoanax igitur hanc criminationem graviter fe-

μίζων ἐν εἰρήνῃ μὲν οὐδενὸς σφάλματος γιγνομένου καὶ ἅμα τῶν Λακεδαιμονίων τοὺς ἀνδρας κομιζομένων κἂν αὐτοῖς τοῖς ἐχθροῖς ἀνεπιλήπτως εἶναι, πολέμου δὲ καθεστῶτος αἰεὶ ἀνάγκην εἶναι τοὺς προύχοντας ἀπὸ τῶν ξυμφορῶν διαβάλλεσθαι, προθυμῆθη τὴν ζύμβασιν. (2) Καὶ τὸν τε χειμῶνα τοῦτον ἤσαν ἐς λόγους, καὶ πρὸς τὸ ἔαρ ἤδη παρασκευὴ τε προεπανεσείσθη ἀπὸ τῶν Λακεδαιμονίων περιεγγελλομένη κατὰ πόλεις ὡς ἐπὶ τειχισμὸν, ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι μᾶλλον ἐσακούοιεν, καὶ ἐπειδὴ ἐκ τῶν συνόδων ἅμα πολλὰς δικαιοῦσαι προενεχόντων ἀλλήλοισι ξυνεχωρεῖτο ὥστε ἂ ἐκάτεροι πολέμῳ ἔσχον ἀποδόντας τὴν εἰρήνην ποιεῖσθαι, Νίσαιαν δ' ἔχειν Ἀθηναίους (ἀνταπειτούτων γὰρ Πλάταιαν οἱ Θηβαῖοι ἔφασαν οὐ βία ἀλλ' ὁμολογία αὐτῶν προσχωρησάντων καὶ οὐ προδόντων ἔχειν τὸ χωρίον, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τῷ αὐτῷ τρόπῳ τὴν Νίσαιαν, τότε δὴ παρακαλέσαντες τῶν ἑαυτῶν ξυμμάχους οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ ψηφισαμένον πλὴν Βιωτῶν καὶ Κορινθίων καὶ Ἡλείων καὶ Μεγαρέων τῶν ἄλλων ὥστε καταλύεσθαι (τούτοις δὲ οὐκ ἤρσκε τὰ πρασσόμενα), ποιῶνται τὴν ζύμβασιν καὶ ἐσπέσαντο πρὸς τοὺς Ἀθηναίους καὶ ὤμωσαν, ἔχειν οἱ τε πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, τάδε.

XVIII. « Σπονδὰς ἐποίησαντο Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ζύμμαχοι κατὰ τάδε, καὶ ὥμωσαν κατὰ πόλεις. (2) Περὶ μὲν τῶν ἱερῶν τῶν κοινῶν, θύειν καὶ ἰεῖναι καὶ μαντεύεσθαι καὶ θεωρεῖν κατὰ τὰ πάτρια τὸν βουλούμενον καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν ἀδεῶς. Ἐδ' ἱερὸν καὶ τὸν νέων τὸν ἐν Δελφοῖς τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ Δελφῶν αὐτονόμους εἶναι καὶ αὐτοτελεῖς καὶ αὐτοδίκους καὶ αὐτῶν καὶ τῆς γῆς τῆς ἑαυτῶν κατὰ τὰ πάτρια. (3) Ἔτι δὲ εἶναι τὰς σπονδὰς πεντήκοντα Ἀθηναίους καὶ τοὺς ζύμμάχους τοῖς Ἀθηναίοις καὶ Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς ζύμμάχοις τοῖς Λακεδαιμονίων ἀδόλους καὶ ἀβλαβεῖς καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν. (4) Ὅπλα δὲ μὴ ἐξέστω ἐπιφέρειν ἐπὶ πημονῇ μήτε Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ζύμμάχους ἐπ' Ἀθηναίους καὶ τοὺς ζύμμάχους μήτε Ἀθηναίους καὶ τοὺς ζύμμάχους ἐπὶ Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ζύμμάχους, μήτε τέχνην μήτε μηχανὴν μηδεμιᾶ. Ἦν δὲ τι διάφορον ἤ πρὸς ἀλλήλους, δικαίῳ χρήσθων καὶ ἄρκοις, καθ' ὅ τι ἂν ξυνοῦνται. (5) Ἀποδόντων δὲ Ἀθηναίοις Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ζύμμαχοι Ἀμφίπολιν. Ὅσας δὲ πόλεις παρέδωσαν Λακεδαιμόνιοι Ἀθηναίοις, ἐξέστω ἀπιέναι ὅποι ἂν βούλωνται αὐτοὺς καὶ τὰ ἑαυτῶν ἔχοντας· τὰς δὲ πόλεις φερούσας τὸν φόρον ἐπ' Ἀριστείδου αὐτονόμους εἶναι. Ὅπλα δὲ μὴ ἐξέστω ἐπιφέρειν Ἀθηναίους μήδὲ τοὺς ζύμμάχους ἐπὶ κακῶ, ἀποδιδόντων τὸν φόρον, ἐπειδὴ αἱ σπονδαὶ ἐγένοντο. Εἰσι δὲ αἶδε, Ἀργίλος, Στάγειρος, Ἀκανθος, Σκόλλος, Ὀλυνθος, Σπάρτωλος. Ζύμμάχους δ' εἶναι μηδετέρων, μήτε Λακεδαιμονίων μήτε Ἀθηναίων· ἦν δὲ Ἀθηναῖοι πείθωσι τὰς πόλεις, βουλομένας ταύτας ἐξέστω ζύμμάχους ποιεῖσθαι αὐτοὺς Ἀθηναίους. (6) Μηκυβερναίους δὲ καὶ Σαναίους καὶ Συγγαίους οἰκεῖν τὰς πόλεις τὰς ἑαυτῶν, καθάπερ Ὀλύ-

rens, et existimans, in pace quidem nulla calamitate interveniente et simul Lacedæmoniis suos recipientibus se quoque inimicorum criminationibus minus obnoxium fore, sed belli tempore semper necesse esse civitatis principes calamitatum nomine criminationibus obnoxios esse, ad compositionem animo fuit propenso. (2) Atque per illam hiemem in colloquium ibant, et vere jam instante apparatus hostilis a Lacedæmoniis minaciter illis ante intemptatus est, qui nuntiis per civitates circummissis indicebatur ut ad munitiones obidionis causa extruendas pertinens, quo facilius Athenienses dicto audientes essent, et postquam in conciliis post multa postulata ultro citroque ab utrisque in medium prolata conveniebat, ut pax fieret ea conditione, ut utrique redderent ea, quæ bello cepissent, Nisæam vero Athenienses retinerent (quum enim Platæam vicissim repeterent, Thebani dixerunt, se hanc urbem tenere neque vi neque proditione, sed deditione ab ipsis facta, et Athenienses quoque eodem modo Nisæam a se teneri dixerunt), tunc igitur Lacedæmonii, sociis suis advocatis, quum ceteri omnes præter Bœotos et Corinthios et Eleos et Megarenses (his enim quæ fiebant laud placebant) bellum finiendum censuissent, compositionem fecerunt et fœdus cum Atheniensibus percusserunt, et jurejurando confirmarunt, et vicissim illi apud Lacedæmonios, hæc.

XVIII. « Fœdera fecerunt Athenienses et Lacedæmonii, et socii in has condiciones, et in singulis civitatibus hæc jurejurando rata habuerunt. (2) Quod attinet ad publica sacra, licere cuilibet tuto terra marique eo proficisci et immolare et oracula consulere et sacros legatos mittere patrio instituto. Fanum vero templumque Apollinis, quod est Delphis, ipsosque Delphos liberos esse, ita ut utantur suis legibus et suis vestigalibus et suis judiciis et inter se et in terra sua patrio instituto. (3) Esse porro fœdera annos quinquaginta Atheniensibus et Atheniensium sociis ac Lacedæmoniis et Lacedæmoniorum sociis sine dolo malo et sine noxa terra marique. (4) Item ne arma inferre liceat ob damnum faciendum neque Lacedæmoniis eorumque sociis adversus Athenienses eorumque socios, neque Atheniensibus eorumque sociis adversus Lacedæmonios eorumque socios, neque arte ulla neque machinatione. Si qua vero controversia inter eos oriat, jure agant et jurejurando, et conventis, quæ fecerint. (5) Lacedæmonii vero eorumque socii Amphipolin Atheniensibus reddant Incolis vero civitatum, quascunque Lacedæmonii Atheniensibus tradiderunt, cum suis facultatibus abire liceat, quocunque voluerint; ipsæ vero civitates liberæ sint, ita tamen, ut pendant tributum, quod Aristidis tempore impositum pendebat. Arma vero illis inferre nocendi causa ne liceat Atheniensibus eorumque sociis, si tributum pendant, ex quo fœdus factum est. Sunt autem civitates hæc, Argilus, Stagirius, Acanthus, Scolus, Olynthus, Spartolus. Neutorum vero sociæ sint, neque Lacedæmoniorum neque Atheniensium; si tamen Athenienses his civitatibus persuadere possint, Atheniensibus societatem cum iis volentibus facere liceat. (6) Mecybernæi vero et Sanæi et Singæi urbes suas incolant, quemadmodum Olynthii et Acanthii. (7) Lacedæ-

θιοὶ καὶ Ἀκάνθιοι. (7) Ἀποδόντων δὲ Ἀθηναίους Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ζύμμαχοι Πάνακτον. Ἀποδόντων δὲ καὶ Ἀθηναῖοι Λακεδαιμόνιοις Κορυφάσιον καὶ Κύθηρα καὶ Μεθώνην καὶ Πελεὸν καὶ Ἀταλάντην, καὶ τοὺς ἀνδράς ὅσοι εἰσὶ Λακεδαιμονίων ἐν τῷ δημοσίῳ τῷ Ἀθηναίων ἢ ἀλλοθὶ που ὅσης Ἀθηναῖοι ἄρχουσιν ἐν δημοσίῳ· καὶ τοὺς ἐν Σικιώνῃ πολιορκουμένους Πελοποννησίων ἀφεῖναι, καὶ τοὺς ἄλλους ὅσοι Λακεδαιμονίων ζύμμαχοι ἐν Σικιώνῃ εἰσὶ καὶ ὅσους Βρασίδας ἐπέπεμψεν, καὶ εἴ τις τῶν ζυμμάχων τῶν Λακεδαιμονίων ἐν Ἀθήναις ἐστὶν ἐν τῷ δημοσίῳ ἢ ἀλλοθὶ που ἦς Ἀθηναῖοι ἄρχουσιν ἐν δημοσίῳ. Ἀποδόντων δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ζύμμαχοι οὐστυνας ἔχουσιν. Ἀθηναίων καὶ τῶν ζυμμάχων κατὰ ταῦτά. (8) Σικωνίων δὲ καὶ Τορωναίων καὶ Σερμυλίων καὶ εἴ τινα ἄλλην πόλιν ἔχουσιν Ἀθηναῖοι, Ἀθηναίους βουλεύεσθαι περὶ αὐτῶν καὶ τῶν ἄλλων πόλεων ὅ τι ἂν δοκῇ αὐτοῖς. (9) Ὅρκους δὲ ποιήσασθαι Ἀθηναίους πρὸς Λακεδαιμονίους καὶ πρὸς ζυμμάχους κατὰ πόλεις. Ὁμνούντων δὲ τὸν ἐπιχώριον ὄρκον ἐκάτεροι τὸν μέγιστον ἐξ ἐκάστης πόλεως. Ὁ δ' ὄρκος ἔστω ὅδε· « ἐμμενῶ ταῖς ξυνθήκαις καὶ ταῖς σπονδαῖς ταῖσδε δικαίως καὶ ἀδόλως. » Ἔστω δὲ Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς ζυμμάχοις κατὰ ταῦτά ὄρκος πρὸς Ἀθηναίους, (10) τὸν δὲ ὄρκον ἀνανεῦσθαι κατ' ἐνιαυτὸν ἀμφοτέρους. Στήλας δὲ στήσαι Ὀλυμπίᾳσι καὶ Πυθοῖ καὶ Ἰσθμῷ καὶ ἐν Ἀθήναις ἐν πόλει καὶ ἐν Λακεδαίμονι ἐν Ἀμυκλαῖσι. (11) Εἰ δέ τι ἀμνημονοῦσιν ὀποτεριοῦν καὶ ὅτου πέρι, λόγους δικαίους χρωμένους εὖορκον εἶναι ἀμφοτέροις ταύτη μεταβεῖναι ὅπη ἂν δοκῇ ἀμφοτέροις, Ἀθηναίους καὶ Λακεδαιμονίους. »

XIX. Ἄρχει δὲ τῶν σπονδῶν ἔφορος Πλειστόλας Ἀρτεμισίου μηνὸς τετάρτη φθίνοντος, ἐν δὲ Ἀθήναις ἄρκον Ἀλκαῖος Ἐλαφβολιώδης μηνὸς ἕκτη φθίνοντος. (2) Ὁμνυόντων δὲ οἷδε καὶ ἐσπένδοντο, Λακεδαιμονίων μὲν Πλειστόλας, Δαμάγητος, Χίωνις, Μεταγένης, Ἀκανθος, Δαίσιος, Ἰσαγόρας, Φιλοχαρίδας, Ζευξίδας, Ἀντιππος, Τέλλις, Ἀλκινίδας, Ἐμπεδίας, Μηνᾶς, Λάμφιλος, Ἀθηναίων δὲ οἷδε, Λάμπων, Ἰσθμιόνικος, Νικίας, Λάγης, Εὐθύδημος, Προκλῆς, Πυθόδωρος, Ἄγων, Μυρτίλος, Θρασυκλῆς, Θεογένης, Ἀριστοχοίτης, Ἰώλιος, Τιμοκράτης, Λέων, Λάμαχος, Δημοσθένης.

XX. Αὐταὶ αἱ σπονδαὶ ἐγένοντο τελευτούσης τοῦ χειμῶνος ἅμα ἤρι, ἐκ Διονυσίου εὐθὺς τῶν ἀστικῶν, αὐτόδεκα ἔτων διεθόντων καὶ ἡμερῶν ὀλίγων παρενεγκουσῶν ἢ ὡς τὸ πρῶτον ἢ ἐσβολῇ ἢ ἐς τὴν Ἀττικὴν καὶ ἢ ἀρχῇ τοῦ πολέμου τοῦδε ἐγένετο. (2) Σκοπεῖται δὲ τις κατὰ τοὺς χρόνους, καὶ μὴ τῶν ἐκασταχοῦ ἢ ἀρχόντων ἢ ἀπὸ τιμῆς τινὸς τὴν ἀπαρίθησιν τῶν ὀνομάτων ἐς τὰ προγεγεννημένα σημαίνοντων πιστεύσας μᾶλλον. Οὗ γὰρ ἀκριβὲς ἐστὶν, ὅς καὶ ἄρχομενοὺς καὶ μεσοῦσι, καὶ ὅπως ἐτυχέν τῳ, ἐπεγένετό τι. (3) Κατὰ θέρη δὲ καὶ χειμῶνας ἀριθμῶν, ὥσπερ γέγραπται, εὐρήσει ἐξ ἡμισείας ἐκατέρου τοῦ ἐνιαυτοῦ τὴν δύναμιν ἔχοντος,

daemonii vero eorumque socii Panactum Atheniensibus reddant. Et vicissim Athenienses reddant Lacedaemoniis Coryphasium et Cythera et Methonea et Pteleum et Atalantea et quoscunque Lacedaemoniorum captivos in carcere, vel Athenis; vel alibi intra suae ditionis fines habent; item dimittant Peloponnesios, qui Scionae obsidentur, ceterosque Lacedaemoniorum socios, quotquot sunt Scionae, et quotquot Brasidas eo misit, et si quis Lacedaemoniorum socius vel Athenis in carcere est vel alibi intra fines imperii, quod Athenienses habent, in carcere. Vicissim etiam Lacedaemonii eorumque socii eodem modo reddant quoscunque Atheniensium sociorumve penes se habent. (8) De Scionaeis vero et Toronaeis et Sermylliis, et si quam aliam civitatem habent Athenienses, Athenienses de ipsis et de reliquis civitatibus arbitrato suo statuant. (9) Jusjurandum vero praesent Athenienses apud Lacedaemonios eorumque socios per singulas civitates. Utrique autem jusjurandum more patrio receptum, quod in utraque civitate maximum habetur, jurent. Jusjurandum autem in haec verba juretur: « Stabo his pactis atque his foederibus juste et sine dolo. » Lacedaemonii autem eorumque socii jusjurandum eodem modo apud Athenienses jurent, (10) hoc autem utrique quotannis renovent. Et cippus erigant Olympiae et Pythone et in Isthmo et Athenis in arce, et Lacedaemone in Amyclaeo. (11) Si quid autem per oblivionem praeterierint utriusque de re quacunque, id justis rationibus utentibus per jusjurandum liceat utrique ita mutare, ut videatur utrisque, Atheniensibus et Lacedaemoniis. »

XIX. Magistratus autem est in foederibus faciendis Plistolas ephorus Artemisii mensis quarto ante finem die, Athenis vero archon Alcaeus, Elaphebolionis mensis sexto ante finem die. (2) Jurabant autem foedusque percutiebant Lacedaemonii quidem Plistolas, Damagetus, Chionis, Metagenes, Acanthus, Dailthus, Ischagoras, Philocharidas, Zeuxidas, Antippus, Tellis, Alcynidas, Empedias, Menas, Lamphilus, ex Atheniensibus vero isti, Lampo, Isthmionicus, Nicias, Laches, Euthydemus, Procles, Pythodorus, Hagno, Myrtilus, Thrasyacles, Theogenes, Aristocletes, Iolcius, Timocrates, Leon, Lamachus, Demosthenes.

XX. Haec foedera facta sunt extrema jam hieme sub veris initium, statim ab urbanis Dionysiis, integro decennio exacto, si a paucis aliquot diebus discesseris, a prima irruptione in Atticam facta et ab hujus belli principio. (2) Spectet autem aliquis secundum tempora, et non secundum eorum, qui singulis in civitatibus aut magistratus gerant aut aliquo honore fungantur, enumerationem nominum, quae rerum ante gestarum nota sint, magis fidem habens. Illa enim ratio non est accurata, dicere quibus vel inuentibus vel gerentibus medium magistratum, vel qualibet alia ratione, res quae gesta sit. (3) Sed si per aestates et hiemes numeret, ut scriptum est, ex his ambabus dimidiatis anni par-

δέκα μὲν θέρη ἴσους δὲ χειμῶνας τῷ πρώτῳ πολέμῳ τῷδε γεγενημένους.

XXI. Λακεδαιμόνιοι δὲ (ἐλαγον γὰρ πρότεροι ἀποδιδόναι ἃ εἶχον) τοὺς τε ἀνδρας εὐθύς τοὺς παρὰ σφίσιν αἰχμαλώτους ἀφίεσαν, καὶ πέμψαντες ἐς τὰ ἐπὶ Θράκης πρέσβεις Ἰσχαγόραν καὶ Μηνᾶν καὶ Φιλοχαρίδα ἐκέλευον τὸν Κλεαρίδα τὴν Ἀμφίπολιν παραδιδόναι τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ τοὺς ἄλλους τὰς σπονδάς, ὡς εἴρητο ἐκάστοις, δέχεσθαι. (2) Οἱ δ' οὐκ ἤθελον, νομίζοντες οὐκ ἐπιτηδείας εἶναι· οὐδὲ ὁ Κλεαρίδας παρέδωκε τὴν πόλιν, χαριζόμενος τοῖς Χαλκιδιεῦσιν, λέγων ὡς οὐ δυνατὸς εἶη βία ἐκείνων παραδιδόναι. (3) Ἐλθὼν δὲ αὐτὸς κατὰ τάχος μετὰ πρέσβειων αὐτόθεν ἀπολογησόμενος τε ἐς τὴν Λακεδαίμονα, ἣν κατηγορῶσιν οἱ περὶ τὸν Ἰσχαγόραν ὅτι οὐκ ἐπέιθετο, καὶ ἅμα βουλόμενος εἰδέναι εἰ ἔτι μεταλητῆτῆ εἶη ἢ ὁμολογία, ἐπειδὴ εὔρε κατελιημένους, αὐτὸς μὲν ἄλλιν πεμπούτων τῶν Λακεδαιμονίων καὶ κελευόντων μάλιστα μὲν καὶ τὸ χωρίον παραδοῦναι, εἰ δὲ μὴ, ὅποσοι Πελοποννησίων ἐνεῖσιν ἐξαγαγεῖν, κατὰ τάχος ἐπορεύετο.

XXII. Οἱ δὲ ζύμμαχοι ἐν τῇ Λακεδαίμονι αὐτοὶ ἔτυχον ὄντες, καὶ αὐτῶν τοὺς μὴ δεξαμένους τὰς σπονδάς ἐκέλευον οἱ Λακεδαιμόνιοι ποιεῖσθαι. Οἱ δέ, τῇ αὐτῇ προφάσει ἤπερ καὶ τὸ πρώτον ἀπέψωσαν, οὐκ ἔφρασαν δέξασθαι, ἣν μὴ τινὰς δικαιοτέρας τούτων ποιῶνται. (2) Ὡς δ' αὐτῶν οὐκ ἐσχέοντο, ἐκείνους μὲν ἀπέπεμψαν, αὐτοὶ δὲ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ζυμμαχίαν ἐποιούντο, νομίζοντες ἥκιστα ἂν σφίσι τοὺς τε Ἀργεῖους, ἐπειδὴ οὐκ ἤθελον Ἀμπελίδου καὶ Λίχου ἐλθόντων ἐπισπένδεσθαι, νομίσαντες αὐτοὺς ἄνευ Ἀθηναίων οὐ δεινούς εἶναι, καὶ τὴν ἄλλην Πελοπόννησον μάλιστα ἂν ἡσυχάζειν· πρὸς γὰρ ἂν τοὺς Ἀθηναίους, εἰ ἐξῆν, χωρεῖν. (3) Παρόντων οὖν πρέσβειον ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ γενομένων λόγων ξυνέβησαν, καὶ ἐγένοντο ὅρκοι καὶ ζυμμαχία ἦδε κατὰ τὰδε.

XXIII. « Ζύμμαχοι ἔσονται Λακεδαιμόνιοι πενήκοντα ἔτη. Ἦν δὲ τινες ἴωσιν ἐς τὴν γῆν πολέμιοι τὴν Λακεδαιμονίων καὶ κακῶς ποιῶσι Λακεδαιμονίους, ὠφελεῖν Ἀθηναίους Λακεδαιμονίους τρόπον ὁποῖον ἂν δύνηνται ἰσχυροτάτω κατὰ τὸ δυνατόν· ἦν δὲ δηώσαντες οἴχονται, πολεμίαν εἶναι ταύτην τὴν πόλιν Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους καὶ κακῶς πάσχειν ὑπὸ ἀμφοτέρων, καταλύειν δὲ ἅμα ἄμφω τῷ πόλει. Ταῦτα δ' εἶναι δικαίως καὶ προθύμως καὶ ἀδόλως. (2) Καὶ ἦν τινες ἐς τὴν Ἀθηναίων γῆν ἴωσι πολέμιοι καὶ κακῶς ποιῶσιν Ἀθηναίους, ὠφελεῖν Λακεδαιμονίους τρόπον ὅτου ἂν δύνηνται ἰσχυροτάτω κατὰ τὸ δυνατόν· ἦν δὲ δηώσαντες οἴχονται, πολεμίαν εἶναι ταύτην τὴν πόλιν Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους καὶ κακῶς πάσχειν ὑπὸ ἀμφοτέρων, καταλύειν δὲ ἅμα ἄμφω τῷ πόλει. Ταῦτα δ' εἶναι δικαίως καὶ προθύμως καὶ ἀδόλως. (3) Ἦν δὲ ἢ δουλεία ἐπανιστήται, ἐπικουρεῖν Ἀθηναίους Λακεδαιμονίους παντὶ σθένει κατὰ τὸ δυνατόν. (4) Ὅμοῦνται

tibus, quæ annum conficiunt, hoc primum bellum decem aestates ac totidem hiemes habuisse comperiet.

XXI. Lacedæmonii vero (ipsis enim sorte obtigit, ut priores redderent ea, quæ habebant) et captivos omnes confestim, quos penes se habebant, dimittebant, et legatis in Thraciam missis Ischagora et Mena et Philocharida, jubebant Clearidam Amphipolim tradere Atheniensibus, et ceteros fœdera, ut quibusque ex convento præceptum erat, admittere. (2) Illi vero hæc admittere nolebant, quod nequam commoda esse ducerent, neque Clearidas urbem tradidit, Chalcidensibus gratificans, dicens, se non posse illis invitis tradere. (3) Verum ipse celeriter cum legatis illinc assumptis Lacedæmonem profectus, et ut se purgaret, si ab Ischagora ejusque collegis accusaretur, quod non paruisset, et simul eo consilio, ut videret, si forte pacis conditiones adhuc immutari possent, postquam eas confirmatas reperit, ipse quidem quum Lacedæmonii eum remitterent et juberent, potissimum quidem urbem tradere, sin minus, omnes Peloponnesios, quotquot illic essent, educere, celeriter eo proficisceretur.

XXII. Socii vero forte ipsi erant Lacedæmone, et Lacedæmonii eos, qui fœdera non admiserant, id facere jubebant. Illi vero per eandem causam, per quam ea etiam primum rejecerant, negarunt, se accepturos, nisi aliqua his æquiora facerent. (2) Sed quum eos audire nollent, illos quidem remiserunt, ipsi vero societatem cum Atheniensibus faciebant, existimantes, Argivos, quando per Ampelidam et Licham illuc missos fœdus renovare noluerant, eos igitur rati sine Atheniensibus minime formidabiles sibi fore, ceteramque Peloponnesum maxime quieturam; alioqui enim hos ad Atheniensis accessuros, si liceret. (3) Præsentibus igitur Atheniensium legatis habitisque colloquiis compositionem fecerunt, et adhibito jurejurando societatem hanc his conditionibus inierunt.

XXIII. « Socii erunt Lacedæmonii annos quinquaginta. Si qui vero hostes in Lacedæmoniorum agrum invadant et Lacedæmonios maleficiis afficiant, Athenienses ratione quam poterunt acerrima Lacedæmonii opem pro facultate ferant; si vero agrum populati discesserint, hæc civitas a Lacedæmonii et Atheniensibus pro hoste habeatur, et ab utrisque malo afficiatur, et de deponendo bello statuant simul ambæ civitates. Hæc autem juste et alacriter et sine dolo fiant. (2) Et vicissim si qui hostes in Atheniensium agrum invadant, et Athenienses maleficiis afficiant, Lacedæmonii ratione quam poterunt acerrima Atheniensibus opem pro facultate ferant; si vero agrum populati discesserint, hæc civitas a Lacedæmonii et Atheniensibus pro hoste habeatur, et ab utrisque malo afficiatur, et de deponendo bello statuant simul ambæ civitates. Hæc autem juste et alacriter et sine dolo fiant. (3) Quod si servitia insurgant, Athenienses Lacedæmonii opem totis viribus pro facultate ferant. (4) Hæc autem fu-

δὲ ταῦτα οἴπερ καὶ τὰς ἄλλας σπονδὰς ὤμουν ἑκατέρων. Ἄνανεοῦσθαι δὲ κατ' ἐνιαυτὸν Λακεδαιμονίους μὲν ἰόντας ἐς Ἀθήνας πρὸς τὰ Διονύσια, Ἀθηναίους δὲ ἰόντας ἐς Λακεδαίμονα πρὸς τὰ Ὑακίνθια. (5) Στήλην δὲ ἑκατέρους στήσαι, τὴν μὲν ἐν Λακεδαίμονι παρ' Ἀπόλλωνι ἐν Ἀμυκλαίῳ, τὴν δὲ ἐν Ἀθήναις ἐν πόλει παρ' Ἀθηνᾶ. (6) Ἦν δὲ τι δοκῆ Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους προσθεῖναι καὶ ἀφελεῖν περὶ τῆς ζυμμάχιας, ὅτι ἂν δοκῆ, εὖροχον ἀμφοτέροις εἶναι. »

XXIV. Τὸν δὲ ὄρον ὤμουν Λακεδαιμονίων μὲν οἶδε, Πλειστονάξ, Ἄγις, Πλειστόλας, Δαμάγητος, Χίονις, Μεταγένης, Ἀκανθος, Δάϊθος, Ἰσαγόρας, Φιλοχαρίδας, Ζευξίδας, Ἄντιππος, Ἀλκινάδας, Τέλλις, Ἐμπεδίας, Μηνᾶς, Λάφιλος, Ἀθηναίων δὲ Λάμπων, Ἰσθμιόνικος, Λάχης, Νικίας, Εὐθύδημος, Προκλῆς, Πυθόδωρος, Ἄγων, Μυρτίλος, Θρασυκλῆς, Θεαγένης, Ἀριστοκράτης, Ἰώλιος, Τιμοκράτης, Λέων, Λάμαχος, Δημοσθένης.

(2) Αὕτη ἡ ζυμμάχια ἐγένετο μετὰ τὰς σπονδὰς οὐ πολλῷ ὕστερον, καὶ τοὺς ἀνδρας τοὺς ἐκ τῆς νήσου ἀπέδωσαν οἱ Ἀθηναῖοι τοῖς Λακεδαιμονίοις, καὶ τὸ θέρος ἤρχε τοῦ ἐνεκάτου ἔτους. Ταῦτα δὲ τὰ δέκα ἔτη ὁ πρῶτος πόλεμος ζυμνωχῶς γενομένος γέγραπται.

XXV. Μετὰ δὲ τὰς σπονδὰς καὶ τὴν ζυμμάχiam τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν Ἀθηναίων, αἱ ἐγένοντο μετὰ τὸν δεκαετῆ πόλεμον ἐπὶ Πλειστόλα μὲν ἐν Λακεδαίμονι ἐφόρου Ἀλκαίου δ' ἄρχοντος Ἀθήνησι, τοῖς μὲν δεξαμένοις αὐτὰς εἰρήνην ἦν, οἱ δὲ Κορίνθιοι καὶ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ πόλεων τινες διεκίουν τὰ πεπραγμένα, καὶ εὐθὺς ἄλλη ταραχὴ καθίστατο τῶν ζυμμάχιας πρὸς τὴν Λακεδαίμονα. (2) Καὶ ἅμα καὶ ποῖς Ἀθηναίσις οἱ Λακεδαιμόνιοι προϊόντος τοῦ χρόνου ὑποπτοὶ ἐγένοντο, ἔστιν ἐν οἷς οὐ ποιοῦντες ἐκ τῶν ζυμκλειμένων ἀ εἴρητο. (3) Καὶ ἐπὶ ἐξ ἔτη μὲν καὶ δέκα μῆνας ἀπέσχοτο μὴ ἐπὶ τὴν ἑκατέρων γῆν στρατεῦσαι, ἔξωθεν δὲ μετ' ἀνακωχῆς οὐ βεβαίῳ ἔβλαπτον ἀλλήλους τὰ μάλιστα ἔπειτα μέντοι καὶ ἀναγκασθέντες λῦσαι τὰς μετὰ τὰ δέκα ἔτη σπονδὰς αὐτῆς ἐς πόλεμον φανερόν κατέστησαν.

XXVI. Γέγραφε δὲ καὶ ταῦτα ὁ αὐτὸς Θουκυδίδης Ἀθηναῖος ἐξῆς, ὡς ἕκαστα ἐγένετο, κατὰ θέρη καὶ χειμῶνας, μέχρι οὗ τὴν τε ἀρχὴν κατέπαυσαν τῶν Ἀθηναίων Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ζύμμαχοι, καὶ τὰ μακρὰ τεῖχη καὶ τὸν Πειραιᾶ κατέλαβον. Ἔτη δὲ ἐς τοῦτο τὰ ζύμπαντα ἐγένετο τῷ πολέμῳ ἑπτὰ καὶ εἴκοσι. (2) Καὶ τὴν διὰ μέσου ζύμβασιν εἰ τις μὴ ἀξιώσει πόλεμον νομίζειν, οὐκ ὀρθῶς δικαίῳσει. Τοῖς τε γὰρ ἔργοις ὡς διήρηται ἀθρεῖται, καὶ εὐρήσει οὐκ εἰκὸς ὅν εἰρήνην αὐτῆν κρηθῆναι, ἐν ἧ οὔτε ἀπέδωσαν πάντα οὔτ' ἀπέδέξαντο ἃ ζυνεθεντο, ἔξω τε τούτων πρὸς τὸν Μαντινικὸν καὶ Ἐπιδαυρίον πόλεμον καὶ ἐς ἄλλα ἀμφοτέροις ἀμαρτήματα ἐγένοντο, καὶ οἱ ἐπὶ Θράκης ζύμμαχοι οὐδὲν ἤσσαν πολέμοι ἦσαν, Βοιωτοὶ τε ἐχειριαν δελχήμερον ἦγον. (3) Ὡστε ζῆν τῷ πρώτῳ πολέμῳ τῷ δεκαετῆ καὶ τῇ μετ' αὐτὸν ὑπόπτῳ ἀνακωχῇ καὶ τῷ

dera jurabunt iidem, qui et superiora utrorumque jurarunt. Et quotannis hæc renovabant, Lacedæmonii quidem Athenas ad Dionysia proficiscentes, Athenienses vero Lacedæmonem ad Hyacinthia proficiscentes. (5) Cippus autem utrique statuant, unum quidem Lacedæmone juxta Apollinem in Amyclæo, alterum vero Athenis in arce juxta Minervam. (6) Si quid autem visum fuerit Lacedæmoniis et Atheniensibus vel addere vel demere circa hanc societatem, quicquid visum fuerit, per jusjurandum utrisque liceat. »

XXIV. Hoc autem jusjurandum jurabant ex Lacedæmoniis quidem isti, Plistonax, Agis, Plistolas, Damagetus, Chionis, Metagenes, Acanthus, Daithus, Ischagoras, Philocharidas, Zeuxidas, Antippus, Alcínadas, Tellis, Empedias, Menas, Laphilus, ex Atheniensibus vero Lampo, Isthmionicus, Laches, Nicias, Euthydemus, Procles, Pythodorus, Hagno, Myrtilus, Thrasycles, Theogenes, Aristocrates, Iolcius, Timocrates, Leon, Lamachus, Demosthenes.

(2) Hæc societas inita est non multo post fœdera, et Athenienses Lacedæmoniis reddiderunt captivos, quos in insula ceperant, et æstas undecimi anni incipiebat. Per decem igitur hos annos continenter gestum primum bellum conscriptum est.

XXV. Post fœdera autem et societatem Lacedæmoniorum, quæ post decenne bellum inita est, quum Plistolas Lacedæmonie ephorus esset et Alcæus Athenis archon, apud nilos quidem, qui hæc fœdera acceperant, pax erat, Corinthii vero et quedam Peloponnesi civitates, quæ acta erant, concutiebant, et confestim alius sociorum motus existebat adversus Lacedæmonios. (2) Atque simul etiam Lacedæmonii progressu temporis Atheniensibus in suspitionem venerunt, quod quædam non præstarent ex conventis, quæ in fœderum conditionibus continebantur. (3) Et ad sex quidem annos decemque menses sibi temperarunt, ne alteri in alterum agrum cum exercitu infesto proficiscerentur, sed extra per inducias minime firmas se mutuo maximis detrimentis afficiebant; deinde vero etiam illa post decem annos fœdera rumpere coacti rursus ad apertum bellum venerunt.

XXVI. Atque hæc quoque idem Thucydides Atheniensis, prout quæque gesta sunt, per æstates et hiemes ordine conscripsit, eo usque, donec Lacedæmonii eorumque socii Atheniensibus imperium eriperunt, et longos muros et Piræeum ceperunt. Anni autem istius belli huc usque fuerunt in summa septem et viginti. (2) Quod si quis compositionem, quæ intercessit, belli spatio non adscribendam putarit, is haud recte judicaverit. Hæc enim ipsis rebus gestis quomodo disjuncta sint spectet, et reperiet non esse consentaneam eam judicari pacem, in qua neque reddiderunt neque receperunt omnia, de quibus convenerat, et præter hæc utrique peccarunt in Mantinensi et Epidaurio bello, et in aliis, et socii, qui erant in Thracia, nihilominus hostes erant, et Bœoti decemdiæ inducias agebant. (3) Itaque conjuncto primo decenni bello et suspectis post illud induciis et insecuto hæc posteriore bello tot quis annos,

ὑστερον ἐξ αὐτῆς πολέμῳ εὐρήσει τις τοσαῦτα ἔτη, λογιζόμενος κατὰ τοὺς χρόνους, καὶ ἡμέρας οὐ πολλὰς παρενεχούσας, καὶ τοὶς ἀπὸ χρησιμῶν τι ἰσχυρισσάμενοις μόνον δὴ τοῦτο ἐχυρώς ξυμβάν· (4) αἰεὶ γὰρ ἔγωγε μέμνημαι, καὶ ἀρχομένου τοῦ πολέμου καὶ μέχρι οὗ ἐτελεύτησεν, προφερόμενον ὑπὸ πολλῶν ὅτι τρίς ἑννέα ἔτη δεοὶ γενέσθαι αὐτόν· (5) Ἐπειθὼν δὲ διὰ παντός αὐτοῦ, αἰσθανόμενός τε τῇ ἡλικίᾳ, καὶ προσέχων τὴν γνώμην, ὅπως ἀκριβές τι εἴσομαι· καὶ ξυνέβη μοι φεύγειν τὴν ἑαυτοῦ ἔτη εἰκοσι μετὰ τὴν ἐς Ἀμφίπολιν στρατηγίαν, καὶ γενομένῳ παρ' ἀμφοτέροις τοῖς πράγμασι, καὶ οὐχ ἦσσαν τοῖς Πελοποννησίων διὰ τὴν φυγὴν, καθ' ἥσυχίαν τι αὐτῶν μάλλον αἰσθῆσθαι. (6) Τὴν οὖν μετὰ τὰ δέκα ἔτη διαφορὰν τε καὶ ξυγχυσιν τῶν σπονδῶν καὶ τὰ ἔπειτα ὡς ἐπολεμήθη ἐξηγήσομαι.

XXVII. Ἐπειδὴ γὰρ αἱ πεντηκοντούταις σπονδαὶ ἐγένοντο καὶ ὑστερον αἱ ξυμμαχίαι, καὶ αἱ ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου πρεσβείαι, αἵπερ παρεκλήθησαν ἐς αὐτά, ἀνεχώρουν ἐκ τῆς Λακεδαίμονος· (2) Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ἐπ' οἴκου ἀπήλθον, Κορίνθιοι δὲ ἐς Ἄργος τραπόμενοι πρῶτον λόγους ποιοῦνται πρὸς τινὰς τῶν ἐν τέλει ὄντων Ἀργείων ὡς χρεὶ, ἐπειδὴ Λακεδαίμονιοι οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ ἀλλ' ἐπὶ καταδουλώσει τῆς Πελοποννήσου σπονδὰς καὶ ξυμμαχίαν πρὸς Ἀθηναίους τοὺς πρὶν ἐχθίστους πεποιήνται, ὁρᾶν τοὺς Ἀργείους ὅπως σωθήσεται ἡ Πελοπόννησος, καὶ ψηφίσασθαι τὴν βουλομένην πόλιν τῶν Ἑλλήνων, ἥτις αὐτόνομός τε ἔστι καὶ δίκαια ἴσας καὶ ὁμοίας δίδωσι, πρὸς Ἀργείους ξυμμαχίαν ποιῆσθαι ὥστε τῇ ἀλλήλων ἐπιμαχεῖν, ἀποδείξαι δὲ ἄνδρας ὀλίγους ἀρχὴν αὐτοκράτορας, καὶ μὴ πρὸς τὸν δῆμον τοὺς λόγους εἶναι, τοῦ μὴ καταφανεῖς γίνεσθαι τοὺς μὴ πείσαντας τὸ πλῆθος· ἔφασαν δὲ πολλοὺς προσχωρήσασθαι μίσει τῶν Λακεδαίμονίων. (3) Καὶ οἱ μὲν Κορίνθιοι διδάξαντες ταῦτα ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου·

XXVIII. οἱ δὲ τῶν Ἀργείων ἄνδρες ἀκούσαντες ἐπειδὴ ἀνῆνεγκαν τοὺς λόγους ἐς τε τὰς ἀρχὰς καὶ τὸν δῆμον, ἐψηφίσαντο Ἀργεῖοι, καὶ ἄνδρας εἵλοντο δώδεκα πρὸς οὓς τὸν βουλούμενον τῶν Ἑλλήνων ξυμμαχίαν ποιῆσθαι πλὴν Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων· τούτων δὲ μηδετέροις ἐξείναι ἀνευ τοῦ δήμου τοῦ Ἀργείων σπείσασθαι. (2) Ἐδέξαντό τε ταῦτα οἱ Ἀργεῖοι μάλλον ὁρῶντες τὸν τε τῶν Λακεδαιμονίων σφίσι πόλεμον ἐσόμενον (ἐπ' ἐξῶν γὰρ πρὸς αὐτοὺς αἱ σπονδαὶ ἦσαν) καὶ ἅμα ἐλπίσαντες τῆς Πελοποννήσου ἠγήσεσθαι· κατὰ γὰρ τὸν χρόνον τοῦτον ἤ τε Λακεδαίμων μάλιστα δὴ κακῶς ἤκουσε καὶ ὑπερφύθη διὰ τὰς ξυμφοράς, οἱ τε Ἀργεῖοι ἄριστα ἔσχον τοῖς πᾶσιν, οὐ ξυναράμενοι τοῦ Ἀττικῆς πολέμου, ἀμφοτέροις δὲ μάλλον ἔσπονδοι ὄντες ἐκκαρπώσασθαι. (3) Οἱ μὲν οὖν Ἀργεῖοι οὕτως ἐς τὴν ξυμμαχίαν προσεδέχοντο τοὺς ἐθέλοντας τῶν Ἑλλήνων,

XXIX. Μαντινῆς δ' αὐτοῖς καὶ οἱ ξύμμαχοι αὐτῶν πρῶτοι προσεχώρησαν, δεδιότες τοὺς Λακεδαιμονίους. Τοῖς γὰρ Μαντινεῦσι μέρος τι τῆς Ἀρχαδίας κατέστρα-

quot dixi, repperiet, si tempora computet, et dies praeterca paucos in discrimine positos, et ex iis, qui aliquid ex oralis affirmarunt, hoc unum eventum fidem eorum non fefellisse; (4) semper enim equidem memini, vel ab ipso hujus belli initio usque ad ejus finem vulgo praedicari solitum, hoc bellum ter novenos annos geri necesse esse. (5) Superstes autem fui per totum bellum et cognoscens pro aetate, et animum diligenter advertens, ut aliquid certi scirem; et accidit mihi, ut post praeturam ad Amphipolin gestam patria annos viginti exsularem, et ut, quod apud utrosque fuërim, maximeque apud Peloponnesios propter exsilium, facilius aliquanto res gestas per otium cognoverim. (6) Ergo controversias, quae post decennale bellum exstiterunt, et foederum perturbationem et res deinceps in bello gestas, prout gestae sunt, enarrabo.

XXVII. Postquam enim quinquaginta annorum foedera facta sunt et mox societates, etiam legationes, quae ex Peloponneso ad haec accitae erant, Lacedaemone discendebant. (2) Et ceteri quidem domum abierunt; Corinthii vero primum Argos profecti, cum quibusdam Argivorum principibus sermones conferunt, quandoquidem Lacedaemonii non propter utilitatem Peloponnesi, sed ut eam in servitute redigerent, foedera societatemque fecerint cum Atheniensibus, qui prius iis fuerint inimicissimi, Argivis provide operam esse dandam, ut Peloponnesus servetur, et decretum faciendum, ut quaecunque Graeca civitas vellet, quae suis legibus viveret, et judicia paria et similia praerberet, ei societatem cum Argivis facere liceat, ita ut alteri alteris auxilium mutuo ferant, paucos autem viros cum summa potestate deligendos, quorum arbitrio res tota permittatur, neque verba hac de re apud populum facienda, ne ii, qui multitudinem in suam sententiam pertrahere non potuerint, detegantur; dixerunt autem multos odio Lacedaemoniorum accessuros esse. (3) Atque Corinthii quidem quum haec demonstrassent, domum redierunt;

XXVIII. Argivorum autem viri, qui haec audiverant, quum sermonem illum ad magistratus populumque retulissent, decretum fecerunt Argivi, et duodecim viros delegerunt, cum quibus societatem faceret de Graecis, quisquis vellet, praeter Athenienses et Lacedaemonios; cum horum autem neutris injussu populi Argivi foedus facere licere. (2) Argivi autem haec eo facilius admiserunt, quod et Lacedaemoniorum bellum sibi impendere viderent (nam foedera cum illis inita jam exhibant) et simul quod se Peloponnesi principatum adepturos sperarent; hoc enim tempore et Lacedaemon pessime audiebat, et propter acceptas clades contemnebatur, et Argivi omnibus rebus optime se habebant, quod cum ceteris bellum Atticum non susceperant, sed potius foedere cum utrisque conjuncti fructus percepissent. (3) Sic igitur Argivi Graecos, quicumque volebant, in societatem recipiebant;

XXIX. Mantinei vero eorumque socii, quia Lacedaemonios metuebant, primi se iis adjunxerunt. Mantinei enim quandam Arcadiae partem subegerant, quae iis adhuc

πτο ὑπήκουον ἔτι τοῦ πρὸς Ἀθηναίους πολέμου ὄντος, καὶ ἐνόμιζον οὐ περιώψεσθαι σφᾶς τοὺς Λακεδαιμονίους ἄρχειν, ἐπειδὴ καὶ σχολὴν ἤγον· ὥστε ἄσμενοι πρὸς τοὺς Ἀργεῖους ἐτράποντο, πόλιν τε μεγάλην νομίζοντες καὶ Λακεδαιμονίους αἰεὶ διάφορον, δημοκρατουμένην τε ὡσπερ καὶ αὐτοί. (2) Ἀποστάντων δὲ τῶν Μαντινέων καὶ ἡ ἄλλη Πελοπόννησος ἐς θροῦν καθίστατο ὡς καὶ σφίσι ποιητέον τοῦτο, νομίσαντες πλέον τέ τι εἰδόμενα μεταστῆναι αὐτούς, καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους ἅμα δι' ὀργῆς ἔχοντες, ἐν ἄλλοις τε καὶ ὅτι ἐν ταῖς σπονδαῖς ταῖς Ἀττικαῖς ἐγγράφον εὐορχον εἶναι προσθεῖναι καὶ ἀφελεῖν ὅ τι ἂν ἀμφοῖν τοῖν πολέοις δοκῆ, Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους. (3) Τοῦτο γὰρ τὸ γράμμα μέγιστα τὴν Πελοπόννησον διεθροῦβει καὶ ἐς ὑποψίαν καθίστη μὴ μετὰ Ἀθηναίων σφᾶς βούλωνται Λακεδαιμόνιοι δουλώσασθαι· δίκαιον γὰρ εἶναι πᾶσι τοῖς ζυμμάχοις γεγράφθαι τὴν μετάθεσιν. (4) Ὡστε φοβούμενοι οἱ πολλοὶ ὄρηγον πρὸς τοὺς Ἀργεῖους καὶ αὐτοὶ ἕκαστοι ζυμμαχίαν ποιείσθαι.

XXX. Λακεδαιμόνιοι δὲ αἰσθόμενοι τὸν θροῦν τοῦτον ἐν τῇ Πελοποννήσῳ καθεστῶτα καὶ τοὺς Κορινθίους διδασκάλους τε γενομένους καὶ αὐτοὺς μέλλοντας σπείσασθαι πρὸς τὸ Ἄργος, πέμπουσι πρέσβεις ἐς τὴν Κόρινθον βουλόμενοι προκαταλαβεῖν τὸ μέλλον, καὶ ἠτιῶντο τὴν τε ἐσῆγησιν τοῦ παντός, καὶ εἰ Ἀργεῖους σφῶν ἀποστάντες ζυμμαχοὶ ἔσονται, παραθήσεσθαι δὲ ἔφασαν αὐτοὺς τοὺς ὅρκους, καὶ ἤδη ἀδικεῖν ὅτι οὐ δέχονται τὰς Ἀθηναίων σπονδάς, εἰρημένον κύριον εἶναι ὅτι ἂν τὸ πλῆθος τῶν ζυμμάχων ψηφίσθαι, ἢ μὴ τι θεῶν ἢ ἡρώων κώλυμα ἦ. (2) Κορίνθιοι δὲ παρόντων σφίσι τῶν ζυμμάχων, ὅσοι οὐδ' αὐτοὶ ἐδέξαντο τὰς σπονδάς (παρεκάλεσαν δὲ αὐτοὺς αὐτοὶ πρότερον), ἀντέλεγον τοῖς Λακεδαιμονίους, ἃ μὲν ἠδικοῦντο, οὐ δηλοῦντες ἀντικρυς, ὅτι οὐτε Σόλλειον σφίσι ἀπέλαβον παρ' Ἀθηναίων οὔτε Ἀνακτόριον, εἰ τέ τι ἄλλο ἐνόμιζον ἐλασσοῦσθαι, πρόσχημα δὲ ποιούμενοι τοὺς ἐπὶ Θράκης μὴ προδώσειν· ὁμοίαι γὰρ αὐτοῖς ὅρκους ἰδίᾳ τε, ὅτε μετὰ Ποτιδιακῶν τὸ πρῶτον ἀφίσταντο, καὶ ἄλλους ὕστερον. (3) Οὐκ οὖν παραβαίνειν τοὺς τῶν ζυμμάχων ὅρκους ἔφασαν οὐκ ἐσιόντες ἐς τὰς τῶν Ἀθηναίων σπονδάς· θεῶν γὰρ πίστεις ὁμόσταντες ἐκέκιστον οὐκ ἂν εὐορχεῖν προδιδοῦντες αὐτούς. Εἰρηῆσθαι δ' ὅτι ἢ μὴ θεῶν ἢ ἡρώων κώλυμα ἦ· φαίνεσθαι οὖν σφίσι κώλυμα θεῖον τοῦτο. (4) Καὶ περὶ μὲν τῶν παλαιῶν ὅρκων τοσαῦτα εἶπον, περὶ δὲ τῆς Ἀργείων ζυμμαχίας μετὰ τῶν φίλων βουλευσάμενοι ποιήσιν ὅ τι ἂν δίκαιον ἦ. (5) Καὶ οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι πρέσβεις ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου, ἔτυχον δὲ παρόντες ἐν Κόρινθῳ καὶ Ἀργείων πρέσβεις, οἱ ἐκέλευον τοὺς Κορινθίους ἰέναι ἐς τὴν ζυμμαχίαν καὶ μὴ μέλλειν· οἱ δὲ ἐς τὸν ὕστερον ζυλόγον αὐτοῖς τὸν παρά σφίσι προεῖπον ἦκει.

XXXI. Ἦλθε δὲ καὶ Ἠλείων πρεσβεία εὐθύς, καὶ ἐποίησαντο πρὸς Κορινθίους ζυμμαχίαν πρῶτον, ἔπειτα ἐκέϊθεν ἐς Ἄργος ἐλθόντες, καθάπερ προεῖρητο, Ἄρ-

obediebat, dum bellum cum Atheniensibus gerebatur, et existimabant, Lacedæmonios, præsertim otiosos, sibi non permissuros, ut imperium retinerent; libenter igitur ad Argivos se converterunt, quod illorum civitatem potentem esse ducerent, et Lacedæmonios semper inimicam, et popularis status administratione utentem, quemadmodum et ipsi.

(2) Quam autem Mantinei defecissent, cetera etiam Peloponnesus mussare cepit, idem sibi quoque faciendum esse, quippe quod existimarent, accuratore aliqua rerum cognitione illos defecisse, simul etiam quod Lacedæmoniis essent infensi quum aliis de causis, tum etiam quod in federibus Atticis scriptum erat, fas esse addere et demere quicquid utrique civitati visum esset, Lacedæmoniis et Atheniensibus. (3) Hæc enim conditio adscripta Peloponnesos maxime perturbabat, et in suspicionem adducebat, ne Lacedæmonii una cum Atheniensibus se in servitum redigere vellent; æquum enim fuisse, ut hæc immutandarum conditionum facultas omnibus sociis adscriberetur. (4) Quamobrem metu commoti plerique animum ad Argivos applanant, ut et ipsi pro se quique societatem cum illis facerent.

XXX. Lacedæmonii vero quum intellexissent hunc rumorem per Peloponnesum pervagatum esse, et Corinthios auctores fuisse, ipsosque cum Argivis fœdus facere parare, legatos Corinthum miserunt, ut id, quod futurum erat, anteverterent, et exostulabant quum de eo, quod totius rei auctores fuissent, tum de eo, quod a se deficere, et cum Argivis societatem facere statuisset, eosque jusjurandum violaturos dicebant, atque jam nunc injuste facere, quod fœdera cum Atheniensibus percussa non acciperent, quum dictum sit, ut id ratum habeatur, quod major sociorum pars decreverit, nisi vel deorum vel heroum aliquod impedimentum intercesserit. (2) Corinthii vero presentibus apud eos socii, quotquot et ipsi fœdera non admiserant (hos enim ipsi prius advocerant), Lacedæmoniis contradicebant, injurias quidem, quibus afficerentur, palam non declarantes, quod neque Sollium ab Atheniensibus receperant, neque Anactorium, et si qua alia re se fraudari putabant, sed speciosam causam præferentes, se non prodituros eos, qui erant in Thracia; se enim et privatim jurejurando interposito suam fidem ipsis dedisse, quo tempore primum una cum Potidæatis ab Atheniensibus defecerant, et iterum postea. (3) Negabant igitur, se sociorum jusjurandum violaturos, quod fœdera cum Atheniensibus iniire nollent; quum enim jurejurando interposito, cujus dii testes fuissent, illis fidem dedissent, non bene jusjurandum servaturos, si illos proderent. Dictum autem esse, nisi vel deorum, vel heroum impedimentum intercederet; hoc autem sibi divinum impedimentum videri. (4) Atque de veteri quidem jurejurando hæc tantum responderunt, de societate autem cum Argivis ineunda se cum amicis deliberaturos, et quicquid justum esset, facturos. (5) Et Lacedæmoniorum quidem legati domum redierunt. Corinthii vero forte presentes erant et Argivorum legati, qui Corinthios ad societatem secum ineundam, et ad omnem cunctationem abjiciendam adhortabantur; illi vero iis responderunt, ut ad proximum concilium apud se habendum venirent.

XXXI. Confestim autem et Eleorum legatio venit, ac primum cum Corinthiis societatem fecit; deinde illinc Argos profecti, quemadmodum edictum erat, Argivorum socii

γαίων ζύμμαχοι ἐγένοντο. Διαφερόμενοι γὰρ ἐτύχχανον τοῖς Λακεδαιμονίοις περὶ Λεπρέου. (2) Πολέμου γὰρ γενόμενου ποτὲ πρὸς Ἀρκάδων τινας Λεπρεάταις, καὶ Ἡλείων παρακληθέντων ὑπὸ Λεπρεατῶν ἐς ζύμμαχίαν ἐπὶ τῇ ἡμισείᾳ τῆς γῆς καὶ λυσάντων τὸν πόλεμον, Ἡλεῖοι τὴν γῆν νεμομένους αὐτοῖς τοῖς Λεπρεάταις τάλαντον ἑτάξαν τῷ Διὶ τῷ Ὀλυμπίῳ ἀποφέρειν. (3) Καὶ μέχρι τοῦ Ἀττικῆς πολέμου ἀπέφερον, ἔπειτα παυσαμένων διὰ πρόφασιν τοῦ πολέμου οἱ Ἡλεῖοι ἐπηγαχαζόν, οἱ δ' ἐτράποντο πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους. Καὶ δίκης Λακεδαιμονίοις ἐπιτραπέισης ὑποποτήσαντες οἱ Ἡλεῖοι μὴ ἴσον ἔξιν, ἀέντες τὴν ἐπιτροπὴν Λεπρεατῶν τὴν γῆν ἔτεμον. (4) Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι οὐδὲν ἤσσαν ἐδίκασαν αὐτονόμους εἶναι Λεπρεάτας καὶ ἀδικεῖν Ἡλείους, καὶ ὡς οὐκ ἔμμεινάντων τῇ ἐπιτροπῇ φρουρὰν ὀπλιτῶν ἐσέπειψαν ἐς Λέπρεον. (5) Οἱ δὲ Ἡλεῖοι νομίζοντες πόλιν σφῶν ἀφραστηκυῖαν δεῖσασθαι τοὺς Λακεδαιμονίους, καὶ τὴν ξυνηθὴκην προφέροντες ἐν ἧ εἶρητο, ἃ ἔχοντες ἐς τὸν Ἀττικὸν πόλεμον καθίσταντό τινες, ταῦτα ἔχοντας καὶ ἐξελεῖν, ὡς οὐκ ἴσον ἔχοντες ἀρίστανται πρὸς τοὺς Ἀργεῖους, καὶ τὴν ζύμμαχίαν, ὡσπερ προεῖρητο, καὶ οὗτοι ἐποιήσαντο. (6) Ἐγένοντο δὲ καὶ οἱ Κορινθιοὶ εὐθὺς μετ' ἐκείνους καὶ οἱ ἐπὶ Θράκης Χαλικιδῆς Ἀργεῖων ζύμμαχοι. Βοιωτοὶ δὲ καὶ Μεγαρῆς τὸ αὐτὸ λέγοντες ἡσύχαζον, περιορώμενοι ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ νομίζοντες σφίσι τὴν Ἀργείων δημοκρατίαν αὐτοῖς ὀλιγαρχουμένους ἤσσαν ζύμωρον εἶναι τῆς Λακεδαιμονίων πολιτείας.

XXXII. Περὶ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ θέρους τούτου Σκιωναίους μὲν Ἀθηναῖοι ἐκπολιορκήσαντες ἀπέκτειναν τοὺς ἡβόντας, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας ἠνδραπόδισαν, καὶ τὴν γῆν Πλαταιεῦσιν ἔδωσαν νέμεσθαι, Δελφίους δὲ κατήγαγον πάλιν ἐς Δῆλον, ἐνθυμούμενοι τὰς τε ἐν ταῖς μάχαις ζυμφορὰς καὶ τοῦ ἐν Δελφοῖς θεοῦ χρήσαντος. (2) Καὶ Φωκῆς καὶ Λοκροὶ ἤρξαντο πολεμεῖν. (3) Καὶ Κορινθιοὶ καὶ Ἀργεῖοι ἤδη ζύμμαχοι ὄντες ἐργονται ἐς Τεγεαν ἀποστήσαντες Λακεδαιμονίων, ὀρῶντες μέγα μέρος ὄν, καὶ εἰ σφίσι προσγένειτο, νομίζοντες ἄπασαν ἂν ἔξειν Πελοπόννησον. (4) Ὡς δὲ οὐδὲν ἂν ἔφασαν ἐναντιωθῆναι οἱ Τεγεᾶται Λακεδαιμονίοις, οἱ Κορινθιοὶ μέχρι τούτου προθύμως πράσσοντες ἀνεΐσαν τῆς φιλονεικίας, καὶ ὠρῶόδησαν μὴ οὐδεὶς σφίσιν ἔτι τῶν ἄλλων προσχωρῆ. (5) Ὅμως δὲ ἐλθόντες ἐς τοὺς Βοιωτοὺς ἐδέοντο σφῶν τε καὶ Ἀργείων γίνεσθαι ζυμμάχους καὶ τᾶλλα κοινῇ πράσσειν· τὰς τε δεχημέρους ἐπισπονδάς, αἱ ἦσαν Ἀθηναίους καὶ Βοιωτοὺς πρὸς ἀλλήλους οὐ πολλῷ ὕστερον γενόμεναι τούτων τῶν πεντηκονταετίδων σπονδῶν, ἐκέλευον οἱ Κορινθιοὶ τοὺς Βοιωτοὺς ἀκολουθήσαντας Ἀθήναζε καὶ σφίσι ποιῆσαι, ὡσπερ Βοιωτοὶ εἶχον, μὴ δεχομένων δὲ Ἀθηναίων ἀπειπεῖν τὴν ἐκχειρίαν καὶ τὸ λοιπὸν μὴ σπένδεσθαι ἄνευ αὐτῶν. (6) Βοιωτοὶ δὲ δεομένων τῶν Κορινθίων περὶ μὲν τῆς Ἀργείων ζύμμαχίας ἐπισχεῖν αὐτοὺς ἐκέλευον, ἐλθόντες δὲ Ἀθήναζε μετὰ Κορινθίων

facti sunt. Forte enim cum Lacedæmoniis de Lepreo contendebant. (2) Nam quum Lepreatis bellum quondam cum quibusdam Arcadibus ortum esset et Elei ad illius belli societatem a Lepreatis acciti essent, ea conditione, ut dimidiam partem agri obtinerent, et bellum composuissent, Elei ita, ut ipsi Lepreatæ agrum illum colerent, talentum iis imposuerunt, quod Olympio Jovi quotannis penderent. (3) Et ad bellum usque Atticum persolvebant; deinde quum desiissent, causati bellum, Elei eos cogebant, illi vero ad Lacedæmonios se converterunt. Et quum hujus controversiæ cognitio Lacedæmoniis commissa esset, Elei suspicati, se suum jus non obtenturos, omisso arbitrio Lepreatarum agrum vastarunt. (4) Lacedæmonii vero nihilo minus Lepreatas liberos esse, et Eleos injuste facere pronunciarunt, et quod arbitrio sibi commisso stare noluisent, præsidium gravis armaturæ militum Lepreum miserunt. (5) Elei vero existimantes urbem, quæ a se defecisset, Lacedæmonios recepisse, et pacis conditionem proferentes, in qua dictum erat, ut singuli quæ belli Attici initio possidebant, hæc retinentes etiam e bello discederent, ut iniquo arbitrio damnati ad Argivos defecerunt, societatemque cum illis, sicut prædictum erat, hi quoque fecerunt. (6) Statim autem post illos et Corinthii et Chalcidenses, qui sunt in Thracia, societatem cum Argivis inierunt. Bœoti vero et Megarenses, quamvis idem dicerent, quod a Lacedæmoniis contemnerentur, tamen quiescebant, quod popularem Argivorum statum sibi, qui paucorum dominatu regerentur, minus quam Lacedæmoniorum rempublicam putarent profuturam.

XXXII. Ci. ea eadem hujus æstatis tempora Athenienses quum Scionæos expugnassent, puberes interfecerunt, et pueros ac mulieres in servitutem redegerunt, agrumque Plataensibus colendum dederunt; Delios autem rursus in Delum reducerunt, reputantes et clades in præliis acceptas, et dei Delphici oraculum. (2) Et Phocenses et Locri bellum gerere cœperunt. (3) Et Corinthii et Argivi, quum jam essent socii, Tegeam iverunt, ut eam a Lacedæmoniorum societate averterent, quod eam magnam Peloponnesi portionem esse cernerent, ac, si ea sibi accessisset, se totam Peloponnesum habituros sperarent. (4) Sed quum Tegeatæ respondissent, se Lacedæmoniis non adversaturos, Corinthii, qui haectenus in eam rem acerrime incubuerant, de contentione remiserunt, et veriti sunt, ne nullus ex aliis ad se posthac accederet. (5) Veruntamen ad Bœotos profecti, eos orabant, ut secum et cum Argivis societatem inirent, ceteraque communiter administrarent; ad hæc illas decem dierum inducias, quæ non multo post ista quinquaginta annorum fœdera inter Athenienses et Bœotos mutuo factæ erant, Corinthii suadebant Bœotis, ut se Athenas secuti sibi quoque impetrarent eodem modo factas, quo Bœoti eas habebant; si vero Athenienses recusarent, inducias ipsi quoque renunciarent, et in posterum sine se nullum fœdus facerent. (6) Bœoti vero rogantibus Corinthiis de societate Argivorum quidem eos rem differre jubebant, Athenas vero cum Corinthiis profecti decem

οὐχ εὔροντο τὰς δεχημέρους σπονδὰς, ἀλλ' ἀπεκρίναντο οἱ Ἀθηναῖοι Κορινθίους εἶναι σπονδὰς, εἴπερ Λακεδαιμονίων εἰσὶ ζύμμαχοι. (7) Βοιωτοὶ μὲν οὖν οὐδὲν μᾶλλον ἀπέπειον τὰς δεχημέρους, ἀξιοῦντων καὶ αἰτιωμένων Κορινθίων ξυμβέσθαι σφίσιν· Κορινθίους δὲ ἀναχωχῆ ἀσπονδος ἦν πρὸς Ἀθηναίους.

XXXIII. Λακεδαιμόνιοι δὲ τοῦ αὐτοῦ θέρους πανδημεὶ ἐστράτευσαν, Πλειστοάνακτος τοῦ Πausανίου Λακεδαιμονίων βασιλέως ἡγουμένου, τῆς Ἀρχαδίας ἐς Παρρασίους, Μαντινέων ὑπάρχους ὄντας, κατὰ στάσιν ἐπικαλεσαμένον σφᾶς, ἅμα δὲ καὶ τὸ ἐν Κυφέλοις τεῖχος ἀναιρήσαντες, ἦν δύνωνται, ὁ ἐτείγιον Μαντινῆς καὶ αὐτοὶ ἐφρούρου, ἐν τῇ Παρρασίῳ κείμενον, ἐπὶ τῇ Σκιρίτιδι τῆς Λακωνικῆς. (2) Καὶ οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι τὴν γῆν τῶν Παρρασίων ἐδούρου, οἱ δὲ Μαντινῆς τὴν πόλιν Ἀργείους φύλαξι παραδόντες αὐτοὶ τὴν ζυμμαχίαν ἐφρούρου· ἀδύνατοι δ' ὄντες διασῶσαι τό τε ἐν Κυφέλοις τεῖχος καὶ τὰς ἐν Παρρασίῳ, πόλεις ἀπῆλθον. (3) Λακεδαιμόνιοι δὲ τοὺς τε Παρρασίους αὐτονόμους ποιήσαντες καὶ τὸ τεῖχος καθελόντες ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου.

XXXIV. Καὶ τοῦ αὐτοῦ θέρους ἦδη ἡκόντων αὐτοῖς τῶν ἀπὸ Θράκης μετὰ Βρασιδίου ἐξεληθόντων στρατιωτῶν, οὓς ὁ Κλειρίδας μετὰ τὰς σπονδὰς ἐκόμισεν, οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐψηφίσαντο τοὺς μὲν μετὰ Βρασιδίου εἰλωτας μαχεσαμένους ἐλευθέρους εἶναι καὶ οἰκεῖν ὅπου ἂν βούλωνται, καὶ ὕστερον οὐ πολλῶν αὐτοὺς μετὰ τῶν νεοδαμωδῶν ἐς Λέπρεον κατέστησαν, κείμενον ἐπὶ τῆς Λακωνικῆς καὶ τῆς Ἡλείας, ὄντες ἦδη διάφοροι Ἡλείοις· (2) τοὺς δ' ἐκ τῆς νήσου ληφθέντας σφῶν καὶ τὰ ὄπλα παραδόντας, δέισαντες μὴ τι διὰ τὴν ζυμφορὰν νομίσαντες ἐλασσωθήσεσθαι καὶ ὄντες ἐπίτιμοι νεωτέρισωσιν, ἦδη καὶ ἀρχὰς τινὰς ἔχοντας ἀτίμους ἐποίησαν, ἀτιμίαν δὲ τοιάνδε ὥστε μήτε ἄρχειν μήτε πριαμένους τι ἢ πωλοῦντας κυρίους εἶναι. Ὑστερον δὲ αὐθις χρόνῳ ἐπίτιμοι ἐγένοντο.

XXXV. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους καὶ Θύσσον τὴν ἐν τῇ Ἄθῳ Δικτιδιῆς εἶλον, Ἀθηναίων οὖσαν ζύμμαχον.

(2) Καὶ τὸ θέρους τοῦτο πᾶν ἐπιμιζία μὲν ἦσαν τοῖς Ἀθηναίοις καὶ Πελοποννησίοις, ὑπόπτειον δὲ ἀλλήλους εὐθὺς μετὰ τὰς σπονδὰς οἱ τε Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι κατὰ τὴν τῶν χωρίων ἀλλήλοισι οὐκ ἀπόδοσιν. (3) Τὴν γὰρ Ἀμφίπολιν πρότερον λαχόντες οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀποδιδόναι καὶ τᾶλλα οὐκ ἀποδεδώκεσαν, οὐδὲ τοὺς ἐπὶ Θράκης παρεῖχον ζυμμάχους τὰς σπονδὰς δεχομένους, οὐδὲ Βοιωτοὺς, οὐδὲ Κορινθίους, λέγοντες αἰεὶ ὡς μετ' Ἀθηναίων τούτους, ἦν μὴ θέλωσι, κοινῇ ἀναγκάσωσιν· χρόνους τε προῦθεντο ἄνευ ζυγγραφῆς, ἐν οἷς χρόνῳ τοὺς μὴ ἐσιόντας ἀμφοτέρους πολεμίους εἶναι. (4) Τούτων οὖν ὀρώτες οἱ Ἀθηναῖοι οὐδὲν ἔργῳ γιγνόμενον, ὑπετόπειον τοὺς Λακεδαιμονίους μηδὲν δίκαιον διανοεῖσθαι, ὥστε οὔτε Πύλον ἀπαιτούντων αὐτῶν ἀπεδίδοσαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐκ τῆς νήσου δεσμώτας μετεπέλεοντο ἀποδεδωκότας, τὰ τε ἄλλα χωρὶα εἶχον

dierum inducias non impetrarunt, sed Athenienses responderunt, Corinthiis esse fœdera, si quidem Lacedæmoniorum essent socii. (7) Boeoti vero ideo non magis decem dierum induciis renunciare voluerunt, quamvis Corinthii hoc flagitarent, et cum expostulatione dicerent, ita inter se convenisse; Corinthiis autem induciæ sine fœdere cum Atheniensibus erant.

XXXIII. Eadem æstate Lacedæmonii cum universis copiis duce Plistoanacte Pausaniæ filio, Lacedæmoniorum rege, expeditionem susceperunt adversus Parrhasios, qui sunt in Arcadia, Mantineorum imperio parentes, ab ipsis sedione laborantibus acciti, simul etiam eversuri, si possent, munitionem, quam Mantinei in Cypselis exstruxerant, et ipsi suo præsidio tenebant, in agro Parrhasico sitam, prope Sciritidem, quæ est agri Laconici. (2) Et Lacedæmonii quidem agrum Parrhasiorum vastabant, Mantinei vero urbis custodia Argivis præsidariis tradita ipsi socios suo præsidio tutabantur; quum autem et munitionem in Cypselis exstructam et urbes in agro Parrhasico sitas conservare non possent, abierunt. (3) Lacedæmonii vero, quum Parrhasios in libertatē assersissent et munitionem illam evertissent, domum redierunt.

XXXIV. Atque eadem æstate Lacedæmonii, quum ad eos jam ex Thracia rediissent milites, qui cum Brasida illuc profecti erant, quos post inita fœdera Clearidas reduxerat, decreverunt, servos quidem, qui cum Brasida prælio interfuisent, liberos esse, et habitare ubicumque vellent, nec multo post ipsos cum iis, quos recenter in civium jus adsolverant, in Lepreo collocarunt, quod ad Laconicum et Eleum agrum situm erat, quum jam Eleorum hostes essent; (2) eos vero qui in insula capti erant, et qui arma hosti tradiderant, veriti, ne aliquid rerum novarum molirentur, existimantes, se propter cladem acceptam, etiam si pleno jure essent, deteriore conditione futuros, quum nonnulli jam magistratus gererent, ignominia notarunt, et hoc quidem ignominia genere, ut nullum magistratum gererent, utque nullam haberent potestatem aut emendi aut vendendi. Postea tamen rursus in integrum restituti sunt.

XXXV. Eadem æstate Dictidienses Thysson in monte Atho sitam, Atheniensium sociam, ceperunt.

(2) Atque hac tota æstate commercia quidem inter Athenienses et Peloponnesios fuerunt, sed suspecti erant inter se statim post inita fœdera et Athenienses et Lacedæmonii, quod neutri loca alteris restituerent. (3) Nam Lacedæmonii, quibus sortito obtigerat, ut priores redderent, nec Amphipolim, nec cetera reddiderant, nec socios, qui erant in Thracia, ad fœdera recipienda adegerant, ac ne Bœotos quidem neque Corinthios, perpetuo dicentes se, si fœdera accipere non vellent, una cum Atheniensibus eos coacturos; temporaque sine syngrapha præstituerant, intra quæ qui fœdera secum non iniissent, utrisque hostes esse oporteret. (4) Quum igitur Athenienses nihil horum re ipsa præstari viderent, Lacedæmonios nihil æqui animo agitare suspicabantur, quamobrem ipsis neque Pylum repetentibus reddiderunt, sed etiam eos pœnitebat, quod capti-

μένοντες ἕως σφίσι κάκεινοι ποιήσειαν τὰ εἰρημένα. (5) Λακεδαιμόνιοι δὲ τὰ μὲν δυνατὰ ἔφασαν πεποιθέναι· τοὺς γὰρ παρὰ σφίσι δεσμώτας ὄντας Ἀθηναίους ἀποδοῦναι, καὶ τοὺς ἐπὶ Θράκης στρατιώτας ἀπαγαγεῖν, καὶ εἰ τοὺς ἄλλους ἐγκρατεῖς ἦσαν· Ἀμφιπόλειος δὲ οὐκ ἔφασαν κρατεῖν ὥστε παραδοῦναι, Βοιωτοὺς δὲ πειράσσεσθαι καὶ Κορινθίους ἐς τὰς σπονδάς ἐσαγαγεῖν καὶ Πάνακτον ἀπολαβεῖν, καὶ Ἀθηναίων ὅσοι ἦσαν ἐν Βοιωτοῖς αἰχμάλωτοι, κομιεῖν. (6) Πύλον μέντοι ἤξιον σφίσι ἀποδοῦναι· εἰ δὲ μή, Μεσσηνίους γε καὶ τοὺς Εἰλωτας ἐξαγαγεῖν, ὥσπερ καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀπὸ Θράκης, Ἀθηναίους δὲ φρουρεῖν τὸ χωρίον αὐτούς, εἰ βούλονται. (7) Πολλάκις δὲ καὶ πολλῶν λόγων γενομένων ἐν τῷ θέρει τούτῳ ἔπεισαν τοὺς Ἀθηναίους ὥστε ἐξαγαγεῖν ἐκ Πύλου Μεσσηνίους καὶ τοὺς ἄλλους Εἰλωτάς τε καὶ ὅσοι ἠτομολόηκεσαν ἐκ τῆς Λακωνικῆς· καὶ κατόκισαν αὐτοὺς ἐν Κρανίοις τῆς Κεφαλληνίας. (8) Τὸ μὲν οὖν θέρος τοῦτο ἡσυχία ἦν καὶ ἐφοδοί παρ' ἀλλήλους.

XXXVI. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος (ἔτυχον γὰρ ἐφοδοί ἕτεροι καὶ οὐκ ἐφ' ὧν αἱ σπονδαὶ ἐγένοντο ἄρχοντες ἤδη, καὶ τινες αὐτῶν καὶ ἐναντίοι σπονδαῖς) ἔλθουσιν πρεσβείων ἀπὸ τῆς ζυμμάχου, καὶ παρόντων Ἀθηναίων καὶ Βοιωτῶν καὶ Κορινθίων, καὶ πολλὰ ἐν ἀλλήλοις εἰπόντων καὶ οὐδὲν ζυμβάντων, ὡς ἀπῆρσαν ἐπ' οἴκου, τοῖς Βοιωτοῖς καὶ Κορινθίοις Κλεόβουλος καὶ Ξενάρχης, οὗτοι οἵπερ τῶν ἐφόρων ἐβούλοντο μάλιστα διαλύσαι τὰς σπονδάς, λόγους ποιοῦνται ἰδίους, παραινούντες ὅτι μάλιστα ταῦτά τε γιγνώσκων καὶ πειρᾶσθαι Βοιωτοὺς, Ἀργείων γενομένων πρῶτον αὐτοὺς ζυμμάχους, αὐθις μετὰ Βοιωτῶν Ἀργείους Λακεδαιμονίους ποιῆσαι ζυμμάχους· οὕτω γὰρ ἤχιστα ἀναγκασθῆναι Βοιωτοὺς ἐς τὰς Ἀττικὰς σπονδάς ἐσελθεῖν· ἐλθεῖν γὰρ Λακεδαιμονίους πρὸ τῆς Ἀθηναίων ἔχθρας καὶ διαλύσεως τῶν σπονδῶν Ἀργείους σφίσι φίλους καὶ ζυμμάχους γενέσθαι. Τὸ γὰρ Ἄργος αἰεὶ ἥπισταντο ἐπιθυμούντας τοὺς Λακεδαιμονίους καλῶς σφίσι φίλιον γενέσθαι, ἡγούμενοι τὸν ἐξω Πελοποννήσου πόλεμον βῶν ἂν εἶναι. (2) Τὸ μὲντοι Πάνακτον ἐδέοντο Βοιωτοὺς ὅπως παραδῶσι Λακεδαιμονίους, ἵνα ἀντ' αὐτοῦ Πύλον, ἣν δύνωνται, ἀπολαβόντες ἄρον καθιστῶνται Ἀθηναίους ἐς πόλεμον.

XXXVII. Καὶ οἱ μὲν Βοιωτοὶ καὶ Κορινθιοὶ ταῦτα ἐπεσταλμένοι ἀπὸ τε τοῦ Ξενάρχου καὶ Κλεοβούλου καὶ ὅσοι φίλοι ἦσαν αὐτοῖς τῶν Λακεδαιμονίων ὥστε ἀπαγγεῖλαι ἐπὶ τὰ κοινά, ἐκάτεροι ἀνεχώρουν. (2) Ἀργείων δὲ δύο ἄνδρες τῆς ἀρχῆς τῆς μεγίστης ἐπετήρουν ἀπιόντας αὐτοὺς καθ' ὁδόν, καὶ ζυγγενομένοι ἐς λόγους ἦλθον, εἰ πως οἱ Βοιωτοὶ σφίσι ζύμμαχοι γένοιτο ὥσπερ Κορινθιοὶ καὶ Ἡλεῖοι καὶ Μαντινῆς· νομίζειν γὰρ ἂν τούτου προχωρήσαντος βῆδως ἤδη καὶ πολεμεῖν καὶ σπένδασθαι καὶ πρὸς Λακεδαιμονίους, εἰ βούλοιτο, κοινῷ λόγῳ χρωμένους, καὶ εἰ τινα πρὸς ἄλλον δεοί. (3) Τοῖς δὲ τῶν Βοιωτῶν πρεσβέσιν ἀκούουσιν ἤρσεν·

vos ex insula reddidissent, et cetera loca retinebant, expectantes donec et illi praestarent, quae promiserant. (5) Lacedaemonii vero dicebant, se praestitisse, quae praestari possent; se enim Atheniensibus reddidisse omnes, qui ex ipsis apud se in vinculis fuissent, et milites e Thracia abduxisse, et si quid aliud in sua potestate habuissent; sed Amphipolin in sua potestate non esse dicebant, ita ut traderent, Bœotos vero et Corinthios se operam daturus, ut in fœdera adducerent utque Panaetum recipere, et ut Athenienses, quotquot apud Bœotos essent captivi, recuperarent. (6) Pylum autem postulabant ut sibi restituerent; sin minus, Messenios certe et servitia educerent, quemadmodum et ipsi ex Thracia suos abduxissent, utque locum illum Athenienses ipsi, si vellent, custodirent. (7) Saep̄ autem multisque sermonibus per hanc aetatem habitis Atheniensibus persuaserunt, ut e Pylo educerent Messenios ceterosque Helotas, et quotquot ex agro Laconico fugerant; ipsosque in Craniis Cephaleniæ insulae urbe collocarunt. (8) Hac igitur aetate a bello quies erat et ultra citroque inter se commebant.

XXXVI. Insequente autem hieme (jam enim alii ephori magistratum gerebant, nec ii, quibus magistratum gerentibus fœdera percussa erant, atque horum etiam nonnulli fœderibus erant adversarii) quum legationes ex sociorum terra venissent, et Athenienses et Bœoti et Corinthii praesentes adessent, et ultra citroque multa verba facta essent, nec quicquam inter eos convenisset, quum domum redirent, Cleobulus et Xenarces, ii, qui ex ephoris fœdera frangere potissimum volebant, cum Bœotis et Corinthiis privatim sermones habent, admonentes, ut quam maxime et hæc probarent et operam darent, ut Bœoti, ubi prius ipsi societatem cum Argivis iniissent, postea cum Bœotis Argivos Lacedaemonii socios adjungerent; sic enim Bœotos fœdus cum Atheniensibus inire minime coactum iri; Lacedaemonios enim Atheniensium inimicitias ac fœderum cum ipsis initorum violationi amicitiam et societatem Argivorum anteposituros. Habebant enim exploratum, Lacedaemonios perpetuo cupere, civitatem Argivorum recte sibi amicam esse, quod bellum extra Peloponnesum ita levius sibi fore ducerent. (2) Panaetum vero rogabant Bœotos, ut Lacedaemoniis traderent, ut pro hoc, si possent, Pylo recepta ad bellum adversus Athenienses commodius descenderent.

XXXVII. Atque Bœoti et Corinthii cum his mandatis, quae acceperant a Xenare et Cleobulo, et quotquot ex Lacedaemoniis erant iis amici, ut ad suas republicas referrent, utrique abierunt. (2) Argivorum vero viri duo e summo magistratu eos abeuntes in ipsa via observabant, congressique cum eis in colloquio venerunt, si quo pacto Bœoti societatem secum inire possent, quemadmodum Corinthii et Elei et Mantinei; se enim existimare, si res ista sibi successisset, facile jam sibi fore et bellum gerere et pacem facere et cum Lacedaemoniis, si vellent, et cum quibuscunque aliis opus esset, de publico consensu agentibus. (3) Hæc Bœotorum legatis audita placebant; nam forte

κατὰ τύχην γὰρ ἐδέοντο τούτων ὄντων καὶ οἱ ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος αὐτοῖς φίλοι ἐπεστάλκεσαν. Καὶ οἱ τῶν Ἀργείων ἄνδρες ὡς ἤσθοντο αὐτοὺς δεχομένους τὸν λόγον, εἰπόντες ὅτι πρέσβεις πέμψουσιν ἐς Βοιωτοὺς ἀπῆλθον. (4) Ἀφικόμενοι δὲ οἱ Βοιωτοὶ ἀπήγγειλαν τοῖς βοιωτάρχαις τὰ τε ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος καὶ τὰ ἀπὸ τῶν συγγενομένων Ἀργείων· καὶ οἱ βοιωτάρχαι ἠρέσκοντό τε καὶ πολλῶν προθυμότεροι ἦσαν, ὅτι ἀμφοτέρωθεν ξυνεβέβηκει αὐτοῖς τοὺς τε φίλους τῶν Λακεδαιμονίων τῶν αὐτῶν δεῖσθαι καὶ τοὺς Ἀργείους ἐς τὰ δμοῖα σπεύδειν. (5) Καὶ οὐ πολλῶν ὕστερον πρέσβεις παρήσαν Ἀργείων τὰ εἰρημμένα προκαλούμενοι· καὶ αὐτοὺς ἀπέπεμψαν ἐπαινέσαντες τοὺς λόγους οἱ βοιωτάρχαι, καὶ πρέσβεις ὑποσχόμενοι ἀποστελεῖν περὶ τῆς συμμαχίας ἐς Ἄργος.

XXXVIII. Ἐν δὲ τούτῳ ἐδόκει πρῶτον τοῖς βοιωτάρχαις καὶ Κορινθίοις καὶ Μεγαρεῦσι καὶ τοῖς ἀπὸ Θράκης πρέσβεσιν ὁμοσίαι ὄρκους ἀλλήλοισι ἧ μὴν ἔν τε τῷ παρατυχόντι ἀμυνεῖν τῷ δεομένῳ καὶ μὴ πολεμήσειν ἐν μὴδὲ ξυμβήσεσθαι ἄνευ κοινῆς γνώμης, καὶ οὕτως ἤδη τοὺς Βοιωτοὺς καὶ Μεγαρέας (τὸ γὰρ αὐτὸ ἐποίουν) πρὸς τοὺς Ἀργείους σπένδεσθαι. (2) Πρὶν δὲ τοὺς ὄρκους γενέσθαι οἱ βοιωτάρχαι ἐκοίνωσαν ταῖς τέσσαρσι βουλαῖς τῶν Βοιωτῶν ταῦτα, αἶψα ἅπαν τὸ κῦρος ἔχουσι, καὶ παρήνουν γενέσθαι ὄρκους ταῖς πόλεσιν, ὅσαι βούλονται ἐπ' ὠφελίᾳ σφίσι ξυνομνύειν. (3) Οἱ δ' ἐν ταῖς βουλαῖς τῶν Βοιωτῶν ὄντες οὐ προσδέχονται τὸν λόγον, δεδιότες μὴ ἐναντία Λακεδαιμονίους ποιήσωσι, τοῖς ἐκείνων ἀφεστῶσι Κορινθίοις ξυνομνύειν· οὐ γὰρ εἶπον αὐτοῖς οἱ βοιωτάρχαι τὰ ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος, ὅτι τῶν τε ἐφόρων Κλεόβουλος καὶ Ξενάρης καὶ οἱ φίλοι παραινοῦσιν Ἀργείων πρῶτον καὶ Κορινθίων γενομένους συμμαχίους ἕστερον μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων γίγνεσθαι, οἴμενοι τὴν βουλήν, κὰν μὴ εἴπωσι, οὐκ ἄλλα ψηφιεσθαι ἢ ἂ σφίσι προδιαγρόντες παραινοῦσι. (4) Ὡς δὲ ἀντέστη τὸ πρᾶγμα, οἱ μὲν Κορινθιοὶ καὶ οἱ ἀπὸ Θράκης πρέσβεις ἀπρακτοὶ ἀπῆλθον, οἱ δὲ βοιωτάρχαι μέλλοντες πρότερον, εἰ ταῦτα ἔπεισαν, καὶ τὴν συμμαχίαν πειράσεσθαι πρὸς Ἀργείους ποιεῖν, οὐκέτι ἐσήνεγκαν περὶ Ἀργείων ἐς τὰς βουλάς, οὐδὲ ἐς τὸ Ἄργος τοὺς πρέσβεις οὐς ὑπέσχοτο ἔπεμπον, ἀμέλεια δὲ τις ἐνῆν καὶ διατριβὴ τῶν πάντων.

XXXIX. Καὶ ἐν τῷ αὐτῷ χειμῶνι τούτῳ Μηκυβέρναν Ὀλύνθιοι, Ἀθηναίων φρουρούντων, ἐπιδραμόντες εἶλον.

(2) Μετὰ δὲ ταῦτα (ἐγίγοντο γὰρ αἰεὶ λόγοι τοῖς τε Ἀθηναίοις καὶ Λακεδαιμονίοις περὶ ὧν εἶγον ἀλλήλων) ἐπιζῶντες οἱ Λακεδαιμόνιοι, εἰ Πάνακτον Ἀθηναῖον παρὰ Βοιωτῶν ἀπολάβοιεν, κομίσασθαι ἂν αὐτοὶ Πύλον, ἦλθον ἐς τοὺς Βοιωτοὺς πρεσβεύομενοι καὶ ἐδέοντο σφίσι Πάνακτόν τε καὶ τοὺς Ἀθηναίων δεσμώτας παραδοῦναι, ἐν' ἀντ' αὐτῶν Πύλον κομίσωνται. (3) Οἱ δὲ Βοιωτοὶ οὐκ ἔφασαν ἀποδώσειν, ἢν μὴ σφίσι συμμαχίαν ἰδίαν ποιήσωνται ὡς περ Ἀθηναίους. Λακεδαιμόνιοι δὲ

accidit, ut ea peterent, quæ etiam amici, qui Lacedæmone erant, ipsis mandarant. Quum autem illi duo Argivi suum sermonem ab iis probari animadvertissent, dixerunt, se legatos in Bœotiam missuros, et abierunt. (4) Bœoti vero domum reversi ad bœotarchas detulerunt et ea, quæ Lacedæmone, et ea, quæ ex Argivis in congressu audiverant; et bœotarchæ ea probabant, et multo promptiores erant, quod ipsis utrinque contigisset, ut et illi ex Lacedæmoniis, quos sibi amicos habebant, eadem peterent, et Argivi ad similia præpararent. (5) Nec multo post Argivorum legati venerunt, ut eos sollicitarent ad transigenda ea, quæ promiserant, et bœotarchæ probatis postulatis ipsos remisissent, polliciti, se legationem Argos de societate missuros.

XXXVIII. Interea vero bœotarchis et Corinthiis et Megarensibus et legatis ex Thracia missis primum placebat, ut jurejurando interposito fidem sibi mutuo darent, quotiescunque res hoc flagitaret, opem ei se saturos, qui ope indigeret, nec se bellum cuiquam illaturos neque compositionem facturos, nisi de communi sententia, et ita nunc jam Bœoti et Megarenses (idem enim faciebant) cum Argivis fœdus facere. (2) Verum antequam jusjurandum juraretur, bœotarchæ rem communicarunt cum quatuor Bœotolorum consiliis, quæ summam rerum Bœoticarum potestatem habent, et suadebant, ut jurejurando interposito fœdus cum illis civitatibus iniretur, quæcunque mutui auxilii gratia secum fœdus adhibito jurejurando facere vellent. (3) At Bœoti, qui in illis consiliis erant, rem non probarunt, veriti, ne Lacedæmonii adversarentur, si cum Corinthiis, qui ab illis defecerant, interposito jurejurando fœdus facerent; neque enim bœotarchæ ipsis dixerant ea, quæ Lacedæmonē allata erant, et ex ephoris Cleobulum et Xenarem, et alios amicos suadere, ut prius cum Argivis et Corinthiis societatem inirent, deinde cum Lacedæmoniis eandem facerent, rati, illos qui erant in consilio, quamvis hæc non dixissent, tamen nihil aliud decreturos, quam quod ipsi a se prius deliberatum iis suasissent. (4) Sed quum res contra cecidisset, Corinthii quidem et legati ex Thracia missi infecto negotio abierunt; bœotarchæ vero, qui, si hæc persuadere potuissent, operam dare statuerant, ut etiam cum Argivis societatem inirent, nec de Argivis quicquam amplius ad consilia retulerunt, nec legatos, quos se missuros promiserant, Argos miserunt, sed incuria quædam incedebat et rerum omnium procrastinatio.

XXXIX. Atque hæc eadem hieme Mecybernam, ubi erat Atheniensium præsidium, Olynthii subito adorti ceperunt.

(2) Posthæc vero (nam inter Lacedæmonios et Athenienses assidua colloquia fiebant de locis, quæ alteri alterorum tenebant) existimantes Lacedæmonii, si Athenienses Panaetum a Bœotis recepissent, fore, ut ipsi Pylum reciperent, Bœotos per legationem adierunt et orarunt, ut Panaetum, et quotquot ex Atheniensibus in vinculis haberent, traderent, ut pro his ipsi Pylum reciperent. (3) Bœoti vero negarunt, se hæc reddituros, nisi secum, quemadmodum cum Atheniensibus, societatem privatim coièrent. Lacedæmonii

εἰδότες μὲν ὅτι ἀδικήσουσιν Ἀθηναίους, εἰρημένον ἄνευ ἀλλήλων μῆτε σπένδεσθαι τῷ μῆτε πολεμῆν, βουλόμενοι δὲ τὸ Πάνακτον παραλαβεῖν ὡς τὴν Πύλον ἀντ' αὐτοῦ κομιούμενοι, καὶ ἅμα τῶν ξυγγεῖαι σπυδόντων τὰς σπονδὰς προθυμωμένον τὰ ἐς Βοιωτοὺς, ἐποιήσαντο τὴν ξυμμαχίαν τοῦ χειμῶνος τελευτῶντος ἤδη καὶ πρὸς ἄρ· καὶ τὸ Πάνακτον εὐθὺς καθηρέτω. Καὶ ἐνδέκατον ἔτος τῷ πολέμῳ ἔτελεύτα.

XL. Ἄμα δὲ τῷ ἦρι εὐθὺς τοῦ ἐπιγιγνομένου θέρους οἱ Ἄργεῖοι, ὡς οἱ τε πρέσβεις τῶν Βοιωτῶν οὐς ἔφασαν πέμψειν οὐχ ἴκοντο, τό τε Πάνακτον ἤσθοντο καθαιρούμενον καὶ ξυμμαχίαν ἰδίαν γεγεννημένην τοῖς Βοιωτοῖς πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, ἔδεισαν μὴ μονωθῶσι καὶ ἐς Λακεδαιμονίους πᾶσα ἡ ξυμμαχία χωρήσῃ· (2) τοὺς γὰρ Βοιωτοὺς ὄντο πεπεῖσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων τό τε Πάνακτον καθελείν καὶ ἐς τὰς Ἀθηναίων σπονδὰς ἐσίειναι, τοὺς τε Ἀθηναίους εἰδέναι ταῦτα, ὥστε οὐδὲ πρὸς Ἀθηναίους ἐτι σφίσιν εἶναι ξυμμαχίαν ποιήσασθαι, πρότερον ἐλπίζοντες ἐκ τῶν διαφορῶν, εἰ μὴ μείνειαν αὐτοῖς αἱ πρὸς Λακεδαιμονίους σπονδαί, τοῖς γοῦν Ἀθηναίοις ξυμμαχοῖ ἐσεσθαι. (3) Ἀποροῦντες οὖν ταῦτα οἱ Ἄργεῖοι, καὶ φοβούμενοι μὴ Λακεδαιμονίους καὶ Τεγεάταις, Βοιωτοῖς καὶ Ἀθηναίοις ἅμα πολεμῶσιν, πρότερον οὐ δεχόμενοι τὰς Λακεδαιμονίων σπονδὰς, ἀλλ' ἐν φρονήματι ὄντες τῆς Πελοποννήσου ἠγήσεσθαι, ἔπεμπον ὡς ἐδύναντο τάχιστα ἐς τὴν Λακεδαίμονα πρέσβεις Εὐστροφον καὶ Αἴσωνα, οἱ ἐδόκουν προσφιλέστατοι αὐτοῖς εἶναι, ἠγούμενοι ἐκ τῶν παρόντων κράτιστα πρὸς Λακεδαιμονίους σπονδὰς ποιησάμενοι, ὅπῃ ἂν ξυγχωρῇ, ἡσυχίαν ἔχειν.

XLI. Καὶ οἱ πρέσβεις ἀφικόμενοι αὐτῶν λόγους ἐποιούντο πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ἐφ' ᾧ ἂν σφίσιν αἱ σπονδαί γίνοντο. (2) Καὶ τὸ μὲν πρῶτον οἱ Ἄργεῖοι ἠξίουσαν δίκης ἐπιτροπῆν σφίσι γενέσθαι ἢ ἐς πόλιν τινα ἢ ἰδιώτην περὶ τῆς Κυνουσουρίας γῆς, ἧς αἰεὶ πέρι διαφέρονται μεθορίας οὐσης (ἔχει δὲ ἐν αὐτῇ Θυρέαν καὶ Ἀνθήνην πόλιν, νέμονται δ' αὐτὴν Λακεδαιμόνιοι)· ἔπειτα δ' οὐκ ἐώντων Λακεδαιμονίων μεμνήσθαι περὶ αὐτῆς, ἀλλ' εἰ βούλονται σπένδεσθαι ὥσπερ πρότερον, ἐτοῖμοι εἶναι, οἱ Ἄργεῖοι πρέσβεις τάδε ὁμοῦ ἐπηγάγοντο τοὺς Λακεδαιμονίους ξυγχωρῆσαι, ἐν μὲν τῷ παρόντι σπονδὰς ποιήσασθαι ἔτη πεντήκοντα, ἐξεῖναι δ' ὅποτεροισοῦν προκαλεσαμένους, μῆτε νόσου οὐσης μῆτε πολέμου Λακεδαίμονι καὶ Ἄργει, διαμάχεσθαι περὶ τῆς γῆς ταύτης, ὥσπερ καὶ πρότερόν ποτε ὅτε αὐτοὶ ἑκάτεροι ἠξίωσαν νικᾶν, διώκειν δὲ μὴ ἐξεῖναι περαιτέρω τῶν πρὸς Ἄργους καὶ Λακεδαίμονα ὄρων. (3) Τοῖς δὲ Λακεδαιμονίοις τὸ μὲν πρῶτον ἐδοκεῖ μωρία εἶναι ταῦτα, ἔπειτα (ἐπεθύμουν γὰρ τὸ Ἄργος πάντως φίλιον ἔχειν) ξυνεχώρησαν ἐφ' οἷς ἠξίουσαν, καὶ ξυνεγράψαντο. Ἐκέλευον δ' οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρὶν τέλος τι αὐτῶν ἔχειν, ἐς τὸ Ἄργος πρῶτον ἐπαναχωρήσαντας αὐτοὺς δεῖξαι τῷ πλήθει, καὶ ἦν ἀρέσκοντα ἦ· ἦκειν ἐς

vero, quamvis scirent; se Atheniensibus injuriam facturos, quod cautum esset, ne sine communi consensu vel foedus cum quoquam fieret vel bellum gereretur, quia tamen Panactum recipere cupiebant, ut Pylum pro ipso recuperarent, simul etiam quod illi, qui foedera confundere properabant, ad foedus cum Bœotis ineundum propensiores erant, societatem cum iis fecerunt hieme jam extrema et sub vere; statimque Panactum evertebatur. Et undecimus hujus belli annus finiebatur.

XL. Ineunte autem statim vere insequentis æstatis Argivi quum Bœotorum legati, quos se missuros dixerant, non venissent, et Panactum ab illis everti intellexissent, et societatem inter Bœotos et Lacedæmonios privatim factam, extimuerunt, ne soli relinquerentur, omnesque socii se Lacedæmoniis adjungerent; (2) existimabant enim Bœotos a Lacedæmoniis inductos esse, ut et Panactum everterent et Atheniensium foedera acciperent, Atheniensisque harum rerum conscios esse, ita ut ne cum Atheniensibus quidem societatem facere sibi amplius integrum esset, quam antea sperassent, si propter controversias ea foedera, quæ cum Lacedæmoniis inierant, frangerentur, Atheniensium certe quidem se socios futuros. (3) Argivi igitur, quum his difficultatibus premerentur et vererentur, ne simul cum Lacedæmoniis et Tegeatis, Bœotis et Atheniensibus bellum sibi gerendum esset, qui prius Lacedæmoniorum foedera non acciperent, sed animis elati Peloponnesi principatum se adepturos sperarent, quamprimum poterant, legatos Lacedæmonem mittebant, Eustrophum et Æsonem, qui apud illos maxime gratiosi esse videbantur, existimantes, pro præsentium rerum statu optimum esse, facto cum Lacedæmoniis foedere, quacunque fieri posset, quietem agere.

XLI. Atque legati eorum profecti sermones habebant cum Lacedæmoniis, quibus conditionibus foedera sibi fieri possent. (2) Ac primo quidem Argivi postulabant, ut vel civitatis vel privati alicujus arbitrio permitteretur controversia de agro Cynosurio, de quo in confiniis posito semper contendunt (hic autem ager continet Thyream et Anthenam urbem, eumque Lacedæmonii possident); deinde vero quum Lacedæmonii nullam de eo mentionem fieri sinerent, sed se, si vellent illi foedus ex pristina formula facere, ad hoc paratos esse dicerent, Argivi legati tamen Lacedæmonios ad hæc sibi concedenda induxerunt, ut in præsentia quidem foedus annorum quinquaginta facerent, quotiescunque vero utrilibet alteros provocassent, dummodo neque morbo neque bello vel Lacedæmoniorum vel Argivorum civitas implicita esset, de hoc agro armis decernere liceret, quemadmodum et ante quondam, quum utriusque se victores discississe judicarent; persequi autem ne liceret ulterius, quam vel ad Argorum vel ad Lacedæmonie terminos. (3) Lacedæmonis vero primo quidem hæc stultitiæ plena esse videbantur; deinde (Argos enim quavis ratione amicam habere cupiebant) assensi sunt iis conditionibus, quibus illi postulabant, et sygrapham fecerunt. Jubebant autem Lacedæmonii legatos, priusquam quicquam eorum ratum fieret, Argos reversos populo ostendere, qui si probasset,

τὰ Ὑακίνθια τοὺς ὄρκους ποιησομένους. Καὶ οἱ μὲν ἀνεγέρσαν.

XLII. Ἐν δὲ τῷ χρόνῳ τούτῳ ᾧ οἱ Ἀργεῖοι ταῦτα ἐπρασσον, οἱ πρέσβεις τῶν Λακεδαιμονίων Ἀνδρομέδης καὶ Φαίδιμος καὶ Ἀντιμενίδας, οὗς ἔδει τὸ Πάνακτον καὶ τοὺς ἀνδρας τοὺς παρὰ Βοιωτῶν παραλαβόντας Ἀθηναίους ἀποδοῦναι, τὸ μὲν Πάνακτον ὑπὸ τῶν Βοιωτῶν αὐτῶν καθηρημένον εὔρον, ἐπὶ προφάσει ὡς ἦσάν ποτε Ἀθηναίους καὶ Βοιωτοὺς ἐκ διαφορᾶς περὶ αὐτοῦ ὄρκου παλαιοὶ μηδετέρος οἰκεῖν τὸ χωρίον ἀλλὰ κοινῇ νέμειν, τοὺς δ' ἀνδρας οὗς εἶχον αἰχμαλώτους Βοιωτοὶ Ἀθηναίων, παραλαβόντες οἱ περὶ τὸν Ἀνδρομέδην ἐκόμισαν τοῖς Ἀθηναίοις καὶ ἀπέδωκαν, τοῦ τε Πανάκτου τὴν καθαιρέσιν ἔλεγον αὐτοῖς, νομίζοντες καὶ τοῦτο ἀποδιδόναι· πολέμιον γὰρ οὐκέτι ἐν αὐτῷ Ἀθηναίους οἰκῆσειν οὐδένα. (2) Λεγομένων δὲ τούτων οἱ Ἀθηναῖοι δεινὰ ἐποίουν, νομίζοντες ἀδικεῖσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων τοῦ τε Πανάκτου τῆς καθαιρέσει δ' ἔδει ὀρθὸν παραδοῦναι, καὶ πυνθανόμενοι ὅτι καὶ Βοιωτοῖς ἰδίᾳ ζυμμαχίαν πεποιήνται, φάσκοντες πρότερον κοινῇ τοὺς μὴ δεχομένους τὰς σπονδὰς προσαναγκάσειν. Τὰ τε ἄλλα ἐσκόπουσαν ὅσα ἐξελείπεισαν τῆς ζυνθήκης, καὶ ἐνόμιζον ἐξῆπατῆσθαι, ὥστε χαλεπῶς πρὸς τοὺς πρέσβεις ἀποκρινάμενοι ἀπέπεμψαν.

XLIII. Κατὰ τοιαύτην δὴ διαφορὰν ὄντων τῶν Λακεδαιμονίων πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, οἱ ἐν ταῖς Ἀθήναις αὖ βουλόμενοι λύσαι τὰς σπονδὰς εὐθὺς ἐνέκειντο. (2) Ἦσαν δὲ ἄλλοι τε καὶ Ἀλκιβιάδης ὁ Κλεινίου, ἀνὴρ ἡλικία μὲν ὄν ἐτι τότε νέος ὡς ἐν ἄλλῃ πόλει, ἀξιώματι δὲ προγόνων τιμώμενος· ᾧ ἔδοκει καὶ ἀμεινον εἶναι πρὸς τοὺς Ἀργεῖους μᾶλλον χωρεῖν, οὐ μὲντοι ἀλλὰ καὶ φρονίματι φιλονεικῶν ἠναντιούτο, ὅτι Λακεδαιμόνιοι διὰ Νικίτου καὶ Ἀλάχτος ἐπραξαν τὰς σπονδὰς, αὐτὸν κατὰ τὴν νεότητά ὑπεριδόντες καὶ κατὰ τὴν παλαιὰν προξενίαν ποτὲ οὔσαν οὐ τιμῆσαντες, ἦν τοῦ πάππου ἀπειπόντος αὐτὸς τοὺς ἐκ τῆς νήσου αὐτῶν αἰχμαλώτους θεραπεύων διανοεῖτο ἀνανεώσασθαι. (3) Πανταχόθεν τε νομίζων ἐλασσοῦσθαι τὸ τε πρῶτον ἀντεῖπεν, οὐ βεβαίους φάσκων εἶναι Λακεδαιμονίους, ἀλλ' ἵνα Ἀργεῖους σφίσι σπεισάμενοι ἐξέλωσι καὶ αὐθι ἐπ' Ἀθηναίους μόνους ἴωσι, τούτου ἕνεκα σπένδεσθαι αὐτοῦ· καὶ τότε, ἐπειδὴ ἡ διαφορὰ ἐγεγένητο, πέμπει εὐθὺς ἐς Ἄργος ἰδίᾳ κελύων ὡς τάχιστα ἐπὶ τὴν ζυμμαχίαν προκαλουμένους ἔχειν μετὰ Μαντινέων καὶ Ἠλείων, ὡς καιροῦ ὄντος καὶ αὐτὸς ζυμπράξων τὰ μάλιστα.

XLIV. Οἱ δὲ Ἀργεῖοι ἀκούσαντες τῆς τε ἀγγελίας, καὶ ἐπειδὴ ἔγνωσαν οὐ μετ' Ἀθηναίων πραγθεῖσθαι τὴν τῶν Βοιωτῶν ζυμμαχίαν, ἀλλ' ἐς διαφορὰν μεγάλῃν καθεστῶτας αὐτοὺς πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, τῶν μὲν ἐν Λακεδαίμονι πρέσβειν, οἱ σφίσι περὶ τῶν σπονδῶν ἔτυχον ἀπόντες, ἡμέλουν, πρὸς δὲ τοὺς Ἀθηναίους μᾶλλον τὴν γνώμην εἶχον, νομίζοντες πόλιν τε σφίσι

tunc vero ad Hyacinthia redirent, ut iusjurandum praestarent. Et illi quidem abierunt;

XLII. interea vero dum Argivi haec tractant, Lacedaemoniorum legati Andromedes et Phaedimus et Antimenidas, quibus mandatum erat, ut Panactum et captivos a Bœotis receptos Atheniensibus redderent, Panactum quidem ab ipsis Bœotis eversum offenderunt, eo prætextu, quod olim inter Bœotos et Athenienses orta de illo castello controversia jurejurando interposito convenisset, ut neutri id habitarent, sed communiter colerent; viros autem Atheniensem, quos Bœoti bello captos habebant, Andromedes ejusque collegæ receptos ad Athenienses deduxerunt ac reddiderunt, et Panacti eversionem iis significabant, existimantes, se hoc quoque reddere; nullum enim Atheniensium hostem in eo amplius habiturum. (2) Quum autem haec dicerentur, Athenienses graviter indignabantur, quod a Lacedaemoniis injuriam sibi fieri putarent, quum ob eversionem Panacti, quod stans traditum oportuerat, tum quod audirent, eos cum Bœotis quoque societatem privatam fecisse, quum tamen antea dicerent, se communiter adacturos eos, qui fœdus recipere nollent. Et reliqua etiam considerabant, quaecumque ex pacto non servaverant, et se fraude circumventos existimabant; quare legatos cum asperiore responso dimiserunt.

XLIII. Quum igitur inter Lacedaemonios et Athenienses hujusmodi dissidium esset, statim et illi, qui Athens fœdera solvere cupiebant, in hanc rem incumbere cœperunt. (2) Erant autem quum abij, tum Alcibiades Climæ filius, qui quamvis ætate tunc esset adhuc juvenis pro alius quidem civitatis instituto, tamen propter majorum dignitatem honorabatur; cui videbatur quidem etiam satius esse ad Argivos potius accedere, sed tamen etiam contentionis studie, quod elato esset animo, adversabatur, quod Lacedaemonii per Niciam et Lachetem fœdera fecissent, ipsi propter adolescentiam contempto, nec habito ei honore ex veteris hospitii publici jure, quod quum ejus avus Lacedaemoniis renuntiasset, ipse illorum captivos ex insula officii prosequens renovare cogitabat. (3) Atque undique sibi de suo jure detrahi putans, et initio Lacedaemoniis intercessit, affirmans, illos non esse fidei certos, sed eos, ut inquit se cum fœdere Argivos evertant, et postea Athenienses solos adoriantur, hoc de causa tœdus facere; et tunc, quum hoc dissidium exortum erat, confestim Argos privatim misit, hortans, ut quam celerrime cum Mantineis et Eleis venirent, Athenienses ad societatem provocaturi, quod tempus esset opportunum, seque studiosissime ipsis adfuturum.

XLIV. Argivi autem audito hoc nuntio, et quando cognoverant, non cum Atheniensibus societatem Bœotorum esse factam, sed in magnam dissensionem eos cum Lacedaemoniis devenisse, suos quidem legatos, qui tunc forte fœderis causa aberant, non curabant, sed ad Athenienses potius animum advertabant, existimantes civitatem, cum qua sibi vetus amicitia intercederet, et quæ populari statu,

φιλιάν ἀπό παλαιοῦ καὶ δημοκρατουμένην ὥσπερ καὶ αὐτοὶ καὶ δύναιμι μεγάλην ἔχουσιν τὴν κατὰ θάλασσαν ἐμπολεμήσειν σφίσι, ἣν καθιστῶνται ἐς πόλεμον. (2) Ἐπεμπον οὖν εὐθὺς πρέσβεις ὡς τοὺς Ἀθηναίους περὶ τῆς ξυμμαχίας· ξυνεπρεσβεύοντο δὲ καὶ οἱ Ἡλεῖοι καὶ Μαντινῆς. (3) Ἀφίκοντο δὲ καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβεις κατὰ τάχος, δοκοῦντες ἐπιτήδειοι εἶναι τοῖς Ἀθηναίοις, Φιλοχαρίδας καὶ Λέων κατ' Ἐνδίου, δέξαντες μὴ τὴν τε ξυμμαχίαν ὀργιζόμενοι πρὸς τοὺς Ἀργείους ποιήσονται, καὶ ἅμα Πύλον ἀπαιτήσοντες ἀντὶ Πανάκτου, καὶ περὶ τῆς Βουωτῶν ξυμμαχίας ἀπολογησόμενοι, ὡς οὐκ ἐπὶ κακῶ τῶν Ἀθηναίων ἐποίησαντο.

XLV. Καὶ λέγοντες ἐν τῇ βουλῇ περὶ τε τούτων, καὶ ὡς αὐτοκράτορες ἦκουσι περὶ πάντων ξυμῆθαι τῶν διαφρών, τὸν Ἀλκιβιάδην ἐφόβου μὴ ἦν ἐς τὸν δῆμον ταῦτα λέγῳσιν, ἐπαγάγωνται τὸ πλῆθος καὶ ἀπωσθῆ ἡ Ἀργείων ξυμμαχία. (2) Μηχανᾶται δὲ πρὸς αὐτοὺς τοῖνδε τι ὁ Ἀλκιβιάδης· τοὺς Λακεδαιμονίους πείθει, πίστιν αὐτοῖς δούς, ἣν μὴ ἠμολογήσασιν ἐν τῷ δήμῳ αὐτοκράτορες ἦκειν, Πύλον τε αὐτοῖς ἀποδώσειν (πέσειν γὰρ αὐτὸς Ἀθηναίους, ὥσπερ καὶ νῦν ἀντιλέγειν) καὶ τᾶλλα ξυναλλάξειν. (3) Βουλόμενος δὲ αὐτοὺς Νικίου τε ἀποστῆσαι ταῦτα ἐπραττεν, καὶ ὅπως ἐν τῷ δήμῳ διαβαλὼν αὐτοὺς ὡς οὐδὲν ἀληθὲς ἐν νῶ ἔχουσιν οὐδὲ λέγουσιν οὐδέποτε ταῦτά, τοὺς Ἀργείους καὶ Ἡλείους καὶ Μαντινέας ξυμμάχους ποιήσῃ. Καὶ ἐγένετο οὕτως. (4) Ἐπειδὴ γὰρ ἐς τὸν δῆμον παρελθόντες καὶ ἐπερωτώμενοι οὐκ ἔφασαν ὥσπερ ἐν τῇ βουλῇ αὐτοκράτορες ἦκειν, οἱ Ἀθηναῖοι οὐκέτι ἠνείχοντο, ἀλλὰ τοῦ Ἀλκιβιάδου πολλῶ μᾶλλον ἢ πρότερον καταβῶντος τῶν Λακεδαιμονίων ἐσθλῶν τε καὶ ἐτοίμοι ἦσαν εὐθὺς παραγαγόντες τοὺς Ἀργείους καὶ τοὺς μετ' αὐτῶν ξυμμάχους ποιήσαντες· σεισμοῦ δὲ γενομένου πρὶν τι ἐπικυρωθῆναι, ἡ ἐκκλησία αὐτῇ ἀνεβλήθη.

XLVI. Τῇ δ' ὑστεραία ἐκκλησίᾳ ὁ Νικίας, καίπερ τῶν Λακεδαιμονίων αὐτῶν ἠπατημένων καὶ αὐτὸς ἐξηπατημένος περὶ τοῦ μὴ αὐτοκράτορας ἠμολογήσαι ἦκειν, ὅμως τοῖς Λακεδαιμονίοις ἔφη χρῆναι φίλους μᾶλλον γίνεσθαι, καὶ ἐπισχόντας τὰ πρὸς Ἀργείους πέμψαι εἶ τι ὡς αὐτοὺς καὶ εἰδέναι ὅ τι διανοῦνται, λέγων ἐν μὲν τῷ σφετέρῳ καλῶ ἐν δὲ τῷ ἐκείνου ἀπρεπεῖ τὸν πόλεμον ἀναβάλλεσθαι· σφίσι μὲν γὰρ εὖ ἐσώτων τῶν πραγμάτων ὡς ἐπὶ πλεῖστον ἀριστον εἶναι διασώσασθαι τὴν εὐπραγίαν, ἐκείνοις δὲ δυστυχούσιν ὅτι τάχιστα εὕρημα εἶναι διακινδυνεύσαι. (2) Ἐπεισὲ τε πέμψαι πρέσβεις, ὧν καὶ αὐτὸς ἦν, κελεύοντας Λακεδαιμονίους, εἴ τι δίκαιον διανοοῦνται, Πανάκτον τε ὀρθὸν ἀποδιδόναι καὶ Ἀμφίπολιν, καὶ τὴν Βουωτῶν ξυμμαχίαν ἀνεῖναι, ἣν μὴ ἐς τὰς σπονδὰς ἐσίωσι, καθάπερ εἴρητο ἀνεὺ ἀλλήλων μηδενὶ ξυμβαίνειν. (3) Εἰπεῖν τε ἐκέλευον ὅτι καὶ σφεῖς, εἰ ἐβούλοντο ἀδικεῖν, ᾗδ' ἂν Ἀργείους ξυμμάχους πεποιθήσαι, ὡς παρεῖναι γ' αὐτοὺς αὐτοῦ τούτου ἔνεκα. Εἴ τέ τι ἄλλο ἐνεκάλουν, πάντα ἐπιστείλαντες ἀπέπεμψαν τοὺς περὶ τὸν Νικίαν πρέσβεις.

quemadmodum et sua civitas, regetur, et quæ magnam in mari potentiam haberet, sibi, si bellum susciperent, in hoc auxilium esse laturam. (2) Confestim igitur legatos de societate acturos ad Athenienses mittebant; illos autem Eleorum et Mantineorum legati comitabantur. (3) Veniunt vero statim etiam Lacedæmoniorum legati, qui Atheniensibus accepti esse videbantur, Philocharidas et Leon et Endius, veriti, ne sibi irati societatem cum Argivis facerent, et simul Pylum pro Panacto repetituri, et societatem cum Beotias initam purgaturi, quod eam non incommodi Atheniensium causa fecissent.

XLV. Quum autem et his de rebus in senatu verba facerent, et se cum summa potestate de componendis omnibus controversiis venisse dicerent, Alcibiadi metum incutiebant, ne, si ad populum quoque hæc rettulissent, plebem allicerent, et Argivorum societas repudiaretur. (2) Sed machinatur Alcibiades hujusmodi fraudem adversus ipsos; Lacedæmoniis, fide ipsis data, persuadet, ne coram populo fateantur, se cum summa potestate venisse, quod si fecerint, se Pylum iis redditurum, (se enim hoc Atheniensibus persuasurum, quemadmodum et nunc se adversari dicebat) et ceteras controversias compositurum. (3) Hæc autem eo consilio agebat, ut eos a Nicia alienaret, utque apud populum ipsos criminatus, quod nihil sinceri in animo haberent, nec eadem unquam dicerent, Argivorum et Eleorum et Mantineorum societatem conciliaret. Et ita evenit. (4) Nam quum legati ad populum processissent, et interrogati non dixissent, ut in senatu, se cum summa potestate venisse, tunc vero Athenienses haud amplius rem ferendam putabant, sed Alcibiadem multo vehementioribus, quam antea, clamoribus Lacedæmonios insectantem audiebant, animisque propensi erant, statim Argivos illorumque comites in concionem introductos socios facere; sed facto terræ motu, priusquam quicquam constitueretur, hæc concio dilata est.

XLVI. In concione vero, quæ postridie convocata est, Nicias, quamvis ipsi Lacedæmonii decepti essent, ipse etiam deceptus de eo, quod negassent, se cum summa potestate venisse, tamen dixit oportere cum Lacedæmoniis potius societatem inire, et dilato Argivorum negotio, ad ipsos iterum mittere, et explorare, quid in animo haberent, docens hanc belli dilationem sibi quidem honestam, illis vero turpem fore; nam sibi quidem maxime expedire, florente jam republica fortunam hanc florentem quam diutissime conservare, illis vero in afflictâ fortuna versantibus loco lucri fore, primo quoque tempore belli fortunam periclitari. (2) Atque persuasit ut legatos mitterent, in quorum numero et ipse erat, qui juberent Lacedæmonios, si quid sinceri in animo haberent, Panactum erectum et Amphipolim restituere, et Beotorum societatem missam facere, si fœdus accipere non vellent, quemadmodum cautum erat, ut neutri sine mutuo consensu cum ullo paciscerentur. (3) Imperarunt etiam, ut dicerent, se quoque, si injuriam facere voluissent, societatem cum Argivis jam facere potuisse, quod Argivi hæc ipsa de causa adessent. Et si quid aliud crimini dabant, omnia in mandatis dantes Niciam ejusque

(4) Καὶ ἀφικομένων αὐτῶν καὶ ἀπαγγειλάντων τὰ τε ἄλλα καὶ τέλος εἰπόντων ὅτι εἰ μὴ τὴν ζυμμαχίαν ἀνήσουσι Βοιωτοὶς μὴ ἐσιούσιν ἐς τὰς σπονδὰς, ποιήσονται καὶ αὐτοὶ Ἀργεῖους καὶ τοὺς μετ' αὐτῶν ζυμμαχοῦς, τὴν μὲν ζυμμαχίαν οἱ Λακεδαιμόνιοι Βοιωτοῖς οὐκ ἔφασαν ἀνήσειν, ἐπικρατούντων τῶν περὶ τὸν Ξενάρη τὸν ἔφορον ταῦτα γίγνεσθαι, καὶ ὅσοι ἄλλοι τῆς αὐτῆς γνώμης ἦσαν, τοὺς δὲ ὄρκους δεομένου Νικίου ἀνευώσαντο· ἐφοβέιτο γὰρ μὴ πάντα ἀτελεῖ ἔχων ἀπέλθῃ καὶ διαβληθῆ, ὅπερ καὶ ἐγένετο, αἷτις δοκῶν εἶναι τῶν πρὸς Λακεδαιμόνιους σπονδῶν. (5) Ἀναχωρήσαντός τε αὐτοῦ ὡς ἤκουσαν οἱ Ἀθηναῖοι οὐδὲν ἐκ τῆς Λακεδαίμονος πεπραγμένον, εὐθὺς δι' ὀργῆς εἶχον, καὶ νομίζοντες ἀδικεῖσθαι (ἔτυχον γὰρ παρόντες οἱ Ἀργεῖοι καὶ οἱ ζύμμαχοι, παραγαγόντος Ἀλκιβιάδου) ἐποίησαντο σπονδὰς καὶ ζυμμαχίαν πρὸς αὐτοὺς τήνδε.

XLVII. « Σπονδὰς ἐποίησαντο ἑκατὸν Ἀθηναῖοι ἔτη καὶ Ἀργεῖοι καὶ Μαντινῆς καὶ Ἡλείοι, ὑπὲρ σφῶν αὐτῶν καὶ τῶν ζυμμαχῶν ὧν ἄρχουσιν ἑκάτεροι, ἀδόλους καὶ ἀβλαβεῖς, καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν. (2) Ὅπλα δὲ μὴ ἐξέστω ἐπιφέρειν ἐπὶ πημονῇ μήτε Ἀργεῖους καὶ Ἡλείους καὶ Μαντινέας καὶ τοὺς ζυμμαχοῦς ἐπὶ Ἀθηναίους καὶ τοὺς ζυμμαχοῦς ὧν ἄρχουσιν Ἀθηναῖοι, μήτε Ἀθηναίους καὶ τοὺς ζυμμαχοῦς ἐπὶ Ἀργεῖους καὶ Ἡλείους καὶ Μαντινέας καὶ τοὺς ζυμμαχοῦς, τέχνη μὴδὲ μηχανῇ μὴδεμιᾶ. (3) Κατὰ τὰδε ζυμμαχοῦς εἶναι Ἀθηναίους καὶ Ἀργεῖους καὶ Ἡλείους καὶ Μαντινέας ἑκατὸν ἔτη. Ἦν πολέμιοι ἴωσιν ἐς τὴν γῆν τὴν Ἀθηναίων, βοηθεῖν Ἀργεῖους καὶ Ἡλείους καὶ Μαντινέας Ἀθηναίε, καθ' ὅτι ἂν ἐπαγγέλλωσιν Ἀθηναῖοι, τρόπῳ ὁποῖω ἂν δύνωνται ἰσχυροτάτῳ κατὰ τὸ δυνατόν· ἦν δὲ δηώσαντες οἰχῶνται, πολεμίαν εἶναι ταύτην τὴν πόλιν Ἀργεῖοις καὶ Μαντινεῦσι καὶ Ἡλείοις καὶ Ἀθηναίοις καὶ κακῶς πάσχειν ὑπὸ πασῶν τῶν πόλεων τούτων· καταλύειν δὲ μὴ ἐξεῖναι τὸν πόλεμον πρὸς ταύτην τὴν πόλιν μὴδεμιᾶ τῶν πόλεων, ἦν μὴ ἀπάσαις δοκῇ. (4) Βοηθεῖν δὲ καὶ Ἀθηναίους ἐς Ἀργος καὶ Μαντινείαν καὶ Ἡλιν, ἦν πολέμιοι ἴωσιν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν Ἡλείων ἢ τὴν Μαντινέων ἢ τὴν Ἀργείων, καθ' ὅτι ἂν ἐπαγγέλλωσιν αἱ πόλεις αὗται, τρόπῳ ὁποῖω ἂν δύνωνται ἰσχυροτάτῳ κατὰ τὸ δυνατόν· ἦν δὲ δηώσαντες οἰχῶνται, πολεμίαν εἶναι ταύτην τὴν πόλιν Ἀθηναίους καὶ Ἀργεῖους καὶ Μαντινεῦσι καὶ Ἡλείοις καὶ κακῶς πάσχειν ὑπὸ πασῶν τούτων τῶν πόλεων· καταλύειν δὲ μὴ ἐξεῖναι τὸν πόλεμον πρὸς ταύτην τὴν πόλιν, ἦν μὴ ἀπάσαις δοκῇ ταῖς πόλεσιν. (5) Ὅπλα δὲ μὴ εἶν ἔχοντας διέναι ἐπὶ πολέμῳ διὰ τῆς γῆς τῆς σφετεράς αὐτῶν καὶ τῶν ζυμμαχῶν ὧν ἂν ἄρχωσιν ἕκαστοι, μὴδὲ κατὰ θάλασσαν, ἦν μὴ ψηφισαμένον τῶν πόλεων ἀπασῶν τὴν δίοδον εἶναι, Ἀθηναίων καὶ Ἀργείων καὶ Μαντινέων καὶ Ἡλείων. (6) Τοῖς δὲ βοηθοῦσιν ἢ πόλις ἢ πέμπουσα παρεχέτω μέχρι μὲν τριάκοντα ἡμερῶν αἴτων, ἐπὶν ἔλθῃ ἐς τὴν πόλιν τὴν ἐπαγγείλασαν βοηθεῖν, καὶ ἀπιοῦσι κατὰ ταῦτά· ἦν δὲ

collegas dimiserunt. (4) Atque hi postquam pervenerunt, et denuntiatur quum cetera, tum etiam ad extremum dixerunt, si societatem cum Beotis ininit non dirimerent, donec quidem hi foederi accedere nollent, se quoque cum Argivis eorumque sociis societatem facturos, Lacedaemonii responderunt, se societatem quidem cum Beotis ininit non dirempturos; Xenares enim ephorus et alii, quotquot ejusdem factionis erant, evincebant, ut haec fierent; foederis tamen jusjurandum Nicia rogante renovantur; verebatur enim, ne rebus omnibus prorsus infectis abiret, ac male audiret, quod etiam accidit, quippe qui foederum cum Lacedaemoniis factorum auctor esse videretur. (5) Reverso autem eo quum Athenienses audissent, nihil apud Lacedaemonios transactum esse, confestim indignari coeperunt, et injuriam sibi fieri putantes, cum Argivis eorumque sociis (aderant enim illi, ab Alcibiade introducti) foedera ac societatem fecerunt hanc.

XLVII. « Foedera fecerunt Athenienses in centum annos et Argivi et Mantinei et Elei, pro se ipsis et pro sociis, quibus utrique imperant, sine dolo malo et sine noxa, tam terra quam mari. (2) Nefas autem sit Argivos et Eleos et Mantineos eorumque socios Atheniensibus ac sociis, quibus Athenienses imperant, arma detrimenti causa inferre, aut Athenienses eorumque socios Argivis et Eleis et Mantineis eorumque sociis, ulla vel fraude vel machinatione. (3) His conditionibus Athenienses et Argivi et Elei et Mantinei sint socii centum annos. Si hostes in Atheniensium agrum invadant, Argivi et Elei et Mantinei Athenas ad opem ferendam veniant, prout Athenienses denunciaverint, ratione quam acerrima poterunt pro viribus; si autem agrum populati discesserint, haec civitas ab Argivis et Mantineis et Eleis et Atheniensibus pro hoste habeatur, et a cunctis his civitatibus malo afficiatur; nulli vero harum civitatum bellum adversus istam civitatem susceptum deponere liceat, nisi cunctis videatur. (4) Vicissim autem Athenienses quoque Argos et Mantineam et Elin ad opem ferendam profiscantur, si hostes invadant in agrum Eleorum aut Mantineorum aut Argivorum, prout haec civitates ipsis denunciaverint, ratione quam acerrima poterunt pro viribus; si vero agrum populati discesserint, haec civitas ab Atheniensibus et Argivis et Mantineis et Eleis pro hoste habeatur, et a cunctis his civitatibus malo afficiatur. Bellum autem adversus hanc civitatem susceptum deponere nefas sit, nisi cunctis civitatibus videatur. (5) Praeterea nulla harum civitatum per agrum suum, aut sociorum, quibus quaeque imperat aut per mare, homines armatos inferendi belli gratia transire sinat, nisi universae civitates, Atheniensis et Argiva et Mantinea et Elea, de communi sententia, ut transitus sit, decreverint. (6) Illis autem, qui opem ferent, civitas, quae illos mittet, commeatum praebet ad dies triginta, ab eo die, quo auxilia in eam civitatem ingressa fuerint, quae opem sibi ferendam significaverit, et abeunti-

πλέοντα βούλονται χρόνον τῆ στρατιᾷ χρῆσθαι, ἡ πόλις ἡ μεταπεμφαμένη διδότην σίτον, τῶ μὲν ὀπίτῃ καὶ ψιλῶ καὶ τοξότῃ τρεῖς ὀβολοὺς Αἰγινάτους τῆς ἡμέρας ἐκάστης, τῶ δ' ἵππῃ δραχμὴν Αἰγινάϊαν. (7) Ἡ δὲ πόλις ἡ μεταπεμφαμένη τὴν ἡγεμονίαν ἐχέτω, ὅταν ἐν τῇ αὐτῆς ὁ πόλεμος ᾗ· ἦν δὲ ποι δόξῃ ταῖς πόλεσι κοινῇ στρατεῦσθαι, τὸ ἴσον τῆς ἡγεμονίας μετεῖναι πάσαις ταῖς πόλεσιν. (8) Ὅμοσαι δὲ τὰς σπονδὰς Ἀθηναίους μὲν ὑπὲρ τε σφῶν αὐτῶν καὶ τῶν ζυμμάχων, Ἀργεῖοι δὲ καὶ Μαντινῆς καὶ Ἡλείοι καὶ οἱ ζύμμαχοι τοῦτων κατὰ πόλεις ὁμνούντων. Ὁμνούντων δὲ τὸν ἐπιχώριον ὄρκον ἐκάστοι τὸν μέγιστον κατὰ ἱερῶν τελείων. Ὁ δὲ ὄρκος ἔστω ὅδε· « ἐμμενῶ τῇ ζυμμαχίᾳ κατὰ τὰ ζυγκείμενα δικαίως καὶ ἀβλαβῶς καὶ ἀδολῶς, καὶ οὐ παραβήσομαι τέχνη οὐδὲ μηχανῇ οὐδεμιᾶ. » (9) Ὁμνούντων δὲ Ἀθήνησι μὲν ἡ βουλή καὶ αἱ ἐνδοῦμοι ἀρχαί, ἐξορκούντων δὲ οἱ πρυτάνεις. Ἐν Ἀργεῖ δὲ ἡ βουλή καὶ οἱ ὀδοσκόποντα καὶ αἱ ἀρτύναι, ἐξορκούντων δὲ οἱ ὀδοσκόποντα· ἐν δὲ Μαντινεῖαί οἱ δημιουργοὶ καὶ ἡ βουλή καὶ αἱ ἄλλαι ἀρχαί, ἐξορκούντων δὲ οἱ θεωροὶ καὶ οἱ πολέμαρχοι· ἐν δὲ Ἡλίδι οἱ δημιουργοὶ καὶ οἱ τὰ τέλη ἔχοντες καὶ οἱ ἐξακόσιοι, ἐξορκούντων δὲ οἱ δημιουργοὶ καὶ οἱ θεσμοφύλακες. (10) Ἀνανεῦσθαι δὲ τοὺς ὄρκους Ἀθηναίους μὲν ἰόντας ἐς Ἕλιν καὶ ἐς Μαντινεῖαν καὶ ἐς Ἄργος τριάκοντα ἡμέραις πρὸ Ὀλυμπίων, Ἀργεῖους δὲ καὶ Ἡλείους καὶ Μαντινεῖας ἰόντας Ἀθήνας δέκα ἡμέραις πρὸ Παναθηναίων τῶν μεγάλων. (11) Τὰς δὲ ξυνθήκας τὰς περὶ τῶν σπονδῶν καὶ τῶν ὄρκων καὶ τῆς ζυμμαχίας ἀναγράφει ἐν στήλῃ λιθίνῃ Ἀθηναῖοι μὲν ἐν πόλει, Ἀργεῖοι δὲ ἐν ἀγορᾷ ἐν τοῦ Ἀπόλλωνος τῷ ἱερῷ, Μαντινεῖας δὲ ἐν τοῦ Διὸς τῷ ἱερῷ ἐν τῇ ἀγορᾷ· καταθέντων δὲ καὶ Ὀλυμπίασι στήλῃν γαλκῆν κοινῇ Ὀλυμπίοις τοῖς νυνί. (12) Ἐὰν δὲ τι δοκῇ ἄμεινον εἶναι ταῖς πόλεσι ταύταις προσθεῖναι πρὸς ταῖς ζυγκειμένους, ὅ τι [δ'] ἂν δόξῃ ταῖς πόλεσιν ἀπάσαις κοινῇ βουλευομέναις, τοῦτο κύριον εἶναι. »

XLVIII. Αἱ μὲν σπονδαὶ καὶ αἱ ζυμμαχίαι οὕτως ἐγένοντο, καὶ αἱ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἀθηναίων οὐκ ἀπείρητο τοῦτου ἕνεκα οὐδ' ὑφ' ἐτέρων. (2) Κορίνθιοι δὲ Ἀργεῖους ὄντες ζύμμαχοι οὐκ ἐσθλὸν ἐς αὐτάς, ἀλλὰ καὶ γενομένης πρὸ τούτου Ἡλείοις καὶ Ἀργεῖοις καὶ Μαντινεῦσι ζυμμαχίας, τοῖς αὐτοῖς πολεμεῖν καὶ εἰρήνην ἄγειν, οὐ ξυνώμοσαν, ἀρκεῖν δ' ἔφασαν σφίσι τὴν πρώτῃν γενομένην ἐπιμαχίαν, ἀλλήλοις βοηθεῖν, ξυνεπιστρατεύειν δὲ μηδενί. (3) Οἱ μὲν Κορίνθιοι οὕτως ἀπέστησαν τῶν ζυμμάχων, καὶ πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους πάλιν τὴν γνώμην εἶχον.

XLIX. Ὀλύμπια δ' ἐγένοντο τοῦ θέρος τούτου, οἷς Ἀνδρόσθενής Ἀρχὰς παγκράτιον τὸ πρῶτον ἐνίκα· καὶ Λακεδαιμόνιοι τοῦ ἱεροῦ ὑπὸ Ἡλείων εἰρχθησαν ὥστε μὴ θύειν μηδ' ἀγωνίζεσθαι, οὐκ ἐκτίνοντες τὴν δίκην αὐτοῖς ἦν ἐν τῷ Ὀλυμπιακῷ νόμῳ Ἡλείοι κατεδικάσαντο αὐτῶν ψάσκοντες σφᾶς ἐπὶ Φύρκον τε τείγους ὄπλα ἐπενεγκεῖν καὶ ἐς Λέπρεον αὐτῶν ὀπλίτας ἐν ταῖς Ὀλυμ-

bus eodem modo; si autem copiis diutius uti velint, illa civitas, quæ eas acciverit, comteatum præbeat, singulis quidem gravis ac levis armaturæ militibus atque sagittariis quotidie ternos obolos Æginaeos, equiti vero singulas drachmas Æginaeas. (7) Ea autem civitas, quæ copias acciverit, imperii summam obtineat, si bellum in ejus finibus geratur; si vero universis civitatibus aliquo conjunctis copiis proficisci visum fuerit, omnes civitates in hac expeditione par imperium participant. (8) Hæc autem fœdera Athenienses quidem pro se ipsis et pro sociis jurent, Argivi vero et Mantinei et Elei eorumque socii per singulas civitates jurent. Jurent autem id quique jusjurandum, quod moribus patriis maximum est, super majores hostias. Jusjurandum autem in hæc verba juretur: « Perstabo in societate ex pactis et conventis juste et innocue et sincere; nec eam ulla vel fallacia vel machinatione violabo. » (9) Jurent autem Athenis quidem Senatus et magistratus urbani, Prytanes autem ad jusjurandum adigant. Argis vero Senatus et Octoginta viri et Artyneæ, adigant vero Octoginta viri; Mantineæ vero Demiurgi et Senatus et ceteri Magistratus; adigant vero Theori et Polemarchi; Elide vero Demiurgi et Quæstores ærarii et Sexcenti viri, adigant vero Demiurgi et Thesmophylaces. (10) Hoc autem jusjurandum renovent Athenienses quidem euntes Elin et Mantineam et Argos triginta diebus ante Olympia, Argivi vero et Elei et Mantinei euntes Athenas decem diebus ante magna Panathenæa. (11) Hæc autem fœderum et jurisjurandi et societatis pacta in lapideo cippo inscribant Athenienses quidem in arce, Argivi vero in foro in Apollinis templo, Mantinei vero in Jovis templo in foro. Cippum etiam æneum communi sumptu factum statuunt Olympiæ, in ludis Olympiacis, qui nunc fiunt. (12) Quod si quid his civitatibus videatur melius esse, quod addant pactis et conventis, quicquid his universis civitatibus consilio una communicato visum fuerit, id ratum sit. »

XLVIII. Hæc igitur fœdera et societates hunc in modum inite sunt, nec tamen ideo illa, quæ inter Lacedæmonios et Athenienses inita erant, ab alterutris renuntiata erant. (2) Corinthii vero, quamvis essent Argivorum socii, hæc tamen inire noluerunt, quin etiam quum paulo ante societas inter Eleos et Argivos et Mantineos inita esset, ea conditione, ut cum iisdem bellum gererent et pacem agerent, hujus societatis participes esse noluerunt, sed dixerunt sufficere sibi superiorem illam subsidiariam societatem, quam inter se inierant, ut alteri alteris mutuum opem ferrent, at nulli bellum communiter inferrent. (3) Atque ita Corinthii ab illorum societate recesserunt, et animum ad Lacedæmonios iterum conversum habebant.

XLIX. Hac autem æstate Olympia fuerunt, in quibus Androsthene Arcas primum in pancrati certamine victor erat; et Lacedæmonii aditu ad templum ab Eleis prohibiti sunt, nec sacrificium facerent, neve certarent, quod ipsis non persolverent multam, quam Elei iis ex lege Olympiaca damnatis irrogaverant; dicebant enim, illos in munitionem Phyreum arma intulisse, et milites ex suis armatos

πιάκας σπονδαῖς ἐσπέμψαι. Ἡ δὲ καταδίκη διςχίλιαι μυαῖ ἦσαν, κατὰ τὸν ὀπλίτην ἕκαστον δύο μυαῖ, ὥσπερ ὁ νόμος ἔχει. (2) Λακεδαιμόνιοι δὲ πρῆσθεις πέμψαντες ἀντέλεγον μὴ δικαίως σφῶν καταδεδικάσθαι, λέγοντες μὴ ἐπηγγέλλαι πῶ ἐς Λακεδαίμονα τὰς σπονδάς, ὅτ' ἐσπέμψαν τοὺς ὀπλίτας. (3) Ἡλείοι δὲ τὴν παρ' αὐτοῖς ἐκεχειρίαν ἤδη ἔφασαν εἶναι (πρώτους γὰρ σφίσιν αὐτοῖς ἐπαγγέλλουσιν), καὶ ἡσυχάζοντων σφῶν καὶ οὐ προσδεχομένων, ὡς ἐν σπονδαῖς, αὐτοὺς λαθεῖν ἀδικήσαντας. (4) Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ὑπελάμβανον οὐ χρεῶν εἶναι αὐτοὺς ἐπαγγέλλαι ἔτι ἐς Λακεδαίμονα, εἰ ἀδικεῖν γε ἤδη ἐνόμιζον αὐτούς, ἀλλ' οὐχ ὡς νομίζοντας τοῦτο δρᾶσαι, καὶ ὅπλα οὐδαμῶς ἔτι αὐτοῖς ἐπενεγκεῖν. (5) Ἡλείοι δὲ τοῦ αὐτοῦ λόγου εἶχοντο, ὡς μὲν οὐκ ἀδικοῦσι μὴ ἂν πεισθῆναι, εἰ δὲ βούλονται σφίσι Λέπρεον ἀποδοῦναι, τὸ τε αὐτῶν μέρος ἀφίεναι τοῦ ἀργυρίου, καὶ ὁ τῷ θεῷ γίνεσθαι αὐτοῖς ὑπὲρ ἐκείνων ἐκτίσειν.

L. Ὡς δ' οὐκ ἐσῆκονον, αὖθις τὰδε ἤξίου, Λέπρεον μὲν μὴ ἀποδοῦναι, εἰ μὴ βούλονται, ἀναβάντας δὲ ἐπὶ τὸν βωμὸν τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου, ἐπειδὴ προθυμοῦνται χρῆσθαι τῷ ἱερῷ, ἀπομῶσαι ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων ἢ μὴν ἀποδώσειν ὕστερον τὴν καταδίκην. (2) Ὡς δὲ οὐδὲ ταῦτα ἤθελον, Λακεδαιμόνιοι μὲν εἴργοντο τοῦ ἱεροῦ, θυσίας καὶ ἀγώνων, καὶ οἴκου ἔθουον, οἱ δὲ ἄλλοι Ἑλληγες ἐθεώρουσαν πλὴν Λεπρεατῶν. (3) Ὅμως δὲ οἱ Ἡλείοι δεδιότες μὴ βία θύσῃσι, ζῆν ὅπλοις τῶν νεωτέρων φυλακὴν εἶχον· ἦλθον δὲ αὐτοῖς καὶ Ἀργεῖοι καὶ Μαντινῆς, χίλιοι ἑκατέρων, καὶ Ἀθηναίων ἱππέης, οἱ ἐν Ἀργεῖ ὑπέμενον τὴν ἐορτήν. (4) Δέος δ' ἐγένετο τῇ πανηγύρει μέγα μὴ ζῆν ὅπλοις ἔλθωσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ καὶ Λίχας ὁ Ἀρκεσιλάου Λακεδαιμόνιος ἐν τῷ ἀγῶνι ὑπὸ τῶν βαδδούχων πληγὰς ἔλαβεν, ὅτι νικῶντος τοῦ ἑαυτοῦ ζεύγους καὶ ἀνάκρουχθέντος Βοιωτῶν δημοσίου κατὰ τὴν οὐκ ἐξουσίαν τῆς ἀγωνίσσεως προελθὼν ἐς τὸν ἀγῶνα ἀνέδρασε τὸν ἠγίονον, βουλόμενος δηλώσασθαι ἐἰς αὐτοῦ ἦν τὸ ἄρμα· ὥστε πολλῷ δὴ μάλλον ἐπεφόβητο πάντες καὶ ἐδόκει τι νέον ἐσσεσθαι. Οἱ μὲντοι Λακεδαιμόνιοι ἡσύχασάν τε καὶ ἡ ἐορτὴ αὐτοῖς οὕτω διήλθεν. (5) Ἐς δὲ Κόρινθον μετὰ τὰ Ὀλύμπια Ἀργεῖοι τε καὶ οἱ ἐξυμμάχοι ἀφίκοντο δεησόμενοι αὐτῶν παρὰ σφᾶς ἔλθειν. Καὶ Λακεδαιμόνιον πρῆσθεις ἔτυγον παρόντες, καὶ πολλῶν λόγων γενομένων τέλος οὐδὲν ἐπράχθη, ἀλλὰ σεισμῷ γενομένου διελύθησαν ἕκαστοι ἐπ' οἴκου. Καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

LI. Τοῦ δ' ἐπιγυνομένου χειμῶνος Ἡρακλεώταις τοῖς ἐν Τραχίνι μάχῃ ἐγένετο πρὸς Αἰνιῶνας καὶ Δόλοπας καὶ Μηλιάς καὶ Θεσσαλῶν τινάς. (2) Προσοικούντα γὰρ τὰ ἔθνη ταῦτα τῇ πόλει πολέμια ἦν· οὐ γὰρ ἐπ' ἄλλῃ τινὶ γῇ ἢ τῇ τούτων τὸ χωρίον ἐτεγίσθη. Καὶ εὐθύς τε καθισταμένη τῇ πόλει ἠναντιοῦντο ἐς ὅσον ἐδύνατο φεῖροντες, καὶ τότε τῇ μάχῃ ἐνίκησαν τοὺς Ἡρακλεώτας, καὶ Ξενάρης ὁ Κνίδιος Λακεδαιμόνιος ἄρχων αὐτῶν ἀπέθανεν, διεφθάρησαν δὲ καὶ ἄλλοι τῶν

in Lepreum immisisse Olympiaci federis tempore. Multa autem erat duo millia minarum, in singulos milites armatos binæ minæ, quemadmodum lege continetur. (2) Lacedæmonii vero missis legatis contradicebant, negantes, se juste condemnatos, quippe quod fœdus Lacedæmonii nondum denuntiatum esset, quum suos milites armatos illuc immiserunt. (3) Elei autem dicebant inducias apud se jam fuisse (sibi enim ipsis primis eos indicunt), et se quiescentibus, neque tale quid expectantibus, utpote fœderis tempore, illos clam injuriam sibi fecisse. (4) Lacedæmonii vero excipiebant, Eleos non amplius oportuisse inducias Lacedæmonii denuntiare, si quidem jam tunc injuriam sibi ab ipsis fieri putarent, non autem ita, quasi hoc crederent, eos illud fecisse et arma se nusquam postea ipsis intulisse. (5) Elei vero in eadem sententia perstant, dicentes, se nunquam adductum iri, ut sibi nullam injuriam fieri crederent; sed si Lepreum sibi restituere vellent, suam multæ partem remissuros, et partem, que deo deberetur, se pro ipsis persoluturos.

L. Sed quum Lacedæmonii audire nollent, Elei rursus hæc postularunt, ut Lepreum quidem, si nollent, non restituerent, verum ascenderent ad Jovis Olympii aram, quandoquidem templo uti exoptarent, ut coram Græcis jurarent, se multam in posterum persoluturos. (2) Sed quum ne ista quidem facere vellent, Lacedæmonii quidem a sacro, sacrificiis et certaminibus, prohibiti sunt, domique sacrificium faciebant; ceteri vero Græci, præter Lepreatas, sacras legationes mittebant. (3) Elei tamen veriti, ne Lacedæmonii per vim sacrificium facerent, cum juventute armata excubias agebant; ad ipsos autem venerunt et Argivi et Mantinei, ex utrisque milleni, et Atheniensium equites, qui dierum festorum celebrationem Argis præstolabantur. (4) Nam omnem illius cœtus frequentiam ingens timor invaserat, ne Lacedæmonii armati eo venirent, præsertim postea quam Lichas Arcesilai filius Lacedæmonius virgis a lictoribus in stadio cæsus erat, quod quum ipsius bigæ vicissent, et per præconis vocem renunciatum esset Bœotorum commune ut victor, quod Lacedæmonii interdictum erat certamine, ipse in stadium progressus aurigam coronasset, cupiens indicare currum illum suum esse; quamobrem multo magis omnes tunc timuerunt, et aliquid novi fore videbatur. Lacedæmonii tamen quieverunt, atque illa dierum festorum celebratio sic iis præterit. (5) Post Olympia autem Argivi eorumque socii Corinthum iverunt, oraturi Corinthios, ut ad se transirent. Aderant autem et Lacedæmoniorum legati, et quamvis multi sermones habiti essent, ad extremum tamen nihil confectum est, sed facto terræ motu in suam quique urbem discesserunt. Atque hæc æstas finiebatur.

LI. Ineunte autem hiemè Heracleotæ, qui sunt in agro Trachinio, cum Æniamibus et Dolopibus et Meliensibus et nonnullis Thessalis prælium commiserunt. (2) Nam hæc gentes, quæ Heracleotarum urbi finitimæ erant, ei hostes erant; hæc enim urbs non adversus ullum alium, quam istarum gentium agrum condita erat. Et simul atque condita cœpta est, statim ei adversari cœperunt, eam pro viribus atterentes, et tunc Heracleotas prælio superarunt, et Xenares, Cnidis filius, Lacedæmonius ipsorum dux in eo ce-

Ἰρακλειῶτων. Καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα, καὶ δωδέκατος ἔτος τῆ πόλεω ἐτελεύτα.

LII. Τοῦ δ' ἐπιγινόμενου θέρους εὐθὺς ἀρχομένου τὴν Ἡράκλειαν, ὡς μετὰ τὴν μάχην κακῶς ἐφθείρετο, Βοιωτοὶ παρέλαβον, καὶ Ἡγησιππίδαν τὸν Λακεδαιμόνιον ὡς οὐ καλῶς ἄρχοντα ἐξέπεμψαν. Δεῖσαντες δὲ παρέλαβον τὸ χωρίον μὴ Λακεδαιμονίων τὰ κατὰ Πελοπόννησον θορυβουμένον Ἀθηναῖοι λάθωσιν. Λακεδαιμόνιοι μέντοι ὠργίζοντο αὐτοῖς.

(2) αὐτοῦ αὐτοῦ θέρους Ἀλκιβιάδης ὁ Κλεινίου στρατηγὸς ὢν Ἀθηναῖον, Ἀργεῖον καὶ τῶν ζυμμάχων ζυμπρασόντων, ἐλθὼν ἐς Πελοπόννησον μετ' ὀλίγων Ἀθηναίων ὀπλιτῶν καὶ τοξοτῶν, καὶ τῶν αὐτόθεν ζυμμάχων παραλαβὼν, τὰ τε ἄλλα ζυγαθίστη περὶ τὴν ζυμμαχίαν διαπορευόμενος Πελοπόννησον τῆ στρατιᾷ, καὶ Πατρέας τε τείχη καθεῖναι ἔπεισεν ἐς θάλασσαν, καὶ αὐτὸς ἕτερον διενεοῖτο τείχισαι ἐπὶ τῷ Ῥίῳ τῷ Ἀγαίῳ. Κορινθιοὶ δὲ καὶ Σικυωνιοὶ, καὶ οἷς ἦν ἐν βλάβῃ τειχισθέν, βοήθησαντες διεκώλυσαν.

LIII. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους Ἐπιδαυριοὶ καὶ Ἀργεῖοι πόλεμος ἐγένετο, προφάσει μὲν περὶ τοῦ θύματος τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Πυθῆος, ὃ δέον ἀπαγαγεῖν οὐκ ἀπέπεμπον ὑπὲρ βοταμίων Ἐπιδαυριοὶ (κυριώτατοι δὲ τοῦ ἱεροῦ ἦσαν Ἀργεῖοι)· ἐδόκει δὲ καὶ ἄνευ τῆς αἰτίας τὴν Ἐπιδαυρον τῆ τε Ἀλκιβιάδῃ καὶ τοῖς Ἀργεῖοις προσλαθεῖν, ἦν δύνονται, τῆς τε Κορίνθου ἕνεκα ἡσυχίας, καὶ ἐκ τῆς Αἰγίνης βραχυτέραν ἔσσεσθαι τὴν βοήθειαν ἢ Σκύλλαιον περιπλεῖν τοῖς Ἀθηναίοις. Παρασκευάζοντο οὖν οἱ Ἀργεῖοι ὡς αὐτοὶ ἐς τὴν Ἐπιδαυρον διὰ τοῦ θύματος τὴν ἐσπράξιν ἐσβαλοῦντες.

LIV. Ἐξεστράτευσαν δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους πανδημίαι ἐς Λεῦκτρα τῆς ἐαυτῶν μεθωρίας πρὸς τὸ Λύκιον, Ἀγίδος τοῦ Ἀρχιδάμου βασιλεύος ἡγουμένου· ἦδει δὲ οὐδεὶς ὅποι στρατεύουσιν, οὐδὲ αἱ πόλεις ἐξ ὧν ἐπέμφθησαν. (2) Ὡς δ' αὐτοῖς τὰ διαβατήρια θυομένοις οὐ προυχώρει, αὐτοὶ τε ἀπῆλθον ἐπ' οἴκου καὶ τοῖς ζυμμάχοις περιήγγειλαν μετὰ τὸν μέλλοντα (Καρνεῖος δ' ἦν μὴν, ἱερομηνία Δωριεῦσι) παρασκευάζεσθαι ὡς στρατευοσμένους. (3) Ἀργεῖοι δ' ἀναχωρησάντων αὐτῶν τοῦ πρό τοῦ Καρνεῖου μηνὸς ἐξελθόντες τετραδίη φθίνοντες, καὶ ἄγοντες τὴν ἡμέραν ταύτην πάντα τὸν χρόνον, ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἐπιδαυρίαν καὶ ἐδήουν. (4) Ἐπιδαυριοὶ δὲ τοὺς ζυμμάχους ἐπεκαλοῦντο ὧν τινὲς οἱ μὲν τὸν μῆνα προφασίσαντο, οἱ δὲ καὶ ἐς μεθωρίαν τῆς Ἐπιδαυρίας ἐλθόντες ἡσύχαζον.

LV. Καὶ καθ' ὃν χρόνον ἐν τῇ Ἐπιδαυρῷ οἱ Ἀργεῖοι ἦσαν, ἐς Μαντινεῖαν πρесеῖται ἀπὸ τῶν πόλεων ζυνῆλον, Ἀθηναῖον παρακαλεσάντων. Καὶ γιγνομένου λόγων Εὐφαμίδας ὁ Κορίνθιος οὐκ ἔφη τοὺς λόγους τοῖς ἔργοις ὁμολογεῖν· σφεῖς μὲν γὰρ περὶ εἰρήνης ζυγαθίσθαι, τοὺς δ' Ἐπιδαυριοὺς καὶ τοὺς ζυμμάχους καὶ τοὺς Ἀργεῖους μεθ' ὅπλων ἀντιτετάχθαι· διαλύσαι οὖν πρῶτον χρῆναι ἀφ' ἑκατέρων ἐλθόντας τὰ στρατόπεδα,

cidit; et alii etiam Heracleotæ perierunt. Atque illa hiems finiebatur et duodecimus hujus belli annus finiebatur.

LII. Insequentem autem aestatis initio statim Heracleam, quod post proelium graviter infestaretur, Bœoti in fidem receperunt, et Hegesippidam Lacedæmonium ut perperam res illas administrantem expulerunt. Hanc autem urbem receperunt veriti, ne Lacedæmoniis Peloponnesi tumultu turbatis, Athenienses eam occuparent. Lacedæmonii tamen ipsis erant irati.

(2) Eadem æstate Alcibiades Clinixæ filius, Atheniensium dux, Argivis ac sociis, eum adjuvantibus, in Peloponnesum profectus, cum paucis gravis armaturæ militibus Atheniensibus et sagittariis, et sociis, quos illinc assumpserat, tum alia quæ ad societatem pertinebant, constituēbat, per mediam Peloponnesum cum copiis iter faciens, tum etiam Patrensibus persuasit, ut muros ad mare usque perducerent, et ipse alteram munitionem Rhium Achaicum versus extruere in animo habebat. Sed Corinthii et Sicyonii et alii, quibus hi muri destructi damnū daturi erant, auxilio accurrentes impederunt.

LIII. Eadem æstate bellum inter Epidaurios et Argivos gestum est, prætextu quidem hostiæ, quam ad Apollinem Pythium Epidaurii pascuorum nomine adducere debuerant, nec tamen mittebant (ipsorum autem templum erat potissimum in Argivorum potestate); sed vel sine ista causa Alcibiades et Argivi Epidaurum, si possent, occupare statuerant, tum ut Corinthus esset pacata, tum etiam quod Athenienses auxilium ex Ægina Argivis itinere compendiosiore latum iri putarent, quam si Scyllæam circumveherent. Argivi igitur se preparabant ad irruptionem in Epidaurum faciendam, ut ipsimet hostiam exigerent.

LIV. Per eadem autem tempora Lacedæmonii quoque cum universis copiis ad Leuctra in agri sui confiniis sita adversus Lycæum duce Agide Archidami filio, rege suo, profecti sunt; nemo autem sciebat, quonam proficiscerentur, et ne ipsæ quidem civitates, unde milites emissi erant. (2) Sed quum pro transitu sacrificia facientes litare non potuisent, et ipsi domum redierunt, et sociis per nuncios circummissos edixerunt, ut post insequentem mensem (Carneum vero mensis erat, in quo stata sacra apud Dorientes celebrantur) se prepararent, ut ad militiam profecturi. (3) Illis autem domum reversis Argivi quarto die a fine mensis exeuntis ante mensem Carneum ex suis finibus egressi, quamvis perpetuo illum diem festum agerent, tamen in agrum Epidaurium irruerunt, eumque vastabant. (4) Epidaurii vero sociorum auxilium implorabant; horum vero nonnulli quidem hunc mensem causabantur, nonnulli etiam ad ipsa agri Epidaurii confinia profecti quiescebant.

LV. Et quo tempore Argivi in agro Epidaurio erant, legationes ex sociis civitatibus ab Atheniensibus excitæ Mantineam venerunt. Et quum in colloquio ventum essent, Euphamidas Corinthius verba cum factis congruere negavit; nam ipsos quidem de pace acturos consedisse, Epidaurios vero eorumque socios et Argivos armatos castra opposita habere; primum igitur ab utrisque missos debere exercitus dirimere, atque ita demum de pace verba rursus faciendā.

καὶ οὕτω πάλιν λέγειν περὶ τῆς εἰρήνης. (2) Καὶ πεισθέντες ὄχοντο καὶ τοὺς Ἀργεῖους ἀπήγαγον ἐκ τῆς Ἐπιδαυρίας. Ὅστερον δὲ ἐς τὸ αὐτὸ ξυνελθόντες οὐδ' ὡς ἐδυνήθησαν ξυμβῆναι, ἀλλ' οἱ Ἀργεῖοι πάλιν ἐς τὴν Ἐπιδαυρίαν ἐσέβαλον καὶ ἐδῆσαν. (3) Ἐξεστράτευσαν δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐς Καρύας, καὶ ὡς οὐδ' ἐνταῦθα τὰ διαβατήρια αὐτοῖς ἐγένετο, ἐπανχώρησαν. (4) Ἀργεῖοι δὲ τεμόντες τῆς Ἐπιδαυρίας ὡς τὸ τρίτον μέρος ἀπῆλθον ἐπ' οἴκου. Καὶ Ἀθηναῖον αὐτοῖς χίλιοι ἐβοήθησαν ὀπλίται καὶ Ἀλκιβιάδης στρατηγός· πυθόμενοι δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐξεστρατεύσθαι, καὶ ὡς οὐδὲν ἔτι αὐτῶν ἔδει, ἀπῆλθον. Καὶ τὸ θέρος οὕτω διήλθεν.

LVI. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος Λακεδαιμόνιοι λαθόντες Ἀθηναίους φρουρούς τε τριακισίους καὶ Ἀγησιππίδαν ἄρχοντα κατὰ θάλασσαν ἐς Ἐπιδαυρον ἐσέπεμψαν. (2) Ἀργεῖοι δ' ἐλθόντες παρ' Ἀθηναίους ἐπεκάλουν ὅτι γεγραμμένον ἐν ταῖς σπονδαῖς διὰ τῆς ἑαυτῶν ἐκάστου μη ἐᾶν πολεμίους διέναι, ἐάσειαν κατὰ θάλασσαν παραπλευσά· καὶ εἰ μὴ κάκεινοι ἐς Πύλον κομιούσιν ἐπὶ Λακεδαιμονίους τοὺς Μεσσηνίους καὶ Εἰλιωτας, ἀδικήσασθαι αὐτοί. (3) Ἀθηναῖοι δὲ Ἀλκιβιάδου πείσαντος τῇ μὲν Λακωνικῇ στήλῃ ὑπέγραψαν ὅτι οὐκ ἐνέμειναν ἐκ Λακεδαιμονίον τοῖς ὄρκοις, ἐς δὲ Πύλον ἐκόμισαν τοὺς ἐκ Κρανίων Εἰλιωτας ληϊζέσθαι, τὰ δ' ἄλλα ἡσύχαζον. (4) Τὸν δὲ χειμῶνα τοῦτον πολεμούντων Ἀργείων καὶ Ἐπιδαυρίων μάχῃ μὲν οὐδεμίαν ἐγένετο ἐκ παρασκευῆς, ἐνέδραϊ δὲ καὶ καταδρομαῖ, ἐν αἷς ὡς τύχοιεν ἐκατέρων τινὲς διεφθείροντο. (5) Καὶ τελευτώντος τοῦ χειμῶνος πρὸς ἕαρ ἤδη κλίμακας ἔχοντες οἱ Ἀργεῖοι ἦλθον ἐπὶ τὴν Ἐπιδαυρον, ὡς ἐρήμου οὐσῆς διὰ τὸν πόλεμον βίᾳ αἰρήσονται· καὶ ἄπρακτοι ἀπῆλθον. Καὶ ὁ χειμῶν ἐτελεύτα, καὶ τρίτον καὶ δέκατον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα.

LVII. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους μεσοῦντος Λακεδαιμόνιοι, ὡς αὐτοῖς οἱ τε Ἐπιδαυριοὶ ζύμμαχοι ὄντες ἐταλαιπώρου καὶ τᾶλλα ἐν τῇ Πελοποννήσῳ τὰ μὲν ἀφεστήκει τὰ δ' οὐ καλῶς εἶχεν, νομίσαντες, εἰ μὴ καταλήψονται ἐν τάχει, ἐπὶ πλέον χωρήσασθαι αὐτά, ἐστράτευσαν αὐτοὶ καὶ οἱ Εἰλιωτες πανδημεῖ ἐπ' Ἄργος· ἠγείτο δὲ Ἅγις ὁ Ἀρχιδάμου Λακεδαιμονίων βασιλεύς. (2) Ξυεστράτευσαν δ' αὐτοῖς Τεγεᾶται καὶ ὅσοι ἄλλοι Ἀρκάδων Λακεδαιμονίους ζύμμαχοι ἦσαν. Οἱ δ' ἐκ τῆς ἄλλης Πελοποννήσου ζύμμαχοι καὶ οἱ ἔξωθεν ἐς Φθιωῦντα ξυελέγοντο, Βοιωτοὶ μὲν πενταχισχιλιοὶ ὀπλίται καὶ τοσοῦτοι ψιλοὶ καὶ ἱππῆς πεντακόσιοι καὶ ἄμπικοι ἴσοι, Κορινθιοὶ δὲ δισχιλιοὶ ὀπλίται, οἱ δ' ἄλλοι ὡς ἕκαστοι, Φθιάσιοι δὲ πανστρατιᾷ, ὅτι ἐν τῇ ἐκείνων ἦν τὸ στράτευμα.

LVIII. Ἀργεῖοι δὲ προαισθόμενοι τό τε πρῶτον τὴν παρασκευὴν τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ ἐπειδὴ ἐς τὸν Φθιωῦντα βουλόμενοι τοῖς ἄλλοις προσμῖξει ἐχώρου, τότε δὴ ἐξεστράτευσαν καὶ αὐτοί· ἐβοήθησαν δ' αὐτοῖς καὶ Μαντινῆς, ἔχοντες τοὺς σφετέρους ζύμμάχους, καὶ

(2) His autem verbis adducti abierunt et Argivos ex agro Epidaurio abduxerunt. Postea vero quum in eundem locum rursus convenissent, ne sic quidem quicquam communiter transigere potuerunt, sed Argivi rursus in agrum Epidaurium irruerunt, eumque vastabant. (3) Lacedæmonii vero et ipsi cum suis copiis adversus Caryas profecti sunt, et quum ne hic quidem sacrificia pro transitu facientes litare potuissent, domum redierunt. (4) Argivi vero tertia fere agri Epidaurii parte vastata domum reverterunt. Ipsis autem mille gravis armaturæ milites Athenienses duce Alcibiade auxilium tulerunt, quum autem Lacedæmonios cum copiis ex suis finibus egressos audissent, et quum opera sua non amplius opus esset, abierunt. Atque æstas ita exacta est.

LVI. Sequentis hiemis initio Lacedæmonii clam Atheniensibus præsidium trecentorum militum et Agesippidam ducem per mare Epidaurum immiserunt. (2) Argivi vero ad Athenienses profecti cum iis expostularunt, quod, quum in fœderibus scriptum esset, ut nulli per agrum suum hostes transire sinerent, per mare Lacedæmonios transire permisissent; et nisi ipsi quoque Messenios et servitia adversus Lacedæmonios Pylum reduxissent, se ab iis injuria affectum iri. (3) Athenienses vero auctore Alcibiade cippo Laconico subscripserunt, Lacedæmonios in fœdere non perstitisse, et Pylum e Craniis servitia reduxerunt, ut latrocinarentur; cetera vero quiescebant. (4) Per hanc autem hiemem, quum Argivi et Epidaurii bellum inter se gererent, tamen nullum quidem prælium acie palam instructa commissum est, sed insidiæ et incursiones tantum factæ sunt, in quibus, prout casus tulit, ex utrisque nonnulli peribant. (5) Atque extrema hieme, vere jam instante, Argivi cum scalis adversus Epidaurum iverunt, ut propter bellum defensoribus denudatam expugnaturi; sed infecto negotio discesserunt. Et hiems finiebatur et decimus tertius hujus belli annus finiebatur.

LVII. Insequente æstate jam media Lacedæmonii, quum Epidaurii ipsorum socii graviter vexarentur, et aliae Peloponnesi civitates partim quidem defecissent, partim non commodo statu essent, rati, nisi celeriter eas præoccuparent, ulterius progressuras esse, in bellum proficisciebantur ipsi et Helotes cum universis copiis adversus Argos; præerat autem Agis Archidami filius, Lacedæmoniorum rex. (2) Cum iis autem ad hanc militiam proficisciebantur Tegeatæ, et alii Arcades, quotquot erant Lacedæmoniorum socii. Ceteri autem socii, qui in Peloponneso et extra erant, ad Phliuntem cogebantur, Bœotorum quidem quinque millia gravis armaturæ militum et totidem levis armaturæ et quingenti equites, et totidem alii pedites equitibus mixti, Corinthiorum vero duo gravis armaturæ millia, et ceterorum pro cuiusque viribus numerus erat, sed Phliasii cum omnibus suis copiis venerant, quod exercitus in ipsorum agro esset.

LVIII. Argivi autem quum et initio Lacedæmoniorum apparatus præsensissent, et postea quam Phliuntem ibant, ut cum ceteris se conjungerent, tunc demum et ipsi cum exercitu prodierunt; auxilium autem tulerunt iis et Mantinei cum suis sociis, et Eleorum tria gravis armaturæ

Ηλείων τρισχίλιοι δπλήται. (2) Καὶ προΐοντες ἀπαν-
 τῶσι τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐν Μεθυδρίῳ τῆς Ἀρκαδίας,
 καὶ καταλαμβάνουσιν ἐκείνους λόφον. Καὶ οἱ μὲν
 Ἀργεῖοι ὡς μειωνωμένοι τοῖς Λακεδαιμονίοις παρε-
 σκουάζοντο μάχεσθαι, ὁ δὲ Ἄγις τῆς νυκτὸς ἀναστήσας
 τὸν στρατὸν καὶ λαθῶν ἐπορεύετο εἰς Φλιοῦντα πὰρ
 τοὺς ἄλλους ξυμμάχους. (3) Καὶ οἱ Ἀργεῖοι αἰσθόμε-
 νοι ἅμα ἔφ' ἐχώρου, πρῶτον μὲν εἰς Ἄργος, ἔπειτα ἤ
 προσεδέχοντο μετὰ τῶν ξυμμάχων τοὺς Λακεδαιμονίους
 καταθῆσθαι, τὴν κατὰ Νεμέαν ὁδόν. (4) Ἄγις δὲ
 ταῦτην μὲν ἦν προσεδέχοντο οὐκ ἐτράπετο, παραγγείλας
 δὲ τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀρχάσι καὶ Ἐπιδουρίοις
 ἄλλην ἐχώρησε χαλεπὴν, καὶ κατέβη εἰς τὸ Ἀργείων
 πεδίον· καὶ Κορινθιοὶ καὶ Πελληνῆς καὶ Φλιασίοι ὄρθιον
 ἐτέραν ἐπορεύοντο· τοῖς δὲ Βοιωτοῖς καὶ Μεγαρεῦσι καὶ
 Σικυωνίοις εἰρητὸν τὴν ἐπὶ Νεμέας ὁδὸν καταβαίνειν,
 ἧ οἱ Ἀργεῖοι καθῆντο, ὅπως εἰ οἱ Ἀργεῖοι ἐπὶ σφᾶς
 ἰόντες εἰς τὸ πεδίον βοηθῶεν, ἐρεπόμενοι τοῖς ἵπποις
 χρῶντο. (5) Καὶ ὁ μὲν οὕτω διατάξας καὶ ἐσθαλὼν
 εἰς τὸ πεδίον ἐδόηο Σάμινον τε καὶ ἄλλα·

LIX. οἱ δὲ Ἀργεῖοι γνόντες ἐθοήθηον ἡμέρας ἤδη
 ἐκ τῆς Νεμέας, καὶ περιτυχόντες τῷ Φλιασίῳ καὶ
 Κορινθίων στρατοπέδῳ τῶν μὲν Φλιασίων ὀλίγους
 ἀπέκτειναν, ὑπὸ δὲ τῶν Κορινθίων αὐτοὶ οὐ πολλῶ
 πλείους διεφθάρσαν. (2) Καὶ οἱ Βοιωτοὶ καὶ οἱ Με-
 γαρῆς καὶ οἱ Σικυώνιοι ἐχώρου, ὡσπερ εἰρητὸν αὐτοῖς,
 ἐπὶ τῆς Νεμέας, καὶ τοὺς Ἀργεῖους οὐκέτι κατέλαβον,
 ἀλλὰ καταβάντες, ὡς ἐώρων τὰ ἑαυτῶν δροῦμενα, εἰς
 μάχην παρετάσσοντο. Ἀντιπαρεσκευάζοντο δὲ καὶ οἱ
 Λακεδαιμόνιοι. (3) Ἐν μέσῳ δὲ ἀπειλημένοι ἦσαν
 οἱ Ἀργεῖοι· ἐκ μὲν γὰρ τοῦ πεδίου οἱ Λακεδαιμόνιοι
 εἰς ἄγρον τῆς πόλεως καὶ οἱ μετ' αὐτῶν, καθύπερθε δὲ
 Κορινθιοὶ καὶ Φλιασίοι καὶ Πελληνῆς, τὸ δὲ πρὸς Νε-
 μέας Βοιωτοὶ καὶ Σικυώνιοι καὶ Μεγαρῆς. Ἴπποι δὲ
 αὐτοῖς οὐ παρῆσαν· οὐ γὰρ πῶ οἱ Ἀθηναῖοι μόνου τῶν
 ξυμμάχων ἦγον. (4) Τὸ μὲν οὖν πλῆθος τῶν Ἀργείων
 καὶ τῶν ξυμμάχων οὐχ οὕτω δεινὸν τὸ παρὸν ἐνόμιζον,
 ἀλλ' ἐν καλῷ ἐδόκει ἡ μάχη ἔσεσθαι, καὶ τοὺς Λακε-
 δαιμονίους ἀπειληρέναι ἐν τῇ αὐτῶν τε καὶ πρὸς τῇ
 πόλει. (5) Τῶν δὲ Ἀργείων δύο ἄνδρες, Θράσυλλός τε
 τῶν πέντε στατηῶν εἰς ὧν καὶ Ἀλκίφρων πρόξενος
 Λακεδαιμονίων, ἤδη τῶν στρατοπέδων ὅσον οὐ ξυνόν-
 των προσελθόντε Ἄγιδι διελεγέσθην μὴ ποιεῖν μάχην·
 ἐτόλμοις γὰρ εἶναι Ἀργεῖους δίκας δοῦναι καὶ δεῖξασθαι
 ἴσας καὶ ἕμοίαις, εἴ τι ἐπικαλοῦσιν Ἀργεῖοις Λακεδαι-
 μόνιοι, καὶ τὸ λοιπὸν εἰρήνην ἀγειν σπονδὰς ποιησαμέ-
 νους.

LX. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα εἰπόντες τῶν Ἀργείων ἀφ'
 ἑαυτῶν καὶ οὐ τοῦ πλῆθους κελεύσαντος εἶπον· καὶ ὁ
 Ἄγις δεξάμενος τοὺς λόγους αὐτός, καὶ οὐ μετὰ τῶν
 πλείωνων οὐδὲ αὐτὸς βουλευσάμενος ἀλλ' ἡ ἐνὶ ἀνδρὶ
 κοινώσας τῶν ἐν τέλει ξυστρατευομένων, σπένδεται
 τέσσαρας μῆνας ἐν οἷς ἔδει ἐπιτελέσαι αὐτοὺς τὰ ρη-
 θέντα. Καὶ ἀπήγαγε τὸν στρατὸν εὐθύς, οὐδεὶν

millia. (2) Et progressi occurrunt, Lacedæmonis ad Me-
 thydrium Arcadiæ oppidum ut utrique collem occupant.
 Et Argivi quidem ad prælium cum Lacedæmoniis ut socio-
 rum auxilio nudatis committendum sese præparabant; Agis
 vero castris noctu motis et clam Argivis Phliuntem ad cete-
 ros socios contendebat. (3) Quod quum Argivi cognovis-
 sent, primo diluculo statim discedebant, primo quidem
 Argos, deinde vero ad illam viam, quæ ad Nemeam ducit,
 qua Lacedæmonis cum sociis descensuros exspectabant.
 (4) Agis vero non convertit se ad illud iter, qua exspecta-
 bant, sed re Lacedæmoniis et Arcadibus et Epidauriis
 denuntiata aliud asperum iniit, et in Argivorum planitiem
 descendit; et Corinthii et Pellesenses et Phliasii alia ardua
 via iter faciebant; Bœotii vero et Megarensibus et Sicyoniis
 præceptum erat, ut via, quæ ducit ad Nemeam, descende-
 rent, ubi condescerant Argivi, ut si Argivi contra ipsos in
 planitiem ad vim arcendam venirent, illi equis uterentur eos
 a tergo insequentes. (5) Atque Agis quidem exercitu sic
 disposito et irruptione in planitiem facta Saminthus et alia
 vastabat;

LIX. Argivi vero hac re cognita, quum dies jam illuxis-
 set, ex Nemea ad opem agro suo ferendam veniebant, et
 quum in Phlasiarum et Corinthiorum exercitum incidissent,
 ex Phlasiis quidem paucos interfecerunt, ipsi vero non
 multo plures ex suis a Corinthiis caesos amiserunt. (2) Et
 Bœoti et Megarenses et Sicyonii, ut iis præceptum erat, ad
 Nemeam perrexerunt, nec Argivos amplius illic invene-
 runt, qui quum in planitiem descendissent, et res suas
 vastari animadvertissent, ad pugnam se præparabant.
 Vicissim vero et Lacedæmonii aciem adversus illos instrue-
 bant. (3) Ceterum Argivi undique interclusi erant; nam a
 planitie quidem Lacedæmonii eorumque socii ipsos ab urbe
 arcebant, ex locis superioribus vero Corinthii et Phlasiis
 et Pellesenses obstabant, ab illa vero parte, quæ Nemeam
 spectabat, Bœoti et Sicyonii et Megarenses. Ipsi vero
 Argivis nulli equites præsto erant; soli namque ex sociis
 Athenienses nondum advenerant. (4) Argivorum autem et
 sociorum reliquus exercitus præsentem rerum statum non
 adeo periculosum esse ducebat, sed oportune prælium
 commissum iri videbatur, et Lacedæmonios in suo agro et
 prope suam urbem a se interceptos. (5) At quum exercitus
 jamjam essent concursuri, viri duo ex Argivis, Thrasyllus
 e quinque ducibus unus, et Alciphro publicus Lacedæmoni-
 orum hospes, ad Agidem accesserunt, et cum eo sermo-
 nem habuerunt, ne prælium faceret; Argivos enim paratos
 esse æquo stare iudicio, siquid Argivis Lacedæmonii crimini
 darent, pacemque federibus ictis in posterum colere.

LX. Atque hi quidem Argivi sua sponte, non autem
 populi jussu hæc dixerunt; et Agis quum has condiciones
 accepisset ipse, et non cum pluribus ne ipse quidem consul-
 tasset, sed cum uno tantum, qui inter illius militiæ socios
 preturam gerebat, has communicasset, quatuor mensium
 fœdus cum iis fecit, intra quos oportebat eos ea conficere,
 quæ dixerant. Atque exercitum confestim abduxit, nulli

φράσας τῶν ἄλλων ξυμμάχων. (2) Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι εἶποντο μὲν ὡς ἡγεῖτο διὰ τὸν νόμον, ἐν αἰτία δ' εἶχον κατ' ἀλλήλους πολλῆν τὸν Ἄγιν, νομίζοντες ἐν καλῷ παρατυγῶν σφίσι ξυμβαλεῖν, καὶ πανταχόθεν αὐτῶν ἀποκεκλημένον καὶ ὑπὸ ἰππέων καὶ πεζῶν, οὐδὲν δράσαντες ἀξίον τῆς παρασκευῆς ἀπίεσαι. (3) Στρατόπεδον γὰρ δὴ τοῦτο κάλλιστον Ἑλληνικὸν τῶν μέχρι τοῦδε ξυνῆλθεν· ὦφθη δὲ μάλιστα ἕως ἔτι ἦν ἀθρόον ἐν Νεμέᾳ, ἐν ᾗ Λακεδαιμόνιοι τε πανστρατιᾷ ἦσαν καὶ Ἀρχάδες καὶ Βοιωτοὶ καὶ Κορίνθιοι καὶ Σικυωνιοὶ καὶ Πελληνῆς καὶ Φιλιάσιοι καὶ Μεγαρῆς, καὶ οὗτοι πάντες λογάδες ἀφ' ἐκάστων, ἀξιόμαχοι δοκοῦντες εἶναι οὐ τῇ Ἀργείων μόνον ξυμμαχίᾳ ἀλλὰ καὶ ἄλλῃ ἔτι προσγενομένῃ. (4) Τὸ μὲν οὖν στρατόπεδον οὕτως ἐν αἰτία ἔχοντες τὸν Ἄγιν ἀνεχώρουν τε καὶ διελύθησαν ἐπ' οἴκου ἕκαστοι, (5) Ἀργεῖοι δὲ καὶ αὐτοὶ ἔτι ἐν πολλῷ πλείονι αἰτία εἶχον τοὺς σπεισαμένους ἄνευ τοῦ πλήθους, νομίζοντες ἀκεῖναι μὴ ἂν σφίσι ποτὲ κάλλιον παρασχόν Λακεδαιμονίους διαπεφευγῆναι· πρὸς τε γὰρ τῇ σφετέρᾳ πόλει καὶ μετὰ πολλῶν καὶ ἀγαθῶν ξυμμάχων τὸν ἄγωνα ἂν γίνεσθαι. (6) Τὸν τε Θράσυλλον ἀναχωρήσαντες ἐν τῷ Χαράδρῳ, ὅπερ τὰς ἀπὸ στρατιᾶς δίκας πρὶν εἰσέναι κρίνουσιν, ἤρξαντο λεύειν. Ὁ δὲ καταφυγὼν ἐπὶ τὸν βυθὸν περιγίγνεται· τὰ μέντοι χρήματα ἐδήμευσαν αὐτοῦ.

LXI. Μετὰ δὲ τοῦτο Ἀθηναίων βοηθησάντων χιλίων ὀπλιτῶν καὶ τριακοσίων ἰππέων, ὧν ἑστρατήγουν Λάχης καὶ Νικόστρατος, οἱ Ἀργεῖοι (ὅμως γὰρ τὰς σπονδὰς ὄκνουσιν λύσαι πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους) ἀπίεσαι ἐκέλευον αὐτούς, καὶ πρὸς τὸν δῆμον οὐ προσήγον βουλομένους χρηματίσαι, πρὶν ἢ Μαντινῆς καὶ Ἠλείοι (ἔτι γὰρ παρῆσαν) κατηνάγκασαν δεόμενοι. (2) Καὶ ἔλεγον οἱ Ἀθηναῖοι, Ἀλκιβιάδου πρεσβευτοῦ παρόντος, ἐν τε τοῖς Ἀργείοις καὶ ξυμμαχοῖς ταῦτα, ὅτι οὐκ ὀρθῶς αἱ σπονδαὶ ἄνευ τῶν ἄλλων ξυμμάχων καὶ γένοιντο, καὶ νῦν (ἐν καιρῷ γὰρ παρεῖναι σφείς) ἀπτεσθαι χρῆναι τοῦ πολέμου. (3) Καὶ πείσαντες ἐκ τῶν λόγων τοὺς ξυμμαχοὺς εὐθὺς ἐχώρουσιν ἐπὶ Ὀρχομενὸν τὸν Ἀρκαδικὸν πάντες πλὴν Ἀργείων· οὗτοι δὲ ὅμως καὶ πεισθέντες ὑπελείποντο πρῶτον, ἔπειτα δ' ὕστερον καὶ οὗτοι ἦλθον. (4) Καὶ προσκαθεζόμενοι τὸν Ὀρχομενὸν πάντες ἐπολιόρκουν καὶ προσβολὰς ἐποιοῦντο, βουλόμενοι ἄλλως τε προσγενέσθαι σφίσι, καὶ ὁμηροὶ ἐκ τῆς Ἀρκαδίας ἦσαν αὐτόθι ὑπὸ Λακεδαιμονίων κείμενοι. (5) Οἱ δὲ Ὀρχομενιοὶ δέισαντες τὴν τε τοῦ τείχους ἀσθένειαν καὶ τοῦ στρατοῦ τὸ πλῆθος, καὶ ὡς ὅδεῖς αὐτοῖς ἐβόηθει, μὴ προαπόλωνται, ξυνέβησαν ὥστε ξύμμαχοί τε εἶναι καὶ ὁμήρους σφῶν τε αὐτῶν δοῦναι Μαντινεῦσι, καὶ οὓς κατέθεντο Λακεδαιμόνιοι, παραδοῦναι.

LXII. Μετὰ δὲ τοῦτο ἔχοντες ἤδη τὸν Ὀρχομενὸν ἐβουλεύοντο οἱ ξύμμαχοι ἐφ' ὃ τι χρὴ πρῶτον ἰέναι τῶν λοιπῶν. Καὶ Ἠλείοι μὲν ἐπὶ Λέπρεον ἐκέλευον, Μαντινῆς δὲ ἐπὶ Τέγεαν· καὶ προσέθεντο οἱ Ἀργεῖοι καὶ Ἀθηναῖοι τοῖς Μαντινεῦσιν. (2) Καὶ οἱ μὲν Ἠλείοι

ceterorum sociorum re declarata. (2) Lacedæmonii vero sociique sequebantur quidem propter legem, prout dicebant, sed tamen inter se graviter eum incusabant, quod, quum sibi opportune cecidisset, ut possent confligere hostibus undique et ab equitatu et peditatu circumventis, tamen nulla re gesta tanto apparatu digna se discedere putarent. (3) Hic enim Græcorum exercitus omnium, qui ad eam usque diem exstitissent, pulcherrimus convenerat; maxime autem spectatus est, donec adhuc totus in Nemea erat, quo tempore et Lacedæmonii cum universis copiis aderant et Arcades et Bœoti et Corinthii et Sicyonii et Pellenenses et Phliasii et Megarenses, atque hi omnes ex singulis delecti, qui non solum Argivis eorumque sociis, sed et aliis præterea copiis, quæ se ipsis adjunxissent, virtute pares esse videbantur. (4) Hic igitur exercitus sic Agidi succensens abiit et diversi in suam quique patriam se receperunt; (5) Argivi vero et ipsi multo etiam magis succensebant illis, qui populi injussu fœdus fecerant, existimantes illi quoque Lacedæmonios evasisse, ea occasione sibi oblata, qua nullam aliam commodiorem sibi unquam oblatum iri putabant; nam et prope suam urbem et cum multis fortibusque sociis certamen futurum fuisse. (6) Itaque reversi Thrasyllum apud Charadrum, quo in loco antequam urbem ingrediuntur, de causis militaribus judicant, lapidare cœperunt. Ille vero ad aram confugiens evasit; bona tamen ejus publicaverunt.

LXI. Postea vero quum Atheniensium auxilio iis venissent mille gravis armaturæ milites et trecenti equites, quibus Laches et Nicostratus præerant, Argivi (nihilominus enim fœdera cum Lacedæmoniis inita rumpere non audebant) ipsos abire jubebant, nec cum populo agere volentes producerunt, priusquam Mantinei et Elei (adhuc enim aderant) precibus extorserunt. (2) Athenienses autem præsentem Alcibiadem legato apud Argivos eorumque socios hæc dixerunt, nec recte fœdera sine ceteris sociis facta esse, et nunc (se enim opportune adesse) bellum suscipiendum esse. (3) Et quum hac oratione rem sociis persuasissent, confestim omnes adversus Orchomenum Arcadicum contendebant præter Argivos; hi enim quamvis et ipsi persuasum esset, tamen primo remanebant, deinde postea et ipsi iverunt. (4) Castrisque ad Orchomenum positis universi obsidebant, et oppugnabant, in suam potestatem redigere cupientes quum aliis de causis, tum vero, quod Arcadum obsides illic erant a Lacedæmoniis depositi. (5) Orchomenii vero, quod et murorum infirmitatem et hostilis exercitus multitudinem metuerent, et quum nemo opem ipsis ferret, ne prius perirent, deditionem ea conditione fecerunt, ut in societatem reciperentur, obsidesque et ex suorum numero darent Mantineis, et illos etiam traderent, quos Lacedæmonii deposuissent.

LXII. Postea vero quum Orchomenum jam tenerent, socii consultabant, adversus quamnam ex reliquis primum ire oporteret. Et Elei quidem suadebant, adversus Lepreum, Mantinei vero adversus Tegeam; et Argivi et Athenienses in Mantineorum sententiam iverunt. (2) Atque Elei quidem

ὀργισθέντες ὅτι οὐκ ἐπὶ Λέπρεον ἐψηφίσαντο ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου, οἱ δὲ ἄλλοι ζύμμαχοι παρεσκευάζοντο ἐν τῇ Μαντινείᾳ ὡς ἐπὶ Τέγεαν ἰόντες. Καί τινες αὐτοῖς καὶ αὐτῶν Τεγεατῶν ἐν τῇ πόλει ἐνεδίδουσαν τὰ πράγματα.

LXIII. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐπειδὴ ἀνεχώρησαν ἐξ Ἄργους τὰς τετραμήνηος σπονδὰς ποιησάμενοι, Ἄγιν ἐν μεγάλῃ αἰτίᾳ εἶχον οὐ χειρωσάμενον σφίσιν Ἄργος, παρασχόν' καλῶς ὡς οὐπω πρότερον αὐτοὶ ἐνόμιζον ἀθρόους γὰρ τοσοῦτους ζυμμαχοὺς καὶ τοιοῦτους οὐ βράδιον εἶναι λαθεῖν. (2) Ἐπειδὴ δὲ καὶ περὶ Ὀρχομενοῦ ἠγγέλλετο ἐαλωμέναι, πολλῶ δὲ μᾶλλον ἐχαλέπαινον, καὶ ἐβούλευον εὐθὺς ὑπ' ὀργῆς παρὰ τὸν τρόπον τὸν ἑαυτῶν ὡς χρὴ τήν τε οἰκίαν αὐτοῦ κατασκάψαι καὶ δέκα μυριάσι δραχμῶν ζημιῶσαι. (3) Ὁ δὲ παρῆρτεῖτο μηδὲν τούτων δρᾶν· ἔργῳ γὰρ ἀγαθῷ βύσσεσθαι τὰς αἰτίας στρατευσάμενος, ἢ τότε ποιεῖν αὐτοὺς οὐ βούλονται. (4) Οἱ δὲ τὴν μὲν ζημίαν καὶ τὴν κατασκαφὴν ἐπέσχον, νόμον δὲ ἔθεντο ἐν τῷ παρόντι, ὅς οὐπω πρότερον ἐγένετο αὐτοῖς· δέκα γὰρ ἄνδρας Σπαρτιατῶν προσεῖλοντο αὐτῷ ζυμβούλους, ἀνευ ὧν μὴ κύριον εἶναι ἀπάγειν στρατιὰν ἐκ τῆς πόλεως.

LXIV. Ἐν τούτῳ δ' ἀφικνεῖται αὐτοῖς ἀγγελία παρὰ τῶν ἐπιτηδείων ἐκ Τέγας ὅτι εἰ μὴ παρέσονται ἐν τάχει, ἀποστήσεται αὐτῶν Τέγα πρὸς Ἀργείους καὶ τοὺς ζυμμαχοὺς, καὶ ὅσον οὐκ ἀφέστηκεν. (2) Ἐνταῦθα δὴ βοήθεια τῶν Λακεδαιμονίων γίγνεται αὐτῶν τε καὶ τῶν Εἰλώτων πανδημεὶ ὀξείᾳ καὶ οἴα οὐπω πρότερον. (3) Ἐχώρου δὲ ἐς Ὀρέσθειον τῆς Μαιναλίας· καὶ τοῖς μὲν Ἀρχάδιον σφετέρους ὅσοι ζυμμαχοὶ προεῖπον ἀθροισθεῖν ἵεναι κατὰ πόδας αὐτῶν ἐς Τέγεαν, αὐτοὶ δὲ μὲν μὲν τοῦ Ὀρέσθειου πάντες ἐλθόντες, ἐκέιθεν δὲ τὸ ἔκτον μέρος σφῶν αὐτῶν ἀποπέμφσαντες ἐπ' οἴκου, ἐν ᾧ τὸ πρεσβύτερον τε καὶ τὸ νεώτερον ἦν, ὥστε τὰ οἴκοι φρουρεῖν, τῷ λοιπῷ στρατεύματι ἀφικνουῦνται ἐς Τέγεαν. Καὶ οὐ πολλῷ ὕστερον οἱ ζύμμαχοι ἀπ' Ἀρχάδιον παρήσαν. (4) Πέμποσι δὲ καὶ ἐς τὴν Κόρινθον καὶ Βοιωτὸς καὶ Φωκέας καὶ Λοκρούς, βοηθεῖν κελύοντες κατὰ τάχος ἐς Μαντινείαν. Ἄλλα τοῖς μὲν ἐξ ὀλίγου τε ἐγίγνετο, καὶ οὐ βράδιον ἦν μὴ ἀθρόοι καὶ ἀλλήλους περιμείνασι διελθεῖν τὴν πολεμίαν· ξυνέκλῃε γὰρ διὰ μέσου· ὁμοῦ δὲ ἠπειγόντο. (5) Λακεδαιμόνιοι δὲ ἀναλαβόντες τοὺς παρόντας Ἀρχάδιον ζυμμαχοὺς ἐσέβαλον ἐς τὴν Μαντινικήν, καὶ στρατοπεδευσάμενοι πρὸς τῷ Ἡράκλειῳ ἐδήουν τὴν γῆν.

LXV. Οἱ δ' Ἄργεῖοι καὶ οἱ ζύμμαχοι ὡς εἶδον αὐτοὺς, καταλαβόντες χωρίον ἐρυμνόν καὶ δυσπρόσοδον παρετάξαντο ὡς ἐς μάχην. (2) Καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι εὐθὺς αὐτοῖς ἐπήεσαν· καὶ μέχρι μὲν λίθου καὶ ἀκοντίου βολῆς ἐχώρησαν, ἔπειτα τῶν πρεσβυτέρων τις Ἄγιδι ἐπέδοσεν, ὀρῶν πρὸς χωρίον χαρτερόν ἰόντας σφᾶς, ὅτι διανοεῖται κακὸν κακῶ ἴσθαι, δηλῶν τῆς ἐξ Ἄργους ἐπειαίου ἀναχωρήσεως τὴν παρούσαν ἀκαιρον προθυμίαν ἀνάληψιν βουλομένην εἶναι. (3) Ὁ δέ, εἶτε καὶ

indignati, quod decretum non esset, ut iretur adversus Lepreum, domum redierunt; ceteri vero socii se Mantinea praeparabant ad Tegeam armis infestis petendam, atque nonnulli etiam ex ipsis Tegeatis, qui in urbe erant, res dedere statuerant.

LXIII. Lacedaemonii vero postea quam ex agro Argivo redierunt initis in quatuor menses foederibus, Agin vehementer incusabant, quod Argos in suam potestatem non redegisset, quum occasio tam idonea sese ipsis obtulisset, quantam nunquam ante sibi oblatam putarent; tot enim talesque socios unum in locum congregatos reperire non facile esse. (2) Quum autem etiam nuntius de Orchomeneo capto allatus esset, tunc vero multo vehementius indignabantur et praeter iram agebant protinus praeter suum morem et de ipsius domo diruenda et de ipso centum millibus drachmum multando. (3) Ille vero deprecabatur, ne quid horum facerent; se enim expeditione suscepta, bono aliquo facinore crimina sibi objecta diluturum, aut alioqui tunc facerent, quicquid vellent. (4) Illi vero a multa quidem irroganda, et ab aedibus diruendis abstinuerunt, legem vero in praesenti tulerunt, quae nunquam ante apud eos fuerat; decem enim viros Spartanos elegerunt, quos ipsi consiliarios addiderunt, sine quibus ei exercitum ex urbe abducere non liceret.

LXIV. Interea vero nuntius ab amicis Tegeatis ad ipsos allatus est, nisi celeriter adessent, Tegeam ab iis ad Argivos eorumque socios defecturam, et propemodum jam defecisse. (2) Tunc vero Lacedaemonii tam ipsi quam Helotes, cum universis copiis alacriter et ut numquam ante, opem Tegeatis tulerunt. (3) Iverunt autem ad Orestheum Maenaliae; et Arcadibus quidem suis sociis praeeperunt, ut congregati se Tegeam subsequerentur, ipsi vero quum universi ad Orestheum usque profecti essent, et illinc sextam suarum copiarum partem domum remississent, in qua parte seniores ac juniores erant, ut res domesticae tuerentur, cum reliquis copiis Tegeam pervenerunt. Nec multo post socii ab Arcadibus missi aderant. (4) Miserunt autem etiam Corinthum, et ad Boeotos et Phocenses et Locros, imperantes, ut celeriter ad Mantineam auxilio venirent. Sed his quidem et res subito accidebat, et facile non erat copiis non conjunctis et se invicem praestolantibus agrum hostilem transire; nam hic in medio situs transitum praeceludebat; nihilo tamen minus ire properabant. (5) Lacedaemonii vero assumptis Arcadibus sociis, qui aderant, irruptionem in agrum Mantinicum fecerunt, castrisque ad Herculis templum positus agrum vastabant.

LXV. Argivi vero et socii quum eos vidissent, occupato loco natura munito et accessu difficili ad pugnam sese instruxerunt. (2) Et Lacedaemonii confestim obviam illis prodibant et usque ad lapidis jaculive jactum processerunt; tunc vero quidam ex senioribus ad Agidem exclamavit, quum suos ad locum natura munitum tendere videret, eum malum malo sanare cogitare, innuens, quod vituperatum ex agro Argivo receptum hoc intemptivo studio compensare vellet. (3) Ille vero sive propter illam inclamationem,

διὰ τὸ ἐπιβόημα εἶτε καὶ αὐτῷ ἄλλο τι ἢ κατὰ τὸ αὐτὸ δόξαν ἐξαίφνης, πάλιν τὸ στρατεύμα κατὰ τάχος πρὶν ξυμμαίξαι ἀπῆγεν. (4) Καὶ ἀφικόμενος πρὸς τὴν Τεγεᾶτιν τὸ ὕδωρ ἐξέτρεπεν ἐς τὴν Μαντινικὴν, περὶ οὗπερ ὡς τὰ πλελλὰ βλάπτουτος ὀποτέρωσιν ἂν ἐσπίπτη Μαντινῆς καὶ Τεγεᾶται πολεμοῦσιν. Ἐβούλετο δὲ τοὺς ἀπὸ τοῦ λόφου βοηθοῦντας ἐπὶ τὴν τοῦ ὕδατος ἐκτροπὴν, ἐπειδὴν πύθωνται, καταβιάσασαι τοὺς Ἀργεῖους καὶ τοὺς ξυμμαχούς, καὶ ἐν τῷ ἁμαλῷ τὴν μάχην ποιεῖσθαι. (5) Καὶ ὁ μὲν τὴν ἡμέραν ταύτην μείνας αὐτοῦ περὶ τὸ ὕδωρ ἐξέτρεπεν· οἱ δ' Ἀργεῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι τὸ μὲν πρῶτον καταπλαγέντες τῇ ἐξ ὀλίγου αἰφνιδίῳ αὐτῶν ἀναχωρήσει οὐκ εἶχον· ὅτι εἰκάσωσιν· εἴτ' ἐπειδὴ ἀναχωροῦντες ἐκεῖνοι· τε ἀπέκρυψαν καὶ σφεῖς ἡσύχαζον καὶ οὐκ ἐπηκολούθουν, ἐνταῦθα τοὺς ἑαυτῶν στρατηγούς αὐθις ἐν αἰτία εἶχον, τό τε πρότερον καλῶς ληφθέντας πρὸς Ἀργεῖ Λακεδαιμονίους ἀφεθῆναι, καὶ νῦν ὅτι ἀποδιδράσκοντας οὐδεὶς ἐπιδιώκει, ἀλλὰ καθ' ἡσυχίαν οἱ μὲν σώζονται σφεῖς δὲ προδιδόνται. (6) Οἱ δὲ στρατηγοὶ ἐθοροβήθησαν μὲν τὸ παραυτίκα, ὕστερον δὲ ἀπάγουσιν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ λόφου, καὶ προσελθόντες ἐς τὸ ἁμαλὸν ἐστρατοπεδεύσαντο ὡς ἰόντες ἐπὶ τοὺς πολεμίους.

LXVI. Τῇ δ' ὕστεραίᾳ οἱ τε Ἀργεῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ξυνετάξαντο, ὡς ἐμελλον μαχεῖσθαι, ἣν περιτύχουσιν· οἱ τε Λακεδαιμόνιοι ἀπὸ τοῦ ὕδατος πρὸς τὸ Ἡράκλειον πάλιν ἐς τὸ αὐτὸ στρατόπεδον ἰόντες ἠρώσι δι' ὀλίγου τοὺς ἐναντίους ἐν τάξει τε ἦδη πάντας καὶ ἀπὸ τοῦ λόφου προεληλυθότας. (2) Μάλιστα δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἐς δ' ἐμέμνητο, ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ ἐξεπλάγησαν. Διὰ βραχείας γὰρ μελλήσεως ἢ παρασκευῆ αὐτοῖς ἐγένετο, καὶ εὐθὺς ὑπὸ σπουδῆς καθίσταντο ἐς κόσμον τὸν ἑαυτῶν, Ἄγιδος τοῦ βασιλέως ἕκαστα ἐξηγουμένον κατὰ τὸν νόμον. (3) Βασιλέως γὰρ ἄγοντος ὑπ' ἐκείνου πάντα ἄρχεται, καὶ τοῖς μὲν πολυμάχοις κύτος φράζει τὸ δέον, οἱ δὲ τοῖς λοχαγοῖς, ἐκεῖνοι δὲ τοῖς πεντηκοντῆρσιν, αὐθις δ' οὗτοι τοῖς ἐνωμοτάρχαις καὶ οὗτοι τῇ ἐνωμοτίᾳ. (4) Καὶ αἱ παραγγέλσεις, ἣν τι βούλωνται, κατὰ τὰ αὐτὰ γωροῦσι καὶ ταχεῖαι ἐπέρχονται· σχεδὸν γὰρ τι πᾶν πλὴν ὀλίγου τὸ στρατόπεδον τῶν Λακεδαιμονίων ἄρχοντες ἄρχόντων εἰσὶ, καὶ τὸ ἐπιμελὲς τοῦ δρωμένου πολλοῖς προσήκει.

LXVII. Τότε δὲ κέρας μὲν ἐνούμιον Σκιριταὶ αὐτοῖς καθίσταντο, αἰεὶ ταύτην τὴν τάξιν μόνον Λακεδαιμονίων ἐπὶ σφῶν αὐτῶν ἔχοντες· παρὰ δ' αὐτοῖς οἱ ἐπὶ Θράκης Βρασιδέιοι στρατιῶται, καὶ νεοδαμόδεις μετ' αὐτῶν· ἔπειτ' ἦδη Λακεδαιμόνιοι αὐτοὶ ἐξῆς καθίστασαν τοὺς λόχους, καὶ παρ' αὐτοὺς Ἀρχάδιον Ἡραϊῆς, μετὰ δὲ τούτους Μαινάλιοι, καὶ ἐπὶ τῷ δεξιῷ κέρα Τεγεᾶται καὶ Λακεδαιμονίων ὀλίγοι τὸ ἔσχατον ἔχοντες, καὶ οἱ ἰππῆς αὐτῶν ἐφ' ἑκατέρῳ τῷ κέρα. Λακεδαιμόνιοι μὲν οὕτως ἐτάξαντο· (2) οἱ δ' ἐναντίοι αὐτοῖς, δεξιὸν μὲν κέρα Μαντινῆς εἶχον, ὅτι ἐν τῇ ἐκείνων τὸ ἔργον ἐγένετο, παρὰ δ' αὐτοὺς οἱ ξύμμαχοι

sive etiam quod repente sententiam mutasset, iterum celeriter copias, antequam manus consererent, retro abducebat.

(4) Et quum in agrum Tegeticum pervenisset, aquam in agrum Mantinicum avertere cepit, de qua quod magna damna dat, utram in partem cursu defertur, Mantinei et Tegeatæ bellum inter se gerunt. Volebat enim Argivos eorumque socios a colle auxilio venire, ne aqua averteretur, ubi rem intellexissent, et ita eos deducere et prælium in planitie facere. (5) Atque ille quidem, diem hunc ibi ad aquam mansit, eam avertens; Argivi vero eorumque socii primo quidem obstupefacti repentino illorum receptu e propinquo loco non habebant, quid conjectarent; deinde vero quum et illi sese recipientes e conspectu discessissent, et ipsi quiescerent, nec insequerentur, tunc vero suos duces rursus incusare cœperunt, quod et prius Lacedæmonii prope Argos opportune intercepti dimissi essent, et nunc aufugientes nullus insequeretur, sed per otium illi quidem incolumes evaderent, ipsi vero proderentur. (6) Duces igitur primo quidem turbati sunt; deinde vero suos a colle abduxerunt, et in planitiem progressi castra posuerunt, ut in hostem ituri.

LXVI. Postero autem die et Argivi eorumque socii aciem ita instruxerunt, ut pugnaturi erant, si in hostem incidissent, et Lacedæmonii, dum ab aqua rursus ad Herculis templum in eadem castra revertuntur, adversarios brevi intervallo omnes jam in acie stantes, et a colle progressos conspiciunt. (2) Tunc igitur Lacedæmonii re repentina adeo percussi sunt, ut nunquam ante, quod ipsi meminissent. Nam perexiguum temporis spatium iis ad aciem instruendam dabatur, et præ festinatione in suum quique ordinem confestim se recipiebant, Agide omnia præeunte, ut lex jubet. (3) Quum enim rex exercitum ducit, omnia ab illo incipiunt, et Polemarchis quidem ipse indicat ea, quæ sunt facienda, hi vero Lochagis, illi vero Pentecontebribus, rursus vero hi Enomotarchis, et hi Enomotia. (4) Et imperia, si quid reges fieri velint, eodem ordine progrediuntur, citoque per exercitum permeant; nam propemodum totus Lacedæmoniorum exercitus, exceptis paucis, sunt duces ducum, et rerum gerendarum cura ad multos pertinet.

LXVII. Tunc autem in sinistro quidem ipsorum cornu collocati erant Sciritæ, qui soli ex Lacedæmoniiis hunc ordinem pro se ipsi semper obtinent; juxta hos Brasidiani milites ex Thracia reversi, et cum illis neodamodes; deinde jam ipsi Lacedæmonii deinceps lochos constitebant, et juxta eos ex Arcadibus Heræenses; post hos Mænalii, et in dextro cornu Tegeatæ et pauci Lacedæmoniorum, qui extremam ejus partem tenebant, et ipsorum equitatus in utroque cornu collocatus. Atque Lacedæmonii quidem sic erant instructi; (2) hostium vero iis oppositorum dextrum quidem cornu Mantinei tenebant, quod in eorum terra res gereretur; juxta ipsos vero erant socii ex Arcadia pro-

Ἀρχάδων ἦσαν, ἔπειτα Ἀργείων οἱ χίλιοι λογάδες, οἷς ἡ πόλις ἐκ πολλοῦ ἄσκησιν τῶν ἐς τὸν πόλεμον δημοσία παρείηεν, καὶ ἐχόμενοι αὐτῶν οἱ ἄλλοι Ἀργεῖοι, καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ ξυμμαχοὶ αὐτῶν, Κλεωναῖοι καὶ Ὀρνεᾶται, ἔπειτα Ἀθηναῖοι ἔσχατοι τὸ εὐώνυμον κέρρας ἔχοντες, καὶ ἰππῆς μετ' αὐτῶν οἱ οἰκεῖοι.

LXVIII. Τάξις μὲν ἦδε καὶ παρασκευὴ ἀμφοτέρων ἦν, τὸ δὲ στρατόπεδον τῶν Λακεδαιμονίων μεῖζον ἐφάνη. (2) Ἀριθμὸν δὲ γράψαι, ἢ καθ' ἑκάστους ἐκατέρων ἢ ξυμπαντας, οὐκ ἂν ἐδυνάμην ἀκριβῶς· τὸ μὲν γὰρ Λακεδαιμονίων πλῆθος διὰ τῆς πολιτείας τὸ κρυπτὸν ἠγνοεῖτο, τῶν δ' αὖ διὰ τὸ ἀνθρώπειον κομπῶδες ἐς τὰ οἰκεῖα πλῆθη ἠπιστεῖτο. Ἐκ μέντοι τοιούτου λογισμοῦ ἐξέσι τῷ σκοπεῖν τὸ Λακεδαιμονίων τότε παραγεγόμενον πλῆθος. (3) Λόχοι μὲν γὰρ ἐμάχοντο ἐπτὰ ἄνευ Σκιριτῶν ὄντων ἐξακοσίων, ἐν δὲ ἐκάστῳ λόχῳ πεντηκοστούς ἦσαν τέσσαρες, καὶ ἐν τῇ πεντηκοστῷ ἐνωμοταῖα τέσσαρες. Ἰῆς τε ἐνωμοταῖας ἐμάχοντο ἐν τῷ πρώτῳ ζυγῷ τέσσαρες· ἐπὶ δὲ βάθος ἐτάξαντο μὲν οὐ πάντες ὁμοίως, ἀλλ' ὡς λογαγὸς ἕκαστος ἐβούλετο, ἐπὶ πᾶν δὲ κατέστησαν ἐπὶ ὁκτώ. Παρὰ δὲ ἅπαν πλὴν Σκιριτῶν τετρακοσίοι καὶ δυοῖν δέοντες πεντήχοντα ἄνδρες ἢ πρώτη τάξις ἦν.

LXIX. Ἐπεὶ δὲ ξυνιέναι ἐμελλον ἦδη, ἐναυθὰ καὶ παρανέσεις καθ' ἑκάστους ὑπὸ τῶν οἰκείων στρατηγῶν τοιαύτῃ ἐγίγνοντο, Μαντινεῦσι μὲν ὅτι ὑπὲρ τε πατρίδος ἢ μάχῃ ἔσται καὶ ὑπὲρ ἀρχῆς ἅμα καὶ δουλείας, τὴν μὲν μὴ πειρασμένους ἀφαιρεθῆναι, τῆς δὲ μὴ αὐθις πειραῖσθαι· Ἀργεῖοις δὲ ὑπὲρ τῆς τε παλαιᾶς ἡγεμονίας, καὶ τῆς ἐν Πελοποννήσῳ ποτὲ ἰσομοιρίας μὴ διὰ παντὸς στερισκομένους ἀνέχεσθαι, καὶ ἄνδρας ἅμα ἐχθροὺς καὶ ἀστυγέτονας ὑπὲρ πολλῶν ἀδικημάτων ἀμύνασθαι τοῖς δὲ Ἀθηναίοις καλὸν εἶναι μετὰ πολλῶν καὶ ἀγαθῶν ξυμμάχων ἀγωνιζομένους μηδενὸς λείπεσθαι, καὶ ὅτι ἐν Πελοποννήσῳ Λακεδαιμονίους νικήσαντες τὴν τε ἀρχὴν βεβαιότεραν καὶ μεῖζον ἐξουσίαν, καὶ οὐ μὴ ποτὲ τις αὐτοῖς ἄλλος ἐς τὴν γῆν ἔλθῃ. (2) Τοῖς μὲν Ἀργεῖοις καὶ ξυμμάχοις τοιαῦτα παρηνέθη, Λακεδαιμόνιοι δὲ καθ' ἑκάστους τε καὶ μετὰ τῶν πολεμικῶν νόμων ἐν σφίσι αὐτοῖς ὧν ἠπίσταντο τὴν παρακίλευσιν τῆς μνήμης ἀγαθοῖς οὔσιν ἐποιούντο, εἰδότες ἔργων ἐκ πολλοῦ μελέτην πλείω σύζουσαν ἢ λόγων δι' ὀλίγου καλῶς ῥηθεῖσαν παραίνεσιν.

LXX. Καὶ μετὰ ταῦτα ἡ ξύνοδος ἦν, Ἀργεῖοι μὲν καὶ οἱ ξυμμαχοὶ ἐντόνως καὶ ὀργῇ χωροῦντες, Λακεδαιμόνιοι δὲ βραδέως καὶ ὑπὸ αὐλητῶν πολλῶν νόμῳ ἐγκαθεστῶτων, οὗ τοῦ θεοῦ χάριν, ἀλλ' ἵνα ὁμαλῶς μετὰ ῥυθμοῦ βαίνοντες προέλθοιεν καὶ μὴ διασπασθεῖν αὐτοῖς ἢ τάξις, ἅπτερ φιλεῖ τὰ μεγάλα στρατόπεδα ἐν ταῖς προσόδοις ποιεῖν.

LXXI. Ξυνιόντων δ' ἔτι Ἅγις ὁ βασιλεὺς τοῖονδε ἐβουλεύεσθαι δρᾶσαι. Ἐὰν στρατόπεδα ποιεῖ μὲν καὶ ἅπαντα τοῦτο· ἐπὶ τὰ δεξιὰ κέρατα αὐτῶν ἐν ταῖς ξυνόδοις μᾶλλον ἐξωθεῖται, καὶ περιέρχεται κατὰ τὸ τῶν

fecti, deinde Argivorum mille delecti, quibus jampridem civitas in rebus bellicis sese exercendi facultatem praebebat, et prope ipsos erant ceteri Argivi, et post eos ipsorum socii, Cleonaei et Orneatae, deinde Athenienses postretae, sinistrum cornu tenentes, et domesticus cum ipsis equitatus.

LXVIII. Atque hic quidem ordo et hic apparatus utrumque erat, Lacedaemoniorum vero exercitus major esse visus est. (2) Quantam autem utrumque vel sinaulorum populorum vel universorum numerum exstiterit, accurate scribere non poteram; nam Lacedaemoniorum quidem numerus ignorabatur propter institutum illius civitatis, quae res suas occultat, ceterorum vero propter jactationem, qua homines in efferenda suorum multitudine uti consueverunt, credibilis non erat. Ex ista tamen ratiocinatione cuilibet licet inire numerum Lacedaemoniorum, qui tunc illic adfuerunt. (3) Nam lochi septem pugnabant, praeter Sciritas, qui erant sexcenti; in singulis autem lochis erant quatuor pentecostyes, et in unaquaque pentecostye erant quatuor enomotiae. Atque enomotiae in primo jugo quaterni milites pugnabant; altitudo vero non erat omnium in acie collocatorum ubique aequalis, sed pro arbitrio cujusque lochagi; in universum autem altitudo erat octonorum militum. In latitudinem vero prima acies quadringentos et duodequingenta milites, praeter Sciritas, continebat.

LXIX. Quum autem acies jamjam essent concursurae, tunc vero singulorum duces adhortationibus talibus apud suos utebantur, apud Mantineos quidem, proelium commissum iri et pro patria, simul et pro principatu et pro servitute, illo quidem, cujus periculum ante fecissent, ne spoliarentur, hanc vero ne rursus experirentur; apud Argivos vero, et pro pristino principatu, et pro pari dignitate, quam in Peloponneso quondam obtinuissent, ne se his per omnia privari paterentur, simul etiam ut hostes, eosque finitimos, pro multis injuriis ulciscerentur; apud Athenienses vero, pulchrum esse, cum multis ac fortibus sociis certamen subeuntes in proelio nullis virtute cedere, et si Lacedaemonios in Peloponneso vicissent, se suum imperium et magis stabilituros et amplificatos, nec ullum alium posthac in suum agrum venturum. (2) Atque Argivis quidem eorumque sociis tales cohortationes propositae sunt; Lacedaemonii vero, pro se quique separatim et per militares cantus inter se ipsos ut inter fortes viros mutua adhortatione utebantur, ut quae cognita haberent, reminiscerentur, scientes rerum ipsarum diuturnum studium ad salutem parandam plus valere, quam verborum brevi tempore pulchre dictam cohortationem.

LXX. Atque post haec concurrebatur; et Argivi quidem eorumque socii magno impetu iraque concitati ferebantur, Lacedaemonii vero lente et ad cantum multorum tibicinum, qui ex lege inter ipsos erant interpositi, non rei divinae gratia, sed ut ad numerum aequabili gradu incedentes progredierentur, et ne acies distraheretur, quod magni exercitus in ipso concursu facere solent.

LXXI. Interea vero dum acies adhuc concurrebant, rex Agis hujusmodi ratione uti constituit. Omnes enim exercitus hoc faciunt, ut in ipso conflictu in dextra cornua magis properent et utriusque uno dextro cornu sinistrum hostium

ἐναντιῶν εὐώνυμον ἀμφοτέροι τῷ δεξιῷ, διὰ τὸ φοβούμενος προστέλλειν τὰ γυμνά ἕκαστον ὡς μάλιστα τῇ τοῦ ἐν δεξιᾷ παρατεταγμένου ἀσπίδι, καὶ νομίζων τὴν πυκνότητα τῆς συγκλήσεως εὐσκαπαστότατον εἶναι καὶ ἡγεῖται μὲν τῆς αἰτίας ταύτης ὁ πρωτοστάτης τοῦ δεξιῦ κέρως, προθυμούμενος ἐξαλλάττειν αἰ τῶν ἐναντιῶν τὴν ἑαυτοῦ γύμνωσιν, ἔπονται δὲ διὰ τὸν αὐτὸν φόβον καὶ οἱ ἄλλοι. (2) Καὶ τότε περιέσχον μὲν οἱ Μαντινῆς πολλὸ τῷ κέρω τῶν Σκιριτῶν, ἔτι δὲ πλέον οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ Τεγεᾶται τῶν Ἀθηναίων, ὅσω μείζον τὸ στράτευμα εἶχον. (3) Δείσας δὲ Ἄγρις μὴ σφῶν κυκλωθῆ τὸ εὐώνυμον, καὶ νομίσας ἄγαν περιέχειν τοὺς Μαντινέας, τοῖς μὲν Σκιρίταις καὶ Βρασιδείοις ἐσήμνηεν ἐπεξαγαγόντας ἀπὸ σφῶν ἐξιῶσαι τοῖς Μαντινεῦσιν, ἐς δὲ τὸ διάκενον τοῦτο παρήγγελλεν ἀπὸ τοῦ δεξιῦ κέρως δύο λόγους τῶν πολεμάρχων Ἰππονοῖδα καὶ Ἀριστοκλεῖ ἔχουσι παρελθεῖν καὶ ἐσβαλόντας πληρῶσαι, νομίζων τῷ θ' ἑαυτῶν δεξιῷ ἔτι περιουσίαν ἔσσεσθαι καὶ τὸ κατὰ τοὺς Μαντινέας βεβαιώτερον τετάξεσθαι.

LXXII. Ξυνέβη οὖν αὐτῷ, ἅτε ἐν αὐτῇ τῇ ἐφόδῳ καὶ ἐξ ὀλίγου παραγγελαντι, τὸν τε Ἀριστοκλέα καὶ τὸν Ἰππονοῖδαν μὴ θελήσαι παρελθεῖν, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦτο τὸ αἰτίαμα ὕστερον φεύγειν ἐκ Σπάρτης δόξαντας μαλακισθῆναι, καὶ τοὺς πολεμίους φθάσαι τῇ προσμίξει, καὶ κελεύσαντος αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς Σκιρίτας ὡς οὐ παρήλθον οἱ λόγοι, πάλιν αὖ σφίσι προσμίζει μὴ δυναθῆναι ἔτι, μηδὲ τούτους συκλήσσει. (2) Ἄλλα μάλιστα δὴ κατὰ πάντα τῇ ἐμπειρίᾳ Λακεδαιμόνιοι ἐλασσωθέντες τότε τῇ ἀνδρίᾳ ἔδειξαν οὐχ ἦσσαν περιγενομένοι. (3) Ἐπειδὴ γὰρ ἐν χερσὶν ἐγίνοντο τοῖς ἐναντίοις, τὸ μὲν τῶν Μαντινέων δεξιὸν τρέπει αὐτῶν τοὺς Σκιρίτας καὶ τοὺς Βρασιδείους, καὶ ἐσπεσόντες οἱ Μαντινῆς καὶ οἱ ζύμμαχοι αὐτῶν, καὶ τῶν Ἀργείων οἱ χιλοὶ λογάδες, κατὰ τὸ διάκενον καὶ οὐ συκλήσθεν τοὺς Λακεδαιμονίους διέφθειρον καὶ κυκλωσάμενοι ἔτρεψαν καὶ ἐξέωσαν ἐς τὰς ἀμάξας, καὶ τῶν πρεσβυτέρων τῶν ἐπιτεταγμένων ἀπέκτεινάν τινας. (4) Καὶ ταύτῃ μὲν ἦσσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι· τῷ δ' ἄλλῳ στρατοπέδῳ, καὶ μάλιστα τῷ μέσῳ, ἦπερ ὁ βασιλεὺς Ἄγρις ἦν καὶ περὶ αὐτὸν οἱ τριακόσιοι ἱππῆς καλούμενοι, προσπεσόντες τῶν τε Ἀργείων τοῖς πρεσβυτέροις καὶ πέντε λόχοις ὀνομασμένους καὶ Κλεωναίους καὶ Ὀρνεάτας καὶ Ἀθηναίων τοῖς παρατεταγμένοις, ἔτρεψαν οὐδὲ ἐς χεῖρας τοὺς πολλοὺς ὑπομείναντας ἀλλ' ὡς ἐπῆσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, εὐθὺς ἐνδόντας καὶ ἔστιν οὐκ καὶ καταπατηθέντας τοῦ μὴ φθῆναι τὴν ἐγκατάληψιν.

LXXIII. Ὡς δὲ ταύτῃ ἐνεδεδώκει τὸ τῶν Ἀργείων καὶ ζυμμάχων στράτευμα, παρερρήγγοντο ᾗδῃ ἅμα καὶ ἐφ' ἐκάτερα, καὶ ἅμα τὸ δεξιὸν τῶν Λακεδαιμονίων καὶ Τεγεατῶν ἐκυκλοῦτο τῷ περιέχοντι σφῶν τοὺς Ἀθηναίους, καὶ ἀμφοτέρωθεν αὐτοὺς κίνδυνος περιεστήκει, τῇ μὲν κυκλουμένους τῇ δὲ ᾗδῃ ἠσσημένους.

sibi oppositum circumveniant, quia singuli sibi metuentes nudas corporis partes quam maxime admoveere student clypeo illius, qui ad dextram suam in acie collocatus est, student, et existimant, istam conjunctionis densitatem adversus hostium irruptionem esse tutissimam; atque hujus cause initium nascitur ab eo, qui primus stat in dextro cornu, assidue studens, nudam sui corporis partem hostibus subducere, et propter eundem metum ceteri quoque eum sequuntur. (2) Itaque tunc Mantinei quidem suo dextro cornu sinistrum Sciritarum multum circumvenerunt, Lacedæmonii vero et Tegeatæ multo magis sinistrum Atheniensium cornu, quo majorem exercitum habebant. (3) Agis igitur veritas, ne sinistrum suorum cornu circumdaretur, et existimans, Mantineos aciem valde exporrectam habere ad suos circumveniendum, Sciritis et Brasidianis imperavit, ut longius a se ad sinistram exporrecti suum cornu Mantineis exaquarent; Hipponoidæ vero et Aristocli polemarchis præcepit, ut in medium spatium vacuum, quod ita oriebatur, cum duobus lochis ex dextro cornu transirent et iis interpositis locum explerent, existimans et dextrum suorum cornu vel sic satîs magnam militum copiam habiturum, et sinistrum, quod Mantineis erat oppositum, ita tutius constitutum fore.

LXXII. Accidit autem ipsi, quippe quod in ipso concursu ac repente hæc imperasset, ut Aristocles et Hipponoidas eo transire nollent, sed etiam hæc ipsa de causa postea Sparta pellerentur, quia per ignaviam hoc admisisse videbantur, et ut hostes manus ocios consererent, et ut, postquam tum, quum jusserat, lochi ad Sciritas non accesserunt, deinde fieri non amplius posset, ut illi reversi se rursus cum reliqua acie conjungerent, aut hæc disjunctos ordines coartarent. (2) Sed Lacedæmonii, quamvis omnibus in rebus tunc peritia longe inferiores fuissent, nihilominus virtute sua se superiores fuisse demonstrarunt. (3) Nam ubi cum hostibus ad manus venerunt, dextrum quidem Mantineorum cornu in fugam vertit ipsorum Sciritas ac Brasidianos, et quum irrupissent Mantinei eorumque socii, et illi mille Argivorum delecti, ibi ubi acies interrupta et non coartata erat, Lacedæmonios cædebant, eosque circumdatos in fugam verterunt, et ad plaustra repulerunt, et aliquot de senioribus, qui post aciem instructi erant, interfecerunt. (4) Atque hæc quidem in parte Lacedæmonii inferiores erant; reliquo autem exercitu, et præcipue medio, ubi rex Agis erat, et circa eum illi trecenti, qui equites vocantur, impetu facto in Argivorum seniores lochosque quince legitimos et in Cleonæos et Orneatas et Atheniensium eos, qui juxta illos in acie collocati erant, in fugam verterunt, ita ut eorum plerique ne ad manus quidem venire ausi fuerint, sed simul atque Lacedæmonii in eos invaserunt, statim cesserint, et nonnulli etiam conculcati sint, quominus ab hostibus ocios deprehensi interciperentur.

LXXIII. Quum autem hæc in parte Argivorum et socio-rum copie cessissent, tunc vero simul et in utroque latere abrumpebantur et simul etiam Lacedæmoniorum ac Tegeatarum dextrum cornu superante suorum copia Athenienses circumdabat, et periculum eos utrinque circumsteterat, quod hinc quidem circumvenirentur, illinc vero jam essent

Καὶ μάλιστα ἂν τοῦ στρατεύματος ἐταλαιπώρησαν, εἰ μὴ οἱ ἰππῆς παρόντες αὐτοῖς ὠφέλιμοι ἦσαν. (2) Καὶ ξυνέβη τὸν Ἄγιν, ὡς ἤσθετο τὸ εὐόνυμον σφῶν ποιοῦν τὸ κατὰ τοὺς Μαντινέας καὶ τῶν Ἀργείων τοὺς χιλίους, παραγγεῖλαι παντὶ τῷ στρατεύματι χωρῆσαι ἐπὶ τὸ νικώμενον. (3) Καὶ γενομένου τούτου οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἐν τούτῳ, ὡς παρήλθε καὶ ἐξέκλινεν ἀπὸ σφῶν τὸ στράτευμα, καθ' ἡσυχίαν ἐσώθησαν, καὶ τῶν Ἀργείων μετ' αὐτῶν τὸ ἡσσηθέν· οἱ δὲ Μαντινῆς καὶ οἱ ζύμμαχοι καὶ τῶν Ἀργείων οἱ λογάδαι οὐκέτι πρὸς τὸ ἐγκχεῖσθαι τοῖς ἐναντίοις τὴν γνώμην εἶχον, ἀλλ' ὀρῶντες τοὺς τε σφετέρους νενικημένους καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπιφερομένους ἐς φυγὴν ἐτραπόnton. (4) Καὶ τῶν μὲν Μαντινέων καὶ πλείους διεφθάρησαν, τῶν δὲ Ἀργείων λογάδων τὸ πολὺ ἐσώθη. Ἡ μέντοι φυγὴ καὶ ἀποχώρησις οὐ βίαιος οὐδὲ μακρὰ ἦν· οἱ γὰρ Λακεδαιμόνιοι μέχρι μὲν τοῦ τρέψαι χρόνιους τὰς μάχας καὶ βεβαίους τῷ μένειν ποιοῦνται, τρέψαντες δὲ βραχείας καὶ οὐκ ἐπὶ πολὺ τὰς διώξεις.

LXXIV. Καὶ ἡ μὲν μάχη τοιαύτη καὶ οἷ ἐγγύτατα τούτων ἐγένετο, πλείστου δὲ χρόνου μεγίστη [δὴ] τῶν Ἑλληνικῶν καὶ ὑπὸ ἀξιολογοτάτων πόλεων ξυνελθούσα. (2) Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι προθέμενοι τῶν πολεμίων νεκρῶν τὰ σπλα τροπαίων εὐθὺς ἵστασαν καὶ τοὺς νεκρούς ἐσκύλευον, καὶ τοὺς αὐτῶν ἀνείλοντο καὶ ἀπήγαγον ἐς Τέγεαν, ὅσπερ ἐτάφησαν, καὶ τοὺς τῶν πολεμίων ὑποσπόνδους ἀπέδωσαν. (3) Ἀπέθανον δὲ Ἀργείων μὲν καὶ Ὀρνεατῶν καὶ Κλεωναίων ἑπτακόσιοι, Μαντινέων δὲ διακόσιοι, καὶ Ἀθηναίων ξὺν Αἰγινήταις διακόσιοι καὶ οἱ στρατηγοὶ ἀμφοτέροι. Λακεδαιμονίων δὲ οἱ μὲν ζύμμαχοι οὐκ ἐταλαιπώρησαν ὥστε καὶ ἀξιολογῶν τι ἀπογενέσθαι· αὐτῶν δὲ χαλεπὸν μὲν ἦν τὴν ἀλήθειαν πυθέσθαι, ἐλέγοντο δὲ περὶ τριακοσίων ἀποθανεῖν.

LXXV. Τῆς δὲ μάχης μελλούσης ἔσσεσθαι καὶ Πλειστονάξ ὁ ἕτερος βασιλεὺς ἔχων τοὺς τε πρεσβυτέρους καὶ νεωτέρους ἐβόηθησεν, καὶ μέχρι μὲν Τεγέας ἀφίκετο, πυθόμενος δὲ τὴν νίκην ἀπεχώρησεν. (2) Καὶ τοὺς ἀπὸ Κορίνθου καὶ ἔξω Ἰσθμοῦ ζυμμάχους ἀπέστρεψαν πέμψαντες οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ αὐτοὶ ἀναχωρήσαντες καὶ τοὺς ζυμμάχους ἀφέντες (Κάρνεια γὰρ αὐτοῖς ἐτύγγαχον ὄντα) τὴν ἐορτὴν ἤγον. (3) Καὶ τὴν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τότε ἐπιφερομένην αἰτίαν ἐς τε μαλακίαν διὰ τὴν ἐν τῇ νήσῳ ζυμφορὰν καὶ ἐς τὴν ἄλλην ἀβουλίαν τε καὶ βραδυτῆτα ἐνὶ ἔργῳ τούτῳ ἀπελύσαντο, τύχη μὲν, ὡς ἐδόκουν, κακίζόμενοι, γνώμῃ δὲ οἱ αὐτοὶ ἔτι ὄντες.

(4) Τῇ δὲ προτέρᾳ ἡμέρᾳ ξυνέβη τῆς μάχης ταύτης καὶ τοὺς Ἐπιδαυρίους πανδημεὶ ἐσβαλεῖν ἐς τὴν Ἀργείαν ὡς ἐρῆμον οὔσαν, καὶ τοὺς ὑπολοίπους φύλακας τῶν Ἀργείων ἐξελεθόντων διαφθεῖραι πολλούς. (5) Καὶ Ἡλείων τρισχιλίων δπλιτῶν βοηθησάντων Μαντινεῦσιν ὕστερον τῆς μάχης, καὶ Ἀθηναίων χιλίων πρὸς τοῖς προτέροις, ἐστράτευσαν ἅπαντες οἱ ζύμμαχοι οὗτοι

victi. Et præter ceteros omnes, qui erant in exercitu, maximam cladem accepissent, nisi equites, qui aderant, eis auxilio fuissent. (2) Accidit etiam, ut Agis, quum sinistrum cornu suorum Mantineis et Argivorum mille delectis oppositum laborare cognovisset, universo exercitui præciperet, ut tenderet ad cornu, quod vincebatur. (3) Hoc autem facto, Athenienses quidem interea, quum Lacedæmoniorum exercitus præterisset et ab ipsis declinasset, per otium evaserunt, et una cum iis Argivi, qui victi erant; Mantineis vero eorumque sociis et mille Argivorum delectis non amplius ad instandum hostibus animus erat, sed quum et suos jam profligatos, et Lacedæmonios contra se tendentes animadverterent, in fugam se conjecerunt. (4) Et Mantineorum quidem plerique cæsi sunt, Argivorum vero delectorum major pars evasit. Fuga tamen et receptus nec præceps nec in longum spatium fuit; nam Lacedæmonii diu quidem et acriter in acie perstantes pugnant, donec hostem in fugam verterint; ubi vero eum in fugam verterunt, neque diu neque procul insequuntur.

LXXIV. Ac prælium quidem istud hujusmodi fuit, et quam proxime ad hæc accedens, et maximum omnium, quæ inter Græcos jam a longissimo tempore gesta sunt, et in quo maximi nominis civitates inter se concurrerunt. (2) Lacedæmonii vero, cæsum hostium armis in conspicuo loco positus tropæum statim erigebant ipsaque cadavera spoliabant, suorumque sustulerunt et ad Tegeam absportant, ubi sepulta sunt, hostiumque cadavera fide publica interposita reddiderunt. (3) Occubuerunt autem ex Argivis quidem et Orneatis et Cleonæis septingenti, ex Mantineis vero ducenti, totidem etiam ex Atheniensibus cum Æginetis, et uterque dux. Lacedæmoniorum vero socii ab hoste non adeo pressi erant, ut eorum numerus aliquis memoratu dignus desideraretur; ex ipsis vero difficile quidem erat verum cognoscere, dicebantur tamen ad trecentos obiisse.

LXXV. Ceterum quum prælium jam instaret, Plistoanax etiam regum alter cum senioribus ac junioribus subsidio suis ivit, et ad Tegeam quidem usque profectus est; sed quum victoriam audisset, rediit. (2) Item Lacedæmonii auxilia et e Corintho et ab sociis, qui extra Isthmum erant, venientia per nuntios remiserunt, ipsique reversi, sociis dimissis, quum Carneorum tempus apud ipsos tunc erat, dies festos agebant. (3) Atque hoc uno prælio deleverunt infamie notam sibi a Græcis tunc inustam, quum ignavia nomine, propter cladem in insula Sphacteria acceptam, tum etiam propter consilii inopiam et tarditatem aliis in rebus demonstratam, quum fortunæ quidem iniquitate, ut videbantur, male rem gererent, animo vero iidem adhuc essent.

(4) Prædie autem, quam hoc prælium committeretur, accidit, ut et Epidaurii cum universis copiis in agrum Argivum, quasi præsidio nudatum, irruptionem facerent, et illorum, qui ad agri custodiam relictis erant, ceteris Argivis ad bellum profectis, multos occiderent. (5) Et quum Elecorum tria millia gravis armaturæ et Atheniensium mille præter priores post prælium commissum Mantineis subsidio venissent, hi

εὐθύς ἐπὶ Ἐπίδαυρον, ἕως οἱ Λακεδαιμόνιοι Κάρνεια ἤγον, καὶ διελομένοι τὴν πόλιν περιετείχιζον. (6) Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ἐξεπαύσαντο, Ἀθηναῖοι δέ, ὡς περ προσετάχθησαν, τὴν ἀρκαν τὸ Ἡραῖον εὐθύς ἐξειργάσαντο. Καὶ ἐν τούτῳ ξυκαταλιπόντες ἅπαντες τῷ τειγίσματι φρουρὰν ἀνεχώρησαν κατὰ πόλεις ἕκαστοι. Καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

LXXVI. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος ἀρχομένου εὐθύς οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἐπειδὴ τὰ Κάρνεια ἤγαγον ἐξεστράτευσαν, καὶ ἀφικόμενοι ἐς Τεγέαν λόγους προὔπειπον ἐς τὸ Ἄργος ξυμβατηρίους. (2) Ἦσαν δὲ αὐτοῖς πρότερόν τε ἄνδρες ἐπιτήδαιοι καὶ βουλόμενοι τὸν δῆμον τὸν ἐν Ἄργει καταλύσαι· καὶ ἐπειδὴ ἡ μάχη ἐγεγένητο, πολλῶ μᾶλλον ἐδύνατο πείθειν τοὺς πολλοὺς ἐς τὴν ὑμολογίαν. Ἐβούλοντο δὲ πρώτον σπονδὰς ποιήσαντες πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους αὖθις ὕστερον καὶ ξυμμαχίαν, καὶ οὕτως ἤδη τῷ δῆμῳ ἐπιτίθεσθαι. (3) Καὶ ἀφικνεῖται πρόξενος ὢν Ἀργείων Δίχας ὁ Ἀρκεσιλάου παρὰ τῶν Λακεδαιμονίων δύο λόγῳ φέρων ἐς τὸ Ἄργος, τὸν μὲν καθ' ὃ τι εἰ βούλονται πολεμεῖν, τὸν δ' ὡς εἰ εἰρήνην ἄγειν. Καὶ γενομένης πολλῆς ἀντιλογίας (ἐτυχε γὰρ καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης παρών) οἱ ἄνδρες οἱ τοῖς Λακεδαιμονίοις πρᾶσσοντες, ἤδη καὶ ἐκ τοῦ φανεροῦ τολμῶντες, ἔπεισαν τοὺς Ἀργείους προσδέξασθαι τὸν ξυμβατήριον λόγον. Ἔστι δὲ ὁδε.

LXXVII. « Καττάδε δοκεῖ τῶ ἐκκλησίᾳ τῶν Λακεδαιμονίων ξυμβάλεσθαι ποτῶς Ἀργείους, ἀποδιδόντας τὴν παῖδας τοῖς Ὀρχομενίοις καὶ τὴν ἀνδράς τοῖς Μαιναλίοις, καὶ τὴν ἀνδράς τὴν ἐν Μαντινείᾳ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἀποδιδόντας, καὶ ἐξ Ἐπίδαυρω ἐκδῶντας καὶ τὸ τείχος ἀναιροῦντας. (2) Αἱ δὲ κα μὴ εἰκωντι τοῖ Ἀθηναῖοι ἐξ Ἐπίδαυρω, πολεμίους εἶμεν τοῖς Ἀργείοις καὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς τῶν Λακεδαιμονίων ξυμμάχοις καὶ τοῖς τῶν Ἀργείων ξυμμάχοις. (3) Καὶ αἱ τῶν τοῖς Λακεδαιμονίων παῖδᾶ ἔχωντι, ἀποδόμεν ταῖς πόλεις πάσαις. (4) Περὶ δὲ τῷ σῶ σώματος ἐμενην τοῖς Ἐπίδαυροῖς ὄρκον, δόμεν δὲ αὐτοὺς ὁμοσαι. (5) Τὰς δὲ πόλεις τὰς ἐν Πελοποννάσῳ, καὶ μικρὰς καὶ μεγάλας, αὐτονόμους εἶμεν πάσας κατὰ πάτρια. (6) Αἱ δὲ κα τῶν ἐκτὸς Πελοποννάσου τις ἐπὶ τὰν Πελοπόννασον γᾶν ἢ ἐπὶ κακῶ, ἀλεξέμεναι ἀμοθεῖ βουλευσαμένους, ὅπα κα δικαιότατα δοκῆ τοῖς Πελοποννασίοις. (7) Ὅσοι δ' ἐκτὸς Πελοποννάσου τῶν Λακεδαιμονίων ξυμμάχοι ἐντι, ἐν τῇ αὐτῇ ἐσοῦνται ἐν τῷ περ καὶ τοῖ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τοῖ τῶν Ἀργείων ξυμμάχοι ἐντι, τὰν αὐτῶν ἔχοντες. (8) Ἐπιδείξαντας δὲ τοῖς ξυμμάχοις ξυμβάλεσθαι, αἱ κα αὐτοῖς δοκῆ. Αἱ δὲ τι δοκῆ τοῖς ξυμμάχοις, οἴκαδ' ἀπιάλλην. »

LXXVIII. Τοῦτον μὲν τὸν λόγον προσεδέξαντο πρώτον οἱ Ἀργεῖοι, καὶ τῶν Λακεδαιμονίων τὸ στρατεύμα ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Τεγέας ἐπ' οἴκου· μετὰ δὲ τοῦτο ἐπιμιξίας οὐσης ἤδη παρ' ἀλλήλους, οὐ πολλῶ ὕστερον ἔπραξαν αὖθις οἱ αὐτοὶ ἄνδρες ὥστε τὴν Μαντινέαν καὶ τὴν Ἀθηναίων καὶ Ἠλείων ξυμμαχίαν

socii universi confestim adversus Epidaurum contenderunt, dum Lacedæmonii Carneæ celebrabant, et urbem circumvallabant opus inter se partiti. (6) Ac ceteri quidem opus facere cessarunt, Athenienses vero, ut jussi erant, arcem, in qua Junonis templum erat, absolverunt. Atque in hac arce præsidio, quod ex omnium copiis collectum erat, relicto, in suam quique urbem abierunt. Atque hæc æstas finiebatur.

LXXVI. Hiemis autem insequentis initio statim Lacedæmonii, postea quam Carneæ celebrarunt, in expeditionem exierunt, et quum Tegeam pervenissent, Argos præmittentibus pacis conditiones. (2) Erant enim et jampridem Argis nonnulli eorum studiosi, qui popularem Argivorum dominatum abolere cupiebant, et hoc prælio commisso multo facilius populum ad compositionem faciendam inducere poterant. Volebant autem primo quidem fœdera, deinde vero et societatem cum Lacedæmoniis inire, atque ita demum populum aggredi. (3) Atque venit Lichas Arceisilai filius, Argivorum publicus hospes, a Lacedæmoniis missus Argos, duas conditiones ferens, unam quidem de bello, si bellum gerere vellent, alteram vero, de pace, si pacem colere mallent. Quum autem Argis magna exstitisset altercatio (nam et Alcibiades aderat), illi, qui Lacedæmoniorum partibus favebant, jam vel palam audentes, Argivis persuaserunt, ut compositionis formulam admitterent. Est autem hæc.

LXXVII. « Placet concilio Lacedæmoniorum, his conditionibus compositionem facere cum Argivis, ut pueros Orchomeni reddant et viros Mænaliis, et illos, qui sunt Mantinææ, Lacedæmoniis, utque ex agro Epidaurio excedant, et munitionem evertant. (2) Si vero Athenienses Epidauro non excedant, pro hostibus habeantur ab Argivis et Lacedæmoniis, et a Lacedæmoniorum sociis et ab Argivorum sociis. (3) Et si quem puerum Lacedæmonii penes se habent, eum suæ civitati restituant. (4) De dei auro sacrificio esse velle Epidauriis jusjurandum; præire vero ipsos formulam, ex qua jurent. (5) Item ut tam parvæ quam magnæ civitates, quæ sunt in Peloponneso, omnes liberæ sint, patriis institutis utentes. (6) Si quis vero illorum, qui sunt extra Peloponnesum, in agrum Peloponnesiacum maleficii causa veniat, ad arcendam viam hostilem accurrant initis una consiliis, ea ratione, quæ Peloponnesiis rectissima videbitur. (7) Quotquot autem extra Peloponnesum sunt socii Lacedæmoniorum, eadem conditione erunt, qua sunt et Lacedæmoniorum et Argivorum socii, suum agrum obtinentes. (8) Ubi vero hæc sociis ostenderint, si assentiantur, compositionem faciant. Quod si quid aliud visum fuerit sociis, domum eos dimittant. »

LXXVIII. Hanc igitur conditionem Argivi primum admiserunt, et Lacedæmoniorum exercitus a Tegea domum revertit. Postea vero, quum mutuum commercium inter illos jam esset, non multo post iidem viri rursus effecerunt, ut Argivi relicta Mantinæorum et Eleorum et Atheniensium so-

ἀφρένας Ἄργείους σπονδὰς καὶ ζυμμαχίαν ποιήσασθαι πρὸς Λακεδαιμονίους. Καὶ ἐγένοντο αἶδες.

LXXIX. « Κατὰ δὲ ἔδοξε τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ Ἄργείοις σπονδὰς καὶ ζυμμαχίαν εἶμεν πενήτην ἔτη, ἐπὶ τοῖς ἴσοις καὶ ὁμοίοις, δίκας διδόντας κατὰ πάτρια· ταὶ δὲ ἄλλαι πόλεις ταὶ ἐν Πελοποννήσῳ κοιναυόντων τῶν σπονδῶν καὶ τῆς ζυμμαχίας αὐτόνομοι καὶ αὐτοπόλεις, τὰν αὐτῶν ἔχοντες, κατὰ πάτρια δίκας διδόντες τὰς ἴσας καὶ ὁμοίας. (2) Ὅσοι δὲ ἔξω Πελοποννήσῳ Λακεδαιμονίοις ζυμμαχοὶ ἐντι, ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐσονται τοσπερ καὶ τοὶ Λακεδαιμόνιοι· καὶ τοὶ τῶν Ἀργείων ζυμμαχοὶ ἐν τῇ αὐτῇ ἐσονται τῷπερ καὶ τοὶ Ἀργεῖοι, τὰν αὐτῶν ἔχοντες. (3) Αἱ δὲ ποὶ στρατιᾶς δὲ κοινᾶς, βουλευέσθαι Λακεδαιμονίως καὶ Ἀργείως ὅσα καὶ δικαιοτάτα χρίναντας τοῖς ζυμμαχοῖς. (4) Αἱ δὲ τινὶ τῶν πολλῶν ἢ ἀμφίλογα, ἢ τῶν ἐντὸς ἢ τῶν ἐκτὸς Πελοποννήσου, αἶτε περὶ ὄρων αἶτε περὶ ἄλλου τινός, διακριθῆμεν. Αἱ δὲ τῶν ζυμμαχῶν πόλεις πόλει ἐρίσῃ, ἐς πόλιν ἔλθειν ἂν τινα ἴσαν ἀμφοῖν ταῖς πόλεις δοκεῖοι. Τοῖς δὲ ἔταις κατὰ πάτρια δικάζεσθαι. »

LXXX. Αἱ μὲν σπονδαὶ καὶ ἡ ζυμμαχία αὕτη ἐγένετο· καὶ ὅποσα ἀλλήλων παλέμῳ ἢ εἰ τὶ ἄλλο εἶχον, διελύσαντο. Κοινῇ δὲ ἤδη τὰ πράγματα τιθέμενοι ἐψηφίσαντο κήρυκα καὶ πρεσβείαν παρ' Ἀθηναίων μὴ προσδέχεσθαι, ἢ μὴ ἐκ Πελοποννήσου ἐξίωσι τὰ τεῖχη ἐκλιπόντες, καὶ μὴ ζυμβαίνειν τῷ μῆδὲ πολεμεῖν ἄλλ' ἢ ἄμα. (2) Καὶ τὰ τε ἄλλα θυμῷ ἔφερον καὶ ἐς τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία καὶ ὡς Πελοπόννησον ἐπεμψαν ἀμφοτέροι πρεσβεις, καὶ ἀνέπεισαν Πελοπόννησον ζυνομοῦσαι σφίσι. Οὐ μόντοι εὐθύς γε ἀπέστη τῶν Ἀθηναίων, ἀλλὰ διενεοῖτο, ὅτι καὶ τοὺς Ἀργείους εὐρά· ἦν δὲ καὶ αὐτὸς τὸ ἀρχαῖον ἐξ Ἄργους. Καὶ τοῖς Χαλκιδεῦσι τοὺς τε παλαιούς ὄρους ἀνευεώσαντο καὶ ἄλλους ὤμοσαν. (3) Ἐπεμψαν δὲ καὶ παρὰ τοὺς Ἀθηναίους οἱ Ἀργεῖοι πρεσβεις, τὸ ἐξ Ἐπιδαύρου τεῖχος κελεύοντες ἐκλιπεῖν. Οἱ δ' ὄρωντες ὀλίγοι πρὸς πλείους ὄντες τοὺς ζυμφύλακας, ἐπεμψαν Δημοσθένην τοὺς σφετέρους ἐξάζοντα. Ὁ δὲ ἀφικόμενος καὶ ἀγῶνά τινα πρόφασιν γυμνικὸν ἐξω τοῦ φρουρίου ποιήσας, ὡς ἐξῆλθε τὸ ἄλλο φρούριον, ἀπέκλῃσε τὰς πύλας· καὶ ὕστερον Ἐπιδαυριοὶς ἀνανεωσάμενοι τὰς σπονδὰς αὐτοὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέδοσαν τὸ τεῖχοςμα.

LXXXI. Μετὰ δὲ τὴν τῶν Ἀργείων ἀπόστασιν ἐκ τῆς ζυμμαχίας καὶ οἱ Μαντινῆς, τὸ μὲν πρῶτον ἀντέχοντες, ἔπειτ' οὐ δυνάμενοι ἀνευ τῶν Ἀργείων, ζυνήθησαν καὶ αὐτοὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ τὴν ἀρχὴν ἀφείσαν τῶν πόλεων. (2) Καὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ Ἀργεῖοι, χίλιοι ἑκάτεροι, ζυστρατεύσαντες, τὰ τ' ἐν Σικυῶνι ἐς ὀλίγους μᾶλλον κατέστησαν αὐτοὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐλθόντες, καὶ μετ' ἐκεῖνα ζυναμφοτέροι ἤδη καὶ τὸν ἐν Ἀργεῖ δῆμον κατέλυσαν, καὶ ὀλιγαρχία ἐπιτηρέα τοῖς Λακεδαιμονίοις κατέστη. Καὶ πρὸς ἑὰρ ἤδη ταῦτα ἦν τοῦ χειμῶνος λήγοντος, καὶ τέταρτον καὶ δέκατον ἔτος τῆς πολέμου ἐτελεύτα.

LXXXII. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους Δικτιδιῆς τε

citate foedera societatemque cum Lacedaemoniis inirent. Atque facta sunt in haec verba.

LXXIX. « Lacedaemoniis et Argivis placuit, ut foedera et societatem inter se habeant in annos quinquaginta, conditionibus paribus et similibus, judicia subeuntes patriis moribus. Ceterae vero civitates, quae sunt in Peloponneso, horum foederum atque hujus societatis participes sunt liberae sui iuris, suum agrum obtinentes, et patriis institutis iudicium pari similique jure subeuntes. (2) Quotquot vero extra Peloponnesum socii sunt Lacedaemoniorum, iisdem erunt conditionibus, quibus et Lacedaemonii; et Argivorum socii eodem jure erunt, quo et Argivi, suum agrum obtinentes. (3) Si quo autem communis expeditio sit facienda, Lacedaemonii et Argivi consultant, de socio-rum causa, quam acquissime fieri poterit, judicantes. (4) Si quae vero controversiae ortae fuerint inter aliquas socias civitates, vel earum, quae sunt intra Peloponnesum, vel earum, quae sunt extra, sive de agri finibus, sive aliqua alia de re, iudicio dirimantur. Si qua autem socialis civitas cum alia contendat, ad civitatem aliquam eat, quae utraque utrisque civitatibus aequam esse visum fuerit. Civibus autem jus patrio ritu dicatur. »

LXXX. Haec igitur foedera atque haec societas inita erat, et quaecumque alteri alterorum bello capta, aut si quid aliud habebant, diluerunt. Jamque communiter res administrantes decreverunt caduceatorem et legationem ab Atheniensibus non recipendam, nisi ex Peloponneso excederent relictis munitionibus, neque cum ullo compositionem facendam aut bellum gerendum, nisi communiter. (2) Et quomodo alia impetu quodam animi administrabant, tum etiam utriusque legatos in Thraciam et ad Perdiccam miserunt, eique persuaserunt, ut societatem jurejurando interposito secum iniret. Non tamen statim ab Atheniensibus defecit, sed in animo habebat, quod et Argivorum exemplum videret; erat autem et ipse antiquitus ex Argivorum urbe oriundus. Praeterea vetustum jusjurandum cum Chalcidensibus renovantur, et aliud jurantur. (3) Argivi etiam legatos ad Athenienses miserunt, imperantes, ut munitionem in agro Epidaurio factam relinquerent. Illi vero, quum animadvertent, suos paucos esse praeter ceteris ejus loci praesidiariis militibus, quorum numerus major erat, Demosthenem miserunt, ut suos educeret. Ille vero quum eo pervenisset et quoddam gymnicum certamen extra munitionem se editurum simulasset, ubi reliquum praesidium egressum est, portas clausit; et postea Athenienses ipsi foedera renovata munitionem illam Epidauriis restituerunt.

LXXXI. Post Argivorum defectionem ab Atheniensium societate factam Mantinei quoque, quamvis primo quidem restitissent, deinde tamen, quod sine Argivis resistere non possent, et ipsi compositionem cum Lacedaemoniis fecerunt, et civitatum suarum ditionis imperium dimiserunt. (2) Lacedaemonii autem et Argivi cum mille de suis utriusque communem expeditionem susceperunt, et Sicyone statum popularem ipsi Lacedaemonii soli eo profecti in paucorum dominatum magna ex parte converterunt, et post haec utriusque jam etiam popularem dominatum, qui Argis erat, sustulerunt, et paucorum dominatus Lacedaemoniorum republicae commodus constitutus est. Atque haec sub extremam hiemem vere jam appropinquante gesta sunt, et decimus quartus hujus belli annus fiebat.

LXXXII. Insequente vere et Dictidenses, qui in Atho

οὐκ ἐν Ἀθῶν ἀπέστησαν Ἀθηναίων πρὸς Χαλκιδικᾶς, καὶ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐν Ἀχαΐᾳ οὐκ ἐπιτηδείως πρότερον ἔχοντα καθίσταντο. (2) Καὶ Ἀργείων ὁ δῆμος κατ' ὀλίγον ξυνιστάμενός τε καὶ ἀναθαρσῆσας ἐπέβητο τοῖς ὀλίγοις, τηρήσαντες αὐτὰς τὰς γυμνοπαιδίας τῶν Λακεδαιμονίων· καὶ μάχης γενομένης ἐν τῇ πόλει ἐπεκράτησεν ὁ δῆμος, καὶ τοὺς μὲν ἀπέκτεινε τοὺς δὲ ἐξήλασεν. (3) Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἕως μὲν αὐτοὺς μετεπέμποντο οἱ φίλοι, οὐκ ἤλθον ἐκ πλείονος, ἀναβαλλόμενοι δὲ τὰς γυμνοπαιδίας ἐβοήθουν. Καὶ ἐν Τεγῆα πυθόμενοι ἔτι νενίκηται οἱ ὀλίγοι, προελθεῖν μὲν οὐκ ἔτι ἠθέλησαν δεομένων τῶν διαπεφευγῶτων, ἀναχωρήσαντες δὲ ἐπ' οἴκου τὰς γυμνοπαιδίας ἤγον. (4) Καὶ ὕστερον ἐλθόντων πρόσθεων ἀπὸ τε τῶν ἐν τῇ πόλει [ἀγγέλων] καὶ τῶν ἐξ Ἰωαννῶν, παρόντων τε τῶν ξυμμαχῶν καὶ ρηθέντων πολλῶν ἀφ' ἑκατέρων ἔγνωσαν μὲν ἀδικεῖν τοὺς ἐν τῇ πόλει καὶ ἐδοξεν αὐτοῖς στρατεῦν ἐς Ἄργος, διατριβαὶ δὲ καὶ μελλήσεις ἐγίνοντο. (5) Ὁ δὲ δῆμος τῶν Ἀργείων ἐν τούτῳ, φοβούμενος τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ τὴν τῶν Ἀθηναίων ξυμμαχίαν πάλιν προσαγομένός τε καὶ νομίζων μέγιστον ἂν σφᾶς ὠφελήσῃ, τειχίζει μακρὰ τεῖχην ἐς θάλασσαν, ὅπως ἦν τῆς γῆς εἴργονται, ἢ κατὰ θάλασσαν σφᾶς μετὰ τῶν Ἀθηναίων ἐπαγωγή τῶν ἐπιτηδείων ὠφελῆ. (6) Ξυνηδέσαν δὲ τὸν τειχισμὸν καὶ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ τινὲς πόλεων. Καὶ οἱ μὲν Ἀργεῖοι πανδημίαι, καὶ αὐτοὶ καὶ γυναῖκες καὶ οἰκέται, ἔτειχίζον· καὶ ἐκ τῶν Ἀθηναίων αὐτοῖς ἤλθον τέκτονες καὶ λιθουργοί. Καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

LXXXIII. Τοῦ δ' ἐπιγιννομένου χειμῶνος Λακεδαιμόνιοι ὡς ἤσθοντο τειχίζόντων, ἐστράτευσαν ἐς τὸ Ἄργος αὐτοὶ τε καὶ οἱ ξύμμαχοι πλὴν Κορινθίων ὑπῆρχε δὲ τι αὐτοῖς καὶ τοῦ Ἄργους αὐτόθεν πρᾶσσόμενον. Ἦγε δὲ τὴν στρατιάν Ἄγις ὁ Ἀρχιδάμου Λακεδαιμονίων βασιλεὺς. (2) Καὶ τὰ μὲν ἐκ τῆς πόλεως δοκοῦντα προὔπαρχειν οὐ προυχώρησεν ἔτι· τὰ δὲ οἰκοδομούμενα τεῖχην ἐλόντες καὶ καταβάλοντες, καὶ Ὑσιᾶς χωρίον τῆς Ἀργείας λαβόντες καὶ τοὺς ἐλευθέρους ἅπαντας οὐδ' ἔλαβον ἀποκτείναντες, ἀνεχώρησαν καὶ διελύθησαν κατὰ πόλιν. (2) Ἐστράτευσαν δὲ μετὰ τούτου καὶ Ἀργεῖοι ἐς τὴν Φθιάσιν καὶ δῆσαντες ἀπῆλθον, ὅτι σφῶν τοὺς φυγάδας ὑπεδέχοντο· οἱ γὰρ πολλοὶ αὐτῶν ἐνταῦθα κατώκηστο. (4) Κατέκλῃσαν δὲ τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος καὶ Μακεδονίας Ἀθηναῖοι Περδίκκην, ἐπικαλοῦντες τὴν τε πρὸς Ἀργεῖους καὶ Λακεδαιμονίους γενομένην ξυνομοσίαν, καὶ ὅτι παρασκευασαμένων αὐτῶν στρατιάν ἄγειν ἐπὶ Χαλκιδικᾶς τοὺς ἐπὶ Θράκης καὶ Ἀμφίπολιν Νικίτου καὶ Νικηράτου στρατηγούωντος ἐψευστο τὴν ξυμμαχίαν καὶ ἡ στρατιὰ μάλιστα διελύθη ἐκεῖνου ἀπάραντος· πολέμιος οὖν ἦν. Καὶ ὁ χειμῶν ἐτελεύτα οὕτως, καὶ πέμπτον καὶ δέκατον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα.

LXXXIV. Τοῦ δ' ἐπιγιννομένου θέρους Ἀλκιβιάδης τε πλεύσας ἐς Ἄργος ναυσὶν εἴκοσιν Ἀργείων τοὺς δοκούν-

habitant, ab Atheniensibus ad Chalcidenses desciverunt, et Lacedæmonii in Achaia res, quæ prius ipsis commodæ non erant, constituebant. (2) Et Argiva plebs paulatim inter se coiens, animis resumtis, optimates aggressa est, observato illo ipso tempore, quo Lacedæmonii gymnopædias festum celebrabant; prælioque intra urbem commisso plebs vicit; et alios quidem interfecit, alios vero expulit. (3) Lacedæmonii vero donec eos amici accersebant, diu non iverunt, sed postea dilatis gymnopædiis in viam se dederunt, ut opem illis ferrent. At quum Tegeæ audissent optimates victos, ulterius progredi noluerunt, quamvis illi, qui effugerant, eos orarent, sed domum reversi gymnopædias agebant. (4) Postea vero quum legati tam ab Argivis, qui in urbe erant, quam ab illis, qui exsulabant, missi venissent, quumque præsentēs socii essent et multa ab utrisque dicta essent, Lacedæmonii pronuntiarunt quidem illos, qui in urbe erant, injuste fecisse, et cum exercitu Argos sibi petendum censuerunt, sed moræ et cunctationes interponebantur. (5) Interea vero populus Argivus Lacedæmonios metuens, et Atheniensium societatem rursus sibi concilians, et existimans, se maximam utilitatem ex ea percepturum, longos ad mare usque muros duxit, ut, si terra prohiberentur, Atheniensium auxiliis commeatus in urbem a mari invectus sibi utilis esset. (6) Horum autem murorum ab Argivis exstructorum nonnullæ etiam Peloponnesi civitates conscie erant. Quicquid autem hominum Argis erat, et viri et mulieres et servi in his exstruendis occupati erant; et fabri, et lapidicæ Athenis ad eos venerunt. Et hæc aestas finiebatur.

LXXXIII. Insequente hieme Lacedæmonii quum muros extrui intellexissent, expeditionem adversus Argivos susceperunt quum ipsi tum socii præter Corinthios; atque habebant etiam aliquod ab Argis auxilium, quod in ipsa urbe struebatur. Ducebat vero exercitum Agis Archidami filius Lacedæmoniorum rex. (2) Verum illæ quidem res, quæ in urbe jam præparatæ esse videbantur, nequaquam successerunt, sed muros, qui adhuc ædificabantur, ceperunt et diruerunt, et Hysias agri Argivi oppidum ceperunt, et ingenuis omnibus, quos ceperunt, interfecit abierunt, et in suam quique civitatem se receperunt. (3) Post hæc et Argivi copias in agrum Phlasiuum duxerunt, eoque vastato abierunt, quia suos exules receperant; illic enim eorum plerique domicilium fixerant. (4) Eadem hieme Atheniensis Perdickam in Macedonia intercluserunt, crimini dantes, et quod cum Argivis atque Lacedæmonii societatem jurejurando interposito fecisset, et quod exercitu ab ipsis præparato, qui duceretur adversus Chalcidenses in Thracia habitantes et Amphipolim, Nicia Nierati filio duce, societatem fefellerat, et quod exercitus ille potissimum propter ipsius discessum dissipatus esset; his igitur de causis hostis erat. Atque hæc hiems sic finiebatur et quintus decimus hujus belli annus finiebatur.

LXXXIV. Insequentis æstatis initio Alcibiades cum viginti navibus Argos profectus trecentos Argivos, qui adhuc su-

τας ἐπι ὑπόπτους εἶναι καὶ τὰ Λακεδαιμονίων φρονεῖν ἔλαβε τριακοσίους ἄνδρας, καὶ κατέθεντο αὐτοὺς Ἀθηναῖοι ἐς τὰς ἐγγύς νήσους ὧν ἦρχον· καὶ ἐπὶ Μῆλον τὴν νῆσον Ἀθηναῖοι ἐστράτευσαν ναυσὶν ἑαυτῶν μὲν τριακόντα, Χίαις δὲ ἕξ, Λεσβίαν δὲ δυοῖν, καὶ ὀπλίταις ἑαυτῶν μὲν διακοσίους καὶ χιλίοις καὶ τοξόταις τριακοσίους καὶ ἵπποτοξόταις εἴκοσι, τῶν δὲ ξυμμάχων καὶ νησιωτῶν ὀπλίταις μάλιστα πεντακοσίους καὶ χιλίοις. (2) Οἱ δὲ Μῆλιοι Λακεδαιμονίων μὲν εἰσὶν ἄποικοι, τῶν δ' Ἀθηναίων οὐκ ἤθελον ὑπακοῦν ὥσπερ οἱ ἄλλοι νησιῶται, ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον οὐδὲτέρων ὄντες ἡσύχαζον, ἔπειτα ὡς αὐτοὺς ἠνάγκαζον οἱ Ἀθηναῖοι δροῦντες τὴν γῆν, ἐς πόλεμον φανερόν κατέστησαν. (3) Στρατοπεδευσάμενοι οὖν ἐς τὴν γῆν αὐτῶν τῇ παρασκευῇ ταύτῃ οἱ στρατηγοὶ Κλεομήδης τε ὁ Λυκομήδους καὶ Τισίας ὁ Τισιμάχου, πρὶν ἀδικεῖν τι τῆς γῆς, λόγους πρῶτον ποιησομένους ἔπειψαν πρέσβεις. Οὗς οἱ Μῆλιοι πρὸς μὲν τὸ πλήθος οὐκ ἤγαγον, ἐν δὲ ταῖς ἀρχαῖς καὶ τοῖς ὀλίγοις λέγειν ἐκέλευον περὶ ὧν ἤκουσιν. Οἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων πρέσβεις ἔλεγον τοιάδε.

LXXXV. « Ἐπειδὴ οὐ πρὸς τὸ πλήθος οἱ λόγοι γίνονται, ὅπως δὴ μὴ ξυνεχῆι βῆσει οἱ πολλοὶ ἐπαγωγὰ καὶ ἀνδραγαχὰ ἐσάπαξ ἀκούσαντες ἡμῶν ἀπατηθῶσιν (γιγνωσκόμεν γὰρ ὅτι τοῦτο φρονεῖ ἡμῶν ἢ ἐς τοὺς ὀλίγους ἀγωγῇ), ἡμεῖς οἱ καθήμενοι ἢ τὰ ἀσφαλέστερον ποιήσατε. Καθ' ἕκαστον γὰρ καὶ ἐπὶ ἡμεῖς ἐνὶ λόγῳ, ἀλλὰ πρὸς τὸ μὴ δοκοῦν ἐπιτηδείως λέγεσθαι εὐθύς ὑπολαμβάνοντες κρίνετε. Καὶ πρῶτον, εἰ ἀρέσκει ὡς λέγομεν, εἴπατε. »

LXXXVI. Οἱ δὲ τῶν Μηλίων ξύνεδροι ἀπεχρίναντο « ἡ μὲν ἐπιείκεια τοῦ διδάσκειν καθ' ἡσυχίαν ἀλλήλους οὐ ψέγεται, τὰ δὲ τοῦ πολέμου παρόντα ἤδη καὶ οὐ μέλλοντα διαφέροντα αὐτοῦ φαίνεται. Ὅρωμεν γὰρ αὐτοὺς τε χριτάς ἦκοντα ὑμᾶς τῶν λεχθησομένων, καὶ τὴν τελευταίην ἐξ αὐτοῦ κατὰ τὸ εἶδος περιγενομένους μὲν τῷ δικαίῳ καὶ δι' αὐτὸ μὴ ἐνδοῦσι πολέμον ἡμῖν φέρουσαν, πεισθεῖσι δὲ δουλείαν. »

LXXXVII. ΑΘ. Εἰ μὲν τοίνυν ὑπονοίας τῶν μελόντων λογιούμενοι ἢ ἄλλο τι ξυνήκετε ἢ ἐκ τῶν παρόντων καὶ ὧν ὄρατε πρὸς σωτηρίας βουλευσόντες τῇ πόλει, παυοίμεθ' ἂν εἰ δ' ἐπὶ τοῦτο, λέγομεν ἄν.

LXXXVIII. ΜΗΑ. Εἶδος μὲν καὶ ξυγγνώμη ἐν τῷ τοιῷδε καθεστῶτας ἐπὶ πολλὰ καὶ λέγοντας καὶ δοκοῦντας πρέσβησιν ἢ μέντοι ξύνδοδος καὶ περὶ σωτηρίας ἦδε πάρεστιν, καὶ ὁ λόγος ὅς προκαλεῖσθε τρόπον, εἰ δοκεῖ, γιγνέσθω.

LXXXIX. ΑΘ. Ἡμεῖς τοίνυν οὔτε αὐτοὶ μετ' ὀνομάτων καλῶν, ὡς ἡ δικαίως τὸν Μῆδον καταλύσαντες, ἄρχομεν ἢ ἀδικούμενοι νῦν ἐπεξεργόμεθα, λόγων μῆκος ἄπιστον παρέχομεν, οὐθ' ὑμᾶς ἀξιοῦμεν ἢ ὅτι Λακεδαιμονίων ἀποικοὶ ὄντες οὐ ξυνεστρατεύσατε ἢ ὡς ἡμᾶς οὐδὲν ἠδικήκατε λέγοντας οἴεσθαι πείσειν, τὰ δυνατὰ δ' ἐξ ὧν ἑκάτεροι ἀληθῶς φρονοῦμεν διαπράσσεσθαι, ἐπισταμένους πρὸς εἰδότας ὅτι δίκαια μὲν ἐν

specti erant et cum Lacedaemoniis sentire videbantur, comprehendi, et deposuerunt eos Athenienses in proximis insulis, quibus imperabant; et adversus Melum insulam Athenienses navigaverunt cum triginta suis navibus, et sex Chiis, et duabus Lesbiis, et cum militibus ex suis mille et ducentis gravis armaturæ et trecentis sagittariis et viginti hippotoxotis, sociorum vero et illorum, qui insulas incolebant, ferme mille et quingentorum armatorum manu. (2) Sunt autem Melii Lacedaemoniorum coloni, et Atheniensium parere nolebant, ut ceteri insularum incolæ, sed initio quidem neutris partibus adjuncti quiescebant; postea vero, quum Athenienses eos cogere agrum ipsorum vastantes, bellum aperte gerere cœperunt. (3) Quum igitur Atheniensium duces Cleomedes Lycomedis et Tisias Tisimachi filius cum hoc apparatu castra in eorum agro posuissent, antequam ullo maleficio agrum afficerent, legatos primum ad colloquia habenda miserunt. Quos Melii ad populum quidem non produxerunt, sed apud magistratus et optimates ea dicere jubebant, quorum causa venissent. Atheniensium vero legati hæc verba fecerunt.

LXXXV. « Quoniam non apud populum verba a nobis fiunt, ne multitudo, si nos perpetua oratione utamur, et verba ad animos alliciendis apta, et quæ a nullo refelli queant, faciamus, nobis semel auditis decipiatur (intelligimus enim nos ad paucos eo consilio nunc a vobis adductos esse), vos igitur, qui estis in isto consensu, tutius etiam agite. Singulatim enim et ne vos quidem perpetua oratione utentes, sed ut quidque non commode a nobis dici videbitur, continuo respondentes judicate. Ac primum quidem declarate, placeat ne facere, ut dicimus. »

LXXXVI. Meliorum vero consensus respondit: « Æquitas quidem inter se per otium docendi non vituperatur, sed bellum quod jam præsens est et non futurum, ab hac re manifesto discrepat. Videmus enim et vos ipsos eorum, quæ dicentur, iudices venisse, et hujus colloquii exitum, si, ut par est, jure quidem vobis superiores fuerimus, et propterea vobis non cesserimus, bellum nobis allaturum, si vero obediamus, servitutem. »

LXXXVII. ATH. Si igitur rerum futurarum suspiciones, aut aliquid aliud enumeratim convenistis potius, quam pro statu rerum præsentium, et quas cernitis, de civitatis salute consultari, finem dicendi faciemus; sin ad hoc venistis, loquemur.

LXXXVIII. MEL. Rationi quidem consentaneum veniaque dignum est, homines, qui in hujusmodi rerum statu sunt constituti, in varias partes se et dicendo et opinando convertere; hic tamen conventus et de salute institutus est, et colloquium eo modo, quo postulatis, si placet, fiat.

LXXXIX. ATH. Nos igitur neque ipsi speciosis nominibus utentes longam et parum plausibilem orationem afferemus, ut probemus vel imperium jure a nobis obtineri, quod Medum debellarimus, vel quod injuriis affecti eas nunc ulciscamur, neque censemus propterea quod Lacedaemoniorum coloni quum sitis, tamen non et ipsi bellum adversus nos gesseritis, neque injuriam ullam nobis feceritis, existimandum vobis esse fore ut nobis persuadeatis, sed potius ea vobis agenda esse, quæ possunt fieri pro iis, quæ utriusque revera in animo habemus, qua in re et nos scimus et

τῷ ἀνθρωπιεῖω λόγῳ ἀπὸ τῆς ἴσης ἀνάγκης κρίνεται, δυνάτῃ δὲ οἱ πρῶτοντες πράσσουν καὶ οἱ ἀσθενεῖς ζυγῶροῦσιν.

XC. ΜΗΑ. Ἡμεῖς δὴ νομιζομέν γε χρήσιμον (ἀνάγκη γάρ, ἐπειδὴ ἡμεῖς οὕτω παρὰ τὸ δίκαιον τὸ ζυμφερον λέγειν ὑπέθεσθε) μὴ καταλύειν ὑμᾶς τὸ κοινὸν ἀγαθόν, ἀλλὰ τῷ αἰεὶ ἐν κινδύνῳ γιγνομένη εἶναι τὰ εἰκότα δίκαια, καὶ τι καὶ ἐντὸς τοῦ ἀκριβοῦς πείσονται τινὰ ὠφεληθῆναι. Καὶ πρὸς ὑμῶν οὐχ ἤσσαν τοῦτο, ὅσω καὶ ἐπὶ μεγίστῃ τιμωρίᾳ σφαλέντες ἂν τοῖς ἄλλοις παράδειγμα γένοισθε.

XCI. ΑΘ. Ἡμεῖς δὲ τῆς ἡμετέρας ἀρχῆς, ἣν καὶ παυθῆ, οὐκ ἀθυμοῦμεν τὴν τελευταίην· οὐ γὰρ οἱ ἄρχοντες ἄλλων, ὥσπερ καὶ Λακεδαιμόνιοι, οὗτοι δεινοὶ τοῖς νικηθεῖσιν. Ἔστι δὲ οὐ πρὸς Λακεδαιμονίους ἡμῖν ὁ ἀγὼν, ἀλλ' ἣν οἱ ὑπήκοοι τοῦ τῶν ἀρξάντων αὐτοὶ ἐπιθέμενοι κρατήσωσιν. (2) Καὶ περὶ μὲν τούτου ἡμῖν ἀφείσθω κινδυνεύεσθαι ὥς δὲ ἐπ' ὠφελίᾳ τε πάρεσμεν τῆς ἡμετέρας ἀρχῆς καὶ ἐπὶ σωτηρίᾳ νῦν τοὺς λόγους ἐροῦμεν τῆς ἡμετέρας πόλεως, ταῦτα δηλώσωμεν, βουλόμενοι ἀπόνως μὲν ὑμῶν ἀρξαι, γρησιμῶς δ' ὑμᾶς ἀμφοτέροις σωθῆναι.

XCII. ΜΗΑ. Καὶ πῶς χρήσιμον ἂν ζυμβαίη ἡμῖν δουλεῦσαι, ὥσπερ καὶ ὑμῖν ἀρξαι;

XCIII. ΑΘ. Ὅτι ὑμῖν μὲν πρὸ τοῦ τὰ δεινότατα παθεῖν ὑπακούσαι ἂν γένοιτο, ἡμεῖς δὲ μὴ διαφθείραντες ὑμᾶς κερδαίνοιμεν ἂν.

XCIV. ΜΗΑ. Ὡστε δὲ ἡσυχίαν ἀγοντας ὑμᾶς φίλους μὲν εἶναι ἀντὶ πολεμίων, ζυμμαχούς δὲ μηδετέρων, οὐκ ἂν δέξαισθε;

XCV. ΑΘ. Οὐ γὰρ τοσούτον ἡμᾶς βλάπτει ἢ ἔχθρα ὑμῶν ὅσον ἡ φιλία μὲν ἀσθενείας τὸ δὲ μῖσος δυνάμειος παράδειγμα τοῖς ἀρχομένοις δηλούμενον.

XCVI. ΜΗΑ. Σκοποῦσι δ' ὑμῶν οὕτως οἱ ὑπήκοοι τὸ εἶκόσ, ὥστε τοὺς τε μὴ προσήκοντας, καὶ ὅσοι ἄποικοι ὄντες οἱ πολλοὶ καὶ ἀποστάντες τινὲς κεχείρωνται, ἐς τὸ αὐτὸ τιθέασιν;

XCVII. ΑΘ. Δικαιώματι γὰρ οὐδετέρους ἐλλείπειν ἡγοῦνται, κατὰ δύναμιν δὲ τοὺς μὲν περιγίγνεσθαι, ἡμᾶς δὲ φόβῳ οὐκ ἐπιέναι· ὥστε ἔξω καὶ τοῦ πλεόνων ἀρξαι, καὶ τὸ ἀσφαλὲς ἡμῖν διὰ τὸ καταστραφῆναι ἂν παράσχοιτε, ἄλλως τε καὶ νησιῶται ναυκρατόρων, καὶ ἀσθενέστεροι ἐτέρων ὄντες, εἰ μὴ περιγένοισθε.

XCVIII. ΜΗΑ. Ἐν δ' ἐκείνῳ οὐ νομίζετε ἀσφάλειαν; δεῖ γὰρ αὐ καὶ ἐνταῦθα, ὥσπερ ὑμεῖς τῶν δικαίων λόγων ἡμᾶς ἐκθιβάσαντες τῷ ὑμετέρῳ ζυμφορίῳ ὑπακούειν πείθετε, καὶ ἡμᾶς τὸ ἡμῖν χρήσιμον διδάσκοντας, εἰ τυγχάνει καὶ ὑμῖν τὸ αὐτὸ ζυμβαῖνον, πειρᾶσθαι πείθειν. Ὅσοι γὰρ νῦν μηδετέροις ζυμμαχοῦσιν, πῶς οὐ πολεμώσεσθε αὐτούς, ὅταν ἐς τάδε βλέψαντες ἡγήσωνται ποτε ὑμᾶς καὶ ἐπὶ σφᾶς ἤξεν; κἂν τούτω τί ἄλλο ἢ τοὺς μὲν ὑπάρχοντας πολεμίους μεγαλύnete, τοὺς δὲ μὴδὲ μελλήσοντας γενέσθαι ἀκοντας ἐπάγεσθε;

XCIX. ΑΘ. Οὐ γὰρ νομιζομεν ἡμῖν τούτους δεινο-

vos intelligere debetis, justa quidem quæ sint, in humana ratione per parem necessitatem aestimari, ea vero, quæ fieri possint, potentiores facere et infirmiores concedere.

XC. MEL. Atqui nos utile quidem censemus (necesse enim est, quandoquidem vos ita, præterita æquitate, sermonem de utilitate instituistis) id quod omnibus est commune bonum, a vobis non everti, sed ei, qui quoque tempore in periculo versatur, ea justa haberi, quæ æqua sunt, atque eum etiam præter id, quod accuratissima ratione justum est, si alteri persuadere possit, commodum aliquod percipere. Hoc autem eo magis e re vestra futurum est, quo etiam vos majore proposita poena, si offenderitis, ceteris mortalibus exemplo eritis.

XCI. ATH. Nos vero nostri imperii, etiam si deletum fuerit, finem non extimescimus; neque enim, qui aliis imperant, ut Lacedæmonii, ii sunt formidabiles victis (in presentia autem nullum cum Lacedæmoniis nobis est certamen), sed si alicubi illi, qui aliorum imperio paruerint, ipsi eos aggressi superaverint. (2) Sed hæc quidem de re periclitari nobis permittatur; illud vero declarabimus, nos et ob utilitatem nostri imperii adesse, et ob vestræ civitatis salutem verba nunc facturos, quippe qui cupimus et sine labore vobis imperare et vos ex usu utrumque salvos esse.

XCII. MEL. Sed qui fieri potest, ut ita nobis ex usu sit, servire, ut vobis imperare?

XCIII. ATREN. Quia vobis quidem continget, ut, antequam mala extrema patiamini, imperata faciatis, nobis vero si vos non perdidimus, lucrum erit.

XCIV. MEL. Hoc vero, ut pacem agentes pro hostibus amicosim, neutris vero socii, non accipietis?

XCV. ATH. Neque enim vestra inimicitia tantum detrimentum nobis affert, quantum amicitia quidem vestra imbecillitatis nostræ, odium vero vestrum potentia nostræ manifestum argumentum erit illis, qui nostro imperio parent.

XCVI. MEL. At vero, qui vestro imperio sunt subjecti, num ita perpendunt æquitatem, ut eodem loco habeant eos, qui nihil ad vos attinent, atque eos, qui, quum magna ex parte vestri coloni essent, et nonnulli facta a vobis defectione, subacti sunt?

XCVII. ATH. Neutris enim deesse putant rationes, quibus suam causam tueantur, sed illos quidem, propter potentiam liberos manere, nos vero, præ metu illos non aggredi; quare præterquam quod imperium in plures obtinebimus, incolunitatem etiam majorem nobis præbebitis, si subacti fueritis, præsertim quum sitis insulani, et alii infirmiores, si maris dominis non superiores evadatis.

XCVIII. MEL. In illa vero ratione nihil præsidii esse putatis? Oportet enim vicissim hic etiam, quemadmodum vos ex juris disceptatione nos extrusistis et suadetis, ut vestræ utilitati morem geramus, sic nos quoque docere vos id, quod nobis est utile, et si idem etiam vobis utile esse demonstratur, operam dare, ut vobis de eo persuadeamus. Quomodo enim hostes vobis non reddetis illos, quotquot nunc neutras partes sequuntur, quum hæc, quæ nunc facitis, intuentes vos contra se quoque aliquando venturos existimabunt? Hæc vero ratione quid aliud quam pristinos quidem hostes augetis, illos vero, qui ne unquam quidem vobis hostes futuri erant, invitos adjungitis?

XCIX. ATH. Neque enim magis pertimescendos nobis

τέρους ἴσσι ἠπειρώται που ὄντες τῷ ἐλευθέρῳ πολλὴν τὴν διαμέλλησιν τῆς πρὸς ἡμᾶς φυλακῆς ποιήσονται, ἀλλὰ τοὺς νησιώτας τέ που ἀνάγκους, ὥσπερ ἡμᾶς, καὶ τοὺς ἡδὴ τῆς ἀρχῆς τῷ ἀναγκαιῷ παροξυνομένους. Οὗτοι γὰρ πλεῖστ' ἂν τῷ ἀλογίστῳ ἐπιτρέψαντες σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ ἡμᾶς ἐς προὔπτον κίνδυνον καταστήσαν.

C. MHA. Ἦ που ἄρα, εἰ τοσαύτην γε ὑμεῖς τε μὴ παυθῆναι ἀρχῆς καὶ οἱ δουλεύοντες ἡδὴ ἀπαλλαγῆναι τὴν παρακινδύνευσιν ποιούνται, ἡμῖν γε τοῖς ἐτι ἐλευθέρους πολλὴ κακότης καὶ δειλία μὴ πᾶν πρὸ τοῦ δουλεύσαι ἐπέξελθεῖν.

CI. AΘ. Οὐκ ἦν γε σωφρόνως βουλευέσθε· οὐ γὰρ περὶ ἀνδραγαθίας ὁ ἀγὼν ἀπὸ τοῦ ἴσου ἡμῖν, μὴ αἰσχύνῃν ὀφλεῖν, περὶ δὲ σωτηρίας μάλλον ἢ βουλή, πρὸς τοὺς κρείσσοις πολλῶν μὴ ἀνθίστασθαι.

CII. MHA. Ἄλλ' ἐπιστάμεθα τὰ τῶν πολέμων ἔστιν ὅτε κοινοτέρως τὰς τύχας λαμβάνοντα ἢ κατὰ τὸ διαφέρον ἑκατέρων πλῆθος. Καὶ ἡμῖν τὸ μὲν εἶξαι εὐθύς ἀνέλπιστον, μετὰ δὲ τοῦ δρωμένου ἔτι καὶ στήναι ἔλπις ὀρθῶς.

CIII. AΘ. Ἐλπίς δὲ κινδύνῳ παραμύθιον οὔσα τοὺς μὲν ἀπὸ περιουσίας χρωμένους αὐτῇ, κἂν βλάβῃ, οὐ καθέλκινεν· τοῖς δ' ἐς ἅπαν τὸ ὑπάρχον ἀναρριπτοῦσι (δάπανος γὰρ ὄσει) ἅμα τε γίνωσκειται σφαλέντων, καὶ ἐν ὅτῳ ἔτι φυλάττεται τις αὐτὴν γνωρισθεῖσαν, οὐκ ἔλλειπει. (2) Ὁ ὑμεῖς ἀσθενεῖς τε καὶ ἐπὶ βροπῆς μιᾶς ὄντες μὴ βούλεσθε παθεῖν, μηδὲ μοιωθῆναι τοῖς πολλοῖς, οἷς παρὸν ἀνθρωπιεὺς ἔτι σώζεσθαι, ἔπειδ' ἀν πιεζομένους αὐτοὺς ἐπιλίπωσιν αἱ φανεραὶ ἔλπίδες, ἐπὶ τὰς ἀφανεῖς καθίστανται, μαντικῆν τε καὶ χρησμοὺς καὶ ὅσα τοιαῦτα μετ' ἐλπίδων λυμαίνεταί.

CIV. MHA. Χαλεπὸν μὲν καὶ ἡμεῖς (εὖ ἴστε) νομίζομεν πρὸς δύναμιν τε τὴν ὑμετέραν καὶ τὴν τύχην, εἰ μὴ ἀπὸ τοῦ ἴσου ἔσται, ἀγωνίζεσθαι· ὁμοῦς δὲ πιστεύομεν τῇ μὲν τύχῃ ἐκ τοῦ θεοῦ μὴ ἐλασσωσέσθαι, ὅτι ὅσοι πρὸς οὐ δικαίους ἰστάμεθα, τῆς δὲ δυνάμεως τῷ ἔλλείποντι τὴν Λακεδαιμονίων ἡμῖν ξυμμαχίαν προσέσσειν, ἀνάγκην ἔχουσαν, καὶ εἰ μὴ του ἄλλου, τῆς γε ζυγηνείας ἕνεκα καὶ αἰσχύνῃ βοθηεῖν. Καὶ οὐ παντάπασιν οὕτως ἀλόγως θρασυνομεθα.

CV. AΘ. Τῆς μὲν τοίνυν πρὸς τὸ θεῖον εὐμενείας οὐδ' ἡμεῖς οἰόμεθα λελείψεσθαι· οὐδὲν γὰρ ἔξω τῆς ἀνθρωπιείας τῶν μὲν ἐς τὸ θεῖον νομίσεως τῶν δ' ἐς σφᾶς αὐτοὺς βουλήσεως δικαιοῦμεν ἢ πράσσομεν. (2) Ἡγούμεθα γὰρ τό τε θεῖον δόξῃ τὸ ἀνθρώπιον τε σαφῶς διὰ παντός ὑπὸ φύσεως ἀναγκάσις, οὐ ἂν κρατῇ, ἀρχεῖν· καὶ ἡμεῖς οὔτε θέντες τὸν νόμον οὔτε χειμένεις· πρῶτοι χρῆσάμενοι, ὄντα δὲ παραλαβόντες καὶ ἐσόμενοι ἐς αἰὲ καταλείποντες χρώμεθα αὐτῷ, εἰδότες καὶ ἡμᾶς ἂν καὶ ἄλλους ἐν τῇ αὐτῇ δυνάμει ἡμῖν γενομένους δρῶντας ἂν αὐτό. (3) Καὶ πρὸς μὲν τὸ θεῖον οὕτως ἐκ τοῦ εἰκότος οὐ φοβούμεθα ἐλασσωσέσθαι· τῆς δὲ ἐς Λακεδαιμονίους δόξης, ἣν διὰ τὸ αἰσχρὸν δὴ βοηθήσειν ὑμῖν πιστεύετε

existimamus illos, quicunq; usquam continentem incolentes propter libertatem multa cunctatione prohibebuntur, quominus sibi a nobis caveant, sed insularum incolae, qui usquam sunt nullius imperio subjecti, quemadmodum vos, et illos, qui jam irritantur propter imperii necessitatem. Hi enim, inconsultis affectibus plurimum indulgentes et se ipsos et nos in apertum periculum adduxerint.

C. MEL. Profecto igitur, si et vos, ne imperio spoliemini, et illi, qui vestro imperio jam serviunt, ut liberentur, tantum discrimen adeunt, nobis quidem, qui adhuc liberi sumus, magna nequitia et ignavia imputanda sit, si non ad omnia prius descenderimus quam serviamus.

CI. ATH. Non, siquidem sapienter consultetis; neque enim vobis ex aequo nobiscum est de virorum virtute certamen, ne in dedecus incurratis, sed potius de salute consultatio, ne multo potentioribus resistatis.

CII. MEL. Sed scimus, res bellicas interdum exitus habere magis communes, quam pro diversa utrorumque multitudine. Et nobis, si statim quidem cesserimus, nulla spes superest, sed si rem geramus, spes adhuc est fore ut recte consistamus.

CIII. ATH. Spes vero, quae periculi est solatium, illos quidem, qui in ea magna opum abundantia utuntur, quamvis damno afficiat, non tamen evertit; ab illis autem, qui de summa suarum fortunarum aleam jaciunt (nam spes natura prodiga est), simul et cognoscitur post eorum calamitatem, et cognitam eam si qua in re adhuc cavere poterit, non deficit. (2) Quare vos, qui infirmi estis et in unico rerum momento positi, hoc ne velitis accidere vobis, neve vulgo hominum similes esse, qui, quum humanis subsidiis conservandae salutis facultas adhuc adsit, postquam certae spes eos ab hoste pressos destituerunt, ad incertas confugiunt, ad divinationem et oracula, et quae alia hujus generis inter sperandum damna afferunt.

CIV. MEL. Arduum quidem nos quoque (hoc probe sciatis) ducimus esse, et cum vestra potentia et cum fortuna, si non ex aequo utrisque erit, certare; veruntamen confidimus fortuna quidem ob divinum auxilium nos non inferiores futuros, quia pii haud justis obsistimus; ad potentiae vero tenuitatem Lacedaemoniorum societatem nobis adfuturam, quae si nulla alia re, saltem cognatione et pudore adducta opem ferre cogetur. Quare non plane per temeritatem sic audaces sumus.

CV. ATH. Deorum quidem benevolentiam ne nos quidem nobis defuturam arbitramur; nihil enim aut pro jure usurpamus aut agimus praeter ea, quae humanitus aut diis tribuunt homines aut pro se ipsis volunt. (2) Existimamus enim deos ex opinione hominum, et homines manifesto naturae necessitate per omnia ei imperare, quem in sua potestate tenent; atque nos hanc legem neque tulimus, neque ea lata primi usi sumus, sed jam constitutam accepimus et in perpetuum futuram relicti ea utimur, scientes et vos et ceteros, si eadem, qua nos, potentia praediti essetis, idem esse facturos. (3) Quod igitur ad deos quidem attinet, sic, ut par est, non extimescimus, ne vobis inferiores futuri simus; quod vero attinet ad opinionem, quam de

αὐτούς, μακαρίζαντες ὑμῶν τὸ ἀπειροκάκων οὐ ζηλοῦ-
μεν τὸ ἄφρον. (4) Λακεδαιμόνιοι γὰρ πρὸς σφᾶς μὲν
αὐτούς καὶ τὰ ἐπιχώρια νόμιμα πλείστα ἀρετῇ γρῶνται·
πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους πολλὰ ἂν τις ἔχων εἰπεῖν ὡς προσ-
φέρονται, ξυελῶν μάλιστα ἂν δηλώσειεν ὅτι ἐπιφανέ-
στατα ὄν ἴσμεν τὰ μὲν ἡδέα καλὰ νομίζουσι, τὰ δὲ
ξυμφέροντα δίκαια. Καίτοι οὐ πρὸς τῆς ὑμετέρας νῦν
ἀλόγου σωτηρίας ἢ τοιαύτη διάνοια.

CVI. MHA. Ἡμεῖς δὲ κατ' αὐτὸ τοῦτο ἤδη καὶ
μάλιστα πιστεύομεν τῷ ξυμφέροντι αὐτῶν, Μηλίου
ἀποίκους ὄντας μὴ βουλήσασθαι προδόντας τοῖς μὲν εὖ-
νοῖς τῶν Ἑλλήνων ἀπίστους καταστῆναι, τοῖς δὲ πολε-
μίοις ὠφελίμους.

CVII. AΘ. Οὐκ οἶσθε τὸ ξυμφέρον μὲν μετ'
ἀσφαλείας εἶναι, τὸ δὲ δίκαιον καὶ καλὸν μετὰ κινδύνου
δρᾶσθαι· ὁ Λακεδαιμόνιοι ἥκιστα ὡς ἐπὶ τὸ πολλὸν τολ-
μῶσιν.

CVIII. MHA. Ἀλλὰ καὶ τοὺς κινδύνους τε ἡμῶν
ἐνεκα μᾶλλον ἠγοῦμεθ' ἂν ἐγχειρίσασθαι αὐτούς, καὶ
βεβαιοτέρους ἢ ἐς ἄλλους νομείν, ὅσω πρὸς μὲν τὰ ἔργα
τῆς Πελοποννήσου ἐγγύς κείμεθα, τῆς δὲ γνώμης τῷ
ξυγγενεῖ πιστότεροι ἐτέρων ἐσμέν.

CIX. AΘ. Τὸ δ' ἐχυρόν γε τοῖς ξυναγωνιούμενοις
οὐ τὸ εὖνον τῶν ἐπικαλεσαμένων φαίνεται, ἀλλ' ἦν τῶν
ἔργων τις δυνάμει πολλὴ προύγη· ὁ Λακεδαιμόνιοι καὶ
πλείονι τῶν ἄλλων σκοποῦσιν. Τῆς γοῦν οἰκειᾶς πα-
ρασκευῆς ἀπιστία καὶ μετὰ ξυμμαχῶν πολλῶν τοῖς πέ-
λας ἐπέρχονται, ὥστε οὐκ εἰκὸς ἐς νῆσόν γε αὐτούς ἡμῶν
ναυκρατόρων ὄντων περαιωθῆναι.

CX. MHA. Οἱ δὲ καὶ ἄλλους ἂν ἐχοίεν πέμψαι·
πολλὸν δὲ τὸ Κρητικὸν πέλαγος, δι' οὗ τῶν κρατούντων
ἀπορώτερος ἢ λῆψις ἢ τῶν λαθεῖν βουλομένων ἢ σωτη-
ρία. (2) Καὶ εἰ τοῦδε σφάλλοιστο, τράποντ' ἂν καὶ ἐς
τὴν γῆν ὑμῶν καὶ ἐπὶ τοὺς λοιποὺς τῶν ξυμμαχῶν,
ὅσους μὴ Βρασίδας ἐπῆλθεν· καὶ οὐ περὶ τῆς μὴ προσ-
ηκούσης μᾶλλον ἢ τῆς οἰκειοτέρας ξυμμαχίδος τε καὶ
γῆς ὁ πόνος ὑμῶν ἔσται.

CXI. AΘ. Τούτων μὲν καὶ πεπειραμένοι ἂν τι γέ-
νοιτο καὶ ὑμῖν, καὶ οὐκ ἀνεπιστήμοσιν ὅτι οὐδ' ἀπὸ
μῆδ' ὡποτε πολιορκίας Ἀθηναῖοι δι' ἄλλον φόβον
ἀπεχώρησαν. (2) Ἐνθυμούμεθα δὲ ὅτι φήσαντες περὶ
σωτηρίας βουλεύομεν οὐδὲν ἐν τοσοῦτω λόγῳ εἰρήκατε
ὄν' ἀνθρώποι ἂν πιστεύσαντες νομίσειεν σωθῆσθαι,
ἀλλ' ὑμῶν τὰ μὲν ἰσχυρότατα ἐπιζόμενα μέλλεται, τὰ
δ' ὑπάρχοντα βραχέα πρὸς τὰ ἤδη ἀντιτεταγμένα πε-
ριγιγνεσθαι. Πολλὴν τε ἀλογίαν τῆς διανοίας παρέ-
χετε, εἰ μὴ μεταστῆσάμενοι ἔτι ἡμᾶς ἄλλο τι τῶνδε
σωφρονέστερον γνώσεσθε. (3) Οὐ γὰρ δὴ ἐπὶ γε τὴν
ἐν τοῖς αἰσχροῖς καὶ προὔτοις κινδύνους πλείστα δια-
φθειρουσαν ἀνθρώπους αἰσχρὴν τρέψετε. Πολλοὶς γὰρ
προσρωμένοι ἔτι ἐς οἷα φέρονται τὸ αἰσχρὸν καλούμενον
ὀνόματος ἐπαγωγῶν δυνάμει ἐπεσπάσατο, ἡσθηθεῖσι τοῦ
βήματος, ἔργῳ ξυμφοραῖς ἀνηκίστοις ἐκόντας περιπε-
σεῖν, καὶ αἰσχρὴν αἰσχίῳ μετ' ἀνοίας ἢ τύχης προσ-

Lacedæmoniis habetis, qua freti confiditis, eos pudore ad-
ductos opem vobis laturos, vestram quidem simplicitatem
laudamus, sed non invidemus stultitiam. (4) Lacedæmonii
enim erga se quidem ipsos et in domesticis institutis vir-
tute plurimum utuntur; erga alios vero quales se præsent.
quamvis multa quis commemorare possit, ita tamen in
summa rem optime declaraverit, eos omnium quos noverim
us, apertissime jucunda quidem pro honestis, utilia vero
pro justis habere. Quamobrem hujusmodi expectatio
saluti vestræ, cujus nulla ratio est, non convenit.

CVI. MEL. Nos vero ob hoc ipsum jam vel maxime in
eorum utilitate hanc fiduciam ponimus, nolle eos proditis
Meliiis, qui sunt ipsorum coloni, amicis quidem Græcis
se infidos præstare, hostibus vero utiles.

CVII. ATH. Ergo non creditis utile id tantum esse, quod
tutum est, justum vero etiam cum periculo facere pul-
chrum esse, id quod Lacedæmonii omnium minime ple-
rumque audent.

CVIII. MEL. Imo vero existimamus ipsos nostri causa eo
facilius pericula suscepturos, et ea in nobis subire quam in
aliis tutius esse credituros, quo ad res quidem gerendas
Peloponneso propius habitamus, ad animorum vero fidem
propter cognationem certiores quam alii sumus.

CIX. ATH. At quid tutum sit, illi, qui suppeditas latari
sunt, non pro benevolentia eorum, a quibus evocati fuerint,
judicant, sed pro potentia, qua quis ad res gerendas est
instructor; id quod Lacedæmonii multo etiam magis quam
ceteri spectare solent. Atque ideo apparatus domestici
diffidentia et cum magnis sociorum copiis finitimos inva-
dunt: ut non verisimile sit, eos in insulam certe, nobis ma-
ris imperium obtinentibus, trajecturos.

CX. MEL. Illi vero etiam alios mittere poterunt; amplum
autem est Creticum pelagus, in quo iis, qui maris impe-
rium tenent, difficilium est intercipere, quam illis, qui la-
tere voluerint, salutis suæ consulere. (2) Et si hoc assequi
nequeant, convertant arma et in vestrum agrum, et in reli-
quos vestros socios, quos Brasidas non invasit; atque ita
non de alieno potius quam de vestro ipsorum ac sociorum
agro labor vobis erit subeundus.

CXI. ATH. Horum quidem laborum vobis quoque fortasse
quippiam acciderit ita, ut rem experti sitis nec ignoretis
Athenienses a nulla unquam obsidione propter aliorum me-
tum recessisse. (2) Animadvertimus autem, vos, quamvis
de salute vestra vos consultaturos dixeritis, nullam tamen
in tanto sermone mentionem ullius rei fecisse, qua homines
freti se servatum iri arbitrentur, sed ea quidem, in quibus
firmissimum vestræ salutis præsidium collocatis, in spe et
cunctatione posita sunt, præsentibus vero opes parvæ sunt ad
vos tutandos adversus opes jam contra vos instructas.
Quapropter magnam declaratis consilii amentiam, nisi no-
bis semotis aliquid aliud his prudentius adhuc decernatis.
(3) Non autem certe quidem ad verecundiam, quæ in fo-
dis et apertis periculis homines plerumque perdit, jam vos
convertetis. Multos enim, quamvis adhuc manifeste cer-
nerent, in qualia ferrentur, tamen ea, quæ turpitudine voca-
tur, vi nominis animos allicientis, quam verbo superati
essent, eo adduxit, ut re ipsa sua sponte in gravissimas
calamitates inciderent, et dedecus turpius propter suam
stultitiam potius quam propter fortunam acciperent. (4)

λαβεῖν. (1) Ὁ ὑμεῖς, ἦν εὖ βουλευήσθε, φυλάξεσθε, καὶ οὐκ ἀπρεπὲς νομείτε πόλεως τε τῆς μεγίστης ἡσασθαι μέτρια προκαλουμένης, ξυμμάχους γενέσθαι ἔχοντας τὴν ὑμετέραν αὐτῶν ὑποτελεῖς, καὶ δοθείσης αἰρέσεως πολέμου περὶ καὶ ἀσφαλείας μὴ τὰ χεῖρω φιλονεικῆσαι· ὡς οἴτινες τοῖς μὲν ἴσοις μὴ εἰκοῦσι, τοῖς δὲ χρεῖσσοσι καλῶς προσφέρονται, πρὸς δὲ τοὺς ἡσσούς μέτροι εἰσιν, πλεῖστ' ἂν ὀρθοῖντο. (2) Σκοπεῖτε οὖν καὶ μεταστάντων ἡμῶν, καὶ ἐνθυμείσθε πολλάκις ὅτι περὶ πατρίδος βουλευέσθε, ἦν μᾶς περὶ καὶ ἐς μίαν βουλὴν τυγοῦσάν τε καὶ μὴ κατορθώσασαν ἔσται.»

CXII. Καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι μετεχώρησαν ἐκ τῶν λόγων· οἱ δὲ Μήλιοι κατὰ σφᾶς αὐτοὺς γενόμενοι, ὡς ἔδοξεν αὐτοῖς παραπλήσια καὶ ἀντέλεγον, ἀπεκρίναντο τάδε. (2) «Ὅτε ἄλλα δοκεῖ ἡμῖν ἢ ἄπερ καὶ τὸ πρῶτον, ὃ Ἀθηναῖοι, οὐτ' ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πόλεως ἑπτακόσια ἔτη ἤδη οἰκουμένης τὴν ἐλευθερίαν ἀφαιρησόμεθα, ἀλλὰ τῆ τε μέγρι τοῦδε σωζούσῃ τύχῃ ἐκ τοῦ θεοῦ αὐτὴν καὶ τῆ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ Λακεδαιμονίων τιμωρία πιστεύοντες πειρασόμεθα σώζεσθαι. (3) Προκαλούμεθα δὲ ὑμᾶς φίλοι μὲν εἶναι, πολέμιοι δὲ μηδέτεροις, καὶ ἐκ τῆς γῆς ἡμῶν ἀναχωρῆσαι σπονδὰς ποιησαμένους αἴτινες δοκοῦσιν ἐπιτήδειοι εἶναι ἀμφοτέρους.»

CXIII. Οἱ μὲν δὴ Μήλιοι τσαῦτα ἀπεκρίναντο· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι διαλυόμενοι ἤδη ἐκ τῶν λόγων ἔφασαν «ἀλλ' οὖν μόνου γε ἀπὸ τούτων τῶν βουλευμάτων, ὡς ἡμῖν δοκεῖτε, τὰ μὲν μέλλοντα τῶν ὀρωμένων σαφέστερα κρίνεται, τὰ δὲ ἀφανῆ τῶν βούλεσθαι ὡς γιγνόμενα ἤδη θεᾶσθε, καὶ Λακεδαιμονίους καὶ τύχῃ καὶ ἐλπίσι πλεῖστον δὴ παραβεβλημένοι καὶ πιστεύσαντες πλεῖστον καὶ σφαλίσεισθε.»

CXIV. Καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖων πρέσβεις ἀνεχώρησαν ἐς τὸ στρατεύμα· οἱ δὲ στρατηγοὶ αὐτῶν, ὡς οὐδὲν ὑπήκουον οἱ Μήλιοι, πρὸς πόλεμον εὐθὺς ἐτρέπαντο καὶ διελόμενοι κατὰ πόλεις περιετείχισαν κύκλῳ τοὺς Μηλίους. (2) Καὶ ὑστερον φυλακὴν σφῶν τε αὐτῶν καὶ τῶν ξυμμάχων καταλιπόντες οἱ Ἀθηναῖοι καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν ἀνεχώρησαν τῷ πλείονι τοῦ στρατοῦ. Οἱ δὲ λειπόμενοι παραμένοντες ἐπολιόρκουν τὸ χωρίον.

CXV. Καὶ Ἀργεῖοι κατὰ τὸν χρόνον τὸν αὐτὸν ἐσβαλόντες ἐς τὴν Φλιασίαν, καὶ λοχισθέντες ὑπὸ τε Φλιασίων καὶ τῶν σφετέρων φυγάδων, διεφθάρησαν ὡς ὀγδοήκοντα. (2) Καὶ οἱ ἐκ τῆς Πύλου Ἀθηναῖοι Λακεδαιμονίων πολλὴν λείαν ἔλαβον καὶ Λακεδαιμόνιοι δι' αὐτὸ τὰς μὲν σπονδὰς οὐδ' ὡς ἀφέντες ἐπολέμουν αὐτοῖς, ἐκλήρουσαν δὲ εἰ τις βούλεται παρὰ σφῶν Ἀθηναίου λήξεσθαι. (3) Καὶ Κορινθιοὶ ἐπολέμησαν ἰδίῳ τινῶν διαφόρων ἔνεκα τοῖς Ἀθηναίοις· οἱ δ' ἄλλοι Πελοποννήσιοι ἡσύχαζον. (4) Ἐῖλον δὲ καὶ οἱ Μήλιοι τῶν Ἀθηναίων τοῦ περιτειχίσματος τὸ κατὰ τὴν ἀγορὰν προσβαλόντες νυκτός, καὶ ἄνδρας τε ἀπέκτειναν καὶ ἐσενεγάμενοι σίτον τε καὶ ὅσα πλεῖστα ἐδύναντο χρήσιμα

Quod vos, si recte consultaveritis, cavebitis, nec indecorum censebitis potentissimæ civitati cedere, quæ commodis conditionibus provocat, ut socii sitis, et vestrum agrum retinentes, tributum pendatis, neve, belli et incolumitatis optione data, contentionis studio deteriora sequamini; nam qui paribus quidem non cedunt, erga superiores vero recte se gerunt, et inferioribus se moderatos præbent, ii pierumque res bene gesserint. (2) Considerate igitur etiam nobis semotis, et sapius vobiscum cogitate, vos de patria consultare, quæ una est [et cuius salus] in una hac consultatione, prout hæc vel felix fuerit vel rem hæc gesserit, vertetur.»

CXII. Post hæc Athenienses quidem ex colloquio disceserunt; Melii vero quum soli remansissent, postquam ipsis eadem, atque contra dixerant, visa sunt, hæc responderunt. (2) «Neque alia nobis quam initio videntur, Athenienses, neque brevi temporis spatio urbi, quæ jam per septingentos annos habitatur, libertatem eripiemus, sed et fortuna, quæ divinitus eam nunc usque conservavit, et auxiliis hominum Lacedæmoniorumque freti, nostram salutem tueri conabimur. (3) Vos tamen provocamus, ut amici quidem simus, hostes vero neutris, utque fœderibus initis, quæ utrisque commoda videbuntur, ex agro nostro discedatis.»

CXIII. Melii igitur hæc responsa dederunt; Athenienses vero e colloquio jam digredientes dixerunt «enimvero vos soli ut nobis videmini, his vestris consiliis res quidem futuras certiores esse judicatis, quam quæ cernuntur, res vero occultas eo quod eas cupitis, ut præsentibus jam spectatis, et quoniam Lacedæmonii et fortunæ et spei jam plurimum vos commisitistis et credidistis, plurimum etiam labemini.»

CXIV. Atque Atheniensium quidem legati ad castra redierunt; duces vero eorum, quum Melii nullo modo morem iis gerere vellent, ad bellum continuo se converterunt, et opus inter se per civitates partiti Melios vallo circumdederunt. (2) Post hæc Athenienses præsidio quum ex suis tum ex sociorum copiis et a mari et a terra relicto cum majore copiarum parte domum redierunt. Reliqui autem in obsidione urbis manebant.

CXV. Sub idem tempus Argivi irruptione in agrum Phliasium facta et a Phlasiis et a suis exsulibus per insidias excepti circiter octoginta perierunt. (2) Et Athenienses, qui Pyli erant, magnam Lacedæmoniorum prædam ceperunt; et Lacedæmonii ideo ne sic quidem solutis fœderibus bellum iis faciebant; edicto tamen permisertunt cuilibet de suis, ut prædam ex Atheniensium finibus ageret. (3) Et Corinthii privatarum quarundam controversiarum causa bellum Atheniensibus intulerunt; ceteri autem Peloponnesii quiescebant. (4) Ceperunt vero etiam Melii munitionis ab Atheniensibus extractæ eam partem, quæ forum spectabat, noctu eam aggressi, et nonnullos viros interfecerunt, et fumentum aliumque commeatum quam plurimum potue-

ἀναχωρήσαντες ἡσύχαζον καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἄμεινον τὴν φυλακὴν τὸ ἔπειτα παρεσκευάζοντο. Καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

CXVI. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος Λακεδαιμόνιοι μελλήσαντες ἐς τὴν Ἀργεῖαν στρατεύειν, ὡς αὐτοῖς τὰ διαβατήρια ἱερά ἐν τοῖς ὁρίοις οὐκ ἐγίνετο, ἀνεχώρησαν. Καὶ Ἀργεῖοι διὰ τὴν ἐκείνων μέλλησιν τῶν ἐν τῇ πόλει τινὰς ὑποποπήσαντες τοὺς μὲν ξυνέλαβον, οἱ δ' αὐτοὺς καὶ διέφυγον. (2) Καὶ οἱ Μήλιοι περὶ τοὺς αὐτοὺς χρόνους αὐθις καθ' ἕτερόν τι τοῦ περιτειχίσματος εἶλον τῶν Ἀθηναίων, παρόντων οὐ πολλῶν τῶν φυλάκων. (3) Καὶ ἐλθούσης στρατιᾶς ὕστερον ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἄλλης, ὡς ταῦτα ἐγίνετο, ἧς ἦρχε Φιλοκράτης ὁ Δημέου, καὶ κατὰ κράτος ἦδη πολιορκούμενοι, γενομένης καὶ προδοσίας τινὸς ἀφ' ἑαυτῶν, ξυνεχώρησαν τοῖς Ἀθηναίοις ὥστ' ἐκείνους περὶ αὐτῶν βουλευῆσαι. (4) Οἱ δὲ ἀπέκτειναν Μηλίων ὄσους ἡβῶντας ἐλάβον, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας ἡνδραπόδισαν. Τὸ δὲ χωρίον αὐτοὶ ὄκησαν, ἀποίκους ὕστερον πεντακοσίους πέμψαντες.

runt, in urbem importantes se receperunt, et deinde quiescebant; et Athenienses postea diligentius excubias agebant. Et hæc æstas finiebatur.

CXVI. Insequentis hiemis initio Lacedæmonii copias in agrum Argivum educere statuerant, sed quum in finibus sacrificium pro transitu facientes litare non potuissent, domum reverterunt. Argivi vero, quod illi in suum agrum invadere statuissent, de nonnullis, qui in urbe erant, suspicionem susceperunt, et eorum alios quidem comprehenderunt, alii vero ex ipsorum manibus elapsi profugerunt. (2) Sub idem quoque tempus Melii rursus Atheniensium munitionem ab alia parte aggressi, ubi non multi custodes aderant, eam partem ceperunt. (3) Quum autem mox post has res gestas alius exercitus Athenis venisset, cui præerat Philocrates Demeæ filius, et Melii gravi jam obsidione premerentur, quadam etiam proditione a quibusdam ipsorum civibus facta, Atheniensibus sese dederunt, ea conditione, ut illi de se arbitrato suo statuerent. (4) Athenienses vero, Meliorum quoscumque puberes ceperunt, interfecerunt, pueros autem et mulieres in servitatem abstraxerunt. Urbem vero ipsi incoluerunt, quingentis postea colonis eo missis.

BIBAIION Z.

Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος Ἀθηναῖοι ἐβούλοντο αὖθις μεῖζον παρασκευῆ τῆς μετὰ Λάχης καὶ Εὐρυμέδοντος ἐπὶ Σικελίαν πλεύσαντες καταστρέψασθαι, εἰ δύναιντο, ἄπειροί οἱ πολλοὶ ὄντες τοῦ μεγέθους τῆς νήσου καὶ τῶν ἐνοικούντων τοῦ πλήθους καὶ Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων, καὶ ὅτι οὐ πολλῶ τινὶ ὑποδέστερον πόλεμον ἀνηροῦντο ἢ τὸν πρὸς Πελοποννησίους. (2) Σικελίας γὰρ περίπλους μὲν ἐστὶν ὀκτάδι οὐ πολλῶ τινὶ ἐλάσσον ἢ ὀκτῶ ἡμερῶν, καὶ τοσαύτη οὔσα ἐν εἰκοσι σταδίων μάλιστα μέτρῳ τῆς θαλάσσης διείργεται τὸ μὴ ἥπειρος οὔσα.

II. ἦκίσθη δὲ ὧδε τὸ ἀρχαῖον, καὶ τοσαύτε ἔθνη ἔσχε τὰ ζῦμπαντα. Παλαιότατοι μὲν λέγονται ἐν μέρει τινὶ τῆς χώρας Κύκλωπες καὶ Λαιστρυγόνες οἰκῆσαι, ὧν ἐγὼ οὔτε γένος ἔχω εἰπεῖν οὔτε ὄψοθεν ἐσθλῶν ἢ ὅποι ἀπεχώρησαν· ἀρκεῖτω δὲ ὡς ποιηταῖς τε εἰρηται καὶ ὡς ἕκαστός πη γινώσκει περὶ αὐτῶν. (2) Σικανοὶ δὲ μετ' αὐτοὺς πρῶτοι φαίνονται ἐνοικισάμενοι, ὡς μὲν αὐτοὶ φασί, καὶ πρότεροι διὰ τὸ αὐτόχθονες εἶναι, ὡς δὲ ἡ ἀλήθεια εὐρίσκειται, Ἰβήρες ὄντες καὶ ἀπὸ τοῦ Σικανοῦ ποταμοῦ τοῦ ἐν Ἰβηρίᾳ ὑπὸ Λιγύων ἀναστάντες. Καὶ ἀπ' αὐτῶν Σικανία τότε ἡ νῆσος ἐκαλεῖτο, πρῶτον Τρινακρία καλουμένη· οἰκοῦσι δὲ ἔτι καὶ νῦν τὰ πρὸς ἐσπέραν τὴν Σικελίαν. (3) Ἰλίο δὲ ἀλισχομένοων τῶν Τρώων τινὲς διαφυγόντες Ἀχαιοὺς πλοίοις ἀφικνοῦνται πρὸς τὴν Σικελίαν, καὶ ἄποροι τοῖς Σικανοῖς οἰκῆσαντες ζῦμπαντες μὲν Ἐλυμοὶ ἐκλήθησαν, πόλεις δ' αὐτῶν Ἐρυξ τε καὶ Ἐγεστα. Προσζυνώκησαν δὲ αὐτοῖς καὶ Φοικέων τινὲς τῶν ἀπὸ Τροίας τότε χειμῶνι ἐς Λιβύην πρῶτον, ἔπειτα ἐς Σικελίαν ἀπ' αὐτῆς κατενεχθέντες. (4) Σικελοὶ δ' ἐξ Ἰταλίας (ἐνταῦθα γὰρ ὄκουν) διέβησαν ἐς Σικελίαν, φεύγοντες Ὀπικας, ὡς μὲν εἶδος καὶ λέγεται, ἐπὶ σχεδίων τήρησαντες τὸν πορθμὸν κατιόντος τοῦ ἀνέμου, τάχα ἂν δὲ καὶ ἄλλως πως ἐσπλεύσαντες. Εἰσὶ δὲ καὶ νῦν ἔτι ἐν τῇ Ἰταλίᾳ Σικελοὶ, καὶ ἡ χώρα ἀπὸ Ἰταλοῦ βασιλέως τινὸς Σικελῶν, τοῦνομα τοῦτο ἔχοντος, οὕτως Ἰταλία ἐπωνομάσθη. (5) Ἐλθόντες δὲ ἐς τὴν Σικελίαν στρατὸς πολὺς, τοὺς τε Σικανοὺς κρατοῦντες μάχῃ ἀνέστειλαν πρὸς τὰ μεσημβρινὰ καὶ ἐσπέρια αὐτῆς, καὶ ἀντὶ Σικανίας Σικελίαν τὴν νῆσον ἐποίησαν καλεῖσθαι, καὶ τὰ κράτιστα τῆς γῆς ἦκισαν ἔχοντες, ἐπεὶ διέβησαν, ἔτη ἐγγὺς τριακόσια πρὶν Ἑλλάδας ἐς Σικελίαν εἰσελθεῖν ἔτι δὲ καὶ νῦν τὰ μέσα καὶ τὰ πρὸς βορρᾶν τῆς νήσου ἔχουσιν. (6) Ὀκουν δὲ καὶ Φοίνικες περὶ πᾶσαν μὲν τὴν Σικελίαν ἄκρας τε ἐπὶ τῇ θαλάσῃ ἀπολαβόντες καὶ τὰ ἐπιπέσιμα νησιδία ἐμπορίας ἐνε-

LIBER VI.

Hac eadem hieme Athenienses volebant cum majore apparatu, quam erat is, quem cum Lachete et Eurymedonte miserant, rursus in Siciliam navigare et eam, si possent, subigere, quum quidem ipsorum plerique ignari essent magnitudinis illius insulae ac multitudinis et Graecorum et barbarorum in ea habitantium, et bellum se suscipere haud multo minus, quam quod adversus Peloponnesios susceperant. (2) Nam Siciliae ambitus est non multo minor octo dierum circumnaviganti nave oneraria, et tanta quum sit, viginti tantum stadiorum ad summum maritimo spatio discluditur, ne sit continens.

II. Sic autem antiquitus habitata est ac tot gentes in universum eam tenuerunt. Antiquissimi quidem in quadam illius regionis parte feruntur habitasse Cyclopes atque Laestrygones, quorum ego neque genus dicere habeo, neque unde venerint, neque quo abierint; sufficient autem ea, quae a poetis dicta sunt, et quae unusquisque de iis sentit. (2) Sicani vero post eos primi sedes hie posuisse putantur, et ut ipsi quidem praedicant vel priores, quod essent indigenae, sed ut veritas comperitur, Iberi origine et a Sicano Iberiae flumine per Ligyes expulsi. Et ab iis haec insula tunc Sicania vocabatur, quum prius Trinacria nominaretur; et nunc etiam Siciliae partes ad occasum vergentes incolunt. (3) Ilio autem capto quidam Trojani, qui Achaeos effugerant, navibus ad Siciliam appulerunt, sedibusque positis ad Sicanorum fines, universi vocati sunt Elymi, urbesque eorum Eryx et Egesta. His autem accolae accesserunt Phocenses quoque nonnulli ex eorum numero, qui a Troja tunc in Libyam tempestate delati primum, deinde ex Libya in Siciliam transmisere. (4) Siculi vero ex Italia (illic enim habitabant) in Siciliam trajecerunt, fugientes Opicos, ut et credibile est et fama fertur, ratibus vecti observato freto, quum ventus secundus flabat, aut fortasse etiam aliqua alia ratione eo navigantes. Sunt autem nunc etiam in Italia Siculi, et illa regio a quodam Italo Siculorum rege, qui nomen hoc habebat, sic Italia cognominata est. (5) Quum autem in Siciliam trajecissent ingenti agmine, et Sicanos praelio victos in meridionales et occidentales insulae partes amandarunt, et auctores fuerunt, ut haec insula pro Sicania vocaretur Sicilia, et ferocissimas illius agri partes, postquam eo trajecerunt, retinentes incoluerunt, annis prope trecentis ante Graecorum in Siciliam adventum; et nunc quoque tenent mediterraneas ejus insulae partes, et eas, quae ad aquilonem vergunt. (6) Phoenices praeterea per eandem passim habitaverunt occupatis ad mare promontoriis et parvis insulis adjacentibus, ut cum Siculis negotiarentur; et postquam

κην τῆς πρὸς τοὺς Σικελούς· ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἕλληνες πολλοὶ κατὰ θάλασσαν ἐπεσέπλεον, ἐκλιπόντες τὰ πλείω Μοσύην καὶ Σολόοντα καὶ Πάνορμον ἐγγὺς τῶν Ἐλύμων ξυνοικίσαντες ἐνέμοντο, ζυμμαχίαν τε πίσυνοι τῆ τῶν Ἐλύμων, καὶ ὅτι ἐντεῦθεν ἐλάχιστον πλοῦν Καρχηδῶν Σικελίας ἀπέχει. Βάρβαροι μὲν οὖν τοσοῦδε Σικελίαν καὶ οὕτως ὄκησαν.

III. Ἑλλήνων δὲ πρῶτοι Χαλκιδῆς ἐξ Εὐβοίας πλεύσαντες μετὰ Θουκλέους οἰκιστοῦ Νάζου ὄκησαν, καὶ Ἀπόλλωνος ἀρχηγέτου βωμῶν ὅστις νῦν ἔξω τῆς πόλεως ἐστὶν ἰδρύσαντο, ἐφ' ᾧ, ὅταν ἐκ Σικελίας θεωροὶ πλέωσι, πρῶτον θύουσιν. (2) Συρακούσας δὲ τοῦ ἐχομένου ἔτους Ἀρχίας τῶν Ἡρακλειδῶν ἐκ Κορίνθου ὄκησαν, Σικελούς ἐξέλασας πρῶτον ἐκ τῆς νήσου ἐν ἣ νῦν οὐκέτι περικλυζομένη ἢ πόλις ἢ ἐντὸς ἐστὶν ὑστερον δὲ χρόνῳ καὶ ἡ ἔξω προστεγισθεῖσα πολυάνθρωπος ἐγένετο. (3) Θουκλῆς δὲ καὶ οἱ Χαλκιδῆς ἐκ Νάζου ὀρηθέντες ἔτει πέμπτῳ μετὰ Συρακούσας οἰκισθεῖσας Λεοντίνας τε πολέμῳ τοὺς Σικελούς ἐξέλασαντες οἰκίζουσι, καὶ μετ' αὐτοὺς Κατάνην οἰκιστὴν δὲ αὐτοὶ Καταναῖοι ἐποίησαντο Εὐαρχον.

IV. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ Λάμις ἐκ Μεγάρων ἀποικίαν ἄγων ἐς Σικελίαν ἀφίκετο, καὶ ὑπὲρ Παντακίου τε ποταμοῦ Τρόπιλόν τι ὄνομα χωρίον οἰκίσας, καὶ ὑστερον αὐτόθεν τοῖς Χαλκιδεῦσιν ἐς Λεοντίνας ὀλίγον χρόνον ξυμπολιτεύσας καὶ ὑπὸ αὐτῶν ἐκπεσὼν καὶ Θάψον οἰκίσας αὐτὸς μὲν ἀποθνήσκει, οἱ δ' ἄλλοι ἐκ τῆς Θάψου ἀναστάντες Ὑβλωνος βασιλείῳ Σικελοῦ προδόντες τὴν χώραν καὶ καθηγησαμένου Μεγαρέας ὄκησαν τοὺς Ὑβλαίους κληθέντας. (2) Καὶ ἔτη οἰκίσαντες πέντε καὶ τεσσαράκοντα καὶ διακόσια ὑπὸ Γέλωνος τυράννου Συρακοσίων ἀνέστησαν ἐκ τῆς πόλεως καὶ γῶρας. Πρὶν δὲ ἀναστῆναι, ἔστιν ὑστερον ἑκατὸν ἢ αὐτοὺς οἰκίσαν, Πάμιλλον πέμψαντες Σελινούνα κτίζουσιν, καὶ ἐκ Μεγάρων τῆς μητροπόλεως οὐσης αὐτοῖς ἐπελθὼν ξυγκατάκτισεν. (3) Γέλαν δὲ Ἀντίφημος ἐκ Ῥόδου καὶ Ἐντιμος ἐκ Κρήτης ἐποίκουσ ἀγαγόντες κοινῇ ἔκτισαν, ἔτει πέμπτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ μετὰ Συρακουσῶν οἰκισιν. Καὶ τῇ μὲν πόλει ἀπὸ τοῦ Γέλα ποταμοῦ τούνομα ἐγένετο, τὸ δὲ χωρίον οὗ νῦν ἢ πόλις ἐστὶ καὶ ὁ πρῶτον εἰεχρίσθη Λίνδιος καλεῖται νόμιμα δὲ Δωρικά τέθηκ αὐτοῖς. (4) Ἐτεσι δὲ ἐγγύτατα ὀκτὼ καὶ ἑκατὸν μετὰ τὴν σφετέρην οἰκισιν Γελῶιο Ἀκράγαντα ὄκησαν, τὴν μὲν πόλιν ἀπὸ τοῦ Ἀκράγαντος ποταμοῦ ὀνομάσαντες, οἰκιστὰς δὲ ποιήσαντες Ἀριστόνου καὶ Πυστίλου, νόμιμα δὲ τὰ Γελῶν δόντες. (5) Ζάγκλη δὲ τὴν μὲν ἀρχὴν ἀπὸ Κύμης τῆς ἐν Ὀπικίᾳ Χαλκιδικῆς πόλεως ληστῶν ἀφικομένων ὄκησθη, ὑστερον δὲ καὶ ἀπὸ Χαλκίδος καὶ τῆς ἄλλης Εὐβοίας πλῆθος ἔλθον ξυκατενείμαντο τὴν γῆν καὶ οἰκισταὶ Περιήρης καὶ Κραταιμένους ἐγένοντο αὐτῆς, ὁ μὲν ἀπὸ Κύμης, ὁ δὲ ἀπὸ Χαλκίδος. Ὄνομα δὲ τὸ μὲν πρῶτον Ζάγκλη ἦν ὑπὸ τῶν Σικελῶν κληθεῖσα, ὅτι δρεπανοειδὲς τὴν ἰδέαν τὸ χωρίον ἐστὶ, τὸ δὲ δρέπα

permulti Græcorum cum navibus eo trajecerunt, relictis plerisque insule partibus Motyam et Soloentem et Panormum, oppida Elymis finitima, in unum coentes incolebant, et societate Elymorum freti, et quod Carthago perexiguo tractu illinc a Sicilia distat. Tot igitur numero barbari atque hoc modo Siciliam habitaverunt.

III. Græcorum autem primi Chalcidenses ex Eubœa navigantes cum Thucle coloniæ duce Naxum condiderunt, et Apollinis Archegetæ aram, quæ nunc extra urbem exstat, exstruxerunt, supra quam quoties sacri legati e Sicilia solvunt, primum sacrificium faciunt. (2) Syracusas autem insequente anno Archias, Heraclidarum unus, Corintho profectus condidit, Siculis ex insula prius expulsis, in qua nunc non amplius mari circumflua urbs sita est interior; postea vero et urbs ea, quæ est extra hanc insulam, muro alteri urbi adjuncta, populo frequens facta est. (3) Thucles autem et Chalcidenses Naxo profecti anno quinto post Syracusas conditas et Leontinos, ejectis bello Siculis, condiderunt, et post ipsos Catanam; ipsi vero Catanæ Euarchum coloniæ deducendæ duces crearunt.

IV. Per idem vero tempus et Lamis coloniam Megaris ducens in Siciliam pervenit, et super Pantaciam flumen locum quendam nomine Trotilum condidit, et illinc postea digressus et apud Leontinos aliquandiu in republica una cum Chalcidensibus versatus, deinde ab Leontinis ejectus Thapsum condidit et ipse quidem obiit; ceteri vero Thapso expulsi, quum Hyblo rex Siculus terram iis prodidisset et viam monstrasset, Megara, quæ Hyblæa vocata sunt, condiderunt. (2) Et cum hic ducentos et quadraginta quinque annos habitassent, a Gelone Syracusarum rege ex urbe et agro expulsi sunt. Sed antequam expellerentur, anno centesimo post urbem ab ipsis conditam, Selinuntem, Pamillo illuc misso, condiderunt. Hic autem e Megaris ipsorum metropoli eo profectus, urbem illam cum ceteris sociis condidit. (3) Gelam vero Antiphemus e Rhodo et Entimus ex Creta suam uterque coloniâ ducentes communiter condiderunt anno quadragesimo quinto post Syracusas habitari cœptas. Atque urbi quidem a Gela flumine nomen impositum est; locus vero, ubi nunc urbs est sita, et qui primus muro munitus est, Lindii vocatur; jura autem Dorica iis constituta sunt. (4) Anno autem propemodum centesimo octavo ab urbe sua condita Geloî Acragantem condiderunt, urbe ab Acragante fluvio nominata, ducibus autem coloniæ ducendæ creatis Aristonoo et Pystilo, legibusque Geloorum coloniæ datis. (5) Zancle vero initio quidem a latronibus, qui e Cumis, urbe Chalcidica in agro Opico sita, venerant, condita est; postea vero multitudo, quæ ex Chalcide et ex reliqua Eubœâ venerat, agrum communiter possedit; ejusque coloniæ duces fuerunt Perieres atque Cratæmenes, alter e Cumis, alter e Chalcide. Nomine autem urbs primo quidem a Siculis Zancle vocata erat, quod locus ille speciem falcis habeat; falcem autem Siculi zanclos

νον οἱ Σικελοὶ ζάγκλον καλοῦσιν ὕστερον δ' αὐτοὺς μὲν ὑπὸ Σαμίῳν καὶ ἄλλων Ἰώνων ἐκπίπτουσιν, οἱ Μήδους φεύοντες προσέβαλον Σικελία,

V. τοὺς δὲ Σαμίους Ἀναξίλας Ῥηγίνων τύραννος οὐ πολλῶ ὕστερον ἐκβαλὼν καὶ τὴν πόλιν αὐτὸς συμμίχτων ἀνθρώπων οἰκίσας Μεσσήνην ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ τὸ ἀρχαῖον πατρίδος ἀνωνόμασεν. (2) Καὶ Ἰμέρα ἀπὸ Ζάγκλης ὠκίσθη ὑπὸ Εὐκλείδου καὶ Σίμου καὶ Σάκωνος, καὶ Χαλκιδῆς μὲν οἱ πλεῖστοι ἦλθον ἐς τὴν ἀποικίαν, ξυνώκησαν δὲ αὐτοῖς καὶ ἐκ Συρακοσῶν φυγάδες στάσει νικηθέντες, οἱ Μυλητῖδαι καλούμενοι· καὶ φωνὴ μὲν μεταξὺ τῆς τε Χαλκιδέων καὶ Δωριδῶς ἐκράθη, νόμιμα δὲ τὰ Χαλκιδικὰ ἐκράτησεν. (3) Ἄκραι δὲ καὶ Κασμέναι ὑπὸ Συρακοσίων ὠκίσθησαν, Ἄκραι μὲν ἐβδομήκοντα ἔτεσι μετὰ Συρακούσας, Κασμέναι δ' ἐγγὺς εἴκοσι μετὰ Ἄκρας. (4) Καὶ Καμάρια τὸ πρῶτον ὑπὸ Συρακοσίων ὠκίσθη, ἔτεσιν ἐγγύτατα πέντε καὶ τριάκοντα καὶ ἑκατὸν μετὰ Συρακοσῶν κτίσιν· οἰκιστὰι δὲ ἐγένοντο αὐτῆς Δάσκων καὶ Μενέκωλος. Ἀναστάτων δὲ Καμαριναίων γενομένων πολέμῳ ὑπὸ Συρακοσίων δι' ἀπόστασιν, χρόνῳ Ἱποκράτης ὕστερον Γέλας τύραννος, λύτρα ἀνδρῶν Συρακοσίων αἰχμαλώτων λαβὼν τὴν γῆν τὴν Καμαριναίων, αὐτὸς οἰκιστὴς γενόμενος κατοίκησε Καμάριαν. Καὶ αὖθις ὑπὸ Γέλωνος ἀνάστατος γενομένη τὸ τρίτον κατοίκηθη ὑπὸ Γέλωνος.

VI. Τοσαῦτα ἔθνη Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων Σικελίαν ὦκει, καὶ ἐπὶ τοσάνδε οὔσαν αὐτὴν οἱ Ἀθηναῖοι στρατεύειν ὄρμηντο, ἐπιέμενοι μὲν τῇ ἀληθεστάτῃ προφάσει τῆς πάσης ἄρξεν, βοηθεῖν δὲ ἅμα εὐπρεπῶς βουλόμενοι τοῖς ἑαυτῶν συγγενεῖσι καὶ τοῖς προσγεγεννημένοις συμμάχοις. (2) Μάλιστα δ' αὐτοὺς ἐξώρμησαν Ἐγεσταῖον τε πρέσβεις παρόντες καὶ προθυμότερον ἐπικαλοῦμενοι. Ὀμοροὶ γὰρ ὄντες τοῖς Σελινουντίοις ἐς πόλεμον καθέστασαν περὶ τε γαικῶν τινῶν καὶ περὶ γῆς ἀμφισθητήτου, καὶ οἱ Σελινούντιοι Συρακοσίους ἐπαγόμενοι συμμάχους κατεῖργον αὐτοὺς τῇ πολέμῳ καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν ὥστε τὴν γενομένην ἐπὶ Λάγχιτος καὶ τοῦ προτέρου πολέμου Ἀεοντίων οἱ Ἐγεσταῖοι συμμαχίαν ἀναμνησκόντες τοὺς Ἀθηναίους ἐδέοντο σφίσι ναῦς πέμψαντας ἐπαμῦναι, λέγοντες ἄλλα τε πολλὰ καὶ κεφάλαιον, εἰ Συρακοῖοι Ἀεοντίους τε ἀναστήσαντες ἀτιμώρητοι γενήσονται καὶ τοὺς λοιποὺς ἐτι συμμάχους αὐτῶν διαφείροντες αὐτοὶ τὴν ἅπασαν δύναμιν τῆς Σικελίας στήσουσι, κίνδυνον εἶναι μὴ ποτε μεγάλη παρασκευὴ Δωριῆς τε Δωριεῦσι κατὰ τὸ ζυγγενὲς καὶ ἅμα ἀποικοὶ τοῖς ἐκπέμψαι Πελοποννησίους βοηθήσαντες καὶ τὴν ἐκείνων δύναμιν ξυγκαθέλωσιν· σῶφρον δ' εἶναι μετὰ τῶν ὑπολοίπων ἐτι συμμάχων ἀντέχειν τοῖς Συρακοσίοις, ἄλλως τε καὶ χρήματα σφῶν παρεζόντων ἐς τὸν πόλεμον ἰκανά. (3) Ὡν ἀκούοντες οἱ Ἀθηναῖοι ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῶν τε Ἐγεσταίων πολλὰκις λεγόντων καὶ τῶν ξυναγορευούτων αὐτοῖς, ἐψηφίσαντο πρέσβεις πέμψαι

appellant; postea vero ipsi quidem a Samiis et aliis Ionibus, qui Medos fugientes ad Siciliam appulerant, expulsi sunt;

V. Samios vero Anaxilas, Rheginorum tyrannos, non multo post ejecit et urbem hominibus mixtis frequentem reddidit, et nomine mutato Messenen a sua antiqua patria nominavit. (2) Atque Himera e Zancle colonia ab Euclide et Simo et Sacone condita est, et Chalcidenses quidem maximo numero in istam coloniam venerunt, sed una cum iis habitaverunt et Syracusani exsules, a contraria factione superati, qui Myletidæ vocantur; et lingua quidem istorum est medium quoddam genus ex Chalcidica et Dorica mixtum, leges vero Chalcidenses obtinuerunt. (3) Acræ autem et Casmenæ a Syracusanis conditæ sunt, et Acræ quidem septuaginta annis post Syracusas, Casmenæ vero viginti circiter post Acras. (4) Et Camarina primum a Syracusanis condita est, ferme centum et triginta quinque annis post Syracusas conditas; conditores ejus vero fuerunt Dascon et Menecolus. Quum autem Camarinæ a Syracusanis propter defectionem bello ex suis sedibus expulsi essent, non multo post Hipocrates, Gelæ tyrannos, quum pro Syracusanorum captivorum redemptione Camarinæum agrum accepisset, ipse colonie dux Camarinam condidit. Et rursus quum a Gelone deleta esset, tertium condita est a Gelone.

VI. Tot igitur gentes Græcorum et barbarorum Siciliam incolebant, et tantæ huic insulæ Athenienses impetu quodam animi bellum inferre statuerant, cupientes quidem, quæ verissima erat causa, totius imperio potiri, simul vero quodam honesto prætextu cognatis suis et qui iis præterea accesserant sociis opem ferre volentes. (2) Maxime autem impulerunt eos Egestæorum legati, qui illic aderant et enixius auxilium implorabant. Quum enim Selinuntii essent finitimi, bellum adversus eos susceperant propter quasdam res, quæ ad connubia spectabant, et propter agrum controversum, et Selinuntii, accitis Syracusanis sociis, bello eos terra marique premebant; quamobrem Egestæi Atheniensibus in memoriam revocantes societatem Lachete duce et superioris Leontinorum belli tempore factam orabant eos, ut sibi missa classe succurrerent, et quum alia multa dicebant, tum vero, quod caput erat, si Syracusani impune ferrent, quod Leontinos suis sedibus expulissent, et si ceteris Atheniensium sociis præterea attritis ipsi omnem Siciliae potentiam in suam potestatem redigerent, periculum esse, ne forte aliquando cum magno apparatu Dorienses Doriensibus propter cognitionem et simul etiam eorum coloni Peloponnesiis, a quibus essent emissi, auxilium ferentes ipsorum etiam imperium una demolirentur; prudentium autem esse, cum reliquis adhuc sociis obsistere Syracusanis, præsertim quum ipsi Egestæi satis pecuniæ ad bellum essent collaturi. (3) Quæ quum audirent Athenienses in concionibus sæpenumero et ab Egestæis tractata et ab illis, qui iis patrocinabantur, decreverunt legatos primum Egestam

πρώτων ἐς τὴν Ἐγεσταν περὶ τε τῶν χρημάτων σκεψομένους εἰ ὑπάρχει ὡς περ φασὶν ἐν τῷ κοινῷ καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς, καὶ τὰ τοῦ πολέμου ἅμα πρὸς τοὺς Σελινουτύους ἐν δῶν ἐστὶν εἰσομένους.

VII. Καὶ οἱ μὲν πρέσβεις τῶν Ἀθηναίων ἀπέστειλαν ἐς τὴν Σικελίαν Λακεδαιμόνιοι δὲ τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος καὶ οἱ ξύμμαχοι πλὴν Κορινθίων στρατεύσαντες ἐς τὴν Ἀργεῖαν τῆς τε γῆς ἔτεμον οὐ πολλὴν καὶ σίτον ἀνεχομίσαντό τινα ζεύγη κομισάντες, καὶ ἐς Ὀρνεὰς κατοικίσαντες τοὺς Ἀργεῖον φυγάδας καὶ τῆς ἄλλης στρατιᾶς παρακαταλιπόντες αὐτοῖς ὀλίγους, καὶ σπεισάμενοι τινα χρόνον ὥστε μὴ ἀδικεῖν Ὀρνεάτας καὶ Ἀργεῖους τὴν ἀλλήλων, ἀπεχώρησαν τῇ στρατῇ ἐπ' οἴκου. (2) Ἐλθόντων δὲ Ἀθηναίων οὐ πολλῶ ὕστερον ναυὶ τριάκοντα καὶ ἐξακοσίοις πηλείταις, οἱ Ἀργεῖοι μετὰ τῶν Ἀθηναίων πανστρατιᾷ ἐξελθόντες τοὺς ἐν Ὀρνεαῖς μίαν ἡμέραν ἐπολιόρουσαν· ὑπὸ δὲ νύκτα ἀυλισαμένου τοῦ στρατεύματος ἄποθεν ἐκδιδράσκουσιν οἱ ἐκ τῶν Ὀρνεῶν. Καὶ τῇ ὕστεραία οἱ Ἀργεῖοι ὡς ἦσθοντο κατασκάψαντες τὰς Ὀρνεὰς ἀνεχώρησαν, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ὕστερον ταῖς ναυσὶν ἐπ' οἴκου.

(3) Καὶ ἐς Μεθώνην τὴν ἑμορον Μακεδονίᾳ ἱππέας κατὰ θάλασσαν κομισάντες Ἀθηναῖοι σφῶν τε αὐτῶν καὶ Μακεδόνων τοὺς παρὰ σφίσι φυγάδας ἐκακούρουσιν τὴν Περδίχκου. (4) Λακεδαιμόνιοι δὲ πέμψαντες παρὰ Χαλκιδέας τοὺς ἐπὶ Θράκης, ἄγοντας πρὸς Ἀθηναίους δεχημέρους σπονδάς, ξυμπολεμεῖν ἐκέλευον Περδίχκῃ· οἱ δ' οὐκ ἤθελον. Καὶ ὁ χειμὼν ἐτελευταίος, καὶ ἔκτον καὶ δέκατον ἔτος ἐτελευταίον τῷ πολέμῳ τῶδε ὄν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

VIII. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους ἅμα ἦρι οἱ τῶν Ἀθηναίων πρέσβεις ἦκον ἐκ τῆς Σικελίας, καὶ οἱ Ἐγεσταῖοι μετ' αὐτῶν ἄγοντες ἐξήκοντα τάλαντα ἀσκήμου ἀργυρίου ὡς εἰς ἐξήκοντα ναῦς μηνὸς μισθόν, ἃς ἐμελλον δεῆσθαι πέμπειν. (2) Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκκλησίαν ποιήσαντες καὶ ἀκούσαντες τῶν τε Ἐγεσταίων καὶ τῶν σφετέρων πρέσβεων τὰ τε ἄλλα ἐπαγωγὰ καὶ οὐκ ἀληθῆ, καὶ περὶ τῶν χρημάτων ὡς εἶη ἐτόιμα ἐν τε τοῖς ἱεροῖς πολλὰ καὶ ἐν τοῖς κοινοῖς, ἐψηφίσαντο ναῦς ἐξήκοντα πέμπειν ἐς Σικελίαν καὶ στρατηγὸς αὐτοκράτορας Ἀλκιβιάδην τε τὸν Κλεινίον καὶ Νικίαν τὸν Νικηράτορα καὶ Λάμαχον τὸν Ξενοφάνους, βοηθοὺς μὲν Ἐγεσταίοις πρὸς Σελινουτύους, ξυγκατοικίσαι δὲ καὶ Λεοντίνους, ἣν τι περιγιγνηται αὐτοῖς τοῦ πολέμου, καὶ τᾶλλα τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ πρᾶξαι ὅση ἂν γινώσκωσιν ἄριστα Ἀθηναῖοις. (3) Μετὰ δὲ τοῦτο ἡμέρᾳ πέμπτῃ ἐκκλησία αὐθις ἐγένετο, καθ' ἧ τὴν χρητὴν παρασκευὴν ταῖς ναυσὶ πάχιστα γίγνεσθαι, καὶ τοῖς στρατηγοῖς, εἴ του προσδέοιντο ψηφισθῆναι ἐς τὸν ἐκπλοῦν. (4) Καὶ ὁ Νικίας ἀκούσιος μὲν ἡρημένος ἄρχειν, νομίζων δὲ τὴν πόλιν οὐκ ὀρθῶς βεβουλεύσθαι, ἀλλὰ προφάσει βραχεία καὶ εὐπρεπεῖ τῆς Σικελίας ἀπάσης, μεγάλου ἔργου, ἐφίεσθαι, παρελθὼν ἀποτρέψαι ἐβούλετο, καὶ παρῆγει τοῖς Ἀθηναίοις τοιαύδε.

mittere, qui explorarent, num pecuniam, ut dicerent, in arario et in templis haberent, et qui simul cognoscerent, quo in statu esset bellum, quod cum Selinuntis gerebant.

VII. Et legati quidem Atheniensium in Siciliam missi sunt; Lacedæmonii vero eadem hieme eorumque socii præter Corinthios cum exercitu in agrum Argivum profecti non magnam agri partem vastarunt, et frumenti aliquid abtransportarunt plaustris secum adductis, et Argivos exsules Orneis collocarunt, et paucos ex reliquo exercitu apud eos reliquerunt, initisque fœderibus ad certum tempus, ut per id Orneata et Argivi se invicem non læderent, cum reliquis copiis domum redierunt. (2) Quum autem non multo post Athenienses cum triginta navibus et sexcentis gravis armaturæ militibus venissent, Argivi cum Atheniensibus, universo suorum exercitu educto, unum quidem diem Orneas oppugnabant; sed sub noctem quum procul castra haberent, ii qui Orneis erant, illinc effugerunt. Quod ubi sensere postero die Argivi, Orneis solo æquitatis redierunt, et mox Athenienses etiam cum classe domum reverterunt.

(3) Atque Methonen etiam Macedoniæ finitimam quum equites mari transportassent partim ex suis partim ex Macedonibus apud se exsulantibus, Perdicæ terram maleficiis infestabant. (4) Lacedæmonii vero missis nunciis ad Chalcidenses in Thracia incolentes, qui decem dierum inducias cum Atheniensibus habebant, eos suis auxiliis Perdiccam in bello adjuvare jubebant; at illi nolabant. Atque hæc hiems finiebatur et hujus belli, quod Thucydides conscripsit, decimus sextus annus finiebatur.

VIII. Insequenti æstate vere ineunte Atheniensium legati ex Sicilia redierunt et Egestæi cum ipsis, ferentes sexaginta talenta argenti non signati, menstruum sexaginta navium stipendium, quæ ut mitterentur erant oraturi. (2) Et Athenienses advocata concione, auditisque et Egestæis et suis legatis, cum alia dicentibus ad persuadendum apposita et falsa, tum vero de pecunia renuntiantibus, multam et in templis et in arario paratam esse, decreverunt sexaginta naves in Siciliam mittere et duces summa potestate præditos, Alcibiadem Clinia et Niciam Nicerati et Lamachum Xenophanis filium, qui opem quidem Egestæis contra Selinuntios ferrent, sed et Leontinos in suis pristinis sedibus collocarent, si quod temporis spatium ipsis in bello superesset, atque res ceteras in Sicilia gererent, ut reipublicæ Atheniensium maxime expedire judicarent. (3) Quinto post hæc die concio rursus habebatur de eo, qua ratione oporteret quam celerissime classem apparare, et decernere, si qua re ducibus ad hanc expeditionem opus esset. (4) Atque Nicias qui et invitus dux creatus erat et existimaret cives non bonum consilium cepisse, sed exigua et speciosa de causa Siciliæ totius imperium, rem arduam, affectare, in medium progressus, a proposito revocare volebat et suadebat Atheniensibus talia.

IX. « Ἡ μὲν ἐκκλησία περὶ παρασκευῆς τῆς ἡμετέρας ἤδε ξυνελέγη, καθ' ὅτι χρὴ ἐς Σικελίαν ἐκπλεῖν· ἐμοὶ μόντοι δοκεῖ καὶ περὶ αὐτοῦ τούτου εἶναι χρῆναι σκέψασθαι, εἰ ἄμεινόν ἐστιν ἐκπέμπειν τὰς ναῦς, καὶ μὴ οὕτω βραχεία βουλῆ περὶ μεγάλων πραγμάτων ἀνδράσιν ἀλλοφύλοις πειθομένους πόλεμον οὐ προσήκοντα ἀρᾶσθαι. (2) Καίτοι ἐγῶγε καὶ τιμῶμαι ἐκ τοῦ τοιούτου καὶ ἦσσαν ἐτέρων περὶ τῷ ἑαυτοῦ σώματι ὀρθῶδῳ, νομίζων ὁμοίως ἀγαθὸν πολίτην εἶναι ὃς ἂν καὶ τοῦ σώματος τι καὶ τῆς οὐσίας προνοῆται· μάλιστα γὰρ ἂν ὁ τοιοῦτος καὶ τὰ τῆς πόλεως δι' ἑαυτὸν βούλοιο ὀρθοῦσθαι. Ὅμως δὲ οὔτε ἐν τῷ πρότερον χρόνῳ διὰ τὸ προτιμᾶσθαι εἶπον παρὰ γνώμην οὔτε νῦν, ἀλλὰ ἢ ἂν γιγνώσκω βέλτεστα, ἐρῶ. (3) Καὶ πρὸς μὲν τοὺς τρόπους τοὺς ἡμετέρους ἀσθενῆς ἂν μοι ὁ λόγος εἴη, εἰ τὰ τε ὑπάρχοντα σώζειν παραινοίην καὶ μὴ τοῖς ἐτοίμοις περὶ τῶν ἀφανῶν καὶ μελλόντων κινδυνεύειν· ὡς δὲ οὔτε ἐν καιρῷ σπεύδετε οὔτε βράδιά ἐστι κατασχεῖν ἐφ' ἃ ὄρησθε, ταῦτα διδάξω.

X. « Φημί γὰρ ὑμᾶς πολεμίους πολλοὺς ἐνθάδε ὑπολιπόντας καὶ ἐτέρους ἐπιθυμῆναι ἐκείσε πλεῖσαντας δεῦρο ἐπαγαγέσθαι. (2) Καὶ οἴεσθε ἴσως τὰς γενομένας ὑμῖν σπονδὰς ἔχειν τι βέλαιον, αἱ ἡσυχάζοντων μὲν ὑμῶν ὀνόματι σπονδαὶ εἰσονται (οὕτω γὰρ ἐνθὲνδε τε ἀνδρῶν ἐπραξαν αὐτὰς καὶ ἐκ τῶν ἐναντίων), σφαλέντων δὲ που ἀξιοῦσθαι δύναμι· ταχέϊαν τὴν ἐπιχειρήσιν ἡμῖν οἱ ἐχθροὶ ποιήσονται, οἷς πρῶτον μὲν διὰ ξυμφορῶν ἢ ζυμβάσις καὶ ἐκ τοῦ αἰσχινοῦς ἢ ἡμῖν κατ' ἀνάγκην ἐγένετο, ἔπειτα ἐν αὐτῇ ταύτῃ πολλὰ τὰ ἀμφισβητούμενα ἔχομεν. (3) Εἰσὶ δ' οἱ οὐδὲ ταῦτην πω τὴν ὁμολογίαν ἐδῆξαντο, καὶ οὐχ οἱ ἀσθενέστατοι· ἀλλ' οἱ μὲν ἀντικρυς πολεμοῦσιν, οἱ δὲ καὶ διὰ τὸ Λακεδαιμονίους εἶναι ἡσυχάζειν δεχημέριος σπονδαῖς καὶ αὐτοὶ κατέχονται. (4) Τάχα δ' ἂν ἴσως, εἰ δίχα ἡμῶν τὴν δύναμιν λάθοιεν, ὅπερ νῦν σπεύδομεν, καὶ πάνυ ἂν ξυνεπιθεῖντο μετὰ Σικελιωτῶν, οὓς πρὸ πολλῶν ἂν ἐτιμῆσαντο ζυμμάχους γενέσθαι ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ. (5) Ὅσπερ χρὴ σκοπεῖν τινὰ αὐτὰ, καὶ μὴ μετῴρω τε πόλει ἀξιοῦν κινδυνεύειν, καὶ ἀρχῆς ἄλλης ὀρέγεσθαι πρὶν ἢν ἔχομεν βεβαιωσώμεθα, εἰ Χαλκιδιῶς γε οἱ ἐπὶ Θράκης ἐτη τοσαῦτα ἀφροστώτες ἀφ' ἡμῶν εἶναι ἀχειρωτοὶ εἰσι καὶ ἄλλοι τινὲς κατὰ τὰς ἡπείρους ἐνδοιαστῶς ἀκροῶνται. Ἡμεῖς δὲ Ἐγεσταίους δὴ οὕσι ζυμμάχους ὡς ἀδικοῦμένους ὀξέως βοηθοῦμεν· ὑφ' ὧν δ' αὐτοὶ πάλαι ἀφροστώτων ἀδικοῦμεθα, εἶτι μελλομεν ἀμύνεσθαι.

XI. « Καίτοι τοὺς μὲν κατεργασάμενοι κἂν κατασχοίμεν· τῶν δ' εἰ καὶ κρατήσαιμεν, διὰ πολλοῦ γε καὶ πολλῶν ὄντων χαλεπῶς ἂν ἄρχειν δυναίμεθα. Ἀνόητον δ' ἐπὶ τοιοῦτους ἰέναι ὧν κρατήσας τε μὴ κατασχέσει τις καὶ μὴ κατορθώσας μὴ ἐν τῷ ὁμοίῳ καὶ πρὶν ἐπιχειρήσασθαι ἔσται. (2) Σικελιωτῶν δ' ἂν μοι δοκοῦσιν, ὡς γε νῦν ἔχουσι, καὶ εἶτι ἂν ἦσσαν δεινοὶ ἡμῖν γενέσθαι, εἰ ἀρξείαν αὐτῶν Συραχούσιον ὅπερ οἱ Ἐγεσταῖοι μάλιστα ἡμᾶς ἐκροβοῦσιν. (3) Νῦν μὲν γὰρ

IX. « Hæc quidem concio de nostræ classis apparatu est coacta, quoniam modo in Siciliam navigare oporteat mihi vero adhuc de hoc ipso etiam consultandum videtur, num satius sit classem emittere, nec tam brevi consultatione de rebus magnis, viris alienigenis fide habita, bellum suscipiendum, quod ad nos nihil pertineat. (2) Quamquam ego quidem ex hujusmodi re honorem consequor, et meo ipius corpori minus quam ceteri metuo, quamvis putans pariter bonum esse civem, qui et sibi ipsi aliquid et suis fortunis prospicit; hujusmodi enim vir maxime et rempublicam propter se ipsum bene geri volet. Verum ut nec unquam ante propter honores mihi delatos quicquam aliter, quam sentiebam, dixi, sic ne nunc quidem alia dicam quam quæ optima esse sentio. (3) Atque pro ingenis quidem vestris parum ponderis oratio mea sit habitura, si suadeam, ut et res præsentis conservetis, neve de iis, quæ parata sunt, propter ea, quæ incerta dubiæque sunt, periclitemini; sed neque tempestive vos festinare, neque facile obtineri posse ea, ad quæ contenditis, hæc docebo.

X. « Etenim dico vos multis hostibus hic relictis alios etiam illuc trajiciendo cupere huc attrahere. (2) Et opinamini fortasse fœdera, quæ istis, aliquid firmitudinis habere, quæ quidem verbo tenus, dum vos nihil movebitis, fœdera erunt (sic enim ut fierent, et quidam ex nostris et ex adversariis egerunt), sed si quis justus exercitus noster aliquid cladem accipiat, hostes celeriter nos invadent, quippe qui primum quidem propter clades vi necessitatis coacti cum majore, quam nos, dedecore compositionem fecerunt; deinde vero in hac ipsa compositione multa controversa habemus. (3) Præterea sunt etiam, qui ne has quidem pactiones admiserunt, iique non infirmissimi; sed alii quidem palam bellum gerunt, alii vero, quod Lacedæmonii adhuc quiescunt, ipsi quoque decem dierum induciis adhuc se continent. (4) Sed fortasse, si nostras opes distractas deprehenderint, id quod nunc irgemus, vel libentissime nos adorierent una cum Siciliensibus, quorum societatem sibi adjunctam antea plurimi æstimassent. (5) Quamobrem hæc quispiam considerare debet, et non suspensis nostræ reipublicæ rebus pericula subire, neque aliud imperium affectare, priusquam id, quod habemus, stabiliverimus, si quidem Chalcidenses, qui sunt in Thracia, quamvis tot annos a nobis jam defecerint, tamen in nostram potestatem nondum sunt redacti, et alii nonnulli in variis continentis partibus dubie parent. Nos vero Egestæis scilicet sociis ut injuriarum patientibus alacriter succurramus; a quibus autem propter defectionem jampridem violamur, illos ulcisci adhuc cunctamur.

XI. « Atqui hos quidem si in nostram potestatem redegerimus, facile retinere poterimus; illis vero, quamvis superiores fuerimus, quia longo intervallo distant et quia permulti sunt, ægre poterimus imperare. Amenia vero est, bellum iis inferre, quos, si viceris, in potestate tua retinere nequeas, et si rem non feliciter gesseris, eamdem eos invadendi facultatem, quam prius, non sis habiturus. (2) Sicilienses autem, ut quidem nunc se habent, mihi videntur multo etiam minus nobis formidabiles fore, si Syracusani iis imperent; qua re potissimum Egestæi nos territant.

κάν ἔλθοιεν ἴσως Λακεδαιμονίων ἕκαστοι χάριτι, ἐκεί-
 νος δ' οὐκ εἰκὸς ἀρχὴν ἐπὶ ἀρχὴν στρατεῦσαι· ᾧ γὰρ
 ἂν τρόπῳ τὴν ἡμετέραν μετὰ Πελοποννησίων ἀφέλω-
 νται, εἰκὸς ὑπὸ τῶν αὐτῶν καὶ τὴν σφετέραν διὰ τοῦ
 αὐτοῦ καθαιρεθῆναι. (4) Ἡμεῖς δ' ἂν οἱ ἐκεῖ Ἑλληνες
 μάλιστα μὲν ἐκπεπληγμένοι εἶεν εἰ μὴ ἀφικοίμεθα,
 ἔπειτα δὲ καὶ εἰ δεῖξαντες τὴν δύναμιν δι' ὀλίγου ἀπέλ-
 θοιμεν· εἰ δὲ σφαλείημέν τι, τάχιστ' ἂν ὑπεριδόντες
 μετὰ τῶν ἐνθάδε ἐπιθείντο. Τὰ γὰρ διὰ πλείστου
 πάντες ἴσμεν θαυμαζόμενα, καὶ τὰ πείραν ἥκιστα τῆς
 δόξης δόντα. (5) Ὅπερ νῦν ἡμεῖς ὡς Ἀθηναῖοι ἐς Λα-
 κεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμαχίους πεπόνθατε· διὰ τὸ
 παρὰ γνώμην αὐτῶν πρὸς ἃ ἐφοβείσθε τὸ πρῶτον περι-
 γεγενησθαι, καταφρονήσαντες ἤδη καὶ Σικελίας ἐφί-
 σθε. (6) Χρὴ δὲ μὴ πρὸς τὰς τύχας τῶν ἐναντίων
 ἐπαίρεσθαι, ἀλλὰ τὰς διανοίας κρατήσαντας θαρρῆειν·
 μηδὲ Λακεδαιμονίους ἄλλο τι γήγασθαι ἢ διὰ τὸ αἰ-
 σχρὸν σκοπεῖν ὅτω τρόπῳ ἔτι καὶ νῦν, ἣν δύνωνται,
 σφίλαντες ἡμᾶς τὸ σφέτερον ἀπρεπές εἰ θήσονται,
 ὅσῳ καὶ περὶ πλείστου καὶ διὰ πλείστου δόξαν ἀρετῆς
 μελετῶσιν. Ὡστε οὐ περὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ Ἑγεσταίων
 ἡμῖν, ἀνδρῶν βαρβάρων, ὁ ἀγών, εἰ σωφρονοῦμεν, ἀλλ'
 ὅπως πόλιν δι' ὀλιγαρχίας ἐπιβουλεύουσαν ὀξέως φυλα-
 ζόμεθα.

XII. « Καὶ μεμνήσθαι χρὴ ἡμᾶς ὅτι νεωστὶ ἀπὸ νόσου
 μεγάλης καὶ πολέμου βραχύ τι λελωφῆκαμεν, ὥστε
 καὶ γρήμασι καὶ τοῖς σώμασι ἠϋξήσθαι καὶ ταῦτα
 ὑπὲρ ἡμῶν δίκαιον ἐνθάδε εἶναι ἀναλοῦν, καὶ μὴ ὑπὲρ
 ἀνδρῶν φυγάδων τῶνδε ἐπικουρίας δεομένων, οἷς τό τε
 ψεύσασθαι καλῶς γρήσιμον, καὶ τῷ τοῦ πέλας κινδύνῳ,
 αὐτῶν λόγους μόνον παρασχομένους, ἢ κατορθώσαντας
 χάριν μὴ ἀξίαν εἰδέναι ἢ πταίσαντάς που τοὺς φίλους
 ξυναπολέσαι. (2) Εἴ τέ τις ἀρχὴν ἄσμενος αἰρεθεὶς
 παραινεῖ ἡμῖν ἐκπλεῖν, τὸ ἐαυτοῦ μόνον σκοπῶν, ἄλλως
 τε καὶ νεώτερος ἔτι ὢν ἐς τὸ ἀρχῆν, ὅπως θαυμασθῆ
 μὲν ἀπὸ τῆς ἵπποτροφίας, διὰ δὲ πολυτέλειαν καὶ ὠφε-
 ληθῆ τι ἐκ τῆς ἀρχῆς, μηδὲ τούτῳ ἐμπαράσχητε τῷ
 τῆς πόλεως κινδύνῳ ἰδίᾳ ἐλλαμπρύνεσθαι, νομίσατε δὲ
 τοὺς τοιούτους τὰ μὲν δημόσια ἀδικεῖν τὰ δὲ ἴδια ἀνα-
 λοῦν, καὶ τὸ πρᾶγμα μέγα εἶναι καὶ μὴ οἷον νεωτέρῳ
 βουλευσασθαι τε καὶ ὀξέως μεταχειρίσαι.

XIII. « Οὗς ἐγὼ ὁρῶν νῦν ἐνθάδε τῷ αὐτῷ ἀνδρὶ
 παρακλειυστοὺς καθιμένους φοβοῦμαι, καὶ τοῖς πρε-
 σβυτέροις ἀντιπαρακλεύομαι μὴ καταισχυνοθῆναι, εἴ
 τῷ τις παρακάθηται τῶνδε, ὅπως μὴ δόξει, ἂν μὴ
 ψηφίζηται πολεμεῖν, μαλακὸς εἶναι, μηδ' ὅπερ ἂν αὐτοῖ
 πάθοιεν, δυσέρωτας εἶναι τῶν ἀπόντων, γνόντας ὅτι
 ἐπιθυμῖα μὲν ἐλάχιστα κατορθοῦνται προνοῖα δὲ πλεῖ-
 στα, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς πατρίδος ὡς μέγιστον δὴ τῶν πρὶν
 κίνδυνον ἀναρριπτούσης ἀντιχειροτονεῖν, καὶ ψηφίζεσθαι
 τοὺς μὲν Σικελιώτας ὡς περ νῦν ὄρους χρωμένους πρὸς
 ἡμᾶς, οὐ μεμπτοῖς, τῷ τε Ἰονίῳ κόλπῳ παρὰ γῆν ἣν
 τις πλέη, καὶ τῷ Σικελικῷ διὰ πελάγους, τὰ αὐτῶν
 γεμομένους καθ' αὐτοὺς καὶ ξυμφέρεισθαι. (2) τοῖς δ'

(3) Nunc enim fortasse veniant, ut quique Lacedæmonio-
 rum favore decuntur; at illo modo verisimile non est, fore,
 ut imperium imperio bellum inferat; quo enim modo cum
 Peloponnesiis nostrum imperium nobis eripuerint, verisi-
 mile est, ab iisdem Peloponnesiis ipsorum etiam imperium
 eodem modo eversum iri. (4) Porro Græci, qui illic sunt,
 maxime quidem nos extimescent, si eo non transmiserimus;
 deinde vero, si ostentatis nostris opibus brevi discesserim-
 us: sed si quam cladem acceperimus, illi celerem spiri-
 ritu sumpto una cum iis, qui hic sunt, nos adorientur.
 Quæ enim a nobis longissime distant, et quæ famæ nullum
 specimen dederunt, omnes hæc admirationi esse scimus.

(5) Id quod nunc vobis, Athenienses, in Lacedæmoniiis
 eorumque sociis accidit, qui, quoniam præter opinionem
 eos superastis in illis rebus, in quibus eos antea formi-
 dabatis, jam illis contemptis, Siciliam etiam affectatis. (6)
 Atqui oportet non propter adversariorum casus animos ex-
 tollere, sed animos cohibendo confidere; neque existimare,
 Lacedæmonios quicquam aliud quam propter acceptæ cladis
 ignominiam speculari, quam ratione vel nunc quoque,
 si possint, labefactatis nobis, suam ignominiam deleant,
 idque tanto magis, quanto illi maximo et studio et tempore
 virtutis opinionem obtinere meditantur. Quare non de
 Egæstæis in Sicilia, viris barbaris, certamen nobis est, si
 sapimus, sed ut civitatem, quæ per oligarchiam nobis insi-
 diatur, strenue caveamus.

XII. « Atque meminisse debemus nos nuper admodum
 e gravi morbo et bello paululum esse recreatos, ita ut et
 pecuniæ vi et hominum numero aucti simus; et æquum esse,
 hæc pro nobis ipsis hic impendi, non autem pro istis viris
 exsulis, qui nostrum auxilium implorant, quibus et pul-
 chre mentiri conducit, et aliorum periculo, quam ipsi nihil
 nisi verba conferant, aut re feliciter gesta gratiam non di-
 gnam habere, aut aliqua clade accepta amicos in perniciem
 secum trahere. (2) Quod si quis lubens creatus imperator
 vos ad hanc navalem expeditionem hortatur, suarum tantum
 rerum rationem habens, præsertim si minore adhuc
 ætate sit quam pro imperio, ut et admirationi sit propter
 sumptus, quos in alendis equis facit, et propter magnitudi-
 nem sumptuum aliquem etiam fructum ex hoc imperio per-
 cipiat, ne huic quidem permittatis, ut reipublicæ periculo
 privatim se magnificum ostendet, sed existimate, hujus-
 modi cives rem quidem publicam lædere, rem vero privatam
 absumere, et hoc negotium arduum esse, nec de quo adol-
 escentes consultare, quodque strenue tractare possit.

XIII. « Quamobrem ego quoniam videlicet nunc hic eadem
 viro adhortatores assidere, metus mihi incedit, et vicissim
 ipse quoque seniores adhortor, ne, si cui eorum ex illis
 aliquis assidet, pudore contineatur, ne scilicet videatur igna-
 vus esse, nisi bellum suo suffragio comprobabit, et ne, quo
 quidem morbo illi laboraverint, infausto amore absentia am-
 plectantur, hoc intelligentes, cupiditate quidem res paucis-
 simas, providentia vero plurimas feliciter geri, sed pro
 patria, quæ maximam omnium superiorum periculum cap-
 sessit, sententiam ferant, ac decernant, ut Sicilienses qui-
 dem iisdem quibus nunc finibus utentes, non illis peniten-
 dis, Ionico sinu, si quis navigando terram legat, et Siculo,
 si quis per altum feratur, sua possidentes res item suas
 inter se componant; (2) Egæstæis autem ut separatim re-

Ἐγεσταιοὶ ἰδίᾳ εἰπεῖν, ἐπειδὴ ἄνευ Ἀθηναίων καὶ ξυνηΐσαν πρὸς Σελινουντίους τὸ πρῶτον πόλεμον, μετὰ σφῶν αὐτῶν καὶ καταλύσθαι· καὶ τὸ λοιπὸν ξυμμάχους μὲν λύειν τοὺς νόμους μὴ μετὰ τῶσδ' ἂν μαρτύρων αἰτίαν σχεῖν, τῆς δὲ πόλεως βουλευσαμένης ἰατρὸς ἂν γενέσθαι, καὶ τὸ καλῶς ἄρξαι τοῦτ' εἶναι, ὅς ἂν τὴν πατρίδα ὠφελήσῃ ὡς πλείεστα ἢ ἐκὼν εἶναι μηδὲν βλάβη. »

XIV. « Καὶ σὺ ὦ πρύτανη ταῦτα, εἴπερ ἤγεις σοὶ προσήκειν κήδεσθαι τε τῆς πόλεως καὶ βούλει γενέσθαι πολίτης ἀγαθός, ἐπιψήφισε, καὶ γνώμας προτίθει αὐθις Ἀθηναίους, νομίσας, εἰ ὀρθῶδεὶς τὸ ἀναψηφίσαι, τὸ μὲν λύειν τοὺς νόμους μὴ μετὰ τῶσδ' ἂν μαρτύρων αἰτίαν σχεῖν, τῆς δὲ πόλεως βουλευσαμένης ἰατρὸς ἂν γενέσθαι, καὶ τὸ καλῶς ἄρξαι τοῦτ' εἶναι, ὅς ἂν τὴν πατρίδα ὠφελήσῃ ὡς πλείεστα ἢ ἐκὼν εἶναι μηδὲν βλάβη. »

XV. Ὁ μὲν Νικίας τοιαῦτα εἶπεν, τῶν δὲ Ἀθηναίων παρίοντες οἱ μὲν πλείεστοι στρατεύειν παρῆρουν καὶ τὰ ἐψηφισμένα μὴ λύειν, οἱ δὲ τινες καὶ ἀντέλεγον. (2) Ἐνῆγε δὲ προθυμότητα τὴν στρατείαν Ἀλκιβιάδης ὁ Κλεινίου, βουλόμενος τῷ τε Νικίᾳ ἐναντιοῦσθαι, ὧν καὶ ἐς τᾶλλα διάφορος τὰ πολιτικὰ καὶ ὅτι αὐτοῦ διαβόλους ἐμνήσθη, καὶ μάλιστα στρατηγήσαι τε ἐπιθυμῶν καὶ ἐλπίζων Σικελίαν τε δι' αὐτοῦ καὶ Καρχηδόνα λήψεσθαι καὶ τὰ ἴδια ἅμα εὐτυχήσας χρήμασί τε καὶ δόξῃ ὠφελήσειν. (3) Ὡν γὰρ ἐν ἀξιώματι ὑπὸ τῶν ἀστών, ταῖς ἐπιθυμίαις μείζονιν ἢ κατὰ τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν ἐγρήτο ἐς τε τὰς ἵπποτροφίας καὶ τὰς ἄλλας δαπάνας ὅπερ καὶ καθέλειν ὕστερον τὴν τῶν Ἀθηναίων πόλιν οὐχ ἥμιστα. (4) Φοβηθέντες γὰρ αὐτοῦ οἱ πολλοὶ τὸ μέγεθος τῆς τε κατὰ τὸ ἑαυτοῦ σῶμα παρανομίας ἐς τὴν δαίταν, καὶ τῆς διανοίας ὧν καθ' ἐν ἕκαστον ἐν ὅτῳ γίγνεται ἐπρασσεῖν, ὡς τυραννίδος ἐπιθυμῶντι πόλει μὴ καθέστασαν, καὶ δημοσίᾳ κράτιστα διαθέντι τὰ τοῦ πολέμου ἰδίᾳ ἕκαστον τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτοῦ ἀχθεσθέντες, καὶ ἄλλοις ἐπιτρέψαντες, οὐ διὰ μακροῦ ἐσφηλαν τὴν πόλιν. (5) Τότε δ' οὖν παρελθὼν τοῖς Ἀθηναίοις παρήγει τοιάδε.

XVI. « Καὶ προσήκει μοι μᾶλλον ἐτέρων ὦ Ἀθηναῖοι ἄρχειν (ἀνάγκη γὰρ ἐντεῦθεν ἄρξασθαι, ἐπειδὴ μου Νικίας καθήφατο), καὶ ἀξίος ἅμα νομίζω εἶναι. Ὡν γὰρ περὶ ἐπιβότης εἰμι, τοῖς μὲν προγόνους μου καὶ ἐμοὶ δόξαν φέροι ταῦτα, τῇ δὲ πατρίδι καὶ ὠφελίαν. (2) Οἱ γὰρ Ἕλληνες καὶ ὑπὲρ δύναμιν μείζω ἡμῶν τὴν πόλιν ἐνόμισαν τῷ ἐμῷ διαπρεπεῖ τῆς Ὀλυμπιάδος θεωρίας, πρότερον ἐλπίζοντες αὐτὴν καταπεπολεμηθῆσθαι, διότι ἄρματα μὲν ἐπτὰ καθῆκα, ὅσα οὐδεὶς πω ἰδιώτης πρότερον, ἐνίκησα δὲ καὶ δεύτερος καὶ τέταρτος ἐγενόμην. Νόμω μὲν γὰρ τιμῇ τὰ τοιαῦτα, ἐκ δὲ τοῦ δρωμένου καὶ δύναμιν ἅμα ὑπονοεῖται. (3) Καὶ ὅσα αὖ ἐν τῇ πόλει χορηγίας ἢ ἄλλω τῷ λαμπρόνομι, τοῖς μὲν ἀσπῶσι φθονεῖται φύσει, πρὸς δὲ τοὺς ξένους καὶ αὐτὴ ἰσχυρὰ φαίνεται. Καὶ οὐκ ἄχρηστος ἢ θιάνοια, ὅς ἂν τοῖς ἰδίους τέλεσι μὴ ἑαυτὸν μόνον ἀλλὰ

spondeamus, ut, quandoquidem sine Athenensibus primum bellum contra Selinuntios susceperunt, id etiam per se ipsos deponant; nec posthac societatem quemadmodum consuevimus, cum iis faciamus, quibus calamitatem quidem pressis auxilium feramus, sed si ipsi auxilio indigeamus, impetraturi non simus.

IV. « Tu vero, prytani, si modo ad munus tuum pertinere ducis, reipublicæ aliquam curam habere, et si bonum te civem præstare vis, de his, quæ dixi, ad populum refer et Athenienses iterum sententias roga, persuasum habens, si sententias iterum rogare reformidas, tibi, siquidem leges solvas, in tanta testium frequentia rem istam crimini datum non iri, sed te civitatis, quæ malum consilium cepert, medicum fore, atque id demum esse recte magistratu fungi, si quis patriam quam plurimis beneficiis affecerit, aut saltem, quantum in se est, nullum detrimentum ei attulerit. »

XV. Nicias quidem hæc verba fecit. Atheniensium vero plerique in medium progressi expeditionem suscipiendam censebant, nec ea rescindenda, quæ decreta essent, nonnulli vero etiam contradicebant. (2) Summo autem studio urgebat expeditionem Alcibiades Cliniae filius, Niciæ adversari cupiens, quum quidem ei etiam ceteris in rebus ad reipublicæ administrationem pertinens adversarius esset, et quod Nicias sui mentionem criminose fecisset, et præcipue, quia imperator esse cupiebat, et se, si imperium gereret, Siciliam atque Carthaginem capturum sperabat; et simul se si rem feliciter gessisset, rem privatam et pecunia et gloria amplificaturum. (3) Quum enim auctoritate inter urbanos emineret, majora appetebat, quam ferre possent ejus facultates, quum in alendis equis, tum in aliis sumptibus, id quod etiam postea rempublicam Atheniensium potissimum evertit. (4) Multi enim metuentes eum propter corporis cultum, victusque lautitiam, qua præter modum et præter patriam institutum utebatur, et propter animi magnitudinem in singulis rebus, quascunque gerendas suscepisset, ei ut tyrannidem affectanti inimici fiebant, et quum publice res bellicas præclarissime administrasset, privatim tamen singuli studiis ejus infensi, aliisque rerum administratione commissa, non multo post rempublicam evertunt. (5) Tunc igitur Alcibiades in medium progressus, hæc Atheniensibus suadebat.

XVI. « Et pertinet ad me magis quam ad ceteros, viri Atheniensis, ut imperium geram (hinc enim me dicendi initium facere necesse est, quia Nicias me perstrinxit), et simul me dignum eo esse censeo. Nam propter quæ in voculas hominum incurri, majoribus quidem meis et mihi ipsi ea gloriam afferunt, patriæ vero etiam utilitatem. (2) Græci enim rempublicam nostram vel longe potentiorum quam pro facultate esse judicarunt propter insignem meum pompæ Olympicæ splendorem, quum antea sperarent eam debellatam esse, quia septem currus dimisi, quot nullus privatus unquam ante, et victor exstiti, et secunda et quarta præmia tuli, et cetera apparavi pro victoriæ dignitate. Hæc enim et legitimum habent honorem, et ex iis, quæ fiunt, simul etiam potentia suspicione præcipitur. (3) Reliquus etiam meus domesticus splendor in publicis muneribus aliisve rebus, apud urbanos quidem invidiam natura parit, sed apud hospites et hoc robur habetur. Neque vero inutile est hoc hominis institutum, si quis suis sumptibus non solum de se ipso, sed etiam de sua patria bene mereatur.

καὶ τὴν πόλιν ὠφελῆ. (4) Οὐδέ γε ἄδικον ἐφ' ἑαυτῷ μάγα φρονούντα μὴ ἴσον εἶναι, ἐπεὶ καὶ ὁ κακῶς πράσων πρὸς οὐδένα τῆς συμφορᾶς ἰσομοιρεῖ· ἀλλ' ὥσπερ δυστυχοῦντες οὐ προσαγορευόμεθα, ἐν τῷ ὁμοίῳ τις ἀνεχέσθω καὶ ὑπὸ τῶν εὐπραγούντων ὑπερφρονούμενος, ἢ τὰ ἴσα νέμων τὰ ὁμοῖα ἀνταξιούτω. (5) Οἶδα δὲ τοὺς τοιοῦτους, καὶ ὅσοι ἐν τινος λαμπρότητι προσέχον, ἐν μὲν τῷ κατ' αὐτοὺς βίῳ λυπηρῶς ὄντας, τοῖς ὁμοίοις μὲν μάλιστα, ἔπειτα δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ξυγόντας, τῶν δὲ ἔπειτα ἀνθρώπων προσποίησιν τε ξυγενεῖας τισὶ καὶ μὴ οὖσαν καταλιπόντας, καὶ ἧς ἂν ὧσι πατρίδος, ταύτη αὖχθῃσι ὡς οὐ περὶ ἄλλοτρίων οὐδ' ἄμαρτόντων, ἀλλ' ὡς περὶ σφετέρων τε καὶ κατὰ πράξαντων. (6) Ὡν ἐγὼ ὀρεγόμενος, καὶ διὰ ταῦτα τὰ ἴδια ἐπιδοῦμαι, τὰ δημόσια σκοπεῖτε εἰ τοῦ χεῖρον μεταχειρίζω. Πελοποννήσου γὰρ τὰ δυνατώτατα ζυστήσας ἀνευ μεγάλου ἡμῖν κινδύνου καὶ διαπνήας Λακεδαιμονίους ἐς μίαν ἡμέραν κατέστησα ἐν Μαντειᾷ περὶ τῶν ἀπάντων ἀγωνίασσθαι· ἐξ οὗ καὶ περιγεγόμενοι τῇ μάχῃ οὐδέπω καὶ νῦν βεβαίως θαρσοῦσιν.

XVII. « Καὶ ταῦτα ἡ ἐμὴ νεότης καὶ ἀνοια παρὰ φύσιν δοκοῦσα εἶναι ἐς τὴν Πελοποννησίῳ δύναμιν λόγους τε πρέπουσιν ὠμίλησε καὶ ὀργῇ πίστιν παρασχομένη ἔπεισεν. Καὶ νῦν μὴ πεφοβήσθε αὐτὴν, ἀλλ' εἰς ἐγὼ τε εἶτι ἀκμάζω μετ' αὐτῆς καὶ ὁ Νικίας εὐτυχῆς δοκεῖ εἶναι, ἀποχρήσασθε τῇ ἑκατέρου ἡμῶν ὠφελίᾳ. (2) Καὶ τὸν ἐς τὴν Σικελίαν πλοῦν μὴ μεταγινώσχετε ὡς ἐπὶ μεγάλην δύναμιν ἐσόμενον. Ὀχλοῖς τε γὰρ συμμίκτοις πολυανδροῦσιν αἱ πόλεις, καὶ βραδίας ἔχρουσι τῶν πολιτειῶν τὰς μεταβολὰς καὶ ἐπιδοχάς. (3) Καὶ οὐδεὶς δι' αὐτὸ ὡς περὶ οἰκείας πατρίδος οὔτε τὰ περὶ τὸ σῶμα ὅπλα ἐξήρτυται οὔτε τὰ ἐν τῇ χώρᾳ νομίμοις κατασκευαίς· ὁ τι δὲ ἕκαστος ἢ ἐκ τοῦ λέγων πείθειν οἶεται ἢ στασιάζων ἀπὸ τοῦ κοινοῦ λαβῶν ἄλλην γῆν, μὴ κατορθώσας, οἰκήσειν, ταῦτα ἐτοιμάζεται. (4) Καὶ οὐκ εἰκὸς τὸν τοιοῦτον ὁμιλον οὔτε λόγου μᾶλλον ἀκροᾶσθαι οὔτε ἐς τὰ ἔργα κοινῶς πρέσθαι· ταχὺ δ' ἂν ὡς ἕκαστοι, εἴ τι καθ' ἡδονὴν λέγοιτο, προσχωροῖεν, ἄλλως τε καὶ εἰ στασιάζουσιν, ὥσπερ πυνθανόμεθα. (5) Καὶ μὴ οὐδ' ὀπλίται οὐτ' ἐκείνοις ὅσοιπερ κομποῦνται, οὔτε οἱ ἄλλοι Ἕλληνας διεπράξαντο τοσοῦτοι ὄντες ὅσοι ἕκαστοι σφᾶς αὐτοὺς ἠρήθιμου, ἀλλὰ μέγιστον δὴ αὐτοὺς ἐψευσμένη ἡ Ἑλλάς μόλις ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ ἱκανῶς ὠπλίσθη. (6) Τὰ τε οὖν ἐκεῖ, ἐξ ὧν ἐγὼ ἀκοῆν αἰσθάνομαι, τοιαῦτα καὶ εἶτι εὐπωρότερα ἔσται· βαρβάρους [τε] γὰρ πολλοὺς ἔξομεν οἱ Συρακοσίων μίσει ξυνεπιθήσονται αὐτοῖς· καὶ τὰ ἐνθάδε οὐκ ἐπιχωλύσει, ἢν ἡμεῖς ὀρθῶς βούλευσθε. (7) Οἱ γὰρ πατέρες ἡμῶν τοὺς αὐτοὺς τοῦτους οὐσπερ νῦν φασὶ πολεμίους ὑπολείποντας ἂν ἡμᾶς πλεῖν καὶ προσέτι τὸν Μῆδον ἐχθρὸν ἔχοντες τὴν ἀρχὴν ἐκτήσαντο, οὐκ ἄλλω τινὶ ἢ τῇ περιουσίᾳ τοῦ ναυτικοῦ ἰσχύοντες. (8) Καὶ νῦν οὔτε ἀνέλπιστοι πῶ μάλλον Πελοποννήσιοι ἐς ἡμᾶς ἐγένοντο, εἴ τε καὶ πάνυ ἐβρῶν-

(4) Neque etiam iniquum est, si quis de se ipso magnifice sentiens ceteris par esse nolit, siquidem et is, qui premitur adversa fortuna, nullum habet suæ calamitatis socium; sed quemadmodum quum calamitatibus premimur, ne salutatur quidem, sic etiam patitur aliquis, a fortunatis viris se contemni, aut idem aliis tribuens idem ab illis repetat. (5) Scio autem hujusmodi homines et alios, quotquot in alicujus rei splendore antecellunt, inter æquales quidem suos invidia premi, præcipue quidem a paribus, deinde vero et ab aliis, quibuscum versantur, posterorum vero aliquibus studium hoc reliquisse, ut eorum cognitionem sibi vindicent, licet ea nulla esset, et patriæ, unde sunt oriundi, gloriationem, non quasi de alienigenis aut iis, qui flagitiose vixerint, sed ut de suis, et qui res præclaras gesserint. (6) Quorum rerum quum ego sim desiderio captus ideoque incurrerim propter res meas privatas in hominum voculas, videte jam res publicas num deterius ullo alio administrem. Quum enim potentissimas Peloponnesi civitates inter se conjunxissem sine magno aut periculo aut sumptu vestro, Lacedæmonios uno die de summa rerum ad Mantineam decernere coegi; ex quo licet victores pugna discesserint, tamen ne nunc quidem suis rebus plane confidunt.

XVII. « Atque has res mea juvenus et amentia, quæ præter naturam videtur esse, apud potentissimas Peloponnesiorum civitates verbis decentibus usa transegit, et animi impetu fidem faciens persuasit. Atque nunc quoque nolite eam extimescere, sed quamdiu ego cum ea floreo, et Nicias felix videtur esse, utriusque nostrum utilitate abutimini. (2) Neque sententiam de expeditione in Siciliam facienda revocetis, quasi adversus magnam potentiam sit futura. Nam urbes varia advenarum colluvie sunt frequentes, et suum statum facile mutant et alium recipiunt. (3) Atque hac ipsa de causa nemo inter illos tanquam pro sua patria aut armis ad suum corpus protegendum est instructus, aut in ipsa regione justis apparatibus; sed quicquid unusquisque sperat, se vel verbis persuadendo vel seditione a se excitata ex ærario rapturum, ut eo, si domi male rem gesserit, alibi sedes ponat, hoc sibi comparat. (4) Neque verisimile est hujusmodi turbam aut unanimi consensu orationem audire, aut communiter ad res gerendas se convertere; sed celeriter pro se quique, si quid dicatur, quod iis sit gratum, se nobis dedit, præsertim si seditione laborant, quemadmodum audimus. (5) Quinetiam ne milites quidem gravis armaturæ neque illis tot sunt, quot prædicantur, neque etiam ceteros Græcos tot esse apparuit, quot se quique ipsi numerabant, sed quum maximo de iis mendacio decepta esset Græcia, vix tandem in hoc bello justum militum numerum comparavit. (6) Itaque et illic rerum status, quantum ego sentio ex iis, quæ audivi, talis atque facilius etiam erit; nam [et] barbaros multos habebimus, qui propter odium, quo Syracusanos prosequuntur, nobiscum eos invadent; et hic rerum domesticarum status non impedit, si vos recte consularitis. (7) Nam majores nostri, quamvis hos ipsos hostes, quibus nos hic nunc relictis navigare prædicant, et præterea Medos hostes haberent, tamen impertum comparaverunt, nulla alia re quam magnitudine classis pollentes. (8) Et pro præsentem statu Peloponnesii neque unquam ante minus spei

ται, τὸ μὲν ἐς τὴν γῆν ἡμῶν ἐσβάλλειν, κἄν μὴ ἐκπλεύσομεν, ἰκανοὶ εἰσιν, τῷ δὲ ναυτικῷ οὐκ ἂν δύναντο βλάπτειν· ὑπόλοιπον γὰρ ἡμῖν ἔστιν ἀντίπαλον ναυτικόν.

XVIII. « Ὡστε τί ἂν λέγοντες εἰκὸς ἢ αὐτοὶ ἀποκνοῖμεν ἢ πρὸς τοὺς ἐκεῖ ξυμμάχους σκηπτόμενοι μὴ βοηθοῖμεν; οἷς χρεῶν, ἐπειδὴ γε καὶ ξυνωμόσασμεν, ἐπαμύνειν, καὶ μὴ ἀντιτιθέναι ὅτι οὐδὲ ἔχεινοὶ ἡμῖν. Οὐ γὰρ ἵνα δεῦρο ἀντιβηθῶσι προσεθέμεθα αὐτούς, ἀλλ' ἵνα αὐτοὶ ἐκεῖ ἔχθροὶς ἡμῶν λυπηροὶ ὄντες δεῦρο κωλύωσιν αὐτούς ἐπιέναι. (2) Τὴν τε ἀρχὴν οὕτως ἐκτῆσάμεθα καὶ ἡμεῖς καὶ ὅσοι δὴ ἄλλοι ἤρξαν, παραγιγνόμενοι προθύμως τοῖς ἀεὶ ἢ βαρβαροῖς ἢ Ἑλλήσιν ἐπικαλουμένοις, ἐπεὶ εἶγε ἡσυχάζοιεν πάντες ἢ φυλοκρивоῖεν οἷς χρεῶν βοηθεῖν, βραχὺ ἂν τι προσκτώμενοι αὐτῇ περὶ αὐτῆς ἂν ταύτης μᾶλλον κινδυνεύοιμεν. Τὸν γὰρ προύχοντα οὐ μόνον ἐπιόντα τί ἀμύνεται, ἀλλὰ καὶ μὴ ὅπως ἐπιπροκαταλαμβάνει. (3) Καὶ οὐκ ἔστιν ἡμῖν ταμιεύεσθαι ἐς ὅσον βουλόμεθα ἄρχειν, ἀλλ' ἀνάγκη, ἐπειδὴ περ ἐν τῷδε καθέσταμεν, τοῖς μὲν ἐπιβουλεύειν τοὺς δὲ μὴ ἀνιέναι, διὰ τὸ ἀργηθῆναι ἂν ὑφ' ἐτέρων αὐτοῖς κίνδυνον εἶναι, εἰ μὴ αὐτοὶ ἄλλων ἄρχοιμεν. Καὶ οὐκ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἐπισκεπτέον ὑμῖν τοῖς ἄλλοις τὸ ἡσυχον, εἰ μὴ καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα ἐς τὸ ὁμοῖον μεταλήψεσθε. (4) Λογισάμενοι οὖν τάδε μᾶλλον αὐξήσῃεν, ἐπ' ἑκείνα ἦν ἴωμεν, ποιώμεθα τὸν πλοῦν, ἵνα Πελοποννησίων τε στορέσωμεν τὸ φρόνημα, εἰ δόξομεν ὑπεριδόντες τὴν ἐν τῷ παρόντι ἡσυχίαν καὶ ἐπὶ Σικελίαν πλεῦσαι· καὶ ἅμα ἢ τῆς Ἑλλάδος τῶν ἐκεῖ προσηγομένων πάσις τῷ εἰκότι ἄρξομεν, ἢ κακωσόμεν γε Συρακοσίους, ἐν ᾧ καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ ζύμμαχοι ὠφελήσομεθα. (5) Τὸ δὲ ἀσφαλές, καὶ μένειν, ἦν τι προσχωρῆ, καὶ ἀπελθεῖν, αἱ νῆες παρέξουσιν ναυκράτορες γὰρ ἐσόμεθα καὶ ζυμπάντων Σικελιωτῶν. (6) Καὶ μὴ ὑμᾶς ἢ Νικίω τῶν λόγων ἀπραγμοσύνη καὶ διάστασις τοῖς νέοις ἐς τοὺς πρεσβυτέρους ἀποστρέψῃ, τῷ δὲ εἰωθότι κόσμῳ, ὡς περ καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν ἅμα νέοι γεραιτέροις βουλεύοντες ἐς τάδε ἦσαν αὐτά, καὶ νῦν τῷ αὐτῷ τρόπῳ πειρᾶσθε προαγαγεῖν τὴν πόλιν, καὶ νομίσατε νεώτερα μὲν καὶ γῆρας ἀνευ ἀλλήλων μηδὲν δύνασθαι, ἡμοῦ δὲ τό τε φαῦλον καὶ τὸ μέσον καὶ τὸ πᾶν ἀκριβὲς ἂν συγχαθῆν μάλιστ' ἂν ἰσχύειν, καὶ τὴν πόλιν, ἂν μὲν ἡσυχάζῃ, τρίψεσθαι τε αὐτὴν περὶ αὐτὴν ὡς περ καὶ ἄλλο τι, καὶ πάντων τὴν ἐπιστήμην ἐγγηράσσεσθαι, ἀγωνιζομένην δὲ ἀεὶ προσλήψεσθαι τε τὴν ἐμπειρίαν καὶ τὸ ἀμύνεσθαι οὐ λόγῳ ἀλλ' ἔργῳ μᾶλλον ζύνθηθε ἔξειν. (7) Παράπαν τε γινώσκω πόλιν μὴ ἀπράγμονα τάχιστ' ἂν μοι δοκῆν ἀπραγμοσύνης μεταβολὴ διαφθάρῃναι, καὶ τῶν ἀνθρώπων ἀσφαλέστατα τούτους οἰκεῖν οἱ ἂν τοῖς παροῦσιν ἤθεσι καὶ νόμοις, ἦν καὶ χεῖρω ἢ, ἥμισυ διαφόρως πολιτεύωσιν. »

XIX. Τοιαῦτα μὲν ὁ Ἀλκιβιάδης εἶπεν· οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἀκούσαντες ἐκείνου τε καὶ τῶν Ἑγεσταίων καὶ Λεοντίνων φυγάδων, οἱ παρελθόντες ἐδέοντό τε καὶ τῶν

de nobis superandis habuerunt, et, si vel maxime animos sumpserint, terra quidem irruptionem: in agrum nostrum facere, etiam si hanc navalem expeditionem non susceperimus, tamen possunt, classe autem nihil nobis nocere queant; reliqua enim nobis est classis quae illis par sit.

XVIII. « Quid igitur rationi consentaneum reputantes aut nos ipsi tergiversemur aut quid praetendentes sociis, qui illic sunt, non succurramus? quibus, quandoquidem vel jurejurando interposito societatem fecimus, opem ferre oportet, nec objicere, quod ne illi quidem nobis opem ferant. Neque enim eos nobis adjunximus, ut huc vicissim opem nobis ferant, sed ut hostibus, quos illic habemus, negotium facessentes, eos impediunt, ne contra nos que veniant. (2) Sic enim imperium paravimus et nos et quotquot alii rerum potiti sunt, impigre succurrendo semper iis, qui nostrum auxilium implorarent, sive barbaris sive Graecis, quoniam si omnes quisceant, aut gentium delectum habeant, quibus auxilium sit ferendum, exiguum quoddam incrementum imperio nostro adjungentes de hoc ipso potius periclitabimur. Eum enim, qui praepotens est, non solum contra se venientem propulsare solent, sed etiam antevertere, ne contra veniat. (3) Neque nobis licet ratione deducta imperium habere in quantum volumus, sed necessitas cogit, quando in hoc loco constituti sumus, aliis insidiari, alios non missos facere, quod periculum nobis ipsis imminet, ne aliorum imperio pareamus, nisi ipsi aliis imperemus. Neque eodem modo nobis, quo ceteris, ratio quietis est habenda, nisi etiam studia vestra in illorum similitudinem commutabit. (4) Considerantes igitur fore ut has res magis augeamus, si ad illas proficiscamur, hanc expeditionem suscipiamus, ut Peloponnesiorum spiritus deprimamus, si contempta videbimur praesenti quiete in Siciliam etiam trajicere; et simul etiam aut Graeciae totius, ut probabile est, imperium obtinebimus, rebus illis in nostram potestatem redactis, aut saltem malo Syracusanos afficiemus, unde et nos ipsi et socii utilitatem percipiemus. (5) Tuto autem et manendi, si quis se nobis dedit, et abundi facultatem naves praestabunt; maris enim imperium etiam in universos Sicilienses obtinebimus. (6) Neque vero Niciae oratio, quae quietem vobis suadet, et dissidium inter juvenes et senes excitat, vos avertat, sed consueto ordine quemadmodum et majores nostri res in hunc statum extulerunt, dum juniores una cum senioribus consultant, nunc etiam eadem ratione rempublicam amplificare conemini, et existimetis, juventutem ac senectutem, alteram sine altera, nihil posse, sed si nequior aetas et media et maxime circumspecta sint simul permixta, maximas iis vires esse, et rempublicam, si quiescat, ipsam per se attritum iri, ut alias res, et futurum, ut omnium disciplina consenescat, sed si bella gerat, peritiam sibi semper adjuncturam, et usum adepturam, quo non verbis, sed factis potius se tueri possit. (7) In summa ita sentio, civitatem negotiosam, si negotium cum otio commutet, meo iudicio confestim everti, et illos homines tutissime degere vitam, qui praesentibus institutis legibusque, quamvis sint deteriores, in civitatibus minime discordes vivunt. »

IX. Atque Alcibiades quidem nunc dixit; Athenienses vero, quum audissent et illum et Egestæos et Leontinos exsules, qui in medium progressi orabant, et frateris jusjurandum

δρκίων ὑπομιμνήσκοντες ἰκέτευσον βοηθῆσαι σφίσι, πολλῶ μᾶλλον ἢ πρότερον ὄρημνητο στρατεύειν. (2) Καὶ ὁ Νικίας γνοὺς ὅτι ἀπὸ μὲν τῶν αὐτῶν λόγων οὐκ ἂν ἐτι ἀποτρέψειεν, παρασκευῆς δὲ πλήθει, εἰ πολλὴν ἐπιτάξειεν, τὰχ' ἂν μεταστήσειεν αὐτούς, παρελθὼν αὐθις ἔλεγε τοιαῦτα.

XX. « Ἐπειδὴ πάντως ὄρω ὑμᾶς ὃ Ἀθηναῖοι ὠρμημένους στρατεύειν, ξυνενέγκοι μὲν ταῦτα ὡς βουλόμεθα, ἐπὶ δὲ τῷ παρόντι ἂ γινώσκω σημανῶ. (2) Ἐπὶ γὰρ πόλεις, ὡς ἐγὼ ἀκοῆ ἀισθάνομαι, μέλλομεν ἰέναι μεγάλας καὶ οὐθ' ὑπὸ ἰσχυροῦς ἀλλήλων οὐτε δεομέμενας μεταβολῆς, ἧ ἂν ἐκ βιαίου τις δουλείας ἀσμενος ἐς βράω μεταστάσιν χωροῖη, οὐδ' ἂν τὴν ἀρχὴν τὴν ἡμετέραν εἰκότως ἀντ' ἐλευθερίας προσδεξαμένης, τότε πλήθος ὡς ἐν μιᾷ νήσῳ πολλὰς τὰς Ἑλληνίδας. (3) Πλὴν γὰρ Νάξου καὶ Κατάνης, ἃς ἐλπίζω ἡμῖν κατὰ τὸ Λεοντίνων ξυγγενὲς προσέσεσθαι, ἄλλαι εἰσὶν ἑπτὰ, καὶ παρεσκευασμένοι τοῖς πᾶσιν ὁμοιοτρόπως μάλιστα τῇ ἡμετέρα δυνάμει, καὶ οὐχ ἥκιστα ἐπι ἃς μᾶλλον πλέομεν, Σελινοῦς καὶ Συράκουσαι. (4) Πολλοὶ μὲν γὰρ ὀπλίται ἐνεῖσι καὶ τοξόται καὶ ἀκοντισταί, πολλὰ δὲ τριήρεις καὶ ὄχλος ὁ πληρῶσιν αὐτάς. Χρήματά τ' ἔχουσι τὰ μὲν ἴδια, τὰ δὲ καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐστὶ Σελινουσίαι· Συρακοσίαι δὲ καὶ ἀπὸ βαρβάρων τινῶν ἀπαρχὴ ἐσφέρεται. Ὡ δὲ μάλιστα ἡμῶν προέρουσιν, ἵππους τε πολλοὺς κέκτηνται καὶ σίτῳ οἰκίῳ καὶ οὐκ ἐπακτῶ χροῦνται.

XXI. « Πρὸς οὖν τοιαύτην δύναμιν οὐ ναυτικῆς καὶ φαύλου στρατιᾶς μόνον δεῖ, ἀλλὰ καὶ πεζῶν πολλὴν ξυμπλεῖν, εἴπερ βουλόμεθα ἄξιον τῆς διανοίας δρᾶν καὶ μὴ ὑπὸ ἰσπέων πολλῶν εἴργεσθαι τῆς γῆς, ἄλλως τε καὶ εἰ ξυστώσιν αἱ πόλεις φρονηθεῖσαι, καὶ μὴ ἀντιπαρασχωσιν ἡμῖν φίλοι τινὲς γενόμενοι, ἄλλοι ἢ Ἐγεσταῖοι, ὧ ἀμυνοῦμεθα ἱππικῶν. (2) Αἰσχρὸν δὲ βιασθέντας ἀπελθεῖν ἢ ὕστερον ἐπιμεταπέμπεσθαι, τὸ πρῶτον ἀσκέπτως βουλευσαμένους αὐτόθεν δὲ παρασκευῆ ἀξίῳ χρεῖ ἐπιέναι, γνόντας ὅτι πολὺ τε ἀπὸ τῆς ἡμετέρας αὐτῶν μέλλομεν πλεῖν καὶ οὐκ ἐν τῷ ὁμοίῳ στρατευόμενοι καὶ [οὐκ] ἐν τοῖς τῆδε ὑπὸ ἰσχυροῦς ξυμμάχοι ἤλθετε ἐπὶ τινα, θθεν βράδια αἱ κομιδαὶ ἐκ τῆς φιλίας ὦν προσέδει, ἀλλ' ἐς ἀλλοτρίαν πᾶσαν ἀπαρτήσαντες, εἰς ἧς μηνῶν οὐδὲ τεσσάρων τῶν χειμερινῶν ἀγγελοῦ βράδιον ἔλθεῖν.

XXII. « Ὅπλίτας τε οὖν πολλοὺς μοι δοκεῖ χρῆναι ἡμᾶς ἄγειν καὶ ἡμῶν αὐτῶν καὶ τῶν ξυμμάχων, τῶν τε ὑπὸ ἰσχυροῦς καὶ ἡν τινα ἐκ Πελοποννήσου δυνάμεθα ἡπεῖσαι ἢ μισθῶ προσαγαγέσθαι, καὶ τοξότας πολλοὺς καὶ σφενδονήτας, ὅπως πρὸς τὸ ἐκείνων ἱππικῶν ἀντέχωσιν, ναυσί τε καὶ πολὺ περιεῖναι, ἵνα καὶ τὰ ἐπιτήδεα βῶν ἐσχομίζομεθα, τὸν δὲ καὶ αὐτόθεν σῖτον ἐν δλκάσι, πυροὺς καὶ πεφρυγμένας κριθάς, ἄγειν, καὶ σιτοποιοὺς ἐκ τῶν μυλωνίων πρὸς μέρος ἡναγκασμένους ἐμμίθους, ἵνα ἦν που ὑπὸ ἀπλοίας ἀπολαμβανόμεθα ἔχρη ἢ στρατιὰ τὰ ἐπιτήδεα (πολλὴ γὰρ οὔσα οὐ πάσης ἔσται

in memoriam revocantes supplices obsecrabant, ut opem sibi ferrent, longe majore, quam ante, studio ad hanc expeditionem suscipiendam ferebantur. (2) Nicias vero quum animadvertisset, fore, ut non amplius iisdem rationibus revocaret, sed apparatus magnitudine, si magnum imperaret, fortasse ipsos de sententia deduceret, rursus progressus dicebat hæc :

XX. « Quoniam vos ad hanc militiam obeundam, Atheniensis, prorsus animatos video, eveniant hæc, ut cupimus; in præsentia tamen quæ sentiam, exponam. (2) Etenim adversus civitates, quantum ego audiendo didici, magnas ituri sumus, quæ neque aliarum imperio parent, neque mutationem desiderant, qua quis ex dura servitute in meliorem rerum statum lubens transeat, et quas non verisimile est suam libertatem cum nostro imperio esse commutaturas, et quæ, ut in una insula, sunt numero multæ eæque Græcæ civitates. (3) Nam præter Naxum et Catanam, quas propter Leontinorum cognitionem ad nos spero transituras, aliæ sunt septem, quæ rebus omnibus sunt instructæ prorsus eodem modo, quo noster exercitus, et præcipue illæ, adversus quas potissimum tendimus, Selinus et Syracusæ. (4) Nam in iis sunt et multi gravis armaturæ milites et sagittarii et jaculatores, et multæ triremes, et hominum multitudo illas impletura. Habent etiam pecuniam partim privatam, partim ea etiam in templis est Selinontis; Syracusanis vero etiam tributum a nonnullis barbaris penditur. At quo nobis præcipue præstant, magnam equorum copiam habent, et frumento domi nato, nec importato utuntur.

XXI. « Adversus igitur talem potentiam non solum navalibus et infirmis copiis est opus, sed etiam multum terrestrem exercitum nobiscum navigare oportet, si modo aliquid cogitatis dignum agere volumus, nec a magno equitatu terra prohiberi, præsertim si civitates nostri metu conspirent, nec ulli alii, quam Egestæi, amici nobis facti, equitatum, quò hostibus resistamus, vicissim suppedient. (2) Turpe autem est, nos vi repulsos discedere, aut postea novas copias arcessere, quod primo consilium prudens non inierimus; sed ex hoc ipso loco oportet nos cum firmissimo apparatu bellum illis inferre, reputato, et procul a finibus nostris nos esse navigaturos, neque bellum gesturos eodem modo, quo in regionibus hic nobis parentibus socii aliquem bello petivistis, ubi facilis subvectio eorum, quibus opus erat, ut ex agro sociali, sed in terram digressos totam alienam, unde quatuor hibernorum mensium spatio ne nuutius quidem huc facile venire possit.

XXII. « Ego igitur censeo, oportere nobiscum ducere multos gravis armaturæ milites quum ex nostris civibus tum ex sociis, tum etiam ex iis, qui nostro imperio parent, et si quem e Peloponneso aut verbis aut mercede nobis adjungere possumus, et præterea multos sagittarios et funditores, ut illorum equitatu resistant; navium vero numero etiam longe nos superiores esse, ut res ad victum necessaria illic facilius importemus, et frumentum etiam, quod hic paratum est, triticum et hordeum tostum, hinc navibus onerariis eo conveyere, et pistores ex pistrinis quibusque pro rata parte, necessitate adhibita, mercede conductos, ut si quo in loco tempestatibus intercepti teneamur, exercitus res ad victum necessaria habeat (quæ quum ingens sit,

πόλειως ὑποδέξασθαι), τὰ τε ἄλλα ὅσον δυνατὸν ἐτοιμάσασθαι, καὶ μὴ ἐπὶ ἑτέροις γίνεσθαι, μάλιστα δὲ χρήματα αὐτόθεν ὡς πλείστα ἔχειν. Τὰ δὲ παρ' Ἐγεσταίων, ἃ λέγεται ἐκεῖ ἐτοῖμα, νομίσαστε καὶ λόγῳ ἂν μάλιστα ἐτοῖμα εἶναι.

XXIII. « Ἦν γὰρ αὐτοὶ ἔλθωμεν ἐνθὲνδε μὴ ἀντίπαλον μόνον παρασκευασάμενοι, πλὴν γε πρὸς τὸ μάχιμον αὐτῶν τὸ ὀπλιτικόν, ἀλλὰ καὶ ὑπερβάλλοντες τοῖς πᾶσι, μολὶς οὕτως οἷοί τε ἐσόμεθα τῶν μὲν κρατεῖν τὰ δὲ καὶ διασῶσαι. (2) Πόλιν τε νομισαὶ χρῆ ἐν ἀλλοφύλοις καὶ πολεμίοις οἰκιοῦντας ἰέναι, οὓς πρέπει τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ ἢ ἂν κατὰσχωσιν εὐθὺς κρατεῖν τῆς γῆς, ἣ εἰδέναι ὅτι ἦν σφάλωνται πάντα πολέμια ἔξουσιν. (3) Ὅπερ ἐγὼ φοβούμενος, καὶ εἰδὼς πολλὰ μὲν ἡμᾶς δέον βουλευσασθαι, ἔτι δὲ πλείω εὐτυχῆσαι (χαλεπὸν δὲ ἀνθρώπους ὄντας), ὅτι ἐλάχιστα τῇ τύχῃ παραδοῦς ἕμαυτὸν βούλομαι ἐκπλεῖν, παρασκευῆ δὲ ἀπὸ τῶν εἰκόντων ἀσφαλῆς ἐκπλεῦσαι. (4) Ταῦτα γὰρ τῇ τε ζυμύασι πόλει βεβαίωτατα ἡγοῦμαι καὶ ἡμῖν τοῖς στρατευσομένοις σωτήρια. Εἰ δέ τῳ ἄλλως δοκεῖ, παρίημι αὐτῷ τὴν ἀρχήν. »

XXIV. Ὁ μὲν Νικίας τσαῦτα εἶπε νομίζων τοὺς Ἀθηναίους τῷ πληθει τῶν πραγμάτων ἢ ἀποτρέψειν, ἢ εἰ ἀναγκάζοιτο στρατεύεσθαι, μάλιστα οὕτως ἀσφαλῶς ἐκπλεῦσαι. (2) οἱ δὲ τὸ μὲν ἐπιθυμοῦν τοῦ πλοῦ οὐκ ἐξηρέθησαν ὑπὸ τοῦ ὀγλώδους τῆς παρασκευῆς, πολὺ δὲ μᾶλλον ὠρμηνο, καὶ τούναντίον περιέστη αὐτῶν· εὖ τε γὰρ παραινέσαι ἔδοξε καὶ ἀσφάλεια νῦν δὴ καὶ πολλῇ ἔσεσθαι. (3) Καὶ ἔρωσ ἐνέπεσε τοῖς πᾶσιν ὁμοίως ἐκπλεῦσαι· τοῖς μὲν γὰρ πρεσβυτέροις ὡς ἡ καταστρεψόμενοι ἐρ' ἃ ἔπλεον ἢ οὐδὲν ἂν σφαιλεῖσαν μεγάλην δύναμιν, τοῖς δ' ἐν τῇ ἡλικίᾳ τῆς τε ἀπούσης πάθῳ ὄψευς καὶ θεωρίας, καὶ εὐέλπιδες ὄντες σωθήσονται· ὁ δὲ πολλὸς ὁμίλος καὶ στρατιώτης ἐν τε τῷ παρόντι ἀργύριον οἴσειν καὶ προσκτήσασθαι δύναμιν θθεν αἰτίον μισθοφορὰν ὑπάρξει. (4) Ὡστε διὰ τὴν ἄγαν τῶν πλειόνων ἐπιθυμίαν, εἴ τῳ ἄρα καὶ μὴ ἤρρασκεν, δεδιὼς μὴ ἀντιχειροτονῶν κακόνους δοῖσειν εἶναι τῇ πόλει ἡσυχίαν ἦγεν.

XXV. Καὶ τέλος παρελθὼν τις τῶν Ἀθηναίων καὶ παρακαλέσας τὸν Νικίαν οὐκ ἔφη χρῆναι προφασίζεσθαι οὐδὲ διαμῆλλειν, ἀλλ' ἐναντίον ἀπάντων ἤδη λέγειν ἦντινα αὐτῷ παρασκευῆν Ἀθηναῖοι ψηφίσωνται. (2) Ὁ δὲ ἄκιον μὲν εἶπεν ὅτι καὶ μετὰ τῶν ξυναρχόντων καθ' ἡσυχίαν μᾶλλον βουλεύσοιτο, ὅσα μέντοι ἦδη δοκεῖν αὐτῷ, τριήρσει μὲν οὐκ ἔλασσον ἢ ἑκατὸν πλευστήα εἶναι (αὐτῶν δ' Ἀθηναίων ἔσσεσσι ὀπλιταγωγούς ὅσαι ἂν δοκῶσιν, καὶ ἄλλας ἐκ τῶν ζυμύαων μεταπεμπτέας εἶναι), ὀπλίταις δὲ τοῖς ζυμύασι Ἀθηναίων καὶ τῶν ζυμύαων πενταχιχιλίῳ μὲν οὐκ ἐλάσσοιεν, ἦν δὲ τι δύνωνται, καὶ πλείοσιν· τὴν δὲ ἄλλην παρασκευῆν ὡς κατὰ λόγον καὶ τοῖσιν αὐτόθεν καὶ ἐκ Κρήτης, καὶ σφενδοητῶν, καὶ ἦν τι ἄλλο πρέπον δοκῆ εἶναι, ἐτοιμασάμενοι ἄξειν.

eum non quaelibet civitas excipere poterit), ceterasque res pro viribus preparare, neque nostrae salutis praesidium in aliorum auxilio collocare, inprimis vero pecuniam quam plurimam hinc afferre. Nam quae ab Egestaëis praedicatur illic in promptu esse, eam verbo tenus in promptu fore putetis.

XXIII. « Nam si nos hinc discedamus cum exercitu, quem non solum hostili parem preparaverimus, excepto gravis armaturae robore, quod habent, sed etiam cum eo, qui rebus omnibus longe sit instructor, tamen et sic vix poterimus res partim in potestatem nostram redigere, partim conservare. (2) Et existimandum est proficisci nos ut urbem inter alienigenas et hostes condituros, quos primo die, quo appulerint, confestim agro potiri oportet, aut persuasum habere, si cladem aliquam patiantur, fore, ut omnia habeant hostilia. (3) Quod ego formidans, et compertum habens, oportere nos multa prospicere et plura etiam feliciter gerere (quod arduum est, quia sumus homines), ad hanc expeditionem proficisci volo quam minimum memet fortunae committens, sed apparatu eo, quo me tutum fore probabile sit. (4) Haec enim et universae reipublicae tutissima, et nobis ad militiam profecturis salutaria fore duco. Quod si quis aliter sentit, huic ego magistratu cedo. »

XXIV. Atque Nicias quidem haec dixit, sperans se Athenienses vel rerum multitudine de sententia deducturum, vel si cogeretur ad hanc expeditionem proficisci, sic saltem se tuto profecturum; (2) illis vero cupiditas quidem expeditionis ex animis non exempta est ob apparatus molem, sed multo magis studio efferebantur, et res ipsi cecidit contra ac sperabat; nam et bonum consilium dedisse visus est, et res nunc demum tutissima fore. (3) Et desiderium navigandi omnes pariter invasit; ac seniores quidem, quod vel in suam potestatem se redacturos sperarent ea, ad quae pergerent, vel saltem exercitum, qui tantus esset, nullam cladem accepturum; illos vero, qui erant aetate integra, quod peregrinam regionem visere et spectare cuperent, et bonam spem animo conciperent, fore ut incolones revertentur; vulgi autem turba ac miles et in praesenti sperabant se pecuniam accepturos, et potentiam se addituros, unde perpetuum stipendium sibi suppeditatum esset. (4) Quamobrem propter nimiam plurimorum cupiditatem, si cui forte res ista minus placeret, veritus, ne ceteris refragando reipublicae malevolus esse videretur, silentium agebat.

XXV. Tandem vero quidam ex Atheniensibus in medium progressus Nicia advocato dixit, non oportere amplius praetextus aut moras interponere, sed in omnium conspectu jam declarare, quemnam apparatus ab Atheniensibus sibi decerni vellet. (2) Ille vero invitus dixit, se etiam cum collegis per otium hac de re accuratius consultaturum, quantum tamen jam nunc intelligeret, non paucioribus quam centum tremibus navigandum esse (ipsorum autem Atheniensium fore naves militibus vehendis aptas tot, quot placeret, aliasque ex sociis arcendas), militibus autem gravis armaturae universis tam Atheniensium, quam sociorum, non minus quinque millibus, sed amplius etiam, si possent; reliquum vero apparatus pro exercitus magnitudine, et sagittariorum illinc et ex Creta assumptorum, et funditorum, et si quid aliud opportunum esse videretur, preparaturos et ducturos.

XXVI. Ἀκούσαντες δ' οἱ Ἀθηναῖοι ἐψηφίσαντο εὐθὺς αὐτοκράτορας εἶναι καὶ περὶ στρατιᾶς πλήθους καὶ περὶ τοῦ παντός πλοῦ τοὺς στρατηγούς πράσσειν ἢ ἂν αὐτοῖς δοκῇ ἄριστα εἶναι Ἀθηναίους. (2) Καὶ μετὰ ταῦτα ἡ παρασκευὴ ἐγίνετο, καὶ ἕξ τε τοὺς ζυμμάχους ἐπεμπον καὶ αὐτόθεν καταλόγους ἐποιοῦντο. Ἄρτι δ' ἀνειλήφει ἡ πόλις ἑαυτὴν ἀπὸ τῆς νόσου καὶ τοῦ ξυνεγούς πολέμου ἕξ τε ἠλικίας πλήθος ἐπιγεγεννημένης καὶ ἕξ χρημάτων ἄθροισιν διὰ τὴν ἐκεχειρίαν, ὥστε βῆρον πάντα ἐπορίζετο. Καὶ οἱ μὲν ἐν παρασκευῇ ἦσαν.

XXVII. Ἐν δὲ τούτῳ, ὅσοι Ἑρμαῖ ἦσαν λίθινοι ἐν τῇ πόλει τῇ Ἀθηναίων (εἰσὶ δὲ κατὰ τὸ ἐπιχώριον, ἡ τετράγωνος ἔργασία, πολλοὶ καὶ ἐν ἰδίοις προθύροις καὶ ἐν ἱεροῖς), μιᾷ νυκτὶ οἱ πλεῖστοι περιεκόπησαν τὰ πρόσωπα. (2) Καὶ τοὺς δρᾶσαντας ἤδεν οὐδεὶς, ἀλλὰ μεγάλοις μηνύτροις δημοσίᾳ οὕτοί τε ἐζητοῦντο, καὶ προσέτι ἐψηφίσαντο καὶ εἰ τίς ἄλλο τι οἶδεν ἀσέβημα γεγεννημένον, μηνύειν ἀδεῶς τὸν βουλόμενον καὶ ἀσπῶν καὶ ξένων καὶ δούλων. (3) Καὶ τὸ πρᾶγμα μειζόνως ἐλάμβανον· τοῦ γὰρ ἐκπλοῦ οἰωνὸς ἐδόκει εἶναι, καὶ ἐπὶ ξυνωμοσίᾳ ἅμα νεωτέρων πραγμάτων καὶ δήμου καταλύσεως γεγενῆσθαι.

XXVIII. Μηνύεται οὖν ἀπὸ μετοίκων τέ τινων καὶ ἀκολουθῶν περὶ μὲν τῶν Ἑρμῶν οὐδέν, ἄλλων δὲ ἀγαλμάτων περικοπαί τινες πρότερον ὑπὸ νεωτέρων μετὰ παιδιᾶς καὶ οἴνου γεγεννημένοι, καὶ τὰ μυστήρια ἅμα ὡς ποιεῖται ἐν οἰκίαις ἐφ' ὕβρει· (2) οὖν καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην ἐπητιῶντο. Καὶ αὐτὰ ὑπολαμβάνοντες οἱ μάλιστα τῷ Ἀλκιβιάδῃ ἀγθόμενοι ἐμποδῶν ὄντι σφίσι μὴ αὐτοῖς τοῦ δήμου βεβαίως προεστάναι, καὶ νομίσαντες, εἰ αὐτὸν ἐξελάσειαν, πρῶτον ἂν εἶναι, ἐμεγαλυνον, καὶ ἐβῶν ὡς ἐπὶ δήμου καταλύσει τὰ τε μυστικά καὶ ἡ τῶν Ἑρμῶν περικοπὴ γένοιτο, καὶ οὐδὲν εἶη αὐτῶν ὃ τι οὐ μετ' ἐκείνου ἐπράχθη, ἐπιλέγοντες τεκμήρια τὴν ἄλλην αὐτοῦ ἐς τὰ ἐπιτηδεύματα οὐ δημοτικὴν παρανομίαν.

XXIX. Ὁ δ' ἐν τε τῷ παρόντι πρὸς τὰ μηνύματα ἀπελογεῖτο, καὶ ἐτόμος ἦν πρὶν ἐκπλεῖν κρίνεσθαι, εἴ τι τούτων εἰργασμένους ἦν (ἦδη γὰρ καὶ τὰ τῆς παρασκευῆς ἐπεπόριστο), καὶ εἰ μὲν τούτων τι εἰργαστο, δίκην δοῦναι, εἰ δ' ἀπολυθεῖν, ἄρχειν. (2) Καὶ ἐπεμαρτύρητο μὴ ἀπόντος περὶ αὐτοῦ διαβολὰς ἀποδέχεσθαι, ἀλλ' ἦδη ἀποκτείνειν εἰ ἀδικεῖ, καὶ ὅτι σωφρονέστερον εἶη μὴ μετὰ τιαύτης αἰτίας, πρὶν διαγνώσιν, πέμπειν αὐτὸν ἐπὶ τοσοῦτῳ στρατεύματι. (3) Οἱ δ' ἔχθροὶ δεδιότες τὸ τε στρατεύμα μὴ εὐνοῦν ἔχῃ, ἦν ἦδη ἀγωνίζεσθαι, ὃ τε δήμου μὴ μαλακίζεσθαι θεραπεύων ὅτι δι' ἐκείνον οἱ τ' Ἀργεῖοι ξυνεστράτευον καὶ τῶν Μαντινέων τινές, ἀπέτρεπον καὶ ἀπέσπευδον, ἄλλους βήτορας ἐνιέντες οἱ ἔλεγον νῦν μὲν πλεῖν αὐτὸν καὶ μὴ καταχεῖν τὴν ἀγωνίην, ἐλθόντα δὲ κρίνεσθαι ἐν ἡμέραις ῥηταῖς, βουλόμενοι ἐκ μείζονος διαβολῆς, ἦν ἔμελλον βῆρον αὐτοῦ ἀπόντος ποριεῖν, μετὰ πέμπτου

XXVI. Quum autem Athenienses hæc audissent, confestim ipsis imperatoribus summam imperii potestatem facto decreto dederunt, ut arbitrato suo et de copiarum numero, et de universæ navigationis ratione transigerent, prout ipsis ex usu reipublicæ Atheniensis maxime fore videretur. (2) Post hæc autem hic apparatus parari cœpit, et quum ad socios mittebant, tum etiam ex suo ipsorum agro milites conscribebant. Jam enim modo se civitas et a morbo et ab assiduo bello recreaverat, ita ut et civium ætate militari præditorum, qui adoleverant, numero floreret, et pecunia coacta abundaret propter inducias; quamobrem omnia facilius suppeditabantur. Atque hi quidem in apparatu erant.

XXVII. Interea vero quotquot lapidea Mercurii simulacra Athenis erant (sunt autem more patrio, forma quadrata, multa quum in privatarum aedium vestibulis, tum in templis), una nocte pleraque vultu circumcisæ sunt. (2) Cujus facinoris auctores nemo sciebat, sed et isti magnis præmiis pro indicio propositis publice quærebantur, et præterea decreverunt, ut, si quis aliquod aliud piaculum admissum sciret, quilibet sive civis sive peregrinus sive servus hoc sine timore indicaret. (3) Atque rem in majus interpretabantur; nam et expeditionis omen esse videbatur, et simul etiam per conjurationem factum esse rerum novandarum statusque popularis evertendi causa.

XXVIII. A quibusdam igitur inquilinis et pedisequis de Mercurii quidem simulacris nihil indicatum est, sed de quibusdam aliis status ab adolescentibus per lulum ac temulentiam jampridem concisis, et sacra arcana in domibus fieri lasciviæ causa; (2) quarum rerum etiam Alcibiadem insimulabant. Atque hæc arripientes ii, qui Alcibiadi maxime infensi erant, quod sibi impedimento esset, quo minus in administranda republica principem locum constanter obtinerent, et rati, si eum expulissent, se principes futuros, rem exaggerabant, vociferabanturque, ad popularis status eversionem spectare et mystica illa sacra et concisa Mercurii simulacra, eorumque nihil sine illo factum esse, addentes argumentorum loco reliquam ejus vitæ licentiam, qua in victu cultuque corporis præter populare institutum utebatur.

XXIX. Ille vero et in præsentia adversus indicia se pugabat, et, antequam discederet, judicium subire paratus erat, si quid horum admisisset (jam enim quæ ad illum apparatus spectabant, confecta erant), et si quid horum commisisset, pœnas dare, sin absolutus esset, imperium gerere. (2) Et obtestabatur, ne de se absente crimina reciperent. Sed jam, si deliquisset, morte multarent, et sapientius esse, non se talis criminis reum, priusquam causam cognovissent, tanti exercitus imperatorem mittere. (3) Sed ejus inimici veriti, ne, si jam tum judicium subiret, exercitum sibi benevolum haberet, neve plebs animo remissiore esset, colens eum propterea, quod propter ipsum et Argivi et ex Mantineis nonnulli ad hanc expeditionem proficiscerentur, hoc dissuadebant et eum studiose abigebant, submissis aliis oratoribus, qui dicebant, nunc quidem navigaret, neque profectionem retardaret, sed reversus ad diem dictam judicium subiret; volebant enim eum majore cum invidia, quam

κομισθέντα αὐτὸν ἀγωνίσασθαι. Καὶ ἔδοξε πλεῖν τὸν Ἀλκιβιάδην.

XXX. Μετὰ δὲ ταῦτα θέρους μεσοῦντος ἤδη ἡ ἀναγωγὴ ἐγένετο εἰς τὴν Σικελίαν. Τῶν μὲν οὖν ζυμμάχων τοῖς πλείστοις καὶ ταῖς σιταγωγαῖς δλκάσι καὶ τοῖς πλοίοις, καὶ ὅση ἄλλη παρασκευὴ ξυνείπετο, πρότερον εἰρητὸς ἐς Κέρκυραν ξυλλέγεσθαι ὡς ἐκείθεν ἀθρόοις ἐπὶ ἄκραν Ἰαπυγίαν τὸν Ἴόνιον διαβαλοῦσιν· αὐτοὶ δ' Ἀθηναῖοι, καὶ εἴ τινες τῶν ζυμμάχων παρήσαν, ἐς τὸν Πειραιᾶ καταθάντες ἐν ἡμέρᾳ ῥητῆ ἅμα ἔρι ἐπλήρουσαν τὰς ναῦς ὡς ἀναξόμενοι. (2) Ζυγκατέθη δὲ καὶ ὁ ἄλλος ὄμιλος ἅπας ὡς εἶπεν ὁ ἐν τῇ πόλει, καὶ ἀστῶν καὶ ξένων, οἱ μὲν ἐπιχώριοι τοὺς σφετέρους αὐτῶν ἕκαστοι προπέμποντες, οἱ μὲν ἑταίρους οἱ δὲ ζυγγενεῖς οἱ δὲ υἱεῖς, καὶ μετ' ἑλπίδος τε ἅμα ἰόντες καὶ ὀλοφυρμῶν, τὰ μὲν ὡς κτήσονται, τοὺς δ' εἴ ποτε ὄψοιντο, ἐνθυμούμενοι ὅσον πλοῦν ἐκ τῆς σφετέρας ἀπεστῆλλοντο.

XXXI. Καὶ ἐν τῷ παρόντι καιρῷ, ὡς ἤδη ἐμελλον μετὰ κινδύνων ἀλλήλους ἀπολιπεῖν, μᾶλλον αὐτοὺς ἐσῆει τὰ δεινὰ ἢ ὅτε ἐψηφίζοντο πλεῖν ὅμως δὲ τῇ παρῴσῃ βῶμῃ, διὰ τὸ πλῆθος ἕκαστων ὧν ἑώρων, τῇ ὄψει ἀνεθάρσουν. Οἱ δὲ ξένοι καὶ ὁ ἄλλος ὄγκλος κατὰ θέαν ἦκεν ὡς ἐπ' ἀξιοχρεῶν καὶ ἀπιστων διάνοιαν. Παρασκευὴ γὰρ αὕτη πρώτη ἐκπλεύσασα μίᾳς πόλεως δυνάμει Ἑλληνικῇ πολυτελεστάτῃ δὴ καὶ εὐπρεπεστάτῃ τῶν ἐς ἐκείνων τὸν χρόνον ἐγένετο. (2) Ἀριθμῶ δὲ νεῶν καὶ ὀπλιτῶν καὶ ἡ ἐς Ἐπίδαυρον μετὰ Περικλέους καὶ ἡ αὐτὴ ἐς Ποτιδαίαν μετὰ Ἄγνωνος οὐκ ἐλάσων ἦν τετρακίς γὰρ χίλιοι ὀπλιταὶ αὐτῶν Ἀθηναίων καὶ τριακόσιοι ἰππῆς καὶ τριήρεις ἑκατόν, καὶ Λεσβίων καὶ Χίων πεντήκοντα, καὶ ζύμμαχοι ἔτι πολλοὶ ξυνέπλευσαν. (3) Ἀλλὰ ἐπὶ τε βραχεῖ πλῆθὶ ὠρμήθησαν καὶ παρασκευῇ φαύλῃ, οὗτος δὲ ὁ στόλος ὡς χρόνιος τε ἐσόμενος καὶ κατ' ἀμφοτέρας, οὗ ἂν δέη, καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ ἅμα ἐξαρτυθείς, τὸ μὲν ναυτικὸν μεγάλας δαπάναις τῶν τε τριηράρχων καὶ τῆς πόλεως ἐκπονηθέν, τοῦ μὲν δημοσίου δραχμῆν τῆς ἡμέρας τῷ ναύτῃ ἕκαστῷ διδόντος καὶ ναῦς παρασχόντος κενὰς ἐξήκοντα μὲν ταχείας τεσσαράκοντα δὲ ὀπλιταγωγούς, καὶ ὑπηρεσίας ταύταις τὰς κρατίστας τῶν τριηράρχων, ἐπιφορὰς τε πρὸς τῷ ἐκ δημοσίου μισθῷ διδόντων τοῖς θρανίταις τῶν ναυτῶν καὶ ταῖς ὑπηρεσίαις, καὶ τᾶλλα σημεῖοις καὶ κατασκευαῖς πολυτελεσῆι χρησαμένων, καὶ ἐς τὰ μακρότατα προθυμηθέντος ἑνὸς ἕκαστου ὅπως αὐτῷ τινὶ εὐπρεπεῖα τε ἢ ναῦς μάλιστα προέξει καὶ τῷ ταχυνυατεῖν, τὸ δὲ πεζὸν καταλόγιος τε χρηστοῖς ἐκρηθὲν καὶ ὀπλων καὶ τῶν περὶ τὸ σῶμα σκευῶν μεγάλῃ σπουδῇ πρὸς ἀλλήλους ἀμιλληθέν. (4) Συνέθη δὲ πρὸς τε σφᾶς αὐτοὺς ἅμα ἔριν γενέσθαι, ὧς τῆς ἕκαστος προσετάχθη, καὶ ἐς τοὺς ἄλλους Ἑλλήνας ἐπίδειξιν μᾶλλον εἰκασθῆναι τῆς δυνάμεως καὶ ἐξουσίας ἢ ἐπὶ πολεμίου παρασκευῆν. (5) Εἰ γὰρ τις ἐλογίσατο τὴν τε τῆς πόλεως ἀνάλωσιν δημοσίαν καὶ τῶν στρατεο-

absenti facilius conflaturi erant, revocatur et reversum iudicio contendere. Quare placuit, ut Alcibiades abiret.

XXX. Postea vero aestate jam media classis solvebat in Siciliam. Plerisque autem sociis et onerariis navibus comeatum vecturis et minoribus navigiis, et quicumque praeterea apparatus comitabatur, ante praecipuum erat, ut Corycram convenirent, ut illinc omnes simul per Ionium sinum ad Japygiam promontorium transmitterent; ipsi autem Athenienses, et si qui sociorum aderant, quum ad dictam diem in Piraeum descendissent, primo diluculo naves implere caeperunt, ut in altum ferrentur. (2) Cum quibus una descendit omnis prope dixerim turba, quae in urbe erat, et civium et peregrinorum, indigenae quidem, ut suos quique prosequerentur, alii sodales, alii cognatos, alii filios, et cum spe pariter ac lamentis incedentes, quod res quidem illas in suam potestatem redactum iri sperarent, homines vero dubitarent, si unquam essent visuri, quia secum ipsi reputabant, quam procul a suis finibus mitterentur.

XXXI. Et in praesentia quum alii alios cum periculis jam mutuo relicтури essent, timores tunc in mentem iis magis veniebant, quam quum hanc expeditionem decernebant; verumtamen in praesenti potentia propter multitudinem rerum singularium, quas cernebant, visu animos recolligebant. Peregrini vero et cetera multitudo ad spectaculum aderat ut ad rem visu dignam et opinione majorem. Hic enim apparatus, qui primus ex una civitate cum Graecorum copiis profectus est, sumptuosissimus atque magnificentissimus omnium usque ad illam diem fuit. (2) Nam navium et gravis armaturae militum numero et ille apparatus, qui cum Pericle in agrum Epidaurium, et ille, qui cum Hagnone ad Potidaeam missus est, non erat inferior; quattuor enim ex ipsis Atheniensibus millia militum gravis armaturae et trecenti equites et centum triremes, et Lesbiorum atque Chiorum quinquaginta, et praeterea multi socii cum illis profecti erant. (3) Sed in brevem expeditionem et cum tenni apparatu solverant; sed haec expeditio, quippe quod diuturna futura esset, utraque ratione, utra opus ei fuisset, et navibus simul et peditatu, erat instructa; et classis quidem magnis trierarchorum et reipublicae sumptibus erat laboriose parata, quom respublica quidem singulas drachmas singulis nautis quotidie daret, et naves inanes sexaginta veloces, quadraginta ad gravis armaturae milites vehendos suppeditasset, trierarchi vero praestantissimos ministros his et praeter publicum stipendium etiam extraordinarium adderent illis nautis, qui thranitae vocantur, et ministris, et ceteris etiam in rebus signis et artificibus sumptuosas naves instruxissent, et eorum unusquisque summum studium ad hoc adhibuisset, ut sua navis inter ceteras et aliquo decore et celeritate longe praestaret; peditatus vero conscriptus erat delectu accuratissime habito, et magno studio inter se certaverant armorum et vestitus elegantia. (4) Contigit autem, ut simul et illi inter se certarent de eo, quod cuique erat negotii assignatum, et apud ceteros Graecos hoc potentiae potius ac magnanimum opum ostentatio videretur, quam adversus hostem apparatus. (5) Si quis enim rationem iniisset et sumptuum, quos civitas publice et unusquisque militum privatim fecerat, tum ea, quae civitas jam ante erogaverat,

μένων τὴν ἰδίαν, τῆς μὲν πόλεως ὅσα τε ἤδη προσετέτε-
λέκει καὶ ἃ ἔχοντας τοὺς στρατηγούς ἀπέστειλεν, τῶν
δὲ ἰδιωτῶν ἃ τε περὶ τὸ σῶμά τις καὶ τριῆραρχος ἐς
τὴν ναῦν ἀναλώκει καὶ ὅσα ἔτι ἐμελλεν ἀναλώσειν,
χωρὶς δ' ἃ εἰκὸς ἦν καὶ ἄνευ τοῦ ἐκ τοῦ δημοσίου μι-
σθοῦ πάντα τινὰ παρασκευάσασθαι ἐφόδιον ὡς ἐπὶ χρό-
νιον στρατείαν, καὶ ὅσα ἐπὶ μεταβολῇ τις τῆ στρατιώτης
ἢ ἔμπορος ἔχων ἔπλει, πολλὰ ἂν τάλαντα εὐρέθη ἐκ
τῆς πόλεως τὰ πάντα ἐξαγόμενα. (6) Καὶ ὁ στόλος
οὐχ ἤσσαν τόλμης τε θάμβει καὶ ὄψεως λαμπρότητι
περιβόητος ἐγένετο ἢ στρατιᾶς πρὸς οὓς ἐπήεσαν ὑπερ-
βολῇ, καὶ ὅτι μέγιστος ἤδη διάπλους ἀπὸ τῆς οἰκείας
καὶ ἐπὶ μεγίστῃ ἐλπίδι τῶν μελλόντων πρὸς τὰ ὑπάρ-
χοντα ἐπεχειρήθη.

XXXII. Ἐπειδὴ δὲ αἱ νῆες πλήρεις ἦσαν καὶ ἐσέ-
κειτο πάντα ἤδη ὅσα ἔχοντες ἐμελλον ἀνάζεσθαι, τῇ
μὲν σάλπιγγι σιωπῇ ὑπεσημάνθη, εὐχὰς δὲ τὰς νομι-
ζομένας πρὸ τῆς ἀναγωγῆς οὐ κατὰ ναῦν ἐκάστην ζυμ-
παντες δὲ ὑπὸ χήρυκος ἐποιούοντο, κρατηγὰς τε κερά-
σαντες παρ' ἅπαν τὸ στράτευμα καὶ ἐκπώμασι χυσοῖς
τε καὶ ἀργυροῖς οἳ τε ἐπιβάται καὶ οἳ ἄρχοντες σπέν-
δοντες. (2) Ξυνεπεύγοντο δὲ καὶ ὁ ἄλλος ὄμιλος ὁ ἐκ
τῆς γῆς τῶν τε πολιτῶν καὶ εἴ τις ἄλλος εὐνοῦς παρῆν
σφίσιν. Παιωνίσαντες δὲ καὶ τελεώσαντες τὰς σπον-
δάς ἀνήγοντο, καὶ ἐπὶ κέρως τὸ πρῶτον ἐκπλεύσαντες
ἀμιλλαν ἤδη μέχρι Αἰγίνης ἐποιούοντο. Καὶ οἳ μὲν ἐς
τὴν Κέρκυραν, ἔθαπερ καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα τῶν
ζυμμάχων ξυνελέγετο, ἠπειύοντο ἀφικέσθαι.

(3) Ἐς δὲ τὰς Συρακούσας ἠγγέλλετο μὲν πολλαχό-
θεν τὰ περὶ τοῦ ἐπίπλου, οὐ μόντοι ἐπιστεύετο ἐπὶ
πολὺν χρόνον οὐδέν, ἀλλὰ καὶ γενομένης ἐκκλησίας
ἐλέγχθησαν τοιαῖδε λόγοι ἀπὸ τε ἄλλων, τῶν μὲν πι-
στευόντων τὰ περὶ τῆς στρατείας τῆς τῶν Ἀθηναίων,
τῶν δὲ τὰ ἐναντία λεγόντων, καὶ Ἐρμοκράτης ὁ Ἐρ-
μῶνος παρελθὼν αὐτοῖς, ὡς σαφῶς οἰόμενος εἰδέναί τε
περὶ αὐτῶν, ἔλεγε καὶ παρῆνει τοιαῖδε.

XXXIII. « Ἄπιστα μὲν ἴσως, ὥσπερ καὶ ἄλλοι
τινές, δοῶν ὑμῖν περὶ τοῦ ἐπίπλου τῆς ἀληθείας λέγειν,
καὶ γινώσκω ὅτι οἳ τὰ μὴ πιστὰ δοκοῦντα εἶναι ἢ
λέγοντες ἢ ἀπαγγέλλοντες οὐ μόνον οὐ πείθουσιν ἀλλὰ
καὶ ἄφρονες δοκοῦσιν εἶναι· ὅμως δὲ οὐ καταφοβήθεις
ἐπισχῆσω κινδυνεύουσης τῆς πόλεως, πείθω γε ἑμαυτὸν
σαφέστερόν τι ἐτέρου εἰδὼς λέγειν. (2) Ἀθηναῖοι γὰρ
ἐφ' ἡμᾶς, ὃ πᾶν θαυμάζετε, πολλῇ στρατιᾷ ὤρμηται
καὶ ναυτικῇ καὶ πεζῇ, πρόφασιν μὲν Ἐγεσταίων ζυμ-
μαχίᾳ καὶ Λεοντίων κατοικίσει, τὸ δὲ ἀληθές Σικε-
λίας ἐπιθυμίᾳ, μάλιστα δὲ τῆς ἡμετέρας πόλεως, ἡγού-
μενοι, εἰ ταύτην σχοίεν, βράδιως καὶ τᾶλλα ἔξεν. (3)
Ὡς οὖν ἐν τάχει παρεσομένω, δρᾶτε ἀπὸ τῶν ὑπαρ-
χόντων ὅτω τρόπῳ κάλλιστα ἀμυνεῖσθε αὐτοὺς, καὶ
μήτε καταφρονήσαντες ἀφρακτοὶ ληφθήσεσθε μήτε
ἀπιστήσαντες τοῦ ζυμπαντος ἀμελήσετε. (4) Εἰ δέ τις
καὶ πιστὰ, τὴν πόλιν αὐτῶν καὶ δύναμιν μὴ ἐκπλαγῆ.
Οὐ·ε γὰρ βλάπτειν ἡμᾶς πλείω οἷοί τ' ἔσονται ἢ πα-

tum ea, quæ imperatoribus, quos mittebat, secum absor-
tanda dederat, tum etiam ea, quæ unusquisque privatorum
in corporis cultum, et trierarchus in suam navem impende-
rat, aut quæ præterea erat in posterum impensurus, et se-
paratim ea, quæ verisimile erat unumquemque præter pub-
licum stipendium præparasse viatici causa, quippe quod
ad diuturnam militiam iturus esset, item quæcunque vel
miles vel mercator negotiationis gratia secum tulit, is pro-
fecto permultorum talentorum summam ex urbe tunc ex-
portatam esse comperisset. (6) Atque hæc expeditio non
minus ob admirandam audaciam et spectaculi splendorem
celebris erat, quam ob exercitus magnitudinem illis superio-
rem, adversus quos proficiscebatur; præterea quod hæc
navigatio ab agro domestico longissime et rerum adipiscen-
darum proposita spe longe maxima pro præsentibus opibus
tunc suscepta esset.

XXXII. Quum autem naves viris impletæ essent omnia-
que jam imposita, quæ secum erant laturi, tuba silentium
indictum est, et vota consueta antè professionem non in
singulis navibus, sed universi per præconis vocem nuncup-
abant, et crateras miscentes secundum omniæm exercitum
et aureis argenteisque poculis omnes et navium defensores
et duces libantes. (2) Simul autem vota faciebat et cetera
turba, quæ erat in terra et civium et si quis alius benevolus
iis aderat. Quum autem pæna cecimissent et libationes
peregissent, e portu solvebant et primo longa navium serie
navigantes jam ad Æginam usque cursum certatim tenebant.
Atque hi quidem Corcyram, quo et reliquis sociorum exerci-
tibus conveniebat, pervenire propebant.

(3) Syracusas vero ex variis quidem locis nuntii de in-
festo hujus classis adventu afferebantur, nec tamen diu
quicquam eorum credebatur, sed etiam convocata concione
hujusmodi sententiæ dictæ sunt quum ab aliis, quorum
partim quidem credebant ea, quæ de Atheniensium expeditio-
nis nuntiabantur, partim contraria dicebant, tum etiam
Hermocrates Hermonis filius in medium progressus, quippe
qui sibi videretur accurate scire, quæ de illis rebus fere-
bantur, dicebat et suadebat hæc :

XXXIII. « Incredibilia quidem, quemadmodum et alii
nonnulli, fortasse et ego apud vos dicere videbor de eo,
num certus sit classis hostilis adventus, et probe novi, eos,
qui vel dicunt vel nuntiant res, quæ fide non digna habentur,
non solum non persuadere, verum etiam amantes videri;
nihilominus tamen, quum reipublicæ periculum im-
pendeat, non idcirco deteritrus me continebo, quia mihi per-
suadeo me scire aliquid exploratius dicere, quam quemvis
alium. (2) Atheniensis enim adversus nos, quod vehe-
menter admiramini, cum ingenti exercitu et navali et pe-
destri venire tendunt, hoc quidem practextu, ut Eggestais
sociis auxilium ferant, et Leontinos in suas sedes restituant,
sed re vera Sicilia, præcipue vero nostræ urbis cupiditate,
existimantes, si hanc obtineant, se cetera etiam facile ob-
tenturos. (3) Quoniam igitur propediem huc sunt appul-
suri, videte, qua ratione pro viribus eos rectissime propul-
sare possitis, et neque per hostium contemptionem,
imparati opprimi, neque nuntii fidem non habentes rerum
summam negligere. (4) Quod si cui etiam res hæc credibiles
sint, illorum audaciam ac potentiam is ne reformidet; nam
neque magis nos lædere, quam a nobis lædi poterunt, ne-

σχειν, οὐθ' ὅτι μεγάλοι στόλοι ἐπέρχονται, ἀνωφελεῖς, ἀλλὰ πρὸς τε τοὺς ἄλλους Σικελιώτας πολὺ ἄμεινον (μᾶλλον γὰρ ἐθελήσουσιν ἐκπλαγέντες ἡμῖν ζυμμαχεῖν), καὶ ἦν ἄρα ἡ κατεργασώμεθα αὐτοὺς ἡ ἀπραχίτους ὧν ἐφίενται ἀπόσωμεν (οὐ γὰρ δὴ μὴ τύχῳσι γε ὧν προσδέχονται φοβοῦμαι), κάλλιστον δὲ ἔργων ἡμῖν ζυμβήσεται, καὶ οὐκ ἀνέλπιστον ἔμοιγε. (5) Ὀλίγοι γὰρ δὴ στόλοι μεγάλοι ἢ Ἑλλήνων ἢ βαρβάρων πολὺ ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν ἀπάραντες κατώρθωσαν. Οὐτε γὰρ πλείους τῶν ἐναυκούτων καὶ ἀστυγεϊτόνων ἐρχονται (πάντα γὰρ ὑπὸ δέους ξυνίσταται), ἦν τε δι' ἀπορίαν τῶν ἐπιτηδείων ἐν ἄλλοτρίᾳ γῆ σφαλιῶσιν, τοῖς ἐπιβουλευθεῖσιν ὄνομα, κἂν περὶ σφίσι αὐτοῖς τὰ πλείω παιίωσιν, ὅμως καταλείπουσιν. (6) Ὅπερ καὶ Ἀθηναῖοι αὐτοὶ οὗτοι, τοῦ Μῆδου παρὰ λόγον πολλὰ σφαλέντος, ἐπὶ τῷ ὀνόματι ὡς ἐπ' Ἀθήνας ἤει ηῤῥήθησαν, καὶ ἡμῖν οὐκ ἀνέλπιστον τὸ τοιοῦτο ζυμβήναι.

XXXIV. «Θαρσοῦντες οὖν τὰ τε αὐτοῦ παρασκευαζώμεθα, καὶ ἐς τοὺς Σικελούς πέμποντες τοὺς μὲν μᾶλλον βεβαιωσώμεθα, τοῖς δὲ φιλιαν καὶ ζυμμαχίαν πειρώμεθα ποιήσασθαι, ἐς τε τὴν ἄλλην Σικελίαν πέμπωμεν πρέσβεις δηλοῦντες ὡς κοινὸς ὁ κίνδυνος, καὶ ἐς τὴν Ἰταλίαν, ὅπως ἡ ζυμμαχίαν ποιώμεθα ἡμῖν ἢ μὴ δέχωνται Ἀθηναίους. (2) Δοκεῖ δέ μοι καὶ ἐς Καρχηδόνα ἄμεινον εἶναι πέμψαι οὐ γὰρ ἀνέλπιστον αὐτοῖς, ἀλλ' αἰεὶ διὰ φόβου εἰσὶ μὴ ποτε Ἀθηναῖοι αὐτοῖς ἐπὶ τὴν πόλιν ἔλθωσιν, ὥστε τάχ' ἂν ἴσως νομίσαντες, εἰ τὰδε προήσονται, κἂν σφεῖς ἐν πόνῳ εἶναι, ἐθελήσειαν ἡμῖν ἤτοι κρύφα γε ἢ φανερώς ἡ ἐξ ἑνός γέ του τρόπου ἀμῦναι. Δυνατοὶ δ' εἰσὶ μάλιστα τῶν νῦν, βουλευθέντες· χρυσὸν γὰρ καὶ ἄργυρον πλείστον κέχτηνται, ὅθεν ὅ τε πόλεμος καὶ τᾶλλα εὐπορεῖ. (3) Πέμπωμεν δὲ καὶ ἐς τὴν Λακεδαιμόνα καὶ ἐς Κόρινθον δεόμενοι δεῦρο κατὰ τάχος βοηθεῖν καὶ τὸν ἐκεῖ πόλεμον κινεῖν. (4) Ὅ δὲ μάλιστα ἐγὼ τε νομίζω ἐπιχαίρον ὑμεῖς τε διὰ τὸ ζῆνηθες ἦσυχον ἦμιστ' ἂν ὀξέως πείθοισθε, ὅμως εἰρήσεται. Σικελιώται γὰρ εἰ θέλομεν ζυμπαντες, εἰ δὲ μὴ, ὅτι πλείστοι μεθ' ἡμῶν, καθελύσαντες ἅπαν τὸ ὑπάρχον ναυτικὸν μετὰ δυοῖν μηνῶν τροφῆς ἀπαντῆσαι Ἀθηναίους ἐς Ἰάραντα καὶ ἄκραν Ἰαπυγίαν, καὶ δῆλον ποιῆσαι αὐτοῖς ὅτι οὐ περὶ τῇ Σικελίᾳ πρότερον ἔσται ὁ ἀγὼν ἢ τοῦ ἐκείνου περαιωθῆναι τὸν Ἰόνιον, μάλιστα ἂν αὐτοὺς ἐκπλήξαιμεν καὶ ἐς λογισμὸν καταστῆσαιμεν ὅτι ὀρμώμεθα μὲν ἐκ φιλίας χώρας φύλακες (ὑποδέχεται γὰρ ἡμᾶς Ἰάρας), τὸ δὲ πέλαγος αὐτοῖς πολὺν περαιοῦσθαι μετὰ πάσης τῆς παρασκευῆς, χαλεπὸν δὲ διὰ πλοῦ μήχος ἐν τάξει μεῖναι, καὶ ἡμῖν ἂν εὐπίθετος εἴη βραδεῖά τε καὶ κατ' ὀλίγον προσπίπτουσα. (5) Εἰ δ' αὖ τῷ ταχυναυτοῦντι ἀθροωτέρῳ κουφίσαντες προσβάλοιεν, εἰ μὲν κώπαις χρήσαιντο, ἐπιθείμεθ' ἂν κεμηκόσιν, εἰ δὲ μὴ δοκοῖη, ἔστι καὶ ὑποχωρῆσαι ἡμῖν ἐς Ἰάραντα· οἱ δὲ μετ' ὀλίγων ἐφοδίων ὡς ἐπὶ ναυμαχίᾳ περαιωθέντες ἀποροῖεν ἂν κατὰ χωρία ἐρῆμα, καὶ ἡ μένοντες πολιορκίοντο ἂν ἢ πειρώμενοι παραπλεῖν τήν τε ἄλλην παρασκευῆν

que quod cum magna classe veniunt, incommodum est; imo vero id et apud ceteros Sicilienses nobis erit longe melius (facilius enim territi se nobis socios adjungere volent), et si forte vel subegerimus ipsos, vel ea, quæ cupiunt, non adeptos repulerimus (non enim id quidem vereor, ne consequantur, quod expectant), præclarissimi facinoris gloria nobis continget, quod futurum æquidem haud despero. (5) Paucae enim aut Græcorum aut barbarorum magnæ classes procul ab agro domestico profectæ rem feliciter gesserunt. Nam neque veniunt numero superiores incolis et vicinis (omnes enim hi præ metu congregantur), et si propter inopiam rerum necessariorum in alieno solo rem male gesserint, quævis ipsimet magna ex parte sibi cladem invexerint, tamen nominis gloriam illis relinquunt, quibus insidiati fuerint. (6) Qua ratione etiam hi ipsi Athenienses, quod Medus præter expectationem multas calamitates passus est, propter hoc nomen, quod Athenas bello peteret, incrementa ceperunt, et nobis simile quiddam eventurum non est desperandum.

XXXIV. «Confidenter igitur et res in hoc ipso loco præparemus, et nuntii ad Siculos missis alios magis confirmemus, cum aliis vero amicitiam atque societatem inire studeamus, et in reliquis Siciliæ partes legatos mittamus hoc periculum commune esse docentes, et in Italiam, ut aut societatem nobiscum faciant aut ne recipiant Athenienses. (2) Existimo autem utile esse Carthaginem quoque legatos mittere; non enim res inexpectata iis accidit, sed in perpetuo metu sunt, ne quando Athenienses contra suam urbem veniant; quamobrem facile illi fortasse, rati, si has res neglexerint, se quoque laboratos, aut clam aut palam aut aliquo denique modo nobis opem ferre vulerint; et profecto hoc poterunt vel maxime omnium, qui nunc sunt, si velint; auri enim argentique vim maximam possident, unde et bellum et cetera commode administrantur. (3) Mittamus etiam Lacedæmonem et Corinthum, orantes, ut celeriter auxilium huc mittant, et bellum illic moveant. (4) Quod autem ego maxime opportunum arbitror, et vos propter solitam desidiam minime prompte vobis persuaderi patiemini, tamen a me dicitur. Sicilienses enim si velimus universi, aut sin minus, quam plurimi nobiscum, deducta omni præsentē classe cum duorum mensium cibariis Atheniensibus ad Tarentum et ad Japygiam promontorium occurrere, iisque demonstrare, non de Sicilia prius iis certamen fore, quam de Ionio mari ab iis trajiciendo, maxime eos terrebimus, et cogemus considerare, nos quidem ex agro amico regionis nostræ custodes proficisci (Tarentum enim nos excipiet), ipsis vero cum toto classis apparatu pelagus ingens esse transeundum, et propter navigationis longitudinem difficile esse ordinem servare, nobis vero facile fuerit eorum classem lente navigantem et raram paulatim contra nos venientem invadere. (5) Quod si frequentiore ea parte classis, quæ celeritate præstat, navibus exoneratis nos adorianur, si quidem remis utentur, defessos aggrediemur; sin id non placebit, Tarentum etiam nosmet recipere licet, illi vero cum exiguo commeatu ut ad navale prælium mare transgressi inopia laborant in locis desertis, et aut manentes obsidebunt, aut prætervehit conantes et ceterum apparatus relinquunt et incerti, nam

ἀπολίποιεν ἂν καὶ τὰ τῶν πόλεων οὐκ ἂν βέβαια ἔχοντες, εἰ ὑποδέξιντο, ἀθυμοῖεν. (6) Ὡστ' ἔγωγε τούτω τῷ λογισμῷ ἠγοῦμαι ἀποκληρομένους αὐτοὺς οὐδ' ἂν ἀπάραι ἀπὸ Κερκύρας, ἀλλ' ἢ διαβουλευσαμένους καὶ κατασκοπαῖς χρωμένους, ὅποσοι τ' ἐσμὲν καὶ ἐν ᾧ χωρίῳ, ἐξωσθῆναι ἂν τῇ ὥρᾳ ἐς γειμῶνα, ἢ καταπλαγέντας τῷ ἀδοκῆτῳ καταλῦσαι ἂν τὸν πλοῦν, ἄλλως τε καὶ τοῦ ἐμπειροτάτου τῶν στρατηγῶν, ὡς ἐγὼ ἀκούω, ἀκοντος ἠγομένου καὶ ἀσμένου ἂν πρόφρασι λαβόντος, εἴ τι ἀξιώχρῳ ἀφ' ἡμῶν ὀφθεῖη. (7) Ἀγγελλόμεθα δ' ἂν (εὐ οἶδ' ὅτι) ἐπὶ τὸ πλεῖον τῶν δ' ἀνθρώπων πρὸς τὰ λεγόμενα καὶ αἰ γινῶμαι ἴστανται, καὶ τοὺς προεπιχειροῦντας ἢ τοῖς γε ἐπιχειροῦσι προδηλοῦντας ὅτι ἀμυνοῦνται μᾶλλον πεφθῆναι, ἰσοκινδύνους ἠγούμενοι. (8) Ὅπερ ἂν νῦν Ἀθηναῖοι πάθοιεν. Ἐπέρχονται γὰρ ἡμῖν ὡς οὐκ ἀμυνομένοις, δικαίως κατεγνωκότες ἔτι αὐτοὺς οὐ μετὰ Λακεδαιμονίων ἐφθερομεν· εἰ δ' ἴδοιεν παρὰ γνώμην τολμήσαντας, τῷ ἀδοκῆτῳ μᾶλλον ἂν καταπλαγεῖεν ἢ τῇ ἀπὸ τοῦ ἀληθοῦς δυνάμει. (9) Πείθεσθε οὖν, μάλιστα μὲν ταῦτα τολμήσαντες, εἰ δὲ μή, ὅτι τάχιστα τᾶλλα ἐς τὸν πόλεμον ἐτοιμάζειν, καὶ παραστῆναι παντὶ τὸ μὲν καταφρονεῖν τοὺς ἐπιόντας ἐν τῶν ἔργων τῇ ἀληθῆ δεικνύσθαι, τὸ δ' ἤδη τὰς μετὰ φόβου παρασκευὰς ἀσφαλεστάτας νομισσάντας ὡς ἐπὶ κινδύνου πράσσειν χρησιμώτατον ἂν ζυμβῆναι. Οἱ δὲ ἄνδρες καὶ ἐπέρχονται καὶ ἐν πλῶ (εὐ οἶδ' ὅτι) ἤδη εἰσι καὶ ὅσον οὕτω πάρεσιν. »

XXXV. Καὶ ὁ μὲν Ἑρμοκράτης τσαῦτα εἶπεν, τῶν δὲ Συρακοσίων ὁ δῆμος ἐν πολλῇ πρὸς ἀλλήλους ἔριδι ἦσαν, οἱ μὲν ὡς οὐδὲν ἂν τρόπῳ ἔλθοιεν οἱ Ἀθηναῖοι, οὐδ' ἀληθῆ ἔστιν ἂ λέγει, τοῖς δὲ, εἰ καὶ ἔλθοιεν, τῷ ἂν δράσειαν αὐτοὺς ὅ τι οὐκ ἂν μείζον ἀντιπάθοιεν. Ἄλλοι δὲ καὶ πάντοτε καταφρονούντες ἐς γέλωτα ἔτρεπον τὸ πρᾶγμα. Ὀλίγους δ' ἦν τὸ πιστεῦον τῷ Ἑρμοκράτει καὶ φοβούμενον τὸ μέλλον. (2) Παρελθὼν δ' αὐτοῖς Ἀθηναγόρας, ὃς δήμου τε προστάτης ἦν καὶ ἐν τῷ παρόντι πιθανώτατος τοῖς πολλοῖς, ἔλεγε τοιαῦτα.

XXXVI. « Τοὺς μὲν Ἀθηναίους ὅστις μὴ βούλεται οὕτω κακῶς φρονῆσαι καὶ ὑποχειρίους ἡμῖν γενέσθαι ἐνόθεε ἐλθόντας, ἢ δευλός ἐστιν ἢ τῇ πόλει οὐκ εὖνους· τοὺς δ' ἀγγέλλοντας τὰ τοιαῦτα καὶ περιφόβους ὑμᾶς ποιούντας τῆς μὲν τόλμης οὐ θαυμάζω, τῆς δὲ ἀξυνεσίας, εἰ μὴ οἴονται ἐνόηλοι εἶναι. (2) Οἱ γὰρ δεδιότες ἰδίᾳ τι βούλονται τὴν πόλιν ἐς ἐκπληξιν καθιστάναι, ὅπως τῷ κοινῷ φόβῳ τὸ σφέτερον ἐπληγάζωνται. Καὶ νῦν αὐταὶ αἱ ἀγγελίαι τοῦτο δύνανται οὐκ ἀπὸ ταύτοματοῦ; ἐκ δὲ ἀνδρῶν οἵπερ αἰεὶ πόδε κινούσι ζυγχεῖνται. (3) Ὑμεῖς δὲ ἦν εὐ βουλευήσθε, οὐκ ἐξ ὧν οὔτοι ἀγγέλλουσι σκοποῦντες λογιεῖσθε τὰ εἰκότα, ἀλλ' ἐξ ὧν ἂν ἄνθρωποι δεινοὶ καὶ πολλῶν ἐμπειροὶ, ὥσπερ ἐγὼ Ἀθηναίους ἀξίω, δράσειαν. (4) Οὐ γὰρ αὐτοὺς εἰκός Πελοποννησίου τε ὑπολιπόντας καὶ τὸν ἐκεῖ πόλεμον μῆπω βεβαίως καταλελυμένους ἐπ' ἄλλον πόλεμον οὐκ ἐλάσσω ἐκόντας ἐλθεῖν, ἐπεὶ ἔγωγε ἀγαπᾶν οἶμαι αὐ-

eos aliquæ civitates sint recepturæ, animis consternabuntur. (6) Quamobrem ego quidem arbitrator eos hac ratiocinatione deterritos ne soluturos quidem ex Coreyra, sed aut consilia inuentes et explorationem instituentes, quot numero simus, et quo in loco, anni tempestate in hiemem extractum iri, aut inopinata re percussos navigationem desituros, præsertim quum, quantum ego audio, peritissimus illorum dux exercitum invitatus duceat, et lubenter occasionem sit arrepturus, si quæ copiarum pares ad resistendum a nobis ostendantur. (7) Illud autem certo scio, rumorem de nostris viribus in majus emanatum, quales autem sunt rumores, tales etiam sunt hominum opiniones; et eos, qui priores invadunt, aut eos, qui invadentibus mature significant, se ad vim propulsandam paratos esse, magis timent, quod eos discrimini pares putant. (8) Id quod Atheniensibus nunc accidit. Nos enim ut non repugnaturus invadunt, merito tam contemptim de nobis sentientes, quod eos cum Lacedæmonii conjuncti non profligaverimus; si vero præter opinionem nos audentes viderint, inopinata magis terrebuntur, quam vero nostræ potentie apparatus. (9) Obedite mihi igitur, potissimum quidem hæc audentes, sin minus, saltem in eo, ut ceteras res ad bellum necessarias primo quoque tempore præparetis, cuilibet autem appareat, contemptionem quidem invadentium in ipsarum rerum robore demonstrari, si qui vero, apparatus eos, qui cum metu fiant, firmissimos rati, ut jam in periculo constituti agant, id utilissimum evenire. Hostes vero et contra nos veniunt, et in ipso itinere (quod probe scio) jam sunt, et jam jamque aderunt. »

XXXV. Atque Hermocrates quidem hæc dixit; inter populum vero Syracusanum ingens altercatio erat, quod alii quidem Atheniensis nullo modo venturos dicerent, et quæ ille dixerat, non vera esse, alii vero dicerent, etiam si illi veniant, quid se facere possint, quo non et ipsi vicissim gravius malum sint accepturi. Quinetiam alii rem istam prorsus contemnebant et in risum convertebat. Pauci vero erant, qui Hermocrati fidem haberent, et futurum formidarent. (2) Progressus autem ad eos Athenagoras, qui populi princeps, et id temporis propter popularem facultiam apud plebem gratiosissimus erat, dicebat hæc :

XXXVI. « Quisquis non cupit Atheniensis quidem eo demerentia progredi, ut huc profecti in nostram potestatem redigantur, is aut timidus est aut reipublicæ non benevolus; illorum vero, qui res hujusmodi nuntiant magnamque metum vobis incutiunt, audaciam quidem non miror, sed imprudentiam, si sua consilia patere non putant. (2) Qui enim privatim aliquid formidant, rempublicam in magno timore constituere volunt, ut publico metu suum occultent. Et nunc isti rumores eo spectant; neque enim sua sponte, sed ab hominibus, qui semper talia movent, composita sunt. (3) Vos vero, si recte consultetis, non ex rerum, quas isti nuntiant, consideratione deliberabitis de rebus, quas facere decet, sed ex iis, quæ viri prudentes et multarum rerum periti, quales ego Athenienses esse puto, facerent. (4) Non est enim credibile, eos Peloponnesiis relictis belloque nondum illic plane composito ad alterum bellum non minus ultro venire, siquidem ego existimo, eos contentos

τοὺς ὅτι οὐχ ἡμεῖς ἐπ' ἐκείνους ἐρχόμεθα, πόλεις τοσαύται καὶ οὕτω μεγάλαι.

XXXVII. « Εἰ δὲ δὴ ὥσπερ λέγονται ἔλθοιεν, ἱκανώτεραν ἡγοῦμαι Σικελίαν Πελοποννήσου διαπολεμηῆσαι ὅσω κατὰ πάντα ἄμεινον ἐξήρτυται, τὴν δὲ ἡμετέραν πόλιν αὐτὴν τῆς νῦν στρατιας ὡς φασὶν ἐπιούσης, καὶ εἰ δις τοσαύτῃ ἔλθοι, πολλὴ κρείσσω εἶναι, ὅς γ' ἐπίσταμαι οὐθ' ἵππους ἀκολουθήσοντας, οὐδ' αὐτόθεν πορισθησομένους εἰ μὴ ὀλίγους τινὰς παρ' Ἐγεσταίων, οὐθ' ὀπίετας ἰσοπλήθεις τοῖς ἡμετέροις ἐπὶ νεῶν γε ἐλθόντας· μέγα γὰρ τὸ καὶ αὐταῖς ταῖς ναυσὶ κούρω τοσοῦτον πλοῦν δεῦρο κοιμισθῆναι, τὴν τε ἄλλην παρασκευὴν ὅσην δεῖ ἐπὶ πόλιν τοσόνδε πορισθῆναι, οὐκ ὀλίγην οὖσαν. (2) Ὡστε, παρὰ τοσοῦτον γινώσκω, μόλις ἂν μοι δοκοῦσιν, εἰ πόλιν ἐτέραν τοσαύτην ὅσαι Συράκουσαι εἰσὶν ἔλθοιεν ἔχοντες καὶ θύρον οἰκήσαντες τὸν πόλεμον ποιοῦντο, οὐκ ἂν παντάπασι διαφραρῆναι, ἥ που γε δὴ ἐν πάσῃ πολεμίᾳ Σικελία (ζυσηθήσεται γάρ) στρατοπέδω τε ἐκ νεῶν ἰδρυθέντι, καὶ ἐκ σκηνιδίων καὶ ἀναγκαίας παρασκευῆς οὐκ ἐπὶ πολλὴ ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ἵππεών ἐξιώντες. Τὸ δὲ ζῦμπαν οὐδ' ἂν κρατῆσαι αὐτοὺς τῆς γῆς ἡγοῦμαι· τοσοῦτῳ τὴν ἡμετέραν παρασκευὴν κρείσσω νομίζω.

XXXVIII. « Ἄλλα ταῦτα, ὥσπερ ἐγὼ λέγω, οἱ τε Ἀθηναῖοι γινώσκοντες τὰ σφέτερα αὐτῶν (εὐ οἶδ' ὅτι) σώζουσιν, καὶ ἐνθένδε ἄνδρες οὔτε ὄντα οὔτε ἂν γενόμενα λογοποιοῦσιν, (2) οὐς ἐγὼ οὐ νῦν πρῶτον ἀλλ' αἰεὶ ἐπίσταμαι ἦτοι λόγους γε τοιοῖσδε καὶ ἔτι τούτων κακουργοτέρους ἢ ἔργοις βουλομένους καταπλήξαντας τὸ ὑμέτερον πλῆθος αὐτοὺς τῆς πολέως ἄρχειν. Καὶ δέδοικα μέντοι μὴ ποτε πολλὰ πειρῶντες καὶ κατορθώσων ἡμεῖς δὲ κακοί, πρὶν ἐν τῷ παθῆναι ὄμειν, προφιλᾶσθαι τε καὶ αἰσθόμενοι ἐπεξελεθῆναι. (3) Τοιγάρτοι δι' αὐτὰ ἡ πόλις ἡμῶν ὀλιγακίς μὲν ἡσυχάζει, στάσεις δὲ πολλὰς καὶ ἀγῶνας οὐ πρὸς τοὺς πολεμίους πλειόνας ἢ πρὸς αὐτὴν ἀναιρείται, τυραννίδας δὲ ἔστιν ὅτε καὶ δυναστείας ἀδίκους. (4) Ὡν ἐγὼ πειράσομαι, ἦν γε ὑμεῖς ἐθέλητε ἐπισθαι, μὴ ποτε ἐφ' ἡμῶν τι περιδεῖν γενέσθαι, ὑμᾶς μὲν τοὺς πολλοὺς πείθων, τοὺς δὲ τὰ τοιαῦτα μηχανομένους κολάζων, μὴ μόνον αὐτοφώρους (γαλεπὸν γὰρ ἐπιτυγχάνειν) ἀλλὰ καὶ ὧν βούλονται μὲν δύνανται δ' οὐ (τὸν γὰρ ἐχθρὸν οὐκ ὧν δρᾶ μόνον ἀλλὰ καὶ τῆς διανοίας προαμύνεσθαι χρὴ, εἴπερ καὶ μὴ προφυλαξάμενός τις προτείσεται), τοὺς δ' αὖ ὀλίγους τὰ μὲν ἐλέγχων τὰ δὲ φυλάσσων, τὰ δὲ καὶ διδάσκων· μάλιστα γὰρ δοκῶ ἂν μοι οὕτως ἀποτρέπῃν τῆς κακουργίας. (5) Καὶ δῆτα, ὁ πολλακίς ἐσχεψάμην, τί καὶ βούλεσθε, ὦ νεώτεροι; πότερον ἄρχειν ἤδη; ἀλλ' οὐκ ἔννομον· δὲ δὲ νόμος ἐκ τοῦ μὴ δύνασθαι ὑμᾶς μᾶλλον ἢ δυναμένους ἐτέθη ἀτιμάζειν. Ἀλλὰ δὴ μὴ μετὰ πολλῶν ἰσονομείσθαι; καὶ πῶς δίκαιον τοὺς αὐτοὺς μὴ τῶν αὐτῶν ἀξιοῦσθαι;

XXXIX. « Φήσει τις δημοκρατίαν οὔτε ζυνητόν οὔτ' ἴσον εἶναι, τοὺς δ' ἔχοντας τὰ χρήματα καὶ ἄρχειν ἄρι-

esse, quod nos, qui tot atque tam magnæ civitates sumus, bellum ipsos non inferamus.

XXXVII. « Jam vero etiam si venerint, ut fertur, existimo Siciliam plus virium habere ad eos debellandos, quam Peloponnesum, quo est omnis generis apparatu instructior, nostramque civitatem velum hoc exercitu, qui, ut dicunt, nunc contra nos venit, sed si bis tantus esset, longe superiorem esse, quippe quos intelligo neque equitatum secum adducturos, neque ex hac ipsa regione comparaturos, nisi perexiguum quemdam ab Egestæis, neque gravis armaturæ militum numerum nostro parem, quia navibus vecti sunt; arduum enim fuerit vel solis navibus expeditis tantum navigationis cursum huc usque conficere, et ceterum apparatus, quantum adversus tantam civitatem oportet, suppeditare, qui profecto non parvus est. (2) Quamobrem ab hac opinione ego adeo dissentio, ut, si venirent aliam urbem tantam, quantæ sunt Syracusæ, hic obtinentes et si eam finitimam nobis incolentes bellum facerent, vix videantur mihi impedire posse, quin internectione cædantur, atque multo certe minus, ubi in hostili tota Sicilia (conspirabit enim contra illos) et castra posuerint, qualia rebus ad id e navibus adductis fieri possunt, et ubi a tentoriolis necessarioque apparatu propter equites nostros non longe procedant. In summa, ne terra quidem eos potituros puto; tanto nostrum apparatus præstantiorem duco.

XXXVIII. « At vero hæc, ut ego dico, et Athenienses intelligentes res suas (quod probe novi) conservant, et quidam hujus civitatis homines ea, quæ neque sunt, neque futura sunt, comminiscuntur, (2) quos ego non nunc primum sed semper scio aut hujuscemodi rumoribus et aliis, qui sunt istis magis etiam nefarii, aut factis vestræ multitudini terrorem incutere, ut ita ipsi civitatis imperio potiantur. Et vero metuo, ne multa temptantibus aliquando etiam res succedat; nos vero ignavi sumus, quamdiu nondum in calamitatem incidimus, tum ad præcavendas istorum insidias, tum ad eas ulciscendas, ubi senserimus. (3) His autem de causis nostra civitas raro quidem quiescit, sæpe vero seditione laborat, et certamina non plura contra hostes quam contra se ipsam sustinet, et vero interdum etiam tyrannides et ini- quos dominatus. (4) Quorum rerum, si modo vos meam sententiam sequi velitis, ego nullam unquam nostra ætate neglectam esse sinam, vestram quidem multitudinem verbis in meam sententiam adducens, illos vero, qui talia machinantur, pœna coercens non solum in ipso facinore deprehensos, (arduum enim fuerit eos deprehendere) sed etiam ob ea, quæ volunt quidem, sed tamen non possunt, (hostis enim non solum pro maleficiis sed etiam pro consiliis est prius ulciscendus, siquidem etiam qui illius insidias non præcavit, prior opprimetur), rursus vero oligarchos partim coarguens, partim observans, partim etiam docens; sic enim potissimum existimo fore, ut hos a maleficio deterream. (5) Sed agite, quod sæpe necum ipse consideravi, quid vero vultis, adolescentes? utrum rerum jam potiri? at hoc non est legitimum; lex autem lata potius est propterea, quod facultas vobis deest, quam ut facultate præditos ignominia afficiat. An vero vultis non pari jure cum plebe vivere? at quo pacto justum fuerit, eosdem non iisdem dignos censeri?

XXXIX. « Dixerit quispiam, popularem statum rem esse neque consultam neque æquabilem, sed eos, qui pecunie

στα βελτίστους. Ἐγὼ δὲ φημι πρῶτα μὲν δῆμον ξύμπαν ὀνομάσθαι, ὀλιγαρχίαν δὲ μέρος, ἔπειτα φύλακας μὲν ἀρίστους εἶναι χρημάτων τοὺς πλουσίους, βουλευσῆσαι δ' ἂν βέλτιστα τοὺς ζυνοτούς, κρίναι δ' ἂν ἀκούσαντας ἀρίστα τοὺς πολλούς, καὶ ταῦτα ὁμοίως καὶ κατὰ μέρη καὶ ξύμπαντα ἐν δημοκρατία ἰσομοίρειν. (2) Ὀλιγαρχία δὲ τῶν μὲν κινδύνων τοῖς πολλοῖς μεταδίδωσιν, τῶν δ' ὠφελίμων οὐ πλεονεκτεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ ξύμπαν ἀφελομένη ἔχει ἃ ὑμῶν οἳ τε δυνάμενοι καὶ οἳ νέοι προθυμοῦνται, ἀδύνατα ἐν μεγάλῃ πόλει κατασχέειν. Ἄλλ' ἔτι καὶ νῦν, ὧ πάντων ἀξυνετώτατοι, εἰ μὴ μανθάνετε κακὰ σπεύδοντες, ἢ ἀμαθέστατοι ἔστε ὧν ἐγὼ οἶδα Ἑλλήνων, ἢ ἀδικώτατοι, εἰ εἰδότες τολμᾶτε.

XL. « Ἄλλ' ἤτοι μαθόντες γε ἢ μεταγνόντες τὸ τῆς πόλεως ξύμπανσι κοινὸν αὐξέτε, ἠγησάμενοι τοῦτο μὲν ἂν καὶ ἴσον καὶ πλεόν οἱ ἀγαθοὶ ὑμῶν ἤπερ τὸ τῆς πόλεως πλῆθος μετασχεῖν, εἰ δ' ἄλλα βουλευσέσε, καὶ τοῦ παντός κινδυνεύσαι στερηθῆναι· καὶ τῶν τοιῶνδε ἀγγελῶν ὡς πρὸς αἰσθημένους καὶ μὴ ἐπιτρέψοντας ἀπαλλάγητε. (2) Ἡ γὰρ πόλις ἤδε, καὶ εἰ ἔρχονται Ἀθηναῖοι, ἀμυνεῖται αὐτοὺς ἀξίως αὐτῆς, καὶ στρατηγοὶ εἰσιν ἡμῖν οἳ σκέψονται αὐτά· καὶ εἰ μὴ τι αὐτῶν ἀληθές ἐστιν, ὥσπερ οὐκ οἶομαι, οὐ πρὸς τὰς ὑμετέρας ἀγγελίας καταπλαγεῖσα καὶ ἐλομένη ὑμᾶς ἀρχοντας αὐθαίρετον δουλείαν ἐπιβαλεῖται, αὐτὴ δ' ἐφ' αὐτῆς σκοποῦσα τοὺς τε λόγους ἀφ' ὑμῶν ὡς ἔργα δυνάμενους κρίνει καὶ τὴν ὑπάρχουσαν ἐλευθερίαν οὐχὶ ἐκ' τοῦ ἀκούειν ἀφαιρεθῆσεται, ἐκ δὲ τοῦ ἔργῳ φυλασσομένη μὴ ἐπιτρέπειν πειράσεται σώζειν. »

XLI. Τοιαῦτα μὲν Ἀθηναγόρας εἶπεν, τῶν δὲ στρατηγῶν εἷς ἀναστάς ἄλλον μὲν οὐδένα ἔτι εἶασε παρελθεῖν, αὐτὸς δὲ πρὸς τὰ παρόντα ἐξεῖσε τοιάδε. (2) « Διαβολὰς μὲν οὐ σῶφρον οὔτε λέγειν τινὰς ἐς ἀλλήλους οὔτε τοὺς ἀκούοντας ἀποδέχεσθαι, πρὸς δὲ τὰ ἐσαγγελλόμενα μᾶλλον δρᾶν, ὅπως εἷς τε ἕκαστος καὶ ἡ ξύμπασα πόλις καλῶς τοὺς ἐπιόντας παρασκευασόμεθα ἀμύνεσθαι. (3) Καὶ ἦν ἄρα μηδὲν δεήσει, οὐδέ μιν βλάβη τοῦ γε τὸ κοινὸν κοσμηθῆναι καὶ ἵπποις καὶ ὄπλοις καὶ τοῖς ἄλλοις οἷς ὁ πόλεμος ἀγάλλεται. (4) Τὴν δ' ἐπιμέλειαν καὶ ἐξέτασιν αὐτῶν ἡμεῖς ἐξομεν, καὶ τῶν πρὸς τὰς πόλεις διαπομπῶν ἅμα ἕς τε κατασκοπὴν καὶ ἦν τι ἄλλο φαίνεται ἐπιτηδεῖον. Τὰ δὲ καὶ ἐπιμελεθῆμεθα ἤδη, καὶ ὅ τι ἂν αἰσθώμεθα ἐς ὑμᾶς οἴσομεν. » (5) Καὶ οἱ μὲν Συρακοῖσιοι τοσαῦτα εἰπόντες τοῦ στρατηγοῦ διελύθησαν ἐκ τοῦ συλλόγου.

XLII. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἤδη ἐν τῇ Κερκύρᾳ αὐτοὶ τε καὶ οἱ ξύμμαχοι ἅπαντες ἦσαν. Καὶ πρῶτον μὲν ἐπέξετασιν τοῦ στρατεύματος καὶ ζήτησιν, ὥσπερ ἔμελλον ὀρμειεῖσθαι τε καὶ στρατοπεδεύεσθαι, οἱ στρατηγοὶ ἐποίησαντο, καὶ τρία μέρη νεύματες ἐν ἐκάστῳ ἐκλήρωσαν, ἵνα μήτε ἅμα πλέοντες ἀπορωῖσιν ὕδατος καὶ λιμένων καὶ τῶν ἐπιτηδεῶν ἐν ταῖς καταγωγαῖς, πρὸς τε τὰλλα εὐκοσμώτεροι καὶ ῥόγους ἀρχεῖν ὥσι,

vim possident, optimos etiam esse ad optime imperandum. Ego vero respondeo primum quidem populi nomen universam rempublicam complecti, paucorum vero potentiam partem, deinde custodes quidem optimos pecuniarum esse locupletes, sed consultores præstantissimos esse viros prudentes, iudicem vero optimum, postquam res audierit, esse multitudinem; atque hæc omnia pariter et per partes et simul universa in statu populari juris æquabilitate frui. (2) Sed paucorum dominatus pericula quidem multitudini impertit, commodorum vero non solum majorem partem capit, verum etiam universa ceteris erepta retinet; quas res illi, qui inter vos sunt et potentes et juvenes, obtinere student, quod fieri non potest in ampla civitate. At nunc etiam, omnium stultissimi, nisi animadvertitis, vos rem perniciosam affectare, aut omnium Græcorum, quos ego novi, estis imperitissimi, aut injustissimi, si scientes audetis.

XL. « Verum aut re intellecta aut mutata sententia, quod ad universæ reipublicæ bonum spectat, id augete, hoc vobis persuasum habentes, fore, ut illi, qui de vobis boni sunt cives, ejus parem, atque adeo majorem partem obtineant, quam cetera civitatis multitudo; si vero alia affectaveritis, vos in periculum venturos, ne et rebus omnibus privemini: et ab hujusmodi nuntiis ut inter intelligentes rem nec neglectos abstinete. (2) Hæc enim civitas, ut etiam veniant Athenienses, pro sua dignitate eos propulsabit, et sunt nobis imperatores, qui hæc videbunt; atque si nihil horum verum fuerit, prout ego suspicor, nequaquam vestris nuntiis exterrita civitas vos duces eligit suaque sponte sibi servitutis jugum imponet, sed ipsa per se consultans, et de rumoribus a vobis disseminatis, quasi idem valeant ac facta, questionem habebit, et præsentem libertate non propter auditionem privabit, sed factis sibi cavendo et non indulgendo eam conservare conabitur. »

XLI. Atque hæc quidem Athenagoras dixit; unus autem e ducibus surgens, nullum quidem alium ad dicendum prodire passus est, sed ipse pro præsentis rerum statu hæc verba fecit: (2) « Obtrectationes quidem non sapiens neque dicere aliquos inter se neque audientes admittere, sed potius pro rebus, quæ nuntiantur, videre, quam ratione quum privatim tum publice ex dignitate nos instruamus ad eos propulsandos, qui contra nos veniunt. (3) Et si forte nihil opus fuerit, nulla jactura fiet, si respublica ornatur et equis et armis et ceteris rebus, quibus bellum gaudet. (4) Curam vero et iustrationem istarum nos geremus, et dimittendorum simul ad civitates hominum, et explorandi causa et si quid aliud commodum esse videatur. Sunt etiam, quæ jam curavimus, et quicquid senserimus, id ad vos referemus. » (5) Atque Syracusani quidem, quum dux hæc verba fecisset, ex concilio discesserunt.

XLII. Athenienses vero quum ipsi tum eorum socii omnes apud Corcyram jam erant. Atque primum quidem duces copias iterum recensuerunt et instruxerunt eo ordine, quo portum capturi castraque posituri erant, et classe in tres partes distributa singulas singulis sorte attribuerunt, ut neque, si conjunctionem navigarent, aquæ et portuum et rerum ad victum necessariarum in stationibus ubi appellerent, inopia laborarent, et ut ceteris etiam in rebus magis ordine instructi essent, et a ducibus facilius regi possent, in singulis

κατὰ τέλη στρατηγῶν προστεταγμένοι· (2) ἔπειτα δὲ προὔπεμψαν καὶ ἐς τὴν Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν τρεῖς ναῦς εἰσομένους αἰτίας σφᾶς τῶν πόλεων δεξζονται. Καὶ εἶρητο αὐταῖς προαπαντᾶν, ὅπως ἐπιστάμενοι καταπλέωσιν.

XLIII. Μετὰ δὲ ταῦτα τοσῆδε ἤδη τῆ παρασκευῆ Ἀθηναῖοι ἄραντες ἐκ τῆς Κερκύρας ἐς τὴν Σικελίαν ἐπεραιοῦντο, τριήρεσι μὲν ταῖς πάσαις τέσσαρσι καὶ τριάκοντα καὶ ἑκατόν, καὶ δυοῖν Ῥοδίον πεντηκόντορον (τούτων Ἀττικαὶ μὲν ἦσαν ἑκατόν, ὧν αἱ μὲν ἐξήκοντα ταχέαι αἱ δ' ἄλλα στρατιώτιδες, τὸ δὲ ἄλλο ναυτικὸν Χίων καὶ τῶν ἄλλων ζυμμάχων), ὀπλίταις δὲ τοῖς ζύμπασιν ἑκατόν καὶ πεντακισχιλίους (καὶ τούτων Ἀθηναίων μὲν αὐτῶν ἦσαν πεντακόσιοι μὲν καὶ χίλιοι ἐκ καταλόγου, ἑπτακόσιοι δὲ βῆτες ἐπιβάται τῶν νεῶν, ζύμμαχοι δὲ οἱ ἄλλοι ξυσστράτευου, οἱ μὲν τῶν ὑπήκων, οἱ δ' Ἀργείων πεντακόσιοι καὶ Μαντινέων καὶ μισθοφόρων πεντήκοντα καὶ διακόσιοι), τοξόταις δὲ τοῖς πᾶσιν ὀγδοήκοντα καὶ τετρακοσίους (καὶ τούτων Κρήτες οἱ ὀγδοήκοντα ἦσαν) καὶ σφενδονήταις Ῥοδίων ἑπτακοσίους, καὶ Μεγαρεῦσι ψιλοῖς φυγάσιν εἴκοσι καὶ ἑκατόν, καὶ ἵππαγωγῶν μιᾷ τριάκοντα ἀγούσῃ ἵππεάς.

XLIV. Τούσῃ τῇ πρώτῃ παρασκευῇ πρὸς τὸν πόλεμον διέπλεε. Τούτοις δὲ τὰ ἐπιτήδεια ἀγούσαι δικᾶδες μὲν τριάκοντα σιταγωγῶν, καὶ τοὺς σιτοποιοὺς ἔχουσαι καὶ λιθολόγους καὶ τέκτονας καὶ ὅσα ἐς τεχνισμὸν ἐργαλεῖα, πλοῖα δὲ ἑκατόν, ἃ ἐξ ἀνάγκης μετὰ τῶν δικᾶδων ξυνέπλει· πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα πλοῖα καὶ δικᾶδες ἔκούσαι ξυνηκολούθουσαν τῇ στρατιᾷ ἐμπορίας ἕνεκα· ἃ τότε πάντα ἐκ τῆς Κερκύρας ξυνδιέβαλλε τὸν Ἴόνιον κόλπον. (2) Καὶ προσβαλοῦσα ἡ πᾶσα παρασκευὴ πρὸς τε ἄκραν Ἰαπυγίαν καὶ πρὸς Τάραντα καὶ ὡς ἕκαστοι εὐπόρησαν, παρεχομίζοντο τὴν Ἰταλίαν, τῶν μὲν πόλεων οὐ δεχομένων αὐτοὺς ἀγορᾶ οὐδὲ ἄσται, ὕδατι δὲ καὶ θρῆμ, Τάραντος δὲ καὶ Λοκρῶν οὐδὲ τούτοις, ἕως ἀφίκοντο ἐς Ῥήγιον τῆς Ἰταλίας ἀκρωτήριον. (3) Καὶ ἐνταῦθα ἤδη ἠβροίζοντο, καὶ ἐξω τῆς πύλειος, ὡς αὐτοὺς εἶσω οὐκ ἐδέχοντο, στρατοπέδον τε κατεσκευάσαντο ἐν τῇ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερῶν, οὗ αὐτοῖς καὶ ἀγορὰν παρέργον, καὶ τὰς ναῦς ἀνελευσάντες ἠσύχασαν. Καὶ πρὸς τε τοὺς Ῥηγίνοισι λόγους ἐποίησαντο, ἀξιοῦντες Χαλκιδικᾶς ὄντας Χαλκιδεῦσιν οὔσι Λεοντίνους βοηθεῖν· οἱ δὲ οὐδὲ μεθ' ἑτέρων ἔφασαν ἔσεσθαι, ἀλλ' ὅ τι ἂν καὶ τοῖς ἄλλοις Ἰταλιώταις ξυνοική, τοῦτο ποιήσιν. (4) Οἱ δὲ πρὸς τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ πράγματα ἐσχόπουν ὅτω τρόπῳ ἄριστα προσοίσονται· καὶ τὰς πρόπλους ναῦς ἐκ τῆς Ἐγέτης ἅμα προσέμενον, βουλόμενοι εἰδέναι περὶ τῶν γρημάτων εἰ ἔστιν ἃ ἔλεγον ἐν ταῖς Ἀθήναις οἱ ἄγγελοι.

XLV. Τοῖς δὲ Συρακοσίοις ἐν τούτῳ πολλαχόθεν τε ἤδη καὶ ἀπὸ τῶν κατασκόπων σαφῆ ἠγγέλλετο ὅτι ἐν Ῥηγίῳ αἱ νῆες εἰσιν καὶ ὡς ἐπὶ τούτοις παρεσκευάζοντο πάσῃ τῇ γνώμῃ καὶ οὐκέτι ἠπίστουν. Καὶ ἐς τὴν τῆς Σικελίδος περιπέπτω, ἔβηα μὲν φύλακας,

agminibus attributi suo quique duci; (2) deinde vero praemisissent et in Italiam et in Siciliam tres naves, ut explorarent, quanam civitates se essent recepturae. Atque his praeeptum erat, ut classi occurrerent, ut rerum gnari appellerent.

XLIII. Post haec Athenienses jam e Corcyra solventes in Siciliam trajiciebant apparatus tanto: cum triremibus universis numero centum et triginta quatuor, et duabus Rhodiis navibus, quae quinquaginta remis agebantur (harum erant Atticae centum, quarum sexaginta erant veloces, ceterae milites vehebant, reliqua vero classis erat Chiorum et ceterorum sociorum), militibus autem gravis armaturae universis quinquies mille et centum (atque inter hos ex ipsis quidem Atheniensibus erant mille et quingenti milites legitime conscripti, et septingenti ex infimi ordinis civibus navium defensores; reliqui vero milites erant socii, partim quidem ex populis ipsorum imperio subjectis, partim vero ex Argivis quingenti, et ex Mantineis atque mercenariis ducenti et quinquaginta), sagittariis vero universis quadringentis et octoginta (quorum Cretenses erant octoginta), et Rhodiorum funditoribus septingentis, et Megarensibus exsulibus levis armaturae centum viginti, et una nave hippagoga, quae triginta equites vehebat.

XLIV. Tantus hic primus apparatus ad bellum trajiciebat. His autem triginta onerariae naves commeatum vehebant et pistores et lapidum structores et fabros omniaque instrumenta, quae ad munitiones exstruendas erant necessaria, navigia vero centum, quae naves onerarias necessario comitabantur; multa etiam alia navigia et naves onerariae simul navigantes exercitum ultra negotiationis causa sequebantur; quae omnes e Corcyra tunc sinum Ionium simul transmittabant. (2) Totusque apparatus partim ad promontorium Japygiam, partim Tarentum appulsus, partim etiam alio, prout quibusque facultas data est, oram Italiae legentes praetervehebantur, et civitates nec ad mercatum eos admittebant nec in urbem, sed ad aquae et stationis usum, Tarentum vero Locricum ne ad haec quidem, donec ad Rhegium Italiae promontorium pervenerunt. (3) Atque hic jam congregabantur et extra urbem (quia Rhegini eos intra muros non recipiebant) castra fecerunt ad Dianae templum, ubi etiam Rhegini mercatum iis praebant; subductisque navibus quieverunt. Et apud Rheginos verba fecerunt, postulantes, ut ipsi Chalcidenses Leontinis Chalcidensibus auxilium ferrent; illi vero dixerunt, se neutris affuturos, sed quicquid ceteris Italis communiter placeret, id facturos. (4) Isti vero animum ad res Siculas conversos habebant, considerantes, quam ratione in illis optime se gererent; simul etiam praecursorias naves ab Egesta praestolabantur, quia scire cupiebant de pecunia, si ita essent, quae legati Athenis praedicasent.

XLV. Interea vero Syracusanis quum ex multis aliis locis, tum etiam ab exploratoribus jam certo nuntiabatur, naves ad Rhegium esse, et ut contra has omni studio se praeparabant nec amplius dubitabant. Et ad Siculos mittebant quoquo versus, ad alios praesidia, ad alios legationes,

πρὸς δὲ τοὺς πρέσβεις, καὶ ἐς τὰ περιπόλια τὰ ἐν τῇ γῶρᾳ φρουρὰς ἐσεκόμιζον τὰ τε ἐν τῇ πόλει ὄπλων ἐξετάσει καὶ ἵππων ἐσκόπουν εἰ ἐντελεῖ ἐστίν, καὶ τᾶλλα ὡς ἐπὶ ταχεῖ πολέμῳ καὶ ὅσον οὐ παρόντι καθίσταντο.

XLVI. Αἱ δ' ἐκ τῆς Ἐγέστης τρεῖς νῆες αἱ πρόπλοι παραγίγνονται τοῖς Ἀθηναίοις ἐς τὸ Ῥήγιον, ἀγγέλλουσαι ὅτι τᾶλλα μὲν οὐκ ἐστί χρήματα ἀπέσχεοντο, τριάκοντα δὲ τάλαντα μόνᾳ φαίνεται. (2) Καὶ οἱ στρατηγοὶ εὐθύς ἐν ἀθυμίᾳ ἦσαν, ὅτι αὐτοῖς τοῦτο τε πρῶτον ἀντεκχερούκει καὶ οἱ Ῥηγῖνοι οὐκ ἐβελήσαντες ζυστρατεύειν, οὐς πρῶτον ἤρξαντο πείθειν καὶ εἰκὸς ἦν μάλιστα, Λεοντίνων τε ξυγγενεῖς ὄντας καὶ σφίσι ἐπιτιθεῖν. Καὶ τῷ μὲν Νικίᾳ προσδεχομένῳ ἦν τὰ παρὰ τῶν Ἐγεσταίων, τοῖν δὲ ἑτέροιον καὶ ἀλογώτερα. (3) Οἱ δὲ Ἐγεσταῖοι τοῖνδε τι ἐξετεχνήσαντο τότε ὅτε οἱ πρῶτοι πρέσβεις τῶν Ἀθηναίων ἦλθον αὐτοῖς ἐς τὴν κατασκοπὴν τῶν χρημάτων. Ἔς τε τὸ ἐν Ἐρυκίᾳ ἱερὸν τῆς Ἀφροδίτης ἀγαγόντες αὐτοὺς ἐπέδειξαν τὰ ἀναθήματα, φιάλας τε καὶ οἰνοχόας καὶ θυμιατήρια καὶ ἄλλην κατασκευὴν οὐκ ὀλίγην, ἀ ὄντα ἀργυρᾷ πολλῶν πλείω τὴν ὄψιν ἀπ' ὀλίγης δυνάμεως χρημάτων παρείχεται· καὶ ἰδίᾳ ξενίσαις ποιοῦμενοι τῶν τριηριτῶν τὰ τε ἐξ αὐτῆς Ἐγέστης ἐκπώματα καὶ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾷ ξυλλέξαντες καὶ τὰ ἐκ τῶν ἐγγύς πόλεων καὶ Φοινικῶν καὶ Ἑλληνίδων αἰτησάμενοι ἐσέφερον ἐς τὰς ἐστιασεις ὡς οἰκεία ἕκαστοι. (4) Καὶ πάντων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τοῖς αὐτοῖς χρωμένῳ καὶ πανταχοῦ πολλῶν φαινομένῳ μεγάλῃ τὴν ἐκπληξιν τοῖς ἐκ τῶν τριήρων Ἀθηναίοις παρείχεν, καὶ ἀφικόμενοι ἐς τὰς Ἀθήνας διεθρόσαν ὡς χρήματα πολλὰ ἴδιοιεν. (5) Καὶ οἱ μὲν αὐτοὶ τε ἀπατηθέντες καὶ τοὺς ἄλλους τότε πείσαντες, ἐπειδὴ διῆλθεν ὁ λόγος ὅτι οὐκ εἶη ἐν τῇ Ἐγέστη τὰ χρήματα, πολλὴν τὴν αἰτίαν εἶχον ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν· οἱ δὲ στρατηγοὶ πρὸς τὰ παρόντα ἐβουλευόντο,

XLVII. καὶ Νικίου μὲν ἦν γνώμη πλεῖν ἐπὶ Σελινούντα πάσῃ τῇ στρατιᾷ, ἐφ' ὅπερ μάλιστα ἐπέμφθησαν, καὶ ἦν μὲν παρέχουσι χρήματα παντὶ τῷ στρατεύματι Ἐγεσταῖοι, πρὸς ταῦτα βουλεύεσθαι, εἰ δὲ μή, ταῖς ἐξήκοντα ναυσίν, ὅσα σπερ ἤτησαντο, ἀξιούν διδοῖναι αὐτοὺς τροφῆν, καὶ παραμείναντας Σελινούτιους ἢ βία ἢ ζυμβάσει διαλλάξαι αὐτοῖς, καὶ οὕτω παραπλευσάντας τὰς ἄλλας πόλεις καὶ ἐπιδειξάντας μὲν τὴν δύναμιν τῆς Ἀθηναίων πόλεως, δηλώσαντας δὲ τὴν ἐς τοὺς φίλους καὶ ζυμμάχους προθυμίαν, ἀποπλεῖν οἰκάδε, ἢν μή τι δι' ὀλίγου καὶ ἀπὸ τοῦ ἀδοκῆτου ἢ Λεοντίνους οἴοι τε ὦσαν ὠφελῆσαι ἢ τῶν ἄλλων τινὰ πόλεων προσαγαγέσθαι, καὶ τῇ πόλει δαπάνωντας τὰ οἰκεία μὴ κινδυνεύειν.

XLVIII. Ἀκισιάδης δὲ οὐκ ἔφη χρῆναι τοσαύτην δύναμιν ἐκπλεῦσαντας αἰσχροῖς καὶ ἀπράκτοις ἀπελθεῖν, ἀλλ' ἐς τε τὰς πόλεις ἐπικηρυκεύεσθαι πλὴν Σελινούντος καὶ Συρακουσῶν τὰς ἄλλας, καὶ πειρᾶσθαι καὶ τοὺς Σικελοὺς τοὺς μὲν ἀφίσταναι ἀπὸ τῶν Συρακουσίων τοὺς δὲ φίλους ποιεῖσθαι, ἵνα σῖτον καὶ στρατιᾶν ἔχω-

et in castella, quæ in regione circumcirca erant, præsidia immittebant, et quæ intra urbem erant, si absoluta essent, explorabant, recensentes arma et equos, et cetera constuebant, ut in imminente et tantum non jam præsentē bello.

XLVI. Illæ vero tres præcursoriæ naves ab Eggesta Rhegium ad Athenienses advenerunt, et renuntiarunt ceteram quidem pecuniam, quam promiserant, nullam esse, sed tantum triginta talenta apparere. (2) Atque duces statim animos despondere cœperunt, quod iis et hoc primum præter expectationem incommodè cecidisset, quodque Rhegini una secum militare recusavissent, quibus primis suadere cœperant, et maxime credibile videbatur, quod essent Leontinorum cognati et eorum semper studiosi. Atque Nicæ quidem hæc expectanti ab Eggestæis contigerunt, duobus vero reliquis vel maxime præter opinionem. (3) Eggestæi autem hujusmodi fraudem excogitarant tunc, quum primi Atheniensium legati eos adierant ad explorandas pecunias. Adductis illis in Veneris fanum, quod est in Eryce, ostenderunt donaria, phialas et trullas et thuribula ceteramque non paucam suppellectilem, quæ quum essent argentea, longe majorem speciem pro exiguo pretio præbebant; atque etiam privatim exceptis hospitio illis, qui triremibus advecti erant, et ex ipsa Eggesta aurea argenteaque pocula collecta, et ex vicinis Phœnicum Græcorumque urbibus corrogata in conviviis ut suam quique domesticam suppellectilem exhibebant. (4) Et quum omnes iisdem plerumque uterentur et multa ubique conspicerentur, ingentem stuporem afferebant Atheniensibus, qui triremibus advecti erant, et Athenas reversi divulgarent, se magnam pecuniæ vim conspexisse. (5) Atque illi quidem, qui et ipsi decepti erant, et aliis tunc hoc persuaserant, postquam hic rumor dimanavit, pecunias illas Eggestæ non esse, graviter a militibus accusabantur; duces autem pro præsentī rerum statu consultabant;

XLVII. et Nicæ quidem sententiā erat, ut cum omnibus copiis adversus Selinuntem navigaretur, cujus rei causa potissimum missi essent, et si quidem Eggestæi pecunias universo exercitui suppeditarent, pro pecuniæ summa consilium caperetur; sin minus, ab iis postularetur, ut sexaginta navibus, quas petissent, cibaria suppeditarent, atque permanerent, donec Selinuntios cum illis vel vi vel pactione reconciliassent, et ita ceteras civitates obirent, et ubi Atheniensis reipublicæ potentiam iis ostendissent, et suum in amicos sociosque studium demonstrassent, domum redirent, nisi forte brevi et ex inopinato facultas aliqua offerretur, vel Leontinos juvandi vel aliquam reliquarum civitatum sibi adjungendi, neque facultates domesticas comensuentes rempublicam in periculum adducerent.

XLVIII. Alcibiades vero dicebat, non oportere cum tantis copiis emissos turpiter et infecto negotio abire, sed ad omnes civitates, præter Selinuntem et Syracusas, legatos mittendos et operam dandam, ut et Siculos partim ad defectionem a Syracusanis faciendam sollicitarent, partim amicos sibi facerent, ut et comæatium et copias haberent;

σιν, πρῶτον δὲ πείθειν Μεσσηνίους (ἐν πόρῳ γὰρ μάλιστα καὶ προσβολῇ εἶναι αὐτοὺς τῆς Σικελίας, καὶ λιμένα καὶ ἐφόρησιν τῆ στρατιᾶ ἰκανωτάτην ἔσεσθαι)· προσαγαγομένους δὲ τὰς πόλεις, εἰδότας μεθ' ὧν τις πολεμησεί, οὕτως ἤδη Συρακούσας καὶ Σελινούντι ἐπιχειρεῖν, ἣν μὴ οἱ μὲν Ἑγεσταίους ξυμβαίνουσιν, οἱ δὲ Λεοντίους ἐώσι κατοικίξεν.

XLIX. Λάμαχος δὲ ἀντιφραξὶς ἔφη χρῆναι πλεῖν ἐπὶ Συρακούσας καὶ πρὸς τῇ πόλει ὡς τάχιστα τὴν μάχην ποιεῖσθαι, ἕως ἔτι ἀπαράσκευοί τ' εἰσὶ καὶ μάλιστα ἐκπεπληγμένοι. (2) Τὸ γὰρ πρῶτον πᾶν στρατεύμα δεινότατον εἶναι· ἦν δὲ χρονίση πρὶν ἐς ὄψιν ἔλθειν, τῇ γνώμῃ ἀναθαρσύνοντας ἀνθρώπους καὶ τῇ ὄψει καταφρονεῖν μᾶλλον. Αἰφνιδίον δὲ ἦν προσπέσωσιν, ἕως ἔτι περιδεεῖς προσδέχονται, μάλιστα ἂν σφείς περιγενέσθαι καὶ κατὰ πάντα ἂν αὐτοὺς ἐκφοβῆσαι, τῇ τε ὄψει (πλεῖστοι γὰρ ἂν νῦν φανῆναι) καὶ τῇ προσδοκίᾳ ὧν πέισονται, μάλιστα δ' ἂν τῶ αὐτίκα κινδύνῳ τῆς μάχης. (3) Εἰδὸς δὲ εἶναι καὶ ἐν τοῖς ἀγροῖς πολλοὺς ἀπολειφθῆναι ἔξω διὰ τὸ ἀπιστεῖν σφᾶς μὴ ἤξεν, καὶ ἐσκομιζομένῳ αὐτῶν τὴν στρατιάν οὐκ ἀπορήσειν χρημάτων, ἦν πρὸς τῇ πόλει κρατούσα καθέζεται. (4) Τοὺς τε ἄλλους Σικελιώτας οὕτως ἤδη μᾶλλον καὶ ἐκείνοις οὐ ξυμμαχήσειν καὶ σφείς προσείναι, καὶ οὐ διαμελλήσειν περισκοπούοντας ὀπότεροι κρατήσουσιν. Ναύσταθμον δὲ ἐπαναχωρήσαντας καὶ ἐφορηθέντας Μέγαρον ἔφη χρῆναι ποιεῖσθαι, ἃ ἦν ἐρῆμα, ἀπέχοντα Συρακουσῶν οὔτε πλοῦν πολλὴν οὔτε ὁδόν.

L. Λάμαχος μὲν ταῦτα εἰπὼν ὁμῶς προσέθετο καὶ αὐτὸς τῇ Ἀλκιβιάδου γνώμῃ. Μετὰ δὲ τοῦτο Ἀλκιβιάδης τῇ αὐτοῦ νηὶ διαπλεύσας ἐς Μεσσηνίαν καὶ λόγους ποιησάμενος περὶ ξυμμαχίας πρὸς αὐτούς, ὡς οὐκ ἔπειθεν ἄλλ' ἀπεκρίναντο πόλει μὲν ἂν οὐ δέξασθαι, ἀγορὰν δ' ἔξω παρέξειν, ἀπέπλει ἐς τὸ Ῥήγιον. (2) Καὶ εὐθὺς ξυμπληρώσαντες ἐξήκοντα ναῦς ἐκ πασῶν οἱ στρατηγοὶ καὶ τὰ ἐπιτήδεια λαβόντες παρέπλεον ἐς Νάξον, τὴν ἄλλην στρατιάν ἐν Ῥηγίῳ καταλιπόντες καὶ ἓνα σφῶν αὐτῶν. (3) Ναξίων δὲ δεξαμένῳ τῇ πόλει παρέπλεον ἐς Κατάνην. Καὶ ὡς αὐτοὺς οἱ Κατανῶται οὐκ ἐδόγοντο (ἐνήσαν γὰρ αὐτοῖσι ἄνδρες τὰ Συρακουσίων βουλόμενοι), ἐκομίσθησαν ἐπὶ τὸν Τηριακὸν ποταμόν, (4) καὶ αὐλιστάμενοι τῇ ὑστεραία ἐπὶ Συρακούσας ἔπλεον ἐπὶ κέρως, ἔχοντες τὰς ἄλλας ναῦς. Δέκα δὲ τῶν νεῶν προὔπεμψαν ἐς τὸν μέγαν λιμένα πλεῦσαι τε καὶ κατασκέψασθαι εἴ τι ναυτικὸν ἐστὶ κἀθεικυσμένον, καὶ κηρύξαι ἀπὸ τῶν νεῶν προσπλεύσαντας ὅτι Ἀθηναῖοι ἤκουσι Λεοντίους ἐς τὴν ἑαυτῶν κατοικιοῦντες κατὰ ξυμμαχίαν καὶ ξυγγένειαν τοὺς οὐκ ὄντας ἐν Συρακούσας Λεοντίων ὡς παρὰ φίλους καὶ εὐεργέτας Ἀθηναίους ἀδελφοὺς ἀπιέναι. (5) Ἐπεὶ δ' ἐκηρύχθη καὶ κατεσκέψαντο τὴν τε πόλιν καὶ τοὺς λιμένας καὶ τὰ περὶ τὴν χώραν ἐξ ἧς αὐτοὺς ὀρμωμένοις πολεμητέα ἦν, ἀπέπλευσαν πάλιν ἐς Κατάνην.

LI. Καὶ ἐκκλησίας γενομένης τὴν μὲν στρατιάν οὐκ

ac primum quidem Messanenses adducendos (hos enim potissimum in trajectu et opportuno loco, quo ad Siciliam appellari posset, sitos esse, et portum atque stationem exercitui eam commodissimam fore); civitatibus autem in amicitiam adductis, ubi nosset, quos belli socios essent habituri, ita demum Syracusas et Selinuntem aggrediendas, nisi hi quidem compositionem cum Egesteis facerent, illi vero Leontinos in suas pristinas sedes redire sinerent.

XLIX. Lamachus vero recta dicebat adversus Syracusas navigandum esse, et primo quoque tempore praelium ad urbem committendum, dum adhuc imparati essent et maxime perterriti. (2) Omnem enim exercitum principio maximum terrorem afferre; sed si moram interponat, antequam in conspectum veniat, homines ex pavore se colligentes etiam visu magis contemnere. Sed si repente invaserint, dum illi adhuc metu perculti in exspectatione essent, facillime se superiores illis futuros, omnibusque rebus terrorem illis incussuros, tum ad aspectu (plurimos enim nunc se numero visum iri) tum exspectatione cladum, quas essent accepturi, præcipue vero subito praelii periculo. (3) Verisimile autem esse, in agris etiam multos extra urbem remansisse, quod non crederent se venturos, quibus res suas in urbem comportantibus exercitum, si victor urbem obsideret, satis pecuniarum habiturum. (4) Præterea reliquos Sicilienses sic jam facilius et illorum societati non accessuros, et ad se transituros, minimeque cunctaturos circumspiciendo, utri victores essent futuri. Stationem autem navium reversis, et ad portum appulsis Megara dicebat faciendam esse, quæ deserta essent et a Syracusis neque mari multum neque terra distarent.

L. Lamachus autem quamvis hæc dixisset, tamen et ipse in Alcibiadis sententiam ivit. Postea vero Alcibiades sua navi Messanam profectus de societate in eunda apud Messanenses verba fecit, et quum rem iis persuadere non posset, sed illi respondissent, in urbem quidem se nequam recepturos, forum tamen rerum venalium iis præbituros, ad Rhegium redibit. (2) Duces autem quum ex omni numero sexaginta naves confestim implevissent et res necessarias assumpsissent, reliquo exercitu cum uno de se ipsis ad Rhegium relicto, classe prætervecti Naxum petebant. (3) Quum autem Naxii eos urbe recepissent, illinc oram legentes ad Catanam navigabant. Et quum Catanæi eos non recepissent (illic enim aderant quidam, qui Syracusanorum partibus favebant), ad flumen Teriam delati sunt, (4) et quum illic pernoctassent, postero die Syracusas versus navigarunt, agmine longo ceteris navibus instructis. Decem vero naves præmiserunt, ut in magnum portum navigarent et explorarent, si quid navium deductum esset, utque accedentes ex navibus per præconis vocem significarent, Athenienses venire, ut Leontinos in suas pristinas sedes restituerent propter societatis atque cognationis jus; Leontini igitur, quotquot Syracusis essent, intrepide transierunt ad Athenienses ut ad amicos et de ipsis bene meritos. (5) Postquam autem per præconis vocem hoc illis denuntiatum est, et urbis portuumque situm, omnemque circa regionem, unde sibi ad bellum faciendum procedendum esset, contemplati sunt, rursus Catanam redierunt.

LI. Catanæi vero convocata concione copias quidem urbe

ἐδέγοντο οἱ Καταναῖοι, τοὺς δὲ στρατηγοὺς ἐσελθόντας ἐκέλευον εἶ τι βούλονται εἰπεῖν. Καὶ λέγοντος τοῦ Ἀλκιβιάδου, καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει πρὸς τὴν ἐκκλησίαν τετραμμένων, οἱ στρατιῶται πυλῖδα τινὰ ἐνηκοδομημένην κακῶς ἔλαθον διελόντες, καὶ ἐσελθόντες ἠγγράζον ἐς τὴν πόλιν. (2) Τῶν δὲ Καταναίων οἱ μὲν τὰ τῶν Συρακοσίων φρονοῦντες, ὡς εἶδον τὸ στράτευμα ἔνδον, εὐθὺς περιδεεῖς γενόμενοι ὑπεξῆλθον οὐ πολλοὶ τινες, οἱ δὲ ἄλλοι ἐψήφισαν τὸ ζυμμαχίαν τοῖς Ἀθηναίοις καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα ἐκέλευον ἐκ Ῥηγίου κομίζειν. (3) Μετὰ δὲ τοῦτο διαπλεύσαντες οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τὸ Ῥήγιον, πάσῃ ἤδη τῇ στρατιᾷ ἄραντες ἐς τὴν Κατάνην, ἐπειδὴ ἀφίκοντο, κατεσκευάζοντο τὸ στρατόπεδον.

LII. Ἐσηγγέλλετο δὲ αὐτοῖς ἐκ τῆς Καμαρίνης ὡς εἰ ἔλθοιεν προσχωροῖεν ἄν, καὶ ὅτι Συρακοσίοι πληροῦσι ναυτικόν. Ἀπάσῃ οὖν τῇ στρατιᾷ παρέπλευσαν πρῶτον μὲν ἐπὶ Συρακούσας· καὶ ὡς οὐδὲν εὔρον ναυτικόν πληρούμενον, παρεκομίζοντο αὐθῖς ἐπὶ Καμαρίνης, καὶ σχόντες ἐς τὸν αἰγιαλὸν ἐπεκρηκυέοντο. Οἱ δ' οὐκ ἐδέγοντο, λέγοντες σφίσι τὰ ὄρκια εἶναι μιᾷ νηὶ καταπλεόντων Ἀθηναίων δέγχεσθαι, ἣν μὴ αὐτοὶ πλείους μεταπέμπωσιν. (2) Ἄπρακτοι δὲ γενόμενοι ἀπέπλεον καὶ ἀποθάντες κατὰ τι τῆς Συρακοσίας καὶ ἀρπαγὴν ποιησάμενοι, καὶ τῶν Συρακοσίων ἰππέων βοηθησάντων καὶ τῶν ψιλῶν τινὰς ἐσχεδασμένους διαφθειράντων, ἀπεκομίσθησαν ἐς Κατάνην.

LIII. Καὶ καταλαμβάνουσι τὴν Σαλαμινίαν ναῦν ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἤκουσαν ἐπὶ τῇ Ἀλκιβιάδῃ ὡς κελεύσοντας ἀποπλεῖν ἐς ἀπολογία ὧν ἡ πόλις ἐνεκάλει, καὶ ἐπ' ἄλλους τινὰς τῶν στρατιωτῶν τῶν μετ' αὐτοῦ μεμνημένων περὶ τῶν μυστηρίων ὡς ἀσεβούντων, τῶν δὲ καὶ περὶ τῶν Ἑρμῶν. (2) Οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι, ἐπειδὴ ἡ στρατιὰ ἀπέπλεον, οὐδὲν ἤσσαν ζήτησι ἐποιοῦντο τῶν περὶ τὰ μυστήρια καὶ τῶν περὶ τοὺς Ἑρμᾶς δραστήντων, καὶ οὐ δοκιμάζοντες τοὺς μηνυτὰς ἀλλὰ πάντας ὑπόπτως ἀποδεχόμενοι, διὰ πονηρῶν ἀνθρώπων πίστιν πάνυ χρηστοῦς τῶν πολιτῶν ξυλλαμβάνοντες κατέδου, χρησιμώτερον ἠγούμενοι εἶναι βασανίσαι τὸ πρᾶγμα καὶ εὐρεῖν ἢ διὰ μηνυτοῦ πονηρίαν τινὰ καὶ χρηστὸν δοκοῦντα εἶναι αἰτιαθέντα ἀνέλεγκτον διαφυγεῖν. (3) Ἐπιστάμενος γὰρ δὲ δῆμος ἀκοῆ τὴν Πεισιστράτου καὶ τῶν παίδων τυραννίδα χαλεπὴν τελευτῶσαν γενομένην, καὶ προσέτι οὐδ' ὑφ' ἑαυτῶν καὶ Ἀρμοδίου καταλυεῖσαν ἀλλ' ὑπὸ Λακεδαιμονίων, ἐφοβεῖτο αἰεὶ καὶ πάντα ὑπόπτως ἐλάμβανεν.

LIV. Τὸ γὰρ Ἀριστογείτονος καὶ Ἀρμοδίου τόλμημα δι' ἔρωτικὴν ζυντυχίαν ἐπεχειρήθη, ἣν ἐγὼ ἐπὶ πλεόν διηγησάμενος ἀποφανῶ οὔτε τοὺς ἄλλους οὔτε αὐτοὺς Ἀθηναίους περὶ τῶν σφετέρων τυράνων οὐδὲ περὶ τοῦ γενομένου ἀκριβῆς οὐδὲν λέγοντας. (2) Πεισιστράτου γὰρ γηραιῶ τελευτήσαντος ἐν τῇ τυραννίδι οὐχ' Ἱππαρχος, ὡσπερ οἱ πολλοὶ οἰοῦνται, ἀλλ' Ἱππίας πρεσβύτατος ὧν ἔσχε τὴν ἀρχήν. Γενομένου δὲ Ἀρμοδίου ὄρα ἡλικίας λαμπροῦ Ἀριστογείτων ἀνὴρ τῶν ἀστῶν, μέσος

non recipiebant, sed duces ingressos dicere jubebant, si quid vellent. Quum autem Alcibiades orationem haberet et oppidani in illam concionem essent conversi, milites quandam portulam male obstructam clam diruta aedificii materia aperuerunt et in urbem ingressi in foro versabantur. (2) Catanæorum vero ii, qui cum Syracusanis sentiebant, quum exercitum in urbe animadvertissent, confestim terrore percursi clam profugerunt non admodum multi; ceteri vero decreverunt societatem cum Atheniensibus, et reliquum exercitum a Rhegio acciri jubebant. (3) Postea vero Athenienses ad Rhegium reversi jam cum omnibus copiis solventes Catanam postquam pervenerunt, castra faciebant.

LII. Ad ipsos autem nuntii Camarina afferebantur, si illuc proficiscerentur, eos dedicationem facturos, et Syracusanos classem instruere. Cum omnibus igitur copiis primo quidem adversus Syracusas profecti sunt, et quum nullam classem ab illis instrui reperissent, rursus Camarinam versus oram legentes se recipiebant, et ad litus appulsi per caduceatorem agere cœperunt. Illi vero eos non recipiebant, dicentes, jurisjurandi religione obstructos esse, ut Athenienses cum una navi appellentes recipient, nisi ipsi plures ab iis accersissent. (2) Quamobrem Athenienses re infecta discedebant; et quum excensum e navibus in quendam agri Syracusani partem fecissent, et prædas egissent, et Syracusanorum equites accursissent, et nonnullos levis armaturæ milites Athenienses palatos interfecissent, Catanam se receperunt.

LIII. Illic autem offendunt Salaminiam navem Athenis missam, et adversus Alcibiadem, ut, qui in ea vehebantur, juberent eum redire ad respondendum criminibus, quorum publice insimulabatur, et adversus quosdam alios milites, de quibus simul cum eo indicium delatum erat, quod impie mysteria polluissent, partim vero etiam, quod Mercurii simulacra violassent. (2) Athenienses enim post classis discessum nihilo minus questionem habebant de mysteriis pollutis et de violatis Mercurii simulacris, et quoniam non explorabant indices, sed omnes suspiciose admittebant, ob fidem improbis hominibus habitam ex civibus optimos comprehensos in vincula conjiciebant, satius esse judicantes, rem accurate explorare et reperire, quam propter aliquam indicis improbitatem aliquem, licet vir probus esse videre, accusatum nulla questione habita evadere. (3) Populus enim, qui fama acceperat Pisistrati ac filiorum tyrannidem extremis ejus temporibus gravem fuisse, præterea ne a se quidem neque ab Harmodio, sed a Lacedæmoniis eversam, semper metuebat et omnia suspiciose accipiebat.

LIV. Nam audax illud Aristogitonis et Harmodii facinus propter rei cuiusdam ad amores pertinentis casum susceptum est, qua re ego fusius narrata demonstrabo, neque alios neque ipsos Athenienses de suis tyrannis aut de re gesta quicquam certi dicere. (2) Quum enim Pisistratus senex in tyrannide decessisset, non Hipparchus, ut vulgo arbitrantur, sed Hippias, quod erat natu maximus, obtinuit principatum. Quum autem Harmodius ætatis flore insigne esset, Aristogito, quidam e civibus, mediæ conditio-

πολίτης, ἔραστῆς ὧν εἶχεν αὐτόν. (3) Πειραθεὶς δὲ ὁ Ἄρμόδιος ὑπὸ Ἰππάρχου τοῦ Πεισιστράτου καὶ οὐ πεισθεὶς καταγορεύει τῷ Ἀριστογείτονι. Ὁ δὲ ἐρωτικῶς περιαλγῆσας, καὶ φοβηθεὶς τὴν Ἰππάρχου δύναμιν μὴ βία προσαγάγηται αὐτόν, ἐπιβουλεύει εὐθὺς ὡς ἀπὸ τῆς ὑπαρχούσης ἀξιώσεως κατάλυσιν τῆς τυραννίδι. (4) Καὶ ἐν τούτῳ ὁ Ἰππάρχος ὡς αὐθις πειράσας οὐδὲν μᾶλλον ἐπειθε τὸν Ἄρμόδιον, βίαιον μὲν οὐδὲν ἐβούλετο δρᾶν, ἐν τόπῳ δὲ τινὶ ἀφανεῖ ὡς οὐ διὰ τοῦτο δὴ παρεσκευάζετο προπηλακίων αὐτόν. (5) Οὐδὲ γὰρ τὴν ἄλλην ἀρχὴν ἐπαχθὴς ἦν ἐς τοὺς πολλοὺς, ἀλλ' ἀνεπιφθόνως κατεστήσατο· καὶ ἐπετῆδευσαν ἐπὶ πλείστον δὴ τύραννοι οὗτοι ἀρετὴν καὶ ζῦνεσιν, καὶ Ἀθηναίους εἰκοστὴν μόνον πρᾶσσόμενοι τῶν γιγνομένων τὴν τε πόλιν αὐτῶν καλῶς διεκόςμησαν καὶ τοὺς πολέμους διέφερον καὶ ἐς τὰ ἱερὰ ἔθουον. (6) Τὰ δὲ ἄλλα αὐτῆ ἢ πόλις τοῖς πρὶν κειμένους νόμοις ἐρχῆτο, πλὴν καθ' ὅσον ἀεὶ τινα ἐπεμέλλοντο σφῶν αὐτῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς εἶναι. Καὶ ἄλλοι τε αὐτῶν ἤρξαν τὴν ἐνιαυσίαν Ἀθηναίους ἀρχὴν, καὶ Πεισιστράτος ὁ Ἰππίου τοῦ τυραννέουστος υἱός, τοῦ πάππου ἔχων τοῦνομα, [δς] τῶν δώδεκα θεῶν βωμῶν τὸν ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀρχῶν ἀνέθηκε καὶ τὸν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν Πυθίῳ. (7) Καὶ τῷ μὲν ἐν τῇ ἀγορᾷ προσοικοδομήσας ὕστερον ὁ δῆμος Ἀθηναίων μείζον μῆκος τοῦ βωμοῦ ἠφάνισε τοῦπίγραμματος· τοῦ δ' ἐν Πυθίῳ ἔτι καὶ νῦν δηλόν ἐστιν ἀμυδροῖς γράμμασι λέγον τάδε·

Μνήμη τόδ' ἦς ἀρχῆς Πεισιστράτος Ἰππίου υἱός
θῆκεν Ἀπόλλωνος Πυθίου ἐν τεμένει.

LV. Ὅτι δὲ πρεσβύτατος ὧν Ἰππίας ἤρξεν, εἰδὼς μὲν καὶ ἀκοῆ ἀκριβέστερον ἄλλων ἰσχυρίζομαι, γνοίη δ' ἂν τις καὶ αὐτῷ τούτῳ· παῖδες γὰρ αὐτῷ μόνῳ φαίνονται τῶν γησιῶν ἀδελφῶν γενόμενοι, ὡς ὁ τε βωμὸς σημαίνει καὶ ἡ στήλη περὶ τῆς τῶν τυράννων ἀδικίας, ἡ ἐν τῇ Ἀθηναίων ἀκροπόλει σταθεῖσα, ἐν ᾗ Θεσσαλοῦ μὲν οὐδ' Ἰππάρχου οὐδεὶς παῖς γέγραπται, Ἰππίου δὲ πέντε, οἱ αὐτῷ ἐκ Μυρρίνης τῆς Καλλίου τοῦ Ὑπερχίδου θυγατρὸς ἐγένοντο· εἰκὸς γὰρ ἦν τὸν πρεσβύτατον πρῶτον γῆμαι. (2) Καὶ ἐν τῇ πρώτῃ στήλῃ πρῶτος γέγραπται μετὰ τὸν πατέρα, οὐδὲ τοῦτο ἀπεικόντως διὰ τὸ πρεσεῦειν τε ἀπ' αὐτοῦ καὶ τυραννεῦσαι. (3) Οὐ μὴν οὐδ' ἂν κατασχεῖν μοι δοκεῖ ποτὲ Ἰππίας τὸ παραχρῆμα βραδίως τὴν τυραννίδα, εἰ Ἰππάρχος μὲν ἐν τῇ ἀρχῇ ἂν ἀπέθανεν, αὐτὸς δὲ αὐθημερὸν καθίστατο· ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ πρότερον ζῆνθες τοῖς μὲν πολιταῖς φοβερὸν, ἐς δὲ τοὺς ἐπικούρους ἀκριβές, πολλῶ τῷ περιόντι τοῦ ἀσφαλοῦς κατεκράτησεν, καὶ οὐχ ὡς ἀδελφὸς νεώτερος ὧν ἠπόρησεν ἐν ᾧ οὐ πρότερον ζυνεχῶς ὠμίληκει τῇ ἀρχῇ. (4) Ἰππάρχῳ δὲ ζυνέβη τοῦ πάθους τῆς δυστυχίας ὀνομασθέντα καὶ τὴν δόξαν τῆς τυραννίδος ἐς τὰ ἔπειτα προσλαβείν.

LVI. Τὸν δ' οὖν Ἄρμόδιον ἀπαρνηθέντα τὴν πείρασιν, ὡσπερ διενεοῖτο, προπηλακίσεν· ἀδελφὴν γὰρ αὐτοῦ κόρην ἐπαγγείλαντες ἦκειν κανοῦν οἴσουσαν ἐν

nis vir, eum ut amator habebat. (3) Hic autem Harmodius ab Hipparcho, Pisistrati filio, temptatus morem ei non gessit et rem ad Aristogitonem detulit. Hic vero more amatorum ingenti dolore concepto et Hipparchi potentiam extimescens, ne per vim Harmodium ad se pertraheret, protinus ita, ut in sua dignitate poterat, tyrannidem per insidias evertere conatur. (4) Interea vero Hipparchus quum Harmodium rursus sollicitasset, et nihilo magis inducere posset, nihil quidem violenti intentare destinabat, sed in loco quodam obscuro, veluti non hac de causa, eum contumelia afficere parabat. (5) Quippe neque cetero ejus principatu multitudini gravis erat, sed citra invidiam se gesserat; et vero plurimum hi tyranni virtutem et prudentiam coluerunt, et proventuum vicesimam tantum ab Atheniensibus exigentes et urbem egregie exornarunt et bella administrabant et in templis sacrificia faciebant. (6) In ceteris vero rebus civitas legibus ante latis utebatur, praeterquam quod operam provide dabant, ut semper aliquis de suo ipsorum numero imperium gereret. Et quum alii ex iis annum imperium apud Athenienses obtinuerunt, tum Pisistratus, Hippiae ejus, qui tyrannus fuerat, filius, avi nomen ferens, [qui] quum esset archon, aram duodecim deorum in foro dedicavit, et illam, quae est Apollinis in Pythii templo. (7) Postea vero populus Atheniensis quum amplificasset aram, quae erat in foro, inscriptionem delevit; illius vero, quae in Pythii templo erat, etiamnum tota exstat literis evanidis pæne in haec verba:

In Pythii Phœbi Pisistratus æde locavit
imperii Hippidae hæc monumenta sui.

LV. Hippiam igitur imperasse, quod natu maximus esset, et sciens e fama mihi tradita accuratius quam alii, confirmo et intelligat aliquis vel ex hoc ipso: hunc enim solum inter legitimos fratres liberos suscepisse constat, ut et ara indicat, et columna in Athenarum arce erecta cum inscriptione sceleris a tyrannide perpetrati, in qua nullus Thessali aut Hipparchi filius est scriptus, sed quinque Hippiae, quos ille ex Myrrhine Calliae Hyperichidae filia suscepit; par enim erat, maximum natu uxorem primum ducere. (2) Deinde in prima columna primus ille scriptus est post parentem, ne hoc quidem abs re, quippe quod et ab eo natu maximus esset, et tyrannidem obtinisset. (3) Quin nec Hippias mihi videtur ita facile e vestigio tyrannidem retenturus fuisse, si Hipparchus in imperio constitutus decessisset, et ipse eodem die tyrannus existeret; sed propter pristinum solumque civium metum, et diligentiam, qua in satellitum praesidio utebatur, imperium multis abundans firmis subsidiis retinuit, et non ut frater natu minor, consilii inops fuit, quod si fuisset, non antea continenter imperii particeps fuisset. (4) Hipparcho vero hoc evenit, uti propter calamitatem, in quam inciderat, nobilitatis hanc etiam tyrannidis famam apud posteros assumeret.

LVI. Harmodium igitur, quod sibi eum sollicitanti morem gerere noluisse, ut in animo habebat, contumelia affecit; sororem enim ejus virginem quum ad gestandum in

πομπῇ τινί, ἀπήλασαν λέγοντες οὐδὲ ἐπαγγεῖλαι τὴν ἀρχὴν διὰ τὸ μὴ ἀξίαν εἶναι. (2) Χαλεπῶς δὲ ἐνεγκόντος τοῦ Ἀρμοδίου πολλῶν δὴ μᾶλλον δι' ἐκείνον καὶ ὁ Ἀριστογείτων παρωξύνετο. Καὶ αὐτοῖς τὰ μὲν ἄλλα πρὸς τοὺς ξυνεπιθησομένους τῷ ἔργῳ ἐπέπρακτο, περιέμενον δὲ Παναθηναία τὰ μεγάλα, ἐν ἧ μόνον ἡμέρᾳ οὐχ ὑποπτον ἐγίγνετο ἐν ὄπλοις τῶν πολιτῶν τοὺς τὴν πομπὴν πέμφαντας ἀθροῦς γενέσθαι· καὶ ἔδει ἄρξαι μὲν αὐτούς, ξυνεπαμύνειν δὲ εὐθὺς τὰ πρὸς τοὺς δορυφόρους ἐκείνους. (3) Ἦσαν δὲ οὐ πολλοὶ οἱ ξυνομομοκότες ἀσφαλείας οὐνεκα· ἤλπιζον γὰρ καὶ τοὺς μὴ προειδότες, εἰ καὶ ὅποσιον τολμήσειαν, ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἔχοντάς γε ὄπλα ἐθελήσειν σφᾶς αὐτοὺς ξυνελευθεροῦν.

LVII. Καὶ ὡς ἐπῆλθεν ἡ ἑορτὴ, Ἰππίας μὲν ἔξω ἐν τῷ Κεραμεικῷ καλουμένῳ μετὰ τῶν δορυφόρων διεκόσμηι ὡς ἕκαστα ἐχρῆν τῆς πομπῆς προτείνειν, ὁ δὲ Ἀρμόδιος καὶ ὁ Ἀριστογείτων ἔχοντες ἤδη τὰ ἐγχειρίδια ἐς τὸ ἔργον προήεσαν. (2) Καὶ ὡς εἶδόν τινα τῶν ξυνομοστῶν σφίσι διαλεγόμενον οἰκίως τῷ Ἰππία (ἦν δὲ πᾶσιν εὐπρόσδοος ὁ Ἰππίας), ἔδεισαν καὶ ἐνόμισαν μεμνῆσθαι τε καὶ ὅσον οὐκ ἤδη ξυλληφθήσεσθαι. (3) Τὸν λυπήσαντα οὖν σφᾶς, καὶ δι' ὄνπερ πάντα ἐκινδύνεον, ἐβούλοντο πρότερον, εἰ δύναιντο, προτιμωρήσεσθαι, καὶ ὡςπερ εἶχον ὤρμησαν εἰσω τῶν πυλῶν, καὶ περιέτυχον τῷ Ἰππάρχῳ παρὰ τὸ Λεωκόριον καλούμενον, καὶ εὐθὺς ἀπερισκέπτως προσπεσόντες καὶ ὡς ἂν μάλιστα δι' ὀργῆς ὁ μὲν ἐρωτικῆς, ὁ δὲ ὕβρισμένος, ἐτυπτον, καὶ ἀποκτείνουσιν αὐτόν. (4) Καὶ ὁ μὲν τοὺς δορυφόρους τὸ αὐτίκα διαφεύγει ὁ Ἀριστογείτων, ξυνδραμόντος τοῦ ὄχλου, καὶ ὕστερον ληφθεὶς οὐ βραδίως διετέθη· Ἀρμόδιος δὲ αὐτοῦ παραχρῆμα ἀπόλλυται.

LVIII. Ἀγγελθέντος δὲ Ἰππία ἐς τὸν Κεραμεικόν, οὐκ ἐπὶ τὸ γενόμενον ἀλλ' ἐπὶ τοὺς πομπέας τοὺς ὄπλιτας, πρότερον ἢ αἰσθῆσθαι αὐτοὺς ἀποεὶν ὄντας, εὐθὺς ἐχώρησεν, καὶ ἀδήλως τῇ ὄψει πλασάμενος πρὸς τὴν ξυμφορὰν ἐκέλευσεν αὐτοὺς, δείξας τι χωρίον, ἀπελθεῖν ἐς αὐτὸ ἄνευ τῶν ὄπλων. (2) Καὶ οἱ μὲν ἀνεχώρησαν οἴομενοί τι εἶρην αὐτόν, ὁ δὲ τοῖς ἐπικούροις φράσας τὰ ὄπλα ὑπολαβεῖν ἐξελέγετο εὐθὺς οὐς ἐπητιᾶτο καὶ εἴ τις εὐρέθῃ ἐγχειρίδιον ἔχων· μετὰ γὰρ ἀσπίδος καὶ δόρατος εἰώθεσαν τὰς πομπὰς ποιεῖν.

LIX. Τοιοῦτος μὲν τρόπος δι' ἐρωτικὴν λύπην ἦ τε ἀρχὴ τῆς ἐπιβουλῆς καὶ ἡ ἀλόγιστος τόλμα ἐκ τοῦ παραχρῆμα περιδεοῦς Ἀρμοδίου καὶ Ἀριστογείτωνι ἐγένετο. (2) Τοῖς δὲ Ἀθηναίοις χαλεπωτέρα μετὰ τοῦτο ἡ τυραννὶς κατέστη, καὶ ὁ Ἰππίας διὰ φόβου ἤδη μᾶλλον ὢν τῶν τε πολιτῶν πολλοὺς ἔχτεινε καὶ πρὸς τὰ ἔξω ἅμα διεσκοπεῖτο, εἰ ποθεν ἀσφαλείαν τινα ὀρώη μεταβολῆς γενόμενης ὑπάρχουσάν οἱ. (3) Ἰππόκλου γοῦν τοῦ Λαμψακηνοῦ τυράννου Λιαντιῆ τῷ παιδί ὡγατέρα ἑαυτοῦ μετὰ ταῦτα Ἀρχεδίκην Ἀθηναίως ἂν Λαμψακηνῶν ἔδωκεν, αἰσθάνομενος αὐτοὺς μέγα παρὰ βασιλεῖ Δαρείῳ

pompa quadam canistrum venire jussissent, abegerunt, dicentes, se ne principio quidem ei denuntiassent, quod digna non esset. (2) Quum autem Harmodius aegre ferret, propter ipsum et Aristogito multo magis irritatus est. Atque ceteras quidem res constituerant cum iis, qui facinus simul aggressuri erant, sed exspectabant magna Panathenæa, quo uno die extra suspicionem erat, cives eos, qui pompam prosequerantur, in armis frequentes esse; et debebant ipsi quidem inceptare facinus, statim vero illi simul opem ferre adversus satellites. (3) Erant autem non multi conjurati, ut res tutius gereretur; sperabant enim, illos etiam, qui prius ignorabant, quamvis pauci facinus ausi essent, e vestigio qui quidem arma haberent, lubenter se ipsos in libertatem pariter asserturos.

LVII. Quum autem festum advenisset, Hippias quidem extra urbem in loco, qui Ceramicus vocatur, cum satellitibus res ad pompam spectantes ornabat, prout singulas procedere oportebat, Harmodius vero et Aristogito pugiones jam habentes ad facinus faciendum prodibant. (2) Et ut quemdam ex conjuratis cum Hippia familiariter colloquentem conspexerit (aditus autem ad Hippiam omnibus erat facilis), extimuerunt, et existimarunt, rem patefactam esse, seque jamjam comprehensum iri. (3) Quamobrem illum, a quo læsi erant, et cujus causa de summa rerum suarum periclitabantur, primum ulcisci volebant, si possent, atque ut erant, impetu portas urbis introiverunt, et Hipparchum nacti sunt in eo loco, qui Leocorium vocatur, protinus ex improviso irruentes, et ut qui vehementissime ira impulsus, hic quidem ex amore concepta, ille vero propter contumeliam, quam acceperat, ictus dabant et eum occidunt. (4) Et Aristogito quidem per satellites in præsentī fuga evasit, factis multitudinis concursu, et postea comprehensus, haud leniter tractatus est; Harmodius vero in loco statim cecidit.

LVIII. Quum autem nuntius ad Hippiam in Ceramicum allatus esset, non ad id, quod acciderat, sed ad pompæ ductores armatos, priusquam illi rem resciscerent longiuscule remoti, confestim se convertit, vultuque ad calamitatem dissimulandam composito, locum quemdam ostendit, et in illum abscedere jussit sine armis. (2) Et hi quidem eo se receperunt, existimantes, eum aliquid dicturum; ille vero negotio satellitibus dato, ut arma subtraherent, protinus eos eligebat, quos insimulabat, et si quis cum pugione deprehensus esset; nam cum scuto et hasta pompas prosequi consueverant.

LIX. Hoc igitur modo propter amatoriam indignationem et conjurationis initium factum est et inconsideratum illud facinus propter repentinum metum ab Harmodio et Aristogitone susceptum est. (2) Atheniensibus vero postea tyrannis asperius extitit, et Hippias jam sibi metuens vehementius multos cives interficiebat, et simul ad externa auxilia respiciebat, si quid alicubi præsidi cerneret, quod sibi mutato rerum statu suppeteret. (3) Post hæc igitur Æantidæ Hippocli Lampsacenorum tyranni filio Archedicen filiam suam, Atheniensis Lampsaceno, quod eos apud regem Dareum

δύνασθαι. Καὶ αὐτῆς σῆμα ἐν Λαμψάκῳ ἐστὶν ἐπίγραμμα ἔχον τοῦτο·

Ἄνδρὸς ἀριστεύσαντος ἐν Ἑλλάδι τῶν ἐρ' ἑαυτοῦ
Ἰππίου Ἀρχεδικῆν ἦδε κέκυθε κόνης,
ἢ πατρός τε καὶ ἀνδρὸς ἀδελφῶν τ' οὐσα τυράννων
παίδων τ' οὐκ ἤρθη οὖν ἐς ἀτασθαλίαν.

(4) Τυραννεύσας δὲ ἔτη τρία Ἰππίας ἐτι Ἀθηναίων, καὶ παυθεὶς ἐν τῷ τετάρτῳ ὑπὸ Λακεδαιμονίων καὶ Ἀλκμαιωνιδῶν τῶν φευγόντων, ἐχώρει ὑπόσπονδος ἕς τε Σίγειον καὶ παρ' Αἰαντίδην ἐς Λάμψακον, ἐκεῖθεν δὲ ὡς βασιλέα Δαρείου, ὅθεν καὶ ὀρμημένος ἐς Μαραθῶνα ὕστερον ἔτι εἰκοστῷ ἡδὴ γέρον ὧν μετὰ Μήδων ἐστράτευσεν.

LX. Ὡν ἐνθυμούμενος ὁ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων, καὶ μιμησκόμενος ὅσα ἀκοῇ περὶ αὐτῶν ἠπίστατο, χαλεπὸς ἦν τότε καὶ ὑπόπτῃς ἕς τοὺς περὶ τῶν μυστικῶν τὴν αἰτίαν λαβόντας, καὶ πάντα αὐτοῖς ἐδόκει ἐπὶ ξυνομοσίᾳ ὀλιγαρχικῇ καὶ τυραννικῇ πεπραχῆσαι. (2) Καὶ ὡς αὐτῶν διὰ τὸ τοιοῦτον ὀργιζομένων πολλοὶ τε καὶ ἀξιόλογοι ἄνθρωποι ἦδη ἐν τῷ δεσποτηρίῳ ἦσαν, καὶ οὐκ ἐν παύλῃ ἐφάνετο ἀλλὰ καθ' ἡμέραν ἐπεδίδοσαν μᾶλλον ἕς τὸ ἀγριώτερον τε καὶ πλείους ἐτι ξυλλαμβάνειν, ἐνταῦθα ἀναπειθεταὶ εἰς τῶν δεδεμένων, ὅσπερ ἐδόκει αἰτιώτατος εἶναι, ὑπὸ τῶν ξυνδεσμοτῶν τινὸς εἶτε ἄρα καὶ τὰ ὄντα μνηῦσαι εἶτε καὶ οὐ· ἐπ' ἀμφοτέρα γὰρ εἰκάσεται, τὸ δὲ σαφές οὐδεὶς οὔτε τότε οὔτε ὕστερον ἔχει εἰπεῖν περὶ τῶν δρασαντῶν τὸ ἔργον. (3) Λέγων δὲ ἐπεισεν αὐτὸν ὡς χρῆ, εἰ μὴ καὶ δέδρακεν, αὐτόν τε ἀδειαν ποιησάμενον σώσαι καὶ τὴν πόλιν τῆς παρουσίας ὑποψίας παῦσαι· βεβαιότεραν γὰρ αὐτῷ σωτηρίαν εἶναι ὁμολογήσαντι μετ' ἀδείας ἢ ἀρηθῆντι διὰ δίκης ἐλθεῖν. (4) Καὶ ὁ μὲν αὐτὸς τε καθ' ἑαυτοῦ καὶ κατ' ἄλλων μηνυὲν τὸ τῶν Ἑρμῶν· ὁ δὲ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων ἄσμενος λαβῶν, ὡς ᾔετο, τὸ σαφές, καὶ δεινὸν ποιούμενοι πρότερον εἰ τοὺς ἐπιβουλεύοντας σφῶν τῷ πλήθει μὴ εἴσονται, τὸν μὲν μηνυτὴν εὐθὺς καὶ τοὺς ἄλλους μετ' αὐτοῦ ὅσων μὴ κατηγορήκει ἔλυσαν, τοὺς δὲ κατατιθαθέντας κρίσεις ποιήσαντες τοὺς μὲν ἀπέκτειναν, ὅσοι ξυνηλθῆσαν, τῶν δὲ διαφυγόντων θάνατον καταγόντες ἐπανεῖπον ἀργύριον τῷ ἀποκτείναντι. (5) Κἂν τούτῳ οἱ μὲν παθόντες ἀδηλον ἦν εἰ ἀδίκως ἐτετιμώρητο, ἢ μέντοι ἄλλη πόλις ἐν τῷ παρόντι περιφανῶς ὠφέλητο.

LXI. Περὶ δὲ τοῦ Ἀλκιβιάδου ἐναγόντων τῶν ἐχθρῶν, οἵπερ καὶ πρὶν ἐκπλεῖν αὐτὸν ἐπέθεντο, χαλεπῶς οἱ Ἀθηναῖοι ἐλάμβανον· καὶ ἐπειδὴ τὸ τῶν Ἑρμῶν ὄνομα σαφές ἔχεν, πολλὴ δὲ μᾶλλον καὶ τὰ μυστικά, ὧν ἐπάτιος ἦν, μετὰ τοῦ αὐτοῦ λόγου καὶ τῆς ξυνομοσίας ἐπὶ τῷ δήμῳ ἀπ' ἐκείνου ἐδόκει πραχθῆναι. (2) Καὶ γὰρ τις καὶ στρατιὰ Λακεδαιμονίων οὐ πολλὴ ἔτυχε κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον, ἐν ᾧ περὶ ταῦτα ἐθροβοῦντο, μέχρι Ἰσθμοῦ παρελθοῦσα, πρὸς Βοιωτοὺς τι πράσσοντες. Ἐδόκει οὖν ἐκείνου πράξαντος καὶ οὐ Βοιωτῶν ἕνεκα ἀπὸ ξυνηήματος ἕκειν, καὶ εἰ μὴ ἐφθασαν δὴ

autoritate multum pollere sciret, nuptum dedit. Atque momentum ejus Lampsaci exstat, cum inscriptione ista :

Hippias, apud Græcos qui primus vir fuit ævi,
hic pulvis prolem contegit Archedicen,
cui pater et vir erant, fratres natiq̄ue tyranni,
nec tamen in fastum sustulit illa animos.

(4) Hippias autem quum tres deinceps annos tyrannidem apud Athenienses obtinisset et quarto a Lacedæmoniis, et Alcæonidis exsulibus imperio spoliatus esset, fide publica impetrata Sigeum et inde Lampsacum ad Æantiden discedebat, illinc vero ad regem Dareum, unde postea profectus anno vicesimo jam senex cum Medis ad Marathonem militavit.

LX. Quæ reputans populus Atheniensis, et memoria repens, quæcunque de illis fama acceperat, tunc acerbus erat et suspiciosus in eos, qui de mysteriis insimulati erant, atque omnia iis videbantur eo consilio facta, ut dominatus paucorum vel regum a conjuratis constitueretur. (2) Et quum irascentibus iis ob hanc rem multi clari viri in carcere jam essent, neque ulla rei intermissio appareret, sed in dies longius eveherentur, ita ut et sævitia augetur et longe plures comprehenderent, interea quidam, qui cum aliis in vinculis erat, cuidam item in vincula coniecto, qui maxime affinis crimini esse videbatur, persuasit, ut rem indicaret, sive ita ut erat, sive non; nam utrinque sunt conjecturæ, certi vero nemo quicquam de illius facinoris auctoribus neque tunc neque postea afferre potuit. (3) Persuasit autem dicens, oportere ipsum, quamvis hoc facinus non perpetrasset, tamen comparata sibi impunitate, et se ipsum servare, et civitatem præsentē suspicione liberare; salutem enim ipsi certiore fore, si impunitate impetrata rem fasus esset, quam si negans iudicium subiret. (4) Quamobrem hic et contra se et contra alios indicium professus est de Mercurii simulacris; populus vero Atheniensis lubenter cognita, ut putabat, rei veritate, quum prius indignissime ferret, si eos, qui suæ multitudini insidiabantur, cognoscere non posset, confestim dimisit et ipsum indicem et ceteros cum eo, quos non accusaverat; illorum vero, qui delati erant, constitutis iudiciis alios quidem occiderunt, quotquot comprehensi erant, alios vero fuga dilapsos morte damnaverunt, præmio publice proposito ei, qui eos interfecisset. (5) Interea vero non constabat, num ii, qui capitali supplicio affecti erant, injuria puniti essent; reliqua tamen civitas in præsentē manifeste commodum ex hac re perceperat.

LXI. De Alcibiade vero instigantibus inimicis iisdem, qui etiam prius eum quam discederet, aggressi erant, Atheniensium delationem iratis animis accipiebant; et quando quidem de violatis Mercurii simulacris rem compertam se habere existimabant, tunc vero multo magis etiam mysteria, de quibus accusabatur, ab illo polluta esse videbantur eodem consilio et cum conjuratione adversus statum popularem. (2) Nam et quidam non magnus Lacedæmoniorum exercitus in hoc ipso forte tempore, quo Athenienses propter istas res perturbabantur, ad Isthmum usque progressus est, cum Bœotis clandestinum aliquod consilium agitans. Videbatur igitur illo sollicitante, non autem Bœotorum causa ex composito venisse, et nisi ipsi per indicium homines il-

αὐτοὶ κατὰ τὸ μήνυμα ξυλλαβόντες τοὺς ἄνδρας, προσδοῖναι ἂν ἡ πόλις. Καὶ τινα μίαν νύκτα καὶ κατέδαρθον ἐν Θησείῳ τῷ ἐν πόλει ἐν ὄπλοις. (3) Οἱ τε ξένοι τοῦ Ἀλκιβιάδου οἱ ἐν Ἄργει κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ὑπωπευθήσαν τῷ δήμῳ ἐπιτίθεσθαι, καὶ τοὺς δηήρους τῶν Ἀργείων τοὺς ἐν ταῖς νήσοις κειμένους οἱ Ἀθηναῖοι τότε παρέδωσαν τῷ Ἀργείων δήμῳ διὰ ταῦτα διαχρήσασθαι. (4) Πανταχόθεν τε περιστῆκει ὑποψία ἐς τὸν Ἀλκιβιάδην. Ὡστε βουλόμενοι αὐτὸν ἐς κρίσιν ἀγαγόντες ἀποκτεῖναι, πέμπουσιν οὕτω τὴν Σαλαμινίαν ναῦν ἐς τὴν Σικελίαν ἐπὶ τε ἐκεῖνον καὶ ὧν περὶ ἄλλων ἐμεμήνυτο. (5) Εἴρητο δὲ προειπεῖν αὐτῷ ἀπολογησόμενῳ ἀκολουθεῖν, ξυλλαμβάνειν δὲ μὴ, θεραπεύοντας τότε πρὸς τοὺς ἐν τῇ Σικελίᾳ στρατιώτας τε σφετέρους καὶ πολεμίους μὴ θορυβεῖν, καὶ οὐχ ἥκιστα τοὺς Μαντινάας καὶ Ἀργεῖους βουλόμενοι παραμεῖναι, δι' ἐκεῖνον νομίζοντες πισθῆναι σφᾶς ἕστρατεύειν. (6) Καὶ ὁ μὲν ἔχων τὴν ἑαυτοῦ ναῦν καὶ οἱ ξυδιαβεβλημένοι ἀπέπλεον μετὰ τῆς Σαλαμινίας ἐκ τῆς Σικελίας ὡς ἐς τὰς Ἀθήνας· καὶ ἐπειδὴ ἐγένοντο ἐν Θουρίοις, οὐκέτι ξυνεῖποντο ἀλλ' ἀπελθόντες ἀπὸ τῆς νεὸς οὐ φανεροὶ ἦσαν, δέισαντες τὸ ἐπὶ διαβολῇ ἐς δίκην καταπλεῦσαι. (7) Οἱ δ' ἐκ τῆς Σαλαμινίας τῶς μὲν ἐζήτουν τὸν Ἀλκιβιάδην καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, ὡς δ' οὐδαμῶς φανεροὶ ἦσαν, ὄχοντο ἀποπλεόντες. Ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης ἤδη φυγὰς ὧν οὐ πολλὸ ὕστερον ἐπὶ πλοίου ἐπεραιώθη ἐς Πελοπόννησον ἐκ τῆς Θουρίας· οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐρήμη δίκην θάνατον κατέγνωσαν αὐτοῦ τε καὶ τῶν μετ' ἐκεῖνου.

LXII. Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ λοιποὶ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ ἐν τῇ Σικελίᾳ, δύο μέρη ποιήσαντες τοῦ στρατεύματος καὶ λαχὼν ἑκάτερος, ἔπλεον ξὺν παντὶ ἐπὶ Σελινούντοσ καὶ Ἐγέστης, βουλόμενοι μὲν εἰδέναι τὰ χρήματα εἰ δώσουσιν οἱ Ἐγισταῖοι, κατασκέψασθαι δὲ καὶ τῶν Σελινούντιων τὰ πράγματα καὶ τὰ διάφορα μαθεῖν τὰ πρὸς Ἐγισταίους. (2) Παραπλέοντες δ' ἐν ἀριστερᾷ τὴν Σικελίαν, τὸ μέρος τὸ πρὸς τὸν Τυρσηνικὸν κόλπον, ἔσχον ἐς Ἰμέραν, ἥπερ μόνη ἐν τούτῳ τῷ μέρει τῆς Σικελίας Ἑλλὰς πόλις ἐστίν· καὶ ὡς οὐκ ἐδέχοντο αὐτοὺς, παρεκομίζοντο. (3) Καὶ ἐν τῇ παράπλῳ αἰρούσιν Ὑκκαρα πόλισμα Σικανικὸν μὲν, Ἐγισταίους δὲ πολέμιον ἦν δὲ παραθαλασσίδιον. Καὶ ἀνδροποδίσαντες τὴν πόλιν παρέδωσαν Ἐγισταίοις (παρεγένοντο γὰρ αὐτῶν ἰππῆς), αὐτοὶ δὲ πάλιν τῷ μὲν πεζῷ ἐχώρουν διὰ τῶν Σικελῶν ἕως ἀφίκοντο ἐς Κατάνην, αἱ δὲ νῆες περιέπλευσαν τὰ ἀνδράποδα ἄγουσαι. (4) Νικίας δὲ εὐθὺς ἐξ Ὑκκάρων ἐπὶ Ἐγέστης παραπλεύσας, καὶ τᾶλλα χρηματίσας καὶ λαβὼν τάλαντα τριάκοντα παρῆν ἐς τὸ στρατεῖμα· καὶ τὰνδράποδα ἀπέδωσαν, καὶ ἐγένοντο ἐξ αὐτῶν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν τάλαντα. (5) Καὶ ἐς τοὺς τῶν Σικελῶν ξυμμάχους περιέπλευσαν, στρατιὰν κελεύοντες πέμπειν τῇ τε ἡμισείᾳ τῆς ἑαυτῶν ἤλθον ἐπὶ Ὑβλαν τὴν Γελεατῶν πολεμίαν οὔσαν, καὶ οὐχ εἶλον. Καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

LXIII. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος εὐθὺς τὴν

los mature comprehendissent, futurum fuisse, ut civitas proderetur. Unde etiam unam quandam noctem apud Thesei templum, quod est in urbe, sub armis pernoctarunt. (3) Atque etiam Alcibiadis hospites, qui Argis erant, per idem tempus in suspicionem venerunt, quod populo insidiarentur, et Argivorum obsides, qui collocati erant in insulis, Athenienses tunc Argivo populo his de causis interficiendos tradiderunt. (4) Denique suspiciones Alcibiadem undique circumstabant. Quamobrem quod eum adductum ad iudicium morte mulctare vellent, ita demum mittunt Salaminiam navem in Siciliam et illius causa et aliorum, de quibus indicia delata erant. (5) Mandatum autem erat, ut ei præciperent, ut se purgaturus sequeretur, non tamen ipsum comprehenderent, caventes, ne ea res apud milites suos in Sicilia aut apud hostes turbas daret, præcipue verocipientes Mantineos et Argivos permanere, quod existimarent, eos illius opera inductos esse ad hanc militiæ societatem. (6) Atque ille quidem habens suam navem, itemque ii, qui una insimulati erant, ex Sicilia cum navi Salaminia, tanquam Athenas ituri, dicesserunt; et quum Thurios advenissent, non amplius sunt secuti, sed ex navi egressi non comparebant, metuentes in criminatione sibi facta ad iudicium proficisci. (7) Qui vero navi Salaminia vehebantur, aliquamdiu quidem quærebant Alcibiadem ejusque socios, sed quum nusquam comparerent, navigationis cursum conficere perrexerunt. Alcibiades vero, quum jam exsul esset, non multo post ex agro Thurio in Peloponnesum navigio vectus transmisit; Athenienses vero illum et eos, qui cum illo erant, deserto iudicio, capite condemnarunt.

LXII. Postea vero ceteri Atheniensium duces, qui erant in Sicilia, quum exercitum in duas partes divisissent, et uterque suam partem sortito accepisset, cum omnibus copiis Selinuntum et Egestam versus navigarunt, partim quidem, quod scire vellent, num Egestæi pecunias daturi essent, partim vero etiam, ut Selinuntiorum res explorarent et controversias cognoscerent, quæ iis cum Egestæis intercedebant. (2) Siciliæ autem oram a sinistra legentes ab ea parte, quæ ad sinum Tyrrhenum vergit, Himeram appulerunt, quæ sola in hac Siciliæ parte est Græca civitas; quæ quum eos non reciperet, prætervehebantur. (3) Et prætervehendum ceperunt Hyccara, oppidum Sicanicum quidem, sed Egestæis hostile; erat autem maritimum. Quum autem incolas in servitutem abstraxissent, oppidum Egestæis tradiderunt (ipsorum enim equitatus adfuerat), ipsi vero rursus cum peditatu quidem per Siculorum agrum iter fecerunt, donec Catanam pervenerunt; naves vero, quæ captivos vehebant, circumvectæ sunt. (4) Nicias autem ex Hyccaris Egestam confestim prætervectus, quum de ceteris rebus egisset et triginta talenta accepisset, ad exercitum aderat; et captivos vendiderunt et ex iis confecta sunt centum et viginti talenta. (5) Illinc autem circumvecti ad socios Siculorum iverunt, imperantes, ut exercitum mitterent; et cum dimidia sui exercitus parte adversus Hyblam Geleatin, quæ hostilis erat, profecti sunt, nec expugnarunt. Et æstas finiebatur.

LXIII. Insequente hieme statim Athenienses sese præpa-

ἔφθορον οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ Συρακούσας παρεσκευάζοντο, οἱ δὲ Συρακοῖσι καὶ αὐτοὶ ὡς ἐπ' ἐκείνους ἰόντες. (2) Ἐπειδὴ γὰρ αὐτοὶ πρὸς τὸν πρώτον φόβον καὶ τὴν προσδοκίαν οἱ Ἀθηναῖοι οὐκ εὐθὺς ἐπέκειντο, κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκάστην προῖοῦσαν ἀνεθάρσουσιν μάλλον, καὶ ἐπειδὴ πλείοντες τὰ τε ἐπέκεινα τῆς Σικελίας πολὺ ἀπὸ σφῶν ἐφαίνοντο καὶ πρὸς τὴν Ὑβλαν ἐλθόντες καὶ πειράσαντες οὐχ εἶλον βία, ἔτι πλέον καταφρόνησαν, καὶ ἤξιον τοὺς στρατηγούς, οἷον δὴ ὄχλος φιλεῖ θαρσύνειν, ἀγειν σφᾶς ἐπὶ Κατάνην, ἐπειδὴ οὐκ ἐκείνοι ἐφ' ἑαυτοὺς ἔρχονται. (3) Ἰππῆς τε προσελεύοντες αἰεὶ κατάσκοποι τῶν Συρακοσίων πρὸς τὸ στράτευμα τῶν Ἀθηναίων ἐφύβριζον ἄλλα τε καὶ εἰ ζυνοικήσοντες σφίσι αὐτοὶ μάλλον ἤκειον ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ ἢ Λεοντίνοισι ἐς τὴν οἰκίαν κατοικιοῦντες.

LXIV. Ἄ γινώσκοντες οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων, καὶ βουλόμενοι αὐτοὺς ἀγειν πανδημεί ἐκ τῆς πόλεως ὅτι πλείστον, αὐτοὶ δὲ ταῖς ναυσὶν ἐν τῷ σούτῳ ὑπὸ νύκτα παραπλεύσαντες στρατόπεδον καταλαβεῖν ἐν ἐπιτηδείῳ καθ' ἡσυχίαν, εἰδότες οὐκ ἂν ὁμοίως δυνηθέντες καὶ εἰ ἐκ τῶν νεῶν πρὸς παρεσκευασμένους ἐκδιβάζοιεν ἢ κατὰ γῆν ἰόντες γνωσθείησαν (τοὺς γὰρ ἂν ψιλοὺς τοὺς σφῶν καὶ τὸν ὄχλον τῶν Συρακοσίων τοὺς ἰππέας πολλοὺς ὄντας, σφίσι δ' οὐ παρόντων ἰππέων, βλάβειν ἂν μεγάλην, οὕτω δὲ λήψεσθαι χωρίον ὅθεν ὑπὸ τῶν ἰππέων οὐ βλάφονται ἀξία λόγου· ἐδίδοσκον δ' αὐτοὺς περὶ τοῦ πρὸς τῷ Ὀλυμπίῳ χωρίου, ὅπερ καὶ κατέλαβον, Συρακοσίων φυγάδες, οἱ ζυνείποντο), τοιόνδε τι οὖν πρὸς ἃ θεούλοντο οἱ στρατηγοὶ μηχανῶνται. (2) Πέμπουσιν ἄνδρα σφίσι μὲν πιστόν, τοῖς δὲ τῶν Συρακοσίων στρατηγοῖς τῇ δοκῆσει οὐχ ἤσσαν ἐπιτήδειον· ἦν δὲ Καναταῖος ὁ ἀνὴρ, καὶ ἀπ' ἀνδρῶν ἐκ τῆς Κετάνης ἤκειν ἔφη ὧν ἐκείνοι τὰ ὀνόματα ἐγγίνωσκον καὶ ἠπίσταντο ἐν τῇ πόλει ἔτι ὑπολοίπους ὄντας τῶν σφίσι εὐνόων. (3) Ἔλεγε δὲ τοὺς Ἀθηναίους αὐλίξεσθαι ἀπὸ τῶν ὄπλων ἐν τῇ πόλει, καὶ εἰ βούλονται ἐκείνοι πανδημεί ἐν ἡμέρᾳ ῥητῇ ἅμα ἔω ἐπὶ τὸ στράτευμα ἔλθειν, αὐτοὶ μὲν ἀποκλήσειν αὐτοὺς παρὰ σφίσι καὶ τὰς ναῦς ἐμπρήσειν, ἐκείνους δὲ βραδίως τὸ στράτευμα προσβαλόντας τῷ σταυρώματι αἰρήσειν· εἶναι δὲ ταῦτα τοὺς ζυνοδράσοντας πολλοὺς Καναταίων, καὶ ἡτοιμάσθαι ἤδη, ἀφ' ὧν αὐτὸς ἤκειν.

LXV. Οἱ δὲ στρατηγοὶ τῶν Συρακοσίων, μετὰ τοῦ καὶ ἐς τὰ ἄλλα θαρσεῖν καὶ εἶναι ἐν διανοίᾳ καὶ ἄνευ τούτων ἰέναι παρεσκευάσθαι ἐπὶ Κατάνην, ἐπίστευσάν τε τῷ ἀνθρώπῳ πολλῷ ἀπερισκεπτότερον, καὶ εὐθὺς ἡμέραν ζυνοίμενοι ἢ παρέσοντα ἀπέστειλαν αὐτόν, καὶ αὐτοὶ (ἢ τῇ γὰρ καὶ τῶν ζυμομάχων· Σελινούντιοι καὶ ἄλλοι τινὲς παρεῖσαν) προεῖπον πανδημεί πᾶσιν ἐξίεναι Συρακοῖσις. Ἐπεὶ δὲ ἐτόιμα αὐτοῖς καὶ τὰ τῆς παρασκευῆς ἦν καὶ αἱ ἡμέραι ἐν αἷς ζυνοθέντο ἤξειν ἐγγὺς ἦσαν, πορευόμενοι ἐπὶ Κατάνης ἠύλισαντο ἐπὶ τῷ Συμαίῳ ποταμῷ ἐν τῇ Λεοντίνῃ. (2) Οἱ δ' Ἀθηναῖοι εἰς ἤσθητον αὐτοὺς προσιώντας, ἀναλαβόντες τὸ τε στρα-

rare cœperunt ad invadendas Syracusas, Syracusani vero et ipsi vicissim, ut adversus illos ituri. (2) Quod enim ad primum eorum pavorem et exspectationem Athenienses non protinus eos invaserant, quotidie temporis progressu magis ac magis se ipsos colligebant; item quod ad ulteriorem navigantes Siciliae oram valde procul ab ipsis abesse videbantur, et Hyblam profecti eamque aggressi non expugnant, multo magis eos contempserunt, et postulabant, quemadmodum vulgus animis sumptis facere solet, ut duces se Catanam versus ducerent, quandoquidem illi contra se non venirent. (3) Quinetiam equites Syracusani, qui ad speculandum assidue usque ad Atheniensium castra provehebantur, quum alia probra per contumeliam in eos ingerebant, tum vero illud percontabantur, num potius secum in alieno agro habitaturi venissent, quam Leontinos in propria sede collocati.

LXIV. Quæ quum cognoscerent Atheniensium duces, et vellent illos cum universo populo ab urbe quam longissime abducere, ipsi vero interea sub noctem cum classe prætervecti locum castris idoneum per otium occupare, scientes ejus rei se haud perinde facultatem habituros, si ex navibus adversus hostes jam præparatos descenderent, aut itinere terrestri euntes ab illis animadvertenterent (suæ enim levi armaturæ et multitudini, quod nullus equitatus ipsis adesset, Syracusanorum equitatum, qui multus erat, magna detrimenta daturum; ita vero se locum capturos, unde ab hostium equitatu nullum memoratu dignum damnum essent accepturi; monebant eos autem de loco ad Olympieum sito, quem etiam occuparunt, Syracusanorum exsules, qui ipsos sequebantur), hujusmodi igitur conatum ad perficienda ea quæ cupiebant, duces machinati sunt. (2) Mittunt quemdam fidei sibi probatæ virum et Syracusanorum ducibus pro existimatione sua non minus amicum; erat autem Catanæus hic vir, et a quibusdam Catanæis se venire dicebat, quorum illi nomina noverant, et quos suæ factionis studiosos in urbe adhuc superesse sciebant. (3) Dicebat autem Atheniensis in urbe procul a castris pernoctare, et si illi certa die primo diluculo ad exercitum cum universo populo venire vellent, se quidem interclusuros eos, qui essent apud se, et naves incensuros, illos vero vallum adortos exercitum Atheniensem facile capturos; fore autem Catanæorum permultos ad rem gerendam adjutores, et jam paratos esse, a quibus ipse veniret.

LXV. Syracusanorum autem duces quum et alioqui ceteris quoque in rebus essent confidentiores, et in animo haberent, vel sine his nuntiis adversus Catanam cum apparatu proficisci, longe etiam inconsideratius fidem huic homini habuerunt, statimque constituta die, ad quam adessent, eum remisertunt, ipsique (jam enim etiam Selinuntii et alii nonnulli ex sociis aderant) Syracusanis omnibus edixerunt, ut conjunctis universis copiis exirent. Quum autem res omnes ad illam expeditionem necessarias præparasset, et dies adventaret, ad quam se venturos constituerant, iter ingressi, ut Catanam versus proficiscerentur, ad Symæthum flumen in agro Leontino castra posuerunt. (2) Atheniensis vero quum intellexissent, eos adventare, assumptis omni-

τευμα ἄπαν τὸ ἑαυτῶν καὶ ὅσοι Σικελῶν αὐτοῖς ἢ ἄλλοις τις προσελήλυθει, καὶ ἐπιβιάσαντες ἐπὶ τὰς ναῦς καὶ τὰ πλοῖα, ὑπὸ νύκτα ἐπλεον ἐπὶ τὰς Συρακούσας.

(3) Καὶ οἱ τε Ἀθηναῖοι ἅμα ἐρ' ἐξέβαινον ἐς τὸν κατὰ τὸ Ὀλυμπιεῖον ὡς τὸ στρατόπεδον καταληψόμενοι, καὶ οἱ ἱππῆς οἱ Συρακοσίων πρῶτοι προσελάσαντες ἐς τὴν Κατάνην, καὶ αἰσθόμενοι ὅτι τὸ στρατεύμα ἄπαν ἀνήκται, ἀποστρέψαντες ἀγγέλλουσι τοῖς πεζοῖς, καὶ ζύμπαντες ἤδη ἀποτρεπόμενοι ἐβόηθον ἐπὶ τὴν πόλιν.

LXVI. Ἐν τούτῳ δ' οἱ Ἀθηναῖοι, μακρὰς οὔσης τῆς ὁδοῦ αὐτοῖς, καθ' ἡσυχίαν καθίσαν τὸ στρατεύμα ἐς χωρίον ἐπιτήδειον, καὶ ἐν ᾧ μάχης τε ἀρξείν ἐμελλον ὁπότε βούλοιντο, καὶ οἱ ἱππῆς τῶν Συρακοσίων ἥκιστ' ἂν αὐτοὺς καὶ ἐν τῷ ἔργῳ καὶ πρὸ αὐτοῦ λυπήσειν· τῇ μὲν γὰρ τεχνία τε καὶ οἰκία εἴργον καὶ δένδρα καὶ λίμνη, παρὰ δὲ τὸ κρημοῖ. (2) Καὶ τὰ ἐγγὺς δένδρα κόψαντες καὶ κατενεγκόντες ἐπὶ τὴν θάλασσαν παρὰ τε τὰς ναῦς σταυρώματα ἐπέσαν, καὶ ἐπὶ τῷ Δάσκωνι ἐρυμά τε, ἣ ἐφοδῶταρον ἦν τοῖς πολεμοῖς, λίθοις λογάδην καὶ ζύλοις διὰ ταχέων ὄρθωσαν, καὶ τὴν τοῦ Ἀνάπου γέφυραν ἔλυσαν. (3) Παρασκευαζομένων δὲ ἐκ μὲν τῆς πόλεως οὐδεὶς ἐξῶν ἐκόλυεν, πρῶτοι δὲ οἱ ἱππῆς Συρακοσίων προσεβόηθησαν, ἔπειτα δὲ ὕστερον καὶ τὸ πεζὸν ἄπαν ζυελέγη. Καὶ προσῆλθον μὲν ἐγγὺς τοῦ στρατεύματος τῶν Ἀθηναίων τὸ πρῶτον, ἔπειτα δὲ ὡς οὐκ ἀντιπροήσαν αὐτοῖς, ἀναχωρήσαντες καὶ διαβάντες τὴν Ἐλωρινὴν ὁδὸν ἠύλισαντο.

LXVII. Τῇ δ' ὑστεραία οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ζύμμαχοι παρεσκευάζοντο ὡς ἐς μάχην, καὶ ζυεταζάντο ὁδῶ. Δεξιὸν μὲν κέρας Ἀργεῖοι εἶχον καὶ Μαντινῆς, Ἀθηναῖοι δὲ τὸ μέσον, τὸ δὲ ἄλλο οἱ ζύμμαχοι οἱ ἄλλοι. Καὶ τὸ μὲν ἥμισυ αὐτοῖς τοῦ στρατεύματος ἐν τῷ πρόσθεν ἦν τεταγμένον ἐπὶ ὀκτώ, τὸ δὲ ἥμισυ ἐπὶ ταῖς εὐναῖς ἐν πλαισίῳ, καὶ ὀκτὼ καὶ τοῦτο τεταγμένον οἷς εἴρητο, ἣ ἂν τοῦ στρατεύματός τι πονῆ μάλιστα, ἐφορῶντας παραγίνεσθαι. Καὶ τοὺς σκευοφόρους ἐντὸς τούτων τῶν ἐπιτάκτων ἐποιήσαντο. (2) Οἱ δὲ Συρακοῖοι ἔταξαν τοὺς μὲν ὀπλίτας ἐρ' ἑκκαίδεκα, ὄντας πανδημεῖ Συρακοσίου καὶ ὅσοι ζύμμαχοι παρῆσαν (ἐβόηθησαν δὲ αὐτοῖς Σελινούντιοι μὲν μάλιστα, ἔπειτα δὲ καὶ Γελῶνιοι ἱππῆς, τὸ ζύμπαν ἐς διακοσίους, καὶ Καμαριναῖοι ἱππῆς ὅσον εἴκοσι καὶ τοξόται ὡς πεντήκοντα), τοὺς δὲ ἱππέας ἐπεταζάντο ἐπὶ τῷ δεξιῷ, οὐκ ἔλασσον ὄντας ἢ διακοσίους καὶ χιλίους, παρὰ δ' αὐτοὺς καὶ τοὺς ἀκοντιστάς. (3) Μέλλουσι δὲ τοῖς Ἀθηναίοις προτέροις ἐπιχειρήσειν ὁ Νικίας κατὰ τε ἔθνη ἐπιπαριῶν ἕκαστα καὶ ζύμπασι τοιάδε παρεκελεύετο.

LXVIII. « Πολλὴ μὲν παραινέσει ὧ ἄνδρες τί δεῖ χρῆσθαι, οἱ πάρεσμεν ἐπὶ τὸν αὐτὸν ἀγῶνα; αὕτη γὰρ ἡ παρασκευὴ ἱκανωτέρα μοι δοκεῖ εἶναι θάρσος παρασχέειν ἢ καλῶς λεχθέντες λόγοι μετὰ ἀσθενοῦς στρατοπέδου. (2) Ὅπου γὰρ Ἀργεῖοι καὶ Μαντινῆς καὶ Ἀθηναῖοι καὶ νησιωτῶν οἱ πρῶτοι ἐσμεν, πῶς οὐ χρὴ μετὰ τοιῶνδε καὶ τοσούνδε ζυμμάχων πάντα τινὰ μεγάλην

bus copiis et suorum et Siculorum, et quotquot præterea accesserant, eisque in naves et navigia impositis sub noctem Syracusas versus contenderunt. (3) Et Athenienses simul atque dies illuxit, egressi sunt in locum, qui erat juxta Olympieum, ibi castra metaturi, et eodem tempore Syracusanorum equites, qui primi ad Catanam accesserant, quum cognovissent totum exercitum classe vectum discessisse, reversi rem peditatui nunciant; tunc vero cuncti regressi ad suppetias urbi ferendas accurrebant.

LXVI. Interea vero Athenienses, quod longum iis iter esset, per otium castra posuerunt in opportuno loco, et in quo prælii initium erant facturi, quotiescumque vellent, et vel in ipsa munitione vel ante eam ab equitatu Syracusanorum minime infestari poterant; ab una enim parte munitiones et ædificia et arbores et stagnum hostes prohibebant, ab altera vero loca prærupta. (2) Cæsisque vicinis arboribus et ad mare delatis et juxta naves vallum fixerunt, et in Dascone simul et munitionem ab ea parte, quæ aditu hostibus erat facilima, e saxis electis lignisque constructam celeteriter crexerunt, et Anapi pontem solverunt. (3) Dum autem hæc parant, ex urbe quidem nemo egressus eos impediabat, sed primi Syracusanorum equites ad opem suis rebus ferendam procurerunt, deinde postea et universus peditatus convenit. Et primo quidem ad Atheniensium castra prope accesserunt, deinde vero, quum illi contra eos non item prodirent, regressi ac via Helorina transmissa castra posuerunt.

LXVII. Insequenti vero die Athenienses eorumque socii ut ad prælium se præparabant, et aciem hoc modo instruxerunt. Dextrum quidem cornu tenebant Argivi et Mantinei, Athenienses vero medium agmen, alterum vero cornu ceteri socii. Et dimidium quidem eorum exercitus sic erat instructum, ut altitudo octonorum militum esset; dimidium vero acie oblonga ad tentoria et ipsum octonibus militibus erat instructum; quibus præceptum erat, ut qua maxime parte exercitus laboraret, observantes se conferrent. Atque intra hos, qui in subsidiis collocati erant, impedimenta posuerunt. (2) Syracusani vero gravis armaturæ milites in altitudinem sedecim virorum instruxerunt, qui erant omnis Syracusanorum populus et socii, quotquot aderant (auxilio autem iis venerant in primis quidem Selinuntii, mox vero et Geloï equites, universi ad ducentos, et Camarinæorum equites ad viginti et sagittarii circiter quinquaginta), equites autem in dextro cornu collocarunt, non minus mille et ducentos; juxta eos autem et jaculatores. (3) Quum autem Athenienses prælium priores initari essent, Nicias suos et per singulas gentes, ut quamque adibat, et universos hujusmodi verbis adhortabatur:

LXVIII. « Longa adhortatio, viri, quid opus est uti, qui ad idem certamen adsumus? ipse enim hic apparatus ad confidentiam vobis præbendam magis valere mihi videtur, quam verba præclare facta, quæ copiarum firmitate careant. (2) Ubi enim sumus Argivi et Mantinei et Athenienses et præcipui inter insularum incolas, quomodo non oportet quælibet cum talibus totque sociis magnam de victoria

τὴν ἐλπίδα τῆς νίκης ἔχειν, ἄλλως τε καὶ πρὸς ἄνδρα πανδημίει τε ἀμυνομένους καὶ οὐκ ἀπολέκτους ὡσπερ καὶ ἡμᾶς, καὶ προσεῖτε Σικελιώτας, οἱ ὑπερφρονοῦσι μὲν ἡμᾶς, ὑπομενοῦσι δ' οὐ διὰ τὸ τὴν ἐπιστήμην τῆς τόλμης ἥσσω ἔχειν. (3) Παραστήτω δέ τινα καὶ τότε, πολὺ τε ἀπὸ τῆς ἡμετέρας αὐτῶν εἶναι καὶ πρὸς γῆ οὐδεμιᾶ φίλια, ἥντινα μὴ αὐτοὶ μαχόμενοι κτήσεσθε. Καὶ τοῦναντίον ὑπομιμνήσκω ὑμᾶς ἢ οἱ πολέμιοι σφίσι αὐτοῖς εὖ οἶδ' ὅτι παρακλεῖονται· οἱ μὲν γὰρ ὅτι περὶ πατρίδος ἔσται ὁ ἀγὼν, ἐγὼ δὲ ὅτι οὐκ ἐν πατρίδι, ἔξ ἧς κρατεῖν δεῖ ἢ μὴ βραδίως ἀποχωρεῖν· οἱ γὰρ ἱππῆς πολλοὶ ἐπικείσονται. (4) Τῆς τε οὖν ἡμετέρας αὐτῶν ἀξίας μνησθέντες ἐπέλαθετε τοῖς ἐναντίοις προθύμως, καὶ τὴν παρούσαν ἀνάγκην καὶ ἀπορίαν φοβηρωτέραν ἡγήσάμενοι τῶν πολεμίων. »

LXIX. Ὁ μὲν Νικίας τοιαῦτα παρακλευσάμενος ἐπῆγε τὸ στρατόπεδον εὐθύς, οἱ δὲ Συρακοῖοι ἀπροσδοκῆτοι μὲν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ ἦσαν ὡς ἦδη μαχοῦμενοι, καὶ τινὲς αὐτοῖς ἐγγὺς τῆς πόλεως οὐσῆς καὶ ἀπεληλύθεισαν· οἱ δὲ καὶ διὰ σπουδῆς προσβοηθοῦντες δρόμῳ ὑστέριζον μὲν, ὡς δὲ ἕκαστός πη τοῖς πλείοσι προσμίζεῖεν καθίσταντο. Οὐ γὰρ δὴ προθυμία ἐλλιπεῖς ἦσαν οὐδὲ τόλμη οὐτ' ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ οὐτ' ἐν ταῖς ἄλλαις, ἀλλὰ τῇ μὲν ἀνδρία οὐκ ἥσσω ἐς ὅσον ἢ ἐπιστήμῃ ἀντέχει, τῷ δὲ ἐλλείποντι αὐτῆς καὶ τὴν βούλησιν ἄκοντες προῖδοσαν. Ὅμως δὲ οὐκ ἂν οἴομενοι σφίσι τοὺς Ἀθηναίους προτέρους ἐπελθεῖν, καὶ διὰ τάχους ἀναγκαζόμενοι ἀμύνασθαι, ἀναλαβόντες τὰ ὄπλα εὐθύς ἀντεπήσαν. (2) Καὶ πρῶτον μὲν αὐτῶν ἑκατέρων οἱ τε λιθοβολοὶ καὶ σφενδονῆται καὶ τοξόται προμαχόντο, καὶ τροπὰς οἴας εἰκὸς ψιλῶς ἀλλήλων ἐποίουν· ἔπειτα δὲ μάντις τε σφάγια προὔφερον τὰ νομιζόμενα καὶ σαλπικτικά ἐξόνδον ἐπώτρυνον τοῖς ὀπλίταις, (3) οἱ δ' ἐχώρουν, Συρακοῖοι μὲν περὶ τε πατρίδος μαχοῦμενοι καὶ τῆς ἰδίας ἕκαστος τὸ μὲν αὐτίκα σωτηρίας τὸ δὲ μέλλον ἐλευθερίας, τῶν δ' ἐναντίων Ἀθηναῖοι μὲν περὶ τε τῆς ἀλλοτρίας οἰκείαν σχεῖν καὶ τὴν οἰκείαν μὴ βλάψαι ἡσώμενοι, Ἀργεῖοι δὲ καὶ τῶν ζυμμάχων οἱ αὐτόνομοι ζυγκτήσασθαι τε ἐκείνοις ἐφ' ἃ ἦλλον, καὶ τὴν ὑπάρχουσαν σφίσι πατρίδα νικήσαντες πάλιν ἐπιδεῖν· τὸ δ' ὑπόχρον τῶν ζυμμάχων μέγιστον μὲν περὶ τῆς αὐτίκα ἀνελπίστου σωτηρίας, ἣν μὴ κρατῶσι, τὸ πρόθυμον εἶχον, ἔπειτα δὲ ἐν παρέργῳ καὶ εἰ τι ἄλλο ζυγκαταστρεψάμενοις βῆρον αὐτοῖς ὑπακούσεται.

LXX. Γενομένης δ' ἐν χειρὶ τῆς μάχης ἐπὶ πολὺ ἀντεῖχον ἀλλήλοις, καὶ ξυνέθη βροντὰς τε ἄμα τινὰς γενέσθαι καὶ ἀστραπὰς καὶ ὕδωρ πολὺ, ὥστε τοῖς μὲν πρῶτον μαχομένοις καὶ ἐλάχιστα πολέμῳ ὀμλήηκοσι καὶ τοῦτο ξυνεπιλαβέσθαι τοῦ φόβου, τοῖς δ' ἐμπειροτέροις τὰ μὲν γιγνώμενα καὶ ὄρα ἔτους περαίνεσθαι δοκεῖν, τοὺς δὲ ἀνεστῶτας πολὺ μείζω ἐκπλήξιν μὴ νικωμένους παρέχειν. (2) Ὡσαμένων δὲ τῶν Ἀργείων πρῶτον τὸ εὐώνυμον κέρασ τῶν Συρακοσίων, καὶ μετ' αὐτοὺς τῶν Ἀθηναίων τὸ κατὰ σφᾶς αὐτοῦς, παρερρή-

spem habere? praesertim adversus homines, qui cum universo populo pugnant et non delecti, quales nos sumus, et praeterea Sicilienses, qui nos quidem contemunt, sed non sustinebunt, quod plus audaciae quam peritiae habent.

(3) Illud etiam in mentem unicuique veniat, nos et procul a nostrae patriae finibus abesse, et in nullo amico solo, nisi quod ipsi pugnando quaesieritis. Atque ego vos contrarium admoneo, quam quod hostes, certo scio, se ipsos adhortantur; illi enim quod pro patria certamen sit futurum, ego vero quod in alieno solo, e quo necesse nos vincere aut difficilem reditum habere; equites enim permulti nobis instabunt. (4) Vestrae igitur ipsorum dignitatis memores, hostes invadite alacriter et rati praesentem necessitatem atque difficultatem terribiliorem esse quam adversarios. »

LXIX. Nicias tali adhortatione usus copias confestim adversus hostem duxit; Syracusani vero tunc quidem non exspectabant, sibi jam dimicandum esse; quietinam eorum nonnulli in urbem, quae vicina erat, abierant; alii vero festinabundi ad suos adjuvandos accurrentes, tardius quidem perveniebant, verumtamen ut singuli ad aliquos exercitus ordines accedebant, in iis sese collocabant. Nam nec in isto praelio nec in aliis aut alacritate aut audacia hostibus inferiores fuerunt, sed virtute quidem non inferiores illis, quatenus rei militaris scientia suppeteret, quoque haec deficeret, alacritatem etiam inviti prodebant. Verumtamen quum non opinarentur Athenienses priores contra se venturos et subito cogerentur se defendere, sumptis armis confestim obviam prodierunt. (2) Ac primo quidem utriusque exercitus velites, qui lapides manu jaculabantur, et funditores et sagittarii ante pugnabant, et alii alios in fugam vicissim vertebant, ut fere fit inter levis armaturae milites; deinde vero et vates proferebant hostias more receptas, et tubicines ad congressum milites incitabant; (3) illi vero procedebant, Syracusani quidem, pro patria pugnaturi, et unusquisque in praesentia pro sua salute, et pro libertate in posterum, ex hostibus vero Athenienses quidem pro alieno solo ut proprium haberent, neve domesticum victi detrimento afficerent, Argivi vero et qui ex sociis liberi erant, ut et illos adjuvarent in quaerendis rebus illis, quarum causa venerant, utque suam quique patriam victores reviserent; qui vero ex sociis non sui juris erant, praecipue quidem animum alacrem habebant propterea, quod in praesenti salus sperari non poterat, nisi vicissent, deinde vero obiter etiam, si forte, ubi etiam aliam quam gentem una cum Atheniensibus subegissent, ipsis levior esset parenti necessitas.

LXX. Quum autem ad manus ventum esset, diu alteri alteris resistebant, et contigit, ut simul et aliquot tonitrua et fulgura et ingens pluvia existerent, quamobrem illis quidem, qui tunc primum pugnabant et in bellis minime versati erant, hoc etiam terrorem augebat; iis vero, qui peritiores erant, ea quae fiebant, propter anni tempus fieri videbantur, sed illud ipsis majorem terrorem incutiebat, quod adversarii non vincerentur. (2) Quum autem primi Argivi laevum Syracusanorum cornu pepulissent, et post eos Athenienses agmen sibi opposuit, tunc et reliquos

γυυτο ἤδη καὶ τὸ ἄλλο στρατεύμα τῶν Συρακοσίων καὶ ἐς φυγὴν κατέστη. (3) Καὶ ἐπὶ πολὺ μὲν οὐκ ἐδίωξαν οἱ Ἀθηναῖοι (οἱ γὰρ ἰππῆς τῶν Συρακοσίων πολλοὶ ὄντες καὶ ἀήσθητοι εἶργον, καὶ ἐσβαλόντες ἐς τοὺς ὀπίστας αὐτῶν, εἴ τινας προδιώκοντας ἴδοιεν, ἀνέστελλον), ἐπακολουθήσαντες δὲ ἀθρόοι ὅσον ἀσφαλῶς εἶχε πάλιν ἐπανεχώρουν καὶ τροπαῖον ἴστασαν. (4) Οἱ δὲ Συρακοῖσιοι ἀθροισθέντες ἐς τὴν Ἐλωρινὴν ὁδὸν καὶ ὡς ἐκ τῶν παρόντων ξυναζάμενοι ἐς τε τὸ Ὀλυμπιεῖον ὄμιον σφῶν αὐτῶν παρέπεμψαν φυλακὴν, δέσαντες μὲν οἱ Ἀθηναῖοι τῶν χρημάτων ἃ ἦν αὐτόθι κινήσωσιν, καὶ οἱ λοιποὶ ἐπανεχώρησαν ἐς τὴν πόλιν.

LXXI. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πρὸς μὲν τὸ ἱερόν οὐκ ἤλθον, ξυγκομίσαντες δὲ τοὺς ἐαυτῶν νεκροὺς καὶ ἐπὶ πυρὴν ἐπιθέντες ὑλίσσαντο αὐτοῦ. Τῇ δ' ὑστεραία τοῖς μὲν Συρακοσίοις ἀπέδωσαν ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς (ἀπέθανον δὲ αὐτῶν καὶ τῶν ξυμμάχων περὶ ἐξήκοντα καὶ διακοσίους), τῶν δὲ σφετέρων τὰ ὅσα ἔξυνέλεξαν (ἀπέθανον δὲ αὐτῶν καὶ τῶν ξυμμάχων ὡς πεντήκοντα), καὶ τὰ τῶν πολεμίων σκύλα ἔχοντες ἀπέπλευσαν ἐς Κατάνην. (2) χειμῶν τε γὰρ ἦν, καὶ τὸν πόλεμον αὐτόθεν ποιεῖσθαι οὕτω ἐδόκει δυνατόν εἶναι, πρὶν ἂν ἰππέας τε μεταπέμψωσιν ἐκ τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἐκ τῶν αὐτόθεν ξυμμάχων ἀγειρώσιν, ὅπως μὴ παντάπασιν ἱπποκρατῶνται, καὶ χρήματα δὲ ἅμα αὐτόθεν τε ξυλλέξωνται καὶ παρ' Ἀθηναίων ἔλθῃ, τῶν τε πόλεων τινας προσαγάγωνται, ἃς ἤλπίζον μετὰ τὴν μάχην μᾶλλον σφῶν ὑπακούσεσθαι, τὰ τε ἄλλα καὶ σῆτον καὶ ὄσων δέοι παρασκευάζωνται ὡς ἐς τὸ ἔαρ ἐπιχειρήσωσιν τε ταῖς Συρακοῦσαις.

LXXII. Καὶ οἱ μὲν ταύτῃ τῇ γνώμῃ ἀπέπλευσαν ἐς τὴν Νάξον καὶ Κατάνην διαχειμάσαντες, Συρακοῖσιοι δὲ τοὺς σφετέρους αὐτῶν νεκροὺς θάψαντες ἐκκλησίαν ἐποίησαν. (2) Καὶ παρελθόντων αὐτοῖς Ἐρμοκράτης ὁ Ἐρμῶνος, ἀνὴρ καὶ ἐς τὰλλα ζῆνυσεν οὐδένας λειπόμενος καὶ κατὰ τὸν πόλεμον ἐμπειρία τε ἱκανὸς γενόμενος καὶ ἀνδρία ἐπιφανής, ἐθάρσυνέ τε καὶ οὐκ εἶα τῇ γεγεννημένῳ ἐνδιδοῖναι. (3) τὴν μὲν γὰρ γνώμην αὐτῶν οὐκ ἤσσησθαι, τὴν δὲ ἀταξίαν βλάψαι. Οὐ μέντοι τοσαῦτόν γε λειφθῆναι ὅσον εἶκος εἶναι, ἄλλως τε τοῖς πρώτοις τῶν Ἑλλήνων ἐμπειρία ἰδιώτας ὡς εἰπεῖν χειροτέρας ἀναγωνισασμένους. (4) Μέγα δὲ βλάβαι καὶ τὸ πλῆθος τῶν στρατηγῶν καὶ τὴν πολυαρχίαν (ἦσαν γὰρ πεντεκαίδεκα οἱ στρατηγοὶ αὐτοῖς) τῶν τε πολλῶν τὴν ἀξύντακτον ἀναρχίαν. Ἦν δὲ ὀλίγοι τε στρατηγοὶ γένωνται ἐμπειροὶ καὶ ἐν τῇ χειμῶνι τούτῳ παρασκευάσωσι τὸ ὀπλιτικόν, οἷς τε ὄπλα μὴ ἔστιν ἐκπορίζοντες, ὅπως ὡς πλείστοι ἔσονται, καὶ τῇ ἄλλῃ μελέτῃ προσαναγκάζοντες, ἔφη κατὰ τὸ εἶκος κρατήσῃσιν σφᾶς τῶν ἑναντίων, ἀνδρίας μὲν σφίσις ὑπαρχούσης, εὐταξίας δ' ἐς τὰ ἔργα προσγενομένης· ἐπιδώσειν γὰρ ἀμφοτέρα αὐτά, τὴν μὲν μετὰ κινδύνων μελετωμένην, τὴν δ' εὐψυχίαν αὐτὴν ἑαυτῆς μετὰ τοῦ πιστοῦ τῆς ἐπιστήμης θαρσαλευτέραν ἔσσεσθαι. (5) Τούς τε στρα-

Syracusanorum exercitus perumprebatur et fugere coepit. (3) Sed Athenienses non longe persecuti sunt (nam Syracusanorum equites, qui permulti iique invicti erant, prohibebant, et impressione facta in gravem ipsorum armaturam, si quos longius insequentes animadvertissent, eos reprimebant), sed conferti, quoad tuto poterant, persecuti, retro se recipiebant et tropæum statuebant. (4) Syracusani vero, in via Helorina congregati et pro præsentium rerum facultate in acie constituti, præsidium tamen e suorum numero ad Olympieum miserunt, veritè ne Athenienses pecunias, quæ illic erant, amoverent, et ceteri in urbem redierunt.

LXXI. Athenienses vero ad templum quidem non iverunt, sed congestis suorum cadaveribus ac pyræ impositis in loco pernoctarunt. Postero vero die Syracusanis quidem sua cadavera fide publica interposita reddiderunt (perierunt vero eorum et sociorum ad ducentos et sexaginta), suorum vero ossa collegerunt (perierunt vero eorum et sociorum ad quinquaginta), et cum hostium spoliis Catanam navigarunt; (2) nam et erat hiems, et bellum illinc nondum administrari posse videbatur, priusquam et equites arcesserent Athenis, et ex sociis illic incolentibus cogerent, ne prorsus equitatu superarentur, et vero pecunias simul et illic colligerent et aliæ Athenis afferrentur, civitatesque aliquas sibi adjungerent, quas post hanc pugnam sibi facilius obtemperaturas sperabant, itemque quum alia, tum etiam comæcuta et cetera, quibus opus esset, præparassent, quod ineunte vere Syracusas aggredi statuissent.

LXXII. Atque hi quidem hoc consilio Naxum et Catanam navigarunt, ut illic hibernarent; Syracusani vero suis mortuis sepultis concionem cøgebant. (2) Atque in medium progressus Hermocrates, Hermonis filius, vir quum ceteris in rebus prudentia nulli secundus, tum etiam rerum bellicarum peritia satis instructus et fortitudine insignis confirmabat eos, neque propter id, quod acciderat, animum despondere sinebat; (3) non enim animum eorum superatum esse, sed ordinum confusionem nocuisse. Neque tamen eos adeo superatos esse, ut verisimile fuerit, præsertim quod idiotæ ac propemodum operarii cum iis pugnassent, qui rei militaris peritia primi Græcorum censentur. (4) Magnam vero damnum attulisse etiam ducum multitudinem et imperatorum turbam (erant enim iis quindecim duces) et confusam multorum manum, nullius imperio parentem. Quod si pauci iique periti imperatores essent, atque per eam hiemem gravis armaturæ milites præpararent, et arma subministrantes iis, quibus deessent, ut quam maximam esset militum gravis armaturæ numerus, et in ceteris rei bellicæ studiis eos sese exercere cogerent, affirmabat, ipsos verisimile esse adversariis superiores futuros, quod fortitudo quidem iis jam adesset, ordinis vero conservatio in rebus gerendis esset accessura; hæc enim ambo progressus esse factura, hanc quidem, quod inter pericula addidissetur, animi vero præsentiam conjunctam cum fiducia scientiæ confidentiorem quam antea fore. (5) Imperatores vero et paucos et cum

τηγούς και ἄλιγους και αυτοκράτορας χρῆναι ἐλέσθαι, και ὁμοσαι αὐτοῖς τὸ ὄρκιον ἢ μὴ ἕσσειν ἀρχειν ὅτη ἂν ἐπίστωνται· οὕτω γάρ ἃ τε κρύπτεσθαι δεῖ μᾶλλον ἂν στέγεσθαι, και τᾶλλα κατὰ κόσμον και ἀπροφασί-στως παρασκευασθῆναι.

LXXIII. Καὶ οἱ Συρακοῖσιοι αὐτοῦ ἀκούσαντες ἐψη-φίσαντό τε πάντα ὡς ἐκέλευεν, και στρατηγὸν αὐτόν τε εἶλοντο τὸν Ἑρμοκράτην και Ἡρακλείδην τὸν Λυσι-μάχου και Σικανὸν τὸν Ἐξηχέστου, τούτους τρεῖς, (2) και ἐς τὴν Κόρινθον και ἐς τὴν Λακεδαίμονα πρέσβεις ἀπέστειλαν, ὅπως ξυμμαχία τε αὐτοῖς παραγένηται και τὸν πρὸς Ἀθηναίους πόλεμον βεβαίωτερον πείθωσι ποιῆ-σθαι ἐκ τοῦ προφανοῦς ὑπὲρ σφῶν τοὺς Λακεδαιμονίους, ἵνα ἢ ἀπὸ τῆς Σικελίας ἀπαγάγωσιν αὐτοὺς ἢ πρὸς τὸ ἐν Σικελίᾳ στράτευμα ἧσσαν ὠφελίαν ἄλλην ἐπιπέμπωσιν.

LXXIV. Τὸ δ' ἐν τῇ Κατάνῃ στράτευμα τῶν Ἀθηναίων ἐπλευσεν εὐθὺς ἐπὶ Μεσσήνην ὡς προδοθησο-μένην. Καὶ ἃ μὲν ἐπράσσετο οὐκ ἐγένετο· Ἀλκιβιά-δης γὰρ ὅτ' ἀπήει ἐκ τῆς ἀρχῆς ἤδη μετὰπεμπτος, ἐπιστάμενος ὅτι φεύζοιτο, μὴνύει τοῖς τῶν Συρακο-σίων φίλοις τοῖς ἐν τῇ Μεσσήνῃ ξυνειδῶς τὸ μέλλον· οἱ δὲ τοὺς τε ἄνδρας διέφθειραν πρότερον, και τότε στα-σιάζοντες και ἐν ὅπλοις ὄντες ἐπεκράτουν μὴ δέχεσθαι τοὺς Ἀθηναίους οἱ ταῦτα βουλόμενοι. (2) Ἡμέρας δὲ μέιαντας περὶ τρεῖσκαίδεκα οἱ Ἀθηναῖοι ὡς ἐχειμά-ζοντο και τὰ ἐπιτήδεα οὐκ εἶχον και προυχῶρει οὐδέν, ἀπελθόντες ἐς Νάξον και σταύρωμα περὶ τὸ στρατόπε-δον ποιησάμενοι αὐτοῦ διεχειμαζον· και τριήρη ἀπέ-στειλαν ἐς τὰς Ἀθήνας ἐπὶ τε χρήματα και ἱππέας, ὅπως ἅμα τῷ ἦρι παραγένηνται.

LXXV. Ἐτερίζον δὲ και οἱ Συρακοῖσιοι ἐν τῇ χει-μῶνι πρὸς τε τῇ πόλει, τὸν Τεμενίτην ἐντός ποιησά-μενοι, τεῖχος παρὰ πᾶν τὸ πρὸς τὰς Ἐπιπολάς ὄρων, ὅπως μὴ δι' ἐλάσσονος εὐαποτερίστοι ὄσιν ἦν ἄρα σφάλλωνται, και τὰ Μέγαρα φρούριον, και ἐν τῷ Ὀλυμ-πειῷ ἄλλο· και τὴν θάλασσαν προσσταύρωσαν παν-ταχῆ ἢ ἀποβάσεις ἦσαν. (2) Καὶ τοὺς Ἀθηναίους εἰδότες ἐν τῇ Νάξῳ χειμάζοντας ἐστράτευσαν πανδη-μεῖ ἐπὶ τὴν Κατάνην, και τῆς τε γῆς αὐτῶν ἔτεμον και τὰς τῶν Ἀθηναίων σκηνὰς και τὸ στρατόπεδον ἐμπρή-σαντες ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου. (3) Καὶ πυθνανόμενοι τοὺς Ἀθηναίους ἐς τὴν Καμάριναν κατὰ τὴν ἐπὶ Λά-χης γενομένην ξυμμαχίαν πρεσβεύεσθαι, εἴ πως προσαγάγοιντο αὐτοὺς, ἀντεπρεσβεύοντο και αὐτοί· ἦσαν γὰρ ὑποπτοι αὐτοῖς οἱ Καμαρινᾶιοι μὴ προθύμως σφίσι μὴτ' ἐπὶ τὴν πρώτην μάχην πέμψαι ἃ ἔπειμψαν, ἐς τε τὸ λοιπὸν μὴ οὐκέτι βούλωνται ἀμύνειν ὀρώντες τοὺς Ἀθηναίους ἐν τῇ μάχῃ εὐφράζοντας, προσχω-ρῶσι δ' αὐτοῖς κατὰ τὴν πρότερον φιλίαν πεισθέντες. (4) Ἀφικομένων οὖν ἐκ μὲν Συρακουσῶν Ἑρμοκράτους και ἄλλων ἐς τὴν Καμάριναν, ἀπὸ δὲ τῶν Ἀθηναίων Εὐφῆμου μεθ' ἑτέρων, ὁ Ἑρμοκράτης ξυλλόγου γενο-μένου τῶν Καμαριναίων βουλόμενος προδιαβαλεῖν τοὺς Ἀθηναίους ἔλεγε τοιαύδε·

summa potestate creandos, et religioso jurejurando promit- tendum iis, fore, ut populus eos imperare sinat ita, ut ipsorum intelligentia ferret; sic enim et ea, quae sint celandi, facilius celatum iri, et cetera recte atque ordine et sine ulla tergiversatione praeparatum iri.

LXXIII. Atque Syracusani quum eum audissent, omnia in ejus sententiam decreverunt, imperatoremque crearunt et ipsum Hermocratem et Heraclidem Lysimachi et Sicanum Execesti filium, hos tres, (2) Corinthumque et Lacedæmonem legatos miserunt, ut auxilia sibi mitterentur, utque Lacedæmoniis persuaderent, ut bellum adversus Athenienses majore studio propalam pro se administrarent, quo eos vel a Sicilia abducerent vel ad exercitum, qui in Sicilia erat, aliud auxilium mittere minus possent.

LXXIV. Classis autem Atheniensium, quæ ad Catanam erat, Messanam versus continuo navigavit, quod eam per proditorem captum iri sperarent. Et quæ struebantur, non successerunt; Alcibiades enim quum jam abiret imperio revocatus, sciens se exsulem fore, Syracusanorum amicis, qui Messanae erant, futuram urbis proditorem, cujus erat conscius, indicavit; illi vero et homines interfecerunt prius, et tunc, quum ob seditionem ortam in armis essent, ii qui hoc volebant, obtinebant, ne Athenienses reciperentur. (2) Athenienses vero castris illic tredecim circiter dies habitis quum tempestate jactarentur neque commeatum haberent neque quicquam succederet, Naxum reversi classe vallo munita illic hibernarunt; et triremem Athenas miserunt pecuniarum et equitatus gratia, ut hæc primo vere statim adessent.

LXXV. Per eam hiemem Syracusani quoque murum excitabant et prope urbem a tota illa parte, quæ Epipolas spectat, Temeniten complexi, ne, si forte cladem aliquam accepissent, propter angustiores urbis ambitum facile circumval- larentur, et Megara castellum muniebant, et alterum in Olympico, et mare etiam, quacumque ex parte excensus e navibus fieri poterat, vallo præclusum muniverunt. (2) Et quum scirent Athenienses apud Naxum hibernare, cum universis copiis expeditionem adversus Catanam suscep- erunt, et agrum eorum vastarunt, et Atheniensium tentoriis castrisque incensis domum redierunt. (3) Præterea quum intellexissent, Athenienses Camarinam legatos misisse pro jure societatis sub Lachete duce initæ, si quo pacto eos sibi adjungere possent, ipsi quoque vicissim per legatos agebant; Camarinæi enim iis erant suspecti, ne non alacriter sibi neque ea misissent, quæ ad superiorem pugnam miserant, et ne deinceps opem ferre recusarent, quum vident, Atheniensis in prælio rem feliciter gessisse, sed veteris amicitia jure adducti se iis adjungerent. (4) Quum igitur Syracusis quidem Hermocrates aliique Camarinam pervenissent, ab Atheniensibus vero Euphemus cum aliis, Hermocrates coacto Camarinæorum concilio invidiam Athe- niensibus ante conflare volens, hanc habuit orationem:

LXXVI. « Οὐ τὴν παρούσαν δύναμιν τῶν Ἀθηναίων, ὡς Καμαριναῖοι, μὴ αὐτὴν καταπλαγῆτε, δεῖσαντες ἐπρεσβευτάμεθα, ἀλλὰ μᾶλλον τοὺς μέλλοντας ἀπ' αὐτῶν λόγους, πρὶν τὴν καὶ ἡμῶν ἀκοῦσαι, μὴ ὑμᾶς πείσωσιν. (2) Ἦκουσι γὰρ ἐς τὴν Σικελίαν προφάσει μὲν ἤ πυθάνεσθε, διανοία δὲ ἦν πάντες ὑπονοοῦμεν· καὶ μοι δοκοῦσιν οὐ Λεοντίνους βούλεσθαι κατοικίσαι ἀλλ' ἡμᾶς μᾶλλον ἐξοικίσαι. Οὐ γὰρ δὴ εὐλογον τὰς μὲν ἐκεῖ πόλεις ἀναστάτους ποιεῖν, τὰς δὲ ἐνθάδε κατοικίζειν, καὶ Λεοντίνων μὲν Χαλκιδῶν ὄντων κατὰ τὸ ζυγγενὲς κήδεσθαι, Χαλκιδικᾶς δὲ τοὺς ἐν Εὐβοίᾳ, ὧν οἶδε ἄποικοι εἰσι, δουλωσαμένους ἔχειν. (3) Τῇ δὲ αὐτῇ ἰδέᾳ ἐκεῖνά τε ἔσχον καὶ τὰ ἐνθάδε νῦν πειρῶντα: ἠγεμόνες γὰρ γενόμενοι ἐκόντων τῶν τε Ἴωνων καὶ ὅσοι ἀπὸ σφῶν ἦσαν ζύμμαχοι ὡς ἐπὶ τοῦ Μήδου τιμωρία, τοὺς μὲν λιποστρατίαν, τοὺς δ' ἐπ' ἀλλήλους στρατεύοντες, τοῖς δ' ὡς ἐκάστοις τινα εἶχον αἰτίαν εὐπρεπῆ ἐπενεγκόντας κατεστρέψαντο. (4) Καὶ οὐ περὶ τῆς ἐλευθερίας ἄρα οὔτε οὔτοι τῶν Ἑλλήνων οὐθ' οἱ Ἕλληνας τῆς ἑαυτῶν τῷ Μήδῳ ἀντέστησαν, περὶ δὲ οἱ μὲν σφίσι ἀλλὰ μὴ ἐκείνῳ καταδουλώσεως, οἱ δ' ἐπὶ δεσπότης μεταβολῆς οὐκ ἀξυνετωτέρου κακοζυνετωτέρου δέ.

LXXVII. « Ἄλλ' οὐ γὰρ δὴ τὴν τῶν Ἀθηναίων εὐκατηγόρητον οὖσαν πόλιν νῦν ἤκομεν ἀποφανοῦντες ἐν εἰδόσιν ὅσα ἀδικεῖ, πολὺ δὲ μᾶλλον ἡμᾶς αὐτοὺς αἰτιασόμενοι ὅτι ἔχοντες παραδείγματα τῶν τ' ἐκεῖ Ἑλλήνων ὡς ἐδουλώθησαν οὐκ ἀμύνοντες σφίσι αὐτοῖς, καὶ νῦν ἐφ' ἡμᾶς ταῦτα παρόντα σοφίσματα, Λεοντίνων τε ζυγγενῶν κατοικίσεις καὶ Ἑγεσטיῶν ζυμμάχων ἐπικουρίας, οὐ ζυστραφέντες βουλόμεθα προθυμότερον δεῖξαι αὐτοῖς ὅτι οὐκ Ἴωνες τάδε εἰσὶν οὐδ' Ἑλλησπόντιοι καὶ νησιῶται, οἱ δεσπότην ἢ Μῆδον ἢ ἓνα γέ τινα ἀεὶ μεταβάλλοντες δουλοῦνται, ἀλλὰ Δωριῆς ἐλευθεροὶ ἀπ' αὐτονόμου τῆς Πελοποννήσου τὴν Σικελίαν οἰκοῦντες. (2) Ἦ μένομεν ἕως ἂν ἕκαστοι κατὰ πόλεις ληφθῶμεν, εἰδότες ὅτι ταύτη μόνον ἄλωτοί ἐσμεν καὶ ἠρώντες αὐτοὺς ἐπὶ τοῦτο τὸ εἶδος τρεπομένους ὥστε τοὺς μὲν λόγοις ἡμῶν διστάναι, τοὺς δὲ ζυμμάχων ἐλπίδι ἐκπολεμοῦν πρὸς ἀλλήλους, τοῖς δὲ ὡς ἐκάστοις τι προσῆγες λέγοντες δύνανται κακοουργεῖν; καὶ οἰόμεθα τοῦ ἀποθῆναι ξυνοικοῦ προαπολλυμένου οὐ καὶ ἐς αὐτὸν τινα ἤξειν τὸ δεινόν, πρὸ δὲ αὐτοῦ μᾶλλον τὸν πάσχοντα καθ' αὐτὸν δυστυχεῖν;

LXXVIII. « Καὶ εἴ τῳ ἄρα παρέστηκε τὸν μὲν Συρακοσίον, ἑαυτὸν δ' οὐ πολέμιον εἶναι τῷ Ἀθηναίῳ, καὶ δεινὸν ἡγεῖται ὑπὲρ γε τῆς ἐμῆς κινδυνεύειν, ἐνθυμηθῆτω οὐ περὶ τῆς ἐμῆς μᾶλλον, ἐν ἴσῳ δὲ καὶ τῆς αὐτοῦ ἅμα ἐν τῇ ἐμῇ μαχομένου, τοσοῦτω δὲ καὶ ἀσφαλέστερον ὅσω οὐ προδιεφθαρμένου ἐμοῦ ἔχων δὲ ζύμμαχον ἐμὲ καὶ οὐκ ἐρήμιος ἀγωνιεῖται· τὸν τε Ἀθηναῖον μὴ τὴν τοῦ Συρακοσίου ἔθρην κολάσασθαι, τῇ δ' ἐμῇ προφάσει τὴν ἐκείνου φίλιαν οὐχ ἤσσαν βεβαιώσασθαι βούλεσθαι. (2) Εἴ τί τις φρονεῖ μὲν ἢ καὶ φου-

LXXVI. « Non ideo legati ad vos sumus, viri Camarinæ, quod vereamur, ne præsentibus Atheniensium copiis terreamini, sed potius ne orationibus illorum, quibus usuri sunt, priusquam aliquid a nobis quoque dictum audieritis, vobis persuadeant. (2) Venerunt enim in Siciliam prætextu quidem eo, quem audistis, consilio vero eo, quod omnes suspicamus; et mihi videntur non Leontinos velle in suas sedes restituere, sed potius nos ex nostris expellere. Nec enim rationi consentaneum videtur, eas quidem urbes, quæ illic sunt, evertere, eas vero, quæ hic sunt, condere, et de Leontinis quidem, qui sunt Chalcidenses, propter cognationis jus sollicitos esse, Chalcidenses vero, qui sunt in Eubœa, quorum isti sunt coloni, servitute oppressos habere. (3) Sed eadem ratione et illas res occuparunt, et has nunc occupare conantur; quum enim et Iones ceterique socii, quotquot eorum erant coloni, imperium ad eos ultro detulissent, ut scilicet Medum ulciscerentur, eorum alios desertæ militiæ crimine, alios, quod inter se bellum gerent, alios alio objecto specioso crimine, ut in quibusque reperire poterant, in servitutum redegerunt. (4) Ergo non pro libertate neque hi pro Græcorum neque Græci pro sua Medis restiterunt, sed alii quidem, ut sibi non autem illis serviretur, alii vero, ut domino mutato alium haberent, cujus non minor sed pejor prudentia esset.

LXXVII. « Quanquam non propterea nunc venimus, ut quanta criminum copia suppetat adversus Atheniensium civitatem demonstremus, inter scientes, quot sint ejus injuriæ, sed multo magis ut nosmet ipsos accusemus, quod quum habeamus ob oculos exempla Græcorum, qui illic sunt, quomodo in servitutem ab iis redacti sint, dum sibi ipsi opem non ferunt, et nunc eadem ista fraudulenta commenta nobis admota, Leontinorum cognatorum in suam civitatem restitutiones, et Egestæorum sociorum suppetias, tamen nolumus conspirantes alacriter iis ostendere, non esse hic Iones neque Hellespontios insulanosque, qui dominum aut Medum aut aliquem unum semper commutantes serviunt, sed Dorienses, qui liberi ex libera Peloponneso profecti Siciliam incolunt. (2) An expectamus, donec oppidatim singuli capti simus, quum sciamus, nos non nisi hac una ratione capi posse, et animadvertamus eos ad hanc artem mentes appellere, ut alios quidem de nobis oratione dissociet, alios spe societatis ad mutuum bellum concitent, alios denique, prout quibusque possunt aliquid blandi dicentes, damnum faciant? et existimamus, si ejusdem terræ incolæ, qui remotior est, prius pereat, calamitatem ad quemlibet alium de nobis non perventuram, sed potius qui ante se in calamitatem incidat, eum solum infelicem fore?

LXXVIII. « Quod si cui forte in mentem venit, Syracusanum quidem, at non se ipsum Atheniensium esse hostem, et durum sibi putat esse pro mea patria periclitari, is cogitet, se non magis pro mea, sed pariter simul et pro sua ipsi in mea pugnaturum, idque etiam eo tutius, quod me non prius everto, sed me socium habens nec ope destitutus, pugnaturus est; Atheniensemque nolle Syracusanorum inimicitias ulcisci, sed hoc de me prætextu sumpto alterius amicitiam non minus confirmare velle. (2) Verum si quis invidet nobis, aut etiam nos metuit, (qui enim sunt potentiores,

βεῖται (ἀμψότερα γὰρ τὰδε πάσχει τὰ μείζω), διὰ δὲ αὐτὰ τὰς Συρακούσας κακωθῆναι μὲν ἔνα σωφρονισθῶμεν βούλεται, περιγενέσθαι δὲ ἕνεκα τῆς αὐτοῦ ἀσφαλείας, οὐκ ἀνθρωπίνης δυνάμεως βούλησιν ἐλπίζει· οὐ γὰρ οἷόν τε ἅμα τῆς τε ἐπιθυμίας καὶ τῆς τύχης τὸν αὐτὸν ὁμοίως ταμίαν γενέσθαι. (3) Καὶ εἰ γνώμη ἀμάρτοι, τοῖς αὐτοῦ κακοῖς δλοφυρθεῖς τάχ' ἂν ἴσως καὶ τοῖς ἑμοῖς ἀγαθοῖς ποτὲ βουληθεῖν αὐτῶν φρονῆσαι. Ἀδύνατον δὲ προεμένῃ καὶ μὴ τοὺς αὐτοὺς κινδύνους, οὐ περὶ τῶν ὀνομάτων ἀλλὰ περὶ τῶν ἔργων, ἐβελήσαντι προσλαβεῖν· λόγῳ μὲν γὰρ τὴν ἡμετέραν δύναμιν σώζοι ἂν τις, ἔργῳ δὲ τὴν αὐτοῦ σωτηρίαν. (4) Καὶ μάλιστα εἰχὸς ἦν ὑμᾶς, ὧ Καμαρινάιοι, ὁμόρους ὄντας καὶ τὰ δευτέρα κινδυνεύουσας προορᾶσθαι αὐτὰ καὶ μὴ μαλακῶς ὡσπερ νῦν ξυμμαχεῖν, αὐτοὺς δὲ πρὸς ἡμᾶς μᾶλλον ἰόντας, ἅπερ εἰ ἐς τὴν Καμαριναίαν πρῶτον ἀφίχοντο οἱ Ἀθηναῖοι δεόμενοι ἂν ἐπεκαλεῖσθε, ταῦτα ἐκ τοῦ ὁμοίου καὶ νῦν παρακληουμένους, ὅπως μὴδὲν ἐνδύσομεν, φαίνεσθαι. Ἄλλ' οὐθ' ὑμεῖς νῦν γέ πω οὐθ' οἱ ἄλλοι ἐπὶ ταῦτα ὄρησθηε.

LXXIX. « Δειλία δὲ ἴσως τὸ δίκαιον πρὸς τε ἡμᾶς καὶ πρὸς τοὺς ἐπιόντας θεραπεύσετε, λέγοντες ξυμμαχίαν εἶναι ὑμῖν πρὸς Ἀθηναίους· ἦν γε οὐκ ἐπὶ τοῖς φίλοις ἐποίησάσθε, τῶν δὲ ἐχθρῶν ἦν τις ἐφ' ὑμᾶς ἦ, καὶ τοῖς γε Ἀθηναίοις βοηθεῖν, ὅταν ὑπ' ἄλλων καὶ μὴ αὐτοῖ ὡσπερ νῦν τοὺς πέλας ἀδικῶσιν, (2) ἐπεὶ οὐδ' οἱ Ῥηγῖνοι ὄντας Χαλκιδῆς Χαλκιδιάς ὄντας Λεοντίνοους ἐθέλουσι ξυγκατοιχιζειν. Καὶ δεῖνόν εἰ ἐκεῖνοι μὲν τὸ ἔργον τοῦ καλοῦ δικαίωματος ὑποπτεύοντες ἀλόγως σωφρονῶσιν, ὑμεῖς δ' εὐλόγῳ προφάσει τοὺς μὲν φύσει πολεμίους βούλεσθε ὠφελεῖν, τοὺς δὲ ἔτι μᾶλλον φύσει ξυγγενεῖς μετὰ τῶν ἐχθίστων διασφειραῖ. (3) Ἄλλ' οὐ δίκαιον, ἀμύνειν δὲ καὶ μὴ φοβεῖσθαι τὴν παρασκευὴν αὐτῶν· οὐ γὰρ ἦν ἡμεῖς ἐυστόμην πάντας διενθῆ ἔστιν, ἀλλ' ἦν ὅπερ οὗτοι σπεύδουσι τάναντα διαστόμεν, ἐπεὶ οὐδὲ πρὸς ἡμᾶς μόνους ἐλλόντες καὶ μάχῃ περιγενόμενοι ἔπραξαν ἃ ἠβούλοντο, ἀπῆλθον δὲ διὰ τάχους.

LXXX. « Ὅστε οὐκ ἀρούρος γε ὄντας εἰχὸς ἀθυμεῖν, ἰέναι δὲ ἐς τὴν ξυμμαχίαν προθυμότερον, ἄλλως τε καὶ ἀπὸ Πελοποννήσου παρεσομένης ὠφελίας, οἱ τῶν δεκρίστους εἰσὶ τὸ παράπαν τὰ πολέμια· καὶ μὴ ἐκείνην τὴν προμήθειαν δοκεῖν τῷ ἡμῖν μὲν ἴσην εἶναι ὑμῖν δὲ ἀσφαλῆ, τὸ μηδετέριος δὲ ὡς καὶ ἀμφοτέρων ὄντας ξυμμαχίους βοηθεῖν. (2) Οὐ γὰρ ἔργῳ ἴσον ὡσπερ τῷ δικαίωματι ἔστιν. Εἰ γὰρ δι' ὑμᾶς μὴ ξυμμαχήσαντας ἔτε παθῶν σφαλῆσεται καὶ ὁ κρατῶν περιέσται, τί ἄλλο ἢ τῇ αὐτῇ ἀπουσίᾳ τοῖς μὲν οὐκ ἡμύνετε σωθῆναι, τοὺς δὲ οὐκ ἐκούλισατε κακοὺς γενέσθαι; καίτοι κάλλιον τοῖς ἀδικουμένοις καὶ ἅμα ξυγγενεῖσι προσθεμένους τὴν τε κοινήν ὠφελίαν τῇ Σικελίᾳ φυλάξαι καὶ τοὺς Ἀθηναίους φίλους δὴ ὄντας καὶ ἑᾶσι ἀμαρτεῖν. (3) Ξυνελόντες τε λέγομεν οἱ Συρακόσιοι ἐκδιδάσκειν μὲν οὐδὲν ἔργον εἶναι σαφῶς οὔτε ὑμᾶς οὔτε τοὺς ἄλλους περὶ τῶν αὐτῶν οὐδὲν χεῖρον γιγνώσκατε· δεόμεθα

utroque hoc incommodo premuntur), et ideo Syracusas damno quidem afficere cupit, ut simus modestiores, superstites tamen esse propter suam ipsius incolumitatem, in spem ponit in quadam consilii temperatione, quæ non cadit in humanam potentiam; fieri enim non potest, ut idem simul et cupiditatis et fortunæ pariter sit arbiter. (3) Quare si frustratur opinione, suorum malorum dolore demersus etiam cupiverit forsitan, nulli meis bonis aliquando rursus invidere possit. Sed hujus rei nulla facultas est ei, qui nos deseruerit, et qui non eadem pericula, eaque non de verbis sed de rebus, nobiscum suscipere voluerit; nam nomine quidem nostram potentiam, sed re ipsa suam ipsius salutem tuebitur. (4) Et sane præcipue vos decebat, Camarinæi, qui estis finitimi et secundo loco periclitaturi, ea prospicere, neque segniter, ut nunc, auxilium nobis ferre, sed potius ipsos ad nos venire, et quæ a nobis, si Athenienses in Camarinæum agrum primum venissent, pro necessitate vestra postulavissetis, ad ea pariter nunc quoque nos adherant, ne quid concedamus. Sed neque vos adhuc neque ceteri has cogitationes suscepistis.

LXXIX. « Fortasse vero propter ignaviam et erga nos et erga adventantes hostes æquitatem coletis, dicentes, societatem esse vobis cum Atheniensibus; quam profecto non adversus amicos contraxistis, sed adversus hostes, si quis contra vos veniat, et Atheniensibus vero ut succurratis, quoties ab aliis injuriam accipiant, non autem quoties ipsi, ut nunc, injuriam aliis faciant, (2) quando quidem ne Rhegini quidem Chalcidenses Leontinos Chalcidenses in suas sedes una cum illis restituere volunt. Et sane indignum est, si illi quidem factum ipsum, quod honestæ petitionis specie velatur, suspectum habentes præter id, quod rationi consentaneum videtur, sapiunt, vos vero causa vendibilis illos quidem, qui natura sunt hostes, juvare vultis, eos vero, qui vel multo magis natura sunt cognati, una cum inimicissimis funditus perdere. (3) Atqui hoc minime æquum, sed repellere eos nec apparatus eorum formidare; nec enim, si conjungamur omnes, est formidabilis, sed si, id quod isti efficere student, contra disjungamur, siquidem quamvis contra nos solos venerint et prælio superiores discesserint, tamen non peregerunt quæ cupiebant, sed celeriter abierunt.

LXXX. « Quamobrem, si omnes quidem in unum coeamus, non decet animos dejicere, sed ad belli societatem accedere alacrius, præsertim quum auxilium nobis ex Peloponneso sit venturum, qui sunt isti in re bellica longe præstantiores; neque existimandum est, illam religionem nobis quidem æquam, vobis vero tutam esse, quod videlicet neutris opem ferre velitis, quia utrorumque socii sitis. (2) Neque enim re ipsa id ita æquum est, ut juris obtentu. Nam si propterea quod vos auxilium non tuleritis, et victus calamitatem habebit et victor vicioriam, quid aliud feceritis, nisi ut propter eandem vestram absentiam alteris quidem nullum auxilium tuleritis, quo servari possent, alteros vero, ne mali essent, non prohibueritis? Quamquam honestius tique est, cum illis, qui injuriam patiuntur et præterea cognati vobis sunt, conjunctos et commune Siciliae commodum tueri, et Athenienses, qui in mirum amici vestri sunt, non sinere peccare. (3) Sed ut rem totam paucis comprehensam expediamus, nos Syracusani dicimus, nullius quidem esse negotii plane docere aut vos aut alios de rebus illis,

δέ, καί μαρτυρούμεθα ἅμα, εἰ μὴ πείσομεν, ὅτι ἐπιβουλευόμεθα μὲν ὑπὸ Ἴωνων αἰεὶ πολεμίῳ, προσιδόμεθα δὲ ὑπὸ ὑμῶν Δωριῆς Δωριέων. (4) Καὶ εἰ καταστρέφονται ἡμᾶς Ἀθηναῖοι, ταῖς μὲν ὑμετέρας γνώμαις κρατήσουσι, τῷ δ' αὐτῶν ὀνόματι τιμηθήσονται, καὶ τῆς νίκης οὐκ ἄλλον τινὰ ἄλλον ἢ τὸν τὴν νίκην παρασχόντα λήψονται· καὶ εἰ αὖ ἡμεῖς περισσόμεθα, τῆς αἰτίας τῶν κινδύνων οἱ αὐτοὶ τὴν τιμωρίαν ὑφέξετε. (5) Σκοπεῖτε οὖν καὶ αἰρεῖσθε ἤδη ἢ τὴν αὐτίκα ἀκινδύνως δουλείαν, ἢ καὶν περιγενομένοι μεθ' ἡμῶν τούσδε τε μὴ αἰσχυρῶς δεσπότης λαβεῖν καὶ τὴν πρὸς ἡμᾶς ἔχθραν μὴ ἂν βραχείαν γενομένην διαφυγεῖν. »

LXXXI. Τοιαῦτα μὲν ὁ Ἐρμοκράτης εἶπεν, ὁ δ' Εὐφῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων πρεσβευτὴς μετ' αὐτὸν τοιάδε.

LXXXII. « Ἀφικόμεθα μὲν ἐπὶ τῆς πρότερον οὔσης ξυμμαχίας ἀνανεώσει, τοῦ δὲ Συρακοσίου καθυφαμένου ἀνάγκη καὶ περὶ τῆς ἀρχῆς εἰπεῖν ὡς εἰκότως ἔχομεν. (2) Τὸ μὲν οὖν μέγιστον μαρτύριον αὐτὸς εἶπεν, ὅτι οἱ Ἴωνες αἰεὶ ποτε πολέμοι τοῖς Δωριεῦσιν εἰσίν. Ἔχει δὲ καὶ οὕτως· ἡμεῖς γὰρ Ἴωνες ὄντες Πελοποννησίους Δωριεῦσι καὶ πλείοσιν οὔσι καὶ παροικούσιν ἐσκεψάμεθα ὅτω τρόπῳ ἤκιστα αὐτῶν ὑπακουσόμεθα, (3) καὶ μετὰ τὰ Μηδικὰ ναῦς κτησάμενοι τῆς μὲν Λακεδαιμονίων ἀρχῆς καὶ ἡγεμονίας ἀπηλλάγημεν, οὐδὲν προσήκον μᾶλλον τι ἐκεῖνοις ἡμῖν ἢ καὶ ἡμᾶς ἐκεῖνοις ἐπιτάσσειν, πλην καθ' ὅσον ἐν τῷ παρόντι μείζον ἴσχυον, αὐτοὶ δὲ τῶν ὑπὸ βασιλεῖ πρότερον ὄντων ἡγεμόνες καταστάντες οἰκοῦμεν, νομίσαντες ἤκιστ' ἂν ὑπὸ Πελοποννησίοις οὕτως εἶναι, δύναμιν ἔχοντες ἢ ἀμυνόμεθα, καὶ ἐς τὸ ἀκριβὲς εἰπεῖν οὐδὲ ἀδικῶς καταστρεφάμενοι τοὺς τε Ἴωνας καὶ νησιώτας οὐς ξυγγενεῖς φασὶν ὄντας ἡμᾶς Συρακοσίοις δεδουλωῖσθαι. (4) Ἦλθον γὰρ ἐπὶ τὴν μητρόπολιν ἐφ' ἡμᾶς μετὰ τοῦ Μήδου, καὶ οὐκ ἐτόλμησαν ἀποστάντες τὰ οἰκεία φεῖραι, ὥσπερ ἡμεῖς ἐκλιπόντες τὴν πόλιν, δουλείαν δὲ αὐτοὶ τε ἐβούλοντο καὶ ἡμῖν τὸ αὐτὸ ἐπενεγκεῖν.

LXXXIII. « Ἄνθ' ὧν ἀξιοὶ τε ὄντες ἅμα ἄρχομεν, ὅτι τε ναυτικὸν πλεῖστόν τε καὶ προθυμίαν ἀπροφάσιστον παρεσρόμεθα ἐς τοὺς Ἑλληνας, καὶ διότι καὶ τῷ Μήδῳ ἐτοιμῶς τοῦτο δρῶντες οὔτοι ἡμᾶς ἐβλάπτον, ἅμα δὲ τῆς πρὸς Πελοποννησίου ἰσχύος ὀρεγόμενοι. (2) Καὶ οὐ καλλιπευόμεθα ὡς ἢ τὸν βάρβαρον μόνον καθελόντες εἰκότως ἄρχομεν, ἢ ἐπ' ἐλευθερίᾳ τῇ τῶνδε μᾶλλον ἢ τῶν ξυμπάντων τε καὶ τῇ ἡμετέρᾳ αὐτῶν κινδυνεύσαντες. Πᾶσι δὲ ἀνεπίρθονον τὴν προσήκουσαν σωτηρίαν ἐκπορίζεσθαι. Καὶ νῦν τῆς ἡμετέρας ἀσφαλείας ἔνεκα καὶ ἐνθάδε παρόντες ὀρώμεν καὶ ὑμῖν ταῦτα ξυμφέροντα. (3) Ἀποφαίνομεν δὲ ἐξ ὧν οἶδε τε διαβάλλουσι καὶ ἡμεῖς μάλιστα ἐπὶ τὸ φοβερώτερον ὑπονοεῖτε, εἰδοτές τοὺς περιδεῶς ὑποπτεούντας τι λόγου μὲν ἠδονῇ τὸ παρατυχία τερπομένους, τῇ δ' ἐγχειρήσει ὕστερον τὰ ξυμφέροντα πρᾶσσοντας. (4) Τὴν τε γὰρ ἐκεῖ ἀρχὴν εἰρήκαμεν διὰ δέος ἔχειν, καὶ τὰ ἐνθάδε

quas vos ipsi non minus intelligitis; precamur vero, et testificamur simul, si vobis non persuaserimus, nos insidiis appeti ab Ionibus, perpetuis hostibus, et prodi a vobis, Dorienses ad Doriensibus. (4) Et si Athenienses nos subegerint, ob vestra quidem consilia victores evadent, sed suo ipsorum nomine honorem habebunt, et pro victoria premio nulum alium, quam illum ipsum, qui victoriam iis subministravit, accipient; et rursus si apud nos victoria fuerit, iidem vos pro eo, quod causa fuitis periculorum, etiam poenam sustinebitis. (5) Quare rem considerate, atque eligite jam nunc aut presentem sine periculo servitutem, aut ut victoria nobiscam parta et turpem illorum dominatum et nostras inimicitias haud sane breves futuras devitetis. »

LXXXI. Hæc quidem Hermocrates dixit, Euphemus vero, Atheniensium legatus, post eum hæc :

LXXXII. « Veneramus quidem, ut pristinam societatem renovaremus, sed quoniam Syracusanus nos incessit, necessarium est etiam de imperio nostro verba facere, ut hoc a nobis jure obtineri demonstramus. (2) Maximum igitur hujus rei testimonium ipse dixit hoc, quod Iones Doriensium hostes semper sint. Et vero res ita se habet : nos enim, qui sumus Iones, rationem iniimus, qua Peloponnesiis, qui sunt Dorienses et plures, quam nos, et iidem accolæ, minime obediremus, (3) et post Medicum bellum parata classe Lacedæmoniorum imperio et principatu liberati sumus, quia non magis decebat illos nobis, quam etiam nos illis imperare, nisi quatenus id temporis nobis potentiores erant, et contra nos ipsi eorum, qui regis imperio prius parebant, duces exstitimus et sic nunc agimus, existimantes, ita nos in Peloponnesiorum potestate minime venturos esse, quum potentiam habeamus, qua vim propulsemus, et, ut dicam quod res est, non injuria in nostram potestatem Iones et insularum incolas redegerimus, quos Syracusani a nobis in servitutem redactos aiunt, quamvis iis simus cognati. (4) Nam adversus nos, metropolin suam, cum Medo venerant, nec ausi erant defectione a Medo facta res domesticas profligare, quemadmodum nos, qui urbem deseruimus, sed et ipsi servitutem pati, et nobis idem imponere volebant.

LXXXIII. « Quomobrem et simul quod digni sumus, hoc imperio potimur, tum quia maximum navium numerum, tum quia promptum studium sine tergiversatione Græcis præstitimus, tum etiam, quia isti idem studium alacriter Medo præstantes incommoda nobis afferebant; et simul etiam quod potentiam adversus Peloponnesios nobis comparare cupimus. (2) Nec verbis magnificis utimur, quod aut propterea, quia soli barbarum profligaverimus, jure nostro imperium obtineamus, aut propterea quia pro libertate istorum magis quam ceterorum omnium et nostra ipsorum pericula susceperimus. Non est autem cuiquam invidendum, si salutem suam quaerat. Et nunc etiam quum nostræ incolumitatis gratia huc venerimus, hoc ipsum vobis quoque conducere videmus. (3) Demonstramus autem hoc et ex iis, quæ isti criminantur, et ex iis, quæ vos ipsi potissimum cum vehementiore metu suspicamini, quia compertum habemus, eos, qui cum vehementi metu aliquid suspicantur, in præsentem quidem orationis illecebriis capi, postea vero, quum ad rem gerendam veniunt, facere quæ sibi metum conducunt. (4) Etenim et illic nos imperium propter metum obtinere diximus, et propter eundem huc venisse, ut res,

διὰ τὸ αὐτὸ ἦκειν μετὰ τῶν φίλων ἀσφαλῶς καταστη-
σόμενοι, καὶ οὐ δουλωσόμενοι, μὴ παθεῖν δὲ μᾶλλον
τοῦτο κωλύουσες.

LXXXIV. « Ὑπολάβη δὲ μηδεὶς ὡς οὐδὲν προσήκον
ὑμῶν κηδόμεθα, γινῶσκοντες ὅτι σωζομένων ὑμῶν, καὶ διὰ τὸ
μὴ ἀσθενεῖς ὑμᾶς ὄντας ἀντέχειν Συρακοσίοις, ἧσσαν
ἂν τούτων πεμφάντων τινὰ δύναμιν Πελοποννησίοις
ἡμεῖς βλαπτοίμεθα. (2) Καὶ ἐν τούτῳ προσήκατε ἤδη
ἡμῖν τὰ μέγιστα. Διόπερ καὶ τοὺς Λεοντίνους εὐλογον
κατοικίειν μὴ ὑπηκόους ὥσπερ τοὺς ξυγγενεῖς αὐτῶν
τοὺς ἐν Εὐβοίᾳ, ἀλλ' ὡς δυνατωτάτους, ἵνα ἐκ τῆς
σφετέρας ὁμοροῦντες ὄντες τοῖσδε ὑπὲρ ἡμῶν λυπηροὶ ᾖσιν.
(3) Τὰ μὲν γὰρ ἐκεῖ καὶ αὐτοὶ ἀρκοῦμεν πρὸς τοὺς πο-
λεμίου, καὶ ὁ Χαλκιδεὺς, ὃν ἀλόγως ἡμᾶς φησὶ δου-
λωσαμένους τοὺς ἐνθάδε ἐλευθεροῦν, ξύμφορος ἡμῖν
ἀπαράσκευος ὢν καὶ γρήματα μόνον φέρων, τὰ δὲ ἐν-
θάδε καὶ Λεοντῖνοι καὶ οἱ ἄλλοι φίλοι ὅτι μάλιστα αὐ-
τονομούμενοι!

LXXXV. « Ἄνδρι δὲ τυράννῳ ἢ πόλει ἀρχῆν ἐχούσῃ
οὐδὲν ἄλλογον ὅ τι ξυμφέρων οὐδ' οἰκείον ὅ τι μὴ πιστόν
πρὸς ἕκαστα δὲ δεῖ ἢ ἐχθρὸν ἢ φίλον μετὰ καιροῦ γί-
γνεσθαι. Καὶ ἡμᾶς τοῦτο ὠφελεῖ ἐνθάδε, οὐκ ἦν τοὺς
φίλους κακώσωμεν, ἀλλ' ἦν οἱ ἐχθροὶ διὰ τὴν τῶν φίλων
ῥώμην ἀδύνατοι ᾔσιν. (2) Ἄπιστεῖν δὲ οὐ χρεῖ· καὶ
γὰρ τοὺς ἐκεῖ ξυμμάχους ὡς ἕκαστοι χρήσιμοι ἐξηγού-
μεθα, Χίους μὲν καὶ Μηθυμναίους νεῶν παροχῇ αὐ-
τονόμους, τοὺς δὲ πολλοὺς χρημάτων βιαιότερον φορᾶ,
ἄλλους δὲ καὶ πάνυ ἐλευθέρως ξυμμαχοῦντας, καίπερ
νησιώτας ὄντας καὶ εὐλήπτους, διότι ἐν χωρίοις ἐπι-
καιροῖς εἰσὶ περὶ τὴν Πελοπόννησον. (3) Ὅστε καὶ
ἐνθάδε εἰκὸς πρὸς τὸ λυσιτελοῦν, καὶ ὁ λέγομεν ἐς
Συρακοσίου δέος, καλίστασθαι. Ἀρχῆς γὰρ ἐπιένται
ὑμῶν, καὶ βούλονται ἐπὶ τῷ ἡμετέρῳ ζυστῆσαντες ὑμᾶς
ὑπόπτῳ, βία ἢ καὶ κατ' ἐρημίαν, ἀπράκτων ἡμῶν
ἀπελθόντων, αὐτοὶ ἄρξει τῆς Σικελίας. Ἀνάγκη δέ,
ἦν ζυστῆτε πρὸς αὐτούς· οὔτε γὰρ ἡμῖν ἔτι ἔσται ἰσχύς
τοσαύτῃ ἐς ἐν ζυστάσῃ εὐμεταχείριστος, οὔθ' οἶδ' ἀσθε-
νεῖς ἂν ἡμῶν μὴ παρόντων πρὸς ὑμᾶς εἴεν.

LXXXVI. « Καὶ ὅτω ταῦτα μὴ δοκεῖ, αὐτὸ τὸ ἔργον
ἐλέγχει. Τὸ γὰρ πρότερον ἡμᾶς ἐπηγάγεσθε οὐκ ἄλλον
τινὰ προσείοντες φόβον ἢ εἰ περιοσόμεθα ὑμᾶς ὑπὸ Συ-
ρακοσίοις γενέσθαι, ὅτι καὶ αὐτοὶ κινδυνεύομεν. (2) Καὶ
νῦν οὐ δίκαιον, ὅπερ καὶ ἡμᾶς ἤξιοῦτε λόγῳ πείθειν, τῷ
αὐτῷ ἀπιστεῖν, οὔδ' ὅτι δύναμις μεῖζονι πρὸς τὴν τῶνδε
ἰσχύν πάρεσμεν ὑποπτεύεσθαι, πολλὴ δὲ μᾶλλον τοῖσδε
ἀπιστεῖν. (3) Ἡμεῖς μὲν γε οὔτε ἐμμενίαν δυνατοὶ μὴ
μεθ' ὑμῶν, εἴ τε καὶ γενόμενοι κακοὶ καταργασαίμεθα,
ἀδύνατοι κατασχεῖν διὰ μῆχός τε πλοῦ καὶ ἀπορία φυ-
λακῆς πόλεων μεγάλων καὶ τῇ παρασκευῇ ἡπειρωτί-
δων· οἶδε δὲ οὐ στρατοπέδῳ πάλαι δὲ μεῖζονι τῆς ἡμε-
τέρας παρουσίας ἐπιοικούντες ὑμῖν αἰεὶ τε ἐπιβουλεύουσιν,
καὶ ὅταν καιρὸν λάβωσιν ἕκαστου, οὐκ ἀνίσχιν (4)
(ἔδειξαν δὲ καὶ ἄλλα ἤδη καὶ τὰ ἐς Λεοντίνους), καὶ
νῦν τολμῶσιν ἐπὶ τοὺς ταῦτα κωλύοντας καὶ ἀνέχοντας

quaе hic sunt, cum amicis tuto constituamus, non autem,
ut in servitutum vos redigamus, imo potius, ut impedia-
mus, ne hoc nobis accidat.

LXXXIV. « Neque vero quisquam opinetur, nulla justa
necessitudinis causa nos de vobis esse sollicitos, illud com-
pertum habens, vobis salvis et vires habentibus ad resi-
stendum Syracusanis, nos minoribus incommodis affectum
iri propter illorum copias, quas Peloponnesiis mittere pos-
sint. (2) Et ob istam causam maxima necessitudine jam
nobiscum estis conjuncti. Quomobrem etiam rationi con-
sentaneum est, Leontinos a nobis in suas sedes restitui, non
ut imperio nostro subjectos, quemadmodum ipsorum cog-
nati in Euboea sed ut quam potentissimos, ut ex suo agro,
quia sunt finitimi Syracusanis, his pro nobis sint infesti. (3)
Quod enim attinet ad res domesticas, vel nos ipsi satis
virium habemus ad hostes propulsandos, et Chalcidenses,
quo nos praeter rationem in servitutem redacto ait nunc eos,
qui hic sunt, in libertatem vindicare, utilis est nobis eo,
quod nullo bellico apparatu sit instructus, et pecuniam tan-
tum pendat, sed in hujus terrae rebus et Leontini et ceteri
amici eo nobis utiles sunt, si in summa libertate degant.

LXXXV. « Viro autem tyrannidem aut civitati princi-
patum obtinenti nihil, quod utile sit, a ratione est alienum,
nihil etiam cognatum, nisi fidum; sed pro cuiusque rei na-
tura in tempore vel inimicum vel amicum fieri oportet. At-
que hoc nobis hic est commodum, non ut amicos maleficis
afficiamus, sed ut propter amicorum potentiam inimici red-
dantur infirmi. (2) Non est autem de nostra fide dubitan-
dum. Nam sociis, qui illic sunt, prout singuli nobis sunt
utiles, ita imperamus, Chiis quidem et Methymnaeis, ut
classem praebent, at liberi vivant; plerisque vero sic, ut
tributum severius exigamus; aliis vero, ut plane etiam liberi
nobis in bello ferant auxilium, quamvis insulas colant et fa-
cile subigi possint, quia sunt in locis circa Peloponnesum
opportunitis. (3) Quomobrem consentaneum est res etiam,
quae hic sunt, a nobis constitui, prout nobis conducit, et ut
dicimus propter metum de Syracusanis. Nam imperium in
vos affectant, et istis suspicionibus, quas contra nos spar-
gant, vos ad societatem secum ineundam sollicitare volunt,
ut vel per vim, vel propter solitudinem vestram, si nos re
infecta abierimus, ipsi Siciliae principatum obtineant. Ne-
cesse hoc autem est, si cum iis vos conjungatis; nam
neque nobis amplius facile erit adversus tantas copias in
unum conjunctas bellum administrare, neque isti nobis ab-
sentibus erunt infirmi contra vos.

LXXXVI. « Cui autem haec non ita videntur, eum ipsa
res arguit. Prius enim nos arcessistis nullum alium metum
nobis incutientes, nisi quod, si per nostram negligentiam
vos in Syracusanorum potestatem venire sineremus, nos
quoque pericula subituri essemus. (2) Et nunc non est
aequum vos eidem rationi fidem habere nolle, qua nobis
persuadere volebatis, neque in suspicionem venire, quod
cum majoribus copiis adversus istorum potentiam hac vene-
rimus, imo potius istis nullam habere fidem. (3) Nos enim
neque consistere hic possumus, nisi vobiscum, et si etiam
perfidia inducti vos subigeremus, retinere tamen non posse-
mus propter navigationis longitudinem et difficultatem cu-
stodiendi urbes magnas et quarum potentia est terrestri; isti
vero non castris, sed in urbe majore his nostris copiis addu-
cticiis accolunt vobis, et assidue insidiantur, et ut in quemque
occasione nacti erunt, eam non omittunt (4) (id quod quum
in aliis, tum etiam in Leontinis jam declaravimus), et tamen
nunc audent adversus eos, qui haec impedimus, et qui ab

τὴν Σικελίαν μέχρι τοῦδε μὴ ὑπ' αὐτοῦς εἶναι παρακαλεῖν ὑμᾶς ὡς ἀναίσθητους. (5) Πολλοὶ δὲ ἐπὶ ἀληθεστέραν γε σωτηρίαν ἡμεῖς ἀντιπαρακαλοῦμεν, δεόμενοι τὴν ὑπάρχουσαν ἀπ' ἀλλήλων ἀμφοτέροις μὴ προδιδόναι, νομίσαι τε τοῖσδε μὲν καὶ ἄνευ ξυμμαχῶν αἰεὶ ἐφ' ὑμᾶς ἐτοίμην διὰ τὸ πλῆθος εἶναι ὁδόν, ὑμῖν δ' οὐ πολλὰκίς παρασχῆσειν μετὰ τῶσδε ἐπικουρίας ἀμύνασθαι· ἦν εἰ τῶ ὑπόπτῳ ἢ ἀπρακτῶν ἐάσετε ἀπελθεῖν ἢ καὶ σφαλεῖσιν, εἴτι βουλήσεσθε καὶ πολλοστον μόριον αὐτῆς ἰδεῖν, ὅτε οὐδὲν εἴτι περᾶναι παραγενόμενον ὑμῖν.

LXXXVII. « Ἀλλὰ μήτε ὑμεῖς ὦ Καμαρινᾶιοι ταῖς τοῖνδε διαβολαῖς ἀναπειθεσθε μήτε οἱ ἄλλοι· εἰρήκαμεν δ' ὑμῖν πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν περὶ ὧν ὑποπτευόμεθα, καὶ εἴτι ἐν κεφαλαίοις ὑπομνήσαντες ἀξιώσομεν πείθειν. (2) Φαμέν γὰρ ἄρχειν μὲν τῶν ἐκεῖ ἵνα μὴ ὑπακούωμεν ἄλλου, ἐλευθεροῦν δὲ τὰ ἐνθάδε ὅπως μὴ ὑπ' αὐτῶν βλαπτώμεθα, πολλὰ δ' ἀναγκάζεσθαι πράσσειν διότι καὶ πολλὰ φυλάσσομεθα, ξύμμαχοι δὲ καὶ νῦν καὶ πρότερον τοῖς ἐνθάδε ὑμῶν ἀδικουμένοις οὐκ ἀχλητοὶ παρακληθέντες δὲ ἤκειν. (3) Καὶ ὑμεῖς μήθ' ὡς δικασταὶ γενόμενοι τῶν ἡμῖν ποιουμένων μήθ' ὡς σωφρονισταί, ὃ χαλεπὸν ἤδη, ἀποτρέπειν περιᾶσθε, καθ' ὅσον δὲ τι ὑμῖν τῆς ἡμετέρας πολυπραγμοσύνης καὶ τρόπου τὸ αὐτὸ ξυμφέρει, τούτῳ ἀπολαβόντες χρήσασθε, καὶ νομίσαιτε μὴ πάντας ἐν ἴσῳ βλάπτειν αὐτά, πολὺ δὲ πλείους τῶν Ἑλλήνων καὶ ὠφελεῖν. (4) ἐν παντὶ γὰρ πᾶς χωρίῳ, καὶ ὅ μὴ ὑπάρχον, ὅτε οἰόμενος ἀδικήσεσθαι καὶ ὃ ἐπιβουλεύων διὰ τὸ ἐτοίμην ὑπεῖναι ἐλπῖδα τῷ μὲν ἀντιτυχεῖν ἐπικουρίας ἀφ' ἡμῶν, τῷ δὲ εἰ ἤξομεν μὴ ἀδεεῖς εἶναι κινδυνεύειν, ἀμφοτέροις ἀναγκάζονται δὲ μὲν ἄκων σωφρονεῖν δὲ ἀπραγμοσύνης σώζεσθαι. (5) Ταύτην οὖν τὴν κοινὴν τῷ τε δεομένῳ καὶ ὑμῖν νῦν παρούσαν ἀσφάλειαν μὴ ἀπόψησθε, ἀλλ' ἐξιώσαντες τοῖς ἄλλοις μεθ' ἡμῶν τοῖς Συρακοσίοις, ἀντὶ τοῦ αἰεὶ φυλάσσεσθαι αὐτούς, καὶ ἀντεπιβουλεύσαι ποτε ἐκ τοῦ ὁμοίου μεταλάβετε. »

LXXXVIII. Τοιαῦτα δὲ ὁ Εὐφῆμος εἶπεν. Οἱ δὲ Καμαρινᾶιοι ἐπεπόνθησαν τοῖνδε. Τοῖς μὲν Ἀθηναίοις εὖνοι ἦσαν, πλὴν καθ' ὅσον εἰ τὴν Σικελίαν ὄνοντο αὐτοῦς δουλεύεσθαι, τοῖς δὲ Συρακοσίοις αἰεὶ κατὰ τὸ ὅμοιον διάφοροι· δεδιότες δ' οὐχ ἤσσαν τοὺς Συρακοσίους ἐγγὺς ὄντας μὴ καὶ ἄνευ σφῶν περιγέωνται, τό τε πρῶτον αὐτοῖς τοὺς ὀλίγους ἰππέας ἐπεμψαν καὶ τὸ λοιπὸν ἐδόκει αὐτοῖς ὑπουργεῖν μὲν τοῖς Συρακοσίοις μᾶλλον ἔργῳ, ὡς ἂν δύνωνται μετριώτατα, ἐν δὲ τῷ παρόντι, ἵνα μηδὲ τοῖς Ἀθηναίοις ἐλασσον δοκῶσι νεῖμαι, ἐπειδὴ καὶ ἐπικρατέστεροι τῇ μάχῃ ἐγένοντο, λόγῳ ἀποκρίνασθαι ἴσα ἀμφοτέροις. (2) Καὶ οὕτω βουλευσάμενοι ἀπεκρίναντο, ἐπειδὴ τυγχάνει ἀμφοτέροις οὕσι ξυμμαχοῖς σφῶν πρὸς ἀλλήλους πόλεμος ὧν, εὐορκον δοκεῖν εἶναι σφίσι ἐν τῷ παρόντι μηδετέροις ἀμύνειν. Καὶ οἱ πρέσβεις ἐκτέρων ἀπήλθον.

hunc usque diem Siciliam sustinent, ne in ipsorum potestatem redigatur, vos ut ingenio tardos provocare. (5) Nos vero contra ad salutem longe certiorum vos provocamus, orantes, ne eam, quæ utrisque nostrum ope mutua parata est, prodatis, sed existimetis, istis quidem vel sine sociorum auxiliis propter multitudinem viam adversus vos semper expeditam esse, vobis vero non saepe futuram facultatem cum tot auxiliariis copiis eos propulsandi; quas si ob suspicionem infecto negotio discedere sinatis, vel etiam calamitate affectas, aliquando optabitis profecto vel minimam earum partem videre, quum ejus ad vos adventus nihil amplius vobis prodesse poterit.

LXXXVII. « Sed neque vos, Camarinæi, criminationibus istorum adducamini, neque ceteri; declaravimus autem vobis omnem veritatem, de quibus simus suspecti, et jam etiam iisdem in vestram memoriam per capita revocatis postulabimus, ut vobis persuaderi patiamini. (2) Dicimus enim nos iis quidem, qui illic sunt, imperare, ne alterius imperio pareamus, eos vero, qui hic sunt, in libertatem asserere, ne ab ipsis lædamur, multa autem agitare hos cogi, quia sunt etiam multa, quæ caveamus, socios vero et nunc et prius huc venisse non nostra sponte, sed arcessitos, ut opem feramus illis de vobis, qui hic injuria afficiuntur. (3) Quare vos neque tanquam constituti judices rerum, quæ a nobis geruntur, neque tanquam morum magistri quod factu jam est difficile, deterere conemini, sed quatenus aliquid ex hoc, quod multa agitamur, et ex ingenii nostri indole vobis item utile est, id accipite et eo utimini, et existimate, hæc non omnibus æque nocere, verum longe pluribus e Gracis prodesse; (4) quilibet enim in qualibet regione, vel in ea, in qua non imperamus, et is, qui sibi ab injuria timet, et is, qui alteri insidiatur, quod in promptu sit spes, illi quidem fore, ut auxilium contra alterum a nobis impetret, huic vero, fore, ut, si venerimus, metu periculi non vacet, ambo coguntur hic quidem, invitatus ab injuria alteri facienda sibi temperare, ille vero nullo negotio salutem consequi. (5) Hoc igitur salutis præsidium, quod omnibus, qui eo indigent, est commune, et quod vobis nunc præsto est, ne rejiciatis, sed ceterorum exemplum imitati nobiscum Syracusanis, pro eo, quod ipsorum insidias semper cavetis, vos etiam nunc tandem pari modo insidias tendere vicissim incipiat. »

LXXXVIII. Atque hæc contra Euphemus dixit. Camarinæi vero sic animis erant affecti. Atheniensibus quidem erant benevoli, nisi quatenus eos subacturos Siciliam suspicabantur, cum Syracusanis vero semper pro agrorum vicinate controversias habebant; quum tamen Syracusanos, qui vicini erant, non minus formidarent, ne vel sine suis auxiliis superiores evaderent, et antea paucos illos equites iis miserant, et in posterum auxilia quidem subministrare placebat potius Syracusanis re ipsa, quam parcissime possent, in præsentia verò ne Atheniensibus minus tribuisse viderentur, præsertim quod ex prælio victores discessissent, verbis responsum par utrisque dare. (2) Quum autem sic statuisent, responderunt: quoniam bellum geratur inter illos, qui utrique sibi socii sint, videri sibi æquum esse, in præsentia neutris opem ferre. Atque utrorumque legati sic abierunt.

(3) Καὶ οἱ μὲν Συρακοῖσιοι τὰ καθ' ἑαυτοῦς ἐξήρ-
 τύντο ἐς τὸν πόλεμον, οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐν τῇ Νάξῳ
 ἐστρατοπεδεύμενοι τὰ πρὸς τοὺς Σικελίους ἔπρασαν,
 ὅπως αὐτοῖς ὡς πλείστοι προσχωρήσονται. (4) Καὶ οἱ
 μὲν πρὸς τὰ πεδία μᾶλλον τῶν Σικελῶν ὑπήκοοι ὄντες
 τῶν Συρακοσίων οἱ πολλοὶ ἀφειστήχασαν· τῶν δὲ τὴν
 μεσόγειαν ἔχόντων αὐτόνομοι οὔσαι καὶ πρότερον αἰεὶ
 αἰ οἰκήσεις εὐθύς, πλὴν ὀλίγοι, μετὰ τῶν Ἀθηναίων
 ἦσαν, καὶ σίτον τε κατεκόμιζον τῷ στρατεύματι καὶ
 εἰσὶν οἱ καὶ χρήματα. (5) Ἐπὶ δὲ τοὺς μὲν προσχω-
 ρήσοντας οἱ Ἀθηναῖοι στρατεύοντες τοὺς μὲν προσηγά-
 καζον, τοὺς δὲ καὶ ὑπὸ τῶν Συρακοσίων φρουροὺς τε
 πεμπόντων καὶ βοηθούτων ἀπεκωλύοντο. Τὸν τε
 χειμῶνα μεθορμισάμενοι ἐκ τῆς Νάξου ἐς τὴν Κατάνην,
 καὶ τὸ στρατοπέδον ὃ κατεκαύθη ὑπὸ τῶν Συρακοσίων
 αὔθις ἀνορθώσαντες, διεχείμαζον. (6) Καὶ ἐπεμψαν
 μὲν ἐς Καρχηδῶνα τριήρη περὶ φιλίας, εἰ δύναιτό τι
 ὠφελείσθαι, ἐπεμψαν δὲ καὶ ἐς Τυρσηνίαν, ἔστιν ὧν
 πόλεων ἐπαγγελλομένων καὶ αὐτῶν ξυμπολεμῆν. Πε-
 ριήγγελλον δὲ καὶ τοῖς Σικελίοις καὶ ἐς τὴν Ἐγεσταν
 πέμψαντες ἐκέλευον ἵππους σφίσις ὡς πλείστους πέμ-
 πειν, καὶ τᾶλλα ἐς τὸν περιτειχισμόν, πλινθία καὶ σί-
 δηρον, ἡτοίμαζον, καὶ ὅσα ἔδει, ὡς ἅμα τῷ ἦρι ἐξό-
 μενοι τοῦ πολέμου.

(7) Οἱ δ' ἐς τὴν Κόρινθον καὶ Λακεδαίμονα τῶν
 Συρακοσίων ἀποσταλέντες πρέσβεις τοὺς τε Ἰταλιώτας
 ἅμα παραπλέοντες ἐπειρῶντο πείθειν μὴ περιορᾶν τα
 γιγνόμενα ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ὡς καὶ ἐκείνοις ὁμοίως
 ἐπιβουλεύόμενα, καὶ ἐπειδὴ ἐν τῇ Κόρινθῳ ἐγένοντο,
 λόγους ἐποίουντο ἀξιοῦντες σφίσι κατὰ τὸ ξυγγενὲς βοη-
 θεῖν. (8) Καὶ οἱ Κόρινθοι εὐθύς ψηφισάμενοι αὐτοὶ
 πρῶτοι ὥστε πάσῃ προθυμίᾳ ἀμύνειν, καὶ ἐς τὴν Λα-
 κεδαίμονα ξυναπέστελλον αὐτοῖς πρέσβεις, ὅπως καὶ
 ἐκείνοια ξυναπατείθιοιεν τὸν τε αὐτοῦ πόλεμον σαφέ-
 στερον ποιείσθαι πρὸς τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἐς τὴν Σι-
 κελίαν ὠφελίαν τινα πέμπειν. (9) Καὶ οἱ τε ἐκ τῆς
 Κόρινθου πρέσβεις παρήσαν ἐς τὴν Λακεδαίμονα καὶ
 Ἀλκιβιάδης μετὰ τῶν ξυμφυγᾶδων, περαιωθεὶς τότε
 εὐθύς ἐπὶ πλοίου φορηγικοῦ ἐκ τῆς Θουρίας ἐς Κυλλή-
 νην τῆς Ἠλείας πρῶτον, ἔπειτα ὕστερον ἐς τὴν Λακε-
 δαίμονα αὐτῶν τῶν Λακεδαμονίων μεταπεμψάντων
 ὑπόσπονδος ἐλλῶν· ἐφοβεῖτο γὰρ αὐτοὺς διὰ τὴν περὶ
 τῶν Μαντινικῶν πράξιν. (10) Καὶ ξυνέβη ἐν τῇ ἐκ-
 κλησίᾳ τῶν Λακεδαμονίων τοὺς τε Κορινθίους καὶ τοὺς
 Συρακοσίους τὰ αὐτὰ καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην δεομένους
 πείθειν τοὺς Λακεδαμονίους. Καὶ διανοομένων τῶν
 τε ἐφόρων καὶ τῶν ἐν τέλει ὄντων πρέσβεις πέμπειν
 ἐς Συρακούσας κωλύοντας μὴ ξυμβαίνειν Ἀθηναίους,
 βοηθεῖν δὲ οὐ προθύμων ὄντων, παρελθῶν ὃ Ἀλκιβιά-
 δης παρώξυνε τε τοὺς Λακεδαμονίους καὶ ἐξώρμησε
 λέγων τοιαῦτα·

LXXXIX. « Ἀναρχαῖον περὶ τῆς ἐμῆς διαβολῆς
 πρῶτον ἐς ὑμᾶς εἰπεῖν, ἵνα μὴ χειρὸν τὰ κοινὰ τῶν ὑπό-
 πτω μου ἀκρόασηθε. (2) Τῶν δ' ἡμῶν προγόνων τῶν

(3) Et Syracusani quidem res suas ad bellum apparabant;
 Athenienses vero, qui apud Naxum stativa habebant,
 apud Siculos agebant, ut quam plurimi ad se transirent.
 (4) Et Siculorum quidem illi præcipue, qui campestria loca
 incolebant, et qui Syracusanorum imperio parebant, plerique
 ab Atheniensium societate abhorrebant; illorum vero, qui
 loca mediterranea tenebant, conciliabula, quæ etiam antea
 semper libera erant, exceptis paucis sese confestim Athenien-
 sibus adjunxerunt, et commeatum ad illorum exercitum
 comportarunt, quidam et pecunias. (5) Athenienses vero
 bellum illis inferentes, qui suam societatem sequi recusa-
 bant, partim quidem vi coegerunt, partim vero ne cogerent,
 a Syracusanis præsidia mittentibus et opem ferentibus
 arceantur. Iidem per hiemem Naxo Catanam translata navi-
 vium statione castra, quæ a Syracusanis incensa erant,
 rursus excitarunt et illic hiemarunt. (6) Triremem autem
 amicitia conciliandæ causa Carthaginem miserunt, si quod
 auxilium illinc impetrare possent; miserunt etiam in He-
 truriam, quia nonnullæ civitates ultro se belli socias fore
 sponponderant. Nuntios etiam ad Siculos circummittebant,
 et Egestam missis legatis imperabant, ut sibi quam plurimos
 equos mitterent, et cetera ad urbis circumvallationem ne-
 cessaria, lateres et ferrum, præparabant, ut vere statim in-
 eunte bellum capessitura.

(7) Syracusanorum vero legati, qui Corinthum et Lacedæ-
 monem missi erant, oram Italiæ prætervehentes Italis per-
 suadere conabantur, ne negligerent ea, quæ ab Atheniensibus
 fierent, quod et in illorum perniciem hæc pariter struerentur,
 et quum Corinthum pervenissent, verba faciebant,
 postulantes, ut pro cognationis jure sibi auxilium ferrent.
 (8) Atque Corinthii confestim ipsi primi decreverunt omni
 studio succurrendum, et cum iis legatos Lacedæmonem
 mittebant, quo his quoque persuaderent, ut et illic bellum
 apertius gererent adversus Athenienses, et aliquod auxilium
 in Siciliam mitterent. (9) Et Corinthii legati Lacedæmone
 aderant, et simul etiam Alcibiades cum exsiliis sociis, qui
 tunc statim quo dixi tempore in fuga advectus navi oneraria
 ex agro Thurio primum ad Cyllenen agri Elei, mox deinde
 Lacedæmonem, ab ipsis Lacedæmonibus accitus, data pub-
 lica fide profectus erat; metuebat enim illos propter res ad
 Mantineam gestas. (10) Contigit autem, ut in Lacedæmo-
 niorum concione et Corinthii et Syracusani et Alcibiades
 eadem rogantes Lacedæmonibus persuaderent. Et quum
 ephori et magistratus in animo haberent legatos mittere
 Syracusas, ut impedirent, ne cum Atheniensibus pacisce-
 rentur, nec tamen ad opem ferendam animo essent prompto,
 Alcibiades in medium progressus exacuebat Lacedæmonios
 et excitavit hujusmodi verbis:

LXXXIX. « Necessè est, me de mea criminatione apud
 vos primum verba facere, ne propter suspiciones de me
 conceptas publicam causam alieniore animo audiat. (2)

προξενίαν ὑμῶν κατὰ τι ἐγγλχημα ἀπειπόντων αὐτὸς ἐγὼ πάλιν ἀναλαμβάνων ἐθεράπευον ὑμᾶς ἄλλα τε καὶ περὶ τὴν ἐκ Πύλου ξυμποράν. Καὶ διατελοῦντός μου προθύμου ὑμεῖς πρὸς Ἀθηναίους καταλασσόμενοι τοῖς μὲν ἐμοῖς ἐχθροῖς δύναμιν δι' ἐκείνων πράξαντες, ἐμοὶ δὲ ἀτιμίαν περιέθετε. (3) Καὶ διὰ ταῦτα δικαίως ὑπ' ἐμοῦ πρὸς τε τὰ Μαντινέων καὶ Ἀργείων τραπομένου καὶ ὅσα ἄλλα ἠναντιούμην ὑμῖν ἐβλόπτεσθε· καὶ νῦν, εἴ τις καὶ τότε ἐν τῷ πάσχειν οὐκ εἰκότως ὠργίζετό μοι, μετὰ τοῦ ἀληθοῦς σκοπῶν ἀναπειθέσθω· ἢ εἴ τις, διότι καὶ τῷ δήμῳ προσκεῖμην μάλλον, χεῖρ μου ἐνόμιζεν, μηδ' οὕτως ἠγήσεται ὀρθῶς ἀχθεσθαι. (4) Τοῖς γὰρ τυράννοις αἰεὶ ποτε διάφοροί ἐσμεν, πᾶν δὲ τὸ ἐναντιούμενον τῷ δυναστεύοντι δῆμος ὠνόμασται· καὶ ἀπ' ἐκείνου ξυμπαρέμεινεν ἡ προστασία ἡμῖν τοῦ πλήθους. Ἄμα δὲ τῆς πόλεως δημοκρατουμένης τὰ πολλὰ ἀνάγκη ἦν τοῖς παροῦσιν ἐπεσθαι. (5) Τῆς δὲ ὑπαρχούσης ἀκολασίας ἐπειρωμένα μετριώτεροι ἐς τὰ πολιτικά εἶναι. Ἄλλοι δ' ἤσαν καὶ ἐπὶ τῶν πάλα καὶ νῦν οἱ ἐπὶ τὰ πονηρότερα ἐξῆγον τὸν ὄχλον· οἵπερ καὶ ἐμὲ ἐξήλασαν. (6) Ἡμεῖς δὲ τοῦ ξυμπαντος προσέστημεν, δικαιούντες ἐν ᾧ σχήματι μεγίστη ἡ πόλις ἐτύγγανε καὶ ἐλευθερωτάτη οὔσα, καὶ ὅπερ ἐδέξατό τις, τοῦτο ξυνοδιασώζειν, ἐπεὶ δημοκρατίαν γε καὶ ἐγινώσκωμεν οἱ φρονούντες τι, καὶ αὐτὸς οὐδενὸς ἂν χεῖρον, ὅσα καὶ λοιδορήσεται. Ἄλλα περὶ δημογουμένης ἀνοίας οὐδὲν ἂν καινὸν λέγοιτο· καὶ τὸ μεριστάναι αὐτὴν οὐκ ἐδόκει ἡμῖν ἀσφαλὲς εἶναι ὑμῶν πολεμίων προσκαθημένων.

XC. « Καὶ τὰ μὲν ἐς τὰς ἐμὰς διαβολὰς τοιαῦτα ξυνέβη· περὶ δὲ ὧν ὑμῖν τε βουλευτέον καὶ ἐμοί, εἴ τι πλέον οἶδα, ἐσηγητέον, μάθετε ἤδη. (2) Ἐπλευσαμεν ἐς Σικελίαν πρῶτον μὲν, εἰ δυναίμεθα, Σικελιώτας καταστρεφόμενοι, μετὰ δ' ἐκείνους αὐθὶς καὶ Ἰταλιώτας, ἔπειτα καὶ τῆς Καρχηδονίων ἀρχῆς καὶ αὐτῶν ἀποπειράσονται. (3) Εἰ δὲ προχωρήσει ταῦτα ἢ πάντα ἢ καὶ τὰ πλείω, ἤδη τῇ Πελοποννήσῳ ἐμέλλομεν ἐπιχειρήσειν, κομίσαντες ξυμπασαν μὲν τὴν ἐκεῖθεν προσγενομένην δύναμιν τῶν Ἑλλήνων, πολλοὺς δὲ βαρβάρους μισθωσάμενοι, καὶ Ἰθῆρας καὶ ἄλλους τῶν ἐκεῖ ὁμολογουμένως νῦν [βαρβάρων] μαχηματώτους, τριήρεις τε πρὸς ταῖς ἡμετέρας πολλὰς ναυπηγῆσάμενοι ἐχούσης τῆς Ἰταλίας ξύλα ἄφθονα, αἷς τὴν Πελοπόννησον περίεξι πολιορκούντες, καὶ τῷ πεζῷ ἅμα ἐκ γῆς ἐφορμαῖς τῶν πόλεων τὰς μὲν βίᾳ λαθόντες τὰς δ' ἐντειχισάμενοι, βαθείως ἠλπίζομεν καταπολεμήσειν καὶ μετὰ ταῦτα καὶ τοῦ ξυμπαντος Ἑλληνικοῦ ἀρξείν. (4) Χρήματα δὲ καὶ σίτον, ὥστε εὐπωρότερον γίνεσθαι τι αὐτῶν, αὐτὰ τὰ προσγενομένα ἐκεῖθεν χωρία ἐμελλε διαρκῆ ἄνευ τῆς ἐνθένδε προσόδου παρέξειν.

XCI. « Τοιαῦτα μὲν περὶ τοῦ νῦν οἰχομένου στόλου παρὰ τοῦ τὰ ἀκριβέστατα εἰδότες ὡς διανοήθημεν ἀνηκόατε· καὶ ὅσοι ὑπόλοιποι στρατηγοί, ἦν δύνωνται, ὁμοίως αὐτὰ πράξουσιν. Ὡς δὲ εἰ μὴ βοηθήσετε οὐ περιέσται τάχει, μάθετε ἤδη. (2) Σικελιώται γὰρ

Quamvis enim mei majores publicum vestrae civitatis hospitium ob querelam aliquam vobis renuntiassent, ego ipse id rursus instaurans officia vobis praestabam quum alia, tum vero in clade, quam ad Pylum accepistis. Et quum in hoc ego studio perseverarem, vos de compositione cum Atheniensibus agentes inimicis quidem meis, re per ipsos templatam, potentiam, mihi vero ignominiam conciliastis. (3) Et ob ea jure a me, quum et ad Mantineorum et Argivorum partes transirem, et in ceteris rebus vobis adversarer, laedebamini; et nunc, etiam si quis tunc, dum damnum accipiebatis, immerito mihi irascebatur, rem cum veritate examinans sententiam mutet: aut si quis, quod factionem popularem potius sectarer, ideo me deteriolem esse putabat, ne sic quidem se recte mihi infensum esse ducat. (4) Tyrannus enim semper infesti sumus; quicquid autem tyrannis adversatur, populus nominatur; et ex eo nobis popularium partium principatus permansit. Simul quod civitas imperio populari plerumque regitur, necesse erat res praesentes sequi. (5) Sed tamen in administranda republica conati sumus nos moderatius gerere, quam pro intemperantia, quae apud nos invaluerat. Alii vero erant et majorum memoria et nunc, qui plebem ad deteriora concitabant, qui quidem me quoque ejecerunt. (6) Nos vero universae reipublicae praefuimus, aequum esse censentes, in qua forma civitas maxima atque liberrima fuisset, et quam quis accepisset, hanc etiam conservare, quandoquidem popularem quidem statum satis noramus qualis esset, quum omnes, qui aliquid existimare possunt, tum ego etiam magis, quo eum magis objurgare possim. Sed de recordia, de qua inter omnes constat, nihil novi dici possit; eam immutare autem non videbatur nobis esse tutum, dum vos hostes nobis instaretis.

XC. « Quae igitur ad meas criminationes pertinent, talia exstiterunt; jam vero ea de quibus et vobis est consultandum, et mihi, si quid melius novi, sententia proponenda, cognoscite. (2) In Siciliam eo animo trajecimus, primum quidem, ut Sicilienses, si possemus, in nostram potestatem redigeremus, mox vero post illos, et Italos, deinde ut etiam illos, qui Carthaginiensium imperio parent, atque adeo ipsos temptaremus. (3) Quod si haec nobis successissent aut omnia aut etiam pleraque, tunc vero Peloponnesum agredi statueramus, universis Graecorum copiis, quas nobis illinc adjunxissemus, adductis, multisque barbaris mercede conductis, et Iberis et aliis, qui omnium [barbarorum] in illis regionibus habitantium sine controversia bellicosissimi nunc habentur, aedificatis etiam permultis tremibibus, praeter nostras, quod Italia magnam materiam copiam habet, quibus Peloponnesum circumcirca obsidentes, et peditatu pariter a terra impetu facto, urbium aliis quidem per vim captis, aliis vero circumvallatis, sperabamus fore, ut eam facile debellarem, postea vero totius etiam Graeciae imperio poteremur. (4) Pecuniam autem et comaeum, ut res illas commodius perageremus, ipsa regionum illarum oppida nobis adjuncta, sine hujus regionis proventus, nobis erant abunde suppeditatura.

XCI. « Quae igitur fuerint nostra consilia de classe nunc profecta, ex homine, qui res istas exploratissimas habet, audistis, et qui reliqui sunt duces, pariter haec, si possint, peragent. Res autem illas salvas non fore, nisi succurratis, jam discite. (2) Sicilienses enim sunt illi quidem minus periti, sed

ἀπειρότεροι μὲν εἰσιν, ὅμως δ' ἂν ξυστραφέντες ἄθροοι καὶ νῦν ἔτι περιγένοιντο. Συρακοῦσι δὲ μόνου μάχη τε ἤδη πανδημείῃ ἴσησθαι καὶ ναυσὶν ἅμα κατειργόμενοι ἀδύνατοι ἔσσονται τῇ νῦν Ἀθηναίων ἐκεῖ παρασκευῇ ἀντισχεῖν. (3) Καὶ εἰ αὕτη ἡ πόλις ληφθήσεται, ἔχεται καὶ ἡ πᾶσα Σικελία, καὶ εὐθύς καὶ Ἰταλία· καὶ ὁ ἄρτι κίνδυνος ἐκείθεν προείπον, οὐκ ἂν διὰ μακροῦ ὑμῖν ἐπιπέσοι. (4) Ὅποτε μὴ περὶ τῆς Σικελίας τις οἰέσθω μόνον βουλεύειν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς Πελοποννήσου, εἰ μὴ ποιήσετε τάδε ἐν τάχει, στρατιάν τε ἐπὶ νεῶν πέμψετε τοιαύτην ἔχεισε οὔτινες αὐτερέται κομισθέντες καὶ ὀπλιτεύσουσιν εὐθύς, καὶ ὁ τῆς στρατιᾶς ἔτι χρησιμώτερον εἶναι νομίζω, ἄνδρα Σπαρτιατὴν ἄρχοντα, ὡς ἂν τοὺς τε παρόντας ξυτάξῃ καὶ τοὺς μὴ θέλοντας προσαναγκάσῃ· οὕτω γὰρ οἱ τε ὑπάρχοντες ὑμῖν φίλοι θαρσύνουσι μᾶλλον καὶ οἱ ἐνδοιάζοντες ἀδεέστερον προσίσουσιν. (5) Καὶ τὰ ἐνθάδε χρὴ ἅμα φανερώτερον ἐκπολεμεῖν, ἵνα Συρακοῦσι τε νομίζοντες ὑμᾶς ἐπιμελεῖσθαι μᾶλλον ἀντέχουσι καὶ Ἀθηναῖοι τοῖς ἑαυτῶν ἥσσαν ἄλλην ἐπικουρίαν πέμπωσιν. (6) Τειχίζειν δὲ χρὴ Δεκείλειαν τῆς Ἀττικῆς, ὅπερ Ἀθηναῖοι μάλιστα αἰεὶ φοβούνται, καὶ μόνου αὐτοῦ νομίζουσι τῶν ἐν τῷ πολέμῳ οὐ διαπεπεισῆσθαι. Βεβασιότατα δ' ἂν τις οὕτω τοῖς πολεμίους βιάσθαι, εἰ ἂ μάλιστα δεδιότας αὐτοὺς αἰσθάνοιτο, ταῦτα σαφῶς πυνθανόμενος ἐπιφέρει· εἰκὸς γὰρ αὐτοὺς ἀκριθέστατα ἐκίστους τὰ σφέτερα αὐτῶν δεινὰ ἐπισταμένους φοβεῖσθαι. (7) Ἄ δ' ἐν τῇ ἐπιτειχίσει αὐτοὶ ὠφελούμενοι τοὺς ἐναντίους κωλύσετε, πολλὰ παρεῖς τὰ μέγιστα κεφαλαίωσω. Οἷς τε γὰρ ἡ χώρα κατεσκευάσται, τὰ πολλὰ πρὸς ὑμᾶς τὰ μὲν ληφθέντα τὰ δ' αὐτόματα ἤξει καὶ τὰς τοῦ Λαυρίου τῶν ἀργυρείων μετᾶλλον προσόδους, καὶ ὅσα ἀπὸ γῆς καὶ δικαστηρίων νῦν ὠφελούνται, εὐθύς ἀποστερήσονται, μάλιστα δὲ τῆς ἀπὸ τῶν ξυμμάχων προσόδου ἥσσαν διαφορομένης, οἱ τὰ παρ' ὑμῶν νομίσαντες ἤδη κατὰ κράτος πολεμεῖσθαι ὀλιγορήσουσιν.

XCH. «Γίγνεσθαι δέ τι αὐτῶν καὶ ἐν τάχει καὶ προθυμώτερον ἐν ὑμῖν ἔστιν, ὧ Λακεδαιμόνιοι, ἐπεὶ ὧς γε δυνατὰ (καὶ οὐχ ἄμαρτήσεται οἶμαι γνώμης) πᾶνυ θαρσῶ. (2) Καὶ γείρων οὐδενὶ ἀξιῶ δοκεῖν ὑμῶν εἶναι, εἰ τῇ ἑαυτοῦ μετὰ τῶν πολεμιωτάτων φιλόπολις ποτε δοκῶν εἶναι νῦν ἐχρατῶς ἐπέρχομαι, οὐδὲ ὑποπεύεσθαι μου ἐς τὴν φυγαδικὴν προθυμίαν τὸν λόγον. (3) Φυγὰς τε γὰρ εἰμι τῆς τῶν ἐξελασάντων πονηρίας, καὶ οὐ τῆς ὑμετέρας, ἣν πείθησέ μοι, ὠφελίας· καὶ πολειμώτεροι οὐχ οἱ τοὺς πολεμίους που βιάσαντες ὑμεῖς ἢ οἱ τοὺς φίλους ἀναγκάσαντες πολεμίους γενέσθαι. (4) Τὸ τε φιλόπολι οὐκ ἐν ᾧ ἀδικοῦμαι ἔχω, ἀλλ' ἐν ᾧ ἀσφαλῶς ἐπολιτεύθην. Οὐδ' ἐπὶ πατρίδα οὔσαν ἔτι ἡγοῦμαι νῦν ἰέναι, πολὺ δὲ μᾶλλον τὴν οὐκ οὔσαν ἀνακτᾶσθαι. Καὶ φιλόπολις οὗτος ὀρθῶς, οὐχ ὅς ἂν τὴν ἑαυτοῦ ἀδικίαν ἀπολέσας μὴ ἐπίη, ἀλλ' ὅς ἂν ἐκ παντὸς τρόπου διὰ τὸ ἐπιθυμῆναι πειραθῆ αὐτὴν ἀναλαθεῖν. (5) Οὕτως ἐμοὶ τε ἀξιῶ ὑμᾶς καὶ ἐς κίνδυνον καὶ ἐς τα-

tamen, si frequentes in unum coeant, nunc etiam superstites esse poterunt. Syracusani vero soli et prælio cum universis copiis jam victi et classe simul obsessi non poterunt Atheniensium apparatusi, qui nunc illic est, resistere. (3) Et hæc urbs si capiatur, tenetur omnis etiam Sicilia, et mox etiam Italia; atque periculum, quod illinc vobis impendere modo prædixi, non multo post in vos irruat. (4) Quare nemo de Sicilia tantum, sed etiam de Peloponneso se consultare putet, nisi hæc celeriter facietis, scilicet et exercitum in naves impositum illic mittetis, ita ut qui ipsi remigantes transvecti fuerint, deinde statim milites sint, et, quod ipso exercitu longe utilius esse puto, virum Spartanum imperatorem, ut et eos, qui adsunt, ordine componat, et illos, qui adesse recusant, ad officium compellat; ita enim et qui vobis amici sunt, majorem habebunt fiduciam, et qui animo sunt dubio, minus timide accedent. (5) Et quod attinet ad hujus regionis loca, oportet vos simul hinc apertius bellum inferre, ut et Syracusani existimantes, vos de se sollicitos esse, acrius resistent, et Athenienses aliud auxilium suis in Siciliam minus mittant. (6) Munire autem oportet Deceleam, quæ est in Attica, quod Athenienses præter cetera perpetuo formidant et hoc solum contra se in bello non temptatum esse putant. Et sane quis ita certissimis damnis hostes afficiat, si quæ maxime ipsos formidare senserit, hæc ipse plane comperta habens iis inferat; par est enim optime sua quemque ipsum mala, unde periculum aliquod impendat, cognoscere ac formidare. (7) Commoda autem, quæ ex hac munitione exstructa vos ipsi percipietis, et quibus adversarios frui prohibebitis, ut multa omittam, ea, quæ maxima sunt, summatim dicam. Nam et ea, quibus ipsorum ager est instructus, pleraque partim capta, partim sua sponte in vestram potestatem venient, et proventibus, quos percipiunt ex argenti securis, quæ sunt in Laurio monte, et commodis, quæcumque nunc ex agro judicisque capiunt, statim privabuntur, maxime quum a sociis vectigalia non afferentur, qui existimantes, bellum a vobis acriter jam administrari, illos contemnent.

XCH. «Quarum rerum ut aliquid mature et impigre fiat, in vobis est situm, Lacedæmonii, quando fieri quidem hæc posse (existimo autem fore, ut opinione minime fallar) prorsus confido. (2) Et a vobis peto, ut ne cui vestrum deterior esse videar, si adversus patriam meam cum infestissimis ejus hostibus ego, qui quondam patriæ amans habitus sum, jam acerrime tendam, neve oratio mea veniat in suspicionem nomine cupiditatis, quæ exsulum propria sit. (3) Exsul enim sum improbitatis illorum, qui me expulerunt, sed non vestræ, si mihi credideritis, utilitatis; neque vero vos, qui nobis hostibus aliquando nocuistis, magis pro hostibus estis habendi, quam qui amicos coegerunt hostes fieri. (4) Et amorem in patriam non quum injuriam accipio, habeo, sed quum in republica tuto vixi. Neque existimo, me bellum inferre ei, quæ adhuc patria mihi sit, imo vero potius eam, quæ mihi nulla est, recuperare. Atque is vere est patriæ amans, non qui suam, quam injuste amisit, non invadit, sed qui eam quavis ratione propter illius desiderium recuperare conatur. (5) Quamobrem, Lacedæmonii, jure meo a vobis peto, ut opera mea et in periculis et in

λαιπωρίαν πᾶσαν ἀδωῖς χρῆσθαι, ὃ Λακεδαιμόνιοι, γόνοντας τοῦτον δὴ τὸν ὑφ' ἀπάντων προβαλλόμενον λόγον, ὡς εἰ πολέμιός γε ὢν σφόδρα ἐβλαπτον, κἂν φίλος ὢν ἰκανῶς ὠφελόηεν, ὅσῳ τὰ μὲν Ἀθηναίων οἶδα τὰ δ' ὑμέτερα ἤκαζον· καὶ αὐτοὺς νῦν νομίσαντας περὶ μεγίστων δὴ τῶν διαφερόντων βουλευέσθαι μὴ ἀποκνεῖν τὴν ἐς τὴν Σικελίαν τε καὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν στρατείαν, ἵνα τὰ τε ἐκεῖ βραχεῖ μορίῳ ξυμπαραγενομένοι μεγάλα σώσῃτε καὶ Ἀθηναίων τὴν τε οὖσαν καὶ τὴν μέλλουσαν δύναμιν καθέλῃτε, καὶ μετὰ ταῦτα αὐτοὶ τε ἀσφαλῶς οἰκῆτε καὶ τῆς ἀπάσης Ἑλλάδος ἐκούσης καὶ οὐ βία κατ' εὐνοίαν δὲ ἡγήσθε. »

XCIII. Ὁ μὲν Ἀλκιβιάδης τοσαῦτα εἶπεν, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι διανοοῦμενοι μὲν καὶ αὐτοὶ πρότερον στρατεύειν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, μέλλοντες δ' ἔτι καὶ περιρῶμενοι, πολλῶ μᾶλλον ἐπερρώσθησαν διδάξαντος ταῦτα ἕκαστα αὐτοῦ, καὶ νομίσαντες παρὰ τοῦ σαφέστατα εἰδότης ἀκηροῦσι· (2) ὅσπερ τῇ ἐπιτελεῖσει τῆς Δεκελείας προσεῖχον ἤδη τὸν οὖν καὶ τὸ παραυτίκα καὶ τοῖς ἐν τῇ Σικελίᾳ πέμπειν τινὰ τιμωρίαν. Καὶ Γύλιππον τὸν Κλεανδρίδου προστάξαντες ἄρχοντα τοῖς Συρακοσίοις ἐκέλευον μετ' ἐκείνων καὶ τῶν Κορινθίων βουλευόμενον ποιεῖν ὅπῃ ἐκ τῶν παρόντων μάλιστα καὶ τάχιστα τις ὠφελία ἦξει τοῖς ἐκεῖ. (3) Ὁ δὲ δύο μὲν ναῦς τοὺς Κορινθίους ἤδη ἐκέλευεν οἱ πέμπειν ἐς Ἀσίην, τὰς δὲ λοιπὰς παρασκευάζεσθαι ὅσας διανοοῦνται πέμπειν, καὶ ὅταν καιρὸς ἦ, ἐτοιμας εἶναι πλεῖν. Ταῦτα δὲ ξυνθέμενοι ἀνεχώρουν ἐκ τῆς Λακεδαίμονος.

(4) Ἀφίκετο δὲ καὶ ἡ ἐκ τῆς Σικελίας τριήρης τῶν Ἀθηναίων, ἣν ἀπέστειλαν οἱ στρατηγοὶ ἐπὶ τε χρήματα καὶ ἵππείας. Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀκούσαντες ἐψήφισαντο τὴν τε τροφὴν πέμπειν τῇ στρατιᾷ καὶ τοὺς ἵππείας. Καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα, καὶ ἐβδόμῃ καὶ δέκατον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε δὲ Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

XCIV. Ἄμα δὲ τῷ ἦρι εὐθὺς ἀρχομένου τοῦ ἐπιγιγνομένου θέρους οἱ ἐν τῇ Σικελίᾳ Ἀθηναῖοι ἄραντες ἐκ τῆς Κατάνης παρέπλευσαν ἐπὶ Μεγάρων τῶν ἐν τῇ Σικελίᾳ, οὓς ἐπὶ Γέλωνος τοῦ τυράννου, ὡσπερ καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, ἀναστήσαντες Συρακοσίοι αὐτοὶ ἔγρουσι τὴν γῆν. (2) Ἀποβάντες δὲ ἐδήψωσαν τοὺς τε ἀγρούς, καὶ ἐλθόντες ἐπὶ ἔρουμά τι τῶν Συρακοσίων καὶ οὐχ ἐλόντες, αὐθις καὶ πεζῇ καὶ ναυσὶ παρακομισθέντες ἐπὶ τὸν Ἰνθρέαν ποταμὸν τό τε πεδίον ἀναβάντες ἐλθόντες καὶ τὸν σῖτον ἐνεπίμπρασαν, καὶ τῶν Συρακοσίων περιτυγόντες τισὶν οὐ πολλοῖς καὶ ἀποκτείναντές τε τινὰς καὶ τροπαῖον στήσαντες ἀνεχώρησαν ἐπὶ τὰς ναῦς. (3) Καὶ ἀποπλεύσαντες ἐς Κατάνην, ἐκείθεν δὲ ἐπισιτισάμενοι, πάσῃ τῇ στρατιᾷ ἐχώρουν ἐπὶ Κεντόριπα Σικελῶν πόλισμα, καὶ προσαναγόμενοι ὁμολογία ἀπήεσαν, πιμπράντες ἄμα τὸν σῖτον τῶν τε Ἰνθραίων καὶ τῶν Ὑθλαίων. (4) Καὶ ἀφικόμενοι ἐς Κατάνην καταλαμβάνουσι τοὺς τε ἵππείας ἤχοντας ἐκ τῶν Ἀθηνῶν πεντήκοντα καὶ διακοσίους, ἀνευ τῶν ἵππων μετὰ σκευῆς, ὡς αὐτόθεν ἵππων πορισθησόμενων, καὶ

omnibus laboribus intrepide utamini, reputantes id, quod ab omnibus passim jactatur, si hostis vobis vehementer noceram, me etiam amicum multum vobis prodesse posse, idque eo magis, quo magis res quidem Atheniensium cognitatas habeo, vestras vero conjecturis assequabar; atque ut vos ipsi nunc, credentes de maximi momenti rebus consultari, ne tergiversemini expeditionem in Siciliam atque in Atticam suscipere, ut exigua manu auxilio profecti res magnas, quae illie sunt, conservetis, et Atheniensium potentiam et praesentem et futuram evertatis, et in posterum ipsi tuto agatis, et universae Graeciae non invitae, sed voluntariae et per benevolentiam imperium obtineatis. »

XCIII. Alcibiades quidem haec dixit; Lacedaemonii vero quum et ipsi jam antea bellum Athenis inferre cogitent, sed adhuc cunctarentur et occasionem observarent, tunc multo magis confirmati sunt, postquam ille haec singula docuit, quod existimarent, se audisse ab eo, qui planissime nosset; (2) quomobrem animum jam advertebant ad muniendam Deceleam, et in praesenti etiam ad Siculos, ut iis aliquid auxilium mitterent. Et Gylippum, Cleandridae filium, Syracusanis ducem assignatum jubebant cum illis et Corinthiis consultare operamque dare, ut pro praesenti rerum facultate certissime et celerrime aliquid auxilium Siculis mitteretur. (3) Ille vero Corinthiis imperabat, ut duas quidem naves jam tum Asinen ad se mitterent, reliquas vero praepararent, quascumque mittere destinarent, utque, quum tempus adesset, ad navigandum essent paratae. His autem constitutis discedebant Lacedaemone.

(4) Atheniensium etiam triremis, quam duces ad pecunias et equites adducendos miserant, Athenas ex Sicilia pervenit. Athenienses vero, quum postulata audissent, et commeatum et equitatum exercitui mittere decreverunt. Atque haec hiems finiebatur, et hujus belli, quod Thucydides conscripsit, decimus septimus annus finiebatur.

XCIV. Insequentis autem aestatis vere statim ineunte Athenienses, qui erant in Sicilia, castris e Catana motis navigarunt adversus Megara, quae sunt in Sicilia, unde, quemadmodum et prius a me commemoratum est, Syracusani pulsus sub Gelone tyranno cultoribus agrum ipsi habent. (2) Excensu autem ex navibus in terram facto et agros vastarunt, et ad quamdam Syracusanorum munitionem profecti, quum eam non expugnassent, rursus et pedestri itinere et navibus ad Teream fluvium se receperunt, et quum in campestria adscendissent, ea vastabant, et frumentum incendebant, et quum incidissent in nonnullos Syracusanos, quorum numerus non erat magnus, et eorum aliquot interfecissent, et tropaeum erexissent, ad classem redierunt (3) Et Catanam reversi assumptis illinc cibariis cum omnibus copiis adversus Centoripa, Siculorum oppidum, accedebant, eoque per deditionem certis conditionibus factam in suam potestatem redacto, discedebant, et dum iter faciunt, segetes Inessaorum et Hyblaeorum incendebant. (4) Catanam autem reversi offendunt equites ducentos quinquaginta Athenis missos sine equis, ac cum illorum cultu, quod

ἵπποτοξότας τριάκοντα καὶ τάλαντα ἀργυρίου τριακόσια.

XCIV. Τοῦ δ' αὐτοῦ ἦρος καὶ ἐπ' Ἄργος στρατεύσαντες Λακεδαιμόνιοι μέχρι μὲν Κλεωνῶν ἦλθον, σιτισμοῦ δὲ γενομένου ἀπεχώρησαν. Καὶ Ἀργεῖοι μετὰ ταῦτα ἐσθάλοντες ἐς τὴν Θυρεᾶτιν ὄμιρον οὖσαν λείαν τῶν Λακεδαιμονίων πολλὴν ἐλάβον, ἣ ἐπράθη τάλαντων οὐκ ἔλασσον πέντε καὶ εἴκοσι. (2) Καὶ ὁ Θεσπιέων δῆμος ἐν τῷ αὐτῷ θέρει, οὐ πολὺ ὕστερον, ἐπιθέμενος τοῖς τὰς ἀρχὰς ἔχουσιν οὐ κατέσχευεν, ἀλλὰ βοηθησάντων Θηβαίων οἱ μὲν ξυνελήφθησαν οἱ δ' ἐξέπεσον Ἀθηναῖζε.

XCVI. Καὶ οἱ Συρακοῖσιοι τοῦ αὐτοῦ θέρους, ὡς ἐπίθοντο τοὺς τε ἵππεας ἦγοντας τοῖς Ἀθηναίοις καὶ μέλλοντας ἦδη ἐπὶ σφᾶς ἵεναί, νομίσαντες, ἐὰν μὴ τῶν Ἐπιπολῶν κρατήσωσιν οἱ Ἀθηναῖοι, χωρίου ἀποκρήμνου τε καὶ ὑπὲρ τῆς πόλεως εὐθὺς κειμένου, οὐκ ἂν βραδίως σφᾶς οὐδ' εἰ κρατοῖντο μάχῃ ἀποτειχισθῆναι, διανοοῦντο τὰς προσβάσεις αὐτῶν φυλάσσειν, ὅπως μὴ κατὰ ταύτας λάθωσι σφᾶς ἀναβάντες οἱ πολέμιοι· οὐ γὰρ ἂν ἄλλη γε αὐτοὺς δυνήθηναι. (2) Ἐξήρηται γὰρ τὸ ἄλλο χωρίον, καὶ μέχρι τῆς πόλεως ἐπικλινές τ' ἐστὶ καὶ ἐπιφανές πᾶν εἰσω καὶ ὀνόμασται ὑπὸ τῶν Συρακοσίων διὰ τὸ ἐπιπολῆς τοῦ ἄλλου εἶναι Ἐπιπολαί. (3) Καὶ οἱ μὲν ἐξεληθόντες πανδημεὶ ἐς τὸν λειμῶνα παρὰ τὸν Ἄναπον ποταμὸν ἅμα τῇ ἡμέρᾳ (ἐτύγχανον γὰρ αὐτοῖς καὶ οἱ περὶ τὸν Ἐρμαοράτην στρατηγοὶ ἄρτι παρειληφότες τὴν ἀρχὴν) ἐξέτασιν τε ὀπλων ἐποιοῦντο καὶ ἐξακοσίους λογάδας τῶν ὀπλιτῶν ἐξέκριναν πρότερον, ὧν ἦρχε Διόμιλος φυγὰς ἐξ Ἀνδρου, ὅπως τῶν τε Ἐπιπολῶν εἴησαν φύλακες, καὶ ἦν ἐς ἄλλο τι δέη, ταχὺ ξυνεστώτες παραγίγνυνται.

XCVII. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ταύτης τῆς νυκτὸς τῇ ἐπιγιγνομένῃ ἡμέρᾳ ἐξητάζοντο, καὶ ἔλαθον αὐτοὺς παντὶ ἦδη τῷ στρατεύματι ἐκ τῆς Κατάνης σχόντες κατὰ τὸν Λέοντα καλούμενον, ὃς ἀπέχει τῶν Ἐπιπολῶν ἐξ ἡ ἑπτὰ σταδίων, καὶ τοὺς πεζοὺς ἀποθιβάσαντες, ταῖς τε ναυσὶν ἐς τὴν Θάψον καθορμισάμενοι· ἐστὶ δὲ χερσονήσος μὲν ἐν στενῷ ἰσθμῷ πρὸς ἄρξουσα ἐς τὸ πέλταγος, τῆς δὲ Συρακοσίων πόλεως οὔτε πλοῦν οὔτε ὁδὸν πολλὴν ἀπέχει. (2) Καὶ ὁ μὲν ναυτικὸς στρατὸς τῶν Ἀθηναίων ἐν τῇ Θάψῳ διασταυρωσάμενος τὸν ἰσθμὸν ἡσύχαζεν· ὁ δὲ πεζὺς ἐχώρει εὐθὺς δρόμῳ πρὸς τὰς Ἐπιπολάς, καὶ φθάνει ἀναβάς κατὰ τὸν Εὐρύηλον πρὶν τοὺς Συρακοσίους αἰσθομένους ἐκ τοῦ λειμῶνος καὶ τῆς ἐξετάσεως παραγενέσθαι. (3) Ἐβόηθον δὲ οἱ τε ἄλλοι, ὡς ἕκαστος τάχους εἶχεν, καὶ οἱ περὶ τὸν Διόμιλον ἐξακοῖσιοι στάδιοι δὲ πρὶν προσμῆξαι ἐκ τοῦ λειμῶνος ἐγίγνοντο αὐτοὺς οὐκ ἔλασσον ἢ πέντε καὶ εἴκοσι. (4) Προσπεσόντες οὖν αὐτοῖς τοιοῦτω τρόπῳ ἀτακτότερον καὶ μάχῃ νικηθέντες οἱ Συρακοῖσιοι ἐπὶ ταῖς Ἐπιπολαῖς ἀνεχώρησαν ἐς τὴν πόλιν καὶ ὁ τε Διόμιλος ἀποθνήσκει καὶ τῶν ἄλλων ὡς τριακόσιοι. (5) Καὶ μετὰ τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι τροπαῖόν τε στήσαντες καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀποδόντες τοῖς Συρακοσίοις, πρὸς τὴν πόλιν αὐτῆν

ipsam Siciliam equos suppeditarum putarent, et equestres sagittarios triginta, et trecenta argenti talenta.

XCIV. Eodem vere Lacedaemonii expeditione adversus Argos suscepta progressi quidem sunt ad Cleonas usque, sed facto terræ motu domum redierunt. Postea vero Argivi irruptione in agrum Thyreaticum suo finitimum facta magnam Lacedaemoniorum prædam ceperunt, quæ talentis non minus viginti quinque vendita est. (2) Neque multo post eadem æstate populus Thespiensis impetu facto in magistratus rerum non est potitus, sed quum Thebani illis open tulissent, partim quidem comprehensi sunt, partim Athenas confugerunt.

XCVI. Eadem æstate Syracusani quum intellexissent, Atheniensibus venisse equites, et jam eos adversus se ire statuisse, existimantes, si Athenienses non occupassent Epipolas, locum præruptum et urbi prope imminem, se non facile circumvallatum iri, ne si prælio quidem superati essent, aditus, qui ad Epipolas patebant, tueri parabant, ne per hos clam se hostes ascenderent; nulla enim alia parte eos illuc ascendere posse. (2) Nam reliquæ illius collis partes sunt altæ et ad urbem usque declives et introrsus omnino patentes, et locus a Syracusanis ideo vocatus est Epipolæ, quod supra cetera loca eminent. (3) Atque hi quidem cum universis populi copiis, simulac dies illuxit, in pratum juxta Anapum fluvium egressi (jam enim Hermocrates imperator ejusque collegæ imperium aceperant) exercitum recensabant, et prius ex omni gravis armaturæ numero sexcentos electos exemerunt, quibus præerat Diomilus, Andrius exsul, ut et Epipolis essent præsidio, et si ad aliquid aliud opus esset, in unum congregati celeriter adessent.

XCVII. Postridie autem hujus noctis Athenienses exercitum lustrabant, et clam illis jam cum universis copiis et Catana profecti ad locum nomine Leontem, ab Epipolis sex septemve stadiis distantem, appulerunt, et peditatum in terram exposuerunt et cum classe Thapsum subierunt; est autem peninsula, quæ angusto terræ limite in mare prominet, neque mari neque terra multum a Syracusis distans. (2) Et nauticus quidem Atheniensium exercitus in Thapso, angusto ejus terræ limite circumvallato, quiescebat, peditatus vero cursu confestim ad Epipolas contendebat et per Euryelum ocius ascendit, priusquam Syracusani e prato, ubi recensio fiebat, re cognita adessent. (3) Accurrebant autem ad opem Epipolis ferendam quum ceteri, quanta maxima quisque celeritate poterat, tum etiam illi sexcenti, quibus Diomilus præerat; interjacebat autem inter pratum et locum, ubi cum hoste manus consererent, spatium non minus quinque ac viginti stadiorum. (4) Hoc igitur modo perturbatis fere ordinibus Syracusani impressione in eos facta ad Epipolas prælio victi sunt et in urbem redierunt; et quum Diomilus, tum etiam ex ceteris circiter trecenti ceciderunt. (5) Atque post hæc Athenienses quum et tropæum erexissent et fide publica interposita Syracusanis mortuos reddidissent, postridie ad ipsam urbem descenderunt,

τῇ ὑστεραίᾳ ἐπικαταβάντες, ὡς οὐκ ἐπεξήσαν αὐτοῖς, ἐπαναχωρήσαντες φρουρίον ἐπὶ τῷ Λαβδάλῳ ὠκοδόμησαν, ἐπ' ἄκροις τοῖς κρημνοῖς τῶν Ἐπιπολῶν, ὄρων πρὸς τὰ Μέγαρα, ὅπως εἴη αὐτοῖς, ὅποτε προΐεν ἢ μαχομένοι ἢ τερχιοῦντες, τοῖς τε σκεῦεσι καὶ τοῖς χρήμασι ἀποθήκη.

XCVIII. Καὶ οὐ πολλῶ ὕστερον αὐτοῖς ἦλθον ἕκ τε Ἐγέστης ἰππῆς τριακόσιοι καὶ Σικελῶν καὶ Ναξίων καὶ ἄλλων τινῶν ὡς ἑκατόν· καὶ Ἀθηναίων ὑπῆρχον πεντήκοντα καὶ διακόσιοι, οἷς ἵππους τοὺς μὲν παρ' Ἐγεσταίων καὶ Καταναίων ἔλαθον τοὺς δ' ἐπρίαντο, καὶ ξύμπαντες πεντήκοντα καὶ ἐξακόσιοι ἰππῆς ξυνελέγησαν. (2) Καὶ καταστήσαντες ἐν τῷ Λαβδάλῳ φυλακὴν ἐχώρουν πρὸς τὴν Συκῆν οἱ Ἀθηναῖοι, ἵνα περ καθεζόμενοι ἐτείχιαν τὸν κύκλον διὰ τάχους. Καὶ ἐκπλήξιν τοῖς Συρακοσίοις παρέσχον τῷ τάχει τῆς οἰκοδομίας· καὶ ἐπεξελθόντες μάχην διενουῶντο ποιεῖσθαι καὶ μὴ περιορᾶν. (3) Καὶ ἤδη ἀντιπαρατασσομένον ἀλλήλοισι οἱ τῶν Συρακοσίων στρατηγοὶ ὡς ἑώρων σφίσι τὸ στράτευμα διεσπασμένον τε καὶ οὐ βραδίως ζυνησσόμενον ἀνήγαγον πάλιν ἐς τὴν πόλιν πλὴν μέρους τινὸς τῶν ἰππέων· οὗτοι δὲ ὑπομέροντες ἐκόλυον τοὺς Ἀθηναίους λιθοφορεῖν τε καὶ ἀποσιδᾶσθαι μακροτέραν. (4) Καὶ τῶν Ἀθηναίων φυλὴ μία τῶν ὀπλιτῶν καὶ οἱ ἰππῆς μετ' αὐτῶν πάντες ἐτρέφαντο τοὺς τῶν Συρακοσίων ἰππέας προσβαλόντες, καὶ ἀπέκτεινάν τέ τινας καὶ τροπαῖον τῆς ἵππομαχίας ἔστησαν.

XCIX. Καὶ τῇ ὑστεραίᾳ οἱ μὲν ἐτείχιζον τῶν Ἀθηναίων τὸ πρὸς βορέαν τοῦ κύκλου τεῖχος, οἱ δὲ λίθους καὶ ξύλα ζυφοροῦντες παρέβαλλον ἐπὶ τὸν Τρωγίλον καλούμενον αἶε, ἧπερ βραχυτάτον ἐγίνετο αὐτοῖς ἐκ τοῦ μεγάλου λιμένος ἐπὶ τὴν ἑτέραν θάλασσαν τὸ ἀποτείχισμα. (2) Οἱ δὲ Συρακοῖοι οὐκ ἤκιστα Ἐρμοκράτους τῶν στρατηγῶν ἐσηγησαμένου μάχας μὲν πανδημεὶ πρὸς Ἀθηναίους οὐκέτι ἐβούλοντο διικνιδυνεῖν, ὑποτειχίζειν δὲ ἄμεινον ἐδόχει εἶναι ἢ ἐκείνοι ἐμελλόν ἄξειν τὸ τεῖχος, καὶ εἰ φάσειαν, ἀποκλήσεις γίνεσθαι, καὶ ἅμα καὶ ἐν τούτῳ εἰ ἐπιβοηθοῖεν, μέρος ἀντιπέμπειν αὐτοῖς τῆς στρατιᾶς καὶ φθάνειν αὐτοὶ προκαταλαμβάνοντες τοῖς σταυροῖς τὰς ἐφόδους, ἐκείνους δὲ ἂν παυομένους τοῦ ἔργου πάντας ἂν πρὸς σφᾶς τρέπεσθαι. (3) Ἐτείχιζον οὖν ἐξελθόντες ἀπὸ τῆς σφετέρως πόλεως ἀρξάμενοι, κάτωθεν τοῦ κύκλου τῶν Ἀθηναίων ἐχάρσιον τεῖχος ἄγωντες, τὰς τε ἐλάας ἐκκόπτοντες τοῦ τεμένου καὶ πύργους ξυλίλους καθιστάντες. (4) Αἱ δὲ νῆες τῶν Ἀθηναίων οὕτω ἐκ τῆς Θάψου περιπεπλευκσαν ἐς τὸν μέγαν λιμένα, ἀλλ' ἔτι οἱ Συρακοῖοι ἐκράτου τῶν περὶ τὴν θάλασσαν, κατὰ γῆν δ' ἐκ τῆς Θάψου οἱ Ἀθηναῖοι τὰ ἐπιτήδεια ἐπήγοντο.

C. Ἐπειδὴ δὲ τοῖς Συρακοσίοις ἀρκούντως ἐδόκει ἔχειν ὅσα τε ἐσταυρώθη καὶ ὠκοδομήθη τοῦ ὑποτειχίσματος, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι αὐτοὺς οὐκ ἦλθον κωλύσοντες, φοβούμενοι μὴ σφίσι διχα γιγνομένοις βῆον μάχωνται, καὶ ἅμα τὴν καθ' αὐτοὺς περιτείχιαν ἐπειγόμενοι, οἱ

sed quum Syracusani adversus eos non prodissent, regressi castellum ad Labdalum in summa Epipolarum crepidine Megara versus spectans excitarunt, ut ipsis locus esset, in quo instrumenta et pecunias reponeret, quotiescumque vel ad pugnandum vel ad munitionem exstruendam prodirent.

XCVIII. Nec multo post ad eos venerunt cum ex Egesta trecenti equites, tum Siculorum et Naxiorum et aliorum quorundam circiter centum; et Atheniensium aderant ducenti et quinquaginta, quibus partim ab Egestæ et Catanæis equos sumptos dederunt, partim vero coemerunt, et universorum equitum, qui collecti erant, summa existit sexcentorum et quinquaginta. (2) Athenienses igitur quum præsidium in Labdalo collocassent, adversus Sycam iverunt, ubi considentes murorum ambitum celeriter ædificaverunt. Hac autem ædificationis celeritate terrorem Syracusanis incusserunt; qui adversus hostem progressi proclium committere neque rem negligere in animo habebant. (3) Et quum utrinque acies inter se adversæ jam instruerentur, Syracusanorum duces animadvertentes, suum exercitum esse distractum nec in ordinem facile redigi posse, eum in urbem reduxerunt excepta quadam equitum parte; hi vero remanentes impediabant Athenienses, ne lapides ferrent neve longius vagarentur. (4) Sed Atheniensium una gravis armaturæ cohors et cum ea omnes equites impressione in Syracusanorum equitatum facta, eum in fugam verterunt, et nonnullos interfecerunt, equestrisque prolii tropæum statuerunt.

XCIX. Postridie vero Atheniensium alii quidem ambitum muri boream versus spectantis exstruebant; alii vero lapides et ligna comportabant, et in loco, qui Trogilus vocatur, semper deponebant, qua parte a magno portu usque ad alterum mare muri ædificatio ipsis erat brevissima. (2) Syracusani vero Hermocratis potissimum ducis suasu cum omnibus totius populi viribus cum Atheniensibus pugnare bellique fortunam periclitari non amplius volebant, sed videbatur satius esse murum contra illos intra struere, qua parte illi suum erant ducturi, et qua, si illi se antevertissent, futurum erat, ut ipsi intercluderentur, et simul etiam, si interea illi contra venissent, adversus eos partem exercitus mittere et aditus mature præoccupare vallisque munire; illos vero ita opere intermisso universos in se aversum iri. (3) Egressi igitur murum ædificare cœperunt, quem initio ab urbe sua facto sub ambitu muri ab Atheniensibus extracti transversum ducebant, excisis oleis fani, et ligneis turribus erectis. (4) Naves vero Atheniensium in magnum portum ex Thapso circumvectæ nondum pervenerant, sed Syracusani maris imperium in locis urbi suæ vicinis adhuc obtinebant; Athenienses vero res necessarias itinere terrestri ex Thapso afferebant.

C. Quum autem Syracusanis vallum murique substructio satis firma esse videretur, nec Athenienses ad eos impediendos venissent, veriti, ne se bifariam divisos facilius oppugnarent, simul etiam suam circumvallationem propereantes, Syracusani quidem, una cohorte ad munitionis

μὲν Συρακόσιοι φυλὴν μίαν καταλιπόντες φύλακα τοῦ οἰκοδομήματος ἀνεχώρησαν ἐς τὴν πόλιν, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τούς τε ὄχτους αὐτῶν, οἱ ἐς τὴν πόλιν ὑπονομηδὸν ποτοῦ ὕδατος ἡγμένοι ἦσαν, διέφθειραν, καὶ τηρήσαντες τούς τε ἄλλους Συρακοσίους κατὰ σκηνὰς ὄντας ἐν μεσημβρίᾳ καὶ τινὰς καὶ ἐς τὴν πόλιν ἀποκεχωρηχότας καὶ τούς ἐν τῷ σταυρώματι ἀμελῶς φυλάσσοντας, τριακοσίους μὲν σφῶν αὐτῶν λογάδας καὶ τῶν ψιλῶν τινὰς ἐκλεκτοὺς ὠπλισμένους προὔταξαν θεῖν ὁρόμῳ ἑξαπιναιῖς πρὸς τὸ ὑποτείχισμα, ἡ δ' ἄλλη στρατιὰ δίγα, ἡ μὲν μετὰ τοῦ ἐτέρου στρατηγοῦ πρὸς τὴν πόλιν, εἰ ἐπιβοηθῶεν, ἐχῶרון, ἡ δὲ μετὰ τοῦ ἐτέρου πρὸς τὸ σταυρώμα τὸ παρὰ τὴν πυλίδα. (2) Καὶ προσβαλόντες οἱ τριακόσιοι αἰρούσι τὸ σταυρώμα· καὶ οἱ φύλακες αὐτὸ ἐκλιπόντες κατέφυγον ἐς τὸ προτείχισμα τὸ περὶ τὸν Τεμενίτην. Καὶ αὐτοῖς ξυνεσέπεσον οἱ διώκοντες, καὶ ἐντός γενόμενοι βία ἐξεκρούσθησαν πάνλιν ὑπὸ τῶν Συρακοσίων, (3) καὶ τῶν Ἀργείων τινὲς αὐτόθι καὶ τῶν Ἀθηναίων οὐ πολλοὶ διεφθάρησαν. Καὶ ἐπαναχωρήσασα ἡ πᾶσα στρατιὰ τὴν τε ὑποτείχισιν καθείλον καὶ τὸ σταυρώμα ἀνέσπασαν καὶ διεφόρησαν τοὺς σταυροὺς παρ' ἑαυτοὺς καὶ τροπαῖον ἔστησαν.

CI. Τῆ δ' ὕστεραία ἀπὸ τοῦ κύκλου ἐτείχιζον οἱ Ἀθηναῖοι τὸν κρημνὸν τὸν ὑπὲρ τοῦ ἔλους, ὃς τῶν Ἐπιπολῶν ταύτη πρὸς τὸν μέγαν λιμένα ὄρεξ, καὶ ἦπερ αὐτοῖς βραχυτάτον ἐγίνετο καταβάσι διὰ τὸ δμαλοῦ καὶ τοῦ ἔλους ἐς τὸν λιμένα τὸ περιτείχισμα. (2) Καὶ οἱ Συρακόσιοι ἐν τούτῳ ἐξελλόντες καὶ αὐτοὶ ἀπεσταύρουσαν αὐτῆς ἀρξάμενοι ἀπὸ τῆς πόλεως διὰ μέσου τοῦ ἔλους· καὶ τάφρον ἅμα παρώρυsson, ὅπως μὴ οἶδν τε ἢ τοῖς Ἀθηναίοις μέχρι τῆς θαλάσσης ἀποτείχισαι. (3) Οἱ δ' ἔπειδὴ τὸ πρὸς τὸν κρημνὸν αὐτοῖς ἐξείραστο, ἐπιχειροῦσιν αὐτῆς τῇ τῶν Συρακοσίων σταυρώματι καὶ τάφρῳ, τὰς μὲν ναῦς κελεύσαντες περιπλεῦσαι ἐκ τῆς Θάψου ἐς τὸν μέγαν λιμένα τὸν τῶν Συρακοσίων, αὐτοὶ δὲ περὶ ὕβρον καταβάντες ἀπὸ τῶν Ἐπιπολῶν ἐς τὸ δμαλόν, καὶ διὰ τοῦ ἔλους, ἧ πηλοῖδες ἦν καὶ στεριώτατον, οὐράς καὶ ζύλα πλατέα ἐπιθέντες καὶ ἐπ' αὐτῶν διαβαδίσαντες, αἰρούσιν ἅμα ἑῷ τό τε σταυρώμα πλὴν ὀλίγου καὶ τὴν τάφρον, καὶ ὕστερον καὶ τὸ ὑπολειφθὲν εἶλον. (4) Καὶ μάχῃ ἐγένετο, καὶ ἐν αὐτῇ ἐνίκων οἱ Ἀθηναῖοι καὶ τῶν Συρακοσίων οἱ μὲν τὸ δεξιὸν κέρας ἔχοντες πρὸς τὴν πόλιν ἔφευγον, οἱ δ' ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ παρὰ τὸν ποταμόν. Καὶ αὐτοὺς βουλόμενοι ἀποκλήσασθαι τῆς διαβάσεως οἱ τῶν Ἀθηναίων τριακόσιοι λογάδες ὁρόμῳ ἠπείγοντο πρὸς τὴν γέφυραν. (5) Δείσαντες δὲ οἱ Συρακόσιοι (ἦσαν γὰρ καὶ τῶν ἱππέων αὐτοῖς οἱ πολλοὶ ἐνταῦθα) ὁμοσε χωροῦσι τοῖς τριακοσίοις τούτοις, καὶ τρέπουσι τε αὐτοὺς καὶ ἐσβάλλουσιν ἐς τὸ δεξιὸν κέρας τῶν Ἀθηναίων· καὶ προσπεσόντων αὐτῶν ξυνεφοβήθη καὶ ἡ πρώτη φυλακὴ τοῦ κέρως. (6) Ἰδὼν δὲ ὁ Λάμαχος παρεβόηθει ἀπὸ τοῦ εὐωνύμου τοῦ ἑαυτῶν μετὰ τοῦστων τε οὐ πολλῶν καὶ τοὺς Ἀργεῖους παραλαβὼν, καὶ ἐπιδιαβάς τάφρον

custodiam relicta in urbem redierunt; Athenienses vero ipsorum aquae ductus fistulas, quae per cuniculos aquam potabilem in urbem ducebant, interciderunt, et quum observassent ceteros Syracusanos meridians horis intra tentoria se continentes, nonnullos vero etiam in urbem reversos, et illos, qui intra vallum erant, negligenter id custodientes, trecentos ex suis electos et nonnullos ex levi armatura delectos armatos premiserunt, ut ad subjectam munitionem cursu repente contenderent, reliquos vero exercitus bifariam partim quidem cum altero duce ad urbem contendeat, si forte illi contra se accurrerent, partim cum altero duce ad vallum portulae vicinum. (2) Et impetu facto trecenti illi vallum capiunt; et custodes eo deserto in exteriorem urbis munitionem, quae erat in Temenite, confugiunt. Et qui eos persequebantur, una cum ipsis illuc irruerunt, jamque ingressi per vim a Syracusanis rursus ejecti sunt, (3) ibique nonnulli Argivi et Athenienses non multi occisi sunt. Universae autem Atheniensium copiae reversae et munitionem intra structam diruerunt, et vallum revulserunt, et vallos apud se transportarunt, et tropaeum erexerunt.

CI. Postridie vero ejus diei Athenienses a muri ambitu procedentes rupem paludi imminentem munire coeperunt, quae ab hac Epipolarum parte magnum portum versus vergit, et qua ipsis degressis per locum planum et paludem in portum brevissimum muri ambitus erat futurus. (2) Interea vero Syracusani egressi et ipsi vallum iterum ducere coeperunt, inchoantes ab urbe per mediam paludem; et fossam simul prope vallum ducebant, ne Atheniensibus murum ad mare usque producere liceret. (3) Illi vero postquam munitionem in Epipolarum rupe coeptam absolverunt, iterum aggrediuntur Syracusanorum vallum fossamque, classe quidem ex Thapso in magnum Syracusanorum portum circumvehi jussa, ipsi vero sub auroram ab Epipolis in planum degressi; et quum per paludem qua caenosa et maxime solida erat, supra fores asseresque substratos transissent, sub ipsum diluculum capiunt et vallum, praeter exiguan partem, et fossam, et postea etiam illam partem, quae reliqua erat. (4) Et ibi praelium commissum est, et in eo superiores erant Athenienses; et Syracusani, qui dextrum cornu tenebant, ad urbem fugerunt, qui vero in sinistro erant, ad flavium. Atque eos quum trecenti illi Atheniensium delecti milites transitu intercludere vellent, ad pontem cursu contendebant. (5) Quod veriti Syracusani (hic enim et perique equites iis aderant) cum his trecentis manus conserunt, eosque in fugam vertunt, et impressionem in dextrum Atheniensium cornu faciunt; et impressione facta simul etiam prima illius cornu statio perterrita est. (6) Quod quum Lamachus animadvertisset, a suo sinistro cornu cum non multis sagittariis, assumptis etiam Argivis, ad opem suis ferendam accurrebat, et fossam quamdam

τινὰ καὶ μονωθεὶς μετ' ὀλίγων τῶν ξυνοδιθάντων ἀπο-
θνήσκει αὐτὸς τε καὶ πάντες ἢ ἐξ τῶν μετ' αὐτοῦ. Καὶ
τούτους μὲν οἱ Συρακόσιοι εὐθὺς κατὰ τάχος φθάνουσιν
ἀρπάζαντες πέραν τοῦ ποταμοῦ ἐς τὸ ἀσφαλές, αὐτοὶ
δὲ ἐπιόντος ἤδη καὶ τοῦ ἄλλου στρατεύματος τῶν Ἀθη-
ναίων ἀπεχώρου.

CII. Ἐν τούτῳ δὲ οἱ πρὸς τὴν πόλιν αὐτῶν τὸ
πρῶτον καταφυγόντες ὡς ἐώρων ταῦτα γιγνόμενα,
αὐτοὶ τε πάλιν ἀπὸ τῆς πόλεως ἀναθαρσήσαντες ἀντε-
τάξαντο πρὸς τοὺς κατὰ σφᾶς Ἀθηναίους, καὶ μέρος τι
αὐτῶν πέμπουσιν ἐπὶ τὸν κύκλον τὸν ἐπὶ ταῖς Ἐπιπο-
λαῖς, ἡγούμενοι ἐρῆμον αἰρήσειν. (2) Καὶ τὸ μὲν δε-
κάπλευρον προτείχισμα αὐτῶν αἰροῦσι καὶ διεπύρρησαν,
αὐτὸν δὲ τὸν κύκλον Νικίας διεκώλυσεν (ἔτυχε γὰρ ἐν
αὐτῷ δι' ἀσθένειαν ὑπολελειμμένος): τὰς γὰρ μηχανὰς
καὶ ξύλα ὅσα πρὸ τοῦ τείχους ἦν καταβεβλημένα, ἐμ-
πρῆσαι τοὺς ὑπηρετάς ἐκέλευσεν, ὡς ἔγνω ἀδυνάτους
ἔσομένους ἐρημία ἀνδρῶν ἄλλω τρόπῳ περιγενέσθαι.
(3) Καὶ ξυνέβη οὕτως: οὐ γὰρ ἔτι προσῆλλον οἱ Συρα-
κόσιοι διὰ τὸ πῦρ, ἀλλ' ἀπεχώρου πάλιν. Καὶ γὰρ
πρὸς τε τὸν κύκλον βοήθεια ἤδη κάτωθεν τῶν Ἀθη-
ναίων ἀποδιωζάντων τοὺς ἐκεῖ ἐπανήγει, καὶ αἱ νῆες
ἅμ' αὐτῶν ἐκ τῆς Θάψου, ὡσπερ εἴρητο, κοτέπλεον ἐς
τὸν μέγαν λιμένα. (4) Ἄ δρῶντες οἱ ἄνωθεν κατὰ
τάχος ἀπήεσαν, καὶ ἡ ξύμπασα στρατιὰ τῶν Συρακο-
σίων ἐς τὴν πόλιν, νομίσαντες μὴ ἂν ἔτι ἀπὸ τῆς πα-
ρούσης σφίσι δυνάμεως ἰκανοὶ γενέσθαι κωλύσαι τὸν ἐπὶ
τὴν θάλασσαν τειχισμόν.

CIII. Μετὰ δὲ τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι τροπαῖον ἔστη-
σαν, καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπέδωσαν τοῖς Συ-
ρακόσις, καὶ τοὺς μετὰ Λαμάχου καὶ αὐτὸν ἐχομί-
σαντο. Καὶ παρόντος ἤδη σφίσι παντὸς τοῦ στρατεύ-
ματος καὶ τοῦ ναυτικοῦ καὶ τοῦ πεζοῦ, ἀπὸ τῶν
Ἐπιπολῶν καὶ τοῦ κρημνώδους ἀρξάμενοι ἀπετείχισαν
μέχρι τῆς θαλάσσης τεῖχει διπλῶ τοὺς Συρακοσίους.
(2) Τὰ δ' ἐπιτήδεια τῆ στρατιᾶ ἐσήγετο ἐκ τῆς Ἰταλίας
πανταχόθεν. Ἦλλον δὲ καὶ τῶν Σικελῶν πολλοὶ ξύμ-
μαχοι τοῖς Ἀθηναίοις, οἱ πρότερον περιεωρῶντο, καὶ
ἐκ τῆς Τυρσηνίας νῆες πεντηκόντοροι τρεῖς. Καὶ τᾶλλα
προυχώρει αὐτοῖς ἐς ἐλπίδας. (3) Καὶ γὰρ οἱ Συρα-
κόσιοι πολέμῳ μὲν οὐκέτι ἐνόμιζον ἂν περιγενέσθαι,
ὡς αὐτοῖς οὐδὲ ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου ὠφέλεια οὐδεμία
ἦκεν, τοὺς δὲ λόγους ἔν τε σφίσιν αὐτοῖς ἐποιοῦντο ξυμ-
βατικούς καὶ πρὸς τὸν Νικίαν: οὗτος γὰρ δὴ μόνος εἶχε
Λαμάχου θευνῶτος τὴν ἀρχήν. (4) Καὶ κύρωσις μὲν
οὐδεμία ἐγένετο, οἷα δὲ εἰκὸς ἀνθρώπων ἀπορούτων
καὶ μᾶλλον ἢ πρὶν πολιορκουμένων, πολλὰ ἐλέγετο
πρὸς τε ἐκεῖνον καὶ πλείω ἔτι κατὰ τὴν πόλιν. Καὶ
γὰρ τινα καὶ ὑποψίαν ὑπὸ τῶν παρόντων κακῶν ἐς ἀλ-
λήλους εἶχον, καὶ τοὺς στρατηγούς τε ἐφ' ὧν αὐτοῖς
ταῦτα ξυνέβη ἔπαυσαν ὡς ἡ δυστυχία ἢ προδοσία τῇ
ἐκεῖνων βλαπτόμενοι, καὶ ἄλλους ἀνθειλοντο, Ἡρακλεί-
δην καὶ Εὐκλέα καὶ Τελλίαν.

CIV. Ἐν δὲ τούτῳ Γύλιππος ὁ Λακεδαιμόνιος καὶ

transgressus, et cum paucis una transgressis solus depre-
hensus occubuit, et ex iis, qui cum eo erant, quinque aut
sex. Et hos quidem Syracusani, antevertentes hostem, ma-
xima celeritate arreptos trans fluvium in locum tutum trans-
portarunt, ipsi vero, quum jam et reliquis Atheniensium
exercitus adversus eos veniret, recedebant.

CII. Interea vero illi ex iis, qui initio ad urbem confu-
gerant, quum hæc fieri viderent, et ipsi sumptis animis ab
urbe rursus aciem adversus Athenienses sibi oppositos in-
struxerunt, et quamdam suorum partem miserunt ad muri
ambitum, qui Epipolas cingebat, existimantes fore, ut eum
desertum caperent. (2) Et exteriorem quidem decem juge-
rum munitionem, quam Athenienses fecerant, ceperunt ac
diriperunt; ipsum vero muri ambitum ne occuparent Nicias
impedivit (forte enim ob infirmam valetudinem in eo relictus
erat); is enim machinas omnemque materiam, quæ ante
morum erat dejecta, a suis ministris incendi jussit, post-
quam animadvertit, suos propter virorum solitudinem
nullam aliam vincendi facultatem habituros. (3) Atque res
ita cecidit; Syracusani enim propter incendium propius ac-
cedere non sunt ausi, sed se retro recipiebant. Nam etiam
ex oecis inferioribus, subsidium Atheniensium, qui Syracu-
sanos illuc progressos insecuti erant, ad ambitum jam
succedebat, et simul classis eorum ex Thapso, ut præ-
ceptum erat, in magnum portum navigabat. (4) Quæ cer-
nentes illi Syracusani, qui in superioribus locis erant, cele-
riter abierunt, et reliquos eorum omnis exercitus in urbem
rediit, quod existimarent, jam sibi non satis virium adesse
ad impediendam muri ad mare pertinentis structuram.

CIII. Postea vero Athenienses tropæum erexerunt, mor-
tuosque Syracusanis interposita fide publica reddiderunt,
et Lamachi comites ipsumque receperunt. Et quam jam
omnis iis exercitus navalis pariter et pedestris præsto ad-
esset, ab Epipolis et præruptis earum partibus initio ducto
ad mare usque duplici muro Syracusanos cingebant. (2)
Commeatus autem ad eorum exercitum ex Italia undique
comportabatur. Venerunt autem etiam ex Siculis multi ad
Athenienses socii, qui prius belli eventum circumspicie-
bant, et ex Hetruria tres naves, quæ singulæ quinquaginta
remis agebantur. Denique cetera quoque iis pro spe sua suc-
cedebant. (3) Etenim Syracusani non amplius existimabant,
bello se superiores evasuros, quod ne ex Peloponneso qui-
dem ullum auxilium ad eos veniret, et quum inter se ipsos
de compositione facienda agere cœperunt, tum etiam cum
Nicia; hic enim defuncto Lamacho imperium solus habebat.
(4) Et nihil quidem transigebatur, sed, ut fieri solet inter
homines consilii inopes et obsidione arctius quam antea
pressos, multa et apud illum agebantur et plura etiam in
urbe. Etenim et quædam mutua suspicio propter præsen-
tia mala inter ipsos erata orta, ideoque et ducibus, quorum
ductu hæc iis acciderant, quasi propter illorum vel infeli-
citatem vel proditionem clades acciperent, imperium abro-
garunt, et alios in illorum locum surrogarunt, Heraclidem
et Eucllem et Telliam.

CIV. Interea vero Gylippus Lacedæmonius, et naves Co-

αὶ ἀπὸ τῆς Κορίνθου νῆες περι Λευκάδα ἤδη ἦσαν, βουλόμενοι ἐς τὴν Σικελίαν διὰ τάχους βοηθῆσαι. Καὶ ὡς αὐτοῖς αἱ ἀγγελίαι ἐφοίτων δειναὶ καὶ πᾶσαι ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐφευρισμέναι ὡς ἤδη παντελοῦς ἀποτετυχησμένα αἱ Συράκουσαι εἰσιν, τῆς μὲν Σικελίας οὐκέτι ἐλπίδα οὐδεμίαν εἶχεν ὁ Γύλιππος, τὴν δὲ Ἰταλίαν βουλόμενος περιποιῆσαι αὐτὸς μὲν καὶ Πυθὴν ὁ Κορίνθιος ναυσὶ δυοῖν μὲν Λακωνικαῖν δυοῖν δὲ Κορινθίαιν ὅτι τάχιστα ἐπεραιώθησαν τὸν Ἴόνιον ἐς Τάραντα, οἱ δὲ Κορίνθιοι πρὸς ταῖς σφετέραις δέκα Λευκαδίας δύο καὶ ἄμπρακιώτιδας τρεῖς προσπληρώσαντες ὑστερον ἐμέλλον πλεύσασθαι. (2) Καὶ ὁ μὲν Γύλιππος ἐκ τοῦ Τάραντος ἐς τὴν Θουρίαν πρῶτον προσθευσάμενος καὶ τὴν τοῦ πατρὸς ἀνανευσάμενος πολιτείαν καὶ οὐ δυνάμενος αὐτοὺς προσαγαγέσθαι, ἄρας παρέπλει τὴν Ἰταλίαν, καὶ ἀρπασθεὶς ὑπ' ἀνέμου κατὰ τὸν Τεριναιῶν κόλπον, ὃς ἐκπνεῖ ταύτῃ μέγας κατὰ βορέαν ἐστήκως, ἀποφέρεται ἐς τὸ πέλαγος, καὶ πάλιν χειμασθεὶς ἐς τὰ μάλιστα τῷ Τάραντι προσμίσγει· καὶ τὰς ναῦς, ὅσαι ἐπόνθησαν ὑπὸ τοῦ χειμῶνος, ἀνελκύσας ἐπεσκεύαζεν. (3) Ὁ δὲ Νικίας πυθόμενος αὐτὸν προσπλέοντα ὑπερεῖδε τὸ πλῆθος τῶν νεῶν, ὅπερ καὶ οἱ Θουῖριοι ἔπαθον, καὶ ληστικώτερον ἔδοξε παρεσκευασμένους πλεῖν, καὶ οὐδεμίαν φυλακὴν πω ἐποιεῖτο.

CV. Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τούτου τοῦ θέρους καὶ Λακεδαιμόνιοι ἐς τὸ Ἄργος ἐσέβαλον αὐτοὶ τε καὶ οἱ ξύμμαχοι, καὶ τῆς γῆς τὴν πολλὴν ἐδήλωσαν, καὶ Ἀθηναῖοι Ἀργείοις τριάκοντα ναυσὶν ἐβοήθησαν· αἶπερ τὰς σπονδὰς φανερώτατα τὰς πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους αὐτοῖς ἔλυσαν. (2) Πρῶτερον μὲν γὰρ ληστείας ἐκ Πύλου καὶ περὶ τὴν ἄλλην Πελοπόννησον μᾶλλον ἢ ἐς τὴν Λακωνικὴν ἀποβαίνοντες μετὰ τε Ἀργείων καὶ Μαντινέων ξυνεπολέμουν, καὶ πολλάκις Ἀργείων κελευόντων ὅσον σχόντας μόνον ξὺν ὀπλοῖς ἐς τὴν Λακωνικὴν καὶ τὸ ἐλάχιστον μετὰ σφῶν δηλώσαντας ἀπελθεῖν οὐκ ἤθελον· τότε δὲ Πυθοδώρου καὶ Λαισποδίου καὶ Δημαράτου ἀρχόντων ἀποβάντες ἐς Ἐπίδαυρον τὴν Λιμηρὰν καὶ Πρασιάς καὶ ὅσα ἄλλα ἐδήλωσαν τῆς γῆς, καὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἤδη εὐπροφάσιστον μᾶλλον τὴν αἰτίαν ἐς τοὺς Ἀθηναίους τοῦ ἀμύνεσθαι ἐποίησαν. (3) Ἀναχωρησάντων δὲ τῶν Ἀθηναίων ἐκ τοῦ Ἄργους ταῖς ναυσὶ καὶ τῶν Λακεδαιμονίων οἱ Ἀργεῖοι ἐσβαλόντες ἐς τὴν Φλιασίαν τῆς τε γῆς αὐτῶν ἔτεμον καὶ ἀπεκτεινάν τινας, καὶ ἀπῆλθον ἐπ' οἴκου.

rinthiacae Leucadem jam appulerant eo animo, ut quam celerrime in Siciliam ad opem ferendam trajicerent. Quum autem atroces nuntii iis afferrentur, omnesque in eumdem modum ementiti, Syracusas jam omnino circumvallatas esse, Gylippus Siciliae quidem nullam spem amplius habebat, Italiam vero conservare cupiens, ipse et Pythlen Corinthius cum duabus Laconicis navibus totidemque Corinthiacis quam velocissime transmissio Ionico Tarentum pervenerunt; Corinthii vero praeter suas decem duabus Leucadiis et tribus Ampracioticis instructis, postea navigare constituerunt. (2) Et Gylippus quidem Tarento primum in agrum Thurium ut legatus profectus, et renovato civitatis jure, quod pater ejus quondam illic habuerat, quum eos sibi socios adjungere non posset, solvens illinc Italiae oram legebat, et prope sinum Terinaeum abreptus a vento, qui hac in parte prorumpit vehemens et constanter ut boreas spirans, in altum defertur, et rursus acerrima tempestate jactatus Tarentum appellit, et naves, quotquot tempestate quassatae erant, subductas reficiebat. (3) Nicias vero quum eum adventare audisset, navium paucitatem contempsit, quod et Thurii fecerant, et credebat eos magis praedonum ritu instructos navigare, neque custodiam ullam adhuc adhibebat.

CV. Per eadem hujus aestatis tempora etiam Lacedaemonii quum ipsi tum socii irruptionem in agrum Argivum fecerunt, ejusque magnam partem vastarunt, et Athenienses Argivis cum triginta navibus auxilio venerunt; quae naves foedera ipsis cum Lacedaemoniis intercedentia manifestissime ruperunt. (2) Prius enim latrociniorum causa e Pylo et in ceteram Peloponnesum potius, quam in Laconicam excendentibus cum Argivis et Mantineis communiter bellum gerebant, et saepe quum Argivi eos rogassent, ut armata manu vel appellerent solum ad Laconicam, et minima illius parte secum vastata discederent, non volebant; tunc vero Pythodoro et Laespodio et Demarato ducibus excensu ex navibus facto in Epidauri Limerae et Prasiarum agrum et in alia quaedam loca, eorum agrum vastarunt, et effecerunt, ut Lacedaemonii jam multo honestiorem adversus Athenienses causam belli gerendi haberent. (3) Quum autem et Athenienses ex agro Argivo cum classe domum revertissent, et Lacedaemonii, Argivi irruptione in agrum Phlasiarum facta ejus partem vastarunt et nonnullos interfecerunt, domumque redierunt.

BIBLION H.

Ὁ δὲ Γύλιππος καὶ ὁ Πυθὴν ἐκ τοῦ Τάραντος, ἐπεὶ ἐπεσκέυασαν τὰς ναῦς, παρέπλευσαν ἐς Λοκρούς τοὺς Ἐπιζεφυρίου· καὶ πυνθανόμενοι σαφέστερον ἤδη ὅτι οὐ παντελῶς πω ἀποτετειχισμένοι αἱ Συράκουσαι εἰσιν, ἀλλ' ἔτι οἷόν τε κατὰ τὰς Ἐπιπολάς στρατιᾷ ἀφανόμενους ἐσελθεῖν, ἐβουλεύοντο εἴτ' ἐν δεξιᾷ λαβόντες τὴν Σικελίαν διακινδυνεύσωσιν ἐσπλεύσαι, εἴτ' ἐν ἀριστερᾷ ἐς Ἰμέραν πρῶτον πλεύσαντες καὶ αὐτούς τε ἐκείνους καὶ στρατιάν ἀλλήν προσλαβόντες, οὓς ἂν πείθωσι, κατὰ γῆν ἔλθωσιν. (2) Καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς ἐπὶ τῆς Ἰμέρας πλεῖν, ἄλλως τε καὶ τῶν Ἀττικῶν τεσσάρων νεῶν οὕτω παρουσῶν ἐν τῇ Ῥηγίῳ, ἃς ὁ Νικίας ὁμοῦς πυνθανόμενος αὐτοὺς ἐν Λοκροῖς εἶναι ἀπέστειλεν. Φθάσαντες δὲ τὴν φυλακὴν ταύτην περαιοῦνται διὰ τοῦ πορθμοῦ, καὶ σρόντες Ῥηγίῳ καὶ Μεσσήνῃ ἀφικνοῦνται ἐς Ἰμέραν. (3) Ἐκεῖ δὲ ὄντες τοὺς τε Ἰμεραίους ἐπεισαν ξυμπολεμεῖν καὶ αὐτούς τε ἐπεσθαι καὶ τοῖς ἐκ τῶν νεῶν τῶν σφετέρων ναύταις ὅσοι μὴ εἶχον ὄπλα παρασχεῖν (τὰς γὰρ ναῦς ἀνείλκυσαν ἐν Ἰμέρᾳ), καὶ τοὺς Σελινουτίους πέμψαντες ἐκέλευον ἀπαντᾶν πανστρατιᾷ ἕς τι χωρίον. (4) Πέμψειν δέ τιν' αὐτοῖς ὑπέσχεον στρατιάν οὐ πολλήν καὶ οἱ Γελῶιοι καὶ τῶν Σικελῶν τινές, οἱ πολλὴν προθυμότερον προσχωρεῖν ἐτοίμοι ἦσαν τοῦ τε Ἀρχονίδου νεωστὶ τεθνηκότος, ἃς τῶν ταύτῃ Σικελῶν βασιλεύων τινῶν καὶ ὧν οὐκ ἀδύνατος τοῖς Ἀθηναίοις φίλος ἦν, καὶ τοῦ Γυλίππου ἐκ Λακεδαιμόνος προθύμως δοκοῦντος ἦκειν. (5) Καὶ ὁ μὲν Γύλιππος ἀναλαβὼν τῶν τε σφετέρων ναυτῶν καὶ ἐπιβατῶν τοὺς ὀπισθιμένους ἐπτακοσίους μάλιστα, Ἰμεραίους δὲ ὀπίστας καὶ ψιλοὺς ξυναμφοτέρους χιλίους καὶ ἵππεάς ἑκατόν, καὶ Σελινουντίων τέ τινας ψιλοὺς καὶ ἵππεάς καὶ Γελῶν ὀλίγους, Σικελῶν τε ἐς χιλίους τοὺς πάντας, ἐχώρει πρὸς τὰς Συρακούσας.

II. οἱ δ' ἐκ τῆς Λευκάδος Κορίνθιοι ταῖς τε ἄλλαις ναυσὶν ὡς εἶχον τάχους ἐβοήθουν, καὶ Γόγγυλος, εἷς τῶν Κορινθίων ἀρχόντων, μιᾷ νηὶ τελευταίος ὄρηθηεῖς πρῶτος μὲν ἀφικνεῖται ἐς τὰς Συρακούσας, ὀλίγον δὲ πρὸ Γυλίππου, καὶ καταλαβὼν αὐτοὺς περὶ ἀπαλλαγῆς τοῦ πολέμου μέλλοντας ἐκκλησιάσειν διεκώλυσε τε καὶ παρεθάρσυνε, λέγων ὅτι νῆες τε ἄλλαι ἔτι προσπλεύουσι καὶ Γύλιππος ὁ Κλεανδρίδου Λακεδαιμονίων ἀποστειλάντων ἀρχων. (2) Καὶ οἱ μὲν Συρακόσιοι ἐπεβρώσθησαν τε καὶ τῷ Γυλίππῳ εὐθὺς πανστρατιᾷ ὡς ἀπαντησόμενοι ἐξῆλθον· ἦδη γὰρ καὶ ἐγγὺς ὄντα ἤσθάνοντο αὐτόν. (3) Ὁ δὲ Γέτα τό τε τεῖχος ἐν τῇ παρῳδίῳ τῶν Σικελῶν ἐλών, καὶ ξυναταξάμενος ὡς ἐς μάχην, ἀφικνεῖται πρὸς τὰς Ἐπιπολάς· καὶ ἀναβάς κατὰ τὸν Εὐρύτη-

LIBER VII.

Gylippus autem et Pythen, postquam naves refecerunt, Tarento ad Locros Epizephyrios navigarunt; et quum jam certius comperirent, Syracusas nondum undique circumvallatas esse, sed adhuc licere cum exercitu venientibus per Epipolas introire, consultabant, utrum a dextro Siciliae latere navigantes introitum periclitarentur, an vero sinistrum latus sequentes Himeram primum peterent, et ipsis Himeræis aliisque copiis assumptis, si quos inducere possent, itinere terrestri proficiscerent. (2) Et placuit iis Himeram proficisci, præsertim quod quatuor Atticæ naves nondum Rhegium appulerant, quas Nicias tamen miserat, quum eos apud Locros esse intellexisset. Sed illi custodia prævertentes per fretum trajiciunt, et quum Rhegium ac Messanam appulissent, Himeram perveniunt. (3) Quum autem illic essent, Himeræis persuaserunt, ut una secum bellum gererent et non ipsi solum se sequerentur, sed etiam suorum navium nautis arma, quibus deerant, præberent (naves enim Himeræ subduxerant), et Selinuntios missis nuntiis ad certum quemdam locum cum omnibus copiis obviam venire jubebant. (4) Nonnullas etiam copias non magnas se missuros ad eos promiserunt et Gelo et Siculorum nonnulli, qui longe alacris jam ad illorum societatem sequendam erant parati, quod et Archonides nuper decesserat, qui in ea Siciliae parte regnans et haud contemnenda potentia valens Atheniensibus amicus erat, et quod Gylippus Lacedæmone alacri animo adesse videbatur. (5) Atque Gylippus quidem assumptis e suorum nautarum et epibatarum numero iis, quos armaverat, ad septingentos, et Himeræorum tam gravis quam levis armaturæ ex utrisque promise ad mille, et equitibus centum, et Selinuntiorum nonnullis levi armatura et equitibus, et Geloorum paucis, Siculorumque omnino mille militibus, Syracusas pergebat.

II. Corinthii autem a Leucade solventes cum reliquis navibus, celeritate quanta maxima poterant, ad opem ferendam veniebant, et Gongylus, unus e ducibus Corinthiorum, qui postremus cum una navi profectus erat, primus et paulo ante Gylippum Syracusas appulit, et quum deprehenderet cives in eo jam versantes, ut de bello componendo concionem habituri essent, prohibuit eos, animosque confirmabat, dicens et naves alias etiam adventare, et Gylippum, Cleandridæ filium, ducem a Lacedæmoniis missum. (2) Quamobrem Syracusani animis confirmati sunt, et confestim Gylippo cum omnibus copiis obviam ituri prodierunt; jam enim eum intellexerant adventare. (3) Ille vero quum et Geta Siculorum munitionem ex itinere cepisset, et aciem ut ad prælium instruxisset, ad Epipolas

λον, ἥπερ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὸ πρῶτον, ἐχώρει μετὰ τῶν Συρακοσίων ἐπὶ τὸ τεῖχος τῶν Ἀθηναίων. (4) Ἐτυχὲ δὲ κατὰ τοῦτο καιροῦ ἔλθων ἐν ᾧ ἑπτὰ μὲν ἤ ὀκτὼ σταδίων ἤδη ἀπετετέλεστο τοῖς Ἀθηναίοις ἐς τὸν μέγαν λιμένα διπλοῦν τεῖχος, πλὴν κατὰ βραχὺ τι τὸ πρὸς τὴν θάλασσαν· τοῦτο δ' ἔτι ἠκοδόμου. Τῷ δὲ ἄλλῳ τοῦ κύκλου πρὸς τὸν Τρώγιλον ἐπὶ τὴν ἑτέραν θάλασσαν λίθοι τε παραβελημένοι τῷ πλεονί ἤδη ἦσαν, καὶ ἔστιν ἂ καὶ ἡμίεργα, τὰ δὲ καὶ ἐξεργασμένα κατελείπετο. Παρὰ τοσοῦτον μὲν Συράκουσαι ἦλλον κινδύνου.

III. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι αἰφνιδίως τοῦ τε Γυλίππου καὶ τῶν Συρακοσίων σφίσιν ἐπιόντων ἐθορυβήθησαν μὲν τὸ πρῶτον, παρετάξαντο δέ. Ὅδε θέμενος τὰ ὄπλα ἐγγὺς κήρυκα προπέμπει αὐτοῖς λέγοντα, εἰ βούλονται ἐξιέναι ἐκ τῆς Σικελίας πέντε ἡμερῶν λαβόντες τὰ σφέτερα αὐτῶν, ἐτόιμος εἶναι σπένδεσθαι. (2) Οἱ δ' ἐν ὀλιγοῦρά τε ἐποιῶντο καὶ οὐδὲν ἀποκρινάμενοι ἀπέπεμψαν. Καὶ μετὰ τοῦτο ἀντιπαρεσκευάζοντο ἀλλήλοισ ὡς ἐς μάχην. (3) Καὶ ὁ Γυλίππος ὄρων τούτους Συρακοσίους ταρασσομένους, καὶ οὐ βραδίως ξυντασσομένους, ἔπαυνηγὲ τὸ στρατόπεδον ἐς τὴν εὐρυχωρίαν μᾶλλον. Καὶ ὁ Νικίας οὐκ ἐπήγες τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλ' ἠσυχάζε πρὸς τῷ ἑαυτοῦ τείχει. Ὡς δ' ἔγνω ὁ Γυλίππος οὐ προσιόντας αὐτούς, ἀπήγαγε τὴν στρατίαν ἐπὶ τὴν ἄκραν τὴν Τεμενίτιν καλουμένην, καὶ αὐτοῦ ἤλιθισαν. (4) Τῇ δ' ὑστεραία ἄγων τὴν μὲν πλείστην τῆς στρατιᾶς παρέταξε πρὸς τὰ τεῖχη τῶν Ἀθηναίων, ὅπως μὴ ἐπιβοηθοῖεν ἄλλοσε, μέρος δὲ τι πέμψας πρὸς τὸ φρουρίον τὸν Λάβδαλον αἰρεῖ, καὶ ὅσους ἔλαβεν ἐναυτῶ πάντας ἀπέκτεινεν· ἦν δὲ οὐκ ἐπιφανὲς τοῖς Ἀθηναίοις τὸ χωρίον. (5) Καὶ τριτῆρης τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἀλίσκεται τῶν Ἀθηναίων ὑπὸ τῶν Συρακοσίων ἐφορμῶσα τῷ μεγάλῳ λιμένι.

IV. Καὶ μετὰ ταῦτα ἐσιτεύον οἱ Συρακοῖοι καὶ οἱ ζύμμοχοι διὰ τῶν Ἐπιπολῶν ἀπὸ τῆς πόλεως ἀρξάμενοι ἄνω πρὸς τὸ ἐγκάρσιον τεῖχος ἀπλοῦν, ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι, εἰ μὴ δύναντο κωλύσαι, μηκέτι οἷοι τε ἴσιν ἀποτείχισαι. (2) Καὶ οἱ τε Ἀθηναῖοι ἀναθεθήκεσαν ἤδη ἄνω, τὸ ἐπὶ θάλασση τεῖχος ἐπιτετέλεσαντες, καὶ ὁ Γυλίππος (ἦν γάρ τι τοῖς Ἀθηναίοις τοῦ τεύχους ἀσθενές) νυκτὸς ἀναλαβὼν τὴν στρατίαν ἐπήγε πρὸς αὐτό. (3) Οἱ δ' Ἀθηναῖοι (ἔτυχον γὰρ ἔξω αὐλιζόμενοι) ὡς ἤσθοντο, ἀντεπήγασαν· ὁ δὲ γνοὺς κατὰ τάχος ἀπήγαγε τούτους σφετέρους πάλιν. Ἐποικοδομήσαντες δὲ αὐτὸ οἱ Ἀθηναῖοι ὑψηλότερον αὐτοὶ μὲν ταύτῃ ἐφύλασσαν, τοὺς δὲ ἄλλους ζυμμάχους κατὰ τὸ ἄλλο τεῖχος ἤδη διέταξαν, ἥπερ ἐμέλλον ἕκαστοι φρουρεῖν.

(4) Τῷ δὲ Νικίᾳ ἐδόκει τὸ Πλημύριον καλούμενον τείχισαι· ἔστι δὲ ἄρα ἀντιπέρας τῆς πόλεως, ἥπερ προύχουσα τοῦ μεγάλου λιμένος τὸ στόμα στενὸν ποιεῖ, καὶ εἰ τειχισθεῖ, βῆξον αὐτῷ ἐφαίνετο ἡ ἐσχομιδῆ τῶν ἐπιτηδεῶν ἔσσεσθαι· δι' ἐλάσσονος γὰρ πρὸς τῷ λιμένι τῇ τῶν Συρακοσίων ἐφορμῆσει σφᾶς, καὶ οὐχ ὥσπερ νῦν ἐκ μυχοῦ τοῦ λιμένος τὰς ἐπαναγωγὰς ποιήσεσθαι, ἦν τι ναυτικῶ κινδύναι. Προσεῖχε τε ἡδη μᾶλλον τῷ

contendit; et quum per Euryelum adscendisset, qua etiam Athenienses prius adscenderant, cum Syracusanis adversus Atheniensium munitionem pergebat. (4) Forte autem id temporis eo venit, quo duplex murus septem octove stadiorum longitudine jam ab Atheniensibus ad magnum portum perfectus erat, excepta exigua quadam ejus parte, quae mare versus spectabat; hanc vero tum adhuc adificabant. In reliqua vero ambitus parte Trogium versus ad alterum mare, lapides jam in plerisque locis comportati jacebant, et in nonnullis opus jam semiperfectum, in aliis etiam perfectum erat relictum. Eo periculo Syracusae venerant.

III. Athenienses vero quum repente Gylippus et Syracusani signa inferrent, primo quidem turbati sunt, aciem tamen instruxerunt. Ille vero in loco propinquo agmen sistens caduceatorem ad eos praemittit, qui diceret, si intra quinque dies ex Sicilia discedere vellent, sumptis suis rebus, se paratum esse ad foedus cum iis faciendum. (2) Illi vero haec parvi pendebant, nulloque responso reddito caduceatorem remiserunt. Postea vero utrique aciem aciei adversam ut ad praelium instruxerunt. (3) Atque Gylippus animadvertens, Syracusanos perturbari, nec facile in suos ordines redigi, copias in locum patentiorem reduxit. Et Nicias Athenienses adversus hostem non ducebat, sed prope suam munitionem se continebat. Gylippus autem quum animadvertisset eos contra se non venire, exercitum abduxit in verticem nomine Temeniten, ibique castris positus pernoctarunt. (4) Postridie vero majorem copiarum partem acie instructa ad Atheniensium muros duxit, ne alio ad opem ferendam irent, aliquam autem partem ad castellum Labdalum misit et id cepit, et quotquot in eo comprehendit, omnes interfecit; erat autem is locus Atheniensibus non in conspectu situs. (5) Eodem die trimemis etiam Atheniensium a Syracusanis capta est, quae ad magnum portum in statione erat.

IV. Postea vero Syracusani et socii murum exstruere coeperunt, initio ab urbe facto, eum per Epipolas sursum versus ducentes ad transversum simplicem murum, ut Athenienses, si eos impedire non possent, circumvallandi facultatem non amplius haberent. (2) Atque jam et Athenienses muro ad mare absoluto in loca superiora ascenderant, et Gylippus (erat enim quadam illius muri ab Atheniensibus exstructi pars infirma) noctu copiis assumptis ad illam contendebat. (3) Athenienses vero (nam extra vallum stationem habebant) quum hoc sensissent, obviam ei prodibant; ille vero, quum hoc animadvertisset, celeriter suos reduxit. Athenienses autem hoc muro sublimius excitato, ipsi quidem hic excubias agebant, reliquos vero socios in reliquis illius munitionis partibus ubi quique excubias agerent, jam disposuerunt.

(4) Niciae vero videbatur munendus esse locus, quem Plemyrion vocant; est autem promontorium e regione urbis, quod in magnum portum prominens ejus fauces coarctat, quod si munitum esset, commeatum in castra facilius importatum iri judicabat; brevior enim intervallo se prope Syracusanorum portum stationem habituros, neque, quemadmodum tunc, ex angulo portus subvectiones facturos, si quid illi classe molirentur. Quamobrem animum ad

κατὰ θάλασσαν πολέμῳ, ὁρῶν τὰ ἐκ τῆς γῆς σφίσιν ἐπειδὴ Γύλιππος ἦκεν ἀνελπιστότερα ὄντα. (5) Διακομίσας οὖν στρατιάν καὶ τὰς ναῦς ἐξετείχιζε τρία φρούρια· καὶ ἐν αὐτοῖς καὶ τὰ σκευῆ τὰ πλείεστα ἔκειτο καὶ τὰ πλοῖα ἦδη ἐκεῖ τὰ μεγάλα ὄρμει καὶ αἱ ταχέϊαι νῆες. (6) Ὡστε καὶ τῶν πληρωμάτων οὐχ ἥκιστα τότε πρῶτον κάκωσις ἐγένετο· τῷ τε γὰρ ὕδατι σπανίῳ χρώμενοι καὶ οὐκ ἐγγύθεν, καὶ ἐπὶ φρυγανισμόν ἅμα ὁπότε ἐξέλθοιεν οἱ ναῦται, ὑπὸ τῶν ἱππέων τῶν Συρακοσίων κρατούντων τῆς γῆς οἱ πολλοὶ διεφθέροντο· τρίτον γὰρ μέρος τῶν ἱππέων τοῖς Συρακοσίοις διὰ τοὺς ἐν τῷ Πλημυρίῳ, ἵνα μὴ κακουρήσοντες ἐξίειεν, ἐπὶ τῇ ἐν τῷ Ὀλυμπιεῖῳ πολίχνῳ ἐτετάχατο. (7) Ἐπυθᾶνετο δὲ καὶ τὰς λοιπὰς τῶν Κορινθίων ναῦς προσπλευούσας ὁ Νικίας· καὶ πέμπει ἐς φυλακὴν αὐτῶν εἰκοσι ναῦς, αἷς εἴρητο περὶ τε Λοκροῦς καὶ Ῥήγιον καὶ τὴν προσβολὴν τῆς Σικελίας ναυλοχεῖν αὐτάς.

V. Ὁ δὲ Γύλιππος ἅμα μὲν ἐτείχιζε τὸ διὰ τῶν Ἐπιπολῶν τεῖχος, τοῖς λίθοις χρώμενος οὓς οἱ Ἀθηναῖοι προπαρεβάλλοντο σφίσιν, ἅμα δὲ παρέτασεν ἐξάγων αἰεὶ πρὸ τοῦ τειχίσματος τοὺς Συρακοσίους καὶ τοὺς ξυμμαχοὺς· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀντιπαρετάσσοντο. (2) Ἐπειδὴ δὲ ἔδοξε τῷ Γυλίππῳ καιρὸς εἶναι, ἤρχε τῆς ἐφόδου· καὶ ἐν χειρὶ γενόμενοι ἐμάχοντο μεταξύ τῶν τειχισμάτων, ἧ τῆς ἵππου τῶν Συρακοσίων οὐδεμία χρῆσις ἦν. (3) Καὶ νικηθέντων τῶν Συρακοσίων καὶ τῶν ξυμμαχῶν καὶ νεκροῦς ὑποσπόνδους ἀνελομένους, καὶ τῶν Ἀθηναίων τροπαίων στησάντων, ὁ μὲν Γύλιππος ξυγκαλέσας τὸ στράτευμα οὐκ ἔφη τὸ ἀμάρτημα ἐκείνων ἀλλ' ἑαυτοῦ γενέσθαι· τῆς γὰρ ἵππου καὶ τῶν ἀκοντιστῶν τὴν ὠφελίαν τῇ τάξει ἐντὸς λίαν τῶν τειχῶν ποιήσας ἀφελέσθαι· νῦν οὖν αὐθις ἐπάξειν. (4) Καὶ διανοεῖσθαι οὕτως ἐκέλευεν αὐτοὺς ὡς τῇ μὲν παρασκευῇ οὐκ ἔλασσον ἔξοντας, τῇ δὲ γνώμῃ οὐκ ἀνεκτὸν ἐσόμενον εἰ μὴ ἀξιώσασσι Πελοποννήσιό τε ὄντες καὶ Δωριῆς Ἰώνων καὶ νησιωτῶν καὶ ἔθγκλύδων ἀνθρώπων κρατήσαντες ἐξελάσασθαι ἐκ τῆς χώρας.

VI. Καὶ μετὰ ταῦτα, ἐπειδὴ καιρὸς ἦν, αὐθις ἐπήγγεν αὐτοὺς. Ὁ δὲ Νικίας καὶ οἱ Ἀθηναῖοι νομίζοντες καὶ εἰ ἐκείνοι μὴ ἐθέλοιεν μάχης ἄρχειν ἀναγκαῖον σφίσιν εἶναι μὴ περιορᾶν παροικοδομούμενον τὸ τεῖχος (ἤδη γὰρ καὶ ἄσπον οὐ παρελήλυθει τῆν τῶν Ἀθηναίων τοῦ τεύχους τελευτὴν ἢ ἐκείνων τεύχους, καὶ εἰ πρόελθοι, ταῦτόν ἦδη ἐποίει αὐτοῖς νικᾶν τε μαχομένοις διὰ παντὸς καὶ μηδὲ μάχεσθαι), ἀντεπήεσαν οὖν τοῖς Συρακοσίοις. (2) Καὶ ὁ Γύλιππος τοὺς μὲν ὀπλίτας ἔξω τῶν τειχῶν μάλλον ἢ πρότερον προαγαγὼν ξυνέμισγεν αὐτοῖς, τοὺς δ' ἱππέας καὶ τοὺς ἀκοντιστάς ἐκ πλαγίου τάξας τῶν Ἀθηναίων κατὰ τὴν εὐρυχωρίαν, ἧ τῶν τειχῶν ἀμφοτέρων αἱ ἐργασίαι ἔληγον. (3) Καὶ προσβαλόντες οἱ ἱππῆς ἐν τῇ μάχῃ τῷ εὐωνύμῳ κέρα τῶν Ἀθηναίων, ὅπερ κατ' αὐτοὺς ἦν, ἔτρεψαν· καὶ δι' αὐτὸ καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα νικηθὲν ὑπὸ τῶν Συρακοσίων κατηράχθη ἐς τὰ τεύχιστα. (4) Καὶ τῇ ἐπιούσῃ νυκτὶ ἔφρασαν

bellum maritimum jam magis appellebat, quod post adventum Gylippi minorem spem de rebus terrestribus sibi concipiendam esse videret. (5) Copiis igitur et navibus eo traductis tria propugnacula exstruebat; et in his pleraque instrumenta reposita erant, et magna navigia navesque veloces illic in statione jam manebant. (6) Quamobrem etiam tunc præcipue primum classiariorum militum jactura facta est; nam quum et aqua rara uterentur neque ea e loco propinquo, et simul quoties lignatum nautæ prodirent, ab equitatu Syracusanorum, qui terram obtinebat, plerique interficiebantur; tertia enim equitalus pars a Syracusanis ad oppidulum, quod est in Olympio, collocata erat propter illos, qui erant in Plemurio, ne ad agrum maleficis infestandum prodirent. (7) Præterea Nicias reliquas etiam Corinthiorum naves adventare audiebat; quare viginti naves custodiæ causa misit quibus mandatum erat, ut circa Locros et Rhegium et loca, per quæ accessus ad Siciliam patebat, illis insidiarentur.

V. Gylippus vero simul et murum, quem per Epipolas ducebat, exstruebat, utens lapidibus, quos Athenienses in usum suum aggerant, simul et Syracusanos sociosque in aciem extra munitionem producebat; et Athenienses aciem illis oppositam instruebant. (2) Postquam autem Gylippo tempus opportunum adesse visum est, prior impetum dabat, et quum ad manus venissent, pugnabant in eo spatio, quod inter munitiones erat, ubi equitatus Syracusanorum nullus usus erat. (3) Et quum Syracusani et socii victi essent, suorumque cadavera fide publica interposita sustulissent, et Athenienses tropæum erexissent, Gylippus convocatis copiis non illarum, sed suam culpam fuisse dixit; se enim equitatus ac velitum usum ipsis eripuisse, quod nimis intra munitiones aciem instruxisset; nunc autem se rursus educturum. (4) Et jubebat illos ita secum cogitare, apparatu quidem se inferiores non futuros, animis vero minime tolerabile ducendum, si non hoc sibi sumerent, ut qui Peloponnesii et Dorienses essent, Iones et insularum incolæ et convenas homines superatos ex sua regione eicerent.

VI. Atque post hæc, quum tempus erat, eos rursus producebat. Nicias vero et Athenienses, existimantes, quamvis illi initium prælii facere nollent, sibi tamen necesse esse, non pati murum prope ædificari (jam enim murus, qui ab illis ædificabatur, propemodum vel ultra extremitatem muri ab Atheniensibus extracti processerat, et si longius processisset, effecturus erat, ut plane nihil amplius sua interesset sive pugnantes vincerent, sive omnino non pugnarent), in aciem igitur contra Syracusanos procedebant. (2) Et Gylippus gravis armaturæ militibus extra munitiones longius quam ante productis manus cum iis conserebat; equitatum vero et velites a latere Atheniensium in loco spatio collocaverat, ubi utrumque munitionum opera desinebant. (3) Atque equites in prælio impressione facta in sinistram Atheniensium cornu, quod iis erat oppositum, id in fugam verterunt; et ob eam rem reliquos etiam exercitus a Syracusanis victus in suas munitiones præceps est compulsus. (4) Et insequente nocte murum propter

παροικοδομήσαντες [καὶ παρελθόντες τὴν τῶν Ἀθηναίων οἰκοδομίαν], ὥστε μᾶκρτι μήτε αὐτοὶ κωλύεσθαι ὑπ' αὐτῶν, ἐκείνους τε καὶ παντάπασιν ἀπεστερηχέναι, εἰ καὶ κρατοῖεν, μὴ ἂν ἔτι σφᾶς ἀποτείχισαι.

VII. Μετὰ δὲ τοῦτο αἶ τε τῶν Κορινθίων νῆες καὶ Ἀμπρακιωτῶν καὶ Λευκαδίων ἐσέπλευσαν αἱ ὑπόλοιποι δώδεκα, λαθοῦσαι τὴν τῶν Ἀθηναίων φυλακὴν (ἦρχε δ' αὐτῶν Ἐρασιπίδης Κορίνθιος), καὶ ξυτετείχισαν τὸ λοιπὸν τοῖς Συρακοσίοις μέχρι τοῦ ἐγκαρσίου τεύχους. (2) Καὶ δὲ Γύλιππος ἐς τὴν ἄλλην Σικελίαν ἐπὶ στρατιάν τε ὄχετο, καὶ ναυτικὴν καὶ πεζὴν ξυλλέξων, καὶ τῶν πόλεων ἅμα προσαζόμενος εἴ τις ἢ μὴ πρόθυμος ἦν ἢ παντάπασιν ἔτι ἀφροσύνην τοῦ πολέμου. (3) Πρόσβεις τε ἄλλοι τῶν Συρακοσίων καὶ Κορινθίων ἐς Λακεδαίμονα καὶ Κόρινθον ἀπεστάλησαν, ὅπως στρατιὰ ἔτι περαιωθῆ τροπῶν ὧν ἂν [ἐν δόκασιν ἢ πλοίοις ἢ ἄλλως ὅπως ἂν] προχωρῆ, ὡς καὶ τῶν Ἀθηναίων ἐπιμεταπεμπομένων. (4) Οἳ τε Συρακοσίοι ναυτικὸν ἐπλήρουν καὶ ἀνεπειρώοντο ὡς καὶ τούτῳ ἐπιχειρήσοντες, καὶ ἐς τᾶλλα πολὺ ἐπέβρωντο.

VIII. Ὁ δὲ Νικίας αἰσθόμενος τοῦτο, καὶ ὁρῶν καθ' ἡμέραν ἐπιτιδοῦσαν τὴν τε τῶν πολεμίων ἰσχύρην καὶ τὴν σφετεραν ἀπορίαν, ἔπεμπε καὶ αὐτὸς ἐς τὰς Ἀθήνας ἀγγέλλων πολλὰς μὲν καὶ ἄλλοτε καθ' ἕκαστα τῶν γιγνομένων, μάλιστα τὰ καὶ τότε, νομίζων ἐν δεινοῖς τε εἶναι, καὶ εἰ μὴ ὡς τὰς ἀριστάς ἢ σφᾶς μεταπέμψουσιν ἢ ἄλλους μὴ ὀλίγους ἀποστελοῦσιν, οὐδεμίαν εἶναι σωτηρίαν. (2) Φουβούμενος δὲ μὴ οἱ πεμπόμενοι ἢ κατὰ τοῦ λέγειν ἀδυνασίαν ἢ καὶ μνήμης ἑλλιπτεῖς γιγνομένοι ἢ τῷ ὄχλῳ πρὸς χάριν τι λέγοντες οὐ τὰ ὄντα ἀπαγγέλλουσιν, ἔγραψεν ἐπιστολήν, νομίζων οὕτως ἂν μάλιστα τὴν αὐτοῦ γνώμην μὴδὲν ἐν τῷ ἀγγέλλῳ ἀφανισθεῖσαν μαθόντας τοὺς Ἀθηναίους βουλευσασθαι περὶ τῆς ἀληθείας. (3) Καὶ οἱ μὲν ὄχοντο φέροντες, οὐς ἀπέστειλε, τὰ γράμματα καὶ ὅσα ἔδει αὐτοὺς εἰπεῖν· ὁ δὲ κατὰ τὸ στρατόπεδον διὰ φυλακῆς μᾶλλον ἤδη ἔχων ἢ δι' ἔκουσίῳν κινδύνων ἐπεμελεῖτο.

IX. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει τελευτῶντι καὶ Εὐετίῳ στρατηγῷ Ἀθηναίων μετὰ Περδίκκου στρατεύσας ἐπ' Ἀμφίπολιν Θραξὶ πολλοὺς τὴν μὲν πόλιν οὐχ εἶλεν, ἐς δὲ τὸν Στρυμόνα περικομίσας τρήρεις ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἐπολιόρκει δριμύμενος ἐξ Ἰμεραίου. Καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

X. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος ἤκοντες ἐς τὰς Ἀθήνας οἱ παρὰ τοῦ Νικίου ὅσα τε ἀπὸ γλώσσης εἰρητὸ αὐτοῖς εἶπον, καὶ εἴ τις τι ἐπηρώτα ἀπεκρίνοντο, καὶ τὴν ἐπιστολήν ἀπέδοσαν. Ὁ δὲ γραμματεὺς δὲ τῆς πόλεως παρελθὼν ἀνέγνω τοῖς Ἀθηναίοις δηλοῦσαν τοιάδε.

XI. « Τὰ μὲν πρότερον πραχθέντα ὧν Ἀθηναῖοι ἐν ἄλλαις [πολλαῖς] ἐπιστολαῖς ἴστε· νῦν δὲ καιρὸς οὐχ ἦσσαν μαθόντας ὑμᾶς ἐν ὧν ἔσμεν βουλευσασθαι. (2) Κρατισταῶν γὰρ ἡμῶν μάχαις ταῖς πλείοσι Συρακοσίοις ἐφ' οὓς ἐπέμψθημεν, καὶ τὰ τεῖχη οἰκοδομησά-

hostilem ocium aedificarunt [et munitionem Atheniensium praetergressi sunt], ita ut jam neque ipsi ab iis amplius impediri possent, et illis vel omnem in posterum sui circumvallandi facultatem, quamvis vincerent, eripuisent.

VII. Postea vero Corinthiorum et Ampraciotarum et Leucadiorum naves, quae reliquae erant, numero duodecim advenerunt clam Atheniensium custodia (praerat iis autem Erasimides Corinthius) et in reliqua muri parte aedificanda usque ad transversum murum Syracusanos adjuverunt. (2) Et Gylippus ceteram Siciliam obibat, ut navales pedestresque copias colligeret, simul etiam ut civitates ad societatem secum ineundam sollicitaret, si qua aut propensa non erat, aut a bello prorsus adhuc abstinebat. (3) Alii quoque Syracusanorum et Corinthiorum legati Lacedaemonem et Corinthum missi sunt, ut novus exercitus trajiceretur, quocumque modo [sive navibus onerariis, sive quacumque alia ratione] commode fieri posset, quod et Athenienses alias copias arcesserent. (4) Et Syracusani classem instruebant, ejusque exercitia facitabant, ut hac quoque rem gesturi, et in ceteris quoque rebus multo majores animos sumpserant.

VIII. Nicias vero, quum hoc intellexisset, et hostium quidem potentiam, suam vero penuriam in dies crescere videret, mittebat et ipse Athenas saepe quidem et alias nuncios de singulis rebus, quae gerebantur, sed tunc vel maxime, quod existimaret res suas in maximum discrimen adductas esse, et nisi primo quoque tempore aut se revocarent, aut alios non paucos mitterent, nullam superesse spem salutis. (2) Veritus autem, ne ii, qui mittebantur, vel propter facundiae inopiam, vel etiam memoria destituti, vel aliquid ad populi voluntatem dicentes, non quod res esset, renunciarent, epistolam scripsit, existimans fore, ut hoc potissimum modo suam sententiam per nuncium minime occultatam Athenienses cognoscerent, et de rebus veris deliberarent. (3) Atque illi quidem, quos misit, cum literis, quas ferebant, et cum mandatis, quae eos exponere oportebat, abierunt. Nicias vero castris jam magis custodiam agendo quam sua sponte pericula adeum prospiciebat.

IX. Eadem autem aestate exeunte Euetio etiam, Atheniensium dux, cum Perdicca multisque Thracibus Amphipoli bellum inferens urbem quidem non expugnavit, sed tiremibus in Strymonem circumductis ab ipso fluvio urbem obsidebat, ex Himeraeo proficiscens. Atque haec aestas finiebatur.

X. Hieme autem ineunte, qui a Nicia missi erant, Athenas pervenerunt, et omnia ore mandata, quae ab illo acceperant, exposuerunt, et si quis aliquid praeterea percontabatur, respondebant, epistolamque reddiderunt. Civitatis autem scriba in medium progressus eam Atheniensibus recitavit, cujus haec erant verba:

XI. « Res quidem ante gestas, Athenienses, ex [multis] aliis meis epistolis cognovistis; nunc vero tempus postulat longe magis, quam ante, ut in quo statu sint res nostrae, cognoscatis, et de eo deliberetis. (2) Quum enim Syracusanos, adversus quos missi sumus, majore praeliorum parte superassemus, et munitiones exstruxissemus, in qui-

μένων ἐν ὅσπερ νῦν ἐσμέν, ἦλθε Γύλιππος Λακεδαιμόνιος στρατιάν ἔχων ἐκ τε Πελοποννήσου καὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ πόλεων ἔστιν ὢν. Καὶ μάχη τῇ μὲν πρώτη νικᾶται ὑφ' ἡμῶν, τῇ δ' ὑστεραία ἱππευσί τε πολλοῖς καὶ ἀκοντισταῖς βιασθέντες ἀνεχωρήσαμεν ἐς τὰ τεῖχη. (3) Νῦν οὖν ἡμεῖς μὲν παυσάμενοι τοῦ περιτειχισμού διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐναντιῶν ἡσυχάζομεν (οὐδὲ γὰρ ξυμπάσῃ τῇ στρατιᾷ δυναίμεθ' ἂν χρῆσασθαι ἀπαναλωκυίας τῆς φυλακῆς τῶν τειχῶν μέρος τι τοῦ ὀπλιτικοῦ), οἱ δὲ παρωκοδομήσαντες ἡμῖν τεῖχος ἀπολοῦν, ὥστε μὴ εἶναι ἐτι περιτειχισία αὐτοῦς, ἦν μὴ τις τὸ παρατείχισμα τοῦτο πολλῇ στρατιᾷ ἐπελθὼν ἔλῃ. (4) Ξυμβέβηκέ τε πολιορκεῖν δοκοῦντας ἡμᾶς ἄλλους αὐτοὺς μᾶλλον, ὅσα γε κατὰ γῆν, τοῦτο πάσχειν· οὐδὲ γὰρ τῆς χώρας ἐπι πολὺ διὰ τοὺς ἱππέας ἐξερχόμεθα.

XII. « Περὶ ὧν φασὶ δὲ καὶ ἐς Πελοπόννησον πρέσβεις ἐπ' ἄλλην στρατιάν, καὶ ἐς τὰς ἐν Σικελίᾳ πόλεις Γύλιππος οἴχεται, τὰς μὲν καὶ πείσω ξυμπολεμήσει ὅσαι νῦν ἡσυχάζουσιν, ἀπὸ δὲ τῶν ἐτι καὶ στρατιάν πεζὴν καὶ ναυτικοῦ παρασκευήν, ἣν δύνηται, ἄξων. (2) Διανοοῦνται γάρ, ὡς ἐγὼ πυθάνομαι, τῷ τε πεζῷ ἄμα τῶν τειχῶν ἡμῶν πειρᾶν καὶ ταῖς ναυσὶ κατὰ θάλασσαν. (3) Καὶ δεινὸν μηδεὶ ὑμῶν δόξῃ εἶναι ὅτι καὶ κατὰ θάλασσαν. Τὸ γὰρ ναυτικὸν ἡμῶν, ὅπερ κάκεινοι πυθάνονται, τὸ μὲν πρῶτον ἤχηαζε καὶ τῶν νεῶν τῇ ξηρότητι καὶ τῶν πληρωμάτων τῇ σωτηρίᾳ· νῦν δὲ αἱ τε νῆες διάβροχοι τοσοῦτον χρόνον ἤδη θαλασσεύουσαι, καὶ τὰ πληρώματα ἐφθαρται. (4) Τὰς μὲν γὰρ ναῦς οὐκ ἔστιν ἀνελεύσαντας διαψύξαι διὰ τὸ ἀντιπάλους τῷ πλῆθει καὶ ἐτι πλείους τὰς τῶν πολεμίων οὐσας αἰε προσδοχίαν παρέχειν ὡς ἐπιπλεύσονται. (5) Φανεραὶ δ' εἰσὶν ἀναπειρώμεναι, καὶ αἱ ἐπιχειρήσεις ἐπ' ἐκείνοις, καὶ ἀποξηρᾶναι τὰς σφετέρως μᾶλλον ἐξουσία· οὐ γὰρ ἐφορμοῦσιν ἄλλοις.

XIII. « Ἡμῖν δ' ἐκ πολλῆς ἀν περιουσίας νεῶν μόλις τοῦτο ὑπῆρχεν, καὶ μὴ ἀναγκαζομένοις ὥσπερ νῦν πάσαις φυλάσσειν· εἰ γὰρ ἀφαιρήσομέν τι καὶ βραχὺ τῆς τηρήσεως, τὰ ἐπιτήδεια οὐχ ἔξομεν, παρὰ τὴν ἐκείνων πόλιν χαλεπῶς καὶ νῦν ἐσομίζομενοι. (2) Τὰ δὲ πληρώματα διὰ τὸδε ἐφθάρη τε ἡμῖν καὶ ἐτι νῦν φθείρεται, τῶν ναυτῶν τῶν μὲν διὰ φρουγανισμόν καὶ ἀρπαγῆν καὶ ὑδρείαν μακρὰν ὑπὸ τῶν ἱππέων ἀπολλυμένων· οἱ δὲ θεράποντες, ἐπειδὴ ἐς ἀντίπαλα καθεστήσαμεν, αὐτομολοῦσιν, καὶ οἱ ξένοι οἱ μὲν ἀναγκαστοὶ ἐσθάντες εὐθὺς κατὰ τὰς πόλεις ἀποχωροῦσιν, οἱ δ' ὑπὸ μεγάλου μισθοῦ τὸ πρῶτον ἐπαρβέντες καὶ οἰόμενοι χρηματιεῖσθαι μᾶλλον ἢ μαγεῖσθαι, ἐπειδὴ παρὰ γνώμην ναυτικὸν τε δὴ καὶ τᾶλλα ἀπὸ τῶν πολεμίων ἀνθεστώτα ὀρώσιν, οἱ μὲν ἐπ' αὐτομολίας προφάσει ἀπέρχονται, οἱ δ' ὡς ἕκαστοι δύνανται πολλῇ δ' ἢ Σικελίᾳ· εἰσὶ δ' οἱ καὶ αὐτοὶ ἐμπορευόμενοι, ἀνδράποδα Ἰταλικὰ ἀντεμβιβᾶσαι ὑπὲρ σφῶν πείσαντες τοὺς τριηράρχους, τὴν ἀκρίθειαν τοῦ ναυτικοῦ ἀφήρηται.

XIV. « Ἐπισταμένοις δ' ὑμῖν γράφω ὅτι βραχεῖα

bus nunc sumus, venit Gylippus Lacedæmonius cum exercitu, quem ex Peloponneso duxit et ex quibusdam Sicilia civitatibus. Et primo quidem prælio a nobis superatus est, postridie vero ab equitum velutumque multitudine per vim coacti in munitiones nos recepimus. (3) Nunc igitur nos quidem propter adversariorum multitudinem omnia urbis circumvallatione quiescimus (nec enim omnibus nostris copiis uti possemus, quod munitionum custodia magna gravis armaturæ partem absumit), hostes vero murum simplicem juxta nostrum excitaverunt, ita ut eos amplius circumvallare nequeamus, nisi quæ hanc munitionem nostris vicinam cum magnis copiis adortus expugnet. (4) Atque factum est, ut nos, qui alios obsidere videbamur, ipsi potius, saltem quod ad terram attinet, hoc patiamur; nec enim in regionem circumjectam propter hostium equitatum procul progredimur.

XII. « Præterea legatos in Peloponnesum miserunt ad alias copias arcendas, et ad urbes Sicilia Gylippus discessit, ut eorum alias quidem ad belli societatem pelliciat, quotquot nunc quiescunt, ex aliis vero novas pedestres navalesque copias, si possit, adducat. (2) Nam, ut ego audio, in animo habent peditatu simul munitiones nostras temptare et navibus per mare. (3) Neque cuiquam vestrum res indigna esse videatur, quod etiam per mare. Nam nostra classis, id quod illi quoque sentiunt, initio quidem et navium siccitate, et hominum incolumitate florebat; nunc vero et naves, quod tamdiu jam in mari manserunt, sunt putrefactæ, et viri, qui eas exlebant, sunt absumpti. (4) Naves enim subducere et siccare non licet, quod hostium naves, quæ nostris sunt numero pares, atque adeo plures, perpetuo suspicionem præbent, ne invadant. (5) Manifestum autem est, eas ad hoc exerceri, et impetus faciendi rationes in illarum potestate sunt, et naves exsiccandi major illis facultas; nec enim in statione adversus alios sunt.

XIII. « Nobis vero, quamvis magno navium numero abundassemus, vix tamen hoc licebat, etsi non, ut nunc, excubias cum tota classe agere cogeremur; nam si vel modicam custodiæ partem detrahemus, commeatum non habebimus, quem nunc quoque juxta illorum urbem prætervecti ægre in castra importamus. (2) Homines vero nautici hac de causa et perierunt nobis, et nunc etiam per eunt, quod nautæ partim quidem propter longinquam ligationem et populationem et aqutionem ab equitibus cæduntur; servitia vero, postquam utrorumque vires exæquatæ sunt, transfugiunt, et peregrinorum alii, qui coacti naves conscenderunt, in urbes continuo dilabuntur, alii, qui primo mercedis magnitudine erecti erant et opinabantur, se quæstum potius facturos, quam pugnaturos, postquam præter opinionem et classem et cetera jam nobis ab hostibus adversari vident, partim transfugiendi causa discedunt, partim ut quibusque facultas offerretur; Sicilia autem est ampla; quidam etiam dum ipsi mercaturam facitant, trierarchis persuasurunt, ut Hycerca mancipia pro se in naves imponerent, atque hoc modo exactam rei nauticæ disciplinam sustulerunt.

XIV. « Vobis autem, qui hoc probe notistis, scribo, rarum

ἀκμή πληρώματος καὶ ὀλίγοι τῶν ναυτῶν οἱ ἐξορμῶν-
 τές τε ναῦν καὶ ξυνέχοντες τὴν εἰρσίαν. (2) Τούτων
 δὲ πάντων ἀπορώτατον τό τε μὴ οἶόν τε εἶναι ταῦτα
 ἔμοι κωλύσαι τῷ στρατηγῷ (χαλεπαὶ γὰρ αἰ ὑμέτεραι
 φύσεις ἄρξαι) καὶ ὅτι οὐδ' ὀπόθεν ἐπιπληρωσόμεθα τὰς
 ναῦς ἔχομεν, ὁ τοῖς πολεμίοις πολλαχθὲν ὑπάρχει,
 ἀλλ' ἀνάγκη ἀφ' ὧν ἔχοντες ἄλλομεν τὰ τε ὄντα καὶ
 ἀπαναλισχόμενα γίνεσθαι· αἱ γὰρ νῦν οὔσαι πόλεις
 ζύμμαχοι ἀδύνατοι Νάξος καὶ Κατάνη. (3) Εἰ δὲ προσ-
 γενήσεται ἐν ἔτι τοῖς πολεμίοις, ὥστε τὰ τρέφοντα
 ἡμᾶς χωρία τῆς Ἰταλίας, ὀρώντα ἐν ᾧ τ' ἐσμέν καὶ
 ὑμῶν μὴ ἐπιβηθούτων, πρὸς ἐκείνους χωρῆσαι, διαπε-
 πολεμήσεται αὐτοῖς ἀμαχεὶ ἐκπολιορκηθέντων ἡμῶν ὁ
 πόλεμος.

(4) « Τούτων ἐγὼ ἠδίω μὲν ἂν εἶχον ὑμῖν ἕτερα ἐπι-
 στέλλειν, οὐ μέντοι χρησιμώτερά γε, εἰ δεῖ σαφῶς εἰ-
 δότας τὰ ἐνθάδε βουλευσασθαι. Καὶ ἅμα τὰς φύσεις
 ἐπιστάμενος ὑμῶν, βουλευόμενον μὲν τὰ ἥδιστα ἀκούειν,
 αἰτιωμένον δὲ ὑστερον ἦν τὴν ὑμῖν ἀπ' αὐτῶν μὴ ὁμοίον
 ἐκβῆ, ἀσφαλέστερον ἠγησάμην τὸ ἀληθὲς δηλώσαι.

XV. « Καὶ νῦν ὡς ἐφ' ἃ μὲν ἤλλομεν τὸ πρῶτον καὶ
 τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν ἡγεμόνων ὑμῖν μὴ μεμπτῶν
 γεγενημένων, οὕτω τὴν γνώμην ἔχετε· ἐπειδὴ δὲ Σικε-
 λία τε ἅπανα ξυνίσταται καὶ ἐκ Πελοποννήσου ἄλλη
 στρατιὰ προσδόκιμος αὐτοῖς, βουλευέσθε ἦδη ὡς τῶν γ'
 ἐνθάδε μῆδὲ τοῖς παροῦσιν ἀνταρχούτων, ἀλλ' ἢ τού-
 τος μεταπέμψει δέον ἢ ἄλλην στρατιάν μὴ ἐλάσσω
 ἐπιπέμπειν καὶ πεζὴν καὶ ναυτικὴν, καὶ χρήματα μὴ
 ὀλίγα, ἔμοι δὲ διάδοχόν τινα, ὡς ἀδύνατός εἰμι διὰ νό-
 στον νεφερῆτι παραμένειν. (2) Ἀξίω δ' ὑμῶν συγγνώ-
 μης τυγχάνειν καὶ γὰρ ὅτ' ἐβρώμην πολλὰ ἐν ἡγεμο-
 νίαις ὑμᾶς εὖ ἐποίησα. Ὅ τὶ δὲ μέλλετε, ἅμα τῷ ἦρι
 εὐθὺς καὶ μὴ ἐς ἀναβολὰς πράσσετε, ὡς τῶν πολεμίων
 τὰ μὲν ἐν Σικελίᾳ δι' ὀλίγου πορευόμενων, τὰ δ' ἐκ Πε-
 λοποννήσου σχολαίτερον μὲν, ὅμως δ', ἦν μὴ προσέχητε
 τὴν γνώμην, τὰ μὲν λήσουσιν ὑμᾶς ὥσπερ καὶ πρότε-
 ρον, τὰ δὲ φθήσονται.

XVI. Ἡ μὲν τοῦ Νικίου ἐπιστολὴ τσαυτὰ ἐδήλου,
 οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀκούσαντες αὐτῆς τὸν μὲν Νικίαν οὐ
 παρέλυσαν τῆς ἀρχῆς, ἀλλ' αὐτῷ, ἕως ἂν ἕτεροι ξυνάρ-
 χοντες αἰρεθέντες ἀφίκωνται, τῶν αὐτοῦ ἔκει δύο προσ-
 ειλόντο Μένανδρον καὶ Εὐθύδημον, ὅπως μὴ μόνος ἐν
 ἀσθενείᾳ ταλαιπωροῖη, στρατιάν δὲ ἄλλην ἐψηφίσαντο
 πέμπειν ναυτικὴν καὶ πεζὴν, Ἀθηναίων τε ἐκ καταλό-
 γου καὶ τῶν ζυμμάχων. Καὶ ξυνάργοντας αὐτῷ εἶλοντο
 Δημοσθένην τε τὸν Ἀλκισθένοιο καὶ Εὐρυμέδοντα τὸν
 Θουκλέους. (2) Καὶ τὸν μὲν Εὐρυμέδοντα εὐθὺς περὶ
 ἡλίου τροπᾶς τὰς χειμερινὰς ἀποπέμπουσιν ἐς τὴν Σι-
 κελίαν μετὰ δέκα νεῶν, ἄγοντα εἰκοσι τάλαντα ἀργυ-
 ρίου, καὶ ἅμα ἀγγελοῦντα τοῖς ἐκεῖ ὅτι ἤξει βοήθεια
 καὶ ἐπιμέλεια αὐτῶν ἔσται.

XVII. ὁ δὲ Δημοσθένης ὑπομένων παρεσκευάζετο
 τὸν ἐκπλουν ὡς ἅμα τῷ ἦρι ποιησόμενος, στρατιάν τε
 ἐπαγγέλλων ἐς τοὺς ζυμμάχους καὶ χρήματα αὐτόθεν

esse classiariae multitudinis vigorem, paucosque naves
 reperiri, qui et navem agere et remigium moderari norint.

(2) Sed horum omnium incommodorum hoc est maximum,
 tum quod ego imperator haec prohibere non possum (nam
 vestra ingenia non facile reguntur), tum etiam quod non
 habemus, unde navium supplementum parare possimus,
 id quod hosti multis ex locis facere licet, sed necesse est,
 et ea, quibus utimur adhuc, et ea, quae absumuntur, ex illis
 esse, quae huc venientes habuimus; quae enim civitates
 nunc nobis sunt sociae, Naxus et Catania, parum validae
 sunt. (3) Quod si hoc unum praeterea hostibus accesserit,
 ut Italiae loca, quae nos alunt, cognito rerum statu, in quo
 sumus, vobisque nullum auxilium ad nos mittentibus, se
 illis adjungant, profecto nobis obsidione expugnatis sine
 proelio bellum ab ipsis confectum erit.

(4) « His autem ego jucundiora quidem scribere potuis-
 sem, non tamen utiliora, siquidem necesse est, vos manifeste
 cognoscere rerum harum statum, ut de iis consultetis. Si-
 mul etiam quia vestra ingenia probe nota habeo, qui judi-
 cundissima quidem audire vultis, sed imputatis, si quid
 postea vobis contigerit, quod jucunditati illi minus respon-
 deat, tutius esse duxi, declarare, quod verum est.

XV. « Atque nunc hoc quidem persuasum habeatis, et
 milites vestros et duces se ita gessisse in iis rebus, quarum
 causa primum huc venimus, ut reprehendi nequeant; sed
 quia nunc et universa Sicilia conspirat, et alius exercitus
 ex Peloponneso ab iis exspectatur, decernite jam, hoc
 vobis persuadentes, eos qui hic adsunt, ne praesentibus
 quidem rebus pares esse, sed aut hos necesse esse revo-
 care, aut alium et pedestrem et navalem exercitum non
 minorem praeterea mittendum, et pecuniam non paucam,
 mihi vero successorem aliquem, quia ex renibus laborans
 permanere nequeo. (2) Meo autem jure postulo, ut veniam
 a vobis impetrem; etenim quum recte valebam, obeundis
 imperatoris muneribus saepe de vobis bene sum meritis.
 Quicquid autem facturi estis, id ineunte statim vere, nec
 ulla procrastinatione utentes faciat, quia hostes res quidem
 Siculas brevi comparabunt, quae vero ex Peloponneso, tardius
 quidem, sed tamen, nisi auxilium advertatis, partim
 ut et ante, vos latebunt, partim praeventent.

XVI. Haec igitur sunt, quae Niciae epistola declarabat;
 Athenienses vero, his auditis, ipsi quidem imperium non
 abrogarunt, sed donec alii collegae delecti ad eum perveni-
 rent, duos eorum, qui illic apud eum erant, Menandrum et
 Euthydemum, delectos ei adjunxerunt, ne solus in valedi-
 tudine infirma vexaretur; exercitum vero alium praeterea
 censuere mittendum et nauticarum et pedestrium copiarum
 tam ex Atheniensium propriis militibus, quam ex sociis.
 Et Demosthenem Alcisthenis, Eurymedontem Thucelis filium
 collegas delectos ei miserunt. (2) Atque Eurymedontem
 quidem statim circa hibernum solstitium in Siciliam mise-
 runt cum decem navibus et viginti argenti talentis, simul
 etiam ut iis, qui illic erant, auxilium venturum, ipsosque
 civitati curae futuros nuntiaret;

XVII. Demosthenes vero remanens adhuc adornabat pro-
 fectionem, ut primo statim vere discederet, milites impe-
 rans sociis, et pecunias illinc et naves et gravis armatura:

καὶ ναῦς καὶ ὀπλίτας ἐτοιμάζων. (2) Πέμπουσι δὲ καὶ περὶ τὴν Πελοπόννησον οἱ Ἀθηναῖοι εἴκοσι ναῦς, ὅπως φυλάσσειεν μηδένα ἀπὸ Κορίνθου καὶ τῆς Πελοποννήσου ἐς τὴν Σικελίαν περαιούσθαι. (3) Οἱ γὰρ Κορίνθιοι, ὡς αὐτοῖς οἱ πρέσβεις ἦλθον καὶ τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ βελτίω ἡγγελλον, νομίσαντες οὐκ ἄκαιρον καὶ τὴν προτέραν πέμψιν τῶν νεῶν ποιήσασθαι, πολλῶ μᾶλλον ἐπέβρωντο, καὶ ἐν δλκάσι παρεσκευάζοντο αὐτοὶ τε ἀποστελοῦντες ὀπλίτας ἐς τὴν Σικελίαν, καὶ ἐκ τῆς ἄλλης Πελοποννήσου οἱ Λακεδαιμόνιοι τῶ αὐτῷ τρόπῳ πέμψοντες. (4) Ναῦς τε οἱ Κορίνθιοι πέντε καὶ εἰκόσιν ἐπλήθρουν, ὅπως ναυμαχίας τε ἀποπειράσωνι πρὸς τὴν ἐν τῇ Ναυπάκτῳ φυλακῇ, καὶ τὰς δλκάδας αὐτῶν ἦσσαν οἱ ἐν τῇ Ναυπάκτῳ Ἀθηναῖοι κωλύσειεν ἀπαίρειν, πρὸς τὴν σφετέραν ἀντίταξιν τῶν τριήρων τὴν φυλακῇ ποιούμενοι.

XVIII. Παρεσκευάζοντο δὲ καὶ τὴν ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβολὴν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὥσπερ τε προεδέδοκτο αὐτοῖς, καὶ τῶν Συρακοσίων καὶ Κορινθίων ἐναγόντων, ἐπειδὴ ἐπυνθάνοντο τὴν ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων βοήθειαν ἐς τὴν Σικελίαν, ὅπως δὴ ἐσβολῆς γενομένης διακωλυθῆ. Καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης προσκείμενος ἐδίδασκε τὴν Δεκέλειαν τειγίζειν καὶ μὴ ἀνιέναι τὸν πόλεμον. (2) Μάλιστα δὲ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐγεγένητό τις ῥώμη, διότι τοὺς Ἀθηναίους ἐνόμιζον διπλοῦν τὸν πόλεμον ἔχοντας, πρὸς τε σφᾶς καὶ Σικελιώτας, εὐκαθαίρετωτέρους ἔσεσθαι, καὶ ὅτι τὰς σπονδὰς προτέρους λελυκέναι ἡγούντο αὐτούς· ἐν γὰρ τῷ προτέρῳ πολέμῳ σφέτερον τὸ παρανόμημα μᾶλλον γενέσθαι, ὅτι τε ἐς Πλάταιαν ἦλθον Θηβαῖοι ἐν σπονδαῖς, καὶ εἰρημένον ἐν ταῖς πρότερον ξυνήκαις ὅπλα μὴ ἐπιφέρειν ἦν δίκας θέλωσι δίδόναι, αὐτοὶ οὐχ ὑπῆχουον ἐς δίκας προκαλουμένων τῶν Ἀθηναίων. Καὶ διὰ τοῦτο εἰκότως δυστυχεῖν τε ἐνόμιζον, καὶ ἐνεθυμούοντο τὴν τε περὶ Πύλον ξυμφορὰν καὶ εἰ τις ἄλλη αὐτοῖς γένοιτο. (3) Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ταῖς τριάκοντα ναυσὶν ἐξ Ἀργους ὁρμώμενοι Ἐπιδάουρον τέ τι καὶ Πρασιῶν καὶ ἄλλα ἐδήωσαν καὶ ἐκ Πύλου ἅμα ἐλήστεινον, καὶ ὁσάκις περὶ τοῦ διαφοραὶ γένοιτο τῶν κατὰ τὰς σπονδὰς ἀμφισβητουμένων, ἐς δίκας προκαλουμένων τῶν Λακεδαιμονίων οὐκ ἠθελον ἐπιτρέπειν, τότε δὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι νομίσαντες τὸ παρανόμημα, ὅπερ καὶ σφίσι πρότερον ἡμάρτητο, αὐθὺς ἐς τοὺς Ἀθηναίους τὸ αὐτὸ περιεστάναι, πρόθυμοι ἦσαν ἐς τὸν πόλεμον. (4) Καὶ ἐν τῷ χειμῶνι τούτῳ σιδήρον τε περιτήγγελλον κατὰ τοὺς ξυμμάχους καὶ τὰλλα ἐργαλεῖα ἡτοίμαζον ἐς τὸν ἐπιτελισμὸν, καὶ τοῖς ἐν τῇ Σικελίᾳ ἅμα ὡς ἀποπέμψοντες ἐν ταῖς δλκάσιν ἐπικουρίαν αὐτοὶ τε ἐπόριζον καὶ τοὺς ἄλλους Πελοποννησίους προσηνάγκαζον. Καὶ ὁ χειμῶν ἐτελεύτα, καὶ ὀγδοὸν καὶ δέκατον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε ὄν Θουκυδίδης ξυνεγράψεν.

XIX. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου ἦρος εὐθὺς ἀρχομένου πρωαίτατα δὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ζύμμαχοι ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσεβάλον· ἡγήτο δὲ Ἄγις ὁ Ἀρχιδάμου Λα-

milites comparans. (2) Mittunt autem Athenienses etiam circa Peloponnesum viginti naves, ut observarent, ne quis e Corintho et ex Peloponneso trajiceret in Siciliam. (3) Nam Corinthii, postquam legati ad eos venerunt, et res in Sicilia meliore conditione esse nunciaverunt, existimantes, et priorem classem non intempestive a se missam esse, multo magis animo confirmabantur, et quum ipsi gravis armaturæ milites in onerariis navibus in Siciliam mittere parabant, tum etiam Lacedæmonii eodem modo ex cetera Peloponneso. (4) Et Corinthii viginti quinque naves instruxerunt, ut pugnam navalem experirent adversus speculatorias illas, quæ stabant ad Naupactum, utque Athenienses, qui Naupacti erant, onerariarum ipsorum navium profectioem minus impedirent, si id modo agerent, ut hostilem trirēmium Corinthiarum aciem observarent.

XVIII. Apparabant vero etiam expeditionem in Atticam Lacedæmonii, ut et ante placuerat iis, et Syracusanorum atque Corinthiorum instinctu, postquam audierunt, auxilium ab Atheniensibus in Siciliam mitti, ut irruptione facta impidiretur. Et Alcibiades instabat, docens Deceleam muniendam esse nec bellum remittendum. (2) Præcipue vero quoddam animi robur Lacedæmonis ex eo accesserat, quod existimabant, Athenienses, dum duplex bellum gererent, contra se et Sicilienses, a se facilius debellatum iri, et quod eos fœdera priores fregisse ducebant; nam in superiore bello suum potius peccatum fuisse, quod Thebani fœderum tempore Plateam invasissent, et, quum in prioribus pactionibus cautum esset, ne arma inferrentur, si iudicium subire vellent, ipsi ad iudicium ab Atheniensibus provocati venire noluisse. Et propterea se merito adversâ fortuna usos existimabant et quum illam cladem, quam ad Pylum acceperant, tum etiam, si qua alia iis contigerat, animo volutantes religioni vertebant. (3) At postquam Athenienses cum triginta navibus Argis profecti agri Epidaurii partem et Prasiarum et alia loca vastarunt, et simul etiam Pylo prodeuntes latrocinia exercebant, et quotiens orta esset controversia de aliqua conditionum, quæ in fœderibus erant dubiæ, ad iudicium a Lacedæmonis provocati rem eis permittere nolebant, tunc vero Lacedæmonii, existimantes, peccatum illud, quod ipsi quoque prius commisissent, idem in Atheniensibus recidisse, ad bellum animis erant propensi. (4) Atque nuntias ad socios hac hieme circummissis ferrum imperabant, et cetera instrumenta ad murorum exstructionem præparabant, et simul etiam et ipsi parabant et ceteros Peloponnesios adigebant, ut illis, qui erant in Sicilia, auxilium in onerariis navibus mitterent. Atque hæc hiems finiebatur, et hujus belli, quod Thucydides conscripsit, duodevigesimus annus finiebatur.

XIX. Veris autem insequentis statim initio maturime Lacedæmonii sociique irruptionem in Atticam fecerunt; præerat vero Agis, Archidami filius, Lacedæmoniorum

κεδαιμονίων βασιλεύς. Καὶ πρῶτον μὲν τῆς χώρας κατὰ περὶ τὸ πεδῖον ἐδήλωσαν, ἔπειτα Δεκέλειαν ἐτείχιζον, κατὰ πόλεις διελόμενοι τὸ ἔργον. (2) Ἀπέχει δὲ ἡ Δεκέλεια σταδίου μάλιστα τῆς τῶν Ἀθηναίων πόλεως εἴκοσι καὶ ἑκατόν, παραπλήσιον δὲ καὶ οὐ πολλῷ πλεόν καὶ ἀπὸ τῆς Βοιωτίας. Ἐπὶ δὲ τῆς πεδῶν καὶ τῆς χώρας τοῖς κρατίστοις ἐς τὸ κακουργεῖν ὠκοδομεῖτο τὸ τεῖχος, ἐπιφανὲς μέχρι τῆς τῶν Ἀθηναίων πόλεως. (3) Καὶ οἱ μὲν ἐν τῇ Ἀττικῇ Πελοποννήσῃσι καὶ οἱ ζυμμάχοι ἐτείχιζον, οἱ δ' ἐν τῇ Πελοποννήσῃ ἀπέστελλον περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον ταῖς ὀκτάσι τοὺς ὀπλίτας ἐς τὴν Σικελίαν, Λακεδαιμόνιοι μὲν τῶν τε Εἰλώτων ἐπιλεξάμενοι τοὺς βελτίστους καὶ τῶν νεοδαμωδῶν, ξυναμφοτέρων ἐς ἑξακοσίους ὀπλίτας, καὶ Ἐκκρίτων Σπαρτιάτην ἄρχοντα, Βοιωτοὶ δὲ τριακοσίους ὀπλίτας, ὧν ἦρχον Ξένων τε καὶ Νίκων Θηβαῖοι καὶ Ἡγήσανδρος Θεσπιεύς. (4) Οὗτοι μὲν οὖν ἐν τοῖς πρῶτοις δρμήσαντες ἀπὸ τοῦ Γαινάρου τῆς Λακωνικῆς ἐς τὸ πέλαγος ἀφῆκαν· μετὰ δὲ τούτους Κορίνθιοι οὐ πολλῷ ὕστερον πεντακοσίους ὀπλίτας, τοὺς μὲν ἐξ αὐτῆς Κορίνθου, τοὺς δὲ προσμισθωσάμενοι Ἀρχάδων, καὶ ἄρχοντα Ἀλέξαρχον Κορίνθιον προσταξάντες ἀπέπεμψαν. Ἀπέστειλαν δὲ καὶ Σικυῶνιοι διακοσίους ὀπλίτας ὁμοῦ τοῖς Κορινθίοις, ὧν ἦρχε Σαργεὺς Σικυώνιος. (5) Αἱ δὲ πέντε καὶ εἴκοσι νῆες τῶν Κορινθίων αἱ τοῦ χειμῶνος πληρωθεῖσαι ἀνθρώμων ταῖς ἐν τῇ Ναυπάκτῳ εἴκοσιν Ἀττικαῖς, ἕωσπερ αὐτοῖς οὗτοι οἱ ὀπλίται ταῖς ὀκτάσι ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου ἀπῆραν· οὗπερ ἕνεκα καὶ τὸ πρῶτον ἐπληρώθησαν, ὅπως μὴ οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς τὰς ὀκτάδας μᾶλλον ἢ πρὸς τὰς τριήρεις τὸν νοῦν ἔχωσιν.

XX. Ἐν δὲ τούτῳ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἅμα τῆς Δεκελείας τῆς τευχισμῶν καὶ τοῦ ἤρος εὐθὺς ἀρχομένου περὶ τε Πελοπόννησον ναῦς τριάκοντα ἔστειλαν καὶ Χαρικλέα τὸν Ἀπολλοδώρου ἄρχοντα, ᾧ εἶρητο καὶ ἐς Ἄργος ἀφικομένην κατὰ τὸ ζυμμάχικόν παρακαλεῖν Ἀργείων τε ὀπλίτας ἐπὶ τὰς ναῦς, (2) καὶ τὸν Δημοσθένην ἐς τὴν Σικελίαν, ὥσπερ ἔμελλον, ἀπέστελλον ἐξήκοντα μὲν ναυσὶν Ἀθηναίων καὶ πέντε Χίαις, ὀπλίταις δὲ ἐκ καταλόγου Ἀθηναίων διακοσίους καὶ χιλίους, καὶ νησιωτῶν ὄσους ἑκασταχθῆεν ὅσῳ τ' ἦν πλείστοις χρῆσασθαι, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ζυμμάχων τῶν ὑπηκόων, εἴ ποθέν τι εἶχον ἐπιτήδειον ἐς τὸν πόλεμον, ζυμπορίσαντες. Εἶρητο δ' αὐτῷ πρῶτον μετὰ τοῦ Χαρικλέους ἅμα περιπλέοντα ζυστρατεῦσθαι περὶ τὴν Λακωνικὴν. (3) Καὶ ὁ μὲν Δημοσθένης ἐς τὴν Αἴγιαν πλεύσας τοῦ στρατεύματός τε εἴ τι ὑπελείπετο περιέμενε, καὶ τὸν Χαρικλέα τοὺς Ἀργείους παραλαβείν.

XXI. Ἐν δὲ τῇ Σικελίᾳ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τούτου τοῦ ἤρος καὶ ὁ Γύλιππος ἦκεν ἐς τὰς Συρακούσας, ἄγων ἀπὸ τῶν πόλεων ὧν ἔπεισε στρατιᾶν ὅσῃν ἑκασταχθῆεν πλείστην ἐδύνατο. (2) Καὶ ζυγκάλεσας τοὺς Συρακοσίους ἔφη γρῆναι πληροῦν ναῦς ὡς δύνανται πλείστας καὶ ναυμαχίας ἀπόπειραν λαμβάνειν·

rex. Ac primo quidem agri planitiem circumjacentem vastarunt, deinde vero Deceleam munire cœperunt, opere inter civitates partito. (2) Abest autem Decelea ab Athenis circiter centum ac viginti stadiis, tantumdem vero etiam, nec multo plus a Boeotia. Hæc autem munitio Athenas usque conspicua contra planitiem et regionis partes optimas ad maleficia exercenda exstruebatur. (3) Atque Peloponnesii quidem ac socii, qui in Attica erant, hanc munitiorem exstruebant; qui vero in Peloponneso erant, mittebant circa idem tempus navibus onerariis gravis armaturæ milites in Siciliam, quum Lacedæmonii quidem præstantissimos servorum ac libertorum in civitatem nuper adscriptorum ex utrisque promise sexcentos gravis armaturæ milites delegissent et Ecclitum ducem Spartanum, Boeoti vero trecentos gravis armaturæ milites, quibus præerant Xenos et Nico Thebani et Hegesander Thespiensis. (4) Isti igitur primi fere a Tænaro Laconicæ profecti in altum vela fecerunt; post hos autem Corinthii non multo post miserunt quingentos gravis armaturæ milites, alios quidem ex ipsa Corintho, alios præterea ex Arcadibus mercède conductos, et Alexarchum Corinthium, quem iis ducem præfecerant. Miserunt vero Sicyonii quoque cum Corinthiis ducentos gravis armaturæ milites, quibus præerat Sargeus Sicyonius. (5) Illæ autem quinque et viginti Corinthiorum naves, quæ per hiemem instructæ erant, e regione viginti Atticarum navium, quæ ad Naupactum stabant, in statione erant, donec isti gravis armaturæ milites navibus onerariis ex Peloponneso profecti essent; cujus etiam rei causa et initio erant instructæ, ne Athenienses ad onerarias naves potius, quam ad triremes animum adverterent.

XX. Interea vero, dum Decelea munitur, veris initio statim et Athenienses circa Peloponnesum triginta naves, duce Charicle, Apollodori filio, miserunt, cui mandatam erant, ut et Argos profectus ex jure societatis Argivos ad naves militibus armatis explendas advocaret, (2) et Demosthenem, quemadmodum statuerant, in Siciliam mittebant cum sexaginta navibus Atheniensium et quinque Chiorum, quæ mille et ducentos proprios Atheniensium milites gravis armaturæ ferebant, et ex insularum incolis quam potuerant undique plurimos contrahere, et ex aliis suæ ditionis sociis, sicunde aliquid ad rem militarem idoneum comparare poterant. Ipsi autem præceptum erat, ut primum copiis cum Chariclis exercitu conjunctis simul oram Laconicam circumvectus infestaret. (3) Et Demosthenes quidem, in Æginam profectus, ibi suarum copiarum reliquias, si quæ erant, et Chariclem, donec Argivos assumpsisset, opperiebatur.

XXI. In Sicilia vero sub eadem hujus veris tempora et Gylippus Syracusas redierat adducens ex civitatibus, quibus persuaserat, exercitum quantum maximum undique potuerat. (2) Et convocatis Syracusanis dixit, quam plurimas possent naves armandas esse, pugnaeque navalis periculum faciendum; se enim sperare, si hoc temptarent, in hoc

ἐλπίζειν γὰρ ἀπ' αὐτοῦ τι ἔργον ἄξιον τοῦ κινδύνου ἐς τὸν πόλεμον κατεργάσασθαι. (3) Ξυνέπειθε δὲ καὶ ὁ Ἑρμοκράτης οὐχ ἥμιστά τοῦ ταῖς ναυσὶ μὴ ἀθυμεῖν ἐπιχειρήσειν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, λέγων οὐδ' ἐκείνους πάτριον τὴν ἐμπειρίαν οὐδ' αἰδίων τῆς θαλάσσης ἔχειν, ἀλλ' ἡπειρώτας μᾶλλον τῶν Συρακοσίων ὄντας καὶ ἀναγκασθέντας ὑπὸ Μήδων ναυτικούς γενέσθαι. Καὶ πρὸς ἄνδρας τολμηροῦς, οἷους καὶ Ἀθηναίους, τοὺς ἀντιτολμῶντας χαλεπωτάτους [ἀν] αὐτοῖς φαίνεσθαι· ὃ γὰρ ἐκείνοι τοὺς πέλας, οὐ δύναμι ἐστιν ὅτε προύχοντες, τῷ δὲ θράσει ἐπιχειροῦντες καταφοβοῦσιν, καὶ σφᾶς ἂν τὸ αὐτὸ ὁμοίως τοῖς ἐναντίοις ὑποσχεῖν. (4) Καὶ Συρακοσίους εὖ εἰδέναι ἐφη τῷ-τολμηῆσαι ἀπροσδοκῆτως πρὸς τὸ Ἀθηναίων ναυτικὸν ἀντιστῆναι πλέον τι διὰ τὸ τοιοῦτον ἐκπλαγέντων αὐτῶν περιγενησομένων ἢ Ἀθηναίους τῇ ἐπιστήμῃ τὴν Συρακοσίων ἀπειρίαν βλάψοντας. Ἰέναι οὖν ἐκέλευεν ἐς τὴν πεῖραν τοῦ ναυτικοῦ καὶ μὴ ἀποκνεῖν. (5) Καὶ οἱ μὲν Συρακοῖοι, τοῦ τε Γυλίππου καὶ Ἑρμοκράτους καὶ εἴ του ἄλλου πειθόντων, ὄρμηγτό τε ἐς τὴν ναυμαχίαν καὶ τὰς ναῦς ἐπλήρουν.

XXII. ὁ δὲ Γύλιππος ἐπειδὴ παρεσκευάσατο τὸ ναυτικόν, ἀγαγὼν ὑπὸ νύκτα πᾶσαν τὴν στρατιάν τὴν πεζὴν αὐτὸς μὲν τοῖς ἐν τῷ Πλημυρίῳ τείχεσι κατὰ γῆν ἔμελλε προσβαλεῖν, αἱ δὲ τριήρεις τῶν Συρακοσίων ἅμα καὶ ἀπὸ ξυθημάτος πέντε μὲν καὶ τριάκοντα ἐκ τοῦ μεγάλου λιμένος ἐπέπλεον, αἱ δὲ πέντε καὶ τεσσαράκοντα ἐκ τοῦ ἐλάσσονος, οὗ ἦν καὶ τὸ νεώριον αὐτοῖς, περιέπλεον βουλόμενοι πρὸς τὰς ἐντὸς προσμιῖξαι καὶ ἅμα ἐπιπλεῖν τῷ Πλημυρίῳ, ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι ἀμφοτέρωθεν θορυβῶνται. (2) Οἱ δ' Ἀθηναῖοι διὰ τάχους ἀντιπληρώσαντες ἐξήκοντα ναῦς ταῖς μὲν πέντε καὶ εἴκοσι πρὸς τὰς πέντε καὶ τριάκοντα τῶν Συρακοσίων τὰς ἐν τῷ μεγάλῳ λιμένι ἐναυμάχουν, ταῖς δ' ἐπιλοίοις ἀπῆνταν ἐπὶ τὰς ἐκ τοῦ νεωρίου περιπλεούσας. Καὶ ἐνθὺς πρὸ τοῦ στόματος τοῦ μεγάλου λιμένος ἐναυμάχουν, καὶ ἀντείχον ἀλλήλοις ἐπὶ πολὺ, οἱ μὲν βιάσασθαι βουλόμενοι τὸν ἔσπλουν, οἱ δὲ κωλύειν.

XXIII. Ἐν τούτῳ δ' ὁ Γύλιππος τῶν ἐν τῷ Πλημυρίῳ Ἀθηναίων πρὸς τὴν θάλασσαν ἐπικαταβάντων καὶ τῇ ναυμαχίᾳ τὴν γνώμην προσεχόντων φθάνει προσεσθὼν ἅμα τῇ ἑφ' αἰφνιδίως τοῖς τείχεσιν, καὶ αἰρεῖ τὸ μέγιστον πρῶτον, ἔπειτα δὲ καὶ τὰ ἐλάσσω δύο, οὐχ ὑπομεινάντων τῶν φυλάκων, ὡς εἶδον τὸ μέγιστον βῆδως ληθῆν. (2) Καὶ ἐκ μὲν τοῦ πρώτου ἀλόγως χαλεπῶς οἱ ἄνθρωποι, ὅσοι καὶ ἐς τὰ πλοῖα καὶ ὀκνάδα τινὰ κατέφυγον, ἐς τὸ στρατόπεδον ἐξεκομίζοντο· τῶν γὰρ Συρακοσίων ταῖς ἐν τῷ μεγάλῳ λιμένι ναυσὶ κρατούντων τῇ ναυμαχίᾳ ὑπὸ τριήρους μιᾶς καὶ εὖ πλεούσας ἐπεδιώκοντο· ἐπειδὴ δὲ τὰ δύο τεύχηματα ἤλισκετο, ἐν τούτῳ καὶ οἱ Συρακοῖοι ἐτύγχανον ἡδὴ νικώμενοι καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν φεύγοντες βῆον παρέπλευσαν. (3) Αἱ γὰρ τῶν Συρακοσίων αἱ πρὸ τοῦ στόματος νῆες ναυμα-

bello facinus aliquod periculo dignum edituros. (3) Una vero etiam Hermocrates potissimum hortabatur, ne res navales adversus Athenienses aggredi dubitent, dicens, ne illos quidem hanc rerum nauticarum peritiam hæreditariam aut perpetuam habere, sed mediterraneos esse magis, quam Syracusanos, et a Medis coactos rebus nauticis operam dare cõpisse. Atque adversus viros audaces, quales et Athenienses essent, eos haud dubie, qui parem audaciam exhiberent, accidere gravissimos; qua enim ratione illi aliis, quum quidem aliquando potentia non præstent, sed animi fiducia impetum faciant, terrorem injicere solent, ita se quoque posse idem pariter auxilium adversus adversarios adhibere. (4) Et illud se dicebat probe scire, Syracusanos, si Atheniensium classi ex insperato obviam ire audent, propter hujusmodi facinus illis consternatis plus profecturos, quam Athenienses propter scientiam Syracusanorum imperitiæ obfuturos. Hortabatur igitur, ut rei nauticæ periculum facerent, nec eam reformidarent. (5) Atque Syracusani quidem quum et Gylippus et Hermocrates, et si quis alius eos incitarent, animos ad navale prælium promptos habebant et naves instruebant;

XXII. Gylippus vero, postquam classis instructa erat, omnes pedestres copias sub noctem eduxit, et ipse quidem a terra munitiones in Plemurio exstructas aggressurus erat, triremium vero Syracusanorum eodem tempore signo dato quinque quidem et triginta ex magno portu provehebantur, aliæ vero quinque et quadraginta ex minore, ubi etiam erant ipsorum navalia, circumvehebantur, eo consilio, ut se conjungerent cum illis navibus, quæ intus erant, et simul Plemyrium invaderent, ut Athenienses utrinque turbarentur. (2) Sed Athenienses celeriter instructis sexaginta navibus, cum quinque et viginti adversus illas quinque et triginta Syracusanorum naves pugnabant, quæ erant in magno portu, cum reliquis vero occurrerent iis, quæ ex navalibus circumvehebantur. Et statim ante magni portus ostium confligebant, et diu alteri alteros sustinebant, quum hi quidem in portum per vim ingredi conarentur, illi vero impedire.

XXIII. Interea vero quum Athenienses, qui erant in Plemurio, ad mare descendissent, et animos ad pugnam navalem intentos haberent, Gylippus prima luce illorum munitiones repente invasit, ac primum quidem maximam cepit, deinde vero et duas minores; custodes enim, cum maximam facile captam animadvertissent, resistere non sunt ausi. (2) Atque ex prima quidem munitione, quæ capta erat, homines, quotquot et in navigia et in quamdam onerariam navem confugerant, ægre in sua castra se recipiebant; quum enim Syracusani cum suis navibus, quas in magno portu habebant, navali prælio superiores essent, una illorum velox triremis eos insequeretur; postquam autem reliquæ duæ munitiones capiebantur, interea et Syracusani jam prælio navali vincebantur, et qui ex munitionibus fugiebant, facilius prætervecti sunt. (3) Nam Syracusanorum naves, quæ

χοῦσαι βιασάμεναι τὰς τῶν Ἀθηναίων ναῦς οὐδενὶ κόσμῳ ἐσέπλεον, καὶ ταραχθεῖσαι περὶ ἀλλήλας παρέδοσαν τὴν νίκην τοῖς Ἀθηναίοις· ταύτας τε γὰρ ἔτρεψαν καὶ ὑφ' ὧν τὸ πρῶτον ἐνίκωντο ἐν τῇ λιμένι. (4) Καὶ ἔνδεκα μὲν ναῦς τῶν Συρακοσίων κατέδυσαν, καὶ τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων ἀπέχευαν, πλὴν ὅσον ἐκ τριῶν νεῶν οὐς ἐξώγρησαν· τῶν δὲ σφετέρων τρεῖς νῆες διεφθάρησαν. Τὰ δὲ ναυάγια ἀνελεύσαντες τῶν Συρακοσίων, καὶ τροπαῖον ἐν τῇ νησιδίῳ στήσαντες τῷ πρὸ τοῦ Πλημυρίου, ἀνεχώρησαν ἐς τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον.

XXIV. Οἱ δὲ Συρακοῖοι κατὰ μὲν τὴν ναυμαχίαν οὕτως ἐπεπράγεσαν, τὰ δ' ἐν τῇ Πλημυρίου τείχῃ εἶχον, καὶ τροπαῖα ἔστησαν αὐτῶν τρία. Καὶ τὸ μὲν ἕτερον τοῖν δυοῖν τειχοῖν ὑστερον ληφθέντων κατέβαλον, τὰ δὲ δύο ἐπισκευάσαντες ἐφρούρου. (2) Ἄνθρωποι δ' ἐν τῶν τειχῶν τῇ ἀλώσει ἀπέθανον καὶ ἐξωγρήθησαν πολλοί, καὶ χρήματα πολλὰ τὰ ξύμπαντα ἐάλω· ἅτε γὰρ ταμειῖω χρωμένον τῶν Ἀθηναίων τοῖς τείχεσι πολλὰ μὲν ἐμπορίων χρήματα καὶ σῖτος ἐνὶ πολλὰ δὲ καὶ τριηράρχων, ἐπεὶ καὶ ἰστία τεσσαράκοντα τριηρῶν καὶ τἄλλα σκευὴ ἐγκατελήφθη καὶ τριηρεῖς ἀνελευσμέναι τρεῖς. (3) Μέγιστον δὲ καὶ ἐν τοῖς πρώτοις ἐκάκωσε τὸ στρατεύμα τὸ τῶν Ἀθηναίων ἢ τοῦ Πλημυρίου λῆψις· οὐ γὰρ ἔτι οὐδ' οἱ ἔσπλοι ἀσφαλεῖς ἦσαν τῆς ἐπαγωγῆς τῶν ἐπιτηδείων (οἱ γὰρ Συρακοῖοι ναυσὶν αὐτοῖσι ἐφοροῦντες ἐκόλωον, καὶ διὰ μάχης ἤδη ἐγίγνοντο αἱ ἐσχομίδαί), ἐς τε τἄλλα καταπληξιν παρέσχε καὶ ἀθυμίαν τῷ στρατεύματι.

XXV. Μετὰ δὲ τοῦτο ναῦς τε ἐκπέμπουσι δωδέκα οἱ Συρακοῖοι καὶ Ἀγάθαρχον ἐπ' αὐτῶν Συρακοσίων ἄρχοντα. Καὶ αὐτῶν μία μὲν ἐς Πελοπόννησον ἄγχετο, πρῆσβεις ἄγουσα οἴπερ τὰ τε σφέτερα φράσσων ὅτι ἐν ἐλπίσιν εἰσὶ καὶ τὸν ἐκεῖ πόλεμον ἔτι μάλλον ἐποτρύνουσι γίνεσθαι· αἱ δ' ἔνδεκα νῆες πρὸς τὴν Ἰταλίαν ἐπλευσαν, πυνθανόμεναι πλοῖα τοῖς Ἀθηναίοις γέμοντα χρημάτων προσπλεῖν. (2) Καὶ τῶν τε πλοίων ἐπιτυχοῦσαι τὰ πολλὰ διέφθειραν καὶ ξύλα ναυπηγήσιμα ἐν τῇ Καυλωνιάτιδι κατέκαυσαν, ἃ τοῖς Ἀθηναίοις ἐτοῖμα ἦν. (3) Ἐς τε Λοκροὺς μετὰ ταῦτα ἦλθον, καὶ ὀρμουσῶν αὐτῶν κατέπλευσε μία τῶν δολαδῶν τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου ἄγουσα Θεσπιῶν ὀπλίτας· (4) καὶ ἀναλαθόντες αὐτοὺς οἱ Συρακοῖοι ἐπὶ τὰς ναῦς παρέπλεον ἐπ' οἴκου. Φυλάξαντες δ' αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι εἴκοσι ναυσὶ πρὸς τοῖς Μεγάροις μίαν μὲν ναῦν λαμβάνουσιν αὐτοὺς ἀνδράσιν, τὰς δ' ἄλλας οὐκ ἐδυνήθησαν, ἀλλ' ἀπορεύουσιν ἐς τὰς Συρακοῦσας.

(6) Ἐγένετο δὲ καὶ περὶ τῶν σταυρῶν ἀκροβολισμὸς ἐν τῇ λιμένι, οὓς οἱ Συρακοῖοι πρὸ τῶν παλαιῶν νεωσθῶν κατέπελξαν ἐν τῇ θαλάσῃ, ὅπως αὐτοῖς αἱ νῆες ἐντὸς ὀρμουσίων καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπιπλέοντες μὴ βλάπτουσι ἐμβάλλοντες. (6) Προσαγαγόντες γὰρ ναῦν μυρτοφόρον αὐτοῖς οἱ Ἀθηναῖοι, πύργους τε ξυλίους ἔβουσαν καὶ παραφράγματα, ἐκ τε τῶν ἀχάτων ὄνευον

ante portus ostium pugnabant, quum Atheniensium naves per vim loco pepulissent, nullo ordine intro navigabant, et per confusionem inter se collisæ victoriam Atheniensibus præbuerunt; nam et has in fugam verterunt, et illas, a quibus initio in ipso portu superabantur. (4) Atque undecim quidem Syracusanorum naves depresserunt, et majorem hominum partem interfecerunt, exceptis illis, qui erant in tribus navibus, quos vivos ceperunt; ipsorum vero tres naves profligatæ sunt. Quum autem Syracusanorum naufragia subduxissent, et tropæum erexissent in parva insula ante Plemyrion sita, in sua castra redierunt.

XXIV. Atque Syracusani in navali quidem prælio ita rem gesserant, munitiones autem in Plemyrion sitas obtinebant, et tria de iis tropæa statuerunt. Atque alteram quidem e duabus munitionibus posterius captis diruerunt, duas vero refecerunt, et imposito præsidio tuebantur. (2) Homines autem in hac istarum munitionum expugnatione multi perierunt vivique capti sunt, præterea et res universæ, quæ multæ erant, captæ sunt; quum enim Athenienses his munitionibus ut arario uterentur, multæ quidem negotiatorum res et frumentum inerat, multæ etiam trierarcharum, siquidem et quadraginta triremium vela, et cetera instrumenta illic deprehensa sunt, et tres triremes subductæ. (3) Maxime autem et vel præcipue hæc Plemyrion expugnatione Atheniensium copias afflixit; jam enim nec commeatus in castra tuto amplius importari poterant (nam Syracusani, qui cum suis navibus illic stationem habebant, prohibebant, jamque importabantur tantum prælio commissæ), et ceteris etiam in rebus illa clades terrorem animique demissionem exercitui attulit.

XXV. Postea vero Syracusani naves duodecim cum Agatharcho Syracusano, earum præfecto, miserunt. Atque harum una quidem in Peloponnesum ivit, legatos vehens, qui rerum suarum statum, et spes de eo conceptas declararent, et ad bellum illic acrius administrandum incitarent; ceteræ vero undecim naves Italiam versus navigarunt, quod audiebant, navigia pecunia onusta ad Athenienses cursum tenere. (2) Atque et hæc navigia deprehenderunt eorumque pleraque corruerunt, et materiam ad ædificandas naves idoneam, quæ Atheniensibus erat præparata, in Cauloniatide concremarunt. (3) Et ad Locros postea iverunt, et quum illic in statione essent, una oneraria navis ex Peloponneso, Thespiensium gravis armaturæ milites vehens, illuc appulit; (4) quibus Syracusani in suas naves receptis, domum redibant. Sed Athenienses, quum eos cum viginti navibus ad Megara observassent, unam quidem illorum navem cum ipsis viris interceperunt, ceteras vero capere non potuerunt, sed Syracusas elapsæ sunt.

(6) Accidit autem etiam de vallibus in portu leve certamen, quos Syracusani ante vetera vallia in mari defixerant, ut ipsorum naves intra hos stationem haberent, utque Athenienses, si contra navigarent, nocere non possent, quum in ipsos impressionem facerent. (6) Athenienses enim, quum ad hos vallos admovissent ingentem navem, quæ decem millia unarum ferre poterat, et ligneas turres habebat, et

ἀναδούμενοι τοὺς σταυροὺς καὶ ἀνέκλων καὶ κατακολυμβῶντες ἐξέπριον. Οἱ δὲ Συρακόσιοι ἀπὸ τῶν νεωσείων ἔβαλλον· οἱ δ' ἐκ τῆς δολχίδος ἀντέβαλλον, καὶ τέλος τοὺς πολλοὺς τῶν σταυρῶν ἀνέλιον οἱ Ἀθηναῖοι. (7) Χαλεπωτάτη δ' ἦν τῆς σταυρώσεως ἡ κρύφιος· ἦσαν γὰρ τῶν σταυρῶν οὐδ' οὐχ ὑπερέχοντας τῆς θαλάσσης κατέπηξαν, ὥστε δεινὸν ἦν προσπλευσαι, μὴ οὐ προῖδῶν τις ὡσπερ περὶ ἔρμα περιβάλη τὴν ναῦν. Ἀλλὰ καὶ τούτους κολυμβηταὶ δυόμενοι ἐξέπριον μισθοῦ. Ὅμως δ' αὖθις οἱ Συρακόσιοι ἐσταύρωσαν. (8) Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα πρὸς ἀλλήλους οἷον εἰκὸς τῶν στρατοπέδων ἐγγυὺς ὄντων καὶ ἀντιτεταγμένον ἐμνησνόντο, καὶ ἀπροβολισμοῖς καὶ πείραις παντοίαις ἐχρῶντο. (9) Ἐπεψαν δὲ καὶ ἐς τὰς πόλεις πρέσβεις οἱ Συρακόσιοι Κορινθίων καὶ Ἀμπρακιωτῶν καὶ Λακεδαιμονίων, ἀγγέλλοντας τὴν τε τοῦ Πλημυρίου λῆψιν καὶ τῆς ναυμαχίας πέρι ὡς οὐ τῆ τῶν πολεμίων ἰσχύϊ μᾶλλον ἢ τῆ σφετέρᾳ ταραχῇ ἤσσηθειεν, τὰ τε ἄλλα αὖ δηλώσοντας ὅτι ἐν ἐλπίδι εἰσὶ, καὶ ἀξιώσοντας ζυμωσθεῖν ἐπ' αὐτοὺς καὶ ναυσὶ καὶ πεζῇ ὡς καὶ τῶν Ἀθηναίων προσδοκίμων ὄντων ἄλλη στρατιᾷ, καὶ ἦν φθάσωσιν αὐτοὶ πρότερον διαφθείραντες τὸ παρὸν στράτευμα αὐτῶν, διαπεπολεμησόμενον. Καὶ οἱ μὲν ἐν τῇ Σικελίᾳ ταῦτ' ἔπρασσαν.

XXVI. Ὁ δὲ Δημοσθένης, ἐπεὶ ξυνελέγη αὐτῷ τὸ στράτευμα ὃ ἔδει ἔχοντα ἐς τὴν Σικελίαν βοηθεῖν, ἄρας ἐκ τῆς Αἰγίνης καὶ πλεύσας πρὸς τὴν Πελοπόννησον τῷ τε Χαρικλῆϊ καὶ ταῖς τριάκοντα ναυσὶ τῶν Ἀθηναίων ζυμμίσει, καὶ παραλαβόντες τῶν Ἀργείων δπλίτας ἐπὶ τὰς ναῦς ἔπλεον ἐς τὴν Λακωνικὴν, (2) καὶ πρῶτον μὲν τῆς Ἐπιδαύρου τι τῆς Λιμηρᾶς ἐδήλωσαν, ἔπειτα σχόντες ἐς τὰ καταντικρῶ Κυθήρων τῆς Λακωνικῆς, ἐθαί τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνός ἐστι, τῆς τε γῆς ἐστὶν ἠ ἐδήλωσαν, καὶ ἐτείχισαν ἰσθμωδὲς τι χωρίον, ἵνα δὴ οἱ τε Εἰλωτες τῶν Λακεδαιμονίων αὐτόσε αὐτομολῶσι καὶ ἅμα λησται ἐξ αὐτοῦ ὡσπερ ἐκ τῆς Πύλου ἀρπαγὴν ποιῶνται. (3) Καὶ ὁ μὲν Δημοσθένης εὐθὺς ἐπειδὴ ζυγκατέλαθε τὸ χωρίον παρέπλει ἐπὶ τῆς Κερκύρας, ὅπως καὶ τῶν ἐκεῖθεν ζυμμάχων παραλαβὼν τὸν ἐς τὴν Σικελίαν πλοῦν ὅτι τάχιστα ποιῆται· ὁ δὲ Χαρικλῆς περιμείνας ἕως τὸ χωρίον ἐξετείχισε, καὶ καταλιπὼν φυλακὴν αὐτοῦ, ἀπεκομίζετο καὶ αὐτὸς ὕστερον ταῖς τριάκοντα ναυσὶ ἐπ' οἴκου, καὶ οἱ Ἀργεῖοι ἅμα.

XXVII. Ἀφίκοντο δὲ καὶ Θρακῶν τῶν μαχαιοφόρων τοῦ Διακοῦ γένους ἐς τὰς Ἀθήνας πελτασταὶ ἐν τῷ αὐτῷ θέρει τούτῳ τριακόσιοι καὶ χίλιοι, οὓς ἔδει τῷ Δημοσθένει ἐς τὴν Σικελίαν ζυμπλεῖν. (2) Οἱ δ' Ἀθηναῖοι, ὡς ὕστερον ἦκον, διανοοῦντο αὐτοὺς πάλιν θῆεν ἦλθον ἐς Θράκην ἀποπέμπειν. Τὸ γὰρ ἔχειν πρὸς τὸν ἐκ τῆς Δεκείας πόλεμον αὐτοὺς πολυτελεῖς ἐφαίνετο· δραχμὴν γὰρ τῆς ἡμέρας ἕκαστος ἐλάμβανεν. (3) Ἐπειδὴ γὰρ ἡ Δεκεία το μὲν πρῶτον ὑπὸ πάσης τῆς στρατιᾶς ἐν τῷ θέρει τούτῳ τετυγθεῖσα, ὑ-

pluteis munita erat, naviculis conscensis circumagebant hinc vallos sucula religatos et evelebant, et urinantes eos serra secabant. Syracusani vero ex navalibus illos missilibus petebant, illi vero vicissim ex oneraria navi tela jaciebant, et ad extremum Athenienses magnam vallorum partem evulserunt. (7) Sed omnium vallorum illi, qui occulti erant, maximum negotium facescebant; nam nonnullos supra aquam non eminentes defixerant, ut periculosum esset accedere, ne quis, re non prævisa, navem ut in scopulum impingeret. Sed hos quoque vallos urinatos mercede conducti aquam subeunt, serra secabant. Syracusani tamen alios vallos rursus defixerunt. (8) Multas etiam alias roccendi rationes alteri adversus alteros excogitabant, ut inter vicinos exercitus et castra opposita habentes fieri consentaneum est, et levia prælia committebant, et nihil intentatum relinquebant.

(9) Præterea Syracusani legatos ex Corinthiis et Ampraciotis et Lacedæmoniis delectos in Siciliæ civitates miserunt, ut nunciarent et Plemyrion captum, et de navali pugna, non tam hostium viribus, quam sua confusione se in ea superatos esse, et ut de ceteris etiam rebus declararent, se spem habere, eosque pernerent, ut conjunctis viribus ad se classe pariter ac peditatu auxilio adessent, quod et Athenienses cum aliis copiis exspectarentur, et si ipsi antea præsentem illorum exercitum profligarent, debellatum fore. Atque illi quidem, qui erant in Sicilia, hæc agebant.

XXVI. Demosthenes vero, postquam exercitum collegit, cum quo in Siciliam ad opem suis ferendam erat trajecturus, Ægina digressus in Peloponnesum navigavit, et cum Charicle et triginta Atheniensium navibus se conjunxit, et Argivorum militibus in naves assumptis, agrum Laconicum petebant; (2) ac primum quidem Epidauri Limeræ agrum in quadam parte vastarunt, deinde impulsus ad agri Laconici oram, quæ est e regione Cytherorum, ubi est Apollinis templum, nonnulla illius agri loca vastarunt, et quemdam locum isthmo similem muniverunt, ut et Lacedæmoniorum servitia illic transfugerent, et inde latrones, ut ex Pylo, prædatum irent. (3) Atque Demosthenes quidem statim postquam eum locum conjuncta opera cepit, in Corcyram trajiciebat, ut assumptis illius quoque regionis sociis in Siciliam quam celerime navigaret; Charicles vero remansit, donec locum munivisset, et præsidio illic relicto postea et ipse cum triginta navibus se domum recipiebat, et Argivi simul.

XXVII. Hac eadem æstate ex Thracibus etiam machærophoris, qui sunt ex Diaco genere, mille ac trecenti peltati Athenas venerunt, quos in Siciliam cum Demosthene navigare oportuerat. (2) Athenienses vero, quod serius venissent, eos in Thraciam, unde venerant, remittere cogitabant. Nam eos retinere illius belli causa, quod ex Declea gerebatur, sumptuosum videbatur; singuli enim quotidie singulas drachmas accipiebant. (3) Declea enim postquam primum quidem hac æstate ab universis copiis hostium munita, deinde vero præsidio a civitatibus certo temporis or-

στερον δὲ φρουραῖς ἀπὸ τῶν πόλεων κατὰ διαδοχὴν χρόνου ἐπιούσαις τῇ χώρᾳ ἐπωκεῖτο, πολλὰ ἔβλαπτε τοὺς Ἀθηναίους, καὶ ἐν τοῖς πρώτοις χρημάτων τ' ἀλέθρῳ καὶ ἀνθρώπων φθορᾷ ἐκάκωσε τὰ πράγματα. (4) Πρῶτερον μὲν γὰρ βραχεῖαι γιγνόμεναι αἱ ἐσβολαὶ τὸν ἄλλον χρόνον τῆς γῆς ἀπολαύειν οὐκ ἐκώλουν· τότε δὲ ξυνεχῶς ἐπικαθημένον, καὶ ὅτε μὲν καὶ πλεόνων ἐπιόντων, ὅτε δ' ἐξ ἀνάγκης τῆς ἴσης φρουρᾶς καταθεούσης τε τὴν χώραν καὶ ληστείας ποιουμένης, βασιλείς τε παρόντος τοῦ τῶν Λακεδαιμονίων Ἄγιδος, ὃς οὐκ ἐκ παρέργου τὸν πόλεμον ἐποιεῖτο, μεγάλα οἱ Ἀθηναῖοι ἔβλαπτόντο. (5) Τῆς τε γὰρ χώρας ἀπάσης ἐστέρηντο, καὶ ἀνδραπόδων πλεόν ἢ δύο μυριάδες ἠδυτομολήκεσαν, καὶ τούτων τὸ πολὺ μέρος χειροτέχναι, πρόβατά τε πάντα ἀπωλόλει καὶ ὑποζύγια ἵπποι τε, δσημέραι ἐξελαιονόντων τῶν ἵππέων πρὸς τε τὴν Δεκέλειαν καταδρομὰς ποιουμένων καὶ κατὰ τὴν χώραν φυλασσόντων, οἱ μὲν ἀπεχλωθῶντο ἐν γῇ ἀποκρότῳ τε καὶ ξυνεχῶς τάλαιπωρόντες, οἱ δ' ἐτιτρώσκοντο.

XXVIII. Ὁ τε τῶν ἐπιτηδεῶν παρακομιδὴ ἐκ τῆς Εὐβοίας, πρῶτερον ἐκ τοῦ Ὀρωποῦ κατὰ γῆς διὰ τῆς Δεκελείας ἤϊσσαν οὔσα, περὶ Σούνιον κατὰ θάλασσαν πολυτελής ἐγίγνετο· τῶν τε πάντων ὁμοίως ἐπακτῶν ἐδέετο ἡ πόλις, καὶ ἀντὶ τοῦ πόλις εἶναι φρούριον κατέστη. (2) Πρὸς γὰρ τῇ ἐπέλξει τὴν μὲν ἡμέραν κατὰ διαδοχὴν οἱ Ἀθηναῖοι φυλάσσοντες, τὴν δὲ νύκτα καὶ ζύμπαντες πλὴν τῶν ἵππέων οἱ μὲν ἐφ' ἔπλοκος ποιούμενοι οἱ δ' ἐπὶ τοῦ τείχους, καὶ θέρους καὶ γεμῶνος ἐταλαιπωροῦντο. (3) Μάλιστα δ' αὐτοὺς ἐπίεζεν ὅτι δύο πολέμους ἅμα εἶχον, καὶ ἐς φιλονεικίαν καθέστασαν τοιαύτην ἣν πρὶν γενέσθαι ἠπίστησεν ἂν τις ἀκούσας. Τὸ γὰρ αὐτοὺς πολιορκουμένους ἐπιτερισμαῖο ὑπὸ Πελοποννησίων μηδ' ὡς ἀποστῆναι ἐκ Σικελίας ἀλλ' ἐκεῖ Συρακούσας τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἀντιπολιορκεῖν, πόλιν οὐδὲν ἐλάσσω αὐτὴν γε καθ' αὐτὴν τῆς Ἀθηναίων, καὶ τὸν παράλογον τοσοῦτον ποιῆσαι τοῖς Ἑλλησι τῆς δυνάμειος καὶ τολμῆς, ὅσον κατ' ἀρχὰς τοῦ πολέμου οἱ μὲν ἐνιαυτόν, οἱ δὲ δύο, οἱ δὲ τριῶν γε ἐτῶν οὐδεὶς πλείω χρόνον ἐνόμιζον περιοίσειν αὐτούς, εἰ οἱ Πελοποννησῖοι ἐσβάλοιεν ἐς τὴν χώραν, ὥστε ἔτει ἑπτακαίδεκάτῳ μετὰ τὴν πρώτην ἐσβολὴν ἦλθον ἐς Σικελίαν ἥδη τῷ πολέμῳ κατὰ πάντα τετραγυμμένοι, καὶ πόλεμον οὐδὲν ἐλάσσω προσανεῖλοντο τοῦ πρῶτερον ὑπάρχοντος ἐκ Πελοποννήσου. (4) Δι' ἃ καὶ τότε ὑπὸ τε τῆς Δεκελείας πολλὰ βλαπτούσης καὶ τῶν ἄλλων ἀναλωμάτων μεγάλων προσπιπτόντων ἀδύνατοι ἐγένοντο τοῖς χρήμασιν. Καὶ τὴν εἰκοστὴν ὑπὸ τούτων τὸν χρόνον τῶν κατὰ θάλασσαν ἀντὶ τοῦ φόρου τοῖς ὑπηκόοις ἐποίησαν, πλείω νομίζοντες ἂν σφίσι χρήματα οὕτω προσιέναι. Αἱ μὲν γὰρ δαπάναι οὐχ ὁμοίως καὶ πρὶν ἀλλὰ πολλῶν μείζους καθέστασαν, ὅσῳ καὶ μείζων ὁ πόλεμος ἦν· αἱ δὲ προσδοοὶ ἀπώλλυντο.

XXIX. Τοὺς οὖν Θρᾶκας τοὺς τῷ Δημοσθένει ὑστερήσαντας διὰ τὴν παρούσαν ἀπορίαν τῶν χρημάτων

dine sibi succedentibus in ipsa regione obtinebatur, Athenienses magnis detrimentis afficiebat et in primis res illorum afflixit et pecuniarum jactura et hominum interitu. (4) Nam ante quidem irruptiones, quum non diuturnæ essent, non impediabant, quominus reliqua anni parte fructus ex agro suo perciperent; tunc vero, quum hostes continenter assiderent, et modo cum majoribus copiis eum invaderent, modo cogente pari necessitate præsidium regionem incursionibus infestaret, et prædas ageret, quumque Agis, Lacedæmoniorum rex, adesset, qui non negligenter bellum administrabat, Athenienses magnis detrimentis afficiebantur. (5) Nam et universo agro privati erant, et servitiorum amplius quam viginti millia ad hostes transierant, iique magnam partem opifices, et oves omnes amissæ erant et jumenta; et equi, quod equites quotidie tum ad Deceleam excursiones faciebant, tum regionem custodiebant, partim quidem claudi fiebant, quum et in aspero solo et assidue vexarentur, partim vero sauciabantur.

XXVIII. Et comteatus ex Eubœa subvectio quum prius ex Oropo itinere terrestri per Deceleam brevior esset, circa Sunium itinere maritimo magnis sumptibus fiebat, et necesse erat omnibus pariter rebus advecticiis civitas uteretur, et quæ prius urbs erat, tunc in castellum commutata est. (2) Athenienses enim, quod interdiu quidem excubias ad murorum pinnas per vices agerent, noctu vero et universi, præter equites, partim quidem in statione, ubi arma in promptu habebant, partim vero supra muros æstate pariter et hieme excubias agerent, laboribus conficiebantur. (3) Sed illud potissimum eos premebat, quod duo bella simul sustinebant, atque perversitatem inducebant talem, quam haud facile, antequam accidit, quisquam si audiret, credidisset. Nam eos a Peloponnesiis munitione circumsessos tamen ne sic quidem ex Sicilia decedere, sed illic eodem modo vicissim obsidere Syracusas, urbem ipsam per se Athenis non minorem, adeoque Græcorum opinionem fefellisse, quam hujus belli initio de ipsorum potentia et audacia conceperant, quando alii quidem annum, alii biennium, alii tribus certe annis nullo modo diutius eos bellum toleraturos putabant, si Peloponnesii irruptionem in ipsorum agrum fecissent, ut anno decimo septimo post primam irruptionem in Siciliam proficiscerentur, bello jam prorsus attriti, et alterum bellum præterea susciperent non levius priore, quod a Peloponnesiis instabat (id vero nemo credidisset.) (4) Propter quæ tunc etiam et detrimentis multis, quæ a Decelea accipiebant, et reliquis sumptibus, qui magni iis accidebant, ad maximam pecuniæ inopiam redacti sunt. Et per id tempus tributis loco vicesimam mercium, quæ mari vehebantur, populis imperio suo subjectis imperarunt, sperantes, se majorem pecuniæ vim hac ratione confecturos. Nam impensæ quidem, non quales ante, sed longe majores fiebant, quo etiam majus bellum existeret; reditus vero peribant.

XXIX. Thraces igitur, qui ad Demosthenem non satis rature venerant, propter præsentem inopiam pecuniæ,

οὐ βουλόμενοι δαπανᾶν εὐθὺς ἀπέπεμπον, προστάξαντες κομίσει αὐτοὺς Διτρέφει, καὶ εἰπόντες ἅμα ἐν τῷ παράπλῳ (ἐπορεύοντο γὰρ δι' Εὐρίπου) καὶ τοὺς πολέμους, ἣν τι δύνηται, ἀπ' αὐτῶν βλάβαι. (2) Ὁ δὲ ἔς τε τὴν Τάναγραν ἀπεβίβασεν αὐτοὺς καὶ ἄρπαγὴν τινα ἐποίησατο διὰ τάχους, καὶ ἐκ Χαλκίδος τῆς Εὐβοίας ἀρ' ἑσπέρας διέπλευσε τὸν Εὐρίπον καὶ ἀποβιβάσας ἐς τὴν Βοιωτίαν ἤγεν αὐτοὺς ἐπὶ Μυκαλησσόν. (3) Καὶ τὴν μὲν νύκτα λαθῶν πρὸς τῷ Ἐρμαίῳ ἠύλισατο (ἀπέχει δὲ τῆς Μυκαλησσοῦ ἑκατάδεκα μάλιστα σταδίων), ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ πόλει προσέκειτο οὕση οὐ μεγάλη, καὶ αἰρεῖ ἀφυλάκτους τε ἐπιπεσῶν καὶ ἀπροσδοκῆτοις μὴ ἂν ποτέ τινα σφίσιν ἀπὸ θαλάσσης τοσοῦτον ἐπαναβάνατα ἐπιθέσθαι, τοῦ τείχους ἀσθενοῦς ὄντος καὶ ἔστιν ἥ καὶ πεπτωκότος, τοῦ δὲ βραχέος ὠκοδομημένου, καὶ πυλῶν ἅμα διὰ τὴν ἀδειαν ἀνεωγμένων. (4) Ἐσπεσόντες δὲ οἱ Θραῖκες ἐς τὴν Μυκαλησσὸν τὰς τε οἰκίας καὶ τὰ ἱερά ἐπόρθου, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐφρόνουον φειδόμενοι οὔτε πρσθυτέρας οὔτε νεωτέρας ἡλικίας, ἀλλὰ πάντας ἐξῆς, ὅτω ἐντύχοιεν, καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας κτείνοντες, καὶ προσέτι καὶ ὑποζύγια καὶ ὅσα ἄλλα ἐμψυχα ἰδοῖεν τὸ γὰρ γένος τὸ τῶν Θρακῶν ὁμοῖα τοῖς μάλιστα τοῦ βαρβαρικοῦ, ἐν ᾧ ἂν θαρσῆση, φονικωτάτων ἔστιν. (5) Καὶ τότε ἄλλη τε ταραχὴ οὐκ ὀλίγη καὶ ἰδέα πᾶσα καθεστῆκει δλέρου, καὶ ἐπιπεσόντες διδασκαλείῳ παίδων, ὅπερ μέγιστον ἦν αὐτόθι καὶ ἄρι ἐτυχον οἱ παῖδες ἐσεληλυθότες, κατέκοψαν πάντας καὶ ξυμφορὰ τῇ πόλει πάση οὐδεμιᾶς ἦσσαν μᾶλλον ἐτέρας ἀδόκητός τε ἐπέπεσεν αὐτῇ καὶ δεινῇ.

XXX. Οἱ δὲ Θεβαῖοι αἰσθόμενοι ἐβοήθου, καὶ καταλαθόντες προκεχωρηκότας ἦδη τοὺς Θραῖκας οὐ πολὺ τὴν τε λείαν ἀφείλοντο καὶ αὐτοὺς φοβήσαντες καταδιώκουσιν ἐπὶ τὸν Εὐρίπον καὶ τὴν θάλασσαν, οὗ αὐτοὺς τὰ πλοῖα ἅ ἤγαγεν ὕρμει. (2) Καὶ ἀποκτείνουσιν αὐτῶν ἐν τῇ ἐσθάσει τοὺς πλείστους, οὔτε ἐπισταμένους νεῖν, τῶν τε ἐν τοῖς πλοίοις, ὡς ἐώρων τὰ ἐν τῇ γῆ, ὀρμισάντων ἕξω τοῦ ζεύγματος τὰ πλοῖα, ἐπεὶ ἐν γε τῇ ἄλλῃ ἀναχωρήσει οὐκ ἀτόπως οἱ Θραῖκες πρὸς τὸ τῶν Θεβαίων ἱππικόν, ὅπερ πρῶτον προσέκειτο, προεκθέοντες τε καὶ ζυστρεφόμενοι ἐν ἐπιχωρίῳ τάξει τὴν φυλακὴν ἐποιούστων, καὶ ὀλίγοι αὐτῶν ἐν τούτῳ διεσθάρησαν. Μέρος δὲ τι καὶ ἐν τῇ πόλει αὐτῇ δι' ἄρπαγὴν ἐγκαταληφθὲν ἀπόλωτο. Οἱ δὲ ζύμπαντες τῶν Θρακῶν πενήτην καὶ διακοσίοι ἀπὸ τριακοσίων καὶ χιλίων ἀπέθανον. (3) Διέφθειραν δὲ καὶ τῶν Θεβαίων καὶ τῶν ἄλλων οἱ ξυνεσθόθησαν ἐς εἴκοσι μάλιστα ἱππέας τε καὶ ὀπλίτας ὁμοῦ, καὶ Θεβαίων τῶν βουλευτῶν Σιερρώνδαν· τῶν δὲ Μυκαλησσίῳ μέρος τι ἀπαναλώθη. (4) Τὰ μὲν κατὰ τὴν Μυκαλησσὸν πάθει χρησαμένων οὐδενὸς ὡς ἐπὶ μεγέθει τῶν κατὰ τὸν πόλεμον ἦσσαν ὀλοφύρασθαι ἀξίω τοιαῦτα ξυέβη.

XXXI. Ὁ δὲ Δημοσθένης τότε ἀποπλέων ἐπὶ τῆς Κερκυρας μετὰ τὴν ἐκ τῆς Λακωνικῆς τεύξις, δλκάδα

quum sumptus facere nollent, statim dimittebant, eosque deducendi negotium Diitrephi dederunt, eique praeceperunt, ut simul in ipsa praetervectioe (nam per Euripum transibant) hostibus etiam, si qua ratione possent, illorum opera usus noceret. (2) Hic autem eos et ad Tanagram exposuit et praedae nonnihil raptim egit, et ex Chalcide Euboeae sub vesperam trajecit Euripum, et eos in Bœotiam expositos adversus Mycalessum ducebat. (3) Et illam quidem noctem ad Mercurii fanum clam subsidens transegit (distat id autem a Mycalesso sexdecim circiter stadia), prima autem luce urbem non amplam invadebat, et eam capit, quum et nudatos custodum praesidio homines invasisset, et non exspectantes, ullos unquam tanto itinere a mari in loca mediterranea facto sibi bellum illaturos, quum etiam murus infirmus esset, et partim quoque collapsus, partim vero humiliter aedificatus, et simul etiam portae propter securitatem essent apertae. (4) Thraeces igitur in hanc urbem irruentes, et privatas et sacras aedes diripiabant, et homines interficiebant, nec senili nec juvenili aetati parcetes, sed omnes deinceps, ut in quemque incidebant, et pueros et feminas interficientes, et praeterea etiam jumenta, et quascumque alias animantes vidissent; nam Thracum gens, plane ut qui maxime ex genere barbarico, quum fiduciam animo concepit, caedis est avidissima. (5) Et tunc quum alia perturbatio non exigua exstitit et omne caedis genus, tum etiam irruentes in puerosum ludum, qui maximus illic erat, et pueri in eum modo erant ingressi, omnes conciderunt; atque ista clades universae civitati omni alia gravior et magis quam ulla alia praeter opinionem accidit et atrox.

XXX. Thebani vero quum rem cognovissent, ad opem urbi ferendam accurrebant, et nacti Thraeces jam progressos non longe, et praedam iis eriperunt, et perterrefactos persecuti sunt ad Euripum usque et mare, ubi stabant eorum naves, quae eos vexerant. (2) Et caedunt ex iis plurimos, dum naves conscendunt, quum neque natandi periti essent et ii, qui in navibus erant, quum vidissent ea, quae in terra gerebantur, naves extra Euripi pontem in altum eduxissent; nam in reliquo quidem receptu Thraeces non incomposite adversus Thebanorum equitatum, qui primus eos invaserat, et procurrentes et conglobati ordinem patrio more servantes, sese defendebant, et ibi pauci eorum perierunt. Quaedam vero pars, quae in urbe, dum praedatur, deprehensa erat, interiit. In summa vero ex mille et trecentis Thracibus omnino ducenti et quinquaginta ceciderunt. (3) Interfecerunt vero etiam ex Thebanis et ceteris, qui ad opem ferendam convenerant, viginti circiter tam equites quam gravis simul armaturae milites, una cum Scirphonda Thebano, uno ex Bœotarchis; Mycalessiorum vero pars aliqua plane absumpta est. (4) Atque hic quidem fuit exitus cladis, quam Mycalessus accepit, quae pro civitatis magnitudine non minus est deploranda, quam ulla alia, quae in hoc bello acciderit.

XXXI. Demosthenes vero tunc vectus ad Corcyram post illam munitionem in agro Laconico factam, onerariam navem

ὄρουσαν ἐν Φειᾷ τῇ Ἡλείων [εὐρίων], ἐν ἧ οἱ Κορίνθιοι ὀπλίται ἐς τὴν Σικελίαν ἐμελλον περιουῆσθαι, αὐτὴν μὲν διαφύσει, οἱ δ' ἄνδρες ἀποφυγόντες ὑστερον λαβόντες ἄλλην ἔπλεον. (2) Καὶ μετὰ τοῦτο ἀφικόμενος ὁ Δημοσθένης ἐς τὴν Ζάκυνθον καὶ Κεφαλληνίαν ὀπλίτας τε παρέλαβε καὶ ἐκ τῆς Ναυπάκτου τῶν Μεσσηνίων μετεπέμψατο, καὶ ἐς τὴν ἀντιπέρας ἡπειρον τῆς Ἀκαρνανίας διέβη, ἐς Ἀλυζίαν τε καὶ Ἀνακτόριον, ὃ αὐτοὶ εἶχον. (3) Ὅντι δ' αὐτῶ περι ταῦτα ὁ Εὐρυμέδων ἀπαντᾷ ἐκ τῆς Σικελίας ἀποπλεῶν, ὃς τότε τοῦ χειμῶνος τὰ χρήματα ἄγων τῇ στρατιᾷ ἀπέπεμφθη, καὶ ἀγγέλλει τὰ τε ἄλλα καὶ ὅτι πύθοιτο κατὰ πλοῦν ἤδη ὢν τὸ Πλημύριον ὑπὸ τῶν Συρακοσίων ἐαλωκός. (4) Ἀφικνεῖται δὲ καὶ Κόνων παρ' αὐτούς, ὃς ἤρχε Ναυπάκτου, ἀγγέλλων ὅτι αἱ πέντε καὶ εἴκοσι νῆες τῶν Κορινθίων αἱ σφίσι ἀνορμοῦσαι οὔτε καταλύουσι τὸν πόλεμον ναυμαχεῖν τε μέλλουσι πέμπειν οὐδ' ἐκέλευεν αὐτοὺς ναῦς, ὡς οὐχ ἱκανὰς οὕσας θεοῦσας εἴκοσι τὰς ἑαυτῶν πρὸς τὰς ἐκείνων πέντε καὶ εἴκοσι ναυμαχεῖν. (5) Τῶ μὲν οὖν Κόνωνι δέκα ναῦς ὁ Δημοσθένης καὶ ὁ Εὐρυμέδων τὰς ἀριστα σφίσι πλεούσας ἀφ' ὧν αὐτοὶ εἶχον συμπέμπουσι πρὸς τὰς ἐν τῇ Ναυπάκτῳ· αὐτοὶ δὲ τὰ περι τῆς στρατιᾶς τὸν ξύλλογον ἡτοιμάζοντο, Εὐρυμέδων μὲν ἐς τὴν Κέρκυραν πλεύσας καὶ πεντεκαίδεκα τε ναῦς πληροῦν κελύσας αὐτοὺς καὶ ὀπλίτας καταλεγόμενος (ξυνῆρχε γὰρ ἤδη Δημοσθένης ἀποτραπόμενος, ὥσπερ καὶ ἠρέθη), Δημοσθένης δ' ἐκ τῶν περι τὴν Ἀκαρνανίαν χωρίων σφενδονήτας τε καὶ ἀκοντιστὰς ζυναγεῖρων.

XXXII. Οἱ δ' ἐκ τῶν Συρακοσίων τότε μετὰ τὴν τοῦ Πλημυρίου ἄλωσιν πρέσβεις οἰχόμενοι ἐς τὰς πόλεις ἐπειδὴ ἔπεισάν τε καὶ ζυναγεύσαντες ἐμελλον ἄξειν τὸν στρατόν, ὁ Νικίας προπυθόμενος πέμπει ἐς τῶν Σικελίων τοὺς τὴν δίοδον ἔχοντας καὶ σφίσι ζυμμάχους, Κεντόριπὰς τε καὶ Ἀλικυαίους καὶ ἄλλους, ὅπως μὴ διαφρήσουσι τοὺς πολεμίους ἀλλὰ ζυστραφέντες κωλύσουσι διελθεῖν ἄλλη γὰρ αὐτοὺς οὐδὲ πειράσειν Ἀκραγαντῖνοι γὰρ οὐκ ἐδίδοσαν διὰ τῆς ἑαυτῶν ὁδόν. (2) Πορευομένων δ' ἤδη τῶν Σικελιωτῶν οἱ Σικελοὶ, καθάπερ ἐδέοντο οἱ Ἀθηναῖοι, ἐνέδραν τινὰ [τριχῆ] ποιησάμενοι, ἀφυλάγμενος τε καὶ ἐξαίφνης ἐπιγενόμενοι διέφθεραν ἐς ὀκτακοσίους μάλιστα, καὶ τοὺς πρέσβεις πλὴν ἐνός τοῦ Κορινθίου πάντας· οὗτος δὲ τοὺς διαφυγόντας ἐς πεντακοσίους καὶ χιλίους ἐκόμισεν ἐς τὰς Συρακούσας.

XXXIII. Καὶ περι τὰς αὐτὰς ἡμέρας καὶ οἱ Καμαρινᾶοι ἀφικνούντων αὐτοῖς βοηθοῦντες, πεντακοῖοι μὲν ὀπλίται, τριακοῖοι δὲ ἀκοντισταὶ καὶ τοξοταὶ τριακοῖοι. Ἐπεμψαν δὲ καὶ οἱ Ἐλῶιοι ναυτικόν τε ἐς πέντε ναῦς καὶ ἀκοντιστὰς τετρακοσίους καὶ ἵππέας διακοσίους. (2) Σχεδὸν γὰρ τι ἤδη πᾶσα ἡ Σικελία πλὴν Ἀκραγαντῖνων (οὔτοι δ' οὐδὲ μεθ' ἑτέρων ἦσαν), οἱ δ' ἄλλοι ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους μετὰ τῶν Συρακοσίων οἱ πρότερον περιορούμενοι ζυστάντες ἐβοήθουν.

Phiae Eleorum in statione positam [nactus], in qua gravis armaturæ milites Corinthii in Sicilia erant tracturi, ipsam quidem corruptit, viri vero elapsi, et mox aliam nacti transmiserunt. (2) Et postea Demosthenes in Zacynthum profectus et in Cephalleniam, et illinc gravis armaturæ milites assumpsit, et Messenius Naupacto accessit, atque in oppositam Acarnaniæ continentem trajecit, et Alyziam et Anactorium, quod ipsi Athenienses tenebant. (3) Versanti autem ei circa hæc loca occurrit Eurymedon, ex Sicilia remeans, qui hieme, ut prædixi, eum pecunia, quam ad exercitum ferebat, missus erat, et nuntiat quum reliqua, tum etiam, se jam in ipso navigationis cursu audisse Plemyrimum a Syracusanis receptum. (4) Præterea advenit etiam Cono ad eos, qui Naupacto præerat, nuntians, quinque illas et viginti Corinthiorum naves, quæ in statione sibi opposita stabant, neque bello desistere et prælium navale commissuras esse; quare eos naves ad se mittere jubebat, quod suæ duodeviginti impares essent ad confligendum cum hostium quinque et viginti navibus. (5) Demosthenes igitur et Eurymedon decem velocissimas ex iis, quas ipsi habebant, cum Conone miserunt ad illas, quæ Naupacti erant; ipsi vero in copiis cogendis versabantur; atque Eurymedon quidem in Corcyram profectus jussit ipsos instruere quindecim naves, et gravis armaturæ milites legebat (jam enim una cum Demosthene imperium gerebat reversus, quemadmodum etiam delectus erat), Demosthenes vero ex locis, quæ circum Acarnaniam erant, funditores et jaculatores cogebat.

XXXII. At Syracusanorum legati, qui, ut prædixi, post Plemyrimum expugnatam civitates adierant, quum quod petebant, iis persuasissent, et copias, quas collegerant, Syracusas essent ducturi, Nicias, quum rem præsensisset, mittit ad illos Siculos, qui transitum tenebant et sibi socii erant, Centoripas et Alicyæos et alios, ne hostibus iter præbeant sed congregati prohibeant; alia enim via eos transire ne conaturos quidem; Agrigentini enim iter iis per suum agrum non dabant. (2) Quum autem Sicilienses jam in via essent, Siculi, quemadmodum ab Atheniensibus orabantur, [tribus in locis] insidias collocarunt, et illos incautos et ex improviso aggressi ad octingentos ferme occiderunt, omnesque legatos, præter unum Corinthium; hic vero eos, qui elapsi sunt, ad mille et quingentos Syracusas deduxit.

XXXIII. Et per eosdem dies Camarinæ etiam adveniunt, qui opem iis ferebant, quinque gravis armaturæ milites, et recenti jaculatores, totidemque sagittarii. Miserunt et Gelo remiges ad quinque naves sufficientes, et jaculatores quadringentos et equites ducentos. (2) Jam enim omnis propemodum Sicilia præter Agrigentinos (hi enim in neutrorum partibus erant) adjunctis etiam ceteris contra Athenienses Syracusanorum societati, qui antea rei eventum speculabantur, auxilium ferebant.

(3) Καὶ οἱ μὲν Συρακοῖσι, ὡς αὐτοῖς τὸ ἐν τοῖς Σικελίοις πάθος ἐγένετο, ἐπέσχοντο εὐθέως τοῖς Ἀθηναίοις ἐπιχειρεῖν· ὁ δὲ Δημοσθένης καὶ Εὐρυμέδων, ἐτοίμης ἤδη τῆς στρατιᾶς οὐσης ἔκ τε τῆς Κερκύρας καὶ ἀπὸ τῆς ἠπείρου, ἐπεραιώθησαν ξυμπάσῃ τῇ στρατιᾷ τὸν Ἴόνιον ἐπ' ἄκραν Ἰαπυγίαν· (4) καὶ ὀρμηθέντες αὐτοὶ καθίσχουσιν ἐς τὰς Χοιράδας νήσους Ἰαπυγίας, καὶ ἀκοντιστάς τε τινὰς τῶν Ἰαπύγων πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν τοῦ Μεσσαπίου ἔθνους ἀναβιβάζονται ἐπὶ τὰς ναῦς, καὶ τῷ Ἄρτα, ὅσπερ καὶ τοὺς ἀκοντιστάς δυνάστης ὦν παρέσχεν αὐτοῖς, ἀνανεωσάμενοί τινα παλαιὰν φιλίαν ἀφικνοῦνται ἐς Μεταπόντιον τῆς Ἰταλίας. (5) Καὶ τοὺς Μεταποντίους πείσαντες κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν ἀκοντιστάς τε ξυμπέμπειν τριακοσίους καὶ τρήρεις δύο, καὶ ἀναλαβόντες ταῦτα, παρέπλευσαν ἐς Θουρίαν. Καὶ καταλαμβάνουσι νεωστὶ στάσει τοὺς τῶν Ἀθηναίων ἐναντίους ἐκπεπτωκότας· (6) καὶ βουλόμενοι τὴν στρατιάν αὐτοὶ πᾶσαν ἀθροίσαντες εἴ τις ὑπολέλειπτο ἐξετάσαι, καὶ τοὺς Θουρίους πείσαι σφίσι ξυστρατεύειν τε ὡς προθυμότατα, καὶ ἐπειδὴ περ ἐν τούτῳ τύχης εἰσίν, τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους τοῖς Ἀθηναίοις νομίζειν, περιέμενον ἐν τῇ Θουρίᾳ καὶ ἔπρασον ταῦτα.

XXXIV. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον οἱ ἐν ταῖς πέντε καὶ εἰκοσι ναυσίν, ὅσπερ τῶν δελκιδῶν ἕνεκα τῆς ἐς Σικελίαν κοιμιδῆς ἀνθώρμου πρὸς τὰς ἐν Ναυπάκτῳ ναῦς, παρασκευασάμενοι ὡς ἐπὶ ναυμαχίᾳ καὶ προσπληρώσαντες ἔτι ναῦς ὥστε ὀλίγῳ ἐλάσσους εἶναι αὐτοῖς τῶν Ἀττικῶν νεῶν, ὀρμίζονται κατὰ Ἐρινεὸν τῆς Ἀχαιᾶς ἐν τῇ Ρυπικῇ. (2) Καὶ αὐτοῖς τοῦ χωρίου μηχανοειδοῦς ὄντος ἐφ' ᾧ ὄρμου, ὁ μὲν πεζὸς ἑκατέρωθεν προσβεδοθηκὼς τῶν τε Κορινθίων καὶ τῶν αὐθῶν ξυμμάχων ἐπὶ τὰς προανεγούσαις ἄκραις παρετέτακτο, αἱ δὲ νῆες τὸ μεταξὺ εἶχον ἐμφράξασαι ἤρχε δὲ τοῦ ναυτικοῦ Πολυάνθης Κορίνθιος. (3) Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Ναυπάκτου τριάκοντα ναυσὶ καὶ τρισίν (ἤρχε δ' αὐτῶν Δίφιλος) ἐπέπλευσαν αὐτοῖς. (4) Καὶ οἱ Κορίνθιοι τὸ μὲν πρῶτον ἡσύχαζον, ἔπειτα ἀρθέντος αὐτοῖς τοῦ σημείου, ἐπεὶ καιρὸς ἐδόκει εἶναι, ὄρμησαν ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἐναυμάχουν. Καὶ χρόνον ἀντεῖχον πολὺν ἀλλήλοις. (5) Καὶ τῶν μὲν Κορινθίων τρεῖς νῆες διαφθείρονται, τῶν δ' Ἀθηναίων κατέδου μὲν οὐδεμία ἀπλῶς, ἐπὶ δὲ τινες ἄπλοι ἐγένοντο ἀντίπρῃροι ἐμβολόμενοι καὶ ἀναβράγασται τὰς παρεξαιρεσίας ὑπὸ τῶν Κορινθίων νεῶν ἐπ' αὐτὸ τοῦτο παντερές τὰς ἐπιωτίδας ἔγουςαν. (6) Ναυμαχῆσαντες κατὰ ἀντίπαλα μὲν καὶ ὡς αὐτοὺς ἑκατέρωθεν ἀξιοῦν νικᾶν, ὅμως δὲ τῶν ναυαγίων κρατησάντων τῶν Ἀθηναίων διὰ τε τὴν τοῦ ἀνέμου ἄπωσιν αὐτῶν ἐς τὸ πέλαγος καὶ διὰ τὴν τῶν Κορινθίων οὐκέτι ἐπαναγωγίην, διεκρίθησαν ἀπ' ἀλλήλων, καὶ δίωξις οὐδεμία ἐγένετο, οὐδ' ἄνδρες οὐδετέρων ἐάλωσαν· οἱ μὲν γὰρ Κορίνθιοι καὶ Πελοποννήσιοι πρὸς τῇ γῆ ναυμαχοῦντες βράδιως διεσώζοντο, τῶν δὲ Ἀθη-

(3) Atque Syracusani quidem, quum cladem apud Siculos accepissent, ab Atheniensibus protinus invadendis abstinerunt; Demosthenes vero et Eurymedon, quum exercitus et e Coreyra et ex continente collectus jam paratus esset, universis copiis Ionium trajecerunt ad promontorium Iapygiam; (4) et hinc profecti ad Choeradas Iapygiæ insulas appellant, et aliquos Iapygum jaculatores Messapiæ gentis centum et quinquaginta in naves imponunt, et renovata vetusta quadam amicitia cum Arta, qui illis in locis tum imperitans jaculatores etiam iis præbuerat, perveniunt ad Metapontium, Italiæ urbem. (5) Et quum Metapontinos induxissent, ut ex societatis jure trecentos jaculatores secum mitterent et duas triremes, his acceptis, in agrum Thurium prætervecti sunt. Et ibi deprehendunt Atheniensium adversarios per seditionem nuper ejectos; (6) et cupientes omnibus copiis in unum ibi contractis, si quis relictus esset, lustrare, et Thuriis persuadere, ut quam alacerrime ad eandem militiam secum proficiscerentur, et quando eo fortunæ venissent, eosdem atque Athenienses pro hostibus et pro amicis haberent, in agro Thurio subsidebant, atque hæc agebant.

XXXIV. Peloponnesii vero, qui in quinque et viginti navibus erant, qui onerariarum navium in Siciliam tendentium causa habebant stationes oppositas navibus, quæ erant Naupacti, sub idem tempus sese ad navale prælium præparaverant, aliisque navibus præter eas, quas jam paratas habebant, instructis, adeo ut Atticis non multo pauciores haberent, ad Erineum, Achaicæ oppidum, in agro Rhypticum situm, appulsi stationem occupant. (2) Quoniam autem locus ille, in quo stationem habebant, in lunæ speciem curvatus erat, peditatus quidem auxilio profectus tum Corinthiorum, tum sociorum, qui ex illis locis convenerant, utrinque in eminentibus promontoriis dispositus erat, naves vero medium spatium obstructum tenebant; præfectus autem erat classis Polyanthus Corinthius. (3) Athenienses vero cum tribus et triginta navibus, (præerat autem Diphilus) Naupacto solventes adversus eos contenderunt. (4) Et Corinthii principio quidem quiescebant, deinde signo iis dato quum tempus idoneum adesse videbatur, impetu Atheniensium occurrerunt et prælium committebant. Et diu alteri alteros sustinebant. (5) Et Corinthiorum quidem tres naves profligantur, Atheniensium vero nulla quidem prorsus est depressa, sed septem fere ad navigandum inutiles factæ sunt, quod Corinthiarum navium adversis prorsus petiitæ, et in ipsis frontibus, ubi nullum est remigium, perruptæ erant a Corinthiorum navibus, quæ ad hoc ipsum crassiores epotidas habebant. (6) Quum autem prælium commisissent, ancipiti quidem Marte, et ita, ut utrique victoriam sibi vindicarent, Athenienses tamen naufragis poterunt, quod et ventus in altum ea propulisset, et quod Corinthii impetum non amplius renovarent, alteri ab alteris dirempti sunt, et neutri alteros persecuti, nec ulli ex alterutris capti; nam Corinthii et Peloponnesii facile evadebant, quia prælium prope terram committebant; Atheniensium vero nulla navis est de-

ναίων οὐδεμία κατέδου ναῦς. (7) Ἀποπλευσάντων δὲ τῶν Ἀθηναίων εἰς τὴν Ναύπακτον οἱ Κορίνθιοι εὐθὺς τροπαῖον ἔστησαν ὡς νικῶντες, ὅτι πλείους τῶν ἐναντίων ναῦς ἄπλους ἐποίησαν, καὶ νομίσαντες δι' αὐτὸ οὐχ ἡσσᾶσθαι δι' ὅπερ οὐδ' οἱ ἕτεροι νικᾶν· οἳ τε γὰρ Κορίνθιοι ἠγήσαντο κρατεῖν εἰ μὴ καὶ πολλὸν ἐκρατοῦντο, οἳ τ' Ἀθηναῖοι ἐνόμιζον ἡσσᾶσθαι ὅτι οὐ πολλὸν ἐνίκων. (8) Ἀποπλευσάντων δὲ τῶν Πελοποννησίων καὶ τοῦ πεζοῦ διαλυθέντος οἱ Ἀθηναῖοι ἔστησαν τροπαῖον καὶ αὐτοὶ ἐν τῇ Ἀχαΐᾳ ὡς νικῶντες, ἀπέχον τοῦ Ἐρινεοῦ, ἐν ᾧ οἱ Κορίνθιοι ὄρμουσαν, ὡς εἴκοσι σταδίους. Καὶ ἡ μὲν ναυμαχία οὕτως ἐτελεῦτα.

XXXV. Ὁ δὲ Δημοσθένης καὶ Εὐρυμέδων, ἐπειδὴ ζυστρατεύειν αὐτοῖς οἱ Θούριοι παρεσυμάεσθησαν ἑπτακοσίοις μὲν ὀπλίταις τριακοσίοις δὲ ἀκοντισταῖς, τὰς μὲν ναῦς παραπλεῖν ἐκέλευον ἐπὶ τῆς Κροτωνιάτιδος, αὐτοὶ δὲ τὸν πεζὸν πάντα ἐξετάσαντες πρῶτον ἐπὶ τῷ Συβάρει ποταμῷ ἦγον διὰ τῆς Θουριάδος γῆς. (2) Καὶ ὡς ἐγένοντο ἐπὶ τῷ Ὑλίᾳ ποταμῷ, καὶ αὐτοῖς οἱ Κροτωνιάται προσπέμψαντες εἶπον οὐκ ἂν σφίσι βουλομένοις εἶναι διὰ τῆς γῆς σφῶν τὸν στρατὸν ἰέναι, ἐπικαταβάνας ὑλίσσαντο πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ἐκβολὴν τοῦ Ὑλίου· καὶ αἱ νῆες αὐτοῖς εἰς τὸ αὐτὸ ἀπῆντων. Τῇ δ' ὀστεραῖα ἀναβιβάσασθαι παρέπελον, ἴσχυοντες πρὸς τὰς πόλεις πλὴν Λοκρῶν ἕως ἀφίκοντο ἐπὶ Πέτραν τῆς Ῥηγίνης.

XXXVI. Οἱ δὲ Συρακοῖοι ἐν τούτῳ πυνθανόμενοι αὐτῶν τὸν ἐπίπλου ἀυθις ταῖς ναυσὶν ἀποπειρᾶσαι ἐβούλοντο καὶ τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ τοῦ πεζοῦ, ἥνπερ ἐπ' αὐτὸ τοῦτο πρὶν ἐλθεῖν αὐτοὺς φθάσαι βουλόμενοι ζυνέλεγον. (2) Παρασκευάσαντο δὲ τὸ τε ἄλλο ναυτικὸν ὡς ἐκ τῆς προτέρας ναυμαχίας τὴν πλέον ἐνείδον σχήσοντες, καὶ τὰς πρῶρας τῶν νεῶν ζυντεμόντες εἰς ἔλασσον στεριφωτέρας ἐποίησαν, καὶ τὰς ἐπωτίδας ἐπέθεσαν ταῖς πρῶραις παχείας, καὶ ἀντήριδας ἀπ' αὐτῶν ὑπέτειναν πρὸς τοὺς τοίχους ὡς ἐπὶ ἐξ πῆχους ἐντός τε καὶ ξυθεν, ἥνπερ τρῶπι καὶ οἱ Κορίνθιοι πρὸς τὰς ἐν τῇ Ναυπάκτῳ ναῦς ἐπισκευασάμενοι πρῶραθεν ἐναυμάχουν. (3) Ἐνόμισαν γὰρ οἱ Συρακοῖοι πρὸς τὰς τῶν Ἀθηναίων ναῦς οὐχ ὁμοίως ἀντιναυπηγημέναις, ἀλλὰ λεπτά τὰ πρῶραθεν ἐχούσας διὰ τὸ μὴ ἀντιπρῶροις μάλλον αὐτοὺς ἢ ἐκ περίπλου ταῖς ἐμβολαῖς χρῆσθαι, οὐκ ἔλασσον σχήσειν, καὶ τὴν ἐν τῷ μεγάλῳ λιμένι ναυμαχίαν, οὐκ ἐν πολλῷ πολλαῖς ναυσὶν οὔσαν, πρὸς ἑαυτῶν ἔσσειναι· ἀντίπρωροι γὰρ ταῖς ἐμβολαῖς χρώμενοι ἀναβῆξεν τὰ πρῶραθεν αὐτοῖς, στερίφους καὶ παχέσι πρὸς κοίλα καὶ ἀσθενῆ αἰόντες τοῖς ἐμβολοῖς. (4) Τοῖς δὲ Ἀθηναίοις οὐκ ἔσσειναι σφῶν ἐν στενοχωρίᾳ οὔτε περίπλου οὔτε διέκπλου, ἥνπερ τῆς τέχνης μάλιστα ἐπίστευον· αὐτοὶ γὰρ κατὰ τὸ δυνατόν τὸ μὲν οὐ δώσειν διεκπλεῖν, τὸ δὲ τὴν στενοχωρίαν κωλύσειν ὥστε μὴ περιπλεῖν. (5) Τῇ τε πρότερον ἀμαθία τῶν κυβερνητῶν δοκοῦσα εἶναι, τὸ ἀντίπρωρον ζυγκροῦσαι, μάλιστα ἂν αὐτοὶ χρῆσασθαι πλεῖστον

pressa. (7) Quum autem Athenienses se Naupactum recepissent, Corinthii statim tropæum ut victores exererent, quod plures hostilium navium ad navigationem inutilis reddidissent, et rati se propter hoc ipsum vicisse, propter quod neutri victores essent; nam et Corinthii se victores crediderunt, nisi longe victi essent, et Athenienses existimabant se victos esse, nisi longe vicissent. (8) Quum autem Peloponnesii discessissent, et peditatus dilapsus esset, Athenienses et ipsi tanquam victores tropæum in Achaia constituerunt, quod aberat ab Erineo, ubi Corinthii suæ classis stationem habebant, viginti ferme stadiis. Atque pugna quidem navalis hunc exitum habebat.

XXXV. Demosthenes vero et Eurymedon, posteaquam Thuri parati fuerunt ad illius militiæ societatem sequendam cum septingentis gravis armaturæ militibus et trecentis jaculatoribus, classem quidem in oram Crotoniatidem prætervehi jubebant, ipsi vero peditatum omnem, quum lustrassent, primo ad fluvium Sybarin ducebant per agrum Thurium. (2) Et quum ad Hyliam fluvium pervenissent, et Crotoniatæ ad eos præmisissent, qui dicerent, non sibi volentibus fore, si per suum agrum exercitus transiret, ad mare descenderunt, et ad Hyliae ostium pernoclarunt; et naves in eundem locum iis occurrebant. Postridie vero, quum eas conscendissent, oram legentes discedebant, et ad urbes, præter Locros, appelabant, donec Petram Rhegini agri pervenerunt.

XXXVI. Syracusani vero interea quum eos contra se venire audirent, belli fortunam classe rursus experiri volebant, et reliquo peditatus apparatu, quem ad hoc ipsum ante eorum adventum, præcipere occasionem cupientes, cogebant. (2) Instruxerunt autem classem quum aliis rebus ita, ut ex superiore navali prelio se fore meliore conditione colligebant, tum etiam navium proras in exiguum spacium coactas firmiores reddiderunt, et epotidas crassas proris imposuerunt, iisque tigna obliqua, quibus eæ sustinerentur, junxerunt ad navium parietes pertingentia, spatio fere senum cubitorum et intus et extra, quo modo et Corinthii adversus naves, quæ ad Naupactum erant, per proras pugnaverant. (3) Existimarunt enim Syracusani, adversus Atheniensium naves, quæ contra non eodem modo erant ædificatæ, sed circa proram graciles erant, quod illi non tam adversis proris, quam navibus circumactis incurere consuevissent, se non deteriore conditione futuros, et navale prelium, quod in magno portu a multis navibus in non magno spatio committendum erat, e re sua factum iri; se enim adversis proris incurrentes diffracturos illorum proras, si solidis crassisque rostris vacuas et infirmas quaterent; (4) Atheniensibus vero in angusto loci spatio nullam fore facultatem aut naves circumagendi, aut eas per medium suam classem educendi, qua artificii parte potissimum illi confiderent; se ipsos enim pro viribus hoc quidem præstituros, ut nullam ipsis per medium suam classem transeundi facultatem darent; illud vero ab ipsis loci angustiis impeditum iri, ne naves circumagerent. (5) Quæ autem prius gubernatorum inscitia esse videbatur, quod adversis proris confligerent, ea

γὰρ ἐν αὐτῷ στήσει· τὴν γὰρ ἀνάκρουσιν οὐκ ἔσσεσθαι τοῖς Ἀθηναίοις ἐξωθουμένοις ἄλλοτε ἢ ἐς τὴν γῆν, καὶ ταύτην δι' ὀλίγου καὶ ἐς ὀλίγον, κατ' αὐτὸ τὸ στρατόπεδον τὸ ἑαυτῶν. Τοῦ δ' ἄλλου λιμένος αὐτοὶ κρατήσιν, (6) καὶ ξυμφερομένους αὐτούς, ἦν πη βιάζονται, ἐς ὀλίγον τε καὶ πάντας ἐς τὸ αὐτό, προσπίπτοντας ἀλλήλοις ταραξέσθαι· ὅπερ καὶ ἔβλαπτε μάλιστα τοὺς Ἀθηναίους ἐν ἀπάσαις ταῖς ναυμαχίαις, οὐκ οὔσης αὐτοῖς ἐς πάντα τὸν λιμένα τῆς ἀνακρούσεως, ὡς περ τοῖς Συρακοσίοις. Περιπεῦσαι δὲ ἐς τὴν εὐρυχωρίαν, σφῶν ἔχόντων τὴν ἐπίπλευσιν ἀπὸ τοῦ πελάγους τε καὶ ἀνάκρουσιν, οὐ δυνήσεσθαι αὐτούς, ἄλλως τε καὶ τοῦ Πλημυρίου πολεμίου τε αὐτοῖς ἐσομένου καὶ τοῦ στόματος οὐ μεγάλου ὄντος τοῦ λιμένος.

XXXVII. Ταῖαυτα οἱ Συρακοσίοι πρὸς τὴν ἑαυτῶν ἐπιστήμην τε καὶ δύναναι ἐπινοήσαντες, καὶ ἅμα τεθαρσηκότες μᾶλλον ἤδη ἀπὸ τῆς προτέρας ναυμαχίας, ἐπεχείρουν τῷ τε πεζῷ ἅμα καὶ ταῖς ναυσίν. (2) Καὶ τὸν μὲν πεζὸν ὀλίγῳ πρότερον, τὸν ἐκ τῆς πόλεως, Γύλιππος προεξαγαγὼν προσῆγε τῷ τείχει τῶν Ἀθηναίων, καθ' ὅσον πρὸς τὴν πόλιν αὐτοῦ ἑώρα· καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ Ὀλυμπίου, οἱ τε δπλιται ὅσοι ἐκεῖ ἦσαν καὶ οἱ ἱππῆς καὶ ἡ γυμνητρία τῶν Συρακοσίων ἐκ τοῦ ἐπιθάτερα προσῆει τῷ τείχει· αἱ δὲ νῆες μετὰ τούτου εὐθὺς ἐπέξέπλεον τῶν Συρακοσίων καὶ ξυμμάχων. (3) Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὸ πρῶτον αὐτοὺς εἰόμενοι τῷ πεζῷ μόνῳ πειράσσειν, ὁρῶντες δὲ καὶ τὰς ναῦς ἐπιφερομένας ἄφῳ ἐθορυβοῦντο, καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τὰ τείχη καὶ πρὸ τῶν τειχῶν τοῖς προσιούσιν ἀντιπαρετάσσοντο, οἱ δὲ πρὸς τοὺς ἀπὸ τοῦ Ὀλυμπίου καὶ τῶν ἔξω κατὰ τάχος γυροῦντας ἱππέας τε πολλοὺς καὶ ἀκοντιστάς ἀντεπεξήσαν, ἄλλοι δὲ τὰς ναῦς ἐπιήρουν καὶ ἅμα ἐπὶ τὸν αἰγιάλον παρεσθίθουσι, καὶ ἐπειδὴ πλήρεις ἦσαν, ἀνανήγον πέντε καὶ ἑβδομήκοντα ναῦς· καὶ τῶν Συρακοσίων ἦσαν ὀγδοήκοντα μάλιστα.

XXXVIII. Τῆς δὲ ἡμέρας ἐπὶ πολὺ προσπλέοντες καὶ ἀνακρούομενοι καὶ πειράσαντες ἀλλήλων, καὶ οὐδέτεροι δυνάμενοι ἀξίον τι λόγου παραλαβεῖν, εἰ μὴ ναῦν μίαν ἢ δύο τῶν Ἀθηναίων οἱ Συρακοσίοι καταδύσαντες, διεκρίθησαν· καὶ ὁ πεζὸς ἅμα ἀπὸ τῶν τειχῶν ἀπῆλθεν.

(2) Τῆ δ' ὑστεραία οἱ μὲν Συρακοσίοι ἡσύχαζον, οὐδὲν ὀηλοῦντες ὁποῖόν τι τὸ μέλλον ποιήσουσιν· ὁ δὲ Νικίας ἰδὼν ἀντίπαλα τὰ τῆς ναυμαχίας γενόμενα, καὶ ἐλπίζων αὐτοὺς αὐθις ἐπιχειρήσειν, τοὺς τε τριηράρχους ἠνάγκαζεν ἐπισκευάζειν τὰς ναῦς, εἴ τίς τι ἐπεπονθήκει, καὶ δικάδας προώρμισε πρὸ τοῦ σφετέρου σταυρώματος, ὁ αὐτοῖς πρὸ τῶν νεῶν ἀντὶ λιμένος κληστῶ ἐν τῇ θαλάσῃ ἐπεπήγει. (3) Διαλειπούσας δὲ τὰς δικάδας ὅσον δύο πλέθρα ἀπ' ἀλλήλων κατέστησεν, ὅπως εἰ τις βιάζοιτο ναῦς, εἴη καταφευγὴς ἀσφαλῆς καὶ πάλιν καθ' ἡσυχίαν ἔκπλους. Παρασκευαζόμενοι δὲ ταῦτα ὄλην τὴν ἡμέραν διετέλεσαν οἱ Ἀθηναῖοι μέχρι νυκτός.

XXXIX. Τῆ δ' ὑστεραία οἱ Συρακοσίοι τῆς μὲν ὕρας πρῶταίτερον, τῆ δ' ἐπιχειρήσει τῆ αὐτῆ τοῦ τε

maxime se ipsos usuros; hac enim ratione se optima conditione futuros; Atheniensibus enim, si a se propellerent, non fore facultatem retrocedendi alio, nisi ad terram, idque ab exiguo spacio et in exiguum spacium, juxta ipsa sua castra. Cetero vero portu se ipsos potituros, (6) et illos, siubi premerentur, confertos in exiguum spacium et omnes in unum, collisos inter se perturbatum iri, id quod etiam in omnibus navalibus praeliis plurimum Atheniensibus nocebat, quod iis non in omnem portum, ut Syracusanis, retrocedere liceret. In apertum vero mare navibus circumactis evadendi facultatem illos non habituros, quod penes se futurum esset, a pelago et invadere et retrocedere, praecipue vero, quod et Plemyrium illis infestum esset futurum, et quod portus ostium non amplum esset.

XXXVII. Talia quum Syracusani pro ea, quae erat, peritia et potentia excogitassent, et simul etiam ex superiore navali praelio majorem jam fidentiam concepsent, pedestris simul et maritimis copiis impetum faciebant. (2) Et peditatum quidem, qui ex urbe procedebat, Gylippus paulo prius eductum admovit ad Atheniensium munitionem ibi, qua prospectus in urbem patebat; item qui apud Olympieum erant et gravis armaturae milites, qui illic erant, et equites et levis armatura Syracusanorum, ad munitionem ab altera parte accedebat; naves vero postea confestim Syracusanorum sociorumque prodibant. (3) Atque Athenienses primo quidem eos rati solo peditatu conflicturos quum naves quoque subito contra se venientes viderent, perturbabantur, et alii quidem supra munitiones et ante munitiones adversus hostes accedentes consistebant, alii vero adversus equites et jaculatores, qui multi partim ex Olympico partim ex aliis locis extra sitis magna celeritate veniebant, contra prohibant; alii vero naves instruebant, et simul ad littus occurrebant, et postquam instructae erant, quinque et septuaginta naves educebant; et Syracusanorum erant circiter octoginta.

XXXVIII. Quum autem ad multum illius diei spatium et invadendo et recedendo mutuo se temptassent et neutri aliquod memorabile detrimentum alteris inferre possent, nisi quod Syracusani unam aut alteram Atheniensium navem depresserunt, praelio dirempto discesserunt; et peditatus simul a munitionibus abscessit.

(2) Postridie vero Syracusani quidem quiescebant, nullo modo declarantes, quidnam essent acturi; Nicias vero cernens, aequales fuisse in navali praelio vires et existimans, eos rursus impetum facturos, et trierarchos cogebat, ut naves reficerent, si qua damnum aliquod accepisset, et onerarias produxit ante suum vallum, quod ante naves suas, ut portus clausi loco esset, in mari defixum erat. (3) Distantes vero onerarias binum circiter jugerum spatium alteram ab altera collocavit, ut si qua navis premeretur, tutum esset refugium, et rursus per otium exeundi facultas. Athenienses autem in his apparandis rebus totum diem ad noctem usque perstiterunt.

XXXIX. Postridie vero Syracusani maturius quidem tempore sed eodem et peditatus et classis conatu cum Athe-

πεζῶν καὶ τοῦ ναυτικοῦ προσέμισγον τοῖς Ἀθηναίοις, (2) καὶ ἀντικαταστάντες ταῖς ναυσὶ τὸν αὐτὸν τρόπον αὐθις ἐπὶ πολὺ διήγον τῆς ἡμέρας πειρώμενοι ἀλλήλων, πρὶν δὴ Ἀρίστων ὁ Πυρρήγιου Κορίνθιος, ἄριστος ὢν κυβερνήτης τῶν μετὰ Συρακοσίων, πείθει τοὺς σφετέρους τοῦ ναυτικοῦ ἄρχοντας, πέμψαντας ὡς τοὺς ἐν τῇ πόλει ἐπιμελομένους, κελύειν ὅτι τάχιστα τὴν ἀγορὰν τῶν ποιουμένων μεταναστήσαντας ἐπὶ τὴν θάλασσαν κομισαί, καὶ ὅσα τις ἔχει ἐδώδιμα, πάντας ἐκεῖσε φέροντας ἀναγκάσαι πωλεῖν, ὅπως αὐτοῖς ἐκδιβάσαντες τοὺς ναύτας εὐθὺς παρὰ τὰς ναῦς ἀριστοποιήσονται, καὶ δι' ὀλίγου αὐθις καὶ αὐθημερὸν ἀπροσδοκῆτοίς τοῖς Ἀθηναίοις ἐπιχειρῶσιν.

XL. Καὶ οἱ μὲν πεισθέντες ἐπέμψαν ἄγγελον, καὶ ἡ ἀγορὰ παρεσκευάσθη, καὶ οἱ Συρακοῖσι ἐξείφνης πρῦμναν κρουσάμενοι πάλιν πρὸς τὴν πόλιν ἔπλευσαν, καὶ εὐθὺς ἐκβάτες αὐτοῦ ἄριστον ἐποιούντο. (2) οἱ δ' Ἀθηναῖοι νομίσαντες αὐτοὺς ὡς ἡσσημένους σφῶν πρὸς τὴν πόλιν ἀνακρούσασθαι, καθ' ἡσυχίαν ἐκβάτες τὰ τε ἄλλα διεπράσσοντο καὶ τὰ ἀμφὶ τὸ ἄριστον ὡς τῆς γε ἡμέρας ταύτης οὐκέτι οἰόμενοι ἀνναυμαχῆσαι. (3) Ἐξείφνης δ' οἱ Συρακοῖσι πληρώσαντες τὰς ναῦς ἐπέπλεον αὐθις· οἱ δὲ διὰ πολλοῦ θορύβου, καὶ ἄσιτοι οἱ πλείους, οὐδενὶ κόσμῳ ἐσθάντες μόλις ποτὲ ἀντανήγοντο. (4) Καὶ χρόνον μὲν τινα ἀκοντίζοντο ἀλλήλων φυλασσόμενοι· ἔπειτ' οὐκ ἐδόκει τοῖς Ἀθηναίοις ὑπὸ σφῶν αὐτῶν διαμέλλοντας κόπω ἀλίσκεσθαι ἀλλ' ἐπιχειρεῖν ὅτι τάχιστα, καὶ ἐπιφερόμενοι ἐκ παρακλεῦσεως ἐναυμάχουν. (5) Οἱ δὲ Συρακοῖσι δεξάμενοι καὶ ταῖς τε ναυσὶν ἀντιπρόροις χρώμενοι, ὥσπερ διενόθησαν, τῶν ἐμβόλων τῇ παρασκευῇ ἀνεβρήγνυσαν τὰς τῶν Ἀθηναίων ναῦς ἐπὶ πολὺ τῆς παρεξερεσίας, καὶ οἱ ἀπὸ τῶν καταστρωμάτων αὐτοῖς ἀκοντίζοντες μεγάλα ἐβλαπτον τοὺς Ἀθηναίους, πολὺ δ' ἔτι μείζω οἱ ἐν τοῖς λεπτοῖς πλοίοις περιπλέοντες τῶν Συρακοσίων καὶ ἐς τε τοὺς ταρσοὺς ὑποπίπτοντες τῶν πολεμίων νεῶν καὶ ἐς τὰ πλάγια παραπλέοντες καὶ ἐξ αὐτῶν ἐς τοὺς ναύτας ἀκοντίζοντες.

XLI. Τέλος δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ κατὰ κράτος ναυμαχοῦντες οἱ Συρακοῖσι ἐνίκησαν, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τραπόμενοι διὰ τῶν ὀλκᾶδων τὴν κατάφειξιν ἐποιούντο ἐς τὸν αὐτῶν ὄρμον. (2) Αἱ δὲ τῶν Συρακοσίων νῆες μέχρι μὲν τῶν ὀλκᾶδων ἐπεδίωκον· ἔπειτ' αὐτοὺς αἱ κεραταὶ ὑπὲρ τῶν ἑσπλων αἱ ἀπὸ τῶν ὀλκᾶδων δελφινόφοροι ἠρμέναι ἐκόλυον. (3) Δύο δὲ νῆες τῶν Συρακοσίων ἐπαίρομεναι τῇ νίκῃ προσέμιξαν αὐτῶν ἐγγὺς καὶ διεφθάρησαν, καὶ ἡ ἑτέρα αὐτοῖς ἀνδράσιν ἐάλω. (4) Καταδύσαντες δ' οἱ Συρακοῖσι τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ τὰς ναῦς καὶ κατατραυματίσαντες πολλὰς, ἀνδρας τε τοὺς μὲν ζωγήσαντες τοὺς δὲ ἀποκτείναντες ἀπεχώρησαν, καὶ τροπαῖά τε ἀμφοτέρων τῶν ναυμαχιῶν ἔστησαν, καὶ τὴν ἐλπίδα ἤδη ἐχρᾶν εἶχον ταῖς μὲν ναυσὶ καὶ πολὺ κρείσσους εἶναι, ἐδόκουν δὲ καὶ τὸν πεζὸν χειρῶσεσθαι.

niensibus confligebant, (2) et commisso navibus proelio eodem modo rursus magnam illius diei partem se invicem lacessendo consumebant, donec Aristo, Pyrrhichi filius, Corinthius, omnium, qui cum Syracusanis erant, optimus gubernator, persuasit suæ classis ducibus, ut missis nunciis ad eos, quibus in urbē hujus rei cura commissa erat, imperarent iis, ut quam celerrime rerum venalium forum mutarent, et ad mare transferrent, et quæcumque quis esculenta haberet, omnes cogenter illuc ferre et vendere, ut nautas suos statim juxta naves exponeret et faceret prandium, et intra breve spatium rursus et eodem die Athenienses nihil hujusmodi expectantes aggredierentur.

XL. Atque hi quidem hujus verbis adducti nuntium miserunt, et mercatus apparatus est, et Syracusani repente in puppim remigantes urbem versus navigando se receperunt, et statim excensu facto in loco prandium sumebant; (2) Athenienses vero existimantes, eos ut a se victos ad urbem in puppim remigasse, per otium in litus egressi, quum ad alia, tum ad prandium expediendum se contulerunt, quod nullum navale proelium amplius eo die se commissuros putarent. (3) At repente Syracusani navibus instructis rursus invehebantur; illi vero magno cum tumultu, et plerique jejuni, nullo ordine naves conscendebant, et ægre tandem obviam occurrebant. (4) Et aliquamdiu quidem sibi caventes a se mutuo abstinabant; postea vero non placebat Atheniensibus, se a se ipsis, dum cunctarentur, per lassitudinem confici, sed quam celerrime hostes aggredi; quamobrem dato signo ingruentes pugnare cœperunt. (5) Syracusani vero quum eos excepissent, et adversis navium proris utentes, quemadmodum statuerant, rostris ad id paratis lacerabant Atheniensium naves per magnam proram partem, ubi nullum est remigium, et qui ex tabulatis eorum jacula conjiciebant, vehementer Atheniensibus nocebant; sed longe magis etiam illi ex Syracusanis, qui exiguis navigiis circumvehentes et seriē remorum hostilium navium subibant, et ad earum latera prætervehebantur, et illinc in nautas missilia jaciebant.

XLI. Tandem autem Syracusani totis viribus hoc modo pugnantes vicerunt, et Athenienses in fugam versi, inter onerarias naves in suam stationem perfugiebant. (2) Syracusanorum vero naves usque ad illas onerarias naves quidem insequiebantur; deinde antennæ, quæ ex onerariis navibus super introitus suspensæ delphines portabant, eos progredi prohibebant. (3) Duæ vero Syracusanorum naves, victoria feroces, ad illas propius accesserunt, atque profligatæ sunt; et earum altera una cum ipsis viris capta est. (4) At Syracusani septem navibus Atheniensium depressis, multisque laceratis, virisque partim captis partim occisis, abierunt, et utriusque pugnae navalis tropæa erexerunt, certamque jam spem animo conceperant, se classe longe superiores fore; existimabant autem, ipsum etiam pediatum a se subactum iri.

Καὶ οἱ μὲν ὡς ἐπιθυσόμενοι κατ' ἀμφοτέρα παρεσκευάζοντο αὐθις,

XLII. ἐν τούτῳ δὲ Δημοσθένης καὶ Εὐρυμέδων ἔχοντες τὴν ἀπὸ τῶν Ἀθηῶν βοήθειαν παραγίγνονται, ναῦς τε τρεῖς καὶ ἑβδομήκοντα μάλιστα ζὺν ταῖς ξενικαῖς καὶ ὀπλίτας πενταχιλίους ἑαυτῶν τε καὶ τῶν ξυμμάχων, ἀκοντιστάς τε βαρβάρους καὶ Ἑλληνας οὐκ ὀλίγους, καὶ σφενδονήτας καὶ τοξότας καὶ τὴν ἄλλην παρασκευὴν ἰκανήν. (2) Καὶ τοῖς μὲν Συρακοσίοις καὶ ξυμμάχοις κατάπληξις ἐν τῷ αὐτίκῃ οὐκ ὀλίγη ἐγένετο, εἰ πέρασ μὴδὲν ἔσται σφίσι τοῦ ἀπαλλαγῆναι τοῦ κινδύνου, ὁρῶντες οὔτε διὰ τὴν Δεκελείαν τειχιζομένην οὐδὲν ἦσσαν στρατὸν ἴσον καὶ παραπλήσιον τῷ προτέρῳ ἐπεληλυθότα, τὴν τε τῶν Ἀθηναίων δύναμιν πανταχόσε πολλὴν φαινομένην· τῷ δὲ προτέρῳ στρατεύματι τῶν Ἀθηναίων ὡς ἐκ κακῶν ῥύμη τις ἐγεγένετο. (3) Ὁ δὲ Δημοσθένης ἰδὼν ὡς εἶχε τὰ πράγματα, καὶ νομίσας οὐχ οἷόν τ' εἶναι διατρίβειν οὐδὲ παθεῖν ὅπερ ὁ Νικίας ἔπαθεν (ἀφικόμενος γὰρ τὸ πρῶτον ὁ Νικίας φοβερός, ὡς οὐκ εὐθὺς προσέκειτο ταῖς Συρακοῦσαις ἀλλ' ἐν Κατάνῃ διεχειμάζεν, ὑπερώφθη τε καὶ ἔφθασεν αὐτὸν ἐκ τῆς Πελοποννήσου στρατιᾷ ὁ Γύλιππος ἀφικόμενος, ἦν οὐδ' ἂν μετέπειψαν οἱ Συρακοῖσι, εἰ ἐκείνους εὐθὺς ἐπέκειτο· ἱκανοὶ γὰρ αὐτοὶ οἰόμενοι εἶναι ἅμα τ' ἂν ἔμαθον ἦσσαν ὄντες καὶ ἀποτετειχισμένοι ἂν ἦσαν, ὥστε μηδ' εἰ μετέπειψαν ἔτι ὁμοίως ἂν αὐτοὺς ὠφελεῖν), ταῦτα οὖν ἀνασκοπῶν ὁ Δημοσθένης, καὶ γινώσκων ὅτι καὶ αὐτὸς ἐν τῷ παρόντι τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ μάλιστα δεινστάτος ἐστὶ τοῖς ἐναντίοις, ἐβούλετο ὅτι τάχος ἀποχρήσασθαι τῇ παρουσίᾳ τοῦ στρατεύματος ἐκπλήξει. (4) Καὶ ὁρῶν τὸ παρατείχισμα τῶν Συρακοσίων, ᾧ ἐκώλυαν περιτειχίσαι σφᾶς τοὺς Ἀθηναίους, ἀπλοῦν ὄν, καὶ εἰ ἐπικρατήσῃ τις τῶν τε Ἐπιπολῶν τῆς ἀναβάσεως καὶ αὐθις τοῦ ἐν αὐταῖς στρατοπέδου, βράδιος ἂν αὐτὸ ληφθῆν (οὐδὲ γὰρ ὑπομείναι ἂν σφᾶς οὐδένα), ἠπέιγετο ἐπιθέσθαι τῇ πείρᾳ, (5) καὶ οἱ ζυνομωτάτην ἠγείτο διαπολέμησιν· ἡ γὰρ κατορθώσας ἔξειν Συρακοῦσας, ἡ ἀπάξειν τὴν στρατιάν καὶ οὐ τρίψεσθαι ἄλλως Ἀθηναίους τε τοὺς ζυστρατευομένους καὶ τὴν ζύμψασαν πόλιν. (6) Πρῶτον μὲν οὖν τὴν τε γῆν ἐξεληθόντες τῶν Συρακοσίων ἔπειμον οἱ Ἀθηναῖοι περὶ τὸν Ἄνακτον, καὶ τῷ στρατεύματι ἐπεκράτουν ὡς περὶ τὸ πρῶτον, τῷ τε πεζῷ καὶ ταῖς ναυσίν (οὐδὲ γὰρ καθ' ἕτερα οἱ Συρακοῖσι ἀντεπεξῆσαν ὅτι μὴ τοῖς ἱππεῦσι καὶ ἀκοντισταῖς ἀπὸ τοῦ Ὀλυμπίου).

XLIII. ἔπειτα μηχαναῖς ἔδοξε τῷ Δημοσθένει πρότερον ἀποπειρᾶσαι τοῦ παρατείχισματος. Ὡς δὲ αὐτῷ προσαγαγόντι κατεκαύθησάν τε ὑπὸ τῶν ἐναντίων ἀπὸ τοῦ τεύχους ἀμυνομένων αἱ μηχαναί, καὶ τῇ ἄλλῃ στρατιᾷ πολλὰ γῆ προσβάλλοντες ἀπεκρούοντο, οὐκέτι ἔδοκει διατρίβειν, ἀλλὰ πείσας τὸν τε Νικίαν καὶ τοὺς ἄλλους ζυνάρχοντας, ὡς ἐπενόει, τὴν ἐπιχείρησιν τῶν Ἐπιπολῶν ἐποιεῖτο. (2) Καὶ ἡμέρας μὲν ἀδύνατα ἔδοκει εἶναι λαθεῖν προσελθόντας τε καὶ ἀναβάντας,

Atque hi quidem, ut hoste mutrinque rursus aggressuri, sese præparabant;

XLII. interea vero Demosthenes et Eurymedon cum auxilio, quod Athenis adducebant, adveniunt, navibus ferme tribus et septuaginta, una cum peregrinis, et fere cum quinque millibus gravis armaturæ militum, tam ex suis popularibus, quam ex sociis, præterea cum jacularibus barbaris et Græcis non paucis, et funditoribus et sagittariis, et reliquo apparatu, quanto opus erat. (2) Atque Syracusanis quidem et sociis non exiguus pavor tunc incescit, si nullus periculi devitandi finis sibi futurus esset, quum viderent, quamvis Decelea esset munita, ideo tamen nihilo minus exercitum parem atque similem priori contra se venisse, et Atheniensium vires undique magnas apparere; priori vero Atheniensium exercitui, ut post mala, quoddam animi robur accesserat. (3) Demosthenes autem quum vidisset, quo in statu res essent, et existimasset, nullo modo licere tempus terere, nec committendum, quod Nicias commiserat (Nicias enim quum initio formidabilis illuc appulisset, quia Syracusas non protinus adoriebatur, sed Catanæ hibernabat, in contemptionem venit, eumque Gylippus cum copiis ex Peloponneso antevertit, quas ne accersissent quidem Syracusani, si ille confestim invasisset; nam quum ipsi se satis virium habere putarent, uno eodemque tempore se inferiores esse cognovissent, et circumvallati essent; quare ne si accersissent quidem, ipsos amplius æque juvare potuisset), hæc igitur quum consideraret Demosthenes, et sciret, se quoque in præsentia primo potissimum die maxime formidabilem hostibus esse, præsentī suarum copiarum terrore quam celerrime ab uti volebat. (4) Et quum animadverteret, Syracusanorum murum secundum suas munitiones exstructum, quo se ab Atheniensibus circumvallari prohibuerant, simplicem esse, et si quis occupasset et Epipolarum aditum, et castra, quæ in iis erant, illum facile captum iri, (nullum enim fore qui suorum impetum auderet sustinere), rem aggredi, periculumque facere prope-rabat, (5) brevissimamque hanc esse putabat debellandi rationem; aut enim re feliciter gesta Syracusis se potiturum aut copias abducturum et non attriturum frustra Atheniensis tam eos, qui una militarent, quam universam civitatem. (6) Primum igitur egressi Atheniensis Syracusanorum agrum, qui circum Anapum erat, vastarunt, et pedestribus navalibusque copiis, ut ante, superiores erant (adversus neutras enim Syracusani prodibant, nisi cum equitibus et jacularibus ex Olympico);

XLIII. deinde Demostheni prius illam munitionem machinis temptare placuit, quæ secundum suam erat. Sed quum machinæ ab eo admotæ, crematæ essent ab adversariis, qui ex muris se defendebant, et quum ceteræ quoque ejus copiae, quæ munitionem multifariam oppugnabant, repellerentur, tempus non amplius terendum esse censebat, sed quum rem Niciæ ceterisque collegis persuasisset, Epipolas, ut cogitabat, aggrediebatur. (2) Atque interdu quidem nullo modo fieri posse videbatur, ut clam accede-

παραγγείλας δὲ πένθ' ἡμερῶν σιτία, καὶ τοὺς λιθολόγους καὶ τέκτονας πάντας λαθῶν καὶ ἄλλην παρασκευὴν τοξευμάτων τε καὶ ὅσα εἶδει ἦν κρατοῦσι τευχίζοντας ἔχειν, αὐτὸς μὲν ἀπὸ πρώτου ὕψους καὶ Εὐρυμέδων καὶ Μένανδρος ἀναλαθῶν τὴν πᾶσαν στρατιὰν ἐχώρει πρὸς τὰς Ἐπιπολάς, Νικίας δ' ἐν τοῖς τεύχεσιν ὑπελείπετο. (3) Καὶ ἐπειδὴ ἐγένοντο πρὸς αὐταῖς κατὰ τὸν Εὐρύηλον, ἥπερ καὶ ἡ προτέρα στρατιὰ τὸ πρῶτον ἀνέβη, λανθάνουσί τε τοὺς φύλακας τῶν Συρακοσίων, καὶ προσβάντες τὸ τεύχος αὐτὸ ἦν αὐτοῖσι τῶν Συρακοσίων αἰρούσι, καὶ ἀνδρας τῶν φυλάκων ἀποκτείνουσιν. (4) Οἱ δὲ πλείους διαφυγόντες εὐθὺς πρὸς τὰ στρατόπεδα, ἃ ἦν ἐπὶ τῶν Ἐπιπολῶν τρία, ἐν μὲν τῶν Συρακοσίων, ἐν δὲ τῶν ἄλλων Σικελιωτῶν, ἐν δὲ τῶν ξυμμαχίων, ἀγγέλλουσι τὴν ἔφοδον, καὶ τοῖς ἐξακοσίοις τῶν Συρακοσίων, οἱ καὶ πρῶτοι κατὰ τοῦτο τὸ μέρος τῶν Ἐπιπολῶν φύλακες ἦσαν, ἔφραζον. (5) Οἱ δ' ἐβόηθον τ' εὐθύς, καὶ αὐτοὶς ὁ Δημοσθένης καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐντυχόντες ἀμυνομένους προθύμως ἔτρεψαν. Καὶ αὐτοὶ μὲν εὐθύς ἐχώρουν ἐς τὸ πρόσθεν, ὅπως τῇ παρουσίᾳ ὀρμῆ τοῦ περαινέσθαι ἴδον ἕνεκα ἦλλον μὴ βραδείς γένωνται· ἄλλοι δὲ τὸ ἀπὸ τῆς πρώτης παρατείχισμα τῶν Συρακοσίων, οὐχ ὑπομενόντων τῶν φυλάκων, ἤρουν τε καὶ τὰς ἐπάλλξεις ἀπέσυρον. (6) Οἱ δὲ Συρακοσίοι καὶ οἱ ξύμμαχοι καὶ ὁ Γύλιππος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἐβόηθον ἐκ τῶν προτειχισμάτων, καὶ ἀδοκῆτου τοῦ τολμήματος σφίσιν ἐν νυκτὶ γενομένου προσέβαλον τε τοῖς Ἀθηναίοις ἐκπεπληγμένοι, καὶ βιασθέντες ὑπ' αὐτῶν τὸ πρῶτον ὑπεχώρησαν. (7) Προϊόντων δὲ τῶν Ἀθηναίων ἐν ἀταξίᾳ μᾶλλον ἤδη ὡς κεκρατηκότων, καὶ βουλομένων διὰ παντὸς τοῦ μήπω μεμαχημένου τῶν ἐναντίων ὡς τάχιστα διελθεῖν, ἵνα μὴ ἀνέντων σφῶν τῆς ἐφόδου αἰθῆς ζυστραφῶσιν, οἱ Βοιωτοὶ πρῶτοι αὐτοῖς ἀντέσχον, καὶ προσβαλόντες ἔτρεψαν τε καὶ ἐς φυγὴν κατέστησαν.

XLIV. Καὶ ἐνταῦθα ἤδη ἐν πολλῇ παρασχῇ καὶ ἀπορίᾳ ἐγένοντο οἱ Ἀθηναῖοι, ἦν οὐδὲ πυθέσθαι βῆδιον ἦν οὐδ' ἀφ' ἐτέρων ὅτω τρόπῳ ἕκαστα ζυνηγέθη. Ἐν μὲν γὰρ ἡμέρα σαφέστερα μὲν, ὅμως δὲ οὐδὲ ταῦτα οἱ παραγενόμενοι πάντα πλὴν τὸ καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος μόλις αἶδεν· ἐν δὲ νυκτομαχίᾳ, ἣ μόνῃ δὴ στρατοπέδων μεγάλων ἐν γε τῶνδε τῷ πολέμῳ ἐγένετο, πῶς ἂν τις σαφῶς τι ἦδει; (2) Ἦν μὲν γὰρ σελήνη λαμπρά, ἐώρων δὲ οὕτως ἀλλήλους ὡς ἐν σελήνῃ εἰκὸς τὴν μὲν ὄψιν τοῦ σώματος προορᾶν, τὴν δὲ γῶσιν τοῦ οἰκείου ἀπιστεῖσαι. Ὀπλίται δὲ ἀμφοτέρων οὐκ ὀλίγοι ἐν στενωχορίᾳ ἀνεστρέφοντο. (3) Καὶ τῶν Ἀθηναίων οἱ μὲν ἤδη ἐνικνόντο, οἱ δ' ἔτι τῇ πρώτῃ ἐφόδῳ ἀήσθητοι ἐχώρουν. Πολλὴ δὲ καὶ τοῦ ἄλλου στρατεύματος αὐτοῖς τὸ μὲν ἄρτι ἀναβεβῆκει τὸ δ' ἔτι προσανήει, ὥστ' οὐκ ἠπίσταντο πρὸς ὃ τι χρὴ χωρῆσαι. Ἦδη γὰρ τὰ πρόσθεν τῆς τροπῆς γεγενημένης ἐτετάρακτο πάντα καὶ χαλεπὰ ἦν ὑπὸ τῆς βοῆς διαγνώναι. (4) Οἱ τε γὰρ Συρακοσίοι καὶ οἱ ξύμμαχοι κρατοῦντες παρεκελεύοντό τε κραυγῇ οὐκ ὀλίγῃ χρώμενοι, ἀδύνατον δὲ ἐν νυκτὶ ἄλλω τῷ

rent et ascenderent, sed quum edixisset quinque dierum cibaria secum ferre et aedium structores omnesque fabros assumpsisset, et ceterum missilium apparatus, quæcumque ad munitiones extruendas, si loco poterentur, necessaria erant, ipse quidem a primo somno, et Eurymedon et Menander, omnibus copiis assumptis, ad Epipolas contendit, Nicias vero in munitionibus remanebat. (3) Et postquam prope eas advenerunt per Euryelum, qua etiam prior exercitus primum ascenderat, et latent Syracusanorum custodes et aggressi Syracusanorum munitionem, quæ illic erat, capiunt, et nonnullos de custodibus interficiunt. (4) Sed eorum plerique, qui confestim diffugerant ad castra, quæ in ipsis Epipolis erant terna, una Syracusanorum, altera ceterorum Siciliensium, et tertia sociorum, hostium adventum nun iarunt, et sexcentis illis Syracusanis, qui etiam primi in hac Epipolarum parte excubabant, rem significabant. (5) Hi vero confestim occurrerunt, et Demosthenes Atheniensisque quum in eos incidissent, quamvis strenue resistentes fugarunt. Atque ipsi quidem confestim ulterius ire pergebant, ne in præsentī illo animorum ardore perficiendi res, quarum causa venerant, lenti essent; alii vero proximam munitionem Syracusanorum a custodibus desertam capiebant pinnasque detrahebant. (6) Syracusani vero et socii et Gylippus, ejusque milites opem ex propugnaculis ferebant, et quum iis præter opinionem hic audax conatus noctu accidisset, invaserunt Athenienses timore percussi, et ab iis repulsi, primo pedem retulerunt. (7) Dum autem Athenienses jam ordine minus servato progrediuntur quasi victores, et omnes hostium munitiones nondum oppugnatas perumpere quam celerrime volunt, ne se de impressione remittentibus, illi rursus conglobarentur, primi Bæoti iis restiterunt, aggressive eos fuderunt et in fugam conjece- runt.

XLIV. Hic vero Athenienses jam in magna perturbatione et consilii inopia esse cœperunt, quam ex neutris ne comperire quidem facile erat, quo quidque modo contigisset. Nam interdū quidem quæ fiunt, magis perspicua sunt, sed tamen ne hæc quidem omnia illi, qui interfuerunt, sed vix unus quisque novit res in ea parte gestas, in qua ipse fuit; in nocturna vero pugna, quæ sola in hoc bello inter magnos exercitus tunc est commissa, qua ratione quis aliquid certo sciret? (2) Nam luna quidem fulgebat, sed ita se invicem conspiciebant, ut ad lunam credibile est, ipsam quidem corporis speciem ut prospicerent, sed in agnoscendo amico diffident. Utrorumque vero haud pauci gravis armatura milites in angusto loci spatio versabantur. (3) Et Atheniensium alii quidem jam vincebantur, alii vero sua prima impressione adhuc invicti pergebant. Multi autem etiam ex reliquo exercitu ad eos partim jam ascenderant, partim adhuc adventabant, adeo ut nescierent, quonam tenderent. Jam enim primæ agminis partes, quum fuga facta esset, tota perturbatæ erant, et propter clamorem difficile dignosci poterant. (4) Nam et Syracusani et socii, qui vincebant, adhortabantur inter se, clamore haud parvo utentes, quod

σημῆναι, καὶ ἅμα τοὺς προσφερομένους ἐδέχοντο· οἱ τε Ἀθηναῖοι ἐξήτουν τε σφᾶς αὐτοὺς καὶ πᾶν τὸ ἐξ ἐναντίας, καὶ εἰ φίλιον εἶη τῶν ἡδὴ πάλιν φευγόντων, πολέμιον ἐνόμιζον, καὶ τοῖς ἐρωτήμασι τοῦ ξυνηθήματος πυκνοῖς χρώμενοι διὰ τὸ μὴ εἶναι ἄλλω τῷ γνωρίσει σφίσι τε αὐτοῖς θόρυβον πολὺν παρεῖχον, ἅμα πάντες ἐρωτῶντες, καὶ τοῖς πολεμίοις σαφῆς αὐτὸ κατέστησαν· (5) τὸ δ' ἐκείνων οὐχ ὁμοίως ἠπίσταντο διὰ τὸ κρατοῦντας αὐτοὺς καὶ μὴ διεσπασμένους ἦσσαν ἀγνοεῖσθαι, ὥστ' εἰ μὲν ἐντύχιόν τισι κρείσσους ὄντες τῶν πολεμίων, διέφευγον αὐτοὺς ἅτε ἐκείνων ἐπιστάμενοι τὸ ζῦνθημα, εἰ δ' αὐτοὶ μὴ ἀποκρίνοιτο, διεφθείροντο. (6) Μέγιστον δὲ καὶ οὐχ ἥκιστα ἔβλαψεν ὁ παιωνισμὸς· ἀπὸ γὰρ ἀμφοτέρων παραπλήσιος ὦν ἀπορίαν παρεῖχεν. Οἱ τε γὰρ Ἀργεῖοι καὶ οἱ Κερκυραῖοι καὶ ὅσων Δωρικὸν μετ' Ἀθηναίων ἦν, ὁπότε παιωνίσειαν, φόβον παρεῖχε τοῖς Ἀθηναίοις, οἳ τε πολέμιοι ὁμοίως. (7) Ὡστε τέλος ξυμπεσόντες αὐτοῖς κατὰ πολλὰ τοῦ στρατοπέδου, ἐπεὶ ἅπαξ ἐταράχθησαν, φίλοι τε φίλοις καὶ πολῖται πολίταις, οὐ μόνον ἐς φόβον κατέστησαν, ἀλλὰ καὶ ἐς χεῖρας ἀλλήλοις ἐλθόντες μόλις ἀπελύοντο. (8) Καὶ διωκόμενοι κατὰ τε τῶν κρημνῶν οἱ πολλοὶ ῥίπτοντες ἑαυτοὺς ἀπώλλυντο, στενῆς οὐσῆς τῆς ἀπὸ τῶν Ἐπιπολῶν πάλιν καταβάσεως, καὶ ἐπειδὴ ἐς τὸ ὁμαλὸν οἱ σωζόμενοι ἄνωθεν καταβαίεν, οἱ μὲν πολλοὶ αὐτῶν, καὶ ὅσοι ἦσαν τῶν προτέρων στρατιωτῶν, ἐμπειρίᾳ μᾶλλον τῆς χώρας ἐς τὸ στρατόπεδον διεφύγγον, οἱ δὲ ὕστερον ἦκοντες εἰσὶν οἱ διαμαρτόντες τῶν ὁδῶν κατὰ τὴν χώραν ἐπλανήθησαν· ὅς, ἐπειδὴ ἡμέρα ἐγένετο, οἱ ἐπιπῆς τῶν Συρακοσίων περιελάσαντες διεφθείραν.

XLV. Τῇ δ' ὑστεραία οἱ μὲν Συρακοῖσι δύο τροπαῖα ἔστησαν, ἐπὶ τε ταῖς Ἐπιπολαῖς ἥ ἢ πρόσθασις καὶ κατὰ τὸ χωρίον ἥ οἱ Βοιωτοὶ πρώτων ἀντέστησαν, οἱ δ' Ἀθηναῖοι τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἐκομίσαντο. (2) Ἀπέθανον δὲ οὐκ ὀλίγοι αὐτῶν τε καὶ τῶν ξυμμάχων, ὅπλα μέντοι ἔτι πλείω ἢ κατὰ τοὺς νεκροὺς ἐλήφθη· οἱ γὰρ κατὰ τῶν κρημνῶν βιασθέντες ἄλλεσθαι ψιλοὶ ἄνευ τῶν ἀσπίδων οἱ μὲν ἀπώλλυντο οἱ δ' ἐσώθησαν.

XLVI. Μετὰ δὲ τοῦτο οἱ μὲν Συρακοῖσι ὡς ἐπὶ ἀπροσδοκῆφ εὐπραγία πάλιν αὐτὰ ἀναβρῶσθέντες, ὥσπερ καὶ πρότερον, ἐς μὲν Ἀκράγαντα στασιάζοντα πεντεκαίδεκα ναυοὶ Σικανὸν ἀπέστειλαν, ὅπως ὑπαγάγοιτο τὴν πόλιν, εἰ δύναιτο· Γύλιππος δὲ κατὰ γῆν ἐς τὴν ἄλλην Σικελίαν ὄχρητο αὔθις, ἄξων στρατιὰν ἔτι, ὡς ἐν ἐλπίδι ὦν καὶ τὰ τεῖχη τῶν Ἀθηναίων αἰρήσειν βία, ἐπειδὴ τὰ ἐν ταῖς Ἐπιπολαῖς οὕτω ξυνέβη.

XLVII. Οἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ ἐν τούτῳ ἐβουλεύοντο πρὸς τε τὴν γεγεννημένην ξυμφορὰν καὶ πρὸς τὴν παρούσαν ἐν τῷ στρατοπέδῳ κατὰ πάντα ἀρρωστίαν. Τοῖς τε γὰρ ἐπιχειρήμασιν ἐύρωον οὐ κατρθοῦντες καὶ τοὺς στρατιωτάς ἀχθομένους τῇ μονῇ· (2) νόσῳ τε γὰρ ἐπιέζοντο κατ' ἀμφοτέρα, τῆς τε ὥρας τοῦ ἐνιαυτοῦ ταύτης οὐσῆς ἐν ἣ ἀσθενοῦσιν ἄνθρωποι μάλιστα, καὶ τὸ χωρίον ἅμα ἐν ᾧ ἐστρατοπεδεύοντο ἐλῶ-

alia ratione noctu quidquam significare non possent, et simul eorum, qui se ferebant obviam, impetum sustinebant; et Athenienses se ipsos quaeritabant, et quoslibet oppositos, quamvis essent amici ex illis, qui fuga se jam recipiebant, hostes esse ducebant, et dum crebris interrogationibus tesseram sciscitarent, quod nulla alia ratione suos dignoscere poterant, et sibi ipsam ingentem perturbationem praebebant, quum simul omnes sciscitarentur, et hostibus eam prodiderunt; (5) contra illorum tesseram non item intelligebant, quia illi vincentes, nec dissipati, minus inter se ignoti erant; quare, si in aliquos hostes incidissent, quamvis plus virum haberent, tamen illi elabebantur, quod eorum tesseram nosset; ipsi vero si non responderent, trucidabantur. (6) Quod autem maxime atque praecipue nocuit, fuit paeanis modulatio; quae quum utroque similis esset, dubitationem afferebat. Nam et Argivi et Corcyraei, et quicquid Doricae gentis cum Atheniensibus erat, quoties paeani canerent, Atheniensibus timorem incutiebant, et hostes pariter. (7) Quamobrem ad extremum, postquam semel perturbati erant, in plerisque agminis partibus inter se ipsos concurrentes, et amici cum amicis, et cives cum civibus, non solum metum sibi incusserunt, sed etiam ad manus inter se venerunt, et aegre dirimebantur. (8) Atque hostibus insequentibus multi se ex rupibus praecipitantes interemerunt, quod artus esset ex Epipolis ad regrediendum descensus, et postquam ii, qui ex locis superioribus incolumes evaserant, in plantitium descendissent, eorum plerique, et quotquot erant ex priore exercitu, propter majorem regionis notitiam, in sua castra perfugiebant, ex iis vero, qui posterius venerant, nonnulli ab itinere aberrantes per agrum passim errarunt, quos, ubi dies illuxit, Syracusanorum equitatus circumfusos profligavit.

XLV. Postridie vero Syracusani quidem duo tropaea stauerunt, ad Epipolas, qua ascensus erat, et eo loco, ubi primum Bœoti restiterant; Athenienses vero suorum cadavera fide publica interposita receperunt. (2) Non pauci autem et ipsorum et sociorum perierant; arma vero longe plura, quam pro caesorum numero, capta sunt; qui enim ex rupibus desilire coacti erant, inermes sine scutis partim peribant, partim evaserunt.

XLVI. Postea vero Syracusani quidem propter insperatum rei feliciter gestae successum animis rursus confirmati ut ante, Agrigentum, quod seditione laborabat, Sicamum cum quindecim navibus miserunt, ut illam urbem, si posset, in suam potestatem redigeret; Gylippus autem itinere terrestri reliquam Siciliam iterum obibat, ut novas copias adduceret, quod semper conceperat, fore, ut et munitiones Atheniensium vi expugnaret, quandoquidem apud Epipoias res ita contigisset.

XLVII. Atheniensium vero duces interea consultabant et de clade, quam acceperant, et de afflictata omnibus in rebus fortuna, in qua totus exercitus tunc erat constitutus. Videbant enim conata sibi sua non succedere, et milites mansionis gravari; (2) nam et morbo premebantur, duabus de causis, quod et id erat anni tempus, quo potissimum homines aegrotant, et quod locus, in quo castra habebant, palustris ac gravis erat; et de ceteris rebus quod iis nulla

δες καὶ χαλεπὸν ἦν, τὰ τε ἄλλα ὅτι ἀνέλπιστα αὐτοῖς ἐφαίνετο. (3) Τῷ οὖν Δημοσθένει οὐκ ἐδόκει ἔτι χρῆναι μένειν, ἀλλ' ἄπερ καὶ διάνοηθεις ἐς τὰς Ἐπιπολάς διακινδυνεύσαι, ἐπειδὴ ἔσφαλτο, ἀπιέναι ἐψηφίζετο καὶ μὴ διατρίβειν, ἕως ἔτι τὸ πέλαιος ὄδῳ τε περαιουῖσθαι καὶ τοῦ στρατευματος ταῖς γούν ἐπελθούσαις ναυσὶ κρατεῖν. (4) Καὶ τῇ πόλει ὠφελιμώτερον ἔφη εἶναι πρὸς τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ σφῶν ἐπιτελιζόμενος τὸν πόλεμον ποιεῖσθαι ἢ Συρακοσίους, οὓς οὐκέτι βράδιον εἶναι χειρώσασθαι· οὐδ' αὖ ἄλλως χρήματα πολλὰ διαπανῶντας εἰκὸς εἶναι προσκαθῆσθαι. Καὶ ὁ μὲν Δημοσθένης τοιαῦτα ἐγίνυσκεν·

XLVIII. ὁ δὲ Νικίας ἐνόμιζε μὲν καὶ αὐτὸς πονηρὰ σφῶν τὰ πράγματα εἶναι, τῷ δὲ λόγῳ οὐκ ἐβούλετο αὐτὰ ἀσθενῆ ἀποδεικνύναι, οὐδ' ἐμφανῶς σφῶς ψηφίζομένους μετὰ πολλῶν τὴν ἀναχώρησιν τοῖς πολεμίοις καταγγέλλοντας γίνεσθαι λαβεῖν γὰρ ἂν, ὁπότε βούλοιτο, τοῦτο ποιούντες πολλῶ ἦσσαν. (2) Τὸ δέ τι καὶ τὰ τῶν πολεμίων, ἀφ' ὧν ἐπὶ πλεόν ἢ οἱ ἄλλοι ἠσθάνετο αὐτῶν, ἐλπιδὸς τι ἔτι παρῆγε πονηρότερα τῶν σφετέρων ἔσεσθαι, ἣν καρτερῶσι προσκαθήμενοι χρημάτων γὰρ ἀπορία αὐτοὺς ἐκτροχύσειν, ἄλλως τε καὶ ἐπὶ πλεόν ἤδη ταῖς ὑπαρχούσαις ναυσὶ θαλασσοκρατούτων. Καὶ (ἦν γάρ τι καὶ ἐν ταῖς Συρακοσίαις βουλόμενον τοῖς Ἀθηναίοις τὰ πράγματα ἐνδοῦναι), ἐπεκηρυκεύετο ὡς αὐτὸν καὶ οὐκ εἶα ἀπανίστασθαι. (3) Ἄ ἐπιστάμενος τῷ μὲν ἔργῳ ἔτι ἐπ' ἀμφοτέρω ἔχων καὶ διασκοπῶν ἀνεῖχεν, τῷ δ' ἐμφανῆ τότε λόγῳ οὐκ ἔφη ἀπάξειν τὴν στρατιάν. Εὖ γὰρ εἰδέναι ὅτι Ἀθηναῖοι σφῶν ταῦτα οὐκ ἀποδέξονται, ὥστε μὴ αὐτῶν ψηφισαμένον ἀπελθεῖν. Καὶ γὰρ οὐ τοὺς αὐτοὺς ψηφιεῖσθαι τε περὶ σφῶν [αὐτῶν] καὶ τὰ πράγματα ὥσπερ καὶ αὐτοὶ δρωῦντας καὶ οὐκ ἄλλων ἐπιτιμῆσει ἀκούσαντας γνώσεσθαι, ἀλλ' ἐξ ὧν ἂν τις εὖ λέγων διαβάλλοι, ἐκ τούτων αὐτοὺς πείσσει. (4) Τῶν τε παρόντων στρατιωτῶν πολλοὺς καὶ τοὺς πλείους ἔφη, οἱ νῦν βοῶσιν ὡς ἐν δεινοῖς ὄντες, ἐκεῖσε ἀφικομένους τάναντία βοήσεσθαι ὡς ὑπὸ χρημάτων καταπροδόντες οἱ στρατηγοὶ ἀπῆλθον. Οὐκ οὖν βούλεσθαι αὐτὸς γε ἐπιστάμενος τὰς Ἀθηναίων φύσεις ἐπ' αἰσχροῦ τε αἰτία καὶ ἀδικίας ὑπ' Ἀθηναίων ἀπολέσθαι μᾶλλον ἢ ὑπὸ τῶν πολεμίων, εἰ δεῖ, κινδυνεύσας τοῦτο παθεῖν ἰδίᾳ. (5) Τὰ τε Συρακοσίων ἔφη ὁμοῦς ἔτι ἦσσαν τῶν σφετέρων εἶναι χρήμασι γὰρ αὐτοὺς ξενотροφούντας καὶ ἐν περιπολοῖς ἀμὰ ἀναλίσκοντας, καὶ ναυτικὸν πολλὸν ἔτι ἐνιαυτὸν ἤδη βόσκοντας, τὰ μὲν ἀπορεῖν τὰ δ' ἔτι ἀμχανήσασθαι διςχιλίᾳ τε γὰρ τάλαντα ἤδη ἀναλωμέναι καὶ ἔτι πολλὰ προσοφείλειν, ἦν τε καὶ ὅτι οὖν ἐκλίπῃσι τῆς νῦν παρασκευῆς τῷ μὴ διδόναι τροφήν, φερεῖσθαι αὐτῶν τὰ πράγματα ἐπικουρικὰ μᾶλλον ἢ δι' ἀνάγκης ὥσπερ τὰ σφέτερα ὄντα. (6) Τρίβειν οὖν ἔφη χρῆναι προσκαυμένους, καὶ μὴ χρήμασιν, ὧς πολλὸν κρείστους εἰσὶ, νικηθέντας ἀπιέναι.

XLIX. Ὁ μὲν Νικίας τοσαῦτα λέγων ἰσχυρίζετο, αἰσθημένος τὰ ἐν ταῖς Συρακοσίαις ἀκριβῶς, καὶ τὴν

amplius spes ostenderetur. (3) Demostheni igitur non videbatur diutius manendum esse, sed quando spes illa, qua adductus belli fortunam apud Epipolas tentavisset, eum fellisset, abeundum esse censebat nec amplius morandum, donec adhuc mare trajiciendi facultas esset et e suo exercitu earum certe navium ope, quæ postea advenissent, vincere possent. (4) Et reipublicæ magis conducere dicebat, bellum cum illis gerere, qui in suo agro munitiones adversus se extruerent, quam cum Syracusanis, quos expugnare nequaquam amplius facile esset; neque etiam rationi consentaneum esse, magnam pecuniæ vim in obsidione frustra consumere. Atque Demosthenis quidem hæc erat sententia;

XLVIII. Nicias vero credebatur quidem et ipse, res suas afflictas esse, verbis tamen earum infirmitatem declarare non volebat, neque etiam se ipsos, dum palam cum multis sententias ferret de re ditu, rem hostibus proderet; nam si hoc facerent, multo minus, quotiescumque voluissent, clam discedere posse. (2) Præterea vero etiam hostium res, pro eo quod earum majorem quam ceteri notitiam habebat, non nihil spei adhuc ei præbent, fore, ut deteriore conditione essent, quam suæ, si in obsidione perseverarent; illos enim pecuniarum inopia a se exhaustum iri, præsertim quod ipsi jam latius præsentibus navibus maris imperium obtinerent. Atque etiam, quoniam et Syracusis erant nonnulli, qui res Atheniensibus dedere volebant, hi nuntios ad ipsum mittebant, nec discedere sinebant. (3) Quæ quum sciret, re quidem ipsa in utramque partem adhuc nutans et accipitem cogitationem habens hærebat, verbis vero, quibus tunc palam utebatur, se copias abducturum negabat. Se enim probe scire, hæc ab Atheniensibus minime probatum iri, si sine ipsorum decreto discederent. Non enim, eosdem fore, et qui de se [ipsis] sententias ferant et qui res gestas, ut ipsi, suis oculis videndo et non ex aliorum conviciis audiendo cognoscant, sed potius prout quis pulchre dicens invidiam faceret, ita eos fidem habituros. (4) Et multos atque adeo plerosque præsentium militum, qui nunc vociferarentur, se in gravibus malis versari, illos reversos contraria vociferatos, duces pecunia ad prodicionem adductos discessisse. Non igitur se quidem, qui nosset Atheniensium ingenia, velle ob turpem causam et injuste ab Atheniensibus potius morte multari, quam ab hostibus, si necesse esset, hoc ipsum non sine certaminis periculo pati privatim. (5) Et res Syracusanorum dicebat tamen nunc quoque deteriore conditione esse, quam suas; illos enim, quod sua pecunia mercenarios milites alerent, simul etiam, quod alios sumptus facerent in alenda prasidia in castellis circum urbem sitis disposita, præterea, quod magnam etiam classem jam per annum alerent, partim quidem rei pecuniariæ inopia jam premi, partim vero postea in angustiis fore; duo enim talentorum millia jam consumpsisse, et præterea multa etiam debere, et, si vel minimum de præsentibus apparatu detraherent eo quod stipendium dare cessarent, res eorum perituras, quippe quæ copias auxiliaribus potius continerent, quam necessitate, ut res suas, constare. (6) Quamobrem dicebat oportere se in obsidione perseverare, neque, quasi illi pecunia longe superiores essent, victos abire.

XLIX. Nicias quidem hæc cum asseveratione dicebat, quia rerum Syracusanarum statum plane compertum habe-

τῶν χρημάτων ἀπορίαν, καὶ ὅτι ἦν αὐτοῖσι [που] τὸ βουλόμενον τοῖς Ἀθηναίοις γίνεσθαι τὰ πράγματα καὶ ἐπικηρουεόμενον πρὸς αὐτὸν ὥστε μὴ ἀπανίστασθαι, καὶ ἅμα ταῖς γούνας νασὺν ἢ πρότερον θαρσῆσει κρατηθείς. (2) Ὁ δὲ Δημοσθένης περὶ μὲν τοῦ προσκαθῆ-
 θαι οὐδ' ὀπωσῶν ἐνεδέχετο· εἰ δὲ δεῖ μὴ ἀπάγειν τὴν στρατιάν ἀνευ Ἀθηναίων ψηφίσματος ἀλλὰ τρίβειν αὐ-
 τοὺς, ἔφη χρῆναι ἢ ἐς τὴν Θάψον ἀναστάντας τοῦτο ποιεῖν ἢ ἐς τὴν Κατάνην, ὅθεν τῷ τε πεζῷ ἐπὶ πολλὰ τῆς χώρας ἐπιόντες θρέψονται πορθοῦντες τὰ τῶν πο-
 λεμίων καὶ ἐκείνους βλάψουσιν, ταῖς τε ναυσὶν ἐν πελά-
 γει καὶ οὐκ ἐν στενοχωρίᾳ ἢ πρὸς τῶν πολεμίων μάλλον ἔστι, τοὺς ἀγῶνας ποιήσονται, ἀλλ' ἐν εὐρυχωρίᾳ, ἐν
 ἢ τὰ τε τῆς ἐμπειρίας χρήσιμα σφῶν ἔσται, καὶ ἀνα-
 χωρήσεις καὶ ἐπιπλους οὐκ ἐκ βραχέος καὶ περιγραπτοῦ
 δρυώμενοι τε καὶ καταίροντες ἔξουσιν. (3) Τὸ τε ζῦμ-
 παν εἰπεῖν, οὐδέν τι τρόπον οἱ ἔφη ἀρέσκειν ἐν τῷ αὐτῷ
 ἔτι μένειν, ἀλλ' ὅτι τάχιστα ἦδη καὶ μὴ μέλλειν ἐξα-
 νίστασθαι. Καὶ ὁ Εὐρυμέδων αὐτῶ ταῦτα ζυγηγόρευεν.
 (4) Ἀντιλέγοντος δὲ τοῦ Νικίου ὄκνος τις καὶ μέλλησις
 ἐνεγένετο, καὶ ἅμα ὑπόνοια μὴ τι καὶ πλέον εἰδὸς ὁ
 Νικίας ἰσχυρίζεται. Καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τούτῳ τῷ
 τρόπῳ διεμέλλησάν τε καὶ κατὰ χώραν ἔμενον.

L. Ὁ δὲ Γύλιππος καὶ ὁ Σικανὸς ἐν τούτῳ παρῆ-
 σαν ἐς τὰς Συρακοῦσας, ὁ μὲν Σικανὸς ἀμαρτῶν τοῦ
 Ἀκράγατος (ἐν Γέλα γὰρ ὄντος αὐτοῦ ἔτι ἢ τοῖς Συ-
 ρακοσίοις στάσις ἐς φίλια ἐξεπετυπώκει)· ὁ δὲ Γύλιππος
 ἄλλην τε στρατιάν πολλὴν ἔχων ἦλθεν ἀπὸ τῆς Σικε-
 λίας καὶ τοὺς ἐκ τῆς Πελοποννήσου τοῦ ἦρος ἐν ταῖς
 ὀκτάσι ὀπλίτας ἀποσταλέντας, ἀφικομένους ἀπὸ τῆς
 Λιβύης ἐς Σελινούντα. (2) Ἀπενεχθέντες γὰρ ἐς Λι-
 βύην, καὶ δόντων Κυρηνάων τριῖρεις δύο καὶ τοῦ πλοῦ
 ἡγεμόνας, καὶ ἐν τῷ παραπλοῦ Εὐσεπεριταῖς πολιορ-
 κουμένοις ὑπὸ Λιβύων ζυμμαχῆσαντες καὶ νικησάντες
 τοὺς Λίβυς, καὶ αὐτόθεν παραπλεύσαντες ἐς Νέαν
 πάλιν Καρχηδονιακὸν ἐμπόριον, ὅθεν πρὸς Σικελίαν
 ἐλάχιστον δυοῖν ἡμερῶν καὶ νυκτὸς πλοῦν ἀπέχει, καὶ
 ἀπ' αὐτοῦ περαιωθέντες ἀφίκοντο ἐς Σελινούντα. (3)
 Καὶ οἱ μὲν Συρακοῖσι εὐθὺς αὐτῶν ἐλθόντων παρε-
 σθεάζοντο ὡς ἐπιθησόμενοι κατ' ἀμφοτέρω αὐθις τοῖς
 Ἀθηναίοις, καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ· οἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων
 στρατηγὸν ὄρωντες στρατιάν τε ἄλλην προσγενημένην
 αὐτοῖς, καὶ τὰ ἑαυτῶν ἅμα οὐκ ἐπὶ τὸ βέλτιον χωροῦντα
 ἀλλὰ καθ' ἡμέραν τοῖς πᾶσι χαλεπώτερον ἴσχοντα, μά-
 λιστα δὲ τῇ ἀσθενείᾳ τῶν ἀνθρώπων πιεζόμενα, μετε-
 μέλοντό τε πρότερον οὐκ ἀναστάντες, καὶ ὡς αὐτοῖς
 οὐδὲ ὁ Νικίας ἔτι ὁμοίως ἠναντιοῦτο ἀλλ' ἢ μὴ φανε-
 ροῦς γε ἀξίῳ ψηφίζεσθαι, προεῖπον ὡς ἡδύναντο ἀδη-
 λότατα ἔκπλουν ἐκ τοῦ στρατοπέδου πᾶσιν, καὶ παρα-
 σκευάσασθαι ὅταν τις σημήνη. (4) Καὶ μελλόντων
 αὐτῶν, ἐπειδὴ ἐτόιμα ἦν, ἀποπλεῖν ἢ σελήνη ἐκλείπει
 ἐπύγχανε γὰρ πασσέληνος οὔσα. Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι οἷ
 τε πλείους ἐπισηεῖν ἐκέλευον τοὺς στρατηγοὺς ἐνούμιον
 ποιούμενοι, καὶ ὁ Νικίας (ἦν γὰρ τι καὶ ἄγαν θειασμῷ)

bat, et pecuniarum inopiam, et esse illic quosdam, qui res
 in Atheniensium potestatem venire cuperent, et qui nuntios
 ad se mitterent, ne discederet; simul etiam quia naves certe
 eum jam magis quam antea fiducia commovebant. (2) De-
 mosthenes vero de remanendo in obsidione nullo modo
 assentiebatur; si autem sine Atheniensium decreto non lice-
 ret exercitum abducere, sed ibi perstandum esset, dicebat
 id aut Thapsum translatis castris faciendum esse, aut
 Catanam, unde et peditatu plerasque agri circumjecti partes
 invadentes et res hostium diripientes victum sibi paraturi
 illisque damnum illaturi essent, et navibus in alio, nec in
 angustiis, quæ pro hostibus magis facerent, prælia com-
 missuri essent, sed in amplo spatio, ubi ex sua peritia
 fructum perciperent, et se recipiendi et hostem invadendi
 liberam facultatem haberent, non ex brevi circumscriptoque
 spatio provehentes et revertentes. (3) In summa nullo
 modo sibi placere dicebat, in eodem loco diutius manere,
 sed quam celerime jam et sine ulla cunctatione castris
 motis abire. Et Eurymedon ejus orationem comprobabat.
 (4) Sed contradicente Nicias segnitias quædam et cunctatio
 incedebat, et simul etiam suspicio, ne Nicias, quod aliquid
 amplius nosset, hæc affirmaret. Hunc in modum Athenien-
 ses quidem cunctati sunt et in loco permanserunt.

L. Gylippus vero et Sicanus interea Syracusas redierant,
 Sicanus quidem infecto Agrigenti negotio (nam quum adhuc
 Gelæ esset, illa factio, quæ in Syracusanorum gratiam amicitiam
 cum iis constituere voluerat, in exilium ejecta erat);
 Gylippus vero rediit secum adducens quum alium magnum
 exercitum ex Sicilia collectum, tum etiam illos gravis arma-
 turæ milites, qui vere in onerariis navibus ex Peloponneso
 missi venerant ex Africa Selinuntem. (2) Quum enim
 in Africam delati essent, et duas triremes et navigationis
 duces a Cyrenæis datos accepissent, et in ipsa præterver-
 ctione Euesperitis, qui ab Afris obsidebantur, ope[m] tulissent,
 Afrosque superassent, et illinc prætervecti Neapolim petiis-
 sent, Carthaginien[se] emporium, unde in Siciliam brevissi-
 mus est trajectus, duorum omnino dierum et unius noctis
 navigatione, illinc trajecti Selinuntem pervenerunt. (3)
 Et Syracusani quidem statim post illorum adventum sese
 preparabant, ut Athenienses utrinque rursus invaderent,
 et navalibus et pedestribus copiis; Atheniensium vero duces
 quum et alium exercitum iis accessisse viderent, et res
 suas non in melius progredi, sed quotidie ex omni parte
 pejus se habere, præcipue vero infirma hominum valetudine
 premi, et pœnitebat, quod non antea motis castris abiissent,
 et quum ne Nicias quidem amplius æque iis adversaretur,
 nisi quod palam certe suffragia ferri nollet, omnibus abiti-
 onem ex castris edixerunt, quam occultissime poterant,
 utque expediti essent, quum quis signum daret. (4) Et
 jam discessuris iis, postquam res paratæ erant, luna defe-
 cit; erat enim forte plenilunium. Atque Athenienses et
 plerique omnes hortabantur duces ad subsistendum, rem in
 religionem trahentes, et Nicias (erat enim vel nimium omni-

τε καὶ τῷ τοιοῦτῳ προσκείμενος) οὐδ' ἂν διαβουλεύσα-
σθαι ἔτι ἔφη, πρίν, ὡς οἱ μάντιες ἐξηγοῦντο, τρίς ἑννέα
ἡμέρας μείνει, ὅπως ἂν πρότερον κινηθεῖ. Καὶ τοῖς
μὲν Ἀθηναίοις μελλήσασι διὰ τοῦτο ἡ μὴ ἐγεγένητο.

LI. Οἱ δὲ Συρακόσιοι καὶ αὐτοὶ τοῦτο πυθόμενοι
πολλῶ μᾶλλον ἐγηγερμένοι ἦσαν μὴ ἀνιέναι τὰ τῶν
Ἀθηναίων, ὡς καὶ αὐτῶν κατεγνωκότων ἤδη μὴκέτι
χρυσόνομοι εἶναι σφῶν μήτε ταῖς ναυσὶ μήτε πεζῶ (οὐ
γὰρ ἂν τὸν ἔκπλου ἐπιβουλεύσαι), καὶ ἅμα οὐ βουλό-
μενοι αὐτοὺς ἀλλοσέ ποι τῆς Σικελίας καθεζομένουσ χἀ-
λειπωτέρους εἶναι προσπολεμείν, ἀλλ' αὐτοὺς ὡς τάχιστα,
καὶ ἐν ᾧ σφίσι ξυμφέροι, ἀναγκάσαι αὐτοὺς ναυμαχεῖν.
(2) Τὰς οὖν ναῦς ἐπλήρουν καὶ ἀνεπειρώοντο ἡμέρας ὅσαι
αὐτοῖς ἐδόκουν ἰκαναὶ εἶναι. Ἐπειδὴ δὲ καιρὸς ἦν, τῇ
μὲν προτεραίᾳ πρὸς τὰ τεῖχη τῶν Ἀθηναίων προσέβαλλον,
καὶ ἐπέξεληθόντας μέρους τινοὺς οὐ πολλοῦ καὶ τῶν
ὀπλιτῶν καὶ τῶν ἵππέων κατὰ τινὰς πύλας ἀπολαμβά-
νουσί τε τῶν ὀδοσκόχων καὶ προσμίζαντες καταδιώ-
κουσιν οὐσῆς δὲ στενῆς τῆς ἐσόδου οἱ Ἀθηναῖοι ἵππους
τε ἐβδόμηχοντα ἀπολλάσσι καὶ τῶν ὀπλιτῶν οὐ πολ-
λοῦς.

LII. Καὶ ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ ἀπεχώρησεν ἡ στρα-
τιὰ τῶν Συρακοσίων τῇ δ' ὑστεραίᾳ ταῖς τε ναυσὶν ἐκ-
πλέουσιν οὐσαις ἕξ καὶ ἐβδόμηχοντα, καὶ τῷ πεζῶ ἅμα
πρὸς τὰ τεῖχη ἐχώρου. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἀντανηγόν
ναυσὶν ἕξ καὶ ὀδοσκόχων καὶ προσμίζαντες ἑναυμά-
χων. (2) Καὶ τὸν Εὐρυμέδοντα ἔχοντα τὸ δεξιὸν κέρασ
τῶν Ἀθηναίων καὶ βουλόμενον περικλήσασθαι τὰς ναῦς
τῶν ἐναντίων, καὶ ἐπέξαγαγόντα τῷ πλῶ πρὸς τὴν γῆν
μᾶλλον, νικήσαντες οἱ Συρακοσῖοι καὶ οἱ ζύμμαχοι τὸ
μέσον πρῶτον τῶν Ἀθηναίων, ἀπολαμβάνουσι κάκεινον
ἐν τῷ κοίλῳ καὶ μυγῶ τοῦ λιμένος καὶ αὐτόν τε δια-
φθείρουσι καὶ τὰς μετ' αὐτοῦ ναῦς ἐπισπομένους ἔπειτα
δὲ καὶ τὰς πάσας ἤδη ναῦς τῶν Ἀθηναίων κατεδιώκουσιν
τε καὶ ἐξεώθουν ἐς τὴν γῆν.

LIII. Ὁ δὲ Γύλιππος ὄρων τὰς ναῦς τῶν πολεμίων
νικημένας καὶ ἕξω τῶν σταυρωμάτων καὶ τοῦ ἑαυτῶν
στρατοπέδου καταφερομένας, βουλόμενος διαφθεῖρειν
τοὺς ἐκθαίνοντας καὶ τὰς ναῦς ἄφρον τοὺς Συρακοσῖους
ἀφέλκειν τῆς γῆς φιλάσ οὐσῆς, παρεδόθη ἐπὶ τὴν
χγλήν μέρος τι ἔχων τῆς στρατιᾶς. (2) Καὶ αὐτοὺς οἱ
Ἰουρσηνοὶ (οὗτοι γὰρ ἐφύλασσαν τοῖς Ἀθηναίοις ταύτη)
ὄρωντες ἀτάκτως προσφερομένους, ἐπεκδοθήσαντες
καὶ προσπεσόντες τοῖς πρώτοις τρέπουσι καὶ ἐσβάλ-
λουσιν ἐς τὴν λίμνην τὴν Λυσιμέλειαν καλουμένην.
(3) Ὅστερον δὲ πλείονος ἤδη τοῦ στρατεύματος πα-
ρόντος τῶν Συρακοσίων καὶ ζυμμάχων καὶ οἱ Ἀθηναῖοι
ἐπιδοθήσαντες καὶ δεισαντες περὶ ταῖς ναυσὶν ἐς μά-
χην τε κατέστησαν πρὸς αὐτοὺς καὶ νικήσαντες ἐπε-
δίωξαν, καὶ ὀπλίτας τε οὐ πολλοὺς ἀπέκτειναν καὶ τὰς
ναῦς τὰς μὲν πολλὰς διέσωσάν τε καὶ ξυνήγαγον κατὰ
τὸ στρατόπεδον, οὖσιν δὲ δεούσας εἴκουσιν οἱ Συρακοσῖοι
καὶ οἱ ζύμμαχοι ἔλαβον αὐτῶν, καὶ τοὺς ἀνδρας πάν-
τας ἀπέκτειναν. (4) Καὶ ἐπὶ τὰς λοιπάς, ἐμπροῆσαι

bus et rebus hujusmodi deditus) dixit, se ne permissurum
quidem amplius, ut de castris ante movendis deliberaretur,
priusquam ter novem dies mansissent, ut vates precipie-
bant. Atque Atheniensibus quidem, quum moram interpo-
suissent, hanc ab causam accidit, ut permanerent.

LI. Syracusani vero quum hoc et ipsi intellexissent,
animis multo magis erecti erant, ne remissius agerent ad-
versus Athenienses, quod vel ipsi jam dejectis animis
agnoscerent, se neque classe neque peditatu Syracusanis
amplius superiores esse (alioquin enim eos furtivam abitinem
non molituros fuisse), et simul quod nollent eos in
aliqua alia Siciliae parte considerare, ubi oppugnatu difficiliores
essent, sed illic primo quoque tempore et in loco sibi com-
modo eos ad praelium navale committendum adigere. (2)
Naves igitur instruere coeperunt, et aliquot dies, quot iis
satis esse videbantur, se exercebant. Postquam vero tem-
pus opportunum aderat, priore quidem die Atheniensium
munitiones oppugnabant, quumque quaedam magna
manus et gravis armaturae militum et equitum per quosdam
portas eruptionem in eos fecisset, nonnullos gravis armaturae
milites interceperunt, et ceteros in fugam versos persecuti
sunt; quum autem angustus esset introitus, Athenienses
amiserunt septuaginta equos, et milites non multos.

LII. Atque hoc quidem die Syracusanorum exercitus se
recepit; postero vero die et navibus prodierunt, quae sex et
septuaginta erant, et peditatu simul ad munitiones perge-
bant. Athenienses vero cum sex et octoginta navibus ob-
viam iis occurrebant, et quum ad manus venissent, praelium
navale committebant. (2) Et Eurymedontem, qui dextrum
Atheniensium cornu tenebat, quum adversariorum naves
circumcludere vellet, et ideo navium agmen produxisset
propius terram, Syracusani sociique quum primo mediam
Atheniensium aciem vicissent, illum quoque in concavo
portus atque intimo ejus recessu interceperunt, et quum
ipsum, tum etiam naves, quae eum sequebantur, profliga-
runt; deinde vero reliquam etiam Atheniensium classem
jam insequebantur et in terram elidebant.

LIII. Gylippus vero, cernens hostium classem jam supe-
rari, et extra vallum et castra sua deferri, cupiens eos proflig-
gare, qui in terram egrederentur, et efficere ut Syracusani
naves facilius retraherent, quod ab amicis terra teneretur, ad
portus crepidinem cum quadam copiarum parte occurrit.
(2) Atque Hetrusci (hi enim Atheniensibus illie excubabant)
quum eos incomposite adventantes animadvertenter, in eos
eruptionem fecerunt, et impressione in primos facta, eos in
fugam conjecerunt, et in paludem nomine Lysimeleam de-
turbarunt. (3) Postea vero quum major jam Syracusanorum
sociorumque manus advenisset, ipsi quoque Athenienses
subsidiis venerunt, suis navibus timentes, et cum iis
prelium commiserunt, victosque persecuti sunt, et gravis
armaturae milites non multos interfecerunt, et navium ma-
jorem quidem partem conservarunt et in castra reduxe-
runt, sed earum duodeviginti Syracusani sociique ceperunt,
omnesque viros interfecerunt. (4) Et in ceteras, quas con-

βουλόμενοι, δλκἀδα παλαιάν κληματίδων και δαδὸς γεμισαντες (ἦν γὰρ ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους ὁ ἄνεμος οὖριος) ἀφείσαν τὴν ναῦν πῦρ ἐμβαλόντες. Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι δείσαντες περὶ ταῖς ναυσὶν ἀντετηχανθήσαντό τε σβεστήρια κωλύματα, και παύσαντες τὴν φλόγα και τὸ μὴ προσελθεῖν ἐγγὺς τὴν δλκἀδα τοῦ κινδύνου ἀπηλλάγησαν.

LIV. Μετὰ δὲ τοῦτο Συρακόσιοι μὲν τῆς τε ναυμαχίας τροπαῖον ἔστησαν και τῆς ἄνω τῆς πρὸς τῷ τείγει ἀπολήψεως τῶν ὀπλιτῶν, ὅθεν και τοὺς ἵππους ἔλαβον, Ἀθηναῖοι δὲ ἦς τε οἱ Τυρσηνοὶ τροπῆς ἐποιήσαντο τῶν πεζῶν ἐς τὴν λίμνην και ἦς αὐτοὶ τῷ ἄλλῳ στρατοπέδῳ.

LV. Γεγενημένης δὲ τῆς νίκης τοῖς Συρακόσιοις λαμπρᾶς ἤδη και τοῦ ναυτικοῦ (πρότερον μὲν γὰρ ἐφοβοῦντο τὰς μετὰ τοῦ Δημοσθένους ναῦς ἐπελθούσας) οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἐν παντὶ δὴ ἀθυμίας ἦσαν και ὁ παράλογος αὐτοῖς μέγας ἦν, πολλὸ δὲ μείζων ἔτι τῆς στρατείας ὁ μεταμέλος. (2) Πόλεσι γὰρ ταῦταις μόναις ἤδη ὁμοιοτρόποις ἐπελθόντες, δημοκρατουμέναις τε ὥσπερ και αὐτοὶ, και ναῦς και ἵππους και μεγέθη ἐργούσαις, οὐ δυνάμενοι ἐπενεγκεῖν οὔτ' ἐκ πολιτείας τι μεταβολῆς τὸ διάφορον αὐτοῖς ὧ προσήγοντο ἂν, οὔτ' ἐκ παρασκευῆς πολλῶν κρίσεους ὄντας, σφαλλόμενοι δὲ τὰ πλεῖω, τὰ τε πρὸ αὐτῶν ἠπόρουσαν, και ἐπειδὴ γε και ταῖς ναυσὶν ἐκρατήθησαν, ὁ οὐκ ἂν ὄφοντο, πολλῶ δὲ ἄλλων ἔτι.

LVI. Οἱ δὲ Συρακόσιοι τὸν τε λιμένα εὐθύς παρέπλεον ἀδεῶς και τὸ στόμα αὐτοῦ διανοοῦντο κλησεῖν, ὅπως μηκέτι μηδ' εἰ βούλοιντο λάθοιεν αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι ἐκπλεύσαντες. (2) Οὐ γὰρ περὶ τοῦ αὐτοῦ σωθῆναι μόνον ἔτι τὴν ἐπιμελειαν ἐποιοῦντο, ἀλλὰ και ὅπως ἐκείνους κωλύσωσι, νομίζοντες ὅπερ ἦν, ἀπὸ τε τῶν παρόντων πολλὴ σφῶν καθυπέρτερα τὰ πράγματα εἶναι, και εἰ δύναιτο κρατῆσαι Ἀθηναίων τε και τῶν συμμάχων και κατὰ γῆν και κατὰ θάλασσαν, καλὸν σφίσιν ἐς τοὺς Ἑλληνας τὸ ἀγώνισμα φανεῖσθαι τοὺς τε γὰρ ἄλλους Ἑλληνας εὐθύς τοὺς μὲν ἐλευθεροῦσθαι τοὺς δὲ φόβου ἀπολύεσθαι (οὐ γὰρ ἔτι δυνατὴν εἶσεσθαι τὴν ὑπόλοιπον Ἀθηναίων δύναμιν τὸν ὕστερον ἐπενεχθῆσόμενον πόλεμον ἐνεγκεῖν), και αὐτοὶ δόξαντες αὐτῶν αἴτιοι εἶναι ὑπὸ τε τῶν ἄλλων ἀνθρώπων και ὑπὸ τῶν ἑπειτα πολλὴ θαυμασθῆσεσθαι. (3) Καὶ ἦν δὲ ἄξιος ὁ ἀγὼν κατὰ τε ταῦτα και ὅτι οὐχὶ Ἀθηναίων μόνον περιεγίγγοντο ἀλλὰ και τῶν ἄλλων πολλῶν συμμάχων, και οὐδ' αὐτοὶ αὐ μόνον ἀλλὰ και μετὰ τῶν συμμοθησάντων σφίσιν, ἠγεμόνες τε γενόμενοι μετὰ Κορινθίων και Λακεδαιμονίων, και τὴν σφετέραν πόλιν ἐμπαρασχόντες προκινδυνεύσαι τε και τοῦ ναυτικοῦ μέγα μέρος προκόψαντες. (4) Ἐθνη γὰρ πλεῖστα δὴ ἐπὶ μίαν πόλιν ταύτην ξυνηῖθε, πλήν γε δὴ τοῦ ζυμπακτος λόγου τοῦ ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ πρὸς τὴν Ἀθηναίαν τε πόλιν και Λακεδαιμονίων.

LVII. Τασσίδε γὰρ ἐκάτεροι ἐπὶ Σικελίαν τε και

cremare cupiebant, navem onerariam velustam, quam samentis ac tædis onerant (erat autem ventus in Athenienses secundus) igne injecto dimiserunt. Atque Athenienses suæ classi timentes remedia ad ignem restinguendum idonea excogitarunt, restinctaque flamma, et impedito navis onerariæ cursu, ne propius accederet, hoc periculo sunt liberati.

LIV. Postea vero Syracusani quidem tropæum erexerunt, et navalis victoriæ, et gravis armaturæ militum prius ante munitiones interceptorum, unde etiam equos ceperant, Athenienses vero et peditatus ab Hetruscis fugati et in paludem compulsi, et eorum, quos ipsi cum reliquis copiis in fugam conjecerant.

LV. Quum autem Syracusanis insignis victoria jam etiam de navalibus copiis contigisset (prius enim reformidabant classem, quæ cum Demosthene advenerat), Athenienses quidem maximum animi mororem conceperunt, et vehementer sibi opinione falsi esse videbantur; longe autem magis etiam belli eos pernitebat. (2) Quod enim illis solis civitatibus bellum jam intulissent, quæ iisdem institutis uterentur, et quæ populari dominatu, ut et ipsi, regerentur, et quæ classem et equitatum et potentiam possiderent, quum etiam facultatem nullam haberent neque mutanda reipublicæ forma dissidioque excitando aliquos sibi adiungendi, neque bellico apparatu, quippe quod illi multo superiores essent, sed quum in plerisque rebus sui conatus infeliciter sibi cederent, ut antea jam inopes erant consilii, ita tunc quidem multo etiam magis, postquam navali quoque proelio superati sunt, quod nunquam putassent.

LVI. At Syracusani statim portum prævehebantur intrepide et ejus ostium claudere cogitabant, ne Athenienses jam, etiam si vellent, clam iis exire possent. (2) Nec enim jam id modo, ut ipsi salvi essent, curæ habebant, sed etiam ut illos salutem sibi parere impedirent, existimantes, id quod res erat, et pro præsentis rerum suarum statu longe superiores suas vires esse, et si Athenienses sociosque et terra et mari superare possent, præclarum sibi certamen hoc apud Græcos visum iri; nam et ceteros Græcos confestim partim servitute, partim metu liberatum iri (reliquam enim Atheniensium potentiam nequaquam amplius satis virium habituram ad sustinendum bellum, quod iis postea inferretur), se autem, quod horum auctores fuisse viderentur, et apud ceteros mortales et apud posteros magnæ admirationi futuros. (3) Et profecto dignum erat gloria certamen illud quum his de causis, tum etiam, quod non solum Athenienses vincebant, sed etiam multos alios eorum socios, neque rursus ipsi tantum, sed etiam una cum illis, qui auxilio iis venerant, quum et duces extitissent cum Corinthiis et Lacedæmoniis et suam urbem in propugnandi pericula objecissent, et rem navalem multum promovissent. (4) Etenim plurimæ gentes ad hanc unam urbem tunc confluerant, nulla quidem eorum ratione deducta, qui omnino in hoc bello vel Atheniensium vel ad Lacedæmoniorum urbem convenerant.

LVII. Tot enim in utraque parte vel contra Siciliam vel

περὶ Σικελίας, τοῖς μὲν ξυγκητῶσόντων τὴν χώραν ἐλθόντες τοῖς δὲ ξυνδιασώσοντας, ἐπὶ Συρακοῦσας ἐπολέμησαν, οὐ κατὰ δίκην τι μᾶλλον οὐδὲ κατὰ ξυγγένειαν μετ' ἀλλήλων στάντες, ἀλλ' ὡς ἐκάστοις τῆς ξυτυχίας ἢ κατὰ τὸ ξυμφέρον ἢ ἀνάγκη ἔσχεν. (2) Ἀθηναῖοι μὲν αὐτοὶ Ἴωνες ἐπὶ Δωριέας Συρακοσίους ἐκόντες ἦλθον, καὶ αὐτοῖς τῇ αὐτῇ φωνῇ καὶ νομίμοις ἔτι χρώμενοι Λήμιοι καὶ Ἰμβριοὶ καὶ Αἰγινῆται, οἱ τότε Αἰγιναν εἶχον, καὶ ἔτι Ἑστιατῆς οἱ ἐν Εὐβοίᾳ Ἑστίαταιν οἰκοῦντες, ἄποικοι ὄντες ξυεστράτευσαν. (3) Τῶν δ' ἄλλων οἱ μὲν ὑπήκοοι, οἱ δ' ἀπὸ ξυμμαχίας αὐτόνομοι, εἰσι δὲ καὶ οἱ μισθοφόροι ξυεστράτευσον. (4) Καὶ τῶν μὲν ὑπήκοων καὶ φόρου ὑποτελῶν Ἐρετριῆς καὶ Χαλκιδῆς καὶ Στυρῆς καὶ Καρύστιοι ἀπ' Εὐβοίας ἦσαν, ἀπὸ δὲ νήσων Κεῖοι καὶ Ἀνδριοὶ καὶ Τήνιοι, ἐκ δ' Ἴωνίας Μιλήσιοι καὶ Σάμιοι καὶ Χῖοι. Τούτων Χῖοι οὐχ ὑποτελεῖς ὄντες φόρου, ναῦς δὲ παρέχοντες αὐτόνομοι ξυεσπῶντο. Καὶ τὸ πλείστον Ἴωνες ὄντες οὗτοι πάντες καὶ ἀπ' Ἀθηναίων πληθὺν Καρυστίων (οὗτοι δ' εἰσι Δρύοπες), ὑπήκοοι δ' ὄντες καὶ ἀνάγκη ὁμῶς Ἴωνές τε ἐπὶ Δωριέας ἠκολούθουν. (5) Πρὸς δ' αὐτοῖς Αἰολῆς, Μηθυμναῖοι μὲν ναυσὶ καὶ οὐ φόρῳ ὑπήκοοι, Τενέδιοι δὲ καὶ Αἰνιοὶ ὑποτελεῖς. Οὗτοι δὲ Αἰολῆς Αἰολεῦσι τοῖς κτίσασι Βοιωτοῖς τοῖς μετὰ Συρακοσίων κατ' ἀνάγκην ἐμάχοντο, Πλαταιῆς δὲ καταντικρὺ Βοιωτοὶ Βοιωτοῖς μόνον εἰκότως κατὰ τὸ ἔχθος. (6) Ῥόδιοι δὲ καὶ Κυθήριοι Δωριῆς ἀμφοτέροι, οἱ μὲν Λακεδαιμονίων ἄποικοι Κυθήριοι ἐπὶ Λακεδαιμονίους τοὺς ἅμα Γυλίππῳ μετ' Ἀθηναίων ὄπλα ἔφερον, Ῥόδιοι δὲ Ἀργεῖοι γένος Συρακοσίων μὲν Δωριεῦσι Γελώσι δὲ καὶ ἀποίκιοις ἑαυτῶν οὔσι μετὰ Συρακοσίων στρατευομένοις ἠναγκάζοντο πολεμεῖν. (7) Τῶν τε περὶ Πελοπόννησον νησιωτῶν Κεφαλλῆνες μὲν καὶ Ζακύνθιοι αὐτόνομοι μὲν, κατὰ δὲ τὸ νησιωτικὸν μᾶλλον κατεργόμενοι, ὅτι θαλάσσης ἐκράτουν οἱ Ἀθηναῖοι, ξυνεῖποντο· Κερκυραῖοι δὲ οὐ μόνον Δωριῆς ἀλλὰ καὶ Κορινθίοι σαφῶς ἐπὶ Κορινθίους τε καὶ Συρακοσίους, τῶν μὲν ἄποικοι ὄντες τῶν δὲ ξυγγενεῖς, ἀνάγκη μὲν ἐκ τοῦ εὐπρεποῦς, βουλήσει δὲ κατὰ ἔχθος τὸ Κορινθίων οὐχ ἦσσαν εἶποντο. (8) Καὶ οἱ Μεσσηνιοὶ νῦν καλούμενοι ἐκ Ναυπάκτου καὶ ἐκ Πύλου τότε ὑπ' Ἀθηναίων ἐχομένης ἐς τὸν πόλεμον παρελήφθησαν. Καὶ ἔτι Μεγαρέων φυγάδες οὐ πολλοὶ Μεγαρεῦσι Σελινουστῆσι οὔσι κατὰ ξυμφορὰν ἐμάχοντο. (9) Τῶν δὲ ἄλλων ἐκούσιος μᾶλλον ἢ στρατεία ἐρίγνετο ἦδη. Ἀργεῖοι μὲν γὰρ οὐ τῆς ξυμμαχίας ἕνεκα μᾶλλον ἢ τῆς Λακεδαιμονίων τε ἔχθρας καὶ τῆς παραυτίκα ἕκαστοι ἰδίας ὠφελίας Δωριῆς ἐπὶ Δωριέας μετὰ Ἀθηναίων Ἴωνων ἠκολούθουν, Μαντινῆς δὲ καὶ ἄλλοι Ἀρκάδων μισθοφόροι ἐπὶ τοὺς αἰεὶ πολεμίους σφίσι ἀποδεικνυμένους εἰωθότες ἰέναι καὶ τότε τοὺς μετὰ Κορινθίων ἐλθόντας Ἀρκάδας οὐδὲν ἦσσαν διὰ κέρδος ἠγούμενοι πολεμίους, Κρήτες δὲ καὶ Λίτωλοι μισθῶ καὶ οὗτοι πεισθέντες· ξυνέβη δὲ τοῖς Κρησὶ τὴν Γέλαν Ῥοδίοις ξυγκάσαντας μὴ ξὺν τοῖς

pro Sicilia bellum ad Syracusas gesserunt, qui alteros ut in subigenda terra, alteros ut in servanda juvarent, eo profecti sunt, non magis juris aliqua aut cognitionis ratione inter se conjuncti, sed ut quique vel casu vel utilitate vel necessitate adducti erant. (2) Atque ipsi quidem Athenienses, qui erant Iones, contra Syracusanos, qui erant Dorienses, ultro venerant, et cum iis eadem lingua et iisdem præterea institutis utentes Lemnii et Imbrii et Æginetæ, qui tunc Æginam tenebant, et præterea Hestiaeenses, qui Hestiaeam in Eubœa sitam incolunt, eorum coloni, ejusdem militiæ socii fuerunt. (3) Ex ceteris vero, qui ad eandem expeditionem cum iis iverant, alii erant subditi, alii socii, qui suis legibus vivebant, nonnulli etiam mercede conducti. (4) Atque ex subditis quidem et tributariis Eretrienses et Chalcidenses et Styrenses et Carystii ex Eubœa erant; ex insulis vero Cei et Andrii et Tenii; ex Ionia verò Milesii et Samii et Chii. Inter hos autem Chii, tributorum immunes, et tantum navibus suppeditandis obnoxii, liberi secuti erant. Atque horum plerique omnes Iones sunt, et ab Atheniensibus oriundi, præter Carystios (hi vero sunt Dryopes), quum autem subditi essent, etiam necessitate, Iones contra Dorienses sequebantur. (5) Præter hos autem Æolenses, Methymnæi quidem, (qui naves tantum, nullum vero tributum pendebant, Tenedii vero et Ænii vectigales. Hi vero Æolenses cum Bœotis Æolensibus, et suarum coloniarum conditoribus, qui cum Syracusanis se conjunxerant, necessitate coacti pugnant; Platæenses vero soli Bœoti manifestissime contra Bœotos ut consentaneum erat pro eorum odio. (6) Rhodii vero et Cytherii, Dorienses utrique, alteri quidem Cytherii Lacedæmoniorum coloni, contra Lacedæmonios, qui cum Gylippo erant, cum Atheniensibus arma ferebant; Rhodii vero, qui ab Argivis erant oriundi, Syracusanis Doriensibus, quin etiam Gelois suis colonis, qui cum Syracusanis militabant, bellum facere cogebantur. (7) Et ex insularum incolis, qui circa Peloponnesum erant, Cephallenenses et Zacynthii, liberi illi quidem, quia tamen insulas incolebant, coacti potius, quod Atheniensis maris imperium obtinebant, sequebantur; at Corcyraei aperte non solum Dorienses, sed etiam Corinthii, adversus Corinthios atque Syracusanos, quamvis illorum quidem coloni, horum vero cognati, necessitate quidem, si speciosum prætextum spectes, sin animum, vel magis etiam propter odium in Corinthios sequebantur. (8) Messenii quoque, qui nunc sic appellantur, ex Naupacto et ex Pulo, quæ tunc ab Atheniensibus tenebatur, ad hoc bellum assumpti erant. Item Megarensium exsulis multi cum Selinutiis Megarensibus propter calamitatem suam pugnant. (9) Jam vero ceteri sua sponte potius hanc expeditionem sequebantur. Nam Argivi quidem non magis societatis gratia, quam propterea suum in Lacedæmonios odium, et propter suum privatam quisque ac præsens commodum Dorienses adversus Dorienses comitabantur Athenienses Iones; Mantinei vero etiam, et alii ex Arcadibus mercenarii, qui adversus quoslibet, quicumque sibi hostes proponerentur, in bellum proficisci consueverant, tunc quoque illos Arcades, qui cum Corinthiis venerant, nihilo minus lucri gratia hostium loco habebant; Cretenses vero et Ætoli mercede et ipsi adducti; accidit autem, ut Cretenses, qui cum Rhodiis Gelam condiderant,

ἀποίκους ἄλλ' ἐπὶ τοὺς ἀποίκους ἄκοντας μετὰ μισθοῦ ἐλθεῖν. (10) Καὶ Ἀχαρνάνων τινὲς ἅμα μὲν κέρδει, τὸ δὲ πλεόν Δημοσθένους φιλίᾳ καὶ Ἀθηναίων εὐνοίᾳ ζύμμαχοι ὄντες ἐπεκουήσαν. (11) Καὶ οἶδε μὲν τῶ Ἴονίῳ κόλπῳ δριζόμενοι, Ἰταλιωτῶν δὲ Θούριαι καὶ Μεταπόντιοι ἐν τοιαύταις ἀνάγκαις τότε στασιωτικῶν καιρῶν κατελιμμένων ξυστρατεύουσι, καὶ Σικελιωτῶν Νάζιοι καὶ Καταναῖοι, βαρβάρων δὲ Ἐγισταῖοι, οἵπερ ἐπηγάγοντο, καὶ Σικελῶν τὸ πλεόν, καὶ τῶν ἔξω Σικελίας Τυρσηνῶν τέ τινες κατὰ διαφορὰν Συρακοσίων καὶ Ἰάπυγες μισθοφόροι. Τοσάδε μὲν μετὰ Ἀθηναίων ἔθνη ἐστράτευσον,

LVIII. Συρακοσίους δὲ ἀντεβοήθησαν Καμαρινᾶιοι μὲν ὄμοροι ὄντες καὶ Γελῶσι οἰκοῦντες μετ' αὐτούς, ἔπειτα Ἀκραγανθίνων ἡσυχάζοντων ἐν τῇ ἐπέχειναι ἰδρυμένοι Σελινούντιοι. (2) Καὶ οἶδε μὲν τῆς Σικελίας τὸ πρὸς Διῶν μέρος τετραμμένον νεμόμενοι, Ἰμεραῖοι δ' ἀπὸ τοῦ πρὸς τὸν Τυρσηνικὸν πόντον μορίου, ἐν ᾧ καὶ μόνον Ἑλληγες οἰκοῦσιν· οὗτοι δὲ καὶ ἐξ αὐτοῦ μόνου ἐβοήθησαν. (3) Καὶ Ἑλληνικὰ μὲν ἔθνη τῶν ἐν Σικελίᾳ τοσάδε, Δωριῆς τε καὶ [οἱ] αὐτόνομοι πάντες, ξυνεμάχουσι, βαρβάρων δὲ Σικελιοὶ μόνον, ὅσοι μὴ ἀφέστασαν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους· τῶν δ' ἔξω Σικελίας Ἑλλήνων Λακεδαιμόνιοι μὲν ἡγεμόνα Σπαρτιάτην παρεχόμενοι, νεοδαμῶδεις δὲ τοὺς ἄλλους καὶ Εἰλιώτας (δύναται δὲ τὸ νεοδαμῶδες ἐλεύθερον ἦδη εἶναι), Κορίνθιοι δὲ καὶ ναυσὶ καὶ πεζῶ μόνον παραγενομένοι, καὶ Λευκαδίοι καὶ Ἀμπρακιῶται κατὰ τὸ ξυγγενές, ἐκ δὲ Ἀρκαδίας μισθοφόροι ὑπὸ Κορινθίων ἀποσταλέντες, καὶ Σικυώνιοι ἀναγκαστοὶ στρατεύοντες, καὶ τῶν ἔξω Πελοποννήσου Βοιωτοί. (4) Πρὸς δὲ τοὺς ἐπεληθόντας τοσούτους οἱ Σικελιωταὶ αὐτοὶ πλήθος πλεόν κατὰ πάντα παρέσχοντο ἅτε μεγάλας πόλεις οἰκούντες· καὶ γὰρ ὄπλιται πολλοὶ καὶ νῆες καὶ ἵπποι καὶ ἄλλος ὄμιλος ἀφθονος ξυνελέγη. Καὶ πρὸς ἅπαντας αὐθις ὡς εἶπεῖν τοὺς ἄλλους Συρακοῖοι αὐτοὶ πλείω ἐπορίσαντο διὰ μέγεθος τε πόλεως καὶ ὅτι ἐν μεγίστῳ κινδύνῳ ἦσαν.

LIX. Καὶ αἱ μὲν ἑκατέρων ἐπικουρίαι τοσαῖδε ξυνελέγησαν, καὶ τότε ἤδη πᾶσαι ἀμφοτέρους παρήσαν καὶ οὐκέτι οὐδὲν οὐδετέρους ἐπῆλθεν.

(2) Οἱ τε οὖν Συρακοῖοι καὶ οἱ ζύμμαχοι εἰκότως ἐνόμισαν καλὸν ἀγώνισμα σφίσιν εἶναι ἐπὶ τῇ γεγενημένη νίκῃ τῆς ναυμαχίας ελεῖν τε τὸ στρατόπεδον ἅπαν τῶν Ἀθηναίων τοσούτων ὄν, καὶ μηδὲ καθ' ἕτερα αὐτούς, μήτε διὰ θαλάσσης μήτε τῷ πεζῶ, διαφυγεῖν. (3) Ἐκλον οὖν τὸν τε λιμένα εὐθὺς τὸν μέγαν, ἔχοντα τὸ στόμα ὀκτὼ σταδίων μάλιστα, τριήρεσι πλαγίαις καὶ πλοῖοις καὶ ἀκάτοις, ἐπ' ἀγκυρῶν ὀρμίζοντες, καὶ τᾶλλα, ἣν ἔτι ναυμαχεῖν οἱ Ἀθηναῖοι τολμήουσι, παρεσκευάζοντο, καὶ ὀλίγον οὐδὲν ἐς οὐδὲν ἐπενόουσι.

LX. Τοῖς δὲ Ἀθηναίοις τὴν τε ἀπόκλησιν ὀρώσει καὶ τὴν ἄλλην διάνοιαν αὐτῶν αἰσθομένοις βουλευτέα ἐδόκει. (2) Καὶ ξυνεληθόντες οἱ τε στρατηγοὶ καὶ οἱ ταξίαρχοι πρὸς τὴν παρούσαν ἀπορίαν τῶν τε ἄλλων καὶ

non a suis colonis starent sed contra suos colonos invitos mercede allecti militarent. (10) Acarnanum quoque nonnulli simul lucri causa, multo tamen magis propter gratiam Demosthenis et benevolentiam in Athenienses, quorum socii erant, auxilium tulerunt. (11) Atque hi quidem sunt, qui intra sinus Ionii fines habitabant; ex Italicis vero populis Thurii et Metapontini, quum in hujusmodi necessitatibus tunc temporum plenorum seditioibus deprehensi essent, militiam sequebantur, et ex Siciliensibus Naxii et Catanæi, barbarorum vero Egestæi, qui etiam Athenienses arcessiverant, et Siculorum major pars, et ex iis, qui extra Siciliam habitabant, Hetruscorum nonnulli, propter inimicitias, quas cum Syracusanis gerebant, et Iapyges mercenarii. Atque tot quidem gentes cum Atheniensibus militabant;

LVIII. Contra autem Syracusanis opem tulerant Camarinæi, qui erant iis finitimi, et Geloi, qui post hos habitabant; deinde, Agrigentinis quiescentibus, Selinuntii, qui sedes supra illos habent. (2) Atque hi quidem incolebant eam Siciliae partem, quæ Africam versus spectat; Himeraei vero ab ea parte, quæ mare Tyrrenum spectat, in qua etiam soli ex Græcis habitant; hi vero etiam soli illi auxilio venerant. (3) Atque tot quidem nominis Græci gentes, quæ in Sicilia sedes habebant, et Dorienses et omnes sui juris, in hoc bello Syracusanos adjuvabant; ex barbaris vero soli Siculi, quotquot non ad Athenienses defecerant; ex Græcis vero, qui sunt extra Siciliam, Lacedæmonii quidem ducem Spartanum præbentes, reliquos vero ex neodamodibus et Helotibus (neodamodum autem nomine significantur ii, qui jam liberi sunt), Corinthii vero soli simul et classe et peditatu, et Leucadii et Ambraciota propter cognationem profecti illuc; ex Arcadia vero mercenarii milites a Corinthiis missi, et Sicyonii per necessitatem militantes, et ex illis, qui sunt extra Peloponnesum, Bœoti.

(4) Sed ad istas adventitias copias ipsi Sicilienses multitudinem longe majorem per omnia contulerunt, quippe qui magnas urbescincolerent; etenim et multi gravis armaturæ milites, et naves, et equi, et alia maxima multitudo collecta est. Et ad ceteros omnes prope dixerim rursus ipsi Syracusani plus copiarum suppeditaverunt, et propter urbis magnitudinem, et quod in maximo discrimine versabantur,

LIX. Atque hæc quidem utrorumque auxilia convenerant, et tunc jam omnia utrisque præsto erant, nec ullum præterea auxilium aut ad hos aut ad illos venit.

(2) Syracusani igitur sociique merito præclarum certamen sibi propositum esse duxerunt, si post navalem victoriam, quam adepti erant, universum etiam Atheniensium exercitum, qui tantus esset, debellarent, et illi neutra ratione, neque mari neque terra effugerent. (3) Itaque continuo magnum portum clauderant, qui octo ferme stadiorum ostium habebat, transversis triremibus et navigiis et scaphis, ancoris eas stabilientes, et cetera, si Atheniensis navale prelium adhuc committere audent, præparabant nec in ulla re quicquam parvum animo agitabant.

LX. Athenienses autem quum hanc portus obstructionem viderent, et cetera illorum consilia intellexissent, consultandum esse censebant, (2) et congregati duces et centuriones ad præsentem difficultates quum ceterarum rerum, tum

ὅτι τὰ ἐπιτήδεια οὐτε αὐτίκα ἔτι εἶχον (προπέμφσαντες γὰρ ἐς Κατάνην ὡς ἐκπλευσόμενοι ἀπέειπον μὴ ἐπάγειν) οὐτε τὸ λοιπὸν ἐμελλον εἶναι εἰ μὴ ναυκρατήσουσιν, ἐβουλεύσαντο τὰ μὲν τεῖχη τὰ ἄνω ἐκλιπεῖν, πρὸς δ' αὐταῖς ταῖς ναυσὶν ἀπολαθόντες διατειχίσματι ὅσον οἶόν τ' ἐλάχιστον τοῖς τε σκευεσί καὶ τοῖς ἀσθενοῦσιν ἰκανὸν γενέσθαι, τοῦτο μὲν φρουρεῖν, ἀπὸ δὲ τοῦ ἄλλου περὶ τὰς ναῦς ἀπάσας, ὅσαι ἦσαν καὶ δυναταὶ καὶ ἀπλωότεραι, πάντα τινὰ ἐσθιβάζοντες πληρῶσαι, καὶ διαναυμαχῆσαντες, ἦν μὲν νικῶσιν, ἐς Κατάνην κομιζέσθαι, ἦν δὲ μὴ, ἐμπρήσαντες τὰς ναῦς περὶ τὰς ζυγασίμοι ἀποχωρεῖν ἢ ἂν τάχιστα μέλλωσί τινος χωρίου ἢ βαρβαρικοῦ ἢ Ἑλληνικοῦ φιλοῦ ἀντιλήψεσθαι. (3) Καὶ οἱ μὲν, ὡς ἔδοξεν αὐτοῖς ταῦτα, καὶ ἐποίησαν· ἕκ τε γὰρ τῶν ἄνω τευχῶν ὑποκατέβησαν καὶ τὰς ναῦς ἐπλήρωσαν πάσας, ἀναγκάσαντες ἐσθαίνειν ὅστις καὶ ὁπωσοῦν ἐδόκει ἡλικίας μετέχων ἐπιτήδεις εἶναι. (4) Καὶ ξυνεπληρώθησαν νῆες αἱ πάσαι δέκα μάλιστα καὶ ἑκατόν· τοξότας τε ἐπ' αὐτὰς πολλοὺς καὶ ἀκοντιστὰς τῶν τε Ἀκαρνάνων καὶ τῶν ἄλλων ξένων ἐσεθίβαζον, καὶ τᾶλλα ὡς οἶόν τ' ἦν ἐξ ἀναγκαίου τε καὶ τοιαύτης διανοίας ἐπορίσαντο. (5) Ὁ δὲ Νικίας, ἐπειδὴ τὰ πολλὰ ἐτοῖμα ἦν, ὄρων τούδ' στρατιώτας τῆ τε παρὰ τὸ εἰωθὸς πολλὴ ταῖς ναυσὶ κρατηθῆναι ἀθυμοῦντας καὶ διὰ τὴν τῶν ἐπιτηδείων σπάνιν ὡς τάχιστα βουλομένους διακινδυνεύειν, ζυγαλέσας ἅπαντας παρεκελεύσατο τε πρῶτον καὶ ἔλεξε τοιαύδε.

LXI. « Ἄνδρες στρατιῶται Ἀθηναίων τε καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων, ὁ μὲν ἀγῶν ὁ μέλλων ὁμοίως κοινὸς ἅπασιν ἔσται, περὶ τε σωτηρίας καὶ πατρίδος ἑκάστοις οὐχ ἦσσαν ἢ τοῖς πολεμίοις· ἦν γὰρ κρατήσωμεν νῦν ταῖς ναυσὶν, ἔστι τῆ τῶν ὑπάρχουσάν ποικεῖαν πόλιν ἐπιδεῖν. (2) Ἄθυμῶν δὲ οὐ χρὴ οὐδὲ πάσχειν ὅπερ οἱ ἀπειρότατοι τῶν ἀνθρώπων, οἱ τοῖς πρώτοις ἀγῶσι σφαλέντες ἔπειτα διὰ παντός τὴν ἐλπίδα τοῦ φόβου ὁμοίαν ταῖς ξυμφοραῖς ἔχουσιν. (3) Ἄλλ' ὅσοι τε Ἀθηναίων πάρεστε, πολλῶν ἤδη πολέμων ἔμπειροι ὄντες, καὶ ὅσοι τῶν ξυμμάχων, ζυστρατευόμενοι αἰεὶ, μνήσθητε τῶν ἐν τοῖς πολέμοις παραλόγων, καὶ τὸ τῆς τύχης κἂν μὲθ' ἡμῶν ἐπίσαντες στήναι καὶ ὡς ἀναμαχούμενοι ἀξίως τοῦδε τοῦ πλήθους, ὅσον αὐτοὶ ὑμῶν αὐτῶν ἐφορᾶτε, παρασκευάζεσθε.

LXII. « Ἄ δὲ ἀρωγὰ ἐνεῖδόμεν ἐπὶ τῇ τοῦ λιμένος στενότητι πρὸς τὸν μέλλοντα ὄχλον τῶν νεῶν ἔσεσθαι καὶ πρὸς τὴν ἐκείνων ἐπὶ τῶν καταστροφωμάτων παρασκευῆν, οἷς πρότερον ἐβλαπτόμεθα, πάντα καὶ ἡμῖν νῦν ἐκ τῶν παρόντων μετὰ τῶν κυβερνητῶν ἐσκευασμένα ἡτοίμασται. (2) Καὶ γὰρ τοξόται πολλοὶ καὶ ἀκοντισταὶ ἐπιθήσονται καὶ ὄχλος, ὃ ναυμαχίαν μὲν ποιούμενοι ἐν πελάγει οὐκ ἂν ἐχρώμεθα διὰ τὸ βλάπτειν ἂν τὸ τῆς ἐπιστήμης τῇ βαρύτητι τῶν νεῶν, ἐν δὲ τῇ ἐνθάδε ἡναγκασμένη ἀπὸ τῶν νεῶν περὶ μάχης πρόσφορα ἔσται. (3) Εὐρηται δ' ἡμῖν ὅσα χρὴ ἀντιναυπηγῆσαι, καὶ πρὸς τὰς τῶν ἐπιτηδίων αὐτοῖς παρὰ τῆς, ὡς περ

vero, quod comeatum nec in praesenti amplius haberent, (nam nuntiis Catanam praemissis, quippe discessuri, interdixerant, ne adhererent) nec in posterum habituri essent, nisi classe superarent, statuerunt superiores quidem munitiones deserere, prope ipsas vero naves munimento quam possent minimum loci concludere, tantum quod ad utensilia et aegrotos capiendos satis esset, atque hoc quidem praesidium tueri, reliquo vero peditatu naves omnes et validas et minus ad navigandum idoneas explorare, ita ut quoslibet in eas imponderent, et navali proelio commisso, si vincerent, Catanam se recipere, sin secus, incensa classe, pedestri itinere, agmine composito abire, qua celerrime locum aliquem aut barbaricum aut Graecum, qui amicus esset, adipisci possent.

(3) Atque hi quidem, ut haec placuerunt, sic fecerunt; nam et ex superioribus munitionibus ad littus descenderunt, omnesque naves compleverunt; cunctis eas in quoslibet coactis, quicumque per aetatem quoquo modo idonei esse videbantur.

(4) Universae autem naves ad centum ac decem completae sunt; et sagittarios in eas multos jaculatoresque et Acarnanum et celerorum peregrinorum imposuerunt, et cetera, prout in re angusta et hujus modi consilio fieri poterat, compararunt. (5) Nicias autem, rebus magna ex parte jam paratis, videns, milites animo consternatos esse, quod praeter solitum navali proelio longe superati essent, et propter comeatus inopiam velle quam celerrime belli fortunam periclitari, omnes convocatos primum est adhortatus, et dixit haec:

LXI. « Viri milites Atheniensium et sociorum, certamen quidem, quod nobis est ineundum, pariter commune omnibus erit et de salute et patria unicuique non minus, quam hostibus; nam si vicierimus nunc navali proelio, suam cuique civitatem revisere licebit. (2) Animum vero abjicere non oportet, nec pati idem, quod imperitissimis hominibus accidere solet, qui si primis in proeliis rem infeliciter gesserint, deinde per omnia e timore natam expectationem similem calamitatibus suis habent. (3) Sed et quotquot Atheniensium adestis, qui multa jam bella experti estis, et quotquot socii, qui semper commilitones nostri estis, estote memores, bellorum eventus incertos esse, et fortunam a nobis quoque aliquando staturam sperantes, ad pugnam priorem altera compensandam, prout decet tantam vestrum multitudinem, quantam vos ipsi videtis, vos parate.

LXII. « Quae autem in his portus angustiis nobis profutura cognovimus adversus futuram navium turbam et adversus illorum apparatus in navium tabulatis instructum, unde prius damno afflictebamur, omnia ea nobis quoque nunc praesenti rerum facultate cum gubernatoribus prospecta et parata sunt. (2) Nam sagittarii multi et jaculatores in tabulata adscendent, et multitudo, qua, si navale proelium in alto committeremus, non uteremur, quia navium onus rei nauticae disciplinam impediret; sed hic in pedestri proelio, quod ex navibus committere cogimur, utilis erit. (3) Praeterea excogitavimus etiam, quae adversus hostes in navium structura erant paranda, et adversus epotidium crassitudi-

δὴ μάλιστα ἐβλαπτόμεθα, χειρῶν σιδηρῶν ἐπιβολαί, αἱ στήσουσι τὴν πάλιν ἀνακρούσιν τῆς προσπεσούσης νεώς, ἣν τὰ ἐπὶ τούτοις οἱ ἐπιβάται ὑποργῶσιν. (4) Ἐς τοῦτο γὰρ δὴ ἠναγκάσαμεθα ὥστε πεζομαχεῖν ἀπὸ τῶν νεῶν, καὶ τὸ μῆτ' αὐτοὺς ἀνακρούεσθαι μῆτ' ἐκείνου ἐὰν ὠφέλιμον φαίνεται, ἄλλως τε καὶ τῆς γῆς, πλὴν ὅσον ἂν ὁ πεζὸς ἡμῶν ἐπέχη, πολεμίας οὔσης.

LXIII. « Ὡν χρὴ μεμνημένους διαμάχεσθαι ὅσον ἂν ὄνησθε, καὶ μὴ ἐξωθεῖσθαι ἐς αὐτὴν, ἀλλὰ ξυμπεσούσης νῆϊ νεὸς καὶ πρότερον ἀξιούν ἀπολύεσθαι ἢ τοὺς ἀπὸ τοῦ πολεμίου καταστρώματος ὀπλίτας ἀπαράζειτε.

(2) Καὶ ταῦτα τοῖς ὀπλίταις οὐχ ἤσσαν τῶν ναυτῶν παρακελεύομαι, ὅσῳ τῶν ἀνωθεν μᾶλλον τὸ ἔργον τοῦτο ὑπάρχει δ' ἡμῖν ἔτι νῦν γε τὰ πλείω τῷ πεζῷ ἐπικρατεῖν. (3) Τοῖς δὲ ναύταις παραινῶ, καὶ ἐν τῷ αὐτῷ τῷδε καὶ δέομαι, μὴ ἐκπεπληχθαί τι ταῖς ξυμφοραῖς ἄγαν, τὴν τε παρασκευὴν ἀπὸ τῶν καταστρωμάτων βελτίω νῦν ἔχοντας καὶ τὰς ναῦς πλείους, ἐκείνην τε τὴν ἡδονὴν ἐνθυμεῖσθαι ὡς ἀξία ἐστὶ διασώσασθαι, οἱ τέως Ἀθηναῖοι νομιζόμενοι καὶ μὴ ὄντες ὑμῶν τῆς τε φωνῆς τῇ ἐπιστήμῃ καὶ τῶν τρόπων τῇ μιμησίᾳ ἐθαυμάζεσθε κατὰ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ἡμετέρας οὐχ ἔλασσον κατὰ τὸ ὠφελεῖσθαι, ἐς τε τὸ φοβερὸν τοῖς ἐπιηκόοις καὶ τὸ μὴ ἀδικεῖσθαι πολὺ πλείον μετείχετε.

(4) Ὡστε κοινωνοὶ μόνου ἐλευθέρως ἡμῖν τῆς ἀρχῆς ὄντες δικαίως αὐτὴν νῦν μὴ καταπροδίδοτε, καταπρονήσαντες δὲ Κορινθίων τε, οὓς πολλὰκις νεικήκατε, καὶ Σικελιωτῶν, ὧν οὐδ' ἀντιστῆναι οὐδεὶς ἕως ἤμα兹 τὸ ναυτικὸν ἡμῖν ἤξιωσεν, ἀμύνασθε αὐτούς, καὶ δείξατε ὅτι καὶ μετ' ἀσθενείας καὶ ξυμφορῶν ἢ ἡμετέρα ἐπιστήμη κρείστων ἐστὶν ἑτέρας εὐτυχούσης ῥύμης.

LXIV. « Τούτες Ἀθηναῖους ὑμῶν πάλιν αὐ καὶ τάδε ὑπομιμνήσκω, ὅτι οὐτε ναῦς ἐν τοῖς νεοσοκίαις ἄλλας ὁμοίας ταῖσδε οὔτε ὀπλιτῶν ἡλικίαν ὑπελίπετε, εἴ τε ξυμβῆσεται τι ἄλλο ἢ τὸ κρατεῖν ὑμῖν, τοὺς τ' ἐνθάδε πολεμίου εὐθὺς ἐπ' ἐκεῖνα πλεουσόμενους καὶ τοὺς ἐκεῖ ὑπολοίπους ἡμῶν ἀδυνάτους ἔσομένους τοὺς τ' αὐτοῦ καὶ τοὺς ἐπελθόντας ἀμύνασθαι. Καὶ οἱ μὲν ἂν ὑπὸ Συρακοσίοις εὐθὺς γίνουσι, οἷς αὐτοὶ ἴστε οἷα γνώμῃ ἐπῆλθετε, οἱ δ' ἐκεῖ ὑπὸ Λακεδαιμονίοις. (2) Ὡστε ἐν ἐνὶ τῷδε ὑπὲρ ἀμφοτέρων ἀγῶνι καθιστώτες καρτερήσατε, εἴπερ ποτέ, καὶ ἐνθυμεῖσθε καθ' ἑκάστου τε καὶ ξύμπαντες ὅτι οἱ ἐν ταῖς ναυσὶν ὑμῶν νῦν ἐσόμενοι καὶ πεζοὶ τοῖς Ἀθηναίοις εἰσὶ καὶ νῆες καὶ ἡ ὑπόλοιπος πόλις καὶ τὸ μέγα ὄνομα τῶν Ἀθηνῶν, περὶ ὧν εἴ τις τι ἕτερος ἑτέρου προσφέρει ἢ ἐπιστήμῃ ἢ εὐψυχίᾳ, οὐκ ἂν ἐν ἄλλῳ μᾶλλον καιρῷ ἀποδείξάμενος αὐτὸς τε αὐτῷ ὠφέλιμος γένοιτο καὶ τοῖς ξύμπανσι σωτήριος. »

LXV. Ὁ μὲν Νικίας τοσαῦτα παρακελευσάμενος εὐθὺς ἐκέλευε πληροῦν τὰς ναῦς. Τῷ δὲ Γυλίππῳ καὶ τοῖς Συρακοσίοις παρῆν μὲν αἰσθάνεσθαι, δρῶσι καὶ αὐτὴν τὴν παρασκευὴν, ὅτι ναυμαχῆσουσιν οἱ Ἀθηναῖοι, προηγγέλθη δ' αὐτοῖς καὶ ἡ ἐπιβολὴ τῶν σιδηρῶν χειρῶν, (2) καὶ πρὸς τε τᾶλλα ἐξηρτύσαντο ὡς ἕκαστα καὶ

nem, quæ res præcipue nobis damno erat, ferrearum manuum iniectiones, quæ navem hostilem, quom invaserit, retinebunt, ne retro se recipiat, si modo vectores ea, quæ præterea opus sunt, exsequantur. (4) In eam enim necessitatem jam adducti sumus, ut pedestre prælium ex navibus committamus; atque ut neque ipsi ab hostili classe resiliamus, neque illos resilire permittamus, utile esse apparet, præsertim quum terra sit hostilis, præter eam, quam noster peditatus obtinuerit.

LXIII. « Quorum vos memores oportet totis viribus certamen inire, nec ad eam propelli, sed quum navis cum navi confligere cœperit, non prius permittite vobis ut ab hoste dirimamini, quam de hostili tabulato milites deturbaritis.

(2) Atque ad hæc non minus milites, quam nautas adhortor, quo magis eorum, qui desuper pugnant, hoc officium est; adest autem nobis nunc quoque facultas, ut magis peditatum victoriam consequamur. (3) Nautas vero adhortor, et simul obsecro, ne propter clades acceptas animo nimis consternato sitis, quum et firmiorem apparatus ex tabulatis nunc habeatis, et naves plures, et ut diligenter apud animos vestros consideretis, quam operæ pretium sit illam voluptatam conservare, quotquot de vobis antea Athenienses habiti, quamvis non essetis, et ob nostræ linguæ peritiam et ob institutorum imitationem in Græcia suspiciebamini, et imperii nostri, quod utilitatem quidem attinet, non minus, quod vero metum apud subjectos et injuriarum immunitatem, multo etiam magis participes eratis. (4) Itaque quum soli libere socii sitis imperii nostri, merito nunc illud ne prodatis, et contemptis Corinthiis, quos sæpe superastis, et Sici-

liensibus, quorum nullus, quamdiu nostra classis vigeat, nobis resistere est ausus, propulsate eos et ostendite vel in imbecillitate et calamitatibus vestram peritiam aliorum robore, quod secunda fortuna utitur, potentiorum esse.

LXIV. « Et Atheniensibus qui sunt inter vos, rursus hæc in memoriam redigo, neque naves alias his similes in navibus, neque militum juventutem a vobis domi relictam esse, et si quid aliud, quam victoria, vobis eveniat, et hostes, qui hic sunt, protinus illuc navigaturos, et qui de nobis illic sunt reliqui, nequaquam satis virium habituros ad propulsandos et eos, qui illic sunt, et eos, qui præterea venient. Et alteri quidem Syracusanis statim subjecti eritis, contra quos qua mente veneritis, vos ipsi nostis, alteri vero, qui illic sunt, Lacedæmoniiis. (2) Quare quum in hoc uno certamine pro utrisque constituti sitis, fortiter, si unquam alias, perdurate atque apud animos vestros reputate et pro se quique, et universi, eos, qui nunc vestrum in navibus erunt, et peditatum esse Atheniensem et classem, et re liquam civitatem, et magnum illud Athenarum nomen, pro quibus, si qua in re alius alii præstat vel peritia vel anim robore, is nunquam alias opportunius sese ostentans et sibi ipsi utilis fuerit, et universis salutaris. »

LXV. Nicias igitur, his suos adhortatus, statim imperavit, ut naves conscenderent. Gyippo autem et Syracusanis, quippe quod ipsum etiam hostium apparatus cernerent, præsentire quidem licebat, Athenienses navale prælium inituros esse, sed certiores facti erant etiam de ferreis manibus injiciendis; (2) et quum adversus cetera omnia se

πρὸς τοῦτο· τὰς γὰρ πρῆρας καὶ τῆς νεῆς ἄνω ἐπὶ πολλὰ κατεβύρωσαν, ὅπως ἂν ἀπολισθάνωι καὶ μὴ ἔχοι ἀντιλαβὴν ἢ χεῖρ ἐπιβαλλομένην. (3) Καὶ ἐπειδὴ ἑτοίμα πάντα ἦν, παρεκελεύσατο ἐκείνοις οἱ τε στρατηγοὶ καὶ Γύλιππος καὶ ἔλεξαν τοιαῦτα.

LXVI. « Ὅτι μὲν καλὰ τὰ προειρηγασμένα καὶ ὑπὲρ καλῶν τῶν μελλόντων ὁ ἀγὼν ἔσται, ὃ Συρακόσιοι καὶ ξύμμαχοι, οἱ τε πολλοὶ δοκεῖτε ἡμῖν εἰδέναι (οὐδὲ γὰρ ἂν οὕτως αὐτῶν προθύμως ἀντελάβεσθε), καὶ εἴ τις μὴ ἐπὶ ὅσον δεῖ ἡσθῆται, σημανοῦμεν. (2) Ἀθηναίους γὰρ ἐς τὴν χώραν τήνδε ἐλθόντας πρῶτον μὲν ἐπὶ τῆς Σικελίας καταδουλώσει, ἔπειτ' εἰ κατορθώσειαν, καὶ τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, καὶ ἀρχὴν τὴν ἤδη μεγίστην τῶν τε πρὶν Ἑλλήνων καὶ τῶν νῦν κεκτημένων, πρῶτοι ἀνθρώπων ὑποστάντες τῷ ναυτικῷ, ὅπερ πάντα κατέσχον, τὰς μὲν νενικήκατε ἤδη ναυμαχίας, τὴν δ' ἐκ τοῦ εἰκότος νῦν νικήσετε. (3) Ἄνδρες γὰρ ἐπειδὴν ὅ ἄξιόσιν προῦχεν κολουθῶσι, τό γ' ὑπέλοπον αὐτῶν τῆς δόξης ἀσθενέστερον αὐτὸ ἑαυτοῦ ἔστιν ἢ εἰ μὴδ' ὤψθησαν τὸ πρῶτον, καὶ τῷ παρ' ἐλπίδα τοῦ αὐχλήματος σφαλλόμενοι καὶ παρὰ ἰσχὺν τῆς δυνάμεως ἐνδιδόασιν· ὃ νῦν Ἀθηναίους εἰκὸς πεπονημένοι.

LXVII. « Ἡμῶν δὲ τό τε ὑπάρχον πρότερον, ὅπερ καὶ ἀνεπιστήμονες εἶτι ὄντες ἀπετολήμασμεν, βεβαίωτερον νῦν, καὶ τῆς δοκῆσεως προσγεγεννημένης αὐτῷ, το κρατίστους εἶναι εἰ τοὺς κρατίστους ἐνικήσαμεν, διπλάσια ἑκάστου ἢ ἐλπίς· τὰ δὲ πολλὰ πρὸς τὰς ἐπιχειρήσεις ἢ μεγίστη ἐλπίς μεγίστην καὶ τὴν προθυμίαν παρέχεται. (2) Τὰ τε τῆς ἀντιμιμησεως αὐτῶν τῆς παρασκευῆς ἡμῶν τῷ μὲν ἡμετέρῳ τρόπῳ ξυνηθὴ τέ ἐστι καὶ οὐκ ἀνάρμοστοι πρὸς ἕκαστον αὐτῶν ἐσόμθα· οἱ δ', ἐπειδὴν πολλοὶ μὲν δπλίται ἐπὶ τῶν καταστροφμάτων παρὰ τὸ καθεστηκὸς ὥσιν, πολλοὶ δὲ καὶ ἀκοντισταὶ χερσαῖοι ὡς εἰπέν Ἀκαρνανῆς τε καὶ ἄλλοι ἐπὶ ναῦς ἀναβάντες, οἱ οὐδ' ὅπως καθεζομένους χερῇ τὸ βέλος ἀφεῖναι εὐρήσουσιν, πῶς οὐ σφαλοῦσί τε τὰς ναῦς καὶ ἐν σφίσιν αὐτοῖς πάντες, οὐκ ἐν τῷ αὐτῶν τρόπῳ κινούμενοι, ταραζόνται; (3) ἔπει καὶ τῷ πλήθει τῶν νεῶν οὐκ ὠφελήσονται, εἴ τις καὶ τὸδε ἡμῶν, ὅτι οὐκ ἴσται ναυμαχίσει, πεφῶθηται· ἐν ὀλίγῳ γὰρ πολλὰ ἀργότεραι μὲν ἐς τὸ θρᾶν τῶν βούλονται ἔσονται, ῥᾶστα δὲ ἐς τὸ βλάπτεσθαι ἀφ' ὧν ἡμῖν παρεσκευάσται. (4) Τὸ δ' ἀληθέστατον γινώτε ἐξ ὧν ἡμεῖς οἰόμεθα σαφῶς πεπύσθαι· ὑπερβαλλόντων γὰρ αὐτοῖς τῶν κακῶν καὶ βιαζόμενοι ὑπὸ τῆς παρούσης ἀπορίας ἐς ἀπόνοιαν καθεστήκασιν, οὐ παρασκευῆς πίστει μᾶλλον ἢ τύχης ἀποκινδυνεύσει οὕτως ὅπως δύνανται, ἔν ἢ βιασάμενοι ἐκπλευσώσιν ἢ κατὰ γῆν μετὰ τοῦτο τὴν ἀποχώρησιν ποιῶνται, ὡς τῶν γε παρόντων οὐκ ἂν πράξαντες χεῖρον.

LXVIII. « Πρὸς οὖν ἀταξίαν τε τοιαύτην καὶ τύχην ἀνδρῶν ἑαυτὴν παραδεδωκυῖαν πολεμικῶν ὀργῇ προσμίζωμεν, καὶ νομίσωμεν ἅμα μὲν νομιμώτατον εἶναι πρὸς τοὺς ἐναντίους οἱ ἂν ὡς ἐπὶ τιμωρίᾳ τοῦ

instruxerunt singulatum, tum etiam adversus hoc; proras enim et superiores navium partes coris longe lateque contexerunt, ut manus injecta laberetur, nec quicquam nancisceretur, quod apprehenderet. (3) Et postquam omnia præparata erant, duces eorum ac Gylippus eos adhortati sunt, et hanc orationem habuerunt.

LXVI. « Præclaras quidem esse res ante gestas et de præclaris rebus mox etiam certamen futurum, Syracusani et socii, et plerique nobis intelligere videmini (nec enim tanto studio res illas gerendas suscepissetis), et si quis non in quantum debet, intellexit, nos declarabimus. (2) Athenienses enim in hanc regionem profectos primum quidem, ut Siciliam subigerent, deinde vero, si rem feliciter gessissent, ut Peloponnesum etiam ceteramque Græciam, et imperium jam nunc maximum omnium tam superioris quam nostræ memoriæ Græcorum obtinentes, vos mortalium primi sustinuistis classe, qua illi cuncta obtinuerunt, et eos ceteris quidem navalibus præliis jam vicistis, hoc vero, ut verisimile videtur, nunc vincetis. (3) Homines enim, postquam eorum vires in ea re, qua præstare putant, fractæ fuerint, multo minorem in posterum de se ipsis opinionem concipiunt, quam si nunquam antea quicquam de se tale sensissent, et præter spem superbiæ suæ frustrati etiam infra potentiae vires succumbunt; id quod nunc Atheniensibus accidisse credibile est.

LXVII. Apud nos vero et pristina nostra virtus, qua, licet adhuc essemus imperiti, belli fortunam temptavimus, nunc validior est, et quia existimatio jam ad eam accessit, fortissimos nos esse, si fortissimos vicimus, spes uniuscujusque duplo major est; plerumque autem ad res gerendas maxima spes maximam etiam animorum alacritatem addit. (2) Atque quæ illi imitati sunt ex nostro apparatu, ea nostræ quidem consuetudini familiaria sunt, nec imparati adversus rem quamque erimus; illi vero, quando multi quidem gravis armaturæ milites præter ipsorum institutum supra tabulata steterint, multi etiam terrestres jactatores, ut ita loquar, et Acarnanes, et alii in naves ingressi, qui ne reperient quidem, quomodo sedentes telum emittere possint, qui fieri poterit, ut ipsas naves in periculum non conjiciant, et omnes inter se ipsos perturbationem non excitent, dum non suo more sese movebunt? (3) Siquidem ne multitudo quidem navium iis proderit, si quis vestrum hoc etiam formidat, quod non cum pari navium numero sit pugnaturus; nam in exiguo spatio multæ erunt tardiores ad exsequenda ea, quæ volunt, opportunissimæ autem ad damna inferenda iis rebus, quæ nobis comparatæ sunt. (4) Quod autem verissimum est, cognoscite ex iis, quæ nos certo intellexisse arbitramur; nimia enim malorum magnitudine fracti, et præsentis difficultatis vi coacti in desperatione sunt constituti, non apparatu freti potius, quam temeritate fortunæ, quam, quoquo modo possunt, periclitari volunt, ut aut per vim navibus elabantur, aut postea itinere terrestri se recipiant, quippe qui pejore conditione nunquam sint futuri, quam nunc sunt.

LXVIII. « Adversus igitur talem confusionem et infestissimorum hominum fortunam, quæ se ipsam tradidit, iratis animis contententes pugnam conseramus, et existimemus, simul quidem aequissimum esse in adversarios, si qui in

προσπεσόντος δικαιοῶσων ἀποπλήσαι τῆς γνώμης τὸ θυμούμενον, ἅμα δ' ἐχθροὺς ἀμύνασθαι ἐκγενησόμενον ἡμῖν καὶ τὸ λεγόμενον που ἤριστον εἶναι. (2) Ὡς δ' ἐχθροὶ καὶ ἐχθιστοὶ, πάντες ἴσ τε, οἳ γ' ἐπὶ τὴν ἡμετέραν ἤλθον δουλωσόμενοι, ἐν ᾧ, εἰ κατώρθωσαν, ἀνδράσι μὲν ἂν τὰ λυγίστα προσέθεσαν, παισὶ δὲ καὶ γυναῖξι τὰ ἀπρεπέστατα, πλοῖε δὲ τῆ πάσῃ τὴν αἰσχίστην ἐπέκλυσιν. (3) Ἀνθ' ὧν μὴ μαλακισθῆναί τινα πρέπει, μηδὲ τὸ ἀκινδύνως ἀπελθεῖν αὐτοὺς κέρδος νομίσαι. Τοῦτο μὲν γὰρ καὶ ἐὰν κρατήσωσιν ὁμοίως δράσουσιν τὸ δὲ πραξάντων ἐκ τοῦ εἰκότος ἂ βουλόμεθα τούσδε τε κολασθῆναι καὶ τῆ πάσῃ Σικελίᾳ καρπουμένη καὶ πρὶν ἐλευθερίαν βεβαιοτέραν παραδόναι, καλὸς δ' ἀγών. Καὶ κινδύνων οὗτοι σπανιώτατοι οἳ ἂν ἐλάχιστα ἐκ τοῦ σφαλῆναι βλάπτοντες πλείστα διὰ τὸ εὐτυχῆσαι ὠφελῶσιν. »

LXIX. Καὶ οἳ μὲν τῶν Συρακοσίων στρατηγοὶ καὶ Γύλιππος τοιαῦτα καὶ αὐτοὶ τοῖς σφετέροις στρατιώταις παρακλευσάμενοι ἀντεπλήρουν τὰς ναῦς εὐθὺς ἐπειδὴ καὶ τοὺς Ἀθηναίους/ἠσθάνοντο. (2) Ὁ δὲ Νικίας ὑπὸ τῶν παρόντων ἐκπεπληγμένος καὶ ὀρῶν ὅσος ὁ κίνδυνος καὶ ὡς ἐγγὺς ἦδη ἦν, ἐπειδὴ καὶ ὅσον οὐκ ἐμελλον ἀνάγεσθαι, καὶ νομίσας, ὅπερ πάσχουσιν ἐν τοῖς μεγάλοις ἀγῶσιν, πάντα τε ἔργω εἶσι σφίσι ἐνδεᾶ εἶναι καὶ λόγῳ αὐτοῖς οὕτω ἱκανὰ εἰρηθῆσαι, αὐθις τῶν τριηράρχων ἕνα ἕκαστον ἀνεκάλει, πατρόθεν τε ἐπονομάζων καὶ αὐτοὺς ὀνομαστὴ καὶ φυλῆν, ἀξίῳ τὸ τε καθ' ἑαυτόν, ᾧ ὑπῆρχε λαμπρότης τι, μὴ προδιδόναι τινὰ, καὶ τὰς πατρικὰς ἀρετάς, ὧν ἐπιφανεῖς ἦσαν οἳ πρόγονοι, μὴ ἀφανίζεσθαι, πατρίδος τε τῆς ἐλευθερωτάτης ὑπομιμνήσκων καὶ τῆς ἐν αὐτῇ ἀνεπιτάκτου πᾶσιν ἐς τὴν δίαίταν ἐξουσίας, ἄλλα τε λέγων ὅσα ἐν τῷ τοιοῦτῳ ἦδη τοῦ καιροῦ ὄντες ἀνθρωποὶ οὐ πρὸς τὸ δοκεῖν τινὲ ἀρχαιολογεῖν φυλαξάμενοι εἶποιεν ἂν, καὶ ὑπὲρ πάντων παραπλήγῃα ἐς τε γυναῖκας καὶ παῖδας καὶ θεοὺς πατρώους προφερόμενα, ἀλλ' ἐπὶ τῇ παρούσῃ ἐκπλήξει ὠφέλιμα νομίζοντες ἐπιθῶνται. (3) Καὶ ὁ μὲν οὐχ ἱκανὰ μᾶλλον ἢ ἀναγκαῖα νομίσας παρηγήσθαι, ἀποχωρήσας ἤγε τὸν πεζὸν πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ παρέταξεν ὡς ἐπὶ πλείστον ἐδύνατο, ὅπως ὅτι μεγίστη τοῖς ἐν ταῖς ναυσὶν ὠφελία ἐς τὸ θαρσεῖν γίγνοιτο. (4) ὁ δὲ Δημοσθένης καὶ Μέλανδρος καὶ Εὐθύδημος (οὗτοι γὰρ ἐπὶ τὰς ναῦς τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ ἐπέβησαν) ἄφαντες ἀπὸ τοῦ ἑαυτῶν στρατοπέδου εὐθὺς ἔπλεον πρὸς τὸ ζεύγμα τοῦ λιμένος καὶ τὸν παραλειφθέντα διέκπλουν, βουλόμενοι βιάσασθαι ἐς τὸ ἔξω.

LXX. Προεξαγαγόμενοι δὲ οἳ Συρακοσίοι καὶ οἳ ξύμμαχοι ναυσὶ παραπλησίαις τὸν ἀριθμὸν καὶ πρότερον, κατὰ τε τὸν ἐκπλουν μέρει αὐτῶν ἐφύλασσαν καὶ κατὰ τὸν ἄλλον κύκλῳ λιμένα, ὅπως πανταχόθεν ἅμα προσπίπτειν τοῖς Ἀθηναίοις καὶ ὁ πεζὸς ἅμα αὐτοῖς παραβοηθῶ ἤπερ καὶ αἱ νῆες κατίσχοιεν. Ἦρχον δὲ τοῦ ναυτικοῦ τοῖς Συρακοσίοις Σικανὸς μὲν καὶ Ἀγάθαρχος, κέρας ἐκάτερος τοῦ παντὸς ἔχων, Πυθὴν δὲ καὶ

ulciscendo nimirum eo, qui se invaserit, jure se suo putent animi iram saturare, simul vero etiam penes nos futurum inimicos propulsare, quod vel etiam proverbio dicitur suavissimum esse. (2) Inimicos autem illos atque adeo inimicissimos esse, omnes nostis, si quidem in nostram regionem nos in servitutem redacturi venerunt, quam rem si feliciter gessissent, viros quidem acerbissimis cruciatibus, liberos vero et uxores summa turpitudine affecissent, universam vero rempublicam turpissima cognomenti infamia. (3) Quibus pro rebus neminem rem molliter gerere decebat, neque pro lucro ducere, si illi sine nostro periculo abeant. Hoc enim etiam si vicerint, non minus facient; si vero gestis, ut par est, rebus iis, quas volumus, et isti puniantur, et universæ Siciliae libertatem, qua prius etiam fruebatur, firmiorem tradamus, hoc vero præclarum certamen est. Atque ea pericula sunt rarissima, quæ, si offendas, minimum damnum, si rem feliciter geras, maximas utilitates afferant. »

LXIX. Atque Syracusanorum quidem duces et Gylippus his verbis et ipsi suos milites adhortati vicissim naves suas statim implere cœperunt, postquam animadvertent, Athenienses idem facere. (2) Nicias vero propter præsentem rerum statum animo percussus, et animadvertens, quantum periculum, et quam vicinum jam esset, quando jamjamque hosti erant occursuri, et existimans, id quod hominibus in magnis certaminibus accidere solet, sua omnia neque re ipsa jam satis parata neque verbis satis explicata esse, iterum unumquemque trierarchorum vocabat, singulos et patrum et tribuum et propriis nominibus appellans, exigens, ut et pro se quisque, cui aliquid splendoris inesset, id ne proderet, neve illi, quorum majores illustres essent, patrias virtutes obscurarent, patriæ etiam eos admonens, quæ liberrima esset, et in qua unicuique arbitrato suo citra præscriptum vitam instituire liceret, et alia præterea commemorans, quæcumque homines in hujusmodi temporis articulo jam constituti dixerint, non caventes, ne cui inculcare res obsoletas videantur, et quæ similia pro universis, de uxoribus et de liberis et de diis patriis, proferri consueverunt, sed ea in præsentī pavore utilia dictu putantes, alta voce pronuntiant. (3) Atque hic quidem non tam quod satis esset quam quod necessarium ad milites admonendos a se dictum esse ratus, ex concione digressus peditatum ad mare ducebat, et instruxit aciem quam latissime potuit, ut iis, qui in navibus erant, hoc quam maximum esset ad fiduciam animo concipiendam adjumentum; (4) Demosthenes vero et Menander et Euthydemus (hi enim duces in Atheniensium naves adscenderant) a suorum castrorum statione solventes, sine mora navigarunt ad portus claustra et exitum in iis relictum, ut per vim erumperent.

LXX. Syracusani vero sociique quum provecti essent navibus tot numero, quot et ante habebant, et ad portus exitum eum eorum parte excubias agebant, et in reliquo portu circumcirca, ut undique simul impressionem in Athenienses facerent, et peditatus simul sibi subsidio veniret, quacumque naves appellerent. Præerant autem classi apud Syracusanos Sicanus et Agatharchus, uterque unum totius aciei cornu tenens, Pythen vero et Corinthii medium tene-

οί Κορίνθιοι τὸ μέσον. (2) Ἐπειδὴ δ' οἱ Ἀθηναῖοι προσέμισγον τῷ ζεύγματι, τῇ μὲν πρώτῃ ῥύμη ἐπιπλέοντες ἐκράτουν τῶν τεταγμένων νεῶν πρὸς αὐτῶν καὶ ἐπειρῶντο λύειν τὰς κλήσεις· μετὰ δὲ τοῦτο πανταχόθεν σφίσι τῶν Συρακοσίων καὶ ξυμμάχων ἐπιφερομένων οὐ πρὸς τῷ ζεύγματι ἔτι μόνον ἢ ναυμαχία ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν λιμένα ἐγίνετο, καὶ ἦν καρτερὰ καὶ οἶα οὐχ ἔτέρα τῶν προτέρων. (3) Πολλὴ μὲν γὰρ ἑκατέρους προθυμία ἀπὸ τῶν ναυτῶν ἐς τὸ ἐπιπλεῖν ὅποτε κελουσιεὶ ἐγίνετο, πολλὰ δὲ ἢ ἀντιτέχνησις τῶν κυβερνητῶν καὶ ἀγωνισμὸς πρὸς ἀλλήλους· οἱ τ' ἐπιβάται ἐθεράπευον, ὅτε προσπέσοι ναῦς νηΐ, μὴ λείπεσθαι τὰ ἀπὸ τοῦ καταστρώματος τῆς ἄλλης τέχνης· πᾶς τέ τις ἐν ᾧ προσετέτακτο αὐτὸς ἕκαστος ἠπείετο πρῶτος φάινεσθαι. (4) Ξυμπεσουσῶν δὲ ἐν ὀλίγῳ πολλῶν νεῶν (πλεῖστα γὰρ δὴ αὐταὶ ἐν ἐλαχίστῳ ἐναυμάχησαν· βραχὺ γὰρ ἀπέλιπον ξυναμφοτέραι διακόνησαι) αἱ μὲν ἐμβολαὶ διὰ τὸ μὴ εἶναι τὰς ἀνακρούσεις καὶ διέκπλους ὀλίγα ἐγίνοντο, αἱ δὲ προσβολαί, ὡς τύχοι ναῦς νηΐ προσπεσοῦσα ἢ διὰ τὸ ψεύγειν ἢ ἄλλῃ ἐπιπλέουσα, πυκνότεραι ἦσαν. (5) Καὶ ὅσον μὲν χρόνον προσφέροιο ναῦς, οἱ ἀπὸ τῶν καταστρωμάτων τοῖς ἀκοντίοις καὶ τοξέυμασι καὶ λίθοις ἀφθόνως ἐπ' αὐτὴν ἐχρῶντο· ἐπειδὴ δὲ προσμίζεσαν, οἱ ἐπιβάται ἐς χεῖρας ἰόντες ἐπειρῶντο ταῖς ἀλλήλων ναυσὶν ἐπιβαίνειν. (6) Ξυνηγανέ τε πολλοῦ διὰ τὴν στενοχωρίαν τὰ μὲν ἄλλοις ἐμβεβληκέναι τὰ δ' αὐτοὺς ἐμβεβλήσθαι, δύο τε περὶ μίαν καὶ ἔστιν ἧ καὶ πλεονὺς ναῦς κατ' ἀνάγκην ξυνηρτῆσθαι, καὶ τοῖς κυβερνήταις τῶν μὲν φυλακῆν τῶν δ' ἐπιβουλήν, μὴ καθ' ἐν ἕκαστον κατὰ πολλὰ δὲ πανταχόθεν, περιεστάναι, καὶ τὸν κτύπον μέγαν ἀπὸ πολλῶν [τῶν] νεῶν ξυμπιπτοσῶν ἐκπλάξιν τε ἅμα καὶ ἀποστέρησιν τῆς ἀκοῆς ὧν οἱ κελουσιεὶ φθέγγονται παρέχειν. (7) Πολλὴ γὰρ δὴ ἡ παρακέλευσις καὶ βοή ἀφ' ἑκατέρων τοῖς κελουσταῖς κατὰ τε τὴν τέχνην καὶ πρὸς τὴν αὐτίκα φιλονεικίαν ἐγίνετο, τοῖς μὲν Ἀθηναίοις βιάζεσθαι τε τὸν ἔκπλου ἐπιβουῶντες καὶ περὶ τῆς ἐς τὴν πατρίδα σωτηρίας νῦν, εἴ ποτε καὶ αὖθις, προθύμως ἀντιλαβέσθαι, τοῖς δὲ Συρακοσίοις καὶ ξυμμάχοις καλὸν εἶναι κωλύσαί τε αὐτοὺς διαφυγεῖν καὶ τὴν οἰκείαν ἑκάστου πατρίδα νικήσαντες ἐπαυξῆσαι. (8) Καὶ οἱ στρατηγοὶ προσέτι ἑκατέρων, εἴ τινὰ που δρῶεν μὴ κατ' ἀνάγκην πρύμναν κρούμενον, ἀνακαλοῦντες ὀνομασί τὸν τριήραρχον ἠρώτων, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι εἰ τὴν πολεμιωτάτην γῆν οἰκειότεραν ἦδη τῆς οὐ δι' ὀλίγου πόνου κεκτημένης θαλάσσης ἠγούμενοι ὑποχωροῦσιν, οἱ δὲ Συρακοσίοι εἰ οὐδ' ἀσφῶς ἴσασιν προθυμομένους Ἀθηναίους παντὶ τρόπῳ διαφυγεῖν, τούτους αὐτοὶ φεύγοντας φεύγουσιν.

LXXI. Ὁ το ἐκ τῆς γῆς πεζὸς ἀμφοτέρων ἰσορροπού τῆς ναυμαχίας καθεστηκυίας πολλὸν τὸν ἀγῶνα καὶ ζύστασιν τῆς γνώμης εἶχεν, φιλονεικῶν μὲν ὁ αὐτόθεν περὶ τοῦ πλείονος ἦδη καλοῦ, δεδιότας δὲ οἱ ἐπελθόντες μὴ τῶν παρόντων ἔτι χεῖρω πράξωσιν. (2) Πάντων γὰρ δὴ ἀνακειμένων τοῖς Ἀθηναίοις ἐς τὰς ναῦς ὅ τε

bant. (2) Postquam autem Athenienses ad claustra accesserunt, primo quidem impetu naves ad ea collocatas impressione facta superabant, et juncturas solvere conabantur; postea vero, quum Syracusani sociique in eos undique invehentur, non amplius ad claustra tantum, sed etiam in ipso portu praelium fiebat, et erat atrox, et quale nullum superiorum. (3) Magnam enim animorum alacritatem adhibebant utriusque classis nautae ad impetum faciendum, quotiescunque jussi essent, magnamque artem gubernatores et emulationem inter se; militesque praesidio navibus additi operam dabant, quoties naves impressionem in navem fecisset, ne ii, qui ex tabulatis pugnabant, cetero artificio inferiores essent; nec erat, qui non in munere sibi assignato ipse quisque contenderet primus apparere. (4) Quum autem concurrissent in exiguo spatio naves multae (nam maximo haec naves numero in angustissimo spatio pugnant; haud multum enim aberat, quin universae utriusque classis ducentae essent) incursiones quidem paucae fiebant, quia nec retrocedendi nec perumpendi ulla facultas dabatur, concursus vero frequentiores erant, prout quaeque navis in navem incidisset, vel quod fugeret, vel impressionem in aliam faciens. (5) Et quamdiu quidem navis invaderet, qui ex tabulatis pugnabant, jaculis et sagittis et lapidibus abunde adversus alteram utebantur; ubi autem jam concurrissent, propugnatores manus conserentes utrinque in alienas naves ingredi conabantur. (6) Multis autem in partibus contingebat propter loci angustias, ut simul et alios invasissent et ipsi invasi essent, et ut duae, et alicubi etiam plures naves circa unam necessario haerent, gubernatoresque has quidem vitandi, illas vero per insidias invadendi curae circumstiterent, idque non sigillatim, sed conjunctim undique, utque strepitus ingens, qui a multis navibus concurrentibus edebatur, simul et pavorem afferret, et auditum adimeret eorum, quae ab hortatoribus praecipiebantur. (7) Multa enim adhortatio multusque clamor utrinque hortatorum audiebatur et ex arte et propter praesentem vincendi contentionem, quum Atheniensibus quidem, ut per vim eruptionem facerent, ac clamarent, utque nunc, si unquam alias, alacriter de salvo in patriam reditu contenderent; Syracusanis vero et socii, praclarum esse illorum fugam impedire, partaque victoria suam quemque patriam incrementis augere. (8) Praeterea utriusque classis duces, sicuti aliquem animadvertissent praeter necessitatem cum sua navi cessis ire, accitum nominatim ejus trierarchum percontabantur, Athenienses quidem, num retrocederent, quod infensissimorum hostium agrum ipso mari, cujus imperium non exiguo labore obtinuissent, jam aniciorem putarent; Syracusani vero, num quos Athenienses plane scirent vehementer cupere quavis ratione effugere, hos fugientes ipsi fugerent.

LXXI. Atque pedatus utrorumque in terra positus, quum navale praelium ancipiti Marte committeretur, magnum animi certamen et contentionem sustinebat, quum is quidem, qui illinc oriundus erat, aemulo studio jam pro majore gloria sibi comparanda contenderet, ii vero, qui hostes illuc profecti erant, metuerent, ne in fortunam praesenti etiam deteriores delaberentur. (2) Quum enim omnes suas fortunas Athenienses in navibus possissent, et timor de futuro

φόβος ἦν ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος οὐδενὶ ἑοικώς, καὶ διὰ τὸ ἀνώμαλον καὶ τὴν ἔποψιν τῆς ναυμαχίας ἐκ τῆς γῆς ἠναγκάζοντο ἔχειν. (3) Δι' ὀλίγου γὰρ οὐσίας τῆς θέας καὶ οὐ πάντων ἅμα ἐς τὸ αὐτὸ σκοποῦντων, εἰ μὲν τινες ἰδοίεν πη τοὺς σφετέρους ἐπικρατοῦντας, ἀνεθάρσυσάν τε ἂν καὶ πρὸς ἀνάκλησιν θεῶν μὴ στερῆσαι σφᾶς τῆς σωτηρίας ἐτρέποντο, οἱ δ' ἐπὶ τὸ ἡσώμενον βλέψαντες ὀλοφυρμῶ τε ἅμα μετὰ βοῆς ἐγρῶντο καὶ ἀπὸ τῶν ὀρωμένων τῆς ὄψεως καὶ τὴν γνώμην μᾶλλον τῶν ἐν τῷ ἔργῳ ἐδουλοῦντο. Ἄλλοι δὲ καὶ πρὸς ἀντίπαλόν τι τῆς ναυμαχίας ἀπιδόντες, διὰ τὸ ἀκρίτως ξυνεγῆς τῆς ἀμίλλης καὶ τοῖς σώμασιν αὐτοῖς ἴσα τῇ δόξῃ περιδεῶς ξυναπονεύοντες ἐν τοῖς χαλεπώτατα διήγον· αἰεὶ γὰρ παρ' ὀλίγου ἢ διέφρουγον ἢ ἀπώλλυντο. (4) Ἦν τε ἐν τῷ αὐτῷ στρατεύματι τῶν Ἀθηναίων, ἕως ἀγχώμαλα ἐναυμάχου, πάντα ἰσοῦσαι, ὀλοφυρμὸς βοή, νικῶντες κρατούμενοι, ἄλλα ὅσα ἐν μεγάλῳ κινδύνῳ μέγα στρατόπεδον πολυειδῆ ἀναγκάζοντο φθέγγεσθαι. (5) Παραπλήσια δὲ καὶ οἱ ἐπὶ τῶν νεῶν αὐτοῖς ἔπασχον, πρὶν γε δὴ οἱ Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐπὶ πολλὴ ἀντισχύουσης τῆς ναυμαχίας ἔτρεψάν τε τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἐπικείμενοι λαμπρῶς, πολλῇ κραυγῇ καὶ δακρυοσμῶ χρώμενοι, κατεδίωκον ἐς τὴν γῆν. (6) Τότε δὲ οἱ μὲν νυκτικὸς στρατὸς ἄλλος ἄλλη, ὅσοι μὴ μετέωροι ἐάλωσαν, κατενεχθέντες ἐξέπεσον ἐς τὸ στρατόπεδον· οἱ δὲ πεζοὶ οὐκέτι διαφόροι ἀλλ' ἀπὸ μιᾶς ὀρυγῆς οἰμωγῆ τε καὶ στόνῳ πάντες δυσανασχετοῦντες τὰ γινόμενα, οἱ μὲν ἐπὶ τὰς ναῦς παρεβοήθουν, οἱ δὲ πρὸς τὸ λοιπὸν τοῦ τείχους ἐς φυλακὴν, ἄλλοι δὲ καὶ οἱ πλείστοι ἤδη περὶ σφᾶς αὐτοὺς καὶ ὅπη σωθήσονται διεσκόπου. (7) Ἦν τε ἐν τῷ παρατυχίᾳ οὐδεμιᾶς δὴ τῶν ξυμπασιῶν ἐλάσσω ἐκπλήξιος. Παραπλήσια τε πεπόνθησαν καὶ ἔδρασαν αὐτοὶ ἐν Πύλῳ· διαφθαρειῶν γὰρ τῶν νεῶν τοῖς Λακεδαιμονίοις προσαπώλλυντο αὐταῖς καὶ οἱ ἐν τῇ νήσῳ ἄνδρες διαβεβήκοτες, καὶ τότε τοῖς Ἀθηναίοις ἀνελπιστον ἦν τὸ κατὰ γῆν σωθήσεσθαι, ἣν μὴ τι παράλογον γίνηται.

LXXII. Γενομένης δ' ἰσχυρᾶς τῆς ναυμαχίας καὶ πολλῶν νεῶν ἀμφοτέροις καὶ ἀνθρώπων ἀπολομένων οἱ Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐπικρατήσαντες τὰ τε ναυάρια καὶ τοὺς νεκροὺς ἀνείλοντο, καὶ ἀποπλεύσαντες πρὸς τὴν πόλιν τροπαίον ἔστησαν, (2) οἱ δ' Ἀθηναῖοι ὑπὸ μεγέθους τῶν παρόντων κακῶν νεκρῶν μὲν πέρι ἢ ναυαγίων οὐδ' ἐπενόουν αἰτῆσαι ἀναίρεσιν, τῆς δὲ νυκτὸς ἐβούλοντο εὐθὺς ἀναχωρεῖν. (3) Δημοσθένης δὲ Νικίᾳ προσελθὼν γνώμην ἔποιετο πλῆρῶσαντας ἔτι τὰς λοιπὰς τῶν νεῶν βιάσασθαι, ἣν δύνωνται, ἅμα ἔφ' τὸν ἐκπλουν, λέγων ὅτι πλείους ἔτι αἱ λοιπαὶ εἰσι νῆες χρήσιμαί σφισιν ἢ τοῖς πολεμίοις· ἦσαν γὰρ τοῖς μὲν Ἀθηναίοις περιλοιποῖς ἐξήκοντα, τοῖς δ' ἐναντίοις ἐλάσσους ἢ πεντήκοντα. (4) Καὶ ξυγγωρῶντος Νικίου τῇ γνώμῃ καὶ βουλομένων πληροῦν αὐτῶν οἱ ναῦται οὐκ ἤθελον ἐσθαινεῖν διὰ τὸ καταπεπλήχθαι τῇ ἡσῃ καὶ

nulli similis erat, et hac ipsa de causa vario etiam animi affectu navale praelium ex terra necessario spectabant. (3) Namquam spectaculum esset e propinquo, nec omnes pariter eodem spectarent, si qui suos alicubi vincentes adspexissent, se ipsos colligebant, et ad implorandam deorum fidem se convertebant, ne se salute fraudarent; alii vero, qui suos vinci vidissent, planctu simul et vociferatione utebantur, et ex visu eorum, quæ fiebant, animis etiam multo magis frangebantur, quam qui in ipso praelio versabantur. Alii vero oculis in aliquam ancipitem praelii partem conversi, quod simul et dubio discrimine et diuturna erat contentio, ipsis etiam corporibus pro animi affectu ut in praelio per metum declinantes, facile vehementissime cruciabantur; semper enim exiguo discrimine aut evadebant, aut peribant. (4) Atque licebat in eodem Atheniensium exercitu, quamdiu æquo Marte pugnabatur, omnia simul audire, lamenta, clamores, vincentes, victos, alia, quæcumque magnus exercitus in magno discrimine multifariam profferre cogatur. (5) Similia autem, atque his, etiam illis, qui in navibus erant, accidebant, donec tandem Syracusani sociique, quum navale praelium diu utrinque sustinuissent, Athenienses in fugam verterunt, et minime dubie fugientibus instantes, magno clamore et cohortatione utentes, terram versus eos persequi cœperunt. (6) Tunc vero nauticus quidem exercitus, alius alio, quotquot in alto capti non erant, delati, in sua castra ruerunt; peditatus vero, non amplius in diversum, sed uno universi impetu cum ploratu gemituque nimiam calamitatem concurrentes partim quidem ad opem navibus ferendam accurrebant, partim ad reliquam munitionum partem, ut eam tutaerent, alii vero et plurimi se ipsos jam, et qua sibi salutem parerent, circumspeciebant. (7) Eratque in præsentī nulla alia ex omnibus inferior cōsternatio. Similiaque jam passi erant atque quæ fecerant ipsi ad Pylum; quum enim Lacedæmoniorum classis illic profligata esset, simul etiam cum ea viri, qui in insulam trajecerant, peribant; et tunc quoque Atheniensibus nulla spes erat, fore ut itinere terrestri salvi evaderent, nisi si ex insperato aliquid accideret.

LXXII. Itaque quum acris pugna fuisset et multæ naves utrisque multique mortales perissent, Syracusani sociique victoriam adepti navium fracturarum reliquias et cæsorum corpora sustulerunt, et ad urbem reversi tropæum statuerunt; (2) Athenienses vero præ magnitudine præsentium malorum, de suorum cadaveribus quidem naviumque fragmentis ne cogitabant quidem ad ea suscipienda fidem publicam petere, sed volebant de nocte protinus abire. (3) Demosthenes autem ad Niciam accessit et sententiam proponebat, ut instructis iterum reliquis navibus per vim, si jossent, sub auroram eruptionem temptarent, docens plures adhuc naves ad navigationem idoneas sibi superesse, quam hostibus; Atheniensibus enim naves circiter sexaginta supererant, hostibus vero pauciores quam quinquaginta. (4) Et quum Nicias ei assentiretur, et naves implere vellent, nautæ illas conscendere nolebant, quod adverso praelio perterriti essent, nec amplius se superiores fore sperarent.

LXXV. Μετὰ δὲ τοῦτο, ἐπειδὴ ἐδόκει τῷ Νικίᾳ καὶ τῷ Δημοσθένει ἰκανῶς παρεσκευάσθαι, καὶ ἡ ἀνάστασις ἤδη τοῦ στρατεύματος τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀπὸ τῆς ναυμαχίας ἐγίνετο. (2) Δεινὸν οὖν ἦν οὐ καθ' ἐν μόνον τῶν πραγμάτων, ὅτι τὰς τε ναῦς ἀπολωλεκότες πάσας ἀπεχώρουν καὶ ἀντὶ μεγάλης ἐλπίδος καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ πόλις κινδυνεύοντες, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἀπολείψει τοῦ στρατοπέδου ξυνέβαινε τῇ τε ὄψει ἐκάστω ἀλγεῖνὰ καὶ τῇ γνώμῃ αἰσθέσθαι. (3) Τῶν τε γὰρ νεκρῶν ἀτάφων ὄντων, ἔποτε τις ἴδοι τινὰ τῶν ἐπιτηδεύων κείμενον, ἐς λύπην μετὰ φόβου καθίστατο, καὶ οἱ ζῶντες καταλειπόμενοι τραυματῖαι τε καὶ ἀσθενεῖς πολλοὶ τῶν τεθνεώτων τοῖς ζῶσι λυπηρότεροι ἦσαν καὶ τῶν ἀπολλυμένων ἀθλιώτεροι. (4) Πρὸς γὰρ ἀντιβολίαν καὶ ὀλοφυρμὸν τραπέμενοι ἐς ἀπορίαν καθίστασαν, ἄγειν τε σφῶς ἀζιῶντες καὶ ἕνα ἕκαστον ἐπιβούμενοι, εἴ τινὰ πού τις ἴδοι ἢ ἐταίρων ἢ οἰκειῶν, τῶν τε εὐσκήνων ἤδη ἀπίοντων ἐκκρεμαννύμενοι καὶ ἐπακολουθοῦντες ἐς ὅσον δύναιντο, εἴ τῳ δὲ προλίποι ἢ βρώμη καὶ τὸ σῶμα, οὐκ ἄνευ ὀλίγων ἐπιθειασμῶν καὶ οἰμωγῆς ὑπολειπόμενοι, ὥστε δάκρυσι πᾶν τὸ στρατεύμα πλησθὲν καὶ ἀπορία τοιαύτη μὴ βραδίως ἀφορμαῖσθαι, καίπερ ἐκ πολεμίας τε καὶ μείζω ἢ κατὰ δάκρυα τὰ μὲν πεπονηότας ἤδη, τὰ δὲ περὶ τῶν ἐν ἀφανείᾳ δεδιότας μὴ πάθωσιν. (5) Κατήφειά τε τις ἄμα καὶ κατάμεμψις σφῶν αὐτῶν πολλή ἦν. Οὐδὲν γὰρ ἄλλο ἢ πόλει ἐκπεπολιορκημένη ἐβόησαν ὑποφευγούση, καὶ ταύτη οὐ σμικρᾶ μυριάδες γὰρ τοῦ ζυμπαντός ὄχλου οὐκ ἐλάσσους τεσσάρων ἄμα ἐπορεύοντο. Καὶ τούτων οἱ τε ἄλλοι ἔφερον πάντες ὅ τι τις ἐδύνατο ἕκαστος χρῆσιμον, καὶ οἱ δὴπῶται καὶ οἱ ἱππῆς παρὰ τὸ εἰωθὸς αὐτοὶ τὰ σφέτερα αὐτῶν σιτία ὑπὸ τοῖς ἔπλοις, οἱ μὲν ἀπορία ἀκολουθοῦν οἱ δὲ ἀπιστία· ἀπητυομολήησαν γὰρ πάλα τε καὶ οἱ πλείστοι παραχρῆμα. Ἐφερον δὲ οὐδὲ ταῦτα ἰκανοῖς οἴστας γὰρ οὐκέτι ἦν ἐν τῷ στρατοπέδῳ. (6) Καὶ μὴ ἡ ἄλλη αἰκία καὶ ἡ ἰσομοιρία τῶν κακῶν, ἔχουσα τινὰ ὅμως τὸ μετὰ πολλῶν κούφισιν, οὐδ' ὡς βραδία ἐν τῷ παρόντι ἐδοξάζετο, ἀλλως τε καὶ ἀπὸ οἴας λαμπρότητος καὶ αὐγῆματος τοῦ πρώτου ἐς οἴαν τελευτήν καὶ ταπεινότητα ἀφίκτο. (7) Μέγιστον γὰρ δὴ τὸ διάφορον τοῦτο Ἑλληνικῶν στρατεύματι ἐγένετο, οἷς ἀντὶ μὲν τοῦ ἄλλου δουλωσόμενος ἦκειν αὐτοῦ τοῦτο μᾶλλον δεδιότας μὴ πάθωσι ξυνέθει ἀπίεναί, ἀντὶ δ' εὐχῆς τε καὶ παιάνων, μεθ' ὧν ἐξέπλεον, πάλιν τούτων τοῖς ἐναντίοις ἐπιτημίμασιν ἀφορμαῖσθαι, πεζοῦς τε ἀντὶ ναυαγῶν πορευομένους καὶ ὀπλιτικῶν προσέχοντας μᾶλλον ἢ ναυτικῶν. Ὅμως δὲ ὑπὸ μεγέθους τοῦ ἐπιπρεμαμένου ἔτι κινδύνου πάντα ταῦτα αὐτοῖς οἶσά ἐφαίνετο.

LXXVI. Ὅρων δὲ ὁ Νικίας τὸ στρατεύμα ἀθυμοῦν καὶ ἐν μεγάλῃ μεταβολῇ ὄν, ἐπιπαρῶν ὡς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἐθάρσυνέ τε καὶ παρεμυθεῖτο, βοῆ τε χρώμενος ἔτι μᾶλλον ἐκάστοις καθ' οὓς γίνετο ὑπὸ προθυμίας, καὶ βουλόμενος ὡς ἐπὶ πλείστον γεγωνίσκων ὠρελεῖν τι.

LXXV. Postea vero, ubi Nicias et Demostheni res satis preparatæ esse visæ sunt, jam etiam discedere exercitus tertio a navali pugna die cepit. (2) Acerba igitur res erat non tantum, si in unum contracta calamitatum summa spectetur, quod et amissa classe universa discedebant, idque pro magna spe et ipsi et universa civitas in salutis discrimen adducti, sed etiam in castris deserendis unicuique ingerebantur et oculis et menti, quæ doloris plena essent. (3) Nam quum et mortui essent insepulti, quoties quis aliquem necessariorum jacentem conspexisset, mœrore simul et metu afficiebatur, et qui vivi relinquebantur, vulnerati et agroti, multo majorem mœrorem, quam mortui, vivis afferebant, et multo miseriores erant, quam interfecti. (4) Nam ad preces et lamentationes conversi ceteros ad consilii inopiam adigebant, quum postularent, ut se abducerent, et unusquisque fidem implorarent, sicuti quis aliquem aut sodalium aut familiarium animadvertisset, et ex contubernalium jam abeuntium cervicibus penderent, et, quousque possent, insequerentur, si quem autem corporis vires defecissent, non sine multis obstationibus ac prolatibus remanerent, adeo ut omnis exercitus lacrymis repletus et hujusmodi consilii inopia non facile discedere posset, quamvis et ex hostico discederent et jam vel majora quam quæ lacrymis defleri possent, aut passi essent, aut ne paterentur in posterum, pro futuræ sortis obscuritate metuerent. (5) Et animis simul dejecti erant et sibi ipsis irati vehementer. Nihil enim aliud, quam expugnata civitati profugienti similes erant, eique non parvæ; universa enim multitudo simul proficiscentium non erat infra numerum quadraginta millium. Atque horum quum ceteri omnes, quod quisque poterat utile sibi, tum etiam gravis armaturæ milites et equites præter consuetudinem ipsi sua cibaria sub armis ferebant, alii propter servorum inopiam, alii propter diffidentiam; transfugerant enim et jam pridem et plerique tunc ipsum. Atque ne hæc quidem, quæ ferebant, sufficere poterant; nullus enim commeatus in castris amplius erat. (6) Et vero reliqua ignominia, et æqualis malorum portio, quamquam aliquod levamentum habebat ex eo, quod multorum communis esset, tamen ne sic quidem in præsentī facilis videbatur, præsertim cogitantibus, quanto ex splendore et gloriæ dignitate, qua initio præditi fuissent, in quem exitum et in quam humilitatem devenissent. (7) Maxima enim hæc rerum commutatio illi Græcorum exercitui contigit; qui enim venerant, ut alios in servitutem redigerent, iis accidit, ut ipsi hoc potius metuentes abscederent, et pro votis lætissimæ carminibus, cum quibus domo profecti erant, rursus cum omnis mali vocibus, quæ his erant contrariæ, discederent, idque ita, ut pedestres facti ex nauticis iter facerent, animumque potius ad gravem armaturam, quam ad classem appellerent. Nihilominus tamen propter periculi adhuc impendentis magnitudinem hæc omnia iis tolerabilia videbantur.

LXXVI. Nicias autem cernens exercitum animo consternatum, et in magna commutatione constitutum, secundum ordines procedens, ut fieri poterat in præsentī rerum statu, eos confirmabat et consolabatur, et clamore etiam magis utebatur, ut ad quosque accedebat, propter animi studium, quod vocem suam quam longissime exaudiri et milites juvare cuperet.

LXXVII. « Καὶ ἐκ τῶν παρόντων ὧ Ἀθηναῖοι καὶ ξύμμαχοι ἐλπίδα χροῖ ἔχειν ἤδη τινὲς καὶ ἐκ δεινότερων ἢ τοῖωνδε ἐσώθησαν· μήδὲ καταμέμφεσθαι ὑμᾶς ἄγαν αὐτοὺς μήτε ταῖς ξυμφοραῖς μήτε ταῖς παρὰ τὴν ἀξίαν νῦν κακοπαθείαις. (2) Κἀγὼ τοι οὐδενὸς ὑμῶν οὔτε βῶμη προσέρων (ἀλλ' ὁράτε δὴ ὡς διάκειμαι ὑπὸ τῆς νόσου) οὐτ' εὐτυχίᾳ δοκῶν που ὑστερός του εἶναι κατὰ τε τὸν ἴδιον βίον καὶ ἐς τᾶλλα, νῦν ἐν τῷ αὐτῷ κινδύνῳ τοῖς φαυλοτάτοις αἰωροῦμαι· καίτοι πολλὰ μὲν ἐς θεοὺς νόμιμα δεδιήτημαί, πολλὰ δὲ ἐς ἀνθρώπους δίκαια καὶ ἀνεπίθονα. (3) Ἄνθ' ὧν ἡ μὲν ἑλπίς θμῶς θρασεία τοῦ μέλλοντος, αἱ δὲ ξυμφοραὶ οὐ κατ' ἀξίαν δὴ φοβῶσιν. Τάχα δ' ἂν καὶ λωφῆσειαν· ἱκανὰ γὰρ τοῖς τε πολεμίοις εὐτύχηται, καὶ εἴ τῳ θεῶν ἐπίθονοι ἐστρατεύσαμεν, ἀποχρώντως ἤδη τειμιωρήμεθα. (4) Ἥλλον γάρ που καὶ ἄλλοι τινὲς ἤδη ἐφ' ἑτέροισ, καὶ ἀνθρώπεια δράσαντες ἀνεκτὰ ἔπαθον. Καὶ ἡμᾶς εὐχὸς νῦν τὰ τε ἀπὸ τοῦ θεοῦ ἐλπίζειν ἡπιώτερα ἔξειν· οἴκτου γὰρ ἀπ' αὐτῶν ἀξιώτεροι ἤδη ἐσμὲν ἢ φθόνου· καὶ ὀρῶντες ὑμᾶς αὐτοὺς οἷοι ὀπλιταὶ ἅμα καὶ ὅσοι ζυνταγαμένοι χωρεῖτε μὴ καταπέπληγθε ἄγαν, λογίζεσθε δὲ ὅτι αὐτοὶ τε πόλις εὐθύς ἔσπε ὅσοι ἂν καθέξησθε, καὶ ἄλλη οὐδεμία ὑμᾶς τῶν ἐν Σικελίᾳ οὐτ' ἂν ἐπιόντας δέξαιτο ῥαδίως οὐτ' ἂν ἰδρυθέντας που ζῆνασθῆσειν. (5) Τὴν δὲ πορείαν ὡστ' ἀσφαλῆ καὶ εὐτακτοὶν εἶναι αὐτοὶ φυλάξαιτε, μὴ ἄλλο τι ἠγγασάμενος ἕκαστος ἢ ἐν ᾧ ἂν ἀναγκασθῆ χωρίῳ μάχεσθαι, τοῦτο καὶ πατρίδα καὶ τεῖχος κρατήσας ἔξειν. (6) Σπουδῆ δὲ ὁμοίως καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν ἔσται τῆς ὁδοῦ· τὰ γὰρ ἐπιτήδεια βραχέα ἔχομεν, καὶ ἦν ἀντιλαβώμεθά του φίλιου χωρίου τῶν Σικελῶν (οὔτοι γὰρ ἡμῖν διὰ τὸ Συρακοσίων δέος ἔτι βέβαιοι εἰσίν), ἤδη νομίζετε ἐν τῷ ἔγρω εἶναι. Προπέπεμπται δ' ὡς αὐτοὺς, καὶ ἀπαντῶν εἰρημένον καὶ σιτία ἄλλα κομίζειν. (7) Τὸ δὲ ζῦμπαν γνῶτε, ὧ ἄνδρες στρατιῶται, ἀναγκαῖόν τε δὴ ὑμῖν ἀνδράσιν ἀγαθοῖς γίνεσθαι ὡς μὴ ὄντος χωρίου ἐγγὺς ὅσοι ἂν μαλακισθέντες σωθῆητε, καὶ ἦν νῦν διαφύγητε τοὺς πολεμίους, οἳ τε ἄλλοι τευξόμενοι ὧν ἐπιθυμεῖτέ που ἐπιδεῖν, καὶ οἳ Ἀθηναῖοι τὴν μεγάλην δύναμιν τῆς πόλεως καίπερ πεπτωκυῖαν ἐπανορθώσοντες· ἄνδρες γὰρ πόλις, καὶ οὐ τεῖχη οὐδὲ νῆες ἀνδρῶν κεναί. »

LXXVIII. « Ὁ μὲν Νικίας τοιάδε παρακλυόμενος ἅμα ἐπῆε τὸ στρατεύμα, καὶ εἴ πῃ ὀρώη διεσπασμένον καὶ μὴ ἐν τάξει χωροῦν, ξυνάγων καὶ καθιστάς, καὶ ὁ Δημοσθένης οὐδὲν ἤσπον τοῖς καθ' ἑαυτὸν τοιαῦτά τε καὶ παραπλήσια λέγων. (2) Τὸ δὲ ἐχώρει ἐν παισίῳ τεταγμένον, πρῶτον μὲν ἠγούμενον τὸ Νικίου, ἐφεπόμενον δὲ τὸ Δημοσθένους· τοὺς δὲ σκευοφόρους καὶ τὸν πλείστον ὄχλον ἐντὸς εἴχον οἳ δπλιταί. (3) Καὶ ἐπειδὴ τε ἐγένοντο ἐπὶ τῇ διαβάσει τοῦ Ἀνάπου ποταμοῦ, εὗρον ἐπ' αὐτῷ παρατεταγμένους τῶν Συρακοσίων καὶ συμμάγων, καὶ τρεψάμενοι αὐτοὺς καὶ κρατήσαντες τοῦ πόρου ἐχώρουν ἐς τὸ πρόσθεν· οἳ δὲ

LXXVII. « Vel in praesenti rerum statu, Athenienses ac socii, spem oportet habere; jam aliqui etiam ex asperioribus malis, quam sunt ista, incolumes evaserunt; neque supra modum vobismetipsis incolumes vel propter clades, vel propter molestias, quae praeter dignitatem nunc premunt. (2) Ego quoque, qui utique neque corporis viribus valentior sim, quam ullus de vobis, (et vero videtis, ut morbo sim affectus) neque felicitate cuiquam secundus esse videar et in privata vita et in ceteris rebus, nunc in eodem periculo cum nequissimus factor; et ego tamen omni vita multa in deos legitima feci, multa in homines justa et invidia carentia. (3) Pro quibus rebus spes quidem de eo quod imminet, nihilominus audax est, calamitates vero non sane pro merito terrorem injiciunt. Sed ea facile etiam cessaverint; satis enim est, et quod hostibus felicitatis contigit, et si cui deorum invisum bellum hoc suscepimus, satis poenarum jam dedimus. (4) Etenim et alii jam bellum alteris intulerunt, qui cum humanitus peccassent, poenas tamen tolerabiles dederunt. Et nos quoque nunc par est sperare, deum nos magis propitium habituros; jam enim misericordia eorum sumus digniores quam invidia; et quum videatis vos ipsos, quales et quot gravis armaturae milites acie instructa pergatis, ne nimis consternemini, sed cogitate, vos ipsos, ubicumque conserideritis, protinus esse civitatem, quam nulla Siciliensis civitas aut excipiat facile, si invadatis, aut, si sedes alicubi fixeritis, expellat. (5) Iter autem ut tuto et ordine fiat, ipsi operam date, nihil aliud unusquisque secum ipse reputans, nisi, quocumque in loco pugnare coactus fuerit, hunc, si victoria potiat, et patriam et urbem sibi futurum. (6) Festinanter autem et noctu pariter et interdum iter faciendum erit; commeatus enim exigui habemus, et si quod amicum oppidum Siculorum nacti fuerimus (hi enim propter Syracusanorum metum adluce erga nos in fide constantes sunt), tum jam existimate vos in tuto esse. Praemissi autem ad eos nuntii sunt, et praecceptum, ut nobis obviam veniant et alios commeatus afferant. (7) In summa vero hoc sciatis, milites, et necesse esse vos viros fortes prestare, quod nullus sit locus propinquus, quo, si ignave vos gesseritis, salvi pervenire possitis; et si nunc hostes devitaritis, ceteros quidem inter vos ea consecuturos, quae revisere concupiscitis; Athenienses vero magnam vestrae civitatis potentiam, etsi collapsam, erecturos; viri enim sunt civitas, non autem muri neque naves viris vacuae. »

LXXVIII. His Nicias exercitum cohortans simul obibat, et sicubi disjunctum nec ordine servato procedentem videret, cogebat et in ordinem redigebat, et Demosthenes nihilominus eadem, aut his similia, apud suos dicebat. (2) Incedebat vero exercitus agmine quadrato, primo quidem praeeunte Nicia cum suis, et subsequente Demosthene; calones vero et plurimam turbam gravis armaturae milites in medium receperant. (3) Postquam autem ad Anapi fluminis transitum pervenerunt, Syracusanorum ac sociorum manum illic instructam invenerunt, quibus fugatis, et transitu occupato ultra procedebant; Syracusanorum autem et

Συρακόσιοι περὶ πλεονέκτες τε προσέκειντο καὶ ἔσακον-
 τίζοντες οἱ φιλοί. (4) Καὶ ταύτη μὲν τῇ ἡμέρᾳ προ-
 ελθόντες σταδίοις ὡς τεσσαράκοντα ἠύλισαντο πρὸς
 λόφῳ τινὶ οἱ Ἀθηναῖοι· τῇ δ' ὑστεραία πρὸ ἐπορεύοντο
 καὶ προῆλθον ὡς εἴκοσι σταδίου, καὶ κατέβησαν ἐς χω-
 ρίον ἀπεδόν τι καὶ αὐτοῦ ἔστρατοπεδεύσαντο, βουλόμε-
 νοι ἔκ τε τῶν οἰκιῶν λαβεῖν τι ἐδώδιμον (ὠκεῖτο γὰρ
 ὁ χώρος) καὶ ὕδωρ μετὰ σφῶν αὐτῶν φέρεσθαι αὐτό-
 θεν· ἐν γὰρ τῷ πρόσθεν ἐπὶ πολλὰ στάδια, ἧ ἔμελλον
 ἵεναι, οὐκ ἄφθονον ἦν. (5) Οἱ δὲ Συρακόσιοι ἐν τούτῳ
 προσελθόντες τὴν διόδον τὴν ἐν τῷ πρόσθεν ἀπετείχι-
 ζαν ἦν δὲ λόφος καρτερός καὶ ἐκατέρωθεν αὐτοῦ χαρά-
 δρα κρημνύδης, ἐκαλεῖτο δὲ Ἀκραῖον λέπας. (6) Τῇ
 δ' ὑστεραία οἱ Ἀθηναῖοι προήεσαν, καὶ οἱ τῶν Συρακο-
 σίων καὶ ξυμμαχῶν αὐτοὺς ἰππέης καὶ ἀκοντιστῶν ὄντες
 πολλοὶ ἐκατέρωθεν ἐκώλυον καὶ ἐσηκοντίζον τε καὶ
 παρίππευον. (7) Καὶ χρόνον μὲν πολλὸν ἐμάχοντο οἱ
 Ἀθηναῖοι, ἔπειτα ἀνεχώρησαν πάλιν ἐς τὸ αὐτὸ στρα-
 τόπεδον. Καὶ τὰ ἐπιτήδεια οὐκέτι ἰσῶσι εἶχον· οὐ
 γὰρ ἔτι ἀποχωρεῖν ἦν οἷον τ' ὑπὸ τῶν ἰππέων.

LXXIX. Πρῶν δὲ ἄφαντες ἐπορεύοντο αὖθις, καὶ
 ἐδιάσαντο πρὸς τὸν λόφον εἰσεῖν τὸν ἀποτετειχισμένον,
 καὶ εὔρον πρὸ ἑαυτῶν ὑπὲρ τοῦ ἀποτετειχισματος τὴν
 πεζὴν στρατιὰν παρατεταγμένην οὐκ ἐπ' ὀλίγον ἀσπί-
 δων· στενὸν γὰρ ἦν τὸ χωρίον. (2) Καὶ προσβαλόντες
 οἱ Ἀθηναῖοι ἐτειχομάχουν, καὶ βαλλόμενοι ὑπὸ πολλῶν
 ἀπὸ τοῦ λόφου ἐπάντους ὄντος (δικνοῦντο γὰρ ῥῆον
 οἱ ἄνωθεν) καὶ οὐ δυνάμενοι βιάσασθαι ἀνεχώρουν πάλ-
 λιν καὶ ἀνεπαύοντο. (3) Ἐτυχον δὲ καὶ βρονταὶ τινες
 ἄμα γενόμεναι καὶ ὕδωρ, οἷα τοῦ ἔτους πρὸς μετώπω-
 ρον ἤδη ὄντος φιλεῖ γίνεσθαι· ἀπ' ὧν οἱ Ἀθηναῖοι
 μᾶλλον ἔτι ἠθύμουν, καὶ ἐνόμιζον ἐπὶ τῷ σφετέρῳ ὀλέ-
 θρω καὶ ταῦτα πάντα γίνεσθαι. (4) Ἀναπαυόμενοι
 δ' αὐτῶν ὁ Γύλιππος καὶ οἱ Συρακόσιοι ἄεταυσι μέρος
 τι τῆς στρατιᾶς ἀποτετειχισθέντας αὐτῶν ἐκ τοῦ ὄπισθεν αὐ-
 τοῦς ἧ προελήλυθεσαν ἀντιπέμψαντες δὲ κἀκεῖνοι σφῶν
 αὐτῶν τινὰς διεκώλυσαν. (5) Καὶ μετὰ τοῦτο πάσῃ
 τῇ στρατιᾷ ἀναχωρήσαντες πρὸς τὸ πεδῖον μᾶλλον οἱ
 Ἀθηναῖοι ἠύλισαντο. Τῇ δ' ὑστεραία προυχώρουν,
 καὶ οἱ Συρακόσιοι προσέβαλλον τε πανταχῇ αὐτοῖς κύ-
 κλω καὶ πολλοὺς κατετραυματίζον, καὶ εἰ μὲν ἐπίοιεν
 οἱ Ἀθηναῖοι, ὑπεχώρουν, εἰ δ' ἀναχωροῖεν, ἐπέκειντο,
 καὶ μάλιστα τοῖς ὑστάτοις προσπίπτοντες, εἴ πως κατὰ
 βραχὺ τρεψάμενοι πᾶν τὸ στράτευμα φοβήσειαν. (6)
 Καὶ ἐπὶ πολλὸν μὲν τοιούτῳ τρόπῳ ἀντείχον οἱ Ἀθηναῖοι,
 ἔπειτα προελθόντες πέντε ἢ ἕξ σταδίου ἀνεπαύοντο ἐν
 τῷ πεδίῳ· ἀνεχώρησαν δὲ καὶ οἱ Συρακόσιοι ἀπ' αὐ-
 τῶν ἐς τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον.

LXXX. Τῆς δὲ νυκτὸς τῷ Νικίᾳ καὶ Δημοσθένει
 ἐδόκει, ἐπειδὴ κακῶς σφίσι τὸ στράτευμα εἶχε τῶν τε
 ἐπιτηδείων πάντων ἀπορία ἤδη, καὶ κατατραυματι-
 σμένοι ἦσαν πολλοὶ ἐν πολλαῖς προσβολαῖς τῶν πολε-
 μίων γεγεννημένοι, πυρὰ καύσαντες ὡς πλείστα ἀπά-
 γειν τὴν στρατιάν, μηκέτι τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἧ διενούθη-

equites obequitantes illis instabant, et levis armaturæ mili-
 tes, jaculis eos incessentes. (4) Atque hac quidem die Athe-
 nienses, stadia circiter quadraginta progressi, castris ad
 quemdam collem positis pernoctarunt; postridie vero dilu-
 culo iter ingressi sunt, et viginti circiter stadia processerunt,
 et in quemdam campestrem locum descenderunt, bique
 castra posuerunt, eo consilio ut et aliquod cibarium sumere
 ex domibus illis (is enim locus habitabatur) et aquam
 secum illinc ferrent; nam ultra locum illum ad multa stadia,
 qua transituri erant, non erat magna aquæ copia. (5) In-
 tera vero Syracusanum prægressi transitum ulteriorem muro
 cingebant: erat autem collis natura munitus, et ab utraque
 ejus parte erat torrentis alveus rupibus præceps; vocabatur
 autem Acræum lepas. (6) Postridie vero Athenienses pro-
 grediebantur, et Syracusanorum ac sociorum equites et ja-
 culatores, qui multi erant, utrimque eos prohibebant, et ja-
 culis incessabant et obequitantes infestabant. (7) Et diu
 quidem Athenienses pugnabant, tandem vero in eadem ca-
 stris rursus se receperunt. Atque commeatus jam non
 parem copiam habebant; nam propter hostium equitatum
 non poterant amplius illinc recedere.

LXXIX. Mane tamen motis castris rursus iter ingredie-
 bantur, et ad collem muro cinctum vi sibi viam fecerunt,
 et ante se invenerunt pedestrem hostium exercitum supra
 collis munitionem instructum acie non paucorum scutato-
 rum in altitudinem; locus enim arctus erat. (2) Et Athenienses
 impetu facto munitionem oppugnabant, et quum telis
 ex colle, qui erat acclivis, a multis peterentur (pertingebant
 enim facilius ex loco superiore), nec eo possent perumpere,
 retro se recipiebant, atque quiescebant. (3) Atque forte
 etiam tonitrua aliqua simul et imbres tunc exstiterunt, ut
 eo æstatis tempore, quod ad autumnum jam accedebat,
 fieri solet; quamobrem Athenienses magis etiam animos
 despondebant et putabant hæc quoque omnia in suum exitium
 fieri. (4) Dum autem quiescunt, Gylippus et Syracu-
 sani partem quamdam copiarum miserunt, quæ eos item a
 tergo muro intercluderent, qua venerant; illi vero et ipsi
 quosdam de suis miserunt, et rem impediverunt. (5) Atque
 postea Athenienses omnibus copiis propius plantiæ reversi
 pernoctarunt. Postridie vero procedebant, et Syracusani eos
 undique circumfusi adoriebantur, multosque sauciabant;
 et quoties Athenienses impressionem in eos facerent, ipsi
 se subducebant; quoties vero recederent, instabant, præ-
 cipue novissimum agmen carpentes, si forte aliqua parte
 in fugam versa, universum exercitum perterrefacerent. (6)
 Et diu quidem hoc modo Athenienses sustinebant; deinde,
 quinque sexve stadia progressi in plantiæ conquiescebant;
 recesserunt vero etiam Syracusani ab iis in sua castra.

LXXX. Noctu vero Niciæ et Demostheni videbatur, quo-
 niam exercitus male se habebat, quod et omnium jam rerum
 inopia laborabant et multi in multis incursionibus ab hoste
 factis vulnerati erant, quam plurimis ignibus accensis abdu-
 cere copias, non tamen amplius eadem via, qua constitu-

σαν, ἀλλὰ τούναντίον ἢ οἱ Συρακοῖσιοι ἐτήρουν, πρὸς τὴν θάλασσαν. (2) Ἦν δὲ ἡ ζύμπασα ὁδὸς αὕτη οὐκ ἐπὶ Κατάνης τῶ στρατεύματι, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἕτερον μέρος τῆς Σικελίας τὸ πρὸς Καμάριον καὶ Γέλαν καὶ τὰς ταύτη πόλεις καὶ Ἑλληνίδας καὶ βαρβάρους. (3) Καύσαντες οὖν πυρὰ πολλὰ ἐχώρουν ἐν τῇ νυκτί. Καὶ αὐτοῖς, ὅσον φιλεῖ καὶ πᾶσι στρατοπέδοις, μάλιστα δὲ τοῖς μεγίστοις φόβοι καὶ δαίματα ἐγγίγνεσθαι, ἄλλως τε καὶ ἐν νυκτί τε καὶ διὰ πολεμίας καὶ ἀπὸ πολεμίων οὐ πολλὸ ἀπεχρόντων ἰούσιν, ἐμπίπτει ταραχῇ. (4) καὶ τὸ μὲν Νικίου στρατεύμα, ὡσπερ ἡγεῖτο, ζυμένεμέν τε καὶ προύλαβε πολλῶ, τὸ δὲ Δημοσθένους, τὸ ἥμισυ μάλιστα καὶ πλέον, ἀπεσπάσθη τε καὶ ἀτακτότερον ἐγώρει. (5) Ἄμα δὲ τῇ ἑῷ ἀφικνούνται ὁμοῦ πρὸς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐσθάντες ἐς τὴν ὁδὸν τὴν Ἑλωρινὴν καλουμένην ἐπορεύοντο, ὅπως ἐπειδὴ γένοιτο ἐπὶ τῷ ποταμῷ τῷ Κακυπάρει, παρὰ τὸν ποταμὸν ἴσιν ἄνω διὰ μεσογείας ἡλπίζον γὰρ καὶ τοὺς Σικελούς ταύτη, οὐς μετεπέμψαντο, ἀπαντήσεσθαι. (6) Ἐπειδὴ δ' ἐγένοντο ἐπὶ τῷ ποταμῷ, εὗρον καὶ ἐνταῦθα φυλακὴν τινα τῶν Συρακοσίων ἀποτεριζούσαν τε καὶ ἀποστειροῦσαν τὸν πόρον. Καὶ βιασάμενοι αὐτὴν διέβησάν τε τὸν ποταμὸν καὶ ἐχώρουν αὖθις πρὸς ἄλλον ποταμὸν τὸν Ἐρινεὸν ταύτη γὰρ οἱ ἡγεμόνες ἐκέλευον.

LXXXI. Ἐν τούτῳ δ' οἱ Συρακοῖσιοι καὶ οἱ ζύμμαχοι, ὡς ἡ τε ἡμέρα ἐγένετο καὶ ἐγνωσαν τοὺς Ἀθηναίους ἀπεληλυθότας, ἐν αἰτία τε οἱ πολλοὶ τὸν Γύλιππον εἶχον ἐκόντα ἀφεῖναι τοὺς Ἀθηναίους, καὶ κατὰ τάχος διώκοντες, ἢ οὐ χαλεπῶς ἡσθάνοντο κερωρηκότας, καταλαμβάνουσι περὶ ἀρίστου ὄραν. (2) Καὶ ὡς προσέμιζαν τοῖς μετὰ τοῦ Δημοσθένους ὑστέροις τ' οὔσι καὶ σχολαιτέροις καὶ ἀτακτότεροις χωροῦσιν, ὡς τῆς νυκτὸς τότε ζυνεταράχθησαν, εὐθὺς προσπεσόντες ἐμάχοντο, καὶ οἱ ἱππῆες τῶν Συρακοσίων ἐκυκλοῦντό τε ἄρον αὐτοὺς δίχα δὴ ὄντας καὶ ζυνηγῶν ἐς ταυτό. (3) Τὸ δὲ Νικίου στρατεύμα ἀπεῖχεν ἐν τῷ πρόσθεν καὶ πεντήκοντα σταδίους. Θᾶσσόν τε γὰρ ὁ Νικίας ἤγε, νομίζων οὐ τὸ ὑπομένειν ἐν τῷ τοιοῦτῳ ἐκόντας εἶναι καὶ μάχεσθαι σωτηρίαν, ἀλλὰ τὸ ὡς τάχιστα ὑποχωρεῖν, τσαῦτα μαχομένους ὅσα ἀναγκάζονται. (4) Ὁ δὲ Δημοσθένης ἐτύγχανε τε τὰ πλείω ἐν πόνοι ζυνεγχετέρῳ ὢν διὰ τὸ ὑστέρω ἀναχωροῦντι αὐτῷ πρώτῳ ἐπακείσθαι τοὺς πολεμίους, καὶ τότε γνοὺς τοὺς Συρακοσίους διώκοντας οὐ προυχώρει μᾶλλον ἢ ἐς μάχην ζυνετάσσετο, ἕως ἐνδιατρίβων κυκλοῦσάι τε ὑπ' αὐτῶν, καὶ ἐν πολλῷ θορόβῳ αὐτός τε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ Ἀθηναῖοι ἦσαν ἀνεληθέντες γὰρ ἐς τι χωρίον ᾧ κύκλῳ μὲν τειγίον περιῆν, ὁδὸς δὲ ἐνθεν τε καὶ ἐνθεν, ἑλάς δὲ οὐκ ὀλίγας εἶχεν, ἐβάλλοντο περισταδόν. (5) Τοιαύταις δὲ προσβολαῖς καὶ οὐ ζυσταδὸν μάχαις οἱ Συρακοῖσιοι εἰκότως ἐχρῶντο· τὸ γὰρ ἀποκινδυνεύειν πρὸς ἀνθρώπους ἀπονονημένους οὐ πρὸς κείων μᾶλλον ἢν ἐτι ἢ πρὸς τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἄμα φειδῶ τέ τις ἐγίγνετο ἐπ' εὐπραγία ἤδη σαφεῖ μὴ

rant, sed alia contraria ei, quam Syracusani observabant, mare versus. (2) Totum autem hoc iter, quod exercitus faciebat, non ad Catanam ducebat, sed in alteram Siciliae partem, Camarinam versus et Gelam, aliasque illic sitas et Græcas et barbaras urbes. (3) Accensis igitur multis ignibus, per noctem proficiscebantur. Sed quemadmodum in omnibus, præcipue vero maximis exercitibus, præsertim et noctu et per hosticum, et hoste non procul distante, iter facientibus metus et pavor excitari solet, incessit eos trepidatio; (4) et Nicias quidem copiarum, quemadmodum præcibat, in unum manebant longeuque præcesserunt; Demosthenis vero pars, quæ erat dimidia ferme atque adeo major, distracta est, et ordinibus non servatis pergebat. (5) Prima autem luce tamen ad mare perveniunt, et viam, nomine Helorinam, ingressi, ire pergebant, ut ubi ad Cacyparim fluvium devenissent, secundum ipsum fluvium per mediterranea in superiora loca se conferrent. Sperabant enim, etiam Siculos hanc, quos accessiverant, obviam sibi venturos. (6) Sed quom ad fluvium venissent, hic quoque Syracusanorum aliquod præsidium invenerunt, quod muris valloque transitum præcludebat. Et id per vim depulerunt, fluviumque trajecerunt, et contendebant rursus ad alium fluvium, nomine Erineum; hac enim duces iter facere jubebant.

LXXXI. Interea vero Syracusani ac socii, ubi dies illuxit, et Athenienses abesse cognoverunt, plerique Gylippum insimulabant, quod Athenienses de industria dimisisset, et celeriter persequentes, qua eos progressos haud difficile sentiebant, deprehendunt eos circa prandii horam. (2) Et quum assequuti essent Demosthenis milites, qui postremi erant, et tarde et incomposite iter faciebant, quod noctu, ut dixi, perturbati erant, confestim impetu facto pugnam conserebant, et equites Syracusanorum eos facilius circumveniebant quippe disjunctos, et in unum cogebant. (3) Nicias autem exercitus ullerius progressus aberat vel quinquaginta stadia; Nicias enim agmen ocibus ducebat, quod existimaret, minime salutare esse, in hujusmodi tempore cunctari ultro et dimicare, sed quam celerrime sese recipere, non sæpius pugnantes, quam cogerentur. (4) Demosthenes vero et frequentius labore magis continuo premebatur, quod posteriori digressum eum priorem urgebant hostes, et tunc, quum Syracusanos insequi animadvertisset, non tam progrediebatur, quam ad prælium ordines instruebat, donec cunctatus ab iis circumvenitur; atque et ipse et Athenienses cum sequentes in magna perturbatione erant; compressi enim intra quemdam locum, qui muro circumdatus erat, et viam hinc et inde, et non paucas oleas habebat, missilibus undique petebantur. (5) Hujusmodi autem assultibus, non autem stataria pugna haud abs re Syracusani utebantur; nam adversus homines desperatos periculum subire, non amplius tam e re illorum quam Atheniensium erat, et simul etiam Syracusani nonnihil iis parcebant, ne in manifesto jam rei successu, ante tempus illi absume-

προαναλωθῆναι τῷ, καὶ ἐνόμιζον καὶ ὡς ταύτῃ τῇ ἰδέᾳ καταδραμασάμενοι λήψεσθαι αὐτούς.

LXXXII. Ἐπειδὴ γοῦν δι' ἡμέρας βάλλοντες πανταχόθεν τοὺς Ἀθηναίους καὶ ξυμμαχοὺς ἐώρων ἤδη τεταλαιπωρημένους τοῖς τε τραύμασι καὶ τῇ ἄλλῃ κακώσει, κήρυγμα ποιοῦνται Γύλιππος καὶ Συρακόσιοι καὶ οἱ ξυμμαχοὶ πρῶτον μὲν τῶν νησιωτῶν εἴ τις βούλεται ἐπ' ἐλευθερίᾳ ὡς σφᾶς ἀπεινᾶν καὶ ἀπεχώρησάν τινες πόλεις οὐ πολλαί. (2) Ἐπειτα δ' ὕστερον καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας τοὺς μετὰ Δημοσθένους δημολογία γίγνεται ὥστε ὅπλα τε παραδοῦναι καὶ μὴ ἀποθανεῖν μηδὲνα μῆτε βιαίως μῆτε δεσμοῖς μῆτε τῆς ἀναγκαιοπάτης ἐνδεῖα διαίτης. (3) Καὶ παρέδωσαν οἱ πάντες σφᾶς αὐτοὺς ἑξακισχίλιοι, καὶ τὸ ἀργύριον δ' εἶχον ἅπαν κατέθεσαν ἐσβαλόντες ἐς ἀσπίδας ὑπτίας, καὶ ἐνέπλησαν ἀσπίδας τέσσαρας. Καὶ τούτους μὲν εὐθὺς ἀπεκόμιζον ἐς τὴν πόλιν Νικίας δὲ καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὸν Ἐρινεόν, καὶ διαβάς πρὸς μετέωρόν τι καθῆσε τὴν στρατιάν.

LXXXIII. Οἱ δὲ Συρακόσιοι τῇ ὑστεραίᾳ καταλαβόντες αὐτὸν ἔλεγον ὅτι οἱ μετὰ Δημοσθένους παραδεδώκοιεν σφᾶς αὐτούς, κελύοντες κακέϊνον τὸ αὐτὸ δρᾶν δ' ἄπιστῶν σπένδεται ἱππέα τέμψαι σκεψόμενον. (2) Ὡς δ' οἰχώμενος ἀπήγειλε πάλιν παραδεδωκότας, ἐπικηρυκεῖται Γύλιππῳ καὶ Συρακοσίοις εἶναι ἐτοίμους ὑπὲρ Ἀθηναίων ξυμβῆναι, ὅσα ἀνάλωσαν χρήματα Συρακόσιοι ἐς τὸν πόλεμον ταῦτ' ἀποδοῦναι ὥστε τὴν μετ' αὐτοῦ στρατιάν ἀφεῖναι αὐτούς· μέχρι οὗ δ' ἂν τὰ χρήματα ἀποδοθῇ, ἀνδρας δώσειν Ἀθηναίων ὀμῆρους, ἓνα κατὰ τάλαντον. (3) Οἱ δὲ Συρακόσιοι καὶ Γύλιππος οὐ προσεδέχοντο τοὺς λόγους, ἀλλὰ προσεσόντας καὶ περιστάντες πανταχόθεν ἔβαλλον καὶ τούτους μέχρι ὀψέ. (4) Εἶχον δὲ καὶ οὗτοι πονήρους σίτου τε καὶ τῶν ἐπιτηδείων ἀπορία. Ὅμως δὲ τῆς νυκτὸς φυλάξαντες τὸ ἡσυχάζον ἐμελλον πορεύεσθαι. Καὶ ἀναλαμβάνουσί τε τὰ ὅπλα, καὶ οἱ Συρακόσιοι αἰσθάνονται καὶ ἐπαύωσαν. (5) Γινόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ὅτι οὐ λανθάνουσιν, κατέθεντο πάλιν πλὴν τριακοσίων μάλιστα ἀνδρῶν· οὗτοι δὲ διὰ τῶν φυλάκων βιασάμενοι ἐχώρου τῆς νυκτὸς ἧ ἐδύναντο.

LXXXIV. Νικίας δ' ἐπειδὴ ἡμέρα ἐγένετο ἤγε τὴν στρατιάν· οἱ δὲ Συρακόσιοι καὶ οἱ ξυμμαχοὶ προσέκειντο τὸν αὐτὸν τρόπον πανταχόθεν βάλλοντές τε καὶ κατακοντίζοντες. (2) Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἠπειγόντο πρὸς τὸν Ἀσσίναρον ποταμὸν, ἅμα μὲν βιαζόμενοι ὑπὸ τῆς πανταχόθεν προσβολῆς ἱππέων τε πολλῶν καὶ τοῦ ἄλλου ὄγλου, οἰόμενοι ῥᾶν τι σφίσιν ἔσεσθαι ἦν διαβῶσι τὸν ποταμὸν, ἅμα δ' ὑπὸ τῆς ταιλαιπωρίας καὶ τοῦ πιεῖν ἐπιθυμίᾳ. (3) Ὡς δὲ γίνονται ἐπ' αὐτῷ, ἐσπίπτουσιν οὐδενὶ κόσμῳ ἔτι, ἀλλὰ πᾶς τέ τις διαβῆναι αὐτὸς πρῶτος βουλόμενος καὶ οἱ πολέμοι ἐπιχείμενοι χαλεπὴν ἤδη τὴν διάβασιν ἐποιοῦν· ἄθροοι γὰρ ἀναγκάζομενοι χωρεῖν ἐπέπιπτόν τε ἀλλήλοισι καὶ κατεπάτου, περὶ τε τοῖς δορατίοις καὶ σκευέσιν οἱ μὲν

rentur, et existimabant, vel sic hoc pugnae genere illos a se perdomitos captum iri.

LXXXII. Quum igitur per diem undique telis coniectis animadverterent Athenienses sociosque vulneribus ceterisque calamitatibus graviter afflictos esse, per praconis vocem edicunt Gylippus et Syracusani sociique, primo quidem, si quis ex insularum incolis ad se transire vellet, ea conditione, ut liber esset; et discesserunt quaedam non multae civitates. (2) Postea vero et cum ceteris omnibus, qui cum Demosthene erant, compositio fit ea lege, ut arma traderent, et eorum nullus mortem obiret neque per vim neque in vinculis, neque inopia rerum ad victum maxime necessarium. (3) Atque dederunt se universi numero sex millia, omnemque pecuniam, quam habebant, deposuerunt in scuta supina coniectam et quatuor scuta repleverunt. Atque hos quidem confestim in urbem abducebant; Nicias vero ejusque milites eodem die ad fluvium Erineum pervenerunt, eoque trajecto in edito quodam loco cum copiis consedit.

LXXXIII. Postridie vero Syracusani eum adepti dicebant, Demosthenis milites sese dedidisse, et ipsum quoque idem facere jubebant; ille vero, quod his fidem non haberet, inducias facit, ut equitem mitteret, qui rem exploraret. (2) Quum autem eques reversus renuntiasset illos se dedidisse, per caduceatorem Gylippo Syracusanis respondet, se paratum esse ad transigendum pro Atheniensibus, ut quos sumptus in bellum Syracusani fecissent, hos restituerent, ea conditione, ut ipsi suum exercitum dimitterent; donec autem pecunia persolveretur, se daturum obsides viros ex Atheniensibus, singulos pro singulis talentis. (3) At Syracusani et Gylippus has condiciones non accipiebant, sed impressione in eos facta et undique circumfusi hos etiam ad vesperum usque telis petebant. (4) Laborabant autem hi quoque graviter ob commeatus et rerum omnium inopiam. Sed tamen observato noctis silentio discedere parabant. Atque arma capiunt; sed simul Syracusani rem sentiunt, et ad arma conclamarunt. (5) Athenienses vero quum cognovissent, se non latere, arma rursus deposuerunt, exceptis ferme viris trecentis; hi vero per praesidia perumpentes noctu vadebant, qua poterant.

LXXXIV. Nicias vero quum dies illuxisset, exercitum abducebat; Syracusani vero et socii urgebant eodem modo, undique telis et jaculis eos petentes. (2) Atque Athenienses properabant ad flumen Assinarum, simul quod undique graviter urgerentur multorum equitum ceteraque multitudinis incursionibus, rati minus asperas sibi res fore, si fluvium trajecissent, simul etiam lassitudine bibendique desiderio. (3) Ut autem perveniunt ad eum, irrumpunt nullo jam ordine servato, sed pro se quisque primus transire cupiens, atque hostes instantes difficilem jam transitum reddebant; quum enim iter conferti facere cogerentur, alii super alios cadebant, et se conculcabant, et circa tela et vasa alii con-

εὐθὺς διεσφείροντο οἱ δὲ ἐμπαλασσόμενοι κατέβρεον. (4) Ἐς τὰ ἐπὶ θάτερα τε τοῦ ποταμοῦ παραστάντες οἱ Συρακοῖσιοι (ἦν δὲ κρημνωδὲς) ἔβαλλον ἄνωθεν τοὺς Ἀθηναίους, πίνοντάς τε τοὺς πολλοὺς ἀσμένους καὶ ἐν κοίλῳ ὄντι τῷ ποταμῷ ἐν σφίσιν αὐτοῖς ταρασσομένους. (5) Οἱ τε Πελοποννήσιοι ἐπικαταθάντες τοὺς ἐν τῷ ποταμῷ μάλιστα ἔσφαζον. Καὶ τὸ ὕδωρ εὐθὺς διέσφαρτο, ἀλλ' οὐδὲν ἦσσαν ἐπίνετό τε δημοῦ τῷ πληθῶ ἡματομένον καὶ περιμάχητον ἦν τοῖς πολλοῖς.

LXXXV. Τέλος δὲ νεκρῶν τε πολλῶν ἐπ' ἀλλήλοις ἤδη κειμένων ἐν τῷ ποταμῷ, καὶ διεσφαιμένου τοῦ στρατεύματος τοῦ μὲν κατὰ τὸν ποταμόν, τοῦ δέ, καὶ εἴ τι διαφύγοι, ὑπὸ τῶν ἰππέων, Νικίας Γυλίππῳ ἑαυτὸν παραδίδωσι, πιστεύσας μᾶλλον αὐτῷ ἢ τοῖς Συρακοῖσι· καὶ ἑαυτῷ μὲν χρῆσθαι ἐκέλευεν ἐκεῖνόν τε καὶ Λακεδαιμονίους ὅτι βούλονται, τοὺς δὲ ἄλλους στρατιώτας παύσασθαι φονεύοντας. (2) Καὶ ὁ Γύλιππος μετὰ τοῦτο ζωγραφῆν ἤδη ἐκέλευεν· καὶ τοὺς τε λοιπούς, ὅσους μὴ ἀπεκρῖνόντο (πολλοὶ δὲ οὗτοι ἐγένοντο), ξυνεκόμισαν ζῶντας, καὶ ἐπὶ τοὺς τριακοσίους, οἱ τὴν φυλακὴν διεξῆλθον τῆς νυκτός, πέμψαντες τοὺς διωζομένους ξυνέλαβον. (3) Τὸ μὲν οὖν ἀθροισθὲν τοῦ στρατεύματος ἐς τὸ κοινὸν οὐ πολὺ ἐγένετο, τὸ δὲ διακλαπὲν πολὺ, καὶ διεπλήσθη πᾶσα Σικελία αὐτῶν ἅτε οὐκ ἀπὸ ξυμβάσεως ὥσπερ τῶν μετὰ Δημοσθένους ληφθέντων. (4) Μέρους δέ τι οὐκ ὀλίγον καὶ ἀπέθανεν· πλείστος γὰρ δὴ φόνος οὗτος καὶ οὐδενὸς ἐλάσσω τῶν ἐν τῷ Σικελικῷ πολέμῳ τούτῳ ἐγένετο. Καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις προσβολαῖς ταῖς κατὰ τὴν πορείαν συχναῖς γενομέναις οὐκ ὀλίγοι ἐτεθνήκεσαν. Πολλοὶ δὲ ὅμως καὶ διέφυγον, οἱ μὲν καὶ παρατυχῶς, οἱ δὲ καὶ δουλεύσαντες καὶ διαδιδράσκοντες ὕστερον· τούτοις ὁ ἦν ἀναχῶρσις ἐς Κατάνην.

LXXXVI. Ξυναθροισθέντες δὲ οἱ Συρακοῖσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, τῶν τε αἰχμαλώτων ὄσους ἐδύνατο πλείστους καὶ τὰ σῦλα ἀναλαβόντες, ἀνεχώρησαν ἐς τὴν πόλιν. (2) Καὶ τοὺς μὲν ἄλλους Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμαχῶν ὁπόσους ἔλαβον κατεβίβαταν ἐς τὰς λιθοτομίας, ἀσφαλεστάτην εἶναι νομίσαντες τήρησιν, Νικίαν δὲ καὶ Δημοσθένην ἄκοντος τοῦ Γυλίππου ἀπέσφαζαν. Ὅ γὰρ Γύλιππος καλὸν τὸ ἀγωνίσμα ἐνούμιζεν οἱ εἶναι ἐπὶ τοῖς ἄλλοις καὶ τοὺς ἀντιστρατήγους κομίσαι Λακεδαιμονίους. (3) Ξυνέβαινε δὲ τὸν μὲν πολεμιώτατον αὐτοῖς εἶναι, Δημοσθένην, διὰ τὰ ἐν τῇ νήσῳ καὶ Πύλῳ, τὸν δὲ διὰ τὰ αὐτὰ ἐπιτηδεύτατον· τοὺς γὰρ ἐκ τῆς νήσου ἀνδράς τῶν Λακεδαιμονίων ὁ Νικίας προθυμῆθη, σπονδὰς πείσας τοὺς Ἀθηναίους ποιήσασθαι, ὥστε ἀφεθῆναι. (4) Ἄνθ' ὧν οἱ τε Λακεδαιμονιοὶ ἦσαν αὐτῷ προσφιλεῖς, κακείνος οὐχ ἥμισυ διὰ τοῦτο πιστεύσας ἑαυτὸν τῷ Γυλίππῳ παρέδωκεν. Ἀλλὰ τῶν Συρακοσίων τινές, ὡς ἐλέγετο, οἱ μὲν δέισαντες, ὅτι πρὸς αὐτὸν ἐκεκοινολόγητο, μὴ βασιανίζομενος διὰ τὸ τοιοῦτο ταραχῆν σφίσιν ἐν εὐπραγίᾳ ποιήσῃ, ἄλλοι δέ, καὶ οὐ μὴ ἥμισυ οἱ Κορίνθιοι, μὴ γρήμασι δὴ πείσας τινάς,

festim peribant, alii elisi delabebantur. (4) Et in ulteriorem fluminis ripam transgressi Syracusani (erat autem præceps) e superiore loco Athenienses telis petebant, qui et plerique avide potabant et inter se ipsos in cavo fluminis alveo perturbabantur. (5) Et Peloponnesii ultro etiam descendentes trucidabant eos præcipue, qui erant in fluvio. Atque aqua confestim corrupta erat, sed nihilo minus bibebatur et cæno simul et sanguine polluta, et plerique de ea digladiabantur.

LXXXV. Tandem vero quum multa cadavera alia super alia in flumine jacerent, et exercitus profligatus esset, partim apud amnem, partim, si quis etiam effugeret, ab equitibus, Nicias se Gylippo dedit, quod ei majorem, quam Syracusanis, fidem haberet; et de se quidem facere jubebat illum et Lacedæmonios quidquid vellent, reliquorum vero militum cæde jam abstinere. (2) Et Gylippus post hæc jam vivos capi jubebat; atque ceteros, quotquot a Syracusanis nondum occultati erant (multi autem hi fuerunt), vivos abduxerunt, et trecentos illos, qui noctu per præsidia elapsi erant, missis, qui eos persequerentur, comprehenderunt. (3) Verum hujus exercitus ea quidem pars, quæ in unum publice contracta est, haud magna fuit, ea vero, quæ surrepta erat, magna, et tota Sicilia iis repleta est, quippe quod non ex pacto ut illi, qui cum Demosthene erant, capti erant. (4) Quædam etiam non exigua pars interiit; maxima enim cædes hæc nec ulla minor earum omnium fuit, quæ in hoc Siculo bello acciderunt. Et in ceteris incursionibus, quæ in itinere frequentes factæ erant, non pauci obierant. Multi tamen etiam evaserunt, partim in ipsa re præsentī, partim etiam tolerata servitute postea fuga elapsi; his vero in Catanam erat receptus.

LXXXVI. Congregati autem Syracusani et socii assumptis quam plurimis poterant captivis et spoliis in urbem redierunt. (2) Et ceteros quidem Atheniensium et sociorum, quoscumque ceperant, in lapicidas demiserunt, eam custodiam tutissimam esse ducentes; Niciam vero et Demosthenem, invito Gylippo, necaverunt. Gylippus enim præclarum sibi certamen post cetera fore putabat, si ipsos etiam hostium duces ad Lacedæmonios portaret. (3) Contingebat autem, ut alter quidem, Demosthenes, esset iis invisissimus propter res in insula et ad Pylum gestas, Nicias vero ob has ipsas res amicissimus; illi enim qui ex insula de Lacedæmoniis capti erant, Nicias studiose contenderat inductis Atheniensibus ad fœdera cum Lacedæmoniis facienda, ut dimitterentur. (4) Pro quibus rebus et Lacedæmonii in ejus amorem erant propensi, et ipse idcirco præcipue confusus Gylippo se dederat. Sed Syracusanorum quidam, ut ferebatur, alii veriti, ne ille, quod colloquia cum eo habuissent, ob eam rem quæstione habita felicem rerum suarum statum perturbaret; alii, et præcipue Corinthii, ne aliquibus pecunia adductis, quia dives erat, aufugeret, atque

ὅτι πλούσιος ἦν, ἀποδρᾶ καὶ αὖθις σφίσι νεώτερόν τι ἀπ' αὐτοῦ γένηται, πείσαντες τοὺς ζυμμάχους ἀπέκτειναν αὐτόν. (5) Καὶ ὁ μὲν τοιαύτη ἢ ὅτι ἐγγύτατα τούτων αἰτία ἔτεθνήκει, ἤμιστα δὴ ἄξιός ὢν τῶν γ' ἐπ' ἐμοῦ Ἑλλήνων ἐς τοῦτο δυστυχίας ἀφικέσθαι διὰ τὴν πᾶσαν ἐς ἀρετὴν νενομισμένην ἐπιτήδευσιν.

LXXXVII. Τοὺς δ' ἐν ταῖς λιθοτομίαις οἱ Συρακόσιοι χαλεπῶς τοὺς πρώτους χρόνους μετεχείρισαν. Ἐν γὰρ κοίλῳ χωρίῳ ὄντας καὶ ὀλίγοι πολλοὺς οἱ τε ἥλιοι τὸ πρῶτον καὶ τὸ πνίγος ἔτι ἐλύπει διὰ τὸ ἀστέγαστον, καὶ αἱ νύκτες ἐπιγιγνώμεναι τούναντιον μετοπωριναὶ καὶ ψυχραὶ τῇ μεταβολῇ ἐς ἀσθένειαν ἐνεωτέριζον, (2) πάντα τε παιούτων αὐτῶν διὰ στενοχωρίαν ἐν τῷ αὐτῷ καὶ προσέτι τῶν νεκρῶν ἑμῶ ἐπ' ἀλλήλοις ζυννενημένων, αἱ ἔκ τε τῶν τραυμάτων καὶ διὰ τὴν μεταβολὴν καὶ τὸ τοιοῦτον ἀπέθνησκον, καὶ ὄσμαι ἦσαν οὐκ ἀνεκτοί, καὶ λιμῶ ἄμα καὶ δίψει ἐπιέζοντο· ἐδίδοσαν γὰρ αὐτῶν ἑκάστῳ ἐπὶ ὀκτῶ μῆνας κοτύλην ὕδατος καὶ δύο κοτύλας σίτου. Ἄλλα τε ὅσα εἰκὸς ἐν τοιοῦτῳ χωρίῳ ἐμπεπτωκότας κακοπαθῆσαι, οὐδὲν ὅ τι οὐκ ἐπεγένετο αὐτοῖς. (3) Καὶ ἡμέρας μὲν ἑβδομήκοντά τινες οὕτω διητήθησαν ἀθρόοι· ἔπειτα πλὴν Ἀθηναίων καὶ εἴ τινες Σικελιωτῶν ἢ Ἰταλιωτῶν ζυνεστράτευσαν, τοὺς ἄλλους ἀπέδοντο. (4) Ἐλήφθησαν δὲ οἱ ζύμπαντες, ἀκριβεῖα μὲν χαλεπὸν ἐξεῖπειν, ἄμα δὲ οὐκ ἐλάσσους ἑπτακισχιλίων. (5) Ἐυνέθη τε ἔργον τοῦτο Ἑλληνικὸν τῶν κατὰ τὸν πόλεμον τόνδε μέγιστον γενέσθαι, δοκεῖν δ' ἔμοιγε καὶ ὢν ἀκοῇ Ἑλληνικῶν ἴσμεν, καὶ τοῖς τε κρατήσασι λαμπρότατον καὶ τοῖς διαφθαρεῖσι δυστυχέστατον. (6) κατὰ πάντα γὰρ πάντως νικηθέντες καὶ οὐδὲν ὀλίγον ἐς οὐδὲν κακοπαθήσαντες, πανωλεθρία δὴ τὸ λεγόμενον καὶ πεζὸς καὶ νῆες καὶ οὐδὲν ὅ τι οὐκ ἀπώλετο, καὶ ὀλίγοι ἀπὸ πολλῶν ἐπ' οἴκου ἀπενόστησαν. Ταῦτα μὲν τὰ περὶ Σικελίαν γενόμενα.

rursus aliquid rerum novarum in ipsos moliretur, sociis inductis, eum interfecerunt. (5) Atque hic quidem ob talem aut huic quam proximam causam perierat, vir profecto omnium mea quidem ætate Græcorum minime dignus, qui eo infelicitatis deveniret, propter omne studium, quo observandis legibus institutisque et quidquid inter homines jus esset, virtutem colebat.

LXXXVII. Captivos autem, qui erant in lapidinis, Syracusani duriter initio tractarunt. Quum enim in loco cavo essent, multique in exiguo, et soles primo gravesque præterea æstus vehementer eos infestabant, quia nullo tecto tegebantur, et quæ insequabantur noctes contra autumnales ac frigidæ, propter mutationem novos iis morbos afferebant, (2) quum et facerent omnia propter angustias in eodem loco, et præterea mortui simul alii super alios jacerent coerati, qui propter vulnera et propter aeris mutationem et hujusmodi causas exspirabant, et odores erant intolerabiles, et fame simul et siti premebantur; dabant enim eorum singulis Syracusani per octo menses unam aquæ cotylam, et duas frumenti cotylas. Denique quæcumque alia mala credibile est homines in hujusmodi locum detrusos perpeti, eorum nullum fuit, quin iis accideret. (3) Atque septuaginta quidem dies vitam sic egerunt una constipati; deinde vero præter Athenienses, et si qui Sicilienses aut Itali cum illis militaverant, ceteros omnes divididerunt. (4) Capti autem erant in universum, quamquam accurate quidem definire numerum difficile est, verumtamen non minus septem millibus. (5) Et factum est, ut hæc clades Græcis illata earum omnium, quæ in hoc bello acciderunt, maxima esset, atque adeo, ut mihi quidem videtur, etiam omnium aliarum, quas Græcis illatas fama accepimus, eademque et victoribus splendidissima et victis calamitiosissima; (6) nam per omnia omnino victi, nec ulla in re ulum leve malum passi, sed ad unum omnes, ut dici solet, eversi sunt, et peditatus et classis; denique nihil fuit, quod non periret, et pauci e multis domum redierunt. Hæc quidem sunt res in Sicilia gestæ.

BIBAION Θ.

LIBER VIII.

Ἐς δὲ τὰς Ἀθήνας ἐπειδὴ ἤγγελλθη, ἐπὶ πολλῷ μὲν ἠπίστων καὶ τοῖς πάντων τῶν στρατιωτῶν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἔργου διαπεφευγῶσι καὶ σαφῶς ἀγγέλλουσι, μὴ οὕτω γὰρ ἄγαν πασσοῦδι διεφθάρθαι· ἐπειδὴ δὲ ἔγνωσαν, χαλεποὶ μὲν ἦσαν τοῖς ξυμπορομηθεῖσι τῶν βητόρων τὸν ἔκπλουον ὡσπερ οὐκ αὐτοὶ ψηφισάμενοι, ὠργίζοντο δὲ καὶ τοῖς χρησιμολόγοις τε καὶ μάντεσι καὶ ὁπόσοι τι τότε αὐτοὺς θειάσαντες ἐπήλπισαν ὡς λήψονται Σικελίαν. (2) Πάντα δὲ πανταχόθεν αὐτοὺς ἐλύπει τε, καὶ περιεϊστέχῃ ἐπὶ τῷ γεγεννημένῳ φόβῳ τε καὶ κατάπληξις μεγίστη δῆ. Ἄμα μὲν γὰρ στερόμενοι καὶ ἰδίᾳ ἕκαστος καὶ ἡ πόλις ὀπλιτῶν τε πολλῶν καὶ ἱππέων καὶ ἡλικίας ὅταν οὐχ ἑτέραν ἐύρων ὑπάρχουσαν ἐβαρύνοντο· ἅμα δὲ ναῦς οὐχ ὀρθῶντες ἐν τοῖς νεωσοίκαις ἱκανὰς οὐδὲ χρήματα ἐν τῇ κοινῇ οὐδ' ὑπηρεσίας ταῖς ναυσὶν ἀνέλιπτοι ἦσαν ἐν τῷ παρόντι σωθῆσθαι, τοὺς τε ἀπὸ τῆς Σικελίας πολεμίους εὐθὺς σφίεν ἐνόμιζον τῇ ναυτικῇ ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ πλευσεῖσθαι ἄλλως τε καὶ τοσοῦτον κρατήσαντας, καὶ τοὺς αὐτόθεν πολεμίους τότε δὴ καὶ διπλασίως πάντα παρεσκευασμένους κατὰ κράτος ἦδη καὶ ἐκ γῆς καὶ ἐκ θαλάσσης ἐπικείσεσθαι, καὶ τοὺς ξυμμάχους σφῶν μετ' αὐτῶν, ἀποστάντας. (3) Ὅμως δέ, ὡς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων, ἐδόκει χρῆναι μὴ ἐνδιδόναι ἀλλὰ παρασκευάζεσθαι καὶ ναυτικόν, θέν ἂν δύνανται, ξύλα ξυμπορισταμένους καὶ χρήματα, καὶ τὰ τῶν ξυμμάχων ἐς ἀσφάλειαν ποιεῖσθαι, καὶ μάλιστα τὴν Εὐβοίαν, τῶν τε κατὰ τὴν πόλιν τι ἐς εὐτέλειαν σωφρονίαι, καὶ ἀρχὴν τινα πρεσβυτέρων ἀνδρῶν ἐλέσθαι, οἵτινες περὶ τῶν παρόντων ὡς ἂν καιρὸς ἢ προβουλεύσουσιν. (4) Πάντα τε πρὸς τὸ παραχρῆμα περιδεῖς, ὅπερ φιλεῖ δῆμος ποιεῖν, ἐτοίμοι ἦσαν εὐτακτεῖν. Καὶ ὡς ἐδοξεν αὐτοῖς, καὶ ἐποίουν ταῦτα, καὶ τὸ θέρος ἐτετέλετα.

II. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος πρὸς τὴν ἐκ τῆς Σικελίας τῶν Ἀθηναίων μεγάλην κακοπραγίαν εὐθὺς οἱ Ἕλληνες πάντες ἐπηρμένοι ἦσαν, οἱ μὲν μνδετέρων ὄντες ξύμμαχοι ὡς ἦν τις καὶ μὴ παρακαλῆ σφᾶς, οὐκ ἀποστατέον ἔτι τοῦ πολέμου εἴη ἀλλ' ἐβελοντι ἰτέον ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους, νομίσαντες κἂν ἐπὶ σφᾶς ἕκαστοι ἐλθεῖν αὐτοὺς εἰ τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ κατῴρθωσαν, καὶ ἅμα βραχὺν ἔσεσθαι τὸν λοιπὸν πόλεμον, οὐ μετασχεῖν καλὸν εἶναι, οἱ δ' αὖ τῶν Λακεδαιμονίων ξύμμαχοι ξυμπορομηθέντες ἐπὶ πλεόν ἢ πρὶν ἀπαλλάξεσθαι διὰ τάχους πολλῆς ταλαιπωρίας. (2) Μάλιστα δὲ οἱ τῶν Ἀθηναίων ὑπήκοοι ἐτοίμοι ἦσαν καὶ παρὰ δύναμιν αὐτῶν ἀφίστασθαι, διὰ τὸ ὀργῶντες κρίνειν τὰ πράγματα καὶ μηδ' ὑπολείπειν λόγον αὐτοῖς ὡς τό γ' ἐπιτὸν θέρος

Athenas autem postquam hic nuncius allatus est diu quidem fidem non habebant ne præcipuis quidem militibus, qui ex ipso certamine evaserant, et rem compertam nuntiabant, certe quidem non sic funditus omnia eversa credentes; sed postquam cognoverunt, infensi erant oratoribus, qui cum ceteris studiose egerant, ut susciperetur expeditio, quasi eam non ipsi decrevisset, atque irascebantur etiam ariolis et vatibus, et quotquot tunc eos rebus divinis in spem erexerant, fore ut caperent Siciliam. (2) Omnia autem ab omnibus partibus molesta iis accidebant, et incesserat undique super casum illum pavor animique consternatio maxima. Simul enim orbatī et privatim pro se quisque, et publice multo et peditatu et equitatu, et juventutis flore, qualem alterum non videbant superesse, graviter ferebant; simul etiam, quod navium videbant non satis esse in navaliis, nec satis pecunia in aërio, nec ministeriorum ad nauticos usus, spem nullam habebant in præsentia fore ut salvi essent, et hostes ex Sicilia cum classe confestim in Piræeum adversus se venturos arbitrabantur, præsertim tanta victoria potitos, et simul hostes, qui illic apud se erant, tunc certe cum bellico rerum omnium apparatu duplo majore jam totis viribus terra marique sibi instaturos, et una cum iis socios suos, ad illos deficientes. (3) Verumtamen, ut in præsentī rerum statu facultas dabatur, videbatur oportere non cedere malis, sed et classem parare, materia et pecunia, undecunque possent, comparata, et socios præsidii firmare, et præcipue Eubœam, et res urbanas aliquanto sapientius in parsimoniam temperare, et creare aliquem magistratum virorum seniorum, qui de præsentī rerum statu, ut temporis opportunitas ferret, ante populum consultarent. (4) Denique in omnibus rebus propter præsentis metus magnitudinem, ut in populari statu fieri solet, parati erant, se modestos et obedientes præbere. Et ut hæc iis visa sunt, sic etiam faciebant; atque hæc æstas fiebat.

II. Insequente autem hieme propter magnam calamitatem ab Atheniensibus in Sicilia acceptam protinus universi Græci animis erecti erant, illi quidem, qui neutrorum erant socii, quod, etiam si nemo eos advocaret, a bello nequaquam amplius abstinendum esse, sed ultro adversus Athenienses eundem censerent, rati pro se quique, etiam adversus se venturos fuisse illos, si rem in Sicilia feliciter gessissent, et simul reliquum bellum breve futurum, cujus socios fuisse gloriosum esse; qui vero Lacedæmoniorum erant socii, quod conjuncto studio longe magis, quam ante, multis ærumnis celeriter liberari cuperent. (2) Præcipue vero Atheniensium imperio subjecti parati erant vel supra vires ab iis deficere, quod animi impetu de rebus judicarent, et ne hoc quidem iis in ratione subducenda relinquerent, fieri posse, ut proxima

οἷοι τ' ἔσονται περιγεγέσθαι. (3) Ἡ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων πόλις πᾶσι τε τούτοις ἐθάρσει, καὶ μάλιστα ὅτι οἱ ἐκ τῆς Σικελίας αὐτοὺς ζυμμάχοι πολλῇ δυνάμει κατ' ἀνάγκην ἦδη, τοῦ ναυτικῷ προσγεγενημένου, ἅμα τῷ ἦρι ὡς εἰκὸς παρέσεσθαι ἔμελλον. (4) Πανταχόθεν δ' εὐέλπιδες ὄντες ἀπροφασίστως ἀπτεσθαι διανοοῦντο τοῦ πολέμου, λογιζόμενοι καλῶς τελευτήσαντος αὐτοῦ κινδύνων τε τοιοῦτων ἀπηλλάχθαι ἂν τὸ λοιπὸν οἷος καὶ ὃ ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων περιέστη ἂν αὐτοὺς εἰ τὸ Σικελικὸν προσελαβον, καὶ καθελόντες ἐκείνου αὐτοὶ τῆς πάσης Ἑλλάδος ἦδη ἀσφαλῶς ἠγήσεσθαι.

III. Εὐθύς οὖν Ἄγις μὲν ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἐν τῷ χειμῶνι τούτῳ ὀρηκθεὶς στρατῷ τινὶ ἐκ Δακελείας τὰ τε τῶν ζυμμάχων ἠργυρολόγησεν ἐς τὸ ναυτικόν, καὶ τραπόμενος ἐπὶ τοῦ Μηλιῶς κόλπου Οἰταίων τε κατὰ τὴν παλαιὰν ἔχθραν τῆς λείας τὴν πολλὴν ἀπολαβῶν χρήματα ἐπράξατο, καὶ Ἀχαιοὺς τοὺς Φθιώτας καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ταύτῃ Θεσσαλῶν ὑπάρχους μεμφομένων καὶ ἀκόντων τῶν Θεσσαλῶν ὀμήρους τέ τινας ἠνάγκασε δοῦναι καὶ χρήματα, καὶ κατέθετο τοὺς ὀμήρους ἐς Κόρινθον, ἐς τε τὴν ζυμμάχιαν ἐπειρᾶτο προσάγειν. (2) Λακεδαιμόνιοι δὲ τὴν πρόσταξιν ταῖς πόλεσιν ἑκατὸν νεῶν τῆς ναυπηγίας ἐποιοῦντο, καὶ ἑαυτοὺς μὲν καὶ Βοιωτοὺς πέντε καὶ εἰκόσιον ἑκατέρους ἔταξαν, Φωκεῦσι δὲ καὶ Λοκροῖς πεντεκαίδεκα, καὶ Κορινθίοις πεντεκαίδεκα, Ἀρκάσι δὲ καὶ Πελληνεῦσι καὶ Σικυωνίοις δέκα, Μεγαρεῦσι δὲ καὶ Τροιζηνίοις καὶ Ἐπιδαυριοῖς καὶ Ἐρμιονεῦσι δέκα· τὰ τε ἄλλα παρεσκευάζοντο ὡς εὐθύς πρὸς τὸ ἔαρ ἐξόμενοι τοῦ πολέμου.

IV. Παρεσκευάζοντο δὲ καὶ Ἀθηναῖοι, ὥσπερ διανοήθησαν, ἐν τῷ αὐτῷ χειμῶνι τούτῳ τὴν τε ναυπηγίαν, ζύλα ζυμπορισάμενοι, καὶ Σούνιον τεχίαντας, ὅπως αὐτοὺς ἀσφάλεια ταῖς σιταγογῆς ναυσὶν εἴη τοῦ περιπλου, καὶ τό τε ἐν τῇ Λακωνικῇ τείχισμα ἐκλιπόντες ὁ ἐνοχολόμησαν παραπλέοντες ἐς Σικελίαν, καὶ τᾶλλα, εἴ πού τι ἐδόκει ἀγρεῖον ἀναλίσκεσθαι, ζυστελλόμενοι ἐς εὐτέλειαν, μάλιστα δὲ τὰ τῶν ζυμμάχων διασκοποῦντες ὅπως μὴ σφῶν ἀποστήσονται.

V. Πρασσόντων δὲ ταῦτα ἀμφοτέρων καὶ ὄντων οὐδὲν ἄλλο ἢ ὥσπερ ἀρχομένων ἐν κατασκευῇ τοῦ πολέμου, πρῶτοι Εὐβοῆς ὡς Ἄγιν περὶ ἀποστάσεως τῶν Ἀθηναίων ἐπρεσβεύσαντο ἐν τῷ χειμῶνι τούτῳ. Ὁ δὲ προσδεξάμενος τοὺς λόγους αὐτῶν μεταπέμπεται ἐκ Λακεδαίμονος Ἀλκαμένη τὸν Σθενελαίδου καὶ Μέλανθον ἄρχοντας ὡς ἐς τὴν Εὐβοίαν· οἱ δ' ἔθλον ἔχοντες τῶν νεοδαμωδῶν ὡς τριακοσίων, καὶ παρεσκευάζον αὐτοῖς τὴν διάβασιν. (2) Ἐν τούτῳ δὲ καὶ Λέσβιοι ἔθλον βουλόμενοι καὶ αὐτοὶ ἀποστήναι· καὶ ζυμπρασόντων αὐτοῖς τῶν Βοιωτῶν ἀναπέθεται Ἄγις ὥστε Εὐβοίαις μὲν περὶ ἐπισχεῖν, τοῖς δὲ Λεσβίοις παρεσκευάζει τὴν ἀπόστασιν, Ἀλκαμένη τε ἄρμωστήν διδοῦς, ὃς ἐς Εὐβοίαν πλεῖν ἔμελλε, καὶ δέκα μὲν Βοιωτοὶ ναῦς ὑπέσποντο δέκα δὲ Ἄγις. (3) Καὶ ταῦτα ἄνευ τῆς Λακεδαιμονίων πόλεως ἐπράσσετο· ὁ γὰρ Ἄγις ὅσον χρόνον

certe aestate hostes sustinerent. (3) Lacedæmoniorum vero civitas, quum propter hæc omnia fiduciam concipiebat, tum vero præcipue, quod Siculi socii jam necessario cum magnis copiis, classis accessione facta, ineunte statim vere, ut erat verisimile, sibi præsto futuri essent. (4) Itaque, quum undique bonam spem haberent, abjecta omni cunctatione bellum capessere statuebant, reputantes secum, si hoc bellum felicem exitum habuisset, se in posterum et hujusmodi periculis liberatos fore, cujusmodi fuisset et illud, quod sibi ab Atheniensibus creatum fuisset, si res Siculas in suam potestatem rede-gissent; et illis eversis futurum, ut ipsi totius Græciæ imperium tuto jam obtinerent.

III. Confestim igitur Agis, eorum rex, hac hieme cum copiis nonnullis ex Decelea profectus, pecuniam a sociis ad classem comparandam exegit, et ad Meliacum sinum deflectens ob vetustas inimicitias abactis Cætarorum plerisque pecoribus pecuniam collegit, et Achæos Phthiotas, ceterosque populos, qui Thessalorum imperio in illa regione parebant, conquerentibus et invitis Thessalis, obsides aliquot ac pecuniam dare coegit; et obsides Corinthi deposuit, et illos in societatem adducere conabatur. (2) Lacedæmonii vero centum naves ædificandas sociis civitatibus imperabant; atque sibi quidem ipsis ac Bœotis quinās et vicenas utrisque faciendas assignarunt, Phocensibus vero et Locris quindecim, et Corinthiis quindecim, Arcadibus et Pellensibus et Sicyoniis decem, Megarensibus et Trœzeniis et Epidauriis et Hermionensibus decem; et cetera quoque comparabant, ut statim sub veris initium strenue bellum gesturi.

IV. Comparabant autem Athenienses quoque, quemadmodum constituerant, in eadem hac hieme navium confec-tionem, materia comportata et Sunio munito, ut naves, quæ commeatum sibi subveherent, tuto circumveherentur; itemque munitione etiam in agro Laconico deserta, quam in Siciliam trajicientes exstruxerant, ceterisque rebus, sicubi aliqua impensa videtur inutilis esse, in parsimoniam compositis, maxime vero cura de sociis suscepta, ne a se deficerent.

V. Dum autem hæc utrique agunt, et in bello parando versantur plane ut si tunc primum id inciperent, primi Eubœenses ad Agin legatos de defectione ab Atheniensibus faci-enda miserunt in hac hieme. Ille vero quum eorum orationem admisisset, arcessit Laedæmone Alcamenem, Sthenelaidæ filium, et Melanthum, tamquam præfectos, qui in Eubœam mitterentur; illi vero cum trecentis libertis in civitatem nuper adscriptis venerunt, et Agis transitum iis præparabat. (2) Interea vero etiam Lesbii venerunt, et ipsi cupientes defectionem facere; et quum Bœoti eos adjuvarent, Agis adducitur, ut de Eubœa quidem rem differret, Lesbios vero in defectione facienda juvabat, Alcamene iis harmosta dato, qui in Eubœam navigaturus erat, atque Broti iis decem naves polliciti sunt, et Agis item decem. (3) Hæc autem ignara civitate Lacedæmoniorum agebantur; Agis enim, quamdiu cum suis copiis apud Deceleam erat,

ἦν περὶ Δεκέλειαν ἔχων τὴν μεθ' ἑαυτοῦ δύναμιν, κύριος ἦν καὶ ἀποστέλλειν εἰ ποί τινα ἐβούλετο στρατιᾶν καὶ ξυναγεῖραιν καὶ χρήματα πράσσειν. Καὶ πολὺ μᾶλλον ὡς εἶπεν κατὰ τούτων τὸν καιρὸν αὐτοῦ οἱ ξυμμαχοὶ ὑπήκουον ἢ τῶν ἐν τῇ πόλει Λακεδαιμονίων· δύναμιν γὰρ ἔχων εὐθὺς ἐκασταχόσε δεινὸς παρῆν. (4) Καὶ ὁ μὲν τοῖς Λεσβίοις ἔπρασεν, Χίοι δὲ καὶ Ἐρυθραῖοι ἀποστῆναι καὶ αὐτοὶ ἐτοῖμοι ὄντες πρὸς μὲν Ἄγιν οὐκ ἐτόραποντο, ἐς δὲ τὴν Λακεδαίμονα. Καὶ παρὰ Τισσαφέρνους, ὃς βασιλεῖ Δαρείῳ τῷ Ἀρτοξέρξου στρατηγὸς ἦν τῶν κάτω, πρεσβευτὴς ἄμα μετ' αὐτῶν παρῆν. (5) ἐπήγετο γὰρ καὶ ὁ Τισσαφέρνης τοὺς Πελοποννησίους, καὶ ὑπισχεῖτο τροφὴν παρέξειν. Ὑπὸ βασιλείῳ γὰρ νεωστὶ ἐτύγχανε πεπραγμένος τοὺς ἐκ τῆς ἑαυτοῦ ἀρχῆς φόρους, οὓς δι' Ἀθηναίους ἀπὸ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων οὐ δυνάμενος πράσσεισθαι ἐπωφείλησεν· τοὺς τε οὖν φόρους μᾶλλον ἐνόμιζε κομιεῖσθαι κακώσας τοὺς Ἀθηναίους, καὶ ἄμα βασιλεῖ ξυμμάχους Λακεδαιμονίους ποιήσειν, καὶ Ἀμόργην τὸν Πισσοῦθου υἱὸν νόθον, ἀφαστώτα περὶ Καρίαν, ὡσπερ αὐτῷ προσέταξε βασιλεὺς, ἢ ζῶντα ἄζειν ἢ ἀποκτείναι. Οἱ μὲν οὖν Χίοι καὶ Τισσαφέρνης κοινῇ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔπρασον.

VI. Καλλίγειτος δὲ ὁ Λαοφῶντος Μεγαρεὺς καὶ Τιμαγόρας ὁ Ἀθηναγόρου Κυζικηνός, φυγάδες τῆς ἑαυτῶν ἀμρότεροι παρὰ Φαρναβάζῳ τῷ Φαρνάκου κατοικοῦντες, ἀφικνοῦνται περὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἐς τὴν Λακεδαίμονα πέμψαντος Φαρναβάζου, ὅπως ναῦς κομίσαιεν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ αὐτός, εἰ δύναιτο, ἄπερ ὁ Τισσαφέρνης προθυμείτο, τάς τ' ἐν τῇ ἑαυτοῦ ἀρχῇ πόλεις ἀποστῆσει τῶν Ἀθηναίων διὰ τὸν φόρον, καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ βασιλεῖ τὴν ξυμμαχίαν τὸν Λακεδαιμονίων ποιήσειεν. (2) Πρασόντων δὲ ταῦτα χωρὶς ἑκατέρων, τῶν τε ἀπὸ τοῦ Φαρναβάζου καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ Τισσαφέρνους, πολλὴ ἀμιλλα ἐγένετο τῶν ἐν τῇ Λακεδαίμονι, ὅπως οἱ μὲν ἐς τὴν Ἰωνίαν καὶ Χίον οἱ δ' ἐς τὸν Ἑλλήσποντον πρότερον ναῦς καὶ στρατιᾶν πείσουσι πέμπειν. (3) Οἱ μέντοι Λακεδαιμόνιοι τὰ τῶν Χίων καὶ Τισσαφέρνους παρὰ πολὺ προσεδέξαντο μᾶλλον· ξυνέπρασε γὰρ αὐτοῖς καὶ Ἀλκιβιάδης, Ἐνδιῷ ἐφορεύοντι πατριὸς ἐς τὰ μάλιστα ξένος ὢν, ὅθεν καὶ τοῦνομα Λακωνικὸν ἢ οἰκία αὐτῶν κατὰ τὴν ξενίαν ἔσχεν· Ἐνδιὸς γὰρ Ἀλκιβιάδου ἐκαλεῖτο. (4) Ὅμως δ' οἱ Λακεδαιμόνιοι πρῶτον κατάσχοπον ἐς τὴν Χίον πέμψαντες Φρῦνιν ἄνδρα περιόικον, εἰ αἶ τε νῆες αὐτοῖς εἶσιν ὅσασπερ ἔλεγον καὶ τᾶλλα ἢ πόλις ἱκανὴ ἐστί πρὸς τὴν λεγομένην δόξαν, ἀπαγγείλαντος αὐτοῖς ὡς εἶη ταῦτα ἀληθῆ ἄπερ ἤκουον, τοὺς τε Χίους καὶ τοὺς Ἐρυθραίους εὐθὺς ξυμμάχους ἐποίησαντο, καὶ τεσσαράκοντα ναῦς ἐψηφίσαντο αὐτοῖς πέμπειν ὡς ἐκεῖ οὐκ ἔλασσον ἢ ἐξήκοστα ἀφ' ὧν οἱ Χίοι ἔλεγον ὑπαρχουσῶν. (5) Καὶ τὸ μὲν πρῶτον δέκα τούτων αὐτοῖς ἐμελλον πέμψειν, καὶ Μελαγκρίδαν, ὃς αὐτοῖς ναύαρχος ἦν· ἔπειτα σεισμῷ γενομένου ἀντὶ τοῦ Μελαγκρίδου Χαλκιδῆα ἔπεμπον

jus habebat et copias mittendi, si quō vellet, et contrahendi, et pecunias exigendi. Atque multo magis pene dixerim id temporis ei socii parebant, quam Lacedæmonii, qui in urbe erant; quod enim exercitum secum haberet, quocumque se contulisset, formidabilis aderat. (4) Et hic quidem Lesbiis operam dabat; Chii autem et Erythræi, quum et ipsi ad defectionem faciendam essent parati, non ad Agin, sed Lacedæmonem se converterunt. Et a Tissapherne, qui regis Darei, Artoxerxis filii, prætor inferioris provincie erat, simul cum illis legatus aderat; (5) nam et Tissaphernes Peloponnesios incitabat, et pollicebatur, se stipendium præbiturum. Rex enim nuper forte exegerat ab eo tributa sue provincie, quæ regi debuerat, quod ea propter Athenienses a Græcis civitatibus exigere non potuisset; existimabat igitur, se et tributa facilius recepturum, si Athenienses bello vexasset, et simul se Lacedæmoniorum societatem regi conciliaturum, et Amorgen, Pissuthnæ filium nothum, qui defectionem circa Cariam fecerat, quemadmodum rex ei imperaverat, aut vivum adducturum, aut interfecturum. Chii igitur et Tissaphernes communi hac in re consilio agebant;

VI. Calligetis autem, Laophontis filius, Megarensis, et Timagoras, Athenagoræ filius, Cyzicenus, sua uterque patria extorris, qui apud Pharnabazum, Pharnacis filium, habitabant, circa idem tempus venerunt Lacedæmonem a Pharnabazo missi, ut naves in Hellespontum transportarent, et ut ipse, si posset, id quod Tissaphernes contendebat, et civitates in sua provincia sitas ab Atheniensibus alienaret propter tributa, et sua opera Lacedæmoniorum societatem regi conciliaret. (2) Quum autem hæc separatim utrique agerent, et qui a Pharnabazo, et qui a Tissapherne missi erant, ingens concertatio apud Lacedæmonios erat, quum alteri, ut in Ioniam et Chium, alteri ut in Hellespontum classis et exercitus prius mitteretur persuadere studerent. (3) Lacedæmonii tamen Chiorum et Tissaphernis postulata multo lubentius admiserunt; eos enim etiam Alcibiades adjuvabat, qui Endio, tunc ephori magistratum gerenti, erat hospes paternus conjunctissimus, unde etiam nomen Laconicum familia illorum propter hospitium obtinuit; Endius enim Alcibiadis appellabatur. (4) Lacedæmonii tamen prius Phrynin, hominem municipem, in Chium miserunt, ut exploraret, num et naves tot ipsi essent, quot dicebant, et ceteris rebus civitas illa haud inferior esset fama, quæ de ea ferretur; et quum ille iis renuntiasset, hæc vera esse, quæ audirent, et Chios et Erythræos confestim in societatem receperunt, et quadraginta naves iis mittendas decreverunt, quod non minus, quam sexaginta, illic essent comparate, unde Chii dicebant. (5) Atque primum quidem decem harum erant missuri, et Melancridam, qui iis nauarchus erat; deinde quum terræ motus extitisset, pro Melancrida Chalcedeum mittebant, et pro decem navibus quinque in

καὶ ἀντὶ τῶν δέκα νεῶν πέντε παρεσκευάζοντο ἐν τῇ Λακωνικῇ. Καὶ ὁ χειμῶν ἐτελεύτα, καὶ ἐνὸς δέον εἰκοστὸν ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε ὄν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

VII. Ἄμα δὲ τῷ ἦρι τοῦ ἐπιγιγνομένου θέρους εὐθὺς ἐπιειγμένων τῶν Χίων ἀποστείλαι τὰς ναῦς, καὶ δεδιότων μὴ οἱ Ἀθηναῖοι τὰ πρασσόμενα αἰσθῶνται (πάντες γὰρ κρύφα αὐτῶν ἐπρεσβεύοντο), ἀποπέμπουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐς Κόρινθον ἄνδρας Σπαρτιάτας τρεῖς, ὅπως ἀπὸ τῆς ἐτέρας θαλάσσης ὡς τάχιστα ἐπὶ τὴν πρὸς Ἀθήνας ὑπερενεγκόντες τὰς ναῦς τὸν Ἰσθμὸν κελύσωσι πλεῖν ἐς Χίον πάσας, καὶ ἃς ὁ Ἄγις παρεσκευάζεν ἐς τὴν Λέσβον καὶ τὰς ἄλλας· ἦσαν δὲ αἱ ζύμψασαι τῶν ξυμμαχιῶν νῆες αὐτοῖσι μίαις δέουσαι τεσσαράκοντα.

VIII. Ὁ μὲν οὖν Καλλίγειτος καὶ Τιμαγόρας ὑπὲρ τοῦ Φαρναβάζου οὐκ ἐκοινοῦντο τὸν στόλον ἐς τὴν Χίον, οὐδὲ τὰ χρήματα ἐδίδοσαν ἢ ἦλλον ἔχοντες ἐς τὴν ἀποστολὴν πέντε καὶ εἴκοσι τάλαντα, ἀλλ' ὕστερον ἐφ' ἑαυτῶν διενουσῶντο ἄλλῃ στόλῳ πλεῖν. (2) ὁ δὲ Ἄγις ἐπειδὴ εἴωρα τοὺς Λακεδαιμονίους ἐς τὴν Χίον πρῶτον ὀρηκμένους, οὐδ' αὐτοὺς ἄλλο τι ἐγίνωσκεν, ἀλλὰ ξυνελθόντες ἐς Κόρινθον οἱ ζύμψαχοι ἐβουλεύοντο, καὶ ἔδοξε πρῶτον ἐς Χίον αὐτοῖς πλεῖν ἄρχοντα ἔχοντας Χαλκιδέα, ὃς ἐν τῇ Λακωνικῇ τὰς πέντε ναῦς παρεσκευάζεν, ἔπειτ' ἐς Λέσβον καὶ Ἀλκαμένην ἄρχοντα, ὄνπερ καὶ Ἄγις διανοεῖτο, τὸ τελευταῖον δὲ ἐς τὸν Ἑλλησποντον ἀφικέσθαι (προσετέτακτο δὲ ἐς αὐτὸν ἄρχων Κλέαρχος ὁ Ῥαμφίου), (3) διαφέρειν δὲ τὸν Ἰσθμὸν τὰς ἡμισείας τῶν νεῶν πρῶτον, καὶ εὐθὺς ταύτας ἀποπλεῖν, ὅπως μὴ οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς τὰς ἀφορμιωμένας τὸν νοῦν μᾶλλον ἔχωσιν ἢ τὰς ὕστερον ἐπιδιαφερομένας. (4) Καὶ γὰρ τὸν πλοῦν ταύτη ἐκ τοῦ προφανοῦς ἐποιοῦντο, καταφρονήσαντες τῶν Ἀθηναίων ἀδυνασίαν, ὅτι ναυτικὸν οὐδὲν αὐτῶν πολὺ πῶ ἐφαίνετο. Ὡς δὲ ἔδοξεν αὐτοῖς, καὶ διεκόμισαν εὐθὺς μίαν καὶ εἴκοσι ναῦς.

IX. Οἱ δὲ Κορινθιοί, ἐπιειγμένων αὐτῶν τὸν πλοῦν, οὐ προθυμήθησαν ζυμπλεῖν πρὶν τὰ Ἰσθμια, ἃ τότε ἦν, διεορτάσωσιν. Ἄγις δὲ αὐτοῖς ἐτοῖμος ἦν ἐκείνους μὲν μὴ λύσειν δὴ τὰς Ἰσθμιάδας σπονδάς, ἑαυτοῦ δὲ τὸν στόλον ἴδιον ποιήσασθαι. (2) Οὐ ἐγγυωρόντων δὲ τῶν Κορινθίων ἀλλὰ διατριβῆς ἐγγιγνομένης οἱ Ἀθηναῖοι ἤσθοντο τὰ τῶν Χίων μᾶλλον, καὶ πέμψαντες ἕνα τῶν στρατηγῶν Ἀριστοκράτην ἐπητιῶντο αὐτούς, καὶ ἀρνούμενων τῶν Χίων τὸ πιστὸν ναῦς σφίσι ζυμπέμπειν ἐκέλευον ἐς τὸ ξυμμαχικόν· οἱ δ' ἐπέμψαντες ἐπτά. (3) Αἴτιον δ' ἐγένετο τῆς ἀποστολῆς τῶν νεῶν οἱ μὲν πολλοὶ τῶν Χίων οὐκ εἰδότες τὰ πρασσόμενα, οἱ δ' ὀλίγοι καὶ ξυνειδότες τό τε πλῆθος οὐ βουλόμενοι πῶ πολέμιον ἔχειν, πρὶν τι καὶ ἰσχυρὸν λάβωσι, καὶ τοὺς Πελοποννησίους οὐκέτι προσδεχόμενοι ἤξειν, ὅτι διέτριβον.

X. Ἐν δὲ τούτῳ τὰ Ἰσθμια ἐγίνετο, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι (ἐπιγγέλησαν γὰρ αἱ σπονδαὶ) θεύρουσαν ἐς αὐτὰ,

Laconica præparabant. Et hæc hiems finiebatur, hujusque belli, quod Thucydides conscripsit, undevicesimus annus finiebatur.

VII. Ineunte autem sequentis ætatis vere statim Chiis instantibus, ut naves mitterentur, et metuentibus, ne Athenienses resciscerent, quæ agebantur, (omnes enim clam illis legatos miserant) Lacedæmonii mittunt tres viros Spartanos Corinthum, ut quam celerrime ab altero mari in id, quod Athenas spectat, navibus per Isthmum transvectis, omnes in Chium navigare juberent, et eas, quas Agis præparaverat in Lesbum mittendas, et reliquas; erant autem illic universæ sociarum civitatum naves numero undequadringenta.

VIII. Quamobrem Calligetis quidem et Timagoras, Pharnabazi legati, hujus classis in Chium proficiscentis participes esse nolabant, neque pecunias dabant, quas secum attulerant, ut classis mitteretur, quinque et viginti talenta, sed postea per se cogitabant parata alia classe navigare; (2) Agis autem, quum videret Lacedæmonios primum in Chium tendere, ne ipse quidem aliud censebat; sed socii, quum Corinthum convenissent, consultare cœperunt, et placuit iis primum in Chium navigare duce Chalcideo, qui quinque illas naves in Laconica præparabat; deinde in Lesbum, duce Alcamene, quem etiam Agis destinabat; postremo vero in Hellespontum proficisci, (ei autem Clearchus Rhamphiæ filius, dux creatus erat), (3) transportare autem per Isthmum primum dimidiam navium partem et iis confestim proficisci, ne Athenienses animum potius adverterent ad eas, quæ tunc proficiscerentur, quam ad eas, quæ postea illuc transportarentur. (4) Etenim ab hac parte propalam navigare statuebant, contemptis Atheniensibus ut invalidis, quod eorum nulla magna classis usquam adhuc apparebat. Ut autem hoc iis placuit, confestim etiam unam et viginti naves transportarunt.

IX. Corinthii vero, quamvis illi navigationem urgerent, non potuerunt in animum inducere, ut et ipsi navigarent, antequam omnes Isthmiorum dies festos, qui tunc erant, celebrassent. Agis vero iis paratum se præbebat permittere illis quidem, ut sacras Isthmiorum inducias non solverent, ipse vero suo nomine expeditionem suscipere. (2) Quod quum non concederent Corinthii, sed mora interponeretur, Athenienses consilia Chiorum facilius senserunt, et Aristocrate, uno e ducibus, misso, illos insimulabant, et quum Chii rem negarent, illi iis, id quod fidem faceret, naves secum mittere ad sociorum auxilia imperabant; Chii vero miserunt septem. (3) Causa autem, cur mitterent naves, hæc fuit, quod plerique quidem Chiorum ignorarent ea, quæ clam agitabantur, pauci vero ii, qui conscii erant, neque plebem jam hostilem habere vellent, priusquam aliquod firmum præsidium adepti essent, et Peloponnesios non amplius venturos expectarent, quia morabantur.

X. Interea vero Isthmici ludi committebantur, et Athenienses (indictæ enim erant iis induciæ) sacram legationem

καὶ κατάδηλα μᾶλλον αὐτοῖς τὰ τῶν Χίων ἐφάνη. Καὶ ἐπειδὴ ἀνεχώρησαν, παρεσκευάζοντο εὐθὺς ὅπως μὴ λήσουσιν αὐτοὺς αἱ νῆες ἐκ τῶν Κεγχρεῶν ἀφορμηθεῖσαι. (2) Οἱ δὲ μετὰ τὴν ἑορτὴν ἀνήγοντο μῆ καὶ εἴκοσι ναυσὶν ἐς τὴν Χίον, ἄρχοντα Ἀλκαμένην ἔχοντες. Καὶ αὐτοῖς οἱ Ἀθηναῖοι τὸ πρῶτον ἴσαις ναυσὶ προσπλεύσαντες ὑπήγον ἐς τὸ πέλαιος. Ὡς δ' ἐπὶ πολὺ οὐκ ἐπηκολούθησαν οἱ Πελοποννήσιοι ἀλλ' ἀπετράποντο, ἐπανεχώρησαν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι· τὰς γὰρ τῶν Χίων ἐπτὰ ναῦς ἐν τῷ ἀριθμῷ μετὰ σφῶν ἔχοντες οὐ πιστὰς ἐνόμιζον, (3) ἀλλ' ὕστερον ἄλλας προσπληρώσαντες ἐπτὰ καὶ τριάκοντα παραπλέοντας αὐτοὺς καταδιώκουσιν ἐς Πειραιὸν τῆς Κορινθίας· ἐστὶ δὲ λιμὴν ἐρήμιος καὶ ἔσχατος πρὸς τὰ μεθόρια τῆς Ἐπιδαυρίας. Καὶ μίαν μὲν ναῦν ἀπολλάσσει μετώρον οἱ Πελοποννήσιοι, τὰς δὲ ἄλλας ξυναγαγόντες δρμίζουσιν. (4) Καὶ προσβαλόντων τῶν Ἀθηναίων καὶ κατὰ θάλασσαν ταῖς ναυσὶ καὶ ἐς τὴν γῆν ἀποθάντων θούρυβος τε ἐγένετο πολὺς καὶ ἄτακτος, καὶ τῶν τε νεῶν τὰς πλείους κατατραυματίζουσιν ἐν τῇ γῇ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ τὸν ἄρχοντα Ἀλκαμένην ἀποκτείνουσιν καὶ αὐτῶν τινὲς ἀπέθανον.

XI. Διακριθέντες δὲ πρὸς μὲν τὰς πολεμίας ναῦς ἐπέταξαν ἐφορμεῖν ἱκανάς, ταῖς δὲ λοιπαῖς ἐς τὸ νησιδίων δρμίζονται ἐν ᾧ οὐ πολὺ ἀπέχοντι ἐστρατοπεδεύοντο, καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας ἐπὶ βοήθειαν ἐπεμπον. (2) Παρήσαν γὰρ καὶ τοῖς Πελοποννησίοις τῇ ὑστεραίᾳ σὺν τε Κορινθίοι βοηθούντες ἐπὶ τὰς ναῦς, καὶ οὐ πολλῶν ὕστερον καὶ οἱ ἄλλοι πρόσχωροι. Καὶ ὄρωντες τὴν φυλακὴν ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ ἐπίπνον οὖσαν ἠπόρουν, καὶ ἐπένοησαν μὲν κατακαῦσαι τὰς ναῦς, ἔπειτα δὲ ἔδοξεν αὐτοῖς ἀνελαῦσαι καὶ τῷ πεζῷ προσκατημένους φυλακὴν ἔχειν, ἕως ἄν τις παρατύχη διαφυγῆ ἐπιτηδεῖα. Ἐπεμψε δ' αὐτοῖς καὶ Ἄγις αἰσθόμενος ταῦτα ἄνδρα Σπαρτιάτην Θέρμονα. (3) Τοῖς δὲ Λακεδαιμονίοις πρῶτον μὲν ἠγγέλθη ὅτι αἱ νῆες ἀνηγμέναί εἰσιν ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ (εἴρητο γάρ, ὅταν γένηται τοῦτο, Ἀλκαμένη ἐπὶ τῶν ἐφόρων ἰπέα πέμψαι), καὶ εὐθὺς τὰς παρὰ σφῶν πέντε ναῦς καὶ Χαλκιδεῖα ἄρχοντα καὶ Ἀλκιβιάδην μετ' αὐτοῦ ἐβούλοντο πέμπειν· ἔπειτα ὠρμημένων αὐτῶν τὰ περὶ τὴν ἐν τῷ Πειραιῷ τῶν νεῶν καταφυγὴν ἠγγέλθη, καὶ θυμώσαντες, ὅτι πρῶτον ἀπόκτομενοι τοῦ Ἰωνικοῦ πολέμου ἔπαισαν, τὰς ἐκ τῆς ἑαυτῶν οὐκείᾳ διανοοῦντο πέμπειν ἀλλὰ καὶ τινὰς προσηγγεμένας μετακαλεῖν.

XII. Γνοὺς δὲ ὁ Ἀλκιβιάδης πείθει αὖθις Ἐνδιον καὶ τοὺς ἄλλους ἐφόρους μὴ ἀποκνήσαι τὸν πλοῦν, λέγων ὅτι φηθήσονται τε πλεύσαντες πρὶν τὴν τῶν νεῶν συμφορὰν Χίους αἰσθέσθαι, καὶ αὐτὸς ὅτι ἦν προσβάλλη Ἰωνία βραδύς, πείσει τὰς πόλεις ἀφίστασθαι, τὴν τε τῶν Ἀθηναίων ἀσθένειαν λέγων καὶ τὴν τῶν Λακεδαιμονίων προθυμίαν· πιστότερος γὰρ ἄλλων φανείσθαι. (2) Ἐνδιῷ τε αὐτῷ ἰδία ἔλεγε καλὸν εἶναι δι' ἐκείνου ἀποστῆσαι τε Ἰωνίαν καὶ βασιλεῖα ζύμμαχον ποιῆσαι

eo mittebant, et ita Chiorum consilia multo manifestius deprehenderunt. Et postquam illinc discesserunt, confestim sese praeparabant, ut se fallere non possent naves, si ex Cenchreis proficiscerentur. (2) Illi vero post ludos vela faciebant cum una et viginti navibus Chium versus, quibus praerat Alcamenes. Et Athenienses, quum initio totidem navibus adversus eos processissent, in altum se subducebant. Quum autem longe provectos Peloponnesii sequi noluisset, sed retro cessissent, Athenienses quoque recesserunt; nam septem Chiorum naves, quas in eo numero secum habebant, nequaquam fideles existimabant, (3) sed postea aliis septem et triginta instructis, eos terram legentes persecuti sunt ad Piræum agri Corinthii; est autem portus desertus, et extremus ad agri Epidaurici confinia situs, atque unam navem Peloponnesii in alto amiserunt, ceteras vero contractas in portu statuunt. (4) Et quum Athenienses et a mari navibus eos adorti essent, et in terram descendissent, ingens tumultus ac perturbatio incessit, et plerasque naves Athenienses in terra laceraverunt, et Alcamenem ducem interfecerunt; et ipsorum quoque nonnulli obierunt.

XI. Dirempto autem proelio naves quidem, quot satis esse videbantur, disposuerunt, quæ stationem adversus hostiles obtinerent; cum reliquis vero in parvula insula stationem se receperunt, in qua non multum illinc distante castra posuerunt, et nuntium Athenas ad subsidium arcesendum mittebant. (2) Nam aderant etiam Peloponnesiis postero die et Corinthii ad opem navibus ferendam, et paulo post etiam reliqui finitimi. Et quum animadvertenter, hanc navium custodiam in loco deserto sibi laboriosam fore, consilii inopes erant, et inclinabant quidem eo, ut naves incenderent, deinde vero statuerunt eas subducere, et pediatu assidentes agere excubias, donec aliqua commoda effugiendi facultas offerretur. Agis etiam, his cognitis, Thermonem, virum Spartanum, iis misit. (3) Lacedæmonii autem primo quidem nuntiatum erat, naves solvisse ab Isthmo, (Alcameni enim ab ephoris imperatum erat, ut, quum hoc fieret, equitem mitteret); et statim quinque naves, quas ipsi praebant, et Chalcideum ducem, et Alcibiadem cum eo mittere volebant; deinde vero, jam iis rem urgentibus, allatus est nuntius de navibus, quæ in Piræum fuga se receperant; quomobrem animis consternati, quod in ipso initio Ionici belli offendissent, naves e suo paratas non jam volebant mittere, imo etiam nonnullas, quæ jam discesserant, revocare.

XII. Quod quum intellexisset Alcibiades, persuadet rursus Endio ceterisque ephoris, ne per metum a classe mitanda desisterent, dicens, se prius illuc venturos, quam Chii classis cladem sentirent, et se, ubi ad Ioniam appulisset, facile civitatibus persuasurum, ut deficerent, et Atheniensium imbecillitatem commemorando et Lacedæmoniorum studium; majorem enim sibi, quam aliis, fidem habitum iri. (2) Et ipsi Endio privatum dicebat, praclarum fore, si per ipsum et Ionia deficeret, et regis societas

Λακεδαιμονίους, καὶ μὴ Ἄγιδος τὸ ἀγώνισμα τοῦτο γενέσθαι· ἐτύγχανε γὰρ τῷ Ἄγιδι αὐτὸς διάφορος ὢν. (3) Καὶ ὁ μὲν πείσας τοὺς τε ἄλλους ἐφόρους καὶ Ἐνδιον ἀνήγετο ταῖς πέντε ναυσὶ μετὰ Χαλκιδέως τοῦ Λακεδαιμονίου, καὶ διὰ τάχους τὸν πλοῦν ἐποιούτων.

XIII. Ἀνεχομίζοντο δὲ ὑπὸ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον καὶ ἀπὸ τῆς Σικελίας Πελοποννησίων ἑκκαίδεκα νῆες αἱ μετὰ Γυλίππου ξυνδιαπολεμησάσαι καὶ περὶ τὴν Λευκαδίαν ἀποληφθεῖσαι καὶ κοπεῖσαι ὑπὸ τῶν Ἀττικῶν ἑπτὰ καὶ εἴκοσι νεῶν, ὧν ἤρχεν Ἴπποκλῆς Μενίππου φυλακὴν ἔχων τῶν τῆς Σικελίας νεῶν, αἱ λοιπαὶ πλὴν μιᾶς διαφυγοῦσαι τοὺς Ἀθηναίους κατέπλευσαν εἰς τὴν Κόρινθον.

XIV. Ὁ δὲ Χαλκιδεὺς καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης πλείοντες ὅσοις τ' ἐπιτύχοιεν ξυνελάμβανον τοῦ μὴ ἐξάγγελτοί γενέσθαι, καὶ προσβαλόντες πρῶτον Κωρύκῳ τῆς ἡπίε-
ρου καὶ ἀφέντες ἐνταῦθα αὐτοὺς αὐτοὶ μὲν προξυγγε-
όμενοι τῶν ξυμπρασσόντων Χίων τισί, καὶ κελυόντων
καταπλεῖν μὴ προσιπόντας εἰς τὴν πόλιν, ἀφικνοῦνται
αἰφνίδιοι τοῖς Χίοις. (2) Καὶ οἱ μὲν πολλοὶ ἐν θαύ-
ματι ἦσαν καὶ ἐκπλήξῃ· τοῖς δ' ὀλίγοις παρεσκευάστο
ὥστε βουλήν τε τυχεῖν ξυλληγομένην, καὶ γενομένων
λόγων ἀπὸ τε τοῦ Χαλκιδέως καὶ Ἀλκιβιάδου ὡς ἄλλαι
εἰ νῆες πολλὰ προσπλέουσι, καὶ τὰ περὶ τῆς πολιορ-
κίας τῶν ἐν τῷ Πειραιῷ νεῶν οὐ δηλωσάντων, ἀφί-
στανται Χιοὶ καὶ αὖθις Ἐρυθραῖοι Ἀθηναίων. (3) Καὶ
μετὰ ταῦτα τρισὶ ναυσὶ πλεύσαντες καὶ Κλαζομενάς
ἀφιστάσιν. Διαβάντες τε οἱ Κλαζομενῆσι εὐθὺς εἰς τὴν
ἡπείρου τὴν Πολίχναν ἐτείχιζον, εἰ τε δεοί, σφίσι αὐ-
τοῖς ἐκ τῆς νηϊδὸς ἐν ἧ οἰκοῦσι πρὸς ἀναχώρησιν.
Καὶ οἱ μὲν ἀφεστῶτες ἐν τευχισμῷ τε πάντες ἦσαν καὶ
παρασκευῇ πολέμου,

XV. Ἐς δὲ τὰς Ἀθήνας ταχὺ ἀγγελία τῆς Χίου
ἀφικνεῖται· καὶ νομίσαντες μέγαν ἤδη καὶ σαφῆ τὸν
κίνδυνον σφᾶς περιεστάναι, καὶ τοὺς λοιποὺς ξυμμά-
χους οὐκ ἐθελήσειν τῆς μεγίστης πόλεως μεβεστηκυίας
ἡσυχάζειν, τὰ τε χίλια τάλαντα, ὧν διὰ παντὸς τοῦ
πολέμου ἐγλίγοντο μὴ ἀψαθαι, εὐθὺς ἔλυσαν τὰς
ἐπικειμένους ζημίας τῷ εἰπόντι ἢ ἐπιψηφίσαντι ὑπὸ
τῆς παρούσης ἐκπλήξεως, καὶ ἐψηφίσαντο κινεῖν καὶ
ναῦς πληροῦν οὐκ ὀλίγας, τῶν τε ἐν τῷ Πειραιῷ ἐφορ-
μοῦσιν τὰς μὲν ὀκτὼ ἦδη πέμπειν, αἱ ἀπολιποῦσαι
τὴν φυλακὴν τὰς μετὰ Χαλκιδέως διώξασαι καὶ οὐ
καταλαβοῦσαι ἀνακχωρήκεσαν (ἤρχε δ' αὐτῶν Στρομ-
βιχίδης Διοτίμου), ἄλλας δὲ οὐ πολλὰ ὕστερον βοθηεῖν
δώδεκα μετὰ Θρασυκλέους, ἀπολιπούσας καὶ ταύτας
τὴν ἐφόρμησιν. (2) Τὰς τε τῶν Χίων ἑπτὰ ναῦς, αἱ
αὐταῖς ξυνεπολιόχουν τὰς ἐν τῷ Πειραιῷ, ἀπαγαγόν-
τες τοὺς μὲν δούλους ἐξ αὐτῶν ἠλευθέρωσαν τοὺς δ'
ἐλευθέρους κατέδησαν. Ἐτέρας δ' ἀντὶ πασῶν τῶν
ἀπελθουσῶν νεῶν εἰς τὴν ἐφόρμησιν τῶν Πελοποννη-
σίων διὰ τάχους πληρώσαντες ἀντέπεμψαν, καὶ ἄλλας
διενουῶντο τριάκοντα πληροῦν. Καὶ πολλὰ ἦν ἡ προ-

Lacedæmonii conciliaretur, nec Agidis hæc certaminis gloria esset; Agidi enim ipse erat inimicus. (3) Hic igitur quum et ceteris ephoris et Endio rem persuasisset, solvebat cum quinque navibus et Chalcideo Lacedæmonio, et celeritate adhibita navigationis cursum faciebant.

XIII. Redibant autem per hoc idem tempus etiam ex Sicilia sexdecim illæ Peloponnesiorum naves, quæ duce Gylippo una cum Syracusanis debellaverant, atque circa Leucadiam deprehensæ et affictæ a septem et viginti Atticis navibus, quibus præerat Hippocles, Menippi filius, qui classis ex Sicilia redeuntis reditum observabat, præter unam ceteræ omnes elapsæ sunt Atheniensibus et Corinthum appulerant.

XIV. Chalcideus autem et Alcibiades inter navigandum omnes, in quos incidissent, comprehendebant, ne navigatio palam fieret, et quum ad Corycum in continente situm appulissent, et illos hic dimisissent, ipsi quidem prius congressi cum nonnullis Chiorum, qui conjurationis erant socii, quum hi juberent re nulli prius declarata ad urbem navigare, ad Chios ex improvise advenerunt. (2) Et Chiorum quidem plebs admiranda et attonita erat; optimates vero operam dederant, ut tunc ipsum senatus cogereetur, et quum agi cœptum esset a Chalcideo et Alcibiade, affirmantibus multas alias naves adventare, nec ullam de navium apud Piræum obsidione mentionem fecissent, Chii et mox Erythraei ab Atheniensibus deficiunt. (3) Et post hæc cum tribus navibus profecti etiam Clazomenas ad defectionem faciendam inducunt. Clazomenii autem confestim in continentem transgressi Polichnam muniebant, si forte opus foret, ut eo sibi ex parva insula, quam incolebant, receptus esset. Et hi quidem, qui defecerant, omnes et maniendo et bello parando erant occupati;

XV. Athenas autem celeriter de Chio nuntius pervenit; et existimantes, magnum jam ac manifestum periculum se circumstare, neque ceteros socios ultra quieturos post maximæ civitatis defectionem, et illa mille talenta, quæ per totum belli tempus intacta esse cupiebant, confestim abrogata lege, quæ pœnas proponebat ei, qui vel de his tangendis legem rogasset vel in suffragium misisset, ob præsentem terrorem placuit movere, navesque non paucas in-
struere et illarum navium, quæ ad Piræum excubabant, octo
quidem statim mittere, quæ relicta custodia eas, quas Chal-
cideus secum ducebat, insecutæ, nec assecutæ, redie-
rant, (his autem præerat Strombichides, Diotimi filius),
et contra non multo post alias duodecim ad opem ferendam
mittere duce Thrasycle, quæ et ipsæ stationem reliquerunt.
(2) Atque Chiorum septem naves, quæ cum iis Piræo in-
clusas obsidebant, abduxerunt, et servos quidem, qui in eis
erant, libertate donarunt, liberos vero in vincula conjece-
runt. Alteras autem in locum earum omnium, quæ disces
serant, ad obsidendam Peloponnesiorum classem celeriter
instructas miserunt, et alias triginta armare in animo ha-
bebant. Atque magna erat animorum alacritas, et nihil

θυμία, καὶ ὀλίγον ἐπράσσετο οὐδὲν ἐς τὴν βοήθειαν τὴν ἐπὶ τὴν Χίον.

XVI. Ἐν δὲ τούτῳ Στρομβιχίδης ταῖς ὀκτὼ ναυσὶν ἀφικνεῖται ἐς Σάμον, καὶ προσλαθῶν Σαμίαν μίαν ἔπλευσεν ἐς Τέων καὶ ἡσυχάζειν ἤξιον αὐτοῦς. Ἐκ δὲ τῆς Χίου ἐς τὴν Τέων καὶ ὁ Χαλκιδεὺς μετὰ τριῶν καὶ εἴκοσι νεῶν ἐπέπλει, καὶ ὁ πεζὸς ἅμα ὁ τῶν Κλαζομενίων καὶ Ἐρυθραίων παρήει. (2) Προαισθόμενος δὲ ὁ Στρομβιχίδης ἐξανήγετο, καὶ μετewρισθεὶς ἐν τῷ πελάγει ὡς ἑώρα τὰς ναῦς πολλὰς τὰς ἀπὸ τῆς Χίου, φυγὴν ἐποιεῖτο ἐπὶ τῆς Σάμου· αἱ δ' ἔδιωκον. (3) Τὸν δὲ πεζὸν οἱ Τῆσιοι τὸ πρῶτον οὐκ ἐσδεχόμενοι, ὡς ἔφυγον οἱ Ἀθηναῖοι, ἐσηγάγοντο. Καὶ ἐπέσχον μὲν οἱ πεζοί, καὶ Χαλκιδέα ἐκ τῆς διώξεως περιμένοντες· ὡς δ' ἐχρόνισεν, καθήρουν αὐτοὶ τε τὸ τεῖχος ὁ ἀνωκοδόμησαν οἱ Ἀθηναῖοι τῆς Τητίων πόλεως τὸ πρὸς ἡπειρον, ξυκαθήρουν δὲ αὐτοῖς καὶ τῶν βαρβάρων ἐπελθόντες οὐ πολλοί, ὧν ἦρχεν Ὀτάγης ὑπαρχος Τισσαφέρουος.

XVII. Χαλκιδεὺς δὲ καὶ Ἀλκιβιάδης ὡς κατεδίωξαν ἐς Σάμον Στρομβιχίδην, ἐκ μὲν τῶν ἐκ Πελοποννήσου νεῶν τοὺς ναύτας ἐπλίσσαντες ἐν Χίῳ καταλιμπάνουσιν, ἀντιπληρώσαντες δὲ ταύτας τε ἐκ Χίου καὶ ἄλλας εἴκοσιν ἔπλεον ἐς Μίλητον ὡς ἀποστήσαντες. (2) ἐβούλετο γὰρ ὁ Ἀλκιβιάδης, ὧν ἐπιτήδειος τοῖς προσεστώσι τῶν Μιλησίων, φθάσαι τὰς ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου ναῦς προσαγαγόμενος αὐτοῦς, καὶ τοῖς Χίοις καὶ ἑαυτῷ καὶ Χαλκιδεῖ καὶ τῷ ἀποστειλαντι Ἐνδιῷ, ὥσπερ ὑπέσχετο, τὸ ἀγώνισμα προσθεῖναι, ὅτι πλείστας τῶν πόλεων μετὰ τῆς Χίων δυνάμεις καὶ Χαλκιδέως ἀποστήσας. (3) Λαθόντες οὖν τὸ πλείστον τοῦ πλοῦ, καὶ φθάσαντες οὐ πολὺ τὸν τε Στρομβιχίδην καὶ τὸν Θρασυκλέα, ἔς ἔτυγεν ἐκ τῶν Ἀθηνῶν δώδεκα ναυσὶν ἄρτι παρῶν καὶ ξυδιώκων, ἀριστᾶσι τὴν Μίλητον. Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι κατὰ πόδας μιᾶς δεούσαις εἴκοσι ναυσὶν ἐπιπλεύσαντες, ὡς αὐτοῦς οὐκ ἐδέχοντο οἱ Μιλήσιοι, ἐν Λάδῃ τῇ ἐπικειμένη νήσῳ ἐφύρμουον. (4) Καὶ ἡ πρὸς βασιλέα ξυμμαχία Λακεδαιμονίους ἢ πρώτη Μιλησίων εὐθὺς ἀποστάντων διὰ Τισσαφέρουος καὶ Χαλκιδέως ἐγένετο ἦδε.

XVIII. « Ἐπὶ τοῖσδε ξυμμαχίαν ἐποίησαντο πρὸς βασιλέα καὶ Τισσαφέρην Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι. Ὅπόσῃν χώραν καὶ πόλεις βασιλεὺς ἔχει καὶ οἱ πατέρες οἱ βασιλέως εἶχον, βασιλέως ἔστω καὶ ἐκ τούτων τῶν πόλεων πᾶσα Ἀθηναῖοις ἐφοῖτα χρήματα ἢ ἄλλο τι, κωλυόντων κοινή βασιλεὺς καὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ὅπως μῆτε χρήματα λαμβάνουσιν Ἀθηναῖοι μῆτ' ἄλλο μὴδέν. (2) Καὶ τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Ἀθηναῖους κοινή πολεμούντων βασιλεὺς καὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι καὶ κατάλυσιν τοῦ πολέμου πρὸς Ἀθηναίους μὴ ἐξέστω ποιεῖσθαι, ἣν μὴ ἀμφοτέροις δοκῆ, βασιλεῖ καὶ Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς ξυμμαχοῖς. (3) Ἦν δὲ τινες ἀριστῶνται ἀπὸ βασιλέως, πολέμιοι

parvum moliebantur, ut ad Chium recuperandam adessent.

XVI. Interea vero Strombichides cum octo navibus in Samum pervenit, et assumpta una Samia, in Teum navigavit, ipsosque pro eo ac jus esset, quiescere jubebat. Sed ex Chio in Teum etiam Chalceus cum tribus et viginti navibus trajiciebat et peditatus simul Clazomeniorum et Erythraeorum accedebat. (2) Quod quum Strombichides praesensisset, inde solvebat et in altum profectus, ubi videt naves multas esse illas, quae ex Chio veniebant, in fugam se dabat Samum versus; illae vero eum insequiebantur. (3) Peditatus autem Teii, quum initio recipere noluissent, post Atheniensium fugam introduxerunt. Et diu quidem pedites se continuerunt, exspectantes, donec et Chalceus ab insequendis hostibus reverteretur; sed quum ille diutius moraretur, ipsi muros demoliebantur, quos Athenienses exstruxerant urbis Teiae, qua parte continentem respiciunt, et adjuvabant eos in demoliendo aliquot etiam barbari non multi, qui supervenerant, quibus praerat Olages, Tissaphernis praepetor.

XVII. Chalceus vero et Alcibiades, quum Strombichidem ad Samum usque insecuti essent, nautas quidem ex Peloponneso navibus advectos armarunt, et in Chio reliquerunt; illas vero aliasque viginti Chiis nautis, in Peloponnesiorum locum substitutis, complentes, Miletum petebant, ut eam ad defectionem faciendam inducerent; (2) volebat enim Alcibiades, cui necessitudo, cum Milesiorum primoribus intercederet, illos ad societatem prius adducere, quam classis ex Peloponneso veniret, et Chiis et sibi ipsi et Chalceo et qui se miserat, Endio, quemadmodum promiserat, hanc certaminis gloria conciliare, quod quam plurimas civitates cum Chiorum copiis et Chalceio ad defectionem induxisset. (3) Quum igitur maximam navigationis partem clam confecissent, et prius non multo advenissent quam Strombichides et Thrasycles, qui cum duodecim navibus tunc Athenis modo veniens aderat, et simul illos persequeretur, Miletum ad defectionem inducunt. Atque Athenienses cum undeviginti navibus continuo post eos advecti, quum Milesii eos recipere nollent, ad Ladam insulam Mileto adjacentem in statione consistebant. (4) Et tunc prima societas, per Tissaphernem et Chalceum inter regem et Lacedaemonios post Milesiorum defectionem statim inita est haec.

XVIII. « Lacedaemonii sociique societatem cum rege et Tissapherne his conditionibus fecerunt. Quamcumque regionem et quascumque urbes rex habet, et regis majores habebant, regis sunt; et ex his urbibus quicquid pecuniarum, aut quicquid aliud ad Athenienses redibat, communiter rex et Lacedaemonii et socii prohibent, ne aut pecunias, aut quicquam aliud Athenienses accipiant. (2) Item bellum adversus Athenienses rex et Lacedaemonii et socii communiter administrant; et compositionem belli cum Atheniensibus facere ne liceat, nisi utrisque, regi et Lacedaemoniis sociisque visum fuerit. (3) Quod si qui defectionem a

ἔστωσαν καὶ Λακεδαιμονίους καὶ τοῖς ξυμμαχίοις· καὶ ἦν κινεῖς ἀριστώνται ἀπὸ Λακεδαιμονίων καὶ τῶν ξυμμαχίων, πολέμιοι ἔστωσαν βασιλεῖ κατὰ ταῦτά. »

XIX. Ἡ μὲν ξυμμαχία αὕτη ἐγένετο, μετὰ δὲ τοῦτο οἱ Χίοι εὐθύς δέκα ἑτέρας πληρώσαντες ναῦς ἐπλευσαν ἐς Ἄναϊα, βουλόμενοι περὶ τε τῶν ἐν Μιλήτῳ πωθέσθαι καὶ τὰς πόλεις ἅμα ἀφίσταται. (2) Καὶ ἐλθούσης παρὰ Χαλκιδῆως ἀγγελίας αὐτοῖς ἀποπλεῖν πάλιν, καὶ ὅτι Ἀμόργης παρέσται κατὰ γῆν στρατιᾶ, ἐπλευσαν ἐς Διὸς Ἱερόν· καὶ καθορῶσιν ἑκαταίδεκα ναῦς ἃς ὕστερον ἔτι Θρασυκλέους Διομέδων ἔχων ἀπ' Ἀθηνῶν προσέπλει. (3) Καὶ ὡς εἶδον, ἔφευγον μιᾶ μὲν νηὶ ἐς Ἐφεσον, αἱ δὲ λοιπαὶ ἐπὶ τῆς Τέω. Καὶ τέσσαρας μὲν κενὰς οἱ Ἀθηναῖοι λαμβάνουσι, τῶν ἀνδρῶν ἐς τὴν γῆν φθασάντων· αἱ δ' ἄλλαι ἐς τὴν Τητίων πόλιν καταφεύγουσιν. (4) Καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἐπὶ τῆς Σάμου ἀπέπλευσαν, οἱ δὲ Χίοι ταῖς λοιπαῖς ναυσὶν ἀναγαγόμενοι, καὶ ὁ πεζὸς μετ' αὐτῶν, Λέβεδον ἀπέστησαν καὶ αὐθις Ἐράς. Καὶ μετὰ τοῦτο ἕκαστοι ἐπ' οἴκου ἀπεχομίσθησαν, καὶ ὁ πεζὸς καὶ αἱ νῆες.

XX. Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους αἱ ἐν τῷ Πειραιῶν εἴκοσι νῆες τῶν Πελοποννησίων, καταδιωχθεῖσαι τότε καὶ ἐφορμούμεναι ἴσῳ ἀριθμῷ ὑπὸ Ἀθηναίων, ἐπέκπλουν ποιησάμεναι αἰφνίδιον καὶ κρατήσασαι ναυμαχία τέσσαράς τε ναῦς λαμβάνουσι τῶν Ἀθηναίων καὶ ἀποπλεύσασαι ἐς Κεγχρεῖας τὸν ἐς τὴν Χίον καὶ τὴν Ἰωνίαν πλοῦν αὐθις παρεσκευάζοντο. Καὶ ναύαρχος αὐτοῖς ἐκ Λακεδαίμονος Ἀστύοχος ἐπῆλθεν, ὅππῃ ἐγένετο ἤδη πᾶσα ἡ ναυαρχία.

(2) Ἀναχωρήσαντος δὲ τοῦ ἐκ τῆς Τέω πεζοῦ καὶ Τισσαφέρνης αὐτὸς στρατιᾶ παραγεγόμενος, καὶ ἐπικαθελὼν τὸ ἐν τῇ Τέῳ τείχος, εἶ τὴν ὑπελειφθῆ, ἀνεχώρησεν. Καὶ Διομέδων ἀπελθόντος αὐτοῦ οὐ πολλὸ ὕστερον δέκα ναυσὶν Ἀθηναίων ἀφικόμενος ἐσπέισατο Τητίους ὥστε δέχεσθαι καὶ σφᾶς. Καὶ παραπλεύσας ἐπὶ Ἐράς καὶ προσβαλὼν, ὡς οὐκ ἐλάμβανε τὴν πόλιν, ἀπέπλευσεν.

XXI. Ἐγένετο δὲ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον καὶ ἡ ἐν Σάμῳ ἐπανάστασις ὑπὸ τοῦ δήμου τοῖς δυνατοῖς μετὰ Ἀθηναίων, οἱ ἔτυχον ἐν τρισὶ ναυσὶ παρόντες. Καὶ ὁ δῆμος ὁ Σαμίων ἐς διακοσίους μὲν τινας τοὺς πάντας τῶν δυνατῶν ἀπέκτεινεν, τετρακοσίους δὲ φυγῆ ζημιώσαντες καὶ αὐτοὶ τὴν γῆν αὐτῶν καὶ οἰκίας νειμάμενοι, Ἀθηναίων τε σφίσι αὐτονομίαν μετὰ ταῦτα ὡς βεβαίως ἤδη ψηφισαμένων, τὰ λοιπὰ διώκουν τὴν πόλιν, καὶ τοῖς γεωμόροις μετεδίδωσαν οὔτε ἄλλου οὐδενός, οὔτε ἐκδοῦναι οὐδ' ἀγαγέσθαι παρ' ἐκείνων οὐδ' ἐς ἐκείνους οὐδενὲν ἔτι τοῦ δήμου ἐξῆν.

XXII. Μετὰ δὲ ταῦτα τοῦ αὐτοῦ θέρους οἱ Χίοι, ὥσπερ ἤρξαντο, οὐδὲν ἀπολείποντες προθυμίας, ἀνευ τε Πελοποννησίων πλῆθει παρόντες ἀποστήσαι τὰς πόλεις, καὶ βουλόμενοι ἅμα ὡς πλείστους σφίσι ζυγινδυνεύειν, στρατεύονται αὐτοὶ τε τρισκαίδεκα ναυσὶν ἐπὶ τὴν Λέσβον, ὥσπερ εἶρητο ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων

rege fecerint, hostes Lacedæmoniis et sociis sunt; et si qui a Lacedæmoniis, sociisque defecerint, hostes eodem modo regi sunt. »

XIX. Hunc igitur in modum hæc societas inita est. Postea vero confestim Chii, decem aliis navibus instructis, ad Anæa navigaverunt, eo animo, ut et de rerum Milesiarum statu certiores fierent, et simul civitates ad defectionem sollicitarent. (2) Et quum nuntium a Chalcideo missum accepissent, quo redire jubebantur, quoniam Amorges itinere terrestri cum suis copiis adesset, ad Jovis templum navigarunt, et illic conspicunt sexdecim naves, cum quibus Diomedon post Thrasyctem Athenis adventabat. (3) Quas quum vidissent, in fugam se dabant cum una quidem navi Ephesum, cum reliquis vero in oram Teiam et earum quatuor quidem vacuas Athenienses ceperunt, hominibus in terram prius elapsis; reliquæ vero in Teiorum urbem confugiunt. (4) Et Athenienses quidem in Samum navigarunt; Chii autem cum reliquis navibus in altum profecti, et peditatus cum iis, Lebedum ad defectionem induxerunt, et item Eras. Quibus rebus gestis utrique domum redierunt, et pedestres et navales copiae.

XX. Sub eadem tempora viginti Peloponnesiorum in Piræo naves, quas Athenienses pari numero antea, ut dixi, insecuti erant et obsidebant, repentina eruptione facta, quum navali prælio superiores essent, et ceperunt quatuor naves Atticas, et ad Cencreas profectæ rursus ad navigationis cursum in Chium et Ioniam conficiendum se parabant. Et nauarchus iis Lacedæmone Astyochus advenit, penes quem totum illius classis imperium jam erat.

(2) Quum autem peditatus ex Teo discessisset, ipse quoque Tissaphernes cum copiis illuc profectus, et si quid murorum in urbe Teo reliquum erat, demolitus, discessit. Nec multo post ejus discessum Diomedon cum decem Atticis navibus illuc profectus pactionem cum Teiis fecit, ut se quoque reciperent. Et illinc adversus Eras profectus, et adortus, quum urbem expugnare non potuisset, discessit.

XXI. Accidit autem per hoc tempus etiam seditio apud Samum a plebe adversus optimates excitata una cum Atheniensibus, qui cum tribus navibus aderant. Et plebs Samiorum ad ducentos omnino optimatum interfecit; quadringentos autem exsilio mulctarunt; quorum quum ipsi agros et domos inter se distribuissent, et post hæc Athenienses iis, ut jam fidis, libertatem decrevissent, reliquas rei publicæ partes soli administrabant, et cum geomoris (sive optimatibus) neque aliud quidquam communicabant, nec connubium, ut nec dare illis in matrimonium filiam neque ducere ex illis cuiquam jam e populo liceret.

XXII. Post hæc autem eadem æstate Chii, quemadmodum cœperant, nihil de suo studio remittentes, et sine Peloponnesiis magno ipsi numero ubique præsentibus ad civitates ab Atheniensibus alienandas, cupientesque simul quam plurimos periculi socios habere, et ipsi cum tredecim navibus in expeditionem adversus Lesbum sunt profecti,

δεύτερον ἐπ' αὐτὴν ἰέναι καὶ ἐκείθεν ἐπὶ τὸν Ἑλλησποντον, καὶ ὁ πεζὸς ἅμα Πελοποννησίων τε τῶν παρόντων καὶ τῶν αὐτῶν ζυμμάχων παρῆει ἐπὶ Κλαζομένων τε καὶ Κύμης· ἤρχε δ' αὐτοῦ Εὐάλας Σπαρτιάτης, τῶν δὲ νεῶν Δεινιάδας περίοικος. (2) Καὶ αἱ μὲν νῆες καταπλεύσασαι Μήθυμναν πρῶτον ἀριστᾶσιν, καὶ καταλείπονται τέσσαρες νῆες ἐν αὐτῇ· καὶ αὖθις αἱ λοιπαὶ Μυτιλήνην ἀριστᾶσιν.

XXIII. Ἀστύοχος δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος ναύαρχος τέσσαρσι ναυσίν, ὥσπερ ὄρημτο, πλέων ἐκ τῶν Κεγχρειῶν ἀφικνεῖται ἐς Χίον. Καὶ τρίτην ἡμέραν αὐτοῦ ἤκοντος αἱ Ἀττικαὶ νῆες πέντε καὶ εἴκοσιν ἔπλεον ἐς Λέσβον, ὧν ἤρχε Λέων καὶ Διομέδων· Λέων γὰρ ὕστερον δέκα ναυσὶ προσεβόηθησεν ἐκ τῶν Ἀθηναίων. (2) Ἀναγαγόμενος δὲ καὶ ὁ Ἀστύοχος τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐς ὄψε, καὶ προσλαβὼν Χίαν ναῦν μίαν, ἔπλει ἐς τὴν Λέσβον, ὅπως ὠφελοῖη, εἴ τι δύνατο. Καὶ ἀφικνεῖται ἐς τὴν Πύρραν, ἐκείθεν δὲ τῇ ὑστεραίᾳ ἐς Ἔρυσσον, ἔνθα πυνθάνεται ὅτι ἡ Μυτιλήνη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων αὐτοβοεῖ ἐάλωκεν. (3) οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι, ὥσπερ ἔπλεον, ἀπροσδόκητοι κατασχόντες ἐς τὸν λιμένα τῶν τε Χίων νεῶν ἐκράτησαν, καὶ ἀποβάντες τοὺς ἀντιστάντας μάχῃ νικίσαντες τὴν πόλιν ἔσχον. (4) Ἀπυθναγόμενος δ' Ἀστύοχος τῶν τε Ἐρυσσίων καὶ τῶν ἐκ τῆς Μηθύμνης μετ' Εὐβούλου Χίων νεῶν, αἱ τότε καταλείφθησιν καὶ ὡς ἡ Μυτιλήνη ἐάλω φεύγουσαι περιέτυχον αὐτῷ τρεῖς (μία γὰρ ἐάλω ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων), οὐκέτι ἐπὶ τὴν Μυτιλήνην ὄρημσε, ἀλλὰ τὴν Ἔρυσσον ἀποστήσας καὶ ὀπλίσας, καὶ τοὺς ἀπὸ τῶν ἑαυτοῦ νεῶν ὀπλίτας πεζῇ κραιπέμει ἐπὶ τὴν Ἄντισσαν καὶ Μήθυμναν, ἄρχοντα Ἐτεόνικον προστάξας· καὶ αὐτὸς ταῖς τε μετ' ἑαυτοῦ ναυσὶ καὶ ταῖς τρισὶ ταῖς Χίαις παρέπλει, ἐλπίζων τοὺς Μηθυμναίους θαρσύνειν τε ἰδόντας σφᾶς καὶ ἐμμενεῖν τῇ ἀποστάσει. (5) Ὡς δὲ αὐτῷ τὰ ἐν τῇ Λέσβῳ πάντα ἠναντιοῦτο ἀπέπλευσε τὸν ἑαυτοῦ στρατὸν πεζὸν ἀναλαβὼν ἐς τὴν Χίον. Ἀπεκομίσθη δὲ πάλιν κατὰ πόλεις καὶ ὁ ἀπὸ τῶν νεῶν πεζός, ὅς ἐπὶ τὸν Ἑλλησποντον ἐμέλλησεν ἰέναι. Καὶ ἀπὸ τῶν ἐν Κεγχρειᾷ ζυμμάχιδων Πελοποννησίων νεῶν ἀφικνοῦνται αὐτοῖς ἐξ μετὰ ταῦτα ἐς τὴν Χίον. (6) Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τὰ τ' ἐν τῇ Λέσβῳ πόλιν κατεστήσαντο, καὶ πλεύσαντες ἐξ αὐτῆς, Κλαζομένων τὴν ἐν τῇ ἡείρειῳ Πολύχραν τεριχομένην ἐλόντες, διεκόμισαν πάλιν αὐτοὺς ἐς τὴν ἐν τῇ νήσῳ πόλιν, πλὴν τῶν αἰτίων τῆς ἀποστάσεως· οὗτοι δὲ ἐς Δαρφουῖντα ἀπῆλθον. Καὶ αὖθις Κλαζομεναὶ προσεχώρησαν Ἀθηναίοις.

XXIV. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους οἱ τ' ἐπὶ Μιλήτῳ Ἀθηναῖοι ταῖς εἴκοσι ναυσίν ἐν τῇ Λάδῃ ἐφορμοῦντες ἀπόβασιν ποιησάμενοι ἐς Πάνορμον τῆς Μιλησίας Χαλκιδέα τε τὸν Λακεδαιμόνιον ἄρχοντα μετ' ὀλίγων παραβοηθήσαντα ἀποκτείνουσι καὶ τροπαῖον τρίτῃ ἡμέρᾳ ὕστερον διαπλεύσαντες ἄστησαν, ὁ οἱ Μιλήσιοι ὡς οὐ μετὰ κράτους τῆς γῆς σταθὲν ἀνέλιον. (2) καὶ Λέων καὶ Διο-

quemadmodum a Lacedæmonii dictum erat, ut secundo loco in eam impetus fieret, et illinc in Hellespontum, et simul Peloponnesiorum, qui aderant, et indigenarum sociorum peditatus Clazomenas et Cumam accedebat; ejus autem præfectus erat Eualas Spartanus, navium vero Diniadas ex Spartanorum municipibus. (2) Et naves quidem in Lesbum profectæ Methymnam primum ad defectionem impulerunt, ad quam relictæ sunt naves quatuor; et reliquæ item Mytilenen ad defectionem impulerunt.

XXIII. Astyochous vero, Lacedæmonius nauarchus, cum quatuor navibus, ut destinaverat, e Cenchreis navigans in Chium pervenit, et tertio die, quam pervenit, Atticæ naves quinque et viginti ad Lesbum appulerunt, quibus præerat Leon et Diomedon; Leon enim postea profectus cum aliis decem navibus Athenis ad opem suis ferendam venerat. (2) Sed et Astyochous eodem die, jam advesperascente portu solvit et assumpta una Chia nâve navigabat in Lesbum, ut auxilium ferret, si qua posset, et pervenit Pyrrham, et illinc postero die Eressum, ubi intellexit, Mytilenam ab Atheniensibus primo impetu captam esse; (3) nam Athenienses, ut veniebant, ex improvise ad portum appulsi et Chiis navibus potiti erant, et in terram egressi, iis, qui obstiterant, prælio victis, urbem in suam potestatem redegerant. (4) Quæ quum intelligeret Astyochous et ex Eressiis, et ex Chiis- navibus, a Methymna cum Eubulo venientibus, quæ antea, ut dixi ibi relictæ, sed, quum Mytilene capta est, elapsæ in eum incidantur numero tres (una enim capta erat ab Atheniensibus), haud amplius Mytilenam contendit, sed quum Eressum ad defectionem faciendam impulsisset et armasset, misit et suarum navium milites Antissam et Methymnam versus itinere terrestri, Eteonico duce iis præposito; et ipse quoque cum suis navibus et tribus Chiis eodem oram legens contendebat, sperans Methymnæos, conspectis suis copiis, fiduciam animo concepturos et in defectione permansuros. (5) Sed quum in Lesbom omnia adversarentur, copiis suis in naves receptis, in Chium rediit. Redierunt etiam in suas quique urbes pedites illi a navibus separati, qui in Hellespontum trajecturi erant. Post hæc autem ex sociali Peloponnesiorum classe, quæ ad Cencream stabat, sex naves in Chium ad eos venerunt. (6) Athenienses vero res in Lesbom rursus constituerunt, et illinc profecti Clazomeniorum urbem, nomine Polichnam, quam in continente muniebant, ceperunt, eosque rursus in urbem in insula sitam transportarunt, præter defectionis auctores; hi enim Daphnunte abierant. Et denuo Clazomenæ in Atheniensium ditionem concesserunt.

XXIV. Eadem æstate illi etiam Athenienses, qui ad Miletum cum viginti navibus apud Ladam stationem habebant, copiis in terram expositis ad Panormum, agri Milesii oppidum, et Chalcideum Lacedæmonium ducem cum paucis occurrentem interfecerunt, et tertio post die digressi tro-pæum erexerunt, quod Milesii sustulerunt, ut ab illis erectum, qui agrum in suam potestatem nequaquam redigissent; (2)

μέδων ἔχοντες τὰς ἐκ Λέσβου Ἀθηναίων ναῦς, ἔκ τε Οἰνούσων τῶν πρὸ Χίου νήσων καὶ ἐκ Σιδούσης καὶ ἐκ Πτελεοῦ, ἃ ἐν τῇ Ἐρυθραίᾳ εἶχον τεῖχη, καὶ ἐκ τῆς Λέσβου ὀρμώμενοι τὸν πρὸς τοὺς Χίους πόλεμον ἀπὸ τῶν νεῶν ἐποιοῦντο· εἶχον δ' ἐπιβάτας τῶν ὀπλιτῶν ἐκ καταλόγου ἀναγκαστοῦ. (3) Καὶ ἐν τε Καρδαμύλῃ ἀποθάντες καὶ ἐν Βολισσῷ τοὺς προσβοθήσαντας τῶν Χίων μάχῃ νικήσαντες καὶ πολλοὺς διαφθείραντες ἀνάστατα ἐποίησαν τὰ ταύτῃ χωρία, καὶ ἐν Φάναϊς αὖθις ἄλλη μάχῃ ἐνίκησαν, καὶ τρίτῃ ἐν Λευκωνίῳ. Καὶ μετὰ τοῦτο οἱ μὲν Χιοὶ ἤδη οὐκέτι ἐπεξήσαν, οἱ δὲ τὴν χώραν καλῶς κατεσκευασμένην καὶ ἀπαθῆ ὄυσαν ἀπὸ τῶν Μηδικῶν μέχρι τότε διεπύρθησαν. (4) Χιοὶ γὰρ μόνοι μετὰ Λακεδαιμονίους ὧν ἐγὼ ἠσθόμην εὐδαιμονήσαντες ἅμα καὶ ἐσωφρόνησαν, καὶ ὅσω ἐπεδίδου ἢ πόλις αὐτοῖς ἐπὶ τὸ μείζον, τόσω καὶ ἐκοσμοῦντο ἐχυρότερον. (5) Καὶ οὐδ' αὐτὴν τὴν ἀπόστασιν, εἰ τοῦτο δοκοῦσι παρὰ τὸ ἀσφαλέστατον πρᾶξιαι, πρότερον ἐτόλμησαν ποιήσασθαι ἢ μετὰ πολλῶν τε καγαθῶν ζυμμάχων ἔμελλον ζυγκινδυνεύσειν, καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἠσθάνοντο οὐδ' αὐτοὺς ἀντιλέγοντας ἔτι μετὰ τὴν Σικελικὴν ζυμφορὰν ὡς οὐ πᾶν πόνηρα σφῶν βεβαίως τὰ πράγματ' εἶη· εἰ δέ τι ἐν τοῖς ἀνθρωπέοις τοῦ βίου παραλόγοις ἐσφάλησαν, μετὰ πολλῶν οἷς ταῦτα ἔδοξε, τὰ τῶν Ἀθηναίων ταχὺ ξυαναيرهθήσεσθαι, τὴν ἀμαρτίαν ξυνέγνωσαν. (6) Εἰργασμένοι οὖν αὐτοῖς τῆς θαλάσσης καὶ κατὰ γῆν πορθομένους ἐνεχείρησάν τινες πρὸς Ἀθηναίους ἀγαγεῖν τὴν πόλιν· οὗς αἰσθόμενοι οἱ ἄρχοντες αὐτοὶ μὲν ἠσύχασαν, Ἀστύοχον δὲ ἐξ Ἐρυθρῶν τὸν ναύαρχον μετὰ τεσσάρων νεῶν, αἱ παρήσαν αὐτῷ, κομίσαντες ἐσκόπουσιν ὅπως μετριώτατα ἢ δημίων λήψει ἢ ἄλλῳ τῷ τρόπῳ καταπαύσουσι τὴν ἐπιβουλήν. Καὶ οἱ μὲν ταῦτ' ἔπρασαν.

XXV. Ἐκ δὲ τῶν Ἀθηῶν τοῦ αὐτοῦ θέρους τελευτῶντος χίλιοι ὀπλιταὶ Ἀθηναίων καὶ πεντακῆσοι καὶ χίλιοι Ἀργείων (τοὺς γὰρ πεντακῆσοὺς τῶν Ἀργείων ψιλοὺς ὄντας ὀπλισαν οἱ Ἀθηναῖοι) καὶ χίλιοι τῶν ζυμμάχων ναυσὶ δυοῖν δευσοῦσαι πεντήκοντα, ὧν ἦσαν καὶ ὀπλιταγωγοί, Φρυνηχοὶ καὶ Ὀνομακλέους καὶ Σκιρωνίδου στρατηγούντων κατέπλευσαν ἐς Σάμον, καὶ διαβάντες ἐς Μίλητον ἐστρατοπεδεύσαντο. (2) Μιλήσιοι δὲ ἐξεληθόντες αὐτοὶ τε, ὀκτακῆσοι ὀπλιταί, καὶ οἱ μετὰ Χαλκιδέας ἐλθόντες Πελοποννήσιοι καὶ Τισσαφέρνης τε [ξενικὸν] ἐπικουρικόν, καὶ αὐτὸς Τισσαφέρνης παρῶν καὶ ἡ ἵππος αὐτοῦ, ξυνέβαλον τοῖς Ἀθηναίοις καὶ τοῖς ζυμμάχοις. (3) Καὶ οἱ μὲν Ἀργεῖοι τῷ σφετέρῳ αὐτῶν κέρα προεξέξαντες καὶ καταφρονήσαντες, ὡς ἐπ' Ἴωνάς τε καὶ οὐ δεξομένους, ἀτακτότερον χωροῦντες, νικῶνται ὑπὸ τῶν Μιλησίων, καὶ διαφθείρονται αὐτῶν ὀλίγω ἑλάσσους τριακῆσίων ἀνδρῶν. (4) Ἀθηναῖοι δὲ τοὺς τε Πελοποννησίους πρώτους νικήσαντες καὶ τοὺς βαρβάρους καὶ τὸν ἄλλον ὄχλον ὡσάμενοι, τοῖς Μιλησίοις οὐ ζυμμιζαντες, ἀλλ' ὑποχωρησάντων αὐτῶν ἀπὸ τῆς τῶν Ἀργείων τροπῆς ἐς τὴν πόλιν ὡς ἑώρων τὸ

et Leon et Diomedon cum Atheniensium navibus, quas ex Lesbo secum duxerant, ex CEnussis insulis Chio adjacentibus et ex Sidussa et Pteleo, quas urbes in agro Erythraeo obtinebant, atque ex Lesbo proficiscentes, ex navibus bellum adversus Chios administrabant; habebant autem milites navales e gravi ipsorum civium armatura assumptos et ad hanc militiam coactos. (3) Et ad Cardamylam expositis in terram copiis, et ad Bolissum quum Chios sibi obviam progressos praelio vicissent multosque cecidissent, oppida iu hac parte sita everterunt, et ad Phanas rursus altero praelio vicerunt, et tertio ad Leuconium. Postea vero Chii quidem jam adversus Athenienses non amplius prodire audebant, illi vero regionem egregie instructam, et a bello Medico ad id usque tempus illasam, diriperunt. (4) Chii enim soli omnium, quos ego cognovi, post Lacedaemonios, simul et beati et continentes exstiterunt, et quanto crescebat eorum civitas in majus, tanto etiam adornabant res suas in majorem firmitatem. (5) Et ne ipsam quidem defectionem, si hoc praeter id, quod tutissimum erat, fecisse videntur, prius facere sunt ausi, quam ubi una cum multis iisque fortibus sociis periculum adituri erant, et intellexerunt, ne ipsos quidem Athenienses amplius negare post cladem in Sicilia acceptam, quin vehementer afflictæ sine controversia res suæ essent; si vero, ut solent multa in humana vita praeter rationem accidere, aliquando falsi sunt, una cum multis, qui et ipsi statuerunt, res Atheniensium celeriter eversum iri, hunc iudicii errorem communiter commiserunt. (6) Quum igitur et maris usu prohiberentur, et terra diriperentur, quidam conati sunt urbem Atheniensibus tradere; quorum consilia quum magistratus sensissent, ipsi quidem quieverunt, sed Astyocho nauarchum cum quatuor navibus, quæ ei praesto erant, Erythris accessiverunt et consultabant, quomodo quam moderatissime vel obsidibus accipiendis vel alio aliquo modo insidias compescerent. Et hi quidem hæc agebant.

XXV. Athenis autem eadem æstate extrema mille gravis armaturæ milites Atheniensium, et mille et quingenti Argivorum (quingentos enim Argivorum levis armaturæ milites iustis armis instruxerant Athenienses) et sociorum mille cum navibus duodequinquaginta, quarum aliquot erant ad armatos portandos, ducibus Phrynicho et Onomacle et Scironida in Samum trajecerunt, et in Miletum transgressi castra posuerunt. (2) Milesii vero adversus eos egressi, quum ipsi numero octingenti gravis armaturæ milites, tum Peloponnesii, qui cum Chalcideo venerant, atque etiam quædam [peregrina] Tissaphernis auxilia, quinetiam ipse Tissaphernes praesens, et ejus equitatus praelium cum Atheniensibus sociisque commiserunt. (3) Et Argivi quidem, qui suo cornu proruperant et spiritus sumpserant ut adversus Iones, et suum impetum non excepturos, dum turbatus incedunt, vincuntur a Milesiis, et caeduntur eorum paulo minus trecentis; (4) Athenienses vero, quum initio Peloponnesios vicissent, et barbaros ac ceteram turbam loco pepulissent, cum Milesiis non sunt congressi, sed quum hi post fugatos Argivos in urbem se recepissent, quod videbant reliquum suum exercitum superatum, Athenienses

ἄλλο σφῶν ἡσώμενον, πρὸς αὐτὴν τὴν πόλιν τῶν Μιλησίων κρατοῦντες ἦδη τὰ ὅπλα τίθενται. (5) Καὶ ξυμβῆ ἐν τῇ μάχῃ ταυτῇ τοὺς Ἴωνας ἀμφοτέρωθεν τῶν Δωριῶν κρατῆσαι· τοὺς τε γὰρ κατὰ σφῶς Πελοποννησίους οἱ Ἀθηναῖοι ἐνίκων καὶ τοὺς Ἀργεῖους οἱ Μιλήσιοι. Στήσαντες δὲ τροπαῖον, τὸν περιτειγισμὸν ἰσθμιάδους ὄντος τοῦ χωρίου οἱ Ἀθηναῖοι παρεσκευάζοντο, νομίζοντες, εἰ προσαγάγουντο Μίλητον, ῥαδίως ἂν σφίσι καὶ τᾶλλα προσχωρήσειν.

XXVI. Ἐν τούτῳ δὲ περὶ δεξιῶν ἦδη ὄψιαν ἀγγέλλεται αὐτοῖς τὰς ἀπὸ Σικελίας καὶ Πελοποννήσου πέντε καὶ πενήκοντα ναῦς ὅσον οὐ παρεῖναι. Τῶν τε γὰρ Σικελιωτῶν, Ἐρμοκράτους τοῦ Συρακοσίου μάλιστα ἐνάγοντος ξυπεπιλαβέσθαι καὶ τῆς ὑπολοίπου Ἀθηναίων καταλύσεις, εἴκοσι νῆες Συρακοσίων ἦλθον καὶ Σελινούντιαι δύο, αἱ τε ἐκ Πελοποννήσου, ἃς παρεσκευάζοντο, ἐτοίμαι ἦδη οὖσαι, καὶ Θηριμένει τῷ Λακεδαιμονίῳ ξυναμρότεροι καὶ Ἀστυόχον τὸν ναύαρχον προσταχεῖσαι κομίται, κατέπλευσαν ἐς Λέρον πρῶτον τὴν πρὸ Μιλήτου νῆσον· (2) ἔπειτα ἐκεῖθεν, αἰσθόμενοι ἐπὶ Μιλήτῳ ὄντας Ἀθηναίους, ἐς τὸν Ἰασικὸν κόλπον πρόπερον πλεύσαντες ἐβούλοντο εἰδέναι τὰ περὶ τῆς Μιλήτου. (3) Ἐλθόντος δὲ Ἀλκιβιάδου ἴππου ἐς Τειχιούσσαν τῆς Μιλησίας, ὅπερ τοῦ κόλπου πλεύσαντες ἠύλισαντο, πυθάνονται τὰ περὶ τῆς μάχης· παρῆν γὰρ ὁ Ἀλκιβιάδης καὶ ξυναμάχτο τοῖς Μιλησίοις καὶ Τισσαφέρει, καὶ αὐτοῖς παρῆναι, εἰ μὴ βούλονται τὰ τε ἐν Ἴωνίᾳ καὶ τὰ ξυμπάντα πράγματα διολέσαι, ὡς τάχιστα βοηθεῖν Μιλήτῳ καὶ μὴ περιδεῖν ἀποτειγισθεῖσαν.

XXVII. Καὶ οἱ μὲν ἅμα τῇ ἑῷ ἔμελλον βοηθήσειν· Φρύνιχος δὲ ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγός, ὡς ἀπὸ τῆς Λέρου ἐπιβητοὶ τὰ τῶν νεῶν σαφῶς, βουλομένων τῶν ξυναρχόντων ὑπομεινάντας διαναυμαχεῖν, οὐκ ἔφη οὐτ' αὐτὸς ποιῆσειν τοῦτο οὐτ' ἐκεῖνοις οὐδ' ἄλλω οὐδενὶ ἐς δύναμιν ἐπιτρέψειν. (2) Ὅπου γὰρ ἔξεστιν ἐν ὑστέρω, σαφῶς εἰδότας πρὸς ὁπόσας τε ναῦς πολεμίας καὶ ὅσας πρὸς αὐτὰς ταῖς σφετέραις, ἱκανῶς καὶ καθ' ἡσυχίαν παρασκευασαμένοις [ἔσται] ἀγωνίσασθαι, οὐδέποτε τῷ αἰσχροῦ ὀνειδεί εἶξας ἀλόγως διακινδυνεύσειν. (3) Οὐ γὰρ αἰσχρὸν εἶναι Ἀθηναίους ναυτικῇ μετὰ καιροῦ ὑποχωρῆσαι, ἀλλὰ καὶ μετὰ δοτουῶν τρόπου αἰσχρὸν ξυμῆσσεσθαι ἢ ἡσθηθῶσιν· καὶ τὴν πόλιν οὐ μόνον τῷ αἰσχροῦ ἀλλὰ καὶ τῷ μεγίστῳ κινδύνῳ περιπίπτειν, ἣ μάλιστα ἐπὶ ταῖς γεγενημέναις ξυμφοραῖς ἐνδέχσεσθαι μετὰ βεβαίου παρασκευῆς καθ' ἑκουσίαν, ἢ πάνυ γε ἀνάγκη, προτέρᾳ ποι ἐπιχειρεῖν, ποῦ δὴ μὴ βιαζομένη γε πρὸς σῦθαιρέτους κινδύνους ἔναι. (4) Ὡς τάχιστα δὲ ἐκέλευε τοὺς τε τραυματίας ἀναλαβόντας καὶ τὸν πεζὸν καὶ τῶν σκευῶν ὅσα ἦλθον ἔχοντες, ἃ δ' ἐκ τῆς πολεμίας εἰλήφασιν καταλιπόντας ὅπως κοῦφαι ᾧσιν αἱ νῆες, ἀποπλεῖν ἐς Σάμον, καθεῖθεν ἦδη ξυαναγαγόντας πάσας τὰς ναῦς τοὺς ἐπίπλους, ἣν που καιρὸς ἦ, ποιέσθαι. (5) Ὡς δ' ἔπεισε, καὶ ἔδρασε ταῦτα· καὶ ἔδοξεν οὐκ ἐν τῷ

ad ipsam Milesiorum urbem jam victores consistunt. (5) Et in hoc praelio contigit, ut Iones utrinque Doriensibus superiores essent; nam et Peloponnesios in acie sibi oppositos Athenienses vincebant, et Argivos Milesii. Erecto autem tropæo Athenienses ad urbem circumvallandam sese præparabant, quod locus ille in isthmi modum esset angustus, existimantes, si Miletum in suam potestatem redigissent, cetera quoque in suam ditionem facile ventura.

XXVI. Interea vero jam sub vespertinum crepusculum nuntiatur iis quinque et quinquaginta e Sicilia et Peloponneso naves tantum non adesse. Nam et a Siciliensibus, Hermocrate Syracusano potissimum instigante, ut adjuncta sua opera perficerent, quod superesset ad Atheniensium imperium evertendum, viginti naves Syracusanorum venerunt et duæ Selinuntia; et e Peloponneso naves, quæ instruebantur, jam paratæ erant, et utrosque Therimenes Lacedæmonius jussus erat ad Astyochem nauarchum deducere, quæ primo ad Lerum insulam Mileto adjacentem appulerunt; (2) deinde illinc, quoniam intellexissent Athenienses ad Miletum esse, in Iasicum sinum navigarunt, quod prius scire vellent, quid rerum apud Miletum gereretur. (3) Quum autem Alcibiades equo vectus ad Tichiusam, agri Milesii castellum, venisset, ad quam sinus partem appulsi stationem habebant, cognoscunt prælii eventum; adfuerat enim in eo Alcibiades et cum Milesiis et Tissapherne in acie steterat; et suadebat iis, ut, nisi et Ionias et ceteras omnes res perdere vellent, opem quam celerrime Mileto ferrent, neve eam circumvallari paterentur.

XXVII. Atque illi quidem prima luce auxilio venturi erant; Phrynichus vero, Atheniensium dux, ubi ex Lero de classe hostili nuncios accepit, quum ejus collegæ remanere et navale prælium committere vellent, negavit aut se hoc facturum, aut, quoad posset, illis ad alii cuiquam hoc facere permissurum. (2) Quando enim liceret aliquanto post, plane cognito, adversus quot hostiles naves, et quot suis pugnarent, et rebus omnibus satis et per otium paratis certamen subire, nunquam se turpi probro tantum tributurum, ut temere belli fortunam periclitaretur. (3) Nec enim turpe esse, Athenienses cum classe in tempore cedere, sed longe turpius fore, si, quomodocumque res contingeret, vincerentur; et rempublicam non solum in dedecus, sed etiam in maximum periculum incidere, quippe cui post clades acceptas vix liceat cum firmo apparatu sua sponte, aut etiam in magna necessitate prius usquam aggredi, nedum, si non cogeretur, pericula sua sponte suscipere. (4) Itaque jubebat illos assumptis saucis et pedaturo omniæ instrumento, quod secum attulerant, ceteris vero rebus, quas ex hostico cepissent, relictis, quo naves expeditæ essent, in Samum quam velocissime navigare, et illinc jam navibus in unum contractis impetus facere, siubi tempus opportunum foret. (5) Ut autem Phrynichus hæc suis persuasit, ita etiam fecit, et visus est non magis iis

αὐτίκα μᾶλλον ἢ ὕστερον, οὐκ ἐς τοῦτο μόνον ἀλλὰ καὶ ἐς ὅσα ἄλλα Φρόνιχος κατέστη, οὐκ ἀξύνετος εἶναι. (6) Καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἀφ' ἑσπέρας εὐθὺς τούτῳ τῷ τρόπῳ ἀτελεῖ τῇ νίκῃ ἀπὸ τῆς Μιλήτου ἀνέστησαν, καὶ οἱ Ἀργεῖοι κατὰ τάχος καὶ πρὸς ὄργην τῆς ξυμφορᾶς ἀπέπλευσαν ἐκ τῆς Σάμου ἐπ' οἴκου.

XXVIII. οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ἅμα τῇ ἑρ' ἐκ τῆς Τειχιούσσης ἄραντες ἐπικατάγονται, καὶ μείναντες ἡμέραν μίαν, τῇ ὕστεραία καὶ τὰς Χίαις ναῦς προσλαβόντες τὰς μετὰ Χαλκιδικῆος τὸ πρῶτον ξυγκαταδιωχθείσας, ἐβούλοντο πλεῦσαι ἐπὶ τὰ σκευῆ ἃ ἐξείλοντο ἐς Τειχιούσαν πάλιν. (2) Καὶ ὡς ἦλθον, Τισσαφέρνης τῷ πεζῷ παρελθὼν πείθει αὐτοὺς ἐπὶ Ἴασον, ἐν ᾗ Ἀμόργης πολέμιος ὢν κατεῖχε, πλεῦσαι. Καὶ προσβαλόντες τῇ Ἰάσῳ αἰφνίδιοι, καὶ οὐ προσδεχομένον ἀλλ' ἢ Ἀττικὰς τὰς ναῦς εἶναι, αἰρούσιν· καὶ μάλιστα ἐν τῷ ἔργῳ οἱ Συρακόσιοι ἐπηνέθησαν. (3) Καὶ τὸν τε Ἀμοργην ζῶντα λαβόντες, Πισσοῦδον νόθον υἱόν, ἀφαστώτα δὲ βασιλείως, παραδίδασιν οἱ Πελοποννήσιοι Τισσαφέρνηι ἀπαγαγεῖν, εἰ βούλεται, βασιλεῖ, ὥσπερ αὐτῷ προσέταξεν, καὶ τὴν Ἰασον διεπόρθησαν, καὶ χρήματα πάνυ πολλὰ ἢ στρατιὰ ἔλαβεν· παλαιόπλουτον γὰρ ἦν τὸ χωρίον. (4) Τοὺς τ' ἐπικούρους τοὺς περὶ τὸν Ἀμόργην παρὰ σφᾶς αὐτοὺς κομίσαντες καὶ οὐκ ἀδικήσαντες ξυνέταξαν, ὅτι ἦσαν οἱ πλείστοι ἐκ Πελοποννήσου· τὸ τε πόλισμα Τισσαφέρνηι παραδόντες καὶ ἀνδράποδα πάντα, καὶ δοῦλα καὶ ἐλεύθερα, ὧν καθ' ἕκαστον στατῆρα Δαρεῖον παρ' αὐτοῦ ξυνέβησαν λαβεῖν, ἔπειτα ἀνεχώρησαν ἐς τὴν Μίλητον. (5) Καὶ Πεδάριτόν τε τὸν Λέοντος ἐς τὴν Χίον ἀρχοντα Λακεδαιμονίων πεμψάντων ἀποστέλλουσι πεζῇ μέχρι Ἐρυθρῶν, ἔχοντα τὸ παρὰ Ἀμόργου ἐπικουρικόν, καὶ ἐς τὴν Μίλητον αὐτοῦ Φίλιππον καθιστάσιν. Καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

XXIX. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος, ἐπειδὴ τὴν Ἰασον κατεστήσατο ὁ Τισσαφέρνης ἐς φυλακὴν, παρῆλθεν ἐς τὴν Μίλητον, καὶ μηνὸς μὲν τροφήν, ὥσπερ ὑπέστη ἐν τῇ Λακεδαίμονι, ἐς δραχμὴν Ἀττικὴν ἐκάστω πάσαις ταῖς ναυσὶ διέδωκεν, τοῦ δὲ λοιποῦ χρόνου ἐβούλετο τριῶβολον δίδοναι, ἕως ἂν βασιλεὺς ἐπέρηται· ἦν δὲ κελύθη, δώσειν ἐφ' ἑντέλῃ τὴν δραχμὴν. (2) Ἐρμοκράτους δὲ ἀντιπρόντος τοῦ Συρακοσίου στρατηγοῦ (ὁ γὰρ Θετημιένος οὐ ναύαρχος ὢν ἀλλ' Ἀστυόχῳ παραδύοναι τὰς ναῦς ξυμπλέων μαλακὸς ἦν περὶ τοῦ μισθοῦ) ὁμοῦ δὲ παρὰ πέντε ναῦς πλέον ἀνδρὶ ἐκάστω ἢ τρεῖς ὀβολοὶ ὠμολογήθησαν. Ἐς γὰρ πέντε ναῦς τρία τάλαντα εἰδίδου τοῦ μηνός· καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅσων πλείους νῆες ἦσαν τούτου τοῦ ἀριθμοῦ, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον τοῦτον εἰδίδοτο.

XXX. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος τοῖς ἐν τῇ Σάμῳ Ἀθηναῖοις προσαρτιγμέναι γὰρ ἦσαν καὶ οἰκοθεν ἄλλαι νῆες πέντε καὶ τριάκοντα καὶ στρατηγοὶ Χαρμίνοι καὶ Στρομβιχίδης καὶ Εὐκτῆμων, καὶ τὰς ἀπὸ Χίου καὶ τὰς ἄλλας πάσας ξυναγαγόντες, ἐβούλοντο διακληρω-

presentia, quam postea, nec in hoc tantum, sed etiam in omnibus aliis negotiis, quæ ei delegata sunt, non impudens esse. (6) Hunc igitur in modum Athenienses statim sub vesperam imperfecta victoria a Mileto discesserunt; et Argivi propter cladem acceptam irati ex Samo domum celeriter abierunt;

XXVIII. Peloponnesii autem ipso statim diluculo e Tichiussa profecti post illos ad Miletum appellunt, et unum diem morati, postredie assumptis etiam navibus Chiis, quas cum Chalceide venientes hostium classis ante erat insecuta, volebant retro navigare ad impedimenta arcescenda, quæ ad Tichiussam exposuerant. (2) Et quum illic pervenissent, Tissaphernes cum suo peditatu adfuit iisque persuasit, ut adversus Iasum, ubi Amorges, qui hostis erat, se continebat, navigarent. Et Iasum repente aggressi, et ipsis nihil exspectantibus nisi Atticas naves esse, ceperunt; et præcipua fuit in hoc opere Syracusanorum laus. (3) Quum igitur et Amorgen, Pissouthæ filium nothum, qui a rege defecerat, vivum cepissent, Tissapherni tradiderunt, ut eum, si vellet, ad regem abduceret, quemadmodum ei imperaverat, et Iasum diripuerunt, et magnam pecuniæ vim exercitus cepit; veteri enim fortunæ locuples erat is locus. (4) Atque auxilia, quæ Amorges circa se habuerat, ad se ipsos traducta, nulloque maleficio affecta, suis ordinibus admiscuerunt, quod plerique erant e Peloponneso; et oppidum Tissapherni tradiderunt, universosque captivos, tam servos, quam liberos, pactione cum illo facta, ut in singula capita singulos stateres Daricos sibi numeraret; quibus rebus gestis Miletum redierunt. (5) Et Pedaritum, Leontis filium, quem Lacedæmonii magistratum in Chium miserant, ad Erythras usque itinere pedestri mittunt, cum iis copiis auxiliaribus, quas circa se Amorges habuerat, et Philippum illic Mileto præficiunt. Atque hæc aestas finiebatur.

XXIX. Insequente autem hieme Tissaphernes, posteaquam Iasum præsidio munivit, Miletum advenit, et, quemadmodum Lacedæmone promiserat, menstruum stipendium navibus omnibus numeravit, singulas drachmas Atticas viritum; in reliquum vero tempus ternos obolos dare volebat, donec regem consulisset qui si juberet, daturum se dicebat integram drachmam. (2) Verum Hermocrate Syracusanorum duce contradicente (Therimenes enim, quod non erat nauarchus, sed ad tradendam Astycho classem cum illis navigabat, in stipendii exactione remissior erat) tamen inter eos convenit, ut ratione per quinās quasque naves inita plus quam terni oboli viritum persolverentur. Nam quinās navibus terna talenta in singulis menses dabat; ceterisque navibus, quæ non cadebant in hunc numerum, ad eamdem hanc rationem solvebatur.

XXX. Eadem autem hieme Athenienses, qui apud Samum agebant, quoniam ad eos præterea et domo venerant aliæ quinque et triginta naves, et earum duces Charminus et Strombichides et Euctemon, et navibus ex Chio reliquisque omnibus in unum contractis, volebant belli provincias inte-

σάμενοι ἐπὶ μὲν τῇ Μιλήτῳ τῷ ναυτικῷ ἐφορμεῖν, πρὸς δὲ τὴν Χίον καὶ ναυτικὸν καὶ πεζὸν πέμψαι. Καὶ ἐποίησαν οὕτως: (2) Στρομβιγίδης μὲν γὰρ καὶ Ὀνομακλῆς καὶ Εὐκτῆμιον τριακόντα ναῦς ἔχοντες, καὶ τῶν ἐς Μίλητον ἐλθόντων χιλίων ὀπλιτῶν μέρος ἀγαγόντες ἐν ναυσὶν ὀπλιταγωγῶς, ἐπὶ Χίον λαχόντες ἔπλεον, οἱ δ' ἄλλοι ἐν Σάμῳ μένοντες τέσσαρσι καὶ ἑβδομήκοντα ναυσὶν ἑθαλασσοκράτου καὶ ἐπίπλου τῇ Μιλήτῳ ἐποιούοντο.

XXXI. Ὁ δ' Ἀστύοχος ὡς τότε ἐν τῇ Χίῳ ἔτυχε διὰ τὴν προδοσίαν τοὺς ἡμέρους κατέλεγόμενος, τοῦτου μὲν ἐπέστηεν ἐπειδὴ ἤσθετο τὰς τε μετὰ Θηριμένους ναῦς ἡκούσας καὶ τὰ περὶ τὴν ζυμμαχίαν βελτίω ὄντα, λαβῶν δὲ ναῦς τὰς τε Πελοποννησίων δέκα καὶ Χίας δέκα ἀνάγεται, (2) καὶ προσβαλὼν Πτελεῶ καὶ οὐχ ἔλῶν παρέπλευσεν ἐπὶ Κλαζομενάς, καὶ ἐκέλευεν αὐτῶν τοὺς τὰ Ἀθηναίων φρονούοντας ἀνοικίζεσθαι ἐς τὸν Δαφνούττα καὶ προσχωρεῖν ὧν. (3) Ὡς δ' οὐκ ἐσήμενον, ἐσβολὴν ποιησάμενος τῇ πόλει οὐσῆ ἀτειχίστῳ, καὶ οὐ δυνάμενος ἐλεῖν, ἀπέπλευσεν ἀνέμῳ μεγάλῳ, αὐτὸς μὲν ἐς Φώκαιαν καὶ Κύμην, αἱ δὲ ἄλλαι νῆες κατῆραν ἐς τὰς ἐπικειμένους ταῖς Κλαζομεναῖς νήσους, Μαρὰ-θουσαν καὶ Πήλην καὶ Δρύμουσαν. (4) Καὶ ὅσα ὑπεξέκειτο αὐτότι τῶν Κλαζομενίων, ἡμέρας ἑμμενάναντες διὰ τοὺς ἀνέμους ὄκτω τὰ μὲν διήρπασαν καὶ ἀνάλωσαν, τὰ δ' ἐσβαλόμενοι ἀπέπλευσαν ἐς Φώκαιαν καὶ Κύμην ὡς Ἀστύοχος.

XXXII. Ὄντος δ' αὐτοῦ ἐνταῦθα Λεσβίων ἀφικνούνται πρέσβεις βουλόμενοι αὐτῆς ἀποστήναι καὶ αὐτὸν μὲν πείθουσιν, ὡς δ' οἱ τε Κορίνθιοι καὶ οἱ ἄλλοι ζυμμαχοὶ ἀπρόθυμοι ἦσαν διὰ τὸ πρότερον σφάλμα, ἄρας ἔπλει ἐπὶ τῆς Χίου. Καὶ χειμασθεῖσὼν τῶν νεῶν ὕστερον ἀφικνούνται ἄλλαι ἀλλοθεν ἐς τὴν Χίον. (2) Καὶ μετὰ τοῦτο Πεδάριτος, τότε παριὼν πεζῇ ἐκ τῆς Μιλήτου, γινόμενος ἐν Ἐρυθραῖς διαπεραιούται αὐτὸς τε καὶ ἡ στρατιὰ ἐς Χίον ὑπῆρχον δ' αὐτῷ καὶ ἐκ τῶν πέντε νεῶν στρατιῶται ὑπὸ Χαλκιδῆως ὡς ἐς πεντακοσίους ξὺν ὀπλοῖς καταλειφθέντες. (3) Ἐπαγγελόμενον δὲ τινῶν Λεσβίων τὴν ἀπόστασιν, προσφέρει τῷ τε Πεδάριτῳ καὶ τοῖς Χίοις δ' Ἀστύοχος τὸν λόγον ὡς γρηπὶ παραγινόμενος ταῖς ναυσὶν ἀποστήσῃ τὴν Λέσβον ἢ γὰρ ζυμμαχούς πλείους σφᾶς ἔξειν, ἢ τοὺς Ἀθηναίους, ἣν τι σφάλλονται, κακώσειν. Οἱ δ' οὐκ ἐσήμενον, οὐδὲ τὰς ναῦς ὁ Πεδάριτος ἔφη τῶν Χίων αὐτῷ προήσειν.

XXXIII. Κακείνος λαβὼν τὰς τε τῶν Κορινθίων πέντε καὶ ἕκτην Μεγαρίδα καὶ μίαν Ἐρμιονίδα καὶ ἅς αὐτὸς Λακωνικὰς ἤλθεν ἔχων, ἔπλει ἐπὶ τῆς Μιλήτου πρὸς τὴν ναυμαχίαν, πολλὰ ἀπειλήσας τοῖς Χίοις ἢ μὴ μὴ ἐπιβοηθήσειν ἣν τι δέονται. (2) Καὶ προσβαλὼν Κωρύκῳ τῆς Ἐρυθραίας ἐνηλύσατο. Οἱ δ' ἀπὸ τῆς Σάμου Ἀθηναῖοι ἐπὶ τὴν Χίον πλείοντες τῆ στρατιᾶ καὶ αὐτοὶ ἐκ τοῦ ἐπὶ θάτερα λόφου διείργοντο καὶ κα-

se sortiti, simul et Miletum navalibus copiis obsidere et adversus Chium navales una cum pedestribus copiis mittere. Itaque fecerunt; (2) nam Strombichides quidem et Onomacles et Euctemon cum triginta navibus, et cum parte gravis armaturæ militum, qui ad Miletum venerant, actuariis navigiis ad eos vehendos usi, in Chium sortito navigabant; ceteri vero apud Samum remanentes cum quatuor et septuaginta navibus maris imperium obtinebant, et classis incur-sionibus Miletum infestabant.

XXXI. Astyocho autem, ubi, ut dixi, apud Chium obsides propter proditionis metum deligere cœpit, ab hac quidem re abstinuit, postquam intellexit, classem cum Therimene adesse, et sociorum certiorum fidem esse: sed navibus et decem Peloponnesiacis et totidem Chiis in altum vela fecit, (2) et Pteleum adortus, quum id non expugnasset, perrexit Clazomenas et jubebat ex ipsis eos, qui cum Atheniensibus sentiebant, Daphnumtem migrare, et ad suas partes transire; simul autem idem jubebat etiam Tamos, Ionie proprætor. (3) Sed quum illi imperata facere nolent, urbem nullis muris cinctam adortus est, et quum eam expugnare non posset, ipse quidem Phocæam et Cumam ingenti vento delatus petiit, ceteræ vero naves ad insulas Clazomenis adjacentes Marathussam et Pelen et Drynussam appulerunt. (4) Quum autem dies octo propter ventos illic morati essent, res omnes Clazomeniorum, quæcumque illic erant depositæ, partim diriperunt et consumpserunt, partim in naves imposuerunt, et Phocæam et Cumam ad Astyocho redierunt.

XXXII. Qui dum hic versatur, Lesbiorum legati veniunt, qui defectionem rursus facere volebant. Et ipsi quidem rem persuadent; sed quum et Corinthii et ceteri socii, propter superiorem cladem minus essent prompti, illinc solvens in Chium navigabat. Et quum naves tempestate disjectæ essent, postea aliæ aliunde in Chium pervenerunt. (2) Deinde vero Pedaritus, qui antea, ut dixi, itinere pedestri ex Mileto oram legebat, quum Erythras venisset, trajicit et ipse et exercitus in Chium; habebat autem etiam ex quinque navibus ad quingentos milites cum armis a Chalcideis relictos. (3) Quum igitur quidam Lesbiorum se defectionem facturos pollicerentur, Astyocho rem cum Pedarito Chiisque communicat, oportere in Lesbum cum classe proficisci eamque ad defectionem faciendam inducere; fore enim, ut vel plus sociorum sibi compararent, vel certe, si quid minus succederet, Athenienses vexarent. Sed illi morem ei gerere nolebant, negavitque Pedaritus, se Chiorum naves ipsi permissurum.

XXXIII. Ille vero assumptis quinque Corinthiacis navibus et sexta Megarica et una Hermionica et Laconicis illis, quas ipse secum duxerat, Miletum ad suam nanarchiam abiit, multa Chiis minatus, se vero nunquam iis opem esse laturum, si qua indigerent. (2) Quum autem ad Corycum oræ Erythrææ appulisset, illic stationem habuit. Athenienses vero, qui cum copiis ex Samo in Chium navigabant, ipsi quoque ad alteram collis partem appulerant, quo ab hoste

θωρμίσαντο, καὶ ἐλελήθησαν ἀλλήλους. (3) Ἐλοούσης δὲ παρὰ Πεδάριτον ὑπὸ νύκτα ἐπιστολῆς ὡς Ἐρυθραίων ἄνδρες αἰχμαλώτοι ἐκ Σάμου ἐπὶ προδοσίᾳ ἐς Ἐρυθρὰς ἤκουσιν ἀφειμένοι, ἀνάγεται ὁ Ἀστυόχος εὐθύς ἐς τὰς Ἐρυθρὰς πάλιν, καὶ παρὰ τοσοῦτον ἐγένετ' αὐτῷ μὴ περιπεσεῖν τοῖς Ἀθηναίοις. (4) Διαπλεύσας δὲ καὶ ὁ Πεδάριτος πρὸς αὐτόν, καὶ ἀναζητήσαντες τὰ περὶ τῶν δοκούτων προδιδόναι, ὡς εὔρον ἅπαν ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν ἀνθρώπων ἐκ τῆς Σάμου προφασισθέν, ἀπολύσαντες τῆς αἰτίας ἀπέπλευσαν ὁ μὲν ἐς τὴν Χίον, ὁ δ' ἐς τὴν Μίλητον ἐκομίσθη, ὥσπερ διενεοίτο.

XXXIV. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ ἡ τῶν Ἀθηναίων στρατιὰ ταῖς ναυσὶν ἐκ τοῦ Κωρύκου περιπλέουσα κατ' Ἀργῖνον ἐπιτυγχάνει τρισὶ ναυσὶ τῶν Χίων μακραις, καὶ ὡς εἶδον, ἐδίωκον· καὶ χειμῶν τε μέγας ἐπιγίγνεται, καὶ αἱ μὲν τῶν Χίων μόλις καταφεύγουσιν ἐς τὸν λιμένα, αἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων αἱ μὲν μάλιστα ὀρμήσασαι τρεῖς διαφθείρονται καὶ ἐκπίπτουσι πρὸς τὴν πόλιν τῶν Χίων, καὶ ἄνδρες οἱ μὲν ἀλίσκονται οἱ δ' ἀποτήσχουσιν, αἱ δ' ἄλλαι καταφεύγουσιν ἐς τὸν ὑπὸ τῷ Μίμαντι λιμένα Φοινικοῦντα καλούμενον. Ἐντεῦθεν δ' ὕστερον ἐς τὴν Λέσβον καθορμισάμενοι παρεσκευάζοντο ἐς τὸν τειχισμὸν.

XXXV. Ἐκ δὲ τῆς Πελοποννήσου τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος Ἰπποκράτης ὁ Λακεδαιμόνιος ἐκπλεύσας δέκα μὲν Θουρίας ναυσὶν, ὧν ἤρχε Δωριεὺς ὁ Διαγόρου τρίτος αὐτός, μῆδ' Ἀλακωνική, μῆδ' Ἐσυρακοσία, καταπλεῖ ἐς Κνίδον· ἡ δ' ἀφεστήκει ἤδη ὑπὸ Τισσαφέρνης. (2) Καὶ αὐτοὺς οἱ ἐν τῇ Μιλήτῳ, ὡς ἤσθοντο, ἐκέλευον ταῖς μὲν ἡμισείαις τῶν νεῶν Κνίδον φυλάσσειν, ταῖς δὲ περὶ Τριόπιον οὖσαις τὰς ἀπ' Αἰγύπτου ὀλιγάδας προσβαλλούσας ξυλλαμβάνειν· ἔστι δὲ τὸ Τριόπιον ἄκρα τῆς Κνιδίας προύχουσα, Ἀπόλλωνος ἱερὸν. (3) Πυθόμενοι δ' οἱ Ἀθηναῖοι καὶ πλεύσαντες ἐκ τῆς Σάμου λαμβάνουσι τὰς ἐπὶ τῷ Τριοπῖῳ φρουρούσας ἑξ ναῦς· οἱ δ' ἄνδρες ἀποφεύγουσιν ἐξ αὐτῶν. Καὶ μετὰ τοῦτο ἐς τὴν Κνίδον καταπλεύσαντες, καὶ προσβαλόντες τῇ πόλει ἀτειχίστῳ οὐσῃ, ὀλίγου εἶλον. (4) Τῇ δ' ὕστεραία αὖθις προσέβαλλον, καὶ ὡς ἄμεινον φραζομένων αὐτῶν ὑπὸ νύκτα καὶ ἐπεισελθόντων αὐτοῦς τῶν ἀπὸ τοῦ Τριοπῖου ἐκ τῶν νεῶν διαφυγόντων οὐκέθ' ὁμοίως ἐβλαπτόν, ἀπειθόντες καὶ δηρώσαντες τὴν τῶν Κνιδίων γῆν ἐς τὴν Σάμον ἀπέπλευσαν.

XXXVI. Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον Ἀστυόχος ἤκοντος ἐς τὴν Μίλητον ἐπὶ τὸ ναυτικὸν οἱ Πελοποννήσιοι εὐπόρως ἔτι εἶχον ἅπαντα τὰ κατὰ τὸ στρατόπεδον· καὶ γὰρ μισθὸς ἐδίδοτο ἀρκούντως, καὶ τὰ ἐκ τῆς Ἰάσου μεγάλα χρήματα διαρπασθέντα ὑπῆν τοῖς στρατιώταις, οἳ τε Μιλήσιοι προθύμως τὰ τοῦ πολέμου ἔφερον. (2) Πρὸς δὲ τὸν Τισσαφέρνην ἐδόκουν ὅμοις τοῖς Πελοποννήσιοις αἱ πρῶται ξυνθήκαι· αἱ πρὸς Χαλκιδικέα γενόμεναι ἐνδεεῖς εἶναι καὶ οὐ πρὸς σφῶν μᾶλλον, καὶ ἄλλας ἔτι Θηριμένους παρόντος ἐποίουν· καὶ εἰσὶν αἰδε.

dirimebantur, et alteri alteros latebant. (3) Quum autem allatae essent litterae a Pedarito, quosdam Erythraeos captivos ex Samo dimissos Erythras ad molendam proditionem venisse, confestim Astyochous Erythras est reiectus, et tam prope abfuit, quin incideret in Athenienses. (4) Trajecit autem etiam Pedaritus ad eum, et habita quaestione de iis, qui proditionem moliri videbantur, ubi comperit habuerunt, rem totam a captivis, qui ad Samum detinebantur, suae salutis causa confictam esse, illis crimine liberatis, alter in Chium rediit, alter Miletum profectus est, quemadmodum destinarat.

XXXIV. Interea vero et Atheniensium classis ex Coryco circumvehens prope Arginum incidit in tres naves longas Chiorum, et simul atque eas conspexerunt, insequi coeperunt; et ingens simul tempestas exoritur, et Chiorum quidem naves aegre confugiunt in portum, Atheniensium vero tres naves, quae longissime procurrerant, pereunt et ad Chiorum urbem ejiciuntur, virique partim capiuntur, partim interficiuntur; ceterae vero confugiunt in portum Mimanti subjectum, nomine Phoenicentem. Postea vero hinc ad Lesbum appulsi, ad munitiones excitandas se praeparabant.

XXXV. E Peloponneso autem eadem hieme Hippocrates Lacedaemonius profectus cum decem navibus Thuris, quibus praerat Dorieus, Diagora filius, cum duobus collegis, item cum una Laconica et una Syracusana, in Cnidum trajecit; haec autem ad defectionem jam adducta erat a Tissapherne. (2) Qui autem apud Miletum erant, quum horum adventum sensissent, jubebant dimidia navium parte Cnidum tueri, reliquis vero ad Triopium stare et onerarias ex Aegypto venientes impetu facto comprehendere; est autem Triopium prominens orae Cnidiae promontorium, Apollini sacrum. (3) Athenienses vero, quum hoc audissent, ex Samo profecti sex naves, quae praesidii causa stationem ad Triopium habebant, ceperunt; homines tamen ex iis aufugerunt. Postea vero quum ad Cnidum appulissent, urbem nullis muris munitam adorti prope abfuit, quin caperent. (4) Postridie vero rursus eam oppugnarunt, et quum non amplius aegre nocere possent, quod illi per noctem melius urbem obseperant, ad praeterea ii, qui ad Triopium ex navibus diffugerant, ad eos accesserant, digressi Cnidiorumque agrum populati in Samum redierunt.

XXXVI. Per idem tempus quum Astyochous Miletum ad classem venisset, Peloponnesiis res omnes, quae ad copias alendas sunt necessariae, abunde adhuc suppetebant; nam et stipendium, quantum satis erat, suppeditabatur, et praeterea magna pecuniae ex Iaso direpta vis militibus supererat, et Milesii alacriter onera belli sustinebant. (2) Verum tamen cum Tissapherne videbantur Peloponnesiis illa superiora foedera, quae a Chalcideo facta erant, manca et minus e re sua esse, et propterea alia Therimene adhuc praesente faciebant; et sunt talia:

XXXVII. «*Ἐυνθῆκαι Λακεδαιμονίων καὶ τῶν ξυμμάχων πρὸς βασιλέα Δαρεῖον καὶ τοὺς παῖδας τοὺς βασιλέως καὶ Τισσαφέρην, σπονδὰς εἶναι καὶ φίλιαν κατὰ τὰδε. (2) Ὅποση χώρα καὶ πόλεις βασιλέως εἰσι Δαρεῖου ἢ τοῦ πατρὸς ἦσαν ἢ τῶν προγόνων, ἐπὶ ταύτας μὴ ἰέναι ἐπὶ πολέμῳ μηδὲ κακῷ μηδενὶ μήτε Λακεδαιμονίους μήτε τοὺς ξυμμάχους τοὺς Λακεδαιμονίων, μηδὲ φόρους πράσσεισθαι ἐκ τῶν πόλεων τούτων μήτε Λακεδαιμονίους μήτε τοὺς ξυμμάχους τῶν Λακεδαιμονίων· μηδὲ Δαρεῖον βασιλέα μηδὲ ὧν βασιλεὺς ἄρχει ἐπὶ Λακεδαιμονίους μηδὲ τοὺς ξυμμάχους ἰέναι ἐπὶ πολέμῳ μηδὲ κακῷ μηδενί. (3) Ἦν δέ τι δέωνται Λακεδαιμόνιοι ἢ οἱ ξυμμάχοι βασιλέως ἢ βασιλεὺς Λακεδαιμονίων ἢ τῶν ξυμμάχων, ὅ τι ἂν πείθωσιν ἀλλήλους, τοῦτο ποιοῦσι καλῶς ἔχειν. (4) Τὸν δὲ πόλεμον τὸν πρὸς Ἀθηναίους καὶ τοὺς ξυμμάχους κοινῇ ἀμφοτέρους πολεμεῖν· ἦν δὲ κατάλυσι πωιδῶνται, κοινῇ ἀμφοτέρους ποιεῖσθαι. Ὅποση δ' ἂν στρατιὰ ἐν τῇ χώρᾳ τῇ βασιλέως ἢ μεταπεμφαμένου βασιλέως, τὴν δαπάνην βασιλέα παρέχειν. (5) Ἦν δέ τις τῶν πόλεων ὁπόσαι ξυνέθεντο βασιλεῖ ἐπὶ τὴν βασιλέως ἢ χώραν, τοὺς ἄλλους κωλύειν καὶ ἀμύνειν βασιλεῖ κατὰ τὸ δυνατόν· καὶ ἦν τις τῶν ἐν τῇ βασιλέως χώρᾳ, ἢ ὅσας βασιλεὺς ἄρχει, ἐπὶ τὴν Λακεδαιμονίων ἢ τῶν ξυμμάχων, βασιλεὺς κωλύετω καὶ ἀμυνέτω κατὰ τὸ δυνατόν.»*

XXXVIII. Μετὰ δὲ ταύτας τὰς ξυνθήκας Θηρημένης μὲν παραδοὺς Ἀστυόχῳ τὰς ναῦς ἀποπλέων ἐν κέλῃτι ἀφανίζεται, (2) οἱ δ' ἐκ τῆς Λέσθου Ἀθηναῖοι ἤδη διαβεθηκότες ἐς τὴν Χίον τῇ στρατιᾷ καὶ κρατούντες καὶ γῆς καὶ θαλάσσης Δελφίνιον εἰερχίζον, χωρίον ἄλλως τε ἐκ γῆς καρτερὸν καὶ λιμένας ἔχον καὶ τῆς τῶν Χίων πόλεως οὐ πολὺ ἀπέχον. (3) Οἱ δὲ Χῖοι ἐν πολλαῖς ταῖς πρὶν μάχαις πεπληγμένοι, καὶ ἄλλως ἐν σφίσι αὐτοῖς οὐ πᾶν εὖ διαχειμένοι, ἀλλὰ καὶ τῶν μετὰ Τυδέως τοῦ Ἴωνος ἤδη ὑπὸ Πεδάριτου ἐπ' ἀττικισμῷ τεθνεώτων καὶ τῆς ἄλλης πόλεως κατ' ἀνάγκην ἐς ὀλίγον κατεχομένης ὑπόπτως διαχειμένοι ἀλλήλους ἡσύχαζον, καὶ οὐτ' αὐτοὶ διὰ ταῦτα οὐθ' οἱ μετὰ Πεδάριτου ἐπίκουροι ἀξιομάχοι αὐτοῖς ἐφαίνοντο. (4) Ἐς μέντοι τὴν Μίλητον ἔπεμψαν κελεύοντες σφίσι τὸν Ἀστυόχον βοηθεῖν· ὡς δ' οὐκ ἐσήκουεν, ἐπιστέλλει περὶ αὐτοῦ ἐς τὴν Λακεδαίμονα Πεδάριτος ὡς ἀδικούντος. (5) Καὶ τὰ μὲν ἐν τῇ Χίῳ ἐς τοῦτο καθεστήκει τοῖς Ἀθηναίοις· αἱ δ' ἐκ τῆς Σάμου νῆες αὐτοῖς ἐπίπλους μὲν ἐποιούοντο ταῖς ἐν τῇ Μιλήτῳ, ἐπεὶ δὲ μὴ ἀντανάγοιεν, ἀναχωροῦντες πάλιν ἐς τὴν Σάμον ἡσύχαζον.

XXXIX. Ἐκ δὲ τῆς Πελοποννήσου ἐν τῷ αὐτῷ χειμῶνι αἱ τῷ Φαρναβάζῳ ὑπὸ Καλλιγείτου τοῦ Μεγαρέως καὶ Τιμαγόρου τοῦ Κυζικηνοῦ πρᾶσσόντων παρασκευασθεῖσαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἑπτὰ καὶ εἴκοσι νῆες ἄρασαι ἔπλεον ἐπὶ Ἴωνίᾳ περὶ ἡλίου τροπᾶς, καὶ ἄρχων ἐπέπλει αὐτῶν Ἀντισθένης Σπαρτιάτης. (2)

XXXVII. «*Pactiones inter Lacedæmonios, sociosque, et regem Dareum, regisque filios, et Tissaphernem, ut fœdera sint et amicitia his conditionibus. (2) Quæcumque regio, et urbes sunt regis Darei, aut patris aut majorum ejus erant, adversus has ne eant, neque ad bellum gerendum neque ad malum ullum inferendum, neque Lacedæmonii neque Lacedæmoniorum socii; neve tributa exigant ex his urbibus neque Lacedæmonii neque Lacedæmoniorum socii. Neve vicissim rex Dareus, neque ii, quibus rex imperat, nec adversus Lacedæmonios nec eorum socios eat, ad bellum gerendum neque ad malum ullum inferendum. (3) Si qua autem in re Lacedæmonii vel eorum socii regis opera indigeant, aut rex Lacedæmoniorum vel sociorum, quicquid alteri alteris mutuo persuaserint, hoc si faciant, bene sit. (4) Bellum autem, quod cum Atheniensibus illorumque sociis geritur, utriusque communiter administrent; quod si id componere placuerit, communiter utriusque id faciant. Quicunque autem exercitus in regis ditione fuerit, si rex eum accesserit, rex ei stipendium præbeat. (5) Si qua autem civitatum, quæ pactionem cum rege fecerunt, in regis ditionem invaserit, ceteri prohibeant, regique pro viribus opem ferant; rursus si quis eorum, qui sunt in regis agro, aut eo, cui rex imperat, in Lacedæmoniorum aut sociorum agrum invaserit, rex prohibeat, et pro viribus opem ferat.»*

XXXVIII. Post has pactiones Therimenes quidem, traditis Astyocho navibus, actuario navigio occulte discessit. (2) Athenienses vero ex Lesbo jam ad Chium cum suis copiis appulsi, et terra ac mari potiti, Delphinium muniverunt, locum et alioqui a terra munitum, et portus habentem, nec procul a Chiorum urbe distantem. (3) Chii vero, quum multis superioribus præliis afflicti essent, et alioqui inter se ipsos animis non admodum bene affecti, sed etiam, ob Tydeum Ionis filium ejusque socios Atticissimi nomine a Pedarito jam morte mulctatos, et reliquam civitatem necessario in paucorum voluntatem temperatam, inter se sibi suspecti essent, quiescebant, et neque ipsi sibi his de causis, nec illæ auxiliares copię, quæ cum Pedarito erant, satis firmæ videbantur ad prælium committendum. (4) Miletum tamen mittebant, orantes Astyochem, ut sibi succurreret; sed quum ille morem iis gerere nollet, Pedaritus de illo, ut rempublicam lædente, Lacedæmonem scribit. (5) Atque Chias quidem res in hoc statu constitutas habebant Athenienses; eæ autem naves eorum, quæ apud Samum stationem habebant, incursionibus quidem infestabant eas, quæ apud Miletum stabant; sed ubi hæ prodire nolent obviam, in Samum rursus sese recipientes quiescebant.

XXXIX. E Peloponneso autem per eandem hiemem illæ septem et viginti naves, quæ Calligeti Megarensis et Timagoræ Cyziceni opera Pharnabazo a Lacedæmoniis præparate erant, profectæ circa brumam in Ioniam trajiciebant, et præfectus iis aderat Antisthenes Spartanus. (2) Cum hoc

Ευνεπεμψαν δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ ἑνδεκα ἄνδρας Σπαρτιατῶν ζυμβούλους Ἀστυόχῳ, ὃν εἷς ἦν Λίγας ὁ Ἀρχεσίλαος· καὶ εἶρτο αὐτοῖς ἐς Μίλητον ἀφικόμενους τῶν τε ἄλλων ευνεπεμλειῆσθαι ἧ μέλλει ἄριστα εἶναι, καὶ τὰς ναῦς ταύτας ἢ αὐτάς ἢ πλείους ἢ καὶ ἐλάσσους ἐς τὸν Ἑλλάσποντον ὡς Φαρνάβαζον, ἦν δοκῆ, ἀποπέμπειν, Κλέαρχον τὸν Ῥαμφίου, ὃς ευνεπλεῖ, ἄρχοντα προστάξαντας, καὶ Ἀστυόχον, ἦν δοκῆ τοῖς ἑνδεκα ἀνδράσι, παύειν τῆς ναυαρχίας, Ἀντισθένην δὲ καθιστάναι· πρὸς γὰρ τὰς τῶν Πεδαρίτου ἐπιστολάς ὑπόπτευον αὐτόν. (3) Πλέουσαι οὖν αἱ νῆες ἀπὸ Μαλέας πελάγια Μήλω προσέβαλον, καὶ περιτυχόντες ναυσὶ δέκα Ἀθηναίων τὰς τρεῖς λαμβάνουσι κενὰς καὶ κατακαίουσιν. Μετὰ δὲ τοῦτο δεδιότες μὴ αἱ διαφυγεῖν τῶν Ἀθηναίων ἐκ τῆς Μήλου νῆες, ὅπερ ἐγένετο, μηνύσουσι τοῖς ἐν τῇ Σάμῳ τὸν ἐπίπλου αὐτῶν, πρὸς τὴν Κρήτην πλεύσαντες καὶ πλείω τὸν πλοῦν διὰ φυλακῆς ποιησάμενοι ἐς τὴν Καῦνον τῆς Ἀσίας κατήραν. (4) Ἐνεῦθεν δὴ, ὡς ἐν ἀσφαλεῖ ὄντες, ἀγγελίαν ἔπεμπον ἐπὶ τὰς ἐν τῇ Μιλήτῳ ναῦς τοῦ ζυμπαροκομισθῆναι.

XL. Οἱ δὲ Χίοι καὶ Πεδάριτος κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον οὐδὲν ἤσσαν, καίπερ διαμέλλοντα, τὸν Ἀστυόχον πέμποντες ἀγγέλους ἤξιον σφίσι πολιορκουμένους βοηθῆσαι ἀπάσαις ταῖς ναυσίν, καὶ μὴ περιδεῖν τὴν μεγίστην τῶν ἐν Ἰωνίᾳ ζυμπαροκιδῶν πόλεων ἐκ τε θαλάσσης εἰργομένην καὶ κατὰ γῆν ληστειαῖς πορθουμένην. (2) Οἱ γὰρ οἰκεῖται τοῖς Χίοις πολλοὶ ὄντες καὶ μιᾶ γε πόλει πλὴν Λακεδαιμονίων πλείστοι γενόμενοι, καὶ ἅμα διὰ τὸ πλῆθος χαλεπωτέρως ἐν ταῖς ἀδικαίαις κολαζόμενοι, ὡς ἡ στρατιὰ τῶν Ἀθηναίων βεβαίως ἔδοξε μετὰ τείχους ἰδρῦσθαι, εὐθὺς αὐτομολία τε ἐχώρησαν οἱ πολλοὶ πρὸς αὐτοὺς, καὶ τὰ πλείστα κακὰ ἐπιστάμενοι τὴν χώραν οὗτοι ἔδρασαν. (3) Ἐφασαν οὖν χρῆναι οἱ Χίοι, ἕως ἔτι ἐλπίς καὶ δυνατὸν κωλύσαι τειχιζομένου τοῦ Δελφινίου καὶ ἀτελοῦς ὄντος, καὶ στρατοπέδῳ καὶ ναυσὶν ἐρύματος μείζονος προσπεριβαλλομένου, βοηθῆσαι σφίσι. Ὅ δὲ Ἀστυόχος καίπερ οὐ διανοούμενος διὰ τὴν τότε ἀπειλήν, ὡς ἑώρα καὶ τοὺς ζυμμάχους προθυμῶς ὄντας, ὄρηστο ἐς τὸ βοηθεῖν.

XLI. Ἐν τούτῳ δ' ἐπὶ τῆς Καῦνον παραγίγνεται ἀγγελία ὅτι αἱ ἑπτὰ καὶ εἴκοσι νῆες καὶ οἱ τῶν Λακεδαιμονίων ζυμβούλοι πάρευσιν· καὶ νομίσας πάντα ὑστερα εἶναι τᾶλλα πρὸς τὸ ναῦς τε, ὅπως θαλασσοκρατοῖεν μᾶλλον, τοσαύτας ζυμπαροκομίσει, καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους, οἱ ἦγον κατάσκοποι αὐτοῦ, ἀσφαλῶς περαιοθῆναι, εὐθὺς ἀφείδεν τὸ ἐς τὴν Χίον ἐπλεῖ ἐς τὴν Καῦνον. (2) Καὶ ἐς Κῶν τὴν Μεροπίδα ἐν τῷ παράπῳ ἀποβάς τὴν τε πόλιν ἀτείχιστον οὖσαν καὶ ὑπὸ σεισμῷ, ὃς αὐτοῖς ἔτυχε μέγιστός γε δὴ ὢν μεμνήμεθα γενόμενος, ζυμπεπτωκυῖαν ἐκπορθεῖ, τῶν ἀνθρώπων ἐς τὰ ὄρη πεφευγόντων, καὶ τὴν χώραν καταδρομαῖς λείαν ἐποιεῖτο, πλὴν τῶν ἐλευθέρων· τοὺτους δὲ ἀφείδεν. (3) Ἐκ δὲ τῆς Κῶ ἀφικόμενος ἐς τὴν Κνίδον νυκτὸς ἀναγκάζεται

autem Lacedæmonii miserunt undecim viros Spartanos, ut Astyocho eorum consilio uteretur, quorum unus erat Lichas, Arcesilai filius; et iis præceptum erat, ut Miletum profecti, simul quum alia curarent, ut quam optime haberent, tum vero has naves vel ipsas vel plures, vel etiam pauciores, Hellespontum ad Pharnabazum, si videretur, mitterent, et Clearchum, Rhamphiæ filium, qui in eadem classe vehebatur, ducem iis præficerent, et Astyocho, si undecim viros placeret, amoverent a nauarchia, et Antisthenem in ejus locum substituerent; nam propter Pedariti epistolas eum suspectum habebant. (3) Quum igitur hæ naves a Malea per altum navigarent, ad Melum appulerunt, et quum incidissent in decem Atheniensium naves, tres earum inanes ceperunt et cremarunt. Postea vero, veriti, ne reliquæ Atheniensium naves ex Melo elapsæ, id quod accidit, Atheniensibus in insula Samo stationem habentibus suum adventum denuntiarent, Cretam versus navigantes, et confecto per cautionem longiore navigationis cursu, ad Caunum Asiæ appulerunt. (4) Hinc vero, quasi in tuto jam essent, nuntium mittebant ad classem, quæ ad Miletum stabat, ut sibi in trajiciendo adessent.

XL. Chii vero et Pedaritus eodem tempore studiosius etiam Astyocho, etsi cunctantem, per nuntios ad eum missos orabant, ut sibi obsessis opem cum tota classe ferret, ne pateretur maximam socialium urbium, quæ in Ionia essent, et a mari intercludi, et a terra latrocinii diripi. (2) Chiorum enim servi, quia magnus erat eorum numerus, atque adeo in una hac urbe, excepta Lacedæmone, maximus, simul etiam quia propter multitudinem in delictis severius plectebantur, postquam Atheniensium exercitus munitionibus exstructis in tuto jam collocatus esse visus est, confestim ad eos plerique transfugerunt, atque plurima detrimenta propter notitiam regionis hi attulerunt. (3) Dicebant igitur Chii oportere Astyocho sibi succurrere, quamdiu adhuc spes et facultas esset operis impediendi, dum Delphinium munitur, et opus esset imperfectum, et alia majore munitione exercitus navesque circumvallarentur. Astyocho vero, quamvis animo non pensavo propter minas, quibus ante, ut dictum est, apud eos usus erat, tamen quum etiam socios animo paratos esse videret, ad succurrendum se accingebat.

XLI. Interea vero nuntius ex Cauno venit, septem illas et viginti Lacedæmoniorum naves et consiliarios adesse; quamobrem quum existimasset, cetera omnia posthabenda esse præ hoc, ut et navium, quo maris imperium facilius obtinerent, tantum numerum una traderet, et Lacedæmonii, qui ad ejus actiones explorandas veniebant, tuto trajicerent, confestim, ommissa in Chium navigatione, in Caunum navigabat. (2) In ipsa autem prætervectione, copiis in Con Meropidem expositis, et urbem nullis cinctam muris, et terræ motu, qui maximus omnium, quos meminimus, illius insulæ incolis contigit, collapsam diripuit, oppidanis in montes dilapsis, et agrum percurrens prædam abegit, præter homines liberos; hos enim dimittebat. (3) Ex Co autem in Cnidum noctu profectus cogitur Cnidiorum

ὑπὸ τῶν Κνιδίων παραινούντων μὴ ἐκβιδάσαι τοὺς ναύτας, ἀλλ' ὥσπερ εἶχεν πλεῖν εὐθὺς ἐπὶ τὰς τῶν Ἀθηναίων ναῦς εἴκοσιν, ἃς ἔχων Χαρμίνος εἰς τῶν Σάμου στρατηγῶν ἐφύλασσε ταύτας τὰς ἑπτὰ καὶ εἴκοσι ναῦς ἐκ τῆς Πελοποννήσου προσπλευούσας, ἐφ' ἄσπερ καὶ ὁ Ἀστύοχος παρέπλει. (4) Ἐπύθοντο δὲ οἱ ἐν τῇ Σάμῳ ἐκ τῆς Μήλου τὸν ἐπίπλου αὐτῶν, καὶ ἡ φυλακὴ τῷ Χαρμίνῳ περὶ τὴν Σύμην καὶ Χάλκην καὶ Ῥόδον καὶ περὶ τὴν Λυκίαν ἦν· ἡδὴ γὰρ ἤσθάνετο καὶ ἐν τῇ Καύνῳ οὖσας αὐτάς.

XLII. Ἐπέπλει οὖν ὥσπερ εἶχε πρὸς τὴν Σύμην ὁ Ἀστύοχος, πρὶν ἐκπυτοσε γενέσθαι, εἰ πως περιλάβοι του μετεώρους τὰς ναῦς. Καὶ αὐτῷ ὑετός τε καὶ τὰ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ξυνέφελα ὄντα πλάνησιν τῶν νεῶν ἐν τῷ σκότει καὶ ταραχῇν παρέσχεν. (2) Καὶ ἅμα τῇ ἑφ' οὐρανὸν διεσπασμένου τοῦ ναυτικοῦ, καὶ τοῦ μὲν φανεροῦ ἤδη ὄντος τοῖς Ἀθηναίοις τοῦ εὐωνύμου κέρως, τοῦ δὲ ἄλλου περὶ τὴν νῆσον ἔτι πλανώμενου, ἐπανάγονται κατὰ τάχος ὁ Χαρμίνος καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐλάσσαν ἡ ταῖς εἴκοσι ναυσί, νομίσαντες, ἄσπερ ἐφύλασσαν ναῦς τὰς ἀπὸ τῆς Καύνου, ταύτας εἶναι. (3) Καὶ προσπεσόντες εὐθὺς κατέδυσάν τε τρεῖς καὶ κατετραυμάτισαν ἄλλας, καὶ ἐν τῷ ἔργῳ ἐπεκράτου, μέχρι οὐ ἐπεράνησαν αὐτοῖς παρὰ δόξαν αἱ πλείους τῶν νεῶν καὶ πανταχόθεν ἀπεκλήθηοντο. (4) Ἐπειτα δὲ ἐς φυγὴν καταστάντες ἕξ μὲν ναῦς ἀπολύασιν, ταῖς δὲ λοιπαῖς καταφεύγουσιν ἐς τὴν Τεϋτλουσσαν νῆσον, ἐντεῦθεν δὲ ἐς Ἀλικαρνασσόν. (5) Μετὰ δὲ τούτου οἱ μὲν Πελοποννήσιοι ἐς Κνίδον κατάραντες, καὶ ζυμμιγιστῶν τῶν ἐκ τῆς Καύνου ἑπτὰ καὶ εἴκοσι νεῶν αὐτοῖς, ζυμπάσαις πλεύσαντες καὶ τροπαῖον ἐν τῇ Σύμῃ στήσαντες πάλιν ἐς τὴν Κνίδον καθωρμίσαντο.

XLIII. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ταῖς ἐκ τῆς Σάμου ναυσὶ πάσαις, ὡς ἤσθοντο τὰ τῆς ναυμαχίας, πλεύσαντες ἐς τὴν Σύμην, καὶ ἐπὶ μὲν τὸ ἐν τῇ Κνίδῳ ναυτικὸν οὐχ ὀρμήσαντες, οὐδ' ἐκεῖνοι ἐπ' ἐκείνους, λαθόντες δὲ τὰ ἐν τῇ Σύμῃ σκεύη τῶν νεῶν, καὶ Λωρύμοις τοῖς ἐν τῇ ἡπείρῳ προσβαλόντες, ἀπέπλευσαν ἐς τὴν Σάμον.

(2) Ἀπασαὶ δ' ἡδὴ οὖσαι ἐν τῇ Κνίδῳ αἱ τῶν Πελοποννησίων νῆες ἐπισκευάζοντο τε εἰ τὰ εἶδει, καὶ πρὸς τὸν Τισσαφέρνην (παρεγένετο γὰρ) λόγους ἐποιούοντο οἱ ἑνδεκα ἄνδρες τῶν Λακεδαιμονίων περὶ τε τῶν ἡδὴ πεπραγμένων, εἰ τι μὴ ἤρσκειν αὐτοῖς, καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος πολέμου, στω πρώτῳ ἄριστα καὶ ζυμφορώτατα ἀμφοτέροις πολεμήσειν. (3) Μάλιστα δὲ ὁ Λίχας ἐσκόπει τὰ ποιούμενα, καὶ τὰς σπονδὰς οὐδετέρας, οὔτε τὰς Χαλκιδείως οὔτε τὰς Θηριμένους ἔφη καλῶς ζυγεῖσθαι, ἀλλὰ δεῖνόν εἶναι εἰ χώρας σθης βασιλεὺς καὶ οἱ πρόγονοι ἤρξαν πρότερον, ταύτης καὶ νῦν ἀξιώσει κρατεῖν· ἐνεῖναι γὰρ καὶ νήσους ἀπάσας πάλιν δουλεύειν καὶ Θεσσαλίαν καὶ Λοκροὺς καὶ τὰ μέχρι Βοιωτῶν, καὶ ἀντ' ἐλευθερίας ἂν Μηδικὴν ἀρχὴν τοῖς Ἑλλησιν τοὺς Λακεδαιμονίους περιθεῖναι. (4) Ἐτέρας οὖν ἐκέλευε βελτίους ἀπένδεσθαι, ἢ ταύταις γε οὐ χρήσεσθαι, οὐδὲ τῆς τροφῆς ἐπὶ τούτοις δεῖσθαι οὐδέν. Ἀγανακτῶν

adhortatione, nautas non exponere, sed, ut erat, confestim navigare adversus viginti Atheniensium naves, cum quibus Charminus, unus e ducibus, qui apud Samum agebant, observabat has septem et viginti naves, ex Peloponneso venientes, ad quas et Astyochoch navigabat. (4) Resciverant autem ii, qui in Samo erant, ex Melo hujus classis adventum, et Charminus custodiam agebat circa Symam et Chalcen et Rhodum et circa Lyciam; jam enim etiam sentiebant eas in Cauno esse.

XLII. Astyochoch igitur, ut habebat, ad Symam protinus tendebat, antequam adventus sui fama vulgaretur, si forte classem hostilem in alto circumvenire posset. Sed imber caelumque nubilum effecit, ut vagæ errarent ejus naves per tenebras et perturbarentur. (2) Et simul ac dies illuxit, quum classis esset dispersa, et sinistrum quidem cornu jam in Atheniensium conspectu esset, alterum vero circum insulam adhuc vagaretur, confestim Charminus et Athenienses cum navibus, quæ pauciores erant quam viginti, contra tendunt, existimantes, has esse naves illas, quas ex Cauno venientes observabant. (3) Et impressione in eas statim facta tres depresserunt, aliasque lacerarunt, et in prelio superiores erant, donec supervenit iis præter opinionem major navium numerus et undique intercludebantur. (4) Tunc vero fugam capessentes sex naves amiserunt, cum ceteris autem in insulam Teutlussam confugerunt, et inde Halicarnassum. (5) Postea vero Peloponnesii quum ad Cnidum appulissent, et septem ac viginti naves ex Cauno profectas sibi adjunxissent, cum universa classe Symam petierunt, ibique tropæo statuto in Cnidi stationem redierunt;

XLIII. Athenienses vero cum omnibus navibus, quæ ad Samum stabant, postquam de navali prelio commisso nuncium acceperunt, in Symam iverunt, et quum nec ipsi classem, quæ ad Cnidum stabat, invasissent, nec illi illos, sed navium armamenta, quæ erant in Syma, sumpsissent, et Loryma, quæ sunt in continente, oppugnassent, Samum redierunt.

(2) Quum autem jam universæ Peloponnesiorum naves in Cnido essent, reficiebantur, si quid oportebat, et cum Tissapherne (aderat enim) undecim illi Lacedæmoniorum viri agebant et de rebus jam transactis, si quid iis non placeret, et de futuro bello, qua ratione optime et maxime ex utrorumque utilitate gerendum esset. (3) Præcipue vero Lichas considerabat ea, quæ fiebant, et neutrum fœdus, neque a Chalcedeo, neque a Therimene factum, bene habere dicebat, sed vero nimium esse, si, cuicumque provinciæ rex ejusque majores prius imperassent, huic nunc etiam imperare vellet; ita enim licere etiam, ut insulæ omnes et Thessalia et Locri et regiones usque ad Bœotorum fines pertinentes in servitutem rursus redirent, et Lacedæmonios pro libertate imperium Medorum Græciæ imponere. (4) Alia igitur fœdera meliora fieri jubebat, aut istis quidem se non usurum, nec stipendium se his conditionibus requi-

δὲ δὲ μὲν Τισσαφέρνης ἀπεχώρησεν ἀπ' αὐτῶν δι' ὀργῆς καὶ ἀπρακτος,

XLIV. οἱ δ' ἐς τὴν Ῥόδον ἐπικηρυκευμένον ἀπὸ τῶν δυνατωτάτων ἀνδρῶν τὴν γνώμην εἶγον πλεῖν, ἐλπίζοντες νῆσόν τε οὐκ ἀδύνατον καὶ ναυαγῶν πλήθει καὶ πεζῶ προσάξεισθαι, καὶ ἅμα ἠγούμενοι αὐτοὶ ἀπὸ τῆς ὑπαρχούσης ξυμμαχίας δυνατοὶ εἶσθαι Τισσαφέρνην μὴ αἰτοῦντες χρήματα τρέφειν τὰς ναῦς. (2) Πλεύσαντες οὖν εὐθὺς ἐν τῷ αὐτῷ γειμῶνι ἐκ τῆς Κνίδου, καὶ προσβαλόντες Καμείρῳ τῆς Ῥοδίας πρώτῃ ναυσὶ τέσσαρσι καὶ ἐνενήκοντα, ἐξεφόβησαν μὲν τοὺς πολλοὺς οὐκ εἰδότες τὰ πρᾶσσόμενα, καὶ ἔφρευγον, ἄλλως τε καὶ ἀτειχίστου οὐσίας τῆς πόλεως· εἶτα ξυγκαλέσαντες οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺτους τε καὶ τοὺς ἐκ τῶν δυοῖν πολέων, Λίνδου καὶ Ἰηλυσοῦ, Ῥοδίους ἐπίσαν ἀποστῆναι Ἀθηναίων. Καὶ προσεχώρησε Ῥόδος Πελοποννησίου. (3) Οἱ δ' Ἀθηναῖοι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ταῖς ἐκ τῆς Σάμου ναυσὶν αἰσθόμενοι ἔπλευσαν μὲν βουλόμενοι φθάσαι καὶ ἐφάρησαν πελάγιοι, ὕστερήσαντες δὲ οὐ πολλῶ τὸ μὲν παραχρῆμα ἀπέπλευσαν ἐς Χάλκην, ἐντεῦθεν δ' ἐς Σάμον, ὕστερον δ' ἐκ τῆς Χάλκης καὶ ἐκ τῆς Κῶ καὶ ἐκ τῆς Σάμου τοὺς ἐπίπλους ποιοῦμενοι ἐπὶ τὴν Ῥόδον ἐπολέμουν. (4) Οἱ δὲ χρήματα μὲν ἐξέλεξαν ἐς δύο καὶ τριάκοντα τάλαντα οἱ Πελοποννησῖοι παρὰ τῶν Ῥοδίων, τὰ δ' ἄλλα ἡσύχαζον ἡμέρας ὀγδοήκοντα, ἀνελεύσαντες τὰς ναῦς.

XLV. Ἐν δὲ τούτῳ καὶ ἐτι πρότερον, πρὶν ἐς τὴν Ῥόδον αὐτοὺς ἀναστῆναι, τάδε ἐπράσσειτο. Ἀλκιβιάδης μετὰ τὸν Χαλκιδεῶς θάνατον καὶ τὴν ἐν Μιλήτῳ μάχην τοῖς Πελοποννησίοις ὑποπτος ὢν, καὶ ἀπ' αὐτῶν ἀφικομένης ἐπιστολῆς πρὸς Ἀστύχογον ἐκ Λακεδαιμόνος ὥστ' ἀποκτεῖναι (ἦν γὰρ καὶ τῷ Ἄγιδι ἐχθρὸς καὶ ἄλλως ἀπιστος ἐφάνετο), πρῶτον μὲν ὑποχωρεῖ δέσας παρὰ Τισσαφέρνην, ἔπειτα ἐκάκου πρὸς αὐτὸν ὅσον ἐδύνατο μάλιστα τῶν Πελοποννησίων τὰ πράγματα, (2) καὶ διδάσκαλος πάντων γινόμενος τὴν τε μισθοφορὰν ξυνέτεμεν, ἀντὶ δραχμῆς Ἀττικῆς ὥστε τριώβολον, καὶ τοῦτο μὴ ξυνεχῶς, δίδοσθαι, λέγειν κελεύων τὸν Τισσαφέρνην πρὸς αὐτοὺς ὡς Ἀθηναῖοι ἐκ πλείονος χρόνου ἐπιστήμονες ὄντες τοῦ ναυτικοῦ τριώβολον τοῖς ἑαυτῶν διδόναι, οὐ τοσοῦτον πενία ὅσον ἵνα αὐτῶν μὴ οἱ ναῦται ἐκ περιουσίας ὑβρίζοντες οἱ μὲν τὰ σώματα χεῖρα ἔχωσιν, διαπανθόντες ἐς τοιαῦτα ἀπ' ὧν ἄσθενεια ξυμβαίνει, οἱ δὲ τὰς ναῦς ἀπολείπτωσιν οὐχ ὑποπόντες ἐς διμηρεῖαν τὸν προσοφειλόμενον μισθόν· (3) καὶ τοὺς τριηράρχους καὶ τοὺς στρατηγούς τῶν πόλεων ἐδίδασκεν ὥστε δόντα χρήματα αὐτὸν πείσαι, ὥστε ξυχωρῆσαι ταῦτα ἑαυτῶ, πλὴν τῶν Συρακοσίων· τούτων δὲ Ἐρμοκράτης [τε] ἠναντιοῦτο μόνος ὑπὲρ τοῦ παντός ξυμμαχικοῦ. (4) Τὰς τε πόλεις δεομένας χρημάτων ἀπῆλασεν αὐτὸς ἀντιλέγων ὑπὲρ τοῦ Τισσαφέρνου ὡς οἱ μὲν Χῖοι ἀνάσχωσι εἶεν πλουσιώτατοι ὄντες τῶν Ἑλλήνων, ἐπικουρίαι δ' ὅμως σωζόμενοι ἀζινοῦσι καὶ τοῖς σώμασι καὶ τοῖς χρήμασι ἄλλους ὑπὲρ τῆς ἐκεῖνων

rere. Indignatus autem Tissaphernes ab iis per iram et infecto negotio abscessit;

XLIV. illi vero in Rhodum, primorum virorum nomine accessit, navigare in animo habebant, sperantes fore, ut insulam et navalibus et pedestribus copiis validam sibi adungerent, et simul existimantes, presentem societatem suffecturam, ut ipsi nullam pecuniam a Tissapherne petentes, navales copias alerent. (2) Protinus igitur eadem hieme ex Cnido profecti, et ad Camirum orae Rhodiae primum appulsi cum quatuor et nonaginta navibus, multitudinem quidem terrorem iniecerunt, ignaræ eorum, quæ agebantur, et ideo profugiebant, præsertim quod urbs nullis muris esset munita; deinde Lacedæmonii quum et hos et duarum civitatum, Lindi et Ielysi, cives Rhodios convocassent, persuaserunt iis, ut ab Atheniensibus deficerent. Atque Rhodus se Peloponnesiis adunxit. (3) Athenienses vero in eo tempore, quum rem intellexissent, cum classe Samo solverunt, defectionem antevertere cupientes, et conspecti sunt in alto; sed quum serius paulo venissent, in præsentia quidem ad Chalcen, et hinc ad Samum abierunt; postea vero et ex Chalce et ex Co et ex Samo incursiones in Rhodum facientes bellum gerebant. (4) Peloponnesii autem pecunias ad duo et triginta talenta a Rhodiis exegerunt, cetera vero quiescebant per octoginta dies navibus subductis.

XLV. Interea vero, atque prius etiam, antequam Rhodum versus moverant, hæc agebantur. Alcibiades quum post Chalcidei necem et prælium commissum ad Miletum in suspicionem Peloponnesiis venisset, et ab iis epistola de eo interficiendo ad Astyochum Lacedæmone missa esset, (erat enim et Agidi inimicus, et alioqui infidus videbatur), metuens primum quidem ad Tissaphernem secessit; deinde apud eum, quam maxime poterat, Peloponnesiorum rebus nocebat, (2) et eum omnia docens, stipendium imminuit, ita ut pro drachma Attica terni oboli, nec ii constanter solverent, Tissaphernem hortans, ut illis diceret, Athenienses, qui longiore temporis spatio rei navalis peritiam haberent, ternos obolos suis numerare, non tam propter paupertatem, quam ne nautæ, propter affluentiam stipendii insolentius viventes, partim quidem corpora imbecilliora haberent, sumptus facientes in ea, unde corporum imbecillitas contingit, partim vero naves desererent, qui non relinquerent stipendii partem pignoris loco adhuc debitam; (3) idem eum edocuit, ut trierarchos et civitatum duces pecunia data ad hanc rem sibi concedendam induceret, exceptis Syracusanis; ex his enim Hermocrates solus universæ societatis classis nomine adversabatur. (4) Civitates quoque pecuniam petentes abegit ipse respondens Tissapherni nomine, Chios quidem impudentes esse, qui, quum essent omnium Græcorum ditissimi, tamen dum auxiliarium copiarum beneficio servarentur, postularent, ut alii et corporibus et pecuniis pro illorum libertate pericula subirent; (5) ceteras

ἐλευθερίας κινδυνεύειν· (α) τὰς δ' ἄλλας πόλεις ἔφη ἀδικεῖν, αἱ ἐς Ἀθηναίους πρότερον ἢ ἀποστῆναι ἀνάλλου, εἰ μὴ καὶ νῦν καὶ τσαυτὰ καὶ ἐτι πλείω ὑπὲρ σφῶν αὐτῶν ἐθελήσουσιν ἐσφέρειν. (β) Τὸν τε Τισσαφέρην ἀπέφαινε νῦν μὲν, τοῖς ἰδίοις χρήμασι πολεμοῦντα, εἰκότως φειδόμενον, ἦν δέ ποτε τροφή καταβῆ παρά βασιλείως, ἐντελῆ αὐτοῖς ἀποδώσειν τὸν μισθὸν καὶ τὰς πόλεις τὰ εἰκότα ὠφελήσειν.

XLVI. Παρῆναι δὲ καὶ τῷ Τισσαφέρνει μὴ ἄγαν ἐπεΐγεσθαι διαλύσαι τὸν πόλεμον, μηδὲ βουληθῆναι κομισάμενα ἢ ναῦς Φοινίσσας ἄσπερ παρεσκευάζετο, ἢ Ἑλλήσι πλείοσι μισθὸν πορίζοντα, τοῖς αὐτοῖς τῆς τε γῆς καὶ τῆς θαλάσσης τὸ κράτος δοῦναι, ἔχειν δ' ἀμφοτέρους εἶναι δίχα τὴν ἀρχήν, καὶ βασιλεῖ ἐξείναι αἰεὶ ἐπὶ τοὺς αὐτοῦ λυπηροὺς τοὺς ἐτέρους ἐπάγειν. (2) Γενομένης δ' ἂν καθ' ἓν τῆς ἐς γῆν καὶ θάλασσαν ἀρχῆς, ἀπορεῖν ἂν αὐτὸν οἷς τοὺς κρατούντας ζυγαθαιρήσει, ἦν μὴ αὐτὸς βούληται μεγάλην δαπάνην καὶ κινδύνον ἀναστάς ποτε διαγωνίσσασθαι. Εὐτελέστερα δὲ τὰ δεινὰ βραχεῖ μορίῳ τῆς δαπάνης, καὶ ἅμα μετὰ τῆς ἑαυτοῦ ἀσφαλείας, αὐτοὺς περὶ ἑαυτοῦς τοὺς Ἑλλήνας κατατρίψαι. (3) Ἐπιτηδαιοτέρους τ' ἔφη τοὺς Ἀθηναίους εἶναι κοινωνοὺς αὐτῷ τῆς ἀρχῆς· ἦσσαν γὰρ τῶν κατὰ γῆν ἐρίεσθαι, τὸν λόγον τε ζυμφορώτατον καὶ τὸ ἔργον ἔχοντας πολεμεῖν· τοὺς μὲν γὰρ ζυγαταδουλοῦν ἂν σφίσι τε αὐτοῖς τὸ τῆς θαλάσσης μέρος καὶ ἐκείνοι ὅσοι ἐν τῇ βασιλείῳ Ἑλλήνας οἰκοῦσιν, τοὺς δὲ τοῦναντίον ἐλευθερώσαντας ἔχειν, καὶ οὐκ εἰκὸς εἶναι Λακεδαιμονίους ἀπὸ μὲν σφῶν [τῶν Ἑλλήνων] ἐλευθεροῦν νῦν τοὺς Ἑλλήνας, ἀπὸ δ' ἐκείνων [τῶν βαρβάρων], ἦν μὴ ποτε αὐτοὺς μὴ ἐξέλωσι, μὴ ἐλευθερώσῃ. (4) Τρίβειν οὖν ἐκέλευε πρῶτον ἀμφοτέρους, καὶ ἀποτεμώμενον ὡς μέγιστα ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐπειτ' ἤδη τοὺς Πελοποννησίους ἀπαλλάξαι ἐκ τῆς χώρας. (5) Καὶ διανοεῖτο πρὸ πλέον οὕτως ὁ Τισσαφέρνης, ὅσα γε ἀπὸ τῶν ποιουμένων ἦν εἰκάσαι. Τῷ γὰρ Ἀλκιβιάδῃ διὰ ταῦτα, ὡς εἶπερὶ τούτων παραινούντι, προσθεῖς ἑαυτὸν ἐς πίστιν τῆν τε τροφήν κακῶς ἐπόριζε τοῖς Πελοποννησίοις καὶ ναυμαχεῖν οὐκ εἶα, ἀλλὰ καὶ τὰς Φοινίσσας φάσκων ναῦς ἤξειν καὶ ἐκ περιόντος ἀγωνιεῖσθαι ἔφθευρε τὰ πράγματα, καὶ τὴν ἀμυλὴν τοῦ ναυτικοῦ αὐτὸν ἀφείλετο γενομένην καὶ πᾶν ἰσχυρὰν, τὰ τε ἄλλα καταφανέστερον ἢ ὅσπερ λαμβάνειν οὐ προθύμως ζυνεπολέμει.

XLVII. Ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης ταῦτα ἅμα μὲν τῷ Τισσαφέρνει καὶ βασιλεῖ, ὃν παρ' ἐκείνοις, ἄριστα εἶναι νομίζων παρῆναι, ἅμα δὲ τὴν ἑαυτοῦ κἀθοδὸν ἐς τὴν πατρίδα ἐπιθεραπεύων, εἰδὼς, εἰ μὴ διαφθερεῖ αὐτήν, ὅτι ἔσται ποτὲ αὐτῷ πείσαντι κατελθεῖν· πείσαι δ' ἂν ἐνόμιζε μάλιστα ἐκ τοῦ τοιούτου, εἰ Τισσαφέρνης φαίνοιο αὐτῷ ἐπιτήδεος ὢν. (2) Ὅπερ καὶ ἐγένετο. Ἐπειδὴ γὰρ ἦσθοντο αὐτὸν ἰσχυρότα παρ' αὐτῷ οἱ ἐν τῇ Σάμῳ Ἀθηναίων στρατιῶται, τὰ μὲν καὶ Ἀλκιβιάδου προσπέμψαντο, λόγους ἐς τοὺς δυνατωτάτους αὐτῶν ἄνδρας ὥστε μνησθῆναι περὶ αὐτοῦ ἐς τοὺς βελτίστους

autem civitates injuste facere dicebat, quae pro Atheniensibus, antequam defecissent, sumptus facere consuevissent, si non nunc quoque pro se ipsis et tantundem et plus etiam conferre vellent. (6) Et Tissaphernem ostendebat nunc quidem, quod suis pecuniis bellum gereret, merito parcum esse; sed si quando stipendium a rege mitteretur, integram iis mercedem eum redditurum, et civitates, quantum aequum esset, sublevaturum.

XLVI. Suadebat tamen etiam Tissapherni, ne nimium propereat bellum finire, neve vel accitis Phœnicum navibus, quas instruere statuerat, vel majori Græcorum numero mercede concessa iisdem et terræ et maris imperium tradere vellet, sed sineret utrosque separatim imperium habere, et regi licere in eos, a quibus quoque tempore offenderetur, alteros immittere. (2) Si vero in unum coisset terræ marisque imperium, non habiturum eum, quorum auxilio opprimeret eos, qui rerum poterentur, nisi vellet ipsemct aliquando copiis adductus cum ingenti et impensa et periculo inire certamen. Minoris autem pericula constare, si tenui sumptus particula et simul sine ullo suo periculo, ipsos Græcos inter se attereret. (3) Addebat etiam, Athenienses imperii socios illi commodiores fore; eos enim minus terrestris imperii appetentes esse et rerum gerendarum rationem regi maxime convenientem verbis factisque sequi; nam hos quidem servitutum propagandas una cum eo et sibi ipsi pro sua portione mare subjecturos, et illi eos, quotquot in terra regis Græci incolerent; alteros vero contra libertatem ferentes adesse, nec consentaneum videri, hoc agere Lacedæmonios, ut a se ipsis quidem [Græcis] nunc Græcos liberent, ab illis vero [barbaris] eosdem non liberent, nisi forte si illos (Athenienses) non everterint. (4) Suadebat igitur illi, ut primo utrosque attereret, et ubi quam maxima ab Atheniensium rebus reseculisset, tunc demum Peloponnesios abigeret ex sua regione. (5) Atque Tissaphernes magna ex parte hanc rationem sequebatur, quantum ex iis, quæ fiebant, conicere licebat. Alcibiadi enim ob hæc, ut de his bene monenti, cum fiducia totum se committens et stipendium Peloponnesiis parce dabat, neque navale proelium committere sinebat, sed etiam dicendo, naves Phœnicum venturas, et ex abundantia certaturos, res evertit, et navalem eorum potentiam in ipso summo flore constitutam, quum vel maxime firma extitisset, abstulit et alioqui manifestius quam ut latere posset, animum parum promptum in bello communiter gerendo prodebat.

XLVII. Alcibiades autem hæc, simul quod Tissapherni regi que, apud quos erat, optima factu duceret, suadebat, simul etiam, quod suum præterea in patriam reditum curaret, sciens, si eam non everteret, fore aliquando, ut reditum impetraret; impetraturum autem se existimabat hæc potentissimum ratione, si Tissaphernem sibi familiarem esse constaret. (2) Quod etiam accidit. Nam postquam milites Athenienses, qui apud Samum erant, eum multum valere apud illum senserunt, partim quidem, quod et ipse Alcibiades ad potentissimos illorum viros literas ante misisset cum mandatis, ut apud optimos civis de se mentionem facerent,

τῶν ἀνθρώπων ὅτι ἐπ' ὀλιγαρχίᾳ βούλεται καὶ οὐ πο-
νηρία οὐδὲ δημοκρατία τῇ ἑαυτὸν ἐκβαλοῦσα κατελθὼν
καὶ παρασχὼν Τισσαφέρην φίλον αὐτοῖς ξυμπολιτεύειν,
τὸ δὲ πλεόν καὶ ἀπὸ σφῶν αὐτῶν οἱ ἐν τῇ Σάμῳ τριή-
ραρχοὶ τε τῶν Ἀθηναίων καὶ δυνατώτατοι ὠρμηγνο ἐς
τὸ καταλῦσαι τὴν δημοκρατίαν.

XLVIII. Καὶ ἐκινήθη πρότερον ἐν τῷ στρατοπέδῳ
τοῦτο, καὶ ἐς τὴν πόλιν ἐντεύθεν ὕστερον ἦλθεν. Τῷ
τε Ἀλκιβιάδῃ διαβάαντες τινὲς ἐκ τῆς Σάμου ἐς λόγους
ἦλθον, καὶ ὑποτεινόντες αὐτοῦ Τισσαφέρην μὲν πρῶ-
τον ἔπειτα δὲ καὶ βασιλέα φίλον ποιήσιν εἰ μὴ δημο-
κραυῶντο (οὕτω γὰρ ἂν πιστεῦσαι μᾶλλον βασιλέα),
πολλὰς ἐλπίδας εἶχον αὐτοὶ θ' ἑαυτοῖς οἱ δυνατοὶ τῶν
πολιτῶν τὰ πράγματα, ὅπερ καὶ ταιλαιπωροῦνται μά-
λιστα, ἐς αὐτοὺς περιποιήσιν καὶ τῶν πολεμίων ἐπι-
κρατήσιν. (2) Ἐς τε τὴν Σάμον ἐλθόντες ξυνιστασάν
τε τῶν ἀνθρώπων τοὺς ἐπιτηδέους ἐς ξυνομοσίαν, καὶ
ἐς τοὺς πολλοὺς φανερώς ἔλεγον ὅτι βασιλεὺς σφίσι
φίλος ἔσσιτο καὶ χρήματα παρέξοι Ἀλκιβιάδου τε κα-
τελθόντος καὶ μὴ δημοκρατουμένου. (3) Καὶ ὁ μὲν
ὄγλος, εἰ καὶ τι παραυτίκα ἤχθητο τοῖς πρασσομένοις,
διὰ τὸ εὐπορον τῆς ἐλπίδος τοῦ παρὰ βασιλέως μισθοῦ
ἡσυχάζειν οἱ δὲ ξυνιστάντες τὴν ὀλιγαρχίαν ἐπειδὴ τῷ
πλήθει ἐκοινωνήσαν, αὖθις καὶ σφίσι αὐτοῖς καὶ τοῦ
ἑταιρικοῦ τῷ πλεόνι τὰ ἀπὸ τοῦ Ἀλκιβιάδου ἐσκόπουν.
(4) Καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις ἐφάνετο εὐπορα καὶ πιστά,
Φρονίῳ δὲ στρατηγῷ ἔτι ὄντι οὐδὲν ἤρεσκεν, ἀλλ' ὁ
τε Ἀλκιβιάδης, ὅπερ καὶ ἦν, οὐδὲν μᾶλλον ὀλιγαρχίας
ἢ δημοκρατίας δεῖσθαι ἐδόκει αὐτῷ, οὐδ' ἄλλο τι σκο-
πεῖσθαι ἢ ὅτω τρόπῳ ἐκ τοῦ παρόντος κόσμου τὴν πόλιν
μεταστήσας ὑπὸ τῶν ἑταίρων παρακληθεὶς κάτεισιν,
σφίσι δὲ περιοπτέον εἶναι τοῦτο μάλιστα ὅπως μὴ στα-
σιάζωσιν. [τῷ] βασιλεῖ τε οὐκ εὐπορον εἶναι καὶ Πελο-
ποννησίων ἤδη ὁμοίως ἐν τῇ θαλάσσῃ ὄντων, καὶ πόλεις
ἐχόντων ἐν τῇ αὐτοῦ ἀρχῇ οὐ τὰς ἐλαχίστας, Ἀθη-
ναίους προσθέμενον, οἷς οὐ πιστεύει, πράγματα ἔχειν,
ἐξὸν Πελοποννησίους, ὑφ' ὧν κακὸν οὐδὲν πω πέπονθε,
φίλους ποιήσασθαι. (5) Τὰς τε ξυμμαχίδας πόλεις,
αἷς ὑπεσχῆσθαι δὴ σφᾶς ὀλιγαρχίαν, ὅτι δὴ καὶ αὐτοὶ
οὐ δημοκρατήσονται, εὖ εἰδέναι ἔφη ὅτι οὐδὲν μᾶλλον
σφίσι οὐθ' αἰ ἀφεστηκυῖαι προσχωρήσονται οὐθ' αἰ
ὑπάρχουσαι βεβαιότεραι ἔσονται· οὐ γὰρ βουλήσεσθαι
αὐτοὺς μετ' ὀλιγαρχίας ἢ δημοκρατίας δουλεύειν μᾶλ-
λον ἢ μεθ' ὀποτέρου ἂν τύχῃσι τούτων ἐλευθέρους εἶ-
ναι, (6) τοὺς τε καλοὺς ἀγαθοὺς ὀνομαζομένους οὐκ
ἐλάσσω αὐτοὺς νομίζειν σφίσι πράγματα παρέξειν τοῦ
δῆμου, ποριστάς ὄντας καὶ ἐσηγητάς τῶν κακῶν τῷ
δῆμῳ, ἐξ ὧν τὰ πλείω αὐτοὺς ὠφελείσθαι· καὶ τὸ μὲν
ἐπ' ἐκείνοις εἶναι, καὶ ἀκριτοὶ ἂν καὶ βιαίτερον ἀπο-
θνήσκων, τὸν δὲ δῆμον σφῶν τε καταφυγὴν εἶναι καὶ
ἐκείνων σωφρονιστῆν. (7) Καὶ ταῦτα παρ' αὐτῶν τῶν
ἔργων ἐπισταμένας τὰς πόλεις σφᾶσι αὐτοὺς εἰδέναι
ὅτι οὕτω νομίζουσιν. Οὐκ οὐκ ἑαυτῷ γε τῶν ἀπ' Ἀλκι-
βιάδου καὶ ἐν τῷ παρόντι πρασσομένων ἀρέσκειν οὐδέν.

et dicerent, se velle redire, ea conditione, ut penes paucos
summa rerum esset, non autem penes homines abjectos et
plebeios, qui se urbe eiecissent, et Tissaphernis amicitia
illis conciliata, una cum illis rempublicam administrare;
partim vero, idque magis, sua sponte trierarchi Athenien-
sium, qui in Samo erant, et viri potentissimi animis erant
propensis ad evertendum statum popularem.

XLVIII. Hæc autem res in castris prius agitata est, et
hinc postea in urbem est propagata. Et nonnulli ex Samo
trajicientes in colloquium cum Alcibiade venerunt, qui quum
hanc spem ostenderet, se primum quidem Tissaphernis,
deinde vero regis etiam amicitiam iis conciliaturum, si non
populari imperio uterentur (sic enim regem magis confisu-
rum), civitatis principes magnam spem concipiebant, fore,
ut et ad se ipsos, qui malis maxime premerentur, repu-
blicæ administrationem transferrent, et hostes superarent.
(2) Et Samum reversi homines idoneos sibi conciliantes con-
jurationem conflabant et apud multitudinem propalam di-
cebant, regem sibi amicum fore, et pecuniam præbitorum,
si Alcibiades restitueretur, et popularis status tolleretur.
(3) Et vulgus quidem, quamquam in presentia agere ferebat
ea, quæ agebantur, ob paratam tamen stipendiî regî spem
quiescebat; illi vero, qui paucorum imperium constituere
cupiebant, postquam rem cum multitudine communica-
runt, rursus etiam inter se ipsos et majorem sodalium par-
tem illa Alcibiadis promissa expendebant. (4) Et ceteris
quidem hæc factu facilia et fide digna videbantur; Phrynicho
autem, qui adhuc erat dux, nihil horum placebat, sed
et Alcibiades (id quod res erat) nihilo magis paucorum domi-
natum quam popularem statum affectare ei videbatur, nec
aliud quicquam spectare, nisi qua ratione, immutata præ-
senti civitatis disciplina, a sodalibus accessitus reverti pos-
set, sibi vero hoc præcipue prospiciendum esse, ne inter
se dissiderent; et regi non sane facile factu esse, quum
Peloponnesii jam æque in mari versarentur, et urbes tene-
rent non minimas in illius imperio, Atheniensibus se ad-
jungere, quibus diffideret, et ita negotia habere, quum ei liceret
amicitiam cum Peloponnesiis inire, a quibus nullo maleficio
affectus esset. (5) Quod autem attineret ad socios civita-
tes, quibus jam promisissent paucorum imperium, quod
ne ipsi quidem amplius populari statu essent usuri, dicebat,
se probe scire, non ideo magis nec illas, quæ defecissent, in
suam potestate redituras, nec illas, quæ eibi superes-
sent, constantiores futuras, non enim hunc eos animum ha-
bituros, ut sub paucorum dominatu aut in populari statu
servitutem pati potius vellent, quum in utroque statu
libertate frui, (6) et eos, qui honesti bonique viri vocen-
tur, videri illis non minus negotiî, quam ipsum popularem
statum, sibi exhibituros, quum duces et auctores plebi
essent maleficiorum ex quibus ipsi pleraque commoda
consequerentur; et quantum quidem in illorum potestate
esset, se et indicta causa et crudelius morte mulctatum
iri, popularem vero statum suum esse perflugium, et illo-
rum moderatorem. (7) Atque hæc civitates ipsa experientia
edoctas ita existimare, sibi ipsi plane compertum esse.
Nequaquam igitur sibi quidem quicquam eorum, quæ et
in presentia ab Alcibiade gerantur, placere.

XLIX. Οἱ δὲ ξυλληγόντες τῶν ἐν τῇ ξυμμαχίᾳ, ὥσπερ καὶ τὸ πρῶτον αὐτοῖς ἐδόκει, τὰ τε παρόντα ἐδέχοντο καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας πρέσβεις Πείσανδρον καὶ ἄλλους παρεσκευάζοντο πέμπειν, ὅπως περὶ τῆς τοῦ Ἀλκιβιάδου καθόδου πράσσοιεν καὶ τῆς τοῦ ἐκεῖ δήμου καταλύσεως, καὶ τὸν Τισσαφέρην φίλον τοῖς Ἀθηναίοις ποιήσειαν.

L. Γνωὸς δὲ ὁ Φρόνιχος ὅτι ἔσοιτο περὶ τῆς τοῦ Ἀλκιβιάδου καθόδου λόγος καὶ ὅτι Ἀθηναῖοι ἐνδέξονται αὐτήν, δεισας πρὸς τὴν ἐναντίωσιν τῶν ὕφ' αὐτοῦ λεχθέντων μὴ ἦν κατέλθῃ ὡς κωλυτὴν ὄντα κακῶς δρᾶν, τρέπεται ἐπὶ τοιούδε τι. (2) Πέμπει ὡς τὸν Ἀστύοχον τὸν Λακεδαιμονίων ναύαρχον, ἔτι ὄντα τότε περὶ τὴν Μίλητον, κρύφα ἐπιστείλας ὅτι Ἀλκιβιάδης αὐτῶν τὰ πράγματα φερίζει Τισσαφέρην Ἀθηναίοις φίλον ποιῶν, καὶ ἄλλα σαφῶς ἐγγράφας ζυγνῶμην δ' εἶναι ἑαυτῷ περὶ ἀνδρὸς πολεμίου καὶ μετὰ τοῦ τῆς πόλεως ἀστυφόρου κακὸν τι βουλεύειν. (3) Ὁ δὲ Ἀστύοχος τὸν μὲν Ἀλκιβιάδην ἄλλως τε καὶ οὐκέτι ὁμοίως ἐς χεῖρας ἰόντα οὐδὲ διενεσῆτο τιμωρεῖσθαι, ἀνελθὼν δὲ παρ' αὐτὸν ἐς Μαγνησίαν καὶ παρὰ Τισσαφέρην ἅμα λέγει τε αὐτοῖς τὰ ἐπισταλέντα ἐκ τῆς Σάμου καὶ γίνεται αὐτοῖς μνηστὴς, προσέθηκέ τε, ὡς ἐλέγετο, ἐπὶ ἰδίῳ κέρδει Τισσαφέρειν ἑαυτὸν, καὶ περὶ τούτων καὶ περὶ τῶν ἄλλων κοινοῦσθαι· διόπερ καὶ περὶ τῆς μισθοφορίας οὐκ ἐντελοῦς οὔσης μαλακωτέρως ἀνήπτετο. (4) Ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης εὐθὺς πέμπει κατὰ Φρονίχου γράμματα ἐς τὴν Σάμον πρὸς τοὺς ἐν τέλει ὄντας οἷα δέδρακεν, καὶ ἀζιών αὐτὸν ἀποπνήσκειν. (5) Θορυβούμενος δὲ ὁ Φρόνιχος, καὶ πάνυ ἐν τῷ μεγίστῳ κινδύνῳ ὢν διὰ τὸ μήνυμα, ἀποστέλλει αὐθις πρὸς τὸν Ἀστύοχον, τὰ τε πρότερα μεμφόμενος ὅτι οὐ καλῶς ἐκρύβη, καὶ νῦν ὅτι θλον τὸ στρατεύμα τὸ τῶν Ἀθηναίων ἐτοίμως εἶη τὸ ἐν τῇ Σάμῳ παρασχεῖν αὐτοῖς διαφθεῖραι, γράφας καθ' ἕκαστα, ἀτειχίστου οὔσης Σάμου ὅ ἂν τρόπῳ αὐτὰ πράξειεν, καὶ ὅτι ἀνεπίφθονόν οἱ ἦδη εἶη περὶ τῆς ψυχῆς δι' ἐκείνους κινδυνεύοντι καὶ τοῦτο καὶ ἄλλο πᾶν δρᾶσαι μᾶλλον ἢ ὑπὸ τῶν ἐχθίστων αὐτὸν διαφθαρήναι. Ὁ δ' Ἀστύοχος μηνύει καὶ ταῦτα τῷ Ἀλκιβιάδῃ.

LI. Καὶ ὡς προήσθητο αὐτὸν ὁ Φρόνιχος ἀδικοῦντα καὶ ὅσον οὐ παροῦσαν ἀπὸ τοῦ Ἀλκιβιάδου περὶ τούτων ἐπιστολήν, αὐτὸς προφθάσας τῷ στρατεύματι ἐξάγγελος γίνεται ὡς οἱ πολέμιοι μέλλουσι ἀτειχίστου οὔσης τῆς Σάμου καὶ ἅμα τῶν νεῶν οὐ πασῶν ἔνδον ὁρμουσῶν ἐπιθήσεσθαι τῷ στρατοπέδῳ, καὶ ταῦτα σαφῶς πεπισμένους εἶη, καὶ χρῆναι τειγίζειν τε Σάμον ὡς τάχιστα καὶ ἄλλα ἐν φυλακῇ ἔχειν· ἐστρατήγει δὲ καὶ κύριος ἦν αὐτὸς πράσσων ταῦτα. (2) Καὶ οἱ μὲν τὸν τειχισμὸν τε παρεσκευάζοντο, καὶ ἐκ τοῦ τοιούτου καὶ ὡς μέλλουσα Σάμος θᾶσσον ἐτειχίσθη· αἱ δὲ παρὰ τοῦ Ἀλκιβιάδου ἐπιστολαὶ οὐ πολλὸ ὕστερον ἦγον ὅτι προδίδοταί τε τὸ στρατεύμα ὑπὸ Φρονίχου καὶ οἱ πολέμιοι μέλλουσι ἐπιθήσεσθαι. (3) Δοῖσας δὲ ὁ Ἀλκιβιάδης οὐ

XLIX. Sed qui ex conjurationis sociis eo convenerant, sicut et initio secum ipsi constituerant, et praesentes res probabant, et legatos Pisandrum et alios Athenas mittere parabant, ut et de Alcibiadis reditu agerent, et de tollendo illic populari statu, utque Tissaphernis amicitiam Atheniensibus conciliarent.

L. Phrynichus autem quum sciret verba de Alcibiadis reditu factum iri, Atheniensesque eum admissuros esse, veritus ne propter ea, quae a se in contrariam sententiam dicta essent, si revertisset, se malo afficeret, quod reditum impedivisset, hujusmodi consilium comminiscitur. (2) Mittit ad Astyochochum, Laedaeoniorum nauarchum, circa Miletum adhuc agentem, clandestinas literas, quibus significabat Alcibiadem res illorum corrumpere, qui Tissaphernis amicitiam Atheniensibus conciliaret, et reliqua accurate perscribens; veniam autem sibi dandam esse dicebat, qui vel cum incommodo suae civitatis aliquid mali in hostis perniciem moliretur. (3) Astyochochus vero Alcibiadem quidem, praesertim quod non amplius aequae, ac prius, in ipsius manus veniret, ne cogitabat quidem ulcisci, sed ad eum Magnesium profectus et ad Tissaphernem simul dixit iis res ex Samo sibi scriptas, et earum iis index existit, et, ut ferebatur, quaestus privati causa adjunxit se Tissapherni, ut et in hac re et in ceteris consilia communicarent; quomobrem etiam de stipendio nondum integro minus instabat. (4) Alcibiades autem confestim literas adversus Phrynichum Samum ad viros primarios mittit, declarans ea, quae fecerat, et postulans, ut capitis supplicio plecteretur. (5) Phrynichus autem perturbatus, et in maximum sane discrimen adductus ob hoc indicium, rursus ad Astyochochum scribit, quum ob superius factum conquerens, quod non probe celatum esset, et nunc se paratum esse ad interneconem tradere omnem Atheniensium exercitum, qui apud Samum esset, sigillatim docens, quum Samus non esset munita, quo haec modo peragere possent; sibi quoque jam invidiosum non esse, si propter illos in capitis periculum adductus, et hoc, et aliud quidvis potius facturus esset, quam ab inimicissimis ipse perderetur. Astyochochus vero haec quoque Alcibiadi indicat.

LI. Et quum praesensisset Phrynichus, eum improbe agere et de rebus istis epistolam ab Alcibiade jam jamque adfuturam, ipse eam praeventens indicium ad exercitum defert, hostes in animo habere, quod Samus nullis munitionibus esset munita, et simul non omnis classis intus stationem haberet impetum in castra facere et se haec comperta habere, et quam celerrime Samum muniendam esse, et cetera praesidiis tuenda; ipse autem dux erat, harumque rerum administrandarum potestatem habebat. (2) Et hi quidem munitionem parabant, et tali modo Samus, quam vel sic munituri erant, celerius munita est; literae autem ab Alcibiade non multo post aderant, exercitum a Phrynichio prodi, et hostes eum invasuros. (3) Ita quum visus esset Alcibiades non fide dignus esse, sed hostium consilia

πιστος εἶναι ἀλλὰ τὰ ἀπὸ τῶν πολεμίων προειδώς τῷ Φουνίχῳ ὡς ξυνειδίτοι κατ' ἔχθραν ἀνατιθέναι, οὐδὲν ἔδοξαφεν αὐτόν, ἀλλὰ καὶ ξυνεμαρτύρησε μᾶλλον ταῦτα ἐσαγγέλλας.

LII. Μετὰ δὲ τοῦτο Ἀλκιβιάδης μὲν Τισσαφέρην παρεσκευάζε καὶ ἀνέπειθεν ὅπως φίλος ἔσται τοῖς Ἀθηναίοις, δεδιότα μὲν τοὺς Πελοποννησίους, ὅτι πλείοσι ναυσὶ τῶν Ἀθηναίων παρήσαν, βουλόμενον δὲ ὅμως, εἰ δύναιτό τις, πεισθῆναι, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ τὴν ἐν τῇ Κνίδῳ διαφορὰν περὶ τῶν Θηριμένοους σπονδῶν ἤσθετο τῶν Πελοποννησίων (ἦδη γὰρ κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ἐν τῇ Ῥόδῳ ὄντων αὐτῶν ἐγεγένητο), ἐν ᾗ τὸν τοῦ Ἀλκιβιάδου λόγον πρότερον εἰρημένον περὶ τοῦ ἐλευθεροῦν τοὺς Λακεδαιμονίους τὰς ἀπάσας πόλεις ἐπληθύθεισεν ὁ Λίχας, οὐ φάσκων ἀνεκτὸν εἶναι συχεῖσθαι κρατεῖν βασιλέα τῶν πόλεων ὧν ποτὲ καὶ πρότερον ἢ αὐτὸς ἢ οἱ πατέρες ἤρχον. Καὶ ὁ μὲν Ἀλκιβιάδης, ἅτε περὶ μεγάλων ἀγωνιζόμενος, προθύμως τὸν Τισσαφέρην θεραπευῶν προσέκειτο·

LIII. οἱ δὲ μετὰ τοῦ Πεισανδρου πρέσβεις τῶν Ἀθηναίων ἀποσταλέντες ἐκ τῆς Σάμου, ἀφικόμενοι ἐς τὰς Ἀθήνας, λόγους ἐποιοῦντο ἐν τῷ δήμῳ κεφαλαιοῦντες ἐκ πολλῶν, μάλιστα δὲ ὡς ἐξεῖθι αὐτοῖς Ἀλκιβιάδην καταγαγοῦσι καὶ μὴ τὸν αὐτὸν τρόπον δημοκρατουμένους βασιλέα τε ξύμμαχον ἔχειν καὶ Πελοποννησίων περιγενέσθαι. (2) Ἀντιλεγόντων δὲ πολλῶν καὶ ἄλλων περὶ τῆς δημοκρατίας, καὶ τῶν Ἀλκιβιάδου ἅμα ἐχθρῶν διαβῶντων ὡς δεινὸν εἶη εἰ τοὺς νόμους βιασάμενος κάτεισι, καὶ Εὐμολπιδῶν καὶ Κηρύκων περὶ τῶν μυστικῶν δι' ἅπερ ἔφυγε μαρτυρομένον καὶ ἐπιθειάζοντων μὴ κατάγειν, ὁ Πεισανδρος παρελθὼν πρὸς πολλὴν ἀντιλογίαν καὶ σχετικασμὸν ἠρώτα ἕνα ἕκαστον παράγων τῶν ἀντιλεγόντων, εἰ τινα ἐλπίδα ἔχει σωτηρίας τῇ πόλει Πελοποννησίων ναῦς τε οὐκ ἐλάσσους σφῶν ἐν τῇ θαλάσῃ ἀντιπύρρους ἐχόντων καὶ πόλεις ξυμμαχίας πλείους, βασιλέας τε αὐτοῖς καὶ Τισσαφέρνους χρήματα παρεχόντων, σφίσι τε οὐκέτι ὄντων, εἰ μὴ τις πείσει βασιλέα μεταστῆναι παρὰ σφᾶς. (3) Ὅποτε δὲ μὴ φαίησαν ἐρωτώμενοι, ἐνταῦθα δὴ σαφῶς ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι « τοῦτο τοίνυν οὐκ ἔστιν ἡμῖν γενέσθαι, εἰ μὴ πολιτευσόμεν τε σωφρονέστερον καὶ ἐς ὀλίγους μᾶλλον τὰς ἀρχὰς ποιήσομεν, ἵνα πιστεύῃ ἡμῖν βασιλεύς, καὶ μὴ περὶ πολιτίας τὸ πλεόν βουλευσομεν ἐν τῷ παρόντι ἢ περὶ σωτηρίας (ὑστερον γὰρ ἐξέσται ἡμῖν καὶ μεταθέσθαι, ἢν μὴ τι ἀρέσκη), Ἀλκιβιάδην τε καταζόμεν, ὃς μόνος τῶν νῦν οἷός τε τοῦτο κατεργάσασθαι. »

LIV. Ὁ δὲ δῆμος τὸ μὲν πρῶτον ἀκούων χαλεπῶς ἔφερε τὸ περὶ τῆς ὀλιγαρχίας σαφῶς δὲ διδασκόμενος ὑπὸ τοῦ Πεισανδρου μὴ εἶναι ἄλλαν σωτηρίαν, δέισας καὶ ἅμα ἐπελπίων ὡς καὶ μεταβαλεῖται, ἐνέδωκεν. (2) Καὶ ἐψηφίσαντο πλείωσαν τὸν Πεισανδρον καὶ ὅσα ἄνδρας μετ' αὐτοῦ πράσσειν ὅπῃ ἂν αὐτοῖς δοκοίη ἄριστα εἶεν τὰ τε πρὸς τὸν Τισσαφέρην καὶ τὸν Ἀλ-

jam ante comperta Phrynicho, ut conscio, per inimicitias attribuere, nihil huic nocuit, imo vero, quod hæc indicasset, suo testimonio eum potius adjuvit.

LII. Postea vero Alcibiades quidem Tissaphernem monebat et inducebat, ut amicus esset Atheniensibus, timentem quidem Peloponnesios, quod majori cum classe, quam Athenienses, adessent, cupientem tamen, si qua ratione posset, fidem habere, præsertim postquam sensit Peloponnesiorum apud Cnidum de fœderibus per Therimenam factis dissensionem (nam hoc tempore quum illi apud Rhodum essent, jam exstiterat), in qua illum priorem Alcibiadis sermonem de eo, quod Lacedæmonii civitates omnes in libertatem asserent, Lichas verum esse demonstravit, negans hanc pactionem tolerandam esse, ut rex eas civitates obtineret, quibus vel prius aliquando aut ipse aut ejus majores imperassent. Et Alcibiades quidem, utpote qui magnis de rebus confunderet, Tissaphernem officiis studiose demerens rem urgebat;

LIII. Atheniensium vero legati, qui cum Pisandro ex Samo missi erant, quum Athenas pervenissent, apud populum verba faciebant, in summam multa colligentes, præcipue vero demonstrantes, facile iis esse, si Alcibiadem restituerent, nec amplius eodem modo populari statu uterentur, et regem socium habere et Peloponnesios superare. (2) Sed quum et alii multi de populari statu contradicerent, et simul Alcibiadis inimici vociferarentur, indignum facinus esse, si, legibus vi facta, rediret, et Eumolpide et Ceryces de mysticis, propter quæ profugerat, testimonium dicerent, et per res divinas obstestarentur, ne reducerent, Pisander in medium progressus, inter multam adversationem et indignationem quemvis unum eorum, qui contradicebant, in medium producens interrogabat, num quam salutis publicæ spem haberet, quum Peloponnesii non pauciores, quam ipsi, naves contra se in acie stantes in mari haberent, et socias civitates plures, præterea quum rex et Tissaphernes pecunias iis suppeditaret, ipsis vero nullæ amplius essent, nisi quis regi persuaderet, ut ad se transiret. (3) Ubi autem interrogati illi spem esse negarent, tunc vero palam dicebat iis: « Hoc igitur nobis contingere non potest, nisi rempublicam administrabimus sapientius, et magistratus ad pauciores deferamus, ut rex fidem nobis habeat, neque de reipublicæ forma magis consultabimus in præsentia, quam de salute (nam et postea nobis licebit hæc mutare, si quid displicuerit), Alcibiademque reducemus, qui solus omnium, qui nunc vivunt, hoc conficere potest. »

LIV. Populus vero primo quidem hæc audiens de paucorum dominatu graviter ferebat; sed quum a Pisandro plane doceretur, non esse aliam salutis rationem, metu percussus et simul etiam sperans, fore aliquando, ut res immutaretur, cessit. (2) Et decreverunt, ut Pisander cum decem collegis proficisceretur ad rem cum Tissapherne et Alcibiade transigendam, ut e republica maxime fore ipsis vide-

κλιιάδην. (3) Ἄμα τε διαβαλόντος καὶ Φρύνιχον τοῦ Πείσανδρου παρελύσειεν ὁ δῆμος τῆς ἀρχῆς καὶ τὸν ξυν-ἀρχοντα Σκιρωνιδῆν, ἀντίπειψαν δὲ στρατηγούς ἐπὶ τὰς ναῦς Διομέδοντα καὶ Λέοντα. Τὸν δὲ Φρύνιχον ὁ Πείσανδρος φάσκων Ἰασον προδοῦναι καὶ Ἀμόργην διέβαλεν, οὐ νομιζῶν ἐπιτήδειον εἶναι τοῖς πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην πρᾶσσομένοις. (4) Καὶ ὁ μὲν Πείσανδρος τὰς τε ξυνομοσίας, αἵπερ ἐτύγχανον πρότερον ἐν τῇ πόλει οὔσαι ἐπὶ δίκαις καὶ ἀρχαῖς, ἀπάσας ἐπελθὼν, καὶ παρακλειυσάμενος ὅπως ξυστραφέντες καὶ κοινῇ βουλευσάμενοι καταλύσουσι τὸν δῆμον, καὶ τᾶλλα παρασκευάσας ἐπὶ τοῖς παροῦσιν ὥστε μηκέτι διαμέλλεσθαι, αὐτὸς μετὰ τῶν δέκα ἀνδρῶν τὸν πλοῦν ὡς τὸν Τισσαφέρνην ποιεῖται.

LV. Ὁ δὲ Λέων καὶ Διομέδων ἐν τῷ αὐτῷ χειμῶνι ἀφιγμένοι ἤδη ἐπὶ τὰς τῶν Ἀθηναίων ναῦς ἐπίπλουν τῇ Ῥόδῳ ἐποιήσαντο. Καὶ τὰς μὲν ναῦς καταλαμβάνουσιν ἀνείλικυμένους τῶν Πελοποννησίων, ἐς δὲ τὴν γῆν ἀπόθασίν τινα ποιησάμενοι καὶ τοὺς προσβοηθήσαντας Ῥοδίῳ νικῆσαντες μάχῃ ἀπεχώρησαν ἐς τὴν Χάλκην, καὶ τὸν πόλεμον ἐντεύθεν μᾶλλον ἢ ἐκ τῆς Κῶ ἐποιοῦντο· εὐφυλακτότερα γὰρ αὐτοῖς ἐγγίγνετο, εἰ ποὶ ἀπαίροι τοῦ τῶν Πελοποννησίων ναυτικόν.

(2) Ἦλθε δ' ἐς τὴν Ῥόδον καὶ Ξενοφαντίδας Λάκων παρὰ Πεδάριτου ἐκ Χίου, λέγων ὅτι τὸ τεῖχος τῶν Ἀθηναίων ἤδη ἐπιτετέλεσται, καὶ εἰ μὴ βοηθήσουσι πάσαις ταῖς ναυσίν, ἀπολεῖται τὰ ἐν Χίῳ πράγματα. Οἱ δὲ διανοοῦντο βοηθήσειν. (3) Ἐν τούτῳ δὲ ὁ Πεδάριτος αὐτὸς τε καὶ τὸ περὶ αὐτὸν ἐπικουρικὸν ἔχων καὶ τοὺς Χίους πανστρατιᾷ προσβαλὼν τῶν Ἀθηναίων τῷ περὶ τὰς ναῦς ἐρύματι αἰρεῖ τί τι αὐτοῦ καὶ νεῶν τινῶν ἀνείλικυμένον ἐκράτησεν· ἐπεκβοηθησάντων δὲ τῶν Ἀθηναίων καὶ τρεψαμένων τὸς Χίους πρώτους νικᾶται καὶ τὸ ἄλλο τὸ περὶ τὸν Πεδάριτον, καὶ αὐτὸς ἀποθνήσκει καὶ τῶν Χίων πολλοί, καὶ ὅπλα ἐλήφθη πολλά.

LVI. Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ μὲν Χῖοι ἐκ τε γῆς καὶ θαλάσσης ἐτι μᾶλλον ἢ πρότερον ἐπολιορχοῦντο, καὶ ὁ λιμὸς αὐτοῖσι ἦν μέγας· οἱ δὲ περὶ τὸν Πείσανδρον Ἀθηναίων πρέσβεις ἀφικόμενοι ὡς τὸν Τισσαφέρνην λόγους ποιοῦνται περὶ τῆς ὁμολογίας. (2) Ἀλκιβιάδης δὲ (οὐ γὰρ αὐτῷ πάντῃ τὰ ἀπὸ Τισσαφέρνου βέβαια ἦν, φοβούμενου τοὺς Πελοποννησίους μᾶλλον, καὶ ἐτι βουλομένου, καθάπερ καὶ ὑπ' ἐκείνου ἐδιδάσκετο, τρίβειν ἀμφοτέρους) τρέπεται ἐπὶ τοιόνδε εἶδος ὥστε τὸν Τισσαφέρνην ὡς μέγιστα αἰτοῦντα παρὰ τῶν Ἀθηναίων μὴ ξυμβῆναι. (3) Δοκεῖ δὲ μοι καὶ ὁ Τισσαφέρνης τὸ αὐτὸ βουληθῆναι, αὐτὸς μὲν διὰ τὸ δέος, ὁ δ' Ἀλκιβιάδης, ἐπειδὴ ἐώρα ἐκείνον καὶ ὡς οὐ ξυμβασιέοντα, δοκεῖν τοῖς Ἀθηναίοις ἐβούλετο μὴ ἀδύνατος εἶναι πείσαι, ἀλλ' ὡς πεπεισμένῳ Τισσαφέρνηι καὶ βουλομένῳ προσχωρῆσαι τοὺς Ἀθηναίους μὴ ἱκανὰ διδόναι. (4) Ἦπει γὰρ τοσαῦτα ὑπερβάλλων ὁ Ἀλκιβιάδης, λέγων αὐτὸς ὑπὲρ παρόντος Τισσαφέρνου, ὥστε

retur. (3) Et simul quum Pisander etiam Phrynichum criminatus esset, populus eum et Scironidem, ejus collegam, a praefectura amovit, et in eorum locum submitit ad classem Diomedontem et Leontem. Phrynichum autem Pisander criminatus est ita, ut Iasum et Amorgen ab eo proditum diceret, propterea quod non existimabat, eum animo propensum esse ad ea, quae cum Alcibiade transigebantur. (4) Atque Pisander quidem et conspirationes, quae prius in urbe erant judicio et magistratu causa, omnes adiit et adhortatus est, ut in unum conjuncti et consilio communiter inito popularem statum tollerent, et praeterea ceteras quae res ad praesentem usum necessarias praeparavit, ut nulla mora amplius interponeretur; quo facto ipse cum decem collegis ad Tissaphernem navigavit.

LV. Leon autem ac Diomedon per eandem hiemem, quum ad Atheniensium classem jam pervenissent, Rhodum infesta classe petierunt. Et naves quidem Peloponnesiorum subdutas deprehendunt, in terram autem alicubi egressi et Rhodios, qui ad arcendam vim accurrerant, proelio superarunt, et in Chalcen se receperunt, et deinde bellum hinc potius quam ex Co gerere coeperunt; facilius enim hic custodia erat, si quo Peloponnesiorum classis proficisceretur.

(2) Venit autem in Rhodum Xenophantidas Laco ex Chio a Pedarito missus, nuntians, Atheniensium murum ad finem jam esse perductum, et, nisi cum tota classe succurrerent, actum fore de tota Chio. Illi vero cogitabant auxilio proficisci. (3) Interea autem Pedaritus cum copiis auxiliariis, quas secum habebat, et cum universis Chiorum copiis adortus Atheniensium munitiones classi circumdatus, quandam earum partem cepit, et aliquot navibus subductis potitus est, sed quum Atheniensis eruptionem fecissent, et Chios in fugam primos vertissent, reliquus etiam exercitus, qui circa Pedaritum erat, victus est, et ipse Pedaritus occubuit, et Chiorum multi, multaue arma capta sunt.

LVI. Quibus rebus gestis Chii et a terra et a mari arctius quam antea obsidebantur, et fames illic erat ingens; at Pisander ejusque collegae, Atheniensium legati, quum ad Tissaphernem pervenissent, de pactionibus faciendis verba fecerunt. (2) Alcibiades vero (nec enim Tissaphernis fides spem admodum certam ei afferebat, quia Peloponnesios magis formidabat, et utrosque adhuc atterere volebat, quem admodum etiam ab Alcibiade edoctus erat,) ad talem rei speciem se convertit, ut Tissaphernes quam maxima ab Atheniensibus petendo nullam compositionem faceret. (3) Videtur autem mihi et Tissaphernes idem voluisse, ipse quidem propter metum, Alcibiades vero, postquam animadvertibat, illum vel sic jam compositionis cupidum non esse, videri volebat Atheniensibus hand invalidus fuisse ad persuadendum, sed persuaso jam Tissapherni et foedus inire volenti Athenienses non offerre, quantum sat esset. (4) Tot enim res praeter modum postulabat Alcibiades, quippe ipse loquens pro Tissapherne, qui praesens aderat, ut quam-

τὸ τῶν Ἀθηναίων, καίπερ ἐπὶ πολὺ ὅτι αἰτοίη ξυγχο-
ρούντων, ὅμως αἴτιον γενέσθαι· Ἴωνίαν τε γὰρ πᾶσαν
ἤξιον δίδουσι καὶ αὐτῆς νήσους τε τὰς ἐπικειμένας
καὶ ἄλλα, οἷς οὐκ ἐναντιουμένων τῶν Ἀθηναίων τέλους
ἐν τῇ τρίτῃ ἡδὴ ξυνόδῳ, δέισας μὴ πᾶν φωραθῆ ἀδύ-
νατος ὢν, ναῦς ἤξιον εἶν βασιλέα ποιεῖσθαι καὶ παρα-
πλεῖν τὴν ἑαυτοῦ γῆν ὅπῃ ἂν καὶ θσαις ἂν βούληται.
Ἐνταῦθα δὴ οὐκέτι, ἀλλ' ἄπορα νομίσαντες οἱ Ἀθη-
ναῖοι καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀλκιβιάδου ἐξῆπατῆσθαι, δι' ὀργῆς
ἀπελλόντες κομίζονται ἐς τὴν Σάμον.

LVII. Τισσαφέρνης δὲ εὐθύς μετὰ ταῦτα καὶ ἐν τῷ
αὐτῷ χειμῶνι παρέρχεται ἐς τὴν Καῦνον, βουλόμενος
τοὺς Πελοποννησίους πάλιν τε κομίσαι ἐς τὴν Μίλητον,
καὶ ξυνηκάς εἶτι ἄλλας ποιησάμενος, ἃς ἂν δύνηται,
τροφὴν τε παρέχειν καὶ μὴ παντάπασιν ἐκπεπολεμῶ-
σθαι, δεδιὼς μὴ ἦν ἀπορῶσι πολλαῖς ναυσὶ τῆς τρο-
φῆς, ἢ τοῖς Ἀθηναίοις ἀναγκασθέντες ναυμαχεῖν ἡσση-
θῶσιν, ἢ κενωθείσιν τῶν νεῶν ἄνευ ἑαυτοῦ γέννηται τοῖς
Ἀθηναίοις ἢ βούλονται. Ἔτι δὲ ἐφοβεῖτο μάλιστα
μὴ τῆς τροφῆς ζητήσει πορθήσῃσι τὴν ἡπειρον. (2)
Πάντων οὖν τούτων λογισμῶ καὶ προνοίᾳ, ὥσπερ ἐβού-
λετο ἐπανιστοῦν τοὺς Ἑλλήνας πρὸς ἀλλήλους, μετα-
πεμφάμενος οὖν τοὺς Πελοποννησίους τροφὴν τε αὐτοῖς
δίδωσι καὶ σπονδὰς τρίτας τάσδε σπένδεται.

LVIII. « Τρίτῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει Δαρείου βασιλεύ-
οντος, ἐφορευόντος δὲ Ἀλεξίππιδά ἐν Λακεδαίμονι, ξυ-
νήχαι ἐγένοντο ἐν Μαιάνδρου πεδίῳ Λακεδαίμωνίων καὶ
τῶν ξυμμάχων πρὸς Τισσαφέρνην καὶ Ἱεραμένην καὶ
τοὺς Φαρνάκου παῖδας περὶ τῶν βασιλείως πραγμάτων
καὶ Λακεδαίμωνίων καὶ τῶν ξυμμάχων. (2) Χώραν
τὴν βασιλείως, ὅση τῆς Ἀσίας ἐστὶ, βασιλείως εἶναι· καὶ
περὶ τῆς χώρας τῆς ἑαυτοῦ βουλευέτω βασιλεὺς ὅπως
βούλεται. (3) Λακεδαίμονίους δὲ καὶ τοὺς ξυμμάχους
μὴ ἵεναι ἐπὶ χώραν τὴν βασιλείως ἐπὶ κακῶ μηδενί, μηδὲ
βασιλέα ἐπὶ τὴν Λακεδαίμωνίων μηδὲ τῶν ξυμμάχων
ἐπὶ κακῶ μηδενί. (4) Ἦν δὲ τις Λακεδαίμωνίων ἢ τῶν
ξυμμάχων ἐπὶ κακῶ ἢ ἐπὶ τὴν βασιλείως χώραν, Λα-
κεδαίμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους κωλύειν· καὶ ἦν τις ἐκ
τῆς βασιλείως ἢ ἐπὶ κακῶ ἐπὶ Λακεδαίμονίους ἢ τοὺς
ξυμμάχους, βασιλεὺς κωλύετω. (5) Τροφὴν δὲ ταῖς
ναυσὶ ταῖς νῦν παρούσαις Τισσαφέρνην παρέχειν κατὰ
τὰ ξυγκείμενα μέχρι ἂν αἱ νῆες αἱ βασιλείως ἔλωσιν·
(6) Λακεδαίμονίους δὲ καὶ τοὺς ξυμμάχους, ἐπὴν αἱ
βασιλείως νῆες ἀφίκωνται, τὰς ἑαυτῶν ναῦς ἦν βούλων-
ται τρέφειν, ἐφ' ἑαυτοῖς εἶναι. Ἦν δὲ παρὰ Τισσα-
φέρνης λαμβάνειν ἐθελῶσι τὴν τροφὴν, Τισσαφέρνην
παρέχειν, Λακεδαίμονίους δὲ καὶ τοὺς ξυμμάχους τε-
λευτῶντος τοῦ πολέμου τὰ χρήματα Τισσαφέρνηι ἀπο-
δοῦναι, ὁπόσα ἂν λάβωσιν. (7) Ἐπὴν δὲ αἱ βασιλείως
νῆες ἀφίκωνται, αἶ τε Λακεδαίμωνίων νῆες καὶ αἱ τῶν
ξυμμάχων καὶ αἱ βασιλείως κοινή τὸν πόλεμον πολε-
μοῦντων, καθ' ὅτι ἂν Τισσαφέρνηι δοκῆ καὶ Λακεδαί-
μόνιοις καὶ τοῖς ξυμμάχοις. Ἦν δὲ καταλύειν βούλων-
ται πρὸς Ἀθηναίους, ἐν ὁμοίῳ καταλύεσθαι. »

vis Athenienses magnam partem rerum, quas postulabat,
concederent, tamen rei impedimentum ab illorum parte fue-
rit; nam et omnem Ioniam volebant tradi, et præterea in-
sulas adjacentes, et alia, quibus quum Athenienses non
adversarentur, tandem in tertio congressu, veritus, ne jam
plane deprehenderetur ad rem peragendam invalidus, po-
stulabat, ut naves sinerent regem ædificare, et secundum
suam terram navigare quacumque et quocumque navibus
libuisset. Tunc vero Athenienses non jam aliter statuentes,
nisi fieri ea nulla ratione posse, et se ab Alcibiade deceptos
esse, per iram digressi Samum reverterunt.

LVII. Tissaphernes autem statim post hæc et eadem
hieme in Caunum se contulit, quia volebat Peloponnesios
Miletum rursus reducere, aliisque rursus factis pactionibus,
quascumque posset, stipendium præbere, nec sibi prorsus
hostes fieri, veritus ne, si in multis navibus laborarent ino-
pia stipendii, aut coacti navale prælium cum Atheniensibus
committere, superarentur, aut classe hominibus nudata
Atheniensibus sine se res ex animi sententia succederent.
Præterea vero maxime metuebat, ne illi stipendii quærendi
gratia continentem popularentur. (2) Harum igitur omnium
rerum rationem et curam habens, volebat quodam modo
Græcos inter se coæquare; itaque Peloponnesiis accitis stipen-
dium numerat, et fœdera cum iis tertia facit, in hæc verba.

LVIII. « Tertio decimo regni Darei anno, Alexippida La-
cedæmone ephoro, pactiones factæ sunt in Mæandri planitie
inter Lacedæmonios et socios ac Tissaphernem et Hierame-
nem et Pharnaci liberos, de regis et Lacedæmoniorum so-
ciorumque negotiis. (2) Quæcumque regio regis est in Asia,
regis esto; et de sua regione rex arbitrato suo statuat. (3)
Lacedæmonii vero sociique in regis regionem ne eunto ullius
maleficii causa, neque rex in Lacedæmoniorum sociorumve
regionem ullius maleficii causa. (4) Si quis autem Lacedæ-
moniorum aut sociorum in regis regionem maleficii causa
iverit, Lacedæmonii sociique prohibento; et si quis e ditione
regis ad Lacedæmonios aut socios maleficii causa ierit, rex
prohibeto. (5) Stipendium autem classi, quæ nunc adest,
ex pactis Tissaphernes suppeditato, donec regia classis vene-
rit. (6) Ubi autem regia classis advenerit, si Lacedæmo-
nii sociique suam classem alere velint, hoc iis liceat. Sin
a Tissapherne stipendium accipere velint, Tissaphernes
præbeto, Lacedæmonii vero sociique, finito bello, pecunias
Tissapherni reddunto, quascumque acceperint. (7) Post-
quam autem classis regia venerit, Lacedæmoniorum et so-
ciorum et regis naves communiter bellum gerunto, prout
Tissapherni et Lacedæmonii et sociis videbitur. Quod si
pacem cum Atheniensibus facere velint, pari utrique modo
faciunto. »

LIX. Αἱ μὲν σπονδαὶ τοιαῦται ἐγένοντο, καὶ μετὰ ταύτας παρεσκευάζετο Τισσαφέρνης τὰς τε Φοινίσσας ναῦς ἄξιον, ὥσπερ εἶρητο, καὶ τὰλλα ὅσαπερ ὑπέσχετο, καὶ ἐβούλετο παρασκευαζόμενος γοῦν δῆλος εἶναι·

LX. Βοιωτοὶ δὲ τελευτῶντος ἤδη τοῦ χειμῶνος Ὠροπὸν εἶλον προδοσίᾳ Ἀθηναίων ἐμφρουρούτων. Ξυνέπραξαν δὲ Ἐρετριῶν τε ἄνδρες καὶ αὐτῶν Ὠροπίων, ἐπιβουλεύοντες ἀπόστασιν τῆς Εὐβοίας· ἐπὶ γὰρ τῇ Ἐρετρίᾳ τὸ χωρίον ὃν ἀδύνατα ἦν Ἀθηναίων ἐρόντων μὴ οὐ μεγάλα βλάπτειν καὶ Ἐρετρίαν καὶ τὴν ἄλλην Εὐβοίαν. (2) Ἐρχογτες οὖν ἤδη τὸν Ὠροπὸν ἀφικνοῦνται ἐς Ῥόδον οἱ Ἐρετριῆς, ἐπικαλούμενοι ἐς τὴν Εὐβοίαν τοὺς Πελοποννησίους. Οἱ δὲ πρὸς τὴν τῆς Χίου κακουμένης βοήθειαν μᾶλλον ὤρμητο, καὶ ἄραντες πάσαις ταῖς ναυσὶν ἐκ τῆς Ῥόδου ἔπλεον. (3) Καὶ γενόμενοι περὶ Τριόπιον καθορῶσι τὰς τῶν Ἀθηναίων ναῦς πελαγίας ἀπὸ τῆς Χάλκης πλεούσας· καὶ οἱ οὐδέτεροι ἀλλήλους ἐπέπλεον, ἀφικνοῦνται οἱ μὲν ἐς τὴν Σάμον οἱ δ' ἐς τὴν Μίλητον, καὶ ἐώρων οὐκέτι ἄνευ ναυμαχίας οἷόν τ' εἶναι ἐς τὴν Χίον βοηθήσαι. Καὶ ὁ χειμὼν ἐτελευτα οὗτος, καὶ εἰκοστὸν ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελευτα τῷδε ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

LXI. Τοῦ δ' ἐπιγυνομένου θέρους ἄμα τῷ ἤρι εὐθύς ἀρχομένῳ Δερκυλίδας τε ἀνὴρ Σπαρτιάτης στρατιὰν ἔχων οὐ πολλὴν παρεπέμψθη περὶ τῆς Ἑλλάσποντου Ἀβυδὸν ἀποστῆσαν (εἰσὶ δὲ Μιλησίων ἄποικοι), καὶ οἱ Χίοι, ἐν ὅσῳ αὐτοῖς ὁ Ἀστυόχος ἠπόρει ὅπως βοηθήσοι, ναυμαχῆσαι περὶ τὴν πολιορκίαν ἠναγκάσθησαν. (2) Ἐτυχον δ' ἔτι ἐν Ῥόδῳ ὄντος Ἀστυόχου ἐκ τῆς Μιλήτου Λέοντά τε ἄνδρα Σπαρτιάτην, ὃς Ἀντισθένη ἐπιβάτης ξυνεξήλαθε, τοῦτον κεκομισμένῳ μετὰ τὸν Πεδάριτον θάνατον ἄρχοντα, καὶ ναῦς δώδεκα αἰ ἔτυον φύλαξας Μιλήτου οὐσαι, ὧν ἦσαν Θούριαι πέντε καὶ Συρακόσσαι τέσσαρες καὶ μία Ἀναϊτίς καὶ μία Μιλησία καὶ Λέοντος μία. (3) Ἐπεξεληθόντων δὲ τῶν Χίων πανδημεὶ καὶ καταλαβόντων τι ἐρυμνὸν χωρίον, καὶ τῶν νεῶν αὐτοῖς ἄμα ἕξ καὶ τριάκοντα ἐπὶ τὰς τῶν Ἀθηναίων δύο καὶ τριάκοντα ἀναγαγομένων, ἐναυμαχῆσαν· καὶ καρτερᾶς γενομένης ναυμαχίας οὐκ ἔλασσον ἔχοντες ἐν τῷ ἔργῳ οἱ Χίοι καὶ οἱ ξύμμαχοι (ἤδη γὰρ καὶ ὀψὲ ἦν) ἀνεχώρησαν ἐς τὴν πόλιν.

LXII. Μετὰ δὲ τοῦτο εὐθύς τοῦ Δερκυλίδου περὶ τῆς Μιλήτου παρεξεληθόντος Ἀβυδος ἐν τῷ Ἑλλησπόντῳ ἀφίσταται πρὸς Δερκυλίδαν καὶ Φαρνάβαζον, καὶ Λάμψακος δυσὸν ἡμέραιν ὕστερον. (2) Στρομβιχίδης δ' ἐκ τῆς Χίου, πυθόμενος, κατὰ τάχος βοηθήσας ναυσὶν Ἀθηναίων τέσσαραι καὶ εἰκοσίαι, ὧν καὶ στρατιώτιδες ἦσαν ὀπλίτας ἄγουσαι, ἐπεξεληθόντων τῶν Λαμψακηνῶν μάχῃ κρατήσας καὶ αὐτοβοεὶ Λάμψακον ἀτειχιστον οὔσαν ἐλῶν, καὶ σκευὴ μὲν καὶ ἀνδράποδα ἀρπαγῆν ποιησάμενος, τοὺς δ' ἐλευθέρους πάλιν κατοικίσας, ἐπ' Ἀβυδὸν ἦλθεν. (3) Καὶ ὡς οὔτε προσεγγύουσαν οὔτε προσβάλλωσαν ἐδύνατο ἐλεῖν, ἐς τὸ ἀντιπέρας τῆς Ἀβυδοῦ ἀποπλεύσας Σηστόν πόλιν τῆς Χερσονήσου, ἣν ποτε

LIX. Foedera quidem haec talia fuerunt, et secundum ea Tissaphernes praeparabat naves Phoenissas, ut eas, quemadmodum dictum erat, adduceret, et cetera, quaecumque promiserat, et volebat certe quidem preparationem suam manifestam esse.

LX. Boeoti autem exeunte jam hieme Oropum, in quo erat Atheniensium praesidium, per proditorem ceperunt. Simul autem haec egerant nonnulli Eretriensium et ipsorum Oropiorum, qui operam clandestine dabant, ut Euboeam ad defectionem induceret; fieri enim non poterat, quin hoc oppidum, quod Eretria imminet, Atheniensibus hoc tenentibus, magnis detrimentis et Eretriam et ceteram Euboeam afficeret. (2) Eretrienses igitur, Oropo jam potiti, in Rhodum iverunt, ut Peloponnesios in Euboeam accirent. Illi vero magis ad auxilium Chio ferendum intenti erant, et cum omni classe e Rhodo solventes eo navigabant. (3) Et quum ad Triopium pervenissent, Atheniensium classem, quae ex Chale veniebat, in alto navigantem prospexerunt; et quum neutri in alteros incursionem classe faceret, alteri Samum, alteri Miletum se receperunt, et videbant non amplius Chiis sine navali proelio opem ferri posse. Atque haec hiems finiebatur, huiusque belli vicesimus annus finiebatur, quod Thucydides conscripsit.

LXI. Insequentis autem aetatis vere statim ineunte, et Dercylidas, vir Spartanus, cum non magna militum manu itinere pedestri in Hellespontum missus est, ut Abydum ad defectionem adduceret (sunt autem Milesiorum coloni), et Chii, dum Astyocho dubitabat, qua ratione iis opem ferret, quum obsidione premerentur, navale proelium committere coacti sunt. (2) Quum autem Astyocho apud Rhodum adhuc esset, Leontem, virum Spartanum Mileto profectum, qui cum Antisthene illic eadem navi vectus venerat, post Pedariti mortem ducem acceperant, et duodecim naves, quae praesidii causa Mileti stabant, quarum erant quinque Thuriarum et Syracusanarum quatuor et una Anaeitis et una Milesia et Leontis una. (3) Quum igitur Chii cum universis copiis prodissent et quemdam locum munitum occupassent, et simul ipsorum sex et triginta adversus duas et triginta Atheniensium naves in altum solvissent, proelium navale commiserunt; et atroci pugna commissa Chii et socii, quum non inferiores pugna essent (jam enim etiam vesper erat), in urbem redierunt.

LXII. Postea vero statim quum Dercylidas itinere pedestri Mileto discessisset, Abydus in Hellesponto ad Dercylidam et Phanabazum defecit, et Lampsacus duobus post diebus. (2) Strombichides vero ex Chio, re cognita, celeriter cum quatuor et viginti Atheniensium navibus, inter quas erant etiam militares gravis armaturae milites vehentes auxilium profectus, quum Lampsacenos, qui obviam ei prodierant, proelio superasset, et Lampsacum nullis muris cinctam primo impetu cepisset, et vasa quidem ac mancipia diripienda suis dedisset, liberos autem in suas pristinas sedes restituisset, Abydum petiit. (3) Et quum neque dedicationem faceret neque urbem aggressus expugnare posset, in regionem Abydo oppositam trajecit, et Sestum urbem in

Μῆδοι εἶχον, καθίστατό φρουρίον καὶ φυλακὴν τοῦ παντός Ἑλλησπόντου.

LXIII. Ἐν τούτῳ δὲ οἱ Χίοι τε θαλασσοκράτορες μᾶλλον ἐγένοντο, καὶ οἱ ἐν τῇ Μιλήτῳ καὶ ὁ Ἀστύοχος πυθόμενος τὰ περὶ τῆς ναυμαχίας καὶ τὸν Στρομβιχίδην καὶ τὰς ναῦς ἀπεληλυθότα θάρσθησεν. (2) Καὶ παραπλεύσας δυοῖν νεῶν Ἀστύοχος ἐς Χίον κομίζει αὐτόθεν τὰς ναῦς, καὶ ζυμπάσαις ἤδη ἐπίπλουον ποιεῖται ἐπὶ τὴν Σάμον· καὶ ὡς αὐτῷ διὰ τὸ ἀλλήλοισ ὑπόπτως ἔχριν οὐκ ἀντανήγοντο, ἀπέπλευσε πάλιν ἐπὶ τὴν Μίλητον. (3) Ὑπὸ γὰρ τούτων τὸν χρόνον καὶ ἔτι πρότερον ἢ ἐν ταῖς Ἀθηναίαις δημοκρατία κατελέλυτο. Ἐπειδὴ γὰρ οἱ περὶ τὸν Πείσανδρον πρέσβεις παρὰ τοῦ Τισσαφέρους ἐς τὴν Σάμον ἦλθον, τὰ τ' ἐν αὐτῷ τῷ στρατεύματι ἔτι βεβαιοτέρου κατέλαβον, καὶ αὐτῶν τῶν Σαμίων προυτρέψαντο τοὺς δυνατοὺς ὥστε πειραῖσθαι μετὰ σφῶν ὀλιγαρχηθῆναι, καίπερ ἐπαναστάνας αὐτοὺς ἀλλήλοισ ἵνα μὴ ὀλιγαρχῶνται. (4) Καὶ ἐν σφίσιν αὐτοῖς ἅμα οἱ ἐν τῇ Σάμῳ τῶν Ἀθηναίων κοινολογοῦμενοι ἐσκέψαντο Ἀλκιβιάδην μὲν, ἐπειδὴ περ οὐ βούλεται, εἶν (καὶ γὰρ οὐκ ἐπιτήδειον αὐτὸν εἶναι ἐς ὀλιγαρχίαν εἰσεῖναι), αὐτοὺς δὲ ἐπὶ σφῶν αὐτῶν, ὡς ἤδη καὶ κινδυνεύοντας, ὄρᾶν ὅτω τρόπῳ μὴ ἀνεθήσεται τὰ πράγματα, καὶ τὰ τοῦ πολέμου ἅμα ἀντέχειν, καὶ ἐσφέρειν αὐτοὺς ἐκ τῶν ἰδίων οἰκῶν προθύμως χρήματα καὶ ἢν τι ἄλλο δέη, ὡς οὐκέτι ἄλλοις ἢ σφίσιν αὐτοῖς ταλαιπωροῦντας.

LXIV. Παρακλευσάμενοι οὖν τοιαῦτα τὸν μὲν Πείσανδρον εὐθὺς τότε καὶ τῶν πρέσβων τοὺς ἡμίσεις ἀπέστειλλον ἐπ' οἴκου πράξοντας τάκεϊ, καὶ εἴρητο αὐτοῖς τῶν ὑπηκόων πόλεων αἷς ἂν προσίσχωσιν ὀλιγαρχίαν καθιστάνα· τοὺς δ' ἡμίσεις ἕς τ' ἄλλα τὰ ὑπήκωα χωρία ἄλλους ἄλλη διεπέμπον, (2) καὶ Διοτρέφην ὄντα περὶ Χίον, ἡρμημένον δὲ ἐς τὰ ἐπὶ Θράκῃς ἄρχειν, ἀπέστειλλον ἐπὶ τὴν ἀρχήν. Καὶ ἀφικόμενος ἐς τὴν Θάσον τὸν δῆμον κατέλυσεν. (3) Καὶ ἀπελθόντος αὐτοῦ οἱ Θάσιοι δευτέρῳ μηνὶ μάλιστα τὴν πόλιν ἐτείχιζον, ὡς τῆς μὲν μετ' Ἀθηναίων ἀριστοκρατίας οὐδὲν ἔτι προσδεόμενοι, τὴν δ' ἀπὸ Λακεδαιμονίων ἐλευθερίαν ὀσημέραι προσδεχόμενοι. (4) καὶ γὰρ καὶ φυγὴ αὐτῶν ἔξω ἦν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων παρὰ τοῖς Πελοποννησίοις, καὶ αὕτη μετὰ τῶν ἐν τῇ πόλει ἐπιτηδεύων κατὰ κράτος ἔπρασε ναῦς τε κομίσαι καὶ τὴν Θάσον ἀποστήσαι. Ξυνέβη οὖν αὐτοῖς μάλιστα ἃ ἐβούλοντο, τὴν πόλιν τε ἀκινδύνως ὀρθοῦσθαι καὶ τὸν ἐναντιωσόμενον δῆμον καταλελύσθαι. (5) Περὶ μὲν οὖν τὴν Θάσον τάναντία τοῖς τὴν ὀλιγαρχίαν καθιστάσι τῶν Ἀθηναίων ἐγένετο, δοκεῖν δέ μοι καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς τῶν ὑπηκόων· σωφροσύνην γὰρ λαβοῦσαι αἱ πόλεις καὶ ἀδειαν τῶν πρᾶσσομένων ἐχώρησαν ἐπὶ τὴν ἀντικρυς ἐλευθερίαν, τὴν ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων ὑποῦλον αὐτονομίαν οὐ προτιμήσαντες.

LXV. Οἱ δ' ἀμφὶ τὸν Πείσανδρον ἀραπλέοντες τε, ὥσπερ ἐδέδοκτο, τοὺς δῆμους ἐν ταῖς πόλεσι κατέλυον, καὶ ἅμα ἔστιν ἀφ' ὧν χωρίων καὶ ὀπλίτας ἔχοντας σφίσιν

Chersones sitam, quam olim Medi tenuerant, totius Hellespontii praesidium et custodiam constituit.

LXIII. Interea vero et Chii maris majorem potestatem obtinuerant, et qui Mileti erant, et Astyocho, quum nuncium de proelio navali accepisset et de Strombichide cum navibus digresso, fiduciam animo concepit. (2) Quamobrem Astyocho cum duabus navibus in Chium profectus, naves illinc deduxit, et jam cum universa classe adversus Samum contendit; et quum hostes, quod inter se suspecti essent, obviam ei non prodirent, Miletum rursus rediit. (3) Nam per id tempus atque etiam prius popularis status Athenis sublatus erat. Postquam enim Pisander ejusque legationis collegæ a Tissapherne Samum redierunt, et res in castris longe firmius obstrinxerunt, et ipsorum Samiorum viros potentes hortati sunt, ut secum paucorum dominatu uti conarentur, quamvis orta inter ipsos seditione, ne paucorum dominatu regerentur. (4) Et Athenienses simul, qui Samierant, inter se consilia conferentes statuerunt, Alcibiadem erantem (quippe eum non animo ita comparatum esse, ut se paucorum imperio adjungeret) missum facere, sed ipsi per se, quod jam etiam in periculo versarentur, dispicere, quonam modo res suæ non perderentur, et simul bellum strenue sustineretur, ipsique pecuniam ex suis privatis bonis alacriter conferrent, et si quid aliud opus esset, quandoquidem non amplius aliorum, quam sua ipsorum causa labores ferrent.

LXIV. Tali modo igitur inter se adhortati Pisandrum tunc statim et dimidiam legatorum partem domum dimiserunt ut res illic agerent, et mandatum iis erat, ut in subditorum civitatibus, ad quas appellerent, paucorum dominatum constituerent; alteram vero dimidiam legatorum partem et in alia subditorum oppida, alium alio dimiserunt, (2) et Diotrophem, circa Chium agentem, qui delectus erat, ut Thraciam gubernaret, ad provinciam suam mittebant. Qui quum Thasum pervenisset, statum popularem sustulit. (3) Post ejus autem discessum altero ferme mense Thasii urbem muris cingebant, quippe nequaquam jam desiderantes optimatum statum in Atheniensi societate, sed quotidie libertatem a Lacedæmoniis expectantes; (4) nam eorum etiam exsules, ab Atheniensibus urbe pulsi, foris apud Peloponnesios erant, atque hi cum necessariis, qui in urbe erant, totis viribus operam dabant, ut et naves illuc adducerent, et Thasum ad defectionem impellerent. Accidit iis igitur, quod maxime cupiebant, ut et sine periculo civitas rem feliciter gereret, et popularis status tolleretur, qui adversaturus fuisset. (5) In Thaso igitur res cecidit contra vota illorum Atheniensium, qui paucorum dominatum constituerent, atque, ut mihi quidem videtur, etiam apud multos alios subditos; animum enim sobrietate civitatibus data et immunitate eorum, quæ agerentur, converterunt se ad apertam libertatem, fallaci illo sui juris usu, quem Athenienses concedebant, non præfato.

LXV. At Pisander et ejus collegæ, dum prætervehuntur, quemadmodum statutum erat, in urbibus statum popularem tollebant; quin etiam ex nonnullis urbibus gravis armatura

αὐτοῖς ζυμμάχους ἦλθον ἐς τὰς Ἀθήνας. (2) Καὶ καταλαμβάνουσι τὰ πλεῖστα τοῖς ἑταίροις προειργασμένα. Καὶ γὰρ Ἀνδροκλέα τέ τινα τοῦ δήμου μάλιστα προσεστώτα ζυστάντες τινὲς τῶν νεωτέρων κρύφα ἀποκτείνουσι, ὅσπερ καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην οὐχ ἥκιστα ἐξήλασεν, καὶ αὐτὸν κατ' ἀμφοτέρα, τῆς τε δημαγωγίας ἕνεκα καὶ οἰόμενοι τῷ Ἀλκιβιάδῃ ὡς κατιόντι καὶ τὸν Τισσαφέρην φίλον ποιήσονται χαριεῖσθαι, μᾶλλον τι διέφθειραν· καὶ ἄλλους τινὰς ἀνεπιτηδείους τῷ αὐτῷ τρόπῳ κρύφα ἀνάλωσαν. (3) Ἀλόγος τε ἐκ τοῦ φανεροῦ προσείργαστο αὐτοῖς ὡς οὔτε μισθοφορητέον εἶη ἄλλους ἢ τοὺς στρατευομένους, οὔτε μεθεκτέον τῶν πραγμάτων πλείοσιν ἢ πεντακισχιλοῖς, καὶ τούτοις οἱ ἂν μάλιστα τοῖς τε χρήμασι καὶ τοῖς σώμασιν ὠφελεῖν οἴοι τε ὄντιν.

LXVI. Ἦν δὲ τοῦτο εὐπρεπὲς πρὸς τοὺς πλείους, ἐπεὶ ἔξιν γε τὴν πόλιν οἵπερ καὶ μεθίστασαν ἔμελλον. Δῆμος μέντοι ὅμως ἔτι καὶ βουλή ἢ ἀπὸ τοῦ κυάμου ζυνελέγετο· ἐβούλευον δὲ οὐδὲν ὅ τι μὴ τοῖς ζυνεστώσι δοκοίη, ἀλλὰ καὶ οἱ λέγοντες ἐκ τούτων ἦσαν καὶ τὰ φηθησόμενα πρότερον αὐτοῖς προὔσκειπτο. (2) Ἀντέλεγέ τε οὐδεὶς ἔτι τῶν ἄλλων, δεδιώς καὶ ῥῶϊν πολὺ τὸ ζυνεστηχός· εἰ δὲ τις καὶ ἀντίποι, εὐθὺς ἐκ τρόπου τινὸς ἐπιτηδείου τεθνήκει, καὶ τῶν δρασάντων οὔτε ζήτησις οὔτ' εἰ ὑποπτεύονται δικαιοσύνης ἐγγίγνεται, ἀλλ' ἡσυχίαν εἶχεν ὁ δῆμος καὶ κατάπληξιν τοιαύτην ὥστε κέρδος ὁ μὴ πάσχων τι βίαιον, εἰ καὶ σιγῇ, ἐνόμιζεν. (3) Καὶ τὸ ζυνεστηχός πολὺ πλεον ἡγούμενοι εἶναι ἢ ὅσον ἐτύγχανεν ὃν ἡσσώντο ταῖς γνώμασι, καὶ ἐξευρεῖν αὐτὸ ἀδύνατοι ὄντες διὰ τὸ μέγεθος τῆς πόλεως καὶ διὰ τὴν ἀλλήλων ἀγνωσίαν οὐκ εἶον. (4) Κατὰ δὲ ταῦτο τοῦτο καὶ προσολούραστα τι ἀγανακτῆσαντα, ὥστε ἀμύνασθαι ἐπιβουλεύσασθαι, ἀδύνατον ἦν· ἢ γὰρ ἀγνώτα ἂν εὔρεν ὃ ἔρεε, ἢ γνώριμον ἄπιστον. (5) Ἀλλήλοισ γὰρ ἅπαντες ὑπόπτως προσῆσαν οἱ τοῦ δήμου, ὡς μετέγοντά τινα τῶν γιγνομένων. Ἐνῆσαν γὰρ καὶ οὐς οὐκ ἂν ποτέ τις ὄρετο ἐς ὀλιγαρχίαν τραπέσθαι· καὶ τὸ ἄπιστον οὗτοι μέγιστον πρὸς τοὺς πολλοὺς ἐποίησαν καὶ πλεῖστα ἐς τὴν τῶν ὀλίγων ἀσφάλειαν ὠφέλησαν, βέβαιον τὴν ἀπιστίαν τῷ δήμῳ πρὸς ἑαυτὸν καταστήσαντες.

LXVII. Ἐν τούτῳ οὖν τῷ καιρῷ οἱ περὶ τὸν Πείσανδρον ἐλθόντες εὐθὺς τῶν λοιπῶν εἶχοντο. Καὶ πρῶτον μὲν τὸν δῆμον συλλέξαντες εἶπον γνώμην δέκα ἀνδρας εἶναι ζυγγραφέας αυτοκράτορας, τούτους δὲ ζυγγράψαντας γνώμην ἐσενεγκεῖν ἐς τὸν δῆμον ἐς ἡμέραν φητὴν καθ' ὅ τι ἄριστα ἢ πόλις οἰκίησεται. (2) ἔπειτα ἐπειδὴ ἡ ἡμέρα ἐφῆκεν, ζυνέκλησαν τὴν ἐκκλησίαν ἐς τὸν Κολωνόν (ἔστι δὲ ἱερὸν Ποσειδῶνος ἕξω πόλεως, ἀπέχον σταδίων μάλιστα δέκα), καὶ ἐσήνεγκαν οἱ ζυγγραφεῖς ἄλλο μὲν οὐδὲν, αὐτὸ δὲ τοῦτο, ἐξεῖναι μὲν Ἀθηναίων ἀνεπιτεῖν γνώμην ἣν ἂν τις βούληται· ἣν δὲ τις τὸν εἰπόντα ἢ γράψῃται παρανόμιον ἢ ἄλλῳ τῷ τρόπῳ βλάβῃ, μεγάλας ζημίας ἐπέθεσαν. (3) Ἐνταῦθα δὲ λαμπρῶς ἐλέγετο ἡδὴ μῆτε ἀρχὴν ἀρχειν μηδεμίαν ἔτι ἐκ τοῦ αὐτοῦ κόσμου μῆτε μισθοφορεῖν, προέδρουσεν

malitis sibi socios adjunxerunt, quos secum ducentes Athenas reverterunt, (2) et pleraque a conjuratis, jam confecta deprehenderunt. Etenim Androclē quemdam, acerrimum status popularis propugnatorem, qui etiam inter primos exstiterat auctor Alcibiadis expellendi, quidam ex junioribus, conspiratione facta, clam interfecerunt, eumque duabus de causis, quod et populum suis concionibus ductaret, et quod eum Alcibiadi, tanquam reversuro et Tissaphernis amicitiam conciliaturo, gratificatorem existimarent, præcipuo quodam studio perdidit; et alios nonnullos non admodum secum sentientes eodem modo clam sustulerunt. (3) Et orationem præterea propalam elaboraverant, stipendium non esse dandum ullis aliis, nisi iis, qui militarent, nec plures, quam quinque hominum millia, ad republicæ administrationem admittendos esse, et quidem eos, qui et pecuniis et corporibus maxime utiles esse possent.

LXVI. Hæc autem res apud plerosque speciosum prætextum habebat, siquidem rempublicam qui erant immutaturi, iidem etiam administraturi erant. Verumtamen et populus adhuc et senatus fabis creatus congregabatur; sed consultabant de nulla re, quæ non conjuratis placeret, atque etiam illi, qui concionabantur, erant ex horum numero, et quæ dicenda essent, prius ab iis deliberatum erat. (2) Nec jam amplius contradicebat quisquam ex reliquis, quod magnum conjuratorum numerum metuere ac videret; et si quis etiam contradixisset, confestim aliquo idoneo modo necabatur; et de cædis auctoribus neque inquirebatur, neque, si suspecti erant, supplicium sumebatur; sed populus quiescebat, adeoque perterrefactus erat, ut, si cui nulla vis afferretur, is in lucro poneret, etiam si taceret. (3) Et quum longe majorem conjuratorum numerum esse ducerent, quam erat, fracti erant animis; eum enim compertum habere non poterant, tum propter civitatis magnitudinem, tum propter mutuatam ignorantem. (4) Quinetiam hæc ipsa de causa non licebat cuiquam apud alium lamentari ira concepta, ita ut ulcisceretur eum, qui sibi insidias struxisset; aut enim ignotum invenisset, cui diceret, aut notum fidei dubium. (5) Inter se enim universi, qui erant de populo, cum suspitione coibant, ut si alter quisque particeps esset rerum, quæ agebantur. Nam socii erant etiam, quos nemo unquam suspicatus fuisset se ad paucorum dominatam conversuros, et hi in primis effecerunt, ut diffidentia populo incederet, et plurimum contulerunt ad confirmandum paucorum dominatum, quod certam causam diffidentia: nutuæ populo præbuerant.

LXVII. In hoc igitur tempore Pisander ejusque collega reversi confestim ceteris peragendis operam dare cœperunt. Ac primum quidem, populo coacto, sententiam dixerunt, decem viros legum conscribendarum causa deligerent, qui summam hujus rei potestatem haberent; hi vero rogationem conscriptam ad populum intra certam diem ferrent, qua ratione republica optime administrari posset. (2) Deinde postquam ea dies advenit, concionem in cluserunt in Colonus, (est autem locus Nepluno sacer, extra urbem, decem ferme stadiis ab ea distans;) atque hi legum scriptores nihil quidem aliud promulgarunt, sed hoc ipsum, ut cuivis Atheniensium liceret sententiam pronuntiare, quamcumque vellet; si quis autem aut legum violatorem accusasset, aut quocum modo læsisset eum, qui sententiam pronuntiasset, graves pœnas proposuerunt. (3) Tum vero aperte jam dicebatur nec ullum magistratum amplius ex pristino instituto geri oportere, nec stipendium dari, sed quinque

τε ἐλέσθαι πέντε ἄνδρας, τούτους δ' ἐλέσθαι ἑκατὸν ἄνδρας, καὶ τῶν ἑκατὸν ἕκαστον πρὸς ἑαυτὸν τρεῖς· ἔλθόντας δὲ αὐτοὺς τετρακοσίους ὄντας ἐς τὸ βουλευτήριον ἄρχειν ὅπῃ ἂν ἄριστα γινώσκωσιν αὐτοκράτορας, καὶ τοὺς πενταχιλίους δὲ ζυλλέγειν ὁπότεν αὐτοῖς δοκῇ.

LXVIII. Ἦν δὲ ὁ μὲν τὴν γνώμην ταύτην εἰπὼν Πείσανδρος, καὶ τᾶλλα ἐκ τοῦ προφανοῦς προθυμώτατα ζυγκαταλύσας τὸν δῆμον· ὁ μέντοι ἅπαν τὸ πρᾶγμα ζυνοθείς, ὅτῳ τρόπῳ κατέστη ἐς τοῦτο, καὶ ἐκ πλείστου ἐπιμεληθείς Ἀντιφῶν ἦν, ἀνὴρ Ἀθηναίων τῶν καθ' ἑαυτὸν ἀρετῇ τε οὐδεὸς ὑστερος καὶ κράτιστος ἐνθυμηθῆναι γενόμενος καὶ ἅ ἂν γνώη εἰπεῖν, καὶ ἐς μὲν δῆμον οὐ παριῶν οὐδ' ἐς ἄλλον ἀγῶνα ἐκούσιος οὐδένα, ἀλλ' ὑπόπτως τῷ πλῆθει διὰ δόξαν δεινότητος διακείμενος, τοὺς μέντοι ἀγωνιζομένους καὶ ἐν δικαστηρίῳ καὶ ἐν δῆμῳ πλείστα εἰς ἀνήρ, ὅστις ζυμβουλευσαίτο τι, δυναμένοσ· ὠφέλειαν. (2) Καὶ αὐτόσ τε, ἐπειδὴ τὰ τῶν τετρακοσίων ἐν ὑστέρω μεταπεσόντα ὑπὸ τοῦ δήμου ἑκακοῦτο, ἄριστα φαίνεται τῶν μέχρι ἐμοῦ ὑπὲρ αὐτῶν τούτων αἰτιαθείς, ὡς ζυγκατέστησε, θανάτου δίκην ἀπολογησάμενος. (3) Παρέσχε δὲ καὶ ὁ Φρύνιχος ἑαυτὸν πάντων διαφερόντως προθυμώτατον ἐς τὴν ὀλιγαρχίαν, δεδιὼσ τὸν Ἀλκιβιάδην καὶ ἐπιστάμενος εἰδὼτα αὐτὸν ὅσα ἐν τῇ Σάμῳ πρὸς τὸν Ἀστυόχον ἐπραξεν, νομίζων οὐκ ἂν ποτε αὐτὸν κατὰ τὸ εἶκόσ ὑπ' ὀλιγαρχίας κατελοθεῖν· πολὺ τε πρὸς τὰ δεινά, ἐπειδήτερ ὑπέστησ, φερεγγυώτατος ἐφάνη. (4) Καὶ Θηραμένης ὁ τοῦ Ἄγωνος ἐν τοῖς ζυγκαταλύουσι τὸν δῆμον πρῶτος ἦν, ἀνὴρ οὐτ' εἰπεῖν οὔτε γνῶναι ἀδύνατος. Ὅστε ἀπ' ἀνδρῶν πολλῶν καὶ ζυνοτῶν πραχθέν τὸ ἔργον οὐκ ἀπεικώτως καίπερ μέγα ὄν προυχώρησεν· χαλεπὸν γὰρ ἦν τὸν Ἀθηναίων δῆμον ἐπ' ἔτει ἑκατοστοῦ μάλιστα ἐπειδὴ οἱ τύραννοι κατελύθησαν ἐλευθερίας παῦσαι, καὶ οὐ μόνον μὴ ὑπήκοον ὄντα, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ἧμισυ τοῦ χρόνου τούτου αὐτὸν ἄλλων ἄρχειν εἰωθότα.

LXIX. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐκκλησία οὐδεὸς ἀντειπόντος ἀλλὰ κυρώσασα ταῦτα διελύθη, τοὺς τετρακοσίους ἤδη ὑστερον τρόπῳ τοιῶδε ἐς τὸ βουλευτήριον ἐσήγαγον. Ἦσαν [δ'] Ἀθηναῖοι πάντες αἰεὶ οἱ μὲν ἐπὶ τείχει οἱ δ' ἐν τάξει, τῶν ἐν Δεκελείᾳ πολέμιων ἕνεκα, ἐφ' ὅπλοισ. (2) Τῇ οὖν ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τοὺς μὲν μὴ ζυνειδίτας εἶσαν ὥσπερ εἰώθεσαν ἀπελθεῖν, τοῖς δ' ἐν τῇ ζυνομισίᾳ εἶρητο ἡσυχῇ μὴ ἐπ' αὐτοῖς τοῖς ὅπλοισ ἀλλ' ἀποθεν περιμένειν, καὶ ἦν τις ἐνιστῆται τοῖς ποιοιμένοις, λαθόντας τὰ ὅπλα μὴ ἐπιτρέπειν. (3) Ἦσαν δὲ καὶ Ἄνδριοι καὶ Τῆνιοι καὶ Καρυστίων τριακόσιοι καὶ Αἰγινητῶν τῶν ἐποίκων, οὗς Ἀθηναῖοι ἐπεμψαν οἰκήσοντας, ἐπ' αὐτὸ τοῦτο ἤγοντες ἐν τοῖς ἑαυτῶν ὅπλοισ, οἷς ταῦτα προεἶρητο. (4) Τούτων δὲ διατεταγμένων οὔτως ἐλθόντες οἱ τετρακόσιοι, μετὰ ξιφιδίου ἀφανοῦς ἕκαστος, καὶ οἱ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν μετ' αὐτῶν [Ἑλλήνες] νεανίσκοι, οἷς ἐχρῶντο εἰ τί που δέοι χειρουργεῖν, ἐπέστησαν τοῖς ἀπὸ τοῦ κυάμου βουλευταῖς οὔσιν ἐν τῷ βουλευτηρίῳ,

præsides deligi, a quibus rursus centum viri deligerentur, quorum singuli tres alios sibi cooptarent; hi vero numero quadringenti in curiam ingressi, summa potestate præditi, rempublicam gererent, prout optimum esse cognoscerent, et quinque millia civium congregarent, quando ipsis videretur.

LXVIII. Qui autem hanc quidem sententiam dixit, erat Pisander, qui etiam ceteris in rebus propalam maximo studio cum sociis popularem statum evertit; qui vero totum negotium composuerat, et jampridem præmeditatus erat rationem, qua res in eum statum devenit, fuit Antiphon, vir Atheniensium sui temporis nulli secundus, et in rebus excogitandis, et in iis, quæ sensisset, exprimendis præstantissimus, qui in populi quidem concionem non prodibat neque alibi sua sponte ad certamen ullum, sed qui propter eloquentiæ vim multitudini suspectus esset, eos tamen, qui vel in judicio vel apud populum certabant, quisquis eum aliqua de re consulisset, hic unus vir plurimum juvare poterat. (2) Atque et hic ipse, postquam quadringenti viri rebus commutatis a populo vexabantur, quum in judicium vocatus esset harum ipsarum rerum causa, quod earum constituentium socius fuisset, optime omnium, ad meam usque memoriam, capitis causam dixisse videtur. (3) Præbuit se autem Phrynichus etiam omnium longe studiosissimum in paucorum dominatu constituendo, Alcibiadem metuens et intelligens eum scire, quæcumque Sami cum Astyocho tractasset, existimans, eum numquam, quantum probabile esset, a paucorum dominatu reductum iri; atque in periculis sustinendis, postquam semel ea suscepit, longe fortissimus est visus. (4) At Theramenes Hagnonius filius, vir nec infacundus, nec imprudens, inter illos, qui popularem statum evertentur, primus fuit. Quamobrem res a multis et prudentibus viris tractata, quamvis esset magna, tamen haud immerito successit. Arduum enim erat, populum Atheniensem centesimo fere ab exactis tyrannisi anno libertate privare, qui non solum nullius imperio parebat, sed etiam plus quam hujus temporis dimidio ipse aliis imperare consueverat.

LXIX. Postquam autem concio, nullo refragante, hæc rata habuit et dimissa est, aliquanto post illos quadringentos in curiam hoc modo introduxerunt. Erant [autem] Athenienses omnes, partim in muris, partim in stationibus propter hostes apud Deceleam agentes, semper ad arma. (2) Illo igitur die eos quidem, qui conjurationis conscii non erant, abire permiserunt, quemadmodum consueverant; sociis vero clam præceptum erat, ad arma ipsa permanerent, sed procul ab his, et, si quis iis, quæ fierent, adversaretur, sumptis armis ne concederent. (3) Quibus autem hæc præcepta erant, et qui ad hoc ipsum cum suis armis venerant, erant et Andrii, et Tēnii, et Carystiorum trecenti, et ex Æginetis illi coloni, quos Athenienses illic habitaturus miserant. (4) His autem ita dispositis, illi quadringenti viri, eum occulto quisque pugione profecti, comitantibus centum et viginti [Græcis] adolescentibus, quibus utebantur, sicubi aliquid manu faciendum erat, senatores fabis creatos, qui in curia erant, circumsteterunt, eosque

καὶ εἶπον αὐτοῖς ἐξίναί λαβοῦσι τὸν μισθόν· ἔφερον δὲ αὐτοῖς τοῦ ὑπολοίπου χρόνου παντὸς αὐτοῖ, καὶ ἐξιοῦσιν εἰδοῦσαν.

LXX. Ὡς δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ ἦ τε βουλὴ οὐδὲν ἀντειπούσα ὑπεξήλθε καὶ οἱ ἄλλοι πολῖται οὐδὲν ἐνεωτέριζον ἀλλ' ἠσύχαζον, οἱ [δὲ] τετρακόσιοι ἐσελθόντες ἐς τὸ βουλευτήριον τότε μὲν πρυτάνεις τε σφῶν αὐτῶν ἀπεκλήρωσαν, καὶ ὅσα πρὸς τοὺς θεοὺς, εὐχαῖς καὶ θυσίαις καθιστάμενοι ἐς τὴν ἀρχὴν ἐχρήσαντο, ὕστερον δὲ πολὺ μεταλλάξαντες τῆς τοῦ δήμου διοικήσεως πλὴν τοὺς φεύγοντας οὐ κατήγον τοῦ Ἀλκιβιάδου ἔνεκα, τὰ δὲ ἄλλα ἔνεμον κατὰ κράτος τὴν πόλιν. (2) Καὶ ἄνδρας τέ τινας ἀπέκτειναν οὐ πολλοὺς, οἱ ἐδόκουν ἐπιτήδειοι εἶναι ὑπεξαιρεθῆναι, καὶ ἄλλους ἐδόξαν, τοὺς δὲ καὶ μετεστήσαντο· πρὸς τε Ἄγιν τὸν Λακεδαιμονίων βασιλέα ὄντα ἐν τῇ Δεκελείᾳ ἐπεκρηυκούντο, λέγοντες διαλλαγῆναι βούλεσθαι, καὶ εἰκὸς εἶναι αὐτὸν σφίσι καὶ οὐκ ἐστὶ τῷ ἄπιστῳ δήμῳ μᾶλλον ζυγχορεῖν.

LXXI. Ὁ δὲ νομίζων τὴν πόλιν οὐχ ἠσυχάζειν, οὐδ' εὐθὺς οὕτω τὸν δῆμον τὴν παλαιὰν ἐλευθερίαν παραδῶσειν, εἴ τε στρατιὰν πολλὴν ἴδοι σφῶν, οὐκ ἂν ἠσυχάζειν, οὐδ' ἐν τῷ παρόντι πᾶν τι πιστεύων μὴ οὐκ ἐστὶ ταράττεσθαι αὐτοὺς, τοῖς μὲν ἀπὸ τῶν τετρακοσίων ἐλθοῦσιν οὐδὲν ζυμβατικὸν ἀπεκρίνατο, προσμεταπεμφάμενος δὲ ἐκ Πελοποννήσου στρατιὰν πολλὴν οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ αὐτὸς τῇ ἐκ τῆς Δεκελείας φρουρᾷ μετὰ τῶν ἐλθόντων κατέβη πρὸς αὐτὰ τὰ τεῖχη τῶν Ἀθηναίων, ἐλπίσας ἢ παραχθέντας αὐτοὺς μᾶλλον ἂν χειρωθῆναι σφίσιν ἢ βούλονται, ἢ καὶ αὐτοβοεῖ ἂν διὰ τὸν ἐνόθηεν τε καὶ ἐξώθεν κατὰ τὸ εἰκὸς γενησόμενον θόρυβον· τῶν γὰρ μακρῶν τειχῶν διὰ τὴν κατ' αὐτὰ ἐρημίαν λήψεως οὐκ ἂν ἀμαρτεῖν. (2) Ὡς δὲ προσέμιξέ τε ἔγγυς καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὰ μὲν ἐνόθηεν οὐδ' ὁπωσιστῶν ἐκίνησαν, τοὺς δ' ἰππέας ἐκπέμψαντες καὶ μέρος τι τῶν ὀπλιτῶν καὶ ψιλῶν καὶ τοξοτῶν ἄνδρας τε κατέβαλον αὐτῶν διὰ τὸ ἐγγὺς προσελθεῖν καὶ ὄπλων τινῶν καὶ νεκρῶν ἐκράτησαν, οὕτω δὲ γνοὺς ἀπήγαγε πάλιν τὴν στρατιάν. (3) Καὶ αὐτὸς μὲν καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ κατὰ γῶραν ἐν τῇ Δεκελείᾳ ἔμενον, τοὺς δ' ἐπελθόντας ὀλίγας τινὰς ἡμέρας ἐν τῇ γῆ μέιαντας ἀπέπεμψεν ἐπ' οἴκου. Μετὰ δὲ τούτῳ παρὰ τὸν Ἄγιν ἐπρεσβεύοντο οἱ τετρακόσιοι οὐδὲν ἤσσαν, κακείνου μᾶλλον ἤδη προσδεχομένου καὶ παραινούντος ἐκπέμπουσι καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα περὶ ζυμβάσεως πρέσβεις, βουλόμενοι διαλλαγῆναι.

LXXII. Πέμπουσι δὲ καὶ ἐς τὴν Σάμον δέκα ἄνδρας παραμυθησομένους τὸ στρατόπεδον, καὶ διδάξοντας ὡς οὐκ ἐπὶ βλάβῃ τῆς πόλεως καὶ τῶν πολιτῶν ἢ ὀλιγαρχία κατέστη ἀλλ' ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν ζυμπάντων πραγμάτων, πεντακισχίλιοι τε ὅτι εἶεν καὶ οὐ τετρακόσιοι μόνον οἱ πράσσοντες· καίτοι οὐ πώποτε Ἀθηναῖους διὰ τὰς στρατείας καὶ τὴν ὑπερόριον ἀσχολίαν ἐς οὐδὲν πρᾶγμα οὕτω μέγα ἐλθεῖν βουλευσοντας ἐν ᾧ πεντακισχίλιους ζυνηθεῖν. (2) Ἄλλα τ' ἐπιστείλαντες τὰ

sumpta sua mercede exire jusserunt, attulerant autem ipsi mercedem reliqui totius temporis, iisque exeuntibus dabant.

LXX. Quum igitur hoc modo senatus nihil refragatus ex curia se subduxisset, et ceteri cives nihil innovarent, sed qui scerent, illi quadringenti, in curiam ingressi, tunc quidem prytanes e suo copore sortito constituerunt, et quæcumque ad deos pertinent, votis atque sacrificiis magistratum ineuntes usi sunt, postea vero valde immutata reipublicæ administrandæ ratione, qua populus ante utebatur, præterquam quod exsules non reducebant propter Alcibiadem, ceteris in rebus civitatem imperiose regebant. (2) Aliquot etiam viros haud multos interfecerunt, quos utile videbatur de medio tollere, alios etiam in vincula coniecerunt, et nonnullos relegaverunt, et cum Agide quoque, Lacedæmoniorum rege, qui erat apud Deceleam, per caduceatorem agebant, dicentes se pacem facere velle, et consentaneum esse eum sibi, et non jam infido populo, facilius assentiri.

LXXI. Ille vero existimans, civitatem non quietam esse, nec sic subito populum antiquam libertatem traditurum, nec quieturum, si magnum suorum exercitum conspexisset, et ne in præsentia quidem admodum credens eos non amplius turbari, illis quidem, qui a quadringentis missi erant, nihil quod ad compositionem spectaret, respondit, sed quum præterea magnum exercitum ex Peloponneso arcessisset, non multo post et ipse cum illo præsidio, quod ad Deceleam erat, et cum copiis, quæ venerant, ad ipsa Atheniensium moenia descendit, sperans, vel ipsos, dum essent turbati, in suam potestatem arbitrato suo facilius venturos, vel etiam primo statim impetu propter tumultum, quem intra pariter et extra fore credibile esset; nam longos muros, propter solitudinem, quæ esset in iis, vix fieri posse ut non caperet. (2) Sed ubi et prope accessit et Athenienses in ipsa quidem urbe ne vel minimum quidem moverunt sed emissis equitatu ac parte quadam gravis et levis armature et sagittariorum, nonnullos hostium prostraverunt, quod ad urbem propius accessissent, et araus quibusdam et cadaveribus potiti sunt, ita demum Agis re perspecta rursus exercitum reduxit. (3) Atque ipse quidem, et qui cum eo erant, apud Deceleam in loco manebant, illos vero, qui præterea venerant, aliquot dies in agro comoratos domum remisit. Postea vero quadringenti viri per legatos agebant cum Agide nihilo minus, et quum ille jam facilius eorum verba admitteret, adhortatu ejus Lacedæmonem etiam legatos de compositione emisissent, pacem facere cupientes.

LXXII. Mittunt autem etiam Samum decem viros, ut milites delinirent, ac docerent, non in pernicio reipublicæ atque civium, paucorum dominatum constitutum esse, sed ad universæ reipublicæ salutem, et esse quinque millia civium, non autem quadragintos tantum, qui rempublicam administrarent, quum tamen Athenienses nunquam antea propter expeditiones et in exteris regionibus occupationes ad ullam consultationem de re quantumvis ardua accessisse, ad quam quinque millia civium convenissent. (2) Quum au-

πρέποντ' εἰπεῖν ἀπέπεμψαν αὐτοὺς εὐθὺς μετὰ τὴν
ἑαυτῶν κατάστασιν, δεῖσαντες μὴ, ὅπερ ἐγένετο, ναυ-
τικὸς ὄγλος οὐτ' αὐτὸς μένειν ἐν τῷ ὀλιγαρχικῷ κόσμῳ
ἐθέλη, σφᾶς τε μὴ ἐκείθεν ἀρξαμένου τοῦ κακοῦ μετα-
στήσωσιν.

LXXIII. Ἐν γὰρ τῇ Σάμῳ ἐνεωτερίζετο ἤδη τὰ
περὶ τὴν ὀλιγαρχίαν, καὶ ξυνέβη τοιαῶδε γενέσθαι ὑπ'
αὐτὸν τὸν χρόνον τοῦτον ὄνπερ οἱ τετρακόσιοι ξυνί-
σταντο. (2) Οἱ γὰρ τότε τῶν Σαμίων ἐπαναστάν-
τες τοῖς δυνατοῖς καὶ ὄντες δῆμος, μεταβαλλομένοι αὐ-
θις καὶ πεισθέντες ὑπὸ τε τοῦ Πεισάνδρου, ὅτ' ἦλθεν,
καὶ τῶν ἐν τῇ Σάμῳ ξυνεστώτων Ἀθηναίων, ἐγένοντό
τε ἐς τριακοσίους ξυνωμόται καὶ ἐμελλον τοῖς ἄλλοις ὡς
δῆμῳ ὄντι ἐπιθήσεσθαι. (3) Καὶ Ὑπερόβουλον τέ τινα
τῶν Ἀθηναίων, μοιθηρὸν ἄνθρωπον ὡστρακισμένον οὐ
διὰ δυνάμειος καὶ ἀξιώματος φόβον ἀλλὰ διὰ πονηρίαν
καὶ αἰσχρὴν τῆς πόλεως, ἀποκτείνουσι μετὰ Χαρμί-
νου τε ἐνὸς τῶν στρατηγῶν καὶ τινῶν τῶν παρὰ σφίσιν
Ἀθηναίων, πίστιν διδόντες αὐτοῖς, καὶ ἄλλα μετ' αὐ-
τῶν τοιαῦτα ξυνέπραξαν, τοῖς τε πλείοσιν ὤρμηστο
ἐπιτίθεσθαι. (4) Οἱ δὲ αἰσθόμενοι τῶν τε στρατηγῶν
Λέοντι καὶ Διομέδοντι (οὗτοι γὰρ οὐχ ἐκόντες διὰ τὸ
τιμᾶσθαι ὑπὸ τοῦ δήμου ἔφερον τὴν ὀλιγαρχίαν) τὸ
μέλλον σημαίνουσι, καὶ Θρασυβούλου καὶ Θρασύλου τῶ
μὲν τριηραρχοῦντι τῶ δὲ ὀλιγαρχοῦντι, καὶ ἄλλοις οἱ
ἐδόκουσαν αἰεὶ μάλιστα ἐναντιοῦσθαι τοῖς ξυνεστώσιν· καὶ
οὐκ ἤξιον περιδεῖν αὐτοῦς) σφᾶς τε διαφθαρέντας καὶ
Σάμον Ἀθηναίοις ἀλλοτριωθεῖσαν, δι' ἣν μόνον ἡ ἀρχὴ
αὐτοῖς ἐς τοῦτο ξυνέμεινεν. (5) Οἱ δὲ ἀκούσαντες τῶν
τε στρατιωτῶν ἕνα ἕκαστον μετήσαν μὴ ἐπιτρέπειν,
καὶ οὐχ ἤκιστα τοὺς Παράλους, ἄνδρας Ἀθηναίους τε
καὶ ἐλευθέρους πάντας ἐν τῇ νηὶ πλείοντας καὶ αἰεὶ δὴ
ποτε ὀλιγαρχία καὶ μὴ παρούση ἐπιχειρούμενος· ὃ τε
Λέων καὶ ὁ Διομέδων αὐτοῖς ναῦς τινας, ὅποτε ποι-
πέοιεν, κατέλειπον φύλακας. (6) Ὅστ' ἐπειδὴ αὐτοῖς
ἐπετίθεντο οἱ τριακόσιοι, βοηθησάντων πάντων τούτων,
μάλιστα δὲ τῶν Παράλων, περιεγένοντο οἱ τῶν Σαμίων
πλείονες, καὶ τριάκοντα μὲν τινας ἀπέκτειναν τῶν
τριακοσίων, τρεῖς δὲ τοὺς αἰτιωτάτους φυγῇ ἐξῆμίωσαν·
τοῖς δ' ἄλλοις οὐ μνησικακοῦντες δημοκρατούμενοι τὸ
λοιπὸν ξυνεπολίτευον.

LXXIV. Τὴν δὲ Παράλον ναῦν καὶ Χαϊρέαν ἐπ'
αὐτῆς τὸν Ἀρχεστράτου, ἄνδρα Ἀθηναῖον γενόμενον
ἐς τὴν μετάστασιν πρόθυμον, ἀποπέμπουσιν οἱ τε Σά-
μιοι καὶ οἱ στρατιῶται κατὰ τάχος ἐς τὰς Ἀθήνας ἀπαγ-
γελοῦντα τὰ γεγενημένα· οὐ γὰρ ἤδεσαν πῶς τοὺς τε-
τρακοσίους ἀρχοντας. (2) Καὶ καταπλευσάντων αὐτῶν
εὐθὺς τῶν μὲν Παράλων τινας οἱ τετρακόσιοι, δύο ἢ
τρεῖς, ἔδησαν, τοὺς δ' ἄλλους ἀφελόμενοι τὴν ναῦν καὶ
μετεμειβάσαντες ἐς ἄλλην στρατιωτῶν ναῦν ἔταξαν
φρουρεῖν περὶ Εὐβοίαν. (3) Ὁ δὲ Χαϊρέας εὐθὺς δια-
λαθὼν πῶς, ὡς εἶδε τὰ παρόντα, πάλιν ἐς τὴν Σάμον
ἔλθων ἀγγέλλει τοῖς στρατιώταις ἐπὶ τὸ μείζον πάντα
δεινώσας τὰ ἐκ τῶν Ἀθηῶν, ὡς πληγαῖς τε πάντας

tem et alia quæ dicere decebat, legatis præcepissent, eos
dimiserunt statim post imperii sui constitutionem, veriti,
id quod accidit, ne nautica multitudo nec ipsa in paucorum
dominatus statu manere vellet, et se ipsos, malo illic initium
sumente, de statu dejicerent.

LXXIII. Apud Samum enim jam de rebus novandis con-
tra paucorum dominatum agebatur; et contigit, ut per
idem tempus, quo illi quadringenti constitutebantur, hæc
fierent. (2) Qui enim ex Samiis antea, ut dixi, in proce-
res insurrexerant, et erant pars popularis, rursus immutati,
et inducti a Pisandro, quum venit, iisque Atheniensibus,
qui Sami erant conjurati, ad trecentos conjunctionem fece-
runt, et ceteros, ut factionem popularem, aggredi parabant.
(3) Et Hyperbolum quemdam, civem Atheniensem, abje-
ctum hominem, qui non propter potentie ac dignitatis
metum, sed propter improbitatem et dedecus civitatis in
exsilium per ostracismum pulsus erat, interfecit, adju-
vantibus Charmino, uno e ducibus, et quibusdam Athe-
niensibus, qui apud eos erant, quibus fidem dederant; et
alia hujusmodi facinora cum iis perpetrarunt, et factioni
populari insidias facere properabant. (4) Hi vero, quum
rem sensissent, et e ducibus Leonti et Diomedonti (hi
enim, quod a populari factione colerentur, inviti paucorum
dominatum ferebant,) id, quod futurum erat, significant,
et Thrasybulo et Thrasylo, quorum alter alteri tricerarchus,
alter vero in gravi armatura atque etiam aliis, ut quis-
que maxime videbatur adversari conjuratis; et postulabant
ab iis, ne negligerent se afflictos et Samum ab Atheniensi-
bus alienatam, propter quam unam ipsorum imperium ad id
usque tempus in eo statu permansisset. (5) Illi vero, his
auditis, singulos milites adibant, hortantes ne hoc fieri
permitterent, præcipue vero Paralos, homines Athenienses
atque liberos omnes, in Paralo navi velentes, qui paucorum
dominatum, etiam si in præsentia nullus esset, semper
insectabantur; atque Leon et Diomedon, quoties aliquo
navigarent, aliquot naves relinquebant, quæ iis præsidio
essent. (6) Quare quum trecenti illi eos invadebant, quo-
niam hi omnes, præcipue vero Parali, opem iis tulerunt,
Samii ii, qui factionem popularem sequebantur, victores
exstiterunt, et e trecentorum numero ad triginta inter-
fecerunt, tres vero præcipuos auctores exsilio mulctarunt;
ceteris vero, deposita injuriarum acceptarum memoria,
ignoverunt, et restituto populari statu rempublicam postea
communiter administrabant.

LXXIV. Paralum autem navem, et in ea Cheream, Ar-
chestrati filium, virum Atheniensem, qui statui mutando
egregiam operam navaverat, et Samii et milites confestim
Athenas miserunt, res gestas nuntiaturum; nondum enim
resciverant, quadringentos viros imperio potitos. (2) Quum
autem illi Athenas pervenissent, statim quadringenti non-
nullos de Paralidis, duos aut tres, in vincula conjecerunt,
ceteros vero, quum navem iis abstulissent, et eos in aliam
militarem navem imposuissent, circum Eubœam agere
custodiam jusserunt. (3) Chereas vero, simul atque ani-
madvertit præsentem rerum statum, confestim clandestina
quadam ratione se subducens, Samum reversus, retulit mi-
litibus, quæ fierent Athenis, omnia in majus et atrocius,

ζημιούσι καὶ ἀντειπεῖν ἔστιν οὐδὲν πρὸς τοὺς ἔχοντας τὴν πολιτείαν, καὶ ὅτι αὐτῶν καὶ γυναῖκες καὶ παῖδες ὑβρίζονται, καὶ διανοοῦνται, ὅπως ἐν Σάμῳ στρατεύονται μὴ ὄντες τῆς σφετεράς γνώμης, τούτων πάντων τοὺς προσήκοντας λαβόντες εἴρξουν, ἵνα ἦν μὴ ὑπακούωσι τεθνήκωσιν καὶ ἄλλα πολλὰ ἐπικαταψευδόμενος ἔλεγεν.

LXXV. Οἱ δ' ἀκούσαντες ἐπὶ τοὺς τὴν ὀλιγαρχίαν μάλιστα ποιήσαντας καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τοὺς μετασχόντας τὸ μὲν πρῶτον ὄρμησαν βάλλιν, ἔπειτα μέντοι ὑπὸ τῶν διὰ μέσου κωλυθέντες, καὶ διδαχθέντες μὴ τῶν πολεμίων ἀντιπρῶτων ἐγγὺς ἐφορμούντων ἀπολέσῃσι τὰ πράγματα, ἐπαύσαντο. (2) Μετὰ δὲ τοῦτο λαμπρῶς ἦδη ἐς δημοκρατίαν βουλούμενοι μεταστῆσαι τὰ ἐν τῇ Σάμῳ ὅ τε Θρασύβουλος ὁ τοῦ Λύκου καὶ Θράσυλος (οὗτοι γὰρ μάλιστα προσετήκεσαν τῆς μεταβολῆς) ὤρκωσαν πάντας τοὺς στρατιώτας τοὺς μεγίστους ὄρκους, καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐκ τῆς ὀλιγαρχίας μάλιστα, ἧ μὴν δημοκρατηθήσεσθαι τε καὶ ἡμονοῆσαι, καὶ τὸν πρὸς Πελοποννησίους πόλεμον προθύμως διοίσειν, καὶ τοῖς τετρακοσίοις πολέμοι τ' ἔσσεσθαι καὶ οὐδὲν ἐπικηρυκεῖσθαι. (3) Ξυνώμνησαν δὲ καὶ Σαμίων πάντες τὸν αὐτὸν ὄρκον οἱ ἐν τῇ ἡλικίᾳ, καὶ τὰ πράγματα πάντα καὶ τὰ ἀποθησόμενα ἐκ τῶν κινδύνων ξυνεκινώσαντο οἱ στρατιῶται τοῖς Σαμίοις, νομιζόντες οὐτ' ἐκείνοις ἀποστροφὴν σωτηρίας οὔτε σφίσι εἶναι, ἀλλ' ἐάν τε οἱ τετρακοσίοι κρατήσωσιν ἐάν τε οἱ ἐκ Μιλήτου πολέμοι, διαφθαρήσεσθαι.

LXXVI. Ἐς φιλονεκίαν τε καθέστασαν τὸν χρόνον τοῦτον οἱ μὲν τὴν πόλιν ἀναγκάζοντες δημοκρατεῖσθαι, οἱ δὲ τὸ στρατόπεδον ὀλιγαρχεῖσθαι. (2) Ἐποίησαν δὲ καὶ ἐκκλησίαν εὐθὺς οἱ στρατιῶται, ἐν ἧ τὸς μὲν πρότερος στρατηγός, καὶ εἰ τῶν τριηράρχων ὑπετόπειον, ἔπαυσαν, ἄλλους δὲ ἀνθελίοντο καὶ τριηράρχους καὶ στρατηγούς, ὧν Θρασύβουλος τε καὶ Θράσυλος ὑπῆρχον. (3) Καὶ παραινέσεις ἄλλας τ' ἐποιούοντο ἐν σφίσι αὐτοῖς ἀνιστάμενοι, καὶ ὡς οὐ δεῖ ἀθμειῖν ὅτι ἡ πόλις αὐτῶν ἀφέστηκεν· τοὺς γὰρ ἐλάσσους ἀπὸ σφῶν τῶν πλεόνων καὶ ἐς πάντα ποριμωτέρων μεθεστάναι. (4) Ἐχόντων γὰρ σφῶν τὸ πᾶν ναυτικόν, τὰς ἄλλας πόλεις ὧν ἄρχουσιν ἀναγκάσειν τὰ χρήματα δημοῖς διδοῖναι καὶ εἰ ἐκέιθεν ὤρμῳντο. Πόλιν τε γὰρ σφίσι ὑπάρχειν Σάμον οὐκ ἀσθενῆ, ἀλλ' ἡ παρ' ἐλάχιστον δὴ ἦλθε τὸ Ἀθηναίων κράτος τῆς θαλάσσης, ὅτε ἐπολέμησεν, ἀφελῆσθαι, τοὺς τε πολέμιους ἐκ τοῦ αὐτοῦ χωρίου ἀμύνεσθαι οὐπερ καὶ πρότερον. Καὶ δυνατώτεροι εἶναι σφείς ἔχοντας τὰς ναῦς πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια τῶν ἐν τῇ πόλει. (5) Καὶ δι' ἑαυτοὺς τε ἐν τῇ Σάμῳ προκαθημένους καὶ πρότερον αὐτοὺς κρατεῖν τοῦ ἐς τὸν Πειραιᾶ ἔσπλου, καὶ νῦν ἐς τοιοῦτον καταστήσονται μὴ βουλομένων σφίσι πάλιν τὴν πολιτείαν ἀποδοῦναι, ὥστε αὐτοὶ δυνατώτεροι εἶναι εἴργειν ἐκείνους τῆς θαλάσσης ἢ ὑπ' ἐκείνων εἴργεσθαι. (6) Βραχύ τε τὶ εἶναι καὶ οὐδενὸς ἄξιον, ἢ πρὸς τὸ περιγίγνεσθαι τῶν πολεμίων

verberibus contra omnes in puniendo grassari, nec licere quicquam dicere adversus eos, qui rempublicam administrarent, atque etiam ipsorum uxores et liberos vim pati, et in animo illos habere, eorum omnium, qui apud Samum militarent, et ab ipsis dissentirent, propinquos comprehensos in vincula conjicere, ut, si non pareant, illi capite plectantur; atque alia multa ultro fingens adjecit.

LXXV. Milites autem, his auditis, primo quidem eos, qui praeipue paucorum dominatum constituerant, et ceteros, qui participes fuerant, impetu abrepti ferire volebant; deinde tamen ab iis, qui inter partes medii erant, impediti, et edocti, ne hostibus cum infesta classe stationem in propinquo habentibus res perderent, destiterunt. (2) Postea vero jam aperte res Samiorum in popolare imperium reducere parantes Thrasybulus, Lyci filius, et Thrasyllus, hi enim hujus mutationis praecipui auctores erant) adegerunt omnes milites sanctissimis jurisjurandi formulis, et praeipue eos ipsos, qui ex paucorum dominatu erant, se populari statu in reipublicae administratione usuarios et concordēs futuros, et bellum adversus Peloponnesios alacriter gesturos, et quadringentis hostes futuros, nec ulla de re per caduceatorem cum illis acturos. (3) Simul autem etiam Samii omnes aetatis militaris idem jusjurandum juraverunt, et negotia omnia et quae ex periculis eventura forent, milites cum Samiis communicaverunt, existimantes, nec illis nec sibi salutis refugium esse, sed utrosque perituros, sive quadringenti vicissent, sive hostes, qui Mileti erant.

LXXVI. Atque in contentionem descendebant hoc tempore, quum alteri urbem ad populi, alteri exercitum ad paucorum imperium vi reducere vellent. (2) Confestim etiam milites concionem coegerunt, in qua superiores duces, et si quem trierarchorum suspectum habebant, magistratu amoverunt, et in eorum locum alios suffecerunt et trierarchos et duces, quo in numero erant Thrasybulus et Thrasyllus. (3) Et surgentes cum aliis adhortationibus se mutuo adhortabantur, tum etiam dicebant, animum non esse abjiciendum, quod civitas a se defecisset; pauciores enim numero a se, qui numero plures essent, et qui majore rerum omnium copia abundarent, secessionem fecisse. (4) Se enim, qui totam classem haberent, ceteras civitates suo imperio subjectas adacturos ad pendendas pecunias, aequae ac si illinc proficiscerentur. Nam et urbem sibi adesse Samum, haud invalidam, sed quae minimum abfuerit, quin Athenienses suo maritimo imperio spoliaret, quum bellum gereret, et hostium impetum se ex eodem, quo et ante, loco propulsare. Quinetiam se, quod penes se classem haberent, majorem comeeatus comparandam facultatem habere quam illos, qui Athenis essent. (5) Praeterea se ipsos per se, e longinquo apud Samum obsidentes, et jam antea introitum in Piraeum in sua potestate habuisse, et nunc [etiam magis habituros, quum omnia sibi supersint, quibus] eo rem adducere possint, si illi rempublicam sibi restituere non vellent, ut ipsi facilius illos maris usu prohiberent, quam ab illis prohiberentur. (6) Atque tenue et nullius pretii esse adjumentum, quod ad superandos hostes

ἡ πόλις σφίσι χρήσιμος ἦν, καὶ οὐδὲν ἀπολωλεκένοι, οἳ γε μῆτε ἀργύριον εἶχον ἔτι πέμπειν, ἀλλ' αὐτοὶ ἐπορίζοντο οἱ στρατιῶται, μῆτε βούλευμα χρηστόν, οὔπερ ἔνεκα πόλις στρατοπέδων κρατεῖ· ἀλλὰ καὶ ἐν τούτοις τοὺς μὲν ἡμαρτηκένοι τοὺς πατρίους νόμους καταλύσαντας, αὐτοὶ δὲ σώζειν καὶ ἐκείνους πειράσασθαι προσαναγκάζειν, ὥστε οὐδὲ τούτους, οἵπερ ἂν βουλεύοιεν τι χρηστόν, παρὰ σφίσι χείρους εἶναι. (7) Ἀλκιβιάδην τε, ἣν αὐτῷ ἄδειάν τε καὶ κάθοδον ποιήσωσιν, ἄσμενον τὴν παρὰ βασιλέως ξυμμαχίαν παρέξειν. Τό τε μέγιστον, ἣν ἀπάντων σφάλλονται, εἶναι αὐτοῖς τοσοῦτον ἔχουσι ναυτικὸν πολλὰς τὰς ἀποχωρήσεις ἐν αἷς καὶ πόλεις καὶ γῆν εὐρήσουσιν.

LXXVII. Τοιαῦτα ἐν ἀλλήλοις ἐκκλησιάσαντες καὶ παραθαρσύναντες σφᾶς αὐτούς, καὶ τὰ τοῦ πολέμου παρεσκευάζοντο οὐδὲν ἥσσον. Οἱ δ' ἀπὸ τῶν τετρακοσίων πεμφθέντες ἐς τὴν Σάμον, οἱ δέκα πρεσβευταί, ὡς ταῦτα ἐν τῇ Δήλῳ ᾗδ' ὄντες ἤσθάνοντο, ἡσύχαζον αὐτοῦ.

LXXVIII. Ὑπὸ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον καὶ οἱ ἐν τῇ Μιλήτῳ τῶν Πελοποννησίων ἐν τῷ ναυτικῷ στρατιῶται κατὰ σφᾶς αὐτοὺς διεβῶν ὡς ὑπὸ τοῦ Ἀστυόχου καὶ Τισσαφέρους φερίεται τὰ πράγματα, τοῦ μὲν οὐκ ἐθέλοντος οὔτε πρότερον ναυμαχεῖν, ἕως ἔτι αὐτοὶ τε ἔβρωντο μᾶλλον καὶ τὸ ναυτικὸν τῶν Ἀθηναίων ὀλίγον ἦν, οὔτε νῦν, ὅτε στασιάζειν τε λέγονται καὶ αἱ νῆες αὐτῶν οὐδέπω ἐν τῷ αὐτῷ εἰσίν, ἀλλὰ τὰς παρὰ Τισσαφέρους Φοινίσσας ναῦς μένοντες, ἄλλως ὄνομα καὶ οὐκ ἔργον, κινδυνεύσειν διατριβῆναι τὸν δ' αὖ Τισσαφέρων τὰς τε ναῦς ταύτας οὐ κομίζειν, καὶ τροφὴν ὅτι οὐ ξυνεχῶς οὐδ' ἐντελῆ διδοὺς κακοῖ τὸ ναυτικόν. Οὐκ οὖν ἔφασαν χρῆναι μέλλειν ἔτι, ἀλλὰ ναυμαχεῖν. Καὶ μάλιστα οἱ Συρακόσιοι ἐνήγον.

LXXIX. Αἰσθόμενοι δὲ οἱ ἐζύμοχοι καὶ ὁ Ἀστυόχος τὸν θροῦν, καὶ δόξαν αὐτοῖς ἀπὸ ξυνοδοῦ ὥστε διαναυμαχεῖν, ἐπειδὴ καὶ ἐσηγγέλλετο αὐτοῖς ἡ ἐν τῇ Σάμῳ ταραχὴ, ἄραντες ταῖς ναυσὶ πάσαις οὐσαις δώδεκα καὶ ἑκατόν, καὶ τοὺς Μιλησίους πεζῆ κελεύσαντες ἐπὶ τῆς Μυκάλῃς παριένοι, ἔπλεον ὡς πρὸς τὴν Μυκάλην. (2) Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ταῖς ἐκ Σάμου ναυσὶ δοῦσιν καὶ ὀγδοήκοντα, αἱ ἔτυχον ἐν Γλαύκῃ τῆς Μυκάλῃς ὀρεοῦσαι (διέχει δ' ὀλίγον ταύτῃ ἡ Σάμος τῆς ἡπείρου πρὸς τὴν Μυκάλην), ὡς εἶδον τὰς τῶν Πελοποννησίων ναῦς προσπλεύσας, ὑπεχώρησαν ἐς τὴν Σάμον, οὐ νομίσαντες τῷ πλήθει διακινδυνεύσαι περὶ τοῦ παντός ἱκανοὶ εἶναι. (3) Καὶ ἅμα (προήσθοντο γὰρ αὐτοὺς ἐκ τῆς Μιλήτου ναυμαχησείοντας) προσεδέχοντο καὶ τὸν Στρομβιχίδην ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου σφίσι ταῖς ἐκ τῆς Χίου ναυσὶν ἐπ' Ἀβύδου ἀμικομένας προσβοηθῆσειν προουπέμπετο γὰρ αὐτῷ ἄγγελος. (4) Καὶ οἱ μὲν οὕτως ἐπὶ τῆς Σάμου ἀνεχώρησαν, οἱ δὲ Πελοποννήσιοι καταπλεύσαντες ἐπὶ τῆς Μυκάλῃς ἐστρατοπεδεύσαντο, καὶ τῶν Μιλησίων καὶ τῶν πλησιοχώρων ὁ πεζός. (5) Καὶ τῇ ὑστεραίᾳ μελλόντων αὐτῶν ἐπιπλεῖν τῇ Σάμῳ

civitas sibi præbisset, seque ideo nihil amisisse, quandoquidem illi jam neque pecuniam mittere possent, quam potius milites sibi ipsi compararent, neque salubre consilium, cujus causa civitas imperium in exercitus obtineret; sed etiam hac in re illos quidem peccasse, quod patrias leges sustulissent, se vero eas servare, et præterea se operam daturus, ut illos etiam ad id cogere; quare ne hos quidem, qui aliquid salubre consilium dare possent, apud se illis inferiores esse. (7) Alcibiadem quoque, si impunitatem ac restitutionem ei decrevisset, regis societatem sibi lubenter conciliaturum. Quod autem maximum esset, si omnibus rebus frustrarentur, patere sibi, tantam classem habentibus, multas vias, quibus et urbes et agrum invenirent.

LXXVII. Tali modo igitur quum inter se in concionibus egissent et se ipsos animis confirmassent, res etiam ad bellum necessarias nihilo segnus apparabant. Illi vero decem legati, qui a quadringentis Samum missi erant, postquam hæc senserunt, quum jam in Delo essent, illic se continuebant.

LXXVIII. Per idem autem tempus et illi classarii Peloponnesiorum milites, qui Mileti erant, voces inter se spargebant, res suas ab Astycho et Tissapherne perdi, quod ille quidem nec antea navale prælium committere voluisset, donec adhuc et ipsi vires majores haberent, et Atheniensium classis parva esset, neque nunc vellet, dum illi seditione laborare dicerentur, necdum omnes eorum naves in eodem loco essent; sed se ipsos Phenicias naves a Tissapherne expectando, nomen inane et non rem certam, in periculum venturos, ne plane mora perderentur; Tissaphernem vero et naves istas non adducere, et stipendium nec assidue nec integrum persolvendo rem navalem perditum ire. Non igitur diutius cunctandum dicebant, sed navali prælio dimicandum esse. Et præcipue Syracusani instigabant.

LXXIX. Socii vero et Astyochus, quum rumore istum sensissent, habitoque concilio prælium navale committere statuisent, quandoquidem iis et seditio, quæ Sami erat, nuntiabatur, solventes cum omnibus navibus, quæ numero centum ac duodecim erant, et Milesiis jussis itinere pedestri ad Mycalen proficisci, navigabant Mycalen versus. (2) Athenienses vero cum duabus et octoginta navibus Samiis, quæ in Glauce quæ Mycalesii stationem habebant, (ab hac autem parte, quæ Mycalen spectat, Samus a continente non longe distat), quum Peloponnesiorum naves contra se venientes vidissent, in Samum se receperunt, existimantes, suarum numerum non satis esse firmum ad belli fortunam de summa rerum periclitandam. (3) Et simul (præseneserant enim, eos qui Mileto veniebant, prælium navale committere cupientes) expectabant etiam Strombichidem ex Hellesponto cum ea classe, quæ ex Chio Abydum profecta erat, auxilio sibi venturum; nuntius enim ad eum præmissus erat. (4) Atque illi quidem sic in Samum se receperunt; Peloponnesii vero, classe ad Mycalen appulsa, castra posuerunt, et cum iis Milesiorum et acollarum peditatus. (5) Et postridie quum adversus Samum navigare vellent.

ἀγγέλλεται ὁ Στρομβιχίδης ταῖς ἀπὸ τοῦ Ἑλλησπόντου ναυσὶν ἀφιγμένους καὶ εὐθὺς ἀπέπλεον πάλιν ἐπὶ τῆς Μιλήτου. (6) Οἱ δ' Ἀθηναῖοι προσγενομένων σφίσι τῶν νεῶν ἐπίπλουν αὐτοὶ ποιοῦνται τῇ Μιλήτῳ ναυσὶν ὀκτὼ καὶ ἑκατὸν, βουλόμενοι ναυμαχῆσαι· καὶ ὡς οὐδεὶς αὐτοῖς ἀντανήγεται, ἀπέπλευσαν πάλιν εἰς τὴν Σάμον.

LXXX. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει μετὰ τοῦτο εὐθὺς οἱ Πελοποννήσιοι, ἐπειδὴ ἀθρόαις ταῖς ναυσὶν οὐκ ἀξιόμαχοι νομίσαντες εἶναι οὐκ ἀντανήγοντο, ἀπορήσαντες ὅθεν τοσαύταις ναυσὶ χρήματα ἐξοῦσιν, ἄλλως τε καὶ Τισσαφέρους κακῶς διδόντος, ἀποστέλλουσιν ὡς τὸν Φαρνάβαζον, ὡσπερ καὶ τὸ πρῶτον ἐκ τῆς Πελοποννήσου προσητάθη, Κλέαρχον τὸν Ῥαμφίου ἔχοντα ναῦς τεσσαράκοντα. (2) Ἐπεκαλείτο τε γὰρ αὐτοὺς δ Φαρνάβαζος καὶ τροφὴν ἐτοίμος ἦν παρέχειν, καὶ ἅμα καὶ τὸ Βυζάντιον ἐπεκηρυκεῖτο αὐτοῖς ἀποστήναι. (3) Καὶ αἱ μὲν τῶν Πελοποννησίων αὐτὰ νῆες ἀπάρασαι εἰς τὸ πέλαγος, ὅπως λάθοιεν ἐν τῷ πλῆθει τῶν Ἀθηναίων, χεῖμασθεῖσαι, καὶ αἱ μὲν Δῆλον λαθόμεναι αἱ πλείους μετὰ Κλεάρχου καὶ ὕστερον πάλιν ἐλθοῦσαι εἰς Μίλητον (Κλέαρχος δὲ κατὰ γῆν αὔθις εἰς τὸν Ἑλλησπόντον κομισθεὶς ἤρχεν), αἱ δὲ μετὰ Ἐλίου τοῦ Μεγαρέως στρατηγῷ δέκα εἰς τὸν Ἑλλησπόντον διασωθεῖσαι Βυζάντιον ἀφιστάσιν. (4) Καὶ μετὰ ταῦτα οἱ ἐκ τῆς Σάμου πέμπουσιν αἰσθόμενοι νεῶν βοήθειαν καὶ φυλακὴν εἰς τὸν Ἑλλησπόντον, καὶ τις καὶ ναυμαχία βραχεῖα γίγνεται πρὸ τοῦ Βυζαντίου ναυσὶν ὀκτὼ πρὸς ὀκτώ.

LXXXI. Οἱ δὲ προσετώτες ἐν τῇ Σάμῳ, καὶ μάλιστα Θρασύβουλος, αἰεὶ τε τῆς αὐτῆς γνώμης ἐχόμενος, ἐπειδὴ μετέστησε τὰ πράγματα, ὥστε κατάγειν Ἀλκιβιάδην, καὶ τέλος ἐπ' ἐκκλησίας ἐπίεισε τὸ πλῆθος τῶν στρατιωτῶν, καὶ ψηφισαμένων αὐτῶν Ἀλκιβιάδην κάθοδον καὶ ἄδειαν πλεύσας ὡς τὸν Τισσαφέρην κατήγην εἰς τὴν Σάμον τὸν Ἀλκιβιάδην, νομίζων μόνην σωτηρίαν εἰ Τισσαφέρην αὐτοῖς μεταστήσειεν ἀπὸ Πελοποννησίων. (2) Γενομένης δὲ ἐκκλησίας τὴν τε ἰδίαν συμφορὰν τῆς φυγῆς ἐπητιάσατο καὶ ἀνωλόφωρατο ὁ Ἀλκιβιάδης, καὶ περὶ τῶν πολιτικῶν πολλὰ εἰπὼν εἰς ἐλπίδας αὐτοὺς οὐ μικρὰς τῶν τε μελλόντων καθίστη, καὶ ὑπερβάλλων ἐμεγάλυνε τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν παρὰ τῇ Τισσαφέρει, ἵν' οἱ τε οἴκοι τὴν ὀλιγαρχίαν ἔχοντες φοβοῖντο αὐτὸν καὶ μάλλον αἱ ξυνομοσῆαι διαλυθεῖεν, καὶ οἱ ἐν τῇ Σάμῳ τιμιώτερον τε αὐτὸν ἄγοιεν καὶ αὐτοὶ ἐπὶ πλείον ἠαρσοῖεν, οἱ τε πολέμιοι τῷ Τισσαφέρει ὡς μάλιστα διαβάλλοιντο καὶ ἀπὸ τῶν ὑπαρχουσῶν ἐλπίδων ἐκπίπτουσιν. (3) Ὑπισχεῖται δ' οὖν ταδε μέγιστα ἐπικομπῶν ὁ Ἀλκιβιάδης, ὡς Τισσαφέρην αὐτῷ ὑπέδεξάτο ἢ μὴν, ἕως ἂν τι τῶν ἑαυτοῦ λείπηται, ἣν Ἀθηναῖοι πιστεύσῃ, μὴ ἀπορήσειεν αὐτοὺς τροφῆς, οὐδ' ἣν δέη τελευτῶντα τὴν ἑαυτοῦ στρωμνὴν ἐξαργυρίσαι, τὰς τε ἐν Ἀσπένδῳ ἤδη οὐσας Φοινίκων ναῦς κομιεῖν Ἀθηναῖοις καὶ οὐ Πελοποννησίοις· πιστεύσαι δ'

huntingtur Strombichides ex Hellesponto cum sua classe advenisse; quare confestim Miletum redibant. (6) Sed Athenienses, post alterius classis accessionem, ipsi ultro cum centum et octo navibus Miletum accedunt, eo animo, ut navali proelio dimicarent, et quum nullus iis obviam prodiret, rursus in Samum se receperunt.

LXXX. Eadem autem æstate post hæc statim Peloponnesii, postquam cum omnibus suis navibus obviam hostibus non prodierant, existimantes, se non satis virium habere ad prælium committendum, inopes consilii, unde pecunias tot navibus suppeditarent, præsertim quod Tissaphernes male persolveret, mittunt ad Pharnabazum, quemadmodum et initio ex Peloponneso præceptum erat, Clearchum, Rhamphie filium, cum quadraginta navibus. (2) Nam et advocabat eos ultro Pharnabazus, et stipendium præbere paratus erat, et simul per legatos iis significabant Byzantini, se defectionem facturos. (3) Et hæc quidem Peloponnesiorum naves, quum e portu in altum solvissent, ut Athenienses in conficiendo navigationis cursu laterent, tempestate jactatæ, atque alie quidem, eæque numero plures, cum Clearcho Delum tenuerunt, et postea Miletum redierunt (Clearchus autem in Hellespontum itinere terrestri reversus, imperium obtinebat), alie vero numero decem, quibus Helixus Megarensis præerat, quum in Hellespontum evasissent, Byzantium ad defectionem adducunt. (4) Ac postea Athenienses e Samo quum hoc intellexissent, auxilio atque præsidio loci classem in Hellespontum miserunt, atque etiam leve quoddam navale prælium ante Byzantium commissum est navibus octo adversus octo.

LXXXI. Qui autem apud Samum rebus præerant, et præcipue Thrasybulus, quum semper in eadem sententia perstaret, postquam reipublicæ statum immutavit, ut Alcibiadem reduceret, tum postremo etiam in concione oratione habita rem persuasit militum multitudini et quum restitutionem et impunitatem Alcibiadi decrevissent, ad Tissaphernem profectus, Alcibiadem Samum deducere existimans, unam esse salutis spem, si Alcibiades Tissaphernem, a Peloponnesiis alienatum, ad se traderet. (2) Concione autem coacta, Alcibiades et privatam exsili sui calamitatem questus est ac deploravit, et de republica multis agens iis spes haud parvas de rebus futuris præbebat, et supra modum suam apud Tissaphernem potentiam amplificabat, ut et illi, qui domi paucorum dominant habebant, se formidarent, et conjurationes magis dissolvebantur, et qui Sami erant, se magis honorarent, ipsique majorem fiduciam animis conciperent, utque Tissaphernis hostes in maximam invidiam incurrerent, et ex spe, quam conceperant deicerent. (3) Alcibiades igitur maxima cum jactatione hæc pollicebatur, Tissaphernem sibi recepisse, quoad aliquid suarum facultatum reliquum foret, si modo Atheniensibus confideret, eos nulla stipendii inopia laboraturos, ne si oporteret quidem ad extremum suum ipsius lectum ad pecuniam inde cogendam vendere; et naves Phœnicum, quæ jam Aspendi essent, ad Athenienses, non ad Peloponnesios, adducturum; fidem autem se ita de-

ἀν μόνως Ἀθηναίους, εἰ αὐτὸς κατελθὼν αὐτῷ ἀναδέξαιτο.

LXXXII. Οἱ δ' ἀκούσαντες ταῦτά τε καὶ ἄλλα πολλὰ στρατηγὸν τε αὐτὸν εὐθὺς εἰλοντο μετὰ τῶν προτέρων καὶ τὰ πράγματα πάντα ἀνέτιθεσαν, τὴν τε παρατυχία ἐλπίδα ἕκαστος τῆς τε σωτηρίας καὶ τῆς τῶν τετρακοσίων τιμωρίας οὐδενὸς ἀν ἠλλάξαντο, καὶ ἐτοίμοι ἤδη ἦσαν κατὰ τὸ αὐτίκα τοὺς τε παρόντας πολεμίους ἐκ τῶν λεχθέντων καταφρονεῖν καὶ πλεῖν ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ. (2) Ὁ δὲ τὸ μὲν ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ πλεῖν τοὺς ἐγγυτέρω πολεμίους ὑπολιπόντας καὶ πάνυ διεκώλυσε, πολλῶν ἐπειγομένων· τὰ δὲ τοῦ πολέμου πρῶτον ἔφη, ἐπειδὴ καὶ στρατηγὸς ἤρητο, πλεύσας ὡς Τισσαφέρην πρᾶξειν. (3) Καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς ἐκκλησίας εὐθὺς ὄχρητο, ἵνα δοκῆ πάντα μετ' ἐκείνου κοινοῦσθαι, καὶ ἅμα βουλόμενος αὐτῷ τιμιώτερός τε εἶναι καὶ ἐνδείκνυσθαι ὅτι καὶ στρατηγὸς ἤδη ἤρηται καὶ εὖ καὶ κακῶς οἷός τ' ἐστὶν αὐτὸν [ἤδη] ποιεῖν. Ξυνέβαινε δὲ τῷ Ἀλκιβιάδῃ τῷ μὲν Τισσαφέρει τοὺς Ἀθηναίους φροβεῖν, ἐκείνοις δὲ τὸν Τισσαφέρην.

LXXXIII. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ἐν τῇ Μιλήτῳ πυνθανόμενοι τὴν Ἀλκιβιάδου κάθοδον, καὶ πρότερον τῷ Τισσαφέρει ἀπιστοῦντες πολλῷ δὴ μᾶλλον ἐτι διεβέβληντο. (2) Ξυνηγήθη γὰρ αὐτοῖς μετὰ τὸν ἐπὶ τὴν Μίλητον τῶν Ἀθηναίων ἐπίπλου, ὡς οὐκ ἠθέλησαν ἀνταναγαγόντες ναυμαχεῖσαι, πολλῷ ἐς τὴν μισθοδοσίαν τὸν Τισσαφέρην ἄρρωστοτέρων γενόμενον καὶ ἐς τὸ μισεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν πρότερον ἐτι τούτων διὰ τὸν Ἀλκιβιάδην ἐπιδεδωκέαι. (3) Καὶ ξυνιστάμενοι κατ' ἀλλήλους οἷᾶπερ καὶ πρότερον οἱ στρατιωτῶται ἀνελογίζοντο, καὶ τινες καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀξίων λόγου ἀνθρώπων καὶ οὐ μόνον τὸ στρατιωτικόν, ὡς οὕτε μισθὸν ἐντελῆ πώποτε λάβοιεν, τό τε διδόμενον βραχύ, καὶ οὐδὲ τοῦτο ξυνηγῶς· καὶ εἰ μὴ τις ἢ διαναυμαχῆσει ἢ ἀπαλλάξεται ὅθεν τροφήν ἔξει, ἀπολείψειν τοὺς ἀνθρώπους τὰς ναῦς· πάντων τε Ἀστύχον εἶναι αἴτιον, ἐπιφέροντα ὄργας Τισσαφέρει διὰ ἴδια κέρδη.

LXXXIV. Ὦντων δ' αὐτῶν ἐν τοιοῦτῳ ἀναλογισμῷ ξυνηγήθη καὶ τοιοῦδε τις θόρυθος περὶ τὸν Ἀστύχον. (2) Τῶν γὰρ Συρακοσίων καὶ Θουρίων ὅσῳ μάλιστα καὶ ἐλεύθεροι ἦσαν τὸ πλῆθος οἱ ναῦται, τοσούτῳ καὶ θρασυτάτα προσπεσόντες τὸν μισθὸν ἀπῆτουν. Ὁ δὲ αὐθαδέστερον τέ τι ἀπεκρίνατο καὶ ἠπειλήσεν, καὶ τῷ γε Δωριεῖ ξυναγορεύοντι τοῖς ἑαυτοῦ ναύταις καὶ ἐπανάηρατο τὴν βακτηρίαν. (3) Τὸ δὲ πλῆθος τῶν στρατιωτῶν ὡς εἶδον, οἷα δὴ ναῦται, ὤρμησαν ἐγκραγόντες ἐπὶ τὸν Ἀστύχον ὥστε βάλλειν· ὁ δὲ προῖδων καταφεύγει ἐπὶ βωμόν τινα. Οὐ μέντοι ἐβλήθη γε, ἀλλὰ διελύθησαν ἀπ' ἀλλήλων. (4) Ἐλαθον δὲ καὶ τὸ ἐν τῇ Μιλήτῳ ἐνοικοδομημένον τοῦ Τισσαφέρους φρούριον οἱ Μιλήσιοι λάθρα ἐπιπεστοντες, καὶ τοὺς ἐνόντας φύλακας αὐτοῦ ἐκβάλλουσιν· ξυνοδοῦναι δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις συμμαχοῖς ταῦτα, καὶ οὐκ ἤκιστα τοῖς Συρακο-

mum Atheniensibus habiturum, si ipse reversus sibi sponsor fieret.

LXXXII. Illi vero, quum et hæc et alia multa audissent, confestim et ipsum in superiorum imperatorum collegium cooptaverunt, et res omnes ad illos deferebant, et quam quisque in præsentem spem et de sua salute et de quadringentis ulciscendis conceperat, eam cum nulla re commutassent, paratque jam erant in illo temporis momento et præsentem hostes ob ea quæ dicta erant, contemnere et in Piræeum navigare. (2) Ille vero navigationem quidem in Piræeum, propioribus hostibus a tergo relictis, vel maxime impeditum, quamvis multi instarent; sed belli negotia dicebat, quandoquidem et imperator creatus esset, se primo loco ad Tissaphernem profectum confecturum. (3) Confestim autem post istam concionem abiit, ut videretur omnia cum illo communicare, et simul quod apud illum in majore honore esse cuperet, et ostentare, se etiam imperatorem jam creatum esse, illique et prodese et obesse [jam] posse. Contingebat autem Alcibiadi, ut per Tissaphernem quidem Athenienses terrefaceret, per illos vero Tissaphernem.

LXXXIII. Peloponnesii autem Miletum audientes Alcibiadis reditum, quum et antea Tissapherni diffiderent, tunc vero multo magis ei obrectare cœperunt. (2) Accidit enim iis, ut quum post infestum Atheniense ad Miletum adventum, quo tempore occurrere illis et navale prælium committere noluerant, ad stipendium persolvendum Tissaphernes longe languidior factus esset, simul etiam odium, quod in eum jam ante hæc conceperant, propter Alcibiadem auctum esset. (3) Et coeuntes inter se, ut etiam antea, milites reputabant, atque etiam alii quidam auctoritatis non contemnendæ viri, nec soli milites, quod nec integrum stipendium unquam accepissent, et quod daretur, exiguum esset, et ne hoc quidem assidue, et nisi quis aut navali prælio dimicaret, aut discederet eo, unde stipendium habiturus esset, naves ab hominibus desertum iri, omniumque Astyocho auctorem esse, qui spiritus adderet Tissapherni ob privatam lucrum.

LXXXIV. Dum autem hi secum ita ratiocinantur, quidam etiam hujusmodi tumultus in Astyocho concitatus est. (2) Nam Syracusanorum ac Thuriorum nautæ, quanto maxime libera multitudo erat, tanto etiam ferocissime irruentes stipendium reposcebant. Ille vero, quoddam arrogantius responsum reddidit, et in Dorieum quidem suis nautis patrocinantem etiam baculum sustulit. (3) Multitudo autem militum quum hoc animadvertisset, ut nautæ, clamore simul sublato in Astyocho impetu ferebantur, ut eum ferirent; quod ille prævidens ad aram quamdam confugit. Non tamen percussus est, sed alii ab aliis dirempti sunt. (4) Atque ceperunt etiam castellum Tissaphernis Miletum exstructum Milesii clam aggressi, et præsidium ejus, quod illic erat, ejiciunt; hæc autem etiam reliquis sociis placebant, et præcipue Syracu-

σίοις. (5) Ὁ μέντοι Λίχας οὔτε ἠρέσκετο αὐτοῖς, ἔφη τε χρῆναι Τισσαφέρνει καὶ δουλεύειν Μιλησίοις καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐν τῇ βασιλείῳ τὰ μέτρια καὶ ἐπιθεραπεύειν, ἕως ἂν τὸν πόλεμον εὖ θῶνται. Οἱ δὲ Μιλήσιοι ὠργίζοντό τε αὐτῷ, καὶ διὰ ταῦτα καὶ ἄλλα τοιοῦτότροπα καὶ νόσῳ ὑστερον ἀποθανόντα αὐτὸν οὐκ εἶσαν θάψαι οὐδ' ἐβούλοντο οἱ παρόντες τῶν Λακεδαιμονίων.

LXXXV. Κατὰ δὴ τοιαύτην διαφορὰν ὄντων αὐτοῖς τῶν πραγμάτων πρὸς τε τὸν Ἀστύοχον καὶ τὸν Τισσαφέρνην, Μίνδαρος διάδοχος τῆς Ἀστύοχου ναυαρχίας ἐκ Λακεδαιμόνος ἐπήλθε, καὶ παραλαμβάνει τὴν ἀρχὴν ὃ δὲ Ἀστύοχος ἀπέπλει. (2) Ἐυνέπεμψε δὲ καὶ Τισσαφέρνης αὐτῷ πρεσβευτὴν τῶν παρ' ἑαυτοῦ, Γαυλίτην ὄνομα, Κἄρα δίγλωσσον, κατηγορήσοντα τῶν τε Μιλησίων περὶ τοῦ φρουρίου καὶ περὶ αὐτοῦ ἅμα ἀπολογησόμενον, εἰδὼς τοὺς τε Μιλησίοις πορευομένους ἐπὶ καταβολῇ τῇ αὐτοῦ μάλιστα καὶ τὸν Ἑρμοκράτην μετ' αὐτῶν, ὃς ἔμελλε τὸν Τισσαφέρνην ἀποφαίνειν φθείροντα τῶν Πελοποννησίων τὰ πράγματα μετὰ Ἀλκιβιάδου καὶ ἐπαμφοτερίζοντα. (3) Ἐχθρα δὲ πρὸς αὐτὸν ἦν αὐτῷ αἰεὶ ποτε περὶ τοῦ μισθοῦ τῆς ἀποδόσεως καὶ τὰ τελευταῖα φυγόντος ἐκ Συρακουσῶν τοῦ Ἑρμοκράτους καὶ ἐτέρων ἠκόντων ἐπὶ τὰς ναῦς τῶν Συρακοσίων ἐς τὴν Μίλητον στρατηγῶν, Ποτάμιδος καὶ Μύσκωνος καὶ Δημάρχου, ἐνέκειτο ὁ Τισσαφέρνης φυγάδι ὄντι ἤδη τῷ Ἑρμοκράτει πολλῶ ἔτι μᾶλλον, καὶ κατηγορεῖ ἄλλα τε καὶ ὡς χρήματά ποτε αἰτήσας αὐτὸν καὶ οὐ τυχῶν τὴν ἔχθραν οἱ προθεῖτο. (4) Ὁ μὲν οὖν Ἀστύοχος καὶ οἱ Μιλήσιοι καὶ ὁ Ἑρμοκράτης ἀπέπλευσαν ἐς τὴν Λακεδαιμόνα, ὃ δ' Ἀλκιβιάδης διεβεβήκει πάλιν ἤδη παρὰ τοῦ Τισσαφέρνου ἐς τὴν Σάμον.

LXXXVI. Καὶ οἱ ἐκ τῆς Δήλου ἀπὸ τῶν τετρακοσίων πρεσβευταί, οὓς τότε ἐπέμψαν παραμυθησομένους καὶ ἀναδιδάξοντας τοὺς ἐν τῇ Σάμῳ, ἀφικνοῦνται παρόντος τοῦ Ἀλκιβιάδου, καὶ ἐκκλησίας γενομένης λέγειν ἐπεχείρουν. (2) Οἱ δὲ στρατιῶται τὸ μὲν πρῶτον οὐκ ἠθέλον ἀκούειν, ἀλλ' ἀποκτείνειν ἐβόων τοὺς τὸν δῆμον καταλύοντας, ἔπειτα μέντοι μόλις ἠσυχάσαντες ἤκουσαν. (3) Οἱ δ' ἀπήγγελλον ὡς οὐτ' ἐπὶ διαφορᾷ τῆς πόλεως ἢ μεταστάσις γίγνοιτο ἀλλ' ἐπὶ σωτηρίᾳ, οὐθ' ἵνα τοῖς πολεμίοις παραδοθῇ (ἐξεῖναι γάρ, ὅτε ἐσέβαλον ἤδη σφῶν ἀρχόντων, τοῦτο ποιῆσαι), τῶν τε πεντακισχιλίων ὅτι πάντες ἐν τῷ μέρει μεθέξουσιν, οἷ τε οἰκεῖοι αὐτῶν οὐθ' ὑβρίζονται, ὥσπερ Χαϊρέας διαβάλλων ἀπήγγειλεν, οὔτε κακὸν ἔχουσιν οὐδέν, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς σφετέραις αὐτῶν ἕκαστοι κατὰ χώραν μένουσιν. (4) Ἄλλα τε πολλὰ εἰπόντων οὐδὲν μᾶλλον ἐσήκουον, ἀλλ' ἐγαλέπαινον καὶ γνώμας ἄλλοι ἄλλας ἐλεγον, μάλιστα δ' ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ πλεῖν. Καὶ ἐδόκει Ἀλκιβιάδης πρῶτον τότε καὶ οὐδενὸς ἔλασσον τὴν πόλιν ὠφελῆσαι ὠρηγμένων γάρ τῶν ἐν Σάμῳ Ἀθηναίων πλεῖν ἐπὶ σφᾶς αὐτούς, ἐν ᾧ σφερότατα Ἴωνιαν καὶ Ἑλλη-

sanis. (5) Lichæ tamen hæc displicebant, et dicebat, oportere Milesios et ceteros, qui essent in regis ditioe, Tissapherni inservire in iis, quæ moderata essent, et ultro officia præstare, donec bellum feliciter administrassent. Milesii vero ei succensebant et ob ista et ob alia hujusmodi, et postea eum morbo defunctum humari non permiserunt in eo loco, ubi Lacedæmonii, qui aderant, volebant.

LXXXV. Quum igitur res in hujusmodi controversia adversus Astyochum et Tissaphernem exorta constitutas haberent, Mindarus Astyochi nauarchiæ successor Lacedæmone supervenit, et imperium accepit; Astyochus vero decedebat. (2) Cum eo autem Tissaphernes quemdam ex iis, quos secum habebat, Gauliten nomine, Carem utriusque linguæ guarum, legatum misit, qui Milesios de castello accusaret, et simul se purgaret, quum sciret, et Milesios illuc proficisci eo potissimum animo, ut in se inveherentur, et Hermocratem cum iis, qui demonstraturus erat, Tissaphernem cum Alcibiade res Peloponnesiorum labefactare, et ancipitis fidei esse. (3) Inimicitiaæ autem ei cum illo semper intercedebant propter stipendii solutionem; ac tandem, quum Hermocrates Syracusis exsul factus esset aliique duces Miletum ad Syracusanorum classem venissent, Potamis et Mysco et Demarchus, instabat Tissaphernes Hermocrati jam exsulanti multo etiam acrius, eique quum alia crimini dabat, tum vero, quod, quum aliquando pecuniam a se postulasset, nec impetrasset, inimicitias secum ideo suscepisset. (4) Itaque Astyochus quidem et Milesii et Hermocrates Lacedæmonem petierunt, Alcibiades vero jam a Tissapherne Samum redierat.

LXXXVI. Legati autem, quos quadringenti ante, ut dixi, miserant ad delinendos et accurate docendos eos, qui Sami erant, præsentem Alcibiade ex Delo advenerunt, et coacta concione verba facere conabantur. (2) Milites vero primo quidem eos audire nolebant, sed interficiendos eos, qui popularem statum sustulissent, vociferabantur; deinde tamen, ægre sedato tumultu, eos audierunt. (3) Illi vero renuntiabant, rerum immutationem neque in reipublicæ perniciem, sed salutis causa factam esse, nec ut civitas hostibus proderetur (licuisse enim, quum irruptio fieret se jam in imperio constitutis, id facere), et futurum, ut, quotquot e quinque millium numero essent, per vices dignitalis participes essent; et propinquos ipsorum neque contumeliam pati, quemadmodum Chareas criminando retulisset, neque ullo malo affici, sed apud sua quemque in loco manere. (4) Quum autem et alia multa commemorassent, nihilo magis tamen iis favebant, sed indignabantur, et alii alias sententias dicebant, præcipue vero ut ad Piræum navigarent. Et videbatur Alcibiades primum tunc et ita, ut nemo magis, de republica bene meritis esse; quum enim Athenienses, qui Sami erant, adversus se ipsos animi quodam impetu navigare statuissent, quod si fecissent, manifestissimum erat hostes confestim Ioniam et Hellespon-

σποντον εὐθὺς εἶχον οἱ πολέμιοι, κωλυτῆς γενέσθαι.

(5) Καὶ ἐν τῷ τότε ἄλλος μὲν οὐδεὶς ἂν ἱκανὸς ἐγένετο κατασχεῖν τὸν ὄχλον, ἐκείνος δὲ τοῦ τ' ἐπίπλου ἔπαυσε καὶ τοὺς ἰδίᾳ τοῖς πρέσβεσιν ὀργιζομένους λοιδορῶν ἀπέτρεπεν. (6) Αὐτὸς δὲ ἀποκρινάμενος αὐτοῖς ἀπέπεμψεν ὅτι τοὺς μὲν πεντακισχίλους οὐ κωλύει ἄρχειν, τοὺς μέντοι τετρακοσίους ἀπαλλάσσειν ἐκέλευεν αὐτούς, καὶ καθιστάναι τὴν βουλὴν ὡσπερ καὶ πρότερον, τοὺς πεντακοσίους εἰ δὲ ἐξ εὐτέλειάν τι ζυντέμνεται ὥστε τοὺς στρατευομένους μᾶλλον ἔχειν τροφήν, πᾶνυ ἐπαίνειν. (7) Καὶ τᾶλλα ἐκέλευεν ἀντέχειν καὶ μηδὲν ἐνδιδοῖναι τοῖς πολεμίοις· πρὸς μὲν γὰρ σφᾶς αὐτοὺς σαζομένης τῆς πόλεως πολλὴν ἐλπίδα εἶναι καὶ ξυμβῆναι, εἰ δ' ἅπαζ τὸ ἕτερον σφαλῆσεται, ἢ τὸ ἐν Σάμῳ ἢ κείνῳ, οὐδ' ὅτω διαλλαγῆσεται τις ἐτι ἔσσεσθαι.

(8) Παρήσαν δὲ καὶ Ἀργεῖων πρέσβεις, ἐπαγγελόμενοι τῶ ἐν τῇ Σάμῳ τῶν Ἀθηναίων δῆμῳ ὥστε βοηθεῖν· ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης ἐπαίνεσας αὐτοὺς καὶ ἐπιπὼν ὅταν τις καλῆ παρεῖναι οὕτως ἀπέπεμψεν. (9) Ἀφίκοντο δὲ οἱ Ἀργεῖοι μετὰ τῶν Παράλων, οἱ τότε ἐτάχθησαν ἐν τῇ στρατιωτικῇ νηὶ ὑπὸ τῶν τετρακοσίων περιπλεῖν Εὐβοίαν, καὶ ἄγοντες Ἀθηναίων ἐς Λακεδαίμονα ἀπὸ τῶν τετρακοσίων [πειμπτοὺς] πρέσβεσις Λαισποδῖαν καὶ Ἀριστοφῶντα καὶ Μελησίαν, [εἰ] ἐπειδὴ ἐγένοντο πλεονότες κατ' Ἄργος, τοὺς μὲν πρέσβεις ξυλλαβόντες τοῖς Ἀργεῖοις παρέδωσαν ὡς τῶν οὐχ ἤμισα καταλυσάντων τὸν δῆμον ὄντας, αὐτοὶ δὲ οὐκέτι ἐς τὰς Ἀθήνας ἀφίκοντο, ἀλλ' ἄγοντες ἐκ τοῦ Ἄργους ἐς τὴν Σάμον τοὺς πρέσβεις ἀφικνοῦνται ἧπερ εἶχον τριήρει.

LXXXVII. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους Τισσαφέρνης, κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐν ᾧ μάλιστα διὰ τε τᾶλλα καὶ διὰ τὴν Ἀλκιβιάδου καθόδον ἤχθησαν αὐτῷ οἱ Πελοποννήσιοι ὡς φανερώς ἤδη ἀττικίζοντι, βουλούμενος, ὡς ἐδόκει δῆ, ἀπολύεσθαι πρὸς αὐτούς τὰς διαβολὰς, παρεσκευάζετο πορεύεσθαι ἐπὶ τὰς Φοινίσσας ναῦς ἐς Ἀσπενδον καὶ τὸν Λίχαν ζυμπορεύεσθαι ἐκέλευεν· τῇ δὲ στρατιᾷ προστάζειν ἔφη Ταμῶν ἑαυτοῦ ὑπαρχον, ὥστε τροφήν ἐν ὅσῳ ἂν αὐτὸς ἀπῆ διδοῖναι. (2) Λέγεται δὲ οὐ κατὰ ταῦτό, οὐδὲ βράδιον εἰδέναι τίνι γνώμῃ παρήλθεν ἐς τὴν Ἀσπενδον καὶ παρελθὼν οὐκ ἤγαγε τὰς ναῦς. (3) Ὅτι μὲν γὰρ αἱ Φοινίσσαι νῆες ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα καὶ ἑκατὸν μέγρι Ἀσπένδον ἀφίκοντο σαφές ἐστίν, διότι δὲ οὐκ ἤλθον πολλαχθῆ εἰκάζεται. Οἱ μὲν γὰρ ἵνα διατρίβῃ ἀπελθῶν, ὡσπερ καὶ διενόηθη, τὰ τῶν Πελοποννησίων (τροφὴν γοῦν οὐδὲν βέλτιον ἀλλὰ καὶ χεῖρον ὁ Ταμῶς, ᾧ προσετάχθη, παρέιχεν), οἱ δὲ ἵνα τοὺς Φοινίκας προαγαθῶν ἐς τὴν Ἀσπενδον ἐκχρηματίσαστο ἀφείς (καὶ γὰρ ὡς αὐτοῖς οὐδὲν ἐμῆλλε χρῆσασθαι), ἄλλοι δ' ὡς καταβοῆς ἕνεκα τῆς ἐς Λακεδαίμονα, τῷ λέγεσθαι ὡς οὐκ ἀδικεῖ ἀλλὰ καὶ σαφῶς οἴχεται ἐπὶ τὰς ναῦς ἀληθῶς πεπληρωμένας. (4) Ἔμοι μέντοι δοκεῖ σαφέστατον εἶναι τριβῆς ἕνεκα καὶ ἀνακωχῆς τῶν Ἑλληνικῶν τὸ ναυτικὸν οὐκ ἀγαγεῖν, φθορᾶς μὲν, ἐν ὅσῳ παρῆει ἐκεῖσε καὶ διέμελλεν, ἀνισώσεως δὲ, ὅπως μηδετέρους προσθέ-

tum in suam potestatem redacturus fuisse, ille rem videbatur impedivisse. (5) Et in illo quidem tempore nemo alius multitudinem compescere potuisset, ille vero et navigationis infestæ studium sedavit, et eos, qui legis privatim irascebantur, increpans deterrebat. (6) Ipse autem eos hoc responso dato dimittebat, se non impedire, quin quinque millia civium imperium obtinerent, quadringentes vero ut amoverent, imperabat, et senatum restituerent, quem admodum et prius fuisset, quingentorum; si quos autem sumptus, parsimoniae studentes, contraxissent, ut milites stipendium facilius haberent, se magnopere probare. (7) Et de ceteris hortabatur, ut hostibus fortiter resisterent, nec ullo modo cederent; nam inter se ipsos quidem, si civitas incolumis staret, magnam spem esse, fore, ut compositio fieret, si vero semel altera pars succumberet, aut exercitus in Samo aut illi, nullum amplius fore, cum quo quis in mutuam gratiam rediret.

(8) Aderant autem et Argivorum legati, qui Atheniensium populo, qui Sami erat, se opem laturos pollicebantur; Alcibiades autem eos collaudatos, et quum quis eos vocaret, ut adessent, rogatos, ita dimisit. (9) Venerant autem Argivi cum Paralisi, qui ante, ut dixi, in militarem navem traducti a quadringentis viris jussi erant Eubœam circumvehi, et Atheniensium legatos a quadringentis [missos], Læspodiam et Aristophontem et Melesiam, Lacedæmonem deducere, [qui] quum in cursu ad Argos pervenissent, legatos quidem comprehensos Argivis tradiderunt, quippe quod essent ex numero illorum, qui in primis popularem statum sustulissent, ipsi vero non jam Athenas redierunt, sed legatos Argis Samum adducentes, ea, quam habebant, triremi advenerunt.

LXXXVII. Eadem autem æstate Tissaphernes, hoc in tempore, quo Peloponnesii longe maxime quum ob reliqua tum vero propter Alcibiadis restitutionem ei infensi erant ut Atheniensium partibus aperte jam faventi, cupiens, ut saltem videbatur, has criminationes apud eos diluere, præparabat profectioem ad classem Phœnissam, quæ ad Aspendum stabat, Lichamque secum venire jubebat; exercitui autem se præfecturum dixit Tamon, suum proprætozem, ut stipendium, quamdiu ipse abesset, præberet. (2) Variæ autem res narratur, nec facile sciri potest, qua mente accesserit Aspendum, et quum accessisset, tamen classem non adduxerit. (3) Nam hoc quidem constat, centum quadraginta septem Phœnissas naves Aspendum usque pervenisse; cur vero ad Peloponnesios non iverint, variæ sunt conjecturæ. Alii enim hoc ab illo ideo factum conjiciunt, ut suo discessu, quemadmodum constituerat, Peloponnesiorum res morando attereret; (Tamos enim, cui negotium datum erat, stipendium nihilo melius, sed etiam pejus, præbebat); alii vero, ut Phœnicibus Aspendum usque perductis, facta redeundi potestate pecuniam extorqueret, (nam vel sic quoque iis uti non statuerat); alii vero, ob criminationem de se Lacedæmonem delatam, ut diceretur, eum non injuste facere, sed vel manifesto ire ad classem re vera instructam. (4) Mihi vero manifestissimum videtur esse, classem non adduxisse, ut res Græcorum morando attereret, suspensasque teneret, quippe damnium facturis, dum illuc proficisceretur et cunctaretur, et partes exæquatius, ut neutros se adjuncto potentiores redderet, quando

μενος ισχυροτέρους ποιήσῃ, ἐπεὶ εἴ γε ἐβουλήθη διαπολεμῆσαι, ἐπιφανὲς δῆπου οὐκ ἐνδοιαστῶς κομισάσθαι γὰρ ἂν Λακεδαιμονίοις τὴν νίκην κατὰ τὸ εἰκὸς ἔδωκεν, οἷ γε καὶ ἔν τῳ παρόντι ἀντιπάλῳ μᾶλλον ἢ ὑποδεστέρωι τῷ ναυτικῷ ἀνθρώμῳ. (5) Καταφορᾷ δὲ μάλιστα καὶ ἦν εἶπε πρόφασιν οὐ κομισάσθαι τὰς ναῦς. Ἐφη γὰρ αὐτὰς ἐλάσσους ἢ ὅσας βασιλεὺς ἔταξε ξυλλεγῆναι· ὁ δὲ χάριν ἂν δῆπου ἐν τούτῳ μείζω ἔτι ἔσχεν, οὐτ' ἀναλώσας πολλὰ τῶν βασιλείῳ, τὰ τε αὐτὰ ἀπ' ἐλασσόνων πράξας. (6) Ἐς δ' οὖν τὴν Ἄσπενδον ἡτινιδὴ γνώμη ὁ Τισσαφέρνης ἀφικνεῖται καὶ τοὺς Φοίνιζι ξυγγίγνεται· καὶ οἱ Πελοποννήσιοι ἐπεμψαν ὡς ἐπὶ τὰς ναῦς, κελύσαντος αὐτοῦ, Φίλιππον ἀνδρα Λακεδαιμόνιον δύο τριήρεσιν.

LXXXVIII. Alcibiades δὲ ἐπειδὴ καὶ τὸν Τισσαφέρην ἤσθετο παριόντα ἐπὶ τῆς Ἄσπενδου, ἔπλει καὶ αὐτὸς λαθῶν τρεισκαίδεκα ναῦς, ὑποσχόμενος τοῖς ἐν τῇ Σάμῳ ἀσφαλῆ καὶ μεγάλην χάριν (ἧ γὰρ αὐτὸς ἄξειν Ἀθηναίους τὰς Φοινίσσας ναῦς, ἢ Πελοποννησίους γε κωλύσειν ἔλθεῖν), εἰδώς, ὡς εἰκὸς, ἐκ πλείονος τὴν Τισσαφέρνου γνώμην ἑστὶ οὐκ ἄξειν ἔμελλεν, καὶ βουλόμενος αὐτὸν τοῖς Πελοποννησίοις ἐς τὴν ἑαυτοῦ καὶ Ἀθηναίων φιλίαν ὡς μάλιστα διαβάλλειν, ὅπως μᾶλλον δι' αὐτὸ σφίσις ἀναγκάζοιτο προσχωρεῖν. Καὶ ὁ μὲν ἄρας εὐθὺς τῆς Φασήλιδος καὶ Καῦνου ἄνω τὸν πλοῦν ἐποιεῖτο.

LXXXIX. Οἱ δ' ἐκ τῆς Σάμου ἀπὸ τῶν τετρακοσίων πεμφθέντες πρέσβεις ἐπειδὴ ἀφικόμενοι ἐς τὰς Ἀθήνας ἀπήγγειλαν τὰ παρὰ τοῦ Ἀλκιβιάδου, ὡς κελύσει τε ἀντέχει καὶ μηδὲν ἐνδοιδόναί τοις πολεμίοις, ἐλπιδας τε ὅτι πολλὰς ἔχει κακείνοις τὸ στράτευμα διαλλάξει καὶ Πελοποννησίων μετρίεσθαι, ἀχθομένους καὶ πρότερον τοὺς πολλοὺς καὶ μετεχόντων τῆς ὀλιγαρχίας, καὶ ἡρέμῳ ἂν ἀπαλλαγέντας περ ἀσφαλῶς τοῦ πράγματος, πολλῶ δὴ μᾶλλον ἐπέβρωσαν. (2) Καὶ ξυριστάντο τε ἡδὴ καὶ τὰ πράγματα διεμέμφοτο, ἔχοντες ἡγεμόνας τῶν πάντων στρατηγῶν τῶν ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ καὶ ἐν ἀρχαῖς ὄντων, οἷον Θηραμένην τε τὸν Ἄγνωτος καὶ Ἀριστοκράτην τὸν Σκελλίου καὶ ἄλλους, οἱ μετέσχον μὲν ἐν τοῖς πρώτοις τῶν πραγμάτων, φοβούμενοι δ' ὡς ἔρασαν, τό τ' ἐν τῇ Σάμῳ στράτευμα καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην σπουδῆ πάντων, τοὺς τε ἐς τὴν Λακεδαίμονα πρὸς βουλομένους, ἐπεμψαν, μὴ τι ἄνευ τῶν πλειόνων κακὸν δράσωσι τὴν πόλιν, οὐ τὸ ἀπαλλάξειν τοῦ ἄγαν ἐς ὀλίγους ἔλθεῖν, ἀλλὰ τοὺς πεντακισχιλίους ἔργῳ καὶ μὴ ὀνόματι χρῆναι ἀποδεικνύειν, καὶ τὴν πολιτείαν ἰσαιοτέρην καθιστάναι. (3) Ἦν δὲ τοῦτο μὲν σχῆμα πολιτικὸν τοῦ λόγου αὐτοῖς, κατ' ἰδίαν δὲ φιλοτιμίαις οἱ πολλοὶ αὐτῶν τῆ τοιούτῳ προσέκειντο ἐν ᾧ περ καὶ μάλιστα ὀλιγαρχία ἐστὶ δημοκρατίας γενομένη ἀπόλλυται· πάντες γὰρ αὐθημερὸν ἀξιοῦσιν οὐχ ὅπως ἴσοι, ἀλλὰ καὶ πολλὸν πρῶτος αὐτὸς ἕκαστος εἶναι· ἐκ δὲ δημοκρατίας αἰρέσεως γιγνομένης βῆσιν τὰ ἀποβαίνοντα ὡς οὐκ ἀπὸ τῶν ὁμοίων ἐλασσόμενός τις φέρεται. (4) Σαφέστατα δ' αὐτοῖς ἐπῆρε τὰ ἐν τῇ Σάμῳ

quidem si voluisset debellare, manifestum profecto est, eum id sine ulla dubitatione facturum fuisse; nam si classem adduxisset, Lacedæmoniiis victoriam, ut probabile est, præbisset, quippe qui vel tunc pari potius quam inferiori classe adversus hostem in statione essent. (5) Arguit eum autem maxime etiam causa, quam ipse protulit, quum classem non adduxisset. Dixit enim, eam minori numero, quam rex jussisset, contractam esse; sed is gratiam utique majorem etiam sic inisset, si neque magnam regie pecunie vim consumpsisset, et eadem tamen negotia minoribus sumptibus conficisset. (6) Aspendum igitur quocumque tandem consilio motus Tissaphernes advenit et cum Phœnicibus congregitur; et Peloponnesii, illius jussu, Philippum, virum Lacedæmonium, cum duabus triremibus, ut ad classem, miserunt.

LXXXVIII. Alcibiades vero, postquam audivit Tissapher-nem Aspendum petere, ipse quoque tredecim navibus assumptis eo navigabat, pollicitus iis, qui Sami erant, certum magnamque beneficium (aut enim se Phœnicissam classem ad Athenienses adducturum, aut saltem ad Peloponnesios venire prohibiturum), quippe qui, ut erat verisimile, jam diutius cognitam haberet Tissaphernis mentem, quod adducturus non esset, simul etiam, quod quam maximam invidiam illi apud Peloponnesios ob ejus in se et Athenienses studium cogitare vellet, quo major ei ob hoc necessitas esset ad se accedendi. Et hic quidem digressus recta Phaselidem et Caunum versus per altum cursum tenebat.

LXXXIX. Legati autem a quadringentis viris missi, quum e Samo regressi Athenas Alcibiadis mandata renuntiassent, hortari eum, ut hostibus resisterent, nulloque modo cederent, maximamque eum spem habere, fore, ut et illis exercitum reconciliaret, et Peloponnesios superaret, his verbis plerosque eorum, qui paucorum dominatus erant participes, qui jam antea animis essent infensus et lubenter vellent aliquo modo se tuto ex illo negotio expedire, tunc multo magis corroborarunt. (2) Atque coibant jam et de illo rerum statu conquerebantur, duces habentes ex præcipuis imperatoribus, qui in paucorum dominatu et in magistratibus erant, veluti Theramenem Hagnonis, et Aristocratem Scellii filium, et alios, qui inter primos quidem rerum participes fuerant, sed, ut aiebant, ideo, quod metuerent exercitum Samium, et Alcibiadem, et eos, qui per legatos cum Lacedæmoniiis agerent, Samum misissent, ne illi sine majore civium parte malo aliquo civitatem afficerent, non quidem professi se impedituros, ne res in nimis paucorum dominatum cederent, sed quinque millia re, non autem nomine, oportere creare, et æquabiliorẽ republicæ formam constituere. (3) Erat autem hoc speciosum quoddam orationis genus, quo publice uterentur, privatim vero ob ambitionem plerique eorum tale consilium amplectebantur, qua potissimum ratione interit paucorum dominatus ex populari statu constitutus; omnes enim tantum abest ut pares inter se esse velint, ut primo quoque die se quisque ipsum longe omnium principem esse æquum judicet; contra in populari statu, in quo electio fit, quæ ex eo eveniunt, facilius quisque fert, ut non a paribus suis commodo privatus. (4) Manifestissime

τοῦ Ἀλκιβιάδου ἰσχυρά ὄντα, καὶ ὅτι αὐτοῖς οὐκ ἐδόκει μόνιμον τὸ τῆς ὀλιγαρχίας ἔσσεσθαι· ἠγωνίζετο οὖν εἰς ἕκαστος αὐτὸς πρῶτος προστάτης τοῦ δήμου γενέσθαι.

XC. Οἱ δὲ τῶν τετρακοσίων μάλιστα ἐναντίοι ὄντες τῷ τοιοῦτῳ εἶδει καὶ προσετώτες Φρύνιγός τε, ὃς καὶ στρατηγῆσας ἐν τῇ Σάμῳ [ποτὲ] ὡς Ἀλκιβιάδῃ τότε διηνέχθη, καὶ Ἀρίσταρχος ἀνὴρ ἐν τοῖς μάλιστα καὶ ἐκ πλείστου ἐναντίος τῷ δήμῳ καὶ Πείσανδρος καὶ Ἀντιφῶν καὶ ἄλλοι οἱ δυνατώτατοι, πρότερόν τε, ἐπεὶ τάχιστα κατέστησαν καὶ ἐπειδὴ τὰ ἐν τῇ Σάμῳ σφῶν ἐς δημοκρατίαν ἀπέστη, πρέσβεις τε ἀπέστειλαν σφῶν ἐς τὴν Λακεδαίμονα καὶ τὴν ἑμολογίαν προθυμοῦντο, καὶ τὸ ἐν τῇ Ἡετιωνίᾳ καλουμένη τείχος ἐποιοῦντο, πολλῶν τε μᾶλλον ἔτι, ἐπειδὴ καὶ οἱ ἐκ τῆς Σάμου πρέσβεις σφῶν ἦλθον, ὁρῶντες τοὺς τε πολλοὺς καὶ σφῶν τοὺς δοκοῦντας πρότερον πιστοὺς εἶναι μεταβαλλομένους. (2) Καὶ ἀπέστειλαν μὲν Ἀντιφῶντα καὶ Φρύνιχον καὶ ἄλλους δέκα κατὰ τάχος, φοβούμενοι καὶ τὰ αὐτοῦ καὶ τὰ ἐκ τῆς Σάμου, ἐπιστεῖλαντες παντὶ τρόπῳ, ὅστις καὶ ὀπισθοῦν ἀνεκτός, ξυλλαγαῆναι πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, (3) ὠκοδόμουσι δὲ ἔτι προθυμότερον τὸ ἐν τῇ Ἡετιωνίᾳ τείχος. Ἦν δὲ τοῦ τείχους ἡ γνώμη αὕτη, ὡς ἔφη Θηραμένης καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, οὐχ ἵνα τοὺς ἐν Σάμῳ, ἦν βίᾳ ἐπιπλέωσι, μὴ δέξωνται ἐς τὸν Πειραιᾶ, ἀλλ' ἵνα τοὺς πολεμίους μᾶλλον, ὅταν βούλωνται, καὶ ναυσὶ καὶ πεζῶν δέξωνται. (4) Χηλὴ γὰρ ἔστι τοῦ Πειραιῶς ἡ Ἡετιωνία, καὶ παρ' αὐτὴν εὐθὺς ὁ ἔσπλους ἔστιν. Ἐτειχίζετο οὖν οὕτω ξὺν τῷ πρότερον πρὸς ἡπειρον ὑπάρχοντι τείχει, ὥστε καθεζομένῳ ἐς αὐτὸ ἀνθρώπων ὀλίγων ἄρχειν τοῦ γε ἔσπλου· ἐπ' αὐτὸν γὰρ τὸν ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ λιμένος στενοῦ ὄντος τὸν ἕτερον πύργον ἐτελεύτα τό τε παλαιὸν τὸ πρὸς ἡπειρον καὶ τὸ ἐντὸς τὸ καινὸν τείχος τευχίζόμενον πρὸς θάλασσαν. (5) Διωκοδόμησαν δὲ καὶ στοάν, ἥπερ ἦν μεγίστη καὶ ἐγγύτατα τούτου εὐθὺς ἐχομένη ἐν τῷ Πειραιεῖ, καὶ ἦρχον αὐτοὶ αὐτῆς, ἐς ἣν καὶ τὸν σίτον ἠνάγκαζον πάντας τὸν ὑπάρχοντά τε καὶ τὸν ἐσπλέοντα ἐξαιρεῖσθαι καὶ ἐντεῦθεν προαιροῦντας πωλεῖν.

XCI. Ταῦτ' οὖν ἐκ πλείονός τε ὁ Θηραμένης διεθρόει καὶ ἐπειδὴ οἱ ἐκ τῆς Λακεδαίμονος πρέσβεις οὐδὲν πράξαντες ἀνεχώρησαν τοῖς ζυμπασι ζυμβατικόν, φάσκων κινδυνεύσειν τὸ τείχος τοῦτο καὶ τὴν πόλιν διαφθεῖραι. (2) Ἄμα γὰρ καὶ ἐκ τῆς Πελοποννήσου ἐτύγχανον Εὐβοέων ἐπικαλουμένων κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον δύο καὶ τεσσαράκοντα νῆες, ἧν ἦσαν καὶ ἐκ Τάραντος καὶ Λοκρῶν Ἰταλιώτιδες καὶ Σικελικαὶ τινες, ὁρμύσαι ἤδη ἐπὶ Λαῖ τῆς Λακωνικῆς καὶ παρασκευαζόμεναι τὸν ἐς τὴν Εὐβοίαν πλοῦν· ἦρχε δ' αὐτῶν Ἀγησανδρίδας Ἀγησάνδρου Σπαρτιάτης· ἄς ἔφη Θηραμένης οὐκ Εὐβοίᾳ μᾶλλον ἢ τοῖς τευχίζουσι τὴν Ἡετιωνίαν προσπλεῖν, καὶ εἰ μὴ τις ἤδη φυλάσσεται, λήσειν διαφθαρέντας. (3) Ἦν δέ τι καὶ τοιοῦτον ἀπὸ τῶν τὴν κατηγορίαν ἐχόντων, καὶ οὐ πάνυ διαβολὴ μόνον τοῦ λόγου. Ἐκεῖνοι γὰρ μάλιστα μὲν ἐβούλοντο ὀλιγαρχοῦμενοι ἄρχειν καὶ τῶν ζυμ-

autem eorum animos exererunt et Alcibiadis potentia, quam Sami habebat, jam confirmata, et quod hic paucorum dominatus iis haud stabilis fore videbatur; certatim igitur unusquisque ipse princeps popularis status patronus esse annitebatur.

XC. Sed quadringenti viri huic reipublicæ formæ maxime adversantes, et eorum principes, Phrynichus, qui etiam imperator fuerat Sami [quondam] et cum Alcibiade ante, ut dixi, discordiam habuerat, et Aristarchus, qui in primis et ex longissimo tempore status popularis adversarius erat, et Pisander et Antiphon, et alii potentissimi, et antea, ut primum in dominatu constituti sunt, et tunc, postquam exercitus Samius ab iis deficiens ad statum popularem rediit, legatos de suo corpore Lacedæmonem mittebant, et paci componendæ operam studiose dabant, et murum in Eetionia, quæ vocatur, excitabant, idque etiam multo magis, postquam etiam legati sui Samo redierunt, quia videbant, et ipsam plebem, et ex suis eos, qui prius fidi esse videbantur, animos mutare. (2) Et miserunt quidem prope Antiphontem et Phrynichum et alios decem, quod et de rebus urbanis et de Samiis metuebant, cum mandatis, ut quavis ratione, quæ vel aliquo modo tolerabilis esset, cum Lacedæmonis reconciliarentur; (3) murum autem multo studiosius in Eetionia ædificabant. Erat autem hujus muri consilium hoc, ut aiebat Theramenes ejusque socii, non, ut eos, qui Sami erant, si per vim cum infesta classe venirent, in Piræum non reciperent, sed potius ut hostium, quoties vellent, et classem et peditatum reciperent. (4) Nam Eetionia est Piræei promontorium, et juxta ipsam statim est navium introitus. Struebatur igitur sic cum eo muro, qui jam prius continentem versus exstructus erat, ut pauci homines illic stationem habentes navium introitus arbitri essent; nam ad ipsam alteram turrim in angusti portus ostio sitam terminabat et murus antiquus continentem versus, et novus, qui infra eum mare versus exstruebatur. (5) Inter utrumque vero exstruxerunt etiam porticum, quæ erat maxima et huic alteri proxima, statim eum excipiens intra Piræum, et eam ipsi in sua potestate retinebant, in quam cogebant omnes suum frumentum exponere, tam id, quod jam aderat, quam id quod mari advehebatur, illicque promentes venumdare.

XCI. Hæc igitur Theramenes et jampridem vulgo jactabat, et postquam legati Lacedæmone redierunt, nulla re confecta, quæ ad compositionem pro universis faciendam pertineret, dicebat fore, ut propter hanc munitionem civitas etiam in salutis discrimen adduceretur. (2) Nam simul sub hoc idem forte tempus etiam ex Peloponneso duæ et quadraginta naves ab Euboensibus accitæ, quarum nonnullæ erant e Tarento et Locris Italicæ et Sicilienses, jam ad Laem in ora Laconica stationem habebant, et navigationem in Eubœam præparabant; præerat autem iis Agesandridas Agesandri filius Spartanus; quas Theramenes non tam in Eubœam, quam iis qui Eetioniam muniebant, in auxilium navigare dicebat, et, nisi quis jam caveret, se per imprudentiam perituros. (3) Et agitabatur sane tale quippiam ab iis, qui criminationem istam sustinebant, nec vero plane ea criminatione tantum rumoris erat. Illi enim potissimum quidem in paucorum dominatu etiam sociis imperare cu-

μάχῳν, εἰ δὲ μή, τάς τε ναῦς καὶ τὰ τεῖχη ἔχοντες αὐτονομεῖσθαι, ἐξειργόμενοι δὲ καὶ τούτου μὴ οὖν ὑπὸ τοῦ δήμου γε αὐθις γενομένου αὐτοὶ πρὸ τῶν ἄλλων μάλιστα διαφραρῆναι, ἀλλὰ καὶ τοὺς πολεμίους ἐσαγαγόμενοι ἄνευ τειχῶν καὶ νεῶν ξυμβῆναι καὶ ὅπως οὖν τὰ τῆς πόλεως ἔχειν, εἰ τοῖς γε σώμασι σφῶν ἄδεια ἔσται.

XCII. Διόπερ καὶ τὸ τεῖχος τοῦτο, καὶ πυλίδας ἔχον καὶ ἐσόδους καὶ ἐπεσαγωγὰς τῶν πολεμίων, ἐτείχιζόν τε προθύμους καὶ φθῆναι ἐβούλοντο ἐξεργασάμενοι. (2) Πρῶτερον μὲν οὖν κατ' ὀλίγους τε καὶ κρύφα μᾶλλον τὰ λεγόμενα ἦν· ἐπειδὴ δὲ ὁ Φρύνιχος ἦκον ἐκ τῆς ἐς Λακεδαίμονα πρεσβείας, πληγείς ὑπ' ἀνδρὸς τῶν περιπόλων τινὸς ἐξ ἐπιβουλῆς ἐν τῇ ἀγορᾷ πληθούσῃ καὶ οὐ πολὺ ἀπὸ τοῦ βουλευτηρίου ἀπελθὼν ἀπέθανε παραχρῆμα, καὶ ὁ μὲν πατάξας διέφυγεν, ὁ δὲ ξυνεργὸς Ἀργεῖος ἄνθρωπος ληφθεὶς καὶ βασανιζόμενος ὑπὸ τῶν τετρακοσίων οὐδενὸς ὄνομα τοῦ κελεύσαντος εἶπεν, οὐδὲ ἄλλο τι ἢ ὅτι εἶδεις πολλοὺς ἀνθρώπων καὶ ἐς τοῦ περιπολάρχου καὶ ἄλλοσε κατ' οἰκίας ξυνιόντας, τότε δὴ οὐδενὸς γεγενημένου ἀπ' αὐτοῦ νεωτέρου καὶ ὁ Θηραμένης ἦδη θρασύτερον καὶ Ἀριστοκράτης, καὶ ὅσοι ἄλλοι τῶν τετρακοσίων αὐτῶν καὶ τῶν ἔξωθεν ἦσαν ὁμογνώμονες, ἦσαν ἐπὶ τὰ πράγματα. (3) Ἄμα γὰρ καὶ ἀπὸ τῆς Λᾶς αἰ νῆες ἦδη περιπεπλευκυῖαι καὶ ὁρμισάμεναι ἐς τὴν Ἐπίδαυρον τὴν Αἴγιναν καταδεδραμήκεσαν· καὶ οὐκ ἔφη ὁ Θηραμένης εἰκὸς εἶναι ἐπ' Εὐβοίαν πλεούσας αὐτάς ἐς Αἴγιναν κατακολλίπσαι καὶ πάλιν ἐν Ἐπιδάυρῳ ὁρμεῖν, εἰ μὴ παρακληθεῖσαι ἤκοιεν ἐφ' οἷσπερ καὶ αὐτὸς αἰεὶ κατηγόρει· οὐκέτι οὖν οἷόν τε εἶναι ἡσυχάζειν. (4) Τέλος δὲ πολλῶν καὶ στασιωτικῶν λόγων καὶ ὑπομιῶν προσγενομένων καὶ ἔργῳ ἦδη ἤπτοντο τῶν πραγμάτων· οἱ γὰρ ἐν τῷ Πειραιεὶ τὸ τῆς Ἡετιωνίας τεῖχος ὀπλίται οἰκοδομοῦντες, ἐν οἷς καὶ Ἀριστοκράτης ἦν ταξιαρχῶν καὶ τὴν ἑαυτοῦ φυλὴν ἔχων, ξυλλαμβάνουσιν Ἀλεξικλέα στρατηγὸν ὄντα ἐκ τῆς ὀλιγαρχίας καὶ μάλιστα πρὸς τοὺς ἐταίρους τετραμμένον, καὶ ἐς οἰκίαν ἀγαγόντες εἰρξάν. (5) Ξυνεπελάοντο δὲ αὐτοῖς ἄμα καὶ ἄλλοι καὶ Ἐρμων τὶς τῶν περιπόλων τῶν Μουνυχίαισι τεταγμένῳ ἀρχῶν τὸ δὲ μέγιστον, τῶν ὀπλιτῶν τὸ στίφος ταῦτα ἐβούλετο. (6) Ὡς δ' ἐσηγγέλη τοῖς τετρακοσίοις (ἔτυχον δ' ἐν τῷ βουλευτηρίῳ συγκαθήμενοι), εὐθὺς, πλὴν ὅσοις μὴ βουλομένοι ταῦτ' ἦν, ἐτοίμοι ἦσαν ἐς τὰ ὅπλα ἵεναι, καὶ τῷ Θηραμένει καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ ἠπειλοῦν. Ὁ δ' ἀπολογούμενος ἐτοίμος ἔφη εἶναι ξυναφαιρησόμενος ἵεναι ἦδη. Καὶ παραλαβὼν ἕνα τῶν στρατηγῶν ὃς ἦν αὐτῷ ὁμογνώμων, ἐχώρει ἐς τὸν Πειραιεὶ· ἐβόηθη δὲ καὶ Ἀρίσταρχος καὶ τῶν ἱππέων νεανίσκοι. (7) Ἦν δὲ ὄρθυος πολλὸς καὶ ἐκπληκτικός· οἱ τε γὰρ ἐν τῷ ἄστει ἦδη ὦντο τὸν τε Πειραιεὶ κατελιθῆναι καὶ τὸν ξυνελημμένον τεθνάναι, οἳ τ' ἐν τῷ Πειραιεὶ τοὺς ἐκ τοῦ ἄστεος ὄσον οὐκ ἐπὶ σφᾶς παρεῖναι. (8) Μόλις δὲ τῶν τε πρεσβυτέρων διακιωλόντων τοὺς ἐν τῷ ἄστει διαθέντας καὶ ἐπὶ τὰ ὅπλα φερομένους, καὶ Θουκυδίδου

piebant; sin minus, certe classe et muris conservatis arbitrato suo vivere; si vero hac quoque re excluderentur, certe quidem non a populi imperio rursus instaurato ipsi præter ceteros maxime pessumdari, sed potius etiam hostibus introductis, sine munitionibus et sine classe pactionem cum illis facere, et qualicumque modo res urbanas gerere, dummodo de capitibus quidem suis securi essent.

XCH. Quamobrem etiam hanc munitionem, quæ et portulas et introitus et hostium receptacula habebat, studiosè ædificabant, et eo absolvendo adversarios prævertere cupiebant. (2) Itaque antea quidem inter paucos et clam potius sermones illi serebantur; sed postquam Phrynichus reversus ex legatione, quam ad Lacedæmonios obierat, a quodam circitorum ex insidiis in foro frequenti nec procul a curia vulneratus est et digressus continuo decessit, et percussor quidem evasisit, ejus autem adjutor, homo Argivus, comprehensus tortusque a quadringentis, nullius, a quo facinus hoc perpetrare jussus esset, nomen confessus est, nec omnino aliud quidquam, nisi quod sciret multos homines et in circitorum præfecti domum et alio in aedes convenire, tum vero, quamquam nihil novi ex hac re consecutum erat, et Theramenes jam confidentius et Aristocrates, et quotquot vel ex ipsis quadringentis vel extra hos ejusdem sententiæ erant, pergebant ad negotia publica capessenda. (3) Simul enim etiam a Lae naves jam circumvectæ, quum ad Epidaurum appulissent, Æginam excursionibus infestaverant; et negabat Theramenes verisimile esse, eas, si in Eubœam navigarent, in Æginæ sinum fuisse deflexuras, et rursus Epidauri stationem habituras, si non accitæ venient earum rerum causa, quæ quidem illi semper criminandi materiam præbebant; non igitur jam fieri posse ut quiescerent. (4) Tandem vero, quum multi præterea seditiosi sermones et suspiciones accessissent, jam et factis rerum statum aggredi cœperunt; nam gravis armaturæ milites, qui Eetionis munitionem in Pirææo ædificabant, inter quos erat etiam Aristocrates centurio una cum sua tribu, comprehendunt Alexiclem, qui imperator erat ex paucorum collegio et factionis suæ sociis maxime addictus, et in domum adductum eum captum tenuerunt. (5) Adjuverunt eos autem simul quum alii, tum Hermo quidam, circitorum apud Munychiam excubantium præfectus; sed quod maximum erat, gravis armaturæ manus hæc volebat. (6) Quum autem hoc quadringentis renuntiatum esset (condebant autem forte in curia), confestim omnes, præter eos, quibus ea non volentibus erant, parati erant ire ad arma, et Therameni iisque qui cum eo erant, minitabantur. Ille vero, se purgans, dicebat, se paratum esse jam ire cum iis ad Alexiclem custodia liberandum. Et assumpto uno ex imperatoribus, qui cum eo sentiebat, pergebat in Pirææum; auxilio autem veniebat et Aristarchus, et ex equitibus juniores. (7) Erat autem ingens tumultus ac terribilis; nam et qui in urbe erant, jam putabant Pirææum occupatum, et comprehensum illum morte mulctatum esse, et qui in Pirææo erant, eos, qui in urbe erant, contra se jam jamque adesse. (8) Ægre autem quum et seniores impedirent eos, qui per urbem discurrebant, et ad arma

τοῦ Φαρσαλίου τοῦ προξένου τῆς πόλεως παρόντος καὶ προθύμως ἐμποδῶν τε ἐκάστοις γιγνομένου καὶ ἐπιβου-
μένου μὴ ἐφεδρεύοντων ἔτι τῶν πολεμίων ἀπολέσαι
τὴν πατρίδα, ἡσύχασάν τε καὶ σφῶν αὐτῶν ἀπέσχοτο.
(9) Καὶ ὁ μὲν Θηραμένης ἐλθὼν ἐς τὸν Πειραιᾶ (ἦν δὲ
καὶ αὐτὸς στρατηγός), ὅσον καὶ ἀπὸ βοῆς ἔνεκα, ὠργί-
ζετο τοῖς ὀπλίταις· ὁ δ' Ἀρίσταρχος καὶ οἱ ἐναντίοι τῷ
πλήθει ἐχαλέπαινον. (10) Οἱ δὲ ὀπλίται ὁμόσε· τε
ἐχώρουν οἱ πλείστοι τῷ ἔργῳ καὶ οὐ μετεμέλοντο, καὶ
τὸν Θηραμένην ἡρώτων εἰ δοκεῖ αὐτῷ ἐπ' ἀγαθῷ τὸ
τεῖχος οἰκοδομεῖσθαι, καὶ εἰ ἄμεινον εἶναι καθαιρεθῆναι.
Ὁ δέ, εἴπερ καὶ ἐκείνοις δοκεῖ καθαιρεῖν, καὶ ἑαυτῷ
ἔφη ξυδοκεῖν. Καὶ ἐντεῦθεν εὐθὺς ἀναδάντες οἱ τε ὀπλί-
ται καὶ πολλοὶ τῶν ἐκ τοῦ Πειραιῶς ἀνθρώπων κατέ-
σκαπτον τὸ τεῖχοςμα. (11) Ἦν δὲ πρὸς τὸν ὄχλον ἡ
παρακλήσις ὡς χρῆ, ὅστις τοὺς πεντακισχιλίους βού-
λεται ἄρχειν ἀντὶ τῶν τετρακοσίων, ἵεναι ἐπὶ τὸ ἔργον.
Ἐπεκρύπτοντο γὰρ ὁμοῦς ἔτι τῶν πεντακισχιλίων τῷ
ὀνόματι, μὴ ἀντικρυς δῆμον ὅστις βούλεται ἄρχειν
ὀνομάζειν, φοβούμενοι μὴ τῷ ὄντι ὡσι καὶ πρὸς τινα
εἰπῶν τίς τι ἀγνοίᾳ σφαλῆ. Καὶ οἱ τετρακόσιοι διὰ
τοῦτο οὐκ ἤθελον τοὺς πεντακισχιλίους οὐτ' εἶναι οὔτε
μὴ ὄντας δήλους εἶναι, τὸ μὲν καταστῆσαι μετόχους
τοσοῦτους ἀντικρυς ἂν δῆμον ἡγούμενοι, τὸ δ' αὐτὰ φρα-
νὲς φόβον ἐς ἀλλήλους παρεξείν.

XCIH. Τῇ δ' ὑστεραία οἱ μὲν τετρακόσιοι ἐς τὸ
βουλευτήριον ὁμοῦς καὶ τεθορυβημένοι ξυνελέγοντο· οἱ
δ' ἐν τῷ Πειραιεῖ ὀπλίται τὸν τε Ἀλεξικλέα ὃν ξυνελά-
βον ἀφέντες καὶ τὸ τεῖχοςμα καθελόντες, ἐς τὸ πρὸς τῇ
Μουνηχίᾳ Διονυσιακὸν θέατρον ἐλθόντες καὶ θέμενοι τὰ
ὄπλα ἐξεκλήσιασαν, καὶ δόξαν αὐτοῖς εὐθὺς ἐχώρουν
ἐς τὸ ἄστυ καὶ ἐθεντο ἐν τῷ Ἀνακείῳ τὰ ὄπλα. (2)
Ἐλθόντες δὲ ἀπὸ τῶν τετρακοσίων τινὲς ἡρημένοι πρὸς
αὐτοὺς ἀνὴρ ἀνδρὶ διελεγόμενος τε, καὶ ἔπειθον οὓς ἴδοιεν
ἀνθρώπους ἐπιεικεῖς αὐτοὺς τε ἡσύχᾳζειν καὶ τοὺς ἄλ-
λους παρακατέχειν, λέγοντες τοὺς τε πεντακισχιλίους
ἀποφανεῖν, καὶ ἐκ τούτων ἐν μέρει, ἢ ἂν τοῖς πεντα-
κισχιλίοις δοκῆ, τοὺς τετρακοσίοις ἔσεσθαι, τῶς δὲ
τὴν πόλιν μηδὲν τρόπον διαφθεῖρειν μηδ' ἐς τοὺς πο-
λεμίους ἀνώσαι. (3) Τὸ δὲ πᾶν πλήθος τῶν ὀπλιτῶν
ἀπὸ πολλῶν καὶ πρὸς πολλῶν λόγων γιγνομένου ἠπιώ-
τερον ἦν ἢ πρότερον, καὶ ἐφοβεῖτο μάλιστα περὶ τοῦ
παντὸς πολιτικοῦ· ξυνεχώρησάν τε ὡστ' ἐς ἡμέραν
ῤητὴν ἐκκλησίαν ποιῆσαι ἐν τῷ Διονυσίῳ περὶ ὁμονοίας.

XCIV. Ἐπειδὴ δὲ ἐπῆλθεν ἡ ἐν Διονύσῳ ἐκκλησία
καὶ ὅσον οὐ ξυνελεγμένοι ἦσαν, ἀγγέλλονται αἱ δύο
καὶ τεσσαράκοντα νῆες καὶ ὁ Ἀγησανδρίδας ἀπὸ τῶν
Μεγάρων τὴν Σαλαμῖνα παραπλεῖν καὶ πᾶς τις τῶν
ὀπλιτῶν αὐτὸ τοῦτο ἐνόμιζεν εἶναι τὸ πάλαι λεγόμενον
ὑπὸ Θηραμένους καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ, ὡς ἐς τὸ τεῖχοςμα
ἔπλεον αἱ νῆες, καὶ χρυσίμως ἐδόκει καταπεπτωκέναι.
(2) Ὁ δὲ Ἀγησανδρίδας τάχα μὲν τι καὶ ἀπὸ ξυκει-
μένου λόγου περὶ τὴν Ἐπίδαυρον καὶ ταύτῃ ἀνε-
στρέφετο, εἰκὸς δ' αὐτὸν καὶ πρὸς τὸν παρόντα στασια-

ferabantur, et Thucydides Pharsalius, urbis hospes publicus,
adesset, et studioso quibusque obsisteret et inclamaret, ne
hostibus prope adhuc insidiantibus patriam perderent, quie-
verunt, et a manibus mutuo sibi afferendis adstinuerunt.

(9) Ac Theramenes quidem quum in Piræeum pervenisset
(erat autem et ipse imperator), voce tenus gravis armaturæ
militibus irasebatur; Aristarchus vero, et qui multitudini
adversarii erant, indignabantur. (10) Sed gravis armaturæ
milites porro pergebant plerique ad opus, nec mutabant sen-
tentiam, et Theramenem interrogabant, numquid ei videret
rurum hæc munitione publici boni causa exstrui, et num satius
esset eam demoliri. Ille vero, si et illis eam demoliri placeret,
sibi quoque placere respondit. Atque hinc e vestigio
ascendentes et milites, et multi hominum eorum, qui
erant ex Piræeo, munitionem dejiciebant. (11) Erat autem
adhortatio ad vulgus hæc, oportere eum, quicumque quin-
que millia civium quadringentorum loco reipublicæ præesse
vellet, ad opus accedere. Nam adhuc tamen occultabant
se quinque millium nomine, ne aperte dicerent, quicumque
vellet populum reipublicæ præesse, quia metuebant, ne
forte re vera essent quinque millia, neve quis apud ali-
quem dicens aliquid per inscitiam offenderet. Et quadringenti
propterea neque volebant, illos quinque mille cives
esse, neque constare, eos non esse, quod existimabant, tot
rerum participes constituere plane jam imperium populare
esse; contra rei obscuritatem metum mutuum civibus allaturam.

XCIH. Postridie autem quadringenti, etsi animis per-
turbati, in curiam tamen conveniebant; milites vero, qui
in Piræeo erant, quum Alexiclem dimisissent, quem com-
prehenderant, ac munitionem demoliti essent, et ad Diony-
siacum theatrum prope Munychiam situm concessissent,
ibi cum armis constiterunt et concionem habuerunt, et
capto consilio confestim in urbem pergebant et cum armis
in Anaceo constiterunt. (2) Venerunt autem a quadringenti
quidam electi ad eos et singuli cum singulis agebant,
et persuadebant iis, quos animadvertissent homines esse
moderatos, ut et ipsi quiescerent, et ceteros continerent,
dicentes fore, ut quinque millia civium designarent, et ex
horum numero per vices, prout quinque millibus placeret,
quadringenti constituerentur; interim vero se nullo modo
civitatem perdere, neque eam hostibus tradere. (3) Ita
universa militum multitudo, quum a multis et ad multos
sermones fierent, placatori erat, quam ante, ac de universo
reipublicæ statu maxime timebat; et inter eos convenit, ut
intra certam diem in Bacchi templo concilium de concordia
haberetur.

XCIV. Quum autem concilii in Bacchi templo habendi
dies advenisset, et tantum non concio jam coacta esset,
nuntiatur, illas duas et quadraginta naves cum Agesandrida
Megaris venientes Salaminem cursum tenere, et quilibet
ex gravis armaturæ militibus hoc illud ipsum esse ducebat,
quod jam pridem a Theramene, et ab iis, qui cum eo erant,
dicebatur, classem ad illam munitionem venire, et utile
videbatur, quod diruta esset. (2) Agesandridas autem fortasse
quidem etiam ex composito et circum Epidaurum et circum
illa loca versabatur; credibile tamen videtur, eum etiam
propter præsentem Atheniensium seditionem, et sperantem

σπόν τῶν Ἀθηναίων, δι' ἐπιπόδως ὡς κἂν ἐς δέον παραγένοιτο, αὐτὴ ἀνέχειν. (3) Οἱ δ' αὖ Ἀθηναῖοι, ὡς ἠγγέλθη ταῖς, εὐθὺς δρόμῳ ἐς τὸν Πειραιᾶ πανδημεὶ ἐχώρουν ὡς τοῦ ἰδίου πολέμου μερίζοντες [ἦ] ἀπὸ τῶν πολεμίων οὐχ ἑκάς ἀλλὰ πρὸς τῷ λιμένι ὄντος. Καὶ οἱ μὲν ἐς τὰς παρούσας ναῦς ἐσθβαίνον, οἱ δὲ ἄλλας καθέλκον, οἱ δὲ τινες ἐπὶ τὰ τεῖχη καὶ τὸ στόμα τοῦ λιμένος παρεβοήθουν.

XCIV. Αἱ δὲ τῶν Πελοποννησίων νῆες παραπλεύσασαι καὶ περιβαλοῦσαι Σούνιον ὁρμίζονται μεταξύ Θορικοῦ τε καὶ Πρασιῶν, ὕστερον δὲ ἀφικνοῦνται ἐς Ὠρωπὸν. (2) Ἀθηναῖοι δὲ κατὰ τάχος καὶ ἀξυγχροτήτοις πληρώμασιν ἀναγκασθέντες χρῆσασθαι, οἷά πόλειός τε στασιαζούσης καὶ περὶ τοῦ μεγίστου ἐν τάχει βουλόμενοι βοηθῆσαι (Εὐβοία γὰρ αὐτοῖς ἀποκεκλημένης τῆς Ἀττικῆς πάντα ἦν), πέμπουσι Θυμοχάρην στρατηγὸν καὶ ναῦς ἐς Ἐρετρίαν, (3) ὧν ἀφικομένων ξυν ταῖς πρότερον ἐν Εὐβοίᾳ οὐσαις ἑξ καὶ τριάκοντα ἐγένοντο. Καὶ εὐθὺς ναυμαχεῖν ἠναγκάζοντο· ὁ γὰρ Ἀγησανδρίδας ἀριστοποιησάμενος ἐκ τοῦ Ὠρωποῦ ἀνῆγε τὰς ναῦς, ἀπέχει δὲ μάλιστα ὁ Ὠρωπὸς τῆς τῶν Ἐρετριῶν πόλεως θαλάσσης μέτρον ἐξήκοντα σταδίου. (4) Ὡς οὖν ἐπέπλει, εὐθὺς ἐπλήρουν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὰς ναῦς, οἰόμενοι σφίσι παρὰ ταῖς ναυσὶ τοὺς στρατιώτας εἶναι· οἱ δ' ἔτυχον οὐκ ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἀριστον ἐπισιτιζόμενοι (οὐδὲν γὰρ ἐπωλεῖτο ἀπὸ προνοίας τῶν Ἐρετριῶν), ἀλλ' ἐκ τῶν ἐπ' ἔσχατα τοῦ ἄστεως οἰκιῶν, ὅπως σχολῆ πληρουμένων φθάσειαν οἱ πολέμιοι προσπεσόντες καὶ ἀναγκάσειαν τοὺς Ἀθηναίους οὕτως ὅπως τύχειεν ἀνάγεσθαι. Σμμεῖον δ' αὐτοῖς ἐς τὸν Ὠρωπὸν ἐκ τῆς Ἐρετριάς, ὅποτε χρῆ ἀνάγεσθαι, ἤρθη. (5) Διὰ τοιαύτης δὴ παρασκευῆς οἱ Ἀθηναῖοι ἀφικνοῦνται, καὶ ναυμαχῆσαντες ὑπὲρ τοῦ λιμένος τῶν Ἐρετριῶν, ὀλίγον μὲν τινα χρόνον ὄμως καὶ ἀντέσχον, ἔπειτ' ἐς φυγὴν τραπόμενοι καταδιώκονται ἐς τὴν γῆν. (6) Καὶ ὅσοι μὲν αὐτῶν πρὸς τὴν πόλιν τῶν Ἐρετριῶν ὡς φιλίαν καταφεύγουσι, χαλεπώτατα ἐπραξαν φονευόμενοι ὑπ' αὐτῶν· οἱ δὲ ἐς τὸ τεῖχοςισμα τὸ ἐν τῇ Ἐρετριά, ὃ εἶχον αὐτοί, περιγίγνονται, καὶ ὅσοι ἐς Χαλκίδα ἀφικνοῦνται τῶν νεῶν. (7) Λαβόντες δ' οἱ Πελοποννησίοι δύο καὶ εἴκοσι ναῦς τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἄνδρας τοὺς μὲν ἀποκτείναντες τοὺς δὲ ζωγράφαντες, τροπαῖον ἔστησαν. Καὶ ὕστερον οὐ πολλῶν Εὐβοιᾶν τε ἀπασαν ἀποστήσαντες πλὴν Ὠρεοῦ (ταύτην δὲ αὐτοῖ Ἀθηναῖοι εἶχον) καὶ τᾶλλα τὰ περὶ αὐτὴν καθίσταντο.

XCVI. Τοῖς δ' Ἀθηναίοις ὡς ἦλθε τὰ περὶ τὴν Εὐβοίαν γεγενημένα, ἐκπληξίς μεγίστη δὴ τῶν πρὶν παρέστη. Οὐτε γὰρ ἦ ἐν Σικελίᾳ ζυμφορὰ, καίπερ μεγάλη τότε δόξασα εἶναι, οὐτ' ἄλλο οὐδὲν πω οὕτως ἐφόβησεν. (2) Ὅπου γὰρ στρατοπέδου τε τοῦ ἐν Σάμῳ ἀφροσπητός, ἄλλων τε νεῶν οὐκ οὐσῶν οὐδὲ τῶν ἐσθησομένων, αὐτῶν [τε] στασιαζόντων, καὶ ἀδῆλον δὲ ὅποτε σφίσι αὐτοῖς ζυμφορὰς, τοσαύτη ἢ ζυμφορὰ ἐπέγε-

fieri posse, ut forte opportuno tempore adveniret, illic substitisse. (3) Athenienses vero, postquam hoc iis nuntiatum est, confestim universi citato cursu in Piræeum contendebant, quod bello domestico majus aliud ab hostibus illatum, non procul, sed ad ipsum portum esset. Quamobrem alii naves, quæ aderant, conscendebant, pars alias deducebant, nonnulli etiam ad muros et portus ostium auxilio accurrebant.

XCIV. Sed Peloponnesiorum classis præterlata et Sunium circumvecta, consistit inter Thoricum et Prasias, postea vero appellit Oropum. (2) Athenienses autem raptim, et inexercitatis nautis uti coacti, quippe quod civitas seditione laboraret, et in maximo discrimine positi, celeriter hostes arcere vellent (nam Attica interclusa omnia iis in Eubœa erant), Thymocharem ducem cum navibus in Eretriam mittunt, (3) quæ cum illuc pervenisset, cum iis quæ prius in Eubœa erant, sex et triginta fuerunt. Et protinus prælio navali dimicare cogebantur; Agesandridas enim prandio sumpto ab Oropo producebat classem; abest autem Oropus ab Eretriensium urbe, stadiis fere sexaginta, maris tractu. (4) Ut igitur ille advehebatur, statim Athenienses quoque naves instruebant, existimantes, suos milites apud naves esse; sed illi tum forte non ex foro cibaria in prandium mercabantur (nihil enim vendebatur, quod ab Eretriensibus consulto factum erat), sed ex ædibus in extrema urbe sitis, ut, dum cunctanter naves instruerentur, hostes prius impressionem in eos facerent, et cogerent Athenienses sic, ut forte posent, in altum prodire. Signum autem ex Eretria Oropum versus iis sublatum erat, quando in altum provehi deberent. (5) Hoc igitur modo instructi Athenienses in altum proveci, navali prælio supra portum Eretriensem commisso, tamen aliquantisper etiam hosti restiterunt; deinde in fugam versi compelluntur ad litus. (6) Et quotquot eorum ad Eretriensium urbem, ut amicam, confugerunt, de iis pessime actum erat, quia ab illis interficiebantur; alii vero in munitionem, quam ipsi in Eretria tenebant, incolumes evaserunt, itemque naves, quotquot in Chalcidem pervenerunt. (7) Captis autem Peloponnesii duabus et viginti Atheniensium navibus virisque partim interfectis, partim captis, tropæum statuerunt. Nec multo post, quum totam Eubœam ad defectionem compulsi, præter Oropum (hanc enim ipsi Athenienses tenebant) ceteras quoque res in ea componebant.

XCVI. Atheniensibus autem quum res ad Eubœam gestæ nuntiatae essent, pavor omnium ad illum usque diem maximus incessit. Nam nec in Sicilia accepta clades, quamvis tunc ingens visa esset, nec aliud quicquam eos unquam adeo terruerat. (2) Quippe quum eo tempore, quo et exercitus Samius defecerat, et aliæ naves non supererant, nec homines, qui eas conscenderent, et ipsi seditione laborabant, et incertum erat, quando inter se ipsi concursuri essent, tanta illa calamitas accessisset, qua et classem, et

γένητο ἐν ἧ ναῦς τε καὶ τὸ μέγιστον Εὐβοίαν ἀπολλύεσσαν, ἐξ ἧς πλείω ἢ τῆς Ἀττικῆς ὄφελούντο, πῶς οὐκ εἰκότως ἠθύμουν; (3) Μάλιστα δ' αὐτοὺς καὶ δι' ἐγγυτάτου ἐθορύβει, εἰ οἱ πολέμιοι τολμήσουσι νενικηκότες εὐθὺς σφῶν ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ ἐρῆμον ὄντα νεῶν πλεῖν καὶ ὄσον-οὐκ ἤδη ἐνόμιζον αὐτοὺς παρεῖναι. (4) Ὅπερ ἂν, εἰ τολμηρότεροι ἦσαν, ῥαδίως ἂν ἐποίησαν, καὶ ἡ δίστησαν ἂν ἐτι μᾶλλον τὴν πόλιν ἐφοροῦντες, ἢ εἰ ἐπολιόρκουν μένοντες, καὶ τὰς ἀπ' Ἰωνίας ναῦς ἠνάγκασαν ἂν καίπερ πολεμίας οὐσας τῇ ὀλιγαρχίᾳ τοῖς σφετέρους οἰκίους καὶ τῇ ξυμπάσῃ πόλει βοηθῆσαι, καὶ ἐν τούτῳ Ἑλλησποντός τε ἂν ἦν αὐτοῖς καὶ Ἰωνία καὶ αἱ νῆσοι καὶ τὰ μέχρι Βοιωτίας καὶ ὡς εἰπεῖν ἡ Ἀθηναίων ἀρχὴ πᾶσα. (5) Ἄλλ' οὐκ ἐν τούτῳ μόνῳ Λακεδαιμόνιοι Ἀθηναίους πάντων δὴ ξυμφοροτάτοι προσπολεμῆσαι ἐγένοντο, ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς· διάφοροι γὰρ πλείστον ὄντες τὸν τρόπον, οἱ μὲν ὀξεῖς οἱ δὲ βραδεῖς, καὶ οἱ μὲν ἐπιχειρηταὶ οἱ δὲ ἀτολμοί· ἄλλως τε καὶ ἐν ἀρχῇ ναυτικῇ, πλείστα ὄφελον. Ἐδίδξαν δ' οἱ Συρακόσιοι· μάλιστα γὰρ ὁμοίότροποι γενόμενοι ἄριστα καὶ προσεπολέμησαν.

XCVII. Ἐπὶ δ' οὖν τοῖς ἠγγελημένοις οἱ Ἀθηναῖοι ναῦς τε εἴκοσι ὄμις ἐπλήρουν καὶ ἐκκλησίαν ξυνέλεγον, μίαν μὲν εὐθὺς τότε πρῶτον ἐς τὴν Πύκνα καλουμένην, ὅπερ καὶ ἄλλοτε εἴθισαν, ἐν ἧπερ καὶ τοὺς τετρακοσίους καταπαύσαντες τοῖς πεντακισχιλίοις ἐψηφίσαντο τὰ πράγματα παραδοῦναι (εἶναι δὲ αὐτῶν ὅποσοι καὶ ἔπλα παρέχονται) καὶ μισθὸν μηδὲνα φέρειν μηδεμιᾶ ἀρχῇ· εἰ δὲ μή, ἐπάρατον ἐποίησαντο. (2) Ἐγίνοντο δὲ καὶ ἄλλαι ὕστερον πικναὶ ἐκκλησίαι, ἀφ' ὧν καὶ νομοθέτας καὶ τᾶλλα ἐψηφίσαντο ἐς τὴν πολιτείαν. Καὶ οὐχ ἥκιστα δὴ τὸν πρῶτον χρόνον ἐπὶ γ' ἐμοῦ Ἀθηναῖοι φαίνονται εὖ πολιτεύσαντες· μετρία γὰρ ἦ τε ἐς τοὺς ὀλίγους καὶ τοὺς πολλοὺς ζύγκρασις γένετο, καὶ ἐκ πονηρῶν τῶν πραγμάτων γενομένων τούτῳ πρῶτον ἀνήνεγκε τὴν πόλιν. (3) Ἐψηφίσαντο δὲ καὶ Ἀλκιβιάδην καὶ ἄλλους μετ' αὐτοῦ κατιέναι, καὶ παρὰ τε ἐκεῖνον καὶ παρὰ τὸ ἐν Σάμῳ στρατόπεδον πέμψαντες διεκέλευοντο ἀνθάπτεσθαι τῶν πραγμάτων.

XCVIII. Ἐν δὲ τῇ μεταβολῇ ταύτῃ εὐθὺς οἱ μὲν περὶ τὸν Πείσανδρον καὶ Ἀλεξιθέα, καὶ ὅσοι ἦσαν τῆς ὀλιγαρχίας μάλιστα, ὑπεξέρχονται ἐς τὴν Δεκελείαν Ἀρίσταρχος δ' αὐτῶν μόνος (ἔτυχε γὰρ καὶ στρατηγῶν) λαβῶν κατὰ τάχος τοξότας τινας τοὺς βαρβαρωτάτους ἐχώρει πρὸς τὴν Οἰνόην. (2) Ἦν δὲ Ἀθηναίων ἐν μεθορίοις τῆς Βοιωτίας τεῖχος, ἐπολιόρκουν δ' αὐτὸ διὰ ξυμφορὰν σφίσι ἐκ τῆς Οἰνόης γενομένην ἀνδρῶν ἐκ Δεκελείας ἀναχωρούντων διαφθορᾶς οἱ Κορίνθιοι, ἐβελοντηδὸν προσπαρακαλέσαντες τοὺς Βοιωτοὺς. (3) Κοινολογησάμενος οὖν αὐτοῖς ὁ Ἀρίσταρχος ἀπατᾷ τοὺς ἐν τῇ Οἰνόῃ, λέγων οὐ καὶ οἱ ἐν τῇ πόλει τᾶλλα ξυμβεβήκασιν Λακεδαιμονίοις, κακείνους δὲ Βοιωτοῖς τὸ χωρὶον παραδοῦναι· ἐπὶ τούτοις γὰρ ξυμβεβάσθαι. Οἱ δὲ πιστεύσαντες ὡς ἀνδρὶ στρατηγῷ, καὶ οὐκ εἰδότες οὐδὲν

quod maximum erat, Eubœam amiserant, ex qua plus utilitatis, quam ex Attica, percipiebant, qui non merito tum animis erant consternati? (3) Sed maxime eos et in proximo hoc perturbabat, si hostes ausuri essent, victoria potiti, confestim in ipsorum Piræum navibus vacuum tendere; et tantum non jam adesse eos putabant. (4) Id quod illi, si audaciores fuissent, facile fecissent, et aut dissidium longe majus in urbe excitassent, prope eam in ancoris stantes, aut si remanentes eam obsedissent, et classem ab Ionia licet dominatui paucorum infestam cogissentpropinquis suis et universæ civitati succurrere, et interea et Hellespontus, et Ionia, et insule, et omnia loca ad Bœotiam usque pertinentia, et pæne dixerim omne Atheniensium imperium in eorum potestate venisset. (5) Verum non in ea tantum re Lacedæmonii Atheniensibus omnium maxime commodi hostes in bello gerendo fuerunt, sed etiam in aliis multis; quum enim moribus maxime differrent, alteri acres, alteri tardi, et alteri conando prompti, alteri timidi, idque præcipue in imperio maritimo, plurimum Atheniensibus prodeant. Documento fuerunt Syracusani; qui quum moribus maxime similes illis extitissent, optime etiam bellum adversus illos administrarunt.

XCVII. Secundum hunc nuncium igitur Athenienses viginti tamen naves instruebant, et concionem cogebant, unam quidem, quæ statim tunc primum in Pyneem, quæ dicitur, vocabatur, ubi etiam alias comitia habere consueverant, in qua quidem abrogato quadringentis viris imperio rerum administrationem quinque millibus tradere decreverunt (esse autem ex hoc numero omnes, quotquot arma sua ipsi exhiberent), et mercedem ne quis ullam ullius magistratus gratia acciperet; qui aliter fecisset, eum sacrum esse jusserunt. (2) Habebantur autem postea et aliæ crebræ conciones, in quibus et legumlatores, et cetera ad reipublicæ administrationem pertinentia constituerunt. Atque sane maxime per primum illud tempus mea quidem ætate apparet Athenienses rempublicam bene administrasse; nam utriusque factionis, paucorum et multitudinis, in unum redactæ, moderatum extitit temperamentum, et e rebus afflictis hoc primum civitatem erexit. (3) Decreverunt autem etiam, ut Alcibiades alique cum eo redirent, atque simul et ad illum et ad exercitum Samium legatis missis cohortabantur, ut strenue res gererent.

XCVIII. In hac autem rerum mutatione statim Pisander et Alexicles cum suis, et qui præcipui erant e paucorum dominati, in Declea se subdlexerunt; Aristarchus autem solus ex illis (adhuc enim imperator erat) repente assumptis aliquot sagittariis, qui erant maxime barbari, ad Cænoen contendebat. (2) Erat autem Atheniensium munitio in Bœotia confiniis, quam obsidebant propter calamitatem sibi ex Cænoe natam, quod viri a Declea discedentes illinc cæsi erant, Corinthii, voluntariis advocatis ex Bœotis. (3) Colatis igitur cum his sermonibus Aristarchus fallit eos, qui in Cænoe erant, dicens, eos quoque, qui in urbe erant, de ceteris rebus cum Lacedæmoniiis transegisse, et illos oportere locum illum Bœotis tradere; his enim conditionibus pacem convenisse. Illi vero, quum ei ut imperatori fidem habuissent, et prorsus ignari rerum essent, quod obside-

διὰ τὸ πολιορκεῖσθαι, ὑπόσπονδοι ἐξέρχονται. (4) Τούτω μὲν τῷ τρόπῳ Οἰνόην ληφθεῖσαν Βωιωτοὶ κατέλαβον, καὶ ἦ ἐν ταῖς Ἀθήναις ὀλιγαρχία καὶ στάσις ἐπαύσατο.

XCIX. Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ θέρους τούτου καὶ οἱ ἐν τῇ Μιλήτῳ Πελοποννήσιοι, ὡς τροφήν τε οὐδεὶς ἐδίδου τῶν ὑπὸ Τισσαφέρνους τότε δὲ ἐπὶ τὴν Ἄσπενδον παρήει προσταχθέντων, καὶ αἱ Φοίνισσαι νῆες οὐδὲ ὁ Τισσαφέρνης τέως που ἦκον, ὃ τε Φίλιππος δὲ ξυμπεμφθεὶς αὐτῷ ἐπεστάλκει Μινδάρῳ τῷ ναυάρχῳ, καὶ ἄλλος Ἱπποκράτης ἀνὴρ Σπαρτιάτης καὶ ὢν ἐν Φασήλιδι, ὅτι οὔτε αἱ νῆες παρέσειντο πάντα τε ἀδικοῖντο ὑπὸ Τισσαφέρνους, Φαρνάβαζος τ' ἐπεκαλεῖτο αὐτοὺς καὶ ἦν πρόθυμος κομίσας τὰς ναῦς καὶ αὐτὸς τὰς λοιπὰς ἔτι πόλεις τῆς ἑαυτοῦ ἀρχῆς ἀποστῆσαι τῶν Ἀθηναίων ὡσπερ καὶ ὁ Τισσαφέρνης, ἐλπίζων πλεόν τι σχῆσειν ἀπ' αὐτοῦ, οὕτω δὲ ὁ Μινδάρῳ πολλῶν κόσμων καὶ ἀπὸ παραγγέλματος αἰφνιδίου, ὅπως λάθοι τοὺς ἐν Σάμῳ, ἄρα ἀπὸ τῆς Μιλήτου ναυσὶ τρισὶ καὶ ἑβδομήκοντα ἔπλει ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον. Πρότερον δ' ἐν τῷ αὐτῷ θέρει τῷδε ἑκκαίδεκα ἐς αὐτὸν νῆες ἐσέπλευσαν, αἱ καὶ τῆς Χερσονήσου τι μέρος κατέδραμον. Χειμασθεὶς δὲ ἀνέμῳ καὶ ἀναγκασθεὶς καταίρει ἐς τὴν Ἰκαρον, καὶ μείνας ἐν αὐτῇ τὸ ἀπλοῖας πάντε ἢ ἐξ ἡμέρας ἀφικνεῖται ἐς τὴν Χίον.

C. Ὁ δὲ Θράσυλος ἐκ τῆς Σάμου, ἐπειδὴ ἐπίθετο αὐτὸν ἐκ τῆς Μιλήτου ἀπρηκτότα, ἔπλει καὶ αὐτὸς ναυσὶν εὐθὺς πέντε καὶ πεντήκοντα, ἐπειγόμενος μὴ κθάσῃ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ἐσπλεύσας. (2) Αἰσθόμενος δ' ὅτι ἐν τῇ Χίῳ εἶη, καὶ νομίσας αὐτὸν καθέξειν αὐτοῦ, σκοποὺς μὲν κατεστήσατο καὶ ἐν τῇ Λέσβῳ καὶ ἐν τῇ ἀντιπέρας ἠπειρῳ, εἰ ἄρα ποι κινεῖντο αἱ νῆες, ὅπως μὴ λάθοιεν, αὐτὸς δ' ἐς τὴν Μήθυμναν παραπλεύσας ἀφιπτά δὲ καὶ τὰλλα ἐπιτήδεια παρσκευάζειν ἐκέλευεν, ὡς ἦν πλείων χρόνος γίγνηται, ἐκ τῆς Λέσβου τοὺς ἐπίπλους τῇ Χίῳ ποιησόμενος. (3) Ἄμα δέ, Ἐρεσσος γὰρ τῆς Λέσβου ἀφειστήκει, ἐβούλετο ἐπ' αὐτὴν πλεύσας, εἰ δύναίτο, ἐξελεῖν. Μηθυμναίων γὰρ οὐχ οἱ ἀδυνατότατοι φυγάδες διακομίσαντες ἐκ τε τῆς Κύμης προσεταιριστοὺς δπλίτας ὡς πενήκοντα καὶ τῶν ἐκ τῆς ἠπειρῳ μισθωσάμενοι, ζύμπασιν ὡς τριακοσίοις, Ἀναξάρδῳ Θηβαίου κατὰ τὸ ξυγγενὲς ἡγουμένου προσέβαλον πρῶτῃ Μηθύμνῃ, καὶ ἀποκρουσθέντες τῆς πείρας διὰ τοὺς ἐκ τῆς Μυτιλήνης Ἀθηναίων φουροὺς προσελθόντας, αὐτοὺς ἐξω μάχῃ ἀπωσθέντες καὶ διὰ τοῦ ὄρους κομισθέντες ἀφιστάσι τὴν Ἐρεσσον. (4) Πλεύσας οὖν ὁ Θράσυλος ἐπ' αὐτὴν πάσαις ταῖς ναυσὶ διενοεῖτο προσβολὴν ποιεῖσθαι. Προσφιγμένους δ' αὐτόσε ἦν καὶ ὁ Θρασύβουλος πέντε ναυσὶν ἐκ τῆς Σάμου, ὡς ἠγγέλθη αὐτοῖς ἢ τῶν φυγάδων αὐτῇ διάβασαι: ὑστερήσας δ' ἐπὶ τὴν Ἐρεσσὸν ἐφώρμει ἑλθών. (5) Προσεγένοντο δὲ καὶ ἐκ τοῦ Ἑλλήσποντου τινὲς δύο νῆες ἐπ' οἴκου ἀνακομιζόμεναι καὶ αἱ Μηθυμναῖαι καὶ αἱ πᾶσαι νῆες παρῆσαν ἐπτὰ καὶ ἐξήκοντα, ἀφ' ὧν τῷ

bantur, fide publica interposita, exierunt. (4) Hoc igitur modo captam CEnoen Bwoti receperunt; et Athenis paucorum dominatus et seditio finem habuit.

XCIX. Per eadem hujus aetatis tempora Peloponnesii quoque, qui Mileti erant, quum neque ab illorum quoquam stipendium iis daretur, quibus a Tissapherne tunc, quum Aspendum petebat, negotium datum erat, neque Phoenissae naves aut Tissaphernes adhuc unquam advenissent, et Philippus, qui cum eo missus erat, Mindaro nauarcho scripsisset, itemque Hippocrates, vir Spartanus, qui apud Phaselidem erat, neque naves venturas esse, et per omnia eos injuria affici a Tissapherne, et quum Pharnabazus eos advocaret et magno studio paratus esset navibus adductis et ipse reliquas adhuc suae provinciae civiles ad defectionem ab Atheniensibus faciendam compellere, ut Tissaphernes, sperans ex hac re commodum aliquod se percepturum, sic igitur Mindarus, militari disciplina accurate servata, et perfectione subito indicta, ut lateret hostes, qui Sami erant, cum tribus et septuaginta navibus Mileto solvens in Hellespontum navigabat. Antea autem per hanc eandem aetatem aliae sexdecim naves illuc iverant, et quamdam Chersonesi partem incursionibus infestaverant. Sed tempestate jactatus, ad Icarum appellere coactus est, et quum ibi propter navigandi difficultatem quinque vel sex dies moratus esset, Chium pervenit.

C. Thrasyulus vero e Samo, quum eum Mileto discessisse intellexisset, ipse quoque solvebat cum quinque et quinquaginta navibus, properans, ne ille ocius in Hellespontum ingrederetur. (2) Sed quum sensisset, eum apud Chium esse, ratus fore, ut illic se contineret, speculatores quidem et in Lesbo et in opposita continente collocavit, si forte naves aliquo proficiscerentur, ne laterent, ipse vero cum classe Methymnam profectus, farinam et cetera necessaria apparari jussit, ut, si major mora fieret, ex Lesbo Chium infesta classe petiturus. (3) Simul etiam quoniam Eressus in Lesbo defectionem fecerat, volebat adversus eam profectus, si posset, expugnare. Nam Methymnaeorum exsules, qui non minima auctoritatis erant, quum et Cuma ad quinquaginta gravis armaturae milites ejusdem sodalicii socios transportassent, et e continente alios mercede conduxissent, cunctis ad trecentos, Anaxarcho Thebano propter cognationem duce delecto, Methymnam primum adorti erant et de eo conatu dejecti propter Atheniensium praesidium Mytilene progressum, rursus praelio extra urbem repulsi, per montem itinere facto, Eressum ad defectionem compulerunt. (4) Thrasyulus igitur profectus adversus eam cum tota classe impetum facere cogitabat. Sed et ante eum Thrasybulus cum quinque navibus e Samo illuc venerat, quum de hoc exsulum trajectu nuntius iis allatus esset; quum autem serius venisset, adversus Eressum profectus, stationem contra eam habebat. (5) Accessere praeterea duae quaedam naves ex Hellesponto domum redeuntes, et Methymnae; et omnino naves adierant septem et sexaginta, ex quibus exercitu

στρατεύματι παρεσκευάζοντο ὡς κατὰ κράτος μηχαναῖς τε καὶ παντὶ τρόπῳ, ἣν δύνωνται, αἰρήσοντες τὴν Ἐρεσόν.

CI. Ὁ δὲ Μίνδαρος ἐν τούτῳ καὶ ἐκ τῆς Χίου τῶν Πελοποννησίων αἱ νῆες ἐπισιτισάμεναι δυσὶν ἡμέραις, καὶ λαθόντες παρὰ τῶν Χίων τρεῖς τεσσαρακοστὰς ἕκαστος Χίας, τῇ τρίτῃ διὰ ταχέων ἀπαίρουσιν ἐκ τῆς Χίου [οὔ] πελάγαι, ἵνα μὴ περιτύχῃσι ταῖς ἐν τῇ Ἐρεσῶ ναυσίν, ἀλλ' ἐν ἀριστερᾷ τὴν Λέσβον ἔχοντας ἔπλεον ἐπὶ τὴν ἧπειρον. (2) Καὶ προσβαλόντες τῆς Φωκαϊδὸς ἐς τὸν ἐν Καρτερίοις λιμένα καὶ ἀριστοποιησάμενοι, παραπλεύσαντες τὴν Κυμαϊάν δειννοποιοῦνται ἐν Ἀργεννούσαις τῆς ἧπέρου, ἐν τῷ ἀντιπέρας τῆς Μυτιλήνης. (3) Ἐντεῦθεν δ' ἔτι πολλῆς νυκτὸς παραπλεύσαντες, καὶ ἀφικόμενοι τῆς ἧπέρου ἐς Ἀρματοῦντα κατανικρῶ Μηθύμνης, ἀριστοποιησάμενοι, διὰ ταχέων παραπλεύσαντες Λέκτον καὶ Λάρισσαν καὶ Ἀμαξιτὸν καὶ τὰ ταύτῃ χωρία ἀφικνοῦνται ἐς Ῥοίτειον ἤδη τοῦ Ἑλλησπόντου, πρῶαιτερον μέσων νυκτῶν. Εἰσι δ' αἱ τῶν νεῶν καὶ ἐς Σίγειον κατῆραν καὶ ἄλλοσε τῶν ταύτῃ χωρίων.

CII. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐν τῇ Σηστῶ δυσὶν δεοῦσαις εἴκοσι ναυσίν ὄντες, ὡς αὐτοῖς οἱ τε φρυκτωροὶ ἐσήμεινον καὶ ἠσθάνοντο τὰ πυρὰ ἐξαίφνης πολλὰ ἐν τῇ πολεμίᾳ φανέντα, ἔγνωσαν ὅτι ἐσπλέουσιν οἱ Πελοποννήσιοι. Καὶ τῆς αὐτῆς ταύτης νυκτὸς, ὡς εἶχον τάχος, ὑπομιζάντες τῇ Χερσονήσῳ παρέπλεον ἐπ' Ἐλαιοῦντος, βουλόμενοι ἐκπλεῦσαι ἐς τὴν εὐρυχωρίαν τὰς τῶν πολεμίων ναῦς. (2) Καὶ τὰς μὲν ἐν Ἀβύδῳ ἕκκαίδεκα ναῦς ἔλαθον, προειρημένης φυλακῆς τῷ φίλῳ ἐπιπλῶ, ὅπως αὐτῶν ἀνακῶς ἔξουσιν, ἣν ἐκπλέουσιν· τὰς δὲ μετὰ τοῦ Μινδάρου ἅμα τῇ ἔφ' κατιδόντες τὴν διώξιν εὐθὺς ποιοῦμενοι, οὐ φθάνουσι πᾶσαι, ἀλλ' αἱ μὲν πλείους ἐπὶ τῆς Ἰμβροῦ καὶ Λήμονο διέφυγον, τῆς ἄλλης δὲ τῶν νεῶν αἱ ὕσταται πλέουσαι καταλαμβάνονται παρὰ τὸν Ἐλαιοῦντα. (3) Καὶ μίαν μὲν ἐποκειλάσαν κατὰ τὸ ἱερὸν τοῦ Πρωτεσιλάου αὐτοῖς ἀνδράσι λαμβάνουσιν, δύο δ' ἐτέρας ἀνευ τῶν ἀνδρῶν τὴν δὲ μίαν πρὸς τῇ Ἰμβρῷ κενὴν κατακαίουσιν.

CIII. Μετὰ δὲ τοῦτο ταῖς τε ἐξ Ἀβύδου ξυμμιγείσαις καὶ ταῖς ἄλλαις ξυμπάσαις ἐξ καὶ ὀγδοήκοντα πολιορκήσαντες Ἐλαιοῦντα ταύτην τὴν ἡμέραν, ὡς οὐ προσεχώρει, ἀπέπλευσαν ἐς Ἀβυδόν.

(2) Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ψευθέντες τῶν σκοπῶν καὶ οὐκ ἂν οἰόμενοι σφᾶς λαθεῖν τὸν παράπλου τῶν πολεμίων νεῶν, ἀλλὰ καθ' ἡσυχίαν τεichoμαχοῦντες, ὡς ἤσθοντο, εὐθὺς ἀπολιπόντες τὴν Ἐρεσόν κατὰ τάχος ἐδοήθουν ἐς τὸν Ἑλλησπόντον. (3) καὶ δύο τε ναῦς τῶν Πελοποννησίων αἰρούσιν, αἱ πρὸς τὸ πέλαιος τότε θρασύτερον ἐν τῇ διώξει ἀπάρασαι περιέπεσον αὐτοῖς, καὶ ἡμέρᾳ ὕστερον ἀφικόμενοι δρμιζονται ἐς τὸν Ἐλαιοῦντα, καὶ τὰς ἐκ τῆς Ἰμβροῦ ὅσαι κατέφυγον κομιζονται, καὶ ἐς τὴν ναυμαχίαν πένθ' ἡμέρας παρεσκευάζοντο.

CIV. Μετὰ δὲ τοῦτο ἐναμαχῶν τρόπῳ τοιῶδε. Οἱ

exposito parabant Eressum per vim et machinis et quavis ratione, si possent, expugnare.

CI. Mindarus vero interea, et Peloponnesiorum naves ex Chio profectæ, quum duobus diebus cibaria sibi comparassent, et singuli milites a Chiis accepissent tres tessaracostas Chias, tertio die ex Chio solvunt [non] per altum, ne incidere in naves, quæ ad Eressum stabant, sed a sinistra Lesbum habentes, ad continentem navigabant. (2) Et quum ad agri Phocaici portum in Carteriis situm appulissent, et prandium ibi sumpsissent, oram Cumanam prætervecti conam instituunt in Argennis, quæ sunt in continente e regione Mytilenes. (3) Hinc autem, quum adhuc multa nox esset, prætervecti, et ad Harmatuntem in continente e regione Methymnæ sitam profecti, sumpto praudio, celeriter prætervecti Lectum et Larissam et Hamaxitum, et illic, loca perveniunt ad Rhætium, quod est jam Hellesponti, ante mediam noctem. Nonnullæ autem navium et ad Sigeum, et ad alia illius regionis loca appulerunt.

CII. Athenienses vero, qui apud Sestum erant cum duodeviginti navibus, ut et per ignes sublato rem accipiebant et animadvertebant multos ignes repente in hostili agro accensos, intellexerunt Peloponnesios in Hellespontum ingredi. Quamobrem hac ipsa nocte, celeritate quanta maxima poterant, maritimam Chersonesi oram legentes, ad Eleuntem prætervecti contendebant, quod hostium classem in apertum mare navigantes vitare vellent. (2) Et illas quidem sexdecim naves, quæ ad Abydum erant, latuerunt, quamvis ab amica suorum classe præmonita essent, ut diligenter observarent, si illi exirent. Quum autem primo statim diluculo illas naves, quæ cum Mindaro erant, conspexissent, et e vestigio Peloponnesii insequi cœpissent, non omnes naves ocius evaserunt, sed pleræque quidem in continentem et in Lemnum diffugerunt, quatuor vero quæ postremæ navigabant, prope Eleuntem interceptæ sunt. (3) Atque unam quidem, ad Protesilai delubrum impactam, cum ipsis hominibus ceperunt, et duas alias sine viris; quartam vacuum ad Imbrum combusserunt.

CIII. Postea vero conjunctis et iis, quas ex Abydo secum duxerant, et cum reliquis universis, sex et octoginta, hoc ipse die Eleuntem oppugnaverunt; sed quum hac deditio-nem facere nollet, Abydum redierunt.

(2) Athenienses vero a speculatoribus frustrati, et estimantes hostium classem nequaquam clam se præterituram, sed per otium mœnia oppugnantes, postquam rem cognoverunt, protinus ommissa Eresso celeriter in Hellespontum proficisciebantur; (3) atque simul et duas Peloponnesiorum naves capiunt, quæ tunc in hostibus persequendis audacius in altum provectæ in ipsos incidere, et postero die Eleuntem profecti, stationem illic habuerunt, et ex Imbro naves, quotquot eo confugerant, receperunt, et per quinque dies ad prælium navale se parabant.

CIV. Postea vero navale prælium committebant hoc

Ἀθηναῖοι παρέπλεον ἐπὶ κέρως ταξάμενοι παρ' αὐτὴν τὴν γῆν ἐπὶ τῆς Σηστοῦ, οἱ δὲ Πελοποννησίοι αἰσθόμενοι ἐκ τῆς Ἀβύδου ἀντανῆγον καὶ αὐτοί. (2) Καὶ ὡς ἐγνωσαν ναυμαχήσοντας, παρέτειναν τὸ κέρως οἱ μὲν Ἀθηναῖοι παρὰ τὴν Χερσόνησον, ἀρξάμενοι ἀπὸ Ἰδάκου μέχρι Ἀρβιανῶν, νῆες ἕξ καὶ ἑβδομήκοντα, οἱ δ' αὖ Πελοποννησίοι ἀπὸ Ἀβύδου μέχρι Δαρδάνου, νῆες ὀκτώ καὶ ἐξήκοντα. (3) Κέρως δὲ τοῖς μὲν Πελοποννησίοις εἶχον τὸ μὲν δεξιὸν Συρακόσιοι, τὸ δ' ἕτερον αὐτοὺς Μίνδαρος καὶ τῶν νεῶν αἱ ἀρίστα πλέουσαι, Ἀθηναῖοι δὲ τὸ μὲν ἀριστερὸν Θράσυλον, ὃ δὲ Θρασύβουλος τὸ δεξιόν· οἱ δ' ἄλλοι στρατηγοὶ ὡς ἕκαστοι διετάξαντο. (4) Ἐπειγομένων δὲ τῶν Πελοποννησίων πρότερόν τε ζυμιμῆσαι, καὶ κατὰ μὲν τὸ δεξιὸν τῶν Ἀθηναίων ὑπερσχόντες αὐτοὶ τῷ εὐώνυμῳ ἀποκλήσσαι τοῦ ἕξω αὐτοὺς ἔκπλου, εἰ δύναιτο, κατὰ δὲ τὸ μέσον ἐξῶσαι πρὸς τὴν γῆν οὐχ ἕκας οὔσαν, οἱ Ἀθηναῖοι γνόντες, ἧ μὲν ἐβούλοντο ἀποφράξασθαι αὐτοὺς οἱ ἐναντίοι, ἀντεπεξῆγον καὶ περιεγίνοντο τῷ πλοῖ, (5) τὸ δ' εὐώνυμον αὐτοῖς ὑπερεβλήκει ἤδη τὴν ἄκραν ἢ Κυνοὺς σῆμα καλεῖται. Τῷ δὲ μέσῳ, τοιοῦτου ζυμβαίνοντος, ἀσθενέσι καὶ δισσπασμέναις ταῖς ναυσὶ καθίσταντο, ἄλλως τε καὶ ἐλάσσαι χρώμενοι τὸ πλῆθος, καὶ τοῦ χωρίου τοῦ περὶ τὸ Κυνοὺς σῆμα ὀξείαν καὶ γωνιώδη τὴν περιβολὴν ἔχοντος, ὥστε τὰ ἐν τῷ ἐπέκεινα αὐτοῦ γιγνόμενα μὴ κάτοπτα εἶναι.

CV. Προσπεσόντες οὖν οἱ Πελοποννησίοι κατὰ τὸ μέσον ἐξέωσαν τε ἐς τὸ ξηρὸν τὰς ναῦς τῶν Ἀθηναίων καὶ ἐς τὴν γῆν ἐπεξέβησαν, τῷ ἔργῳ πολὺ περισχόντες. (2) Ἀμύναι δὲ τῷ μέσῳ οὐβ' οἱ περὶ τὸν Θρασύβουλον ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ ὑπὸ πλῆθους τῶν ἐπικειμένων νεῶν ἐδύναντο, οὐβ' οἱ περὶ τὸν Θράσυλον ἀπὸ τοῦ εὐώνυμου· ἀφανές τε γὰρ ἦν διὰ τὴν ἄκραν τὸ Κυνοὺς σῆμα, καὶ ἄμα οἱ Συρακόσιοι καὶ οἱ ἄλλοι οὐκ ἐλάσσαν ἐπιτεταγμένοι ἔργον αὐτοῦς, πρὶν οἱ Πελοποννησίοι διὰ τὸ κρατήσαντες ἀδεῶς ἄλλοι ἄλλην ναῦν διώκειν ἤρξαντο μῆρι τινὶ σφῶν ἀτακτότεροι γενέσθαι. (3) Γνόντες δὲ οἱ περὶ τὸν Θρασύβουλον τὰς ἐπὶ σφίσι ναῦς ἐπεχούσας, παυσάμενοι τῆς ἐπεξαγωγῆς ἤδη τοῦ κέρως καὶ ἐπαναστρέψαντες εὐθὺς ἠμύναντο τὸ καὶ τρέπουσιν, καὶ τὰς κατὰ τὸ νικήσαν τῶν Πελοποννησίων μέρος ὑπολαβόντες πεπλανημένας ἔκοπτόν τε καὶ ἐς φόβον τὰς πλείους ἀμαχεὶ καθίστασαν. Οἱ τε Συρακόσιοι ἐτύγχανον καὶ αὐτοὶ ἤδη τοῖς περὶ τὸν Θράσυλον ἐνδεωκότες καὶ μᾶλλον ἐς φυγὴν ὀρμήσαντες, ἐπειδὴ καὶ τοὺς ἄλλους εὐρών.

CVI. Γεγεννημένης δὲ τῆς τροπῆς, καὶ καταφυγόντων τῶν Πελοποννησίων πρὸς τὸν Μείδιον μάλιστα ποταμὸν τὸ πρῶτον, ὕστερον δὲ ἐς Ἀβυδον, ναῦς μὲν ὀλίγας ἔλαβον οἱ Ἀθηναῖοι (στενὸς γὰρ ὢν ὁ Ἑλλησποντος βραχείας τὰς ἀποφυγὰς τοῖς ἐναντίοις παρεῖχεν), τὴν μὲντοι νίκην ταύτην τῆς ναυμαχίας ἐπικαιροτάτην δὴ ἔσχον. (2) Φοβούμενοι γὰρ τῶς τῶν Πελοποννησίων ναυτικὸν διὰ τε τὰ κατὰ βραχὺ σφάλ-

modo. Athenienses aciei longo ordine secundum ipsam oram Sestum versus navigabant; Peloponnesii vero re cognita ex Abydo et ipsi obviam prodibant. (2) Et postquam animadverterunt navale proelium commissum iri, longum ordinem utrumque extenderunt, Athenienses quidem, juxta Chersonesum, initio ducto ab Idaco usque ad Arrhiana, navibus sex et septuaginta, Peloponnesii contra ab Abydo usque ad Dardanum, navibus octo et octoginta. (3) Cornu autem apud Peloponnesios quidem tenebat dextrum Syracusani, alterum ipse Mindarus, et velocissimæ navium; apud Athenienses vero sinistrum Thrasylus, Thrasylbulus dextrum; ceterique duces suo quisque loco steterunt. (4) Quum autem Peloponnesii et prius ad manus venire properarent, et dextro Atheniensium cornu ipsi circumfusi cum suo sinistro illos extrinsecus prodeundi facultate, si possent, intercludere, in medio vero elidere eos ad terram non procul distantem, Athenienses hac re cognita, qua quidem parte adversarii eos intercludere volebant, aciem contra ipsi extendebant et prævertebant illos navigationis celeritate; (5) sed sinistrum eorum cornu superaverat jam promontorium, quod Cynossema appellatur. In medio autem propter hanc rem infirmis ac dissipatis navibus consistebant, præsertim quod numero paucioribus utebantur, et locus ille, qui circa Cynossema erat, acutum et angularem amfractum habebat, ita ut ea, quæ ultra eum fiebant, conspici non possent.

CV. Facta igitur Peloponnesii impressione in medium et naves Atheniensium in sicco eliserunt, et ultro in terram exscenderunt, prælio longe superiores. (2) Succurrere autem mediæ aciei neque Thrasylbulus cum suis a dextro poterat propter navium sibi instantium multitudinem, neque Thrasylus cum suis a sinistro; nam neque conspicua his res erat propter promontorium Cynossema et simul Syracusani et ceteri, qui non pauciores numero contra eos in acie positi erant, eos prohibebant; donec Peloponnesii propterea quod victoria potiti secure alii aliam navem insequerentur, quadam suæ classis parte ordines solvere cœperunt. (3) Quod quum intellexissent Thrasylbulus et qui cum eo erant, destiterunt jam a cornu amplius extendendo et repente conversi impetum in naves sibi oppositas fecerunt et statim eas in fugam vertunt, et illas naves, quæ in victrici Peloponnesiorum parte erant, palatas subito invecti et affligebant et in terrorem plerasque sine prælio conjiciebant. Et forte Syracusani quoque et ipsi jam cesserant iis, qui cum Thrasyllo erant, et in fugam eo magis se conjecerunt, postquam ceteros etiam fugere viderunt.

CVI. Quum autem facta esset fuga et Peloponnesii primo ad flumen Midium præcipue confugissent, deinde vero Abydum, naves quidem paucas Athenienses ceperunt (angustus enim quum sit Hellespontus, brevia hostibus effugia præbebat), victoriam tamen hanc navalis prælii opportunissimam tunc obtinuerunt. (2) Quum enim ad eum usque diem formidarent Peloponnesiorum classem, et propter clades minores passim acceptas, et propter calamitatem, quæ iis in

ματα καὶ διὰ τὴν ἐν τῇ Σικελίᾳ ξυμφορὰν, ἀπηλλάγησαν τοῦ σφᾶς τε αὐτοὺς καταμέμφεσθαι καὶ τοὺς πολεμίους ἔτι ἀξίους του ἐς τὰ ναυτικά νομίζειν. (3) Ναὺς μέντοι τῶν ἐναντίων λαμβάνουσι Χίας μὲν ὀκτώ, Κορινθίας δὲ πέντε, Ἀμπρακιώτιδας δὲ δύο καὶ Βοιωτίας δύο, Λευκαδίων δὲ καὶ Λακεδαιμονίων καὶ Συρακοσίων καὶ Πελληνέων μίαν ἕκαστων· αὐτοὶ δὲ πεντεκαίδεκα ναῦς ἀπολλύσασιν. (4) Στήσαντες δὲ τροπαῖον ἐπὶ τῇ ἄκρᾳ οὗ τὸ Κυνὸς σῆμα, καὶ τὰ ναύαγια προσαγαγόμενοι καὶ νεκροὺς τοῖς ἐναντίοις ὑποσπόνδους ἀποδόντες, ἀπέστειλαν καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας τριήρη ἄγγελον τῆς νίκης. (5) Οἱ δ' ἀφικομένης τῆς νεὸς καὶ ἀνέλπιστον τὴν εὐτυχίαν ἀκούσαντες ἐπὶ τε ταῖς περὶ τὴν Εὐβοίαν ἄρτι ξυμφοραῖς καὶ κατὰ τὴν στάσιν γεγενημέναις πολὺ ἐπεβρόδυσθησαν, καὶ ἐνόμισαν σφίσι ἐπιδυνατὰ εἶναι τὰ πράγματα, ἣν προθύμως ἀντιλαμβάνονται, περιγενέσθαι.

CVII. Μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίαν ἡμέρα τετάρτη ὑπὸ σπουδῆς ἐπισκευάσαντες τὰς ναῦς οἱ ἐν τῇ Σηστῶ Ἀθηναῖοι ἐπλεον ἐπὶ Κύζικον ἀφροστρυχίαν· καὶ κατιδόντες καθ' Ἀρπάγιον καὶ Πρίαπον τὰς ἀπὸ τοῦ Βυζαντίου ὀκτὼ ναῦς ὁρμούσας, ἐπιπλεύσαντες καὶ μάχῃ κρατήσαντες τοὺς ἐν τῇ γῆ, ἔλαβον τὰς ναῦς. Ἀφικόμενοι δὲ καὶ ἐπὶ τὴν Κύζικον ἀτείχιστον οὖσαν προσηγάγοντο πάλιν καὶ χρήματα ἀνέπραξαν. (2) Ἐπλεύσαν δ' ἐν τούτῳ καὶ οἱ Πελοποννήσιοι ἐκ τῆς Ἀβύδου ἐπὶ τὸν Ἐλαιούντα, καὶ τῶν σφετέρων νεῶν τῶν αἰχμαλώτων ὅσαι ἦσαν ὑγιεῖς ἐκομίσαντο (τὰς δὲ ἄλλας Ἐλαιούσιοι κατέκασαν), καὶ ἐς τὴν Εὐβοίαν ἀπέπεμψαν Ἴπποκράτη καὶ Ἐπικλέα κομιζόντας τὰς ἐκεῖθεν ναῦς.

CVIII. Κατέπλευσε δὲ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦτους καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης ταῖς τρισὶ καὶ δέκα ναυσὶν ἀπὸ τῆς Καύνου καὶ Φασηλίδος ἐς τὴν Σάμον, ἀγγέλων ὅτι τὰς τε Φοινίσσας ναῦς ἀποστρέψει Πελοποννησίους ὥστε μὴ ἐλθεῖν, καὶ τὸν Τισσαφέρην ὅτι φίλον πεποιήκοι μᾶλλον Ἀθηναίους ἢ πρότερον. (2) Καὶ πληρώσας ναῦς ἑννέα πρὸς αἷς εἶχεν, Ἀλικαρνασέας τε πολλὰ χρήματα ἐξέπραξε καὶ Κῶν ἐτείχιεν. Ταῦτα δὲ πράξας καὶ ἄρχοντα ἐν τῇ Κῶ καταστήσας πρὸς τὸ μετόπισθον ἦδη ἐς τὴν Σάμον κατέπλευσεν.

(3) Καὶ ὁ Τισσαφέρης ἀπὸ τῆς Ἀσπένδου, ὡς ἐπιβητο τὰς τῶν Πελοποννησίων ναῦς ἐκ τῆς Μιλήτου ἐς τὸν Ἑλλησπόντον πεπλευκυίας, ἀναζεύξας ἤλαυνεν ἐπὶ τῆς Ἰωνίας. (4) Ὄντων δὲ τῶν Πελοποννησίων ἐν τῷ Ἑλλησπόντῳ, Ἀντάνδροιοι (εἰσὶ δὲ Αἰολῆς) παρακομισάμενοι ἐκ τῆς Ἀβύδου πεζῇ διὰ τῆς Ἰῶος τοῦ ὄρους ὁπίστας ἐσηγάγοντο ἐς τὴν πόλιν, ὑπὸ Ἀρσάκου τοῦ Πέρσου Τισσαφέρους ὑπάρχου ἀδικούμενοι, ὅσπερ καὶ Δηλίους τοὺς Ἀτραμύτιον κατοικήσαντας ὅτε ὑπ' Ἀθηναίων Δήλου καθάρσεως ἕνεκα ἀνέστησαν, ἔχθραν προσποιησάμενος ἄδελγον καὶ ἐπαγγελίας στρατιᾶν αὐτῶν τοῖς βελτίστοις, ἐξαγαγὼν ὡς ἐπὶ φιλακαὶ ξυμμαχίᾳ, τηρήσας ἀριστοποιουμένους καὶ περι-

Sicilia contigerat, desiderunt jam et se ipsos accusare, et hostes ob res nauticas in aliquo numero ponere. (3) Naves tamen adversariorum ceperunt Chias octo, Corinthias quinque, Ampracioticas duas et Bœoticas duas, Leucadiorum vero et Lacedæmoniorum et Syracusanorum et Pellesiorum singulorum; ipsi autem quindecim naves amiserunt. (4) Atque quum in promontorio, ubi erat Canis sepulchrum, tropæum statuissent, et naufragia ad se attraxissent, et hostibus cadavera, fide publica interposita, reddidissent, Athenas etiam victoriæ nuntiam triremem miserunt. (5) Illi vero quum navis pervenisset, audita felicitate insperata, post clades modo circum Eubœam et per seditionem acceptas vehementer animo confirmati sunt, et existimaverunt, res suas adhuc, si impigre eas capessero, superiores evadere posse.

CVII. Post navale prælium autem quarto die studiose navibus reffectis Athenienses apud Sestum morati navigabant adversus Cyzicum, quæ defecerat; et conspicati apud Harpagium et Priapum naves octo a Byzantio digressas in ancoris stantes, illuc infesta classe profecti, prælio superatis iis, qui erant in terra, naves ceperunt. Quum autem ad Cyzicum nullis muris munitam pervenissent, eam rursus in suam potestatem redegerunt, et pecunias exegerunt. (2) Interea vero et Peloponnesii ex Abydo adversus Elæum navigarunt, et suas naves captivas, quotquot erant integre, secum abduxerunt, (ceteras autem Elæusii concremarunt) et Hippocratem et Epiclem in Eubœam miserunt, ut naves illuc missas adducerent.

CVIII. Per hæc eadem tempora Alcibiades etiam cum tredecim suis navibus e Cauno et Phaselide Samum rediit, nuntians, se Phœnissas naves avertisse, ne ad Peloponnesios venirent, et Tissaphernem movisse, ut Atheniensibus benevolentior esset, quam antea. (2) Et instructis navibus novem, præter eas, quas habebat, et ab Halicarnassensibus ingentem pecuniam exegit, et Con munivit. His autem peractis, et magistratu ibi constituto, Samum jam sub autumnum rediit.

(3) Et Tissaphernes, quum audisset, Peloponnesiorum classem a Mileto in Hellesponto profectam, ex Aspendo solvens in Ioniam properabat. (4) Quum autem Peloponnesii in Hellesponto essent, Antandrii (sunt autem Æoles) gravis armaturæ milites ex Abydo per montem Idam itinere pedestri clam deductos in urbem introduxerunt, quod ab Arsace Persa, Tissaphernis præfecto, injuria afficiebantur, qui Delios quoque, qui Atramyttium incolerant, quo tempore ab Atheniensibus, Deli lustrandæ causa, suis sedibus pulsati erant, occulto odio dissimulato, et illorum præstantissimis indicta expeditione, per amicitia ac societatis speciem eduxerat, et quum eos prandentes observavisset et

στήσας τοὺς ἑαυτοῦ κατηκόντισεν. (5) Φοβούμενοι οὖν αὐτὸν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον μήποτε καὶ περὶ σφᾶς τι παρανομήσῃ, καὶ ἄλλα ἐπιβάλλοντος αὐτοῦ ἂ φέρειν οὐκ ἠδύναντο, ἐκβάλλουσι τοὺς φρουροὺς αὐτοῦ ἐκ τῆς ἀκροπόλεως.

CIX. Ὁ δὲ Τισσαφέρνης αἰσθόμενος καὶ τοῦτο τῶν Πελοποννησίων τὸ ἔργον, καὶ οὐ μόνον τὸ ἐν Μιλήτῳ καὶ Κνίδῳ (καὶ ἐνταῦθα γὰρ αὐτοῦ ἐξεπεπτώκεσαν οἱ φρουροί), διαβεβλήσθαι τε νομίσας αὐτοῖς σφόδρα, καὶ δείσας μὴ καὶ ἄλλο τι ἐτι βλάβωσιν, καὶ ἅμα ἀγρόμενος εἰ Φαρνάβαζος ἐξ ἐλάσσονος χρόνου καὶ δαπάνης δεξάμενος αὐτοὺς κατορθώσει τι μᾶλλον τῶν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, πορεύεσθαι διανοεῖτο πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, ὅπως μέμψηταί τε τῶν περὶ τὴν Ἀντανδρον γεγενημένων καὶ τὰς διαβολὰς καὶ περὶ τῶν Φοινισσῶν νεῶν καὶ τῶν ἄλλων εὐπρεπέστατα ἀπολόγησεται. Καὶ ἀφικόμενος πρῶτον ἐς Ἐφεσον θυσίαν ἐποίησατο τῇ Ἀρτέμιδι. (2) [Ὅταν ὁ μετὰ τοῦτο τὸ θέρος χειμῶν τελευτήσῃ, ἐν καὶ εἰκοστὸν ἔτος πληροῦται.]

suis circumdedisset, sagittis perdiderat. (5) Timentes igitur eam Antandrii propter hoc facinus, ne quid is in se quoque aliquando scelerate perpetraret, quum idem etiam alia iis imponeret, quæ ferre non poterant, ejus præsidium ex arce ejecerunt.

CIX. Tissaphernes vero, quum sensisset, hujus quoque rei Peloponnesios auctores esse, nec earum solum, quæ in Mileto et Cnido acciderant (nam hinc quoque ejus præsidia erant ejecta), existimans, ingentem sibi apud eos invidiam conflam esse, veritusque ne quo alio præterea damno se afficerent, et simul ægre ferens, si Pharnabazus, qui minore et tempore et sumptu eos sibi adjunxisset, felicius adversus Athenienses rem gereret, proficisci parabat ad eos in Hellespontum, ut et expostularet de rebus circa Antandrum gestis, et crimina sibi objecta de Phœnissis navibus et reliquis rebus quam honestissime defenderet. Ac primum Ephesum profectus, Dianæ sacrificium fecit. (2) [Quum hiems hanc æstatem insecta finietur, primus ac vicesimus annus expletur.]

INDEX HISTORICUS.

A.

- Abdera, II, 97.
- Abydus Milesiorum colonia, VIII, 61, 62, 79, 102, 103, 104, 106, 107, 108.
- Acamantis tribus, IV, 118.
- Acanthus, Andriorum colonia a Brasida, ad defectionem adducitur, IV, 84, 88, 114, 120, 124; V, 18.
- Acanthus Lac., V, 19, 24.
- Acarnan, Alcmaeonis f., II, 102.
- Acarnanes priscum vitæ genus servarunt, I, 5. Atheniensium socii, II, 7, 9, 68, 80; III, 7, 94, 95, 102; IV, 49, 77, 89, 101; VII, 57, 60, 67; funditores, II, 81. Ambraciotas vincunt, III, 105-108; pacem cum eis faciunt, III, 114.
- Acarnania, II, 30, 33, 80; III, 102, 106; IV, 2; VII, 31. Ab Acarnane Alcmaeonis f. dicta, II, 102.
- Acesines Siciliæ fl., IV, 25.
- Achæi, I, 3, 111; II, 66; III, 92; IV, 120; VI, 2; VII, 34. Phthiotæ, VIII, 3.
- Achaia, II, 83, 84; IV, 78. Atheniensium socii, I, 111; II, 9. Peloponnesiis reddita, I, 115; repositur, IV, 21. Lacedæmonior. partibus adjuncta, V, 82.
- Acharnæ maximus Atticæ pagus, II, 19 et 20, 21, 23.
- Achelous fl., II, 102; III, 106.
- Acheron fl., I, 46.
- Acherusia palus, I, 46.
- Achilles, I, 3.
- Acra Siciliæ opp., VI, 5.
- Acraem Lepas, VII, 78.
- Acropolis Athen., II, 15, 17.
- Acrothoi, IV, 109.
- Actææ civitates, IV, 52.
- Acte regio, IV, 109.
- Actium, I, 29, 30.
- Adimantus Corinthus, I, 60.
- Admetus Molossorum rex, I, 136, 137.
- Æantides Lampsacenus, VI, 59.
- Ægæum mare, IV, 109; I, 98.
- Ægæus mons, II, 19.
- Ægina, I, 139, 140; II, 31; III, 72; V, 53; VI, 32; VII, 20, 26; VIII, 92. Ab Atheniensibus oppugnatur, I, 105; deditur eis, I, 108; incursionibus infestatur, VIII, 92.
- Æginetæ classe validi, I, 14. Ab Ath. subjecti, I, 41, 105, 108. Belli adversus Athenienses auctores, I, 67; expulsi Thyream incolunt, II, 27; IV, 56. Occiduntur, IV, 57. In Ath. exercitu, V, 74; VII, 57. In optima-tum conspiratione adhibiti, VIII, 69.
- Æginetica drachma, Ægineticus obolus, V, 47.
- Ægitiun Ætoliæ opp., III, 97.
- Ægyptiorum pugnacissimi, I, 110. Ægyptii satellites Pausaniæ, I, 130.
- Ægyptus, IV, 53; VIII, 35. Ab Artor-xerxe deficit et subigitur, I, 104-110. Classem eo mittunt Athenienses, I, 112. Pestilentia laborat, II, 48.
- Æneas Corinthius, IV, 119.
- Ænesias ephorus, II, 2.
- Ænians, V, 51.
- Ænii Æoles, VII, 57.
- Ænus opp., IV, 28.
- Æoladas Thebanus, IV, 91.
- Æoles in Corintho olium, IV, 42. In Asia Atheniensium vectigales, Bœo-torum coloni, VII, 57; IV, 52. Antandrii, VIII, 108.
- Æolis quæ et Calydon, III, 102.
- Æoli insule, III, 88, 115.
- Æsimides Corcyraeus, I, 47.
- Æson Argivus, V, 40.
- Æthæenses, I, 101.
- Æthiopia, II, 48.
- Ætna mons, III, 116.
- Ætoli priscum vitæ genus servarunt, I, 5. Demosthenem, III, 94-98. In Sicilia cum Ath. militant mercede conducti, VII, 57. Ætolia, III, 102, 105.
- Agamemnonis classis et potentia, I, 9.
- Agatharchidas Corinthius, II, 83.
- Agatharchus Syrac., VII, 25 et 70.
- Agessander Lac., I, 139; VIII, 91.
- Agessandridas Lac., VIII, 91, 94, 95.
- Agessippidas Lac., V, 56.
- Agis Archidami f., V, 24. In Atticam ducit, III, 89; IV, 2, 6. Ad Leuctra, V, 54. Contra Argivos, quos inclusos dimittit, V, 57-60; mox vincit, V, 72. Iterum adversus Argos missus, V, 83. In Atticam missus Decealeam communit, VII, 19 et 27. Et inde alias res gerit, VIII, 3, 5, 7, 8, 9, 11, 12, 45, 70. Athenas tentat, VIII, 71.
- Agræi s. Agrai, II, 102; III, 106, 111, 114; IV, 77, 101.
- Agrais regio, III, 111.
- Agrianes, II, 96.
- Agrigentini, V, 4. Belli Syrac. expertes, VII, 32 et 33; inter Geloos et Selinuntios mediæ, VII, 58.
- Agrigentum a Gelois conditum, VI, 4; seditione laborans a Syracusanis frustra invaditur, VII, 46 et 50.
- Aimnestus Plataeensis, III, 52.
- Alcaeus archon, V, 19 et 25.
- Alcámenes classis Pelop. dux, VIII, 5, 10, 11.
- Alcibiades Cliniae f., V, 43; Olympia vincit, VI, 16, Lacedæmonis adversatur, V, 43, 45, 46, 52, 53, 55, 56, 61, 76, 80, 84. Expeditionis Siculæ dux, VI, 8, 15; ejus oratio de expeditione in Siciliam suscipienda, VI, 16-18; sententia de bello gerendo, VI, 48, 50; res gestæ in Sicilia, VI, 50, 51, 74, Herma-rum violatorum accusatur, VI, 28, 29. Ad causam dicendam revocatus Thurios, mox Spartam abit, VI, 61, 88. Ejus oratio ad Spartanos de auxilio Syracusanis mittendo, VI, 89-92; VII, 18. Endii ephori hospes, VIII, 6; cum Chalcedeo Chium et Miletum mittitur, VIII, 11, 12, 14, 17, 26; ad Tissaphernem se confert, VIII, 45; reditum sibi in patriam parat, VIII, 47-54, 63, 65, 68, 70, 76. Samum a Thrasybulo reductus imperator creatur, VIII, 81, 85, 87-90, 97, 108; militum in quadringentos iram compescit, VIII, 86.
- Alcibiades Endii ephori pater, VIII, 6.
- Alcidas Lac. classi præfectus, III, 16, 26, 30, 31, 33, 69, 76, 79, 80; coloni-um Heracleam deducit, III, 92.
- Alcinadas s. Alcinadis Lac., V, 19 et 24.
- Alcinoi fanum, III, 70.
- Alciphron Argivus, V, 59.
- Alcisthenes Demosthenis p., III, 91; IV, 66; VII, 16.
- Alcmaeon Amphiarai f., II, 102.
- Alcmaeonidæ Pisistratidas ejiciunt, VI, 59.
- Alexander Perdiccæ p., I, 57 et 137; II, 29, 93, 99.
- Alexarchus Corinthius, VII, 19.
- Alexicles e quadringentis, VIII, 92, 93, 98.
- Alexippidas ephorus, VIII, 58.
- Alcyæi Siculi, VII, 32.
- Almopes, Almopia, II, 99.
- Alope opp., II, 26.
- Alyzia, VII, 31.
- Ambracia Corinthiorum colonia, II, 80; III, 114; IV, 42.

- Ambraciote Corinthiorum socii, I, 26, 27, 46, 48. Lacedæmoniorum socii, II, 9; III, 69; VIII, 106. Amphilocheis et Acarnanibus bellum inferunt, II, 68, 80, 81; III, 102, 105-114. Syracusanis auxilium ferunt, VI, 104; VII, 7, 58.
- Ambracius sinus, I, 29, 55; II, 68; III, 107; IV, 49.
- Aminiadæ Ath., II, 67.
- Aminias Lac., IV, 132.
- Aminocles Cor. naupegius, I, 13.
- Ammeas Plataënsis, II, 22.
- Amorges a rege Persarum deficit, VIII, 5, 19. Tissapherni traditur, VIII, 28, 54.
- Ampelidas Lac., V, 22.
- Amphiaras Alcmæonis p., II, 102, Amphilochei p., II, 68.
- Amphias Epidaurius, IV, 119.
- Amphidorus Megarensis, IV, 119.
- Amphilochi, II, 102.
- Amphilochia ab Amphilocho condita, II, 68; III, 102, 105.
- Amphilochus, Amphiarai f., II, 68.
- Amphipolis olim Novem viæ, I, 100; IV, 102. Brasidæ se dedit, IV, 103-109, 132. Bellum circa eam geritur a Brasida et Cleone, V, 3, 6-11, 14, 16. Remittitur a Spartanis, V, 18, 21, 35, 46. Ab Atheniensibus oppugnatur, VII, 9.
- Amphissenses, III, 101.
- Amyclæum, V, 18 et 23.
- Amintas Philippi f., II, 95 et 100.
- Amyrtaeus Ægyptiorum rex, I, 112.
- Anaceum, VIII, 93.
- Anactorium a Corinthiis captum, I, 55. Ab Atheniensibus recuperatur, IV, 49; V, 30; VII, 31. Anactorius ager, I, 29. Anactorii, I, 46; II, 9, 80.
- Anaxa, III, 32; IV, 75; VIII, 19, 61. Anæitæ, III, 19.
- Anapax Acarnaniæ fl., II, 82; Sicilia, VI, 66, 96; VII, 42, 78.
- Anaxander Thebanus, VIII, 100.
- Anaxilas Rheginus Messanam condit, VI, 5.
- Andocides Leogori f., I, 51.
- Androcles Ath., VIII, 65.
- Androcratis fanum, III, 24.
- Andromedes Lac., V, 42.
- Androstenes Arcas Olympionices, V, 49.
- Andrii Atheniensium socii, IV, 42; VII, 57; VIII, 69. Eorum colonia Acanthus, IV, 84; Stagirus, IV, 88; V, 6; Argilus IV, 103; Sane, IV, 109.
- Andrus insula, II, 55; VI, 96.
- Aneristus Lac., II, 67.
- Antandrii Æolenses, VIII, 108.
- Antandrus opp., IV, 52, 75. VIII, 109.
- Anthemus Macedoniae opp., II, 99. 100.
- Anthena opp., V, 41.
- Anthesterion mensis, II, 15.
- Anticles Ath., I, 117.
- Antigenes Ath., II, 23.
- Antimenidas Lac., V, 42.
- Antimnestus Ath., III, 105.
- Antiochus Orestarum rex, II, 80.
- Antiphemus Gelam condit, VI, 4.
- Antiphon orator, VIII, 68, 90.
- Antippos Lac., V, 19 et 24.
- Antissa Lesbi urbs, III, 18 et 28; VIII, 23.
- Antisthenes Lac., VIII, 39 et 61.
- Aphrodisia Lac. opp., IV, 56.
- Apythis opp., I, 64.
- Apidanus fl., IV, 78.
- Apodoti Ætoli, III, 94.
- Apollinis oraculum, II, 102; templum in Actio, I, 29; in Amyclæo, V, 18, 23; Argis, V, 47; in Laconia, VII, 26; apud Leucadios, III, 94; prope Naupactum, II, 91; apud Triopium, VIII, 35; Delium, IV, 76, 90. Archegetæ ara, VI, 3. Delio consecrata Rhenea, I, 13 et III, 104. Malæontis festum, III, 3. Pythii ara, VI, 54; templum, II, 15; V, 53. Templum et oraculum et thesaurus, IV, 118; V, 18.
- Apollodorus Ath., VII, 20.
- Apollonia Cor., colonia, I, 26.
- Arcades, V, 31, 49, 57, 58, 60, 64, 67; VIII, 3. Ab Agamemnone naves accipiunt, I, 9; ab Atheniensibus et Syracusanis simul conducuntur, VII, 57; a Corinthiis, VIII, 19, 58; a Persis, III, 34.
- Arcadia, I, 2; V, 29, 33, 58; VII, 58.
- Arcesilus Lac., V, 50, 76; VIII, 39.
- Archedice Hippie f., VI, 59.
- Archelaus Perdicæ f., II, 100.
- Archestratus Ath., I, 57; VIII, 74.
- Archetimus Cor., I, 29.
- Archias Camarinensis, IV, 25.
- Archias Cor. Syracusanis condit, VI, 3.
- Archidamus Lac. rex, I, 79; ejus oratio ad Lacedæmonios, qua bellum contra Athenienses suscipi vetat, I, 80-85; II, 10; Agidis p., III, 89; IV, 2, 5, 54, 57, 83; VII, 19. Periclis hospes, II, 13. Circa Cænoen cunctatur, II, 18; circa Acharnas, II, 20. Atticam iterum invadit, II, 47; III, 1. Plataeas expugnat, II, 71 sqq.
- Archippus Ath., IV, 50.
- Archonides Siculorum rex, VII, 1, Archontes novem, I, 126.
- Arcturi ortus, II, 78.
- Argennusæ, VIII, 101.
- Argos, IV, 42; VII, 18. Argis exulat Themistocles, I, 135, 137; Junonis templum conflatur, IV, 133; Sacerdotium, II, 2; IV, 133. Argivi, I, 3; II, 9. Lacedæmoniorum hostes, I, 102; V, 14, 22, 33, 36-38, 40-48, 50, 52; principatum Peloponnesi affectant, V, 28-32. Cum Atheniensibus fœdus faciunt, I, 102, 107; V, 46. Cum Epidauriis bellum gerunt, V, 53-57, 75; includuntur ab Agide et dimituntur, V, 57-60. A sociis adducti rursus bellum gerunt et vincuntur, V, 61-75. Pace et fœdere cum Lacedd. facta paucorum dominatum instituunt, V, 76-81. Populare imperium restituant et defendunt, V, 82-84, 116; VI, 61, 89, 95, 105. Orneas expugnant VI, 7; in Sicilia cum Ath. militant, VI, 29, 43, 61, 67, 68, 69, 70, 100, 101; VII, 44, 57; circa Peloponnesum, VII, 20, 26; in Ioniam ad Miletum victi do mum redeunt, VIII, 25, 27. Auxilium offerunt Ath. exercitui Samio, VIII, 86; a Milesiis superantur, VIII, 25.
- Argilus quidam Pausaniam prodit, I, 132, 133.
- Argilus Andriorum colonia, IV, 103; V, 6, 18.
- Arginum, VIII, 34.
- Argiva terra, II, 80; III, 105; IV, 56.
- Argos Amphilocheicum, II, 68; III, 102, 105-107.
- Ariantides Bœotarchus, IV, 91.
- Ariphron Ath., IV, 66.
- Aristagoras Milesius, IV, 162.
- Aristarchus oligarchiæ favet, VIII, 90 et 92, Cænoen prodit, VIII, 98.
- Aristeus Cor., Adimantii f., I, 60, 61, 62, 63, 65; II, 67.
- Aristeus Cor., Pellichi f., I, 29.
- Aristeus Lac., I, 29; IV, 132.
- Aristides Archippi f., IV, 50 et 75.
- Aristides Lysimachi f., I, 91; V, 18.
- Aristocles Lac., V, 16, 71, 72.
- Aristocles Ath., II, 70.
- Aristocætes Ath., V, 19.
- Aristocrates Ath., V, 24; VIII, 9. Scellii f., VIII, 89, 92.
- Aristogito Hipparchum interficit, I, 20; VI, 54, 56, 57, 59.
- Ariston Cor., optimus gubernator, VII, 39.
- Aristonous Gelous Agrigentum condit, VI, 4.
- Aristonous Larissæus, II, 22.
- Aristonymus Ath., IV, 122.
- Aristonymus Cor., II, 33; IV, 119.
- Aristophon Ath., VIII, 86.
- Aristoteles Ath., III, 105.
- Arma gestare barbarum, I, 6.
- Arne Thessaliæ urbs, I, 12; Arne Chalcidicæ, IV, 103.
- Arnissa Macedoniae opp., IV, 128.
- Arrhiana, VIII, 104.
- Arrhibæus Lyncestarum rex, IV, 79, 83, 124, 125.
- Arsaces Persa, VIII, 108.
- Artabazus Persa, I, 129, 132.
- Artaphernes Persa, IV, 50.
- Artas Japygum princeps, VII, 33.
- Artemisium, III, 54.
- Artemisius mensis, V, 19.
- Artoxerxes Xerxis f., I, 104 et 137; IV, 50; VIII, 5.
- Artynæ Argivorum, V, 47.

- Asia, I, 9, 109; II, 97; IV, 75; V, 1; VIII, 39, 58. Asiani barbari, I, 6.
Asiana Magnesia, I, 138.
Asine opp., IV, 13 et 54; VI, 93.
Asopius Phormionis f., III, 7.
Asopius Phormionis p., I, 64.
Asopolus Plataënsis, III, 52.
Asopus fl., II, 5.
Aspendus opp. VIII, 81, 87, 88, 108.
Assinarus Siciliae fl., VII, 84.
Assyriae litterae, IV, 50.
Astacus Acarnaniae opp., II, 30 et 102.
Astymachus Plataënsis, III, 52.
Astyochns Lac. nauarchus, VIII, 20, 23, 24, 26, 29, 31, 32, 33, 36, 38, 39, 40, 41, 42, 45, 50, 51, 61, 63, 78, 79, 83, 84, 85.
Atalanta insula, II, 32; III, 89; V, 18.
Atalanta Macedoniae opp., II, 100; V, 18.
Athenarum magnifica aedes, I, 10. Arx, I, 126; II, 15. Incrementa, I, 2 et 98; post barbaros fugatos instauratio, I, 89-91. Ambitus, muri, frequentia, thesaurus, II, 13. Laus, II, 41. Muri longi, I, 107, 108.
Athenienses primi elegantiorum cultum asciverunt, I, 6. Re navali invalidi ante Themistoclem, I, 14. Sociorum navibus et vectigalibus potentiam augent, I, 19, 95, 96, 98, 99. Moderatum in socios imperium exercere se dicunt, I, 77; quomodo ad potentiam pervenerint, I, 89-118. Eorum ingenium et mores, I, 70. Per omnia discrepant a Lacedaemoniis, I, 70; VIII, 96. Eorum oratio apud Lacedaemonios, I, 73-78.
Athenæus Lac., IV, 119 et 122.
Athenagoras Cyzicenus, VIII, 6.
Athenagoras Syrac., VI, 35. Ejus oratio, VI, 36-40.
athletarum subligacula, I, 6; honores, IV, 121.
Athos mons, IV, 109; V, 3, 35, 82.
Atintanes, II, 80.
Atramyttium opp., V, 1; VIII, 108.
Atreus Pelopis f., I, 9.
Attica seditionibus immunis, I, 2. Stenilix, ib. Qualis fuerit ante Theseum, I, 9; II, 15;
Aulon, IV, 103.
auriga coronatur, V, 50.
Autocharidas Lac., V, 12.
Autocles, IV, 53 et 119.
Axis fl., II, 99.
- B.**
- Bacchi in Limnis templum, II, 15.
Corecyrae, III, 81. Theatrum, VIII, 93-94.
Barbarorum nomen Homero ignotum, I, 3.
Battus Cor., IV, 43.
Berrhoea, I, 61.
Bisaltia, II, 99; IV, 109.
Bithyni Thracis, IV, 75.
Bœotarchæ, II, 2; IV, 91; V, 37, 38; VII, 30.
Bœoti, I, 10, 107, 108, 111, 113; III, 54, 61, 62, 65, 87; IV, 76, 89, 91, 93, 96-101, 118; V, 3, 17, 26, 31, 32, 35, 36-40, 42, 44, 46, 50, 52, 57, 58, 59, 60, 64; VI, 61; VIII, 3, 43, 60, 98, 106; ex Arna ejecti, I, 12; ad Cœnophyta victi, I, 108. Lebsiis consanguinei et socii, III, 2, 13; VIII, 5. Consilii utuntur quattuor V, 38. Lacedaemoniorum socii, II, 9, 12, 22, 78; III, 20; IV, 70, 72; in Siciliam auxilium mittunt, VII, 19, 43, 45, 57, 58.
Bœotia, I, 2, 12, 108, 113; II, 18; III, 61, 62, 67, 91; III, 95; IV, 76, 91, 92; VII, 19, 29; VIII, 96, 98.
Boeum, I, 107.
Bolbe palus, I, 58; IV, 103.
Bollissus opp., VIII, 24.
Bomenses, III, 96.
Boriades Eurytan, III, 100.
Bottiaea, II, 79, 99, 100; IV, 7.
Bottiaei, I, 57, 58, 65, II, 79, 99, 101.
Brasidas Tellidis f., II, 25, 85, 86, 93; III, 69, 76, 79; IV, 11, 12. Megara servat, IV, 70-74; per Thessaliam in Thraciam transit et ibi res gerit, IV, 78-88, 102-117, 120-132, 135. V, 6-11, 13, 16, 18, 34, 110. Ejus oratio ad Acanthios, IV, 85-87; Conf. 114, 120; ad milites suos, IV, 126; alia ad eosdem, V, 9.
Brasidaei milites, V, 67, 71, 72.
Brauro Edonum regina, IV, 107.
Bricinniae Leontinorum castellum, V, 4.
Brilessus mons, II, 23.
Bromerus Lyncesta, IV, 83.
Bromiscus opp., IV, 103.
Bucolion opp., IV, 134.
Budorum promont., II, 94; III 51.
Buphras, IV, 118.
Byzantium, I, 94, 115, 117, 128, 129, 130, 131; II, 97; VIII, 80, 107.
- C.**
- Caecyparis fl., VII, 80.
Cadmeis quæ postea Bœotia, I, 12.
Cæadas, I, 134.
Caicinus fl., III, 103.
Calex fl., IV, 75.
Callias Calliadis f., I, 61, 62, 63.
Callias Hipponici p., III, 91.
Callias Cor., I, 29.
Callias Hyperechidae f., VI, 55.
Calliocrates Cor., I, 29.
Calliensis Ætoli, III, 96.
Calligitus Megarensis, VIII, 6, 8, 39.
Callimachus Ath., Learchi p., II, 67, Phanomachi p., II, 70.
Callirhoe fons, II, 15.
Calydon olim Æolis, III, 102.
Camarina, II, 5; III, 86; IV, 25; VI, 5, 52, 75; VII, 80.
Camarinaei, IV, 58, 63; V, 4; VI, 5, 67, 75; VII, 33; ad eos oratt. Syrac. et Athen., VI, 76-87; eorum responsum, VI, 88.
Cambyses Cyri f., I, 13, 14.
Camirus, VIII, 44.
Canastræum, IV, 110.
Capato Locrus, III, 103.
Cardanus Ath., II, 23.
Cardamyla, VIII, 24.
Cares, I, 4, 8; III, 19; VIII, 85.
Caria, I, 116; II, 9, 69; III, 19; VIII, 5.
Carnea, V, 54, 75, 76.
Carneus mensis, V, 54.
Carteriorum portus, VIII, 101.
Cartaginienses a Phocæensibus victi, I, 13; VII, 50.
Carthago, VI, 2, 15, 34, 88, 90.
Caryæ, V, 55.
Carystii, I, 98; IV, 42, 43; VII, 57; VIII, 69.
Casmene a Syracusanis condita, VI, 5.
Catana, III, 116; V, 4; VI, 3, 20, 50, 51, 52, 62-65, 71, 72, 74, 75, 88, 94, 97, 98; VII, 42, 49, 57, 60, 80, 85.
Caulonia, VII, 25.
Caunus, I, 116; VIII, 39, 41, 42, 57, 88, 108.
Cecalus Megarensis, IV, 119.
Cecropia, II, 19.
Cecrops, II, 15.
Cecryphalea, I, 105.
Cenaëum promont., III, 93.
Cenchrea s. Cenchrae, IV, 42 et 44; VIII, 10, 20, 23.
Centoripa, VI, 94.
Centoripini, VII, 32.
Ceos, Cei, VII, 57.
Cephalonia, I, 27; II, 7, 30, 33, 80; III, 94, 95; V, 35; VII, 31, 57.
Ceramicus, VI, 58.
Cercine mons, II, 98.
Cerdylum, V, 6, 8, 10.
Ceryces, VIII, 53.
Cestrine, I, 46.
Chareas Ath., VIII, 74 et 86.
Charonea, I, 113; IV, 76, 89.
Chalaei, III, 101.
Chalce, VIII, 41, 44, 55, 60.
Chalcedon, IV, 75.
Chalcidenses in Eubœa, I, 15; VI, 4, 76, 84; VII, 57; in Thracia, I, 57, 58, 62, 65; II, 29, 58, 70, 79, 95, 99, 101; IV, 7, 78, 79, 81, 83, 84, 103, 109, 123; V, 3, 6, 10, 21, 31, 80, 82, 83; VI, 7, 10; in Sicilia, III, 86; VI, 3, 4, 5, 44, 76, 79.
Chalcidens Lac. nauarchus, VIII, 6, 8, 11, 12, 14-17, 19, 24, 25, 28, 32, 36, 43, 45.
Chalciceos Minerva, I, 128, 134.
Chalcis Corinthiorum opp., I, 108; II, 83.
Chalcis Eubœæ urbs, VII, 29; VIII, 95.
Chaoenes, II, 68, 80, 81.
Charadrus in Argolide, V, 60.
Charicles Ath., VII, 20 et 26.

- Charminus Ath., VIII, 30, 41, 42, 73.
 Charœades Ath., III, 86 et 90.
 Charybdis, IV, 24.
 Chersonesus Pelop., IV, 42, 43; Thraciæ, I, 11; VIII, 62, 99, 102, 104.
 Chimerium, I, 30, 46, 48.
 Chionis Lac., V, 19, 24.
 Chius ins., III, 104; VIII, 38, 40, 99, 100.
 Chii, III, 32; opulenti, VIII, 24 et 45. Plurimos servos habent, VIII, 40. Atheniensibus suspecti, IV, 51. Naves præbent liberi, I, 19, 116, 117, II, 9, 56; IV, 129; V, 84; VI, 31, 43, 85; VII, 20, 57. Deficient ab Ath., VIII, 5-10, 12, 14, 15, 17, 19, 20, 22, 23. Cladibus multis affecti, VIII, 24, a Pedarito non sufficientibus copiis defensi et severe gubernati, ab Ath. novis copiis invasi animos dejiciunt, VIII, 27, 30-34, 38; frustra auxilia petentes, prælioque victi gravi obsidione et fame premuntur, VIII, 40, 41, 45, 55, 56, 60. Leonte Lac. duce prælium navale haud infeliciter committunt et digresso Strombichide mari liberiore untur, VIII, 61, 63, 64, 79, 100, 101, 106.
 Cherades insule, VII, 33.
 Chromon Messeniæ, III, 98.
 Chrysipus, Pelopis f. a patre interceptus, I, 9.
 Chrysis Cor., II, 33.
 Chrysis sacerdos femina, II, 2; IV, 133.
 cicadæ aureæ, I, 6.
 Cilices, I, 112.
 Cimo Lacedæmonii p., I, 45; Miltiadis f., I, 98, 100, 102, 112.
 Cithæron mons, II, 75; III, 24.
 Citium Cypri opp., I, 112.
 (Clarus, III, 33, § 1 et § 2 reclus legatur olim quam nunc Icarus.)
 classis antiquissima, I, 4, 14, 15. Trojam missa, I, 10, in Siciliam, VI, 30.
 Clazomenæ, VIII, 14, 16, 22, 23, 31.
 Cleænetus Ath., III, 36; IV, 21.
 Cleandridas Lac., VI, 93; VII, 2.
 Clearchus Lac., VIII, 8, 39, 80.
 Clearidas Lac., IV, 132; V, 6, 8, 9, 10, 11, 21, 34.
 Cleippides Ath., III, 3.
 Cleobulus ephorus, V, 36, 37, 38.
 Cleombrotus Lac., Nicomedis p., I, 107; Pausania, I, 94; II, 71.
 Cleomedes Ath., V, 84.
 Cleomenes Lac. rex, I, 126; III, 26.
 Cleon, III, 36, 41, 48, 50; IV, 21, 22, 27, 122. Ejus oratio de supplicio Mytilenæorum, III, 37-40. Pylum mittitur, IV, 28; ejus res in Thracia gestæ, V, 2, 3, 6-10, 16.
 Cleonæ in Argolide, VI, 95; Cleonæi, V, 67, 72, 74, ad Athon, IV, 109.
 Cleonymus Lac., IV, 132.
 Cleopompus Ath., II, 26 et 58.
 Clinias Ath., II, 26, 58; V, 43, 52; VI, 8.
 Cnemus Lac., II, 66, 80, 81, 83, 84; 85, 86, 93.
 Cnidis Lac., V, 51.
 Cnidus, Cnidii, III, 88; VIII, 35, 41, 42, 43, 44, 52, 109.
 Colonæ Troades, I, 131.
 coloniae a quo deducantur, I, 24.
 Colonus Neptuni templum, VIII, 67.
 Colophonii, III, 34; apud Toronen, V, 2.
 Cono Ath., VII, 31.
 Copæenses, IV, 93.
 Corcyra, I, 68, 118, 136, 146; II, 7; III, 69; IV, 5; VI, 30, 32, 34, 42, 43, 44; VII, 26, 31, 33, 44; olim Phæacum, I, 25, Epidamni metropolis, I, 24.
 Corcyraei, I, 13, 14, 24; II, 9, 25; III, 94, 95; IV, 2, 3, 46-48. Eorum discordiæ et bellum cum Corinthiis de Epidamno, I, 24-55, 83-85. Oratio ad Athenienses, I, 32-36. Fœdus cum iis; I, 44; Seditio, III, 70-81; 83-85. auxilia in bello Syrac., VII, 57.
 Corinthii I, 24, 103, 105, 106, 114; IV, 119; VII, 63; VIII, 3, 9, 11, 32, 33, 98, 106. Navium formam immutant, I, 13. Corcyraeos oderunt et bellum cum iis gerunt de Epidamno, I, 24-55. Verba faciunt apud Athenienses, I, 37-43; Corcyraeos sollicitant ad seditionem, III, 70. Eorum oratio ad Lacedæ. I, 68-71; alia, I, 120-124. Potidæatis auxilium mittunt, I, 60. Euarchum tyrannum Astacum reducant, II, 33. Ambraciotis colonis favent, II, 80; III, 114. Prælio superantur navali, II, 84; pedestri, IV, 42-44. Anactorio ejiciuntur, IV, 49. Megaris succurrunt, IV, 70; Bœotia, IV, 100. Pacem respuunt, V, 17, 25, 35, 36-38, 48, 50, 52, 57, 58, 59, 83, 115; VI, 7; VII, 18, 34-36. Tumultuantur in Peloponneso, V, 27, 30-32. Syracusanis opem ferunt, II, 9; VI, 88, 93, 104; VII, 2, 4, 7, 17, 19, 31, 57, 58, 70, 86.
 Corinthus, II, 69, 80, 81, 83, 92, 93, 94; III, 85, 100; IV, 70, 74; V, 53, 64, 75; VI, 34, 73; VIII, 3, 7, 8. Græciæ emporium, I, 13. Ejus coloniae Corcyra, I, 24, Syrasusæ, VI, 3; Potidæa, I, 56, de qua inter eos et Athenienses contentio, I, 56-67.
 Corebus Plataensis, III, 22.
 Coronæi, IV, 93.
 Coronea, I, 113; III, 62, 67; IV, 92.
 Coronta Acarnaniæ opp., II, 102.
 Coryceus, VIII, 14, 33, 34.
 Coryphasium, IV, 3 et 118; V, 18.
 Cos Meropis, VIII, 41, 44, 55, 108.
 Cotyrtæ Lac. castellum, IV, 56.
 Cranii Cephalenes, II, 30 et 33; V, 35 et 56.
 Cranonii, II, 22.
 Cratæmenes Chalcidensis, VI, 4.
 Craterii Phocaidis, VIII, 101.
 Cratesicles Lac., IV, 11.
 Crenæ Amphilochiæ, III, 105-106.
 Cretonica gens, IV, 109.
 Creta, Cretenses, II, 9, 85, 86, 92; III, 69; VI, 4, 25, 43; VIII, 39.
 Cretenses Gelam condunt, VII, 57.
 Creticum mare, IV, 53; V, 110.
 Crisseus sinus, I, 107; II, 69, 83, 86; IV, 76.
 Crocylium Ætoliae opp., III, 96.
 Crousus, I, 16.
 Crommyon, IV, 42, 44, 45.
 Crotoniata, Crotoniatis regio, VII, 35.
 Crusis regio, II, 79.
 Cuma Æolica, III, 31; Ionica, VIII, 22, 31, 100, 101; Italica, VI, 4.
 cupressæ arcae, II, 34.
 Cyclades insule, I, 4; II, 9.
 Cyclopes, VI, 2.
 Cydonia, Cydoniata, II, 85.
 Cyllene Eleorum navale, I, 30; II, 84; III, 69, 76; VI, 88.
 Cylo Ath., I, 126.
 Cynes Acarnan, II, 102.
 Cynossema promont., VIII, 104 et 105.
 Cynurius ager, IV, 56; V, 14, 41.
 Cyprus ins., I, 94, 104, 112, 128; Cypsela castellum, V, 33.
 Cyrene, Cyrenæi, I, 110; VII, 50.
 Cyrthus Macedonia opp., II, 100.
 Cyrus Cambysæ p., I, 13 et 16.
 Cyrus minor, II, 65.
 Cythera ins., IV, 53-57, 118; V, 14, 18; VII, 26, 46, 57.
 cytherodices, IV, 53.
 Cytinium, I, 107; III, 95, 102.
 Cyzicus, Cyziceni, VIII, 6, 107.
 D.
 Daimachus Plataensis, III, 20.
 Daithus Lac., V, 19, 24.
 Damagetus Lac., V, 19, 24.
 Damagon Lac., III, 92.
 Damolimus Sicyonius, IV, 119.
 Danaï, I, 3.
 Daphnus, VIII, 23 et 31.
 Dardanum, VIII, 104.
 Darius stater, VII, 28.
 Darius Artoxerxis f., VIII, 5, 18, 37, 58.
 Darius Hystaspis f. I, 14 et 16; IV, 102; VI, 59.
 Dascon Camarinam condit, VI, 5.
 Dascon prope Syracusas, VI, 66.
 Dascyliis provincia, I, 129.
 Daulia opp., II, 29.
 Daulias avis, II, 29.
 Declea, VI, 91, 93; VII, 18, 19, 20, 27, 28, 42; VIII, 3, 5, 69, 70, 71, 98.
 Deliaci ludi, III, 104.
 Delii ab Atheniensibus ejecti, V, 1; VIII, 108; reducti, V, 32.
 Delium, IV, 76, 89, 90, 93, 96-101; V, 14, 15.
 Delphi, I, 25, 28, 112, 118, 126, 132.

- 134, III, 101; IV, 134; V, 18, 32.
 Delphicum templum, I, 122; V, 18; Delphica vates, V, 16, pecunia, I, 121, 143.
 Delphinium, VIII, 38, 40.
 Delus, III, 29; VIII, 77, 80, 86. Ab Atheniensibus lustrata, I, 8, III, 104; V, 1, 32; VIII, 108. Mota ante bellum, II, 8. Ærarium Atheniensium, I, 96.
 Demaratus Ath., VI, 105.
 Demarchus Syrac., VIII, 85.
 Demeas Ath., V, 116.
 demiurgi, V, 47.
 democratia Argis sublata, V, 81; Athenis, VIII, 63.
 Demodocus Ath., IV, 75.
 Demosthenes Aleisthenis f., III, 91, 102, 105, 107, 110, 112-114; V, 19, 24. Ætolis bellum infert, III, 94-98. Pylum occupat, IV, 3-5; ibi obsessus, IV, 8 sqq. Ejus oratio, IV, 10. A Cleone collega assumptus, IV, 29. Megara tentat, IV, 66, 67. Agræos conciliat, IV, 77. Bœotiam cum Hippocrate aggressurus frustratur, IV, 76, 89. In agro Sicyonio clade afficitur, IV, 101. Epidauri munitionem dolo occupat, V, 80. Ad bellum Syracusanum mittitur et in itinere copias colligit, VII, 16, 17, 20, 26, 29, 31, 33, 35, 57. Pervenit Syracusas et debellare prope-rans perficit ut impetus in Epipolas fieret, VII, 42; in quo adversa fortuna nus, VII, 43, 44; frustra discessum suadet, VII, 47, 49, et rebus male gestis ab hostibus non amplius timetur, VII, 55. Prælio navali commisso e portu erumpere conatus, VII, 69; clade accepta frustra ad iterandum prælium hortatur, VII, 72; itinere pedestri digressus, VII, 75; primo agmen cum suis claudit, VII, 78; deinde itinere ab hostibus intercluso per noctem alia via cum Nicia progressus, et tunc terrore ab illo distractus et ab hostibus circumventus dedicationem facit et pacta vite incolumitate cum suis Syracusas abductus, VII, 80-83, 85; invito Gylippo supplicio afficitur, VII, 86
 Demoteles Messenius, IV, 25.
 Dercylidas Lac., VIII, 61, 62.
 Dersæ Perdicæ adversarius, I, 57 et 59.
 Dersæi Thracæ, II, 101.
 Deucalion, I, 3.
 Diacritus Lac., II, 12.
 Diagoras Rhodius, VIII, 35.
 Diana Ephesia, III, 104; VIII, 109. ejus templum Rhegii, VI, 44.
 Diasia, I, 126.
 Dictidienses, V, 35 et 82.
 Didyme ins., III, 88.
 Diemporus Bœotarchus, II, 2.
 Dii, II, 96. Diacum genus Thracum, VII, 27.
 Diitrephes Ath., VII, 29; Nicostrati p., III, 75; IV, 119.
 Diniadas Lac., VIII, 22.
 Dinias Ath., III, 3.
 Diodotus Ath., III, 41, 49; ejus oratio de supplicio Mytilenæorum, III, 42-48.
 Diomedon Ath., VIII, 19, 20, 23, 24, 54, 55, 73.
 Diomilus Andrius, VI, 96 et 97.
 Dionysia, II 15; V, 20 et 23.
 Dionysiacum theatrum, VIII, 93.
 Dioshieron oppidum, VIII, 19.
 Dioscurorum templum, III, 75; IV, 110.
 Diotimus Ath., I, 45; VIII, 15.
 Diotrephes Ath., IV, 53; VIII, 64.
 Diphilus Ath., VII, 34.
 Dium ad Athon, IV, 109; in Macedonia, IV, 78.
 Doberus Pæoniæ opp., II, 98, 99, 100.
 Dolopes, V, 51; Scyrum incolunt, I, 98.
 Dolopia, II, 102.
 Dorcis Lac., I, 95.
 Dorienses, I, 24; V, 54; VI, 6; VII, 44. Peloponnesum tenent, I, 12; Lacedæmonem, I, 18. Ionum perpetui hostes, I, 124; VI, 80, 82; VII, 5, 57, 58; VIII, 25. Caribus finitimi, II, 9; in Sicilia, III, 86; VI, 4, 5, 6, 77; VII, 58; in Doride, Lacedd. metropolis, I, 107; III, 92.
 Dorieus Rhodius, III, 8; VIII, 35 et 84.
 Dorion Lacedæmoniorum metropolis, I, 107; III, 92.
 Dorus Thessalus, IV, 78.
 Drabescus Edonica, I, 99; IV, 102.
 Droï Thracæ, II, 101.
 Drymussa ins., VIII, 31.
 Dryopes, VII, 57.
 Dryoscephalæ, III, 24.
 Dyme opp., II, 84.
 E
 Eccecritus Lac., VII, 19.
 Echeerates Thessalorum rex, I, 111.
 Echelimidæ Lac., IV, 119.
 Echinades ins., II, 102.
 Edoni, I, 100; II, 99; IV, 102 et 109; V, 6.
 Eetionia, VIII, 90, 91, 92.
 Egesta Elymorum urbs, VI, 2, 44, 46, 62, 88.
 Egæstæ cum Selinuntis bellum gerunt et Athenienses in Siciliam adducunt, VI, 6, 8, 10, 11, 13, 19, 33, 47, 48, 77, 98; VII, 57; eorum in Athenienses fraus, VI, 46.
 Eion, I, 98; IV, 7, 50, 102, 104, 106, 107; V, 6, 10.
 Eleatis agri Thesprotici pars, I, 46.
 Eleæus, VIII, 102, 103, 107.
 Elaphebolion mensis, IV, 118; V, 19.
 Elei, I, 27, 30, 46; II, 9, 25, 84; V, 17, 31, 34, 37, 43-45, 47-50, 58, 61, 62, 75, 78; VII, 31; Terra Elea, VI, 88.
 Eleus ins., VIII, 26.
 Eleusini, I, 114; II, 19, 20, 21; IV, 68
 Eleusini contra Erechtheum bellum gerunt, II, 15. Eleusinium templum, II, 17.
 Elimiotæ Macedones, II, 99.
 Elis, II, 25 et 66.
 Ellomenum, III, 94.
 Elorina via, VI, 66, 70; VII, 80.
 Elymi, VI, 2.
 Embatium Erythrææ, III, 29, 32.
 Empedias Lac., V, 19, 24.
 Endius ephorus, VIII, 6, 12, 17; ad Athenienses legatus, V, 44.
 Enipeus fl., IV, 78.
 Enneacrunos fons, II, 15.
 Enneahodi, I, 100; IV, 102.
 Entimus Cretensis, VI, 4.
 Enyalios, IV, 67.
 Eordi, Eordia, II, 99.
 Ephesia solennia, III, 104.
 Ephesus, I, 137; III, 32, 33; IV, 50; VIII, 19, 109.
 Ephori, I, 87, 131, 133, 134.
 Ephyra Thesprot., I, 46.
 Epicles Ath., I, 45; II, 23; VIII, 107.
 Epicurus Ath., III, 18.
 Epicydidas Lac., V, 12.
 Epidamnum Corcyræorum colonia, I, 24, 29, 146; III, 70.
 Epidaurii, IV, 119; V, 53, 58, 75; VIII, 3. Corinthiis opem ferunt, I, 27, 105, 114.
 Epidaurus, II, 56; IV, 45; V, 26, 53, 57, 75, 77, 80; VI, 31; VIII, 10, 92, 94.
 Epidaurus Limera, IV, 56; VI, 105; VII, 18, 26.
 epidemiurgi, I, 56.
 Epipolæ, VI, 75, 96, 97, 101; VII, 1, 2, 4, 5, 42-47.
 Epirotica gens, III, 94, 95, 102.
 Epirus, III, 114.
 Epitadas Lac., IV, 8, 31, 38.
 Epitelidas Lac., IV, 132.
 Eræ opp. VIII, 19, 20.
 Erasimides Cor., VII, 7.
 Erasistratus Ath., V, 4.
 Eratocles Cor., I, 24.
 Erechtheus Ath. rex, II, 15.
 Eressus s. Eressus, III, 18 et 35; VIII, 23, 100, 101, 103.
 Eretria, Eretrienses, I, 15; VII, 57; VIII, 60, 95. Eorum colonia Mende, IV, 123.
 Erineum Achaicum, VII, 34; Doricum I, 107.
 Erineus fl., VII, 34, 80, 82.
 Erinyes, I, 91.
 Erythræ Bœot., III, 24.
 Erythræa, III, 29, 33; VIII, 5, 6, 14, 16, 24, 28, 32, 33.
 Eryx opp., VI, 2 et 46.
 Eryxidaidas Lac., IV, 119.
 Eteonicus Lac., VIII, 23.
 Etrusci, VI, 88 et 103; VII, 53.
 Eualas Lac., VIII, 22.
 Euarchus Astaci tyrannus, II, 30, 33.

Euarchus Catanam condit, VI, 3.
 Eubœa, I, 23, 87, 98, 113, 114, 115;
 II, 14, 26, 32, 55; III, 3, 17, 87,
 89, 92, 93; IV, 76, 92; VI, 3, 4,
 76, 84; VII, 28, 29, 57; VIII, 1, 5,
 60, 74, 86, 91, 92, 95, 96, 106, 107.
 Euboicum mare, IV, 109.
 Eubulus Chius, VIII, 23.
 Eucles Ath., IV, 104.
 Eucles Syrac., VI, 103.
 Euclides Himeram condit, VI, 5.
 Eucrates Ath., III, 41.
 Euctemon Ath., VIII, 30.
 Euenus fl., II, 83.
 Euesperitæ, VII, 50.
 Euetion Ath., VII, 9.
 Eumachus Cor., II, 33.
 Eumenidum aræ, I, 126.
 Eumolpidæ, VIII, 53.
 Eumolpus cum Erechtheo bellum gerit,
 II, 15.
 Eupaidas, Epidaurius, IV, 119.
 Eupalium, Locr. opp., III, 96, 102.
 Euphamidas Cor., II, 33; IV, 119; V,
 55.
 Euphemus Ath., VI, 75 et 81. Ejus
 oratio ad Camarinæos, VI, 82-87.
 Euphiletus Ath., III, 86.
 Eupompidas Platæensis, III, 20.
 Euripides Ath., II, 70 et 79.
 Euripus, VII, 29 et 30.
 Europa, I, 89; II, 97.
 Europus, II, 100.
 Eurybatus Corcyræus, I, 47.
 Euryelus, VI, 97; VII, 2, 43.
 Eurylochus Lac., III, 100, 101, 102,
 105, 106, 107, 108, 109.
 Eurymachus Theb., II, 2 et 5.
 Eurymedon Ath., III, 80, 81, 85, 91,
 115; IV, 2, 3, 8, 46, 65; VI, 1, 7,
 16, 31, 33, 35, 42, 43, 49, 52.
 Eurymedon fl., I, 100.
 Eurystheus rex, I, 9.
 Eurytanes, III, 94.
 Eurytimus Cor., I, 29.
 Eustrophus Argivus, V, 40.
 Euthycles Cor., I, 46; III, 114.
 Euthydemus Ath., V, 19 et 24; VII, 16
 et 69.
 Euxinus pontus, II, 96, 97.
 Excestus Syrac., VI, 73.

F.

fretum Siculum, IV, 24.

G.

Galepsus, Thasiorum colonia, IV, 107;
 V, 6.
 Gaulites, Car, VIII, 85.
 Gela, fl., VI, 4.
 Gela, urbs, IV, 58; V, 4; VI, 4, 5;
 VII, 50, 57, 80.
 Geleatis Hybla, VI, 62.
 Gelo rex, VI, 4, 5, 94.
 Geloi, IV, 58; VI, 4, 67; VII, 1, 33,
 57, 58.
 Geomori, in Samo, VIII, 21.

Gerastius mensis, IV, 119.
 Geræstus, III, 3.
 Gerania, I, 105, 107, 108; IV, 70.
 Geta (?), Siculorum castellum, VII, 2.
 Getae, II, 96, 98.
 Gigonus, I, 61.
 Glauce, in agro Mycalesio, VIII, 79.
 Glaucou, Ath., I, 51.
 Goaxis, Edon, IV, 107.
 Gongylus, Cor., VII, 2.
 Gongylus, Eretriensis, I, 128.
 Gortynia, opp., II, 100.
 Graæi, Pæones, II, 96.
 Græcorum nomen, res gestæ, insti-
 tuta antiquiora, I, 2-19. Mores inter
 bellum Pelop. per seditiones vehe-
 menter depravati, III, 82-84.
 Grestonia, II, 99 et 100.
 Gylippus, Lac., VI, 93, 104; VII, 1-7, 11,
 12, 21, 22, 23, 37, 42, 43, 46, 50,
 53, 57, 65, 69, 74, 79, 81, 82, 83,
 85, 86; VIII, 13; ejus oratio ad Sy-
 rac., VII, 66-68.
 Gymnopædiæ, V, 82.
 Gyrtionii, Thessali, II, 22.

H.

Habronychus, Ath., I, 91.
 Hæmus, mons, II, 96.
 Hagno Ath., Nicia f., I, 117; V, 19,
 24. Potidæam oppugnat, II, 58, 95;
 VI, 31. Amphipolim condit, IV, 102
 et V, 11. Pater Theramitis, VIII,
 68, 89.
 Halex, fl., III, 99.
 Haliæ, I, 105. Haliensis ager, II, 56;
 IV, 45.
 Haliartii, IV, 93.
 Halicarnassus, VIII, 42, 108.
 Halys, fl., I, 16.
 Hamaxitus, VIII, 101.
 Harmatus, VIII, 101.
 Harmodius, I, 20; VI, 53, 54, 56, 57,
 59.
 Harmostes, VIII, 5.
 Harpagium, VIII, 107.
 Hebrus, II, 96.
 Hegesander, Lac., IV, 132; Thespien-
 sis, VII, 19.
 Hegesandrides, Lac., VIII, 91 et 94.
 Hegesippidas, Lac., V, 52.
 Helena, I, 9.
 Helixus, Megarensis, VIII, 80.
 Hellanicus, historicus, I, 97.
 Hellas, Hellenicum nomen, I, 3.
 Hellen, Deucalionis f., I, 3.
 hellenotamiæ, I, 96.
 Hellespontii, VI, 77.
 Hellespontus, I, 89, 128; II, 9, 67;
 IV, 75; VIII, 6, 8, 22, 23, 39, 61,
 62, 79, 80, 86, 96, 99, 101, 103,
 106, 108, 109.
 Helorina S. Elorina via, VI, 66, 70;
 VII, 80.
 Helos, opp., IV, 54.
 Helotes, I, 101, 102, 128, 132; II,

27; III, 54; IV, 8, 26, 41, 56,
 80; V, 14, 34, 35, 56, 57; VII, 19,
 26, 58.
 Heraclæa Trachinia, III, 92, 100; IV,
 78; V, 12, 51 et 52, Pontica, IV,
 75.
 Heraclidæ, I, 9 et 12; VI, 3. Apud Cor-
 rinthios, I, 24.
 Heraclides Syrac., VI, 73 et 103.
 Heræenses, V, 67.
 Hercules sacra apud Syracusanos, VII,
 73; templum prope Mantineam, V,
 64, 66.
 Hermæ, VI, 27, 28, 53, 60, 61.
 Hermaeondas, Theb., III, 5.
 Hermæum, prope Mycalessum, VII, 29.
 Hermionenses, I, 27; VIII, 3.
 Hermionis triremis, I, 27, 128, 131;
 VIII, 33. Hermionensis ager, II, 56.
 Hermocrates, Syrac., IV, 58, 65; VI,
 33, 35, 72, 73, 75, 76, 96, 99;
 VII, 21, 73; VIII, 26, 29, 45, 85.
 Ejus oratio de concordia Siciliae, IV,
 59-64; alia, VI, 72, 76-80; VII, 21.
 Hermon, Ath., VIII, 92; Syrac., IV, 58;
 VI, 32, 72.
 Hesiodus, III, 96.
 Hessii, III, 101.
 Hestiaea, I, 114; VII, 57.
 Hestiódorus, Ath., 2, 70.
 Hieria ins., III, 88.
 Hierenses, Meliensium pars, III, 92.
 Hieramenes, Persa, VIII, 58.
 Hierophon, Ath., III, 105.
 Himera, Himeræi, VI, 5 et 62; VII,
 1, 58. Himeræa, III, 115.
 Himeræum, ad Amphipolim, VII, 9.
 Hippagretas, Lac., IV, 38.
 Hipparchus, Pisistrati f., I, 20; VI, 54,
 55, 57.
 Hippias, Arcas, III, 34.
 Hippias, Pisistrati f., I, 20; VI, 54, 55,
 57, 58, 59.
 Hippias, Pisistrati p., VI, 54.
 Hippocles, Ath., VIII, 13; Lampsacenus,
 VI, 59.
 Hippocrates, Ath., IV, 66, 67, 76, 77,
 89, 90, 93-96, 101.
 Hippocrates, Gelæ tyrannus, VI, 5.
 Hippocrates, Lac., VIII, 35, 99, 107.
 Hippolochidas, Thessalus, IV, 78.
 Hipponicus, Ath., III, 91.
 Hipponoidas, Lac., V, 71, 72.
 Homerus, I, 3, 9, 10; III, 104.
 Hyacinthia, V, 23, 41.
 Hyæi, III, 101.
 Hybla, VI, 62, 63. Hyblæi, VI, 4,
 94.
 Hyblo, Siculus, VI, 4.
 Hyccara, opp., VI, 62.
 Hyccarici servi, VII, 13.
 Hylias, fl., VII, 35.
 Hyllæicus portus, III, 72 et 81.
 Hyperbolus, Ath., VIII, 73.
 Hyperechides, Ath., VI, 55.
 Hysia, III, 24; V, 83.
 Hystaspes, Persa, I, 115,

I. J.

Iapyges, Iapygia, VI, 30, 34, 44; VII, 33, 57.
 Iasus, Ioniae opp., VIII, 28, 29, 54.
 Iasicus sinus, VIII, 26.
 Iberi, Iberia, VI, 2, 90.
 Icarus, ins., III, 29 et 33 (*Conf. Clarus*); VIII, 99.
 Ichthys, promont., II, 25.
 Ida, mons, IV, 52; VIII, 108.
 Idacus, VIII, 104.
 Idomene s. Idomenae Amphilocheiae, III, 112, 113; Macedoniae, II, 100.
 Ielysus, VIII, 44.
 Ilium, II, 1, 12.
 Illyrii, I, 24, 26; IV, 124, 125.
 Imbrus, Imbrii, III, 5; IV, 28; V, 8; VII, 57; VIII, 102, 103.
 Inaros, Afrorum rex, I, 104 et 110.
 Inessa, III, 103. Inessaei, VI, 94.
 Io, Tydei pater, VIII, 38.
 Iolaus, Macedo, I, 62.
 Iolcius, Ath., V, 19, 24.
 Jones, VI, 76, 77. Atheniensium coloni et consanguinei, I, 2, 12, 16, 95; II, 15; III, 86; IV, 61. Mari potentes, I, 13. Doriensium hostes, I, 124; III, 86, 92; V, 9; VI, 80, 82; VII, 5, 57; VIII, 25. Delum conveniunt, III, 104. Eorum priscae cultus, I, 6.
 Ionia, I, 2, 89, 95, 137; II, 9; III, 31, 32, 76; VII, 57; VIII, 6, 12, 20, 26, 31, 39, 40, 56, 86, 96, 108; non munita, III, 33.
 Ionius sinus, I, 24; II, 97; VI, 13, 30, 34, 44, 104; VII, 33, 57
 Ipnenses, III, 101.
 Isarchidas, Cor., I, 29.
 Isarchus, Cor., I, 29.
 Ischagoras, Lac., IV, 132; V, 19, 21
 Isocrates, Cor., II, 83.
 Isolochus, Ath., III, 115.
 Ister, fl., II, 96, 97.
 Isthmia, VIII, 9, 10.
 Isthmionicus, Ath., V, 19, 24.
 Isthmus, II, 9, 10, 13, 18; III, 15, 16, 18; IV, 42; V, 18, 75; VI, 61; VIII, 7, 8, 11; Leucadii, III, 81, 94; IV, 8; Pallenes, I, 56, 62, 64.
 Istone, mons, III, 85; IV, 46.
 Italia, Itah, I, 12, 36, 44; II, 7; III, 86; IV, 24; V, 4, 5; VI, 2, 34, 42, 44, 88, 90, 91, 103, 104; VII, 14, 25, 33, 57, 87; VIII, 91.
 Italus, Siculorum rex, VI, 2.
 Itamenes, III, 34.
 Ithome, I, 101, 102, 103; III, 54.
 Itonenses, V, 5.
 Itys, II, 29.
 Junonis templum, I, 24; III, 24, 68, 75, 79, 81; IV, 133; V, 75; VI, 75.
 Juppiter, V, 16. Ithometa, I, 103. Liberator, II, 71. Milichius, I, 126. Nemeæus, III, 96. Olympius, II, 15; III, 14; V, 31 et 50. Jovis sacer ager,

III, 70. Templum Mantinea, V, 47; in Ionia, oppidum, VIII, 19.

L

Labdalum, VI, 97, 98; VII, 3.
 Lacedaemon, non pro potentia magnifice structa, I, 10. In eadem reip. forma persistit, I, 18.
 Lacedaemoniorum cultus, I, 6. Socii non vectigales, I, 19. Mores et imperium tardum, I, 68, 69, 71, 84, 118, 132. Per omnia discrepant ab Atheniensibus, I, 70; VIII, 96. Exercitus, V, 66. Reges, I, 20; V, 66. Oratio, IV, 16, 20.
 Lacedaemonius, Ath., I, 45.
 Laches, III, 86, 90, 103, 115; IV, 118; V, 19, 24, 43, 61; VI, 1, 6, 75.
 Lacon, Plataeensis, III, 52.
 Lada, ins., VIII, 17 et 24.
 Laeaei, 2, 96, 97.
 Laespodias, Ath., VI, 105; VIII, 86.
 Laestrygones, VI, 2.
 Lamachus, IV, 75; V, 19 et 24; VI, 8, 49, 50, 101, 103.
 Lamis, Trotilum condit, VI, 4.
 Lamphilus s. Laphilus, Lac., V, 19 et 24.
 Lampon, Ath., V, 19 et 24.
 Lampsacus, I, 138; VIII, 62. Ejus tyrannus Hippocles, VI, 59.
 Laodicium, Oresthidis opp., IV, 134.
 Laophon, Megarensis, VIII, 6.
 Larissa, VIII, 101. Larissaei, II, 22.
 Latomia Syrac., VII, 86.
 Laurius mons, II, 55; VI, 91.
 Las, opp. Lac.; VIII, 91, 92.
 Leager, Ath., I, 51.
 Learchus, Ath., II, 67.
 Lebedus, VIII, 19.
 Lectus, VIII, 101.
 Lectythus, IV, 113-116.
 Lemnii, III, 5; IV, 28; V, 8; VII, 57.
 Lemnus ins., I, 115; II, 47; IV, 109; VIII, 102.
 Leocorium, I, 20; VI, 57.
 Leocrates, Ath., I, 105.
 Leogorus, Ath., I, 51.
 Leon, Ath., V, 19, 24; VIII, 23, 24, 54, 55, 61, 73.
 Leon, Lac., III, 92; V, 44; VIII, 28 et 61.
 Leon, vicus, VI, 97.
 Leonidas rex, I, 132.
 Leontiades Theb., II, 2.
 Leontini, III, 86; IV, 25; V, 4; VI, 3, 4, 6, 19, 33, 44, 46, 47, 48, 50, 62, 64, 76, 77, 79, 84, 86.
 Leotychides, rex, I, 89.
 Lepas Acraeum, VII, 78.
 Lepreum, Lepreatae, V, 31, 34, 49, 50, 62.
 Lerus, ins., VIII, 26, 27.
 Lesbus, I, 19, 116, 117; II, 9, 56; III, 2, 3, 15, 35, 50, 51, 69; IV,

52; VI, 31; VIII, 5, 7, 8, 22-24, 32, 34, 38, 100, 101.
 Leucadius isthmus, III, 81, 94; IV, 8.
 Leucas, Corinthiorum colonia, I, 27, 30, 46; II, 30, 80, 84; III, 7, 94, 95, 102; IV, 42; VI, 104; VII, 2; VIII, 13. Leucadii, I, 26, 27, 46; II, 9, 80, 81, 91, 92; III, 7, 69, 80, 94; VII, 7, 58; VIII, 106.
 Leucimna promont., I, 30, 47, 51; III, 79.
 Leuconium, VIII, 24.
 Leucontichos, I, 104.
 Leuctra, V, 54.
 Libya, I, 110; IV, 53; VI, 2; VII, 50, 58; peste afflicta, II, 48. Libyes, I, 104; VII, 50.
 Lichas, Lac., V, 22, 50, 76; VIII, 39, 43, 52, 84, 87.
 Ligyes, VI, 2.
 Limera, Epidaurus, IV, 56; VI, 105.
 Limnae, II, 15.
 Limnaea, II, 80; III, 106.
 Lindii Sic., VI, 4.
 Lindus, Rhodi urbs, VIII, 44.
 Lipara ins. III, 88.
 Locri, I, 113; II, 9, 26; III, 86, 97; IV, 96; V, 32, 64; VIII, 3, 43; Epizephyrii, III, 99, 103, 115; IV, 1, 24, 25; V, 5; VI, 44; VII, 1, 4, 25, 35; VIII, 91. Opuntii; I, 108; II, 32; III, 89. Ozolae, I, 5 et 103; III, 95, 101, 102.
 Locris, II, 32; III, 91, 95, 96, 101.
 Loryma, VIII, 43.
 ludi Deliaci, III, 104.
 lunæ defectus, VII, 50.
 luscinia Daulias, II, 29.
 Lycæum, V, 16 et 54.
 Lycia, II, 69; VIII, 41.
 Lychomedes, Ath., I, 57; V, 84.
 Lycophron Laced. II 85; Cor., IV, 43 et 44.
 Lycus, Ath., VIII, 75.
 Lyncestae, II, 99; IV, 79, 83 et 124.
 Lyncus, IV, 83, 124, 129, 132.
 Lysicles, Ath., I, 91; III, 19.
 Lysimachidas, Theb., IV, 91.
 Lysimachus, Ath., Aristidis p., I, 91. Syrac., VI, 73.
 Lysimelia palus, VII, 53.
 Lysistratus, Oly ius, IV, 110.

M.

Macarius, Lac., III, 100 et 109.
 Macedoniae, I, 57, 62, 63; II, 80, 99, 100; IV, 124-128; VI, 7.
 Macedonia, I, 58, 59, 60, 61; II, 95, 98, 99; IV, 78; V, 83.
 Machao, Cor., II, 83.
 Maendrius campus, III, 19; VIII, 58.
 Maedi, II, 98.
 Maenalia, V, 64.
 Menalii, V, 67.
 Magnesia, I, 138; VIII, 50.
 Magnetes, II, 101.

- Malea, Lesbi promont., III, 4, 6. Laconicae, IV, 53, 54; VIII, 39.
- Maliacus sinus, VIII, 3.
- Maloensis Apollo III, 3.
- Mantineæ, Mantinenses, III, 108, 109, 111, 113; IV, 134; V, 26, 29, 33, 37, 43-45, 47, 48, 50, 55, 58, 61, 62, 64, 65, 67, 69, 71-75, 77, 78, 81; VI, 16, 29, 43, 61, 67, 68, 88, 89, 105; VII, 57.
- Marathonia pugna, I, 18, 73; II, 34; V, 50; VI, 59.
- Marathussa, VIII, 31.
- mare Ægæum, I, 98; Creticum, IV, 53 et V, 110; Græcum, I, 4; Siculum, IV, 24 et 53; VI, 13; Tyrrenum IV, 24.
- Marea opp. I, 104.
- Massilia, a Phocaensibus condita; I, 13.
- Mecyberna, Mecybernæi, V, 18 et 39.
- Medeon, III, 106.
- Medi, I, 14, 18, 23, 41, 66, 73, 74, 77, 86, 89, 90, 92, 93, 94, 95, 97, 98, 100, 102, 103, 128, 130, 132, 142, 144; VI, 33, 59, 76, 77, 82, 83; VII, 21; VIII, 24, 43, 62.
- Megabates, Persa, I, 129.
- Megabazus, Persa, I, 109.
- Megabyzus, Zopyri f., Persa, I, 109.
- Megacies, Sicyonius, IV, 119.
- Megara, Megarenses, I, 27, 42, 46, 48, 67, 103, 105; 107, 108, 114, 126, 139, 140, 144; II, 9, 31, 93, 94; III, 51, 68; IV, 66-74, 100, 109, 119; V, 17, 31, 38, 58, 59, 60; VI, 43; VIII, 3, 33, 80, 94. Eorum colonia Chalcædon, IV, 75; aliæ in Sicilia, VI, 4, 49, 75, 94, 97; VII, 25, 57.
- Melæi, V, 5.
- Melancriæ, Lac., VIII, 6.
- Melanopus, Ath, III, 86.
- Melanthus, Lac., VIII, 5.
- Meleas, Lac., III, 5.
- Melesander, Ath., II, 69.
- Melesias, Ath., VIII, 86.
- Melesippus, Lac., I, 139; II, 12.
- Meliacus sinus, III, 96; IV, 100; VIII, 3.
- Melienses, III, 92; V, 51.
- Melitia Achaïæ, IV, 78.
- Melus, ins., II, 9; III, 91, 94; VIII, 39, 41. Ab Ath. oppugnatur, colloquio inter legatos et Melios frustra habito, V, 84-114, 115; capitur, V; 116.
- Memphis, I, 104, 109.
- Menander, Ath., VII, 16, 43, 69.
- Menas, Lac., V, 19, 21, 24.
- Menda, Mendæi, IV, 7, 121, 123, 124, 129, 130.
- Mendesium Nili cornu, I, 110.
- Menecolus Camarinam condit, VI, 5.
- Menebrates, Megarensis, IV, 119.
- Menedæus, Lac., III, 100 et 109.
- Menippus, Athen., VIII, 13.
- Meno, Pharsalius, II, 22.
- Meropis, Cos, VIII, 41.
- Messana, Messanii, III, 88, 90; IV, 1, 24, 25; V, 5; VI, 5, 48, 50, 74; VII, 1.
- Messapii, III, 101; VII, 33.
- Messene, Messenii, I, 101 et 103; II, 25, 43; V, 56. In Naupacto, II, 9, 90, 102; III, 75, 81, 94, 95, 97, 107, 108; IV, 41; VII, 31, 57.
- Metagenes, Lac., V, 19 et 24.
- Metapontium, Metapontini, VII, 33 et 57.
- Methone inter Epidaurum et Træzenem, IV, 45; in Laconica, II, 25; V, 18. Macedoniæ finitima, VI, 7. Methonæi, IV, 129.
- Methydrium, V, 58.
- Methymna, Methymnæi, III, 2, 5, 18; VI, 85; VII, 57; VIII, 22, 23, 100, 101.
- Metropolis, III, 107.
- Miciades, Corcyraus, I, 47.
- Midius, fl., VIII, 106.
- Miletus, Milesii, I, 115; IV, 42, 53; VII, 57. Eorum colonia Abydus, VIII, 61. Bellum gerunt cum Samiis de Priene, I, 115, 116. Deficiunt ab Ath., VIII, 17, 19, 24. Ab Ath. exercitu victore obsidentur, VIII, 25. Qui mox auxiliis e Peloponneso adventantibus discedit, VIII, 26-29. Infestantur rursus ab Ath., VIII, 30, 35. Ab Astyocho auxiliis adjuti impigre bellum sustinent, VIII, 33, 36, 39, 45, 50, 57, 60, 61, 63, 75, 78, 79, 80, 83, 99, 100, 108. Tissaphernis præsidium ejiciunt et eum Spartæ accusant, VIII, 84, 85, 109.
- Miltiades, I, 98, 100.
- Mimas, VIII, 34.
- Mindarus, Lac., VIII, 85, 99, 101, 102, 104.
- Minervæ signum in arce Ath., II, 13.
- Fanum in Lecytho, IV, 116. Templum Amphipoli, V, 10. Chalcicæcos, I, 134.
- Minoa, ins., III, 51; IV, 67 et 118.
- Minos, I, 4, 8.
- Minyæus, Orchomenus, IV, 76.
- Molobrus, Lac., IV, 8.
- Molossi, I, 136; II, 80.
- Molycrium, II, 84; III, 102.
- Morgantina, IV, 65.
- Motya, VI, 2.
- Munychia, II, 13; VIII, 92 et 93.
- muri longi Argivorum, V, 82 et 83. Atheniensium, I, 69, 90, 107, 108; II, 13, 17. Muris inclusæ Plateæ, II, 78. Murus albus Memphidis pars, I, 104.
- Mycale, I, 89; VIII, 79.
- Mycalessus, Thracum sævitia afflicta, VII, 29, 30.
- Mycenæ, I, 9 et 10.
- Myconus, ins., III, 29.
- Mygdonia, I, 58; II, 99 et 109.
- Mylæ, opp., III, 90.
- Myletidæ, VI, 5.
- Myonenses, III, 101.
- Myonnesus, III, 32.
- Myrcinus, Myrcinii, IV, 107; V, 6 et 10.
- Myronides, Ath., I, 105 et 108; IV, 95.
- Myrrhina Hippicæ conjux, VI, 55.
- Myrtilus, Ath., V, 19 et 24.
- Mysco, Syrac., VIII, 85.
- mysteria profanata, VI, 28, 53, 60.
- Mytilena, Mytilenenses ab Atheniensibus deficient, sed subiguntur et puniuntur, III, 2-50. Exules rebellant IV, 52. Iterum deficient et recuperantur ab Ath., VIII, 22, 23, 100.
- Myus, I, 138; III, 19.

N

- navis Neptuno consecrata post victoriam, II, 92. Navium ad Trojam profectarum numerus et magnitudo I, 10. Atheniensium numerus initio belli, II, 13; adversus Syracusas missarum, VI, 25, 31, 43. Lacedæmonii sociis suis quot naves imperarint, II, 7; III, 16.
- Naucrides, Plateænsis, II, 2.
- Naucrates, Sicyonius, IV, 119.
- Naupactus, I, 103; II, 9, 69, 80, 84, 90, 91, 92-102; III, 7, 75, 78, 94, 96, 98, 100-102, 114; IV, 13, 41, 49, 76, 77; VII, 17, 19, 31, 34, 57.
- Naxus, ins., I, 98 et 137.
- Naxus, urbs Chalcidica, IV, 25; VI, 3, 20, 50, 72, 74, 75, 88. Naxii, VI, 50, 98; VII, 57.
- Neapolis, Carthaginiensium emporium, VII, 50.
- Nemea, III, 96; V, 58, 59, 60.
- Neodamodes, VII, 19, 58.
- Neptuni templum, I, 128; IV, 118, 129; VIII, 67. Neptuno navis consecrata, II, 84, 92.
- Nericus Leucadis, III, 7.
- Nestus, fl, II, 96.
- Nicanor, Chaonum dux, II, 80.
- Nicasus, Megarensis, IV, 119.
- Niceratus, Nicææ p., III, 51, 91; IV, 27, 42, 53, 119, 129; V, 16, 83; VI, 8.
- Niciades, Ath., IV, 118.
- Nicias, II, 58; III, 51 et 91; IV, 27, 28, 42, 53, 54, 119, 129, 130, 132; V, 16, 19, 24, 43, 45, 46, 83; VI, 8, 15-25, 46, 47, 62, 67, 69, 102, 103, 104; VII, 1, 3, 4, 6, 8, 10, 16, 32, 38, 42, 43, 48, 49, 50, 60, 65, 72, 73, 75, 76, 78, 80-86. Ejus orationes, VI, 9-14, 20-23, 68; VII, 61-64, 77. Ejus epistola ad Ath., VII, 11-15. Ejus superstitio, VII, 50.
- Nicias, Cretensis, I, 85.
- Nicolaus, Lac., II, 67.
- Nicomachus, Phocensis, IV, 89.
- Nicomedes, Lac., I, 107.
- Nicon, Theb., VII, 19.
- Niconidas, Larissæus, IV, 78.

Nicostratus, Ath., III, 75; IV, 53, 119, 129, 130; V, 61.
 Nilus, fl., I, 104.
 Nisæa, I, 103, 114, 115; II, 31, 93, 94; IV, 21, 66, 68-73, 100, 108, 118; V, 17.
 Nisi sacellum, IV, 118.
 Notium, Colophoniorum opp., III, 34.
 nudi certare quando cœperint, I, 6.
 Nymphodorus, Abderita, II, 29.

O.

Ocytas, Cor., IV, 119.
 Odomanti, II, 101; V, 6.
 Odræsæ, II, 29, 96, 97, 98; IV, 101.
 Œanthenses, III, 101.
 Œneon, III, 95, 98, 102.
 Œniadæ, I, 111; II, 82, 102; III, 7, 94, 114; IV, 77.
 Œnoe, Atticæ opp., II, 18, 19; VIII, 98.
 Œnophyta, I, 108; IV, 95.
 Œnussæ, ins., VIII, 24.
 Œsyme, Thasiorium colonia, IV, 107.
 Œtæi, III, 92; VIII, 3.
 Olophyxus, IV, 109.
 Olorus, Ath., IV, 104.
 Olpa s. Olpæ, III, 105-108, 110, 111, 113. Olpæi, III, 101.
 Olympia, I, 6; III, 8; V, 18, 47. Olympica fœdera, V, 49. Pecunia Olympica, I, 121, 143. Olympia vincit Alcibiades, VI, 16. Dorieus, III, 8. Androstheneus, V, 49; Cylo, I, 126, Lichas, V, 50.
 Olympieum, VI, 64, 65, 70, 75; VII, 4, 37, 42.
 Olympus, mons, IV, 78.
 Olynthus, I, 58, 62, 63; II, 79; IV, 123. Olynthii, V, 3, 18, 39.
 Onasimus, Sicyonius, IV, 119.
 Oneius mons, IV, 44.
 Onetoridas, Thebanus, II, 2.
 Onomacles, Ath., VIII, 25, 30.
 Ophionenses, III, 94, 96.
 Opicia, VI, 4.
 Opici, I, 2, 4.
 Opus, II, 32. Locri Opuntii, I, 108.
 oraculum Delphicum, I, 25, 28, 103, 118, 123, 126, 134; II, 17, 54, 102; III, 92; IV, 118; V, 32.
 Orchomenii, IV, 93.
 Orchomenus, Arcadicus, V, 61, 62, 63, 77. Bœotius, I, 113; III, 87; IV, 76.
 Orestæ, II, 80.
 Orestes, Thessalus, I, 111.
 Oresthis, IV, 134.
 Orestheum, V, 64.
 Oreus, VIII, 95.
 Orneæ, VI, 7.
 Orneatæ, V, 67, 72, 74.
 Orobæ, III, 89.
 Orædus, Paravæorum rex, II, 80.
 Oropia, IV, 91, 99.
 Oropus, II, 23; III, 91; IV, 96; VII, 28; VIII, 60 et 95.

Oscius, fl., II, 96.
 ostracismus, I, 135.
 Otages, Persa, VIII, 16.
 Ozolæ, I, 5, 103; III, 95.

P.

Paches, Ath., III, 18, 28, 33, 34, 35, 36, 48, 49, 50.
 pæan militaris, I, 50; II, 91; IV, 43; VII, 44.
 Pæones, II, 96 et 98.
 Pæonia, II, 99.
 Pagondas Bœotarchus, IV, 91, 93, 96. Ejus oratio de prælio cum Atheniensibus committendo, IV, 92.
 Palenses, I, 27; II, 30.
 Palærenses, II, 30.
 Pallene, I, 56 et 64; IV, 116, 123, 129.
 Pamillus Selinunta condit, VI, 4.
 Pamphylia, I, 100.
 Panactum, V, 3, 18, 35, 36, 39, 42, 44, 46.
 Panæi, II, 101.
 Panærus, Thessalus, IV, 78.
 Panathenæa, V, 47; VI, 56. Pompa Panathenæica, I, 20.
 Pandion, rex, II, 29.
 Pangæus, mons, II, 99.
 Panormus Achaicus, II, 86, 92. Milesius, VIII, 24. Siculus, VI, 2.
 Pantacypus, fl., VI, 4.
 Paralius ager, II, 55 et 56. Paralii, III, 92.
 Paralus navis, III, 33 et 77. Paralis adempta, VIII, 73, 74, 86.
 Parasii, II, 22.
 Paravæi, II, 80.
 Parii, IV, 104.
 Parnassus mons, III, 95.
 Parnes mons, II, 23; IV, 96.
 Parrhasii, Arcades, V, 33.
 Pasitêlidas, Lac., V, 3.
 Patmus, ins., III, 33.
 Patræ, II, 83 et 84. Patrenses, V, 52.
 Patrocles, Lac., IV, 57.
 Pausanias, Cleombrotii f., Cyprum et Byzantium Medis eripit, I, 94. Deinde socios a Lacedæmoniis alienat et domum revocatus Medismique accusatus absolvitur, I, 95. Postea privatim profectus Byzantium clam cum rege de Græcia subjicienda agit, et revocatus criminisque fraude ephorum convictus supplicio afficitur, I, 128-135, 138; II, 71; III, 54, 68.
 Pausanias Derdæ, I, 61.
 Pausanias Plistoanactis pater, I, 107, 114; II, 21; V, 16. filius, III, 26.
 Pedaritus, Lac., VIII, 28, 32, 33, 38, 39, 40, 55, 61.
 Pegæ, I, 103, 107, 111, 115; IV, 21, 66, 74.
 Pela, ins., VIII, 31.
 Pelasgi, I, 3; IV, 109. Pelasgicum sub arce Ath., II, 17.
 Pella, Macedonia opp., II, 99 et 100.
 Pellene, IV, 100, 120. Pellenenses, II,

9; IV, 120; V, 58, 59, 60, VIII, 3, 106.
 Pellichus, Cor., I, 29.
 Pelops, Pelopidæ, I, 9.
 Peloponnesus, Peloponnesii, I, 2, 9, 10. Peloponnesus a Doriensibus occupata, I, 12, 22, 141; VI, 82.
 Peloris, promont., IV, 25.
 pentecontateres, V, 66.
 Peparethus, ins., III, 89.
 Peræbia, IV, 78.
 Perdiccas, Macedo, I, 56, 57, 58, 59, 61, 62; II, 29, 80, 95, 99, 100, 101; IV, 78, 79, 82, 83, 103, 107, 124, 125, 128, 132; V, 6, 80, 83; VI, 7, VII, 9.
 Pericles, I, 111, 114, 116, 117, 127, 139, 145; II, 12, 13, 21, 22, 31, 55, 56, 58, 59; VI, 31. Ejus oratio de bello suscipiendo, I, 140-144; funebri oratio, II, 34 sqq. Alia, II, 60 sqq. Ejus ingenium et mors, II, 65.
 Pericles, Lac., IV, 119.
 Perieres Zanclen condit, VI, 4.
 peripolium, III, 99.
 Persæ, I, 14, 16, 89, 104, 109, 137; II, 97.
 Persicus victus, I, 130. Lingua Persica, I, 138.
 Persidæ, I, 9.
 pestilentia, I, 23; II, 47 sqq. 58; III, 87.
 Petra agri Rhagini, VIII, 35.
 Phacium, IV, 78.
 Phæaces, I, 25.
 Phæax, Ath., V, 4, 5.
 Phædimus, Lac., V, 42.
 Phænippus, Ath., IV, 118.
 Phagres, II, 99.
 Phainis, Argiva, IV, 133.
 Phalerum, I, 107. Phalericus murus, I, 13.
 Phalius, Cor., I, 24.
 Phanæ, VII, 24.
 Phanomachus, Ath., II, 70.
 Phanotis, IV, 76 et 89.
 Pharax, Lac., IV, 38.
 Pharnabazus, Persa, II, 67; VIII, 6, 8, 39, 62, 80, 99, 109.
 Pharnaces, Persa, I, 129; II, 67; V, 1; VIII, 6, 58.
 Pharsalus, Pharsalii, I, 111; II, 22; IV, 78; VIII, 92.
 Pharus, I, 104.
 Phaselis, II, 69; VIII, 88, 99, 108.
 Pheræi, II, 22.
 Phia Eleorum, II, 25, 7, 31.
 Phileum, Ath., II, 67.
 Philippus, Lac., VIII, 28, 87, 99.
 Philippus, Macedo, I, 57, 59, 61; II, 95, 100.
 Philocharidas, Lac., IV, 119; V, 19, 21, 24, 44.
 Philocrates, Ath., V, 116.
 Philoctetes, I, 10.
 Phlius, IV, 133; V, 57, 58, 59, 60.
 Phliasii, I, 27; IV, 70. Ager Phliasius, V, 83, 115; VI, 105.

- Phocæa, Phocaenses, VIII, 31, 101.
Phociaci stateres, IV, 52. Massiliam condunt, I, 13.
- Phocææ Leontinorum, V, 4.
- Phocis, Phocenses, I, 13, 16, 107, 108, 111, 112; II, 9, 29; III, 95, 101; IV, 76, 118; V, 32, 64; VI, 2; VIII, 3.
- Phœnice, II, 69. Phœnices, I, 8, 16, 100, 112, 116; VI, 2, 46; VIII, 46, 59, 78, 81, 87, 88, 99, 108, 109.
- Phœnicus portus, VIII, 34.
- Phormio, Ath., I, 64, 65, 117; II, 29, 58, 68, 69, 80 sqq., 102, 103; III, 7.
- Photus, Chaonum dux, II, 80.
- Phrygia, Atticæ locus, II, 22.
- Phrynichus Ath., VIII, 25, 27, 48, 50, 51, 54, 68, 90, 92.
- Phrynis, Lac., VIII, 6.
- Phthiotis, I, 3. Phthiotæ Achæi, VIII, 3.
- Phylidas, Theb., II, 2.
- Phycrus, V, 49.
- Physca, II, 99.
- Phytia, III, 106.
- Pieria, Pierès, II, 99 et 100. Piericus sinus, II, 99.
- Pierius mons, V, 13.
- pilei Lacedæmoniorum, IV, 34.
- Pindus, mons, II, 102.
- Piræus, I, 52, 93, 107; II, 13, 17, 93, 94; VIII, 1, 76, 82, 86, 90, 92, 93, 94, 96.
- Piræus, VIII, 10, 11, 14, 15, 20.
- Piræica regio, II, 23.
- Pirasii Thessali, II, 22.
- Pisander, VIII, 49, 53, 54, 56, 63-65, 67, 68, 73, 90, 98.
- Pisistratus tyrannus, I, 20; VI, 53, 54. Delum lustrat, III, 104.
- Pisistratus tyranni nepos, I, 54.
- Pissuthnes, Persa, I, 115; III, 31, 34; VIII, 5, 28.
- Pitanatis cohors nulla apud Lacedæmonios, I, 20.
- Pithias Corcyraeus, III, 70.
- Pittacus, Edonum rex, IV, 107.
- Plataeæ, I, 130; II, 5, 12, 19, 23, 71, 79; III, 61; IV, 72; V, 17; VII, 18. Via inde Thebas, II, 5; III, 24. Conditæ a Thebanis, III, 61. Plataenses, II, 9; III, 20 et 52; IV, 67; V, 32. Eorum oratio ad iudices Laced., III, 53-59. Ipsi et urbs excisi, III, 68. In Sicilia militant, VII, 57.
- Plemyrium, VII, 4, 22, 23, 24, 31, 36.
- Pleuron, III, 102.
- Plistarchus, Lac., Leonidæ fr., I, 132.
- Plistoanax, Pausaniæ f., I, 107 et 114; II, 21; V, 16, 24, 33, 75.
- Plistoanax, Pausaniæ p., III, 26.
- Plistolas, ephorus, V, 19, 24, 25.
- Pnyx, VIII, 97.
- polemarchi Lac., VI, 66. Mantinææ, V, 47.
- Polichna agri Clazomeniorum opp., VIII, 14 et 23.
- Polichnitæ, Cretenses, II, 85.
- Polis Hyæorum vicus, III, 101.
- Polles, Odomantum rex, V, 6.
- Pollis, Argivus, II, 67.
- Pollucis et Castoris fanum, III, 75.
- Polyanthes, Cor., VII, 34.
- Polycrates, Sami tyrannus, I, 13; III, 104.
- Polydamidas, Lac., IV, 123, 129, 130.
- Polymedes, Larissæus, II, 22.
- Pontus, III, 2; IV, 75.
- Potamis, Syrac., VIII, 85.
- Potidæa, Potidæatæ Corinthiorum coloni, Atheniensium socii vectigales, I, 56, 68, 71, 85, 118, 119, 124, 139, 140; II, 13, 31, 58, 67, 70, 79; III, 17; IV, 120, 121, 129, 130, 135; V, 30; VI, 31.
- Potidania Ætolia, III, 96.
- Prasæ in Attica, VII, 18; VIII, 95; in Laconica, II, 56; VI, 105; VII, 18.
- Pratodemus, Lac., II, 67.
- Priapus, opp., VIII, 107.
- Priene, I, 115.
- Procles, Ath., III, 91 et 98; alter, V, 19 et 24.
- Proceus, II, 29.
- Pronnæi Cephallenes, II, 30.
- propylæa arcis Ath., II, 13.
- Proschion Ætolia, III, 102 et 106.
- Prosopitius ins., I, 109.
- Prote ins., IV, 13.
- Proteas Ath., I, 45; II, 23.
- Protesilaus, VIII, 102.
- Proxenus, Locrus, III, 103.
- prytanes Ath., IV, 118; V, 47; VI, 14; VIII, 70.
- Psammetichus, Inari p., I, 104.
- Pteleon, opp., V, 18; VIII, 24 et 31.
- Ptœodorus, Theb., IV, 76.
- Ptychia, ins., IV, 46.
- Pydna, I, 61, 137.
- Pylos a Demosthene occupata, a Spartanis oppugnata, IV, 3-6, IV 8-23, 26-41, 80, 115; V, 7, 14, 35, 36, 39, 44, 45, 56; VI, 89, 105; VII, 18, 26, 57, 71, 86.
- Pyrrha, Lesbii opp., III, 18, 25, 35; VIII, 23.
- Pyrrhichus, Cor., VII, 39.
- Pystilus Agrigentum condit, VI, 4.
- Pythangelus Boeotarchus, II, 2.
- Pythen, Cor., VI, 104; VII, 1 et 70.
- Pythes, Abderita, II, 29.
- Pythia, V. 1. Pythium templum Athen., II, 15. Oraculum, I, 103; II, 17.
- Pythius Apollo, V, 53. *Vid.* Apollo.
- Pytho, V, 18.
- Pythodorus, Ath., II, 2; III, 115; IV, 2, 65; V, 19, 24; VI, 105.

Q

- quadringentorum dominatio, VIII, 63, 67, 70, 71, 86, 90, 92.
- quingentorum senatus, VIII, 86.
- quinque millium imperium, VIII, 97.
- R
- Rhamphias, Lac., I, 139; V, 12, 13, 14; VIII, 8, 39, 80.
- Rhegium, Rhegini, III, 86, 88, 115; IV, 1, 24, 25; VI, 5, 44, 45, 46, 50, 51, 79; VII, 1, 4, 35.
- Rhenea, ins., I, 13; III, 104.
- Rhiti, II, 19.
- Rhitus, IV, 42.
- Rhium Achaicum et Molycrium, II, 84, 86, 92; V, 52.
- Rhodope, mons, II, 96, 98.
- Rhodus, ins., Rhodii, VI, 4, 43; VII, 57; VIII, 41. Ab Ath. deficient et infestantur, VIII, 44, 52, 54, 55, 60, 61.
- Rhœtium, IV, 52; VIII, 101.
- Rhypticus ager, VII, 34.
- S
- Sabylinthus, Molossus, II, 80.
- Sacon Himeram condit, VI, 5.
- sacrum bellum, I, 112.
- Sadocus, Thrax, II, 29 et 67.
- Salæthus, Lac., III, 25, 27, 35, 36.
- Salamina navis, III, 33 et 77; VI, 53, 61.
- Salamis, Cypri urbs, I, 112.
- Salamis, ins., I, 73, 137; II, 93, 94; III, 17, 51; VIII, 94.
- Salynthius, Agræorum rex, III, 111, 114; IV, 77.
- Samæi Cephallenes, II, 30.
- Saminthus, opp., V, 58.
- Samus, Samii, I, 13, 40, 41, 115, 116, 117; III, 32, 104; VI, 5; VII, 57; VIII, 16, 17, 19, 21, 25, 27, 30, 33, 35, 38, 39, 41-44, 47-51, 53, 56, 60, 63, 72, 73-77, 79-82, 85, 86, 88-90, 96, 97, 99, 100, 108.
- Sandius, collis, III, 19.
- Sane, Andriorum colonia, IV, 109. Sanaei, V, 18.
- Sardes, I, 115.
- Sargeus, Sicyonius, VII, 19.
- Scandea, Cytheriorum urbs, IV, 54.
- Scellius, Ath., VIII, 89.
- Scione, Scionæi, IV, 120-123, 129-133; V, 2, 18, 32.
- Sciritæ, V, 67, 68, 71, 72.
- Sciritis in agro Lac., V, 33.
- Scironides, Ath., VIII, 25 et 54.
- Scirphondas, Theb., VII, 30.
- Scolus, opp., V, 18.
- Scomius mons, II, 96.
- Scyllæum, V, 53.
- Scyrus, ins., I, 98.
- Scythæ, II, 96 et 97.
- Selinuntii, Selinus urbs, VI, 4, 6, 8, 13, 20, 47, 48, 62, 64, 67; VII, 1, 50, 57, 58; VIII, 26, 58.
- Sermylli, I, 65; V, 18.
- servi multi apud Ath., VII, 27; apud Chios, VIII, 40.
- Sestus, I, 89; VIII, 62, 102, 104, 107.
- Seuthes Odrysarum rex, II, 97 et 101; IV, 101.

Sicania, VI, 2, 62.
 Sicani, Iberiæ pop., VI, 2.
 Sicanus, Iberiæ fl., VI, 2.
 Sicanus, Syrac., VI, 73; VII, 46, 50, 70.
 Sicilia I, 36, 44; II, 7; III, 86, 99, 103, 115, 116; IV, 1, 2, 5, 24, 25, 46, 47, 48, 58, 65, 81; V, 4, 5; VI, 8, 30, 42, 43, 48, 61, 62, 63, 73, 77, 80, 85, 86, 90, 91, 94; VII, 1, 3, 11, 12, 13, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 25, 26, 27, 28, 31, 33, 34, 46, 50, 51, 57, 58, 73, 80, 85, 87; VIII, 1, 2, 4, 13, 26, 91, 96, 106. Ejus magnitudo et incolæ, VI, 1-5, 9-13, 17, 91; coloni perique Peloponnesi, I, 12; tyranni mari potentes, I, 14, 17, 18.
 Siculi barbari, III, 103; IV, 25; V, 4; VI, 2, 17, 34, 45, 48, 62, 65, 88, 94, 98, 103; VII, 1, 2, 32, 57, 58, 77, 80.
 Siculum mare, IV, 24, 53; VI, 13.
 Sicyon, Sicyonii, I, 28, 108, 111, 114; II, 9, 80; IV, 70, 101, 119; V, 52, 58, 59, 60, 81; VII, 19, 58; VIII, 3.
 Sidussa, VIII, 24.
 Sigeum, VI, 59; VIII, 101.
 Simonides, Ath., IV, 7.
 Simus Himeram condit, VI, 5.
 Singæi, V, 18.
 Sinti, II, 98.
 sinus Ambracius, I, 55; II, 68; III, 107. Criseus, I, 107. Iasicus, VIII, 26. Ionius, I, 24; II, 97; VI, 13, 30, 34, 44. Maliacus, VIII, 3. Piericus, II, 99. Terinaeus, VI, 104. Tyrrenus, VI, 62.
 Siphæ, IV, 76, 77, 89, 101.
 Sitalces, Thracum rex, II, 29, 67, 95, 96, 97, 98, 99, 101; IV, 101.
 Socrates, Ath., II, 23.
 solis defectus, I, 23; II, 28; IV, 52.
 Sollium, II, 30; III, 95; V, 30.
 Solois, VI, 2.
 Solygia, IV, 42 et 43. Solygius collis, IV, 42.
 Sophocles, Ath., III, 115; IV, 2, 3, 46, 65.
 Sostratides, Ath., III, 115.
 Sparadocus, IV, 101.
 Spardaicus, Thrax, II, 101.
 Spartolus, II, 79; V, 18.
 Sphacteria ins., IV, 8.
 Stagirus, IV, 88; V, 6, 18.
 stater Daricus, VIII, 28. Phocaicus, IV, 52.
 Stesagoras, Ath., I, 116.
 Sthenelaidas, Lac., VIII, 5; ephorus, I, 85. Ejus oratio, qua Lacedæmonios ad bellum contra Athenienses suscipiendum hortatur, I, 86, 87.
 stipendium pedum et equitum apud Græcos, V, 47. Apud Athenienses, III, 17 et VIII, 45. Thracum mercenariorum, VII, 27. A Tissapherne datum, VIII, 29 et 45. Magistratum Ath., VIII, 69 et 97.

Stratodemus, Lac., II, 67.
 Stratonice, Perdicæ soror, II, 101.
 Stratus, Stratii, II, 80, 81, 82, 84, 102; III, 106.
 Stræbus, Ath., I, 105.
 Strombichides, Ath., VIII, 15, 16, 17, 30, 62, 63, 79.
 Strombichus, Ath., I, 45.
 Strongyla, ins., III, 88.
 Strophacus, Thessalus, IV, 78.
 Strymon, fl., I, 98, 100; II, 96, 97, 99; IV, 50, 102; V, 7; VII, 9.
 Styphon, Lac., IV, 38.
 Styrensis, VII, 57.
 Sunium, VII, 28; VIII, 4, 95.
 Sybaris, fl., VII, 35.
 Sybota I, 47, 50, 52, 54; III, 76.
 Syca, VI, 98.
 Syme, ins., VIII, 41, 42, 43.
 Symæthos, fl., VI, 65.
 Syracusæ, Syracusani, III, 86, 88, 103, 115; IV, 1, 24, 25, 65; V, 4; VI, 3, 5, 6, 11, 17, 18, 20, 32-41, 45, 48, 50, 51, 52, 63-67, 69-75, 78, 80, 85-88, 91, 93, 94, 96-104; VII, 1-7, 21-25, 28, 31-33, 36-59, 64-74, 77-87; VIII, 26, 28, 35, 45, 61, 78, 84, 85, 96, 104, 105, 106. Portus magnus, VI, 101; VII, 2, 3, 4, 22, 23, 36, 56, 59. Portus parvus, VII, 22.

T

Tænarus, promont., I, 128 et 133; VII, 19.
 Tamos; Persa, VIII, 31 et 87.
 Tanagra, Tanagræci, I, 108; III, 91, IV, 91, 93, 97; VII, 29. Ager Tanagræus, IV, 76.
 Tantalus, Lac., IV, 57.
 Tarentum, VI, 34, 44, 104; VII, 1; VIII, 91.
 Taulantii, Illyrii, I, 24.
 Taurus, Lac., IV, 119.
 Tegea, Tegeatæ, IV, 134; V, 32, 40, 57, 62, 64, 65, 67, 71, 73-76, 78, 82.
 Tellias, Syrac., VI, 103.
 Tellis, Lac., II, 25; III, 69; IV, 70; V, 19 et 24.
 Telluris templum, II, 15.
 Temenide, II, 99.
 Temenides, VI, 75 et 100; VII, 3.
 Tenedii, III, 2; VII, 57.
 Tenedos, III, 28, 35.
 Tenii, VIII, 69; VII, 57.
 Teos, Teii, III, 32; VII, 57; VIII, 16, 19, 20.
 Tereas, s. Terias, fl., VI, 50 et 94.
 Teres, Odrysarum rex, II, 29, 67, 95.
 Tereus, Procnes maritus, II, 29.
 Terinaeus, sinus, VI, 104.
 Terra motus, I, 23 et 128; III, 87 et 89; IV, 52; V, 45 et 50; VIII, 6.
 tessaracostæ Chiæ, VIII, 101.
 tessera militaris, VII, 44.
 Teutiaplus, Eleus, III, 29 et 30.

Teutlussa, ins., VIII, 42.
 Thapsus, VI, 4, 97, 99, 101, 102; VII, 49.
 Tharyps, Molossorum rex, II, 80.
 Thasus, ins., I, 100, 101; IV, 104, 105, 107; V, 6; VIII, 64.
 Theænetus, Plataënsis, III, 20.
 Theagenes, Megarensis, I, 126.
 theatrum Dionysiæcum, VIII, 93.
 Thebæ, III, 22, 24, 91; IV, 76, 91, 93, 96.
 Thebani, I, 27, 90. Plataëas occupare conati cæduntur, unde bellum, II, 2-6, 71, 72; III, 54-59; IV, 133; VI, 95; VII, 18, 19. Eorum oratio contra Plataëenses, III, 61-67. Agrum Plataëensium obtinent, III, 68. Thraces cædunt, VII, 30.
 Themistocles, I, 14, 74. Ejus consilio Athenæ muris cinguntur, I, 90-92, et Piræus, I, 93, et res navalis augetur, I, 93. Ostracismo ejectus, deinde Medismii accusatus fugit in Asiam, ubi obit, I, 135-138. Ejus præclara ingenii indoles, I, 138.
 Theodorus, Ath., III, 91.
 Theogenes, Ath., IV, 27; V, 19 et 24.
 Theolytus, Acarnan, II, 102.
 Thera, ins., II, 9.
 Theramenes, Ath., VIII, 68, 89, 91, 92, 94.
 Therimenes, Lac., VIII, 26, 29, 31, 36, 38, 43, 52.
 Therme, opp. Maced., I, 61; II, 29.
 Thermon, Lac., VIII, 11.
 Thermopylæ, II, 101; III, 92; IV, 36.
 Theseus, II, 15. Ejus templum, VI, 61.
 Thespiensis ager, IV, 76. Thespienses, IV, 93, 96, 133; VI, 95; VII, 19, 25.
 Thesproti, II, 80. Thesprotis, I, 30, 46, 50.
 Thessalia, Thessali, I, 2, 12, 102, 107, 111; II, 22, 101; III, 93; IV, 78, 108; V, 13, 51; VIII, 3, 43.
 Thessalus, Pisistrati f., I, 20; VI, 55.
 Thoricus, VIII, 95.
 Thracia, Thraces, I, 56, 57, 59, 60, 100, 130; II, 9, 29, 67, 95, 96, 97, 98, 100, 101; III, 92; IV, 7, 70, 74, 78, 79, 101, 102, 104, 105, 122, 129; V, 2, 6, 12, 26, 30, 34, 35, 38, 67, 80, 83; VII, 9; VIII, 64. Thraces Bithyni, IV, 75. Thraces machærophori ex genere Diaco, VII, 27. Mycalessum atrociter diripiunt et cæduntur a Thebanis, VII, 29, 30. Thraciæ portæ ad Amphipolim, V, 10.
 Thrasylbulus, Ath., VIII, 73, 75, 76, 81, 100, 104, 105.
 Thrasycles, Ath., V, 19 et 24; VIII, 15, 17, 19.
 Thrasylus, Argivus, V, 59 et 60.
 Thrasylus, Ath., VIII, 73, 75, 76, 100, 104, 105.
 Thrasymelidas, Lac., IV, 11.

- Thriassii campi, I, 114; II, 19, 20, 21.
 Thronium, II, 26.
 Thucles, Ath., III, 80, 91, 115; VII, 16. Chalcidensis, VI, 3.
 Thucydides, Hagnonis collega, I, 117.
 Thucydides, Olori f., II, 48; IV, 104, 107; V, 26.
 Thucydides, Pharsalius, VIII, 92.
 Thuriatæ, in Laconia, I, 101.
 Thurii, VI, 61, 88, 104; VII, 33, 35, 57; VIII, 35, 61, 84.
 Thyamis, fl., I, 46.
 Thyamus, mons, III, 106.
 Thymochares, Ath., VIII, 95.
 Thyrea, Thyreatæ, II, 27; IV, 56; V, 41. Ager Thyreaticus, VI, 95.
 Thyssus, opp., IV, 109; V, 35.
 tibiaines Lac., V, 70.
 Tichium, III, 96.
 Tichiussa, VIII, 26 et 28.
 Tilatæi, II, 96.
 Timagoras, Cyzicenus, VIII, 6, 8, 39.
 Timagoras, Tegeata, II, 67.
 Timanor, Cor., I, 29.
 Timanthes, Cor., I, 29.
 Timidas, Plataensis, III, 20.
 Timocrates, Ath., III, 105; V, 19, 24. Cor., II, 33. Lac., II, 85 et 92.
 Timoxenus, II, 33.
 Tisamenus, Trachinius, III, 92.
 Tisander Apodotus, III, 100.
 Tisias, Ath., V, 84.
 Tisimachus, Ath., V, 84.
 Tissaphernes, VIII, 5, 6, 16, 18, 20, 25, 26, 28, 29, 35, 36, 37, 43-50, 52-54, 56-59, 63, 65, 78, 80-85, 87, 88, 99, 108, 109.
 Tlepolemus, Ath., I, 117.
 Tolmæus, Ath., I, 108 et 113; IV, 53, 119.
 Tolmidas, Plataensis, III, 20.
 Tolmides, Ath., I, 108 et 113.
 Tolophonii, III, 101.
 Tolophus, Ophiionensis, III, 100.
 Tomeus, mons, IV, 118.
 Torona, a Brasida occupatur, IV, 110, 114, 120, 122, 129, 132. A Cleone occupatur, V, 2, 3, 6, 18.
 Torylaus, Thessalus, IV, 78.
 Trachinia, Trachinii, III, 92, 100; IV, 78; V, 12, 51.
 Tragia, ins., I, 116.
 Treres, II, 96.
 Triballi, II, 96; IV, 101.
 tributum sociis Ath. impositum, I, 96; II, 13. Ab Aristide descriptum, V, 18. Quod Odrysarum regi pendebatur, II, 97.
 Trinacria, VI, 2.
 Triopium, VIII, 35 et 60.
 Tripodiscus, IV, 70.
 tripus Delphicus, II, 132; III, 57.
 Tritæenses, III, 101.
 Troas, I, 131.
 Troes, I, 11.
 Troezen, Troezenii, I, 27 et 115; II, 56; IV, 118; VIII, 3.
 Troja, I, 8, 11.
 Trojanum bellum, I, 10, 11. Pellenenses, Troja reverti Scionam condunt, IV, 120. Trojani in Siciliam deferuntur, VI, 2.
 Troica tempora, I, 3, 12, 14.
 Trotilus, VI, 4 et 99; VII, 2.
 tropæa Acarnanum, III, 109 et 112. Atheniensium, I, 63 et 105; II, 84 et 92; IV, 12, 14, 25, 38, 44, 72, 131; V, 3; VI, 70, 94, 98, 103; VII, 5, 23, 34, 54; VIII, 24, 25, 106. Bœotorum, IV, 97. Brasidæ, IV, 124; V, 10. Corcyræorum, I, 30 et 54. Corinthiorum, I, 54, 105; VII, 34. Mantinensium, IV, 134. Perdicæ, IV, 124. Peloponnesiorum, II, 22 et 92; V, 74; VIII, 42 et 95. Sicyoniorum, IV, 101. Stratorum, II, 82. Syracusanorum, VII, 24, 41, 45, 54, 72. Tegeatarum, IV, 134. (Tyca, VI, 98. Vid. Syca.)
 Tydeus, Ionis, VIII, 38.
 Tyndareus, I, 9.
 tyranni in Græcia et Sicilia, I, 13, 14, 17, 18. Tyrannis Pisistratidarum, VI, 53, 54, 59.
 Tyrrhenia, VI, 88, 103.
 Tyrrheni cum Atheniensibus militant, VII, 53, 54, 57. Pelasgici Lemnum et Athenas tenuerunt, IV, 109.
 Tyrrhenum mare, IV, 24; VII, 58. Sinus, VI, 62.

U, V

- Veneris fanum ad Erycem, VI, 46.
 Ulysses, IV, 24.
 urbes recentiores in littoribus positæ, I, 7.
 urinatores, IV, 26.
 Vulcanus, III, 88.

X

- Xanthippus, Ath., I, 111, 127, 139; II, 13, 31, 34.
 Xenares, Lac., V, 36 et 51.
 Xenocles, Cor., I, 46; III, 114.
 Xenon, Theb., VII, 19.
 Xenophanes, Ath., VI, 8.
 Xenophantidas, Lac., VIII, 55.
 Xenophon, Ath., II, 70, 79.
 Xenotimus, Ath., II, 23.
 Xerxes, I, 14, 118, 129, 137; IV, 50.

Z

- Zacynthus, Zacynthii, I, 47; II, 7, 9, 66, 80; III, 94, 95; IV, 8, 13; VII, 31; VIII, 57.
 Zancle, VI, 4 et 5.
 zancleon, Siculis falx, VI, 4.
 Zeuxidamus, Lac., rex, II, 19, 47, 71; III, 1.
 Zeuxidas, Lac. V, 19 et 24.
 Zopyrus, Persa, I, 109.

ΜΑΡΚΕΛΛΙΝΟΥ

ἐκ τῶν εἰς Θουκυδίδην σχολίων
περὶ τοῦ βίου αὐτοῦ Θουκυδίδου
καὶ τῆς τοῦ λόγου ιδέας.

1. Τῶν Δημοσθένους μύστας γεγεννημένους θείων λόγων τε καὶ ἀγώνων, συμβουλευτικῶν τε καὶ δικανικῶν νοημάτων μεστοὺς γενομένους καὶ ἰκανῶς ἐμφορηθέντας, ὅρα λοιπὸν καὶ τῶν Θουκυδίδου τελετῶν ἐντὸς καταστῆναι· πολλὸς γὰρ ὁ ἀνήρ τέχναις καὶ κάλλιε λόγων καὶ ἀκριβεῖα πραγμάτων καὶ στρατηγικαῖς συμβουλαῖς καὶ πανηγυρικαῖς ὑποθέσεσιν. ἀναγκαῖον δὲ πρῶτον εἰπεῖν τοῦ ἀνδρός καὶ τὸ γένος καὶ τὸν βίον· πρὸ γὰρ τῶν λόγων ταῦτα ἐξεταστῆναι τοῖς φρονουῖσι καλῶς.

2. Θουκυδίδης τοίνυν ὁ συγγραφεὺς Ὀλόρου μὲν προῆλθε πατρός, τῆν ἐπωνυμίαν ἔχοντος ἀπὸ Ὀλόρου τοῦ Θρακῶν βασιλέως, καὶ μητρός Ἥγησιπύλης, ἀπόγονος δὲ τῶν εὐδοκιμωτάτων στρατηγῶν, λέγω δὴ τῶν περὶ Μιλτιάδην καὶ Κίμωνα. (3) ὠκειώτω δὲ ἐκ παλαιοῦ τῷ γένει πρὸς Μιλτιάδην τὸν στρατηγόν, τῷ δὲ Μιλτιάδῃ πρὸς Αἰακὸν τὸν Διός. οὕτως αὐχεῖ τὸ γένος ὁ συγγραφεὺς ἄνωθεν. (4) καὶ τούτοις Δίδυμος μαρτυρεῖ, Φερεκύδης ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἱστοριῶν φάσκειν οὕτως λέγειν· « Φιλαίας δὲ ὁ Αἰαντος οἰκεῖ ἐν Ἀθήναις. » ἐκ τούτου δὲ γίνεται Δαίικλος, τοῦ δὲ Ἐπίδυκος, τοῦ δὲ Ἀκέστωρ, τοῦ δὲ Ἀγήνωρ, τοῦ δὲ Ὀλίου, τοῦ δὲ Λύκης, τοῦ δὲ Τύφων, τοῦ δὲ Λάϊος, τοῦ δὲ Ἀγαμήστωρ, τοῦ δὲ Τίσανδρος, ἐφ' οὗ ἄρχοντας ἐν Ἀθήναις * * τοῦ δὲ Μιλτιάδης, τοῦ δὲ Ἰπποκλειδῆς, ἐφ' οὗ ἄρχοντας Παναθηναῖα ἐτέθη * * τοῦ δὲ Μιλτιάδης, ὃς ὠκεισε Χερρόνησον. » (5) μαρτυροῖ τούτοις καὶ Ἑλλάνικος ἐν τῇ ἐπιγραφομένῃ Ἀσώπιδι. (6) ἀλλ' οὐκ ἂν εἴποι τις, τί αὐτῷ πρὸς Θουκυδίδην; ἔστι γὰρ οὕτως τούτου συγγενής. (7) Θραῖκες καὶ Δόλογοι ἐπολέμουν πρὸς Ἀψινθίους ὄντας γείτονας, ταλαιπωροῦμενοι δὲ τῷ πολέμῳ καὶ τί κακὸν οὐ πάσχοντες ἐκ τοῦ μείον ἔχειν αἰετῶν πολεμίων καταφεύγουσιν ἐπὶ τὰ τοῦ θεοῦ χρηστήρια, εἰδότες ὅτι μόνος θεὸς ἐξ ἀμηχάνων εὐρίσκει πόρους· θεοῦ γὰρ ἰσχύς καὶ κατ' Αἰσχύλον ὑπερέτερα, πολλάκις δ' ἐν κακοῖσι τὰν ἀμηχανῶν ἐκ χαλεπᾶς δύας ὑπὲρ τε ὁμμάτων κρημαμέναν νεφέλαν ὀρθοῖ. (8) κοῦκ ἐψεύσθησαν τῶν ἐλπίδων· ἐχρήσθησαν γὰρ κράτιστον ἐξείν ἡγεμόνα τούτου ὃς ἂν αὐτοὺς ἀλωμένους ἐπὶ ξενίαν καλέσῃ. (9) τότε καὶ Κροῖσος εἶχε Λυδίαν καὶ τὰς Ἀθήνας ἡ Πεισιστρατιδῶν τυραννίς. (10) ἐπανιόντες οὖν ἀπὸ τοῦ χρηστηρίου περιέτυχον τῷ Μιλτιάδῃ πρὸ τῶν θυρῶν καθεζομένῳ τῆς αὐτοῦ οἰκίας, ἀχθομένῳ μὲν τῇ τυραννίδι, ζητοῦντι δὲ δικαίαν τῆς Ἀττικῆς ἐξοδον· ταῦτα γὰρ ὠκονόμησεν ὁ χρησμὸς αὐτοῖς. (11) ὄρων οὖν αὐτοὺς πλανητῶν ἔχοντας σπολὴν, συνεῖς τί δύναται πλάνη,

MARCELLINI

DE THUCYDIDIS VITA ET ORATIONIS FORMA
LIBELLUS EX SCHOLIIS IN THUCYDIDEM
DEPROMPTUS.

1. Jam tempus est ut qui Demosthenis divinarum orationum et concertationum cognitione imbuti et sententiarum ejus ad deliberativum et judiciale dicendi genus pertinentibus pleni et abunde referti sunt, in Thucydidis etiam mysteria introducantur ipsisque sacris initiuntur. Hic enim vir et arte, et pulchritudine orationum, et accurata rerum notitia, et exercituum ductandi scientia pollet, et in deliberativo et demonstrativo dicendi genere excellit. Sed vitam et genus viri primum declarare est necesse: illis enim, qui recte de rebus sentiunt, antequam ad scripta accedant, haec sunt inquirenda.

2. Thucydidēs igitur, ille historiarum scriptor, ex patre Oloro, qui ab Oloro Thracum rege nomen impositum habebat, et ex matre Hegesipyla est procreatus, genus trahens a nobilissimis ducibus, Miltiadem et Cimonem dico. (3) Antiquitas enim cum Miltiade Atheniensium duce; et propter Miltiadis genus, cum ipso Aeaco Jovis filio cognatione conjunctus erat. Adeo illustribus majoribus historiis iste se natum gloriatur. (4) Atque Didymus haec suo testimonio confirmat, qui tradit Pherecydem primo Historiarum libro ita scribere: « Athenis habitavit Philaeas Ajacis filius: huic filius fuit Daiclus, huic Epidycus, huic Acestor, huic Agenor, huic Olius, huic Lyces, huic Typhon, huic Laius, huic Agamestor, huic Tisander, qui quum esset Athenis archon * * illi filius fuit Miltiades, cui filius Hippoclidēs, qui quum Athenis esset archon, instituta sunt Panathenaea * * illi natus est Miltiades, qui Thraciae Chersonesum colonis frequentavit. » (5) Idem testatur et Hellenicus in eo libro, qui inscribitur Asopis. (6) Nec vero dicat aliquis, quid ipsi Miltiadi cum Thucydidē? ita est enim huic cognatus. (7) Thraeciae et Dolonci bellum cum Apsinthiis vicino populo gerebant; sed eo bello graviter afflicti, et gravissima quaque passi, quod hostibus semper essent inferiores, ad oracula divina confugiunt, quia sciebant solum deum rationem invenire posse, quae vel difficillimas res expediat: nam, ut et Aeschylus canit, *deorum vis est summa: saepe enim urbem in rebus adversis consilii inopem a gravi molestia liberavit, et oculis imminentem nubem in bonum vertit.* (8) Nec eos sua spes fefellit. Oraculum enim acceperunt, fore ut optimum ducem haberent eum, qui ipsos errantes ad hospitium invitasset. (9) Tunc temporis Cresus Lydiae rex erat; Pisistratidae vero tyrannidem Athenis obtinebant. (10) Illi igitur dum ab oraculo revertuntur, in Miltiadem ante portas domus suae sedentem inciderunt, qui Pisistratidarum tyrannidem iniquo animo ferebat, et justam ex Attica excedendi occasionem quaerebat. Haec enim deus, qui responsum dederat, ipsis ante paraverat. (11) Quum igitur Miltiades eos hominum errantium veste amictos vidisset, quia sciebat quid valeret erratio,

καλεῖ τοὺς ἀνδράς ἐπὶ ξενίαν, ὑπηρετῶν τῷ χρησμῷ λαθάνων. (12) οἱ δ' ἤσθησαν τὸν ἡγεμόνα τὸν ἀπὸ τῶν ξενίων εἰληγότες, καὶ πάντα αὐτῷ διηγησάμενοι στρατηγὸν ἐχειροτόνησαν αὐτῶν. (13) οἱ μὲν οὖν τὸν θεόν φασιν ἐρωτήσαντα ἐξελεῖν, οἱ δὲ οὐκ ἄνευ γνώμης τοῦ τυράννου τὴν ἐξοδὸν πεποιχέναι, ἀλλὰ τῷ κρατοῦντι τὴν πρόσκλησιν τῶν Θρακῶν διηγησάμενον ἀπελθεῖν· δεῦτε καὶ προσδοῦς δύναμιν ἀπέπεμψεν, ἡσθεὶς ὅτι μέγα δυνάμενος ἐπλήρωσε τὰ μεμαντευμένα, καὶ μετὰ τὴν νίκην γίγνεται καὶ Χερρονήσου οἰκιστής. (15) ἀποθανόντος δὲ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ διαδέχεται τὴν ἐν Χερρονήσῳ ἀρχὴν Στησαγόρας ὁ ἀδελφὸς δημοκρίτου. (16) ἀποθανόντος δὲ καὶ τούτου διαδέχεται τὴν ἀρχὴν Μιλτιάδης, ὁμώνυμος μὲν τῷ πρώτῳ οἰκιστῇ, ἀδελφὸς δὲ Στησαγόρου δημοκρίτου καὶ δημοκρίτου. (17) οὗτος οὖν, ὄντων αὐτῷ παίδων ἐξ Ἀττικῆς γυναικός, ὅμως ἐπιθυμῶν δυναστείας λαμβάνει Θρακῶν βασιλέως Ὀλόρου θυγατέρα Ἡγησιπύλην πρὸς γάμον· ἐξ οὗ καὶ αὐτῆς γίνονται παῖδων. (18) κατελούντων δὲ εἰς τὴν Ἑλλάδα Περσῶν συσκευασάμενος τὰ αὐτοῦ εἰς τὰς Ἀθήνας πέμπει καὶ τὰ πολλὰ τοῦ γένους ἀποστέλλει. (19) ἡ δὲ ναὺς ἀλίσκεται, ἐν ἧ καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, ἀλλ' οὐχ ἓξ ἐκ τῆς γυναικὸς τῆς Θρακικῆς· ἀφίενται δ' ὑπὸ βασιλέως, εἴ γε μὴ Ἡρόδοτος ψεύδεται. (20) Μιλτιάδης δ' εἰς τὴν Ἀττικὴν ἐκ Θράκης διαφυγὼν σώζεται. οὐκ ἀπέδρα δὲ καὶ τὴν τῶν συκοφαντίαν· ἐγκλήματα γὰρ αὐτῷ διεξιόντες τὴν τυραννίδα. (21) ἀποφεύγει δὲ στρατηγὸς τοῦ πρὸς τοὺς βαρβάρους πολέμου γίγνεται. (22) ἀπὸ τούτου οὖν κατάγεσθαι φησι τὸ Θουκυδίδου γένος. καὶ μέγιστον τεκμήριον νομίζουσι τὴν πολλὴν περιουσίαν καὶ τὰ ἐπὶ Θράκης κτήματα καὶ σὺλη μέταλλα χρυσᾶ. (23) δοκεῖ οὖν τισὶν εἶναι τοῦ Μιλτιάδου ἢ θυγατριδοῦς. (24) παρέσχε δ' ἡμῖν τὴν ἄλλως αὐτὸς ζήτησιν, μηδεμίαν μνήμην περὶ τοῦ γένους πεποιχένου. (25) μὴ ἀγνοῶμεν δὲ τοῦτο ὅτι Ὀρόλος ὁ πατὴρ αὐτῷ ἐστὶ, τῆς μὲν πρώτης συλλαβῆς τὸ ρ ἐχούσης, τῆς δὲ δευτέρας τὸ λ. αὐτὴ γὰρ ἡ γραφή, ὡς καὶ Διδύμω δοκεῖ, ἡμάρτηται. (26) ὅτι γὰρ Ὀρόλος ἐστίν, ἡ στήλη δηλοῖ ἢ ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτοῦ κειμένη, ἔνθα κεχάραται «Θουκυδίδης Ὀρόλου Ἀλιμουσίος.» (27) πρὸς γὰρ ταῖς Μελιτίσι πύλαις χαλουμένας ἐστὶν ἐν Κοίλῃ τὰ καλούμενα Κιμώνια μνήματα, ἔνθα εἰκνυται Ἡρόδοτος καὶ Θουκυδίδου τάφος. (28) εὐρίσκειται ὄρθρον ὅτι τοῦ Μιλτιάδου γένους ὄντως ξένος γὰρ οὐδεὶς ἐκεῖ θάπτεται. (29) καὶ Πολέμων δὲ ἐν τῷ περὶ ἀρχοπόλεως τούτου μαρτυρεῖ· ἔνθα καὶ Τιμόθεον υἱὸν αὐτῷ γεγενῆσθαι προσηγορεῖ. (30) ὁ δὲ Ἐρμιππος καὶ ἀπὸ τῶν Πεισιστρατιδῶν αὐτὸν λέγει τῶν τυράννων εἶκεν τὸ γένος, διὸ καὶ διαφθονεῖν αὐτὸν φησιν ἐν τῇ συγγραφῇ τοῖς περὶ Ἀρμόδιου καὶ Ἀριστογείτου, λέγοντα ὡς οὐκ ἐγένοντο τυραννοφόνοι· οὐ γὰρ ἐφόνευσαν τὸν τύραννον, ἀλλὰ τὸν ἀδελφὸν τοῦ τυράννου Ἰππαρχον. (31) ἡγάγετο δὲ γυναῖκα ἀπὸ Σκαπτιση-

ipsos ad hospitium invitavit, et oraculo inserviebat nec sciens. (12) Illi vero laetati sunt quod ducem nacti erant illum ex hospitio agnoscendum. Cui quum omnia narrassent, belli ducem sibi crearunt. (13) Sunt autem qui dicant Miltiadem deo prius consulto Athenis excessisse. Alii vero tradunt eum non sine tyranni voluntate inde exiisse; sed postquam tyranno significasset se a Thracibus vocari, sic demum abiisse: tyrannum autem copias praeterea dedisse illi ac dimississe lubentem, quia gaudebat virum magna potentia praeditum Athenis exire. (14) Hic igitur factus dux res oraculo praedictas implevit et ad suum finem perduxit: et post partam victoriam coloniae etiam in Chersonesum deductae dux fuit. (15) Quum autem is sine liberis obiisset, Stesagoras, uterinus ejus frater, Chersonesi regnum hereditatis jure accepit. (16) Hoc autem et ipso defuncto, successit in regnum Miltiades, qui et idem nomen ferebat quod prior ille coloniae in Chersonesum deductae dux, et uterinus ac germanus Stesagorae frater erat. (17) Hic igitur Miltiades, quamvis ex Attica muliere liberos suscepisset, tamen regnandi cupiditate flagrans Hegesipylam, Olori Thracum regis filiam, uxorem duxit, ex qua filius est ipsi natus. (18) Sed quo tempore Persae in Graeciam venerunt, Miltiades res suas convasatas magnamque generis partem Athenas misit. (19) Sed accidit ut navis eaperetur, in qua etiam liberi ipsius captivi facti sunt, non tamen ii quos ex Thracia muliere susceperat; hi enim, si modo verum est Herodoti testimonium, a rege dimissi sunt. (20) Miltiades vero ex Thracia fugiens, in agrum Atticum salvus pervenit; at non ita quidem inimicorum suorum calumnias effugere potuit: crimina enim ipsi intulerunt, narrantes quonam modo tyrannidem in Chersoneso exercuisset. (21) Sed tamen hoc crimine absolvitur: et in bello contra barbaros imperator est creatus. (22) Ab hoc igitur Miltiade Thucydidem genus ducere tradunt. Et validissimum hujus rei argumentum esse putant ingentem opulentiam ipsius et possessiones quas in Thracia habuit, et quas Scaptesyala aurifodinas. (23) Quibusdam igitur videtur fratris sororisve Miltiadis filius fuisse, vel ex filia nepos. (24) Ceterum Thucydidis ipse hanc quaerendi generis sui occasionem nobis temere praebuit, quia ipse nullam ejus mentionem fecit. (25) Hoc vero ne ignoremus, Thucydidis patri Orolo nomen fuisse, cuius nominis prima syllaba habet r, secunda l, non Olorus, quae scriptura, ut Didymo quoque videtur, vitiosa est. (26) Nam Orolus esse scribendum, columna ejus monumento imposita aperte testatur, ubi haec sunt insculpta, THUCYDIDES OROLI F. HALIMUSIUS. (27) Etenim ad portas, quae Melitides vocantur, in Coela sunt quae appellantur Cimonia monumenta, ubi visuntur Herodoti et Thucydidis sepulcra. Hinc manifeste patet, Thucydidem ex Miltiadis genere oriundum esse; nullus enim peregrinus et ab illa familia alienus ibi sepeliebatur. (28) Idem testatur etiam Polemon in libro de arce Atheniensis; ubi etiam hoc scribit, Thucydidem filium fuisse Timotheum. (29) Hermippus vero et ab ipsis tyrannis Pisisstratidis genus eum trahere dicit; quare etiam illum in suis scriptis de Harmodio et Aristogitone invidiose loqui et tyrannum ab iis caesum fuisse negare: nec enim, ut inquit ille, tyrannum, sed Hipparchum tyraoni fratrem interfecerunt. (30) Thucydidem autem duxit uxorem e Scaptesyala

ύλης τῆς Θράκης πλουσίαν σφόδρα καὶ μέταλλα κερτιμένην ἐν τῇ Θράκῃ. (31) τοῦτον δὲ τὸν πλοῦτον λαμβάνων οὐκ εἰς τρυφὴν ἀνήλπισεν, ἀλλὰ πρὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου τὸν πόλεμον αἰσθηθεὶς κινεῖσθαι μέλλοντα, προελόμενος συγγράψαι αὐτὸν παρέιχε πολλὰ τοῖς Ἀθηναίων στρατιώταις καὶ τοῖς Λακεδαιμονίων καὶ πολλοῖς ἄλλοις, ἵνα ἀπαγγέλλοιεν αὐτῷ βουλομένῳ συγγράφειν τὰ γινόμενα κατὰ καιρὸν καὶ λέγομενα ἐν αὐτῷ τῷ πολέμῳ. (32) ζητητέον δὲ διὰ τί καὶ Λακεδαιμονίοις παρέιχε καὶ ἄλλοις, ἔξωθεν Ἀθηναίους διδόναι μόνους καὶ παρ' ἐκείνων μαθηθῆναι. (33) καὶ λέγομεν ὅτι οὐκ ἀσκόπως καὶ τοῖς ἄλλοις παρέιχεν σκοπὸς γὰρ ἦν αὐτῷ τὴν ἀλήθειαν τῶν πραγμάτων συγγράψαι, εἰκὸς δὲ ἦν Ἀθηναίους πρὸς τὸ χρῆσιμον ἑαυτῶν ἀπαγγέλλοντας ψεύδεσθαι, καὶ λέγειν πολλάκις ὡς ἡμεῖς ἐνίκησαμεν, οὐ νικήσαντας. (34) διὸ πᾶσι παρέιχεν, ἐκ τῆς τῶν πολλῶν συμφωνίας θηρώμενος τὴν τῆς ἀληθείας κατάληψιν τὸ γὰρ ἀσφαλὲς ἐξελέγχεται τῇ τῶν πολλῶν συμφύσει συμφωνίᾳ. (35) ἤκουσε δὲ διδασκάλων Ἀναξαγόρου μὲν ἐν φιλοσόφοις, Ἰβην, φησὶν δ' Ἀντυλλος, καὶ ἄθεος ἡρέμα ἐνομισθῆ, τῆς ἐκεῖθεν θεωρίας ἐμφορηθεὶς Ἀντιφώντος δὲ ῥήτορος, δεινοῦ τὴν ῥητορικὴν ἀνδρός, οὗ καὶ μέμνηται ἐν τῇ ὀγδόῃ ὡς αἰτίου τῆς καταλύσεως τῆς δημοκρατίας καὶ τῆς τῶν τετρακοσίων καταστάσεως. (36) ὅτι δὲ μετὰ τὸν θάνατον τιμωρούμενοι τὸν Ἀντιφώντα οἱ Ἀθηναῖοι ἔρριψαν ἔξω τῆς πόλεως τὸ σῶμα, σεσιώπηκεν ὡς διδασκάλῳ χαριζόμενος λέγεται γὰρ ὡς ἔρριψαν αὐτοῦ τὸ σῶμα οἱ Ἀθηναῖοι ὡς αἰτίου τῆς μεταβολῆς τῆς δημοκρατίας. (37) οὐκ ἐπολιτεύσατο δ' ὁ συγγραφεὺς γενόμενος ἐν ἡλικίᾳ οὐδὲ προσῆλθε τῷ βήματι, ἐστρατήγησε δ' ἀρχέεκακον ἀρχὴν παραλαβὼν ἀπὸ γὰρ ταύτης φυγαδεύεται. (38) πεμφθεὶς γὰρ ἐπ' Ἀμφίπολιν Βρασίδου φθάσαντος καὶ προλαβόντος αὐτὴν ἔσχεν αἰτίαν, καίτοι μὴ πάντα καταστάς ἀνόνητος Ἀθηναῖος· τῆς μὲν γὰρ ἀμαρτάνει, Ἡρόνα δὲ τὴν ἐπὶ Στρυμόνι λαμβάνει. ἀλλὰ καὶ οὕτως τὸ πρῶτον ἀτύχημα εἰς ἀμάρτημα μεταλαβόντες φυγαδεύουσιν αὐτόν. (39) γενόμενος δ' ἐν Αἰγίῃ μετὰ τὴν φυγὴν, ὡς ἂν πλουτῶν, ἐδάνεισε τὰ πλεῖστα τῶν χρημάτων. (40) ἀλλὰ κακεῖθεν μετέτλησε, καὶ διατρέβων ἐν Σκαπτῇ ἕλῃ ὑπὸ πλατάνῳ ἔγραψεν· μὴ γὰρ δι' πειθώμεθα Τιμαῖῳ λέγοντι ὡς φυγῶν ὄκησεν ἐν Ἰταλίᾳ. (41) ἔγραφε δ' οὐδ' οὕτως μνησικακῶν τοῖς Ἀθηναίοις, ἀλλὰ φιλαλήθης ὢν καὶ τὰ ἤθη μέτριος, εἴ γε οὔτε Κλέων παρ' αὐτῷ οὔτε Βρασίδης ὁ τῆς συμφορᾶς αἰτίος ἀπέλαυσε λαιδορίας, ὡς ἂν τοῦ συγγραφεύς ὀργιζομένου. καίτοι οἱ πολλοὶ τοῖς ἰδίῳ πάθει συνέθεσαν τὰς ἱστορίας, ἥκιστα μελήσαν αὐτοῖς τῆς ἀληθείας. (42) Ἡρόδοτος μὲν γὰρ ὑπεροφθεὶς ὑπὸ Κορινθίων ἀποδραναί φησιν αὐτοὺς τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν, Τιμαῖος δ' ὁ Ταυρομενίτης Τιμολέοντα ὑπερεπήνεσε τοῦ μετρίου, καθότι Ἀνδρόμαχον τὸν αὐτοῦ πατέρα οὐ κατέλαυσε τῆς μοναρχίας· Φίλιστος δὲ τῷ νέῳ Διονυσίῳ τοῖς λόγοις πολεμεῖ, Ξενοφῶν δὲ Μένωνι λαιδορεῖται τῷ

Thraciae urbe ditissimam, et metallorum fodinas in Thracia possidentem. (31) Has autem opes adeptus, non in deliciis consumsit; sed quum multo ante bellum Peloponnesiacum motum iri praesensisset, quia cupiebat hoc bellum conscribere, multa Atheniensium et Lacedaemoniorum militibus et multis aliis largitus est, ut res omnes in hoc bello quomodo suo tempore essent gestae aut dictae, sibi, eas memoriae literisque mandare cupienti, referrent. (32) Hic autem quaerendum, cur et Lacedaemoniis et aliis pecunias dederit; quum solis Atheniensibus eas dare et ex ipsis res omnes intelligere posset. (33) Respondemus, non sine causa sed certo consilio pecunias aliis etiam ab eo datas: rerum enim omnium veritatem sibi conscribendam proposuerat. Erat autem verisimile, fore ut Atheniensium utilitati suae servientes in rerum a se gestarum relatione mentirentur, et saepe dicerent hostes a se victos, quos tamen non vicerent. (34) Quamobrem pecuniam praebuit omnibus, ut ex multorum consensu veritatis notitiam indagaret et expiscaretur: quod enim obscurum est, id multorum concentu consensuque declaratur et aperte demonstratur. (35) Praeceptores autem audivit, in philosophia quidem Anaxagoram (unde etiam, Antyllo teste, atheus paullatim haberi coepit, quod illius philosophiae disciplinam avidius hausisset); in rhetoricis vero, Antiphonem rhetorem, virum in arte rhetorica eximium, cuius in octavo suae Historiae libro mentionem facit, eumque auctorem fuisse dicit, ut popularis dominatus abrogaretur et quadringentorum virorum dominatio constitueretur. (36) Quod autem Antiphontis defuncti cadaver Atheniensibus extra urbem, quasi poenas exigentes, proicerent; hoc quidem Thucydides in praecceptoris gratiam silentio praetermisit: sunt enim qui dicant ejus cadaver ab Atheniensibus projectum, quod eo auctore popularis dominatus Athenis mutatus fuisset. (37) Thucydides, qui hanc historiam scripsit, quum ad virilem aetatem pervenisset, nullis reipublice administrandae negotiis se immiscuit, nec ad tribunal et concionem accessit; duxit tamen exercitum, et imperium sibi a populo delatum primam malorum suorum causam habuit; nam propter hoc ipsum in exsilium est pulsus. (38) Quum enim Amphipolim missum Brasidas antevertisset et urbem illam occupasset, hoc nomine ab Atheniensibus est accusatus, quibus tamen ejus opera non prorsus fuit inutilis: nam ab hac quidem urbe capienda exiit; sed Eionem cepit, quae ad fluvium Strymonem est sita: nihilominus tamen Atheniensibus prius infortunium ejus culpa tribuentes, ipsum exsilio mulctarunt. (39) Ille vero pulsus in exsilium, quum Aeginae esset, quia magnas habebat opes, maximam suarum pecuniarum partem fœnori collocavit. (40) Postea tamen inde quoque discessit, et Scaptesyle Thraciae urbe degens, sub platano suam historiam scripsit. Absit enim ut fidem adhibeamus Timaeo, qui Thucydidem exsilio mulctatum, in Italia vitam transegisse dicit. (41) Veruntamen ne sic quidem injuriae acceptae memor animo erga Atheniensibus male affecto historiam scripsit; sed veritatis amans et moderatis moribus erat; siquidem neque Cleon neque Brasidas, qui calamitatis auctor ipsi fuerat, ullo in ipsius scriptis maledicto ut ab irato scriptore est affectus: quamquam plerique suis affectibus inservientes, veritate prorsus neglecta, historias conscripserunt. (42) Herodotus enim a Corinthiis spretus, ipsos subterfugisse dicit pugnam navalem, quae ad Salaminem est commissa; Timaeus vero Tauromenita Timoleontem supra modum laudavit, quod Andromachus ipsius pater potestate regia ab eo exutus non erat; Philistus juniorem Dionysium verbis aggreditur hostiliter; Xenophon Menonem,

Πλάτωνος ἑταίρω διὰ τὸν πρὸς Πλάτωνα ζῆλον. ὁ δὲ μέτριος καὶ ἐπεικὴς τῆς ἀληθείας ἤττων.

43. Μὴ ἀγνωσμένον δὲ εἶναι ἐγένοντο Θουκυδίδα πολ-
 5 λοί, οὗτος τε ὁ Ὀλόρου παῖς, καὶ δεύτερος δημαγωγός,
 Μιλησίου, ὃς καὶ Περικλεῖ διεπολιτεύσατο· τρίτος δὲ
 γένει Φαρσάλιος, οὗ μὲννηται Πολέμιον ἐν τοῖς περὶ
 ἀκροπόλεως, φάσκων αὐτὸν εἶναι πατὴρ Μένωνος. (44)
 τέταρτος ἄλλος Θουκυδίδης ποιητής, τὸν δῆμιον Ἀχερ-
 10 δούσιος, οὗ μὲννηται Ἀνδροτίων ἐν τῇ Ἀτθίδι, λέγων
 εἶναι υἱὸν Ἀρίστωνος· συνεχρόνισε δ', ὡς φησὶ Πραξι-
 φάνης ἐν τῷ περὶ ἱστορίας, Πλάτωνα τῷ κωμικῷ, Ἀγά-
 θωνι τραγικῷ, Νικηράτῳ ἐποποιῷ καὶ Χοιρίλῳ καὶ
 15 Μελανιππίδῃ. (45) καὶ ἐπεὶ μὲν ἔζη Ἀρχέλαος, ἄδοξος
 ἦν ὡς ἐπὶ πλείστον, ὡς αὐτὸς Πραξιφάνης δηλοῖ, ὕστε-
 ρον δὲ δαιμονίως θαυμάσθη.

46. Οἱ μὲν οὖν αὐτὸν ἐκεῖ λέγουσιν ἀποθανεῖν ἔνθα
 καὶ διέτριβε φυγὰς ὄν, καὶ φέρουσι μαρτύριον τοῦ μὴ
 κείσθαι τὸ σῶμα ἐπὶ τῆς Ἀττικῆς· ἰκρίον γὰρ ἐπὶ τοῦ
 τάφου κείσθαι, τοῦ κενотаφίου δὲ τοῦτα γνώρισμα εἶναι
 20 ἐπιχώριον καὶ νόμιμον Ἀττικῶν τῶν ἐπὶ τοιαύτῃ δυστυ-
 χία τετελευτηκότων καὶ μὴ ἐν Ἀθήναις ταφέντων. (47)
 Δίδυμος δ' ἐν Ἀθήναις ἀπὸ τῆς φυγῆς ἐλθόντα βιαιῶ
 θανάτῳ τοῦτο δὲ φησι Ζώπυρον ἱστορεῖν. (48) τοὺς γὰρ
 25 Πεισιπρατιδῶν μετὰ τὴν ἕπταν τήν ἐν Σικελίᾳ ἤκοοντα
 οὖν αὐτὸν ἀποθανεῖν βίᾳ, καὶ τεθῆναι ἐν τοῖς Κιμω-
 νίοις μνήμασιν. (49) καὶ καταγινώσκειν εὐθήθειαν ἔφη
 τῶν νομιζόντων αὐτὸν ἐκτός μὲν τετελευτηκέναι, ἐπὶ γῆς
 30 δὲ τῆς Ἀττικῆς τεθῆναι· ἡ γὰρ οὐκ ἂν ἐτέθη ἐν τοῖς
 πατρίοις μνήμασιν, ἢ κλέβδην θεθεὶς οὐκ ἂν ἔτυχεν
 οὔτε στήλην οὔτε ἐπιγράμματος, ἢ τῷ τάφῳ προσκει-
 μένη τοῦ συγγραφέως μνήμην τούνομα. (50) ἀλλὰ δῆλον
 εἶναι καὶ ἀποθανεῖν ἐν τῇ πατρίᾳ, ὡς καὶ Φιλόχορος
 35 λέγει καὶ Δημήτριος ἐν τοῖς ἄρχουσιν. (51) ἐγὼ δὲ
 Ζώπυρον ληρεῖν νομίζω λέγοντα τοῦτον ἐν Θράκῃ τε-
 τελευτηκέναι, κἂν ἀληθεύειν νομίζῃ Κράτιππος αὐτόν.
 (52) τὸ δ' ἐν Ἰταλίᾳ Τίμαιον αὐτὸν καὶ ἄλλους λέγειν
 κείσθαι μὴ καὶ σφόδρα καταγέλαστον ἦ. (53) λέγεται
 40 δ' αὐτὸν τὸ εἶδος γεγενημένον σύνουον μὲν τὸ πρόσωπον,
 τὴν δὲ κεφαλὴν καὶ τὰς τρίχας εἰς δεξιὴν πεφυκυίας, τὴν
 τε λοιπὴν ἔξιν προσεφυκέναι τῇ συγγραφῇ. (54) παύ-
 σασθαι δὲ τὸν βίον ὑπὲρ τὰ πενήτην ἔτη, μὴ πλη-
 ρώσαντα τῆς συγγραφῆς τὴν προθεσμίαν.

55. Ζηλωτὴς δὲ γέγονεν ὁ Θουκυδίδης εἰς μὲν τὴν
 45 οἰκονομίαν Ὀμηρῶν, Πινδάρου δὲ εἰς τὸ μεγαλοφυῆς
 καὶ ὑψηλὸν τοῦ χαρακτήρος, ἀσαφῶς δὲ λέγων ἀνὴρ ἐπί-
 τηδες, ἵνα μὴ πᾶσιν εἴη βατός, μηδὲ εὐτελής φαίνεται
 παντὶ τῷ βουλομένῳ νοούμενος εὐχερῶς, ἀλλὰ τοῖς λίαν
 σοφοῖς δοκιμαζόμενος παρὰ τούτοις θαυμάζεται· ὁ γὰρ
 50 τοῖς ἀρίστοις ἐπανοούμενος καὶ κεκριμένην δόξαν λαθῶν
 ἀνάγραπτον εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον κέκτηται τὴν τιμὴν,
 οὗ κινδυνεύουσαν ἐξαλειφθῆναι τοῖς ἐπικρίνουσιν. (56)
 ἐξήλωσε δὲ ἐπ' ὄλιγον, ὡς φησὶν Ἀντυλλός, καὶ τὰς
 Γοργίου τοῦ Λεοντίνου παρσώσεις καὶ τὰς ἀντιθέσεις

Platonis amicum, quod ipse Platonis esset æmulus, con-
 viciis incessit. Hic vero scriptor est moderatus et æquus
 et veritatis cedit.

43. Illud etiam ne nesciamus, plures fuisse Thucydides;
 nam et hic fuit, Olori filius, et secundus demagogus, Milesii
 filius, qui et Pericli in reipublicæ administratione est adver-
 satus; tertius vero, genere Pharsalius, cujus mentionem
 facit Polemon in libro de Arce, patrem ei fuisse dicens Meno-
 nem. (44) Fuit etiam quartus alius Thucydides poeta, pago
 Acherdusius, cujus mentionem faciens Androtion in rerum
 Atticarum historia, Aristonem ei patrem fuisse dicit; vixit
 autem, teste Praxiphane in libro de historia, iisdem tem-
 poribus, quibus Plato comicus, Agatho tragicus, Niceratus
 epicus poeta, et Chærilus, ac Melanippides. (45) Ceterum
 Thucydides quamdiu quidem vixit Archelaus, ut plurimum
 nominis obscuri fuit, ut ipse Praxiphanes ait; postea vero
 in summa apud omnes admiratione fuit.

46. Nonnulli ipsi ubi obiisse dicunt, ubi etiam vitam exsul
 debebat; corpusque ipsius non fuisse humatum Athenis hoc
 argumento confirmant: narrant enim tabulatum ejus tu-
 mulo impositum esse; hoc autem esse instituto et solenni
 Atheniensium more manifestum esse cenotaphii indicium,
 quando quis hujusmodi fortuna usus obit, nec Athenis se-
 pultus est. (47) At Didymus Thucydidem ab exsilio rever-
 sum, morte violenta Athenis obiisse tradit; hoc autem a Zo-
 pyro memoriæ proditum dicit. (48) Athenienses enim, post
 cladem in Sicilia acceptam, omnibus exsulis, exceptis Pi-
 sistratidis, in patriam redeundi potestatem permisit; hunc
 autem reversum, violenta morte sublatum et in Cimoniis
 monumentis sepultum; (49) quin etiam ait illorum sim-
 plicitatem a Zopyro derideri, qui Thucydidem peregre qui-
 dem obiisse, Athenis vero sepultum fuisse putat: tum
 enim in paterno monumento aut non fuisset positus, aut
 clam positus, nec columnam adeptus esset nec inscriptionem:
 at enim columnam ipsius sepulcro imposita nomen
 scriptoris indicat. (50) Verum illud constat, exsulis
 in patriam redeundi potestatem fuisse factam, ut et Philo-
 chorus testatur, et Demetrius Phalereus, in libro de Archontibus
 Atheniensibus. (51) Ego vero Zopyrum nugari puto,
 qui Thucydidem [non] in Thracia obiisse dicit:
 licet Cratippus eum vere loquutum censeat. (52) Quod
 autem Timeus et alii eum in Italia sepultum fuisse tradunt,
 vereor ne vel perridiculum habeatur. (53) Fertur
 Thucydides hanc habuisse formam: vultum quidem cogi-
 tabundum, caput vero cum capillis in acutum desinens, et
 reliquam corporis habitudinem suis scriptis convenientem.
 (54) Eum autem obiisse tradunt vita ultra quinqueagesimum
 ætatis annum producta, historia instituta ad suam finem
 nondum perducta.

55. Thucydides æmulatus est Homeri quidem disposi-
 tionem, Pindari vero grande et sublime dicendi genus.
 Obscure autem de industria loquitur, ne omnibus ad ipsius
 lectionem aditus pateret, neve parvi momenti et vilis esse
 videretur, si a quovis facile posset intelligi; sed voluit po-
 tius sapientissimis quibusque probatus, apud hos in ad-
 miratione esse. Qui enim a præstantissimis viris laudatur
 et laudem illorum iudicio est consequutus, in posterum
 omne tempus eum honorem literarum monumentis man-
 datum est adeptus, quem iteratum posterorum iudicium non
 facile est deleturum. (56) Nonnihil etiam, ut ait Antyllus,
 Gorgiæ Leontini studium est imitatus, ut verba verbis

τῶν ὀνομάτων, εὐδοκίμουσας κατ' ἔχεινο καιροῦ παρὰ τοῖς Ἑλλήσι, καὶ μέντοι καὶ Προδίκου τοῦ Κείου τὴν ἐπὶ τοῖς ὀνόμασι ἀκριβολογίαν. (57) μάλιστα δὲ πάντων, ἅπερ εἴπομεν, ἐξήλωσεν Ὅμηρον καὶ τῆς περὶ τὰ ὀνόματα ἐκλογῆς καὶ τῆς περὶ τὴν σύνθεσιν ἀκριβείας, τῆς τε ἰσχύος τῆς κατὰ τὴν ἐρμηνείαν καὶ τοῦ κάλλους καὶ τοῦ τάχους. (58) τῶν δὲ πρὸ αὐτοῦ συγγραφέων τε καὶ ἱστορικῶν ἀψύχους ὡσπερ εἰσαγόντων τὰς συγγραφὰς καὶ ψιλῆ μόνῃ χρῆσαμένων διὰ παντὸς διηγήσει, 10 προσώποις δὲ οὐ περιθέντων λόγους τινὰς οὐδὲ ποιησάντων δημηγορίας, ἀλλ' Ἡρόδοτου μὲν ἐπιχειρήσαντος, οὐ μὴν ἐξιούσαντος (οἷ' ὀλίγη γὰρ εἰποίησε λόγους ὡς προσωποποιίας μᾶλλον ἢπερ δημηγορίας), μόνος δὲ συγγραφεὺς ἐξεῦρέ τε δημηγορίας καὶ τελείως ἐποίησε μετὰ 15 κεφαλαίων καὶ διαιρέσεως, ὥστε καὶ στάσει ὑποπίπτει τὰς δημηγορίας· ἅπερ ἐστὶ λόγων τελείων εἰκῶν. (59) τριῶν δὲ ὄντων χαρακτήρων φραστικῶν, ὑψηλοῦ, ἰσχυροῦ, μέσου, παρὲς τοὺς ἄλλους ἐξήλωσε τὸν ὑψηλὸν ὡς ὄντα τῆ φύσει πρόσφορον τῇ οἰκειᾷ καὶ τῷ μεγέθει πρέποντα 20 τοῦ τοσοῦτου πολέμου· ὧν γὰρ αἱ πράξεις μεγάλαι, καὶ τὸν περὶ αὐτῶν ἔπρεπε λόγον εἰκέναι ταῖς πράξεσιν. (60) ἵνα δὲ μὴδὲ τοὺς ἄλλους ἀγνωστῆς χαρακτήρας, ἴσθι ὅτι μέσῳ μὲν Ἡρόδοτος ἐχρήσατο, ὅς οὔτε ὑψηλὸς ἐστὶν οὔτε ἰσχυρὸς, ἰσχυρῷ δὲ ὁ Ξενοφῶν. (61) διὰ γε οὖν τὸ 25 ὑψηλὸν ὁ Θουκυδίδης καὶ ποιητικαῖς πολλάκις ἐχρήσατο λέξεσι καὶ μεταφοραῖς τισί. (62) περὶ δὲ πάσης τῆς συγγραφῆς ἐτόλμησάν τινες ἀποφηνάσθαι ὅτι αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς συγγραφῆς οὐκ ἔστι βῆτορικῆς ἀλλὰ ποιητικῆς. καὶ ὅτι μὲν οὐκ ἔστι ποιητικῆς, δῆλον ἐξ ὧν 30 οὐχ ὑποπίπτει μέτρῳ τινί. (63) εἰ δέ τις ἡμῖν ἀντείποι ὅτι οὐ πάντως ὁ πεζὸς λόγος βῆτορικῆς ἐστίν, ὡσπερ οὐδὲ τὰ Πλάτωνος συγγράμματα οὐδὲ τὰ ἱατρικά, λέγομεν ὅτι ἀλλ' ἡ συγγραφὴ κεφαλαίως διαιρεῖται καὶ ἐπὶ εἶδος ἀνάγεται βῆτορικῆς, κοινῶς μὲν πᾶσα συγγραφὴ ἐπὶ τὸ συμβουλευτικὸν (ἄλλοι δὲ καὶ ὑπὸ τὸ πανηγυρικὸν ἀνάγουσι, φάσκοντες ὅτι ἐγκωμιάζει τοὺς ἀρίστους ἐν τοῖς πολέμοις γενομένους), ἐξαιρέτως δὲ ἡ 35 Θουκυδίδου ἐν τοῖς τρισὶν εἶδεσιν ὑποπίπτει, τῷ μὲν συμβουλευτικῷ διὰ τῶν ὄλων δημηγοριῶν πλὴν τῆς 40 Πλαταιῶν καὶ Θεβαίων ἐν τῇ τρίτῃ, τῷ δὲ πανηγυρικῷ διὰ τοῦ ἐπιταφίου, τῷ δὲ δικανικῷ διὰ τῆς δημηγορίας τῶν Πλαταιῶν καὶ τῶν Θεβαίων, ἅς ἀνωτέρω τῶν ἄλλων ὑπεξεϊλόμθηα. (64) ὅπου γὰρ δικασταὶ κρίνουσι Λακεδαιμονίων οἱ παραγενόμενοι, καὶ κρίνεται 45 πρὸς τὴν ἐρώτησιν ὁ Πλαταιεὺς καὶ ἀπολογεῖται περὶ ὧν ἐρωτᾶται διὰ πλείονων τοὺς λόγους ποιοῦμενος, καὶ ἀντιλέγει τούτοις ὁ Θεβαῖος εἰς ὄργην τὸν Λακεδαιμόνιον προκαλούμενος, ἡ τοῦ λόγου τάξις καὶ μέθοδος καὶ τὸ σχῆμα δικανικὸν καθαρῶς ἀποφαίνει τὸ εἶδος. 50 65. Λέγουσι δὲ τινες τὴν ὀρθὴν ἱστορίαν νοθεύεσθαι καὶ μὴ εἶναι Θουκυδίδου· ἀλλ' οἱ μὲν φασι εἶναι τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ, οἱ δὲ Ξενοφώντος· (66) πρὸς οὗς λέγομεν ὅτι τῆς μὲν θυγατρὸς ὡς οὐκ ἔστι δῆλον· οὐ γὰρ γυναικείας ἦν φύσεως τοιαύτην ἀρετὴν τε καὶ τέχνην

quasi demensa respondeant et contraria ex adverso opponantur; quæ ratio tunc temporis apud Græcos maxime probabatur. Prodicum porro Ceium in accurato verborum delectu est imitatus. (57) Homerum vero in primis, ut jam diximus, et in verborum delectu, et in exquisita eorumdem compositione, et in elocutionis vi, orationisque pulchritudine, ac velocitate. (58) Quom autem scriptores ac historici, qui eum ætate præcesserunt, historias anima et vigore carentes conscripserint, et nuda simplicitate rerum narratione ubique sint usi, nec personis usquam orationes tribuant, nec ullas conciones suis inserant scriptis, quam rem tentavit quidem Herodotus, sed ad finem perducere non potuit (is enim orationes paucis verbis expressas fecit, personarum loquentium inductioni similiores quam concionibus), unus hic historiae conditor conciones et invenit et perfecte composuit, ita ut earum unaquæque sua capita et partitiones habeat, et ad certum quandam statum revocari possit; quæ est perfectarum concionum forma. (59) Quom sint autem tres dicendi formæ, sublimis, tenuis, et media, reliquis neglectis, sublimem elegit, utpote suo ingenio congruentem, et tanti belli magnitudini convenientem: quorum enim magna sunt gesta, eorum etiam orationem de illis habitam convenire gestis decebat. (60) Sed ut reliquas quoque dicendi formas cognoscas, scias Herodotum quidem media esse usum, quæ neque sublimis, neque tenuis est; Xenophontem vero tenui. (61) Thucydides igitur, ut sublimem faceret orationem, sæpe et poeticis dictionibus et quibusdam translationibus est usus. (62) Ceterum nonnulli de toto hoc scriptionis genere dicere sunt ausi, hanc scribendi formam ad rhetoricam non pertinere, sed ad poetice: hoc vero vel ex eo falsum esse arguitur, quod historici oratio nulla metri lege est adstricta. (63) Sed si quis nobis objiciat, non omnem metro solutam orationem esse rhetoricam, ut nec Platonis, nec medicorum scripta: respondebimus historiam certe esse rhetoricam, quæ et in sua capita dividitur, et ad genera ab rhetoricis præcepta refertur. Omnis enim historia communiter ad deliberativum refertur (alii tamen et ad demonstrativum eam referunt, quia viros, qui in præliis rem fortissime gesserunt, historia laudari dicunt); speciatim vero historia Thucydidea in unumquodque de illis tribus generibus cadit: nam in deliberativum quidem cadunt omnes conciones, præter illam, quæ est Plataensium et Thebanorum in libro tertio; in demonstrativum vero, oratio funebris; in judiciale, conciones Plataensium et Thebanorum, quas paulo ante a reliquis separavimus. (64) Ad merum enim judiciale genus pertinere hanc concionem, manifesto ex eo evincitur, quod causa agitur apud iudices eos, qui Lacedæmone advenerant, quodque Plataenses in judicio interrogantur, et interrogationi longiore oratione respondent, eique orationi contradicunt Thebani, ut Lacedæmoniorum iram contra Plataenses incendat: ipsa denique id arguit orationis compositio, ratio ac forma.

65. Quidam dicunt librum octavum suppositum neque ab Thucydide scriptum esse: ac sunt qui eum tribuant ipsius filiae: sunt etiam qui Xenophonii. (66) His nos quidem respondeamus, primum, filiae non esse: id vero per se est manifestum; non enim muliebri est ingenii talem virtutem artisque præstantiam imitari: porro, si

μιμήσασθαι ἔπειτα, εἰ τοιαύτη τις ἦν, οὐκ ἂν ἐσπού-
 दाσε λαθεῖν, οὐδ' ἂν τὴν ὁγδόην ἔγραψε μόνον, ἀλλὰ
 καὶ ἄλλα πολλὰ κατέλιπεν ἂν, τὴν οἰκίαν ἐκφαίνουσα
 φύσιν. (67) ὅτι δὲ οὐδὲ Ξενοφώντας ἐστίν, ὁ χαρακτήρ
 μόνον οὐχὶ βοᾷ· πολλὴ γὰρ τὸ μέσον ἰσχυροῦ χαρακτή-
 ρος καὶ ὑψηλοῦ. (68) οὐ μὴν οὐδὲ Θεοπόμπου, καθά-
 τινες ἠξίωσαν. (69) τίσι δέ, καὶ μᾶλλον τοῖς χαριεστε-
 ροῖς, Θεουκιδίδου μὲν εἶναι δοκεῖ, ἄλλως δ' ἀκαλλώ-
 πιστος, δι' ἐκτύπων γεγραμμένη, καὶ πολλῶν πλήρης
 ἐν κεφαλαίῳ πραγμάτων καλλωπισθῆναι καὶ λαθεῖν
 ἔχτασιν δυναμένων. (70) ἔνθεν καὶ λέγομεν ὡς ἀσθε-
 νέστερον πέφρασαι, καὶ ὀλίγον καθότι ἀρρωστῶν αὐ-
 τὴν φαίνεται συνθετικῶς. ἀσθενούντος δὲ σώμα-
 τος βραχὺ τι καὶ ὁ λογισμὸς ἀτονώτερος εἶναι φιλεῖ.
 μικροῦ γὰρ συμπάσχουσιν ἀλλήλοις ὅ τε λογισμὸς καὶ
 τὸ σῶμα. (71) ἀπέθανε δὲ μετὰ τὸν πόλεμον τὸν Πε-
 λοποννησιακὸν ἐν τῇ Θράκῃ, συγγράφων τὰ πράγματα
 τοῦ εικοστοῦ καὶ πρώτου ἔνιαυτοῦ· εἴκοσι γὰρ καὶ ἑπτὰ
 κατέσχευεν ὁ πόλεμος. (72) τὰ δὲ τῶν ἄλλων ἐξ ἐτῶν
 πράγματα ἀναπληροῖ ὅ τε Θεόπομπος καὶ ὁ Ξενοφῶν,
 οἷς συνάπτει τὴν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν. (73) ἴστέον δὲ
 ὅτι στρατηγῆσας ὁ Θεουκιδίδης ἐν Ἀμφιπόλει καὶ δό-
 ξας ἐκεῖ βραδέως ἀφικέσθαι καὶ προλαβόντος αὐτὸν τοῦ
 Βρασιδίου ἐφυγαδεύθη ὑπ' Ἀθηναίων, διαβάλλοντος αὐ-
 τὸν τοῦ Κλέωνος· διὸ καὶ ἀπερχθάνεται τῷ Κλέωνι καὶ
 ὡς μεμνηνότες αὐτὸν εἰσαγεῖ πανταχοῦ. καὶ ἀπελ-
 θὼν, ὡς φησὶν, ἐν τῇ Θράκῃ τὸ κάλλος ἐκεῖ τῆς συγ-
 γραφῆς συνέθηκεν. (74) ἀφ' οὗ μὲν γὰρ ὁ πόλεμος
 ἤρξατο, ἐσημειοῦτο τὰ λεγόμενα ἅπαντα καὶ τὰ πρατ-
 τόμενα, οὐ μὴν κάλλους ἐφρόντισε τὴν ἀρχὴν ἀλλ' ἢ
 τοῦ μόνου τῶσαι τῇ σημειώσει τὰ πράγματα ὑστερον
 δὲ μετὰ τὴν ἔξορίαν ἐν Σκαπτῇ ὕλη τῆς Θράκης χω-
 ρίῳ διαιωόμενος συνέταξε μετὰ κάλλους ἃ ἐξ ἀρχῆς
 μόνον ἐσημειοῦτο διὰ τὴν μνήμην. (75) ἐστὶ δὲ τοῖς
 μύθοις ἐναντίως διὰ τὸ χαίρειν ταῖς ἀληθείαις. οὐ
 γὰρ ἐπετήδευσε τοῖς ἄλλοις ταῦτον συγγραφεῦσιν οὐδὲ
 ἱστορικοῖς, οἱ μύθους ἐγκατέμειξαν ταῖς ἑαυτῶν ἱστο-
 ρίαις, τοῦ τερπνοῦ πλέον τῆς ἀληθείας ἀντιποιούμενοι
 ἀλλ' ἔχειναι μὲν οὕτω, τῷ συγγραφεῖ δ' οὐκ ἐμέλησε
 πρὸς τέρψιν τῶν ἀκουόντων ἀλλὰ πρὸς ἀκρίβειαν τῶν
 μαθησάντων γράφειν. καὶ γὰρ ὠνόμασεν ἀγῶ-
 νισμα τὴν ἑαυτοῦ συγγραφὴν. (76) πολλὰ γὰρ τῶν
 πρὸς ἠδονὴν ἀπέφυγε, τὰς παρενθήκας ἅς εἰώθασιν ποι-
 εῖν οἱ πλείονες ἀποκλίνας, ὅπου γε καὶ παρ' Ἡροδότῳ
 καὶ ὁ δελφίς ἐστίν ὁ φιλήκοος καὶ Ἀρίων ὁ κυβερνώ-
 μενος μουσικῇ, καὶ ὄλωσ' ἢ δευτέρα τῶν ἱστοριῶν τὴν
 ὑπόθεσιν ψεύδεται. (77) ὁ δὲ συγγραφεὺς οὗτος ἂν ἀνα-
 μνησθῆ-τινὸς περιττοῦ, διὰ μὲν τὴν ἀνάγκην λέγει,
 διηγεῖται δὲ μόνον εἰς γῶσιν τῶν ἀκουόντων ἀφικνού-
 μενος. (78) ὅ τε γὰρ περὶ Τηρέως αὐτῷ λόγος πέφρασαι
 μόνον περὶ παθῶν τῶν γυναικῶν, ἢ τε Κυκλώπων ἱστο-
 ρία τῶν τόπων ἐμνημονεύθη χάριν, καὶ ὁ Ἀλκμαίων
 ἄτε ἀσφρονεῖν μνημονεύεται, ἔθθα δὲ τῆς σωφροσύνης
 αὐτοῦ νήσους ποιεῖ, τὰ δ' ἄλλα οὐκ ἀκριβοῖ. (79) περὶ

talis aliqua exstisset, non illa profecto latere voluisset;
 neque octavam tantum librum scripsisset illum, sed
 alia quoque multa ingenii sui monumenta reliquisset.
 (67) Deinde, non magis esse Xenophontis, ipsa dicendi
 forma tantum non vociferatur: longe enim differt tenue
 dicendi genus a sublimi. (68) Sed nec Theopompi est, ut
 nonnullis placet. (69) Quibusdam, iisque peritioribus, Thu-
 cydidis quidem esse videtur, nondum tamen perpolitus, res
 gestas significans potius quam diserte narrans, multa sum-
 matim comprehensa exhibens, quæ et poliri et dilatari poterat;
 (70) unde etiam propemodum adducimur ut dicamus, videri hunc librum a Thucydide jam ægotante
 conscriptum: eamque esse causam cur et languidius scrip-
 tos sit. Nam quando corpus esse infirmum, animus quo-
 que vires nonnihil remittere solet: est enim inter animum
 et corpus quasi consensus quidam atque naturæ conjunctio.
 (71) Obiit in Thracia, post Peloponnesiacum bellum, dum
 res ejus belli usque ad annum vicesimum primum gestas
 conscriberet: septem enim et viginti annos hoc bellum du-
 ravit. (72) Gestas reliquis sex annis res supplet Theopom-
 pus et Xenophon, qui his rerum in Græcis gestarum histo-
 riam annectit. (73) Sciendum vero, Thucydidem, qui
 Amphipolin dux exercitus missus visus esset serius eo per-
 venisse, occupata jam urbe a Brasida, in exsilium ab Athe-
 nensibus esse missum, ob Cleonis (quem ille ideo exosus,
 tanquam insanum ubique introducit) calumnias: quare
 Athenis relictis, in Thraciam, ut aiunt, secessisse; ubi
 pulcherrimam illam historiam contexit. (74) Notaverat
 enim ille quidem jam inde a belli initio quæcumque memoria
 digna dicerent fierentve: non tamen etiam principio de
 ullis suæ historiæ ornamentis fuit sollicitus; sed satis ei
 fuit, si rerum memoriam sua notatione conservaret. Post-
 ea vero exsul, vitam Scaptesylæ, Thraciæ loco, agens,
 pulchre concinnavit quæ initio memoriæ tantum causa no-
 taverat. (75) Fabulis autem adversatur, studio veritatis:
 non enim fecit quod alii auctores et historiarum scripto-
 res, qui delectationis studiosiores, quam veritatis, fabulas
 in suas historias inseruerunt. Atque illi quidem ita se ges-
 serunt: nostri vero scriptoris institutum longe aliud fuit:
 qui sibi proposuit non audiores oblectare, sed studiosos
 homines erudire. Ideo ait opus hoc suum esse ἀγώνισμα
 sive ad ostentationem elaboratum opus [non appellavit, sed
 κτῆμα ἐς αἰεῖ, possessio in omne tempus apta]. (76) Multa
 enim omisit, quæ ad delectationem faciunt; digressionesque
 vitavit, quibus plerique gaudent; cujusmodi sunt apud He-
 rodotum, quæ de delphine narratur, qui audienda lyra de-
 lectatur, et de Arione qui ob musicam vehitur: imo totus
 liber secundus titulum operis mentitur. (77) Contra hic
 scriptor si quid præter institutum est commemorandum, id
 ille quidem commemorat quia necessarium est, atque ita ut
 in ejus enarratione non diutius immoretur, quam quantum
 opus est, ut rem lector intelligat. (78) Nam et Terei men-
 nit, propter Prognos et Philomelæ casus tantum; et Cyclo-
 pum mentionem fecit, propter locorum cognitionem; et
 Alcæonibus quoque obiter meminit resipiscens, de Acarnania
 et ei oppositis insulis loquens: reliqua non singillatim
 persequitur. (79) Ac fabulas quidem ita tractat Thu-

μὲν οὖν τοὺς μύθους τοιοῦτος· δεινὸς δὲ ἠθογραφῆσαι, καὶ ἐν μὲν τοῖς μέρεσι σαφής, ὑπὸ δὲ τὴν σύνταξιν ἐνίοτε διὰ τὸ ἐπιτείνον τῆς ἐρημνείας ἀδηλος εἶναι δοκῶν. (80) ἔχει δὲ χαρακτηριστῆρα ὑπέρσεμον καὶ μέγαν. τὸ δὲ τῆς συνθέσεως τραχύτητος ὄν μεστόν καὶ ἐμβριθὲς καὶ ὑπερβατικόν, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀσαφές. αἱ δὲ βραχύτητες· θαυμασταί, καὶ τῶν λέξεων οἱ νέες πλείονες. (81) τὸ δὲ γνωμολογικὸν αὐτοῦ πάνυ ἐπαινετόν. (82) ἐν δὲ ταῖς ἀφηγήσεσι σφόδρα δυνατός, ναυμαχίας ἡμῖν καὶ πολιορκίας νόσους τε καὶ στάσεις διηγουμένος. (83) πολυειδὴς δὲ ἐν τοῖς σχήμασι, τὰ πολλὰ καὶ τῶν Γοργίου τοῦ Λεοντίνου μιμούμενος, ταχὺς ἐν ταῖς σημασίαις, πικρὸς ἐν ταῖς αὐστηρότησιν, ἠθῶν μιμητὴς καὶ ἀριστος διαγραφῆς. (84) ὄψει γοῦν παρ' αὐτοῦ φρόνημα Περικλέους, καὶ Κλέωνος οὐκ οἶδ' εἶ τι ἂν εἴποι τις, Ἀλκιβιάδου νεότητα, Θεμιστοκλέους πάντα, Νικίου χρηστότητα, δεισιδαιμονίαν, εὐτυχίαν μέχρι Σικελίας, καὶ ἄλλα μυρία, ἃ κατὰ μέρος ἐπιδεδίω πειρασόμεθα. (85) ὡς ἐπὶ πλείστον δὲ χρῆται τῇ ἀρχαίᾳ ἀτθίδι [τῇ παλαιᾷ], ἢ τὸ ἔναντι τοῦ σ παρελήφεν, ὅταν ξυνέγραφε καὶ ξυμμαχίαν λέγει, καὶ τὴν δίφθογγον τὴν αἰ ἀντὶ τοῦ α γράφει, αἰεὶ λέγων. (86) καὶ ὅπως εὐρετῆς ἐστὶ καινῶν ὀνομάτων. τὰ μὲν γὰρ ἐστὶν ἀρχαιότερα τῶν κατ' αὐτὸν χρόνων, τὸ αὐτοβοεῖ καὶ τὸ πολεμησιόντες καὶ παρχάλεπον καὶ ἀμαρτάδα καὶ ὕλης φακέλους· τὰ δὲ ποιηταῖς μέλει, οἷον τὸ ἐπιλύξαι καὶ τὸ ἐπηλύται καὶ τὸ ἀνακῶς καὶ τὰ τοιαῦτα· τὰ δ' ἴδια, οἷον ἀποσιμῶσις καὶ κωλύμη καὶ ἀποτείγισις, καὶ ὅσα ἄλλα παρ' ἄλλοις μὲν οὐ λέλεκται, παρὰ τούτῳ δὲ κείται. (87) μέλει δὲ αὐτῷ καὶ ὄγκου τῶν ὀνομάτων καὶ δεινότητος τῶν ἐνθυμημάτων, καὶ ὡς περ φθάσαντες εἴπομεν, βραχύτητος συντάξεως· τὰ γὰρ πολλὰ τῶν πραγμάτων καὶ λέξει δεικνύται. (88) θέεικε δὲ πολλάκις καὶ πάθη καὶ πράγματα ἀνδρῶν, ὡς τὸ ἀντίπαλον δέος. (89) ἔχει δὲ τι καὶ τοῦ πανηγυρικοῦ, ἐν οἷς ἐπιταφίους λέγει, καὶ ποικίλως εἰρωνεῖας εἰσφέρων καὶ ἐρωτήσεις ποιοῦμενος καὶ φιλοσόφους εἰδεῖσι δημηγορῶν· ἐν οἷς γὰρ ἀμοιβαῖός ἐστι, φιλοσοφεῖ. (90) τὴν μέντοι ἰδέαν αὐτοῦ τῶν λέξεων καὶ τῶν συνθέσεων αἰτιῶνται οἱ πλείονες, ὧν ἐστὶ Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασσεύς· μέμφεται γὰρ αὐτῷ ὡς περὶ καὶ πολιτικῇ λέξει χρῆσθαι μὴ δυναμένῳ, οὐκ εἰδῶς ὅτι δυνάμειός ἐστι ταῦτα πάντα περιττῆς καὶ ἔξωως πλεονεξία.

91. Φαίνεται δὲ ἐπὶ τῶν Ἡροδότου χρόνων γενόμενος, εἴ γε ὁ μὲν Ἡρόδοτος μέμνηται τῆς Θηβαίων εἰσβολῆς εἰς τὴν Πλάταιαν, περὶ ἧς ἱστορεῖ Θουκυδίδης ἐν τῇ δευτέρᾳ. (92) λέγεται δὲ τι καὶ τοιοῦτον, ὡς ποτε τοῦ Ἡροδότου τὰς ἰδίας ἱστορίας ἐπιδεικνυμένου παρὸν τῇ ἀκροάσει Θουκυδίδης καὶ ἀκούσας ἐδάκρυσεν· ἐπειτὰ φασὶ τὸν Ἡρόδοτον τοῦτο θεασάμενον εἰπεῖν αὐτοῦ πρὸς τὸν πατέρα τὸν Ὀλορον « ὦ Ὀλορε, ὄργῃ ἢ φύσιν τοῦ υἱοῦ σου πρὸς μαθήματα. » (93) ἐτελεύτησε δὲ ἐν τῇ Θράκῃ· καὶ οἱ μὲν λέγουσιν ὅτι ἐκεῖ

cydides. Ceterum in moribus exprimendis admirabilis plane est : in singulis quidem orationis partibus est perspicuus ; at in verborum constructione, quod longioribus periodicis ac sententiis utitur, interdum obscurus videtur esse. (80) Genere dicendi utitur grandi et in primis sublimi. Compositio aspera est, gravis, et hyperbatis scattens, interdum etiam obscura ; brevitatis admirabilis, et verbis sententiæ plures. (81) In sententiis quæ ad mores pertinent, valde excellit. (82) Præstat etiam in narrationibus, dum prælia navalia, obsidiones urbium, morbos ac seditiones nobis narrat. (83) Orationi suæ multiplicia adhibet figurarum lumina, in plerisque Gorgiam Leontinum imitatus, velox in elocutione, austerus supra modum, morum exprimendorum optimus artifex. (84) Itaque videbis apud eum in Pericle spiritum elatum, atque in Cleone nescio quid, quod quo nomine sit appellandum non reperio, in Alcibiade juventutem, in Themistocle [calliditatem], in Nicias probitatem, superstitionem, et felicitatem antequam venisset in Siciliam : itemque alia sexcenta, quæ suis locis sigillatim conabimur observare. (85) Plurimus est apud Thucydidem veteris linguæ Atticæ usus, quæ ξ pro σ usurpat, ut quum dicit ξυνέγραφε et ξυμμαχίαν, et per diphthongum αἰ scribit quæ reliqui per α, dicitque αἰεὶ. (86) Et omnino nomina multa nova invenit ; siquidem in Thucydidis dictione quædam vocabula reperuntur ipsius ætate antiquiora, ut αὐτοβοεῖ, et πολεμησιόντες, et παρχάλεπον, et ἀμαρτάδα, et ὕλης φακέλους. Quædam ejus et poetis sunt in usu, ut ἐπιλύξαι, ἐπηλύται, ἀνακῶς et similia. Quædam ipsi propria, ut ἀποσιμῶσις et κωλύμη et ἀποτείγισις : itemque alia, quæ apud reliquos scriptores non leguntur, sed apud hunc tantum. (87) Porro huic etiam curæ est verborum majestas, vis argumentorum, ac sententiarum gravitas : et, ut jam diximus, in compositione brevitatis. Nam sæpe multæ res vel unica voce declarantur. (88) Sæpe etiam res et affectiones pro personis usurpat, ut in illo, ἀντίπαλον δέος. (89) Habet etiam generis demonstrativi nonnihil : ut in oratione funebri ; et quod varie ironicum modum inducit atque interrogationibus utitur et conciones habet philosophico more conscriptas : in iis enim quæ instar dialogorum compositæ sunt, philosophum agit. (90) Ipsius tamen elocutionem ac verborum compositionem perlique reprehendunt, inter quos est Dionysius Halicarnassenseus ; eum enim reprehendit quasi soluta ac civili oratione uti nequeat ; ignorans ille quidem hæc omnia esse cujusdam eximie facultatis et habitus perfectissimi.

91. Herodoti temporibus videtur vixisse, siquidem Herodotus meminit irruptionis in urbem Plataeas factæ, quam historiam narrat Thucydides libro secundo. (92) Narrat etiam, quum Herodotus suas historias in hominum cœtu recitaret, Thucydidem recitationi illi interfuisse, et quum eas audivisset, lacrimasse ; quod ubi animadvertisset Herodotus, dixisse eum ferunt Oloro patri Thucydidis : « Filii tui, o Olore, ingenium magno impetu ad literarum studia fertur. » (93) Mortuus est in Thracia et, ut quidem volunt nonnulli, ibi est sepultus :

ἐτάφη· ἄλλοι δὲ λέγουσιν ὅτι ἐν ταῖς Ἀθήναις ἠνέχθη αὐτοῦ τὰ ὀστέα κρύφα παρὰ τῶν συγγενῶν καὶ οὕτως ἐτάφη· οὐ γὰρ ἐξῆν φανερῶς θάπτειν ἐν Ἀθήναις τὸν ἐπὶ προδοσίᾳ φεύγοντα. (94) ἔστι δὲ αὐτοῦ τάφος πλησίον τῶν πυλῶν, ἐν χωρίῳ τῆς Ἀττικῆς δὲ Κοίλῃ καλεῖται, καθά φησιν Ἀντυλλος, ἀξιόπιστος ἀνὴρ μαρτυρήσας καὶ ἱστορίαν γυνῶναι καὶ διδάξαι δεινός. (95) καὶ στήλῃ δέ, φησὶν, ἔστηκεν ἐν τῇ Κοίλῃ, «Θουκυδίδης Ὀλόρου Ἀλιμούσιος» ἔχουσα ἐπίγραμμα. τινὲς δὲ προσέθηκαν καὶ τὸ «ἐνθάδε κείται» ἀλλὰ λέγουμεν ὅτι νοούμενον ἔστι τοῦτο καὶ προσυπακουόμενον· οὐδὲ γὰρ ἔκειτο ἐν τῷ ἐπιγράμματι.

96. Ἔστι δὲ τὴν ἰδέαν καὶ τὸν χαρακτῆρα μεγαλοπρεπῆς, ὡς μὴδὲ ἐν τοῖς οἴκτοις ἀρίστασθαι τοῦ μεγαλοπρεποῦς, ἐμβριθῆς τὴν φράσιν, ἀσαφῆς τὴν διάνοιαν διὰ τὸ υπερβατοῖς χαίρειν, ὀλίγοις ὀνόμασι πολλὰ πράγματα δηλῶν, καὶ ποικιλιώτατος μὲν ἐν τοῖς τῆς λέξεως σχήμασι, κατὰ δὲ τὴν διάνοιαν τούναντίον ἀσχημάτιστος· οὔτε γὰρ εἰρωνεῖαις οὔτε ἐπιτιμήσεσιν οὔτε ταῖς ἐκ πλαγίου ῥήσεσιν οὔτε ἄλλαις τισὶ πανουργίαις πρὸς τὸν ἀκρατὴν κέχρηται, τοῦ Δημοσθένους μάλιστα ἐν τούτοις ἐπιδεικνυμένου τὴν δεινότητα. (97) οἶμαι δὲ οὐκ ἄγνοιά σχηματισμοῦ τοῦ κατὰ διάνοιαν παρεῖναι τὸν Θουκυδίδην τὸ τοιοῦτον, ἀλλὰ τοῖς ὑποκειμένοις προσώποις πρέποντας καὶ ἀριζόντας συντιθέντα τοὺς λόγους· οὐ γὰρ ἔπρεπε Περικλεῖ καὶ Ἀρχιδάμῳ καὶ Νικίᾳ καὶ Βρασιδᾷ, ἀνθρώποις μεγαλόφροσι καὶ γενναίοις καὶ ἡρωϊκῆν ἔχουσι δόξαν, λόγους εἰρωνεῖαις καὶ πανουργίας περιτιθέναι ὡς μὴ παρρησίαν ἔχουσι φανερώς ἐλέγχειν καὶ ἀντικρῶς μέμφεσθαι καὶ δτιοῦν βούλονται λέγειν. (98) διὰ τοῦτο τὸ ἀπλαστον καὶ ἀνηθοποίητον ἐπετήδευσε, σώζων κἀν τούτοις τὸ προσῆκον καὶ τῇ τέχνῃ δοκοῦν τεχνίτου γὰρ ἀνδρὸς φυλάξαι τοῖς προσώποις τὴν ἐπιβάλλουσαν δόξαν καὶ τοῖς πράγμασι τὸν ἀκόλουθον κόσμον.

99. Ἰστέον δὲ ὅτι τὴν πραγματείαν αὐτοῦ οἱ μὲν κατέτεμον εἰς τρεισκαίδεκα ἱστορίας, ἄλλοι δὲ ἄλλως. ὅμως δὲ ἡ πλεῖσθη καὶ ἡ κοινὴ κεκράτηκε, τὸ μέχρι τῶν ὀκτῶ διηρηθῆσαι τὴν πραγματείαν, ὡς καὶ ἐπέ-
40 κρινεν ὁ Ἀσκληπιός.

ΑΛΛΩΣ ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΣΟΥΪΔΑ.

Θουκυδίδης Ὀλόρου, Ἀθηναῖος. παῖδα δὲ ἔσχε Τιμόθεον. ἦν δὲ ἀπὸ μὲν μητρὸς Μιλτιάδου τοῦ στρατηγοῦ τὸ γένος ἑλκων· ἀπὸ δὲ πατρὸς, Ὀλόρου τοῦ Θρακῶν βασιλέως, μαθητῆς Ἀντιφώντος. ἤμαζε
45 κατὰ τὴν πζ' Ὀλυμπιάδα. ἔγραψε δὲ τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων. Ὅπως ἤκουσεν ἔτι παῖς τυγχάνων Ἡροδότου ἐπὶ τῆς Ὀλυμπίας τὰς ἱστορίας αὐτοῦ διερχομένου, ἃς συνεγράφατο, καὶ κινήθεις ὑπότινος ἐνθουσιασμοῦ, πλήρης δακρύων ἐγένετο. καὶ ὁ
50 Ἡρόδοτος κατανοήσας τὴν αὐτοῦ φύσιν, πρὸς τὸν πα-

sed alii dicunt, ossa ejus clam a cognatis Athenae fuisse importata, itaque sepulta; neque enim palam licuit Athenis sepelire eum qui propter crimen prodicionis exsilio fuisset mulctatus. (94) Erat autem ejus sepulcrum prope portam in eo loco agri Attici, qui appellatur Coela, quemadmodum testatur Antyllus, vir fide dignissimus, historiaeque peritissimus, et ad docendum appositissimus. (95) Stetit etiam, ait ille, in Coela habens hanc inscriptionem columna, THUCYDIDES OLORI HALIMUSIOS. Addiderunt vero quidam haec, HIC JACET; quod nos facile intelligi ac subaudiri dicimus in inscriptione enim non erat.

96. Forma et dicendi genus, quo Thucydides ulitur, est magnificum adeo, ut ne in commiserationibus quidem ab hac magnifica loquendi forma absteineat. Elocutio est gravis, sententiae obscura, quia hyperbaticis delectatur, et multas res paucis verbis declarat. Et verborum quidem plurimas habet figuras; contra vero paucissimas sententiarum figuras habet. Nam nec ironiis, nec objurgationibus, nec obliquedictis, nec ullis aliis callidis artibus, quibus auditorem capiat, utitur, quum tamen Demosthenes in his potissimum suae eloquentiae vim ostendet. (97) Puto autem hujusmodi sententiarum figuras a Thucydide non propter earum ignorantem praetermissas: verum quia orationem personis, quarum esse verba fingit, congruentem atque convenientem tribuere volebat. Nec enim decebat Pericli, et Archidamo, et Niciae, et Brasidae, viris excelso animo praeditis, et generosis, et heroica gloria ornatis, ironias et alias artis oratoriae fraudes attribuere, quasi non liceret ipsis alios aperte arguere, et palam accusare, et dicere quicquid vellent. (98) Propterea igitur simplicem et minime figuratam orationem accurate est sequutus, in his etiam rebus decorum et artis praecepta servans. Est enim artificis periti, dignitatem singulis personis convenientem servare, et rebus quibusque congruens ornamentum tribuere.

99. Sciendum est autem totam Thucydides historiam a quibusdam in tredecim libros fuisse divisam, ab aliis aliter. Vulgaris tamen et communis usus obtinuit, ut totum hoc opus in octo tantum libris divideretur, quod et Asclepius suo judicio comprobavit.

ALITER EX SUIDA.

Thucydides, Olori filius, Atheniensis. Habuit filium Timotheum. Maternum genus a Miltiade duce, paternum vero ab Oloro, Thracum rege, ducebat. Antiphontis discipulus. Floruit Olympiade octogesima septima. Scripsit Peloponnesiorum et Atheniensium bellum. Hic, dum adhuc erat puer, audivit Herodotum, qui Olympie recitabat historias quas conscripserat, et quasi quodam favore divino percitus, lacrimabat abunde. Herodotus autem animad-

τέρα Θουκυδίδου Ὀλορον ἔφη, « Μαχαρίζω σε τῆς εὐτε-
κνίας, Ὀλορε· ὁ γὰρ σὸς υἱὸς ὀργῶσταν ἔχει τὴν ψυχὴν
πρὸς τὰ μαθήματα. » καὶ οὐκ ἐψεύσθη γε τῆς ἀποφάν-
σεως. Οὗτος ὁ Θουκυδίδης ἀνὴρ ἦν πολλὸς ταῖς τέχναις,
6 κάλλει λόγων, καὶ ἀκριβεῖα πραγμάτων, καὶ στρατη-
γικαῖς συμβουλίαις, καὶ πανηγυρικαῖς ὑποθέσειν.
Οὗτος ὁ συγγραφεὺς μεταβαίνειν εἴωθεν ἀπὸ τῶν θηλυ-
κῶν εἰς οὐδέτερα· οἷον, Τρέπονται εἰς Μακεδονίαν, ἐφ'
ἔπερ καὶ πρότερον. Καὶ Θουκυδίδειος γραφή.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΒΙΟΣ.

1. Θουκυδίδης Ἀθηναῖος Ὀλόρου ἦν παῖς, Θράκιον
δὲ αὐτῷ τὸ γένος· καὶ γὰρ ὁ πατὴρ αὐτῷ Ὀλορος ἐκ
Θράκης εἶχε τοῦνομα. (2) γέγονε δὲ τῶν Μιλτιάδου
συγγενῆς· αὐτίκα γοῦν ἔνθα Μιλτιάδης περὶ Κοίλην
15 τέπαπται, ἔνταυθα καὶ Θουκυδίδης τέπαπται. (3) ὁ δὲ
Μιλτιάδης ἔγημε τοῦ Θρακῶν βασιλέως θυγατέρα
Ἥγησιπύλην. (4) γέγονε δὲ Ἀντιφῶντος τοῦ Ρα-
μουσίου μαθητῆς, δεινοῦ λέγειν καὶ ὑπόπτου γενομένου
τοῖς δικαστηρίοις. καὶ διὰ ταῦτα λέγοντος μὲν οὐκ
20 ἠνεῖχοντο αὐτοῦ, γράφειν δὲ ἐπεχείρησε τοὺς λόγους,
καὶ ἐξέδωκε τοῖς δεομένοις. (5) ἐμαρτύρησε δὲ αὐτῷ
καὶ Θουκυδίδης ὁ μαθητῆς ὅτι ὃ ἂν σύμβουλος γένοιτο,
ἄριστα ἐκεῖνος ἀπῆλλαττεν εἰς τὰς δίκας. (6) ἀλλ' ὁ
μὲν ἔδοξε πονηρὸς Ἀντιφῶν εἶναι, καὶ περὶ τέλος τοῦ
25 Πελοποννησιακοῦ πολέμου κριθεὶς προδοσίας, ὡς Λα-
κεδαιμονίους μὲν τὰ ἄριστα κατὰ προσθεῖαν παρανέσας
Ἀθηναίους δὲ ἄλυσιτελέεστατα, ἐάλω. (7) καὶ σὺν αὐ-
τῷ διεφθάρησαν Ἀρχεπτόλεμος καὶ Ὀνομακλῆς, ὧν
καὶ κατεσκάφησαν καὶ αἱ οἰκίαι, καὶ τὸ γένος τὸ μὲν
30 διεφθάρη τὸ δὲ ἄτιμον ἐγένετο. (8) στρατηγικὸς δὲ
ἀνὴρ ὁ Θουκυδίδης γενόμενος, καὶ τὰ περὶ Θάσον πι-
στευθεὶς μέταλλα, πλούσιος μὲν ἦν καὶ μέγα εὐδύνατο,
ἐν δὲ τῷ Πελοποννησιακῷ πολέμῳ αἰτίαν ἔσχε προδο-
σίας ἐκ βραδυτητός τε καὶ ὀλιγωρίας. (9) ἔτυχε μὲν
35 γὰρ Βρασίδης τὰς ἐπὶ Θράκης καταλαβῶν πόλεις Ἀθη-
ναίων, ἀφιστάς μὲν Ἀθηναίων, Λακεδαιμονίους δὲ προσ-
τιθεὶς· κἀνταῦθα δέον ταχέως ἀναπεῦσαι, καὶ σῶ-
σαι μὲν τὴν Ἡϊόνα ἐγγὺς κειμένην, περιποιῆσαι δὲ τὴν
Ἀμφίπολιν, μέγα κτήμα τοῖς Ἀθηναίοις, τὴν μὲν
40 Ἡϊόνα ἐδυνήθη θάσας σῶσαι, τὴν δὲ Ἀμφίπολιν ἀπώ-
λεσεν. (10) καίτοι Κλέων βοηθῶν ταῖς ἐπὶ Θράκης
πόλεσι κατέπευσε μὲν εἰς Ἀμφίπολιν, ἀλλ' ὅμως μά-
χης γενομένης Βρασίδης μὲν ὁ Λακεδαιμόνιος ἐνίκησεν
αὐτόν, Κλέων δὲ ἀπέθανεν ὑπὸ Μυρκινίου πελταστοῦ
45 βληθείς. (11) οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Βρασίδης τῆς νίκης αἰ-
σθόμενος ἀπέθανε, καὶ Ἀμφίπολις Ἀθηναίων ἀπέστη,
Λακεδαιμονίων δὲ ἐγένετο· ἔνθα καὶ τὰ Ἄγνωνεια οἰ-
κοδομήματα καθελόντες οἱ Ἀμφιπολίται Βρασίδεια
ἐκάλεσαν, μισήσαντες μὲν τὴν Ἀττικὴν ἀποικίαν, λα-
50 κωνίσαντες δὲ κἀν τούτῳ καὶ τὴν τιμὴν μεταθέντες εἰς
Λακεδαίμονα. (12) γενόμενος δὲ φυγὰς ὁ Θουκυδίδης

verso ejus ingenio, Oloro Thucydidi patri dixit : « Te,
Olore, propter egregiam prolem beatum iudico : tuus
enim filius animum ad disciplinas incitatum eorumque ve-
hementer cupidum habet. » Nec eum sua sententia fefellit.
Hic Thucydides fuit vir insignis artificio, orationis elegan-
tia, accurata rerum expositione, et imperatoris consiliis,
et panegyricis argumentis. Hic scriptor a femineo ad
neutrum genus transire solet, ut in his verbis, Τρέπονται
εἰς Μακεδονίαν, ἐφ' ὅπερ καὶ πρότερον. Adjectivum, Thu-
cydidea scriptio.

ALIA VITA THUCYDIDIS.

1. Thucydidi Atheniensi, Olori filio, Thraciam genus
fuit : nam pater ejus Olorus ex Thracia nomen accepit.
(2) Fuit autem ex affinibus Miltiadis. Unde etiam ubi Mil-
tiades apud Cœlam, ibi et Thucydides sepultus est. (3)
Miltiades Hegesipylen, Thracum regis filiam, uxorem duxit.
(4) Fuit autem Thucydides discipulus Antiphontis Rhamnu-
sii, qui in dicendo sollers, in judicii suspectus habitus
est : propterea quum ipsum orantem non facile judicia tole-
rarent, orationes scribere aggressus est, et quibus eo opus
erat exhibuit. (5) De quo Thucydides etiam discipulus
testimonium perhibuit, cuicumque ille consilium dedisset,
eum in judicio victor evadere. (6) Sed Antiphon improbus
est existimatus, et circa finem belli Peloponnesiaci proditionis
accusatus est, quippe qui in legatione Lacedæmoniiis optima,
Atheniensibus vero inutilissima consuluisse deprehensus
est : (7) simulque cum eo Archeptolemus et Onomacles pe-
riere, quorum etiam domus funditus eversa sunt, et eorum
genus partim abolitum, partim honore privatum. (8)
Quum autem Thucydidi, in imperatoria dignitate constituto,
credita essent metalla quæ circa Thasum erant, dives et
potens factus est. Bello vero Peloponnesiaco proditionis
accusatus est, ob tarditatem et negligentiam. (9) Forte
enim Brasidas cepit urbes Atheniensium in Thracia, quas
abductas ab Atheniensibus adjecit Lacedæmoniiis ; eoque
quum oporteret Thucydidem celeriter navigare, et servare
Eiona prope positam, et vindicare Amphipolim Atheniensi-
bus summe utilem, Eiona quidem perveniens servabat,
Amphipolim autem perdidit. (10) Cleon tamen spem
ferens urbibus Thraciæ, navigavit Amphipolim, sed com-
missa pugna a Brasida Lacedæmonio victus est, peritque
a Murcinio peltato vulneratus. (11) Veruntamen et Brasi-
das victoriam adeptus, mortuus est, et Amphipolis ab
Atheniensibus ad Lacedæmonios descendit : ubi et Hagnonia
ædificia quum diruissent Amphipolitani, Brasidia appella-
runt, coloniam Atticam odio habentes, et Laconum partes
etiam in hoc foventes, atque honorem in Lacedæmonia
transferentes. (12) Thucydides vero quum exsularet, belli

ἐσχόλαζε τῇ συγγραφῇ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, καὶ διὰ τοῦτο δοκεῖ πολλὰ χαρίζεσθαι μὲν Λακεδαιμονίῳ, κατηγοροῦν δὲ Ἀθηναίων τὴν τυραννίδα καὶ πλεονεξίαν. (13) οὗ γὰρ καιρὸς αὐτῷ κατεπιτεῖν Ἀθηναίων ἐγένετο, Κορινθίων κατηγορούντων ἢ Λακεδαιμονίων μεμφομένων ἢ Μιτυληναίων αἰτιωμένων, πολὺς ἐν τοῖς ἐγκλήμασι τοῖς Ἀττικοῖς ἔρρῆν, καὶ τὰς μὲν νίκας τὰς Λακωνικὰς ἐξῆρε τῷ λόγῳ, τὰς δὲ ξυμφορὰς ἠὔξησε τὰς Ἀττικὰς, ὅπου καὶ τὰς ἐν Σικελίᾳ. (14) πέπαυται δὲ τὸ τῆς συγγραφῆς ἐν τῇ ναυμαχίᾳ τῇ περὶ Κυνὸς σῆμα, τοῦτ' ἐστὶ περὶ τὸν Ἑλλησποντον, ἔνθα δοκοῦσι καὶ νενικηκέναι Ἀθηναῖοι. (15) τὰ δὲ μετὰ ταῦτα ἐτέροις γράφειν κατέλιπε, Ξενοφῶντι καὶ Θεοπόμπῳ. εἰσι δὲ αἱ ἐφεξῆς μάχαι. (16) οὔτε γὰρ τὴν δευτέραν ναυμαχίαν τὴν περὶ Κυνὸς σῆμα, ἣν Θεόπομπος εἵπεν, οὔτε τὴν περὶ Κύζικον, ἣν ἐνίκαι Θρασύβουλος καὶ Θηραμένης καὶ Ἀλκιβιάδης, οὔτε τὴν ἐν Ἀργινοῦσαις ναυμαχίαν, ἔνθα νικῶσιν Ἀθηναῖοι Λακεδαιμονίους, οὔτε τὸ κεφάλαιον τῶν κακῶν τῶν Ἀττικῶν, τὴν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ναυμαχίαν, ὅπου καὶ τὰς ναῦς ἀπώλεσαν Ἀθηναῖοι καὶ τὰς ἐξῆς ἐλπίδας. (17) καὶ γὰρ τὸ τεῖχος αὐτῶν καθρέθη καὶ ἡ τῶν τριάκοντα τυραννὶς κατέστη καὶ πολλαῖς συμφοραῖς περιέπεσεν ἢ πόλις. ἂς ἠχρίδωσε Θεόπομπος. (18) ἦν δὲ τῶν πάντων καταγένοσ Ἀθήνησι δοξαζομένην ὁ Θουκυδίδης. δεινὸς δὲ δόξας εἶναι ἐν τῷ λέγειν πρὸ τῆς συγγραφῆς προέστη τῶν πραγμάτων. (19) πρώτῃν δὲ τῆς ἐν τῷ λέγειν δεινότητος τῆνδε ἐποίησατο τὴν ἐπίδειξιν Πυριλάμπης γὰρ τις τῶν πολιτῶν ἀνδρᾶ φίλον καὶ ἐρώμενον ἴδιον διὰ τινὰ ζηλοτυπήσας ἐφόνευσεν, ταύτης δὲ τῆς δίκης ἐν Ἀρείῳ πάγῳ κρινομένης πολλὰ τῆς ἰδίας σοφίας ἐπέδειξατο, ἀπολογίαν ποιούμενος ὑπὲρ τοῦ Πυριλάμπους, καὶ Περικλέους κατηγορούντος ἐνίκαι. ὅθεν καὶ στρατηγὸν αὐτὸν ἐλομένων Ἀθηναίων ἄρχων προσέστη τοῦ δήμου. (20) μεγαλόφρων δὲ ἐν τοῖς πράγμασι γενόμενος, ἅτε φιλοχρηματῶν, οὐκ εἶτατο πλείονα χρόνον προστατεῖν τοῦ δήμου. (21) πρῶτον μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ Ξενοκρίτου, ὡς Σύβαριν ἀποδημήσας, ὡς ἐπανῆλθεν εἰς Ἀθήνας, συγχύσεως δικαστηρίου φεύγων ἐάλω· ὕστερον δὲ ἐξοστρακίζεται ἔτη δέκα. (22) φεύγων δὲ ἐν Αἰγίνῃ διέτριβεν, κακεῖ λέγεται τὰς ἱστορίας αὐτὸν συντάξασθαι. τότε δὲ τὴν φιλαργυρίαν αὐτοῦ μάλιστα φανεράν γενέσθαι ἅπαντας γὰρ Αἰγινητάς κατατοκίζων ἀναστάτους ἐποίησεν.

23. Μετὰ τὴν ἱστορίαν φασὶ συντετάχθαι τῷ συγγραφεῖ τὸ προοίμιον, ἐπεὶ τῶν ἐν τῷ πολέμῳ μέμνηται γεγονότων, ὥσπερ τῆς Δήλου καθάρσεως, ἣν περὶ τὸ ἑβδομον ἔτος ἐπὶ Εὐθύνοιο ἄρχοντος γεγενῆσθαι φασιν. (24) μέμνηται δὲ ἐν αὐτῷ καὶ τῆς τοῦ πολέμου τελευτῆς λέγων « ἐς τὴν τελευτὴν τοῦδε τοῦ πολέμου. » ἀλλὰ καὶ ἐν ἀρχῇ φησὶ « κίνησις γὰρ αὕτη δὴ μεγίστη τοῖς Ἑλλησιν ἐγένετο καὶ ἀφέρει τινὶ τῶν βαρβάρων, ὡς δὲ εἶπεν καὶ ἐπὶ πλείστον ἀνθρώπων. » (25) πληρώσας δὲ τὴν ὀγδὸν ἱστορίαν ἀπέθανε νόσῳ· σφάλλονται γὰρ

Peloponnesiaci historiae conscribendae vacabat; et propter hoc Lacedaemoniis plurimum gratificari videtur, Atheniensium autem tyrannidem et avaritiam accusare; (13) nam ubicunque contra eos scribendi nactus est opportunum, ut Corinthiis accusantibus, aut Lacedaemoniis succensentibus, aut Mitylenæis culpantibus, grandis in Atheniensium crimina insurgebat, Laconicas victorias oratione extollens, et Atticas calamitates augens, eas praecipue quae in Sicilia acceptae erant. (14) Historiam autem clausit in praelio navali, quod gestum est circa Cynossema, hoc est circa Hellespontum: ubi videntur et Athenienses victoriam reportasse. (15) Quae vero secuta fuerunt, aliis scribenda reliquit, Xenophonti videlicet et Theopompo; nam plura praelia postea commissa sunt. (16) Neque enim complexus est secundam pugnam navalem circa Cynossema, quam Theopompus scripsit; neque eam quae circa Cyzicum commissa est, in qua Thrasybulus, Theramenes et Alcibiades victoriam retulerunt; neque quae in Arginusis facta est, ubi Athenienses Lacedaemonios superarunt; neque, quae caput Atticorum malorum fuit, pugnam navalem ad Aegos flumen, ubi et naves et spem deinceps perdidit Athenienses. (17) Tunc enim murus eorum eversus est, et tyrannis triginta virorum constituta, et in multas calamitates incidit civitas, quas diligentissime scripsit Theopompus. (18) Thucydides autem inter Athenienses clarissimos unus fuit; quumque gravis in dicendo videretur, priusquam res scriberet, rebus praefuit. (19) Primam autem gravitatis in dicendo demonstrationem hanc fecit: Pylilampes quidam ex civibus virum amicum et amasii loco habitum ob suspicionem quandam interfecit. Hac autem causa in Areopago mota, magnum sapientiae suae specimen edidit. Nam quum pro Pylilampe causam ageret, et Pericles accusaret, victoriam obtinuit; unde et imperator ab Atheniensibus delectus, princeps populi fuit. (20) Quanquam enim magni animi erat in rebus gerendis, tamen ut avaritia laborantem non passi sunt diutius praesse populo. (21) Primum enim a Xenocrito, ut Sybarn peregre profectus, quum reversus esset Athenas, conturbati iudicii accusatus et damnatus est; postea vero in exilium missus per decennium. (22) Exul in Aegina commorabatur, et illic dicitur historias composuisse. Tuncque avaritiam suam maxime patefecit: nam omnes Aeginetas fenore opprimens, prorsus exhausit.

23. Post absolutam historiam praemium ab auctore scriptum fuisse referunt; quoniam de his quae in bello gesta sunt, in eo meminit, ut de Deli purgatione, quam circa septimum annum Euthyno archonte factam fuisse dicunt. (24) Mentionem quoque in eo fecit de fine belli, dicens: « Usque ad finem huius belli. » Sed et initio dicit: « Motus enim hic maximus Graecis fuit, et parti cuidam barbarorum, et ut ita dicam, maximae parti hominum. » (25) Quum autem octavum librum historiae absolvisset, morbo exstin-

οἱ λέγοντες μὴ Θουκυδίδου εἶναι τὴν ὀγδόην, ἀλλ' ἐτέ-
 ρου συγγραφέως· (26) τελευτήσας δ' ἐν Ἀθήνησιν ἐτάφη
 πλησίον τῶν Μελιτιδῶν πυλῶν, ἐν χωρίῳ τῆς Ἀττικῆς
 δ' προσαγορεύεται Κόλιη, εἴτε αὐτὸς ἐπανελθὼν Ἀθή-
 ναις ἐκ τῆς φυγῆς τοῦ ὀρισθέντος χρόνου πληρωθέντος,
 καὶ τελευτήσας ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι, εἴτε μετακομισθέν-
 των αὐτοῦ τῶν ὀστέων ἀπὸ Θράκης, ἐκεῖ καταστρέ-
 ψαντος τὸν βίον· λέγεται γὰρ ἐπ' ἀμφοτέρα. (27) καὶ
 στήλη τις ἀνέστηκεν ἐν τῇ Κόλιῃ τοῦτο ἔχουσα τὸ ἐπί-
 γραμμα,

Θουκυδίδης Ὀλόρου Ἀλιμούσιος ἐνθάδε κεῖται.

etus est; falluntur enim qui dicunt non Thucydidis esse
 octavam, sed alius historici. (26) Mortuus autem, Athe-
 nis sepultus est juxta portas Melitides, in loco Atticæ regio-
 nis qui appellatur Cœla; seu redux Athenas ab exsilio,
 completo tempore præscripto, et in propria patria mortuus;
 seu translatis ejus ossibus ex Thracia, quum illic decessis-
 set: in utramque enim partem dicitur. (27) Et columna
 quædam in Cœla erecta est, hoc monosticho insignita:

Thucydides Olori jacet hoc Alimusius antro.

SCHOLIA.

IN LIBRUM I.

I. Θουκυδίδης Ἀθηναῖος] πάντως μέμνηται τοῦ οἰκείου ὀνόματος κατ' ἀρχάς, ἀντιδιαστελλών ἑαυτὸν τῶν δημονύμων ἐν τοῖς ἔτεσιν. § ἅμα μὲν τῆς αὐτῆς αἰτίας ἔνεκεν, ἅμα δὲ καὶ τοῦ μὴ ἕτερόν τινα τὸ αὐτοῦ σφετέριασθαι σύνταγμα. — Ξυνέγραψε] ἄλλο ἐστὶ γράφαι, καὶ ἄλλο ξυγγράφαι· τὸ μὲν γὰρ ἐπὶ ἐνὸς πράγματος λέγεται, τὸ δὲ ξυγγράφαι ἐπὶ πολλῶν. § Ξυγγράφαι τὸ μετ' ἐπιμελείας καὶ σπουδαίως συντάξαι, γράφαι δὲ καὶ τὸ ἀπλῶς καὶ μὴ ἐπιμελῶς τὴν ἀλήθειαν ἀνευρεῖν. — Τὸν πόλεμον] τὸ πρᾶγμα. — Ὡς ἐπολέμησαν] τὸν τρόπον. — Πρὸς ἀλλήλους] καὶ ὁ πρὸς Ξέρξην πόλεμος τῶν αὐτῶν ἦν, ἀλλ' οὐ πρὸς ἀλλήλους· διὸ καὶ οὐ μάτην πρόκειται. — Ἀρξάμενος εὐθύς καθισταμένου] τὸν χρόνον. — Καθισταμένου] ἀρχὴν λαμβάνοντος. § Ἄντι τοῦ συνισταμένου. — Καὶ ἐλπίσας] τὴν αἰτίαν. — Καὶ ἐλπίσας μέγαν τε ἔσσεσθαι] τὸ ἐπίσπασας τὴν αἰτίαν. — Καὶ ἐλπίσας μέγαν τε ἔσσεσθαι] τὸ ἐλπίσας οὐ μόνον ἐπὶ ἀγαθῷ, ἀλλ' ἀπλῶς ἐπὶ τῇ τοῦ μέλλοντος ἐκθάσει λέγεται. — Μέγαν] ἢ τῷ χρόνῳ, ἢ τοῖς πράγμασιν. — Ἀκμάζοντές τε ἦσαν] ἀντὶ τοῦ ἤκμαζον. — Ἦσαν] μετὰ σπουδῆς ἐπορεύοντο. — Παρασκευῇ τῇ πάσῃ] πῶς ἤκμαζον ἀμφοτέροι παρασκευῇ τῇ πάσῃ, εἴ γε τοῖς Πελοποννησίοις χρημάτων ἐνέδει· — Ξυριστάμενον πρὸς ἑκατέρους] εἰς αὐτάσιν 25 καὶ εἰς βοήθειαν ἑκατέρων κινούμενον. — Τὸ μὲν εὐθύς] ἅμα τῷ ἀρξασθαι τὸν πόλεμον. — 1. Αὕτη δὴ] τὸ δὴ ἀντὶ τοῦ πάνυ. — Καὶ μέρει τινὶ τῶν βαρβάρων] Θρᾶκας λέγει καὶ Πέρσας· οἱ μὲν γὰρ μετὰ Σιτάλκου συνεμάχοντο Ἀθηναίους, οἱ δὲ μετ' Ἀρταξέρξου καὶ Δαρείου 30 ὕστερον τοῖς Λακεδαιμονίοις. — Τὰ γὰρ πρὸ αὐτῶν] τὰ Μηδικὰ καὶ Τρωϊκὰ. — Τὰ ἔτι παλαιότερα] τὰ ἐξ οὗ ἀνθρώποι. — Ξυμβαίνει] ἀντὶ τοῦ συνάγεται καὶ συγκεφαλαιοῦται, τὸ δ' ἐπὶ μακρότατον ἀντὶ τοῦ ἐπιπολῦ καὶ ἐπιμελῶς κεῖται. — Οὔτε ἐς τὰ ἄλλα κατασκευῇ 35 δηλονότι. — Ἐς τὰ ἄλλα] ἤχουν εἰς τὴν κατὰ γῆν καὶ θάλασσαν τοῦ πολέμου κατασκευήν. — Ἐς τὰ ἄλλα] οἷον τὰς ἐκλείψεις καὶ τοὺς σεισμούς.

II. Ἡ νῦν Ἑλλάς καλουμένη] πρὸ τούτου γὰρ κατὰ μέρος καὶ κατὰ ἔθνη ἔκαλετο. τὸ δὲ σχῆμα τοῦ ὁμοιοκαταλήκτου Γοργύειον καλεῖται. — Οὐ πάλοι βεβαίως] οὐ βεβαίως ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἀνθρώπων. — Ἀλλὰ μεταναστάσεις] μετοικήσεις· φαίνονται δηλονότι. — Καὶ βραδύως] ἀπὸ κοινοῦ τὸ φαίνονται. — Ὑπὸ τινων αἰεὶ πλειόνων] οὐκ εἶπε δυνατῶν, ἵνα μὴ ἐπαινήσῃ. — 2. Τῆς 45 γὰρ ἐμπορίας οὐκ οὐσης] τῆς κατὰ θάλατταν πραγματείας. — Ἐπιμιγνύντες] ἐπιμιγνύμενοι. — Νεμίμενοι

τε τὰ αὐτῶν ἕκαστοι] ἡ περιοχὴ τοῦ λόγου καὶ ἡ συνταξίς τοιαύτη. νεμόμενοι τὰ ἑαυτῶν ἕκαστοι ὅσον ἀποζην, καὶ περιουσίαν χρημάτων οὐκ ἔχοντες, οὐδὲ γῆν φυτεύοντες, ἀλλὰ μόνον σπείροντες, καὶ ἀπλῶς εὐμετακόμιστοι ὄντες πρὸς τὸ μετανάστασθαι ὃ ἐστίν, οὐ 5 χαλεπῶς ἀνίσταντο δηλονότι, ἀλλ' εὐχερῶς. — Ὅσον ἀποζῆν] μετριῶς ζῆν ἀποζῆν ἐστίν εὐτελῶς ζῆν, ζῆν δὲ τὸ μετὰ τρυφῆς ζῆν. λέγει δὲ τὴν ἐφῆμερον τρυφήν. — Περιουσίαν] περιουσία ἢ περιττὴ οὐσία, οὐσία δὲ ἡ σύμμετρος. — Ἄδηλον ὄν] ἀντὶ τοῦ, ἀδήλου ὄντος. 10 Ἄττικόν δὲ τὸ σχῆμα. — Ἀναγκαίους] Ἀττικῶς, ἀντὶ τοῦ ἀναγκαίως. — Ἐπικρατεῖν] εὐπορεῖν. — Τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ] τῇ ὀπλιτικῇ. — 3. Ἡ τε νῦν Θεσσαλία] πρότερον γὰρ Ἡμαθία ἔκαλεῖτο. — Ὅσα ἦν κράτιστα] ὄση ἦν ἀρίστη. — 4. Αἶ τε δυνάμεις] τὰ στρατεύματα. 15 — 5. Ἐκ τοῦ ἐπὶ πλείστον] ἐξ ἀρχῆς. — Οὔσαν] ἀντὶ τοῦ εἶναι. — Οἱ αὐτοὶ αἰεὶ] τῷ γένει δηλονότι· οὐ γὰρ ἦσαν ἀθάνατοι. — 6. Καὶ παράδειγμα] παράδειγμα ἀντὶ τοῦ σημείου. — Καὶ παράδειγμα τόδε τοῦ λόγου] δ νοῦς, οἱ μὲν οὕτω, Σημεῖον δὲ τοῦ τὴν Ἀττικὴν αἰεὶ 20 τοὺς αὐτοὺς οἰκεῖν, τὸ κατὰ μὲν τὰ ἄλλα πράγματα μὴ αὐξηθῆναι, οἷον πλοῦτόν τε καὶ ὄπλα καὶ ἄλλα, κατὰ δὲ τὸ πλῆθος τῶν ἀνδρῶν μεγάλην γενέσθαι· ἄλλοι δὲ οὕτω, Σημεῖον δὲ μοι παντὸς τοῦ προειρημένου λόγου, τοῦ τὰς ἀρίστας τῶν γαιῶν μεταβάλλειν τοὺς οἰκήτο- 25 ρας, τὸ τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὰ ἄλλα αὐτῆς μέρη μὴ ὁμοίως τῇ Ἀττικῇ αὐξηθῆναι τῷ πλῆθει τῶν ἀνδρῶν. — Ἐκ γὰρ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος] ἐκ γὰρ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος οἱ δυνατώτατοι ἐκπίπτοντες ἀνεχώρουν παρὰ τοὺς Ἀθηναίους, ὡς βεβαίως οὐσης τῆς οἰκήσεως. — 30 Πολέμῳ ἢ στάσει] πόλεμος ὁ τῶν ἀλλοτρίων, στάσις ὁ ἐμφύλιος. — Ἀνεχώρουν] οἱ Ἡρακλείδαι· ἢ Μεσσηνιοὶ οἱ περὶ Μέλανθον. — Πολῖται γιγνόμενοι] οἱ Ἀθηναῖοι τὸ παλαιὸν εὐθύς μετεδίδοσαν πολιτείας, ὕστερον δὲ οὐκέτι, διὰ τὸ πλῆθος. — Ἐς Ἰωνίαν] προληπτικόν 35 ἐστὶ σχῆμα, ὅταν τὸ συμβᾶν ὕστερον προλαβόντες καλέσωμεν. ὁ γὰρ ξυνέθε μετὰ τὴν οἰκῆσιν τῶν ἀνδρῶν, (λέγω δὲ τὸ κληθῆναι Ἰωνίαν,) τοῦτο αὐτὴν προσηγόρευσε πρὶν ἐκπεμφθῆναι ταὺς ἀνδρας, προαἰδοὺς καὶ προχαρίζόμενος τὴν προσηγορίαν ταύτην τῇ χώρᾳ. οὐ γὰρ 40 οὐσης πρὸ τούτου τῆς Ἰωνίας, ἀπέστειλαν ἐκεῖσε τὸν ὄχλον οἱ Ἀθηναῖοι, ἐφ' ᾧ κτίσειν καὶ οἰκῆσαι τὴν γῆν. καὶ οἱ πεμφθέντες ἐκεῖσε κατοικήσαι, οὕτω καλεῖσθαι τὴν χώραν ὕστερον παρεσκευάσαν. τοῦτο δὲ καὶ Ἀριστέιδης ἐν τῷ Παναθηναϊκῷ [p. 169 Cant.] ἐποίησεν, εἰπὼν 45 « Λυσαμένη τὴν ζώνην ἐν Ζωστήρῃ τῆς Ἀττικῆς. » ὁ

δὲ νοῦς οὗτος πολλῶν καταφυγόντων εἰς τὴν Ἀττικὴν διὰ τὸ ἀσφαλές εἶναι τὸ χωρίον, τοσοῦτον ἐγένετο πλῆθος, ὥστε, πῆς Ἀττικῆς στενωροφυμένης καὶ μὴ οὔσης ἰκανῆς τρέφειν τὸν ὄχλον, ἀνάγκη γέγονε μερίσαι τὸ πλῆθος, καὶ εἰς ἀποικίαν ἐκπέμψαι. οὗτος δὲ προληπτικῶς χρησάμενος εἶπεν, εἰς Ἴωνίαν ἐπέμψαν.

III. Οὐχ ἤχιστα] ἀντὶ τοῦ μάλιστα. — 2. Εἶχεν] ἀντὶ τοῦ ἔχει. — Δευκαλίωνος] Ἐκαταῖος ἱστορεῖ, ὅτι Δευκαλίων τρεῖς παῖδας ἔσχε, Πρόνοον, Ὅρεσθέα καὶ Μαραθῖον, Πρόνοο δὲ τὸν Ἑλληνά φησι γενέσθαι. — Καὶ πάνυ οὐδὲ εἶναι] ἀντὶ τοῦ οὐδ' ὄλιως εἶναι. — Κατὰ ἔθνη... ἀφ' ἑαυτῶν τὴν ἐπωνυμίαν παρέχουσαι] τούτεστι, τοῖς ἰδίους ὀνόμασιν ἐχρῶντο, οἷον Πελασγοὶ μόνον, Βοιωτοί. οὕτω δὲ κοινῷ ὀνόματι Ἑλληνες. — Ἐπὶ πλείστον] ἢ ἐπὶ πλείστον μέρος τῆς Ἑλλάδος, ἢ ἐπὶ πλείστον χρόνον ἐκλήθησαν Πελασγοί. — Παίδων αὐτοῦ] Ἑλληνας παῖδες Δῶρος, Ξούθος, Αἴολος, ὧς φησι καὶ Ἡσίοδος [fr. 23].

Δῶρον τε Ξούθον τε καὶ Αἴολον ἰπποχάρμη.

— Ἐπαγομένων αὐτούς] ἀμφίβολον, τίνα τίς ἐπιηγάγετο, πότερον οἱ Ἑλληνας παῖδες τοὺς ἄλλους, ἢ οἱ ἄλλοι τούτους. — Ἐπ' ὠφελεία] ὠφέλιαν εἶωθεν ὁ Θουκυδίδης τὴν συμμαχίαν καλεῖν. Καθ' ἑκάστους δὲ, κατὰ μέρος, οὐ πάντας δοῦ. — Ἦδη] τὸ ἦδη ἀντὶ τοῦ δή. — Τῇ ὁμιλίᾳ καλεῖσθαι μᾶλλον Ἑλληνας] οὐκ ἀπὸ γραφῆς καὶ δόξης ἀπάντων, ἀλλ' ἐκ τῆς τῶν ἐπιχωρίων ὁμιλίας. — Πολλοῦ γε χρόνου] οὕτως λέγουσιν οἱ Ἀττικοί, πολλῶν ἡμερῶν οὐκ εἶδόν σε, ἀντὶ τοῦ, ἐν πολλαῖς ἡμέραις. — Καὶ ἅπασιν ἐνικηῆσαι] τελείως ἐπικρατῆσαι τὸ καλεῖσθαι Ἑλληνας. — Ἐνικηῆσαι] ἀντὶ τοῦ ἐπικρατῆσαι τὸ δὲ πᾶσι, κατὰ παντός· καὶ τὸ πολλοῦ γε χρόνου, ἀντὶ τοῦ ἐν πολλῷ γε μέντοι χρόνῳ. οὐκ ἐδύνατο δὲ ἅπασιν ἐνικηῆσαι τὸ ὄνομα τοῦτο ἀλλ' ἢ ἐν πάνυ πλείστῳ χρόνῳ. — 3. Ὑστερος] οὕτως ἐν ἐτέρῳ, καὶ καλῶς γέγραπται τὸ πολλῷ γὰρ ἀρκεῖ ἐπὶ τοῦ χρόνου, καὶ τὸ ὕστερον πλεονάζει· τὸ δὲ ὕστερος ἐπὶ τοῦ Ὀμήρου λεγόμενον ἔχει τὴν ἀκολουθίαν τοῦ λόγου σαφῆ. — Οὐδαμῶς τοὺς ζύμπαντας ὠνόμασεν] τὸ γὰρ [Hom. II. B, 530]

Ἐγχείη δ' ἐκέκαστο Πανελλήνας καὶ Ἀχαιοὺς,

νενοθευται. — Οὐδὲ βαρβάρους εἶρκεν] τὸ γὰρ [ib. 807] βαρβαροφώνων Καρῶν νενοθευται. — Ἑλληνάσιν] τὸ τί παρέλκει. — Ἀντίπαλον] ἀντίπαλον καὶ τὸ ἴσον καὶ τὸ πολέμιον. § ἀντίκειται γὰρ τῷ Ἑλληνι ὁ βάρβαρος. τὸ δὲ ἐξῆς, οἱ Ἑλληνες ὡς ἕκαστοι καὶ ζύμπαντες ὕστερον κληθέντες Ἑλληνες. — 4. Οἱ δ' οὖν] ἐπανάληψις. — 5. Ταύτην τὴν στρατείαν... ξυνῆλθον] ἀντὶ τοῦ συνεστράτευσαν· δεῖ δὲ προσθεῖναι τὴν εἰς οἶον, ἀλλὰ καὶ εἰς ταύτην τὴν στρατείαν ξυνῆλθον. — 60. Θαλάσση... χρώμενοι] τούτεστιν ἐμπορευόμενοι.

IV. Μίνως γὰρ παλαιάτατος] διὰ τριῶν συγκρίσεων δείκνυσι τὰ πρὸ τῶν Πελοποννησιακῶν ἀσθενῆ, ἀφ' οὗ

ἄνθρωποι μέχρι Μίνω, καὶ ἀπὸ τούτου μέχρι τῶν Τρωϊκῶν, καὶ ἀπὸ τῶν Τρωϊκῶν μέχρι αὐτοῦ. τινὲς δ' οὐκ ἐντέθεν, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ, φαίνεται γὰρ ἡ νῦν Ἑλλάς, πρώτων λέγουσι σύγκρισιν. — Ὡν] τὸ ὦν ἀντὶ τοῦ ἐκείνων [ὦν]. — Τῆς νῦν Ἑλληνικῆς θαλάσσης] πρότερον γὰρ Καρικὴ ἐκαλεῖτο ἡ θάλασσα. — Ἐπὶ πλείστον ἐκράτησε] ἐπὶ πλείστον ἀντὶ τοῦ ἐπὶ πολλὸ μέρος. § Ὅ ἐστιν, ἐπὶ πολλὸ μέρος αὐτῆς ἐκράτησεν ἢ τὸ ἐπὶ πλείστον ἀντὶ τοῦ πάνυ. § Ἐπὶ τόπου νῦν τὸ ἐπὶ πλ. — Κυκλάδων] παρὰ τὸ ἐν μέσῳ ἔχειν τὴν Δῆλον τὴν ἱεράν τοῦ Ἀπόλλωνος, καὶ κύκλον τινα περὶ αὐτὴν μιμεῖσθαι. εἰσι δὲ κατὰ τινὰς ἐ' αὐταῖ· Πάρος, Ἄνδρος, Ἰκαρος, Σκύρος, Ῥήνια, Ῥήνη, Δῆλος, Νάξος, Σίφνος, Κέως, Μύκονος, Τῆνος, Κύθνος, Ἄμοργος, Σέριφος· κατὰ δὲ τινὰς ἐβ', πλὴν Ῥήνης καὶ Σκύρου καὶ Ἰκάρου, μᾶλλον δὲ πλὴν Ῥήνης καὶ Σκύρου καὶ Ἄμοργου. — Τῶν πλείστον] ὑπακουστέον Ἑλλήνων. — Ἐγκαταστήσας] ποιήσας κατὰ μέρος, οὐ πάντας δοῦ. — Τό τε ληστικόν] τὸ μὲν ἐκτὸς τοῦ β' σημείου, τὸ σύστημα τῶν ληστῶν· τὸ δὲ μετὰ τοῦ β', τὸ κτήμα τῶν ληστῶν. — Τοῦ τὰς προσόδους μᾶλλον ἰέναι αὐτῶν] ἢ γὰρ μὴ ληστευομένη πλείους φέρει προσόδους. λείπει δὲ ἡ ὑπερ.

V. Οἱ γὰρ Ἑλληνες] τὴν αἰτίαν τοῦ ληστεύειν ἐπάγει νῦν. — Ἐν τῇ ἡπειρῷ] ἡπειρος τριχῶς λέγεται ἢ πᾶσα γῆ, πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῆς θαλάσσης, ἢ Ἀσία κατ' ἐξοχὴν, καὶ μέρος τι τῆς * * Κεφαλληνίαν. — Πόλεσιν ἀτειγίστοις] εἶπε γὰρ [c. 2] ἀτειγίστων ὄντων, ὡς περ ἦν ἡ Ἀττικὴ πάλαι, κατὰ κώμας οἰκουμένη. — Ἡρακλῶν] ἐλήστευον, ἀπὸ τοῦ ἀρπάζειν ἐβίουν. — Καὶ τὸν πλείστον τοῦ βίου] οὗτοι Θουκυδίδης, καὶ τὸν πλείστον τοῦ χρόνου. — Οὐκ ἔχοντός πω αἰσχύνῃν τ. τ. ἔ.] ἤγουν οὐκ αἰσχρῶ νομιζομένου τοῦ ληστεύειν. — 2. Καλῶς τοῦτο ὀρθῶν] καλῶς ἀντὶ τοῦ εὐσεβῶς καὶ φιλανθρωπῶς· οὕτε γὰρ βουὴν ἀροτήρα ἐλεηλάτουν, ἢ ἔκλεπτον νυκτός, οὕτε μετὰ φόνων ἐποίουν τὴν ληστείαν. Ὀμηρος [Od. Γ, 73].

οἱά τε ληστήρες ὑπεῖρ ἄλα.

— Οὐκ ὀνειδιζόντων] τῶν ἐρωτωμένων, ἢ τῶν ἐρωτῶντων διχῶς γὰρ ὁ νοῦς.

VI. Ἐσιδηροφόροι... καὶ ξυνήθη τὴν δίαιταν μεθ' ὀπλων ἐποιήσαντο] ὅθεν τὰς μαχαίρας μαυλίας ἐκάλου, διὰ τὸ δοῦν αὐλίζεσθαι, οἷον δμαυλίας. — 3. Ἐν τοῖς] ἐν τούτοις, ποιητικῶς· ὑπερβιβάζεται γὰρ ὁ δέ. — Ἄνευμένη] τρυφήν καὶ ἀθηραῖ. — Ἐς τὸ τρυφερώτερον μετέστησαν] ἀντὶ τοῦ, μετέστησαν εἰς τρυφῶσαν δίαιταν, τὸν σίδηρον καταθέμενοι. — Οἱ πρεσβύτεροι αὐτοῖς τῶν εὐδαίμωνων] ἀντίπτωσις ἐστίν, οἱ εὐδαίμονες τῶν πρεσβυτέρων. § Ὑπερβατὸν, διὰ τὸ ἀεροδαίτον. — Χιτῶνάς τε λινοῦς] οὐ πολλὸς χρόνος ἀφ' οὗ ἐπαύσαντο φοροῦντες χιτῶνας λινοῦς, καὶ τέττιγας χρυσοῦς ἐξαρτῶντες τῶν τριχῶν πλέγματι. — 5. Ἐν ἔρσει κρωβύλον] ἐν ἔρσει, ἢ ἐν εἰσέρσει, ἢ ἐν πλοκῇ. Κρωβύλος δὲ ἐστὶν εἶδος πλέγματος τῶν τριχῶν, ἀπὸ ἑκατέρων εἰς

οὐδ' ἀπολλήγον. Ἐκαλεῖτο δὲ τῶν μὲν ἀνδρῶν, κρωβύ-
 λος· τῶν δὲ γυναικῶν, κόρυμβος· τῶν δὲ παιδῶν, σχο-
 πτός. § Ἴν' ἔρσει, ἐν ἀναδέσει, παρὰ τὸ εἶρσι. § Ἐν-
 ἡλλάξε τὴν πτώσιν, ἀντί τοῦ, χρυσοῦς τέττιγας.
 5 ἐφόρου δὲ τέττιγας διὰ τὸ μουσικόν, ἢ διὰ τὸ αὐτό-
 χθονας εἶναι· καὶ γὰρ τὸ ζῶον γηγενές. — Χρυσῶν τετ-
 τίγων ἐνέρσει κρωβύλον ἀναδόμενοι] ὄν οἱ ἐπίσημοι
 ἐφόρου Ἀθηναίσι, ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔμπροσθεν ἐγκαθή-
 10 γηγενεῖς εἶναι. — Κρωβύλον] ἐμπλοχὴ ἀπὸ τοῦ μετώπου
 ἐπὶ κορυφῇ ἀνηγμένη. — 4. Μετρία δ' αὖ ἐσθῆτι καὶ
 ἐς τὸν νῦν τρόπον] λείπει ἡ τῆ: ἴν' ἡ, καὶ τῆ ἐς τὸν νῦν
 τρόπον. πρῶτοι Λακεδαιμόνιοι οἱ τὰ μείζω κεκτημένοι
 μετρία ἐσθῆτι ἐχρήσαντο, καὶ ἐς τὰ ἄλλα τοῖς πολλοῖς
 15 ὁμοδαίτοι κατέστησαν. — Τοὺς πολλοὺς] τοὺς πένθη-
 τας. — Τὰ μείζω κεκτημένοι] πλούσιοι. — 5. Ἐγυ-
 μνῶθησάν τε πρῶτοι] ἐν τοῖς ἀγῶσι δηλονότι· καὶ γὰρ
 περὶ τὰ αἰδοῦσα ἐζώννυντο. Ὀμηρος [Od. Σ, 30]:

Ζῶσαι νῦν, ἴνα πάντες ἐπιγνώσῃσι καὶ οἶδε
 μαρναμένους.

Ταῦτα δὲ ὡς ἐν παρεκβάσει εἴρηται. — Λίπα] τὸ λίπα
 Ὀμηρος ἐπιθετικῶς λέγει τὸ ἔλαιον, οὗτος δὲ ὄντως
 αὐτὸ ὀνομάζει. — Μετὰ τοῦ γυμνάζεσθαι] ἀντί τοῦ, ἐν
 τῷ γυμνάζεσθαι. — Οὐ πολλά ἔτη ἐπειδὴ πέπαυται]
 25 ἀπὸ Ὀρσίππου Μεγαρέως ἐγυμνῶθησαν ἐν τοῖς ἀγῶ-
 σιν, ὡς δηλοῖ καὶ τὸ ἐς αὐτὸν ἐπίγραμμα:

Ὀρσίππῳ Μεγαρεῖ μεγαλόφρονι τῆδ' ἀρίδηνον
 μνήμα θέσαν, φάμα Δελφίδι πειθόμενοι·
 30 πρῶτος δ' Ἑλλήνων ἐν Ὀλυμπίᾳ ἔστεφανώθη
 γυμνός, ζωννυμένων τῶν πρὶν ἐνὶ σταδίᾳ.

ἰστέον ὅτι περὶ τῶν Λακεδαιμονίων οὐκ ἀσθένειαν τῶν
 ἀρχαίων παραδίδωσιν, (ἀδιάφορον γὰρ τὸ γυμνός ἢ
 ἐξωσμένους ἀγωνίζεσθαι πρὸς δύναμιν,) ἀλλὰ μόνον ὅτι
 35 ὁμοίως διητῶντο τοῖς βαρβάροις. τὸ δὲ ἐξῆς· ἐτι δὲ καὶ
 ἐν τοῖς βαρβάροις, καὶ μάλιστα τοῖς Ἀσιανοῖς, οἷς νῦν
 πυγμαῖς καὶ πάλης ἄθλα τίθεται. — Ἐν τοῖς βαρβάροις
 ἔστιν οἷς] ἐν τισὶ τῶν βαρβάρων. — Ἄθλα] ἄθλος, ὁ
 ἀγὼν, ἀρσενικῶς· ἄθλον δὲ, τὸ ἔπαθλον, οὐδετέρως.

VII. Πλωϊμωτέρων ὄντων] ἀδείας τυχοῦσαι τοῦ
 40 πλεῖν. ἢ δὲ σύγκρισις πρὸς τοὺς ἀρχαίους. — Περιου-
 σίας μᾶλλον ἔχουσαι... ἐκτίζοντο] πανταχοῦ τοὺς παρὰ
 θάλατταν ἀνθρώπους εὐπορωτέρους λέγει εἶναι. — Τεί-
 χεσιν ἐκτίζοντο] λείπει ἡ σύν, ἴνα ἡ, σύν τείχεσιν ἐκτί-
 45 ζοντο. — Προςοίκους] τὸ πρόσοικος ἐπὶ πόλειος οἰ-
 κειότερον μᾶλλον τοῦ ἄμορος· ἐπὶ γὰρ ὄρων τοῦτο λαμ-
 βάνεται. — Διὰ τὴν ληστείαν] διὰ τὸ ληστεύεσθαι. —
 Ἀντισχοῦσαι] μετὰ μάχης ἐναντιωθεῖσαι. — Ἐφερον]
 τὸ ἔφερον ἀντί τοῦ ἐλήστευον, ἐβλάπτον, ὡς καὶ Ἡρό-
 50 δотος. — Κάτω ὄκουν] ἦτοι ἐγγύς τῆς θαλάσσης. τὸ
 ἐξῆς, καὶ τῶν ἄλλων ὅσοι κάτω ὄκουν, ὄντες οὐ θα-
 λάσσοι, ἔφερον ἀλλήλους.

VIII. Οὐχ ἦσσαν] ἀντί τοῦ λίαν. — Κἄρες τε ὄν-
 τες καὶ Φοίνικες] ἴνα μὴ διαβάλλῃ τὸ Ἑλληνικόν, εἶπε
 Κἄρας καὶ Φοίνικας. τὸ σχῆμα προαναφώνησις. —

Ἵπὲρ ἤμισυ] οὐ τῶν Ἑλλήνων ὑπὲρ ἤμισυ, ἀλλὰ τῶν
 Φοινίκων· οἱ γὰρ Ἑλληνες ἔκαιον τὰ σώματα. —
 Κἄρες ἐφάνησαν, γνωσθέντες τῆ τε σκευῇ τῶν ὅπλων
 κτλ.] Κἄρες πρῶτοι εὔρον τοὺς ὀμφαλοὺς τῶν ἀσπίδων
 καὶ τοὺς λόφους. τοῖς οὖν ἀποθνήσκουσι συνθάπτον
 5 ἀσπίδιπκον μικρὸν καὶ λόφον, σημεῖον τῆς εὐρέσεως·
 καὶ ἐκ τούτου ἐγνωρίζοντο οἱ Κἄρες. οἱ δὲ Φοίνικες ἐκ
 τοῦ τρόπου τῆς ταφῆς· τῶν ἄλλων γὰρ ἐπ' ἀνατολάς
 ποιοῦντων ὄραν τοὺς νεκροὺς, οἱ Φοίνικες ἐξεπίτηδες
 ἐπὶ δύσιν. — 2. Καταστάντος δὲ τοῦ Μίνω ναυτικῶ]
 10 τὸ σχῆμα ἐπανάληψις. τὸ δὲ Μίνω, Ἀττικόν. — Ἀνέ-
 στησαν] ἀνάστατοι ἐγένοντο. — 3. Οἱ παρὰ θάλασσαν
 ... χρημάτων ποιούμενοι] πανταχοῦ τοὺς παρὰ θάλασ-
 σαν ἀνθρώπους εὐπορωτέρους λέγει εἶναι. — Καὶ τείχη
 περιεβάλλοντο] καὶ τοῦτο ἐπανάληψις· προεῖπε γὰρ,
 15 τείχεσιν ἐκτίζοντο. — 4. Ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ] τῷ δυ-
 νατῷ καὶ εὐπόρῳ.

IX. Ἀγαμέμνων τέ μοι δοκεῖ] τὸ ἐξῆς, Ἀγαμέμνων
 τέ μοι δοκεῖ τὸν στόλον ἀγεῖραι. — 2. Καὶ οἱ τὰ σαφέ-
 20 στατα...] ὁ νοῦς τοιοῦτος, λέγουσι δὲ καὶ οἱ τὰ Πελοπον-
 νησίων μνήμη σαφέστατα δεδεγμένοι. ἴν' ἡ ἐπίρρημα
 τὸ σαφέστατα. — Πέλοπά τε πρῶτον] τὸ ἐξῆς οὐ-
 τως, Πέλοπά τε πρῶτον, ἐπλητύην ὄντα, ὅμως σχεῖν.
 τὸ πρῶτον πρὸς τὸ πλήθει χρημάτων. — Τὴν ἑπωνυ-
 25 μίαν] Ἀπία γὰρ τὸ πρῶτον ἐκαλεῖτο. Ὀμηρος [Il. I,
 270]:

Τηλόθεν ἐξ Ἀπίης γαίης.

Πελοπόννησος γὰρ νῦν καλεῖται. — Καὶ ὕστερον] ἀπὸ
 κοινοῦ τὸ λέγουσι. — Ξυνερχθῆναι] ἀντί τοῦ εὐτυχηθῆ-
 30 ναι, ἢ συναχθῆναι. — Ὑπὸ Ἡρακλειδῶν ἀποθανόντος]
 οὐχ ὅτι ὑπ' αὐτῶν μόνον ἐφονεύθη, ἀλλ' ὅτι δι' αὐτούς.
 — Ἀτρέως δὲ μητρὸς ἀδελφοῦ ὄντος αὐτῶ] Ἀστυδά-
 μεια, μήτηρ Εὐρυσθέως, ἀδελφὴ Ἀτρέως. — Αὐτόν]
 Ἀτρέα. — Τὸν πατέρα] τὸν Πέλοπα. ὁ γὰρ Πέλοψ τὸν
 Χρῦσιππον τὸν υἱὸν ἀνείλεν· ὁ δὲ Ἀτρέως, φοβούμενος μὴ
 35 τὸ αὐτὸ πάθῃ, ἔφυγεν. — Ἀνεχώρησεν] ἀντί τοῦ ἐπα-
 νῆλθεν. § ὑπέστρεψεν. — Θεραπευκότα] χρήμασι δη-
 λονότι. — Τῶν Περσειδῶν τοὺς Πελοπίδας] Ὀμηρος
 [Il. T, 123]:

Εὐρυσθεὺς Σθενέλιου παῖς Περσηιάδαο.

ὁ δὲ Ἀτρέως, Πελοπίδης. — 3. Ἄ μοι δοκεῖ] τὰ δύο
 40 σκῆπτρα. — Οὐ χάριτι] Ὀμηρος [Od. E, 307]:

Χάριν Ἀτρείδῃσι φέροντες.

— 4. Ναυσίτε] λείπει σύν ναυσί τε. — Καὶ Ἀρκάσι προσ-
 45 παρασχών] τὸ ἐξῆς, πρὸς δὲ καὶ Ἀρκάσι παρασχών. —
 Ἰκανός] διὰ τοῦ ἰκανός τὸ ἀξιόπιστον τοῦ ποιητοῦ πα-
 ρέστησεν. — Οὐκ ἂν οὖν νήσων] συλλογισμὸς τὸ σχῆμα.
 Ἀγαμέμνων ἤρχε μὲν τοῦ Ἄργους καὶ τῶν περὶ αὐτὸ
 νήσων, ἐπέκεινα δὲ τῶν ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ Ἄργους νή-
 50 σων ἤρχε καὶ ἐτέρων νήσων πολλῶν, αἱ οὐκ ἂν ἦσαν
 πολλαί, εἰ μὴ ναυτικὸν εἶχεν ὁ Ἀγαμέμνων, δι' οὗ τού-
 των κρατεῖν ἠδύνατο. — 5. Εἰκάξειν δὲ χρῆ ... τὰ πρὸ
 αὐτῆς] εἰ γὰρ τὰ οὕτως ὑμνούμενα εὐτελεῖ ἦν, πόσῳ
 μᾶλλον τὰ πρὸ αὐτῶν.

X. Οὐκ ἀκριβεί] οὐ γάρ ἐστιν ἀκριβὲς σημεῖον τὸ ἐκ τῶν τόπων τὰς δυνάμεις τῶν ἀνθρώπων στοχάζεσθαι. — Μὴ γενέσθαι] Ἀττικῶς τὸ μὴ ἐγκαυθα παρέλκει. — 2. Λακεδαιμονίον γάρ] τὸ σχήμα κατὰ ὑπόθεσιν. κατα-
 6 ρᾶται δὲ τοῖς Λακεδαιμονίοις λεληθότις. — Ἡ πόλις] ἡ μητρόπολις, ἡ Σπάρτη. — Λειψθείη δὲ τὰ τε ἱερά] εὐσεβῶς λέγει τὰ ἱερά. — Τῆς κατασκευῆς] τῶν κτι-
 10 σμάτων. — Πελοποννήσου τῶν πέντε] Πελοποννήσου αἱ πέντε μοῖραι, Λακωνική, Ἀρακδική, Ἀργολική, Μεσσηνιακή, καὶ τῆς Ἡλίδος. ἀποθανόντος δὲ τοῦ Κρεσφόντου, ἔσχον τὴν Μεσσηνιακὴν οἱ Λακεδαιμόνιοι. — Δύο μοῖρας] τὴν Μεσσηνιακὴν οἱ Λακεδαιμόνιοι. — Δύο μοῖρας] τὴν Λακωνικὴν καὶ Μεσσηνιακὴν. — Τῆς
 15 τε ξυμπάσης ἡγούνται] ἰστέον ὅτι τῆς Ἀργολικῆς οὐκ ἤρξαν, ἀλλὰ συνεκδρομικῶς εἶπε. — Ὅμοιος δὲ ...] τὸ ἐξῆς, ὅμοιος δὲ φαίνουσι ἂν ὑποδεστέρα πόλεις καὶ εὐ-
 20 τελοῦς καὶ οὔτε συνοικισθείσης, καὶ τὰ ἐξῆς. — Πολυτελέσει] πολυδαπάνος· τέλος γὰρ τὸ ἀνάλωμα. — Ἀθηναίων δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο παθόντων] ἐξ ὑποθέσεως φησὶ
 25 περὶ Λακεδαιμονίων τὸ, εἰ ἡ πόλις αὐτῶν ἐρημωθεῖη καὶ τὰ ἱερά λειψθείη· ἐπεὶ πῶς ἂν περὶ Ἀθηναίων, Ἀθηναῖος ὢν, καταρῶμενος τὸ αὐτὸ εἰρήκει; ὥστε μάτην ἢ παραγραφὴ τέθειται, ὅτι λεληθότως ἐπαρᾶται τοῖς
 30 Λακεδαιμονίοις· ἀλλότριον γὰρ τοῦτο τῆς συγγραφείας ἴσμεν προσέσεως. — Ἡ ἔστιν] τὸ ἢ συγκριτικὸν ἀντὶ τοῦ ἥπερ. ἡ διάνοια, ἐρημωθείσης τῆς μὲν τῶν Λακεδαιμονίων πόλεως, μείων φαίνουσι ἂν ἡ δύναμις γα-
 35 γονέναι τοῖς ἔπειτα· τῆς δὲ τῶν Ἀθηναίων, μείζων ἢ νῦν ἐστί. — 3. Ἀπιστεῖν] τὰ κατὰ Μυκήνην καὶ τὸν στό-
 40 λον τὸν εἰς Τροίαν. — 4. Πεποιήκει] ἐπιτηδεύει τὸ, τὸν ποιητὴν πεποιθέναι, ὥσπερ λέγομεν τὸν φιλόσοφον ὅτι ἐφιλοσόφησεν. § ἰστέον ὅτι ἀπὸ τοῦ Ἡροδότου ὠφέληται. — Χιλίων καὶ διακοσίων] ὁ μὲν Εὐριπίδης [Οἴ. 352, Ἀνάστ. 6, El. 2] καὶ Λυκόφρων [v. 210] χιλίας ναῦς
 45 λέγουσι τὸν Ἀγαμέμνονα ἀγαγεῖν, ὁ δὲ Ὀμηρος χιλίας ἑκατὸν ἐξήκοντα ἐξ [hodie 1186]. — Τὰς μὲν Βοιωτῶν] τὰς μεγάλας. — Τὰς δὲ Φιλοκλήτου] τὰς μικρὰς δη-
 50 λουσί. — Πεντήκοντα] ἀνδρῶν δηλουσί. — Ἐν νεῶν καταλόγῳ] ἔστι γὰρ καὶ ἀνδρῶν παρ' αὐτῷ κατάλογος.
 55 — Προσκόπους] τοὺς πρὸς ταῖς κώπιας ναύτας, τοὺς κωπηλάτας. — Περιένους] τοὺς περιττοὺς ἐν τῇ νηϊ ἐπιβάτας, οἷον δούλους. § τοὺς περιττοὺς καὶ ἔξω τῶν ὑπηρεσιῶν καὶ πρῶτους πλεόντας. ὅθεν καὶ τοὺς κομίζοντάς τινα εἰςθῆκε. — Τῶν ἐν τέλει] οἷον Μηριόνου,
 60 καὶ Πατρόκλου, καὶ τῶν τοιούτων ἐν τέλει. — Οὐδ' αὖ τὰ πλοῖα καταφρακτα] οὐκ ἦν, φησὶ, σεσανιδωμένα τὰ πλοῖα, ὥστε κάτω μὲν τιθέναι τὰ ὄπλα, αὐτοὺς δὲ ἄνω διάγειν. — Ληστικώτερον] τὰ γὰρ τῶν ληστῶν πλοῖα οὐκ ἦν σεσανιδωμένα, ἀλλὰ κάτω καταθέζοντο, διὰ τὸ μὴ
 65 φαίνεσθαι αὐτοὺς ἐπιπλέοντας. ἦν οὖν διὰ τοῦτο κοιλότερα. — 5. Τὸ μέσον σκοποῦντι] μέσον τῶν ἑκατῶν εἰκοσι καὶ τῶν πενήκοντα ἔστι πέντε. συνάγεται οὖν ὁ τῶν χιλίων διακοσίων νεῶν τῶν ἀνδρῶν ἀριθμὸς μυριάδων δέκα καὶ δισχιλίων.

XI. Ὅσον ἡ ἀρχηματία] συγκριτικῶς, ὅτι καὶ τοῦτο κακίον. ἰστέον δὲ ὅτι ἠῦρηται ἡ ἀρχημασία. — Βιοτεύσειν] τροφὴν ἔξειν. — Μάχη ἐκράτησαν] τῇ τῆς ἀποβάσεως εἰς τὴν ξηρὰν τῶν νεῶν, ἐν ᾗ Πρωτεσίλαος πίπτει. — Τὸ γὰρ ἔρουμα] ἔρουμα λέγει νῦν οὐχ ὅπερ ἐν τῇ ἡ' [337] λέγει Ὀμηρος γενέσθαι, ἀλλὰ πρότερον μικρότερον διὰ τὰς τῶν βαρβάρων ἐπιδρομὰς. — Ἄλλὰ πρὸς γεωργίαν] ὧν ἠγείτο Ἀκάμας καὶ Ἀντίλοχος. — Τοῖς αἰεὶ ὑπολειπομένοις] τοῖς κατὰ καιρὸν. — 2. Διέφερον] ὑπέμενον, ἐπιμελῶς ἐξήνυον, διήνυον. § ἦνυον, 10 ἐιργάζοντο. — Ἄλλὰ μέρει τῷ] ἔνιοι συνεγκλίνουσιν, ἀλλὰ μέρει τῷ, ἀντὶ τοῦ μέρει τινί. — 3. Δηλοῦται τοῖς ἔργοις] τὰ Τρωϊκὰ ἐλέγχεται.

XII. Καὶ μετὰ τὰ Τρωϊκὰ] τριχῶς διείλε τὴν ἀρχαιολογίαν, εἰς τὰ πρὸ τῶν Τρωϊκῶν, εἰς αὐτὰ τὰ 15 Τρωϊκὰ, εἰς τὰ ἐχόμενα αὐτῶν. καθ' ἕκαστον δὲ μέρος διπλῆ παράγραφος κεῖται. δηλοῖ δὲ [καὶ] διὰ τούτων τὴν αἰτίαν, δι' ἣν τὰ Ἑλληνικὰ καὶ μετὰ τὴν ἄλωσιν ἦν ἄσθενῆ. — Ἡσυχάσασα αὐξήθηται] ἡσυχία γὰρ καὶ αὐξήσιν ποιεῖ. — 2. Ἡ τε γὰρ ἀναχώρησις...] 20 μῆκετι γὰρ ἐλπίζοντες αὐτοὺς ἐπανελθεῖν ἐπανίσταντο, ἐλθοῦσι δ' ἐπολέμου, καὶ οἱ ἠττώμενοι ἐξέπιπτον. — Ἀφ' ὧν] ἡ πόλειον, ἡ στάσεων. — Ἐκπίπτοντες τὰς πόλεις ἔκτιζον] πολλοὶ γὰρ ἐξέπεσον οἷον, Τεύκρος μὲν, ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐκβληθείς διὰ τὸν Αἴαντα, εἰς 25 Κύπρον ἀφίκετο· καὶ Φιλοκλήτης, διὰ τὸν Πάριδος θάνατον θῆλειαν νόστον νοστήσας καὶ μὴ φέρων τὴν αἰσχύνην, ἀπελθὼν ἐκ τῆς πατρίδος, ἔκτισε πόλιν ἣν διὰ τὸ πάθος Μαλακίαν ἐκάλεσε· Διομήδης, ὑπὸ Κομήτου ἐκβληθείς, εἰς τὰς Λιθυρινίδας νήσους ἀφίκετο· καὶ ὁ 30 Μενεσεύς, ὑπὸ τῶν Θησειδῶν, εἰς Ἰθρίαν καὶ ἄλλοι πολλοί. — 3. Ἐξ Ἀρνης] Ἀρνη πόλις Θεσσαλίας, ἀφ' ἧς ὠνόμασται κατὰ μετοικίαν καὶ ἡ ἐν Βοιωτίᾳ Ἀρνη· ἡ δὲ Βοιωτία Ἀρνη νῦν Χαϊρώνεια καλεῖται. — Ὀγδοηκοστώ] εἶτε ξὺν Ἡρακλείδαις] οἱ γὰρ Ἡρα- 35 κλεῖδαι, βουλομένοι κατελθεῖν εἰς Πελοπόννησον, ἤρουν τὸν Ἀπόλλωνα· ὁ δὲ αὐτοῖς ἀνεῖλε, διὰ τῶν στενῶν εἰσβαλεῖν. οἱ δὲ νομίσαντες τὸν ἰσθμὸν λέγειν αὐτὸν, καὶ ἀστοχῆσαντες τοῦ χρησμοῦ, προσβάλλουσι τοῖς Πελοποννησίοις κατὰ τὸν ἰσθμὸν, καὶ ἠττηθέντες ἐποιή- 40 σαντο σπονδὰς, ὥστε ἑκατὸν ἔτη παραχωρῆσαι τὴν χώραν Πελοποννησίοις, μετὰ δὲ τὰ ἑκατὸν ἔτη πάλιν ἤρουν τὸν Ἀπόλλωνα περὶ τῆς καθόδου· ὁ δὲ ἀνείλεν αὐθις, διὰ τῶν στενῶν εἰσβαλεῖν. ἀντιλεγόντων δὲ τῶν Δωριέων, ὡς καὶ πρότερον εἶεν ἠπατημένοι, εἶπεν, ὡς 45 οὐ συνήκατε τὸν χρησμὸν· στενὰ γὰρ λέγω τῶν Κρισαίων κόλπων. οἱ δὲ, ἐντεῦθεν ἐπιχειρήσαντες, ἔσυχον τῆς καθόδου, ὕστερον τῶν Τρωϊκῶν ἔτεσιν π'. ἡ δὲ πρώτη ἐσβολὴ πρὸ ἐτῶν εἰκοσιν ἦν. — 4. Ἀποικίας ἐξέπεμψε] ἀποικίαι ἐστί κτίσαι πόλιν ἐπ' ἐρήμῃ. — Ἔστιν α' 50 ἀντὶ τοῦ ἔνια· λέγει δὲ Ἀμπρακιώτας, Ἀνακτοροῦς

XIII. Τὰ πολλὰ] τούτεστι, τὰ ἐπιτολῶ. — Τυραν-
 νίδες ἐν ταῖς πόλεσι καθίσταντο] διὰ τοῦτο δὲ ἔσαν

καὶ ταῦτα ἀσθενῆ· ἡ γὰρ τυραννὶς οὐκ ἐξ̄ τελείως
 αὖξιν τὰ πράγματα. — Τῶν προσδῶν μειζό-
 νων γιγνομένων] αἰτίαν λέγει τῶν τυραννίδων. —
 Ἐπὶ βήτοισ γέρασιν] ἀντὶ τοῦ, ἐπὶ φανεραῖς τιμαῖς,
 5 ἐπὶ ῥητοῖς μέρασιν] ἀντὶ τοῦ, ἐπὶ φανεραῖς τιμαῖς,
 τῶν τυραννίδων· ὁ γὰρ τύραννος νόμου κρείττω ἔχει
 τὴν βούλησιν, καὶ οὐχὶ τὸ αἴσιον. — Πατρικαὶ βασι-
 λεῖαι] ἀπὸ τῶν πατέρων παραλαμβανόμεναι κατὰ
 διαδοχὴν γένους. διαφορὰν δὲ λέγει τυραννίδος καὶ
 10 βασιλείας, ὡς καὶ οἱ φιλόσοφοι· οἱ δὲ βήτορες ἀδιαφό-
 ρους λέγουσιν. — Ἀντείχοντο] προεῖχον αὐτῇ. — 2.
 Μεταχειρίσαι τὰ περὶ τὰς ναῦς] ἐναλλάξαι ἀπὸ πεν-
 τηκοντόρων γὰρ ἐποίησαν τριήρεις. — Ναυπηγηθῆ-
 ναι] ἀπὸ κοινοῦ τὸ λέγονται. — 3. Ἐτη δ' ἐστὶ μάλιστα
 15 τριακόσια] εἰκὸς ἐν τοσούτῳ χρόνῳ πολλὰς ναῦς γενέ-
 σθαι. — Ἐς τὴν τελευταίην τοῦδε τοῦ πολέμου] γνωστέον
 καὶ ἐντεῦθεν, ὅτι ὕστερον συνέγραψεν ὁ Θουκυδίδης τὴν
 Ἐπιάνθου τοῦ υἱοῦ Κυψέλου τυραννοῦντος Κορινθῶντι,
 20 διὰ τὸν φόνον Λυκόφρονος τοῦ υἱέως αὐτοῦ. ἡ δὲ ἱστορία
 κεῖται κατὰ διέξοδον παρ' Ἡροδότῳ [3, 53]. — Μέχρι
 τοῦ αὐτοῦ χρόνου] ἐς τὴν τελευταίην δηλονότι τοῦδε τοῦ
 πολέμου. — 5. Κτησάμενοι] [οὐχ οἱ πάντες, ἀλλ' οἱ
 25 Κορινθιοί. — Τὸ ληστικὸν καθήρουν] ἐπὶ τοῦ Μίνωος
 φησιν, ἐφ' ὅσον ἡδύνατο, τὸ ληστικὸν καθήρει· νῦν δὲ
 τὸ λείπον οἱ Κορινθιοὶ εἰργάσαντο. — 6. Καὶ Ἴωσιν
 ὕστερον] μετὰ τὴν τῶν Κορινθίων ναυπηγίαν ἢ τῶν
 Ἴώνων εἰσάγεται περὶ τὸ ναυτικὸν ἐπιμέλεια. § ἡ δὲ
 30 ἱστορία τῶν Ἴωνων δὴλ' ἐν τῇ α' ἱστορίᾳ τοῦ Ἡροδότου
 [141 sqq.]. — Ὑπέως] Ἀττικῶς, ἀπὸ εὐθείας τῆς υἱέως. —
 Τῆς τε καθ' ἑαυτοῦς] γένετος· οὐ γὰρ πάσης. — Ῥή-
 νειαν] μία τῶν Κυκλάδων ἢ Ῥήνεια. — Φωκαεῖς τε
 Μασσαλίαν οἰκίζοντες] Φωκαεῖς, οἱ τῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ
 35 Φωκίας πόλεως· Φωκαεῖς, οἱ τῆς Ἰωνίας, ἀπὸ Φω-
 κίας πόλεως. § Ἴωνες ὄντες οἱ Φωκαεῖς καὶ πολεμού-
 μενοι ὑπὸ Περσῶν, ἀφέντες τὴν Ἰωνίαν, ἐπλευσαν ἐπὶ
 τὴν Ἀφρικὴν τὴν πάλαι Καρχηδόνα καλουμένην· αἰεὶ
 δὲ ταῖς οἰκιστέαις αἰ πλησίον ἐναντιοῦνται. ἡ δὲ
 40 Μασσαλία πόλις ἐστὶ τῆς Ἀφρικῆς.
 XIV. Πεντηκοντόροις] πεντηκοντόρος ἐστὶ ναῦς ὑπὸ
 πεντήκοντα ἑρσομένη. — Ἐξήρουντο] ἡτοιμασμέ-
 να. — Ἐκεῖνα] τὰ παλαιά. — 2. Τοῖς τυράννοισ] Γέ-
 λωνι καὶ Ἰέρωνι. — 3. Προσδοκίμου ὄντος] διὰ τὴν
 45 ἐν Μαραθῶνι μάχην. — Ἐναυμάχησαν] ἐν Σαλαμῖνι
 δηλονότι.
 XV. Οἱ προσχόντες αὐτοῖς] οἱ προσχόντες τοῖς ναυ-
 τικῶς. — Ὅσοι] ἢ οἱ καταστρέφοντες ἢ οἱ καταστρε-
 φόμενοι. — Ὅσοι μὴ διαρκῆ εἶχον χῶραν] οἱ κατα-
 στρεφόμενοι τὴν ἄλλοτριαν, οὗτοι μὴ διαρκῆ χῶραν
 50 ἔχοντες, ἐπέπλεον πρὸς τὰς πορθομένας νήσους. —
 2. Ὅσοι καὶ ἐγένοντο] πόλεμοι δηλονότι. — Καὶ ἐκ-
 δήμους στρατείας] τὸ ἐξῆς, καὶ εἰς στρατείας ἐκδή-
 μους πολὺ οὐκ ἐξῆσαν. — Ἐκδήμους στρατείας] οἷον
 ἐκδημοῦντες. — Οὐκ ἐξῆσαν] οὐκ ἐξιώντες ἐποίουν. —

Οὐ γὰρ ξυνεστήχεσαν... ὑπήκοοι] αἱ ἐλάττους πόλεις
 οὐ συνεμάχουν ταῖς μεγάλας ὑπήκοοι οὔσαι· οὐ γὰρ
 ὑπήκουον. — Ἀπὸ τῆς ἴσης] κατ' ἰσότητά μιν γινόμενοι.
 § Ἀπὸ τῆς ἴσης] λείπει τὸ συντελείας. § ὅσον ἀπὸ
 τῆς ἰδίας οὐσίας ἕκαστος τὸ φθάνον. — 3. Πόλεμον
 5 Χαλκιδέων καὶ Ἐρετριέων] ἐπολέμουν οὗτοι πρὸς ἀλ-
 λήλους περὶ τοῦ Ἀηλαντίου. — Ἐκατέρων] τῶν Χαλ-
 κιδέων καὶ Ἐρετριέων. — Διέστη] διεσπάσθη, ἀνεχώ-
 ρησεν, οὐ συνεμάχησεν· οὐ γὰρ λέγει ὅτι ἐμερίσθη,
 ἀλλὰ μόνον Χαλκιδεῖς μόνους Ἐρετριεῦσιν ἐμάχοντο.
 10 XVI. Κωλύματα μὴ αὐθιγῆναι] λείπει τὸ τοῦ. —
 Τῶν πραγμάτων] τῶν Περσικῶν. τὸ ἐξῆς, καὶ Ἴωσι
 Κύρος ἐπιστράτευσε, Κροῖσον καθελών· καὶ τὰ ἐξῆς. —
 — Καὶ τὰς νήσους] ἐδούλωσαν ἀπὸ κοινοῦ. § λέγει δὲ
 Χίον καὶ Σάμον.
 15 XVII. Ἐς τε τὸ σῶμα] ἐς τε τὸ φυλάσσειν τὸ ἴδιον
 σῶμα. — Μάλιστα] τὸ μάλιστα ἀντὶ τοῦ ἀκριβῶς
 λαμβάνει ὁ Θουκυδίδης. τὸ δὲ ὑπερβατὸν οὕτως, τύ-
 ραννοι τὰς πόλεις ἄκουον. — Οἱ γὰρ ἐν Σικελίᾳ] τὸ
 γὰρ ἀντὶ τοῦ δέ. § Οἱ γὰρ ἐν Σικ.] οὐ λέγω περὶ τῶν
 20 ἐν Σικελίᾳ· οἱ γὰρ ἐν Σικελίᾳ ἐπὶ πλείστον, καὶ τὰ
 ἐξῆς. — Ἐπὶ πλείστον ἐχώρησαν δυνάμει] ἤρουν
 πλείονα δύναμιν περιβάλλοντο. — 2. Ἀτολμότερα εἶναι]
 κατὰ κοινοῦ τὸ κατεῖχετο.

XVIII. Καὶ πρῖν] ἤτοι καὶ πρότερον δηλονότι πρὸ
 25 τῶν τῆς Ἀθήνης τυράννων. λέγει δὲ πλείστους εἶναι
 τοὺς Ἀθηναίους τυράννους, καὶ αὐτοὺς τελευταίους κα-
 ταλυθῆναι ὑπὸ Λακεδαιμονίων. — Πλὴν τῶν ἐν Σικε-
 λίᾳ] τυράννων· οὗτοι γὰρ ὕστατοι κατελύθησαν ἀπάντων.
 — Ἡ γὰρ Λακεδαιμῶν] ἡ συνταξίς, ἡ γὰρ Λακεδαί-
 30 μων ἐπὶ πλείστον ὧν ἴσμεν χρόνον στασιάσασα, πρὸ
 τῆς τῶν Ἡρακλειδῶν καθόδου δηλονότι, ὅμως μετὰ τὴν
 κτίσιν τῶν νῦν ἐνοικοῦντων αὐτῆν Δωριέων ἐνομοθήθη. —
 Ὅμως ἐκ παλαιότου καὶ ἐνομοθήθη] πόθεν, φησὶν, οἱ
 Λακεδαιμόνιοι τοὺς τυράννους κατέλυσαν; ἐκ τῆς εὐνο-
 35 μίας καὶ τοῦ ἀεὶ τῇ αὐτῇ πολιτείᾳ χρῆσθαι· ἀφ' οὗ
 Λακεδαιμόνιοι... — Ἀφ' οὗ] γράφεται καὶ ἂ, ἢ εἰς ἂ ὕ'
 ἔτη οἱ Λακεδαιμόνιοι· τουτέστιν ἐν οἷς ἔτεσιν. — Τῇ
 αὐτῇ πολιτείᾳ] τῇ ὀλιγαρχίᾳ, τῇ γερουσίᾳ. — Τὰ ἐν
 ταῖς ἄλλαις πόλεσι καθίστασαν] εἰς τάξιν τινὰ καὶ κα-
 40 τάστασιν ἔφερον τὰ πράγματα, τὰς τυραννίδας καθαί-
 ροντες. — 2. Διανοηθέντες] οὐχ ὅτι διανοηθέντες οὐκ
 ἐποίησαν, ἀλλὰ θαυμάζει, πῶς ὅπως διανοηθήσαν. —
 Ἀνασκευασάμενοι] τὰ σκευὴ ἀναλαβόντες. — Διεκρί-
 45 θησαν] οἱ Ἕλληνες. — Πολλῶ διεκρίθησαν] χρόνῳ
 διέστησαν. — Οἱ ξυμπολεμήσαντες] τοῖς Ἀθηναίοις καὶ
 Λακεδαιμονίοις. — Ταῦτα] τὰ πράγματα τῶν Ἀθη-
 ναίων καὶ τῶν Λακεδαιμονίων. — 3. Ὁμαιχμία] ἡ
 ὀμαιχμία ἐκ τοῦ δοῦ καὶ ἔγω, ἡ μάλλον ἐκ τοῦ δοῦ καὶ
 50 αἰχμή. — Ἐπειτα δὲ διενεχθέντες] ἡ μὲν ἀκριβὴς
 αἰτία τῆς μάχης οὐ φέρεται, πόθεν ἐγένετο· δεῖ δὲ εἰ-
 δέναι ὡς μετὰ τὸν Μηδικὸν ἐγένετο πόλεμος, καὶ ἐστὶ
 μία ὧν μέμνηται ὁ συγγραφεὺς ἐν τῇ πεντηκονταετη-
 ρίδι. — Μετὰ τῶν ξυμμάχων] τῶν ἰδίων δηλονότι.

τουτέστιν, ἔχοντες οὗτοι τοὺς συμμαχούς, κάκεινοι τοὺς ἰδίους. — Διασταίειν] διανεχεῖσθαι, στασιάζειν πρὸς ἀλλήλους.

XIX. Ἐχοντες φόρους] τὸ ἐξῆς, ἔχοντες φόρους οὐχ ὑποτελεῖς, τοὺς ξυμμάχους ἡγούντο. — Τοὺς ξυμμάχους ἡγούντο] ἀντίπτωσις, ἀντὶ τοῦ τῶν ξυμμάχων. § Ἡγούντο] αὐτῶν. — Κατ' ὀλιγαρχίαν] οἱ Λακεδαιμόνιοι μὲν ὀλιγαρχίας μᾶλλον ἐν τοῖς συμμαχοῦς καθίστασαν, Ἀθηναῖοι δὲ δημοκρατίας, καὶ φόρους ἐξέλεγον. — Σφίσις αὐτοῖς... θεραπεύονται] ὅπως αὐτοῖς τοῖς Λακεδαιμόνιοις ἐπιτηδείως καὶ ὁμοίως πολιτεύσθαι ἀναγκάσῃσι, θεραπεύοντες· αὐτοὶ δηλονότι οἱ Λακεδαιμόνιοι. τὸ ἐξῆς, θεραπεύοντες δηλονότι συμμαχοῦς τοῦτο μόνον, ὅπως πολιτεύσῃσιν ἐπιτηδείως σφίσις αὐτοῖς· τουτέστι κατ' ὀλιγαρχίαν. § ἢ ἐπιμελούμενοι οἱ Λακεδαιμόνιοι ὁμοιωθῆναι * τοὺς ξυμμάχους αὐτοῖς τοῖς Λακεδαιμόνιοις διὰ τὴν ξυμμαχίαν κατὰ τὴν ὀλιγαρχίαν. — Παραλαβόντες] ἡγούντο δηλονότι. — Πλὴν Χίων καὶ Λεσβίων] ὡς δυνατῶν ὄντων ὕστερον δὲ καὶ τούτους ἐχειρώσαντο. — Μείζων] ἐκ τῶν φόρων δηλονότι. — Ἡ ὡς... ἤνθησαν] τὸ ἐξῆς, ἢ ὡς ἤνθησάν ποτε μετὰ τῆς ἀκραιφνοῦς ξυμμαχίας, ὅτε εἶχον ἀθαλάῃ τὴν τῶν πάντων συμμαχίαν, ἐπὶ τῶν Μηδικῶν. — Ἀκραιφνοῦς] δυνατῆς καὶ ὀλοκλήρου.

XX. Χαλεπὰ ὄντα... πιστεῦσαι] χαλεπὰ γὰρ εἰσιν, ἐξ ὧν εἶπε, πιστεῦσαι, ὅτι μεγάλα ἦν. — Τὰς ἀκοάς] τὰς ἀκροάσεις, τὰς φήμας. — Ἀθασανίστως] ἢ λέξις μετενήνεκται ἀπὸ τῆς βασιάνου τῆς λίθου, ἥτις τὸν χρυσὸν δοκιμάζει. — 2. Ἀθηναίων γούν] δεινῶς ἐνταῦθα πρόεταξεν Ἀθηναίους τοὺς δοκοῦντας σοφοὺς Ἑλλάδος εἶναι, ὅτι οὐδὲ οὗτοι δοκιμάζουσι τὰ ἴδια. — Ἰππαρχοὺν οἰονταὶ] τὸ ἐξῆς, Ἰππαρχοὺν τύραννον ὄντα. — Πρᾶσθότατος ὢν] τὸ ἐξῆς, πρᾶσθότατος ὢν τῶν Πεισιστρατιδῶν, ἦρχε, τῶν Ἀθηναίων δηλονότι. τὸ δὲ οὐκ εἰς ἀπὸ τοῦ οὐκ εἰς. — Ἠρχε] ἐτυράνευ. — Ἰππαρχος δὲ καὶ Θεσσαλός] ταῦτα λέγει ὁ συγγραφεὺς ὡς καὶ αὐτὸς ὢν τοῦ γένους τῶν Πεισιστρατιδῶν, καὶ διαβάλλει τοὺς περὶ Ἀρμόδιον. — Ὑποποτήσαντες] ὑπονοήσαντες, ὑπολαβόντες. τὸ ἐξῆς, ὑποποτήσαντες καὶ παραρῆμα μεμνησθαι· ὅτι ἅμα ἐβουλεύσαντο καὶ ἐγνώσθησαν. — Ἐκεῖνη τῇ ἡμέρᾳ] ἐν ἣ δηλονότι συνέθεντο ἀνελεῖν τὸν τύραννον. — Τῷ Ἰππάρχῳ περιτυχόντες] ὁ λέγει, τοῦτο ἐστίν, ὅτι Ἰππίας μᾶλλον ἦρχε τυραννῶν, οὐχ Ἰππαρχος. ἀδελφὸς δ' ἦν Ἰππίου ὁ Ἰππαρχος. ἀνῆρέθῃ δὲ παρὰ Ἀρμόδιου καὶ Ἀριστογείτονος, οὐχ ὡς οἱ Ἀθηναῖοι ᾔσθοντο, τύραννος ὢν, ἀλλ' ὡς οὗτος φησιν, αὐτοὶ μᾶλλον ἐπιβουλευσάμενοι Ἰππία, καὶ γνωσθέντες, ἐπεὶ εὔρον τοῦτον τὸν Ἰππαρχοὺν ἀδελφὸν ὄντα τοῦ Ἰππίου περὶ τὸ Λεωκόριον, ἀπέκτειναν. — Περὶ τὸ Λεωκόριον] ἐλιμώξεν ποτε ἡ Ἀττικὴ, καὶ λύσις ἦν τῶν δεινῶν, παίδων σφαγῆ. Λεῶς οὖν τις τὰς ἑαυτοῦ κόρας ἐπιδέδωκε, καὶ ἀπῆλλαξε τοῦ λιμοῦ τὴν πόλιν. καὶ τούτων ἱερὸν ἐγένετο ἐν τῇ Ἀττικῇ, τὸ καλούμενον Λεωκόριον. — 3. Ἐτι καὶ νῦν ὄντα] ἐπιτεί-

νει τὸ ἀποπν τῶν ἀνθρώπων, ὅτι οὐ μόνον τὰ παλαιὰ, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐγγὺς τῇ χρόνῳ ἀθασανίστως ἀκούουσι τὸ γὰρ τῶν Πεισιστρατιδῶν, ἀρχαίων. — Οὐχ ὀρθῶς οἰονταὶ] αἰνίττεται τὸν Ἡρόδοτον. — Τούς τε Λακεδαιμονίων βασιλέας] οἱ γὰρ Λακεδαιμονίων δύο βασιλεῖς ψήφους ἔφερον ἐν τῇ γερούσια ἑκάτερος ἕνα, διττὴν ἔχοντα δύναμιν. — Ἀλλὰ δεῦν] οὐκ ὀρθῶς οἰονταὶ μὴ μῖξ ψήφῳ προστίθεσθαι ἑκάτερον, ἀλλὰ δεῦν. — Τὸν Πιτανάτην λόγον] ἀπὸ Πιτάνης κώμης. § Ἡρόδοτος [9, 53] μαρτυρεῖ, ὅτι ἦν ὁ Πιτανάτης λόγος, Πιτανάτης κληθεὶς ἀπὸ Πιτάνης, κώμης Λακωνικῆς. — Ἀταλαίπωρος] ἀνεξέταστος. — Ἐὰ ἔτοιμα] τὰ εὐχερῆ καὶ ἀναπόδεικτα.

XXI. Ἐκ δὲ τῶν εἰρημένων] τὸ ὑπερβατὸν οὕτω, τὰ μὲν οὖν παλαιὰ, τοιαῦτα εὔρον. εἴτα μετὰ τὰ παραδείγματα ὕστερον πρὸς τοῦτο ἀποδίδωσι τὸ, ἐκ δὲ τῶν εἰρημένων. — Λογογράφοι] αἰνίττεται τὸν Ἡρόδοτον. — Τὸ προσαγομένον] τὸ ἡδύτερον, ὁ προσάγει. — Ἀνεξέλεγκτα] οὐκ ἐλέγχους οὐδὲ ἀποδείξεις ἔχοντα, οὐδὲ ἀληθῆ ὄντα. — Καὶ τὰ πολλὰ ὑπὸ χρόνου αὐτῶν] τὸ ἐξῆς, τὰ πολλὰ αὐτῶν. — Εἶναι] ἀντὶ τοῦ ὄντα. — Ἀποχρώντως] ἢ περιοχῇ τοῦ λόγου· οὕτω, φησὶ, διήλθον αὐτὰ, ὡς πρέπει τὸν παλαιὰ διηγούμενον πράγματα ἀρκούντως εἰπεῖν. — 2. Καὶ ὁ πόλεμος οὗτος] λείπει τὸ τοῖνον [τῶν Πελοποννησίων]. τὸ ἐξῆς, καὶ ὁ πόλεμος οὗτος τοῖς ἀπ' αὐτῶν τῶν ἔργων σκοποῦσι δηλώσει, ὅτι μείζων ἐστὶ γεγενημένος τῶν ἀρχαίων· τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ αὐτῶν. § ἢ τῶν Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων· τουτέστι, μείζων τῆς δυνάμεως αὐτῶν ἐγένετο.

XXII. Ὅσα μὲν λόγῳ εἶπον] προκατασκευάζει τὰς δημογορίας. — Χαλεπὸν τὴν ἀκρίθειαν...] χαλεπὸν ἦν ἐμοί τε αὐτῷ, φησὶν, ὧν ἦκουσα, καὶ τοῖς ἀπαγγέλλουσί μοι, τὴν ἀκρίθειαν τῶν λεχθέντων διαμνημονεῦσαι· ὡς ἐδόκουν τοῖνον ἐμοὶ τὰ δέοντα εἰπεῖν, ἐχομένη μοι τῆς ὅλης γνώμης ἐγγύτατα τῶν ἀληθῶς λεχθέντων, οὕτως εἰρηται· τουτέστιν, ὡς ἔδοξα δὲ ὅτι εἶπον ἂν ἀληθῶς, οὕτως εἰρηκα, εἰ καὶ μὴ αὐτὰ ἐκεῖνα τὰ λεχθέντα ῥήματα. ἐπιτηδείως τὴν ἀγνοίαν προφασίζετα, ἵνα χρησθῆται τοῖς οἰκείαις ἐνθυμήμασιν. — 2. Οὐδ' ὡς ἐμοὶ ἔδοξε] ἐπειδὴ φιλαθῆναις δοκεῖ, τοῦτο λέγει. — Οἷς τε αὐτὸς παρῆν] ἐστρατιγέει γὰρ καὶ αὐτὸς ἕως τῆς τετάρτης ἱστορίας. § ἢ διάνοια, ἠξίωσα τῆς γραφῆς τὰ ἔργα, οἷς αὐτὸς παρῆν. — Ἐπεξελθῶν] ἐρευνητῶν. — 3. Εὐνοίας ἢ μνήμης] εὐνοίας, ἐπὶ Λακεδαιμονίων· μνήμης, ἐπὶ Ἀθηναίων. — Ἐχοι] ἀντὶ τοῦ εἶχεν. — 4. Τὸ μὴ μυθῶδες αὐτῶν] πάλιν πρὸς Ἡρόδοτον [αἰνίττεται]. — Ἀὐτῶν] τῶν λεχθέντων. ὅρα δὲ, πῶς πρότερον εἰπὼν περὶ τῶν ἐν τῷ πολέμῳ λόγων καὶ ἔργων, ἐνταῦθα λέγει περὶ τῆς ἱστορίας καὶ ὠφελείας. — Τῶν τε γενομένων τὸ σαφές] τὸ ἐξῆς καὶ ἡ διάνοια, ἀρκούντως ἔξει, ἥτοι ἀρκέσει, κρίναι αὐτὰ, τὰ γεγραμμένα δηλονότι, ὠφέλιμα εἶναι, ἥτοι ὠφέλιμα πᾶσιν, ὅσοι βουλήσονται σκοπεῖν τῶν τε γενομένων τὸ σαφές καὶ τῶν μελλόντων

ἔσεσθαι ποτε αὐθις τοιούτων καὶ παραπλησίω, κατὰ τὸ ἀνθρώπιον. — Κατὰ τὸ ἀνθρώπιον] ἐπειδὴ ἄδηλα τὰ ἀνθρώπινα. — Κτῆμα] κέρδος. κτῆμα, τὴν ἀλήθειαν ἀγώνισμα, τὸν γλυκὺν λόγον. αἰνίττεται δὲ τὰ μυθικὰ Ἡροδότου. — Ἀγώνισμα] θέαμα, παιδιὰ, ποιητικὸν ἀγώνισμα κωμωδοποιῶν ἢ τραγωδοποιῶν. § ἐπίδειξι. — Ζύγκειται] τουτέστι, σαφές ἐστι, ξυγγράφεται.

XXIII. Δυεῖν ναυμαχίαι καὶ πεζομαχίαι] ναυμαχία δύο, ἐν Ἀρτεμισίῳ, ἐν Σαλαμῖνι πεζομαχία δύο, ἐν Πύλαις, ἐν Πλαταιαῖς. — Ταχεῖαν τὴν κρίσιν ἔσχευ] ἤγουν ταχέως ἐπαύσατο. — Τούτου δὲ τοῦ πολέμου] τοῦ Πελοποννησίου. — Ἐν ἴσῳ χρόνῳ] ἐν κζ' ἔτεσιν. — 2. Εἰσὶ δὲ αἱ καὶ οἰκτόρας μετέβαλον] οἷον ἡ Ποτιδαία καὶ Αἴγινα. — Ὁ δὲ διὰ τὸ στασιάζειν] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ξυνηγέθη γενέσθαι. — 3. Τὰ τε πρότερον ἀκοῆ] μὲν λεγόμενα ...] καὶ τὰ λεγόμενα, φησὶν, ὅτι ἐγένοντο πρότερον, ἄπερ σπανιότερον ἔργῳ ἐβεβαίουντο, τουτέστιν, ὅτι τοιαῦτα ἔστιν ὅτε ἐγένοντο. καὶ ἐβεβαίουντο τὰ λεγόμενα ἀκοῆ, ἔργῳ καὶ τὰ λεγόμενα τοίνυν, οὐκ ἄπιστα κατέστη. πόθεν; ἐν τοῦ συμβῆναι τοιαῦτα. καὶ γὰρ ἐλέγετο, φησὶ, περὶ σεισμῶν, καὶ ἐκλείψων ἡλίου, καὶ αὐχμῶν καὶ γεγόνασιν ἐν τῷ καιρῷ τοῦ πολέμου δεινότερα τοιαῦτα, ὡς τε πιστευθῆναι καὶ τὰ λεγόμενα πρότερον. — Καὶ ἀπ' αὐτῶν καὶ λιμοῖ] σημειῶσαι, ἀπὸ τῶν αὐχμῶν λιμὸς καὶ λοιμός. τὴν δὲ λοιμῶδη νόσον παθημάτων φησὶ μερίζονα. — Φθειράσα] τοὺς Ἀθηναίους. — Μετὰ τοῦδε τοῦ πολέμου ἄμα] ἢ σύνταξις, μετὰ τοῦδε τοῦ πολέμου ἄμα. 30 παρέλκον τὸ ἄμα. — 4. Τὰς τριακοντούτεϊς σπονδάς] μετὰ λς' ἔτη τῶν Μηδικῶν ἐγένοντο αἱ τριακοντούτεϊς σπονδαί, καὶ ἐφυλάχθησαν ἔτη ιδ', ὡς γενέσθαι ἔτη ν' ἀπὸ τῶν Μηδικῶν ἕως τῶν Πελοποννησιακῶν. 5. Προέγραψα] ἀντὶ τοῦ, μετ' ὀλίγον ἔγραψα. — Τοῦ μή τινα ζητῆσαι] λείπει τὸ ἕνεκεν. — 6. Ἀληθεστάτην πρόφασιν] αἰτίαν. — Ἀφανεστάτην δὲ λόγῳ] κεκρυμμένην. — Ἀναγκάσαι ἐς τὸ πολεμεῖν] τὰ ὀνόματα βήματα ἐποίησε. βούλεται γὰρ δηλοῦν ὅτι μεγάλοι γινόμενοι οἱ Ἀθηναῖοι ἀνάγκην παρέσχον τοῦ πολέμου. — 40 Αἰδ' ἦσαν ἑκατέρω] αἱ καθεξῆς ῥηθησόμενα.

XXIV. Ἐπίδαμος] ἢ νῦν Δυρβᾶχιον καλεῖται, ἦντινα παραγραμματίζοντες Δοράκιον κλοῦσι. — 2. Ἀπόικισαν] οὐχὶ ἀπανέστησαν τῆς οἰκίας, ἀλλ' ἀποικίαν πέμψαντες ἦκισαν. καὶ γὰρ μετ' ὀλίγον φησὶ, πέμψουσιν ἐς τὴν Κέρκυραν ὡς μητρόπολιν. οἱ μὲν οὖν Κερκυραῖοι πέμπουσι τὴν ἀποικίαν· ὁ δὲ Φάλιος, Κορινθίος ὢν, καὶ ἐν Κερκύρᾳ ὢν, συνεχπεμψθεὶς οἰκίζει τὴν Ἐπίδαμον. — Κατὰ δὴ τὸν παλαιὸν νόμον] ὁ παλαιὸς νόμος οὐκ ἀπὸ τοῦ γένους ἐκάλει, ἀλλ' ἀπὸ τῆς μητροπόλεως, τουτέστι τῆς πατρίδος. — Ἐκ τῆς μητροπόλεως] ἐκ τῆς Κορίνθου· Κορινθίος γάρ. — Κατακληθεῖς] τὸ κατακληθεῖς κυρίως εἶπεν ἀπὸ γὰρ μειζόνων τῶν Ἡρακλειδῶν· ὡς περ ἀνακληθεῖς ἀπὸ ἑλασσόνων λέγεται. — 4. Στασιάζαντες] οἱ Ἐπιδάμιοι. — Τῶν

προσῳκῶν βαρβάρων] τῶν Ταυλαντίων. — Τῆς πολλῆς] οὐ μὴν τῆς πάσης. — 5. Τὰ δὲ τελευταῖα] ἀντὶ τοῦ, τέλος δὲ, κατὰ τὰ τελευταῖα, ἤγουν κατὰ τὰ τελευταῖα τῆς στάσεως αὐτῶν. — Πρὸ τοῦδε τοῦ πολέμου] τοῦ Πελοποννησιακοῦ. — Αὐτῶν] τῶν Ἐπιδάμιων. — 5 6. Τοὺς τε φεύγοντας] τοὺς πλουσίους. — 7. Ἐς τὸ Ἡραῖον] ἐν τῇ ναῷ τῆς Ἥρας. — Τὴν ἱκετείαν οὐκ ἐδέξαντο] οὐχὶ τὴν πρεσβείαν οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλὰ τὴν τιμωρίαν. τὸ τέλος εἶπεν ἀντὶ τῆς πράξεως, συντομώτερον εἰπὼν καὶ καινότερον. τὸ γὰρ εἶπεν ὅτι ὑπεδέξαντο τὴν πρεσβείαν καὶ κατέθεντο τὴν τιμωρίαν ποιῆσαι, μακρὸν ἂν ἐγένετο καὶ σύνηδες κατὰ τὴν φράσιν.

XXV. Τιμωρίαν οὔσαν] βόθησαν οὔσαν. ἢ ὑπακουστέον τὸ κατὰ τῶν ἀδικούντων. § Τιμωρίαν, κατὰ τῶν ἀδικούντων αὐτοὺς δηλαδὴ, ἐκδίκησιν. — Θέσθαι τὸ παρόν] θέσθαι τὸ εὖ θέσθαι, τὸ δὲ παρόν ἀντὶ τοῦ] παρόντος· ἐβουλεύοντο γὰρ καὶ τὴν πόλιν παραδύναν καὶ τιμωρίαν λαβεῖν. — Κορινθίος ὡς οἰκισταῖς] διὰ τὸν Φάλιον δηλονότι, ἐφ' ὅσον οἰκιστὴς αὐτὸς ἦν, Κορινθίος ὢν. — Ὡς οἰκισταῖς] οὐχ ὅτι ἀληθῶς Κορινθιοὶ αὐτοὺς ἦκισαν, ἀλλ' ἐφ' ὅσον ὁ οἰκιστὴς Φάλιος Κορινθίος ἐγένετο. — Καὶ ἡγεμόνας ποιησῆσαι] τοὺς Κορινθίους. — 2. Κατὰ τὸ μαντεῖον] κατὰ τὸ μάντευμα. — Παρέδοσαν τὴν ἀποικίαν] τοῖς Κορινθίοις δηλονότι. — Τὸν τε οἰκιστὴν] Φάλιον. — 3. Κατὰ τε τὸ δίκαιον] κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς δίκαιον. ἐνόμιζον γὰρ αὐτῶν μᾶλλον εἶναι τὴν ἀποικίαν. — Ὅντες ἀποικοὶ] ἤγουν πέμψαντες τὴν ἀποικίαν. — 4. Οὔτε γὰρ ἐν πανηγύρεσιν] ἱστέον ὅτι ὁ γὰρ παρέλκει, καὶ ἀπὸ καινοῦ τὸ παρημέλουν. ἢ τὸ διδόντες ἀντὶ τοῦ ἐδίδοσαν ὡς καὶ Ὅμηρος [II. Θ, 307],

Καρπῷ βριθομένη,

ἀντὶ τοῦ βριθεῖται. — Ἐν πανηγύρεσιν] ἐν Ὀλυμπίοις, Νεμέοις καὶ τοῖς τοιοῦτοις ἀγῶσιν. § σημειῶσαι δὲ ὅτι οἱ πέμποντες ἀποικίας, οὗτοι ἐποίουν τὰς πανηγύρεις ἐν ἐκείναις ταῖς πόλεσι, καὶ δι' ὁμογενῶν οἰκιστῶν ἀπῆρχοντο τῶν ἱερῶν, τουτέστι τῶν θυσιῶν. — Γέρα τὰ νομιζόμενα] τὰς τιμὰς καὶ προεδρίας. — Προκαταρχόμενοι τῶν ἱερῶν] διδόντες τὰς καταρχάς. — Κορινθίῳ ἀνδρὶ προκαταρχόμενοι τῶν ἱερῶν] ἔθος γὰρ ἦν ἀρχιερέας ἐκ τῆς μητροπόλεως λαμβάνειν. — Αἱ ἄλλαι ἀποικίαι] ἀντὶ τοῦ, αἱ πεμψθεῖσαι ἀποικίαι. — Περιφρονοῦντες δὲ αὐτοὺς] Ἀττικὴ ἢ σύνταξις, ἀντὶ τοῦ περιφρονοῦντες αὐτῶν. — Ἔστιν ὅτε ἐπαίρομενοι] οὐ γὰρ αἰεὶ πλέον εἶγον ναυτικόν· διὰ τοῦτο φησὶν, ἔστιν ὅτε. — Κατὰ τὴν τῶν Φαιάκων προνοικῆσιν] ἀντὶ τοῦ ὁμοῦς τῆ προνοικῆσει τῶν Φαιάκων. προνοικῆσει λέγει τῆς Κερκύρας· καὶ γὰρ οἱ Φαιάκες παλαιότεροι ἦσαν τῶν Κερκυραίων, καὶ ἀριστοὶ τὰ ναυτικά. § Ὡς τῶν Κερκυραίων οὕτω δοξαζόντων λέγει, καὶ οὐχὶ ἀφ' ἑαυτοῦ· αἰεὶ γὰρ τὸ μυθῶδες φεύγει. — Κλέος ἐχόντων] τῶν Φαιάκων ἐς τὰ περὶ τὰς ναῦς. — Ἡ καὶ μᾶλλον] τὸ

ἤ ἀντὶ τοῦ διό· διό καὶ μάλλον· διὰ τὴν φήμην τῶν Φαιάκων, μὴ φανεῖν χεῖρους. — Καὶ ἦσαν οὐκ ἀδύνατοι] τὸ οὐκ ἀδύνατοι μεσότητός ἐστι βῆμα, ὅσον οὔτε τελείως δυνατοὶ οὔτε ἀσθενεῖς. — Πολεμεῖν] πρὸς Κορινθίους.

XXVI. Πάντων οὖν τούτων ἐγκλήματα ἔχοντες οἱ Κορ.] ἤγουν ἐγκαλοῦντες ἕνεκα πάντων τούτων οἱ Κορινθιοὶ τοῖς Κερκυραίοις. — Ἐγκλήματα ἔχοντες] ἀντὶ τοῦ, κατὰ τῶν Κερκυραίων ἐγκαλοῦντες. § πρὸς Κορινθίους ἰδίως εἶπε τὸ ἐγκαλεῖν ἐγκλήματα ἔχειν. — Τὴν ὠφέλειαν] ὠφέλεια, βοήθεια, συμμαχία, ἐπικουρία. — Καὶ ἑαυτῶν φρουρούς] ἔπεμπον δηλονότι. — 2. Περιουούμενοι] πλέοντες. — 3. Τὴν τε ἀποικίαν Κορινθίους δεδωμένην] τούτεστι, τὴν τῶν Ἐπιδαμνίων τοῖς Κορινθίοις ἀναφερομένην. — Τούς τε φεύγοντας] τοὺς πλουσίους. § τοὺς φυγάδας. — Κατ' ἐπῆρειαν] κατὰ βλάβην καὶ σπάνιν, ὅπως πάλιν στασιάζουσιν ἢ κατ' ἀπειλίην. τρία εἶδη ὀλιγωρίας, καταφρόνησις, ἐπηρησμός, καὶ ὕβρις. τούτων γὰρ καταφρονεῖ τις, ἃ μηδενός ἡγεῖται. καὶ γὰρ ὁ ἐπηρηάζων φαίνεται καταφρονεῖν. ἐστὶ γὰρ κατὰ Ἀριστοτέλην ὁ ἐπηρησμός, ἐμποδισμός** — Αὐτούς] τοὺς Ἐπιδαμνίους. — Ἀποδεικνύντες] οἱ πλουσίους. — Προισχύμενοι] προτεινόντες. — Τούς τε φρουρούς] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἐκέλευον οἱ Κερκυραῖοι. — Ἀποπέμψουσιν] τῆς Ἐπιδαμνίας. — 4. Ἄλλα στρατεύουσιν ἐπ' αὐτούς] καὶ ἐκστρατεύουσιν κατ' αὐτῶν. — Ὡς κατάζοντες] τοὺς φυγάδας· τοῦτο γὰρ ὑπακουστέον. τὸ ἐξῆς, στρατεύουσιν καὶ τοὺς Ἰλλυριοὺς προσλαβόντες. — 5. Προκαθεζέμενοι δὲ τὴν πόλιν] τὴν πόλιν Θουκυδίδων, τῇ πόλει κοινόν. — Ἐπειθόντο] οἱ Ἐπιδαμνιοὶ δηλονότι. — Ἰσθμόν] γῆ ἀμφιβάλασος.

XXVII. Πολιορκουμένοι οἱ Ἐπιδαμνιοί. — Ἐπὶ τῇ ἴσῃ] λείπει τιμῆ. Ἐπὶ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ ἰέναι, τοῖς Ἐπιδαμνίοις δηλονότι, ἵνα κἀκεῖ ἔχοιεν πάντα ὡς ἐν Κορινθῷ. — Εἰ δὲ τις τὸ παραυτίκα...] τούτεστιν, εἴ τις οὐ βούλεται ἀπιέναι, ἀλλὰ ἔχειν λόγον ὅτι συνήργησεν εἰς τὴν ἀποικίαν, διδόντω δραχμὰς πενήτηκοντα, καὶ μενέτω, φησὶν, ἐν Κορινθῷ οἰκῶν. — 2. Παλλῆς Κεφαλληνῶν] Παλλῆς, ὡς Μεγαροῆς. πόλις δὲ ἡ Πάλη τῆς Κεφαλληνίας· τετραπόλις γὰρ ἐστὶν ἡ Κεφαλληνία, Πάλη, Κράνια, Σαμαία, Πρώνια.

XXVIII. Παρασκευῆν] τὴν οἰκονομίαν τοῦ πολέμου. — Παρέλαθον] ἵνα αὐτοῖς ὡς μάρτυρες τῶν λόγων, ἢ ἵνα αὐτοὺς αἰδεσθῶσιν οἱ Κορινθιοὶ. § σημειῶσαι τὸ παρελάθον ἐπὶ τοῦ φιλικῶς ἔλαθον, καὶ ὡς συναγωνιστάς. — 2. Δίκας ἤθελον δοῦναι] ἐπιτρέψαι δικαστηρίῳ καὶ κριθῆναι ἐβούλοντο. — Δίκας ἤθελον δοῦναι] ἀντὶ τοῦ, ἔλεγον δίκας ἀμφοτέρους διδόναι, αὐτοὺς τε Κορινθίους καὶ Κερκυραίους δικάσασθαι ἔθνα βούλονται καὶ συμφωνήσωσιν. — Ξυμβῶσιν] συμφωνήσωσιν. — Δικασθῆ] ἀποφανθῆ. — Ἦθελον δὲ καὶ τῷ ἐν Δελφοῖς μαντεῖῳ ἐπιτρέψαι] ἀντὶ τοῦ, ἔλεγον δὲ, ὅτι ἐρωτήσωμεν καὶ τὸ μαντεῖον, τίσι νέμει τὴν ἀποικίαν καὶ τὰ δίκαια. Ἦς γὰρ οὐκ ἐπύθοντο τὸν χρησμόν ὃν ἔλαθον οἱ Ἐπι-

δάμνιοι διὰ Κορινθίους. — Ἐπιτρέψαι] τὴν ἐπιτροπὴν τῆς κρίσεως δοῦναι — 3. Εἰ δὲ μή] εἰ δὲ οὐκ ἐβελήσουςι παῦσαι τὸν πόλεμον. — Βιαζομένων] ἀντὶ τοῦ βιαζόντων. — Οὐδ' οὐ βούλονται] οἱ Κερκυραῖοι, οὐχὶ οἱ Κορινθιοὶ. — Ἐτέρους τῶν νῦν ὄντων μάλλον] ἄλλους ἀπὸ τῶν παρόντων φίλων. ἢ ἐτέρους λέγει μάλλον φίλους τῶν παρόντων φίλων. — Τῶν νῦν ὄντων] τῶν νῦν ἰσχυόντων. λέγει δὲ Ἀθηναίους. — 4. Τοὺς βαρβάρους] τοὺς Ταυλαντίους. — Ἀπάγωσιν] ἀποστήσωσιν. — 5. Ἀντέλεγον] οὐκ, ἐναντία ἔλεγον, ἀλλὰ ἴσα· ὡς ἀντίθεος, ὁ ἰσῆθεος. — Ἐτοιμοὶ δὲ εἶναι...] ἀντὶ τοῦ ἐτοιμῶς ἔχουσιν, εἰ μὴ ἐκεῖνο βούλονται, σπονδὰς ποιήσασθαι, μένει ἐν Ἐπιδαμνίῳ καὶ τοὺς πεμφθέντας Κορινθίων καὶ τοὺς πεμφθέντας Κερκυραίων, μηδὲν πράττοντας εἰς κάκωσιν, ἕως ἂν δίκας δώσωσιν. — Κατὰ ἵσῃ] ἐπ' ἴσυχίας, ἵνα μὴ ἐν τῷ μεταξὺ ἀλλήλους ἀδικῶσι.

XXIX. Προπέμψαντες κήρυκα] ὄρα ὡς κατεφρόνουν οἱ Κορινθιοὶ οὐ γὰρ λάθρα ἐβούλοντο πλεῖν. — Κήρυκα] κήρυξ ἐν πολέμῳ, πρέσβεις ἐν εἰρήνῃ. — Δις χιλίοις τε δπλίταις] καὶ μὴ ἄνω τρις χιλίους ἡτοίμαζον. βητέον οὖν ὅτι ἴσως οὐκ ἦν χρεια τῶν χιλίων ἢ καὶ καταφρονούντες τῶν Κερκυραίων τοῦτο ποιοῦσιν. — 3. Ἐν Ἄκτιῳ τῆς Ἀνακτορίας γῆς] ἢ Ἀνακτορία γῆ ἐστὶ τῆς ἡπείρου, τὸ δ' Ἄκτιον λιμῆν. — Κήρυκα] τὸ πρὸς πεμφσαν] ἵνα εἰρηνικὰ φρονούντες δηλώσωσιν. — Ἀπεροῦντα] ἀπαγορεύοντα, ἀποστρέφοντα, τὰ ἐναντία ἐροῦντα. — Ἐπλήρουν] ἀνδρῶν δηλονότι. — Ζεύξαντες] ζυγώματα αὐταῖς ἐνθέντες εἰς τὸ συνέχεσθαι. § εὐτρεπίσαντες, τοὺς ζυγοὺς ἀρμόσαντες ἐν αὐταῖς. καὶ γὰρ ἔθος ἔχουσιν αἶρην αὐτοὺς ἀπὸ τῶν οὐ πλεουσίων νεῶν. — Τὰς παλαιὰς] οὐδεμία καινὴ ναὺς ἦν, εἴ γε τὰς μὲν ἐξευζαν διαλελυμένας οὐσας καὶ ζυγωμάτων προσδεθηθεῖσας εἰς συνογῆν, τὰς δὲ ἐπεσκεύασαν. — Ἐπισκευάσαντες] ἐπισκευάζω τὸ ἐκ παλαιότητος εἰς νέαν κατάστασιν εἰδοποιῶ, καὶ ἐπισκευαστής, ὁ τῶν σαθρῶν οἰκοδόμος. § ἐκ σαθρότητος νέας ποιήσαντες. — 4. Εἰρηναίων] εἰρηνης ποιητικόν. — Ἐσσαράκοντα] προεῖπε γὰρ [c. 25] ὅτι ἑκατὸν εἴκοσι εἶχον. — Ἐναυμάχησαν] τὴν ναυμαχίαν ταύτην οὐκ ἀκριβῶς διηγείται, πρὸς βυτέραν ἴσως οὔσαν αὐτοῦ. διὰ δὲ τῆς φορῆς τῶν πεντεκαίδεκα νεῶν τὴν ἐπικράτειαν αὐτῶν δηλοῖ. καὶ αὗται μὲν τελείως διεφάρησαν, αἱ δὲ λοιπαὶ ἐτραυματίστησαν, καὶ αἰγμάλωτοι ἐλήφθησαν ἱκανοί. — Παρὰ πολὺ] ἀντὶ τοῦ σφόδρα, διαφερόντως, μάλλον ἢ πολὺ. — 5. Τῇ αὐτῇ δὲ ἡμέρᾳ] δευτέραν νίκην λέγει τῶν Κερκυραίων. — Ἐπῆλυδας] ξένους. — Ἀποδόσθαι] πωλῆσαι.

XXX. Τροπαῖον] τροπαῖον ἢ παλαιὰ Ἀθῆς, ἧς ἐστὶν Εὐπόλις, Κρατίνος, Ἀριστοφάνης, Θουκυδίδης· βυτρόπαῖον ἢ νέα Ἀθῆς, ἧς ἐστὶ Μένανδρος καὶ οἱ ἄλλοι. — Κορινθίους δὲ δῆσαντες εἶχον] οὗτοι ἐδέθησαν. καὶ οἱ ἐν Ἐπιδαμνίῳ ἄλλοι Κορινθιοὶ εἶσι. — 2. Τῆς γῆς ἔτεμον] Ἀττικὴ ἢ συντάξις. — Κεὶ Κυλλήνην] ἄλλῃ

Κυλλήνη τῆς Ἀρακτίας. — Ἐπίνειον] ἐπίνειόν ἐστι πόλις παραθαλάσσιον, ἔνθα τὰ νεώρια τῶν πόλειον εἰσίν, ὡς περ ὁ Πειραιεύς τῶν Ἀθηναίων καὶ ἡ Νίσαια τῆς Μεγαρίδος· δύνασαι δὲ ἐπὶ παντός ἐμπορίου καὶ
5 παραθαλάσσιου χρῆσασθαι τῷ ὀνόματι τούτῳ, ὃ νῦν οἱ πολλοὶ κατάβωλον καλοῦσι. — 3. Τοῦ τε χρόνου τὸν πλείστον] αἰεὶ ὁ Θεουκιδίδης τὸν πλείστον ἀρσενικῶς. — Περίοντι] ἐνισταμένῳ. — Ἐπόνου] ὑπὸ τῶν Κερκυραίων. — Τὸ Χειμέριον] οὕτω καλεῖται

10 τόπος. — 5. Ἀντικαθεζόμενοι] ἀντιστρατοπεδεύοντες. XXXI. Ὅργῃ φέροντες τὸν πόλεμον] ὀργιζόμενοι διὰ τὸν πόλεμον τῶν Κερκυραίων. — 2. Οὐδενὸς Ἑλλήνων ἔσπονδοι] οὐκ ἐνεγράφησαν ταῖς σπονδαῖς. — Ἐσπονδοι] φίλοι. κυρίως δὲ ἔσπονδος ὁ ἀπὸ πολέ-
15 μου.

XXXII. Δίκαιον, ὃ Ἀθηναῖοι] οὔτε εὐεργεσίαν ἀφείλετε, ὃ Ἀθηναῖοι, οὔτε συμμαχίαν ἢ ἡμῖν ἢ τοῖς Κορινθίοις. δίκαιον οὖν ἐστὶ τοὺς πρὸς τοιούτους ἔχοντας δεησομένους ἐπικουρίας πρῶτον ἀναδιδάξει ὅτι
20 μάλιστα συμφέροντα δέονται. Δίκαιον ἀντὶ τοῦ εὐλογον. ἢ τοῦ Κερκυραίου δημηγορία μᾶλλον τὸ συμφέρον προβάλλεται ἢ περ τὸ δίκαιον, ἢ δὲ τοῦ Κορινθίου μᾶλλον τὸ δίκαιον ἢ περ τὸ συμφέρον· οἱ γὰρ Κορινθιοὶ σύμμαχοι ἦσαν, οἱ δὲ Κερκυραῖοι αὐτὸς εἶχον ἑκα-
25 τὸν εἴκοσι. — Τοὺς μῆτε εὐεργεσίας...] ἡμᾶς τοὺς Κερκυραίους. — Παρὰ τοὺς πέλας] πέλας τῆ γνώμη· οὐ γὰρ ἐστὶν ἡ Κέρκυρα πέλας τῶν Ἀθηναίων. — Τῆν χάριν] τὴν ἀντίχαριν. — Βέβαιοι] σημειώσαι, τὸ βέβαιον θηλυκῶς. — Σαφές καταστήσουσιν] ἀπο-
30 δεῖξουσιν. τουτέστιν, εἰ τοιαῦτα ἀποδείξουσιν ἑαυτοὺς ζητοῦντας, ἐπιτυχεῖν εἴεν ἂν ἄξιον· εἰ δὲ μὴ, ἀποτυχάνειν. δεικνύουσι δ' ἑαυτοὺς ἔχοντας μᾶλλον ταῦτα καὶ δικαίως ἐπιτυχεῖν ὧν δέονται. — Μὴ ὀργίζεσθαι] ἀπὸ κοινοῦ

35 Μετὰ τῆς συμμαχίας τοῖς αἰτήσεως] μετὰ τῆς αἰτήσεως συμμαχίας. — 3. Τετύχηκε δέ] δεύτερον τοῦτο προοίμιον. — Τὸ αὐτὸ ἐπιτήδευμα] τὸ ἰδιοπραγμαεῖν καὶ ἡσυχάζειν λέγει ἐπιτήδευμα. Ἄλλως. Ἐγὼ δὲ ἐπιτήδευμα εἶπομι ἂν τὸ αἰρεῖσθαι αὐτοὺς ἕως νῦν
40 (ὡς κατιῶν φησι) μηδενὶ ζυμμαχεῖν· νῦν γὰρ, φησί, καὶ δέομεθα ἡμεῖς, καὶ ὧν, εἰ πρὶν ζυνεμαχοῦμεν, ἐμέλλομεν νῦν βοηθείας ἀπολαβεῖν, ἀποτυχάνομεν. — Πρὸς τε ὑμᾶς] ὅσον ἐς τὴν κρίσιν τὴν ὑμετέραν. — Ἀξύμφορον] καθὼ ἐρημοὶ ἔσμεν ζυμμαχίας. —

45 4. Σωφροσύνη] ἡ ἰδιωτεία καὶ ἀπραγμοσύνη. — Τῆ τοῦ πέλας γνώμη] πολλὰκις ἀδικῶ οὕση, εἰ κατὰ πατέρων ἢ κατὰ ἱεροῦ στρατεύοιεν. — 5. Τὴν μὲν οὖν τρίτον προοίμιον. — Τὴν ... γενομένην ναυμαχίαν] λείπει ἢ κατά. — Ἐφ' ἡμᾶς] καθ' ἡμῶν. — Περι-
50 γένεσθαι] τῶν Κορινθίων. — Ἐσόμεθα ὑπ' αὐτοῖς] Ἀδικῶ ἢ σύνταξις, εἰμὶ ὑπὸ σοί. § ἴγουν εἰ δουλομθεῖν-
μεν αὐτοῖς. — Ἀπραγμοσύνη] ἀπραξία.

XXXIII. Γενήσεται δὲ ὑμῖν] ἐντεῦθεν οἱ ἀγῶνες. — Καλὴ ἢ ζυντυχία] συμφέρουσα ἢ ἐπιτυχία τῆς

χρείας. — Συντυχία χρείας] περιφραστικῶς ἢ χρεία. — Πρῶτον μὲν] τὸ δίκαιον πρῶτον. — Οὐχ ἑτέρους βλάπτουσι] ὡς περ οἱ Κορινθιοὶ. — Τὴν ἐπικουρίαν ποιήσεσθε] ἴγουν βοηθήσετε. — Ἐπειτα] τὸ συμφέρον δεύτερον. — Μαρτυρίου] τὸ μαρτύριον οὐδέτερος
5 μόνος ὁ Θεουκιδίδης λέγει. — 2. Σπανιωτέρα] τὰ γὰρ καλὰ καὶ χρήσιμα σπάνια, τὰ δὲ χερεῖονα νικᾷ [Hom. II. A, 576]. — Ὑμεῖς ἂν πρὸ πολλῶν χρημάτων...] ἀντὶ πολλῶν ἂν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, χρημάτων ὑμᾶς ἐλέσθαι νομίζω. — Ἐτιμῆσασθε] ἠγοράσατε. — Ἀρετήν] εὐ-
10 δοξίαν. — Ὀλίγοις δ' ἅμα] ἀντὶ τοῦ, οὐδὲ ὀλίγοις. Ὅμηρος [II. E, 800].

Ἡ ὀλίγον οἱ παῖδα.

— Οἷς ἐπικαλοῦνται] οὓς ἐπάγονται πρὸς συμμαχίαν. — 3. Τῷ κοινῷ ἔχθει] τῇ κοινῇ ἔχθρα, ἴγουν ἴνα μὴ
15 κοινοὶ ἔχθροὶ τῶν Κορινθίων γενομένοι. — Μηδὲ δυοῖν] λείπει θάτερον. ἐν ὑπερβατῷ δὲ ἡ σύνταξις. ὃ δὲ νοῦς τοιούτος, μηδὲ ἀποτύχῃσι δυοῖν θάτερου, ἢ φθάσαι ἡμᾶς κακῶσαι, ἢ ἑαυτοὺς βεβαιώσασθαι. —
20 4. Προτερῆσαι] προλαθεῖν, [προέχειν.] τὰ πρωτεῖα λαμ-
βάνειν. — Τῶν μὲν] ἡμῶν δηλονότι.

XXXIV. Μαθέτωσαν] ἁμαρτίαι γὰρ εἰσι, διὰ τὴν ἐνούσαν αὐτοῖς πονηρίαν. — Εὐ μὲν πάσχουσα] ὑπὸ τῆς μητροπόλεως. — Ὅμοιοι τοῖς λειπομένοις] διότι-
25 μιοι τοῖς ὑπολειφθεῖσιν ἐν τῇ μητροπόλει. — 2. Ἠδίκουν] οἱ Κορινθιοὶ. — Σαφές ἐστι] προερίηται. — Προκληθέντες γάρ] παρακινήθέντες. — Τῷ ἴσῳ] τῷ νόμῳ καὶ τῷ δικαίῳ, παρ' οἷς ἡ ἰσότης. — Ἐγκλήματα μετελθεῖν] κολάσαι. — 3. Ἐκ τοῦ εὐθέος] γνώμη. — Ἐκ τοῦ εὐθέος μὴ ὑπουργεῖν] ἀκρίπτως μὴ ὑπηρε-
30 τεῖν. — Ὁ γὰρ ἔλαχίστας τὰς μεταμελείας... διατελοῖ] ἀντὶ τοῦ, ὃ μὴδ' ὄλως λαμβάνων μεταμέλειαν ἐκ τοῦ χαρίζεσθαι τοῖς ἔχθροῖς ἀσφαλέστατος ἂν διατελοῖη.

XXXV. 2. Εἴρηται γὰρ ἐν αὐταῖς] βῆτον καὶ διά-
νοια. τὸ μὲν βῆτον ὁ Κερκυραῖος, τὴν δὲ διάνοιαν ὁ
35 Κορινθίος. — 3. Ἀπὸ τῶν ὑμετέρων ὑπάρχων] κολακεύει λανθανόντως τοὺς Ἀθηναίους, ἢ ἐν ὑποστιγμῇ, ἢ εἰρωνικῶς. — Ὑπάρχων] πολλὰκις γὰρ τινες διὰ πενίαν ἐμισθοφόρου, καὶ κατὰ τῶν οἰκείων ἐστράτευον. λέγει δὲ περὶ Παλέων τῆς Κεραλληνίας, οἵτινες Ἀθηναῖοι
40 ὄντες ὑπᾶρχοι Κορινθίους συνεμάχουν. — 4. Ἐπιόντων] καθ' ἡμῶν. — Μάλιστα δὲ ἀπὸ τοῦ προφανοῦς] ἢ προφανῶς, ἢ λάθρα· μάλιστα δὲ φανερωῖς. — Βοηθεῖν] λείπει τὸ χρῆ, ἴνα γένηται, βοηθεῖν χρῆ. — 5. Ὑπέιπομεν] προεἶπομεν. — Ἡ ἄλλοτρίωσις] ἡ στέ-
45 ρησις. — Φίλον ἔχειν] κατὰ κοινοῦ τὸ δίκαιον.

XXXVI. Καὶ ὅτῳ τάδε ζυμφέροντα...] ἀντίθεσις ἀπὸ τοῦ δικαίου, ἣν λύει τῷ συμφέροντι. — Τὸ μὲν δεδιὸς αὐτοῦ...] τὸ μὲν λύσαι τὰς σπονδάς, δεδιὸς ὃν, φοβερόν ἦν τοῖς Λακωνίοις τὸ δὲ μὴ λύσαι, ὃν
50 θαρσοῦν, ἀδέεστερον ἦν τοῖς αὐτοῖς. τὸ λύσαι τὰς σπονδάς, τοῦτο τὸ φόβον ἐμποιοῦν, τοῦτο οὖν τὸ κατὰ φόβον ἰσχύιν ἔχει, ἡμῶν ἐν τῇ συμμαχίᾳ πρακλαμ-

θανομένων τὸ δὲ θαρσύνει καὶ εὐελπί, τὸ μὴ ἡμίς προς-
 δέσασθαι, ἀσθενὲς ὄν. πρὸς γὰρ τοὺς Λακεδαιμονίους,
 τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν καὶ ἰσχυρότας, τοῦτο ἀδείστερον
 ἔσται. οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι, [μὴ] δεδιότες τὴν τῶν σπον-
 5 δῶν λύσιν, οὐκ ἂν δηλονότι ἐδέξαντο τοὺς Κερκυραίους
 καὶ τὴν ἀπὸ αὐτῶν δύναμιν, καὶ δῆλον ὅτι τὸ δεδιὸς
 τοῦτο ἰσχυρὸν ἔφερε τοῖς Ἀθηναίοις ἀπὸ τῶν Κερκυραίων,
 φόβον δὲ τοῖς Λακεδαιμονίοις. θαρσύνσαντες δὲ ταῖς
 10 σπονδαῖς, καὶ ἀπωσάμενοι τοὺς Κερκυραίους ἀσθενὲς
 ἦν τὸ θάρσος τοῦτο, ζημιουμένους τὴν ἐκ τῆς Κερκύρας
 βοήθειαν. τοῖς δὲ πολέμοις αὐτῶν Πελοποννησίοις
 ἀσφαλὲς καὶ ἀδείστερον. — Ὅταν ἐς τὸν μέλλοντα
 τὸ ἐξῆς, ὅταν ἐνδοιάξῃ καὶ δισταξῇ χωρίον προσλαβεῖν
 εἰς τὸν σχεδὸν μέλλοντα πόλεμον, τὸ αὐτίκα περισκο-
 15 πῶν, τουτέστι τὴν ἐνυπάρχουσαν εἰρήνην. — Ὅσον-
 οὐ] ἀντὶ τοῦ, οὐχ ὅσον. καὶ δηλοῖ τὸ οὐχ ὅσον τὸ οὐ
 βραδέως, ἀλλὰ ταχύ. — Καιρῶν] καιρῶν νῦν, εὐτυ-
 χῶν καὶ ἀτυχῶν· ἢ μάλλον καιρῶν λέγει ἀντὶ τοῦ
 ἀναγκῶν καὶ κινδύνων. — 3. Βραχυτάτῳ δ' ἂν κεφα-
 20 λαίῳ] ἐντεῦθεν οἱ ἐπίλογοι. — Τοῖς τε ζῦμπασι καὶ
 καθ' ἕκαστον] λείπει τὸ λέγομεν· ἢ δοτικὴ ἀντὶ εὐ-
 θείας, ἢ ἧ, μάθοιτε ἂν οἱ τε σύμπαντες καὶ καθ'
 ἕκαστον. — Μὴ προσέθαι] μὴ προδῶτε. — Ἔξετε]
 ἰσχύσετε.

25 XXXVII. Ἀναγκαῖον Κερκυραίων ...] οὐ μόνον
 οἱ Κερκυραῖοι λόγον ἐποίησαντο περὶ τοῦ δέσασθαι
 ὑμᾶς αὐτοὺς, ἀλλ' ἤδη ἤψαντο καὶ ἡμῶν, κατηγοροῦν-
 τες ὅτι παρὰ τὸ εἰκὸς αὐτοῖς μαχόμεθα. ἀνάγκη τοίνυν
 ἐστὶ μνησθῆναι ἀμφοτέρων πρότερον, ὅτι οὐ δικαίως
 30 δέξεσθε αὐτοὺς, καὶ ὅτι προσηκόντως αὐτοῖς μαχόμεθα·
 εἴτα ἐλθεῖν καὶ ἐπὶ τὸν ἄλλον λόγον. — 2. Συμμαχίαν
 διὰ τὸ σῶφρον ...] οὐ συνεμάχουσαν τινι διὰ τὴν
 σφροσύνην. — Ἐπειθέουσιν] μετειρήσαντο. —
 * Αἰσχυμένους] ἔχουν μάρτυρα τῆς αἰσχύνης. — 3. Καὶ
 35 ἢ πόλις αὐτῶν...] συμβαίνει τῇ γνώμῃ τῶν πολιτῶν·
 ληστεύοντες γὰρ ἔχουσι αὐτὴν συνεργοῦσαν, ἐπιτη-
 δεῖαν ἔχουσαν τὴν θέσιν πρὸς ἄρπαγὴν. οὐ γὰρ ἐκ-
 πλέουσι πρὸς τινὰς, μάλλον δὲ τοὺς πλείοντας, ὑπὸ τῆς
 βίας τῶν πνευμάτων καταίροντας, δέχονται καὶ διαρ-
 40 παύουσι. εἴτα δικάζουσιν αὐτοὺς, ὡς δίκαια δηλαδὴ
 συνθήσασιν. καίτοι γε οὐ προκάθηται εἰς τὸ δικάζειν
 συνθήκη, ἦσαν συμφωνία. τὸ δὲ ὄλον, αὐτοὶ ἀδικηταὶ
 καὶ κριταί. ἐν τούτῳ γίνεσθαι αὐτοῖς τὸ ἄσπονδον
 45 εὐπρόσωπον καὶ πιθανόν· διὰ τοῦτο γὰρ συμμαχοὺς οὐχ
 ἔχουσι, ἵνα καταμόνας αὐτοὶ ἀδικῶσι, καὶ μὴ μεθ'
 ἑτέρων τὴν ἀδικίαν ἐργάζονται ἵνα μὴ μάρτυρας μάλ-
 50 λον ὄν ἐργάζονται, ἢ συμμαχοὺς ἔχουσι. — Αὐτάρχη
 θέσιν κειμένη] περιτροπὴ τὸ σχῆμα· ἢ θέσις τῆς πό-
 λειας αὐτῶν ἀριότερη αὐτῶν τῇ γνώμῃ, καὶ αὐτάρχη
 ἐστὶ τῆς προαιρέσεως καὶ κακίας αὐτῶν πρὸς τὸ λη-
 στεῦναι. — Διὰ τὸ ἥκιστα ἐπὶ τοὺς πέλας...] εἰ γὰρ ἐξέ-
 πλεον, φησὶν, ἀλλαγοῦ, οἱ ἀδικούμενοι ἂν ἐκράτου
 αὐτῶν δημόρους. — Ἀνάγκη] διὰ πνευμάτων βίαν,
 ἀνάγκη. τὸ δὲ δέχεσθαι, ληστικῶς, ὡς τὸ υποδέχεσθαι,

φιλικῶς. — 4. Κἂν τούτῳ τὸ εὐπρεπές...] τὸ ἐξῆς
 κἂν τούτῳ τὸ ἄσπονδον εὐπρεπὲς προβέβληται· καὶ
 τὰ ἐξῆς. — Προβέβληται] ἐπὶ παρακαταθήκῃ. —
 Ἄναισχυτώσιν] ἀρνούμενοι δηλονότι, μὴ κοινωνοῦν-
 5 τος αὐτοῖς τινὸς εἰς τὴν τῶν λαφύρων διανομήν. — 5. 5
 Ἀληπτότεροι] ἀκατηγορητότεροι. § οἱ γὰρ εὐάλωτοι
 φόβῳ τῶν πέλας κολακεύειν ἀναγκάζονται τοὺς ἀδικούν-
 τας. — Τὴν ἀρετὴν] φιλίαν, δύναμιν, συμμαχίαν. —
 Διδούσι καὶ δεχομένους] τὸ ἐξῆς, φανερωτέραν ἐξῆν
 αὐτοῖς τὴν ἀρετὴν δεικνύουσι διδοῦσι καὶ δεχομένους τὰ
 10 δίκαια.

XXXVIII. Διαπαντός] τὸ διαπαντός, ἵνα μὴ τις
 εἴποι ὅτι νῦν, ἀδικηθέντες. — Ἐκπεμφθεῖσαν] ὑφ' ἡμῶν
 δηλονότι. — 4. Διαφερόντως] ἐξαιρέτως. — 5. Εἰκαὶ ἡμαρ-
 15 τάνομεν] εἰ γὰρ μὴ ἠδικοῦμεθα περιφανῶς, οὐκ ἂν
 προδήλιως ἐστρατεύομεν. ὅμως εἰ καὶ ἡμαρτάνομεν,
 ἐπαινετὸν ἦν ἐνδοῦναι ἡμῖν ὀργιζομένοις. — Ὅργῃ] ὡς
 πατριῶν. — Μετρίστῃ] ἀνεξικακίαν, ἐπειεῖκίαν.

XXXIX. Πρότερον] πρὸ τοῦ λαβεῖν αὐτήν. — Ἦν γε
 οὐ] λείπει εἰς, εἰς ἦν. ὀνοῦς οὕτως· οὐ δεῖ τὸν ἐν ἀσφα-
 20 λείᾳ ὄντα, καὶ προβαλλόμενον δίκην, δοκεῖν λέγειν τι.
 μετέθηκε τὸν χρόνον ὁ Κορίνθιος. μετὰ γὰρ τὸ λαβεῖν,
 φησὶ, τὸ χωρίον, καὶ κατασχεῖν, ἤξιον δικάζεσθαι οἱ
 Κερκυραῖοι. καὶ οὐ δεῖ, φησὶ, προσέχειν τὸν ἐκ τοῦ
 25 ἀσφαλοῦς καὶ ἰσχυροῦ προκαλούμενον εἰς κρίσιν, οὐδὲ
 δοκεῖν ὅτι λέγει τι, ἀλλὰ καὶ καταφρονεῖν. — 2. Ἄλλ'
 ἐπειθ' ...] ἀλλὰ μετὰ τὴν τῶν νεῶν ἐκπεμφθῆναι. — Τὸ
 εὐπρεπὲς τῆς δίκης] τὴν δόκησιν τῆς δίκης, οὐχὶ τὴν
 ἀλήθειαν· ἠδίκουσι γὰρ κατὰ ἀλήθειαν τὰ ἐν Ἐπι-
 30 δάμῳ. — Οὐ τάκ' ἴσον αὐτοὶ ἡμαρτάνοντες] οὐκ ἀδι-
 κήσαντες αὐτοὶ μόνον εἰς τὰ κατὰ τὴν Ἐπίδαμον. — 3.
 Ἐν ᾧ] λείπει τὸ ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ. — Μηδ' ἐν ᾧ
 ὑμεῖς...] τὸ ἐξῆς, μήτε μεταδώσετε αὐτοῖς τῆς ὠφελείας
 ὑμεῖς, τότε τῆς δυνάμεως αὐτῶν οὐ μεταλαβόντες, λέγει
 τὸν κατὰ Σαμίον καὶ Αἰγινητῶν πόλεμον. — Τὸ ἴσον] 36
 τῶν τῆς Ἐπίδαμου. κατὰ κοινού τὸ ἐν ᾧ. αἰτιασόμεθα
 γὰρ, φησὶ, τοὺς συμμαχῆσαντας τοῖς Κερκυραίοις ὡς
 ἐχθροῦς. καὶ ὑμεῖς δὲ τὸ ἴσον αὐτοῖς ἐξετε αἴτιον, καὶ
 πολέμοιοι κληθήσεθε.

XL. 3. Μὴ ἀνεὺ ὑμῶν τούτους] τοὺς Κερκυραίους·
 40 τουτέστι, κολακίεσθε καὶ ὑμεῖς μετ' αὐτῶν. — 4. Δι'
 ἀνακωχῆς] ἀνακωχὴ ἐστὶν εἰρήνην πρόκαιρος, πόλεμον
 ὠδίνουσα, ὅλον ἢ μικρὰ τοῦ πολέμου ἀνάβλησις, παρὰ
 τὸ ἄνω ἔχειν τὰς ἀκωκὰς τῶν δοράτων. — Καὶ τὸν νό-
 45 μον...] ἀπὸ κοινού, δίκαιοί ἐστε. τὸ δὲ τὸν ἄρθρον πε-
 ρισσόν. — 5. Δίχα ἐψηφισμένων] δισταζόντων, φησὶν,
 αὐτῶν, ἡμεῖς φανεροῦς ἀντεπίπομεν. — Ἀμύνειν] ἀμύ-
 νειν, βοηθεῖν· ἀμύνεσθαι δὲ, κολάζειν. — 6. Εἰ γάρ] τῷ
 γὰρ ἀντὶ τοῦ δέ. — Φανεῖται] ἀντὶ τοῦ, μέλλει φανῆ-
 50 ναι. — Οὐκ ἐλάσω ἡμῖν] αἰνίσσεται Ποτίδαιαν. —
 Καὶ τὸν νόμον... θήσετε] πολλοὶ, φησὶν, εἰσὶ φόρου
 ὑποτελεῖς παρ' ἡμῖν, ὅτινες πολλὰς μελετώσιν ἀπό-
 στασιν· καὶ εἰ δέξεσθε Κερκυραίους τοῦσδε, καὶ κοινόν
 τούτων ποιήσετε νόμον ὁρᾶτε μὴ ἑαυτοὺς λανθάνητε

βλάπτοντες· φοβεῖ δὲ αὐτοὺς, τὸ δέξασθαι νόμον καλῶν.
— Ἐφ' ὑμῖν] ἀντὶ τοῦ κατ' ὑμῖν.

XLII. Παραινέσιν δὲ καὶ ἀξιώσιν] τὸ παραινέειν καὶ ἀξιοῦν, βήματα ὄντα, ὀνομαστικῶς προήνεγκεν. — Ἦν
5 [...] ἦν χάριν ἀντιδοθῆναι ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι φαμέν
χοῖναι. — Οὐκ ἔχθροί ὄντες] οἱ γὰρ τοῖς ἐχθροῖς τι
συγκροτοῦντες βλάπτονται μᾶλλον. — Ἐπιχρῆσθαι]
τὸ πολλάκις χρῆσθαι. — 2. Τὸν Αἰγινήτων... πόλε-
10 μον] τὸν περὶ τῶν ἀγαλαμάτων — 3. Τῶν ἀπάντων]
τῶν προλαβόντων ἀπάντων πρὸς ἔθραν ἢ φίλων μεσο-
αθημάτων. — Ἀπερίσποτοι] ἀπροσράτοι, ἢ ἀπρονόη-
τοι, ἢ ἀνεπίστροφοι. — Παρὰ τὸ νικᾶν] ἤγουν διὰ τὴν
νίκην. — Ἐπεὶ καὶ τὰ οἰκ.] ἀντὶ τοῦ, καὶ γὰρ τὰ οἰ-
κεῖα.

XLIII. Ὡν] τῶν προειρημένων εὐεργεσιῶν. — Ἀμύ-
νεσθαι] ἀντὶ τοῦ ἀμύνειν καὶ βοηθεῖν· ἀντὶ γὰρ τοῦ
εὐεργητικῶ τὸ ἀμύνεσθαι παρελιπται. § Ἀμύνεσθαι
ἀντὶ τοῦ ἀμείβεσθαι. μόνος δὲ Θεουκιδίδης ἐνταῦθα κέ-
χρηται τῇ ἐναλλαγῇ τῆς λέξεως, ὡς καὶ τινὰς ἐναλλάτ-
20 τιν ἐν τῇ γραφῇ, καὶ γράφει ἀμείβεσθαι. οὐκ ἔστι δέ.
— 2. Ἐν ᾧ] ἀντὶ τοῦ ᾧ· τὸ δὲ ἐλάχιστα, ἀντὶ τοῦ οὐδ'
ἐλάχιστα. — Τὸ μέλλον τοῦ πολέμου] ἀντὶ τοῦ, ὁ μέλ-
λων πόλεμος. — Κελεύουσιν] τὸ κελεύω οὐκ ἐπὶ μειζό-
νων μόνον λέγεται. — Ὑποψίας] ὑποψίαν εἶπε τὴν μά-

25 χην, εὐφήμιος. ἐρεῖ δὲ ταύτην ἐν τῇ πεντηκονταετηρίδι
[c. 103—106]. — 3. Ἡ γὰρ τελευταία χάρις, καιρὸν
ἔχουσα] ἡ μετὰ τὴν ἔθραν φίλια εὐκαιρία γενομένη,
καὶ τὰ ἐξῆς. — 4. Τῷ αὐτίκα] τῷ πρὸς ὀλίγον. — Τῷ
αὐτίκα φανερωῖ] τῇ δυνάμει τῶν Κερκυραίων. ἢ γὰρ
30 ἐκ θεῶν βοήθεια κρυπτή καὶ ἀφανής.

XLIII. Ἡμεῖς δὲ] οἱ ἐπιλογοὶ ἐντεῦθεν. — Περιπέ-
πτικότες] ἐκ τύχης τινός. φοβεῖ δὲ διὰ τούτου τοὺς
Ἀθηναίους, ὅτι τὸ τῆς τύχης ἄδηλον, καὶ ὅτι μὴ καὶ
αὐτοὶ περιπεσοῦνται. — Οἷς ἐν τῇ Λακεδαίμονι ...]
35 ὅσα ἐν τῇ Λακεδαίμονι εἶπομεν, ὅτι τοὺς σφετέρους
ζυμμάχους, καὶ τὰ ἐξῆς, τοῦτο καὶ παρ' ὑμῶν ἀξιοῦ-
μεν. — 3. Τούσδε] ἐμφαντικῶν τὸ τούσδε, οἷον τοὺς
ἀδιοῦντας.

XLIV. Ἀκούσαντες ἀμφοτέρων]

Μηδὲ δίκην δικάσῃς πρὶν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσης.
— Μετέγνωσαν] μετεβούλευσαντο. τὸ ἐξῆς, συμμαχίαν
μὲν μὴ ποιήσασθαι μετέγνωσαν, ἐπιμαχίαν δ' ἐποίη-
σαντο. διαφέρει δὲ συμμαχία ἐπιμαχίας· ἐπιμαχία μὲν,
ὅταν ἀλλήλους παρέχῃσι δυνάμεις ἑκάτεροι· συμμαχία
45 δὲ, ὅταν μόνον Ἀθηναῖοι δῶσι βοήθειαν Κερκυραίοις.
— Εἰ γὰρ ...] αἰτία, δι' ἣν ζυμμαχίαν οὐκ ἐποίησαν.
— Ἐπιμαχίαν δὲ ἐποίησαντο] αὐτοὺς ὀηλοῖ, τί ἐστι συμ-
μαχία καὶ ἐπιμαχία. ἔστι δὲ συμμαχία, ὅταν τις τὸν
αὐτὸν ἔχη τῷ συμμαχομένῳ ἔθρον· καὶ φίλον· ἐπι-
μαχία δὲ, ὅταν τις μόνον τῷ συμμαχομένῳ ἀδικου-
50 μένῳ βοηθῇ, οὐ μόνον καὶ ἀδιοῦνται συμπράττει. ἐπι-
μαχίαν οὖν νῦν βούλονται ποιῆσαι οἱ Ἀθηναῖοι. —
Τοὺς τούτων ζυμμάχους] εἶχον γὰρ οἱ Κερκυραῖοι ζυμ-
μάχους τοὺς Ἐπίδαμνίους καὶ Ζακυνθίους. — 2. Ζυγ-

κρούειν δέ] κατὰ κοινὸν τὸ ἐβούλοντο. — Τοῖς ἄλλοις]
Πελοποννησίους δηλονότι. — 3. Τῆς τε Ἴτ. ... ἐν πα-
ράλλῳ κείσθαι] τοῖς παραπλέουσιν [εἰς] Ἴταλίαν καὶ
Σικελίαν *** ἔχειν τὴν Κέρκυραν.

XLV. Βοηθούς] οὐκ εἶπε συμμαχούς. — 2. Λακε-
δαιμόνιος] ὄνομα κύριον. — 3. Ἐκεῖνον τι χωρίον] αἰ-
νιττεται Ἐπίδαμον.

XLVI. Παρσεκυσάστο] τὰ τῆς μάχης. — 2. Πέμ-
πτος αὐτός] ἀντὶ τοῦ, μετ' ἄλλων τεσσάρων. αὐτός δὲ
ἀντὶ τοῦ πρώτος. ὡς γὰρ τῶν ἄλλων μὴ ὄντων ἐπιστή- 10
μων, τῇ τοῦ ἐνός ἠρκέσθη ὀνομασίᾳ. ἢ ὅτι αὐτῷ ἠκολού-
θουν οἱ ἄλλοι, ὡς μείζον τι καὶ σφοδρῶτερον βουλευέσθαι
δυναμένῳ. — 4. Ἐν τῇ Ἐλαιατίδι τῆς Θεσπρωτιδός]
ὡς εἶναι τὴν Ἐλαιατίν μερὸς χώρας ὑπὸ μείζονα χώ-
ραν. — Θεσπρωτιδός Ἐφύρη] ἔστι γὰρ καὶ ἄλλη 15
Ἐφύρη ἢ Κόρινθος. — Ὡν ἐντός] ἐντός πρὸς θάλασ-
σαν, ὡς εἶναι ἰσημόν. — Ἀνέχει] ἀνατείνεται — 5.
Στρατόπεδον] δύο σημαίνει τὸ στρατόπεδον, τὸν λαὸν
τοῦ στρατοῦ, καὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ ὁ λαός. ἐτυμώτερον
δὲ ἐστὶν ἐπὶ τοῦ τόπου λέγεσθαι, οἷον τοῦ στρατοῦ 20
πέδον.

XLVII. Προσπλέοντας] ἀπὸ τῆς Λευκίμνης εἰς τὸ
Χειμέριον δηλονότι. — Σύβοτα] τρεῖς εἰσὶν αὗται αἱ
νῆσοι, μικραὶ, σῦς ἔχουσαι πολλάς. — 2. Τῇ Λευκί-
μνῃ] ἀκρωτήριον Κερκύρας ἢ Λευκίμνη. 25

XLVIII. 2. Μετεώρους] ἀντὶ τοῦ πελαγίους καὶ μὴ
ἐπ' ἀγκυρῶν ἱσταμένας, ἀλλ' ἀπεχούσας τῆς γῆς, ὡς
ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν ἀπεχόντων τῆς γῆς καὶ ἐν ὄρει
ὄντων. ἢ παρὰ τὸ ἀφεῖναι τὴν γῆν, καὶ περὶ τὸν ἀέρα
λοιπὸν εἶναι. — 3. Ἐπὶ μὲν τὸ δεξιόν] τὸ σχῆμα ἐκ- 30
φρασις. — Κέρας] τῆς φάλαγγος τὸ ἄκρον, ἢ πολέμου
μέρος. — 4. Τοὺς Ἀθηναίους] ἐνόμιζον γὰρ καὶ τοὺς
Ἀθηναίους πολεμεῖν.

XLIX. Τὰ σημεῖα] σύμβολά τινα εἶχον περὶ τὸν
καιρὸν τῆς μάχης δεικνύμενα· καὶ ὅτε μὲν ἀνεταίετο 35
τὰ σύμβολα, ἤρχοντο τῆς μάχης· ὅτε δὲ κατεσπέντο,
ἐπαύοντο. — Καταστροφμάτων] σανιδωμάτων. — Τῷ
παλαιῷ] τῷ κατὰ τὰ μυθικά. — 2. Οὐχ ὁμοίως] τὸ καρ-
τερὰ ἀπὸ κοῖνου. — Προςφερέης] ὁμοία. — 3. Ἠσυχά-
ζουσῶν] ἀντὶ τοῦ μὴ ναυμαχοῦντων. — Διέκπλοι] διέκ- 40
πλους ἐστὶ τὸ ἐμβαλεῖν καὶ πάλιν ὑποστρέφαι καὶ
αὐθὺς ἐμβαλεῖν. — 4. Μάχης δὲ οὐκ ἤρχον δεδιότες οἱ
στρατ.] οὐκ ἤρχον αἱ νῆες μάχης, τῶν στρατηγῶν δε-
διότων τὴν πρόβρῃσιν. — 6. Ἀπὸ ἐλάσσονος πλήθους]
ἐπειδὴ γὰρ ἐξ ἀρχῆς τὸ πλῆθος τῶν Κερκυραϊκῶν νεῶν 45
ἔλασσον ἦν τῶν Κορινθιακῶν, ὀηλον ὅτι, τῶν εἰκόσι
ἀναχωρησασῶν ἐκ τοῦ πολέμου, πολὺ ἐλάσσονες ἐγέ-
νοντο οἱ Κερκυραῖοι, κἂν τὰς τοῦ δεξιοῦ κέρως νῆας
τῶν Κορινθίων ἀφείλοντο. — 7. Ἀπροφασίστως] ἀνε-
δοκίμως, ἀνεγκλήτως. — Ζυνέπεσε] ἤγουν τὰ πρά- 50
γματα. — Ἐπιχειρήσαι] σχετιάζων ταῦτα λέγει, ὅτι
οἱ ἐσπρονδοὶ οὕτως ἤθλον εἰς χεῖρας.

L. Σκάφη] σκάφη καλεῖ τὰ κοιλώματα τῶν νεῶν,
ἃ ἡμεῖς γάστρας καλοῦμεν. — Ἄς καταδύσειαν] Ἄτ-

τικῶς ὧν κατέδουν. — Φονεύειν] τὸ ὤμον τῶν Κορινθίων δηλοῖ. — Τοὺς τε αὐτῶν φίλους] Μεγαρέας καὶ Ἀμπρακιώτας φησί. τὸ ἐξῆς, τοὺς αὐτῶν φίλους ἀγνοοῦντες ἔκτεινον, νομίζοντες Κερκυραίους εἶναι. —

5 Οἱ ἐπὶ ...] οἱ ἄρθρον ὑποτακτικῶς — 2. Ἑλληνι πρὸς Ἑλληνας ... τῶν πρὸ αὐτῆς] διὰ τὴν ἐν Σαλαμῖνι, διὰ τὴν ἐν Σικελίᾳ. — 3. Ναυάγια] ναυάγια μὲν οὐδετέρως [λέγεται], ὅταν τι τῆς νεῶς ἀπολήται, ὡς πηδάλιον ἢ τὸ τοιοῦτον· ναυαγία δὲ θηλοκῶς ἢ πάσα τῆς νεῶς ἀπώ-

10 λεια λέγεται. τὰ δὲ νῦν οὐδετέρως εἴρηξε. — Τῶν πλείστων] δηλονότι σωματῶν. τινὰ γὰρ ὁ ἄνεμος τῆ Κερκύρα προσεβῆριψε. — Προσκομίσαι] ἐφρόντιζον γὰρ τῆς ταφῆς τῶν ἐν τῷ πολέμῳ πιπτόντων. — Πρὸς τὰ Σύβοτα] Σύβοτα ἄλλα ἐν τῇ ἡπείρῳ, ὁμιονύμους ταῖς

15 πρὸ μικροῦ λεχθείσαις νήσοις πρὸ τῆς Κερκύρας. — 4. Ταῖς πλωίμοις] ταῖς πληγείσαις μὲν, δυναμέναις δὲ πλεῖν. — Λοιπαί] ὑγιεῖς, ἀβλαβεῖς. — Ἀντέπλευν] ἐπὶ τὸ κωλύσαι δηλονότι. — 5. Ὁψέ] οὐ λέγει ὅτι ἦν ἑσπέρα, ἀλλ' ὡς ἐνάτη ἡ δεκάτη ὥρα· τὸ γὰρ [ὀψέ] ἐπὶ

20 τῆς ἑσπέρας ἄπαρ κείται ἐν τῇ τρίτῃ [c. 108]. — Καὶ ἐπαιωνίστο αὐτοῖς ὡς ἐπίπλου] δύο παιᾶνας ἦδον οἱ Ἑλληνες, πρὸ μὲν τοῦ πολέμου τῷ Ἄρει, μετὰ δὲ τὸν πόλεμον τῷ Ἀπόλλωνι. τὸ δὲ ὡς ἐπίπλου λέγει ἀντὶ τοῦ, ὡς πρὸς τὸ ἄρξαι τοῦ πολέμου, ὅπερ ὅσον πρὸ τῆς

25 ναυμαχίας εἰπεῖν, ὕστερον λέγει. — Ὡς ἐπίπλου] ὡς ἐπίπλυντες κατὰ τῶν Κορινθίων. — Πρύμναν ἐκρούοντο] πρύμναν κρούεσθαι ἐστὶ τὸ κατ' ὀλίγον ἀναχωρεῖν μὴ στρέψαντα τὸ πλοῖον· ὁ γὰρ οὕτως ἀναχωρῶν ἐπὶ τὴν πρύμναν κωπηλατεῖ. τοῦτο δὲ ποιοῦσιν, ἵνα δό-

30 ξωσι μὴ φανερώς φεύγειν, οὕτω κατ' ὀλίγον ὑπανιόντες· ἢ ἵνα μὴ τὰ νῶτα τοῖς πολεμίοις δόντες βῶον τιτρώσκωνται.

LI. Προϊδόντες] πρὸ τῶν Κερκυραίων. — Ὑποπησαντες] ἀντὶ τοῦ ὑποπτεύσαντες· οὕτω γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἀναλύουσι τὴν λέξιν. — 2. Ἐπέπλευν γὰρ μάλλον ἐκ τοῦ ἀφανοῦς] αἱ εἴκοσι νῆες τῶν Ἀθηναίων· κατὰ νότου γὰρ αὐτῶν ἦσαν. — Ἐθαύμαζον τοὺς Κορινθίους] θαυμάζω σου, ἐπὶ μέμψει· θαυμάζω σε, ἐπὶ ἐπαίνου καὶ πολλὰκις ἐκπλήξως. — Πρύμναν κρουόμενους] ἐπαναχωροῦντας. — Τὴν διάλυσιν ἐποιήσαντο] διελύθησαν ἀπ' ἀλλήλων. — 4. Στρατοπεδευόμενοι] σκηνοῦμενοι. — Ἀνδοκίδης] ὁ εἷς τῶν δέκα ῥητόρων, ὡς φησὶν Ἀκουσίλαος. — Διὰ τῶν νεκρῶν καὶ ναυαγίων] τῶν Κερκυραϊκῶν δηλονότι. — 5. Ὁρμίσαντο]

45 τοὺς Ἀθηναίους οἱ Κερκυραῖοι.

LII. Ἐν τοῖς Συβότοις] τοῖς τῆς ἡπείρου. — 2. Ἀκραϊφνεῖς] ἀβλαβεῖς, ἀκεραιοφανεῖς. — Διχμαλώτων τε] περὶ φυλακῆς] ἠπόρουσαν πῶς αὐτοὺς φυλάξουσι. — Καὶ ἐπισκευὴν οὐκ οὔσαν τῶν νεῶν] μὴ δυνάμενοι τὰς

50 βλαβεῖσας τῶν νεῶν ἐπισκευάσαι.

LIII. Κελήτιον] μικρὸν πλοιαρίον, ὑπὸ ἐνὸς ἐρετόμενον, ἀπὸ μεταφορᾶς τοῦ κέλητος ἵππου, ὃ εἷς ἀνὴρ ἐπικάθηται. — Ἄνευ κηρυκίου] κηρυκίον ἐστὶ ξύλον ὀρθόν, ἔχον ἑκατέρωθεν δύο ὄφεις περιπεπλεγμένους

καὶ ἀντιπροσώπους πρὸς ἀλλήλους κειμένους, ὅπερ εἰώθασι φέρειν οἱ κήρυκες μετ' αὐτῶν· καὶ οὐκ ἐξῆν αὐτοὺς ἀδικεῖν παρ' οὓς ἀπήρχοντο. σύμβολον δὲ ἦν τὸ μὲν ὀρθὸν ξύλον, τοῦ ὀρθοῦ λόγου, τὸ δὲ παρ' ἑκάτερα εἶδος τῶν ὄφειν, τὰ ἀντιτασσόμενα στρατόπεδα· ὁ γὰρ ὀρθὸς λόγος δι' ἀμφοτέρων χωρεῖ. — 2. Ἀδικεῖτε] δημηγορία Κορινθίων γ'. — 3. Τῶν δὲ Κερκυραίων] τῶν δὲ, τούτεστι τοῦ ἄλλου μέρους· οὕτω Φοιδάμμων φησὶν. Ἦν ἢ, τῶν δὲ τὸ μὲν στρατόπεδον τῶν Κερκυραίων... οἱ δὲ Ἀθηναῖοι. — 4. Οὐτε ἀρχομεν] ἀπόκρισις Ἀθηναίων πρὸς Πελοποννησίους πρώτη, τῇ τάξει δὲ τετάρτη. — Τοῖσδε ξυμμαχοῖς οὔσι] τὴν ἐπιμαχίαν ξυμμαχίαν λέγει. § Μᾶλλον δὲ κατὰ τὰ προλαβόντα καὶ ἐναυθᾶ φησὶν. οἷς γὰρ αὐτοὶ ἐπιμαχίαν στείλαντες ἐβόηθον, ἐκείνους αὐτῶν συμμαχοῦς ἄρτι καλεῖ, εἰκό-

15 τως, ὡς μόλις καὶ διὰ ξυμμαχίαν, ἣν προσέφημεν ἀναδοχῆν τοῦ ὅλου πολέμου εἶναι καὶ τῆς τῶν ἐπιμαχῶν πρὸς τοὺς πολεμίους ἔχθρας οἰκείωσιν, τὴν ἐκ πολὺ μείζονος σταλεῖσαν πολέως καὶ ἐπιμαχίαν ἀντισηκώσαντας.

LIV. Τὰ τε ναυάγια] γράφεται, τὰ τε ναυάγια καὶ τοὺς νεκροὺς ἀνείλοντο, τὰ κατὰ σφᾶς, ἐξεγεχθέντων ὑπὸ τε τοῦ βροῦ καὶ ἀνέμου. — Γενόμενος] λείπει ἢ διὰ, Ἦν ἢ διαγενομένος. — Πανταχῆ] τῆς Κερκύρας πανταχῆ. — 2. Προσεποιήσαντο] ἰδιοποιήσαντο. — 25 Οὐκ ἐλάσσους χιλίων] χίλιοι γὰρ ἦσαν καὶ πεντήκοντα. — Καταδύσαντες] ἀντὶ τοῦ τρώσαντες· οὐ γὰρ λέγει ἐπὶ τοῦ βαπτίσαντες. τοιοῦτο δὲ ἐστὶ καὶ τὸ [c. 50] ἄς καταδύσειαν. — Μάλιστα] τὸ μάλιστα ἢ πρὸς τὸν ἀριθμὸν, ὅτι οὐχὶ εἴκοσι ἐνέεα, ἢ πρὸς τὸ διαφθεῖραν-

30 τες, ὅτι οὐ μόνον ἔτρωσαν, ἀλλὰ μάλιστα ἐφθειραν αὐτάς, ἐκείνοι δὲ μόνον κατέδυσαν.

LV. Ἀποπλέοντες] ἀπὸ τῶν Συβότων πλέοντες. — Εἶλον ἀπάτη] ὡς φίλοι γὰρ οὐχ ὑποπτεύοντο. — Ἀπέδοντο] ἐπώλησαν. — Ἀπέδοντο] διὰ τὰ ἐν τῷ 35 πολέμῳ ἀναλώματα, καὶ οὐκ ἀπέκτειναν. διὰ δὲ τούτου καὶ τὸ ἡμέρον τοῦ Ἑλληνικοῦ τρόπου δηλοῖ, καὶ ὡς ἀπηνῆς μετὰ μάχην τοὺς ἐαλωκότας θανατοῦν, ἄλλως τε καὶ δούλους τοὺς μὴ κατὰ γνώμην οἰκείαν πολεμοῦντας.

LVI. 2. Αὐτοῦς] τοὺς Ἀθηναίους. — Τὸ ἐς Παλλήνην τείχος] ἀντὶ τοῦ τὸ μέρος τοῦ τείχους τὸ ἀφορῶν ἐς τὴν Παλλήνην. — Ὀμήρου] τοὺς ἕνεκα εἰρήνης διδομένους εἰς ἐνέχυρα. — Ὀμήρους δοῦναι] ἵνα, ἐὰν ἀποστῶσιν, εὐάλωτοι γένωνται. — Ἐπιδημιουργούς] 45 ὁ Ἀσκληπιδῆς τὴν ἐπὶ πρόθεσιν περιττῶν εἶναι λέγει. §. Ἐπιδημιουργοὶ ἄρχοντες πεμπόμενοι, φυλάκων τάξιν ἔχοντες. § ἐπιδημιουργοὺς τοὺς ἐπιμελητὰς τῆς ἀνακτίσεως τῶν τειχῶν. § ὄνομα ἀρχῆς ὁ ἐπιδημιουργὸς παρὰ Κορινθίους [ἀποίκους]. ἄλλοι γὰρ ἄλλως τοὺς

50 ἄρχοντας καλοῦσιν. ἰστέον δὲ ὅτι τούτους ἀπέστελλον οἱ Κορινθῖοι κατὰ ἔτος ἄρχοντας Ποτιδαίαιται, ὡς ἀποίκους. — Δείσαντες] Ἀθηναῖοι.

LVII. 2. Ἀλεξάνδρου] τοῦ Φιλέλληνο καλουμένου,

δς ἐν τοῖς Μηδικοῖς ἤμαξεν. — 3. Δέρδα] Δέρδας Ἀρι-
δαίου παῖς, ἀνεψιὸς Περδίκχα καὶ Φιλίππου. — 4.
Αὐτοῖς] τοῖς Ἀθηναίοις. — 5. Τοῖς ἐπὶ Θράκης Χαλκι-
δεῦσιν] εἰσι γὰρ καὶ ἐν Εὐβοίᾳ Χαλκιδεῖς, οἵτινες
ἀπώκησαν εἰς Θράκην. — Ὅμορα] καὶ Μακεδονία
καὶ ἀλλήλοισ. — Πόλεμον] τὸν κατὰ Φιλίππου καὶ
τῶν Ἀθηναίων. — 5. Βουλόμενοι προκαταλαμβάνειν]
βουλόμενοι κατέχειν καὶ κωλύειν τὰς πόλεις, ἵνα μὴ
ἀποστῶσι. — Ἐπὶ τὴν γῆν αὐτοῦ] τοῦ Περδίκχα, διὰ
τὴν τοῦ Φιλίππου βοήθειαν. — Ἐπιστέλλουσι] ἐντέλ-
λονται· οὕτω γὰρ ἦσαν ἀποδημήσαντες.

LVIII. Νεωτερίζειν] νεώτερα ποιεῖν. — Τὰ τέλη]
ἤτιο οἱ προάρχοντες τῶν Λακεδαιμονίων· οἱ γὰρ Λα-
κεδαιμόνιοι τοὺς ἄρχοντας τέλη ἐκάλου, διὰ τὸ αὐτοὺς
τὰ τέλη τοῖς πράγμασι τιθέναι. § Ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἐπειδή.
— Τότε δὴ] τὸ ἐξῆς, ἐπειδὴ οὐδὲν εὔρον ἐπιτήδειον,
τότε δὴ, καὶ τὰ ἐξῆς. — 2. Τὰς ἐπὶ θαλάσῃ πόλεις
ἐκλιπόντας] ἐφοδοῦντο γὰρ τοὺς θαλασσοκράτορας Ἀθη-
ναίους, ὄντες παραθαλάσσιοι. — Ἀνοικισασθαι ἐς
Ἄλυνθον] τὴν οἰκίαν ἀναγαγεῖν ἐς τὴν Ἄλυνθον.

LIX. Τὰ ἐπὶ Θρ.] μέρη δηλονότι. — 2. Τῇ παρουσίᾳ
δυνάμει] ὀλίγη οὖσα. — Ἀνωθεν... ἐςβεβληκότων] ὥστε
τὸν Περδίκχα μεταξὺ ἀποληφθῆναι.

LX. Ἀφειστηκυίας] ἀπ' Ἀθηναίων πρὸς Περδίκχα.
— Ψιλοῦς] ψιλοὶ καλοῦνται οἱ μὴ καθωπλισμένοι μὲν,
ἐν καιρῷ δὲ τῆς μάχης τῷ παρατυχόντι ἢ λίθῳ ἢ ξύλῳ
ἢ ἄλλῳ τινὶ ὄργανῳ χρώμενοι. ἢ τοξόται, παρὰ τὸ φιλῆ
σκευῆ χρῆσθαι. — 2. Ἀδειμάντου] τοῦτον ἴσμεν ἐν
τοῖς Μηδικοῖς πρὸς τὸν Θεμιστοκλέα στασιάζοντα. —
3. Τεσσαρακοστῇ ἡμέρᾳ] ἀντὶ τοῦ μετὰ τεσσαράκοντα
ἡμέρας ἀπ' οὗ ἡ Ποτιδαία ἀπέστη. — Ἡ Ποτιδαία
ἀπέστη] ἀντὶ τοῦ, ἐν ἧ ἡμέρᾳ· ἢ [ἧ] ἀντὶ τοῦ, ἀπ' οὗ.

LXI. 2. Τοὺς προτέρους χιλιούς] τοὺς ἐν ταῖς λ'
ναυσὶ τῶν Ἀθηναίων. — Ἐθρμην ἄρτι] σημειώσεται ὅτι
ἡ νῦν Θεσσαλονίκη πόλις πάλαι Ἐθρμη ἐκαλεῖτο. ἔστι
δὲ καὶ αὕτη καὶ Πύδνα καὶ Βέροια πόλεις Μακεδονικαί.
— 4. Τοῦ χωρίου] τῆς Βεβροίας. — Πausανίου] οὗτος
ὁ Πausανίας κατὰ μὲν τινὰς υἱὸς τοῦ Δέρδου, κατὰ δὲ
ἄλλους ἀδελφός. — 5. Γίγωνον] Γίγωνος χωρίον ἐστὶ
μεταξὺ Μακεδονίας καὶ Θράκης, οὐ πολλὸ ἀπέχον Πο-
τιδαίας.

LXII. 3. Ἐπὶ σφῆς] ἐπὶ τὴν Ποτιδαίαν. — Τοὺς
πολεμίους] τοὺς Ἀθηναίους. — 4. Τοὺς... ἱππέας]
τοὺς μετὰ Φιλίππου. — Ἀναστήσαντες τὸ στρατόπε-
δον] νῦν ἀντὶ τοῦ ἐγειράντες κεῖται ἢ λέξις, οὐκ ἀντὶ
τοῦ ἐκβαλόντες. — 6. Ἐς τὸ τεῖχος] τῆς Ποτιδαίας.

LXIII. Ἠπόρησε] ἐν ἀμυχανία ἐγένετο, εἰς ὑπό-
τερον μέρος ἐλεύσεται, δηλονότι διὰ κινδύνου. — Ὡς
ἐλάχιστον χωρίον] ἢ ἐλάχιστον χωρίον λέγει, ὅτι συνῆ-
ξεν αὐτοὺς, ὡς γενέσθαι ἐν ὀλίγῳ χωρίῳ· ἢ μᾶλλον τὸ
διάστημα λέγει τῆς Ποτιδαίας· ἐγγύς γὰρ ἦν, ἥπερ ἡ
Ἄλυνθος. τὸ γοῦν ὡς ἐλάχιστον τοῖς ἐξῆς συναπτέον.
— Τὴν χηλὴν] χηλὴ καλεῖται οἱ ἔμπροσθεν τοῦ πρὸς
θάλασσαν τεῖχους προβεβλημένο λίθῳ διὰ τὴν τῶν

χυμάτων βίαν, μὴ τὸ τεῖχος βλάπτωτο. εἴρηται δὲ
παρὰ τὸ εἰκέναι χηλῆ βόας. — 2. Βοηθοί] οἱ Μακε-
δόνας. — Ἀπέχει] ἤγουν διάσταται Ἄλυνθος τῆς Πο-
τιδαίας. — Καὶ ἐστὶ καταφανές] ὑψηλὸν γὰρ τὸ χωρίον
ἢ Ἄλυνθος. — Ἴππεις] οἱ Φιλίππου.

§. Ἴππης τις ἐξώρθησε, δίφθογον γράφων·
ἦτα δὲ γράφον Ἀττικῶ τρόπῳ γράφων·
ὁ Σκύλλος οὗτος Ἀττικώτατα γράφει.
Τὰ πάντα ταῦτα τοιγαροῦν ἦτα γράφε,
ἱππῆς, ἀριστῆς, Φωκαῆς, πλὴν κυρίων·
τὰ κύρια μόνα δὲ δίφθογα γράφε,
Δημοσθένεις λέγω τε καὶ τὰ τοιάδε.

— Ἐς τὸ τεῖχος] τῆς Ἄλυνθος. — Ἴππεις δ' οὐδ' αὐτέ-
ροις παρεγίνοντο] ἐν τῇ μάχῃ δηλονότι· οὔτε τοῖς Ἀθη-
ναίοις Ἀθηναῖοι, οὔτε Ποτιδαίαις Ποτιδαῖαι. — 15

3. Τροπαῖον] Καὶ τὸ τροπαῖον μὴ τροπαῖον μοι γράφε·
ἀν Ἀττικῶς γράφης δὲ, ταῦτά σοι λέγω·
ἄλλη δὲ γλωσσῶν εἰ γράφεις μοι τοὺς λόγους,
δίφθογον ἱππέας καὶ τρόπαῖον μοι γράφε.

— Ὑποσπόνδους] ἐπειδὴν τι μέρος ἠττηθῆ τῶν μαχο-
μένων, μὴ δυνάμενον τοὺς νεκροὺς αὐτοῦ λαβεῖν, αἰτεῖ
γενέσθαι σπονδὰς, ἕως οὗ λαβὸν θάψῃ, καὶ τότε πάλιν
μάχονται. ἔστι δὲ πολλάκις ὅτε καὶ ἀσπόνδους αὐτοὺς
ἐκομίζοντο, δηλονότι κατὰ τὸ ἴσον ἔχοντες ἑκάτεροι,
καὶ τῆς μάχης ἰσορροποῦ γενομένης.

LXIV. Ἀποτειγίσαντες] τὸ πρὸς Ἄλυνθον ὄρων
τεῖχος περιοικοδομήσαντες, ἵνα μὴ τις ὑπεκφύγῃ τῶν
ἐνδον. — Τὸ δὲ ἐς τὴν Παλλήνην] τὸ πρὸς τὴν Παλ-
λήνην. — 2. Ἐξ Ἀφύτιος] ἡ γὰρ ὁδὸς ἐκεῖθεν ἔστιν ἀπὸ
Θράκης. μία δὲ πόλις τῶν ἐν Παλλήνῃ ἡ Ἀφύτις. 30
Ἰωνικῶς δὲ ἔπεν Ἀφύτιος· ἔδει γὰρ διὰ τοῦ δ.

LXV. Σωτηρίας] οὐ περὶ αὐτοῦ, ἀλλὰ περὶ τῆς
Ποτιδαίας. — Ἡ ἄλλο παράλογον] οἷον σεισμός· εἰώ-
θεσαν γὰρ οἱ Ἕλληνας ἀναχωρεῖν τοιοῦτου τινὸς γινο-
μένου, οἰωνίζομενοι τὸ ἐκ τούτου καχόν. — Ὡς δὲ 35
οὐκ ἔπειθεν] ἔπειναν Ἀριστέως. τὸ ἐξῆς, ὡς δὲ βουλό-
μενος τὰ ἐπὶ τούτοις παρασκευάζει, οὐκ ἔπειθεν. —
2. Τὰ τε ἄλλα ἐπολέμει] τὰ μὴ ἀποστάντα τῶν Ἀθη-
ναίων [δηλονότι ἐπολέμει τοῖς Χαλκιδεῦσι]. — Καὶ
Σερμυλίων...] τὸ ἐξῆς οὕτω, καὶ πολλοὺς τῶν Σερμυ- 40
λίων διέφθειρε, λοχῆσας αὐτοὺς πρὸς τῇ αὐτῶν πόλει.
ἔστι δὲ ἡ Σερμυλία Χαλκιδικῆ πόλις, τὰ τῶν Ἀθηναίων
φρονούσα. — 3. Φορμίων... ἐδήου] ἄπορον πῶς ὁ
Φορμίων τὸ πρὸς τῇ Παλλήνῃ τεῖχος φυλάσσω, τὴν
Χαλκιδικὴν καὶ Βοττικὴν γῆν ἐδήου, καὶ οὐχὶ μᾶλλον 45
τὸ ἕτερον μέρος τῆς φυλακῆς, ὅπερ εἶχεν ὁ Καλλίας
πρὶν ἢ τελευτῆσαι. καὶ φαμεν ὅτι τὸ πρὸς τῇ Παλλήνῃ
μέρος φίλιον ἦν τοῖς Ἀθηναίοις, τὸ δὲ πρὸς Ἄλυνθῳ
ἐχθρόν. εἰκότως οὖν ἡμέλητο τὸ τοῦ Φορμίωνος μέρος,
ὡς ἱκανῶν ὄντων τῶν Παλληνηνῶν τὸ καθ' ἑαυτοῦς 50
μέρος φυλάσσειν.

LXVI. Καὶ ἐλθόντες σφίσιν] ἀπὸ κοινοῦ τὸ, ὅτι οἱ
Κορίνθιοι. — Ὁ γε πόλεμος] ὁ Πελοποννησιακός,
φησί, πόλεμος οὕτω συνεκροτήθη. — 2. Ξυνεβρώγει]
συνεπεπτόκει.

LXVII. Οὐχ ἡσυχάζον] οἱ Κορίνθιοι. — 2. Οὐκ εἶ-
 ναι αὐτόνομοι] αἱ γὰρ σπονδαὶ εἶχον τὰς ἀγράφους
 τῶν πόλεων αὐτόνομους εἶναι. Αἰγινήτας δὲ, μὴ ἐγγε-
 γραμμένους ταῖς σπονδαῖς, ὑπ' ἑαυτοὺς εἶχον οἱ Ἀθηναῖοι.
 5 — Κατὰ τὰς σπονδάς] κατὰ τὴν συμφωνίαν τῶν σπον-
 δῶν. — 3. Ξύλλογον... τὸν εἰωθότα] τὸν εἰωθότα λέγει
 ξύλλογον ὅτι ἐν πανσελήνῃ ἐγίνετο αἰεὶ. — 4. Μά-
 λιστα δὲ λιμένον τε εἶργεσθαι] φασὶν ὅτι Περικλῆς,
 μέλλον λόγον δοῦναι τῶν χρημάτων τοῦ ἀγάλματος, ὃ
 10 κατεσκευάσεν ὁ Φειδιάς, ἤθυμει. ἰδὼν οὖν αὐτὸν ὁ
 Ἀλκιβιάδης παῖς ὢν, ἤρετο ὅ τι ἀθυμεῖ. τοῦ δὲ φήσαν-
 τος ὅτι Διὰ τοῦτο ἀθυμῶ, ὅπως δώσω λόγον τῶν χρη-
 μάτων, ἐκείνος φθάσας εἶπε, Μᾶλλον σκόπει ὅπως μὴ
 δώσεις. ὃ δὲ ὑπολαβὼν τὸν λόγον, εἰσάγει ψῆφον εἰς
 15 τὴν πόλιν κατὰ Μεγαρεῶν, ἀξίωσιν αὐτοὺς εἶργεσθαι λι-
 μένων καὶ ἀγορᾶς· καὶ τῶν Ἀθηναίων θορυβηθέντων
 αὐτὸς ἐκφρεύει. οἱ δὲ φασὶν ὅτι διὰ τοῦτο τὴν ψῆφον
 εἰσῆγαγε, διότι οἱ Μεγαρεῖς Ἀσπασίαν τὴν διδάσκαλον
 Περικλέους ὕβρισαν, πόρνην αὐτὴν ἀποκαλέσαντες.
 20 LXVIII. Τὸ πιστὸν ὑμᾶς...] τὸ πιστὸν, ὡς Λακεδαι-
 μόνιοι, τῆς καθ' ὑμᾶς αὐτοὺς πολιτείας καὶ ὀμιλίας ἀπι-
 στοτέρους ὑμᾶς ἐς τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, ἣν τι λέγω-
 μεν, καθίστησι. — Ἀπιστοτέρους] ὑμᾶς ἀπίστους, μὴ
 25 συμμάχων. — 2. Παρακαλέσατε] κυρίως παρακαλεῖν
 ἐστὶν ἢ τὸ καλεῖν, ἢ τὸ προτρέπεσθαι. ἄκυρον γὰρ τὸ
 δέεσθαι. — Ἐν οἷς προσήκει] ἐντεῦθεν οἱ ἀγῶνες καὶ
 τὸ δίκαιον. — Ἐγκλήματα ἔχ.] κατὰ τῶν Ἀθηναίων
 καὶ ὑμῶν δηλονότι. — 3. Ἀφανεῖς που ὄντες] ἤγουν λε-
 30 ληθῶτες. — Προσέδει] ὑμῖν τοῖς Λακεδαιμονίοις. — Τού-
 μεν δεδουλωμένους] τοὺς Αἰγινήτας. — Τοῖς δ' ἐπιβου-
 λέουσιν] Ποτιδαίαις καὶ Μεγαρεῦσι. — Ἐκ πολ-
 λοῦ προπαρσκευασμένους] ὡς συνειδότας τὰς ἑαυτῶν
 ἀμαρτίας, καὶ γινώσκοντας ὡς πάντως οὐκ ἀνεξόμεθα,
 35 ἀλλὰ πολεμήσομεν. — Προπαρσκευασμένους] ἀπὸ
 κοινοῦ τὸ δρᾶτε. — Ἄρα] ἐν ἄλλῳ οὐ κεῖται τὸ ἄρα.
 — 4. Ἐπικαιρότατον] ἀρμολιώτατον. — Τὸ μὲν ...
 ἐπικαιρότατον χωρίον] ἢ Ποτιδαία. — Ἐπιχρῆσθαι]
 40 ἀποχρῆσθαι, ἐνέργειαν ποιεῖν. — Ἡ δὲ ναυτικὸν ἄν...]
 ἢ δὲ ἔδωκεν ἄν συμμαχίαν ναυτικὴν, εἰ πόλεμος γενή-
 σεται δηλονότι.

LXIX. Μετὰ τὰ Μηδικά] μετὰ τὸν πόλεμον τὸν
 Μηδικόν. — Κρατύναι] ἰσχυροποιῆσαι. — Ἐς τότε]
 μέχρι τοῦδε. — Οὐ γὰρ ὁ δουλωσάμενος...] τὸ σχῆμα
 45 συλλογισμός. — Τοῦτο] τὸ δουλοῦν. — Εἴπερ] ἐπεὶ. —
 Τὴν ἀξίωσιν τῆς ἀρετῆς φέρεται] τὸ σεμολόγημα, τὸ
 ἀξίωμα τῆς δικαιοσύνης ἔχει. — 2. Οὐδὲ νῦν ἐπι φαν-
 ροῖς] καὶ νῦν γὰρ, φησὶν, ἀμφιβάλλεται, εἰ ἀδικού-
 μεθα. — Οἱ γὰρ δρῶντες... διεγνωκότας] οἱ γὰρ
 50 Ἀθηναῖοι πρὸς οὐ διεγνωκότας ἡμᾶς. οἱ γὰρ μετὰ
 σκέψεως εἰς τὴν πρᾶξιν ἐρχόμενοι οὐκ ἀναβεβλημένους
 ἐρχονται κατὰ τῶν ἀγνοούντων. — 3. Οἷα ὁδῶ] οἷω
 τρόπῳ. — Ἐπὶ τοὺς πέλας] ἐπὶ τοὺς Λακεδαιμονίους.
 — Διὰ τὸ ἀνάσθητον] διὰ τὴν ἀγνοίαν. — Ἰσχυροῖς

ἐγκεῖσονται] μετὰ βάρους ἐπιτεθήσονται. — Ἡσυχάζ-
 ετε γὰρ μόνοι] ἐπιπλήττων κολακεύει. — 5. Ἀσφαλεῖς]
 προσεκτικοί, ἐν οὐδενὶ σφαλόμενοι. — Ἔν ἄρα] γρά-
 φεται ἂν ἄρα. — Ὁ λόγος τοῦ ἔργου ἔκράτει] τουτέστιν,
 ὁ λόγος ψευδῆς ἦν τοῦ ὑμᾶς ἀσφαλεῖς εἶναι. — Ἡ τὰ 5
 παρ' ὑμῶν] τὸ ἢ ἀντὶ τοῦ ἤπερ. δηλοῖ δὲ αὐτῶν τὸ
 ὀκνηρόν. — Ἀξίως] ἀξιωμακῶς. — Καὶ εἰς τύχας...
 καταστῆναι] ὃ γὰρ πρὸς μείζονα πολεμῶν τύχην κα-
 λεῖται συνεργόν. — Τύχας] ἀδύλους ἐκβάσεις. — Κα-
 10 ταστῆναι] ἀπὸ κοινοῦ βούλεσθε. — Περὶ αὐτῶ τὰ
 πλείω σφαλέντα] ἐν τῷ στενῷ τῆς Σαλαμίνας τολμή-
 σαντα ναυμαχῆσαι, * * ὅστις ἐγένετο αἴτιος τῆς ἤττης.
 — Πρὸς αὐτοὺς τοὺς Ἀθηναίους] ἀντὶ τοῦ αὐτῶν τῶν
 Ἀθηναίων. § τὸ σχῆμα αἰτιατικὴ ἀντὶ τῆς γενικῆς.
 — 5. Ἡ αἰτία] τὸ ἢ ἀντὶ τοῦ ἀλλά. — Φίλων ἀνδρῶν] 15
 λείπει ἢ κατὰ.

LXX. Καὶ ἅμα, εἴπερ τινές...] ἐπειδὴ ἐπέπληξεν ὁ
 Κορίνθιος, λέγει νῦν, ὅτι οὐχ ὁ τυχὼν εἰμι, καὶ μὴ
 ἀπαξιώσης ὑπ' ἐμοῦ ὀνειδιζόμενος. — 2. Νεωτεροποιοί]
 οἱ νεωτέρων πραγμάτων ὀρεγόμενοι. — Ἐπιτελέσαι 20
 ἔργῳ ὃ ἂν γνώω] πᾶν νόημα καὶ πρᾶξι. οὐ γὰρ δύ-
 ναμιν λέγω, ἐπεὶ ἀποτροπὴ τοῦ τοιούτου. — Ἐπιτε-
 λέσαι] ὀξείς, ἀπὸ κοινοῦ. — Οὐδὲ τἀναγκαῖα ἐξικέ-
 σθαι] οὐδὲ τῶν ἀναγκάων περιγενέσθαι. § τὸ δὲ
 25 ἐξικέσθαι ἀντὶ τοῦ ἀρκεῖν. — 3. Πιστεύσαι] θαβῆσαι — 25
 4. Μελλήτας] ἀναβεβλημένους. — Ἀποδημηταί] ὑπερ-
 ὀριοι τῆς οἰκείας πατρίδος. — Ἀποδημηταὶ πρὸς ἐνδη-
 μοτάτους] ἤγουν ἀποδημοῦσι τῆς οἰκείας πατρίδος, καὶ
 ἐπιδημοῦσι δῆμοις ἄλλοτρίοις πρὸς τὸ κτήσασθαι αὐ-
 30 τούς. — Ἀπουσία] ἀποδημία. — Τῷ ἐπελθεῖν...]
 οἴεσθε, φησὶν, ὅτι, ἐὰν ἐπέλθῃτε τισι, καὶ τὰ ὑπάρ-
 χοντα ὑμῖν ἀπόλουται. — Τὰ ἔτοιμα] τὰ ὑπάρχοντα,
 τὰ ἐτοίμη ἀπόλουται ἔχοντα. — 5. Ἐπ' ἐλάχιστον]
 ἀντὶ τοῦ οὐδὲ ἐλάχιστον. — Ἀναπίπτουσι] ἢ ἀνα-
 παύονται, ἢ ἀθυμοῦσι. — 6. Ἀλλοτριωτάτοις] λείπει τὸ 34
 ὡς, ἴν' ἢ, ὡς ἄλλοτριωτάτοις. — Οἰκειοτάτῃ] πρὸς
 τὴν πατρίδα δηλονότι. — 7. Μὴ ἐπεξέλθωσι] μὴ πρά-
 ξωσι. — Πρὸς τὰ μέλλοντα] ἀπὸ κοινοῦ ἤγουνται. —
 Μόνοι γὰρ ἔχουσι...] τὸ δ' ἐξῆς οὕτω· μόνοι γὰρ, φησὶν,
 40 ἂν γνώωσιν, ἐλπίζουσι τε ἰσὺς καὶ ἔχουσι, διὰ τὸ
 ταχεῖαν τὴν ἐπιχείρησιν ποιεῖσθαι. πρῶτον γὰρ τις ἐπι-
 νοεῖ, εἶτα ἐλπίζει, καὶ εἴθ' οὕτως ἐπιχειρεῖ, ὕστερον δὲ
 καὶ κτᾶται. — 8. Ἐλάχιστα] οὐκ ἐλάχιστα. — Καὶ
 μῆτε ἑορτήν] ἀνιττεται εἰς τοὺς Λάκωνας, οἵτινες ἐν
 45 ἑορτῇ οὐκ ἐστράτεον. — Ἡ ἀσχολίαν ἐπίπνον] ἀπὸ
 κοινοῦ ληπτέον τὸ γῆεσθαι.

LXXI. Οὐ τούτοις τῶν ἀνθρώπων] ὃ νοῦς τῶν λεγο-
 μένων τοιούτος, Νομίζετε οὐ τούτοις τῶν ἀνθρώπων δεῖν
 παραμένειν τὴν ἡσυχίαν καὶ εἰρήνην, οἱ τῇ μὲν διαγωγῇ
 καὶ παρασκευῇ εἰρηναίως διάγωσι, τῇ δὲ γνώμῃ φανε- 50
 ροὶ ὧσιν ὡς ἀμυνοῦνται, ἣν ἀδικῶνται. θελεῖ δὲ εἰπεῖν,
 ὡς ὑμεῖς αὐτοί, ὡς Λακεδαιμόνιοι, οὐ ποιεῖτε τοῦτο.
 ταῦτα τινές μὲν κατ' ἐρώτησιν, τινές δὲ κατὰ ἀπόφασιν
 ἀνέγνωσαν. — Μὴ λυπεῖν τε...] οὕτε ἀδικεῖν βούλεσθε,

καὶ ἀδικούμενοι ἀμύνεσθαι· καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἴσον νέμετε.
— 2. Ὅμοιά] ὁμογνώμονι, τὰ ἴσα ζηλούση. — Ἀρχαιο-
τροπα] οἶον ἀπλὰ καὶ ἀφελή. προεῖπε δὲ τοὺς Ἀθηναίους
νεωτεροποιοῦς. — Ὡσπερ τέχνης] παρὰ τὸ Ὀμηρικόν
5 [Od. A, 351],

Τὴν γὰρ αἰδὴν μᾶλλον ἐπικλείουσ' ἄνθρωποι,
ἥτις ἀκούοντεςσι νεωτάτῃ ἀμυπέληται.

— Ἄει τὰ ἐπιγιγνώμενα] τοῦτο πρὸς τὸ ἀρχαιοτρόπα. οὐκ
ἔδει, φησὶν, ὑμᾶς αἰε τοιοῦτους εἶναι, καὶ ἀρχαῖα ἔθη
10 ζηλοῦν. — 3. Ἐπιτεχνήσεως] ἐξευρήσεως· ἐπιμένει δὲ
τῇ παραβολῇ. — Κεκαινοῦνται] κεκαινοτόμηται. — 4.
Νῦν δέ] οἱ ἐπιλογοὶ ἐντεῦθεν. — Ὑπεδέξασθε] ὑπέ-
σχοντο γὰρ ἀνωτέρω [c. 58] τοῖς Ποτιδαίαιταις. — Ξυγ-
γενεῖς] Δωριεῖς γὰρ οἱ Ποτιδαῖαιται. — Πρὸς ἐτέραν
15 τινὰ] πρὸς τοὺς Ἀργεῖους· ἐχθροὶ γὰρ ἦσαν τοῖς Λακεδαι-
μονίοις. — 5. Δρῶμεν δ' ἂν οὐδὲν ἀδικον] ἐπειδὴ εἶπεν
ὁ Κορίνθιος πρὸς ἐτέραν συμμαχίαν τραπέσθαι, μὴ βοη-
θούμενος ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, νῦν τοῦτο κατασκευά-
ζει, καὶ λέγει, ὅτι οὐδὲν ἀδικον δρῶμεν, εἰ πρὸς ἐτέρους
20 τραπόμεν συμμαχοῦς. αἰνίττεται δὲ τοὺς Ἀργεῖους,
οἵτινες ἐχθρωδῶς διέκειντο πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους.
— Τῶν ὄρκιων] τῶν ἐφόρων τῶν ὄρκων. — Αἰσθανο-
μένων] ἥτοι τῶν ζώτων, ἢ τῶν φρονιμῶν, ἢ τῶν
ἡρώων. — Δί' ἐρημίαν] συμμαχίας δηλονότι. —
25 Προσιόντες] καὶ ἐπικαλούμενοι συμμαχεῖν. — 6. Με-
νοῦμεν] ἤγουν ἐν τῇ ὑμετέρα συμμαχίᾳ. — 7. Ἐξη-
γεῖσθαι] ἀρχεινκρατεῖν ἄλλων.

LXXII. Τοιαῦτα μὲν Κορίνθιοι] ἐμέρισε πρὸς μὲν
τὴν κατηγορίαν τῶν Κορίνθιων τὴν ἀπολογίαν τῶν
30 Ἀθηναίων, πρὸς δὲ τὴν ἐπίπληξιν αὐτῶν τὴν ἀντίθεσιν
Ἀρχιδάμου τοῦ Λακεδαιμονίου. — Ἐτυχε γὰρ πρε-
σβεία ... παροῦσα] ἤγουν ἔτυον παρόντες πρέσβεις. —
Παριτήρα] δίκαιον εἶναι παριέναι. — 3. Μηδὲν ἀπο-
λογησόμενος] ὡς μεγαλοφρονῶν ὁ Ἀθηναῖος οὐδὲ ἀπο-
35 λογεῖται. ὡς κηδόμενος τῶν Λακεδαιμονίων. — Δί
πόλεις] αἱ σύμμαχοι τῶν Λακεδαιμονίων. — Σημῆ-
ναι] τὸ σημῆναι Ἰακόν· πλὴν τὸ σημᾶναι πλείονα ἔχει
τὴν εὐρύτητα. — Τοῖς πρεσβυτέροις] τῶν Λακεδαιμο-
νίων. — 3. Παρελθόντες] ἐπελθόντες ἐπὶ ξένων, παρελ-
40 θόντες ἐπὶ ἰδίων.

LXXIII. Ἡ μὲν πρ.] δημηγορία Ἀθηναίων ε'. — Ἡ
μὲν πρέσβευσις...] ἡ στάσις πραγματικῆ. τὸ μέλλον
γὰρ ζητεῖ. § Ταύτην ἐπλάσατο οικονομικῶς τὴν δημη-
γορίαν ὁ συγγραφεὺς, χαίρων ταῖς ἀντιθέσις δημηγο-
45 ρίαις αἰε. § Ὅτι πρέσβεις, καὶ καταβόησις καὶ κα-
ταβόη οὐ λέγεται, εἰ μὴ ἰδίᾳ παρὰ Θουκυδίδη. — Ἡ
πρέσβ. ἡμ... ζυμμάχοις ἐγένετο] οὐκ ἐπρεσβεύσαμεν εἰς
τὸ ἀντεπιεῖν τοῖς συμμαχοῖς ἡμῶν. — Καταβόη] κατα-
γορίαν. — Δηλώσαι ὡς οὐτε ἀπεικίτως ... ἐστὶ] οἱ γὰρ
κατὰ τινος στρατεύοντες ἢ ὡς ἀδικούμενοι τοῦτο ποιούσιν,
50 ἢ ὡς εὐτελοῦς καὶ καταφρονουμένου. τεχνικῶς δὲ ὁ Ἀθη-
ναῖος δείκνυσιν ἑαυτὸν καὶ δίκαιον, καὶ μέγαν καὶ οὐκ
εὐκαταφρόνητον. — Ἄ κεχτήμεθα] ἤγουν τὴν τῶν Ἑλ-
λήνων ἀρχήν. — Ἄξια λόγου] ἀξιέπικινος. — 2. Τὰ

πάνυ παλαιά] τὰ κατὰ Ἀμαζόνια καὶ Θρᾶκας καὶ
Ἡρακλείδας φησὶν. — Τὰ δὲ Μηδικὰ ... αἰε προβαλο-
λομένοις] αἰε γὰρ ἐμεγαλαύχουν οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τὰ
Μηδικὰ. — Ἐκινδυνεύετο] μετὰ κινδύνων ἐπράττετο.
— Τοῦ μὲν ἔργου μέρος μετέσχ.] ἐπειδὴ ἕως Μυκάλης 5
ἐδίωξαν, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἕως Παμφυλίας. — Μὴ παν-
τός] μὴ παντός εἶπε διὰ τὸ τοῦ Κίμωνος ἔργα. τὸ δὲ
στερισκόμεθα ἐν ἤθει ἀναγνωστέον. — 3. Οὐ παραιτή-
σεως ... ἔνεκα] οὐχὶ ἔνεκα τοῦ αἰτεῖν συγγνώμην
φησί. — 4. Προκινδυνεύσαι τῇ βαρβάρῳ] μετὰ κινδύ- 10
νου μαχεσασθαι τῇ βαρβάρῳ ἐν Μαραθῶνι. — Μόνου
προκινδυνεύσαι] πρὸ τῆς Ἑλλάδος κινδυνεύσαι. τοὺς
δὲ Πλαταιεῖς εἴασεν, ὅτι ὑπερον παρεγένοντο. — Παν-
δημεῖ] καὶ γέροντες καὶ νέοι. — Ἔσχεν] ἐπέσχε, διε-
κώλυσε. — 5. Τῷ πλέονι τοῦ στρατοῦ] λαβῶν τὸ πλεόν 15
τοῦ στρατοῦ.

LXXIV. Τοιούτου] θαυμαστικῶς τοῦτο φησιν. —
Ἐν ταῖς ναυσὶ ... ἐγένετο] ἤγουν ἡ βοήθεια τῶν Ἑλ-
ληνικῶν πραγμάτων ἐν ταῖς ναυσὶν ἦν. — Ἀριθμὸν τε
νεῶν] ταῦτα πάντα παρ' Ἡροδότῳ [8, 44, 48] κεῖται 20
κατὰ διέξοδον. — Δύο μοιρῶν] ἀντὶ τοῦ τὸ δίμοιρον, ὃ
ἔστι διακόσται ἐξήχοντα. ἦσαν γὰρ αἱ πᾶσαι τετρακό-
σται, κατὰ δὲ ἄλλους τριακόσται ὀδοθήκοντα. τοῦτο οὖν
λέγει, ὅτι αὐτοὶ ἤμεῖς τὸ δίμοιρον δεδόκαμεν. — Ἐν
τῷ στενῷ] ἐν τῇ Σαλαμῖνι. — 2. Τῶν ἄλλων] Μακεδόνων, 25
Θεσσαλῶν, Λοκρῶν, Βοιωτῶν, Φωκίων. — Μέχρι ἡμῶν]
μέχρι τῆς πόλεως ἡμῶν. — Ἡξιώσαμεν] ἀξίον ἐκρί-
ναμεν. — Διαφθείραντες] τὸ διαφθείραντες τινὲς φασὶ
τὸ διαφθαρῆναι ἐάσαντες· ἄλλοι δὲ παριστοροῦσιν ὅτι
αὐτοὶ οἱ Ἀθηναῖοι αὐτοχειρὶ τὴν πόλιν κατέβαλον, 30
ἵνα μὴ ἔχη αὐτὴ ὁ βάρβαρος ὡς ὀρηκτῆριον χρῆσθαι
πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Ἄλλως· τὰ οἰκεῖα διαφθείραντες οὐκ
ἐπὶ τῆς πόλεως εἰληπται, ἀλλ' ἐπὶ τῶν σκευῶν τῶν ἐν
ταῖς οἰκίαις καὶ τῆς ἄλλης περιουσίας, ἣν οὐκ ἦν δυνα-
τὸν ὑπεκθέσθαι, οὔτε ἐν ταῖς ναυσὶ φέρειν. τάχα δὲ 35
καὶ ἐπὶ κυνῶν καὶ βοσκημάτων τοῦτο συννοηθῆναι δύ-
ναται. — Μηδ' ὡς] μηδ' οὕτως, ποιητικῶς. — Προ-
λιπεῖν] μὴ προλιπεῖν ἠξιώσαμεν, ἀλλὰ βοηθῆσαι. —
Σκεδασθέντες] εἰς ἄλλας χώρας. — Αὐτοῖς] τοῖς συμ-
μάχοις φησὶν. — Καὶ μὴ ὀργισθῆναι] ἀπὸ κοινοῦ, 40
ἠξιώσαμεν ἀλλὰ βοηθεῖν ὑμῖν τοῖς Λακεδαιμονίοις.
— 3. Ὑμεῖς μὲν γὰρ...] κατασκευὴ τοῦ νοήματος. —
Τὸ λοιπόν] χρόνου. — Οὐ παρεγένεσθε] εἰς βοήθειαν.
— Οὐκ οὔσης] διεφθαρμένης. — Οὐκ οὔσης ἔτι]
οὐκ οὔσης τῆς πόλεως, ἐν βραχεία ἐλπιδί αἱ τριῆρεις ἢ 45
τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων. — 4. Προσεχώρησαμεν]
οἱ Ἀθηναῖοι προσήλθομεν. — Ἄλλοι] οἱ Ἑθναῖοι δηλονότι.
— Περὶ τῇ χώρᾳ] ἑαυτῶν δηλονότι. — Μη...
ἐσβῆναι ἐς τὰς ναῦς] ἀλλὰ μεταναστῆναι εἰς ἄλλην
χώραν, ὡς ἀπόλιδες. — Οὐδὲν ἂν ἔτι ἔδει...] τὸ ἐξῆς, 50
οὐδὲν ἂν ἔδει ὑμᾶς τοὺς Λακεδαιμονίους ναυμαχεῖν.
— Μη ἔγοντας ναῖς ἱκανάς] δέκα γὰρ εἶχον μόνας
ναῦς. — Καθ' ἡσύχαιαν] ἀμαχητί. — Προσεχώρησε]
προσῆλθε.

LXXV. Ἄρ' ἄξιό ἐσμεν... ἐν ἐρωτήσῃ· ἄρα, φησὶν, ἄξιό ἐσμεν ἕνεκα τῆς ἀρετῆς ἡμῶν μὴ φρονεῖσθαι τῆς ἀρχῆς; — Γνώμης ξυνέσεως] ἤγων προαιρέσεως. — 2. Πρὸς τὰ ὑπόλοιπα τοῦ βαρβάρου] πρὸς τὴν ὑπολειφθεῖσαν μάχην. ἕως γὰρ Μυκάλῃς μόνον ἦλθον οἱ Λακεδαιμόνιοι. — 3. Ἐξ αὐτοῦ δὲ τοῦ ἔργου] ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς τοῦ πράγματος· λέγει δὲ τῆς ἀρχῆς· ὁ γὰρ ἄρχων αἰετὶ μισεῖται. — Ὑπὸ δέουσιν] τοῦ βαρβάρου, ἡ τῶν κακῶς παθόντων ἐν τῇ ἀρχῇ ὑπηκόων. — Καὶ ὠφελείας] τοῦ φόρου δηλονότι. — 4. Καὶ τινων καὶ ἥδη ἀποστ. κατῆστ[ρ.] ταῦτα διηγείται ἐν τῇ πεντηκοντατηριδί. — Διαφόρων] ἐχθρῶν — Ἀνέντας] ἀπολύσαντας. — Καὶ γὰρ ἂν αἱ ἀποστάσεις πρὸς ὑμᾶς ἐγγίγνοντο] καὶ οὐκ ἂν ἠλευθέρωντο· ὥστε οὐκ ἠδίκουν. — 5. Ἀνεπιφθονον] ἀμειπτον, ἄφογον. — Τῶν μεγίστων πέρη] ταῦτόν εἰπεῖν ἀντὶ τοῦ, ἵνα μὴ ἐμπέση εἰς μεγίστους κινδύνους. — Ἐὖ τίθεσθαι] καλῶς οἰκονομεῖν.

LXXVI. Ὑμεῖς γοῦν... τὸ ἐγκαλούμενον τοῖς Ἀθηναίοις, τὸ δουλώσασθαι τοὺς συμμαχούς, ἀνθυποφέρει τοῖς Λακεδαιμονίοις· ἐξηγεῖσθαι γὰρ λέγει καὶ αὐτοῖς ὠφέλιμον. — Ἐπὶ τὸ ὑμῖν ὠφέλιμον] τὴν διλογίαν αὐτοῖς φησὶν ὠφέλιμον. — Ἰότε] ἀπὸ τῆς Μυκάλῃς δηλονότι. — Ἀπήχθεσθε] οἱ γὰρ ἄρχοντες μισοῦνται φιλελεύθερον γὰρ τὸ ἀνθρώπινον. — Ἐγκρατῶς] ἰσχυρῶς. — 2. Διαδιδόμενην] κατὰ διαδοχὴν διδομένην. — Ἀνέμενον] ἐλαττοῦμενον, ἀφίμενον. — Τοῦ τοιούτου] τοῦ ἄρχου δηλονότι. — Καθεστῶτος] νομίμου ὄντος, νομιζομένου. — Κατείργεσθαι] κατέχεσθαι, ἄρχεσθαι, δουλοῦσθαι. — Ἄξιό τε ἅμα] ὁ νοῦς τῶν λεγομένων, ἄξιό τοῦ ἄρχου καὶ ὑμῖν αὐτοῖς ἐδοκοῦμεν, μέχρις οὗ τὰ συμφέροντα λογιζόμενοι νῦν, ταυτέστιν, ἐν τῷ προλαβόντι χρόνῳ, νῦν, ἐν τῷ ἐνεστώτι χρόνῳ, τῷ δικαίῳ λόγῳ χρῆσθε, τῷ τῆς ἐλευθερίας τῶν Ἑλλήνων δηλονότι, κρίνοντες δίκαιον ὑπάρχειν νῦν ἐλευθέρους εἶναι τοὺς Ἕλληνας. — Τὰ συμφέροντα λογιζόμενοι] ἀπὸ κοινοῦ τὸ νῦν, καὶ δηλοῖ ἐν ταῦθα τὸν παρρηχημένον χρόνον. — Δικαίῳ λόγῳ] δίκαιον λόγον λέγει τὴν ἐλευθερίαν τῶν Ἑλλήνων. — Νῦν χρῆσθε] ἐν ταῦθα τὸ νῦν ἐνεστώτα χρόνον δηλοῖ. — Ὅν οὐδεὶς πω... ἀπετραπέτο] ὁ νοῦς τοιοῦτος ὄντινα δίκαιον λόγον οὐδεὶς ὥπποτε προκρίνας, ἀπετραπέτο τοῦ πλέον ἔχειν τὴ κτήσασθαι, τὸ δὲ μὴ περιττῶς κείται Ἀττικῇ συνθηαί, ὡς καὶ παρὰ Δημοσθένει πολλὰκις. — Παρατυχόν] ἀντὶ τοῦ παρατυχόντος, ὡς τὸ ἐξὸν ἀντὶ τοῦ ἐξόντος. — Προθείς] προτιμήσας, προκρίνας. — 3. Ἐπαινέσθαι τε ἄξιό οἵτινες] ἀρίστωι μὲν, ἑαυτὸν δὲ λέγει. — Τῇ ἀνθρωπεῖα...] τῇ παρεπομένῃ τῇ ἀνθρωπεῖα φύσει ἀρχῇ. — Δικαιότεροι] ἀντὶ τοῦ μετρίωτεροι. — 4. Ἄλλους γ' ἂν] ἀρίστωι μὲν, εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους δὲ αἰνίττεται. — Ἡμέτερα] φησὶ τὴν ἀρχήν. — Δεῖξαι ἂν μάλιστα] δηλονότι βιαιότερον ἄρξαντας. — Μετριάζομεν] ταπεινοὶ ἐσμεν. — Ἐκ τοῦ ἐπιεικοῦς] ἐκ τῆς μετριότητος.

LXXVII. Ἐλασσούμενοι] ἀδικούμενοι, ζημιούμε-

νοι ἐν ταῖς συναλλαγματικαῖς χρεαῖς, καθὼ ἐξ ἰσοτιμίας δικαζόμεθα πρὸς αὐτοὺς, καίτοι δυνάμενοι ὡς ἄρχοντες ἔχειν τὸ πλέον. — Καὶ παρ' ἡμῖν αὐτοῖς...] τὸ ἐξῆς, καὶ ἐν τοῖς παρ' ἡμῖν ὁμοίοις νόμοις ποιήσαντες τὰς κρίσεις, φιλοδικεῖν δοκοῦμεν. — Ἐν τοῖς ὁμοίοις νόμοις] ὁμοίοις νόμοις λέγει τῷ τε ξένῳ καὶ τῷ πολίτῃ· ἴσος γὰρ ἀμφοτέροις παρ' ἡμῖν ὁ νόμος. — Φιλοδικεῖν] ἐκωμωδοῦντο γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ὡς φιλοδίκου. — 2. Ἄλλοθί που ἔχουσιν ἀρχήν] οἷον Πέρσαις, Σκυθαις. — Καὶ ἥσσαν ἡμῶν] ἀντὶ τοῦ οὐδὲ ἥσσαν. — Οὐκ ὀνειδίζεται] προφέρεται. οὐκ ὀνειδίζεται τὸ βίαιον τῆς ἀρχῆς παρ' ἄλλοις, ἀλλὰ μόνους παρ' ἡμῖν. — Δικάζεσθαι] ἀντὶ τοῦ δίκαια πράττειν πρὸς τοὺς ὑπηκόους. — 3. Εἰθισμένοι πρὸς ἡμᾶς... διμλεῖν] διὰ τούτων ἐδείξε τὸ σπᾶνιον τῆς ἀδικίας, ὁ δὲ νοῦς τοιοῦτος· ἐάν τι τοιοῦτο πάθωσι παρ' ἡμῶν παρ' ὁ νομιζοῦσιν αὐτοῖς δίκαιον εἶναι, ἀγανακτοῦσιν. οὐκ εἶπε δὲ τὸ δίκαιον, ἀλλὰ τὸ παρ' ὁ ἐκεῖνοι νομιζοῦσι μὴ δίκαιον. — Ἦν τι... ἐλαττωθῶσι] ἐάν τι παρὰ τὴν ἑαυτῶν δόξαν, διὰ τὴν ὑπάρχουσαν ἡμῖν ἀρχήν, ἡ λόγῳ ἡ ἔργῳ νομισῶσιν ἐλαττωθῆναι. — Ἄλλὰ τοῦ ἐνδοῦς] λείπει ἡ ὑπέρ, ἢ ἡ, ὑπὲρ τοῦ ἐνδοῦς. — Ἦ εἰ ἀπὸ πρώτης] τὸ ἡ ἀντὶ τοῦ ὡς. Ὅμηρος [II, I, 134].

Ἦ θέμις ἀνθρώπων πελεῖν.

— Ἐπλεονεκτοῦμεν] κατὰ τὸν τῆς ἀρχῆς νόμον. — 25 Ἐκεῖνος δ' οὐδ' ἂν] ὁ δὲ ἀντὶ τοῦ γάρ. — 4. Ἀδικούμενοι δὲ μᾶλλον ὀργίζονται] διὰ τοῦτο, φησὶν, ὀργίζονται οἱ σύμμαχοι, ὅτι ἀδικεῖσθαι νομιζοῦσι καὶ οὐχὶ βιάζεσθαι· ἴσους γὰρ ἡμῶν αὐτοὺς ἐξ ἀρχῆς εἴχομεν. — 5. Ἦ δὲ ἡμετέρα ἀρχή] ἡ τῶν Ἀθηναίων, ἡ φιλόανθρωπος. — Τὸ παρόν] τὸ ἐνεστηκός, τὸ ἄρχον. — 6. Εἰ καθελόντες] προμακνύεται· καθελὼν γὰρ αὐτῶν τὰ τελεῖχά οἱ Λακεδαιμόνιοι. — Εἴπερ οἶα...] τὸ ἐξῆς; εἴπερ ὅμοια γνώσσεσθε οἶα καὶ ἐπὶ τοῦ Μήδου. — Ἄμικτα... νόμιμα τοῖς ἄλλοις ἔχετε] οὐδενὶ γὰρ ξένῳ μετέδιδσαν τῶν παρ' αὐτοῖς νομίμων οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἀλλὰ καὶ ἐξηνελάτου. — Ἐξιών] εἰς ἀρχὴν δηλονότι. — Τούτοις] τοῖς παρ' ὑμῖν.

LXXVIII. Βουλευέσθε] ἐντεῦθεν οἱ ἐπιλογοί. — Ἄλλοτρίαις] ταῖς τῶν Κορινθίων. — Πρόσθησθε] ἀνάθησθε, ἑαυτοῖς δηλονότι. — Παράλογον] ἀπροσδόκητον. ἀρσενικῶς τὸν παράλογον. — 2. Εἰς τύχας] εἰς ἀδηλόγητα. Ὅμηρος [II, Z, 339].

Νίκη δ' ἐπαμείβεται ἄνδρα.

— Περιίστασθαι] περιτρέπεσθαι. — Ἴσον τε ἀπέχομεν] ἐκατέρως γὰρ τὸ μέλλον ἄρατον καὶ ἀφανές. — Ὅποτέρως ἔσται... κινδυνεύεται] ἀδηλόν ἐστιν ὁποῖον μέρος κινδυνεύσει. — Κινδυνεύεται] μετὰ κινδύνων πράττεται. — 3. Οἱ ἀνθρωποὶ] οἱ ἀπροβούλευτοι καὶ ἀνόητοι. — Τῶν ἔργων πρότερον ἔχονται] πρὸ τῶν βουλευμάτων δηλονότι. — Ἄ χρῆν ὕστερον] ἢ ἔργα δηλονότι. — 4. Ἀμαρτία] τῇ προλεχθεῖσῃ ἀβουλία τοῦ

πολέμου. — Αὐθαίρετος] αὐτεξούσιος. — Κατὰ τὴν
ξυνθήκην] κατὰ τὰς ῥητορίας τὰς ἐν ταῖς σπονδαῖς. —
Τοὺς ὀρκίους] οὓς ἐν ταῖς σπονδαῖς ὤμοσαμεν. —
Υψηγήσθε] δόηγῃτε ὑμεῖς.

5 LXXIX. Ἐς τοὺς Ἀθηναίους] κατὰ τῶν Ἀθηναίων.
— Ἐβουλεύοντο κατὰ σφᾶς αὐτοὺς] ἔθος γὰρ εἶχον οἱ
Λακεδαιμόνιοι παρὰ τὰς ἐκκλησίας ἰδιαζόντως βου-
λεύεσθαι καὶ δημηγορεῖν, διώκοντες τοὺς πολλούς. —
2. Ἐπὶ τὸ αὐτὸ αἰ γυνῶμαι ἔφερον] ὠμονόουν. — Πο-
10 λεμητέα] ἄξιον πολεμῆσαι.

LXXX. Ὁρῶ] λείπει τὸ ἐμπείρους. — Ἀπειρία]
γλυκὺς ἀπείρω πόλεμος [Pindar. fr. 2 Hyporch.]. — Οἱ
πολλοί] οἱ ἀπαίδευτοι. — 2. Εὐροίτε] εἴως ὅδε τὸ προ-
οίμιον. — Ἐλάχιστον γεγόμενον] ἤγουν δι' ἐλάχιστου
15 καιροῦ καὶ ἔργου γενησόμενον. — 3. Πρὸς μὲν γὰρ...] οἱ
ἀγῶνες, καὶ τὸ δυνατόν. — Παρόμοιος] ἐκ παραλλήλου
πεζομάχοι γὰρ πάντες. — Ἐφ' ἕκαστα] λείπει χωρία.
— Ἐκάς] τῆς Πελοποννήσου ἑκάς, ὥστε δυσχερὴς ὁ
πόλεμος διὰ τὰ ἐφόδια. — Ἐξήρυνται] εὐτρεπισμένοι
20 εἰσί. — Πλούτῳ] διὰ τὰ Περσικά. — Καὶ τίνοι πιστεύ-
σαντας] χρῆ δηλονότι. — Ἐπειχθῆναι] ἐτοιμῶς ἐλθεῖν.
— 4. Ἦσους] ἐνδεδέστεροι. — Τούτου] τοῦ ἔχειν χρή-
ματα. — Ἐν κοινῷ] ταμείῳ δηλονότι. — Οὔτε ἐκ τῶν
ἰδίων φέρομεν] πέντητες γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι.

25 LXXXI. Ὑπερφέρομεν] οἱ Λακεδαιμόνιοι. — Δηρῶν]
κεῖρην. — Ἐπιφοιτῶντες] κατ' ἐκείνων ἐρχόμενοι. —
2. Ἄλλη γῆ] Θράκη καὶ Ἰωνία. — Ἐκ θαλάσσης]
τὸ ἐκ ἀντι τοῦ διά. — Ἐπάξονται] εἰσάξουσιν. — 3.
Ἀφιστάναι] ἀποστῆσαι. — 4. Τίς οὖν ἔσται] κατὰ ποῖον
30 τρόπον. — Τὰς προσόδους] τὰ κέρδη. — Τὰς προσό-
δους ἀφαιρήσομεν] διὰ τὸ ἀποστῆσαι τοὺς συμμάχους.
— 5. Κἂν τούτῳ] τῷ πράγματι. — Οὐδὲ καταλύεσθαι]
οὐδὲ τὸν πόλεμον παύσαι δηλονότι φησί. — Ἀρξαι
μᾶλλον] τὸ μᾶλλον πρόκειται, ὅτι οὐχὶ αὐτοί, ἀλλὰ
35 καὶ Κορίνθιοι καὶ ἄλλοι ἤρξαντο τοῦ πολέμου. — 6.
Ἀπολίπωμεν] Ὁμηρος [II, Γ, 160].

Μηδ' ἡμῖν τεκέσσι τ' ὀπίσω πῆμα λίποιτο.
— Φρονήματι] ἐπάρσει. — Μῆτε τῇ γῆ δουλεῦσαι]
τῆς γῆς, φησί, τεμνομένης τῶν Ἀθηναίων, οὐκ εἰκὸς
40 οὐδὲ πρόπον τῷ φρονήματι αὐτῶν, ἡμῖν δουλεῦσαι καὶ
ὑπακοῦσαι.

LXXXII. Καταφωρᾶν] ἐλέγχειν. — Ἐπιτρέφομεν]
ἐνδῶσομεν. — Κἂν τούτῳ] τῷ καιρῷ δηλονότι. —
Ἐξαρτύεσθαι] οἰκονομεῖσθαι. ἀπὸ κοινοῦ δὲ κελεύω. —
45 Προςαγωγῇ] συναθροῖσει. — Ἀνεπίφθονον δέ] ἀφογον,
ἀμώμητον, ἐκείνοις δηλονότι. — Ὅσοι ὡσπερ καὶ ἡμεῖς
ὑπ' Ἀθηναίων...] ἐξαιρεῖ τὴν δύναμιν τῶν Ἀθηναίων,
καταπλήττων τοὺς Λάκωνας. — Καὶ τὰ αὐτῶν ἅμα ἐκπο-
ριζόμεθα] πορισμὸν ζωῆς ἐκ τῶν ἡμετέρων ἔχουμεν. —
50 2. Πεφραγμένοι] ὠπλισμένοι. — Ἴμεν] πορευσόμεθα,
ἀπὸ τοῦ ἰέναι. — 3. Παρασκευῆν] ἐτοιμασίαν. — Ἀ-
τμητον] ἀδῆφωτον. — 4. Ὁμηρον] ἐνέχυρον τὸ ὑπὲρ εἰρή-
νης παρεχόμενον, παρὰ τὸ ἴμου εἶρην. — Ἦς φεῖδεσθαι
χρῆ] διὰ τὸ ρηοκίνδυνον. — Ἐς ἀπόνοιαν καταστή-

THEOPH. SCHOL.

σαντας αὐτοὺς] διὰ τοῦ τεμῆν αὐτῶν τὴν γῆν. — Ἄλ-
πτοτέρους] ἀσφύτους. — 5. Αἰσχίον... πράξωμεν] ὁ
γὰρ ἐν πολέμῳ ἠττώμενος ἀναγκάζεται ἀπορεῖν καὶ εἰς
αἰσχύνην καθίστασθαι, ἢ δουλεύειν ἢ ἐπὶ μεγάλῃ ζημίᾳ
τὸν πόλεμον καταλύειν. — 6. Ἐνεκα τῶν ἰδίων] ἰδίων 5
λέγει τῶν Κορινθίων. οὐ γὰρ ἦν κοινὰ τὰ ἐγκλήματα
πάντων τῶν Πελοποννησίων, ἀλλὰ μόνων τῶν Κοριν-
θίων. — Θέσθαι] ἀποθέσθαι, καταλύσαι.

LXXXIII. Ἄλλως τε καὶ ἠπειρώταις] πλεόνων
οἶν καὶ διὰ τοῦτο χρημάτων δεόμεθα. κατὰ κοινοῦ δὲ 10
τὸ ἔστιν ὁ πόλεμος. — 3. Οὔτερ δέ] ἡμεῖς οἱ Λακεδαί-
μόνιοι. — Ἐπ' ἀμφοτέρα] καὶ νίκη καὶ ἤτταν. — Τὶ
αὐτῶν] τῶν ἀποθησομένων.

LXXXIV. Ὁ μέμφονται] οἱ Κορίνθιοι μέμφονται.
τὸ ἐξῆς οὕτω καὶ τὸ βραδὸν ἡμῶν καὶ μέλλον, ὁ μέμφον- 15
ται μάλιστα τῶν ἄλλων ἐγκλημάτων, μὴ αἰσχύνεσθε.
καὶ νεμόμεθα διὰ παντὸς τὴν πόλιν ἐλευθέραν καὶ ἐν-
δοξοτάτην. σπεύδοντες γὰρ σχολαστικὸν ἂν παύσαισθε,
διὰ τὸ ἀπαράσκευοι ἐγχεῖσθαι. ὑποστικτέον οὖν ἐς τὸ μὴ
αἰσχύνεσθε. — 2. Σωφροσύνη] ἔμφρων] σωφροσύνην ἔμ- 20
φρονα λέγει τὴν μετὰ λογισμοῦ τυγχάνουσαν, οὐ τὴν
ἀλόγιστον καὶ ἀπὸ φύσεως μόνον συμβαίνουσαν. —
Τοῦτ' εἶναι] τὸ βραδὸν καὶ τὸ μέλλον. — Τῶν τε ξυν
ἐπαίνοι...] ταῦτα πάντα πρὸς τὸν Κορίνθιον ἀποτεινεί-
25 κείνος γὰρ κατὰ τὴν καὶ ἐπήνεσεν αὐτούς, κατὰ τὴν καὶ
ἔψεξεν, εἰπὼν αὐτοὺς μελλητάς. — 3. Πολεμικοὶ τε
καὶ εὐβουλοὶ...] εὐβουλοὶ διὰ τὸ εὐκοσμον. ἀσάφες τὸ
χωρίον ποιεῖ ἢ τῶν ὀνομάτων ἐναλλαγῆ. τὴν τε γὰρ
αἰδῶ καὶ τὴν αἰσχύνην κατὰ τοῦ αὐτοῦ τίθησι συνω- 30
νύμως, καὶ τὸ λοιπὸν ἐμφασίαν παρέχει ὡς ἐπὶ ἄλλου
καὶ ἄλλου τάσων τὴν λέξιν. ὡς καὶ τὴν σωφροσύνην
καὶ τὴν εὐκοσμίαν ὁμοίως θέθεικε. δεῖ οὖν οὕτω νοεῖν.
πολεμικοὶ τε γιγνόμεθα καὶ εὐβουλοὶ διὰ τὸ εὐκοσμον.
ἀνάγκη γὰρ τοὺς εὐκόσμους σωφροσύνης πλείστον με- 35
τέχειν διὰ τὸ τοὺς εὐκόσμους καὶ αἰδήμονας εἶναι, αἰ-
δήμονας δὲ ὄντας εἶναι εὐψύχους καὶ πολεμικούς· τῆς
γὰρ αἰδοῦς καὶ αἰσχύνης ἢ εὐψυχία πλείστον μετέχει.
Ὁμηρος [II, E, 531, O, 563].

Αἰδομένων [δ'] ἀνδρῶν πλείονες σοοὶ ἢ ἐπέφανται.

— Ἀμαθέστεροι] ὁ μὴ εἰδὸς τι κακὸν ποιῆσαι ἀμαθῶς 40
αὐτοῦ ἔχει δηλονότι ἡμεῖς οἶν, φησί, παιδευόμεθα ἀμα-
θῶς ἔχειν τοῦ καταφρονεῖν τῶν νόμων. τοῦτ' ἔστιν, οὐ
παιδευόμεθα ὥστε ὑπερορᾶν τῶν νόμων. — Καὶ ξυν
χαλεπότητι] οἱ γὰρ Λακεδαιμόνιοι βαρυστάτην εἶχον 45
ἀγωγῆν, χαλεπῶς ζημιούμενοι καὶ σωφρονιζόμενοι. ἐν
γὰρ Λακεδαίμονι ἔφοροι τινες ἦσαν, οἱ εἴ τινα ἴδοιεν
ἀργούντα, τοῦτον ἔτυπον, λέγοντες ὅτι ὁ ἀργῶν καὶ
τῶν νόμων σπεύδει καταφρονεῖν. — Αὐτῶν] τῶν νόμων
δηλονότι. — Τὰ ἀρχαῖα] τὰ σοφίσματα τῶν λόγων·
οἱ γὰρ Λάκωνες βραχυλόγοι. — Ἀνομοίως ἔργῳ ἐπεξ- 50
ἰέναι] ὡς τῶν Κορινθίων οὕτως ὄντων. — Τῶν πέλας]
ἀντὶ τοῦ τῶν ὁμοίων ἀνθρώπων. ὁ δὲ τέ συνδέσμος πρὸς
τὸ οὐ ἐπιρῶρημα. Τὸ δὲ οὐ ἀντὶ τοῦ μή, ἵν' ἢ οὕτως ἢ

σύνταξις· καὶ πολεμικοὶ καὶ εὐθόλοι γινόμεθα, παι-
 δευόμενοι μὴ νομίζειν τὰς διανοίας τῶν πέλας καὶ τὰς
 προσπιπούσας τύχας ὁμοίας εἶναι λόγῳ διαιρητάς,
 ἀντὶ τοῦ, οὐχ ὡς λόγῳ λέγουσιν οἱ μὴ σκοποῦντες ἃ
 5 δεῖ, οὕτω τὰς τύχας ἔχειν ὑπολαμβάνομεν. οὐδὲ γὰρ
 ἔστι λόγῳ διελεῖν τὰ μέλλοντα ὑπὸ τύχης ἔσεσθαι. —
 Προσπιπούσας τύχας] ἀποδόσεις. — Διαιρητάς] φανε-
 ράς. — 4. *Ἐργῶ] ἐμπράκτως. — Καὶ οὐκ ἐξ ἐκείνων...]
 πρὸς τοὺς λόγους τοῦ Κορινθίου αἰνίττεται. — Πολύ τε
 10 διαφέρειν...] πολὺ τε διαφέρειν ἄνθρωπον ἀνθρώπου
 οὐ δεῖ νομίζειν, ὥστε οἶσθαι πολὺ διαφέρειν τοῖς λο-
 γισμοῖς· ἀλλὰ κράτιστον τοῦτον νομίζειν μόνον, ὃς ἂν,
 ὑπὸ τῶν δεινῶν καὶ τῶν περιστάσεων παιδευόμενος,
 ἐπινοῖαν τινα σωτηρίας πορίσῃται. — Κράτιστον δὲ
 15 εἶναι...] κράτιστός ἐστι, φησὶν, ὅστις μῆτε πᾶσι μῆτε
 περὶ πάντων πείθεται, περὶ δὲ μόνων τῶν ἀναγκαίων
 παιδεύεται ἀκούων καὶ τῶν αὐτῶ προσκρήντων. —
 Ἀναγκαῖοις] ἐπικινδυνωτάτοις.

LXXXV. *Ἐξεσι δὲ ἡμῖν...] ταῦτα πρὸς τὸν Κο-
 20 ρίνθιον αἰνίττεται ὁ Ἀρχίδαμος. — Διὰ ἰσχύν] δι' ἣν
 ἔχομεν ἰσχύν· μὴ πως φθάσαντες ἀπολέσωμεν ταύτην
 δι' ἀβουλίαν. — 2. Δίκας δοῦναι] κρίσεις.

LXXXVI. Τοὺς μὲν λόγους τῶν πολλῶν] δημηγο-
 ρία Σθенеλαΐδου τοῦ ἑτόρου κατὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ
 25 τοῦ Ἀρχίδαμου. τὸ δὲ τῆς δημηγορίας σύντομον καὶ
 Λακωνικόν διὰ τοῦτο προοίμια οὐκ ἔχει. § Ταύτης
 τῆς δημηγορίας μέμνηται Πλούταρχος ἐν τοῖς πολιτι-
 κοῖς παραγγέλμασιν [p. 803, B]. § Ἰστέον ὅτι ἤσαν
 τινες παρὰ Λακεδαιμονίους ἄρχοντες, τὸν ἀριθμὸν πέντε,
 30 οὓς ἐφόρους ἐκάλου, διὰ τὸ ἐφορᾶν τὰ τῆς πόλεως πρά-
 γματα. ἐν διαδοχῇ δὲ ἦσαν. — Πρὸς τοὺς Μήδους] κατὰ
 τῶν Μήδων. — Κακοί] κακότροποι. — 2. *Ομοιοὶ καὶ
 τότε ἐλευθερωταὶ τῆς Ἑλλάδος δηλονότι. — Μελλήσο-
 35 μεν] υπερβησόμενα. τοῦτο πρὸς Ἀρχίδαμον λέγοντα
 [c. 82] ὡς δεῖ βραδύνειν. Οἱ δ' οὐκέτι μέλλουσιν]
 ὑπακουστέον τὸ ἐπειδὴ, ἢ ἧ, ἐπειδὴ οὐκέτι μέλλουσι
 κακῶς πάσχειν. τὸ γὰρ μέλλουσιν νῦν οὐχὶ ὥσπερ ἐπὶ
 τοῦ βραδύνουσι δεκτέον, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ ἐσομένου χρόνου.
 — 3. *Ἄλλοις μὲν γὰρ...] ταῦτα πάλιν πρὸς Ἀρχίδαμον
 40 ἀποτεινεί, λέγοντα [c. 80] ὡς πλούσιοι εἰσιν οἱ Ἀθηναῖοι.
 ὅρα δὲ πῶς ἀψυχα ἵνα καὶ ἀλόγιστα τοῖς Ἀθηναίοις
 ἐμαρτύρησεν. — Τιμωρητέον] ἄπαξ κεῖται ἡ λέξις παρὰ
 τῷ ῥήτορι· οὐ χρὴ δὲ ἐν τῷ πολιτικῷ λόγῳ λέγειν αὐ-
 τήν. — 4. Τοὺς μέλλοντας ἀδικεῖν] τοὺς Ἀθηναίους.
 45 καὶ ταῦτα πρὸς Ἀρχίδαμον [c. 83].

LXXXVII. 2. Κρίνουσι γὰρ βοή καὶ οὐ ψήφῳ] τὴν
 ἀποδοχὴν τοῦ λόγου οὐ ψήφῳ κρίνουσιν οἱ Λακεδαιμό-
 νιοι τῶν παρόντων, ἀλλὰ βοή· οἷον ἢ πάντες βοῶσιν, ἢ
 ἡσυχάζουσί τινες, τινὲς δὲ βοῶσιν, ἐπαινοῦντες τὰ εἰ-
 5 ρημένα. — Δείξας τι χωρίον αὐτοῖς] τὸ ἐξῆς τῆς δια-
 νοίας οὕτως, ἔλεξε, δείξας τι χωρίον αὐτοῖς. τὸ γὰρ
 δείξας τι χωρίον αὐτοῖς πρὸς τὸ ἔλεξε. — 4. Δοκοῖεν]
 ἔδοξαν. — Τοὺς πάντας... παρακαλέσαντες] μόνοι γὰρ
 οἱ πρέσβεις παρήσαν καὶ οὐχὶ ἅπαν τὸ πλῆθος τῶν

συμμάχων. — 5. Οἱ μὲν] ἤγουν οἱ σύμμαχοι. — Δια-
 πραξάμενοι] ἰστέον ὅτι τὸ ἀνύσασθαι τι παρὰ τοῖς ἄρ-
 χουσι διαπράξασθαι λέγεται. καὶ ὁμοίως πάλιν τὸ τοὺς
 ἄρχοντας προστάζει τοῖς ὑπηκόοις. — *Ὑστερον] ἀνε-
 χώρησαν δηλονότι. — Χρηματίζαντες] χρηματῖσαι
 5 μὲν ἔστι τὸ πρᾶξι, χρηματῖσασθαι δὲ τὸ κερδᾶναι.
 καὶ σημειῶσαι τὴν λέξιν. — 6. Διαγνώμη] διάγνοις
 καὶ διακρίσις, ἰδικὴ δὲ αὕτη ἡ λέξις. — Μετὰ τὰ Εὐ-
 βοϊκά] μεθ' ὃ ἔλαβον οἱ Ἀθηναῖοι τὴν Εὐβοίαν.

LXXXIX. Οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι] ἀρχὴ τῆς πεντηκον-
 10 ταετίας. — 2. *Ἐπειδὴ Μῆδοι...] θαυμάζεται τὸ χω-
 ρίον καὶ ἐπὶ τῇ σαφηνείᾳ καὶ ἐπὶ τῇ συντομίᾳ. — Καὶ
 ναυσὶ καὶ πεζῶ] κατὰ τάξιν καὶ τοὺς ἀγῶνας τέθεικε,
 ναυσὶ καὶ πεζῶ. τὸ δὲ ὑπὸ Ἑλλήνων, θαυμαστικὸν
 τάχα, τὸ τοὺς Μήδους, τοσοῦτους ὄντας, ὑπὸ μικρᾶς
 15 χώρας αὐτοὺς ἀπαλαθῆναι. — Αὐτῶν] τῶν Μήδων.
 — Σηστόν] Σηστός ἡ πόλις λέγεται καὶ ἄρσενικῶς καὶ
 θηλυκῶς. — *Ἐπιχειμάσαντες] τὸν χειμῶνα διαβιβά-
 σαντες. — *Ἐκλιπόντων] ἤγουν ἀφανισθέντων. — 3.
 *Ὅθεν ὑπεξέθεντο] τοῦτέστιν ἐκ Τροϊζῆνος καὶ ἐκ Σα-
 20 λαμῖνος. — Τὴν περιούσαν κατασκευῆν] τὴν κινήτην
 περιουσίαν. — Τὴν πόλιν] διαστολήν πόλεως καὶ τειχῶν
 ἐποίησαν· καὶ ἔοικε κυριώτερον τῆς πόλεως τὴν λέξιν
 ἐπὶ τῶν οἰκίων λαμβάνειν. — Οἰκίαι] ἀντὶ τοῦ οἰκίω.
 *Ὀμηρος [Od. M, 73].

Οἱ δὲ δύο σκόπελοι....

XC. Ἦλθον ἐς πρεσβείαν] γράφεται ἄνευ τοῦ εἰς,
 πρεσβείᾳ δοτικῶς. — Μηδὲνα τεῖχος ἔχοντα] ἀτειχι-
 στον γὰρ ὄκουν τὴν πόλιν οἱ Λακεδαιμόνιοι. — 2. Συν-
 ειστήκει] περιβόλος δηλονότι. — Μετὰ σφῶν] τῶν
 30 * Λακεδαιμονίων. — Τὸ μὲν βουλόμενον] οὐκ εἶπεν
 ἀπλῶς, τὴν γνώμην οὐ δηλοῦντες, ἀλλὰ μετὰ προσθή-
 κης, τὸ βουλόμενον τῆς γνώμης· ἐν φίλοις γὰρ μόνον ἡ
 γνώμη φανεροῦται, ἐν δὲ τοῖς ἐναντίοις καὶ τὸ ὑπο-
 νοούμενον ἀποκρύπτεται. διὰ δὲ τοῦ ὑπόπτου τὸ κρυπ-
 35 τὸν τῆς αὐτῶν πολιτείας σημαίνει. — Ἀφορμῆν] οἷον
 ἐξ ἧς ὁρμώμενός τις σύζεται. — 3. *Ἐπισχεῖν] κωλύ-
 σαι. — Τειγίξιν] εἰς τὴν ἀνάκτιον τοῦ τεύχους συ-
 νέργεσθαι. — Παντας πανδημί] τὸ πάντας, αὐτοὺς
 καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας· τὸ δὲ πανδημί, μηδενὸς
 40 ἐν ταῖς οἰκίαις ὑπολειπομένου. — Ἐς τὸ ἔργον] εἰς τὴν
 κτίσιν. — Πάντα] τὰ οἰκοδομήματα. — 5. Προῦφασί-
 ζετο] αἰτίας προέτεινεν. — Ἐπέργεται] ἐπέργεται ὁ
 ξένος, παρέρχεται ὁ πολίτης. § Οὐκ ἀκριθῆς ἡ παρα-
 γραφή· αὐτὸς γὰρ οὕτω περὶ τῶν Ἀθηναίων λέγει· « καὶ
 45 ἀπαθλήτους ἔλεγον. » μὴ ποτ' οὖν τὸ μὲν παρελθεῖν τὸ
 αὐτίχα δηλοῖ, τὸ δὲ ἐπελθεῖν τὸ, ἀναβαλλόμενον κατ'
 ἀρχὰς, χρόνῳ τοῦτο διαπράξασθαι.

XCI. 2. Παράγεσθαι] ἀπατάσθαι. — Σχεψάμενοι]
 ἰδόντες, τοῖς ὀφθαλμοῖς δηλονότι. — 3. Ὡς ἤκιστα] τὸ ὡς
 50 ἀντὶ τοῦ ὄντος. — Αὐτοῖ] οἱ περὶ τὸν Θემιστοκλέα. —
 Ἀριστείδης] ὁ λεγόμενος δίκαιος. — Ἀγγέλλοντες] τῷ
 Θემιστοκλεῖ δηλονότι. — Οὐκέτι ἀφῶσιν] τὸ ἐξῆς, μὴ

οὐκέτι αὐτοὺς ἀφώσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὅποτε σαφῶς ἀκούσειαν. — 4. Τοὺς πρέ. βεις] τῶν Λακεδαιμονίων. — Ἐνταῦθα] ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ. — Φανερός εἶπεν] τὸ σχῆμα πλάγιον δυνατὸν γὰρ καὶ ὡς ἀπὸ Θεμιστοκλέους καὶ ὡς ἀπὸ Θουκυδίδου ταῦτα λέγεσθαι. § Κακῶς καὶ τοῦτο παραγράφεται. * Αντικρυς τοῦ * Θουκυδίδου ἐστὶν ἡ φωνή. λέγει γὰρ οὗτος· καὶ Θεμιστοκλῆς ἐπελθὼν τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἐνταῦθα δὴ φανερός εἶπε. — Πρεσβεύεσθαι] πρέσβεις πέμπειν. — 10 Παρὰ σφᾶς] ἤγουν τοὺς Ἀθηναίους. — Διαγιγνώσκοντας... καὶ τὰ κοινά] τοῦτο ἀπόδειξις τοῦ, ὅτι ἐμφρονές εἰσι. — 5. Μετ' ἐκείνῳ] ἤγουν τῶν Λακεδαιμονίων. — Βουλεύεσθαι] κατὰ κοινοῦ τὸ ἐδόκει. — Φανῆναι] κατὰ κοινοῦ τὸ ἔφρασαν. — 7. Οὐ γὰρ οἷόν τε εἶναι...] ἐὰν μὴ 15 ἔχωμεν, φασί, τεῖχος ὡς οἱ ἄλλοι, μέλλομεν οὐδὲ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχειν ἐν τοῖς πολέμοις. ἴσως γὰρ, πολέμιον ἐλθόντων, ἡμῖν μὲν δοῖε μὴ μάχεσθαι, ἀλλὰ σπένδεσθαι, ὡς μὴ ἔχουσι τεῖχος, τοῖς δὲ ἄλλοις πολεμεῖν. οὐ γὰρ ἐνδέχεται, τὸν μὴ ὄντα ἴσον τῶν ἄλλων θαρσῆσαι κατ' ἐκείνους καὶ ὁμοίον τι ἀποφῆνασθαι. — * Ἡ 20 πάντα...] ἵνα ἐπὶ πάντων σώζηται τὸ ἴσον. — Ἀτειχίστους] ἀπὸ ἀτειχίστου πόλεως.

XCVI. Κωλύμῃ] κωλύει. ἰδία δὲ ἡ λέξις Θουκυδίδου. — Δῆθεν] ὁ δῆθεν προσποιήσιν μὲν ἔχει ἀληθείας, δύναμιν δὲ ψεύδους. — Τῷ κοινῷ] ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ. — 25 Ἐπρεσβεύσαντο] πρέσβεις ἔπεμπον. — Μάλιστα] ὑπερβαλλόντως. — Ἀνεπικλήτως] ἀκατηγόρητως, μηδὲν ἐγκληθέντες.

XCVII. Τῷ τρόπῳ] τῇ μηχανῇ. — 2. Οἰκοδομία] τὸ οἰκοδομία τινὲς ὀξύνουσιν· οἰκοδομὴ δὲ οὐκ εἴρηται. 30 — Οὐ ξυνειργασμένων] οὐ ξυσθέντων καὶ ἰσωθέντων. — Ἔστιν ἧ] κατὰ τινὰς τόπους. — Ἀπὸ σημάτων] ἀπὸ βάσεων ἀνδριάντων. — Εἰργασμένοι] οἷον ἐγγεγλυμμένοι τύπους τινὰς καὶ πρόσωπα ἔχοντες, λελαξευμένοι. — Ἐγκατελέγησαν] ἐγκατακοδομηθήσαν. 35 * Ὀμηρος [Od. Σ, 358].

Αἰμασίας τε λέγων.

— Μείζων] τοῦ προτέρου δηλονότι μείζων. — Πάντα ὁμοίως] καὶ κοινὰ καὶ ἱερά δηλονότι. — 3. Ὑπῆρκτο δ' αὐτοῦ] ἀρξάμενος ἦν τοῦ ἔργου αὐτός. — Ἐκείνου] τοῦ Θεμιστοκλέους. — Κατ' ἐνιαυτὸν... ἦρξε] κατὰ τινὰ ἐνιαυτὸν ἡγεμὸν ἐγένετο· πρὸ δὲ τῶν Μηδικῶν ἦρξε Θεμιστοκλῆς ἐνιαυτὸν ἓνα. — Αὐτοφύεις] ἤγουν οὐ χειροποιήτους. Αὐτοῦς] τοὺς Ἀθηναίους. — Προφέ- 45 ρειν] ἐπιδοῦναι. — Ἐς τὸ κτήσασθαι δύναμιν] εἰς τὸ δυνατωτέρως γενέσθαι. δύναμιν, ἤγουν θαλασσίαν. — 4. Ἀνθεκτέα ἐστὶ] πρῶτος εἶπε, φησὶν, ὅτι δεῖ πάσῃ δυνάμει ἀντέχεσθαι τῆς θαλάσσης. — Εὐθὺς ξυκατεσκευάζεν] εὐθὺς, φησὶν, ἅμα τῷ συμβουλεύεσθαι, ἤρξατο τὴν θαλασσοκρατίαν κατασκευάζειν. — 5. Τοῦ τεύχους] 50 τοῦ ἐν Πειραιεῖ. — Ἐναντία ἀλλήλαις] ἢ ὑπαντῶσαι ἀλλήλαις, ἢ συνευγεγμένα διὰ τὰ μεγέθη τῶν λίθων. — Ξυμφκοδομημένοι] συνδεδεμένοι. — Ἐν τομῇ] διὰ τῆς

τομῆς. — Ἐγγώνιοι] τετράπλευροι, τετράγωνοι. — Οὐ διανοεῖτο] οὐτὸς ὕψους διανοεῖτο εἶναι τὸ τεῖχος. — 6. Ἐβούλετο] ὁ Θεμιστοκλῆς. — Ἀφιστάναι] ἀποτροπῆν ποιεῖν, ἀποπέμπειν. — Ἐπιβολάς] ἐπιθέσεις. — Τῶν ἀχρειστάτων] οἷον γερόντων καὶ παιδῶν. — 7. Προσέκειτο 5 ἰδῶν] τὸν νοῦν προσεῖχε νοήσας, διὸ καὶ ναύμαχος ἐκαλεῖτο. — Τὴν κατὰ θάλασσαν ἐφοδόν... οὖσαν] ἐπιστάμενος, φησὶ, τοὺς Πέρσας ἄρον διὰ θαλάσσης ἢ διὰ γῆς ἔρχεσθαι. — Εὐπωριώτερον] πλεον δυναμένην. — Τῆς ἄνω πόλεως] εἶναι δηλονότι. — Καταβάντες ἐς αὐτόν] 10 τῇ γνώμῃ δηλονότι Θεμιστοκλέους. — 8. Ἐτειχίσθησαν] τῷ τείχει περιεφυλάχθησαν. — Ἄλλα] τὰ ἰδιωτικά καὶ οἱ ναοὶ δηλονότι. — Εὐθύς] μετὰ τὸ τευχίσθηναι. — Μετὰ τὴν Μήδων ἀναχώρησιν] μετὰ τὰ κατὰ Μαρδόνιον. ταῦτα δὲ εἶδει εἰπεῖν μετὰ τὰ ἐν Μυκάλλῃ· ἀλλὰ 15 διὰ μέσου τὴν τευχοποιίαν εἰπὼν, εἰκότως πάλιν ἐπανέρχεται ἐπὶ τὰ κατὰ Πausανίαν.

XCVI. 2. Ἐς Κύπρον] διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν ὑπὸ βασιλείᾳ. — Κατεστρέψαντο] κατεχάλασαν. — Ἐς Βυζάντιον] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἐστράτευσαν. — Ἐξεπολιόρησαν] 20 πολιορκῆσαι τὸ μόνον πόλει προσκαθεσθῆναι πολεμίους· ἐκπολιόρησαι τὸ τελῶς καταλαθεῖν τὴν πόλιν καὶ εἰελεθεῖν.

XCV. Βικίου ὄντος αὐτοῦ] τυραννικοῦ ὑπάρχοντος τοῦ Πausανίου. — Κατὰ τὸ ξυγγενές] διὰ τὴν ξυγγένειαν. — Ἐπιτρέπειν] ἄδειαν δίδοναι. — 2. Προσεῖχον τὴν γνώμην] πρὸς αὐτοὺς εἶχον τὴν γνώμην. — Ἄλλα] 25 τὰ περὶ τῆς ἡγεμονίας. — Φαίνοιτο] ἀντὶ τοῦ ἐφάνη. — 3. Μετεπέμποντο Πausανίαν] εἰς Λακεδαίμονα δηλονότι. — Ἀφικνουμένον] εἰς Λακεδαίμονα ἐρχομένον. — Ἡ στρατηγία] τὸ ἡ ἄλλοι σύνδεσμον, ἕτεροι δὲ ἄρθρον εἶπον. — 4. Καλεῖσθαι] εἰς Λακεδαίμονα δηλονότι. — Παρ' Ἀθηναίους μετατάξασθαι] πρὸς Ἀθηναίους μετεβῆναι, μετατεβῆναι. — Πλήν τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου] οἱ γὰρ Πελοποννήσιοι ὑπήκουον τῶν 35 Λακεδαιμονίων. — 5. Εὐθύνη] εὐθύνας δέδωκε, καὶ κατεδικάσθη, καὶ κατεγνώσθη. — Τὰ δὲ μέγιστα] τὰ κοινὰ, ὅ ἐστι δημόσια. — Μηδισμός] τὰ τῶν Μήδων φρονῆσαι. — Σαφέστατον] τοῦτο ὡς παρὰ τοῦ Θουκυδίδου εἴρηται. οὐ γὰρ λέγει τοῖς Λακεδαιμονίοις σαφέστατον εἶναι· ἢ γὰρ ἂν ἐτιμωρήσαντο αὐτόν, ὃ καὶ πεποικῆσαν ὕστερον μετὰ τὸν ἔλεγχον. — 6. Οὐκέτι ἐκπέμπουσι] Λακεδαιμονίους πρὸ τῆς ἐξετάσεως ἐδόκει τὸ ἐγκλημα σαφές εἶναι· μετὰ δὲ τὴν οὐκ ὀρθὴν ἐξέτασιν 45 ἐδοξε μὲν ἀπολελεύσθαι, οὐ μὴν παντάπασιν ἀπήλλακτο τῆς ὑπονοίας, διὸ οὐδὲ ἐξεπέμφθη παρ' αὐτῶν ἔτι. — Δόρκιν] ὄνομα κύριον. — Ἐφίεσαν] παρεχώρουν. — Οἱ ξύμμαχοι] οἱ περὶ τὸν Δόρκιν. — Τὴν ἡγεμονίαν] ἡγεμονεύειν. — 7. Ἀπῆλθον] εἰς Λακεδαίμονα δηλονότι. — Μὴ σφίσιν] μὴ μηδίσουσι, καὶ χείρους τῶν πραγμάτων τῶν Λακωνικῶν γένονται. — Ἀπαλλαξείοντες] ἀπαλλακτικῶς ἔχοντες, τουτέστιν ἐπιθυμοῦντες ἀπαλλαγῆναι. — Ἐξηγεῖσθαι] ἡγεμόνας εἶναι. — Ἐν τῷ 50 τότε παρ' ἡντι] ἐν τῷ ἐνισταμένῳ χρόνῳ.

XCVI. Πρὸς τὸν βάρβαρον] κατὰ τοῦ βαρβάρου. — **Πρόσχημα**] πρόφασις. — Ὡν ἔπαθον] λείπει ἡ ὑπέρ, ἴν' ἢ, ὑπὲρ ὧν. — 2. Ἐλληνοταμίαι] οἱ δεχόμενοι τοὺς φόρους συναγομένους ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων, καὶ φυλάσσοντες αὐτοὺς, ἐκαλοῦντο Ἐλληνοταμίαι. — Ἡ φορά] ἡ δόσις. — Ὁ πρῶτος φόρος ταχθείς] φόρος ὀνομάσθη καὶ ἐτάχθη ὑπὸ Ἀριστείδου τοῦ δικαίου ὁ πρῶτος. — Ταμιεῖόν τε Δῆλος ἦν] ἵνα μὴ δόξωσιν οἱ Ἀθηναῖοι εἰς ἴδιον κέρδος ἔχειν. — Δῆλος] νῆσος μία τῶν Κυκλάδων. — Ξύνοδοι] συνελεύσεις.

XCVII. Αὐτόνομον τὸ πρῶτον] ὕστερον γὰρ ὡς δούλων ἤρχον. — Ἀπὸ κοινῶν ξυνόδων] πάντες γὰρ κοινῶς συνηθοῦντο ἐν ταῖς βουλαῖς. — Τοσαύτε ἐπῆλθον] τοσαῦτα διεπράξαντο, ὅσα κατιῶν ἐρεῖ ἐν τῇ πεντηκονταετία. — Καὶ διαχειρίσει] διοικήσει. — Μεταξὺ τοῦδε τοῦ πολέμου καὶ τοῦ Μηδ.] ἐν τῇ πεντηκονταετηρίδι. — Αὐτοῖς] τοῖς Ἀθηναίοις. — Νεωτερίζοντας] ἀφισταμένους. — Προστύχωντας] ἐμπροσθίζοντας. — Ἐν ἐκάστῳ πολέμῳ, ἢ χωρίῳ, ἢ χρόνῳ. — 2. Ἐγραψα] οὐχ ὅτι ἤδη ἔγραψεν, ἀλλ' ὅτι ὅμοια γέγραπται, εἰ καὶ μήπω εἴρηται. — Ἐγραψα] μέχρι τούτου ἡ παρεκβολὴ τῆς διηγήσεως τῶν προὑπαρξάντων. — Τὴν ἐκβολὴν] τὴν ἐκτροπὴν, τὴν παράβασιν ἢ μετάβασιν. — Τοῖς πρὸ ἐμοῦ] ἱστοροῦσι. — Τὸ χωρίον] τῆς ἱστορίας δηλονότι, ἥτοι τῆς πεντηκονταετίας, εἰάθη παρ' ἐξείνων. — Τὰ πρὸ τῶν Μηδικῶν Ἑλληνικά] τὰ Τρωϊκά φησι, καὶ Ἀμαζονικὰ καὶ Θρακικὰ. — Ξυεντίθεσαν] συνέγραψαν. — Κατέστη] ἐγένετο.

XCVIII. Ἡΐονα] ὅτι δύο Ἡΐόνες εἰσὶν ἐν τῇ Θράκῃ· ἡ μὲν λιμὴν τῆς Ἀμφιπόλεως ἐστὶ, περὶ ἧς νῦν λέγει, ἡ δὲ ἄλλη πόλις. Λυκόφρων [v. 417];

Τὸν μὲν γὰρ Ἡὸν Στρυμόνος Βισαλία. — Στρυμόνι] Στρυμῶν ποταμὸς Θράκης. — 2. Σκύρον] μίαν τῶν Κυκλάδων. — Ὠκισαν] ἀποίκους ἀποστείλαντες δηλονότι. — 3. Αὐτοῖς] τοῖς Ἀθηναίοις. — Ἄνευ τῶν ἄλλων Εὐβοέων πόλεμος ἐγένετο] μόνον γὰρ τῶν Εὐβοέων οὐχ ὑπῆρχον Ἀθηναίων, ἀλλὰ διὰ τοῦτο πρὸς μόνους αὐτοὺς ἐπολέμησαν. — Καθ' ὁμολογίαν] ὁμολογεῖν ἐστὶ τὸ συμφωνεῖν. — 4. Ἐπολέμησαν] οἱ Ἀθηναῖοι δηλονότι. — Παραστήσαντο] ἐδούλωσαν. — 10 Παρὰ τὸ καθεστῆκός] παρὰ τὸ νόμιμον καὶ πρέπον· ἐλεύθεροι γὰρ ἦσαν οἱ Ἕλληνες τότε. — Ἐκάστη ξυεβή] ἀπὸ καινοῦ, ἐδουλώθη.

XCIX. Ἐκδεῖται] ἐκδεδαι ἐκούσιον, ἔνδεδαι ἀκούσιον. Ἄλλως· ἐκδεδαι, οὐκ ἔνδεδαι· τουτέστιν ἀπολείψεις, ἀτέλειαι. — Λειποστράτιον] τὸ μὴ θέλειν στρατεῦσθαι. — Ἀκριβοῦς ἔπρασσον] ἀπῆτον ἀνευδότης. — Οὐκ εἰσώθησιν] τοῖς Ἕλλησιν. — 2. Οὐκέτι δμοίως ἐν ἡδονῇ ἄρχοντες] ὡς ἐν ἀρχῇ μετὰ τὸν Πausανίαν· ἀλλ' ὡς ἄρχοντες δουλικῶς ἐχρῶντο τοῖς συμμάχοις. τὸ δὲ ἐν ἡδονῇ, ἀντὶ τοῦ ἱλαρότητι. — Πρασάγεσθαι] δουλοῦν. — 3. Διὰ γὰρ τὴν ἀπόκησιν] τὴν ἀναβολήν. τὴν αἰτίαν ἐπιφέρει· διὰ τὸν ὄκνον τοῦ στρατεῦσθαι. — Ἀπ' οἴκου ὧσιν] ἀποδημήσασιν τῆς πατρίδος. — Τὸ

ἰκνούμενον] τὸ ἀρκούν ἐἰς περιποίησιν τῶν νεῶν. Ἄλλως· τὸ φθάνον, τὸ πεπιθάλον ἐκάστῳ τιμηματι τῆς νεῆς καταβάλλειν. — Αὐτοὶ δέ] ἤγουν οἱ σύμμαχοι. — Ἀπαράσκευοι] ἀδύνατοι. — Καθίσταντο] ἐγένοντο.

C. Ἀμφοτέρα] πεζομαχίαν καὶ ναυμαχίαν. — Θασίους] Θάσος νῆσος ἀντικρυς τῆς Θράκης· ἀντιπέρας τῆς νῆσου μέτ' ἀλά ἐστὶ χρυσοῦ. — 2. Διενεχθέντας] διαφορὰν σχόντας. — Περὶ τῶν...] ἔλεγον γὰρ αὐτοῖς οἱ Ἀθηναῖοι παραχωρῆσαι τῶν ἐμποριῶν καὶ τῶν μετᾶλλων, καὶ οὐκ ἠθροῦντο. — Ἀντιπέρας] παροξυτόνως· ὄνομα γὰρ ἐστὶ θηλυδὸν γενικῆς πτώσεως σύνθετον. — Ἄ ἐνέμεντο] σημειῖται περὶ τῶν μετᾶλλων, ὅτι καὶ Θουκυδίδης ἐν Θάσῳ ταῦτα γινώσκει, πλὴν ὅτι ἐν τῇ ἀντιπέρας λέγει· ταῦτα οἱ Θάσιοι ἐνέμεντο. — Ἀπέβησαν] ναυτικῶς δηλονότι στρατῶ. — 3. Ἐπι δὲ Στρυμόνα] ποταμὸς Ἀμφιπόλεως. λέγει δὲ νῦν αὐτὴν τὴν πόλιν. — Ὡς οἰκειοῦντες] οἰκειούμενοι, ἰδιοποιοῦντες. — Ἀμφίπολιν] Ἀμφίπολις εἴρηται διὰ τὸ περιβρέσθαι αὐτὴν ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ.

CI. Θάσιοι δὲ νικηθέντες] πάλιν τὰ κατὰ τοὺς χρόνους ἀκολουθῶν, μετέβη ἐπὶ τοὺς Θασίους, μετὰ τὴν τάξιν τῆς Ἀμφιπόλεως. — Ἐπαμύνειν] τέως γὰρ φίλοι ἦσαν. — 2. Οἱ Εἰλωτες] Ἐλος πόλις τῆς Λακωνικῆς, ἧς οἱ πολῖται ἐκαλοῦντο Εἰλωτες. οἱ οὖν Λακεδαιμόνιοι, διὰ τὸ αἰεὶ διαφόρους εἶναι ἀλλήλοις, τοὺς δούλους αὐτῶν ἐκάλουν Εἰλωτας κατὰ ἀτιμίαν καὶ ὕβριν. — Ἡ] τὸ ἦ ἀντὶ τοῦ καθό, διό. — 3. Ἐν Ἰθώμῃ] ἡ Ἰθώμη τῆς Μεσσηνιακῆς μοίρας ἦν. ἀλούσης οὖν τῆς Μεσσηνίας, ὅσοι τῶν περὶ ἐπέστησαν, ἐς Ἰθώμην ἀπέστησαν, ὡς ἐχθρὰν οὖσαν τῶν Λακεδαιμονίων. — Ὅσα εἶδει] ἀναλωθέντα ἐν τῇ πολιορκίᾳ.

CI. Λακεδαιμόνιοι δέ] ἀρχὴ τῆς διαφορᾶς τῶν Λακεδαιμονίων κατὰ τὸν Ἀριστείδην γ'. — 2. Τῆς δὲ πολιορκίας] τὸ δὲ ἀντὶ τοῦ γὰρ. — Τούτου] τοῦ τειχομαχεῖν, τῆς τέχνης δηλονότι. — 3. Ἄλλοφύλους ἅμα ἠγησάμενοι] ὅτι οἱ μὲν, Δωριεῖς, οἱ δὲ, Ἴωνες. — 4. Οὐκ ἐπὶ τῷ βελτιόνι λόγῳ] ἀλλ' ἐπὶ ὑποψίᾳ. μετὰ σπουδῆς γὰρ αὐτοὺς καλέσαντες, εὐτελοῶς ἀπέπεμψαν. — Ἀμφοτέρους] Ἀθηναῖοι καὶ Ἀργεῖοι.

CI. Ἀνέγξειν] μάχεσθαι. — Ἐψ' ᾧ τε ἐξίσαιον] ἀντὶ τοῦ ἐπὶ τῷ ἐξίεσθαι. ἰδιῶμα δὲ τοῦ Θουκυδίδου. — 2. Ἦν δέ τι καὶ χρηστήριον] αἰτίαν λέγει τοῦ μὴ ἀποκτεῖναι αὐτοὺς, δέκα ἔτη ποιήσαντας ἐν τῷ πολέμῳ. — Ἰθωμήτα] Δωριεῖς. — 3. Ἐτυχον ἠρηκότες] ἀντὶ τοῦ ἐκράτησαν. — 4. Προεχώρησαν] προσῆλθον. οὐκ ἐβούλοντο γὰρ αὐτοῖς βοηθεῖν οἱ Λακεδαιμόνιοι. — Περὶ γῆς ὅρων πολέμῳ κατεῖχον] ἐμάχοντο αὐτοῖς ἔνεκον ὁρίων τῆς γῆς. — Πηγάς] Πηγάς ἐμπορίου πλησίον Μεγάρων. — Νίσαιαν] Νίσαια λιμὴν Μεγάρων. — Αὐτοῖ] οἱ Ἀθηναῖοι. — Ἀπὸ τοῦδε] τοῦ τρόπου.

CIV. Ὑπὲρ Φάρου] Φάρος νῆσος μικρὰ πρὸ τῆς Ἀλεξανδρείας. — Ἀπέστησεν] ἐποίησεν ἀποστήναι. — Ἀρχων] τῆς ἀποστάσεως δηλονότι. — Ἐπιγάγετο] ἐπεσπάσατο, εἰς συμμαχίαν δηλονότι. — 2. Ἰθλοῦν]

ἀπῆλθον εἰς συμμαχίαν τοῦ Ἰνάρου. Καὶ τῆς Μέμφιδος] φασὶ γὰρ ὅτι τρία τεῖχη εἶχεν ἡ Μέμφρις. τῶν οὖν δύο ληφθέντων, πρὸς τὸ τρίτον ἡ μάχη ἐγένετο. Λευκὸν δὲ ἐκαλεῖτο, ὡς τῶν ἄλλων μὲν ἀπὸ πλίνθων ἐσκευασμένον, ἐκεῖνο δὲ ἀπὸ λίθων. — Αὐτόθι] ἐν τῷ Λευκῷ τείχει. — Οἱ μὴ ξυναποστάντες] τῷ Ἰνάρω.

CV. Ἐς Ἀλιάς] Ἀλιαὶ ὀξυτόνως πόλις Πελοποννήσου περὶ Τροιζῆνα, τῆς Ἀργολικῆς μοίρας. — Πρὸς Κορινθίους] διὰ τὴν ἀπόστασιν τῶν Ἐπιδαυρίων πρὸς Κορινθίους. — Ἐπὶ Κεκρυφαλεῖα] νῆσος αὕτη περὶ τὰ δυτικά τῆς Πελοποννήσου. — 2. Πολέμου δέ] οὗτος διὰ τὰ ἀγάλματα πρὸ τῶν Μηδικῶν ἤξαστο. — Ναυμαχία] αὕτη ἡ ναυμαχία μετὰ τὰ Μηδικά. — Αὐτῶν] τῶν Αἰγινητῶν δηλονότι. — Ἐπολιόρκουν] τὴν Αἰγιναν δηλονότι. — 3. Τὰ δὲ ἄκρα] λείπει τὸ, ὕστερον δέ. — Γερανίας] Γερανία ἀκρωτηρίον ἐστὶ τῆς Μεγαρίδος, νεῦος εἰς τὴν μεσόγειον καὶ ἐπίμηκες, καὶ ἀπὸ τοῦ σχήματος οὕτως ὀνομάζεται. — 4. Στρατιᾶς πολλῆς] τῶν Ἀθηναίων δηλονότι. — 7. Τροπαίον ἔστησαν] διὰ τὸ ἀναχωρῆσαι τοὺς Κορινθίους. — Κχιζόμενοι] φεγόμενοι, ὅτι νέοι ὄντες ὑπὸ γερόντων ἠτήθησαν. — Παρασκευασάμενοι] ὀπλισθέντες. — Ἀνθίστασαν τροπαίον] ἐναντίον τροπαίον ἔστησαν. — Ἐκβοήσαντες] μετὰ βοῆς ἐξεληθόντες. — Ξυμβαλόντες] συμπεπόντες εἰς μάχην.

CVI. Οἱ δέ] οἱ Κορινθιοὶ. — Αὐτῶν] τῶν Κορινθίων. — Προςβιασθέν] μετὰ βίας ἀπεληλαθέν. — Ἐσέπεσεν ἔς του χωρίον ἰδιώτου] τὸ ἐξῆς, εἰς τινος ἰδιώτου χωρίον, οὐχὶ δὲ δημόσιον χωρίον, ἀλλ' ἰδιωτικόν, περικλείου τοὺς ἐμβάντας. — Καὶ οὐκ ἦν ἐξοδος] τοῖς ἐμβᾶσι, διὰ τοῦ ἄλλου μέρους δηλονότι, καθ' ὃ μέρος εἰσῆλθον. — 2. Ἐἶργον] ἐκώλυον ἐξελεθεῖν. Τὸ δὲ πλῆθος] τὸ σωθὲν τῶν Κορινθίων.

CVII. Τό τε Φαληρόνδαι καὶ τὸ εἰς Πειραιᾶ] ἔως τοῦ Φαληρικῆ καὶ ἔως τοῦ Πειραιῶς. — 2. Ἐς Δωριᾶς] Δωριᾶς Ἀττικῶς, ἀντὶ τοῦ Δωριέας. — Βοῖδον καὶ Κυτίνιον καὶ Ἐρινεόν] αὗται αἱ τρεῖς πόλεις περὶ τὸν Παρνασσόν εἰσι. — Ἐλόντων] τῶν Φωκέων. — 3. Καὶ κατὰ θάλασσαν...] τὸ ἐξῆς, καὶ αὐτοὺς, εἰ βούλοιντο περαιῶσθαι κατὰ θάλασσαν, τοὺς Λακεδαιμονίους, ἔμελλον οἱ Ἀθηναῖοι ναυαὶ κωλύσειν. — Οὐκ ἀσφαλές] οὐκ ἀκίνδυνον. — Ἐφρίνετο αὐτοῖς] ἀπὸ κοινοῦ τὸ περαιῶσθαι. — Δύσοδος] δυσπόρευτος. — 4. Σκέψασθαι] βουλευσασθαι. — Ἄνδρες τῶν Ἀθηναίων] προδῶται δηλονότι. — Ἀῆμον] τὴν δημοκρατίαν. — 5. Ἐβοήθησαν δὲ ἐπ' αὐτούς] ἔδραμον μετὰ βοῆς κατ' αὐτῶν. — 6. Νομίσαντες δὲ ἀπορεῖν] νομίσαντες οἱ Ἀθηναῖοι ἀπορεῖν τοὺς Λάκωνας. — Τοῦ δῆμου καταλ. ὑποψία ἦν] τοῖς Ἀθηναίοις δηλονότι. ὑπόπτευσον, φησὶν, ὅτι τὴν δημοκρατίαν ἐβούλοντο καταλῦσαι. — 7. Μετέστησαν] μετετάξαντο. τοιοῦτοι γὰρ οἱ Θεσσαλοὶ, εὐχερεῖς τὸν τρόπον. — Ἐν τῷ ἔργῳ] ἐν τῷ πολέμῳ.

CVIII. 2. Ἐς τὴν Μεγαρίδα] γῆν δηλονότι. — Δευτέρᾳ καὶ ἐξήκοστῃ ἡμέρᾳ] ἤγουν παρελθουσῶν ἡμερῶν

ἐξήκοντα δύο. — Μετὰ τὴν μάχην] τὴν ἐν Τανάγρα. — 3. Ἐν Οἰνοφύτοις] τὰ Οἰνοφύτα χωρίον τῆς Βοιωτίας. — Περιεῖλον] καθεῖλον. — 4. Ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον] δίδοσθαι δηλονότι. — 5. Περιέπλευσαν] ἐπὶ βλάβῃ τῆς Πελοποννήσου. — Χαλκίδα] Χαλκὶς Θράκης, Χαλκὶς Εὐβοίας, Χαλκὶς Σικελίας, Χαλκὶς Ἀκαρνανίας, ἣν νῦν λέγει.

CIX. Πολλὰ ἰδεῖα πολέμων] διάφοροι πόλεμοι, οἷον ναυμαχίαι καὶ πεζομαχίαι, καὶ νῆκαι καὶ ἤτται. — 2. Βασιλεὺς] ὁ Ἀρταξέρξης. — 3. Οὐ προύχρει] τὰ κατὰ σκοπὸν οὐκ ἐγένετο. — Ἄλλως] μάτην. — Ἄνδρα Πέρσῃ] αἰεὶ ὡς τίμιον λαμβάνει τὸ ὄνομα τοῦ Πέρσου. — 4. Τοῦτε Αἰγυπτίους] τοὺς ἀποστάντας, καὶ τοὺς συμμαχοῦς αὐτῶν, Ἀθηναίους. — Ἐς Προσωπίτιδα] Προσωπίτις ἐκαλεῖτο ἡ νῦν Νικίου. νῆσος δὲ οὕσα τότε, ἡπειρώθη ὑπὸ τοῦ Μεγαβάζου. — Κατέκλεισε] τοὺς Ἀθηναίους. — Πεζῆ] διὰ πεζομαχίας.

CX. Τὰ τῶν Ἑλλήνων... πράγματα ἔξ ἔτη πολ.] ἤγουν οἱ Ἕλληνες οἱ ἐν Αἰγύπτῳ, ἔξ ἔτη πολεμήσαντες κατὰ τὴν Αἰγυπτῶν. — 3. Ὅς τὰ πάντα ἔπραξε] περὶ τῆς Αἰγύπτου] ἤγουν, τὴν ἀπόστασιν ἐποίησε τῆς Αἰγύπτου. — 4. Ἐσχον] ἐλιμένισαν. — Τὸ Μενδήσιον] τὴν νῦν καλουμένην Θμοῦσιν. — Κέρας] κέρας καλεῖ τοῦ Νείλου τὸ στόμα καὶ τὴν ἐκβολήν. ἐπτά γὰρ ἔχει στόματα ὁ Νεῖλος. — Αἰ δ' ἐλάσσοις διέφυγον] αἰ περισωθείσαι, ὀλίγα οὕσαι, ἔφυγον.

CXI. Παραλαβόντες τοὺς Βοιωτοὺς καὶ Φωκίας] εἶπε γὰρ ὅτι ἐχειρώσαντο αὐτούς. — Ἐπὶ Φάρσαλον] ἀφ' ἧς ἐξέπεσεν Ὀρέστης. — Τῆς μὲν γῆς] μέρος. — Ὅσα] ἀπὸ τοῦ θσον. — Προύχρει αὐτοῖς οὐδέν] οὐ κατὰ τὸν σκοπὸν αὐτῶν ἐγένετο. — 3. Παραλαβόντες] εἰς συμμαχίαν δηλονότι. — Πέραν] εἰς τὸ πέραν ὑποστικτόν.

CXII. Διαλιπόντων] παραδραμόντων. — Σπονδαὶ γίνονται] οὕτω γηγόνασιν αἱ τριακοντούταις. — 2. Ἐσχον] ἐπέσχον. — 3. Κίτιον] Κίτιον πόλις Κύπρου, ὅθεν ἦν Ζήνων ὁ Κιτιεὺς, ὁ φιλόσοφος. — 4. Ἀποθανόντος] αὐτομάτῳ θανάτῳ. — Λιμοῦ γενομένου] ὁ λιμὸς ἀρσενικῶς. — 5. Τὸν ἱερὸν καλούμενον] ἱερὸς ἐκλήθη, ὅτι ὑπὲρ τοῦ ἐν Δελφοῖς ἱεροῦ ἐγένετο. — Ἐν Δελφοῖς] ὅτι εἶχον δύο πόλεις ἦσαν Δελφικαὶ, ὧν μία ἦν ὁ Δελφοῖς. Δελφοὶ δὲ δμωνύμοις ἡ πόλις καὶ οἱ ἄνδρες, ὡς Λεοντίοι. — Ἀποχωρησάντων αὐτῶν] ὑποστρεφάντων τῶν Λακεδαιμονίων εἰς τὴν οἰκίαν πατρίδα.

CXIII. Ἐχόντων Ὀρχομενὸν καὶ Χαϊρώνειαν] τινὲς γὰρ τῶν Βοιωτῶν, μὴ θέλοντες ὑπακούειν τοῖς Ἀθηναίοις, κατέλαβον ταῦτα τὰ χωρία ταχέως. — Ὀρχομενόν] Ὀρχομενὸς θηλυκῶς παρὰ Θουκυδίδη, Ὀρχομενὸς ἀρσενικῶς παρὰ Δημοσθένει. — Χαϊρωνίαν]

Χαιρωνίαν γίνωσκε καὶ Κορωνίαν
Ἴωνας ἐγγράφοντας, ὡς Τρέτζης λέγει·
ἰῶτα λοιπὸν ἐστὶν Ἰώνων λόγους.
Οὕτω γράφειν δὲ φησὶ καὶ Θουκυδίδη·

οὐδὲν παρ' εἰκόσ αὐτὸς αὐτοῦ γὰρ λόγους
τοὺς Ἀττικούς Ἵωνας ὡς εὐρεῖν λέγει.

2. Αὐτοῖς] τοῖς Ἀθηναίοις. — Ἐν Κορωνεῖα] Κορώνεια πόλις Βοιωτίας. — Λοκροί] οἱ Ὀπούντιοι Λοκροί.
5 — Τῆς αὐτῆς γνώμης] τοῦ αὐτοῦ σκοποῦ. — Κρατήσαντες] οἱ φυγάδες. — 3. Τοὺς ἀνδρας] τοὺς αἰγμάλωτους.

CXIV. Στρατιᾷ] σὺν στρατιᾷ. — Αὐτῷ] τῷ Περικλείῃ δηλονότι. § Παράσημον τὸ σχῆμά ἐστι, διαβε-
10 θηκότος, ἠγγέλθη αὐτῷ ἀνακλόμενον γάρ. — Ἀφέσθη] τῶν Ἀθηναίων δηλονότι. — 2. Θυρίωξε] εἰς τὸ Θυρίασιον πεδίων ὡς Ἀθήναζε. — Πausανίου] τοῦ Πλαταιᾶσι. — Ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου] μετὰ τὸ ὑποτάξαι τὰ Μέγαρα. — 3. Ὁμολογία κατεστήσαντο] ἀτάραχον,
15 εἰρηκτικὴν ἐποίησαν. — Ἐστιαῖα] Ἐστιαία πόλις Εὐβοίας, ἥτις νῦν Ὠρεὸς καλεῖται.

CXV. Τοὺς ξυμμαχούς] τοὺς Λακεδαιμονίους. — 2. Ἐκτω δὲ ἔτει] μετὰ τὰς τριακόντους δηλονότι σπονδάς. — Περὶ Πριήνης] πλησίον γὰρ ἦν τῆς Μιλήτου,
20 καὶ ἐζήτουν αὐτὴν ἔχειν οἱ Μιλήσιοι. — Ξυπελαμβάνοντο] ἐβόθουν τοῖς Μιλήσιοις. — Νευτερίσαι βουλόμενοι] θέλοντες καινοτομήσαι τὴν πολιτείαν, δημοκρατίαν ποιήσαντες. — 3. Ἐς Αἴημον] ἡ γὰρ Αἴημος ὑπήκοος ἦν τῶν Ἀθηναίων. — Ἐγκαταλιπόντες] εἰς τὴν
25 Σάμου. — 4. Οὐ οὐχ ὑπέμειναν] τὴν δημοκρατίαν. — Ξυθήμενοι ...] συμφωνήσαντες τοῖς μὴ θέλουσι δημοκρατεῖν. — Τοῖς δυνατωτάτοις] τῶν Σαμίων δηλονότι. — Σάρδεις] Σάρδεις μὲν ἐπὶ τῆς πόλεως, Σάρδις δὲ οἱ πολῖται. — Διέβησαν ὑπὸ νύκτα] ἤγουν, λαθόντες
30 νυκτὸς εἰσῆλθον. — 5. Τῷ δήμῳ] τῶν Σαμίων. — Τῶν πλείστον] δημοτῶν. — Ἀπέστησαν] τῶν Ἀθηναίων δηλονότι. — Πανεσχευάζοντο στρατεύου] μετ' αὐτοῦ.

CXVI. Ἐπὶ Σάμου] Ἀττικὸν τὸ ἐπὶ Σάμου. — Οὐκ ἐχρήσαντο] κατὰ τῆς Σάμου. — Τῶν Φοινισσῶν νεῶν] ἤκουον γὰρ ὅτι Φοίνικες κατ' αὐτῶν ἔρχονται.
35 — Πρὸς Τραγίαν] αὕτη κεῖται πλησίον Σάμου. — Ὡν] τῶν Σαμίων. — Στρατιώτιδες] στρατιώτας ἄγουσαι, τοὺς μέλλοντας πεζομαχεῖν ἄς καὶ ἵππαγωγούς καλεῖ. — 2. Αὐτοῖς] τοῖς Ἀθηναίοις. — Πεζῶ] τάγματι. — 3. Τρισὶ τέγεσι] τούτεσι τρισὶ τευχίσμασι. — 3. Τῶν ἐφορμουςῶν] τῶν πολιορκουσῶν τὴν Σάμον, τῶν εἰς ἐπίθεσιν οὐσῶν. — Ἐπ' αὐτούς] κατ' αὐτῶν, τῶν Ἀθηναίων. — Στησαγόρας] ὅτι Στησαγόρας Σάμιος ἦν.

CXVII. Προφυλακίδας] τὰς πρὸ τῶν ἄλλων ὀρμούσας. — 2. Κατεκλείσθησαν] οἷον τευχῆρις ἐγένοντο. — Θουκυδίδου] ἑτερός τις Θουκυδίδης, οὐχὶ ὁ συγγραφεύς.
45 — 3. Προσεχώρησαν ὁμολογίαν] τοῖς Ἀθηναίοις. — Κατὰ χρόνους] οὐδὲ γὰρ ἐπύθονον ἄθρονον ἐκτίσαι τὸ πᾶν. — Ταξάμενοι] ὀρίσαντες. — Ξυνέβησαν] συνεφώνησαν. — Καὶ πρότερον] ἦσαν δηλονότι.
60

CXVIII. Οὐ πολλοὺς ἔτεσιν ὕστερον] τῷ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ ἔτει τῶν σπονδῶν. — Καὶ ὅσα πρόφασις] αἰτία ἤγουν τὸ Κυλώνειον ἄγος καὶ τὰ Πausανίου. — Τοῦδε τοῦ πολέμου] τοῦ Πελοποννησιακοῦ, τοῦ προ-

κειμένου. — 2. Τῆς τε Ξέρξου ἀναχωρήσεως] ἀναμεταξὺ δηλονότι. — Ἐν οἷς] ἔτεσιν. — Ἐγχερατεστέραν] ἰσχυροτέραν. — Ἐπὶ μέγα ἐχώρησαν δυνάμειος] ἐδυνήθησαν τὰ μέγιστα. — Εἰ μὴ ἀναγκάζοντο] εἰ μὴ ἐξ ἀνάγκης κινήθειεν. — Τὸ δέ τι] κατὰ τι. — Οὐκέτι
5 ἀνασχέτον ἐποιούοντο] ἤγουν, οὐκ ἠνέσχοντο οἱ Λακεδαιμόνιοι. — Ἐπιχειρητέα] τοῦ συγγραφείου ἡ λέξις· ἐχρῆν γὰρ εἰπεῖν ἐπιχειρητέον. — 3. Διέγνωστο] διεψήφιστο. — Κατὰ κράτος] τὸ ἐξῆς, κατὰ κράτος νίκην ἔσεσθαι. — Ἐφη ξυλλήψεσθαι] αἰνιττεται τὸν μέγαν
10 λοιμόν.

CXIX. Ψῆφον ἐπαγαγεῖν] ἤγουν κυρῶσαι. — Ἀπὸ τῆς ξυμμαχίας] ἀντὶ τοῦ, ἀπὸ τῶν ξυμμάχων. — Ψηφισασθαι τὸν πόλεμον] διὰ ψήφου ἐπικυρῶσαι. — Μὴ προδιαφραγῆ] μὴ πρὸ τοῦ εἰσβαλεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν Ἀ-
15 τικὴν διαφθορῆν.

CXX. Οὐ καὶ αὐτοὶ ἐψηφισμένοι... εἰς] οὐ ψηφίζονται. — Χρῆ γὰρ τοὺς ἡγεμόνας...] οὐ χρῆ, φησὶν, ἐν τοῖς ἰδιωτικῶσι πράγμασι τοὺς ἡγεμόνας προεχρεῖν, ἀλλ' ἐν τοῖς κοινῶσι. — Προσκοπεῖν] προτιμᾶν.
20 — Ἐκ πάντων] ἀντὶ τοῦ ὑπὲρ πάντας. τὸ δὲ ἐν ἄλλοις, ἐν προεδρίᾳ καὶ τοῖς τοιοῦτοις. — 2. Ἡμῶν] τῶν παραθαλαστίων. — Ἐνηλλάγησαν] ἀντὶ τοῦ συνέμειξαν καὶ ὠμίλησαν. ἐναντίον δὲ ἐστὶ τῷ διηλλάγησαν δια-
25 λαγῆναι γὰρ ἐστὶ τὸ δι' αὐτοῦ τοῦ ἐχθροῦ παρακληθῆναι καὶ φιληθῆναι αὐτῷ, ἐναλλαγῆναι δὲ τὸ ἀπὸ φιλίας εἰς φιλίαν ἄλλου μεταπηδῆσαι τινας, ἐχθροῦ ὄντος τῷ
30 πρώτῳ φίλῳ. — Φυλάξασθαι] τούτεστι φοβηθῆναι. — Ἐν πόρῳ] ἐν τῇ παραλίῳ. πόρον καλεῖ τὰ ἐμπορία. — Τοῖς κάτω] τοῖς παραλίῳ. — Τῶν ὀρειῶν] τῶν καρ-
35 πῶν. — Λεγομένον] παρ' ἡμῶν. ἀπὸ κοινοῦ δὲ τὸ χρῆ. — Προσδέξασθαι] ἐλπίζειν. — Πρόοινοτο] ἀμελήσαιεν. — 3. Εὐ δὲ παρασχόν] ἀντὶ τοῦ παρασχόντος, δηλονότι τοῦ δαίμονος, ὃ ἐστὶ δωρησαμένους αὐτοῖς τὴν νίκην. — 4. Ὅ τε γὰρ διὰ τὴν ἡδονὴν...] τὸ ἐξῆς, ὃ
40 τε γὰρ διὰ τὴν ἡδονὴν ὀκνῶν εἰ ἡσυχάζοι. — Ὅ τε ἐν πολέμῳ...] ἐντεῦθεν δείκνυσι τοῦ πολέμου τὸ ἀδύλον. — 5. Κακῶς] ἀνοήτως. — Ἀβουλοτέρων] κακοβουλοτέρων. — Τυχόντα] ἔργον γὰρ ἐστὶ τῆς τύχης τὸ τοὺς ἐναντίους ἀβουλοτέρους καταστῆσαν· ἐπεὶ οὐ μέγα,
45 εἰ οὕτως ἐνίκησαν. — * Ἐς τοῦσθαι] εὐδούλων τῶν ἐναντίων τυχόντα. — Ἐνθυμεῖται γάρ] οὐδεὶς, φησὶν, ἐνθυμεῖται ὁμοίως οἷς πιστεύει. πιστεύει γὰρ νικῆν, τὸ πῶς οὐκ ἐνοοῦν. καὶ οὐδεὶς ὁμοίως ἔργῳ ἐπεξέρχεται οἷς ἐπιθυμεῖται. δείκνυσι γὰρ τὴν πίστιν
50 μείζονα τῶν ἐπιθυμημάτων, καὶ τὸ ἐνθύμημα μείζον τοῦ ἔργου. Ἄλλως] οὐδεὶς γὰρ ἐνθυμεῖται παρόμοια τοῖς βεβαίοις· πίστις γὰρ ἐνταῦθα τὴν βεβαιότητα τῶν πραγμάτων καὶ τὴν ἀσφαλῆ ἀπόβασιν σημαίνει· οὐδεὶς οὖν οὔτε ὅμοια τοῖς πράγμασι ἐνθυμεῖται, οὔτε ἔργῳ
55 τὰ πιστευθέντα τελειοῖ, ἀλλ' ἐν ἑκατέρωσι σφάλεται διὰ τὸ καὶ τὴν γνώμην ἡμῶν ἀβεβαίον εἶναι, καὶ τὰ πράγματα μὴ κατὰ τὴν θέλησιν ἡμῶν ἀπαντᾶν, ἀλλὰ μετὰ τὰ ἀσφαλῶς ἐνίστη δοξαθέντα, ἥτοι βουλευθέντα.

ἐπὶ τῶν ἔργων διὰ τὸ προσπίπτον δέος ἐκλείπομεν, ὅτι τὸ μὲν βουλευσασθαι χωρὶς ἀγῶνων καθίσταται, τὰ δὲ ἔργα ἐπὶ τῆς παραγῆς καὶ συγχύσεως ἀλλοιοῦνται. — Τῇ πίστει τῷ θάρρει. — Μετὰ ἀσφαλείας μὲν...]
 5 ἀσφαλῶς, φησὶν, ἐνθυμούμεθα, διὰ τὸ καθ' ἡσυχίαν δοξάζειν καὶ βουλευσασθαι μετὰ φόβου δὲ ὑστεροῦμεν ἐν τῷ ἔργῳ, διὰ τὸ λοιπὸν ὄρῃν αὐτὰ τὰ ἔργα καὶ ἐν τῇ παρουσίᾳ εἶναι τῶν πραττομένων. — Ἐλλείπομεν] φοβηθέντες ἐξεπέσομεν τῆς πράξεως, ἣν προσεδόξαμεν λαβεῖν.
 10

CXXI. Ἰκανὸν... ἐγκλήματα] τὰ παρακινουῦντα τὸν πόλεμον. — Ἐγκλήματα] κατὰ τῶν Ἀθηναίων δηλονότι. — Ἀμυνόμεθα] τὰ ἴσα ἀνταποδῶμεν. — 2. Κατὰ πολλὰ δέ] τὸ δυνατόν κεφάλαιον. — 3. Ὡς ἰσχύουσιν] οἱ Ἀθηναῖοι. — Ἐξαρτυσόμεθα] παρασκευασόμεν. — Ὀλυμπία] γράφεται Ὀλυμπιάσι, ὡς Ἀθήνησι. — Ὑπολαβεῖν] δέξασθαι. — Τοῦτο] τὸ μεταπεισθῆναι. — 4. Μιᾶ τε νίκη... ἀλίσκ.] εἰ ἀπαξ, φησὶ, τῇ ναυμαχίᾳ νικηθῶσιν, οὐκέτι ἔξουσιν ἐλπίδα νίκης· οὐ γὰρ εἰσι
 20 πεζομάχοι. ἡμεῖς δὲ δηλονότι καὶ ταῖς ναυσὶν ἐὰν νικηθῶμεν, τῷ πεζῷ ἰσχύομεν. — Κατὰ τὸ εἶκος] ὡς ἔστιν εἰκάσαι. — Ἀλίσκονται] νικῶνται. — Ἀγαθόν] ἤγουν τὴν εὐψυχίαν. — Ὁ δέ] ἀντὶ τοῦ εἰς ὁ. — 5. Οὐκ ἀπεροῦσιν] οὐκ ἀπαγορεύουσιν. — Ἐπὶ τῷ τιμωρούμενοι] ἀντὶ τοῦ ἐπὶ τῷ τιμωρήσασθαι. — Αὐτοῖς τούτοις] τοῖς χρήμασι δηλονότι.

CXXII. Ὅδοι] πορισμοί. — Παραίσεις] παραφαίσεις, παράσπασις. — Ἐπιτειχιμός] ἐπιθεσις, αἰνίττεται τὴν Δεκέλειαν, ἣν ἐτείχισαν. — Τῇ χώρᾳ] τῶν Ἀθηναίων. — Προῖδοι] προγνοίη. ἄθλα γὰρ τὰ τοῦ πολέμου. — Ῥητοῖς] ὀρισμένοις. — Χωρεῖ] κινεῖται. — Τεχνᾶται] μεθοδεύει. — Παρατυγγάνον] παρεμπύπτον. — Ἐν ᾧ] ἀντὶ τοῦ διό. — Εὐδοργήτως, εὐσκόπως, μεγαλοψύχως, εὐτρόπως ὀργῇ γὰρ ὁ τρόπος. — Ὁ δὲ ὀργισθείς] ὁ μικροψυχήςσας. — 2. Ἐνθυμώμεθα] ἀντὶ τοῦ ἐπιθυμηθῶμεν· ἔστι γὰρ ὑποθετικόν. — Οἰστόν] ὑπομονητόν. — Ἰκανοί] δουλωσόμενοι δηλονότι. — Δίχα γε ὄντας] διαχωρισθέντας. — Ἰστω] ὁ ἀκούων δηλονότι. — Φέρουσαν] ἡμῖν δηλονότι. — 3. Ὁ καὶ λόγῳ ἐνδοιασθῆναι] τὴν δουλείαν καὶ λόγῳ ἀμφιβάλλειν. § Ἐἴθων ὁ συγγραφεὺς ἀπὸ τῶν θηλυκῶν μεταβαίνειν εἰς τὸ οὐδέτερον, οἷον [c. 59] « Τρέπονται ἐπὶ τὴν Μακεδονίαν, ἐφ' ὅπερ καὶ τὸ πρῶτον ἐξεπέμποντο. » λέγει δὲ ὅτι τὴν δουλείαν ὄλιως τῷ λόγῳ ἀμφιβάλλειν, οἷον λογίσασθαι, τοὺς Πελοποννησίους αἰσχρόν. ὁ γὰρ ἐνδοιασμός λογισμοῦ ἔστι μερισμός. περιφραστικῶς οὖν εἰρηται τῷ λόγῳ ἐνδοιασθῆναι, οἷον τὸ λογίσασθαι ἡμᾶς καὶ ἐπὶ νοῦν λαβεῖν τὴν δουλείαν. — Ἐνδοιασθῆναι] εἰς ἀμφιβολίαν ἐλθεῖν. — Ὑπὸ μιᾶς] τῆς τῶν Ἀθηναίων. — Κακοπαθεῖν] δουλοῦσθαι. — Ἐν ᾧ] ἐν τῷ κακοπαθεῖν. — Ἡ δικαίως... ἀνέχεσθαι] οἱ γὰρ ἀμελοῦντες καὶ μὴ ἐπεξερχόμενοι, δοκοῦσιν ἢ δικαίως πάσχειν, ἢ διὰ δειλίαν ἀνέχεσθαι. — Αὐτό] τουτέστι τὴν ἐλευθερίαν. — Τοὺς δ' ἐν μιᾷ] πολεῖ δη-

λονότι. — Μονάρχους] τοὺς τυράννους φησὶ μονάρχους. — 4. Ξυμφορῶν] ἐνταῦθα οὐ κεῖται καυρίως ἡ λέξις, ἀλλὰ ξυμφορᾶν φησὶ τὴν κακίαν. ταῦτα δὲ λέγει τὸ τυραννεῖσθαι καὶ φέρειν τὴν τυραννίδα. τὸ δὲ ἐξῆς, καὶ οὐκ ἴσμεν ὅπως ποτὲ τὰδε [οὐκ] ἀπῆλλακται τῶν 5 τριῶν μεγίστων συμφορῶν. — Ἡ μαλακίας] ὁ ἢ διαζευκτικὸς ἀντὶ τοῦ καί. Ὅμηρος [Π. Ξ, 108].

Ἡ νέος ἢ παλαιός.

— Οὐ γὰρ δὴ πεφρυγότες...] οὐ δύνασθε, φησὶν, εἰπεῖν ὅτι οὐ διὰ τὸ ἔχειν τὰ τρία ταῦτα οὐ πολεμοῦμεν, 10 ἀλλὰ διὰ καταφρόνησιν, ὅ ἐστι διὰ τὸ ἄγαν φρονεῖν, καὶ οἷον ὑπερφρονεῖν. ἡ γὰρ κατὰ πρόθεσιν ἐπίτασιν ἐνταῦθα σημαίνει. — Ταῦτα] τὰ τρία. — Καταφρόνησιν] ὅτι τὴν καταφρόνησιν ἀφροσύνην λέγει.

CXXIII. Βοηθούντας] τὸ ἐξῆς οὕτως ὑπὲρ δὲ τῶν 15 μελλόντων δεῖ τοῖς παροῦσι πράγμασι βοηθούντας ἐπιταλαιπωρεῖν, τουτέστι προσθεῖναι τὸν πόνον. — Ἰξουσία] δυνάμει. — Ὀλίγον προσφέρετε] ὑπερφέρετε τῶν ἄλλων. οἱ γὰρ Λάκωνες τῶν προγόνων ἦσαν ὀλίγον εὐπορώτεροι. — Ἄ τῇ ἀπορίᾳ ἐκτίθη] ὑπ' ἀπορίας κινή- 20 θέντες ἐκτισάμεθα. — Θαρσοῦντας]

Ψίλον (Σκύλλος?) τὴν ἐξῆρωσεν [οὐ Τζέτζης τὰδε]

[γράφειν] χρεῖων α καὶ τὸ θαρσοῦντες τότε θαρσοῦντας εἰπεῖν. φη γελῶν Τζέτζης λέγει· 25 ἀλλ' οὐδαμῶς, ἀνθρώπε· μηδαμῶς ζέε· οὕτω γὰρ οἶδας [ἐκ] ποίου τρόπου λόγος θαρσοῦντες ἰέναι ἀντὶ τοῦ ἵτε γράφειν; τὰς συγγραφὰς κρίνειν δὲ τεχνικῶν τρόπων Σκύλλου τε τοῦδ' καὶ καλαίων καὶ νέων Τζέτζου μόνου χάριμα δυσμαθεστάτου· ἡ φύσις ὄνπερ καὶ χυδαίωτης βίου, ἐργωνιῶντα τῇ στοᾷ καὶ τῷ θόλῳ, * τηρεῖ διαμπαῖς ἐν σοφῇ κουστοδιᾷ. ἀνθ' οὗπερ αὐτοῖς οὐδαμῶς συνεῖς τρέχει, ὅτι τέ φησι τεχνικῶς δέον γράφειν περὶ οὓς ὁμοῦ λόγους τε καὶ τοῖς ἐν μέτρῳ, 35 φέρειν δὲ μηδὲν μῆραοῦ τὰ τῆς τέχνης· ὅστις δ' ἀναιρεῖν τοὺς τεχνῶν λόγους θέλει, οὗτος παρεῖφέρει κοπρῶνα τῷ βίῳ, ὡν ἐκ σωδῶν, ἐξ ἀτέχνων, βαρβάρων. τοῖός τις ἐσμὸς ἔξανθορθεῖ τὰς βίβλους, οἷός τις ἐξῆρωθῆσε καὶ Προδότου τὴν εἰς Ὀμήρου τὴν γονὴν γεγραμμένην, Ἰωνικὸν πᾶν ἐν γραφῇ μετατρέπων, 40 ὡς πρὸς τὸ δόξαν οἱ σοφῶν πεφυκότι. ἐπ' ἡμισεῖν εἰ γὰρ ἦν γεγραμμένον, εἴτ' οὖν ἀπικνεῖται δὲ, καὶ τὰ ταῦτα, εἰς φῖ σοφῶς μετήγειν, ὀρθωτῆς μέγας; * κάλλη τε πολλὰ μὴ συνεῖς ἀποζέσων κἀνταῦθα * θαρσοῦντας ποίων ὀρθίως. 50

— Ξυλλήψεσθαι] βοηθήσειν. — Τὰ μὲν φόβῳ] ἵνα μὴ δουλωθῇ. — 2. Παραβεβάσθαι] ἀθετηθῆναι τὰς σπονδὰς ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων. — Οἱ πρότεροι ἐπιόντες] οἱ ἀρξάντες ἀδικῶν χειρῶν.

CXXIV. Πανταχόθεν] ἀπὸ πολλῶν ἀφρομῶν. — 55 Ἐἴπερ βεβαιότατον] λείπει τὸ δοκεῖ, ἢ ἢ, εἴπερ δοκεῖ. — Ὑπὸ Ἰωνίων] διαβέβηκται γὰρ τὸ ὄνομα τῶν

ῥώνων εἰς μαλακίαν· τῶν δὲ Δωριέων ἐπὶ ἀνδρεία δο-
ξάζεται. — Καὶ τῶν ἄλλων ἀπὸ κοινοῦ τὸ μέλλετε. —
Μετελθεῖν ἀντὶ τοῦ ἀνασώσασθαι. — 2. Ὡς οὐκέτι
ἐνδέχ. τὸ ὡς ἀντὶ τοῦ γάρ, ἢ ἤ, οὐκέτι γάρ ἐνδέχεται.
5 Ὀμηρος [H. K, 173].

Ἐπὶ ξυροῦ ἴσταται ἀμῆς.

τὸ δὲ περιμένοντας ἀντὶ τοῦ περιμενόντων. — Τοὺς
μὲν] λείπει ἡμῶν. — Τὰδε] ἃ εἰπομεν δηλονότι. — Τὸ
αὐτίκα δεινόν] τὸ πρὸς ὄλιγον γινόμενον ἐκ τοῦ πολέ-
μου. — Ἄπ' αὐτοῦ] τοῦ πολέμου. — Διὰ πλείσθος]
χρόνου. — 3. Καθεστηκυῖαν] γενοῦσαν. — Πόλιν
τύραννον] τὰς Ἀθήνας λέγει. τὸ δὲ ἐξῆς, πόλιν τύραννον
παραστησώμεθα. πλεονάζει τὸ τῆς τυραννίδος ὄνομα,
ἵνα μᾶλλον παροξύνῃ. — Ἐπὶ πᾶσιν] κατὰ πάντων.
15 — Διανοεῖσθαι] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἀρχειν. — Παραστη-
σώμεθα] δουλοπώμεθα.

CXXV. Γνώμην] ἀπόφασιν. — Ψῆφον ἐπήγαγον]
ψῆφον, νῦν σκῆψιν. δῆλον δὲ ὅτι τισὶ δοκεῖ καὶ τισὶν
οὐ. — Ἐξῆς] κατὰ τάξιν. — Τὸ πλήθος] τῶν Λακεδαι-
μονίων δηλονότι. — 2. Ἀδύνατα] ἀντὶ τοῦ ἀδύνατον. —
Ἐκπορίζεσθαι] ἐκ τινος πόρου λαμβάνειν. § ἀπὸ τῶν
ἐκτὸς εἰς ἄστου κομίζειν, ὃ νῦν λέγουσιν σκα ** ζειν ἐν
τῷ κάστρῳ εἰσάγειν. κάστρον δὲ λέγεται τὸ ἄστου, καὶ
ἔστι λέξις Ἰταλική. — Μέλλουσιν] ἀναβολὴν. — Κα-
25 θισταμένοις] παρασκευαζομένοις.

CXXVI. Ἐγκλήματα ποιούμενοι] ἐγκαλοῦντες. —
2. Τὸ ἄγος ἐλαύνειν τῆς θεοῦ] τοὺς τὸ ἄγος δρᾶσαντας
τῆς θεοῦ, τῆς Ἀθηνᾶς. — 3. Κύλων ἦν...] τὸ διήγημα τὸ
κατὰ τὸν Κύλωνα θαυμάζει σφόδρα ὁ τεχνογράφος, καὶ
30 συμβουλεύει ἐπιμελεστάτα αὐτὸ ἐκμαθεῖν τοὺς νέους,
ἵνα μιμησώνται. § Ὅτι τοῦ διηγήματος τοῦ κατὰ
τὸν Κύλωνα τὴν σαφήνειάν τινας θαυμάσαντες, εἶπον,
ὅτι λέων ἐγέλασεν ἐνταῦθα, λέγοντες περὶ Θουκυδίδου.
§ Ὅτι τὰ κατὰ Κύλωνα ἐπράχθη σχεδὸν ἐπὶ τῆς ἐν
35 Μαραθῶνι μάχης. — Δυνατός] πλούσιος. — 4. Χρω-
μένῳ] περὶ τυραννίδος δηλονότι, ὡς ἐκ τῆς ἀποκρίσεως
δείκνυται τῆς τοῦ θεοῦ. — Ἀκρόπολιν] ταύτην γὰρ κα-
τελάμβανον οἱ τυραννίδος ἐρῶντες. — 5. Τὰ ἐν Πελο-
ποννήσῳ] τοῦτο προσέθηκεν, ἐπειδὴ ἔστιν Ὀλύμπια
40 καὶ ἐν Μακεδονίᾳ καὶ ἐν Ἀθήναις. — Ἐπὶ τυραννίδι]
ὡς τυραννήσων. — 6. Εἰ δὲ ἐν τῇ Ἀττικῇ...] ἐκ τούτου
δηλοῦται σαφῶς ὅτι περὶ τῆς τῶν Διασίου τὸ μαντεῖον
ἔλεγε. — Καὶ Ἀθηναίους] καὶ παρ' Ἀθηναίους. — Διά-
σια] ἦν καὶ ἔλεγεν ἴσως ὁ θεὸς ἑορτήν. — Πανδημίαι...]
45 πανδημίαι ἐορτάζουσι, θύουσι δὲ πολλοί. — Ἱερεῖα] πρό-
βητα. — Θύματα] τινὰ πέματα εἰς ζώων μορφὰς τε-
τυπωμένα ἔθουν. — Ὅρθως γινώσκειν] ἀπλανῶς νοεῖν,
τὸν χρησμὸν δηλονότι. — Τῷ ἔργῳ] τῇ τυραννίδι. —
7. Αἰσθόμενοι] αἰσθήσιν τοῦ πράγματος λαβόντες. —
50 Ἐπ' αὐτοῦς] κατ' αὐτῶν. — 8. Αὐτοκράτορσιν] αὐ-
τεξουσίαις οὔσι. — Διαθεῖναι] οἰκονομησῆαι. — Ἡ ἄν]
τὸ ἦ ἂν ἀντὶ τοῦ ὡς ἄν. — 9. Φλαύρωις] ἀσθενείας. —
10. Ἐπιέζοντο] ἐταλαιπώρουν. — Καθίζουσιν ἐπὶ τὸν

βωμόν] ἑαυτοὺς δηλονότι παρὰ τὸν βωμόν. τὸ δὲ καθί-
ζουσιν ἀπὸ τοῦ καθίζω· καθίζονται δὲ ἀπὸ τοῦ καθέζο-
μαι. — 11. Οἱ τῶν Ἀθηναίων ἐπιτετραμμένοι τὴν φυλ.]
οἱ ἔχοντες ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων τὴν ἐπιτροπὴν τῆς φυ-
λακῆς. — Τῶν σεμνῶν θεῶν] τῶν Ἐρινυῶν, κατὰ
ἀντίφρασιν ἃς μετὰ τὸν Ὀρέστην οἱ Ἀθηναῖοι πλησίον
τοῦ Ἀρείου πάγου ἰδρύσαντο, ἵνα πολλῆς τιμῆς τύχο-
σιν. — 12. Κλεομένης] βασιλεὺς Λακεδαιμονίων, οὐ
μὲνηται Ἡρόδοτος [5, 70]. — Μετὰ τῶν στασιαζόντων]
ἀμφίβολον, πότερον ἤλασε μετὰ τῶν στασιαζόντων Ἀθη-
ναίων, τούτους καὶ τοὺς στασιαζόντας, ἢ ἤλασε μετὰ
τῶν Ἀθηναίων, ὅτι ἐστασίαζον, ἵνα μὴ ὦσιν ἐν τῇ πό-
λει οἱ ἀλιτῆριοι ἕπερ ἄμεινον. — Κατῆλλον μέντοι
ὑστερον] οἱ φυγαδευθέντες.

CXXVII. Ἐκέλευον ἐλαύνειν] μετὰ τὸν Κλεομέ-
νην. — Προσεχόμενον] ἔνοχον ὄντα. — Αὐτῷ] τῷ ἄγει.
— Κατὰ τὴν μητέρα] κατὰ τὸ γένος τὸ μητρῶν. — 2.
Τοῦτο] τὸ ἐβληθῆναι. — Αὐτῷ] τῷ Περικλεῖ. — Δια-
βολῆν οἴσειν αὐτῷ] συνέβαινε γὰρ αὐτῇ μὴ πιστεύεσθαι
στρατηγίαν τοιοῦτον ὄντι. — Τὴν ἐκείνου ξυμποράν] τὴν
20 ἀπὸ περιστάσεως δυστυχίαν, καὶ οὐκ ἐξ οἰκείας ἀβουλίας
κακοπραγίαν. καὶ ἐν τῇ δημογραφίᾳ [c. 122 fin.] « Καὶ οὐκ
ἴσμεν ὅπως τῶνδε τριῶν τῶν μεγίστων ξυμπορῶν ἀπῆλ-
λακται. » ἦτοι κακίῶν. καὶ γὰρ αἱ τῆς φύσεως ἐλατ-
τώσεως καὶ διαπτώσεως κακίας πάντως εἰσὶ. καὶ προῖον
25 ἐν τῇ δημογραφίᾳ Περικλέους τὰς ἀποτυχίας εἶρκεν
[c. 140] « Ἐνδέχεται γὰρ τὰς ξυμποράς τῶν πραγμάτων
οὐ ἤσπον ἀμαθῶς χωρῆσαι, ἢ καὶ τὰς διανοίας τοῦ ἀν-
θρώπου. » Ἄλλως· διὰ τὸ ἄγος, τουτέστι, διὰ τὸ
μὴ ἐκβληθῆναι ὄντα αὐτὸν ἐναγῆ. — 3. Τῶν καθ' ἑαυ-
30 τόν] τῶν ὄντων κατὰ τὴν ζωὴν αὐτοῦ.

CXXVIII. Γαίναρος] Γαίναρον ἀκρωτήριον Λακω-
νικῆς ἱερὸν Ποσειδῶνος. — 2. Ἐκέλευον δὲ καὶ] οἱ
Ἀθηναῖοι. — Χαλκιοῖκου] Χαλκίοικος ἢ Ἀθηναῖ ἐν
Σπάρτῃ, ἢ ὅτι χαλκοῦν εἶχεν οἶκον, ἢ διὰ τὸ στερεὸν
35 εἶναι, ἢ διὰ τὸ τοὺς Χαλκιδεῖς τοὺς ἐξ Εὐβοίας φυγάδας
αὐτὸν κτίσαι. — 3. Αὐτῶν] τῶν Σπαρτιατῶν. — Ἐξε-
πέμφθη] εἰς ἀρχὴν τοῦ Ἑλλησπόντου. — Αὐτός] Παυ-
σανίας. — Ἐρμιονίδα] ἀπὸ Ἐρμιόνης πόλεως Λακω-
νικῆς. — Τὰ πρὸς βασιλέα. . . πράσσειν] βουλόμενος
40 δηλονότι τὰ τοῦ βασιλέως πράγματα ποιεῖν ἐμῆδιζε
γάρ. — 4. Ἀπὸ τοῦδε] ἀπὸ τούτου τοῦ ἐπιφερομένου,
περὶ Βυζαντίου δηλονότι. — 5. Μετὰ τὴν ἐκ Κύπρου
ἀναχώρ.] ἐνταῦθα τὰ περὶ τῆς πρώτης αὐτοῦ παρουσίας
διηγείται. — Προσθήκοντες] διαφορὰ προσήκοντος καὶ
45 συγγενοῦς. — Τῷ δὲ λόγῳ] τῇ φήμῃ. — 6. Αὐτῷ] τῷ
Πέρσῃ. — 7. Σέ] ἀντὶ τοῦ σοί. Ἀττικὴ δὲ καὶ ἀρχαία
ἢ φράσις, ἀντὶ δοτικῆς αἰτιατικῆς συντάξαι.

CXXIX. Ἡ γραφὴ] γραφὴ ἢ ζωγραφία, καὶ ἡ κατη-
γορία, καὶ ἡ ἐπὶ γράμματων ἀπλῶς, ὡς τὰ νῦν. — Ἐπὶ
50 θάλασσαν] ἐπὶ τὰ παραθαλάσσια. — Ἐς Βυζάντιον]
ὄντα δηλονότι. — Αὐτῷ] τῷ Ἀρταβάζῳ. — Τὴν σφρα-
γίδα] ἢ σφραγὶς τοῦ Περσῶν βασιλέως εἶχε, κατὰ μὲν
τινας, τὴν βασιλείως εἰκόνα, κατὰ δὲ τινας, τὴν Κύρου

τοῦ πρώτου βασιλείου αὐτῶν, κατὰ δέ τινας, τὸν Δαρείου ἵππον, δι' ὃν χρεμετίσαντα ἐβασίλευσεν. — Ἄποδείξαι τῷ Πausανίᾳ. — Παραγγέλλη] κελύειν. — 3. Καὶ τῶν ἀνδρῶν] λείπει ἢ ὑπέρ. — Κεῖσεται σοι εὐεργεσία ...]

5 διὰ παντός εὐεργέτης κληθήσῃ ἐν τῷ ἡμετέρῳ οἴκῳ. — Ἄνειναι] βραθυμῆσαι. — Ἄνειναι] ἀνεσιν δοῦναι, ἀφεῖναι.

CXXX. Ὡν καὶ πρότερον ἐν μεγάλῳ ἀξιώματι ...] ἤγουν, τιμώμενος τὰ μεγάλα ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. — Ἐν τῷ καθεστῶτι τρόπῳ] τῷ Λακωνικῷ. — Ἐδορυφόρου] μετὰ δωράτων προέπεμπον. ταῦτα πάντα ἐν τῇ πρώτῃ παρουσίᾳ ἐπράχθη. — 2. Περσικῆν] τρυφήν. — Δυσπρόσδοτον] δυσέντευκτον. — Ἐς πάντας] κατὰ πάντων.

CXXXI. Τό τε πρῶτον] ἀντὶ τοῦ τὸ πρῶτον τε. — 15 Καὶ ἐπειδὴ] ἐντεῦθεν ἄρχεται ἡ δευτέρα παρουσία. — Ἐκπολιορκηθεῖς] τῇ πολιορκίᾳ ἐκβλήθεις. — Τὰς Τρωιάδας] εἰσὶ γὰρ καὶ Ἀττικαί. — Ἰδρυθεῖς] καθεσθεῖς. — Πράσσων] τὰ συμφέροντα ἑαυτῶ. — Ἐσηγγέλλετο] ἐμηνύετο. — Τὴν μονήν] τὴν ἀργίαν. — 20 Ποιούμενος] τὸ ἐπειδὴ πρὸς τὸ ποιούμενος. — Ἐπέσχον] ἑαυτοὺς δηλονότι. — Σκυτάλην] ἀντὶ τοῦ ἐπιστολήν Λακωνικήν. ἦν δὲ ἡ σκυτάλη ξύλον στρογγύλον ἐξεσμένον, ἐπίμηκες. δύο δὲ παρὰ Λακεδαιμονίους ὑπῆρχον σκυτάλαι· καὶ τὴν μὲν μίαν κατεῖχον οἱ Ἐφοροι τῶν Λακεδαιμονίων, τὴν δὲ ἑτέραν τῷ ἐκπεπομένῳ τῶν στρατηγῶν παρεῖχον. καὶ ὁπότε ἐβούλοντο ἐπιστεῖλαι

25 καὶ τὴν αὐτῶν, φέροντες ἱμάντα λευκὸν, περιεῖλον τὴν σκυτάλην, καὶ ἐπὶ τοῦ ἱμάντος ἔγραφον, καὶ ἀνελίττονοντες παρεῖχον τὸν ἱμάντα τῷ ἀποφέροντι. τοῦτο δὲ ἐποίουν, ἵνα μὴ μάθωσιν οἱ ἀποφέροντες τὰ ἐν τῷ ἱμάντι γεγραμμένα. ὁ δὲ στρατηγός, λαθὼν τὸν ἱμάντα, τῇ ἑαυτοῦ σκυτάλῃ περιεῖλιπτε, καὶ ἐγίνωσκε τὴν τῶν γραμμάτων περιοχὴν. εἰ δέ τις εἶποι, καὶ πῶς εἶχεν ὁ Πausανίας τὴν σκυτάλην, λάθρα τῆς πόλεως ἐξελεθῶν;

30 35 ρητέον ὅτι ἀπὸ τῆς πρώτης στρατηγίας εἶχε τὴν σκυτάλην. — Μὴ λείπεσθαι] τὸν Πausανίαν δηλονότι. — Αὐτῷ] τῷ Πausανίᾳ. — 2. Τὴν παραβολήν] τὸν κίνδυνον. τὸ γεγονός ὑπ' αὐτοῦ παράβολον. § τὴν κατηγορίαν. — Τὸν βασιλέα δρᾶσαι τοῦτο] τὸ κακὸν δηλονότι. καὶ μὴν οὐκ ἦν βασιλεὺς, ἀλλ' ἐπίτροπος. — Διαπραξάμενος] χρήμασι δηλονότι καὶ λόγοις διαπραξάμενος, ἥτοι διαχουράμενος τὴν κατηγορίαν. — Περὶ αὐτῶν] τῶν κατηγορημάτων.

CXXXII. Γένους τε τοῦ βασιλείου ὄντα] Ἡρακλείδης γὰρ ἦν. — Ἐν τῷ παρόντι] καιρῷ δηλονότι. — Λεωνίδου] οὗτος ὁ Λεωνίδης ὁ ἐν Θερμοπύλαις ἀριστεύσας ἐπὶ τῶν Μηδικῶν. — Ἀνεψιὸς ὢν] τοῦ Πλειστάργου. — 2. Τῇ τε παρανομίᾳ] διὰ τὸ μὴ στέργειν τοῖς Λακωνικοῖς νόμοις. — Τοῖς παροῦσι] τοῖς ἦθεσι τῶν Λακωνίων. — Ἐξεδεδίτητο] ἔξω τῶν Λακωνικῶν διηγάτο νόμον. — Ἐπὶ τὸν τρίτοδα] οὐκ ἐν ᾧ ἑμαντεύετο ὁ Ἀπόλλων, ἀλλ' ἑτερόν τινα, ὃν ἔλαβον οἱ Ῥωμαῖοι βασιλεῖς, καὶ μετέθηκαν ἐπὶ τὸν ἵπποδρόμον τοῦ Βυζαντίου. — 3. Ἐξέκολαψαν] ἐξορύξαντες ἀπῆλειψαν.

— Ἐν τούτῳ] ἐν τῇ κατηγορίᾳ τοῦ Μηδισμοῦ. ἀπηλέγχθη γὰρ μὴ ἐμμένειν τοῖς ἦθεσι τῶν Λακεδαιμονίων. — Παρόμιον] τῷ Μηδισμῷ δηλονότι. — Τῇ παρουσίᾳ διανοίᾳ] λείπει ἢ ἐν. — 4. Καὶ ἦν δὲ οὕτω] τὸ δὲ ἀντὶ τοῦ γάρ. — Πολιτεῖαν] αὐτονομίαν. — Ξυνεπανάστῳτι] κατὰ τῆς Σπάρτης. — Τὸ πᾶν] ἤγουν τὸν Μηδισμόν. — 5. Τὰς τελευταίας] δῆλον ὅτι καὶ ἄλλας ἀπέστειλεν. — Ἀνὴρ Ἀργίλιος] τινὲς κύριον, τινὲς ἐθνικόν, ἀπὸ πόλεως Θράκης· ὅπερ ἄμεινον. — Παιδικὰ] τὸν παιδικὰ, ὀξυτόνους, οὐδέτερον πληθυντικόν. 10 τοῦτο δὲ τινες ἐπὶ ἀγαθοῦ ἔρωτος, τινὲς δὲ ἐπὶ αἰσχροῦ λαμβάνουσι. § Παιδικὰ, ἀντὶ τοῦ ἐρώμενος, ᾧ ἐθάβρει. τοῦτο γὰρ τὸ πιστότατος ὢν. — Πάλιν ἀφίκετο] ἐπανῆλθε. — Παραποιησάμενος] ἀντὶ τοῦ ὁμοίαν ποιησάμενος, ὁ Ἀργίλιος. — Ἐκείνος] ὁ Πausανίας. — 15 Ὑπονοήσας ... καὶ αὐτὸν εὔρε] ὡς ἂν εἰ ἔλεγε, εὔρε τοῦτο ἀληθές, ὁ ὑπενόει γεγράφθαι.

CXXXIII. Ἀπὸ παρασκευῆς τοῦ ἀνθρώπου] ἀπὸ συνθήματος τοῦ Ἀργίλιου. — Καλύβην] σκηνήν. — Διακονίας παραβάλοιο] ταῖς ἀγγελίαις ταῖς ἄλλαις 20 διαβάλλοι. — Παραβάλοιο] παραβόλως κατηγορήσειεν, ἢ ὑπόπτως διακονήσει. — Προτιμηθεῖ δὲ] ἐν εἰρυνείᾳ τὸ προτιμηθεῖ λείκεται. — Τοῖς πολλοῖς] ἀντὶ τοῦ τοῖς πᾶσι.

CXXXIV. Ἀκριβῶς] ἀληθῶς. — Ἐποιοῦντο] 25 ἔμελλον ποιῆσειν, ποιῆσαι ἐβούλοντο. — Αὐτόν] τὸν Πausανίαν. — Ἐφ' ᾧ] οὗ χάριν. — Ἄλλου δὲ] Ἐφόρου (δηλονότι ἀφανῶς νεύσαντος), ὅστις ἦν φίλος τῷ Πausανίᾳ. — Χωρῆσαι δρόμῳ] λέγεται τὸν Πausανίαν. — 2. Τοπαρευτικά] ἤγουν κατὰ τὸ ἐνεστός. — 30 Ὑστέρησαν] ἐβράδυναν. — Ἐνδὸν ὄντα τηρήσαντες] ἐξῆει γὰρ εἰς τὸ ἱερόν πολλάκις. — Ἀπολαθόντες εἶσω] μονούσαντες, περιεῖρξαντες. — Ἀπφοκόδομησαν] τευχίσαντες τὰς θύρας ἀπέφραξαν. — Ἀπωκοχημα, ἡ μήτηρ αὐτοῦ Ἀλκιθέα πρώτη λίθον ἐπέθηκε. 35 τοιαῦται γὰρ αἱ Λακωνικαὶ γυναῖκες. τεκμήριον δὲ τοῦτο τοῦ μισοτυράνου εἶναι τοὺς Λάκωνας. — Ἐξεπολιόρκησαν λιμῶ] ἵνα δῆθεν μὴ ἀσεβήσωσιν. ἐτέρῳ δὲ τρόπῳ ἠσέθησαν, ἐν ἱερῷ αὐτὸν πολιορκήσαντες. — 4. Ἐμελίσαν] εἰς δύο ἔτεμον. — Ἐμέλλησαν] ἐσχόθησαν, ἐβουλεύσαντο, ἐγγυρῶ ἐγένοντο. — Ἐς τὸν Κεάδαν] ἐμβαλεῖν δηλονότι. τόπος ὁ Κεάδαν ὀρυρυγμένος ἐν Λακωνικῇ, ὅπου τοὺς κακούργους εἰώθηται ρίπτειν. — Πλησίον που] τοῦ Κεάδου. — 45 Ὁ ἐν Δελφοῖς] ὁ Ἀπόλλων. — Τόν τε τάφον] τὸ σῶμα. — Ἐν τῷ προτεμενίσματι] ἐν τῷ πρὸ τοῦ ἱεροῦ προαστείῳ. — Δύο πύματα ... ἀποδοῦναι] τουτέστι, δύο Ἐφόρους ἀποθανεῖν ἀντ' αὐτοῦ· οἱ δὲ ἐσοφίσαντο τοὺς ἀνδρίαν 50 τας. — Ἀνδριάνας... ἀνήεσαν] ἀνθ' ἑνὸς σώματος τοῦ Πausανίου δύο στήλας τοῦ Πausανίου ἀνέθηκαν.

CXXXV. 2. Τοῦ δὲ Μηδισμοῦ τοῦ Πaus. ...] π.

ρέκχαις, διὰ τὸ ἀκόλουθα εἶναι ταῦτα τῷ κατὰ Πausανίαν οὐδὲν γὰρ ταῦτα πρὸς τὸ ἄγος συμβάλλεται. — 3. Ὑστρακισμένος] διὰ τὸ φρόνημα, ὃ εἶχε Θεμιστοκλῆς περὶ τῆς Σαλαμῖνος, ἐξωστρακίσθη ὑπὸ Ἀθηναίων, ἵνα τὸ φρόνημα αὐτοῦ καθέλωσιν. — Εἵρητο] ἐνετάτατο.

CXXXVI. Αὐτῶν εὐεργέτης] ἐπειδὴ γὰρ οὐ συνεμάχσαν οἱ Κερκυραῖοι τῇ Ἑλλάδι κατὰ τοῦ βαρβάρου, ἀλλὰ ἐσοφίσαντο, ἐμελλον αὐτοὺς ἀνελεῖν οἱ πολεμήσαντες. ὃ δὲ Θεμιστοκλῆς ἐκόλωσε, λέγων ὅτι, εἰ τοῦτο γένηται, καὶ τὰς μὴ συμμαχούσας πόλεις ἀνέλωμεν, μεῖζον πάθος ἔσται τῇ Ἑλλάδι ἢ περὶ Πέρσης αὐτῆς κυριεύσας ἐπεξῆλθε. καὶ διὰ τοῦτο ἦν εὐεργέτης αὐτοῖς. — Ἀπέχθεσθαι] ἐχθρὸς γενέσθαι. — Διαχομίζεται] ἀγεται. — Ἐς τὴν ἤπειρον τὴν καταντικρὺ τὴν Θεσπρωτίδα. — 2. Πύστιν] φήμην. — Οὐ φίλον] πέμψαντος γὰρ ποτε Ἀδμήτου Ἀθήναζε περὶ συμμαχίας αἰτήσεως, ὃ Θεμιστοκλῆς ἀνέπεισε τὴν πόλιν μὴ δοῦναι αὐτῷ βοήθειαν· καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἦν αὐτῷ φίλος. — Καταλῦσαι] καταλῦσαι μὲν κυρίως ἐπὶ τῶν ὀγουμένων ἐπὶ ἄρματος, κατὰγειν δὲ ἐπὶ νεώς. — 3. Ἐπὶ τὴν ἐστίαν] ἐνθα τὸ πῦρ ἀνάπτεται εἰς τιμὴν θεοῦ τινός. — Οὐκ ἀξιοῖ] οὐκ ἀξιονομίζει εἶναι τοῦ Ἀδμήτου. — Αὐτός] ὁ Θεμιστοκλῆς. — Αὐτῷ] τῷ Ἀδμήτῳ. — Ὑπ' ἐκεῖνον] τοῦ Ἀδμήτου. τὸ δὲ ἐξῆς] ὑπο πολλῷ ἐκεῖνον ἀσθενεστέρου. πᾶς γὰρ ὁ τυχὼν τὸν δυστυχῶντα δύναντα τιμωρεῖσθαι. — Αὐτός] ὁ Θεμιστοκλῆς. — Ἐκεῖνον] τῷ Ἀδμήτῳ. — Χρεῖας τινός καὶ οὐκ . . . σώξ. . .] χρεῖας τινός ἐξωθεν, καὶ οὐχὶ περὶ ζωῆς καὶ θανάτου. — Ἐκεῖνον] τὸν Ἀδμήτον. — Αὐτόν] τὸν Θεμιστοκλέα. — Ἐφ' ᾧ] οὗ ἕνεκα. — Ἀποστερήσαι] ἀπὸ κοινοῦ τὸ οὐκ ἀξιοῖ.

CXXXVII. Ὡς περ καὶ ἔχων αὐτὸν ἐκαθέζετο] αὐτῷ τῷ στήματι. — Πολλὰ εἰποῦσιν] ἀντὶ τοῦ ἀπειλήσαν. — Ἐς Πύδναν] ἕως τῆς Πύδνης. — Τὴν Ἀλεξάνδρου] πόλιν δηλονότι, τοῦ Φιλέλληνος. — 2. Καταφέρεται . . . ἐς τὸ Ἀθηναίων στρατόπεδον] ἄλλο δυστύχημα τοῦ Θεμιστοκλέους. — Ἐπολιόρκει Νάζον] διὰ τὴν ἀποστασίαν αὐτῆς. — Καὶ δι' ἃ φεύγει] ὅτι καὶ αὐτὸν φησι συνειδότα ἐπὶ προδοσία φεύγειν τὸν Θεμιστοκλέα. — Ἀπομνήσθαι] ἀποδοῦναι μνησθέντα. — Ἀποσαλεύσας] ἀποφυγὼν ἐκ τοῦ λιμένος, καὶ σάλω ἠμιλήσας, τουτέστι τῷ ἄλιμένῳ τόπῳ, ἐνθα σάλος γίνεται. — 4. Θεμιστοκλῆς] ἐπιστολῇ Θεμιστοκλέους. — Θεμιστοκλῆς ἦκω] λείπει ἐν τοῖς τοιοῦτοις ἢ ὦν μετοχή, ἢ ἦ, Θεμιστοκλῆς ὦν. καὶ, « Ἦκω Διὸς παῖς » [Eurip. Bacch. 1] ὦν. — Πλείω ἀγαθὰ] εἴργασμαι δηλονότι. — Ἐν τῷ ἀσφαλεῖ μὲν ἐμοῖ] τὰ πράγματα ἦσαν δηλονότι. — Ἡ ἀποκομιδὴ] ἡ ὑποστροφή. — Εὐεργεσία] ἀντίχαρις. — Γράψας . . . οὐ διάλωσαν] ταῦτα κεῖται παρ' Ἡροδότῳ [8, 110] ἀκολούθως, ὡς ἐπράχθη. — Δι' αὐτόν] τὸν Πέρσην.

CXXXVIII. Αὐτοῦ τὴν διάνοιαν] ὅτι εἶπεν, ἐπειδὴ ἴσχυας μηχανῇ τινὶ σῶσαι τὸν πατέρα αὐτοῦ. — Τὴν

διάνοιαν] τὴν γνώσιν. — Ὅν ἐπέσχε] ἐσκόπει γὰρ, εἴ πως αὐτὸν ἐν τῷ μεταξὺ ἀνακαλέσειντο οἱ Ἀθηναῖοι. — Ἐπέσχε] ἐαυτὸν δελόντι. — Τῶν ἐπιτηδευμάτων] τῶν ἔθων. — 2. Αὐτῷ] τῷ Πέρσῃ. — Ὅσος οὐδέεις πο] Ἑλλήνων] Ἰστιαῖος, καὶ Ἰππίας, καὶ Δημάρατος, καὶ ἄλλοι. — Τοῦ Ἑλληνικοῦ] ἔθους δηλονότι. — Ὑπετίθει αὐτῷ] ὑπέβαλλε τῷ Πέρσῃ. — Διδούς] ἀντὶ τοῦ δίδουαι. — 3. Ἦν γὰρ ὁ Θεμιστοκλῆς . . .] ἐγκώμιον Θεμιστοκλέους. — Φύσεως ἰσχύον] τῆς κοινῆς τῶν ἀνθρώπων, ὅσον δύνανται. — Ἐς αὐτό] εἰς τὴν ἰσχύον τῆς φύσεως. — Θαυμάσαι] ἀντὶ τοῦ θαυμασθῆναι. — Οἰκεία] φυσικῇ. — Οἰκεία . . . ξυνέσει] ἀνευ μαθήσεως τὴν ξύνεσιν. — Οὔτε προμαθὼν ἐς αὐτὴν οὐδέν] οὔτε ἀπὸ προμαθήσεως ἀγαγόντι ἐς αὐτὴν, ἦτοι τὴν ἰσχύον τῆς φύσεως. — Τῶν τε παραχρήμα] τῶν παραπιπτόντων. — Γνώμων] κρίτης. — Ἐπιπλεῖστον] καλῶς τὸ ἐπὶ πλείστον θεοῦ γὰρ μόνου τὸ πάντα εἰδέναι. — Οἴός τε] ἦν δηλονότι. — Ὡν δ' ἀπειρος εἶη, οὐκ ἀπήλκοντο κρίναι ἰκανῶς] οἶον, καὶ ἐν τούτοις τοῖς ἀγνώστοις οὐ διημάτρανε τῆς κρίσεως. § ὡς ἐδήλωσε καὶ ἐπὶ τῶν νεῶν τῆς κτίσεως, καὶ ἐπὶ τῆς Σαλαμῖνος, καὶ ἀλλαγῷ. — Τό τε ἀμεινὸν ἢ χεῖρον] τὸ συνοῖσον ἢ τὸ βλαπτικόν. — Μάλιστα] τῶν ἄλλων δηλονότι. — Αὐτοσχεδιάζειν] ἐτοιμῶς λέγειν. — 4. Φαρμάκῳ ἀποθανεῖν αὐτόν] αἴμα γὰρ ταύρουον πῖον ἀπέθανεν. — Ἀδύνατον νομίσαντα εἶναι . . . ὑπέσχετο] τοὺς μακροὺς ἐπαίνους ἐν τούτοις ἀνέτρειψας, Θουκυδίδῃ, ἄφρονος ἔργον ἀνδρὸς δεδρακέναι δεῖξας. εἰ γὰρ τὸ μέλλον, ὡς ἔφη, προέβλεπεν ὁ Θεμιστοκλῆς, πῶς, ἂ μὴ ἦν δυνατὸς τελέσαι, ὑπέσχετο, μὴ προγνοῖς ὡς ἡ τῶν Ἑλλήνων ἰσχύς ἀκαταγνώστως ἦν ἐκ τῶν προλαθόντων; — 5. Μαγνησία τῇ Ἀσιανῇ] δύο γὰρ εἰσι Μαγνησίαι, Θεσσαλῇ καὶ Ἀσιανῇ. — Μυῦντα] πόλις Καρίας ὁ Μυῦς. — 7. Τὰ μὲν κατὰ Πausανίαν . . .] ὥσπερ σχετιάζων καὶ οἰμώζων ταῦτ' α φησιν ὁ συγγραφεύς.

CXXXIX. Περὶ τῶν ἐναγῶν τῆς ἐλάσεως] καὶ ἄλλας γὰρ ἐποιήσαντο, ἀπελάσαι τοὺς ἐννέα Ἄρχοντας. — Ψήφισμα] ἃ ἔγραψε Περικλῆς. — Τοῖς λιμένει] οὐ μόνου τοῦ Πειραιῶος, ἀλλὰ παντῶν λιμένων ὧν ἦρχον οἱ Ἀθηναῖοι. — 2. Ὑπήκουον] τοῖς Λακεδαιμονίοις. — Ἐπικαλοῦντες] ἰδίως εἶπε νῦν ἀντὶ τοῦ ἐγκαλοῦντες. — Ἐπ' ἐργασίαν] περιττὴ ἢ ἐπὶ πρόθεσις. — Τῆς γῆς τῆς ἱερᾶς] τὴν γῆν λέγει τὴν μεταξὺ Μεγαρῶν καὶ Ἀττικῆς, ἣντινα ἀνέθεσαν ταῖς Ἐλευσινίαις θεαῖς. τὴν αὐτὴν δὲ λέγει καὶ ἀόριστον. Ἀόριστος δὲ ἐστὶν ἢ μὴ ἔχουσα θρούς μὴδὲ σπειρομένη. ἢ γὰρ σπειρομένη θρούς ἔχει, ἄτε οὕσα μεμερισμένη, ἕως οὗ ἐστὶν ἕκαστον τὸ δίκαιον τῆς διακρατήσεως. — Τῆς ἀόριστου] τῆς πολλῆς. — Καὶ ἀνδραπόδων ὑποδοχῆν] ὡς ὅτι δούλους τοὺς ἀποφεύγοντας ἐδέχοντο. — 3. Καὶ λεγόντων ἄλλο μὲν οὐδέν] οἶον περὶ τῆς Ποτιδαίας καὶ τῶν ἄλλων. — Γνώμας] βουλᾶς. — Ἀπαξ] παντελῶς. — 4. Ὡς μὴ ἐμπόδιον εἶναι τὸ ψήφισμα] τὸ ψήφισμα φησιν οὐ τὰ

Μεγαρέων, ἀλλὰ τὸ μὴ εἶναι αὐτονόμους τοὺς Ἑλληνας. — Καθελεῖν] τὸν πόλεμον.

CXL. Τῆς μὲν γνώμης] δημηγορία Περιχλέους. — Ὅργῃ] διανοία, τρόπος, σκοπῶ. — Πρὸς δὲ τὰς ζυμφοράς] πρὸς τὰ συμβαίνοντα. — Τρεπομένους] μεταβαλλομένους. — Ἀναπειθομένους] περιττὴ ἢ ἀνά. τούτεστι πειθομένους. — Τοῖς κοινῇ δόξαις. . . βοηθεῖν] καὶ μὴ ἐκ τοῦ ἐναντίου ἀπολιγωρεῖν τὸν πόλεμον, μηδὲ τὸν συμβουλευσάντα αἰτιάσθαι. — Ἡ μηδὲ κατορθοῦντας] ἀντὶ τοῦ ἢ μηδὲ κατορθοῦντων· ἀντίπτωσι γὰρ ἔστι. — Τὰς ζυμφοράς] τὰς ἀποδόσεις. — Ἀμαθῶς] ἐσφαλμένους. — 2. Πρότερον] ὅτε ἐκόλυον τὸ τεῖχος γενέσθαι. — Εἰρημένον] ὑπεσχημένου ὄντος τοῦ πράγματος ἐν ταῖς σπονδαῖς ταῖς τριακοντούτεσι. — Διαφόρων] τῶν ὑποθέσεων ἐξ ὧν διάφορα φρονοῦμεν. — Δέχονται] λύειν τὰ διάφορα ταῖς δίκαις. — Λόγοις] διαδικασίαις. — 3. Καθαρεῖν] ἀκυροῦν. — 4. Προῦχοντα] προβάλλοντα. — Αἰτίαν ἀπολίτησθε] ἀντὶ τοῦ αἰτιάσθε. — 5. Πείραν τῆς γνώμης] εἴτε φοβούμεθα τοὺς Λακεδαιμονίους, εἴτε καὶ μή. — Οἷς] τοῖς Λακεδαιμονίοις. — Τοῦτο] τὸ καθελεῖν τὸ Μεγαρέων πινάκιον. — Ἀπισχυρισάμενοι] ἰσχυρῶς ἀπαγορεύσαντες. — Προσφέρεσθαι] ὁμιλεῖν.

CXLI. Ὑπακούειν] πάντοτε, δασάκις ἂν κελευόμεθα. — Βλαθῆναι] ἐκ τῆς φύσεως τοῦ πράγματος. — Καὶ ἐπὶ μεγάλῃ] κατὰ κοινῶ τὸ διανοήθητε. — Ξυνόβη] ἔαν γὰρ ὑπακούοιμεν αὐτοῖς, φησὶν, ἐν τούτῳ, λοιπὸν καὶ περὶ τῶν ἄλλων δεδοίκαμεν. — Δικαιώσις] κέλευσις, πρόσταξις. § τὸ δικαιοῦν διὰ μικρὰν πρόφασιν μὴ δεῦσθαι πόλεμον. — 2. Οὐκ ἀσθενέστερα ἔξομεν] οὐκ ἀσθενεστέρας διακισσόμεθα. — 3. Αὐτουργοί] δι' ἑαυτῶν τὴν γῆν ἐργαζόμενοι, σπάνει δούλων. — Ἀπειροί] ἀδίδακτοι. — Ὑπὸ πενίας] τῶν πόλεμον δηλονότι. — 4. Πληροῦντες] ἀνδρῶν δηλονότι. — Ἀπὸ τῶν αὐτῶν] ἐξ ὧν ἔχουσι — Θαλάσσης εἰργόμενοι] θαλασσοκράτορες γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι. — 5. Αἱ βίαιαι ἐσφοραί] οἱ γὰρ Λακεδαιμόνιοι, ἅτε πένητες, βιαίως εἰσέφερον. — Ἀνέχουσι] βαστάζουσιν, αὐξάνουσι. — Τὸ μὲν] τὸ τῶν σωμάτων, ὡς σώσοντες αὐτὰ ἐκ τῶν πολέμων. δεῖ δὲ υποστίζαι εἰς τὸ μὲν. — Πιστόν] βέβαιον. — Τὸ δέ] τὸ τῶν χρημάτων οὐκ ἔστι, φησὶ, βέβαιον, ὅπως μὴ δαπανηθῶσι. — Μὴ οὐ προαναλώσειν] σημειώσαι, μὴ προαναλώσειν τὰ χρήματα πρὸ τοῦ πολέμου, τὸ βέβαιον οὐκ ἔχουσι. οἱ δ' αὐτουργοὶ τοῦ πολέμου τὸ πιστόν ἔχουσι ὅτι περιγενήσονται, διότι τοῖς κινδύνοις ὑπομένειν ἐμελέτησαν. — 6. Πολεμεῖν δεῖ...] καθὼ μόνους τοῖς σώμασι θαρρῶσιν· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πρὸς τοῖς σώμασι καὶ τοῖς χρήμασι θαρρῶσιν. — Ἀντιπαρασκευῆν] ἀνθόπισιν. — Μήτε βουλευτηρίῳ ἐνὶ χρόμῳ] αὐτόνομοι γὰρ πάντες. — Οὐχὶ διμόφυλοι] οἱ μὲν γὰρ Δωριεῖς, οἱ δὲ Βοιωτοί. ἰστέον ὅτι τὴν τῆς δημοκρατίας διαβολὴν πᾶσαν ἐνταῦθα ἔθηκε. — 7. Τὰ οἰκεία φθεῖραι] ἐκ τοῦ πολεμεῖν τῇ ἀπουσίᾳ. — Χρόνιοι] διὰ χρόνον πολλοῦ. — Μορίῳ]

μορίῳ] ἡμέρας βουλευόμεναι. — Βλάψειν] τὰ κοινὰ δηλονότι.

CXLII. Κωλύονται] ἀντὶ τοῦ κωλυθήσονται. — Σχολῇ] βραδέως. — Διαμέλλουσι] βραδύνουσι. — Οὐ μενετοί] οὐ μένουσι, φησὶν, ἀλλ' εἰσὶν ὀρεῖς. — 2. Ἡ ἐπιτείχισις] ἐπιτείχισις ἔστι τὸ πόλιν τινὰ ἐτέραν πλησίον ἄλλης τειχίσαι, διὰ τὸ φρουρεῖν καὶ λυμάνεσθαι τὴν γῆν. 3. Τὴν μὲν] τὴν ἐπιτείχισιν. — Ἐκείνοις ἡμῶν ἀντεπιτ.] δυνατῶν ὄντων ἡμῶν ἀντεπιτείχισαι ἐκείνοις. — 4. Καταδρομαῖς] ἐφόδοις. — Καὶ αὐτομολίας] δεχόμενοι τοὺς αὐτομολοῦς δούλους. — 7. Ἀπὸ τῶν Μηδικῶν] ἀλλὰ δηλονότι καὶ πρὸ τῶν Μηδικῶν. — 8. Καὶ ἐν τῷ μὴ μελετῶντι] ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ μὴ μελετᾶν. — 9. Τέχνης ἔστιν] ἢ ἐπιτήδευμα ἢ πρᾶγμα. — Ἐκείνῳ] τῷ ναυτικῷ.

CXLIII. Μισθῷ μείζονι. . .] τοῦτο φησιν, ὅτι οὐ δεινὸν, εἰ Λακεδαιμόνιοι μισθῷ μείζονι ἀπὸ τῶν Ὀλυμπιασιν ἢ Δελφοῖς χρημάτων ἐπειρωτῶν ὑποκλέπτειν τοὺς ἡμετέρους συμμάχους. τούναντιον γὰρ ἂν ᾖ δεινὸν, εἰ πρὸς ἄλλους μετὰ τῶν ἡμετέρων μετοίκων εἰσέβαλλον, μὴ ὄντων ἡμῶν ἀντιπάλων. βούλεται δὲ διὰ τούτων δεῖξαι ὅτι οἱ Λακεδαιμόνιοι μεθ' ἡμῶν μὲν ἢ μετὰ τῶν ἡμετέρων συμμάχων ἰσχυροί εἰσι, καὶ δεινὸν ἔνθα εἰσβάλλουσιν· μόνον δὲ αὐτοὶ μετὰ τῶν ἰδίων συμμάχων ἀδύνατοι, μήτε ναυτικὸν ἔχοντες μήτε πολέμων ἐμπειρίαν. νῦν δὲ τοῦτο ἡμῶν ὄντων, ἤγουν ἀντιπάλων, οἷον κυβερνήτας ἔχομεν πολίτας, καὶ τὴν ναυτικὴν ἐμπειρίαν, ὡς δὲ καὶ πολεμικὴν, οὐ δεινὸν, εἰ Λακεδαιμόνιοι καθ' ἡμῶν ἤκοιεν. — Μὴ ὄντων μὲν ἡμῶν] τῶν Λακεδαιμονίων μὴ ὄντων, καὶ αὐτῶν ναυτικῶν ὄντων. — Δεινὸν ἂν ᾖ] εἰ ᾖ αὐτοῖς, φησὶ, κατ' ἄλλων ὁ πόλεμος, μὴ καθ' ἡμῶν, οἱ καὶ πολίτας ἔχομεν κυβερνήτας, δεινὸν ἂν ᾖ ἐκείνοις τὸ τοὺς Λακεδαιμονίους λαθεῖν τοὺς ἡμετέρους συμμάχους· νῦν δὲ καθ' ἡμῶν ὄντος αὐτοῖς τοῦ πολέμου, οὐκ ἔστιν ἡμῖν τοῦτο δεινόν. τὸ δὲ εἰσβάτων αὐτῶν τε καὶ τῶν μετοίκων περὶ Λακεδαιμονίων λέγει, ὅτι ἐμελλόν δεινοὶ εἶναι ἐκείνοις, εἰσβάντες κατ' αὐτῶν μετὰ τῶν ἡμετέρων μετοίκων, οὓς ὑποκλέπτουσιν ἐξ ἡμῶν. ἄλλοι δὲ οὕτω φασὶν, ὅτι δεινὸν ἡμῖν ἐμελλεν εἶναι τοῦτο, ὑποκλέπτειν τοὺς παρ' ἡμῖν ζένους τῶν ναυτῶν, εἰ μὴ ἱκανοὶ ᾖμεν ἡμεῖς καὶ οἱ μέτοικοι ἔλθειν κατ' αὐτῶν καὶ ἐκτός τῶν ζένων. νῦν δὲ οὐκ ἔστιν ἡμῖν τοῦτο δεινόν, ἐπειδὴ ἱκανοὶ ἔσμεν καὶ χωρὶς τῶν ζένων ἔλθειν κατ' αὐτῶν μετὰ τῶν μετοίκων ἡμῶν, τούτεστιν Ἰώνων. — Τόδε] τὸ ἀντιπάλους ἡμᾶς αὐτοὺς μετὰ τῶν μετοίκων εἶναι αὐτοῖς. — 2. Οὐδεὶς ἂν δέξαιτο...] οὐδεὶς ἂν, φησὶ, θελήσειε ξένος τὴν πατρίδα φεύγειν, καὶ μετὰ τῶν ἀσθενεστέρων, τούτεστι Λακεδαιμονίων, ἀγωνίζεσθαι διὰ μύμον ὀλιγήμερον. τὸ δὲ τὴν πατρίδα φεύγειν, δηλοῖ ὅτι σύμμαχοι καὶ ὑπήκοοι εἰσὶν αὐτῶν. καὶ δῆλον ὅτι, ἔαν τοῖς Λακεδαιμονίοις διὰ μείζονα μισθὸν προσχωρήσῃσι, διωχθήσονται ὑπὸ τῶν ἀστῶν ἕκαστος βιαζόμενων, πολιορκουμένων ὑπὸ Ἀθηναίων διὰ τὴν ἀπόστασιν τῶν ναυτῶν. — Τὴν τε ἑαυτοῦ] κα-

γος ἦν τοῦ τείγους, ἔχων ἐνδοθεν ἀπὸ τῆς πόλεως εἰσόδον, οὐκέτι δὲ καὶ ἔξοδον. — Πύλας] πύλαι, τοῦ τείγους· οὐραί, τοῦ οἴκου. — Ἀντικυρὸς] τὸ ἀντικυρὸς ἐνταῦθα μὲν ἐξ ἐναντίας, ἀεὶ δὲ ἐπὶ τοῦ φανεροῦ κείται. — 6. Ἀπειλημένους] περιειργμένους. — 7. Περιῆσαν] ἔζων. — Ξυνέβησαν τοῖς Πλαταιεῦσι] ἀπὸ συνθήκης δηλονότι. — Οὕτως ἐπεπράχθησαν] ἐδυστύχησαν.

V. Ἄμα] τὸ ἅμα πρὸς τὸ ἐπεβοήθουν. — 3. Ἐγομένων] κρατηθέντων. — 4. Τὸ γεγενημένον] κατὰ τὴν πόλιν δηλονότι. — Καὶ κατασκευῆ] πραγματικῆ ὕλη. — Ὑπάρχειν ἀντὶ τῶν ἐνδον] λείπει ἐνέχυρον. — 5. Ἐν σπονδαῖς] ταῖς τριακοντούσαις. — Αὐτοῖς] τοῖς Θηβαίοις. — 6. Φασὶν αὐτούς] οἱ Θηβαῖοι τοὺς Πλαταιεῖς. — Εὐθύς] τὸ εὐθύς οὐκ ἔστι παραχρῆμα, ἀλλ' ἐξ εὐθείας, καὶ ἀσκοπῶς. — Ξυμβαίνουσι] συμφωνοῦσιν. — 7. Τῆς γῆς] τῶν Πλαταιέων. — Οὐδὲν ἀδικήσαντες] βλάβαντες τῶν Πλαταιέων. — Εἰσεκομίσαντο] συνέλειψαν. — Πρὸς ὃν ἔπραξαν οἱ προδιδόντες] πρὸς τὸν ἐλθόντες οἱ προδιδόντες ἔπραξαν τὰ κατὰ σκοπόν.

VI. Ἄγγελον ἔπεμπον] ὅτι ἐφόρευσαν Θηβαίους. λέγει δὲ τρίτον τοῦτον· τὸν γὰρ πρῶτον ἀπέστειλαν δηλοῦντα τὴν εἰσβολὴν Θηβαίων, τὸν δὲ δεύτερον τὴν σύλληψιν αὐτῶν, τοῦτον δὲ δηλοῦντα τὴν ἀναίρεσιν. — Ἐν τῇ πόλει] τῇ Πλαταιᾷ. — Καθίσταντο] τουτέστι πρὸς πολιορκίαν ἡτρεπίζοντο, ὠκονόμου, ἧπερ καὶ ἐγένετο μετ' ὀλίγον. — 2. Ἐν τῇ Ἀττικῇ] γῇ δηλονότι. — Περὶ αὐτῶν] τῶν κατασχεθέντων δηλονότι. — 3. Οὐ γὰρ ἠγγέλθη αὐτοῖς] τοῖς Ἀθηναίοις δηλονότι. οὕτω ἦν ὁ τρίτος ἄγγελος ἐλθών. — Καὶ τῶν ὕστερον οὐδὲν ᾔδεισαν] τοῦτο καθ' ἑαυτὸ ἀναγιγνωσκέσθω. ἐὰν γὰρ τοῖς ἀνωτέρω ἐπισυναφθῆ, δοκεῖ ἀσύντακτον εἶναι. ὡφείλε γὰρ εἰπεῖν αἰτιατικῶς, εἰ πρὸς τὸν ἄγγελον τὸν λόγον ἐποίητο. § Πρὸς ὃ λέγομεν, ὅτι πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἐστὶν ὁ λόγος, φησὶ γὰρ ὅτι αὐτοὶ στείλντας τοὺς πρὸ τούτου δύο ἀγγέλους, οὐδὲν ἔτι τὴν συμβησομένην ἦψταντο. μέχρι οὖν παντὸς τοῦ ἔργου ἀποβάντος καὶ τὸν τρίτον ἀπέστειλαν. — Ὁ δὲ κήρυξ] τῶν Ἀθηναίων. — 4. Στρατεύσαντες] τὸ στρατεύσαντες ἰδίως νῦν εἰρηται ἀντὶ τοῦ μετὰ στρατῆς ἀφικόμενοι· οὐ γὰρ ὡς ἔθος ἐπὶ πολέμου. τῷ αὐτῷ δὲ τρόπῳ χρώμενοι οἱ Ἀθηναῖοι ἡμείψαντο καὶ αὐτοὶ τοὺς Πλαταιεῖς, καὶ ἔπειψαν τὰ τε πρὸς τροφὴν συντελοῦντα, καὶ δὴ καὶ τὰ πρὸς ἀσφάλειαν, καὶ ὑπεδέξαντο τὰς γυναῖκας αὐτῶν καὶ τοὺς παῖδας μετὰ τῶν ἀρχειοτάτων ἀνθρώπων. φησὶ δὲ τοιοῦτους τοὺς μὴ δυναμένους δηλονότι ἐξελεῖθαι εἰς πόλεμον· οἷον τοὺς νοσοῦντας, τοὺς γέροντας. — Ἐγκατέλιπον] ἀντὶ τοῦ ἐν τῇ Πλαταιᾷ κατέλιπον, οἵτινες καὶ συνεπολιορκήθησαν Πλαταιεῦσι. — Τοὺς ἀρχειοτάτους] τοὺς ἀρχήστους πρὸς πόλεμον.

VII. Λαμπρῶς] φανερώς, ἀναμφισβητήτως. τὸ ἐξῆς οὕτως παρεσκευάζοντο πέμπτον πρεσβείας, εἴ ποθεν ἤλπιζον ἐκάτεροι ὠφέλιαν προσλήψεσθαι. — Πρεσβείας τε μέλλοντες ἐπέπειν] περὶ ἀμφοτέρων λέγει, Λακεδαιμονίων καὶ Ἀθηναίων δηλονότι. — Καὶ ἄλλοσε ἐς

τοὺς βαρβάρους] οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι πρὸς τοὺς Πέρσας, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πρὸς τοὺς Θρᾶκας. καὶ γὰρ ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς πρώτης λέγει· «Καὶ μέρι τινὶ τῶν βαρβάρων.» — Ὅσαι ἦσαν ἐκτὸς τῆς ἑαυτ. δυνάμει.] ὅσαι μὴ ἦσαν ὑπήκοοι, ἀλλ' αὐτόνομοι. — 2. Ἐς τὸν πάντα ἀριθμόν] μετὰ τῶν ἐν Λακεδαίμονι οὐσῶν νεῶν. — Ῥητόν] ὀρισμένον. — Ἐτοιμάζειν] ἐπετάχθη δηλονότι. — Μῆ νηϊ] μετὰ κηρυκεῖου δηλονότι. — Ταῦτα] τὰ ὀρισμένα κατὰ τὸν πόλεμον. — 3. Ἐξήτασον] ἐδοκίμασον. — Ἐπρεσβέουσα] πρέσβεις ἀπέστειλλον. — Κέρκυραν] οἱ γὰρ Κερκυραῖοι ἐπιμαχίαν μόνον εἶχον· νῦν δὲ καὶ ξυμμαχίαν ποιεῖ.

VIII. Ὀλίγον τε ἐπενοῦον οὐδὲν] ἀντὶ τοῦ οὐδὲν μικρὸν ἐφρόνου. — Οὐκ ἀπεικίτως] ἀλλ' εὐλόγως καὶ εὐπροσώπως. — Ἀρχόμενοι γὰρ πάντες ἄξιον ἀντιλαμβάνονται] ὥστε διὰ τοῦτο μᾶλλον ἄξιον συνέβαινε αὐτοὺς ἀντιλαμβάνεσθαι. — Ἀντιλαμβάνονται] περιέχονται. — Ὑπὸ ἀπειρίας] παροιμία [Pindar. Hyporch. fr. 2] γλυκυὸς ἀπείρου πόλεμος. — Ἡ τε ἄλλη] Ἐλλάς ...] οἱ ἄλλοι Ἕλληνες οἱ μηδετέροις βοηθοὶ ἐκείνητος καὶ οὐχ ἡσύχαζον. — Μετέωρος ἦν] ταῖς ἐλπίσι δηλονότι. — 2. Λόγια] λόγιά ἐστι τὰ παρὰ τοῦ θεοῦ λεγόμενα καταλογάην· χρησμοὶ δὲ, οἵτινες ἐμμέτρως λέγονται, θεοφορομένον τῶν λεγόντων. — 3. Πρότερον οὕτω σεισθεῖσα] καὶ μὴν Ἡρόδοτος [6, 98] λέγει ὅτι ἐκινήθη ἐν τοῖς Μηδικαῖς. — Ἀφ' οὗ Ἕλληνας μέμνηται] ἀφ' οὗ διὰ μνήμης ἐστὶ τὸ τῶν Ἑλλήνων ὄνομα. — Σημῆναι] σημείον εἶναι. — Τριουτότροπον] ὁποῖον ἐν Δήλῳ, ἤγουν διοσημίαν. — Ἀνεζητεῖτο] ἀνεσκοπεῖτο. — 4. Ἡ δὲ εὐνοια παραπολὺ ἐποίησε τῶν ἀνθρ. ἐς τοὺς Λακεδ.] περιφραστικῶς, ἀντὶ τοῦ εὐνοικῶς εἶχον τοῖς Λακεδαιμονίοις. — Μᾶλλον] τῶν Ἀθηναίων. — Ἐρρώτω τε πᾶς] ἀντὶ τοῦ προθυμείτω· οὐ γὰρ ἐπὶ ἰσχύος κείται, ἀλλ' ἐπὶ σπουδῆς. — Αὐτοῖς] τοῖς Λακεδαιμονίοις. — Κεκιωλῦσθαι ἐδόκει ἐκάστῳ ...] ἕκαστος, φησὶν, ὥστε ἐμποδισθῆσθαι τῶν Λακεδαιμονίων τὸ ἔργον, τουτέστι τὸν πόλεμον, ἐὰν μὴ παραγένηται αὐτός. δηλοῖ δὲ τὴν μεγίστην προθυμίαν αὐτῶν. — 5. Ὅργῃ εἶχον οἱ πλείους τοὺς Ἀθηναίους] ὠργίζοντο τοῖς Ἀθηναίοις.

IX. Πόλεις δὲ ἐκάτεροι...] ὁ κατάλογος τῶν συμμάχων ἐκάτεροις. — 2. Πελληνεῖς] δώδεκα πόλεις εἶχεν ἡ Ἄγατα, ὃν μία ἦν ἡ Πελλήνη. — Ξυνεπολέμου] τοῖς Λακεδαιμονίοις. — Ἄπαντες] οἱ Ἀχαιοὶ· οἱ γὰρ οἱ Ἀργεῖοι. — 4. Αἱ ὑποτελεῖς οὔσαι] τοῖς Ἀθηναίοις. — Ἡ ἐπὶ θαλάσῃ] ἡ παραθαλασσία. — Δωριεῖς] Δωρίδες νῆσοι Ῥόδος, Κῶς, Κνίδος. — Τὰ ἐπὶ Θράκης] ὅσον Βυζάντιον, Πέρινθος. — Νῆσοι ὅσαι κτλ.] αἱ περὶ τὰ δυτικά. — Ἐντὸς Πελοποννήσου...] οὐ λέγει ἐντὸς Κρήτης καὶ Πελοποννήσου, πρὸς ἀνίσχοντα ἤλιον, ἀλλὰ δεῖ στίξει εἰς τὸ Πελοποννήσου, καὶ ἀπὸ κωνοῦ τὸ ὅσαι λαβεῖν, ἐν ᾗ, καὶ ὅσαι τῆς Κρήτης πρὸς ἤλιον ἀνίσχοντα, ὅσον Κάρπαθος, Κάσος, Χάλκη καὶ αἱ ἄλλα.

X. Ἐξω] τῆς Πελοποννήσου. — Ἐκδήμιον] ὑπερόριον, μακρὸν πόλεμον. — 2. Κατὰ τὸν χρόνον τὸν εἰρημένον] ὡς τῶν Λακεδαιμονίων δρισάντων τὴν προθεσμίαν τῆς συνάξεως. — Ξυνησαν τὰ δύο μέρη] ἵνα ἐκάστη πόλις τὸ μὲν δίμοιρον στρατεύσῃ, τὸ δὲ τρίτον ἑαυτῆς κατάσῃ πρὸς φυλακὴν. αὐτοὶ γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰς πόλεις ἐμέριζον εἰς τρία μέρη, καὶ τὸ τρίτον εἶων ἐν ταῖς πόλεσιν, ἵνα μὴ, πάντων ἐξελεθόντων εἰς τὸν πόλεμον, ἐρήμιος εὐράντος οἱ Ἀθηναῖοι τὰς πόλεις γειρώσονται. — Ἐς τὸν Ἰσθμόν] ὁ γὰρ Ἰσθμὸς καὶ μέσος τόπος καὶ πλησίον τῆς Ἀττικῆς. — 3. Ἐν τέλει] τέλη τὰ ἀξιώματα καὶ οἱ ἄρχοντες.

XI. Ἄνδρες Πελοποννήσιοι] ἡ στάσις πραγματικῆ, ἄγραφος, συμβουλευτικῆ εἶδους, κεφάλαιον ἔχουσα τὸ συμφέρον. — Αὐτοὶ] ἡμεῖς δηλονότι. — 2. Τῆδε τῇ δρμῇ] τῇ ἡμετέρᾳ. — * Τὴν γνώμην] τὸν σκοπόν. — 3. Οὐκουν χρῆ] τὸ ἐξῆς, οὐκουν χρῆ ἀμελέστερον χωρεῖν. τὰ δὲ ἄλλα διὰ μέσου. — Προεδέχεσθαι] ἀπὸ κοινοῦ τὸ χρῆ. — 4. Καὶ ἐξ ὀλίγου τὰ πολλὰ] Ὀμηρος [II. Δ, 412].

Ἦτ' ὀλίγη μὲν πρῶτα κορύσσεται.

— Δι' ὀργῆς αἱ ἐπιχειρήσεις γίνονται] τούτεστιν ὅτι ὀργισθέντες οἱ Ἀθηναῖοι πάντως ἐξελεύσονται. — 5. Ἐν τῇ πολεμίᾳ] τῇ γῆ δηλονότι. — 6. Ἐλπίζειν] φοβεῖσθαι. — Ἐν ᾧ] τόπω δηλονότι. — Καὶ τάκείνων φθειρόντας] δρμηθήσονται δηλονότι. — 7. Ὅρᾶν πάσχοντάς τι...] καὶ οἱ ὀργιζόμενοι, ἅτε δὴ ἤττον λογιζόμενοι, ἀλλοῦ δὲ θυμούμενοι, εἰς τὸ πολεμεῖν ἐπείγονται βριφοκινδύνους. § καὶ πάνυ ἀόργητος, ἐπειδὴν τὰ αὐτοῦ θεάσθαι ὑφ' ἑτέρου φθειρόμενα, πρὸς ὀργὴν διεγείρεται, καὶ ἀμύνεται ἐπείγεται. § Σημειώσαι τὸ σῆμῃα, πᾶσι πάσχοντα, ἀντὶ τοῦ πάσχουσιν. — 9. Ὡς οὖν ἐπὶ τὴν ἄλλην πόλιν] οἱ ἐπιλογοὶ ἐντεύθεν. § μεγάλην, ἴσην καὶ ὁμοίαν. — Ἐπ' ἀμφοτέρα] δόξα ἐπ' ἀμφοτέρα καὶ εὐκλείας καὶ δυσκλείας. — Ὅπη ἂν τις ἡγήται] στρατηγὸς δηλονότι. — Ὁξέως] συντόμως.

XII. 2. Τὸ κοινόν] βουλευτήριον δηλονότι. — Γνώμην] βουλή. — Πρότερον] πρὸ τῆς πρεσβείας. — Ἐξστρατευμένον] κατὰ τῶν Ἀθηναίων. — Πρὶν ἀκοῦσαι] μὴ ἀκούσαντες αὐτοῦ ἃ ἔλεγε. — Πρεσβεύεσθαι] τὸ ἐκέλευον ἀπὸ κοινοῦ. — Ἀγωνοῦς] ὁδηγοῦς. — 3. Ἐπὶ τοῖς δρόμοις] ὄρια λέγει τὴν ἀρχὴν τῆς Βοιωτίας. — Διαλύεσθαι] ἀφίστασθαι τῶν ἀγωνῶν. — Κακῶν ἄρξει] ἀρχὴ γενήσεται. — 4. Ἐς τὸ στρατόπεδον] τῶν Λακεδαιμονίων. — Ἐνδύσσει] ταπεινωθήσονται. — 5. Μέρος μὲν τὸ σφέτερον] τὸ δίμοιρον, ὡς καὶ πρότερον εἶρηται.

XIII. Ἐτι δέ] πάλιν ἀνωτέρω ἐπανατρέχει. — Ἐν ὀδῶ ὄντων] ἐτόιμον ὄντων ἵεμαι. — Ἰδίᾳ] ἀντὶ τοῦ ἐξ ἰδίας προαιρέσεως. — Γένοιτο] ἀντὶ τοῦ ἐγένετο. — Κατὰ ταῦτα] διὰ τὸ μὴ δηῶσαι. — 2. Ἐπερ] ἐν ᾧ. — Διὰ χειρὸς] δι' ἐπιμελείας, ἵνα μὴ ἀποστῶσι. — Τὴν ἰσγύν] τὸ ἐξῆς, τὴν ἰσγύν ἀπὸ τῶν γραμμάτων τῆς

προσόδου. — Τοῦ πολέμου] λέγων δηλονότι. — Γνώμην] γνώσει. — Κρατεῖσθαι] νικᾶσθαι. — 3. Τῆς ἄλλης προσόδου] οἷον τῆς εὐφορίας τῆς γῆς, καὶ τῶν καταδικαζόμενων, καὶ τῶν λιμένων, καὶ μεταλλῶν, καὶ ἄλλων. — Ἐπισήμου] οἷον σημείον ἔχοντος βασιλικόν. — 5. Τριακοσίων ἀποδέοντα μύρια] τούτεστιν ἔννεακισχίλια ἑπτακόσια. — 4. Χρυσίου ἀσήμου] μὴ ἔχοντος σημείον, οἷον μαζία τινά. — Σκύλα Μηδικά] τὸν ἀργυρόποδα θρόνον καὶ τὸν ἀκινάχην τὸν χρυσοῦν. — Ἡ πεντακοσίων] τὸ ἦ περιττόν. — 5. Αὐτῆς τῆς θεοῦ] τῆς Ἀθηναῖας. — Τὸ ἀγαλμα] ὅπερ ὁ Φειδίας κατασκεύασε μετὰ τὰ Μηδικά. — Ἀπέφου] πολλακίς ἐψηθέντος, ὥστε γενέσθαι ὄβρυζον. — Ἄπαν] τὸ κόσμιον τοῦ ἀγάλματος. — Χρῆναι] χρεῶν εἶναι. — 6. Χρήμασιν] ἔνεκα χρημάτων. — 7. Οἱ πολέμοι ἐσβάλοιν] ἀντὶ τοῦ ἐσβάλον οἱ Λακεδαιμόνιοι. — Ἀπό τε πρεσβυτάτων] οἱ γὰρ ἐν τοῖς φρουρίοις γέροντες καὶ νέοι ἦσαν ἅμα. — Πρὸς τὸν κύκλον] ἕως τοῦ κύκλου. — Αὐτοῦ] τοῦ κύκλου. — Ὁ καὶ ἀφύλακτον] μέρος δηλονότι τούτεστι στάδιοι δεκαεπτὰ· ὁ γὰρ ὅλος κύκλος σταδίων ἦν ἐξήκοντα. — Ὡν] τῶν μακρῶν τειγῶν. — Τὸ ἐξωθεν ἐτηρεῖτο] τὸ γὰρ μέσον οὐκ ἐδεῖτο. — Τὸ δ' ἐν φυλακῇ ὄν] τοῦ Πειραιέως τὸ νεῖον ἐς τὴν ἤπειρον.

XIV. Τὴν ξύλωσιν] τὴν ἀπὸ ξύλων κατασκευῆν. σημειώσαι ξύλωσιν· ἰδία λέξις τοῦ Θεουκιδίδου αὐτῆς. — 2. Ἠνάστασις] ἡ μετοίκησις.

XV. Ἀπὸ τοῦ πᾶν ἀρχαίου] ἐξ ἀρχῆς. — Ἐτέρων] Ἑλλήνων. — Τοῦτο] τὸ ἐν ἀγροῖς ἀίταιν ἔχειν. — Ἐς Θησέα] ἀντὶ τοῦ ἕως Θησέως. — Ἄει κατὰ πόλεις] ἀδιαστάτως. — Πρυτανεία τε ἔχουσα] πρυτανεῖόν ἐστὶν οἶκος μέγας, ἐνθα αἱ σιτήσεις ἐδίδοτο τοῖς πολιτευομένοις. ἐκαλεῖτο δὲ οὕτως, ἐπειδὴ ἐκεῖ ἐκάθητο οἱ Πρυτάνεις, οἱ τῶν ὄλων πραγμάτων διοικηταί. ἄλλοι δὲ φασιν ὅτι τὸ πρυτανεῖον πυρὸς ἦν ταμείοον, ἐνθα καὶ ἦν ἀσβεστον πῦρ καὶ ἠύκον. — Ὅποτε μὴ τι δεῖσειαν] ἀντὶ τοῦ ὅτε μὴ εἰς φόβον τινὰ ἔλθοιεν καὶ κίνδυνον, οὐκ ἤρχοντο πρὸς τὸν βασιλέα. — Αὐτοὶ ἕκαστοι καθ' ἑαυτούς. — Μετ' Εὐμόλπου] ἀφ' οὗ Εὐμόλπειαι φυλὴ ἐν τῇ Ἀττικῇ. — 2. Ξυνώκισε] τὸ ξυνώκισεν οὐκ ἔστιν ἐπὶ τοῦ ὁμοῦ ξυνοικισθῆναι ἐποίησεν, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ μίαν πόλιν, τούτεστι μητροπολιν, ἔχειν αὐτὴν. — Ἐξ ἐκείνου] ὁ δὲ μὴ ἐκείνος ὀνομασθη Μεταγειτηνῶν. — Τῇ θεῶ] τῇ Ἀθηνᾶ· ἀπροσδιορίστως γὰρ οὕτω φασὶν οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τὸν Ἀπόλλωνα ὁμοίως. — 4. Πρὸς τοῦτο τὸ μέρος] τὸ νότιον. — Τῆς Γῆς] τῆς Δημητρως. — Ἐν Λίμναις] Λίμναι τόπος ἐν τῇ ἀκροπόλει τῶν Ἀθηνῶν. — Τὰ ἀρχαιότερα] ἀρχαιότερα εἶπε, διότι ἔστι καὶ νεώτερα ἄλλα. — Τῇ δωδεκάτῃ] τοῦ μηνός. — Καὶ οἱ ἀπ' Ἀθην.] καὶ οἱ ἀπὸ κοινοῦ τῶν Ἀθηναίων. — Νομίζουσι] κατὰ νόμον ποιοῦσι. — Ταύτη] πρὸς νότον. — 5. Τῶν τυράννων] τῶν Πεισιστρατιδῶν. — Τῶν πηγῶν] τῶν ἀναδόσεων τοῦ ὕδατος. — Ἐγγὺς οὖση] τῆς ἀκροπόλεως δηλονότι. — Τὰ πλείονα ἄξια ἐχρῶντο] λείπει ἡ εἰς, ἵν' ἦ, εἰς

τὰ πλείστου ἄξια. τὸ δὲ ἐξῆς, τῆ κρήνη τὰ πλείστου ἄξια ἐχρῶντο. — Καὶ ἐς ἄλλα τῶν ἱερῶν] καὶ γὰρ ὁ γάμος ἱερός. — 6. Διὰ τὴν παλαιὰν ταύτην] τὴν εἰρημνέναν δηλονότι.

15 XVI. Τῆ τε οὖν] ἐπανάληψις. § ἀντίπτωσις, ἀντί τοῦ τῆς τε οὖν. — Αὐτονόμω οἰκήσει] αὐτονόμου οἰκήσεως. — Ξυρωκίσθησαν] εἰς μίαν πόλιν συνῆλθον. — Πανοικησία] πανοικησία καὶ οὐ πανοικία λέγεται. — 2. Ἐβαρύνοντο] καλῶς εἶπεν ἐβαρύνοντο. οὐ δεῖ 10 γὰρ λέγειν ὅτι ἐβαροῦντο, ἢ βαροῦμαι, ἢ βαρούμενος, οὐδὲ ἄλλην τινα κλίσειν ποιεῖσθαι τοῦ βαροῦμαι ῥήματος· ἀλλὰ βαρύνομαι, καὶ βαρυνόμενος, καὶ τᾶλλα ὁμοίως κλιόμενα.

XVII. Ὀλίγοις μὲν τισιν] τοῖς πλουσιωτέροις. — 15 Ὑπῆρχον οἰκήσεις] ἰδίᾳ δηλονότι. — Τὰ τε ἔρημα] τὰ ὀλιγάνθρωπα. — Κλειστόν ἦν] πανταχόθεν κλειεσθαι ἠδύνατο. — Τό τε Πελασγικὸν καλούμενον] οἱ γὰρ Πελασγοὶ αὐτὸ οἰκήσαντες, ἐπεβούλευσαν τοῖς Ἀθηναίοις οὐδὲ διώξαντες πάλιν οἱ Ἀθηναῖοι καθήρασαντο τὸν τόπον μὴ οἰκισθῆναι. — Ἀκροτελεῦτιον τοιονδῆ] καλῶς 20 τὸ ἀκροτελεῦτιον ἀντί τοῦ τὸ ἄκρον, τὸ τέλος τοῦ στίγμου. καλεῖται δὲ καὶ ἄκρον ἢ ἀρχὴ τοῦ στίγμου. — 2. Προσεδέγοντο] ἐνόμιζον. — 3. Κατεσκευάσαντο] κατασκευὰς ἐποίησαντο. § οἰκημά τι. ἢ ἀντί τοῦ κατέλυσαν 25 τὰ σκευῆ ὧν ἐναντίον τὸ ἀνεσκευάσαντο. — Τὰ τε μακρὰ τεῖχη] ἐπάνω τῶν τοιχῶν.

XVIII. Ἐς Οἰνόνη] Οἰνόη δῆμος τῆς Ἀττικῆς, ὅριον οὔσα Ἀθηναίων καὶ Βοιωτῶν. — Τῷ τείχει] τῆς Οἰνόνης. — 3. Ἀπ' αὐτοῦ] τοῦ βράδους. — Δοκῶν] νομιζόμενος. 30 — Ἐν τῇ ξυναγωγῇ] ὅτε ἀπέτρεπε πολεμεῖν. — Ἡ τε ... διέβαλεν αὐτόν] περὶ τῆς τοῦ Ἀρχιδάμου διαβολῆς. — Ἐπιμονή] ἀργία. — Ἐπιμονὴ γενομένη] ὅτε τὸν Μελήσιππον ἔπεμψε. — Ἐπίσχεσις] ἀργία. — 4. Ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ] τῆς βραδύτητος δηλονότι. — Διὰ τὴν ἐκεῖνον μέλλησιν] ἐβράδυναν δηλονότι. — 5. Ἐν τῇ καθέδρᾳ] τῇ ἀργία τῆς πολιτορκίας δηλονότι. — Ἀνείχεν] αὐτοὺς δηλονότι.

XIX. Πᾶσαν ἰδέαν πειράσαντες] πάσης ἰδέας πολεμικῆς πεῖραν ἐπαγαγόντες. — 2. Ἐτεμνον] τὰ δένδρα δηλονότι. — Ρεῖτους] Ὠρος Ρεῖτός, Ἡρωδιανός Ρεῖτος. — Αἰγάλεων] ἀρσενικὸν ὁ Αἰγάλεως, ὡς 40 Μενέλεως. ἄλλοι δὲ οὐδετέρως φασίν.

XX. Ἐκεῖνη τῇ ἐξβολῇ] τῇ πρώτῃ ἐφόδῳ. ἐποίησαν γὰρ καὶ ἄλλας ἐξβολὰς εἰς τὴν Ἀττικὴν οἱ Λακεδαιμόνιοι. — 2. Ἐπεξελθεῖν] ἐπὶ τιμωρία. — 3. Εἰ ἐπεξίσαιον] εἰ ἐπεξελεύσοντο οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς πολεμον. — 4. Αὐτῷ] τῷ Ἀρχιδάμῳ. — Ἐδόκουν] ἐνομίζοντο. — Ἐκεῖνη] τῇ πρώτῃ. — Τῶν σφετέρων] κτημάτων. — Προθύμους ἐσσεσθαι] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἐδόκουν. 45 — Ὑπὲρ τῆς τῶν ἄλλων] γῆς δηλονότι.

XXI. Πausανίου] τοῦ προδότου, τοῦ ἐν Πλαταιαῖς στρατηγῷ. — Μεμνημένοι καὶ Πλειστονάκτα ... ἀνεχώρησα] σημείωσαι τὴν σύνταξιν, ὅτι Θουκυδιδεῖα ἐστὶ. — Ἐς τὸ πλεῖον] ἐς τὸ περαιτέρω. — Αὐτῷ] τῷ Πλει-

στονάκτι. — Χρήμασι πεισθῆναι] μετὰ πειθοῦς χρημάτων ποιῆσαι τὴν ἀναχώρησιν. — 2. Ὡς εἰκόσ] ὡς ἐστὶν εἰκάσι. — Ἐν τῷ ἐμφανεῖ] φανερώς. — Τῆ νεότητι] τῷ πλήθει τῶν νέων. — Ἐπεξίεναι] κατὰ τῶν πολεμίων δηλονότι. — Κατὰ ξυστάσεις] οἶον κατὰ συστήματα καὶ πλήθη γινόμενοι οἱ Ἀθηναῖοι. — 3. Ὡς ἕκαστος] τῶν Ἀθηναίων δηλονότι. — Ἐτέμμετο] ἠφανίζετο. — Ἐνήγον] παρεκίνουν. — Ἀνηρέθιστο] διηγείρετο. — Οὐκ ἐπεξάγοι] οὐκ ἐπιφέροι τὸ στράτευμα κατὰ τῶν πολεμίων. 10

XXII. Γιγνώσκειν] κρίνειν. — Ξυελθόντας] συστάντας. — Δι' ἡσυχίας εἶγεν] ἡσύχαζε. — 2. Προδρόμους] τῶν Λακεδαιμονίων. — Κακουργεῖν] ληστεύειν. — Ἐν Φρυγίῳ] τόπος τῆς Ἀττικῆς. — Τέλει ἐν] τάγματι ἐνί. — Θεσσαλοῖς] οἱ γὰρ Θεσσαλοὶ σύμμαχοι πάλιν 15 ἐγένοντο τοῖς Ἀθηναίοις. — Μετ' αὐτῶν] τῶν Ἀθηναίων. — Πρὸς τοὺς Βοιωτῶν ἰππέας] κατὰ τῶν Βοιωτῶν. — Τροπὴ ἐγένετο αὐτῶν] τῶν Ἀθηναίων δηλονότι. — Ἀσπόνδους] ὅ ἐστι, μὴ δεηθέντες σπονδῶν αἰτήσιν παρὰ Πελοποννησίων. οὐδὲ γὰρ ἦσαν πάνου ἡττηθέντες, ὥστε καὶ δεηθῆναι σπονδῶν, ἵνα θάψωσιν αὐτούς. 20 — 3. Παρ' αὐτούς] τοὺς Ἀθηναίους δηλονότι. — Παράσιοι] Παβράσιοι, Ἀρκάδες· Παράσιοι, Θεσσαλοί. — Ἐκ μὲν Λαρίσσης ...] ἡ Λάρισσα ἐστασίασε πρὸς ἑαυτήν· διὸ ἑκατέρω μερὶς ἄρχοντα εἶχε. λέγει δὲ 25 ὅτι ἑκατέρω στάσις δύναμιν Ἀθηναίους ἀπέστειλεν. οἱ μὲν γὰρ δημοκρατίαν ἤγαγον, οἱ δὲ ὀλιγαρχίαν.

XXIII. Πάρνηθος] ὁ Πάρνης ὄνομα ὄρους. — 2. Αὐτῶν] τῶν Ἀθηναίων δηλονότι. — Καὶ Σωκράτης] ἄλλος Σωκράτης ὁ Σωφρονίσκου. — Καὶ οἱ μὲν] οἱ 30 στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων. — Ἄραντες] τὰς ναῦς δηλονότι. — Τῆ παρασκευῇ ταύτῃ] τῇ τῶν ἑκατῶν νεῶν δηλονότι. — 3. Οὐχ ἤπερ ἐξέβαλον] οὐ τῇ ὁδῷ ἢ ἐξέβαλον, εἰς τὴν Ἀττικὴν δηλονότι. — Οὐχ ἤπερ ἐξέβαλον] ὅπως καὶ τᾶλλα ὄψωντας μάλλον λυπήσωσιν. 35

XXIV. Ἐξάιρετα] ἀποκεκρυμένα. — Τῶν ἄλλων] ταλάντων δηλονότι. — Ἐς ἄλλο τι] ἐς ἄλλην χρεῖαν πραγμάτων. — Νηίτη στρατῷ] δηλονότι ὡς μεγάλου κινδύνου [ἐπι]κρεμαμένου. οὐ γὰρ ἂν ναυτικῷ στρατῷ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐξέβαλον εἰς τὴν Ἀττικὴν διὰ τὸν 40 Πειραιᾶ, εἰ μὴ κατὰ κράτος ἤδη ἐνίκων τῷ πεζῷ τοὺς Ἀθηναίους. οὗτοι γὰρ κατὰ θάλασσαν πολὺ προεῖχον τῶν Λακωνῶν. — 2. Τρίτηρες τε μετ' αὐτῶν] τῶν ταλάντων.

XXV. Ἀνθρώπων] λείπει πολλῶν. — 2. Περὶ τοὺς 45 χώρους τούτους] τῆς Μεθώνης. — Διαδραμών] ἀντί τοῦ διὰ μέσου αὐτῶν δραμών. — Περιεποίησεν] ἐφύλαξε. — Ἀπὸ τούτου] ἀπὸ ταύτης τῆς ὁμηρῆς. — 3. Ἄραντες] τὸ ἄραντες κυρίως ἐπὶ θαλάσσης εἰρηται, ἔστι δὲ ὅτε καὶ ἐπὶ γῆς. — Σχόντες] ἀντί τοῦ προσσχόντες. — Ἐκ τῆς 50 κοίτης Ἡλιδος] εἰς δύο διήρητο ἡ Ἥλις, εἰς ὄρεινὴν καὶ κοιλίαν. — Τῆς περιοικίδος] τῆς περιχώρου. — 4. Οἱ δὲ Μεσσηνιοὶ] οἱ ἐν Ναυπάκτῳ δηλονότι. — Ἐν τούτῳ] τῷ καιρῷ. — Ἐπιβῆναι] ἐπὶ τὰς ναῦς

— Τὴν Φειᾶν αἰρουῦσι τὴν πόλιν αὐτὴν πορθοῦσι.

XXVII. Ἀνέστησαν] μετόπισαν, διὰ τὸ εὐνοῦς εἶναι τοὺς Λακεδαιμονίους. — Ἐπικαλέσαντες ...] ἐγκαλέσαντες αὐτοῖς τοῦ πολέμου μάλιστα αἰτίους εἶναι. —

5 Ἐποίκοις] ἄποικοι μὲν οἱ ἐν ἐρήμῳ τόπῳ πεμπόμενοι οἰκῆσαι, ἔποικοι δὲ οἱ ἐν πόλει, ὡσπερ νῦν. — 2. Ἐκπεσοῦσι] ἐξοριθεῖσιν. — Ἐυεργέται ἦσαν] συμμαχῆσαντες ἴσως αὐτοῖς οἱ Αἰγινῆται. — Ὑπό] κατὰ τὸν καιρὸν. — Μεθορία] μέση. — Καθόχουσι] παρατεινόμενη. — Ἐνταῦθα] ἐν τῇ Θυρεάτιδι γῇ.

XXIX. Τὸν Πύθεω] ὁ Πύθης, τοῦ Πύθεω, Ἰωνικῶς. — Σιτάλῃς] βασιλεὺς Θράκης. — Παρ' αὐτῶ] τῷ Σιτάλῃ. — Πρόξενον] φίλον. — Σφίσι] τοῖς Ἀθηναίοις. — Τὸν Τήρεω] ὁ Τήρης, τοῦ Τήρεω. — 2.

15 Ὀδρύσαις] Ὀδρύσαι ἔθνος Θρακῶν. — Αὐτόνομον] ἰδίοις νόμοις χρώμενον. — 3. Τηρεῖ δέ...] ἴστέον ὅτι ἐνταῦθα μόνον μῦθον εἰσάγει ἐν τῇ συγγραφῇ, καὶ τοῦτον διατάζων. — Οὐδὲ τῆς αὐτῆς Θράκης] εἰς τὸν αὐτὸν καὶ ἓνα τόπον τῆς Θράκης. — Ὁ μὲν] ὁ Τηρεὺς ὁ

20 ἀρχαῖος. — Τὸ περὶ τὸν Ἴτυν] τοῦτόν τινες Ἴτυλὸν καλοῦσιν. — Ἐν ἀηδόνας μνήμῃ] ἀντὶ τοῦ μεμνημένου τῆς ἀηδόνας τοῦ ὄρνέου. — Διὰ τόσου] δι' ὀλίγου διαστήματος. — Τὸ αὐτὸ ὄνομα] τοῦ Τηρεὺς. — Ἐν κράτει] ἐν δυνάμει. — 4. Οὐ] ὅπου. — Τὰ ἐπὶ Θράκης]

25 χωρία] Χαλκιδιάς, Βοτταίου. — Ξυελεῖν] προσποιήσασθαι. — 5. Τὸν υἱὸν αὐτοῦ, Ἀθηναῖον] τὸν υἱὸν τοῦ Σιτάλκου, ἵνα λοιπὸν ὡς ὑπὲρ πατρίδος ἀγωνίζηται. — Ἀθηναῖον] Ἀθηναῖον πολίτην ἐποίησεν. — Ὑπεδέχετο] ὑπέσχετο. — Πελταστῶν] πέλη ἀσπίς 30 τετράγωνος. — 6. Ξυεβίθασε...] φίλον ἐποίησεν αὐτοῖς τὸν Περδίκαν. — Θέρμην] εἶχον γὰρ αὐτὴν Ἀθηναῖοι, ἐκ πολιτορχίας κρατοῦντες.

XXX. Σόλιον] τὸ Σόλιον πόλισμα τῆς ἡπείρου ἐστὶν ἐν τῇ Ἀκαρνανίᾳ. — Ἄστακον] πόλις Ἀκαρνανίας. — 35 Αὐτόν] τὸν τύραννον. — 2. Προσηγάγοντο] ἐχειρῶσαντο. — Σαμαίοι] Σάμιος ὁ ἀπὸ Σάμου, Σαμαῖος ὁ ἀπὸ Σάμης.

XXXI. Καὶ οἱ περὶ Πελοπόννησον] οἱ περιπλέοντες κατὰ τῆς Πελοποννήσου. — Ἐκατὸν ναυσίν] ὄντες δηλονότι. — Ἐτυχον γὰρ ἐν Αἰγίνῃ] μεταξυλογία. — 40 Τοὺς ἐκ τῆς πόλεως πανστρατιᾶ] τοὺς συμπολίτας αὐτῶν μετὰ παντός τοῦ στρατεύματος. — Ἐπλευσαν παρ' αὐτούς] πλωῖ χρησάμενοι ἦλθον εἰς αὐτούς. — 2. Ἀκμαζούσης ...] ἀκμῆν καὶ αὐξήσιν ἐχούσης τῆς πόλεως, 45 καὶ οὕτω ὑπὸ νόσου ἐλαττωθείσης. — Αὐτοὶ Ἀθηναῖοι] οἱ ἀκραφνεῖς καὶ οὐ ξένοι. — Τὰ πολλὰ τῆς γῆς] τὰ πολλὰ, μέρη δηλονότι, τῆς γῆς, τῆς Μεγαριδος. — 3. Νισαῖα] ἐπίγειον Μεγάρων.

XXXII. Ἀταλάντη] ἡ νῦν λεγομένη Κασανδρία.

50 XXXIII. Εὐάρχος] ὁ τύραννος Ἀστακού. — Τῆς στρατιᾶς] τῶν Κορινθίων δηλονότι. — 2. Κατήγαγον] τὸν Εὐάρχον δηλονότι. — Προσποιήσασθαι] οικειοποιήσασθαι. — Πειραθέντες] πείραν σγόντες. — Οὐκ ἠδύναντο] λαβεῖν δηλονότι. — 3. Ὑπ' αὐτῶν] τῶν

Κρανίων δηλονότι. — Ἀποβάλλουσι] ζημιοῦνται.

XXXIV. Τῷ πατρίῳ νόμῳ χρώμενοι] τὸν πατριον νόμον πληροῦντες περὶ τῆς τῶν Ἀθηναίων ταφῆς, δηλονότι καύσαντες τὰ σώματα οὗτος γὰρ ἦν νόμος Ἀθηναίους καὶ πᾶσιν Ἑλλήσι. — Τρόπῳ τοιῷδε] τῷ 5 ῥηθησομένῳ. — 2. Πρότριτα] πρὸ τρίτης ἡμέρας τῆς ἐκκομιδῆς, ἢ ἐπὶ ἡμέρας τρεῖς ἀμεινον δὲ τὸ πρῶτον. — Ἐπιφέρει] ἐναγίζει. § ἐπιτιθεῖ τῷ νεκρῷ. — 3. Κυπαριστίας] διὰ τὸ ἄσηπτον εἶναι. — Ἐνεστι] τῇ λάρνακι δηλονότι. — 5. Τὸ δημόσιον σῆμα] τὸ καλοῦ- 10 μενον Κεραμεϊκόν.

XXXV. Οἱ μὲν πολλοὶ ...] οἱ μὲν πολλοὶ, φησὶ, τῶν ἐνθάδε ᾗδη εἰρηκότων ἐπαινοῦσι τὸν νομοθέτην τὸν προσθέντα ἐν τῷ ἑαυτοῦ νόμῳ τὸν λόγον τὸν κελεύοντα λέγεσθαι τὸν ἐπιτάφιον ἐπὶ τοῖς θαπτομένοις δημοσίᾳ. 15 — Τῶν ἐνθάδε εἰρηκότων] τῶν ῥητόρων δηλονότι. — Τὸν προσθέντα] τὸν νομοθέτην, δηλονότι τὸν Σόλωνα. — Τῷ νόμῳ τὸν λόγον] νόμος, ὅτι δεῖ τοὺς ἐκ τῆς πόλεως ἀνηρημένους δημοσίᾳ ταφῆς ἀξιοῦν. προστιθέασι δὲ τῷ τοιούτῳ νόμῳ τὸ δεῖν καὶ ἐπιταφίους ἐπαινοῦς 20 εἰς αὐτοὺς λέγειν, ὃ δὲ καὶ λόγον ὁ ῥήτωρ ἐνταῦθα καλεῖ, καὶ προσθήκην νόμου προσαγορεύει. — Κινδυνεύεσθαι ... πιστευθῆναι] ἀπὸ κοινοῦ τὸ, ἐμοὶ δὲ ἀρκούν ἂν ἐδόκει. ἀντὶ τοῦ, καὶ μὴ ἐν κινδύνῳ γίνεσθαι τὸ πιστευθῆναι. — 2. Μετρίως] συμμετρίως, ἀξίως. — Ἡ 25 δόκησις τῆς ἀληθείας] περιφραστικὸς ἢ ἀλήθεια. — Ὁ τε γὰρ ξυειδῶς] κατασκευὴ τοῦ προοιμίου. — Ὁ τε ἄπειρος] προσυπακουστέον, καὶ μὴ εὐνοῦς. — Ἔστιν ἃ καὶ πλεονάζεσθαι κατὰ κοινοῦ τὸ νομίσειν. — Ἐς ὅσον] ἕως οὗ. — Αὐτόν] τῶν ἐπαινῶν δηλονότι. — 30 Ἀπιστοῦσιν] λείπει ἕκαστος ἔστι δὲ σῆμα. — 3. Ἐδοκιμάσθη] ἐκρίθη. — Βουλήσεως τε καὶ δόξης] βουλήσεως μὲν πρὸς τὸ εὐνοῖα, δόξης δὲ πρὸς τὸ ἄπειρος. — Τυχεῖν] τυχεῖν εἶπεν ὡς ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν τοξευούτων κατὰ τοῦ σκοποῦ. — Ὡς ἐπὶ πλείστον] τὸ ἐπὶ πλείστον 35 καλῶς· οὐ γὰρ δυνατόν πᾶσιν ὁμοίως ἀρέσκοντα λέγειν, ἀλλὰ καὶ μέσως πως, ἵνα μήτε φθόνον μήτε ψεῦδος δόξη λέγειν.

XXXVI. Ἐν τῷ τοιῷδε] τῷ ἐπαίνῳ. — 2. Ἐκεῖνοι] οἱ πρόγονοι. — Πρὸς οἷς] μεθ' ὧν. — Οὐκ ἀπόνως] 40 τινὲς εἰς τὸ οὐκ ἀπόνως ὑποστίζουσι. — 3. Αὐτῆς] τῆς ἀρχῆς δηλονότι. — Ἡμεῖς] ταῦτα λέγει ὁ Περικλῆς διὰ τὴν Σάμον καὶ Εὐβοίαν, ἣν αὐτὸς τοῖς Ἀθηναίοις προσεκτέαστο. — 4. Ὡν] πατέρων, ἢ πραγμάτων τῶν κατὰ πόλεμον ἡμῖν παρεσκευασμένων καὶ εἰρήνην. — 45 Ἐάσω] ἴστέον ὅτι διὰ τοῦτο αὐτὰ παρατεῖται λέγειν, ἵνα μὴ ἀναγκασθῆι καὶ τὰ τῶν προκειμένων νεκρῶν εἰπεῖν οὐκ ἀξιόλογα ὄντα. — Ἐπιτηδεύσεις] πράξεις. — Εἶμι] πορεύσομαι. — Οὐκ ἂν ἀπρεπῆ λεχθῆι] Οὐκ ἂν ἔξω τοῦ προσήκοντος λεχθῆναι. — Τὸν πάντα ὁμίλον] 50 σγῆμά ἐστιν, ἀντὶ τοῦ παντὶ τῷ ὁμίλῳ.

XXXVII. Χρώμεθα γάρ] τὸ δεύτερον κεφάλαιον τοῦ ἐγκομιμίου, ἡ ἀγωγή. — Οὐ ζηλοῦση] οὐ μιμουμένη. — Τοὺς τῶν πέλας νόμους] αἰνίττεται τοὺς τῶν Λα-

κεδαμονίων, οὓς Λυκούργος ἔγραψε, μιμησάμενος τοὺς Κρητῶν καὶ Αἰγυπτίων νόμους. καὶ τῶν ἄλλων τὰ πλείω πρὸς Λακεδαιμονίους. — Ὅνομα μὲν...] ἐπειδὴ φαῦλον δοκεῖ ἡ δημοκρατία, καὶ ὄρα τὸν Λάκωνας σεμνυνομένους ἐπὶ τῇ ἀριστοκρατίᾳ, ἐπάγει λέγων ὅτι τῷ μὲν ὀνόματι δημοκρατία, τῷ δὲ ἔργῳ ἀριστοκρατία ἐστὶν ἡμῶν ἢ πολιτεία. — Πρὸς τὰ ἴδια διάφορα] τὰ διαφέροντα τοῖς ἰδιώταις. — Οὐκ ἀπὸ μέρους] τοῦτο λέγει διὰ τοὺς Ἡρακλείδας βασιλεῖς τῶν Λακωνῶν, οἵτινες ἀπὸ μέρους ἤρχον διὰ μόνην τὴν εὐγένειαν, καὶ μὴ εἶχον ἀρετὴν. — Ἡ ἀρετῆς] ἀπὸ τῆς ἀρετῆς. τὸ δὲ * πλείον ἀντὶ τοῦ μᾶλλον. — Ἐχων δέ τι ἀγαθόν] ὁ δὲ ἀντὶ τοῦ μὲν κεῖται. — Ἀξιώματος] ἀντὶ τύχης. — Ἀξιώματος ἀφανεία] ὅτι οὐκ ἐστὶ πλοῦσιος ἢ εὐγενῆς. 15 § ἀρίστη πολιτεία τὸ κατὰ νόμους μὲν ἀπονέμειν πᾶσι τὸ δίκαιον κατὰ τὰς ἰδίας διαφορὰς τε καὶ διενείκας (?), καὶ μὴ περιορᾶν μῆτε τὸν ἀδικούμενον μῆτε τὸν ἀδικοῦντα, ἕκαστον δὲ τῶν πολιτῶν οὐκ ἀπὸ μέρους προτιμᾶν, ἢ διὰ τὴν ἀξίαν, εἰ τύχοι τις ἀξιώματι σεμνυνομένος, ἢ διὰ τὸ γένος, ἢ διὰ πλοῦτον, ἢ τι τῶν ἄλλων, 20 ὃ τις διαφέρειν οἶεται τῶν πολλῶν καὶ εὐδοκίμων ἐν μέρει, ἀλλ' ἀπὸ ἀρετῆς καὶ ἀρίστης ἐπιτηδεύσεως· ὁ γὰρ τοιοῦτος, καὶ πένης καὶ ἀδοξος, ἐκ πενήτων τε καὶ ἀδοξῶν εἶη, καὶ ἀφανῆς, τὸν πλοῦσιον τε καὶ ἐν- 25 δόξῳ ἐστὶν ἐντιμότερος. — 2. Ἐλευθέρως δὲ...] ὡς ἀν- εἰ ἔλεγεν, οὐκ ἐσμὲν ἀλλήλοισ ὑποπτοι. — Ἐπιτηδευμάτων] κατὰ κοινού τὸ πολιτευόμεθα. § ἐνταῦθα τὴν διαγωγὴν δηλοῖ. — Λυπηρὰς δὲ τῇ ὄψει ἀχθηδόνας] τοῦτο λέγει, ἐπειδὴ ποτε οἱ Λακεδαιμόνιοι, Ἀλαμένη 30 ἐν προστατείῳ θεασάμενοι μετεωρίζοντα, κακῶς ἐχρήσαντο. οἱ γὰρ Λακεδαιμόνιοι σκυθρωποὶ εἶσι, διαπαντός ἐπιείκειαν ὑποκρινόμενοι, καὶ τοὺς ἀβροτέρους κολάζουσι. τὸ γὰρ τερπνὸν τοῦ βίου κώλυμα νομίζουσι τῶν ἀναγκαίων. — 3. Ἀνεπαχθῶς δὲ τὰ ἴδια προσομι- 35 λῶντες] ταῦτα πρὸς Λακεδαιμονίους αἰνίττεται. — Τῶν ... ἐν ἀρχῇ ὄντων] τῶν ἀρχόντων. — Αὐτῶν] τῶν νόμων δηλονότι. — Ἀγραφοί] ἀγραφοὶ νόμοι τὰ ἔθη εἰσὶ.

XXXVIII. Τῇ γνώμῃ] τῇ ψυχῇ, ἢ τῇ συνέσει. — Διειρησίους] δι' ἔθλου τοῦ ἔτους θύουσιν οἱ Ἀθηναῖοι καθ' 40 ἐκάστην, πλὴν μιᾶς ἡμέρας. — Ἡ τέρψις] ἡ ζωγραφία. — Τὸ λυπηρόν] αἰνίττεται πρὸς τοὺς ταπεινοὺς καὶ εὐτελεῖς Λακεδαιμονίους. — 2. Ἐπεισέρχεται...] τοῦ Θησεῦς ἐν Ἀττικῇ τε καὶ ταῖς Ἀθήναις βασιλεύσαντος, συνεισέφερον πανταχόθεν αὐτῷ τὰ πρὸς χρεῖαν οἱ Ἐλ- 45 ληνες, ἐπειδὴ περ ταύτην ὁ βασιλεὺς πρυτανεῖον καθεστήκει καὶ μητρόπολιν τῆς Ἑλλάδος, τὰς ἄλλας καθηρχόμενος διὰ τοῦτο πόλεις.

XXXIX. Καὶ ταῖς τῶν πολεμικῶν μελέταις] πλη- 50 ρώσας τὰ ἐν εἰρήνῃ γινόμενα ἀγαθὰ, νῦν μετέρχεται ἐπὶ τὰ ἐν πολέμῳ. — Τῶν ἐναντίων] τῶν Λακεδαιμονίων φησὶ. — Τοῖςδε] τοῖς ῥηθησομένοις. — Κοινήν] κοινονικὴν καὶ ἀνεμιμένην πᾶσιν ἀνθρώποις. — Ξενηλασίαις] ὡς περ οἱ Λακεδαιμόνιοι. — Ὁ μὴ κρυφθὲν ἄν τις...] τὸ ἐξῆς, ὠφεληθεὶς ἄν τις, ἰδὼν μὴ κρυφθὲν.

— Καὶ ἀπάταις] καὶ ταῦτα πρὸς Λακεδαιμονίους αἰνίττεται, οἱ τὸ πλεόν ἀπάτη καὶ γοητεία γνώμης ἐκράτουν ἐν τοῖς πολεμικοῖς. — Εὐθὺς νέοι ὄντες] καὶ ταῦτα πρὸς Λακεδαιμονίους. ἐκείνοι γὰρ ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας εἰς τὰ πολέμια ἠυτρεπίζοντο· καὶ εὐθὺς ὡς ἐτίκτετο τὸ 5 παιδίον, ἐν ἀσπίδι ἐτίθεισαν αὐτὸ καὶ δόρυ πλησίον, καὶ ἐπεθῶν ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τὰν, τουτέστιν, ἢ ταῦτα σῶσον, ἢ μετ' αὐτῶν ἀναιρέθητι. οἱ δὲ αὐτοὶ οὕτως ἐπιπόνως ἤσκουν, ὡς μὴδὲ λουτρῶν ἀνέχεσθαι, ἀλλ' ἀρκεῖσθαι τῷ Εὐρώτᾳ ποταμῷ πρὸς τὸ λούσασθαι. ἀμέλει καὶ 10 διαμαστιγώσεις ἐγίνοντο κατὰ τινα καιρὸν, ἐν αἷς οἱ πλείονας ἐνεγχόντες, ἀνδρείοτεροι ἐνομίζοντο. — Τὸ ἀνδρείον] τὸ τοῖς ἀνδράσι πρέπον. — 2. Αὐτοί] ἡμεῖς δηλονότι. — 3. Ἀθρόα τε τῇ δυνάμει ... ἐνέτευχε] μεμέρισται γὰρ αὐτῶν τὸ στράτευμα εἰς δύο, εἰς Θοράκην 15 καὶ Ἰωνίαν. — Ἐπίπεμψιν] εἰς στρατείας. — Μορίων τινί] μέρει τινὶ ἐξ ἡμῶν. — Κρατήσαντες τε τινὰς ἡμῶν] αἰνίττεται τοὺς ἵππεάς αὐτῶν τοὺς κειμένους. — Ἀπεῶσθαι] ἀποδεδιωχέαι. — 4. Καίτοι εἰ βραθυμία ...] πάντα συνάγει τὰ εἰρημένα, καὶ ὡς περ ἀνάμνησιν 20 αὐτῶν ποιεῖται ἀνακεφαλαίουμενος. αἰνίττεται δὲ πρὸς Λακεδαιμονίους. — Ἐς αὐτὰ] τὰ ἀλγεῖνά δηλονότι. — Τῶν ἀεὶ μογθούτων] τῶν Λακεδαιμονίων δηλονότι. — Τούτοις] τοῖς εἰρημένοις δηλονότι. — Θαυμάζεσθαι] κατὰ κοινού τὸ περιγίνεται. 25

XL. Φιλοκαλοῦμέν τε γὰρ μετ' εὐτελ.] ἐπειδὴ διε- 5 βάλλοντο οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ μαλακίᾳ, καὶ τρυφῇ βίου, καὶ σχολῇ πολλῇ, τοῦτο λέγει, ὅτι φιλοκαλοῦμεν μετὰ εὐτελείας καὶ ταπεινότητος. τῇ γὰρ φιλοκαλία τὸ ἄσω- 10 τον ἔπεται, τῇ δὲ φιλοσοφία τὸ μαλακὸν καὶ ἀνεμιμένον. 30 — Μετ' εὐτελείας] σμικροπρεπείας. — Καὶ φιλοσοφούμεν ἄνευ μαλακίας] τὰ δυσερόη τῆς πενίας ὑπομένομεν. — Πλοῦτῳ τε ἔργου] τὸ ἐξῆς, τῷ πλοῦτῳ χρώμεθα ἐν τῷ καιρῷ τοῦ ἔργου, καὶ οὐ κόμπῳ λόγου. — Καὶ τὸ πένεσθαι οὐχ ὁμολογεῖν τινὶ αἰσχρὸν... αἰσχίον] 35 γνώμης ἀρίστης τὸ μῆτε πενίαν οὐκ εἰδῆσαι τοῖς ἔχουσι, καὶ παροῦσαν ζητεῖν ἐκ παντὸς τρόπου φυγεῖν. — 2. Ἐνι τε τοῖς αὐτοῖς] οἷον τοῖς δημιουργοῖς, καὶ γεωργοῖς, καὶ κυνηγοῖς, καὶ τοῖς ἄλλοις ἰδιώταις καὶ χειροτέχναις. τοῦτο δὲ πρὸς Λακεδαιμονίους, ἐπειδὴ ὀλί- 40 γοι ἦσαν αὐτῶν οἱ τὰ πολιτικά σκοποῦντες, οἱ δὲ τὰ πολέμια πάντες. — Τῶνδε] τῶν πολεμικῶν. — Οὐ τοὺς λόγους τοῖς ἔργοις βλάβ. ἡγούμ.] διεβάλλοντο γὰρ ὡς λόγων μόνον ἀντιποιοῦμενοι ὑπὸ τῶν Λακεδαιμο- 45 νίων. — Μὴ προδιδαχθῆναι] ἀπὸ κοινού τὸ βλάβην 15 ἡγούμενοι. — 3. Δεινὰ καὶ ἡδέα] δεινὰ τὰ πολέμια, ἡδέα τὰ τῆς εἰρήνης. — 4. Ἐς ἀρετὴν] ἀρετὴν λέγει νῦν τὴν φιλίαν καὶ εὐεργεσίαν. — Ὁ δρᾶς τὴν χάριν] ὁ ἀρξάμενος χαρίζεσθαι. — Ὡς τε ὀφειλομένην ...] ἢ συνταξίς οὕτως, ὥστε ὀφειλομένην σώζειν, ἐκεῖ- 50 νον δηλονότι ὃ δι' εὐνοίας δέδωκεν. — Ὁ δ' ἀντοφείλων] ὁ δὲ εὐ πάσχων. — Ἀμβλύτερος] ἀσθενέστερος. — Τὴν ἀρετὴν] τὴν εὐεργεσίαν. — 5. Οὐ τοῦ ξυμφέροντος... πιστῷ] οὐ τῇ ἐλπίδι τοῦ κέρδους, ἀλλὰ τῷ

αὐτὸ εὐεργετῆν καὶ μὴ δέεσθαι ἄλλων. — Ἀδελφεῖς ἀντὶ τοῦ μεγάλως.

XLII. Ἐπὶ πλείστ' ἂν εἶδ[η] εἰς πολλὰ πράγματα. § εἰς διάφορα πράγματα. — Εὐτραπέλω[ς] εὐκινήτως, ἐνδεξίως. — 2. Ἀπὸ τῶνδε] ὧν προεῖπε. — 3. Ἀκοῆς κρείσσων] ὑπὲρ ἀκοῆν ἀνθρώπου. — Ὑψ' οἶων] ὑπὸ Ἀθηναίων. — Οὔτε τῷ ὑπὲρ κῶφ] τῷ Ναζίῳ, καὶ Σαμίῳ, καὶ Βυζαντίῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις ὅσοι ὑπήκουον αὐτῶν. — 4. Μετὰ μεγάλων δέ... καὶ οὐ... ἀμάρτυρόν γε] πολυσύνδεσμός ἐστιν ὁ Θεουκιδίδης, μᾶλλον δὲ πάντες οἱ Ἀττικοί. — Οὔτε Ὀμήρου] ἀπὸ μέρους, τῶν πάντων ποιητῶν. ὁ γὰρ Ὀμηρος [II, B, 551 sq.] πεποίηκε τὸν Μενεσθέα πάντων ἀρίστα ἀνθρώπων κοσμεῖν ἔππους τε καὶ ἀνδρας ὀπλίτας· καὶ δῆλον ὅτι τοῦτο σοφίας 15 περιουσία καὶ ἀρετῆς γίνεται. ἐν δὲ τῇ Ὀδυσσεΐα [H, 80] πεποίηκε περὶ τῆς Ἀθηνᾶς τῆς θεοῦ οὕτως:

Ἴκετο δ' ἐς Μακρῶνα καὶ εὐρύγυιαν Ἀθήνην,

καὶ τὰ ἐξῆς. ἄπερ καὶ αὐτὰ ἐγκώμιον τῆς πόλεως. — Καταναγκάσ. γενέσθαι] ἀπὸ κοινοῦ τὸ θαυμασθησόμεθα. — Κακῶν τε καγαθῶν] κακῶν πρὸς τοὺς πάσχοντας. λέγει δὲ τὰ τρόπαια. — 5. Οἷδε] οἱ κείμενοι.

XLIII. Οἷς] τοῖς Πελοποννησίοις. — Τὴν εὐλογία] τὸν ἔπαινον. — Σημειοὶς καθιστάς] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἐμῆκυνα. — 2. Καὶ εἰρηται αὐτοῖς τὰ μέγιστα] ἐπηνέθησαν δηλονότι. — Τὴν πόλιν] λείπει ἡ εἰς. — Ἰσοῦρροπος] ἰσοστάσιος, μὴ υπερβάλλων τὰ πράγματα. — Πρώτη τε μηνύουσα] τῇ τιμῇ. — Τῶνδε] τῶν ἀνθρώπων. — Καταστροφῇ] ὁ θάνατος. — 3. Προτίθεσθαι] προτιμᾶσθαι. — Κακόν] οἷον κλοπῆν, μοιχείαν, καὶ τὰ 30 τοιαῦτα. — Ἐκ τῶν ἰδίων] ἀμαρτημάτων δηλονότι. — 4. Τοῦ δεινῶ] τοῦ τιμωρεῖσθαι τοὺς ἐναντίους. — Μετ' αὐτοῦ] τοῦ κινδύνου. — Τῶν δέ] τῶν ἀρετῶν. — Ἐλπίδι μὲν τὸ ἀφανές. ἐπιτρέψ[η]. τουτέστιν, εὐελπίδες γενόμενοι ὅτι νικήσουσι. — Ἐπιτρέψαντες] δόντες. — Καὶ ἐν αὐτῷ] τῷ ἔργῳ. — Μᾶλλον] ἀντὶ τοῦ κρείσσον. — Ἠγρησάμενοι] ἀπὸ κοινοῦ τὸ κάλλιστον. — Τὸ μὲν αἰσχρὸν τοῦ λόγου] τὸ οὐκ εὐδοκίμως ὡς δειλοὶ, ὡς ἀκοῦσαι δειλοί. τὸ δὲ ἔργον, τὸ ἀποθανεῖν. — Καὶ δι' ἔλαχίστου καιροῦ τύχης] τύχην αἰεὶ ὁ Θεουκιδίδης καλεῖ τὸν πόλεμον. ἀκμαζόντες, φησὶν, ἐν εὐδοξίᾳ, καὶ οὐχὶ δειλιᾷ ἀπέθανον. — Καὶ δι' ἔλαχ. καιροῦ... ἀπηλλάγησαν] καὶ ἐν βραγεῖ καιρῷ, φησὶν, ἀπηλλάγησαν τὴν σφαγὴν δεξάμενοι, ἀκμαζούσης ἐν αὐτοῖς ἔτι τῆς δόξης καὶ ἐλπίδος τοῦ νικήσαι, μᾶλλον 45 ἢ τοῦ δέους καὶ τοῦ φυγεῖν ἀπὸ κοινοῦ δὲ τὸ ἀκμαζόντος.

XLIII. Λόγῳ μόνῳ] τῷ παρ' ἐμοῦ λόγῳ. — Οὐδὲν χεῖρον] ἐμοῦ οὐδὲν χεῖρον. — Καὶ ἐραστάς γιγνομένους αὐτῆς] ἀπὸ κοινοῦ τὸ, ἀτολμοτέραν δὲ μηδὲν ἀξιοῦν. 50 Δόξῃ εἶναι] ἡ πόλις δηλονότι. — Αἰσχυνόμενοι] Ὀμηρος [II, E, 531]:

Αἰδομένοι δ' ἀνδρῶν πλέονες σοῖα ἤε πέφανται.

— Ἄνδρες] ἀνδρείοι. — Αὐτά] τὰ μεγάλα δηλονότι. — Πείρα του] δοκιμῇ πολέμου. — Σφαλείησαν] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἐνθυμούμενοι. — Κάλλιστον δὲ ἔρανον] καλλίστην συνεισφοράν. — Προίεμένοι] διδόντες. ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἐκτέσαντο αὐτά. — 2. Κοινῇ γὰρ] γνώμῃ δηλονότι. 5 — Τὰ σώματα διδόντες] εἰς πόλεμον δηλονότι. — 3. Σημαίνει] παριστά. — Ἐν τῇ μὴ προσηκούσῃ] γῇ δηλονότι. — 4. Καὶ τὸ εὐδαιμον... τὸ εὐψ. κρίν.] ἔπεται γὰρ εὐψυχία μὲν ἢ ἐλευθερία, ταύτη δὲ ἢ εὐδαιμονία καὶ ὁ μακάριος βίος καὶ ὁ σπουδαῖος. Ὀμηρος [Od. P, 11 322]:

Ἥμισυ γάρ τ' ἀρετῆς ἀποαίνονται.

— 5. Οὐ γὰρ οἱ κακοπραγοῦντες... τὸ νόημα παράδοξον, καὶ ἐναντίον τῇ κοινῇ συνήθειᾳ. Θεόγονος γὰρ, ὁ ποιήσας τὰς ὑποθήκας, φησὶ [v. 175] 15

Χρὴ πενήν φεύγοντα καὶ ἐς μεγακῆτα πόντον

ρίπτειν καὶ πετρῶν, Κύρνε, κατ' ἠλιβάτων.

τούτῳ οὖν ἐναντίως ὁ Περικλῆς ἀποφαίνεται. καὶ σκόπει τὴν ἀκριβείαν τῆς ἐρμηνείας, ὅτι καὶ τῆς εἰρημένης 20 τοῦ Θεόγονιδος ὑποθήκης λαμβανόντως ἐμνήσθη, καὶ ἠνίκατο, εἰπὼν τὸ δικαιότερον. τὸ γὰρ δικαιότερον συγκρίσεως ἔμφρασιν ἔχει. — 6. Ἀναίσθητος] προσθεῖς τὸ ἀναίσθητος ἐποίησαν ἐγκώμιον καὶ ἔπαινον τοῦ θανάτου. 25

XLIV. Ἐπίστανται τραφέντες] οὐχ οἱ τελευτήσαντες, ἀλλ' οἱ περιόντες αὐτῶν γονεῖς. — Οἷς] λείπει τὸ ἐν ἐκείνοις. — Ἐνευδαιμονήσαι...] τουτέστιν ἐν εὐδαιμονίᾳ καὶ ζῆσαι καὶ τελευτῆσαι. — 2. Εὐτυχίαις] τουτέστι τοῖς τέκνοις. — Ἐθὰς γινόμενος] ἐξ ἔθους ἀπο- 30 λαύων. — 3. Ἰδίᾳ] γράφεται ἡδεῖα· τουτέστι γλυκεῖα ἢ λήθη τῶν ἀπεληθόντων τέκνων εἰ ἐπιγεννηθέντες γίνονται παῖδες. — Οὐκ ὄντων] τῶν τεθηνηκότων. — Παραβάλλόμενοι] εἰσφέροντες. — 4. Παρηβήκατε] γεγηράκατε. — Ἐν τῷ ἀχρεῖῳ τῆς ἡλ.] τῷ γῆρα δη- 35 λονότι. — Τὸ κερδαίνειν] φιλαργυροὶ γὰρ οἱ γέροντες.

XLV. Τὸν γὰρ οὐκ ὄντα] τὸν τεθηνηκότα. — Ὀλίγῳ] μέτρῳ δηλονότι. — Τὸ δὲ μὴ ἐμποδῶν] τὸ δὲ μηδὲν ἔχον ἐναντίον, τὸ θενωῖς. § ἦγον ὁ ἀποθανών. — Ἀνανταγωνίστῳ] ἀναμφιβόλῳ. οἱ γὰρ ζῶντες πρὸς 40 τοὺς ζῶντας φθονοῦσι καὶ ἀντιπαλ ** τοὺς δὲ τελευτήσαντας, κὰν ἔχθροὶ τυγχάνωσιν ὄντες, ἔπαινοσιν. — 2. Καὶ γυναικείας τι ἀρετῆς] ἀρετῆς γυναικῶς σιωπομένης κηρύττεται. § ἦτις γυναιξὶν ἀνήκει. ἴσως σωφροσύνης αἰνιττεται. — Τῆς τε γὰρ ὑπαρχ. φύς.] τῆς 45 σωφροσύνης. μόνῃ γὰρ αὕτη ἀρετῇ ταῖς γυναιξὶν ἐνεστικ· οὐ γὰρ ἀνδρεία, ἢ δικαιοσύνη, ἢ φρόνησις.

XLVI. Εἰρηται] οἱ ἐπίλογοι. — Μέχρις ἤβης] μέχρι δικοκκαίδεκα ἐτῶν. — Οἷς κεῖται] λείπει τὸ παρά, ἔν' ἢ παρ' οἷς. — Τοῖσδε] παρὰ τοῖσδε. — Πολιτεύουσι] 50 κατὰ πολιτεῖαν ἐνεργοῦσιν.

XLVII. 3. Ἡ νόσος πρῶτον ἤρξατο... λεγόμενον]

θηλυκῶς ἢ νόσος· τὸ δὲ λεγόμενον ὡς πρὸς τὸ νόσημα ὑπήντησεν. Ὁμηρος [Od. II, 74]

Νεφέλη δέ μιν ἀμφιπέθεκε

κυανήν, τὸ μὲν οὔποτε·

ὡς πρὸς τὸν ἄνεμον ἀπήντησεν. § Σχῆμα ἢ νόσος λεγόμενον· τὸ πρᾶγμα δηλονότι. § Πάθος ἐστὶ, καὶ ὁ ταύτην εἰπὼν, τὸ πάθος ἐδήλωσε. διὸ καὶ ὁ Θουκυδίδης ἐναυθα οὐ πρὸς τὴν νόσον ἐπήγαγε τὴν μετοχὴν, ἀλλὰ πρὸς τὸ σημαίνον, ἧγουν τὸ πάθος. — 4. Θεραπεύοντες

10 αἰγνοίαι] εἰ γὰρ ἤδεισαν ὅτι λοιμὸς ἦν, οὐκ ἂν ἐπεχείρουν διὰ τὸ μεταδοτικόν. — Αὐτοὶ μάλιστα] μάλιστα τῶν μὴ προσιόντων. — Ἀνθρωπεῖα τέχνη] οἶον μαντικὴ, ἐπωδὴ. — Αὐτῶν] τῶν θεῶν καὶ ἀνθρωπίνων. — Ἀπέστησαν] κατεφρόνησαν.

15 XLVIII. Τὴν βασιλεύς γῆν] τὴν Περσίδα. — 2. Ὑπ' αὐτῶν] τῶν Ἀθηναίων δηλονότι. — Ἀφίκετο] τὸ δεῖνὸν δηλονότι. — Ἐθνησκον πολλῶ μάλλον] ὅσῳ ἦν πολυάνθρωπος ἢ ἄνω πόλις. — Πολλῶ μάλλον] ἢ κατὰ τὸν Πειραιᾶ. — 3. Ἀφ' ὅτου] ἀφ' ἧς αἰτίας. —

20 Μεταστῆσαι] μεταβαλεῖν. — Σχεῖν] λαβεῖν. — Προειδώς] προμαθῶν.

XLIX. ἵε ἕκαμνε] προσηθνεῖ. — Ἀπεκρίθη] ἐχωρίσθη. — 2. Ἀπ' οὐδεμιᾶς προφάσεως] ἀπροφασίστως. — Τὰ ἐντός] τοῦ στόματος δηλονότι. — 3. Ἐξ

25 αὐτῶν] τῶν συμπτωμάτων ὧν εἶπεν. — Βράγχος] βράγχος νόσημά τι περὶ τὸν βρόγχον, ὃ τὰς σὺς μάλιστα διαφθεῖρει. — Ὁ πόνος] πόνον λέγει τὴν ἐκ τοῦ νοσήματος τάλαιπωρίαν. — Καρδίαν] ὅτι καρδίαν οἱ ἀρχαῖοι τὸν στομαχόν φασι, καὶ καρδιωγμὸν τὸν πόνον τοῦ στομάχου. — Καὶ ἀποκαθάρσεις] ἀποκρίσεις, κενώσεις. — Μετὰ τάλαιπωρίας μεγάλης] τῆς δυσεντερίας δηλονότι. — 4. Κενῆ] ἐστὶ γὰρ καὶ λυγρὴ πλήρης, ὡς καὶ Ἱπποκράτης [Aphor. 6, 39?] διδάσκει. — Μετὰ ταῦτα] αὐτίκα. — Λωφίσαντα] τὸν σπασμὸν παυσάμενον. — 5. Πελιδόν] πελιδόν ἐστὶ τὸ μετέχον ὠχρότητος καὶ μελανίας, οἶονε μολιθοειδές. — Φλυκταίναις...] σημειῶσαι, ἠρωϊκὸς στίχος. — Τὰ δὲ ἐντός] τοῦ σώματος δηλονότι. — Γυμνὸν ἀνέχεσθαι] τὸ ἀνέχεσθαι καὶ πρὸς αὐτατικὴν λέγεται. — Ὁδιστά τε ἄν] ἢ

30 σύνταξις αὐτως, ἥδιστα τε ἂν ἐς ὕδωρ ψυχρὸν σφᾶς αὐτοὺς βίπτει, τῇ δὴν ἀπαύστω συνεχόμενοι, ἡνεύγοντο. ἀπὸ κοινοῦ γάρ ἐστι τὸ ἡνεύγοντο, τὰ δὲ ἄλλα μεταξῶ. — Ἐν τῷ ὁμοίῳ καθεστ. τό τε πλεόν καὶ ἔλασσον ποτ.] καὶ γὰρ ὁ πῖνον ὀλίγον καὶ ὁ πολὺ ἀπέθνησκον. — 6. Ἡ ἀπορία] ἢ ἀδυναμία. — Οὐκ ἐμαραίνετο] οὐχ ὑπέπιπτε. — Παρὰ δόξαν. παρ' ἐλπίδα. — Ἐχοντές τι δυνάμεις] μερικὴν δύναμιν. — Τοῦ νοσήματος] τῆς δυσεντερίας. — 7. Ἐκ τῶν μεγίστων] ἐκ παραδόξου· λείπει δὲ κινδύνον. — Ἀντίληψις]

35 ἐπίσκηψις. — 8. Διέφευγον] τὸν θάνατον δηλονότι — Ἀναστάντες] ὑγιάναντες.

L. Ἐν τῷδε] τῷ ῥηθησομένῳ δηλονότι. — Οὐ προσῆει] ὡς περ ἀπὸ τῆς ὁσφρήσεως γινώσκοντα ὅτι

λοιμώδη ἐστὶ τὰ σώματα. — 2. Τεκμήριον δέ] τοῦ λόγου μου. — Περὶ τοιοῦτον οὐδὲν] περὶ τὸ σαρκωδορεῖν.

LI. Ἐπίπαν] καθόλου. — Τὴν ἰδέαν] τὴν φύσιν. — Καὶ ἄλλο] λείπει νόσημα. — Οὐδὲν τῶν εἰωθότων] ἀλλὰ τι ἄηθες καὶ ἄτοπον. — 2. Ἐν τε οὐδὲν κατέστη 5 ἴαμα] τὸ σχῆμα καινοπρεπές. — Ξυνενεχόν] λυσιτελήσαν. — 3. Πρὸς αὐτὸ] τὸ νόσημα. — Ξυνήρει] συναγαγὸν ἠφάνισε. — 4. Τὸ ἀνέλπιστον] τὴν ἀνελπιστίαν τῆς υγιείας. — Προείεντο] ἀπέλυον. — Καὶ ὅτι ἕτερος ἀφ' ἑτέρου] τὴ συντάξις οὕτω, δεινότητα ἦν ἢ τε ἄθυμία καὶ ὅτι ἕτερος ἀφ' ἑτέρου. — Θεραπείας] τῆς ἀπὸ τοῦ νοσήματος ἰατρείας. — Ὡς περ τὰ πρόβατα] ὅτι τὰ πρόβατα μεταληπτικά καὶ μεταδοτικὰ τῆς νόσου. — Τοῦτο] ἢ ἀπόγνωσις δηλονότι. — 5. Ἐρμηοί] τοῦ θεραπεύοντος. — Ἀρετῆς] φιλανθρωπίας καὶ ἀγάπης. 15 — Τὰς ὀλοφύρσεις] λείπει ἢ πρὸς ἴν' ἢ, πρὸς τὰς ὀλοφύρσεις καὶ τὸν θρήνον. — 6. Οἱ διαφευγότες] τὸν θάνατον. — Τὸν πονούμενον] τὴν ἀσθένειαν. — Τῷ παραχρῆμα περιχαρεῖ] τῇ ἐνεστώτῃ περιχαρεῖα. — Κούφης] τῆς κουφιζούσης αὐτοῦ ἀπὸ τῆς λύτης. 20

LII. Αὐτοῦς] τοὺς Ἀθηναίους. — 2. Ὄρα ἔτους] τῷ θέρει λέγει. — 3. Ὅσιον] ὁσίον οὐδετέρως, ὁσίῳν, θηλυκῶς. [Hom. Od. II, 423.]

Οὐχ ὅση κακὰ βράπτειν ἀλλήλοισι.

— 4. Πάντες] θεοὶ καὶ ἀνθρώποι. — Ἀναισχύντους] 25 σημειῶσαι· ἀλλοτρίας, ξένας. — Τὸς νήσαντας] τοὺς ἐπιζυνοῦσάντας καὶ ἐτοιμάσαντας τὰ τῆς πυρᾶς ξύλα.

LIII. Ἡρξε] ἀρχὴ γέγονε. — Ἐπὶ πλεόν] διαβολὴν ἐμφαίνει τῶν Ἀθηναίων τὸ ἐπὶ πλεόν κείμενον. — Ἀγχίστροφον] ταχέϊαν, ὀξείαν, ἐγγυτέραν. — Οὐδὲν 30 πρότερον κεκτημένον] τῶν πεινήτων. — 2. Τὰς ἐπαυρέσεις] τὰς ἀπολαύσεις καὶ ἡδυπαθείας. — 3. Προσταλαιπωρεῖν τῷ δόξαντι καλῶ] τουτέστι τῇ ἀρετῇ· αὕτη γὰρ μετὰ τάλαιπωρίας γίνεταί. — Ἡδεῖ] ἡ γραπτεῖον ἐστίν, Ἀττικώτερον τοῦ νόι. — Κερδαλέον] ἐπωφελές. — 4. Ἀνθρώπων νόμος] ἀνθρωπίνῃ εὐνομία. — Τὸ μὲν] τὸ θεῖον δηλονότι. — Κρίνοντες ἐν ὁμοίῳ] εἶναι δηλονότι. — Τὴν ἤδη κατεψηφισμένην] ἀπὸ κοινοῦ τὸ δίκην. λέγει δὲ τὴν νόσον. ἀπὸ κοινοῦ δὲ καὶ τὸ ἐλπίζων. 40

LIV. Ἐπιέζοντο] Ὁμηρος [II, A, 61].

Εἰ δὲ ὁμοῦ πόλεμος τε δαμᾶ καὶ λοιμὸς Ἀχαιοῦς.

— 2. Τοῦ ἔπους] ἐκ πυθοχρηστοῦ στίχου. — Φασκοντες] σημειῶσαι τὴν σύνταξιν. — 5. Ὅτι ἄξιον καὶ εἰπεῖν] ἧγουν ἄξιον διηγῆσεως. — Ἐπενείματο] κατέφαγε. 45

LV. Τὴν παράλον] τὴν παραθαλάσσιον. — Λαυρίου] Λαύριον ὄρος ἐν τῇ Ἀττικῇ, ὃ μεταλλά ἀργύρεα. — 2. Στρατηγὸς ὢν καὶ τότε] τινὲς εἰς τὸ ὦν, τινὲς εἰς τὸ καὶ τότε στίζουσιν. — Γνώμην] προαίρεσιν. 50

LVI. Αὐτῶν] τῶν Λακεδαιμονίων. Παρασκευάζετο] ἠτοίμαζε. — 4. Προεχώρησε] ἦλθεν εἰς τὸ ἐλεῖν τὴν πόλιν. — 5. Ἀναγαγόμενοι] ἀναχθέντες. — 6. Τῆς τε γῆς ἕτεμον] μέρος τι λείπει.

LVII. Τῇ στρατιᾷ τῇ περὶ τὴν Πελοπόννησον. — Ὁ ἄριστος ἐκ τῆς γῆς ἐξελεῖν] εἰ δέ τις εἶπῃ, καὶ πῶς αὐτοὺς οὐκ ἐφόβητον; λέγομεν ὅτι ἀσεβές τοῦτο ἐνόμιζον. — 2. Ταῦτη] τῇ δευτέρᾳ δηλονότι.

LVIII. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρου] μεταβάσις. — Πολιορκουμένην] ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων δηλονότι. — 2. Προϋχώρει] προέκοπτεν. — Αὐτοῖς] τοῖς πολιορκουσίην. — Ἡ αἴρεσις] ἡ πόρθησις. § σημειῶσαι αἴρεσις. — Ἐνταῦθα] εἰς τὴν Ποτίδαιαν. — 3. Οἱ δὲ πρότεροι] οἱ μετὰ Καλλίου δηλονότι.

LIX. Ἡλοίωντο] μετεβλήθησαν. — 2. Ξυχωρεῖν] ἐνδιδοῖαι. — 3. Ἀπαγαγῶν] ἀποστῆσας.

LX. Καὶ προσδεχομένῳ] ταύτης τῆς δημηγορίας μέμνηται Πλούταρχος ἐν τοῖς πολιτικοῖς παραγγέλμασι [p. 803, B]. — Καὶ πρ. μοι ...] καὶ προσδοκῆσαντί μοι γεγένηται εἰς ἐμὲ τὰ τῆς ὀργῆς ὑμῶν· οἶον, οὐκ ἀνέλπιστα εἰς ἐμὲ τὰ παρόντα γεγένηται αἰτιατάματα, ἀλλὰ καὶ ἡδὴ ταῦτα προσδεχομένῳ, ἀφ' οὗ πολυμειν συνεβούλευσα Λακεδαιμονίους, γεγένηται καὶ διὰ τοῦτο συνήγαγον ἐκκλησίαν, ὅπως, ὡς οὐκ ὀρθῶς ἐμοὶ γαλεπαίνετε ἢ ταῖς τύχαις εἰκετε, ὑπομνήσω. — Αἰσθάνομαι] γενικῆ καὶ αἰτιατικῆ, κοινῶς καὶ Ἀττικῶς. — 2. Ἐγὼ γὰρ ἠγοῦμαι] κατασκευὴ τοῦ προοιμίου. — 4. Πόλις μὲν τὰς ἰδίας ζυμῆ]. ἰδίας, νῦν οὐχὶ ἑαυτῆς, ἀλλὰ τὰς

των καθ' ἑάστον ἀνθρώπων καὶ μερικὰς δυστυχίας. — Ταῖς κατ' οἶκον] ταῖς ἐαυτῶν καὶ μερικαῖς. — Πεπληγμένοι] παραφερόμενοι. — Ἀφίεσθε] ἀμειλίτε. — Οἱ ξυνέγνωτε] μετέσχετε τῆς παραινέσεως διαγνόντες. — 5. Καίτοι ἐμοὶ ...] παραγραφικὸν ἐν δεινότητι. §

Τεσσαρα δεῖ, κατὰ Θουκυδίδη, τὸν ἀγαθὸν ἔχειν ἀνδρα, νοεῖν μὲν τὰ δέοντα, φράζειν δὲ δύνασθαι τὰ νοηθέντα καλῶς, φιλόπολιν τε εἶναι, καὶ τέταρτον, κρείσσω χρημάτων. τὸ γὰρ νικᾶσθαι χρήμασι πᾶσαν καὶ βήτορας καὶ πολίτου, καὶ ἰδιώτου καὶ ἄρχου, ἀρετὴν ἀφανίζει. — Τοιοῦτ' ἀνδρὶ] ἦγον μεγαλῶ. — Ὅς οὐδενὸς οἶομαι ἦσσαν ... ἐρμηνεύσαι ταῦτα] βητορεῖαν ἑαυτῷ μαρτυρεῖ. — 6. Τοῦδε] τῆς εὐνοίας. — 7. Καὶ μέσως] μετρίως. — Μᾶλλον ἐτέρων] λείπει δὲ δεῖ συνδεσμός, ἢ ἢ, μᾶλλον δὲ ἐτέρων. Μέσως δὲ εἶπε καὶ οὐ σφόδρα, διὰ τὸ φορτικόν.

LXI. Οἱ μὲν αἴρεσις] κατὰ κοινού τὸ πολεμῆσαι. δὲ δὲ νοῦς, φησὶν ὅτι ἄφρονές εἰσιν οἱ ἐν εὐτυχίᾳ ὄντες καὶ πολυμειν αἰρούμενοι. — Τοῖς πέλας] τοῖς Λακεδαιμονίοις. — Περιγενέσθαι] νικῆσαι, τὸν ἐχθρὸν δηλονότι. — 2. Καὶ οὐκ ἐξίσταμαι] ὧν παρήνεσα. — Ἀκεραίοις] ἀζημίοις. — Ὅρθόν] ἀληθῆ. — Ἐγχει] παρέχει. — 4. Ἀντιπάλαις] ἀντὶ τοῦ ἴσους καὶ παραπλησίους τῷ μεγέθει τῆς πόλεως. δεῖ γὰρ πρὸς τὰς πόλεις καὶ τὰ φρονήματα εἶναι. — Ὑφίστασθαι] ἀμετακινήτους εἶναι. — Ἐν ἀξίωσιν] τὸ ἀξίωμα, τὴν ἡγεμονίαν. — Ἐν ἴσῳ γὰρ οἱ ἀνθρωποι...] ὁμοίως οἱ ἀνθρωποι ἀξιοῦσιν αἰτιασθαι ὅστις ἐν μαλακίᾳ ἐλλείπει τῆς ἐνυπαρχούσης δόξης, καὶ μισεῖν τὸν ἐν θρασυτητὶ ὀρεγόμενον σῆς μὴ προσκηούσης. — Ἀπαλγῆσαντας] ἀπὸ κοινού τὸ

χρεῖων. τὸ δὲ ἀπαλγῆσαντας ἀντὶ τοῦ παυσαμένου ἀλγεῖν, ὥσπερ τὸ ἀπολοφυράμενοι.

LXII. — Τὸν δὲ πόνον] τὸ δυνατὸν κεφάλαιον· ἔστι δὲ ὁ λόγος ἐξ ἀντιθέσεως. — Ὅρθῶς] ἀληθῶς. — Τόδε] τὸ βηθησόμενον. — Τὴν προσποίησιν] τὴν ἀπαγγελίαν. — Καταπεπληγμένους] καταπεπτωκότας, τῷ φόβῳ. — 2. Τῶν ἐς χρῆσιν φανερωῶν] τὸ γὰρ πῦρ καὶ ὁ ἀήρ οὐ τοσοῦτόν εἰσιν ἐς χρῆσιν φανερά· κοινὰ γὰρ πᾶσι. — Φανερωῶν] ὄντων δηλονότι. — Οὐκ ἔστιν ὅστις] οὐδεὶς. — Ἐν τῷ παρόντι] ἦγον ἐν τῇ παρουσίᾳ ζωῆ. — 3. Οὐ κατὰ ... τὴν χρείαν] ἀλλὰ μειζῶν δηλονότι. — Αὐτῆς ἡ δύναμις] τῆς πόλεως, ἢ θαλασσοκρατία. — Αὐτῶν] ἢ τὸν πόλεμον, ἢ τὴν τῆς χρείας ἀφαίρεσιν. — Ἡ οὐ κήπιον ...] τὸ ἢ οὐ ἀντὶ τοῦ ἀλλὰ, οἶον ἀλλὰ κήπιον καὶ ἐγκαλλώπισμα πλούτου, ὡς πρὸς τὴν κτήσιν τῆς θαλάσσης. § Τινὲς κήπιον ἦτοι γήδιον. § Ἄλλοι δὲ τὸ κήπιον εἶδος κουρᾶς φασίν, οὕτως ὀνομαζομένης. κατὰ κοινού δὲ τὸ εἶκος ἔστιν. — Ἄλλων δ' ὑπακούσασιν] ἀντὶ τοῦ ἄλλοις. — Προσεκτιμένα]

καὶ τοῦτο γινώθι τοῦ τρόπου τῆς Ἀθηδός,

ἐκτεμαὶ λέγουσιν οὐ κέκτημαι. — Τῶν τε πατέρων... φανῆναι] μετέρχεται ἐπὶ τὸ δίκαιον. — 4. Αὐχμημα] τὸ φρόνημα αὐχμημα ἐκάλουν. — Ἀπὸ ἀμαθίας εὐτυχούς] ἀπὸ ἀλόγου εὐτυχίας. — Καταφρόνησις δέ] λείπει ἐκείνη. — 5. Καὶ τὴν τόλμαν...] ἡ σύνταξις, καὶ τὴν τόλμαν ἡ ζήνσεις παρέχεται ἐκ τῆς ὁμοίας τύχης. — Ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων] ἀπὸ κοινού τὸ πιστεύει. — Ἡ πρόνοια] ἡ πρόγνωσις.

LXIII. Τῷ τιμωμένῳ] τῇ τιμῇ τῆς πόλεως. — Ὅπερ] ὅ τινὶ τῷ τιμωμένῳ τῆς πόλεως, ὅ ἔστι τῇ ἡγεμονίᾳ. Ἄλλως. τῇ δόξῃ τῆς πόλεως ἀγάλλεσθε καὶ βοθηεῖν ὑμᾶς εἶκος. — Ἐν τῇ ἀρχῇ] ὄντες δηλονότι. — Ἀπῆχθεσθε] τοῖς ἄλλοις δηλονότι. — 3. Οἱ τοιοῦτοι] οἱ ἀπράγμονες.

LXIV. Ὑπὸ τῶν τοιῶνδε πολιτῶν] τῶν συμβουλεύοντων τὸ ἀπραγμον. — Παράγεσθε] ἀπατάσθε. — Ἐλπίδος κρείσσον] ὑπὲρ ἐλπίδα. — 3. Ἀναλωκέναι] κατὰ κοινού τὸ γινώτε. — Ἦς] τὸ ἦς πρὸς τὸ, μνήμη καταλελειφεται. τὰ γὰρ ἄλλα διὰ μέσου. — Ἦν καὶ νῦν υπενδωμέν ποτε] ἔδον ποτε καὶ ὑποχαλάσωμεν καὶ πταίσωμεν. — 4. Καίτοι ταῦτα...] τρεῖς κριτὰς υποτίθεται τῶν πραγμάτων. — 5. Τὸ ἐπίφθονον] τὸ ἐπίζηλον. — Μίσος μὲν γὰρ οὐκ... ἀντέχει] διαλύεται γὰρ ἡ θανάτῳ ἢ ἄλλῳ τινί. — 6. Ἐπικηρυκεῖσθε] διὰ κηρύκων ἐφαίνεσθε τὰς βουλὰς ὑμῶν. — Ὡς οἵτινες] τὸ ὡς ἀντὶ τοῦ ἐπέει.

LXV. Ἐπ' αὐτόν] κατ' αὐτοῦ. — Τὴν γνώμην] τὸν σκοπὸν ἐκείνων. — 2. Οἱ δὲ δυνατοὶ] οἱ τῷ πλούτῳ δυναμένοι. — 4. Προσεδεῖτο] χρείαν εἶχε. — 5. Τὴν δύναμιν] τὴν ἰσχύον τοῦ πολέμου. — 6. Ἐπεβίω δὲ μετὰ τὸ καταστῆναι τὸν πόλεμον. — Ἡ πρόνοια αὐτοῦ] ἡ πρόγνωσις. — 7. Κατορθούμενα] εἰς τέλος ἐρχόμενα. — Τοῖς ἰδιώταις] ἰδιώτας καλεῖ τοὺς βήτορας καὶ τοὺς

δημαγωγούς, οὐχ ὅτι ἰδιωταί εἰσι κατὰ τὸ ἀληθές, ἀλλ' ὡς πρὸς ἀντιδιαστολήν τοῦ κοινοῦ καὶ τῆς πόλεως εἶρχε. — Σφαλέντα δέ] αἰνίττεται τὰ κατὰ τὸν Ἀλκιβιάδην. — 8. Ἄδωρότατος] ἀδωρόληπτος. — 9. Ὑθρει

5 θαρσοῦντας] ἀλόγως τι πράττοντας. — 11. Πρὸς οὓς] λείπει τῶν Λεοντίνων. § Τοὺς Λεοντίνους λέγει· οὗτοι γὰρ μετεκαλέσαντο πρὸς συμμαχίαν Ἀθηναίους, Συρακουσίοις διαφερόμενοι. — Οἱ ἐκπέμφαντες] Ἀθηναίων οἱ προὔχοντες. — Τοῖς οἰχομένοις] πορευθεῖσιν

10 εἰς Σικελίαν. — Ἐν τῷ στρατοπέδῳ] τῷ Σικελικῷ. — 12. Πολεμίους] τοῖς Λακεδαιμονίοις. — Μετ' αὐτῶν] τῶν Λακεδαιμονίων. — Ἐτι τοῖς πλείοσιν] ἀντεῖχον δηλονότι. — Βασιλέως παιδὶ] βασιλέως λέγει τοῦ Δαρείου τοῦ υἱοῦ Ἀρταξέρξου. οὐτινος Κύρου καὶ ὁ Ξενοφῶν τὴν ἀνάβασιν ἔγραψε. — Προςγενομένῳ] τοῖς Λακεδαιμονίοις δηλονότι. — Ἐνέδοσαν] ἐμαλακίσθησαν. — 13. Τοσοῦτον φρονήσεως δηλονότι. — Ἀφ' ὧν] ἀφ' ὧνπραγμάτων, ὥστε μήτε κατὰ γῆν πολεμῆσαι μήτε εἰς Σικελίαν πέμψαι.

20 LXVI. 2. Ξυνηγῶρον] ἐνεδίδουν οἱ Ζακύνθιοι.

LXVII. Καὶ Ἀργεῖος ἰδίᾳ πολλάκις] γράφεται ἰδίᾳ Πόλις· ὄνομα κύριον. — Ἀργεῖος ἰδίᾳ] ἄνευ τοῦ κοινοῦ· οἱ γὰρ Ἀργεῖοι φίλοι ἦσαν Ἀθηναίοις. — 2. Τὸν γεγεννημένον] τὸν ἐγγραφέντα. — Τὸ μέρος] ὅσον ἀπὸ τοῦ 25 μέρους αὐτοῦ. — 3. Ὁ δὲ] ἤγουν ὁ Σάδοκος. — Ἐκείνοις] τοῖς πρέσβεισι τῶν Ἀθηναίων. — Οἱ δέ] οἱ πρέσβεις τῶν Ἀθηναίων. — Τὸν Ἀριστεά] τὸν Κορίνθιον. — 4. Αὐθις] ἐς τὸ μέλλον. — Κακουργῆ] κακουργήσῃ. — Δικαιοῦντες] δίκαιον κρίνοντες. — Τοῖς αὐτοῖς ἀμύνησθαι] τὴν ἴσην τιμωρίαν δοῦναι. — Οἷσπερ] ἀντὶ τοῦ 30 ὧν. — Ὑπῆρξαν] ἀντὶ τοῦ προκατήρξαντο.

LXVIII. Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους] μετάβασις. — Ἀναστήσαντες] διεγείραντες εἰς συμμαχίαν. — Ἐπὶ τὸ Ἄργος] κατὰ τοῦ Ἄργους. — 2. Αὐτοῖς] τοῖς 35 Ἀμπρακίωταις. — 3. Καί οὐκ ἀρεσκόμενος τῇ καταστ.] εὔρε γὰρ τὴν μητέρα Ἐριφύλην ἀναρρεθεῖσαν ὑπὸ Ἀλκμαίωνα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. — Τῇ ἐν Ἀργεῖ καταστάσει] τῇ οἰκῆσει. — 4. Τῆς Ἀμφιλοχίας] γῆς δηλονότι. — 5. Ἐπηγάγοντο] ἐπεικλύσαντο. — Καὶ ἑλληνίσθησαν] Ἑλληνες κατὰ τὴν νῦν διάλεκτον ἐγένοντο. — Οἱ δὲ ἄλλοι Ἀμφιλοχοὶ βάρβαροι] οἱ δὲ Ἀμπρακίωται Ἑλληνες, Κορινθῖοι ἄπιοι. — 6. Τοὺς Ἀργεῖους] τοὺς Ἀμφιλοχικούς, τοὺς δεξιάμενους. — Χρόνῳ] ἀντὶ τοῦ μόλις. — 7. Οἱ δ' Ἀμφιλοχοὶ] οἱ πάντες, διὰ τὴν 45 μητρόπολιν. — Ἀκαρναῖσι] φίλοις οὓσι δηλονότι Ἀθηναίων. — Ἀθηναίους] ἀναπόδοτον, μᾶλλον δὲ καιναπόδοτον τοῦτο, εἰ οὕτω χρῆ φάναι. — Αὐτό] τὸ Ἄργος. — 8. Μετὰ δὲ τοῦτο] ἀντὶ τοῦ ἀπὸ τοῦ ταύτης τῆς αἰτίας. — 9. Ἐς τοὺς Ἀργεῖους] κατὰ τῶν Ἀργείων.

50 — Ἐν τῷ πολέμῳ] τῷ Πελοποννησιακῷ δηλονότι. LXIX. Ἀργυρολογῶσιν] ἀργύριον ἀπαίτωσιν. Ἀπὸ Φασήλιδος] Φάσηλις πόλις Παμφυλίας. μέμνηται ταύτης καὶ Διονύσιος ὁ περιηγητής [v. 835].

LXX. Οὐδὲν μᾶλλον] οὐδὲν πλεονάζον ἀντὶ τοῦ

οὔ. — 2. Οἱ δέ] οἱ στρατηγοί. — 4. Καὶ ἕκαστος ἢ ἐδύνατο..] τὰς τριάκοντα δύο πόλεις. — Ἐνόμιζον γὰρ ἄν.. ἢ ἐβούλοντο] ἀνδραποδίσαι γὰρ τοὺς ἄνδρας ἐβούλοντο.

LXXI. 2. Αυτόνομους] τοὺς Πλαταιεῖς δηλονότι.

LXXII. Ὑπολαβῶν] ἀποκριθεὶς ἢ ὑπονοήσας ἢ ἐν- 5 θυμηθεὶς. — Δίκαια λέγετε..] μέμνηται καὶ ταύτης τῆς δημηγορίας Πλούταρχος ἐν τοῖς πολιτικοῖς παραγγέλμασι [p. 803, B]. — Αὐτοὶ τε αὐτονομήσθη] τοῖς οἰκείοις νόμοις ἀκωλύτως χρῆσθε. — 2. Ἄνευ Ἀθηναίων] τῆς γνώμης δηλονότι. — Παρ' ἐκείνοις] τοῖς Ἀθηναίοις. — 10 Οὐκ ἐπιτρέπωσιν] οὐ δώσωσιν ἄδειαν τῶν Πλαταιεῦσιν ἐμμένειν τοῖς δόξασιν. — 3. Εἶ τι δυνατόν] λείπει τὸ ἐστί. — Μέχρι δὲ τοῦδε] τοῦ καιροῦ τοῦ πολέμου. — Ἐργαζόμενοι] τὴν γῆν δηλονότι. — Ἰκανή] εἰς τροφὴν δηλονότι. 15

LXXIII. Ἀθηναίους κοινῶσαι] πρεσβεύεσθαι πρὸς τοὺς Ἀθηναίους δηλονότι. — Κομισθῆναι] ἀναστρέψαι. — Οὐκ ἔτεμνε] σημείωσαι ὅτι τὸ τεμῆν ἀδιαφόρους καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, ὥσπερ τὸ δηῶσαι, τέθεικεν. — 2. Ἀπαγγέλλοντες] οἱ Πλαταιεῖς δηλονότι. — 3. Ἐπισκή- 20 πτους] παρακελεύονται.

LXXIV. Προκαλοῦνται] ἐπισπῶνται. — 3. Καὶ παρῄσατε] οἱ θεοὶ δηλονότι. — Ἐναγωνίσασθαι] ἐν αὐτῇ τὸν ἀγῶνα τελέσαι. — Τῆς δὲ τιμωρίας] τῆς ἐκδικήσεως. 25

LXXV. Ἐπιθειάσας] κατευξάμενος. — Περιε- 30 σταύρωσεν] ὁ Ἀρχίδαμος δηλονότι. § περιεχαράκωσεν, ὅτι οἱ παλαιοὶ τὰ ὀρθὰ ξύλα ἐκάλουν σταυρούς. — Τοῖς δένδροισι] σημειῶσαι τὸ δένδρον εὐθείαν. — Ἐχουν] συνεχόμενον. — Πρὸς τὴν πόλιν] οὐ διὰ παντὸς τοῦ τείχους, ἀλλ' ἐν μέρει τινί. — Αἴρεσιν] πόρθησιν. — 2. Φορμηδόν] ψιαθηδόν. φορμός γὰρ ψίαθος, ὅστις ἐναλλάξ ἔχον τὸ πλέγμα ἐστί. — Ἄνυτειν] τελεσιουργεῖν πρὸς ὕψος. οἱ Ἄττικοι τὸ ἀνύειν ἀνύτειν φασί. — 3. Ξυνηγῶσι] ἀβαστάτωσι. — Σίτον] τὸ σίτον 35 οὐδετέρως. — Αἰρεῖσθαι] λαμβάνειν. — Οἱ ξηναγοί] οἱ τῶν μισθοφόρων ἄρχοντες· ξένους γὰρ ἐκάλουν τοὺς μισθοφόρους. — 6. Οὐ σχολαίτερον] οὐ βραδύτερον. — Ἀντανῆσι] ἀντήρητο. § ἀντανίστατο. — Ἐσεφόρου] εἰς τὴν πόλιν δὴ ἀπὸ τοῦ χῶματος. 40

LXXVI. Ἐν ταρσοῖς καλᾶμου] ἐν πλέγμασιν ἀπὸ καλᾶμου πεποιημένοις. — Ἐνεῖλλοντές] ἐμπλέκοντες. — 2. Ὑπόνομον] κεκρυμμένον ὄρυγμα. — Ξυτεκμη- 45 ράμενοι ὑπὸ τῷ χῶμα] διὰ τεκμηρίου τινὸς ἐρχόμενοι ὑπὸ τὸ χῶματιον. — * Ἰζάνοντες] ἐνδιδόντες. — 3. Οἰκοδόμημα] τὸ ξύλινον. — Χοῦν] ἀπὸ χυτῆς γῆς τεῖχος ποιεῖν. — Ἐν ἀμφιβόλῳ μᾶλλον γίνεσθαι] ἀντὶ τοῦ ἐκατέρωθεν βάλλεσθαι. — Μᾶλλον γίνεσθαι] τοὺς ἐναντίους δηλονότι. — 4. Μίαν μὲν] μηχανήν. — Τοῦ μεγάλου οἰκοδομήματος] τῶν Πλαταιῶν δηλονότι. — Κατέσεισε] τὸ τεῖχος δηλονότι. — Ἄλλας δέ] μηχανὰς δηλονότι. — Τοῦ τείχους] προσέφερον. — Ἄς βρόχους... τε] σημειῶσαι τὴν σύνταξιν, ἃς βρόχοι περιβάλλοντες. — Βρόχους] σχοινία. — Ὑπερτει-

νουσῶν] ὑψουμένων. — Ἡ μηχανή] τῶν Πελοποννησίων δηλονότι. — Ἀπεκαύλιζε τὸ πρόεχον] ἀπέτεμε τὸ ἄκρον. — Τὸ πρόεχον] τὸ προβεβλημένον.

LXXVII. 2. Πᾶσαν γὰρ δὴ ἰδέαν] ἐπινοίας δηλονότι.
5 — 3. Φακέλους] φορτία. § Φάκελος, δεσμός, φορτίον, καὶ τὸ ταῖς κεφαλαῖς φορούμενον, ἦτοι τὸ φασκώλιον. — Ταχὺ δὲ πλήρους γενομένου] τοῦ διαστήματος. — Ἐπιπαρένησαν] συνῆρξαν. — 4. Χειροποίητον] ἔστι γὰρ καὶ αὐτόματος. — Ἡδὴ [γὰρ] πάλαι ποτέ. — 5. Τάλλα] δεινὰ δηλονότι. — Ἐλαχίστου] ὀλίγου καιροῦ δηλονότι. — Αὐτῇ] τῇ φλογί. — Διέφυγον] τὸν κίνδυνον.

LXXVIII. 2. Περί ἀρχτοῦρου ἐπιτολάς] κατὰ τὸν Ὀκτώβριον μῆνα. — 3. Ἐκκεκομισμένοι ἦσαν] ἐξήγαγον. — 4. Τοιαύτη μὲν] οἱ διαλόντες ταύτην τὴν συγγραφήν εἰς τρισεκαίδεκα, ἐνταῦθα τὸ τέλος τῆς τρίτης ἱστορίας ὤρισαν καὶ ἀρχὴν τῆς τετάρτης.

LXXIX. 2. Σπάρτωλον] ἢ Σπάρτωλος προπαροξύνεται. — Τὴν Βοττικὴν] ὅτι Βοττιαῖοι ἄποικοι Μακεδόνων. εἰσὶ δὲ ἐν τῇ Θράκῃ, πλησίον Χαλκιδίων. — Προσχωρήσει] τοῖς Ἀθηναίοις δηλονότι. — Τῶν... βουλομένων] τῶν μὴ θελόντων παραδοῦναι δηλονότι. ἡ δὲ Ὀλυνθος μητρόπολις Χαλκιδίων. — 3. Καὶ ἀναχωροῦσιν] οἱ Ἀθηναῖοι. — 6. Ἐνεδίδωσαν] ὑπεχώρουν, 25 οἱ Χαλκιδεῖς δηλονότι καὶ οἱ Σπαρτιῶλοι. — Ἡ δοκοῖ] καθ' ὃ μέρος ἐνομιζέτο αὐτοῖς συμφέρον. τὸ δὲ δοκοῖ τρίτης συζυγίας. — Ἐπὶ πολὺ] διάστημα δηλονότι. — 7. Ἀνελόμενοι] ἀναλαβόντες. — Διελύθησαν κατὰ πόλεις] ἕκαστος ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν πόλιν.

LXXX. Καταστρέψασθαι] ἀφανίσει. — Ἐκ τῆς 30 ζυμμαχίδος] γῆς δηλονότι. — 2. Περιήγγειλαν] πανταχοῦ ἐμήνουν. — 3. Ἀποίκους οὖσι] τῆς Κορίνθου δηλονότι. § ὅτι Ἀμπρακιώται ἄποικοι Κορινθίων. — 5. Καὶ αὐτῶ] τῷ Κνήμῳ. — Ἀθασλευτοὶ] μὴ νομιζόμενοι ἔχειν βασιλείας, ἀλλὰ μόνον ἡγεμόνας καὶ ἄρχοντας. — 6. Ἐπιτρέψαντος] τὸ ἄρχειν δηλονότι, καὶ εἶναι αὐτοκράτορα, τὸν Ὅροιδον ἀμφοῖν τοῖν ἔθνοισιν. — 8. Διὰ τῆς Ἀργείας] τῆς Ἀμφιλοχικῆς. — Ἐπὶ Σπράτον] θηλυκῶς ἢ Σπράτος.

LXXXI. Κελεύοντες] παρακινούντες. — Ἐρήμην] ἔρημον φυλάκων. — 2. Τρία τέλη ποιήσαντες] οὐκ ἐπὶ μῆκος, ἀλλ' ἐπὶ πλάτος. — 3. Διείχον] δίσταντο. — 4. Ἐσταγμένοι] εὐτάκτως. — Διὰ φυλακῆς ἔχοντες] ἑαυτοὺς δηλονότι. — Ἐν ἐπιτηδεῖω] χώρα δηλονότι. 45 — Πιστεύοντες] θαρβύοντες. — Ἀξιούμενοι] ἀξιοὶ κρινόμενοι. — Ἐπέσχον] ἐνεκαρτέρησαν. — Τὸ στρατόπεδον] τὸ τό περιττὸν κεῖται. — Αὐτοβοσί] βοῆ μόνῃ χρησάμενοι. — Αὐτοβοσί] Ὅμηρος [II, Γ, 2 et 8].

Τρῶες μὲν κλαγγῇ, οἱ δ' ἄρ' ἴσαν σιγῇ.

50 — 5. Μεμονοιμένοι] διεξευγμένον τῆς τῶν Ἑλλήνων συμμαχίας. — 6. Ἐς φόβον καταστάντων] ἤγουν φυγόντων. — Αὐτοὺς] τοὺς Χάονας. — 8. Ἐνέκειντο φεύγοντες] ἤγουν κατὰ κράτος φεύγοντες. — Ἀνελάμ-

βανόν τε αὐτοὺς] οἱ Ἕλληνας τοὺς βαρβάρους.

LXXXIII. 2. Ἀντιπαραπλέοντας] ἀντὶ τοῦ εἰς ἀντιπαρατάξιν. — Ἐώρων] οἱ Κορίνθιοι δηλονότι. — Σφῶν] τῶν Κορινθίων. — Οὐκ ἔλαθον] οἱ Ἀθηναῖοι, 5 — Τὸν πορθύον] τὸν Κριασαῖον φησι. ἔστι δὲ πορθύος ἀμφίγειος θάλασσα. — 5. Τὰς πύρας] ἔχοντες δηλονότι. — Τὰ τε λεπτὰ πλοῖα] τοὺς λέμβους.

LXXXIV. Κατὰ μίαν ναῦν τεταγμένοι] μίαν ἔχοντες ὀπίσω τῆς μῆς. — Ἐν χρωῖ] ἀντὶ τοῦ πλησίον. 10 ἔστι δὲ ἀποκοπή· ἦν γὰρ ἐν χρωαί. εἴρηται δὲ ἀπὸ μεταφορᾶς τῆς κορυφῆς τῆς ἄχρῃ τοῦ χρωαῖς γιγνομένης. — Δόκησιν] δόξαν. — Ἐμβαλεῖν] προσπεσεῖν. — Μὴ ἐπιχειρεῖν] τῷ πολέμῳ. — Σημήνη] σημεῖον ὄψι. — 2. Αὐτοὺς] τοὺς Κορινθίους. — Ἐφ' ἑαυτῇ] ἐπὶ τῇ 15 ἐξουσίᾳ αὐτοῦ. — 3. Τῶν τε πλοίων] τῶν λεπτῶν. — Παραγγελλομένων] συμβουλευόντων. — Τῶν κελυσισίων] τῶν στρατηγῶν καὶ τῶν κυβερνητῶν. — Σημαίει] σημεῖον ποιεῖ. — Χωρήσειαν] ὀρηκίσειαν. — Ἐς ἀλκήν] ἐς μάχην πολέμου. — 4. Ἀνεχώρησαν] ὑπέστρεψαν. — 5. Ἐπίνειον] ἐπίνειον καλεῖται πᾶν ἐμπόριον, ἢ παρὰ τὸ ἐπινίχεσθαι αὐτὸ τῇ θαλάσῃ, ἢ παρὰ τὸ ἐν αὐτῷ τὰς ὀλκάδας νήχεσθαι ἢ ὀκέλλειν.

LXXXV. Ὑπ' ὀλίγων νεῶν] τῶν Ἀθηναίων. — 2. Πρῶτον ναυμαχίας πειρασαμένους] ἐν τῷ Πελοποννησιακῷ πολέμῳ δηλονότι. — Ὁ παράλογος] τὸ παρὰ τὸ ἐνδεχόμενον γενέσθαι. — Οὐ... σφῶν τὸ ναυτικὸν λείπεσθαι] οὐ κατ' ἐμπειρίαν τοῦ ναυτικοῦ λείπεσθαι. — Οὐκ ἀντιτιθέντες] οὐκ ἀντιπαραβάλλοντες. — Ὅργῃ 25 οὖν ἀπέστελλον] ὀργιζόμενοι ἀπέστελλον τοὺς συμβούλους. — 5. Ἐορτύνεις] ἰστέον ὅτι ἡ Γόρτυς πόλις ἐστὶ Κρήτης ἀπέχουσα Κυθωνίας σχεδὸν σταδίους χιλίους· καὶ ἔστιν ἀπίθανον, εἶναι πολεμίας ἀλλήλαις ταύτας τὰς πόλεις, ῥητέον οὖν ἐπὶ πολεμικῇ λέγει τὴν Κυθωνίαν τῇ Πολίγῃ, οἷς εἰκὸς χαρίζεσθαι κατὰ φιλίαν τὸν Νικίαν. 35 — Πρὸς ποιήσει] οἰκίαν ποιήσει.

LXXXVI. Ἐν τούτῳ] τῷ χρόνῳ. — 3. Διείχον] κελύρισθον. — 5. Ἐνόμην] σκοπόν. — Οἱ μὲν] οἱ Πελοποννήσιοι. — Οἱ δὲ] οἱ Ἀθηναῖοι.

LXXXVII. Ἡ μὲν γενομένη ναυμαχία] ἡ στάσις 40 πραγματικῆ, ἄγραφος, εἶδος συμβουλευτικῆς. — Τὴν μὲλλουσαν] ναυμαχίαν. — Ἐκμαρσιν] στοχασμόν. — Ἐκφοβῆσαι] ἀντὶ τοῦ ἐκφοβεῖσθαι. — 2. Οὐκ ὀλίγα] ὁ ἄνεμος, καὶ ἡ ἐν κύκλῳ τάξις τῶν νεῶν, καὶ τὸ μὴ ταχέως αὐτοὺς ἐπιχειρηθῆαι τῇ ναυμαχίᾳ, ἀλλὰ τὴν τοῦ 45 Φορμίωνος ἀναμένειν διὰ τοῦ ἀνέμου στρατηγίαν. — Ἐσφηλε] σφαλῆναι ἐποίησεν. — 3. Οὐδὲ δίκαιον τῆς γνώμης...] τὸ ἐξῆς, οὐ δίκαιον τῆς γνώμης τὸ μὴ νικηθῆναι κατὰ κράτος ἀμβλύνεσθαι. — Τῆς ζυμφορᾶς τῷ ἀποβάντῃ] τῇ ἀποδόσῃ συμφορᾷ. — Ἀμβλύνεσθαι] ἀναπίπτειν. ... Ταῖς δὲ γνώμας... ἀνδρείους ὀρθῶς εἶναι] ἔχειν τοὺς ἀνθρώπους ἐστηκυῖαν τὴν γνώμην καὶ μὴ ὑποπεπτωκυῖαν τοῖς δεινοῖς. — Κακοὺς γενέσθαι] ἀπὸ κοινοῦ δὲ τὸ δίκαιον. — 4. Προέχετε] τῶν Ἀθηναίων δηλονότι. — Ἡ ἐπιστήμη] ἡ γυμνασία, ἡ μελέτη.

— Ἐν τῷ δεινῷ] τῷ πολέμῳ. — Ἐκπλήρσει] ἐξω-
 θεΐται, ἐκκρούει. — 6. Τὰ δὲ πολλά] ἀντί τοῦ ὡς ἐπὶ
 τὸ πολύ. οὐκ εἶπε δὲ ἀεὶ, διὰ τὸ ἀδύνατον τῆς τύχης. —
 7. Προσγεκόμενα] προσκτηθέντα. — 8. Θαρσοῦντες οὖν]
 5 οἱ ἐπίλογοι. — Χώραν] ἀντί τοῦ τάξιν. — 9. Τῶν δὲ
 πρότερον ἡγεμόνων] τῶν καταναυμαχηθέντων ὑπὸ
 Φορμίωνος· λέγει δὲ τοὺς περὶ Μαγάνα καὶ Ἰσοκρά-
 την. — Τὴν ἐπιχείρησιν] τῆς παρασκευῆς τοῦ πολέ-
 10μου δηλονότι. — Οἱ δὲ ἀγαθοί] οἱ γενναῖοι. — Τιμη-
 σονται] ἀντί τοῦ τιμηθήσονται.

LXXXVIII. Ξυνηστάμενοι] συναθροίζομενοι. — 2.
 Τὴν ἀξίωσιν] τὴν πείραν. — Μηδένα ... ὑποχωρεῖν]
 σημειῶσαι τὴν σύνταξιν.

LXXXIX. 2. Τῶν νεῶν] γράφεται τῶν ἐναντίων.
 15 — Ξυνεκάλεσα] εἰς ταῦτον συνήγαγον. — Οὔτοι γάρ]
 οἱ Λακεδαιμόνιοι. — 3. Ἐν ἐκείνῳ] ἐν τῇ πεζομαχίᾳ.
 — Οὐδὲν προφέρουσι] κατὰ τὴν ναυμαχίαν. — 4. Πα-
 ραπολῷ] ὑπερβαλλόντως. — 5. Οὐκ ἂν ἠγούνται] ὁ
 20 νοῦς οὕτως, ἠγούνται οἱ ἐχθροὶ μὴ ἀνθίστασθαι ἡμῶς
 ἄλλως, ἢ μέλλοντάς τι γενναῖον πράξαι. — 6. Ἀντί-
 παλοὶ] θαρρόντες ἀντιπαλαίειν. — Πολλῶ] τῷ μέτρῳ.
 — Οὐκ ἀναγκάζομενοι] ἡμεῖς, δηλονότι οἱ Ἀθηναῖοι.
 — 8. Ἐκὼν εἶναι] παρέλκει τὸ εἶναι κατὰ συνήθειαν
 25 Ἄττικὴν· οὐδὲν γὰρ ἐν ταῖς τοιαύταις συντάξεσι δηλοῖ.
 — Ἐπιπλεύσειε] κατὰ τῶν ἐναντίων ἐπέλθοι. — Μὴ
 ἔχων τὴν πρόσφιν τῶν πολεμίων] μὴ ὄρων τοὺς πολε-
 30 μίους. — Ἐκ πολλοῦ] λείπει διαστήματος. — Διέ-
 πλοιοὶ] τὸ ἐμβάλλειν καὶ διασχίζειν τὴν τῶν ἐναντίων
 τάξιν. Ἀναστροφῆι δὲ αἰ εἰς τοῦπίσω ὑποχωρήσεις, ἀνα-
 κάμψεις. — Ἐν τούτῳ] ἐν τῷ πεζομαχεῖν. — 9. Τού-
 των μὲν οὖν ἐγὼ...] τὸ ἐπιχείρημα ἐκ τοῦ συμφέροντος.
 — Τὰ τε παραγγελλόμενα] τὰ τῆς παραινέσεως ἔργα.
 — Ὁξέως] σπουδαίως. — Τῆς ἐφορηήσεως οὕσης]
 τῶν πολεμίων. — Ἐν τῷ ἔργῳ κόσμον...] ἦτοι ἐν τῷ
 35 πολέμῳ κόσμον ἔχετε καὶ σιγὴν, καὶ συμφέρον ὃν τοῖς
 μειοῦσιν ἐπιτοπολὺ τὰ πολεμικά, καὶ μάλιστα τοῖς
 ναυμαχοῦσιν.

XC. Ἐπὶ τεσσάρων ταξάμενοι] ἀντί τοῦ κατὰ τέσ-
 40 σαρὰς αὐτὰς ποιήσαντες. — Ἐπὶ τήν] ἀντί τοῦ παρὰ
 τήν. — Ἐσω ἐπὶ τοῦ κόλπου] ἐσωτέρω τῶν Ῥίων ἐν
 τῷ Κρισαίῳ κόλπῳ. — 2. Ἐπὶ δ' αὐτῷ] τῷ κέρατι.
 — Ἐπὶ τῆν Ναυπάκτου] ἔσω γὰρ ἐν τῷ κόλπῳ ἔκειτο
 ἢ Ναυπάκτος. — Ταύτῃ] τῇ ὁδοῖ. — 3. Ὁ δὲ...] ὁ δὲ
 45 Φορμίων ὡς ἑώρα τοὺς Πελοποννησίους, ἄκων κατὰ
 σπουδὴν τοὺς στρατιώτας ἐμβιδάσας εἰς τὴν ναῦν ἐπλει-
 — Προεδέχοντο] ἤλπίζον. — Περὶ τῷ χωρίῳ] τῆς
 Ναυπάκτου δηλονότι. — Ἐρήμῳ ὄντι] βοήθειας δη-
 50 λονότι. — Τὴν γῆν] τὴν οἰκίαν δηλονότι. — 4. Κατὰ
 μίαν ἐπὶ κέρως] ὡς ἂν εἰ ἔλεγε, μίαν κατακολουθοῦ-
 σαν τῇ ἑτέρᾳ. τοῦτο γὰρ τὸ ἐπὶ κέρως δηλοῖ. — Ἀπὸ
 σημείου ἑνός] ὡς ἂν εἰ ἔλεγεν, οὐ δεηθέντες πολλῶν
 παρακελεύσεων, ἀλλ' εὐθὺς ποιοῦντες ὅπερ ἐδόκει. τὸ
 δὲ σημείου ἀντί τοῦ μιλίου. δύναται δὲ λέγειν καὶ τὸ
 σύνθημα. — Ἐπιστρέψαντες τὰς ναῦς μετωπηδὸν ἔ-

πλεον] τὸ μὲν ἐπιστρέψαντες εἶπεν, ὅτι ἦν ἄνω εἰπὼν,
 ἐπειδὴ κατ' εὐθείαν ἔπλεον· νῦν δὲ οὐκέτι· τὸ δὲ μετω-
 5πηδὸν, πάλιν τὸ κατ' εὐθείαν πλέειν ἐστὶ· τὸ γὰρ μέτω-
 πον τῆς νεῶς ἢ πρόρα ἐστὶ. λέγει οὖν ὅτι τὰ μέτωπα,
 ὅ ἐστι τὰ πρόσωπα τῶν νεῶν, παρεῖχον τοῖς ἐναντιοῖς.
 5 — 5. Τῶν δὲ] τῶν νεῶν τῶν Ἀθηναίων. — Ἐξέωσαν]
 ἐξέκλιναν τῆς προκειμένης ὁδοῦ. § πρὸς τὴν γῆν δεξι-
 λαι ἐποίησαν. — Ἐξένευσαν] ἐξεκολύμβησαν.

XCI. Ταύτῃ] οὕτως. ἢ ἀντί τοῦ κατὰ τοῦτο τὸ
 μέρος. — Καὶ ἴσχουσαι] ἐλλιμενίζουσαι. ἄλλη ἀρχὴ τὸ
 10 καὶ ἴσχουσαι. — Ἀντίπρωροι] ἔχουσαι τὰς πρώτας πρὸς
 τὸ πέλαγος ὁρώσας· τοῦ γὰρ φεύγειν ἐπαύσαντο. —
 Ἀντίπρωροι] γενοῦναι δηλονότι. — Τὸ Ἀπολλώνιον]
 ἱερὸν Ἀπόλλωνος ἐν τῷ λιμένι. — 2. Οἱ δὲ] οἱ Πελοπο-
 15 νήσιοι. — Τὴν ὑπολοιπὴν] τὴν ὑστερήσασαν. — 3. Ὀλ-
 κάς] ἢ ἐμπορικὴ ναῦς ἐστὶ. — 4. Πρὸς τὴν ἐξ ὀλίγου
 ἀντ.] διὰ τὸ ἐγγύθεν ἀντεπιέναι τοὺς Ἀθηναίους.

XCII. Ὑπέμειναν] ἐδέξαντο τὸ ἐμβάσιμον τῶν Ἀθη-
 20 ναίων. — Τὸν Πάνορμον] σημειῶσαι δὲ Πάνορμος. —
 3. Ἡ ναῦς] ἢ περὶ τὴν δολκάδα καταδοῦσα. — Ἐσφαξεν
 ἑαυτὸν] Λακωνικὸν τὸ φρόνημα τοῦτο, μὴ ὑπ' ἐχθρῶν
 ἀξιώσαι ἀναιρεθῆναι. — 5. Τῆς τροπῆς] ἀντί τοῦ ὑπὲρ
 τῆς τροπῆς. § Ἡ σύνταξις οὕτως· ὡς νενικηκότες ἔνεκεν
 τῆς τροπῆς τῶν νεῶν ἄς πρὸς τῇ γῆ διέφθειραν. — Ἄς
 25 πρὸς τῇ γῆ ναῦς] ἀντί τοῦ διὰ τὰς ναῦς. — 6. Ὑπὸ
 νύκτα] ἀντί τοῦ κατὰ τὴν νύκτα. — 7. Οὐ πολλῶ ὑστε-
 30 ρον] μετ' ὀλίγον. — Τῆς ἀναχωρήσεως τῶν νεῶν] τῶν
 ἐναντίων.

XCIII. Ἐπικρατεῖν] ἰσχύειν τοὺς Ἀθηναίους. — 2.
 Τὸ ὑπηρεσίον] ὑπηρεσίον ἐστὶ τὸ κῶας, ὃ ἐπικαθῆνται
 30 οἱ ἐρέσσοντες διὰ τὸ μὴ συντρίβεσθαι αὐτῶν τὰς πυγὰς.
 — Πλευσαι] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἐδόκει. — 4. Ἀφικόμενοι]
 εἰς τὰ Μέγαρα δηλονότι. — Τὸ ἀκρωτήριον] τὸ Βούδο-
 ρον καλούμενον. Κενάς] τῶν ἀνδρῶν δηλονότι.

XCIV. Φρυκτοί] φρυκτοὶ εἰσι λαμπαδῆς τινὲς ἀπὸ
 35 ξύλων γινόμεναι, ἄς τινὰς βαστάζοντες ἀνοίθην τῶν τει-
 χῶν ἐσθῆμαιον τοῖς πηλοσχορῶσι ἢ τοῖς συμμαχοῖς, ὅτ' ἂν
 τινὰς ἑώρων πολεμίους ἐπιόντας, ὡς ὅτι δεῖ προφυλάξασ-
 40 θαι. οὐ μόνον δὲ ἐπὶ πολεμίῳ τοῦτο ἐποίουν· ἀλλὰ καὶ
 ἐπὶ φίλῳ, ὅτ' ἂν ἑώρων βοήθειαν ἐρχομένην, ἐσθῆ-
 45 μαιον πάλιν διὰ τὸν φρυκτῶν, ὡς οὐ δεῖ θορυβεῖσθαι.
 καὶ ὅτ' ἂν μὲν φίλους ἐδῆλουν, ἐδῶταζον τοὺς φρυκτοὺς
 ἡρεμοῦντες· ὅτ' ἂν δὲ πολεμίους, ἐκίνουν τοὺς φρυκτοὺς,
 δηλοῦντες τὸν φόβον. — Ἐκπληξίς ἐγένετο] τοῖς Ἀθη-
 50 ναίοις. — Οἱ μὲν γὰρ ἐν τῷ ἄστει] ὄντες δηλονότι. —
 Ἠρῆσθαι] ἐκλωκέναι. — Ὅσον οὐκ] ἀντί τοῦ σχεδόν,
 ὡς τὸ μονονοχί. — Ἐσπλεῖν αὐτούς] ἀντί τοῦ ὅτι μέλ-
 55 λουσιν ἐσπλεῖν. — 2. Βοηθήσαντες μετὰ βοῆς συνδρα-
 μόντες. — 3. Οὐδὲν στέγουσαι] ὕδωρ δηλονότι.

XCV. Σιτάλκῃς ὁ Γήρεω] ἐντέθειθεν τὰ Θαρακικὰ καὶ
 55 Σιτάλκῃς ἐπιστρατεία. — Δύο ὑποσχέσεις] ἀντί γενι-
 κῆς ἢ αἰτιατικῆς Ἀττικῆς. σημειῶσαι παρόμοιον τῷ
 [Hom. Od. M, 737] « δύο μὲν σκόπελοι ὁ μὲν οὐρανόν. »
 § Ἡ ἱστορία τῆς παρουσίας ὑποθέσεως ἔχει οὕτως. Ἀλέ-

ξανδρος Μακεδόνων βασιλεὺς ἔσμεν υἱὸς δύο, Περδίκχαν καὶ Φίλιππον. δραξάμενος δὲ τῆς ἀρχῆς ὁ Περδίκκας, ἀπεξήλασεν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Φίλιππον. ὁ δὲ, ἐπὶ Σιτάλκην, τὸν βασιλέα τῶν Θρακῶν, καταφυγὼν, ἐδεῖτο καταγαγεῖν αὐτὸν, καὶ τὴν τῶν Μακεδόνων βασιλείαν ἀποδοῦναι· ὁ δ' ὑπέσχετο. μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ τοῦ Φιλίππου ἀδελφὸς Περδίκκας, ἀπέστειλε πρὸς Σιτάλκην πρέσβεις, ὑποσχεθεὶς αὐτῷ χρήματα, εἰ μὴ καταγάγοι τὸν Φίλιππον, οὐκ ὀλίγα. ἅ μὲν καὶ ὁ Σιτάλκης πεισθεὶς, οὐ κατήγαγε τὸν Φίλιππον· ὡς δὲ οὐδὲν ἀποδέδωκε πρὸς αὐτὸν ὁ Περδίκκας ἄπερ ὑπέσχετο, ἐστράτευσεν κατ' αὐτοῦ, τὸν Φιλίππου υἱὸν ἀντὶ τοῦ πατρὸς ἀνταναγόμενος. ἐπεὶ δὲ αὐτοῦ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐδέοντο, ὑπὸ Χαλκιδίων τῶν ὑπὸ Περδίκχαν ὄντων βλαπτόμενοι ἐν τοῖς Θρακικαῖς χωρίοις τε καὶ συμμάχοις αὐτῶν, καταλύσαι τὸν πόλεμον καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ Γ. βλάβην, ἐστράτευσεν κατὰ Χαλκιδίων τε καὶ Περδίκκας, τὸν μὲν ἀμυνόμενος οἷς ἐψεύσατο μετληθεὶν αὐτῷ τὰ ὑπασχημένα, τοὺς δὲ μετληθεὶν ἐπειγόμενος, τὴν παρὰ τῶν Ἀθηναίων ὑπόσχεσιν ἐκπληρώσων. — Ἀναπράξαι] εἰσπράξαι, ἀπαιτῆσαι. — Ἀποδοῦναι] τοῖς Ἀθηναίοις δηλονότι. — 2. Περδίκκας]

Γένος Τημενιδῶν.

Ἀλέξανδρος

Περδίκχαν Φίλιππον
Ἀρχέλαον Ἀμύνταν
Φίλιππο

Ἀλέξανδρον τον μέγαν,
δς τὴν Περσῶν δυνα-
στείαν κατέλυσεν.

— Αὐτῷ] τῷ Σιτάλκῃ. — Διαλλάξειεν] φίλον ποιήσειεν. — Ὑπεδέξατο] ὑπέσχετο. — 3. Οἱ ἐτύγγανον παρόντες] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἦγε. — Ἀγωνία] οὗτος ἔκτισε τὴν Ἀμφίπολιν.

XCVI. Ἀνίστησιν] ἐπάγεται, στρατεύματα δηλονότι. — Ἐς τὸν Εὐξ...] ἕως τοῦ Εὐξεινίου πόντου καὶ τοῦ Ἑλληνισπόντου. — Μέρη] γένη, ἔθνων δηλονότι. — 3. Τοῦ Στρυμόνος] Στρυμῶν ποταμὸς Θρακίας περὶ τὴν Ἀμφίπολιν. ὅρα πῶθεν ἄρχεται δὲ Στρυμῶν ποταμὸς, καὶ ποῦ καταλήγει. καὶ ἔτι ὁ Ὄσκιος ποταμὸς καὶ ὁ Νέσος, ὃν Νέστον οὗτος καλεῖ· ἔτι γε μὴν καὶ ὁ Ἐβρος. — Οὐ ὠρίζετο] τὸ τέλος εἶχε. — 4. Παρήκουσι] παρατείνονται. — Τὸ ὄρος] τὸ Σκόμιον δηλονότι.

XCVII. Περιπλοῦς] δυνατὴ περιπλευσθῆναι. — Νηὶ στρογγύλῃ] ἐμπορικῇ, διὰ τὰ πολεμικὰ, μακρότερα ὄντα. — Ὅδῳ] διὰ ξηρᾶς. — Εὐξωνος] εὐσταλῆς καὶ κούφους καὶ μηδὲν ἔχων τὸ ἐμποδιζόν. — 2. Διὰ πλείστου] διαστήματος δηλονότι. — 3. Ὅσον προσῆξαν] φόρον δηλονότι. — Χωρὶς δέ] τούτων δηλονότι. — Ὅσα] προσεφέρετο. — Λεῖα] τὰ λιτὰ, πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν ὑφαντῶν καὶ πεποικιλμένων. — Ὄδρυσῶν] προσεφέρετο δηλονότι. — 4. Τοῦναντίον τῆς Περσῶν βασιλείας] οἱ γὰρ Πέρσαι παρέχουσι μᾶλλον ἢ περὶ παρὰ τῶν ἄλλων λαμβάνουσιν· οἱ δὲ Θρακῆς τοῦναντίον. καὶ οὐκ

ἦν τι πράξει παρ' αὐτοῖς τὸν μὴ παρέχοντα χρήματα, ὅπερ καὶ νῦν ἐν Ῥωμαίοις. — Κατὰ τὸ δύνασθαι] διὰ τὴν δύναμιν. — Ἐπιπλέον αὐτῷ ἐχρόσσαντο] αὐτῷ τῶ νόμῳ μᾶλλον τῶν ἄλλων Θρακῶν οἱ Ὄδρυσῆαι ἐχρῶντο, λαθεῖν μᾶλλον ἤπερ δοῦναι. — 6. Ταύτη δέ] τῇ τῶν Σκυθῶν. § Περί Σκυθῶν τοῦτο καὶ Ἡρόδοτος [4, 46] λέγει. — Οὐχ ὅτι] ἀντὶ τοῦ μὴ τοι γε. — Οὐ μὴν ... ἄλλοις ὁμοιοῦνται] ἀλλ' ὑπερβάλλουσιν δηλονότι.

XCVIII. Ἄρας] τὸ στρατεύματα. — Σίντιων] Σίντιοι ἐλέγοντο ἐν ὄσῳ τὴν Λῆμιον ὄκνον· εἰς δὲ Θρακίην ἐλθόντες μετωνομάσθησαν Σίντιοι. — 2. Τὸ δέ] ὄρος τὴν Κερκίνην δηλονότι. — Δόβηρον] τὴν νῦν καλουμένην Γέβρην. — 3. Ἀπεγίγνετο] ἀπώλυτο. — Προσεγίγνετο] ηἰξάνετο κατὰ πρόθεσιν. — Ἀπαράκλητοι] ἐκούσιοι.

XCIX. Τὴν κάτω Μακεδονίαν] τῆς Μακεδονίας τὸ μὲν ἐστὶ μεσόγειον, τὸ δὲ παράλιον, ἣν καλεῖ τὴν κάτω Μακεδονίαν. — 3. Πρώτῳ ἐκτῆσαντο] τοῦτο καὶ Ἡρόδοτος ἐν τῇ ἐνάτῃ [imo 8, 137] ἱστορεῖ κατὰ διεξοδον. — 4. Ἄξιον] τὴν Βάρδαριν λέγει. — Ἡδῶνας] Ἡδωνοὶ καὶ μεταπλασμῷ Ἡδῶνες καὶ Ἡδῶναι. οὕτως Ἡρωδιανός. — 5. Ὠν] τῶν Ἐορδῶν. — 6. Οἱ Μακεδόνες οὗτοι] οἱ κάτω Μακεδόνες. — Καὶ Μακεδόνων αὐτῶν] τῶν ἄνω.

C. 2. Ἦν δὲ οὐ πολλά] τὰ καρτερά δηλονότι. — Τὰ νῦν ὄντα] τεῖχη δηλονότι. — 3. Ἐς τὴν Φιλίππου] τοῦ ἀδικηθέντος ὑπὸ Περδίκκου. — 6. Περικλειόμενοι] ἀντὶ τοῦ περικλείοντες. οἱ Θρακῆς δηλονότι.

CI. Ἐπεμψαν αὐτῷ] τῷ Σιτάλκῃ οἱ Ἀθηναῖοι. § οἱ Μακεδόνες. — 4. Παρέσχε δὲ λόγον] ὁ Σιτάλκης. — Ὑπ' αὐτῶν] τῶν Ἀθηναίων. — 5. Ἐπέχων] ἐπικειμένους. — Αὐτῷ] ὑπ' αὐτοῦ. — Ἐξέβαλε] τὴν ἐφοδὸν ἐποίησε.

CI. Ἐς Κόροντα] τὰ Κόροντα ἡ εὐθεῖα. — 2. Οἰνιαδας] Οἰνίας πόλις ἐστὶν ἐν τῷ στομίῳ τοῦ Ἀχελώου ἢ καὶ νῦν Δραγαμῆστη λεγομένη. — Διὰ Δολοπιάς] Δολοπία ἡ νῦν καλουμένη Ἀνόβλαχα· ἐξ ἀνατολῶν γὰρ αὐτῆς ὁ Πηγνεὶς ποταμὸς, ἐκ δὲ νότου ὁ Ἀχελῶος οὗτος ποταμὸς ρεῖ. — Αὐτοῖς] τοῖς Οἰνιαδαῖς. — Περιλιμνάζων] περὶ τὴν πόλιν πλημμύρας ὑδάτων ποῖων. — 3. Προσχοῖ ἀεὶ] ὕλην συμφορεῖ. — Αἱ ἠπειρώνται] τιοιαυτὰ πολλὰ οἱ τὰς γεωγραφίας ἡμῶν παραδιδόντες ἀναγράφουσιν· ὅπερ καὶ ἐν τῇ πρὸς Αἴγυπτον Φάρμῳ τῇ νήσῳ συνέβη. ὁ γὰρ Ὀμηρος [Od. Δ, 354] πελαγίαν αὐτὴν ἀναγράφει· νῦν δὲ σχεδὸν ἠπειρώται. — 4. Τό τε γὰρ ρεῖμα] τοῦ Ἀχελώου. — Τῆς προσχώσεως] τῆς προσχώσεως ἕνεκα, διὰ τῆς προσχώσεως, διὰ τὸ μὴ σκεδάνυσθαι αὐτήν. — Τῷ μὴ σκεδάνυσθαι] τὴν πρόσχωσιν δηλονότι. — 5. Ἀλκμῆωνι]

Τὸν Ἀλκμῆωνα (πῶς, λέγειν οὐκ ἰσχύω) φίλον, μέγα γράφουσιν, ὡς τῆδε βλέπει. Μέτραις ἐφεύρον ἀκριβῶς Εὐριπίδου. Δίφθογον οἱ νῦν καὶ μέγα γράφουσι δὲ, μωρῶς ἀτεχνῶς ἐν γραφαῖς πεφυρμένας. Δίφθογον * * ὁ Τζέτζης καὶ μικρὸν γράφει, Ὀμπος ὡς περ τεχνικοὶ γράφει λόγιος. Οὐ τυγχάνει γὰρ τοῦτο τῶν παρωνύμων,

ἐκ ῥήματος δὲ τυγχάνει παρηγημένον,
ὡς ἀλλαχού που πειρᾶ διέγραφα πλάτει.

— Τῆς μητρός] τῆς Ἐριφύλης. — 6. Καὶ ἐδόκει αὐτῷ
ἐκάνη ἄν... σώμ.] τὸ ἐξῆς, δίατα ἱκανῆ τῷ σώματι
5 ἐδόκει ἢ πρόσχωσις, δηλονότι εἰς χρεῖαν τοῦ σώματος.
— Ἐδυναστεύσει] τὴν βασιλείαν ἔσχε. — Τὴν ἐπινο-
μίαν ἐγκατέλιπε] πρότερον γὰρ Κουρήτις ἐκαλεῖτο.
“Ὀμηρος [II, I, 525].

Κουρήτες τ' ἐμάχοντο καὶ Αἰτωλοὶ μενεχάρμαι.

10 — Παρελάβομεν] ἀκοῇ δηλονότι.

CHII. Ἐλύθησαν] ἐλυτρώθησαν, εἰς λύτρον ἐδόθη-
σαν.

IN LIBRUM III.

I. Ἐς τὴν Ἀττικὴν] ἀντὶ τοῦ κατὰ τῆς Ἀττικῆς.
15 — Ἐγκαθιζόμενοι] ἐνδιατρίβοντες. οὐχ ἀπλῶς πο-
ρείαν ποιοῦμενοι, ἀλλ' ἐμβραδύνοντες, διὰ τὸν σίτον.
— Τὴν γῆν] τῶν Ἀθηναίων. — Ὀπη παρείκοι] ὅπου
ἐνεδέχτο καὶ ἐνεχόρει. — Τῶν φιλῶν] τῶν Λακεδαι-
μονίων. — Τὸ μὴ προεξιόντας... κακουργεῖν] λείπει ἢ
20 διὰ, ἵνα ἢ διὰ τὸ μὴ προεξιόντας τῶν ὅπλων ληστεύ-
ειν. — Κακουργεῖν] ληστεύειν. — 2. Οὐ εἶχον τὰ σι-
τῖα] ἀντὶ τοῦ ἕως οὐ εἶχον τροφήν.

II. Λέσθος ... βουληθέντες] σημειῶσαι τὴν σύντα-
ξιν. — Πρὸ τοῦ πολέμου] τοῦ Πελοποννησιακοῦ. —
25 Οὐ προεδέξαντο] ἵνα μὴ λύσωσι τὰς τριακοντούτας
σπονδὰς. — Ἀναγκασθέντες δέ] διὰ τοῦτο ἠναγκάστη-
σαν ἀποστῆναι, διὰ τὸ διαβληθῆναι. — Καὶ ταύτην]
οὐχ ὡς καὶ ἄλλην αὐτῶν πεποιημένον ἀπόστασιν· ἀλλὰ
τὸ ταύτην ἐν ἴσῳ τέθεικε τῷ ἐν τῷ τότε χρόνῳ. —
30 Πρότερον ἢ διανοοῦντο] πρὶν εὐτρεπισθῆναι. § ἐπιφέ-
ρει διὰ τί ἀναγκασθέντες ἦσαν γὰρ ἐκ πολλοῦ βουλό-
μενοι ἀποστῆναι, ἀλλὰ νῦν μῆπω εὐτρεπισθέντες ἀπέ-
στησαν. — 2. Τῶν τε γὰρ λιμένων τὴν χῶσιν] οἱ προσ-
δεχόμενοι πολεμίους κατὰ θάλασσαν ἰσχυροτέρους αὐ-
35 τῶν χῶμα ἔχουν ἐπὶ τοῖς στόμασι τῶν λιμένων, ὅπως
δυσεῖς πλωτοὶ τοῖς πολεμίους εἶεν. — Καὶ ἂ μεταπεμ-
πόμενοι ἦσαν] καὶ ἂ μετεπέμποντο. — 3. Αὐτοῖς] τοῖς
Μιτυληναίοις. — Μιτυληναίων]

40 Τριεξάδελφε, χρυσέ μου, καλλιγράφε,
ἀντίστροφον ποίησον εἰς γραφῆς τύπον
τὸν μὲ τε καὶ τι, καὶ φυγῆς ἄρα ψόγον.
Τὰς δ' αὖ μύτες νόησον υ ψιλὸν φέρειν.

— Μηνυταὶ γίνονται] τὸ μηνυτὰ γίνονται τῷ κατὰ
στάσιν συντακτέον, ἵνα ἢ τοιούτων, στασιασάντων (δη-
45 λονότι πρὸς ἀλλήλους) τῶν πολιτῶν, μία στάσις
ἐμήνυσεν αὐτῶν τὴν ἀπόστασιν τοῖς Ἀθηναίοις. —
Ξυνοικίζουσι ... ἐς τὴν Μιτυλήνην βία] ἄκοντας τοὺς
Λεσθίους ἀναγκάζουσιν εἰς τὴν Μιτυλήνην οἰκῆσαι.
ἐβούλοντο γὰρ ἐκ μιᾶς πόλεως ὀρμώμενοι πολεμεῖν. —
50 Καὶ τὴν παρασκευὴν...] καὶ παρασκευάζονται μετὰ

ἐπειξέως ὥστε ἀποστῆναι, συλλαμβανόντων αὐτοῖς Λα-
κεδαιμονίων καὶ Βοιωτῶν. τὸ δὲ συγγενῶν ὄντων ἐπὶ
μόνους τοὺς Βοιωτοὺς ἐνεκτέον· οὗτοι γὰρ κατὰ τὸ
Αἰολικὸν συγγενεῖς τῶν Λεσθίων. — Λακεδαιμονίων]
δεῖ ὑποστίξαι εἰς τὸ Λακεδαιμονίων, ἐξῆς δὲ Βοιωτῶν 5
συγγενῶν ὄντων ἀναγνωστέον. Αἰολέων γὰρ ἄποικοι
Λεσθιοὶ, Αἰολεῖς δὲ καὶ Βοιωτοὶ οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι
Δωριεῖς. — Αὐτούς] τοὺς Ἀθηναίους.

III. Μέγα μὲν ἔργον] δυσχέριαν. — Προσπολεμώ-
σασθαι] ἀντὶ τοῦ πρὸς τοῖς οὐσι πολεμίους, τοῖς Πελο- 10
ποννησίοις δηλονότι, καὶ αὐτὴν πολεμίαν ποιῆσαι. —
Ἀκέραιον] ἀζήμιον. — Τὴν τε ξυνοίκησιν] τῆς Λέσθου
εἰς τὴν* Μιτυλήνην. — 3. Καὶ ἦν μὲν...] τὸ σχῆμα κα-
λεῖται ἀνανταπόδοτον. Ὀμηρος [II, A, 135].

Ἄλλ' εἰ μὲν δώσουσι γέρας μεγάθυμοι Ἀχαιοὶ
ἄρσαντες.

δ νοῦς οὕτω καὶ εἰ μὲν κατορθωθῆ τὸ ἐπιζόμενον
καὶ τῆ πείρα αὐτῆ καταλάβωσιν αὐτοὺς ἔξω, καλῶς ἀν-
ἔσται τοῖς Ἀθηναίοις τὰ πράγματα. — Ναῦς τε πα-
ραδοῦναι] τοῖς Ἀθηναίοις. — 4. Καὶ αἰ μὲν νῆες] τῶν 20
Ἀθηναίων δηλονότι. — Παρὰ σφᾶς] τοὺς Ἀθηναίους.
— Κατὰ τὸ ξυμμαχικόν] διὰ τὴν ξυμμαχίαν. — 5.
Ἐπὶ Γεραιστόν] Γεραιστὸς ἀκρωτήριον Εὐβοίας, ἔχον
λιμένα. — Πλῶ] ἀντὶ τοῦ εὐπλοῖα. — Καὶ τριταῖος]
δι' ἡμερῶν τριῶν. — Τὸν ἐπίπλου] τῶν Ἀθηναίων. 25

IV. Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι] ἀντίπτωσις, ἀντὶ τοῦ τῶν
Ἀθηναίων. Ὀμηρος [Od. M, 73].

Οἱ δὲ δύο σκόπελοι, ὁ μὲν οὐρανὸν ἀμφίς ἱκάνει.

— Καταπλεύσαντες]

Σολοικιοιδὲς· σχῆμα γὰρ ἀντίπτωσιν σὺ νοεῖ,
ὡς ἀντὶ πλεύσαντων [γε] πλεύσαντες λέγει.

— Ὡς ἑώρων] ὡς ἔγνωσαν ὅτι ἔμαθον τὸν ἐπίπλου
καὶ προσφυλάξαντο οἱ Μιτυληναῖοι. — Ἀπήγγειλαν
μὲν] τοῖς Μιτυληναίοις. — Τὰ ἐπεσταλμένα] τὰ προσ-
ταχθέντα. — 2. Ὁμολογία τινὶ ἐπεικικεῖ] συνθήκη 35
τινὶ φιλανθρώπῳ. ἔνιοι δὲ, ἐπεικικεῖ· εὐπρεπεῖ. — 4.
Ἀπελθεῖν] τῆς Μιτυλήνης δηλονότι. — 5. Ἐν τῇ Μα-
λέᾳ] Μαλέα ἀκρωτήριον Λέσθου. — Τοῖς ἀπὸ τῶν
Ἀθηναίων] τοῖς πράγμασι δηλονότι, ἅπερ ἤλιπζον
ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων λήψεσθαι. 40

V. Καὶ ἡ ἄλλη Λέσθος] καθίστατο εἰς μάχην δη-
λονότι. — 2. Ἐπὶ τὸ τῶν Ἀθηναίων στρατοπέδον] τὸ
ὄρμου ἐν τῇ Μαλέᾳ. — Ἐπιυλίσαντο] ἐπαυλίσασθαι
ἔστι τὸ πλησίον τῶν πολεμίων νυκτὸς αὐλίσασθαι,
καθυπερτεροῦνται αὐτῶν. — Ἀνεχώρησαν] εἰς τὴν 45
πόλιν δηλονότι. — 3. Ἐκ Πελοπ... βουλόμενοι, εἰ
προσγένοιτό τι, κινδυνεύειν] τὸ ἐξῆς, βουλόμενοι, εἰ
προσγένοιτό τι καὶ ἐκ Πελοποννήσου, μετ' ἄλλης πα-
ρασκευῆς κινδυνεύειν. — 4. Αὐτοῖς] τοῖς Μιτυληναίοις.

VI. Πολύ] πολὺ ἢ πρότερον. — Οὐδὲν ἰσχυρόν] 50
οὐδεμίαν ἰσχυρὰν βοήθειαν. — Τοὺς ἐφόρμους] τὰς
ναυτικὰς ἐφόδους. — 2. Καὶ τῆς μὲν θαλάσσης εἶργον
μὴ χρῆσθαι] ἀντὶ τοῦ ὥστε μὴ χρῆσθαι. ἔνιοι δὲ τὴν

μή απόφασιν περιττήν φασιν. τὸ γὰρ λεγόμενον τοιοῦ-
τόν ἐστι, καὶ τῆς μὲν θαλάσσης εἶργον χρῆσθαι τοὺς
Μιτυληναίους. ὦρμον δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπ' ἀμφοτέροις
τοῖς λιμένι τῶν Μιτυληναίων, ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτοὺς
ἐκπλεῖν τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ μὴ χρῆσθαι τῇ θαλάττῃ. —
Προσβεβηθηκότας] πρὸς βοήθειαν δραμόντες. — Οὐ
πολύ] μέρος γῆς δηλονότι. — Αὐτοῖς] τοῖς Ἀθηναίοις.

VII. Τοῦ θέρους] ἐπὶ τοῦ θέρους. — Καὶ ἐς Πε-
λοπόννησον] ἢ ἐς ἀντὶ τῆς περὶ. — 2. Τὰ ἐπιθαλάσσια]
ἢ ἐπὶ ἀντὶ τῆς παρά. — 3. Ἐπ' οἴκου] ἐπ' Ἀθήνας.
— 4. Ἀναστήσας] μετοικίσας. § ἐγείρας καὶ κινή-
σας, οὐκ ἐκβάλων. — 5. Προσεχώρου] προσήρχοντο
οἱ Οἰνιάδαι. — Νήρικον] καὶ Ὀμηρος [Od. Ω, 376] οἶδε
ταύτην τὴν πόλιν, καὶ σημειῶσαι, ὅτι τῆς Λευκάδος
ἐστὶ μέρος. — Ἀναχωρῶν] ὑποστρέφων.

VIII. Αὐτοῖς] τοῖς πρέσβεισι. — Δωριεὺς] τὸ Δω-
ριεὺς ὄνομα κύριον· ὡς ἐπίπαν γὰρ τὸ κύριον προτάττε-
ται τῷ ἔθνικῳ. — Μετὰ τὴν ἑορτήν] μετὰ τὸ παρελ-
θεῖν τὰ Ὀλύμπια.

IX. Τὸ μὲν καθεστὼς... νόμιμον...] διαιρεῖται ἢ
δημηγορία αὕτη κεφαλαίως τοῖς δε· τῷ δικαίῳ, ὅσον ὅτι
δικαίως ἀπέστημεν· τῷ δυνατῷ, ὅτι δυνατὰ παρακα-
λοῦμεν· (ἐφαρμένοι γὰρ εἰσι τῇ νόσῳ καὶ ἡ δύναμις
αὐτῶν ἐς πολλὰ διήρηται·) τῷ συμφέροντι, ὅτι λυσιτελεῖ
δύναμιν καταδέξασθαι πόρρωθεν ἰσχύουσαν, καὶ τὰς
ἀπὸ τῶν συμμάχων Ἀθηναίους παραγινομένας προσόδους
δυναμένην κωλύσαι. ἐπὶ δὲ τελευταίᾳ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου
παραξύσμου, καὶ παράκλησις ποικίλης δυσποῦσα.
Καθεστὼς δὲ νόμιμον τὸ ἔθος λέγει. — Καθεστὼς]

ὡς * τοῦτο μικρὸν ἐγγράφουσι καὶ μέγα·
Ἰωνικῶς ὡς μικρὸν, Ἀττικῶς μέγα.

— Τοὺς γὰρ ἀφιστ.] πρὸς τὸ τοὺς γὰρ ἀφισταμένους
λείπει τὸ ἕτερον. — Ἐν ἡδονῇ ἔχουσι] ἤγουν ἡδύνον-
ται. — Χείρους ἡγούνται] τὸ χείρους οὐκ ἔστι συγχερι-
τικόν, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ καχοῦς. θεραπέουσι δὲ διὰ τούτων
οἱ Μιτυληναῖοι τὴν ὕπνοιαν τῶν Λακεδαιμονίων, ὅπως
εὐμενεῖς αὐτοὺς παρασκευάσωσιν ἀχροατάς. — 2. Αὕτη
ἢ ἀξίωσις] ἢ δόξα, ἢ κρίσις, ὁ λογισμός. — Διακρίνοι-
το] ἀφίσταιντο. — Ἴσοι μὲν τῇ γνώμῃ ὄντες...] ὁμοί-
τροποι μὲν ὄντες ταῖς γνώμαις, ἰσοσθενεῖς δὲ ταῖς δυνά-
μεσιν, ὅσον ἰσοπαλεῖς καὶ ἰσοδύναμοι. § τοὺς τῇ γνώμῃ
καὶ φιλιᾷ ἴσους εἶναι καὶ ἀντιπάλους τῇ δυνάμει. —
Ἐπεικῆς] εὐλογος, εὐπροσπῆς. — Μηδὲ τῷ χείρους...]
μηδέ τις ἡμῶν προκαταγῆ, πρὶν ἀκοῦσαι ὑπὲρ τῆς ζη-
τήσεως ταύτης ἀπολογουμένων ἡμῶν. — Ὑπ' αὐτῶν]
ῶν Ἀθηναίων δηλονότι.

X. Περὶ γὰρ τοῦ δικαίου...] ἢ διάνοια· περὶ γὰρ τοῦ
δικαίως αὐτῶν ἀφίστασθαι, καὶ μὴ διὰ κακίαν τε καὶ
πανουργίαν, ἀλλὰ δι' ἀπλότητα, (ἀρετὴν γὰρ τὴν ἀπλό-
τητα λέγει,) πρῶτον ποιησόμεθα τοὺς λόγους, καὶ
μάλιστα ἐπειδὴ δεόμεθα τυχεῖν τῆς παρ' ἡμῶν συμμα-
χίας. — Φιλίαν... βέβαιον] καὶ ἐν τῇ α' [cap. 32] « ὡς
καὶ τὴν χάριν βέβαιον. » — Κοινωνίαν πολεσιν] ἀπὸ

καινοῦ τὸ βέβαιον. — Ἀρετῆς] τῆς φιλίας καὶ ἀγάπης.
— Μετ' ἀρετῆς δοκούσης] ἀντὶ τοῦ τῆς δοκούσης καὶ
νομιζομένης ὄντως ἀρετῆς· οὐ γὰρ δὴ τὴν προσηγορητὴν
λέγει. κἀνάυθα δὲ ἢ ἀρετὴ ἀντὶ τῆς ἀπλότητος κείται.

— Ἐν γὰρ τῷ διαλλάσσοντι...] ἐν γὰρ τῷ μὴ ταῦτα ἀμ-
φοτέροις δοκεῖν αἰ διαφορά γίνονται. § τὸ τοιοῦτο μετα-
πεποίηκεν ὁ Φυλόστρατος [p. 507]· « Ἐξ * * * τῶν ἀντι-
ζήλων, ἔφη, φύεται μῖσος αἰτίαν οὐκ ἔχον. » — 2.
Ἡμῖν δὲ καὶ Ἀθηναίοις] ἀρχὴ τῶν ἀγώνων· κεφάλαιον
τὸ δίκαιον. — Ἀπολιπόντων] λείπει τὴν τῶν Ἑλλήνων
ἡγεμονίαν. — Ἐκ τοῦ Μηδικοῦ πολέμου] μετὰ τὸν Μη-
δικὸν πόλεμον. — Παραμεινάντων] τῷ πολέμῳ δηλονό-
τι. — Πρὸς τὰ ὑπόλοιπα] πρὸς τὰ ἐξῆς. — 3. Ἐπ' ἔλευθ.
... Ἑλλήσι] ἐνήλλακται ἀντὶ τοῦ ἐπ' ἔλευθερώσει τῶν
Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ Μήδου. — 4. Ἀπὸ τοῦ ἴσου] κατ' ἰσο-
νομίαν, ἰσοτίμως. — Ἀνιέντας] ἐνδιδόντας, παρορῶντας.
— Τὴν δὲ τῶν ξυμμάχων δούλωσιν ἐπαγομένους] τοῖς
συμμάχοις δουλείαν ἐπάγοντας, τὸ ἐπαγομένου ἀντίκει-
ται μὲν τῷ ἀνιέντας, μετενήνεκται δὲ ἀμφοτέρα ἀπὸ
τῶν τοὺς δεσμούς ἀνιέντων τε καὶ ἐπαγόντων, ὅπερ ἐστὶ
σφιγγόντων. ἄρχονται δὲ διὰ τούτων τῆς δικαιολογίας,
παριστάντες ὅτι οὐκ ἀδίκως ἀφίστανται. — 5. Ἀδύνατοι
δὲ ὄντες] ὁμογνωμονῆσαι δηλονότι. — Ἀδύνατοι... διὰ
πολυψηφίαν ἀμύνασθαι] ἐγενομέθα, φησί, διὰ πολυγνω-
μοσύνην καὶ τὸ μὴ τὰ αὐτὰ πᾶσι δοκεῖν χωρὶς ἕκαστοι
ἰδίᾳ δὲ ἕκαστοι γενομένοι ἀδύνατοι ἤμεν τοῖς Ἀθηναίοις
ἀντέγειν. — 6. Αὐτόνομοι δὴ ὄντες] ἐμφαντικῶς τὸ δὴ
εἶπεν, ἀντὶ τοῦ δῆθεν, καὶ μόνου ὀνόματος μέχρι ἐλεύ-
θεροι, καὶ οὐκ αὐταῖς ταῖς ἀληθείαις. — Αὐτοῦς] Ἀθη-
ναίους δηλονότι.

XI. Εἰ μὲν αὐτόνομοι εἴ τι ἤμεν] τοῖς οἰκεῖοις νόμοις
χρόμενοι ἕως τοῦ νῦν. § ἀρχὴ τῶν ἀγώνων. ταῦτα
πάντα τὰ βήματα ἕως τοῦ, ὁ γὰρ παραβαίνει, πρὸς τὸ
παρηχημένον σύντασσε. — Βεβαιότεροι...] ἤτοι ἐπι-
στευόμεν ἂν αὐτοῖς βεβαίως μηδὲν καινοτομήσειν εἰς
ἡμᾶς. — Ὑποχειρίους δ' ἔχοντες...] ἢ διάνοια, τοὺς
πλείους τῶν συμμάχων ἔχοντες ὑπηκόους, ἡμῖν δὲ ἰσο-
τίμως προσφερόμενοι, εἰκότως ἤχθητο, τῶν μὲν
πλείων συμμάχων εἰκόντων καὶ ὑποτεταγμένων, ἡμῶν
δὲ μόνων ἰσοτίμων ὄντων πρὸς αὐτούς. — Τοὺς πλείους]
τῶν Ἑλλήνων δηλονότι. ἤγουν Βυζαντίους, Ναξίους,
Σαμίους καὶ τοὺς λοιπούς. — Ἡμῖν δὲ ἀπὸ τοῦ ἴσου
ὁμιλοῦντες] τὴν ἴσῃν ἡμῖν δίκαιαν διδόντες. — Καὶ πρὸς
τὸ πλεῖον...] τὸ πλεῖον τοῦ συμμαχικοῦ πλήθους κυ-
ριουθῆν, ἡμῶν δὲ μόνων εἶναι ἀδουλώτων ὄντων, χαλεπῶς
ἔφερον Ἀθηναῖοι. — Καὶ ὅσῳ δυνατώτεροι...] καὶ μάλ-
ιστα κατὰ τοῦτο ἔμμελλον ἡμῖν προσφέρεισθαι γαλεπῶς,
καθὼ αὐτοὶ μὲν μείζους ἐγίγνωστο διὰ τὸ πολλοὺς κατα-
στρέφεισθαι, ἡμᾶς δὲ ὀρῶντες αἰεὶ ἀσθενεστεροὺς κατα-
λειπομένους, ὅσον δὴ μονουμένους τῶν συμμάχων. — 50
Αὐτοὶ αὐτῶν] οἱ Ἀθηναῖοι, διὰ τὸ κυριεῖν. — Τὸ δὲ
ἀντίπαλον δέος μόνον...] τοῦ μένειν τὴν συμμαχίαν μία
πίστις ἔχυρά, τὸ ἀλλήλους ἐπίσης δεδιέναι, ἐξ οὗ δη-
λοῦται τὸ προκείμενον ἀνωτέρω τί ποτὲ ἐστὶ, τὸ ἀντι-

πάλους εἶναι τῇ παρασκευῇ. — Τὸ δέ] ὁ δὲ ἀντὶ τοῦ γάρ. — Ὁ γάρ παραβαίνειν...] τῆς συμμαχίας, φησὶν, ὁ πολέμων τι παραβῆναι ἀποτρέπεται, λογιζόμενος ὅτι ἰσοδύναμος ὢν οὐκ ἂν νικήσειε. τὸ ἐξῆς, ὁ γάρ βου-
 5 λόμενος λύειν τὴν συμμαχίαν, ἂν ἴδῃ ὅτι οὐ πλέον ἐξεί διατὸ ἀντίπαλον εἶναι τὴν δι' ἐναντίας παρασκευὴν, ἀποτρέπεται τοῦ παραβαίνειν τὰς συνθήκας. § ἔστι δὲ τοῦτο αἰτιῶδες τοῦ τὸ ἀντίπαλον ὄεος μόνον πιστὸν εἰς
 10 ζυμμαχίαν. — Ἀποτρέπεται] ἀπείργεται. — 2. Ἐς τὴν ἀρχήν] τὴν δούλωσιν τῶν Ἑλλήνων. καὶ γὰρ αὐτονόμους, φησὶ, κατέλιπον ἡμᾶς οἱ Ἀθηναῖοι οὐ κατ' εὐνοίαν, οὐδὲ δι' ἄλλο τι, ἢ ἵνα τὰ πράγματα αὐτῶν γίνονται δι' ἡμῶν καταληπτὰ, καὶ τοὺς ἄλλους χει-
 15 ρώσονται Ἑλληνας, χρώμενοι λόγῳ εὐπρεπεῖ ἡμῖν ὡς παραδείγματι, καὶ ἵνα ἔχουσιν ἡμᾶς ἐφόδιον τῆς τε γνώμης καὶ τῆς δυνάμεως αὐτῶν, τούτέστι, συνεργῶς, ἀλλὰ μᾶλλον τῆς γνώμης, ὡς δέλεαρ καὶ ἀπάτην. — Ἐφόδῳ] μεθόδῳ. — 3. Μαρτυρίῳ ἐχρῶντο...] τεκμηρίῳ ἐχρῶντο τῶν Ἀθηναίων, καταστρεφόμενοι τὰς πόλεις, εὐ-
 20 προσώπῳ, τῇ ἡμετέρᾳ αὐτονομίᾳ, λέγοντες, οὐκ ἂν Μιτυληναῖοι μετ' ἡμῶν, ἰσοψῆφοί γε ὄντες κατ' ἐλευθεροί, ἐπήσσαν ἐκόντες, εἰ μὴ δικαίως ἐπεστρατεύομεν καὶ ἡδικηκόσι τοῖς συμμαχοῖς. — Ἐχρῶντο...] οἱ λοιποὶ σύμμαχοι, φησὶ, τεκμηρίῳ σαφεῖ ἐμελλον χρήσε-
 25 θαι τῇ ἀκουσίῳ ἡμῶν μετ' Ἀθηναίων ζυστρατεύσει, ὅτι ἀδικοὶ εἰσιν οἷς ἐπέρχονται Ἀθηναῖοι. εἰ μὴ γὰρ ἦσαν τοιοῦτοι, οὐκ ἂν ἄκοντας ἦγον συστρατεύειν αὐτοῖς τοὺς ἰσοψήφους Μιτυληναίους. — Ἐν τῷ αὐτῷ] τῷ λιπεῖν ἐλευθεροῦς ἡμᾶς. § ἦτοι ἄμα. — Ἐν τῷ αὐτῷ
 30 δὲ...] πρὸς τὸ καὶ γνώμης μᾶλλον ἐφόδῳ. — Καὶ τὰ κράτιστα...] καὶ τοὺς κρατίστους ἡμᾶς ἐπὶ τοὺς ἀσθενεστεροὺς τῶν Ἑλλήνων πρώτους παρελάμβανον, ἵνα, τῶν ἄλλων Ἑλλήνων περιηρημένον, (ἔστι δεδουλωμένον), μόνους ἡμᾶς τελευταίους καταλιπόντες, ἀσθενεστεροὺς
 35 ἔξωσι πρὸς τὸ ἀντιπολεμῆν αὐτοῖς δύνασθαι. — Περιηρημένῳ] κεκρατημένῳ. ἡ δὲ σύνταξις, καὶ ἀσθενεστερα ἐμελλον ἐξείν τὰ τελευταῖα τοῦ ἄλλου περιηρημένου. — Καὶ πρὸς ὃ τι χρῆ στήναι] καὶ ἡμᾶς τοὺς δυναμένους ἠγήσασθαι αὐτῶν. — 4. Προσθέμενον] εἰς
 40 ταῦτο συνελθόν. — 5. Καὶ ἀπὸ θεραπείας...] τέτταρα τεκμηρία τέθεικε, δι' ὧν συνίστησιν ὅτι οὐχὶ διὰ δικαιοσύνην μέχρι δεῦρο ἀπέσχοντο [ἡμῶν] οἱ Ἀθηναῖοι, ἀλλὰ διὰ πανουργίαν ἐν μὲν τὸ κατὰ τὴν εὐπρέπειαν τοῦ λόγου, δεύτερον δὲ τὸ γνώμης μᾶλλον ἐφόδῳ ἢ
 45 ἰσχύϊ τὰ πράγματα φαίνεσθαι καταληπτὰ, τρίτον τὸ φοβεῖσθαι τὸ ναυτικὸν τῶν Μιτυληναίων, τέταρτον τὸ θεραπεύεσθαι πρὸς τῶν Μιτυληναίων κολαχεῖα μὲν κοινῇ τοὺς Ἀθηναίους, δώροις δὲ τῶν προσεστώτων ἕκαστον. — 6. Ἐπιπολύ γ' ἂν ἐδοκοῦμεν δονηθῆναι...]
 50 ἔδονθημεν διαφυγεῖν τὴν δουλείαν, εἰ μὴ ἔφθασεν ὁ πόλεμος τῶν Πελοποννησίων. τεκμηρία γὰρ ἦν ἡμῖν τὰ πρὸς τοὺς ἄλλους ὑπ' Ἀθηναίων γενομένα.

ΧII. Ὅτε τοῖς ἄλλοις...] ὅπερ δὲ τοῖς ἄλλοις καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἡσυχίᾳ ἐξ εὐνοίας, φησὶ, τὸ πιστεύειν ἄλ-

λήλοις βεβαίως, τοῦτο ἡμῖν ὁ φόβος παρεῖχε βεβαίον, φυλάττειν ἡμᾶς τὰς πρὸς ἀλλήλους πίστεις διὰ τὸν φόβον. § Οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἐφοβοῦντο τοὺς Μιτυληναίους ἐν πολέμῳ, μὴ ἀποστῶσι, καὶ ἐθεράπευον αὐτούς· οἱ δὲ Μιτυληναῖοι ἐφοβοῦντο τοὺς Ἀθηναίους ἐν ἡσυχίᾳ, ὅ
 5 μὴ δουλώσωσιν αὐτούς, καὶ διὰ τοῦτο ὑπεῖκον αὐτοῖς· ὥστε ἐκάτεροι διὰ φόβον προσεῖχον ἀλλήλους, καὶ διὰ τοῦτο ἄπιστος ἦν ἡ φιλία ἀμφοτέρων. — Καὶ ὁπότεροι ὄασσον...] ὁπότεροι δ' ἂν ἡμῶν ἐφθασαν ἀπαλλαγῆ-
 10 ναί τοῦ φόβου καὶ θαρσῆσαι, ὡς ἐν ἀκινδύνῳ ὄντες, οὗτοι καὶ λύσειν ἐμελλον τὰς σπονδας. — 2. Ὡς εἴ τῳ δοκοῦμεν ἀδικεῖν...] εἴ τι δοκοῦμεν ἀποποιήσασθαι εἶ-
 15 ναι, ἀποστάντες ἀπ' αὐτῶν καὶ μὴ ἀναμείναντες μαθεῖν, εἰ ἄρα τι γενήσεται παρ' αὐτῶν πρῶτον, διὰ τὸ ἐμβραδύναι τοῦτο ποιῆσαι, οὐκ ὀρθῶς ὁ τοιοῦτος λογί-
 20 ζεται. εἶτα καὶ τὴν αἰτίαν ἐπάγει. εἰ γὰρ ἴσοι, φησὶν, αὐτοῖς ὑπῆρχομεν κατὰ δύναμιν, ὥστε καὶ ἐπιβουλεύου-
 25 σιν αὐτοῖς ἀντεπιβουλεύσαι, καὶ βραδυνόντων αὐτῶν καὶ μελλόντων ἀντιμελλῆσαι καὶ ἀντιβραδύναι, τί ἔδει ἡμᾶς ὑπ' ἐκείνους ταχθῆναι ἢ ὑπακούειν αὐτοῖς; ὁπότε
 30 δὲ οὐκ ἦμεν ἴσοι, ἀλλ' ἐπ' ἐκείνοις ἦν τὸ ἐπιχειρεῖν καθ' ἡμῶν ὅτε θέλουσιν, ἔδει καὶ ἐφ' ἡμῖν εἶναι τὸ ἀποστῆναι αὐτῶν, πρὶν τι παρ' αὐτῶν παθεῖν. — Μέλλουσιν] ἀναβολήν. — Ἐκείνων] τῶν Ἀθηναίων. — Αὐτοῖ]
 35 ἡμεῖς οἱ Μιτυληναῖοι. — 3. Ἀντεπιμελλῆσαι] τὴν αὐτὴν ἐπιμέλειαν δέξασθαι. — Ἐκ τοῦ ὁμοίου ἐπ' ἐκείνους εἶναι] ἦγον κινουμένον ἐκείνων κινήθηται καὶ ἡμᾶς.

XIII. Σαφεῖς μὲν] σαφῶς τοὺς ἀκούοντας διδάξαι δυναμένας. — Εἰκότως] ἐνδεχομένως. — Ἰκανάς] τὰς αἰτίας δηλονότι. — Ἀποστήσασθαι...] κατὰ δύο τρόπους, φησὶν, ἀφιστάμεθα τῶν Ἀθηναίων· τοῦτο μὲν, ὑπὲρ τοῦ μὴ παθεῖν αὐτοὶ κακῶς ὑπ' αὐτῶν ὕστερον τοῦτο δὲ, ὑπὲρ τοῦ μὴ κακῶς μετ' Ἀθηναίων ποιῆσαι τοὺς Ἑλληνας, ἀλλὰ μετ' ἡμῶν ἐλευθερωθῆναι αὐτούς, τὸ δὲ προποῖησαι οὐκ ἐπὶ τῷ διαφθεῖραι τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλ' ἐπὶ τῷ πρότερον τι ποιῆσαι, τούτέστιν ἀποστῆναι. — Ἐν ὑστέρῳ] χρόνῳ δηλονότι. — 2. Ἡ μὲντοι ἀπόστασις...] σφόδρα τεχνικῶς ἐπὶ τὴν συμμαχίαν προ-
 40 τρέπουσι τοὺς Λακεδαιμονίους ὅτι ἀπαράσκει οἱ ἔμμεν, ὡς ταχέως ἀποστάντες. — Ἀπόστασις] ἀπὸ τῶν Ἀθη-
 45 ναίων δηλονότι. — Ἡ καὶ μᾶλλον χρῆ...] τὸ ἐξῆς, ζυμμάχους ἡμᾶς δεξάμενους ὑμᾶς τοὺς Λακεδαιμονίους. τὸ γὰρ δεξάμενους ἀντὶ τοῦ δεξασθαι. — 3. Ἐφθάρησαν.] ἐφθάρησαν. — Ἐφ' ἡμῖν] καθ' ἡμῶν. — Τετάρχαι] τεταρχεῖν εἰσίν. — 4. Ἀπ' ἀμφοτέρων] ἀπὸ τε ἡμῶν
 50 τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν Μιτυληναίων. — 5. Οὐ γὰρ ἐν τῇ Ἀττικῇ ἔσται...] οὐ γὰρ ἐν τῇ Ἀττικῇ ἔσται ὁ πόλεμος, ἐν δὲ τῇ ἡμετέρᾳ γῶρᾳ, δι' ἣν ὠφελούνται οἱ Ἀθηναῖοι, χρήματα λαμβάνοντες ἀπὸ τῶν ζυμμάχων. καὶ πλείονα γέ ἐσται αὐτοῖς, ἂν ἡμᾶς καταστρέψωται.
 55 τὰ τε γὰρ ἡμέτερα προσλήψονται, πρότερον οὐ φορολογούντες ἡμᾶς, καὶ τὰ ἀπὸ τῶν ἄλλων βεβαίως ἐξου-
 60 σιν. καὶ γὰρ οὐδεὶς ἀποστήσεται, γνοὺς Μιτυληναίους δεδουλωμένους. — 6. Ἡ πρόσσδος] τῶν χρημάτων τοῖς

Ἀθηναίους. ἕρα τὴν σύνταξιν. — Καταστρέφονται] δουλεύουσιν. — Ἡ οἱ πρὶν δουλεύοντες τὸ ἦ οἱ πρὶν δουλεύοντες οὐκ ἐπὶ τοῦ πρότερου ἡμῶν δουλεύοντες νοητέον, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ πρὶν ἀποστῆναι δηλονότι δουλεύοντες, καὶ οὐ μετὰ τὸ ἀποστῆναι. — 7. Ὑμῶν] τῶν Λακεδαιμονίων. — Προσλήψθεσθε] κτήσεσθε. — Καθαίρησθε] καταβαλεῖτε. — Ὑφαίρουντες] κατ' ὄλιγον ἀποσπῶντες. — Θρασύτερον] θαρράλευτέρον. — Προσχωρήσεται] προσχωρήσει, ὑμῖν δηλονότι. — Τὸ κράτος τοῦ πολέμου] τὸ δύνασθαι δηλονότι περιγενέσθαι ἐν τῷ πολέμῳ.

XIV. Ἴσα καὶ ἰκέται ἔσμεν] ὅμοιοι καὶ ἴσοι ἰκέταις ἔσμεν. τὸ ἴσα καὶ ἰκέται ἔσμεν εἶπεν, ἐπειδὴ καὶ συμμαχίαν αὐτοῖς προσάγουσιν, ὥστε καθ' ὃ μὲν κινδυνεύουσιν, ἰκέται εἰσὶ, καθ' ὃ δὲ συμμαχίαν διδόνασιν, οὐ παντάπασιν ἰκέται, ἀλλ' ὥσπερ ἰκέται. — Πρόσθε] ἀπολύσθε. — Τὸν κίνδυνον] τοῦτο ἐπὶ τῆς δαπάνης ἀκουστέον καὶ τὴν ἀναλωμάτων. ἡμέτερος, φησὶν, ὁ κίνδυνός ἐστιν. ἡμεῖς γὰρ δαπανῶμεν. — Διδόντας] δῶσοντας. — 2. Ἄνδρες] ἀνδρείοι, πρόθυμοι.

XV. Τοὺς λόγους] τῶν Μιτυληναίων. — Τοῖς δύο μέρεσιν] ἕνα τὸ μὲν τριτημόριον μείνη, φυλάττον τὴν πόλιν ἐκάστην, τὸ δὲ ἴδιον ἐπὶ τὸν πόλεμον ἔλθῃ. — Ποιησόμενοι] τὴν ἐξβολὴν δηλονότι. — Ὀλοκοῦς] οἱ ὅλοοι ὄργανά εἰσιν, οἷς αἱ νῆες ἔλκονται. — Ἐπιόντες] κατὰ τῶν Ἀθηναίων δηλονότι. — 2. Ξυγκομιδῆ] συλλογῆ. — Ἀβρωστία τοῦ στρατεύειν] μεταφορικῶς εἶπεν, ἀντὶ τοῦ, οὐ προθυμῶς ἐστράτευον.

XVI. Ἐγνώκασιν] οἱ Πελοποννήσιοι. — Εἰσὶ] οἱ Ἀθηναῖοι. — Πλὴν ἰπέων καὶ πεντακοσιομεδίμων] ἔστιν Ἀθήνησι πολιτικὰ συντάγματα ὅ, ὧν τὸ εὐπορώτατον πεντακοσιομέδιμοι, τὸ δὲ δεύτερον ἰπέεις, τὸ δὲ τρίτον ζυγίται, τὸ δὲ τέταρτον θῆτες· οἱ μὲν οὖν πεντακοσιομέδιμοι οὐκ ἠναγκάσθησαν εἰσελθεῖν εἰς τὰς αὐτὰς, ὡς μεγίστην τιμὴν ἔχοντες ἐν τῇ πόλει διὰ τὸ πολλὰ τέλει οἱ δὲ ἰπέεις, ὅτι οὐκ ἦν τοῦτων χρεία. — Ἐπίδειξιν] δεῖξιν φανεράν. — Δοκοῖ] ἔδοξε. — 2. Ἄπορα νομίζοντες] ἀντὶ τοῦ τί δεῖ ποιεῖν ἀπέγνωσαν. 3. Ἐπήγγελον] ἐζήτουν. — 4. Ἐκεῖνους εἶδον] ἀναχωρήσαντας δηλονότι.

XVII. Ἐν τοῖς] ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις, ἢ ἐν τούτοις τοῖς Ἀθηναίοις. — Ἐνεργοί] αἱ τὸ ἔργον ποιῶσαι τῶν νεῶν, τουτέστι πλώϊμοι καὶ χρησταί. — 3. Οἱ πρῶτοι] ἐπέμφθησαν γὰρ ἐκεῖ πρῶτοι καὶ δεύτεροι. οἱ μὲν οὖν πρῶτοι ἔμειναν ἕως ἀλώσεως τῆς πόλεως πολιορκούντες· οἱ δὲ δεύτεροι, οἱ μετὰ Φορμίωνος, πρὸ τῆς ἀλώσεως ἀνεχώρησαν. — Διεπολιορκῆσαν] διόλου, φησὶ, μέχρι τῆς πολιορκίας ὑπέμεινον ὁ ἀριθμὸς τῶν ὀπλιτῶν. — Ἐφερον] ἐλάμβανον. — 4. Ἐπληρώθησαν] ἀνθρώπων δηλονότι.

XVIII. Κρατύναντες] ἰσχυροποιήσαντες. — 2. Πληγέντες] μεγάλως νικηθέντες οἱ Μηθυμαῖοι. πληγὴ γὰρ κατὰ πόλεμον καὶ τραῦμα ἢ ἰσχυρὰ ἦττα. — 3.

Ἐίργειν] τοὺς Μιτυληναίους. — 5. Εἴργετο] ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων.

XIX. Ἐς τὴν πολιορκίαν] τῶν Μιτυληναίων.

XX. Οἱ Πλαταιεῖς...] τὸ ἐξῆς οὕτως, οἱ Πλαταιεῖς ἐπειδὴ τῷ τε σίτῳ. τὰ γὰρ ἄλλα διὰ μέσου. — Τιμωρίας] ἐκδικήσεως. — Τὴν πεῖραν] τὴν πράξιν. — 2. Ἀποκνήσαν] ἀνεβάλλοντο. — 3. Τῶν πολεμίων] τῶν Πελοποννησίων. — Ξυνεμετρήσαντο...] ἔλαβον τὸ ὕψος τοῦ τείχους, καὶ πρὸς τοῦτο ἠρώσαντο τὰς κλίμακας. ἔλαβον δὲ ἐκ τῶν πλίνθων τὴν ἐπιποδομημένην ἀλλήλας, τό τε πλῆθος αὐτῶν ἀριθμήσαντες, καὶ τὸ πάχος συντεκμηράμενοι. — Ταῖς ἐπιβολαῖς] ταῖς συνθέσεσι. — Πρὸς σφᾶς] τοὺς Πλαταιεῖς. — Οὐκ ἐξαληκίμενον] οὐ κεχρισμένον. — Ἠριθμοῦντο] ἀντὶ τοῦ ἠριθμοῦ. — Ἐς δὲ βούλοντο τοῦ τείχους] δηλονότι θεῖναι κλίμακας. — 4. Ξυμετρήσιν] ἐξίσωσιν. — Ἐλαβον] ἐνόησαν.

XXI. Ἐξκαίδεκα]

ἐκκαίδεκα γράφουσι συνθετιμένως· ἕξ καὶ δέκα πάλιν δὲ τῆ διαιρέσει.

— 2. Ἦν ξυνεχῆ] τὰ οἰκήματα δηλονότι. — 3. Διὰ δέκα] μετὰ δέκα. — Δι' αὐτῶν μέσων διήσαν] θύρας τινὰς ἐποίησαν ἐπ' αὐτοῖς τοῖς πύργοις, ὥστε δι' αὐτῶν ἐξίεναι, εἰ τις ἀπὸ πύργου εἰς πύργον ἕτερον ἠθέλει ἀπελθεῖν. — 4. Νοτερός] δίυγρος καὶ ὑετὸν ἔχων. ἔστι γὰρ 25 καὶ ἕτερος μὴ τοιοῦτος, ἀλλὰ κρυώδης καὶ πνευματώδης. — Δι' ὀλίγου] ἀντὶ τοῦ ἐγγύθεν, ἐπεὶ διὰ δέκα ἐπάλλεον μόνον ἦσαν οἱ πύργοι. — Στεγανῶν] στέγην ἐχόντων.

XXII. Οἱ δ' ἐπειδὴ...] οἱ Πλαταιεῖς τὰ κατὰ σκοπὸν ἐποίησαν. — Τῆς πείρας...] οἵπερ καὶ τοῦ πειραθῆναι τῆς ἐξόδου αἰτίου ἦσαν. ἐμφαίνει δὲ τὸν μάντιν καὶ τὸν στρατηγόν. — 2. Εὐσταλεῖς] εὐζῶνοι, κοῦφην ὄπισιν περιβεβλημένοι. — Τὸν ἀριστερόν μόνον... ὑποδεδεμ.] ὑπεδέδετο τὸν μὲν ἕνα τῶν ποδῶν δι' ἀσφάλειαν, τὸν δὲ ἕτερον γυμνὸν εἶχον διὰ κουφότητα. — 4. Ἀντιλαμβανόμενος] ἀντιδρασσόμενος. — Βοῆ ἦν] λείπει ἐν ἄλλῳ τῷ ἦν. — 5. Τὸ δὲ στρατόπεδον] τῶν Πελοποννησίων. — 6. Κατὰ χῶραν μένοντες] ἡσυχάζοντες. — Ἐκ τῆς αὐτῶν φυλακῆς] ἀντὶ τοῦ καταλιπῶν τὴν ἑαυτοῦ φυλακὴν. — Ἄλλ' ἐν ἀπόρῳ ἦσαν εἰκάσαι] ἀπορίαν εἶχον μέχρι καὶ εἰκασμοῦ. — 7. Καὶ οἱ τριακόσιοι αὐτῶν] οὐδαμοῦ μὲν εἶπε περὶ τούτων τῶν τριακοσίων· δῆλον δὲ ὅτι κατὰ σιωπώμενον ἐτάχθησαν· οὐ γὰρ ἂν νῦν ἐμμένητο αὐτῶν. — 8. Παρανίσχον] παρανετέλλον. — Φρυκτοὺς πολλοὺς] ἀηλονότι φιλοῦς. οἱ γὰρ φίλοι ἀνετεινόντο καίόμενοι· μὲν, ἰστάμενοι δέ· οἱ δὲ πολέμοιο καίόμενοι μὲν καὶ αὐτοὶ, σείόμενοι δὲ ὑπὸ τῶν ἀνατεινόντων. κίνησις γὰρ ὁ πόλεμος. — Καὶ μὴ βοηθοῖεν] οἱ Θεβαῖοι.

XXIII. Ἐν τούτῳ] τῷ γιγνομένῳ δηλονότι. — Ἐν στάντες] ἐναντιωθέντες. — Οἱ μὲν...] οἱ Πλαταιεῖς καὶ ἄνωθεν καὶ κάτωθεν τοὺς βοηθοῦντας τῶν Πελοποννησίων ἔβαλλον. — Ἐν τούτῳ] τῷ καιρῷ δηλονότι. —

Ἀπίωσαντες] βίβαντες ἵνα εὐχερῶς καὶ ἀκωλύτως ἡ ἀνά-
 5 θασι γίνοντο. — 2. Ἰστατο ἐπὶ τοῦ χεῖλους] τοῦ ἔξωθεν
 δηλονότι ἤδη γὰρ εἶπε περὶ τοῦ ἔνδον. — 3. Χαλεπῶς
 οἱ τελευταῖοι καταβ. ἐχ.] οἱ τελευταῖοι τῶν καταβαλόν-
 10 των ἀπὸ τῶν τῆς ὀροφῆς πύργων χαλεπῶς ἀπεχώρου,
 ἐπεὶ οὐκ εἶχον τοὺς ὄπισθεν αὐτοῖς ἐπαμύνοντας. —
 4. Ἐς τὰ γυμνά] μέρη δηλονότι. — 5. Ἐπελθεῖν] δια-
 δραμεῖν. — Ἡ βορέου] ὁ ἡ σύνδεσμος ἀντὶ τοῦ ἠπερ
 15 κεῖται. βορέας γὰρ βέβαιον ποιεῖ κρύσταλλον, ἀπηλιώ-
 τησ δὲ ὕδατοδῃ. — Ἐν αὐτῇ] τῇ τάφρῳ.

XXIV. 2. Ἐς Ἐρυθράς καὶ Ἰστιάς] δῆμοι Βοιω-
 20 τίας. — 3. Κατὰ χώραν ἐγένοντο] ἡσύχασαν. — Ὡς
 οὐδεὶς περίεστι] ἀντὶ τοῦ πάντες ἀπώλοντο. — Ἐκπέμ-
 ψαντες...] ἐκ τῆς πόλεως αὐτῶν. — Ἐπεένδοντο...]
 15 σπονδὰς ἐζήτουν ποιῆσαι ἐπὶ τὴν ἀνάληψιν τῶν νεκρῶν.
 — Οἱ μὲν δὴ τῶν Πλαταιῶν] μετὰ θάλασσαν. — Ὑπερ-
 βάντες ἐσώθησαν] ζῶντες ἐφυλάχθησαν.

XXV. Τοῖς προέδροις] τοῖς ἄρχουσι τῶν Μιτυλη-
 20 ναίων. — Ἐσβολή... ἐς τὴν Ἄττ.] ἔφοδος τῶν Λακεδαι-
 μονίων κατὰ τῆς Ἀττικῆς. — 2. Ἐθάρσου] θάρσος
 ἐλάμβανον. — Τὴν γνώμην] κατὰ τὴν προαίρεσιν. —
 Συμβαίνειν] συμφωνεῖν.

XXVI. Κλεομένης] οὗτος ὁ Κλεομένης καὶ ὁ Πλει-
 25 στοάναξ παῖδες εἰσι Παιουσίου τοῦ ἐν Πλαταιαῖσιν ἀρι-
 στεύσαντος ἐπὶ τῶν Μήδων. — 4. Ἐπιμένοντες...] οἱ Λα-
 κεδαιμόνιοι, φησὶν, ἐπιμένοντες ἀκοῦσαι τὸ ἀποδησό-
 μενον ἀπὸ τῆς Ἀέσθου ὑπὸ Ἀλκίδα, ἔτεμον τὰ πολλὰ
 30 τῆς Ἀττικῆς. — Ἐπεξήλων] ἐπέδραμον, τὰ πολλὰ
 μέρη δηλονότι.

XXVII. Ἐνεχρόνισον] ἐν τινι τόπῳ πολὺν χρόνον
 35 μένουσαι διεβίβασον. — 2. Ὡς ἐπέξων τοῖς Ἀθηναίοις]
 ὡς κινήθησόμενος κατὰ τῶν Ἀθηναίων. — 3. Ἡκροῶν-
 το] ὑπήκουον τοῖς ἄρχουσι. — Διανέμειν] μεμερισμέ-
 νον διδοῖν. — Συγχορήσαντες] ὑπείξαντες.

XXVIII. Οἱ ἐν τοῖς πράγμασιν] οἱ τὰ τῆς πόλεως
 40 πράττοντες. — Βουλευσαί] βουλευσασθαι. — Πάλιν
 ἔλθωσι] ἐπανέλθωσιν. — 2. Οἱ δε πράξαντες πρὸς τοὺς
 Λακ.] οἱ πρωταῖοι τῆς ἀποστάσεως τῶν Λακεδαιμο-
 νίων. § ἤγουν οἱ λακωνίζοντες. — Περιδεεῖς ὄντες]
 45 περίφοβοι γεγονότες. — Οὐκ ἠνέσχοντο] μείναι δηλο-
 νότι. — Ἀναστήσας] ἐγείρας ἀπὸ τῶν βωμῶν. — 3.
 Προσεκλήσατο] προσεποίησατο. — Καθίστατο] εὐτά-
 κηται.

XXIX. Τὸν ἄλλον πλοῦν] τὸν ἀπὸ Πελοποννήσου
 50 εἰς Μιτυλήνην. — Πρὶν δὴ] ἔως οὔ. — Προσέσχον]
 προσωρμίσαντο. — 2. Ἐμβατον] τὸ στενὸν τὸ μεταξὺ
 Χίου καὶ Ἐρυθρᾶς.

XXX. Ἐκπύστους] φανερούς. — Ὡς περ ἔχομεν]
 ἀντὶ τοῦ ὡς νῦν ἔχομεν. — Καὶ πάνυ] εὐρήσομεν τὸ
 55 ἀφύλακτον δηλονότι. — 2. Τὸ πεζὸν αὐτῶν] τὸ διὰ
 ξηρᾶς στρατεύουσα. — 4. Τὸ καινὸν τοῦ πολέμου] τὸ και-
 νὸν οἱ μὲν διὰ διφθογγῶν γράψαντες οὕτως ἐνόησαν, τὸ
 παρ' ἑλπίδα καὶ παρὰ δόξαν ποιοῦν ἐν τοῖς πολέμοις
 νικᾶν, τουτέστι τὸ ἐπιπεσεῖν ἀφύλακτως τοῖς ἐχθροῖς·

οἱ δὲ διὰ τοῦ φιλοῦ γράψαντες οὕτως ἐξηγοῦνται, πᾶ-
 διάκενον ἔργον τοῦ πολέμου. — Ὁ εἶ τις στρατηγός...]
 τὸ ἀφύλακτον δηλονότι καὶ ῥάθυμον· ὁ εἶ τις στρατηγός
 αὐτός τε ἐκκλίνοι, καὶ τοῖς πολέμοις τηνικαῦτα ἐπιχει-
 5 ροῖη, ἥνικ' ἂν ἀφύλακτος αὐτοὺς ὀρώη, μάλιστ' ἂν ὁ
 ὀρθοῖτο. — Ἐνορῶν] προσέχων. — Πλεῖστ' ἂν ὀρθοῖτο]
 ἐπὶ πλεῖστον νικήσαι ἂν.

XXXI. Τῶν ἐν Ἰωνίᾳ] λείπει ἡ ἀπό. — Ὀρμώμε-
 10 νοι] ὀρημητήριον ἔχοντες. — Ἐλπίδα δ' εἶναι] ἔφασκον
 δηλονότι. — Καὶ τὴν πρόσδοον ταύτην...] ταύτην τὴν
 πρόσδοον τὴν ἀπὸ τῶν Ἰωνῶν ὑπάρχουσαν τοῖς Ἀθη-
 ναίοις ἐὰν ἀφέλωνται, καὶ χειρῶσονται αὐτοὶ τὴν Ἰω-
 νίαν, μέλλουσιν ἔχειν καὶ τὰ ἀπὸ τῶν Ἰωνῶν αἰεὶ χρή-
 15 ματα καὶ τὴν ἐκεῖθεν Ἀθηναίων παρασκευὴν. — Καὶ
 ἄμα, ἢν ἐφορμῶσιν] ἀντὶ τοῦ, ἐφορμούντων αὐτοῖς τῶν
 15 Λακεδαιμονίων· δαπάνη γὰρ Ἀθηναίοις ἦν γίννηται,
 ἐλπίδα εἶναι. § Οἱ μὲν εἰς τὸ ἐφορμῶσι τὸν λόγον ἀνα-
 παύουσι, καὶ τὴν πτώσιν ἐναλλάττουσιν, ἐπὶ τῶν Λα-
 κεδαιμονίων τὸ ἐφορμῶσι λαμβάνοντες· οἱ δὲ τὸ ὄλον
 ἐπὶ τῶν Ἀθηναίων ἐκδέχονται, καὶ νοῦσιν οὕτω, καὶ
 20 ἐὰν ἐφορμῶσιν οἱ Ἀθηναῖοι, δαπάνη αὐτοῖς γίνεται,
 ὅταν τι χωρίον ἡμεῖς ἐν τῇ Ἰωνίᾳ κατὰσχωμεν. § Ἄλ-
 λως, καὶ ἐὰν ἐφορμούντων σφῶν (τουτέστι τῶν Πελοπον-
 νησίων) δαπάνη αὐτοῖς γενήσεται, δηλονότι τοῖς Ἀθη-
 25 ναίοις, διόπερ τὸ σφίσιν αὐτοῖς οὐχ ἄμα ἀναγνωστέον,
 ἀλλὰ διαιρετέον, καὶ κατὰ τὸ σφίσιν ὑποστικτέον. —
 Πισσοῦθην] στρατηγὸς τοῦ βασιλείου περὶ τὴν Ἰωνίαν
 διατρέθων. — 2. Ἐνεδέχετο] ἐν ἑαυτῷ ἐδέχετο. — Τὸ
 πλεῖστον τῆς γνώμης εἶχεν] ὁ πλεῖστος σκοπὸς ἦν αὐτῷ.

XXXII. Μυοθήσῳ] ἐπειδὴ μῦς ἐ*** ὥσπερ καὶ 30
 Σύβοτα, ἐπειδὴ ἔτρεφε σύας.

XXXIII. Οὐ σήσων] οὐ προσωρμιούμενος. — 2.
 Αὐτάγγελιο] οὐκ ἐπ' ἀγγελίαν πεμφθεῖσαι, ἀλλ' ἐπ'
 35 ἄλληλῃ χρεῖαν. — Ἐφρασσιν] τοῖς Ἀθηναίοις. — 3. Ὁ δέ]
 ἤγουν ὁ Πάχης. — Ἄτμισον] μὴ ποτε Πάτμισον λέγει· —
 35 Ἐφαίνετο] ὁ Ἀλκίδας. — Ἐπανεχώρει] ὁ Πάχης. —
 Κέρδος δὲ ἐνόμισε ...] κέρδος, φησὶν, ἐνόμισεν ὁ Πάχης,
 ὅτι οὐ κατέλαβε τὰς Ἀλκίδου ναῦς, ἵνα μὴ ἀναγκάσω-
 σιν αὐτὸν στρατόπεδον κατ' αὐτῶν ποιήσασθαι, ἢ φυ-
 40 λακὰς καὶ ἐφόρμησιν, μὴ ἄρα τι τυχηρὸν γένηται ἐν τῇ
 ναυμαχίᾳ καὶ τῇ τῆθῃ.

XXXIV. Ἡ τὸν βαρβάρων ...] καὶ τῶν βαρβά-
 45 ρων ἐπαχθέντων ὑπὸ μιᾶς τῶν στάσεων. — Ἐπαχθέν-
 των] ἐπελθόντων. — 2. Ἀρχάδων] λείπει ἡ ἀπό, ἢν' ἤ,
 ἀπὸ τῶν Ἀρχάδων. — Ἐπολίτευον] τὴν πολιτείαν εἰ-
 50 χον. — Ὑπεξελθόντες] λαθραῖως φυγόντες. — 3. Σῶν
 καὶ ὕγιᾳ] ἀνακρωτηρίαστον. — Καὶ οὐ προσδεχομέ-
 νων] τῶν ἐντός. — Αἰρεῖ] πορθεῖ, χειροῦται ὅθεν καὶ
 περισπᾶται· ἐπὶ γὰρ τοῦ ὑψῶσαι βαρύνεται. — Ὅσοι
 ἐνήσαν] τοῦ Πισσοῦθου.

XXXV. Οὐς κατέθετο] ἀποκτεῖναι. — 2. Καθί-
 55 στατο] εὐτάκτηι.

XXXVI. Ἀφικομένων] εἰς τὰς Ἀθήνας. — Ἐστὶν
 ἀ παρεχόμενον] ἔστιν ἀ πρᾶξι ὑπισχνούμενον. —

2. Περὶ δὲ τῶν ἀνδρῶν] τῶν πρωταιτίων. — Αὐτοῖς] τοῖς Ἀθηναίοις. — Παρόντας] ἐν Ἀθήναις. — Ἐπικαλοῦντες τὴν τε ἄλλην ἀπόστ.] ἀντὶ τοῦ ἐγκαλοῦντες ὅτι θλίως ἀπέστησαν. — Ὅτι οὐκ ἀρχόμενοι...] ὅτι οὐκ ὑπακούοντες τοῖς Ἀθηναίοις οὕτως, ὡς οἱ ἄλλοι, ὥστε φόρον φέρειν, τὴν ἀπόστασιν ἐποιήσαντο. — Οἱ ἄλλοι] σύμμαχοι. — Ἐκεῖνοι] τοῖς Μιτυληναίοις. — Βοηθοί] οὕσαι δηλονότι. — Παρακινδυνεύσαι] μετὰ κινδύνου ἔλθειν εἰς Ἰωνίαν. — Οὐ γὰρ ἀπὸ βραχ. 5 διαν.] οὐ γὰρ ὡς ἀφρονες ὄντες, ἀλλ' ὡς πονηροτάτοις. — Ἐδόκον] ἐνομίζοντο. — 4. Ἡ οὐ τούς αἰτίους] ἢ οὐ ἀπόφασιν περιττή. ὁ γὰρ ἡ σύνδεσμος ἀντὶ τοῦ ἥπερ κείται. κὰν τῇ συνηθείᾳ δὲ πολλάκις παρελκούσας ἀποφάσσει χρώμεθα· οὐ μὰ τὸν Δία, οὐ μὰ γὰρ 15 Ἀπόλλωνα. ὡς καὶ τὸ ἀπαγορεύω σοι μὴ ποιεῖν. — 5. Τοῦτο] ὅτι μετενόησαν. — Τοὺς ἐν τέλει] τοὺς στρατηγούς λέγει τοὺς ἐν τέλει· οὗτοι γὰρ συνήγον τὴν ἐκκλησίαν. — Γνώμας] διασκέψεις. — Προθεῖναι] τοὺς ἐν τέλει. — Καὶ ἐκεῖνοι...] καὶ γὰρ τοῖς ἐν τέλει γνώριμον ἦν, ὅτι βούλονται οἱ πλείους τῶν πολιτῶν αὐθις ἀποδοθῆναι αὐτοῖς ἐκκλησίαν. — Σφίσι] τοῖς πολίταις. — 6. Καὶ τὴν προτέραν] βουλήν δηλονότι. — Βιαιότατος] ἰσχυρός.

XXXVII. Πολλάκις μὲν ἤδη...] ἡ στάσις πραγματική ἐστι τῆς δημογραφίας. διαιρεῖται δὲ τῶν δικαίων καὶ τῶν συμφερόντων. τὸ γὰρ εὐπρεπὲς οὐδέτερος ἐξήτασεν. ἦν γὰρ τὸ μὲν παρὰ τὸ ἦθος τῆς πόλεως, τὸ δὲ παρὰ τὴν ἐνέργειαν τῶν ἀδικησάντων. θαυμάσειε δ' ἂν τις τὸν συγγραφέα, πῶς ἐν ὁμοιότητι διαβεβλημένη καὶ 30 παραδόξως ἐνομοίως κατὰ φύσιν καὶ ἀκολουθίαν τινὰ τὴν τάξιν τῆς δημογραφίας τετήρηκε. ὁ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν, ὅτι πολλάκις ἔγνων ὅτι δημοκρατίαν ἀδυνατόν ἐστιν ἐτέρον ἀρχεῖν. ἐπεὶ γὰρ ἀλλήλους οἱ πολῖται οὐτε φοβοῦνται οὐτε ἐπιβουλεύουσιν, οἴονται 35 μὴδὲ ὑπὸ τῶν ὑψηλῶν ἐπιβουλεύεσθαι. — 2. Διὰ γὰρ...] ἡ αἰτία τοῦ πολλάκις μὲν ἔγωγε καὶ τῶν ἐξῆς. — Τὸ καθ' ἡμέραν ἀδέςς] ὅπερ ἡ τυραννὶς οὐκ ἔχει. ἥς τέλος τὸ φυλάσσειν ἑαυτὸν τινα καὶ διὰ τοῦτο μὴ ἀδείως βιοῦν. — Τὸ αὐτὸ ἔχετε] ἀδέςς δηλονότι. — Καὶ 40 ὅ τι ἂν ἡ λόγῳ...] τουτέστι, καὶ οὐχ ἠγεῖσθε τοῦτο, ὅτι, ἂν τε λόγῳ παραχθέντες ὑπ' αὐτῶν, ἂν τε οἰκτεῖραντες αὐτοὺς, μαλακώτερον καὶ πρᾶτορον προσερχοῖσθε, οὐκ ἐκεῖνοις τι χαρίζεσθε, ἀλλ' αὐτοὶ κινδυνεύετε καταφρονούμενοι· ἐκεῖνοι δὲ οὐκ ἴσασι χάριν ὑμῖν. — 45 Ἡ οἴκτω ἐνδῶτε] Ὁμηρος [II. A, 255].

Ἡ γεν γηθήσαι Πρίαμος,

καὶ τὰ ἐξῆς. — Οὐκ ἐπικινδύνως ἠγεῖσθε ...] οὐ σκοπεῖτε, φησὶν, ὅτι οὐκ εἰς χάριν ἐκείνων τοῦτο ποιεῖτε, ἀλλ' εἰς ἴδιον κίνδυνον. — Μαλακίζεσθαι] χανουῖσθαι. 50 — Σκοποῦντες] περίοδος τετρακίωλος, ἔχουσα ἐν ἐκάστῳ κλίῳ νοούμενον τὸ σκοποῦντες· ὅτι τυραννίδα ἔχετε τὴν ἀρχήν· οὐ διότι ἀκόντων ἀρχετε· οὐδὲ ὅτι ἀκροῦνται ὑμῶν οὐ δι' ἄπερ χαρίζεσθε αὐτοῖς οὐδὲ δι' εὐνοίαν·

ἀλλὰ διὰ φόβον. — Αὐτοὺς] τοὺς συμμάχους δηλονότι. — Οὐκ ἐξ ὧν ἂν χαρίζεσθε ...] τὸ ἐξῆς, οὐκ ἐξ ὧν σφαλόμενοι ταῖς ἐλπίσιν οἱ ἀφιστάμενοι ὑμῶν πάλιν δουλοῦνται· τὸ δὲ ἐὰν χαρίζεσθε, μεταξύ. ὁ δὲ νόος, οὐκ ὑπακούουσιν ὑμῶν, ἐὰν σφαλόμενοι ἐν τῇ ἀποστάσει συγχωρῶνται. οὐ κατὰ τοῦτο, ἀλλὰ καθὸ βιαίως καὶ ἀκριβῶς εἰσπράττονται δίκας. — Βλαπτόμενοι αὐτοὶ ...] ἀσάφες τὸ χωρίον, ὅτι ἀπὸ αἰτιατικῆς εἰς εὐθεῖαν μετέβη ἡ ἀπόδοσις τῆς ἐνομοίας· ὅπερ ἐστὶ παρὰ τὴν κοινήν συνηθειάν. ὤφειλε γὰρ βλαπτομένουσιν καὶ ἀκροῦμέ- 10 νους εἰπεῖν ὁ γράφων, ἀλλ' ὡς καινῶν συντάξεων εὐρετικῆς καὶ τῆς παλαιᾶς Ἀθίδος ἐπιστήμων τοῦτο οὐ πεποίηκε. τοιαύτας δὲ εὐρήσεις καὶ παρὰ τῷ θεολόγῳ συντάξεις πολλὰς, ἅς οἱ μὴ εἰδότες διαβάλλουσί τε, καὶ σολοικίζειν τὸν μέγαν οἱ ἀμαθεῖς οἴονται. τὸ δὲ βλα- 15 πτόμενοι εἰ ἀντὶ τοῦ ἀφιστάμενοι, καὶ μὴ κατορθοῦντες ἀπροθετο ποῖσται, δεχθεῖν, ἔχει ἂν τὴν προκειμένην διάνοιαν· εἰ δὲ κατὰ τὸ ὀρθὸν δεχθεῖν, ἔχει ἂν οὕτως, ὅτι βλαπτόμενοι αὐτοὶ ἐν τῷ ὑψηλῷ εἶναι, οὐκ ἐξ ὧν ἄρτι χαρίζεσθε αὐτοῖς ἀκροᾶσονται ὑμῶν, ἀλλ' ἐξ ὧν 20 τῇ ἰσχύϊ περιγένησθε αὐτῶν. οὐδὲ γὰρ εὐνοία βούλονται ὑποτάσσεσθαι. — 3. Πάντων δὲ δεινότατον ...] τὸ νόημα τοιοῦτον· πάντων, φησὶ, δεινότατόν ἐστιν, εἰ μὴ γνωσόμεθα ὅτι φαύλοι νόμοι, ἀκινήτοις δὲ, χρωμένη πόλις καλλίων ἐστίν, ἢ καλοῖς μὲν, ἀβεβαίως δὲ καὶ 25 ἀκύροις ἀμαθίαν δὲ καλεῖ οὐχ ἄπλωις τὴν ἀνοιαν, ἀλλὰ τὸ μὴ θέλειν καὶ τῶν νόμων καὶ τῶν ρητόρων καὶ πάντων εἶναι δοκεῖν φρονιμώτατον, ἀλλ' εἶκιν τοῖς καλοῖς δεδογμένοις, καὶ μὴ ζητεῖν ἀνατρέπειν αὐτά· ὅπερ αἰνίττεται ποιεῖν τὸν Διόδοτον. σωφροσύνη δὲ λέγει τὸ 30 αἰετὸ ἐμμένειν τοῖς κειμένοις νόμοις, καὶ μὴ ζητεῖν μεταβάλλειν αὐτούς. — Εἰ βέβαιον ἡμῖν μὴδὲν καθεστ...] ἦγουν ἐὰν ὤμεν παλιμβολοί. — Καθεστήξει] ἔσται. — Ἀκινήτος] ἀμεταβέτος. — Ἀμαθία τε μετὰ σωφροσύνης ...] τὴν μὲν ἀμαθίαν ἐπὶ τῆς ἀσυνεσίας τέ- 35 θεικε, τὴν δὲ δεξιότητά ἐπὶ τῆς συνέσεώς τε καὶ ἐντρεχείας. τὴν δὲ ἀκολασίαν ἀντιτέθεικε τῇ σωφροσύνῃ· δεῖ δὲ τὴν μὲν σωφροσύνην ἐναυθῆσαι ἐπὶ τῆς εὐθειας δέξασθαι, τὴν δὲ ἀκολασίαν ἐπὶ τῆς εὐμεταβλησίας. ὁ δὲ νόος τοιοῦτος· βέλτιόν ἐστι, φησὶν, ἀμαθεστέρος μετὰ σωφροσύνης εἶναι, ἢ συνετωτέρους τυγαθόντας εὐμεταβλήτως ἔχειν. § Κρείσσων ἀμαθὴς καὶ σώφρων ἢ ἀκόλαστος εὐμαθὴς· κρείσσων ἰδιώτης δίκαιος ἢ ἀρχων ἀδίκος. — Φαυλότεροι] ἀμαθέστεροι. — Πρὸς τοὺς συνετωτέρους] συγκρινόμενοι δηλονότι. — Ὡς ἐπὶ 45 τὸ πλεῖον] ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖον ἀκριβῶς κείται. — 4. Οἱ μὲν γὰρ] οἱ φρόνιμοι. § οἱ συνετώτεροι. — Ὡς ἐν ἄλλοις ...] ὡς ἐν ἄλλοις μετρίοισιν οὐ δυνάμενοι δηλωσῆαι καὶ γνώριμον ποιεῖσθαι τὴν ἴδιαν σύνεσιν, εἰ μὴ ἐν οἷς βούλονται δεῖξαι ὅτι σωφώτεροί εἰσι τῶν νόμων. 50 — Τὴν γνώμην] νῦν τὴν πολυμαθίαν. — Οἱ δ' ἀπιστοῦντες ...] οἱ ἀμαθεῖς δηλονότι. — Ἀμαθέστεροι] ἦγουν ἐλάττωτες τῆς γνώσεως τῶν νόμων. — Ἀδυνατώτεροι] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἀξιοῦσι. — Κριταὶ δ'

όντες ...] τουτέστι, κρείσσους καὶ δικαιοτέροι ὄντες κριταί, ἤπερ ἀγωνισταί, ὀρθοῦνται τὰ πλείω. — 5. Δεινότητι] τουτέστι τῇ ῥητορικῇ δυνάμει. — Παρὰ δόξαν] παρὰ τὸ δοκοῦν καὶ φαινόμενον. ἐξ οὗ παρὰ τὴν

5 ἀλήθειαν.
XXXVIII. Ὁ αὐτός εἰμι τῇ γνώμῃ] ἤγουν τοῖς δεδογμένοι ἐμμένω. — Θαυμάζω] σημειῶσαι τὸ θαυμάζω μετὰ γενικῆς ἐπὶ καταφορᾶς λαμβανόμενον. — Χρόνου διατριβήν] ἀργίαν τῆς τιμωρίας τῶν Μιτυληναίων. — Ὁ ἐστὶ πρὸς τῶν ἡδίκηκῶτων] ὅπερ συμφέροι τοῖς ἡδίκηκῶσιν, ὁ κέρδος ἐστὶ. τὸ χρονοτριβῆσαι δηλονότι καὶ σκέψασθαι. εἶτα καὶ τὴν αἰτίαν λέγει, ὅτι ἀμβλύτερος γίνεται ὁ ἐκδικῶν διὰ τὸ ὑπὸ τοῦ χρόνου πραινέσθαι. καὶ ὁ Εὐριπίδης [Alcest. 381]· « Χρόνος
15 μαλαξεί σε. » — Ὁ γὰρ παθὼν] κακῶς δηλονότι. — Ὁ γὰρ παθὼν ...] εἰπὼν ὅτι ἡ τοῦ χρόνου διατριβὴ συμφέροι τοῖς προηδικηκῶσιν, αἰτίαν ἀποδίδουσι, δι' ἣν συμφέροι. ἐν γὰρ τῷ χρόνῳ, φησὶν, ἀμβλύνεται ἡ τοῦ παθόντος ὀργή· εἰ δὲ τὸ ἀμύνεσθαι τῷ παθεῖν ἐγγυτεθείη, τουτέστιν εἰ μὴ γένοιτο ἐν μέσῳ χρόνος πολλός, ἰσόπαλόν τε καὶ ἴσον τυγχάνει τὸ ἀμύνεσθαι, διὰ
20 τὸ τὴν μνήμην ἀκραιφνῆ παρεῖναι τοῦ πεπονθέναι. — Ὁ γὰρ παθὼν...] παθὼν, φησὶν, ὡς ἀμύνεσθαι τις παρευθὺ βουλόμενος ἰσχυρὰν τὴν τιμωρίαν ποιεῖται· τὸ γὰρ ἀμύνεσθαι κείμενον ἐγγύτατα, ὡς ἰσόπαλον ὄν, τοῦτο ποιεῖ· ὁ δὲ παθὼν διὰ τὸ ἡδυπαθεῖν ὥστε τοῦ χρόνου περιωδῶν ἀπομαρυνθῆναι τὴν ὀργὴν, ἀμβλύτερον αὐτῆ χρήται. — Ἀμύνεσθαι δὲ ...] ὁ γὰρ ἀμυνόμενος δηλονότι παθὼν τι ἀμύνεται, ᾧ ἔπεται δηλονότι ἡ τιμωρία.
30 — Ἀντίπαλον] ἤγουν ἴσον. ὁ δὲ νοῦς οὕτω, τὸ ἀμύνεσθαι ἴσον ἐστὶ τῷ τιμωρεῖν. — Θαυμάζω δὲ ...] ὁ πρὸς τὴν κόλασιν, φησὶ, τῶν Μιτυληναίων ἀντιλέγων δυνάμει τοῦτο κατασκευάζει, κὰν ἐξ εὐθείας τοῦτο μὴ λέγῃ, ὅτι τὰ ὑπὸ Μιτυληναίων εἰς Ἄθηνας ἀδικήματα ὠφέλιμά
35 εἰσι τοῖς Ἀθηναίοις. ἐπεὶ τί καὶ λέγων οὐκ ἀξιώσει κολασθῆναι αὐτούς; — Ἀποφαίνειν... καθιστ.] ταῦτα γὰρ πάντα παρὰ τὸ ἐναργές καὶ τὴν τῶν πραγμάτων φύσιν ἐστὶ, τὸ λέγειν ὡς εἶπε. — Τὰς μὲν Μιτυληναίων...] ὡς ἂν εἰ ἔλεγεν· ὁ συμβουλεύων ἡμῖν μὴ τιμωρῆσασθαι Μιτυληναίους ἀδικήσαντας οὐδὲν ἄλλο βούλεται δεῖξαι, καὶ ὅτι τὰ ἀδικήματα αὐτῶν τὰ εἰς ἡμᾶς ὠφελούσι, καὶ χρὴ μᾶλλον ὡς εὐεργετὰς αὐτοὺς ἀποδέχεσθαι καὶ σώζειν. ἐστὶ δὲ ὁ λόγος τῆς εἰς ἄτοπον ἀπαγωγῆς. — Ἀδικίας ἡμῖν] ἄς ἡδίκησαν ἡμᾶς.
45 — 2. Καὶ ὄηλον ὅτι ...] τουτέστιν, καὶ ὄηλον ὅτι τῷ λέγειν πιστεύσας ἀγωνίσαιτο ἂν τὸ δοκοῦν, τουτέστι τὸ λίαν δόξαν πᾶσιν, ὡς οὐκ ἔγνωσται Μιτυληναίοις, ἐναντίως ἀποφῆναι καὶ τὸ κοινῇ δόξαν*** — Τῷ λέγειν πιστεύσας] τῷ πιθανολογεῖν θαρβήσας, θαρβήσας
50 τῇ δυνάμει τοῦ ἑαυτοῦ λόγου. — Τὸ πᾶν δοκοῦν ἀναποφῆναι] ἀποφῆναι ἐστὶ τὸ ἀρίθηλον καὶ φανερώτατον· τὸ δὲ οὐκ ἔγνωσται, ἐστὶ τὸ ἀφανές. — Τῷ λέγ. πιστ. ...] ἡ κέρδει] ἡ τὴν τοῦ λόγου δύναμιν ἐνδείξασθαι βουλόμενος, ἡ κέρδους χάριν, φησὶ, λαλήσει. —

Τὸ εὐπρεπὲς τοῦ λόγου] τὸν πιθανὸν λόγον. — Παράγειν] ἀπατᾶν. — 3. Τὰ μὲν ἄλλα] τὰ κέρδη τὰ ἀπὸ τοῦ εἰπεῖν. — Ἐτέροις] τοῖς δημηγοροῦσι, τοῖς ῥητορσιν. — Ἀναφέρειν] ἀναλαμβάνει, ἀναδέχεται. — 4. Κακῶς ἀγωνοθετοῦντες] ἀνοήτως τοὺς ἀγῶνας διατιθέμενοι. § κακῶς ἐτέροις ἄλλα διδόντες· ἢ τὸ ἀγωνοθετοῦντες ἀντὶ τοῦ κακῶς κρίναντες. — Θεαταὶ μὲν ...] ὡς ἂν εἰ ἔλεγεν· μετεσκεύασται τῶν ὄντων ἐφ' ὑμῖν ἡ φύσις. οὕτως γὰρ ἀκούετε τῶν λόγων καὶ πιστεύετε τοῖς ῥητορσιν, ὡς ὀφθαλμοὺς τὴν πίστιν λαμβάνοντες·
10 οὕτως δὲ ἀπιστεῖτε τοῖς ἔργοις τοῖς ὀρωμένοις, ὥσπερ ἀκροασάμενοι. — Εὐ] πιθανῶς. — Τὰ δὲ πεπραγμένα ἤδη] οὐ σκοποῦντες. ἀναπόδοτον. — Ἀπὸ τῶν ... ἐπιτιμησάντων] ὡς ἂν εἰ ἔλεγεν, ἀπὸ τῶν πιθανῶς ἐπιτιμησάντων· ὥστε τὸ τραχὺ τῆς ἐπιτιμήσεως κλέψαι τῇ
15 τέχνῃ τοῦ λόγου, διὰ τοῦ κολακεύειν καὶ λέγειν ὅτι οὐ πρέπει Ἀθηναίους ὄντας ὑμᾶς κατασκάπτειν τὰς πόλεις. δοκεῖ γὰρ ἡ ἐπιτίμησις ἐπαίνῳ κεκραμένη λανθάνειν, καὶ μᾶλλον ἐγκόμιον ἢ μέμψις ἐστὶ τὸ λέγειν, καὶ δελεάζει λόγῳ τοὺς ἀκούοντας. ὥστε τὸ καλῶς ἐναυῶα
20 ἐπιτιμησάντων οὐ τὸ δικαίως αὐτὸ σημαίνει, ἀλλὰ τὸ εὐφῶς καὶ πιθανῶς μετὰ τέχνης. — 5. Μετὰ καινότητος μὲν λόγου] ποικιλίας καὶ εὐπρεπείας. ταῦτα πρὸς τοὺς Ἀθηναίους αἰνίττεται, οὐδὲν τι μελετῶντας πλὴν λέγειν τε καὶ ἀκούειν καινόν. τῆς αὐτῆς δὲ διανοίας ἐστὶ καὶ
25 ἡ τοῦ Ἀρχιδάμου δημηγορία, ἐν οἷς φησὶ [1, 84] « Καὶ μὴ τὰ ἀχρεία ξυνετοὶ ἄγαν ὄντες » καὶ τὰ ἐξῆς. — Ἀπατᾶσθαι ἄριστοι] ἀντὶ τοῦ ἐπιτιμῆσθαι καὶ ἔτοιμοι. — Δεδοκιμασμένον] ἀληθοῦς· ὁ γὰρ ψευδὴς ἀδόκιμος. — Δοῦλοι ὄντες ...] δοῦλοι ὄντες αἰετῶν ἀτόπων λόγων
30 καὶ παραδόξων, ὑπερόπται δὲ τῶν πρεπόντων καὶ εἰωθότων, τουτέστι καταφρονοῦντες τῶν συνήθων. Ἄλλως τοῖς πράγμασι, φησὶ, καὶ τοῖς λόγοις τοῖς παραδόξοις καὶ μὴ εἰθιμοῖσι αἰετῶν καὶ πιστευόντες, καταφρονοῦντες δὲ δεδοκιμασμένους καὶ εἰωθότων. — Τῶν
35 εἰωθότων] τῶν πρεπόντων. — 6. Καὶ μάλιστα μὲν...] μάλιστα μὲν βούλεται τι εἰπεῖν, εἰ δὲ μὴ, πάντως ἀντειπεῖν τῷ λέγοντι, ὅπως μὴ βραδύτερον ἐκεῖνου δόξη νανοηκέναι τὸ συμφέρον. τὸ ἐξῆς, μὴ δοκεῖν ὑστεροὶ ἀκολουθῆσαι τῇ γνώμῃ. — Τῇ γνώμῃ] κατὰ τὴν γνώ-
40 μιν. — 7. Ζητοῦντές τε ἄλλο τι...] καινότερα, φησὶ, ζητοῦντες παρὰ τὰ εἰωθότα καὶ ἐν οἷς πολιτεύομεθα. — Ἀκοῆς ῥόνην] ἀκοῆς χάριτι, γλυκύτητι, κολακείᾳ. Καὶ ἄλλως. ῥητορικῶν λόγων καινότερα καὶ παράδοξα ὑμῖν εἰσηγουμένων. σοφιστὰς δὲ λέγει οὐ τοὺς σοφιστο-
45 μένους τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ τοὺς ἐν τῇ συνηθείᾳ λεγομένους, τοὺς διδασκάλους τῶν ῥητορικῶν προβλημάτων· θεατὰς δὲ αὐτοὺς τοὺς μαθητὰς καὶ ἀκροατὰς. ὥσπερ γὰρ ἀκροαταί, φησὶ, τῶν σοφιστικῶν λόγων ἡδονῆς γίνονται κριταί, οὐ πραγματικῶν, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ εἰ μὴ τοὺς λόγους σκοπεῖτε, οὐ τὰ πράγματα.

XXXIX. Ὡν ἐγὼ πειρώμενος] ὧν ἐπιτηδευμάτων, ὧν εἶπεν ἄρτι, ὅτι οὐδὲν ἄλλο ἢ ἀδολέσχει εἰσίν. — Ἀποτρέπειν] ἀπειργεῖν. — Ἀποσῶνιν] λέγω, φησὶν,

ὅτι ἡ μία πόλις, οἱ Μιτυληναῖοι, σφόδρα ἠδίκησαν ὑμᾶς, τοὺς Ἀθηναίους. καὶ τὴν αἰτίαν ἐπάγει εὐθύς. — 2. Τοὺς ἡμετέρους πολεμίους] ἤγουν τοὺς Λακεδαιμονίους. — Ἀπόστασις μὲν γε ...] ἀπόστασις ἐστίν, ὅταν τινὲς κακῶς πάσχοντες ἀποστῶσιν· ἐπανάστασις δὲ, ὅταν τινὲς τιμώμενοι καὶ μηδὲν ἀδικούμενοι στασιάσωσι καὶ ἐχθρεύσωσι τοῖς μηδὲν ἀδικήσασιν. § Ἐπανάστασις ἢ φανερά ἐναντίωσις, ἀπόστασις δὲ ἢ τῶν σπονδῶν ἄνευ πολέμου διάλυσις, αἰτίαν ἔχουσα εὐλογον. — Ἐξήτησάν 10 τε μετὰ τὴν πολεμιωτάτων ἡμᾶς στάντες διαφθεῖραι] ἤτοι συνεμάχησαν τοῖς πολεμίοις ἡμῶν. — Καίτοι δεινότερόν ἐστιν ...] εἰ εἵνεκα, φησίν, ἰδίας δυνάμεως καὶ κέρδους ἀντεπολέμησαν ἡμῖν, οὐκ ἦν δεινὸν τοσοῦτον· νῦν δὲ ἄνευ ἐλπίδων τινῶν, ἐξ οἰκείας κακονοίας ὀρμώμενοι 15 ὅπερ δεινότερον. — 3. Ἀποστάντες ἤδη ἡμῶν Αἰγινήτας λέγει, καὶ Ποτιδαίτας, καὶ Ναξίους, καὶ τοὺς ἄλλους δεδουλωμένους. — Ἡ παροῦσα] αὐτοῖς δηλονότι. — Ἐς τὰ δεινά] εἰς τὴν ἀπόστασιν. — Καὶ ἐλπίσαντες ...] ἤλπισαν, φησίν, ἀποστῆναι ἡμῶν, ὅπερ μείζον 20 μὲν ἐστὶ τῆς δυνάμεως αὐτῶν, ἔλαττον δὲ τῆς βουλήσεως αὐτῶν. ἐβούλοντο γὰρ οὐ μόνον ἀποστῆναι ἡμῶν, ἀλλὰ δὴ καὶ καθελεῖν τὴν δύναμιν τῆς πόλεως, διὰ τὸ λοιπὸν ἀδεῶς ζῆν. — Ἰσχύν ἀξιώσαντες ... προθ.] προτιμῆσαι, φησίν, ἀξιώσαντες τὴν δύναμιν τοῦ δικαίου. δίκαιον 25 δὲ λέγει τὸ ἔμμεναι τῇ ἀρχῇ καὶ μὴ ἀποστῆναι. — Ἐν ᾧ γὰρ ᾠήθησαν ...] ἀντί τοῦ, πρὸς καιρὸν τινα δυνηθέντες, κατεφρόνησαν καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ἡμετέρας καὶ τῆς παρ' ἡμῶν τιμῆς.

Οὐκ ἀρετᾶ γὰρ κακὰ ἔργα·

30 Ὅμηρος [Od. Θ, 329]. — 4. Εἴθε δὲ ...] εἴθε δὲ πρὸς ὕβριν τρέπειν ἢ εὐπραξία τῶν πόλεων ἐκείνας, αἷς ἂν αὐτῇ ἐξαίφνης ἐγγένηται καὶ ἀπροσδόκητος. — Εἴθε δέ] πέφυκε γάρ. καὶ ἢ παρ' ἀξίαν τιμῆ ἀφορμῆ τοῦ κακῶς φρονεῖν τοῖς ἀνοήτοις γίνεται [Demosth. Olynth. 35 1, p. 16]. — Τρέπειν] τρέπεσθαι. — Τὰ δὲ πολλά] ὡς ἐπιτοπολό. — 5. Ὑφ' ἡμῶν τετ.] μηδὲν τετιμῆσθαι ὑφ' ἡμῶν· ἀπὸ κοινοῦ γὰρ τὸ μηδέν. ἢ μᾶλλον τὸ λεγόμενον οὕτως· εἶδε τοὺς Μιτυληναίους οὕτω τετιμῆσθαι ὑφ' ἡμῶν, ὡς οὐδὲν διαφέροντας τῶν ἄλλων. τουτέστιν εἶδε 40 αὐτοὺς δούλους εἶναι. — Τὸ μὲν θεραπεῦον] τὸ κολακεῦον. — Ὑπερφρονεῖν] ἀγνωμονεῖν. — 6. Οἷς γ' ἐξῆν] τοῖς δημόταις καὶ πολλοῖς. — 7. Τῶν τε ζυμμάχων σκέψασθε...] σκέψασθε δὲ, εἰ τοῖς ἀποστάσιν τῶν ζυμμάχων ἐκούσιως καὶ τοῖς ἀναγκασθεῖσι τὰς ὁμοίας τιμωρίας 45 προσθήσετε, καὶ μὴ μείζονα τοῖς ἐκούσιως ἀποστάσιν, τίνα λοιπὸν οὐ νομίζετε εὐχερῶς τῶν ζυμμάχων ἀφίστασθαι, ὅταν μέλλωσιν ἢ κατορθώσαντες τελείως τὴν ἀπόστασιν ἐλεύθεροι εἶναι, ἢ ἀποτυγόντες τῆς βουλῆσεως συγγνώμης ἀξιωθήσεσθαι. — Τοῖς τε ἀναγκα- 50 σθεῖσι] τοῖς ἐκούσιως ἀποστάσιν. — Κατορθώσαντι] τὴν ἀπόστασιν δηλονότι. — 8. Πόλιν] συμμαχίδα. — Ἀποκεκινδυνεύεται] εἰς κίνδυνον ἔρχεται καὶ ζημίαν. — Τῆς ἔπειτα προσόδου] τοῦ μετὰ ταῦτα κέρδους. —

Πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι] ἡμῖν πολεμίοις δηλονότι. — Τοῖς νῦν καθεστηκόσι] τοῖς Πελοποννησίοις.

XL. Οὐκ οὐκ δεῖ προσθῆναι ἐλπίδα] δοῦναι ἐλπίδα τοῖς συμμαχοῖς. ὁ νοῦς οὕτως· οὐκ ἐστὶν ἐλπίς ὡς συγγνώμῃ λήφονται, παίσαντες ἀνθρωπίνως. οὐ γὰρ 5 ἀκούσιον τὸ ἀμάρτημα αὐτῶν, ἢ δὲ συγγνώμῃ τῶν ἀκούσιων. — Ὠνητήν] ἐστὶ γὰρ τίς καὶ χρήμασιν ὠνητὴ τοῖς ἀμαρτάνουσι συγγνώμη. Ὅμηρος [H. I, 632].

Καὶ μὲν τίς τε κασιγνήτιο φίλοιον ἦν, ἢ οὐ παιδὸς ἐδέξατο τεθνηῶτος· καὶ β' μὲν ἐν δῆμῳ μένει αὐτοῦ, πόλλ' ἀποτίσας.

10

— Ἐϋγνώμον] συγγνώμης ἀξίον. — 2. Καὶ τότε πρῶτον] διεμαχεσάμην δηλονότι. — Μὴ μεταγνώναι] μὴ μεταμελεῖα θεῖναι. — Τὰ προδογμένα] τὰ προκεκυρωμένα. — Ἐπιεικεία] συγγνώμη. — 3. Βραχέα] οὐδ' 15 ὄλω. — Τὸ εὐ παθεῖν — τὸ χρηματίζεσθαι ὑπὸ τῶν Μιτυληναίων, τὸ εὐεργετηθῆναι. — Τοὺς ὁμοίους] τοὺς ἐν τῇ αὐτῇ διαθέσει ὄντας, οἳοὶ περ ἦσαν πρότερον, ἢ κακοῦς. — 4. Τὰ ζύμφορα] ἡμῖν δηλονότι. — Τοῖς μὲν] τοῖς Μιτυληναίοις, ἀχαριστοῖς οὖσι, χαριζόμενοι. καὶ 20 ἢ παρομιμία τοῦ Ὀμήρου [Od. Δ, 695].

Οὐδὲ τίς ἐστι χάρις μετόπισθ' εὐεργέων.

§ Οὐχ ἔξουσιν ἡμῖν χάριν, ἐάνπερ μὴδὲν ὑφ' ἡμῶν ἀνήκεστον πάθωσι. τότε γὰρ ἔχει χάριν ὁ παθεῖν μέ- 25 λων τῷ δικαίωσάντι, ὅτε, κατ' ἐξουσίαν αὐτῷ προκει- μένων τῆς ζωῆς αὐτοῦ καὶ θανάτου, τὸ ζῆν αὐτὸς μᾶλλον ἐληται καὶ συγχωρήσῃ αὐτῷ. — Δικαιώσεσθε] δικαίως κατ' ὑμῶν ἀποδείξετε, ὅτι τυραννικῶς ἀρχετε. Εἰ γὰρ οὗτοι ὀρθῶς ...] ὁ νοῦς οὕτως· εἰ μὲν ἀδίκως ἀπέστησαν οἱ Μιτυληναῖοι, κολασθήτωσαν· εἰ δὲ δικαίως, 30 δῆλον ὅτι ὑμεῖς ἀδίκως ἀρχετε. ᾧ ἔπειτα, ὅτι τυραννεῖτε. καὶ κατὰ τοῦτο οὖν πάλιν κολασθήσονται, ὅτι τυράννουσ ὑμᾶς ἐλογίσαντο, ὁ δὲ τύραννος ἀποτόμωσ αὐτὰ ἄπερ ποιεῖ εἴθε ποιεῖν. κατ' ἀμφω οὖν ὀφείλουσι κολασθῆναι, εἴτε ἐννόμως ἀρχομεν εἴτε τυραννοῦμεν. — Εἰ δὲ δὴ 35 καὶ οὐ προσῆχον ...] εἰ δὲ δὴ, καὶ οὐ προσῆχον ὑμῖν ἀρχεῖν, ὅμως ἀρχετε, οὐκοῦν καὶ παρὰ τὸ προσῆχον οὗτοι κολαζέσθωσιν, καὶ γενέσθω παράνομος ἐκ παρανόμου τυραννίδος παρανομία, τοῦ συμφέροντος ἔνεκα τῇ ἀρχῇ. ἐὰν δὲ μὴ θέλητε κολάζειν αὐτοὺς, γρηὶ παύεσθαι ὑμᾶς τῆς 40 ἀρχῆς καὶ ἀσχεῖν ἀνδραγαθίαν ἀκίνδυνον. — Τοῦτο] τὸ ἀρχεῖν βιαίως. — Ἡ παύεσθαι τῆς ἀρχῆς] ἀπὸ κοινοῦ τὸ δεῖ. — 5. Τῇ τε αὐτῇ ζημία ...] τῇ αὐτῇ ζημίᾳ, φησὶ, σπουδάσατε ἀμύνασθαι τοὺς Μιτυληναίους, ἢ ἂν ἐτιμωρήσαντο καὶ αὐτοὶ ὑμᾶς, περιγενόμενοι ὑμῶν. — 45 Καὶ μὴ ἀναλγητότεροι...] τοῦτο φησίν, ὅτι, ἐπεὶ ἤγλουσ οἱ Μιτυληναῖοι ὑφ' ὑμῶν τῶν Ἀθηναίων κρατούμενοι, δεῖ καὶ ὑμᾶς ἀλγῆσαι ἐπὶ τῇ αὐτῶν ἀποστάσει. καὶ μὴ ἀναλγητότεροι ἐκείνων ἀξιοῦτε εἶναι, ἵνα μὴ καὶ ἀναίσθητοι δόξτε, οὐκ ἀλγοῦντες ἐφ' οἷς ἀδικεῖσθε. § Τὸ 50 δὲ ἐξῆς οὕτως· ἐκείνοι ἐπέρχονται καὶ διαφθεῖρουσι τίνα ἀδίκως οἱ μὴ σὺν αἰτίᾳ ποιῶντες κακῶς, ὑφορῶμενοι

τὴν ἔχθραν τοῦ καταλειφθέντος ἐχθροῦ· ὑμεῖς δὲ, ὧ Ἄθηναῖοι, μὴ φοβεῖσθε τοῦτο· οὐ γὰρ ἄνευ αἰτίας αὐτοὺς κολάσετε. — Οἱ διαφεύγοντες Ἄθηναῖοι. — Τῶν ἐπιβουλευσάντων] Μιτυληναίων. — Ἄ εἰκὸς ἦν αὐτοὺς ποιῆσαι] ἢ ἀπόδειξις ὅτι, εἰ ἐκράτησαν Λεσβιοὶ τῶν Ἄθηναίων, κακῶς ἂν αὐτοὺς εἰργάσαντο. — 6. Οἱ μὴ ξὺν προφάσει...] οἱ ἀδικοῦντες, φησί, τινὰ χωρὶς αἰτίας, τουτέστιν ἄνευ τοῦ προηδικῆσθαι, σπουδάζουσιν ἀπολέσθαι τοὺς δι' ἐναντίας, εἰδότες ὅτι ὁ διαφυγὼν χαλεπότερος ἐχθρὸς ἐστί τοῦ προπαθόντος καὶ διὰ τοῦτο βουλευόμενος ἀμύνεσθαι. — Οἱ μὴ ξὺν προφάσει τινὰ...] οἱ μὴ πρότερον ἀδικηθέντες, ἐπιχειρήσαντες δὲ ἀδικῆσαι πρότερόν τινας, ἐπιμένουσιν ἕως ἀπολέσωσιν αὐτοὺς, εἰδότες ὅτι, ἐὰν σωθῶσιν οἱ ἀδικηθέντες, πικροὶ τοῖς ἡδικηκόσιν ἔσονται πολέμοιοι, καὶ πάσχωσιν ἂν κακῶς παρ' αὐτῶν, ἀμυνομένων αὐτούς. — Ἐπεξέρχονται] Ὅμηρος [II, Γ, 160].

Μηδ' ἡμῖν τεκέεσσιν.

— Διόλλυνται] ἀντὶ τοῦ διαφθείρουσιν. — Ὁ γὰρ μὴ ξὺν ἀνάγκῃ...] ὁ γὰρ ἀδικίως τι καὶ πρῶτος παθὼν, ἐὰν διαφύγῃ, πικρότερος καὶ δεινότερός ἐστι τοῦ ἀπὸ τῆς ἴσης ἐχθροῦ. τὸν δὲ ἀπὸ τῆς ἴσης ἐχθρὸν δρίζεται τὸν μὴ προπαθόντα, ἀλλὰ προκαταρχόμενον ἀδικίας. ὡς ἂν εἰ ἔλεγεν, ὁ προπαθὼν καὶ ὁ ἀμυνομένος χαλεπώτερος ἐστί τοῦ προκαταρχομένου ἀδικίας, μήπω τι παθόντος. — Ἀπὸ τῆς ἴσης] μοίρας δηλονότι. — 7. Μη οὖν] ἐπίλογοι. — Γενόμενοι δ' ὅτι ἐγγύτατα τῆ γνώμῃ τοῦ π.] εἰς ἔννοιαν ἔλθόντες ὧν ἐμέλλετε πάσχειν ὑπὸ Λεσβίων. — Μη μαλακισθέντες...] μὴ ἐνδόντες πρὸς τὴν ἡδονὴν τὴν ἀπὸ τῶν λόγων, καὶ πρὸς τὸν οἶκτον καὶ τὴν ἐπιείκειαν· μηδὲ ἀμνημονήσαντες τοῦ κινδύνου, οὗ ἂν ἐκινδυνεύσατε, εἰ ἐκράτησαν ὑμῶν. — 8. Ἦσσαν τῶν πολεμίων...] τὸ ἐξῆς, ἦσσαν πολεμήσετε. ἀντὶ τοῦ οὐδὲ ἦσσαν. Ὅμηρος [II, E, 800].

Ἦ ὀλίγον οἱ παῖδα εἰκότα γείνατο Τυδεΐς.

τὸ δὲ ἦν γνώσιν, οἱ σύμμαχοι δηλονότι.

XLII. Τοῦς προθέντας] εἰς μέσον θένας τὴν δευτέραν διάσκεψιν. — Οὔτε τοὺς προθ. ... αἰτιώμαι] πρὸς τὸ [c. 38, 1] « καὶ θαυμάζω μὲν τῶν προθέντων αὐθις » καὶ τὰ ἐξῆς. Διοδότου δημογραφία αὕτη ὑπὲρ Μιτυληναίων. ἰστέον δὲ ὅτι ὁ μὲν Κλέων τὸ δίκαιον προβάλλεται, οὗτος δὲ ὁ Διοδότος τὸ συμφέρον. καὶ σκόπει τὸ τοῦ συγγραφέως ἔθος, χαίροντος αἰεὶ ταῖς ἀντιπάλαις δημογραφίαις. — Οὔτε τοὺς μεμφ. ... βουλεύεσθαι] πρὸς τὸ [c. 37, 3] « Εἰ βέβαιον ἡμῖν μηδὲν καθεστήξει, ὧν ἂν δόξη πέρι. » — Ἀπαιδευσίας] ἀπειρίας. — Βραχυτήτης] ἀσθενείας. — 2. Τοὺς τε λόγους...] πρὸς τὸ [c. 38, 3] « Εἰώθατε θεαταὶ μὲν τῶν λόγων γίνεσθαι », καὶ τὰ ἐξῆς. — Διαμάχεται] ἐναντιοῦται. — Ἡ ἰδίᾳ] τουτέστι διὰ τὸ ἰδίον τι κέρδος σκοπεῖν καὶ συμφέρον. — Διαφέρει] ὠφελεῖ. — Εἰ ἄλλω τινί] καὶ οὐχὶ λόγῳ δη-

λονότι. — Περὶ τοῦ μέλλοντος...] τὸ ἐξῆς, περὶ τοῦ μέλλοντος καὶ ἀφανοῦς δυνατὸν εἶναι φράσαι. — Διαφέρει] λυσιτελεῖ. — Εὔ μὲν εἰπεῖν...] τὸ ἐξῆς, εὔ μὲν οὐκ ἂν ἡγεῖται περὶ τοῦ κακοῦ εἰπεῖν δύνασθαι. § οὕτω συντακτέον· τὸ μὲν περὶ τοῦ κακοῦ δύνασθαι λέγειν 5 καλῶς, οὐχ ἡγεῖται (ἦγουν οὐ φροντίδα περὶ τούτου ποιεῖται)· ἡγεῖται δὲ μᾶλλον ἐκεῖνο εἶναι καλόν, τὸ διαβαλόντα καὶ ἀπατήσαντα ἐκπλήξαι τοὺς ἀκουσομένους. ὁ δὲ καὶ διαφέρει τῷ οὕτω λέγοντι· κέρδους γὰρ ἔνεκα τὸ τοιοῦτον εἶδος τοῦ λόγου μεταχειρίζεται. 3. Χα- 10 λεπώτατοι...] πρὸς τὸ [c. 40, 3] « Αὐτοὶ δὲ ἐκ τοῦ εὔ εἰπεῖν τὸ παθεῖν εὔ ἀντιλήφονται. » — Ἐπίδειξιν] συμβουλίαν, φιλοτιμίαν. — Ἀμαθίαν] καὶ οὐχὶ χρήματα δηλονότι. — Ἀπεχώρει] τοῦ δικαστηρίου δηλονότι. — Ἀδικίας δ' ἐπιφερομένης] ἀδικίως κατηγορῶν. — Ὑπο- 16 πτος] διὰ τὸ ἐπὶ χρήμασι λέγειν. — Μη τυχῶν] τοῦ σκοποῦ δηλονότι. — 4. Ἐν τῷ τοιῷδε] πράγματι δηλονότι. — Φόβῳ γάρ] ἐν τῷ τοῦς δυναμένους τι συμβουλεύειν μὴ τολμᾶν λέγειν, ὡς δόξαν ἐπὶ χρήμασι ληψομένους. — Ὁρθοῖτο] διοικεῖτο καὶ εὐδρομοίη ἢ πό- 20 λισ. — Ἐλάχιστα γάρ] ἀντὶ τοῦ οὐδὲ ἐλάχιστα. Ὅμηρος [II, E, 800].

Ἦ ὀλίγον οἱ παῖδα.

— 5. Χρὴ δέ] τὸ ἐξῆς, χρὴ φαίνεσθαι μὴ ἐκφοβοῦντα, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἴσου ἀμεινον λέγοντα. — Τὸν μὴ τυχόντα] τὸν μὴ ἄριστα συμβουλευόντα. — 6. Ἐτι μειζόνων] 25 φύσει γὰρ οἱ ἄνθρωποι οὐ παύονται αἰεὶ τῆ δόξει ἐπεκτεινόμενοι. — Παρὰ γνώμην] τὴν ἑαυτοῦ. — Ἐπιτυχῶν] ὀρθῆς βουλής.

XLIII. 2. Τὰ δεινότετα] τὰ ψευδῆ, καὶ ἀδίκα. ἢ τὰ χαλεπώτατα. — Ἀπάτη προσάγεσθαι] πιθανολογεῖν 30 καὶ ἀπατᾶν, ὅτι καλὰ ἔσται ταῦτα. — 3. Τὰς περινοίας] περιεργίας. — Ἀδύνατον] διὰ τὴν τῶν χρημάτων δόκησιν. — Πῆ] κατὰ τινὰ τρόπον. — 4. Χρὴ δὲ πρὸς τὰ μέγιστα...] τὸ ἐξῆς, χρὴ δὲ ἡμᾶς, πρὸς τὰ μέγιστα προνοούντας, περαιτέρω λέγειν ὑμῶν τῶν δι' ὀλίγου 35 σκοπούωντων. τὸ δὲ καὶ ἐν τῷ τοιῷδε ἀξιοῦντι ἀντὶ τοῦ καὶ ἐν τοῖς τοιοῦτοις ὑμῶν ἀξιώμασι καὶ ἐπιτηδύμασι τουτέστι τοῖς ὑποπετούσαι. — Ἐν τῷ τοιῷδε ἀξιοῦντι] ἐν τῇ τοιαύτῃ υποψίᾳ. — Προνοούντας] σκεπτομένους. — Τῶν δι' ὀλίγου σκοπούωντων] τῶν ἀσκέπτως λεγόντων. 40 — 5. Σωφρονέστερον ἂν ἐκρίνετε] μετὰ ὑγιούς φρονήσεως ἦν ἂν ἡ κρίσις ἢ ὑμετέρα.

XLIV. Ἀντερῶν] τῷ Κλέωνι δηλονότι. — Ἄλλα περὶ τῆς ἡμετέρας εὐβουλίας] ἐβουλή τοῦ συμφέροντος καὶ προκατασκευῆ τοῦ προαναριεῖν τὰ λυπούοντα τὴν 45 ὑπόθεσιν. — 3. Πρὸς τὸ ἦσσαν ἀφίστασθαι] τὰς πόλεις. — Θάνατον ζημίαν προσθεῖσι] πρὸς τὸ [c. 40, 8] « Καὶ τοῖς ἄλλοις ξυμμάχοις παραδείγμα σαφὲς καταστήσατε, ὅς ἂν ἀφίστηται, θανάτῳ ζημιωσόμενον. » — 4. Τῷ εὐπρεπεῖ] τῇ πιθανολογίᾳ τοῦ Κλέωνος. — Οὐ 50 δικαζόμεθα πρὸς αὐτούς] οὐ δικαστήριον συγκροτούμεν κατὰ τῶν Μιτυληναίων. — Ὄστε τῶν δικαίων...] οὐ

περὶ τοῦ δίκαιου, φησί, συμβουλευόμεθα, ἀλλὰ τοῦ συμφορέτου — Χρησίμως] ἡμῖν δηλονότι.

XLV. Ἐν οὖν ταῖς πόλεσι... τοῦ Κλέωνος συμβουλεύσαντος ἀποκτεῖναι πάντας Μιτυληναίους, καὶ παράδειγμα τοῖς ἄλλοις ποιῆσαι Ἑλλησιν, ἵνα μὴ ἀφίστῶνται ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων, ὁ Διοδότος τάναντία συμβουλευόμενος φησὶ πρὸς τοῦτο ἐκ τοῦ μᾶλλον. εἰ γὰρ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι πολλῶν καὶ οὐ μειζόνων ἐγκλημάτων θάνατος ἢ ζημία πρόκειται, καὶ θμῶς οἱ ἄνθρωποι, τῇ ἐλπίδι ἐπαίρομενοι, βίφοκινδύνως ἐγγχειροῦσιν αὐτοῖς, καὶ οὐδεὶς δύναται κλυτῆς γενέσθαι τῶν τηλικούτων ἔργων, ἀλλ' ὁσημέραι πράττονται, δῆλον ὅτι, καὶ εἰ τοὺς Μιτυληναίους ἀποκτείνωμεν, ζημιούμεθα μὲν καὶ περὶ ἑαυτοῦς σφαλόμεθα, οὐ μόνον γε φόβον τινὰ τοῖς ἄλλοις παρέξομεν, ἀλλ' οὐδὲν ἦττον ἔστιν ὅτε ἀποστῆνται, τῇ ἐλπίδι κουφίζομενοι. — Πολλῶν] ὡς τυραννίδος, καὶ προδοσίας, καὶ φόρου, καὶ μοιχείας, καὶ ἄλλων. — Τῷδε] τῷ τῶν Μιτυληναίων ἀδικήματι, τῇ ἀποστάσει. — Κινδυνεύουσι] βίφοκινδύνως πράττουσι. — Καταγνοῦς ἑαυτοῦ...] [Hom. II, P, 32 :]

Ῥεχθὲν δὲ τε νήπιος ἔγνω.

— 2. Τίς πω] οὐδεμία. — 3. Τούτου] τοῦ ἁμαρτάνειν δηλονότι. — Διεξελθῆναι...] ἐπραγματεύσαντο, φησί, περὶ πάσης ἀδικίας καὶ ἁμαρτίας οἱ νομοθέται, καὶ ἐξέθεντο κοινάς. — Αὐτάς] τὰς ζημίας. — Ἀνήκουσιν] ἀνέρχονται. — 4. Τούτου] τοῦ θανάτου. — Οὐδὲν ἐπίσχει] οὐδὲν κωλύει, φησίν, ὁ τοῦ θανάτου φόβος τοὺς βουλομένους ἐξαμαρτεῖν. — Ἄλλ' ἢ μὲν πενία...] τὰς αἰτίας βούλεται δηλῶσαι τῶν ἁμαρτημάτων, ἀφ' ὧν κινούμενοι ἄνθρωποι ἁμαρτάνουσι καὶ φησὶν ὅτι οἱ μὲν ὑπὸ πενίας ἀναγκάζονται ληστὰ εἶναι, οἱ δὲ ὑπὸ ἐξουσίας καὶ μεγαλοφροσύνης πλεονεκτοῦσιν, οἱ δὲ ὁμοίως διὰ τινα κρείττονα ἀναγκάζονται κινδυνεύειν, ὅσιν οἱ μέθυστοι καὶ πόρνοι δι' ἡδονήν· καὶ ἵδερ φησὶν Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς Ἠθικοῖς [Nicom. init.], ὅτι πᾶσα πρᾶξις καὶ προαίρεσις ἀγαθοῦ τινος ἐφίσθαι δοκεῖ. — Αἱ δ' ἄλλαι ζυντ.] οἱ ζυντυχόντες τοῦ μέσου, ἧτοι μῆτε πένητες μῆτε πλούσιοι ὄντες. — Ὁργῇ] ὀργὴ ὁ τρόπος. — 5. Ἡ τε ἐλπίς καὶ ὁ ἔριος] πρῶτόν τις ἔρῃ, εἶτα ἐλπίζει, εἶτα ἐγγχειρεῖ. Ἡσιόδος [Op. 96].

Μοῦνη δ' αὐτῷ ἐλπίς ἐν ἀβήρῃ καὶσι δόμοισιν ἔδον ἔμμενε, πίθου ὑπὸ χεῖλεσιν,

καὶ τὰ ἐξῆς. — Ἐπὶ παντί] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἐξάγουσιν ἐς τοὺς κινδύνους. — Τὴν ἐπιβολὴν... εὐπορ.] ἐπιβολὴν τὴν ἐγγχειρήσιν, εὐπορίαν τὴν ἄνυσιν. — Ἐκφροντίζω] ἐξῶ φροντίδος τιθέμενος. — 6. Ἐπ' αὐτοῖς] μετὰ τὸν ἔρωτα καὶ τὴν ἐλπίδα. — Ἀδοκήτως γὰρ ἔστιν...] πολυλάκις, φησὶν, ἐγγχειρήσας τις πράγματι ἔτυχεν αὐτοῦ, ἄλλος δὲ θεασάμενος βίφοκινδύνως κατατολμᾷ τοῦ αὐτοῦ πράγματος, καὶ ἀπὸ μικροτέρων ἀφορμῶν ἔστιν ὅτε, διὰ τὸ καὶ τὸν ἄλλον ὄρῃν ἐπιτυγχάνοντα. —

Προάγει] παρακινεῖ. — Ἐλευθερίας ἢ ἄλλων ἀρχῆς] Ποτίδαια περὶ ἐλευθερίας, Ἀθῆναι περὶ ἄλλων ἀρχῆς, ἐν τε Σικελίᾳ καὶ πολλὰ γαυ. — Ἐκαστος ἀλογίστως...] καὶ ἕκαστος, φησὶ, τῶν πολιτῶν μετὰ τοῦ κοινοῦ ἀλογίστως μειζόνως δοξάζει, καὶ ἐλπίζει νικῆσαι. — 7. 6 Ἀπλῶς τε...] ταῦτα πρὸς Κλέωνα.

XLVI. Οὐκ οὐν γρη...] ἐάν τε, φησὶ, θανάτῳ διαχρήσῃσθε Μιτυληναίους, ἐάν τε ἄλλῳ τῷ δεινῷ κολάσαντες τοῦτους νομίσητε ἀσφαλῶς ἐξόντες ὑπὸ χεῖρα τὰς πόλεις τὰς λοιπὰς, οὐ καλῶς ἔσθε βεβουλευμένοι. ἢ 10 γὰρ ἀνθρωπίνῃ φύσει δεξυβρόπος οὖσα καὶ προθύμως ὅτι βουληθείη πράττουσα οὐκ ἀνακοπήσεται τῆς ὁρμῆς τῇ τοιαύτῃ ὑμῶν ἀσφαλείᾳ. — Ἐγγεγῶ] βεβαίως, ἰσχυρῶ, ὡς ἐγγυῆσαι δυναμένη. — Οὔτε ἀνέλπιστον καταστ. τ. ἀποστ.] τῷ ψηφισασθαι θάνατον Μιτυληναίων, ὡς ὁ Κλέων ἤξίου. τὸ δὲ οὐκ οὐν γρη ἀπὸ κοινοῦ ληπτέον. — Ἐν βραχυτάτῳ] καίρῳ δηλονότι. — 2. Γνωῖ μὴ περιεσομένη] ἀντὶ τοῦ ἀπελπίσασα τοῦ περιεῖναι καὶ σωθῆναι. ὁ δὲ νοῦς τοιοῦτος, ὅτι, ἐάν τις ἀποστῇ ἀφ' ἡμῶν πόλις, πάλιν αὐτὴν ἀναληψόμεθα, 20 καὶ τὰς δαπάνας οὐκ ἀπολέσομεν, διὰ τὸ ἐλπίδα αὐτοῖς ζωῆς νομοθετῆσαι. ταῦτα δὲ πρὸς τὸν Κλέωνα, εἰπόντα [c. 39, 8] « Ἡμῖν δὲ πρὸς ἐκάστην πόλιν ἀποκεκινδυνεύεσται τὰ τε χρήματα καὶ αἱ ψυχαί. » — Ἐύμβασιν] φιλίαν. — Ἐκείνους] ἀλλοτρόπους. — 3. Διὰ τὸ 25 ἀξύμβαστον] διὰ τὸ ἀσυγγώρητον. — Παραλαβεῖν] ἀπὸ κοινοῦ τὸ πῶς οὐ βλάβη ἡμῖν; — Τῆς προσόδου] τοῦ κέρδους. — Τῷδε] τῇ προσόδῳ καὶ φορολογίᾳ. — 4. Λόγον] ἀπαρίθμησαν. πρὸς τὸν Κλέωνα καὶ ταῦτα. — 5. Δρῶντες] ἡμεῖς οἱ Ἀθηναῖοι. τὸ ἐξῆς τοῦ λόγου 30 ἦν τινα ἀποστάντα χειρωσόμεθα, χαλεπὸς οἴδημα χρῆναι τιμωροῦσθαι. — Βίᾳ] ἀκούσιως. — 6. Ἀφισταμένους] τοῦ ἀρχεσθαι. τὸ ἐξῆς, ἀφισταμένους οὐ σφόδρα κολάζειν. — 16. Τούτου] τοῦ ἀποστῆναι. — Ἐπιφέρειν] ἀπὸ κοινοῦ τὸ γρη.

XLVII. Τοῦτο] λείπει ἢ κατά. — 2. Νῦν μὲν γάρ...] πρὸς τὸ [c. 39, 6] « Καὶ μὴ τοῖς μὲν ὀλίγοις ἢ αἰτία προστεθῆ, τὸν δὲ δῆμον ἀπολύσῃτε » καὶ τὰ ἐξῆς. — Τοῖς ὀλίγοις] τοῖς δυνατοῖς. — Ἐὰν βιασθῆ] συναποστῆναι δηλονότι. — Τοῖς ἀποστῆσασιν] ἦγον τοὺς ἀρχουσιν. — Ἀντικαθισταμένης] ἐναντιουμένης. — Ἐς πόλεμον ἐπέρχεσθε] τῇ πόλει ἐπέρχεσθε. — 3. Ὀπλιον ἐκράτησεν] ἦγον ὀπλίσθη. — Τοῖς δυνατοῖς] τοῖς πλουσίοις. — Τὰς πόλεις] ἡμῶν δηλονότι. — Κεῖσθαι] ὀρίσθαι. — 4. Μὴ προσποιεῖσθαι] μῆτοι γε δεικνύειν 45 τὸ γνῶναι, ἀλλὰ μῆδὲ μέγχι σχήματος δεικνύειν τὴν ἀδικίαν ἐκείνων. — 5. Τὴν κάθειν] τὴν ἀσφάλειαν, καὶ κατοχὴν καὶ κράτησιν. — Καὶ τὸ Κλέωνος τὸ αὐτὸ δίκ. καὶ ζύμφ.] πρὸς τὸ [c. 40, 4] « Πειθόμενοι μὲν ἔμοι τὰ τε δίκαια ἐς Μιτυληναίους καὶ τὰ ζύμφορα ἅμα ποιήσετε. »

XLVIII. Ὑμεῖς δὲ] οἱ ἐπιλογοί. — Ἀμείνω] τῶν βουλευμάτων τοῦ Κλέωνος δηλονότι. — Οἷς] οἴκῳ καὶ ἐπεικείᾳ. — Τῶν παραινουμένων] τῆς ἐμῆς παραινέ-

σεως. — Ἡ μετ' ἔργων ἰσχὺς ἀνοία] ἡ ἀθυρία, δη-
λονότι ἰσχύι καὶ δυνάμει ἐργαζόμενος.

XLIX. Τοιαῦτα μὲν] τινὲς λέγουσιν ὅτι τοιαῦτα δὲ
ᾧ φείλεν εἰπεῖν, ἐπειδὴ ὀπίσω εἶπε [c. 41] « τοιαῦτα
5 μὲν ὁ Κλέων. » ἀλλ' ἡμεῖς φαμέν ὅτι ἐκεῖ καὶ τὸν δὲ
ἀπέδωκεν, εἰπὼν « μετὰ ταῦτα δέ. » — Ἡθλον μὲν ἐς
ἀγῶνα... τῆς δόξ.] ἀμφιβόλους ἔσχον καὶ ἐνδοιαστικῶς
περὶ τὴν δόξαν. οὕτω γὰρ δευνῶς καὶ καλῶς εἰρήκασιν
ἀμφοτέροι, ὥστε ἀμφιβάλλειν αὐτοὺς, τίνι προστεθῶσιν.

10 — Ἡθλον... δόξης] οἷον ἀντηγωνίζοντο καὶ ἐφιλονεύοντες
ἐφαμίλλους περὶ τῶν δοκούντων ἀλλήλους. — Ἀγγώ-
μαλοι] ἐγγὺς ἴσαι, καὶ σχεδὸν παραπλήσιοι. § ἴσο-
σθενεῖς. — 2. Προεῖχε δέ] τοῦ πλοῦ δηλονότι. — 3.
Ἡροῦντο] ἐλάμβανον. — Κατὰ μέρος] κατὰ διαδοχὴν
15 μερικὴν. — 4. Τὰ δεδομένα] τῇ βουλῇ δηλονότι. —
Παρὰ τοσοῦτον μὲν... κινδύνου] ἀντὶ τοῦ εἰς τοσοῦτον
ἤλθε κινδύνου, ὥστε καὶ ἀναγνωσθῆναι τὸ περὶ τοῦ θανα-
τοῦ ψήρισμα. ἡ ἀντὶ τοῦ παρὰ μικρὸν ἔμελλε γὰρ
εὐθὺς πράξειν τὰ ἐπισταλέντα ὁ Πάχης.

20 L. 2. Κλήρου] μερίδας. — Πλὴν τῆς Μηθυμναίων]
οὗτοι γὰρ οὐκ ἀπέστησαν. — Ἐξεῖλλον] ἐξαίρετους
ἀνέθεσαν.

LI. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει] μετάβασις. — 2. Αὐτό-
θεν] ἀπὸ τῆς Μινώας. — Ἀπὸ τοῦ Βουδόρου] ἀρωγι-
25 ριον τῆς Σαλαμῖνος. — Τούς τε Πελοπ.] ἀπὸ κοινοῦ
τὸ ἐβούλετο ὁ Νικίας. — Αὐτόθεν] ἀπὸ τῆς Μινώας.
— Οἷον καὶ τὸ πρὶν γενόμεν.] ὅτε ὁ Κνήμιος καὶ ὁ Βρασί-
δας οἱ Σπαρτιάται μετὰ τῶν τεσσαράκοντα νεῶν ἀπὸ
Νισαίας ἐξακίνης προσέπεσον τῷ Βουδῶρῳ, ὡς φησὶν ὁ
30 συγγραφεὺς ἐν τῇ δευτέρᾳ [c. 93, 94]. — Ἐκπομπᾶς]
ἐκδρομαῖς. — 3. Τῆς νήσου] τῆς Μινώας. — Ἡ] ὅπου.
— Ἐνάγουσ] τοῦ ἔλους.

LII. 2. Αὐτῶν] τῶν Πλαταιέων. — Εἰρημένον γὰρ
ἦν αὐτῶ] ἀντίπτωμος, ἥτοι αἰτιατικῆ ἀντὶ γενικῆς.
35 ἀντὶ τοῦ εἰρημένου γὰρ αὐτῷ εἶπεν. — Ἐκ Λακε-
δαίμονος] ἐκ τῆς βουλῆς τῶν Λακεδαιμονίων. — Μὴ
ἀνάδοτος εἶη] μὴ ἀποδοθῆ δηλονότι ὀπίσω, μὴ ἀποδό-
σιμος γένοιτο. — Προςπέμπει δέ] οὗτος ὁ δὲ πρὸς τὸν
μὲν. προεῖπε γὰρ ὅτι « Βία μὲν οὐκ ἐβούλετο εἰλεῖν. »
40 — Δίαινη] κρίσιν.

LIII. Τὴν μὲν παράδοσιν.] ἡ δημηγορία τῶν Πλα-
ταιέων δικανικώτερα ἐστὶ· τὸ δὲ προοίμιον ἐξ αὐτοῦ
τοῦ πράγματος καὶ ἐκ προσοχῆς. — Πιστεύσαντες
ὑμῖν... οὐ τοιάνδε...] κατὰ δύο, φησὶ, τρόπους προθυμῆ-
45 θημεν ἐγχειρεῖσαι ὑμῖν τοῖς Λακεδαιμονίοις τὴν πόλιν,
κατὰ τε τὸ μὴ περὶ θανάτου κριθῆναι, ἀλλὰ περὶ τίνος
μαλακωτέρας ζημίας, καὶ καθὸ δικαίους ὑμᾶς κριτὰς
ἡγησάμεθα γενέσθαι. νῦν δέ, φησὶ, φοβούμεθα μὴ ἀμ-
φοτέρων ἅμα ἡμαρτήκαμεν. καὶ τὴν αἰτίαν εὐθὺς ἐπι-
50 φέρει· τὸν τε γὰρ ἀγῶνα, φησὶ, καὶ τὰ ἐξῆς. — Οὐκ
ἐν ἄλλοις] ἡ μὲν. τὸ δὲ ἐξῆς, καὶ ἐν δικασταῖς οὐκ ἐν
ἄλλοις δεξάμενοι γενέσθαι, ὥσπερ καὶ ἐσμὲν ἄρτι κρι-
νόμενοι ὑφ' ὑμῶν. — Τὸ ἴσον] τὸ δίκαιον. — Φέρε-
σθαι] ἀποπέρεσθαι. — 2. Περὶ τῶν δεινοτάτων] περὶ

τοῦ θανάτου. — Μὴ οὐ κοινοί] μὴ οὐκ ἴσοι, μὴ οὐ δί-
καιοι, ἀλλ' ἑτεροκλέα τὴν νίκην ποιήσητε. — Τεκμαι-
ρόμενοι] ἡμεῖς δηλονότι. — Ἡ] τῷ ἐρωτήματι. — 3. Ὁ
μὴ βῆθεις λόγος] ὁ ἄνθρωπος ὁ σιωπήσας καὶ μὴ εἰπὼν.
— Σωτήριος] πρόξενος σωτηρίας. — 4. Πρὸς τοῖς ἄλ-
5 λοις] τοῖς σιωπῶσιν ἐξ ἀπορίας. — Ἐπεινεγεγκάμενοι]
ἡμεῖς δηλονότι. — Ἄλλοις] τοῖς Θηβαίοις φησὶν. —
Διεγνωσμένην] προελημμένην.

LIV. 2. Φαμέν γάρ] οἱ ἀγῶνες. — Οὐκ ἀδικεῖσθαι
ὑμᾶς] ὑφ' ἡμῶν μὲν ὡς πολεμίους. § Τοῦτο τὸ ἐπιχεί-
10 ρημα λίστι ἐστὶ τοῦ Λακεδαιμονικοῦ διλημμάτου ἐρω-
τήματος, τοῦ λέγοντος ὅτι Ἠδικήσατε ἡμᾶς, ὡ Πλα-
ταιεῖς, ἐν τῷ παρόντι πολέμῳ, ἡ οὐ; ἴνα, εἰ μὲν εἰποῖεν
ἀδικήσαντες, ὡς ἀδίκους αὐτοὺς μετελεύσωνται· εἰ δὲ
μὴ, ὡς ψευδομένους, εἴπερ ἀγαθὸν τι ποιῆσαι Λακε-
15 δαιμονίους καὶ τοὺς συμμάχους φήσαιεν. φησὶν οὖν οἱ
Πλαταιεῖς, ἀπολογούμενοι ἐπὶ τούτοις, εἰ μὲν πολε-
μίους ἡμᾶς περὶ τούτων πυνθάνεσθε, φαμέν μὴ ἀδι-
κεῖσθαι τοὺς Λακεδαιμονίους ὑμᾶς ὑφ' ἡμῶν, εἰ τι μὴ
καλὸν ἐν πολέμῳ πεπόνθατε, ὅπερ ἡμεῖς ἐχθροί· εἰ δὲ
20 ὡς φίλους κατατιτῆσθαι βούλεσθε, ἑαυτοὺς αἰτιῶσθε.
ὑμεῖς γὰρ πρότεροι ἠδικήσατε, καθ' ἡμῶν μετὰ τῶν
συμμάχων Θηβαίων ἐπιστρατεῖσαντες. — Μὴ εὖ
παθόντας] αὐτοὺς ὑμᾶς, τοὺς Λάκωνας. — Φίλους δὲ
νομίζοντας] ἡμᾶς δηλονότι. — 3. Τῷ δέ] τῷ Μήδῳ.
25 — 4. Καὶ γὰρ ἠπειροῦνται] ταῦτα πάντα πλατικῶς
ἴστορεῖ ὁ Ἡρόδοτος [s init.]. — Ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γῇ]
ἐν τῇ Πλαταίᾳ. — 5. Περιέστη] περιεκύκλωσεν. —
Οὐκ εἰκόσ] οὐ δίκαιον.

LV. Δεομένων γάρ...] καὶ ταῦτα παρ' Ἡροδότῳ [s, 30
108] κείται διεξοδικῶς. — 2. Τῷ πολέμῳ] τῷ νῦν δη-
λονότι. — Ἐκπρεπέστερον] ἔξω τοῦ πρέποντος καὶ τοῦ
ἀρμόζοντος. — 3. Ὑμῶν] τῶν Λακεδαιμονίων. —
Ἐναντία Θηβαίοις] μαχόμενοι τοῖς Θηβαίοις. — Κα-
λόν] δίκαιον. οὐ καλὸν προδοῦναι, δηλονότι εἰς τὰ
35 προστασσομένα ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων. — Πολιτείας με-
τέλαβεν] ἐπολιτογραφῆθη. — 4. Ἐκάτεροι] οἱ τε Ἀθη-
ναῖοι καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι. — Ἐξηγησθε] παραγγέλ-
λετε. — Ἐπὶ τὰ μὴ ὀρθῶς ἔχοντα] ἐπὶ τὰ ἀδίκια.

LVI. 2. Καταλαμβάνοντες] ληστικῶς ἐπερχομέ-
40 νοις. — Ἐν σπονδαῖς] σπονδῶν οὐσῶν εἰρηνικῶν. —
Πᾶσι] τοῖς Ἑλλησιν. — Ὅσion] δίκαιον. — Βλα-
πτοίμεθα] ἀδικούμεθα. — 3. Αὐτίκα] ἐν τῷ ἐνεστῶτι.
— 4. Νῦν] ἐν τῷ πολέμῳ. — Ὠφέλιμοι δοκοῦσιν εἶναι]
οἱ Θηβαῖοι δηλονότι. § Ὠφέλιμοι ἐφάνησαν ὑμῖν δη-
45 λονότι, ἡ καὶ Ὠφελιμώτεροι. — Ποῦ καὶ ὑμεῖς καὶ
οἱ ἄλλοι Ἑλληνας] ἐφείσατο εἰπεῖν οἱ Ἀθηναῖοι, διὰ
τὸ φορτικόν. — Ὅτε ἐν μείζονι κινδύνῳ ἦτε] ἐπὶ τῶν
Μηδικῶν. — Δεινοί] μετὰ δεινοτήτος. — Πᾶσι] τοῖς
Ἑλλησιν. — Οἷδε μετ' αὐτοῦ ἦσαν] ἦχον οἱ Θηβαῖοι
50 συνεμάχου αὐτῷ. — 5. Ἀντιθεῖναι] ἐναντίαν θείναι.
— Μείζω τε πρὸς ἐλάσσω] μείζω προθυμίαν πρὸς
ἐλάσσω ἁμαρτίαν. — Ἀρετὴν] ἀνδρείαν. — Ἐπη-
νουτό τε μάλλον] ὑπερβαλλόντως εἶχον τὸν ἔπαινον.

— Ἀσφαλεία] τῇ ἑαυτῶν δηλονότι. — Ἐθέλοντες δὲ... βέλτ.] ὅπερ καὶ Ἀθηναῖοι ἐπραξαν, τὴν πόλιν αὐτῶν ἐρημώσαντες καὶ ναυσι κινδυνεύσαντες. — Τολμᾶν] σὺν τόλμῃ πράττειν. — 7. Γινώσκοντας] ὑμᾶς τοὺς

5 Λακεδαιμονίους. — Βέβαιον τὴν χάριν] καὶ ἐν τῇ α' [c. 32, 1] ὁ Κερκυραῖος «Καὶ τὴν χάριν βέβαιον ἔξουσι.» — Ἐχῶσι] παρέχῶσι.

LVII. Μὴ τὰ εἰκότα] οὐχὶ δίκαια. — Οὐ γὰρ ἀφανῆ] Ὅμηρος [Od. Ω, 412].

10 Ὅσσα δ' ἄρ' ἄγγελος ὤκα.

— Ἐπαινούμενοι δέ] ὑμεῖς δηλονότι. — Ἀνδρῶν ἀγαθῶν πέρι] ἡμῶν δηλονότι τῶν Πλαταιῶν. — Αὐτοὺς ἀμεί- νους ὄντας] ἀντὶ τοῦ ὑμᾶς τοὺς Λακεδαιμονίους. ὅρα δὲ πῶς κολακεύει λαθρανόντως τοὺς Λάκωνας. —

15 Ἀνατεθῆναι] ἀπὸ κοινοῦ τὸ μὴ οὐκ ἀποδέξωνται. — 2. Ἐς τὸν τρίποδα] τὸν ἐκ τῶν Μηδικῶν σκύλων, ὃν ὁ Παισανίας ἐποίησε. — 3. Θηβαίων ἡσσωμέθθα] διὰ τοὺς Θηβαίους καταβαλλόμεθα. — Νῦν δέ] κινδυνεύομεν δη- λονότι. — 4. Καὶ ἀτιμώρητοι] οὐδεμίαν βοήθειαν ἔχον- τες ὑπὸ τίνος.

20 LVIII. Τῶν ζυμμαχικῶν] τῶν ἐφόρων τῆς ζυμμα- χίας τῆς ἡμετέρας. — Τῆς ἀρετῆς] τῆς ἡμετέρας. — Τῆς ἐς τοὺς Ἑλληνας] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἕνεκα. τὸ ἐξῆς, ἀξιοῦμεν καμψῆθαι. καὶ τοῦτο ἀπὸ τοῦ πρέποντος. —

25 Ἀνταπειτῆσαι] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἀξιοῦμεν. — Ἄλλοις] τοῖς Θηβαίοις. — Αὐτούς] ὑμᾶς τοὺς Λάκωνας. — 2. Εὐνοὺς] ὄντας δηλονότι. — 3. Τῶν σωμάτων] ἀνωτέρω μὲν ὑπὲρ τῆς πόλεως ἠγωνίζετο, νῦν δὲ καὶ ὑπερ τῶν ἑαυτῶν σωμάτων. — Χεῖρας προῖσχομένους] ἱκετεύ- σαντας. — Τούτους] τοὺς αὐτομόλους. — 5. Παρὰ τοῖς αὐθένταις] τοῖς φονεῦσιν. αὐθένται κυρίως οἱ αὐ- τόχειρες καὶ οἱ πολέμιοι· οἱ δὲ νῦν αὐθέντας τοὺς κυ- ρίους καὶ δεσπότας. αὐθέντας δὲ τοὺς Θηβαίους ὠδέ φησι. — Πρὸς δέ] πρὸς τοῖς εἰρημένοις. — Τῶν ἔσσα- μένων] ἰδρυσαμένων. — Ἀφαίρησεσθε] ζημιώσετε.

30 LIX. Οὐ πρὸς τῆς ὑμετέρας δόξης] οὐχ ἄπεται τῆς ὑμετέρας δόξης. ὅρα πάλιν πῶς κολακεύει. — Φείσασθαι δέ] ἀπὸ κοινοῦ τὸ [οὐ] πρὸς τῆς ὑμετέρας δόξης. — Οἷοι] τοιούστιν εὐεργέται τῆς Ἑλλάδος καὶ ὑμῶν αὐτῶν, διὰ τὰ ἐν Ἰθώμῃ. — Καὶ ὡς ἀστάθμη- τον τὸ τῆς ζυμφορᾶς] ἀπὸ τοῦ ἀδόξου καὶ ἀδόλου τῆς τύχης τὸ ἐπιχείρημα· ἐν ᾧ καὶ εἰσβολὴ αἰδοῦς καὶ ἐλέου. — 2. Ἡ χρεία] ἢ ἀνάγκη. — Τοὺς ὁμοθωμίους] τοὺς τιμωμένους ἐν τοῖς αὐτοῖς καὶ ὁμοίαις βωμοῖς. —

40 Τῶν πατρῶων τάφρων] ἕνεκα δηλονότι. — Τοὺς κεκμη- χότας] τοὺς νεκροὺς καὶ Ὅμηρος [Il. Γ, 278].

Καὶ οἱ ὑπένερθε καμόντας.

— 3. Ὅπερ δὲ ἀναγκ.] οἱ ἐπιλογοί. — Ἀναγκάιον] χρή- σιμον. — Λόγου τελευτᾶν] ἤγουν κατὰ τὸ τέλος τοῦ λόγου εἰπεῖν. — Τῷ αἰσχίστῳ ὀλέθρῳ, τῷ λιμῷ] Ὅμηρος [Od. M, 342].

Λιμῷ δ' οἰκτιστον θανέειν καὶ πότιμον ἐπισπεῖν.

50 — 3. Ὅπερ δὲ ἀναγκ.] οἱ ἐπιλογοί. — Ἀναγκάιον] χρή- σιμον. — Λόγου τελευτᾶν] ἤγουν κατὰ τὸ τέλος τοῦ λόγου εἰπεῖν. — Τῷ αἰσχίστῳ ὀλέθρῳ, τῷ λιμῷ] Ὅμηρος [Od. M, 342].

LX. Ἐκεῖνοις] τοῖς Πλαταιεῦσι. — Αὐτῶν] τῶν Θηβαίων. — Ὡς δ' ἐκέλευσαν] οἱ Λακεδαιμόνιοι.

LXI. Τοὺς μὲν λόγους] οὐς μέλλομεν εἰρεῖν δηλονότι. — Αὐτοῖ] οἱ Πλαταιεῖς. — Ἐπὶ ἡμᾶς] καθ' ἡμῶν. — Ἐπ' ἡμᾶς]

Μηθεῖς ἐπ' ἡμᾶς τῶν σοφῶν ἀποξέση, * ποῖαν ἐφ' ἡμᾶς, ὡς ἀνορθοῖ τὴν βίβλον, ὡς τις τὸ πρῖν ὄρθωσε τὴν τοῦ Ἡροδότου. Τοὺς Αἰολεῖς, Ἴωνας ὁ Τρέζτης λέγει ψιλοῦν τὰ πάντα ὡσπερ τὸ γέ ***

10 ἢ Θηβαῖς δ' αὐ Αἰολεῖς γλώσσα λόγοις. Τεθεικέναι λέγει δὲ τὸν Θουκυδίδην λέξιν μίαν γράψαντα Θηβαίων γένους, ἔχοντα πολλὰς τῇ γραφῇ παραφέρειν, ἕμμες λέγοντα, καὶ νόμους δὲ τοὺς νόμους, καὶ λοιδοροῦντες, καὶ βιάσθαι, καὶ πόσα.

— Αὐτῶν] ἑαυτῶν, τῶν Πλαταιῶν. — Ἡτισταμένων] δεδρασμένων, ἠτισταμένων, ὡς τὸ ἠναγκασμένων. καὶ τὸ χνοῶντες, χνοάζοντες, αἰτιῶντες, αἰτιάζοντες· οὕτω καὶ ταῦτα, αἰτιῶ, αἰτιάζω, δρωῶ, δράζω. — Πρὸς μὲν 20 τὰ] πρὸς τινά. — Πρὸς μὲν τὰ] πρὸς τὰ ἡμῶν κατη- γορηθέντα. — Ἡ ἡμετέρα... κακία...] ταῦτα εἰρωνι- κῶς λέγει ὁ Θηβαῖος· οὐ γὰρ ἔχει τοιοῦτον φρόνημα, ὡς ἐκ τῶν ἐπομένων ἐστὶ δῆλον· ὡς καὶ Ὅμηρος [H. Γ, 434] ποιεῖ τὸν Ἐκτορα λέγων τὰ πρὸς τὸν Ἀχιλλέα· 25 οἶδα δ' ὅτι σὺ μὲν ἐσθλός, ἐγὼ δὲ σθεῖν πολὺ χεῖριον.

— Ἡ ἡμετέρα... κακία] ἢ δοκοῦσα παρ' αὐτοῖς κακία. — 2. Αὐτοῖς] τοῖς Πλαταιεῦσιν. — Ὑστερον τῆς ἄλ- λης Βοιωτίας] μετὰ τὴν συνοίκισιν τῆς ἄλλης Βοιωτίας. — Οὗτοι] οἱ Πλαταιεῖς. — Ἐξῶ] ἀντὶ τοῦ ἀνευ. — 30 Προσῆναγκάζοντο] ἐμμένειν τοῖς πατρίοις ἔθεσι.

LXII. Ἡμᾶς λοιδοροῦσι] μηδισάντας δηλονότι. — 2. Ἡμεῖς δὲ μηδίσαι...] ἀπὸ τῆς γνώμης καὶ αἰτίας ἢ λύσις τοῦ ἐυεργετήματος. — Τῇ αὐτῇ ἰδέᾳ] τῇ αὐτῇ ὑποθέσει. — Ἀτικίσαι] τὰ τῶν Ἀτικῶν φρονησάσαι. 35 ὡσπερ ἡμεῖς μόνοι ἐμηδίσαμεν, οὕτω καὶ οὗτοι μόνοι ἠτικίσαν. — 3. Ἡμῖν μὲν γάρ] ἢ λύσις τοῦ ἀμαρτή- ματος συγγνωμική. — Κατ' ὀλιγαρχίαν] τοιούστι κατὰ ἀριστοκρατίαν. — Τῷ σωφρονεστάτῳ] τοιούστι τοῖς σώφροσιν ἀνδράσιν. — Ὀλίγων ἀνδρῶν] Ἀτταγί- 40 ον καὶ τῶν ἄλλων ἀνδρῶν τῶν μηδισάντων μάλιστα.

— 4. Ἰσχύϊ] βία. — Αὐτόν] τὸν βάρβαρον. — Οὐδ' ἄξιον αὐτῇ ὀνειδίσαι] μετὰθεσις αἰτίας τοῦ μηδισμοῦ μεθίστα γὰρ τὴν αἰτίαν εἰς τοὺς τῶν Θηβαίων δυνα- τωτέρους. — 5. Ἐλαθεῖν] ἢ πόλις ἡμῶν. — Σκέψασθαι 45 χρῆ...] τὸ ἐξῆς, σκέψασθαι χρῆ, εἰ μαχόμενοι ἠλευθερώ- σαμεν, καὶ νῦν προθύμως συνελευθεροῦμεν. — Αὐ- τοῖς] τοὺς Ἀθηναίους. — Τοὺς ἄλλους] Ἑλληνας δη- λονότι.

LXIII. Μᾶλλον] ἡμῶν δηλονότι. — Ἀξιώτεροι... 50 ζημίας] ἀξιοὶ πᾶσαν ζημίαν παθεῖν. — 2. Αὐτούς] τοὺς Ἀθηναίους. — Ἄλλοις] Ἑλλησι δηλονότι. — Ὑπάρ- χον] ἀντὶ τοῦ δυνατὸν ἦν ὑμῖν παραιτεῖσθαι. — Εἴ τι καὶ ἄκοντες...] ὁ νοῦς τοιοῦτος· εἰ ἀκουσίως τοῖς Ἀθη- ναίοις συνεμαχεῖτε καὶ κατεδουλοῦτε τοὺς Ἑλληνας,

ἔδει ὑμᾶς προσδραμεῖν τοῖς Λακεδαιμονίοις· καὶ ἐκείνοι, διὰ τὴν ἐπὶ τῷ Μήδῳ συμμαχίαν ὑμῶν καὶ προθυμίαν, ἣν αἰεὶ προβάλλεσθε καὶ καυχᾶσθε, οὐκ ἂν ὑμᾶς παρε-
 5 ὤρησαν ὑφ' ἡμῶν τι παθεῖν. — Προσῆγαγε[θε] ἔδου-
 λούσθε. — 3. Πολὺ δέ γε αἰσχίον...] δευτέρα λύσις τοῦ ἀπρεπεῦς. ἀντίστροφον κῶλον. — [Τοὺς μὲν] τοὺς Ἀθη-
 ναίους. — [Τοὺς δέ] τοὺς ἄλλους Ἑλληνας. — 4. Αὐ-
 τοῖς] τοῖς Ἀθηναίοις. — Ὑμεῖς] οἱ Πλαταιεῖς. — Ἐπηγάγεσθε] ἐφελκύσατε, εἰς τὸ βοηθῆσαι ὑμῖν δη-
 10 λονότι. — Αἰσχρὸν μᾶλλον...] αἰσχρὸν μᾶλλον τὰς ἀφελθεισὰς χάριτας μετὰ δικαιοσύνης, εἰς ἀδικίαν δὲ ἀποδιδόμενας, ἢ τὰς ὁμοίας χάριτας ἀντιδιδόναι. λείπει ἡ οὐ, ἐν ἧ ὕτῳ, καίτοι τὰς ὁμοίας χάριτας μὴ ἀντιδιδόναι οὐκ αἰσχρὸν μᾶλλον ἢ τὰς μετὰ, καὶ ἐξῆς.

LXIV. Ὑμεῖς δέ] οἱ Πλαταιεῖς. — Τοῖς δέ] τοῖς Ἑλλησιν. — 2. Ἀφ' ὧν] πραγμάτων, οἷον προθυμίας καὶ ἀνδρείας. — Ἀφ' ὧν] τῶν ἔργων ἢ τῶν ἀπὸ τούτων κινδύνων. — Δι' ἑτέρους] τοὺς Ἀθηναίους. — Εἴλεσθε] προτιμότερους ἐποίησατε εἰς τὸ ζυμμαχεῖν αὐτοῖς. —
 20 3. Μέχρι τοῦ δεῦρο] ἔχετε δηλονότι. — Καὶ οὐδενὸς ὑμᾶς βιασαμένου, ὥσπερ ἡμᾶς] προεῖπε γὰρ ὅτι ὑπὸ ὀλίγων αὐτοκρατόρων ἐτυραννούμεθα. — Ὡς περ ἡμᾶς] ἐδιάσατο δηλονότι. — Μηδετέροις] τοῖς Ἀθηναίοις καὶ Λακεδαιμονίοις. — 4. Τίνες ἂν οὖν ὑμῶν] ἀντὶ τοῦ
 25 οὐδεὶς δηλονότι. — Πᾶσι τοῖς Ἑλλησι] λείπει ἡ ὑπό. — Ἐπὶ τῷ ἐκείνων κακῷ] τούτεστι τῶν Ἑλλήνων τῇ δουλώσει. — Ποτέ] ἐπὶ τῶν Μηδικῶν. — Οὐ προσήκοντα] τῇ αὐτῶν φύσει δηλονότι. — Ἡ φύσις] ἡ ὑμετέρα.

LXV. Ἡ δὲ τελευταία] τὸ δεύτερον ἀντιληπτικὸν τῶν Πλαταιέων ἐντεῦθεν λύει. — Παρανόμως γὰρ...] δριστικόν. — Οὐ νομίζομεν] οὐ βεβαίως δοξάζομεν. — 2. Πρὸς τε τὴν ὑμετέραν πόλιν] κατὰ τῆς ὑμετέρας πό-
 30 λεως. — Εἰ δέ] μεταστατικόν. — Ἄνδρες ὑμῶν] οἱ περὶ Ναυκλειδῆν. — Ἐπεκαλέσαντο] προσήγαγον, ἐφελκύσαντο. — Οἱ γὰρ ἄγοντες] οἱ ἄξιατες. — 3. Ἄλλ' οὐτ' ἐκείνοι...] τὸ ἐξῆς, ἀλλ' οὐτε ἐκείνοι, οὐτε ἡμεῖς, ἀδικοῦμεν δηλονότι. τὸ δὲ ὡς ἡμεῖς κρίνομεν διὰ μέσου. — Πλείω] περισσοτέρως. — Παραβαλλόμενοι] βίψοκινδυνουῦντες. — [Τοὺς τε χεῖρους ὑμῶν] ἀδίκους. — [Μηκέτι μᾶλλον γενέσθαι.] χεῖρους δηλονότι. — Σωφρονισταὶ ὄντες τῆς γνώμης...] ὠφελούντες καὶ τὰς γνώμας καὶ τὰ σώματα, τὰς μὲν γνῶμας, ἵνα μὴ κακῶς βουλευώνται, τὰ δὲ σώματα, ἵνα μὴ διαρπάξωσιν ἀλλήλους, μηδ' ἐξελαύνωσι, μηδὲ κακῶς ποίωσι πολί-
 40 ται πολιτας· ἵνα λάθωμεν τὸ σωφρονεῖν ἀντὶ τῆς ὠφελείας. — Τὴν ζυγγένειαν] τὴν τῶν Βοιωτῶν. — Οὐδενί] τῶν Ἑλλήνων.

LXVI. Τεκμήριον] τὸ ῥηθησόμενον. — 2. Κατανοήσαντες] καταμαθόντες. — Ἀνεπιεικέστερον] ἀπανθρω-
 50 πότερον. — Χεῖρας προϊσχυμένους] ἤθουν ἐκείτας γενομένους. — 3. Οὗτοι] οἱ Λακεδαιμόνιοι.

LXVII. Ἴνα ὑμεῖς μὲν...] κεφάλαιον τὸ δίκαιον· ὃ ἐπήγαγε τὴν ἐκβολὴν τῆς αἰδοῦς, ἧς ἡ ἀρχὴ « Καὶ μὴ παλαιὰς ἀρετάς, » Ἡσίοδος·

Ὑμεῖς δὲ κακώτερα τεξείσεσθε.

— Τετιμωρημένοι] κολάσαντες αὐτούς. — 2. Ἐπικλασθῆτε] χαινωθῆτε. — Ἀς] τὰς ἀρετάς. — Οὐκ ἐκ προσ-
 κήτων ἀμαρτάνουσι] ὅτι ἀντ' ἀγαθῶν κακοὶ γεγνην-
 5 ται, οὐ προσήκοντες αὐτοῖς τοῦ ἀμαρτάνειν διὰ τὴν ἐξ
 ἀρχῆς ἀνδραγαθίαν. — Μηδὲ ὀλοφυρμῶν...] ἐλέου ἐκ-
 βολή. — 4. Οἱ δὲ δικαίως...] ἐπανάληψις τοῦ ἀντεγκλήματος. — Ἐπίχαρτοι εἶναι] ὄν τῷ ὀλέθρῳ ὀφείλει πάντας ἀνθρώπους ἐπιχαρῆναι. — 5. Τὴν νῦν ἐρημίαν] τούτου πρὸς τὸν λόγον τῶν Πλαταιέων ὃν εἶπον [c. 57, 10
 4] « Καὶ περιεώσμεθα ἐκ πάντων ἔρημον καὶ ἀτιμώρη-
 ταν. » — Ξυμβάσεως] φιλίας. — 6. Ἀμύνατε οὖν] ἐπί-
 λογοι. — Τῷ τῶν Ἑλλήνων νόμῳ] τῷ κελεύοντι παρὰ τὰς σπονδὰς μηδένα ἀναιρεῖν. — Παραβαθέντι] ἀθε-
 15 τηθέντι. — Περιωσθῶμεν] ἀπωσθῶμεν περιυδρισμένοι. —
 16 — Τοὺς ἀγῶνας] περιτετεύει τὸ τούς ἄθρον κατὰ Ἀτ-
 τικὴν συνῆθειαν οἷον, οὐ προθήσετε λόγων ἀγῶνας, τοῖς Πλαταιεῦσι δηλονότι, ἀλλ' ἔργων. — Προθήσαν-
 17 τες] προθέσαντες. — Ἀμαρτανόμενος δέ] ἐσφαλμένος δὲ τῶν ἔργων. — 7. Κεφαλαίωσαντες πρὸς τοὺς ζύμπ...]
 20 ἀντὶ τοῦ κεφαλαίωσαντες πρὸς τοὺς συμμαχούς, προ-
 θέντες καὶ δρίσαντες κρίσεις καὶ δηλώσεις ποιήσεσθε.

LXVIII. Τὸν τε ἄλλον χρόνον] πρὸ τοῦ πολέμου τούτου. — Μετὰ τὸν Μῆδον] μετὰ τὸν πόλεμον τοῦ Μήδου. — Προίσχοντο] προσεβάλλοντο. — Κοινοὺς εἶ-
 25 ναίοντες] τούτεστιν Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων, κατὰ τὸν Ἀρχιδάμου πρὸς αὐτοὺς ἐν τῇ δευτέρᾳ [c. 71, 72] λόγον. — Κατ' ἐκείνα] τὰ τοῦ Πausανίου δηλονότι. — Ἐκ-
 σπονδοὶ ἤδη] γενομένοι. — Τὸ αὐτὸ] ἐρώτημα δηλονό-
 30 τί. — Ἐξαιρετον] ἐκβεβλημένον τοῦ φόνου. — 3. Τὰ
 σφέτερα] τὰ τῶν Θηβαίων. — Πρὸς τῷ Ἡραίῳ] πλη-
 σίον τοῦ ναοῦ τῆς Ἥρας. — Ἀπεμίσθωσαν] ἐπὶ μισθῷ δεδώκασιν. — 4. Ἀποτετραμμένοι ἐγένοντο] ἀπὸ τῆς φιλίας ἐκείνων ἀπέστησαν. — Ἐπειδὴ] ἀφ' οὗ.

LXIX. Χειμαῖνισσαι] τὸν χειμῶνα διαβίβασσαι. 35
 — Καὶ ἀπ' αὐτῆς] περιττὸς ὁ καί. — 2. Πρὸς ταῦτα] πρὸς τὸ ἐπιπλεῦσαι κατὰ τῶν Κερκυραίων στασιαζόντων.

LXX. Περὶ Ἐπιδ. ναυμαχιῶν] οὐχ ὅτι γέγονεν ἐν Ἐπιδάμῳ ναυμαχία, ἀλλὰ διὰ τὴν αἰτίαν τῆς Ἐπιδά-
 40 μνου ἐν τοῖς Συβότοις, ὅτε ἐξώρησαν Κορίνθιοι οὐκ ἐλάσσωσι χιλίων Κερκυραίων. — Τοῖς προξένους διη-
 γρημένοι] διεγγιά τῶν προξένων. — Μετιόντες] ὑπο-
 ποιούμενοι. — 2. Τὰ ζυγκείμενα] τὰ συμφωνημένα. — 3. Ἐθελόπροξενος] ἀφ' ἑαυτοῦ γενομένος, καὶ μὴ κελευσθεὶς ἐκ τῆς πόλεως. οἱ γὰρ προξένοι κελευόμενοι
 45 ἐκ τῆς ἑαυτῶν πόλεως ἐγένοντο. — Οὗτοι οἱ ἄνδρες] οἱ ἀπὸ Κορίνθου ἐπανελθόντες, οἱ προδόται. — 4. Ἀνθυπάγει] ἀντεγκαλεῖ. — 5. Βουλῆς] σημειώσαι βουλῆς ὁ βουλευτής· καὶ ἡ γενική τοῦ βουλήντος. — Πείθει] τοὺς Κερκυραίους. — 6. Οἱ δέ] οἱ πέντε ἄνδρες. — 50
 Ἐξείργοντο] ἐξέπιπτον τῆς βουλήσεως αὐτῶν.

LXXI. Δράσαντες δέ] οἱ πέντε ἄνδρες. — Τὸ δὲ πλέον] πλῆθος δηλονότι. — 2. Ὡς ξυνέφερε] αὐτοῖς δηλονότι. — Πείσαντας] οὐχὶ τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλὰ

τοὺς τῶ Πειθία τῆς αὐτῆς γνώμης, οὗς προεῖπε. — Ἄνεπιτήθειον] τῆ Κερκύρα. — Ἐπιστροφῆ] φροντίς, θόρυβος.

LXXII. 2. Ἐν δὲ τούτῳ] τῷ καιρῷ δηλονότι. — Οἱ ἔχοντες τὰ πράγματα] οἱ δυνατοί, οἱ πλούσιοι. — Ἰδρύνθη] ἐκαθέσθη ἐν ἀσφαλείᾳ. — 3. Ἐἶχον] εἰς ἀσφάλειαν ἑαυτῶν δηλονότι. — Οἱ δέ] οἱ δυνατοὶ καὶ ἔχοντες τὰ πράγματα.

LXXIII. Τοῖς δ' ἑτέροις] τοῖς πλουσίοις.

LXXIV. Διαλιπούσης δ' ἡμέρας] παρελθούσης ἡμέρας μιᾶς. — Πλήθει] λαοῦ δηλονότι. — Αἶ τε γυναῖκες] Ὅμηρος [II. H, 236].

Ἡ γυναῖκός, ἢ οὐκ οἶδε πολεμῖα ἔργα.

— Ξυνεπελάδοντο] ἐδοθήσαν, συνεψήσαντο. — Τῷ κεράμῳ] ἤγουν ταῖς κεραμίσι. — Παρὰ φύσιν ὑπομένουσαι] ἤγουν τολμῶσαι παρὰ φύσιν. — 2. Περὶ δέϊλῃν ὄψιαν] ἤγουν τοῦ ἡλίου περὶ δυσμας ὄντος. — Οἱ ὀλίγοι] οἱ μὲν γὰρ προϊστάμενοι τῶν Κερκυραίων ἤρουντο τὴν τῶν Ἀθηναίων συμμαχίαν, οἱ δὲ λοιποὶ, ἐλάττους ὄντες, τοὺς Λάκωνας. ὀλίγους γὰρ ἐνταῦθα λέγει οὐ τὸ πλῆθος ὄντας ὀλίγους, ἀλλὰ τῆ δυνάμει, ὡς ἂν εἴποι τις, οὐ τῷ πόνῳ, ἀλλὰ τῆ ποιότητι. — Αὐτοβρεῖ] ἤγουν ἀπὸ μιᾶς βοῆς. — Ἐπελθῶν] ἐπιθετικῶς κινήεις. — Καὶ σφᾶς] τοὺς ὀλίγους. — Ἐφοδος] ἐπέλευσις τῶν ἀημοτῶν κατὰ τῶν ὀλίγων. — Φειδόμενοι οὕτε] οὐκ ἀπεχόμενοι. — Ἐκινδύνευσεν] ἐν χερῶν τοῦ κινδύνου ἐγένετο. — 3. Ὑπεξανήγετο] ὑπεξῆλθε.

LXXV. 2. Ἀποπλεύσεσθαι] ἀποχωρήσειν τῆς Κερκύρας. — Τῶν αὐτοῦ] ἀπὸ τῶν νεῶν. — Ἡσόν τι] ἀντὶ τοῦ οὐδ' ὄλωι· ἢ ἔλαττον. — 3. Κατέλεγον] καταλέγοντες ἐνέβαλλον. — Καθίζουσιν] ἰκέται δηλονότι. — 4. Οὐκ ἐπιθεῖν] ἀνίστασθαι. — Ὑγιές] ὀρθόν, ἀληθές. — 5. Διακομίζει] διαπεραῖ. — Ἐκείσει] εἰς τὴν νῆσον.

LXXVI. Τῆς δὲ στάσεως ἐν τούτῳ ὀυσης] οὕτω καταλλαγῆς γενομένης. — Ἐν τούτῳ] τῷ πράγματι, τῷ δεινῷ. — Διακομιδὴν] διαπεραίωσιν. — Πελοποννησίων νῆες] αἱ τεσσαράκοντα, ὧν Ἀλκίδαας ἑστρατήγει, καὶ αἱ λοιπαὶ Λευκάδιαι, ἃς εἶρχεην. — Ἐς Σύβωτα λιμένα τῆς ἠπείρου] τὸν ἔρμον, οὗ μέμνηται ἐν τῇ πρώτῃ [c. 51]. — Ἐπέπλεον τῆ Κερκύρα] κατὰ τῆς Κερκύρας ἔπλεον.

LXXVII. Οἱ δέ] οἱ Κερκυραῖοι. — Σφᾶς] τοὺς Ἀθηναίους. — 2. Πρὸς τοῖς πολεμίοις] πλησίον τῶν πολεμίων. — Ἡτύμολῃσαν] πρὸς τοὺς ἐναντίους. — Ἀλλήλοισ] οὐχὶ τοῖς ἐναντίοις. — Τῶν ποιουμένων] τῶν γινομένων πραγμάτων. — 3. Τὴν ταραχὴν] τῶν Κερκυραίων τὴν ἀσυνταξίαν. — Πρὸς τοὺς Κερκυραίους ἐτάξαντο] κατὰ τῶν Κερκυραίων παρατάξαντο. — Πρὸς τὰς δώδεκα ναῦς] παρετάξαντο δηλονότι.

LXXVIII. Κακῶς τε καὶ κατ' ὀλίγας] ἀτάκτως καὶ μετὰ ὀλίγων νεῶν. — Ἐταλαιπωροῦντο] ἐπάσχον κακῶς οἱ Κερκυραῖοι. — Τὸ πλῆθος] τῶν νεῶν τῶν * Πελοποννησίων. — Τὴν περικύκλωσιν] τὸ περικυκλωθῆναι ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων. — Ἀθροάς μὲν]

ταῖς ἐναντίαις ναυσί. — 2. Οἱ πρὸς τοῖς Κερκ.] οἱ Πελοποννήσιοι. — 3. Οἱ δ'] οἱ Ἀθηναῖοι.

LXXIX. Κρατοῦντες οἱ πολ.] τῆ ναυμαχία οἱ Πελοποννήσιοι. — 2. Ἐς τὴν ἠπείρον] εἰς τὰ Σύβωτα. — 3. Ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν] κατὰ τῆς πόλεως· ἤγουν τῶν πολιτῶν. — Οὐδὲν μᾶλλον] ἤγουν οὐδ' ὄλωι.

LXXX. 2. Ὑπὸ νύκτα αὐτοῖς ἐφρυκτωρήθησαν] διὰ φρυκτοῦ ἐμηνύθησαν. ἀντὶ τοῦ ἀρχομένης ἡμέρας διὰ πυρῶν ἐμηνύθησαν.

LXXXI. Ἐκομίζοντο ἐπ' οἴκου] ἐπεραιούντο. — Ὑπερευγόντες] ὑπερβιάσαντες. § τὸ ἔργον ἠρωϊκόν. — Ὅπως μὴ περιπλέοντες ὀρθῶσιν] ἵνα μὴ περιπλέοντες ἐξωθεν τὴν Λευκάδα καὶ τὸν ἰσθμὸν φωραθῶσιν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων. — Ἀποκομίζονται] ἀποπλεύουσιν. — 2. Οἰχομένης] ἀποπλευσάσας. — Τοὺς τε Μεσσηνίους] οὓς ὁ Νικόστρατος * ἐκ Ναυπάκτου πεντακοσίους ἤγαγεν. — Ἐπλήρωσαν] ἀνδρῶν δηλονότι. — Ἐν ὄσῳ] χρόνῳ δηλονότι. — Περιεκομίζοντο] περιέπλεον. — Λάβοιεν] ἀντὶ τοῦ ἔλαβον. — 3. Ἀλλήλους] νῦν ἀντὶ τοῦ ἑαυτούς. — Ἐκ τῶν δένδρων τινές] μετεωριζόμενοι δηλονότι. — 4. Ἡμέρας τε ἐπτὰ] ἤγουν καθ' ἡμέρας τε ἐπτὰ. — Σφᾶν αὐτῶν] ἤγουν ἑαυτῶν. — Τὴν μὲν αἰτίαν ἐπιφέροντες] τὸ ἔγκλημα. ἤγουν ἐγκαλοῦντες ἔγκλημα κοινὸν τὴν κατάλυσιν τοῦ δήμου. — Καὶ ἄλλοι] ἀπέθανον δηλονότι. — Ὑπὸ τῶν λαθόντων] τὰ χρήματα. τῶν δανεισαμένων. — 5. Καὶ οἷον φιλεῖ...] πάντα δηλαδὴ τὰ εἰωθότα ἐν ταῖς στάσεσι γίνεσθαι τότε συνέβη, καὶ ἄλλα δὲ περισσότερα ἐν ταύτῃ τῇ στάσει. ὥστε ὑπὲρ τούτων τὰς ἄλλας ἐγένετο. — Καὶ οἷον φιλεῖ ἐν τῷ τοιούτῳ] καὶ οἷον ἔθος ἐστὶν ἐν τοιαύτῃ στάσει. — Οὐδὲν ὀτιοῦ] ἀντὶ τοῦ πᾶν. — Πρός] ἀντὶ τοῦ ἐν. — Περιοικοδομηθέντες] κτίσματος περιληφθέντες. — Ἐν τοῦ...] τὸ ἐξῆς, ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Διονύσου. — 6. Οὕτως ὠμῆ στάσις...] ἀντὶ τοῦ εἰς ὠμότητα πολλὴν ἢ στάσις προεχώρησε· καὶ μᾶλλον, φησὶν, ὠμῆ ἔδοξεν ἤπερ ἐγένετο, ἐπειδὴ πρώτη ἐν τῷ πολέμῳ γενομένη ἐξέτισεν αὐτοὺς, παρὰ τὸ εἰωθὸς γενομένη. — Ἐν τοῖς] ἤγουν τοῖς Κερκυραίοις.

LXXXII. Ὅστερον] ἤγουν μετ' ἐκείνην. — Πᾶν τὸ Ἑλληνικόν] ἀντὶ τοῦ πάντες οἱ Ἕλληνες. — Τοὺς Ἀθηναίους ἐπάγεσθαι] λείπει τὸ ἀξιοῦνταν. — Τοὺς Λακεδαιμονίους] εἰκότως οἱ ὀλιγαρχικοὶ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπεκαλοῦντο, ἐσπουδακότας ὀλιγαρχεῖσθαι τὰς πόλεις. — Οὐκ ἂν ἐχόντων πρόφασιν...] ἀντὶ τοῦ αἰτίαν οὐκ ἐχόντων πρὸ τοῦ πολέμου καλεῖν αὐτοὺς τῶν Ἑλλήνων. νῦν δὲ λαθόντων ἀφορμὴν διὰ τὸ ἐχθροὺς εἶναι ἀλλήλους Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους. — Καὶ ξυμμαχίας ἄμα...] ἡ διάνοια τοιαύτη· οἱ προεστῶτες τῶν δήμων καὶ οἱ ὀλιγαρχικοὶ βραδίως ἑκάτεροι παρὰ Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων ἐπήγνοντο, διὰ προσποίησιν συμμαχίας δύναμιν ἑαυτοῖς περικιοούμενοι, τῶν μὲν Ἀθηναίων ἐτοίμους ὑπακούοντων τοῖς δημοτικοῖς, ἵνα προσποιήσωνται συμμαχοῦς αὐτοὺς, καὶ

δι' αὐτῶν βλάβῳσι Λακεδαιμονίους, τῶν δὲ Λακεδαίμωνιων ὁμοίως τοῖς ὀλιγαρχικοῖς διὰ τὸ αὐτό. — Σφίσι αὐτοῖς] ἦγον ἑαυτῶν. — Προσποίησει] κτήσει βοηθείας. § πορίσει. — 2. Ἐπέπεσε] συνέθη. — Πολλά] κακὰ δηλονότι. — Καὶ χαλεπά] ἦγον οὐ βράδια ἐνεγκεῖν τοὺς πάσχοντας. — Κατὰ στάσιν] ἀντὶ τοῦ διὰ στάσιν. — Γιγνόμενα μὲν] ὡς τῇ φύσει ἐπόμεια. — Ἡ αὐτὴ φύσις] ἦγον καθὼ τρεπτῆ. — Μᾶλλον δέ] μᾶλλον δὲ καὶ ἤττον. οἷον εἰπεῖν, ἐν ἄλλῃ πόλει μᾶλλον, ἐν ἄλλῃ δὲ ἤττον, ἧτοι πῆ μὲν πλέον, πῆ δὲ ἔλαττον, ὡς συνέβαινε ἕκασταχοῦ. — Καὶ ἡσυχαιότερα] ἦγον ἡμέρα καὶ κατ' ὀλίγον ἐπερχόμενα. — Τοῖς εἶδεσι] τρόποις. — Ὡς ἂν ἕκασται αἱ μεταβολαὶ...] ὡς ἂν αἱ τύχαι καὶ αἱ μεταβολαὶ πίπτωσι. — Καὶ οἱ ἰδιώται ἀμείνους τὰς γνώμας ἔχουσιν] οἱ ἰδιάζοντες ἀνειμένας ἔχουσι τὰς γνώμας. — Διὰ τὸ μὴ ...] ἔκφρασις στάσεως τῆς Κερκυραίων. — Διὰ τὸ μὴ ἐξ ἀκουσ. ἀνάγκ. π.] ἀκούσιον ἀνάγκησιν τὴν δι' ἀπορίαν γιγνομένην λέγει. ἦγον διὰ τὸ μὴ ἀναγκάζεσθαι περιπίπτειν ἀκούσιον πράγμασι. — Τοῦ καθ' ἡμέραν] βίου δηλονότι. — Πρὸς τὰ παρόντα] πρὸς τὴν παροῦσαν κατάστασιν. — Πρὸς τὰ παρόντα... ὁμοιοῖ] τοῖς παροῦσιν ἐξομοιοῖ τὰς γνώμας. νῦν γὰρ ὀργὰς τὰς γνώμας καὶ τοὺς τρόπους ἐκάλεσεν. — 3. Ἐστασίαζέ τε οὖν τὰ τῶν πόλεων...] ἐστασίαζον αἱ πόλεις, καὶ αἱ ὑστερον τῶν ἄλλων στασιαζούσαι, οἷα προπεπυσμένας τὰς ἐτέρωθι στάσεις, ἐπὶ τοῦτο ἐφέροντο καὶ ἔρβρον ταῖς διανοίαις, ὡς τε κατὰ πολλὸ ὑπερβαλέσθαι τὰς ἀλλαχοῦ στάσεις γινομένας. — Καὶ τὰ ἐφυστερίζοντά] τὰ ὑστερον γινομένα. — Καινοῦσθαι] καινοτόμα εἶναι. — Τῶν τε ἐπιχειρήσεων...] τοῖς τρόποις τῶν ἐπιχειρήσεων καινοῖς εὐρισκομένοις καὶ τῇ δεινότητι τῶν τιμωρίων. — Περιτεχνῆσαι] τῇ κακουργίᾳ. § περινοῦσθαι. — Ἀτοπία] τῷ ἄηθει. — 4. Τὴν εἰωθυῖαν ἀξίωσιν . .] τὴν κειμένην, φησὶ, τῶν ὀνομάτων χρῆσιν ἀντήλλαξαν. καὶ ἐπιφέρει εὐθὺς καθέκαστον. — Τὴν εἰωθυῖαν ἀξίωσιν ...] ἀξίωσιν μὲν τὴν σημασίαν εἶπε (περιφραστικῶς ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν τὰ ὀνόματα εἶρηκε τὴν ἀξίωσιν τῶν ὀνομάτων) δικαίωσι δὲ ἀντὶ τοῦ τῇ ἑαυτῶν δικαίᾳ κρίσει. βούλεται δὲ εἰπεῖν ὅτι μετέθεσαν τὰ ὀνόματα· οὐ γὰρ, ὡς νενομιστο πρόσθεν, ἐχρῶντο κατὰ τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ μετήρμουσαν κατὰ τὴν ἑαυτῶν κρίσιν. τὴν μὲν γὰρ ἀλόγιστον τόλμαν, (ἧτις καὶ θρασύτης λέγεται,) ἀνδρείαν προσηγόρευσαν. τὸ δὲ φιλέταιρος παρελκόντως κείται. κέρχηται δὲ αὐτῷ διὰ τὸ προσθεῖναι τόλμαν ἀλόγιστον, ἵνα παρίστωσι γένηται. — Τόλμα μὲν γὰρ ἀλόγιστος] τὸ τολμᾶν ἀλόγιστως. — Μέλλησις δὲ προμηθής] τὸ μέλλειν καὶ ἀναβάλλεσθαι μετὰ προμηθείας. — Μέλλησις δὲ ...] τὴν δ' εὐλάβειαν καὶ τὴν μέλλουσιν τὴν διὰ πρόνοιαν γιγνομένην δειλίαν ὀνόμασαν εὐπερηπῆ· τὴν δὲ σωφροσύνην, φησιν, ἐνανδρείας προκάλυμμα ὄντον· καὶ τὸ πρὸς πάντα συνετόν πρὸς πάντα ἀργὸν ἔλεγον· τὸ δὲ μανικῶς δὲξὼ ἀνδρεία παρ' αὐτοῖς ἐνομιζέτο. — Καὶ τὸ πρὸς ἅπαν

ξυνετόν] καὶ τὸ μετὰ συνέσεως ἔρχεσθαι εἰς πᾶν ἔργον. — Ἐμπλήκτως] μανιωδῶς. — Ἄνδρός] τῆς ἀνδρείας. — Ἀσφάλεια δὲ τὸ ἐπιβουλευσασθαι] τὸ ἐπιπολὺ βουλεύσασθαι δι' ἀσφάλειαν πρόφρασις ἀποτροπῆς ἐνομιζέτο. — 5. Αὐτῷ] τῷ χαλεπαίνοντι. — Καὶ ὑπονοήσας ἔτι δεινότερος] καὶ ὁ ὑπονοήσας ἐπιβουλεύεσθαι δηλονότι ξυνετώτερος ἐνομιζέτο. — Προβουλεύσας δὲ ...] ὁ δὲ προσκοπῶν, δηλονότι ὅπως μήτε ἐπιβουλεύειν μήτ' ἐπιβουλεύεσθαι ἀνάγκη τις αὐτῷ γένηται, διαλύειν τὴν ἑταιρίαν ὑπωπτεύετο. — Ἐκπεπληγμένος] φοβούμενος. — Ἀπλῶς δέ] καθολικῶς φάσιν. — Ὁ φθάσας τὸν μέλλοντα ...] ἀντὶ τοῦ, ὁ πρὶν παθεῖν ὑπὸ τῶν πολεμίων αὐτὸς προλαθῶν, καὶ ποιήσας τοὺς πολεμίους, ἔθαυμάζετο. ἢ οὕτως, ὁ τὴν ἑαυτοῦ ἑταιρίαν καὶ πρῶτος τὸν πολέμιον ὀργάσας κακῶς ἐπηρεῖτο. — Καὶ ὁ ἐπιβουλεύσας τὸν μὴ διανοοῦμενον] ὁ παρακλευσάμενος τοῖς μὴ διανοοῦμενοις κακὸν τι δρᾶσαι ἐπηρεῖτο. § ὁ παρακλήσας, φθάσαι δηλονότι, τὸν μὴ διανοοῦμενον. — 6. Καὶ μὴν καὶ τὸ ξυγγενὲς τοῦ ἐταιρικοῦ ...] καὶ μὴν καὶ οἱ ξυγγενεῖς, φησὶ, τῶν φίλων ἀλλοτριώτεροι ἐνομιζοντο, διὰ τὸ ἐτοιμότερον τολμᾶν ὑπὲρ τῶν φίλων τοὺς φίλους ἢ τοὺς συγγενεῖς. — Οὐ γὰρ μετὰ τῶν κειμένων νόμων ...] οὐ γὰρ κατὰ τοὺς κειμένους, φησὶ, νόμους ὠφελεῖσθαι θέλοντες, τὰς τοιαύτας ἐποιούοντο συστάσεις καὶ ἑταιρίας, ἀλλὰ παρὰ τοὺς ὑπάρχοντας νόμους διὰ πλεονεξίαν. — Παρὰ τοὺς καθεστῶτας] νόμους δηλονότι. — Καὶ τὰς ἐς σφᾶς αὐτοὺς πίστεις ...] πιστοὶ, φησὶν, ἦσαν ἀλλήλοις, οὐχ ὄρκους διδόντες, ἀλλὰ κοινῶς τι παράνομον πράξαντες. — Τῷ κοινῇ τι παρανομήσαι] τῇ κοινῇ παρανομίᾳ. — 7. Τὰ τε ἀπὸ τῶν ἐναντίων ...] τοῖς ὀρθῶς, φησὶν, ὑπὸ τῶν ἐξ ἐναντίας λεγομένοις ἐπειθοντο οὐ δι' εὐγνωμοσύνην, ἀλλὰ εἰ ἔργῳ κρείστους ἦσαν αὐτοὶ τῶν ἐναντίων, καὶ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ καθεστήκεσαν. — Γενναίωτητι] ἀντὶ τοῦ χρηστοῦτητι καὶ ἀπλότητι. — Περὶ πλείονος ...] περὶ πλείονος ἐποιούοντο δρᾶσαι τι κακὸν τοὺς ἐναντίους, ἢ αὐτοὺς μὴ παθεῖν. ἀντὶ τῶν ἀπλῶν γὰρ τὸ ἀντιτιμωρήσασθαι καὶ τὸ προπαθεῖν. — Καὶ ὄρκοι εἰ ποὺ ἄρα γένοιτο ...] καὶ ὅποτε, φησὶν, ὄρκους παράσχοιεν ἀλλήλοις περὶ διαλλαγῆς, παραυτίκα μόνον ἴσχυον οἱ ὄρκοι, καὶ μέχρι τούτου ἐπίστευον αὐτοῖς, ἕως ἐν ἀπορίᾳ τοῦ ἄλλου πιστεῦσαι καθεστήκεσαν. ὡς ἂν εἰλεγεν, εἰ ἦσαν ἐν ἀπορίᾳ τοῦ πιστεῦσαι τῇ ἑαυτῶν δυνάμει, καὶ ἐπιθέσθαι τῇ ἐτέρωθι δυνάμει, ἴσχυον ἐν αὐτοῖς οἱ ὄρκοι· εἰ δὲ συνέθη τινὰ αὐτῶν δυνηθῆναι, παρ' οὐδὲν θέμενος τοὺς ὄρκους ἐπειθέτο. — Ἐν δὲ τῷ παρατυχόντι ...] ἐν δὲ τῷ συμβαίνοντι καὶ τῷ μετὰ ταῦτα χρόνῳ ὁ ἀπὸ τύχης ἐσχηκὸς πρῶτος τὸ θαρρῆσαι καὶ δυνηθῆναι ἡδύτερον μᾶλλον διὰ τὴν πίστιν ἐπειθέτο, ἥπερ ἐκ τοῦ προφανοῦς μαχόμενος καὶ τότε μάλιστα ἀφάελος ἐνόμιζε τὸ ἐπιθέσθαι, διὰ τὸ ἄφρακτον εὑρεῖν τὸν ἐναντίον, τοῦ ὄρκου τῷ θάρρει. καὶ διὰ τοῦτο δὲ ἥδιον μετὰ τὸν ὄρκον ἐτιμωρεῖτο, ὅτι ὄσσαν φρονήσεως ἐλάμβανε, τῇ ἀπάτῃ τοῦ ὄρκου καὶ τῇ τέχνῃ περιγε-

νόμενος. — Ἀμαθεῖς] κακῶν. μᾶλλον τοὺς κακούργους
 συνετοὺς καλοῦσιν ἤπερ τοὺς τῶν κακῶν ἀμαθεῖς ἀγα-
 θούς· καὶ ἡδέως ἔχουσιν οἱ ἄνθρωποι κακούργοι εἶναι
 καὶ δεῖξοι καλεῖσθαι, ἢ ἀμαθεῖς καὶ ἀγαθοί. —
 5 [Τῷ μὲν] ἐπὶ τῷ ἀμαθεῖς καλεῖσθαι. — Ἐπὶ δὲ τῷ]
 ἐπὶ τῷ πανούργου καλεῖσθαι. — 8. Πάντων δ' αὐτῶν
 αἴτιον ...] πάντων δὲ τῶν εἰρημένων κακῶν αἴτιον ἦν ἢ
 ἐπιθυμία τοῦ βούλεσθαι ἄργειν τῆς γῆς διὰ πλεονεξίαν
 καὶ φιλοτιμίαν. ἐκ τούτων δὲ ἡ στάσις ἀρχὴν λαμβά-
 10 νουσα (φημὶ δὴ τοῦ ἄργειν καὶ τῆς πλεονεξίας καὶ φι-
 λοτιμίας) ὕστερον λαμβάνει ἑτέραν τῶν κακῶν αἰτίαν,
 τὴν τῶν στασιαζόντων προθυμίαν, ὡς περ εἰς ἕξιν
 ἐρχομένων αὐτῶν τοῦ περιγενέσθαι καὶ μὴ ἡττηθῆναι
 τῶν ἐναντίων. — Ἐκ δ' αὐτῶν] ἤγουν δι' αὐτά. —
 15 Οἱ γὰρ ἐν ταῖς πόλεσι προστάτας ...] οἱ γὰρ ἐν ταῖς
 πόλεσι προϊστάμενοι τῆς δημοκρατίας καὶ τῆς ὀλιγαρ-
 χίας, μετὰ ὀνόματος ἑκάτεροι εὐπροσώπου καὶ πιθα-
 νοῦ, οἱ μὲν λέγοντες προϊστασθαι τῆς δημοκρατίας τῆς
 ἐλευθερίας, οἱ δὲ τῆς ἀριστοκρατίας λέγοντες ἀντιποιεῖ-
 20 σθαι τῆς σφύρονος, τὰ μὲν δημόσια νικῆσαντες εἶχον,
 καὶ οὐ μέγρι τοῦ δικαίου καὶ τοῦ συμφέροντος τῇ πόλει
 τὰς τιμωρίας ἐποιοῦντο. ὑπερβιάσθαι δὲ χρῆτὸ προτι-
 θέντες καὶ συντάξει πρὸς τῆ ἀνωτέρω τοῦ « τιμωρίας »
 προτιθέμενες. — Ἐκάτεροι] ἑκάτερος ὅταν ὦσι δύο μόνου
 25 ἑκάτεροι δὲ λέγονται, ὅταν ὦσι πολλοὶ εἰς δύο μεμε-
 ρισμένοι. — Εὐπρεποῦς] πιθανοῦ, εὐσχημόνος. —
 Πλήθους τε ἰσονομίας] ἤγουν δημοκρατίας. — Ἄθλα]
 ἔπαθλα, ἀντὶ τοῦ κέρδη. — Τὰς τιμωρίας ἔτι μείζους]
 ἤγουν τιμωρούμενοι ἐπιτεταμένους ἐποιοῦν. — Ἡ μετὰ
 30 ψήφου ἀδίκου ...] ἢ καταψηφίζομενοι, φησὶν, ἀδίκως
 ἀλλήλων, ἢ τῇ χειρὶ καὶ τῇ δυνάμει καὶ τοῖς ἐπιθυ-
 κρατοῦντες, ἐξεπίπλασαν τὰς φιλονεικίας, τούτεστιν
 ἐνεπιμπλῶντο καὶ ἤδοντο τιμωρούμενοι τοὺς ἐχθρούς.
 — Ὡς τε εὐσεβεῖα μὲν ...] ὡς τε μετ' εὐσεβείας μὲν
 35 πρᾶξαι τι οὐδ' ἐπὶ φροντίς ἦν οὐδὲ σπουδῆ· οἷς τισι
 δὲ συνέβαιεν ἐξαπατήσασθαι διὰ λόγου τινὸς εὐπρεποῦς
 πρᾶξαι τι γενναῖον, οὗτοι ἐπηνούντο. — Ἐνομίζον]
 τὰ νόμιμα ἔπραττον. — Ἐπιφθόνους τι διαπράξασθαι]
 ἀντὶ τοῦ ἐπιφθονοῦ καὶ μέγα. τὰ γὰρ μεγάλα καὶ φθο-
 40 νεῖται. — Ἀμεινον ἤκουον] ἤγουν ἐπηνούντο. — Τὰ
 δὲ μέσα τῶν πολιτῶν] ἤγουν οἱ μέσοι πολῖται· ἤγουν
 οἱ μετὰ τοὺς προστάτας. οἱ δὲ μέσοι, φησὶ, τῶν πολι-
 τῶν (τούτεστιν οἱ μηδ' ἐτέρω μέρει προστιθέμενοι, μήτε
 τῷ τῶν δημοκρατικῶν μήτε τῷ τῶν ὀλιγαρχικῶν, ἀλλ'
 45 ἡσυχάζοντες, καὶ μὴ ἔθλοντες στασιάζειν) ὑπ' ἀμφοτέρω-
 ἴσων ἐφθέρωντο, ἢ ὅτι οὐ συνηγωνίζοντο τοῖς στασιώ-
 ταις παρακαλοῦσιν, ἢ φθονοῦμενοι ὑπὸ τῶν στασιαζόν-
 των, ὅτι μόνου ἀπαθεῖς ἦσαν. — Ὑπ' ἀμφοτέρων]
 τὸ ὑπ' ἀμφοτέρων εἶπεν οὐχ ὅτι εἰς δύο μερισθέντες οἱ
 50 ἐν τῇ πόλει ἐμάχοντο ἀλλήλοισι ἀμρότεροι, τοὺς δὲ ὄν-
 τας μέσους, ἦτοι τοὺς μηδ' ἐτέρω ἀκολουθεῖν ἐθέλοντας,
 ἀμρότεροι ἀπέκτεινον· ἀλλ' ἐπειδὴ πάσας τὰς πόλεις
 εἰς δύο ἐμέρισεν *** τοὺς προστάτας αὐτῶν, ὡς λέγει
 μικρὸν ἄνωθεν, διὰ τοῦτο εἶπε καὶ νῦν ὑπ' ἀμφοτέρων,

εἰς δύο μερισθέντα τὰ τῶν πόλεων βουλόμενος πασῶν
 ἐνδείξασθαι.

LXXXIII. Τὸ εὐθες] τὴν χρηστότητα λέγει ἐν-
 ταῦθα εὐθες. — Τὸ εὐθες] τὸ ἀπλοῦν, τὸ ἀπόνηρον.
 σημείωσαι ὅτι τὸ εὐθες ἐπὶ καλοῦ. § καὶ οἱ ἀπλοῖ 5
 τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀπόνηροι (οὗτοι δὲ εἰσιν οἱ μεγαλο-
 ψυχίας μάλιστα καὶ εὐγενεῖας μετέχοντες) καταγελώ-
 μενοι ὑπὸ τῶν στασιαζόντων ἀπώλλυντο· οἱ δὲ ἀπιστοῦν-
 τες ἀλλήλοισι, καὶ παρατεταγμένοι δεινῶς κατ' ἀλλήλων,
 ὡς ἐπιτοπλεῖστον οὗτοι διεσώζοντο διὰ τῆς ἀπιστίας καὶ 10
 τῆς παρασκευῆς. — Τὸ δὲ ἀντιτετάχθαι ἀλλήλοισι τ.
 γν. ἀ.] τὸ ἀπιστεῖν ἀλλήλοισι, τὸ ἐντεῦθεν ἀντιτάσσε-
 σθαι. — Ἐπιτολὴ δὴν γεγε] κρεῖττον ἐγένετο. — Ὁ
 διαλύσων] ὁ φιλοῦσων. — Ὁρκος φοβερός] θεῖος. —
 2. Κρείσσους δ' ὄντες...] βέροντες δὲ οἱ ἄνθρωποι τοῖς
 λογιμοῖς πρὸς τὸ μὴ ἐλπίζειν τινὰ πίστιν καὶ βεβαιό-
 τητα, προνοοῦντο μᾶλλον, ἵνα μὴ πάθωσιν αὐτοὶ κα-
 κῶς πιστεῦσαι δὲ οὐκ ἐδύναντο· καὶ οἱ ἀσυνετώτεροι
 ὡς ἐπιτοπλεῖστον ἦτοι ἐσώζοντο ἢ ἐνίκων. — 3. Οἱ
 φαυλότεροι γνώμην] οἱ ἀσθενεῖς. — Ὡς τὰ πλείω] 20
 ὡς ἐπιτοπλεῖστον. — Τῷ γὰρ δεδιέναι...] φοβούμενοι
 γὰρ, φησὶν, οἱ ἀνοητότεροι, μὴ διὰ συνέσεις πλείονος
 οἱ ἀντίπαλοι περιγενώνωνται αὐτῶν, καὶ ἐκ τοῦ πολυτρό-
 που τῆς γνώμης αὐτῶν νικηθέντες διαφθάρωσι, τολμη-
 ρότερον πρὸς τὰ ἔργα ἐγώρουν, τόλμη μᾶλλον πεποι- 25
 θότες ἢ φρονήσει καὶ μεθόδῳ διανοίας. — Τό τε αὐτῶν
 ἐνδεές] τὴν ἔλλειψιν τῆς γνώσεως. — Αὐτῶν] τῶν
 φρονίμων. — 4. Οἱ δὲ καταφρονοῦντες...] οἱ δὲ δοκοῦν-
 τες εἶναι συνετοὶ καὶ πάνυ θαρβρόντες τῇ φρονήσει
 περιγενέσθαι, καὶ οὐδὲν δεῖσθαι νομίζοντες δυνάμει 30
 πρᾶξαι ἢ ἐξέστιν αὐτοῖς τέχνη κατορθοῦν, ἀπαρά-
 σκευοι διεφθέρωντο. — Οἱ δὲ καταφρονοῦντες...] οἱ δὲ
 δοκοῦντες εἶναι συνετοὶ, καὶ νομίζοντες ἐπιβουλεύομε-
 νοι πάντως ἀν' διὰ τὴν σύνεσιν προαισθῆσθαι, καὶ οὐδὲν
 νομίζοντες ἔργων δεῖν, ἀφρακτοὶ διεφθέρωντο. — Ἄ- 35
 φρακτοὶ] λείπει τὸ ὄντες.

LXXIV. Ἐν δ' οὖν...] τὰ ὀβελισμένα οὐδενὶ τῶν
 ἐξηγητῶν ἔδοξε Θουκυδίδου εἶναι. ἀσαφῆ γὰρ καὶ τῷ
 τύπῳ τῆς ἐρμηνείας καὶ τοῖς διανοήμασι πολλὴν ἐμφαι-
 νοντα τὸν νεωτερισμόν. — Ἀπαλλάξουσιν] ἐπιθυ- 40
 μοῦντες τινες ἀπαλλάξαι ἑαυτοὺς τῆς εἰσθυίας πενίας,
 τὰ τῶν ἄλλων ἤρπαζον. — 2. Ἀσμένῃ] μεθ' ἡδονῆς.
 — Προὔτιθεσαν] τιμώτερον ἔκριναν. — Τοῦ τε μὴ
 ἀδικεῖν] ἤγουν τοῦ δικαίου.

LXXXV. Ἐς ἀλλήλους] ἤγουν κατ' ἀλλήλων — 45
 2. Τῆς πέραν οἰκείας γῆς] μὴ μόνου τῆς νήσου ἐγκρα-
 τεῖς ἦσαν οἱ Κερκυραῖοι, ἀλλὰ καὶ τῆς ἡπείρου. μερι-
 σθέντες οὖν οἱ νησιῶται πρὸς τοὺς ἡπειρώτας ἐπεφέ-
 ροντο, ἐκ τῆς στάσεως εἰς τοῦτο καθιστάμενοι. —
 Λιμὸς ἰσχυρός] σημειώσιν ὁ λιμός. — Ἐς τὴν νῆσον] 50
 τὴν Κέρκυραν. — 4. Ὅπως ἀπόγονια ἤ...] ὅπως ἀπό-
 γωνοὶς ἢ τοῦ ὑποστρέψαι, καὶ ἀποπλεῦσαι, καὶ ἄλλο τι
 πρᾶξαι πλὴν τοῦ κρατῆσαι τῆς Κερκύρας. — Ἀπόγονια]
 σημειώσαι ἀπόγονια.

LXXXVI. 3. Τῆς τε γῆς εἶργ. κ. τ. θ.] εἴργοντο οἱ Λεοντίνοι, ὥστε μήτε κατὰ γῆν μήτε κατὰ θάλασσαν ἐμπορεύεσθαι. — 4. Καὶ ἐπεμφαν οἱ Ἀθηναῖοι] συμμαχίαν δηλονότι. — Οἰκειότητος] διὰ τὴν συγγένειαν. — 5 Βουλόμενοι δέ] κατὰ τὸ ἀληθές. — Αὐτόθεν] ἦγουν ἀπὸ τῆς Σικελίας. — Πρόπειραν] δοκιμασίαν. — Εἰ σφίσι δυνατὰ εἶη ...] εἰ δυνατόν εἶη γενέσθαι ὑποχειρίου αὐτοῖς τοὺς Σικελιώτας. — 5. Μετὰ τῶν ξυμμάχων] τῶν Λεοντίνων καὶ τῶν ἄλλων.

10 LXXXVII. Ἐκλιπούσα μὲν οὐδένα χρόνον παντάπασιν] οὐ διαλιπούσα τὸ παράπαν. — Τὸ παντάπασιν] τὸ σύνολον. — Διακωχή] διάλειψις, ἀναβολή. § γράφεται καὶ διακοπή. — 2. Παρέμεινε δὲ τὸ μὲν ὕστερον...] ἦγουν κατὰ τὸ δεύτερον παρέμεινε εἰς ἑνιαυτόν. — 15 Ὅ τι μᾶλλον ἐκάκωσε τὴν δύναμιν] ἀντὶ τοῦ μηδὲν εἶναι, ὅπερ τοῦτου μᾶλλον ἐκάκωσε τὴν δύναμιν (supra scripto ἔβλαψε τὰ πράγματα). ἐν ἄλλω δὲ κεῖται, ὥστε Ἀθηναίους τε μὴ εἶναι ὅ τι μᾶλλον τοῦτου ἐπίσσε καὶ ἐκάκωσε τὴν δύναμιν. — 3. Ἐκ τῶν τάξεων] ἐκ τῶν 20 συντάξεων, τῶν πολεμικῶν δηλονότι τῶν λεγομένων ἀλλαγίων. — 4. Ἐν Ὁρχομενοῖ τῷ Βοιωτίῳ] δύο γὰρ Ὁρχομενοί, ὁ μὲν τῆς Ἀρκαδίας, ὃν Ὁμηρος [II. B, 605] καλεῖ πολύμηλον, ὁ δὲ τῆς Βοιωτίας, ὃν Ὁμηρος [ib. 511] Μινύειον.

25 LXXXVIII. Δι' ἀνυδρίαν] τῶν νήσων δηλονότι. — Ἐπιστρατεύειν] ταῖς νήσοις. — 2. Κνιδαίων]

Κνίδαον ἢ Κνίδη μὲν ἐστὶν ἡ πόλις·
ἐκ δ' αὖ γε Κνίδου Κνιδίους λέγειν νότι.

— Λιπάρα] αὕτη τὸ παλαιὸν ἢ Λιπάρα Μελιγουνίς ἐκα-
30 λείτο, ὡς φησὶν ὁ Καλλιμάχος [H. in Dian. 48]. — 3. Ξύμμαχοι δ' ἦσαν Συρ.] ἡ αἰτία τῆς ἐπιστρατείας τῶν Ἀθηναίων κατὰ τῶν Λιπαραίων. — 4. Τὴν γῆν] ἐκείνων τῶν νησιωτῶν δηλονότι. — Ἀπέπλευσαν] ἀποπλεύσαντες ἐπανῆλθον.

35 LXXXIX. Ἐςβολή] ἔφοδος. — 2. Ὁροβίαις]

Ἰρωπιάν ἦκουσα τῆς Βοιωτίας.

— Ἡ θάλασσα...]

ἡ νῦν θάλασσα, πρὶν δὲ λόγου γῆς μέρη
τὰ τοῦ βιθιογράφου δὲ κληθῆς ὀσπρίων.

40 — Ἡ θάλασσα ἐπελοῦσα ...] ἐπανελθοῦσα ἡ θάλασσα μέρος ἀπὸ τῆς τότε οὐσης γῆς ἐπῆλθε καὶ κατέλαβε. καλοῖς δὲ εἶπε, τῆς τότε οὐσης γῆς, ὡς νῦν θαλάσσης οὐσης, δηλονότι διὰ τὸν σεισμόν. Ἄλλοι δὲ οὕτως ἡ θάλασσα εἰς ἑαυτὴν ἀναχωρήσασα, καὶ ὑποστρέψασα ἀπὸ τοῦ λι-
45 μένου καὶ τῆς γῆς ἐπὶ τὰ κυματώδη, (τότε γὰρ μάλιστα κυματοῦται, ὅταν εἰς ἑαυτὴν ἀναχωρήσῃ,) αὐθις δ' ἔλθοῦσα ἐπὶ τὴν γῆν, κατέλαβε μέρος τι ἕτερον τῆς γῆς, ὅπερ πρότερον οὐ κατέειχε. — Καὶ τὸ μὲν ...] καὶ τὸ μὲν κύμα, φησί, κατέκλυσε τὴν γῆν, τὸ δὲ 50 μέρος τῆς γῆς ἐκεῖνο ὑπενόστησε καὶ ὑποκαθέσθη καὶ ταπεινότερον ἐγένετο. — Φθῆναι] προλαβεῖν. — 3. Ἐπὶ Λοκροῖς τοῖς Ὀπουντίοις] τρεῖς Λοκρίδες εἰσὶν,

αὕτη τε ἡ τῶν Ὀπουντίων, καὶ ἡ τῶν Ἐπιζεφυρίων, καὶ ἡ τῶν Ὀζολῶν. — Γίνεταί ἐπικλυσίς] ἀντὶ τοῦ ἐγένετο κύματος ἐξόρησις τὴς ἐπὶ τὴν γῆν. — Πα-
ρεῖλε] μέρος παρέκοθεν. — Ἀνειλχυσμένων] ἐπὶ τῆς
ξηρᾶς οὐσῶν. — 4. Ἐν Πεπαρήθῳ] ἢ Πεπάρηθος νῆ- 5
σός ἐστὶ μία τῶν Κυκλάδων. — Αἴτιον δ' ἔγωγε τοῦ
τουοῦτου νομίζω...] τὸ νόημα τοιοῦτόν ἐστι· ἐγὼ νο-
μίζω τὴν γῆν, σειομένην τῇ κινήσει, τὴν θάλασσαν
ἀνατρέπειν τὴν δὲ θάλασσαν, ἀνατραπέισαν, καὶ με-
ταταῦτα κυματοθεῖσαν, καὶ μετὰ μείζονος ἐπελθοῦσαν 10
ὀρηγῆς, πλόνον τι μέρος ἐπικλύσαι τῆς γῆς, καὶ οὐκ
ἐκεῖνο μόνον, ὅπερ εἶχε τὸ πρότερον. — 5. Ἀποστέ-
λειν] ἀντὶ τοῦ συστέλλειν. — Καὶ ἐξαπίνης ἀλῖν...]
καὶ τὸν σεισμόν νομίζω, φησί, τὴν θάλασσαν αἰφνί-
διον ἐπισπώμενον, τῇ ἐπὶ θάτερα κινήσει βιαιοτέραν 15
τὴν ἐπικλυσὶν ποιεῖν.

XC. Ὡς ἐκάστοις ξυνέβαινε] ὡς ἐκάστοις τισὶν
αἰτία τοῦ στασιάζειν καὶ πολεμεῖν ἐγίνετο. — 2. Τοῖς
ἀπὸ τῶν νεῶν] τῶν Ἀθηναίων. — 3. Τῷ ἐρύματι] 20
τῷ φρουρίῳ. — Προσβαλόντες] σφοδρῶς ἐπιθλόντες.

XCI. Δημοσθένης] ὁ στρατηγός. — 2. Ἰπακοῦειν] 20
τοῖς Ἀθηναίοις δηλονότι. — Οὐδὲ ἐς τὸ αὐτῶν ξυμμα-
χικὸν ἰέναι] ἦγουν ξυμμαχεῖν. — Αὐτοῖς] τοῖς Ἀθη-
ναίοις. — Σχόντες] ἐλλίμενίσαντες. — Τάναγραν]
ταύτην τὴν Τάναγραν Ὁμηρος [II. B, 498] Γραῖαν 25
καλεῖ,

Θέσπειαν, Γραῖαν τε καὶ εὐρύχορον Μυκαλίσσον.

— 4. Ἐκ τῆς πόλεως] τῶν Ἀθηναίων δηλονότι. —
Ἀπὸ σημείου] ἀπὸ συνθήματος, σημεῖα ἀνατείναντες
ἀλλήλοισ. — 5. Οἱ δέ] ἦγουν οἱ δπλίται.

XCII. 2. Προσθῆναι] κατὰ προσθήκην δοῦναι. πα-
30 ραδοῦναι, ὥστε συμμαχούς εἶναι. — Πιστοὶ ὄσι] οἱ
Ἀθηναῖοι δηλονότι. — 4. Καὶ ἅμα τοῦ πρὸς Ἀθηναίους
πολέμου] καὶ ἅμα διὰ τὸν πρὸς Ἀθηναίους πόλεμον.
— Ἐπὶ τε γὰρ τῇ Εὐβοίᾳ] κατὰ τῆς Εὐβοίας. —
Ὡς τε ἐκ βραχέος...] ὥστε βραδίαν τὴν διάβασιν εἶναι, 35
στενῆς οὐσης τῆς ἐν μέσῳ θαλάσσης. — 6. Ἐκ καινῆς]
δηλονότι κρητῆδος. — Μάλιστα] ἀντὶ τοῦ κατ' ἀκρί-
βειαν. — Καὶ ἤρξαντο κατὰ Θερμοπύλας...] ἤρξαντο,
φησί, κατ' αὐτὸ τὸ στενὸν, ὅπως εὐφύλακτα αὐτοῖς γέ-
νηται. τὸ γὰρ ἐν στενῷ ὃν τόπω καὶ ἀσφαλές ἐστὶ. 40

XCIII. Ἐπὶ τῇ Εὐβοίᾳ] κατὰ τῆς Εὐβοίας. — 2.
Ἦν ἐπὶ τῇ γῇ ἐκτίζετο] κώλυμα ἦσαν κακεῖνοι τοῦ
αὐξηθῆναι τὴν πόλιν, ὣν ἐπὶ κακῷ τῆς γῆς ἐκτίζετο
ἡ πόλις. — Παροιῶσιν] ἐν γειτόνων ὄσι. — Νεοκα-
ταστάτοις] νεωστὶ οἰκήσασιν. — Ἐξετρώχωσαν] 45
ἐδάμασαν. — Τὸ πρῶτον] ἦγουν κατὰ τὴν πρῶ-
τον οἰκήσιν. — 3. Οὐ μέντοι ἤκιστα...] ἀντὶ τοῦ μάλ-
ιστα. § οὐχ ἦσσαν δὲ οἱ ἄρχοντες οἱ πεμπόμενοι ἐκεῖ
ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἐξετρώχωσαν τὴν πόλιν, καὶ κώλυμα
ἐγένετο τοῦ αὐξηθῆναι αὐτὴν, εἰς ἕνια πράγματα οὐ 50

καλῶς διοικούντες. — Ἐξηγούμενοι] ἄρχοντες. — Οἱ πρόσκοι] οἱ Θεσσαλοὶ καὶ Οἰταῖοι.

XCVI. Ὁν... κατείχοντο] ὄν κατείχοντο, καὶ διέτριβον, χρόνον ἐν τῇ Μήλῳ. — 2. Σφίσι] τοῖς Ἀκαρ-
5 νάσι δηλονότι. — 4. Διὰ πολλοῦ] διαστήματος δηλονότι. — Ψιλῆ] κούφη, ἀπληλαγμένη σιδήρου. — Οὐ χαλεπὸν ἀπέφαινον] ἀπέφαινον, φησί, βραδίως δυνάμενον καταστραφῆναι, πρὶν ἀλλήλοις ἐπιδοθηῆσαι καὶ συναλθεῖν πάσας τὰς πόλεις. — 5. Ὅπερ μέγιστον
10 μέρος] οἱ Εὐρυτᾶνες. — Ἀγνωστότατοι δὲ γλῶσσαν] οὐκ ἔχοντες τὴν διάλεκτον εὐκόλον γνωσθῆναι. — Πρὸς χωρήσειν] τοῖς Ἀθηναίοις δηλονότι.

XCV. Ὁ δὲ ...] τὸ ἐξῆς οὕτως· ὁ δὲ, πεισθεὶς, ἄρας ἀπὸ τῆς Λευκάδος, παρέπλευσε. τὰ γὰρ ἄλλα διὰ μέσου.
15 — Τοῖς ἡπειρώταις] σὺν μόνοις δηλονότι τοῖς ἡπειρώταις συμμάχοις καὶ Αἰτωλοῖς. — Καὶ Φωκεῦσιν ἤδη ὄμορος ἢ Βοιωτία ἐστίν] ἀντὶ τοῦ, ἀπὸ δὲ τούτου Φωκεῦσιν ὄμορος ἢ Βοιωτία ἐστίν. — Ἄρας οὖν] ὁ οὖν σύνδεσμος περιττός ἐστὶν πρὸς γὰρ τὸ ἄνω ἐστίν, ὁ δὲ, τῶν
20 Μεσσηνίων χάριτι πεισθεὶς, ἄρας, ἀλλ' ἐπεὶ διὰ μακροῦ ἀναπαδέωκε, διὰ τοῦτο τὸν σύνδεσμον παρέλαθεν. § Ἄλλως, ὁ οὖν σύνδεσμος, εἰ καὶ περιττός τῷ Ἀντύλλῳ δοκεῖ, ἐγὼ πάνυ ἀναγκαίως λέγω προσκειῖσθαι αὐτὸν τὴν βουλὴν γὰρ εἰπὼν ἐπήγαγε τὴν πρᾶξιν, ὡς ἂν ἐ—
25 ἔλεγον, οὐκοῦν ἐνθυμηθεὶς ἐπράττει ὅπερ ἐνεθυμήθη. — 2. Κοινώσας δὲ τὴν ἐπίνοιαν] εἰς κοινὴν γνώμην προσθεὶς τὴν ἐνθύμησιν. — Διὰ ... τὴν οὐ περιτείχ.] διότι, φησί, βουλομένων Ἀκαρνανῶν οὐ περιτειχίσθη. — Τοῖς ἐπιβάταις] τοῖς ἐρέταις. — 3. Ὁμόσκειου] τῇ αὐτῇ
30 σκευῇ χρώμενοι, ἤγουν ψιλῆ.

XCVI. Ὑπὸ τῶν ταύτῃ] ἤγουν ὑπὸ τῶν ἐνοικούντων ἐν ταύτῃ τῇ γῆ. — 2. Τὴν γὰρ γνώμην εἶχε] γνώμην, φησὶν, εἶχεν, ἐπαναχωρήσας εἰς Ναυπακτον, οὕτω λοιπὸν ἐπὶ τοὺς Ὀφιονέας στρατεύειν, εἰ μὴ βούλοιντο
35 σπένδασθαι τοῖς Ἀθηναίοις. — 3. Ἐπεβουλεύετο] ἀντὶ τοῦ, κατ' αὐτῶν ἐβουλεύετο αὕτη ἡ γνώμη καὶ συνετάτετο. — Οἱ ἔσχατοι Ὀφιονέων] οἱ ἐν ἔσχατι τῶν ὄντων τῶν τόπων τῶν Ὀφιονέων.

XCVII. Τῷ δὲ Δημοσθένει ...] τῷ δὲ Δημοσθένει 40 τοῖνδε τὴν παρήνον οἱ Μεσσηνιοὶ, ἰένα αὐτὸν ἐπὶ κώμῳν ἐκάστην, διδάσκοντες αὐτὸν ὅτι βραδία ἐστὶν ἡ αἴρεσις αὐτῶν, πρὶν συντραφῆναι πάντας καὶ ἅμα γενέσθαι. — Ἡ αἴρεσις] ἡ κατάσχεσις. — Ἀντιτάζονται] οἱ Αἰτωλοὶ δηλονότι. — 2. Τῇ τύχῃ] τῇ ἑαυτοῦ δηλονότι,
45 ἐπεὶ οὐδέποτε ἠγανθιώθη αὐτῷ. — Τῇ τύχῃ ἐλπίσας] θαρρῆσας ταῖς ἐλπίσι τῆς τύχης. — Οὐς αὐτῷ ἔδει προσβοηθῆσαι] ἐξ ὧν ἔδει βοήθειαν λαβεῖν κατὰ προσθήκην. — Κατὰ κράτος] ἤγουν μετὰ ἰσχύος καὶ δυνάμεως. — Ὑπέφευγον γὰρ οἱ ἄνθρωποι] νοητέον τὸ λανθάνοντες. — Τῶν ὑπὲρ τῆς πόλεως] τῶν ὑπεράνω τῆς πόλεως. — 3. Ὑπεχώρου] ἐπὶ πόδα ἤρχοντο. — Ἐπὶ πολὺ] διάστημα καιροῦ δηλονότι. — Ὑπαγωγαι] ἀναχωρήσεις. — Ἐν οἷς ἀμφοτέροις] ἤγουν τῇ τε διώξει καὶ ἀναχωρήσει.

XCVIII. Μέχρι μὲν οὖν οἱ τοξόται ...] μέχρι μὲν οὖν αὐτοῖς εἶχον οἱ τοξόται βέλη, ἀντὶ τοῦ οἱ τοξόται αὐτῶν. ἰδίωμα δὲ Ἀττικῶν ἢ τοιαυτῆ συνταξίς. — Οἶδε] οὐ-
τοί, οἱ Ἀθηναῖοι. — Ἀνεστέλλοντο] ἀνεκρούοντο, ἀνεχώρουν. — Αὐτοῖ] οὐχ οἱ τοξόται, ἀλλ' οἱ ὑπλίται.
5 — Τῷ αὐτῷ πόνῳ ζυεχόμενοι] ἀντὶ τοῦ διώκοντες καὶ υποχωροῦντες. — 2. Κατὰ πόδας] ἀντὶ τοῦ συντόμως. — Ἐσφερομένους] εἰςδοομένους, κρυπτομένους. — 4. Τοσοῦτο μὲν] ὁ μὲν ἀντὶ τοῦ δή. — 5. Τοῖς πεπραγμένοις] λείπει ἡ ἐπί.

XCI. Ἐν ἀποβάσει τέ τινι] ἤγουν, ἐν τόπῳ τινὶ ἀποβάτεις. — Περιπόλιον] οὐ χωρίου ὄνομα τὸ περιπόλιον, ἀλλὰ φρουρίου τινός, ἐν ᾧ περίπολοι φρουροῦσιν. — Ὁ ἦν ἐπὶ τῷ Ἀλφειῷ ποταμῷ] ἡ ἐπὶ ἀντὶ τῆς παρά.
15

C. Διὰ τὴν τῶν Ἀθηναίων ἐπαγωγῆν] διὰ τὸ ἐπιχειῖσθαι αὐτοῖς πρῶην τοὺς Ἀθηναίους.

CI. Ἐπεκρηκεῖτο] δι' ἐπικηρυκείας ἐμήνυε. — 2. Τὸν ἐπιόντα στρατόν] τῶν Λακεδαιμονίων.

CII. 2. Τὴν γῆν] τὴν Ναυπακτιᾶν δηλονότι. — 3. Προαισθόμενος τ. στρ.] αἰσθησὶν λαβὼν τοῦ στρατοῦ ἐρχομένου. — Πειθεὶ Ἀκαρνανάνας χαλεπῶς ...] ἔπεισεν αὐτοὺς δυσχερῶς. δυσχερῶς δὲ, διότι οὐκ ἐπέισθη αὐτοῖς περιτειχίσαι τὴν Λευκάδα. — 4. Μετ' αὐτοῦ] τοῦ Δημοσθένους. — Δεινὸν γὰρ ἦν ...] δέος γὰρ ἦν, μήποτε,
25 τοῦ τεύχους μεγάλου ὄντος, καὶ τὰ ἐξῆς. — 6. Πρὸς αὐτούς] πρὸς τοὺς μετ' Εὐρυλόχου. — Μετὰ σφῶν] τῶν Ἀμπρακτιῶν.

CIII. Αὐτοῖς] αὐτοῖς δηλονότι τοῖς Ἀθηναίοις. — 2. Ὑστέρους Ἀθηναίων] ἤγουν μετὰ τοὺς Ἀθηναίους. — 3. Μετὰ τοῦτο] μετὰ τὸ τραπῆναι.

CIV. Κατὰ χρησμὸν δὴ τινα] κατὰ ὄρισμὸν χρησμοῦ. — 2. Θῆκαι] τάφοι. — Πολυκράτης] ὁ εὐτυχῆς, οὗ μὲνηται Ἡρόδοτος. — Ἀλύσει δήσας ...] ἐξάψας τῇ ἀλύσει τῆς Δήλου. — 3. Καὶ περικτιόνων] περι-
35 κτιόνες εἰσι καὶ ἀμφοκτιόνες οἱ περιουκούντες. Ὁμηρος εὐκτίμενον τὸ καλῶς οἰκούμενον, καὶ [Od. B, 65]

Ἄλλους τ' αἰδέσθητε, περικτιόνας ἀνθρώπους, οἱ περιναϊεῖτάσσι.

— Ἐθεώρου] τῆς θεωρίας καὶ πανηγύρεως μετείχον.
40 — Ἐς τὰ Ἐφέσια] ἐς τὴν ἑορτὴν τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος. — Χορούς τε ἀνήγον] τῷ Ἀπόλλωνι. — 4. Ἐκ προομίῳ Ἀπόλλωνος] ἐξ ὕμνου Ἀπόλλωνος τοὺς γὰρ ὕμνος προοίμια ἐκάλουν. — Ἠγερῆθονται] συναθροίζονται. — 5. Ἐν τοῖσδε] τοῖς βῆθησομένοις.
45 — Ἐκ τοῦ αὐτοῦ προομίῳ] τῷ εἰρημένῳ. — Παιπαλοῖσση] καταξέρῳ. — 6. Ἐτεκμηρίωσεν] διὰ τεκμηρίου ἐδήλωσεν. — Ὑπὸ ζυμφορῶν] δεινῶν συμβεβηκότων. — Πρὶν δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ...] πρὶν ποιῆσαι τοὺς Ἀθηναίους
50 τὸν ἀγῶνα.

CV. Ὡςπερ υποσχόμενοι] ἀντὶ τοῦ ὡςπερ ὑπέσχεοντο. περίφρασις ὁ τόπος. — 4. Ἐς τὴν πόλιν] τὴν ἑαυτῶν

δγλονότι. — Μη οί ...] μήποτε ἄρα οἱ ἐν τῇ πόλει τῇ Ἀμπρακίᾳ Ἀμπρακιῶται οὐ δυνηθῶσι διελθεῖν τοὺς ἐν ταῖς Κρήναις Ἀκαρνανῶνας φυλάττοντας καὶ τοὺς μετ' Εὐρύλοχου Πελοποννησίους.

5 CVI. 3. Καὶ διεξεληθόντες μεταξύ ...] οἱ μετὰ Εὐρύλοχου, φοβούμενοι παρά τε θάλατταν ὁδοιπορεῖν, διὰ τοὺς Ἀργεῖους, οἰκούντας ἐπὶ θαλάσῃ, καὶ διὰ μεσογείου, διὰ τὴν ἐν Κρήναις κωλύουσαν φυλακὴν, μέσον τῆς τε τῶν Ἀργείων πόλεως καὶ τῆς φυλακῆς ἐχώρουσαν.

10 CVII. Καθίζουσι ἐπὶ τὴν Μητρόπολιν] ἰδρύονται ἐν τῇ Μητροπόλει. — 2. Καὶ αἰ μὲν νῆες ...] υπερβατόν. ἢ γὰρ σύνταξις οὕτω· καὶ αἰ μὲν νῆες ἐκ θαλάσσης ἐφόρμουον περὶ τὸν λόφον τὰς Ὀλπας. ὁ γὰρ λόφος Ὀλπαι ἐκαλεῖτο. — Βία κατεῖχοντο] ἀντὶ τοῦ ἐκωλύοντο. — 3. Αὐτούς] τοὺς ἀντιταξαμένους. — Ἡσύχαζον] ἄπρακτοι ἦσαν. — Καὶ μεῖζον γὰρ ἐγένετο ...]

καὶ φοθηθεὶς ὁ Δημοσθένης, μήποτε κυκλωθῆ τὸ δεξιὸν μέρος τῶν Ἀθηναίων ὑπὸ τοῦ εὐώνυμου τῶν Πελοποννησίων, (καὶ γὰρ μεῖζον ἐγένετο τῶν Πελοποννησίων τὸ εὐώνυμον καὶ ὑπερέτεινε,) λοχίζει ἐνέδραν. — Περιέσχ[ε] περισσὸν ἦν. — Λοχίζει] ἐνέδραν καθίζει. — Λοχμῶδη] δασύν. — Ψιλοῦς] τοξοφόρος. — 4. Ἐπεὶ δὲ παρεσκευάστο] ἔτοιμα ἦν τὰ τοῦ πολέμου. — Ἦσαν ἐς χεῖρας] συνεπλάκχησαν. — Ἐπεῖχον] ἐκράτουσαν. — Οὗτοι δὲ ἐν τῷ εὐώνυμῳ μᾶλλον] οἱ Μαντινεῖς. — Κατὰ Μεσσηνίους] ἦγον κατὰ τὸ πρόσωπον τῶν Μεσσηνίων.

CVIII. Ἐν χερσὶν ἦδη ὄντες] συνεπλάκχησαν πολεμῶντες. — Περιέσχον τῷ κέρα] ὑπέρεσχον τῷ εὐώνυμῳ κέρατι, περιεγένοντο. — Προσπίπτουσι] τοῖς Πελοποννησίοις. — Τὸ κατ' Εὐρύλοχον] οὗ ἦρχεν ὁ Εὐρύλοχος. — Ἐφοβοῦντο] εἰς φυγὴν ἐτρέπησαν. — Καὶ οἱ Μεσσηνιοὶ ὄντες...] καὶ οἱ Μεσσηνιοὶ, ὄντες κατὰ τοῦτο τὸ μέρος, τὸ πολὺ τοῦ ἔργου διεπράξαντο, ἢ ἐπιπολὺ τοῖς ἐναντίοις ἠκολούθησαν. — Ἐπεξήθηλον] ἐπεξεληθόντες ἔπραξαν. — 2. Τὸ καθ' ἑαυτοῦς] ἦγον τὸ πρὸς αὐτοὺς ὁρῶν στράτευμα. — 3. Ἐπαναχωροῦντες] οἱ Ἀμπρακιῶται. — Τὸ πλεόν] τοῦ στρατεύματος αὐτῶν. — Προξέκιντο] ἀντὶ τοῦ ἐπέκειντο. — Αὐτῶν] τῶν Ἀμπρακιωτῶν. — Προσπίπτοντες] τοῖς ἐναντίοις δηλονότι. — Ἐς ὀψέ] ἦγον ἐσπέρας. σημειῶσαι ἐπὶ τῆς ἐσπέρας νῦν μόνον τὸ ὄψε.

CIX. Παρελιθῶς] δεξιάμενος. — Ἡ καὶ ἀναχωρῶν διασωθήσεται] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἀπορῶν. — Λόγον] ἦγον ἱκετικόν. — 2. Οὐκ ἐσπείσαντο] οὐκ ἔδοσαν ἄδειαν μετὰ σπονδῶν. — Ψιλῶσαι] μονῶσαι, ψιλοῦς τῶν συμμαχῶν ποιῆσαι. § γυμῶσαι. — Λακεδ. καὶ Πελοποννησίους...] ἐβούλετο διαβαλεῖν τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ Πελοποννησίους τοῖς Ἀμπρακιώταις ὡς προδοῦσας τὸ ἐαυτῶν συμφέρον προτιμήσαντας. — Ἐς τοὺς ἐκείνη] ἦγον ἐν ἐκείνῃ τῇ γῆ. — Καταπροδόντες] τοὺς Ἕλληνας δηλονότι. — Προῦργαίτερον] προτιμότερον. — 3. Ὡςπερ ὑπῆρχεν] ὡς ἦν αὐτοῖς δυνατόν. ὡς ἐκ τῶν παρόντων δυνατόν ἦν. — Καὶ τὴν ἀποχώρησιν

κρύφα, οἷς ἐδέδοτο, ἐπεβούλευον] καὶ οἷς σπειράμενος Δημοσθένης Μαντινεῦσι καὶ Μενεδαίῳ συνεχώρησεν ἀναχωρῆσαι, οὗτοι κρύφα ἐβουλεύοντο ἀναχωρεῖν, ἵνα μήτε οἱ Ἀκαρνανῆες κωλύσωσιν αὐτοὺς, (οὐ γὰρ ἐσπείσαντο,) μήτε οἱ Ἀμπρακιῶται μένειν ἀναγκάσωσι.

CX. 2. Προλοχιούντας] πρὸ τοῦ καταλαβεῖν ἐκείνους.

CXI. Ἐπὶ λαχαιισμόν] λαχάνων συνάθροισιν. — Δῆθεν] ἰστέον ὅτι τὸ δῆθεν ἐναυθα ὡς ἐν προσποιήσει κέεται ἀντὶ τοῦ ἐφ' ᾧ προσποιῶντο ἐξελεῖν καὶ ἄμα κείναι. — Προκεχωρηκότες] πόρῳ γεγονότες. — Θᾶσσον ἀπεχώρου] ταχυτέρῳ δρόμῳ ἐχρῶντο. — 2. Ὄρησαν καὶ αὐτοὶ] ἀναχωρεῖν δηλονότι. — Καταλαβεῖν] φθάσαι. — 3. Καὶ τοὺς Πελ. ἐπεδ.] τοὺς τε Πελοποννησίους ἐπεδίωκον ὡςπερ καὶ τοὺς Ἀμπρακιώτας. — Καὶ τινες αὐτῶν] ζητεῖται, πῶς εἰς πολλοὺς στρατηγούς ἠκόντισε. τινὲς μὲν οὖν μετέστρεψαν οὕτω, καὶ τινος αὐτῶν τῶν στρατηγῶν κωλύοντες, καὶ φάσκοντας ἐσπέσθαι αὐτοῖς, ἠκόντισέ τις· τῇ γενικῇ πτώσει τοῦ ἠκόντισε συνταττομένου οἰκειώς, ὡς καὶ παρ' Ὀμήρῳ [II. N, 516].

Τοῦ μὲν ἐπειτ' ἀπίοντος ἀκόντισεν.

ἴσως δὲ οὐκ ἀδύνατόν ἐστιν, ἕνα, πλείω ἀκόντια ἔχοντα, πλείους ἀκοντίσαι τῶν στρατηγῶν. δυνατὸν δὲ τὸ ἠκόντισέ τις καὶ ἐπὶ πλήθους λαμβάνεσθαι, οἷον, καὶ ἄλλος καὶ ἄλλος ἠκόντισεν. — Καὶ τινες...] καὶ τινες τῶν ἰδίων στρατηγῶν κατηκόντισαν οἱ Ἀκαρνανῆες, κωλύοντας καὶ φάσκοντας γεγενῆσθαι αὐτοῖς σπονδὰς, καὶ ἄδειαν δοθῆναι τῆς ἀναχωρήσεως αὐτοῖς ὑπὸ Δημοσθένους. οὐκ εἶπε δὲ τινὲς, ἀλλὰ τις, μιμούμενος τὸν Ὀμηρον· κἀκεῖνος γὰρ πολλοὺς ἀκοντίσαντας σημαίνειν, πρὸς ἐνικὴν πτώσιν συνέταξεν, ἀκόντισεν εἰπῶν. — Αὐτοῖς] τοῖς Πελοποννησίοις. — 4. Ἐρις] ἀμφισβήτησις.

CXII. 2. Ἐπὶ τῆς ἐσβολῆς] ἐπὶ τῆς ἐφόδου τῆς κατὰ τῶν ἐναντιῶν. — 4. Ἐπίτηδες] ἐσκεμμένως. — Προῦταξε] προπορεύεσθαι δηλονότι. — 7. Ἐτραπόντο τινες] φεύγειν δηλονότι. — Ἄμα τοῦ ἔργου τῇ ξυντυχίᾳ] τῇ ξυμβεβηκότι τῆς δυσχερείας. κατὰ τύχην τῆναικαῦτα ἠνίκα ἤττωντο. — Προξένουσαν] προσέπανσαν (προξένουσαν?). — 8. Ἐς Ἄργος] τὸ Ἀμφιλοχικόν.

CXIII. Καὶ αὐτοῖς ἦλθε κήρυξ...] ἐσημάτισε τὸ αἰτήσαντες πρὸς τὸ ἦλθε κήρυξ. δυνάμει δὲ τοιοῦτόν ἐστιν· οἱ εἰς Ἄγραιους καταφυγόντες κήρυκα ἐπέμψαν, αἰτήσαντες ἀναίρεσιν νεκρῶν, οὓς ἀπέκτειναν Ἀκαρνανῆες ὕστερον τῆς πρώτης μάχης. πρώτη μὲν γὰρ μάχη ἐγένετο πρὸς τὸν Εὐρύλοχον καὶ τοὺς Πελοποννησίους. δευτέρα δὲ ἦ ἐν τῇ φυγῇ πρὸς τοὺς Ἀμπρακιώτας, τρίτη δὲ ἦ πρὸς τοὺς ἐν Ἰδομένῳ. ὁ οὖν κήρυξ τὴν ἀναίρεσιν ἤτειτο τῶν ἐν δευτέρᾳ μάχῃ τεθνηκότων, οὐκ εἰδὼς ὅτι τρίτη γέγονε μάχη, ἐν ᾗ πολλοὶ ἀπόλωντο. — 2. Ἄλλ' ἦτο τῶν μετὰ σφῶν εἶναι] ἀλλ' ὅτεο τῶν μετὰ σφῶν ἐν τῇ δευτέρᾳ μάχῃ πεπτωκότων εἶναι τὰ ὄπλα. — 3.

καὶ αὐτοῖς ἦλθε κήρυξ...] ἐσημάτισε τὸ αἰτήσαντες πρὸς τὸ ἦλθε κήρυξ. δυνάμει δὲ τοιοῦτόν ἐστιν· οἱ εἰς Ἄγραιους καταφυγόντες κήρυκα ἐπέμψαν, αἰτήσαντες ἀναίρεσιν νεκρῶν, οὓς ἀπέκτειναν Ἀκαρνανῆες ὕστερον τῆς πρώτης μάχης. πρώτη μὲν γὰρ μάχη ἐγένετο πρὸς τὸν Εὐρύλοχον καὶ τοὺς Πελοποννησίους. δευτέρα δὲ ἦ ἐν τῇ φυγῇ πρὸς τοὺς Ἀμπρακιώτας, τρίτη δὲ ἦ πρὸς τοὺς ἐν Ἰδομένῳ. ὁ οὖν κήρυξ τὴν ἀναίρεσιν ἤτειτο τῶν ἐν δευτέρᾳ μάχῃ τεθνηκότων, οὐκ εἰδὼς ὅτι τρίτη γέγονε μάχη, ἐν ᾗ πολλοὶ ἀπόλωντο. — 2. Ἄλλ' ἦτο τῶν μετὰ σφῶν εἶναι] ἀλλ' ὅτεο τῶν μετὰ σφῶν ἐν τῇ δευτέρᾳ μάχῃ πεπτωκότων εἶναι τὰ ὄπλα. — 3.

Καί τις αὐτὸν ἤρετο...] δύο ἐρωτᾷ, ἐν μὲν, τοῦ χάριν θαυμαζοί, ἕτερον δὲ, πόσους οἰεταὶ τῶν ἰδίων τεθηγκέναι. ὡς περὶ δὲ ὁ κήρυξ οὐκ ἤδει περὶ τῆς τρίτης μάχης, οὕτως ὁ ἐρωτῶν οὐκ ἠπίστατο περὶ τῶν ἐν ποίᾳ μάχῃ 6 πεπτωκότων ὁ κήρυξ ἤκεν, ἀλλ' ἐνόμιζε περὶ τῶν ἐν τῇ τρίτῃ μάχῃ τεθηγκότων ἐληλυθέναι. — 4. Οὐκ οὐν τὰ ὄπλα ταυτὶ φαίνεται] λείπει τὸ * διακοσίων εἶναι μόνων. — Ὁ δ' ἀπεκρίνατο] τὰ ὄπλα εἰσὶν ὑμέτερα δηλονότι. — Ἄλλ' ἡμεῖς γε οὐδὲν ἐμαχόμεθα χθές] ὁ 10 κήρυξ εἶπεν ἀπὸ κοινοῦ. — Καὶ μὲν δὴ τούτοις γε ἡμεῖς] ἀπὸ κοινοῦ, ὁ ἐρωτῶν εἶπε.

CXV. 3. Τῆς δὲ θαλάσσης ὀλίγαις ναυσὶν εἰργόμενοι] οἱ Συρακούσιοι τῆς θαλάσσης ὑπὸ ὀλίγων νεῶν εἰργόμενοι, τῶν Ἀττικῶν δηλονότι. — 4. Μελέτην...] ἐν 15 τῇ μελετᾷ καὶ ἀσκηθεῖσθαι τὸ ναυτικὸν διατρίβειν.

CXVI. 3. Ξυνέγραψε] τῶν εἰς ἰγ' τέλος τῆς ε' καὶ ἀρχὴ τῆς ε'.

IN LIBRUM IV.

1. Περὶ σίτου ἐκβολήν] σίτου ἐκβολὴν τὴν τῶν σταχύων ἐκ τῶν καλύκων γένεσιν. ἐπιφέρει γὰρ [c. 2] « ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ ἤρος. » ἤρος δὲ στάχυες ἐκφύονται. ἤγουν, ὅτε ὁ στάχυς δημιουργεῖται, 25 καὶ ἤδη προβάλλεται, ἔχων τὸν κόκκον τοῦ σίτου διατετυπωμένον, οὕτω δὲ εἰς ἀκμὴν προαχθέντα. — Αὐτῶν] ἤγουν τῶν Μεσσηνίων. — 2. Προσβολήν] ἤγουν τόπον ἐπικαιρότατον, ἀφ' οὗ ἔστιν ἐξορμᾶν κατὰ τῆς Σικελίας. Ἡ προσβολὴ ἀντὶ τοῦ προσόρμισιν καὶ ἔφοδον τῆς Σικελίας, ἣ πρὸς τὴν Σικελίαν. — Τὸ χωρίον] ἤγουν τὴν Μεσσηνίαν. — Ἐξ αὐτοῦ ὀρυζόμενοι] ἤγουν ὡς ὀρυζήτριον χρώμενοι. — Σφίσι] τοῖς Συρακουσίοις. — Βουλόμενοι ἀμφοτέρωθεν... κατ.] θέλοντες οἱ Λοκροὶ ἀμφοτέρωθεν καταπολεμεῖν. ἀμφοτέρωθεν δὲ λέγει, 35 ἔκ τε τῆς γῆς αὐτῶν, τῆς Λοκρίδος, καὶ ἐκ θαλάσσης. — 3. Ἴνα μὴ ἐπιδοθῶσιν] οἱ Ῥηγῖνοι δηλονότι. — Καὶ ἐπετίθεντο] οἱ Λοκροὶ τοῖς Ῥηγῖνοις, διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην, ὅτι ἐστασίαζον. — 4. Δηώσαντες δὲ τὴν γῆν τῶν Ῥηγῖνων. — Ἐντεῦθεν] ἀπὸ τῆς Μεσσηνίας.

2. Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους] ἤγουν κατὰ τὸν αὐτὸν ἑαρινὸν χρόνον. — 3. Τούτοις] τοῖς στρατηγοῖς. — Καὶ Κερκυραίων ἄμα] περιττὸς ὁ καί. — Παραπλέοντας] τὸ ἐξῆς ἦν, παραπλεύουσιν ἀλλὰ μεταβάσει 45 ἐγρήσατο ἀπὸ δοτικῆς ἐπὶ αἰτιατικῆν. — Τιμωροί] οἱ Πελοποννησίοι δηλονότι. — 4. Ὅντι ἰδιώτῃ] ἤγουν, ἔξω ὄντι ἀρχῆς.

3. Ἐγένοντο πλέοντες] ἤγουν παρεγένοντο οἱ Ἀθηναῖοι. — Ἀντιλεγόντων δέ] τῶν στρατηγῶν δηλονότι. 5. — Κατὰ τύχην] κατὰ τι συμβεβηκὸς τυχερὸν. — 2. Τὸ χωρίον] τὸ περίμετρον τῆς Πύλου. — Ἐπὶ τούτῳ γάρ] ἤγουν ἕνεκα τοῦ τειχισθῆναι. — 3. Δαπανᾶν] εἰς δαπάνην ἐμβάλλειν. — Διάφορόν τι] ἐπιτήδειον, κρεῖτ-

τον. — Καὶ τοὺς Μεσσηνίους οἰκείους ὄντας] ἔνιοι ἤκουσαν καὶ Μεσσηνίους οἰκείους ὄντας αὐτῷ τῷ Δημοσθένει ἄμεινον δὲ, αὐτῷ τῷ χωρίῳ. οἱ γὰρ μετὰ τοῦ Δημοσθένους ἐληλυθότες ἐκ Ναυπάκτου Μεσσηνιοὶ, συγγενεῖς ὄντες τοῖς περὶ τὴν Πύλον οἰκοῦσι Μεσσηνίους, καὶ ὁμόφωνοι τοῖς Λακεδαιμονίοις τυγχάνοντες, ἐμελλον, ὁρμώμενοι ἐκ τῆς Πύλου, πλεῖστα βλάπτειν τὴν Λακωνικὴν, οὐ διαγιγνυσκόμενοι διὰ τὴν ὁμοφωνίαν, εἴτε πολέμιοι εἰσὶν εἴτε οἰκεῖοι.

IV. Κοινώσας] ἀπὸ κοινοῦ τὸ οὐκ ἔπειθειν. — 10 Ἐγχειρήσαντες] χεῖρας ἐνθέντες τῇ πράξει. — 2. Λιθουργά] λαξευτήρια. — Λογάδην δὲ φέροντες λίθους] ἐπιλέκτως. ἤγουν ἐκλελεγμένους λίθους οἱ μὲν τοὺς ἐπιτυχόντας ἤκουσαν ἄμεινον δὲ τοὺς ἐπιλέκτους, ὡς καὶ ἄνδρας λογάδας. τειχοποιούντες γὰρ χωρὶς σιδηρίων οὐκ 15 ἔμελλον τοὺς τυχόντας συνθήσειν λίθους, ὥστε ἀσθενὲς ἐργάσασθαι τὸ τεῖχος· ἀλλ' ἐπελέγοντο ὁμοίους τοῖς ἐργασμαῖνοις, τοῦτέστι, τετραπέδους. — Ὡς ἕκαστόν τι ξυμβαίνοι] ἔνιοι ἀντὶ τοῦ παραπίπτου καὶ παρατυχάνου ἄμεινον δὲ, ὡς ἕκαστα ἔμελλον συναρμώσασθαι 20 καὶ συμφωνήσειν πρὸς ἀλλήλους. — Ἐπὶ τοῦ νώτου] τῶν κατ' ὑπερβολὴν ἐναργῶς εἰρημένων ἔστι τοῦτο. — 3. Τὰ ἐπιμαχώτατα] τὰ εὐτεχνιέρητα τοῖς πολεμίοις.

V. Οἱ δέ] οἱ Λακεδαιμόνιοι. — Οὐχ ὑπομενούνας σφᾶς] ἐνήλλακται, ἀντὶ τοῦ οὐχ ὑπομενούτων.

VI. Ὡς ἐπύθοντο τῆς Πύλου] λείπει ἡ περὶ. — Τὸ περὶ τὴν Πύλον] πάθος δηλονότι. — Πρωί] πρὸ τοῦ δέοντος καιροῦ. — Ἐσπάνιζον τῆς τροφῆς τοῖς πολλοῖς] τουτέστιν οἱ πολλοὶ αὐτῶν οὐκ ἱκανὴν εἶχον τροφήν, εἶχον σπάνιν τροφῆς. — Περὶ τὴν καθεστηκυῖαν ὄραν] 30 περὶ τὴν ἐνεστώσαν. — 2. Βραχυτάτην] ἐν ὀλίγαις ἡμέραις.

VII. Καὶ τῶν ἐκεῖνη ξυμμάχων πλῆθος] καὶ πολλοὺς τῶν ἐκεῖ ξυμμάχων.

VIII. Τῶν περιόικων] αὐτῶν τῶν περὶ τὴν πόλιν 35 οἰκούντων. — 3. Τοῦ χωρίου] τῆς Πύλου. — 4. Καὶ αἱ μὲν νῆες] αἱ δύο. — 5. Ὅπως μὴ ἦ] ὅπως μὴ δυνατὸν γένηται. — Ἡ γὰρ νῆσος ἡ Σφακτηρία...] πρὸ τοῦ λιμένος τῆς Πύλου πρόκειται νῆσος Σφακτηρία ἐγγυς, καὶ διὰ τοῦτο αὐτὴν ἐπικειμένην λέγει. δύο δὲ 40 διὰ τὴν νῆσον γίνεται στόματα τοῦ λιμένος, ἃ διέσπλους ὠνόμασεν. ὧν στομάτων τὸ μὲν ἐγγυς αὐτῆς τῆς Πύλου στενὸν ἔστιν, ὥστε μόλις δύο τριῆρεις ἄμα εἰσπλεῖν, τὸ δ' ἕτερον πλατύτερον, ὥστε ὀκτὼ δύνασθαι τριῆρεις ἄμα διαπλεῖν. — 6. Καὶ ἐγγυς ἐπικειμένη] τῆς Πύλου παρακειμένη. — 7. Βύζην] ἀθρόους οἶον βύσαντες ταῖς ναυσὶ τὸν ἔσπλον. ἔστι βῆμα βύω τὸ ἀσφαλίζω καὶ βύω 45 τὸ ** φράττω. — Κλήσειν].

Κλήθρον, κατεκλήθησαν Ἀττικῶ τρόπῳ. Τίξεται φρονῶν πᾶς τοῖς λόγοις πεπειμημένος 59 δίφθογον οὐ γράφειας, ἀλλ' ἦτα μόνον τοὺς βουβάλους δ' ἔασον δυσμαθεστάτους ἀπανταχοῦ δίφθογα ταυτὰ γράφειν, οἱ τὸ σκότος φῶς, ὡς τὸ φῶς φρατὶ σκότος,

Κίρκης τραφέντες χοιρεύσι τῆς νέας.

— Μη ἐξ αὐτῆς] δρμώμενοι οἱ Ἀθηναῖοι. — 8. Ἀπό-
 5 θασιν οὐκ ἔχουσιν] λείπει, οὔτε εἰς τὴν νῆσον οὔτε εἰς
 τὴν ἤπειρον. — Ἐὰ γὰρ αὐτῆς τῆς Πύλου...] τὰ γὰρ
 τοῦ εἰσπλου, οὐ παρέξειεν προσόρμισιν τοῖς Ἀθηναίοις.
 — Καὶ δι' ὀλίγης...] οὐκ ἐκ παρασκευῆς τῆς Πύλου
 καταληφθείσης ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ** ἔχειν ἐν τῷ τείχει
 10 τὰ πρὸς πολιορκίαν ἐπιτηδεῖα. ἔνιοι δὲ μετὰ ὀλίγης
 παρασκευῆς. — 9. Καὶ διεβίβασον] περιττὸς ὁ καί. —
 Λόχων] λόχοι Λακεδαιμονίων πέντε, Αἰδωλῶν, Σίνης,
 Σαρῖνας, Πλόας, Μεσοάτης.

IX. Προσβάλλειν τῇ Πύλῳ δηλονότι. — Ναυσί τε
 15 ἄμα καὶ πεζῶ] ἤγουν ἀπὸ τε τῆς νήσου καὶ ἀπὸ τῆς
 ξηρᾶς. — Παρασκευάζεται] πολεμικῶς ἡτοιμάζεται. —
 Ἀίπερ ἦσαν αὐτῶ...] ἃς εἶχε λοιπὰς, ἀνασπάσας ὑπὸ
 τὸ τείχισμα προσεσταύρωσε, τουτέστι νευολήσας ὀρθὰς
 πρὸ τοῦ τείχους προσέφραξεν. ἔνιοι δὲ, ὅτι ξυλοῖς ὀρθοῖς
 20 προσωχώρωσεν αὐτάς. — Ἀνασπάσας] ἀπὸ τῶν ἀγκυ-
 ρῶν δηλονότι. — Προεσταύρωσεν] ὀρθὰς ἔστησεν. —
 Φαύλαις] ταῖς τυχοῦσαις, ταῖς ἐπιτυχοῦσαις καὶ εὐτε-
 λέσις. — Οὐ γὰρ ἦν ὄπλα] οὐ γὰρ δυνατόν ἦν ὄπλα,
 καὶ τὰ ἐξῆς. — Ἐκ ληστρικῆς...] ἀλοῦσης τριακοντό-
 25 ρου ληστρικῆς καὶ κέλητος ὑπὸ Ἀθηναίων, τὰ ὄπλα
 τῶν ληστῶν ἔλαβον οἱ παρόντες τῷ Δημοσθένει Μεσση-
 νιοί. ἔστιν οὖν ὑπερβατόν ἤγουν ἐκ ληστρικῆς τριακον-
 τήρου καὶ κέλητος ἔλαβον οἱ ἔτυχον παραγενόμενοι
 τῶν Μεσσηνίων. ἔστι δὲ τριακόντορος μὲν ἢ ὑπὸ τριά-
 30 κοντα ἐρεσσομένη, κέλης δὲ ἔστι μικρὸν καὶ στενὸν
 πλοῖον. — 2. Ἀμύνασθαι τὸν πεζόν, ἢν προσβάλλῃ]
 ἤγουν ἀποδιώκειν τὸν ἀπὸ τῆς ξηρᾶς στρατόν, ἢν προσ-
 βάλλῃ τῷ τείχει. — Αὐτὸς δὲ ἀπολεξάμενος ἐκ πάν-
 35 των] ἀποκόψας ἐκ τῶν προσόντων τῷ τείχει. Χα-
 λεπά] δύσβατα. — Τοῦ τείχους ταύτης...] τὴν κατὰ
 τοῦτο τὸ μέρος ἀσθένειαν τοῦ τείχους ἀφορμῆν παρέξειν
 τοῖς Λακεδαιμονίοις, ὥστε ἐπ' αὐτὸ δρμηθῆαι. περιττὸν
 δὲ τὸ προθυμῆσθαι ἤρκει γὰρ τὸ ἐπισπάσασθαι. ἔνιοι
 δὲ, ἐφεκλύσεσθαι αὐτοὺς ἡγεῖτο εἰς προθυμίαν ἐκεῖνο τὸ
 40 μέρος. — 3. Αὐτοῖ] οἱ περὶ τὸν Δημοσθένην. — Ἐλπί-
 ζοντές ποτε ναυσί κρατήσεσθαι...] οἱ Ἀθηναῖοι οὐκ ἰσχυ-
 ρῶς τὸ πρὸς θάλασσαν ἐτείχισαν τῆς Πύλου, οὐκ ἠγού-
 μενοι ἐντεῦθεν ἐπιθῆσθαι τοὺς ἐναντίους, ἅτε δὴ
 45 θαλαττοκρατούντων Ἀθηναίων. — Βιαζόμενοις] βιαίως
 ποιοῦσιν. — Ἀλώσιμον τὸ χωρίον γίγνεσθαι] ἐλπίς
 ἦν δηλονότι. — 4. Χωρίσας] τοὺς δπλίτας δηλονότι.

X. Ἄνδρες οἱ ξυναράμενοι] δημηγορία Δημοσθένους.
 τὸ προσοίμιον ἐκ προσοχῆς. εἰρήται δὲ τῷ δυνατῷ μόνῳ.
 — Οἱ ξυναράμενοι] οἱ συναφράμενοι. — Τοῦδε τοῦ
 50 κινδύνου] ἀντὶ τοῦ τόνδε τὸν κίνδυνον ἢ δὲ διάνοια ἀντὶ
 τοῦ, μῆδεῖς ἐν τοιοῦτῳ κινδύνῳ γενόμενος οἷετ' τε καὶ
 ἀναγκάσει, συνετοὺς βουλέσθω δοκεῖν εἶναι, καὶ ἐξαρι-
 θμειῶ τὰ περιεστηκότα δεινὰ, ἀλλὰ τοῖς ἐναντιοῖς
 ἰκασαλέως ἀντιτατέσθω, καταφρονήσας τοῦ περιεστη-
 κότους κινδύνου· μᾶλλον γὰρ ὁ τοιοῦτος κρατήσει τῶν

πολεμίων. — Ἐν τῇ τοῖαδε ἀνάγκῃ] ἐν τῇ παρεστῶσῃ.
 — Ὅσα γὰρ ἐς ἀνάγκην ἀφίκται] τοῦτο ἐξηγητικόν ἔστι
 τοῦ προτέρου· οἱ γὰρ ἀναγκάως περιεστώτες κίνδυνοι
 οὐ διαλογισμοῦ χρήσουσιν ἀκριβοῦς, ἀλλὰ τοῦ διακί-
 5 δνευεῖν ἀόκνως καὶ ἀμελετήτως· τὸ δὲ ἤκιστα οὐκ ἐπὶ
 τοῦ ἤττον, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ οὐδ' ὄλιως κεῖται. — Ἐς ἀνάγκη
 ἀφίκται] ἤγουν ἀναγκαῖά εἰσι καὶ βίαια. — Ἐὰδε]
 τὰ περιεστώτα. — Ἐνδεχόμενα] τὸ ἐνδέχεται ἐνταῦθα
 ἀντὶ τοῦ ἀπλῶς δέχεται. — 2. Ἐγὼ δὲ καί...] σημειῶσαι
 10 τὸ δυνατόν. — Πρὸς ἡμῶν ὄντα] ἡμῖν σύμμαχα καὶ
 ὠφέλιμα ὄντα. — Αὐτῶν] τῶν ἐναντίων δηλονότι. —
 Ἐὰ ὑπάρχοντα ἡμῖν κρ.] τὰ παρόντα ἡμῖν πλεονεκτή-
 ματα. — 3. Ἡμέτερον] εἰς ἡμετέραν βοήθειαν. —
 Ὑποχωρήσασι δὲ...] ὑποχωρησάντων δὲ, καίπερ δυσ-
 ἐμβάτον ὄν, εὐεπίβατον γενήσεται τοῖς Λακεδαιμο- 15
 νίοις. — Χαλεπόν] εἰς ἐπίβασιν δηλονότι. — Εὐπόρον]
 εὐεπίβατον. — Καὶ τὸν πολέμιον δεινότερον ἐξομεν]
 ἢ διάνοια τοιαύτη· οἱ πολέμιοι, φησὶν, ὑποχωρησάντων
 ἡμῶν, ἀποβάντες τῶν νεῶν, καὶ ἐπελθόντες τῷ τείχει,
 20 χαλεπώτεροι ἡμῖν ἔσονται. εἰδοτές γὰρ ὅτι, ἂν μὴ κρα-
 τήσωσιν, οὐ βραδίως ἀποχωρῆσαι δυνησονται ὀπίσω διὰ
 τὴν χαλεπότητα τοῦ χωρίου, μετὰ ἀπονοίας ἡμῖν μα-
 χούνται, ἢ ἀπολέσθαι ζητούντες ἢ κρατῆσαι τοῦ χωρίου.
 βῆστον γὰρ, φησὶν, ἔστιν ἐπι αὐτοὺς ὄντας ἐπὶ τῶν
 25 νεῶν ἀμύνασθαι. — Ἀποβάντες δὲ...] ἐκβάντες δὲ,
 25 φησὶ, τῶν νεῶν ἴσοι γίνονται ἡμῖν. κατασκευάζει δὲ διὰ
 τοῦτο, ὅτι οὐδ' ὄλιως δεῖ αὐτοὺς συγχωρῆσαι κατελθεῖν
 εἰς τὴν γῆν. — Ἐν τῷ ἴσῳ ἤδη τότε] ἀπὸ κοινοῦ, ἡμῖν
 ἔσονται ἴσοι εἰς τὸν πόλεμον, διὰ τὸ ἀπορεῖν τοῦ χρή
 30 προσορμισθῆναι μετὰ ἀσφαλείας, διὰ τὸ δυσέμβατον.
 — 4. Φοβεῖσθαι] λείπει ἡμᾶς. — Καὶ οὐκ ἐν γῇ στρατός
 ἔστιν...] καὶ μείζων μὲν ἔστιν ὁ στρατὸς αὐτῶν, ἀλλ'
 οὐκ ἀπὸ γῆς δρμώμενος οὐδὲ ἐν γῇ παραταττόμενος,
 ὅπου πλεονεκτοῦσι Λακεδαιμόνιοι, ἀλλ' ἐν θαλάσῃ, ὅπου
 35 πολλὰ γίνεται ἀπροσδόκητα καὶ ἀπὸ τοῦ κλυδωνίου καὶ
 ἀπὸ τῶν ἀνέμων καὶ ἐξ ἄλλων πολλῶν. — Ἄϊς πολλὰ τὰ
 καίρια] αἵτισι ναυσί πολλῶν χρεῖα τῶν ἐπιτηδείων,
 οἷον εἰπεῖν, ἀνέμου καὶ χωρίων φιλανθρώπων καὶ εἰρε-
 σίας εὐκαίρου, ἵνα δυνηθῶσιν ἀντιπαθῆναι τοῖς ἐν τῇ γῇ.
 — Δεῖ] τὸ δεῖ ἀντὶ τοῦ εἰθῆεν. — 5. Ὡςτε τὰς τούτων 40
 ἀπορίας...] ὡς ἂν εἰ ἔλεγεν, ἐπειδὴ πλείονες ἡμῶν εἰσιν,
 ἡμεῖς δὲ ἐλάχιστοι, ὥσπερ ἐξισοῖ τὸ πλῆθος πρὸς τὸ
 ἡμέτερον τὸ πολὺ τῆς ἀπορίας, ἢν ἔχουσιν. — Τῷ ἡμε-
 τέρῳ πλήθει] ἔξεστι λέγειν τὸ πλῆθος καὶ ἐπὶ ὀλίγων.
 Ὅμηρος [II. P, 330].

Πῆθει τε σφετέρῳ, καὶ ὑπερδέα δῆμον ἔχοντας.

— Ἀθηναίους ὄντας] ὥσπερ διὰ τῆς προσηγορίας
 ἐνέφηνεν αὐτῶν τὸ ἀξίωμα τῆς κατὰ θάλασσαν ἐπιστή-
 50 μης. — Ἐπ' ἄλλους ἀπόβασιν...] τὴν ἀπόβασιν τὴν
 κατ' ἄλλων εἰδοτάς, ὅτι, ἐάν τις καρτερήσας προσδέ-
 χηται [θαρρῶν], καὶ μὴ φύγῃ καταπλαγείς τῷ φόβῳ
 τοῦ ἐροθίου καὶ τῷ φόβῳ τῆς δεινότητος τοῦ κατὰπλου,
 πάντα κατορθοῖ. δόθιον δὲ ἔστιν ὁ ἦχος ὁ ἀπὸ τῆς εἰρεσίας.

— Ὅτι. εἴ τις ὑπομένει...] διὰ μέσων· οὐ γὰρ, φησὶ, διάζονται· ἐπίστασθε γὰρ, ἔμπειροι ὄντες τῆς ναυτικῆς ἀποβάσεως, ὅτι, εἴ τις ὑπομένει ἐν θαλάσῃ καὶ μὴ ὑποχωροῖ ἐν γῇ μὴ προβῆναι αὐ * * αἰμενος, οὐκ ἂν ποτε βιάζοιτο. — Τὴν βραχίαν] ὅτι βραχία ἐστὶ πετρώδης τόπος, περὶ ἃν περιβῆγγυται ἡ θάλασσα, καὶ ὁ κλύδων καὶ ἡ τῆς θαλάσσης ὀρμή· ὅθεν καὶ τὸ ὀσπῶδες τὸ νώτιον βράχια καλεῖται, ὡς ἀπὸ τῆς βραχίας τῆς πέτρας.

10 XI. Ἐτάξαντο] ἀντὶ τοῦ παρετάξαντο, ἢ ἐτάχθησαν, καὶ ἠγέρθησαν. — 2. Ταῖς ναυσίν] οὐ λέγει ταῖς τῶν πολεμίων, ἀλλὰ ταῖς ἑαυτῶν. — Ἐπερ ὁ Δημοσθένης προσεδέχετο] κατὰ τὸ μέρος τὸ νεῦον ἐπὶ τὸ πετρώδες, ὅπου καὶ προσεδόκα ὁ Δημοσθένης. —

15 3. Διότι οὐκ ἦν πλείοσι προσχεῖν] ἐπειδὴ οὐ δυνατόν ἦν πλείοσι προσορμίσασθαι, διὰ τὸ πετρώδες, διὰ τοῦτο ὀλίγαι ὄρμησαν ναυαὶ καὶ κατὰ διαδοχὴν, ἢ τὰς ναῦς ἀναπαύοντες ἢ αὐτοὶ ἀναπαύμενοι. — Παρρακελευσμῶ] παρακινήσει. — Ὁσάμειοι] τοὺς ἐναντίους δηλονότι. — 4. Πάντων δὲ φανερώτατος...]

σπουδαιότατος καὶ ἐπίδηλος ὑπὲρ πάντας ὁ Βρασιδάς ἐγένετο ἐν ἐκείνῳ τῷ ἔργῳ εἰς προθυμίαν καὶ ὀρῶν τοὺς τριηράρχους ὀκνοῦντας διὰ τὸ χαλεπὸν τοῦ χωρίου, περὶ τῶν νεῶν φυλασσομένους, ὅπως μὴ συντρίψωσιν

25 αὐτάς. — Σχεῖν] προσχεῖν. — Τῶν νεῶν] ἦγουν τινάς τῶν νεῶν. — Βιαζόμενοι] σὺν βίᾳ ποιοῦντας. — Ἄντι μεγάλων εὐεργεσιῶν] ἐνταῦθα τιμῶν λέγει, ὧν μέλλουσιν ὑστερον εὐεργετηθῆναι αὐτοὶ οἱ σύμμαχοι καὶ τιμηθῆναι. § Ἡ εὐεργεσίῳν, ὧν αὐτοὺς εὐεργέτησαν ἢ ὅτι οἱ Λακεδαιμόνιοι. — Ὀκειλάντας] προσπελάσαντας καὶ προσεγγίσαντας καὶ προστρίψαντας.

XII. Ἐπέσπερχεν] ἐπεσπούδαζεν. — Ὀκειλαὶ τὴν ναῦν] προσοκείλαι, ἐλλυμένισαι. — Ἐπὶ τῆν ἀποβάθραν] ἡ ἀπὸ τῆς νεῶς ἐπὶ τὴν γῆν ἔξοδος ἀποβάθρα

35 καλεῖται. — Ἐς τὴν παρεξίρεσιάν] παρεξίρεσις ἐστὶν ὁ ἔξω τῆς εἰρεσίας τῆς νεῶς τόπος, καθ' ὃ μέρος οὐκ ἐτί κώπαις κέχρηται. ἐστὶ δὲ τοῦτο τὸ ἀκρότατον τῆς πρύμνης καὶ τῆς πύρας. § Παρεξίρεσιάν λέγει τὸ ἄκρον τῆς νηὸς τὸ ἔξωθεν τῶν ἐδωλίων καὶ τῶν

40 καθελρῶν, ἐφ' αἷς καθέζονται οἱ ἐρέσποντες. — Πρὸς τὸ τροπαῖον ἐπρήσαντο] ἀντὶ τοῦ τροπαίου ἐχρήσαντο αὐτῇ, ἢ πρὸς τῷ τροπαίῳ· καὶ αὐτὴν ἔστησαν πλείονος ἔνεκα κόσμου καὶ δόξης. — Τῆς προσβολῆς] ἀντὶ τοῦ τῆς μάχης. — 2. Οἱ δ' ἄλλοι] Λακεδαιμόνιοι δηλονότι.

45 Καὶ τῶν Ἀθηναίων μενόντων] ὡς ἂν εἰ ἔλεγε, ἀμυνομένων πρὸ τοῦ φρουρίου, ὃ ἐποίησαν, καὶ μὴ ἰώντων μηδένα τῶν Λακεδαιμονίων ἀποθῆναι ἀπὸ τῶν νεῶν ἐς τὴν γῆν· τὸ δὲ, καὶ οὐδὲν ὑποχωροῦντων, ἀντὶ τοῦ κατ' οὐδὲν ὑποχωροῦντων. — 3. Ἐς τοῦτο τὴ περιέστη ἡ τύχη...]

50 ὡς ἂν εἰ ἔλεγε, ἐς τοῦτο περιστράφη ἡ τύχη Ἀθηναίους καὶ Λακεδαιμονίους, ὥστε Ἀθηναίους μὲν ἐκ τῆς Λακωνικῆς ἀντιτάττεσθαι Λακεδαιμονίους, Λακεδαιμονίους δὲ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν ἑαυτῶν ζητεῖν ἐκ νεῶν ἀποβαίνειν, καὶ τοῦτο κωλύεσθαι. κατὰ πολλὴ γὰρ

ἐν τοῖς χρόνοις ἐκεῖνοις ἔρρεπε τὰ τῆς δόξης, τοῖς μὲν Λακεδαιμονίοις, εἰς τὰ πεζὰ μεγίστοις οὖσιν αἰεὶ, νῦν δοκεῖν ἐν τῇ ναυμαχίᾳ κρατίστοις εἶναι, τοῖς δὲ Ἀθηναίοις, εἰς τὰ ναυτικὰ τεχνίταις οὖσιν αἰεὶ, νῦν δοκεῖν ἀρίστοις εἶναι τὰ πεζὰ.

XIII. Ἐπὶ ξύλα εἰς μηχαν.] ἀντὶ τοῦ ἐπὶ ξύλα ἐπιτήθεια πρὸς μηχανὰς, ποιηθησομένας πρὸς καθαιρεσιν τειχῶν. ἢ δὲ Ἀσίη πόλις ἐστὶ Λακωνικῆ. — 3. Τὴν τε νῆσον] τὴν Σφακτηρίαν. — Τὰς ναῦς] τῶν Λακεδαιμονίων δηλονότι. — Ἦν μὲν ἀντεκπλεῖν ἐθέλωσι σφίσι] τὸ σχῆμα ἀναταπόδοτον. Καὶ Ὁμηρὸς [Π. Α, 135]

Ἄλλ' εἰ μὲν δώσουσι γέρας μεγάθυμοι ἄχαιοι, ἄρσαντες κατὰ θυμὸν, ὅπως ἀντάξιον ἔσται· εἰ δὲ κε μὴ δώωσιν, ἐγὼ δὲ κεν αὐτὸς ἔλωμαι.

— 4. Οἱ μὲν] οἱ Λακεδαιμόνιοι.

XIV. Γινόντες] τὴν βουλὴν ἐκείνων δηλονότι. — Καθ' ἑκάτερον τὸν ἔξπλον] ἦγουν τὸν τε στενὸν καὶ τὸν πλατύν. — 2. Καὶ ἐν τούτῳ κωκυλῦσθαι...]

20 ἐν τούτῳ ἐδόκει κωκυλῦσθαι ἕκαστος τὰ πράγματα, ἐν ᾧ ἕκαστοι μὴ εὐρέθησαν. — 3. Ἀντηλλαγμένους] μετῃλλαγμένους. — Ἐπεξελθεῖν] πλέον ἐργάσασθαι. — 5. Ἐν φυλακῇ εἶχον] τὴν νῆσον δηλονότι. — Οἱ δ' ἐν τῇ ἡπείρῳ Πελοποννήσῳ...]

25 οἱ τε ἐκ τῆς Πελοποννήσου, καὶ οἱ ἀπὸ τῶν ἄλλων συμμαχῶν αὐτοῖς προσελθόντες νῦν.

XV. Τὰ τέλη] τοὺς ἀρχοντας τῶν Σπαρτιατῶν. — 25 Πρὸς τὸ χρῆμα] πρὸς τὸ χρήσιμον καὶ τὸ κατεπιεῖον. δύο γὰρ εἰσι λέξεις, τὸ * πρὸς καὶ τὸ χρῆμα. ἐστὶ δὲ καὶ ἕτερα γραφὴ δίχα τοῦ ρ, πρόσχημα, ἵνα νοήσωμεν ὅτι ἂν αὐτοῖς ἀρμόττον φαίνηται. — 2. Ὑπὸ πλήθους] τῶν Ἀθηναίων δηλονότι. — Τὰ περὶ Πύλον] καλῶς ἢ 30 προσήχη· ἵνα νοήσωμεν, εἰς τὰ κατὰ Πύλον μόνα.

XVI. Σπονδαὶ] σημειώσεις ἐνταῦθα αἱ σπονδαί. — Ἐπιφέρων] ἀντὶ τοῦ προσφέρειν καὶ ἀγειν. — Μῆτε κατὰ γῆν...]

35 μῆτε τοὺς ἐν τῇ Πύλῳ μῆτε τοὺς ἐν τῇ Σφακτηρίᾳ. — 2. Αὐτοῦς] ἦγουν τοὺς πρέσβεις τῶν Λακεδαιμονίων. — Ἀποδοῦναι Ἀθηναίους ὁμοίας...]

40 ἦγουν ἀκαταλύτους ἀποδοῦναι τοῖς Λακεδαιμονίοις.

XVII. Ἐπεμφαν ἡμᾶς Λακεδαιμόνιοι] ἡ δημηγορία αὕτη γενικῶς τῷ συμφέροντι κεφαλαίῳ τέμνεται. ἐστὶ δ' ὅτε ἔχει καὶ τὸ δυνατόν παραμυνημένον. § Τὸ 40 προοίμιον ἐκ προσοχῆς καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ πράγματος. — Ὅτι ἂν ὑμῖν τε ὠφέλιμον ...]

45 καὶ ὃ ἂν ὑμῖν ὠφέλιμον ἐσόμενον ἐπιδείξωμεν καὶ ἰδοῦν ἡμῖν εὐπρεπὲς ἐν τῇ παρούσῃ συμφορᾷ. — Οἴσειν] συμπέρασμα. — 2. Τοὺς δὲ λόγους μακροτέρους] περιττὸν τὸ μακροτέρους ἤρκει γὰρ εἰπεῖν, τοὺς δὲ λόγους οὐ παρὰ τὸ εἰώθως μνησκουόμεν. — Διδάσκοντάς τι...]

50 ὑπερβατὸν διδάσκοντας λόγους τὸ δέον, τῶν προύργου τι πράσσειν. ἵνα ἢ τοιοῦτον, πείθοντα λόγῳ δεόντως διαπράττεσθαι τὰ προσήκοντα. παραίτησιν δὲ ἡ λέξις περιέχει τῆς ἐσομένης μακρολογίας, οὐκ ὄντος Λακωνικοῦ τοῦ μακρολογεῖν. — Τῶν προύργου] τῶν σπουδαίων. — 3. Ἀδέβετε δὲ αὐτούς...]

55 ἀκούσατε δὲ τῶν λόγων μῆτε δυσμενῶς, ὡς πολεμίων ἀκούοντες, μῆτε ἀσυνέτως· ἀλλ' οἷα δὴ

συνετοί, ὑπομνήσεως μόνης ἔνεκεν αὐτοὺς νομίσαιτε λέγεσθαι πρὸς εἰδότας ὑμᾶς ἕκαστα. — Μὴ πολεμίως ἤγουν μὴ διαθέσει πολεμικῇ. — 4. Καλῶς θέσθαι] ἐπαινετῶς διοικῆσαι. — Καὶ μὴ παθεῖν] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἔξεστι. τὸ δὲ ἀγαθὸν τι λαμβάνοντες ἐπὶ τοῦ εὐπραγοῦντες κεῖται. — Ἄει γὰρ τοῦ πλεόνος ἐλπίδι ὀρέγονται] αἰεὶ γὰρ ὀρέγονται τοῦ πλεόνος, ἐλπίζοντες αὐτοῦ τεύεσθαι. προσηκουσῶσι δὲ δεῖ ἔξωθεν τὸ, καὶ διὰ τοῦτο ἐκπίπτουσι τῆς εὐτυχίας. — Τὰ παρόντα... εὐτυχῆσαι] ἤγουν μετὰ εὐτυχίας λαθεῖν τὰ παρόντα. — 5. Οἷς δὲ πλείστα μεταβολαί...] οἷςτις δὲ ἐπ' ἀμφοτέρα, δηλονότι ἐπὶ τε τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ. — Δίκαιοί εἰσι...] τούτους, φησὶ, μὴ πιστεύειν ταῖς εὐπραγίαις προσήκει. — Καὶ ἀπιστότατοι] περιττὸς ὁ καί. — Ὅ] τὸ μὴ πιστεύειν δηλονότι ταῖς εὐπραγίαις. — Δι' ἐμπειρίαν] τούτου τοῦ πράγματος.

XVIII. Γινώτε δέ] κατανοήσατε δέ. — Κυριώτεροι] δικαιοτέροι. — Ἐφ' ἃ νῦν] τὰς σπονδὰς λέγει. — 2. Οὔτε δυνάμεις ἐνδ.] ἤγουν ὡς ἀδύνατοι ὄντες. — Αὐτό] τὰς νῦν ὁηλονότι συμφοράς. — Προςγενομένης] ἀπὸ κοινοῦ τὸ δυνάμεις. — Ἀπὸ δὲ τῶν αἰεὶ ὑπαρχόντων] τῆς συνήθους δυνάμεις, τῶν ὄντων αἰεὶ τοῖς ἀνθρώποις. — Ἐν ᾧ] ἐν τῷ δύνασθαι γινώμει σφαλῆναι. — 3. Τὸ τῆς τύχης...] Ὅμηρος [Od. Σ, 309].

Ἐνὸς Ἐνυάλιος.

— 4. Σωφρόνων δὲ ἀνδρῶν...] σώφρονές εἰσιν οἵτινες, ἀδῆλου ὄντος τοῦ ἀποθησιμένου, ἐκ τῆς παρουσίας εὐπραγίας ἐπὶ ἀσφαλέστερον βέπουσι, καὶ οὐκ ἐξυβρίζουσι, ὡς παραμενούσης αὐτοῖς αἰεὶ τῆς εὐπραγίας, ἀλλὰ συμβαίνουσι τοῖς ἐναντίοις. — Καὶ ταῖς συμφοραῖς οἱ αὐτοί...] καὶ γὰρ τὰς συμφοράς οὗτοι δεξιώτερον ἂν καὶ αἰεὶ συνετοὶ προσδέχονται τε καὶ φέροιν. — Τὸν τε πόλεμον νομίσαντι] ἀπὸ κοινοῦ τὸ, σωφρόνων δὲ ἀνδρῶν οἵτινες ἂν, μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τὰ ἐξῆς. ἡ δὲ διάνοια, σώφρονές εἰσιν οἵτινες οἴονται τὰ ἐκ τῶν πολεμῶν μὴ κατὰ προαίρεσιν ἡμετέραν ἀποβαίνειν, ἀλλὰ κατὰ τύχην. ἔνιοι δὲ τόνδε τὸν τρόπον ἐξηγήσαντο· σώφρονές εἰσιν οἱ νομίζοντες τὸν πόλεμον, τουτέστι τὴν ἐκ τοῦ πολέμου νίκην, μὴ καθ' ὃ μέρος ἂν τις αὐτοῦ μεταχειρίζηται, οἷον ναυμαχῶν ἢ πεζομαχῶν, κατὰ τοῦτο συντυγχάνειν, ἀλλ' ὡς ἂν ἡ τύχη ἡγήται τοῦ πολεμίου. — Καὶ ἐλάχιστ' ἂν οἱ τοιοῦτοι πταίνοντες...] οἱ μὴ πιστεύοντες ταῖς κατὰ πόλεμον εὐπραγίαις. τὸ γὰρ ὀρθούμενον τὴν εὐπραγίαν λέγει. οὗτοι, φησὶν, ἐλάχιστα πταίοιεν ἂν οἱ τὸν πόλεμον ἐν τῷ εὐπραγεῖν αὐτοὶ κατατιθέμενοι. ἐξηγητικὸν δὲ ἔστι τοῦτο τοῦ, σωφρόνων δὲ ἀνδρῶν οἵτινες τὰ ἀγαθὰ ἐς ἀμφίβολον ἀσφαλῶς ἔθεντο. — Ἐν τῷ εὐτυχεῖν] ἀντὶ τοῦ εἰ εὐτυχοῖεν. — Καταλούοντο] ἀναπαύονται. — 5. Ὅ] ἐν εὐπραγίᾳ καταλύσασθαι καὶ ἀποθέσθαι τὸν πόλεμον. — Καὶ μήποτε ὕστερον...] ἵνα μὴ, ἐάν ποτε σφαλῆτε ὕστερον, ἀπιθήσαντες ἡμῖν, (ἐνδέχεται δέ,) νομισθῆτε καὶ τὰ νῦν ἄλλως ἡτύχηκέναι καὶ χωρὶς συνέσεως, ἐξουσίας ὑμῖν οὐσης, εἰρήνης γενομένης, ἄνευ κινδύνων εὐδουλίας τε

καὶ ἀνδρίας δόξαν τοῖς μετὰ ταῦτα ἀνθρώποις καταλιπεῖν, ἰσχύος μὲν, διὰ τὸ μείναι ὑμῖν τὴν εὐτυχίαν καὶ μὴ μεταβληθῆναι, εὐδουλίας δὲ, ὅτι ἐσπέισασθε ἐν τῷ εὐτυχεῖν, εἰδότες τὸ τῆς τύχης ἄστατον.

XIX. Λακεδαιμόνιοι δέ...] κατὰ τὸ φρόνημα τῶν Λακεδαιμονίων τὰ τε ἄλλα καὶ μάλιστα τοῦτο εἰρηται· οὐ γὰρ κολακεύουσι τοὺς Ἀθηναίους, καίτοι γε πταίσαντες, ἀλλὰ μένουσιν ἐπὶ τοῦ φρονήματος· καὶ λέγουσιν ὅτι Λακεδαιμόνιοι ὑμῖν εἰρήνην διδώσιν, ὡς ὄντες τούτου κύριοι, ἀνταυτοῦντες δὲ τοὺς ἐν τῇ νήσῳ ἄνδρας δηλονότι. καὶ ἐντεῦθεν κύριοι νομίζουσιν εἶναι τοῦ ποιήσασθαι τὴν εἰρήνην οἱ Λακεδαιμόνιοι, εἴ γε, ὡς αὐτοὶ διδόντες αὐτὴν, ἀντ' αὐτῆς αἰτοῦσι τοὺς ἄνδρας. — Ἄμεινον ἡγούμενοι ἀμφοτέροις] ἡμῖν καὶ ὑμῖν, ὡς Ἄντυλλός φησιν, ἵνα δοκῶσι Λακεδαιμόνιοι καὶ τοῦ τῶν Ἀθηναίων προνοεῖσθαι συμφέροντος. § Ἡ ἀμφοτέροις λέγει ἐν ἀμφοτέροις, ἡ διαφυγεῖν τοὺς ἄνδρας ἢ ἐκπολιορκηθῆναι. ὃ καὶ μᾶλλον εἰκὸς ἔστιν. — Διακινδυνεύεσθαι] πολεμεῖν. — Εἴτε βίᾳ διαφύγοιεν...] τὸ διακινδυνεύεσθαι ἐξηγεῖται, πῶς μέλλει διακινδυνεύεσθαι αὐτοῖς ἢ δόξα. εἴτε, φησὶ, βίᾳ διαφύγοιεν οἱ ἄνδρες, παραπεσούσης τινος διὰ τῆς τύχης σωτηρίας, καὶ γενησόμεθα ἰσοὶ ὑμῖν, εἴτε καὶ ἐκπολιορκηθέντες παρ' ὑμῶν, τουτέστιν ἀπολόμοινοι διὰ τῆς πολιορκίας, παρασκευάσουσιν ἡμᾶς καὶ ἐφελευσονται πρὸς τῇ κοινῇ ἔχθρᾳ καὶ ἐτέραν ἔχειν ἰδίαν Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους. — Παρατυχούσης] παραπεσούσης. — 2. Νομίζομέν τε...] νομίζομέν τε τὰς μεγάλας ἔχθρας παύεσθαι βεβαίως, οὐκ ἐπειδὴν κατὰ πόλεμόν τις πλεονεκτήσας τῶν ἐναντίων ἀναγκάσῃ δι' ὄρκων αὐτοῦς ἄκοντας συμβῆναι, καὶ μὴ δικαίως, (τουτέστι συνθήκας ποιῆσαι πλεονεκτικὰς καὶ ἀδίκους καὶ ἀνίστους, καὶ ὡς ἂν συμφέρῃ τῷ νενικηκότῳ,) ἀλλ' ἐὰν δυνάμενος αὐτὰ ταῦτα πείσαι τὸν ἠττηθέντα, τὰ ἀδίκως καὶ πλεονεκτικὰ, συνθέσθαι, μηδὲν τούτων ἀπαιτήσῃ αὐτὸν, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἴσου διαλλαγῇ, καὶ τῇ φιλανθρωπίᾳ αὐτὸ τὸ πλεονεκτικὸν κατακρατήσῃ παρὰ τὴν ἐλπίδα τοῦ κεκρατημένου. δῆλον γὰρ ὅτι ὁ κεκρατημένος ἐλπίζει παρὰ τοῦ κρατήσαντος ἀδικεῖσθαι καὶ πλεονεκτεῖσθαι· οὐδεὶς γὰρ νικητὰς ἀνέχεται ὁμοίως καὶ ἐν ἴσῃ τάξει συνδεδεσθαι τῷ νενικημένῳ, ἀλλ' αἰεὶ τὸ πλεόν ἐθέλει ἔχειν. — Τὸ αὐτό] ἤγουν τὸ νικῆσαι. — Μετρίως] μετὰ ταπεινοφροσύνης. — 3. Ὁφείλων γὰρ ἦδη ὁ ἐναντίας...] ὁ γὰρ δι' ἐναντίας, ὡς ἂν μὴ βιασθεῖς, ἀλλ' ἐπιεικῶς πεισθεῖς, εἰδὸς ὅτι οὐκ ἀμύνεσθαι δίκαιον, ἀλλ' ἀμείβεσθαι τὴν ἀρετὴν, ἐτοιμὸς ἔστιν ἐμμένειν ταῖς συνθήκαις, αἰσχυνόμενός τι παραβῆναι. τῷ δὲ ἐτοιμότερος προσσηκουστέον τὸ ἐκεῖνο, ἦτοι τοῦ μὴ πεισθέντος, ἀλλὰ βιασθέντος σπείσασθαι. — 4. Καὶ μᾶλλον...] καὶ μᾶλλον πρὸς τοὺς μειζώων ἐχθροὺς τοῦτο δρῶσι, τὸ εὐγνωμονῆσαι ἦτοι προθύμως ἐμμένειν ταῖς συνθήκαις· (ὡς γὰρ ἐκ μεγάλων ἐχθρῶν ἐκφυγόντες καὶ σωθέντες ἀσμένως φέρουσι τὸ ἡσυχάζειν, κέρδος νομίζοντες τὸ μὴ πάλιν κινδυνεύειν πρὸς μείζω μαχόμενοι) ἤπερ πρὸς

ἐκείνους τοὺς περὶ εὐτελῶν καὶ μετρίων αὐτοῖς διενεχθέντας. ἔστι δὲ ἀντίπτωσις· ἀντὶ γὰρ τοῦ περὶ μετρίων εἶρηκε τὰ μέτρια. — Περύκασι τε οἱ ἀνθρώποι τοῖς μὲν εὐγνωμόνους συνθεμένους μαλακώτεροι γίνεσθαι πρὸς τὸ ἐκείνοις σπένδεσθαι, πρὸς δὲ τοὺς ἐναντιούμενους παρὰ προαίρεσιν διακινδυνεύειν.

XX. Ἡμῖν δὲ καλῶς, εἴπερ ποτὲ, ἔχει... ἡμῖν δὲ καλῶς ἔχει, φησὶ, τὸ διαλλαγῆναι πρὸ τοῦ ἀνήκεστόν τι, παρ' ὀποτερωνοῦν γινόμενον, εἰς ἀνάγκην ἡμᾶς καταστῆσαι αἰδίου ἔχθρας. τὸ δὲ πρὸς τῇ κοινῇ καὶ ἰδίαν ἔχειν ποιούτων νῦν μὲν κοινῶν ἔχομεν Πελοποννήσιοι πάντες πρὸς ὑμᾶς ἔχθραν· εἰ δὲ μὴ εἴξετε τοῖς λόγοις ἡμῶν, καὶ ἰδίᾳ Λακεδαιμόνιοι ἔχθροὶ ὑμῶν ἐσόμεθα. — [Ὡν] τούτῃσιν εἰρήνης. — 2. Ἔτι δ'

ὄντων ἀκρίτων... ἔτι δὲ ὄντων ἀδιακρίτων καὶ ἀμφιβόλων τῶν πραγμάτων τῶν κατὰ τὴν Σφακτηρίαν, εἴτε ἀλλοσκονταὶ οἱ ἄνδρες εἴτε διαφεύγουσι, καὶ ὑμῖν μὲν δόξης προσγινομένης καὶ φιλίας τῆς παρ' ἡμῶν, ἐὰν σπεισόμεθα ὡςπερ νῦν ἔχομεν, ἡμῖν δὲ τοῖς Λακεδαιμόνιοις,

πρὶν αἰσχροῦ τινοῦ πειραθῆναι, (ἀντὶ τοῦ πρὶν ἀλῶναι τοὺς ἄνδρας,) τῆς συμφορᾶς μετρίως κατατιθεμένης, διαλλαγόμεν. — Οἱ καὶ ἐν τούτῳ... ἐν αὐτῷ τῷ γενέσθαι δηλονότι τὴν εἰρήνην, ὑμᾶς νομιούσιν αἰτιωτέρους, ἀντὶ τοῦ, πλέον τῶν Λακεδαιμόνιων ὑμῖν τὴν

χάριν τῆς εἰρήνης ὁμολογήσουσιν. ὁ δὲ καὶ σύνδεσμος οὐ περιττός κείται, ἀλλ' ἀναγκαῖος. λέγει γὰρ ὅτι τοῦ τε νομίσει ὑμᾶς νεικηκέαι καὶ τὴν χάριν τῆς εἰρήνης εἰς ὑμᾶς μέλλουσιν ἀνενεγκεῖν. — Πολεμοῦνται μὲν γὰρ ἀσαφῶς... πολεμοῦνται γὰρ ἀδήλου ὄντος τοῦ πράγματος, τίς ἐστὶν ὁ προκαταρξάμενος τοῦ πολέμου, εἴτε ὁ Λακεδαιμόνιος, εἴτε ὁ Ἀθηναῖος· καὶ τὰ ἐξῆς.

— 3. Ἦν τε γνῶτε, Λακεδαιμόνιοις... ἀν τε πεισθῆτε, ἔξεστιν ὑμῖν Λακεδαιμόνιοις φίλους γενέσθαι, χάριν δοῦσιν μάλλον, ἢπερ βιασθεῖσιν ὑπ' αὐτῶν. — Προκαλεσαμένων] θελησάντων καὶ προτροψάντων ὑμᾶς ἐπὶ ταῦτα. — 4. Εἶναι] ἀντὶ τοῦ συμβῆσεσθαι. — Ἡμῶν γὰρ καὶ ὑμῶν ταῦτα λεγόντων... ἡμῶν γὰρ καὶ ὑμῶν ταῦτα σπενδομένον καὶ ὁμοσοῦντων, τὸ ἄλλο Ἑλληνικόν, ὑπήκοον ὄν, μεγάλως ἡμᾶς τιμῆσει.

XXI. 2. Τὰς μὲν σπονδάς] τὸ ἐξῆς, τὰς σπονδὰς ποιεῖσαι. — 3. Ἐνῆγ] κατέπειρε. — Ἀθηναίων ξυγγωρησάντων... Ἀθηναίων τὰ προειρημένα χωρία Λακεδαιμόνιοις ξυγγωρησάντων ἐν ταῖς προτέραις σπονδαῖς, διὰ τὸ ἐν συμφοραῖς εἶναι. πᾶν γὰρ τὸ ἐπιταττόμενον ὑπὸ τῶν Λακεδαιμόνιων συνεχώρου. — Δεομένων τι μάλλον] τῶν Λακεδαιμόνιων. τὸ δὲ τι παρέλκει.

XXII. Ξυνέδρους δέ] τοὺς διαλεξομένους περὶ τούτων καὶ συνδοκιμάσοντας. — Ξυμβήσονται] φιλιωθήσονται. — 2. Κλέων δέ...] πλαγία δημογραφία Κλέωνος. — 3. Διαβληθῶσιν] ψευθῶσι, μισηθῶσι.

XXIII. Καθάπερ ξυνέκειται] ἀντὶ τοῦ ὡςπερ ἐν ταῖς συνθήκαις ἦν δεδογμένον. — Ἐγκλήματα ἔχοντες] ἀντὶ τοῦ ἐγκλήματα ἐπιφέροντες κατὰ Λακεδαιμόνιων. — Παράσπονδον] παρὰ τὰ ἐν ταῖς σπονδαῖς συγκεῖ-

μενα. — Οὐκ ἀξιόλογα] εὐτελεῖ τινα καὶ ψυχρά. — Ἰσχυρίζομενοι] ἐπηρειζόμενοι καὶ ὡς ἰσχυρὸν πᾶν προτείνοντες οἱ Ἀθηναῖοι. — Ἐὰν καὶ ὀτιοῦν παραβαθῆ] ἐὰν βραχὺ ἀθετηθῆ. — Καὶ ἀδόχημα ἐπικαλέσαντες] καὶ ἐγκαλοῦντες ἡδικῆσθαι διὰ τὸ τὰς ναῦς μὴ ἀπειληφῆναι. — Ἀπελθόντες ἐς πόλεμον καθίσταντο] μετὰ τὴν ἀκρόασιν τὴν ἐλθοῦσαν ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων, ἀναχωρήσαντες ἐπὶ τὴν Σπάρτην, παρεσκευάζοντο ἐπὶ τὸν πόλεμον. — 2. Ἀθηναῖοι μὲν δυοῖν... ἀντὶ τοῦ, Ἀθηναίων μὲν δύο ναυσὶν ἐναντίας περιπλεόντων τὴν νῆσον. τοῦτο δὲ, ἴνα μὴ ἐν τῷ μέσῳ διὰ τὸ ἀπαντᾶν [μὴ] ἑάσωσι τοὺς ἐν τῇ Σφακτηρίᾳ ἐξελθεῖν. — Καὶ προσβολὰς ποιούμενοι τῷ τείχει] ἀπὸ κοινοῦ τὸ εἰς πόλεμον καθίσταντο.

XXIV. 2. Αὐτοῖ] οἱ Λοκροί. — 3. Τὴν νῆσον] τὴν Σφακτηρίαν. — 4. Εἰ γὰρ κρατήσειαν] οἱ Λοκροὶ δηλονότι. — 5. Ἡ μεταξὺ Ῥηγίου θάλασσα καὶ Μεσσηνίας] ἡ ἐς τὸ μεταξὺ Ῥηγίου καὶ Μεσσηνίας ποταμὸν Ῥέουσα. — Τοῦτο] τὸ μέρος τῆς θαλάσσης. — Χαλεπή] εἰς τὸ πλεῦσαι δηλονότι.

XXV. 2. Μίαν ναῦν ἀπολέσαντες] οἱ * Συρακοῖσιοι δηλονότι. — Καὶ νῦξ ἐπεγένετο τ. ἔ.] ἤγουν γενομένη γὰρ νῦξ ἐπέσχε τὸ ἔργον. — 3. Τὴν Πελοπίδα] Πελορίας ἀκρωτήριον Σικελίας τὸ βορειότατον. — 4. Καὶ χειρὶ σιδηρᾶ ἐπιβλ.] δηλονότι ὑπὸ τῶν Συρακοῦσιων ἐπιβληθεῖσα Ἀττικῇ νηϊ. μίαν οὖν ἀπόλεσαν οἱ Ἀθηναῖοι. — 5. Ἀπὸ κάλιω] τῷ λεγομένῳ παρόλιω· οἱ γὰρ παρ' αὐτὴν τὴν γῆν πλέοντες οὐ δύνανται ἐρέττειν. — Προσβαλόντες] τοῖς Συρακοῦσιος δηλονότι. — Ἀποσιμωσάντων] ὑπαναχωρησάντων καὶ μετεωρισάντων τὰς

ναῦς, ἵνα ἐκ πολλοῦ διαστήματος δυνηθῶσι μετὰ μείζονος ὁρμῆς ἐμβαλεῖν τοῖς Ἀθηναῖοις. — Ἀποσημωσάντων] τὰ σημεῖα τῆς ξυμμαχίας ἀραμένων καὶ ἀναδειξάντων. — Προεβαλόντων] τῶν Συρακοῦσιων πρὸ τῶν Ἀθηναίων δηλονότι ἐμβαλόντων. — 8. Τειχίρεις ποιήσαντες] ἐντὸς δηλονότι τῶν τειχῶν ποιήσαντες. —

Πρὸς τὴν πόλιν] τὴν Νάξον. — 9. Ὑπὲρ τῶν ἄκρων] ἀντὶ τοῦ οἱ ἐπὶ τῶν ἄκρων ὄντες καὶ τῶν ὀρεινῶν, ὡς ἐκεῖ οἰκοῦνται αὐτῶν. — Ἐπὶ τοὺς Μεσσηνίους] τοῖς Μεσσηνίος ἢ κατὰ τῶν Μεσσηνίων. — 10. Αἱ νῆες] τῶν Συρακοῦσιων. — Ἐπ' οἴκου ἕκασται διεκρίθησαν] ἀπέπλευσαν ἐπ' οἴκου διακριθεῖσαι. — Κεκακωμένη] κακῶς πάσχουσα, δεδυστυχηκυῖα. — Ἐπειρωτῶ] γράφεται ἐπειρων. τὴν Μεσσηνὴν δηλονότι. — 11. Κατεδίωξαν] ἤγουν διώξαντες ἐνέβαλον. — Τεταραγμένοι] τοῖς Μεσσηνίος. — Ἐπιγενομένοι] ἐπιτιθέντες.

XXVI. Κατὰ χώραν ἔμενε] ἤγουν ἡσύχαζεν. — 2. Ὅτι μὴ μία] ἤγουν εἰ μὴ μία. — Διαμώμενοι] ἀντὶ τοῦ διασκαπόμενοι. εἰρηται δὲ ἀπὸ τοῦ ἄμ, ὅ ἐστι σκαφεῖον πλατύ. βούλεται δὲ εἰπεῖν ὅτι διαστέλλοντες τὸν κάκληκα, καὶ βόθρους ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν ποιῶντες, ἠύρισκον ὕδωρ, οἷον ἂν τις εἰς ἀνάγκην πίοι δι' ἄκραν δίψαν. — 3. Ἐν δλίγῳ] διαστήματι δηλονότι τῆς γῆς. — Κατὰ μέρος] ἀντὶ τοῦ κατὰ διαδοχὴν. — Μετέωροι]

ἔγουν ἐπ' ἀγκυρῶν. — 4. Παρὰ λόγον ἐπιγιγνώμενος] παρὰ προσδοκίαν συμβαίνων. — [Ἡμερῶν ὀλίγων] ἐντός δηλονότι. — 'Ἐν νήφω τε ἐρήμῃ] ὄντας δηλονότι. — 5. Τάξαντες] τὸ εἰσάγειν. — 'Ἀργυρίου] ἔνεκεν δηλονότι.

6 — 6. 'Ἐς τὰ πρὸς τὸ πέλαγος] ἐς τὰ ἀφορῶντα. — 7. Καταφέρεσθαι] κατάγεσθαι. — 'Ἄπορον γὰρ ἐγίγνετο περιορμεῖν] ἄπορον γὰρ ἦν, δηλονότι ταῖς ναυσί, περιορμεῖν τὴν νῆσον. — 'Ἀφειδῆς ὁ κατάπλους καθεστήκει] ἔγουν ἀφειδουῦντες ἑαυτῶν κατέπλεον. — 'Ἐπώκελλον γὰρ τὰ πλοῖα τ. χρ.] ἐξεδίδουσαν, φησί, τῇ πέτρᾳ τὰ πλοῖα ὠνήθητά χρημάτων ὑπὸ Λακεδαιμονίων. ὑπέσχετο γὰρ τοῖς ναυκλήροις δώσειν τὰς τιμὰς, εἰ ἀπόληται τὰ αὐτῶν πλοῖα. — Περὶ τὰς κατάρσεις] κατάρσεις λέγει τοὺς ἐπιτηδείους εἰς καταγωγὴν τόπους καὶ εἰς τὸ προσορμίζεσθαι. τὸ δὲ ἐφύλασσον ἀντὶ τοῦ φρουροὶ ἦσαν τινες τῶν πολιορκουμένων, ἵνα εὐθὺς ἀπολάβωσι τὰς τροφάς. — 8. 'Ἐρέσειον] εἰσεκολύμβων, εἰσενήχοντο. — Μήκωνα μεμελιτωμένην] εἶδος βοτάνης ἢ μήκων, ἧς ὁ μὲν ὀπὸς θανάσιμος, ὡς λέγεται, τὸ δὲ σῶμα γλυκύτατον. δύναται δὲ πείνης ἀπαλλάττειν μιγνυμένη μέλιτι. — Λίνου σπέρμα κεκομμένον] τοῦτο δίψαν θεραπεύει πρὸς ὀλίγον τινὰ καιρὸν. ὅθεν καὶ τοῖς πυρέττοισι προσάγεται παρὰ τῶν ἱατρῶν. τὸ δὲ κεκομμένον, ἀλληλεσμένον.

35 XXVII. 'Ἐν τῇ νήσῳ] τῇ Σφακτηρίᾳ. — 'Ἐπιλάβῃ] κωλύσῃ. — Περιγενήσεσθαι] ἀντὶ τοῦ περισωθῆναι, ζήσιν. — 2. 'Ἐχοντάς τι ἰσχυρόν] ἔγουν ἔχοντας πολλὴν δύναμιν. — 'Ἐπικυρητεύεσθαι] κήρυκα καὶ πρσβεῖαν πέμπειν ἐπὶ ξυμμαχίᾳ καὶ φιλίᾳ. — 5. 'Ἀπεσημαινεν] ἀποσκόπτων ἐδῆλου. — 'Ἐχθρὸς ὢν] τῷ Νικίᾳ δηλονότι. — 'Ἐπιτιμῶν] ἐγκαλῶν, ἐπιμεμφόμενος, ὀνειδιζῶν.

XXVIII. Ὑποθορυβησάντων] μετὰ θορύβου εἰπόντων. — Τὸ ἐπὶ σφᾶς εἶναι ἐπιχειρεῖν] ἦτοι ἐπὶ τοῖς ἐν 35 τῇ Σφακτηρίᾳ ἡ μέρος τὸ ἐφ' ἑαυτῶν εἶναι τὸ δ' εἶναι παρέλκει Ἀττικῶς ἤ, ὡς Ἀντυλλος, ἐπὶ σφίσι, τοῖς στρατηγῶσι δηλονότι. — 2. Παραδώσειοντα] ἐφιέμενον παραδώσειν τὸν Νικίαν. — 'Ἀνεχώρει] ἀντὶ τοῦ ἀνεδύετο. — Ἄλλ' ἐκέϊνον στρατηγεῖν] ἀλλ' ἐκέϊνον δεῖν 40 στρατηγεῖν. — 3. 'Ἐξίστατο] παρεχώρει. — 'Ἐξανέχωρει] ἀντὶ τοῦ ἀνεδύετο ποιεῖν ἄπερ ὑπέσχετο, ἀπέφειγεν.

XXIX. 2. Οἱ γὰρ στρατιῶται] τῶν Ἀθηναίων. — Τῇ ἀπορίᾳ] τῇ ἐνδείᾳ τῶν ἀναγκαιῶν. — Διακινδυνεύσαι] παράβολόν τι διαπραΰασθαι. — 3. Αὐτῶ...] τῷ 45 Δημοσθένει προθυμίαν ἐνεποίησεν, ἢ ἐπτέρωσεν (ἐπέβρωσεν). — Αὐτοὺς βάλλειν] τοὺς Λάκωνας δηλονότι. — Σφίσι] τοῖς Ἀθηναίοις. — 'Ἐκείνων] τῶν Λακεδαιμονίων. — Αὐτῶν] τῶν Ἀθηναίων. — Ὡστε προσπίπτειν ἂν αὐτούς] τοῖς Ἀθηναίοις δηλονότι προσπίπτειν 50 τοὺς Λακεδαιμονίους. — 'Ἐπ' ἐκείνους γὰρ εἶναι ἂν] τοῖς Λακεδαιμονίοις. — 4. 'Ομόσε εἶναι] ἀντὶ τοῦ εἰς χεῖρας, καὶ πλησίον, ὃ ἔστιν εἰς συστάδην μάχην. — Τῶν πλεόνων ἀπειρώων] τῶν Ἀθηναίων. — Τῆς προσόψεως] τῆς θεωρίας.

XXX. Μέρος] τοῦ πάθους δηλονότι. — 2. Τῶν δὲ στρατιωτῶν] τῶν Ἀθηναίων στρατιωτῶν. — 3. Κατιδόν] ὁ Δημοσθένης δηλαδῆ. — Αὐτοῦ] ἀ' αὐτοῦ καὶ τοπικὸν ἐπιρρήματα. καὶ Ὅμηρος [II. E, 282].

Αὐτοῦ ἐρυκακείειν.

4. 'Ἐκείνω] τῷ Δημοσθένει. — Ἄμα γενόμενοι, ἔγουν συνελθόντες ὁ Κλέων καὶ ὁ Δημοσθένης. — 'Ἐς τὸ ἐν τῇ ἡπειρῷ στρατόπεδον] τῶν Λακεδαιμονίων. — 'Ἐφ' ᾧ] ἀντὶ τοῦ οὐ χάριν. — Τῇ μετρίᾳ] ἔγουν φιλανθρώπων. — Περὶ τοῦ πλεόνος ξυμβαθῆ] ἔγουν περὶ 10 σπονδῶν σύμβασιν γέννηται. § ὡς ἂν εἰ ἔλεγε, καὶ περὶ τῶν ἄλλων πραγμάτων. ἕως τέλειαι σπονδαὶ γίνονται καὶ παντὸς τοῦ πολέμου ἀπαλλαγῆ.

XXXI. 'Ἐχώρουεν δρόμῳ] ἔγουν ἔτρεχον. — 'Ἐχώρουεν... τὸ πρῶτον φυλακτῆριον] δραμόντες ἐπέθεντο 15 τοῖς πρώτοις φυλάσσοισιν. — 2. Διετετάχατο] διατεταγμένοι καὶ μεμερισμένοι ἦσαν οἱ ἐν τῇ νήσῳ. — Τῇ πρώτῃ φυλακῇ] πρώτην φυλακὴν φησιν αὐτοὺς τοὺς φύλακας. ἐπιφέρει γὰρ ὅτι τρία τάγματα ἦν Λακεδαιμονίων τὰ φυλάττοντα τὴν νῆσον, ἐν μὲν ἐν τῷ ἄκρῳ 20 τῆς νήσου τῷ πρὸς τὸ πέλαγος, ἕτερον δὲ ἐν τῷ ἄκρῳ τῷ πρὸς τὸν λιμένα, ἕτερον δὲ ἐν τῷ μέσῳ τῆς νήσου, ὅπου τὸ ὕδωρ. πρώτην οὖν φυλακὴν λέγει τὴν πρὸς τὸ πέλαγος. — Ὅμαλώτατον τε] ἔθνα, φησίν, ἦν τὸ δμαλόν καὶ ἰσόπεδον καὶ οὐκ ἐν ὕψει κείμενον τῆς νήσου 25 μέρος. — Ὁ ἦν...] ὅπερ, φησί, μέρος, τὸ ἔσχατον καὶ πρόεχον ἐπὶ τὴν Πύλον, τραχύ τι ἦν καὶ ὀυκάτον. — 'Ἐρυμα] φρουρίον. — Λογάδην] ἐπιλέκτους.

XXXII. Οἷς] ἔγουν καθ' ὧν. — Λαθόντες] λαθραῖαν ποιήσαντες. — 2. 'Ἐσκευασμένοι] ἔγουν ὀπλισμένοι. 30 — Οἱ βεδοθηκότατες] οἱ παραγενόμενοι τῷ Δημοσθένει ἐξ ἀρχῆς εἰς βοήθειαν. — 3. Διέστησαν] ἐτάχθησαν μεμερισμένοι. — Ἄμφιβολοι] ἐκατέρωθεν βαλλόμενοι, πανταχόθεν. — Τῷ πλήθει] ὑπὸ τοῦ πλήθους. — 4. Οἱ ἀπορώτατοι τοξεύμασιν] οἱ μὲν ἐξηγγήσαντο, οἱ ἀπο- 35 ροὶ ὄπλων καὶ τοξεύμασι μόνοις χρωόμενοι· οἱ δὲ λέγουσιν, οἱ εἰς ἀπορίαν καθιστάντες τοὺς ἀντιτεταγμένους τοῖς τοξεύμασιν. ὁ καὶ βέλτιον. καὶ γὰρ καὶ Ὅμηρος [II. H, 479, al.] ἐχρήσατο τῇ τοιαύτῃ λέξει, χλωρὸν εἰπὼν δέος οὐκ αὐτὸ ἔχον τὴν χλωρότητα, ἀλλ' ἑτέροις 40 αὐτῇ ἐμποῦν καὶ τὸν Διονύσον φασὶ μαίνοντον οὐχ ὅτι αὐτὸς μαίνεται, ἀλλ' ὅτι ποιεῖ μαίνεσθαι. — Ἐκ πολλοῦ ἔχοντες ἀλκὴν] ὡς ἂν εἰ ἔλεγεν, ἐκ πολλοῦ διαστήματος τὴν δύναμιν ἔχοντες. πόβρωθεν γὰρ τὸ τόξον ἰσχύει. 45

XXXIII. 'Ἐς χεῖρας ἔλθειν] συμπλακῆναι. — Οὔτοι] οἱ Ἀθηναῖοι. — 2. Τοῖς μὲν οὖν ὀπλίταις] τῶν Ἀθηναίων. — Τῇ σφετέρᾳ ἐμπ. χρήσ.] ἵνα λέγῃ τῷ πεζομαχεῖν, καθ' ὃ μάλλον ἐμπειροὶ εἰσὶν οἱ Λακεδαιμονιοί. — 'Ἐμπειρία] τῇ ἐπιστήμῃ τῇ πολεμικῇ. — 50 Καὶ οἱ ὑποστρέφοντες ἡμύνοτον] οἱ φίλοι τοὺς Λακεδαιμονίους τῆς διώξεως ὑποστρέφοντες ἡμύνοτον. — Κούφως τε ἐσκευασμένοι] φιλῆ] ὀπλίσει ὀπλισμένοι. —

Προλαμβάνοντες] φρόνουν, ὥστε καὶ καταλαμβάνεσθαι.

XXXIV. Ἡεροδόσταντο] οἰοῦντο πρόβρων ἐβαλον αὐτούς. — Ἡ προσπίπτειν] οἱ φίλοι δὴλονότι. — Τῆ τε ὄψει ...] ἐθάρρῃσαν τῆ ὄψει, ἰδόντες ἑαυτοὺς πολλαπλασίους τῶν ἐναντίων ὄντας· ἢ πολλαπλασίους ἑαυτοὺς δόξαντες τῶν κατὰ τὴν ἀλήθειαν ὄντων. — Ὅτι οὐκ εὐθὺς ἀξία ...] ὅτι, φησίν, οὐκ ἔπαθον τοιαῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, οἷα προσεδόκων παθεῖν ἕπ' αὐτῶν ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς ὅτε ἐπέβησαν τῆς νήσου. — Τῆς προσδοκίας] ἀντὶ τοῦ τῆς δειλίας. — Τῆ γνώμη δεδουλωμένον] ὡς ἂν εἰ ἔλεγε, τεταπεινωμένον φόβῳ ἕνεκα τῆς ὑπολήψεως τῶν Λακεδαιμονίων, ἧς εἶχον περὶ αὐτῶν, ὡς ὅτι σφόδρα εἰσι πεζομάχοι καὶ πολεμικοί. — 3. Οἱ πῖλοι] πῖλοι εἰσι τὰ ἐξ ἔριου πηκτὰ ἐνδύματα, ὡς περ θωρακία τινα ὑπὸ τὰ στήθη, ἃ ἐνδύμεθα. οἱ δὲ τὰ ἐπικείμενα ταῖς περικεφαλαίαις.

XXXV. Ξυγκλήσαντες] συνασπίσαντες, πυκνωθέντες, συναχθέντες. — 2. Ἐνέδοσαν] ἐνέκλιναν, ἐχαυνώθησαν. — Μετὰ τῶν ταύτη φυλάκων] ἐν τῇ ἐρύματι. — Παρὰ πᾶν] παρὰ πᾶν μέρος τοῦ ἐρύματος, ὅσον ἦν μέρος ἐπίμαχον, τούτεστι καθ' ὃ ἐδύνατο οἱ Ἀθηναῖοι προσελθόντες μάχεσθαι. — 3. Καὶ κύκλωσιν] λείπει τὸ ποιήσασθαι. — 4. Ἐς τὰ πλάγια] ἀντὶ τοῦ ἐκ τῶν πλαγίων.

XXXVI. Ἀπέραντον ἦν] τὸ ἔργον τοῦ πολέμου. — Ἄλλως] ματαίως. — 2. Ἐκ τοῦ ἀφανοῦς] ἀντὶ τοῦ ἐκ τοῦ μὴ βλεπομένου τοῖς Λακεδαιμονίοις. — Ἐκείνους] ἦγον τοὺς Λακεδαιμονίους. — Κατὰ τὸ αἰε παρήκον] τούτεστι κατὰ τὸ ἐνδιδούν καὶ ἀνάβασιν παρέχον. — Τοὺς δέ] ἦγον Ἀθηναίους.

XXXVII. Ἀπεῖραν] τῆς μάχης δηλονότι. — Ἀκούσαντες] οἱ Λακεδαιμόνιοι. — Ἐπιπλασθεῖεν] χαυνωθεῖεν.

XXXVIII. Παρήκον] ἀφήκον. — Ἐφηρημένον] ἀντὶ τοῦ μετ' ἐκείνον ἠρημένου καὶ χειροτονηθέντος. — Εἶ τι ἐκείνου πάσχοιεν] ἦγον ἀποθάνοιεν. — 2. Διακηρυκεύεσθαι] ἐν ἴσῳ μὲν πως ἐστὶ τῷ ἐπικηρυκεύεσθαι· εἰ μὴ τις εἴποι τὸ μὲν διακηρυκεύεσθαι πρὸς φίλους, τὸ δ' ἐπικηρυκεύεσθαι πρὸς πολεμίους. — Ὅ τι χρὴ σφᾶς ποιεῖν] καίτοι εἶπεν ἄνω, ὅτι ἐδοξεν αὐτοῖς παραδοῦναι τὰ ὄπλα καὶ προῖεσθαι τὰ κεκηρυγμένα. ἀλλὰ λέγομεν, ὅτι ἐκεῖ μὲν ἔλεγε περὶ τῶν στρατιωτῶν, ἐνταῦθα δὲ περὶ τοῦ αὐτῶν στρατηγῶ. — 3. Ἐκείνων μὲν οὐδένα ἀφέντων] τῶν Λακεδαιμονίων τῶν ἐν τῇ Σφακτηρίᾳ. ἀφέντων δὲ λέγει, ὥστε ἐξελθεῖν διακηρυκεύεσθαι πρὸς τοὺς ἐν τῇ Πύλῳ. — Μηδὲν αἰσχρὸν ποιοῦντας] αἰνίττεται ὡς ὅτι μᾶλλον βέλτιόν ἐστι πεσεῖν, ἢ αἰχμαλώτους ληφθῆναι, ὡς νόμος Λακεδαιμονίους.

XXXIX. 2. Ἡ πρὸς τὴν ἔξουσίαν] τὴν ἰδίαν δηλονότι. ἐξῆν γὰρ αὐτῷ καὶ πλείω παρέχειν, ὡς ἐγένετο δῆλον ἐξ τῶν εὐρεθέντων στίων. — 3. Ἀνεγώρησαν τῷ στρατῷ] σὺν παντὶ δηλονότι. — Μανιώδης οὐσα ἢ ὑπόσχ.] ἀντὶ τοῦ ἢ περὶ τοῦ μέλλοντος προπετῆς ἀπόφασις. — Ὡς περ ὑπέστη] ὑπεσπῆθη.

XI. Παρὰ γνώμην] ἀντὶ τοῦ παρὰ τὴν οἴησιν καὶ τὴν ὑπόνοιαν, καὶ παρὰ προσδοκίαν, διότι οὐδέποτε οὐδεὶς προσεδόκα οὐδεμιᾷ ἀνάγκῃ Λακεδαιμονίους εἶξανατας παραδοῦναι τὰ ὄπλα. — Ὡς ἐδύναντο] ἦγον ἕως δύναις περιῆν αὐτοῖς. — 2. Ἀπιστοῦντές τε μὴ εἶναι] ἀπιστοῦντες, οἱ Ἀθηναῖοι ἢ δ' ἀπόφασις περιττή. — Τοὺς παραδόντας] ἑαυτοὺς καὶ τὰ ὄπλα. — Δι' ἀχθηρόνα] διὰ λύπην. ἢ διάνοια· Ἀθηναίων σύμμαχος τις ἀχθόμενος, ἦτοι τοῖς Ἀθηναίοις ὡς φορτικῶς ἀρχουσιν, ἢ ἀχθόμενος ἐπὶ τῇ τῶν Λακεδαιμονίων συμφορᾷ, ἤρετο ἕνα τῶν ἐκ τῆς νήσου. — Αὐτῷ] τῷ ἐρωτήσαντι. — Ὅ ἐντυγχάνων] ὁ τυχὼν, εἴτε κακὸς εἴτε ἀγαθός.

XLI. Τῶν ἀνδρῶν] τῶν αἰχμαλώτων. — Πρὸ τούτου] τοῦ συμβῆναι. — 3. Αὐτομολούντων] εἰς τὴν Πύλον. — 4. Πολλάκις φοιτῶντων] τῶν πρέσβειων.

XLII. 2. Ἐσχον] προσέσχον, ἐλιμένισαν. — Ἐφ' ὃν Δωριεῖς τοπάλοι ἰδρυνθέντες] ὅτι τὸ παλαιὸν πρὸ τῶν Δωριέων Αἰολεῖς εἶχον τὴν Κόρινθον. — Ἐπ' αὐτοῦ] ἀντὶ τοῦ ἐπάνω αὐτοῦ, τοῦ λόφου. — 3. Πλὴν τῶν ἔξω ἰσθμοῦ] ἀντὶ τοῦ ἐκτὸς ἐκείνων τῶν Κορινθίων, ἐξ ὧν ἀπήσαν εἰς βοήθειαν τοῖς συμμάχοις αὐτῶν τοῖς οὔσιν ἐκτὸς τοῦ ἰσθμοῦ. εἶτα ἐπάγει ποίοις. — Φρουροί] ἐσόμενοι δηλονότι. — Οἱ κατασχίσουσιν] ἐλλιμενίσουσιν. ὅπου προσελεύονται αὐτοὶ, οἱ Ἀθηναῖοι. — 4. Τὰ σημεῖα αὐτοῖς ἤρθη] αὐτοῖς, φησί, τοῖς Κορινθίοις ἤρθη τὰ σημεῖα παρὰ τῶν φίλων αὐτῶν τῶν ἐν τῇ γῶρᾳ, σημαίνοντων αὐτοῖς ὅτι πολέμιοι ἐπήλθον· δεῖ δὲ προσπακοῦσαι τὸ ἡμέρας γενομένης.

XLIII. Τοῖς ἄλλοις] σὺν τοῖς ἄλλοις Ἀθηναίοις. — 2. Τῷ ἄλλῳ στρατεύματι] τῶν Ἀθηναίων. — 3. Παιωνίαντες] ἀλαλάζοντες, δύο παιᾶνες ἦσαν, Ἐνυάλιος, ὅτε ἤρχον, ὃς καὶ πρὸ τῆς μάχης ἐγένετο, καὶ ἕτερος, ὅτε ἐνίκων. — 4. Τῷ εὐνούμῳ] οἰοεὶ τῷ ἡττημένῳ. — * Ἐαυτῶν] τῶν Κορινθίων δηλονότι. — 5. Τὸ δὲ ἄλλο στρατόπεδον] τὸ δεξιὸν κέρας τῶν Κορινθίων καὶ τὸ εὐνούμω τῶν Ἀθηναίων. — Ἠλπίζον γάρ] οἱ Κορινθιοί. — Πειράσειν] προσπακοῦστέον τὸ ἐλθεῖν.

XLIV. Τῶν ἐτέρων] τῶν Κορινθίων. — Ἐθεντο τὰ ὄπλα] ἀπέθεντο. — 2. Αὐτῶν] τῶν Κορινθίων. — Ὁ στρατηγός] τῶν Κορινθίων δηλονότι. — Ἡ δὲ ἄλλη στρατιά] τὸ δεξιὸν κέρας τῶν Ἀθηναίων καὶ τὸ ἀριστερὸν τῶν Κορινθίων. — Τούτῳ τῷ τρόπῳ] τῆς ἀναχωρήσεως δηλονότι. — Οὐ κατὰ δίωξιν πολλῆν...] οὐ φεύγοντες ταχέως, διωκόντων τῶν Ἀθηναίων. — 4. Ἐβοήθου] ἔτρεχον εἰς βοήθειαν.

XLV. 2. Ἀπολαβόντες] περικυκλώσαντες. — Ἐξετέχισαν τὸ χ.] εἰς τέλος ἤγαγον τὸ τεῖχος τοῦ χωρίου.

XLVI. 2. Τὸ μὲν τείχισμα] τὸ ἐπὶ τῆς Ἰστώνης — Ξυνέβησαν] συνεδιβάσθησαν. — 4. Οἱ Ἀθηναῖοι] οἱ ἐν ταῖς Ἀθήναις. — 5. Τῶν ἐν τῇ νήσῳ] τῇ Πτυχίᾳ. — Καὶ διδάξαντες] τοὺς ὑποπέμπτους, τὸ ἐξῆς, καὶ διδάξαντες τοὺς ὑποπέμπτους λέγειν, ὡς δῆθεν ἀπὸ εὐνοίας.

XLVII. Μηχανησαμένων] αὐτῶν τῶν ἐν τῇ πόλει Κερκυραίων. μηχανησαμένον δὲ λέγει οἰοῦν εὐτρεπισάντων. — 2. Ξυνελάβοντο δὲ ...] ἀντὶ τοῦ, συμμετέσχον δὲ οὐκ ὀλίγως τοῦ τοιοῦτου πράγματος, ὡς περὶ 5 θανὴν καὶ πιστὴν γενέσθαι τοῖς ἐν τῇ Πτυγίᾳ ἀνδράσι τὴν ἀπάτην, οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων. εἶτα τὴν αἰτίαν λέγει· ἐπειδὴ, φησί, αὐτοὶ ἀπέπλεον ἐπὶ τὴν Σικελίαν, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, οὐκ ἐβούλοντο δι' ἄλλων τινῶν κομισάντων αὐτοὺς εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐκείνους καρ- 10 πώσασθαι τὴν δόξαν. — Τοὺς τεχνησαμένους] αὐτοὺς τοὺς ὄντας ἐν τῇ Κερκυρᾷ, μηχανησαμένους τὸ πλοῖον. — 3. Διήγον] διεβίβασον. — Ὑπὸ τῶν παρατεταγμένων] ἐκατέρωθεν δηλονότι. — Τῆς ὁδοῦ] εἰς τὸ ἔμπροσθεν τῆς ὁδοῦ.

XLVIII. Αὐτοῦς] τοὺς Κερκυραίους. — 2. Βιάζεσθαι] μετὰ βίας ἐξέρχεσθαι. — 3. Οἱ δέ] οἱ δὲ ἐν τῷ οἰκῆματι. — Ἐς τὰς σφαγὰς] ἤγουν εἰς τὸ μέρος τοῦ σώματος, ἔνθα σφάττονται τὰ ζῶα. σφαγὴν καλοῦσι τὸ κατὰ τὴν κλειδα τοῦ ἀνθρώπου μέρος, δι' οὗ καθίαισι τὰ 20 σιδήρια οἱ θέλοντες ἑαυτοὺς ἀνελεῖν. — Τοῖς σπάρτοις] ὡς ἀπὸ εὐθέως οὐδετέρου τὸ σπάρτον. — Παραιρήματα ποιῶντες] ὡς ἂν εἰ ἔλεγε, τελαμῶνας τινας ἀποσχίζοντες τῶν ἱματιῶν, ὡς περὶ ζώνας ἐποίουν· καὶ πλέκοντες αὐτὰ, καὶ ποιῶντες ὡς περὶ σχοινία, οὕτως αὐτοῖς ἐχρῶντο 25 πρὸς τὸ ἀπάγγεσθαι. — Ἐπεγένετο γὰρ νῦξ τῷ παθήματι] ἐπειδὴ εἶπε τὸ πολλὸ τῆς νυκτός, ἵνα μή τις εἴπῃ, Καίτοι ἐν ἡμέρᾳ ταῦτα ἐγένετο, λέγει ἐν τῷ μέσῳ τὸ, ἐπεγένετο γὰρ νῦξ. — Φορμηδόν] ὡς ἐάν τις πλέξῃ φορμῶν, τοὺς καλουμένους ψιάθους, τοὺς μὲν κατὰ μῆκος 30 αὐτῶν τιθέντες, ἄλλους δὲ πλαγίως ἐπιβάλλοντες κατ' αὐτῶν. ἐμφαίνει δὲ τοῦτο τῶν Κερκυραίων τὴν ὀμότητα εἰς τοὺς ἀποθανόντας, ὅτι οὐδὲ μετὰ τὸν ἐκείνων θάνατον τοῦ πρὸς ἐκείνους μίσους ἐπαύσαντο. — Ἦνδραποδίσαντο] ὡς ἀνδραπόδοις ἐχρήσαντο.

XLIX. Καὶ ἐκπέμφαντες τ. Κ.] ἀντὶ τοῦ καὶ ἐκβαλόντες τοὺς ὄντας ἐκεῖ Κορινθίους. — Αὐτοὶ Ἀκαρνανεὶς οἰκῆτορας ἀπὸ πάντων] ἀφ' ἐκάστης γὰρ πόλεως Ἀκαρνανίας ἀπέστειλαν τοὺς οἰκῆσοντας.

L. Ἦόνι] Λυκοφῶν [417].

Τὸν μὲν γὰρ Ἦων Στρυμόνος Βισαλία. — 2. Κομισθέντος] ἀχθέντος ὑπὸ τοῦ Ἀριστείδου. — Μεταγραφάμενοι] οἰοῦνι μεθερμηγνέσαντες.

LI. Περιεῖλον] καθείλον. — Ἐκ τῶν δυνατῶν] ἀντὶ τοῦ πάνου καὶ ὡς ἐνεδέχετο.

LII. Αὐτόθεν] ἀπὸ τῆς ἠπείρου. — 3. Πάντων μά- 15 λιστα] σημειῖται ὅτι πάντων λέγει καὶ οὐ πασῶν.

LIII. 3. Προσβολή] ἀντὶ τοῦ προσόρμισις καὶ καταγωγῆ. § ἐπίθεσις. — Ἦσσον] ἀντὶ τοῦ οὐδαμῶς. — Κακουργεῖσθαι] ἤγουν ληστεύεσθαι. — Ἀνέχει] ἀνα- 20 τείνει καὶ ἀναπέπταται.

LIV. Κατασχόντες οὖν] ἀντὶ τοῦ προσορμίσαντες ἐν αὐτοῖς τοῖς Κυθήροις. ἰστέον δὲ ὅτι δύο πόλεις ἦσαν τῶν Κυθήρων, μία μὲν διωνύμους, ἑτέρα δὲ, ἢ Σκάνδεια

λέγεται, ἐν τῇ νήσῳ τῶν Κυθήρων παρὰ θάλασσαν κει- 10 μένη. — 3. Ἐπιτηδεύοντες] ἀντὶ τοῦ συμφερόντος τοῦτοις τοῖς Κυθήροις. — Αὐτοῖς] τοῖς Κυθήροις. — Ἀνέστησαν] ἤγουν μετώρισαν. — 4. Ἐναυλιζόμενοι τῶν χωρίων οὗ καιρὸς εἶη] στρατοπεδευόμενοι εἰς τὸ 5 ἐπικαιρότατον τῶν χωρίων. — Οὗ καιρὸς εἶη] ἀντὶ τοῦ, ὅπου δυνατόν ἐφαίνετο αὐτοῖς καὶ χρήσιμον τῇ δυνάμει τῇ ἑαυτῶν δηλονότι.

LV. Τοιαύτας] ἤγουν πολεμικάς. — Διέπεμψαν] διαμερίσαντες ἐπέμψαν. — Ὡς ἐκασταχόσε ἔδει] εἰς τὰ ἐν ἐκάστῳ τόποις φρούρια. — Τῶν περὶ τὴν κατά- 10 στασιν] οἶον τῶν περὶ τὴν πολιτείαν αὐτῶν καὶ τὴν χώραν. — Περιεστῶτος πολέμου τ. κ. ἀ.] προσπιπτόντων αἰφνιδίον πάντοθεν τῶν πολεμίων, καὶ ἀνευ τοῦ δύνασθαι προφυλάσασθαι. — 2. Οἷς τὸ μὴ ἐπιχειροῦμενον 15 ...] οἷς τισιν Ἀθηναίοις τὸ μὴ ἐπιχειρεῖν αἰεὶ τι πράττειν καινὸν ὑστέρησις ἐδόκει τῶν προσδοκηθέντων. § οἷς Ἀθηναίοις μόνον ἐκείνο ἄπρακτον ἦν τὸ μὴ ἐπιχειροῦμενον. ὡς ὅλου ὄντος *** οὐκ ἦν αὐτοῖς ἄπρακτον μόνον θελήσασιν οὐδέν. — 4. Ἀτολμότεροι] ὀκνηρότε- 20 ροι. — Κινήσειαν] ὑπὲρ ἑαυτῶν δηλονότι. — Διὰ τὸ ... κακοπραγεῖν] διὰ τὸ μὴ πιστεῦναι αὐτοὺς μηκέτι μηδέν. κακοπραγήσαντες γὰρ παρ' ἐλπίδα οὐκ εἰσθώτερες ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ ἀστοχεῖν, οὐδεμίαν περὶ τῶν μελλόν- 25 των ἐλπίδα βεβαίαν εἶχον.

LVI. Τὸν μὲν ὄχλον] τὸ πλῆθος. — Ἐρόβησεν] εἰς φυγὴν ἔβαλεν. — Ἐπιδρομῆ] ἀντὶ τοῦ ἐξ ἐπιδρομῆς, δι' αἰφνιδίας ἐφόδου. — 2. Ἐς Ἐπίδαυρον] ἄλλη 30 ἐστὶν Ἐπίδαυρος ἐν τῷ ἰσθμῷ. — Τὴν Λιμερᾶν] οὐκ ἀπὸ λιμοῦ οὕτως ὠνόμασται, ἀλλὰ διὰ τὸ πολλοὺς ἔχειν λιμένας, ἀντὶ τοῦ λιμενηρᾶν. — Σφίσι] τοῖς Λακεδαιμονίοις, ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων. — Πρὸς τὴν ἐκείνων γνώμην αἰεὶ ἔστασαν] ἁμοφρονες καὶ φίλοι τοῖς Λακεδαιμονίοις ὄντες.

LVII. Τὸ μὲν ἐπὶ τῇ θαλάσῃ] ἤγουν τὸ παραθαλάσ- 35 σιον. — 2. Ξυνετείχισε] συναμαβάνετο τοῦ τειχίσματος. — 3. Κατασχόντες] ἀντὶ τοῦ προσορμίσαντες τῇ Θυρέᾳ· οὐ γὰρ λέγει κρατήσαντες. — 4. Μεταστήσαι] μετανάστας ποιῆσαι. — Τοὺς ἐν τῇ νήσῳ] τῇ Σφακτηρίᾳ. 40

LVIII. Ἐχειρία] διάλειψις τοῦ πολέμου. — Ξυ- 45 αλλαγεῖεν] φιλιώθειεν. — Ἄξιόντων ...] ἀντὶ τοῦ δηλοῦντων καὶ προσαγγελόντων ὅα ἕκαστος παρὰ τοῦ ἑτέρου ἐπλεονεκτήθη.

LIX. Οὔτε πόλεως ὦν ἐλαχίστης ...] δημηγορία 45 Ἐρμοκράτους Συρακουσίου. τὸ προοίμιον ἐκ συστάσεως τοῦ ἰδίου προσώπου. σημειῖται τὸ παθητικόν. Τέμνεται ἡ δημηγορία αὕτη τῷ δικαίῳ καὶ τῷ συμφέροντι καὶ τῷ δυνατῷ, οὕτω· δίκαιον μὲν γὰρ, φησί, πρὸς τοὺς ἀμοφύλους συμβῆναι, καὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους αἰρεῖ- 50 σθαι πολέμου· εἶτα δὲ καὶ συμφέρον μὴ ἔξῃ καταδουλωθῆναι Σικελίαν· τὸ δὲ δυνατόν, ὅτι, ἐὰν δημονοήσωμεν, βραδίως τῶν ἐναντίων περιεσόμεθα. — Οὔτε πόλεως ὦν ἐλαχίστης, ὡς Σικελιώται] οἱ περὶ καταλύσεως πολέμου

παραινούντες αἰεὶ υποπτεύονται διὰ φόβον καὶ μαλακίαν τὸν πόλεμον φεύγοντες ταῦτα παραινεῖν. διὸ καὶ ὁ Ἑρμοκράτης τοῦτο ποιεῖ. ἅμα δὲ καὶ αὖξει τὸ ὄνομα τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος, ἵνα συγγνώμην ἔχωσιν αὐτῷ οἱ λόγοι, μετὰ παρβήσιος καὶ φρονήματος προερχόμενοι. τὸ δὲ οὐ πονουμένης προσέθηκεν, ἵνα μὴ τις εἴπη ὡς ὅτι διὰ τοῦτο ἐρᾷ τῆς εἰρήνης, ὅτι ἡ πόλις αὐτοῦ νῦν καταπονείται. — Οὔτε πονουμένης] κατ' ἀμφοτέρα συνιστᾷ ἑαυτὸν ὁ Ἑρμοκράτης, καὶ κατὰ τὸ εἶναι ἐνδόξου πόλεως, καὶ κατὰ τὸ μὴ πονεῖν τῷ πολέμῳ τὴν πόλιν αὐτοῦ· δι' ἃ μάλιστα εἰώθασιν ἀπιστεῖν πρὸς τοὺς λέγοντας. § Διὰ δύο αἰτίας εἰώθαμεν ἀπιστεῖν τοῖς συμβουλευούσιν, ἡ διὰ τὸ εἶναι ἄδοξον τὸ πρόσωπον, ἡ διὰ τὸ οἰκείων ἕνεκα χρεῖων λέγειν. τοῦ πρώτου παραδείγμα Ὅμηρος [II. B, 200].

Δαμόνι', ἀτρέμας ἦσο καὶ ἄλλων μῦθον ἄκουε οἱ σέο φέρτεροί εἰσιν.

τοῦ δευτέρου [Od. B, 186].

Σῶ οἶκφ δῶρον ποτιδέγμενος, αἶκε πόρῃσιν,

καὶ τὰ ἐξῆς. ἄπερ ἀμφοτέρα μαρτυρεῖ ἑαυτῷ ὁ Ἑρμοκράτης μὴ ὑπάρχειν. — 2. Καὶ περὶ μὲν τοῦ πολεμεῖν ...] συμπέρασμα. τὸ γὰρ προσιμίον ὁμολογούμενον. — Τοῦ πολεμεῖν] τὰ μετὰ ἄρθρου λεγόμενα ἀπαρέμφατα ὀνόματα μᾶλλον εἰσιν ἢ ῥήματα. — Τί ἂν τις πᾶν τὸ ἐνὸν ἐκλέγων ...] τὸ μὲν « πᾶν τὸ ἐνὸν ἐκλέγων » πάντα ὅσα ἐνεστι πολέμῳ κακὰ, φησὶν, ἐπιλεγόμενος. ἡ δὲ διάνοια· περιττὸν ἐν εἰδόσι διηγεῖσθαι ὡς χαλεπὸν ἐστὶ πόλεμος· οὔτε γὰρ ἐφίεται τὴν αὐτοῦ δι' ἄγνοιαν, οὔτε ἀποτρέπεται διὰ φόβον, ἄν γε δὴ σῆσει πλὴν ἐλπίση. — Οὔτε ἀμαθία] γλυκὺς ἀπείρω πόλεμος. — Ξυμβαίνει δὲ τοῖς μὲν ...] τοῖς πολεμησέουσι. § Συμβαίνει δὲ τοῖς μὲν, ἐρῶσι τῶν χρημάτων, τὰ κέρδη ποιεῖν αὐτοὺς καταφρονεῖν τῶν δεινῶν τῶν ἐν τοῖς πολέμοις, τοῖς δὲ ὑπὲρ τοῦ μὴ πλεονεκτηθῆναι παρὰ τῶν ἄλλων καὶ δουλεῦσά τι. — Οἱ δέ] οἱ πολεμησέοντες. Ὅμηρος [II. Θ, 57].

Χρεῖσ' ἀναγκείη, πρὸ τε.

— 3. Αὐτὰ δὲ ταῦτα] τὰ δύο ἄπερ εἶπεν. — Εἰ μὴ ἐν καιρῷ ...] εἰ δὲ μὴ ἐν καιρῷ ἑκάτεροι πολεμεῖν ἐθέλοιεν, οἳ τε τῶν ἐξ αὐτῶν κερδῶν δηλονότι ἐφίεμενοι καὶ οἱ ἀγωνιζόμενοι μὴ ἔλασσοῦσθαι, ὠφελιμώτατα ἂν διαλλαγείην. συνίστασι δὲ διὰ τούτων, ὅτι οὐ δεῖ τὸν περὶ εἰρήνης συμβουλευόντα πολέμου κατηγορεῖν, (ἔωλον γάρ), ἀλλὰ μᾶλλον τῆς κατ' αὐτὸν ἀκαιρίας. — Ἐκάτεροι] οἳ τε διὰ κέρδος ἴδιον πολεμοῦντες δηλονότι καὶ οἱ διὰ τὸ μὴ ἀφαιρηθῆναι τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῖς. — 4. Τὰ γὰρ ἴδια ...] τὸ ἐξῆς, τὰ ἴδια εἴ θέσθαι. — Ἐκαστοὶ] τῶν Σικελιωτῶν. — Θέσθαι] οἰκονομησά. — Νῦν πρὸς ἀλλήλους δι' ἀντιλ. ...] τὸ μὲν δι' ἀντιλογίῳν, δι' ἀντιβῆσεων καὶ λόγων· τὸ δὲ καταλαγῆναι, διαλλαγῆναι· ἴσον δὲ τὸ προσῆκον ἑκάστῳ καὶ δίκαιον· τὸ δ' ὡς ἐγὼ κρίνω, ὡς ἐγὼ νομίζω. ἡ δὲ διάνοια· εἰ

νῦν, φησὶν, μὴ προχωρήσει ἐκ τῆς ἐκκλησίας ταύτης τὸ νομίζειν ἑκαστον ἔχοντα τὸ ἴδιον ἀπελθεῖν, ἀλλὰ τὸν ἀντίον ἀδικεῖσθαι, ὕστερον πάλιν πολεμήσομεν, ἂν δόξη, μετὰ τὸ ἀπελθεῖν τοὺς Ἀθηναίους. τέως δὲ νῦν βέλτιόν ἐστι τὸ διαλλαγῆναι, ἐν ὅσῳ ἐπίκεινται ἡμῖν οἱ Ἀθηναῖοι. — ἴσον ἑκάστῳ ἔχοντι] Ὅμηρος [Od. I, 42].

Μὴ τίς μοι ἀτεμβόμενος κίοι ἴσος.

LX. Ἡ ξύνοδος] ἡ συναγωγὴ ἡ ἐνθάδε. — Καὶ διαλλακτὰς] λείπει τὸ χρῆ· βούλεται γὰρ εἰπεῖν, ὅτι καὶ χρῆ διαλλακτὰς· ἀπὶ κοινοῦ δὲ ἀκουστέον τὸ ὡς ἐγὼ κρίνω. § Ἀπὸ κοινοῦ τὸ χρῆ, ἢ ἡ, χρῆ νομῖσαι τοὺς Ἀθηναίους ἀναγκαιότερους τῶν λόγων. — Περὶ τῶνδε] διαλλαγῶν. — Οἱ δύναμιν ἔχοντες μεγ.] ἡγουν δυνατώτατοι ὄντες. — Ὀλίγαις ναυσὶ παρόντες] τινὰ τὰ ὀλίγαις ναυσὶν οὐκ ἔχουσι. — Καὶ ὀνόματι ἐνόμωμ...] πρόσχημα μὲν ποιοῦνται τὴν πρὸς τοὺς Χαλκιδικεῖς συμμαχίαν, ὡς διὰ συγγένειαν νομίμως αὐτοῖς ξυμμαχοῦντες· φύσει δὲ πολέμοι πᾶσιν ὄντες Σικελιωταῖς, τὸ ἴδιον συμφέρον διὰ τῆς περὶ τὸ συμμαχεῖν εὐπρεπείας κατασκευάζονται, τούτεστι θηρῶνται. — Εὐπρεπῶς] πιθανῶς. — Ἐς τὸ συμφέρον] εἰς τὸ ἑαυτοῖς συμφέρον. — 2. Τοὺς ἄνδρας] τοὺς Ἀθηναίους δηλονότι. — Ποιοῦντων] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἡμῶν. — Τέλεισι] ταῖς δαπάναις. ὅθεν καὶ εὐτελής καὶ πολυτελής. — Ἐκείνοις] τοῖς Ἀθηναίοις, τὸ δὲ προκοπτόντων, προοδοποιούντων, καὶ εὐτρεπιζόντων, ἡγουν προκοπὴ καὶ ἐπίδοσιν ποιοῦντων ἡμῶν τῆς ἀρχῆς ἐκείνων. ἡ δὲ διάνοια· τῶν Σικελιωτῶν ἡμῶν αὐτῶν κακῶς αὐτοὺς διαθέντων τοῖς οἰκείοις δαπανήμασι, καὶ περιαιρούντων καὶ περικοπτόντων τῆς ἡμετέρας ἀρχῆς πρὸς τὸ ἐκείνοις συμφέρον, εἰκὸς τοὺς Ἀθηναίους, ὅταν γινῶσιν ἡμᾶς ἐκτετραχυομένους, ἐπελθόντας πλείονι στρατῷ καταδουλώσεσθαι τὰ ἐναυθα.

LXI. Καίτοι τῇ ἑαυτῶν ...] ὁ νοῦς τῶν λεγομένων τοιοῦτος· χρῆ, εἰ σωφρονούμεν, ἑκάστους ἡμῶν τῶν Σικελιωτῶν τὰ ἀλλότρια ἐπικτητούμενους, καὶ ἀρπάζοντες, μᾶλλον τοὺς συμμαχοῦς ἐπάγεσθαι, ἢ περτὰ ἔτοιμα βλέπτοντας· τούτεστι, ὅταν, τῶν ἰδίων ἡμῶν καλῶς ἐχόντων καὶ ἀδωῖς διακειμένων, βουλώμεθα κατὰ πλεονεξίαν ἀλλότρια ἐπικτήσασθαι, τότε δεῖ τοὺς συμμαχοῦς ἐπάγεσθαι, καὶ τοὺς κινδύνους ὑφίστασθαι, καὶ μὴ ὅταν ὁ κίνδυνος περὶ τῶν οἰκείων ἡμῶν γίγηται. — Τὰ μὴ προσήκοντα] τὰ ἀλλότρια. — Νομῖσαι] ἀπὸ κοινοῦ τὸ χρῆ. — Τὰς πόλεις καὶ τὴν Σικελίαν] τὴν Σικελίαν πᾶσαν ὡς μίαν πόλιν ἔλαβε. καὶ φησὶν ὅτι, εἰ πόλεμον ἐξομεν, διαφανησόμεθα. ὅπερ ἐπὶ μᾶς πόλεως ξυμβαίνει. — Ἐπιβουλοῦμεθα] ἐξ ἐπιβουλῆς πάσχομεν. — Κατὰ πόλεις δὲ δίσταμεν] διηρημένως κατοικοῦμεν. — 2. Κοινῇ] γνώμῃ δηλονότι. — Παρεστάναι δὲ μηδενί] μὴ νομιζέτωσαν διὰ τὸ συγγενεῖς, φησὶν, εἶναι τοῖς Ἀθηναίοις οἱ Χαλκιδικεῖς ἐν ἀσφαλείᾳ καθεστάναι. οὐ γὰρ διότι πολέμιόν ἐστι τὸ Δωρικὸν γένος τῷ Ἴωνικῷ, διὰ τοῦτο ἐχθροὶ ὄντες οἱ Ἀθηναῖοι τοῖς Δωριεῦσιν ἐπίασιν, ἀλλ' ἐφίεμενοι τῶν ἐν τῇ Σικελίᾳ ἀγαθῶν. τὸ

δὲ, αὐτοὶ τὸ δίκαιον μᾶλλον τῆς ζυνοθήκης παρέσχοντο, ἀντὶ τοῦ, προθυμότερον ἤπερ ἔχρῃν κατὰ συμμαχίαν ἐβοήθησαν. — Παρεστάναι δέ] δόξαν ἐπέρχεσθαι. § ἀπὸ κοινοῦ τὸ χρῆ. — Ἐπὶ ἰαδί ξυγγενεία] ὡς ἀναφέ-
 5 ρον δηλονότι τὸ γένος εἰς τοὺς Ἴωνας. — Ἀσφαλές] εἰρηναῖον, ἐπιτηδέιον, ἀκίνδυνον. — 3. Δίχα πέφυκεν] ἢ Σικελία δηλονότι. — Ἐπίασιν] οἱ Ἀθηναῖοι. — Ἀκοινοῦ κεκτήμεθα] ἤγουν ὧν κοινὴν κεκτήμεθα τὴν ἀπόλαυσιν. — 4. Σφίσι] τοῖς Ἀθηναῖοις. — 5. Προνοεῖ-
 10 λαι] ἀντὶ τοῦ προσκέπεσθαι. — Ἐτοιμότεροις] ἀντὶ τοῦ ἐτοίμοις. — Πέφυκε] φύσιν ἔχει. — Τὸ ἐπιόν] ἤγουν τὸ κρεῖττον. — 6. Ὅσοι δὲ γινώσκοντες αὐτὰ...] ὅσοι, φησὶν, γινώσκοντες αὐτὸ, ὅτι πέφυκεν ἄνθρωπος διὰ παντὸς ἀρχεῖν μὲν ἐθέλειν τοῦ εἰκοντος, φυλάτ-
 15 τεσθαι δὲ τὸ ἐπιόν, μὴ ὀρθῶς προνοοῦμεν, καὶ προσκοποῦμεν, ἀμαρτάνομεν. — Πρεσβύτατον ἤκει κρίνας] τὸ ἐξῆς, πρεσβύτατον εἶ θέσθαι. τούτεστιν, ἐν πρώτῳ τοῦτο φυλάττεσθαι καὶ εἶ διαθέσθαι. τούτεστι τὴν δούλωσιν. — Τὸ κοινῶς φοβερὸν ἀπαντας εἶθέσθαι] κοινῶς
 20 φοβερὸν ἡ δούλωσις ἢ παρὰ τῶν Ἀθηναίων ἐπιβουλευομένη πᾶσιν ὁμοίως. ὡς καὶ Ἰπποκράτης [Aphorism. 2. 46]: « Δύο πόνων ἅμα γινόμενων ὁ σφοδρότερος ἀμαυροῖ τὸν ἕτερον. » — 7. Τάχιστα δ' ἂν ἀπαλλαγῇ ...] εἰ πρὸς ἀλλήλους εἰρηνεύοισαμεν, τάχιστα ἂν ἡ τῶν Ἀθη-
 25 ναίων ἐπιβουλὴ ἀδεεστέρα ἔσται. καὶ τὴν αἰτίαν ἐπιφέρει, διότι οὐχὶ ἀπὸ τῆς ἰδίας γῆς ὀρμῶνται πρὸς ἡμᾶς, (οὐ γὰρ εἰσὶν ἀστυγείτονας,) ἀλλ' ἐκ τῆς τῶν ἐπικαλεσαμένων. καὶ εἰ τοῦτο ποιήσομεν οὕτως, οὐκέτι πόλεμος πόλεμον διαδέξεται, ἀλλ' εἰρήνην τὴν διαφορὰν. σκόπει
 30 δὲ πῶς τὸν πόλεμον εὐφρῆμως διαφορὰν καλεῖ. — Αὐτοῦ] τοῦ κοινῶς φοβεροῦ δηλαδή. — Τῶν ἐπικαλεσαμένων] ἤγουν τῶν Χαλκιδίων. — 8. Οὕτως] οὕτως, ὡς εἶπεν, [ἦτοι εἰ πρὸς ἀλλήλους ζυμβαίημεν. — Οἱ τ' ἐπίκλητοι] οἱ Ἀθηναῖοι δηλονότι. — Εὐπρεπῶς ἀδικοῖ
 35 ἑλθόντες] οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ προφάσεως εὐπρεποῦς ἑλθόντες, ὡς δῆθεν συμμαχοῦντες τοῖς ἐνθάδε Χαλκιδεῦσιν, εὐλόγως ἀπρακτοὶ ἀπελεύσονται, διαλλαγέντων ἡμῶν. — Ἀδικοῖ] (Hom. II. 1, 63) :

Ἀφρήτωρ, ἀθέμιστος, ἀνεστῖος ἔστιν ἐκεῖνος.

40 — Εὐλόγως] εὐλόγως φησὶ διὰ τὸ ζυμβῆναι.

LXII. 3. Καὶ εἴ τις βεβαίως ...] ἡ διάνοια· εἴ τις βεβαίως τι καὶ πάντῃ πάντως οἰεταὶ πράξειν, καὶ κρα-
 45 τήσειν τῶν ἐναντίων, ἦτοι διὰ τὸ δικαίως αὐτοῖς ἐπιέναι νομίζειν, ἢ διὰ τὸ ἰσχυρὸς οἰεσθαι τυγχάνειν, μὴ χαλεπαίνετω, εἰ παρὰ τὴν ἰδίαν οἴησιν τε καὶ ἐλπὶδα σφαλ-
 50 λόμενος ἐλέγχεται ὑπ' ἐμοῦ, ἐνθυμηθεὶς ὅτι πολλοὶ, δικαίως τιμωρῆσασθαι τοὺς ἀδικήσαντας διανοηθέντες, οὐ μόνον οὐκ ἠμύναντο αὐτούς, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ προσ-
 55 κώλοντο, καὶ ἕτεροι, δι' ἰσχυρὴν ἐλπίσαντες πλεονεκτῆ-
 60 σιν τῶν πέλας, πρὸς τῷ μὴ σχεῖν πλέον, καὶ τὰ αὐτῶν προσκώλεσαν. διὰ τούτων δὲ τὸ μὴ δεῖν αὐτοὺς ἐλεγχο-
 65 μένους χαλεπαίνειν συνάγεται. — Βίβ] ἰσχυροῦ. — Οἱ μὲν] οἱ μετιόντες σὺν δίκῃ τοὺς ἀδικούντας. — Οὐχ

δσον οὐκ ἠμύναντο] ἤγουν οὐ μόνον οὐκ ἠμύναντο. — Προσκαταλιπεῖν] προσζημιωθῆναι. — 4. Τιμωρία γὰρ οὐκ εὐτυχεῖ δικαίως ...] οὐχ, ὅτι ἀδικεῖται, εὐτυχεῖ δικαίως· οὐ γὰρ, ἐπειδὴ ὁ τιμωρούμενος προδικῆται, διὰ τοῦτο ἐπέσιων εὐτυχεῖ. δίκαιον μὲν γὰρ τὸν ἀδι-
 5 κηθέντα εὐτυχεῖν κατὰ τὴν εἰσπραξίν τῆς τιμωρίας, οὐ μὴν καὶ ἀποβαῖνον οὕτως. οὐδὲ ὁ ἰσχυρὸς, φησὶ, διὰ τὸ ἐλπίζειν ἐκ τῆς δυνάμεως κρατήσειν, διὰ τοῦτο καὶ τὸ βέβαιον ἔχει. — Τὸ δὲ ἀστάθμητον ...] τὸ δὲ ἄστα-
 10 τόν τῆς τύχης καὶ τὸ ἀδῆλον ὡς ἐπιτοπλεῖστον πέφυκε κρατεῖν. ἔστι γὰρ πολλάκις νικῆσαι καὶ ἀπὸ ἰδίας ἀρε-
 15 τῆς, ἐκτὸς τύχης. — Κρατεῖ] τὴν ἰσχυρὴν ἔχει. — Προμηθεῖα] προγνώσει, σκέψει.

LXIII. Καὶ νῦν τοῦ ἀφανοῦς τε τούτου ...] ἡ διάνοια· καὶ νῦν τῆς μὲν πρὸς ἀλλήλους διαφορᾶς ἐπιλαθόμεθα
 15 δι' ἀμφοτέρα, διὰ τε δηλαδὴ τὸ ἀδῆλον τυγχάνειν, εἰ πεισόμεθ' αὐτὸ ὑπ' ἀλλήλων, καὶ διὰ τὸ τοὺς Ἀθηναίους ἡδὴ φοβεροὺς ἡμῖν εἶναι παρόντας, ἱκανὰ νομίσαντες αἰτία τῆς ἀποτροπῆς ταῦτα. — Καὶ τὸ ἐλλιπὲς τῆς
 20 γνώμης] καὶ τοῦτο, φησὶν, ἐνθυμηθέντες, ὅτι ἂ προσδοκήσαμεν πράξει (τούτεστι κρατῆσαι κατὰ τὸν πόλεμον) ἐλλιπῶς ἐγένετο, καὶ οὐ κατὰ τὰς ἡμετέρας γνώ-
 25 μας ἀπέβη ταῦτα οὖν αὐτὰ, μὴ κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην γενόμενα, ἱκανὰ κωλύματα ἡμῶν καὶ ἐμπόδια γεγενῆσθαι νομίσωμεν, καὶ τούτοις εἰρθέντες εἰς τὸ μὴ
 30 προβῆναι ἡμῖν τὰ πράγματα ὡς ἡβουλόμεθα, τοὺς ἐπικειμένους ἡμῖν πολεμίους ἀπράκτους ἀποπειμώμεθα. — 2. Τὸ ζύμπαν τε δὴ γινώμεν] τὸ σύνολον δὲ εἰ-
 35 δέναι, φησὶ, χρῆ ὅτι, πεισθέντες μὲν ἐμοί, τὰς πατρίδας ἐλευθέρως οἰκήσομεν, ἀφ' ὧν ὀρμώμενοι, καὶ τὰ ἐξῆς.
 40 — Πόλις ἔξοντες ἕκαστος] τὴν ἰδίαν. — Αὐτοκράτορες] δεσπόται τῆς ἑαυτῶν πόλεως. — Ἀμυνόμεθα] τὸ ἀμυνόμεθα ἐπὶ καλοῦ. ἐνταῦθα γὰρ ἐπὶ τῶν δύο σημασιῶν ἔλαθεν αὐτὸ, καὶ ἐπὶ καλοῦ καὶ ἐπὶ καχοῦ. — Ἀπιστήσαντες] τοῖς ἐμοῖς λόγοις δηλονότι. — Οὐ περὶ τοῦ
 45 τιμωρῆσασθαι τινα] λείπει τὸ, ὁ ἀγὼν ἡμῖν ἔσται, ἀλλὰ περὶ τοῦ δουλωθῆναι. τοῦτο γὰρ ἠθικῶς ἀποκέκοπται. — Εἰ τύχοιμεν] ἀπὸ κοινοῦ τὸ τιμωρῆσασθαι τινα. — Τοῖς ἐχθίστοις] τοῖς Ἀθηναίοις. — Οἷς οὐ χρῆ] τοῖς Σικελιώταις.

LXIV. Πόλις τε μεγίστην παρεχόμενος] ἀντὶ τοῦ ἐκ
 50 μεγίστης πόλεως ὀρμώμενος. — Καὶ ἐπιὼν τῷ μᾶλλον] καὶ δυνάμενος δηλονότι ἄλλω ἐπιέναι. δῆλον δὲ ὡς οὐχ ἀπλῶς περὶ ἑαυτοῦ μόνον λέγει τοῦτο, ἀλλὰ κοινῶς περὶ τῆς πόλεως τῶν Συρακουσίων. — Ἐπιὼν τῷ] ὁ Ὀμηρος·

Οὔτε σοὶ οὔτε τῷ ἄλλῳ.

— Προειδομένους αὐτῶν] ἦτοι πραγμόντες τὰ πράγματα, ἢ προνοούντες ἑαυτῶν, ἵνα ὁ νοῦς ἢ τοιοῦτος, συμβῶ-
 55 μεν προνοήσαντες ἡμῶν αὐτῶν. — Μηδὲ μωρία φιλο-
 60 νεικῶν ἡγεῖσθαι ...] οὐδὲ ἀξιώθαι διὰ μωρίαν φιλονεικῶν ἡγεῖσθαι καὶ νομίζειν τῆς τε ἰδίας γνώμης αὐτοκράτωρ εἶναι καὶ αὐτεξούσιος, καὶ τῆς τύχης, ἥς τις οὐκ ἔρχο

ἄθρωπος ὄν. — 3. Καὶ περιβρύτου] τοῦτο οὐ παρέργως τέθεικεν, ἀλλ' ἐμφηρᾶν βουλόμενος, ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν κατὰ τοὺς ἄλλους κοινονία, διὰ τὸ νησιώτας εἶναι. — Ὅτ' ἂν ζυμβῆ] ὅταν καιρὸς γένηται. — Ξυγχωρησόμεθα] φιλιωθῆσόμεθα. — Λόγοις κοινοῖς] λόγοις συμβουλευτικοῖς. — 4. Τοὺς δὲ ἀλλοφύλους] τοὺς Ἀθηναίους. καὶ ἐν τῇ πρώτῃ [c. 102] « Ἀλλοφύλους ἅμα ἡγήσάμενοι. » — Εἶπερ καὶ καθ' ἑκάστους ...] εἶπερ καὶ, ὠντινωνσὺν βλαπτομένους ἐν Σικελίᾳ, τὸ πᾶν ἔθνος ἀσθενέσθων στερον γινόμενον κινδυνεύει. — 5. Οἰκείου] συγγενικοῦ.

LXV. Πειθόμενοι] πεισθέντες. — Αὐτοὶ μὲν κατὰ σφᾶς αὐτοὺς ζυνην.] ὁμόνοησαν ἀλλήλοις καθ' ἑαυτοὺς, μὴ κοινολογησάμενοι τοὺς λόγους τοῖς Ἀθηναίοις. — Γνώμη] σκέψει. — Μοργαντίνην εἶναι] ἀντὶ τοῦ ἀποδοθῆναι ἔστι δὲ Σικελικὸν πόλισμα. — Ταχτόν] ὠρισμένον. — 2. Αὐτῶν] τῶν Ἀθηναίων δηλονότι. — Τοὺς ἐν τέλει ὄντας] τοὺς περὶ Πυθόδωρον. — Εἶπον ὅτι ζυμβήσονται] ὡς ἂν εἰ ἐλεγε, ὅτι οὐδὲν δέονται αὐτῶν εἰς ζυμμαχίαν ἔτι, καθὼ ἐπέπεισαντο εἰς αὐτοὺς πάντες οἱ Σικελιώται. Τὸ δὲ παρακαλέσαντες ἀντὶ τοῦ εἰς ἑαυτοὺς καλέσαντες. — Κάκεινοις κοιναί] ὡς τοῖς Ἀθηναίοις, ἵνα, ἐάν τις βουληθῆ ἀπὸ Σικελίας πλεύσαι κατ' αὐτῶν, συμβαλλόμενος Πελοποννησίοις, κωλύσιν αὐτόν. — Κάκεινοις] τοῖς συμμαχοῖς. — Αὐτῶν] τῶν στρατηγῶν τῶν Ἀθηναίων. — 3. Καταστρέψασθαι] δουλώσαι. — 4. Καὶ τὰ ἀπορώτερα] ἀδύνατα. — Κατεργάζεσθαι] νικᾶν. — Αἰτία δ' ἦν ...] αἰτία δ' ἦν τοῦ ταῦτα νομίζειν ἢ ἐν τοῖς πλείστοις πράγμασιν εὐπραγία παρὰ προσδοκίαν τοῖς Ἀθηναίοις, ἢ ἐλπιδᾶς ἰσχυρὰς παρῆγε τοῦ πάντα κατεργάζεσθαι δύνασθαι.

LXVI. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους] μετάθασις. — Ὡς χρῆ δεξαμένους τοὺς φεύγοντας ...] ὁ νοῦς τοιοῦτός ἐστιν· οἱ μὲν πλείονες τῶν Μεγαρέων ἐβούλοντο σπείσασθαι πρὸς τοὺς φυγάδας αὐτῶν· οἱ δὲ τοῦ δήμου προστάται, νομίζοντες ἀδύνατον τὴν πράγμα τοῦτο ἔσεσθαι, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι χαρτερεῖν (ὅ ἐστι συμπολιτεύεσθαι) τοὺς δημοτικούς μετὰ τῶν φυγάδων διὰ τὰ κακὰ τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι παρὰ τῶν φυγάδων, οὗτοι τοῦτο δεισαντες λόγους προσφέρουσιν. — Τῶν ἔξω] τῶν φυγάδων. — 2. Τὸν θροῦν] τὸν σύλλογον τὸν γινόμενον περὶ τῶν φυγάδων, τοῦ δεῖν δέξασθαι αὐτούς. — 3. Ἐνδοῦναι] αὐτοῖς δηλονότι. — 4. Αὐτοὶ μόνου] ἤτοι ἐκτὸς τῶν ἄλλων ζυμμαχῶν, ὧν εἶχον ἔξωθεν τῆς Πελοποννήσου. ἢ μόνου λέγει ἀντὶ τοῦ ἐκτὸς τῶν Μεγαρέων. ἄνω δὲ πόλιν αὐτὰ τὰ Μέγαρα καλεῖ. — Τὴν ἄνω πόλιν] τὴν ἀκρόπολιν.

LXVII. Ἐπλίνθειον τὰ τείχη] πλίνθους λαμβάνοντες ἐτείχιζον. — Ἀπειχεν οὐ πολύ] οὐκ ἀπειχε, φησί, τῶν Μεγάρων ἡ Μίνωα, ἣ αὐτὸ τὸ ὄρυγμα τὸ ἐν τῇ Μίνωα. — 2. Περίπολοι] τῶν φυλάκων οἱ μὲν ἰδρυμένοι καλοῦνται, οἱ δὲ περίπολοι· ἰδρυμένοι μὲν οὖν εἰσὶν οἱ αἰεὶ παρακαθεζόμενοι καὶ πολιορκοῦντες, περίπολοι δὲ οἱ περιερχόμενοι καὶ περιπολοῦντες τὰ φρούρια ἐν τῷ φυλάττειν. — Ἐλασσον ἄπωθεν] ἔλασσον ἀπέχοντες

ἢ περὶ οἱ ἐν τῷ ὄρυγματι καθήμενοι. πρὸς τὸ ἀπειχεν οὐ πολύ τὸ ἔλασσον ἄπωθεν. — Ἦσθετο οὐδεὶς] τῶν Μεγαρέων δηλονότι. — 3. Ἔως] ἡμέρα. — Οἱ προδιδόντες ...] οἱ προδιδόντες δηλαδὴ τοῖς Ἀθηναίοις τὰ Μέγαρα πλοῖον κατέφερον ἐκάστης νυκτὸς ἐπὶ θάλατταν, θεραπευκότες τὸν ἐπὶ τῶν πυλῶν ἄρχοντα, ὅπως αὐτοὺς μὴ κωλύη, ὡς δῆθεν ἐπὶ ληστείας ἐκπλέοντας τῶν Ἀθηναίων τῶν ἐν τῇ Μίνωα φυλαττόντων· καὶ αὐτῶν πρὸ ἡμέρας ἀνεφέρον αὐτὸ εἰς τὸ τεῖχος, ὅπως ἀφανὲς δῆθεν ἦ τοῖς Ἀθηναίοις, τί χρῆ φυλάττεσθαι. οὐ γὰρ ὄντος οὐδενὸς ἐν τῷ Μεγαρικῷ λιμένι πλοίου φανεροῦ, διὰ τὸ ἐντὸς τεινῶν μετ' ἡμέραν κρύπτεσθαι τὸ ἀκάτιον, ἄπορον ἦν γνῶναι τοῖς Ἀθηναίοις, ὅφ' ὠντινων ληστεύονται. — Ἀκάτιον ἀμφηρικόν] πλοιάριον ἐκατέρωθεν ἐρεσσόμενον, ἐν ᾧ ἕκαστος τῶν ἐλαυνόντων δικωπία ἐρέττει. — 4. Τότε] ὅτε προσείδοντο τὰ Μέγαρα. — Ὡς τῷ ἀκατίῳ] ὡς τοῦ ἀκατίου μέλλοντος εἰσχομίζεσθαι. — Ἀπὸ ζυνημάτος] τῶν Μεγαρέων δηλονότι. — Κώλυμα οὐσα προσβῆναι] ἀντὶ τοῦ κωλύουσα συγκλεισθῆναι. — 5. Καὶ εὐθὺς ἐντὸς τῶν πυλῶν ...] ὑπερβᾶτόν. τὸ δὲ ἐξῆς, καὶ εὐθὺς ἐντὸς τῶν πυλῶν μαχόμενοι τοὺς προσδοηθούντας οἱ Πλαταιεῖς ἐκράτησαν. τοὺς δὲ προσδοηθούντας λέγει περὶ ὧν ἔφη διὰ μέσου, « ἤσθηοντο γὰρ οἱ ἐγγύτατα Πελοποννήσιοι. » — Ἐπιφερομένοις] τοῖς ἐπερχομένοις.

LXVIII. 2. Ἀντισχόντες] ἤγουν ἀντιστάντες. — Σφᾶς] ἤγουν τοὺς Πελοποννησίοις. — 3. Ξυνέπεσε] συνέβη. — Θησόμενον τὰ ὄπλα] ἤγουν ἀποθησόμενον. — Οἱ δ'] ἤγουν οἱ Πελοποννήσιοι. — 4. Οἱ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους πράξαντες] ἤγουν οἱ συνθέμενοι τοῖς Ἀθηναίοις. — 5. Ξυνέκειτο δὲ αὐτοῖς] ἤγουν συμφωνία ἦν. — Ἐσπίπτειν] μετὰ βάρους εἰσέρχασθαι. — Μὴ ἀδικῶνται] ἤγουν μὴ βλάπτωνται. — Ἀσφαλεία δὲ αὐτοῖς μάλλον ἐγγίγνετο] ἀντὶ τοῦ, ἐν ἀσφαλείᾳ δὲ μάλλον ἐμελλον ἔσεσθαι ἀνοίξαντες τὰς πύλας. — 6. Ἀληθιμίμενον δὲ αὐτῶν] ἤγουν τῶν προδοτῶν. — Καταγορεύει] καταγγέλλει. — Τοῖς ἐτέροις] τοῖς μὴ εἰδόσι. — Ξυστραφέντες] συσπειραθέντες. — Ἐπειξίειναι] κατὰ τῶν Ἀθηναίων. — Εἴ τε μὴ πείσεται τις, αὐτοῦ τὴν μάχην ἔσεσθαι εἴτε μὴ πείσονται οἱ ἀντιστασιῶται, τὴν μάχην ἔσεσθαι οὐ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλὰ πρὸς ἀλλήλους τοῖς Μεγαρέσιν. — Ἐδῆλουν δὲ οὐδέν] ἀντὶ τοῦ οὐδὲ θλῶς ἐδῆλουν.

LXIX. Οἱ τῶν Ἀθηναίων στρατηγῶν] οἱ ἐκτὸς ἔτι ὄντες τῶν Μεγάρων καὶ μήπω εἰσελθόντες. — 2. Σίδηρος τε] λιθουργός. — Ὑλην] ἄλλην δηλονότι. — Ἀπεσταύρου] χαρρακώματα ἐποίουν. — 3. Ὅσον οὐκ ἀπετελέεστο] ἀντὶ τοῦ παρὰ μικρὸν ἀπετελέεσθη. — Οἱ ἐν τῇ Νισαίᾳ] οἱ Πελοποννησίοι δηλονότι. — Ἐχρῶντο] σίτω δηλονότι. — Τῷ τε ἄρχοντι] ἤγουν τῷ ἄρχοντι τῶν Λακεδαιμονίων. — 4. Ὅμολογήσαντες] ἤγουν συμφωνήσαντες.

LXX. 2. Τῷ λόγῳ] ἀντὶ τοῦ τῇ φήμῃ. — Σφᾶς] ἤγουν τοὺς περὶ αὐτόν.

LXXI. Αἱ δὲ τῶν Μεγαρέων στάσεις] οἱ στασιάσαντες. — Σφίσι] τοῖς Μεγαρεῦσιν. — Οὐκ ἐδέξαντο] τὸν Βρασίδαν. — 2. Περιῦδειν] περισκοπήσαι. — Σφίσιν] τοῖς Μεγαρεῦσιν.

6 LXXII. Διανανοημένοι] σκοποῦν ἔχοντες. — Πέμψαι] ἄγγελον δηλονότι. — Ἀπῆλθον πάλιν] ἤγουν ἐπανεστρεψαν εἰς τὰς Θήβας. — 2. Τῶν δὲ ψιλῶν] τῶν Ἀθηναίων. — Οὐδαμῶθεν] ἤγουν ἀπὸ οὐδενὸς τόπου. — 3. Ἀντεπεξελάσαντες] ἤγουν τοὺς ἵππους κινήσαντες. — 10 Εἰς χεῖρας ἤσσαν] συνεπλάκησαν. — Ἐπὶ πολὺ] διάστημα χρόνου δηλονότι. — 4. Ἀπέδωσαν] τοῖς Βοιωτοῖς. — Τῷ παντὶ ἔργῳ] τῷ τῆς μάχης. — Πρὸς τοὺς ἑαυτῶν] ἐχώρησαν δηλονότι.

LXXIII. Περιορωμένοι] ἀντὶ τοῦ περιορῶντας. — 15 Ὅποτέρων ἡ νίκη ἔσται] εἴτε τῶν Ἀθηναίων εἴτε τῶν Λακεδαιμονίων. — 2. Καλῶς δὲ ἐνόμιζον ...] θαυμαστή τις ἦν καὶ στρατηγικωτάτη ἡ τῶν Λακεδαιμονίων ἐπίνοια. ἰσχυρὸν γὰρ χωρίον καταλαβόντες ἡσύχαζον, ἵνα μήτε οἱ Ἀθηναῖοι αὐτοῖς διὰ τὴν τοῦ χωρίου ἰσχύον ἐπίωσιν ἐπὶ πόλεμον, μήτε οἱ Μεγαρεῖς καταγνώσων αὐτῶν ὡς ἠττηθέντων, καὶ ἀποσταῖεν. ἐπεὶ δὲ ἐώρων τοὺς Μεγαρεῖς πρὸς τὴν τύχην ὀρῶντας, καὶ τῷ νικῆσαντι προστεθῆναι, οὐκ ἴκανοὺς ἑαυτοὺς πρὸς ἀπάντησιν τῶν Ἀθηναίων ὀρῶντες, καὶ δεδιότες τὸ μέλλον, 20 ἡσύχαζον, προσποιούμενοι μὴ θέλειν πρῶτοι ἄρξαι τῆς μάχης, ἐκφοβοῦντες δὲ καὶ τοὺς Μεγαρεῖς μὴ προσχωρήσαι τοῖς Ἀθηναίοις. — 3. Εἰ μὲν γὰρ μὴ...] εἰ μὲν γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἀμελήσαντες Μεγαρέων, μὴ βοηθήσοντες παρεγένοντο, οὐκ ἂν ἔμελλον οἱ Μεγαρεῖς εἰς τὴν 31 τύχην σκοπεῖν, καὶ τὸ μέλλον ἔσσεσθαι περιμένειν, (ἤγουν, εἰ οἱ Λακεδαιμόνιοι παρόντες νικήσουσιν,) ἀλλ' εὐθὺς, ὡς σαφῶς Λακεδαιμονίων ἡσσηθέντων, Ἀθηναῖοις ἔμελλον ἑαυτοὺς παραδώσειν· νῦν δὲ πρὸς τούτῳ καὶ Ἀθηναῖοις ἂν τυχεῖν πολεμήσειν μὴ βούληθέντας. — Οὐκ ἂν ἐν 35 τύχῃ γίνεσθαι σφίσιν ...] οὐκ ἂν ἐπὶ τῇ τύχῃ ἔσθαι τοὺς Μεγαρεῖς τὸ μέλλον, καὶ περιμένειν ὑπότρυχοι κρατήσουσιν. ἡ δὲ διάνοια· εἰ μὴ ὤφθησαν οἱ Πελοποννήσιοι ὑπὸ τῶν Μεγαρέων ἔλθόντες, οὐκ ἂν οἱ Μεγαρεῖς ἐν ἐλπίδι τινὸς ἐγένοντο, ἀλλὰ, καθάπερ ἠττηθέντων 40 Λακεδαιμονίων, καὶ διὰ τοῦτο μὴ παραγενομένων, ὡς οὐκ οὔσης αὐτοῖς βοηθείας, εὐθὺς ἂν τοῖς Ἀθηναίοις ὡς νενικήσιν παρέδωκαν τὴν πόλιν· ὥστε σαφῶς στερηθῆναι τοὺς Λακεδαιμονίους τῶν Μεγάρων· νῦν δὲ ἐλθόντες οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐν ἐλπίδι ἐγένοντο κρατήσων 45 τῶν Μεγάρων, εἰ οἱ Ἀθηναῖοι μὴ βούλοιντο διαγωνίζεσθαι. — 4. Μὴ ἐπιόντων] λείπει τῶν Λακεδαιμονίων. — Λογιζόμενοι κ. οἱ ἐκ. στρ.] ἐνῆλλακται ἢ πτώσις ἀντὶ τοῦ, λογιζόμενον καὶ τῶν ἐκείνων στρατηγῶν, τουτέστι τῶν Ἀθηναίων. ἡ δὲ διάνοια· τῶν Ἀθηναίων οἱ στρατηγοὶ παρατάξαντο μὲν ὡς ἐς μάχην, ἡσύχαζον δὲ· λογιζόμενοι μὴ ἴσων εἶναι τὸν κίνδυνον αὐτοῖς τε καὶ τοῖς Πελοποννήσιος· ἀναλογιζόμενοι ὅτι νικήσαντες μὲν 50 μικρὰ κερδαίνουσι, Μέγαρα λαβόντες, νικηθέντες δὲ τὸ κράτιστον τῆς πόλεως ἀπολέσουσι. τὸ γὰρ μαχιμώτατον

καὶ κράτιστον ἦν αὐτότι τῶν Ἀθηναίων. — Ἐκείνων] τῶν Ἀθηναίων. — Τοῖς δὲ...] οἱ δὲ Πελοποννήσιοι, πολλὴν μὲν ἔχοντες δύναμιν αὐτότι, ἀφ' ἐκάστου δὲ πόλεως αὐτοῖς ὀλίγου μέρους παρόντος, οὐκ ἐφοβοῦντο τὴν ἤτταν, νομίζοντες, εἰ καὶ κατὰ κράτος ἠττηθεῖεν, οὐ μὲν 5 γάλως βλάψειν τὰς πατρίδας. — Ἐπισχόντες] ἐκάτεροι δηλονότι. — Πρῶτερον οἱ Ἀθηναῖοι] πρὸ τοῦ ἀπελθεῖν τοὺς Λακεδαιμονίους. — ὤρμηθησαν] ἤλθον. — Τοῖς ἀπὸ τῶν πόλεων ἄρχουσιν] ἤγουν τοῖς συμμάχοις τοῦ Βρασίδου. — Δεξάμενοι] τὸν Βρασίδαν δηλονότι. — 10 Τῶν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους πραξάντων] ἤγουν τῶν προδοτῶν.

LXXIV. 2. ὤφθησαν] ἐφωράθησαν. — Ὀρκώσαντες] εἰς ὄρκους ἐμβαλόντες. — 3. Οἱ δὲ] οἱ φυγάδες. — Ἐπειδὴ ἐν ταῖς ἀρχαῖς ἐγένοντο] ἀντὶ τοῦ ἐπειδὴ ἀρχεῖν 15 ἤρεθθησαν.

LXXV. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους] μετάθασις. — 2. Βιθυνῶν Ὀρακῶν] σημειῶσαι ὅτι καὶ οἱ Βιθυνοὶ Ὀραῖες. — Τὴν ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Πόντου] τὴν κατὰ τὸ Βυζάντιον· ὅτι ἡ κατὰ τὸ Βυζάντιον Χαλκηδὼν Μεγαρέων 20 ἔστιν ἀποικία.

LXXVI. 2. Ἐπράσσετο] ἀντὶ τοῦ προεδίδοδο. — Τὸν κόσμον] ἦτοι τὴν πολιτείαν. — 4. Τὸ ἐν τῇ Ταναγραίᾳ] ὄν δηλονότι. — Ἀθροῖ] ἤγουν πανδημεί. — Κινούμενα] ἀντὶ τοῦ ταραττόμενα. — ε. Ἡ πείρα] ἤγουν 25 ἡ πράξις. — Καὶ οὔσης ἐκάστοις...] καὶ οὔσης ἐκάστοις οὐκ ἀπὸ πολλοῦ διαστήματος καταφυγῆς τοῖς τῶν Ἀθηναίων λησταῖς, διὰ τὸ πλησίον εἶναι τὰ στρατεύματα τῶν Ἀθηναίων, καὶ δύνασθαι αὐτοῖς βοηθεῖν, ἂν 30 τι πάθωσιν ὑπὸ τῶν Βοιωτῶν. — Κατὰ χώραν] ἦτοι κατὰ τὴν οἰκειάν τάξιν. — Τοῖς δὲ] ἤγουν τοῖς Βοιωτοῖς. — Καταστήσειν αὐτά] οἱ Ἀθηναῖοι τὴν δημοκρατίαν. — Ἐς τὸ ἐπιτήδειον] αὐτοῖς δηλονότι.

LXXVII. Εἴρηστο] συνεπεφώνητο.

LXXVIII. Βρασίδας δὲ...] τῶν ἐς τριςκαίδεκα 35 τέλους τῆς ἑκτῆς, ἀρχὴ τῆς ἑβδόμης. — Παρὰ τοὺς ἐπιτηδεῖους] τοὺς φίλους. — Διάγειν] διαβιβάζειν. — Ἐπορευέτο] ὁ Βρασίδας. — 2. Ἦγον] ὠδήγουν. — Ἐπιτήδειος ὢν] φίλος. — Διέναι] διοδοῦσαι. — Ἐλλησιν] Ἐλληνας λέγει τοὺς περὶ τὰ Φάρσαλα, οἱ 40 Ἀχαιοὶ λέγονται. — Δυναστεία μᾶλλον...] ὅτι μᾶλλον δυναστεία ἤπερ ἰσονομία ἐγγυωρίως ἐχρῆντο οἱ Θεσσαλοί. — 3. Αὐτῷ] τῷ Βρασίδᾳ. — Τοῦτοῖς] ἤγουν τοῖς ἑάσασιν τὸν Βρασίδαν διέναι. — 4. Οἱ δὲ ἄγοντες] οἱ περὶ τὸν Πάναϊρον. — Ξένοι ὄντες] φίλοι. — Οὐκ ἂν 45 προελθεῖν] ἤγουν ἐφασκεν οὐκ ἂν προελθεῖν. — 5. Ξυστῆναι τὸ κωλύσιν] συναθροισθῆναι τοὺς κωλύσοντας.

LXXIX. 2. Ἐξήγαγον] οἱ ἐκ τῆς Πελοποννήσου δηλονότι. — Πολέμιος μὲν οὐκ ὢν] τοῖς Ἀθηναίοις δηλονότι. — 3. Αὐτοῖς] ἤγουν τῷ Περδίκκᾳ καὶ τοῖς ἐπὶ Ὀράκῃς ἀφεστῶσι τῶν Ἀθηναίων.

LXXX. Τῇ ἐκείνων γῆ] ἤγουν τῇ Λακωνικῇ. — ἑτοίμων ὄντων] τῶν Χαλκιδίων καὶ τοῦ Περδίκκου. — Ἐπικαλούμενον] ἀντὶ τοῦ προκαλούμενον. — 2. Βου-

λομένοις ἦν] ἤγουν τοῖς Λακεδαιμονίοις. — 3. Καὶ τότε ἐπραξαν...] σημειῶσαι τὸ Λακωνικὸν ἔργον τὸ εἰς τοὺς Ἐλλώτας γενόμενον, καὶ ὅπως αὐτοὺς λαθραῖος διέφθειραν. — Φρονήματος] ἀλάστονείας. — 4. Προκρίναντες] ἀντὶ τοῦ προκρίθέντων. — Οἱ μὲν] οἱ διςχίλιοι. — Οἱ δέ] ἤγουν οἱ Λακεδαιμόνιοι.

LXXXI. Πλείστου ἀξίον] ἤγουν ὠφελούντα τὴν Λακεδαίμονα. — 2. Μέτριον] ταπεινόν.

LXXXIII. 3. Μέσω δικαστῆ] ἀντὶ τοῦ μεσίτη καὶ διαιτητῆ. § Ἡ τῶν προϋπόντων ἀρετὴ ἔν τε πόλεσι καὶ ἐν στρατείαις πανταχοῦ καθίσταται τὸ ἐπὶ κέρων, καὶ τῶν ἐναντίων ποιεῖ μὴ καταφρονεῖν. ἐν μὲν τοῖς Ἑλλήσι τὸν Βρασίδαν καὶ τὴν αὐτοῦ στρατιάν, ἐν τοῖς ἡμετέροις δὲ Βελισάριον εἰς παράστασιν τοῦ παρόντος λόγου παραβάλλομεν. — 4. Περί αὐτόν] τὸν Περόδικκον. — 6. Ἄκοντος] τοῦ Περόδικκου δηλονότι. — Τοῖς λόγοις] τοῦ Ἀρρίβιαιου.

LXXXIV. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει] μετὰ δασίς. — 2. Οἱ δέ] οἱ Ἀκάνθιοι. — Δέχεται] τὸ πλῆθος τὸν Βρασίδαν. — Ὡς Λακεδαιμόνιοι] οἱ γὰρ Λάκωνες βραχυλόγοι. Ὅμηρος [II, Γ, 213].

Ἦτοι μὲν Μενέλαος ἐπιτροχάδην ἀγόρευε, παῦρα μὲν, ἀλλὰ μάλα λιγέως.

LXXXV. Ἐκπεμφίς] ἀποστολή. — Ἐπαληθεύουσα] βεβαιούσα, κυροῦσα. — Ἀθηναίος] τὸ ἐξῆς, Ἀθηναίος πολέμησεν. — 2. Εἰ δὲ χρόνῳ ἐπλήθομεν...] εἰ δὲ βραδέως παρεγενόμεθα, μηδεὶς ἡμῶν μέμφηται· ἐλπίσαντες γὰρ τοὺς Ἀθηναίους ταχέως καταλύσειν, καὶ τοῦ κατὰ τὴν Ἀττικὴν πολέμου παύσεσθαι βραδίως, τῆς δοκίσεως ἐσφάλμεν. — Τοῦ ἡμετέρου κινδύνου] τῆς ἡμετέρας συμμαχίας. — Νῦν γὰρ, ὅτε παρέσχε] νῦν γὰρ, ὅτε τὰ πράγματα παρουσίας ἡμῶν ἐξουσίαν παρέσχε. — Παρέσχε] ἔδωκεν ὁ καιρὸς. — 4. Ἡμεῖς μὲν γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι...] ἡμεῖς μὲν γὰρ εἰς κίνδυνον τηλικούτου κατέστημεν, διὰ τῆς ἀλλοτρίας ὀδοιορήσαντες, καὶ προθυμίαν ἄπασαν ἐνεδεξάμεθα, ἐλπίσαντες τὴν παρουσίαν ἡμῶν ἀσμένους ἡμῖν ἔσεσθαι, οὓς γε, καὶ πρὶν ἀφικέσθαι, τῇ γοῦν προαιρέσει φίλους εἶναι, ἤξειν τε δὴ τότε βουλοίμεθα, ὡς παρὰ φίλους ἀφικέσθαι. — Βουλομένοις ἔσεσθαι] αὐτοῖς δηλονότι τοῖς συμμαχοῖς. ἡ δὲ σύνταξις Ἐθουκιδίους. — Ἀνερρίψαμεν] ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν κύβων. — 6. Καί τῃν αἰτίαν οὐχ ἔξωπιστήν...] καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ἐμῆς ἐξόδου λέγουσιν πιστευθῆσθαι, ἀλλὰ προφασίζεσθαι δόξω, ἐλευθεροῦν ἐπαγγελόμενος τοὺς Ἑλλήνας ἐπὶ τῷ ἀδικεῖν τι αὐτοὺς, ἢ ἀδύνατος εἶναι βοηθεῖν πρὸς Ἀθηναίους, ἂν ἐπίωσι τοῖς συμμαχοῖς.

LXXXVI. Ὅρκους τε Λακεδαιμονίων...] τὸ ἐξῆς, ὅρκους μεγίστους τὰ τῶν Λακεδαιμονίων τέλος καταλαμβάνον· ἀντὶ τοῦ, ποιήσας ὁμοίαι τοὺς ἄρχοντας τῶν Λακεδαιμονίων. — Οὐχ ἴνα ἔχωμεν] οὐ γὰρ δεόμεθα συμμαχίας... — 4. Ἀσαφῆ τὴν ἐλευθερίαν] γράφεται ἀσφαλή· καὶ ὁ νοῦς ἔχει ὧδε· οὐδὲ γὰρ φανεράν ἐπιφέ-

ρειν νομίζω τὴν ἐλευθερίαν, εἰ, καταλείψας τὸ πάτριον, (ἤγουν τὴν ἀρχαίαν ἐλευθερίαν,) δουλώσω τὸ πλεόν τοῖς ὀλίγοις, ἤτοι τοὺς ἄλλους Ἀκανθιαίους τοῖς στασιάζουσιν, ἢ τὸ ἔλασσον, τοὺς αὐτοὺς Ἀκανθιαίους, τοῖς πᾶσιν, ἤγουν τοῖς Μακεδόσιν ἢ Θεσσαλοῖς, ἢ τυχόν τοῖς Λακεδαιμονίοις. τοὺς γὰρ αὐτοὺς Ἀκανθιαίους πολλοὺς τε καὶ ὀλίγους ἐφῆσεν εἶναι, πρὸς μὲν τοὺς στασιαστὰς πολλοὺς, πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους, Μακεδόνας τυχόν καὶ Λακεδαιμονίους, ἐλάσσους. — Εἰ, τὸ πάτριον παρείς...] εἰ, τὴν πάτριον ἐκάστοις πολιτείαν καταλύσας, ἢ τὸν δῆμον καταδουλώσω τοῖς ὀλίγοις, ἢ τοὺς ὀλίγους τῷ δήμῳ. — 5. Τῆς ἀλλοφύλου ἀρχῆς] τῆς τῶν Ἀθηναίων. — Οἷς τε] ἤγουν ἐφ' οἷς. — Ἐχθίονα...] χειρόνως καὶ [μετὰ] πλείονος μίσους κατακτώμενοι τὴν ἀρχήν. — Ὅ μὴ υποδείξας] ὁ μὴ προεπαγγεῖλάμενος τὸν Ἀθηναῖον αἰνιττεται. — Κατακτώμενοι] ἀναδεξάμενοι. — 6. Ἀπάτη γὰρ εὐπρεπεῖ...] τοῖς γὰρ ἐν δυνάμει, φησίν, οὔσιν, ὥσπερ ἐσθὲν ἡμεῖς, αἰσχίον ἐστὶ μετὰ ἀπάτης εὐπρεποῦς κτήσασθαι, ἤπερ βιασαμένοις ἐκ τοῦ φανεροῦ· τὸ μὲν γὰρ βιάσασθαι τῷ τῆς ἰσχύος δικαίῳ γίνεται, καὶ ὡς παρέσχε ἰσχὴν ἢ τύχη, τὸ δὲ ἀπατῆσαι ἀπὸ γνώμης ἀδίκου γίνεται. — Ἀπάτη... αἰσχίον] Ὅμηρος [II, Η, 243].

Ἄλλ' οὐ γὰρ τ' ἐθέλω βαλέειν τοιοῦτον εὐντα λάθρη ὀπιπτεύσας, ἀλλ' ἀμπαδόν, αἶκε τύχωμι.

— Τὸ μὲν γάρ] τὸ βίᾳ ἐμφανεῖ. — Τὸ δέ] τὸ ἀπάτη εὐρεπεῖ.

LXXXVII. Περιωπήν] ἀντὶ τοῦ περίσκεψιν, ἢ περιάρησιν, ἢ πρόνοιαν, ἢ ἐξέτασιν. — Διαφόρων] ἀντὶ τοῦ διαφερόντων. — Πρὸς τοῖς ὅρκους βεβαίωσιν...] πρὸς τοῖς ὅρκους, φησίν, οὓς ὤμοσα, οὐκ ἂν σχοίητε παρ' ἐμοῦ πίστιν βεβαιωτέραν λαβεῖν, εἰ μὴ ἀναμείνητε τὰ ἔργα, καὶ θεάσθητε αὐτὰ ἀφομοιούμενα τοῖς λόγοις οἷς νῦν λέγω, πίστιν βεβαίαν τῷ συμφέρονι αὐτὰ τῶν λόγων παρεχομένων. — Ἀναθρούμενα] φανερά γινόμενα. — 2. Εἰ δ' ἐμοῦ ταῦτα] εἰ δ', ἐμοῦ ταῦτα προτείνοντος καὶ ἐπαγγελλομένου, φησέτε μὴ δύνασθαι ἤτοι ἐλευθερωθῆναι ἢ συμμαχεῖν, μενούσης δὲ τῆς φιλίας ἀξιώσετε ἡμᾶς διωθεῖσθαι, ὑποφώμενοι μὴ ἄρα οὐκ ἀκίνδυνος ἡμῖν ἢ ἐλευθερία γένηται· ἔτι δὲ εἰ λέγοιτε ὡς δίκαιον τούτους ἐλευθεροῦν οἱ καὶ δύνανται δέξασθαι τε καὶ κατασχεῖν τὴν ἐλευθερίαν, ἄκοντα δὲ μεθόνα ἀναγκάζειν ἐλευθεροῦσθαι· μάρτυρας μὲν θεοὺς καὶ ἥρωας καὶ τὰ ἐξῆς. — Ἐμοῦ] τὸ ἐμοῦ ὀρθοτονητέον. — Ἀδύνατοι] προσέρχεσθαι δηλονότι ἡμῖν. — Κακούμενοι] ὑφ' ἡμῶν. — Διωθεῖσθαι] ἡμᾶς δηλονότι. — Προσαναγκάζειν] ἐλευθεροῦσθαι δηλονότι. — Ἐπ' ἀγαθῶ] τῶν Λακεδαιμονίων, Βρασίδα, ἐπ' ἄλλων μὴν οὐ· πῶς γὰρ ἂν, ἐπ' ἀγαθῶ ἀφίξων, ἤλθε σὺν βαρείᾳ τῇ στρατιᾷ, δηλὸν αὐτῶν τὴν γῆν; — 3. Ἀνάγκη] ἤγουν αἰτίας. — Τῶν μὲν Λακεδαιμονίων] λείπει τὸ ἕνεκεν. — Προσαχθήσεσθε] ἡμῖν δηλονότι. — Οἱ δὲ Ἑλλήνες] ἀντὶ τοῦ τῶν Ἑλλήνων. — 4. Οὐ γὰρ δὴ εἰκότως γ' ἂν...] οὐ γὰρ ἂν εὐλόγως

ἐγχειροῦμεν ἐλευθεροῦν τοὺς Ἕλληνας, οὐδ' ἂν δικαίως τοὺς μὴ βουλομένους ἐλευθεροῦσθαι ἐλευθεροῦν ἐπεχειροῦμεν, εἰ μὴ κοινῇ πᾶσι τοῖς Ἕλλησι τούτου συνέφερε. — 5 Ἐτέρους] τοὺς Ἀθηναίους. — Ἀυτονομίαν] ἰσότητα. — 6. Πρὸς ταῦτα] οἱ ἐπίλογοι. — Πρὸς ταῦτα] ἀφορῶντες δηλονότι. — Καταθέσθαι] ἑαυτοῖς δηλονότι. — Τὸ κάλλιστον ὄνομα] τὴν ἐλευθερίαν.

LXXXVIII. Πολλῶν λεχθέντων... ἐπ' ἀμφ.] ἀμφιβόλων λόγων λεχθέντων. — Κρύφα ψηφισάμενοι] 10 κατάστασιν κρίσεως ποιήσαντες. — Καὶ πιστώσαντες αὐτὸν τοῖς ὅρκοις] ἀντὶ τοῦ, ὅρκον ἐξ αὐτοῦ λαβόντες, εἰς ὅρκον αὐτὸν ἐμβαλόντες, καὶ ἐκ τούτου πιστὴν δεξάμενοι. ὅτε γὰρ λέγομεν, πιστῶ σε ὅρκω, ἀντὶ τοῦ, ὅρκον ἐκ σοῦ λαμβάνω πιστοῦμαι σε δὲ ὅρκω, ἀντὶ τοῦ, ὅρ- 15 κων σοι δίδωμι. — 2. Στάγειρος] ἡ τοῦ φιλοσόφου Ἀριστοτέλους πατρίς. — Ξυναπέστη] τῶν Ἀθηναίων.

LXXXIX. Τοῦ δ' ἐπιγυνομένου χειμῶνος] μετά- 20 θασις. — Ἐπὶ τὸ Δῆλιον] δηλονότι ἀπαντῆσαι. — Διαμαρτίας] ἀστοχίας. — Τῶν ἡμερῶν] τῶν συμπειρωνημένων. — Εἰς ἄς] ἦγον ἐν αἷ. — Ἐκεῖνοι δὲ Βοιωτοί] ἐξείπουν. — 2. Βοηθείας... πάντων Βοιωτῶν] ἦγον πάντων τῶν Βοιωτῶν συνδραμόντων εἰς τὸ βοηθῆσαι. — Προκαταλαμβάνονται] ὑπὸ τῶν Βοιωτῶν. 25 — Ἡ Χαϊρώνεια] πόλις Βοιωτῶν. — Τὸ ἀμάρτημα] τὴν προδοσίαν.

XC. 2. Τὸ ἱερὸν καὶ τὸν νεῶν] ἱερὸν ναοῦ διαφέρει· ἱερὸν μὲν αὐτὸς ὁ προσιερωμένος τόπος τῷ θεῷ, νεῶς δὲ ἔθνα ἴδρυται αὐτὸ τὸ ἄγαλμα τοῦ θεοῦ. — Ἀνέβαλλον] ἀναρρίπτοντες ἐτίθουν. — Σταυρούς] ὄρθα ξύλα. 30 — Ἡ καιρὸς ἦν] ἕως ἐδίδου ὁ καιρὸς. § ἦγουν ἐν ᾧ ἦν ἐπικαιρότατον καὶ ἀρμολούτατον. — 3. Μέχρις ἀρίστου] ἀρίστον τὸ νῦν λεγόμενον ἐν τῇ κοινῇ συνθεῖα· οὐ γὰρ δυνάμεθα ἐπὶ ἐσπέρας λαβεῖν αὐτὸ, ἐπεὶ ἔλεγεν ἂν καὶ 35 τὴν πέμπτην, ὡς καὶ τὰς ἄλλας. — Ὑπομένων] ἦγουν ὑπολειφθεὶς ἐν τῷ Δηλίῳ.

XCΙ. Προχωροῦντας ἐπ' οἴκου] ἦγουν ἀπομακρύναντας τοῦ Δηλίου. — Βοιωταρχῶν] Βοιωτάρχος καὶ Βοιωτάρχης. — Κινδυνεῦσαι] διὰ κινδύνου χωρῆσαι.

40 XCII. Χρῆν μὲν, ὡ ἄνδρες Βοιωτοί...] διαίρειται ἡ δημογραφία αὐτῆ τῶ συμφέροντι καὶ τῷ δικαίῳ, ὑποφαίνει δὲ ἐλιγνίκας καὶ τὸ δυνατόν. § Ἡ παρούσα δημογραφία πλεῖον ἔχει τοῦ ἀναγκαίου, ἀφ' οὗ καὶ ἀρχεται, ὥστε ἀνάγκη πολεμεῖν πολεμίοις οὔσι. § Ἡ 45 μὲν πρότασις ἐξ ἐπιπλήξεως τῶν μὴ συνεπαινούντων μάχεσθαι· ἡ δὲ κατασκευὴ ἐκ διαβολῆς τῶν Ἀθηναίων, ὅτι πανταχοῦ ἐχθροί· τὸ δὲ συμπέρασμα προτρεπτικὸν εἰς τὰ πρακτέα κατὰ διορισμὸν τίσι τῶν ἀνθρώπων ἐστὶ, μᾶλλον προμηθηθέν. — Διὰ μάχης ἔλθ.] τὸ 50 ἐξῆς, Ἀθηναίους διὰ μάχης ἐλθεῖν. — 2. Ἀσφαλῆστερον ἔδ.] τὸ μὴ πολεμηῆσαι. — Οὐ γὰρ τὸ προμηθές...] ὁ νοῦς οὕτως· οὐχ ὁμοίως δεῖ τὸν ἐπιβουλεύοντα καὶ τὸν ἐπιβουλεύόμενον ἀσφαλῶς μεταχειρίζειν, ἀλλὰ

δῆλον ὅτι δεῖ προκινδυνεῦειν τὸν ἐπιβουλεύόμενον. Ὅμηρος [Π. X, 161].

Ἄλλὰ περὶ ψυχῆς θεόν Ἐκτορος ἵπποδάμοιο.

οὐ γὰρ ὁμοῖον ἐστὶ τὸ ὑπὲρ τῆς σφετεράς μάχεσθαι καὶ ὑπὲρ πλείονος· τοῦτο μὲν γὰρ φανερώς ἀδικόν, 5 ἐκεῖνο δὲ καὶ μᾶλλον δίκαιον. — Οἷς ἂν ἄλλος ἐπιῆ] ἐκ τῶν τοῦ Αἰσώπου μύθων, ἄλλος ἄλλον ἀγρευῆσαι θέλων τρέχει τις, ἄλλος δ' ἄλλον ἐκ κακοῦ σώζων. — Ὅρεγόμενος] ὥσπερ οἱ Ἀθηναῖοι. — 3. Πάτριόν τε ὑμῖν] ἀπὸ τοῦ ἔθους ἡ ἐργασία τοῦ δυνατοῦ· προανα- 10 φωνεῖ δ' ὁ μέλλει διὰ παραδείγματος ὕστερον ἀποδείξει. — Ἀθηναίους δὲ...] τὸ συμφέρον μεταληπτικὸν ἀπὸ προσώπου καὶ τρόπου. — 4. Πρὸς τε γὰρ τοὺς...] τοῖς πρὸς τοὺς ἀστυγεῖτονας ἀντιπάλους ἴσοις καθισταμένοις ἐλευθερία περιγίγνεται. διόπερ καὶ ὁ καὶ σύνδε- 15 σμος περιττός. § ἦγουν οἱ γὰρ πρὸς τοὺς ἀστυγεῖτονας ἀντιπαλαίοντες καὶ ἀντιμαχόμενοι καὶ ἐλεύθεροί εἰσιν. — Πρὸς τούτοις] τοῖς εἰρημένοις. — Ἐπὶ τὸ ἔσχατον ἀγῶνος ἐλθεῖν] ἦγουν ἀγωνίσασθαι μέχρι θανάτου. — Ἀγῶνος] ἀντὶ τοῦ κινδύνου τοῦ ἐκ τῆς μάχης ἀπαν- 20 τῶντος. — Διάκειται] ὑπόκειται. ὡς αὐτοῖς ὑποτέτακται, ὡς ἔχει πρὸς αὐτούς. — Οὐκ ἀντίλεκτος] ἀντὶ τοῦ ἀναμφίβολος. — Εἷς ὅρος οὐκ ἀντίλεκτος] ὡς μηδένα ὄλιος ἐν πάσῃ τῇ γῇ ἡμῶν ὅρον ἀναμφισβήτητον πρὸς αὐτοὺς καταλειφθῆναι. ἐξ οὗ δηλοῦται ὅτι πᾶσαν κα- 25 ταδουλώσονται τὴν Βοιωτίαν. — 5. Τοσοῦτω ἐπικινδυνότεραν...] τοσοῦτον ἡ τούτων γειτνιάσις ἐστὶ φοβερώτερον, ἥπερ τῶν ἄλλων, οἷς γειτνιωμένοι. — Ἰσχύος που θράσει] ἦγουν μετὰ θρασείας ἰσχύος. — Ἐξῶ] τῶν ἐαυτοῦ. — 6. Πολλῶν ἀδειαν τῇ Βοιωτίᾳ... 30 καταστ.] ἦγουν ἀφοβον πεποιθήκαμεν τὴν Βοιωτίαν. — 7. Τοῖς πρὶν ἔργοις] τοῖς ἑαυτῶν. — Τὰς προσηκούσας ἦγουν τὰς συγγενικάς. Ὅμηρος [Π. Z, 200].

Μηδὲ γένος πατέρος αἰσχυνόμεν.

— Πιστεύσαντες δὲ τῷ θεῷ] ἐντεῦθεν ὁ Δημοσθένης 35 ὀρμώμενος ἐν τῇ πρώτῃ τῶν Ὀλυμπιακῶν [§ 10], καὶ τῶν θεῶν εὐνοίαν ἰκανῆν ἔφη εἶναι νίκην ἐπαγαγεῖν Ἀθηναίους, εἰ βούλωνται πολεμεῖν Φιλίππῳ. — Πρὸς ἡμῶν ἔσσεσθαι] ἦγουν βοηθήσειν ἡμῖν τὸν θεόν. — Οἷς δὲ γενναῖον] ἦγουν πάτριον καὶ ἀπὸ γένους. — Καὶ τὴν 40 ἄλλων] δηλονότι γῆν.

XCIII. Τῆς ἡμέρας ὅψε ἦν] ἦγουν ἐσπέρα ἦν κλί- 45 ναντος τοῦ ἡλίου. — Προσέμιξεν ἐγγύς] ἐπλησίασεν. — 2. Καθίσας] τὸ στρατεύμα δηλονότι. — Αὐτῷ] τῷ Δηλίῳ. — Καὶ τοῖς Βοιωτοῖς] κατὰ τῶν Βοιωτῶν. — 45 3. Καλῶς αὐτοῖς εἶχε] τοῖς Βοιωτοῖς δηλονότι τὰ τῆς συντάξεως. — Ἐθεντο] περιέθεντο. — Ὡςπερ ἔμελλον] μαχέσασθαι. — 4. Ἐπ' ἀσπίδας δὲ πέντε μὲν καὶ εἰκοσι...] οἶον ὡς ἐπὶ πάντας τοὺς στρατηγούς τοὺς ἑαυτῶν εἰς κ' καὶ ε' τάξεις ἔταξαν κατὰ βάθος. 50

XCIV. Ἀθηναῖοι μὲν οἷδε ὀπλίται] Ἀθηναίων Ὅμηρικόν [v. ad I, 89]. — 2. Μελλόντων ζυνείαι] ἑκατέρων τῶν στρατῶν.

XCV. Δι' ὀλίγου] λόγου δηλονότι ἢ ἐν βραχεῖ χρόνῳ τὸ ἶσον δὲ ἔχει πολλοῖς λόγοις, καὶ ὑπομιμνήσκει μᾶλλον ἢ προτρέπειν δύναται. — 2. Αναρρίπτου-
μεν] βρυχιονίδους λαμβάνομεν. § ἀντὶ τοῦ, οὐ προσ-
5 ἠχόντως τοσόνδε κίνδυνον ἀναδεγόμεθα. — Ἐν γὰρ τῇ τούτων] γῆ δηλονότι. — 3. Χωρήσατε οὖν...] τὸ ἐξῆς, χωρήσατε οὖν ἐς αὐτοὺς ἀξίως τῆς πόλεως. — Ἐς αὐτούς] τοὺς ἐναντίους. — Καὶ τῶν πατέρων] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἀξίως.

10 XCVI. Τὸ δὲ πλέον] τοῦ στρατοῦ. — Φθάσαντος] νῦν ἀντὶ τοῦ καταλαβόντος. — Προσεμίξαν δρόμῳ] αὐτοῖς δηλονότι προέχοντες. 2. Οὐκ ἤθλεν ἐς χεῖρας] ἤγουν οὐ συνέμιξεν. — Ἄλλὰ τὸ αὐτὸ ἔπαθεν] ἑκατέρωι δηλονότι τὰ ἔσχατα. — Ῥύακες] βεῦματα ὑδρηγά.
15 — Ξυνοστήσει] ἑκατέρωθεν ἐσθῶς ἐμάχετο. — 3. Καὶ ἐπέσαν] οἱ Ἄθηναῖοι. — Αὐτοῖς] τοῖς Ἀθη-
ναίοις. — Κυκλωθέντων ἐν ὀλίγῳ] ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐν ὀλίγῳ τόπῳ. — 4. Πρὸς τὸ μαχόμενον] μέρος τῶν Βοιωτῶν τὸ ἐστὶ μάχην ὑπομένον. § πρὸς τὸ οἰκεῖον καὶ
20 μὴ ἡττημένον. — Ἐκράτει] κρείττον ἦν. — Ὠσά-
μενοι] τοὺς Ἀθηναίους δηλονότι. — 5. Ξυπέθη...] τὸ ἐξῆς, ξυπέθη ἐς φόβον καταστῆναι. — Ὑπερφανέ-
των] τῶν ἰππέων τῶν Βοιωτῶν δηλονότι. — 7. Οἱ μὲν] τινὲς τῶν Ἀθηναίων. — Αὐτῶν] τῶν Βοιωτῶν.
25 — Ἐπιλαβούσης τὸ ἔργον] κωλυσάσης τὸν πόλεμον. — 9. Φυλακὴν ἐγκαταλιπόντες] ἐν τῇ Δηλίῳ.

XCVII. Ἀνελόμενοι] ἀνελόντες. — Φυλακὴν] δηλονότι τῶν πολεμίων νεκρῶν, ἵνα μὴ ἀσπόνδους αὐτοὺς ἀνέλωνται οἱ Ἀθηναῖοι. — Ἐπεβούλευον] ἐσκέ-
30 πτοντο. — 2. Ἐπὶ τοὺς νεκρούς] ἐπὶ τῇ ἀνακρίσει τῶν νεκρῶν. — Πρὶν ἂν αὐτὸς ἀναχωρήσῃ] πρὶν, φησὶ, ἐπανελθῆ ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων αὐτός. — Δράσειαν] ἔδρασαν. — Παραβαίνοντες] ἀθετούντες. — Τὰ νό-
μιμα] ἤγουν τοὺς νόμους. — 3. Καθεστηκός] ἔνομοι.
35 — Ἰόντας ἐπὶ τὴν ἀλλήλων] ἤγουν εἰςβάλλοντας πο-
λεμικῶς κατὰ τῆς ἀλλήλων γῆς. — Αὐτόθι] ἐν τῷ ἱερῷ. — Πλὴν... χρῆσθαι] ἄνευ τοῦ χρῆσθαι. — Πλὴν... χέρνιβι χρῆσθαι] ἤγουν οὐ οὐκ ἦν θεμιτὸν ψαῦσαι αὐτοὺς, ἤγουν τοὺς Θεβαίους, εἰ μὴ ὅτε τὰς
40 γεῖρας καθαίρειον δι' αὐτοῦ, δηλονότι τοῦ ὕδατος, μέλλοντες τῶν θυμάτων ἀψεσθαι. — Ἀνασπασάντας] ἀνιμψαμένους, ἤγουν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὕδατος ἀνιμωμέ-
νους πρὸς τὰς κοινὰς χρεῖας χρῆσθαι. — 4. Τοὺς ἐμω-
χέτας] ὁμωχέται οἱ συμμετέχοντες τῶν αὐτῶν ναῶν
45 καὶ τῶν ἱερῶν. — Αὐτοὺς] τοὺς Βοιωτοὺς. — Ἀπιόν-
τας] τοὺς Ἀθηναίους.

XCVIII. Οὔτε ἀδικῆσαι ἔφασαν οὐδέν] ἤγουν οὐ-
δὲν παραλυμήνασθαι. — Ἐπὶ τούτῳ] ἐπὶ τῷ ἀδικῆσαι τὸ ἱερὸν. — Τοὺς ἀδικούντας] ἤγουν τοὺς Θεβαίους.
50 — Σφᾶς] τοὺς Ἀθηναίους. — 3. Ἐξαναστήσαντες] ἀπελάσαντες, μεταναστήσαντες. — 5. Ἐν τῇ ἀνάγκῃ ὑπὸ τῆς ἀνάγκης τοῦ καιροῦ. — Ἐχείνους] τοὺς Θε-
βαίους. — Ἐπὶ τὴν σφετέραν] τὴν τῶν Ἀθηναίων.
— Βιάζεσθαι] ἀντὶ τοῦ βιασθῆναι. — 6. Ξύγγωμιόν

τινα γίνεσθαι] ἤγουν ξυγγνώμην λαμβάνειν. — Ἀπὸ τῶν ζυμφορῶν] ἀπὸ τῶν ἐπιβρέοντων δεινῶν. —
— Τολμήσασι] τολμηρῶς πράξασι παρὰ τὰ καθεστη-
κότα. — 7. Ἐχείνους] τοὺς Βοιωτοὺς. § τοὺς Θε-
βαίους, ἀξιοῦντας κομίζεσθαι μὲν τὸ ἱερὸν τὸ ἐπὶ Δη-
5 λίῳ, ἀνταποδιδόναι δὲ τοὺς νεκροὺς τοῖς Ἀθηναίοις, ἀσεβεῖν μᾶλλον ἢπερ τοὺς Ἀθηναίους, μὴ θέλοντας κομίσασθαι τὰ μὴ πρέποντα τοῖς ἱεροῖς, μηδὲ νεκροὺς θεῶν ἀντικαταλλάττεσθαι. — 8. Μὴ ἀπιούσιν] ἀντὶ τοῦ μὴ ἀπιόντες. — Μὴ ἀπιούσιν] ὅτι οὐκ ἀναχωρήσουσιν.
10 XCIX. Ἐαυτῶν] τῶν Βοιωτῶν. — Εἰ δὲ...] εἰ δὲ δοκοῦσιν οἱ Ἀθηναῖοι ἰδίαν εἶναι τὴν γῆν ἐν ἧσὶ νεκροὶ κεῖνται, αὐτοὶ τὸ ποιητέον γινωσκέτωσαν. — Νομίζοντες] οἱ Βοιωτοί. — Καὶ οὐκ ἂν...] καὶ οὐκ ἂν τοὺς Βοιωτοὺς κατισχύσειν τῶν Ἀθηναίων ἐν τῇ Ὠρωπίᾳ,
15 ὥστε τοὺς νεκροὺς κατασχέειν αὐτῶν. — Οὐδ' αἷ...] οὐδ' αἷ ἐσπεδόντο προφάσει οὐκ ὄψην Ἀθηναίων οὐσης τῆς γῆς. τὴν γὰρ καὶ ἔδει περὶ τῶν ἐν τῇ Ἀττικῇ τοῖς Βοιωτοῖς σπένδουσθαι; — Τὸ δὲ...] εὐπρεπὲς δὲ εἶναι ἀποκρίνασθαι ἐκ τῆς Βοιωτῶν ἀπιόντας τοὺς Ἀθηναίους
20 ἀπολαβεῖν ἄπερ αἰτοῦσιν.

C. 2. Ἀκριβῶς] κατὰ φύσιν. — Ἐσεσιδήρωτο] ὥστε ὑπὸ τοῦ πυρὸς μὴ βλάπτεσθαι τὴν κεραίαν. — 4. Στεγανῶς] ταυτὸν εἰπεῖν διὰ στεγανοῦ σώματος.

CI. 5. Αὐτοῦ] τοῦ Σιτάλκου.

CII. Τοῦ δ' αὐτοῦ χεῖμῶνος] μετάβασις. — 2. Ἡ πόλις] ἢ Ἀμφίπολις. — Ἀρισταγόρας] οὐτινος καὶ Ἡρόδοτος μέμνηται πολλάκις. — Ἡδῶνων] ἀπὸ τῆς Ἡδωνῆς πλ[άσσεται], καὶ οὐκ ἀπὸ τῆς Ἡδωνοῖ. ὅθεν ὑποκατιῶν Ἡδωνᾶς ἔφη, καὶ οὐχὶ Ἡδωνοῦς.
30 — 4. Διὰ τὸ περιέχειν αὐτὴν] τὸν Στρυμόνα. — Ἀπολαβῶν] ἀποχόψας. — Περιφανῆ... ὄκισεν] ἐν τοιούτῳ χωρίῳ κατήμισεν, ὃ καταφανὲς ἐκ τε γῆς καὶ θαλάσσης ἐστὶ.

CIII. 4. Ἐγγὺς τε προσκοικύντες] τῇ Ἀμφίπολει.
35 — Παρέτυγε] συνέθη. — Ἐκ πλείονος] καιροῦ δηλονότι. — Πρὸς τοὺς ἐμπολιτεύοντας] μετέχοντας τῆς πολιτείας τῶν Ἀμφιπολιτῶν. — Δεξάμενοι] οἱ Ἀργίλοι. — Τῇ πόλει] τῇ οἰκείᾳ. — 5. Τὸ πόλισμα] ἢ Ἀμφίπολις. — Τῆς διαβάσεως] τῆς γεφύρας. — 40 Προσπεσῶν] ἤγουν ἐπιπεσῶν.

CIV. Διαβάσεως] διαπεραιώσεως. — 2. Τῷ στρα-
τῷ] σὺν τῷ στρατῷ. — 3. Ἐπὶ τὰ ἔξω ἐπέδραμεν] ἤγουν ἐληίσαστο τὰ ἐκτός. — 4. Τὰς πύλας] τῆς Ἀμφι-
45 πόλεως. — Αὐτοῖς] τοῖς Ἀμφιπολίταις. — Κελεύον-
τες] τὸν Θουκυδίδην.

CV. Ἀφικνουμένου αὐτοῦ] τοῦ Θουκυδίδου. — Αὐτόν] τὸν Θουκυδίδην. — Περιποιήσειν] σώσειν. — 2. Ἀνειπὼν] ἀνακηρύξας. — Ἐπὶ τοῖς ἑαυτοῦ] κτήμασι δηλονότι. — Καὶ ὁμοίας] πολιτείας.
50

CVI. Ἄλλοιότεροι ἐγένοντο τὰς γνώμας] ἤγουν μετεβλήθησαν τὴν προαίρεσιν. — Τὸ δὲ πλεῖον ζύμ-
μικτον] οἱ πλείους οἰκήτορες σύμμικτοι ἦσαν, ἦνουν ἐκ διαφόρων γενῶν. — 2. Πρασσόντων] ἤγουν συνερ-

γούντων εἰς τὴν προδοσίαν. — Διαδικαιούντων αὐτὰ] δίκαια κρινόντων τὰ τοῦ Βρασίδα. — Τετραμμένον] μεταβεβλημένον τῇ γνώμῃ. — Καὶ προσεδέξαντο] τὸν Βρασίδαν. — 3. Ὁψέ] μετὰ δυσμας ἡλίου.

6 CVII. Ὁ μὲν] ὁ Θουκυδίδης. — Δεξάμενος] ὁ Θουκυδίδης. — Ἄνωθεν] ἤγουν ἐκ τῆς ἀνω πόλεως. — 2. Ὁ δέ] ὁ Βρασίδης. — Κατὰ τε τὸν ποταμόν] ἤγουν διὰ τοῦ ποταμοῦ. — Ἀμφοτέρωθεν] ἤγουν ἀπὸ γῆς καὶ θαλάττης. — 3. Αὐτῶ] τῷ Βρασίδᾳ. — Καὶ

10 Οἰσύμη] ἀπὸ κοινοῦ τὸ προσεχώρησε. — Ξυχαθίστη] συνεβέβαίον.

CVIII. Διαγόντων] διαβιβαζόντων. — Σφῶν] τῶν Ἀθηναίων. — Τοῖς Λακεδαιμονίοις] τὸ ἐξῆς, πάροδος τοῖς Λακεδαιμονίοις. — Τριήρεσι τηρουμένῃ] ἀντὶ

15 τοῦ τηρούντων τῶν Ἀθηναίων. — 4. Ἀσαφεῖ... ἀσφαλεῖ] πάρισον. — Εἰωθότες οἱ ἄνθρωποι...] τοῦτο ἐξηγητικόν ἐστὶ τοῦ προτέρου εἰωθότες οἱ ἄνθρωποι, ὃ μὲν ἂν ἐπιθυμῶσι, τοῦτο ἐλπίζειν τεύξεσθαι ἄνευ λογισμοῦ. (τοῦτο γὰρ ἐστὶν ἐλπίδι ἀπερισκέπτῳ διδόναι.) οὐ δὲ ἂν

20 μὴ ἐπιθυμῶσι, τοῦτο μόνον λογισμῶ ἐξακριβοῦντες ὡς ἀνέλπιστον παρατεῖσθαι. — Διδόναι] ἑαυτοὺς δηλονότι. — 5. Ἐφοκᾶ] ἤγουν ἐπαγωγᾶ. — 6. Ὀργώντων] ὀρημμένων, προθυμουμένων.

CIX. 2. Ὁ ἄθλος αὐτῆς] μέρος ὧν τῆς Ἀκτῆς

25 δηλονότι. — 4. Διγλώσσων] ἀντὶ τοῦ πολυγλώσσων. — Χαλκιδικόν] ἔθνος δηλονότι. — Κατὰ δὲ μικρὰ πόλισματα] ἤγουν ἐν μικροῖς πόλισμασι.

CX. Τὴν πόλιν] τὴν Τορώνην. — Τῷ στρατῶ] σὺν τῷ στρατῶ.

20 τὰ τῆς προδοσίας. — Ἐτήρουν τὴν πρόσδορον] παρεφύλαττον τὸ τῆς παρουσίας. — Φρούρους] τὸ ἐξῆς, τοὺς φρουροὺς διέφθειραν.

CXI. 2. Οἱ μὲν] οἱ πελασταί.

CXIII. Οἱ δὲ πράσσοντες] τὰ τῆς προδοσίας. — 2. Αὐτῶν] τῶν περὶ τὸν Βρασίδαν. — Τῆς πόλεως] ἤγουν τῆς Τορώνης. — 3. Ἐπιτήδειοι] φίλοι.

CXIV. Ἐξελλόντα] τῆς Ληκύθου. — Πολιτεύειν] πράττειν κατὰ τὸ ἔθος τῆς πολιτείας. — 2. Ἡμέραν] μίαν δηλονότι. — Ἐν ταύταις δέ] ταῖς ἡμέραις δηλονότι.

40 3. Ἐλεξε τοῖς ἐν τῇ Ἀκάνθῳ παραπλησία] ἐν τῷ *c'* [*fort. ζ'*. *Supra* c. 85.] τῶν συγγραφῶν διάλεξις Βρασίδου πρὸς Τορωναίους. — Τὴν λῆψιν] ἤγουν τὴν χεῖρῶσιν. — Ἐπὶ δουλείᾳ] τῆς πόλεως δηλονότι. — Τῶν αὐτῶν] τοῖς προδοταῖς. — 4. Ἡγούμενος... φίλα] ἤγουμενος μὴ χεῖρους φανήσεσθαι παρ' ἡμῖν αὐτοὺς διὰ τὸ Ἀθηναίους γινόνεσθαι φίλους. — 5. Ξυμμάχου] τῶν Λακεδαιμονίων

CXV. Τῶν σπονδῶν] τῶν ἡμερῶν τῶν σπονδῶν. — Φαύλου] μικροῦ. — 2. Ἀπεκρούσαντο] οἱ ἐν τῇ Ληκύθῳ Ἀθηναῖοι. — Ἀνεφόρησαν] ἀνεβίβασαν.

CXVI. Ἐπιπερόμενος τῷ στρατῶ] ἐπιτιθέμενος σὺν τῷ στρατῶ.

2. Τὴν Ληκύθου] τὸ τεῖχος τῆς Ληκύθου. — Ἀνασκευάσας] ἀνοικοδομήσας.

CXVII. Ἐχεχειρίαν] ἀργίαν τοῦ πολέμου. —

Προσποστῆσαι] ἤγουν πρὸς οἷς ἀπέστῃσε. — Ἄμα, εἰ καλῶς σφίσι ἔχοι] ἤγουν σὺν τούτῳ, εἰ συμφέροι αὐτοῖς ἡ ἐχεχειρία. — Ἀνακωχῆς] ἤγουν διακοπῆς. — Μᾶλλον ἐπιθυμήσειν αὐτοῦ] ἤγουμενοι δηλονότι ἐπιθυμήσειν τοὺς Ἀθηναίους. — 2. Εὐτύχει] ἤγουν τὰ

5 κατὰ τὸν πόλεμον εὐδοσοῦτο. — Καὶ ἔμελλον...] ἐν ἀδῆλῳ εἶναι εἰ κρατήσουσιν αὐτῶν. Ἄλλως. ἔμελλον γὰρ, ἰσοβρόπως ἀγωνιζόμενοι, κρατήσειν μὲν τῶν Ἀθηναίων, τοὺς δὲ ἄνδρας ἀπολέσειν. — 3. Ἐχεχειρία] ὁμολογία Λακεδαιμονίων καὶ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν

10 ξυμμάχων.

CXVIII. Κατὰ τοὺς πατριῶς νόμους] ἤγουν κατὰ τὴν προσταγὴν τῶν πατρίων νόμων. — 2. Δοκεῖ] ἀρεστὰ φαίνεται. — Προσκηρυκεύμενοι] ἤγουν διὰ κηρυκίαις.

3. Ἐπιμελεῖσθαι] ἔδοξε δηλονότι. — Ὅπως] ἤγουν

15 πῶς. — Ἐξευρήσομεν] ἡ ἐξ περισσῆ. — Ὅρθως] ἀληθῶς. — 4. Ἐκατέρους] τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς Ἀθηναίους μετὰ τῶν συμμάχων. — Πρὸς αὐτοῦ] ἤγουν τοὺς Λακεδαιμονίους. — 5. Μηδετέρου] ἤγουν Ἀθηναίους καὶ Μεγαρέας. — 6. Πρεσβεία] ἤγουν

20 πρεσβευταῖς. — Ἀκολουθοῖς] τῶν πρεσβευτῶν καὶ τῶν κηρύκων. — 7. Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ] τῆς ἐνιαυσιαίας ἐχεχειρίας δηλονότι. — 8. Τὰ ἀμφίλογα] ἤγουν τὰ ἀμφίβολα. — 9. Εἶτε καλλιώτερον εἶτε δικ. τούτων]

τῶν παρ' ἡμῶν λεγομένων δηλονότι. — 10. Τέλος

25 ἔχοντες] ἀντὶ τοῦ, αὐτοκράτορες ὄντες· ὡς κύριοι εἶναι συμβῆναι ἄνευ τῶν πόλεων, οἷς ἐπήρχοντο. — 11. Τῷ δήμῳ] τῶν Λακεδαιμονίων. — Ἐπρυτάνευε] τῆς πρυτανείας ἤρχε. πρυτανεία δὲ ἡμέρα, καθ' ἣν ἔχει

τις ἐξουσίαν. — Εἶπεν] ἀπεφῆναι. — 13. Ἐν τούτῳ

30 τῷ χρόνῳ] ἐν τῷ ἐνιαυτῷ. — 14. Τὰς πρεσβείαις] ἤγουν τοὺς πρεσβευτὰς τοὺς παρόντας.

CXIX. Ὁμολόγησαν] συμφώνησαν. — 3. Ἢ μὲν

δὴ ἐχεχειρία] ἡ ἀνακωχὴ τοῦ πολέμου.

CXX. Περὶ δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας] ἡ περὶ ἀντὶ τῆς

35 κατὰ. — Ἐπήρχοντο] εἰς ἀλλήλους ἐκάτεροι. — Σφῶν] ἤγουν τῶν Πελληνῶν. — 2. Διέπλευσε...] ὁ Βρασίδης εἰς τὴν Σκιώνην ἔπλει ἐν πλοίῳ μικρῷ, παραούσης

τριήρους, ὅπως, εἰ μὲν αὐτὸς ἐντόχοι πολεμῶν πλοίῳ,

ἡ τριήρης ἐπελθοῦσα βοηθήσειεν αὐτῷ, εἰ δὲ ἀντίπαλος

40 τριήρης ἐξ ἐναντίας ἐπιφέροιο, αὐτὸς ἐν τῷ κελήτιῳ διασωθεῖη· ἔμελλον γὰρ ἡ τριήρης ἡ πολεμία οὐκ ἐπὶ τὸ κελήτιον δρῶναι, ἀλλ' ἐπὶ τὴν τριήρη. — 3. Οὐκ ἀνέμειναν] οὐχ ὑπέμειναν * ὀκνήσαντες περὶ τῆς ἐλευθερίας ἐν ἀνάγκῃ γενέσθαι οἰκτεῖον γὰρ ἀγαθὸν τὴν ἐλευ-

45 θερίαν λέγει. — Ἀτομίαι] δι' ἀτομίαν. — Σφίσι] τοῖς Σκιωναίοις. — Τῶν μεγίστων] ἤγουν τῶν ἀναγκασιωτάτων δεινῶν δηλονότι.

CXXI. Ἐπήρσαν] ἐπετρώθησαν. — *Θαρσήσαντες]

[ἐμπλησθέντες] θάρσους καὶ ἀγαθῶν ἐλπίδων. — Τόν

50 τε πόλεμον] τὸν ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων. — 2. Διέθη κάλιν] εἰς τὴν Τορώνην δηλονότι. — Ἐπεραίωσε] διεβίβασε διὰ νεῶν εἰς τὴν Σκιώνην. — Μετ' αὐτῶν] τῶν Σκιωναίων. — Βοηθῆσαι... νῆσον] ἤγουν ὡς ναυτικούς τα-

χέως ἂν ἐλθεῖν εἰς βοήθειαν. — Φθάσαι] ἤγουν προλαβεῖν ἐκείνους. — Ἐγχειρήσει] ἐπιθήσει.

CXXII. Παρ' αὐτῶν τὸν Βρασίδαν. — 2. Διέβη] ἀπὸ τῆς Σκιώνης. — 3. Κατήνει] συνετίθετο, κατένευσε 5 συναίνων. — 4. Αὐτούς] τοὺς Ἀθηναίους. — Ἰῆς πόλεως] τῆς Σκιώνης. — Περὶ αὐτῆς] τῆς Σκιώνης. — 5. Σφῶν] τῶν Ἀθηναίων. — Ἀνωφελεῖ] λείπει, ἐν θαλάσῃ. — 6. Ὑστερον] ἤγουν μετὰ τὴν ἐκεχειρίαν.

CXXIII. Φανερώς] ἀντὶ τοῦ ἐκουσίως, ἄνευ προ10 δόσεως. — 2. Ἐτόλμησαν] ἐθάβρῃσαν προσιέναι τῷ Βρασίδᾳ. — Ἐτοίμην] εἰς τὸ βοηθῆσαι. — Οὐ προὔδιδου] ὁ Βρασίδης. — 3. Ἐπ' ἀμφοτέρας τὰς πόλεις] τὴν Μένδην καὶ Σκιώνην. — 4. Καὶ οἱ μὲν] οἱ ὑπολειφθέντες ἐν Σκιώνῃ καὶ Μένδῃ.

CXXIV. Ὁ μὲν] ἤγουν ὁ Περδίκκας. — 2. Τοὺς 15 Λυγκηστάς] τοὺς περὶ τὸν Περδίκκην καὶ Βρασίδαν. — 3. Ἀπὸ τοῦ λόφου] τοῦ οἰκείου. — Οἱ δὲ λοιποὶ] Λυγκησταί. — 4. Τροπαῖον στήσαντες] οἱ περὶ τὸν Βρασίδαν. — Ἐπέσχον] αὐτοὺς δηλονότι κατὰ τὸν πόλεμον. — Οἱ ἔτυχον... μέλλ. ἤξ.] ἤγουν οἱ ἐμελλον 20 ἤξειν. — Ἐπὶ τὰς τοῦ Ἀρβιβαίου κώμας] ἀντὶ τοῦ κατὰ τῶν Ἀρβιβαίου κωμῶν. — Καθῆσθαι] ἀργὸς εἶναι. — Περιορώμενος] εὐλαβούμενος περὶ αὐτῆς, κηδόμενος. — Οὐ πρόθυμος ἦν] προΐεναι δηλονότι.

CXXV. Δοκοῦν] ἀντὶ τοῦ δοκοῦντος. — Αὐτῶν 25 τῶν Ἰλλυριῶν. — Κυρωθὲν δὲ οὐδέν] ὀρισθέν. § ἀντὶ τοῦ κυρωθέντος οὐδενός. — Ἐκ τῆς διαφορᾶς] ἤγουν διὰ τὴν ἔχθραν. — Ἀσαφῶς ἐκπλήγησθαι] ἀντὶ τοῦ ἀδήλως ἐκπλήττεσθαι, ἄνευ αἰτίας, σαφερῶς. — 30 Πρὶν τὸν Βρασίδαν ἰδεῖν] πρὶν διαλεχθῆναι τῷ Βρασίδᾳ· οὕτω γὰρ οἱ Ἀττικοὶ λέγουσιν, ὡς τὸ ἰδεῖν τί σε ἐβουλόμην, ἀντὶ τοῦ διαλεχθῆναι σὺ τι. — 2. Ἐπιέναι] αὐτοὺς δηλονότι. — Ἐς μέσον λαβῶν] ἀντὶ τοῦ περιλαβῶν τοὺς ὀπλίτας. — 3. Ἐκδρόμους δὲ...] ἤγουν 35 ἔταξε τοὺς νεωτάτους ἐκτρέχειν, καὶ ἐπιέναι τοῖς μετὰ τοῦ Ἀρβιβαίου, εἰ ἐπιχειροῖεν προσβάλλειν τοῖς μετὰ τοῦ Βρασίδου. — Προςβάλλειν] οἱ μετὰ τοῦ Ἀρβιβαίου. — Τελευταῖος] τῆς συντάξεως.

CXXVI. Εἰ μὲν μὴ ὑπόπτειον...] προοιμιακὴ ἐν- 40 νοιά ἐστι, καὶ οὔτε κατασκευὴν ἔχει οὔτε συμπέρασμα. — Μεμονῶσθαι] τῆς συμμαχίας * τοῦ Περδίκκου. — 2. Τοιούτων...] τὴν δημοκρατίαν λέγει. — 3. Προηγωνίσθη] προεπολεμήσατε. — Δεινοῦς] τὰ πολέμια. — 4. Ὅσα μὲν τῷ ὄντι ἀσθενῆ ὄντα...] ὅσοι πολέμιοι, ἀσθενεῖς ὄντες, δόκησιν ἰσχύος παρέχουσι τοῖς ἐναντίοις, 45 περὶ τούτων τάληθῆ μαθόντες οἱ δι' ἐναντίας θαρσύνονται μᾶλλον ὅσοι δὲ τῷ ὄντι εἰσὶν ἰσχυροὶ, τούτους εἰ μὴ τίς ἐμπροσθεν μάθοι, τολμηροτέρων καὶ οὐκ ὀρθῶς αὐτοῖς προσερχήσεται. — Δόκησιν ἔχει ἰσχύος] ὡς περ 50 τὰ τῶν ἐναντιῶν βαρβάρων. — Οἷς δὲ βεβαίως τι πρόσ-εστιν ἀγαθόν] ὡς περ ἡμῖν. ἤγουν οἰτινές εἰσι τῇ ἀληθείᾳ ἀνδρεῖται. — 5. Οὔτοι] οἱ βάρβαροι. — Οὔτοι δὲ τὴν μέλλησιν μὲν...] τοῦ ἐπιέναι δηλονότι. ἤγουν ἐκφοβῶσιν μέλλοντες ἐπιέναι. § οἱ δὲ Λυγκησταί φοβεροὶ

εἰσι μέλλοντες, οὐκ ἐν χερσὶν ὄντες. — Πλήθει ὀφείως 5 δεινοί] δόξαι ἐμποῦσαι. — Δήλωσιν ἀπειλής] ἔμφασιν καταπλήξεως. — Αἰσχυνοῖεν ἂν] ὡς περ ἡμεῖς οἱ Λακεδαιμόνιοι δηλονότι. — Ἡ τε φυγὴ καὶ ἡ ἐφοδὸς αὐτῶν...] ὁμοίως καὶ τὸ φυγεῖν καὶ τὸ διώκειν καλὸν φαί- 6 νεται τοῖς βαρβάροις, καὶ οὐκ ἐξετάζεται, πότεροί εἰσιν ἀνδρειότεροι, οἱ φεύγοντες ἢ οἱ διώκοντες. — Αὐτοκράτωρ δὲ μάχη...] μάχη δὲ αὐτεξούσιος, ἐν ᾗ ἕξεστιν ὁ βούλεται τις πράττειν, παρέχει πρόφασιν [τοῦ] φεύγειν τοὺς ὀπισθὺν βουλομένους σώζεσθαι. — Ἐκείνω] τῷ ἐξ 10 χεῖρας ἔλθειν. — 6. Ἀπ' αὐτῶν ὄραται...] ὄραται δὲ σαφῶς, ὅτι τὸ ἀπ' αὐτῶν δοκοῦν δεινὸν ὄψιν μὲν καὶ ἀκοὴν καταπλήττεται, δυνάμει δὲ οὐδέν ἐστι. τοῦτο οὖν ὑπομείναντες, (τὴν φωνὴν αὐτῶν φημί καὶ τὴν ἀπειλήν,) καὶ εὐκόσμως ἐν καιρῷ τοῦ ἀναχωρεῖν ὑποχωρή- 15 σαντες, ἀσφαλῶς ὑπονοστήσετε, καὶ γνώσεσθε τοῦ λοιποῦ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ καθεστῶτες. — Κατασπέρχον] κινῶν εἰς δεξιάν, ἐκπλήττον. — Οἱ τοιοῦτοι...] τὸ τῶν βαρβάρων πλῆθος τοῖς μὲν τὴν πρώτην ἐμβολὴν δεξαμέ- 20 νοις ἀπῶθέν ἐστι φοβερόν ἀνδρείας ἀνάτασιν μέλλουσαν ἀπειλοῦν· τοῖς δὲ μὴ δεξαμένοις, ἀλλὰ φεύγουσι, τὸ διώκον εὐψύχως ὀξείως ἐπιφέρεται, ἅτε δὴ ἐν ἀσφαλεῖ καθεστῶτες, ὡς ἂν τῶν φευγόντων οὐ μαχομένων. — Μελλήσει] προδοκίᾳ.

CXXVII. Ὑπήγει] ἡρέμα καὶ κατ' ὀλίγον ἦγεν. — 25 2. Αἶ τε ἐκδρομαί] οἱ τεταγμένοι δηλονότι πρὸς τὸ ἐκτρέχειν. — Παρὰ γνώμην ἀντέστησαν] παρ' ἐλπίδα τὴν τῶν Λυγκηστῶν ἀντέστησαν οἱ Λακεδαιμόνιοι. — Ἐπιφερομένους μὲν] τοὺς βαρβάρους. — Οἱ λοιποὶ] τῶν 30 βαρβάρων. — Τὴν ἐξβολήν] εἰσοδον. — Φθάσαντες] προλαβόντες οἱ βάρβαροι. — Ἀναχώρησιν] φυγὴν. — Καὶ προσιόντος αὐτοῦ] τοῦ Βρασίδα. — Τὸ ἄπορον τ. δ.] καθ' ἣν οὐκ ἦν πόρος ἐξελθεῖν. — Κυκλοῦνται] ἤγουν κυκλοῦσιν οἱ βάρβαροι. — Ἀποληψόμενοι] ἀποκόψαντες. 35

CXXVIII. Πρὶν καὶ τὴν πλείονα κύκλωσιν...] πρὶν 40 τοὺς πολλοὺς τῶν κυκλοῦν τοὺς Λακεδαιμονίους μέλλοντων παρῆναι. — Σφῶν] τῶν βαρβάρων. — 2. Ἐν μεθορίοις] τοῦ τόπου τοῦ Περδίκκα. — 4. Τὰ μὲν] τὰ ζεύγη δηλονότι. — 5. Πελοποννησίων...] τοὺς Πελο- 45 ποννησίους ἐμίσει οὐ κατὰ γνώμης προαίρεσις, οὐδὲ ἔθος ἔχων· τοὺς γὰρ Ἀθηναίους μᾶλλον [πρὶν] ἐμίσει. — Ἐτῶν δ' ἀναγκαίων ξυμφορῶν] ἔνεκεν τοῦ ἀναγκαίου συμφέροντος. § Διὰ τὴν ἀνάγκην συμφέρειν νομίσας 50 μισεῖν τοὺς Λακεδαιμονίους, ἀποστατὰς διεπράττετο, πῶς Ἀθηναίους μὲν φίλος ἔσται, Λακεδαιμονίον δὲ ἀπαλλάξεται.

CXXIX. Ἐαυτῶν] τῶν Ἀθηναίων. — 3. Ἄραντες 55 δέ] οἱ Ἀθηναῖοι. — Οἱ δ' αὐτοὶ τε] ἤγουν αὐτοὶ δὲ οἱ Μενδαῖοι. — 4. Τραυματιζόμενος] βαλλόμενος ὑπ' αὐτῶν. ἔνιοι δὲ ἀναφέρουσιν ἐπὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. — Βιάσασθαι] βίαν προσαγαγεῖν αὐτοῖς. — Ἄλλῃ ἐφόδῳ ἐκ πλ.] ἄλλῃ μακροτέρᾳ ὁδοῦ κατ' ἐκείνων. — Ἐκ πλείονος] διαστήματος δηλονότι. — Δυσπροσβάτω]

δυσαναβάτω. — Ἐθορυβήθη] ἐδειλίασεν. — 5. Ὡς οὐκ ἐνέδοσαν] οὐχ ὑπέειξαν. — Ἀναχωρήσαντες] ἐπὶ πόδα ἐλθόντες. — Οἱ Μενδαῖοι] οἱ ἐπὶ τοῦ λόφου. — Ἐς τὴν πόλιν] τὴν Μένδην.

κ CXXX. Τῇ δ' ὑστεραία] σημειώσαι ἡμέρας ἀπάσας. — Τὴν γῆν] τὴν Σκιώνην. — Οὐδενὸς ἐπεξίστοντος] τῶν Σκιωναίων. — Ἦν γάρ τι καὶ στασιασμοῦ] ἤγουν ἤσαν τινες στασιαζόντες. — 4. Καὶ τινος αὐτῶ τῶν ἀπὸ τοῦ δήμου ἀντειπόντος] ἤγουν δημότου ἐναντιωθέντος, κατὰ τὸ ἔθος τῶν στασιαζόντων, ἀντιλέγειν δηλονότι. — Κατὰ τὸ στασιωτικὸν] κατὰ τὸ ἀντιστασιάζειν. — Ὡς ἀντίειπεν] ὁ δημότης. — Περὶ ὀργῆς ἐχώρει] ἀντὶ τοῦ ὑπὸ ὀργῆς. — 5. Φοβηθέντων] ἀντὶ τοῦ * φοβηθέντας. ἐφοβήθησαν δὲ, ὅτι ἰβήθησαν ἀπὸ τῆς πρὸς τοὺς Ἀθηναίους συνθήκης αὐτοῖς ἐπιθέσθαι. — Πρροειρημένου] συμφώνου. — Τὴν ἐπιχείρησιν] ἀντὶ τοῦ τὴν προδοσίαν. — 6. Διήρπασαν] τὰ ἐνόητα αὐτῆ. — 7. Πολιτεύειν ἐκέλευον ὥσπερ εἰώθεσαν] τὴν οἰκειάν πολιτείαν ἔχειν. — Τὰ περὶ τὴν Μένδην κατέσχον] ἐκυρίευσαν τῆς Μένδης.

CXXXI. 2. Αὐτῶ] τῷ λόφῳ. — 3. Αὐτῶν] τῶν Ἀθηναίων. — Βιασάμενοι ...] ὑπερβατόν· βιασάμενοι τὴν φυλακὴν, νυκτὸς ἀφικνουῦνται παρὰ θάλασσαν. — Τὸ ἐπὶ τῇ Σκιώνῃ στρατόπεδον] τοὺς φυλάσσοντας τὴν Σκιώνην.

CXXXII. Ὁμολογίαν] ξύμβασιν. — 2. Ἐπειδὴ... ἐνδελόν τι ποιεῖν] ἐπειδὴ φίλος ἐγεγόνει τοῖς Ἀθηναίοις, ἡξίουσιν αὐτὸν τεκμηρίον τι παρέχειν φιλίας. — Αὐτός] ὁ Περδίκκας δηλονότι. — Χρῶμενος αἰεὶ τοῖς πρώτοις] δηλονότι ξένους καὶ φίλους. ἤγουν τοὺς πρώτους φίλους ποιήσας. — Τὸ στρατεύμα] τῶν Πελοποννησίων. —

3. Καὶ τῶν ἡβόντων αὐτῶν παρανόμως] ὡς οὐκ ὄντος νομίμου ἐξάγειν τοὺς ἡβόντας. ἢ οὐκ ὄντος νομίμου ἄρχοντος καθιστάνειν τὰς πόλεις τοὺς ἡβόντας, ἀλλὰ τοὺς προβεβηκότας καθ' ἡλικίαν. — Παρανόμως] ἤγουν παρὰ τὸ καθεστηκὸς ἔθος. — Τοῖς εὐτυχοῦσι] γράφεται ἐντυχοῦσι, καὶ τὰς πόλεις μὴ τοῖς τυχοῦσι πιστεύειν, ἀλλὰ Λακεδαιμονίοις ἐγχειρίζειν.

CXXXIII. Ἐπικαλέσαντες] ἤγουν ἐγκαλέσαντες. — Παρρησιακὸς δὲ ῥῆον ...] ἐξεγένετο δὲ αὐτοῖς ῥαδίως περιελθεῖν τὸ τεῖχος, ἐπειδὴ τῶν Ὀσπείων ἐν τῇ πρὸς Ἀθηναίους μάχῃ τὸ ἀκμαϊότατον ἀπολώλει. — Αὐτῶν] τῶν Ὀσπείων. — Ἄνθος διεφθάρη] γράφεται ἀπολώλει. — 3. Οἱ δέ] οἱ Ἀργεῖοι. — Ἐπέλαθεν] κατέσχε. — Καὶ ἔναντον ἐκ μέσου] τὸ δῆδον ἐπλήρωσε, τὸ δὲ ἔναντον ἡμιτελὲς ἦν, ὥστε τὰ πάντα πεντήκοντα ἐξ ἡμισυ ἔτη δινήυσεν ἢ Χρυσὴς ἰέρεια.

CXXXIV. Ἀμφιδήριτος] ἀμφισθητήσιμος. — Ἀγχωμάλου] ἴσης. — Ἀγχωμάλου τῆς μάχης] σημειώσασαι ἀγχωμάλος μάχη. — 2. Ἐπηυλίσαντο] κατεσκήνωσαν.

CXXXV. Τούτου] τοῦ προσβεῖναι τὴν κλίμακα. — Τοῦ γὰρ κώδωνος] Θουκυδίδης τοῦ γὰρ κώδωνος παρενεχθέντος, ἀρσενικῶς· Σοφοκλῆς δὲ [Aj. 17],

Χαλκοστόμου κώδωνος ὡς Τυρσηνικῆς,

εἶπε θηλυκῶς. — Τὸ διάκενον] διάκενον μὲν τὸ ἀφύλακτον λέγει. ἔλαθε δὲ ὁ Βρασιδάς προσβεῖναι τὴν κλίμακα· ἔως γὰρ ὁ περιῶν μετὰ τοῦ κώδωνος ἄλλω παρεδίδου τὸν κώδωνα, χρόνου ἐγγινομένου, ἔλαθε προσβεῖναι τὴν κλίμακα. § ὑπερβατόν· τοῦ γὰρ κώδωνος φησὶ, παρενεχθέντος ἐς τὸ διάκενον, οὕτως ἡ πρόσθεσις ἐγένετο. — Ἡ πρόσθεσις ἐγένετο] τῆς κλίμακος δηλονότι. — 2. Θουκυδίδης ξυνέγραψεν]. ἀποροῦσί τινες ψυχρὰν ἀπορίαν, διὰ τί Θουκυδίδης, ἔχων τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ θ', ἢ συνεγράψατο ἱστορίας, ὁ δὲ Ἡρόδοτος, ἔχων ἀπὸ τοῦ ἡ', ἔλιπε θ'. Ὡς ἡ λύσις ψυχροτέρα, ὅτι ἐπειδὴ, φασιν, ἀπὸ τοῦ ἡ' ἔως τοῦ β', θ' στοιχεῖα εἰσιν, ἀπὸ δὲ τοῦ θ' ἔως τοῦ ο' ὀκτώ εἰσι· τὸ πρῶτον ἐναυῦθα τοῦ ὀνόματος γράμμα ἀριθμησάντες καὶ τὸ ὑστερον. ἢ δὲ ἀληθεστέρα λύσις τοιαύτη, ὅτι ὁ Θουκυδίδης οὐ διείλεν εἰς ἱστορίας, ἀλλὰ μίαν συνεγράψατο. Καὶ δῆλον ἐκ τῆς διαφωνίας τῶν κριτικῶν· οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν διείλον εἰς ὀκτὼ, οἱ δὲ εἰς ἑπτὰ, τὴν πρώτην εἰς β' καὶ τὰς ἄλλας ἑπτὰ εἰς ια'. § Ἰστέον ὅτι εἰς τὸ κομψὸν τῆς φράσεως Θουκυδίδης Αἰσχύλον καὶ Πίνδαρον ἐμιμήσατο, εἰς δὲ τὸ γόνιμον τῶν ἐνθυμημάτων τὸν ἑαυτοῦ διδάσκαλον Ἀντιφῶντα, εἰς δὲ τὴν λέξιν Πρῶδικον, ὅθεν καὶ Πρῶδικον λέξεις ἐν τῇ κειμένῳ σημειούμεθα, εἰς δὲ τὸ γνωμικὸν τοὺς * Σωκρατικούς, Εὐριπίδην καὶ τοὺς ἄλλους, (τοῖς γὰρ αὐτοῖς χρόνοις ἦσαν,) εἰς δὲ τὴν οἰκονομίαν τὸν ποιητὴν.

IN LIBRUM V.

I. Ἐνιαῖοι σπονδαί] ἢ ἐφ' ἐνὸς χρόνου γενομένη ἐκεχειρία. — Ἐν τῇ ἐκεχειρίᾳ] ἢ πρὸς ὀλίγον χρόνον τοῦ πολέμου ἀναβολὴ καὶ ἡσυχία· παρὰ τὸ ἔχειν τὰς χεῖρας, οἰανεὶ ἐκεχειρία. — Ἀνέστησαν ἐκ Δήλου] μετανάστας ἐποίησαν ἐξοικίσαντες. — Ἐρωῖσθαι] τούτέστιν ἱερωῖς ἀνακεῖσθαι τῷ θεῷ. — Ἐλλιπέες σφίσι εἶναι τοῦτο...] μετὰ τὸ ἐκβαλεῖν τοὺς ζῶντας, ἔτι * δοκούντες ἠλλείπειν τῇ καθάρσει, τὰς θήκας τῶν τεθνεώπων ἀνείλοντο ἐκ τῆς νήσου. — Ἀτραμύτιον] Ὄρου· Ἀδραμύτιον Εὐπολις, Ἀτραμύτιον Θουκυδίδης. — Ὀφρησαν] λείπει τὸ ἐναυῦθα.

II. Μετὰ τὴν ἐκεχειρίαν] μετὰ τὴν λύσιν αὐτῶν τῶν σπονδῶν. — 2. Σχῶν] ἠλλομενίσας. — 3. Ἐκ δ' αὐτοῦ] τοῦ λιμένος. — 3. Ἐν τῇ Τορώνῃ] ἐστὶ δηλονότι. — Ἀξιόμαχοι] ἱκανοὶ πρὸς μάχην. — Ἐς τὴν πόλιν] τὴν Τορώνην. — Τὸν λιμένα] τῆς Τορώνης. — 4. Προσπεριέβαλε τῇ πόλει ...] βουλόμενος ἐντὸς τοῦ τεῖχος ποιῆσαι τὸ τῶν Τορωναίων προάστειον, τοῦ παλαιοῦ τεῖχος μέρος διακόψας, καθ' ὃ ἦν τὸ προάστειον, ἔτερον τεῖχος καινὸν προσφκοδόμησεν, ᾧ περιέβαλε τὸ πρότερον, καὶ συνῆψε κατὰ τὴν διαίρεσιν τὸ καινὸν πρὸς τὸ παλαιόν, ὥστε ἐν τὸ πᾶν γενέσθαι. — Ἐντός] τῆς 50

πόλεως δηλονότι. — Τοῦ παλαιῦ τείχους] * τι μέρος δηλονότι. ἢ τὸν περίβολον.

III. Βοηθήσαντες] συνδραμόντες ἐπὶ βοήν. — Ἐβιάζοντο] ἤγουν ὑπὸ τῆς βίας τῶν Ἀθηναίων ἡττώτον οἱ περὶ τὸν Πασιτελίδαν. — Δρόμῳ ἐχώρει ἐς τὴν πόλιν] πῶς ἐντός τοῦ τείχους ὧν ὁ Πασιτελίδας, δείσας ἀνεχώρει πρὸς τὴν πόλιν; μὴ ποτε ἦν μὲν ἐν τῷ κοινῷ τείχει τῷ περιέροντι τὸ προάστειον, δείσας δὲ μὴ ἡ πόλις ἄλλῳ, ἤ τις ἦν ἐν τῷ παλαιῷ τείχει, καὶ αὐτὸς ἐν τῷ κτινῷ καταληφθῆ, καταλιπὼν τὸ προάστειον, ἐς τὴν πόλιν ἐχώρει ὡς περιποιήσαν αὐτήν. — 3. Ἀποσχῶν] ἀποστάς. — 4. Αὐτοῖς] ἤγουν αὐτοῖς αἰγμάλωτοι. ἢ διάνοια· ἐκ τούτων τῶν αἰγμάλωτων οἱ Πελοποννήσιοι ὕστερον ἀπῆλθον, γενομένων σπονδῶν, οἱ δὲ ἄλλοι ἐκομίσθησαν ὑπὲρ Ὀλυθίων. — Λυβείς] ἀπολυτρωθείς.

IV. Τρίτος αὐτός] τούτεστι μετ' ἄλλων δύο. — 2. Μετὰ τὴν ξυμβασιν] τὴν κοινὴν τῶν Σικελιωτῶν. — Πολίτας ἐπεγράφαντο] φηκείωναντο. § ἑτέροις ἐπὶ τοῖς οὐδὲν ἐνεγράφαντο εἰς τὴν πολιτείαν. — Ἐπενόει] προσευμεῖτο, ἤξιου. — Ἀναδάσασθαι] ἐκ ὑπαρχῆς δασμὸν καὶ μερισμὸν ποιῆσαι. — 3. Οἱ δὲ δυνατοί] τῶν Λεοντινῶν. — Ἐπάγονται] εἰς βοήθειαν τῆς πόλεως. — Ἐπλανήθησαν ὡς ἕκαστοι] πλανηθέντες διέστησαν. — Ὁμολογήσαντες] συνθέμενοι. — Ἐρημώσαντες] καταλιπόντες ἐρήμην. — Ἐπὶ πολιτείᾳ] ἐπ' ἴσῃ πολιτείᾳ τῶν Συρακουσίων. — 4. Φωκείας] οἱ μὲν ἐκτεταμένους ἀναγινώσκουσιν, ὡς Πρασίας, οἱ δὲ συνσταμένους. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ Βρικινίας. — Καταλαμβάνουσιν] ἤγουν λαμβάνοντες εἰς κατοίκησιν. § τὸ ἐξῆς, καταλαμβάνουσι χωρίων τι τῶν Λεοντινῶν παρακαλούμενός τε Φωκείας. — Ἐπολέμου] πρὸς τοὺς Συρακουσίους. — 5. Πείσαντες...] τὸ ἐξῆς, πείσαντες τοὺς ξυμμάχους ἐπιστρατεύσαι. § Ὅπως, κοινῇ ἐπιστρατεύσαντες Συρακουσίους ὡς δύνανται περιποιούμενοι, διαώσασιν τοὺς Λεοντινῶν. — Τοὺς σφίσιν ὄντας] * τοῖς Ἀθηναίοις. — Δύναμιν περιποιούμενων] αὐξανόμενων. — Ἐπὶ τοὺς ἄλλους] πρὸς τοὺς ἄλλους.

V. Παρακομιδῇ] παρελεύσει. — Ἐχρημάτισε] ὠμίλησε. — Ἐχρημάτ. περὶ φιλίας] λόγους προσήνεγκε καὶ συμμαχίας. § ἔταξε δοῦναι χρήματα ὑπὲρ φιλίας καὶ συμμαχίας. — Σικελιωτῶν] ἰστέον δὲ ὅτι οἱ μὲν Ἐλληνες οἱ ἐν Σικελίᾳ Σικελιωταὶ λέγονται, οἱ δὲ βάρβαροι οἱ ἐν αὐτῇ Σικελίᾳ. οὕτω καὶ ἐπὶ Ἰταλιωτῶν καὶ Ἰταλῶν. — Ὁμολογίαν] τὴν κοινὴν δηλονότι. — 2. Κομιζόμενοι] ἀποδεχομένοις αὐτὸν τὸν Φαίακα. — Ἐδέχησεν] βλάβην ἐποίησε. — 3. Ξυνηλλάσσοντο] ἀντὶ τοῦ συνήσαν, εἰρήνην ἐποίησαν. — Ἀποίκους] ἑαυτῶν, τῶν Λοκρῶν.

VI. 2. Πόλλῃν] ὄνομα κύριον. — 3. Κατεφ. πάντα αὐτῶν] ἤγουν πάντα, τὰ τοῦ Κλέωνα δηλονότι, ἐφαίμετο τῷ Βρασιδᾷ ἀπὸ τοῦ Κερδυλίου. — Προεδέχετο] ὁ Βρασιδᾶς. — Αὐτόν] τὸν Κλέωνα. — Σῶν] τῶν Λακεδαιμονίων. — Τῇ παρουσίᾳ στρατιᾶς ἀναθήσασθαι] τὸ ἐξῆς, ἐπὶ τὴν Ἀμφίπολιν ἀναθήσασθαι τὸν Κλέωνα μετὰ τῶν παρόντων στρατιωτῶν, οὐ περιμείναντα πάν-

τας. — 4. Παρασκευάζετο] ὁ Βρασιδᾶς δηλονότι. — Θρεῖσας] ἀπὸ τῶν ἄνωθεν.

VII. 2. Τῶν γὰρ στρατιωτῶν ἀχθόμενων] τὸ ἐξῆς, τῶν γὰρ στρατιωτῶν ἀχθόμενων, αἰσθόμενος τὸν θρόνον, ὁ Κλέων δηλονότι. — Τῇ ἐδοξα] τῇ προμονῇ, τῇ διατριβῇ καὶ τῇ ἀργίᾳ. — Τόλμαν] τὴν τοῦ Βρασιδῶν. — Ἀνεπιστημόσυνης] δηλονότι τοῦ Κλέωνος. — Καθημένους] ἐνήλλαξεν, εἰπόντων καθημένους ἀντὶ τοῦ καθημένον. — Βαχρύνεσθαι] ἤτοι ἀχθεσθαι. — 3. Ἐχρήσατο τῷ τρ...] τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἐπῆλθεν ὁ Κλέων τῇ Ἀμφίπολει, ἧ καὶ πρόσθεν ἐπὶ Πύλων. τούτεστιν ἀλογίστως εὐτυχῆσας ἐν τῇ Πύλῳ, ὥθη φρόνιμος εἶναι. — Θεῶν] θεωρίαν. — Τοῦ χωρίου] τῆς Ἀμφιπόλεως. — Οὐχ ὡς τῷ ἀσφαλεῖ, ἦν ἀναγκάζεται...] οὐχ ὡς τῷ πλήθει τῶν ἐναντίων κρατήσων, εἰ ἀναγκάζετο πολεμεῖν, ἢς οὐδὲ τῇ παρουσίᾳ στρατιᾶς τοὺς πολεμίους φέτο ἀντιτάξασθαι, ἀλλ' ὡς μετὰ τῶν ἐπελευσομένων αὐτῷ συμμάχων πᾶσαν ἐν κύκλῳ περιστήσων τὴν στρατίαν, καὶ βία ἐκπολιορκήσων τὴν Ἀμφίπολιν. — Περισχῆσων] ἀντὶ τοῦ ὑπερσχῆσων καὶ νικήσων. — 5. Ὅπότεν] βούληται, ἀμαχεῖ] λείπει τὸ δυνατόν εἶναι. — Ἐδόκει] οἱ αὐτῷ.

VIII. Κινουμένους] παραγινόμενους ἐπὶ τὴν Ἀμφίπολιν. — 2. Δεδιδῶς τὴν αὐτοῦ παρασκευὴν] οὐ θαρβῶν τῇ ἰδίᾳ παρασκευῇ. — Ὑποδεεστέροις εἶναι] τοὺς αὐτοῦ δηλονότι. — Ἀντίπαλα] ἰσοστάσια ἐκάτερα τὰ στρατεύματα τῶν ἐναντίων. — Τῷ ἀξιώματι] τῇ δυνάμει. — Καθαρὸν ἐξῆλθε] οὐχὶ * συγκαλύδων οὐδὲ ἐπικούρων, ἀλλ' αὐτῶν τῶν πολιτῶν. — Τέχνη] δόλω. — 3. Ἀναγκάειαν] εὐτέλη καὶ οὐκ ἐκ παρασκευῆς. — Ἡ ἄνευ προόψεως τε αὐτῶν...] ἤγουν, οὕτως ἐνόμισε περιγενέσθαι Κλέωνος καὶ τῶν περὶ αὐτὸν, ἐπιτετησόμενος κρύφα, ὅπερ ἔστι τὸ ἄνευ προόψεως, καὶ μὴ ἀπὸ τοῦ φανεροῦ, ὅπερ ἔστι τὸ καταφρονήσας τοῦ ὄντος. § Ἡ ἄνευ προόψεως τε αὐτῶν] ἄνευ τοῦ μὴ ἐπιδειξάσθαι τοῖς ἐναντίοις τὸ ἴδιον πλῆθος καὶ τὴν ὄπλισιν αὐτῶν· τοῦτο γὰρ ἔστιν ἄνευ προόψεως καταφρονήσασθαι γὰρ ὑπὸ Ἀθηναίων φέτο, εἰ τὴν οὖσαν αὐτοῖς ἐπιδειξείε παρασκευὴν. — Ἄνευ προόψεως] ἀπροδοκῆτης. — Τοῦ ὄντος] τῆς ἄληθείας. — 4. Ἀπολεξόμενος] ἀποκόψας ἐπιλεκτικῶς. — Κλεαρὶδα προτάξας] μετὰ Κλεαρίδα τάξας. — Αὔθεις μεμνημένους] τῆς συμμαχίας δηλονότι. — Ἀπολαθεῖν αὔθεις μεμνημένους, εἰ τύχοι...] ἄνευ τῶν ἄλλων λαθεῖν συμμάχων, εἰ τύχοι ἔλθοῦσα αὐτοῖς βοήθεια ἢ παρὰ τοῦ Περδικίου καὶ τοῦ Πόλλῃ.

IX. Ὡν εἰώθατε κρείσσους εἶναι] ἀντὶ τοῦ οὐς εἰώθατε νικᾶν. — 2. Τὴν δὲ ἐπιχείρησιν] τὴν ἐπίθεσιν τὴν κατὰ τῶν πολεμίων. — Ἰνα μὴ ...] ἵνα μηδεὶς ὑμῶν, διὰ τὸ κατ' ὀλίγους ὑμᾶς μέλλειν ἐξείναι τῆς πόλεως, καὶ μὴ ἅπαντας ἀθρόους κινδυνεύειν πρὸς Ἀθηναίους, οὐκ ἀξιόμαχον νομίσας τὴν παρασκευὴν, ἀτολμότερος γίνεσθαι. — Ἀτολίμην] δειλίαν. — Παράσχῃ] ὑμῖν δηλονότι. — 3. Τοὺς γὰρ ἐναντίους εἰκάσω ...] εἰκάσω δὲ τοὺς ἐναντίους, καταφρονούντας ἡμῶν, καὶ οὐ

προδοκῶντας ὅτι ἐπέξελευσόμεθα αὐτοῖς, ἀναθῆναι πρὸς τὴν Ἀμφίπολιν κατὰ θέαν, καὶ νῦν διὰ τὴν θέαν ἀτάκτως ἐσκεδασμένους ὀλιγορεῖν, τοιτέστι βραθυμεῖν. — 4. Ὅστις δὲ τὸς τοιαύτας ἀμαρτίας ...] ὅστις δὲ τὰ τῶν πολεμίων ἀμαρτήματα ἰδὼν, καὶ κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν ἐπιχειρῶν, μὴ ἐκ τοῦ φανεροῦ ἀντιτάττεται, ἀλλὰ πρὸς τὸ παρὸν ἀρμοστούμενος, ὀρθῶς ἂν πράττοι. — 5. Τὰ κλέμματα] τὰ στρατηγήματα. — Ἐχει] παρέχει. — Α] ἀντὶ τοῦ δι' ὧν. — 6. Ἔως οὖν ἔτι ἀπαράσκευοι ...] ἕως ἔτι διὰ τὸ θαρρεῖν ἀπαράσκευοὶ εἰσιν, ἀπιέναι τε διανοοῦνται μᾶλλον ἢ μένειν, βραθυμῶς αὐτοῖς διακειμένους, καὶ πρὸ τοῦ συνταχθῆναι, ἐγὼ μὲν ἔχων ... — 7. Ἐπεκθεῖν] θέλησον δηλονότι. — 8. Ἐλπὶς γάρ] ἡμῖν δηλονότι. — Οὕτω] δηλονότι ποιοῦντων ἡμῶν. — 9. Εἶναι τοῦ καλῶς πολεμεῖν ...] ὅτι ἐκ τριῶν γίνεται τὸ καλῶς πολεμεῖν. — Αἰσχύνεσθαι] Ὀμηρος [II. E, 531].

Αἰδομένων ἀνδρῶν πλέονες σόοι ἢ πέφανται.

20 — Δούλοις ...] ἂν γὰρ νικηθῆτε, καὶ μὴ θανάτῳ ζημιωθῆτε ὑπ' αὐτῶν, ἀλλὰ εὐτυχῆσθε καὶ ἄριστα πράξῃτε, δοῦλοι ἔσεσθε Ἀθηναίων, καὶ δουλείαν χαλεπωτέραν ἢ πρὶν εἴχετε. — 10. Περὶ ὄσων] ἐπάθλων.

X. Τῶν δὲ Κλέωνι] τὸ ἐξῆς, τῶν δὲ ἀγγέλλεται, φανεροῦ γενομένου τοῦ Βρασίδου, καὶ ταῦτα πράσσοντος. — 2. Κατὰ τὴν θέαν] διὰ τὴν θέαν. — 3. Ἐπῆλθεν] ὁ Κλέων δηλονότι. — Τοὺς βοηθοῦς] τοὺς ἀπὸ τοῦ Περδικίου. — Ἀναχώρησιν] ἀντὶ τοῦ ἀπιέναι. — Ὁσπερ μόνον οἶόν τ' ἦν] καθάπερ μόνον ἐξῆν δὴ ἐπὶ τὸ εὐνοῦμον. — 4. Σχολῆ γίνεσθαι] χρόνος ἐγγίγνεσθαι. — 5. Τοῦτο] ὅπερ πάσχουσιν αὐτοί. — Οἷς γὰρ ... οὐκ εἰσώοισι μὲν. τ. ε.] οἱ κινῶντες τὰς κεφαλὰς καὶ τὰ δόρατα, καὶ μὴ ἡσύχως ἀπιόντες καὶ τὸ θλον ἀτρώμενοι, οὐκ εἰδῶσιν ὑπομένειν τοὺς πολεμίους. — 6. Ὁ μὲν] ὁ Βρασίδας. — Σταύρωμα] χάρακα. — Εὐθεῖαν] ἤγουν εὐθείως. — Καρτερώτατον] ὑψηλὸν δὴ. — 8. Προκεχωρήκει] προαπεληλύθει, εἰς τὸ ἔμπροσθεν ἦλθεν. — Ἀποβράχεν] ἀποσπασθὲν τῆς ἄλλης τάξεως. — Ὁ Βρασίδας ...] τρεψάμενος ὁ Βρασίδας καὶ διώξας τοὺς μέσους, ὀρμήσας πρὸς τὸ ἀριστερὸν κέρας, καὶ οὐ καταλαθὼν αὐτὰ, μετέβη πάλιν πρὸς τὸ δεξιὸν τῶν Ἀθηναίων. — Ἐπιπαρῶν τῶν δεξιῶν] πλησιάζων ἐπετίθετο τῶν δεξιῶν. — Οἱ δὲ πλησίον] τοῦ Βρασίδου δηλονότι. — Ἀπήνεγκαν δηλονότι εἰς τὴν πόλιν. — 9. Οἱ δὲ αὐτοῦ] ἦτοι οἱ αὐτοῦ τοῦ Κλέωνος, ἢ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ. — Καὶ δίς] περικτὸς δ καὶ σύνδεσμος. — 10. Ἡ ὑπὸ τῆς Χαλκιδικῆς] ἤγουν ὕστερον μετὰ τὴν μάχην φεύγοντες. — Ἀπεκομισθῆσαν] διεσώθησαν.

XI. Περιέξαντες] ἤγουν περιφράξαντες. — Ἐντέμνουσιν] ἐναγίζουσιν, ἐναγίσματα προσφέρουσιν, θύουσιν. — Ἀγῶνας καὶ ἐτησίους θυσίας] ἤγουν δι' ἔτους θυσιάζειν καὶ ἀγωνίζεσθαι. — Τὰ Ἀγώνεια οἰκοδομήματα] Ἀγώνεια τὰ τοῦ Ἀγώνος· ἐπειδὴ ὁ Ἀγών

Ἀθηναῖος ἦν, ὁ οἰκιστὴς τῆς Ἀμφιπόλεως. — Περιέσεσθαι] φυλαχθήσεσθαι. — Ἐν τῷ παρόντι] πρὸς τὸ παρὸν. — Τὸν δὲ Ἀγωνα ...] οὗ τοῦτο λέγει, ὅτι ὁ Ἀγών οὐχ ἤδετο ταῖς τιμαῖς, ἀλλὰ οὔτε συμφέρειν τοῖς Ἀμφιπολίταις τιμᾶσθαι τὸν Ἀγωνα, διὰ τὸ κολακεύειν τοὺς Λακεδαιμονίους, οὔτε ἤδ' ἦν τοῖς Ἀμφιπολίταις τὸ τιμᾶν αὐτόν. — 3. Οἱ μὲν] οἱ Ἀθηναῖοι.

XII. Καὶ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους] Τζέτζου·

Ἐκ τῆς τρίτης ἔασα * τυπώσεις γράφειν· ἐντεῦθεν ἠρέξαμεν δὲ τῆς γραφῆς πάλιν· τὸ κληθρὸν ἦν δὲ τῶν ὀπισθίων λόγων.

— Ἐς Ἡράκλειαν] Ἡράκλεια ἢ ἐν Τραχῖνι τῆς Θράκης. — 2. Μάχη αὕτη] ἢ κατὰ τὴν Ἀμφίπολιν τοῦ Βρασίδου.

XIII. Οὐδένα καιρὸν ἔτι εἶναι] οὐκ ἐν καιρῷ ἔτι εἶναι. — Τῶν τε Ἀθηναίων ...] τῶν μὲν Ἀθηναίων διὰ τὸ ἡσσηθῆναι ἀποκεχωρηκότων, τῶν δὲ περὶ τὸν Ῥαμφίαν οὐκ ὄντων δυνατῶν ὄραν ὧν ὁ Βρασίδας διανοεῖτο.

XIV. Ὁσπερ] Τζέτζου·

Βιβλιογράφου * στιγμὴν παρήκα μὴ ἔξω.

§. Πρὸς δὲ] * Ἐνταῦθα μὲν στίξεις, ὡς Τζέτζης γράφει· ἀρῆν δ' ἀπαρτὶ τοῦ * πρὸς εἰρήνην λόγου. σολοικοειδές, * οὐ σόλοιικον * τυγχάνει.

— Μηδετέροις] Ἀθηναῖοι καὶ Πελοποννησίους. — Πληγέντες] ζημιωθέντες. — Καὶ δι' ὀλίγου αὐθις] ἀντὶ 25 τοῦ μετ' ὀλίγον. — Καὶ οὐκ ἔχ ...] καὶ οὐκέτι πιστεύοντες τῇ ἰσχύϊ τῇ αὐτῶν, δι' ἣν τὸ πρότερον οὐ προσδέχοντο τὰς σπονδὰς. — Καθυπέρτεροι] τῶν Λακεδαιμονίων. — 2. Ἐπαιρόμενοι] δινοῦμενοι. — Ἐπιπλέον ἀποστώσι] τῶν Ἀθηναίων. — Καλῶς παρασχὸν οὐ ξ.] 30 ἐξὸν καλῶς, καιροῦ ἐπιτηδείου παρατυχόντος τοῦ πράγματος, οὐ συνέβησαν τοῖς Λακεδαιμονίοις. — Μετὰ τὰ ἐν Πύλῳ] κατορθώματα. — 3. Οἱ δ' αὖ Λακεδαιμόνιοι] ἀπὸ κοινοῦ τὸ μετεμέλοντο. § ἀπὸ κοινοῦ εἶχον τὴν γνώμην πρὸς τὴν εἰρήνην νοητέον. — Ὀλίγων ἐτῶν 35 καθαιρήσειν] ἤγουν δι' ὀλίγων ἐτῶν ταπεινώσειν. — Ἐν τῇ νήσῳ] τῇ Σφακτηρίᾳ. — Αὐτομολούντων] παρὰ τοὺς ἐν Πύλῳ δηλαδὴ Ἀθηναίους, ἢ δὲ ἔννοια· μήπως αὐτομολήσωσιν οἱ Εἰλωτες οἱ ὑπομένοντες παρὰ τοῖς Λακεδαιμονίοις, πιστεύοντες τοῖς ἔξω, τοιτέστι τοῖς ἡγετομο- 40 λήσοις διὰ τὰ συμβεβηκότα τοῖς Λακεδαιμονίοις. — Οἱ ὑπομένοντες] οἱ ὑπόλοιποι. — Τοῖς ἔξω] αὐτομολήσασαι δηλαδὴ. — Ξυνέβαινε δέ] ἐνταῦθα ἢ ἀπόδοσις τῆς ὄλης ἐννοίας ἀπὸ τοῦ, πρὸς τὴν εἰρήνην μᾶλλον τὴν γνώμην εἶχον. — 4. Αὐτοῖς] τοῖς Λακεδαιμονίοις. — 45 Ἐπ' ἐξόδῳ] λήξει. — Σπένδεσθαι] ἤγουν μετὰ σπονδῶν ποιεῖσθαι.

XV. Ἀμφοτέροις αὐτοῖς] Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις δηλονότι. — Τῶν ἀνδρῶν κομισσασθαι]

Γλώσσης νόησον Ἀττικῆς εἶναι τότε, φημοῖ φαγεῖν τε, καὶ λαθεῖν ἀνδρῶν, λέγειν, οἶνον πιεῖν τε, καὶ τὰ τοιοῦτου τρόπου μηδ' αὐ σόλοιικον μηδαμῶς νόει τότε.

§. Πολὺς πόνος καὶ * τοῦτο ξεῖν καὶ γράφειν, καὶ τῆς ἐκάστης ἡμέρας περιδρόμῳ, καίπερ νοσοῦντα, δυσπνοοῦντα τὴν νόσον, φύλλον ἀναγνώσκει τοιάδε τ' ὦ... διπλὴν διεκτρέχει με πεντηκοντάρα, ὅθεν * καταΐρει τὴν βιβλιογράφου κόπρον ἐατέον νῦν ἐκφορεῖν τε καὶ ξεῖν.

— Ἦσαν γὰρ οἱ Σπαρτιάται] τὸ οἱ ἐναυῦθα ἀντὶ τοῦ ἔνιοι. ἦσαν γὰρ τινες αὐτῶν Σπαρτιάται τε καὶ πρῶτοι
10 καὶ τοῖς πρῶτοις ξυγγενεῖς. ὡς τὸ εἰκὸς οὖν, οἱ ξυγγενεῖς αὐτῶν σπουδὴν ἐποιούτων. — 2. Πράσσειν] τὴν εἰρήνην δηλονότι. — Οὕτως ἤθελον] οὐδὲ θλίως ἤθελον. — Εὖ φερόμενοι] ἤγουν εὐτυχούντες. — Ἐπὶ τῇ ἴσῃ] ὥστε τὸ προσήκον αὐτοῖς μόνον ἔχειν, ἀλλὰ δηλονότι καὶ πε-
15 ριττότερον. — Ἐνδεξομένους] ἦτοι προσδεξομένους· λείπει τὴν εἰρήνην.

XVI. Ὁ μὲν] ὁ Βρασιδάς. — Ὁ δέ] ὁ Κλέων. — Πλειστα] ἦτοι ἐν πλειστοῖς πράγμασι. — Ἀπαθῆς] εὐ-
20 τύχης. — Τοῦ ἀκινδύνου] τῆς ἀσφαλείας. — Καὶ ὅστις ἐλάχιστα τύχη αὐτὸν παραδίδοι] τῇ ἀλόγῳ φορᾷ τῆς τύχης. — Τὴν εἰρήνην παρέχειν] ὤφειτο δηλονότι. — Πλειστοάναξ δέ] Πλειστοάναξ ὁ Παισανίου βασιλεὺς Λακεδαιμονίων, ὃς φεύγων κάθοδον εὗρετο· ἔφυγε δὲ διὰ τὸ ποτὲ πρότερον δοῦναι δῶρα παρ' Ἀθηναίων λαθῶν
25 ἀναχωρήσει ἐκ τῆς Ἀττικῆς. — Διαβαλλόμενος] ἤγουν ὑβρίζομενος. — Καθόδου] ἀντὶ τοῦ ἀναχωρήσεως ἀπὸ τῆς Ἀττικῆς δῆ. — Προβαλλόμενος] ἤγουν κατηγορούμενος. — Παρανομηθεῖσαν] ἤγουν παρανόμως δοθεῖσαν αὐτῷ. — 2. Τὴν γὰρ πρόμαντιν] ἤγουν τὴν προ-
30 γορεύουσαν ἐκ μαντείας. — Ἐπὶ πολὺ] πολλάκις. — Διὸς υἱοῦ ἡμίθεου τὸ σπέρμα] ἡμίθεου μὲν τοῦ Ἡρακλέους λέγει, σπέρμα δὲ τὸν ἀπόγονον· οὗτος δ' ἦν ὁ Πλειστοάναξ. ἀναφέρειν δὲ τὸ κατάγειν. εὐλάκαν δὲ τὴν ὕιν Λακεδαιμόνιοι λέγουσιν· ἔνιοι δὲ, τὴν δίκελλον,
35 ἀπὸ τοῦ λακάνειν, ὅ ἐστι σκάπτειν. εὐλάζειν δὲ ἀρῶσειν, τοιοῦτο δὲ τι λέγει, ἀργυρέα εὐλάκα εὐλάζειν, τοιούτεσι λιμὸν ἔσθαι, καὶ πολλοῦ σφόδρα τὸν σίτον ὀνήσσειν, ὡς περ ἀργυροῖς ἐργαλείοις χρωμένους ἔνιοι δὲ οὐ λυσιτελήσειν φασὶν αὐτοῖς τὴν γῆν γεωργεῖν,
40 ὡς περ εἰ ἀργυροῖς ἐργαλείοις ἔχρῳντο. — Ἐκ τῆς ἀλλοτριᾶς] ἤγουν ὑπερορίας. — Ἀναφέρειν] ἀνακαλεῖσθαι. — Ἀργυρέαιε]

Ὁξει κόπρος κάκιστον ἢ βιβλιογράφου.

— 3. Χρόνῳ δέ...] ἡ σύνταξις οὕτως· χρόνῳ δὲ προτρέ-
45 ψαι τοὺς Λακεδαιμονίους * αὐτὸν καταγαγεῖν τοῖς ὁμοίοις χοροῖς καὶ θυαῖαι· τὰ δὲ λοιπὰ μεταξὺ λεκτέον· ἔστι γὰρ περιβολὴ διττή. — Μετὰ δῶρων δ.] οἱ μὲν τὴν δόκησιν ἀντὶ τοῦ δοκῆσεως φασὶ κείσθαι, διὰ τὴν ἐκ τῆς Ἀττικῆς ποτὲ μετὰ δῶρων δοκῆσεως ἀναχώρη-
50 σιν· οἱ δὲ, τηρήσαντες τὴν δόκησιν, τὴν ἀναχώρησιν μάλλον ἀντ' ἀναχώρησεως ἐδέξαντο· ἄλλοι δὲ τὴν δόκησιν ἐπὶ τῆς λήψεως τῶν δῶρων ἔλαβον, ἵν' ἦ, ἦτοι διὰ τὴν ἐκ τῆς Ἀττικῆς ποτὲ μετὰ δῶρων λήψιν ἀναχώρησιν· καὶ δεκτέον τοῦτο. § Διὰ τὴν ἀναχώρησιν ἐκ

τῆς Ἀττικῆς μετὰ δόκησιν δῶρων, ἀντὶ τοῦ μετὰ δωρο-
δόκησιν, τοῦτ' ἔστι μετὰ τὸ λαβεῖν δῶρα ὑπ' Ἀθηναίων.
— Ἡμ. τῆς οἰκίας... οἰκοῦντα] ὁ Πλειστοάναξ διαφυ-
γὼν ὤκησεν ἐν Λυκαίῳ. τοῦ δὲ τόπου, καθ' ὃν ὠκοδό-
μησε τὴν οἰκίαν, τὸ μὲν ἤμισυ ἦν ἱερὸν, τὸ δὲ ἤμισυ
5 βέβηλον. — Ἐπι ἐνὸς δέοντι] τοῦτο συντακτέον τῷ χρόνῳ δὲ προτρέψαι ἤγουν μετὰ τὸν χρόνον τῆς προβ-
ρήσεως τῆς μαντείας προτρέψαι τοὺς Λακεδαιμονίους· ἵν' ἦ, χρόνῳ δὲ προτρέψαι τοὺς Λακεδαιμονίους ἐνὸς
δέοντι εἰκοσθῆ.

XVII. Τῇ διαβολῇ] τῇ ὕβρει τῇ τῶν ἐχθρῶν. — Ἀνεπιλήπτος εἶναι] μὴ ἂν αὐτὸς * παρέξειν κατηγορίας ἀφορμὴν, προϋθυμήθη τὴν ξύμβασιν. — 2. Ἦεσαν
ἐς λόγους] ἀλλήλοις δηλονότι. — Παρασκευῆ τε προ-
15 πανεσιεῖσθ] ἡ πολεμικὴ παρασκευὴ προηπειλήθη. — Ὡς ἐπιτειχισμὸν] ὡς μελλόντων φρούρια ἐπιτειχίσαι ἐν τῇ Ἀττικῇ τῶν Λακεδαιμονίων. § ἵνα τεργίζωσι
τὰ ἑαυτῶν χωρία. — Ἐκ τῶν συνόδων] ἐπειδὴ συνερχόμενοι οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ ἐπιεργ-
20 τοῦντες κατὰ τὸ δίκαιον παρ' ἀλλήλων τινὰς, συνέβησαν. — Δικαιώσεις] αἰτήματα δίκαια. — Προενεγκόντων] προβαλόντων. — Ἀνταπαιτούντων γάρ] τῶν Ἀθηναίων. — Ἄλλ' ὁμολογία] ἔκουσιν θελήματι. — Ἐχειν τὸ χωρίον] τὴν Πλάταιαν. — Τὴν Νίσαιαν] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἔχειν. — Τοῦτοις δὲ οὐκ...]

Ἰπποστρόφην γίνωσκε τὸ σχῆμα τότε· τὸ δ' αὖ σκοτεινὸν καὶ περιέξυλον λόγου ἄλλοις παρεῖς βήτορσιν αἰνεῖν ἀσκόπως, τίς ἱστορούντων ἀκριβῆς κανὼν, μάθε-
30 σαφῆς μετ' ὄγκου, καὶ ταχὺς, πειθοῦς γέμων. τοῦτον χρεῶν δ' ἦν τῆς δρῆς καὶ τοῦ ζυλοῦ υἱὸν καλεῖσθαι, τὸν ἐυλογοῦντα λόγους, οὐ τὸν μελιχρὸν Ἡρόδοτον ἐν τοῖς λόγοις.

XVIII. 2. Θεωρεῖν] θεωρῶς πέμπειν. — Αὐτονό-
μους εἶναι] ἤγουν τοῖς καθ' αὐτοὺς νόμοις χρωμένους.
— Αὐτοτελεῖς] αὐτοτελεῖς αὐτοὺς καὶ μὴ ἄλλοις συν-
τελοῦντας. — Αὐτοδίκους] αὐτόδικοι ἄνθρωποι οἱ παρ' αὐτοῖς δίκας διδόντες καὶ λαμβάνοντες, καὶ μὴ ὑπ' ἄλ-
λων κρινόμενοι, ἐν αὐτοῖς τὴν διαφορὰν δίκην λύοντες, καὶ μὴ μετὰγοντες αὐτὴν εἰς ὑπερορίους ἀνθρώπους. —
40 3. Ἀβλαθεῖς... ὄπλα δέ...]

Σπονδὰς μὲν ἐξώρκωσαν ἀβλαθεῖς μένειν, ὄπλα φέρειν δὲ μηδ' αὐτῶν ἔστι, λέγειν Τζετζῆς σολοικίζουσιν ἐντάττει λόγους οὐκ ἄττικισμὸς τοῦτο ** λέγειν.
45 οὕτω γράφω δὲ σοῖς περιστρώφοις λόγοις πέρενας ὅσον κρίνειν σε τεχνικῶς θελεῖ. πηλὸς λιθουργῶν συγκαλύπτει φαυλίαν, γραφῆς σκότος δὲ τοὺς σολοίκους τῶν λόγων.

— 4. Πρὸς ἀλλήλους] ἤγουν Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθη-
50 ναίους. — Δίκαις] ἤγουν κρίσει δίκαια. — 5. Ὅσας δὲ πόλεις]

Τὸ σὸν σκοτεινὸν καὶ τὸ τοῦ βιβλιογράφου Χάρυβιν * ὡς ἐξεγείρουσιν λόγους. λοιπὸν τὰ πολλὰ σὸν περιτρέμων λόγων,

τὰ συμφανῆ σύμμασιν ἐγγράφω μόνῃ·
σὲ γὰρ σολοικίζοντα πικρὸν δεικνύειν.

— Φερούσας τὸν φόρον] διδούσας τὸ ἐτήσιον τέλος. —
Τὸν ἐπ' Ἀριστείδου] ταχθέντα δηλονότι. — Ἀριστείδου] τοῦ στρατηγῆσαντος ἐν Πλαταιαῖς ἐπὶ τῶν Μηδικῶν, τοῦ κληθέντος δικαίου, τοῦ υἱοῦ Λυσισμάχου. —
5 Ὅπλα δὲ μὴ ἐξέστω...] ἔαν ἀποδιδοῖσι τὸν φόρον οἱ σύμμαχοι τοῖς Ἀθηναίοις, ὅπλα μὴ ἐπιφερέτωσαν αὐτοῖς οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ τὰς σπονδάς. — Ἐπὶ κακῶν] τῶν πόλεων. — Ἀποδιδόντων τὸν φόρον] τὸν ἀνθρώπων τὸν ἐν ταῖς πόλεσι. — 7. Ἀποδόντων] ἀποδόντωνσαν. — Κορυφάσιον] τὴν Πύλον λέγει. — Ἐν τῷ δημοσίῳ] ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ. — Κατὰ ταῦτά] ἤγουν κατὰ τὴν ὁμοίαν συμφωνίαν. — 9. Τὸν μέγιστον] ἤγουν τὸν ἰσχυρότατον. — 11. Ὅπη ἂν δοκῇ] ἤγουν ὡς ἂν δοκῇ.

XX. Ἐκ Διονυσίων] ἤγουν μετὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Διονύσου. — Αὐτοδεκαετῶν] ὀλοκλήρων. πρὸς ἀκρίβειαν. § τούτεστι ἐν ἀκμῇ τῶν δέκα ἐτῶν. — Παρενεγκουσῶν] παρελθουσῶν. — 2. Καὶ μὴ] πιστεύσας τὴν ἀπαρίθμησιν. — Σημαινόντων] σημασίαν καὶ δήλωσιν διδόντων. — Οὐ γὰρ ἀκριβὲς ἔστιν...] ἤγουν ἀκριβὲς ἢ ἀληθεῖα ἔστιν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνῳ, οἷς καὶ ἀρχομένους (ἤγουν ἐν τῇ ἀρχῇ οὖσι τοῦ πολέμου) καὶ μεσοῦσιν (ἤγουν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πολέμου οὖσιν) ἐπεγένετό τι. — Σκοπεῖται δὲ τις... 3. κατὰ θέρη δὲ καὶ χειμῶνας] κατὰ θέρη, φησί, καὶ χειμῶνας τὰ δέκα ἔτη σκοπεῖται τις, καὶ μὴ ἐξαριθμηθεῖσθαι μῆτε τοὺς ἄρχοντας μῆτε τοὺς ἀπὸ ἄλλης τινὸς τιμῆς ἐπωνύμους τοῖς ἔτεσι γεγενημένους. οὐ γὰρ ἀκριβῶς ἐντεῦθεν οἱ χρόνοι τῶν πράξεων λαμβάνονται, ἐπεὶ δὲ καὶ κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῶν ἀρχόντων καὶ κατὰ τοὺς μέσους καὶ κατὰ τοὺς τελευταίους πολλὰ ἐπράχθη. αἴτιον δὲ τοῦτο ἔστι τοῦ τὸν Θεουκιδίδη κατὰ θέρη καὶ χειμῶνας τὸν χρόνον διηρηκέναι καὶ μὴ κατ' ἐνιαυτὸν. — Ἐξ ἡμισείας] τοῦ μέρους. — Δέκα... γεγενημένους] ὅτι δέκα ἔτη ἐπολέμησαν Λακεδαιμόνιοι καὶ Ἀθηναῖοι.

XXI. Καὶ τοὺς ἄλλους] συμμάχους. — Ὡς εἴρητο] συνεφωνήθη. — 2. Οὐκ ἤθελον] δεῖσασθαι τοὺς Ἀθηναίους. — Τὴν πόλιν] τὴν Ἀμφίπολιν. — Ἐκείνων] τῶν Χαλκιδέων. — 3. Αὐτόθεν] ἤγουν ἀπὸ τῆς Ἀμφιπόλεως. — Μεταληγῆ] ἤγουν δυνατὴ κινήθη. — Κατελιγμένους] ἰσχυράς. § τὰς σπονδάς.

XXII. Οἱ δὲ ζυμάχοι] τῶν Λακεδαιμονίων. — Αὐτῶν] ἐξ αὐτῶν τῶν συμμάχων. — Ἀπέωσαντο] τὰς σπονδάς. — Δικαιοτέρας] ἰσχυροτέρας τῷ δικαίῳ. — Τούτων] τῶν γενομένων. — 2. Αὐτῶν] τῶν συμμάχων. — Οὐκ ἐξήκουσιν] οἱ Λακεδαιμόνιοι. — Ἐπειδὴ οὐκ ἤθελον...] οὐ βουλομένων, φησί, τῶν ἄλλων συμμάχων σπένδασθαι πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, οἱ Λακεδαιμόνιοι καθ' ἑαυτοὺς ἐσπεύσαντο, νομίζοντες ἤκιστα ἂν οὕτω πρὸς Ἀθηναίους χωρήσειεν τοὺς Ἀργεῖους προσθισμένους αὐτοῖς. πεπειθμένοι γὰρ ἔμπροσθεν πρὸς Λακεδαιμονίους σπονδάς, τότε τῶν Ἀθηναίων εὖ φερομένων, οὐκ ἐβούλοντο πρὸς Λακεδαιμονίους ἐπισπένδε-

σθαι, ἐλθόντων Ἀμπελίδου καὶ Λίγυ. οὐκ ἐβούλοντο δὲ ἐπισπένδασθαι οἱ Ἀργεῖοι, νομίζοντες χωρὶς Ἀθηναίων οὐ δεινούς εἶναι Λακεδαιμονίους, πρὸς τοῦτι μὲν καὶ τὴν ἄλλην Πελοπόννησον οἱ Λακεδαιμόνιοι ὄνοντο ἡσυχάζειν, γενομένων τῶν σπονδῶν. εἰ γὰρ μὴ ἐγένεσαν, ἀλλὰ ἐξῆν προσχωρεῖν τοῖς Ἀθηναίοις, τοὺς τε Ἀργεῖους καὶ τοὺς Ἀχαιοὺς πρὸς Ἀθηναίους ἂν ἀποστήναι. — Νομίαντες] ἐκ παραλλήλου. — Χωρεῖν] τοὺς Πελοποννησίους. — 3. Λόγων] συμβατικῶν.

XXIII. Ταῦτην τὴν πόλιν] τῶν κακῶς ποιησάντων τῶν Λακεδαιμονίων. — Καταλείπει... ἄμφω τὸν πόλεον] λείπει, τὴν ἐπελθοῦσαν πόλιν. — 3. Ἦν δὲ ἡ δουλεία ἐπανιστῆται] ἀντὶ τοῦ, ἦν δὲ οἱ Εἰλωτες ἐπανίστανται. ἤγουν τὸ πλῆθος τῶν δούλων. — Παντὶ σθένει κατὰ τὸ δυνατόν] ἤγουν κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν.

XXIV. 2. Μετὰ τὰς σπονδάς] τὰς κοινὰς δηλονότι, ὧν μετεῖχον καὶ οἱ σύμμαχοι. — Τοὺς ἐκ τῆς νήσου] ληφθέντας δηλονότι. — Συνεχῶς] ἀδιαστάτως, συνημμένους.

XXV. Διεκίνουν τὰ πεπραγμένα] κατέλυον τὰ κατὰ τὰς σπονδάς. — 2. Καὶ ἅμα] σὺν τούτῳ. — Ὑποπτοὶ] ἤγουν διάφοροι. — Ἄ εἴρητο] ἐν ταῖς σπονδαῖς. — 3. Καὶ ἐπὶ ἐξ ἔτη μὲν καὶ δέκα μῆνας...] ἐξ ἔτη καὶ δέκα μῆνας ἢ ἀβέβαιος εἰρήνη Λακεδαιμονίων καὶ Ἀθηναίων, μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ δεκάτου ἔτους, παρέτεινεν. — 25 Ἐπὶ τὴν ἑκατέρω] ἐπὶ τὴν ἀλλήλῳ. — Ἐξῶθεν] τῆς ἑκατέρω γῆς.

XXVI. Ἐπτὰ καὶ εἰκοσιν] εἰκοσι ἐπτὰ ἔτη ὁ πόλεμος τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων παρέτεινεν. — 2. Οὐκ ὀρθῶς δικαιοῦσαι] ἀντὶ τοῦ οὐκ ἀληθῶς καὶ δικαίως κρινεῖ. — Ἐξω τε τούτων] ἄνευ τούτων. — Οὐδὲν ἦσαν πολέμοιο ἦσαν] καὶ μετὰ τὴν εἰρήνην δηλονότι. — Βωιωτοὶ δὲ ἐχειρίαν δεχήμερον ἤγον] Βωιωτοὶ τε πρὸς δέκα ἡμέρας ἐχειρίαν ἐπεσπένδοντο πρὸς Ἀθηναίους. — 3. Τῷ δεκαετῇ] τῷ προσηρμῆνῳ. — 35 Παρενεγκούσας] προσθεμένας. — Ἰσχυρισμένοις] προτείνουσι τι ἰσχυρόν. — Μόνον δὲ τοῦτο ἐχυρῶς ζυμβάν] ἤτοι μόνον δὲ τοῦτο ἰσχυρῶς μαρτυρήσαν. — 4. Προφερόμενον] προλεγόμενον. — Ὅτι τρις ἐννέα] περὶ τοῦ χρησιμοῦ, ὅτι τρις ἐννέα ἔτη ὁ πόλεμος παρέτεινεν οὗτος. — 5. Ἐπεβίον δέ] ἤγουν μετὰ τὴν κίνησιν τοῦ πολέμου. — Δισθανόμενός τε...] ἀντὶ τοῦ ἀκμάζων, διὰ τὸ μὴ παρηγηκέναι τὴν ἡλικίαν, παρακολουθῶν πᾶσι. — Ἐτη εἰκοσι] ὅτι ὁ συγγραφεὺς εἰκοσιν ἔτη ἔφυγε τὴν πατρίδα, καὶ περὶ Πελοπόννησον διέτριβε. — Παρ' ἀμφοτέροις] τῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἀθηναίων. — Αὐτῶν] τῶν πραγμάτων. — Καθ' ἡσυχίαν... αἰσθήσασθαι] διὰ τὸ ἡσυχάζειν, καὶ μὴ πολεμεῖν αὐτοῦ, μᾶλλον παρηκολούθησα τοῖς γενομένοις. — 6. Ὡς ἐπολεμήθη] μετὰ τοῦ πολέμου κατέστη.

XXVII. Αἱ πεντηκοντούεις] αἱ κοιναί. — Αἱ ζυμάχοι] ἤγουν αἱ ἰδικαί, αἱ πρὸς Ἀθηναίους ἐκ Λακεδαιμονίας, καὶ ἀνάπαλιν. — Ἐς αὐτὰ] τὰ αὐτὰ ταῖς Λακεδαιμονίους. — 2. Τραπόμενοι] ἀπελθόντες. —

Πρός τινας τῶν ἐν τέλει ὄντων Ἀργείων] ἤγουν πρὸς τινὰς ἀρχοντας τῶν Ἀργείων. — Οὐκ ἐπ' ἀγαθῶ] οὐκ ἐπὶ συμφέροντι. — Ὅρα] τὸ ἐξῆς, χρὴ ὄρα. — Καὶ ψηφίσασθαι] τοὺς Ἀργείους. — Τῇ ἀλλήλων] ἀσθενεῖ δηλονότι οὐση, καὶ κατατριβομένη ὑπὸ τῶν ἐναντιῶν. — Ἐπιμαχεῖν] ἐπιμαχεῖν καὶ ἐν τῇ πρώτῃ [c. 44]. — Ἀποδείξαι] ἤγουν γνωρίμους καταστῆσαι ἡμῖν. — Αὐτοκράτορας] ἀνάθεσιν τῶν ὄλων πραγμάτων ἔχοντας. — Μὴ πρὸς τὸν δῆμον τοὺς λόγους εἶναι] τοὺς σπενδομένους τοῖς Ἀργείοις μὴ τῷ δῆμῳ διαλέγεσθαι, ἀλλὰ τοῖς αὐτοκράτορα ἔχουσιν ἀρχῆν. — Τοῦ μὴ καταφανεῖς...] ἵνα μὴ φωραθῶσιν ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων οἱ συνθέμενοι τοῖς Ἀργείοις. — Τοὺς μὴ πείσ.] ἔαν μὴ πείσῃσι. — Τοὺς μὴ πείσ.] τοὺς Κορινθίους ἢ ἄλλους. — Τὸ πλῆθος] τῶν Ἀργείων. — Προσχωρησασθαι] τοῖς Ἀργείοις.

XXVIII. Ἀκούσαντες] τῶν Κορινθίων. — Ἀνήγει καν τοὺς λόγους] τῶν Κορινθίων. — Ἐς τε τὰς ἀρχάς] εἰς τοὺς ἐν τέλει. — Τοῦτων] τῶν Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων. — 2. Ἐπ' ἐξόδου] ἐπὶ τέλους. — Αἱ σπονδαί] τῶν Λακεδαιμονίων. — Ἡγήσασθαι] ἡγεμόνες εἶσθαι. — Τὸν χρόνον τοῦτον] τὸν τοῦ πολέμου δηλονότι. — Μάλιστα δὴ] υπερβαλλόντως. — Κακῶς ἤκουσεν] ὑβρίσθη. — Καὶ υπερῶφθη] ἐξουδενώθη. — Διὰ τὰς ζυμφοράς] διὰ τὰς ταλαιπωρίας, ἃς ἔπαθον οἱ Ἕλληνες. — Ἄριστα ἔσχον] διετέθησαν. — Οὐ ξυναράμενοι τοῦ Ἀττικῷ πολέμου] ὅτι οὐ ξυνεπολέμησαν τοῖς Λακεδαιμονίοις κατὰ τῶν Ἀθηναίων. — Ἀμφοτέροις] τοῖς Ἀθηναίοις καὶ Λακεδαιμονίοις. — Ἐκκαρπωσάμενοι] τοὺς καρποὺς καὶ τὰς προσόδους λαβόντες ἀπὸ τῆς γῆς ἀκεραίου, διὰ τὸ μὴ πολεμεῖν.

XXIX. Αὐτοῖς] τοῖς Ἀργείοις. — Αὐτῶν] τῶν Μαντινίων. — Κατέστραπτο] ἐδεδούλωτο. — Ὑπήκοον] τῶν Λακεδαιμονίων. — Οὐ περιόψεσθαι σφᾶς...] οὐκ ἐπιτρέψειν τοῖς Μαντινεῦσι τοὺς Λακεδαιμονίους ἀρχεῖν τῶν κατεστραμμένων, καὶ ταῦτα σχολῆν ἄγοντας τοὺς Λακεδαιμονίους. — Σχολῆν ἤγον] οἱ Λακεδαιμόνιοι. — Ὡστε ἄσμενοι] οἱ Μαντινεῖς. — Μεγάλην] ἰσχυράν. — Πόλιν τε μεγάλην] τὴν Ἄργος. — Διάφορον] μαχομένην. — Δημοκρατουμένην] εὐνομουμένην. — 2. Τούτου] ἤγουν τὸ προσελθεῖν τοῖς Ἀργείοις. — Νομίσαντες] οἱ Πελοποννήσιοι. — Εἰδότας] τοὺς Μαντινεῖς εἰδότας. — Ἐν ταῖς σπονδαῖς ταῖς Ἀττικαῖς] ἀντὶ τοῦ ἐπὶ τοὺς Ἀττικούς. — 3. Τὴν Πελοπόννησον διεθορύθει] διὰ πάσης τῆς Πελοποννήσου θόρυβον καθίστη. — Πᾶσι τοῖς ζυμμάχοις] ἤγουν σὺν πᾶσιν. — 4. Οἱ πολλοὶ] τῶν Πελοποννησίων.

XXX. Προκαταλαβεῖν τὸ μέλλον] φθάσαι πρὶν μὲλ-
 50 λειν τοὺς Κορινθίους προσχωρεῖν τοῖς Ἀργείοις. — Ἡτιῶντο...] ἐνεκάλουν ὅτι ἡγεμόνες ἦσαν τοῦ παντός κακοῦ, δὴ τῆς ἀποστάσεως. — Τὴν τε ἐξήγησιν] τὸ εἰσηγήσασθαι δηλονότι προσχωρῆσαι τοῖς Ἀργείοις τοὺς Ἕλληνας. — Τοῦ παντός] δεινοῦ. — Καὶ εἰ] ἤγουν

ἠτιῶντο. — Σφῶν] τῶν Λακεδαιμονίων. — Εἰρημέ-
 νον] ἀντὶ τοῦ ὀρισθέντος. — Κύριον εἶναι] κεκυρωμέ-
 νον, βέβαιον εἶναι. — 2. Κορινθίοι] τὸ ἐξῆς, Κορινθιοὶ
 δὲ ἀντέλεγον. — Ζυμμάχων] αὐτῶν δηλονότι. —
 5 Ἐδέξαντο τὰς σπονδάς] τὰς πρὸς Ἀθηναίους. § τὰς τῶν 5
 Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων. — Παρεκάλεσαν] λεί-
 πει τὸ παρεῖναι. — Αὐτοὺς αὐτοῖ] αὐτοὺς, τοὺς ζυμ-
 μάχους, αὐτοὶ, οἱ Κορινθιοὶ. — Πρότερον] ἤγουν πρὸ
 τοῦ ἐλθεῖν τοὺς πρέσβεις τῶν Λακεδαιμονίων. — Ἄν-
 10 τέλεγον τοὺς Λακεδαιμονίους] τὸ ἐξῆς, Κορινθιοὶ δὲ 10
 ἀντέλεγον. — Οὔτε Σολεῖον σφίσι] ἀντὶ τοῦ αὐτῶν. —
 Ἀπέλαθον] οἱ Κορινθιοὶ. — Αὐτοῖς] τοῖς ἐπὶ Θράκης.
 — Μετὰ Ποτιδιαίων] ἀρισταμένων. — Ἀφίσταντο]
 οἱ ἐπὶ τῆς Θράκης. — Ἄλλους] ἀντὶ τοῦ ἄλλους ὄρκους.
 — 3. Θεῶν γὰρ πίστει] ἤγουν θεῶν ὄρκους ἐπὶ πίστει. 15
 — Αὐτούς] τοὺς ἐπὶ Θράκης. — Εἰρησθαι] ἔφασαν δὲ εἰ-
 ρῆσθαι ἐν ταῖς σπονδαῖς δηλονότι. — 4. Τῶν παλαιῶν
 ὄρκων] τῶν πρὸς τοὺς ἐπὶ Θράκης. — 5. Οἱ δὲ] οἱ Κο-
 20 ρίνθιοι. — Παρὰ σφίσι] τοῖς Κορινθίοις. — Προεῖπον
 ἤκειν] τοὺς Ἀργείους.

XXXI. Ἐκεῖθεν] ἀπὸ τῆς Κορίνθου. — Ἐλθόντες] οἱ Ἕλαιοι. — Ξύμμαχοι ἐγένοντο] οἱ Ἕλαιοι δηλονό-
 τι. — Διαφερόμενοι] ἔχθροί. — 2. Ἐπὶ τῇ ἡμισείᾳ τῆς
 γῆς] ἤγουν ἐπὶ τῷ καρποῦσθαι τὸ ἡμισυ τῆς γῆς. —
 3. Πausαμένους] τοῦ ἀποφέρειν δηλονότι. — Ἐπληγά- 25
 κάζον] ἀποφέρειν δηλονότι. — Οἱ δ'] Ἕλαιοι. —
 Ἐπιτραπέισης] δοθείσης. — Μὴ ἴσον ἔξειν] ἀντὶ τοῦ
 μὴ ἔξειν τὸ δίκαιον. — Ἀνέντες τὴν ἐπιτροπήν] ἀντὶ
 τοῦ παυσάμενοι τοῦ ἐπιτρέψαι τὴν δίκην Λακεδαιμο-
 30 νίους. — Ἐτεμον] ἐδήγουν. — 4. Οὐδὲν ἤσσαν] ἀντὶ τοῦ 30
 ἐπίσης. — Ἐμμεϊνάντων] τῶν Ἑλίων δηλονότι. —
 Τῇ ἐπιτροπῇ] τῆς δίκης δηλονότι. — 5. Πόλιν] τὸ Λέ-
 πρεον. — Σφῶν] τῶν Ἑλίων. — Ξυνθήκην] ζύμβα-
 σιν. — Καὶ ἐξελθεῖν] τοῦ πολέμου. — Ἴσον] τὸ δί-
 35 καιον. § διότι τὴν αὐτῶν πόλιν εἶχον Λακεδαιμόνιοι 35
 λήγοντος πολέμου. — 6. Ἐγένοντο δὲ καὶ οἱ Κορινθιοὶ]
 σύμμαχοι δηλονότι. — Μετ' ἐκείνους] τοὺς Ἕλαιοὺς
 δηλονότι. — Τὸ αὐτὸ λέγοντες] τὴν αὐτὴν γνώμην
 ἔχοντες.

XXXII. Ἐκπολιορκήσαντες] ἤγουν ἐλόντες καὶ δου- 40
 λώσαντες ἐκ πολιορκίας. — Χρησάμενος] τὸ κατάγειν
 δηλονότι Δηλίου. — 2. ἤρξαντο πολεμεῖν] πρὸς ἀλλή-
 λους δηλονότι. — 3. Μέγα μέρος ὄν] τῆς Πελοποννήσου.
 — Προσγένοντο] προσκτηθεῖν. — 4. Οὐδὲν ἄν] ἤγουν
 οὐκ ἄν. — Ἐναντιωθῆναι] ἐναντίοι γενέσθαι. — Ἀνεῖ- 45
 σαν τῆς φιλονεικίας] ἀπέστησαν τῆς μάχης. — 5. Ἐλ-
 θόντες] οἱ Κορινθιοὶ. — Ποιῆσαι] λείπει τὸ ἤξιον.
 — 7. Ἀξιοῦντων καὶ αἰτιωμένων Κορινθίων] ἠτιῶντο
 οἱ Κορινθιοὶ δηλονότι τοὺς Βοιωτοὺς, ὅτι συνέθεντο αὐ-
 50 τοῖς ἀπειπεῖν τὰς πρὸς Ἀθηναίους σπονδάς.

XXXIII. Ἐπικαλεσαμένων] τῶν Παρράσιων. —
 Σφᾶς] τοὺς Λακεδαιμονίους. — Αὐτοῖ] οἱ Μαντινεῖς.
 — Αὐτοὶ ἐφρούρου] οἱ Παρράσιοι ἤτοι τοὺς Παρρά-
 σίους, οἱ ἦσαν ἐν Κυψέλῃ. — Κείμενον ἐπὶ τῇ Σκ.]

ἐπιτετερισμένοι ὡςτε βλάπτειν τὴν Σκιριτίν. — 2. Τὴν ζυμμαχίαν] τὰς ζυμμαχικάς πόλεις.

XXXIV. Μετὰ τῶν Νεοδαμ.] μετὰ τῶν ἐκ τῶν Εἰλωτῶν ἐλευθέρων. § νέον πολιτῶν. — 2. Ἐκ τῆς βήσου] τῆς Πύλου. — Τὰ ὄπλα παραδόντας] τότε ἐν τῇ μάχῃ πρὸς Ἀθηναίους. — Μήτε πριαμένους τι ἢ πωλοῦντας κυρ. εἶν.] ἤγουν μὴ εἶναι κυρίους ἢ πρίασθαι ἢ πωλεῖν. — Ἐπίτιμοι] ἤγουν ἔντιμοι.

XXXV. Ἐν τῇ Ἄθῳ] ἐν τῷ Ἄθῳ. — 2. Ἐπιμιξίαι] 10 ὁμιλίαι, συνήθια. — Κατὰ τὴν τῶν χωρίων...] διὰ τὸ ἀλλήλοις μὴ ἀνταποδιδόναι τὰ χωρία. — 3. Προῦθεντο] ἔταξαν. — Ξυγγραφῆς] συμφωνίας γεγραμμένης. — Ἐσιόντας] εἰς τὰς σπονδάς. — 4. Γινόμενον] ἀντὶ τοῦ πραττόμενον. — Ἄλλα χωρία εἶχον] τῶν Λακεδαιμονίων οἱ Ἀθηναῖοι. — Εἰρημέναι] τεταγμένα. — 15 κ. Ἡσυχία ἦν] ἀπραξία πολέμου. — Καὶ ἔφοδοι παρ' ἀλλήλους] ἐπιμιξίαι.

XXXVI. Ἐθλοσῶν πρεσβειῶν] εἰς τὴν Λακεδαίμονα. — Οὐδὲν ξυμβάντων] ἤγουν κατ' οὐδέν. — Ὡς ἀπήεσαν] οἱ Βοιωτοὶ καὶ οἱ Κορίνθιοι. — Λόγους ποιοῦνται ἰδίως] ἰδίᾳ διελέχθησαν αὐτοῖς. τοῦ λύσαι τὰς σπονδάς. — Γινώσκειν] εἰς νοῦν ἔχειν. § τὴν αὐτὴν τῇ προτέρᾳ γνώμῃν ἔχειν. — Ἐλῆσθαι] προσεῆσθαι. — Ἡπίσαντο] ἔγνωσαν. — Καλῶς σφίσι 25 φίλιον γενέσθαι] βεβαίως φίλιον τοῖς Λακεδαιμονίοις γενέσθαι· ἢ αὐτοὶ βεβαίως ἠπίσαντο· ὁ καὶ μᾶλλον. — Ἠγούμενοι] τὸ ἡγούμενοι οὐκ ἔστι κατάλληλον πρὸς τὸ ἐπιθυμοῦντας τοὺς Λακεδαιμονίους, ἀλλ' ἐσχημάτισται ἀντὶ τοῦ ἡγούμενων. — Ῥᾶω] εὐκολώτερον. — 30 2. Ὅπως παραδύσειν] οἱ Βοιωτοὶ δηλονότι. — Ἐδέοντο... Λακεδαιμονίους] τὸ μέντοι Πάνακτον ἐδέοντο Βοιωτοὺς οὕτω ποιῆσαι ὅπως παραδύσειεν Λακεδαιμονίους.

XXXVII. Ταῦτα ἐπεσταλμένοι] ἀντὶ τοῦ τούτων 35 ἐντεταλμένων αὐτοῖς ὑπὸ τῶν Ἐφόρων. — Ἐπεσταλμένοι] δεδιδασκασμένοι. — Ἐπὶ τὰ κοινά] βουλευτήρια δηλονότι. — 2. Ξυγγεγόμενοι] ἤγουν συναφθέντες. — Ἐς λόγους] εἰς κοινολογίαν. — Σφίσι] ταῖς Ἀργείοις. — Κοινῷ λόγῳ χρωμένους] ὁμοφρονοῦντας, δηλονότι 40 Ἀργείους τε καὶ Κορινθίους καὶ Βοιωτοὺς. — 3. Οἱ ἐκ τῆς Λακεδαίμονος] οἱ περὶ τὸν Κλεόβουλον δηλονότι. — Ἐπεστάλαξαν] προσέταξαν. — 4. Τοὺς τε φίλους] τοὺς ἐκ Λακεδαίμονος δηλονότι αὐτοῖς φίλους. — 5. Προκαλούμενοι] γράφεται παρακινοῦντες.

XXXVIII. Ἐν δὲ τούτῳ] τῷ καιρῷ. — Τὸ γὰρ αὐτὸ ἐποίουν] ἤγουν τὴν κοινὴν πράξιν ἐποίησαν. — 2. Ἐπ' ὠφελείᾳ] συμμαχία. — 3. Τὴν βουλὴν] τοὺς βουλευτάς. — Κἂν μὴ εἴπωσι, οὐκ ἄλλα ψηφισθαι...] ἀντὶ τοῦ, οἱ Βοιωτάρχαι ἕκαστος ᾤετο τὴν ἰδίαν βουλὴν, κἂν 50 μὴ μαθὼν τὰ ὑπὸ τῶν Ἐφόρων ἐπεσταλμένα, μηδὲν ἄλλο ψηφισθαι, ἤπερ ταῦτα, ἄπερ οἱ μαθόντες ἐκ Λακεδαίμονος παραινῶσιν. — 4. Ἀνέστη] ἀντὶ τοῦ ἄλλως ἀπέβη. § ἐκούληθ.

XXXIX. Ἦλθον ἐς τοὺς Βοιωτοὺς] οἱ Λακεδαιμόνιοι. — 3. Καθηρέτω] ὑπὸ τῶν Βοιωτῶν.

XI. Ἄμα δὲ τῷ ἦρι] ἀρχομένου. — Ἐπιγινόμενον] ἐπομένου. — Ὄης ἔφρασαν πέμψειν] οἱ Βοιωτοί. — Ἰδίαν] μονομερῆ. — Μὴ μονοθῶσι] τῆς συμμαχίας. — 2. Τοὺς τε Ἀθηναίους εἰδέναι ταῦτα] ὄντο δηλονότι. — 3 Ἀλλ' ἐν φρονήματι ὄντες] διανοία ἐπηρεμένη. § ἀντὶ τοῦ ἐλπίζοντες· ἤτοι φροντίζοντες. — Ἠγούμενοι ἐκ τῶν παρόντων κράτιστα...] ὡς ἐν τῷ παρόντι, φησὶν, ἤγουν κράτιστον εἶναι πρὸς Λακεδαιμόνιους σπονδὰς ποιήσασθαι, ὡς ἂν ἐνδέχῃται, καὶ ἡσυχάζειν. — Ἐκ τῶν παρόντων] ἤγουν ἐκ τῶν δυνατῶν. — Ὅπη ἂν ζυγχορῆ] ἤγουν καθὼς ἂν συγχορῆ ὁ καιρὸς.

XLI. Αὐτῶν] τῶν Ἀργείων. — 2. Δίκης ἐπιτροπὴν] κρίσεως φροντίδα. — Νέμονται δ' αὐτὴν Λακεδαιμόνιοι] ἤγουν τὴν νομὴν καὶ τὸ κέρδος ἔχουσι. — 3. Πάντως] ἐξ ἀνάγκης. — Ξυνεγράψαντο] συνθήκην ἔγραψαν δεδύκασσι. — Δεῖται] τὴν συγγραφὴν, ὡς τὸ εἶκος. — Ἐς τὰ Ἰακίνθια] εἰς τὴν ἐορτὴν τοῦ Ἰακίνθου. 20

XLII. Μηδέτερος] Ἀθηναίους καὶ Βοιωτοὺς. — Κοινῇ νέμειν] ἤγουν κοινὴν νομὴν ἔχειν ἐν αὐτῷ. — 2. Δεινὰ ἐποίουν] ἐδεινοπάθουν. — Ἰδίᾳ] ἄνευ τῶν Ἀθηναίων. — Ἐσκόπου] ἐπιμελῶς ἀνελογίζοντο. — 25 Ὅσα ἐξελεόπισαν] ὅσα ἐποίησαν ἐάσαντες τὴν συνθήκην. — Χαλεπῶς] σὺν ὀργῇ.

XLIII. Ἐνέκειντο] ἤγουν πιστοὶ ἦσαν πείθοντες. — 2. Ἀξιόματι δὲ προγόνων] εὐγενεῖα. — Μᾶλλον χυρεῖν] τοὺς Ἀθηναίους. — Φρονήματι] ὄγκῳ, ἐπάρσει. — Κατὰ τὴν παλαιάν] διὰ τὴν παλαιάν. — Τοῦ πάππου ἀπειπόντος] τὸ γένος τῶν τοῦ Ἀλκιβιάδου προγόνων πρόξενον ἦν Λακεδαιμονίων· ὁ δὲ πάππος ὁ τοῦ Ἀλκιβιάδου ἀπέπειε τὴν προξενίαν. αὐτὸς δὲ ὁ Ἀλκιβιάδης ἀνέλαβεν αὐτὴν, καὶ ἤχητο ὅτι οἱ Λακεδαιμόνιοι διὰ Νικίου τὰς σπονδάς ἐποίησαντο, αὐτὸν δὲ, πρόξενον ὄντα, ὑπερεῖδον καὶ ἠτίμασαν. — Πάππου] Περικλέους. — Διανοεῖτο] σκοποῦν εἶχεν. — 3. Ἐλασσούσθαι] ἀδικεῖσθαι. § ἀτιμᾶσθαι. — Οὐ βεβαίους] ἀσθενεῖς. — Σφίσι] τοῖς Ἀθηναίοις. 35

XLIV. Καθεστῶτας αὐτοῦς] τοὺς Ἀθηναίους. — Σφίσι] τοῖς Ἀργείοις. — 3. Ὀργιζόμενοι] τοῖς Λακεδαιμονίοις.

XLV. Αὐτοκράτορες περὶ πάντων] ἐξουσίαν ἔχοντες περὶ τῶν ὄλων, ὡς, ὅ τι ἂν οὗτοι καταστήσωσι, ἀρῶσιν ἂν γένοιτο τοῖς Λακεδαιμονίοις. — Ἐπαγώνονται] καταπέισωσι. — Ἀπωσθῆ] γράφεται ἀποστῆ. — 2. Πίστιν] ὄρκον βέβαιον. — Ἦν μὴ ἁπολογῆσαι] ἦν μὴ φανερώς εἰπωσι. — 3. Νικίῳ τε ἀποστῆσαι] ἤγουν τῆς φιλίας τοῦ Νικίου ἀποστῆσαι τοὺς Λακεδαιμονίους. 50 § Ἀντὶ τοῦ ἐχθροῦς ποιῆσαι. — Διαβαλῶν] ὑβρίσας. — 4. Παρελθόντες] οἱ πρέσβεις τῶν Λακεδαιμονίων. — Ἐσῆκουσιν] οἱ Ἀθηναῖοι. — Παραγαγόντες] ἤγουν εἰσαγαγόντες.

XLVI. Τὰ πρὸς Ἀργείους ἤγουν τὴν συμμαχίαν τῶν Ἀργείων. — Ὡς αὐτοῖς] τοὺς Λακεδαιμονίους. — Λέγων] ὁ Νίκιαις. — Εὖ ἐστώτων] καλῶς φερομένων. — 2. Ὡν καὶ αὐτὸς ἦν] εἰς δηλονότι. — Ἄνευ ἀλλήλων] τῶν Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων. — 3. Ὡς παρῆναι γε αὐτοὺς] γράφεται ὡς περὶ γ' αὐτοὺς.

XLVII. 2. Ἐπὶ Ἀθηναίους] τὸ, ἐπὶ Ἀθηναίους καὶ τοὺς συμμαχοὺς, εἰς τοῦ καὶ Μαντινέας καὶ τοὺς συμμαχοὺς, ἐν ἄλλῳ οὐ κεῖται. — 3. Ἐπαγγέλλωσιν] ζητῶσι. — Ταύτην τὴν πόλιν] ἐξ ἧς οἱ πολέμιοι ὠρμήθησαν. — 5. Ὅπλα δὲ μὴ ἔῃν ἔχοντας] τινάς. — 6. Τὴν ἐπαγγελίασαν] ζητήσαν. — 9. Αἱ ἐνδομοὶ ἀρχαί] οἱ ἐπιδημοῦντες ἄρχοντες. ἐν Ἀθήναις ἡ βουλή, αἱ ἐνδομοὶ ἀρχαί, οἱ πρυτάνεις· ἐν Ἀργεῖ ἡ βουλή, οἱ ὀδοδήκοντα, οἱ ἀρτῦναι· ἐν Μαντινείᾳ οἱ δημιουργοὶ, ἡ βουλή, αἱ ἄλλα ἀρχαί, οἱ θεωροὶ, οἱ πολέμαρχοι· ἐν Ἠλίδι οἱ δημιουργοὶ, οἱ τὰ τέλη ἔχοντες, οἱ ἐξακόσιοι, οἱ θεσμοφύλακες. — Θεωροί] μάντιες. — 10. Θεσμοφύλακες] νομοφύλακες.

XLVIII. Οὐκ ἀπέφρητο] οὐκ ἀπηγορεύθησαν. — 3. Τῶν συμμαχῶν] ἤγουν τῶν Ἀργείων.

XLIX. Ὡν ἐν τῷ Ὀλυμπικῷ] γράφεται, ἦν ἔκτω Ὀλυμπικῷ. — Ἐν ταῖς Ὀλυμπ. σπονδαῖς] ἀντὶ τοῦ οὐδῶν Ὀλυμπιακῶν σπονδῶν. — 2. Μὴ δικαίως σφῶν καταδεδικάσθαι] ἤγουν καταδικάσαι τοὺς Ἡλείους εἰς τὸ Λέπρον. — 3. Σφῶν τῶν Ἡλείων. — Οὐ προσδεχομένην] πόλεμον δηλονότι. § προσδοκῶντων. — 4. Ὑπελάμβανον] ἀντὶ τοῦ ἀντέλεγον, ἐκ διαδοχῆς ἀπεκρίνοντο. — Νομίζοντας] ἀδικεῖν δὴ. — Γίνεται] ὀφείλεται.

L. Ἐρχήσου] οἱ Λακεδαιμόνιοι. — Αὐθις τάδε ἤξιον] οἱ Ἡλείοι. — Ἰερῷ] νέῳ. — Ἀπομόσαι ἐναντίον] κυρῶσαι δι' ὄρκου ἐνώπιον. — 2. Ἐθεώρων] τῆς θεωρίας μετέχον. — 3. Μὴ βία θύσωσιν] οἱ Λακεδαιμόνιοι. — Αὐτοῖς] τοῖς Ἡλείοις. — Χίλιοι ἑκατέρω] τούτεστι δις χίλιοι. — Ὑπέμενον τὴν ἑορτὴν] προσεδέχοντο τὴν ἑορτὴν τῶν Ὀλυμπίων. — 4. Τοῦ ἑαυτοῦ ζεύγους] τοῦ ἄρματος. — Ἀνακρυχθέντος] ἀποδεχθέντος. — Βοιωτῶν δημοσίου] τοῦ δημοσίου τῶν Βοιωτῶν. § ὑπηρετοῦ δημοσίου. — Κατὰ τὴν οὐκ ἐξουσίαν τῆς ἀγωνίσεως] διὰ τὸ μὴ εἶξεναι Λακεδαιμονίους ἀγωνίζεσθαι. — Ἀνέδησε] ἔστεφάνωσε. — Αὐτοῖς οὕτω διήλθε] τοῖς Λακεδαιμονίοις οὕτω παρήλθεν.

LI. 2. Οὐ γὰρ ἐπ' ἄλλῃ τινὶ γῆ] ἀντὶ τοῦ οὐκ ἐπὶ βλάβῃ ἄλλης τινὸς γῆς. — Τὸ χωρίον] ἡ Ἡράκλεια.

LII. Ἐξέπεμψαν] ἐξεδίωξαν οἱ Βοιωτοί. — Τὰ κατὰ] λείπει διὰ. — 2. Αὐτόθεν] ἀπὸ Πελοποννήσου. — Παραλαβῶν] τινὰς δηλονότι. — Συγκάβιστη] * βλαστῶσα ἐποίει. — Ἐς θάλασσαν] ἀντὶ τοῦ ἐγγυῆς τῆς θαλάσσης. — Βοηθήσαντες] μετὰ βοήθειας δραμόντες.

LIII. Τῆς αἰτίας] ταύτης δηλονότι. — Βραχυτέραν] διὰ βραχέως διαστήματος.

LIV. Πόλεις] αἱ Λακωνικαί. — 2. Οὐ προὔρρει] ἤγουν οὐ καλὰ ἐφαίνετο. — Μετὰ τὸν μέλλοντα] μῆνα

δηλονότι. — Καρνεῖος] Μάιος. — Καρνεῖος δ' ἦν μῆν] τοῦ γὰρ Καρνεῖου πολλὰς ἔχοντας ἱεράς ἡμέρας, ἧ καὶ πάσας ἱεράς μᾶλλον, οὐκ ἐστρατεύοντο. — Ἰερομήνια] ἡ ἑορτώδης ἡμέρα. — 3. Καὶ ἄγοντες τὴν ἡμέραν ταύτην] ἐπιτηροῦντες καὶ καιροφυλακοῦντες. ἔνιοι δὲ, ἐροτάζοντες διὰ παντός τὴν ἡμέραν ταύτην, τότε ἀπροδοκῆτως τοῖς Ἐπιδαυρίοις ἐπέπεσον. — Ἄγοντες] τὸν στρατόν. — Ἐπεκαλοῦντο] εἰς βοήθειαν δηλονότι. — Ὡν τινές] ἀφ' ὧν. — Τὸν μῆνα προὔφασσαν] τοῦ μὴ ἐξελεῖν δηλονότι. ἀντὶ τοῦ λέγοντες εἶναι ἱερομήνια.

LV. Ὀμιλεῖν] γράφεται ὁμολογεῖν. — Διαλύσαι...] τὸ ἐξῆς, διαλύσαι ἐλθόντας ἀφ' ἑκατέρας. — 2. Ὡροντο] οἱ πρέσβεις δηλονότι. — Ἐς τὸ αὐτὸ ξυελθόντες] ἐνωθέντες. — 3. Τὰ διαβατήρια] τὰ ἱερεῖα εἰς διάβασιν. — Τὰ διαβατήρια αὐτοῖς ἐγένετο] καλὰ δηλονότι. — 4. Ἐβοήθησαν] μετὰ βοήθειας ἤλθον. — Ὡς] ὅτι.

LVI. Ἐςπέμψαν] εἰςέβαλον πέμψαντες. — 2. Ἐάσειαν] οἱ Ἀθηναῖοι. — Καὶ εἰ μὴ κἀκεῖνοι ἐς Πύλον...] οἱ Ἀργεῖοι τοῖς Ἀθηναίοις ἔλεγον ὅτι, ἐὰν μὴ εἰσαγάγωσι πάλιν ἐς Πύλον τοὺς Εἰλιωτὰς καὶ Μεσσηνίους, οὐς ἐξήγαγον ἐκ Πύλου διὰ τὰς πρὸς * Λακεδαιμονίους συνθήκας, ἀδικήσεσθαι αὐτοὶ οἱ Ἀργεῖοι. ἔνιοι δὲ, αὐτοὶ οἱ Ἀθηναῖοι, ἤκουσαν. — Ἐπὶ Λακεδαιμονίους] κατὰ τὸν Λακεδαιμονίων. — Ἀδικήσεσθαι αὐτοῖς] ἤγουν ἀδικηθήσεσθαι οἱ Ἀργεῖοι. — 3. Τῆ μὲν Λακωνικῆ στήλῃ] ἦν ἕστησαν οἱ Ἀθηναῖοι, ἔχουσαν τὰς Λακωνικὰς σπονδάς. — Ληΐζεσθαι] ὥστε ληΐζεσθαι. — Τὰ δ' ἄλλα] ἤγουν κατὰ τὰ ἄλλα. — 4. Ἐκ παρασκευῆς] ἤγουν ἐκ φανερᾶς παρατάξεως. — Ἐνέδρα] δὲ καὶ καταδρομαί] λεληθῆναι ἐπιθέσεις. — 5. Ὡς ἐρήμου οὐσης] συμμαχίας δηλονότι.

LVII. Καὶ τάλλα] ἔθνη δηλονότι. — Τὰ μὲν ἀρεῖσθῆκε] τῶν Λακεδαιμονίων δηλονότι, τούτεστιν Ἥλις καὶ Μαντινεία. — Τὰ δ' οὐ καλῶς εἶχεν] ἤγουν ἐστασίαζον, τούτεστιν ἡ Κόρινθος. — Ἐπὶ πλέον] ἤγουν κακόν. — 2. Καὶ οἱ ἔξωθεν] Πελοποννήσου δηλονότι. — Ὡς ἕκαστοι] ἐδύναντο.

LVIII. Ἀργεῖοι δὲ προαισθόμενοι τό τε πρῶτον...] Ἀργεῖοι προαισθόμενοι τὴν τε πρῶτην τῶν Λακεδαιμονίων παρασκευῆν, καὶ αὐδὲς προσχωροῦντας τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπὶ Φλιοῦντος ὑπὲρ τοῦ τοῖς ἰδίοις συμμιζαί συμμάχοις, τότε καὶ αὐτοὶ ἐξεστράτευσαν. ἔνιοι δὲ τὸ τότε πρῶτον ὤθησαν σημαίνειν ἐν τῇ τότε καιρῷ. — Ἐς τὸν Φλιοῦντα] τὸν Φλιοῦντα, ἀρσενικῶς. — Ἐχώρου] οἱ Λακεδαιμόνιοι. — Αὐτοῖς] τοῖς Ἀργείοις. — 2. Ὡς μεμονωμένοι] ἐρήμοις συμμάχων. — Λαθῶν] τοὺς Ἀργεῖους δηλονότι. — 4. Καλεπῆν] δόσονον. — Εἴρητο] ὄριστο.

LIX. Καταβάντες] οἱ Ἀργεῖοι. — Ἐς μάχην] φανεράν δηλονότι. — 3. Οἱ Λακεδαιμόνιοι εἶργον... πόλ.] ὥστε μὴ ἔρχεσθαι εἰς τὴν πόλιν. — Τῆς πόλεως] τοῦ Ἀργους. — Αὐτοῖς] ἤγουν τοῖς Ἀργείοις. — 4. Ἐν καλῷ] ἐπὶ συμφέροντι. — 5. Πρόξενος] φίλος. — Ὅσονου ξυνιόντων] ἤγουν ὁσονουκ ἤδη μελλόντων.

EX. Ἀπήγαγε] ἔστρεψεν. — 2. Ὡς ἤγειτο] ἤγουν προηγίτο. — Ἐν καλῶ παρατυχῶν σφίσι ζυμβαλεῖν] τοὺς Ἀργεῖοις τῆς τύχης δούσης ἐπὶ συμφέροντι συμβαλεῖν. — Αὐτῶν] τῶν Ἀργείων. — Ἄξιον τῆς παρασκευῆς] οὐσης μεγάλης δηλονότι. — 3. Τῶν μέχρι τοῦδε] τῶν στρατοπέδων. — Μάλιστα] ἀκριβῶς. — Ἔως ἔτι ἦν ἀθρόον ἐν Νεμέῃ] ζητεῖται πῶς, τριχῆ διαιρεθέντος τοῦ τῶν Πελοποννησίων στρατεύματος εἰς Φλιοῦντα, καὶ ἐνὸς μόνου μέρους τὴν ἐπὶ Νεμέαν ἰόντος, τῶν δὲ ἄλλων ἄλλαις χρῆσαμένων ὁδοῖς καὶ οὐδαμοῦ συμμιζάντων, ἐφ' ἧς ἀθρόον αὐτοὺς ὤφθαι περὶ Νεμέαν. μήποτε δὲ μετὰ τὰς σπονδὰς ἀναχωροῦντα τὰ τρία μέρη ὀπίσω ἐπὶ Φλιοῦντα, ἐν Νεμέᾳ πάντα ἐγένετο· εὐπορος γὰρ ἦδε ἡ ὁδὸς καὶ διὰ τοῦτο καὶ οἱ Ἀργεῖοι, ἐγγυθεν πάντας ἤξειν ἐπὶ τὴν μάχην προσδεχόμενοι, προαπῆντων εἰς τὴν Νεμέαν. — Λογάδες] ἐκλελεγμένοι. — Ἔτι προσγενομένη] προστεθείσα. — 4. Ἐχοντες] σημειώσαι τὴν σύνταξιν. — Ἐπ' οἴκου ἕκαστοι] μεμερισμένους εἰς τὴν ἐαυτῶν πατρίδα. — 5. Κάκεινοι] οἱ Ἀργεῖοι. — Πρὸς] πλησίον. — 6. Ἀναχωρήσαντες] εἰς τὴν πόλιν δηλονότι. — Περιγίγνεται] σώζεται. — Ἐδήμεισαν] δημόσια ἐποίησαν.

LXI. Χρηματίσαι] ἀποκρίνεσθαι. — 2. Τὸν Ἀραδικόν] τὸν παρ' Ὀμήρω [II. B, 605] πολύμηλον. — 3. Προσγενέσθαι] προσκτηθῆναι. — Αὐτόθι] ἐν τῷ ὄρχομενῷ.

LXII. Προσέβητο] συνῆλθον τῇ γνώμῃ. — 2. Ἐν τῇ πόλει ἐνεδίδοσαν τὰ πράγματα] ἡμέλου τῶν κατὰ τὴν πόλιν πραγμάτων.

LXIII. Σφίσι] τοῖς Λακεδαιμονίοις. — Παρασχὼν καλῶς] ἀντὶ τοῦ συμβάντος καλῶς τοῦ χειρώσασθαι αὐτούς. — Τοσοῦτους] ἤγουν πολλούς. — Τοιούτους] ἤγουν ἀνδρείους. — Λαβεῖν] ἀντὶ τοῦ συλλαβεῖν. § ἀθροῖσιν. — 3. Ὁ δέ] ὁ Ἄγις. — Ῥύσεσθαι] ἀπολύσειν. — 4. Ἐν τῷ παρόντι] τῷ τότε καιρῷ, ὅτε ὠργίζοντο. — Μὴ κύριον] τὸν Ἄγιν.

LXIV. Παρὰ τῶν ἐπιτηδείων] τῶν ἐν τῇ Τεγέᾳ. — Εἰ μὴ παρέσονται] οἱ Λακεδαιμόνιοι. § ἡ στρατιὰ ἢ βοηθήσουσα. — Ὅσον οὐκ] μόνον οὐχί. — 2. Καὶ οἶα οὐπω] γράφεται καὶ ὡς οὐπω. — Ἐχώρον δὲ ἐς Ὀρέστειον] οἱ βοηθήσαντες. § γράφεται ἐς Ὀρίσειον. — 3. Ἀρκάδων] ἤγουν ἐκ τῶν Ἀρκάδων. — Ἐπ' οἴκου] ἤγουν εἰς τὴν Λακεδαίμονα. — 4. Ἐξ ὀλίγου] ἐξαίφνης. § διαστήματος. — Ἐγίγνετο] ἔλθειν. — Ξυνέκλειε γὰρ διὰ μέσου] ἀντὶ τοῦ ἐν μέσῳ γὰρ οὔσα ἢ πολεμία γῆ ἐφύλαττεν αὐτούς. ἢ, ὁ μᾶλλον, ἀπέκλειε τοὺς ἐξ Ἀργούς. — 5. Ἀναλαβόντες] ἤγουν ἀναστήσαντες, καὶ λαβόντες. — Ἀρκάδων] ἤγουν ἐκ τῶν Ἀρκάδων. — Πρὸς τῷ Ἡρακλείῳ] ναῷ δηλονότι.

LXV. Ἐρμυμόν] ὄχυρον. — Δυσπρόσοδον] δυσέμβατον. — 2. Αὐτοῖς] τοῖς Ἀργείοις δηλονότι. — Τῶν πρεσβυτέρων] Λακεδαιμονίων. — Ἄγιδι ἐπεδόθη] ἤγουν ἐνώπιον πάντων. — Διανοεῖται] ὁ Ἄγις. — Κακὸν κακῷ ἴσθαι] τὸ προγεγονὸς τῷ νῦν δηλονότι. τὴν ἀρ-

χαίαν παροιμίαν ἐξ Ὀρέστου τοῦ Ἀγαμέμνονος ρηθεῖσαν, ὅστις τὸν τοῦ πατρὸς θάνατον τῷ τῆς μητρὸς φόνῳ ἕθεράπευσε. — Τῆς ἐξ Ἀργούς ἐπατιτίου ἀναχωρήσεως] διὰ τὴν ἐξ Ἀργούς δηλονότι ἀναχώρησιν ἐν αἰτίᾳ γενόμενον, νῦν ἀκαίρως αὐτὴν προθυμείσθαι ἀναλαβεῖν καὶ ἔπανορθῶσαι τὴν τότε γενομένην ἁμαρτίαν. — Ἀνάληψιν] θεραπείαν. § κατόρθωσιν. — 3. Ἄλλο τι, ἢ κατὰ τὸ αὐτὸ, δόξαν] ἀντὶ τοῦ ἄλλο τι δόξαν ἤπερ τὸ αὐτό. — Ἀπῆγεν] εἰς τοῦτόπισιν ἔστρεψε. — 4. Ἐξέτρεπε] μετωφέρεται. — Ὀποτέρωσιν ἂν ἐκπίπτη] εἰς ὀποτέραν πόλιν βῆ. — Πολεμοῦσιν] ἀλλήλους δηλονότι. — Βοηθοῦντας] βοηθήσαντας. — Καταθιβάσαι] ἀντὶ τοῦ ἀνάγκην αὐτοῖς τοῦ καταθῆναι παρασχεῖν. — 5. Περὶ τὸ ὕδωρ] πρὸς τῷ ὕδατι. — Ἐξ ὀλίγου] καιροῦ δηλονότι. — Ἀναχωροῦντες] οἱ Λακεδαιμόνιοι. — Ἀπέκρυψαν] ἑαυτοὺς δηλονότι. ἀφανεῖς ἐγένοντο. ἰδίως δὲ ἐπὶ τῶν πλοῖζομένων καὶ οὐκέτι δρωμένων λέγεται ὅτι ἀπέκρυψαν. — Σφεῖς] οἱ Ἀργεῖοι. — Αὐθῶς ἐν αἰτίᾳ εἶχον] ἐμέμφοντο. — Καλῶς ἠγφθέντας] εὐκαίρως καὶ βεβαίως ἀποληφθέντας. — Οἱ μὲν] οἱ Λακεδαιμόνιοι. — Σφεῖς δέ] οἱ Ἀργεῖοι.

LXVI. Ἦν περιτύχουσι] τοῖς Λακεδαιμονίοις. — Δι' ὀλίγου] ἐξαίφνης. — Ἐν τάξει] παρατεταγμένους. — 2. Ἐς ὁ ἐμέμνητο] μετὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων μνήμην. — Διὰ βραχείας γὰρ μελλήσεως] χωρὶς ἀναβολῆς καὶ μελλήσεως. — Ἡ παρασκευῆ] ἐφόπλισις. — Ἐς κόσμον] εἰς τὴν σύνταξιν. — Ἐξηγουμένου] ἀντὶ τοῦ διατάττοντος, ἐρμηνεύοντος. — 3. Βασιλέως γὰρ ἄγοντος] ἡγεμονεύοντος. ὅρα τὴν τάξιν τῆς ἀρχῆς [πρῶτος] βασιλεὺς, [δευτέρος] πολέμαρχος, [τρίτος] λοχαγός, [τέταρτος] πεντηκοντῆρ, [πέμπτος] ἐνομοστάρχης, [ἕκτῃ] ἐνωμοσία. — 4. Κατὰ τὰ αὐτὰ χωροῦσι] διὰ τούτων χωροῦσι καὶ ταχέως διέρχονται. — Σχεδὸν γὰρ τοῖς πάν...] σχεδὸν ἅπαν τοῦ τῶν Λακεδαιμονίων στρατοπέδου ἄρχοντες ἀρχόντων εἰσὶ. — Τὸ ἐπιμελές] ἢ ἐπιμέλεια τοῦ πράγματος. — Τοῦ δρωμένου] ἀντὶ τοῦ τῶν ἐπιγινομένων, γινομένων.

LXVII. Σχιρίται] λόχος Λακωνικὸς οὕτω λεγόμενος. — Βρασιδαῖοι] οἱ μετὰ Βρασιδοῦ. — Νεοδαμῶνεις] νεοπολίται. — Παρ' αὐτοῦς] πλησίον. — Ἡραῖς] λεγόμενοι δηλονότι. — 2. Οἱ δ' ἐναντίοι] Ἀργεῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν. — Αὐτοῖς] τοῖς Λακεδαιμονίοις. — Τῶν ἐς τὸν πόλεμον] τῶν πολεμικῶν. — Ἀσκησιν... δημοσία παρεῖχε] ἦτοι δημοσία ἤσκει αὐτούς. ἢ, ὡς τινες, ἐξουσίαν παρεῖχε τοῦ ἀσκεῖν αὐτούς. — Τὸ εὐώνυμον κέρας ἔχ.] τῶν ἀριστερῶν συντάξεων δηλονότι.

LXVIII. 2. Ἐκατέρων] τῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἀργείων. — Διὰ τῆς πολιτείας τὸ κρυπτόν] διὰ τὸ ἔθος εἶναι Λακεδαιμονίους πάντα κρύφα πράττειν. — Διὰ τὸ ἀνθρώπειον κομπῶδες] διὰ τὸ περὶ τῶν οἰκείων καὶ μάλιστα περὶ τοῦ ἰδίου πλήθους κομπάζειν τοὺς ἀνθρώπους. — Παραγενομένου πληθός ...] ἢ πεντηκροστὺς συνίσταται ἀπὸ ἀνδρῶν ἕκατον εἰκοσι ὀκτώ. ὁ δὲ λόχος, τούτων τετραπλάσιος, γίνεται ἀνδρῶν πεντακοσίων

καὶ δυοκαίδεκα. οἱ δὲ ἑπτὰ λόχοι ἄνδρες τρισχίλιοι πεν-
 τὰκόσιοι ὀδοθήκοντα τέσσαρες. ὥστε μετὰ τῶν ἑξακο-
 σίων Σκιριτῶν γίνονται ἄνδρες τῶν Λακεδαιμονίων
 5 τετρακισχίλιοι ἑκατὸν ὀδοθήκοντα τέσσαρες. ἡ γὰρ
 πεντηκοστὺς ἑκαίδεκα εἶχε τοὺς πρωτοστάτας· ὁ δὲ
 λόχος ἐξήκοντα τέσσαρες, οἱ δὲ ἑπτὰ λόχοι γίνονται
 τετρακόσιοι τεσσαράκοντα ὀκτώ. — 2. Ἐν δὲ ἑκάστῳ
 λόχῳ πεντηκοστὺς ἦσαν δ'] εἶχε ἕκαστος λόχος πεντη-
 κοστὺς δ', καὶ γίνονται τῶν ζ' λόχων πεντηκοστὺς κη'.
 10 εἶχε ἑκάστη πεντηκοστὺς ἑνωμοτίας δ', καὶ γίνονται
 τῶν κη' πεντηκοστῶν ἑνωμοτία ριβ'. εἶχε ἑκάστη
 ἑνωμοτία ἄνδρας λβ', ὡς γίνεσθαι τὸν πάντα στρατὸν
 ἄνδρας τρισχίλιους πεντακοσίους ὀδοθήκοντα τέσσαρας.
 λόχοι ζ'. α' β' γ' δ' ε' σ' ζ'
 15 πεντηκοστὺς κη'. ννν' ννν' ννν' ννν' ννν' ννν' ννν'
 ἑνωμοτία ριβ'. ις' ις' ις' ις' ις' ις' ις'.
 — Ζυγῶ] τάξει.

LXIX. Ξυνιέναι ἔμελλον ἤδη] ἀλλήλοις δηλονότι
 τὰ στρατεύματα. — Τῆν μὲν] τούτεστι τὴν ἀρχήν. §
 20 τὸ ἐξῆς, τὴν μὲν μὴ ἀραιρεθῆναι πειρασαμένους. —
 Τῆς δέ] τῆς δουλείας. — Αὔθις] ὀπίσω. — 2. Μετὰ τῶν
 πολεμικῶν νόμων] νόμους πολεμικοὺς λέγει τὰ ἄσματα,
 ἅπερ ἦδον οἱ Λακεδαιμόνιοι μέλλοντες μάχεσθαι ἦν δὲ
 25 προτρεπτικά. ἑκάλουν δὲ ἐμβατήρια. ἡ δὲ διάνοια, ἕκα-
 στος τῶν Λακεδαιμονίων αὐτοῖς παρεκελεύοντο, ἀγα-
 θοῖς οὔσι, μεμνήσθαι ὧν μεμαθήκεσαν καὶ ἠπίσταντο.
 ἐποίουν δὲ τοῦτο ἄδοντες. — Εἰδότες ἔργων ἐκ πολλοῦ
 μελέτην ...] εἰδότες ὅτι τὰ πλεῖω σώζεται ὑπὸ τῆς ἐν
 30 καλῶς ρηθέντων λόγων.

LXX. Ἡ ἕξυνοδος] ἡ ἕνελευσις τῶν στρατευμάτων.
 — Ἐντόνας καὶ ὀργῆ χωροῦντες] ἰσχυρῶς καὶ σὺν
 ὀργῇ. — Ἐπὶ αὐλητῶν] ἦγον μετὰ. — Οὐ τοῦ θεοῦ
 χάριν] ὕμνου δηλονότι. — Ὀμαλῶς] ἡρεμαίως. —
 35 Προςέλθοιεν ...] καὶ ὄπως, εἰ προςέλθοιεν, μὴ διασπα-
 σθεῖν αὐτῶν ἡ τάξις. — Ἐν ταῖς προςόδοις] ἐν ταῖς
 προςβολαῖς, ἐν ταῖς ἐνώσεσι.

LXXI. Ἐξωθεῖται] ἐκτείνεται. — Προστέλλειν τὰ
 γυμνά ἕκαστον] ἀντὶ τοῦ σκέπειν καὶ προσάγειν. ἀπὸ
 40 μὲν οὖν τοῦ στέλλειν καὶ στολῆ ὀνομάσθη * ἐπὶ δὲ τοῦ
 προσάγειν τὸ προστέλλειν δύναται λέγεσθαι. ὁῦλον δὲ
 ἀπὸ τοῦ ἀπάγειν καὶ ἀποστέλλειν, προσάγεσθαι. — Καὶ
 νομίζειν ...] καὶ νομίζειν τὸ πεπυκνώσθαι καὶ ὑπ' ἀλ-
 λήλων πεφράχθαι εὐσκαπιστότερον, ἢπερ τὸ διστάναι
 45 ὑπ' ἀλλήλων. — Ἐξαλλάττειν αἰε ...] μὴ κατὰ δόρου
 τοῦ ἐναντίου εἶχει τὰ γυμνά τοῦ σώματος, τούτεστι τὰ
 δεξιὰ. — 2. Περιέσχον] ἐκυκλώσαντο ἐπιμάκφαντες. —
 3. Ἐπεξαγαγόντας] ἐξαπλώσαντας. — Τὸ διάκενον τοῦτο]
 τὸ ἐν μέσῳ κενόν. — Πληρωσαί] τὸ διάκενον δηλονότι.
 50 — Νομίζων τῷ θ' ἑαυτῶν δεξιῶ ...] νομίζων τὸ τε δε-
 ξιὸν τῶν Λακεδαιμονίων ἔτι ὑπερέχειν τῶν ἐναντίων,
 καὶ τὸ εὐώνυμον τὸ κατὰ τοὺς Μαντινεῖς ἐν ἀσφαλείᾳ
 ἔσεσθαι, ὡς ἂν μὴ δυνάμενον κυκλωθῆναι.

LXXII. Ἄτε] καθάπερ, ὥσανεῖ. — Μὴ θελήσαι

παρελθεῖν] καὶ οἱ πολέμαρχοι οὐκ ἠθέλησαν εἰς τὸ διά-
 κενον ἀγαγεῖν τοὺς λόχους. — Φεύγειν] συνέβη δηλο-
 ὅτι. — Μαλακισθῆναι] χαλῶνους γενέσθαι. — Καὶ τοὺς
 πολεμίους φράσαι τ. πρ.] καὶ φράσαι τοὺς πολεμίους
 τοῖς Λακεδαιμονίοις προσμῖξαι, πρὶν εἰς τὸ διάκενον πα-
 5 ρελθεῖν τοὺς δύο λόχους. — Αὐτοῦ] τοῦ Ἁγίδος. — Ὡς
 οὐ παρήλθον] ἤγουν ἐπὶ τὸ μέρος τῶν Σκιριτῶν. — 2.
 Τῇ ἐμπειρίᾳ] τῇ στρατηγικῇ. — 3. Ἐν χερσὶν ἐγί-
 γνοντο] οἱ Λακεδαιμόνιοι δηλονότι. — Ἐτρεψαν] τοὺς
 Λακεδαιμονίους. — Ἐς τὰς ἀμάξας] ἀντὶ τοῦ ἔσω τῶν
 10 ἀμαξῶν. — 4. Πεντελόχοις] ἅμα ἀναγνωστέον πεντε-
 λόχοις, ὡς ἀρχιλόχοις. — Οὐδὲ ἐς χεῖρας τοὺς πολλοὺς
 ὑπομείν.] ἐλθεῖν δηλονότι. — Ἐνδόντας] τραπέντας.
 — Τοῦ μὴ φθῆναι τὴν ἔγκατ.] ὅτι μὴ ἔφθασαν τὸ
 ἐγκατελιθῆναι ὑπ' αὐτῶν τῶν Λακεδαιμονίων.
 15

LXXIII. Ἐκυκλοῦτο] ἐκύκλω. — Τῷ περιέχοντι]
 τῷ ἰσχυρῷ. — 2. Ἐπὶ τὸ νικῶμενον] μέρους δηλονότι.
 — 4. Μακρὰ] ἐπὶ πολλὴ διάστημα.

LXXIV. Ὅτι] λίαν. — Τούτων] τῶν ρηθέντων.
 — Πλείστου δὴ χρόνου] ἤγουν διὰ πλείστου. § δὴ μα-
 20 κρά. — 2. Ἐσκύλευον] ἀπεγύμουν. — 3. Οἱ στρατη-
 γοί] τῶν Ἀθηναίων. — Οὐκ ἔταλαιπώρησαν] οὐ κακῶς
 ἔσχον ἐν τῷ πολέμῳ. — Ἀπογενέσθαι] ἀποθῆναι. §
 ἀποθανεῖν.

LXXV. 2. Κάρνεια] τὴν ἐπὶ τῷ Ἀπόλλωνι ἑορτὴν
 25 λέγει. — 4. Ὡς ἔρημον οὖσαν] τοῦ στρατεύματος. — 6.
 Ἐξεπαύσαντο] ἀντὶ τοῦ ἀπέκαμον τοῦ περιτειχίζειν.
 — Τὸ Ἡραῖον] τῆς Ἡρας τὸν ναόν.

LXXVI. Ἡγαγον] ἐώρτασαν. — 2. Ἦσαν δὲ αὐ-
 30 τοῖς] ἐν τῷ Ἄργει. — Ἐπιτήδειοι] φίλοι. — Τὸν δῆμον]
 τὴν δημοκρατίαν. — Πείθειν τοὺς πολλοὺς ... ἄμολ.]
 ἤγουν καταπεῖσαι ἄμολογησῆαι καὶ συνθέσθαι. — 3. Γενο-
 μένης πολλῆς ἀντιλογίας] ἐν τῷ Ἄργει. — Πράσσον-
 35 τες] τὸ τῆς ἐνώσεως. — Ἐκ τοῦ φανεροῦ τολμῶντες]
 ἤγουν ἀναισχυνοῦντες καὶ εἰς τὸ φανερὸν λέγοντες.

LXXVII. Καττάδε] Δωριστὶ, ἀντὶ τοῦ κατὰ τάδε.
 — Ἐξ Ἐπιδαύρου] ἐξελεῖθαι δηλονότι. — 6. Ἐπὶ κακῷ]
 αὐτῆς, τῆς γῆς δηλονότι. — 8. Ἀπιάλλειν] ἐπιπέμπειν,
 στέλλειν. § τέλος τῆς Δωριστὶ ὁμιλίας.

LXXIX. Τοῖς δὲ ἔταις κατὰ πάτρα δικάζεσθαι]
 40 τοὺς δὲ πολιτευομένους ἐν μιᾷ ἑκάστῃ πόλει δι' ἀλλήλων
 λύειν τὰ διάφορα.

LXXX. Τίθειμενοι] διατιθέμενοι, διοικονομοῦντες. —
 Τὰ τεῖχη] τῆς Ἐπιδαύρου. — 2. Θυμῷ ἔφερον] ἐφέροντο.
 § εἰς τὰ ἄλλα θυμὸν ἐφωρμῶντο. — Ἀμφοτέροι] Ἄργεοι
 45 καὶ Λακεδαιμόνιοι. — Διανοεῖτο] ἀφίστασθαι δῆ. — Καὶ
 τοὺς Ἄργειους ἑώρα] ἀποστάντας. — 3. Ἄγωνά τινα...]
 ἀντὶ τοῦ ὑποκρίνας ποίον ἀγῶνά τινα γυμνικόν.

LXXXI. Ἐκ τῆς ζυμμαχίας] τῶν Ἀθηναίων.

LXXXII. Ἐπιτηδείως] συμφερόντως τοῖς Λακεδα-
 50 μονίοις, ἀρμοζόντως. — 2. Ἀναθαρσῆσας] ἀναλαβόντες
 αὐθις ἐλπιδας ἀγαθὰς. — Ἐπέθεντο τοῖς ὀλίγοις] τοῖς ἐν
 αὐτοῖς ὀλιγαρχοῦσι. — Τὰς γυμνοπαιδίας] ἑορτὴ τῶν
 Λακεδαιμονίων, ἐν ἣ γυμνοὶ ἠγωνίζοντο. — Ἐν τῇ πό-

πλείονος] ἦτοι πρό πλείονος χρόνου. — Δεομένων τῶν διαπεφευγόντων] ἦγον, καὶ ταῦτα δεομένων. — Ἦγον] ἐώρταζον. — 5. Προσαγόμενος] οἰκειούμενος. — Σφᾶς ὠφελήσειν] τοὺς Ἀργείους δηλονότι τοὺς Ἀθηναίους. — 6. Ἐς θάλασσαν] ἕως τῆς θαλάσσης. — 6. Τειχισμόν] τῶν Ἀργείων.

LXXXIII. Αὐτοῖς] τοῖς Λακεδαιμονίοις. — Αὐτόθεν] ἐκ τοῦ Ἄργους. — 2. Διελύθησαν] οἱ Λακεδαιμόνιοι. — 3. Οἱ γὰρ πολλοὶ αὐτῶν] τῶν φυγάδων τῶν Ἀργείων. — 4. Ἐνταῦθα κατ.] ἐν τῇ Φλιασίᾳ κατῶ-
10 κητο. — Κατέκλεισαν] τούτεστι τῶν εἰσαγωγίμων [ἦ] τῆς θαλάττης αὐτοὺς ἀπέκλειαν. — Ξυνωμοσίαν] ἔνορκον ξυμμαχίαν. — Ἀπάραντος] ἀντὶ τοῦ ἀνα-
πεισθέντος.

LXXXIV. 2. Οὐδετέρων ὄντες] γράφεται, μεθ' ἐτέ-
15 ρων, τῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἀθηναίων. — 3. Πρὶν ἀδικεῖν τι τῆς γῆς] βλάπτειν. — Καὶ τοῖς ὀλίγοις λέ-
γειν] διηριθμημένους καὶ ἐντίμοις.

LXXXV. Ἐπειδὴ ...] ἐν πᾶσι μὲν ὁ Θουκυδίδης
20 ἔφυγε τὴν συνθήκην τοῦ λόγου, οὐχ ἥκιστα δὲ ἐνταῦθα ἀντὶ γὰρ δημηγορίας διάλογόν τινα τῶν Μηλιῶν καὶ Ἀθηναίων ἐτόλμησε συνθεῖναι. ἐπεὶ δὲ ἐργάζεται τὴν ἀσάφειαν μάλιστα διὰ τὸ δύσκριτον τοῦ παρ' ἑκατέρων λόγου, διαιρετέον κατὰ πρόσωπα τὴν ῥῆσιν. —
25 Ἐπειδὴ οὐ πρὸς τὸ πλῆθος ...] ἐπειδὴ οὐ παρὰ τῷ δήμῳ κελεύετε ἡμᾶς ποιεῖσθαι τοὺς λόγους, ἵνα μὴ συνεχῶς ῥήσεως γινομένης καὶ ἐνὸς ἀποτεινομένου λόγου, ὑποπεύσῃ τὸ πλῆθος ἀπατάσθαι, ὡς ἂν ἄπαξ ἀκούσαντες πιθανῶν μὲν λόγων, ἐλέγχους δὲ οὐ παρεχομένων
30 οὐδ' ἀποδείξεις· γινώσκωμεν γὰρ ὅτι, ταῦτα ὑπονόησαντες, πρὸς τοὺς ἄρχοντας ὑμῶν μόνους ἠγάγετε ἡμᾶς· [δ] ὑμεῖς οἱ προσιτώτερες ἀφαλέστερον ποιήσατε· ἕκαστον γὰρ ὧν λέγομεν δοκιμάζοντες, πρὸς τὸ μὴ δοκοῦν ἐπι-
τηδείως ἔχειν ὑποκρούετε, τούτεστι διὰ πλειονῶν λόγων
35 κρίνεται. — Ἡμῶν] τῶν Ἀθηναίων. — Τοῦτο φρονεῖ] βούλεται. τοῦτο ἐστὶ σκοπὸς τῆς εἰς τοὺς Ἑλληνας προσαγωγῆς. — Ἀγωγῇ] προσαγωγῇ.

LXXXVI. Ἡ μὲν ἐπιείκεια τοῦ διδάσκειν καθ' ἡσυχ...]] τῆς μὲν περὶ τοὺς λόγους εὐγνωμοσύνης οὐκ
40 ἂν τις μέμφαιτο ὑμῖν· ἡρέμα γὰρ καὶ κατὰ σχολὴν, ἀλλήλους ἀξιοῦτε πείθεσθαι· ἤδη δὲ πολεμοῦντες ἡμῖν οὐκέτι εὐγνωμονεῖτε, οὐδὲ ὅμοια οἷς λέγετε ποιεῖτε. κριταὶ γὰρ ἤξετε τῶν λόγων ὧν λέγετε αὐτοί· καὶ γνώριμον ἡμῖν τὸ τέλος ἐκ τῆς κρίσεως, ὅτι νικῶντες μὲν
45 ὑμᾶς τοῖς δικαίοις, καὶ διὰ τοῦτο μὴ θέλοντες προσχωρεῖν, εἰς πόλεμον εὐθὺς καταστησόμεθα· πεισθέντες δὲ, ἴσως δικαιοτέρα ὑμῶν λεγόντων, δουλείαν καθ' ἑαυτῶν καταψηφισόμεθα. — Τῶν λεχθησομένων] ὑπὸ τε ὑμῶν καὶ ἡμῶν δηλονότι. — Καὶ τὴν τελ.] τῶν λόγων.
50 ἀπὸ κοινοῦ τὸ ὀρθῶν ἡμῖν δηλονότι.

LXXXVII. Εἰ μὲν τοίνυν ὑπονοίας τῶν μελλόντων...]] εἰ μὲν * ὑπονόησοντες περὶ τῶν μελλόντων ἔσσεσθαι συν-
εληλύθατε, ἢ ἄλλο τι σκεψόμενοι, καὶ μὴ περὶ σωτη-
ρίας τῆς δυνάμεως ἐκ τῶν παρόντων, ἡσυχίαν ἄγοιμεν

ἀν' εἰ δὲ περὶ τοῦ δύνασθαι σωθῆναι συνεληλύθατε, λέ-
γοιμεν ἂν. — Ἡ ἄλλο τι] διαζευκτικὸς σύνδεσμος. — Ἡ ἐκ τῶν παρόντων] τὸ ἦ ἀντὶ τοῦ ἤπερ.

LXXXVIII. Εἰκὸς μὲν καὶ ξυγγνώμη ...] εἰκὸς μὲν ἡμᾶς, ἐν τοιούτῳ καθεστῶτας, ἐπὶ πολλὰ καὶ ὑπο-
5 νοοῦντας καὶ λέγοντας τρέπεσθαι· καὶ συγγνώσκετε ἡμῖν ὑποπειτούσιν.

LXXXIX. Ἡμεῖς τοίνυν] τὸ ἐξῆς, ἡμεῖς τοίνυν οὔτε λόγων μῆκος ἄπιστον παρέξομεν. — Μετ' ὀνομάτων καλῶν] λέξεων εὐπρεπῶν. — Οὐθ' ὑμᾶς ἀξιοῦμεν] τὸ
10 ἐξῆς, οὔτε ἀξιοῦμεν οἰεσθαι λέγοντας ὑμᾶς πείσειν ἡμᾶς. — Διαπράσσεσθαι] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἀξιοῦμεν. — Ἐπι-
σταμένους πρὸς εἶδ.] ἀντὶ τοῦ ἐπισταμένων καὶ ὑμῶν καὶ ἡμῶν. — Ἐν τῷ ἀνθρωπείῳ λόγῳ] ὁ ἀνθρώπινος
λογισμὸς, φασί, τότε τὸ δίκαιον ξετάζει, ὅταν ἴσῃ
15 ἰσχὺν ἔχωσιν οἱ κρινόμενοι· ὅταν δὲ οἱ ἕτεροι πρόεχω-
σιν ἰσχύϊ, προστάττουσι πᾶν τὸ δυνατόν, καὶ οἱ ἥττο-
νες οὐκ ἀντιλέγουσιν.

XC. Ἡ μὲν δὴ νομίζομεν γε ...] ἐπειδὴ ὑμεῖς, ὧ
Ἀθηναῖοι, τοῦ συμφέροντος μᾶλλον ἀξιοῦτε στοχάζεσθαι,
20 νομίζομεν ὑμῖν προσήκειν μὴ καταλύειν τὸ κοινὸν ἀγαθόν, τούτεστι τὸ πρᾶως τοῖς ἀσθενεστέροις χρῆσθαι· δεῖ γὰρ τοῖς κινδυνεύουσι τὰ προσήκοντα καὶ τὰ δίκαια νέμεσθαι, καὶ μᾶλλον τῆς φιλανθρωπίας ἢ περὶ τοῦ πρὸς
25 ἀκρίθειαν δικαίου τυγχάνειν τοὺς ἥττονας. δὴ καὶ ὑπὲρ
ὑμῶν ἐστίν, ὧ Ἀθηναῖοι· εἰ γὰρ δὴ μὴ πρᾶως χρῆσσεθε ἡμῖν, αὐτοὶ σφαλέντες ποτὲ παραδειγμα πάντων τοῖς
ἄλλοις γενήσεσθε· μεγάλως γὰρ ὑμᾶς οἱ νικῆσαντες τι-
μωρήσονται [καὶ αὐτοὶ, τοὺς] περὶ ἡμᾶς χαλεποὺς γε-
νομένους. — Τὸ κοινὸν ἀγαθόν] τὴν ἐλευθερίαν οὕτω
30 φησί. — Σφαλέντες ἂν] τοῦ δικαίου.

XCI. Ἡμεῖς δὲ τῆς ἡμετέρας ...] ἂν καὶ καταλυθῇ, φασίν, ἡμῶν τὰ τῆς ἡγεμονίας, οὐκ ἀθυμοῦμεν περὶ τῆς καταστροφῆς. Λακεδαιμόνιοι γὰρ, καὶ πάντες οἱ ἄρχιν εἰωθότες ἐτέρων, οὐ χαλεπῶς τοῖς νικηθεῖσι προσφέρου-
35 ται. ὥστε οὐ Λακεδαιμονίους δέδιμεν, ἀλλὰ τοὺς ὑπηκόους· οὗτοι γὰρ, ἅτε οὐκ εἰωθότες ἐτέρων ἄρχειν, ἐπειδὴν κρατήσωσι τῶν ἀρχόντων, ὠμότατα αὐτοῖς χροῦνται. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτου ἐν ἀδήλῳ κείσθω, ὅπως ποτὲ ἔξει. — Τῶν ἀρξάντων] τοῦ πολέμου δηλονότι.
40 [Ἀθηναῖοι γὰρ πρὸςθεύουσι.] — 2. Ὡς δὲ ἐπ' ὠφελείᾳ...]] ὅτι δὲ ἐπ' ὠφελείᾳ πάρεσμεν, τοῦτο δηλώσομεν. βουλό-
μεθα γὰρ ἂνευ πραγματων αὐτοὶ τὴν ὑμῶν ἄρξαι, καὶ ὑμᾶς σωθῆναι συμφερόντως καὶ ἡμῖν καὶ ὑμῖν. — Ἄμφοτέροις] καὶ ἡμῖν καὶ ὑμῖν.
45

XCI. Καὶ πῶς χρήσιμον...]] πῶς, φασίν, ὁμοίως χρήσιμόν ἐστιν, ὥσπερ ὑμῖν ἄρξαι, οὕτως ἡμῖν τὸ δου-
λεῦσαι.

XCI. Ὅτι ὑμῖν μὲν πρὸ τοῦ τὰ δεινότερα ...]] ὅτι ὑμεῖς μὲν, ἂν εὐθὺς ὑπακούσητε, οὐδὲν δεινὸν πείσεσθε·
50 ἡμεῖς δὲ, μὴ διαφθείραντες ὑμᾶς, ἔξομεν ὑμῖν εἰς δέον χρῆσθαι, καὶ γίνεται κέρδος ἡμῖν ἢ ὑμετέρα σωτηρία.

XCV. Οὐ γὰρ τοσοῦτον ἡμᾶς ...]] ἐχθροὺς μὲν ὑμᾶς ἔχοντες οὐδὲν βλαβησόμεθα, μᾶλλον δὲ ὠφελήσομεθα,

τεκμήριον τῆς ἰσχύος ἡμῶν καὶ δῆλωμα τοῖς ἀρχομέ-
νοις παρέχοντες τὸ ὑμᾶς καταδουλώσασθαι· εἰ δὲ φίλους
ποιησόμεθα, διὰ τὴν ἡμετέραν ἀσθένειαν τοῦτο εἶρασαι
νομισθησόμεθα, ὡς φοβούμενοι ὑμᾶς.

5 **XCVI.** Σκοποῦσι δ' ὑμῶν οὕτως...] εἰπόντων τῶν
Ἄθηναιων ὅτι οἱ σύμμαχοι ἀσθένειαν ἡμῶν καταγνώ-
σκονται, οἱ Μήλιοι ὑποφέροντες φασιν, εἰ οἱ ὑπήκοοι
ὑμῶν τοῦτο κρίνουσιν εὐλογον, ὥστε ἐν τῷ αὐτῷ τιθεῖναι
καὶ ὁμοίως ἀξιοῦν καταδουλοῦσθαι τοὺς τε μηδὲν προσ-
6 ἤκοντας ὑμῖν, ὡςπερ ἡμᾶς, καὶ τοὺς ἀποίκους μὲν
ὑμῶν ὄντας, ἀποστάντας δὲ, καὶ διὰ τοῦτο χειρωθέντας.

XCVII. Δικαιώματι γὰρ οὐδετέρους ἐλλείπειν ἡγοῦν-
ται ...] οἱ ὑπήκοοι ἡμῶν δικαιολογίας μὲν οὔτε τοὺς
ἡμετέρους ἀποίκους ἀποστάντας οὔτε τοὺς μὴ προσήκον-
15 τας ἀπορεῖν ἡγοῦνται, τοὺς δὲ μὴ καταστραφέντας ὑπὸ
ἡμῶν οὐχὶ διὰ τὸ δίκαιον, ἀλλὰ δι' ἰσχὺν μένειν ἐλευ-
θέρους, καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς μὴ ἐπιέναι οὐ διὰ δικαιοσύ-
νην, ἀλλὰ φοβούμενους· ὥστε, εἰ καταστραφείητε, οὐ μόν-
ον ἡμῖν πειρίσται τὸ πλεόνων ἀρχῆν, ἀλλὰ καὶ ἀσφα-
20 λεια προσέρται, ὡς ἂν μὴ καταφρονουμένοις ὑπὸ τῶν
συμμάχων. — Νησιῶται] ἰσχύοντες ταῖς ναυσὶ μάλλον
ἢ κατὰ τὴν ἡπειρον.

XCVIII. Ἐν δ' ἐκείνῳ οὐ νομίζετε ἀσφάλειαν ...]
ἐν δ' ἐκείνῳ οὐχ ἡγεῖσθε ἀσφάλειαν εἶναι, ἐν τῷ μὴ
25 πειρᾶσθαι τοὺς μὴ προσήκοντας καταστρέφασθαι· δεῖ
γὰρ, ὡςπερ ὑμεῖς ἐκφροσάνατε ἡμᾶς τῆς δικαιολογίας,
ἀξιοῦτε πείθειν ὥστε ὑπακούειν ὑμῖν, στοχαζόμενοι τοῦ
ὑμῶν αὐτῶν συμφέροντος, οὕτω καὶ ἡμᾶς περὶ τοῦ
ἡμῖν αὐτοῖς λυσιτελοῦς πειρᾶσθαι διδάσκειν, ὅτι καὶ
30 ὑμῖν τὸ αὐτὸ σύμφορον, τουτέστι τὸ μὴ καταδουλώσασθαι
τοὺς μὴ προσήκοντας. τοὺς γὰρ μηδετέροις ξυμμάχου-
ντας πῶς οὐ ποιήσετε πολεμίους, ἐπειδὴν, ἀποβλέψαντες
εἰς τὴν γνώμην ὑμῶν, ὑποπεύσωσι καὶ αὐτοῖς ἐπιστρα-
τεύσειν· καὶ ταῦτω τί ἄλλο ἢ καὶ τοὺς πρόσθεν πολε-
35 μίους αὐξήσετε, καὶ τοὺς μὴ διανοηθέντας ὑμῖν τὴν
ἀρχὴν πολεμῆν ἄκοντας αὐτὸ ποιεῖν ἀναγκάσετε· —
Μηδετέροις] μήτε τοῖς Ἀθηναίοις μήτε τοῖς Λακεδαι-
μονίοις. — Πολεμώσεσθε] εἰς πόλεμον ἐμβαλεῖτε. —
Ἐς τὰδε] τὰ ἡμέτερα πάθη.

40 **XCIX.** Οὐ γὰρ νομίζομεν ἡμῖν τ.....] οὐ γὰρ
νομίζομεν τοὺς ἐλευθέρους τῶν ἡπειρωτῶν ἡμῖν ἔσεσθαι
πολεμίους· μὴ δεδιότες γὰρ ἡμᾶς, ὡς ἂν κατὰ γῆν οὐ
μέλλοντας αὐτοῖς ἐπιστρατεύειν, πολλὴν μέλλουσιν τοῦ
φυλάττεσθαι τε ἡμᾶς καὶ πολεμῆν ποιήσονται· τοὺς δὲ
45 ἐν ταῖς νήσοις ἐλευθέρους, ὡςπερ ὑμᾶς, καὶ τοὺς ὑπα-
κούοντας μὲν ἤδη, διὰ δὲ τὸ ἐξ ἀνάγκης καὶ μὴ ἔκοντι
ὑπακούειν παροξυνομένους καὶ ταραττομένους, τούτους
ἡγοῦμεθα, εἰ περιόδοιεν ἡμᾶς ἐλευθέρους, ἐπαρθέντας
ἀλογίστως καὶ ἀντιστάντας ἡμῖν, αὐτοὺς τε καὶ ἡμᾶς
50 αὐτοὺς εἰς κίνδυνον καταστήσειν. — Τῷ ἐλευθέρῳ] ἐπὶ
τῇ ἐλευθερίᾳ αὐτῶν. — Τῆς ἀρχῆς τῷ ἀναγκαιῷ] τῇ
ἀνάγκῃ τῆς ἀρχῆς ἤγουν τῇ δουλείᾳ.

C. Ἦ που ἄρα, εἰ τοσαύτην...] εἰ ὑμεῖς τε, ὧ Ἄθη-
ναῖοι, σπουδῆν ποιεῖσθε πολλὴν ὑπὲρ τοῦ μὴ ἀφαιρε-

θῆναι τῆς ἡγεμονίας, καὶ οἱ δουλεύοντες ὑμῖν ὑπὲρ τοῦ
ἀπαλλαγῆναι τῆς ὑμετέρας ἀρχῆς διακινδυνεύειν θέ-
λουσι. πῶς ἡμεῖς, οἱ ἔτι ἐλεύθεροι ὄντες, οὐκ ἂν κάκι-
στοι καὶ δειλότατοι κριθῆμεν, μὴ πάντα κίνδυνον
ὑπομείναντες πρὸ τοῦ δουλεῦσαι· — Ἐπεξελοεῖν] 5
εἰς τέλος ἐργάσασθαι.

CI. Οὐχ, ἦν γε σωφρόνως βουλευήσθε....] ἐὰν
σωφρόνως βουλευήσθε, οὐ καταστήσετε ὑμᾶς αὐτοὺς
εἰς κίνδυνον· οὐ γὰρ περὶ ἀρετῆς ἀγωνίζεσθε, καὶ
ἐλάσσονες * ἡμῶν ὄντες αἰσχρὸν * ἡγήσεσθε τὸ αἰσχρὴν 10
ὄφλειν· περὶ δὲ σωτηρίας ὑμῖν ἡ βουλὴ πρόκειται. διὸ
χρὴ μὴ ἀνθίστασθαι τοῖς πολλῷ κρείττοσιν.

CII. Ἄλλ' ἐπιστάμεθα τὰ τῶν πολεμίων...] ὁρθῶς
ἐπιστάμεθα τὰ τῶν πολεμίων τύχῃ μάλλον ἢ πλήθους
ὑπεροχῇ κρινόμενα· προσέτι δὲ καὶ τοῦτο γινώσκομεν 15
ὅτι τὸ μὲν εὐθὺς εἶσαι οὐδεμίαν ἐλπίδα ἐλευθερίας ἔχει,
ἐν δὲ τῷ ἀνθίστασθαι ἐλπίς τις ὑπολείπεται τοῦ κα-
ταπορᾶσαι ὁρθῶς.

CIII. Ἐλπίς δὲ κινδύνῳ παραμύθιον οὔσα...] τοὺς
ἐν κινδύνῳ καθεστῶτας αὐτὸ μόνον παρηγοροῦσιν· ἀλλὰ 20
τοὺς μὲν ἐν δυνάμει τυγχάνοντας, καὶ σφαλῆ ποτὲ ἢ
ἐλπίς, οὐ κατέλυσε παντελῶς, διὰ τὸ ὑπολείπεσθαι δύ-
ναμιν αὐτοῖς· οἱ δὲ περὶ πάντων ὧν ἔχουσιν ἀγωνιζό-
μενοι ἐπ' ἀδόλῳ ἐλπίδι, ἐπειδὴν ἢ ἐλπίς σφαλῆ, ἅμα
τε ἔγνωσαν ὅτι ἐσφάλησαν, καὶ οὐδὲν αὐτοῖς ὑπολείπε- 25
ται, ἐν ᾧ, γυνορίσαντες τὸ ἀβέβαιον τῆς ἐλπίδος, * ἔτι
φυλάσσονται. ὁ ὑμεῖς, ὧ Μήλιοι, ἀσθενεῖς ὄντες καὶ
μηδεμιᾷ μάχῃ ἐξαρκέσαι δυνάμενοι, μὴ πάθητε, τὸ
ἐλπίδι πιστεύσαι· μηδὲ τοῖς πολλοῖς ὁμοιωθῆτε, οἱ δυ-
νάμενοι σώζεσθαι, ἐπειδὴν ὑπὸ τῶν φανερῶν ἐλπίδων 30
καταλειφθῶσιν, ἐπὶ τὰς ἀφανεῖς καταφεύγουσι, μαντι-
κῆν τε καὶ χρησμοὺς λαθᾶθῃ, καὶ ὅσα τοιαῦτα μετ'
ἐλπίδων λυμάνειται ἀνηρώπους, ἐν ἐλπίδι ποιοῦντες.

C. Τὸ δὲ « ἐλπίς δὲ κινδύνῳ παραμύθιον » σφόδρα βρα-
χέως εἴρηται. τὸ δὲ « δάπανος γὰρ (τουτέστι δαπανηρὰ) 35
ἢ ἐλπίς » καὶ αὐτὸ μὲν βραχὺ, δύναται δὲ τοιοῦτόν τι,
ὅτι οἱ ἐλπίζοντες τινος τεύξεσθαι πολλὰ προσδαπανῶσι
καὶ προσαναλίσκουσι. τὸ δὲ ἐπὶ κοπῆς, τοῦτ' ἔστι μιᾶ
μάχῃ μόγις ἐξαρκεῖν δυνάμενοι. ἔνιοι δὲ ἀπὸ τῶν ἐν
40 μιᾷ κοπῇ καὶ πληγῇ ζῶων ἀναιρουμένων τὸ ὄνομα φασὶ
πομπηθῆσαι, ὥστε εἶναι σύνθετον. — 2. Ἐπὶ ῥοπῆς]
Ἔομορος [II. K, 173].

Ἐπὶ ξυροῦ ἴσταται ἀκμῆς.

Ῥοπῆς] κινήσεως. — Τοῖς πολλοῖς] τοῖς ἀπαιδεύτοις. — 45
Ἀνθρωπιέως] κατὰ τὸ ὀφειλόμενον τῷ ἀνθρωπιῷ γένει.

CIV. Χαλεπὸν μὲν καὶ ἡμεῖς...] τὸ ἐξῆς, πρὸς δύ-
ναμιν τε τὴν ὑμετέραν καὶ τὴν τύχην ἀγωνίζεσθαι. τὸ
δὲ « εἰ μὴ ἀπὸ τοῦ ἴσου ἔσται », ὅτι πρὸς ἄνισόν τε καὶ
τύχην καὶ δυνάμιν τὴν ὑμετέραν ἀγωνιζόμεθα. — Τῷ 50
ἐλλείποντι] τῇ ἀσθενείᾳ ἡμῶν. — Τοῦ ἄλλου] τοῦ κατὰ
δύναμιν ἐλλιποῦς. — Αἰσχύνη] δι' αἰσχύνην. — Θρα-
σινόμεθα] ἤγουν ἀνθίσταμεθα.

CV. Ἐς τὸ θεῖον νομίσσεως] νομίσσεως μὲν εἶπε δια

τὰ νενομισμένα· εἰς σφᾶς δὲ αὐτοὺς βουλευσῶς, τῆς εἰς ἀνθρώπου δηλονότι φησὶ προαιρέσεως. — Τῆς μὲν τοῖνυν...] ὁ νοῦς· οὐκ ἔλαττον ἡγούμεθα εὐμενεῖς ἡμῖν ἔσεσθαι τοὺς θεοὺς ἢ περὶ ὑμῖν. οὐδὲν γὰρ ἕξω πράττομεν οὔτε τῶν εἰθισμένων περὶ τοὺς θεοὺς οὔτε τῶν πρὸς ἀνθρώπου δικαίων. τό τε γὰρ θεῖον θεραπεύομεν κατὰ τὸ κοινὸν πάντων ἀνθρώπων ἔθος, τοὺς τε ἀνθρώπους ἡγούμεθα φύσει γεγενῆσθαι πρὸς τὸ ἄρχειν ὧν κρατοῦσιν. ὥστε οὔτε αὐτοὶ νομοθετήσαντες περὶ τοῦ ἄρχειν, οὔτε χειμένω νόμῳ πρῶτοι χρησάμενοι, παραλαβόντες δὲ τοῦτον, καὶ τοῖς ἔπειτα καταλείψοντες, ἄρχομεν ὧν ἂν κρατήσωμεν, εἰδότες ὅτι καὶ ὑμεῖς καὶ ἄλλοι ὁριστοῦν, ἐν τῇ ὁμοίᾳ δυνάμει γεγόμενος ἡμῖν, τὸ αὐτὸ ἂν ἔπραττεν. — 3. Καὶ πρὸς μὲν τὸ θεῖον οὕτως ἐκ τοῦ εἰκότος...] ὥστε οὐ διὰ ταῦτα φοβούμεθα ἔλαττον ὑμῶν εὐμενὲς ἔξειν τὸ θεῖον. ἐπεὶ δὲ τοὺς Λακεδαιμόνιους δοκεῖτε βοηθήσειν ὑμῖν, αἰσχρὸν νομίζοντες περιεῖν τοὺς ἀποίκους πολεμουμένους, τὸ μὲν ὑμῶν μακαρίζομεν ἀπειρόκακον, τὸ δὲ ἄφρον οὐκ ἐπαινοῦμεν. Λακεδαιμόνιοι γὰρ πρὸς μὲν ἀλλήλους καὶ τὴν κοινὴν πολιτείαν τὰ πλεῖστα μετ' ἀρετῆς πράττουσι· πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους ὅπως ἔχουσι, μάλιστα ἂν τις ὑμῖν ἐν βραχεῖ δηλώσειεν, καίτοι πολλὰ εἰπεῖν ἔχων, ὅτι πάντων ἀνθρώπων ὧν ἴσμεν ἐκφανέστατα Λακεδαιμόνιοι ἐν ταῖς πρὸς ἄλλους ξυλλαγαῖς τὰ μὲν ἑαυτοῖς ἡδέα ταῦτα καὶ καλά νομίζουσι, τὰ δὲ συμφέροντα αὐτοῖς καὶ δίκαια. ὥστε οὐκ ἔστιν ἀλογίστεως διανοεῖσθαι περὶ τῆς σωτηρίας ὑμῶν, προσδοχομένων τὴν παρ' ἐκείνων βοήθειαν. — 4. Ἀρετῇ] εὐταξίᾳ.

CVI. Ἡμεῖς δὲ κατ' αὐτὸ τοῦτο...] εἰπόντων τῶν Ἀθηναίων, ὅτι Λακεδαιμόνιοι τοῦ ὑμετέροιο συμφέροντος οὐ στοχαζονται, φασὶν οἱ Μῆλιοι, ὅτι διὰ τὸ ἴδιον συμφέρον τοὺς Λακεδαιμόνιους πιστεύομεν καὶ μάλιστα ἤξειν ἡμῖν βοηθοὺς, ὅπως μὴ τοῖς μὲν εὐνοοῦσι τῶν Ἑλλήνων ἄπιστοι φανώσιν, ὑμᾶς δὲ τοὺς πολεμίους ὠφελήσωσι, προδόντες ἡμᾶς τοὺς συμμαχοῦς.

CVII. Οὐκ οὖν οἴεσθε...] ἀλλ' οὖν, ὥσπερ ἴστε, συμφέρει μὲν τὸ μετ' ἀσφαλείας ἕκαστα πράττειν, τὸ δὲ καλὸν καὶ τὸ δίκαιον διὰ κινδύνου περιγίγνεται. Λακεδαιμόνιοι δὲ τοὺς κινδύνους περιίστανται.

CVIII. Ἀλλὰ καὶ τοὺς κινδύνους...] ἀλλὰ καὶ τὸν κίνδυνον αὐτοὺς τὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἀναδέξασθαι ἡγούμεθα, καὶ πεπεισμέθ' ἡμᾶς ὑπὲρ ἡμῶν ἢ ὑπὲρ ἄλλων αὐτοὺς διακινδυνεύσειν. εἰς τε γὰρ τὰς χρείας ὠφελίμοι τυγχάνομεν αὐτοῖς, ἐγγύς τῆς Πελοποννήσου κείμενοι, καὶ διὰ συγγένειαν**

CIX. Τὸ δ' ἔχουρον γε τοῖς ξυναγωνιουμένοις...] τοῖς ἐπὶ συμμαχίᾳ, φησὶ, παρακαλουμένοις ἔχουρον φαίνεται πρὸς τὸ βοηθήσει οὐχ ἡ εὐνοία τῶν παρακαλούντων, ἀλλ' ἡ δύναμις αὐτῶν, ἣν Λακεδαιμόνιοι μᾶλλον τῶν ἄλλων ἐξετάζουσι, καὶ διὰ τὸ ἐγρωῶς ἐξετάζειν καὶ τῇ ἰδίᾳ δυνάμει πολλὰκίς ἀπιστοῦσι. διὰ τοῦτό γέ τοι μετὰ συμμαχῶν πολλῶν ἐπιστρατεύουσι τοῖς πέλας. ὥστε οὐκ εἰκὸς αὐτοὺς, ἡμῶν θαλαττοκρατούντων, εἰς νῆσον

ἔνεκεν ὑμῶν περαιώσασθαι, εἰδόμενος ὅτι κατὰ τοῦτο ἤτους ἡμῶν εἰσίν.

CX. Οἱ δὲ καὶ ἄλλοις ἂν ἔχοιεν πέμψαι...] ἀλλὰ, εἰ καὶ αὐτοὶ πλεῖστα ὀνήσουσιν, ἔχουσι γε συμμαχοῦς ἄλλοις ἡμῖν πέμψαι βοηθοὺς· μεγάλο τε ὄντος τοῦ Κρητικοῦ πελάγους, δι' οὗ πέμψουσι τὴν βοήθειαν, μᾶλλον [γὰρ] οἱ πεμφθέντες δυνήσονται, λαθόντες ὑμᾶς θαλαττοκρατοῦντας, σωθῆναι πρὸς ἡμᾶς, ἢ περὶ ὑμεῖς, οἱ κρατοῦντες τῆς θαλάσσης, συλλαβῆν αὐτούς. εἰ δὲ καὶ τούτου διαμάρτοιεν, τὴν γῆν ὑμῶν δηλοῦσιν, καὶ τοὺς ἄλλους διαμάρτοιεν, ὅσους Βρασιδάς οὐκ ἐπίπλεε, χειρώσονται· ὥστε ὑμῖν οὐ περὶ τῆς μὴ προσηκούσης, τῆς ἡμετέρας, ὁ ἀγὼν ἔσται, ἀλλὰ περὶ τῆς τῶν συμμαχῶν καὶ τῆς ὑμετέρας.

CXI. Τούτων μὲν καὶ πεπειραμένοις...] τούτων μὲν καὶ ὑμεῖς πεπειρασθε, καὶ οὐκ ἀνεπιστήμονες ἔστε ὅτι οὐδέποτε Ἀθηναῖοι, πολιορκούντες ἑτέρους, ἀπεχώρησαν διὰ τὸ φοβηθῆναι περὶ τῶν συμμαχῶν ἢ περὶ τῆς γῆς τῆς ἑαυτοῦν δημομένης. ἐκεῖνο δὲ ἐνθυμούμεθα, ὅτι, περὶ σωτηρίας βουλευόμενοι, οὐδὲν ἐν τοσοῦτοις λόγοις εἰρήκατε σωτήριον, καὶ δυνάμενον πείσαι ὅτι δύναται σώζειν· ἀλλὰ τὰ μὲν ἰσχυρότερα ὑμῶν ἐλπίδες εἰσὶ μέλλουσαι, τὰ δὲ ὑπάρχοντα, ὡς πρὸς τὰ ἡμέτερα, παντελῶς εἰσὶ σμικρά. πάνυ τε δὴ ἀλόγιστοι καθεστήκατε, εἰ μὴ καθ' ἑαυτοὺς γεγόμενοι βουλευσθε φρονιμώτερον. οὐ γὰρ δὴ εἰκότως ἐπὶ τὴν μάλιστα λυμαίνουσαν τοὺς ἀνθρώπους αἰσχρὴν καταφεύξεσθε, δι' ἣν πολλοὶ, καίπερ ὄραντες ὅτι εἰς κίνδυνον ἔρχονται, ὅμως, φεύγοντες τὸ ἀπρεπὲς τοῦ ὀνόματος, (τούτέστι τὸ ὑπακούειν, ἔχον τι ποιητικὸν αἰσχρῆς· τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ ἐπαγωγόν,) συμφοραῖς μεγίστας περιέπεσον, καὶ αἰσχρὴν μείζονα προσέλαβον ἢ ἔφευγον, μετὰ τοῦ ἀνόητος αὐτοὺς νομίζεσθαι, καὶ οὐ δοκεῖν διὰ τύχην πταῖσαι. ἐν γὰρ τῷ « ἡ τύχη » δὲ ἡ σύνδεσμος ἀντὶ τοῦ ἢ περὶ κείναι. ὑμεῖς οὖν φυλάξεσθε τὴν πάντα λυμαινομένην αἰσχρὴν, ἂν εὖ βουλευσθε· καὶ μὴ ἀπρεπὲς ἡγήσεσθε ὑπακούσαι πόλει τῇ μεγίστῃ, καὶ προκαλουμένη ὑμᾶς ἐπὶ μετρίοις, ὥστε συμμαχοῦς γενέσθαι, ἔχοντας τὴν ἰδίαν γῆν ὑποτελῆ. αἰρέσεως οὖν προκειμένης ἢ πολεμῆν ἢ ζῆν ἀσφαλῶς, μὴ τὸ χεῖρον ἔλθετε φιλονεικήσαντες, ὅσοι γὰρ τῶν ἀνθρώπων τοῖς μὲν ἴσοις μὴ ὑπέκουσι, τῶν δὲ κρείττωνων ἠτῶνται, τοῖς δὲ ἥττοσι μετρίως προσφέρονται, οὗτοι μέγιστα δὴ κατορθοῦσι. βουλευσάσθε οὖν, μεταστάντων ἡμῶν, καὶ πολλὰκίς πρὸ ὀφθαλμῶν λάβετε ὅτι περὶ πατρίδος ἢ σκέψις, μᾶς οὐσης, περὶ ἧς ἐν μίᾳ βουλῇ ἢ κατορθώσετε ἢ σφαλῆσεσθε. — 2. Σωφρονέστερον] φρονιμώτερον. — 3. Προσφέρονται] φανεροῦς βλέπουσιν. — Ἐπαγωγῶ] ἐπισπαστικοῦ. — 4. Προσφέρονται] ἐμιλοῦσι. — Μέτριοι] δίκαιοι.

CXII. 2. Οὗτε ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πόλεις ἑπτακόσια...] ὅτι ἔτη ἑπτακόσια Μῆλος ἢ νῆσος ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἐλευθέρως οἰκισθεῖσα, ὕστερον ὑπὸ Ἀθηναίων ἐπὶ δουλείᾳ ἐξεπολιορκήθη.

CXIII. Τὰ δὲ ἀφανῆ τῷ βούλεσθαι....] τὰ δὲ ἀδηλὰ διὰ τὸ βούλεσθαι οὕτως ἔχιν ὡς οἴεσθε, καθάπερ τὰ παρόντα καὶ γινόμενα θεᾶσθε. — Ὡς γινόμενα] ὄρωμενα, ἐνεργούμενα. — Παραβέβλημένοι] πρόβλημα

δ αὐτοὺς καὶ ἔρμα ἔχοντες. § ἐπιτρέψαντες παραβόλους.

CXIV. Κατὰ πόλεις] τὰς συμμαχίας.

CXV. 4. Τὴν φυλακὴν] τῆς Μήλου.

CXVI. 3. Πολιορκούμενοι] οἱ Μήλιοι. — Ἐκείνους] τοὺς Ἀθηναίους.

IN LIBRUM VI.

I. Ὅτι ... ὑποδέσπερον πόλεμον ἀνηρουντο] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἄπειροι ὄντες. — 2. Ὀλκάδι] φορτισφόρη. — Ἐν εἰκοσι σταδίαις] γράφεται ἐν εἰκοσι σταδίων μά-
15 λιστα μέτρῳ. ἔστι δὲ κατὰ ταύτην τὴν γραφὴν περιττὴ ἢ ἐν πρόθεσις. — * Διείργεται] περὶ τὸ Ῥήγιον. — Ἐὶ μὴ ἤπειρος οὐσα] ἵνα μὴ ἤπειρος ᾖ.

II. Ἀρκεῖτω δὲ ὡς ποιηταῖς τε εἰρηται] περὶ τῶν παρ' Ὀμήρῳ Κυκλώπιον καὶ Λαιστρυγόνων, ὅτι τὴν
20 Σικελίαν ὄκουν. — 2. Καὶ πρότεροι] τῶν Λαιστρυγόνων. — Ἰθῆρας ὄντες] ὅτι Ἰθῆρων ἄποικοι οἱ Σικελοί. — Ἀναστάντες] ἤγουν μετανάσται καὶ μέτοικοι γεγο-
— 3. Τὰ πρός ἐσπέραν τῆς Σικ.] ἤγουν πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος τῆς Σικελίας. — 4. Κατιόντος] λήγον-
τος. — Ἀπὸ Ἰταλοῦ]

25 οὐ κλύει οὕτως οὐδαμῶς Θουκυδίδης.

ταῦρος δὲ τις ὡς ἐκρυγῶν Ἡρακλῆα ἐκ τῆς θαλάσσης εἰς ἐκεῖ γῆς ἐξέδου·

30 ζητῶν δὲ τοῦτον Ἡρακλῆς, πάντῃ τρέχων, ἀνδρὶ τυχῶν ἔρασκε βαρβάρῳ γλώσσῃ λέγων,

εἰ ταῦρον εἶδε τοῖς ἐκεῖ γῆς ἐν τόποις·

ὅς ταῦρον οὐκ οὖν, ἀλλ' Ἰταλὸν ἰδεῖν ἔφη,

35 τὸν ταῦρον αὐτὸν βαρβάρῳ γλώσσῃ λέγων. κλῆσις τὸ λοιπὸν γίνεται χώρας τᾶδε.

Τρέττην * ἀλεῦσθαι πᾶς ὁ οὐ χρῆν ὅς γράφεται· λαθεῖν γὰρ αὐτὸν οὐδὲ δαίμων ἰσχύει.

— 5. Στρατὸς πολὺς] τῶν Σικελῶν δηλονότι. — Πρὸς τὰ μεσημβρινὰ καὶ ἐσπέρια] περὶ τὸ Λιθύβαιον, ἀκρωτή-
40 ριον τῆς νήσου. — Ἐσπέριχα] δύσεις. — Διέβησαν] οἱ ἀπὸ τῆς Ἰταλίας Σικελοὶ δηλονότι. — Μέσα] μεσό-
γεια. — 6. Ἀπολαβόντες] ἀντὶ τοῦ ἀπουσιάζαντες, γράφεται ἀναλαβόντες. — * Ἐκλιπνόντες τὰ πλείω] ἦτοι οἱ Φοίνικες. — Ξυμμαχία τε πίσυνοι...] ὁμοῦ μὲν διὰ τοὺς Ἐλύμους, ὄντας φίλους καὶ οἰκοῦντας αὐτόθι, ὅπως συμμαχούντο, ὁμοῦ δὲ διὰ Κερχηδονίους, οἵτινες,
45 ἐκ Φοινίκης ὄντες τὸ ἀνέκαθεν, τοῖς μεσημβρινοῖς τῆς Σικελίας**.

III. Ἐλλήνων] Νάξος, Συρακούσαι, Λεοντίνοι, Κατάνη, Σελινοῦς, Γέλα, Ἀκράγας, Μεσσήνη, Ἰμέρα, Ἀκραι, Κάσμεναι, Καμάρια. — Θεωροί] χρηστη-
50 ριάζοντες. — 2. Συρακούσας δὲ...] οἱ Συρακούσιοι Κορινθιοὶ εἶσι. — Ὑστερον δὲ χρόνῳ καὶ ἢ ἔξω προστειχισθεῖσα...] τὸ πρῶτον οἱ Συρακούσιοι τὸ νησιδίων

ἔκισαν μόνον, αὐθις δὲ, μὴ χωρῶντος αὐτοῦ, συνάψαντες αὐτὸ τῇ Σικελίᾳ διὰ χόματος, κατόκησαν καὶ ἐν τῇ Σικελίᾳ. ἐκαλεῖτο δὲ ἢ ἐν τῇ Σικελίᾳ ἔξω πόλις. — 3. Λεοντίνοὺς ... Κατάνην] ὅτι οἱ Λεοντίνοι καὶ Καταναῖοι Χαλκιδαῖς εἰσὶν ἐξ Εὐβοίας.

IV. Ὑπὲρ] ὑπεράνω. — Ἐς Λεοντίνοὺς] ἐγγὺς τῶν Λεοντίνων. — 2. Ἀνέστησαν] ἐδιώχθησαν. — Τῆς μητροπόλεως] τῆς ἰδίας μητροπόλεως. — Ἐπελθῶν] Πάμμυλος δὲ. — 3. Ἀπὸ τοῦ Γέλα ποταμοῦ]

οὕτως Ἐπαφρόδιτος, ὡς λέγεις, γράφει·

Γέλας δ' ἐκλήθη τῷ πάχην πολλὴν φέρειν.

κλῆσιν ἐκαί γὰρ ἢ πάχην ταύτην φέρει.

(σὺν Ἑλλανίῳ)

ὁ Πρόξενος δὲ σὺν τισιν ἄλλοις λέγει

(οὗτος ὁ Γέλων υἱὸς Αἰτνης καὶ Ὑμάρου)

Γέλωνος ἀνδρὸς ἔκ τινος Γέλων πόλιν.

(ὁ Θεόπομπος)

Ἐξ Ἀντιφίμου δ' αὖ γέλωτός τις λέγει·

Χρησμῶ μαθὼν γὰρ ὡς πόλιν μὲν * ἐκκτίσει,

γελᾷ, δοκήσας τῶν ἀνελεπίστων τόδε·

κλῆσιν ὅθεν τῆσθε καὶ τῆ πόλεϊ Γέλαν.

— 5. Ζάγκλη] οἱ Ζαγκλαῖοι ἀπὸ Κύμης Χαλκιδικῆς πόλεως καὶ τῆς ἄλλης Εὐβοίας. — Δρέπανον] σημειῶσαι ὅτι τὸ δρέπανον ζάγκλον οἱ Σικελοὶ καλοῦσιν.

VI. Τοσῆνδε οὖσαν] ἤγουν μεγάλην καὶ πολυάνθρω-
25 πον. — Εὐπρεπίδης] εὐπροφασίστως. — Τοῖς ἑαυτὸν ζυγγενέσι] τοῖς Χαλκιδεῦσι. — 2. Περὶ τεγαμικῶν τινῶν] συναλλαγμάτων. — Ἐπαγόμενοι] μεταπειψάμενοι. — Δωριεῖς τε Δωριεῦσιν] οἱ Συρακούσιοι τοῖς Πελοποννησίοις. — Τοῖς ἐκπέμψασιν] τοῖς Κορινθίοις. — Ἐκείνων] τῶν Ἀθηναίων. — Σφῶν] τῶν Ἐγεσταιῶν. — Ἐς τὸν πόλεμον] τὸν μέλλοντα. — 3. Τῶν ξυναγορευόντων τῶν ῥητόρων.

VII. Ζεύγη] δισσοὶ βόες λέγονται ζεύγη. — 2. Ἀπωθεν] τῶν Ὀρνεῶν δηλονότι. — Ἐπ' οἴκου] ἀνεχώρησαν δηλονότι. — 4. Ἀγοντας πρὸς Ἀθηναίους δεχημ. σπονδάς] τουτέστιν οἴστισιν μετὰ τῶν Ἀθηναίων ὑπῆργον αἱ δεχήμεροι σπονδαί. — Οἱ δ'] οἱ Χαλκιδαῖς.

VIII. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους] ἀρχὴ τοῦ ἰζ' ἔτους τοῦ πολέμου. — Ἀσῆμου ἀργυρίου] σημειῶν μὴ ἔχοντος, ἀλλὰ μαζία τινά. — 2. Ἐπαγογὰ] ψευδῆ μὲν, πιθανὰ δὲ. § ἐφελευστικά. — Ἐν τοῖς κ.] ἐν τῷ ταμείῳ. — Ἦν τι περιγίγνηται] περιουσία γένηται. § τῆ νίκη. — Αὐτοῖς] τοῖς Ἀθηναίοις. — 3. Μετὰ δὲ τοῦτο] ἤγουν μετὰ τὸ ψήφισμα. — 4. Οὐκ ὀρθῶς] οὐκ ἀσφαλῶς. — Μεγάλου ἔργου ἐπίσθαι] Ὀμηρος [II. K, 401].

Ἦ ῥά νύ τοι μεγάλων δῶρων ἐπεμαίετο θυμός.

IX. Περὶ παρασκευῆς τῆς ἡμετ.] ἀντὶ τοῦ, πῶς χρὴ ἡμῖν τοῖς στρατηγῶσι τὴν παρασκευὴν ἀθροισθῆναι. — Καθότι] διότι. — Ἄλλοφύλοις] τοῖς Ἐγεσταιαῖς. — 2. Νομίζων ὁμοίως ἀγαθὸν πολίτην εἶναι ...] ἀγαθὸν πολίτην ἠγαῦμαι καὶ τὸν ἀφειδῶντα τοῦ σώματος καὶ τὸν προνοούμενον ἐν καιρῷ ὁμοίως, ἑκατέρου προσήκου-

τος τοῖς ἀγαθοῖς πολίταις. — Ὁ τοιοῦτος καὶ τὰ τῆς πτόλεως ...] διὰ τὸ προνοεῖν τοῦ τε σώματος καὶ τῆς κτήσεως ἐθέλει ἂν καὶ τὴν πόλιν εὐτυχῆν ὁ τοιοῦτος. πᾶν δὲ πιθανῶς ἀποτρέπει τοὺς Ἀθηναίους, ἐμφαίνων
 5 ὅτι οὐχὶ τὸ ἑαυτοῦ σκοπεῖ. — Δι' ἑαυτὸν βούλοιοτο ὀρθοῦσθαι] διὰ τὴν οἰκειάν ζῶν ἴστασθαι. — Παρὰ γνώμην] παρὰ τὴν προαίρεσιν. — 3. Ἀσθενὴς ἂν μου ὁ λόγος εἴη] ταῦτα δῆλα μὲν, ἀπίθανα δέ. ὡς γὰρ τῶν Ἀθηναίων ἀμελούντων τῶν ὑπαρχόντων, διὰ τὸ αἰετι-
 10 ριττοτέρων ὀρέγεσθαι, καὶ διὰ τοῦτο μὴ ἀναπεισομένων τῷ λόγῳ, φησὶν ἠττηθήσεσθαι τῇ γνώμῃ. — Σώζειν παραινῶν] ὑμᾶς δηλονότι. — Κατασχεῖν] κτήσασθαι. — Διδάξω] γράφεται δηλώσω.

X. Καὶ οἴεσθε ἴσως τὰς γενομένας...] καὶ ἴσως μὲν
 15 οἴεσθε τὰς σπονδὰς εἶναι βεβαίους, καὶ δι' αὐτὰς μηδένα ἐνταῦθα ὑπολειφθήσεσθαι πολέμιον. οὐκ ἔστι δὲ αἰτινὴς σπονδαί, μενόντων μὲν ὑμῶν κατὰ χώραν, ἔσονται μέχρις ὀνόματος, τούτεστιν οὐ βέβαιοι, ἐπειδὴ καὶ οἱ ἡμέτεροι ἄνδρες εἰργάσαντο μὴ βεβαίους αὐτὰς εἶναι.
 20 οὐ τοῦτο δὲ λέγει ὅτι, συνθέμενοι περὶ τῶν σπονδῶν, οὕτως ἐσπέσαντο, ὥστε μὴ βεβαίους αὐτὰς τυγχάνειν (ἐπεὶ ὀδύξειεν ἂν καὶ ἑαυτὸν διαβάλλειν· αὐτὸς γὰρ ἦν ὁ πράξας τὰς σπονδὰς) ἀλλ' ἀποτείνεται πρὸς Ἀλιβιάδην τε καὶ Κλεόβουλον καὶ * Ξενάρην. οὗτοι γὰρ
 25 ἠγναντιοῦντο ταῖς σπονδαῖς, καὶ οὕτως ἔπραττον, ὥστε μὴ μένειν αὐτάς. τὸ δὲ « ἐκ τῶν ἐναντίων σφαλέντων » ἀντὶ τοῦ, μεγάλως παλαισάντων καὶ μεγάλη δύναμις σφαλέντων ἡμῶν, ταγέως οἱ ἐναντίοι ἐπιχειρήσουσι. — 2. Διὰ ξυμφορῶν ...] διὰ συμφορῶν ἢ σύμβασιν ἐγένετο
 30 τοῖς Λακεδαιμονίοις πρὸς τοὺς Ἀθηναίους διὰ τὰ ἐν Σφακτηρίᾳ. — Καὶ ἐκ τοῦ αἰσχίονος ...] τὸ « ἐκ τοῦ αἰσχίονος ἡμῖν κατ' ἀνάγκην ἐγένετο » υπερδιβάσαι χρῆ' καὶ κατ' ἀνάγκην ἐγένετο ἐκ τοῦ αἰσχίονος ἥπερ ἡμῖν. ἐξ ἀνάγκης γὰρ συνέβησαν οἱ Λακεδαιμόνιοι,
 35 βουλόμενοι τοὺς ἄνδρας κομισάσθαι, καὶ αἰσχυρῶς αὐτοὶ γὰρ ἐδεήθησαν διὰ τὸ παῖσαι. τὴν δὲ δολογιάν πω οὐκ ἐδέξαντο Κορίνθιοι, οἱ καὶ ἄντικρυς πολεμοῦσι. δεχημέρους δὲ σπονδὰς οἱ Θηβαῖοι δεξάμενοι ἡσχάζουσι. — 3. Τὴν δολογιάν ἐδέξαντο] τῶν σπονδῶν δη-
 40 λονότι. — 4. Τάχα δ' ἂν ἴσως ...] εἰ διηρημένῃν εἰς δύο μέρη, φησὶ, λάβοιεν ἡμῶν τὴν δύναμιν, τῷ μὲν ἐνταῦθα μέρει Πελοποννήσιοι, τῷ δὲ πλείοντι Σικελιωταὶ ἐπιθήσονταί· καὶ οὐς οἱ Πελοποννήσιοι ἐτιμήσαντο ἂν ἀντὶ πολλῶν χρημάτων συμμάχους ἔχουν,
 45 τούτους ἡμῖν σπεύδομεν, πλεῖσάντες ἐπὶ Σικελίαν, πολεμίους ποιῆσαι. — Καὶ μὴ ... ἀξιοῦν κινδυνεύειν] καὶ μὴ ἀξιοῦν κινδυνεύειν, τῆς πόλεως ἡμῶν οὐκ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ὁρμούσῃ. μετενήνεκται δὲ τὸ ὄνομα ἀπὸ τῶν πλοίων τῶν μήπω ὀρμισμένων. — Ἐνδοιαστῶς ἀκρ.] οὐ βεβαίως ὑπακούουσι. — Ἡμεῖς δ' Ἐγεσταίοις ...] ἡμεῖς δ' Ἐγεσταίοις δῆθεν ἀδικοῦμενοι. ἢ ὡς δῆθεν
 50 ζυμμάσας οὖσιν.

XI. Κατεργασάμενοι] ταπεινώσαντες. — Τῶν δ' εἰ καὶ κρατήσασθαι] τῶν Σικελιωτῶν. — Διὰ πολλοῦ] δια-

στήματος. — Καὶ μὴ καθαρῶσας ... ἐπιχ. ἔσται] πρῶτον μὲν γὰρ μὴ ἐπιχειρήσαντες Ἀθηναῖοι Σικελιωταίς, οὐκ εἶχον αὐτοὺς πολεμίους· ἐπιχειρήσαντες δὲ, καὶ μὴ ἐλόντες, οὐκ ἐν τῷ ὁμοίῳ ἐγίνοντο, ἀλλὰ πολεμίους αὐτοὺς ἔσχον. — 2. Ὡς γε νῦν ἔχουσι, καὶ ἔτι ἂν ἦσσαν
 5 δεινοὶ ...] οὕτε νῦν εἶσι δεινοὶ, καὶ ἔτι ἦσαν ἔσονται δεινοὶ, ἂν ὑπὸ Συρακουσίοις πάντες γένωνται. ἢ ὡς διακρίνεται ὑπὸ τοῦ πολέμου. — 3. Ἐκαστοὶ] τῶν Σικελιωτῶν δηλονότι. — Ἐκεινὸς δὲ οὐκ εἰκὸς ...] ἤγουν εἰ ἀρχθεῖεν ὑπὸ Συρακουσίων, οὐκ εἰκὸς ἐπὶ τὴν τῶν
 10 Ἀθηναίων ἀρχὴν στρατεῦσαι τοὺς Συρακουσίους, Σικελιωτῶν ἀρξάντας. — Ὑπὸ τῶν αὐτῶν] Πελοποννησίων δηλονότι. — Διὰ τοῦ αὐτοῦ] τρόπου. — 4. Δι' ὀλίγου ἀπέλθοιμεν] ταχέως ἀπέλθοιμεν. — Τάχιστ' ἂν ὑπεριδόντες ...] τάχιστα ἂν ἐπιθίοντο μετὰ τῶν ἐνθάδε, ὑπε-
 15 ιδόντες, τούτεστι καταφρονήσαντες ἡμῶν. — Καὶ τὰ πείραν ἦκιστα ...] ὅσα, ἐνδοξα ὄντα, ἐς πείραν οὐκ ἔρχεται· τούτεστιν ὅσα ἀκούεται μᾶλλον ἥπερ ὀράται. 5. Ὅπερ νῦν μείεις ...] τὸ αὐτὸ, φησὶν, ἔπεται τοῖς Συρακουσίοις πρὸς ἡμᾶς, ὅπερ νῦν ἡμῖν ἐγένετο πρὸς Λακε-
 20 δαιμονίους. φοβούμενοι γὰρ αὐτοὺς αἰεὶ δῆποτε, ἐπειδὴ παρὰ τὴν οἴησιν τὸ πρῶτον αὐτῶν ἐκρατήσατε, καταφρονήσαντες ἤδη καὶ Σικελίας ἐπίεσθε. ἐμφαίνει δὲ ὅτι καὶ Συρακούσιοι, καταφρονήσαντες ἡμῶν, τῶν ἐνθάδε ὀρέζονται. — Παρὰ γνώμην] παρ' ἐλπίδα. — 6. 25 Τὰς διανοίας] δηλονότι τῶν πολεμίων. — Μηδὲ Λακεδαιμονίους ...] μὴ νομίζετε Λακεδαιμονίους, φησὶν, ἄλλο τι σκοπεῖν, ἢ, διὰ τὸ αἰσχυρῶς ἐσπέισθαι, σπεύδειν, ὅτω τρόπῳ δύναντο ἔτι νῦν, καθελόντες ἡμᾶς, ἀναμαχέσασθαι τὴν πρόσθεν ἀδοξίαν, ὅσῳ ὑπὲρ πάντα
 30 τὰ ἄλλα τὴν ἀπ' ἀρετῆς δόξαν θηρῶνται, καὶ ἐν πλείστω χρόνῳ μελετῶσιν αὐτήν. — Ἐπιβουλεύουσαν] ἡμῖν δηλονότι.

XII. Καὶ ταῦτα] ἀπὸ κοινοῦ τὸ μεμνηθῆσαι χρῆ'. — Ἐνθάδε εἶναι ἀναλοῦν] ἐνθάδε ἐξεῖναι ἀναλίσκεν τὰ τε
 35 χροήματα καὶ τὰ σώματα. — Οἷς] τοῖς Ἐγεσταίοις. — Τὸ τε ψεύσασθαι καλῶς] τὸ καλῶς πρόκειναι διὰ τὸ μὴ πεφωρᾶσθαι ψευδόμενον· ἦτοι πιθανῶς. — Χάριν μὴ αἶζαν εἰδέναί] Ὅμηρος [Od. Δ, 695].

Οὐδὲ τίς ἐστι χάρις μετόπισθεν.
 40 — 2. Εἰ τίς τις ἄρχειν ἄσμενος ...] ταῦτα διὰ τὸν συστράτηγον Ἀλιβιάδην. — Ἐς τὸ ἄρχειν] τὸ ἐς τὸ ἀντὶ τοῦ ἢ ὡστε. — Ἀπὸ τῆς ἵπποτροφίας] ἤγουν ἀπὸ τῶν οἰκείων ἵππων. — Ἐλλαμπρύνεσθαι] ἐναλαζονεύεσθαι. — Βουλεύεσθαι τε] λείπει τὸ περὶ αὐτοῦ τοῦ πρά-
 45 γματος.

XIII. Παρακελευστούς] παρακεκλημένους. — Οἷς· περ νῦν ὄροις χρωμένους ...] Ὅμηρος [Il. Α, 156].

Ἐπειὶ μάλα πολλὰ μεταξὺ
 50 οὔρεά τε σκιοέοντα.

XIV. Ταῦτα] τὸ ἐξῆς, ταῦτα ἐπιψήφιζε. — Ἐπιψήφιζε] δευτέρας ψήφους τίθει. — Ἰατρὸς ἂν γενέσθαι] ἢ διάνοια, μὴ εὐλαβοῦ * μεταβῆναι τὰ ἐψηφισμένα· λύσας γὰρ αὐτὰ μετὰ τοσούτων μαρτύρων αἰτίαν τε οὐχ

ἔξις, καὶ τῆς πόλεως ἰατρὸς γενήσῃ κακῶς βουλευσαμένης.

XV. 2. Διαβόλως] ἴθουν ἐπὶ διαβολῇ καὶ κατηγορίᾳ. — Καὶ Καρχηδὸνα λήψεσθαι] τοὺς Ἀθηναίους. — 4. Τῆς τε κατὰ τὸ ἔ. σώμα παρανομ. ἐς τὴν δίκαιαν] τὸ παρανόμως διαιτᾶσθαι, ἢ τὸ παρανόμως τῷ ἑαυτοῦ σώματι χρῆσθαι κατὰ τὰς διατριβάς. — Ἐπιτρέψαντες] τὰ τοῦ πολέμου. — Οὐ διὰ μικροῦ] μετ' ὀλίγον.

XVI. Καὶ προσήγει] ἀγερωχίας ἢ δημογορία μεστή τοῦ Ἀλκιβιάδου. — Ἐπιβόητος εἰμι] γράφεται, περιβόητος εἰμι. — Τοῖς προγόνοις ... δόξαν φέρει ταῦτα] παρ' ὅσον ἡ οἰκία αὐτῶν ἵπποτρόφος ἐλέγγο. — 2. Καὶ ὑπὲρ δύναμιν μείζω] ἑαυτῆς. — Τῷ ἔμῳ διαπρεπεῖ τῆς Ὀλυμπιαζέου θεωρίας] διαπρέψαντος ἑμοῦ ἐν τῇ Ὀλυμπιακῇ θεωρίᾳ. — Ἐνίκησα δὲ, καὶ δεύτερος ...] ἐνίκησα δὲ τὰ τε πρῶτα, καὶ τὰ δεύτερα, καὶ τὰ τέταρτα. — Νόμῳ μὲν γὰρ τιμῇ τὰ τοιαῦτα] ἴθουν νόμιμος τιμῇ εἰσι τὰ τοιαῦτα. — 3. Χορηγίας ἢ ἄλλῃ τῶν] ἑκουσίοις ἑορτασίμοις ἀναλώμασι. — Φθονεῖται] Σοφοκλῆς [A. J. 157.] « Πρὸς γὰρ τὸν ἔχοντα φόβος ἔρπει. » — Καὶ οὐκ ἀχρηστός ἢ δ' ἢ διάνοια] εἰρωνεύεται ὁ Ἀλκιβιάδης, λέγων ὅτι, εἰ καὶ ἀνόητος φαίνομαι τισιν, ἀλλ' οὖν τῇ πόλει οὐκ ἀχρηστός ἐστὶ μου ἡ ἀνοία, ἀλλὰ καὶ ὠφέλιμος. — Τοῖς ἰδίοις τέλει] δαπάναις. — 4. Πρὸς οὐδένα] 25 εὐπραγοῦντα. — Οὐ παραγορευόμεθα] ἀντὶ τοῦ ὑπερορωμέθια τέθεικεν· ἐπεὶ συμβέβηκε τοὺς παρορωμένους ὑπὸ τῶν πέλας οὐ παραγορευέσθαι. — Ἡ τὰ ἴσα νέμων ...] ὡς περ τῶν δυστυχούντων καταφρονεῖ τις, οὕτω καὶ αὐτὸς ἀνεγέσθω ὑπὸ τῶν εὐτυχούντων ἐν μέρει καταφρονούμενος· ἢ εἰ βούλεται μὴ ὑπερορᾶσθαι κακοπραγῶν, μὴδ' αὐτὸς τῶν ἀτυχοῦντων καταφρονεῖτω. — Οἶδα δὲ τοὺς τοιούτους] ἴησι τοὺς τοιούτους φησὶν ἐν λαμπρότητι. — Καὶ ὅσοι ἐν τινος λαμπρότητι προέσχον] καὶ ὅσοι ἐν τινος πράγματος λαμπρῷ κατορθώματι κρείττους ἐγένοντο. — Ἐν μὲν τῷ κατ' αὐτοὺς βίῳ] ἴθουν κατ' ὃν χρόνον ζῶσι. — Λυπηρὸς ὄντας] λυπηρὸς τοὺς ἐπιφθόνους ἤκουσα· ἐπειδὴ καὶ ὁ φθόνος λύπη κατὰ τὸ γένος ἐστὶ. — 5. Τοῖς ὁμοίοις] τοῖς λαμπρότητι προσέουσιν. — Καὶ ἄλλοις ξυνόντας] ἀπὸ κοινοῦ * πρὸς τὸ λυπηρὸς ἀκουστέον. — Προσποίησιν τε 40 ζυγγενείας τισιν...] οἱ ἔπειτα ἄνθρωποι τοὺς τοιούτους προγόνους αὐτῶν καὶ συγγενεῖς αὐχοῦσι, κἀν μὴ ἴσιν πρὸς γένους. — 6. Ἐπιβούμενος] ἀντὶ τοῦ καταλαλούμενος, ἢ περιβόητος ὢν. § ἐπιφημιζόμενος κατὰ τὰ ἴδια. — 45 Ξυστήσας] μετ' ὑμῶν στήσας, καὶ φίλα ὑμῖν ποιήσας. — Ἐς μίαν ἡμέραν κατέστησα] ἀντὶ τοῦ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἠγάχασα. — Καὶ περιγενόμενοι] οἱ Λακεδαιμόνιοι.

XVII. Καὶ ταῦτα ἢ ἐμὴ νεότης. . . .] καὶ ταῦτα ἐγένετο δι' ἐμὲ τὸν νέον καὶ παρὰ φύσιν ἀνόητον λογίζομενον, λόγοις τε χρησάμενον πρέπουσι πρὸς Ἀργεῖους καὶ Μαντινέας, καὶ ἀπειλήσαντα μετ' ὀργῆς αὐτοῖς, εἰ μὴ θέλοιν προσχωρεῖν ἡμῖν. — Μὴ πεφοβῆσθαι αὐτήν] τὴν * νεότητα, ἢ τὴν ἀνοίαν, ὃ καὶ μάλλον, δῆλον δὲ τῷ ἐπιφερομένῳ, τὸ γὰρ « ἀμάρτυ μετ' αὐτῆς » τοι-

οὔτος νέος εἰμι, φησί, μετὰ τῆς λεγομένης ἀνοίας. — 2. Μὴ μεταγιγνώσκητε ...] μὴ διὰ τοῦτο μεταγνώτε, ὅτι δοκεῖτε ἐπὶ μεγάλῃ δυνάμει στρατεῦν. — Αἱ πόλεις] τῆς Σικελίας. — Καὶ ἐπιδοχάς] τὸ ἐγγράφειν βραδύως ταῖς πολιτείαις ξένους τε καὶ φυγάδας. — 3. Δι' αὐτὸ] διὰ τὰς μεταβολὰς καὶ ἐπιδοχάς τῆς πολιτείας. — Νομίμοις κατασκευαῖς] οὐ ταῖς νομιζομέναις, ἀλλὰ ταῖς ἱκαναῖς. οὕτω καὶ νόμιμον ἤθητορα τὸν ἱκανὸν καὶ νόμιμον ἀθλητὴν φασιν. — Ὅ τι δὲ ἕκαστος ...] ὁ νόμος τῶν δημογῶν ἕκαστος οὐ τοῦ κοινῆ συμφέροντος στοχάζεται, ἀλλὰ οἰκείου λήμματος, εἴτε ἐκ τοῦ λόγῳ πείθειν περιγένοιτο αὐτῷ τὸ λαθεῖν, εἴτε ἐκ τοῦ στασιάζειν. οὐ χλαπτόν γὰρ νομίζεται τῷ μὴ καθορθώσαντι ἐκπεσεῖν τῆς πατρίδος, καὶ ἄλλην γῆν οἰκῆσαι. ἐμφαίνεται δὲ καὶ ἐντεῦθεν, ὅτι οὐδεὶς ὡς πατρίδος τῆς ἰδίας πόλεως πεφρόντικεν. — 4. Οὔτε λόγου μῆ γνῶμῃ ἀκροᾶσθαι ...] οὔτε ὁμοιοῦντας οὐ τοῦ κοινῆ συμφέροντος, οὔτε ὁμοφρονούντας κοινῆ ἐπὶ τὰ ἔργα παραγίνεσθαι. — 5. Ὅσοι ἕκαστοι σφᾶς ... ἦρ.] ὅσοι ἕκαστοι λέγουσι τὸν ἴδιον ἀριθμὸν. — 6. Εὐπωρότερα] εὐκαταμηχανώτερα. — 7. Τοὺς αὐτοὺς τούτους] τοὺς Λακεδαιμονίους. — Οὐ, ὡς περ νῦν φασὶ πολεμίους] φασὶν οἱ περὶ τὸν Νικίαν. πολεμίους δὲ τοὺς Πελοποννησίους. ταῦτα δὲ πρὸς τὸν Νικίαν, λέγοντα « φημί γὰρ ἡμᾶς πολεμίους πολλοὺς ἐνθάδε ὑπολιπόντας. » — Τὴν ἀρχὴν] τῶν Ἑλλήνων 25 δηλονότι. — 8. Οὔτε ἀνέλπιστοι πω ...] οὐδὲν μάλλον ἀπηλπικασίαι Πελοποννήσιοι τοῦ δύνασθαι καταλύσαι ἡμᾶς.

XVIII. Σκηπτόμενοι] προφασιζόμενοι. — Οὐδὲ ἐκεῖνοι ἡμῖν] ἐδοθήθησαν. — Προσεθέμεθα αὐτούς] ζυμώσιν αὐτοῖς ἐποίησάμεθα αὐτούς. — Κωλύωσιν αὐτούς] οἱ Ἐγισταῖοι. — 2. Ἡ φιλοκρινεῖον] ἐξετάζοιεν. — Αὐτῆ] ἴησι τῇ ἀρχῇ. — Τὸν γὰρ προὔχοντα...] ταῦτα λέγει, ὅτι ἡμᾶς οὐ μόνον ἐπιόντας ἀμύνονται οἱ πολέμιοι, ἀλλὰ καὶ, ὅπως μὴ ἐπιστρατεύσωμεν αὐτοῖς, προνοοῦνται καὶ προεπιχειροῦσιν. — 3. Ἐν τῷδε] ἴθουν ἐν τῷ ἀρχεῖν. — Διὰ τὸ ... κίνδυνον εἶναι] διὰ τὸ κινδυνεύειν ἀν ἀρχθῆναι ἡμᾶς ὑφ' ἐτέρων. — Καὶ οὐκ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἐπισκεπτέον ἡμῖν...] καὶ οὐχ ὁμοίως ὡς περ τοῖς ἄλλοις ἡσυχίαν ἡμῖν ἐπιτηδεύον, (τὸ γὰρ ἐπισκεπτέον 40 ἀντὶ τοῦ ἐπιτηδεύον τέθεικεν,) εἰ μὴ καὶ κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα τοῖς ἄλλοις, φησὶν, ἐξομοιωθήσεσθε. — 4. Ταδε] τὰ ἐναυῖα πράγματα. — Στορέσωμεν τὸ φρόνημα] τῶν παρὰ Θουκυδίδῃ τροπικῶν ὀνοματίων τὸ σκληρότατον τοῦτο ἐστίν· ἀλλὰ κατὰ Ἀλκιβιάδην φη- 45 σὶν. — Ἐν ᾧ] τῷ κακῶσι Συρακουσίοις. — 5. Τὸ δὲ ἀσφαλές] ἀσφάλειαν δὲ καὶ μετὰ ἀσφαλούς. — Αὐτοκράτορες γὰρ ἐσόμεθα κ. ξ. Σ.] οὐκ ἐπὶ τοῦ αὐτεξουσίου τέθεικε τὸ αὐτοκράτορες· ἐπεὶ πῶς συναψεί τις αὐτῷ τὸ « καὶ ζυμπάντων Σικελιωτῶν; » § ἀντισταμέ- 50 νων ἐκ περιουσίας κρατήσομεν. ἐνίοι δὲ αὐτοκράτορες ἀντὶ τοῦ μόνου φασί. — 6. Διάστασις] ἴησι ἀντίστασις. — Πάνυ ἀκριβές] ἄκρον. — Μάλιστ' ἂν ἰσχύειν] ἀπὸ κοινοῦ τὸ νομιάσατε. — Τρίψεσθαι...] δαπανηθῆ-

σεσθαι ὑφ' ἑαυτῆς καὶ φαρῆσθαι, ὡς περ φθείρεσθαι πέφουκα καὶ τῶν σωματίων τὰ πολλὰ ὑπὸ τῆς ἀργίας.

— Ὡς περ καὶ ἄλλο τι] ἀργὸν κείμενον δηλονότι. — Πάντων τὴν ἐπιστήμην] ἦτοι πάντων τῶν πολιτῶν τὴν ἐπιστήμην ἐκλυθήσεται, ἢ πάντων τῶν ἐπιτηδευμάτων. — Καὶ τὸ ἀμύνεσθαι...] καὶ τὸ δύνασθαι ἀμύνεσθαι τοὺς πολεμίους οὐ λόγον κομπάσει, ἀλλ' ἔργων ἕξειν μελέτη. — 7. Ὡς ἡμιστά διαφόρος πολιτεύουσι] ἡμιστά μεταθῶσι τὴν πολιτείαν, φησίν.

10 XIX. Ἐκείνου] τοῦ Ἀλκιβιάδου. — 2. Ἀπὸ μὲν τῶν αὐτῶν λόγων] ἀντὶ τοῦ τοῖς αὐτοῖς χρώμενος λόγοις.

XX. Ξυνενέγκοι] συντελή ἂν εἴη. — 2. Ἐπὶ γὰρ πόλεις...] καθ' ὑπερβατόν. ἐπὶ γὰρ πόλεις, ὡς ἐγὼ ἀκοῆ ἀισθάνομαι, μέλλομεν ἵνα μεγάλας, τό τε πληθός, ὡς ἐν μιᾷ νήσῳ, πολλὰς τὰς Ἑλληνίδας. — Ὡς ἐγὼ ἀκοῆ ἀισθάνομαι] ἀκριβῆ κατάληψιν ἔχω ἀπὸ φήμης. — Μεγάλας] ἦγον ἰσχυράς. — Ὑπηκόους ἀλλήλων] ἦγον δεδουλωμένας ἀλλήλαις. — Οὐτε δεομένας μεταβολῆς] αἱ ἐν Σικελίᾳ πόλεις οὐ δέονται μετα-

20βολῆς, ὡς περ αἱ πρὸς βίαν δουλεύουσαι. — 3. Ἄλλαι εἰσὶν ἑπτὰ...] Συράκουσαι, Σελινόυς, Γέλα, Ἀκράγας, Μεσσήνη, Ἰμέρα, Καμάρινα. ταύτας φησὶ τὰς ἑπτὰ ἀντιμάχους πόλεις τοῖς Ἀθηναίοις εἶναι. — Τοῖς πᾶσιν] πράγμασι δηλονότι. — 4. Ἐν τοῖς ἱεροῖς] ἦγον τὰ

25καινὰ. ἔθος γὰρ τοῖς παλαιοῖς τὰ κοινὰ χρήματα ἐν τοῖς ἱεροῖς ταμιεύειν. — Καὶ ἀπὸ βαρβάρων τινῶν ἀπαρχῆ] ἦγον ἔχουσι φόρον καὶ ἄρχοντες βαρβάρων τινῶν. — Ὡς] ἦγον ἐν ὧ. — Οἰκείῳ] ἦγον ἐκ τῆς οἰκείας γῆς. — Ἐπακτῶ] ξένῳ.

30XXI. Πρὸς οὖν τοιαύτην δύναμιν] τῶν Σικελίων. — Φαύλου] σμικρᾶς. φαῦλον τὸ ἀπλοῦν καὶ μονοειδέες. — Πεζῶν πολύν] χρήσιμον εἰς τὴν ἡπειρον στρατὸν δηλονότι. — Τῆς διανοίας] τοῦ ἡμετέρου σκοποῦ. — Ὑπὸ ἰππέων πολλῶν] τῶν Σικελίων δηλονότι. — Εἴρ-

35γεσθαι τῆς γῆς] τῆς Σικελικῆς. — Ξυστῶσιν αἱ πόλεις] συνέλθωσιν αἱ πόλεις εἰς κοινὴν βοήθειαν. — Φοβηθεῖσαι] ἡμᾶς δηλονότι. — Καὶ μὴ ἀντιπαράσχωσιν...] ἐὰν μὴ παράσχωσιν τινες ἡμῖν ἰππικὸν φίλοι γενομένοι, ἕξωθεν Ἐγεσταίων. — 2. Αἰσχρὸν δὲ βιασθέντας ἀπελ-

40θεῖν] ἐκρουσθέντας δηλονότι ἡμᾶς τῆς Σικελίας ἀπελθεῖν. — Αὐτόθεν] ἦγον ἐκ τοῦ ἡμετέρου τόπου. — Ἀξιοῦσιν] ἀσφαλεῖ. — Ἀπὸ τῆς ἡμετέρας αὐτῶν] ἦγον ἡμῶν αὐτῶν. — Αἱ κομιδαί] αἱ πορίσεις. οὐχ ὁμοίως εἰ μέλλετε στρατεύεσθαι ἐπὶ Σικελίαν, ἥ περ

45ἐνταῦθα τοῖς ὑπηκόοις συμμαχοῦντες στρατεύεσθε ἐπὶ τινὰς οὐ πολλὸ ἀπέχοντας, ὥστε βαδίαν εἶναι τὴν τῶν ἀναρχαίων παρακομιδὴν ἐκ τῆς οἰκείας γῆς. — Ἀπαρτήσαντες] ἀντὶ τοῦ ἀπαρτηθέντες, ἀπελθόντες, καὶ πολλὸ τῆς οἰκείας χωρισθέντες.

50XXII. Ἀντέχωσιν] ἀντιμάχονται. — Ἀπολαμβανόμεθα] κρατηθῶμεν. — Τὰ ἐπιτήδεια] ἦγον ἐφόδια. ὧς ἦγον βρώσιμα καὶ πόσιμα. — Πολλὴ γὰρ οὖσα] ἀντίπτωσις, ἀντὶ τοῦ πολλῆς γὰρ οὖσης. — Μὴ ἐπὶ ἐτέροις γίνεσθαι] ἀντὶ τοῦ μὴ ἐν ἄλλοις ἔχειν τὰς ἐλπίδας.

— Αὐτόθεν] ἦγον ἐκ τοῦ ἡμετέρου τόπου. — Λόγῳ] λόγῳ, φησίν, ἔτοιμα εἶναι, ταῖς δ' ἀληθείαις οὐκ εἶναι.

XXIII. Ἐνθενδὲ] ἦγον ἀπὸ τῶν * Ἀθηνῶν. — Πλὴν γε πρὸς τὸ μάχιμον...] πρὸς μὲν τὸ μάχιμον αὐτῶν καὶ τὸ ὀλιτικὸν οὐδ' ὄλους δυνάμεθα ἀντιτάξασθαι. πρὸς δὲ τὰ ἄλλα μὴ μόνον ἐξ ἴσου ἐκείνοις, ἀλλὰ καὶ μειζρόνως παρασκευασόμεθα. ἄλλως γὰρ οὐ δυνήσομεθα τὰ μὲν οἰκεία διασῶσαι, τῶν δὲ ἐκεῖ πραγμάτων κρατῆσαι. — Τῶν μὲν] ἦγον τῶν πολεμίων. — 2. Οὓς] ἦγον τοὺς καθ' ἡμᾶς πλέοντας. — 3. Ὅτι ἐλάχιστα 10 τῇ τύχῃ παραδοῦς] τύχην τὴν ἐλπίδα λέγει. βούλομαι γὰρ, φησίν, οὐκ ἐλπῖσιν, ἀλλὰ παρασκευῆ, θαρβῆν.

XXIV. Εἰ ἀναγκάζοιτο στρατεύεσθαι] ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων δηλονότι ὁ Νικίας — 2. Τὸ μὲν ἐπιθυμοῦν] ἦγον τὴν ἐπιθυμίαν. — Ἐξηρέθησαν] ἐξέβαλον. — 15 Ὑπὸ τοῦ ὀχλώδους τῆς παρασκευῆς] ὀχλῶδες μὲν ἦτοι τὸ περισκελὲς καὶ ὀχληρὸν, ἢ τὸ πολύ. λέγει δὲ ὅτι τῆς τοῦ πλείν ἐπιθυμίας οὐκ ἔπαυσεν αὐτοὺς τὸ ὀχληρὸν τῆς παρασκευῆς. — Ὀχλώδους] χαλεπότητος. — Αὐτῷ] τῷ Νικίᾳ. — Τοῦναντίον περιέστη αὐτῷ] ἀντὶ 20 τοῦ οἱ ἐναντίοι παρεγένοντο αὐτῷ συγκαταίροντες. — 3. Ἐρωσ ἐνέπεσε τοῖς πᾶσιν...] Ὀμηρος [II. B, 453].

Τοῖσι δ' ἄφαρ πόλεμος γλυκίων γένετο.

— Τοῖσι δ' ἐν τῇ ἡλικίᾳ] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἔρωσ ἐνέπεσεν ἐκπλεῦσαι. — Ἀπούσης...] γῆς. — Πόθῳ ὄψεως καὶ 25 θεωρίας] τὸ θεωρίας ἀντὶ τοῦ ἱστορίας κείται, ἵνα ἦ, ποθοῦντες τὴν ἀλλοδαπὴν καὶ ἰδεῖν καὶ ἱστορῆσαι. — Καὶ στρατιώτης] ἦγον τὸ στρατιωτικὸν πλῆθος. — Ἀργύριον οἴσειν] ἀντὶ τοῦ ἀποίσσασθαι καὶ λήψασθαι.

30XXV. Καὶ παρακαλέσας] ἀντὶ τοῦ * ἐπικελευσάμενος αὐτῶ. — 2. Ἄκων μὲν] περιττός ὁ μὲν σύνδεσμος. — Μέντοι] ὁ μέντοι ἀντὶ τοῦ δὲ κείται. — Λόγον] ἀοιθμόν.

35XXVI. 2. Ἄρτι] ἦγον τότε ἤδη. — Ἀπὸ τῆς νόσου] ἦγον τῆς λοιμώδους. — Ἐπιγεγεννημένης] αὐξηθείσης. — Διὰ τὴν ἐκεχειρίαν] ἦτοι τὴν ἄνεσιν τοῦ πολέμου.

40XXVII. Ἐν δὲ τούτῳ] τῷ καιρῷ δηλονότι. — Ὅσοι ἔρμαϊ ἦσαν] περὶ τῶν Ἑρμῶν. ἐπειδὴ φασὶ τὸν Ἑρμῆν λόγου καὶ ἀληθείας ἔφορον εἶναι, διὰ τοῦτο καὶ τὰς εἰκόνας αὐτοῦ τετραγώνους καὶ κυβοειδεῖς κατεσκευάζον, αἰνιτιτόμενοι ὅτι τὸ τοιοῦτον σχῆμα, ἐφ' ᾧ μέρη πέση, πανταχόθεν βάσιμον καὶ ὀρθίον ἐστίν. οὕτω καὶ ὁ λόγος καὶ ἡ ἀλήθεια ὁμοία ἐστὶ πανταχόθεν αὐτῇ ἑαυτῇ, τὸ ψεῦδος δὲ πολύχρον καὶ πολυσχιδὲς καὶ ἑαυτῷ μά-

45λιστα ἀσύμφωνον. — Κατὰ τὸ ἐπιχώριον] δηλονότι ἔθος. — Περιεκόπησαν τὰ πρόσωπα] ἴσταν ὅτι Πausανίας ἐν τῇ διαπεπονημένῃ αὐτῶ τῶν Ἄττικῶν ὀνομάτων συναγωγῇ τοὺς τραγίλους καὶ τὰ αἰδοῖα τοὺς Ἑρμῆς περικοπῆναι φησὶ, καὶ τοὺς τοῦτο δράσαντας Ἑρμοκοπίδας καλεῖσθαι. — 2. Μεγάλοις μηνύτραις] μεγάλοις ὄμοις ἐπὶ μηνύσει. — Οὗτοι] οἱ ποιήσαντες.

50— Καὶ προσέτι] ἐπὶ τῷ ζητεῖν. — Ἀσέθημα] ἦγον

ἔβριον εἰς τοὺς θεοὺς. — 3. Μειζόνως ἐλάβανον] ἀντὶ τοῦ ὑπόθεσις ἐξήτασον, ἐμεγάλυνον.

XXVIII. Καὶ ἀκολούθῳ] ἔχουσι δούλων. — 2. Ὡν] ἤτοι τῶν ποιουμένων, ἢ τῶν πεποιηκότων νέων.

5 Ὑπολαμβάνοντες] ἔχουσι λαμβάνοντες ἐν τῷ νῷ, καὶ προσδεχόμενοι αὐτὰ, ὥστε πιστεῦναι. — Ὡμεγάλυνον] ἔχουσι εἰς μέγεθος ἤρον τὸ ἐγκλημα. — Ἐπιλέγοντες τεκμήρια] ἔχουσι ἐπιβοῶντες ἐκείνῳ. — Οὐ δημοτικῆν] ἔχουσι τὴν ἐξω τοῦ ἔθους τῆς δημοκρατίας.

10 XXIX. Τῆς παρασκευῆς] τῆς πολεμικῆς ὀπλίσεως. — Ἐπεπόριστο] ἐτετέλεστο ἐκ τοῦ πορισμοῦ. — Εἰ δ' ἀπολυθεῖν] τῶν ἐγκλημάτων δηλονότι.

2. Καὶ ἐπεμαρτύρητο] καὶ διεμαρτύρητο. — Ἀποδέχεσθαι] ἔχουσι δεχέσθαι ὡς βεβαίαις. — 3. Δεδιώτες...] φοβούμενοι τὸ στράτευμα ὡς οὐκ εὖνον αὐτοῖς. γράφεται δὲ ἔν

15 τισι, μὴ εὖνον ἔχη καὶ ἀκουστέον, μὴ ἄρα εὖνον ἦ τὸ στράτευμα τῷ Ἀλιθιδιάδῃ. — Ἀπέτρεπον] τὴν δί- κην. — Ἀπέσπευδον] ἔχουσι ἀπερρίπτου μετὰ σπουδῆς. — Ἐκ μειζονος διαβολῆς...] βουλόμενοι μεγάλως

20 αὐτὸν διαβαλεῖν, ἐμελλον αὐξήσῃν τὴν διαβολὴν ἀπόν- τος αὐτοῦ. ἐμχανῶντο δὲ μεταπεμφθέντα αὐτὸν εἰς ἀπολογία καταστήσει.

XXX. Μεσοῦντος ἤδη] τὸ μεσοῦντος τρίτης ἐστὶ συζυγίας. Εὐριπίδης ἐν Μηδείᾳ [80].

25 Ζηλῶ σ' ἐν ἀρχῇ πῆμα, κούδέπω μεσοί.

— Τοῖς πλοίοις] τοῖς μικροῖς, ἃ δὴ καὶ λεπτὰ ἄλλοθι εἶπεν. — Ἐκείθεν] ἔχουσι ἐκ τῆς Κερκύρας. — Δια- βαλοῦσι] διαπλεύσουσι, διαπεραιωσομένοις. — Ἀναξό- μενοι] ἔχουσι μέλλοντες ἀναπλεύσειν. — 2. Ὁμιλος

30 ἄπας] ὁ μὴ ἐκστρατεύσιμος. — Τὰ μὲν] τὰ κατὰ τὴν Σικελίαν. — Ἀλλήλους ἀπολιπεῖν] οἱ τε ἀπίοντες δη- λονότι τοὺς μένοντας καὶ οἱ μένοντες ἐκείνους. — Ἀξιό- χρεων] ἔχουσι μεγάλην. — Ἀπιστον διάνοιαν] μεῖζόν τι τῆς ὑπολήψεως.

35 XXXI. 2. Τετρακίς γὰρ χίλιοι] οἱ μετὰ Περικλέους, ἢ οἱ μετὰ Ἀργωνος. — 3. Ἐξαρτυθείς] παρασκευασθείς ἐτοιμασθείς. — Ἐκπονηθέν] ἔχουσι ἀπαρτισθὲν, μετὰ πορισμοῦ συσταθέν. § κτισθέν. — Ἐπιφοράς τε

40 ἐπίδοσις παρεῖχον] τοῦτο γὰρ ἐστὶν αἱ ἐπιφοραί. οἱ δὲ θρανῖται, μετὰ μακροτέρων κωπῶν ἐρέττοντες, πλείονα κόπον ἔχουσι τῶν ἄλλων διὰ τοῦτο τούτοις μόνους ἐπι- δόσεις ἐποιούντο οἱ τριηράρχαι, οὐχὶ δὲ πᾶσι τοῖς ἐρέ- ταις. — Σημείους] ἔχουσι κυρίως σημείους λέγει, καθά-

45 περ καὶ τὰ στρατεύματα, ἢ, ὡς ἔνιοι, σημεία τὰς ἐξῶθεν καταγραφὰς τῶν τριήρων. — Ἐς τὰ μακρό- τατα] ἔχουσι ἐπὶ πλείστον. πολυχρόνια δὲ. — Καταλό- γους τε χρ. ἔκκρ.] καταλόγους ἀκριβέσι δοκιμασθέν καὶ προκριθέν. — Χρηστούς] ἀληθεῖς, βεβασανισμένους.

50 — Τῶν περὶ τὸ σῶμα σκευῶν] οἱ μὲν ὀπλίται ὄπλα εἶχον, οἱ δὲ ἐρέται καὶ τέκτονες καὶ λιθουργοὶ τὰ ἐπι- τήθεια ὄργανα. — 4. Προετάχθη] ἄρχοι. — Εἰκασθῆ- ναι] εἰκασμὸν δοῦναι. — Καὶ ἐξουσίας] τὴν περιουσίαν

ἐξουσίαν φησὶν. — 5. Προετετελέκει] προσανήλωσε. — Μεταβολῇ] ὠνήσεως δὴ. — 6. Τόλμητος τε θάμβει [...] ἐκπληξῆν τε παρασχὼν διὰ τὴν τόλμαν πλεον ἤπερ τῷ κατὰ πλήθος ὑπερέχειν τῶν ἐναντιῶν. — Μέγιστος ἤδη διάπλους] οὐ χρόνου, ἀλλὰ τόπου. — Ἐπὶ μείριστη 5 ἐλπίδι] μερίζονα ἐλπίσαντες δηλονότι τῆς ὑπαρχούσης δυνάμεως.

XXXII. Ἐρέκειτο] ἐνεβλήθησαν. * ἐπετέθειτο ταῖς ναυσί. — Τῇ μὲν σάλπιγγι] διὰ τῆς σάλπιγγος. — Παρ' ἄπαν τὸ στράτευμα] ἔχουσι διὰ παντὸς τοῦ στρα- 10 τεύματος.

XXXIII. Περί τοῦ ἐπίπλου τῆς ἀληθείας λέγειν] ἔχουσι περὶ τοῦ ἀληθοῦς αὐτοὺς ἐπιπλεῖν. — Ἡ λέγοντες ἢ ἀπαγγέλλοντες] ἔχουσι, ἢ ἀφ' ἑαυτῶν λέγοντες καὶ λογοποιοῦντες, ἢ ἀπαγγέλλοντες, ἐξ ἑτέρων ἀκούσαντες 15 * πλασάντων. — Ὅμως δὲ οὐ καταφοβήθεις... πολ.] ἔχουσι, ὅμως οὐ καθέξω ἑμαυτὸν ἤδη κινδύνου ἐπερχο- μένου τῇ πόλει, καταφοβήθεις τὸ δόξα ἄπιστα φέγγε- σθαι καὶ ἐκ τούτου ἄφρονα ὑπειλίφθαι. — Οὐ κα- ταφοβήθεις...] οὐ φοβηθήσομαι διὰ τὸ ἄφρων νομισθῆ- 20 σσθαι, καὶ διὰ τοῦτο σιωπήσω. — Ἐπισχῆσω] ἑμαυ- τὸν δηλονότι. — Σαφέστερόν τι ἑτέρου εἰδώς] ἀκριβέ- στερον τῶν ἄλλων ἐπιστάμενος, ἀληθέστερον. — 3.

Ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων] δυνατῶν. — Κάλλιστα] ἔχουσι ἀνδρικώτατα καὶ φρονιμώτατα. — Ἄφρακτοι] ἔχουσι 25 ἄσπλοι. — 4. Πιστά] τὰ τῆς ἐρόδου τῶν Ἀθηναίων. — Κατεργασώμεθα] ταπεινώσομεν, νικήσομεν. — Οὐ γὰρ δὴ, μὴ τύχῳσι γε, ὧν προσδέχονται, φοβοῦμαι] οὐ γὰρ φοβοῦμαι, φησὶ, μὴ ἐπιτύχῳσι τοῦ εἰλεῖν ἡμᾶς.

— 5. Ὀλίγοι γὰρ δὴ στολοι] ἀντὶ τοῦ οὐδ' ὀλίγοι. — 30 Κατώρθωσαν] ἔχουσι ἠρίστευσαν. — Τῶν ἐνοικούντων] ἔχουσι τῶν ἐνοικούντων ταῖς Συρακουσάς, ἵνα ἀστυγί- τονας τοὺς ἄλλους ἀκούσωμεν Σικελιώτας· ἢ τοὺς μὲν ἐνοικούντας δεκτέον τοὺς Σικελιώτας, ἀστυγίτονας δὲ Καρχηδονίους τε καὶ Ἰταλιώτας. — Πάντα γὰρ δὴ ὑπὸ 35 δέους ξυνίστ.] ὁ γὰρ φόβος ὁμοφρονεῖ ἀναγκάζει καὶ τοὺς στασιάζοντας. — Ἦν τε δι' ἀπορίαν...] ἂν ἄρα, φησὶ, δι' ἀπορίαν τῶν ἐπιτηδείων περὶ αὐτοὺς σφαλῶσι, δόξαν ἡμῶν προσθήσουσιν ὡς ὑφ' ἡμῶν νενικημένοι.

— Τῶν ἐπιτηδείων] τῶν τροφίμων. — 6. Ὅπερ καὶ 40 Ἀθηναίοι...] τρία πραγματεύεται διὰ τούτων· ἐν μὲν, ἐν ἐλπίδι ποιῆσαι τοὺς Συρακουσίους τῆς νίκης, ὡς σφαλισσομένων τῶν Ἀθηναίων περὶ αὐτοὺς, ὅπερ τρό- πον ἐσφάλησαν οἱ Μῆδοι στρατεύσαντες ἐπὶ τὴν Ἑλ- λάδα· ἕτερον δὲ, τὸ μόνους Συρακουσίους, ἂν κατορθώ- 15 σωσι, δοκεῖν νενικημένοι τοὺς Ἀθηναίους, ἐπειδὴ γε ἐπὶ Συρακουσίους ἐκείνοι προηγουμένως στρατεύονται (καὶ γὰρ τὸν Μῆδον, ὑπὸ πάντων νενικημένον τῶν Ἑλ- λήνων, ὑπὸ μόνων τῶν Ἀθηναίων ἠττηθῆναι νενομίσθη διὰ τοῦτο, ὅτι ἐπ' Ἀθήνας λόγος ἦν στρατεύειν αὐτόν) 50

τρίτον δὲ, ἀπαλλάξαι τοῦ φόβου τοὺς Συρακουσίους· ἐπεὶ γὰρ καταπεπλήγασι ἀχοῖ τοὺς Ἀθηναίους νενικη- κώτας τὸν Μῆδον, παραδείκνυσιν αὐτοῖς ὅτι ὁ Μῆδος, αὐτὸς περὶ ἑαυτῷ πταίσας τὰ πλείω, τὴν δόξαν τῆς

νίκης ἐκεῖνοις προσέθηκεν. — Παρὰ λόγον] παρὰ δόξαν.

XXXIV. Τὰ τε αὐτοῦ] ἡγουν τὰ ἐν τῷδε τῷ τόπῳ.
 — Βεβαιωσώμεθα] βεβαίους φίλους ποιήσωμεν. — Καί
 5 ξυμμαχίαν πειρώμεθα ποιεῖσθαι] ἐχθροῖς οὐσι δηλονότι.
 ὅτι. — Ἔς τε τὴν ἄλλην Σικελίαν] οὐχὶ πᾶσαν,
 10 ἄλλὰ τὴν ὑπὸ Ἑλληνικῆν οἰκουμένην. προεῖπε γὰρ περὶ
 τῶν βαρβάρων. — 2. Οὐ γὰρ ἀνέλπιστον αὐτοῖς] ἄφο-
 βον. τὸ κακὸν δηλονότι προσδοκῶσι γάρ. — Διὰ φόβου
 εἰσί] φοβοῦνται Καρχηδόνιοι μὴ αὐτοῖς ἐπέλωσιν
 15 Ἀθηναῖοι. — Τάδε] τὰ κατ' ἡμᾶς. — Ἐν τόνῳ] ἐν
 ταλαιπωρίᾳ. — Κρύφα] κρύφα μὲν χρήματα ἡμῖν λά-
 θρα τῶν Ἀθηναίων πέψαντες. ἐν δὲ τῷ ἡ ἐξ ἐνός γε
 τρόπου περιττὸς ὁ ἥ συνδεσμος· παρὰ γὰρ τὸ ἡ κρύφα
 ἢ φανερώς ἀμύναι τρίτον οὐδὲν ἐστίν. — Ὅθεν ὁ τε
 20 πόλεμος...] καὶ ἐν πολέμῳ δύναμιν ἔχει μεγίστην καὶ
 ἐν πᾶσι τοῖς ἄλλοις πράγμασι τὰ χρήματα. — Καί
 τἄλλα] τὰ κατὰ τοὺς ἀνθρώπους. — 4. Διὰ τὸ ζήτησθε
 ἥσυχον] διὰ τὸ σύνθηες ἡμῖν εἶναι τὸ ἡσυχάζειν. —
 Καί ἐς λογισμὸν καταστήσαιμεν] καὶ ποιήσαιμεν αὐ-
 25 τοὺς ἐν φροντίδι καὶ διαλογισμῷ γενέσθαι. — Χώρας
 φύλακες] λείπει τῆς Σικελίας. — Εὐπέθητος εἴη...]
 εὐπειρήχης ἡμῖν ἔσται ἡ δύναμις αὐτῶν, βραδέως τε
 πλέουσα διὰ τὸν ἐν τῷ πελάγει κάματον, καὶ οὐκ ἄθρόα.
 — Εὐπέθητος] ἢ παρασκευῆ. — 5. Κουφίσαντες] ἦτοι
 30 κοῦφοι ὄντες, ἢ καταλιπόντες ὀπίσω τὴν πᾶσαν παρα-
 σκευήν. — Εἰ δὲ μὴ προσδοκῆ] προσβαλεῖν δηλονό-
 τι. — Περαιωθέντες] εἰς τὸν Τάραντα δηλονότι. —
 Ἀποροῖεν ἄν] εἰς ἀπορίαν καταστήσονται τῶν ἐπιτη-
 δείων. — Παραπλεῖν] τὸν Τάραντα δηλονότι. — Καί
 35 τὰ τῶν πόλεων...] καί, οὐκ εἰδότες βεβαίως, εἰ αἰ πό-
 λεις ὑποδέχονται αὐτοὺς, ἀθυμοῖεν ἄν. — 6. Ἐξωσθῆ-
 ναι ἄν...] ἐκπεσεῖσθαι τὸν καιρὸν τοῦ πλοῦ εἰς χειμῶ-
 νος. — Τοῦ ἐμπειροτάτου τῶν στρατηγῶν] τὸν Νικίαν
 λέγει. — Ἀξιόχρουν] ἀξιόμαχον, βέβαιον, πιστὸν εἰς
 40 ἀξιωμαχίαν. — 7. Τῶν δ' ἀνθρώπων πρὸς τὰ λεγόμενα
 ...] Ὅμηρος [Od. Σ, 135].

Τοῖος γὰρ νόος ἐστὶν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων,
 ὅσον ἐπ' ἡμᾶς ἀρχῆσι.

— Ἰσοκινδύνους ἡγούμενοι] ἦτοι ἐν ὁμοίῳ κινδύνῳ κα-
 40 ταστήσονται αὐτοὺς, ἢ ἰσοπαλεῖς. — 8. Δικαίως] τὸ
 δικαίως δύναται μὲν καὶ πρὸς τὸ ἐπέρχονται λαμβάνε-
 σθαι, δικαίως ἐπέρχονται· δύναται δὲ καὶ πρὸς τὸ κα-
 τεργνωχότες, δικαίως κατεργνωχότες. — Παρὰ γνώμην
 45 τολήσαντας] παρὰ τὴν δόξαν αὐτῶν θαρρῆσαντας. —
 Τῷ ἄδοκ. μᾶλλον ἄν...] μᾶλλον ἄν καταπλავεῖεν τῷ
 ἀπροδοκῆτους ἡμᾶς αὐτοῖς ἀντιτάξασθαι, ἥπερ τῇ δυ-
 νάμει ἡμῶν. — 9. Ταῦτα] τὸ ἀντεξορμηθεῖν ἐπὶ τοὺς
 Ἀθηναίους. — Καί παραστῆναι παντί] δόξαν εἶναι
 50 παντὶ ἀνθρώπῳ. — Τὸ μὲν καταφρονεῖν τοὺς ἐπίοντας
 ...] δεῖ τοὺς καταφρονούντας τῶν ἐπίοντων ἐν αὐτῷ τῷ
 πολέμῳ καὶ τῇ κατ' αὐτὸν ἀνδρεία φαίνεσθαι καταφρο-
 νούντας τῶν ἐναντιῶν. ἔργον γὰρ κἀνταῦθα καὶ πολ-
 λαχοῦ τὸν πόλεμον λέγει. — Τὸ δ' ἦδη...] τὸ δὲ ὡς

φοβούμενους κίνδυνον, ἀσφαλέστατα παρασκευάζεσθαι
 χρησιμώτατον.

XXXV. Λέγει] Ἐρμοκράτης. — Ὅ τι οὐκ ἂν μει-
 ζον ἀντιπάθειεν] μειζονα ἀντιπαθεῖν τοὺς Ἀθηναίους ἢ
 5 δρᾶσαι. — 2. Πιθανώτατος τοῖς πολλοῖς] δυνάμενος οὐ
 πείθειν τοὺς πολλούς.

XXXVI. Κακῶς φρονῆσαι] μωροὺς εἶναι. — Τῆς
 10 δὲ ἀξυνεσίας] ἔνεκα θαυμάζω δηλονότι. — 2. Ἐς
 ἐκπληξιν καθιστάναι] ἡγουν, εἰς φόβον ἐμβαλεῖν. —
 Ἐπηλυγάζωνται] τὸ ἐπιλυγάζωνται, ἐπικρύπτωνται. 10
 ὅπως, φησὶ, κοινῇ φοβήσαντες ἅπαντας, τὸν ἴδιον φό-
 βον ἀποκρύψωνται. — Ἀπὸ ταυτομάτου] ἐξ ἀλόγου
 συμπτώματος. — Ξύκεινται] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἀγγελίαι.
 — 3. Ἄλλ' ἐξ ὧν ἂν ἄνθρωποι] τὸ ἐξῆς, ἀλλ' ἐξ ὧν ἂν
 15 δράσειαν ἄνθρωποι δεινοί. — Δεινοί] ἀντὶ τοῦ συνετοί, 15
 φρόνιμοι. — Ἀξιώ] ἀξίους ἡγοῦμαι εἶναι. — 4. Κατα-
 λειυμένους] ἀντὶ τοῦ καταλεικνόμενος.

XXXVII. Διαπολεμησάει] διενεργεῖν τὸν πόλεμον.
 5 δηλονότι περιγενέσθαι διὰ πόλεμου. — Ἄμεινον.
 τῆς Πελοποννήσου δηλονότι. — Αὐτόθεν] ἐκ τῆς Σι- 20
 κελίας. — 2. Ὡστε, παρὰ τοσοῦτον γινώσκω...] τὸ
 μὲν « παρὰ τοσοῦτον γινώσκω » παρὰ τοσοῦτον δια-
 φέρομαι τοῖς τὰ ἕτερα διαγγέλλουσι· τὸ δὲ « ὥστε »
 10 ὑπερβιβάζει γρη, ἵνα μὴ σολοικοφανὲς ἦ τὸ σχῆμα,
 καὶ οὕτω συντάξαι παρὰ τοσοῦτον γινώσκω, ὥστε 25
 μόγις ἂν μοι δοκοῦσιν οὐκ ἂν παντάπασι διαφθαρήναι
 οἱ Ἀθηναῖοι. — Ἦπου γε δὴ ἐν πάσῃ πολεμίᾳ Σικελία
 γε] μήτοι γε ἐν Σικελίᾳ πάσῃ πολεμίᾳ καθεστῶσα.
 — Στρατοπέδῳ τε] λείπει χρώμενοι. — Καὶ ἀναγκαίως
 30 παρασκευῆς] οὐ τῆς ἐκ περιουσίας, ἀλλὰ τῆς οὐδὲ αὐ-
 τάρκους. — Ὑπὸ τῶν ἡμ. ἱππ.] εἰργόμενοι τῆς γῆς ὑπὸ
 τῶν ἡμετέρων ἱππέων. — Οὐδ' ἂν κρατῆσαι αὐτοὺς
 τῆς γῆς ἡγοῦμαι] οὐδ' ἂν ἀποθῆναι αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν
 νομίζω δυνησεσθαι.

XXXVIII. Ἐνθὲνδε] ἀπὸ τῆς πόλεως. — Οὔτε ἂν 35
 γενόμενα] οὐχ ὅτ' αὐτὰ τε γενέσθαι. — Λογοποιούπαι] ψευ-
 δέσι λόγοις συντιθέσαι. — 2. Κακουργότεροις] πονη-
 ροτέροις. — Ἡμεῖς δὲ κακοί...] ἡμεῖς δὲ διὰ κακίαν
 ἀδύνατοί ἐσμεν καὶ προαισθέσθαι τοὺς πονηροὺς, καὶ
 40 αἰσθανόμενοι ἐπεξελεῖν αὐτοῖς. — 3. Καὶ δυναστείας 40
 ἀδίκους] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἀναίρεται. — 4. Τοὺς δὲ τὰ
 τοιαῦτα μηχανωμένους] ἡγουν τοὺς κακούργους. — Μὴ
 μόνον αὐτοφύρους] ἐπ' αὐτοφύρῳ λαμβάνων· χαλεπὸν
 γὰρ ἐπ' αὐτοφύρῳ ἔχειν αὐτοὺς. — Καὶ ὧν βούλονται
 45 μὲν] ἀπὸ κοινοῦ τὸ κολάζονται. — Ὡν] ἔνεκα δηλονότι. 45
 — Εἶπερ καὶ μὴ προφυλαξάμενός τις προπεῖσεται]
 εἶπερ καὶ πάσχει τις κακῶς πρὶν αἰσθηταῖ ἄν. — Ἐλέγ-
 χων] ἡγουν φανερώς δεικνύων. — Ἐσχεψάμην] ἡγουν
 50 κατ' ἑμαυτὸν ἐπὶ συννοίας ἔσχον. — Τί καὶ βούλεσθε,
 ὦ νεώτεροι] πρὸς τὸν Ἐρμοκράτην ἀποτεινέει τὸν λό- 50
 γον. — 5. Ὁ δὲ νόμος ἐκ τοῦ μὴ δύνασθαι...] ὁ δὲ νόμος
 ἐτέθη διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ὑμᾶς ἄρχειν, κωλύων μᾶλ-
 λον ἥπερ ὡς δυναμένους ἀτιμάζων. λέγει δὲ περὶ τῶν
 νέων, ὅτι εἰργόμενοι τῆς ἀρχῆς διὰ νόμον οὐκ ἀτιμαζό-

μενοι, ἀλλὰ κωλυόμενοι διὰ τὴν ἡλικίαν. — Μετὰ πολλῶν ἰσονομῆσθαι] ἰσοτιμοὶ εἶναι μετὰ τῶν πολλῶν. — Ἰσονομῆσθαι] τί καὶ βούλεσθε, ἀπὸ κοινοῦ.

XXXIX. Ἰσον] δίκαιον. — Τους δ' ἔχ. τὰ χρ.] 5
 6 τούτεστι τὴν ἀριστοκρατίαν. — Μέρος] λείπει τῆς πόλεως. — Ἰσομοιρεῖν] ἰσοτιμίας ἀξιοῦνται ἐν δημοκρατίᾳ οἱ τε πλούσιοι καὶ οἱ συνετοί. — 2. Ξυμπαν ἀφελομένη ἔχει] τῆς ὠφελείας δηλονότι. — Ἄ ὑμῶν οἱ τε δυνάμεινοι καὶ οἱ νέοι...] ἀπερ ὑμῖν οἱ τε ὀλιγαρχικοὶ καὶ οἱ 10
 11 νέοι προθυμοῦνται πάντα ἔχειν, ἀδυνάτου ὄντος ἐν μεγάλῃ πόλει πάντα τούτους ἔχειν.

XL. Τὸ τῆς πόλεως ζύμπ. κοιν.] τὸ πᾶσι κοινῶς ὠφέλιμον τῆς πόλεως, τοῦτο αὔξετε. — Καὶ πλέον οἱ ἀγαθοὶ ὑμῶν...] οἱ ἀγαθοὶ ὑμῶν ἠγείσθωσαν τοῦτο 15
 16 καὶ ἴσον εἶναι καὶ πλέον τοῦ ἴσου, τὸ τῶν αὐτῶν μετασχεῖν, ὧν καὶ πᾶσα ἡ πόλις. — Εἰ δ' ἄλλα βουλήσθε] εἰ δὲ μειζρόνων ἐφίσηθε, πάντων στερηθήσθε. — Ὡς προαισθημένους καὶ μὴ ἐπιτρ.] ἀντὶ τοῦ ὡς προαισθησομένων καὶ μὴ ἐπιτρεφόντων ἡμῶν. — 2. Εἰ 20
 21 μὴ τι αὐτῶν...] τοῦτο ἀνταποδίδοται πρὸς ἐκεῖνο, « ἡ γὰρ πόλις ἤδε, καὶ εἰ ἔρχονται Ἀθηναῖοι, ἀμυνεῖται. » καὶ εἰ μὴ τι αὐτῶν ἀληθὲς ἐστίν, οὐ διὰ τὰς ὑμετέρας ἀγγελίας αὐθαίρετον δουλείαν ἐλείπει. τοῦτο γὰρ ἐστὶ 25
 26 τοῦ ἐπιβαλεῖται. — Τους τε λόγους ἀρ' ὑμῶν...] ἀπὸ κοινοῦ τὸ οὐκ οἴμαι. οὐκ οἴμαι γὰρ, φησὶν, ὅτι τοὺς λόγους ὑμῶν ἴσα ἔργους δύνασθαι ἡ πόλις κρινεῖ. — Οὐχὶ ἐκ τοῦ ἀκ. ἀφαιρ.] οὐχὶ διὰ τὸ ἀκούειν καταπλαγεῖσα * ἀποστερησεται. — Ἐκ δὲ τοῦ ἔργῳ φυλασσομένη...] τὴν ἐλευθερίαν πειράσεται σώζειν ἐκ τοῦ δι' ἔργων μὴ 30
 31 ἐπιτρέπειν τοῖς ἀφαιρουμένοις αὐτὴν.

XLI. 3. Μηδὲν δεῖσθαι] μάχης δηλονότι. — Οἷς δ 32
 33 πόλεμος ἀγάλλεται] οἷς χαίρει ὁ πόλεμος, ὧν χρῆζει. — 4. Ἐπιτήδειον] ἀρμόδιον. — Ἐς ὑμᾶς οἴσομεν] ἤγουν μηνύσομεν ὑμῖν δηλονότι.

XLII. Νείμαντες] τὸν στρατόν. — Ἐν ἐκάστῳ] 34
 35 μέρει. — Καταγωγαῖς] λιμέσι. — Εὐκοσμιότεροι] εὐτακτότεροι. — Στρατηγῶ] προστεταγμένοι] κατὰ τάξεις ὑπὸ στρατηγοῖς τεταγμένοι. — 2. Εἰσομένης] γνωριουσίας. — Καὶ εἰρητο αὐταῖς] ὄριστο ταῖς ναυσί. — 40
 41 Αὐτ. προπαπαντῶν] τοῖς προπεμφθεῖσι τῷ στόλῳ δῆ. — Ἐπιστάμενοι] τοὺς φίλους.

XLIII. Τριήρεσι μὲν ταῖς πάσαις...] τριῆρεις τα- 42
 43 χεῖται, τοιήρεις στρατιώτιδες, πεντηκόντοροι, ἵππαγωγοί, πλοῖα, θλακάδες. — Ταχεῖαι] πρὸς ναυμαχίαν ἐπιτήδειοι. — Στρατιώτιδες] στρατιώτας τοὺς πεζο- 44
 45 μαχίοντας ἄγουσαι. — Τὸ δὲ ἄλλο ναυτικόν] ἤγουν αἱ ἄλλα νῆες αἱ ἔχουσαι τοὺς ναύτας.

XLIV. Ξυνδιέβαλε] συνδιεπεραυώθη. — 2. Ὡς 46
 47 ἕκαστοι εὐπόρησαν] ἀντὶ τοῦ ὡς ἕκαστοι ἔτυχον εὐ- πλοῆσαι. — Παρεκομίζοντο] ἤγουν παραπλέοντες ἐκομίζοντο. — 3. Καὶ ἐναυθα] ἤγουν ἐν τῷ Ῥηγίῳ. — Πα- 48
 49 ρεῖχον] οἱ Ῥηγίῳι δηλονότι. — Ἀνεκλύσαντες] ἤγουν ἐκ τῆς θαλάσσης εἰς τὴν ἑρᾶν. — Οὐδὲ μεθ' ἑτέρων] οὔτε μετὰ τῶν Ἀθηναίων οὔτε μετὰ τῶν Συρακοσίων.

XLV. Ἐπὶ τούτοις] μετὰ ταῦτα. — Παρσκευάζοντο π. τῇ γν.] καὶ πᾶσιν ἐδόκει παρασκευάζεσθαι, οὐδενὸς ἀντιλέγοντος. — Ἐνθα μὲν] εἰς τινας. — Φύλακα] τοὺς διαφυλάσσοντας τὰς φιλίας πόλεις. — Τούς] 5
 6 ἀντὶ τοῦ τούτους. — Καὶ ἐς τὰ περίποια] γράφεται 5
 7 περιπόλια. § τὰ ἐν τῇ χώρᾳ φρουρία, ἃ περιπλέοντες (supra scripto τῶν περιπόλων) εἰσῆγον εἰς αὐτὰ φρουρούς. — Ὡς ἐπὶ ταχεῖ πολέμῳ] ὡς ἐν συντόμῳ ἐσο- 8
 9 μένῳ.

XLVI. 2. Ἀντεκερρούει] παρὰ γνώμην ἀπηνήκει, 10
 11 ἀποβεβήκει. — Καὶ εἰκὸς ἦν] συστρατεύειν δηλονότι τοῖς Ἀθηναίοις. — Προσδεχομένη] καθὼς προσδέχετο, κατὰ τὴν αὐτοῦ ὑπόληψιν. — Τοῖν δὲ ἑτέροι] Ἀλκιβιάδῃ καὶ Λαμαρχῷ. — 3. Ἐξετεχνήσαντο] μετεχει- 15
 16 ρίσαντο. — Ἐπέδειξαν] ὑπ' ὄψιν ἔθηκαν. — Ἀπ' ὀλίγης δυνάμεως...] ὀλίγα τῇ δυνάμει ὄντα, μεγάλην φαντασίαν παρέγγε. — Ξενίσεις] φιλοφρονήσεις. — Τοῖν τριηριτῶν] τῶν ἐν ταῖς τριήρεσιν ἀφικομένων. — Αἰτησάμενοι] χρησάμενοι. τὸ δὲ αἰτήσαντες ἀντὶ τοῦ λαβόντες ἄνευ τοῦ μελλεῖν ἀποδώσειν. — 4. Διεθρόη- 20
 21 σαν] εἰπόντες διετάραξαν.

XLVII. Ἐρ' ὅπερ] διό. — Παραιεῖναντες] τοὺς Ἀθηναίους. — Αὐτοῖς] τοῖς Ἐγεσταίοις. — Δι' ὀλίγου...] διαταχέως καὶ ἄνευ τοῦ προσδοκῆσαι. — Καὶ τῇ πόλει 25
 26 δαπανῶντας...] ἀντὶ τοῦ καὶ μὴ δαπανῶντας 25
 26 τὰ οἰκεία κινδυνεύειν ἐν τῇ πόλει, ἤγουν κίνδυνον προξενεῖν τῇ πόλει.

XLVIII. Καὶ στρατιὰν ἔχουσιν] ἀπὸ τούτων τῶν 30
 31 πόλεων. — Ἐν πόρῳ] περαυώσει. — Προσαγαγομένης] χειρωσαμένης. — Εἰδὸτας μεθ' ὧν τις...] εἰδὸ- 30
 31 τας, τίνες ἔχουσιν συμμάχους.

XLIX. Τὸ γὰρ πρῶτον πᾶν στρατεύμα] τὴν πρῶ- 32
 33 τὴν προσβολὴν τοῦ στρατεύματος. — 2. Τῇ γνώμῃ] ἀντὶ τοῦ βουλή. — Σφᾶς] τοὺς Ἀθηναίους. — Αὐτοὺς ἐκροβῆσαι] τοὺς Συρακοσίους δηλονότι τοὺς Ἀθη- 36
 37 ναίους. — Τῷ αὐτίκα κινδύνῳ τῆς μάχης] ἀπὸ κοινοῦ, τὸ ἐκροβῆσαι αὐτοὺς τῷ προσδοκῆσαι αὐτίκα ἐν κινδύνῳ διαμαχῆσθαι. — 3. Μὴ ἤξεν] ἡ μὴ ἀφόρασι περιττῆ. — Καὶ ἐσκομίζομένων...] καὶ τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν εἰς τὴν πόλιν μεταφερόντων τῶν Συρακοσίων 40
 41 οὐκ ἀπορήσειν τοὺς Ἀθηναίους χρημάτων, ἂν, κρατοῦντες τῶν Συρακοσίων, προσκαθέζωνται τῇ πόλει. — Ἐσκομίζομένων αὐτῶν] φευγόντων αὐτῶν τῶν Συρακοσίων ἐς τὴν πόλιν. — 4. Οὐ ζυμμαχῆσιν] τοῖς Συρακοσίοις δηλονότι. — Καὶ οὐ διαμελλήσιν...] καὶ οὐ 45
 46 διαστάσειν, καρδοκοῦντας πότεροι κρατήσουσιν. — Ἐπαναχωρήσαντας καὶ ἐφορηθέντας] ἐν τῷ ἐπαναχωρεῖν, ἐν τῷ ἐφορηᾶσθαι. — Οὔτε πλοῦν πολὺν οὔτε ὁδόν] οὔτε κατὰ γῆν οὔτε διὰ θαλάσσης πολὺ ἀπέχοντα.

L. 2. Ἐς Νάξον] τὴν Σικελικὴν. — 3. Βουλόμενοι] 50
 51 φρονούντες. — Ἐπικαίριος] συντόμος, τεταγμένος. — 4. Τὰς ἄλλας ναῦς] οὐ μόνον τὰς ἐξήκοντα, ἀλλὰ καὶ τὰς ἄλλας παραλαβόντας. — Τὰς ἄλλας] πλὴν τῶν δέκα.

— Ἐς τὸν μέγαν λιμένα τῶν Συρακουσῶν δηλονότι. — Καθειλισμένον] ἔτοιμον εἰς τὴν θάλασσαν. — 5. Πολεμητέρα ἦν] πολεμεῖν δυνατὸν ἔσταιτο.

LI. Καὶ ἐκκλησίας γενομένης] τῶν Καταναίων δηλονότι. — Καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει τῶν Καταναίων. — Κακῶς] ἀτέχνως, σαθρῶς. — Ἡγόραζον] ἀντὶ τοῦ ἐν ἀγορᾷ διετρίβον.

LI. Πληροῦσι ναυτικῶν] ναῦς ναυτῶν πληροῦσιν. — Ἐς τὸν αἰγιαλὸν] τῶν Καμαριναίων. — Τὰ ὄρια εἶναι] τοῖς Καμαριναίοις. — 2. Ἀπρακταὶ δὲ γενομένοι] οἱ Ἀθηναῖοι. — Τῶν ψιλῶν] τῶν Ἀθηναίων.

LIII. Καὶ οὐ δοκιμάζοντες τοὺς μηνυτάς] οὐ διακρίνοντες, φησὶ, τοὺς μηνυτάς, πότερον ψεύδονται ἢ ἀληθεύουσιν, ἀλλ' ὁμοίως πᾶσι πιστεύοντες, διὰ τὸ προσέχειν τοῖς πονηροῖς μηνυταῖς ἐπίουσι τῶν πολιτῶν χρηστοὺς ὄντας κατέδου. — 2. Διὰ πονηρῶν ἀνθρώπων πίστιν] πιστεύοντες πονηροῖς ἀνθρώποις μηνυταῖς. — Χρησιμ. ἡγούμενοι εἶναι...] κρείσσον ἡγούμενοι βασιλεύσασιν μάλλον τῶν χρηστῶν τινὰ καὶ ἐξευρεῖν τὴν ἀλήθειαν, ἢ, διὰ τὸ μὴ πιστεῦειν τοῖς πονηροῖς μηνυταῖς, τοὺς ἐν αἰτίᾳ γενομένους ἀπολύσαι ἀνεξετάστως. — 3. Ἐπιστάμενοι γὰρ ὁ δῆμος ἀκοῇ] γινώσκων ἔχοντες ἐξ ἀκοῆς. — Τελευτήσαν] ἐν τοῖς τελευταίοις χρόνοις. — Οὐδ' ὕψ' ἑαυτῶν] οὐτε ὑπὸ Ἀθηναίων κοινῇ, οὐτε ὑπὸ Ἀρμόδιου καὶ Ἀριστογείτονος.

LIV. Δι' ἔρωτικῆν ζυντυχίαν] ἔρωτος σύμβασιν. — Ἐπεχειρήθη] ἐτολμήθη. — Ἐπιπλέον, διηγησάμενος] μακροτέρᾳ διηγήσει χρησάμενος. — 2. Ὁρα ἡλικίας λαμπροῦ] ἐπιφανεστάτου ἐν τῇ ἀκμῇ. — Μέσος πολιτης] οὐτε ἐπιφανῆς δηλονότι οὐτε ἀδόξος. — 3. Πειραθεῖς] ἔρωτικῆν πείραν δεξάμενος. — Τοῦ Πεισιστράτου] υἱοῦ δηλονότι. — Καὶ οὐ πεισθεῖς] αὐτῷ ἐρώντι δηλονότι. — Καταγορεύει τῷ Ἀριστογείτονι] μνησθεὶς τῷ ἔραστῇ αὐτοῦ. — Ἐρωτικὸς περιαλήσας] περιπαθῆς

γεγονὸς ἐπὶ τῷ ἔρωτι. — Αὐτόν] τὸν Ἀρμόδιον. — Ὡς ἀπὸ τῆς ὑπαρχούσης ἀξιώσεως] ὡς κατὰ τὴν ὑπάρχουσαν αὐτῷ δύναμιν ἦν γὰρ μέσος πολίτης. — 4. Ἐν τόπῳ δὲ τινὶ ἀφανεί...] ἐμχαναντο κρύφα προσηλακίσει τὸν Ἀρμόδιον, ὡς δι' ἄλλην αἰτίαν τινὰ, καὶ οὐ διὰ τὸ μὴ τυχεῖν αὐτοῦ. — 5. Ἀνεπιφθόνως] οὐ μεμπτῶς. — Κατεστήσατο] εὐτάκτησεν. — Ἐπὶ πλείστον] χρόνον δηλονότι. — Ἄρετήν] δικαιοσύνην. — Εἰκοστήν] μοῖραν. — Πρασσόμενοι] ἀπαιτοῦντες. — Διέφερον] διήνυσον. — 6. Τὰ δὲ ἄλλα] κατὰ. — Τοῖς πρὶν κειμένοις νόμοις ἐχρήτο] πολιτευομένοις. — Ἐπεμέλοντο...] προνοοῦντο οἱ περὶ Πεισιστράτον ὥστε αἰεὶ τινα ἐξ αὐτῶν ἄρχειν. — Πεισιστράτος] ἦρξεν δὲ ἐνιαυσίαν ἀρχήν. — Ἐν Πυθίου] τῷ τόπῳ. — 7. Προσοδομαθήσας] ἐπαυξήσας.

LV. Πρεσβύτατος] πρῶτος τῶν ἄλλων υἱῶν τοῦ Πεισιστράτου. — Αὐτῷ τούτῳ] τῷ βῆθησομένῳ. — Αὐτῷ] τῷ Ἰππία. — 2. Διὰ τὸ πρεσβεῦειν...] διὰ τὸ τῶν ἐξ αὐτοῦ πρεσβύτατος εἶναι. — 3. Καθίστατο] λείπει, τὰ τῆς ἀρχῆς πράγματα. — Ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ πρότερον

...] ἀλλὰ διὰ τὸ ἐκ μακροῦ χρόνου τοῖς μὲν πολιταῖς σύνθετος ἐμπεποικηκεῖν τὸ φοβεῖσθαι αὐτὸν, τοῖς δορυφόροις δὲ τὸ φυλάττειν ἐπιμελῶς, ἐκ πολλοῦ τοῦ περιόντος ἀσφαλῶς ἐκράτει. — Ἐπικούρους] φύλακας. — Καὶ οὐχ ὡς ἀδελφός...] οὐχ, ὡς νεώτερος ὢν, ἐν ἀπορίᾳ ἐγένετο τοῦ πῶς δεῖ καταστήσασθαι τὴν ἀρχήν. — Ἐν ᾧ οὐ πρότερον...] διὰ τὸ μὴ πρότερον ἄρχειν μεμελετηκέναι. — 4. Τῇ δυστυχίᾳ ὀνομασθέντα...] διὰ τὴν συμπεσοῦσαν αὐτῷ δυστυχίαν ὀνομασθέντα, ὀνομαστὸν γενομένον, ὑποληφθῆναι ὅτι ἐτυράννησεν.

LVI. Ἀπαρηθέντα...] ἀρνησάμενον ὀμιλῆσαι τῷ πειρῶντι. — Ἐπαγγειλάντας] ἀντὶ τοῦ προστάξαντες. — Ἐν πομπῇ τινί] ἐν πανηγύρει. — Τὴν ἀρχήν] τοὺς ἄρχοντας. — 2. Παρωξύνετο] ἐθυμοῦτο. — Τὰ πρὸς τοὺς δορυφόρους] ἦγον εἰς τὰ. — 3. Καὶ τοὺς μὴ προειδοτάς] τὴν ἐπιβουλήν δηλονότι.

LVII. Ἐξὼ ἐν τῷ Κεραμεικῷ] ἔξω τῆς πόλεως. — 2. Οἰκείως] φιλικῶς. — 3. Τὸν λυπήσαντα οὖν] τὸν Ἰππαρχον. — 4. Οὐ βραδίως διετέθη] ἤτοι χαλεπῶς διετέθη, ἢ οὐ βραδίως οὐδὲ εὐκόλως ἀνηρέθη. ἦγον οὐ διὰ θέσιν τιμωριῶν ἐλάμβανεν βραδίαν ἐνεργεῖν.

LVIII. Ἀγγελθέντος δὲ...] ἡ δαίνοια Ἰππίας, ἀγγελθέντος αὐτῷ τοῦ πράγματος, ἐβάδισεν οὐκ ἐπὶ τὸν γενομένον φόνον, ἀλλ' ἐπὶ τοὺς ὀπλίτας οὕτω αἰσθανομένους. — Πρότερον ἢ αἰσθῆσθαι] ἦτοι οὕτω ἡσθημένους τὰ περὶ τὸν Ἰππαρχον τὸν τῆν πομπὴν πεμπόντων ὀπλιτῶν, διὰ τὸ ἀπωθεν εἶναι. — Ἀδῶλως τῇ ὄψει πλασάμενος] ὑποκρινάμενος φαιδρὸς εἶναι τῷ προσώπῳ. ἦγον ἀσύγχυτον τὴν ἑαυτοῦ ὄψιν τηρήσας, καὶ μὴ ὑπεμφάνιουσαν τεκμήριον τοῦ πάθους. — 2. Ὑπολαβεῖν] ὑφαρπάσαι. — Ἐξελέγετο] κατ' ἐκλογὴν ἐλάμβανεν.

LIX. Ἐκ τοῦ παραχρῆμα περιδεοῦς] ἐκ τοῦ εὐθέως φόβου καὶ τοῦ φοβηθέντος αὐτοῦ, ὡς μεμνημένους, ἀλογίστῳ τόλμῃ ἐπὶ τὸν Ἰππαρχον χωρῆσαι. — 2. Διὰ φόβου... ὢν] ἦγον φοβοῦμενος. — Εἴ ποτε ἀσφ. ...] εἰ τις αὐτῷ ἀσφάλεια γένοιτο ἔασαντι τὴν τυραννίδα. — 3. Ἀριστευσαντος] ἀρίστου γενομένου. — Ἰππίου] θυγατέρα. — Ἀτασθαλίην] αὐθάδειαν, ἀλαζονείαν. — 4. Ἐτι] ἦγον μετὰ τὸν φόνον τοῦ Ἰππαρχου. — Ἀλχμαιονιδῶν]

Πολλοὶ μὲν . . γράφουσι, πλὴν κακῶς τὸδε ἐκ ῥήματος γὰρ οὐδὲ τῶν πατρωνύμων.

— Ὑπόσπονδος] τοῖς Ἀθηναίοις δηλονότι. — Ὡς βασιλέα Δαρεῖον] ὡς Ἰππίας ὁ Ἀθηναίων τύραννος πρὸς Δαρεῖον ἀπέδραμε.

LX. Ὑπόπτως] τοὺς Ἰππους φασὶ τοὺς ταρασσομένους ὑπόπτας λέγεσθαι. — 2. Καὶ οὐκ ἐν παύλῃ ἐφαίνετο] καὶ οὐδεμία ἦν ἀπόπταισις τοῦ συλλαμβάνειν τοὺς ἄνδρας καὶ ζήτησιν ποιεῖσθαι τῶν γενομένων. — 3. Λέγων δὲ] ὁ συνδεσμώτης. — Αὐτόν] τὸν κατειπόντα δηλονότι. — Ἀδειαν ποιησάμενον σῶσαι] ἀντὶ τοῦ ἐν ἀδείᾳ γενομένου σῶσαι. § ἀντὶ τοῦ τολμήσαντα. — 4. Ἐπα-

νεῖπον] εἶπον. τούτέστιν ὑπέσχοντο καὶ ἐκήρυξαν. — 5. Ὠφέλιτο] οὐ γὰρ ὑπόπτειον ἔτι ἀλλήλους.

LXI. Χαλεπῶς] κατὰ τοῦ Ἀλκιβιάδου. — Καὶ κατέδαρθον] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἢ πόλις. — 3. Διὰ ταῦτα] διὰ τὰ κατηγορημένα τοῦ Ἀλκιβιάδου καὶ διὰ τοὺς ξένους αὐτοῦ τοὺς ἐν Ἀργεῖ, ὑποπευθέντας ἐπιτιθεσθαι τοῖς Ἀργείοις, οἱ Ἀθηναῖοι παρέδωκαν τῷ δήμῳ τῶν Ἀργείων τοὺς δημόρους τοὺς ἐν ταῖς νήσοις ἀποκειμένους, ὡς οἰκείους ὄντας τῶν τοῦ Ἀλκιβιάδου ξένων. — 5. Ἐρῆτο δὲ προσιπεῖν αὐτῷ] εἰρήχεσαν δὲ ὥστε προσιπεῖν αὐτῷ. — Ἀκολουθεῖν] τοῖς ἐκ τῆς Σαλαμινίας ναός. — Τὸ τε πρὸς τοὺς ἐν τῇ Σικελίᾳ] τὸ τότε οὐκ ἔστι χρονικόν, ἀλλ' ἀνέστραπται οὕτω, θεραπευόντες τε τὸ πρὸς τοὺς ἐν τῇ Σικελίᾳ στρατιώτας τε σφετέρους καὶ πολεμίους μὴ θορυβεῖν, ὥστε μηδένα θόρυβον, συλληφθέντος τοῦ Ἀλκιβιάδου, μήτε ἀπὸ τῶν Ἀττικῶν στρατιωτῶν ἀγανακτούντων γενέσθαι, μήτε ἀπὸ τῶν πολεμίων καταφρονούντων. — Παραμείναι] ἐν Σικελίᾳ. — 6. Τὸ ἐπὶ διαβολῇ... καταπλ.] προδιαβεβλημένοι ἐπὶ δίκην καταπλεῦσαι.

LXII. 2. Τὸ μέρος τὸ... κόλπον] τὰ δυτικώτατα αὐτῆς. — Οὐκ ἐδέχοντο] οἱ Ἱμεραῖοι. — 3. Παρεγένοντο γάρ] τοῖς Ἀθηναίοις. — Αὐτῶν] τῶν Ἑγεσταίων.

LXIII. 3. Καὶ εἰ ξυνοικήσονται] ὅλον εἰ γαμηθησόμενοι τὸ δὲ εἰ ἀντὶ τοῦ πότερον κείται.

LXIV. Οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων...] οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων, προσελανόντων τῶν Συρακουσίων καὶ ἐνυβρίζοντων, ἀγανακτοῦντες, βουλόμενοί τε τοὺς Συρακουσίους ποιῆσαι προελθεῖν πόρῳ τῆς πόλεως πανδημῆι, ἅμα τε καὶ αὐτοὶ στρατόπεδον ἐπιτήδειον καθ' ἡσυχίαν καταλαβεῖν. — Δυνήθεντες] ἀπὸ κοινοῦ τὸ στρατόπεδον καταλαβεῖν· εἰδότες, ὅτι οὐχ ἁμοίως οἱ Ἀθηναῖοι δυνήσονται στρατόπεδον καταλαβεῖν, οὐτ' εἰ κατὰ θάλασσαν φανερώς καὶ προησθημένων τῶν Συρακουσίων ἐπιπλέοιεν, (χαλεπὴν γὰρ ἔσεσθαι τὴν ἀπόβασιν, ἀντιταχθησομένων τῶν ἐναντιῶν, καὶ οὐκ ἀπαρσκειῶν ὄντων), οὐτ' εἰ κατὰ γῆν ἐπίοιεν ἐκ τοῦ φανεροῦ· (καὶ γὰρ καὶ οὕτως ἐδόκουν βλαβήσεσθαι·) διὰ ταῦτα δὴ ἀπάτη ἐβούλοντο χρῆσασθαι, καὶ παρασχεῖν δόκῃσιν τοῖς Συρακουσίοις ὡς κατὰ γῆν ἰόντες, ὅπως ἐπεξελθόντες ἐκεῖνοι πανδημῆι παρατάξονται. — Ἰοὺς γὰρ ἂν φιλοὺς καὶ τὸν ὄχλ.] τοὺς τε φιλοὺς τῶν Ἀθηναίων καὶ τὸν ἄλλον ὄχλον τὸν ἐπόμενον ὄντο βλαβήσεσθαι. — Σφῶν] τῶν Ἀθηναίων. — Ἰπὸ τῶν ἱππέων] τῶν Συρακουσίων. — Αὐτούς] τοὺς στρατηγοὺς. — Οἱ ξυνεῖποντο] τοῖς Ἀθηναίοις. — Τοιοῦδε τὴν οὖν] τὸ ἐξῆς, ἀγινώσκοντες εἰ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων, καὶ βουλόμενοι, καὶ τὰ λοιπὰ, τοιοῦδε τὴν μηχανῶνται. — Πρὸς ἃ ἐβούλοντο] πρὸς τὸ καταλαβεῖν τὸ στρατόπεδον. — 2. Σφίσι] τοῖς Ἀθηναίοις. — Τῇ δοκῆσει...] δοκοῦντα οὐχ ἦττον εἶναι φίλον ἐκεῖνοις, ἥπερ κατὰ ἀλήθειαν τοῖς Ἀθηναίοις ἦν φίλος. — 3. Ἀπὸ τῶν ὄπλων.] ἦγον χωρὶς ὄπλων. — Ἐκεῖνοι] οἱ Συρακουσῖοι. — Τῷ σταυρωμάτι] γράφεται στρατεύματι. — Καὶ ἡτοιμά-

σθαι ἤδη] καὶ ἐτοιμοὺς εἶναι τοὺς ἄνδρας, παρ' ὧν αὐτὸς ἤκει.

LXV. Εἶναι ἐν διανοίᾳ] ἦγον διανοεῖσθαι. — 3. Ἐς τὸν κατὰ τὸ Ὀλυμπιεῖον] τόπον ἐπιτήδειον ἐνστρατοπεδεύσασθαι, λιμένα μέγαν δῆ. — Ἀνήκται] ἀνέπλευσαν. — Ἀποστρέψαντες] πρὸς τὰς Συρακούσας κινήθentes. — Ἀποτρεπόμενοι] ὀπίσω ἐπανερχόμενοι.

LXVI. Αὐτοῖς] τοῖς Συρακουσίοις. — Ἐπιτήδειον] ἀρμόδιον ἐνστρατοπεδεύσασθαι. 2. Ἐρυμα] φύλαγμα. — Εὐεφοδάτων] τῶν προσβῆναι δηλονότι δυνατῶν. § εὐ-πρόσιτον. — Λίθους λογάδην καὶ ξύλους] ὅτι λογάδας ἐν τῇ τετάρτῃ [c. 4 et 31] λέγει λίθους τοὺς ἐπιλέκτους, καὶ οὐ τοὺς ἐπιτυχόντας, δῆλον ἐντεῦθεν. — Ὠρθωσαν] χαλεπῶς ἐποίησαν * ὀρθόν. — 3. Ἐκ μὲν τῆς πόλεως] τῶν Συρακουσίων.

LXVII. Ἐν πλαισίῳ] ἐν τετραγώνῳ σχήματι. — Ἰὼν ἐπιτάκτων] τῶν ὀπισθεν ἐπιτεταγμένων παρὰ ταῖς εὐναῖς. — 2. Αὐτοῖς] τοῖς Συρακουσίοις.

LXVIII. 2. Ἀπολέκτους] ἐξηρημένους. — Ὑπερφρονούσι,] ἦγον περιφρονούσι, παρ' οὐδὲν ἄγουσι. — Διὰ τὸ τὴν ἐπιστήμην τῆς τόλμης ἦσσω ἔχειν] ἦτοι διὰ τὸ τόλμαν μὲν ἔχειν αὐτοὺς, ἐπιστήμην δὲ οὐ· ἢ διὰ τὸ ἦττον εἶναι τὴν ἐκείνων ἐπιστήμην τῆς ἡμετέρας τόλμης. — 3. Παραστήτω] δεδόχθω. — Ἐξ ἧς] ἦτοι λείπει τὸ ἐξ ἧς ὀρμυμένους, ἢ τὸ ἐξ ἧς ἀντὶ τοῦ ἐν ἧ. — 4. Καὶ τὴν παρούσαν ἀνάγκην καὶ ἀπορίαν] τὸ ἐν ἀλλοδαπῇ τε εἶναι καὶ πόρῳ τῆς πατρίδος.

LXIX. Ἐπῆγε τὸ στρατόπεδον] κατὰ τῶν πολεμίων δηλονότι. — Ἐπεληλύθησαν] εἰς τὴν πόλιν δῆ. — Οἱ δέ] αὐτοὶ δὲ οἱ ἐπεληλυθότες εἰς τὴν πόλιν. — Ὑστέριζον] ἦγον ὕστερον ἦρχοντο. — Ἐλλιπέει] ἦγον ἦττους τῶν Ἀθηναίων. — Ἀνδρεία οὐχ ἦσους] ἀνδρεία νῦν λέγει τὸ θάρσος. θαρσαλέος μὲν οὖν, φησὶν, οὐχ ἦσσαν τῶν Ἀθηναίων ἐχούρων εἰς τὴν μάχην, τῇ δὲ ἐπιστήμῃ λειπόμενοι, καὶ τῇ προθυμίᾳ ἄκοντες ἦτῶντο. — Ἐς ὅσον] μέχρις οὗ. — Ἐπιστήμῃ] πολεμική. — Ἀντέχοι] ἀντιπίπτει. — Τῷ ἐλλείποντι] τῇ ἐλλείψει. — 2. Σφάγια προῦφερον] ἔμπροσθεν τῆς * στρατιᾶς ἐσφαγιάζοντο. — Τὰ νομιζόμενα] τὰ κατ' ἔθος νόμιμον γενόμενα. — Εὐνοδὸν ἐπώτρυνον] παρῳρῶμον πρὸς τὸ ζυμῆσαι. — 3. Περὶ τε τῆς ἀλλοτρίας οἰκειᾶν σχεῖν...] ἡ διάνοια· περὶ τῆς ἀλλοτρίας μαχούμενοι, ὥστε αὐτοὺς τὴν ἀλλοτρίαν ποιήσῃν οἰκειᾶν. § ὥστε κτήσασθαι τὴν ἀλλοτρίαν, καὶ διὰ τοῦ ἡττηθῆναι μὴ κακῶσαι τὴν πατρίδα. — Ἐκεῖνοις] τοῖς Ἀθηναίοις. — Μέγιστον μὲν περὶ τῆς αὐτίκα...] μάλιστα μὲν διὰ τὴν ἰδίαν σωτηρίαν προθύμως ἐμάχοντο, ἧτις ἦν ἀνέλπιστος αὐτοῖς, εἰ μὴ κρατοῖεν. — Ἐπειτα δὲ ἐν παρέργῳ καὶ εἰ τι ἄλλο...] οἱ ὑπήκοοι πρότερον μὲν διὰ τὴν αὐτῶν σωτηρίαν προθύμως ἐμάχοντο, αὐτῶν δὲ, εἰ ὅσον καὶ δι' ἄλλο τι, διὰ τοῦτο μάλιστα, ὅπως, συγκαταστραφεμένων αὐτῶν τὴν Σικελίαν, οἱ Ἀθηναῖοι πρῶτον τῶν συναγωνισαμένων ἄρχοιεν τοῦτο γὰρ ἔστι τὸ βῆδιδως ὑπακούσαντες. — Εἰ τι ἄλλο] δι' ἄλλο τι.

LXX. Γενομένης δ' ἐν χειρὶ τῆς μάχης] ἤτοι συνελθόντων ἐγγύς, καὶ ἐκ χειρὸς μαχομένων μετὰ τὸ παύσασθαι τοὺς λιθοβολοὺς καὶ τοὺς σφενδονήτας. ἢ, ὡς τινες, ἀρξαμένης δὲ τῆς μάχης. — Ἄντειχον] ὑπέμενον. — Μαχομένοις] τοῖς Συρακουσίοις. — Ξυνεπιλαβέσθαι] αἰτίον φόβου γενέσθαι. — Τοῖς δ' ἐμπειροτέροις] τοῖς Ἀθηναίοις. — Ὄρχ' ἔτους περαίνεσθαι] γατὰ καιρὸν γενέσθαι. — Τοὺς δ' ἀνθεστώτας... παρ-
 5 νικωμένους. — 3. Καὶ ἀήσηστοι] οὐ τὸ σύνολον, ἀλλὰ τότε οὐχ ἤττημένοι. — Αὐτῶν] τῶν Ἀθηναίων. — Ἐπακολουθήσαντες] οὐχ οἱ ἰππεῖς, ἀλλ' οἱ Ἀθηναῖοι.

LXXI. Αὐτῶν] τῶν Συρακουσίων.

LXXII. 3. Οὐ μέντοι τοσοῦτον γε...] οὐχ οὕτως ἤττηθῆναι, ὡς ἂν τις ᾔετο. — Τοῖς πρώτοις τῶν Ἑλλήνων ἐμπειρία] τοῖς ἐμπειρίαν ἔχουσι καὶ συγγυμνασίαν περὶ τὸ μάχεσθαι. — 4. Παρασκευάσασιν] ἤγουν παιδεύσασιν εἰς παρασκευήν. — Τὴν μὲν] τὴν εὐταξίαν. — Τὴν δ' εὐψυχίαν] τὴν ἀνδρείαν. ὅμοιοι δὲ τούτῳ τῷ ἐν τῷ προοιμίῳ [1, 18] « μετὰ κινδύνων τὰς μελέτας ποιούμενοι. » — Μετὰ τοῦ πιστοῦ τῆς ἐπιστ.] μετὰ τοῦ πεποιθέναι δηλονότι τῇ ἐπιστῆμῃ. — 5. Ὅπη ἂν ἐπίστωνται] ὅπη ἂν ἄγειν ἠγῶνται συμφέ-
 15 ρειν. — Κρύπτεσθαι] ἀντὶ τοῦ σιωπᾶσθαι.

LXXIII. 2. Ὠφέλειαν] ἤγουν συμμαχίαν.

LXXIV. Καὶ ἂ μὲν ἐπράσσετο] τὰ τῆς προδοσίας δηλονότι. — Ξυνειδῶς τὸ μέλλον] εἰδῶς τὸ μέλλον ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἔσεσθαι. — Τούς τε ἄνδρας] τοὺς ὑπόπτους ὡς προδιδόντας. — Ἐπεκράτου] βουλευομένων τῶν Μεσσηνίων, ἐπεκράτου οἱ βουλόμενοι μὴ δέχεσθαι τοὺς Ἀθηναίους. — Ταῦτα] τὰ τῶν Συρακουσίων. — 2. Ἐπιτήδεια] τρόφιμα. — Καὶ προὔχωροι οὐδὲν] οὐδὲν * ἠνύετο ὑπ' αὐτῶν. — Σταυρόματα...
 30 ποιησάμενοι] ὄρια περὶ τὸ στρατόπεδον ποιησάμενοι. οἱ μὲν τὰ νεώρια ἤκουσαν, ἀκολουθήσαντες Ὀμήρω [Π. Β, 153] εἰπόντι,

Οὐρούς τ' ἐξεκαθαίρων·

οἱ δ' ἀποθήκας.

LXXV. Δι' ἐλάσσανος] διὰ ταπεινότερου τόπου. — Εὐαποτειχίστοι ὄσιν] εὐκόλως ἀποτειχισθῶσι, ἵνα μὴ ἐκ τῆς πόλεως ἐξέλθοιεν. — 3. Ἐπὶ Λάχης] ἀντὶ τοῦ ἀρχοντος Λάχης. — Προςχωρῶσι δ' αὐτοῖς] οἱ Καμαρινᾶιοι τοῖς Ἀθηναίοις. ἀπὸ κοινοῦ τὸ μῆ.

LXXVI. Μὴ ὑμᾶς πείσωσιν] ἀπὸ κοινοῦ τὸ δέισαντες ἵνα ἤ, δέισαντες τὴν τῶν Ἀθηναίων περὶ τοὺς λόγους δεινότητα. — 2. Τὰς μὲν ἐκεῖ πόλεις] τὰς περὶ τὰς Ἀθήνας. — 3. Τῇ δὲ αὐτῇ ιδέᾳ] τρόπῳ, διανοίᾳ. — Καὶ ὅσοι ἀπὸ σφῶν ἦσαν] καὶ ὅσοι ἀποικοὶ ἦσαν
 45 αὐτῶν. — Εὐπρεπῆ] πιθανήν. — 4. Οἱ μὲν σφίσιν... καταδουλ.] Ἀθηναῖοι δὲ περὶ τοῦ ἑαυτοῖς, ἀλλὰ μὴ τῷ Μήδῳ καταδουλωθῆναι τοὺς Ἑλληνας. — Οἱ δ' ἐπὶ δεσπότου μεταβῶλῃ] οἱ δὲ ἄλλοι Ἑλληνες ὑπὲρ τοῦ ἀλ-

λάξαι δεσπότην, φησί. — Κακοξυετωτέρου δέ] ἤγουν πανουρογένην.

LXXVII. Ἐυστραφέντες] ἤγουν συνταχθέντες. — 2. Ταύτη] τῇ κατὰ πόλεις δηλονότι ληφθῆναι ἰδίᾳ ἕκαστοι. — Τοῦ ἄπρωθεν ξ.] τοῦ συνοικοῦντος μὲν Ἑλ-
 5 ληνος * ἐν τῇ Σικελίᾳ, πολὺ δὲ διεστώτος. — Πρὸ δὲ ... δυστυχεῖν] ὑπὲρ αὐτοῦ δὲ ἕκαστος ἠγείται τὸν ἰδίᾳ κακῶς πάσχοντα δυστυχεῖν.

LXXVIII. Ἐμοῦ] τοῦ Συρακουσίου δηλονότι. — Βεβαιώσασθαι] βεβαιότατα σχεῖν ἢ περιποιησάσθαι. — 1
 2. Εἶτε τις φθονεῖ μὲν...] εἴ τις ἑμοῦ μὲν φθονεῖ τοῖς Συρακουσίοις, ἑμοῦ δὲ δέδοικεν αὐτῶν τὸ μέγεθος, (φοβεροὶ γὰρ ἅμα καὶ ἐπίφθονοι καθεστᾶσιν οἱ μείζους,) καὶ διὰ τοῦτο βούλεται μὲν κακωθῆναι Συρακουσίους, ὑπὲρ τοῦ σωφρονστερέους γενέσθαι καὶ μὴ φορτικὸς τοῖς
 15 ἀστυγεῖτοσι, σωθῆναι μέντοι γε ὅμως διὰ τὴν οἰκείαν ἀσφάλειαν, ἵνα μὴ μονοθεῖς αὐτῶν καὶ αὐτὸς καταδουλωθῇ, οὗτος ἴστω οὐ δυνατῶν ἀνθρώπων ὀρεγόμενος. δοκεῖ δὲ πικρᾷ ἀκαταλλήλως ἀπρητηκέναι πρὸς τὴν πρόθεσιν. προειπὼν γὰρ ὅτι εἴ τις ἡ φθονεῖ ἢ
 20 φοβεῖται καὶ βούλεται (ὁ φθονῶν) κακωθῆναι τοὺς Συρακουσίους, ὄφειλεν ἐπιενεγκεῖν ὅτι ἅρα ὁ φοβούμενος αὐτοὺς πολὺ μᾶλλον ἀπολέσει σπουδάσει. ὁ δὲ αὐτὸ τοῦναντίον εἰρηκέναι δοκεῖ, ὅτι ὁ φοβούμενος βούλεται
 25 περιγενέσθαι τοὺς Συρακουσίους. οὐ μὴν ἔστιν ἀκα-
 26 τᾷλλον οὐ γὰρ ἄλλου μὲν φησὶν ὀρέγεσθαι τοὺς φθονούντας, ἄλλου δὲ τοὺς φοβουμένους, ἀλλ' ἐνὸς ἀμφοτέρους, τοῦ κακωθῆναι δηλονότι τοὺς Συρακουσίους τοῦ μέντοι περιγενέσθαι αὐτοὺς ἐφίεσθαι οὐ τοὺς φοβουμένους, ἀλλὰ τοὺς προνοουμένους τῆς αὐτῶν ἀσφαλείας.
 30 μᾶλλον οὖν περιαιρειτέον τὸν μὲν σύνδεσμον ἐκ τοῦ « κακωθῆναι μὲν, ἵνα σωφρονισθῶμεν. » — Φθονεῖ... φοβεῖται] ὅτι τὸ φοβερὸν εἶναι καὶ φοβεῖσθαι. ὡς καὶ ὁ Σοφοκλῆς [Aj. 157]· Πρὸς γὰρ τὸν ἔχοντα ὁ φθόνος ἔρπει. — Ἴνα σωφρονισθῶμεν] ταπεινωθῶμεν. — Περιγενέ-
 35 σθαι δέ] τοὺς Συρακουσίους περιγενέσθαι τῷ πολέμῳ, ἵνα καθυπέρτεροι τῶν Ἀθηναίων γένωνται. — Οὐ γὰρ οἶόν τε ἅμα...] οὐ γὰρ οἶόν τε τυχεῖν πάντων, ὧν ἐπιθυμεῖ ὁ Σικελιώτης, κακωθῆναι μὲν τοὺς Συρακουσίους, περιγενέσθαι δὲ ὅμως. — Τῆς τύχης] ἤγουν τῆς ἐκθά-
 40 σεως τῶν πραγμάτων. — 3. Καὶ εἰ γινώμην ἄμαρτον...] καὶ εἰ, ὧν ἐπιθυμεῖ, τούτων διαμάρτοι δυστυχῆσας, βουληθῆναι ἂν ποτε τοῖς νῦν ἡμετέροις ἀγαθοῖς φθονῆσαι αὐτὸν, ἐπὶ ταῖς ἰδίαις συμφοραῖς ὀλοφυρόμενος. — Ἀδύνατον δὲ...] βουλησεται μὲν, οὐ δυνήσεται δὲ
 45 ἴσως, τοῖς ἐμοῖς ἀγαθοῖς τότε φθονῆσαι, ὁ μὴ θελήσας τοὺς αὐτοὺς ἐμοὶ κινδύνους ἐπανελέσθαι. τὸ δὲ « οὐ περὶ τῶν ὀνομάτων, ἀλλὰ περὶ τῶν ἔργων » διὰ μέσου κεῖται, ὡς ἀξίως δὲ ἀναδέχεσθαι κινδύνους οὐ πρὸς τὰ ὀνόματα ἀποβλέποντας, ἀλλὰ πρὸς τὰ ἔργα. τίνα δὲ τὰ
 50 ὀνόματα καὶ τὰ ἔργα, ἐξῆς ἐπιφέρει. — Λόγῳ μὲν γὰρ...] τοῦτο ἐξηγήσας ἐστὶ τοῦ προτέρου. ὁ μὲν γὰρ πρὸς τὰ ὀνόματα βλέπων οἰήσεται σώζειν, συμμαχῶν, τὴν ἡμετέραν δύναμιν, τουτέστιν ἡμᾶς· ὁ δὲ πρὸς τὰ

ἔργα ἀπορῶν τῆς ἑαυτοῦ προνοεῖσθαι σωτηρίας ἡγή-
 σεται. ἀσφαλέστερον δὲ εἶπε τὸ σωτηρίαν σώζει. —
 4. Καὶ τὰ δευτέρα κινδυνεύοντες] ἀντὶ τοῦ καὶ μεθ'
 ἡμᾶς εὐθὺς κινδυνεύοντες. — Αὐτοὺς δέ] ἦγουν ὑμᾶς.
 5 — Δεόμενοι ἂν ἐπεκ.] ἐδείσθη ἂν ἡμῶν συμμαχῶν. —
 Ταῦτα ἐκ τοῦ ὁμοίου] τὸ ἐξῆς· ταῦτα ἐκ τοῦ ὁμοίου
 φαίνεσθαι παρακλειουμένους. — Ὅπως μὴδὲν ἐνδῶ-
 σωμεν] οὕτω, φησί, παρακλειούεσθαι * εἰκὸς μὴ μα-
 λακίζεσθαι, ὡς περ ἂν ἡμῖν παρεκλεύσασθε, εἰ ἐφ' ὑμᾶς
 10 ὄρμηται οἱ Ἀθηναῖοι. — Ἐπὶ ταῦτα] τὰ εἰρημένα,
 τοῦσάντι τῷ λόγῳ μὲν βοηθεῖν καὶ συμμαχεῖν τοῖς Συ-
 ρακοῦσις, ἔργῳ δὲ ἑαυτῷ, εἴπερ ἐκ διαδοχῆς ὁ κίνδυνος
 εἰς πάντας.

LXXIX. Δειλία δὲ ἴσως...] δειλία δὲ προδλήματι
 15 χρῆσθε τῷ δικαίῳ δῆθεν, ἀξιοῦντες ὁμοίως ἡμῖν τε
 καὶ Ἀθηναίους προσφέρεισθαι. — Ἐπὶ τοῖς φίλοις] ἦγουν
 κατὰ τῶν φίλων. — Τῶν δὲ ἐχθρῶν... ἔ] κατὰ δὲ τῶν
 ἐπιστρατευσάντων ὑμῖν ἐχθρῶν. — Ὑπ' ἄλλων] λείπει
 τὸ ἐπιόντων ἀξιοῦνται. — 2. Συγκατοικίξει] ἦγουν
 20 τοῖς Ἀθηναίους. — Τὸ ἔργον τοῦ καλοῦ δικ.] ἔργον μὲν
 τὴν τῶν Ἀθηναίων εἰς Σικελίαν ἀφίξιν λέγει, ἢ τὴν
 πρόφασιν τῆς ἀφίξεως· καλὸν δὲ δικαίωμα τὸ φάσκειν
 διὰ τὸ συγγενὲς τοῖς Χαλκιδικεῦσι βοηθεῖν. — Ἀλόγως
 σωφρονούσιν] ἀντὶ τοῦ παρὰ λόγον. ἢ δὲ διάνοια· δει-
 25 νὸν ἂν εἶη, εἰ Ῥηγῖνοι μὲν, καίτοι Χαλκιδικεῖς ὄντες,
 τὴν παρουσίαν τῶν Ἀθηναίων, εὐλογον δοκούσαν, ὡς
 ἂν ἐπὶ βοήθειαν τὴν συγγενῶν ἤκουσαν, ὅμως ὑπο-
 πτελούντες, οὐ προσέθεντο αὐτοῖς, παρὰ τὸ φαινόμενον
 εὐλογον ἰδιοπραγῶντες· ὑμεῖς δὲ, διὰ πρόφασιν πιθα-
 30 νῆν, Ἀθηναίους μὲν βούλεσθε ὠφελεῖν, τοὺς δὲ συγγε-
 νεῖς μετὰ τῶν ἐχθίστων διαφθεῖραι. — Τοὺς μὲν φύ-
 σει πολεμίους] ἦγουν τοὺς Ἀθηναίους. — 3. Εὐστῶμεν]
 ἦγουν εἰς τὸ αὐτὸ ἔλθωμεν. — Οὔτοι σπεύδουσιν] οὔ-
 τοι οἱ Ἀθηναῖοι. § Ὅμηρος [H. A, 255].

35 Ἡ κεν γηθήσαι Πριάμος Πριάμοιό τε παῖδες,
 ἄλλοι τε Τρῶες μέγα κεν κεχραίοτο θυμῷ,
 εἰ σφῶν τάδε πάντα πυθόατο μαρναμένοιν.

— Πρὸς ἡμᾶς μόνους] ἐπὶ μόνους ἡμᾶς. — Περιγενό-
 μενοι] ἡμῶν δηλονότι.

40 LXXX. Τὰ πολέμια] κατὰ τὰ πολέμια. — Καὶ
 μὴ ἐκείνην τὴν προθυμίαν...] τὸ μηδετέροις συμμα-
 χεῖν, ὡς ἀμφοτέροιον οὔσι φίλοις, * μὴ δοκίμω προμη-
 θὲς εἶναι, ὡς ἡμῖν μὲν ἀσφαλοῦς ὄντος τοῦδε, ἡμῖν δὲ
 δικαίῳ φανησομένου. — Βοηθεῖν] ὑμᾶς δηλονότι. —
 45 2. Οὐ γὰρ ἔργῳ ἴσον, ὡς περ τῷ δικαίῳ, ἐστίν] ὅτι
 τὸ ἴσον ἐπὶ τοῦ δικαίου πρόσθεν ἐτέτακτο, δῆλον ἐντεῦθεν.
 * οὐ γὰρ, ὡς περ λεγόμενον, φησί, δικαιοφανὲς ἐστίν, οὕτω
 καὶ ταῖς ἀληθείαις δίκαιον τυγχάνει. — Εἰ γὰρ δι' ὑμᾶς
 μὴ ξυμμαχῆσαντας...] εἰ γὰρ, διὰ τὸ ὑμᾶς μηδετέροις
 50 συμμαχεῖν, ἡμεῖς μὲν κακῶς πεισόμεθα, Ἀθηναῖοι
 δὲ κρατήσουσι, τί ἄλλο ἢ, ἐκποδῶν ἀμφοτέροις στάντες,
 ἡμῖν μὲν ὑπὲρ σωτηρίας ἀγωνιζομένοις οὐκ ἀμυνεῖτε,
 ἐκείνους δὲ οὐ κωλύσετε τῆς πλεονεξίας. — Ὁ τε πα-

θῶν] ἦγουν ὁ Συρακοῦσις. — Καὶ ὁ κρατῶν] ἦγουν ὁ
 Ἀθηναῖος. — Τοῖς μὲν] τοῖς Συρακοῦσις. — Τοὺς δέ]
 τοὺς Ἀθηναίους. — Τὴν τε κοινήν ὠφέλειαν] ἦτοι τὴν
 ὁμοφροσύνην κοινήν ὠφέλειαν εἶπεν, ἢ τὴν ἐλευθερίαν
 τῆς Σικελίας. — Φίλους δὲ ὄντας] προφασιζομένους
 5 εἶναι φίλους. — 3. Οὐδὲν ἔργον εἶναι] οὐ χαλεπὸν εἶ-
 ναι. — Δεόμεθα δὲ καὶ μαρτυρόμεθα ἅμα] τὸ μὲν
 « δεόμεθα δὲ, καὶ μαρτυρόμεθα ἅμα, εἰ μὴ πείσο-
 μεν » ἀνέστραπται. οὕτω γὰρ ἦν ἐξῆς· εἰ μὴ πεί-
 σομεν, ἅμα δεόμεθα καὶ μαρτυρόμεθα. προσαποδέδο-
 10 ται δὲ πρὸς μὲν τὸ δεόμεθα, ὅτι ἐπιβουλεύομεθα ὑπὸ
 Ἰώνων, πρὸς δὲ τὸ μαρτυρόμεθα τὸ προδιδόμεθα ὡς
 ὑμῶν. — 4. Τῷ δ' αὐτῶν ὀνόματι τιμηθήσονται] τιμῆς
 δὲ καὶ δόξης αὐτοὶ μόνοι τεύξονται, ὅτι Ἀθηναῖοι Σι-
 κελίας ἐκράτησαν μόνοι. — Καὶ τῆς νίκης οὐκ ἄλλον
 15 τινὰ ἄλλον...] τὸ ἄθλον αὐτοῖς καὶ οἷον ἐπινίκιον οὐδὲν
 ἄλλο ἢ ὑμεῖς γενήσεσθε δουλωθέντες οἱ τῆς νίκης αἰ-
 τιοι. — Τῆς αἰτίας τῶν κινδύνων] αἰτίοι τοῦ κινδυνεύ-
 σαι γεγονότες. — 5. Σκοπεῖτε οὖν, καὶ αἰρεῖσθε ἤδη...]
 σκεψάμενοι οὖν ἔλεσθε ἢ εὐθὺς δουλεύειν τοῖς Ἀθηναίους
 20 χωρὶς κινδύνων, ἢ, μεθ' ἡμῶν στάντες καὶ κρατήσαν-
 τες, μῆτε ὑπ' ἐκείνοις ἀτίμως δουλωθῆναι, τὴν τε
 πρὸς ἡμᾶς ἔχθραν ἐκφυγεῖν, μὴ ἂν μικρὰν γενομένην,
 εἰ Ἀθηναῖοις συμμαχήσετε. — Τοῦσδε] τοὺς Ἀθηναί-
 25 ος. — Μὴ ἂν βραχέα] ἦγουν ὀλιγοχρόνιον, ἀλλὰ
 μεγάλην δηλονότι.

LXXXII. Ἐπὶ... ἀνανεώσει] ὑπὲρ τοῦ ἀνανεῆσαι περὶ
 τῆς πρότερον γεγενημένης ξυμμαχίας. — Περί τῆς ἀρχῆς]
 περὶ τῆς ἡγεμονίας. — Τὸ μὲν οὖν μέγιστον] κατὰ τὸ
 μέγιστον ὑποστίξει χρῆ, ἵνα τὸ μέγιστον ἀντὶ τοῦ κε-
 30 φάλιον ληφθῆ, οὔσης τῆς διανοίας τοιαύτης· κεφάλαιον
 μὲν δὴ μετὰ τὸν Συρακοῦσιον αὐτὸν μαρτυρήσαι. ἔνιοι
 δὲ, μεταγράφαντες τὸ μαρτυρίας, μαρτύριον ἀνεγνω-
 σαν, καὶ συγῆψαν, τὸ μὲν οὖν μέγιστον μαρτύριον αὐ-
 τὸς εἶπε. — Καὶ πλείοισιν οὔσιν] ἦτοι ἡμῶν τῶν Ἰώ-
 35 νων, ἢ ὑμῶν τῶν Σικελιωτῶν, ὁ καὶ μᾶλλον· δῆλον
 δὲ ἐκ τοῦ ἐπιφερομένου, τοῦ « καὶ παροκοῦσιν »
 πλείοσι γὰρ οὔσιν ὑμῶν καὶ γεινιῶσιν ἡμῖν. — 3.
 Οὐδὲν προσῆκον μᾶλλον τι] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἐσχεψάμεθα.
 τὸ δὲ ἢ καὶ ἡμᾶς, ἀντὶ τοῦ ἥπερ καὶ ἡμᾶς. — Ἐν τῷ
 40 παρόντι] ἐν τῷ τότε δηλονότι. — Αὐτοὶ δέ] ἦγουν
 ἡμεῖς. — Τῶν ὑπὸ τῷ βασιλεῖ πρότερον ὄντων]
 ὑπερβατόν. τὸ δὲ ἐξῆς, αὐτοὶ δὲ οἰκοῦμεν, ἡγε-
 μόνες καταστάντες τῶν ὑπὸ τῷ βασιλεῖ πρότερον ὄν-
 των. λείπει τὸ Ἑλλήνων. — Πρότερον ὄντων] ἦτοι
 45 τῶν Ἰώνων καὶ τῶν νησιωτῶν. — Ἐς τὸ ἀκριβὲς εἰ-
 πεῖν] ἀντὶ τοῦ ὡς ἀληθῶς εἶπεῖν. — Οὐς ξυγγενεῖς φα-
 σὶν ὄντας...] ὧν ξυγγενῶν ὄντων φασὶ δεσπόζειν ἡμᾶς
 οἱ Συρακοῦσις.

LXXXIII. Καὶ διότι... ἡμᾶς ἔβλαπτον] καὶ διότι οἱ
 * Ἴωνες, τῷ Μήδῳ ἐτοιμῶς ναῦς τε καὶ προθυμίαν ἀπρο-
 50 φάσιστον παρασχόντες, ἔβλαπτον ἡμᾶς. — Οὔτοι] οἱ
 νησιῶται. — 2. Καὶ οὐκ ἄλλω ἐπόμειθα] ὡς ὑποχείριοι
 δηλονότι. — Τῇ τῶνδ'] ἦτοι τῶν Πελοποννησίων, ἢ τῶν

Ἰώνων τῶν ὑπὸ τῷ βασιλεῖ πρότερον ὄντων, ὃ καὶ μάλ-
λον. τὸ δὲ « ἢ τῶν ξυμπάντων », ἤπειρ τῶν συμπάντων
Ἑλλήνων. ἐκινδυνεύομεν, φησὶν, ἐν τοῖς Μηδικοῖς μᾶλλον
ὑπὲρ τῆς τῶν Ἰώνων ἐλευθερίας, ἢ περὶ τῆς ἡμετέρας
5 τῆς καὶ τῆς τῶν συμπάντων Ἑλλήνων. — Ὅρωμεν καὶ
ὑμῖν ταῦτα ξυμφέροντα] τὸ ἀποφαίνομεν δὲ, ἀπὸ κοι-
νοῦ, ἄνω κείμενον ἀκουστέον. καὶ νῦν, τῆς ἡμετέρας
ἀσφαλείας ἔνεκα καὶ ἐνθάδε παρόντες, καὶ ὑμῖν ταῦτα
ξυμφέροντα ἀποφαίνομεν. ἀποφαίνομεν δὲ, φησὶν,
10 ἡμῖν τε ἀσφαλῆ ὄντα καὶ ὑμῖν ξυμφέροντα. ταῦτα δὲ
ἔστιν, ἃ διαβολῇ καθ' ἡμῶν λέγουσι Συρακούσιοι. —
3. Καὶ ὑμεῖς μάλιστα... ὑπον.] ὑμεῖς δὲ ὑποπτεύοντες
ἐκφοβεῖσθε. ἴσμεν γὰρ ὅτι οἱ φοβερώτερον τι ὑποπτεύ-
οντες, κἂν ἐν τῷ παρόντι ὑπὸ τῶν τερπνῶν λόγων ψυ-
15 χαγωγηθῶσιν, ὅμως ὕστερον ἀκριβοῦς ἐξετάζουσι, καὶ
ἀναλογίζονται ἕκαστα, ὑπὲρ τοῦ τὰ ξυμφέροντα πρά-
ξειν. — Ὑπονοεῖτε] ἤγουν δειλιᾶτε ἐξ ὑπονοίας. — 4.
Τὴν τε γὰρ ἐκεῖ] τὴν ἐν πατρίδι. — Διὰ τὸ αὐτὸ
...] διὰ τὸ αὐτὸ δέος ἤκειν, ὅπως μετὰ τῶν φίλων τὰ
20 ἐνθάδε ἀσφαλῶς καταστησώμεθα. δέος δὲ λέγει.
τὸ περὶ τῆς ἑαυτῶν ἀσφαλείας. ταύτης γὰρ ὀρεγόμε-
νοι ὄρμησαν ἐπὶ τὸ ἄρχειν. — Τοῦτο] ἡμᾶς
ἀπόντας καταδουλωθῆναι. καὶ δοκεῖ τὸ ἐπιφερόμενον
τούτῳ μᾶλλον συνάδειν.

25 LXXXIV. Οὐδὲν προσῆχον] ἤγουν οὐδεμιᾶς συγγε-
νείας οὐσης. — Σωζομένων ὑμῶν...] σωζομένων ὑμῶν,
καὶ ἐν δυνάμει ὄντων, ὥστε ἀντέχειν δύνασθαι Συρα-
κούσιοι, ἤττον ἂν ἡμεῖς βλαπτοίμεθα· οὐ γὰρ πέμ-
ψουσιν οἱ Συρακούσιοι Λακεδαιμονίους δύναιμι, ἐνταῦ-
θα πολεμούμενοι. διὸ καὶ χρῆ καθ' ὑπερβατὸν οὕτως
30 ἀκοῦσαι, ἤττον ἂν ἡμεῖς βλαπτοίμεθα, τούτων πεμ-
ψάντων τινὰ δύναιμι Πελοποννησίους. τουτέστιν, οὐ
πεμψάντων, οὐκ ἂν βλαπτοίμεθα. — 2. Μὴ ὑπὲρκόους,
ὡς περ τοὺς ξυγγενεῖς...] μὴ οὕτως ὑπὲρκόους αὐτοὺς
γενέσθαι, ὡς περ οἱ συγγενεῖς αὐτῶν ὑπακούουσιν Εὐ-
35 θύσιος. ὑποπτος γὰρ ὢν ὁ Ἀθηναῖος ἐπὶ τῷ τοῦ
Λεοντίου ἐπαγγέλλεσθαι κατοικίσειν, φησὶν, ὅτι οὐχ
μοίως αὐτοὺς κατοικιοῦμεν τοῖς ἐν Εὐβοίᾳ Χαλκιδεῦ-
σιν, ἀλλ' ὡς ἐλευθέρους καὶ δυνατωτάτους. — Δυνα-
40 τωτάτους] ἤγουν ἐλευθερωτάτους. — 3. Τὰ μὲν γὰρ
ἐκεῖ...] τοῦ Ἐρμοκράτους Ἀθηναίου διαβαλόντος ὡς
οὐχ ὑγιᾶς τοὺς μὲν ἐν Εὐβοίᾳ Χαλκιδεῖς καταδου-
λωμένους, τοῖς δὲ ἐν Σικελίᾳ ἐπαγγελλομένους ἐλευθε-
ριαν, ὃ Ἀθηναῖος οὐκ ἀρνούμενος, ἀλλ' ὁμολογῶν, τε-
45 χνικῶς διαλύει τὸ ἐπιχειρήμα. — Τὰ μὲν γὰρ ἐκεῖ καὶ
αὐτοὶ ἀρκοῦμεν...] πρὸς μὲν γὰρ τὸν ἐκεῖ, φησὶ, πό-
λεμον αὐτοὶ τε ἀρκοῦμεν, καὶ οἱ ἐν Εὐβοίᾳ Χαλκιδεῖς,
οὕτως ἡμῖν δεδουλωμένοι, ὥστε δύναιμι μὲν καὶ πα-
ρασκευῇ οὐκ ἔχειν, δι' ἧς ἐπιθήσονται ἡμῖν. χρήματα
50 δὲ ἔχοντες εἰσφέρειν εἰς τὸν πρὸς Πελοποννησίους πό-
λεμον. οἱ δὲ ἐνθάδε, ἐλευθεροὶ τε καὶ αὐτόνομοι ὄντες,
καὶ δύναιμι ἔχοντες, μάλιστα ἡμῖν εἰσὶν ὠφέλιμοι. —
Καὶ ὁ Χαλκιδεῦς] ὁ ἐν Εὐβοίᾳ δηλονότι. — Ἀπα-
ράσκευος ὢν] γεγυμνωμένος πολεμικῆς παρασκευῆς.

LXXXV. Οὐδὲν ἄλογον ὅτι ξυμφέρον] οὐκ ἔστιν ἄλο-
γον τὸ ἐπὶ τῷ ξυμφέροντι πραττόμενον. — Οὐδ' οἰ-
κεῖον, ὅτι τι μὴ πιστόν] οὐδὲ φίλος τις οὐδὲ ἐπιτήθειος,
ἂν μὴ πιστὸς ἦ. — Ἡ ἐχθρὸν ἢ φίλον...] καὶ ἐχθρὸν
δὲ, φησὶ, καὶ φίλον δεῖ πρὸς ἕκαστα ἐν καιρῷ γίγνε- 5
σθαι, ἀρμοστώμενον τοῖς παροῦσι πράγμασι. — 2. Καὶ
γὰρ τοὺς ἐκεῖ ξυμμάχους] ἀντὶ τοῦ, καὶ γὰρ τῶν ἐκεῖ
συμμάχων. — Τοὺς δὲ πολλοὺς χρημάτων β. φ.] τοὺς
δὲ πολλοὺς χρήματα πρᾶσσόμενοι ἄκοντας. — 3. Καὶ, ὃ
λέγομεν, ἐς Συρακουσίους δέος] ὃ λέγομεν δέος ἡμῖν εἶ- 10
ναι διὰ Συρακουσίους, πρὸς τὸ ἡμῖν λυσιτελοῦν καθίστα-
ται. — Καὶ βούλονται, ἐπὶ τῷ ἡμετέρῳ ξυσιτήσαντες...]
καὶ βούλονται, ὑπόπτους ἡμᾶς ποιήσαντες ὑμῖν, καὶ
διαβαλόντες, ὑφ' αὐτοῖς ποιήσασθαι τὴν Σικελίαν, ἥτοι
βίᾳ κρατήσαντες ὑμῶν, ἢ μόνους ἀπολαθόντες, ἡμῶν 13
ἀπράκτων ἀπειθόντων. — Ἀνάγκη δέ] ἀνάγκη τὸ
ἄρξαι τοὺς Συρακουσίους τῆς ὅλης Σικελίας. — Οὔτε
γὰρ ἡμῖν...] οὔτε γὰρ ἡμεῖς ἐπιτοσαύτην συνάγειν ἀθρόαν
δύναμιν καὶ μεταχειρίσασθαι δημοσμέα, οἷ τε Συρα-
κούσιοι οὐκ ἂν εἴεν ἀσθενεῖς ὡς πρὸς ὑμᾶς, ἡμῶν μὴ 20
συμμαχούντων ὑμῖν.

LXXXVI. Προσεῖοντες] προσποιοῦντες, ἐπανατεινόμε-
νοι. — 2. Ὑποπτέεσθαι] ἤγουν οὐδὲ δίκαιον ὑπο-
πτέεσθαι, ὅτι καταδουλώσασίμεν. — 3. Καὶ ἀπορία
φυλακῆς...] καὶ οὐ δυνάμενοι φυλάττειν πόλεις μεγάλας 26
καὶ παρασκευῇ ἡπειρωτικῇ παρεσκευασμένας, τουτέ-
στιν ἰππεῦσι καὶ πεζῷ ἰσχυρούς, αὐτοὶ ναυτικοὶ
ὄντες. — Οἶδε δὲ οὐ στρατοπέδου...] Συρακούσιοι δὲ,
ἐφεδρεύοντες ὑμῖν (τούτο γὰρ ἔστι τὸ ἐποικούντες) οὐκ
ἐπὶ στρατοπέδου, ἀλλὰ πόλεως μείζονος τοῦ ἡμετέρου 30
στρατοπέδου. — Καὶ ὅταν καιρὸν λάβωσι...] καὶ λα-
βόμενοι καιροῦ οὐκ ἀνήσουσι, ἀλλ' ἐπιθήσονται ὑμῖν.
— 5. Ἀντιπαρακαλοῦμεν] ἤγουν εἰς ἐναντίαν παρά-
κλησιν κινούμεν. — Τὴν ὑπάρχουσαν] σωτηρίαν δη-
λονότι. — Νομίσαι τε...] νομίσαι τε, φησὶ, Συρακου- 35
σίους μὲν τὸ ἐφ' ὑμᾶς στρατεύειν ἐν ἐτοίμῳ εἶναι καὶ
χωρὶς συμμάχων, (πλήθει γὰρ εἰσὶ πολλοί,) ὑμῖν δὲ οὐ
πολλάκις ἔσσεσθαι μετὰ τοσῆδε παρασκευῆς ἀντιτάξα-
σθαι πρὸς αὐτοὺς, ὅση ἔστιν ἡ ἡμετέρα, ἢ δύναιμι,
40 ἵστε, εἰ ὑποπτεύσαντες ἀπρακτον * ἕσσετε ἀπελθεῖν, 40
εἴτε καὶ περιόψεσθε νικηθεῖσαν, θελήσετε ἂν ποτε,
καταδουλωθέντες, ὅτε οὐδὲν ὄφελος ἔσται βοηθείας,
πολλοσθημόριον ὅτις ἡμετέρας δυνάμεις ἐλθεῖν ὑμῖν
σύμαχον. — Τοσῆδε ἐπιτοσαύτης] τῆς ἡμῶν, ἢν ἔχο-
μεν. — Ἡν] ἢν σωτηρίαν. 45

LXXXVII. 2. Ὅπως μὴ ὑπ' αὐτῶν βλαπτώ-
μεθα] ἀπὸ κοινοῦ τὸ φαμέν. — Πολλὰ δ' ἀναγκά-
ζεσθαι πράσσειν ...] πολλαχοῦ δὲ στρατεύομεν, κακεῖ
καὶ ἐπὶ Σικελίαν, διὰ τὸ καὶ πολλοὺς φοβεῖσθαι. —
3. Μῆθ' ὡς σωφρονισταὶ ...] ὑπερβατόν· μήτε, ὃ 50
χαλεπὸν ἤδη, ὡς σωφρονιστὰ ἀποτρέπειν πειρᾶσθε.
χαλεπὸν δὲ ἤδη ἔστι τὸ ἀποτρέψαι ἡμᾶς. — Πολυ-
πραγμοσύνης] πολυπραγμασύνῃ λέγει τὸ πολλοῖς ἐπι-
χειρεῖν καὶ πολλαχοῦ. ἔκ δὲ τῆς πολυπραγμοσύνης

καὶ τοῦ τρόπου ἡμῶν ὅ τι ἂν ὑμῖν συμφέρῃ, τούτῳ τῷ μέρει χρήσασθε. — Μὴ πάντας ἐν ἴσῳ βλ. αὐτά] μὴ πάντας ὁμοίως δηλονότι βλάπτεσθαι ὑπὸ τῆς ἡμετέρας πολυπραγμοσύνης καὶ τοῦ τρόπου. — 4. Ἐν παντὶ γὰρ πᾶς ...] Ἐν πάσῃ γὰρ γῆ, καὶ ἧς οὐκ ἄρχομεν, οἱ τε ἐπιβουλεύοντες τοῖς πέλας καὶ οἱ φοβούμενοι ἐκείνους, διὰ τὸ ἀμφοτέροι προεδέχεσθαι τὴν ἡμετέραν διὰ τάχους παρουσίαν, οἱ τε ἐπιβουλεύοντες διὰ τὸν ἀφ' ἡμῶν φόβον σωφρονέστεροι γίνονται, καὶ οἱ ἐπιβουλεύόμενοι σώζονται χωρὶς πόνου. — 5. Ἄλλ' ἐξισώσαντες...] ἀλλ' ἐξισωθέντες καὶ ὁμοιωθέντες τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, τοῖς οὐ μόνον φυλάττεσθαι τοὺς ἀδικούντας, ἀλλὰ καὶ ἀντεπιβουλεύειν τοῖς προσιπιβουλεύουσιν εἰδησιμένοις, καὶ αὐτοῖ, πρὸς τοὺς Συρακουσίους μετ' ἡμῶν στάντες, τοῦ αὐτοῦ μεταλάβετε, τούτεστι ἀντεπιβουλεύεσθαι αὐτούς.

LXXXVIII. Ἐπεπόνθησαν τοῖνόνδε] ἤγουν κατὰ ψυχὴν διετέθησαν. — Πλὴν καθ' ὅσον ...] πλὴν εἰ καταδουλοῦντο οἱ Ἀθηναῖοι τὴν Σικελίαν. — Ἐπικρατέστεροι] τῶν Συρακουσίων δηλονότι. — Ἴσα] ἐπ' ἴσης. — 4. Καὶ οἱ μὲν πρὸς τὰ πεδία...] οὐ τῶν Συρακουσίων ἀφειστήκεσαν· ἀλλ' οἱ ἐν τοῖς πεδίοις οἰκοῦντες ἀφειστήκεσαν, καὶ οὐ προσεγύρουν τοῖς Ἀθηναῖοις. — 5. Φρουροὺς τε πεμπόντων ...] ὡς τῶν Ἀθηναίων τοὺς Συρακουσίους φρουροὺς κωλύοντων βοηθεῖν ταῖς πόλεσιν. — 7. Ἐπιβουλεύομενα] ἀντὶ τοῦ ἐπικίνδυνα ἐξ ἐπιβουλῆς. — 8. Σαφέστερον] ἐπιφανέστερον.

LXXXIX. Τῷ ὑπόπτῳ μου] ἤτοι διὰ τὸ ὑποπτέειν με, τῇ κατ' ἐμαυτὸν ὑποψίᾳ. — 3. Εἴ τις καὶ τότε ἐν τῷ πάσχειν...] εἴ τις πάσχων τότε οὐκ εἰκότα, τούτεστι κακῶς, ὠρῆζέτο μου, νῦν τὸ ἀλλήθες σκοπῶν μεταπειθέσθω. — Τῷ δήμῳ προσεκέμην] τὰ τοῦ δήμου μᾶλλον ἐφρόνουν, τῶν Ἀθηναίων δηλονότι. — 5. Καὶ ὅπερ ἐδέξατό τις] καὶ ὅπερ ἐδέξατό τις σχῆμα, τούτεστιν ἤντινα πολιτείαν παρέλαβεν. — 6. Ἐπεὶ δημοκρατίαν γε...] ἐπεὶ οἱ γε φρόνιμοι ἴσασιν, ὁποῖόν τί ἐστι δημοκρατία, (τούτεστιν ὡς πονηρόν·) καὶ αὐτὸς ἂν ἐγὼ οὐδενὸς ἤττον λοιδωρήσαιμι αὐτὴν, ὅσω καὶ μέγιστα ὑπ' αὐτῆς ἠδίκημα. — Περὶ ὁμολογουμένης ἀνοίας] ὁμολογουμένην ἀνοίαν τὴν δημοκρατίαν λέγει.

XC. 2. Καὶ τῆς Καρχηδονίων ἀρχῆς...] τοὺς τε ὑπηκόους τῶν Καρχηδονίων, καὶ αὐτούς, εἰ δυναίμεθα, καταστρεψόμενοι. — Ἀποπειράσονται] ἤγουν ἀποπειράσονται. — 3. Ἐντειχιζόμενοι] περιτειχίσαντες, ἢ φρούρια ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν ἐπιτειχίσαντες· ὃ καὶ μάλλον. — 4. Ὡστε εὐπορώτερον γίνεσθαι ...] ὥστε εὐπορώτερον ἂν εἴη σίτου καὶ χρημάτων.

XCI. Καὶ ὅσοι ὑπόλοιποι στρατηγοὶ ...] καὶ ὅσοι στρατηγοὶ ἐν Σικελίᾳ Ἀθηναῖοι εἰσιν, ἂν δυνηθῶσιν, ὡς περ εἶπον, πράξουσιν. — Οὐ περιέσται] οὐ σωθήσεται. — 4. Τοὺς τε παρόντας] εἰς Σικελίαν δηλονότι. — Προσίαν] ἀντὶ τοῦ προσελεύεσθαι. — 5. Ἐνθάδε] ἤγουν ἐν Πελοποννήσῳ. — Φανερώτερον ἐκπ.] ἤτοι φανερώς πολεμῖν τοῖς Ἀθηναῖοις, ἢ ἐπιφανῶς καὶ μεγάλως. — Ἴνα Συρακουσίοι τε, νομίζοντας ὑμᾶς...]

ἵνα Συρακουσίοι τε, εἰδότες οὐκ ἀμελοῦντας ὑμᾶς αὐτῶν, μὴ προσυμῆρῶσιν Ἀθηναῖοι, καὶ Ἀθηναῖοι, Δεκελείας ἐπιτειχισθείσης κακούμενοι, μὴ πέμπωσι βοήθειαν εἰς Σικελίαν. — 6. Οὐ διαπεπειραῖσθαι] πείραν οὐκ εἰληφέναι. — 7. Ἡ χώρα] τῶν Ἀθηναίων. — Καὶ ὅσα ἀπὸ γῆς καὶ δικαστηρίων νῦν...] ἐξήρηται πῶς, Δεκελείας ἐπιτειχιζομένης, ἔμελλον οἱ Ἀθηναῖοι τῆς ἀπὸ τῶν δικαστηρίων προσόδου στερηθεῖσθαι. φαιρὸν οὖν ὡς ἦν τις πρόσθετος ἀπὸ τῶν δικαστηρίων, οἷα ἢ ἀπὸ τῶν γραφῶν δωροδοκίας ὕβρεως, συκοφαντίας, μοιχείας, ψευδογραφίας, παραπροσθείας, λειποστρατίου. οὐ γὰρ πάσαις ἀτιμῖα προσετιμᾶτο ἢ θάνατος, ἀλλὰ πολλαῖς καὶ χρημάτων εἰσπραξίς· ὃ γὰρ ἐν αὐταῖς νικηθεὶς ἐξήμιούτο. ταύτης οὖν τῆς πάσης προσόδου στερηθεῖσθαι ἔμελλον οἱ Ἀθηναῖοι, πολεμίων αὐτοῖς ἰδρυμένων ἐν τῇ χώρᾳ, καὶ σχολῆν οὐ παρεχόντων δικάζεσθαι. καὶ γὰρ τὰ ἐκ τῶν τοιούτων ἀφορμῶν χρήματα τῇ πόλει ἐδίδοτο. — Διαφορομένης] τούτεστι πεμπομένης, διηνεκῶς φερομένης.

XCII. 2. Ἐγκρατῶς ἐπέρχομαι] ἀντὶ τοῦ καρτερώς. — Οὐδὲ ὑποπτέεσθαι μου...] οὐκ ἄξιον ὑποπτέεσθαι μου τὸν λόγον, διὰ τὸ προθυμηθῆναι μεφεύγειν. — 3. Καὶ οὐ τῆς ὑμετέρας... ὤφρ.] οὐκ εἰμὶ φυγὰς τῆς ὑμετέρας ὠφελείας, τούτεστιν οὐ φεύγω τὸ ὠφελῆν ὑμᾶς. — Καὶ πολεμιώτεροι...] οὐχ οὕτως ὑμᾶς ἡγοῦμαι πολεμίους, ὡς Ἀθηναῖους. ὑμεῖς μὲν γὰρ, εἴ τι ἐβλάβητε, ἐχθροὶ ὄντες ἐλυπήσατε· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι φίλον ὄντα κατηγάγκασαν ἐχθρὸν γενέσθαι. — 4. Τό τί φιλόπολι...] φιλόπολις, φησὶν, οὐ νῦν εἰμὶ, ἤνικα ἀδικούμαι, ἀλλὰ τότε, ὅτε ἀσφαλῶς ἐπολιτεύομην. — 5. Αὐτοὺς] ἤτοι ὑμᾶς. — Ἐκεῖ] ἐν Σικελίᾳ δηλονότι.

XCIII. Περιωρόμενοι] περιωρόντες, καταφρονούντες. — 2. Τῇ ἐπι... προσεῖχον ἤδη τὸν νοῦν] ἀντὶ τοῦ, σκοπὸς ἦν αὐτοῖς καὶ διάνοια ἐπιτειχισμα ποιῆσαι ἐν τῇ Δεκελείᾳ. — Τιμωρίαν] βοήθειαν. — Μετ' ἐκείνων] ἤγουν τῶν Συρακουσίων. — 3. Ὁ δέ] ὁ Γύλιππος.

XCIV. 2. Τοὺς τε ἀγρούς] τῶν Μεγαρέων δηλονότι. — Καὶ τὸν σίτον] ἤγουν τὸν στάχυν. — 3. Ἐπισιτισάμενοι] ἤγουν ἐφόδια λαθόντες. — Καὶ παραγαγόμενοι] ἤγουν λαθόντες, ἐφελκυσάμενοι.

XCV. 2. Οἱ δ' ἐξέπεσον Ἀθήναζε] ἐξεληθόντες ἐφυγον εἰς τὰς Ἀθήνας.

XCVI. Σφᾶς] τοὺς Συρακουσίους. — Τὰς προσβάσεις] ἤγουν ἐφόδους. — Ἐξήρηται γάρ] μὴ ἐπὶ τοῦ ἐξήρηαι καὶ μετεωρίσθαι ἀκουέσθω, οὐσης τῆς διανοίας τοιᾶνδε· τὸ γὰρ ἄλλο χωρῖον, πλὴν προσβάσεων, ἅπαν ὑψηλὸν ἐστί καὶ κρημνώδες, καὶ ἐπικέκλιται πρὸς τὴν πόλιν, ὥστε καταφανὲς ἐσθωεν εἶναι. — 3. Ἐξέκριναν πρότερον] ἐκκρίτους καὶ ἐκλεκτοὺς ἐποίησαντο. — Ταχὺ ξυνεστῶτες παραγ.] ταχὺ παραγίνονται διὰ τὸ συνεστάναι.

XCVIII. 2. Ἴνα περ καθεζόμενοι] ὅπου πολιορκούντες. — Τὸν κύκλον] ἤτοι τὸν περὶ τὸ Λάβδαλον, ἢ τὸν περὶ τὸ τεῖχος τῶν Συρακουσίων, ὃ ἀπετειχίζον αὐτούς.

ὁ καὶ μάλλον. — 3. Καὶ ἀποσπίδνασθαι μακρ.] καὶ κ-
κοῦν αὐτῶν τὴν χώραν διὰ τὸ πορρώτερόν προΐεναι. —
Φυλὴ μία] ἀντὶ τοῦ ἐν τάγμα ἀπὸ φυλῆς μῆς.

XCIX. Οἱ μὲν] τὸ ἐξῆς, οἱ μὲν τῶν Ἀθηναίων. —
Ἐπερ βραχύτατον...] καθ' ὃ ἐμελλε βραχύτατον ἔσσεσθαι
τὸ διατείχισμα. — Ἐκ τοῦ μεγάλου λιμένος...] ἐπὶ χερ-
βρονήσῳ ἢ πόλιν τῶν Συρακουσίων κεῖται, γινομένου τι-
νὸς ἰσθμοειδοῦς τῆ μὲν ὑπὸ τοῦ μεγάλου λιμένος, τῆ δὲ
ὑπὸ τῆς ἐπὶ θάτερα θαλάσσης. — 2. Ὑποτείχῃσιν δὲ

ἄμεινον ἐδόκει εἶναι...] οἱ μὲν Ἀθηναῖοι, φησὶν, ἐβού-
λοντο, ἐκ θαλάσσης εἰς θάλατταν τεῖχος οἰκοδομησάμε-
νοι, Συρακουσίων εἰρῆσαι τῆς ἔξω γῆς, κατακλιεσάντες
εἰς τὴν χερσόνησον, οἱ δὲ Συρακούσιοι ὄρηον [ἰ. πλά-
γιον] τεῖχος διὰ μέσου τοῦ ἰσθμοῦς ὑπετείχισον, κώ-
λυμα ἐσόμενον τοῖς Ἀθηναίοις τοῦ δύνασθαι διατειχί-
σαι. καὶ ἐνόμιζον, εἰ φάσαιεν παρατειχίσαντες αὐτοὶ,
ἀποκλείσαι ἂν ἐκείνους τοῦ ἐπι διατειχίσαι δύνασθαι. εἰ
γὰρ δὴ καὶ κωλύειν αὐτοὺς ὑποτείχισονταῖς Ἀθηναῖοι
ἐθέλοισιν, μέρει μὲν ἂν τινι τῆς αὐτῶν στρατιᾶς ἀντιτά-

ξασθαι τοῖς ἐπιτοῦσι τῶν Ἀθηναίων, οἱ λοιποὶ δὲ ἐν τούτῳ
προποσταυρώσειν τὰ βασίμια τοῖς Ἀθηναίοις. ἐφόδους
γὰρ τὰ βασίμια λέγει. ὀλίγα δὲ τὰ ἐπιβαθῆναι δυνά-
μενα διὰ τὸ τελματώδες εἶναι τὸ χωρίον. — Ἐπιτοη-
σοῖεν] οἱ Ἀθηναῖοι. — Αὐτοῦς] τοὺς Συρακουσίους.

— Προκαταλαμβάνοντες] οἱ Συρακούσιοι. — Ἐκεί-
νους δὲ ἂν...] ἢ διάνοια, τοὺς μὲν Συρακουσίους μέ-
ρὸς ἀντιπέμπειν τῆς στρατιᾶς, καὶ συνεχῶς τευχίζειν,
τοὺς δὲ Ἀθηναίους ἅπαντας πρὸς αὐτοὺς τοὺς Συρα-
κουσίους τρέπεσθαι, καὶ * οὕτω παύεσθαι τοῦ τευχίζειν.

C. Φοβούμενοι μὴ σφίσι...] κατὰ τὴν λεγομένην
ἀνάληψιν τὸ « φοβούμενοι οἱ Ἀθηναῖοι » εἰρηται, τὸ
δὲ « σφίσι δίχα γιγνομένοις » [μὴ] τῶν μὲν τευχίζόντων,
τῶν δὲ μαχομένων. — Περιτείχισιν ἐπειγόμενοι] σπεύ-
δοντες αὐτοὶ διατειχίσαι. — Ὑπονομηδόν] διὰ ὑπονόμων
καὶ σωλήνων. — Πρὸς τὴν πόλιν] πρὸς τὴν τῶν Συρα-
κουσίων. — 2. Βία ἐξεκρούσθησαν πάλιν] ἀμφίβολον,
πότερον βία ἐξῆλθον ἢ βία ἐξεκρούσθησαν. — 3. Ἡ πᾶσα
στρατιὰ] τῶν Ἀθηναίων. — Διεφόρησαν] διεκόμισαν.

CI. Καὶ ἤπειρ αὐτοῖς βραχύτατον...] καθ' ὃ μέρος
βραχύτατον ἔμελλε τὸ διατείχισμα ἔσσεσθαι. — 3. Οἱ
δ'] οἱ Ἀθηναῖοι. — Ἡ πᾶσα πηλ. ἦν καὶ στεριφώτατον]
καθὸ τὸ ἔλος οὐχ ὑδατώδες ἦν, ἀλλὰ πηλώδες καὶ στε-
ρεόν. — 6. Τάφρον τινὰ μετ' ὀλίγων] γράφεται, τάφρον
τινὰ, καὶ μονωθεῖς μετ' ὀλίγων.

CI. 3. Κατὰ τάχος ἀπήεσαν] ἦτοι οἱ Συρακούσιοι.

CH. 2. Περιεωρῶντο] ἦγον κατεφρόνου. — 4. Κύ-
ρωσις] βεβαίως τῆς φιλιώσεως. — Ἐκείνον] τὸν Νικίαν.

CIV. Ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐψευσμένοι] ψευδεῖς μὲν, σύμ-
φωνοι δέ. — Περιποιῆσαι] σῶσαι. — Τὸν Ἰώνιον]

Ἰώνιον μὲν Ἀττικῶς ἀμφὶ γράφει.

ἄλλως δὲ μικρὸν οὐχ ἀμάρτυσις γράφω.

— 2. Πρῶσθευσάμενος] πρῶσθεὺς ὦν αὐτός. — Κατὰ
βορέαν ἐστηκώς] ἦγον κατὰ τὸ πρόσωπον τοῦ βορέου,
οὐχ ὁ κόλπος, ἀλλ' ὁ ἄνεμος. τὸ δὲ ἐστηκώς ἦτοι στά-

σιμος ὦν καὶ διηνεκῆς, ὡς καὶ στάσιν ἀνέμου λέγομεν,
ἢ κατ' αὐτὸν βορρᾶν. — Πρὸςμίσει] ἐλλιμενίζει. —
Ἐπεσκευάζει] ἦγον ἀνεκαίνιζεν. — 3. Ὑπερεῖθε τὸ
πλήθος] κατεφρόνησε.

CV. 2. Ὅσον σχόντας μόνον] μέχρις οὗ ψαύσασιν ὁ
μόνον τῆς Λακωνικῆς. — Καὶ τὸ ἐλάχιστον] ἦγον καὶ
ἐπ' ἐλάχιστον. — Ἀποβάντες] ἦγον οἱ Ἀθηναῖοι. —
Εὐπροφάσιστον] εὐάφορμον.

IN LIBRUM VII.

I. Ὁ δὲ Γύλιππος] ἐνταῦθα ἢ τῶν Συρακουσίων χρο-
νεται νίκη καὶ τῶν Ἀθηναίων ἦττα. ὦν οἱ μὲν εἰς ἔσχα-
τον ἀπορίας ἦγον, οἱ Συρακούσιοι, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι νικῶντες
ἐγένοντο, καὶ ἐλπιδας εἶχον δι' ὀλίγου Συρακουσῶν
περιγενέσθαι· ἀλλὰ τοῖς μὲν Συρακουσίοις ἐκ τῶν ἀπό-
ρων ἐγένετο εὐπορία, τοῖς δ' Ἀθηναίοις ἐξ εὐπραξίας ἢ 15
δυσπραξίας. ὅθεν οὐ δεῖ * μήτε ἀπελπίζειν ἐν ἀπορίας,
μήτε θαρβεῖν ἐν ταῖς εὐτυχίαις, πρὸς ταῦτα ὁρῶντας.

— Διακινδυνεύσασιν εἰςπλεῦσαι] πειραθῶσι διὰ κινδύ-
νου εἰςπλεῦσαι. — Αὐτοὺς τε ἐκείνους] τοὺς Ἱμεραίους
δηλονότι. — 2. Ἐδοξεν αὐτοῖς] καλὸν ἐφάνη. — Οὕτω 20
παρουσῶν ...] ἦτοι οὕτω οὐσῶν ἐν τῷ Ῥηγίῳ, ἢ οὕτω
παρουσῶν εἰς τὸ Ῥήγιον. — Ἄς ὁ Νικίας ὅμως, πυν-
θανόμενος ...] τὸ ὅμως διὰ τοῦτο πρόσκειται, ὅτι ἐν τῇ
ἔκτῃ [c. 104] ὀλιγορεῖν ἐφη τὸν Νικίαν τῆς φυλακῆς τοῦ
κατάπλου ** Πελοποννήσου. — Φθάσαντες δέ] προλα- 25
βόντες. — Ἐν Ἱμέρῳ] ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ λιμένι τῆς Ἱμέ-
ρας. — Ἐς τι χωρίον] ὠρισμένον δηλονότι.

II. Αὐτοῦς] τοὺς Συρακουσίους. — 2. Ἐγγύς] τῶν
Συρακουσίων δηλονότι. — Ἡσθάνοντο] ἀντὶ τοῦ ἦκουον.
— 4. Κατὰ βραχύ τι] βαρυτόως τινὲς ἀναγιγνώσκουσι, 30
ἵνα μὴ τὸ ὀλίγον, ἀλλὰ τὸ * πηλώδες ἀκούηται. — Τῷ δὲ
ἄλλῳ τοῦ κύκλου] κατὰ δὲ τὸ ἄλλο μέρος τοῦ τεύχους
τῶν Συρακουσίων. κύκλον γὰρ τὸ τῶν Συρακουσίων
τεῖχος νῦν λέγει. — Παραβεβλήμενοι] ἦγον παρεβρίμ-
μενοι πρὸς οἰκοδομίαν. — Τῷ πλέονι ἦδη ἦσαν] ἦτοι 35
τῷ πλέονι μέρει τοῦ κύκλου.

III. Ὁ δέ] ὁ Γύλιππος. — Θέμενος] ἀποθέμενος. —
5. Τῷ λιμένι] τῷ μεγάλῳ.

IV. Καὶ μετὰ ταῦτα ἐτείχισον οἱ Συρακούσιοι] ἐν τῇ
ἔκτῃ [c. 99] δεδηλωται ἡμῖν, τίνα τρόπον ὑπετείχισον οἱ 40
Συρακούσιοι, περιτειχίζοντων τῶν Ἀθηναίων. — 2.
Ἀναβεβήκεσαν] ἀνακεχωρήκεσαν. — 3. Ἐξω] τοῦ
τεύχους. — Δι' ἐλάσσονος] διαστήματος. — 4. Πρὸς τῷ
λιμένι ...] λιμένα μὲν τῶν Συρακουσίων τὸν μέγαν λέ-
γει· τευχισθέντος δὲ τοῦ Πλημμυρίου, τὴν ἐφόρησιν 45
αὐτόθεν δι' ὀλίγου χωρίου ἔσσεσθαι. — Ἐκ μυχοῦ] ἔντο-
σθεν. — Ἐπαγωγὰς] ἐπαγωγὰς, ἐφέλκυστικὸς ἐπαγωγή,
συμφορὰ, αἰχμαλωσία, ζήμια, ἦτοι τὸ ὅπως οὖν ἐπα-
γόμενον κακὸν ἐπαγωγὰ τὰ ἀπατηλά. — Ἦν τι ναυ-
τικῷ κινῶνται] ἔάν τι κατὰ θάλασσαν παρακινῶσιν οἱ 1
Συρακούσιοι. — Ἀνελπιστότερα ὄντα] τοῦ δύνασθαι
δηλονότι νικῆσαι. — 6. Τῶν πληρωμάτων] ἦγον τῶν

νηῶν. — Φρυγανισμόν] ξυλισμόν. — 7. Προςβολήν] εἰσοδόν. — Ναυλοχεῖν] ἐπιβουλεύειν.

V. 2. Τῆς ἐφόδου] ἐπιθέσεως τῆς πολεμικῆς. § Ἐφοδος, ἐπιδρομή, ἐπιβουλή ἢ μηχανή. — 4. Ὡς τῇ μὲν παρασκευῇ οὐκ ἔλ. ἔξοντας] ἀμφίβολον, πότερον οὐκ ἔλαττον νῦν παρασκευάσασθαι ἢ περὶ ἐν τῇ προτέρᾳ μάχῃ, ἢ οὐκ ἔλαττον τῶν Ἀθηναίων παρασκευάσασθαι δὲ καὶ μάλλον. — Τῇ δὲ γνώμῃ] τῷ σκοπῷ. — Καὶ ξυγκλύδων ἀνθρώπων] ἦγον χυδαίων.

VI. Καὶ εἰ ἐκείνοι] οἱ περὶ τὸν Γύλιππον. — Σφίσι] τοῖς Ἀθηναίοις. — Παροικοδομούμενον] ἦγον πλησίον. — Ἦδη γὰρ καὶ ὅσον οὐ ...] τὸ τεῖχος τὸ ὑπὸ τῶν Συρακουσίων ὑποτελιζόμενον ἐπὶ κωλύσει τοῦ τῶν Ἀθηναίων τειχίσματος ἢ ἔγγυς ἦν παρεληλυθῆναι καὶ ὑπερβεβηκέναι τὸ τέλος τοῦ τῶν Ἀθηναίων διατειχίσματος. — Καὶ εἰ πρόελθαι ...] τοῦ τῶν Συρακουσίων ὑποτελισματος μὴ παραλλάξαντος τῇ οἰκοδομήσει, οὐδὲν ἔτι ὄφελος ἦν τοῦ τῶν Ἀθηναίων διατειχίσματος.

οἱ γὰρ Συρακούσιοι ἐν ἀσφαλεῖ ἔμελλον ἔσσεσθαι μετὰ ταῦτα, εἴτε μάχοιντο καὶ νικῶεν τοὺς Ἀθηναίους, εἴτε καὶ ἡσυγχάζοιεν ἐπὶ τῶν αὐτῶν. — 3. Ὅπερ κατ' αὐτοὺς ἦν] ἦγον τοὺς ἵππεῖς τῶν Συρακουσίων. — Κατηράχθη] μετὰ ἀραγμοῦ καὶ σφοδρότητος ἐνέπεσεν. — Αὐτοὶ κωλύεσθαι] αὐτοὶ οἱ Συρακούσιοι ὑπ' αὐτῶν τῶν Ἀθηναίων, ἐκείνους δὲ, τοὺς Ἀθηναίους.

VII. 4. Ναυτικὸν ἐπλήρου] ἦγον ναῦς ἐπλήρου ναυτῶν. — Ἀνεπειρώντο] ἐμελέτων. — Καὶ ἐς ἅλλα] τὰ κατὰ τὴν χέρσον.

VIII. Καὶ τὴν σφετ. ἀπορ.] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἐπιδιδούσαν. — 2. Γνώμης] τῆς αὐτοῦ Νικίου. — Ἐν τῷ ἀγγέλω] ἐν τῇ ἀγγελίᾳ. — 3. Καὶ οἱ μὲν ὄχοντο φέροντες ...] τὸ ἐξῆς, καὶ οἱ μὲν, οὐς ἀπέστειλεν, ὄχοντο φέροντες τὰ γράμματα. — Ὁ δὲ ...] ἡ διάνοια ἐπιμέλειαν εἶχε τοῦ φυλάττεσθαι μάλλον ἢ τοῦ κινδυνεύεσθαι ἔκουσίως.

X. Ὁ δὲ γραμματεὺς] οὐ κυρίως γραμματέα λέγει τὸν τὴν ἀρχὴν ἔχοντα, ἀλλ' ὑπηρετὴν τὸν εἰωθότα ἐν τῷ κοινῷ τὰ τοῦ δήμου γράμματα ἀναγιγνώσκειν. τοῦτο δὲ οὐκ ἐντιμον ἦν.

XI. Οὐχ ἦττον] ἢ πρότερον δηλονότι. — 2. Ἐφ' οὔς] καθ' ὧν. — Ἐστὶν ὧν] ἦγον καὶ ἀπὸ τινῶν. — Βιασθέντες ἀνεχ.] σεμνῶς πάντοτε « βιασθέντες ἀνεχωρήσαμεν » ἐπικρίπτει τοὺς ἀναιρεθέντας, ἵνα ἡ αἰτουμένη ἀποσταλῇ βοήθεια. — 3. Τοῦ περιτειγισμοῦ] τῶν Συρακουσίων δηλονότι. — Ἀπαναλωκυίας ... ὄπλιτ.] τῶν γὰρ ὄπλιτων τινὲς πρὸς τὸ φυλάττειν ἦσαν τὰ τεῖχη. — Τοῦ παρατειγισμοῦ τοῦτο] τῶν Συρακουσίων δηλονότι. — 4. Πολιορκεῖν δοκοῦντας ... τοῦτο πάσχειν] τὸ πολιορκεῖσθαι μάλλον ἢ πολιορκεῖν, δηλωτικὸν καὶ τῆς

ἦττες, καὶ παρορητικὸν τοῦ πεμφθῆναι βοήθειαν, δι' ἧς σωθήσονται· τὸ δὲ ἀποστεῖλαι πρὸς Πελοπόννησον ἔνεκεν στρατιᾶς τοὺς ἐναντίους, καὶ τὸν Γύλιππον τὰς πόλεις ἀναπεθεῖν αὐτοῖς συμπολεμεῖν, τοῦ καὶ αὐτοὺς πλείστην στρατιάν, πεζήν τε καὶ ναυτικὴν, τὴν

ταχίστην ἐξαποστεῖλαι. — Κατὰ γῆν τοῦτο πάσχειν] ἐν τῷ κατὰ γῆν μέρει ἠττάσθαι ἐπεὶ ἐν γε τῷ κατὰ θάλατταν ἐπεκράτουσιν οἱ Ἀθηναῖοι. — Ἐπὶ πολὺ] διάστημα δηλονότι.

XII. Ἐπ' ἄλλην στρατιάν] ἦγον δι' ἄλλην. — 5. 3. Ὅπερ κἀκεῖνοι] γράφεται, ἦπερ καὶ ἐκείνοι. — Τῶν πληρωμάτων] τῶν ναυτῶν. — Διάβροχοι] σσηπηῖαι. Ὅμηρος [II. B, 135].

Καὶ δὴ δοῦρα σέσηπε νεῶν, καὶ σπάρτα λένονται.

— Θαλασσεύουσαι] ἦγον ἐν θαλάττῃ οὔσαι. — 4. Διαψύξαι] διακαθῆραι. — Διὰ τὸ ἀντιπάλους ...] γράφεται, διὰ τὸ ἀντιπάλους καὶ τῷ πλήθει καὶ ὅτι πλείους. — 5. Ἐπ' ἐκείνοις] ἀπὸ κοινοῦ τὸ εἰσὶ.

XIII. 2. Καὶ ἀρπαγὴν μακράν] καὶ διὰ τὸ ἐπὶ πολλοῦ διαστήματος ἐφ' ἀρπαγὴν ἐξίεναι. — Αὐτομολοῦσιν] ἔκουσίως ἀποφεύουσιν. — Κατὰ τὰς πόλεις] τῶν Σικελῶν δηλονότι. — Πολλῇ δ' ἢ Σικελίᾳ] ἦγον εὐρύχωρος. — Ὑκαρικὰ] ἀπὸ Ὑκαρίων πόλεως Σικελῶν, ὧν μὲνηται ἐν τῇ ἔκτῃ [c. 62]. — Τὴν ἀκρίθειαν τοῦ ναυτικοῦ ἀφήρηται] ἦτοι ἐλυμήναντο τὸ ἀκρίβες τῆς ναυτικῆς δυνάμεως.

XIV. Ὅτι βοαχεῖα ἀκμὴ πληρώματος] ἀντὶ τοῦ οὐ πολλῷ χρόνῳ ἀκμάζει ἡ ναυτικὴ δύναμις. — Τούτων δὲ πάντων ἀπορώτατον ...] μείζονα πάντων τῶν εἰρημένων ἀπορίας ἔχει τὸ μὴ δύνασθαι ἐμὲ κωλύειν τὰ ἀμαρτήματα. — 2. Χαλεπαὶ γὰρ αἱ ὑμέτεροι φύσεις ἀρξαι] ἀντὶ τοῦ ἀρχθῆναι παθητικῷ ἐνεργητικῷ εἰληπταὶ τὸ ἀρξαι. — Ἐπιπληρωσόμεθα τ. ν.] τὰ πληρώματα ἀναπληρωσόμεν. — 3. Διαπολεμήσεται αὐτοῖς] ἀντὶ τοῦ κατεργασθῆσεται αὐτοῖς, διαπολεμήσεται ὁ πόλεμος. — Ἀσφαλέστερον ἡγησάμην] συμφέρον κατὰ τὴν βούλῃσιν.

XV. Ἐφ' ἃ μὲν ἤλθομεν] ἀντὶ τοῦ ὧν ἔνεκεν ἤλθομεν. — Ἄπανα ξυνίσταται] ἦγον συνάγεται, εἰς ὁμοῖον ἔρχεται. — Μηδὲ τοῖς παροῦσιν αὐταρκ.] μηδὲ πρὸς τοὺς ἐνθάδε πολεμίους ἀντέχειν δυναμένον. — 2. 3. Ἄξιῳ δ' ὑμῶν ξυγγνώμης τυγχάνειν] ἀντὶ τοῦ ἀξίως δὲ εἶμι συγγνώμης ἐπιτυχεῖν. — Τὰ μὲν λήσουσιν ὑμᾶς] ἀκόλουθον ἦν τῷ ποικειμένῳ, τῷ « δι' ὀλίγου ποριουμένων, » τὸ τὰ μὲν λησομένων ὑμᾶς, τὰ δὲ φησομένων. — Φθῆσονται] ἦγον μέλλουσι προλαθεῖν.

XVI. Οὐ παρέλυσαν τῆς ἀρχῆς] ἦγον ἐξέβαλον. — Τῶν αὐτοῦ] τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ, ἦγον ἀπὸ τοῦ Νικίου.

XVII. Αὐτόθεν] ἀπὸ τῶν συμμαχῶν. — 3. Ἐπέβρωντο] διηγέρθησαν. — 4. Καὶ τὰς ὀλκάδας αὐτῶν ...] ὅπως τὰς ὀλκάδας τῶν Κορινθίων μὴ κωλύοιεν πλεῖν οἱ Ἀθηναῖοι, ὁρμώμενοι ἐκ Ναυπάκτου. — Ἦσον] ἀντὶ τοῦ οὐδ' ὄλιως. — Πρὸς τὴν... φυλ. ποιούμε.] Ἀθηναῖοι δηλονότι τρέποντες τὴν φυλακὴν πρὸς τὴν ἀντίταξιν αὐτῶν τῶν * Κορινθίων.

XVIII. Προεδόξατο] προεκεκύρωτο. — Ἐναγόντων] ἐμβιβαζόντων καὶ κινούντων εἰς τοῦτο. — Ἐσβῆ

λῆς γενομένης] τῶν Λακεδαιμονίων ἐς τὴν Ἀττικὴν.
 — Διακλυθῆ] ἢ βοήθεια δηλονότι. — 2. Εὐκαθαίρε-
 τωτέρους] εὐχειροτέρους. — Ἐν σπονδαῖς] ἀντὶ τοῦ οὐ-
 σῶν σπονδῶν. — Καὶ εἰρημένον] ἦγουν τεταγμένου
 5 καὶ κεκυρωμένου ὄντος. — Προκαλουμένων] κινούντων.
 — Διὰ τοῦτο] διὰ τὸ παρασπονδῆσαι. — 4. Ἐτοίμα-
 ζον]

Ἐς τὴν μάχην τε καὶ ἐτοίμαζον γράφειν
 τῆς Ἀττικῆς οὐκ ἔστιν, ἀλλ' Ἰωνίδος.

10 — Θεουκιδίδης]

Πᾶς τὸν Διὸς Κόρινθον ἐνταυθὶ βλέπε.

XIX. 2. Ἐπιφανές] ἀντὶ τοῦ καταφανές. — 5. Ἀν-
 θώρμου] ἀντηγύλιαν.

XX. Ὡ εἶρητο] ὄριστο. — 2. Ἐκ καταλόγου] ἐκ
 15 τῶν αὐτοχθόνων. — Ξυμπορίσαντες] λαβόντες. —
 Αὐτῶ] τῷ Δημοσθένει. — 3. Παραλαβεῖν] ἀπὸ κοινοῦ
 τὸ περιέμενεν.

XXI. 2. Ἀπ' αὐτοῦ] τοῦ ναυμαχεῖν. — 3. Μὴ ἀθυ-
 μεῖν ἐπιχειρήσειν] ὑπὲρ τοῦ μὴ ὀκνεῖν ἐπιχειρῆσαι τοῖς
 20 Ἀθηναίοις κατὰ θάλασσαν· ἢ ὑπὲρ τοῦ μὴ δεδιέναι. —
 Ὑπὸ Μήδων] τῶν μετὰ Ξέρξου. — Καὶ πρὸς ἄνδρας
 τολμηροὺς ...] ἦγουν καὶ τοῖς οὕτω τολμηροῖς, ὡς Ἀθη-
 ναῖοί εἰσι, τοὺς ἀντιτολμῶντας φοβερωτάτους φανή-
 σεσθαι. — Ὡ γὰρ ἐκεῖνοι ...] ᾧ γὰρ ἐκεῖνοι, φησί,
 25 φοβοῦσι τοὺς πέλας, τούτέστι διὰ θράσος καὶ οὐχὶ διὰ
 δυνάμειος ὑπεροχῆν, τούτω ἂν καὶ ὑπὸ Συρακουσίων
 ἐκφοβήσεσθαι τοὺς Ἀθηναίους. — Ὑποσχεῖν] ὑπολα-
 βεῖν, ἀπατηθῆναι, ἢ υποβάλλειν. — 4. Εὐ εἰδέναι
 ἐφη ...] εἰδέναι φησὶν ὅτι Συρακούσιοι, τολμήσαντες
 30 ἀντιστῆναι πρὸς τὸ τῶν Ἀθηναίων ναυτικόν, μᾶλλον
 αὐτοὺς τῷ ἀπροσδοκῆτω καταπλήξαντες βλάβουσιν ἤπερ
 ἐκεῖνοὺς οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τῆς ἰδίας ἐμπειρίας εἰς τὴν πεί-
 ραν τοῦ ναυτικοῦ.

XXII. Ἐκ τοῦ ἐλάσσονος] λιμένος δηλονότι. —
 35 πρὸς τὰς ἐντὸς προμιξίαι] ταῖς ἰδίαις ταῖς ἐντὸς τοῦ
 μεγάλου λιμένος συμμίξαι. — 2. Ἀντιπληρώσαντες]
 εἰς ἀντιπαράταξιν τῶν Συρακουσίων. — Οἱ μὲν] οἱ
 Συρακούσιοι.

XXIII. Ἐν τούτῳ δέ] τῷ καιρῷ δηλονότι. — Ἐν
 40 τῷ Πλημμυρίῳ] ἦγουν ἐν τῷ φρουρίῳ τῷ ἐν τῷ Πλημ-
 μυρίῳ. — Τὴν γνώμην προσεχόντων] τὸν νοῦν. § τὴν
 ναυμαχίαν θεωρούντων. — Πρῶτον] ἦγουν κατὰ τὴν
 πρώτην εἰςβολήν. — 2. Ἐς τὸ στρατόπεδον] τὸ ἑαυτῶν
 δηλονότι. — Ἐπειδιώκοντο] οἱ ἐκ τοῦ πρώτου τείχους
 45 ἀλόντος διαφυγόντες δηλονότι. — Νικώμενοι] τῇ ναυ-
 μαχίᾳ. — Οἱ ἐξ αὐτῶν] οἱ ἐκ τῶν τειχῶν τῶν Ἀθη-
 ναίων τῶν ἐπὶ τῷ Πλημμυρίῳ. — 3. Βιασάμεναι] νι-
 κῆσασαι. — Καὶ παραχθῆσαι] ἦγουν ἀπὸ ταραχῆς
 περιπίπτουσαι ἀλλήλαις. — Ταύτας τε γὰρ ἔτρεψαν]
 50 οἱ Ἀθηναῖοι δηλονότι.

XXIV. Οὕτως ἐπεπράγεσαν] οὕτως ἔδυστύχησαν.
 — 3. Αἱ ἐξοκμιδαί] αἱ εἰςαγωγαὶ τῶν ἐπιτηδείων.

XXV. Τὸν ἐκεῖ πολεμον] τὸν ἐν Πελοποννήσῳ. —

Ἐποτρύνωσι] ἐπισπεύσωσι. — Ἰέμοντα χρημάτων]
 καὶ ἐπὶ τῶν τυχόντων πραγμάτων τὰ χρήματα λαμ-
 βάνεται, καὶ οὐχ, ὥσπερ νῦν ἀδοκίμιας, ἐπὶ χρυσοῦ
 καὶ πολυτίμων εἰδῶν. — 2. Καυλονιάτιδι] γῆ. — Ἐτοι-
 μα ἦν] πρὸς τὸ ναυπηγεῖν δηλονότι. — 4. Φυλάξαντες
 5 δ' αὐτοὺς] τηρήσαντες καιρὸν εἰς τὸ ἐπιθέσθαι αὐτοῖς.
 — 5. Προσαγαγόντες] τοῖς σταυρώμασι δηλονότι. —
 Ναῦν μυριοφόρον] μεγάλην, δυναμένην δεξασθαι μυρίον
 φόρτον. — 6. Καὶ παραφράγματα] ἦγουν παραπετά-
 ματα. — Ὦνεον ἀναδόμενοι τοὺς σταυρούς] * ὄνος 10
 μηχανῆ ἐστὶ περιαγωγῆς, ἢ οἱ χρώμενοι ὄνεύειν λέ-
 γονται. Ἄλλως. * ὄνος ἐστὶ μηχανῆ ἐπ' ἄκρων τῶν
 ἀκατίων πηγνυμένη, ἀφ' ἧς περιβάλλοντες βρόχοις
 τοὺς σταυροὺς ῥαδίως ἐκ τοῦ βυθοῦ ἀνέσπων· ἐστὶ γὰρ
 ἢ μηχανῆ ἐπὶ τοσοῦτον βιαιότητα, ὥστε καὶ σαγήνην 15
 βαρεῖαν ὑπὸ δύο ἀνδρῶν ἀπώνως ἔλκεσθαι. καλοῦσι δὲ
 τὴν μηχανὴν οἱ τοὺς χαμαιλίχοντας ἔλκοντες ἀλιεῖς
 ἡλακᾶτην. ἐβρώμενέστερον δὲ πρὸς τὴν ἀνέλκυσιν κα-
 θίσταται, ὅταν καὶ δίκρον ξύλον πρὸ αὐτῆς τεθῆῃ· ἐπ'
 εὐθείας γὰρ ἢ ἀντίσπασις τῶν ἀνέλκομένων γίνεται. — 20
 7. Ἡ κρύφιος] σταύρωσις δηλονότι. — Ἐρμα] φαράγ-
 γην. — Τούτους] τοὺς κρυφίους σταυροὺς. — Ἐσταύ-
 ρωσαν] τοὺς σταυροὺς κατέπηξαν. — 9. Ὅτι ἐν ἐλπί-
 σιν εἰσί] τοῦ κρείττονος ἔσσεσθαι. — Ξυμβοθεῖν] βοή-
 θειαν πέμπειν. — Προσδοκίμων ὄντων] θαρβρόντων 25
 ἄλλῃ στρατιᾷ, ἔλευσομένη δηλονότι. — Τὸ παρὸν
 στρατεύμα] τὸ τῶν Ἀθηναίων φησὶ στρατόπεδον.

XXVI. Ξυνελέγη] συνηθροίσθη. — Ἄρας] τὰ ἰστίο
 δηλονότι. — Ξυμμίσει] ἐνούται. — Παραλαβόντες]
 ἀντὶ τοῦ ἀναλαβόντες. * ἦ τὸ χ. § ὁ μὲν ὀπλίτης ὡς 30
 μὴ ἐρέσσω παραλαμβάνεται, ὁ δὲ ναύτης ὡς κοινο-
 νός τῆς εἰρεσίας λαμβάνεται. — 2. Τῆς λιμηρᾶς]
 ἦγουν τῆς καταξήρου, τῆς ἔνδεοῦς. — Αὐτόσε αὐτομο-
 λῶσιν] ἦγουν εἰς τὸ ἰσημῶδες χωρίον φάγουσιν. —
 3. Ξυγκατ.] συμπεριέγραψε τὸ μέγεθος, καὶ μικρὰν ἀνά- 35
 τασιν ἐκ τῆς οἰκοδομίας προσδέδωκεν. — Ἐξετείχισεν]
 εἰς τέλος ἤγαγε.

XXVII. Τοῦ Διακοῦ γένους] γράφεται τῶν Δακι-
 κοῦ. Δῖοι Θορακῶν γένος, ὡς αὐτὸς ἐν τῇ δευτέρᾳ
 λέγει [c. 96]. — Ὅδς ἔδει] χρεῖα ἦν, ὠρισμένον ἦν. — 40
 2. Ὡς ὕστερον ἦγον] μετὰ τὸ ἀποτελεῖσθαι δηλονότι τὸν
 Δημοσθένην. — Πολυτελὲς ἐφαίνετο] πολυδάπανον,
 δαπανηρὸν, πολλὰ τελοῦν· ἐξ οὗ καὶ πολυτελὲς δεῖπνον.
 — 3. Ὑπὸ πάσης τῆς στρατιᾶς] τῶν Λακεδαιμονίων
 δηλονότι. — Ὑστερον δέ] μετὰ τὸ τευχισθῆναι. — 4. 45
 Τῆς γῆς] τῆς Ἀττικῆς. — Ξυνεχῶς ἐπικαθημένων]
 ἀδιαστάτως ἐπικαθημένων τῶν Λακεδαιμονίων. —
 Τῆς ἴσης φρουρᾶς] τῆς τεταγμένης δηλονότι φησὶν.
 — Ἐκ παρέργου] ἀντὶ τοῦ ἀμελῶς, ματαίως. — 5.
 Τῆς τε γὰρ χώρας ἀπάσης] τῆς καρπίμου. — Πρό- 50
 βατὰ τε πάντα] τὰ τῶν Ἀθηναίων. — Ὑποζύγια]
 βόες. — Καταδρόμας ποιουμένων] τῶν Ἀθηναίων δη-
 λονότι ἵππέων. — Ἀποκρότω] καταξήρω, ξηρᾷ.

XXVIII. Πολυτελής] πολυδάπανος. — Ἐπακτῶν]

εισαγωγίμων ἐξ ἀλλοδαπῆς. — Ἀντὶ τοῦ πόλις εἶναι]

Κατὰ σε θρηνώ καὶ κατοικτείρω, πόλις·
καὶ γὰρ πατρίς πέφυκας τῆς ἐμῆς φύλης.

— 2. Τὴν δὲ νύκτα καὶ ζῦμπαντες] οὐ κατὰ διαδοχὴν,
ὡς περ ἡμέρας, ἀλλὰ πάντες. — 3. Δύο πολέμους]
τόν τε Πελοποννησιακὸν καὶ τὸν Σικελικόν. — Τῷ
αὐτῷ τρόπῳ ἀντιπολιορκεῖν] ἠπίστησεν ἂν τις ἀκούσας,
ἀπὸ κοινοῦ. — Οὐδὲν ἐλάσσονα] γράφεται οὐδὲν
ἐλάσσω. τὸ ἐξῆς, πόλιν Συρακούσας αὐτὴν κατὰ αὐτὴν
οὐδενὸς ἐλάσσονα τῶν Ἀθηναίων. — Τὸν παράλογον]
τὸ παράδοξον. παρὰ λόγον καὶ παρ' ἐλπίδα τῶν Ἑλ-
λήνων ἦ τε δύναμις τῶν Ἀθηναίων ἀντείχε καὶ ἡ τολ-
μα. — Μετὰ τὴν πρώτην ἐξβολήν] ἢ εἰσέβαλεν δ'
Ἄρχίδαμος εἰς τὴν Ἀττικὴν, ἄρτι πρώτως κινήθεντος
τοῦ πολέμου. τὴν ἄνοιαν διὰ τούτων τῶν ἀνακινήσαν-
των τὸν πόλεμον αἰτιᾶται, καὶ ὥσπερ ἐποδύρεται τὴν
πατρίδα. — Τοῦ πρότερον ὑπάρχοντος] ἀντὶ τοῦ ὑπὸ
Πελοποννησίων ἐπαγομένου. — 4. Προσπιπτόντων]
συμβαίνόντων. — Ἀδύνατοι ἐγένοντο τοῖς χρήμασι]
ἀντὶ τοῦ ἐπέλειπεν αὐτοὺς χρήματα· ἤγουν ἐνδείξις χρη-
μάτων ἐγένοντο. — Τὴν εἰκοστήν] εἰκοστὸν μέρος
πάντων τῶν ἑαυτοῖς προσόντων. — Ὑπό] κατὰ.

XXIX. Τοὺς οὖν Θράκας] τοὺς κατὰ τὸν ἀπόπλου
τοῦ Δημοσθένους ἐλθόντας. — Τοὺς τῷ Δημοσθένει
ὑστερήσαντας] ἀντὶ τοῦ ὑστερον τοῦ Δημοσθένους
ἐλθόντας, καὶ μὴ φθάσαντας τὸν Δημοσθένην. —
Ὑστερήσαντας]

Καθυστερεῖν Ἀττικὸς σύμψας γράφει.

— Ἀπ' αὐτῶν] ἀντὶ τοῦ δι' αὐτῶν. — 2. Ἀπεβίβασεν]
ἤγουν ἀποβῆναι ἐποίησεν. — 3. Μάλιστα] ἀντὶ τοῦ κατὰ
ἀκριβείαν. — Ἄμα δὲ τῆ ἡμέρα ...] τὸ κατὰ Μυκαλησ-
σὸν γεγὸνός πάθος ὑπὸ τῶν Θρακῶν. — Τῇ πόλει
προσέκειτο] πλησιάζας ἐπέκειτο. — Καὶ αἰρεῖ] πορθεῖ.
— Ἐπιπεσών] ἐπιτόμενος. — Καὶ ἀπροσδοκίτοις] τὸ
ἐξῆς, καὶ ἀπροσδοκίτοις, τοῦ τεύχους ἀσθενούς ὄντος.
— 4. Καὶ πυλῶν ἅμα] τινῶν. — Ἐπόσθου] ἔκαιον.
— Ὅμοια τοῖς μάλιστα τοῦ βαρβαρικοῦ] ἤγουν
ὁμοίως ἔχει τοῖς βαρβαρικοτάτοις. — Ἐν ᾧ ἂν θαρσῆ]
ἦτο ἐν ᾧ ἂν πράγματι, ἢ ἐν ᾧ ἀντὶ τοῦ ἐξ οὗ. — 5.
Αὐτόθι] ἐν τῇ πόλει.

XXX Ὁρμει] ἤγουν ἐν ὄρμῳ καὶ λιμένι ἦσαν. —
2. Τοὺς πλείστους] ἀμφίβολον, πότερον οἱ πολλοὶ νεῖν
οὐκ ἠπίσταντο, ἢ οἱ πολλοὶ ἀνῆρέθησαν. — Νεῖν]
κολυμβῆν. — Ὡς ἑώρων τὰ ἐν τῇ γῆ, ὄρμισάντων]
ἤγουν γράφεται, ὡς ἑώρων τὴν φυγὴν, ἀνορμισάντων. — Τοῦ
ζεύγματος] τῆς γεφυρώσεως. § γρ. τοζεύματος. § ἀπὸ τοῦ
εἰγιαλοῦ ἐφη ὄρμισαι τὰ πλοῖα — Οὐκ ἀτόπως] οὐκ
ἄκόσμως. — Ἐπιχωρίῳ] ἰδίᾳ, συνήθει. — Φυλα-
κῆν] ἄμυναν. — 3. Μέρος τι ἀπαναλώθη] ἦτοι παῖδες
μὲν πολλοὶ, τῶν ἀνδρῶν δὲ μέρος τι ἢ τὸ μέρος τι ἀντὶ
τοῦ τὸ μέρος. — 4. Πάθει χρησαμένων ...] ἄξιον, φη-
σιν, ὀλοφυρμού το κατὰ τοὺς Μυκαλησίους ἐγένετο,

οὐδενὸς ἄλλου πάθος ἤττον τῶν κατὰ τὸν πόλεμον
γενομένων. — Χρησαμένων] τῶν Μυκαλησίων δηλο-
ῦσι. — Ὡς ἐπὶ μεγέθει] ἦτοι πόλει, ἢ, ὡς ἐπὶ με-
γέθει πάθους.

XXXI. 2. Αὐτοῖ] ἤγουν * οἱ Ἀκαρῶνες. — 3. Περί 5
ταῦτα] ἤγουν περὶ τὸ συλλέγειν δύναμιν. — Τὰ γρή-
ματα ἄγων τῇ στρατιᾷ] ἤγουν τὰ πρὸς τροφὴν χρήσιμα
καὶ τὰ λοιπὰ τὰ συντιένοντα αὐτοῖς. — Τὰ τε ἄλλα]
ὅσα εἶδε δηλονότι. — 4. Ἀνορμῶσαι] ἐναντία οὔσαι
ἐπὶ τοῦ ὄρμου. — Πέμπειν] εἰς Ναύπακτον. — Αὐ-
τούς] ἤγουν τοὺς Κερκυραίους. — 5. Ἀποτραπόμενος]
τὸ μὲν ἀποτραπόμενος καθ' ὑπερβατὸν τῷ δὲ μὲν Εὐ-
ρυμέδων, ἐς τὴν Κέρκυραν ἀποτραπόμενος· τὸ δὲ ὥσπερ
καὶ ἤρεθη καὶ αὐτὸ καθ' ὑπερβατὸν τῷ ξυνῆρχε γὰρ
ἤδη Δημοσθένη.

XXXII. Ξουστραφέντες] σιμαχθέντες

XXXIII. Περί τὰς αὐτάς] ἤγουν κατὰ τὰς αὐτάς.
— Αὐτοῖς] τοῖς Συρακούσις. — Ναυτικόν τε ἐς
πέντε ναῦς] ἤγουν λαὸν πέντε νεῶν. — 2. Σχεδὸν γὰρ τι
...] ὅτι πᾶσα ἡ Σικελία, πλην τῶν Ἀκραγαντίνων, τοῖς 20
Ἀθηναίοις ἐπέθετο. — 3. Ἐπιχειρεῖν] μάχεσθαι. —
Τὸν Ἴόνιον] ἐπ' ἄκραν Ἰαπυγίαν εἰς τὸ τέλος τοῦ Ἴο-
νίου, ἐφ' οὗ οἱ Ἰαπυγες οἰκοῦσι. — 4. Αὐτόθεν] ἤγουν
ἐκ τῆς Ἰαπυγίας. — Κατὰ τὸ ζυμμαχικόν] συμφώ-
νημα δηλονότι. ἤγουν καθὼς ἀποτείνει ἡ συμμαχία. 25

XXXIV. Καὶ προσπληρώσαντες] ἀντὶ τοῦ καὶ
προσέτι ἄλλας πληρώσαντες. — 2. Ἀνεχούσαις] ὕψη-
λαῖς, ἀνεχούσαις ἐπὶ τὸ πολὺ τοῦ ἀέρος. — 4. Καιρός]
πολέμου δηλονότι. — Χρόνον ἀντείχον πολὺν ἀλλήλοισ]
ἤγουν κατὰ χρόνον τινὰ ἰσοπαλεῖς ἦσαν ἐναντιούμενοι, 30
καὶ χεῖρας ἀλλήλοισ ἀνταίρωντες. — 5. Ἄπλοι ἐγέν-
οντο] ἄχρηστοι πρὸς πλεῖσιν. ἄχρηστοὶ ἐποιήθησαν ὑπὸ
τῶν πολεμίων. — Ἐμβαλλόμεναι] ἀντὶ τοῦ ὑπὸ τῶν
πολεμίων νεῶν τυπτόμεναι. — Ἀναρῶραγεῖσαι] ἀντὶ
τοῦ τρωθεῖσαι· ἐτρώθησαν δὲ ὑπὸ τῶν ἐπωτιδῶν. — 35
Τὰς παρεξίρεσις] παρεξίρεσις ἐστὶ τὸ κατὰ τὴν
πρώραν πρὸ τῶν κωπῶν ὡς ἂν εἴποι τις τὸ πάρος τῆς
εἰρεσίας. — Τὰς ἐπωτίδας] ἐπωτίδες εἰσι τὰ ἐκατέρωθεν
πρόρρη ἐξέχοντα ζῦλα. — 6. Ἀντίπαλα μὲν] ἰσοστά-
σια. — Διὰ τὴν τῶν Κορινθίων ...] διὰ τὸ μὴ ἐπανά- 40
γεσθαι αὐτοῖς τοὺς Κορινθίους. — Οὐδέτι ἐπαναγω-
γῆν] ἤγουν δευτέραν ἀνάπλευσιν. — 7. Νικᾶν] ἐνό-
μιζον.

XXXV. Ἐξετάσαντες] ἀκριβοῶς ἀριθμήσαντες. —
2. Εἶναι] ἐξείναι.

XXXVI. 2. Τὶ πλέον ἐνεῖδον σχήσοντας] ὡς εἶδον
πλέον τι σχήσοντας, τουτέστι πλεονεκτήσοντας. ἦτοι
νικήσοντας. — Σχήσοντας] σχήσει, καθέξει. σχήσουσι,
κωλύσουσι σχήσεσθαι, κατασχεθήσεσθαι· σχήσεται,
ἐπισχεθήσεται. — Τὰς ἐπωτίδας] τὰ [ἐφ'] ἐκατέρωθεν 50
τῆς νῆος πρὸς τῇ πρύμνῃ ἐξέχοντα. ἀντερείσματα καθ'
ἐκάστην ἐπωτίδα δύο, ἀπὸ τοῦ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς μέρους,
τοῦ τε πρὸς τὸ τεῖχος τῆς νῆος καὶ τοῦ πρὸς τὸ πέλα-
γος. τὸ μὲν οὖν κάτω μέρος τῶν ἀντερείσμάτων ἐστὶν

σαν ἐπὶ τοῦ τείχους τῆς νῆος, τὸ δὲ ἄνω ἐγόμφωσαν εἰς τὰς ἐπωτίδας. — Πρῶραθεν ναῦς ἐπεσκ.] γράφεται ἐπισκευασάμενοι. ἦγον τὰ κατὰ τὰς πρῶρας ἐπισκευάσαντες. — 3. Πρὸς τὰς τῶν Ἀθηναίων ναῦς] πρὸς 5 τὰς τῶν Ἀθηναίων ναῦς οὐκ ἔλασσαν γρήσειν. — Λεπτὰ] ἦγον ἀσθεῆ. — Διὰ τὸ μὴ ἀντιπρῶροις μᾶλλον αὐτοὺς ...] οἱ Ἀθηναῖοι ἐν ταῖς ναυμαχίαις οὐκ ἀντιπρῶροι δρμαῖς ἐνέβαλλον ταῖς ἐναντίας ναυσὶ, ἀλλὰ κατὰ τὰ πλάγια ἐκπεριπλέοντες. — Ἐν πολλῷ] δια- 10 στήματι δηλονότι. — Πρὸς ἑαυτῶν] λυσitelῆ αὐτοῖς δῆ. — Πρὸς ἑαυτῶν ἔσεσθαι] ἐνόμισαν ἀπὸ κοινοῦ. — Ἐμβόλους] ἔμβολον χάλκιμον ὄρατον, περιτιθέμενον κατὰ πρῶραν ταῖς ναυσίν. — 4. Σφῶν] τῶν Συρακουσίων. — Αὐτοί] οἱ Συρακούσιοι. — Οὐ δώσειν 15 διεκπλεῖν] οὐ παρέξειν αὐταῖς δηλονότι διεκπλου. ἐρμηνεῖα τοῦ διεκπλεῖν καὶ περιπλεῖν τὸ μὲν γὰρ περιπλεῖν ἐν τῇ εὐρυχωρίᾳ καθίστασθαι, ὅσον χορευούσης, καὶ ἀναστρεφομένης, ἐφ' ὅπερ βούλεται, τῆς νεῆς (καὶ ἡ περὶ πρόθεσις τοῦτο δηλοῖ, τὸ κύκλω περιθέειν) τὸ δὲ διεκπλεῖν τὸ, τεμόντα τὴν τάξιν τῶν 20 ἐναντιῶν, εἰς τοῦπίσω γενέσθαι. — Τὸ δὲ τὴν στενοχωρίαν κωλύσειν ...] ὑπὸ τῆς στενοχωρίας κωλυθήσεται τοὺς Ἀθηναίους τοῦ περιπλεῖν. περιττὴ δὲ πρὸς τὸ μὴ περιπλεῖν ἢ μία ἀπόφασις. — 5. Ἀνάκρουσιν] ἀνάκρουσις ἐν ναυμαχίαις ἔλεγετο ἐπὶ τοῦ πρύμναν κρούειν. — 6. Αὐτούς] τοὺς Ἀθηναίους. — Ἦν πη βιάζονται] ἀντὶ τοῦ ἡνίκα ἤττωνται. — Βιάζονται] τοὺς Συρακουσίους. — Οὐκ οὔσης αὐτοῖς ...] προεῖπεν ὅτι ὀλίγου μέρους ἐν τῇ λιμένι ἐκράτουν οἱ 30 Ἀθηναῖοι, οὐς ἐς τὴν εὐρυχωρίαν οὐ δυνήσεσθαι περιπλεῦσαι, τῶν Συρακουσίων κρατούντων.

XXXVII. Ἐπεγέρουν] τοῖς Ἀθηναίοις δηλονότι σὺν τῷ πεζῷ. — 2. Τὸν ἐκ τῆς πόλεως] τῶν Συρακουσίων. — Γυμνητεία] οἱ φιλοί. — 3. Οἱ δέ] οἱ Ἀθηναῖοι. — Ἄντανῆγον] δευτέρα ναυμαχία Ἀθηναίων καὶ Συρακουσίων.

XXXVIII. Ἄξιόν τι λόγου παραθεῖν] ἦγον κτήσασθαι τὴν ἀξιολογον. — 2. Ἀντίπαλα] ἰσοστάσια. — Ἐπισκευάζειν] ἀνανεοῦν. — Ἐπεπονήκει] ἦγον ἐπεπόνθει καταχυῖα. § ἐσεισθη. — Ἀντὶ λιμένος] ἵνα ἦ αὐτοῖς ὡσπερ λιμὴν. — Κληστοῦ] ἦγον περιειργμέ- 40 νου. — 3. Διαλειπούσας] ἦγον δισταμένας.

XXXIX. Τῇ δ' ὑστεραία] ἦγον τῇ μετὰ τὴν προειρημένην ἡμέρᾳ. — Τῆς μὲν ὥρας] ἦγον τῆς ὀφειλομένης ὥρας τοῦ πολέμου. — Πρωαίτερον] γράφεται τὸ πρότερον. — 2. Πειρώμενοι ἀλλήλων] ἦγον πλησιάζοντες ἀλλήλοις διὰ τῆς πλεύσεως. — Τὴν ἀγορὰν τῶν 45 πωλομένων...] γράφεται τὴν ἀγορὰν τῶν πωλομένων μεταναστῆσαντας ἐπὶ τὴν θάλασσαν κοίμασι.

XL. Πρύμναν κρούσάμενοι] στραφέντες ἀπὸ τῆς ναυμαχίας. — 3. Οἱ δέ] ἦγον οἱ Ἀθηναῖοι. — 4. Χρόνον μὲν τινα] μέχρι τινός. — Διαμέλλοντας] βραδύνοντας. — 5. Δεξάμενοι] τοὺς Ἀθηναίους δηλονότι. — Αὐτοῖς]

ἀντὶ τοῦ αὐτῶν. — Καὶ ἐς τε τοὺς ταρσοὺς ὑποπίπτοντες] ἀντὶ τοῦ καὶ ὑποδυόμενοι ὑπὸ τοὺς ταρσοὺς.

XLI. Κατὰ κράτος ...] οὐχὶ κατὰ κράτος ἐναυμάχησαν, ἀλλὰ κατὰ κράτος ἐνίκησαν. — 2. Ἐπειτα αὐτοὺς αἱ κεραῖαι ...] ἐκ τῶν κεραίων δελφίνες ἦσαν ἡρτημένοι 5 μολίβδινοι, ὥστε ἐμβάλλεσθαι ταῖς προσπλευούσαις πολεμίας ναυσίν· οἱ, ἐμπίπτοντες αὐταῖς, διέκοπτον τοῦδαφος αὐτῶν, καὶ κατέδουον.

XLII. 2. Ὀρῶντες] τὸ ὀρῶντες ἐσχημάτισται, συνταττόμενοι πρὸς τὸ τοῖς Συρακουσίαις καὶ ζυμμάχοις 10 ὄρωσιν. — 3. Ὑπερώφθη] ἦγον κατεφρονήθη. — Ἐφθασεν] προέλαθεν. — Στρατιᾷ] ἦγον μετὰ πλήθους στρατιωτῶν. — Ἰκανοὶ γὰρ αὐτοὶ ...] ἰκανοὶ γὰρ οἱ Συρακούσιοι νομίζοντες εἶναι πρὸς τὸ ἀντισχεῖν Ἀθηναίοις κατ' ἴδιαν, ἅμα τε ἂν ἐγίνωσαν ὅτι ἤττους εἰσὶ, καὶ 15 ἐν τούτῳ ἀπειτήισθησαν. — Τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ] τῆς ἀφίξεως αὐτοῦ δηλονότι. — Ὅτι τάχος] ἦγον τάχιστα. — Τὸ παρατείχισμα] ἦτο τὸ ὄρθον διατείχισμα. — 4. Ἐκώλυσαν περιτειχίσαι σφᾶς] οἱ Συρακουσῖοι δηλονότι τοὺς Συρακουσίους. — Τοῦ ἐν αὐτοῖς στρατοπέδου] εἰ 20 κρατήσῃ δηλονότι. — Αὐτὸ ληφθέν] τὸ παρατείχισμα. — Ληφθέν] ἔσεσθαι. — Σφᾶς] τοὺς Ἀθηναίους. — Ἠπίεγο ἐπιθέσθαι] ἀντὶ τοῦ ἡπίεγο ἀποπειρᾶσθαι. § ἦγον ἐγγειρηῆσαι. — 5. Καὶ οἱ] αὐτῶν. — Καὶ οἱ ζυνοτωμάτην ἡγεῖτο διαπολέμ.] ἦγον ἡγεῖτο εὐχε- 25 ρὲς ἀθρήσειν τὸ τέλος τοῦ πολέμου. — Κατορθώσας] ἦγον τροπαιοχίσας. — Τὴν στρατιάν] τῶν Ἀθηναίων δηλονότι. — Ἄλλως] ἦγον ἀπρακτός. — 6. Ἐτεμον] ἦγον ἐδενδροτόμου. — Ἐπεκράτου] τῆς χώρας.

XLIII. Ἀπεκρούοντο] οἱ Ἀθηναῖοι δηλονότι. — 30 Διατρίβειν] ἀργεῖν. — Ξυνάρχοντας, ὡς ἐπενόει, τὴν ἐπιχείρησιν] γράφεται, ξυνάρχοντας, ἐπενόει καὶ τὴν ἐπιχείρησιν. — 2. Λαθεῖν] τοὺς Συρακουσίους δηλονότι. — Προςελθόντας] τοὺς Ἀθηναίους. — Παρασκευῆ] ὄπισθιν. — Ἐν τοῖς τεύχεσι] τοῖς ἑαυτῶν δηλονότι. — 3. Πρὸς αὐταῖς] ταῖς Ἐπιπολαῖς. — 5. Ὅπως τῇ παρουσῃ ὀρμῇ ...] ὅπως μὴδὲ ὑστερήσῃσι τοῦ διαπερᾶναι ὧν ἕνεκα ἦλλον. τὸ γὰρ « μὴ βραδεῖς γένωνται » ἀντὶ τοῦ μὴ ὑστερήσῃσι κείται. — Τοῦ περαίνεσθαι] ἦγον τῆς τελειώσεως. — Ἀπὸ τῆς πρώτης ὀρμῆς δηλονότι. 40 § πόλεως. — 6. Καὶ ἀδοκίτου] ἦγον αἰφνιδίου. — Καὶ βιασθέντες] οἱ Συρακούσῃν δηλονότι. — 7. Τοῦ μήπω μεμαχημένους] τευχίσματος. — Ἐστραφίσθη] οἱ Συρακούσιοι δηλονότι. — Ἐς φυγὴν κατέστησαν] τοὺς Ἀθηναίους δηλονότι. 45

XLIV. Οὐδ' ἀφ' ἐτέρων] οὔτε ἀπὸ Ἀθηναίων οὔτε ἀπὸ Συρακουσίων καὶ τῶν ἑκατέρους συμμάχων. § τῶν πολεμούντων. ἢ διάνοια· οὐδὲ αὐτοὶ οἱ πολεμοῦντες ἐξηγήσαντο. — Ὅτω τρόπῳ ἕκαστα ζυνηέθη] ἦγον λεπτομερῶς, κατὰ ἀρίθειαν. — 3. Ἐφόδῳ] 50 ὀρμῇ. — Καὶ χαλεπὰ ἦν ὑπὸ τῆς βοῆς διαγνώναι] διὰ τὴν βοὴν οὐ ῥάδιον ἦν αὐτὸ γνῶναι. — 4. Καὶ πᾶν τὸ ἐναντίον] γράφεται, καὶ πᾶν τὸ ἐξεναντίας. — Τῶν ἤδη πάλιν φευγόντων] δηλαδὴ εἰς τοῦπίσω φευγόντων

ἤγουν τραπέτων. — Τοῦ ξυνθήματος] γνωρίσματος, συμφωνίας. — 5 Τὸ δ' ἐκείνων] τῶν Συρακοσίων δηλονότι. — Ὡς τ', εἰ μὲν ἐντύχοιεν τισι...] τὸ ἐξῆς, ὥστε, εἰ μὲν τισιν ἐντύχοιεν τῶν πολεμίων κρείσσους ὄντες, διέφυγον αὐτοὺς οἱ πολέμιοι. — Ἐκείνων ἐπισταμένων τὸ ξύνθημα] γράφεται, ἐκείνων ἐπιστάντων τὸ ξύνθημα. — Ὑποκρίνονται] τὸ ξύνθημα. — 6. Παιωνισμός]

Τὸν παιωνισμὸν βουλχαρισμὸν εἰ γράφει, γράφει μικρὸν γίνωσκε, μηδαμῶς μέγα.

— Ἀπὸ γὰρ ἀμφοτέρων] τῶν δύο στρατευμάτων. — Ἀπορίαν παρῆγε] τοῖς δυσὶ στρατεύμασιν. — Ὅτε τε πολέμιοι ὁμοίως] ἀπὸ κοινοῦ τὸ, ὅποτε παιωνίσαιαν, φόβον παρῆγον. — 7. Φίλοι τε φίλοις ...] τὸ ἐξῆς, φίλοι τε φίλοις καὶ πολῖται πολίταις οὐ μόνον εἰς χεῖρας ἀλλήλους ἐλθόντες ἀπελύοντο, ἀλλὰ καὶ εἰς φόβον καθίστασαν. — 8. Καὶ διωκόμενοι] ὑπὸ τῶν Συρακοσίων. — * Καταβάσεις] τῆς ἀπὸ τῶν Ἐπιπολῶν ὀπίσω ἀναχωρήσεως. — Ἄνωθεν καταβαίνουσιν] γράφεται, ἄνωθεν καταβαῖεν. — Οἱ δὲ ὕστερον ἤκοντες] Ἀττικὸν τὸ σχῆμα, ἀντὶ τοῦ, τῶν δὲ ὑστέρων ἤκοντων.

XLV. Ἄντεστησαν] τοῖς Ἀθηναίοις δηλονότι. — 2. Οἱ μὲν ἀπώλλυντο] ἀπὸ τῆς κρημνίσσεως δηλονότι.

XLVI. Ὡς] καθὼς. — Ἀκράγαντα] τὸν Ἀκράγαντα ἀρσενικῶς.

XLVII. Οὐ κατορθοῦντες] ἀντὶ τοῦ ἠττώμενοι. — 2. Τὰ τε ἄλλα ὅτι ἀνελπιστα αὐτοῖς ἐφαίνετο] καὶ ὅτι τὰ ἄλλα αὐτοῖς πάντα οὐδεμίαν ἐλπίδα νίκης παρῆχεν. — 3. Ἄλλ' ἄπερ διανοηθεῖς ...] διανοήθη, φησί, μὴ διατρέβειν, ἀλλ' ἀπάγειν τὴν στρατίαν. — Καὶ τοῦ στρατεύματος τὰς γούν ἐπελοθούσαις ναυσὶ κρατεῖν] τὸ ἐξῆς, ἔως ἔτι οἷόν τε τοῦ πολεμίου στρατεύματος κρατεῖν. ἔμπροσθεν μὲν γὰρ ὑπὸ τῶν Συρακοσίων οἱ περὶ τὸν Νικίαν ἐν τῇ λιμένι κατεκέλευντο κρατούμενοι, διὰ δὲ τὰς ἐπελοθούσας μετὰ τοῦ Δημοσθένους ναῦς οἷοί τε ἦσαν κρατεῖν. — 4. Καὶ τῇ πόλει] τῶν Ἀθηναίων. — Συρακοσίους] πρὸς δῆ. — Προκαθῆσθαι] τοῖς Συρακοσίοις δηλονότι.

XLVIII. Πονηρά] ἀσθενῆ, ἐπισφαλῆ, ἐπικίνδυνα. — Καταγγέλλουσι] δῆλους διὰ μηνυμάτων. — Λαθεῖν γὰρ ἂν ...] μετὰ γὰρ πολλῶν βουλόμενοι, οὐ δυνήσεσθε, φησί, λαθεῖν, ἐπιχειροῦντες ἀποπλεῦσαι. — 2. Τὸ δ' ἔτι ...] τὸ ἐξῆς, τότε ἐλπίδας τε ἔτι παρῆχε τὰ τῶν πολεμίων πονηρότερα ἔσεσθαι τῶν σφετέρων. — Ἄφ' ὧν] τῶν πολεμίων. — Βουλόμενον τοῖς Ἀθηναίοις τὰ πράγματα ἐνδοῦναι] ἤγουν, βουλόμενον κυρίως γενέσθαι τοὺς Ἀθηναίους τὸν κατὰ τὰς Συρακοῦσας πραγματῶν. — Ἐπεκρηκεύενο] διὰ κρημνίων ἐμήνυε. ἀντὶ τοῦ, κήρυξ ἐπέμπετο πρὸς αὐτὸν, τὸν Νικίαν, παρὰ τοῦ μέρους τῶν Συρακοσίων * τοῦ βουλομένου τὰ πράγματα ἐνδοῦναι τοῖς Ἀθηναίοις. — 3. Καὶ διασκοπῶν ἀνεῖλεν] ἤγουν διασάζων, εἴτε χρῆ μένειν, εἴτε ἀπιέναι, ἡγεμιᾶ προσετίθετο γνώμη. τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ διασκο-

πῶν ἀνεῖλεν. — Ἀπάξειν] ἀπο τῶν Συρακοσίων δηλονότι. — Ἐῦ λέγων] ἤγουν πιθανῶς λέγων. — 4. Ἐκεῖσε] ἤγουν ἐς τὰς Ἀθήνας. — Οὐκουν βούλεσθαι ...] οὐ βούλεσθαι ἐφ' ἧ ὁ Νικίας ὑπὸ Ἀθηναίων ἀπολέσθαι μόνος αὐτὸς ἀδίκως, ἀλλὰ, εἰ δεῖ πάντως ἀπολέσθαι, ὑπὸ 5 τῶν πολεμίων τοῦτο παθεῖν. — 5. Ἐν περιπολοῖς] ἐν περιδρόμοις. § ἐν τοῖς περὶ τὴν πόλιν τειχίσμασι καὶ οἰκοδομαῖς. § περιτειχίσμασι, πολυχνοῖς. — Τῆς νῦν παρασκευῆς] τῆς πολεμικῆς οἰκονομίας. — Ἐπικουρικὰ μᾶλλον] μισθοφόρων τοῖς Συρακοσίοις ὄντων, καὶ οὐχὶ δι' ἀνάγκην στρατευομένων πολιτῶν, ὅσπερ Ἀθηναίων. — 6. Τρίβειν οὖν ἐφ' ἡρήναι] ἀντὶ τοῦ, διατρέβειν καὶ παρέλκειν. — Καὶ μὴ χρέμασιν, ὅ πολλοὶ κρείσσους εἰσι ...] καὶ μὴ νομίζειν διὰ χρημάτων ἐνδεῖαν ἠττάσθαι. γράφεται, χρέμασιν ὡς πολύ. 15

XLIX. Θαρσῆσαι] θαρσῆσας νῦν δηλονότι μᾶλλον ἢ πρότερον κρατηθεῖς καὶ νικηθεῖς. — 2. Τὰ τῶν πολεμίων] ἤγουν τοὺς πολεμίους. — Τὰ τε ...] ἤγουν τῇ ἐμπειρίᾳ αὐτῶν χρεῖσθαι δυνήσονται.

L. Ἐν τούτῳ] τῷ καιρῷ δηλονότι. — Ἡ τοῖς 20 Συρακοσίοις στάσις ...] ἀντὶ τοῦ, ἡ στάσις, διὰ Συρακοσίους κινουμένη, εἰς φιλίαν ἐξῆλθε. — 2. Ὅθεν ... ἀπέχει] ὅθεν ἐλάχιστον πρὸς Σικελίαν διάστημα· δεῖν γὰρ ἡμερῶν καὶ νυκτὸς ἀπέχει πλοῦς. — 3. Αὐτοῖς] ἤγουν τοῖς Συρακοσίοις. — Τοῖς πᾶσι] κατὰ πάντα. 25 — Ἄλλ' ἢ] παρ' ὅ. — 4. Ἐτοιμα ἦν ἀποπλεῖν] ἔτοιμα ἦν τὰ κατὰ τὸν ἀπόπλου. — Ἐνθύμιον ποιούμενοι] ἀποδεισιδαίμονήσαντες, ἢ ἐκλογισάμενοι, κατὰ νοῦν σγόντες τὸ τῆς σελήνης. — Θεισμῶ] εὐχῇ καὶ μαντεία. — Καὶ τῷ τοιούτῳ προσκείμενος] τῷ τοιούτῳ, 30 φησὶν, εἶδει τοῦ θειασμοῦ προσέχων, τῷ παραφυλάττειν τὰς ἐκλείψεις καὶ τὰ οὐράνια. — Οὐδ' ἂν ...] τὸ ἐξῆς, οὐδ' ἂν διαβουλεύσασθαι, ὅπως ἂν κινήθῃ πρότερον, τοῦτέστι πρὶν τρεῖς ἐννέα ἡμέρας κτλ. — Πρὶν ἅς οἱ μάντις] γράφεται, πρὶν ὡς οἱ μάντις. 35

LI. Μὴ ἀνίεναι τὰ τῶν Ἀθηναίων] ἀντὶ τοῦ τοὺς Ἀθηναίους φεύγειν δηλονότι. — Σφῶν] τῶν Συρακοσίων. — Χαλεπωτέρους προσπ.] δυσεπιχειρήτους. — 2. Ἐπλήρουν] ἀνδρῶν δηλονότι. — Καὶ ἀνεπειρώτων] γράφεται ἀνεπαύτων. — Τῇ μὲν προτεραιᾷ καθ' ἣν 40 δηλονότι ἐκινήθησαν. — Ἀπολαμβάνουσι τε ...] ἤγουν ἀποκόπτουσι τινὰς τῶν δπλιτῶν τῶν Ἀθηναίων.

LII. Πρὸς τὰ τείχη] τῶν Ἀθηναίων δηλονότι.

LIII. Τοὺς ἐκβαίνοντας] ἀπὸ τῶν νεῶν δηλονότι. — 3. Παρόντος] προσγεγεννημένου. — Πάντας ἀπέχτειναν] 45 οἱ Συρακοῖσιοι δηλονότι.

LIV. Τῶν δπλιτῶν] τῶν Ἀθηναίων δηλονότι. — Τῶν πεζῶν] τῶν Συρακοσίων.

LV. Πρότερον μὲν γάρ] ὁ μὲν σύνδεσμος περιττός. — Παράλογος] παραδοξία. — 2. Οὐ δυνάμενοι ἐπενεγκεῖν...] οὐ δυνάμενοι αὐτοὺς προσαγαγέσθαι, καὶ ὑποχειρίους ποιῆσαι, οὔτε διὰ τοῦ μεταβάλλειν αὐτῶν τὴν πολιτείαν, οἷον στάσιν ἐμβαλόντες, ἢ ὀλιγαρχίαν παρ' αὐτοῖς ἐργασάμενοι. — Ὡς προσήγοντο ἂν] ἔπειτι

τῷ πράγματι, τῷ μεταβαλεῖν δηλονότι τὴν πολιτείαν, προσήγοντο ἂν οἱ διάφοροι αὐτοῖς· τοῖς Ἀθηναίοις. οὐ δυνάμενοι δὲ οὐτ' ἐκ μεταβολῆς, ἐπειδὴ ἡ αὐτὴ ἦν ἐκατέρων πολιτεία, οὐτ' ἐκ παρασκευῆς πολλῶ μείζονος, 5 ὅτι καὶ ἵππους καὶ ναῦς εἶχον ἐκείνοι ὁμοίως τοῖς Ἀθηναίοις. τὸ ἐξῆς, οὐ δυνάμενοι ἐπιενεγκεῖν τὸ διάφορον αὐτοῖς. — Πολλῶ κρείσσους] λείπει τὸ ὄντες. ζ ἀντὶ τοῦ κρείσσονες. — Πολλῶ δὴ μᾶλλον] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἐν παντὶ δὴ ἀθυμίας ἦσαν.

10 LVI. 2. * Καθυπέττερα] τῶν Ἀθηναίων. — Φόβου] ἀπὸ φ. τῆς δουλείας δὴ. — Ἀπολύεσθαι] ῥύσσεσθαι. — Τὸν ὕστερον ἐπιενεγκησόμενον πόλεμον ἐνεγκεῖν] ἤγουν ἀντισχεῖν πρὸς τὸν ὕστερον πόλεμον δεξασθαι. — Αὐτῶν] ἤγουν τῆς τε ἐλευθερίας τῶν Ἑλλήνων καὶ τοῦ 15 ἀπαλλαγῆναι τοῦ φόβου. — 3. Μέγα μέρος προκόψαντες] ἀντὶ τοῦ προκοπήν μεγάλην τῷ ναυτικῷ στόλῳ παρασχόντες· τούτεστι πολλὰς ναῦς αὐτοῖς παρασχόντες εἰς τὰς ναυμαχίας. ἢ, ὡς τινες, ἐπὶ μέγα ἐν τῷ ναυτικῷ προκόψαντες. — 4. Ἐπὶ μίαν πόλιν] κατὰ 20 μιᾶς πόλεως τῶν Συρακουσῶν. — Πλὴν γε δὴ τοῦ ζύμπ. ...] πλὴν ὅσα συνῆλθεν ἔθνη πρὸς Ἀθηναίους καὶ Λακεδαιμονίους ἐν παντὶ τῷδε τῷ πολέμῳ· πλὴν γε τοῦ ζύμπαντος λόγου τὰ ἐν παντὶ τῷδε τῷ πολέμῳ πρὸς τε τὴν τῶν Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων πόλιν 25 συνελθόντα· τούτεστι, πλείεστα ἔθνη περὶ Συρακουσῶν μαχόμενα ἦλθε, πλὴν γε δὴ οὐ τοσαῦτα, ὅσα πρὸς Ἀθηναίους καὶ πρὸς Λακεδαιμονίους προσενεμήθη. — Λόγου] ἀριθμοῦ.

LVII. Τοσοῖδε γὰρ ἑκάτεροι ...] ἤγουν πολλοὶ γὰρ 30 ἦσαν συμμαχοῦντες ἑκατέρους τοῖς μέρεσιν. οἱ τε γὰρ Ἀθηναῖοι, ἐπὶ Σικελίαν ἐλθόντες, ἔσχον πολλοὺς τινας συμμαχούς· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ οἱ Συρακούσιοι, περὶ Σικελίας μαχόμενοι, ὡσαύτως ἐπήγοντο τοὺς μετασχόντας τοῦ πολέμου, καὶ κινδυνευσοντας ἐπὶ τῷ 35 διασῶσαι τὴν τῶν Συρακουσίων πόλιν, ὥσπερ τοῖς συμμαχοῦσιν Ἀθηναίοις σκοπὸς τὸ συστήσασθαι χώραν. Κατάλογος τῶν ἐθνῶν τῶν συμμαχησάντων Ἀθηναίοις κατὰ Συρακουσῶν· Ἀθηναῖοι, Ἀθήνιοι, Ἰμβριοι, Αἰγινήται, Ἔστιαιεῖς· (οὔτοι πάντες Ἀθηναίων ἀποικοὶ 40 ἦσαν)· Ἐρετριεῖς, Χαλκιδικεῖς, Στυρεῖς, Καρύστιοι, Κεῖοι, Ἀνδριοί, * Τήνιοι, Μιλήσιοι, Σάμιοι, Χίοι, Μηθωμαῖοι, Τενέδιοι, Αἰνιοί, Πλαταιεῖς, Ῥόδιοι, Κυθήριοι, Κεφαλλῆνες, Ζακύνθιοι, Κερκυραῖοι, Μεσσηνιοὶ ἐκ Ναυπάκτου, Μεγαρεῖς φυγάδες, Ἀργεῖοι, Μαντινεῖς, 45 Κρήτες, Λιτωλοὶ, Ἀκαρνανεῖς, Θούριοι, Μεταπόντιοι, Νάζιοι, Καταναῖοι, Ἐγεστιάιοι, Τυρσηνοὶ, Ἰάπυγες. — Τοῖς μὲν] τοῖς Ἀθηναίοις. — Τοῖς δέ] τοῖς Συρακουσίοις. — Μετ' ἀλλήλων στάντες] συμμαχησάντες ἀλλήλοις. — Ἄλλ' ὡς ἐκ. τῆς ζυντυχίας ...] ἀλλ' ὡς 50 ἑκάστοις, φησὶ, συνέτυχεν ἢ διὰ τὸ ἴδιον συμφέρον ἢ ἐξ ἀνάγκης στρατεύεσθαι. — 4. Καὶ ἀπ' Ἀθηναίων] ἀποικοὶ δηλονότι. — Οὔτοι] ἤγουν οἱ Καρύστιοι. — 5. Ναυσι] ἤγουν σὺν ναυσί. — 7. Κατὰ δὲ τὸ νησιωτικόν] ἤγουν νόμιμον, ἔθος. — Οὐ μόνον Δωριεῖς] ὄντες

δηλονότι. — Ἀνάγκη μὲν ἐκ τοῦ εὐπρεποῦς ...] ἔλεγον, φησὶν, ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθεῖν, ἢν' εὐπρεπῆς ἀπολογισμὸς αὐτοῖς ἦ· οὐχ ἦσσαν δὲ βουλόμενοι, ἤπερ ἐξ ἀνάγκης, εἴποντο, διὰ τὴν Κορινθίων ἔχθραν. — 8. Κατὰ ζυμφορὰν ἐμάχοντο] ζυμφορὰν ἄρτι τὴν φυγὴν λέγει, ὅτι, 5 φυγάδες ὄντες, τοῖς ζυγγενέσιν ἐμάχοντο. — 9. Καὶ τῆς παραυτικά] τῆς κατὰ τὸ ἐνεστώς. — Οὐδὲν ἦσσαν διὰ κέρδος παροιμία· Πιπράσκει δ' ὁ κακὸς πάντα πρὸς ἀργύριον. τοῦ Καλλιμάχου. — 10. Μισθῷ καὶ οὔτοι πεισθέντες] ἦλθον μετὰ τῶν Ἀθηναίων. — Ξυγκτί- 10 σαντας] ἀντὶ τοῦ ζυγκτίσασιν. — 11. Ἐν τοιαύταις] ἤτοι ταῖς μισθοφορικαῖς. — Οἵπερ ἐπηγάγοντο] ἐπεσπᾶσαντο. τοὺς Ἀθηναίους. — Κατὰ διαφορὰν] ἔχθραν.

LVIII. Συρακουσίους δὲ ...] κατάλογος τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν πόλεων τῶν συμμαχ[ήσαντ]ων Συρακουσίοις 15 κατὰ Ἀθηναίων· Συραχόσιοι, Χαμαριναῖοι, Γελῶιοι, Σελινούντιοι, Ἰμεραῖοι, Σικελοὶ, Λακεδαιμόνιοι, Κορινθιοὶ, Λευκάδιοι, Ἀμπρακιῶται, Ἀρχάδες, Σικυῶνιοι, Βοιωτοί. — Ἦσυχάζοντων] ἀπὸ τοῦ πολέμου ἀπεχόντων. — 3. Καὶ οἱ αὐτόνομοι] δημοκρατοῦ- 20 μενοι. — Ὅσοι μὴ ἀφέστασαν] τῶν Συρακουσίων δηλονότι. — Νεοδαμῶδεις] Νεοδαμῶδης ὁ ἐλεύθερος παρὰ τοῖς Λακεδαιμονίοις. — Κατὰ τὸ ζυγγενέσ] τῶν Συρακουσίων. — 4. Κατὰ πάντα] παντὸς γένους.

LIX. 2. Καλὸν ἀγώνισμα] ἔνδοξον, συμφέρον. — 25 3. Καὶ ὀλίγον ...] τὸ ἐξῆς, καὶ ὀλίγον οὐδὲν ἐπενόουν ὡς οὐδὲν, τούτεστι τὸ ὀλίγον οὐκ ἐπενόουν οὐδὲν, ἀλλὰ πᾶν τὸ μέγα.

LX. 2. Καὶ ξυελθόντες οἱ τε στρατηγοὶ καὶ οἱ 30 ταξ.] νῦν διὰ τὸ ἄπορον καὶ τοὺς ταξιάρχους οἱ στρατηγοὶ συνήγαγον, καθ' αὐτοὺς πρότερον βουλευόμενοι. — Ἀπολαβόντες] ἰδύσαντες, ἀποκόψαντες. — Τούτο μέν] τὸ διατείχισμα. — Καὶ ἀπλωτέραι] ἀπλωτέρως οὐ τὰς ἀπλους παντάπασι λέγει, ἀλλὰ τὰς διὰ πληρωμάτων ἔνδειαν ἀπλόους ἱσταμένας. τούτο δὲ καὶ ἡ 35 τοῦ λόγου ἐπαγωγὴ δηλοῖ, πάντα τινὰ ἐσθιβάζοντες πληρῶσαι. — 3. Ἡλικίας μετέχων] νεότητος. — 5. Ὁ δὲ Νικίας] τῷ Νικίᾳ τὴν προτροπὴν τῆς διαλέξεως δίδωσι καὶ ὡς καθ' ἡλικίαν πρεσβυτέρῳ, καὶ ὡς μείζονι στρατηγῷ, καὶ ὡς πάλαι τοὺς Συρακουσίους νενικηκότι, 40 καὶ ὡς ἐν Πελοποννήσῳ καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς τόποις τοὺς ἐναντίους διαπολεμήσαντι. — Πολύ] λίαν. — Διακινδυνεύειν] διὰ κινδύνου ἰέναι.

LXI. Ἔστι τῷ] τινὲ ἀφ' ἡμῶν. — 2. Ἐπειτα διαπαντὸς τὴν ἐλπίδα τοῦ φόβου ὁμοίαν ταῖς ζυμφοραῖς 45 ἔχουσιν] ἔπειτα, φησὶ, παντὶ τῷ χρόνῳ δυσέλπιδές εἰσι, καὶ προσδοκῶσιν ὁμοίως ταῖς γεγενημέναις συμφοραῖς τὰ μέλλοντα. — 3. Τῶν ἐν τοῖς πολέμοις παραλόγων] Ὅμηρος [II. Σ, 309].

Ἐνὸς Ἐνυάλιος, καὶ τε κτανέοντα κατέκτα.

50

— Καὶ τὸ τῆς τύχης] ἤγουν εὐτυχίας. — Κἂν μεθ' ἡμῶν ἐλπίσαντες στήναι] καὶ τὴν τύχην καὶ ἡμῖν συλλήψεσθαι ἐλπίσαντες.

LXII. 2. Ἐν δὲ τῇ ἐνθάδε ...] ἐν δὲ τῇ νῦν κατὰ ἀνάγκην ἀπὸ νεῶν γενησομένη πεζομαχία ἐπιτήδεια ἔσται. — 3. Εὐρῆται δ' ἡμῖν ...] ἀντὶ τοῦ ἐξευρηταὶ ἡμῖν ἐπιβολὴ χειρῶν σιδηρῶν, αἷς προσιούσας τὰς ναῦς
5 τὰς πολεμίας κρατήσομεν, ὥστε μὴ δύνασθαι ἐξ ἀναχωρήσεως ἐμβάλλειν ἡμῖν. — Ὅσα χρῆ ἀντιναυπηγῆσαι] γράφεται, ὅσα μὴ ἀντιναυπηγῆσθαι. — Τῶν ἐπωτίδων αὐτοῖς] ἀντὶ τοῦ τῶν Συρακουσίων. — Ἐπιβολαί] ἤγουν ἀντιλαβαὶ εὐρῆνται ἡμῖν. — 4. Ἄλλως
10 τε καὶ τῆς γῆς ...] διὰ τοῦτο, φησὶν, οὐ συμφέρει ἀναχρῶσθαι ἡμῖν, ὅτι ἄρα εἰς πολεμίαν γῆν ὑπὸ τῆς ἀναχρῶσεως ἐξενεχθόσμεθα.

LXIII. Ἀπαράξητε] ἀντὶ τοῦ εἰς τὴν θάλασσαν καταβάλλητε· ἤγουν μετὰ ἀραγοῦ καὶ συντριβῆς ἀποστή-
15 σσητε· μετὰ βίας ἀποκρίνητε. — 2. Τῶν ἄνωθεν μᾶλλον] τὸ μᾶλλον οὐκ ἔστι συγκριτικόν· οὐ γὰρ καὶ οἱ ναῦται τοῦ ἀπαράττειν τὸς πολεμίους συναίτιοι. — 3. Καὶ ἐν τῷ αὐτῷ τῷδε κ. δ.] καὶ ἐν τῷ παλαιῶν, φησὶ, δέομαι. — Καὶ τὰς ναῦς πλείους] ἦτοι τῶν πολεμίων νεῶν,
20 ἣ νῦν πλείους ἤπερ πρότερον. — Τὴν ἡδονὴν ἐνθυμεῖσθαι...] ἐνθυμεῖσθαι τε ἀξίον ἔστιν ὅτι δεῖ διαφυλάσσασθαι τὴν ἡδονήν. ἡδονὴν δὲ λέγει, ἣν ἐπιφέρει, ἐπὶ τῷ θαυμάζεσθαι τε κατὰ τὴν Ἑλλάδα, καὶ κατὰ τὸ ὠφελῆσθαι, ἐν τε τῷ μὴ ἀδικεῖσθαι αὐτοὶ, καὶ ἐν τῷ φοβεροὶ τοῖς
25 ὑπὸ κῆρας φαίνεσθαι. — Οἱ τέως Ἀθηναῖοι νομιζόμενοι] τοὺς μετοίκους λέγει. — Ὄφελῆσθαι] ἤγουν κερδαίνειν.

LXIV. Εἰ τε ξυμβήσεται τι ἄλλο] εὐφημότατα ἠνίκατο τὴν ἤτταν. — Τούς τε ἐνθάδε πολεμίους] ἀπὸ
30 κοινοῦ τὸ ὑπομιμνήσκω. — 2. Ὑπὲρ ἀμφοτέρων] ἤγουν ὑπὲρ τε τῆς ἐναυθῆ δουλείας ὑμῶν καὶ τῆς ἐκεῖ τῶν ἄλλων Ἀθηναίων.

LXV. Πληροῦν] ἀνδρῶν δηλονότι. — Καὶ ἡ ἐπιβουλὴ] ἡ ἀντίληψις. — 2. Πρὸς τοῦτο] ἤγουν πρὸς τὴν
35 ἀντιλαβὴν τῶν σιδηρῶν χειρῶν. — 3. Παρεκελεύσαντο ἐκείνοις οἱ τε στρατηγοὶ καὶ Γύλιππος] πάντες ὑπὸ θάρσους ἐν τούτοις παρακελεύονται οἱ στρατηγοὶ τῶν Συρακουσίων, ὡς ὑπὲρ αὐτῶν ὄντος τοῦ ἀγῶνος· οἱ τῶν Βοιωτῶν, ὡς ἀντιστάντων ἐν τῇ ἐφόδῳ τοῖς Ἀθηναίοις·
40 Κορίνθιοι, ὡς ναυτικῆ καὶ πεζῆς δυνάμει βεβοηθηκότες μοῖνοι τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου· Γύλιππος, ὡς στρατηγὸς ἐπὶ τούτῳ αὐτῷ παρὰ τῶν Λακεδαιμονίων ἐκπεμφθείς. πάντας δὲ εἰκὸς ἡδομένους καὶ ἀνα μέρος καὶ δημοῦ τὴν διάλεξιν ποιεῖσθαι πρὸς αὐτούς.

LXVI. Τὰ προειργασμένα] ἤγουν ἡ προγεγεννημένη νίκη. — Ἀντελάβεσθε] ἀντὶ τοῦ ἡσθάνεσθε. — 2. Ἐς τὴν χώραν τήνδε] ἤγουν κατὰ τῆςδε τῆς χώρας. — Κατορθώσεται] ἤγουν τροπαιουχήσεται. — 3. Ἄνδρες γὰρ
50 ἐπειδὴν, ᾧ ἀξιοῦσι προὔχουν, κολουσθῶσι ...] ὁπόταν γὰρ ἄνδρες ἐλαττωθῶσιν ἐν τούτῳ, ἐν ᾧ δοκοῦσιν ὑπερέχειν τῶν πέλας, εἰς τε τὰ λοιπὰ τῷ φρονήματι ταπεινοῦνται μᾶλλον, ἤπερ εἰ μὴδὲ ὅλως τι κατ' ἀρχάς. — Καὶ τῷ παρ' ἐλπίδα...] καὶ παρ' ἐλπίδα σφαλέντες, ἐφ' οἷς μέγα ἐφρόνησαν, φησὶν, αὐτοὶ ἐν τοῖς

ἔργοις ἐνδιδοῦσιν, ταπεινότεροι καὶ χείρους γινόμενοι τῆς ὑπαρχούσης δυνάμεως ἡμῶν.

LXVII. Τῆς δοκῆσεως] τῆς ἀγαθῆς ἐλπίδος. — Διπλασία ἐκάστου ἢ ἐλπίς] τὸ μὲν διπλασία ἀντὶ τοῦ
πολλαπλασία· οὐχ ἐκάστου δὲ ἢ ἐλπίς διπλασία, ἀλλ' ἢ
5 ἐξ ἐκάστου τῶν εἰρημένων διπλασιάζεται, ἐκ τοῦ καταπεπτωκέναι τοὺς Ἀθηναίους τοῖς φρονήμασι, καὶ τοῦ δόκησιν ἔχειν ὅτι κρείττους ἔσμεν, εἰ τοὺς κρείττους ἐνίκησαμεν. — 2. Τὰ τε τῆς ἀντιμιμήσεως αὐτῶν...]
μιμούμενοι ἡμῶς, φησὶν, αἱ Ἀθηναῖοι, πολλοὺς δὲ πλίτας
10 ἐπέβιασαν ἐπὶ τὰ καταστρώματα, ὅπερ ἡμῖν μὲν σύν-ηθές ἐστι καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἀνάμρυστον, ἐκείνοις δὲ ἐναντίον διὰ τὰ ἐπιφερόμενα. — Πολλοὶ δὲ καὶ ἀκοντισταὶ χερσαῖοι] ὡς ἐν τῇ πρώτῃ [c. 7] θαλασσίους εἶπε
15 τοὺς ἐμπειρίαν ἔχοντας τῶν ναυτικῶν, οὕτως ἄρτι χερσαίους οὐ τοὺς ἡπειρώτας, ἀλλὰ τοὺς ἀπίρους θαλάσσης λέγει. — Οἱ οὐδ' ὅπως καθεζόμενοι... εὐρήσουσι] οἱ οὐδὲ καθεζόμενοι τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν δυνήσονται.
20 μίαν δὲ ἀπόφασιν ἠγέρουσι λείπειν, ἵνα ἢ τὸ πλῆρες· οἱ δὲ οὐχ εὐρήσουσι οὐδὲ ὅπως χρῆ τὸ βέλος καθεζόμενοι ἀφεῖναι. — Καὶ ἐν σφίσι αὐτοῖς πάντες] τὸ ἐξῆς, καὶ ἐν σφίσι αὐτοῖς πάντες ταραζόνται. — Οὐκ ἐν τῷ αὐτῶν τρόπῳ κινούμενοι] οὐ κατὰ τὸ σύνηθες ἕκαστος ἐπὶ τῶν νεῶν κινούμενοι. — 3. Ἐν ὀλίγῳ] διαστήματι.
25 Ῥᾶσται δὲ ἐς τὸ βλάπτεσθαι ...] βράδιος, φησὶ, βλαβήσονται ὑπὸ τῶν ἡμῖν παρεσκευασμένων. — Οὐ παρεσκευῆς πίστει μᾶλλον] οὐ τῆ παρασκευῆ δηλονότι πιστεύοντες, ἀλλὰ διακινδυνεύουσι σπεύδοντες, ἐπὶ τῇ
τύχῃ τὸ μέλλον ποιοῦνται.

LXVIII. Καὶ τύχην ἀνδρῶν] καὶ πρὸς τύχην ἀνδρῶν
30 πολεμίῳ ἡμῖν ἤττημένην. — Νομισόμεν ἅμα μὲν νομιμ...] νομιμώτατόν ἐστι, φησὶν, ὀργῇ προσμῖξιαι τοῖς ἐναντίοις. προσήκον γὰρ τοῖς τιμωρομένοις τοὺς ἀδίκως ἐπελθόντας παρίστασθαι τοῦτο, καὶ κρίνειν ὅτι δεῖ ἀποπλῆσθαι τὸν θυμὸν ἐν τῇ τιμωρίᾳ τοῦ ἀδικήμα-
35 τος. — Καὶ τὸ λεγόμενόν που ἡδ.] τὸ ἐχθροὺς τιμωρῆσασθαι. — 2. Ἐν ᾧ] ἐν τῷ δουλώσασθαι ἡμᾶς. — Τὰ ἀπρεπέστατα] τοὺς ἀνδραποδισμούς. — Τὴν αἰσχίστην ἐπίκλησιν] τὴν δουλείαν. — 3. Καλὸς δ' ἀγών] ἡ δίκαια καλὸς ἡμῖν δ' ἀγὼν ἔστι· καὶ γὰρ, πραξάντων ἡμῶν ὅσα
40 βουλόμεθα, οὗτοί τε κολασθήσονται, καὶ ἡ πᾶσα Σικελία ἐλευθερωθήσεται.

LXIX. Ἐπειδὴ καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἡσθάνοντο] πληροῦντας δηλονότι τὰς ναῦς. — Πάσχουσιν] οἱ ἄνθρωποι δηλονότι. — 2. Ἐνδεᾶ] ἀπλήρωτα. — Πατρόθεν
45 τε ἐπονομάζων] Ὁμηρος [Π. Κ., 68].

Πατρόθεν ἐκ γενεῆς ὀνομάζων ἄνδρα ἕκαστον.

— Ἀξίων τό τε καθ' ἑαυτὸν ... τινί] ἀξίων, φησὶ, μηδένα προδιδόναι τὴν οἰκείαν ἀρετὴν. — Ὡ] καὶ ἀξίων
50 ἐκείνους ὄν. — Ὡ ἐπιφανεῖς ἦσαν...] τοῦτο καθ' ὑπερβατόν. συντακτέον δὲ τῷ πατρόθεν ἐπονομάζων. — Καὶ τῆς ἐν αὐτῇ ἀνεπιτάκτου...] καὶ τῆς ἐν τῇ πατρίδι δηλονότι αὐτεξουσίῳ βιοτῆς. — Ἄλλα τε λέγων] καθ' ὑπερ-

βατόν. συντακτέον δὲ τῷ παραπλήσια, ἵνα ἦ τὸ ἐξῆς· ἄλλα τε λέγων, οἷα οἱ ἐν τῷ τοιούτῳ ἤδη τοῦ καιροῦ ὄντες ἄνθρωποι εἴποιεν ἂν, καὶ παραπλήσια. ἡ δὲ διάνοια· ἄλλα τε λέγων, ὅσα ἐν τῇ τοιαύτῃ περιστάσει καθεστῶτες ἄνθρωποι λέξαιεν ἂν, καὶ παραπλήσια, ὑπὲρ τετῶν ἄλλων πάντων, καὶ γυναικῶν καὶ παίδων καὶ θεῶν οὐ φυλαττόμενοι τι αὐτῶν εἰπεῖν, μὴ δόξωσι τοῖς ἀκραταῖς ἀρχαιολογεῖν, ἀλλὰ ὠφέλιμα πρὸς τὴν παρούσαν περίστασιν νομίζοντες. — 3. Καὶ ὁ μὲν οὐχ ἱκανὰ

10 μάλλον ἢ ἀναγκαῖα] καὶ ὁ Νικίας ἀναγκαῖα μάλλον ἤπερ ἱκανά. — Πρὸς τὸ ζεῦγμα τοῦ λιμένος ὁ δηλαδὴ ἔξευξαν οἱ Συρακοῦσιοι, ἀποφράττοντες τὸ στόμα τοῦ λιμένος. — Καὶ τὸν καταλειφθέντα διέκπλουν] καὶ τοῦτο τὸ μέρος ὁ οὐκ ἔξευκτο, ἀλλ' ἀνεώγει, τοῦ στό-

15 ματος τοῦ λιμένος. τουτέστι παρελείπειτο, ὥστε μὴ ἐξεῦχθαι. — Βιάσασθαι ἐς τὸ ἐξω] μετὰ βίας ἐξελεθεῖν.

LXX. Προεξαγαγόμενοι] πρότερον ἢ Ἄθηναῖοι. — Τοῦ παντός] στρατεύματος δηλονότι. — 2. Σφίσι] τοῖς Ἄθηναῖοις. — Τῶν πρότερον] ναυμαχιῶν δηλονότι. — 3. Οἱ τε ἐπιβάται ἐθεράπευον...] οἱ ἐπιβάται, φησὶν, ἐπεμελῶντο, (τοῦτο γὰρ ἔστι τὸ ἐθεράπευον,) καὶ ἠγωνίζοντο, ὅπως μὴ λείποντο τῇ προθυμίᾳ οἱ ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ὄντες τῆς τε τῶν ναυτῶν καὶ κυβερνητῶν τέχνης. — Πρῶτος] ἀντὶ τοῦ ἔξωχος. — 4. Ἐν ὀλίγῳ]

25 διαστήματι δηλονότι. — Αἱ δὲ προσβολαί...] συνεχῶς, φησὶν, ἐγίνοντο αἱ συμπλοκαὶ τῶν νεῶν αἱ μὲν γὰρ αὐτῶν φεύγουσαι ἐπεφέροντο ἐτέραις, καὶ οὐ συνεπλέκοντο, αἱ δὲ ἐκοντὶ ἐπιπλέουσαι προσέβαλλον. — 5. Προσφέροιτο] ἀντὶ τοῦ προσήλαυεν. — Ἐπ' αὐτήν] ἤγουν κατ' αὐτῆς. — 6. Ξυνηρτῆσθαι] συμπεπλέχθαι. § ἤρτηται, κρέματα ἢ δέδεται. — Καὶ τοῖς κυβερνηταῖς] τοὺς κυβερνητάς, εἴτε φυλάττεσθαι δέοι εἴτε ἐπιβουλεύειν, μὴ κἄθ' ἐν μέρος, ὅσον δεξιὴν ἢ ἀριστερὴν, τοῦτο ποιεῖν, ἄλλα πανταχοῦ. — Ξυμπιπτοῦσιν] ἀλλήλαις δηλονότι.

35 — Καὶ ἀποστέρησιν τῆς ἀκοῆς] καὶ μὴ δύνασθαι τῶν κελουμάτων ἀκούειν. — 7. Πολλὴ γὰρ δὴ παρακλείουσι... τοῖς μὲν κελουσταῖς] ὑπὸ τῶν κελουστῶν. τὸ δὲ ἐπιβοῶντες, συντακτόμενον τῷ « πολλὴ γὰρ δὴ παρακλείουσι ἀφ' ἑκατέρων τοῖς κελουσταῖς », ἐσημασίεται, ἦν γὰρ κατὰ φύσιν τὸ, πολλὰ γὰρ δὴ οἱ κελουσταὶ ἀλλήλοις παρεκλείουσι. — Κατὰ τὴν τέχνην] τέχνην λέγει τὴν ἰδίαν, τὴν κελουστικήν. — Αὐτίκα] παρούσαν. — Βιάζεσθαι τε τὸν ἔκπλουν] μετὰ βίας καὶ ἰσχύος ποιεῖσθαι. — 8. Ἐκατέρων] τῶν Συρακοσίων καὶ Ἀθηναίων. — Οἱ μὲν Ἀθηναῖοι...] οἱ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς ἐπυθάνοντο τῶν πρίμαναν χρουομένων τριηραρχῶν, καὶ οἷον * εἰς γῆν ἀποβαίνειν διανοουμένων, * εἰ τὴν γῆν τῶν Συρακοσίων, ἥτις ἐστὶ πολεμία, νομίζουσι οἰκειότεραν εἶναι τῆς μετὰ πολλοῦ πόνου κεκτημένης

45 θαλάττης, τουτέστιν ἧς ἐγένοντο ἄρχοντας, μετὰ πολλῶν πόνων θαλαττοκρατήσαντες.

LXI. Ἰσορρόπου] ἰσπαλοῦς. — Πολὺν τὸν ἀγῶνα καὶ ζύστασιν τῆς γνώμης εἶχε] ἀντὶ τοῦ ἰσχυρῶς ἠγωνίῳ, καὶ τὰς διανοίας συνετέταντο. — Ὁ αὐτόθεν] δ

Συρακοῦσιος στρατός. — Περὶ τοῦ πλείονος ἤδη καλοῦ] ὑπὲρ τοῦ νικῆσαι δηλονότι κατὰ κράτος. — Οἱ ἐπελοθόντες] οἱ Ἀθηναῖοι. — 2. Πάντων γὰρ δὴ ἀνακειμένων τοῖς Ἀθηναίοις ἐς τὰς ναῦς] ἤτοι πάσης τῆς ἐλπίδος αὐτοῖς ἐν ταῖς ναυσὶν οὔσης. — Ἐοικώς] ὅμοιος. ἀντὶ

6 τοῦ μείζων ἀπάντων τῶν φόδων. — Καὶ διὰ τὸ ἀνωμαλον...] καὶ διὰ τὸ ἐν ναυσὶ μόναις δηλονότι πάσας τὰς ἐλπίδας ἔχειν, ἀνωμάλως ἐκ τῆς γῆς ἐθεῶντο τὴν ναυμαχίαν. § διὰ τὴν ἀνωμαλίαν τῆς χώρας ἄλλο ἄλλως ἐθεώρουν τὴν ναυμαχίαν. — 3. Δι' ὀλίγου γὰρ οὔσης τῆς θέας...] συνέγγυς γὰρ οὔσης τοῖς πεζοῖς τῆς ναυμαχίας εἰς τὸ πάντα δρᾶσθαι, καὶ ἄλλων ἄλλο ἔργον αὐτῆς θεωρούντων, οἱ μὲν νικῶντας ὀρῶντες τοὺς οἰκείους ἀνεθάρσουν τε διὰ τοῦτο, καὶ ἔχαιρον, οἱ δὲ θεώμενοι ἠττωμένους κατ' ἄλλο μέρος ἐταράττοντο. καὶ ὀρῶντες

15 τὰ γινόμενα ἀθυμότεροι τε οἱ ἀπὸ τῆς γῆς καὶ ταπεινότεροι τῶν ἠττωμένων ἐν ταῖς ναυσὶ ἐγίνοντο. — Ἀνεθάρσάν τε ἀν] ἤγουν ἀνέστησαν τὸ φρόνημα. — Γνώμην] θυμὸν. — Ἄλλοι δὲ καὶ πρὸς ἀντίπαλόν τι...] ἄλλοι δὲ, φησὶ, τῶν ἀπὸ τῆς γῆς, ἰδόντες ἰσορρόπον

20 που ναυμαχίαν, διὰ τὸ πάνυ ἀδιάκριτον εἶναι πότεροι νικῶσι, συνεξομοιοῦντες τὰ σώματα τῇ περὶ τῶν γιγνομένων προσδοκίᾳ, ἀπένευον τῷ σώματι τῆδε κἀκείσε. — Διὰ τὸ ἀκρίτως ξυνεχῆς τῆς ἀμίλλης] γενομένης δηλονότι ἀκρίτως τῆς ἀμίλλης. — Τοῖς] τοῖσι. — 25 Παρ' ὀλίγου] μόνον οὐκ. — 4. Ἀγγώμαλα] ἴσα. — Ὀλοφυρμός, βοή, νικῶντες, κρατούμενοι] Ὀμηρος [II. Δ, 450].

Ἐθα δ' ἄμ' οἰμωγῇ τε καὶ εὐχολῇ πέλεν ἀνδρῶν, ὀλλύντων τε καὶ ὀλλυμένων.

20

— 6. Μετέωροι] ἤγουν ἐν τῷ πελάγει ὄντες. § ἄποροι. — Κατενεχθέντες] ἤγουν πρὸς τὴν γῆν ἐλθόντες. — Οἰμωγῇ τε καὶ στόνῳ] Ὀμηρος [II. X, 400].

Κωκυτῆ τ εἶχοντο καὶ οἰμωγῇ κατὰ ἄστν.

— Ἐς φυλακὴν] ἀπὸ κοινοῦ, παρεσθήθουν. — 7. Ἐν τῷ 35 παραυτίκα] ἤγουν ἐν τῷ ἐνεστώτι τότε χρόνῳ. — Καὶ οἱ ἐν τῇ νήσῳ] ὑπερβατόν. τὸ ἐξῆς· καὶ οἱ διαβεβηκότεις αὐτοῖς προσεπαύλλοντο ἐν τῇ νήσῳ ἄνδρες.

LXXII. Αἰτῆσαι ἀναίρειναι] ἀνάληψιν.

LXXIII. Ἀποικοδομησάιν] ἀποφράσαι διὰ τινοσ οἰκοδομῆς. — 2. Ξυνηγίνωσκον] τὰ αὐτὰ ἐγίνωσκον. τουτέστιν ὁμογνώμονες ἦσαν αὐτῷ. — Καὶ ἄμα εορτῆς οὔσης] ἤγουν ἀνεσίμου ἡμέρας. — 3. Ἡνίκα ξυνεσχόταζεν] ὅτε ἤδη σκοτεινὴ νύξ ἦν. — Διάγγελοι τῶν ἔνδον] ἤτοι μηνυταὶ καὶ ἐξαγγέλλοντες τὰ Συρακοσίων.

45

LXXIV. Ἐπέσχον] τὸ στρατεύμα δηλονότι. — 2. Ἀπεφράγνυσαν] ἀντὶ τοῦ ἐφραττεῖν. — Ἐτάσσοντο] παρετάσσοντο, ὠπλίζοντο. — Ἀναδησάμενοι] ἤγουν ἐξαρτήσαντες τῶν ἑαυτῶν νεῶν.

LXXV. Καὶ ἡ ἀνάστασις ἤδη] ὁ καὶ σύνδεσμος περιτός. — 2. Αἰσθέσθαι] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἀλγινά. — 4. Ἀντιβολίαν] παρακλήσιν. ἀντιβολία, δέησις, ἰκεσία.

§ Ἀντιβολία, δάκρυα καὶ στεναγμὸς, παρὰ τὸ ἀντιβολῶ.
 — Ἐπιθειασμῶν] ἰεῖον ἐπικλησέων. — Περὶ τῶν ἐν
 τῷ ἀφανεῖ] ἴητοι περὶ τῶν μελλόντων. — 5. Ἀκολουθῶν]
 δηρητῶν. — Καὶ οἱ πλείστοι παραγρῆμα] ἀντὶ τοῦ
 5 καὶ οἱ πλείστοι ἐν τῷ τότε παρόντι. — 6. Ἡ ἄλλη] ἴητοι
 τῶν ἄλλων. — Αἰκία] κάκωσις. — Καὶ ἡ ἰσομοῖα]
 καὶ τὸ κοινοῦ ἐν δηλαδὴ πάντας ἐπίσης τῶν κακῶν, καὶ
 οἷον ἴσου μέρους ἕκαστον αὐτῶν μετέχειν. — *Ἐχουσα
 τινὰ ὁμωσ...] ἔχουσα τινὰ κουφισμὸν δηλονότι ἡ ἰσο-
 10 μοῖα, τὸ μετὰ πολλῶν ἰσομοιρῶν τῶν κακῶν. — Τό
 εἶναι. — Τὲ καί] ἐδοξάζετο. — Ἀφίκτη] τὸ στρατεύμα
 δηλονότι. — 7. Τῷ Ἑλληνικῷ στρατεύματι] οὐκ ἀπι-
 θάνως περιαιροῦσι τὸ ἄρθρον ἐκ τοῦ τῷ Ἑλληνικῷ
 στρατεύματι ἐγένετο, ὡς οὐδενὸς Ἑλληνικοῦ στρα-
 15 τεύματος ἐν τοσαύτῃ μεταβολῇ γεγονότος. — Ναυθα-
 τῶν] ναύτης ἢ ἐπιβάτης. — Προσχόντας] ἐπιστάντας.

LXXVI. Ὡς ἐκ τῶν ὑπορχόντων] ἐκ τῶν δυνατῶν.

LXXVII. *Ἐτι καὶ ἐκ τῶν παρόντων] θαυμαστῶς
 ἐστοχάσατο καὶ τοῦ καιροῦ καὶ τῶν περιεχόντων πρα-
 20 γμάτων ἐν τῇ παρακλειύσει, *οὐδὲ προοιμιασάμενος. —
 2. Ἄλλ' ὄρατε δὴ, ὡς διαίκεται...] τὸ μὲν « ἄλλ' ὄρατε
 δὴ ὡς διαίκεται ὑπὸ τῆς νόσου » διὰ μέσου κεῖται. φησὶ
 δὲ ὅτι, οὐδενὸς ὕμῶν οὔτε σώματα ἰσχυρότερος ὢν,
 (ὄρατε γὰρ ὡς διαίκεται,) οὔτε εὐτυχία τινὸς ὑστερῶν
 25 κατὰ τὴν ἰδιωτικὴν βίον καὶ κατὰ τὴν τῶν κοινῶν
 προστασίαν, νῦν ἐν ἴσῳ κινδύνῳ καθέστηκα ὥσπερ οἱ
 φαυλότατοι. — Τοῖς φαυλοτάτοις] ἀγενέσις, ἦγον
 ἀνάνδροις. — Πολλὰ μὲν ἐς θεοὺς νόμιμα δεδιήθηται]
 ἀντὶ τοῦ πολλὰ εἰς θεῶν τιμὴν ἐπετήδευσα, πεπολίτευ-
 30 μαί νομίμως. — 3. Θαρσεῖα] ἀντὶ τοῦ θαρσαλέα ἀνε-
 παύσιντος. — Οὐ κατ' ἀξίαν δὴ] ἄλλα μειζῶνος δη-
 λονότι. — Εὐτύχηται] ἦγον μετ' εὐτυχίας κατόρθωται.
 — Ἐπίφθοι] μεμποί. — Ἀποχρώντως] ἰκανῶς,
 ἀρκούντως. — 4. Ἀνθρώπεια] ὅσα προσήκει τῇ ἀνθρω-
 35 πείᾳ φύσει. — Οἴκτου... ἢ φθόνου] Πινδάρου [Pyth. 1,
 104], « Κρείσσων οἰκτιρμοῦ φθόνος. » — Ἡ φθόνου]
 μέμφει. — Οἷοι ὀπλίται ἅμα καὶ ὅσοι συντ. χωρεῖτε]
 ὑπὸ ἡλλάκται, ἀντὶ τοῦ τοὺς ὀπλίτας καὶ τοὺς συντε-
 ταγμένους χωροῦντας μὴ καταπεπλήχθαι πάνυ. αὐτὸ
 40 γε μὴν τὸ μὴ καταπεπλήχθαι ἀπὸ κοινοῦ * τοῦ εἰκός. —
 Ἰδρυθέντας] ἦγον οἴκησιν ἀδιάδοχον σχόντας. —
 Ἐξαναστήσειε] μετοικίσειεν. — 6. Ἐν τῷ ἐχυρῷ]
 ἀσφαλεῖ. — 7. Τὸ δὲ ζύμπαν] τὸ δὲ σύνολον.

LXXVIII. 3. Καὶ τρεψάμενοι] οἱ Ἀθηναῖοι. — 4.
 45 Ἄπεδον] ὀμαλὸν, ὁμόπεδον, ὡς καὶ ἄλογος ἢ ὁμόλεχος.
 — 5. Ἀπετείχιζον] σκέψαι, πῶς γρῆται τῇ ἀπό· ἐπι-
 τακτικῶς γάρ. — 7. Ἀποχωρεῖν] ἀποσκιδανάσθαι ἀπὸ τοῦ
 στρατεύματος, οὐκ ἦν ἐπιτήδειον ἀποχωρεῖν, κωλυόν-
 50 των τῶν ἰπέων.

LXXIX. Ἄραντες] ἀντὶ τοῦ κινήθεντες. — 2.
 Διανοῦντο γάρ] ἀντὶ τοῦ ἐξικνοῦντο βάλλοντες. — 3.
 Φιλεῖ γίνεσθαι] ἐκ περιουσίας τοῦτο προσέρριπται.

LXXX. Τοῦναντιον ἢ οἱ Συρακοῦσιοι] ἀντὶ τοῦ
 ἴπερ. — 4. Τὸ ἦμισον] δηλονότι τοῦ παντός. — Ἄφι-

κνοῦνται ὁμῶς] ἦγον οὕτω. — 5. Παρά] κατὰ. —
 6. Καὶ βιασάμενοι] σὺν βίᾳ ἀπωσάμενοι.

LXXXI. Ἡ οὐ χαλεπῶς ἠσθάνοντο] ἴητοι τὸ οὐ χα-
 λεπῶς τῷ ἐγνωσαν συντακτέον, ἵνα ἦ, βραδίως ἔμαθον
 αὐτοὺς ἢ κευωρήκεσαν ἢ τῷ κευωρηκότας, ἵνα ση- 5
 μαινῇ, ἢ ἐδόκουν αὐτοῖς εὐκόλως καὶ βραδίως κευωρη-
 κέναι οἱ Ἀθηναῖοι. — 2. Δίχα δὴ ὄντας] ἦγον κευω-
 ρισμένους ἀπὸ τῶν μετὰ Νικίου. — Καὶ ζυνηγον ἐς
 ταῦτό] ἀντὶ τοῦ ἐκύκλουν ἐς ὄλιγον χωρίον. — 3. Καὶ
 10 πενήτηνοντα] περιττός ὁ καὶ σύνδεσμος. — Ἐν τῷ
 τοιούτῳ] καιρῷ δηλονότι. — 4. Ἀνειληθέντες γάρ] συ-
 στραφέντες. — 5. Καὶ οὐ ζυσταδόν] ἦγον ἐκ τοῦ πλη-
 σίον. — Καὶ ἅμα φειδῶ τέ τις ἐγένετο] ὡς ἂν φανερὰς
 οὔσης τῆς εὐπραγίας, οὐκ ἐβούλοντο ἀποκινδυνεύειν,
 15 ἀλλ' ἐφείδετο αὐτὸς τις ἑαυτοῦ, ὥστε μὴ προαναλωθῆ-
 ναι. τούτεστιν, ἐνόμιζον καὶ οὕτω λήψεσθαι τοὺς Ἀθη-
 ναίους, χωρὶς τοῦ αὐτοῖ προαναλωθῆναι καὶ κινδυνεύσαι.
 — Ταύτῃ τῇ ιδεᾷ] ἦγον τοῦτῳ τῷ τρόπῳ τῆς μάχης.

LXXXII. Πανταχόθεν] ἦγον κύκλωθεν. — Ὡς
 σφᾶς] ἦγον εἰς τοὺς Συρακοῦσιους. 20

LXXXIII. 4. Τῆς νυκτὸς φυλάζαντες τὸ ἡσυχάζον]
 καθ' ὃ μάλιστα τῆς νυκτὸς ἐμελλον οἱ πολέμιοι ἡσυχά-
 ζειν. — 5. Κατέθεντο] τὰ ὄπλα. — Οὔτοι δὲ διὰ τῶν
 φυλάκων βαστάμενοι] ἦγον διεληθόντες τοὺς φύλακας
 25 σὺν βίᾳ.

LXXXIV. 3. Ἐπ' αὐτῷ] ἦγον παρ' αὐτῷ. —
 Σχεύεσιν] ὄπλοις. — Οἱ δὲ ἐμπαλασσόμενοι κατέρβρεον]
 ἀντὶ τοῦ ἐμπλεκόμενοι κατέπιπτον. § εἰτόμως ἐπιπτον.
 — 5. Καὶ περιμάχχον ἦν τοῖς πολλοῖς] ἦγον σπου-
 30 δαῖότατον.

LXXXV. Τοῦ δὲ...] τοῦ δὲ διαφυγόντος. — 2.
 Ὅσους μὴ ἀπεκρύψαντο] ὅσους δηλαδὴ μὴ διέκλεψαν
 οἱ Συρακοῦσιοι. — 3. Καὶ κατεπλήσθη] γράφεται διε-
 πλήσθη. — 4. Πλείστος γὰρ δὴ φόνος οὗτος] ἀντὶ τοῦ
 35 πολὺ πλείων τοῦτο ἀκουστέον. οὐδὲ γὰρ ἐγγὺς ἐν τῷ
 Σικελικῷ πολέμῳ τοσοῦτος ἄλλος φόνος ἐγένετο. §
 Ἐμοὶ δὲ φαίνεται γεγράφθαι, καὶ οὐδενὸς ἐλάσσω τῶν
 ἐν τῷ Ἑλληνικῷ πολέμῳ ἐγένετο. λέγει γὰρ αὐτὸς ἐπὶ
 τέλει τῆςδε τῆς ἱστορίας [c. 87] « συνέβη τε τοῦτο τὸ
 40 ἔργον τὸ Ἑλληνικὸν τῶν κατὰ τὸν πόλεμον τόνδε μέγιστον
 γενέσθαι, δοκεῖ δέ μοι καὶ ὢν Ἑλληνικῶν ἴσμεν. » εἰοικεν
 οὖν κἀναυθᾶ μὴ μόνους τοῖς Σικελικοῖς, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς
 Ἑλληνικοῖς, ἀνεξετάζειν τὴν συμφορὰν.

LXXXVI. 2. Ἀσφαλεστάτην εἶναι νομίσαντες τῆ-
 ρησιν] ἦγον φυλακῆν. — Τοὺς γὰρ ἐκ τῆς νήσου ἀν- 45
 δρας...] τὸ ἐξῆς, προθύμηθη, ὥστε ἀφειθῆναι, πείσας
 τὰς σπονδὰς τοὺς Ἀθηναίους ποιήσασθαι. — 5. Διὰ τὴν
 νενομισμένην ἐπιτήδευσιν] διὰ τὴν πᾶσαν ἐς ἀρετὴν
 νενομισμένην ἐπιτήδευσιν, διὰ τὸ πᾶσαν ἀρετὴν νομί-
 50 μως ἐπιτετηθεκέναι, οὐ γὰρ δὴ γε νενομισμένην ἀρε-

LXXXVII. Χαλεπῶς τοὺς πρώτους χρόνους μετε-
 χερίσαν] ἦγον τοὺς πρώτους χρόνους χαλεπῶς περιετ-
 55 πον. — Μετεχερίσαν] ἦγον ὑπονόμησαν. — Καὶ αἱ

νύκτες ἐπιγιγνόμεναι] ἀντί τοῦ, αἱ νύκτες καὶ αἱ ἡμέραι, ἀνώμαλον ἐργαζόμεναι τὸ περιέχον, ὄσων κατῆρχον. — 2. Πάντα τε ποιούντων] διὰ τὸ δύσεφρον ἀπεισιώπησεν αὐτὰ ὀνομαστί εἰπεῖν· βούλεται δὲ λέγειν τὰ ὑποχωρήματα, ἅπερ οἱ ἰατροὶ σκύβαλα καὶ ἀποπατήματα εἰῶθασι καλεῖν. — 3. Ἄθροοι] συγνοί. — Ἄπέδοντο] ἐπόλησαν. — 6. Καὶ οὐδὲν ὀλίγον ἐς οὐδὲν κακοπαθήσαντες] ἐν παντὶ πράγματι μεγάλως κακοπαθήσαντες.

10 Ἄδέσποτον.
Αἰ πρὶν μέγισται φανερώς εὐπραξίαι, τὰ συνεχῆ τρόπαια καὶ ναυκρατίαι, αἱ τῶν μεγάλων πραγμάτων εὐπραξίαι, ὑφ' ἧν ἀνηνέχθησαν εἰς ὕψος θράσους Περσοκρατῶν Ἕλληνας οἱ πάσαι γόνου, πρὸς δυστυχίας τῆς πανωλέθρου χάσας ἄρτι κατηνέχθησαν, ἀντιπνευσάσης τῆς εὐτυχίας εἰς μακρὰν ἀτυχίαν.

IN LIBRUM VIII.

20 I. Καὶ ὁπόσοι τότε αὐτοὺς θειάσαντες ἐπήλπισαν] ἀντί τοῦ θεοφορηθέντες ἐν ἐλπίδι ἐποίησαν, ἦγον θεῖα διὰ ἐπιφωρηζόμενοι, εἰς ἐλπίδας ἐνέβαλον. — 2. Πάντα τὰ πανταχόθεν] δεῖνὰ δηλονότι. — Ἐν τῷ κοινῷ] ταμειῷ δηλονότι. — Σφῶν] τῶν Ἀθηναίων. — 3. Ὡς 25 ἐκ τῶν ὑπαρχόντων] τῶν δυνατῶν. — Τῶν τε κατὰ τὴν πόλιν τι ἐς εὐτέλειαν σωφρονίσαι] τοὺς πολίτας εὐτελέστερον πείσαι βιοῦν. — Ὡς ἄ] ἦγον ἕως ἄν. — 4. Πρὸς τὸ παραχρῆμα περιδεεῖς] διὰ τὸ ἐν τῷ παραυτίκῳ περιδεεῖς εἶναι.

30 II. Μηδετέρων] ἦγον Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων. — 2. Αὐτῶν] ἦγον τῶν Ἀθηναίων. — Διὰ τὸ ὀργῶντες κρίνειν τὰ πράγματα] ἦτοι μετὰ πάσης προθυμίας, ἢ, ὡς τινες, διὰ τὸ αὐτοὺς ὀργίζεσθαι τοῖς Ἀθηναίοις. — Καὶ μὴδ' ὑπολείπειν λόγον αὐτοῖς] μὴ 35 δεῖν ἐπιτρέπειν λέγειν περὶ αὐτῶν, ἢ, ὡς ἔμοι φαίνεται, μὴ ὑπολείπεσθαι μηδεμίαν αἰτίαν τοῦ δυνησέσθαι ἀντισχεῖν τοὺς Ἀθηναίους. — Τό γ' ἐπίον θέρος] ἀντί τοῦ τῷ ἐπιόντι θέρει. — 4. Ἀπροφασίστοις] χωρὶς τῆς προφάσεως.

40 III. Μεμορφόμενων] δηλαδὴ τοῖς Λακεδαιμονίοις.

IV. Ξυστελλόμενοι] ἀντί τοῦ συνάγοντες.

V. Ἀμφοτέρων]. ἦγον τῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἀθηναίων. — Ἡ ὡςπερ ἀρχομένων ἐν κατασκευῇ τοῦ πολέμου] ἀντί τοῦ ἐν ἀρχῇ τοῦ πολέμου ἕκαστα ἐτοιμαζόντων. — 2. Τῆν διάβασιν] εἰς τὴν Εὐβοίαν δηλονότι. — Ὑπέσχοντο] τοῖς Λαεσβίοις δηλονότι. — 3. Ἡ τῶν ἐν τῇ πόλει Λακεδαιμονίων] ἀντί τοῦ, ἢ οἱ ἐν τῇ πόλει Λακεδαιμόνιοι. — Δεινός] ἀντί τοῦ φοβερός. — 4. Ἐπρασεν] ἦγον συνέπραττε. — Τῶν κάτω] ἐπαρχῶν. — 5. Πεπραγμένος] ἀντί τοῦ ἀπληγμένος. — Οὐ 50 δυνάμενος πράσσεσθαι] ἀντί τοῦ οὐ δυνάμενος ἐκπρά-

ξασθαι αὐτοὺς, βασιλεῖ ὠφείλησεν, ἦγον ὀφειλέτης ἐγένετο. — Ἀφροστώτα] τοῦ βασιλέως. — Κοινῇ κατὰ τὸ αὐτό] ἦγον ὁμογενήμονοῦντες.

VI. Φυγάδες τῆς ἑαυτῶν] πατριδος. — Καὶ αὐτοῖς] ἦγον ὁ Φαρναβάζος. — 3. Ἐνδίου] ἢ εὐθεῖα ὁ Ἐνδῖος. 5 — Ἐς τὰ μάλιστα] ὑπερβαλλόντως. — Ὅθεν καὶ τοῦνομα Λακωνικόν...] Ἀλκιβιάδης Λακωνικόν ἦν ὄνομα, [ὅς ἦν πατὴρ τοῦ Ἐνδίου]. Κλεινίας δὲ ὁ Ἀθηναῖος, τῷ Ἀλκιβιάδῃ ξένος γενόμενος, τὸ ὄνομα τῷ παιδί ἔθετο. — Τὴν ξενίαν] φιλίαν. — 4. Φρύνιν] τὸ 10 ἄρσενικόν Φρύνης, Φρύνιδος.

Φρύνιν ἰῶτα· τὴν δὲ Φρόνην ἦτά μοι, πόρνην τελοῦσαν, ἣς πολὺ πάλα κλέος.

— Περίοικον] περίοικοί εἰσιν οἱ ὑπῆκοι, γείτονες τῆς Σπάρτης. — Αὐτοῖς εἰσίν] τοῖς Χίοις. — Αὐτοῖς τέμπειν] τοῖς Χίοις. — Ἐκεῖ] ἦγον ἐν τῇ Χίῳ. — Ἀφ' ὧν] πόλεων ἢ συμμάχων δηλονότι. — 5. Τούτων] τῶν τεσσαράκοντα.

VII. Ἐπειγομένον] ἀντί τοῦ ἐπειγόντων. — Ἐς Χίον] 20

Τὸν Χίον ἂν γράφεις ὅσπερ ἐκ Χίου, σφῶς περισπῶν, μηδαμῶς δισταξέ μοι.

VIII. Ὑπὲρ τοῦ Φαρναβάζου] ἀντί τοῦ, προσθέντα τοῦ Φαρν. — Οὐκ ἔχουν...] οὐ μετέσχον τοῦ στόλου. — Ἐς τὴν ἀποστολὴν] ἀπόπλευσιν. — Ἐφ' ἑαυτῶν] ἦγον καθ' ἑαυτοῦς. — 2. Ξυνελθόντες]

Σολοικεῖδες, οὐ σόλοικον τυγχάνει, ἀντί ξυνελθόντων δὲ κείται ξυμμάχων.

— Ἀλακμήνην ἄρχοντα] ἔχοντας. — 3. Τὰς ὕστερον διαφερομένης] μετὰ τοῦτο παρακοιμίζομένης. — 4. 30 Ταύτῃ] τῇ θαλάσῃ δηλονότι. — Πολύ] λίαν. — 6. Καὶ διεκόμισαν εὐθύς] περιττὸς δ καὶ σύνδεσμος.

IX. Αὐτῶν] τῶν Λακεδαιμονίων. — Ἐτοιμος ἦν] συγγνώμην εἶχεν. — 2. Τὸ πιστὸν ναῦς σφίσι συμπέμπειν] ὑπὲρ τοῦ πιστοῦς μείναι αὐτοὺς ἡξίουσιν οἱ Ἀθηναῖοι ναῦς συμπέμπειν. — 3. Αἴτιον δ' ἐγένετο...] αἴτιον δ' ἐγένετο τῆς ἀποστολῆς τῶν νεῶν τὸ τοὺς πολλοὺς μὴ εἰδέναι τὰ πραττόμενα. — Πρὶν τι καὶ ἰσχυρὸν λάθωσιν] ἀντί τοῦ, πρὶν δυνάμιν τινα προσλάβωσιν.

X. Ἐπηγγέλησαν] αἰ σπονδαὶ δηλονότι. — Ἐθεώ- 40 ρουν] ἔπειπον θεωρούς. — Καὶ ἐπειδὴ ἀνεχώρησαν] οἱ θεωροὶ δηλονότι. — 2. Οἱ δέ] οἱ Κορινθιοί. — Ἐπῆγον ἐς τὸ πέλαγος] ὑπεχώρουν, ὅπως εἰς τὸ πέλαγος ἐκείνους προκαλέσωσιν. — 3. Μετέωρον] πλέουσιν. — Ὅρμίζουσιν] ἐν ὄρμῳ ἐποίησαν. — 4. Καὶ τῶν 45 νεῶν] τῶν Λακεδαιμονίων δηλονότι.

XI. Ἐπέταξαν] Ἀθηναῖοι. — Ἰκανάς] τὰς αὐτῶν. — 2. Καὶ ἐπενόησαν μὲν κατακαῦσαι τὰς ναῦς] οἱ Πελοποννήσιοι τὰς προτέρας. — Τῷ πεζῷ] διὰ τοῦ πεζοῦ.

XII. 2. Αὐτός] ὁ Ἀλκιβιάδης.

XIII. Κοπεΐσαι] ἐπὶ τοῦ κακοπαθῆσαι καὶ οἰοῦναι κοπιᾶσαι εἴρηται.

XIV. Ἐξάγγελτοι] ἤγουν ὀηλοί. § διάνοια· πάντας τοὺς ἐμπύπτοντας αὐτοῖς συναλαμβάνοντες, ἵνα μὴ ἐπαγγείλωσιν αὐτοὺς ἐπιπλεῦσαι. — Αὐτούς] τοὺς ἐαλωκότας. — 2. Καὶ οἱ μὲν ἀφροσύνης ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων δηλονότι.

XV. Μεγίστης πόλεως] ἤγουν τῆς Χίου. — Τὰ τε χίλια τάλαντα ...] ἀντὶ τοῦ τὰς ἐπὶ τοῖς χιλίοις τάλαντοις ἐπιχειμένους ζημίας. § διάνοια· ζημίας ἔλυσαν τὰς ἐπιτεθέντας τοῖς εἰποῦσιν ἢ ἐπιψηφίσασιν κινεῖν τὰ χίλια τάλαντα, ἅτινα ἐβούλοντο ἀκίνητα μῆμνεν διὰ παντὸς τοῦ πολέμου. — Ἐλυσαν] τὸ ἐξῆς, ἔλυσαν ὑπὸ τῆς παρούσης ἐκπλήξεως. — Τῷ Πειραιῷ] τῆς Κορινθίας. — 15 Ἐφορμουσῶν] πολιορκία τῶν πολεμίων. — 2. Ἐς τὴν βόθρην] ἀντὶ τοῦ τὴν μάχην.

XVI. 3. Ἐρηγάγοντο] προσεδέξαντο. — Ἐπέσχον] ἀπὸ τοῦ τείχεως.

XVII. 2. Ὅτι πλείστας] ἤγουν λίαν. — 3. Λαθόντες οὖν τὸ πλείστον τοῦ πλοῦ] λάθρα τὸ πολὺ πλεύσαντες ἔφευγον.

XVIII. Καὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι] ἐκἄτεροι δηλονότι. — 3. Ἦν δέ τινες ἀπιστῶνται] τὸ « ἦν δέ τινες ἀπιστῶνται » ἕως τοῦ « καὶ τοῖς ξυμμάχοις » 25 ἐν ἄλλοις οὐχ εὐρίσκειται.

XX. 2. Καὶ ἐπικαθελών] ἤγουν ἐκ δευτέρου.

XXI. Τοῖς δυνατοῖς] κατὰ τῶν δυνατῶν. — Τοῖς γεωμόροις] γεωμόρος ὁ τὴν γῆν μερίζων.

XXII. Καὶ τῶν αὐθόθεν ξυμμάχων] ἤγουν τῶν 30 Χίων. — Παρήει] παρήλαθε. — Κύμη] σημειῶσαι, Κύμη πλησίον Φωκίας.

XXIII. 2. Αὐτοβοθί] ἐκ μιᾶς βοθῆς. — 3. Κατασχόντες ἐς τὸν λιμένα] ἐλλιμενίσαντες. — 4. Ἄ πυνθανόμενος] τὸ ἐξῆς· ἃ ὁ Ἀστυόχος τῶν τε Ἐρεσίων καὶ τῶν 35 Χίων νεῶν πυνθανόμενος, οὐκέτι ἐπὶ τὴν Μιτυλήνην ὤρμησε. — Περιέτυχον αὐτῷ] συνέτυχον. — 5. Ἀναλαβών] ἀναβιβάσας εἰς τὰς ναῦς. — 6. Ἐξ αὐτῆς] τῆς Λέσθου.

XXIV. Ἀπόβασιν ποιησάμενοι] ἀποβάαντες τῶν 40 νεῶν. — Μετὰ κράτους τῆς γῆς] μετὰ τοῦ κρατεῖν τῆς γῆς. — 5. Βεβαίως] ὄντως. — Εἰ δέ τι ἐν τοῖς ἀνθρωπίνοις τοῦ βίου παραλόγοις ἐσφάλησαν ...] εἴ τι, φησί, παρὰ λόγον ἐσφάλησαν, μετὰ πολλῶν συνεξήμαρτον. τοῦτο γὰρ ἔστι τὸ τὴν ἀμαρτίαν συνέγνωσαν. — 6. Εἰρηγομένοις οὖν αὐτοῖς] ἀντὶ τοῦ, ἐν αὐτοῖς εἰρηγομένοις ἐνεχείρησαν τινες.

XXV. 4. Ἐῶρων] οἱ Μιλήσιοι. — 5. Τὰ ὄπλα τίθενται] ἤγουν ἀποτίθενται.

XXVI. Ὅσονού] ἤγουν μετ' ὀλίγον. — Ἐνάγοντες 60 ξυνεπιλαβέσθαι ...] ἤγουν πείθοντες συνεφάσασθαι, ὥστε καὶ τὴν ὑπολειπομένην δύναμιν τῶν Ἀθηναίων καταλύσαι. — Ὡς Ἀστυόχον τὸν ναύαρχον προσταχθεῖσαι κομίσαι] προσταχθέντος τῷ Θηραμένει ἀγαγεῖν πρὸς Ἀστυόχον τὰς ναῦς.

XXVII. Βουλομένων] ἀξιούτων (ἀξιουμένων). —

Ἐπιπλεῦσαι] ἀντὶ τοῦ ὑπομείναντων. — 2. Ἐν ὑστέρω] χρόνῳ δηλονότι. — Ἔσται ἀγωνίσασθαι] τὸ ἔσται περιττόν. τὸ δὲ « οὐδέποτε τῷ αἰχρῶ ὄνειδε, εἴζας ἀλόγως διακινδυνεύσειν » ἀντὶ τοῦ οὐδέποτε, 6 φεύγον ἀδοξίαν, ἀλόγως διακινδυνεύσειν. § τὸ ἐξῆς· ὅπου ἐξεστὶν ἐν ὑστέρω εἰδόμενος πρὸς ὁπόσας τε ναῦς πολεμίας ἔσται ἀγωνίσασθαι, καὶ ὅσας ταῖς σφετέραις πρὸς αὐτοὺς παρασκευασαμέναις ἱκανῶς καὶ καθ' ἡσυχίαν, αὐτὸς δηλονότι οὐδέποτε, εἴζας τῷ αἰσχυρῷ ὄνει- 16 δει, ἀλόγως κινδυνεύσειν. — 3. Συμβήσασθαι] ἤτοι κατὰ γνώμην τῶν πολεμίων ἔστι δὴ συνθήκας ποιεῖν. — Ἡ μόγις ἐπὶ ταῖς γεγενημέναις ξυμφοραῖς...] ἦτιν, φησί, πόλει διὰ τὰς κατεχούσας συμφορὰς μόλις ἐξεστὶ μετὰ μεγάλης παρασκευῆς καὶ ἀναγκαζομένη 15 προσπιχειρεῖν τοῖς πολεμίοις, οὐχὶ δὲ ἔκουσίως, ταῦτη πῶς προχρῆται μὴ ἀναγκαζομένη πρὸς αὐθαιρέτους κινδύνους ἵναί· — Μετὰ βεβαίου παρασκευῆς] ἤγουν ἐτοιμασίας πολεμικῆς ἀσφαλοῦς. — Καθ' ἔκουσίως] ἐκόντως. — Ἀνάγκη] διὰ ἀνάγκην προτερεούσαν. — 6. Καὶ 20 πρὸς ὀργὴν τῆς ξυμφορᾶς] ὀργιζόμενοι διὰ τὴν συμβᾶσαν αὐτοῖς συμφορὰν περὶ Μίλητον.

XXVIII. Ἐπικατάγονται] ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους. — Ἐβούλοντο] τὸ ἐξῆς, ἐβούλοντο πλεῦσαι πάλιν ἐς Τειχιούσσαν. — 2. Προσδεχομένων] προσδοκῆσάντων. — 3. 25 Προσέταξαν] ὁ βασιλεὺς δηλονότι. — 4. Ξυνέταξαν] ἤγουν συνηρίθυσαν. ἀντὶ τοῦ, κατέταξαν εἰς τὸ ἴδιον στρατεύμα.

XXIX. Πάσαις ταῖς ναυσὶ διέδωκεν] ἀντὶ τοῦ τοῖς ἐν πάσαις ταῖς ναυσὶ. — 2. Παραδοῦναι] ἕνεκα τοῦ πα- 30 ραδοῦναι. — Μαλακὸς] ἀργός. — Μαλακὸς ἦν περὶ τοῦ μισθοῦ] ἤγουν οὐκ ἐντόνους οὐδὲ σφοδρῶς ἀπῆτει. — Παρὰ πέντε ναῦς] πλὴν ε' νεῶν πλείν. — Ὀμολογήθησαν] συνεφωνήθησαν.

XXX. Διακληρωσάμενοι] διαμερίσαντες κλήρω. 35

XXXI. Τοὺς ὀμήρους καταλεγόμενος] ἀπαριθμῶν. — Τοῦτου μὲν ἐπέσχευ] ἑαυτὸν δηλονότι, ἀπὸ τοῦ λαμβάνειν ὀμήρους. — 4. Διὰ τοὺς ἀνέμους] ἐναντίους δη- 40 λονότι ὄντας. — Ἐςβαλόμενοι] τειχομαχοῦντες.

XXXII. Σφάλμα] τὴν ἥσαν λέγει. — Καὶ χειμα- 40 σθειςῶν τῶν νεῶν] ἤγουν διασπαρεισῶν ὑπὸ χειμῶνος. — 3. Αὐτῷ] ἤγουν τῷ Ἀστυόχῳ.

XXXIII. Ἡ μήν] ὄντως. — Προσβαλών] ἤγουν ἐλλιμενίσας. — Τῇ στρατιᾷ] ἤγουν σὺν τῇ στρατιᾷ. ἤτοι πανστρατιᾷ. — 3. Ἀφειμένοι] ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων. — 45 4. Ἀναζητήσαντες] βασανίσαντες.

XXXIV. Ὡςπερ] ἐπειδή. — Ὀρμήσασαι] ἐπὶ τὰ τῶν Χίων.

XXXV. 2. Ξυλλαμβάνειν] βοηθεῖν.

XXXVI. Ἐφερον] ὑπέμειναν. — 2. Ἐπὶ Θηραμέ- 60 νους] ἐνώπιον.

XXXVII. 3. Λακεδαιμόνιοι ἢ οἱ ξύμμαχοι] τῶν Λακεδαιμονίων. — 4. Κοιτῆ] γνώμη δηλονότι.

XXXVIII. Κέλῃτι] πλοῖον κέλομαι. — 3. Ἐς ὀλίγον

κατεχομένης] ἤτοι ἀναγκαζομένης ὀλιγαρχεῖσθαι, ἢ ἐπ' ὄλιγον πειθομένης καὶ ἀκρωμένης· ὁ καὶ μᾶλλον. — Κατεχομένης] κατειργομένης. — 5. Νῆες] οὕτως τοῖς Ἀθηναίοις. — Ἀντανάγοιεν] αἱ ἐν τῇ Μιλήτῳ δηλονότι 6 ὅτι νῆες.

XXXIX. Ἡλίου τροπᾶς] τὰς χειμερινὰς δηλονότι. — 2. Πρὸς γὰρ τὰς τοῦ Πεδαρίτου ἐπιστολάς] ἀντὶ τοῦ διὰ τὰς τοῦ Πεδαρίτου ἐπιστολάς. — 3. Καὶ πλείω τὸν πλοῦν διὰ φυλακῆς ποιησάμενοι] καὶ μακρότερον 10 τὸν πλοῦν ποιησάμενοι ὑπὲρ ἀσφαλείας. — 4. Τοῦ ζυμπαρakoμισθῆναι] ἵνα συμπαραληφθῶσι παρ' ἐκείνων.

XL. 2. Καὶ μῖξ γε πόλει, πλὴν Λακεδαιμονίων, πλείστοι γενόμενοι] πλείονες οἰκέται ἦσαν ἐν Χίῳ ἢ περ 15 ἐν ἄλλῃ τινὶ πόλει, πλὴν Λακεδαιμονίων· ἡ δὲ Λακεδαιμόνιον πλείστους εἶχεν οἰκέτας. — Ἐπιστάμενοι τὴν χῶραν] ἐμπειροὶ τῆς χώρας. — 3. Κωλύσαι] κωλύμην ποιεῖν. — Διὰ τὴν τότε ἀπειλήν] ἣν δηλονότι ἠπειλήσεν τοῖς Χίοις, μὴ ἐπιβοηθήσιν αὐτοῖς.

XLI. Νομίσας πάντα ὕστερα εἶναι...] νομίσας, φησὶ, πάντα ἐν δευτέρῳ εἶναι τοῦ παρακομίσαι τὰς ναῦς, ὑπὲρ τοῦ θαλαττοκρατεῖν. — 2. Καὶ ἔς Κῶν τὴν Μεροπίδα] τὴν Μεροπίδα περιτῶς προσέθηκεν· ἄλλη γὰρ οὐκ ἔστι Κῶς. — 3. Ἀναγκάζεται ὑπὸ τῶν Κνιδίων παραινουμένων] ἀντὶ τοῦ πείθεται παραινεσάντων. 25

XLIII. Προεβαλόντες] τειχομαχοῦντες. — 2. Ἀμφοτέροις] ἦγον τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ τῷ Τισσαφέρνει.

XLIV. Οἱ δ'] ἦγον οἱ Λακεδαιμόνιοι. — 2. Καμίρω] Κάμιρος Ἡρωδ. καὶ Χοιροβ. — Καὶ προσεχώρησε] 30 ἦγον ὠκειώθη. — 3. Ἐφάνσαν] τοῖς πολεμίοις. — Ὑστερίσαντες δὲ οὐ πολλῶ] ἦγον μετ' ὀλίγον ἐλθόντες. — Τὸ μὲν παραχρήμα] ἀντὶ τοῦ κατὰ τὸ ἐνεστώς. — 4. Ἐξέλεξαν] ἦγον ἀπήτησαν. — Ἀνελεύσαντες τὰς ναῦς] εἰς τὴν γῆν δηλονότι.

XLV. Ὑποχωρεῖ] ἦγον λάθρα ἐχώρησε. — 2. Ξυνέτεμεν] ἀντὶ τοῦ, εἰς ὀλίγον συνέσπειλε. — Τοῖς ἑαυτῶν] ναύταις δηλονότι. — Ἐκ περιουσίας] ἦγον πληθυσμοῦ. — Χεῖρω] ἦγον ἄχρηστα ἐς μάχην, ἢ ἀσθενῆ. — 3. Ὡστε δόντα χρήματα αὐτὸν πείσαι] 40 ἔπειθε, φησὶν, ὁ Ἀλκιβιάδης τὸν Τισσαφέρνην δοῦναι χρήματα τοῖς τριηράρχοις τῶν Ἡελοποννήσιων, ἵνα ζυγωρησῶσιν αὐτῷ ἀντὶ τῆς δραχμῆς τριώβολον τῷ στρατιώτῃ διδόναι. § ἡ σύνταξις οὕτως· ἐδίδασκεν ἔτι τὸν Τισσαφέρνην, ὥστε δόντα χρήματα αὐτὸν πείσαι 45 καὶ τοὺς τριηράρχους καὶ τοὺς στρατηγούς τῶν * πλοίων, πλὴν τῶν Συρακουσίων, συγμυρῆσαι αὐτῷ ταῦτα. — 6. Τοῖς ἰδίοις .. εἰκότως φειδόμενον] εἰκότως φείδεσθαι διὰ τὸ ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλίσκειν.

XLVI. 2. Καθ' ἐν] μέρος δηλονότι. — Εὐτελέστερα] ἀντίκειται τῷ πολυτελεῖ τὰ εὐτελέστερα. ἀδαπανώτερα οὖν λέγει. — 3. Τὸν λόγον τε ζυμφορώτατον καὶ τὸ ἔργον...] τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἀπὸ τῶν ἔργων συμφωρότεροις εἶναι ἔφη βασιλεῖ, καταπολεμοῦντας τὴν Ἑλλάδα. — Τοὺς μὲν γὰρ ζυγαταδουλοῦν ἂν ...] τοὺς

μὲν γὰρ Ἀθηναίους, θαλασσοκρατοῦντας, οὐ μόνον ἑαυτοῖς καταδουλοῦν τοὺς Ἑλληνας, ἀλλὰ καὶ βασιλεῖ τοὺς ἐν τῇ βασιλείᾳ οἰκούντας. — Ἦν μὲν ποτε αὐτοὺς μὴ ἐξέλωσιν] ἀντὶ τοῦ, καταδουλώσονται τοὺς Ἀθηναίους. — 4. Καὶ ἀποτεμόμενον ...] ἀποτεμόμενον, φησὶ, 5 μεγίστην μοῖραν τῶν Ἀθηναίων, τουτέστι μεγίστων αὐτοὺς στερήσαντα. — 6. Καὶ ἐκ περιόντος] ἦγον ἐκ τοῦ ὑπερβάλλοντος.

XLVII. Παρ' ἐκείνοις] ἐμπροσθεν ἐκείνων. — Ἐπιθεραπεύων] ἦγον μετὰ θεραπείας καὶ οἰκονομίας 10 πραγματευόμενος. — Εἰ μὴ διαφθερεῖ αὐτήν] ἢ, τὴν εἰς τὴν πατρίδα κάθοδον εἰ μὴ διαφθερῆ; ἢ, αὐτὴν τὴν πατρίδα εἰ μὴ ἐάσῃ διαφθερῆναι. — Πείσαι δ' ἂν] τοὺς Ἀθηναίους. — 2. Ἐς τοὺς βελτίστους τῶν ἀνθρώπων] φρονιμωτάτους. 15

XLVIII. Τὴν πόλιν] τὰς Ἀθήνας. — Καὶ ὑποτείνοντος αὐτοῦ] ἐλπιδας δηλονότι. — 4. Κόσμου] εὐταξίας. — Σφίσι δὲ περιπτέον εἶναι ...] αὐτοῖς δὲ περιπρητέον εἶναι, ὅπως μὴ στασιάζουσι. — Περιπτέον] 20 σκοπητέον. — Ὅμοιος ἐν τῇ θαλάττῃ ὄντων] ὁμοίως, 20 ὥσπερ καὶ Ἀθηναίων, κρατούντων τῆς θαλάττης. — 5. Τὰς τε ζυμμάχιδας πόλεις ...] περὶ τῶν ζυμμάχιδων πόλεων, αἷς ὑπέσχοντο ὀλιγαρχίαν οἱ Ἀθηναῖοι, ὡς καὶ αὐτοὶ ὀλιγαρχοῦμενοι, σαφῶς ἔφη εἰδέναι περὶ τούτων ὁ Φρόνιχος ὅτι οὐτε αἱ ἡδὴ ἀφεστηκυῖαι προσχωρησούσιν οὐδὲν μᾶλλον, οὔτε αἱ ὑπήκοοι βεβαίωτερα ἔσονται. — 6. Τοὺς τε καλοὺς κἀγαθοὺς] ὑπερβατὸν, τοὺς τε τοῦ δήμου καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς ὀνομαζομένους· ὁ δὲ νοῦς οὐκ ἐλάττω παρέγειν πράγματα, ἢ περὶ τὸν δῆμον, ποριστὰς ὄντας καὶ εἰρηγητὰς τῶν κακῶν τῷ δήμῳ, τοὺς 30 ὀνομαζομένους μὲν καλοὺς κἀγαθοὺς, τῶν δὲ κακῶν πάντων αἰτίους ὄντας τῷ δήμῳ, διὰ τὰ ἴδια κέρδη πράγματα παρέχοντας τοῖς τῶν ὀλιγαρχῶν κασιτᾶσι. — Καὶ τὸ μὲν ἐπ' ἐκείνοις εἶναι] τὸ εἶναι περιττόν. λέγει δὲ ὅτι ὅσον ἐπὶ τοῖς ὀλιγαρχικοῖς μᾶλλον, ἢ ὅσον 35 ἐπὶ τοῖς καλοῖς κἀγαθοῖς λεγομένοις, οἱ ἄλλοι ἂν καὶ ἀκριτοὶ καὶ πρὸς βίαν ἀποθνήσκουεν. — 7. Ἐπισταμένας] διδαχθείσας. — Σαφῶς αὐτὸς εἰδέναι ...] καὶ αὐτὸς σαφῶς εἰδέναι ὅτι αἱ πόλεις ἐξ αὐτῶν τῶν ἔργων οὕτω φρονούσιν. — Οὐκὼν ἑαυτῷ γε] γράφεται οἰκεῖν. 40

XLIX. Ὡσπερ καὶ τὸ πρῶτον αὐτοῖς ἐδόκει] ἐδόκει γὰρ, φησὶν, αὐτοῖς καὶ τὸ πρῶτον τὰ παρόντα δέχεσθαι. — Καὶ τῆς τοῦ ἐκεῖ δήμου] τοῦ ἐν ταῖς Ἀθήναις δηλονότι, καὶ γὰρ ὁ ἐπὶ τῶν νεῶν ἐν τῇ Σάμῳ στρατὸς τῶν Ἀθηναίων δήμος ἦν. 45

L. Ἐνδύζονται αὐτήν] ἦγον ἐνδιαθέτως καὶ γνησίως δέξονται. — Δείσας πρὸς τὴν ἐναντιώσιν ...] δείσας, φησὶ, μὴ, ὑπερναντίως τῇ γνώμῃ αὐτοῦ καταλθόν, ὁ Ἀλκιβιάδης κακώσῃ αὐτόν. — 2. Καὶ μετὰ τοῦ τῆς πόλεως ἀζυμφόρου] εἰ καὶ μετὰ * τοῦ τῆς πόλεως 50 * ἀζυμφόρος. — 3. Ἄλλως τε ...] ἄλλως τε οὐδὲ διανοεῖτο τιμωρεῖσθαι, καὶ ταῦτα οὐδὲ συμμίσγοντα αὐτῷ. — Ἐς γείρας] ἦγον εἰς ὀμιλίαν καὶ δεξίωσιν φιλικήν. — 4. Προσέθηκέ τε, ὡς ἐλέγετο] τὸ, ὡς ἐλέγετο, κἀνανυῖα

πρόκειται ἐνδεικτικὸν τοῦ περὶ ἀδήλων μὴ πανοῦ δια-
τείνεσθαι. τὸ δὲ προσέθηκεν ἀντὶ τοῦ προσέθετο. § ἡ διά-
νοιαι καὶ Ἀστούχος ἐνέδωκεν ἑαυτὸν τῷ Τισσαφέρνει
τοῖς ἰδίῃσι κέρδεσιν, ὡς ἐλέγετο, καὶ περὶ τούτου καὶ
5 περὶ τῶν ἄλλων, καὶ διὰ τοῦτο ὠλιγώρει μὴ ἐντελέ-
μισθὸν ἐκδόναι Τισσαφέρνει τοῖς ναυτικοῖς. — Ἀνθή-
πτετο] ἀντέσχετο. — 5. Ὅτι οὐ καλῶς ἐκρύφθη] ἀλλὰ
ἀπεκαλύφθη δηλονότι. — Ὡ ἀν τρώφῃ] ἤγουν * ὅπως.

LI. Ὅσον οὐ παροῦσαν] ἤγουν μετ' ὀλίγον ἐλευσο-
10 μένην. — Ὀρμουσῶν] αὐλιζουσῶν. — 2. Καὶ ἐκ τοῦ τοιού-
του] ἀντὶ τοῦ διὰ τὸ τοιοῦτον. λέγει δὲ τὸ μήνυμα τὸ τοῦ
Φρυνίου. — Μέλλουσα] τειχισθῆναι. — 3. Δόξας δὲ
δ' Ἀλκιβιάδης ...] τὰ παρὰ τοῦ Ἀλκιβιάδου, φησί, γράμ-
ματα οὐδὲν ἐβλάψε τὸν Φρυνίχον, ἀλλὰ μᾶλλον ὠφέ-
15 λησεν. ὤφθησαν γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι τὸν Ἀλκιβιάδην παρὰ
μὲν τῶν πολεμίων μεμαθηκέαι ὅτι μέλλουσιν ἐπιθή-
σεσθαι Σάμῳ, κατεψεύσθαι δὲ ταῦτα Φρυνίχου διὰ τὴν
πρὸς αὐτὸν ἔχθραν, ὅτι ἀναπειθεὶ τοὺς πολεμίους ἐπιθέ-
σθαι Φρυνίχῳ.

LII. Δεδιότα μὲν τοὺς Πελοποννησίους ...] φησὶν
ὅτι ἐδεδίε μὲν ὁ Τισσαφέρνης τὴν ἰσχὺν τῶν Λακεδαι-
μονίων, ἐβούλετο δὲ ὁμοῦ πεισθῆναι, εἰ δύναίτο, ὑπὸ
Ἀλκιβιάδου, μεταθέσθαι πρὸς τοὺς Ἀθηναίους. — Πι-
στευθῆναι] τοῖς Ἀθηναίοις. — Ἐπιλήθεισεν] ἀντὶ τοῦ
25 ἀλήθειαν εἶπεν ἐπὶ τὸν τοῦ Ἀλκιβιάδου λόγον. — Ἀνε-
κτὸν εἶναι ζηκῆσθαι] ἀντὶ τοῦ ἀνεκτὴν εἶναι συνθήκην.

LIII. Κεφαλαιοῦντες ἐκ πολλῶν] ἀντὶ τοῦ ἐκ πολ-
λοῦ ἀποδεικνύντες. ἤγουν κεφαλαιωδῶς καὶ ζυνητετη-
μένως λέγοντες. — Μάλιστα δὲ, ὡς ἐξείη αὐτοῖς] ὁ δὲ σύν-
30 δεσμος ἀντὶ τοῦ δή κεῖται, ὡς καὶ ἐν τῇ πρώτῃ [c. 3], ἐν
τῷ « καθ' ἑκάστου δὲ ἡδὴ τῆ ἑμιλία. » — 2. Καὶ ἐπι-
θειάζοντων] ἤγουν θεῖα τινα ἐπιβουλομένων. — Πρὸς
πολλὴν ἀντιλογίαν καὶ σχετλιασμόν] πρὸς πολλοὺς ἀν-
τιλέγοντας καὶ σχετλιαζομένους. — Σχετλιασμόν] ἦνουν
35 δεινοπάθειαν. — Οὐκέτι ὄντων] ζηρημάτων δηλονότι.
— 3. Σωφρονέστερον] ἤγουν ταπεινότερον.

LIV. Χαλεπῶς ἐφέρετο] ἤγουν δυσανασχετῶν ἦν
σκληρὸς ἦν καὶ ἀνένδοτος. — 4. Τὰς τε ζυνημοσίας,
αἵπερ ἐτύγγανον ... ἀρχαῖς] ὅσαι δηλονότι ἦσαν ζυνη-
40 μοσία κατὰ τε τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν δικῶν. — Ἀπάσας
ἐπελθὼν, καὶ παρακελευσάμενος ...] ὁ Πείσανδρος
ἀπάσας τὰς συνομοσίας ἐπελθὼν, παρεκελεύσατο,
ὅπως πάντες οἱ ἐν αὐταῖς συστραφέντες μῆ γνώμη
καταλύσῃσι τὸν δῆμον. — Ἐπὶ τοῖς παροῦσιν] κατὰ
45 τῆς παρούσης δημοκρατίας.

LV. Ἐς δὲ τὴν γῆν] δηλονότι τῆς Ῥόδου. — Τοῦς
προσθηθῆσαντας] τῇ χώρᾳ πορθομένην. — Εὐφυλα-
κτότερα γὰρ αὐτοῖς ἐγίγνετο ...] παραφυλάττει γὰρ
ἐντεῦθεν μᾶλλον ἐδύναντο τὰς τῶν Πελοποννησίων
50 ναῦς, εἰ ποῦ ἀπαίρειεν. — 2. Δεινοσύντου] ἤγουν ἐμε-
λέτων. — 3. Ἐπεκδοθησάντων δέ] ἤγουν ἐκδραμόντων
εἰς βοήθειαν ἐπὶ τῷ συμβάντι.

LVI. Αὐτόθι] ἐν τῇ Χίῳ. — 2. Εἶδος] τύπον, μη-
χανήν. — 3. Ἐπειδὴ ἐώρα ἐκείνον ...] ἐπειδὴ ἐώρα

τὸν Τισσαφέρνην, καὶ εἰ τὰ μέγιστα λαμβάνοι, μηδὲ
οὕτω ζυμθῆσομενον πρὸς τοὺς Ἀθηναίους. — Ξυμβα-
σειόντα] ἐπιέμενον ζυμθῆσθαι. — Μὴ ἱκανὰ διδόναι] τῇ
αἰτήσῃ δηλονότι. — 4. Ὑπὲρ παρόντος Τισσαφέρνους]
ἔμπροσθεν τοῦ Τισσαφέρνους. — Ὡστε τῶν Ἀθηναίων 5
...] ὥστε τοὺς Ἀθηναίους αἰτίους γενέσθαι τοῦ μὴ
συμβῆναι, καίπερ διδόντας τὰ αἰτούμενα. — Ἡξίου] ὁ
Ἀλκιβιάδης δηλαδὴ καὶ ὁ Τισσαφέρνης. — Τὰς
ἐπικειμένους] δηλονότι τῇ Ἰωνίᾳ. — Ξυνόδῳ] συνελεύ-
σει, ὁμιλίᾳ. — Ἐναῦθα δὴ οὐκέτι] ἀπὸ κοινοῦ τὸ 10
ζυγγωρούτων ἀκουστέον.

LVII. Παντάπασιν ἐκπεπολεμηῆσθαι] ἤγουν εἰς
τελείαν ἔχθραν ἐλθεῖν τοῖς Πελοποννησίοις. — Κενω-
θειῶν τῶν νεῶν] ἀπολιπόντων αὐτὰς τῶν στρατιωτῶν
διὰ τὸ μὴ λαμβάνειν μισθόν. — 2. Ἐπανισοῦν τοὺς 15
Ἑλλ.] ἴσους αὐτοὺς ποιεῖν. — Μεταπεμφάμενος οὖν]
τὸ οὐκ ἐξ τοῦ παραλλήλου.

LVIII. 6. * Λάβωσιν] εἰς τροφὴν δηλονότι τῶν νεῶν
καὶ εἰς ἄλλην δαπάνην. — 7. Πρὸς Ἀθηναίους] γρά-
φεται, τοῖς Ἀθηναίοις. ἐὰν ἐθέλωσι, φησί, πρὸς Ἀθη- 20
ναίους διαλλάττεσθαι, ἀμφοτέροι διαλλάττεσθωσαν.

LIX. Ὡσπερ εἶρητο] ἐν ταῖς σπονδαῖς δηλονότι.

LX. Ἐπιβουλοῦντες ἀπόστασιν τῆς Εὐβοίας] λα-
θραῖως ποιοῦντες τὸ ἀποστῆναι τὴν Εὐβοίαν ἀπὸ τῶν
Ἀθηναίων. — Ἐπὶ γὰρ τῇ Ἐρετρίᾳ τὸ χωρίον ὄν] 25
ἀντὶ τοῦ ἐπικείμενον γὰρ τῇ Ἐρετρίᾳ. — 2. Ἐπικα-
λούμενοι] ἤγουν ἐπὶ βοήθειαν καλοῦντες.

LXI. Πεζῇ] ἤγουν διὰ ξηρᾶς. — Ἀποστήσων] τῶν
Ἀθηναίων δηλονότι. — 2. Ἐτυχον ... κεκοιμημένοι]
ἀντὶ τοῦ ἔλαθον. — Ἐπιβάτης ζυνηξήθη] οὐ τριήραρχο 30
ἦεν, οὐδ' ἄλλην ἀρχὴν ἔχων. — 3. Ἦδη γὰρ καὶ ὄψε ἦν]
ἤγουν ἐσπέρας ἦδη καταλάβουσης.

LXIII. Τὴν ναυμαχίαν] τὴν γενομένην δηλονότι
περὶ τὴν Χίον. — Ἐθάρσησεν] ἤγουν ἀγαθὰς ἔσχεν
ἐπιόχας. — 2. Ἀλλήλοισ] κατὰ σφᾶς αὐτούς. — 3. 35
Ὑπὸ γάρ...] τὸ αἷτιον τῆς ὑποφίας. — Καίπερ ἐπανα-
στάντας αὐτούς ...] καίπερ ἐπαναστάντων αὐτοῖς τοῖς
ὀλιγαρχικοῖς τῶν δημοκρατουμένων ὑπὲρ τοῦ μὴ ὀλι-
γαρχεῖσθαι. — 4. Ἀνεθήσεται] ἀφήσεται. — Τὰ 40
πράγματα] ἡ ὀλιγαρχία.

LXIV. Πράξοντας τάξει] ἤγουν καταστήσοντας τὰ
ἐν Ἀθήναις. — Εἶρητο] προσετέτακτο. — Αἶς ἀνίσχω-
σιν] ἀντὶ τοῦ προσορμίσωνται. — Καθιστάναι] ἤγουν
νομοθετεῖν. — 4. Καὶ γὰρ καὶ φυγὴ αὐτῶν ἔξω ἦν] καὶ
γὰρ φυγάδες αὐτῶν ἦσαν παρὰ Πελοποννησίοις, πε- 45
φυγότες ὑπὸ Ἀθηναίων. — Καὶ αὕτη] ἤγουν αὐτοὶ οἱ
φυγάδες. — Ναῦς] Λακεδαιμονίων. — Ναῦς τε κομί-
σαι] εἰς τὴν Λακεδαίμονα δηλονότι. — 5. Σωφροσύνην
γὰρ λαβοῦσαι αἱ πόλεις ...] εὐβουλότεροι γὰρ γενόμενοι
αἱ πόλεις ἐχώρησαν ἐπὶ τὴν ἀντικεῖρας ἐλευθερίαν, τῆς 50
ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ὑπόουλου εὐνομίας οὐδὲν φροντίσαν-
τες. τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ προτιμηθέντες. Ἄλλως] οὐ
προτιμηθέντες, οὐ προτιμότεραν σχόντες.

LXV. 2. Ἀνετιγηθείους] τῇ ὀλιγαρχίᾳ δηλονότι. —

3. Λόγος τε ἐκ τοῦ φανεροῦ προεῖργαστο αὐτοῖς] λόγος τε ἐν τῷ φανερῷ, φησίν, ἐκ παρασκευῆς ἐλέγετο.

LXVI. Εὐπρεπὲς πρὸς τοὺς πλείους] πιθανὸν πρὸς τοὺς πολλοὺς. εὐπρεπὲς μὲν ἦν πρὸς τοὺς πλείους, ὅμως δὲ ὀλίγοι οἱ μεθιστάντες τὰ [τε] πράγματα ἔμελλον καὶ ἄρξαι αὐτῶν. — Βουλὴν ἀπὸ τοῦ κυάμου] κλήρους ἔβαλον κυάμου, καὶ οἱ λαχόντες συνήρχοντο εἰς τὴν βουλὴν. — Ξυνεστῶσι] συνωμόταις. — Ἄλλὰ καὶ οἱ λέγοντες ἐκ τούτων ἦσαν] ἦγον οἱ δημηγοροῦντες ἦσαν ἐκ τῶν καταλυσάντων τὴν δημοκρατίαν. — Προὔσκέπτετο] πρὶν ἐλθεῖν εἰς τὴν συλλογὴν. — 2. Ἐπιτηδείου] ἀντὶ τοῦ εὐπροσώπου ἐσκεμμένου. — Δικαιώσις] ἀντὶ τοῦ κόλασις· ἡ εἰς δίκην ἀπαγωγὴ, ἥτοι κρίσις. — Κέρδος ὁ μὴ πάσχων τι βίαιον ... ἐνομίζε] ὁ μὴδὲν, φησὶ, πάσχων βίαιον κέρδος ἡγεῖτο τὸ μὴδὲν πάσχειν. — 3. Καὶ τὸ ξυνεστηκὸς πολὺ πλεόν ἡγούμενοι ...] καὶ τοὺς συνεστηκὸτας κατὰ τοῦ δήμου πλείονας νομίζοντες εἶναι, ἥπερ ὅσοι ἦσαν, τεταπεινῶντο ταῖς γνώμαις. — Διὰ τὸ μέγεθος τῆς πόλεως ...] καὶ διὰ τὸ μέγεθος, φησὶ, τῆς πόλεως ἡγνόουν τοὺς συνεστῶτας, καὶ οὐκ ἐδύναντο αὐτοὺς ἐξευρεῖν· καὶ διὰ τὸ κρύφα δὲ ἐκείνους πράττειν οὐκ ἐδύναντο εὐρεῖν αὐτούς. — 4. Κατὰ δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο ...] κατὰ τὸ ἀγνοεῖν, φησὶ, τοὺς ἐκ τῆς ὀλιγαρχίας, οὐκ ἦν δυνατὸν (τουτέστιν ἀσφαλὲς) ἀγανακτήσαντά τινα τοῖς πραττομένοις ἀπολοφύρασθαι παρὰ τῷ πέλας. — 5. Ἀλλήλοισ γὰρ ἅπαντες ...] τὸ μὲν ἀλλήλοισ ἀντὶ τοῦ ἄλλου ἄλλω, τὸ δὲ ὡς μετέχοντα ἀντὶ τοῦ μετέχοντι. — Καὶ τὸ ἄπιστον οὗτοι ...] καὶ οἱ μὴ δοκῶντες μὲν ὄλιω ὀλιγαρχικοὶ εἶναι, ὄντες δὲ ἐν τῇ συνωμοσίᾳ, μεγάλως ἐποίησαν ἄπιστεῖν αὐτοὺς ἀλλήλοισ. ἡ ἄπιστεῖν αὐτοὺς ἐποίησαν ὅτι ἐστὶ συνωμοσία. — Ἐς τὴν τῶν ὀλίγων ἀσφάλειαν ὠφέλησαν ...] ὠφέλησαν ὥστε ἐν ἀσφαλείᾳ εἶναι, ἄπιστεῖν ὄλιω ποιήσαντες τοὺς πολλοὺς ἀλλήλοισ. ἐκείνων γὰρ τῶν μὴ ἂν ποτε νομισθέντων ὀλιγαρχίας κοινωγήσειν μετασχόντων τῆς συνωμοσίας, οὐδεὶς οὐδενὶ ἔτι ἐπίστευεν.

LXVII. Εἶπον γνώμην] βουλὴν. — Ἄριστα] ἦγον ὠφελιμώτατα. — 2. Ἡ ἡμέρα ἐφῆκεν] ἀντὶ τοῦ παρῆν ἡ ἡμέρα. — 3. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ κόσμου] ἦγον ἐκ τῆς παλαιᾶς καὶ δημοτικῆς καταστάσεως. ἦγον ἐκ τῆς δημοκρατίας. — Ἐκαστον πρὸς ἑαυτῷ τρεῖς] γράφεται καὶ πρὸς ἑαυτόν.

LXVIII. Ἀντιφῶν] ὁ τοῦ παρόντος συγγραφέως διδάσκαλος. — Δεινότητος] βῆτορειάς. — Πλείεστα ...] πλείεστα εἰς ἀνὴρ δυνάμενος ὠφελεῖν ἐν τῷ συμβουλευεῖν. — 2. Ἐπειδὴ τὰ τῶν υἱ] κείμενον· ἐπειδὴ μετέστη ἡ δημοκρατία, καὶ ἐς ἀγῶνας μετέστη μετὰ τῶν υἱ. — Ἄριστα] τὸ ἐξῆς, ἀριστα ἀπολογοσάμενος. — 3. Ὑπὲρ αὐτῶν τούτων αἰτίας] ὑπὲρ τῆς αἰτίας τῆς τούτων, τουτέστι τῶν κατὰ τὴν ὀλιγαρχίαν, ὡς συγκαταστήσας. — 3. Εἰδότα αὐτόν] τὸν Ἀλικιδάδην. — Ὑπέστη] ὑπέσχετο. — Φερεγγυώτατος] ἰκανιώτατος.

— 4. Χαλεπὸν γὰρ ...] τὸ αἴτιον τοῦ μεγέθους τοῦ ἔργου.

LXIX. Ἐν τάξει] παρατάξει. — 2. Εἴρητο ἡσυχῆ ...] κρύφα, φησίν, εἴρητο παρ' αὐτοῖς τοῖς ὄπλοις, μὴδ' ἐν τῇ εἰθισμένῃ χώρᾳ, ἐνθα ἐφύλαττον, μένειν. — Εἴ τί που δεοὶ χειρουργεῖν] ἦγον διαχειρίσασθαι τινα καὶ ἀναιρεῖν. — Ἄπο τοῦ κυάμου] τουτέστι διὰ ψηφισμοῦ ἡρημένοις. — Ἐφερον δὲ αὐτοῖς] ἦγον τοῖς ἀπὸ τοῦ κυάμου βουλευταῖς.

LXX. Σφῶν] ἐκ σφῶν. — Ἀπεκλήρωσαν] ἦγον διὰ κλήρου ἀποκατέστησαν. — Πολὺ μεταλλάξαντες τῆς τοῦ δήμου διοικήσεως] ἦγον μεταθέντες τὴν πολιτείαν. — Ἐνεμον] ἦγον ἐνέμοντο καὶ ἐκαρποῦντο. — 2. Ὑπεξαιρεθῆναι] εἰς τὴν ἀρχὴν.

LXXI. Ἐλπίσας ἢ ταραχθέντας ...] ἤλπισε βραδίως κρατήσῃν τῶν Ἀθηναίων τοὺς Πελοποννησίους, καὶ ὡς αὐτοὶ βούλονται οἱ Πελοποννήσιοι· ἴσως δὲ καὶ παραχρῆμα χειρώσασθαι τὴν πόλιν, ἐνδοθέν τε θεοροβημένην διὰ τὴν στάσιν, καὶ ἐξωθεν διὰ τοὺς πολεμίους ἐγγὺς προσελθόντας τῇ πόλει τῶν Ἀθηναίων.

LXXII. Καίτοι οὐ πώποτε Ἀθηναίους ...] τοὺς Ἀθηναίους, διὰ τὸ αἰεὶ πρὸς ὑπερορίας [πολεμίους] πολέμους εἶναι, καὶ τοὺς πολλοὺς αὐτῶν ἀποδημεῖν, οὐδεπώποτε οὕτως ἐν μεγάλῳ πράγματι γεγενῆσθαι, ὥστε ἀθρόους πενταχιχιλίους συνελθεῖν σκεψομένους περὶ τῶν κοινῶν. δηλοῦται δὲ ἐξωθεν ὅτι οἱ τετρακόσιοι δημοκρατικωτέραν τῆς πρόσθεν ἐπιγγέλλοντο ποιήσειν τὴν πολιτείαν, πενταχιχιλίους κοινωνοὺς παραλαβόντες, ὅσοι οὐδεπώποτε πρότερον βουλευσόμενοι συνῆλθον. — 2. Ἀρξάμενον τοῦ κακοῦ] κακοῦ τῆς ὀλιγαρχίας λέγει, φησὶ δὲ ὅτι, μὴ, ἀφορμὴν καὶ ἀρχὴν λαβοῦσα ἡ ὀλιγαρχία ἀπὸ τῶν ἐν Σάμῳ, καταλύσῃ τοὺς τετρακόσιους.

LXXIII. 2. Καὶ ὄντες δῆμος] καὶ δημοκρατίαν καταστήσαντες. — Καὶ ἔμελλον τοῖς ἄλλοις ὡς δῆμῳ ὄντι ἐπιθήσεσθαι] ἔμελλον, φησὶ, τοὺς μὴ συνωμόσαντας καταλύσειν. — 3. Οὐ διὰ δυνάμεως... φόβον] οὐ φοβούμενοι τὴν δυνάμιν οὐδὲ τὸ ἀξίωμα αὐτοῦ. — Παρὰ σφίσι] παρὰ σφίσι ἦσαν, ὅτι ἐδίδουσαν αὐτοῖς πίστιν οἶσας ἔσσεσθαι. — 4. Τῷ δὲ ὀπλιτεύοντι] ἀντὶ τοῦ ὀπλιτικοῦ ἄρχοντι. — Οὐκ ἤξισον περιμεδεῖν] οἱ πλείονες ἐδέοντο οὐ περιμεδεῖν. — Αὐτοῦς] Θερασόβουλον καὶ Θράσυλλον καὶ τοὺς ἄλλους. — Σφᾶς] τοὺς πλείονας. — Ἐς τοῦτο ξυμένειν] ἦγον μέχρι δεῦρο μεμένηκεν. ἡ ἐν τούτῳ τύχης μεμένηκεν. — 5. Ἐνα ἕκαστον μετήσαν] ἀντὶ τοῦ ἐδέοντο ἕκαστου. — Τοὺς Παράλους ἀνδρας] ἦγον τοὺς ἐκ τῆς νεῶς τῆς Παράλου. — Καὶ μὴ παρούση ἐπικειμένους] ἀχθομένους ὀλιγαρχία, καὶ εἰ μὴ εἶναι τύχοι. — Αὐτοῖς] τοῖς ἐκ τῆς Σάμου δημοκρατικοῖς. — 6. Οἱ τῶν Σαμίων πλείονες] οἱ δημοκρατικοί.

LXXIV. Ἐς τὴν μετάστασιν] ἦγον ἐς τὸ καταλύσαι τὴν ὀλιγαρχίαν. — Ἐπι τὸ μείζον πάντα δεινώσας] ἦγον εἰς τὰ δεινότερα τῷ λόγῳ ἐπάρας. — Λαβόντες

εἶρξαι] τὸ εἶρξαι ἀντὶ τοῦ εἶρξαι κείται. τὸ δὲ ἵνα, ἢ μὴ ὑπακούσωσι, τεθνήκωσι, ἦγουν, ἢ μὴ ὑπακούσωσιν οἱ ἐν Σάμῳ, ἀποθάνωσιν αὐτῶν οἱ προσήκοντες.

LXXV. 2. Τῆς μεταβολῆς] τῆς ἀπὸ ὀλιγαρχίας εἰς δημοκρατίαν. — Ἡ μὴν δημοκρατησέσθαι τε] γράφεται, ἢ μὴν δημοκρατησέσθαι τε, καὶ ὁμοιοῦσιν, καὶ τοὺς τετρακόσιους πολέμιοι τε ἔσσεσθαι, καὶ οὐδὲν...

LXXVI. Οἱ μὲν τὴν πόλιν] ἦγουν οἱ ἐν Σάμῳ τὰς Ἀθήνας. — Οἱ δέ] οἱ ἐν Ἀθήναις. — 3. Ἡ πόλις αὐτῶν] ἦγουν τὸ ἐνδοσίμων ἔχουσιν ἐκείθεν, ἦγουν ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων, αἱ πόλεις. — Καὶ εἰ ἐκείθεν ὄρμητον] ἦγουν ἐκ τῆς Σάμου. — Ὁρμῶντο] λέγειν δὴ. — Οὐκ ἀσθενῆ, ἀλλ' ...] ἰσχυρίζεται ὅτι οὐκ ἀσθενῆς ἦν ἡ Σάμος, ἥτις

μονονοχί ἐκράτησε τῆς θαλάσσης, πολεμοῦσα πρὸς τοὺς Ἀθηναίους. — Ἦλθε τῶν Ἀθηναίων] γράφεται, διήλθε τὸ Ἀθηναίων. — 5. Ἐν τῇ Σάμῳ προ[ς] καθήμενος ...] ἐγένετο, φησί, παραίνεσις ὅτι δεῖ αὐτοὺς ἐν Σάμῳ προ[ς]καθημένους, πρότερον κρατεῖν τοῦ ἐς τὸν

Πειραιᾶ ἐξπλου, καὶ ὅτι νῦν, εἰ μὴ βούλονται ἀποδοῦναι τὴν δημοκρατίαν αὐτοῖς οἱ τετρακόσιοι, ἐν τούτῳ δυνάμει αὐτοὶ καθεστᾶσιν, ὥστε τοὺς τὴν πόλιν κατέχοντας εἶρξαι δύνασθαι τῆς θαλάττης αὐτοὶ μᾶλλον ἢ ἐκείνων εἶρξασθαι. — Ἐς τοσοῦτο καταστή-

σονται] οἱ ἐν Ἀθήναις δηλονότι. — 6. Μῆτε βούλευμα χρῆσθον ...] ἡ διάνοια· περὶ ὀλίγου ποιητέον ὅτι ἡ πόλις αὐτῶν ἀρέστηκεν. ἐπειδὴ ἡ βουλή αὐτῆς ἦν κυρία, εἴωθε εἶναι τῶν στρατοπέδων ἢ πόλις. νῦν αὕτη οὐκ ἔστι χρηστὴ, ἀλλὰ ἐν αὐτοῖς τοῖς στρατοπέδοις ἡμάρτηκε ἐν τῇ καταλύσει τοὺς νόμους, καὶ ὁμοίως ἀναγκάζειν βούλεται τοὺς στρατιώτας πολεμεῖν διὰ τὴν σωτηρίαν αὐτῆς. — Πρὸς ἀναγκάζειν] ἀπὸ κοινοῦ τὸ σώζειν. — Ὡς τε τοῦτο...

... τοῦτο δυνάμει τοιοῦτον ἔστιν· οὐ χρὴ οὐδέν, οἷτινες ἂν παρ' αὐτοῖς χρῆσθον βουλευόμενοι, χεῖρους ἐκείνων νομίζειν. — Χεῖρους] τοῦ βουλευματος τοῦ ἐν τῇ πόλει.

LXXVIII. Διεθόνων] ἦγουν διάτορον ἐθόνων. — Τοῦ μὲν] τοῦ Ἀστυόχου. — Οὐδέπω ἐν τῷ αὐτῷ εἰσίν] ἦγουν οὐχ ὁμοιοῦσι. — Ὄνομα ...] κατὰ τὸ ὄνομα μὲν, ἀλλ' οὐ κατὰ τὸ ἔργον κινδυνεύουσας. — Διατριβῆσαι] διαφραβῆσαι. § ἀπολεῖν τὸν χρόνον. — Κακοῦ τὸ ναυτικόν] ἦγουν εἰς κακοπάθειαν ἐμβάλλει.

LXXIX. Ἀπὸ ξυνόδου] ἦγουν ἀπὸ ὁμοιοῦσας. — 2. Ὁρμοῦσαι] αὐλίζουσαι. — Πρὸς τὴν Μυκάλην] κατὰ τὸ τῆς Μυκάλης μέρος. — 3. Ναυμαχησίοντας] μελλόντας ναυμαχῆσαι, ἢ ἐπιθυμοῦντας ναυμαχῆσαι.

LXXX. Κακῶς δίδόντος] σὺν κακῶσει. — 3. Χειμασθεῖσαι] ἦγουν ταραχθεῖσαι ὑπὸ χειμῶνος. — Καὶ αἱ μὲν Δήλου ...] ὑπερβατόν. τὸ δὲ ἐξῆς οὕτω· καὶ αἱ μὲν πλείους Δήλου λαβόμεναι μετὰ Κλεάρχου, καὶ ὕστερον πάλιν ἐλθοῦσαι εἰς Μίλητον, αἱ δὲ μετὰ Ἐλίξου τοῦ Μεγαρέως στρατηγοῦ δέκα εἰς τὸν Ἑλλήσποντον διασωθεῖσαι, Βυζάντιον ἀριστᾶται. — Μετὰ Κλεάρχου] οὔσαι. — Ἦρχεν] τοῦ στόλου τοῦ λοιποῦ δηλονότι.

LXXXI. Καὶ τέλος ἀπ' ἐκκλησίας] ἦτοι ἐν ἐκκλησίᾳ, καὶ οὐκ ἄλλως ἢ ἐν μιᾷ ἐκκλησίᾳ. — 2. Τὴν τε ἰδίαν ξυμφορὰν τῆς φυγῆς ἐπητίασεν] ἦγουν ἐπητίαστο τοὺς Ἀθηναίους περὶ τῆς ἰδίας ξυμφορᾶς τῆς κατὰ τὴν φυγὴν. — Ἄνωλοφύρατο] ἦγουν τὰ ἑαυτοῦ πάθη μετὰ ὀλοφουρμῶ * διηγήσατο. — Καὶ οἱ ἐν τῇ Σάμῳ] ἦγουν οἱ * Ἀθηναῖοι. — Διαβάλλοντο] ὑβρίζοντο. — 3. Ἐπικομπῶν] ἦγουν κομπωδῶς λέγων. — Ἔως ἂν τῶν ἑαυτοῦ λείπηται] μέχρις ἂν ἐξαρκῆ τὰ Τισσαφέρους. — Τῶν ἑαυτοῦ] Τισσαφέρους δηλαδή. — Ἦν Ἀθηναῖοι πιστεύη ...] ἦν ὁ Τισσαφέρης δηλονότι πιστοὺς κρίνει τοὺς Ἀθηναίους, οὐκ ἀπορήσειν αὐτοὺς τροφῆς, μέχρις ἂν ἐξαρκῆ τὰ Τισσαφέρους. — Ἐξαργυρίσαι] ἦγουν ἀργυρίου πωλῆσαι. — Εἰ αὐτὸς κατελθὼν ... ἀναδέξ.] ἦγουν εἰ ἀνασωθεὶς Ἀλκιβιάδης ὀπίσω ἀνάδοχος γένοιτο. — Αὐτῷ] δι' αὐτοῦ τοῦ Τισσαφέρους.

LXXXII. Ἠλλάξαντο] ὠνήσαντο διὰ τὸ αὐτίκα. — 3. Ἐκείνου] τοῦ Τισσαφέρους. — Τῷ μὲν Τισσαφέρει ... ἐκείνοις δέ] διὰ τοῦ Τισσαφ. ... διὰ ἐκείνων προσέτι.

LXXXIII. Διεβέβληντο] ἦγουν εἰς διαβολὴν καὶ λοιδορίαν τὴν κατὰ τοῦ Τισσαφέρους ἐκινήθησαν, ἐν διαβολῇ εἶχον. — 2. Ξυννήθη γὰρ αὐτοῖς ...] τῶν Ἀθηναίων ἐπιπλευσάντων τῇ Μιλήτῳ, καὶ βουλομένων διαναυμαχεῖν τοῖς Πελοποννησίοις, τῶν δὲ Πελοποννησίων οὐκ ἀντιταχθέντων αὐτοῖς, ἀλλ' ἀποδειλιωσάντων, ὁ Τισσαφέρης, καταφρονήσας αὐτῶν, πολὺ ὀκνηρότερον ἢ ἐκείνων παρεῖχεν αὐτοῖς τὸν μισθόν. τοῖς οὖν Πελοποννησίοις, καὶ πρότερον μισοῦσιν αὐτὸν ὡς φθείροντα τὰ πράγματα, συνέθη τότε, διὰ τὸ μὴ προθύμως μισθοδοτεῖν, ἐπιτείνει τὸ εἰς αὐτὸν μῖσος. § τὸ ἐξῆς, συννήθη ἦτοι ἠκολούθησεν αὐτοῖς ἐπιδεδωκένοι καὶ τὸν Τισσαφέρην πολλῶ ἀρρωστότερον γενόμενον ἐς τὴν μισθοδοσίαν, τὸν ἐπίπλου, διὰ τὸν ἐπίπλου τῶν Ἀθηναίων ἐς τὴν Μίλητον, ὡς οὐκ ἠθέλησαν ἀνταγαγόντες ναυμαχῆσαι καὶ αὐτῆς συννήθη ἐπιδεδωκένοι τοῦτο δηλονότι τὸ μισεῖσθαι διὰ τὸν Ἀλκιβιάδην ἐς τὸ μισεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν καὶ πρότερον. ἢ ἄλλως καὶ ἄμεινον συννήθη καὶ τὸν ἐπίπλου ἐπιδεδωκένοι τὸν Τισσαφέρην γενόμενον πολλῶ ἀρρωστότερον, καὶ εἰσέτι αὐτὸν ἐπιδεδωκένοι ἐς τὸ μισεῖσθαι αὐτὸν πρότερον καὶ ἑκατέρον ἐς τὴν μισθοφορίαν, δηλονότι διὰ τὸν Ἀλκιβιάδην. — 3. Καὶ τινες τῶν ἄλλων τῶν ἀξίων λόγου ἀνθρώπων] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἀνελογίζοντο, οὐ μόνον στρατιώται ἀνελογίζοντο δὲ τὰ ἐπιφερόμενα. — Ἡ ἀπαλλάξεται ὅθεν] ἦγουν ἀποστρέφεται εἰς τόπον ὅθεν. — Ἐπιφέροντα ὄργας] τὸ ἐπιφέρειν ὄργην ἐπὶ τοῦ χαρίζεσθαι καὶ συγχωρεῖν ἔσταντο οἱ ἀρχαῖοι. μάρτυς Κρατῖνος ἐν * Χείρωσι, λέγων « τὴν μουσικὴν ἀκορέστους ἐπιφέρειν ὄργας βροτοῖς σώφροσιν » ἀντὶ τοῦ χαρίζεσθαι τοῖς σώφροσιν.

LXXXIV. Καὶ τῷ γε Ὀρωεῖ] τῷ Ἐρμοκράτει. — Καὶ ἐπανήρατο τὴν βακτηρίαν] ἀντὶ τοῦ ἐπανετείνετο

ὡς πλήξων. — 3. Οἷα δὴ] καθάπερ. — Ἐγκραγόντες] ἦγον μετὰ μεγάλης βοῆς ἀπειλήσαντες.

LXXXV. Κατὰ δὴ τοιαύτην διαφορὰν ὄντων αὐτοῖς τῶν πραγμάτων] τῶν Πελοποννησίων, φησὶν, ἐν τοιαύτῃ διαφορᾷ πρὸς τὴν Τισσαφέρην καὶ Ἀστυόχον καθεστώτων. — 2. Δίγλωσσον] ἦγον καὶ τὴν βάρβαρον καὶ τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν ἐπιστάμενον. — 3. Φυρόντος] ἀντὶ τοῦ γενομένου φυγάδος.

LXXXVI. 3. Οἰκεῖοι αὐτῶν] τῶν στρατιωτῶν. — 7. Ἀντέχειν] ἦγον ἀνθίστασθαι. § τοῖς πολεμίοις. — 9. Περιπλεῖν] περιζητεῖν. — Ἄπο τῶν τετρακοσίων πεμπτοῦς πρέσβεις] ἄγοντες πρέσβεις, οἵτινες ἀπὸ τῶν τετρακοσίων ἀπεστάλησαν εἰς Λακεδαίμονα. γράφεται, πέμπουσι πρέσβεις. — Πρέσβεις] τοὺς Ἀργείους.

LXXXVII. Ἀτικίζοντι] ἦγον τὰ τῶν Ἀθηναίων φρονούντι. — 3. Πολλαχῆ εἰκάζεται] ἦγον κατὰ πολλοὺς τρόπους ἐν στοχασμῷ κεῖται. — Οἱ μὲν γάρ] λέγουσι δηλονότι. — Ἐκρηματίζουσι] ἀντὶ τοῦ πράξαιτο ἄρχειον, χρήματα λάβοι. § χρήματα συλλέξει, ἐς τὴν Ἄσπενδον προγαγῶν, ἥτοι προενεγκῶν. — 4. Ἐκείσε] ἦγον ἐς τὴν Ἄσπενδον. — Καὶ διέμελλεν] ἦγον ἐβράδυνεν. — Κομίσας] τὰς ναῦς. — Ἀντιπάλως] ἦγον ἰσοπάλως. — 5. Ὁ δὲ χάριν ἂν δῆπου ἐν τούτῳ μεῖζω ἔτι ἔσχεν] ἦτοι χάριν μεῖζονα παρέσχεν ἂν βασιλεῖ, ἢ χάριτος μεῖζονος ἤξειώθη.

LXXXVIII. Δι' αὐτὸ ... ἀναγκάζοιτο προχωρεῖν] ἀναγκάζοιτο ὁ Τισσαφέρης διὰ τὸ ὑποπτεῦσθαι ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων.

LXXXIX. Τὸ στρατεύμα] τὸ ἐν τῇ Σάμῳ δηλονότι. — Ἀπαλλαγέντας] ἀπαλλαγέντας ἂν καὶ ἀπαλλαγησόμενους. — 2. Τοῦ ἄγαν ἐς οὐλίους οἰκεῖν] ἦγον τῆς ἀκριβοῦς ὀλιγαρχίας. — Ἄλλὰ τοὺς πεντακισχιλίους ...] οὐκ ἀντίκειται τινι τὸ ἄλλο, ὡς λέγομεν, οὐ τότε, ἀλλὰ τότε ἔστι, δὲ παρακλειυστικόν, ὡς καὶ παρ' Ὀμηρῷ [I. N, 292],

Ἄλλ' ἄγε, μικρῆτι ταῦτα λεγώμεθα.

ἢ δὲ διάνοια· οἱ περὶ τὸν Θηραμένην ἄρχοντες τότε τῆς ὀλιγαρχίας, καὶ μετασχόντες αὐτῆς ἐν πρώτοις, ὀρεγόμενοι δὲ δημοκρατίας, ἔλεγον, οὐχ ὅτι ἀπαλλακτικῶς (ἀπαλλακτικῶς) ἔχουσι τῆς ὀλιγαρχίας, (ὅπερ ἦν ἀληθές), ἀλλ' ὅτι φοβούνται τοὺς ἐν Σάμῳ, καὶ Ἀλικιδάδην, καὶ τοὺς ἀπίοντας εἰς Λακεδαίμονα πρέσβεις, μὴ τι ὁδοὶ κακὸν ἐργάζονται τὴν πόλιν, ὀλιγαρχίας γενομένης. ἦδη οὖν ἤξιστον τοὺς πεντακισχιλίους καθίσταναι. — 3. Πολιτικόν] ἦγον δημοκρατικόν. — Αὐθυμερόν] ἦγον ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ. — Ἐκ δὲ δημοκρατίας αἰρέσεως γιγνομένης ...] ἀντὶ τοῦ, ἐν δημοκρατίᾳ δὲ ἄρχοντός τινος αἰρεθέντος ἢ πρωτεύοντός τινος, βράδιως φέρουσιν οἱ μὴ τυχόντες τῶν ὁμοίων· οὐ γὰρ ὁμοίου ἀνδρὸς νομίζουσιν, ἀλλὰ κρείστους ἐλασσούσθαι.

XC. Τῷ τοιοῦτῳ εἶδει] τῷ τῆς δημοκρατίας δηλονότι. ἦγον κατὰστάσει. — Ἄνηρ ἐν τοῖς μάλιστα] τοῖς ἰσχυροτάτοις. — Κατέστησαν] ὀλιγαρχίαν. — 2. Αὐτοῦ] ἦγον ἐν Ἀθήναις. — Ὅστις καὶ ὅπως οὖν ἀνεκτός] ὅστις τρόπος. τουτέστιν, ὅτινι οὖν ἀνεκτῷ τρόπῳ. —

3. Ἦν δὲ τοῦ τείχους ἢ γνώμη] ἦγον ὁ σκοπὸς τῆς ἀνοικοδομίας τοῦ τείχους. — 4. Ἰδτε καθεζομένους ...] ὡς τε τοὺς αὐτοῖσι φυλάττοντας τοῦ ἐπίπλου κρατεῖν. — 5. Τοῦτου] τοῦ ἀνοικοδομημένου δηλονότι. — Τὸν ὑπάρχοντά τε] τὸν ἐν τῇ πόλει. — Καὶ τὸν ἐπιπλέοντα] τὸν ἐξωθεν ἐρχόμενον. — Ἐξαιρεῖσθαι] ἐκβάλλειν. ἐκκομίζεσθαι.

XCI. Διεθρόει] θρῶν ἐποίει διὰ τῆς βοῆς, ἦγον ἐφήμιζεν. — Οὐδὲν πράξαντες ἀνεχώρησαν τοῖς ξυμπασὶ συμβατικόν] οὐκ ἴσχυσαν γὰρ πᾶσι Λακεδαιμονίοις 10 συμβῆναι, ἀλλὰ τισὶν αὐτῶν. — 2. Ἐπικαλουμένον] ἐφελκόμενον. — Ὅρμουσαι ἤδη ἐπὶ τῆς Λακωνικῆς] καθ' ὑπερβατὸν τοῦτο συντακτέον τῷ, δύο καὶ τεσσαράκοντα νῆες. — Φυλάσσεται] ἦγον φυλακὴν ἔξει. — 3. Ἦν δὲ τι καὶ τοιοῦτον . . .] ἦν δὲ καὶ τῷ ὄντι ἀληθές 15 τὸ φοβεῖσθαι τοὺς περὶ Θηραμένην καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ἔχοντας τὴν ὀλιγαρχίαν· (ἐφοβούντο γὰρ μὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔλωσι τὸ τεῖχος)· καὶ οὐ μόνον ψευδῶς τοῦτο ἐλέγετο καὶ διεβάλλετο. οἱ γὰρ ὀλιγαρχικοὶ μάλιστα μὲν ἐβούλοντο, ἐν ὀλιγαρχίᾳ ὄντες, ἄρχειν καὶ τῶν συμμά- 20 χων· εἰ δὲ τοῦτο μὴ δύναιντο, αὐτονομεῖσθαι γὰρ ἐν ὀλιγαρχίᾳ, ἔχοντας τὰ τεῖχη καὶ τὰς ναῦς· εἰ δὲ καὶ τούτου διαμάρτοιεν, μὴ ὑπὸ γὰρ δημοκρατίας αὐθις γενομένης αὐτοὶ διαφραρῆναι. δῆμον γὰρ νῦν τὴν δημοκρατίαν λέγει. — Κατηγορίαν] κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν. — Αὐτο- 25 νομεῖσθαι] τοῖς ἰδίοις νόμοις χρῆσθαι. — Εἰ τοῖς γε...] ἐὰν τοῦτο μόνου τύχῃσι, τοῦ σώζεσθαι δηλονότι τὰ σώματα, τὰ τῆς πόλεως οὐκ ἂν περὶ πολλοῦ ἐποίησαν.

XCII. 2. Περιπόλων] φυλάκων. — Ὁ δὲ ξυνεργός] συναίτιος. — Κελεύσαντος] τὸν φόνον. — Ἀπ' αὐτοῦ] 30 ἦγον μετὰ τὸν φόνον τοῦ Φρυγίχου. — Καὶ τῶν ἐξωθεν] τῶν τετρακοσίων δηλονότι. — 3. Ἐς Αἰγίναν κατακοπίσαι] εἰς τὸν τῆς Αἰγίνης κόλπον πλεῦσαι. — 4. Καὶ τὴν ἑαυτοῦ φυλακὴν ἔχων] ἦγον τοὺς ἑαυτοῦ φύλακας. — 5. Ταῦτα] συλλαβεῖν ἐκείνον δὴ. — 6. Πλὴν 35 ὅσοις μὴ βουλομένοις ... ἦν] πλὴν ὅσοι μὴ ἐβούλοντο, δηλαδή ὀλιγαρχεῖσθαι. — 7. Ἐκπληκτικός] ἦγον ἐκπληξιν ποιῶν τοῖς ἀκούουσιν. — 8. Ὅσον ἀπὸ βοῆς] ἦγον ἀπὸ βοῆς καὶ οὐκ ἀληθῶς. — 9. Τῷ πλήθει ἐχαλέπαινον] τῷ δημοτικῷ δηλονότι. γράφεται, τῷ ἀληθεῖ 40 ἐχαλέπαινον. — 10. Ὅμοσε τε ἐχώρου ἐν πλείστοι τῷ ἔργῳ] ἦγον ἐβούλοντο συμπλακῆναι τῇ πράξει. — 11. Ἴναι ἐπὶ τὸ ἔργον] ἦγον ἐπὶ τὸ κατασκάπτειν τὸ τεῖχος. — Ἐπεκρύπτοντο γὰρ ὁμῶς ἔτι τῶν πεντακισχι- 45 λίων τ. ὄν.] ὅσοις ἦν βουλομένοις δημοκρατεῖσθαι τὴν πόλιν, οὗτοι δὴ μόνως προσηγόρευον τὴν κατάστασιν, ἦν ἐβούλοντο γενέσθαι, φοβούμενοι τὸ ὄνομα, ἀλλ' ὑπαλλάττοντες, πεντακισχιλίους ἐκάλουν. — Μὴ ἀντικρυς δῆμον] καθ' ὑπερβατὸν, ὅστις βούλεται τὸν δῆμον ἄρχειν, μὴ ἀντικρυς ὀνομάζειν. ἔνιοι δὲ οὕτως ἐδέξαντο· 50 ὅστις αὐτῶν ἐβούλετο ἄρχειν, οὐ δημοκρατίαν τὴν κατάστασιν ὀνομάζεν, ἀλλὰ πεντακισχιλίους, ὡς καὶ αὐτὸς μετέξω αὐτοῖς. § διάνοια· οὐκ ὀνομαστὶ προσηγόρευον ὅστις βούλεται τὸν δῆμον ἄρχειν, φοβούμενοι

μη οἱ προσαγορευόμενοι ἀληθῶς ὄσιν ἐκ τῶν βουλομέ-
νων δημοκρατεῖσθαι. — Φοβούμενοι μη τῶ ὄντι ὄσι]
φοβούμενοι δηλαδὴ μὴ τις, εἰπὼν ὅτι ὀρέγεται δημο-
κρατίας, πρὸς τινα ὅς ἐστι τῶν πεντακισχιλίων, ἀγνοῶν
5 ὅτι ἐστὶν εἰς ἐκείνων, ἐν κινδύνῳ γένηται. — Μετό-
χους] κοινονοῦς τῆς ἀρχῆς. — Τὸ δ' αὖ ἀφανὲς φόβον
ἐς ἀλλήλους παρεξίειν] ἀδήλου δὲ, φησὶν, ὄντος, ὅτι εἰσὶ
πεντακισχιλιοὶ, φόβον παρασκευάσειν τοῦτο καὶ υπο-
ψίαν τοῖς Ἀθηναίοις πρὸς ἀλλήλους. ἕκαστος γὰρ τὸν
10 πέλας ὄρετο τῶν πεντακισχιλίων εἶναι.

XCIII. Θέμενοι τὰ δπλα] ὀπλισθέντες. — Ἔθεντο
αὐτοῦ] ἤγουν ἀπέθεντο. — Ἀνακείῳ] Διοσκούρων ναῶν
ἀνακὲς γὰρ οἱ Διόσκουροι. — 2. Καὶ τοὺς ἄλλους πα-
ρακατέχειν] καὶ τοὺς ἄλλους ἡσυχάζοντας παρακατέχειν
15 εἰς τοὺς πολέμους. — Καὶ ἐκ τούτων ἐν μέρει] ἤγουν
καὶ * κατὰ μέρος τῶν πεντακισχιλίων. — 3. Περὶ τοῦ
πάντος πολιτικοῦ] ἤγουν περὶ τῆς πάσης πολιτείας. —
Ξυνεχώρησάν τε] ἤγουν συνέδραμον, ὡμονόησαν. δέον
εἰπεῖν συνεχώρησε τὸ πλῆθος, ἀλλὰ πρὸς τὸ σημανιό-
20 μενον ἀποβλέψας, οὕτως εἴρηκε συνεχώρησαν τὰ πλῆθη.

XCIV. 2. Τάχα] ἴσως. — Ἀπὸ ξυγκειμένου λόγου]
ἤγουν προδοσίας. — Δι' ἐλπίδος] ἀγόμενον δηλονότι.
— Ταύτη ἀνέχειν] ἤγουν ἀπέχειν. — 3. Ἡ ἀπὸ τῶν
πολεμίων] περιαιρετέον τὸν ἦ σύνδεσμον.

25 XCV. Καὶ περιβαλοῦσαι] ἤγουν περικυκλώσασαι.
— 2. Καὶ ἀξυγκροτήτους πληρώμ.] ἤγουν ἐτοιμίους
ναυσίν. § μη ἡρημένοις ἐπιβάταις. — Ἀποκλεισμένης]
οὐκ εἰσαγομένων δηλονότι κατὰ θάλασσαν τῶν ἐπιτη-
δείων. — 3. Θαλάσσης μέτρον ἐξήκοντα σταδ.] ἤγουν
30 οἱ ἐξήκοντα στάδιοι πάντες θάλαττά εἰσιν. — Ἐπιστι-
τίζόμενοι] ἀντὶ τοῦ λαμβάνοντες. — 4. Ἀπὸ προνοίας
τῶν Ἐρετριέων] ἀντὶ τοῦ ἀπὸ γνώμης καὶ παρασκευῆς.
— Σγολῆ] πληρουμένων] ἤγουν βραδέως πληρουμένων
τῶν νεῶν. — 6. Περιγίγνονται] περισώζονται.

35 XCVI. Τὰ περὶ τὴν Εὐβοίαν γεγενημένα] ἤγουν
τὸ μήνυμα τῶν ἐν τῇ Εὐβοίᾳ γενομένων. — 2. Ἐσθη-
σομένων] ἐπιβατῶν. — 3. Καὶ δι' ἐγγυάτου ἑθορύβει]
ἤγουν ἐγγυάτου ὄντων τῶν πολεμίων. — 4. Καὶ διέ-
στησαν ἄν] ἤγουν εἰς στάσις ἐνέβαλον. — Σφετέροις
40 οἰκείοις] χρέμασι. — Καὶ ἐν τούτῳ Ἑλλήσποντός τε
ἂν ἦν αὐτοῖς] λείπει ὑπὸ Λακεδαιμονίοις. — 5. Συμφο-
ρώτατοι] συντελέστατοι. — Ἄλλως τε καὶ ναυτικῇ ἀρχῇ]
ἄλλως τε καὶ ἡπειρωτικῇ ὄντες πρὸς θαλασσοκρατοῦντας.

XCVII. Μηδεμιᾶ] λείπει ἐν. — 2. Ἀνήνεγκε τὴν
45 πόλιν] ἀντὶ τοῦ ἀνεγενεῖν ἐποίησεν.

XCVIII. 2. Ἐπολιόρχουν δ' αὐτὸ ...] ἐπολιόρχουν
οἱ Κορινθιοὶ τὴν Οἰνόνην, παραλαβόντες τοὺς Βοιωτοὺς
ἄνευ τῶν ἄλλων συμμάχων, δι' ἰδίαν τινὰ συμφορὰν.
συμφορὰ δὲ τοῖς Κορινθίοις ἐγένετο περὶ τὴν Οἰνόνην,
50 διαφθαρέντων ἀνδρῶν αὐτοῖς ὑπὸ Ἀθηναίων ἐκ τῆς Οἰ-
νόνης ἐξεληθόντων. ἀνεγώρουν δὲ ἐκ Δεκελείας πεφρουρη-
κότες οἱ Κορινθιοὶ. τοῖς οὖν τιμωροῖς αὐτῶν πολιορχοῦσι
τὴν Δεκέλειαν κοινολογησάμενος ὁ Ἀρίσταρχος προδί-
δωσι τὴν Οἰνόνην.

XCIX. Τῶν ὑπὸ Τισσαφέρνηους...] τῶν κελευσθέντων
δηλαδὴ ὑπὸ Τισσαφέρνηους, ὅτε αὐτὸς εἰς Ἄσπενδον
ἦλθει. — Πόλεις τῆς ἑαυτοῦ ἀρχῆς ἀποστῆσαι τῶν
Ἀθηναίων...] τὰς ἐν τῇ ἑαυτοῦ δηλονότι ἀρχῇ, ὅσαι ἐτι
ἦσαν ὑπὸ Ἀθηναίους, πρόθυμος ἦν ὁ Φαρνάβαζος ἀπο- 5
στῆσαι αὐτῶν, ὥσπερ καὶ ὁ Τισσαφέρνης τὰς ἐν τῇ
ἑαυτοῦ ἀρχῇ· ἤλπιζε γὰρ ὁ Φαρνάβαζος, τούτου γενο-
μένου, πλεόν τι σῆξει αὐτός. — Κατέδραμον] ἤγουν
ἐληίσαντο.

C. 2. * Αἰσθόμενος] ἤγουν μαθὼν. — Καθέξειν] 10
ἐνδιατρίψειν. — Ὡς, ἢν πλείων χρόνος γίγηται] ἤγουν
τῆς ἐν τῇ Χίῳ διατριβῆς τοῦ Μινδάρου. — Προσεται-
ριστοῦς] εἰς συμμάχους ληφθέντας. — Ἐξω] τῆς Μη-
θύμνης. — Κομισθέντες] ἀχθέντες. — 4. Ὑστερίσας] ὑστε-
ρον ἐλθών. — 5. Ἀφ' ὧν παρεσκευάζοντο] ἀφ' ὧν δηλαδὴ 16
νεῶν τὸς στρατιώτας παραλαβόντες παρεσκευάζοντο.

CI. * Τεσσαρακοστάς] ἀρχαῖα νομίσματα καὶ ἐπι-
χώρια. — Πελάγια] εἰς μέσον τοῦ πελάγους.

CII. Ὑπομιζάντες] ἐγγίσαντες, ὑπειρελθόντες. —
Ἐκπλεῦσαι ἐς τὴν εὐρυχωρίαν] ἀντὶ τοῦ ἐκπλεύσαντες 20
διαφυγεῖν. — 2. Ἀνακῶς ἔξρουσιν, ἢν ἐκπλεύσι] τὸ μὲν
ἀνακῶς ἀντὶ τοῦ προνητικῶς καὶ φυλακτικῶς ὁ δὲ νοῦς,
οἱ Ἀθηναῖοι ἐν ταῖς ἑκατάδεκα ναυσίν ἔλαθον τοὺς
ἐν Ἀβύδῳ Πελοποννησίους παραφυλάττοντας, καίτοι
προειρημένον ἔον ἐν τῇ Ἀβύδῳ ὑπὸ τοῦ φιλοῦ ἐπίπλου, 25
(τούτῃστιν ὑπὸ τοῦ στόλου τοῦ μετὰ Μινδάρου,) ὅπως
παραφυλάττωσι τοὺς Ἀθηναίους, ὑπὲρ τοῦ μὴ λαθεῖν
αὐτοὺς ἐκπλεύσαντας. — Διώξει] φυγῆν. — 3. Ἐπο-
κειλάσαν] εἰς γῆν ἐπώσασαν.

CIII. 2. Ψευσθέντες τῶν σκοπῶν] ἤτοι διὰ τοὺς 30
σκοποὺς, ἢ ψευσθέντων τῶν σκοπῶν καὶ ἀμαρτάντων.

CIV. 3. Ὅραστόλλος] εἶχε. — 4. Ἐπειγομένου δὲ
τῶν Πελοποννησίων...] ἀντὶ τοῦ, ἡλείγοντο οἱ Πελο-
ποννήσιοι πρότεροί τε συμμῖξαι... — Ξυμμιξαι] ἤγουν
συμπεσεῖν, συβράξαι. — 5. Ὑπερεβδλήκει] ὑπερέ- 35
δραμε. — Κάτοπτα] τοῖς ἐκεῖ Πελοποννησίοις κατὰ τὸ
μέσον.

CV. Τῷ ἔργῳ πολλὸν περισχόντες] ἤγουν περιγενομέ-
νοι, κριέττους γενομένοι. — 2. Τῶν ἐπικειμένων]
ἤγουν τῶν ἐπιπλευσῶν νεῶν. — Ἀτακτότεροι γενέσθαι] 40
ἤγουν μὴ ἐπὶ τάξει προΐεναί. — 3. Τὰς ἐπὶ σφίσι ναῦς
ἐπεχούσας] ἤγουν ἐφεδρευούσας. § τὰς ἐπικειμένας
ναῦς. — Ὑπολαβόντες] ἤγουν δεξάμενοι.

CVI. 2. Κατὰ βραχύ] ἄρτι, πρὸ ὀλίγου γεγενημένα.
— 4. Προσαγαγόμενοι] ἤγουν ἰδωσάμενοι. 45

CVII. Προσηγάγοντο] ἤγουν ἐδουλώσαντο. ἀνέλα-
βον. — 2. Τῶν αἰχμαλώτων] ἃς αἰχμαλώτους ἀπήγον
Ἀθηναῖοι. — Ἀπέπεμψαν] οἱ Πελοποννησιοὶ δηλονότι.

CVIII. 2. Ἐξέπραξεν] ἀπήτησεν. — 3. Ἀναεὺξας]
ἤγουν ἐπαναστρέψας, ἀναλύων. — Ἥλαυεν] ἡπείγετο. 50
— 4. Παρακομισάμενοι] παραλαβόμενοι. — Παρα-
κομισάμενοι ἐκ τῆς Ἀβύδου] ἤγουν λεληθότως καὶ ἐξω
τῆς προκειμένης ὁδοῦ ἀγαγόντες, δηλονότι δὲ τοῦτο διὰ
τοῦ εἰρηκέναι, ὅτι διὰ τοῦ ὄρους, δηλονότι δι' ὁδοῦ

ἀτρίπτου καὶ ἀσυνήθους. — Ἐπαγγελίας] προστάξας. —
Κατηκόντισεν] ἤγουν διέσφαξε δι' ἀκοντίων. — β. Ἐπι-
βάλλοντος] ἐπιτιθέντος αὐτοῖς τοῖς Ἀντανδρίοις.

CIX. Διαβεβλήσθαι τε] ὑβρισθῆναι. — Καὶ τὰς
διαβολάς] λείπει τὸ ἀπόσχηται.

[Ἐδει] μὲν εἰς γόργυραν, ὡς Θουκυδίδη,
τοὺς Ἀττικοὺς βίψαι σε σὺν τῷ βιβλίῳ,
οὐκ ὀστρακίζειν Θρακικοῖς σε τοῖς ὄροις.
[οὐχ] ἱστορῶν φαίνη γὰρ ἂν προῦθε πάλαι,
κρύπτων δὲ μάλλον ἂν παρήξεν ὁ χρόνος,
τῷ σῶ σκοτεινῷ καὶ ξυλώδει τοῦ λόγου.
ἐγὼ γὰρ αὐτὸς, ὥσπερ ἐγγράφω τάδε,
[Τζέτζης] κατειδὼς ἱστορας πολλὰς βίβλους
πράξεις τε πάσας ἅς ταινῶν αὐτὸς γράφεις,
ὥσπερ διοθλῆς καὶ κατεβροντημένος
τοῖς οἷς ἐγραψας λοξοσυστρόφοις λόγοις
μνήμης ἀπασῶν ἐστερήθην ἀθρόως.
[τί γάρ] τις ἄλλος τῶν ἀνιστόρων πάθοι;
τῶν ἱστορούτων τεχνικὸν λόγον γινέει.

σαφῆ μετ' ὄγκου, πειστικὸν, γλυκὺν ἄμα,
καὶ γοργόν, οὐ χροῆ, πῆ δὲ καὶ μῆκος φέρειν.

*Ejusdem Tzetzae haec sunt in Marcellinum
dicta, Vitae Thuc. § 35 :*

Καὶ σὺ δὲ, Μαρκελλίνε, τὰ ψευδῆ γράφεις.
Ἀναξαγόραν Εὐριπίδου διδάσκαλον
ὄντα παλαιὸν πῶς λέγεις Θουκυδίδου;
ὁ τοῦ ἔξυλου παῖς * τοῦδε προχρονώτερος.
οὐ συγγράφοντος παῖς τελῶν Θουκυδίδης
ἀκηκοῦς ἐκλαυσε τῶν συγγραμμάτων.
ὁ δ' Ἡρόδοτος φησὶ πατρὶ τούτου τάδε·
* Ἐνθεον, Ὀλουρε, παῖς ὁ σὸς ψυχὴν ἔχει.

(Ἡρόδοτος)

Οὗτος χρόνος δ' ἦν * ὑστέροις Εὐριπίδου.
Εὐριπίδης δὲ Ξεξικῆος ἦν ἐν χρόνοις.
Εὐριπίδου πρῶτος δὲ πῶς Θουκυδίδης,
ἔτι τελῶν παῖς * Ἡροδότου ταῖς συγγραφαῖ;
καθυστερούσαις τῶν χρόνων Εὐριπίδου;

LECTORIBUS S.

Thucydides quum præ ceteris Græcis qui pedestri scripserunt oratione, interpretem requirat, veteres autem scholiastæ in paucis modo editionibus habeantur vel raris hodie vel magno prostantibus, in Vestram gratiam *scholia vetera* Thucydidi nostro subjungere decrevimus. Hæc difficilium locorum partem magnam utiliter explanabunt : sed monendi estis, ut in legenda hac farragine utamini cautione maxima. Nam doctorum grammaticorum et rhetorum scripta Thucydidem illustrantia, velut Antylli, Asclepiadæ, Didymi, Evagoræ, Numenii, Phœbammonis, Sabini, perierunt universa; et nostræ collectionis pars illa, quæ doctæ antiquitatis vestigia ostendit, aucta et interpolata est ingenti copia notationum vix pueris necessariorum, futilium, atque etiam falsarum. Fuerunt enim magistri Græculi, singula verba aut phrases singulas explicuisse contenti, mentem scriptoris et rerum sententiarumque tenorem minime curantes : quare sæpissime accidit, ut voces dictionesve, si per se spectes, tolerabiliter exponantur; si rationem totius loci, falso et inepte. Etiam in rerum gestarum et antiquitatis explanatione absurda quædam ab novitiis illis et indoctis magistris profecta sunt, quorum partem jam in duodecimi sæculi codice deprehendi. Ab his igitur si cavetis, attente legentes et in sententia reddenda majorem fidem translationi latinæ hujus editionis quam scholiis adhibentes, reliqua omnia magno Vobis adjumento erunt ad intelligendum historicorum principem.

Post HStephanum, Dukerum, Grammium, alios, diligentissimam operam in his scholiis digerendis, emendandis et examinandis posuit E. F. POPPO. Cujus editionem secuti sumus, mutatis quæ nobis videbantur esse mutanda. Nam primum inutilis futura erat

in hac editione codicum qui singula scholia præberent omittentve distinctio : quæ ut criticas quæstiones quasdam præclare adjuvet, minime tamen ipsi naturæ scholiorum respondet, velut respondet in Aristophanicis plerisque : nam vel optimi codices, Italus Bekkeri, Cassellanus, Augustanus, recentium et indoctorum magistrorum notationes offerunt vel futes vel falsas. Deinde in multis vocabulis quæ ubique permutantur, id posuimus quod res postulabat, quum Poppo ejusmodi emendationes plerumque in animadversionibus indicasset, relicta scriptura vitiosa. Asterisco autem notantur omnes illi loci, quorum emendatio nonnullis paullo audacior videri possit, vel ubi corriguntur scholiastæ librariive lapsus manifesti, verbi causa Lacedæmonios memorantis pro Atheniensibus. Quæ fere omnia, sive de conjectura sive ex codicibus correcta, subministravit diligens annotatio Popponis, si discedas ab iambis Tzetæ. Eos enim, pessime exaratos in codice Palatino, ille adeo neglexit, ut sibi persuaderet « ab ipso librario, qui hunc codicem transcripsit, confectos » esse (I, 2, p. 69), quod longe aliter se habere omnia clamant. Nos, dum plagulas hypothetarum legebamus, locis non paucis adhibuimus medicinam, quorum majorem certe partem recte sanata esse opinamur. Immensæ depravationis specimen unum esto. Ad hæc verba Thucydidis, V, 14 init. : *Ευνέβη τε εὐθύς μετὰ τὴν ἐν Ἀμφιπόλει μάχην καὶ τὴν Ῥαμφίου ἀναχώρησιν ἐκ Θεσσαλίας, ὥστε πολέμου μὲν μηδὲν ἔτι ἄψασθαι μηδετέρους, πρὸς δὲ τὴν εἰρήνην μᾶλλον τὴν γνώμην εἶχον, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι κτλ. ascribitur : Ὡστε] Τζέτζου.*

Βιβλογράφου † στε πᾶν † παρήκα μὴ ξέων.

§ Ἐν τῷ μὲν † στε ξείας † ὡς Τζέτζης γράφει.

ἄρξῃ δ' ἀπαρτὶ τοῦ τῆς εἰρήνης λόγου.

σολοικοειδὲς καὶ σόλοικον † τάχα.

Ita hæc edidit Poppo, in annotatione referens : « Inde a secundo versu, ubi μὲν στι legitur, hæc ad πρὸς δὲ τὴν appicta sunt. Tertius versus in libro sic scribitur : ἄρξῃ δ' ἀπαρτ' πῆς (sic) τοῦ εἰρήνην' λόγου. In quinto versu pro τάχα ibi est τύχα. Sed tam male hæc picta sunt ut legi vix possint. » Quæ ita constituenda esse putavi : Ὡστε] Τζ.

Βιβλογράφου * στιγμὴν παῶκα μὴ ξέων.

Πρὸς δὲ τὴν]

* Ἐνταῦθα μὲν στίξιας, ὡς Τζέτζης γράφει.
 ἄρξῃ δ' ἀπαρτὶ * τοῦ « πρὸς εἰρήνην » λόγου.
 σολοικοειδές, * οὐ σόλοικον * τυγχάνει.

Quem postremum versum posterius vidi αὐτολεξεῖ in libro octavo repetitum, ubi non est depravatus.

Quum in Regia bibliotheca quaererem si quid his scholiis utile superesset, non inveni nisi decimi quinti saeculi codices quattuor aut quinque, cum hac notatione: « nihil habet ab editis diversi. » Ab his igitur, quanquam nullus codex prorsus frustra excutitur, nihil tamen sperari poterat otio insumendo et devorando tædio dignum. Sed jam in quinto libro versantibus operis ex Millero meo audivi, nuper accessisse duos codices Thucydidis, alterum XII, alterum XIV saeculi, utrumque cum scholiis. Posterior, licet Marcellini Vita cum Palatino codice examussim consentiens spem meliorem iniecisset, in scholorum locis collatis non præstare aliis est inventus. Verum prior, cujus pervolavi scholia antiqua manu scripta, ad quartum librum pertingentia, sæpe accuratius loquitur græce quam editus scholiastes, sed res ipsæ prorsus sunt eadem. Quare hæc tantum memoro. I, 12, § 3, ad πρότερον δὲ Καδμηίδα : Ἐπειδὴ πρότερον Καδμηΐς ἐκαλεῖτο· ὁ δὲ Ὀμηρος Βοιωτοὺς καλεῖ, ἀναχρονισμῷ χρώμενος· ἔσχατος γὰρ τῶν Τρωϊκῶν ἐστίν. I, 13, l. 20 post υἱέως αὐτοῦ addit, ὃν ἀνεῖλον οἱ Κερκυραῖοι. I, 102, l. 33, verba κατὰ τὸν Ἀριστείδην γ', prorsus separata sunt ab hoc scholio, ascripta sequenti vocabulo μάλιστα. II, 9, l. 43, post Παλλήνη additur : τούτων δ' ἐς ἀμφοτέρους φιλία ἦν· Πελληνεῖς δὲ Ἀχαιῶν. II, 22, l. 23 habet Πειράσιοι, Θεσσαλοί, ut Heringa emendavit. At jam non poterat in usum nostrum converti codex præstantissimus, scholia non multa continens, sed ea accurate scripta et distinctis plerumque signis ad sua vocabula in Thucydidea oratione relata.

Adjecimus indicem nominum et rerum, quem ipsi collegimus.

Valete, et curis nostris, ut facitis, favete.

F. D.

Ad IV, 73, § 3. Recepti scholii loco codex Basil. hoc præbet-
 Εἰ μὲν γὰρ μὴ...] εἰ μὲν γὰρ μὴ ἀπὴντων εἰς πόλεμον Ἀθηναίοις, οὐκ ἂν
 εἰς τὴν τύχην αὐτῶν οἱ Μεγαρεῖς ἐμελλον βλέπειν, ἵνα, εἰ μὲν νικήσωσιν οὗτοι,
 μὴ ἀποσταῖεν, εἰ δὲ νικηθῶσιν, προσχωρήσαιεν τοῖς Ἀθηναίοις, ἀλλὰ παρα-
 χρῆμα ὡς ἡττηθέντων ἐμελλον ἀποστῆναι. νῦν δὲ ἐπειδὴ ἦλθον, οὐκ ἂν ἐθε-
 λήσαιαν Μεγαρεῖς ἀποστῆναι, βλέποντες πρὸς τὴν τύχην, ἕως ἂν ἄδηλος
 ἑκατέρους ᾗ. καὶ διὰ τοῦτο καλῶς ἔχειν αὐτοῖς μῆτε ἀπιέναι μῆτε προτυλε-
 μεῖν, ἀλλ' ἐν ἡσυχίᾳ μένειν.

INDEX

NOMINUM ET RERUM.

(Marc., Marcellini Vita Thuc. Anon., anonymi Vita Thuc. Numeri, *primus* librum, *secundus* caput, *tertius* versum paginæ denotant.)

A.

- Acamas (in expeditione Trojana), 1, 11, 8.
 Acestor, ex gente Ajacis, *Marc.* 4.
 Achæi sunt Græci circa Pharsala, 4, 78, 40
 Achaia duodecim urbes habebat, 2, 9, 42.
 Achelous, 2, 102, 33, 36.
 Acherdusius (Thucydides poeta), *Marc.* 44.
 Actium, portus, 1, 29, 25.
 Acusilaus *citatur*, 1, 51, 43.
 Adimantus, Themistoclis inimicus in republica, 1, 60, 28.
 Admetus auxilia petit ab Atheniensibus, 1, 136, 17.
 Adramytteum. *Vide* Atramytteum.
 Æacus, Jovis f., *Marc.* 3.
 Ædoliis, λόγος Lacedæmoniorum, 4, 8, 11.
 Ægeleos, alii masculino, alii neutro genere efferunt, 2, 19, 41.
 Ægina, 1, 23, 15; *Marc.* 39.
 Æginetæ fœnore oppressi a Thucydide, *Anon.* 22. — *Vide etiam* Samii.
 Æoles, conditores Lesbi, 3, 2, 6; Corinthum possidebant ante Dorienses, 4, 42, 18. Æoles φιλοῦσιν, 3, 61, 9.
 Æolica est Thebana dialectus, 3, 61, 11.
 Æolus, Hellenis filius, 1, 3, 17.
 Æschylum imitatur Thucydides, 4, 135, 21. Æschylum *citatur*, *Marc.* 7
 Æsopi Fabulæ *citantur* 4, 92, 7.
 Ætna, mater Gelonis, 6, 4, 15.
 Africa, olim Carhedon dicta, 1, 13, 37.
 Agamestor, ex gente Ajacis, *Marc.* 4.
 Agathon tragicus, *Marc.* 44.
 Agenor, ex gente Ajacis, *Marc.* 4.
 Ajax : ejus posterius usque ad Miltiadem, ex Pherecyde, *Marc.* 4.
 Alcamaenes, in suburbio μετρωρίζων, ab Lacedæmoniis puni-
 tur, 2, 37, 29.
 Alcibiades, nomen Laconicum, 8, 6, 7; quod filio indidit Clinias Atheniensis, ob hospitium cum Alcibiade Lacedæmonio junctum, *ibid.* Alcibiadi hereditaria erat προξενία Lacedæmoniorum, 5, 43, 32 *sqq.* Alcibiades puer Pericli dat consilium, 1, 67, 11.
 Alcithæa, mater Pausaniæ, 1, 134, 36.
 Alcmaeon, 2, 68, 36.
 Alcmæon *et* Alcmaeon, 2, 102, 47 *sqq.*
 Alexander, rex Macedoniæ Philhellen cognominatus, belli Persici tempore vixit, 1, 57, 54. *Conf.* 1, 137, 36.
 Alexander, rex Macedoniæ, pater Perdiccæ et Philippi, 2, 95, 1.
 Amorgus. *Vide* Rhene.
 Ampelidas, 5, 22, 1.
 Amphipolis cur dicta, 1, 100, 18; ab Hagnone condita, 2, 95, 33; 5, 11, 54. Ejus portus Eion, 1, 98, 30.
 Ampraciotæ, 1, 12, 51. Sunt Corinthiorum coloni, 2, 48, 41; 2, 80, 33.
 Anactoria, terra, 1, 29, 24.
 Anactorii, 1, 12, 51.
 Anaxagoras philosophiam docuit Thucydidem, eapropter atheum ab nonnullis habitum, *Marc.* 35. Quam rem ex temporis ratione refutat Tzetzes p. 133.
 Andocides, unus decem oratorum, 1, 51, 42.
 Andromachus, pater Timæi historici, a Timoleonte regia potestate non exutus, *Marc.* 42.
 Androtrion *citatur*, in Athide, *Marc.* 44.
 Anoblacha, nomen recens Dolopiæ, 2, 102, 35.
 Antiloachus (Nestoris f.), 1, 11, 8.
 Antiphemus, 6, 4, 18.
 Antiphon, rhetor eximius, præceptor Thucydidis, qui ab eo habuit τὸ γόνιμον τῶν ἐνθυμημάτων, 1, 135, 23 *Conf.* 8, 68, 44, *Marc.* 35. Ejus mortui corpus ex urbe projectum ab Atheniensibus nonnulli dicunt, *Marc.* 36.
 Antiphon Rhamnusius, in judiciis suspectus; quare ibi non orabat, sed aliis orationes suas scribebat; circa finem belli proditionis accusatus, periit, *Anon.* 4-7.
 Antyllus, interpres Thucydidis, *citatur* 3, 95, 22; 4, 19, 14; 4, 28, 36; *Marc.* 35; 56; 94.
 Apia olim appellata Peloponnesus, 1, 9, 25.
 Aphytis, urbs Pallænæ, 1, 64, 30.
 Apsinthii, hostes Thracum et Doloncorum, *Marc.* 7.
 Archelaus rex, *Marc.* 45.
 Archeptolemus et Onomacles cum Antiphonte periere ἀτιμοί, ut proditores; domus eorum destructæ, opes publicatæ, *Anon.* 7.
 Argilus, nomen proprium? an gentile ab urbe Thracica? 1, 132, 8.
 Argivi annos numerabant per sacerdotia (Junonis), 2, 2, 54. Hostes Lacedæmoniorum, 1, 71, 15; 21.
 Argos : ibi rebus præerant ἡ βουλή, οἱ ὀδοῦχοι, οἱ ἀρ-
 τῦνοι, 5, 47, 14.
 Aridaeus, pater Derdæ, 1, 57, 1.
 Arion Herodoti, *Marc.* 76.
 Aristides Justus, filius Lysimachi, 5, 19, 6. *Conf.* 1, 91, 52. Primus tributum instituit, 1, 96, 7.
 Aristides *citatur*, Panathenæico, 1, 2, 45; in tertio, 1, 102, 33.
 Ariston, pater Thucydidis (quarti), *Marc.* 44.
 Aristophanes. *Vide* Eupolis.
 Aristotelis patria Stagirus, 4, 88, 15. Aristoteles *citatur* 1, 26, 21; in Ethicis, 3, 45, 35.
 Arne, urbs Thessaliæ; unde condita Arne Brotica, postea Chæronæa dicta, 1, 12, 32.
 Artaxerxes, 1, 109, 10

Ascleplades, interpres Thucydidis, *citatur* 1, 56, 46.

Asclepius *idem interpres vocatur in Marc.* 99, *ubi restituum* Asclepiades.

Asia, ἡπειρος dicta, 1, 5, 26.

Asiani barbari, 1, 6, 35.

Asine, urbs Laconiae, 4, 13, 8.

Asopis, Hellenici liber, *Marc.* 5.

Aspasia, magistra Periclis, a Megarensibus meretrix appellata, 1, 67, 18.

Astacus, urbs Acarnaniae, 2, 30, 34.

Astydeame, mater Eurysthei, soror Atrei, 1, 9, 32.

Atalante urbs, nunc Casandria, 1, 32.

Athenae: eas prytaneum et metropolin Graeciae constituit Theseus, 2, 38, 45. Civium Atheniensium sunt ordines quattuor, 3, 16, 30 *sqq.*

Athenienses secundum nonnullos ipsi destruxerunt urbem suam, ne Xerxes in ea sedem belli poneret, 1, 74, 30.

Sunt φιλόδοκοι, 1, 77, 8; et θαλασσοκράτορες, 1, 141, 36.

A Sitalca auxilium petunt, ut Thracias colonias tueantur, 2, 95, 14. Urbes Siculae Atheniensibus adversae in expeditione in Siciliam enumerantur, 6, 20, 21 *sqq.*

Eorum socii in bello contra Syracusanos enumerantur, 7, 57, 37—46; eorum hostes, 7, 58, 16 *sqq.* Post cladem in Sicilia acceptam in patriam revocant exsules, praeter Pisistratidarum posteros, *Marc.* 48, 50.

Atramytteum scripsit Thucydidis, Adramytteum Eupolis, 5, 1, 37.

Atreus exul post caedem Chryssippi, 1, 9, 35.

Attaginus μυρζίζων, 3, 62, 40.

Attica dialectus vetus, 3, 37, 12.

Attici Iones, 1, 113, 2.

B.

Bacchus μαινόμενος, insanire faciens, 4, 32, 41.

Bardaris, 2, 99, 19.

Berœa *vel* Berrhœa, urbs Macedonica, 1, 61, 36.

Bœotarchæ undecim, 2, 2, 3.

Bœoti sunt Æoles, 3, 2, 7.

Bœum, Cytinium, Erineus, tria oppida circa Parnassum, 1, 107, 37.

Bottiaci in Thracia, 2, 29, 25; prope Chalcidem, coloni Macedonum, 2, 79, 19.

Budorum, 2, 93, 33; promontorium Salaminis, 3, 51, 24.

C.

Callimachus *citatur*, 3, 88, 30; 7, 57, 9.

Carchedon. *Vide* Africa.

Cares invenerunt umbilicos clypeorum et cristas, 1, 8, 4.

Caricum mare, postea Hellenicum dictum, 1, 4, 6.

Carneus mensis, Maio respondens, habebat plurimas ferias, 5, 54, 2.

Carpathus, ad orientem Cretæ, 2, 9, 53.

Carthaginienses, ex Phœnicibus oriundi, 6, 2, 45.

Casandria urbs, olim Atalante, 1, 32.

Casus, ad orientem Cretæ, 2, 9, 53.

Catanæi a Chalcidensibus conditi, 6, 3, 4.

Ceadas, barathrum in Laconia, 1, 134, 43.

Ceeryphalea, insula ad occidentem Peloponnesi, 1, 105, 10.

Cenotaphii quod sit Athenis indicium, *Marc.* 46.

Cephallenia quattuor urbes habet, 1, 27, 40.

Ceramicus, 1, 34, 11.

Cercine, mons, 2, 98, 12.

Charonea, Bœotiae urbs, 4, 89, 25. *Vide etiam* Arne.

Iones et Thucydidis scribunt Χαριωνία et Κορωνία, quæ vulgo sunt —ώνεια, 1, 113, 51.

Chalce, ad orientem Cretæ, 2, 9, 53.

Chalcedon, prope Byzantium sita, colonia Megarensium, 4, 75, 20.

Chalcidenses Eubœæ condiderunt Chalcidenses in Thracia, 1, 57, 4. Chalcidenses Eubœæ exules dicuntur condidisse Spartæ ædem Minervæ Chalcieci, 1, 128, 36.

Iidem Chalcidenses Eubœæ condiderunt Leontinos et Catanæos in Sicilia, 6, 3, 4. Chalcidenses sub Perdicca erant, eosque aggregitit Sitalces, 2, 95, 14 *sqq.*

Chalciecus. *Vide* Minerva.

Chalcis. Chalcides quattuor, Thraciæ, Eubœæ, Siciliae, Acarnaniae, 1, 108, 5.

Chersonesus Thracia: colonia Græca quomodo eo deducta, et qui ejus principes, *Marc.* 7—17.

Cherilus poeta, *Marc.* 44.

Chærobosus *citatur*, 8, 44, 29.

Chryssippus, Pelopis filius, patris jussu occisus, 1, 9, 35.

Chrysis, sacerdos Argiva, 2, 2, 53.

Cimon, inter majores Thucydidis, *Marc.* 2.

Cimonia monumenta ubi, *Marc.* 27. *Conf.* 48.

Circes novæ χοιρεῶνες, *Tzet.* 4, 8, 1.

Citium, urbs Cypri, Zenonis philosophi patria, 1, 112, 36.

Cleomenes. *Vide* Pausanias.

Cleobulus, 5, 37, 41; 6, 10, 24.

Clinias Atheniensis, pater Alcibiadis, quem cur ille ita nominarit, 8, 6, 8.

Cnidæum et Cnide, urbs; Cnidii, incolæ Cnidi, 3, 88, 27.

Cnidus. *Vide* Rhodus.

Cœle, ubi Cimonia monumenta, *Marc.* 27. *Conf.* 94, 95.

Cometes patria ejecit Diomedem, 1, 12, 29.

Corinthii condiderunt Syracusas, 6, 3, 50. Eorum colonia sunt Ampraciotæ, 2, 68, 41. Cur ab Herodoto tradit fuerint Salaminiam pugnam subterfugisse, *Marc.* 42.

Corinthus Æolensium erat ante Dorienses, 4, 42, 18. Δοῖ; Κόρινθος prov., 7, 18, 11.

Coronea, urbs Bœotiae, 1, 113, 3. *De Κορωνία vide* Chæronea.

Coronta, τὰ, 2, 102, 32.

Cos Meropis: praeter eam alia Cos non est, 8, 41, 23. *Vide* Rhodus.

Cranæa, urbs Cephalleniae, 1, 27, 41.

Cratinus in Chironibus *citatur*, 8, 73, 50. *Vide* Eupolis.

Cratippus *citatur*, *Marc.* 51.

Cresphontes, 1, 10, 10.

Creticum mare, 5, 110, 6.

Crisæus sinus, 1, 12, 46; 2, 90, 41.

Crosus, rex Lydiae, *Marc.* 9.

Curetis, antiquum nomen Acarnaniae, 2, 102, 7.

Cyclades insulae quænam et undæ dictæ, 1, 4, 10 *sqq.*; secundum alios quindecim, secundum alios duodecim, *ibid.*

Cyclopes in Sicilia, 6, 2, 18.

Cydonia, urbs Cretæ, hostilis Polichnæ, 2, 85, 34.

Cyllene diversa ab Arcadica, 1, 30, 54.

Cyloneum piaculum, 1, 118, 53; tempore pugnae Marathoniae, 1, 126, 34.

Cyme Chalcidica, unde Zanclæi in Sicilia conditi, 6, 4, 22.

Cyme prope Phocæam, 8, 22, 31.

Cyprus sub rege, 1, 94, 18.

Cyri, primi regis Persarum, effigies in annulo signatorio regum Persarum, 1, 129, 54.

Cythera: in ea insula duæ urbes, altera Cythera, altera Scandia appellata, 4, 54, 54.

Cytinium. *Vide* Bœum.

D.

Dacicus, *var. lect. pro* Diacus, 7, 27, 38.

Daiclus, nepos Ajacis, *Marc.* 4.
 Darius : ejus equus biunniens in annulo signatorio regum Persarum, 1, 129, 1
 Darius, filius Artaxerxis, pater Cyri minoris, 2, 65, 14.
 Demetrius *citatur*, in libro de Archontibus, *Marc.* 50.
 Delphi, unum ex viginti duobus oppidis Delphicis, 1, 112, 41. Gentile, Delphi, *ibid.*
 Delus, sacra Apollini, in medio Cycladum, 1, 4, 11.
 Demosthenes orator; laus ejus, *Marc.* 1. Demosthenis artificia oratoria, *Marc.* 96. *Citatur* 1, 76, 43; 1, 113, 50; *tacito nomine* 3, 39, 34: in prima Olynthiacarum, 4, 92, 36.
 Derdas, Aridæi filius, Perdicæ et Philippi patruelis, 1, 57, 1. Derdas filium, secundum alios fratrem, habuit Pausaniam, 1, 61, 38.
 Diasia, festum, 1, 126, 42 *et* 44.
 Didymus *grammaticus*, *citatur Marc.* 4; 25; 47.
 Dii, genus Thracum, 7, 27, 39.
 Diomedes, a Cometa ejectus patria, in Liburnidas insulas concessit, 1, 12, 29.
 Dionysius junior a Philisto historico acriter incessitus, *Marc.* 42.
 Dionysius Halicarnassensis Thucydidis dictionem reprehendit, *Marc.* 90.
 Dionysius Periegetes *citatur*, 2, 69, 53.
 Διὸς Κόρινθος prov., 7, 18, 11.
 Dioscurorum, ἀνάκτων, templum, 8, 93, 12
 Dolonci. *Vide* Thraces.
 Doracium. *Vide* Dyrhachium.
 Doreis, 1, 95, 47.
 Dorienses Heraclidæ, 1, 12, 35 *sqq.* Dorienses fortitudine celebres, 1, 124, 1.
 Doriens, nomen proprium, 3, 8, 16.
 Dorus, Hellenis filius, 1, 3, 17.
 Dragameste. *Vide* OEnias.
 Ducum ordo in exercitu, 5, 66, 29.
 Dyrhachium, per παραγραμματισμὸν Doracium, dicta Epidamnus, 1, 24.

E.

Edones *et* Edoni, 4, 102, 29. Edoni, Edonæ, Edones, 2, 99, 20.
 Eion. Eiones duæ in Thracia, portus Amphipolis *et* urbs, 1, 98, 29. Eion ad Strymonem, *Marc.* 38.
 Eleatis, 1, 46, 14.
 Eleusiniæ deæ, *et* ager iis dedicatus, 1, 139, 43.
 Elis, duplex, montana *et* cava, 2, 25, 51. In Elide rebus præerant οἱ δημιουργοὶ, οἱ ἔξ ακόσιοι, οἱ θεσμοφύλακες, 5, 47, 17.
 Emathia, antiquum nomen Thessaliæ, 1, 2, 14.
 Endius, ἔ, 8, 6, 5.
 Enyalios, pæan quem ante pugnam intam caneabant, 4, 43, 31.
 Epaphroditus *citatur*, 6, 4, 10.
 Ephesia Diana, 3, 104, 41.
 Ephori quinque Lacedæmoniorum unde dicti, 1, 86, 29.
 Ephyre duæ, 1, 46, 15.
 Epidaurus in isthmo, 4, 56, 29.
 Epidemiurgi, magistratus quales, 1, 56, 45 *sqq.*
 Epiducus, pronepos Ajacis, *Marc.* 4.
 Epigramma in Orsippum, 1, 6, 27.
 Erineus. *Vide* Bœum.
 Erinnyes; earum templum prope Arcopagum, 1, 126, 6.
 Eriphyle, 2, 68, 36; 2, 102, 3.
 Erythra, prope Chium, 3, 29, 47.
 Euarchus, Astaci tyrannus, 1, 33, 50.
 Eubœa subacta a Pericle, 2, 36, 43.

Eumolpidae, tribus Attica, 2, 15, 39.
 Eupolis, Cratinus, Aristophanes, Thucydidis, veteris Atticismi scriptores; Menander, novi, 1, 30, 50.
 Eupolis *citatur*, 5, 1, 37.
 Euripidem in gnomis imitatur Thucydidis, 4, 135, 28. *Citatur* 1, 10, 33; 2, 102, 50; 3, 38, 14; in Medea, 6, 30, 24; *tacito nomine* 1, 137, 46.
 Eurotas fluvius, 2, 39, 10.
 Eurytanes, 3, 94, 10.
 Euthynus archon septimo anno belli, *Anon.* 23.

F.

Formæ dicendi tres, *Marc.* 59.

G.

Gebre, Doberi nomen recens, 2, 98, 13.
 Gela urbs unde dicta, 6, 4, 16 *et* 21.
 Gelas fluvius unde dictus, 6, 4, 9 *sqq.*
 Gelon Gelæ urbi nomen dedit, Ætne *et* Hymari filius, 6, 4, 15.
 Geræstus, promontorium Eubœæ cum portu, 3, 3, 23.
 Gerania, promontorium Megaridis, quale *et* cur ita dictum, 1, 105, 16.
 Gigonus, locus inter Macedoniam *et* Thraciam, non multum dissitus Potidæa, 1, 61, 39.
 Gorgias Leontinus : ejus παρσιώσεις *et* ἀντιθέσεις, Thucydidis tempore maxime probatæ, *Marc.* 56. *Adde* 83.
 Gorgieum schema, 1, 2, 40. Gorgiæ παρσιώσεις, 1, 144, 29.
 Gortys, Cretæ urbs, mille stadiis distans Cydonia, 2, 85, 31.
 Græa ab Homero vocatur Tanagra, 3, 91, 25.
 Græcæ urbes in Sicilia quænam, 6, 3, 47 *sqq.*
 Γραφῶν genera, 6, 91, 9 *sqq.*

H.

Hagnon, conditor Amphipoleos, 5, 11, 54.
 Halia, Ἁλιαί, oppidum Argolica prope Trœzenem, 1, 105, 7.
 Halimusius (Thucydidis), *Marc.* 26, 95.
 Harmodius *et* Aristogiton, *Marc.* 29.
 Hebrus, fluvius Thraciæ, 2, 96, 41.
 Hecateus *citatur*, 1, 3, 8.
 Hegesipyle, Olori Thracum regis filia, uxor Miltiadis, *Marc.* 17.
 Hegesipyle, mater Thucydidis, *Marc.* 2.
 Hellenicus *citatur*, 6, 4, 13; in Asopide, *Marc.* 5.
 Hellen, Pronoi filius, 1, 3, 10. Hellenis filii, 1, 3, 17.
 Hellenotamiæ qui, 1, 96, 3.
 Helos Laconia, unde dicti Helotæ, 1, 101, 23.
 Heraclidæ, 1, 2, 32. Eorum reditus in Peloponnesum, 1, 12, 35 *sqq.*; quo tempore, *ibid.* 48. Heraclidæ sunt reges Lacedæmoniorum, 2, 37, 9.
 Hercules, 5, 16, 31; taurum, qui effugerat, quærens, *audit italium* vocari; unde Italiæ nomen, 6, 2, 25 *sqq.*
 Hermæ : earum forma quid significet, 6, 27, 39—45. Colla *et* pudenda ipsas ablata ab Hermocopidis, *ibid.* 49.
 Hermione, urbs Laconia, 1, 128, 39.
 Hermippus *citatur*, *Marc.* 29.
 Hermocopidæ. *Vide* Hermæ.
 Herodianus grammaticus *citatur* 2, 19, 40; 2, 99, 21; 8, 44, 29.
 Herodotus, a Corinthiis spretus, Salaminiam pugnam eos subterfugisse scripsit, *Marc.* 42. In historia tentavit conciones sine successu, *Marc.* 58. Media usus dicendi forma, *ibid.* 60. Digressionibus ad delectandum factis plenus, libro secundo præsertim, *ibid.* 76. Historias suas recitantem audiens animum Thucydidis illacri-

- masset, quia ille dixerit patri ejus, *ibid.* 92. Ejus sepulchrum, *ibid.* 27. Scriptor μελιχρός, 5, 17, 33. *Citatur* 1, 7, 48; 1, 10, 32; 1, 13, 21; 29; 1, 20, 4; 9; 1, 21, 17; 1, 22, 47; 5; 1, 74, 20; 1, 123, 42 (ubi ejus liber De vita Homeri ab nescio quo correctus memoratur); 1, 126, 9; 1, 137, 51; 2, 8, 25; 2, 97, 6; 2, 99, 19; 3, 54, 26; 3, 55, 30; 3, 61, 8 (Herodoti liber ab nescio quo correctus); 3, 104, 34; 4, 102, 28; *Marc.* 19.
- Hesiodus *citatur*, 1, 3, 18; 3, 45, 40; 3, 67, 54.
- Hestiae, urbs Euboeae, nunc Oreus, 1, 114, 15.
- Hipparchus, tyranni Athenarum frater, occisus, *Marc.* 29.
- Hippocleides, ex posteris Ajacis, archon Athenis, sub quo Panathenaea instituta, *Marc.* 4.
- Hippocrates *citatur*, 2, 49, 33; 4, 61, 21.
- Homerus *citatur* 1, 3, 40, 42 (spurius esse versus Iliad. B, 530 et 867); 1, 5, 37; 1, 6, 18; 22; 1, 9, 25; 38; 42; 1, 10, 35 (de navium Graecarum numero); 1, 11, 6; 1, 25, 31; 1, 33, 7; 12; 1, 71, 4; 1, 77, 23; 1, 78, 43; 1, 81, 36; 1, 84, 38; 1, 89, 25; 1, 93, 35; 1, 122, 7; 1, 124, 5; 2, 2, 8; 2, 10, 19; 2, 41, 12; 16; 2, 43, 51; 10; 2, 47, 2; 2, 52, 24; 2, 54, 41; 2, 81, 48; 2, 95, 53; 2, 102, 42; 54; 9; 3, 3, 14; 3, 4, 27; 3, 7, 13; 3, 37, 45; 3, 39, 29; 3, 40, 8; 21; 3, 41, 17; 34; 3, 42, 22; 3, 45, 21; 3, 57, 9; 3, 59, 46; 51; 3, 61, 23; 3, 74, 12; 3, 87, 22; 23; 3, 91, 25; 3, 104, 36; 3, 111, 21; 30; 4, 10, 45; 4, 13, 11; 4, 18, 24; 4, 30, 4; 4, 32, 38; 4, 59, 15; 17; 36; 6; 4, 61, 39; 4, 64, 46; 4, 84, 21; 4, 86, 23; 4, 92, 2; 33; 4, 94, 52; 5, 9, 18; 5, 61, 24; 5, 103, 42; 6, 2, 18; 6, 8, 46; 6, 12, 39; 6, 13, 48; 6, 24, 22; 6, 34, 35; 6, 74, 36; 6, 79, 34; 7, 12, 8; 7, 61, 49; 7, 69, 46; 7, 71, 27; 33; 8, 89, 34. Homeri οἰκονομίαν imitatur Thucydides, *Marc.* 55, 57.
- Hyacinthi festum, 5, 41, 20.
- Hyccara, urbs Siciliae, 7, 13, 17.
- Hymaras ex Aetna Gelonis pater, 6, 4, 15.
- I.**
- Iapygium promontorium, 7, 33, 22.
- Iberes colonos in Siciliam deduxerunt, 6, 2, 20.
- Iberia : eo venit Menestheus exul, 1, 12, 31.
- Icarus. *Vide* Rhene.
- Iones mollitiae infames, 1, 124, 57. Iones φιλοῦσιν, 3, 61, 9.
- Ionia, 1, 2, 35 *sqq.*
- Ionium (mare) usque ad Iapyges pertingit, 7, 33, 22. Ἰόνιον et Ἰόνιον, 6, 104, 50.
- Isthmus, 2, 10, 10.
- Itali et Italiotae. *Vide* Siceliotae.
- Italia, 1, 144, 16; *Marc.* 40; 52. Italiae nomen unde, 6, 2, 25 *sqq.*
- Ithome, ad Messeniam pertinet, 1, 101, 28.
- Itylus dicitur qui aliis Itys, 2, 29, 20.
- J.**
- Junonis templum, 3, 68, 32; 5, 75, 28.
- L.**
- Lacedaemone famuli multi, 8, 40, 16.
- Lacedaemonii magistratus τέλη vocabant, 1, 58, 14. Lacedaemoniorum ingenium, 2, 37, 31. Lacedaemonii quomodo pueros ad fortitudinem bellicam instituerint, 2, 39, 4-12. Lacedaemoniorum turmae (λόχοι) quinque, 4, 8, 11. Eorum exercitus ratio describitur, 5, 68, 52-54, 1-16. Lacedaemoniorum νόμοι πολεμικοί, 5, 69, 22 *sq.*
- Lacones μισοτύραννοι, 1, 134, 38; βραχυλόγοι, 1, 84, 50; 4, 84, 20.
- Laestrygones in Sicilia, 6, 2, 18.
- Laius, ex gente Ajacis, *Marc.* 4.
- Laurium, mons Atticae cum argentifodiis, 2, 55, 48.
- Lelaeium : de eo pugnant Eretrienses et Chalcidenses, 1, 15, 7.
- Lemnus, Atheniensibus subdita, 1, 115, 23.
- Leocorium Athenis unde nominatum, 1, 20, 50.
- Leontini, 1, 112, 43; a Chalcidensibus conditi, 6, 3, 4.
- Leos, cujus filiarum caedes famem sedavit in Attica, 1, 20, 51.
- Lepreum, 5, 49, 26.
- Leucas, 3, 7, 14.
- Leucymna, promontorium Corcyrae, 1, 47, 25.
- Λευκόν. *Vide* Memphis.
- Liburnides insulae; in eas venit Diomedes, 1, 12, 30
- Lichas, 5, 22, 1.
- Lilybaeum, Siciliae promontorium, 6, 2, 37.
- Limera unde appellata, 4, 56, 30.
- Limnae, locus in arce Athenarum, 2, 15, 46.
- Locris. Locrides tres, Opuntiorum, Epizephyriorum, Ozolarum, 3, 89, 1.
- Lycæum, 5, 16, 4.
- Lyces, ex gente Ajacis, *Marc.* 4.
- Lycophron, filius Periandri, occisus a Corcyrae, 1, 13, 20.
- Lycophron *citatur* 1, 10, 34; 1, 98, 31; 4, 50, 39.
- Lycurgi leges imitantur leges Cretensium et Aegyptiorum, 2, 37, 2.
- Lysimachus, pater Aristidis, 5, 19, 6.
- M.**
- Macedones : eorum coloni Bottiae, 2, 79, 19.
- Macedonia inferior dicta, quam mare alluit, 2, 99, 14.
- Macedoniae regum stirps, 2, 75, 22.
- Magnesiae duae, Thessalica et Asiana, 1, 138, 32
- Malacia, urbs a Philocteta condita, cur ita appellata, 1, 12, 26 *sqq.*
- Malea, promontorium Lesbi, 3, 4, 38.
- Mantinea : ibi rebus praerant οἱ δημιουργοί, ἡ βουλή, οἱ θεωροί, οἱ πολέμαρχοι, 5, 47, 15.
- Marathonius, Deucalionis filius, 1, 3, 10.
- Marcellini Vita Thucydidis*, p. 1-9.
- Mardonius, 1, 93, 14.
- Massilia, urbs Africae, a Phocæensibus condita, 1, 13, 35 *sqq.*
- Megabazus Prosopitidem insulam cum continenti (Aegypti) junxit, 1, 109, 15.
- Megarenses illudunt Aspasiae, 1, 67, 18. Periclis decretum quo portubus et foro Atheniensium arcentur, *ib.* 10. Sunt conditores Chalcedonis, 4, 75, 20.
- Melanippides poeta, *Marc.* 44.
- Melanthus, Messenios ducens, 1, 2, 32.
- Meligunis, antiquum nomen Liparæ, 3, 88, 29.
- Melitides portæ, *Marc.* 27.
- Memphis tres muros habebat, quorum unus Λευκόν dictus, a colore laterum, 1, 104, 2.
- Menander. *Vide* Eupolis.
- Mendesium, nunc Thmuin vocatum, 1, 110, 23.
- Menestheus, qua in re laudetur ab Homero, 4, 41, 13; a Thesidis patria ejectus, concessit in Iberiam, 1, 12, 31.
- Menon Platonius, a Xenophonte calumniose depressus, *Marc.* 42.
- Menon, pater Thucydidis (tertii), *Marc.* 43.
- Mesoates, λόχος Lacedaemoniorum, 4, 8, 12.
- Messeniacam quando acceperint Lacedaemonii, 1, 10, 10.
- Messenii sub Melanthis, 1, 2, 31. Messenii Naupacti, 2, 25, 53.
- Melaginites mensis, 2, 15, 43.

Milesias, Thucydidis demagogi pater, *Marc.* 43.
 Milesii cupiunt Prieni, 1, 115, 20.
 Miltiades *antiquior* : ejus genus, *Marc.* 4.
 Miltiades, inter majores Thucydidis, *Marc.* 2; ab Æaco Jovis descendens, *ib.* 3; ejus genus ab Ajace deducitur, *ib.* 4; Chersonesum Thracicam colonis frequentavit, *ib.*; quo modo id evenerit, *ib.* 7-14. Ejus sine liberis mortui successor, *ib.* 15.
 Miltiades (Cimonis filius), frater Stesagoræ, tertius Chersoneso præfuit, *Marc.* 16; alteram uxorem ducit Hegesipylen, Olori Thracum regis filiam, *ib.* 17. Persis invadentibus, cum suis ex Thracia Athenas fugit; ibique, criminibus de tyrannide in Chersoneso exercita absolutus, dux contra barbaros creatur, *ib.* 18-21. Qua causa Thucydidis ab eo genus suum ducere dicendus sit, *ib.* 22 *seqq.*
 Minerva cur Chalcicæus dicta Spartæ, 1, 128, 34.
 Mitylene et Mytilene, 3, 2, 38.
 Morgantine, oppidum Siculum, 4, 65, 15.
 Mortuorum corpora cremabant Athenienses et Græci omnes, 1, 34, 3.
 Mycale, 1, 73, 5; 1, 75, 5; 1, 76, 23; 1, 93, 15.
 Myonesus cur dicta, 3, 32, 30.
 Myrcinius peltasta occidit Cleonem ad Amphipolin, *Anon.* 10.
 Myds, Cariæ urbs, 1, 138, 33.

N.

Naupactus, 2, 25, 53; in sinu Crisæo sita, 2, 90, 42.
 Neodamotæ qui, 5, 34, 4; 7, 58, 22. *Conf.* 5, 67, 40.
 Nericum, pars Leucadis, 3, 7, 14.
 Nesus vel Nestus, fluvius Thraciæ, 2, 96, 40.
 Niceratus, epicus poeta, *Marc.* 44.
 Νηϊον. *Vide* Prosopitis.
 Nilus septem ostia habet, 1, 110, 25.
 Nisæa, Megarensium ἐπίστατον, 1, 30, 3; 2, 31, 48; *vel* portus, 1, 103, 49.

O.

Odryæ, Thraciæ gens, 2, 29, 15.
 OEnias, urbs in ostiis Acheloi, nunc Dragameste dicta, 2, 102, 33.
 OEnoe, pagus Atticus, in finibus Bœotiæ, 2, 18, 27.
 OEnophyta, locus Bœotiæ, 1, 108, 2.
 OEtæi, 3, 93, 2.
 Olius, ex gente Ajacis, *Marc.* 4.
 Olorus, Thracum rex, *Marc.* 2 *et* 17. Ejus filiam in matrimonium ducit Miltiades, *ibid.*
 Olorus, pater Thucydidis, cui nomen inditum ab Oloro Thracum rege, *Marc.* 2. *Conf.* *ib.* 92; 95. Olorus dictus in monumento sepulchrali Thucydidis, recte, iudice Didymo, *ibid.* 25, 26.
 Olpæ, tumulus, 3, 107, 14.
 Olympia in Macedonia et Athenis, 1, 126, 39.
 Olynthus, metropolis Chalcidensium, 2, 79, 23; alte sita, 1, 63, 4.
 Onomacles. *Vide* Archeptolemus.
 Ὀνοσ machina describitur, 7, 25, 10-20.
 Opuntii Locri, 1, 113, 4.
 Orchomenus, urbs, ἡ Thucydidis, ὁ Demostheni, 1, 113, 49. Orchomenus duplex, altera Arcadiæ, Homero πολὺμῆλος, altera Bœotiæ, Homero Μινύτειος, 3, 87, 22.
 Orestes Agamemnonis, a quo ductum verbum κακὸν κακῶ ἰᾶσθαι, 5, 65, 1.
 Orestheus, Deucalionis filius, 1, 3, 9.
 Oreus Eubœæ, olim Hestiacæ, 1, 114, 16.
 Oriseum, 5, 64, 41.
 Orædus, 2, 80, 37.

Orolus. *Vide* Olorus.
 Oropia Bœotiæ, 3, 89, 36.
 Orsippus Megarensis primus in Olympicis nudus certavit, 1, 6, 25. Epigramma de eo, *ibid.*
 Orus grammaticus *citatur* 2, 19, 40; 5, 1, 37.
 Osci, fluvius Thraciæ, 2, 96, 40.

P.

Pæanes Græcorum duo : alter ante pugnam Marti, alter post pugnam Apollini canitur, 1, 50, 21.
 Pale, urbs Cephaleniæ, 1, 27, 39; 1, 35, 40.
 Pammilus, 6, 4, 9.
 Pamphylia, 1, 73, 6.
 Panathenæa sub Hippoclode archonte instituta, *Marc.* 4.
 Panormus, ὄ, 2, 92, 19.
 Parasii. *Vide* Parrhasii.
 Paris a Philocteta occisus, 1, 12, 26.
 Parnassus, 1, 107, 38.
 Parnes, mons, 2, 23, 28.
 Parrhasii in Arcadia, Parasii (*corrigere* Πειράσιοι, Pirasii) in Thessalia, 2, 22, 23.
 Patmus? 3, 33, 36.
 Pausanias, frater, secundum alios filius Dercæ, 1, 61, 38.
 Pausanias, ad Platæas victor, pater Cleomenis et Plistoanactis, 3, 26, 24; 5, 16, 22.
 Pausanias : ejus συναγωγή Ἀττικῶν ὀνομάτων *citatur* 6, 27, 47.
 Pegæ, emporium prope Megara, 1, 103, 48.
 Pelasgicum Athenis locus ubi olim Pelasgi habitaverant; quibus ob insidias ejectis, locus devovebatur, 2, 17, 17.
 Pellene, urbs Achaïæ, 2, 9, 43.
 Peloponnesi partes quinque, 1, 10, 9.
 Pelops filium Chrysippum occidit, 1, 9, 35.
 Peloris, promontorium Siciliæ ad boream spectans, 4, 25, 24.
 Peneus fluvius, 2, 102, 36.
 Peparethus, insula Cyclas, 3, 89, 5.
 Periander, Cypseli filius, pater Lycophonis, Corinthi tyrannus, 1, 13, 19.
 Perdicæ et Philippi dissidia, 2, 95, 2—20.
 Pericles, Samum et Eubœam subiecit Atheniensibus, 2, 36, 42. Alcibiadis consilio usus, rationes non reddidit, sed decretum de Megarensibus scripsit, 1, 67, 8 *seqq.* Ejus magistra Aspasia, *ib.* 18. In causa judiciali, quæ apud Areopagum disceptabatur, vincitur a Thucyde, *Anon.* 19.
 Perinthus, 2, 9, 48.
 Persarum rex. Quid in ejus annulo signatorio fuerit sculptum, 1, 129, 53.
 Phæaces, 1, 25, 47 *seqq.*
 Phalios, Corinthius in Coreyra habitans, conditor Epidamnii, 1, 24, 46; 1, 25, 19—25.
 Pharsala [τᾶ], 4, 78, 40.
 Pharus, insula parva ad Alexandriam, 1, 104, 51.
 Phaselis, urbs Pamphylia, 2, 69, 52.
 Pherecydes *citatur*, in primo Historiarum, *Marc.* 4.
 Phidias : ejus statua Minervæ, 1, 67, 10; 2, 13, 11.
 Philæas, Ajacis filius, *Marc.* 4.
 Philhellen. *Vide* Alexander.
 Philippi et Perdicæ dissidia, 2, 95, 2—20.
 Philistus historicus Dionysium juniorem acriter vituperat, *Marc.* 42.
 Philochorus *citatur*, *Marc.* 50.
 Philoctetes, ob Paridis cædem muliebri morbo laborans, exul condidit Malaciam, 1, 12, 26.
 Philostratus *citatur*, 3, 10, 7.
 Philius, ὄ, 5, 58, 44

Phocæenses et Phocenses differunt, 1, 13, 33. Phocæenses, Ionia patria relicta, condunt Massiliam, *ibid.*
 Φωκίας α producto, 5, 4, 27.
 Phœbammion, interpres Thucydides, *citatur*, 1, 53, 8.
 Phrygia, locus Atticæ, 2, 22, 14.
 Φρυγῶν quid, et eorum usus in bello, 2, 94, 35—44.
 Phryne celebris, 8, 6, 13.
 Phrynis, Phrynidis, 8, 6, 10.
 Pindarum imitatur Thucydides, 4, 135, 21; *Marc.* 55.
Citatur 7, 77, 35. *Ejus non nominati dictum*, 1, 80, 12, et 2, 8, 18.
 Piræei murus, 1, 93, 51.
 Piræus agri Corinthii, 8, 15, 14.
 Pirasii. *Vide* Parrhasii.
 Pisistratidæ, tyranni Athenarum, *Marc.* 9; 29; ab reditu exulum exclusi, *ibid.* 48.
 Pisistratus annum imperium habebat, 6, 54, 47.
 Pissuthnes, 3, 31, 27.
 Pitane, vicus Laconicus, 1, 20, 9 et 11.
 Plato. *Vide* Xenophon. Platonis scripta, *Marc.* 63.
 Plato comicus, *Marc.* 44.
 Plistoanax, Pausaniæ filius, 3, 26, 24; rex Lacedæmoniorum, in exilium actus, quia corruptum ab Atheniensibus putabant, et revocatus, 5, 16, 22.
 Ploas, λόχος Lacedæmoniorum, 4, 8, 12.
 Plutarchus, *citatur*, in Politicis Præceptis, 1, 86, 27; 2, 60, 14; 2, 72, 7.
 Poeta anonymus *citatur*, 1, 44, 40.
 Polemon *citatur*, in libro de Arce Athenarum, *Marc.* 28, et 43.
 Polichna, urbs Cretæ, 2, 85, 35.
 Polis, nomen proprium, 2, 67, 22.
 Potidæa, 1, 23, 15; 1, 40, 50.
 Potidæatæ sunt Dorienses, 1, 71, 14.
 Prasæ, 5, 4, 27.
 Praxiphanes *citatur*, in libro de Historia, *Marc.* 44, 45.
 Priene, urbs prope Miletum, et a Milesiis appetita, 1, 115, 19.
 Prodicus Cæus : ejus accuratum verborum delectum imitatur Thucydides, *Marc.* 56. *Conf.* 4, 135, 24.
 Prônæa, urbs Cephallenia, 1, 27, 41.
 Pronous, Deucalionis filius, pater Hellenis, 1, 3, 9.
 Prosopitis, ἡ νῆν Νηξίου, olim insula, a Megabazo cum continentis juncta, 1, 109, 15.
 Proverbium, quod ad Callimachum refertur, 7, 57, 8.
 Proxenus *citatur*, 6, 4, 14
 Prytanem quid, 2, 15, 30.
 Pydna, urbs Macedonica, 1, 61, 36.
 Pylus, 5, 19, 12.
 Pylilampes, ob suspicionem quandam occiderat civem amicem et amasium; apud Areopagum accusatus a Pericle, prospero successu defenditur ab Thucydide, *Anon.* 19.
 Pythes, 2, 29, 11.

R.

Reges Lacedæmoniorum. *Vide* Spartani.
 Rhēgini sunt Chalcidenses, 6, 79, 25.
 Rhene, Scyrus, Icarus sive potius Amorgus, a nonnullis non referuntur inter Cycladas insulas, 1, 4, 16.
 Rhia, in Crisæo sinu, 2, 90, 40.
 Rhodus, Cos, Cnidus, insulæ Doricæ, 2, 9, 46.
 Ritus, Oro Περτός, Herodiano Πέρτος, 2, 19, 40.
 Romani, nihil negotii agunt nisi si pecuniam des, 2, 97, 2.

S.

Samæa, urbs Cephallenia, 1, 27, 41.

Samæus a Same, Samius a Samo, 2, 30, 36.
 Samii : bellum in Samios et Eginetas, 1, 39, 35.
 Samus Atheniensibus obnoxia facta a Pericle, 2, 36, 43
 Sardes. Σάρδεις urbs, Σάρδεις cives, 1, 115, 28.
 Sarinas, λόχος Lacedæmoniorum, 4, 8, 12.
 Scandia, urbs Cytherorum insulæ, 4, 54, 54.
 Scaptesyle in Thracia, ubi Thucydides aurifodinas possidebat et historiam conscripsit, *Marc.* 22; 30; 40; 74.
 Sciritæ quid, 5, 67, 38; 5, 68, 3.
 Scomium, mons, 2, 96, 43.
 Scyllus, librarius qui Thucydides codicem exaravit illum cui scholia utplurimum metrica Tzezes ascripsit; 1, 63, 8; 1, 123, 29, et fortasse 22.
 Scyrus. *Vide* Rhene.
 Scytala Laconica, 1, 131, 21 *sqq.*
 Scythæ, 1, 77, 9.
 Sermylis, urbs Chalcidica, a partibus Atheniensium, 1, 65, 42.
 Sestus urbs, Σηστός, δ et ἡ, 1, 89, 17.
 Siceliotæ sunt Græci Siciliae coloni, Σικελῶν, barbari Siciliae. Idem discrimen inter Itali et Italiotæ, 5, 5, 41.
 Sicilia : enumerantur Græcæ urbes in ea conditæ, 6, 3, 47 *sqq.* Siciliae urbes Atheniensibus adversæ enumerantur, 6, 20, 21 *sqq.*
 Siculi sunt Iberum coloni, 6, 2, 20.
 Sines, λόχος Lacedæmoniorum, 4, 8, 11.
 Sintii Lemnum incolentes, postquam in Thraciam transierant, Sintii appellati, 2, 98, 10.
 Sitalces, rex Thracum, 2, 29, 12; quomodo egerit in reducendo Philippo, 2, 95, 4, 20; contra Chalcidenses et Perdiccam pugnat, *ibid.*
 Socrates diversus a philosopho, 2, 23, 30.
 Socraticos [*codd.* Isocraticos] in gnomis imitatur Thucydides, 4, 135, 25.
 Solium, oppidulum in continenti Acarnania, 2, 30, 33
 Solon legislator, 1, 35, 17.
 Sophocles *citatur*, 4, 135, 54; 6, 16, 20; 6, 78, 34.
 Sparta sine muris, 1, 90, 29.
 Spartanorum regum suffragia qualia, 1, 20, 5.
 Sphacteria insula pro portu Pylis sita, 4, 8, 39.
 Stesagoras Samius, 1, 116, 43.
 Stesagoras, uterius frater (?) Miltiadis prioris, cui in principatu Chersonesi successit, *Marc.* 15. *Alius* Stesagoras, germanus frater Miltiadis alterius, *ibid.* 16.
 Stratus urbs, ἡ, 2, 80, 38.
 Strymon, fluvius Thraciæ, 1, 98, 33; ad Amphipolin, 1, 100, 14; 2, 96, 38.
 Sybaris, *Anon.* 21.
 Sybota, tres insulæ parvæ, suis abundantes, 1, 47, 23; et ab iis dictæ, 3, 32, 31. Sybota alia in continenti, 1, 50, 14; 1, 52, 46.
 Syracusani, Corinthiorum coloni, 6, 3, 50; prius insulam habitaverunt, quam deinde per molem cum continente junxerunt, *ibid.* 52, 1—3. Syracusanorum socii contra Athenienses enumerantur, 7, 58, 14 *sqq.*

T.

Tænarum, Laconia promontorium, Neptuno sacrum, 1, 128, 32.
 Taulantii barbari, 1, 24, 1; 1, 28, 9.
 Temendarum genus, 2, 95, 23.
 Teres, 2, 29, 14.
 Tesseracostæ, quæ numismata, 8, 101, 17.
 Teucer exul in Cyprum abiit, 1, 12, 24.
 Thasus, insula e regione Thraciæ, ubi sunt aurifodinae ab Thasiis exercitæ, 1, 100, 7 et 13. Metalla circa Thasum, *Anon.* 8.

- Thebais (Thebana) dialectus est Æolica, 3, 62, 11.
 Thebani, 1, 74, 47.
 Themistocles Corcyraeos tuetur, 1, 136, 10; Admeto ne auxilia mittantur efficit, *ibid.* 18.
 Theognis ὁ ποιήσας τὰς ὑποθήκας, *citatur* 2, 43, 15.
 Theopompo nonnulli tribuerunt librum octavum Thucydidis, *Marc.* 68; *Anon.* 15—17. Sex annorum a Thucydide non scriptorum gesta supplevit, *Marc.* 72. *Citatur* 6, 4, 16.
 Therme, urbs Macedonica, nunc Thessalonice dicta, 1, 61, 35.
 Theseus rex quantam auctoritatem conciliarit urbi Athenarum, 2, 38, 43.
 Thesisæ eiciunt Menestheum, 1, 12, 31.
 Theoprotis, 1, 136, 16.
 Thessalonice. *Vide* Therme.
 Thraces et Dolonci bellum gerunt cum Apsinthiis; quomodo Miltiadem ducem habuerint, *Marc.* 7—14.
 Thracia aurifodinae, e regione Thasi, ab Thasiis exercitæ, 1, 100, 7.
 Thmuin. *Vide* Mendesium.
 Thucydides : ejus genus, *Marc.* 2—29. Erat ex gente Pisistratidarum, 1, 20, 37. Ejus uxor et possessiones in Thracia, *Marc.* 30, *coll.* 21; ejus filius Timotheus, *ibid.* 28. Ejus præceptores, *ibid.* 35. Magistratum non gessit; sed exercitum duxit, quæ ei exsilii causa, *ibid.* 37; 38; 73. Exul in Ægina insula vixit (*secundum* *schol.* 5, 26, 45, viginti annorum exilium *περὶ Πελοπόννησον* transegit) et Scaptesylyæ, ubi scripsit historiam, *ib.* 39; 40. Quibus expensis, qua cura res in historia Peloponnesiaci belli tradendas exploraverit, *ib.* 31—34; 74. Ejus integritas in historia scribenda, *ib.* 41; 42. Diverse traditur de loco ubi sit mortuus, *ib.* 46—52, 71, 93, *Anon.* 25—27, plus quinquaginta annos natus, non finita historia, *ib.* 54. Ejus facies, *ib.* 53. Ejus monumentum Athenis cum inscriptione, *ib.* 26, 27, 94, 95. Quid Herodotus de eo sit auguratus, *ib.* 92. — Thucydides Pyrilampem feliciter defendit in Areopago; accusante Pericle, *Anon.* 19. Accusatur a Xenocrito, *ib.* 21. Ægina exsul, Æginetas fœnere oppressisse dicitur, *ib.* 22. — Thucydidis dicendi genus per singula describitur, *Marc.* 55—64; 75—90; 96—98. *Conf.* Eupolis. Quosnam fuerit imitatus, 4, 135, 20 *sq.* Opus ejus critici diverso modo in libros diviserunt, 4, 135, 16—20; *Marc.* 99. Ridiculum ζήτημα cum λύσει sua de numero librorum Thucydidis et Herodoti, 4, 135, 9—15. Opiniones de octavo libro Historiæ minus quam reliqui perfectæ, *Marc.* 65—70. De proœmio quædam, *Anon.* 23; 24. Caput 74 libri 3 ei abjudicatur a criticis, pag. 68, 37. Thucydides πενηκονταετηρίς, 1, 18, 53; 1, 42, 25; 1, 97, 25.
 Thucydides, Milesiæ filius, adversarius Periclis in republica administranda, *Marc.* 43. *Conf.* 1, 117, 46.
 Thucydides, Menonis filius, Pharsalius, *Marc.* 43.
 Thucydides, Aristonis filius, Achærusius, poeta, *Marc.* 44.
 Timæus Tauromenita in historia scribenda iræ cedit, *Marc.* 42. *Citatur* *ib.* 40; 52.
 Timoleon qua causa dilaudatus a Timæo, *Marc.* 42.
 Timotheus, Thucydidis filius, *Marc.* 28.
 Tisander, ex gente Ajacis, archon Athenis, *Marc.* 4.
 Trachin Thraciæ, 5, 12, 12.
 Tragia, prope Samum, 1, 116, 36.
 Tricennales induciæ, 1, 23, 30 *sqq.*
 Tripus de victoria Persica dedicatus, ab imperatoribus Romanis in hippodromo Byzantii positus, 1, 132, 52.
 Trœzen, 1, 89, 20.
 Trojana expeditio. Navium Græcorum numerus, in quo variant scriptores, 1, 10, 33.
 Typhon, ex gente Ajacis, *Marc.* 4.
 Tzetzes, 1, 113, 52; 1, 123, 24 *et* 30; 2, 102, 53; 3, 61, 9; 5, 12, 8; 5, 14, 19; 21; 5, 18, 44; 6, 2, 35.
- X.
- Xenares (*codd.* Xenagoras), 6, 10, 24.
 Xenocritus accusat Thucydidem, *Anon.* 21.
 Xenophon tenui dicendi forma utitur, *Marc.* 60. Platonis odio inductus mala præter veritatem scripsit in Menonem Platonicum, *ibid.* 42. Xenophonti nonnulli immerito tribuunt librum octavum Thucydidis, *ibid.* 65—67. Historia Græca, quam edidit, supplevit Thucydidem, *ibid.* 72; *Anon.* 15. Ejus Anabasis, 2, 65, 15.
 Xuthus, Hellenis filius, 1, 3, 17.
- Z.
- Zacynthii, socii Corcyraeorum, 1, 44, 54.
 Zanclæi conditi ex Cyme Chalcidica et Eubœa reliqua, 6, 4, 22. Unde dicti, *ib.* 24.
 Zeno Citiensis, 1, 112, 37.
 Zopyrus *citatur*, *Marc.* 47. Nugatur, *ib.* 51.

COLLECTION DES AUTEURS GRECS,

AVEC LA TRADUCTION LATINE EN REGARD ET LES INDEX.

Chaque volume, gr. in-8°, à 2 colonnes, renferme un ou plusieurs auteurs, et se vend séparément.

POÈTES.

- HOMÈRE**, d'après la recension de G. Dindorf, et *Fragments des Cycliques*..... 12 fr. 50
- HÉSIODE**, Apollonius Rhodius, Tryphiodorus, Coluthus, Quintus Smyrnaeus, Tzetzes, Musée, et Fragments d'Antimaque, Chærilus, Panyasis, Asius et Pisander, publ. par Lehrs. 1 vol..... 15 fr.
- THÉOCRITE**, BION et MOSCHUS, et les poètes didactiques NICANDRE, OPIPIEN, MARCELLUS SIDÈTES, l'anonyme DE VIRIBUS HERBARUM, PHILE, fragmenta Poematum de re naturali et medica, ARATUS, MANETHON, MAXINUS..... 15 fr.
- SCOLIES DE THÉOCRITE, DE NICANDRE ET D'OPPIEN**, par MM. Dübner et Bussemaker..... 15 fr.
- ESCHYLE** et les *fragments*; **SOPHOCLE** et les *fragments*, publ. par Ahrens. 1 vol..... 19 fr.
- EURIPIDE**. Texte nouveau, revu, et traduction toute nouvelle par M. le professeur Th. Fix. 1 vol..... 15 fr.
- FRAGMENTS D'EURIPIDE** et de tous les *Tragiques grecs*, suivis de tout ce qui reste des *Drames chrétiens*, par MM. Dübner et Wagner, professeur de Philologie au gymnase de Breslau. 1 vol..... 15 fr.
- ARISTOPHANE**, publ. par G. Dindorf; *Méandre et Philémon*, publ. par M. Dübner. 1 vol..... 15 fr.
- SCOLIES** complètes d'ARISTOPHANE, avec un Index tout nouveau, publiées par M. Dübner. 1 vol..... 15 fr.
- FRAGMENTS DES COMIQUES GRECS**, publiés d'après Meineke par M. le professeur Bothe, avec une notice par M. Dübner et une table générale. 1 vol..... 15 fr.

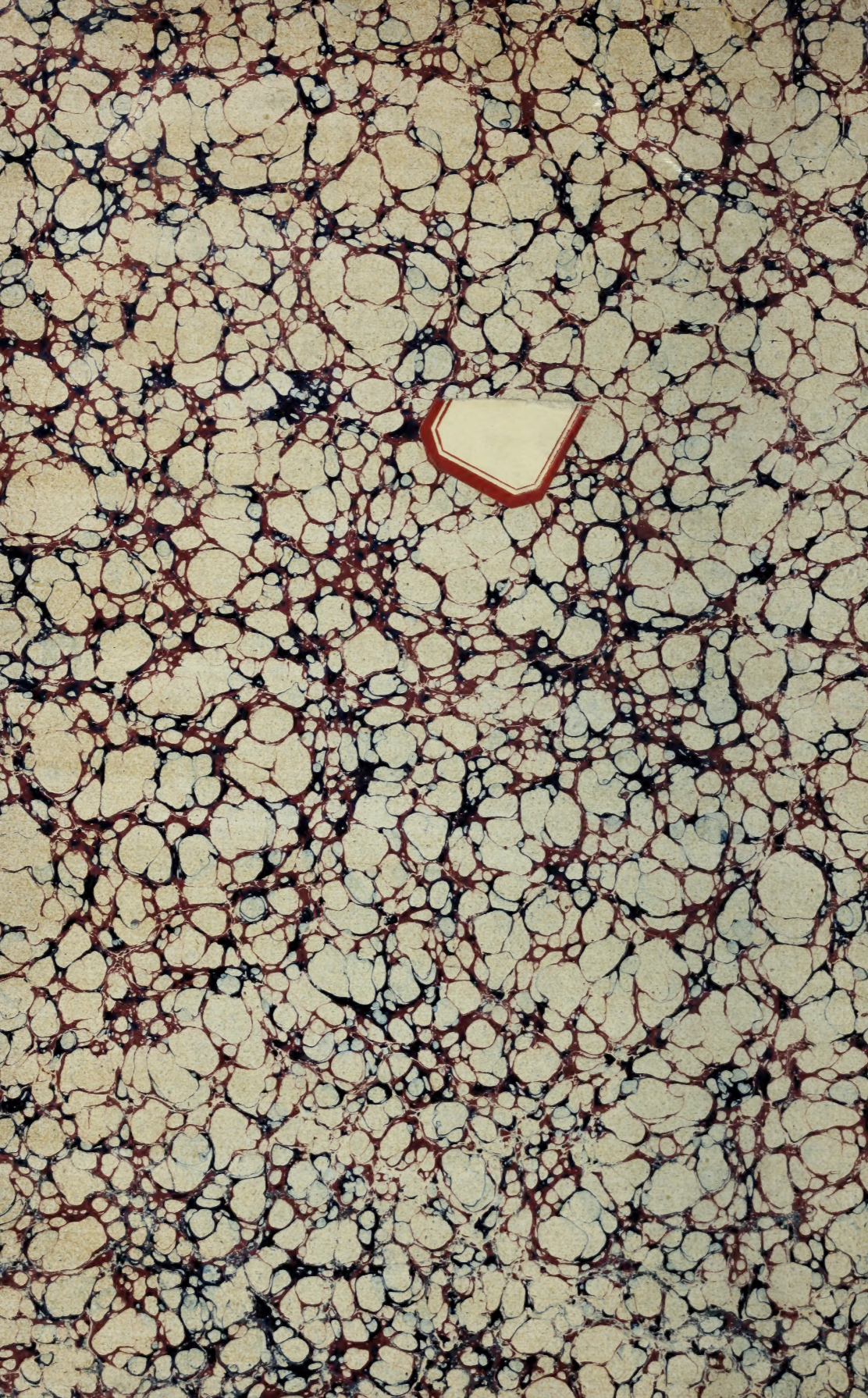
HISTORIENS.

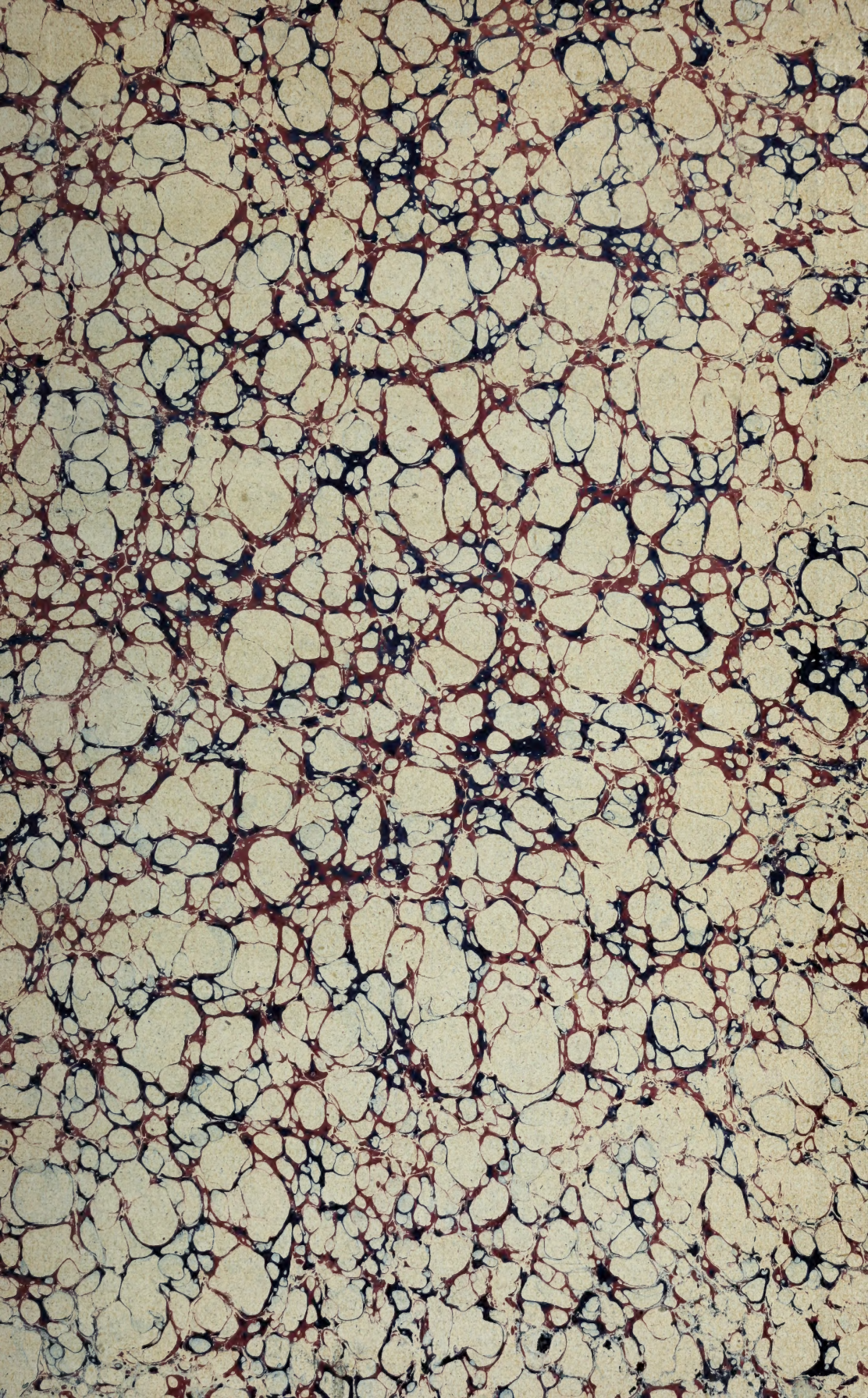
- HÉRODOTE**, texte établi par M. G. Dindorf, traduction revue. Suivi de Ctésias, et des chronographes Castor et Ératosthène, publiés par M. Th. Müller. 1 fort vol. 15 fr.
- THUCYDIDE** avec les *Scolies*, publ. par Haase. 1 v. 15 fr.
- XÉNOPHON**. Œuvres complètes, d'après la recension de L. Dindorf. 1 vol..... 15 fr.
- DIODORE DE SICILE**, avec tous les fragments. 2 v. 30 fr.
- POLYBE** et tous les fragments, par M. Dübner. 20 fr.
- FLAVIUS JOSÈPHE**, recension de G. Dindorf. 2 v. 30 fr.
- APPIEN**. 1 vol..... 15 fr.
- ARRIEN**. Ses ouvrages historiques, etc., suivis des *Fragments de tous les historiens d'Alexandre*, et de l'histoire fabuleuse de ce prince, attribué à CALLISTHÈNE; publié par MM. Dübner et Ch. Müller. 1 fort vol..... 15 fr.
- PLUTARQUE** (les Vies), publié par M. Dübner. 2 v. 30 fr.
- FRAGMENTA HISTORICORUM GRÆCORUM**. Tomus I: *Hecatæi, Charonit, Xanthi, Hellanici, Pherecydis, Acusilai, Antiochi, Philisti, Timæi, Ephori, Theopompi, Phylarchi, Clitodemi, Phanodemi, Androtionis, Demonis, Philochori, Istri*, et APOLLODORI BIBLIOTHECA cum *fragmentis*, auxerunt notis et prolegomenis illustrant Câr. et Theod. Müller; accedunt marmora Parium et Rosettanum, hoc cum Letronii, illud cum C. Müllerii Commentariis. 1 fort vol..... 20 fr.
- FRAGMENTA HISTORICORUM GRÆCORUM**. Tomus II, contenant ce qui reste de *soixante-douze* historiens et plusieurs fragments considérables inédits de Diodore de Sicile, de Polybe et de Denys d'Halicarnasse, recueillis à la bibliothèque de l'Escurial par M. C. Müller. 15 fr.
- FRAGMENTA HISTORICORUM GRÆCORUM**. Tome III, contenant la suite, par ordre chronologique, des fragments de *cent onze* historiens grecs, et particulièrement ceux de Nicolas de Damas, recueillis à la bibliothèque de l'Escurial par M. Ch. Müller, envoyé par MM. Didot pour collationner le précieux ms. Ω, pl. I, n° 11, contenant les *Excerpta* ou recueil des Ἐπιβόλων, exécuté par les ordres de Constantin Porphyrogénète..... 15 fr.
- FRAGMENTA HISTORICORUM GRÆCORUM**. Tom. IV

et ultimus; contenant ce qui reste d'un grand nombre d'historiens, dont plusieurs sont inédits, et une Table générale très-complète. 1 fort vol..... 20 fr.

ORATEURS, PHILOSOPHES, ETC.

- DÉMOSTHÈNE**, et fragments recueillis pour la première fois, publ. par M. Vömel. 1 vol..... 21 fr.
- ORATEURS ATTICI**, *Isocrate, Antiphon, Andocide, Lysias, Iséc, Lycurgue, Æschine, Hypéride, Dinarque, Lesbonax, Hérode*, etc., et tous les fragments et les scolies, par MM. Ahrens, Baier et Ch. Müller. 2 v. 30 fr.
- PLUTARQUE**. Morales, publ. par M. Dübner. 2 v. 30 fr.
- PLUTARCHI PERDITORUM OPERUM FRAGMENTA ET PSEUDO-PLUTARCHEA**. 1 vol..... 10 fr.
- PLATON** (Œuvres complètes), texte entièrement revu par M. Schneider et par M. R. B. Hirschig (de Breslau), traduction toute nouvelle. 2 vol..... 30 fr.
- ARISTOTE**. Tome I, contenant l'*Organon, Rhetorica, Poetica, Politica*..... 15 fr.
- Tome II, contenant les *Ethica, Naturales auscultationes, de Cælo, de Generatione, et Metaphysica*; confié aux soins de M. Bussemaker..... 15 fr.
- Tome III, par M. Bussemaker, contenant l'histoire, les parties, la marche, la génération des animaux, les *parva naturalia*, l'âme, les IV liv. de météorologie, etc. 15 fr.
- Tome IV, accompagné de la table générale, 1re part. 7 fr. 50
- PLOTIN**. *Enneades cum Ficini interpretatione castigata*, publiées par MM. Fr. Creuzer et G. H. Moser. — En tête se trouvent *Porphyrii institutiones*, suivis des *Institutiones theologice* de Proclus, et à la fin du vol. *Prisciani Quæstiones*. 1 vol..... 15 fr.
- THÉOPHRASTE**, Antonin, Épictète, Arrien, Simplicius, Cébès, *Maxime de Tyr*, publ. par M. Dübner. 1 vol. 15 fr.
- FRAGMENTS DES PHILOSOPHES**, en prose et en vers, par M. Mullach. 1 vol..... 15 fr.
- LUCIEN**. Œuvres compl., publ. par G. Dindorf. 1 vol. 19 fr.
- DIOGÈNE LAERCE**, par M. le professeur Cobet; *Jamblique* et *Vies des Philosophes*, par MM. Westermann et Boissonade..... 15 fr.
- PHILOSTRATE**. Œuvres complètes, publ. par M. Westermann; *Eunape*, par M. Boissonade; *Himérius*, par M. Dübner. 1 vol..... 15 fr.
- ÉLIEN, PHILO-BYZANTIUS, PORPHYRIUS**, publ. par M. Hercher. 1 vol..... 15 fr.
- PAUSANIAS**, publ. par M. L. Dindorf. 1 vol..... 15 fr.
- SANCTI JOANNIS CHRYSOSTOMI**, opera selecta, græce et latine, codicibus antiquis denuo excussis emendavit Fr. Dübner. Tome Ier..... 15 fr.
- STRABON**, publ. par MM. Dübner et Ch. Müller. 2 vol. avec atlas..... 35 fr.
- GEOGRAPHI GRÆCI MINORES**. — Le tome Ier du texte est en vente. Prix : 15 fr. — 29 cartes coloriées. Prix : 15 fr. — Total..... 30 fr.
- ROMANCIERS GRECS**, Achille Tatius, Longus, Xénophon, Chariton; Héliodore, Parthénos, Jamblique, Ant. Diogènes, Nicetas Eugenianus, par M. Boissonade; Eumathe, par M. Lebas; *Constantin Manassès, Apollonius de Tyr*, par G. A. Hirschig. 1 vol..... 15 fr.
- ÉPISTOLOGRAPHES**, par MM. J. Westermann et G. A. Hirschig. (*Sous presse*.)
- ATHÉNÉE**, texte nouveau par M. G. Dindorf, traduction toute nouvelle par M. Bothe. (*Sous presse*.)
- BIBLE DES SEPTANTE**, publ. par M. Jager, dédiée à Mgr l'archevêque de Paris. 2 vol..... 30 fr.
- Le texte grec seul, en un volume..... 15 fr.
- NOUVEAU TESTAMENT**, publ. par Tischendorf, dédiée à Mgr l'archevêque de Paris. 1 vol..... 12 fr.
- ANTHOLOGIE**, d'après les communications de M. Jacobs. (*Sous presse*.)

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA

881T61855 C001
THOUKYDIDES. PARISIIS

3 0112 077313671